2 I 115

2

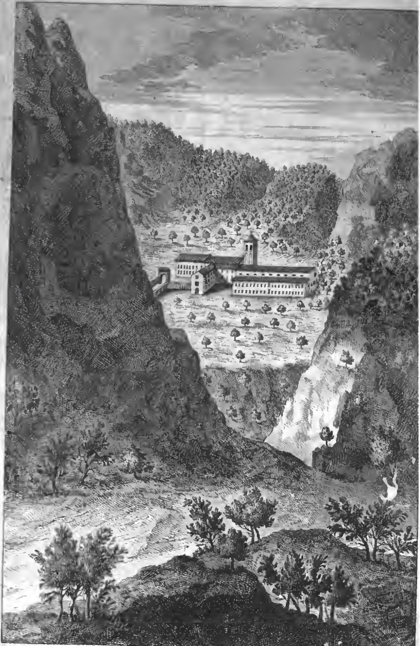
Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

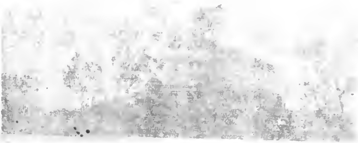
Digitized by Google

Digitized by Google

Monasterivm. Fontis. avellanæ.

135

Digitized by Google

II

ANNALES CAMALDULENSES ORDINIS SANCTI BENEDICTI

Quibus plura interſeruntur tum ceteras Italico-monaſticas res, tum hiſtoriam Eccleſiaſticam remque Diplomaticam illuſtrantia.

D. JOHANNE-BENEDICTO MITTARELLI
& D. ANSELMO COSTADONI

Presbyteris & monachis e Congregatione Camaldulenſi Auctoribus.

TOMUS SECUNDUS

Complectens res geſtas ab anno Chriſti M. XXVII. ad annum M. LXXIX.

Ad fidem MONUMENTORUM & VETERUM CHARTARUM, quæ APPENDICEM conſtituunt.

VENETIIS, MDCCLVI.
Ære Monaſterii Sancti MICHAELIS DE MURIANO.

Proſtant apud Jo. BAPTISTAM PASQUALI.
SUPERIORUM VENIA ET PRIVILEGIO.

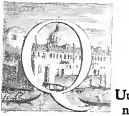
Digitized by Google

Digitized by Google

2.1.115 III

EMMANUELI
COMITI. DE. RICHECOURT. PRÆSIDI
JOHANNI · ANTONIO
ABBATI. TORNAQUINCIO
CAJETANO
EQUITI. ANTINORIO
A. FRANCISCO. I.
AUGUSTISSIMO. CÆSARE
AD. REGIMEN. MAGNI. ETRURIÆ. DUCATUS
PROVIDISSIME. DELECTIS
PIETATE. CONSILIO. ÆQUITATE. SAPIENTIA
PRÆSTANTISSIMIS
LITERARUM. CULTUI. ARTIUM. INCREMENTO. REIPUB. BONO
ETRURIÆ. SPLENDORI. RESTITUENDO. NATIS
BONORUM. OMNIUM. PATRONIS

Johannes-Benedictus Mittarelli & Anſelmus Coſtadoni
Presbyteri & Monachi Camaldulenſes.

QUum exiguæ Camaldulenſis familiæ Annales fidei primùm & tutelæ commendati fuerint patrii Principis noſtri, quem ſuper ceteros colere optimi Civis eſt, tum proxime convolant ad Vos Nobiliſſimi TRIUMVIRI, qui dum Immortalis FRAN-

Digitized by Google

Francisci I. Cæsaris Auguſtiſſimi nomine & auctoritate clavum imperii tenetis in Magno Etruriæ Ducatu, illi Italiæ provinciæ præſidetis, quæ Scientiarum, Artium, ſed Religionis potiſſimum mater cum ſit, nomen & quaſi incunabula dedit, ex Camaldulo celeberrimo monte, eidem quoque Camaldulenſi familiæ, ac ſplendidiſſimis ſanctiſſimiſque viris, qui in ea floruerunt. Illud pariter ſtimulos addidit, ut Vobis alterum hocce Annalium noſtrorum volumen inſcriptum mallemus; noveramus ſcilicet ſummos Vos eſſe viros, Literarum bonarumque Artium quammaxime ſtudioſos, ac providos cultores & cuſtodes, patronos inſuper laboris qualiſcumque noſtri validiſſimos. Quare ſi felices arbitrantur ſe Etruriæ populi, quibus, Cæsaris præſtante Clementia, datum eſt Sapientiſſimis parere Moderatoribus, felices quoque cenſebuntur Annales noſtri, quod tales nacti fuerint, tantoſque Mecœnates.

Res ipſa loquatur. Quantum, Deus Bone, operæ impendis, Emmanuel Nobiliſſime & Ampliſſime Præses, quantum pervigil es, ut felicitati Etruriæ conſulas univerſæ? Te providente Univerſitatum ſcholæ ſtrenuiſſimis doctoribus, quibus juventus optime inſtituatur, abundant; Te dirigente Artes omnes antiquum ſplendorem recuperaſſe gaudent; Te proſpiciente commercium propagatum, nova præſertim Bononienſi inventa ſtrataque via, qua non commodius tantum, ſed jucundiſſimum iter ex arduo horrentique complanatum eſt; Te curante pauperum morbis conſultum, noſocomiis auctis, ornatis, ditatis. Quid dicemus de egregio auſu, quo ſaluberrima Piſana Balnea jamdiu in ſordibus & oblivione jacentia, aquis revocatis, non ſolius Etruriæ populorum, ſed univerſi Orbis utilitati donaſti, atque ædificiis, omnibuſque languentium uſibus opportunis adeo locupletaſti, ornaſti, perfeciſti, ut advenis eo confluentibus admirationi ſint & voluptati? Quid de ceteris egregii animi Tui dotibus? Sapientia, morum Suavitate, effuſoque erga omnes corde Tuo illo, quo cunctos, vel vulgares, Humanitate excipis, Benevolentia foves, Miſericordia ſublevas, ut finiti-

ma-

marum quoque gentium amorem ad Te pertraxeris & venerationem; unde merito jure ὁ μακαρίτης Antonius-ludovicus Muratorius Te in exemplar eorum, qui ad regimen nati ſunt, proponere non dubitavit.

SED & divino prorſus conſilio factum cenſemus, ut Tibi in hac gerenda provincia JOANNES-ANTONIUS ABBAS TORNAQUINCIUS, & CAJETANUS EQUES ANTINORIUS conſociarentur, viri equidem juris legumque Prudentia, Fide, Conſilio, Induſtria in agendis, atque ita omnibus numeris abſoluti, ut in arduis adminiſtrandæ Reipublicæ negotiis nil ultra, quod viris Optimatibus conſtituendis conveniat, deſiderandum ſuperſit.

AC ne ſingulari illi modeſtiæ Tuæ diſpliceamus, JOHANNES-ANTONI ABBAS TORNAQUINCI, ſilentio modo prementes vetuſtiſſimæ familiæ Tuæ, virorumque illuſtrium prælongam ſeriem, firmiſſimus animus Tuus in legum ſanctitate exequenda & vindicanda, Vigilantia illa, qua bonum publicum humanis privatiſque commodis anteponens ſemper omnibus præſto es, munera ipſa difficillima & graviſſima vel ab ineunte ætate Tibi credita, ſummaque fide & incredibili felicitate expleta, Te ad grandia natum dilucide ſatis oſtendunt.

ANTINORIA quoque familia Tua, EQUES CAJETANE Præclariſſime, noſtrorum præconiorum luce non indiget; ſat enim illuſtria ſunt majorum Tuorum facinora, ſeu Florentinæ Reipublicæ, ſeu Medicei imperii tempora percurrantur; a laudibus autem Tuis, ne modeſtiæ incomparabili, qua præfulges, faſtidium ingeramus, ducimus temperandum; auditum namque longe lateque eſt, quantus ſplendoris, morum Jucunditate, Amore in bonos, conſiliorum Sapientia, quibus plurimum polles, omnium denique virtutum ornamentis, Nobilitati Tuæ cumulus acceſſerit. Ad hæc prætereunda non ſunt ſine laude, tum egregium ſtudium, quo Scientias ac liberales Artes ſemper es proſequutus, tum indoles illa Tua, qua Sapientes Doctoſque viros excipere ſoles, ut domum Tuam ſignis, imaginibus, diptycis & veteribus inſcriptionibus, lectiſſima quoque bibliotheca, & numiſmatum atque ſigillo-

rum

Digitized by Google

rum completa ſerie ornatiſſimam privatas ædes, an publicam Scientiarum Academiam nuncupemus, ambigendum relinquas.

Hæc autem, quæ mirifice in Vobis ſplendent virtutum decora, Amlpiſſimi, Sapientiſſimique Triumviri, brevi ſtilo innuere voluimus, ut ſi cui forte animoſiores viſi fuerimus in Secundo hoc Annalium noſtrorum Volumine nomini Veſtro conſecrando, ſciat ille præfidentius nos hoc egiſſe, quod inter ſuſpiciendas excelſi animi Veſtri dotes, Comitatem atque Benignitatem præpollere compertum haberemus. Imploramus itaque Auctoritatem, Fidem, Patrocinium Veſtrum, & dum Annales hos non dedignamini, cunctam quoque congregationem Camaldulenſem, Monaſticam æque ac Eremiticam, reſpicite, fovete, augete magis magiſque. Nos interim totis niſibus Deum Opt. Max. orabimus & obteſtabimur, ut Vos Cæsari, Etruriæ, etiam nobis diu incolumes ſervet.

PRÆ-

Digitized by Google

IN TOMUM SECUNDUM ANNALIUM CAMALDULENSIUM

PRÆFATIO.

ALTER, Deo vires dante votiſque noſtris propitio, Annalium noſtrorum tomus prodit, quem a morte ſanctiſſimi parentis noſtri Romualdi exordium ſumentem, ac quinquaginta & quatuor annos complectentem ad annum 1080. perducimus . Juxta inſtitutum , quod nobis ipſis in primo propoſuimus, etiam in hoc ſecundo volumine Camaldulenſium monaſteriorum origines, Romanorum pontificum & imperatorum privilegia , epiſcoporum largitiones & confirmationes , piorumque virorum donationes , quæ rem noſtram illuſtrant , in medium proferimus; Sanctorum quoque acta ex veteribus coævifque monumentis ipſi operi inſerimus.

Et ſterilis, quidem fatemur , eſt his primis temporibus hiſtoria Camaldulenſis eremi, ejus nempe loci, quem Romualdus poſtremis vitæ ſuæ annis in Arretino agro anno M. XII. fundaverat ; ſcilicet Camaldulenſes eremitæ & monachi otio ſanctæ contemplationis indulgentes, vitæque a conſciis remotiſſimæ ex inſtituto vacantes ſcribere detrectarunt geſta confratrum ſuorum, quorum actiones viciſſim ignorabant & ignorabantur, malentes bene agere, quæ ſcribi poſſent, quam ſcribere, quæ bene erant acta. Rodulphus hujus nominis I. & quartus ordine Camaldulenſis ejuſdem eremi prior , qui aliqua ſcriptis primus omnium poſteritati mandavit , nominatis eremitis , & eorum præſide Petro Dagnino , conſtitutis a Romualdo in eremo Camalduli , hæc dumtaxat de ipſis , eorumque poſteris uſque ad annum 1085. memoriæ tradidit. *Largitor omnium bonorum Dominus tantam humilitatem, patientiam, & fortitudinem atque conſtantiam illis quinque fratribus & converſis* (hi poſtremi erant in ſubjecto hoſpitio Fontis-boni) *conceſſit , ut per multa terrarum ſpatia eorum crebreſceret fama. Comperta igitur a pluribus eorum opinione, non ſolum de vicinis , ſed etiam de longinquis*

Digitized by Google

rum completa ſerie ornatiſſimam privatas ædes, an publicam Scientiarum Academiam nuncupemus, ambigendum relinquas.

Hæc autem, quæ mirifice in Vobis ſplendent virtutum decora, Amlpiſſimi, Sapientiſſimique TRIUMVIRI, brevi ſtilo innuere voluimus, ut ſi cui forte animoſiores viſi fuerimus in Secundo hoc Annalium noſtrorum Volumine nomini Veſtro conſecrando, ſciat ille præfidentius nos hoc egiſſe, quod inter ſuſpiciendas excelſi animi Veſtri dotes, Comitatem atque Benignitatem præpollere compertum haberemus. Imploramus itaque Auctoritatem, Fidem, Patrocinium Veſtrum, & dum Annales hos non dedignamini, cunctam quoque congregationem Camaldulenſem, Monaſticam æque ac Eremiticam, reſpicite, fovete, augete magis magiſque. Nos interim totis niſibus Deum Opt. Max. orabimus & obteſtabimur, ut Vos CÆSARI, Etruriæ, etiam nobis diu incolumes ſervet.

PRÆ-

IN TOMUM SECUNDUM
ANNALIUM CAMALDULENSIUM

PRÆFATIO.

ALTER, Deo vitæ dante votiſque noſtris propitio, Annalium noſtrorum tomus prodit, quem a morte ſanctiſſimi parentis noſtri Romualdi exordium ſumentem, ac quinquaginta & quatuor annos complectentem ad annum 1080. perducimus. Juxta inſtitutum, quod nobis ipſis in primo propoſuimus, etiam in hoc ſecundo volumine Camaldulenſium monaſteriorum origines, Romanorum pontificum & imperatorum privilegia, epiſcoporum largitiones & confirmationes, piorumque virorum donationes, quæ rem noſtram illuſtrant, in medium proferimus; Sanctorum quoque acta ex veteribus coævisque monumentis ipſi operi inſerimus.

Et ſterilis, quidem fatemur, eſt his primis temporibus hiſtoria Camaldulenſis eremi, ejus nempe loci, quem Romualdus poſtremis vitæ ſuæ annis in Arretino agro anno M. XII. fundaverat; ſcilicet Camaldulenſes eremitæ & monachi otio ſanctæ contemplationis indulgentes, vitæque a conſciis remotiſſimæ ex inſtituto vacantes ſcribere detrectarunt geſta confratrum ſuorum, quorum actiones viciſſim ignorabant & ignorabantur, malentes bene agere, quæ ſcribi poſſent, quam ſcribere, quæ bene erant acta. Rodulphus hujus nominis I. & quartus ordine Camaldulenſis ejuſdem eremi prior, qui aliqua ſcriptis primus omnium poſteritati mandavit, nominatis eremitis, & eorum præſide Petro Dagnino, conſtitutis a Romualdo in eremo Camalduli, hæc dumtaxat de ipſis, eorumque poſteris uſque ad annum 1085. memoriæ tradidit. *Largitor omnium bonorum Dominus tantam humilitatem, patientiam, & fortitudinem atque conſtantiam illis quinque fratribus & converſis* (hi poſtremi erant in ſubjecto hoſpitio Fontis-boni) *conceſſit, ut per multa terrarum ſpatia eorum crebreſceret fama. Comperta igitur a pluribus eorum opinione, non ſolum de vicinis, ſed etiam de longinquis*

ginquis partibus cœperunt ad illos proficiſci multi viri, & eorum mellifluis fruebantur colloquiis. Quidam autem ex eis non ſolum de infimis, verum etiam de nobilibus viris Spiritu-ſancto afflati, ſpretis corde ſecularibus curis, monachale indumentum a prædicto priore acceperunt, & de ſuis hæreditatibus præfatam eremum ditaverunt, atque arctam vitam ducere cœperunt. Alii autem penna divinæ contemplationis ad amorem cœleſtis patriæ volantes, mentiſque oculos in divino lumine figentes, & de ineffabili dulcedine aliquo modo guſtantes, ſinguli in ſingulis cellulis ſeque recludentes, ſic uſque ad obitum permanſerunt cum antiquo hoſte pugnantes, divina protegente gratia. Alii per binas quadrageſimas flendo, diſtrictioremque vitam ducendo, ceterique per centum continuos dies vel per unum annum cum diverſis cogitationibus reluctando in cellulis permanent; fulgentes cum ceteris fratribus Dei caritate, & obedientia, atque ſanctis virtutibus, & jugiter venerabilis ROMUALDI *vitam atque doctrinam commemorantes, necnon mores prædictæ eremi, atque uſus ferventi amore retinentes.* Ceterorum ſcriptorum hujus ætatis de Camaldulenſibus eremitis diſſerentium nullum alium novimus, præter Petrum [a] Damianum, & ipſum parciſſime, qui Martinum Camaldulenſem eremitam ſemel & bis *virum diverſis virtutibus adornatum, & præcipue jugibus lacrymarum fluentis irriguum; magnæ inſuper opinionis, ac celebris famæ virum* laudat: & præter Immonem Arretinum epiſcopum, qui anno 1037. hæc de Camaldulenſibus eremitis prædicat: [b] *Sunt viri Deo pleni, igne Divinæ contemplationis ſuccenſi, ſpiritu ferventes, Domino ſervientes, ſuperni regis cohæredes effecti, qui terrena patrimonia intra ſacrarium cœleſtis aulæ tranſtulerunt, atque ſinguli in ſingulis cellulis conſtituti, dum ſeſe toto niſu ad ſuperna erigunt, mentis oculos in conditoris deſiderio figunt.* Quapropter multo gaudio repletus ex ſanctorum anachoretarum viſu, dignas Deo gratias egit, pro eo quod *tales in ſuo epiſcopatu Chriſti repererit ſervos, quorum ſe, & cunctum clerum & populum* commendavit *orationibus*, eos deprecatus, ut *tanto magis apud omnipotentis miſericordiam interceſſores exiſterent, quanto magis per Divinam contemplationem Chriſto appropinquarent.* Albizonis alterius pii Camaldulenſis eremitæ conſiliis uti familiare fuit eidem Immoni epiſcopo. *Dilectiſſimos fratres, quos ſibi ſanctiſſimæ memoriæ pater Romualdus procurandos, gubernandoſque commendavit*, vocaverat [c] anno 1033. Immonis anteceſſor epiſcopus Theodaldus. *Venerabiles anachoretarum patres* [d] appellarunt rectores ipſis eremi ceteri epiſcopi Arretini, Conſtantinus in primis anno 1064. *Et in Dei ſervitio jugiter manere ferventes* eos laudat Henricus III. imperator [e] in privilegio anni 1047.

a Epiſt. XX. lib. VI. Opuſc. XXXIV. cap. 1.

b T. II. col. 62. Annal. Camald. App.

c Ibid. col. 51.

d Ibid. col. 194.

e Ibid. col. 120.

Sed ſi ſterilis eſt eremi Camaldulenſis hiſtoria, ſupplet defectum hunc aliorum monaſteriorum, & præcipue Font-avellanenſis cœnobii hiſtoria, quæ bonam partem facit hujus ſecundi voluminis. Perſunctorie alibi admonuimus, quanta legum & conſuetudinum confœderatione affines eſſent inter ſe Camaldulenſium & Avellanenſium familiæ. Quanta Petri Damiani propagatoris, &, ut diximus, inſtitutoris Avellanenſis eremi, cum diſcipulis Romualdi arcta neceſſitudo; quem immo audiſſe in re monaſtica Romualdum ſcribit Secundus Lancellotus. Vitam, quam ſanctiſſimi Romualdi contexuit Damianus, *ab egregiis ipſius diſcipulis* hauſit, & *germana fratrum* (San-vincentiani nimirum monaſterii) *caritate devictus* in publicum prodire juſſit. Idem Petrus poſt Pompoſianum cœnobium, in quo biennio commoratus eſt ſub Guidone abbate & eremita clariſſimo, aliud biennium degit in monaſterio ſancti Vincentii ad Petram-pertuſam, ad quod adventaverat ſæpe etiam, cum tirocinium ponebat in Avel-

lanen-

lanenſi cœnobio. Fuerat ipſum cœnobium reformatione & legibus Romualdi excultum. Immo poſt ſuſceptam Avellanenſem præfecturam frequentius ibidem habitare in deliciis habuit Damianus. Eo in monaſterio conſtitutus Adamum Foro-ſempronienſem epiſcopum ad monaſticum votum ſæpius pellexit, Arduinum quoque famoſæ prudentiæ genere clarum, & divitiis opulentum, decennio promittentem, & declinantem a monaſtico habitu ſuſcipiendo expectavit. Prædictum ſancti Vincentii cœnobium enixius præ ceteris Bonifacio duci & marchioni patri comitiſſæ Mathildæ commendavit; horarias preces beatæ virginis Mariæ in ipſum invexit; pro eo imperatorum patrocinia ſæpius poſtulavit, & referens exempla, Sanvicentiana *domeſtica* exempla appellare geſtivit. Pariter jam prior Avellanenſis factus cellam inhabitavit territorii Peruſini in Monte-pregio, quam incoluerat Romualdus, teſte Johanne Laudenſe ejus diſcipulo & vitæ ſcriptore; & ſuimet ipſius teſtimonio præfuit alteri Peruſino monaſterio ſancti Salvatoris, quod olim erexerat Romualdus. Miſſa facimus alia cœnobia a Romualdo & a Petro Damiano viciſſim inhabitata & exculta, quæ legi commode poſſunt penes Jacobillium & Grandium. In eremis vel monaſteriis, quæ de novo condebat Damianus, eam ſibi regulam figebat, quam propoſuerat æque ſibi ſanctus Romualdus; tironibus ſuis, ut ſtimulos adderet, in medium proferebat Damianus conſuetudines & exempla Romualdi. Hinc nil mirum, ſi ratione hujus affinitatis canones Avellanenſes pro norma vitæ forent etiam Camaldulenſibus, & ſi leges Romualdi exciperentur ab Avellanenſibus. Regulam demum, antequam ad eccleſiaſticas dignitates raperetur Damianus, ſcripſit pro ſuis eremitis Avellanenſibus, ſed hæc ſimiliter in eremo Camaldulenſi vim legis obtinebat, manibuſque terebatur Camaldulenſium. Id teſtatur ſuprarelatus Rodulphus; deſcriptis enim pluribus conſuetudinibus ejus eremi, concludit: [a] *Sunt alia multa fratribus neceſſaria, quæ omnia prudenti lectori eremitica regula ſatis demonſtrat*. Quod vero nomine regulæ eremiticæ regulam a Damiano ſcriptam intellexerit, hoc potiſſimum argumento fit exploratum. Præcavet Rodulphus, ne per hoc, quod regula eremitica dicit *de die ſabbati manducare ad menſam*, is uſus adoptetur in eremo Camaldulenſi, quia *numquam*, ait, *mos hic fuit*; *ſed reliqua omnia, quæ hujus eremi uſibus convenientia & ſimilia* (ſupple reperiuntur in eremitica regula) *debemus jugiter obſervare*. Porro in regula eremitica Damiani hæc manducatio ad menſam die ſabbati permittitur in eo opuſculo [b], quod eſt *de ſuæ congregationis inſtitutis* cap. XV. ubi hæc habentur: *Non grave videatur fratri etiam ſabbato refectionem ad nonam horam uſque differre, ut ſemel quidem ipſo die reficiatur, ſed tamen vinum atque pulmentum percipere ex hujus noſtræ inſtitutionis indulgentia non vetetur, & hoc quidem æſtate. Nam ab idibus ſeptembris uſque ad paſchale gaudium quatuor per hebdomadam diebus noverit jejunandum, ſed etſi aliquando tanta debilitas acciderit, hiberno etiam tempore die ſabbati, aut leguminibus infuſis, aut herbarum radicibus, ſive etiam pomis ſolitum licebit aliquantiſper temperare jejunium. Ita tamen, ut ſi unum quodlibet horum ſumat, aliud, niſi veræ neceſſitatis cauſa dictaverit, non adjiciat. Poſtremo tamen propter puſillanimes, ſi hic neceſſitas omnino popoſcerit, quæ fieri permiſſa eſt in æſtate, eadem ſabbatorum diſcretio ſervetur in hieme*. Ea vero de cauſa Rodulphus, receptis aliis canonibus regulæ eremiticæ Damiani, diſcretionem ſabbati adoptandam e re Camaldulenſis ſolitudinis eſſe non duxit, quia ipſe protoparens *Romualdus legens* [c], teſtimonio ejuſdem Damiani, *quod ſanctus Silveſter urbis Romæ epiſcopus ſabbatorum diem jejunandum eſſe, ut revera ſancti paſchatis*

a *Conſtit. anni* 1085.

b *Opuſc.* XV.

c *Vit. S. Rom.* c. XI.

ris vigilias, inſtituerit, mox remiſſionem ſabbati in quintam feriam commutavit, & ſic infirmorum imbecillitati conſulens longum jejunium diſcretione habita facilius reddidit; hanc nimirum vivendi regulam cunctis ſectatoribus ſingularis vitæ præfigens, ut tunc ſe unuſquiſque eremiticæ vitæ jejunium tenere cognoſcat, ſi per hebdomadam triduanas & biduanas jejunando, quinta feria & dominicis diebus olera vel quodcumque liquamen cum gratiarum actione percipiat. Quo Romualdi & Camaldulenſium non interrupto exemplo permotus aliquando Damianus, paullo poſt tum Avellanenſibus, tum Gamugnenſibus eremitis ſuis etiam ſabbati jejunium præſcripſit, confecto opuſculo LIV. *de jejunio ſabbati*. Ceterum, præter hunc uſum, in quo nonnihil per aliquod tempus diſconvenere Camaldulenſes & Avellanenſes,

a Conſt. anni 1085.

[a] *reliqua omnia, & qualiter docet nos in cellula & deforis permanere, necnon intus reſiſtere, & virtutes aquirere, & diſcretionem in omnibus ſemper retinere*, quæ omnia ſunt totidem capita regulæ Damiani, non puro conſilio, ſed debito, *debemus*, inquit, Rodulphus, *obſervare, numquam tamen ſancti Romualdi & ceterorum noſtrorum anteceſſorum pium uſum derelinquere.*

Sed interiorem ſpiritum, tum etiam conſuetudines utriuſque loci preſſius examinemus, præeunte Grandio, qui viam nobis ſtravit in ſua diſſertatione IV. Camaldulenſi, ubi ita aſſumptum noſtrum illuſtrat, ut rem plane conficiat. Conſueverat Romualdus prope monaſteria eremos, & prope has cœnobia inſtituere; hinc [b] præceperat abbati ſancti Adalberti in inſula Perei, *ut in eremum ſecedens per totam hebdomadam in cella conſiſteret, diebus vero Dominicis fratres ad monaſterium veniens viſitaret*. Eaſdem eremos prope monaſteria vidimus ab ipſo excitatas in Aquitanicis partibus, in Parentinis finibus, in Camerinenſi provincia, in Thuſcia, in Umbria; prope nimirum Cuxanenſe cœnobium, prope illud ſancti Michaelis de Lemmo, Valle-caſtrenſe, Amiatinum, ſancti Vincentii de Petrapertuſa, aliaque monaſteria. Etiam Damianus in locis, quæ fundabat, eremos prope monaſteria, & monaſteria prope eremos condebat. Hinc Gamugnenſes eremitæ ad Aceretanum cœnobium, & Aceretani cœnobitæ ad Gamugnenſem eremum facile tranſibant. Dominicum Loricatum Damiani diſcipulum nunc incluſum legimus, nunc apertum monachum, & prope eccleſiam Avellanenſem commorantem, nunc cœnobitam monaſterii ſancti Æmiliani de Conjunctulis, nunc vero eremitam Suavicinienſem; & ut de omnibus Avellanenſibus loquamur, *clauſtrum* [c], inquit ipſe Damianus, *quoque juxta eccleſiam conſtrui hac intentione cenſuimus, ut ſi quem adhuc inolita monaſterialis conſuetudo delectat, habeat, ubi in præcipuis feſtivitatibus ſolemniter ex more procedat, cui & proceſſioni crucem argenteam ſatis idoneam procuravimus*. Itidem *fratres apud eccleſiam commorantes* memorat opuſculo XV. [d] Hinc eremitæ, cœnobitæ & incluſi, tum monachi, tum ſolitarii apud Avellanenſes. Martinus cognomento Storax [e] *per tria luſtra non prodierat ex cella*; Lupus [f] *pro æterna libertate carceri ſe incluſerat*; Leo [g] *amore ſupernæ libertatis incluſus* vocatur, Stephanus [h] *amore claritatis ſupernæ cellulæ carceralibus anguſtiis* ſe incluſerat; & permulti alii, quos Damianus laudat. Prohibuerat inſuper eremitis apertis Damianus, [i] *ne in cellulis unquam loquerentur alicui, niſi forte aut omnino morarentur incluſi, aut etiam forent juxta monaſterium conſtituti*. Hæc apud Avellanenſes. Rodulphus prior Camaldulenſis in ſuis conſtitutionibus nominat [k] *fratres, qui prope eccleſiam permanent*; infirmi ſi aliquando apud ipſos Camaldulenſes forent, deportabantur ad Fontem-bonum, ut convaleſcerent [l], *niſi tamen eſſent recluſi fratres, qui ſive ſani, ſive infirmi in cellulis*

b Vit. S. Rom. cap. XXX.
c Opuſc. XIV.
d Cap. VII.
e Opuſc. LI. cap. V.
f Ibid. cap. VI.
g Opuſc. XI.
h Opuſc. XV.
i Opuſc. XV. cap. XVIII.
k Conſtit. anni 1085.
l Ibidem.

Digitized by Google

*cellulis ſuis vel uſque ad obitum , vel ad recluſionis terminos jugiter perſi-
ſtunt .* Eo autem conſilio inſtituta fuerant primitus a Romualdo mona-
ſteria cum adjunctis eremis , ut eremitica ſimul & cœnobialis vita per
obedientiæ jugum copularetur , quod maxime inculcant tum Petrus Da-
mianus , tum Rodulphus : *Illud plane ſummopere cavendum eſt* [a] , ait Da- a *Opuſc. XV. cap.* 18.
mianus , *ne ſub colore quis eremiticæ vitæ jugum detrectet obedientiæ , im-
mo tanto ſe arctiori obedientiæ lege conſtringat , quanto hanc inſtitutionem
ſuperexcedere cœnobitarum regulam non ignorat* . Tum diffluit , peculiarius
de obedientiæ ratione differens . *Hæc virtus* [b] , ait ſimiliter Rodulphus , b *Cap.* xl.
*ſolitariis valde neceſſaria eſt , ut quo duriorem ducunt vitam , eo pleniorem
obſervent obedientiam . Quidam namque ſub obtentu ſanctioris vitæ jugum
recuſant obedientiæ; putant enim ſe lege obediendi ſolutos , eo quod arctiori
eremiticæ vitæ ſtudio ſe norunt adſtrictos. Sed ibi certe major debet eſſe obe-
diendi obſervantia, ubi ferventior & auſterior eſt vivendi cultura.*

Verum ſicut characterem eumdem, eumdemque ſpiritum perſpicimus in
utraque Avellanenſi & Camaldulenſi regula, ſic & ritus & minutiora earum-
dem proſequamur. Et quidem a pſalmodia initium ducentes, *duo* [c], inquit c *Cap.* xxxv.
Rodulphus, *pſalteria cum adjectionibus ſuis per utramque quadrageſimam quiſ-
que frater per ſingulos dies perſolvat , in aliis vero temporibus unum pro
vivis debet celebrare pſalterium , pro defunctis autem totum aut dimidium ,
vel ad minus tertiam partem* . Petrus autem Damianus [d] *de pſalmodia* , d *Opuſc. XIV.*
ait , *conſuetudo eſt , ut cum duo fratres ſimul commorantur in cella , duo
perſolvant in die pſalteria, unum pro vivis, alterum pro defunctis; & il-
lud quidem, quod eſt vivorum, cum illis dicitur additamentis, quæ beatus
Romualdus appoſuit ; quod vero pro defunctis , cum novem lectionibus dici-
tur, tribus nimirum per quinquagenos pſalmos . Qui autem ſolus moratur ,
pſalterium quidem vivorum totum per ſingulos dies adimplet , defunctorum
autem ſive medium ſive totum , juxta quod virium poſſibilitas adminiſtrat* .
Romualdi additamenta nominata a Damiano, ſive adjectiones nominatæ a
Rodulpho quænam eſſent, explicat idem Damianus opuſculo xv. [e] dicens: e *Cap,* xi.
*Illud quidem pſalterium , quod eſt vivorum, cum illis dicitur additamentis,
quæ beatus Romualdus apponit , quæ etiam nos non gravemur inſerere , ne
nos conqueratur forte novitius , quæ ſibi magnopere noſcenda ſunt, prætériiſ-
ſe . Decurſis plane quinque pſalmis , protinus ſubinſertur* : Gloria tibi Tri-
nitas, æqualis una Deitas , & ante omne ſeculum , & nunc & in perpe-
tuum. Orate pro nobis omnes Sancti Dei . Ut digni efficiamur promiſſio-
nibus Domini Dei noſtri Jeſu Chriſti. Pater noſter. *His expletis mox ſub-
ditur*: Adjutorium noſtrum in nomine Domini , Qui fecit cœlum & ter-
ram. *Et evolutis aliis quinque pſalmis tunc dicitur*: Te Deum Patrem in-
genitum, Te Filium unigenitum, Te Spiritum-ſanctum paracletum , ſan-
ctam & individuam Trinitatem toto corde & ore confitemur , laudamus
atque benedicimus, Tibi gloria in ſecula , amen . Domine Deus in adju-
torium meum intende, Domine ad adjuvandum me feſtina. Confundantur
& revereantur inimici mei, qui quærunt animam meam . Adjutor meus
& liberator meus eſto. Domine ne tardaveris . Gloria Patri , & Filio &
Spiritui-ſancto. *Quo finito rurſus dicitur* . Adjutorium noſtrum in nomine
Domini . *Hæc igitur per quinquenos pſalmos alternatim ſemper adduntur ,
donec pſalterium cum tribus Dominicalibus, necnon & totius hebdomadæ can-
ticis expleatur . His etiam non neglectis, quæ in fine pſalterii videntur ad-
jecta , videlicet* : Te Deum laudamus ; Nunc dimittis ſervum tuum ; duo-
bus ſymbolis; Gloria in excelſis Deo; Pater noſter , cum fide catholica ;
poſtremo litaniæ cum orationibus ; *hæc omnia conſueto fine concludunt*.

Hæc

Hæc quoad pſalmodiam uniformem in Avellanenſi & in Camaldulenſi eremis.

Præter pſalmodiam publicam, etiam privata peragebatur ab aſcetis utriuſque loci, & dum mens & vox intenta erat divinis laudibus, corpus in palmatis, diſciplinis, metanæis aliiſque piis exercitiis inſuper occupabatur. Externum hujuſmodi ſervorem ex Rodulpho & ex Damiano addiſcimus. *Nam quis*, inquit ille in conſtitutionibus anni 1085. *digne narrare valet ea, quæ hujus eremi fratres per omne tempus ſolent agere, bonorum ſcilicet operum? id eſt ictus ſcoparum, diſcurrentes lacrymas, innumerabiles metanæas, cordium ſuſpiria, continuam pſalmodiam, orationum inſtantiam, ſacras vigilias, & cum diabolo, quæ faciunt, certamina, extra alias* a Opuſc. XIV. *virtutes, quæ ſoli Deo cognitæ ſunt?* Et iſte [a]. *In ceteris*, inquit, *ſpiritualis exercitii ſtudiis, quæ ſit continui ſervoris inſtantia, quæ ſollicitudo, quam vigil & operoſa frequentia, timeo dicere ..... hoc tamen mihi liceat, quia tanta eſt diligentia in flexionibus genuum, in diſciplinis ſcoparum, & ceteris hujuſmodi &c.* Diſciplinæ ſibi inſerendæ mos, vel etiam ſuſcipiendæ in capitulo, æqualis erat in utraque eremo; & *omni domini-* b Cap. XIX. *co die* Camaldulenſes, [b] Rodulpho teſte, *in capitulo convenientes præmiſſa exhortatione fraterna ſe invicem accuſare debent caritative; poſtremo communi confeſſione præmiſſa, verberum ictus ſuper nuda membra ſuſcipientes, non tam cauſa cruciandi corpora, cum ſibi graviora in cellulis ſupplicia infligant, quam ſtudio divinæ paſſionis, & humilitatis exempla ſectandi ad confuſionem illius, qui eſt rex ſuperbiæ*. Immo ipſe prior Camaldulenſis eremi *in capitulo cum fratribus ſæpe convenire, & præmiſſis metanæis ſuos confiteri debebat exceſſus, ut ipſe a vitiis fiat emendatus, & aliis emendationis formam oſtendat*. Juxta quod & Damianus priores Avellanenſes ſuc- c Opuſc. XV. ceſſores ſuos monebat [c] *aut numquam*, dicens, *aut raro capitulum cum fratribus celebretur, quo miſſa metanæa te non accuſes*. Supervacaneum autem eſt hic commorare, quouſque incentoribus Petro Damiano & Dominico Loricato palmatarum, diſciplinarum & flagellorum uſus invaluiſſet in eremo Avellanenſi. Id fuſiſſime legitur in hiſtoria hujus voluminis. Ea tamen pœnalia exercitia neque Camaldulenſibus, neque Avellanenſibus imperabantur, ſed permittebantur cujuſvis arbitrio aut viribus. *In metanæis* d Cap. XXXV. *vero* [d], docet Rodulphus, *& palmatis vel ſcoparum ictibus aliiſque ſimilibus obſequiis, vel operibus ſeu artificiis quiſque debet exerceri, prout facultas tulerit, vel utilitas ſuaſerit, ſeu divina inſpiraverit gratia; in talibus enim voluntaria ſuadetur oblatio, non coactio imponitur, unuſquiſque in hac parte ſuas metiatur vires, computet ſumptus, moderetur affectus*. Et Da- e Opuſc. XV. n. 18. mianus concinit [e]: *Super metanæis, diſciplinis atque palmatis, ſive etiam brachiis extendendis in orationibus, ceteriſque ſancti ſervoris exercitiis nulla fratrem lege conſtringimus, quin potius ſuæ committenda proviſionis arbitrio judicamus. Sunt enim, quibus horum aliqua non conveniunt, atque ideo tutum videtur atque liberius, ut in talibus magis optio proponatur, quam definitiva regulæ ſententia præſcribatur.*

Quæ perſonarum diſcretio & virium non in ſolo diſciplinarum exercitio ſervabatur, ſed in aliis etiam abſtinentiæ ceterarumque virtutum actio- f Opuſc. XV. n. 16. nibus, diſcreta ſuperioris diſpenſatione omnia temperante. *Si unus* [f], cavet Damianus, *aut fortaſſe plures indigent, quod ii, qui incolumes ſunt, neceſſe non habent, clam videlicet & occulte ſic infirmis pia exhibeatur humanitas, ut valentes ſine invidiæ ſtimulo in ſui rigoris permaneant diſciplina; neque enim neceſſe eſt, quod uni caſus irrogat, illico regulare omni-* g Cap. XXX. *bus fiat*. Et cavet etiam [g] Rodulphus dicens: *Debilibus autem & teneriori-*

Digitized by Google

ribus ſi qua diſpenſatio in alimentis aut veſtibus neceſſaria ſit, ſapienter & caute fieri debet, ut ita indigentibus exbibeatur pia diſcretio, ne inde fortioribus noxia generetur diſſolutio; nam ſpecialis vel ſingularis conceſſio non debet trahi ad conſequentiam ceterorum, ne de unius vel paucorum indulgentia naſcatur plurimorum enormitas. Notetur in utroque canone diſpenſationem hanc fieri conſueviſſe caute & occulte.

Silentii cenſura eadem præcipitur a Rodulpho, quæ a Damiano. *Exeuntes* [a], inquit ille, *de cellis & ad ipſas redeuntes ſilendi cenſura debent cohiberi. In oratorio, in refectorio regula ſilentii omni tempore intemerata ſervetur*. Et iſte [b]: *In capitulo, in oratorio, in refectorio regularem conſuetudinem non poſtponant, ut cum hoſpitibus non loquantur; atque ideo a cellulis uſque ad eccleſiam ſive venientes, ſive redeuntes a cenſura ſilentii non recedant*. Ut vero perfectum ſilentium adhibeat eremita, vult Rodulphus [c], *ut vitium vagationis & inſtabilitatis taliter fugiat, ut non ſolum exterius cum Dina filia Jacob non facile diſcurrat, ſed etiam in ipſa cella ſtabilis fixuſque permaneat; poſſet enim intra eamdem cellam tamquam cujuſdam impulſu Vertumni, vagationiſque ſpiritu tota die circuire*. Et Damianus [d]: *Illud non mediocriter diſplicet, quod etiam ipſis ſanctiſſimis eremitis quidam videntur admixti, quos idem peſtiferæ vagationis morbus exagitat, & ſi dicere liceat, quaſi Vertumnus, quoddam ſcilicet dæmoniorum genus, vexat. Vertumni ſiquidem apud antiquos dicebantur dæmones, quorum inſtinctu homines in vertigine poſiti reddebantur inſtabiles. Tantopere quippe vagatio eſt vitanda*, ſubdit opuſculo XV. [e] *ut nec per ipſam cellulam ſpatiari inaniter liceat*. Ut vero eremitas ſuos ad cellulæ cuſtodiam alliciat Damianus, hæc animadvertit: [f] *Huc accedit, quod iis, qui vitam ſuam ſub hac inconſtantia mutationis alternant, eo fit vita remotionis auſterior, quod inolita vagandi conſuetudine retrahuntur, itaut eremitica diſtrictio graviſſimæ difficultati cella ipſa illis videatur horrori. Conſuetudo enim facit monacho cellulam dulcem, vagatio videri facit horribilem. Vagantibus cellula carcer eſt, permanentibus ſuave cubiculum*. Quæ ſunt conſona iis, quæ tradit Rodulphus [g]: *Studeat ſolitarius in cella jugem & continuum ſedulitatem habere, ut per gratiam Dei & aſſiduitatem manendi poſſit ei habitatio cellæ dulceſcere. Nam ſicut inquieto & inſtabili monacho inſtar carceris pœna ergaſtuli afflictionis materiam præſtat, ita quieto & perſeveranti ſuavitatis refrigerium, ſilentium beatitudinis tamquam portionem exhibet paradiſi*.

a Cap. XXXI.
b Opuſc. XV. capp. 11. 18.
c Cap. XXXII.
d Opuſc. XII. cap. 24.
e Cap. 8.
f Opuſc. XII. cap. 25.
g Cap. XXXVI.

Nudipedium commune erat apud Avellanenſes & Camaldulenſes. *Illud etiam non minima pars pœnitentiæ eſt*, de ſuis loquitur Damianus [h], *quod omni tempore ſive æſtate, ſive hieme, non calceis, non ocreis utuntur in cellulis, ſed nudis ſemper cruribus & pedibus conſuetudo eſt permanere, exceptis his, qui gravi moleſtia infirmitatis urgentur*. Nudis pedibus ſuper pavimento ſedentes cibum ſumebant Camaldulenſes teſtimonio Rodulphi. [i] *Et nudis pedibus ſemper permaneant, diſcalceatos ſemper omnino pedes habeant*, jubet, etiam ad tempora ſua, Paullus Juſtinianus [k]; exemplo nimirum Perenſium & Sitrienſium, quos tempore Romualdi nominat Damianus [l], *incluſos, diſcalceatos, omnes nudis pedibus incedentes atque incultos*.

h Opuſc. XV. cap. 11.
i Cap. XX.
k Reg. erem. cap. 54.
l Vit. S. Rom. cap. 26. & 64.

De ſomni ratione ſcimus, quod Romualdus [m] *in tantum exoſum habebat ejuſmodi ſomnum, ut ſi quis ei confiteretur poſt duodecim pſalmorum vigilias & maxime circa diluculum obdormiiſſe, nequaquam ea die eum ejus licentia poſſet ſacra Miſſarum ſollemnia celebrare*. Adoptavit morem Damianus ſcribens: [n] *Notandum, quia ante nocturnæ ſynaxis officium, ſi vel pro-*

m Vit. S. Rom. cap. 1x.
n Opuſc. XV. cap. 16.

fun-

fundior adhuc nox, vel quolibet modo graves eſſe videntur vigiliæ, repetere accubitum licet; poſt nocturnum omnino non licet. Et alibi dicit [a]:

Non canonem ſolvit, qui pſallens nocte redormit.
Ne tamen hoc paſſim ponat caput ante ſynaxim.

a Opuſc. XL. cap. 8.

Erga defunctos conſimili pietate certabant cum Camaldulenſibus Avellanenſes. *Pro migratione cujuſcumque fratris in eremo vel in Fonte-bono defuncti triginta pſalteria vel Miſſas debet unuſquiſque perſolvere*, ait Rodulphus [b]; *pro iis vero, qui per alia loca congregationis obierint, tria pſalteria vel Miſſæ ab unoquoque dicenda ſunt; in metanæis vero, palmatis vel ſcoparum ictibus aliiſque ſimilibus obſequiis quiſque debet, prout facultas tulerit, exerceri.* Damianus autem [c]: *Cum frater quiſpiam ex noſtris obierit, qui videlicet nobiſcum degunt, pro eo unuſquiſque ſeptem dies jejunat, ſeptem diſciplinas cum millenis ſcoparum ictibus accipit, ſeptingentas metanæas facit, triginta inſuper pſalteria ex more decantat, & unuſquiſque ſacerdos ſeptem Miſſas illi pro ſua perſona perſolvit, ſalvo eo quod continuis quoque triginta diebus pro eo Miſſarum ſollemnia in conventu communiter celebrantur.*

b Cap. XXXV.
c Opuſc. XV. cap. 12.

Verum ad jejunia & ad abſtinentias tranſeamus, in quibus quam maxima inter utramque familiam analogia eſt animadvertenda. *Abſtinentia* [d], ait Rodulphus, in *hoc loco tunc dicitur, cum nihil præter panem, aut ſi cui placet, ſalis adjectionem edentibus miniſtratur.* Jejunium ſimiliter definit Damianus [e] *Jejunare autem illos dicimus, qui panem cum ſale & aqua percipiunt. Ubi præter hæc aliud quid additur, perfectum jejunium non vocatur.* Quando unica refectione ſervata, pulmentum admittitur, Rodulphus vocat *ſimplex jejunium*, *unicam* autem *refectionem* Damianus. Quinque dierum per hebdomadam jejunium obſervabant Avellanenſes; triduanam & biduanam abſtinentiam Camaldulenſes; jejunabant nimirum feria ſecunda, tertia & quarta, & poſtea ſexta feria & ſabbato. *Epiphaniorum vigilias* [f], inquit, Damianus, *ob magnitudinem ſollemnitatis, in qua videlicet tot in unum ſacramenta concurrunt, dignum eſt jejunare. Unde & illud graviter ferimus, quia plerique fratres, dum jejunare in beatorum apoſtolorum Philippi & Jacobi vigiliis perhorreſcunt, ſollemnitatem Pentecoſtes in excuſationem ſuæ diſſolutionis opponunt, dicentes non debere quemquam ſub jejuniorum tunc cenſura conſtringi, cum tempus dictet paſchalibus potius gaudiis epulari.* Et Rodulphus brevius [g]: *Vigiliæ Sanctorum, quæ in eccleſia ſtatutæ ſunt, & epiphaniorum quoque, atque ſanctorum Philippi & Jacobi, licet in uſu ſecularium non habeantur, in hac eremo abſtinentiæ deputandæ ſunt.* In vigiliis natalis Domini & reſurrectionis ejus in utroque loco vinum & panis largiori menſura miniſtrabantur. *Sabbatum ſacri baptiſmi* [h], inquit Rodulphus, *abſtinentiæ deputari debet, ſed pro labore officii ſequentis Paſchæ biſcoctus panis cum ſobria perceptione vini poteſt fratribus indulgeri.* Et capite XIV. *In vigilia Dominicæ nativitatis idem obſervandum eſt, quod in ſabbato ſancto diximus obſervari.* Damianus vero [i]. *In ſabbato ſancto, necnon & vigilia nativitatis Domini, ut labor eccleſiaſtici releveтur officii, & totum panem, qui voluerint, comedunt.*

d Cap. XI.
e Opuſc. XIV.
f Opuſc. LV. cap. 11. v.
g Cap. XVII.
h Cap. XI.
i Opuſc. XIV. & XV. cap. 6.

Pro panis menſura in diebus jejunii, *quia unuſquiſque frater lances habet in cella, illis ſemper libras, quod ſibimet cœnaturus apponat* [k] juxta Damianum; juxta vero Rodulphum in conſtitutionibus anni 1085. *unuſquiſque frater lances in cella habet, cum quibus penſat tres panes, quos accipit omni die Dominico & quinta feria.*

k Opuſc. XIV. cap. 8.

Temperabat a vino utraque familia primis temporibus ad exemplum Si-

Digitized by Google

Sitrienſium a Romualdo inſtitutorum, apud quos [a] *vinum ibi nemo noverat, nec ſi etiam graviſſimam ægritudinem pateretur*, Sed temporis proceſſu Rodulphus [b] *vinum quidem habere vitis alienum*, ait, *eſſe cognoſcitur, ſed quia defectio & noſtri temporis ac naturæ debilitas id omnino non patitur, raro quidem ac ſobrie hujuſmodi potum percipere ſolent, ut qui nequeunt cum Johanne abſtemiam frugalitatem ſervare, vel cum Timotheo ſobria parcitate utantur*. Et Damianus [c]: *A vino autem, ut noſtis, aliquanto tempore continuimus, itaut neque laici, neque extrinſecus venientes, vel etiam in paſcha Domini aliquid hic præter aquam biberent, neque vinum hic niſi pro ſacrificio biberetur. Sed quoniam & hic manentes cœperunt ægrotantes deficere, & quidam ad eremum tranſire cupientes hujus rigoris obſervantiam penitus abhorrere, fraternæ, ſive ut verius dicam, communi imbecillitati diſpenſatorie condeſcendentes indulſimus, ut vinum hic ſervato ſobrietatis moderamine biberetur, ut quod cum Johanne non poſſimus ex toto relinquere, ſaltem cum Timotheo Paulli diſcipulo ſtudeamus infirmo ſtomacho ſobrie & humiliter miniſtrare, & qui prorſus abſtemii eſſe non poſſumus, eſſe ſaltem ſobrii ſtudeamus.*

[a] Vit. S. Rom. cap. 64.
[b] Cap. XXXIII.
[c] Opuſc. XV. cap. 6.

Neque monachi tantum & eremitæ, *ſed* [d] *ipſi monachorum famuli, ipſi quoque cuſtodes pecorum*, teſte Damiano, *jejunabant* apud Sitrienſes, vivente Romualdo. Apud Avellanenſes [e] *famuli quoque, qui huic loco deſerviunt*, ait idem Damianus, *ab aſſignato ſibi ordine non recedunt, qui nimirum per totius annalis ſpatii curſum tribus per hebdomadam diebus tenent ex more jejunium; in duabus autem quadrageſimis quatuor dies jejunio dedicant.*

[d] Vit. S. Rom. cap. LXIV.
[e] Opuſc. XV. cap. VII.

Relaxatio jejunii apud Rodulphum [f] fiebat *in feſtivitatibus, quæ a paſcha ad idus ſeptembris occurrunt, in quibus & abſtinentia remitti & jejunium ſolet abſolvi: Poſt idus ſeptembris uſque quadrageſimam, quæ infra hoc ſpatium accidunt feſtivitates, abſtinentiam quidem relaxant, jejunium vero minime ſolvunt*. Et apud Damianum [g]: *In feſtivitatibus duodecim lectionum, quæcumque veniunt ab idibus ſeptembris uſque ad reſurrectionem Domini, ſemel tantum reficient fratres, exceptis videlicet his ſollemnitatibus, omnium Sanctorum, ſancti Martini* &c. Quando vero feſtum aliquod occurrebat in diebus jejunio dedicatis transferebatur ab utraque familia. *Notandum*, ait Damianus [h], *quia non omnes, quæ in monaſterio, etiam in eremo celebrantur feſtivitates, & hæ, quæ illic fiunt, plerumque tranſmutantur, ut aut in tertia, aut in quinta feria celebrentur, exceptis nimirum præcipuis feſtivitatibus, quæ ob reverentiam dignitatis mutari non poſſunt*. Et Rodulphus in conſtitutionibus anni 1085. *Si vero*, inquit, *ut aſſolet, feſtivitas, do qua duodecim lectiones agere oportet, in his feriis* (jejunio deſtinatis) *venerit, more ſolito ſic facere eſt conſuetudo, ſi fuerit in ſecunda feria, perducere eam in tertium feriam, ſi venerit in quarta feria, perducere in quintam, & ſi fuerit in ſexta feria, deducere in ſabbato, & pulmento uti & vino. Hoc autem factum eſt propter jejunium celebrandum in ſecunda, & quarta & ſexta feria. Has autem feſtivitates, ideſt ſancti Salvatoris, quatuor ejuſdem genitricis* &c. *numquam mutare* &c.

[f] Cap. XIII.
[g] Opuſc. XV. cap. 6.
[h] Ibidem.

Sed de pluribus quadrageſimis, diebuſque jejunio, & abſtinentiæ conſecratis, & de reliquis ritibus & conſuetudinibus utriuſque loci ab eodem interiore ſpiritu dictatis, atque ex uno fonte, Romualdo, profluentibus, in quibus ſeculo XI. apprime inter ſe conveniebant Camaldulenſes & Avellanenſes, conſulatur ſuprarelatus Grandius, qui fuſiore calamo omnia ad invicem confert, Rodulphi & Damiani verbis in medium productis, & inter ſe comparatis. Nam ex his, quæ nos longius forte, quam par erat, hacte-

hactenus illuſtravimus, & mutuo contulimus, ſatis exploratum, & unicuique conſtare arbitramur, quanto jure Avellanitarum hiſtoria pertineat ad Camaldulenſes, qui poſtremi etiam in eorum jura & in ipſorum monaſteria, malo fato a primæva inſtitutione degenerantibus Avellanenſibus, introierunt a duobus ſeculis.

Habes itaque lector humaniſſime in hoc ſecundo volumine Petri Damiani cardinalis & epiſcopi Oſtienſis acta & vitam ex ipſius epiſtolis & opuſculis potiſſimum elaboratam, & per annos diſtributam; habes etiam aliorum piorum Avellanenſium exempla jugis pœnitentiæ, mirabilium carnis macerationum, exercitiorum pœnalium, quæ fidem prope excedunt. Vivebant ſub Damiano inſignes ſanctitate viri, hoſtes infenſiſſimi in corpus ſuum, & virtutibus clariſſimi, Rodulphus epiſcopus Eugubinus, Fortis, plures Petri, plures Leones, Agius, Luitprandus, Lupus, Michael Polenſis, Adam, Ariprandus, Albizo, Mainardus, Martinus, Baruncius, Juventius, Johannes Laudenſis; & vivebat ſolitudinis & pœnitentiæ haud facile imitandum miraculum Dominicus Loricatus; in Ocrenſi ſolitudine Albericus ſanctiſſimus eremita; in Vicetina autem regione alter nobiliſſimus ſolitarius, Romualdi pediſſequa, Theobaldus; in Anconitana alter, olim Abſarenſis epiſcopus, Gaudentius; in Vallumbroſana novus aſcetarum coryphæus Johannes-gualbertus; quorum omnium geſta copioſiſſime inſeruntur his Annalibus, præter ritus moreſque cœnobiticos vel eremiticos ejus temporis, qui illuſtrantur, & præter hiſtoriam ceterorum monaſteriorum, quorum paucas aut fere nullas notitias ex ceteris ſcriptoribus & ex libris editis colligas. Cum autem Damianus turbulentiſſimis temporibus vixerit, quibus Simonia, furor & incontinentia graſſabantur, habes quoque ejus ævi hiſtoriam & narrationem tetri ſchiſmatis Cadaloici contra Alexandrum II. & Wibertini adverſus Gregorium VII. aliaque, quæ ceterarum eccleſiarum Italiæ hiſtoriæ lumen addunt.

Reliquum eſt, ut gratum animum noſtrum proferamus erga eos, qui multa comitate nobis paginas ex tabulariis & chartariis cathedralium eccleſiarum, monaſteriorum & urbium exſcribendas permiſerunt, & præter laudatos in primo volumine, memorabimus hic loci duos præ ceteris in nos liberales, domnum Ignatium Burlamacchium ordinis ſancti Benedicti, congregationis Montis-oliveti, piiſſimum abbatem cœnobii ſanctorum Bartholomæi & Pontiani urbis Lucenſis, qui poſt eximiam animi humanitatem, qua nos recepit, apertos nobis voluit tabularii monaſterii ſui forulos omnes, ex quo multa tranſcripſimus ad Sextenſe monaſterium pertinentia & ad alia cœnobia Lucenſia & Volaterrana; alterum autem ſumma laude digniſſimum marchionem Bonifacium ex nobiliſſima Mutinenſi de Rangonibus familia, qui chartas quotquot ad rem noſtram facientes, & Ravennatia ac Bononienſia monaſteria illuſtrantes, non ſolum exſcribendas nobis conceſſit, ſed regio plane munere in noſtrum jus tranſtulit, quorum aliquas in primo & in hoc ſecundo tomo edidimus, alias edemus in ſequentibus.

De veteri Sacramentario addito & publici juris facto poſt Appendicem, videatur monitum noſtrum ipſi præfixum, ſicut etiam proluſio noſtra in excerpta Avellanenſia, quæ adjecimus tum pro Sacramentarii illuſtratione, tum pro edocendis liturgicis ritibus ejuſdem monaſterii.

BRE-

Digitized by Google

BREVIARIUM
TOMI SECUNDI
ANNALIUM CAMALDULENSIUM.

LIBER UNDECIMUS.

Ab anno Chriſti 1027. ad annum 1033.

I. *OBitus Romualdi.* 1.
II. *Quot annis vixerit?* 2.
III. *Demonſtratur longævitas ejus vitæ.* 3.
IV. *Damianus non potuit decipi, neque voluit decipere quoad annos vitæ ejuſdem.* 5.
V. *Grandius ſtatuit Romualdi tranſitum ad annum 1037.* 6.
VI. *Nequit admitti novum ipſius ſiſtema.* 7.
VII. *Præſens annus 1027. habendus pro emortuali Romualdi.* 8.
VIII. *Theodaldi ep. Arretini donatio facta eremo Camalduli.* 9.
IX. *Miracula ad tumulum S. Benonii.* 11.
X. *Erectio altaris ſuper ejus ſacrum corpus.* 13.
XI. *Fundatio monaſterii S. Matthæi extra urbem Piſanam.* 14.
XII. *Chartæ Camaldulenſes & Burgenſes.* ibid.
XIII. *Prodigia ad ſepulcrum Romualdi.* 15.
XIV. *Reædificatio abbatiæ S. Bartholomæi Feſularum.* 16.
XV. *Hiſtorea poſterior ejuſdem abbatiæ.* 19.
XVI. *Conradi imp. diploma pro monaſt. S. Severi Claſſis.* 20.
XVII. *Charta S. Victoris de Cluſis. Aliqua de Ugone duce Spoletano & marchione Camerinenſe.* 24.
XVIII. *De monaſterio S. Zenonis urbis Piſarum.* ibid.
XIX. *Lambertus abbas S. Apollinaris in Claſſe.* 25.
XX. *Petrus Damianus doctrina & divitiis floret; carnis macerationibus ſe tradit.* 26.
XXI. *Theobaldi, Salanicenſis inde eremitæ, ortus.* 28.
XXII. *Chartæ Pratalienſes & Piſanæ.* 30.
XXIII. *Erectio monaſterii SS. Juſti & Clementis prope Volaterras.* 31.
XXIV. *Gaudentius eccleſiam Abſarenſem regit.* 32.
XXV. *Obitus VVillelmi abb. Divionenſis.* 33.
XXVI. *Theodaldus ep. Arretinus donat eccleſiam S. Clementis monaſterio Prataliæ.* 34.
XXVII. *Erectio altaris ſuper tumulum S. Romualdi.* 35.
XXVIII. *De Romualdo Camerinenſi, Amico Ramibonenſi, Guidone Pompoſiano, & Firmano Firmenſi, quos Damianus memorat.* ibid.
XXIX. *Charta S. Victoris de Cluſis.* 37.
XXX. *Theodaldus ep. Arretinus beneficus in eremum Camaldulenſem.* ibid.
XXXI. *De nomine Theophilacti, quod gerebant uterque Benedictus VIII. & IX. Rom. pont.* 38.
XXXII. *De abbatia S. Vigilii urbis Senarum.* ibid.

LIBER DUODECIMUS.

Ab anno Chriſti 1034. ad annum 1041.

I. *PEtrus Damianus ſeculum linquit; fit monachus Avellanenſis.* 40.
II. *Sub quo abbate Avellanenſi? an Guidone Arretino? plura de Guidone.* 42.
III. *De titulo præfecti Avellanenſis. De Johanne priore.* 45.
IV. *Uſus induendi veſte monaſtica novitios ipſis diebus receptionis.* 46.

V. *Guido ep. Volaterranus benefactor monaſterii,* ibid.
VI. *Maurilius monachus Fiſcamnenſis fit eremita,* 47.
VII. *Placitum Ravennas, cui interfuit Lambertus abb, S. Apollinaris in Claſſe,* 49.
VIII. *Chartæ ſpectantes ad abbatiam Montis-chriſti.* ibid.
IX. *Aliæ Victorianæ & Prataleiuſes,* 50.
X. *Exercitia & auſteritates Petri Damiani in ipſis primordiis vitæ monaſticæ,* ibid.
XI. *De B. Manuo Peruſino, quem S. Romualdi diſcipulum faciunt,* 52.
XII. *Chartæ Pratalienſes, San-victorianæ* &c. ibid.
XIII. *Johannes-gualbertus Camaldulenſis eremi incola.* 53.
XIV. *Vallumbroſanam congregationem fundat,* 56.
XV. *Chartæ Camaldulenſes & San-gregorianæ,* ibid.
XVI. *Immo ep. Arretinus beneficus in eremnm Camaldulenſem,* 57.
XVII. *Placitum in favorem abbatiæ Berardingorum,* 58.
XVIII. *Præceptum Conradi imp. pro cœnobio S. Apollinaris in Claſſe.* ibid.
XIX. *Charta pro S. Victore de Cluſis,* 63.
XX. *Corpora quinque fratrum Gneſna Pragam deducuntur.* 64.
XXI. *Chartæ Camaldulenſes & Pratalienſes.* 65.
XXII. *Fundatio monaſterii S. Petri in monte Cònero.* ibid.
XXIII. *Stephanus rex Hungariæ obit, De Giſla ejus conjuge, & de Gregorio archiep.* 66.
XXIV. *Mors Hugonis abbatis Farfenſis.* ibid.
XXV. *Donatio facta monaſterio Palatioli.* ibid.
XXVI. *De monaſterio SS. Trinitatis de Monte-herculis.* 67.
XXVII. *Hiſtoria abbatiæ Galeatenſis S. Hilari.* ibid.
XXVIII. *Veteres inſcriptiones Galeatenſes.* 70.
XXIX. *Damianus Pomposiam evocatur,* 71.
XXX. *Quid Pompoſiæ contigerit tempore ejus incolatus?* ibid.
XXXI. *Chartæ Victorianæ, ubi etiam de duobus Hugonibus ducibus & marchionibus Camerini.* 74.
XXXII. *De B. Forte eremita Avellanenſi.* 75.
XXXIII. *Gebehardi archiep. Ravennatis donationes factæ monaſterio Pompoſiano.* 76.
XXXIV. *Charta Vangaticienſis.* 77.
XXXV. *Aliæ Hiſtrienſes ſpectantes ad monaſterium S. Michaelis de Lemmo.* ibid.
XXXVI. *Caſimirus rex Poloniæ eccleſias erigit ſuper corpora SS. Martyrum Polonorum Romualdi diſcipulorum.* 80.
XXXVII. *Chartæ Piſanæ, Pratalienſes & Gregorianæ.* 82.

LIBER DECIMUS-TERTIUS.

Ab anno Chriſti 1042. ad annum 1051.

I. *Damianus ad monaſterium S. Vincentii de Petra-Pertuſa reformandum miſſus.* 84.
II. *Scribit ibidem vitam S. Romualdi.* ibid.
III. *Chartæ Pratalienſes, Camaldulenſes & Hiſtrienſes.* 86.
IV. *Damianus redit ad ſuam Avellanenſem ſolitudinem, & regimen loci ſuſcipit.* ibid.
V. *Beneficia ab ipſo præſtita eidem loco.* 87.
VI. *Ejus binæ epiſtolæ ad Gebehardum archiep. Ravennatem,* ibid.
VII. *Dominicus Loricatus & Leo eremita tranſeunt ad diſciplinam Damiani.* 88.
VIII. *Chartæ ad varia monaſteria ſpectantes.* 89.
IX. *Ex iis illuſtratur charta ad San-gregorianum monaſterium pertinens.* 90.
X. *Damiani epiſtolæ ad Gregorium VI. Rom. pont.* ibid.
XI. *De Adam Foro-ſemproni enſi epiſcopo.* 92.
XII. *Obitus Gebehardi Ravennatis archiep.* 93.
XIII. *Dominicus Loricam veſtit, Loricatus inde dictus,* 94.
XIV. *Charta San-gregorianæ,* ibid.
XV. *Fundatio monaſterii S. Pantaleonis in urbe Lucenſi.* 95.
XVI. *Literæ Damiani cuidam epiſcopo. De Hildebrando, Lothario & Guidone comitibus in ea nominatis,* ibid.
XVII. *Et de Rodulpho quodam primario viro,* 97.
XVIII. *Præceptum Henrici pro monaſterio S. Apollinaris in Claſſe.* ibid.
XIX. *Immo epiſcopus Arretinus utitur conſiliis Albizonis eremitæ Camaldulenſis.* 98.

XX.

XIX. *Immo epiſcopus Arretinus utitur conſiliis Albizonis eremitæ Camaldulenſis.* 98.

XX. *Guido Pompoſianus ad Deum tranſit.* 99.

XXI. *Epiſtola Damiani ad Henricum III. regem.* ibid.

XXII. *Coronatio ejuſdem Henrici in imperatorem.* ibid.

XXIII. *Damiani epiſtola ad VV. archiepiſcopum. Quis foret hic archiepiſcopus?* 100.

XXIV. *Præceptum Henrici pro monaſterio Pratalienſi.* 101.

XXV. *Charta monaſterii S. Michaelis in Burgo Piſarum.* ibid.

XXVI. *Literæ Damiani ad Clementem II. Rom. pont. & ad Petrum card.* 102.

XXVII. *Damianus Romam ſe confert.* 103.

XXVIII. *Idem ſcribit G. theſaurario eccleſiæ Ravennatis & Henrico imperatori.* ibid.

XXIX. *Obitus Lodulphi Fontis-avellanæ fundatoris, & Olibæ ep. Auſonenſis.* 104.

XXX. *Privilegium Henrici imp. pro eremo Camaldulenſi.* ibid.

XXXI. *Damianus varia loca condit pro eremitis.* 105.

XXXII. *Bonus abbas S. Michaelis Piſarum regimen dimittit.* 106.

XXXIII. *Etiam Gaudentius ep. Abſarenſis ſe abdicat & monachum induit.* ibid.

XXXIV. *Chartæ monaſteriorum montis Còneri & Prataliæ.* 108.

XXXV. *Damianus opuſculum Gomorrhianum dedicat Leoni IX. Rom. pont.* 109.

XXXVI. *Privilegium ejuſdem Leonis pro eremo Ocrenſi.* 110.

XXXVII. *De Alberico ſanctiſſimo eremita, qui ibidem floruit.* 110.

XXXVIII. *Epiſtola Damiani P. abbati.* 113.

XXXIX. *Leonis IX. epiſtola ad Auximanos.* 114.

XL. *Bonus fit abbas Gorgonenſis. S. Odilo abbas obit.* ibid.

XLI. *Bulla Leonis IX. pro monaſterio Silvæ-mundano.* ibid.

XLII. *Humfredi archiep. Ravennatis præceptum pro S. Severo in Claſſe.* ibid.

XLIII. *Flagellorum uſum tuetur Damianus.* 115.

XLIV. *Jejunium ſextæ feria idem introducit.* 116.

XLV. *Obitus Gaudentii ep. Abſarenſis, inde monachi.* 118.

XLVI. *Albizoni religioſo viro privilegium concedit Leo papa IX.* 119.

XLVII. *Chartæ Pratalienſes.* 120.

XLVIII. *Damiani opuſculum contra epiſcopum monachos ad ſeculum revocantem.* ibid.

XLIX. *Aliæ ipſius epiſtolæ & opuſcula.* 121.

L. *Petrus Dagninus prior Camaldulenſis obit. Succedit Albizo.* 123.

LI. *Donatio eccleſiæ S. Michaelis de Camenza monaſterio Pratalienſi facta.* ibid.

LII. *Leonis papæ IX. privilegium abbatia Gorgonenſi.* ibid.

LIBER QUARTUS-DECIMUS.

Ab anno Chriſti 1052. ad annum 1056.

I. D*amianus ſcribit librum, cui titulus Gratiſſimus.* 125.

II. *Raimbaldi ep. Feſulani hiſtoria illuſtratur.* 126.

III. *De Eleuchadio & Gerardo abbatibus. De ſanctis viris a Simoniacis ordinatis.* 127.

IV. *De ſtatutis ſynodalibus emanatis contra Simoniacos.* ibid.

V. *Libellus Damiani de parentelæ gradibus. Aliqua de Johanne ep. Cæſenate.* 128.

VI. *Ejuſdem de Horis canonicis ad T. virum clariſſimum.* 130.

VII. *Et de perfecta monachi informatione ad Marinum fratruelem.* ibid.

VIII. *Hiſtoria de Arduino claro & divite viro.* 131.

IX. *Damiani opuſcula de vili veſtitu eccleſiaſticorum ad Mainardum abbatem, & ad Honeſtum monachum.* ibid.

X. *Ejuſdem epiſtola ad Ubertum ep. Sarſinatem.* 132.

XI. *Obitus Halinardi archiep. Lugdunenſis. Charta Pratalienſis.* 133.

XII. *Epiſtolæ Damiani de aliquibus eccleſiaſticis ritibus.* ibid.

XIII. *Damianus præeſt monaſterio S. Salvatoris in diœceſi Peruſina.* 134.

XIV. *Dominici Loricati admirabilis pœnitentia & flagellorum uſus.* 135.

XV. *Alia ejuſdem pœnalia exercitia & geſta.* 137.

XVI. *De monaſterio S. Æmiliani in valle Conjunctuli.* 140.

XVII. *Chartæ Pratalienſes Ravennates.* 141.

XVIII. *Contra inſcitiam & incuriam Clericorum invehitur Damianus. Aliæ ejus epiſtolæ.* ibid.

XIX. *Epiſtola Damiani ad M.. abbatem S. Mariæ CP.* 142.

XX. *Theobaldus Gallus paternam domum deſerit. Variæ ipſius peregrinationes;* 143.

XXI. *Rodulphus cum matre & fratribus diſciplinæ Damiani ſe ſubjicit,* 145.

XXII. *De Petro eremita fratre ejuſdem Rodulphi,* 146.

XXIII. *Plura de monaſterio S. Bartholomai in Campo-regio.* 147.

XXIV. *Hiſtoria parthenonis S. Mariæ de Roſano.* ibid.

XXV. *Donatio facta monaſterio fundato in loco Aprognano.* 148.

XXVI. *Johannes Fiſcamnenſis abbas trajicit in Angliam.* 149.

XXVII. *Damianus prævidet epiſcopum ſe evaſurum.* ibid.

XXVIII. *Ejuſdem epiſtola ad Almericum archidiaconum.* ibid.

XXIX. *Alia ad R.. epiſcopum.* ibid.

XXX. *Donatio facta monaſterio S. Petri in Campo.* 150.

XXXI. *Alia eremo S. Nicolai in comitatu Pennenſi.* 151.

XXXII. *Epiſtola Damiani ad Victorem II. Rom. pont.* 152.

XXXIII. *Ejuſdem opuſculum de vita eremitica ad Theuzonem.* ibid.

XXXIV. *Quis Albizo Damiani ſocius in concertatione cum eodem Theuzone?* 153.

XXXV. *Quando habita hæc concertatio & ſcriptum opuſculum?* 154.

XXXVI. *Exempla humilitatis & pœnitentia Avellanenſium eremitarum propoſita a Damiano Theuzoni. Vita idiora eremitæ.* 155.

XXXVII. *Leonis, Lupi ac Petri eremitarum.* 157.

XXXVIII. *Alterius Leonis itidem eremitæ.* 158.

XXXIX. *Dominici Loricati prodigioſa pœnitentia.* ibid.

XL. *Damianus Theuzonis ſuperbiæ mederi ſatagit.* 160.

XLI. *Aliqua de Theuzone; & an ſcriptor fuerit commentarii in regulam S. Benedicti?* 163.

XLII. *Theobaldus diaboli inſidias ſuperat, & angelico fruitur ſolatio.* 164.

XLIII. *Patrem reviſit.* ibid.

XLIV. *De Victore II. Rom. pont. duce & marchione.* 166.

XLV. *Chartæ ad varia monaſteria ſpectantes.* 167.

LIBER QUINTUS-DECIMUS.

Ab anno Chriſti 1057. ad annum 1058.

I. D*Amianus graviſſimo morbo laborans mirabiliter ſanatur.* 168.

II. *Ejuſdem epiſtola ad B.. monachum.* 169.

III. *Altera ad archipresbyteros Andream, V.. & C...* 170.

IV. *Ipſius opuſculum de ſuæ congregationis inſtitutis.* ibid.

V. *Ubi agit de regula jejunii.* ibid.

VI. *De ordine pſalmodiæ.* 173.

VII. *De ſilentio.* 174.

VIII. *De nudi-pedio.* ibid.

IX. *De pietate erga defunctos.* ibid.

X. *De rigidiori vivendi genere aliquorum monachorum Avellanitarum,* 175.

XI. *Rurſus de eremitarum jejunio.* 176.

XII. *De ſomni ratione.* 177.

XIII. *De pſalmodia privata.* ibid.

XIV. *De exercitiis ſpiritualibus,* 178.

XV. *Præcepta pro priore eremi.* 179.

XVI. *Brevior Damiani regula de ordine eremitarum.* ibid.

XVII. *De celebrandis vigiliis feſtivitatum opuſculum.* 180.

XVIII. *De jejunio ſabbati alterum.* 181.

XIX. *Damianus de dignitate ſacerdotii ſcribit.* ibid.

XX. *Ejuſdem epiſtola ad Damianum fratrem,* ibid.

XXI. *Stephanus IX. Rom. pont. Damianum card. & ep. Oſtienſem creat.* ib.

XXII. *Qui ſtatim ſcribit ad cardinales confratres.* 182.

XXIII. *Ejuſdem epiſtola ad Bonifacium ep. Albanenſem.* ibid.

XXIV. *Sollicitudo Damiani in epiſcopatu.* 183.

XXV. *Et pietatis officia in pauperes.* 184.

XXVI. *Auctoritas conſiliorum ipſius in tota Romana curia.* ibid.

XXVII. *Theobaldus Salanicæ ſubſiſtit.* 185.

XXVIII. *Ejus vitæ & pœnitentiæ inſtitutum.* ibid.

XXIX. *Chartæ Piſanæ & Pratalienſes.* 186.

XXX. *Cunegundis uxor Azonis marchionis Eſtenſis ſepulta in Vangaticiæ eccleſia.* 187.

XXXI. *Damianus apologeticum ſcribit pro monachis.* ibid.

XXXII. *Idem ſe tuetur a calumniis ſcribens*

bens Hildebrando. Aliqua de comitibus Guidils, 188.
XXXIII. Damianus obſiſtit electioni Benedicti X. antipapæ. 189.
XXXIV. Damiani familiaritas cum Deſiderio abbate Caſinenſe, & epiſtolæ, 190.
XXXV. Ejuſdem opuſculum de Quadrageſima ad Hildebrandum. 191.
XXXVI. Rodulphus præficitur eccleſiæ Eugubinæ. Ejus vitæ ratio in epiſcopatu. ibid.
XXXVII. Chartæ Pratalienſes & Volaterranæ. 192.
XXXVIII. Origo monaſterii S. Petri de Puteolis prope Lucam. 193.

LIBER SEXTUS-DECIMUS.

Ab anno Chriſti 1059. ad annum 1060.

I. DAmianus Veli-trenſi epiſcopatu decoratur. Legatione fungitur apud Mediolanenſes. 195.
II. Occaſio hujus legationis, & quam laudabiliter ſe geſſerit. 196.
III. Ejuſdem opuſculum de fide Deo obſtricta non fallenda. 198.
IV. Aliud ipſius argumenti. 199.
V. Ejuſdem epiſtola ad Mediolanenſes concertatores contra Simoniacam hæreſim, 200.
VI. Ipſius opuſculum ad Blancam comitiſſam. ibid.
VII. Aliud de noviſſimis & anti-chriſto ad Adam monachum. 202.
VIII. Quam alienus fuerit Damianus a munerum receptione. ibid.
IX. Epiſtola ejuſdem ad Dominicum Loricatum armantis illum & ſuos ad patientiam. 204.
X. Legatio Damiani potius Inſubrica, quam Mediolanenſis appellanda. 205.
XI. Primæ actiones Johannis Laudenſis, ibid.
XII. Damianus ſcribit de cœlibatu ſacerdotum. 207.
XIII. Aliæ ipſius epiſtolæ hujus anni 1059. ibid.
XIV. Theobaldi fama undique diffunditur. 209.
XV. Vexationes patitur a dæmonibus, 210.
XVI. Quando Dominicus Loricatus prior fuerit eremi Suaviciniæ? 212.
XVII. Hiſtoria eremi Suaviciniæ. ibid.
XVIII. Rodulphi Eugubini cura epiſcopalis. 216.
XIX. Donatio eccleſiæ S. Petri in Cerreto eremo Camaldulenſi. ibid.
XX. Damianus Florentiæ ſubſcribit privilegiis Nicolai II. 217.
XXI. De epiſcopatu deponendo cogitat, ibid.
XXII. Exempla epiſcoporum, qui ſe regimine abdicarunt. ibid.
XXIII. Vindicantur facta a Damiano relata, 219.
XXIV. Quæcumque narrat, a gravibus viris hauſerat. ibid.
XXV. Cum Johanne monacho tuetur conſilium deponendi epiſcopatum. 221.
XXVI. Epiſtola ad V.. epiſcopum contra alienationes bonorum eccleſiæ. 222.
XXVII. Aliæ diverſi argumenti. 223.
XXVIII. Subſcribit Damianus privilegio Nicolai II. conceſſo monaſterio S. Thomæ ad Apoſellam. ibid.
XXIX. Obit Dominicus Loricatus. ibid.
XXX. Inquiſitio de anno ipſius obitus. 225.
XXXI. Cultus, quem ſemper S. Dominicus obtinuit. 231.
XXXII. Petrus monachus Nonantulanus tranſit ad ſolitudinem Avellanenſem, 232.
XXXIII. Diviſio bonorum eremi Gamugni & monaſterii Acereta. 233.
XXXIV. SS. Hermagoras & Fortunatus conſpiciendi ſe tradunt Theobaldo eremitæ. 235.
XXXV. Qui miraculis vivens coruſcat, ibid.

LIBER DECIMUS-SEPTIMUS.

Ab anno Chriſti 1661, ad annum 1063.

I. DAmianus ad ſolitudines ſuas ſe recipit. 236.
II. Scribit Hildebrando & Stephano cardinalibus. 237.
III. Stephano pariter & Boniſacio cardinalibus. 238.
IV. Damianus Gamugni commoratur, ibid.
V. Electio Alexandri II. in papam. Obitus Rodulphi ep. Eugubini. ibid.
VI. Damianus conſecrat eccleſiam S. Lucæ Eugubii. 239.
VII. Michaelis Polenſis eremitæ Gamugni divinitus franguntur vincula. 240.
VIII. Apologeticum Damiani pro ſua dimiſſione epiſcopatus. ibid.
IX. Idem ſcribit ad Odelricum Firmanum ep. 242.

X. Et

Digitized by Google

X. *Et ad V.. epiſcopum de frænanda ira*, ibid.
XI. *Theobaldi fama in Gallias uſque penetras.* 243.
XII. *Conſignandus huic anno obitus Rodulphi ep. Eugubini. Quo menſe obieit?* 244.
XIII. *Chartæ ad varia monaſteria ſpectanses.* 245.
XIV. *Damianus tuetur Alexandrum II. verum pontificem.* 246.
XV. *Ea ſuper re ſcribit ad Henricum regem.* 248.
XVI. *Es ad Cadolaum anti-papam binas epiſtolas.* ibid.
XVII. *Ejuſdem literæ ad Alexandrum papam II. & ad Hildebrandum cardinalom.* 249.
XVIII. *Concilium Lateranenſe, ubi diſcuſſa cauſa Benedicti Foro-ſemproníenſis & VVillelmi Senogallienſis epiſcoporum.* 250.
XIX. *Legatio Damiani in Gallias.* ibid.
XX. *Concilium ipſo celebrat Cabillone.* 253.
XXI. *Cluniacum ſe recipit.* ibid.
XXII. *Vitam conſcribit S. Odilonis abbatis.* 255.
XXIII. *An removenda ab hoc anno legatio Gallicana Damiani?* ibid.
XXIV. *Redis ad Fontem-avellanam.* 256.
XXV. *Ejus epiſtolæ ad Ugonem abb. & ad Cluniacenſes.* ibid.
XXVI. *Scribit contra ſedentee ad divina officia.* 257.
XXVII. *Arnulphus VVillam conjugem & Theobaldum filium viſitat in ſolitudine Salanicenſi.* 258.
XXVIII. *Privilegium Alexandri II. pro monaſterio S. Severi in Claſſe.* 259.
XXIX. *Teſtamentum Gerardi comisis Brittonorii.* ibid.
XXX. *Chartæ Camaldulenſes.* 260.
XXXI. *De hoſpitio pauperum prope eccleſiam SS. Martini & Frigdiani in urbe Piſana.* ibid.
XXXII. *Damianus Caſinenſe monaſterium petis.* 261.
XXXIII. *De bono ſuffragiorum ad Deſiderium abb. Caſinenſem ſcribit.* 262.
XXXIV. *Laudabiles hujus temporis mores introducti in plura monaſteria.* ib.
XXXV. *Damianus uſum diſciplinarum & jejunii ſextæ feriæ promovet in monaſterio Caſinenſi.* 263.
XXXVI. *E Caſino Florentiam ſo confert ad ſedandas turbas contra ep. Petrum.* 264.
XXXVII. *Ad Deſiderium ſcribit de picturis SS. Petri & Paulli.* ibid.
XXXVIII. *Concilium Romanum. An in eo iniquior ſuerit Damianus contra monachos Florentinos?* 265.
XXXIX. *Differendum non eſt hocce concilium ad annum* 1068. 266.
XL. *Canon in ipſo efformatus contra clericos proprietarios.* 267.
XLI. *Zelus Damiani pro canonicorum regulari vita.* ibid.
XLII. *Obitus Humberti cardinalis.* 269.
XLIII. *Damiani opuſculum de variis miraculoſis narrationibus ad Deſiderium abb. Caſinenſem.* ibid.
XLIV. *Inter ea de miſera morte Arnaldi ep. Arretini.* 270.
XLV. *Alia hiſtoria & exempla ab eo congeſta.* 271.
XLVI. *Suffragium orationum promiſſum Damiano a Caſinenſibus.* ibid.
XLVII. *Damiani epiſtola ad Annonem archiep. Colonienſem.* 272.
XLVIII. *Agnes imperatrix Romam ſe conferens conſiliis utitur Damiani.* ibid.
XLIX. *De fluxa mundi gloria deſpicienda opuſculum ei inſcribit Damianus.* 273.
L. *De Hermiſindo Agnetis cognata.* 274.
LI. *Epiſtola Damiani ad Alexandrum II.* ibid.
LII. *Ejuſdem opuſculum de divina omnipotentia ad Deſiderium abb. Caſinenſem.* 275.
LIII. *Aliud de bono eeligioſi ſtatus ad eumdem.* 276.
LIV. *Ejuſdem epiſtola ad Gothifredum ducem & marchionem.* 277.
LV. *Et duplex libellus de principis officio.* ibid.
LVI. *Scribit contra intemperanses clericos ad Cunibertum ep. Taurinenſem.* 278.
LVII. *De eodem argumento ad Adelaidem duciſſam.* 279.
LVIII. *Es ad Petrum Lateranenſis canonicæ archipresbyterum.* 280.
LIX. *Petri epiſcopi Faventini donatio facta eremo Gamugni.* ibid.
LX. *Alia donatio eidem eremo facta a Johanne prioro S. Reparatæ de Saltu.* ibid.
LXI. *Charta Ravennas.* 281.
LXII. *Mutinenſis epiſcopus precibus Theobaldi liberatur a perſecutoribus.* ibid.
LXIII. *Monumenta San-gregoriana & Valle-caſtrenſia.* 282.
LXIV. *Prima memoria monaſteris S. Mariæ de Monte-celleſio.* ibid.
LXV. *Placitum Gothifredi ducis pro hoſpitio pauperum SS. Martini & Frigdiani Piſarum.* 284.

LIBER DECIMUS-OCTAVUS.

Ab anno Chriſti 1064. ad annum 1067.

I. *Damiani epiſtola ad Alexandrum II. contra Simoniacos. Alia, qua ſe ab avaritia tuetur,* 285.
II. *Beatricem duciſſam hortatur, ut jura eccleſiarum ſervet.* 286.
III. *Scribit de eleemoſyna ad Mainardum ep. Urbinatem.* ibid.
IV. *Plura exempla in eam rem congerit.* 287.
V. *Tractatus Damiani de* Dominus vobiſcum *ad Leonem eremitam.* 289.
VI. *Contra ſuos Gamugnenſes a diſciplina devios invehitur.* ibid.
VII. *Exempla affert infelicis exitus monachorum tranſgreſſorum.* 290.
VIII. *Ærumnas deſcribit monaſterii S. Vincentii ob intermiſſam recitationem officii B. M. V.* 291.
IX. *Theobaldus novis viſitationibus a Deo probatur.* 292.
X. *Chartæ Camaldulenſes, Lucenſes & Senenſes.* ibid.
XI. *Agnes imperatrix in Germaniam profecta in Italia deſideratur.* 293.
XII. *Reſponſa Damiani ad Albericum monachum Caſinatem doctiſſimum.* 294.
XIII. *Ejuſdem apologeticum de contemptu ſeculi.* ibid.
XIV. *Tractatus pariter de perfectione monachorum ad O., abbatem Pompoſianum.* 295.
XV. *Ubi diſſerit de falſis lacrymis.* 296.
XVI. *Et de Mainardo monacho Sitrienſi.* 297.
XVII. *Et de Leone Prezenſi eremita.* ibid.
XVIII. *Impetrat Damianus pro ſe ſuffragia monachorum Pompoſianorum.* 298.
XIX. *Johannes Laudenſis ad eremum Avellanenſem ſub diſciplina Damiani confugit.* ibid.
XX. *Convolat ad eamdem eremum Ariprandus.* 299.
XXI. *Peculiaria narrata a Damiano de Leone eremita.* 300.
XXII. *Ariprandum hortatur, ut correptiones patienter ferat.* 301.
XXIII. *Chartæ Velitrenſes, Pratalienſes & Camaldulenſes.* ibid.
XXIV. *Contra munerum cupiditatem & auri famem ſcribit Damianus.* 302.
XXV. *Caritas in proximum, macerationes & jejunia Johannis Laudenſis.* 303.
XXVI. *Comes eligitur itinerum ſuorum a Damiano,* 306.
XXVII. *Damianus Caſinum iterum ſe confert, ubi ſanat energumenos.* ibid.
XXVIII. *De laude flagellorum ſcribit ad monachos Caſinates in ea retepentes.* 307.
XXIX. *Ejuſdem epiſtolæ ad Rainerium marchionem, & Guillam comitiſſam.* ibid.
XXX. *Quando obierit Petrus ep. Faventinus?* 309.
XXXI. *Ad clericos Faventinos ſcribit Damianus de tempore celebrandi nuptias tractatum,* ibid.
XXXII. *Feliciſſimus obitus Theobaldi eremitæ.* 310.
XXXIII. *Demonſtratur annum* 1066. *fuiſſe ſupremum vitæ ipſius.* ibid.
XXXIV. *Qua die obierit?* 312.
XXXV. *Varium ipſius nomen.* ibid.
XXXVI. *An fuerit abbas Vangaticienſis?* 313.
XXXVII. *Quis Petrus ſcriptor vitæ ipſius?* 314.
XXXVIII. *Vicetini rapiunt corpus S. Theobaldi.* 316.
XXXIX. *Rainerii marchionis & Henrici ejus fratris chartæ pro Camaldulo.* 317.
XL. *Primordia monaſterii S. Petri Piccoli Arretii:* 318.
XLI. *De Murico abbate & epiſcopo Sanvictoriano.* ibid.
XLII. *Damianus ſe & quamdam epiſtolam ſuam vindicat.* 319.
XLIII. *Concilium Mantuanum quando celebratum?* ibid.
XLIV. *Damianus ſcribit de vita brevè Romanorum Pontificum ad Alexandrum.* 320.
XLV. *Alterum opuſculum de caſtitate ſcribit Damiano nepoti.* 321.
XLVI. *Miracula Theobaldi poſt obitum.* 322.
XLVII. *Chartæ San gregorianæ & Aretinæ.* 324.

LIBER DECIMUS-NONUS.

Ab anno Chriſti 1068. ad annum 1073.

I. *Damiani epiſtola ad Damianum nepotem.* 326.
II. *De Gebizone monacho Avellanenſe.* 327.
III. *Damianus ſcribit de proceſſione Spiritus-ſancti.* 328.

IV,

Digitized by Google

IV. *Bulla canonizationis S. Theobaldi*. ibid.
V. *An Alexander II. vel III. ipſum retulerit in Sanctorum numerum?* 329.
VI. *Cujus ſedis epiſcopi fuerint Mainardus & Damianus in ea bulla nominati?* 330.
VII. *Charta Camaldulenſes & Arretinæ*. 331.
VIII. *Legatio apoſtolica Damiani in Germaniam*. 332.
IX. *Ejuſdem epiſtola ad Alexandrum II. circa eccleſiam Eugubinam ſibi olim commiſſam*. 333.
X. *Donatio bonorum facta monaſterio S. Gregorii Ariminenſis*. ibid.
XI. *Charta Faventinæ & Prataliensſes*. 335.
XII. *Epiſtola Damiani ad Petrum ſenatorem Urbis*. ibid.
XIII. *Aliæ ad Albertum & Albericum nobiliſſimos viros*. 336.
XIV. *Obitus Boni abbatis S. Michaelis Piſarum, inde Gorgonæ*. ibid.
XV. *Beatricis duciſſæ placitum pro abbatia Berardingæ*. 337.
XVI. *Charta San-victoriana. Obitus Gothifredi ducis*. ibid.
XVII. *Damianus ſcribit ad univerſos ſuæ congregationis eremitas*. 338.
XVIII. *Idem cedit monaſterium S. Gregorii epiſcopo Ariminenſi. Subſcribit concilio Romano*. ibid.
XIX. *Conſtantinus ep. Arretinus conſecrat eccleſiam S. Petri Piccoli*. 340.
XX. *Chartæ San-victorianæ, Vangaticienſes & Piſanæ*. ibid.
XXI. *Henrico Ravennati archiepiſcopo ſuccedit VVibertus*. 341.
XXII. *Damianus Montem-caſinum petit*. 341.
XXIII. *Hiſtoria Alberici epiſcopi Marſicani*. 342.
XXIV. *Epiſtola Damiani ad Mainardum epiſcopum Eugubinum*. ibid.
XXV. *Ejuſdem legatio Ravennas, quæ poſtrema fuit*. 343.
XXVI. *Faventiæ ſanctum Deo ſpiritum reddit*. 344.
XXVII. *Ipſius obitus ab anno 1072. non removendus*. ibid.
XXVIII. *Quanta falſo dicta de vario Petri Damiani monachatu*. 347.
XXIX. *Ipſius elogia*. 348.
XXX *Miracula tempore vitæ ab ipſo patrata*. ibid.
XXXI. *Quis in regimine Avellanenſis cœnobii Damiano ſucceſſerit?* 352.
XXXII. *Privilegium Alexandri II. conceſſum Ruſtico priori Camaldulenſi*. 353.
XXXIII. *Chartæ aliquorum monaſteriorum*. 354.
XXXIV. *Obitus Johannis Gualberti congregationis Vallis-umbroſæ fundatoris*. ibid.
XXXV. *Donatio monaſterii Pulliſiani facta eremo Camaldulenſi*. 356.
XXXVI. *Chartæ Camaldulenſes*. 357.
XXXVII. *Eccleſiæ donatæ monaſterio Vangatiſienſi a VVelſone duce Bajoariæ*. 358.
XXXVIII. *Paginarum ad varia monaſteria ſpectantium ſynopſis*. 359.

LIBER VIGESIMUS.

Ab anno Chriſti 1074. ad annum 1079.

I. *Translatio corporis S. Theobaldi e Vicetia Vangaticiam*. 360.
II. *Privilegium Gregorii VII. conceſſum eremo Camalduli*. 364.
III. *Ruſtico priori Camaldulenſi ſuffectus Rodulphus*. ibid.
IV. *Eccleſia S. Clementis conceditur monaſt. Biſurcenſi*. 365.
V. *Gregorii VII. literæ Sigebaldo abbati S. Salvatoris de Monte-acuto*. ibid.
VI. *Ejuſdem bulla Lamberto Bononienſi epiſcopo. Hiſtoria monaſterii S. Michaelis in fundo Paterno*. 366.
VII. *Miracula S. Theobaldi Vangaticiæ patrata*. 369.
VIII. *Azonis marchionis Eſtenſis donatio facta monaſterio Vangaticienſi*. 373.
IX. *Chartæ Vallo-caſtrenſes & San-gregorianæ. De epiſcopis Eugubinis*. ibid.
X. *Donationes factæ eremo Camaldulenſi*. 374.
XI. *Hoſpitium pauperum prope eccleſiam SS. Martini & Frigdiani traditur eremo Camaldulenſi*. 374.
XII. *Aliæ chartæ Camaldulenſes*. 375.
XIII. *Alipraudus prior Avellanenſis*. ibid.
XIV. *Huic Johannes Laudenſis dicat vitam Petri Damiani*. 376.
XV. *Gregorii VII. bulla pro eremis Avellanenſi & S. Johannis inter ambas Paras*. 377.
XVI. *De monaſterio S. Mariæ de Paterno in agro Arretino*. ibid.
XVII. *Chartæ Galeatenſes & San-victorianæ. Obitus Beatricis duciſſæ*. ibid.
XVIII. *Obitus Agnetis imperatricis*. 379.
XIX. *Damianus junior cardinalis intereſt cuidam judicato*. ibid.
XX. *Gregorii VII. privilegium pro monaſterio S. Michaelis in Burgo Piſarum*. ibid.

XXI. *Charta Piſanæ & Victorianæ*. 380.
XXII. *Translatio partis corporis S. Theobaldi Latiniacum ex, Vangadicia*. 381.
XXIII. *Major tamen pars ſemper ſervata Vangaticiæ*. 388.
XXIV. *Diſquiſitio de corporibus SS. Primi & Feliciani*. 395.
XXV. *Obitus Johannis abbatis Fiſcamnenſis*. 397.
XXVI. *Donatio monaſterio Pratalienſi*. ibid.
XXVII. *De Damiano cardinale nepote S. Petri Damiani*. 398.
XXVIII. *Placitum Conſtantini ep. Aretini pro Camaldulenſibus*. 399.
XXIX. *Donatio Camaldulenſi eremo facta in caſtro de Soci*. ibid.
XXX. *Charta pro aliis monaſteriis*. ibid.

APpendix veterum monumentorum & diplnmatum. Col. 1.
Series chronnlogica eorumdem monumentorum. 284.
Monitum prævium ad Vetus Sacramentarium. 297.
Vetus Sacramentarium nunc primum editum ex codice membranaceo ſeculi XI. & obſervationibus ac nntis illuſtratum a Cl. V. Octavin Turcin. 301.
Octavii Turcii Adnotationes in idem Vetus Sacramentarium. 354.
Præfatio ad excerpta ex veteribus liturgicis codicibus Fnnt-avellanenſibus. 372.
Excerpta ex veteribus codicibus Font-avellanenſibus, duplici Sacramentarin & Breviario quingentorum & iis amplius annorum. 374.
Index generalis rerum & nominum. 490.

NOI

Digitized by Google

NOI REFFORMATORI

Dello Studio di Padova.

AVendo veduto per la Fede di Reviſione, ed Approbazione del *P. F. Paolo Tommaſo Manuelli* Inquiſitor Generale del ſant' Officio di Venezia nel Libro intitolato *Annales Camaldulenſes Ordinis S. Benedicti* non v'eſſer cos'alcuna contro la ſanta Fede Cattolica; e parimente per Atteſtato del Segretario Noſtro niente contro Principi e buoni coſtumi, concedemo Licenza a *Gio: Battiſta Paſquali Stampator di Venezia*, che poſſi eſſer Stampato, oſſervando gl'ordini in materia di Stampe, e preſentando le ſolite Copie alle Pubbliche Librarie di Venezia, e di Padova.

Data li 7. Agoſto 1753.

(Gio: Emo Proc. Ref.
(
(Alviſe Mocenigo 4. Kav. Proc. Ref.

Regiſtrato in Libro a carte 20. al num. 136.

Gio: Girolamo Zuccato Segr.

Adi 13. Agoſto 1753.
Regiſtrato nel Magiſtrato Eccellentiſs. degl'Eſecutori contro la Beſtemmia.

Alviſe Legrenzi Segr.

A N-

Ectypon urnae, in qua divi Romualdi abbatis ossa conduntur.

A N N A L E S
CAMALDULENSES
O R D I N I S
SANCTI BENEDICTI.

LIBER UNDECIMUS.

Ab anno CHRISTI M. XXVII. *ad annum* M. XXXIII.

ATTRITUS irremiſſis laboribus, & prodigioſa abſtinentia conſumptus, pondere inſuper centum & viginti annorum gravatus, hoc anno milleſimo vigeſimo-ſeptimo obit mundo, cœlo in æternum victurus, beatiſſimus ROMUALDUS, a cujus ſanctiſſima morte ſecundum Annalium noſtrorum volumen, Deo optimo maximo votis noſtris obſecundante, auſpicamur, ſicut primum ab ipſius nativitate exorſi ſumus, & ad ejus dierum terminum deduximus. Sed ipſis Damiani verbis Romualdi ad Deum tranſitum referamus. [a] *Quadam igitur die cœpit paullatim corporis virtute deſtitui, & ingruente moleſtia gravius fatigari. Sole itaque jam ad occaſum vergente, præcepit duobus fratribus, qui aſtabant, ut fora exirent, cellulæ poſt ſe januam clauderent, celebraturi vero ſibi matutinos hymnos ad eum diluculo remearent. Cumque illi de ejus fine ſolliciti veluti inviti exirent, non ſtatim ad quieſcendum properant, ſed ne magiſtrum obire contingeret anxii, pretioſi theſauri talentum prope cellulam latentes obſervant. Aliquandiu igitur commorantes, cum deinceps curioſis auribus attentius auſcultarent, & neque motum corporis, neque ſonum vocis audirent, jam quod evenerat veraciter opinantes, impulſa janua, velociter irruunt, lumen accendunt, & beata anima in cœlum rapta, ſupinum jacere ſanctum cadaver inveniunt. Jacebat itaque velut neglecta tunc cœleſtis margarita in ſummi poſtmodum regis ærarium honorifice reponenda. Nimirum, qui ſic obiit, ut prædixit, illuc tranſivit, quo ſperavit ..... Nunc igitur inter vivos cœleſtis Hieruſalem lapides ineffabiliter rutilat, cum ignitis beatorum ſpirituum turmis exultat, candidiſſima ſtola immortalitatis induitur, & ab ipſo rege*

ANN. CHR. 1027. ROMUALDI 120.

I. Obitus Romualdi.

a Vit. S. Rom. cap. lxix.

Digitized by Google

ANN. CHR. 1027. ROMUALDI 120.

regum, vibrante in perpetuum diademate coronatur. Sic vitam finivit beatiſſimus vir parens noſter Romualdus, de quo ait Franciſcus Petrarcha, *neſcio an de alio, quam de Paullo primo eremita legerim: ſolitariam vitam ſolitario fine concluſit. Ultimam enim & diei illius, & vitæ horam ſentiens adeſſe, fratres, qui aderant, egredi juſſit, & mane proximo reverti, pia illos fraude decipiens; ut qui ſolitarie Chriſto ſervierat, ſolitarius ad Chriſtum, & ad mercedem ſui ſervitii repoſcendam iret, ſeſe & beatum ſpiritum languidumque corpuſculum recollegit, atque ita incomitatus hominibus, comitatus Angelis hinc abiit ad æternam vitam*. Similem tamen mortem ſortitos fuiſſe Johannem Ravennatem archiepiſcopum, inde eremitam prope monaſterium ſancti Michaelis de Cluſis vidimus in his noſtris Annalibus ad annum 1000. & ad annum 1004. Venerium Tiburtinum eremitam, Romualdi diſcipulum. De choris angelorum in obſequium ſancti viri paratorum verba ſacit etiam Hieronymus Pragenſis, qui merito aſſerit intimo ſenſu Romualdum noviſſe præſentiam ſui Salvatoris non ad mortem

a Cap. XIII. eum vocantis, ſed ad triumphum gloriæ. [a] *Viditque in ſpiritu angelorum cuneos quaſi ſcintillas in arundineto diſcurrentes in ſui venire obſequium. Mox vir ſanctus intelligens Salvatoris quoque adeſſe præſentiam non quaſi funeris, ſed jam quaſi præſtolatæ gloriæ ſuſcepit triumphum in manus Domini ſuum commendans ſpiritum*. Damianus Romualdum deſunctum *margaritam* appellavit, eodem modo quo nautæ, qui eum ex urbe Parentina

b Vit. S. Rom. cap. XXXIII. Caprulas tranſtulerant anno 1004. [b] *beatos ſe fore tam pretioſæ margaritæ pondere* profeſſi ſuerant.

Ad calcem vero poſtremi capitis vitæ ſancti Romualdi ab eodem Da-

c Cap. LXXII. miano conſcriptæ hæc leguntur: [c] *Obiit autem vir beatiſſimus Romualdus decimo-tertio kalendarum juliarum, regnante Domino noſtro Jeſu Chriſto, qui cum Patre & Spiritu-ſancto vivit & gloriatur per infinita ſecula ſeculorum. Amen*. Non dubitamus hæc verba non eſſe germanum Damiani fœtum. Simili enim concluſione idem ſanctus ſcriptor utitur in vita ſancti Dominici Loricati: *Obiit autem beatus Dominicus pridie idus octobris, regnante domino noſtro Jeſu Chriſto, qui cum Deo Patre & Spiritu-ſancto vivit & regnat in ſecula ſeculorum. Amen*. Vitam pariter ſancti Odilo-

d Ad calcem. nis his verbis claudit: [d] *Vir itaque Domini, quia recte vixit, feliciter obit ..... Legentium igitur tædio conſulentes his contenti ſumus, quæ ſuccincta brevitate perſtrinximus ad honorem & gloriam Redemptoris noſtri Jeſu Chriſti, qui cum Deo Patre, & Spiritu-ſancto vivit & gloriatur in ſecula ſeculorum. Amen*. Ut proinde eadem ſcribendi forma & phraſis, eadem quinimmo verba a Damiano uſurpata non ſinant putare aliena manu additam eſſe concluſionem etiam illam, quæ legitur ad calcem vitæ ſancti Romualdi. Ipſa igitur die decima-nona junii in Camaldulenſibus congregationibus, & nonnullis etiam in locis Romualdi ſeſtivitas agitur, verum ab univerſali eccleſia ſeptima februarii die, quæ translationis eſt corporis ſancti Romualdi, celebratur, præſertim quia altero ſanctorum Gervaſii & Protaſii officio dies XIX. junii eſt impedita.

II. Quot annis vixerit?

PORRO nunc ad eam pervenimus magni pro nobis momenti quæſtionem, quot nimirum annis vixerit in hoc miſerabili ſeculo ſanctiſſimus noſter parens Romualdus. Antequam tot moverentur circa ejus ætatem difficultates, vigebat, atque ea omnium animis inſederat opinio, Romualdum natum anno 907. anno 1027. obiiſſe, & centum-viginti propterea vitæ annos exequaſſe. Favebat huic ſententiæ apertiſſimum Damiani teſtimonium, quo

e Vit. S. Rom. cap. LXVIIII. dicitur: [e] *Vixit vir beatiſſimus centum-viginti annis, ex quibus viginti expendit in ſeculo, tres duxit in monaſterio, nonaginta-ſeptem in eremitico*

tran-

tranſegit propoſito; atque proinde cum ex vetuſtiſſimis Camaldulii monu-
mentis, perpetuaque majorum noſtrorum traditione conſtaret eumdem an-
no 1027. poſtremum diem obiiſſe, quod & lectiones tum Romani, tum
monaſtici breviarii die VII. februarii confirmabant & confirmant, maniſe-
ſtiſſimum erat utrumque, & Romualdum ſcilicet ante centum & viginti
annos natum ortum ſuum habuiſſe anno 907. & poſt ſeculum integrum
ac viginti inſuper annos mundo valedixiſſe anno 1027. Favebat etiam
Clementis papa VIII. conſtitutio *data apud ſanctum Marcum ſub annulo
piſcatoris die* IX. *julii anni* 1595. *pontificatus ſui anno IV*. qua Romualdi
venerationem ad publicum divinorum officiorum cultum univerſo clero
ſub duplici ritu extendit; legitur enim in ea *Romualdum a Deo exaltari
meruiſſe longitudine dierum in terris*; neque tantillum attenta tunc fuit
difficultas, quam Baronius quidem moverat in ſuis Annalibus circa neceſ-
ſitatem minuendi ſancti viri ætatem.

Anno Chr. 1027. Romualdi 120.

III. Demonſtratur longævitas ejus vitæ.

Verum propoſita deinde quæſtione & quidem non levi, quo pacto
tandem componenda eſſet Romualdi converſio cum annis ſedis Honeſti ar-
chiepiſcopi Ravennatis, cujus *patrocinio ſuffulti* monachi Claſſenſes, ut
ait Damianus, ipſum ad habitum monaſticum ſuſcepere, mirum quanta
dicta, cogitatave fuerint pro ea concilianda. Magno plauſu inter cetera
exceptum fuit Bollandi ſyſtema, qui [a] totam reſudit erroris cauſam in
amanuenſis incuriam, & legendum diverſimode Damiani textum propoſuit
dicens: „ Quid ergo de beati Petri Damiani calculo dicemus? vitiatos
„ facillimo errore numeros, nam cum ſcripſiſſet, vixiſſe virum beatiſſi-
„ mum LXX. annis, XX. expendiſſe in ſeculo, III. in monaſterio duxiſ-
„ ſe, XLVII. in eremitico tranſegiſſe propoſito, ſcriba quipiam pro L. li-
„ tera minus fortaſſis accurate expreſſa, C. legit, ſcripſitque CXX. pro
„ LXX. & XCVII. pro XLVII. & conſequenter, quod numero 77. erat *ul-
„ tra quam quinquagenario* forte ſimili compendio formatum L. vel legit
„ C. vel conſulto, ut cum ſequentibus congrueret, ita reſtituit. Et vero
„ quis ita loquetur, ut ultra quam centenario vergere jam in ſenectutem,
„ ut numero octuageſimo habetur, ſive in ſenium declinare ætatem di-
„ cat. “ Hæc Bollandus; cujus ſententia Pagio placuit, & Natali Ale-
xandro, & Hieronymo Fabrio, qui in ſacris Ravennæ monumentis præ-
dicat laudabile & expeditum eſſe Bollandianum inventum, quod ipſe ex-
cipit, amplectitur & deoſculatur. Sed, ut obſervat Grandius noſter,
[b] quem pedetentim malumus in hac quæſtione fere exſcribere, in denſiſ-
ſima rerum caligine ambulantibus obvia quæque abripere ſolitum eſt. Ve-
rum quam infirmo nitatur pede Bollandi conjectura, productione ipſius
autographi Damiani ad oculum oſtenditur. Extabat hic inſignis codex olim
Faventiæ, de quo hæc habet doctiſſimus ac eruditiſſimus noſter abbas ge-
neralis Ambroſius in ſuo Hodœporico anno 1433. [c] *Monaſterium quoque
inſigne ſanctæ Mariæ* (Faventiæ nimirum, quod modo incolunt monachi
Ciſtercienſes), *viſitare perreximus, ſepulcbrumque Petri Damiani in anti-
qua & ornata, atque ab illo (ut ferebatur) conſtructa baſilica venerati
ſumus. Codicem illic vetuſtum, ipſius (ut ferebatur) manu ſcriptum, in
quo omnia opuſcula ejus baberentur, in conſpectum dedere. Eum nos ad no-
ſtrum boſpitium tulimus, diligentius inſpecturi*. Fortunius quoque [d] idem
autographum adhuc ætate ſua ibidem ſervatum teſtatur; ait enim: „ Mi-
„ ſit nobis verba ipſa originalia Romulus monachus Ciſtercienſis ibi quæ-
„ ſtor, tranſcripta ex originalibus beati Petri Damiani, quæ ad cœnobium
„ ſanctæ Mariæ de Angelo Faventiæ, ubi quieſcit, aſſervantur. “ Ex eo
monaſterio, Clementis VIII. juſſu, codex hic ad Cæſarem Baronium al-

a *Act. SS.* VII. *Febr. pag.* 103.

b *Diſſert. II. cap.* XI.

c *Pag.* 49.

d *Hiſtor. Cam. P. II. Lib. I. cap.* 7.

Ann. Chr. 1027. Romualdi 120.

latus fuit, tum in Vaticana locatus eſt bibliotheca, ubi hodiedum viſitur ſub numero 3797. ejus ſeculi antiquitatem adhuc ſpirans, non paucas apicibus interceptas lituras oſtentans, quæ ipſius auctoris, non exſcriptoris, manum referunt; & hymni cujuſdam cantilenam rudi notarum interpretatione circa unius lineæ ductum priſco ritu deſignatam exhibens, quæ vetuſtatem illius ævi apertiſſime comprobat. In calce ejuſdem voluminis ſubjuncta eſt quidem inſcriptio: *Monaſterii ſanctæ Mariæ de Angelis Faventiæ anno* 1113. additurque divi Bernardi ſermo in natali Domini, ſed epigraphe iſta diverſo & minus antiquo charactere eſt expreſſa, ac deſignat annum non ſcriptionis, ſed recenſionis hujus & ceterorum bibliothecæ librorum, vel adeptæ poſſeſſionis tempus, cum longe antea ipſius auctor Damianus codicem exaraſſet, qui ante annos quadraginta obierat. Sermo pariter ſancti Bernardi longiori nota & recentioribus characteribus eſt ſcriptus, atque aſſutus codici ab aliquo Ciſtercienſi monacho, tempore poſteriori, quo cœnobium illud Ciſtercienſibus fuit commiſſum; anno enim 1113. Bernardus vix monaſticum habitum in Galliis induerat.

In hoc porro codice nullæ viſuntur numericæ notæ, nulla characterum compendia, ſed per extenſum & diſerte legitur: *Vixit autem vir beatiſſimus centum-viginti annis, ex quibus viginti expendit in ſeculo, tres duxit in monaſterio, nonaginta-ſeptem in eremitico tranſegit propoſito.* Codicem & nos ipſi oculis noſtris vidimus; ſimileſque extenſas verborum notas præfert alius codex vitæ ſancti Romualdi a Petro Damiano conſcriptæ, & ad monaſterium Berardingorum olim pertinens, nunc ad manus noſtras doctiſſimi & nobiliſſimi viri Jo. Alberti dono delatus. Conjectura itaque Bollandi de literis commutatis in alias literas oſcitantia amanuenſium evaneſcit; id quod conſtanter obſervavit Damianus & in aliis opuſculis, & in ceteris ſuis epiſtolis, quotiens numerus quiſpiam notandus occurrebat, dictionibus perfectis utens, non arithmeticas notas adhibens. Ita quoque ſcribuntur integra dictione verba illa [a], *& ultra quam centenario*, neque uſurpatur nota C. ſive L. ut prætendit Bollandus.

a Vit. S. Rom. cap. xlix.

Sed etiamſi nullus amplius ſupereſſet codex autographus operum Damiani, ex ipſo dumtaxat ſenſu Romualdi ultra quam centenaria ætas deſumeretur; nam in eodem capite de calumnia impuritatis impacta viro ſanctiſſimo appellat Romualdum Damianus expreſſe *decrepitum ſenem*, quæ decrepita ſenectus ſeptuagenario, vel ſexagenario, aut quinquagenario, ut vult Bollandus, homini nequit profecto aptari. Deinde quomodo huic ætati conveniunt verba illa. *Cui etiamſi voluntas adeſſet, natura tamen & frigidus ſanguis, & ariditas attenuati corporis hoc penitus denegaret?* Excurrit ad hæc verba Grandius, & notat homines non ſexagenarios tantum, ſed & ſeptuagenarios, non ſolum maritos, ſed & patres factos; ac narrat ſenis cujuſdam hiſtoriam Piſis apprime tempore ſuo cogniti, qui octuageſimo-quinto ſuæ ætatis anno, defuncta conjuge, aliam quamprimum ſibi ſociandam requirebat, utpote qui ſibi imperare continentiam non poſſet, quin natura ipſa Veneri litandum vectigal poſt tertium diem vel ab invito extorqueret. Quod autem Bollandus uſurpari a Damiano [b] aſſerit hanc locutionem *in ſenectutem vergere*, ſive in ſenium declinare, quæ phraſis, inquit ipſe, *ultra quam centenario* non convenit, reſpondet Grandius Damianum non fuiſſe uſum his verbis *vergente in ſenium ætate*, ſed *ſenectute vergente*, vel ſi aliorum codicum lectio præferenda ſit, *urgente*, id eſt aggravante, *ſenectute*. Ait enim Damianus: *Vivebat autem, vergente jam ſenectute nimis diſtricte, videlicet cum jam & ipſi perfecti viri ſolent remiſſius vivere, & aliquid ſibi de ſui propoſiti rigore relaxare.*

b Vit. S. Rom. cap. lii.

Anne

Anne præterea ſexagenaria ætas excitat homines ad remiſſius vivendum, & ad relaxandum rigorem? Id ſcilicet diceretur contra Damiani mentem, qui diligentiſſime monachos admonuit, tanto neceſſe eſſe fieri cautiores, quanto conſpiciunt ipſum præliandi terminum jam appropinquare, unde ſubdit: [a] *Igitur ad fortiter agendum fervens animus incaleſcat, & ſenilis ætas ad debellandam vitiorum barbariem robur juvenile concipiat*. Sexagenarius pariter & minus quam ſexagenarius, ſi Bollandi ſyſtema admittamus, erat Romualdus, cum longe ante Sitrienſem calumniam conſtruebat cellas eremi Aquæ-bellæ, & tamen jam ab hoc ævo [b] deſcribitur ab eodem Damiano velut ſenex, & ad labores ſubeundos impotens: *Romualdus autem, quia jam præ ſenectute laborare non poterat*. Septuagenarius demum erat, cum obiit, juxta Bollandum, & tamen in ſua poſtrema ægritudine taliter a Damiano Romualdus deſcribitur, ut ſine affectatiſſimæ exaggerationis nota nequeant ei tribui, quæ de ipſo enuntiat. [c] *Cœpit corpus ejus magis magiſque moleſtiis ingraveſcere, & deorſum jam velut non tam languore, quam decrepiti longævitate ſenii declinare.*

ANN. CHR. 1027. ROMUALDI 120.

a Opuſc. XIII. cap. XXIII.

b Vit. S. Rom. cap. XLVI.

c Ibid. cap. LXIX.

Firmum itaque ratumque ſit, Damianum vere & ſenſiſſe, & ſcripſiſſe, quod vulgara ipſius exemplaria præferunt, quod vetuſtiſſimi codices omnes mſs. habent, vitam ſcilicet beati Romualdi ad centum & viginti annos protractam fuiſſe, nec amanuenſis vitio tribui poſſe calculi hujus conſignationem, ex ſola unius literulæ mutatione a Bollando indicata. Alias in ſententia Bollandi illigantis ejus mortem anno 1027. converſio Romualdi conſignanda eſſet anno 977. ejus fuga in Gallias cum Petro Urſeolo, quæ ipſo fatente accidit anno quarto converſionis Romualdi, eſſet referenda ad annum 981. & removenda ab anno 978. quem omnes Veneti auctores diſerte & concorditer Urſeoli fugæ aſſignant, & conſequenter poſtponendæ eſſent omnes Romualdi actiones, quæ ante annum milleſimum ipſi ab hiſtoricis omnibus tribuuntur.

IV. Damianus non potuit decipi, neque voluit decipere quoad annos vitæ ejuſdem.

EVIDENTISSIMUM vero ſi eſt Damianum LXX. dumtaxat annos Romualdo tribuere non potuiſſe, compertiſſimum erit abſque ulla tergiverſatione centum & viginti illi attribuiſſe. Alias ad firmandam Bollandi ſententiam ſupereſſet, ut vel oſcitaniæ, vel fraudis ſuſpicio in Damianum caderet, ſi reapſe Romualdus ætatem illam CXX. annorum non attigit, itaut vel ipſe falli potuerit, vel totam tentaverit fallere poſteritatem hoc inſigni commento; quorum primum, qua veri ſpecie? ſecundum, qua frontis præfidentia, quis aſſerat? Romualdum de facie agnoſcere potuit Damianus, qui tribus dumtaxat ab ejus morte luſtris vitam ipſius deſcripſit; revera agnoviſſe tradit domnus Secundus Lancellotus in hiſtoria Olivetana, ubi de monaſterio Ariminenſi loquens ait, Petrum Damianum in re monaſtica audiiſſe Romualdum. Sciebat ſanctus doctor obductam ab impactu feneſtræ in venerandam ejus frontem cicatricem; tremendam habuiſſe vultus majeſtatem peccatoribus & potentibus ſeculi non ignorabat; hilarem vero ſemper & ſerenam erga diſcipulos; quomodo autem confudiſſet hominem ſeptuagenarium tantum cum eo, qui centum annis vicennium ſuperaddebat? Deinde, quæ ſcripſit Damianus, didicit ab egregiis ejus diſcipulis ſuperſtitibus tam in eremo Sitriæ, quam in cœnobio ſancti Vincentii & in aliis; putandum-ne eſt diſcipulos turpiter hallucinatos, aut data opera in hoc omnes conveniſſe, ut Damiano imponerent; vel exiſtimandum eſt fortaſſe Damianum contra diſcipulorum atteſtationem omnibus fucum facere voluiſſe, & de induſtria, ſcientemque ad centum & viginti annos extendiſſe vitam Romualdi, quem compertum haberet ſeptuaginta tantum annis vixiſſe? At hoc repugnat maximæ illi ſollicitudini, quam

ſibi

ſibi propoſuerat ſanctus doctor, fugiendi umbram quamcumque mendacii.
ANN. CHR. 1027. *Abſit a me mendacium ſcribere*, [a] ait in vita beati Dominici Loricati;
ROMUALDI 120. *nam qui veritatem pro viribus veraciter colo, commentum fallaciæ non admitto*. Similiter proluſit in vita ſancti Mauri epiſcopi [b] Cæſenatis, immo
& in prologo ipſius vitæ ſancti Romualdi, ubi ait, *qui Deo ſe deferre exiſtimant, ſi in extollendis Sanctorum virtutibus mendacium fingunt, hi nimirum ignorantes Deum noſtro non egere mendacio, relicta Veritate, quæ ipſe eſt, falſitatis ei putant ſe placere poſſe commento*. Narrationem illam de
aviculis & de corvo inter aquas nigras aliquando apparentibus, quam ab
Humberto archiepiſcopo cardinali hauſit, & ob quam a ceteris ſcriptoribus nimiæ credulitatis arguitur, ita Damianus concludit: [c] *Sed quoniam perſonæ iſtæ, Deſiderius videlicet*, qui negabat, *& Humbertus*, qui retulerat, *tantæ auctoritatis ſunt, ut neutri eorum fides debeat denegari, ego quoque, quod ſcripſi, procaciter non affirmo, ſed utrum verum ſit, necne, legentium inquiſitioni relinquendum eſſe decerno*. Videantur etiam epiſtola
x. Libri I. & XIV. ac XV. Libri II. necnon XXIX. Libri VI. ex quibus liquido conficitur alienum fuiſſe ſinceriſſimum doctorem noſtrum a
mendacio, atque proinde centum & viginti annos legitime & veraciter
ſancto viro Romualdo tribuiſſe. Quæ hactenus diximus, per compendium
ſunt reſponſiones ipſæ Grandii noſtri ad Bollandum.

a Cap. v.
b In Prologo.
c Opuſc. XIX. cap. III.

V. Grandius ſtatuit Romualdi tranſitum ad annum 1037.

AGGREDIENDUS eſt nunc alio telo a nobis Grandius ipſe, qui Romualdum vixiſſe centum & viginti annos mordicus pro veritate defendens,
putat tamen mortem ipſius poſſe ad annum 1037. reduci, & conſequenter nativitatem ad annum 917. converſionem vero ad 937. ſtatui. Novum tamen ſiſtema hocce ea ratione a Grandio procuſum fuit, quia unicum admittens Honeſtum archiepiſcopum Ravennatem, ipſum nonniſi ante annum 937. agnoſcit locum habere poſſe vel ut archiepiſcopum, vel
ut coadjutorem Petri, in ſerie archiepiſcoporum Ravennatum. Quare cum
nos ſub anno 927. ad oculum demonſtraverimus duplicem extitiſſe in ſede
Ravennate Honeſtum, inutilis redditur omnis ceteroquin laudabilis Grandii
noſtri conatus. Id tamen perſuadere adnixus eſt Diſſertatione II. capite IV.
(licet in eodem capite aliquantiſper ſubdubitet) ex hiſtoria ſancti Johannis
Gualberti, qui Camaldulum venit, ut ipſe arbitratur, ad ſanctum Romual-
dum, & venire non potuiſſe contendit ante annum 1036. Verum de ea
hiſtoria nos ſuo loco. Secundò capite v. ejuſdem Diſſertationis ex beati
Caſimiri Poloniæ regis hiſtoria ſanctum Romualdum poſt annum 1027.
ſuperſtitem iterum oſtendit. Caſimirum enim exiſtimat Buſclavi fuiſſe filium, eumque, qui a Damiano narratur generoſum equum dediſſe Ro-
mualdo, quemque ante annum 1036. equum donare non potuiſſe arbitra-
tur. De hac quæſtione ſimiliter ad annum 1041. agemus. Tertiò capite
VI. ex ædificatione Camaldulenſis eremi Romualdum poſt annum 1027.
vivum oſtendi poſſe autumat. Ait enim eremum Camaldulenſem vulgo
quidem anno 1012. excitatam putari, ſed abſque fundamento; nam eam
tantummodo anno 1027. conſtructam fuiſſe tradit beatus Rodulfus noſter
in conſtitutionibus anni 1085. dicens: *Notificamus vobis, fratres cariſſimi,*
quod *prædicta Camaldulenſis eremus a ſancto patre Romualdo eremita, San-*
cto ſuggerente Spiritu, precatu reverendiſſimi Theodaldi Arretini epiſcopi
ædificata eſt cum quadam baſilica, quam prædictus epiſcopus in honorem ſan-
cti Salvatoris conſecravit, milleſimo vigeſimo-ſeptimo anno ab ejuſdem incar-
natione. Ex quibus verbis inſert Grandius liquidum eſſe eremum Camal-
dulenſem anno tantum 1027. fuiſſe extructam. Quod confirmari poſſe aſ-
ſerit teſtimonio ipſius epiſcopi Theodaldi, & eorum omnium, qui ante
Fortu-

Fortunium de hac ædificatione ſcripſere ; Gherardi nimirum generalis anno 1278. Hieronymi Pragenſis anno 1423. beati Paulli Juſtiniani anno 1520. qui omnes Theodaldum habent ut Camaldulenſis eremi ædificatorem. Quare juxta Grandium oportuit Romualdum hoc ipſo anno 1027. adhuc apud Camaldulum conſtitiſſe , & circa ejus conſtructionem laboraſſe, nam a baſilica exordium ſumpſit, poſt illam cellulas cum oratorio extulit, eremitis ceteris Petrum Dagninum in præceptorem elegit , regulam jejunandi, atque ſilendi & in cellis permanendi tradidit. Quæ omnia fatentur auctores ſupraſcripti, & ipſe Fortunius non diſſentit, vim præſertim facientibus Theodaldi verbis his: [a] *Conſtructa inibi baſilica ſancti Salvatoris, quinque cellulas cum ſuis tabernaculis ibidem diſtinxit, & ſingulis cellulis ſingulos deputavit fratres eremitas , quibus etiam Petrum venerabilem eremitam tamquam fidelem miniſtrum & preceptorem dedit* . Si igitur anno 1027. circa ædificationem Camalduli ſollicitus erat Romualdus, quandoquidem Camaldulo diſcedens in Sitriam deinde profectus eſt ex Damiano dicente: [b] *Poſtmodum vero Romualdus cum Apenninum deſereret, montem Sitriæ habitaturus aſcendit*, ubi per ſeptennium vixit, & poſt multa alia loca, quæ præſentia ſua decoravit, tandem ad monaſterium Vallis de Caſtro ſe recepit, ubi poſt ſex circiter menſes ſolitariam vitam ſolitario fine concluſit, utique colligere licebit, ſequitur Grandius, ferme decennio poſt annum 1027. ſuperſtitem fuiſſe ſanctum patrem, adeoque ad annum 1037. obitum ipſius eſſe differendum.

ANN. CHR. 1027. ROMUALDI 120.

a Ex charta anni 1027.

b Vit. S. Rom. cap. xlix.

Confirmat ſententiam ſuam, ex quo in archivo Camaldulenſi, licet vetuſtiores aſſerventur ſcripturæ ad monaſterium Prataliæ ſpectantes , nulla tamen in donationibus, emptionibus, venditionibus, locationibus, aliiſque contractibus, privilegiis epiſcopalibus , cæſareis & pontificiis memoria occurrit pro eremo Camaldulenſi dicto anno 1027. anterior, uti nec nomen Helemperti epiſcopi, a quo ædificandæ eremi Romualdum licentiam impetraſſe fingit Fortunius, idemque ex ejus fide aſſerendi occaſionem Burallio & Ughellio præbuit, uſpiam notatum invenitur (diceret nobis nec Willelmi nomen occurrit) ſed ſolius Theodaldi, qui teſtimonium ineluctabile ædificationis eremi Camaldulenſis a ſe factæ reliquit per ſuam paginam ann. 1027. & per aliam anni 1033. ab omnibus ſuprarecenſitis ſcriptoribus, aliiſque paſſim unanimi ſenſu confirmatum.

VI. Nequit admitti novum ipſius ſiſtema.

VERUM Grandio reponimus , diſtinguendam eſſe donationem loci factam a Maldulo , & donationem factam a Theodaldo, ut fuſiſſime jam diximus ad annum 1012. immo ex charta Theodaldi ad hunc annum ſpectante , de qua inferius , liquido contra Grandium evincitur eo anno Romualdum jam pridem ad ſuperos abiiſſe ; de Romualdo enim ita loquitur Theodaldus , ut ipſum jam mortuum arbitretur. *Nos*, inquit, *ob amorem pie memorie ſpiritualis patris noſtri Romualdi clariſſimi eremite ;* & paulloport, *ut cum denominato ſancto viro*, Romualdo ſcilicet, *partem in vita eterna habeamus , donamus , largimur* &c. Niſi enim in cœlum jam evolaſſe Romualdum crediaiſſet Theodaldus, quomodo illum *piæ memoriæ* appellaſſet? niſi in patriam jam receptum , atque in tuto poſitum exiſtimaſſet, quomodo *partem habere cum illo in eterna vita* deſideraret? Agnovit vim argumenti fere inſuperabilis & ipſe Grandius, tentavit tamen difficultatem hanc eludere, obſervando [c] clauſulas *piæ memoriæ* fortaſſe non mortuum, ſed celebratiſſimum ac memorandæ pietatis virum deſignare , ut memoria pro fama, celebritate & nomine uſurpetur , eodem modo , quo homines adhuc viventes egregiis virtutibus claros, immortali memoria dignos, vel immortalis & glorioſæ memoriæ viros nominare conſueſcimus.

c Differt. in Opuſc. Philolog. ſ. XLIV.

Quibus

ANN. CHR. 1027. ROMUALDI, 120.

Quibus quidem argumentis, & etiam ſuprarelatis rationibus a Grandio collectis, ut cogitata ſua omnigena eruditione convalidaret, ſingillatim reſponderi poſſet, ſi non fateretur & ipſe hactenus a ſe adducta non pro evidentibus habenda, ſed velut veriſimilia a ſe indicari, ætatem ſancti Romualdi probabili dumtaxat ratione ultra annum 1027. eſſe productam, & objectiones, quæ contra ſuum ſyſtema fiunt, a ſe tantum accommode ſolutas; aliis demum conciliationibus locum relinquendum ad longævitatem ſancti patris tuendam, inter quas, cum illam adducat de Honeſto duplici inter Ravennates archiepiſcopos fortaſſe diſtinguendo, & hac diſtinctione totam difficultatem evaneſcere affirmet, & denique variandam autumet, pro variis conciliationibus, vitæ Romualdi chronologicam ſeriem, quis non videat ſyſtema ipſius de protrahenda Romualdi morte ad annum 1037. ab eo unica illa ratione elaboratum, quia ipſi nondum patebat via facilis inducendæ allegatæ conciliationis, diſtinguendo duos Honeſtos Ravennates archiepiſcopos; quæ via cum modo fuerit aperta, & chartarum ope inconcuſſe admittenda ſit, ut ad annum 927. demonſtravimus, recidant opus eſt etiam argumenta omnia a Grandio laudabili profecto conatu adducta. Antequam tamen eum dimittamus, juſtiſſimam ei laudem illam convenire, æquiſſimum eſt, fateamur, ut pro veritate dumtaxat deſudaverit, & argumenta omnia ſemper ad verum expreſſerit, & quodammodo divinaverit, quod futuris temporibus e tenebris erat educendum, duplicem nimirum archiepiſcopum Ravennatem Honeſti nomine decoratum fortaſſe extitiſſe.

VII. Præſens annus habendus pro emortuali Romualdi.

INCONCUSSA igitur ſtet ſententia ſanctiſſimum parentem noſtrum Romualdum poſt centum & viginti annos exactos partim in ſeculo, partim in cœnobitica atque eremitica vita, hoc anno cœlum conſcendiſſe. Multoque minus morantur nos Alphonſus Ciacconius, qui Romualdum exceſſiſſe e vivis anno 1013. exiſtimat, & Didacus Franchius, cui Ciacconii opinio placuiſſe videtur, cum dicat, in hiſtoriis Camaldulenſibus poſt annum 1013. mentionem non fieri de Romualdo; quod quam falſo aſſeratur, ex iis, quæ de Romualdo attulimus poſt eum annum, clare conſtat. Et quoad Ciacconium, manifeſtiſſimi ſunt ipſius plures errores, quos paucis lineis comprehendit, dum ait: Romualdus nobilis Ravennas &c. annum agens XVII. mundanis illecebris relictis in monaſterio Claſſenſi prope Ravennam anno 1006. ordinem ſancti Benedicti amplexus eſt &c. obiit vero anno 1013. VIII. kalendas julii. Si Romualdus ad Deum converſus anno 1006. decem & ſeptem tunc agebat vitæ annos, obiens anno 1013. vigeſimo-quarto ætatis anno defunctus eſt. Errat ergo multipliciter Ciacconius, neque in eo confutando nobis eſt immorandum.

Ceterum neminem moveat Romualdum centum-viginti annorum ætatem attigiſſe. Ne exempla de longævis ex omni ſeculo petamus, & Johannis præſertim Reomaenſis abbatis, qui anno 539. e vivis exceſſit, cum annos fere centum & viginti attigiſſet, ſenſibus nihilominus, atque animo integer, ut [a] ait Mabillonius; duo obiere illuſtres abbates hoc eodem undecimo ſeculo centenario majores; Ramvoldus [b] ſcilicet abbas ſancti Emmerami apud Ratiſponam anno 1001. & Alſerius abbas Cavenſis anno 1050. Alſerii libentius meminimus, qui & ipſe centum & viginti annos natus deceſſit, & ita vegetus, ut nulla ſenſerit ejus ætatis incommoda. *Obiit autem*, ait [c] abbas Venuſinus anonymus ejus vitæ ſcriptor ſubæqualis, *vir vitæ venerabilis ſenex & plenus dierum, cum fere centum-viginti eſſet annorum. Quod ſane omnibus mirabile eſt, ita ſanus & fortis uſque ad extremam horam mortis extitit, ut nec præ tam decrepita ætate caligaret,*

[a] *Annal. T. I. pag. 86.*

[b] *Sec. VI. P. I. p. 3.*

[c] *Vid. p. 643.*

nec

nec aliqua debilitate deficeret. Nam uſque ad extremum vitæ ſuæ tempus clariſſime & legit, & ſcripſit, miſſas celebravit, & omne paſtoralis ſui ordinis miniſterium valenter exbibuit, ſicque, ut videre eſt, tam vivendo, quam moriendo bumanæ naturæ moleſtias vicit; ſeneſcens utique, vigoris ſui defectum neſciens, moriens mortis ægritudinem non incurrens. Quæ data opera exſcripſimus, ne quis aliquando objiciat, Damianum improbabilia nobis venditare, dum Romualdi geſta deſcribit provectiori præſertim ætate patrata, & dum enarrat poſt annum centeſimum ejus vitæ iter in Pannoniam ſuſcepiſſe, in Italiam rediiſſe, inde Parentium, tum Urbem-veterem, inde Umbriam, Thuſciam, denuo Umbriam & Thuſciam, Æmiliam, aliaſque provincias peragraſſe, & uſque ad extremum ſpiritum in reformandis cœnobiis & in conſtruendis eremis perduraſſe. Definet etiam quis mirari Sergium Romualdi patrem monaſticam induiſſe cucullam octuagenario fere filio, cogitaſſeque propemodum centenarium redire ad ſeculum. Non eſt deneganda Damiano hæc & ſimilia aſſerenti fides; alias maxima injuria ſanctiſſimo doctori irrogaretur, ſi ceterorum ſcripta nulla mota lite indubitanter exciperentur, rejicerentur vero, quæ ipſe, cautus ceteroquin, & in ſuis aſſertis circumſpectus, ac veritatem prodere reformidans, literis mandavit.

ANN. CHR. 1027. ROMUALDI 120.

EXCESSERANT duo vix menſes ab obitu ſancti Romualdi, cum Theodaldus Arretinus epiſcopus ſanctitate vitæ tam Romualdi, quam diſcipulorum ejus, quos ille in eremo Camaldulenſi reliquerat, motus, ampliſſimam ſequentis donationis paginam in eorum favorem relaxavit, quam integram hic, qualis Fortunii tempore legebatur, [a] cum modo plurimum evanuerint characteres, exhibemus, collatam tamen ſaltem in iis, quæ legi queunt, cum autograpbo, quod in archivo Fontis-boni ſervatur.

VIII. Theodaldi ep. Arretini donatio facta eremo Camaldulenſi.

[a] *Hiſtor. Cam. P. I. lib. I. pag.* 100.

In nomine ſancte & individue Trinitatis. Theodaldus ſancti Donati vicarius. Si ſervis Dei, eiſque maxime, qui divine contemplationi inſiſtunt, de bonis eccleſie vite neceſſaria conferimus, ſanctorum Patrum ſtatuta procul dubio ſervamus. Dignum quippe eſt, ut bis, qui intra ſanctam eccleſiam mentes ſuas in celeſtibus defixas babent, rectores eccleſiarum temporalia commoda ſubminiſtrent. Quapropter omnium fidelium Cbriſtianorum boc dilectio noverit, quod nos ob amorem pie memorie ſpiritalis patris noſtri domni Romualdi clariſſimi eremite, communi conſilio & conſenſu fratrum clericorum noſtrorum, donamus & concedimus pro remedio anime noſtre, omniumque ſucceſſorum noſtrorum epiſcoporum domno Petro venerabili eremite ad uſum & ſumptum confratrum eremiticam vitam ſub eo ducentium, ſuiſque ſucceſſoribus eremitis quamdam eccleſiam in mediis alpibus jure epiſcopii ſancti Donati, quam nos rogatu prefati domni Romualdi eremite conſecravimus ſub bonore & nomine Domini noſtri Jeſu Cbriſti ſancti Salvatoris, conſiſtentem in territorio Arretino ad radices alpium dividentium Tbuſciam & Romaniam, in loco qui dicitur Campo Malduli per ſua loca deſignata. Primo igitur latere percurrit rivus, qui vocatur Niger, cui e contra obviat quidam alius rivus, qui dicitur de Tellito, ambo pariter emergentes in rivum cujuſdam fluminis. De ſecundo latere eſt via deſcendens a ſummis jugis alpium. De tertio latere ſunt feri montes apud intonſa juga Alpium. De quarto latere ſunt ſicbeta prorumpentia in prefatum rivum Nigrum. Intra prefixos igitur terminos enitet ille locus, qui dicitur Campo Malduli; campus ſpecioſus & amabilis: ſeptem puriſſimi fontes & amena vireta. Hunc igitur locum domnus Romualdus pius eremitarum pater delegit, & providit aptiſſimum contemplative vite Deo ſervientium. Conſtructaque inibi baſilica ſancti Salvatoris quinque cellulas cum ſuis tabernaculis ibidem diſtinxit, atque ab invi-

Ann. Chr. 1027. Romualdi 120.

cem ſeparavit. Sed & ſingulis cellulis ſingulos deputavit fratres eremitas, qui ſecularibus curis, & ſollicitudine remoti, ſoli Divine contemplationi inſiſtant. Quibus etiam Petrum venerabilem eremitam, tamquam fidelem miniſtrum & preceptorem dedit. Cui nos quoque cum noſtris poſteris ſucceſſoribus, ut cum denominato ſancto viro Romualdo ſcilicet partem in oterna vita habeamus; donamus, largimur pretaxatum locum ſecundum prefixos terminos ad uſum & ſumptum fratrum eremitarum pro tempore ibidem Deo famulantium, atque per paginam bujus noſtri privilegii eum inveſtimus de bis omnibus, que infra deſignatos terminos nos bodie ad manum noſtram donnicatam babemus & detinemus. Preterea addimus prelibate eccleſie ſancti Salvatoris ad uſum & ſumptum confratrum eremitarum medietatem eccleſie ſancti Miniatis in villa, quæ dicitur Alina, una cum medietate unius manſi & donnicati, ſicut regitur per Vivalem & Bonizonem presbyteros cum decimatione ejuſdem ville de Alina, ſicut Petrus abbas de Campo Leonis in commutatione a nobis babuit, & nos bodie recipimus, & ad manum noſtram tenemus. Donamus etiam eidem eccleſie ſancti Salvatoris manſum unum in Monte, ſicut quondam rectum fuit per Urſum Manfredi, & modo regitur per quoſdam ſuos nepotes. Sed & ad uſum & ſumptum confratrum eremitarum pro tempore ibidem ſolitariam vitam agentium concedimus illi venerabili loco ſancti Salvatoris integras decimationes totius ville, que dicitur Larniano. Conſtituentes inviolabiliter ac precipientes, ut de omnibus, que incole illius ville laboraverint, paſſim per quaſcumque alias villas & loca ſoli illi venerabili loco ſancti Salvatoris nominaliter (alias *annualiter*) *integras decimationes Deo reddant, ſicut predictus Petrus abbas in concambio a nobis babuit, & nos ad manum noſtram babemus & tenemus. His igitur illi almo loco ſancti Salvatoris in alimoniis confratrum eremitarum ita conceſſis ſtatuentes, & cum univerſo clero noſtro penitus corroborantes, precipimus, ut ipſi fratres eremite, qui ibidem pro tempore Deo ſervierint, nullo umquam in tempore ſeſe ſuoſque actus ad aliam preter eremiticam & ſolitariam atque contemplativam vitam transferant, nec umquam liceat eis ipſum ſanctum locum ad cenobitarum monaſterium retorquere. Quia ergo, quod nos pro ſalute & remedio anime noſtre, noſtrorumque ſucceſſorum epiſcoporum Deo contulimus per eterna ſeculorum ſpatia, ratum, firmum, atque inconvulſum debet permanere a Deo patre omnipotente, & Domino noſtro Jeſu Chriſto, Sanctoque Spiritu interdicimus, & modis omnibus inbibemus, ut nullus noſter ſucceſſor epiſcopus Arretine eccleſie predictum fratrem Petrum eremitam, ſuoſque poſteros ſucceſſores eremitas de bis, que ſancto Salvatori conceſſimus ad uſum & ſumptum fratrum eremitarum, aut ipſi a nobis, ſive ab aliis bominibus acquiſierint, deveſtire, moleſtare, inquietare aut ullam diminorationem inferre preſumat. Quod cui fecerit, niſi emendaverit, in die tremendi judicii ſeſe tamquam ſacrilegum, & reum a Domino judicandum pertimeſcat. Ut bec igitur noſtra donatio a noſtris poſteris ſucceſſoribus epiſcopis per eterna ſeculorum ſpatia conſervetur, & conſervata jugiter permaneat, bujus privilegii paginam manu propria confirmari & muniri ſigillo ſancte noſtre eccleſie corroborari juſſimus.*

Ego Teodaldus epiſcopus boc privilegium a nobis factum confirmavi ..... ss.

† *Ego Petrus presbitero canonicorum prepoſitus ss.*

Vivventius arcbidiaconus ss.

Donatus clericus & cuſtos ss.

Ego Sigizo diaconus & magiſter ſcbole ss.

Ego Bonizo presbiter ss.

Laudavit, favit, primus ſcripſitque Gerardus.

Idem

Idem quoque Gerardus cancellarius recognovit. Loco ✠ ſigilli.
Datum anno Dominice incarnationis M. XXVII. *anno vero pontificatus domni Teodaldi epiſcopi V. menſo auguſto indictione* X. ANN. CHR. 1027. ROMUALDI 120.
Actum in clauſtro canonicorum. Feliciter.

Ex Theodaldi verbis corroboratur, quod alibi diximus, diſtinguendam
eſſe ipſius donationem ab illa Malduli, cum apertiſſime in charta Theo-
daldi nominentur ut jam conſtructa baſilica ſancti Salvatoris, diſtinctæ
cellulæ cum ſuis tabernaculis, deputati cellis fratres eremitæ, & præfectus
ipſis Petrus venerabilis eremita. Donat autem Theodaldus eumdem locum,
confirmando nimirum donationem Malduli, vel donando non ſolum uſum
fundi, ſed etiam fundum ipſum, qui erat juris epiſcopii ſancti Donati.
Inſuper donat in ſumptum fratrum eremitarum medietatem eccleſiæ ſan-
cti Miniatis in villa Alina, & decimationes ejuſdem villæ, ſicuti etiam
alterius villæ denominatæ Larniano. Abbatia de *Campo-leonis*, cujus re-
ctor Petrus, cujusque auctorem ſe ignorare fatetur [a] Mabillonius; licet (a *Annal. T. IV. p.* 340.)
alibi [b] ipſius fundationem referat, eadem eſt ac abbatia ſancti Januarii,
nunc *Capolona* appellata, quam una cum Juditta conjuge in agro Arreti- (b *Ibid. pagg.* 115. 121. & 318.)
no conſtruxerat Hugo marchio & dux, & pro qua ipſe Hugo literas con-
firmationis apud Puccinellium [c] ab Ottone III. imperatore obtinuerat an- (c *Chron. abb. Floren. pag.* 232.)
no 997. idibus decembris, dum Otto Tridenti moraretur. Petro abbati
Campi-leonis hoc eodem anno 1027. ſicut etiam anno antecedenti, Conra-
dus imperator omnia illius abbatiæ bona confirmat in chartis, quæ affe- (d *Ibidem pagg.* 233. & 234.)
runtur ab eodem Puccinellio [d] in hiſtoria abbatiæ Florentinæ. *Viventius* (e *Delic. Eruditorum anni* 1737. *p.* 175.)
archidiaconus, qui ſubſcribit privilegio Camaldulenſi Theodaldi, appella-
tur *Vincentius* in charta anni 1029. [e] apud Lamium, ſed Viventius no- (f *Antiq. medii ævi T. VI. col.* 397.)
minatur in ipſa ejuſdem anni charta apud Muratorium [f].

PLURA ad tumulum ſancti Bononii Lucedienſis olim abbatis ejus inter-
ceſſione Deus operabatur miracula, quæ proſequitur auctor ipſius vitæ IX. Miracula ad tumulum S. Bononii.
anonymus Lucedienſis. [g] *Alio vero anno in die natalis ipſius, dum ex mul-*
tis partibus orbis plurimi ad ejus ſacri corporis tumulum confluerent Domi- (g *Num.* XV.)
num adoraturi, & confidentes ejus interventu ab inſtantibus & futuris ma-
lis poſſe liberari ipſius ſuffragia rogaturi; quædam femina a dæmonio vexa-
ta, multis eccleſiis pretioſiſſimorum Sanctorum petitis, nemini illorum ejus
depulſione conceſſa, illuc deducta eſt: cujus eccleſiam mox ut fuit ingreſſus
dæmon, ſe graviter torqueri, & ardere orationibus Bononii vociferans, in-
ceſſanter clamabat. Per triduum autem ibi ſtetit, & ſancti Confeſſoris ſup-
plicatu multis coram præſentibus ab ea illud vomente cum ſanguine pietas
divina dæmonium ejecit, a quo plaſma Dei jam diu poſſeſſum coacte fugien-
te magnus factus eſt ſtrepitus. Coronam enim argenteam ſuper altare ejus
dependentem percuſſit, & auditis & viſis ictibus, ipſo non viſo ictore, miro
modo in unum collegit, & tamen non eam omnino diſſolvit.

[h] *Alia quoque femina dum jacens in partu ſitiret, aquam petiit, eamque*
oblita facere ſignum ſanctæ Crucis bibit, ſicque ſpiritus Fumareth, (quo (h *Num.* XVI.)
nomine ipſe interrogatus ſe vocari perbibuit) eam invaſit malignus: quam
poſt partus purificationem ad quamdam eccleſiam, in ejus honore dedica-
tam, perductam, a presbyteris ceteriſque fidelibus prius facta oratione,
& omnium Sanctorum invocatione per virtutem Domini noſtri Jeſu-Chriſti
conjuratus, coactus & confuſus dæmon, ſancti Confeſſoris interventu deſe-
ruit, & ut fumus, a quo videtur vocabulum ſumſiſſe, evanuit, nec ad eam
redire ultra præſumpſit.

[i] *In eadem quoque eccleſia aliud conſtat eſſe miraculum, multa admira-*
tione venerandum. Erat quidam villicus cujuſdam marchionis, vir multæ cru- (i *Num.* XVII.)

ANN. CHR. 1027. ROMUALDI 120.

delitatis, qui ut aliquid ſibi quolibet ingenio raperet, ad eas partes, ubi eccleſia beati Bononii ſita eſt, ſe ire diſpoſuerat. Quem illuc venturum homines, qui ibi habitabant, cognoſcentes, quæque ſua mobilia fugientes ad supraſcriptam eccleſiam detulerunt. Circum quam dum multi ſues adeſſent, & ut illorum mos eſt, rimando per eccleſiæ cœmeterium diſcurrerent, ipſius muros tetigerunt. Unde quodam contagio ita in renibus ſunt percuſſi, ut inde funditus omnem vim amitterent, & eo die, excepta una ſue, cuncti interierunt. Quam videlicet ſuem, dum ruſticus, cujus erat, mirabiliter contractam & moribundam videret, votum vovit Domino, & ſancto confeſſori Bononio, quod ſi inde convaleſceret, unum e prioribus, quos fœtus gigneret, in ipſius eccleſiæ ſervitium ſtipendio offerret. Facto autem voto, mox ipſius ſus ſana efficitur. Quibus villico dictis non fuit credulus illis. Nec mora confeſtim equum aſcendit, & quod cognoverat, anhelitu, ut certius ſciret, venit cognoſcere. His denique viſis, quodam timore & amore divino compunctus, eccleſiam eſt ingreſſus; vovitque Domino & ſancto Bononio in illius eccleſiæ finibus commorantibus ſe umquam nil mali facturum, & a pravitate ſua deinde ceſſaturum. Qua ex re evidenter oſtenditur, quantæ gratiæ & celſitudinis beatus ſit Bononius apud omnipotentem Dominum, qui ejus vitam a quibuſque cuſtodivit immundis, cujus ſacra loca immundas ſues non paſſus eſt tetigiſſe impune, unde quorumdam hominum feritas minueretur, & ſub ipſius obtentu viventibus ſecuritas, & protectio major tribueretur.

a Num. XVIII. [a] *Tantorum fama miraculorum longe lateque diffuſa, quidam adoleſcens, Adam nomine, confidens ſe ſanctiſſimi confeſſoris meritis ab infirmitate ſua liberari, advehitur. Quippe etiam ab ipſis eunabulis ita erat contractus, ut cohærentibus calcaneis natibus, non plantis paſſus faciendo, ſed ſcamellis manibus ſubpoſitis rependo incederet. Tribus denique diebus continuatim & noctibus ad memorati & memorandi almifici Confeſſoris altaris crepidinem jacens, ipſius ſuffragia poſtulans, quod optaverat, a Domino ſui famuli interceſſione accipere meruit. Cui hora ſuæ curationis, redeunte ſoſpitatis vigore, tantus æſtuationis calor affuit, ut etiam intrulam, qua erat indutus, exueret, & nudus maneret: hiems tamen erat. Sanitate vero conceſſa, receſſit ab eo caloris nimietas; ſicque ſoſpitati redditus, in eadem penes nos uſque hodie manet, ſui ſanatoris eccleſiæ ſerviens, & a Deo & ipſi gratias referens.*

b Num. XIX. [b] *Per idem tempus, alius quoque æger, nemine Heli, ætate grandævus, miſerabili atque diutina ſorte diræ peſtis damnatus advenit. Qui utrorumque pedum officio carens, genua per terram trahendo, & manibus ſcamella habendo, incedere ſolitus erat. Hic accedens ad ſacri corporis opiferi Confeſſoris ſepulcrum, ejus poſtulavit auxilium: cujus adjutus gratia, ſanitate eſt donatus priſtina, qui in eadem adhuc degens, Deo & ipſi ſancto Bononio pro ſua erectione laudes refert, & quidquid ſervitii poteſt, ipſius eccleſiæ ſervientibus devote exhibet.*

c Num. XX. [c] *Quadam die comitiſſa quædam, nomine Waza, Willelmi marchionis uxor, multis ſtipata militibus venerat oratum ad eccleſiam, ubi beati viri corpus jacet humatum; quæ dum ſuper altare ejus Miſſas celebrari faceret, & præſens ibi cum ſuis & aliis pluribus adeſſet, quidam mendicus ferens filium in ſcapulis, cujus pes & manus ſiniſtri lateris paralytico morbo aruerant, eam adiit, & ab ea alimoniam ſibi & nato petiit. Illa pietatis viſcere immota, non ſolum ei non tribuit, verum etiam increpanter & exacerbanter propter ſuam improbitatem, ut a ſe diſcederet, præcepit. Non mihi eſt, inquiens, tantarum copia opum, quæ mihi, & omnibus a me petenti-*

tentibus ſufficere poſſit. Præſtantius etenim eſſet, te ipſius ſancti Confeſſoris rogato ſuffragio, ut tuo ſanitatem reddat filio, Domini miſericordiam implorare, qui dando poſtulata, non minus theſaurizat, Pſalmigraphi præconio impleto dicentis: Tibi enim, Domine, derelictus eſt pauper, pupillo tu eris adjutor. Homo autem ille, quod audivit, facere non diſtulit. Filium ſiquidem de ſcapulis deponens, prope ſacri corporis tumulum proſtravit, ac genibus flexis, ac precibus fuſis, demum ad petendum eleemoſynas, hac & illac per eccleſiam feſtinando diſcurrit. Interea dum pater abeſſet, opitulantibus meritis almi Confeſſoris, præfato puero ſummi Dei bonitas non tarda fuit: & cui eleemoſyna denegabatur, ut claudo ad portam templi ſedenti argento & auro carius, membrorum ſcilicet ſanitas, donatur. Hoc namque viſo miraculo, magnus factus eſt plauſus exſultationis ad laudem & gloriam omnem creatoris, ejuſque Confeſſoris. Mox autem hujus facti fama per cunctorum aures volitante, illuc ab omnibus concurritur, inter quos & pueri pater regreditur, quid vero & qualiter actum ſit exquiritur. Tunc præfata comitiſſa, quomodo res ſe habuit, cunctis exquirentibus innoteſcero non piguit. Taliter vero omnipotens Deus, qui cuncta mira diſpenſatione agit, hoc miraculum mundo propalari voluit, ut ſervus ſuus hinc veneratior & celebrior haberetur: & quia, teſtante Scriptura, ſigna infidelibus dantur, ut ab infidelitate declinantes diſcant ſperantes in Domino non deficere omni bono, cui laus eſt & gloria per cuncta ſeculorum ſecula.

Ann. Chr. 1027. Romualdi 110.

X. Erectio altaris ſuper ejus ſacrum corpus.

Cum autem in dies Bononii fama magis magiſque vulgaretur occaſione portentorum, quæ a Deo ejus interventu fiebant, Ardericus epiſcopus Vercellenſis, qui anno præterito Leoni defuncto antiſtiti ſucceſſerat, altare ex apoſtolica auctoritate ſuper ejus ſacrum corpus erexit, ut narrat idem monachus Lucedienſis Bononii vitæ ſcriptor. [a] *Poſt cujus tranſitum*, inquit, *tranſactis aliquot diebus* (in codice Vercellenſi deſunt verba illa *tranſactis aliquot diebus*) *Ardericus Vercellenſis eccleſiæ venerabilis epiſcopus, divino Spiritu illuſtratus, ut debitam devotionem erga tantum Chriſti confeſſorem impenderet, ſupra ſacratiſſimum ejus corpus altare erigendum, & dedicandum devotiſſime adjudicavit. Clero igitur & populo totius ordinis & ætatis, ac utriuſque ſexus in unum conveniente ex hac cauſa verbum fecit, ut cohibentia, ac faventis reſultatione plebis firmaretur exordium tantæ religionis. Sapientia itaque ſacroſancti paſtoris, & plauſu totius gregis competenter ſancitum eſt, ut idem pius pontifex, ut rata fieret ejus ſententia & populi obedientia, ex hoc adquireret apoſtolicam auctoritatem, quæ ſupereminet ſeculi poteſtatem; ut & religio eſſet devotior, & beatiſſimi Bononii commemoratio celebrior, idem memorandus pontifex Romam abiit a domno Johanne ſummo pontifice, & univerſali papa apoſtolicam auctoritatem adquiſivit, & inde regreſſus, ſumma gratia & totius plebis lætitia altare erexit & conſecravit, adjuvante Domino noſtro Jeſu Chriſto, qui cum Patre & Spiritu ſancto vivit & regnat in ſecula ſeculorum. Amen.*

a *Ap. Mabill. Sec. VI. P. I. p. 240.*

Arderici profectio Romam revera contigit hoc anno, nam cum inter Heribertum archiepiſcopum Mediolanenſem, & Heribertum archiepiſcopum Ravennatem contentio orta fuiſſet, cuinam ipſorum competeret ad dexteram ſtare pontificis Romani in coronatione Conradi imperatoris hoc eodem anno Romæ peracta, & cum Heribertus Mediolanenſis ad tumultus evitandos prudenter ſe ſacræ cæremoniæ ſubtraxiſſet, judicio Johannis pontificis, Ardericus Vercellenſis, qui ibi aderat, Mediolanenſis archiepiſcopi vices ſupplevit, & dexteram obtinuit, ſublato de loco nobiliori Heriberto Ravennate, qui dexteram ſibi arrogaverat, ut narrat Arnulphus [b] Mediolanenſis archiepiſcopi ſui fautor.

b *Hiſtor. Mediol. lib. II. cap. 3.*

Cete-

ANN. CHR. 1027. ROMUALDI 122.

Ceterum ex narrationibus Lucedienſis monachi confirmatur, quod ad
annum *976.* conjecimus, auctorem nimirum hunc aliquot annis poſt Bo-
nonii obitum vitam ipſius ſancti Confeſſoris ſcripſiſſe; ſcripſit enim poſt-
quam non tantum altare ſuper ejus venerandum corpus ex pontificia con-
ceſſione erectum fuit, ſed poſtquam ædificatæ fuerant etiam eccleſiæ in
ipſius honorem, ut habetur num. XVI. Quare Ratberti ejus conſodalis
ſcriptio, quæ poſterior eſt illa Lucedienſis, ad aliquem annum poſt 1030.
eſt differenda. De Waza comitiſſa uxore Willelmi marchionis altum ſilen-
tium in chartis Guichenonii, ut etiam de Willelmo marchione per hæc
tempora. Comitem Guilielmum in Liguriæ partibus habitantem in me-
dium profert ex hiſtoria ſibi relata ab Alexandro papa II. [a] Damianus,
cujus uxor, ſi hæc fuit Waza, peſſime audit ob incontinentiæ effrænis vi-
tium apud ſanctum doctorem, ſed probabilius diverſus a Guilielmo comi-
te fuit Willelmus marchio.

a *Opuſc. LII. cap.* 28.

XI. Fundatio monaſterii ſancti Matthæi extra urbem Piſanam.

FUNDATUR hoc anno monaſterium ſancti Matthæi apoſtoli extra ci-
vitatem Piſarum, veriſimiliter ſub directione & ſub inſtitutis Boni abba-
ris ſancti Michaelis ejuſdem urbis, pro ſacris virginibus alendis; ſitus enim
parthenonis recens extructi deſignatur *in finibus, ubi dicitur Suartha prope
fluvio Arno, non longe a ſupraſcripta civitate, ubi nunc domnus Bonus re-
verentiſſimus abbas preeſſe videtur*. Chartam fundationis hujus aſceterii fa-
ctæ a Teutha muliere Idilberti ad Appendicem remittimus, deſumptam
ex collectione veterum monumentorum editorum a patriciis Piſanis viris
de Domo-Petri, vulgo *Caſapieri*, qui circa finem elapſi ſeculi XVII. gra-
vem concertationem habuere cum ſanctimonialibus ſupradicti monaſterii,
ut facultatem interveniendi electioni novæ abbatiſſæ, qua gaviſi fuerant
antiquis temporibus eorum majores, amiſſam recuperarent. Deeſt in char-
ta nomen imperatoris, quia Thuſciæ dux & marchio Rainerius, una cum
ea Italiæ regione, renuebat Conradum pro Italiæ rege agnoſcere, ut te-
ſtatur Wippo [b] in vita ejuſdem Conradi, licet hoc eodem anno, civitate
Luca & marchione in deditionem acceptis, totam Thuſciam brevi manu
imperator ſibi ſubjugaverit. Diximus veriſimiliter fundatum monaſterium
ſancti Matthæi ſub inſtitutis Boni abbatis ſancti Michaelis prope Piſas,
itaut Bonus eſſet multorum eodem tempore cœnobiorum quodammodo re-
ctor, ad inſtar Olibæ, qui hoc ævo, & ante ipſum Guarini, qui in Ca-
talaunia Rivipullenſem & Cuxanenſem, & plures alias abbatias & mona-
ſteria moderabantur; atque ad inſtar Romualdi, cui varia cœnobia reſor-
manda, dirigenda & gubernanda tradebantur. Reperimus etiam in ſchedis
Grandianis ex archivo Piſani archiepiſcopatus num. *99.* ad *annum* 1034.
Conradi imperatoris VII. 14. kalendas januarii indictione II. Taibertum de-
diſſe ſuam bonorum portionem monaſterio ſanctæ Mariæ & ſancti Quiri-
ci & ſancti Turpis, hoc eſt Torpetis, *ſito loco Moxxi*, unde *donno Bono
abbas electus eſſe videtur*. Edidit Muratorius [c] in antiquitatibus medii ævi
ex eo em archivo chartam oblationis rerum ſuarum factam a Cunitio
presbytero eidem monaſterio anno 1043. ut monaſterii hujus memoriam
(ait ipſe) ab oblivione vindicaret; nos ſuperiorem chartam edimus in
noſtra Appendice ante novennium confectam, hoc eſt anno 1034, ut ma-
jorem ejuſdem monaſterii antiquitatem palam faciamus. Diſtinguendum
videtur monaſterium ſanctæ Mariæ *ſitum loco Moxi* ab altero monaſterio
ſancti Salvatoris *in Moxi*, cujus abbati Benedicto bullam a Paſchale II.
Romano pontifice conceſſam anno 1106. XIII. kl. octobris profert [d] idem
Muratorius.

b *Piſtor. T.III. p.* 472.

c *T. III. col.* 1079.

d *Ibidem col.* 1105.

XII. Chartæ Camaldulenſes & Burgenſes.

ANNO 1027. [e] qui *primus Curradi imperatoris* nominatur, *menſe ſe-
ptem-*

e *Arch. Cam. S. Donatio. A.* 1. 38.

ANN. CHR. 1027. ROMUALDI 120.

ptembris Boſo olim Bonize judicavit pro anima ſua monaſterio Prataliæ & *Sigbifrido* abbati tertiam partem terræ *in territorio ſancti Eleutherii ſito in plano caſali Ornina vocabulo Arcognano juxta viam publicam & terram Teuzonis quondam Golſeride, & Arnolfi & Ugonis fratrum quondam Vuinizi, & terram monaſterii ſancti Salvatoris* &c. Duo monaſteria in diœceſi Arretina ſub titulo ſancti Salvatoris tunc florebant, præter eremum Camaldulenſem in honorem ſanctiſſimi Salvatoris dedicatam, nimirum Fons-bonus ſive Berardingorum cœnobium, & abbatia Silva-mundenſis. Eodem anno [a] *indictione decima menſe ſeptembri primo Curradi imperatoris, Leo & Boſo fratres filii olim Bonize* (Boſo eſt idem qui ſupra) donaverunt nomine judicii monaſterio eidem Pratalienſi duas terræ portiones conſtitutas in *territorio ſancti Eleutherii in plano caſali Ornina vocabulo Munte juxta viam publicam ab omni parte, quæ perticis* XXXVI. *conſtant una cum eccleſia ibidem edificata & ordinata in honorem ſancti Laurentii cum omnibus eorumdem pertinentiis*, manu Azonis notarii. Berno [b] presbyter filius olim Bonizæ, præter tertiam partem omnium domorum, terrarum & vinearum, quæ ad ſuum jus pertinebant *in caſali Ornina in vocabule Munte caſam ibidem in ſimilitudinem eccleſie edificatam* Sighifredo abbati Prataliæ dilargitus fuit. Ceteras chartas conſulto omittimus.

a *Ibid. A.* 1. 39.

b *Ibid. A.* 1. 40.

In codice Mediceo, qui continet jura abbatiæ Burgenſis, de quo ad annum 1022. verba fecimus, ſub hoc anno, licet ex aliis chronicis notis annus 1029. indicetur, refertur [c] præceptum Conradi pro abbatia memorata ſancti Sepulcri datum: *Anno nativitatis* M. XXVII. *pontificatus autem Johannis vigeſimi anno* VI. *ſuique imperii anno* III. quo confirmat Conradus imperator monaſterio *ſancti Sepulcri de burgo ſancti Sepulcri edificato in loco, qui dicitur Noceati, & dedicato in honorem ſancti Sepulcri Domini noſtri Salvatoris, ubi preſtabantur multa beneficia, & fiebant miracula crebra, interventu dilecte conjugis* ſuæ *Gisle, & in honorem ſancti Sepulcri* omnia ipſius bona; *ſtatuentes preterea*, ſubdit editor eorumdem jurium, qui præceptum refert, *confirmamus eidem monaſterio & Roderico venerabili abbati, ſed & illius loci conſtructori, ſuiſque ſubceſſoribus in perpetuum omnia predia & beneficia quecumque in terris vel aquis ei collata ſunt, vel a ſancta ſede Romana, ſeu ab aliqua eccleſia, vel quocumque chriſtiano fideli legalis ſcriptionis munimine, aut perſonali inveſtitione. Prohibemus etiam, ut nullus ſubceſſorum monaſterium impoſterum liceat in tempore aliquo jam dictas res largiri alicui mortalium laico vel clerico &c. Actum Verone incarnationis Dominice* M. XXVII. Hæc ad fidem ſupradicti collectoris jurium ex eodem codice, qui & alterum præceptum ejuſdem Conradi pro eadem abbatia datum *anno* VIIII. ejus *imperii* memorat.

c *Pag.* 3.

ANN. CHR. 1028.

XIII. Prodigia ad ſepulcrum ſancti Romualdi.

ROMUALDI ſanctitas vitæ ejus tempore longe lateque diffuſa obſcurata non fuit ipſius deceſſu. *Poſt ſacratiſſimum autem viri venerabilis obitum*, ait Damianus [d], *quanta miraculorum ſigna per eum Deus oſtenderit, quis quæret tranſacta legere; cum frequenter valeas & nova videre? Quia igitur ea, quæ apud ſepulcrum ejus fiunt, miracula tanta ſunt, ut melius putemus cuncta ſilentio præterire, quam pauca narrare, duo ſolummodo, quæ per eumdem beatiſſimum Confeſſorem alibi facta ſunt, ſufficiat nobis exponere. Denique frater quidam, qui ſancti viri diſcipulus fuerat, parvam baſilicam pro anima ſua monaſterio dederat, ad quam videlicet baſilicam extremitatem maniceæ præciſam ex beati viri cilicio miſit, & ſub altari honorifice recondi præcepit. Quam tamen gerulus ſub altari, ſicut juſſus fuerat, collocare neglexit, ſed miſſam in rima parietis incaute dereliquit. Factum*

d *Vit. S. Rom. cap.* lxx.

eſt

Ann. Chr. 1028.

eſt poſtea, ut dæmoniacus quidam ad prædictam duceretur eccleſiam. Cumque aſtans in medio, huc illucque rotans caput, cuncta undique circumſpiceret, tandem torvos oculos in ipſum parietem terribiliter cœpit infigere, & intentus illuc, ubi ſancti cilicii jacebat particula, crebris non ceſſabat vocibus exclamare: ille me ejicit, ille me ejicit; & ita clamans, protinus ab eo expulſus eſt. Hinc ergo jure perpenditur, quid per ſemetipſum apud Divinam clementiam impetrare non poſſit; ante cujus breviſſimam veſtimenti particulam dæmon ſtare non potuit, & qui talia abſens exhibet, quid per corporis præſentiam non exercet? Ex hac Damiani narratione colligimus ipſius ſeculo Sanctorum veſtimenta honorifice fuiſſe habita & recondita, ac ſub altari poni conſueviſſe; habemus quoque Deum ipſis virtutem dediſſe, ut interceſſione Sanctorum, ad quorum uſum inſervierant, operarentur miracula.

[a] Vit. S. Rom. cap. lxxi.

Alterum in eadem eccleſia patratum prodigium ſubdit Damianus his verbis: [a] *Alio quoque tempore caſtaldius quidam pauperculæ mulieri vaccam violenter abſtulit, & eam vociferantem, multiſque precibus obſecrantem, audire contempſit. Illa protinus accurrens, duos gallinarum pullos ad eccleſiam, quam ſupra memoravimus, detulit, & eos ſecum ante altare projiciens, hujuſmodi verbis clamare flebiliter cœpit: Hem, ſancte Romualde, exaudi miſeram, ne deſpicias deſolatam, & redde mihi gubernatricem meam injuſte ſublatam. Mira res! Vix adhuc villicus cum ipſa rapina a domo mulieris abierat, & continuo emiſſione ſagittæ percuſſus, vaccam in eodem loco dimiſit, deinde domum perveniens, protinus expiravit.* In Vaticano tamen codice alter ſenſus eſt, cum ibi legatur: *cum ipſa rapina emiſſione ſagittæ a domo mulieris abierat, & continuo percuſſus, vaccam dimiſit &c.* Gaſtaldii a Langobardis villarum ſeu prædiorum, vel locorum cuſtodes & adminiſtratores appellabantur, quomodo hic intelligi debet, nam aliquando & ipſis caſtris, urbibus & alicui etiam provinciæ præfecti hoc nomine indicabantur. Videſis Cangii Gloſſarium & [b] Diſſertationes x. & xxi. Muratorii. Monaſterium, cui a Romualdi diſcipulo donata fuit parva baſilica, videtur fuiſſe Valle-caſtrenſe; ubinam vero foret ipſa parva baſilica, divinare nolumus, quæ tamen parum remota forte erat ab eodem cœnobio.

[b] Antiquit. T. I. col. 523. T. II. col. 194.

XIV. Reædificatio abbatiæ S. Bartholomæi Feſularum.

[c] Hiſt. Cam. P. II. lib. I. cap. 22.

Assignanda eſt huic anno reædificatio abbatiæ ſancti Bartholomæi urbis Feſularum, quæ reparata fuit a Jacobo Bavaro Feſulano epiſcopo, hortatu præcipue Athonis, ſive Azonis Vallis-caſtrenſis aut abbatis, aut certe monachi, diſcipuli ſancti Romualdi. Hiſtoriam hanc verbis ipſis referimus Fortunii [c], obſervationes tantum noſtras ſuperaddendo. „ Imperante Henrico, Jacobus Bajovarius, ſeu Bavarus, epiſcopatum eccleſiæ Feſularum tenebat. Is videns, qualiter baſilica epiſcopalis metropolis longe ab urbe conſiſteret, adeout propter difficultatem itineris raro a clericis frequentaretur acceſſu, cum illuc deſcendendum eſſet per devexi montis ardui latera, licet hanc ſanctus Romulus ſanctiſſimi Petri apoſtoli diſcipulus conſtruxiſſet, ipſique ſancto Petro magiſtro ſacraviſſet, optimum factu duxit indemnitati divini cultus providere, novamque baſilicam in media fori civitatis area excitavit, antiquiſſima diruta, & aſportatis atque translatis illuc ſacris corporibus, quæ magis nota erant. Ex quo tempore, cum multæ revelationes fierent variis religioſis perſonis, injuriam ſcilicet irrogari ſacratiſſimo loco propter amotam exinde divini cultus memoriam, ibique monaſterium ſaltem debere inſtitui, & epiſcopus nullis adhortationibus ad id faciendum adduci poſſe videretur, accidit, ut ipſe Azo, ſeu Atho (hoc loco ani-

madver-

Digitized by Google

madvertit idem Fortunius hæc eadem haberi verba in diplomate vetuſtiſſimo, quod Franciſcus a Diaceto reverendiſſimus tunc Feſulanus epiſcopus ſibi oſtendit. Fuit autem Franciſcus electus Feſularum epiſcopus anno 1570. & uſque ad 1595. per vigintiquinque annos dictam eccleſiam adminiſtravit, ideoque vivere perrexit poſt Fortunii hiſtoriam, cujus prima pars edita fuit anno 1575. ſecunda vero anno 1579.). ANN. CHR. 1028.
„ Accidit, ſubjungit Fortunius, ut ipſe Azo ſeu Atho, ſancti patris Romualdi magnæ & ſanctæ memoriæ Caſtrenſis abbatis diſcipulus, ex ſua conſuetudine pro lucrandis Deo animabus Etruriæ provinciam luſtrans, viſitatum ipſum Jacobum epiſcopum venerit; propinquanſque ad radices montis, incumbentibus atris noctis tenebris, ad reſiduos ibi parietes cum equo pernoctare ſit coactus in parvo tugurio, ruſticorum more ibi conſiſtente. Qui cum ibi maneret, ecce inter vigilias & adultam quietem, itaut nec omnino vigilaret, nec plane dormiret, conſpicatur eminus ſeptem clericos albis indutos a ſuperioribus partibus montis deſcendere, præcedente vexillo ſanctæ Crucis, thuribuloque cum thure mirum odorem exhalante, & aſpergillo aquæ ſanctæ, poſtremus quorum epiſcopali ornatu indutus erat. His autem ad locum propius factis, clauſæ portæ ſponte patuere, tantaque ſuperfuſa eſt lux, ut meridies adveniſſe videretur, dehinc diverſi ſexus & ætatis multitudo ſubſequuta, in qua multi epiſcopi atque clerici numerabantur, incipienteſque matutinam pſalmodiam cum duodecim lectionibus, totidemque reſponſoriis ordine monaſtico, tanta thymiamatum fragrantia exuberabat, ut portitoris facies nullatenus videretur. Porro Divino expleto opere, omnis multitudo receſſit ſubito. Sed revertentes primi ſeptem per viam, unde venerant, tranſitum fecerunt per locum, ubi manebat Atho, qui omnia attentiſſimus viderat, audieratque, quorum ultimus innixus baculo paſtorali, quid hic, inquit, facis frater? Qui pavidus reſpondit. Tetræ noctis nimia obſcuritate hic manere coactus ſum. Et ille, bene, ſubdit, feceras. Veniſti enim nutu Dei, ut iſtum tantum laborem auferas a nobis. Vade ergo ad epiſcopum, ſicut diſpoſueras, noſtroque nomine illi dicito, ut inſtauret eccleſiam hanc a ſe temeraria levitate deſtructam, ſtatuatque hic religioſos viros, qui Divinum officium, ſicut nos facere vidiſti & audiſti, compleant; & ſic ſublevabit nos tanto labore noſtro. A die namque, qua locus iſte ſacer temeratus eſt, nulla nox fuit, in qua non ſubierimus onus tanti laboris. Crede item mihi frater, taceo alios, de noſtro hoc collegio duo & ſeptuaginta martyrio coronati ſunt ante Dominum. Tunc dicit Atho. Quod ſignum pontifici dabo, ut credat mihi? Reſpondit heros. Dic ei, ut virga tangat in collo unum ex clericis ſtatura parvulum; teque moriturum proxime in vigilia aſſumptionis beatiſſimæ Mariæ ſemper virginis; ut ſi verbis tui viventis credere noluerit, ſaltem mortuo credat: & his dictis abiit. Mane igitur Atho ad epiſcopum profectus, rei ſeriem omnem illi inſinuavit, qui quidem cœleſti conſilio probato, reædificare baſilicam feſtinus aggreſſus eſt, probante maxime, & hortante Johanne XX. papa, qui ſedere cœpit anno 1022. cum interea ſucceſſit annus quartus imperii Conradi Cæſaris, qui Henrico ſucceſſerat anno 1025. quem contigit venire Romam, ut coronam de manibus pontificis acciperet. " Fallitur tamen hiſtoriographus noſter, cum uterque, tam Romanus pontifex Benedictus VIII. quam imperator Henricus obierint anno 1024. quibus eodem anno ſucceſſere Johannes XX. & Conradus, ille in pontificia, hic in regali ſede. „ Ob

Ann. Chr. 1028.

„ cujus adventum, proſequitur Fortunius, Jacobus epiſcopus diſtulit per
„ anni ſpatium monaſterii inſtitutionem, nam imperatori occurrens, apud
„ illum toto illo tempore morari coactus eſt. Cui cum præſente ponti-
„ fice, & Ghiſla auguſta viſionem Athonis narraſſet, tam pontifex, quam
„ ipſe & auguſta illi negotium commendaverunt, eumque dimittentes,
„ ad monaſterium ipſius Athonis pergere ſuaſerunt, ut quid illi accidiſ-
„ ſet, cognoſceret. Quo cum perveniſſet, eum jam mortuum comperiens,
„ ut prædixerat, illico pontificem & imperatorem certiores per ſuas lite-
„ ras fecit, quomodo viſio fuiſſet impleta; ex totoque credulus, eduxit
„ de eremo ſancti Blaſioli Leonem eremitam, qui ibi ſancti Romualdi
„ magiſtri locum occupaverat; huncque ſecum Feſulas deductum, & con-
„ gregationem monachorum ad reparatam eccleſiam inſtituit, & Leonem
„ ipſum novo erecto cœnobio præfecit abbatem. Conſecravit autem ſol-
„ lemni ritu novum templum, tituloque mutato, majus altare, quod ſan-
„ cto Petro principi apoſtolorum dicatum fuerat per ſanctum Romulum,
„ nomini ſancti Bartholomæi apoſtoli ſacrum fecit, & ara, quæ ad ho-
„ norem ſancti Romuli viguerat, ex nomine ſancti Stephani vocavit. Pro-
„ vidit autem monachis, ut congrue vivere poſſent, ditans honeſtiſſime
„ cœnobium prædiis ac cenſu ad quartum cal. martii indictione XI. &
„ privilegiis illuſtrans. Ei mortuo ſucceſſit Athinulphus, qui animadver-
„ tens, qualiter Jacobus menſam, ac cenſum epiſcopalem nimium immi-
„ minuiſſet, ſumma ope tentavit prædia a monachis auferre. Illi vero
„ jus ſuum defendere ſtudentes, ad Leonem IX. papam recurſum habue-
„ re; qui quidem cum per id tempus Feſulas adveniſſet, poſitis in con-
„ ſpectu Jacobi paginis, donationibus atque privilegiis; exploratumque
„ habens Johanne prædeceſſore, & Conrado imperatore ſic imperantibus,
„ eam omnem inſtitutionem fuiſſe factam, eamdem ipſe quoque compro-
„ bavit, jura, bona, exemptiones atque privilegia omnia innovando. Da-
„ tum Feſulis idibus julii anno Domini 1050. pontificatus ſui anno ſe-
„ cundo. "

In qua Fortunii narratione hæc obſervanda ducimus. Cum initio hujus hiſtoriæ dicitur, imperante Henrico Jacobum Bavarum epiſcopatum eccleſiæ Feſularum tenuiſſe, non ita eſt explicandum, perinde ac ſub Henrico imperatore etiam viſio Athonis, vel ædificatio abbatiæ ſancti Bartholomæi contigerit, cum apertiſſime ex ſequentibus ſub Conrado utraque eveniſſe referatur, ſed potius intelligendum eſt, Jacobum Bavarum fuiſſe creatum epiſcopum Feſulanum ſub Henrico imperatore, ut ipſe Jacobus confitetur in ſuo diplomate, quo confirmat bona monaſterii & eccleſiæ ſancti Gaudentii in alpibus, dato die II. auguſti anni 1028. incipiente. *Dum fragilitas humani generis* &c. quod reperitur apud Ughellium, [a] ubi ait Jacobus, *pro anima bone memorie Henrici imperatoris, qui mihi hunc tribuit epiſcopatum*. Pariter verba illa *Atho ſancti Romualdi magnæ & ſanctæ memoriæ Caſtrenſis abbatis diſcipulus*, dupliciter [b] a Grandio noſtro dilucidantur; primo modo in confirmationem illius ſententiæ, qua exiſtimat viris ſanctis etiam viventibus conſueviſſe titulum ſanctæ memoriæ tribui; ſecundo vero modo exiſtimat paginam a Fortunio relatam non ipſo tempore viſionis, aut conſtructionis monaſterii fuiſſe ſcriptam, ſed longe poſt exaratam fuiſſe ab aliquo ejuſdem cœnobii ſancti Bartholomæi monacho, ne res memorabilis tractu temporis in oblivionem deveniret; quod comprobatur magis ex ſubſequente narratione contentionum Athinulphi epiſcopi Feſulani ſucceſſoris Jacobi cum monachis, Leonis IX. privilegio, & auctoritate anno 1050. ſopitarum, quas in eadem pagina referri indicat idem For-

a T. III. col. 227.

b *Diſſert.* II. *cap.* VII.

ANN. CHR 1028.

Fortunius. Unde planus erit verborum illorum *magnæ & ſanctæ memoriæ* ſenſus, ſi referantur; non ad tempus viſionis, ſed ad tempus, quo pagina ſcribebatur. Quam ſecundam declarationem, utpote plauſibiliorem, merito amplectimur, cum liquido appareat narrationem hanc Fortunii non ex ipſo inſtrumento epiſcopi Jacobi excerptam fuiſſe, ſed ab hiſtoria poſteriori tempore conſarcinata, licet eodem ſeculo, quæque plura tempora reſpicit. Sic itaque res tota per ſuos annos diſtribuenda erit. Jacobus electus fuit Feſularum epiſcopus ab Henrico imperatore, ſed quo anno non conſtat; ſimiliter non liquet, quo anno ſui epiſcopatus diruerit eccleſiam majorem ſuæ diœceſis, & alio in loco, ubi & nunc viſitur, alteram ædificaverit; interim poſt eccleſiæ diruptionem aliquantulum temporis ſine ullo obſequio baſilica vetus perſtitit, donec conſilium accipiens a probis viris, & admonitus de cœlo, in locum neglectæ baſilicæ monaſterium conſtruxit Jacobus. Athonis viſio, qua epiſcopus excitatus fuit ad monaſterium condendum, ſucceſſit anno 1026. poſt quam viſionem in pervigilio feſti aſſumptionis beatæ Mariæ ejuſdem anni vel ſequentis obiit Atho, ſed per annum diſtulit Feſulanus epiſcopus monaſterii inſtitutionem, quia hoc eodem tempore ivit in occurſum Conradi, qui chronologorum omnium conſenſu anno 1026. in Italiam venit, & ſequenti anno 1027. Romæ coronam a pontifice accepit die ſancto Paſchatis, quod feſtum contigit VII. kalendas aprilis [a]. Narravit Jacobus ipſi Conrado & Giſelæ auguſtæ, ſimulque Romano pontifici Johanni XX. viſionem Athonis, & tam ſummus pontifex, quam imperator & imperatrix ſtimulos ei addiderunt ad monaſterium prædictum ædificandum. Anno ergo 1027. deſinente, vel novo anno inchoante, poſt quam etiam compertam habuit Jacobus Athonis mortem, atque veritas divinæ voluntatis ei clare innotuit, monaſterium condidit, & Leonem diſcipulum Romualdi abſtractum ab eremo ſancti Blaſioli, in cujus regimen ſancto magiſtro, qui ibidem obierat anno 1027. ſucceſſerat, eodem anno, vel ineunte anno 1028. abbatiæ præfecit. Hæc omnia clarius confirmantur ex diplomate ipſius Jacobi ſub initium hujus anni 1028. die 26. februarii exarato, quod [b] ab Ughellio productum, in Appendice iterum damus ad clariorem hujus facti illuſtrationem. Grandius autem noſter viſionem Athonis refert ad annum 1025. & Didacus Franchius ad annum 1024. verum ſi uno anno monaſterii ædificationem diſtulit Jacobus epiſcopus, & tantum poſt Paſcha anni 1027. novam conſtructionem fuit exorſus, neceſſe non eſt biennio, & minus triennio retrotrahere Athonis viſionem, ſed ſufficit eam ante annum vel eodem anno 1027. habitam ſtatuere.

a *Wippo ap. Piſt. T. III. pag.* 472.

b *T. III. col.* 224.

XV. Hiſtoria poſterior ejuſdem abbatiæ.

CETERUM monaſterium ſancti Bartholomæi de Feſulis, de quo præter Ughellium parce admodum agunt ſcriptores, cujuſque pauca ſuperſunt vetera monumenta, pluribus ſeculis fuit monachorum Deo ſervientium domicilium. Ex vetuſta a Fortunio allata narratione Atinulphus epiſcopus Feſulanus cœnobium vexavit, ſed Leonis papæ IX. auctoritate anno 1050. fuit coercitus. Tranſmundus anno 1070. & Rodulſus anno 1153. itidem epiſcopi Feſulani apud Ughellium abbatiam hanc pluribus bonis ditavere. In [c] archivo parthenonis ſanctæ Apolloniæ de Florentia nominatur ad annum 1160. Martinus monachus ſancti Bartholomæi in ſequenti recordatione. *In Chriſti nomine amen. Breve recordationis & finitionis & refutationis pro futuris temporibus ad memoriam habendam vel retinendam, quod factum eſt juxta eccleſiam & monaſterium ſancti Bartholomei de Feſule in preſentia Rolandini filii Ivunii de Calenzano & Cippi filii Bocchi* &c. *In eorum preſentia Martinus monachus pro amore Dei finivit & refutavit* &c. *in*

c *Num.* 177.

ANN. CHR. 1028.

„ cujus adventum, proſequitur Fortunius, Jacobus epiſcopus traſtulit per „ anni ſpatium monaſterii inſtitutionem, nam imperatori occurrens, apud „ illum toto illo tempore morari coactus eſt. Cui cum præſente ponti- „ fice, & Ghiſſa auguſta viſionem Athonis narraſſet, tam pontifex, quam „ ipſe & auguſta illi negotium commendaverunt, eumque dimittentes, „ ad monaſterium ipſius Athonis pergere ſuaſerunt, ut quid illi accidiſ- „ ſet, cognoſceret. Quo cum perveniſſet, eum jam mortuum comperiens, „ ut prædixerat, illico pontificem & imperatorem certiores per ſuas lite- „ ras fecit, quomodo viſio fuiſſet impleta; ex totoque credulus, eduxit „ de eremo ſancti Blaſioli Leonem eremitam, qui ibi ſancti Romualdi „ magiſtri locum occupaverat; huncque ſecum Feſulas deductum, & con- „ gregationem monachorum ad reparatam eccleſiam inſtituit, & Leonem „ ipſum novo erecto cœnobio præfecit abbatem. Conſecravit autem ſol- „ lemni ritu novum templum, tituloque mutato, majus altare, quod ſan- „ cto Petro principi apoſtolorum dicatum fuerat per ſanctum Romulum, „ nomini ſancti Bartholomæi apoſtoli ſacrum fecit, & ara, quæ ad ho- „ norem ſancti Romuli viguerat, ex nomine ſancti Stephani vocavit. Pro- „ vidit autem monachis, ut congrue vivere poſſent, ditans honeſtiſſime „ cœnobium prædiis ac cenſu ad quartum cal. martii indictione XI. & „ privilegiis illuſtrans. Ei mortuo ſucceſſit Athinulphus, qui animadver- „ tens, qualiter Jacobus menſam, ac cenſum epiſcopalem nimium immi- „ minuiſſet, ſumma ope tentavit prædia a monachis auferre. Illi vero „ jus ſuum defendere ſtudentes, ad Leonem IX. papam recurſum habue- „ re; qui quidem cum per id tempus Feſulas adveniſſet, poſitis in con- „ ſpectu Jacobi paginis, donationibus atque privilegiis; exploratumque „ habens Johanne prædeceſſore, & Conrado imperatore ſic imperantibus, „ eam omnem inſtitutionem fuiſſe factam, eamdem ipſe quoque compro- „ bavit, jura, bona, exemptiones atque privilegia omnia innovando. Da- „ tum Feſulis idibus julii anno Domini 1050. pontificatus ſui anno ſe- „ cundo. “

In qua Fortunii narratione hæc obſervanda ducimus. Cum initio hujus hiſtoriæ dicitur, imperante Henrico Jacobum Bavarum epiſcopatum eccleſiæ Feſularum tenuiſſe, non ita eſt explicandum, perinde ac ſub Henrico imperatore etiam viſio Athonis, vel ædificatio abbatiæ ſancti Bartholomæi contigerit, cum apertiſſime ex ſequentibus ſub Conrado utraque eveniſſe referatur, ſed potius intelligendum eſt, Jacobum Bavarum fuiſſe creatum epiſcopum Feſulanum ſub Henrico imperatore, ut ipſe Jacobus confitetur in ſuo diplomate, quo confirmat bona monaſterii & eccleſiæ ſancti Gaudentii in alpibus, dato die 11. auguſti anni 1028. incipiente. *Dum fragilitas humani generis* &c. quod reperitur apud Ughellium, [a] ubi ait Jacobus, *pro anima bone memorie Henrici imperatoris, qui mihi hunc tribuit epiſcopatum*. Pariter verba illa *Atho ſancti Romualdi magnæ & ſanctæ memoriæ Caſtrenſis abbatis diſcipulus*, dupliciter [b] a Grandio noſtro dilucidantur; primo modo in confirmationem illius ſententiæ, qua exiſtimat viris ſanctis etiam viventibus conſueviſſe titulum ſanctæ memoriæ tribui; ſecundo vero modo exiſtimat paginam a Fortunio relatam non ipſo tempore viſionis, aut conſtructionis monaſterii fuiſſe ſcriptam, ſed longe poſt exaratam fuiſſe ab aliquo ejuſdem cœnobii ſancti Bartholomæi monacho, ne res memorabilis tractu temporis in oblivionem deveniret; quod comprobatur magis ex ſubſequente narratione contentionum Athinulphi epiſcopi Feſulani ſucceſſoris Jacobi cum monachis, Leonis IX. privilegio, & auctoritate anno 1050. ſopitarum, quas in eadem pagina referri indicat idem

a *T. III. col.* 227.

b *Diſſert. II. cap. VII.*

For-

Fortunius. Unde planus erit verborum illorum *magnæ & ſanctæ memoriæ* ſenſus, ſi referantur; non ad tempus viſionis, ſed ad tempus, quo pagina ſcribebatur. Quam ſecundam declarationem, utpote plauſibiliorem, merito amplectimur, cum liquido appareat narrationem hanc Fortunii non ex ipſo inſtrumento epiſcopi Jacobi excerptam fuiſſe, ſed ab hiſtoria poſteriori tempore conſarcinata, licet eodem ſeculo, quæque plura tempora reſpicit. Sic itaque res tota per ſuos annos diſtribuenda erit. Jacobus electus fuit Feſularum epiſcopus ab Henrico imperatore, ſed quo anno non conſtat; ſimiliter non liquet, quo anno ſui epiſcopatus diruerit eccleſiam majorem ſuæ diœceſis, & alio in loco, ubi & nunc viſitur, alteram ædificaverit; interim poſt eccleſiæ diruptionem aliquantulum temporis ſine ullo obſequio baſilica vetus perſtitit, donec conſilium accipiens a probis viris, & admonitus de cœlo, in locum neglectæ baſilicæ monaſterium conſtruxit Jacobus. Athonis viſio, qua epiſcopus excitatus fuit ad monaſterium condendum, ſucceſſit anno 1026. poſt quam viſionem in pervigilio feſti aſſumptionis beatæ Mariæ ejuſdem anni vel ſequentis obiit Atho, ſed per annum diſtulit Feſulanus epiſcopus monaſterii inſtitutionem, quia hoc eodem tempore ivit in occurſum Conradi, qui chronologorum omnium conſenſu anno 1026. in Italiam venit, & ſequenti anno 1027. Romæ coronam a pontifice accepit die ſancto Paſchatis, quod feſtum contigit VII. kalendas aprilis [a]. Narravit Jacobus ipſi Conrado & Giſelæ auguſtæ, ſimulque Romano pontifici Johanni XX. viſionem Athonis, & tam ſummus pontifex, quam imperator & imperatrix ſtimulos ei addiderunt ad monaſterium prædictum ædificandum. Anno ergo 1027. deſinente, vel novo anno inchoante, poſt quam etiam compertam habuit Jacobus Athonis mortem, atque veritas divinæ voluntatis ei clare innotuit, monaſterium condidit, & Leonem diſcipulum Romualdi abſtractum ab eremo ſancti Blaſioli, in cujus regimen ſancto magiſtro, qui ibidem obierat anno 1027. ſucceſſerat, eodem anno, vel ineunte anno 1028. abbatiæ præfecit. Hæc omnia clarius confirmantur ex diplomate ipſius Jacobi ſub initium hujus anni 1028. die 26. februarii exarato, quod [b] ab Ughellio productum, in Appendice iterum damus ad clariorem hujus facti illuſtrationem. Grandius autem noſter viſionem Athonis refert ad annum 1025. & Didacus Franchius ad annum 1024. verum ſi uno anno monaſterii ædificationem diſtulit Jacobus epiſcopus, & tantum poſt Paſcha anni 1027. novam conſtructionem fuit exorſus, neceſſe non eſt biennio, & minus triennio retrotrahere Athonis viſionem, ſed ſufficit eam ante annum vel eodem anno 1027. habitam ſtatuere.

ANN. CHR 1028.

a *Wippo. ap. Piſt.T.III.pag.* 472.

b *T. III. col.* 224.

XV. Hiſtoria poſterior ejuſdem abbatiæ.

CETERUM monaſterium ſancti Bartholomæi de Feſulis, de quo præter Ughellium parce admodum agunt ſcriptores, cujuſque pauca ſuperſunt vetera monumenta, pluribus ſeculis fuit monachorum Deo ſervientium domicilium. Ex vetuſta a Fortunio allata narratione Atinulphus epiſcopus Feſulanus cœnobium vexavit, ſed Leonis papæ IX. auctoritate anno 1050. fuit coercitus. Tranſmundus anno 1070. & Rodulfus anno 1153. itidem epiſcopi Feſulani apud Ughellium abbatiam hanc pluribus bonis ditavere. In [c] archivo parthenonis ſanctæ Apolloniæ de Florentia nominatur ad annum 1160. Martinus monachus ſancti Bartholomæi in ſequenti recordatione. *In Chriſti nomine amen. Breve recordationis & finitionis & refutationis pro futuris temporibus ad memoriam habendam vel retinendam, quod factum eſt juxta eccleſiam & monaſterium ſancti Bartholomei de Feſule in preſentia Rolandini filii Ivunii de Calenzano & Cippi filii Bocchi* &c. *In eorum preſentia Martinus monachus pro amore Dei finivit & refutavit* &c.

c *Num.* 177.

Digitized by Google

ANN. CHR. 1028. *in eccleſia & monaſterio ſancti Pauli de Razzuolo, ubi domnus Guido preeſſe ac ſervire videtur, duas petias terre in loco Monte Latico, cui de uno latere eſt finis terra hoſpitalis de ſancto Petro majori, de alio* &c. *Factum anno Dominice incarnationis centeſimo ſexageſimo poſt mille, nonas aprilis indi-*
a H. n. 135. *ctione octava* &c. *Ego Sinibaldus judex & notarius*. Ex [a] tabulario monachorum Ciſtercienſium de Florentia alteram chartam eruit Ferdinandus del Miglio-
b T. XC. pag. 134. re in ſuis [b] mſs. collectaneis apud Cl. V. Biſcionium, qua dignoſcitur anno 1167. abbatem ſancti Bartholomæi fuiſſe Maurum. *Anno Domini* M.C.LXVII. IIII. *idus decembris. Conſtat me ego domnus Maurus presbyter & abbas cuſtos & rector eccleſie & monaſterii ſancti Romuli & Bartholomei ſito Feſulas una cum etiam conſenſu monachorum fratrum meorum dare ad laborandum, fruendum ſeu meliorandum providi tibi domnus Lanfranchus abbati cuſtodi & rectori eccleſie & monaſterii ſancte Marie ſito Buonſollatio vice utilitatis jamdicte eccleſie livellario nomine in perpetuum, videlicet integram medietatem de unam petiam terre poſite in loco, qui dicitur Pizole* &c. *Actum in monaſterio ſancti Romuli ſito in Feſulas vicaria Florentina*. Poſt Maurum in eadem charta ſubſcribit ejus forte ſucceſſor *Ugo abbas monaſterii ſancti Bartholomei ſito Feſulis*. Ammiratus loquens de Mainetto epiſcopo Feſulano, ſcribit anno 1250. ſub ipſo quemdam monachum hujus monaſterii ſancti Bartholomæi electum fuiſſe in abbatem ſanctæ Mariæ
c T. III. col. 252. Florentiæ. Ughellius ait [c] eumdem Mainettum anno 1257. ſecunda aprilis conſecraſſe in ea baſilica altare ſancti Alexandri; vigeſima autem ſecunda octobris alterum dedicaſſe in honorem ſancti Donati in eadem abbatia; eumdemque epiſcopum electionem domni Cambii in abbatem confirmaſſe. Extant apud prædictum Ughellium bullæ Paſchalis II. anni 1103. Innocentii II. anni 1134. Cœleſtini II. anni 1143. & Anaſtaſii IV. anni 1153. monaſterium ſancti Bartholomæi ſitum Feſulis confirmantium epi-
d Ibid. col. 237. & ſeq. ſcopis Feſulanis, extatque inſuper ampliſſimum [d] privilegium ejuſdem Innocentii papæ II. anni 1141. quo, præter plures eccleſias, nominatur etiam *monaſterium ſancti Salvatoris de Alena, quod ſub ejuſdem ſancti Bartholomei monaſterio eſſe cognoſcitur*: ubi etiam memoratur donatio bonæ memoriæ Jacobi epiſcopi Feſulani. Ex archivo ſancti Spiritus Florentiæ Boniſacius papa IX. anno 1395. eligit Nicolaum in abbatem ejuſdem monaſterii, & ex illo patrum Servorum ſanctæ Mariæ, vulgo Annunciatæ, ejuſdem urbis habemus ad annum 1314. Tancredum fuiſſe abbatem monaſterii ſancti Bartholomæi de Feſulis. Hodie abbatiam hanc canonici Lateranenſes incolunt, ibi introducti a Coſmo Medice ejuſdem loci munificentiſſimo reſtauratore ſeculo quinto-decimo.

ANN. CHR. 1029.

XVI. Conradi imp. diploma pro monaſt. S. Severi Claſſis.

CONRADUS imperator anno tertio ſui imperii indictione XII. Cremonæ cum eſſet, ſatis honorifico præcepto cœnobium ſancti Severi in Claſſe, & Bonizonem ejus abbatem, qui Leto ſucceſſerat, decoravit. Enumerantur in ipſo præcepto monaſteria, eccleſiæ, & bona omnia ſubjecta ſancti Severi cœnobio, ex quibus colligitur, quantum tunc temporis inter cetera monaſteria eſſloreſceret. Diploma ſuo jure exigit, ut a nobis illuſtretur, præſertim cum fruſtra aliunde quærerentur nobilia antiquitatis monumenta, quæ in ipſo præcepto, collato tamen cum ceteris ejuſdem monaſterii privilegiis, continentur. Confirmat ergo primo Conradus Bonizoni ſive *Bonizo abbati ſancti Severi archiepiſcopi Ravenne, & fideli ſuo ſuiſque ſucceſſoribus in perpetuum omnes res & poſſeſſiones monaſterii ſancti Johannis in Armenia, & ſancti Stephani Attitu, que ſunt ſite in civitate Claſſis*. Monaſterii ſancti Johannis ad Titum meminit Agnellus capite IIII.

vitæ

Ann. Chr. 1029.

vitæ ſancti Damiani archiepiſcopi Ravennatis. *Sed & de Johanne*, [a] inquit ibidem Agnellus, *abbate monaſterii ſancti Johannis trans Cæſaream ſiti in dudum Claſſis, quod vocatur ad Titum, non prætermittamus. Fuit iſte temporibus hujus Damiani antiſtitis presbyter, nomine Johannes, abbas monaſterii ſancti Johannis, qui vocatur ad Titum, quod ruſtici neſcientes vocant eum ad Pinum* &c. Damianus, juxta Bacchinium, ordinatus fuit archiepiſcopus Ravennas die XXIIII. decembris anni 691. obiit die XII. martii anni 708. ſub finem ergo ſeptimi ſeculi extabat trans Cæſaream ad Claſſem Ravennæ monaſterium *ſancti Johannis ad Titum, & hoc erat fundatum in loco, qui dicitur Armenie, quod nunc demolitum eſſe videtur*, ut ait Alexander papa II. in bulla anni 1062. pro eodem monaſterio ſancti Severi. Hinc ex Agnello illuſtratur charta noſtra, & ex eadem charta illuſtratur Agnellus, cum ex hac innoteſcat monaſterium illud, præter ſancti Johannis, nomen etiam obtinuiſſe ſancti Stephani, locumque, in quo erat conſtructum, appellatum fuiſſe Armeniæ; qua tamen de cauſa Armeniæ nomen loco illi adhæſerit, ignoramus, cum nullns, quem viderimus, de monaſterio ſancti Johannis Armeniæ vel in Armenia mentionem faciat. Si autem monaſterium ſancti Johannis in Armenia, & ſimul ſancti Stephani ad Titum ſitum in civitate Claſſis, idem ſit cum monaſterio ſanctorum Johannis & Stephani ſito pariter in Claſſe, cui præerat tempore Gregorii magni Claudius abbas, quodque antiquum Pinetenſe monaſterium fuiſſe autumat Mabillonius, longe altius repetenda eſt ejus origo, qualeſque fuerint ejuſdem vices & ſtatus ſeculo undecimo ex hac charta intelligimus. Videantur Annales noſtri [b] ad annum 925. Incogitanter idem Mabillonius [c] ad annum 595. & ad annum 598. appellat monaſterium Claudii abbatis monaſterium ſanctorum Johannis & Paulli, cum foret ſanctorum Johannis & Stephani titulo decoratum.

a P. II. pag. 335.

b T. I. pag. 10.

c T. I. pagg. 236. 250. & 277.

Confirmat ſecundo loco Conradus eidem monaſterio ſancti Severi *omnes poſſeſſiones ſanctorum Gaudentii, Sergii, Theodori & ſancte Agnetis, & ſanctorum Coſme & Damiani, que monaſteria ſunt ſita in civitate Claſſis, cum omnibus rebus & poſſeſſionibus eorum, atque pertinentiis tam in civitate Claſſis, quam extra*. Nominat eccleſiam *beati Sergii, quæ ſita eſt in civitate Claſſis juxta viridarium*, [d] Agnellus in vita ſancti Agnelli Ravennatis præſulis, quam etiam reconciliatam ſcribit ab eodem archiepiſcopo, diverſa forte ab alia *ſancti Sergii foris portam novam Ravennæ*, cujus abbas erat Petrus anno 1034. juxta chartas archivi archiepiſcopalis. *Monaſterium ſancti Theodori, quod vocatur Græcum*, cui præſidebat, juxta ejuſdem tabularii membranas, in abbatem Andreas clericus anno 1007. alia pariter *ſancti Theodori eccleſia, non longe a domo Droedonis*, vel demum *monaſterium beati Theodori diaconi a Theodoro patricio ædificatum ſub Theodoro archiepiſcopo* [e] *non longe a loco, qui vocatur Calchi, juxta eccleſiam beati Martini confeſſoris, quæ vocatur Cœlum-aureum, quam Theodoricus ædificavit rex*, quæ ſunt ab Agnello memorata in ſuo pontificali Ravennate, alia erant, ut videtur, a noſtro monaſterio ſancti Theodori, quod non in Ravennæ civitate, ſed fundatum erat in urbe Claſſis. Inter regiones Ravennæ numerantur etiam *regio ſancti Theodori majoris*, in qua recenſetur eccleſia ſancti Ruffili, & *regio ſancti Theodori a Vultu*. Memorat idem Agnellus eccleſiam [f] *beatæ Agnetis a Gemello ſubdiacono ſanctæ Ravennæ eccleſiæ, & rectore Siciliæ* conſtructam ſub Exſuperantio archiepiſcopo, qui ad annum 432. vixit. Pariter ſanctæ Agnetis baſilica Ravennæ nominatur in charta archiepiſcopatus, quæ pertinet ad annum 954. Hæ quoque potius in urbe Ravenna, quam in Claſſe extabant. Nullum de-

d P. II. pag. 122.

e Ibid. p. 304.

f P. I. p. 254.

mum

mum neque in Agnello, neque apud Rubeum & Fabrium veſtigium legi-
ANN. CHR. 1029. mus monaſteriorum ſanctorum Coſmæ & Damiani, & ſancti Gaudentii; in charta dumtaxat anni 1221. exiſtente in eodem tabulario reperimus indicatam eccleſiam ſanctorum Coſmæ & Damiani de Ravenna. Sed monaſteria ſubjecta alteri ſancti Severi nominantur omnia in privilegio Conradi *ſita in civitate Claſſis*.

Corroborat ſuo præcepto Conradus cœnobio ſancti Severi tertio loco *monaſterium ſancti Pullionis*. De eo hæc habet Agnellus in vita Liberii
a Ibid. pag. 200. III. [a] qui fuit archiepiſcopus ſub finem quarti ſeculi: *Sepultus eſt*, Liberius, *in monaſterio ſancti Pullionis, quod ſuis temporibus ædificatum eſt non longe a porta, quæ vocatur nova, cujus ſepulcrum nobis cognitum eſt*. Attulimus anno 1013. placitum, in quo pro Vitale electo abbate ſancti Severi judicatum fuit, habitum *in curte ſancti Pullionis martyris*.

Confirmatur quarto loco a Conrado inter jura cœnobii ſancti Severi *monaſterium ſancte Marie Senodochio ſita in civitate Ravenne*. In archivo ſancti Benedicti Ferrariæ memoratur ad annum 988. *Gerardus clericus & abbas ſancte Marie in Xenodochio*; annis 1001. ac 1004. abbas hujus loci appellabatur *Gajardus*: *Gerardus* denuo annis 1005. & 1007. quamquam ad annum 1006. *Federicus notarius eccleſie Ravennatis & abbas ſancte Marie in Xenodochio*, & anno 998. *Ariardus clericus & abbas* reperiantur in membranis ejuſdem tabularii. Ante ipſos nominatur in quadam conceſſione emphyteutica, de conſenſu Honeſti archiepiſcopi Ravennatis, ad annum
b Arch. S. Bened. de Ferr. Capſ. S. 1. 30. 972. *Sergius abbas monaſterii & Xenodochii ſancte Marie*; & anno 939. [b] *domni Stephani pape primo Hugonis regis XIIII. & Lotharii ejus filii regis X. IIII. octobris indictione* XIII. renovatio in emphyteuſim terrarum, quas tenuerat Leo de Ferraria, poſitarum *in fundo Salepta vocabulo Curte-lana, ad Curculum percurrentem Saleptam*, fit cuidam Petriano *a Paullo epiſcopo Livienſi & abbate ſancte Marie in Xenodochio Ravenne*. Obiter obſervamus Paullum Livienſem epiſcopum agnitum non fuiſſe ab Ughellio inter epiſcopos Foro-livienſes. Monaſterium hoc anno 1040. a Gebehardo archiepiſcopo Ravennate conceſſum fuit cum aliis, ut videbimus, reformandum Guidoni abbati Pompoſiano; hoc tamen anno ſpectabat ad abbatiam ſancti Severi.

Quinto recenſet Conradus inter loca ſubjecta eidem cœnobio *monaſterium ſancti Thome apoſtoli poſitum foris porta ſancti Laurentii* cum omnibus rebus & poſſeſſionibus ſuis. In tabulario archiepiſcopali Ravennæ, cum fit mentio hujus monaſterii ſancti Thomæ, additur *prope Andronam, que*
c F. n. 1969. *pergit ad turrim Florentinam*. Ad annum [c] 950. reperitur abbas ſancti
d F. 2395. Thomæ *Paulus diaconus quondam Pauli ducis*; rurſus annis [d] 997. & [e]
e F. 2332. 1022. idem vel alius *Paulus diaconus & abbas*. Porta ſancti Laurentii con-
f Par. II. p. 443. ſtituitur *juxta Vandalariam* ab [f] Agnello, prope quam aliud extabat ſancti Donati monaſterium. Quæ firma habet Conradus privilegio ſuo *in civitate Ferrarie & in ſuburbiis ſuis, aut in comitatu ipſius in loco, qui dicitur Canaro cum ipſo fundo integro, & eccleſiam ſancte Sophie in eodem fundo fundata cum omnibus rebus & poſſeſſionibus ſuis, & cum colonis & habitatoribus ſuis, & totum fundum Ruſtizane cum ceteris fundis ad ipſam eccleſiam pertinentibus*, videntur ſpectaſſe ad idem monaſterium ſancti Thomæ jam tunc unitum noſtro ſancti Severi.

Confirmat ſexto Conradus *inſulam domnicatam a Badaleno*, hoc eſt Padareno, *uſque ad Candianum una cum paſcuis & piſcationibus ac venationibus ſuis, & dimidiam portam ſancti Laurentii cum ripis fluminum uſque ad palatium Theodorici regis*. Donaverat hanc inſulam monaſterio ſancti

Severi

Severi Otto I. imperator, de cujus diplomate egimus ad annum 967. Signatur locus Theodorici palatii ab Agnello, quando loquens de Johanne abbate ſancti Johannis ad Titum, eodem, de quo ſupra egimus, aſſerit ipſum [a] *luſtrata Cæſarea egreſsum eſse, & a Vandalaria porta, quæ eſt vicina portæ Cæſareæ, relicto Laurenti palatio Theodoricanum ingreſsum eſse, ubi ſe exarcho præſentavit.* In charta tabularii Ravennatis anni 1014. *porta Artenectorum* dicitur *prope palacium Theodorici regis.*

Ann. Chr. 1029.

a Par. II. p. 340.

Sancit inſuper Conradus, ut *monaſterium ſancti Laurentii*, quod *a Caſtagnola* dicitur, *cum caſtro ſuo*, & cum eccleſiis *ſancte Marie, & ſancti Blaſii, & ſancti Johannis*, altera eccleſia *ſancti Johannis* in comitatu Senogallienſi, & *cum cellula ſancti Benedicti de Caſtagnola*, aliaque *cella ſancti Andree apoſtoli* ſint ſub poteſtate monaſterii ſancti Severi. Cœnobium ſancti Laurentii illud ipſum eſt, quod ſuper flumen Æſinum conſtructum Conradus Dodiberto abbati ante triennium communierat altero ſuo præcepto, quod ad annum 1026. retulimus, & in quo nominantur, inter ceteras ejuſdem monaſterii, duæ mox recenſitæ cellæ ſancti Benedicti & ſancti Andreæ Apoſtoli. Hoc clarius conſtabit, ſi conſeratur privilegium Conradi cum bulla Alexandri papæ II. anni 1062. & cum altera charta confirmationis bonorum, quam fecit Divizoni abbati ſancti Severi anno 1128. Gualterius archiepiſcopus Ravennas. *Monaſterium ſancte Marie in fundo Tugano* in comitatu Anconæ cum altera eccleſia *ſancte Marie*, & eccleſia *ſancti Angeli in Caſaleclo cum tota inſula de Caſaleclo*, & cum cum eccleſiis *ſancti Angeli in fundo Turricella, & ſancte Marie in fundo Mimario* ac ceteris omnibus ſundis, quæ omnia in hoc præcepto imperiali Conradi inſuper leguntur, credimus ſpectaſſe olim ad monaſterium ſancti Laurentii, ſicut ſpectabant ad illud ſanctorum Johannis & Stephani ad Titum *eccleſia ſancti Stephani in Limizano* in comitatu Æſino, *& caſtrum de la Fara cum eccleſia ſancti Johannis de Caſsano* vel Alſano, quæ nominantur in eodem Conradi privilegio. Altera ex cauſis, ob quas ſanctus Gregorius magnus poſt Claudii Claſſenſis abbatis mortem Conſtantium in ejus locum a monachis electum repudiavit, ea fuit, quia noverat ipſe, quod Conſtantius *ad monaſterium, quod in Piceni provincia ſitum eſt, ſolus pergere ſine aliquo fratrum ſuorum præſumpſit*, *ex qua* ſubdit, *actione intelligimus, quia, qui ſine teſte ambulat, recte non vivat.* Si cœnobium ſancti Johannis in Armenia & ſancti Stephani ad Titum idem eſt cum monaſterio ſanctorum Johannis & Stephani, cujus erat abbas electus Conſtantius, in cognitionem venimus monaſterium in Piceno ſubjectum alteri ſanctorum Johannis & Stephani fuiſſe in comitatu Æſino, ubi erat etiam eccleſia ſancti Stephani in Limizano. Credibilius quoque redditur Claſſenſe ſanctorum Johannis & Stephani cœnobium idem eſſe cum cœnobio ſancti Johannis in Armenia & ſancti Stephani ad Titum, quia de utroque dicitur, quod habuerit alterum monaſterium in Piceno ſibi ſubjectum.

Concedit demum Conradus Bonizoni abbati *tertiam partem caſtri de Lozano* cum eccleſia *ſanctis Johannis in fundo Cornutula*. Liberat monaſterium ſancti Severi ab anni *datione, functione, albergaria, pedagaria & ripatico*. Aldiones eximit a placitis, aliaſque immunitates & privilegia ſacro illi loco largitur. Subſcribunt *Petrus Turinenſis epiſcopus, & Rainaldus Cremonenſis epiſcopus, ac Johannes ducis Ravenne*. Uterque epiſcopus Ughellio incognitus. Immo & a V. Cl. Franciſco-antonio Zacharia S. J. presbytero in ſua ſerie Cremonenſium epiſcoporum omittitur Rainaldus. Anne Cremonenſem ſedem adminiſtravit Rainaldus tempore illo, quo vel

exul

ANN. CHR. 1029.

exul erat Landulphus, vel quo *voce tantum epiſcopus* Cremonæ degebat, ut ſe ſubſcribit in ſuis tabulis teſtamentariis XIII. die maii anni 1023. confectis, quæ leguntur apud [a] eumdem Zachariam? Anno tamen ſequenti 1030. jam reſtitutus Landulphus ſuæ eccleſiæ privilegiorum omnium confirmationem ab eodem Conrado imperatore obtinuit. Noſtrum Conradi privilegium pro monaſterio ſancti Severi ſignavit *Henricus apocriſarius & judex in curia imperatoris*. Cancellarium qui ſigillum principis ſervat, & diplomata regia ſignat, apocriſarium explicat Ducangius. Viſitur in diplomate locus ſigilli cerei deperditi; ſed jam integrum præceptum, quod illuſtravimus, a nobis tranſcriptum ex tabulario Claſſenſi in Appendice damus.

[a] Pag. 94.

XVII. Charta S. Victoris de Cluſis. Aliqua de Ugone duce Spoletano & marchione Camerinenſe.

PROTULIMUS ad annum 1025. paginam confectam *temporibus domno Ugo dus & marchio anno ejus quartum & die menſe julius per indictione ſettima* (melius octava) juxta quam epocham octavus huic anno 1029. ejuſdem Ugonis ducatus illigari deberet annus; & tamen in tribus chartis autographis, quas exſcripſimus ex tabulario ſanctæ Catharinæ de Fabriano, *ſextus* Ugonis ſignatur cum præſenti anno 1029. In prima hæ chronicæ notæ habentur: *Anni domini mille vieſimo nono & regnante domno Conrado magno imperatore providencia imperatore auguſto anno ejus ſecundo & temporibus domno Ugo dus & marchio anno ejus ſexto die menſe julii indictione undecima*. In ſecunda: *Anni mille viginti novem & regnantes domnus Conradus imperator auguſto & anni & imperii ejus in Italia anni ejus quarto & temporibus domnus Ugo dux & marchio anni in ducatus ejus ſexto, & dies menſis november per indictione duodecima*. In tertia: *Anno ab incarnatione domini noſtri Jeſu Chriſti, quod ſunt anni mille viginti novem regnante domno Conradus magno imperatore anno .... & temporibus domno Ugo dux & marchio anno ejus ſexto die menſe ..... indictione duodecima*. Immo in quarta charta, lacera quidem, ſed autographa tabularii ſancti Blaſii de Fabriano, annus ſextus Ugonis conjungitur cum anno 1028. & cum primo imperii Conradi: *Anni domini noſtri Jeſu Chr.ſti ..... te domno Corradum magno inperat...... ordinante provid..... auguſtu anno ejus primum & tempori ..... dux & marchio anno ejus ſexto & die menſe .... ne undecima*. Vel ergo dicendum notarios turpiter erraſſe in conſignandis annis ducatus Ugonis, vel diſtinxiſſe annos ducatus Ugonis ab annis marchionatus, vel demum occultam aliquam deliteſcere cauſam, cur diverſis diſtinctiſque annis illigetur ſemper annus ſextus Ugonis. Circa annos imperii Conradi variabant notarii juxta varias epochas, a quibus eos ipſi auſpicabantur. Ceterum prima ex his chartis continet donationem factam ab Anſone & Salvia monaſterio *ſancti Benedicti & ſancti Victoris* in loco, *qui dicitur Victurianum*, & Actoni abbati. Altera ſimiliter traditionem rerum in loco, qui dicitur *Colle de Cerquilie* a Martino & Maria monaſterio *de beato ſancto Victore, & alie patrocinia ſancta, que ibi recognita ſunt in ipſo monaſterio, qui dicitur Victoriano*. Tertia demum Rodolfi Bononti & Acciæ ejus jugalis conceſſionem domno Attoni abbati monaſterii beati ſancti Victoris portionis *de eccleſia beata ſancta Maria, qui edificata eſt inter ſaxa cum muris & cellis, et libris et altaris et turabulis et luminaris, et cum omnia, quant.m ad ipſa eccleſia pertinet*. Videbimus progreſſu temporis eccleſiam ſanctæ Mariæ inter Saxa, aſceterium monialium ſubjectum abbatiæ ſancti Victoris evaſiſſe. Interim in Appendice chartas nominatas exhibemus.

XVIII. De monaſterio S. Zenonis in urbe Piſarum.

PROGRESSU temporis plura dicemus in his Annalibus de monaſterio ſancti Zenonis extructo in urbe Piſana. Cum ejus origo obſcura ſit, primæque

Digitized by Google

que clariores notitiæ ejuſdem monaſterii habeantur in breviculo recordationis ad annum 1048. pertinente Boni abbatis ſancti Michaelis in burgo Piſarum, ubi ait, Dominicum priorem ſuum, quem ipſe enutriverat, tunc eſſe abbatem monaſterii ſancti Zenonis, & deinceps in bulla Gregorii papæ VII. conceſſa Leoni abbati monaſterii ſancti Zenonis in urbe Piſarum anno 1081. operæ pretium judicamus chartam in Appendice producere ad hunc annum 1029. ſpectantem, in qua nominatur *eccleſia & monaſterium ſancti Zenonis*, *ubi dicitur civitate vetera*, *prope loco*, *qui dicitur a le grotte*, una cum altera charta, in qua memoratur aliud monaſterium ſancti Savini, diœceſis pariter Piſanæ, quæ cœnobia ſeculo ſequenti eremi Camaldulenſis diſciplinam ſuſceperunt. Hujus poſtremi originem attulimus ad annum 969. ipſius mentio occurrit etiam in charta anni 910. permutationis inter Theodoricum epiſcopum Piſanum, & Stephanum presbyterum ex archivo Piſano apud Muratorium.[a]

ANN. CHR. 1029.

Tres chartæ hujus anni ad monaſterium Pratalienſe pertinentes nil referunt, quod obſervationem noſtram mereatur, præter donationes domorum, terrarum & vinearum in variis caſalibus. In quadam etiam locatione [b] ſacta a Sigifrido abbate præcipitur conductoribus, *ut veniant ad juſtitiam faciendam in curtem Ventrina*.

XIX. Lambertus abb. S. Apollinaris.

Quo anno Theotmaro abbati ſancti Apollinaris in Claſſe, de quo mentionem fecimus ad annum 1016. ſucceſſerit in regimine ejuſdem monaſterii Lambertus, non liquet. Prima Lamberti abbatis Claſſenſis occurrit mentio in charta hujus anni apud Rubeum: [c] *Anno quarto*, melius ſexto, *Johannis pape*, *imperante Chuonrado anno tertio die* XI. *aprilis indictione* XII. *in ſuperiori domus archiepiſcopatus Ravennatis*, *dum reſideret in judicio & in generali placito Gebehardus archiepiſcopus Ravenne*, *adſtantibus maxima pars nobilium virorum omnium*, *quorum nomina ſunt hec*, *ideſt Paullus epiſcopus Cornelienſis*, *Lambertus abbas monaſterii ſancti Apollinaris in Claſſe*, *et canonici et diaconi et presbiteri et cantores et ſubdiaconi Ravennatis eccleſie et multi judices*. *Guido comes filius quondam Tetrigrimi*, *et alio Guido comes gener ejus*, *et Adelbertus comes de Maynardo*, *Petrus de Traverſaria*, *Ugo et Theobaldus gener Ugoni filius quondam Petri de Chriſtuduli*, *et Adelbertus de Berardo*, *Baldus de Puſterula*, *et Michael filius quondam Petri de Aguſta*, *Petrus de Azo*, *et Gerardus Spacia-inferno*, *et alii multi*, *tractatum eſt in hac lite conſtituenda in preſentia archiepiſcopi inter Gebehardum archiepiſcopum*, *et Petrum de Traverſaria et Raimbertum filium Rodulſi de Sergio*. *Ubi cum Andreas judex precepiſſet* &c. Reperitur etiam ad annum 1031. *anno domni Johannis pape* VIII. *Conradi imperatoris* V. 29. *maji indictione* XIV. ſubſcriprus *Lambertus abbas ſancti Apollinaris in Claſſe* poſt epiſcopos una cum Bonizone abbate ſancti Severi in altera charta tabularii ſancti Benedicti de Ferraria, [d] qua idem Gebehardus archiepiſcopus Ravennas plura loca donat Guidoni abbati Pomposiano. Eidem Lamberto Claſſenſi abbati paſſionem ſanctæ Reparatæ virginis & martyris inſcripſit anonymus urbaniore & productiore ſtilo a ſe auctam, quam ex veteri quodam codice noſtro in Appendice producimus. Auctor autem ſic præfatur: *Rogas me*, *venerabilis pater Lamberte*, *per equivocum tibi priorem Claſſenſis monaſterii*, *cui te præeſſe divina diſpoſitio voluit*, *ut libellum de paſſione beatæ virginis Reparatæ compoſitum ſtudioſe diſcutiam*, *et eum quaſi pro commonitorio ante oculos tenens ad honorem venerandæ ſollempnitatis ejus et urbanius ſcribere*, *et productiori ſtilo augere contendam*. *Ego quidem ſanctitatis tuæ præceptis libenter obedio* &c. Neſcimus ulterius, an Claſſenſis monachus ſub Lamberti abbatis diſciplina

a *T. III. Antiq. med. ævi col.* 1042.

b *Arch. Cam.* §. *Locatio n.* 11.

c *Lib. V. pag.* 278.

d A. x. IV. 4.

ANN. CHR. 1029.

eſſet alter *monachus* ille *Ravennas*, *Bernardus nomine*, *medicinæ artis egregius*, *qui cauſa medicinæ circumibat multa loca*, & circa hæc tempora una cum Benedicto Cluſenſis apud Taurinates monaſterii priore in urbes Lemovicenſem & Engoliſmenſem, & ad locum Buxeria venerat, ubi cum fabulis etiam ipſe ſimul cum Benedicto accenſeret, quæ dicebantur de Martiale diſcipulo Domini & Galliarum apoſtolo, male exceptus eſt ab Ademaro monacho Cabanenſi, qui & Benedictum, & Bernardum tamquam hæreticos traduxir, omnique conviciorum genere affecit, ut fuſiſſime apud Mabillonium legitur in epiſtola, quam anno 1028. de apoſtolatu ſancti Martialis ſcripſit idem Ademarus? Inter cetera Ademarum interrogavit monachus Bernardus: *Quod caput dicam abbati meo Ravennati, quia Martialis eſt apoſtolus?* & reſpondit Ademarus, quia *diſcipulus Domini ſuis, ſicus Petrus, et ab ipſo Domino in carne poseſtatem ligandi et ſolvendi accepit* &c. Sed de Lamberto aliqua dicemus inſequentibus annis.

ANN. CHR. 1030.

XX.

Petrus Damianus doctrina & divitiis floret, carnis macerationibus ſe tradit.

PETRUS Damianus interea ex[e] diſcipulo magiſter jam effectus inclarebat, ſed honoribus atque divitiis plurimum abundans ſeculi, & carnis illecebris multum ſe allici patiebatur. Utramque rem ſic deſcribit Johannes ejus diſcipulus. [a] *Cumque diſcendi finem ex omni liberali ſcientiæ peritus feciſſet, mox alios erudire, clientium turba ad doctrinæ ipſius famam undique confluente, ſtudioſiſſime cœpit. Inter iſta nimirum, dum favore populari efferretur, dum divitiarum copia cumularetur, jam pene potuit horum lenocinio ſeculari pompæ ſubtrahere, aut illecebris venereis illectus implicari.* Quibus tamen armis juvenis bene ceteroquin moratus paſſionibus ſuis adverſari satageret, ſic proſequitur idem auctor. [b] *Sed quoniam ex electorum numero nequit ullus prorſus minui, reſpectu illico divino præventus, ita ſecum agere cœpit, es cur delecter præſentibus, ut caro ſuggerit, ætas expoſcit? ſed numquid his perituris debeo inhærere., et non magis iſtis renuntians, potiora providere? At ſi forte poſtmodum hoc me facturum promitto, quia non multo carius, multoque Deo acceptius modo agere ſatago, dum ætas viget, dum proſpera mulcent? Jam vero poſt hæc paullatim inchoata mundanis ſtudiis removeri, ac divinis obſequiis accingi; et licet exterioris cultus ſpecie adhuc videatur hærere caducis, toto tamen mentis affectu bonis aſpirat æternis. Sub mollibus itaque veſtibus cilicium induit, jejuniis, vigiliis et orationibus ſolerter inſiſtit. Et quia calente juventa ſtimulis acriter urgebatur carnalibus, mediis noctibus e ſtrato conſurgens, aquis ſe fluvialibus immergebat; in quibus tamdiu nudo manebat corpore, donec algentia membra rigerent, noxio recedente calore. Exinde vero regrediens quæque venerabilia loca pſallendo circuiens, totum ante ſynaxim complebat pſalterium. Elcemoſynis quoque pauperum aſſiduis inſiſtens, ac frequentibus eos conviviis paſcens, ſuis lætabatur manibus eis tamquam Chriſto, miniſtrare devotus.* Sic nimirum præludebat Damianus auſteriſſimæ corporis ſui caſtigationi, quam poſt ſuſceptum monaſticum habitum ad ultimum vitæ ſuæ terminum numquam dimiſit. Quomodo autem per victoriam vitii gulæ a graviſſimo vitæ ſuæ periculo ereptus fuerit, exponit ſequenti narratione idem Laudenſis. [c] *Inter hæc ſane non prætereundum puto, quod ædificationi multorum profuturum non ambigo. Quadam die privatus prandebat, nec quiſquam ſecum præter ſolum cæcum quemdam præbendarium diſcumbebat, qui quotidianus conviva ex more ſibi aſſidere ſolitus erat. Accidit autem, ut tunc non amplius, quam unus triticeæ ſimilaginis panis adeſſet. Hic itaque illi ſolus apponitur; quid vero dari poſſit menſæ ſodali, qui non diverſis a ſe cibis ali conſueveras, non habetur. Appoſitus eſt ergo illi cibarius*

a Cap. II.

b Ibidem.

c Cap. III.

ANN. CHR. 1030.

rius panis, ſuppar videlicet et ſecundæ conſperſionis ; quod hic nempe non æquis aſpexit oculis, et graviter tulit; paullatim vero ei pavor incidit, et intra ſemetipſum cogitare cœpit: Chriſtus, inquit, ad menſam meam inferior mihi eſt? Ego ne comedam velut herilem panem et delicioſum; et ille puerorum meorum pane veſcetur? Hæc, et his ſimilia cum in pectore ſuo multa verſaret, incidit cogitatio, ut panem illius ſuo, ſuumque illius pane mutaret. Quid igitur ageret? Quo ſe verteret? tolleret illius panem? ſed pudor obſtabat; ſuum comederet? ſed conſcientia remordebat. Quid plura? Tandem evincit caro, et mens enerviter obluctata ſuccumbit. Incipiunt igitur uterque comedere; hic ſcilicet quaſi dominus, et princeps menſæ nitidum; ille vero clientium, vel mancipiorum more cibarium. Sed dum comederet, ſenſim pavor accidit, et horror nimius omnium viſcerum ſuorum interna concuſſit; verebatur enim divini ſuper ſe motus evigilare ſententiam; ſuſpicabatur certe repentinam juſtæ ſeveritatis imminere vindictam, quod et factum eſt. Os enim piſcis gutturi ejus peſtilenter inhæſit, quod ullis omnino conatibus trahi in interiora non potuit. Glutiebat ex induſtria cibum, non deſcendebat; ſereabat, tantumdem erat; conabatur emittere, ſed affixa pernicies nihilominus immobilis permanebat. Erubeſcebat tamen dicere, quod intrinſecus patiebatur; clandeſtinus eum tenebat hamus, et velut incautum piſcem, per gulam trahebat ad mortem: undique illi augmentabantur anguſtiæ, et non tam mors, quam mortis turpitudo terrebat. Malebat quippe, ut ſe tela transfigerent, quam fœdus prurientis gulæ interitus deturparet. Anhelus anxiabatur ſpiritus, et mœroris tenebræ ei circa oculos volvebantur. Quid pluribus moror? Tandem Chriſto detulit, eique ſe imparem, et ſi non pane tamen poteſtate, liquido cognovit. Buccellam ſuam pauperi feſtinus appoſuit, ejuſque ante ſe vitaria permutatione locavit. Et, o placabilem Deum ſuper malitia noſtra! Statim ad primum accepti panis guſtum, peſtis illa pertranſivit, et interceptum fragmentum decidens in interiora purgatur. Delicioſus itaque panis ei factus eſt plaga; groſſus vero et durus medicina. Eſcam mutavit, et laqueum, qui eum feraliter aſtringebat, abſolvit. Depoſuit ſuperbiam, cæleſtemque perſenſit de humilitate medicinam, et ſupernæ miſerationis medelam, quam nimirum, ut ſe tam mirabiliter obtinuiſſe perſenſit, in ſui liberatoris præconium hujuſcemodi mox ſermone prorupit: Benedictus omnipotens Deus, qui periclitantibus ſubvenit, & in gaudium de mœrore convertit, arrogantiam calcat, ſuperbientem humiliat, atque miſericordiam largitur, quatenus & ipſe nos ad miſericordiam invitat: [a] *Eſtote, inquit, miſoricordes, ſicut & pater veſter cæleſtis miſericors eſt; ſuæque tribulationis periculum, quod eatenus erubeſcendo celaverat, jam cunctis præ gaudio narrat. Quod vis ſiquidem doloris non valuit, lætitiæ magnitudo extorſit. Et quidem ipſemet tam hoc, quam aliud, quod de ejus abjectione recenter nati, ſuperius retuli, ſuis opuſculis exarando inſeruit.* Periere forſan, vel deliteſcunt in aliqua bibliotheca ea opuſcula, in quibus ſanctus doctor de iis meminit, cum in editis nullibi harum narrationum reperiatur veſtigium.

a *Luc.* 6. 36.

Putat Grandius hunc eumdem primum eſſe annum monachatus prædicti Petri Damiani, quo vigeſimum-tertium vel quartum ætatis numerabat; idque nobis perſuadere vellet auctoritate ejuſdem Johannis Laudenſis, qui *in ipſo juventutis flore* Damianum ſeculum reliquiſſe ſcribit; verum aliquibus argumentis ducimur ad differendam poſt aliquot annos ipſius converſionem. Narrat idem ſanctus doctor in opuſculo [b] *de fide Deo obſtricta non fallenda* ad Landulphum, ante annum, quo opuſculum illud ſcribebat, igne conflagraſſe pene totam urbem Parmenſem, & in eo

b *Opuſc.* XLII. *cap.* VII.

ANN. CHR. 1030. incendio miſerabiliter conſumptos fuiſſe clericum quemdam, Zeuzolinum nomine, una cum pellice ſua, poſtquam per quinque fere annorum luſtra in ea luxurioſa voluptate ſimul convixiſſent, quorum fœdum commercium jam ortum habuerat eo tempore, quo ipſe Petrus Parmæ commorabatur, quia, ut idem ait, *corpore contiguus aderam, mente longinquus eſſe non poteram, & dum hæc cernerem, titillantis luxuriæ moleſtias pertuli*, & etiam *poſtquam ad eremum veni, ejuſdem lenocinii memoria me ſæpius colaphizare non deſtitit*. Porro prædictum opuſculum ante annum 1059. a ſancto cardinale non fuit conſcriptum, cum in eo agatur de violentia ſibi & Landulpho clerico illata in ſeditione Mediolanenſi, quæ pertinet ad eum annum, dum legatum ageret Romanæ eccleſiæ, & ad ſummum ſub finem ejuſdem anni fuit exaratum. Incendium pariter urbis Parmæ circa eadem tempora in hiſtoriis ejuſdem urbis aſſignatur. Viginti-quinque ergo annis vel viginti-ſex ante conſcriptionem hujus opuſculi Parmæ adhuc commorabatur Petrus, antequam eremum peteret, & ex contiguitate domus, in qua habitabat, oculi & mens ejus ſcandalum patiebantur a fœda converſatione ſupradicti clerici & mulieris; anno itaque 1033. nondum ad Deum converſus erat: quare ante annum 1034. nequit Damiani monachatus auſpicari, quo vigeſimum-octavum ætatis annum gerens, adhuc poterat in ipſo juventutis flore ad Deum converſus appellari a Johanne Laudenſe. Ad eum itaque annum de Petri ſeceſſu in ſolitudinem rectius verba faciemus. Ex quibus etiam obſervationibus noſtris argumentum alterum deſumi poteſt contra Henſchenium, qui conjicit, ut alibi obſervavimus, ſanctum doctorem natum fuiſſe anno 988. juxta quam opinionem quadraginta-ſex annos natus ſeculum reliquiſſet, cui ætati profecto non competeret Laudenſis expreſſio de mundo a Petro calcato *in ipſo juventutis flore*.

XXI. Theobaldi, Salanicenſis inde eremitæ, ortus. MELIUS ad hunc circiter annum ſtatui poteſt nativitas Theobaldi ex nobiliſſima familia Provini in Campaniæ comitatu orti, futuri deinde ſanctiſſimi & celeberrimi eremitæ. Cum enim ex una parte validis certiſque argumentis demonſtretur ipſius obitum contigiſſe anno 1066. poſt duodecim ſcilicet peregrinationis & ſolitudinis annos; ex altera vero plures ipſius vitæ ſcriptores affirment Theobaldum juvenem, ſive adoleſcentiæ metam attingentem, paternam domum deſeruiſſe, conficitur triginta ſex præter propter vixiſſe annos, adeoque ad præſentem annum congrue ejus ortum poſſe aſſignari, ſic nimirum ut circa finem quinti luſtri clam effugerit e patrio ſolo anno 1054. & duodecimo converſionis ſuæ anno in pace requieverit anno 1066. Certe Bailletto aſſentiri nequimus, qui Theobaldum natum putat anno 1017. in ea enim hypotheſi trigeſimo-ſeptimo ætatis anno accidiſſet ejus fuga ex patria; cui profecto ætati adoleſcentiæ titulus non bene conveniret; quare melius Jodocus Clithoveus, & noviſſime noſter abbas D. Bonifacius Collina, in ſancti Theobaldi vita Bononienſibus typis anno 1752. edita, ortum ipſius ad annum circiter 1030. ſignant, quibus & nos libenter ſubſcribimus. Multis jampridem annis ſpiritu prophetico ſanctiſſimus archiepiſcopus Viennenſis Theobaldus, aviæ Theobaldi noſtri avunculus, ipſius nativitatem prædixerat, ut narrat Petrus Vangaticienſis abbas, Theobaldi eremitæ vitæ ſcriptor, & coævus, qui prophetiam ſancti archiepiſcopi his verbis deſcribit: [a] *Cujus*, nempe Theobaldi, *nativitatem a ſancto Theobaldo Viennenſi epiſcopo veracium proculdubio familiarium ejus relatione, & firmius matris ejuſdem beati aſſertione prænuntiatam comperimus. Is etenim præſul avunculus aviæ ſancti Theobaldi extitit, & ab eodem æquivoci nominis vocabulum ſortitus eſt*.

[a] *Mabill. Secul. VI. P. II. Act. SS. O. S. B. p. 166.*

eſt. Qui cum aliquando colloquium haberet cum matre dominæ Willæ hujus beati viri genitricis inter cetera ait: O generoſa parent gaude & lætare, quia ex te prodiet mater, quæ paritura eſt magni meriti filium, qui omnibus noſtræ affinitatis hominibus præeminebit, & ante Deum & homines magnus vocabitur & erit. Idipſum de eodem Theobaldo matri prægnanti prænuntiavit inops quædam mulier, teſte laudato Petro. *Huic præſagio teſtimonium perhibuit & quædam bonæ voluntatis paupercula, quæ jam gravidam matrem beati viri conveniens, verbis ſic ſolatur amicis. Gaude, domina, inquiens, quæ in utero geſtas filium, qui apud Deum præcipuum obtinebit locum, & ſuorum erit gloria parentum. O decus & dulcedo nectareá! beatus Theobaldus a ſancto præſule prædicitur, a paupercula illi evangelicæ vidua æquiparanda prænunciatur, ut veraciter credatur illius eſſe membrum, qui a prophetis eſt prænunciatus, ab angelo annunciatus, ab exercitu cæleſtis militiæ collaudatus, a ſtella declaratus, a Magis adoratus, brachiiſque ſenis Simeonis bajulatus, & ab Anna vidua in templo agnitus*. Hæc Petrus Vangaticienſis, qui & locum ejus originis, tempuſque, quo Theobaldus floruit, deſignat in hunc modum. [a] *Libet nunc paullo altius ad locum, unde ortus eſt redire, & nomina regum vel principum, quorum temporibus floruit, ponere; ut & chronicæ ſcientiam poſteris relinquamus, & ad laudem beati viri, ex quanta genealogia prodierit, & ex quali ambitione ſeculi ad voluntariam paupertatem converſus fuerit, clarius enucleare ſatagamus. Pruvinum caſtrum in diœceſi Senonenſi ſitum, populoſa ſatis frequentia refertum, ſub ditione fuit olim potentis & famoſi Odonis comitis Campaniæ, & patris Theobaldi, ſibi in comitatu ſucceſſoris, qui linea natalium hujus ſancti viri erant propinqui. Felix ergo puer felici auſpicio progenitus, renaſcitur Deo ex aqua & ſancto Spiritu, magni præſulis Viennenſis Theobaldi, ſcilicet præſagi ſui, ejus quoque æquivoci Theobaldi comitis, utpote cognati ſui, nomen ſortitur, a quo etiam de ſacro fonte levatur. Viguit autem temporibus Henrici auguſti, & ejus æquivoci Henrici regis Francorum, & filii ejus Philippi.* Pater Theobaldi fuit *Arnulphus*, mater *Willa*, & hujus genitrix neptis fuerat ſuprarelati Viennenſis præſulis Theobaldi. Opinatur Mabillonius Theobaldum antiſtitem fuiſſe Odonis comitis Campaniæ, ejus qui fuit Majoris-monaſterii apud Turones reparator, & Bertæ ipſius uxoris filium, qui in Galliis ſub ſeculi præcedentis finem floruerunt. Quod vero habet Reinerus: *Parentes* noſtri Theobaldi *ab Odone, famoſiſſimo Campanorum olim comite duxere genus, illo, qui ob inſolentiam circa Barum caſtrum a militiis oppreſſus Lotharingorum, atque exemptus eſt*; id referendum eſt ad alterum Odonem filium primi Odonis, qui revera in oppugnatione ejuſdem caſtri obiit anno 1037. Ceterum hæc Theobaldi ſanguinis propinquitas cum comitibus Campaniæ explicari debet ratione matris Willæ, quæ ſoror forſitan erat Theobaldi comitis Campaniæ, filii Odonis, qui cognatus Theobaldi noſtri appellatur a Petro abbate.

[a] Ibidem pag. 167.

Illud interim monemus, quod quæ de Theobaldo attulimus & afferemus in ſequentibus annis, ex actis tranſcripſimus extantibus apud Mabillonium, quæ integra ſunt, & auctiora illis, quæ in medium protulit Henſchenius. Hic poſtremus inſuper acta bina exhibet tamquam a duobus auctoribus conſcripta, ſed melius dixerimus ea inſerviiſſe pro uſu lectionum matutinalium variantium quoad ordinem juxta varias regiones; cum eadem acta in unum coaleſcentia ſingúlarem habeant ſcriptorem unicæ vitæ apud Mabillonium, id quod pariter ex ſtylo utrobique eodem clare deducitur, quem etiam Petrum fuiſſe Vangaticiæ abbatem ad annum 1066. fuſius aperiemus.

Præter

Digitized by Google

ANN. CHR. 1030.

Præter Petrum abbatem exſcripſit ſancti Theobaldi vitam Reinerus monachus ſancti Laurentii Leodienſis ſub titulo: *Flos eremi*. Floruit hic auctor circa annum 1182. eo enim anno opellam confecit de caſu fulminis ſuper eccleſiam monaſterii ſui. Vitam hanc primus protulit in lucem domnus Cœleſtinus Lombardus bibliothecarius itidem Leodienſis apud Bernardum Pezium [a] ex ms. codice ejuſdem monaſterii anno 1723. & anno ſequenti Prologum tantum ex eodem codice edidit Edmundus [b] Martene. Reinerus tamen Petrum compendio tranſcripſit, & quem ob ſcabrum ſtylum lima purgandum ſibi propoſuit, ſcabriorem ipſe reddidit, additis nihilo ſecius de ſuo penu extraneis aliquot hiſtoriis rerum, quæ tempore ſuo contigerant. Hunc ignorarunt Mabillonius & Henſchenius, qui Reinerum inter ceteros Theobaldi vitæ ſcriptores laudare non prætermiſiſſent. Quadringentos & iis amplius poſt annos encomium potius ſancti Theobaldi exaravit, & Pariſiis recitavit [c] Jodocus Clithoveus Neo-portuenſis doctor theologus & canonicus Carnotenſis; diffluit enim plurimum in ejus generis nobiliſſimi laudem, & præter primordia ipſius vitæ, parce admodum agit de ipſius virtutibus, mirabilibus & geſtis, poſt quam eremiticum amplexus eſt inſtitutum. Franciſcus Harreus, Laurentius Surius, ſive melius Jacobus Moſander, Zacharias Lipelloous, Auguſtinus Fortunius, Silvanus Ractius, Severus Saneſius, Marcus-antonius comes Thienæus Petri Vangaticienſis veſtigia premunt. Meminerunt Theobaldi Sigebertus in chronico ad annum 1066. Guibertus de Novigento, Vincentius Bellovacenſis in Speculo exemplorum [d], & in Speculo hiſtoriali [e], Petrus de Natalibus, Primus Cabillonenſis epiſcopus in topographia ſanctorum Chriſti martyrum confecta anno 1450. qui hæc habet: „ Vincentia civitas Italiæ. Hic ſanctus Theobaldus e Francorum comitibus oriundus in caſtro Proviniaco „ natus, miles tempore Henrici II. cum matre eremum habitat, & migrat. confeſſor. “ Demum Wernerius Rolewinck in faſciculo temporum, Platina, Philippus Bergomas, Ferrarius, Buccellinus, Dorganius, Sauſſajus, Petrus-franciſcus Chiffletius, Ludovicus Du-meſnil, Bailletius, Calmetius & Carolus Jamotte, qui Theobaldi vitam & miracula uberiori calamo contexuit, præter plurima martyrologia, in quibus Theobaldi nomen adnotatur, ut copioſiſſime dicemus ad eumdem annum 1066.

[a] *Anecdot. T. IV. P. III. col. 95.*

[b] *Veter. Script. T. I. col. 966.*

[c] *Homil. Par. II.*

[d] *Lib. XXXII. cap. 91.*

[e] *Lib. V. c. 27.*

XXII. Chartæ Pratalienſes & Piſanæ.

THEODALDUS epiſcopus Arretinus, qui menſe ſeptembri hujus anni monaſterio Prataliæ manu Azonis notarii obtulerat & judicaverat pro anima ſua & anteceſſorum ſuorum epiſcoporum tertiam portionem rei illius, quæ erat in territorio Biblenæ caſali *Caſtello* vocabulo *Caſella*, *in ſuo domnicato de jure ſeu menſa epiſcopii*, rurſus hoc eodem anno menſe decembri eidem monaſterio & Sigizoni abbati decimationes bonorum omnium ad ipſum cœnobium pertinentium, eorumque, quæ in futurum poterit acquirere, ſolvendas ceteroquin & hucuſque ſolutas epiſcopio Arretino, largitur, ea conditione, ut Miſſas canant & ſacrificia offerant pro ſe ſuiſque prædeceſſoribus. Subſcribunt, poſt Theodaldum, Gerardus primicerius, & Petrus presbyter ac præpoſitus, ſimul etiam Johannes judex domni imperatoris. Privilegium ad Appendicem amandamus. In altera vero charta, qua Morandus donat terras eidem monaſterio, nominatur *terra ſancte Trinitatis*, de qua, & de monaſterio ſanctæ Trinitatis aliqua diximus ad annum 1010.

Eodem anno, licet documentum ſtylo Piſano annum præferat 1031. Johannes filius bonæ memoriæ Ildeberti Bono abbati ſancti Michaelis prope Piſas donat portionem terræ juxta locum, qui nominatur *ad la rivolta*, *foras civitate Piſa*, *ubi dicitur civitate vetera*. Monumentum ſatis

utile

tile eſt ad agnoſcenda initia hujus loci, qui in hoſpitale, ſubjectum eidem monaſterio ſancti Michaelis, poſtea excrevit. Monemus heic pariter urbem Piſanam veterem ante annum milleſimum fuiſſe in eo ſitu, ubi modo jacet urbs nova, qui tamen ſitus poſt annum milleſimum erat extra urbem, & burgum ipſius conſtituebat, cum Rivolta intra urbem nunc comprehendatur. Chartam ex tabulario ejuſdem monaſterii producimus in eadem Appendice. ANN. CHR. 1030.

XXIII. Erectio monaſt. SS. Juſti & Clementis prope Volaterras.

INSIGNIORIS vero monaſterii noſtri erectio ad hunc annum debet referri. Monaſterium iſtud fuit ad eccleſiam ſanctorum Juſti & Clementis Chriſti confeſſorum poſitam prope urbem Volaterrarum, inſtitutum a Gunfredo ejus ſedis epiſcopo cum conſenſu presbyterorum, diaconorum & inferioris ordinis clericorum, cui præfecit in primum abbatem Raimbertum. Ut inſuper monaſterium ſufficienti dote provideret, duas curtes, quarum una appellabatur *Majanum cum capella ibi in honorem ſancti Quirici edificata*, altera *Faſcianum* largitus eſt pius epiſcopus, & plures præterea manſos *in Salſoli*, *in Ducia*, *in Prato-martio*, *in loco qui vocatur Caſtello-albuini*, *in Collina*, *in Collegani*, & alios etiam, quos Gunſredus comparaverat *ab Ugone comite Teudici comite filius viginti libras argenti*. Subſcribunt poſt epiſcopum propria manu presbyteri & diaconi, & charactere aliquantulum recentiori *Herimannus Dei gratia epiſcopus*, & *Rogerius epiſcopus*, in ſede Volaterrana poſt aliquod tempus Gunfredi ſucceſſores. *Actum anno Dominice incarnationis milleſimo trigeſimo epiſcopatus illius anno decimo octavo*. Chartam exſcripſit nobis ex autographo exiſtente in archivo ejuſdem monaſterii Cl. V. Laurentius-aulus Cecina JC. & patricius Volaterranus, noſque eam contulimus cum aliis veteribus apographis tabularii noſtri ſancti Romualdi de Urbe, & in Appendice damus.

De ſupradicta ſanctorum Juſti & Clementis eccleſia hæc habet [a] Fortunius: „ Sanctiſſimorum Chriſti confeſſorum Juſti & Clementis templum „ prope urbem Volaterranam ad primum lapidem in declivi eorum col- „ le, circa finem imperii Juſtiniani magni cæſaris, ſumptibus Alchis, qui „ principatum urbis Volaterrarum tunc obtinebat, conditum fuit, propter „ innumera miracula, quæ Deus optimus maximus ad eorum ſepulcra „ faciebat, quemadmodum in deſcriptione vitæ ipſorum alias explicatum „ eſt a nobis. Fuit autem ædificium ab initio bimembre, adeout ſingu- „ lare ſacellum cum ara tam ſancto Juſto, quam ſancto Clementi in ſe- „ parata crypta ſit erectum; ſacravitque aras Maurus Senenſis epiſcopus, „ qui ſucceſſerat, ut credimus, ſancto Juſto. Ibi autem confluente popu- „ li multitudine, excitatus eſt pagus ſancti Juſti, & propter loci angu- „ ſtiam pagus ſimiliter Montis Bradonis. Inſecuta deinde deſolatione ur- „ bis Volaterrarum, quæ ab exercitu barbaro Ungarorum facta eſt, quos „ accivit in auxilium Americus ſeu Albericus regulus Etruriæ contra Be- „ rengarium primum, qui ipſum expellere volebat, ſacratiſſimum quoque „ templum imminutum eſt; ſed reædificata poſtmodum urbe ab Ottone „ primo imperatore, a quo Othonia, & corrupto vocabulo Antonia, vo- „ citata eſt, epiſcopi quoque ex auguſta ſtirpe præeminere cœperunt. „ Cumque anno ſalutis M.XXX. eſſet epiſcopus Gunfredus, is nedum tem- „ plum venerabile inſtaurare aggreſſus eſt, quo antiqua religio innovare- „ tur, ad locum cum clero & populo profectus; ſed, ut divinus cultus „ exaugeretur, cœnobium cum templo ſupra in monte Nibio cum mo- „ nachorum collegio inſtituit, locum paſtorali baculo deſignans, cenſumque ac prædia monachis adjudicans, quotquot ad baſilicam pertinuiſſent „ retroactis temporibus." Quod de Mauro Senenſi habet Fortunius, con- „ firmat

[a] *Par. II. cap. 5. Lib. II. pag. 56.*

ANN. CHR. 1030.

firmat Ughellius, qui de Mauro ſcribens habet, „ floruiſſe anno 565. ipſumque fuiſſe, qui templa ſancti Petri ac ſancti Clementis Volaterris „ conſecravit, unde quorumdam ortus eſt error illum aſſerentium Volaterranum fuiſſe epiſcopum, de quo Volaterranus Geographiæ lib. V. “ Sed Lucentius ex Azzolino Maurum Senenſem epiſcopum eumdem putat, qui *Maurus epiſcopus ſancte Senatis eccleſie* ſubſcribit concilio Lateranenſi contra Monothelitas habito anno 649.

Ceterum Gunfredum fuiſſe templi ſanctorum confeſſorum reparatorem, & monaſterii primum conditorem, omni exceptione major teſtis eſt ejus ſucceſſor Guido, qui de ipſo hæc habet in charta anni 1034. *Quamvis enim precipuorum veneratione confeſſorum locus fuiſſet eximius, uſque tamen ad noſtri predeceſſoris felicis memorie Gunfredi tempora incultus jacuit, & inordinatus permanſit; prelibatus igitur antiſtes monaſterium ibi fieri decrevit, adhibitiſque in eodem loco fratribus, & venerabili abbate conſtituto, qui uſque ad noſtra tempora Domino juvante perdurat, vite neceſſaria in quantum valuit, ſtudioſe miniſtrare curavit.* Illud tamen minime intelligimus, quomodo in ſuprarelata Gunfredi charta, & quidem autographa, ipſe anno 1030. decimum-octavum numeraret in ea ſede epiſcopatus ſui annum, cum in epiſcopis Volaterranis Ughellius Benedictum Gunfredi anteceſſorem ſtatuat ad annum 1015. quo ab Henrico imperatore honorificum privilegium obtinuit pro ſua eccleſia, ab eodem [a] Ughellio editum, & recuſum a [b] Muratorio, ac demum correctius inſertum in ſua ms. hiſtoria eccleſiaſtica Volaterrarum, quam concinnat de patria ſua optime meritus ſupralaudatus Cecina. Vel ergo dicendum Benedictum epiſcopum inſtitiſſe apud Henricum pro confirmatione privilegiorum eccleſiæ ſuæ annis præcedentibus, ſed reſcriptum factum non fuiſſe niſi anno 1015. interimque ipſum obiiſſe, & ſucceſſorem recepiſſe Gunfredum, qui in diplomate non nominetur, eo quia promotor ejus rei fuerit anteceſſor epiſcopus Benedictus; vel probabilius dicendum ſcriptorem chartæ Gunfredi erraſſe, ut aliquando contingit, in conſignando anno illius regiminis. Gunfredi vel Gonfredi Volaterrani epiſcopi mentio fit in charta, qua ipſe una cum Benedicto Portuenſis eccleſiæ epiſcopo, ac ſanctæ ſedis apocriſario, & cum Petro Caſtri-felicitatis epiſcopo judicavit anno 1029. in controverſia, juriſdictionis Arretini epiſcopi in quaſdam eccleſias territorii Senenſis inter Theodaldum Arretinum, & Leonem Senenſem epiſcopos, quam in appendice ad ſuam epiſtolam de Pandectis ex archivo ſanctimonialium noſtrarum ſancti Benedicti Arretii vulgavit Grandius [c] noſter, & ex eo [d] Muratorius. Et hic pariter, licet extra rem propoſitam, adnotamus Ughellium [e] agnoviſſe Leonem Senenſem epiſcopum ad annum dumtaxat 1031. quo putat ſedem illam obtinuiſſe. Paucis annis donationi & erectioni monaſterii ſupervixit epiſcopus Gunfredus, nam ad annum 1034. Guidonem reperimus Volaterranam eccleſiam adminiſtrantem. Verum de Guidone, ejuſque benefactis in ſuprarelatum monaſterium ſanctorum Juſti & Clementis ad eumdem annum 1034. redibit fermo.

a T.I.col.1432.
b Antiq. medii ævi T. V. col. 238.
c Pag. 123.
d Antiq. medii ævi T. V. col. 397.
e T.II.col.535.

XXIV. Gaudentius eccleſiam Abſarenſem regit.

FLOREBAT per hæc tempora patriæ ſuæ Abſarenſis epiſcopus Gaudentius, ad eam dignitatem poſtulatus, poſtquam per plures annos monaſticam ſimul & eremiticam vitam in ſuis regionibus propagaverat, ut ubertim ad annum 1003. diximus. *Tempore, quo ad pontificatum omnipotens Deus ipſum ſublimare voluit, die noctuque*, ait vitæ ipſius ſcriptor ſuppar, *in Dei laudibus frequentare diſpoſuit, jejuniis & eleemoſynis deditus erat, & in templo Dei aſſidue hoſtias offerre ſolebat: & nobile principium ad finem perduxit.* Sed quid ei acciderit in epiſcopatu, alibi aperiemus. Diximus

Digitized by Google

ximus per hæc tempora, nam Martinus Gaudentii prædeceſſor in ſede Abſarenſi a Dandulo & [a] a Lucio nominatur ad annum 1018. quo anno fidelitatem & obedientiam juravit Creſimiro Croatorum principi; atque proinde poſt eum dumtaxat annum Martino potuit ſuccedere in epiſcopali cathedra Gaudentius. Ann. Chr. 1030. a Regn. Dalm. p. 79.

Pertinet ad hunc circiter annum dedicatio eccleſiæ & monaſterii ſancti Petri ad Vincula in territorio Ravennate, peracta a Gerardo Sagredo epiſcopo Moriſſeno juſſu Stephani piiſſimi regis Hungariæ, de qua locuti ſumus ad annum 1023. Diploma Stephani in favorem ejuſdem monaſterii a Rubeo relatum in Appendice tomi primi horum Annalium fuit recuſum.

OBIIT hoc anno indictione XIV. kalendis januarii Willelmus abbas ſancti Benigni Divionenſis, ob *ſocietatem gratam*, *jocundamque conjunctionem* cum Romualdo parente noſtro alibi laudatus, *poſt quam per annos quadraginta duos*, ait chronographus San-benignianus, *vineæ Dominicæ ſedulus cultor eam excolendo jugiter propagare amplificareque curavit, cum jam ſenio, infirmitatibuſque multis prægravatus optaret diſſolvi, & cum Chriſto eſſe, bonam conſummationam laborum ſuorum adimplere cupiens, per omnia monaſteria, quæ ſub ejus fuerant magiſterio, incipiens ab Italia, circuiendo & fratres exhortando, ut ea, quæ ab ipſo didicerant, mente retinerent, & opere adimplere ſatagerent*. Et paullo poſt: *Hæc docendo, ceteris monaſteriis peragratis, pervenit ad cœnobium nomine Fiſcamnum, ubi plus ſolito infirmitate prægravatus, ſentiens ſibi imminere ultimum vocationis ſuæ diem, convocatis fratribus per octo dies exhortans eos, atque abſolutione & oratione Deo commendans, octavo die natalis Domini, ſumpto Chriſti corporis & ſanguinis ſacramento, reddidit Deo ſpiritum. Cujus corpus a medicis, qui ibi aderant, conditum aromatibus, honorifice traditum eſt ſepulturæ in ipſo monaſterio ante altare ſancti Taurini confeſſoris*. Paullo ante obitum ſuum Fiſcamnenſi cœnobio præfecerat Johannem diſcipulum ſuum in abbatem. In duplici chronico apud Labbeum [b] legitur Fiſcamnenſis monaſterii regimen ſuſcepiſſe Willelmum anno 1001. Auctor vero chronici San-benigniani aſſerit, quod *poſtquam poſt annos fere triginta Willelmus abbas Fiſcamnenſe rexit cœnobium cum jam ſenectute ſimul & ægritudine gravaretur, & elegiſſet ſibi Fructuarienſem locum ad inbabitandum, deſiderans in patrio ſolo quieſcere, conſiderans princeps regni Rotbertus, qui poſt patrem & fratrem defunctos primatum tenebat Normannorum, petiit per legatos eumdem patrem, ut abbatem ſibi ſubſtitueret, quia loci ſtatus aliter ſine detrimento manere non poſſet, ad cujus petitionem quemdam valde ſibi dilectum monachum ejuſdem loci priorem, nomine Johannem, conſtituit abbatem, licet eum alibi magis optaſſet præficere*. Ergo anno antecedente, vel paullo antequam mortem oppeteret Willelmus, Johannes conſtitutus fuit abbas Fiſcamnenſis. Tum deſcribit idem auctor, quis eſſet hic Johannes. *Hic Italiæ partibus Ravennæ ortus*, inquit, *& literis eruditus ac medicinali arte per ipſius patris juſſionem edoctus, religioſæ converſationis ejus, doctrinæ quoque ac omnium virtutum ipſius præ cunctis aliis extitit imitator ſtudioſus. Qui ab exilitate corporis Johannelinus diminutivo nomine eſt dictus, ſed humilitatis, ſapientiæ, diſcretionis ac ceterarum virtutum tanta in eo refulſit gratia, ut in hoc mirum eſſet intuentibus in tam parvo corpore gratiæ Dei tanta dona exuberarent*. Johannes itaque Ravennas, abbas factus Fiſcamnenſis, idem ipſe eſt, qui eremitarum patrum aut Willelmi, aut Martini, ſed probabilius fuerat in patrio ſolo Romualdi olim in eremo diſcipulus, unuſque ex iis cultoribus eremi, qui *relicta quiete ſolitudi-*

Ann. Chr. 1031. XXV.

Obitus Willelmi abb. Divionenſis.

b Biblioth. novæ T. I. chron. Rothom. & Fiſcamn.

ANN. CHR. 1031. nis gaviſus eſt ſub Willelmi Divionenſis abbatis *magiſterio aſſociari cœnobitis, monaſticæ religionis ferventiſſimus, & in cœnobiali converſatione ceteris imitandus, & in contemplativa vita lectioni & orationi aſſidue ſtudens, homo Dei ſanctam ob converſationem vocatus a domno patre* Willelmo, ut nos docet idem San-benignianus chronographus.

Quod autem ſubdit idem auctor de Johannelino, ſcilicet *Fructuarienſi cœnobio abbas eſt inſtitutus*, difficile perſuadebit, neque ſibi conſtat. Si enim poſtremis his annis, ejus teſtimonio, ex priore aſſumptus fuit a Willelmo Johannes ad abbatialem dignitatem in Fiſcamnenſi cœnobio, non potuit ante hæc tempora abbas eſſe Fructuarienſis. Verum quidem eſt, Conradum imperatorem ab abbate Willelmo rogatum, dum roborat ſua auctoritate libertatem Fructuarienſis monaſterii, aſſerere, ipſum Willelmum *in preſentia Henrici imperatoris conſecrari* ſeciſſe *primum ejuſdem cenobii abbatem nomine Johannem, & tam ipſum, quam totum locum ſue imperiali tutele* commiſiſſe; ſed diſtinguendus eſt Johannes Fiſcamnenſis a Johanne Fructuarienſe: ille Ravennas fuit, iſte vero Guidonis comitis ſancti Martini filius, Arduinique regis nepos dicitur a Franciſco-auguſtino ab Eccleſia in catalogo Fructuarienſium abbatum hiſtoriæ chronologicæ Pedemontanæ capite XXVII. & a Mabillonio in Annalibus [a] ad annum 1031. Ipſe tamen Mabillonius [b] ad annum 1026. utrumque confuderat, ex Fructuarienſi ad Fiſcamnenſe cœnobium translatum ſcribens Johannem, Guidonis comitis filium, a modica ſtatura Johannelinum appellatum. Rurſus ad annum 1031. Johannem ex priore factum fuiſſe anno M.XXVIII. abbatem Fiſcamnenſem ad annos unum & quinquaginta aſſerit, diſtinguens proinde jure merito Fiſcamnenſem a Fructuarienſe. Circa annum tamen electionis Johannis in abbatem Fiſcamnenſem videtur potius retinenda opinio chronographi San-benigniani affirmantis hanc electionem contigiſſe poſt triginta circiter annos adminiſtrationis ejuſdem monaſterii factæ a Willelmo, atque propterea paullo ante Willelmi obitum. Sed de Johanne Fiſcamnenſi abbate alibi, parce quidem, loquemur.

a T. IV. p. 366.
b Ibid. p. 318.

XXVI. Theodaldus ep. Arretinus donat eccleſiam S. Clementis monaſterio Pratalieſi.

THEODALDUS epiſcopus Arretinus *regnante domno Conrado feliciſſimo rege, anno vero imperii ejus quinto, menſe aprili, indictione decimaquarta*, comuni conſilio & conſenſu clericorum ſuorum concedit monaſterio Pratalienſi, cui præerat Sigizo abbas, *integram eccleſiam ſancti Clementis, que eſt non longe a civitate Arretina, cum tribus partibus de terra* ad eamdem eccleſiam pertinentibus, quæ eccleſia erat *juris epiſcopli ſui, ubi ſanctum corpus beati Donati quieſcit*, ad hoc ut præſatus Sigizo dictam eccleſiam a fundamentis reædificare ſatageret, quod ideo fieri voluit, *quia ii qui curare debuerant, ut Dei obſequium exerceretur inibi, in tota exinde erant dediti deſidia, ut vix feſtivis & dominicis diebus ſtuderent Deo debitum peragere ibi officium. Quapropter exinde ob hoc* ſtuduit *iſtud expellere flagitium, & jam dicto monaſterio* conceſſit eam eccleſiam, ut ſua & *anteceſſorum ac ſucceſſorum ſuorum anime Dei valeant ſentire miſericordiam oratione eorum, qui ibidem Deo deſerviunt*. Subſcripſere ipſe, Gerardus primicerius, Petrus presbyter & præpoſitus, & Viventius archidiaconus. Integra charta tamquam teſtis loci, ubi tunc quieſcebat corpus ſancti Donati, ex tabulario Fontis-boni, & quidem autographa, dabitur in Appendice. Lambertus quondam Petroni pro anima ſua abbatiæ prædictæ terram cum vinea, & caſa & portionem *eccleſie ſancte Marie in territorio Soccone* dono dat, manu Azonis notarii, menſe martio ejuſdem anni. Ceteras donationes conſulto prætermittimus.

Johannes coangelicus abbas ſanctorum Andreæ & Gregorii de Urbe convenit

Digitized by Google

venit cum Johanne monacho, qui vocatur *Debitale*, ut ſuſcipiat in locationem medietatem de Filo ſalinario per libellum tertii generis. Subſcribit *Siginulphus frater domini abbatis*, tamquam teſtis. Locatio autem facta legitur *anno* &c. *pontificatus domni Johannis* &c. *nonidecimi pape* &c. *octavo, imperante domno Conrado magno imperatore anno quinto indictione quartadecima menſe majo die vigeſimotertio*. Etiam hujuſmodi pagina proſtat in Appendice.

Ann. Chr 1031.

QUINQUENNIO, poſtquam obierat ſanctus Romualdus, altare ſuper venerandum ejus corpus elevatum fuit, quod tradit Damianus hæc dicens: [a] *Poſt quinquennium vero a ſancti viri obitu, data monachis ab Apoſtolica ſede licentia, ut ſupra venerabile corpus ejus altare conſtruerent*. In monumentis Valle-caſtrenſibus, quæ ſuperſunt in archivo ſancti Blaſii de Fabriano, Apoſtolicæ hujuſmodi literæ non reperiuntur; id tamen contigiſſe debuit ſub Johanne XIX. qui ab anno 1024. uſque ad annum 1033. Romanam ſedem tenuit. Quid vero in hac ſancti viri e tumulo elevatione acciderit, pergit narrare ſanctus doctor: *Azo quidam frater ſilvam petiit*. Hic Azo ab alio ejuſdem nominis Azone, ſive Athone, diſcipulo pariter ſancti Romualdi, diſtinguendus eſt, cujus viſionem habitam anno 1026. pro ædificatione abbatiæ Feſulanæ, & obitum eo anno ſubſequutum retulimus ad annum 1028. Eratque iſte alter Azo prior Valle-caſtrenſis monaſterii hoc anno, ut ex dicendis patebit. [b] *Azo quidam frater ſilvam petiit, quatenus modicam capſam faceret, quæ ſancti confeſſoris oſſa & pulverem tantummodo capere potuiſſet. Nocte igitur inſecuta dormienti cuidam fratri venerabilis quidam ſenex apparuit, quem protinus interrogans ait, ubi eſt hujus monaſterii prior? Quod cum ille ſe ſcire negaret, illico ſenex addidit; pro fabricanda, inquit, capſa ire in ſilvam ſtuduit, ſed beati viri corpus in tam exiguum vaſculum non intrabit. Poſtera igitur die prior compoſita capſa revertitur, & mox a fratre, qui viſionem viderat, quæ illum cauſa ad ſilvam invitaſſet, inquiritur. Quod cum ille velut labore defeſſus dicere noluiſſet, illico frater & ſui cauſam itineris retulit, & quod ipſe viderat, exponendo per ordinem non celavit. Defoſſo igitur tumulo, ita propemodum totum ſancti viri corpus ſanum illibatumque reperiunt, velut tunc fuerat, cum ſepulturæ illud primitus tradiderunt, excepto quod tenuis quædam mucoris lanugo in quibuſdam ejus membris excreviſſe videbatur. Rejecta igitur modica capſa, quæ facta fuerat, illico vas aptum ad menſuram beati corporis præparant, & in eo ſanctarum reliquiarum patrocinia recondentes, deſuper altare ſollemniter conſecrant*. Hanc facilitatem reperiundæ urnæ aptæ ad menſuram corporis ſancti viri magni facit [c] Mabillonius, & præ gaudio exclamat: „ Quam beata ſimplicitas! ejuſmodi capſa mihi „ pro auro, immo præ auro eſt. “

Ann. Chr. 1032.

XXVII.
Erectio altaris ſuper tumulum S. Romualdi.

a *Vit. S. Rom. cap.* lxxii.

b *Ibidem*.

c *Annal. Tom. IV. p.* 388.

COMMUNITER putatur ad Romualdum noſtrum referenda eſſe & alia verba Damiani, quæ leguntur in opuſculo VI., nempe in libro ab ipſo appellato *Gratiſſimus*, ſcripto anno 1052. ad Henricum Ravennatem archiepiſcopum, quæque ſunt hujuſmodi: [d] *Noſtra quippe ætate beati viri, videlicet Rondaldus Camerinenſis, Amicus Ramibonenſis, Guido Pompoſianus, Firmanus Firmenſis & quamplures alii ſanctæ converſationis ſtudio floruerunt, ſuper quorum videlicet veneranda cadavera ex ſacerdotalis auctoritate concilii ſacra altaria ſunt erecta, ubi nimirum divina myſteria miraculis exigentibus offeruntur*. Hos ſanctos viros ſic illuſtrat Mabillonius [e]: „ Primus ex illis „ inquit, eſt ſanctus Romaldus, vulgo Romualdus, in editis Conſtantini „ Cajetani mendoſe Rondaldus, apud Baronium Ronaldus, dictus hoc lo-

XXVIII.
De Romualdo Camerinenſi, Amico Ramibonenſi, Guidone Pompoſiano & Firmano Firmenſi, quos Damianus memorat.

d *Opuſc. VI. cap.* xxix.

e *Annal. T. IV. p.* 530.

Digitized by Google

Ann. Chr. 1032.

„ co Camerinenſis a Camerina civitate, in cujus diœceſi mortuus eſt & „ ſepultus ſanctus Romualdus, nimirum in monaſterio Vallis de Caſtro, „ quod ab ipſo conditum erat. “

Verum quid ſi diceremus deſignari hoc in loco a Damiano Romualdum Camerinenſem epiſcopum, qui obiit ante annum 1029. quo reperitur ipſius ſucceſſor Azo ſubſcribens ſynodo Romanæ ejuſdem anni, de quo Romualdo mentionem faciunt [a] Ughellius & Jacobillius, neque referenda eſſe verba Damiani ad Romualdum noſtrum abbatem Valle-caſtrenſem? Cur enim Damianus civis Ravennas ſcribens ad Henricum Ravennatem itidem archiepiſcopum Romualdum noſtrum non appellaſſet *Ravennatem*, a Ravenna, in qua urbe habuit ortum, commorationem plurium annorum, atque regimen abbatiarum Claſſenſis & ſancti Adalberti? Præterquamquod, cum in eo libro loquatur Petrus de ſanctis viris, quos conſtabat ab epiſcopis ſimoniacis ad ſacerdotium provectos fuiſſe, id forte non contigit Romualdo Ravennati, qui probabiliter aut in partibus Venetiarum, aut Ravennæ ordinatus fuit ſacerdos medietate ſeculi X. antequam ſemen peſtiferum Simoniæ in Italia tam altas radices figeret. Ceterum Romualdos binos Camerinenſes epiſcopos diſtinguit Nicolaus Coletus [b] continuator & emendator Ughellii; primum epiſcopum jam ab anno 993. quo ſubſcriptus reperitur canonizationi ſancti Udalrici epiſcopi Auguſtani; ſecundum vero, cujus meminit Baronius ad annum 1052. Ughellius inſuper ait, Petrum Damianum ſcripſiſſe epiſtolam ad Romualdum epiſcopum Camerinenſem; quod tamen incertum ducimus, cum in ſerie epiſtolarum editarum Damiani nulla reperiatur, quæ data ſit Romualdo Camerinenſi epiſcopo. Facile Ughellius, loco mentionis factæ de Romualdo a Damiano, arbitratus eſt hunc illi epiſtolam ſcripſiſſe. Si quis autem velit ſupralaudatum teſtimonium Damiani intelligere de Romualdo Camaldulenſium inſtitutore, ipſum ita explicare poterit, ideo ſcilicet appellatum fuiſſe Romualdum abbatem *Camerinenſem*, quia in Camerini diœceſi abbatiam condidit & rexit Valle-caſtrenſem, in qua etiam ſepulcro fuit donatus, altari decoratus & miraculis illuſtratus; eodem nimirum modo, quo Guidonem ab abbatiæ Pompoſianæ regimine *Pompoſianum* appellat, licet origine ſua eſſet Ravennas, & ſicut ceteri, quos Damianus nominat, ſunt omnes monachi, ita & ſub Romualdi nomine non epiſcopum, ſed monachum & abbatem deſignari. Quibus admiſſis, licentia apoſtolica erigendi altare ſuper venerandum Romualdi corpus roborata fuiſſet auctoritate etiam ſacerdotalis concilii, ut colligitur ex ſupralaudato Damiani teſtimonio.

a T. I. col. 551.

b T. X. col. 251.

Amicus Ramibonenſis aut Rambonenſis, quem ſecundo loco ponit Damianus, floruit in monaſterio Arabonæ in Piceno, ut ait Ferrarius. Si tamen idem ſit ac Amicus, cujus vitam ſcripſit Bernardus monachus Caſinenſis, humatus fuit in monaſterio ſancti Petri de Avellana. Hic poſtremus divinitus reſcivit Hugonis abbatis Farſenſis animæ e corpore egreſſum, & poſt obitum ſuum apparuit cuidam presbytero *veſtibus albis indutus*. Si vero Ramibonenſis Amicus diſtinguendus ſit ab Avellanenſi, ignotus eſt annus Amici Ramibonenſis obitus. Ad annum 1007. alium in medium protulimus *Amicum* abbatem ſancti Victoris de Cluſis in diœceſi Camerinenſi. Quartum nominat [c] *Amicum nomine, reverendi admodum habitus, & commorantibus ſub patrocinio beati Firmani notiſſimum*, quique ab ulcere peſſimo meruit ipſius ſancti Firmani meritis liberari, Theodoricus monachus Floriacenſis in vita ejuſdem Firmani. Guido Pompoſianus tertio loco nominatus a Damiano notiſſimus eſt, & deceſſit anno 1046. Firmanus vero Firmenſis abbas, cujus geſta exaravit anno 1002. ſupralaudatus

c Cap. xvii.

tus

ANN. CHR. 1032.

tus Theodoricus, ad ſuperos evolavit anno *992.* quadrageſimo ætatis ſuæ anno presbyteratus vigeſimo, monachatus ſexto. Anno *986.* monaſticam veſtem induens paullo poſt abbas conſtitutus fuit monaſterii ſancti Savini, quod in Firmana diœceſi fundaverat religioſa quædam matrona. Laudatur in Firmano abſtinentia potiſſimum, qua non ſolum *plures monachorum, ſed etiam pleroſque anachoretas ſtuduit* præcedere, ut ſcribit suprarelatus Theodoricus. Anne haud multa diſtantia Firmanæ ab Eugubina & Callienſi urbibus, in quarum territoriis per ea tempora degebat Romualdus, familiaritatem induxit inter utrumque, & inter monachos Firmanos ac eremitas Avellanenſes, quorum eremitarum abſtinentiam præcedere ſtuduerit Firmanus? Ad hunc Firmanum abbatem Firmenſem ſigillum pertinuiſſe illud, quod Kirkerius collegio Romano donavit, conjicit Mannius [a]. Minime confundendus eſt ſanctus Firmanus abbas cum Firmo abbate & ſucceſſore ipſius Firmani in eadem abbatia ſancti Sabini, cui anno M.XVI. Hubertus epiſcopus Firmanus [b] eccleſiam ſancti Michaelis ad Mare conceſſit.

a *Sigill. T. I. p.* 28.

b *Apud Mabill. Annal. T. IV. p.* 530.

XXIX. Chartæ S. Victoris de Cluſis.

SUMME vitiata, licet autographa, extat charta in tabulario monaſterii ſanctæ Catharinæ de Fabriano: *Anni Domini mille* XXXII. *& rennante manno Conradu imperatore anni renni .... imperii ejus in Italia tertio, & dies menſe octuber indictione* XIII. quo anno ſextum menſe octobri Conradus numerabat imperii annum, & indictio erat quinta-decima. Sed valde imperitis notariis hæc vitia donanda. Teuza, conſentiente viro ſuo Raimbaldo, donat per eam paginam, quam in Appendice edimus, plura bona *eccleſia beatu ſanctus Laurentius, qui edificatus eſt fra ducatu Spoletino territorio Caſtellano.* Eccleſiam ſancti Laurentii nominavimus etiam ad annum 1017.

Altera Teuza [c] olim Lamprandi filii Petroni, monita a parentibus ſuis & propinquis, pro anima ſua judicavit monaſterio Prataliæ, quidquid poſſidebat, & ad ſe pertinebat *ex Morgonato ſeu Morganica, que donatio fit ante nuptias,* in caſis, vineis, terris & rebus poſitis in territorio Pattinæ caſali *Monte* vocabulo *Miloalbo*, manu Azonis notarii.

c *Arch. Cam. S. Donatio. A.* I. 16.

ANN. CHR. 1033.

XXX. Theodaldus ep. beneficus in eremum Camald.

THEODALDUS Arretinus epiſcopus anno ſui præſulatus decimo donavit *eremitis fratribus eremi, qui dicitur Campus Malduli, quos ſanctiſſime memorie pater Romualdus procurandos, gubernandoſque* providentiæ ſuæ commendaverat, decimas rerum negotiatorum & mercatorum totius Arretini epiſcopatus. En alterum contra Grandium noſtrum validum teſtimonium obiiſſe jam ante hunc annum Romualdum, quem ſanctiſſimæ memoriæ titulo decorat in hac pagina Theodaldus. Ad calcem hujus chartæ legitur in eo exemplari, quod a domno Eduardo Baroncinio tranſmiſſum fuit ad ſupralaudatum Grandium: *Guido fratrum minimus domni Petri quondam eremi prioris & venerabilis anachorete vicarius hanc, ut inſtitit, dictavit, petiit & impetravit; orate ei requiem ſempiternam.* Dicendum ergo foret priorem Petrum Dagninum, quem tamen in annis ſequentibus officium ſuum proſecutum fuiſſe, & etiam poſt hunc annum prioris titulo donatum videbimus in pluribus chartis, ad imitationem magiſtri ſui Romualdi depoſuiſſe ad tempus eremi adminiſtrationem, ut penitus otio ſanctæ contemplationis vacaret, & ut actitatum a pluribus monaſteriorum præfectis & abbatibus novimus hiſce temporibus; quare Guido Camaldulenſem ſe priorem non nominaverit, ſed tantum vicarium, ſeu vices agentem Petri adhuc viventis. Mabillonius tamen legit [d]: *Guido fratrum minimus domni Petri ejuſdem eremi prioris & venerabilis anachorite juſſione* &c. Chartam autographam non vidimus, ut de ipſa judicium

d *Annal. T. IV. p.* 389.

Ann. Chr. 1033.

dicium feramus; teſte Baroncinio impreſſum eſt adhuc in ea ſigillum in cera alba cum ſubſcriptione canonicorum Arretinorum propria eorum manu. Meretur profecto pagina, ut integra in Appendice legatur, cum præter Camaldulenſes res parænetica ſit oratio Theodaldi ad mercatores Arretinos.

XXXI. De nomine Theophilacti, quod gerebant uterque Benedictus VIII. & IX. Rom. pont.

Alteram animadverſione dignam membranam producimus in eadem Appendice ex autographo tabularii ſanctæ Catharinæ de Fabriano ſignatam: *Anno Deo propiciu pontificatu domno Tuſelatu & univerſali papa ſede in ſede beatu Petrus apoſtolu anno ejus primu & ſunt anni Domini mille treinta & tres, & regnante domno Conradu magnu imperatore providencia imperator auguſtu anno ejus ſexto & die menſe marcii per indictione prima*. Non menſe itaque junio, ut exiſtimavit Muratorius [a], ſed ante menſem martium hujus anni Benedictus IX. ſucceſſit in cathedra ſancti Petri Johanni XIX. Eruitur ſecundo loco, quod etiam Benedictus IX. Theophilacti nomen gerebat, & non tantum ejus patruus Benedictus VIII. ut opinatus eſt idem Muratorius [b], licet in collectione ſcriptorum rerum Italicarum utrumque pontificem hoc nomine agnoſcat donatum. Benedicti VIII. affert ipſe duo placita in chronico Farfenſi [c] relato inter earumdem rerum Italicarum ſcriptores cum hujuſmodi cryptographicis literis: T.b.ſ. p.ſ.k.l.b.c.t.x.ſ. quas interpretatur detegens legem ſteganographicam, qua hæ literæ diſpoſitæ ſunt, Grandius [d] in epiſtola de Pandectis, ubi etiam ordinem literarum earumdem corrigit in Mabillonio [e], qui edidit: Thes. p.ſ.l.b.c.t.x.c. Sed charta noſtra non per notas, verum expreſſis literis Tuſelatu, ſive Theophilacti nomen tribuit Benedicto IX. quo nomine vocabatur, antequam cathedram Romanam conſcendens alterum Benedicti nomen aſſumeret. Porro membrana continet refutationem quarumdam terrarum & domus poſitarum in caſtello Pretoſo in loco, qui dicitur Larcianum, factam a Giſelberto abbate monaſterii ſancti Urbani, *quod edificatum eſt juſta aqua, que dicitur Senantem*, Actoni abbati ſancti Victoris de Cluſis. In qua tamen refutatione minime comprehendi vult Giſelbertus eccleſiam *beatu ſanctus Archangelus, quam vos non cedo*, quæque proinde membrum erat ſui monaſterii ſancti Urbani. Subſcribunt poſt Giſelbertum abbatem Venerius & Dominicus presbyteri & monachi ejuſdem cœnobii. De monaſterio ſancti Urbani ad Æſinantem primas notitias dedimus ſub anno 1007.

a *Annal. T. VI. pag. 99.*
b *Ibidem.*
c *T. II. P. I. p. 517. 526.*
d *Edit. II. p. 57.*
e *Annal. T. IV. pag. 705.*

XXXII. De abbatia S. Vigilii urbis Senarum.

Hoc anno in abbatiam ſancti Vigilii Senarum ejectis monialibus introducti fuere monachi, appellati ſubinde Camaldulenſes, quibus nimirum præſenti ſeculo ad finem vergente reformanda fuit tradita; verba ſunt Huberti Benvoglientii apud [f] Muratorium. Obſervat idem Benvoglientius Titium in hiſtoria Senenſi aſſeruiſſe familiam Ugurgeriam ædificaſſe circa annum 1218. eccleſiam ſancti Vigilii, ſed id intelligendum docet de loci reſtauratione, cum antiquior ſit ejuſdem abbatiæ origo; in quodam enim chartulario ejuſdem abbatiæ, ſubdit, reperiri donationem ipſius loci factam anno XVII. imperii Ludovici filii Lotharii ab eadem Ugurgeria familia, quæ eccleſiam ſancti Vigilii concedit cuidam ſacrarum virginum monaſterio, quod eodem anno ab ipſa conditum fuerat prope Caſtellum-novum. Monialibus vel obeuntibus, vel alibi diſperſis, ceſſit hoc anno in jus monachorum eadem abbatia. Hæc habet Benvoglientius in ſuis adnotationibus ad chronicon Andreæ Dei apud eumdem Muratorium. Verum Cl. V. eques Johannes Peccius patricius Senenſis, conſultus per epiſtolam nos admonuit erraſſe in hac adnotatione Benvoglientium, & laudatum Ludovici documentum nullam mentionem facere abbatiæ ſancti Vigilii, ſed parthe-

f *Script. rer. Ital. T. XV. col. 22.*

thenonis ſanctiſſimi Salvatoris Berardingæ, primum pro ſacris virginibus fundati, quibus loco motis, non hoc anno, ut ſcripſit Benvoglientius, ſed anno 1003. ut rectius ipſe exiſtimat, ſucceſſere monachi. Si vera eſt Peccii animadverſio, ut etiam nos in ipſius ſententiam deſcendimus, chartæ hujuſmodi fundationis monaſterii & introductionis ſubinde monachorum relatæ jam a nobis fuere ſub anno 1003. & pertinent ad monaſterium Fontisbonæ ſive Berardingæ, non vero ad monaſterium ſancti Vigilii. In eo tamen Benvoglientio aſſentimur abbatiam ſive eccleſiam ſancti Vigilii antiquitate majori gaudere, quam ei tribuat Titius, cum ſeculo XII. exiſteret unita eremo Camaldulenſi. Eam modo obtinent patres Societatis Jeſu, atque de ipſa alibi redibit ſermo.

ANN. CHR. 1033.

dicium feramus; teſte Baroncinio impreſſum eſt adhuc in ea ſigillum in cera alba cum ſubſcriptione canonicorum Arretinorum propria [illegible]rum manu. Meretur profecto pagina, ut integra in Appendice legat[illegible], cum præter Camaldulenſes res parænetica ſit oratio Theodaldi ad mercatores Arretinos.

XXXI. De nomine Theophilacti, quod gerebant uterque Benedictus VIII. & IX. Rom. pont.

ALTERAM animadverſione dignam membranam producimus in eadem Appendice ex autographo tabularii ſanctæ Catharinæ de Fabriano ſignatam: *Anno Deo propiciu pontificatu domno Tuſelatu & univerſali papa ſede in ſede beatu Petrus apoſtolu anno ejus primu & ſunt anni Domini mille treinta & tres, & regnante domno Conradu magnu imperatore providencia imperator auguſtu anno ejus ſexto & die menſe marcii per indictione prima*. Non menſe itaque junio, ut exiſtimavit Muratorius [a], ſed ante menſem martium hujus anni Benedictus IX. ſucceſſit in cathedra ſancti Petri Johanni XIX. Eruitur ſecundo loco, quod etiam Benedictus IX. Theophilacti nomen gerebat, & non tantum ejus patruus Benedictus VIII. ut opinatus eſt idem Murarorius [b], licet in collectione ſcriptorum rerum Italicarum utrumque pontificem hoc nomine agnoſcat donatum. Benedicti VIII. affert ipſe duo placita in chronico Farfenſi [c] relato inter earumdem rerum Italicarum ſcriptores cum hujuſmodi cryptographicis literis: T.h.f. p.f.k.l.b.c.t.x.ſ. quas interpretatur detegens legem ſteganographicam, qua hæ literæ diſpoſitæ ſunt, Grandius [d] in epiſtola de Pandectis, ubi etiam ordinem literarum earumdem corrigit in Mabillonio [e], qui edidit: Thes. p.ſ.l.b.c.t.x.c. Sed charta noſtra non per notas, verum expreſſis literis Tuſelatu, ſive Theophilacti nomen tribuit Benedicto IX. quo nomine vocabatur, antequam cathedram Romanam conſcendens alterum Benedicti nomen aſſumeret. Porro membrana continet reſutationem quarumdam terrarum & domus poſitarum in caſtello Pretoſo in loco, qui dicitur Larcianum, ſactam a Giſelberro abbate monaſterii ſancti Urbani, *quod edificatum eſt juſta aqua, que dicitur Senantem*, Actoni abbati ſancti Victotis de Cluſis. In qua tamen reſutatione minime comprehendi vult Giſelbertus eccleſiam *beatu ſanctus Archangelus, quam vos non cedo*, quæque proinde membrum erat ſui monaſterii ſancti Urbani. Subſcribunt poſt Giſelbertum abbatem Venerius & Dominicus presbyteri & monachi ejuſdem cœnobii. De monaſterio ſancti Urbani ad Æſinantem primas notitias dedimus ſub anno 1007.

a *Annal. T. VI. pag. 99.*

b *Ibidem.*

c *T. II. P. I. p. 517. 526.*

d *Edit. II. p. 57.*

e *Annal. T. IV. pag. 705.*

XXXII. De abbatia S. Vigilii urbis Senarum.

HOC anno in abbatiam ſancti Vigilii Senarum ejectis monialibus introducti ſuere monachi, appellati ſubinde Camaldulenſes, quibus nimirum præſenti ſeculo ad finem vergente reformanda ſuit tradita; verba ſunt Huberti Benvoglientii apud [f] Muratorium. Obſervat idem Benvoglientius Tiium in hiſtoria Senenſi aſſeruiſſe ſamiliam Ugurgeriam ædificaſſe circa annum 1218. eccleſiam ſancti Vigilii, ſed id intelligendum docet de loci reſtauratione, cum anriquior ſit ejuſdem abbatiæ origo; in quodam enim chartulario ejuſdem abbatiæ, ſubdit, repetiri donationem ipſius loci ſactam anno XVII. imperii Ludovici filii Lotharii ab eadem Ugurgeria ſamilia, quæ eccleſiam ſancti Vigilii concedit cuidam ſacrarum virginum monaſterio, quod eodem anno ab ipſa conditum fuerat prope Caſtellum-novum. Monialibus vel obeuntibus, vel alibi diſperſis, ceſſit hoc anno in jus monachorum eadem abbatia. Hæc habet Benvoglientius in ſuis adnotationibus ad chronicon Andreæ Dei apud eumdem Muratorium. Verum Cl. V. eques Johannes Peccius patricius Senenſis, conſultus per epiſtolam nos admonuit erraſſe in hac adnotatione Benvoglientium, & laudatum Ludovici documentum nullam mentionem facere abbatiæ ſancti Vigilii, ſed par-

f *Script. rer. Ital. T. XV. col. 22.*

the-

Digitized by Google

Ann. Chr. 1033.

thenonis ſanctiſſimi Salvatoris Berardingæ, primum pro ſacris virginibus fundati, quibus loco motis, non hoc anno, ut ſcripſit Benvoglientius, ſed anno 1003. ut rectius ipſe exiſtimat, ſucceſſere monachi. Si vera eſt Peccii animadverſio, ut etiam nos in ipſius ſententiam deſcendimus, chartæ hujuſmodi fundationis monaſterii & introductionis ſubinde monachorum relatæ jam a nobis fuere ſub anno 1003. & pertinent ad monaſterium Fontisbonæ ſive Berardingæ, non vero ad monaſterium ſancti Vigilii. In eo tamen Benvoglientio aſſentimur abbatiam ſive eccleſiam ſancti Vigilii antiquitate majori gaudere, quam ei tribuat Titius, cum ſeculo XII. exiſteret unita eremo Camaldulenſi. Eam modo obtinent patres Societatis Jeſu, atque de ipſa alibi redibit ſermo.

ANNAL.

Digitized by Google

ANNALES CAMALDULENSES.

LIBER DUODECIMUS.

Ab anno CHRISTI M. XXXIV. *ad annum* M. XLI.

ANN. CHR. 1034. I. Petrus Damianus ſeculum linquit; fit monachus Avellanenſis.

PARMENSI lyceo vale dicens hoc anno Petrus Damianus, illud diu noctuque mente ſemper verſabat, quommodo ſeculi periculis ſe poſſet ſubtrahere; frequenter præterea illius animum ſubibat monaſticæ vitæ votum, quo æſtuabat: verum cum longe lateque percrebuiſſet fama ipſius doctrinæ communiſque laudis, quam ſibi comparaverat, abditum potius receſſum quærebat, ubi nec nominis ejus, nec ſapientiæ rumor eatenus perveniſſet. Credimus ipſum interea Ravennæ vel Faventiæ domicilium ſibi ad tempus ſtatuiſſe. Quomodo autem Dei miſericordia illum a mundi conſortio extraxerit, narrat ejus diſcipulus Johannes [a]: *Verum*, ait, *ut ad ſuum ordinem noſter jam ſermo recurrat, hic Chriſti tyro flammam ſui pectoris ad altiora votis attollens aſſiduis, quod mente conceperat, implere vehementer optabat; ſcilicet huic ſeculo funditus renuntiare, habitumque militiæ ſpiritualis aſſumere. Attamen in patriis finibus prorſus hoc agere recuſabat, ne vel affinium, vel neceſſariorum affectus quodlibet ſibi ad perfectionem tendenti noxium pararet obſtaculum. Hoc autem eo meditante, atque aſſiduis orationibus exorante, quatenus ſibi a Domino aditus panderetur ſalutis, ecce duo fratres ab eremo ſanctæ Crucis Fontis-Avellanæ, cujus fama jam ſibi plane innotuerat, illuc directi adveniunt, quos cum divino nutu obvios habuiſſet, ac peroptatam converſationem habere cum eis cœpiſſet, ſui pectoris revelavit arcanum. Illi vero gratanter audientes, quod panditur, piis eum monitis in idipſum roborando ſuccendunt. Sciſcitatur ergo, an ſanctus illorum abbas, cujus fama laudabilis ad ipſius jam notitiam venerat, illum ſuſciperet, ſi ad ipſius contubernium accedere voluiſſet, illis quidem annuentibus, atque ipſum hoc perſuadentibus, ſponte ſe divina opitulante gratia quantocyus ad eos venturum, ut poſſit ſuum implere deſiderium: quibus argenteum ſcyphum obtulit, rogans, quod eum ſuſcipientes, domno abbati deferrent. Illi vero vaſis amplitudinem cernentes, pondus incuſant, viæ longioris impedimentum prætendunt, dicentes, non ſe poſſe tanta ſarcina gravari,*

viam-

a Cap. IIII.

viamque prolixi itineris impedire. Cumque in ſuſcipiendo eum precibus inſtaret, ajunt illi: Si ergo nos tantopere cogis, nec tuo vacuos munere prorſus abire permittis, præbe hujuſmodi quidpiam aliud, quod nos abſque viæ diſpendio levius pro tua devotione perferre valeamus. Quod ille audiens, vehementer admirari, ſtupere, ſecumque dicere cœpit: Qui ſunt iſti, qui dum pauperes egenique videntur, adeo, quæ ſunt mundi hujus, deſpiciunt, ut in optimo vaſe ferendo aſſumere vel minimum laborem contemnant? Nonne vere liberos, vereque dixerim eos beatos, qui tanta fortitudine ambitionis jugum ſuis e cervicibus excuſſiſſe, tantaque mentis excellentia vanam mundi pompam calcaſſe cernuntur? Unde ſuper hoc plurimum ædificatus, vehementius ad ſecularis pompæ contemptum ſuccenditur. Ad ſuam proinde eremum revertentibus fratribus, Petrus cœpit plurium in ſe periculum facere exercitiorum ſolitariæ vitæ, quæ didicerat ex monachorum ſupradictorum colloquio; tum alacer ſe itineri exponit, & eremum Avellanenſem petit: [a] *Ab hinc igitur*, proſequitur Laudenſis, *de ſua valde pollicitatione ſollicitus, prius cupit experiri, utrum cellulæ, quem audierat, laborem perferre ſufficeret. Quamdam itaque cellam ingreditur, in qua nimirum quadraginta diebus ad illius eremiticæ ſanctionis inſtar, non ſegniter exercetur. Qua ſcilicet experientia admodum roboratus, nil jam cœpit eremiticam illam auſteritatem pertimeſcere, immo toto eam affectu inbianter appetere. Tempore itaque optato ſuſcepto, quo videlicet id apte peragere præter ſcientiam ſuorum omnium poſſet, aſſumens ex ſuis bonis, quæ voluit, clam iter arripuit; cum ad eremum perveniſſet, deſiderium ſuæ mentis ſenioribus illis aperiens, in illorum conſortium ſe recipi devote popoſcit.* Tum ſubdit, quomodo ſtatim ab ipſa ſua inter fratres receptione monaſtica cuculla cum maxima ipſius Damiani admiratione indutus fuerit: [b] *Cui mox, quod ſalubriter poſtulat, gratanter permittitur, atque uni ex fratribus, pro novitiorum more, inſtruendus contraditur. Qui cum eum ad cellulam deduxiſſet, mox ut juſſus fuerat, lineis exutum, cilicioque indutum ad abbatem reduxit; quem abbas cuculla ſuperindui abſque mora præcepit. Ipſe vero ſuper hoc admirans, dicebat intra ſe: Quid mihi accidit? nonne debebam prius diſciplinæ hujus experimentum capere, ac poſtmodum ad ſuſcipiendum iſtum ultronee poſcens accedere? numquid valeo tam ſubito præventus obtemperare? cumque hoc ſecum ageret, extemplo in ſemetipſum reverſus increpare ſe cœpit vehementer, & dicere: numquid, ſi res poſceret, ut plecti capite pro Chriſto deberes, ita effugeres, obſtinatuſve reſiſteres? Quod factum eſt, nonne paulo ante conſtanter tibi omnia perpeti promittebas? Cur tam cito enerviter ſuccumbere non formidas? At ſi forte illud judicans noxium, iſtud admittas libentius, ut quo durius toleras, eo placidius in retributione ſuſcipiat.* [c] *His itaque propriis invectionibus reflexus, ſenioris præcepto illico acquievit, placiduſque gratanter obtemperavit.* Inſuper idem Damianus narrat [d] civem quemdam Ravennatem legis peritia ſtrenuum, & grammaticorum regulis competenter inſtructum ſecum ea occaſione conveniſſe, *ut ſi ego, ſimul & ipſe relinqueret ſeculum. Quid plura? Tandem ego ad converſionem veniens, ut ſponſio redderetur, exegi, ſed obtinere non potui. Ille quippe me gaudendo præmiſit, ſuaque veſtigia ſubſiſtens, artificioſe repreſſit. Non diebus vero multis poſtmodum, dum hunc adverſus levirum ſuum furentis animi livor accenderet, gladio repente percuſſa manus ejus obriguit; ſicque ſtupefacta manſit, ac rigida deinceps, ut bajulo ſuo magis eſſet oneri, quam virtuti. Jam itaque inutilis factus, mundum, dum abuteretur, abjecit; & non jam manceps, ſed cum Beniamin totus dexter, in ſancta uſque ad obitum converſatione permanſit.*

ANN. CHR. 1034.

a *Ibidem.*

b *Ibidem.*

c *Cap. v.*

d *Opuſc. xlii. cap. ii.*

ANN. CHR. 1034.

II. Sub quo abbate Avellanenſe? an Guidone Arretino? plura de Guidone.

NOMEN abbatis Avellanenſis, *cujus fama laudabilis ad* Damiani *notitiam venerat*, quique cuculla monaſtica ipſum induit, reticet Johannes Laudenſis, reticet etiam in ſuis opuſculis ipſe Damianus, ſed traditione, & etiam teſtimonio Fortunii & Jacobillii is putatur fuiſſe Guido Arretinus, celeber ille muſices magiſter, qui ſanctiſſime regeret per hæc tempora monaſterium Avellanenſe. Quibus tamen argumentis poſſit hoc demonſtrari, aqua hæret nobis, cum ea, quæ pertinent ad vitam viceſque Guidonis Arretini monachi, denſis omnino tenebris ſint reſperſa. Operæ itaque pretium facturos nos arbitramur, ſi certa ab incertis diſtinguentes, ea prius de Guidone proferamus, quæ tamquam indubia colliguntur ex duabus ipſius epiſtolis, quarum unam ſcripſit Michaeli Pompoſiano monacho, alteram vero Theodaldo epiſcopo Arretino, atque eſt nuncupatoria ſui Micrologi. Monachum fuiſſe Guidonem Arretinum clariſſime manifeſtant illa verba, quibus alter Guido, nempe Pompoſianus abbas, ut antiphonarium ejus vidit, extemplo probavit, ſuadens illi *monacho eſſe præferenda monaſteria*; demonſtrant etiam alia ipſiuſmet Guidonis Arretini verba: *Volo me monachum monachis præſtare.* Arretium pariter fuiſſe ipſius natale ſolum teſtatur Sigebertus in chronico dicens: [a] *Claruit hoc tempore*, ad annum nimirum 1028. *in Italia Guido Arretinus multi inter muſicos nominis.* Hoc ipſum affirmat poſt Sigebertum Trithemius, immo quotquot de Guidone egerunt. Familiaritas inſuper, quæ ipſum inter & Theodaldum epiſcopum Arretinum ceſſit, cui etiam librum ſuum dicatum eſſe voluit, a quo pariter Arretium evocatus fuerat, ut pueros *exercitium muſicæ artis* doceret; neceſſitudo demum Guidonis cum domno Petro Arretinæ eccleſiæ canonicorum præpoſito, quocum Romam adiit Johanni papæ XIX. ſui mirabilis inventi rationem expoſiturus, confirmant patriam Guidonis fuiſſe Arretinam urbem. Obiter adnotamus Petrum presbyterum, & Arretinæ eccleſiæ præpoſitum, Guidonis familiariſſimum, illum eumdem eſſe, quem ſubſcriptum legimus in pluribus privilegiis Theodaldi pro monaſterio Pratalienſi, quæ attulimus ad annos 1030. 1031. & 1033. *Vir* Petrus erat, ut ipſum celebrat idem Guido, *pro noſtri temporis qualitate ſcientiſſimus*. An ulterius fuérit Guido primis ſuis annis Pompoſianus monachus, videntur ſuadere quidem honorifica verba illa, quibus loquitur de Guidone Pompoſiano abbate, appellato ab ipſo ſuo *domno*, *viro Dei*, *& hominibus merito virtutis & ſapientiæ cariſſimo*, *quem ut patrem animæ videre* exoptabat; nexus etiam amicitiæ inter Guidonem Arretinum & Michaelem monachum itidem Pompoſianum, ad quem epiſtolam miſit; ſanctus quoque amor, quem Guido gerebat erga *domnum Martinum priorem ſacræ congregationis*, quem ſuum maximum adjutorem nominat, atque plurimum ſalvere jubet; dulcis demum memoria fratris Petri Pompoſiani *ſuo lacte*, ut ait, *nutriti non ſine labore maximo*. Accedit & ſcriptor vitæ ſancti Guidonis Pompoſiani abbatis, qui inter abbates, quos beatus vir ſibi ſuffecerat, ultimo loco enumerat, *qui admirabilis ejuſdem etiam nominis eligitur Guido*; is an noſter fuerit, dubitari poteſt. Hæc tamen, ut ingenue fateamur, tanti non ſunt, ut evincant Guidonem in Pompoſiano monaſterio monaſticum ſchema induiſſe, cum potuerit Pompoſianos diligere, ipſiſque multum deſerre, quin conmonachus ejuſdem cœnobii fuerit. Martinus autem prior ſacræ congregationis, quem appellat, potuerit quidem eſſe celeber ille eremitarum pater, & olim Pompoſianus abbas, ſub quo Guido Pompoſianus ſimiliter abbas Deo ejuſque monaſterio ſe devovit; ſed veriſimilius erat alter Martinus ejuſdem cœnobii prior ſub Guidone abbate. An vero, poſt inventam muſicalem artem mirabilem, in Pompoſiano

mona-

[a] *Piſtor. T. I. pag. 831.*

Digitized by Google

monaſterio Guido Arretinus, ut monachus, vitam traxerit, vel apud Pompoſiam retentus fuerit, ut credidit Mabillonius, non demonſtratur ex ſuaſoriis illis verbis Guidonis Pompoſiani, quæ uſurpat Arretinus in epiſtola ad Michaelem: *Monacho eſſe præferenda monaſteria, epiſcopatibus Pompoſiam, quod modo eſt per divinam gratiam & reverentiſſimi Guidonis induſtriam in Italia primum*; quæ verba commode ita poterunt explicari, ut quandoquidem Guido monachus in epiſcopatibus vitam ſuam eatenus traxerat, pueros clericos inſtructurus in nova diſciplina; id quod præſtiterat Romæ, præſtiterat etiam Arretii, impoſterum derelictis epiſcopatibus, ſe converteret totum potius ad monaſteria, & utpote monachus monachos doceret muſicen, non vero ut monaſticam vitam arriperet in Pompoſiano cœnobio, & leges Pompoſianas obſervaturus ad idem monaſterium convolaret. Proſequitur enim Guido Arretinus in eadem epiſtola ad Michaelem: *Tanti itaque patris*, Guidonis abbatis, *orationibus flexus & præceptis obediens, prius auxiliante Domino volo hoc opere tantum & tale monaſterium illuſtrare, meque monachum monachis præſtare, cum præſertim ſimoniaca hæreſi modo prope cunctis damnatis epiſcopis timeam in aliquo communicari. Sed quia ad præſens venire non poſſum, interim tibi de inveniendo ignoto cantu optimum dirigo argumentum*. Quinimmo ex his deduci poſſe videtur, Guidonem Arretinum in ſuo juventutis flore Pompoſiani monaſterii diſciplinæ ſe non ſubjeciſſe; non enim ſuaſus, ſed jure ad ſuum monaſterium poſtulatus & revocatus fuiſſet a Guidone Pompoſiano ſuo abbate. ANN. CHR. 1034.

Antequam progrediamur, ad rem noſtram erit animadvertere, quibus annis præterpropter illigari queant tum epiſtola Guidonis Arretini ad Michaelem Pompoſianum, tum nuncupatoria Micrologi Theodaldo Arretino epiſcopo; illa ſcripta fuit, poſtquam Romam una *cum Gregorio Mediolanenſe abbate*; Pezius ex codice San-emmeramenſi legit *Grimoaldo reverentiſſimo abbate*, melius forte cum Gothefredo abbate tunc Ambroſiani monaſterii, & ſimul *cum Petro Arretinæ eccleſiæ canonicorum præpoſito* perrexerat, invitatus *tribus nunciis a ſummæ ſedis apoſtolicæ Johanne, qui modo Romanam gubernat eccleſiam*. Johannis nomen legitur in codice Willingenſi optimæ notæ, ex quo epiſtolam hanc profert [a] Mabillonius, & in illo ſancti Emmerammi apud Pezium, [b] quæ lectiones præferendæ ſunt magis, quam illa Baronii, [c] qui legit id contigiſſe ſub Johannis anteceſſore Benedicto papa VIII. Porro Johannes XIX. ſedit ab anno 1024. uſque ad annum 1033. quare circa annum 1026. exiſtimat idem Mabillonius ſcriptam epiſtolam Guidonis ad Michaelem. Theodaldus pariter in Arretina eccleſia ſedit ab anno 1023. uſque ad annum 1036. & ut ait idem Guido, *mirabili ſchemate* eccleſiam beati epiſcopi Donati & martyris jam perfecerat, de qua etiam auctor *enarrationis eorum, quæ perverſe geſta ſunt a cuſtodibus eccleſiarum ſancti Stephani & ſancti Donati*, qui ſcripſit circa annum 1092. apud [d] Muratorium habet: *Iſte*, nempe Albertus epiſcopus Arretinus, *a fundamentis eccleſiam conſtruxit, eamque ad medietatem deduxit, ſed morte præventus ſucceſſor quidam Theodaldus perfecit*. Quare ad eadem circiter tempora, nempe ad annum 1026. ſuum quoque Micrologum Theodaldo dicavit Guido. In eo pariter codice, quo uſus fuit Baronius, legitur ad calcem: *Explicit Micrologus Guidonis ſuæ ætatis anno trigeſimo quarto, Johanne vigeſimo Romanam gubernante eccleſiam*. Johannes XX. idem putari debet ac Johannes XIX. utroque numero a variis auctoribus donatus, ſub quo vixit epiſcopus Theodaldus; ergo Micrologus confectus fuit a Guidone ante annum 1033. quo Johannes Romanus pontifex exceſſit e vivis. Iis admiſſis, etiam Guidonis Arretini exilium, quod ſubiit mul-

[a] *Annal. T. IV. p. 324.*
[b] *Cod. Diplom. col. 223.*
[c] *Ad ann. 1022.*
[d] *Antiq. medii ævi T. V. col. 217.*

Ann. Chr. 1034.

multorum invidia, & de quo idem ipſe teſtatur in epiſtola ad Michaelem dicens: *Inde eſt, quod me vides prolixis finibus exſulatum*, referendum eſt ante has epiſtolas, & conſequenter ante annum 1026. Ex quo loco exſulaverit, non eſt compertum; compertum utique eſt Guidonem in exilium pulſum ſeceſſiſſe in remotum locum, ut quieti & contemplationi indulgeret: id ipſe fatetur in epiſtola præfixa Micrologo; vocatus enim fuit a Theodaldo pro erudiendis pueris, *dum ſolitariæ vitæ*, ait, *ſaltem modicam exequi cupio quantitatem*. At quo in loco ſolitariam elegit manſionem? Putant auctores noſtri, inter quos Fortunius, Ractius & Grandius [a] primas tenent, ipſum ſe abdidiſſe in monaſterium Fontis-avellanæ, ubi vicarius & coadjutor poſt aliquod tempus, ad annum ſcilicet 1030. conſtitutus a Lodulpho conditore ejuſdem monaſterii, ſed eremi ſancta otia quærente, obierit demum anno 1050. die XVII. maji. In antiquo catalogo priorum Avellanenſium ſcripto ſeculo XIV. ſucceſſor Lodulphi legitur anno 1000. Julianus, Juliano ſuffectus dicitur anno 1009. Johannes, Johanni vero ſucceſſiſſe anno 1025. Guido, quem poſtea exceperit Petrus Damianus. Buccellinus in menologio Benedictino ſub eadem die decima-ſeptima maji de Guidone hoc profert elogium: „ Beatus Guido Arretinus, abbas ſanctæ „ Crucis Avellanæ, muſicæ dogma Ut Re Mi Fa Sol La deprompſit, „ & eccleſiæ univerſæ inſigne univerſum dedit. “ Caſimirus Oudinus in ſuo [b] commentario de ſcriptoribus eccleſiaſticis, exſcribens Antonium Poſſevinum ex ejus Apparatu ſacro, „ Guido, ait, Arretinus in Italia mo„ nachus primum, tum poſtea abbas ſanctæ Crucis Avellanæ eodem tem„ pore claruit, novam addiſcendæ muſicæ rationem invenit “; & poſt aliqua: „ idem nempe Poſſevinus tomo II. verbo *Micrologus*, ita ejuſdem „ meminit: Micrologus, qui hactenus hoc nomine tamquam anonymus „ circumlatus eſt, fuit ipſe Guido abbas ſanctæ Crucis Avellanæ, qui fi„ guratum compoſuit cantum. “ In eo tamen falluntur Poſſevinus, & qui eum exſcribit, Oudinus, quod monaſterium ſanctæ Crucis Avellanæ prope Arretium Etruriæ civitatem conſtituunt. Trithemius etiam fallitur, qui librum contra Berengarium a Guidone Arretino ſcriptum fuiſſe dicit, eumque Crucis ſancti Leutfredi ſeu Audoeni monachum facit, ut obſervat etiam [c] Mabillonius. Fallitur nimirum, cum Guido Arretinus ante Berengarii tempora floruerit, & inſuper Italus fuerit, neque umquam monachum induerit in Galliis, ubi erat cœnobium Crucis ſancti Leutfredi. In errore tamen aliquod veritatis indicium enitet. Cum enim ſanctæ Crucis monachum vel abbatem fuiſſe Guidonem Arretinum legiſſet in veteribus ſcriptoribus Trithemius, tribuit notiori ſibi monaſterio, quod conveniebat monaſterio ſanctæ Crucis Avellanæ ſibi minus noto. Trithemium exſcribunt Eiſingrenius, Dupinius, & fere quotquot extra Italiam poſiti de Guidone Arretino verba faciunt. Quid porro dicendum? Ipſe Guido præter ſolitariam vitam, cui tunc vacare diſpoſuerat, aſſerit domicilium ſuum fuiſſe in locis alpeſtribus, nam poſt enarratam approbationem, quam ſui antiphonarii fecit Johannes XIX. ſubdit in eadem epiſtola ad Michaelem. *Quid plura? Infirmitase cogente Romæ morari non poteram vel modicum, æſtivo fervore in locis maritimis, & nobis alpeſtribus minante excidium*; tamquam ſi diceret, homini, qui in præruptis & excelſis montibus, ubi frigiditas aeris eſſe ſolet, degere conſueverat, valde nocebat fervor æſtivus urbis Romanæ a mari parum diſſitæ. Quæ verba monaſterio ſanctæ Crucis Avellanæ in montano & alpeſtri ſitu poſito optime quadrant. Domnizo [d] pariter in libro I. de vita Mathildis laudans Theodaldum epiſcopum, & Guidonem ob Micrologum illi dicatum hæc verſibus de ipſis cecinit:

Muſica

a *Diſſert. IV.*

b *Tom. II. col. 600.*

c *Annal. Tom. V. p. 326.*

d *Cap. v.*

Digitized by Google

Muſica ſeu cantus iſtum laudare Tedaldum
Non ceſſant: ſemper renovantur eo faciente. Ann. Chr. 1034.
Micrologum librum ſibi dictat Guido, peritus
Muſicus, & monachus, necnon eremita beandus.

Optime autem intelligitur, cur *eremita beandus* dicatur Guido Arretinus a Domnizone, eo quod nimirum, præter monaſticam, elegerat perfectiorem vitam eremiticam, quæ tunc temporis rigida diſciplina obſervabatur in monaſterio Avellanenſi. In ejuſdem cœnobii refectorio viſebatur tempore Jacobillii, & viſitur etiam hodie ipſius imago cum hac epigraphe: *Beatus Guido Arretinus inventor Muſicæ*. Adderemus hic loci cogitatum noſtrum. Cum dicat Guido in ſua nuncupatoria, præter ſolitariæ vitæ, cujus ſaltem modicam exequi cupiebat quantitatem, plura loca mutaſſe, & *cum me*, inquit, *& naturalis conditio & locorum mutatio communis utilitatis diligentem faceret, cœpi jure cogitare aliam muſicam pueris tradere*, cum ſcilicet hæc dicat, in animum induceremus noſtrum, ipſum ad tempus expertum fuiſſe vitam eremiticam etiam in Camaldulenſi eremo, quæ recens fuerat in patrio ſuo ſolo Arretino fundata, & ex qua intelligeremus, quomodo facili negotio potuerit a Theodaldo epiſcopo evocari ad pueros erudiendos. Reperimus, quod in Camaldulenſi eremo anno 1033. *Guido frater minimus Petri venerabilis eremite juſſione dictavit, petiit & impetravit* ab eodem epiſcopo donationem ad favorem ejuſdem eremi, de qua jam egimus anno ſuperiori. Sed hæ meræ noſtræ conjecturæ. In *chronico Hermanni Corneri, ubi citantur loca ex Helmoldo vel Arnoldo, quæ tamen apud eoſdem, quales extant vel plane non, vel aliter leguntur*, edito in Tomo II.[a] ſcriptorum Brunſvicenſia illuſtrantium, cura Godefridi Wilielmi Leibnitzii, habemus Hermannum Bremenſem archiepiſcopum *cuidam Mackoni tamquam vicedomino eccleſiam ſuam* commiſiſſe, *qui parvipendens omnia, quæ in archiepiſcopatu invenit, quemdam Guidonem muſicum Bremam adduxit, cujus induſtria melodiam & clauſtralem diſciplinam emendavit*. Tempora concordant, nam Hermannus *virgam paſtoralem accepit a Conrado rege Romanorum, & pallium a Benedicto papa promeruit anno Domini* M. XXXII. *& ſedit tribus annis*; ſed nemo unquam dixerit Guidonem Arretinum Bremam uſque permeaſſe. Plures Guidones muſici recenſentur floruiſſe ſeculo præterito & præſenti in amplis collectionibus rerum Germanicarum.

a Pag. 745.

Atque hæc de Guidone Arretino occaſione ejus abbatis, a quo monaſtica cuculla indutus fuit Petrus Damianus; epiſtolas ſupramemoratas, quarum fragmenta attulimus, integras producimus denuo ex Baronio, Mabillonio & Pezio in Appendice. Sed vel Guido fuerit, vel alius abbas ille, qui Damianum excepit in ſuo Avellanenſi cœnobio; *Sanctum* appellant Johannes Laudenſis, imo ipſe Petrus Damianus. Cur autem ab utroque præfectus cœnobii Avellanenſis titulo decoratus fuerit *abbatis*, dum conſtat præpoſitos ejus familiæ vocatos fuiſſe ante hoc tempus & ſubinde priores, crediderimus aliquos abbatis, aliquos prioris obtinuiſſe honorem; temporis vero proceſſu, & præſertim a præſulatu Petri Damiani vocatos ſemper fuiſſe priores uſque ad Ubaldum, qui primus obtinuit abbatialem dignitatem & titulum circa annum 1325. Certe in opuſculo[b] *de variis miraculoſis narrationibus* Deſiderio Caſinenſi abbati inſcripto a Damiano mentio fit de Johanne olim priore Avellanenſi. Is aut erat prior & tamquam abbas, aut eodem modo erat prior, quo Martinus vocatur *prior congregationis* ſub Guidone abbate Pompoſiano.

b Opuſ. XXXIV. cap. VI.

Quan-

ANN. CHR. 1034.

Quandoquidem autem Johannis prioris mentionem ingeſſimus, neque divinare valemus, quo tempore officium illud geſſerit, quia in maximis tenebris deliteſcit hiſtoria Avellanenſis monaſterii uſque ad Petrum Damianum, ſuum, ut ita dixerimus, ſecundum conditorem & parentem, hiſtoriam, quam de eodem narrat idem Damianus, hic ſubjungimus: *In hac eremo Fontis Avellani, ubi nunc habito, prior quidam fuerat, nomine Johannes, qui lentis quibuſdam infirmitatibus macilentus videbatur ſemper & gracilis. Hac itaque ſui corporis imbecilla tenuitate confiſus, ſæpe jacens in lecto completorium decurrebat. Accidit autem, ut dæmoniacus quidam non procul abeſſet, qui multa hominum ſecreta, & obſcenos actus impudens propalaret. Cumque præfatus Johannes dæmonem exire præciperet, & quibuſdam exorciſmi quæſtionibus flagellaret; tunc, ait, ille es, qui ſub cotto* (intelligitur ſtragulum, quo cooperitur lectus) *quotidie Completorium inſuſurras, & modo me quaſi ſanctus ejicere, & juris mei vaſculum de meo vis dominio liberare? Hoc audito frater erubuit, quia rei veritatem etiam per mendacii recognovit auctorem.* Ceterum etiam priores eremi Camaldulenſis aliquando vocati fuere abbates, ut videbimus ad annum 1036.

IV. Uſus induendi veſte monaſtica novitios ipſis diebus receptionis.

QUOD autem ſine prævio experimento cuculla monaſtica indutus fuerit Petrus Damianus, id demonſtrat tunc temporis ſcrupuloſiores non fuiſſe abbates in obſervanda [a] ea parte regulæ ſancti patris Benedicti, qui per annum probationem in veſtibus ſecularibus exigit a Novitio. Cetera vero ipſius regulæ præcepta adamuſſim adimpleta fuere in Damiani receptione; nam & ipſe *deſiderium ſuæ mentis ſenioribus illis aperiens in illorum conſortium ſe recipi devote popoſcit; & uni ex fratribus pro novitiorum more inſtruendus contraditur: & ad cellulam*, intellige novitiorum, *ductus fuit*: quæ tria ſanctus pater præſcribit in ſua regula. Facile quapropter ea diſpenſatione abbas Avellanenſis uſus fuit, quia Damianus ſponte, antequam ad monaſterium accederet, periculum jam fecerat virium ſuarum, & *ad eremiticæ ſanctionis inſtar non ſegniter quadraginta diebus* ſe exercuerat. Ad hæc eadem tempora etiam Johannes-Gualbertus, qui ad monaſterium ſancti Miniatis confugerat, ut Deo ſe devoveret, timente abbate iram ejus patris, neque eum veſte monaſtica induere audente, *cernens unius fratris cucullam tunc ſeorſim poſitam, tollens eam, eccleſiam feſtinanter ingreditur, comam primo ſibi totondit, ac deinde cucullam altari reverenter ſuperpoſuit, eamque lætanter induit*, ut ait in ejus vita Atto, neque per annum ſecularia indumenta geſtavit. Quid ſimile egerat Guido Pompoſianus moræ impatiens, remque dilatam in craſtinum graviter ferens. Ipſi noſtro parenti Romualdo monachi Claſſenſes, ſuffulti patrocinio Honeſti archiepiſcopi, *ſanctæ converſationis habitum tradunt*, anni periodum non expectantes. Petrus Urſeolus in itinere conſtitutus, antequam ad Cuxanenſe cœnobium perveniret, tonſus & indutus fuit lebete; Adalbertus Pragenſis epiſcopus triduo ſacræ hebdomadæ tirocinium abſolvit, & prope infinita exempla adducere poſſemus ſecularium cucullatorum ipſa petitionis die vel proximis diebus.

[a] *Cap.* LVIII.

V. Guido ep. Volaterranus benefactor monaſt. SS. Juſti & Clementis.

GUNFREDO Volaterrano epiſcopo ſucceſſit hoc veriſimiliter anno Guido. Emendandus eſt Ughellius, qui in ſerie Volaterranorum epiſcoporum poſt Benedictum, quem ſtatuit uſque ad annum 1015. Widonem ejus nominis II. floruiſſe aſſerit uſque ad annum 1026. [b] Widoni autem ſucceſſiſſe Gauſridum, quem ait vixiſſe anno 1034. XVII. kalendas junii indictione II. quo ipſo tempore quædam bona commutat cum quodam Gerardo; Gaufrido vero ſuffectum fuiſſe Eumancium, Eumancio autem Widonem ejuſdem nominis III. Sed quidquid ſit de Widone ſecundo ante

[b] *Ital. ſac. T.* I. *col.* 1434.

te

te Gaufridum, vel Gunfredum, Guido, qui vixit poſt Gunfredum, in confirmatione bonorum monaſterii ſanctorum Juſti & Clementis hujus anni iis verbis utitur in ſuo privilegio, quibus clare indicat, Gunfredum fuiſſe ſui ipſius immediatum prædeceſſorem. Ait enim: *Quamvis precipuorum veneratione confeſſorum* (Juſti nempe & Clementis) *locus fuiſſet eximius, uſque tamen ad noſtri predeceſſoris felicis memorie Gunfredi tempora incultus jacuit, & inordinatus permanſit. Prelibatus igitur antiſtes monaſterium ibi fieri decrevit, adbibitiſque in eodem loco fratribus, & venerabili abbate conſtituto, qui uſque ad noſtra tempora Domino juvante perdurat, vite neceſſaria, in quantum valuit, ſtudioſe miniſtrare curavit, qui quouſque vixit, prediis aliiſque muneribus novi monaſterii paupertatem fovit. Et quoniam queque fuerant neceſſaria, mortis meta interveniente, explere non valuit, mihi, qui ſucceſſionis cathedram in prefata eccleſia tenere videor, ad ſacri loci reparationem atque augmentum, credo relictum fuiſſe a Domino; non enim diffido me participem fore tante remunerationis, ſi adjutorium impendere ſatago tam ſacre venerandeque ordinationi*. Chartam produxit [a] Fortunius noſter, & ex ipſo integram in Appendice damus. Ad calcem habetur: *Actum anno* M. XXXIIII. & Fortunius more ſuo forte omiſit ceteras chronicas notas, quæ in autographo legebantur. In concilio Romano anni 1037. in quo Andreas epiſcopus Peruſinus renunciat omni juri, quod prætendebat in monaſterium ſancti Petri ejuſdem urbis apud Ughellium & Labbeum [b], inter ceteros ſubſcriptus reperitur: *Gotifredus Volterrenſis epiſcopus*. Facile nomen epiſcopi illius ſcriptum fuit per literam initialem G. & cum proxime ad ea tempora viveret Gunfredus, qui & Gaufridus, & potuit etiam dici Gotifredus, creditus fuit ipſe anno 1037. epiſcopus Volaterranus, licet litera G. deſignare æque poſſet Guidonem, Gunfredi ſucceſſorem. Certe Guidonis Volaterrani epiſcopi charta in favorem monaſterii SS. Clementis & Juſti data eſt inter annos 1033. & 1039. cum in ipſa ſe bonorum cœnobii confirmationem facere dicat *pro anima Benedicti ſummi pontificis & univerſalis pape*, qui creatus fuerat Romanus pontifex anno 1033. atque *pro ſalute anime Conradi ſereniſſimi imperatoris auguſte memorie ſenioris mei*, qui obiit anno 1039. *necnon pro ſalute Henrici glorioſiſſimi regis filii ejus* &c. Nihil proinde eſt, cur in dubium revocetur Fortunii fides, & charta pro legitima eſt habenda.

ANN. CHR. 1034.

a *Hiſtor. Camald. Par. II. pag.* 56.

b T. XI. col. 1283.

VI. Maurilius monachus Fiſcamnenſis fit eremita.

MAURILIUS natus Remis vel Moguntiæ; utrumque enim aſſerit variis in locis ſuæ hiſtoriæ Ordericus Vitalis, [c] *nobilitate generis conſpicuus*, Fiſcamnum & quidem ſub Willielmo abbate Divionenſe, ut hoc poſtremum exiſtimavit [d] etiam Mabillonius, ſe olim receperat, in quo monaſterio *ſancte multo tempore vixit, ceteriſque exemplum ſanctitatis exhibuit*. Sed perfectioris vitæ deſiderio flagrans, abbatis ſui conſenſu impetrato, poſt mortem Willielmi, Gallia relicta Italiam petiit una cum Gerberto ſocio ſuo, cui poſtmodum collata fuit abbatia ſancti Wandregiſili, & in Italia conſtituti ambo *anachoretici rigoris commilitio* ſe addixerunt. Id nullibi melius præſtari potuiſſe a Maurilio conjicimus, quam in florentiſſima tunc eremo Camaldulenſi, vel in aliis a Romualdo in Thuſcia conſtructis anachoretarum habitaculis. Hujuſce enim ſolitudinis amplexandæ auctor inprimis ipſi fuiſſe videtur Johannelinus abbas Fiſcamnenſis & Willielmi ſucceſſor, qui Ravennæ natus, & olim eremita in patrio ſolo ſub ſolitariæ vitæ magiſtris prius, deinde ſub Willielmi Divionenſis diſciplina enutritus fuerat; mutuo ergo colloquio potuit Johannelinus Maurilio exponere ritus, & perfectionem eremiticæ converſationis cum obedientia conjunctæ, quam Romualdus inſtituerat, ipſumque ſeverioris jam vitæ ſtudio

c *Lib. IV. p.* 507. & *lib. V. p.* 567. *ap. Ducheſn. Hiſt. Norman.*

d *Sec. V. P. II. p.* 252.

accen-

Digitized by Google

ANN. CHR. 1034.

accenſum ad eam capeſſendam magis magiſque inflammare. Alio argumento ſuadetur Maurilium ſingulari, & ab hominum conſortio remotæ vitæ incubuiſſe in Thuſcia; nam [a] *defuncto abbate Florentinenſis eccleſiæ, quæ in honore beatæ Mariæ ſemper virginis conſtructa eſt, elegit eum marchio Bonifacius vir nobilis & potentiſſimus, & ita licet invitus, bonorum tamen virorum admonitionibus ſuperatus, abbas ejuſdem loci ordinatus eſt, ubi multo tempore ſubditos pro poſſe ſuo ſancte & regulariter rexit*; ita monachus anonymus cœnobii ſancti Audoeni apud Mabillonium. Cum ergo aſſumptus fuerit Maurilius ad abbatiam Florentinam regendam, veriſimiliter putandum eſt ipſum non multum ab ea urbe diſtantem eremum inhabitaſſe, quod accommode intelligi poteſt de Camaldulenſi ſolitudine. Si id factum fuit ſub Bonifacio marchione, ergo ante annum 1052. qui extremus fuit vitæ Bonifacii, vocatus fuit ad regimen abbatiæ Florentinæ Maurilius, multoque magis ante id temporis eremiticæ vitæ ipſius profeſſio & exercitium ſunt ſtatuenda. Alia vero ex parte anno 1034. eamdem abbatiam Florentinam adminiſtrabat Petrus; ipſo enim anno Petro Conradus confirmat diplomate apud Puccinellium [b] hoſpitale quoddam ad uſum pauperum; ergo poſt eum annum Maurilii regimen eſt auſpicandum. Sed, ait [c] Mabillonius, ſi Petrus Florentini cœnobii abbas idem eſt cum Petro illo, cui Petrus epiſcopus Florentinus eccleſiam ſancti Proculi anno 1064. contulit, vix ullus relinquitur locus Maurilio. Verum ex eodem Pucinellio [d] intelligimus Petrum abbatem anno 1064., qui etiam nominatur abbas anno 1061. in judicato Beatricis duciſſæ pro quibuſdam terris, appellandum eſſe Petrum ſecundum, & inter primum & ſecundum alios locandos eſſe abbates, potiſſimum *Benedictum* quemdam *fratrem Bonifacii*; quapropter locus poteſt eſſe intra id temporis ſpatium etiam Maurilio. Sed jam audiamus elogium, quod Guillelmus Pictavienſis auctor æqualis, in libro de geſtis [e] Guillielmi ducis, texit Maurilio, ejuſque ſocio Gerberto: *Ambo hi in ætate florentiſſima Divinitatem, & quam Divinitas largitur beatitudinem ſpeculati, alio multòque perſpicaciori mentis acumine, quam Plato, nuda profeſſione impedimenta rerum temporalium evaſere, deſpicantes mundanæ philoſophiæ vehementi applicatione a ſe amata gymnaſia, patrii ſoli dulcem arriſum opibus ac generoſitate claram parentelam, ſpem ſublimium proventuum. Sic animo victore expediti nunc ſub jugo cœnobiorum, nunc in eremi lucta æmulis Maccbabæorum decertabant ſudoribus, pro interminabili & liberalitate & quiete omnem extremitatem, nullam prælationem in exilio mundi prætereuntis ambientes*. Pariter monachus anonymus monaſterii ſancti Audoeni in geſtis archiepiſcoporum Rotomagenſium apud [f] Mabillonium, hæc de Maurilio habet. *Maurilius ſuccenſus amore cæleſtis patriæ cuncta, quæ mundi ſunt faſtidiens, monaſticam vitam appetiit, ſicque Fiſcamnenſe cœnobium adiens monachus ibi effectus eſt, in quo ſancte multo tempore vixit, ceteriſque exemplum ſanctitatis exhibuit. Denique igne divini amoris exæſtuans, actiorem vitam eligens, licentia ab abbate, qui eccleſiæ præerat, accepta, Italiam petiit, eremique cultor ſolitariam vitam ducens, opere manuum vixit*.

Verum Maurilius poſt eremiticam vitam, & poſt aliquod tempus, quo monaſterio Florentino præfuit, b diſciplinæ rigorem male habitus a monachis Florentinis urbem illam paullo poſt deſeruit, & *tempore Johannis abbatis compatriotæ ſui* (ita [g] Ordericus, qui Johannem compatriotam Maurilii appellat, eo quod Maurilius in Italia aliquandiu verſatus fuerit) *Fiſcamnum venit, ibique ſtabilem ad cultum ſummæ & individuæ Trinitatis habitationem ſibi elegit*. *Fiſcammum rediit*, ait monachus ſancti Audoe-

[a] Mabill. Analect. T. II. p. 439.
[b] Pag. 248.
[c] Annal. T. IV. p. 821.
[d] Pag. 249.
[e] Apud Duchesn. hiſt. Norm. pag. 195.
[f] Analector. T. II. pag. 439.
[g] Lib. V. p. 567.

Digitized by Google

Audoeni, *in quo ſancte, uſquequo in epiſcopatu inthronizatus eſt, vixit*, uſque nimirum ad annum 1055. quo depoſito Malgerio archiepiſcopo Rotomagenſi in ſynodo Lexovienſi, ejuſdem *ſynodi decreto eccleſiaſtica electione aſſumpto, metropolitanam ſedem*, hoc eſt Rotomagenſem, *Maurilio Fiſcamnenſi monacho multis virtutibus excellenti* traditam fuiſſe ſcribit Guillielmus Gemeticenſis libro VII. [a] hiſtoriæ Normannorum. Similia habent Guillielmus Pictavienſis, [b] Ordericus, auctor chronici Rotomagenſis apud [c] Labbeum, & alter auctor chronici Cadomenſis apud Du-cheſnium [d] in hiſtoria Normannorum. Obiit vir ſanctiſſimus meritis plenus & annis anno 1067. in ſua Rotomagenſi eccleſia.

a *Capit.* XXIV. *pag.* 281. *apud Du-Cheſn.*

b *Lib. VII. p.* 657.

c *Novæ Biblioth. T. I.*

d *Pag.* 1017.

VII. Placitum Ravennas, cui interfuit Lambertus abb. S. Apollinaris.

RURSUS hoc anno placito, quod tenuit Gebehardus archiepiſcopus Ravennas, reperitur interfuiſſe Lambertus abbas ſancti Apollinaris in hiſtoria Ravennate Rubei. [e]

In nomine Domini. Temporibus domni Benedicti ſummi pontificis & univerſalis pape in apoſtolica ſacratiſſima beati Petri apoſtoli Domini ſede tertio (melius legendum *ſecundo* credit Muratorius in annalibus) *ſitque imperante domno Chonrado piiſſimo perpetuo auguſto imperatore, in Italia vero anno octavo* XXV. *menſis junii indictione* II. *in loco, qui dicitur Stornatunus, in tentorio domni Gebehardi ſacratiſſimi Ravennatis prædeſtinante Deo archiepiſcopi. Dum adeſſent quidem optimi atque honeſtiſſimi, necnon bone opinionis & laudabilis fame viri, quorum nomina hec ſunt, id eſt domnus Lambertus per Domini miſericordiam monaſterii ſancti Apollinaris, quod vocatur ad Claſſe, abbas, & Vuido Dei gratia monachus & dudum monaſterii ſancte Marie, quod vocatur ad Pomposiam, abbas, & Bonifacius comes, & Hugo comes quondam Hubaldi comitis filius, atque Petrus inclytus dux, & Johannes dux nobilis, & Theodaldus Deo annuente illuſtriſſimus vicedominus, & me preſente Rodulfo Ravennate Chriſti miſericordia tabellione & aliis, in noſtra predictorum preſentia refutavit Ugo nobilis comes Bononienſis per virgam, quam manibus detinebat, domno Gebehardo reverentiſſimo prefato archiepiſcopo, ſueque Ravennati eccleſie & ſuis ſucceſſoribus in perpetuum comitatum integrum Faventinum cum omnibus angariis, atque portaticis ſeu ripaticis ſive fodris, necnon publicis functionibus atque teloneis omnibus ad prefatum comitatum Faventinum pertinentibus vel ſubjacentibus. Et tunc jam dictus domnus Gebehardus predicte eccleſie archipreſul, hec ita accipiens, & illico inveſtivit prenotatum Ugonem comitem Bononienſem de medietate jam nominati comitatus Faventini cum omnibus ad ipſam medietatem pertinentibus in beneficio. Hoc factum eſt ſub die menſeque & indictione* II. *ſupraſcriptis*. De Lamberto abbate ſancti Apollinaris ad annum 1037. rurſus occaſio loquendi ſe exhibebit.

e *Lib.V.p.*280.

VIII. Chartæ ſpectantes ad abbatiam Montis-Chriſti.

AD annum 1021. conjecturas noſtras protulimus, cur Rollandum comitem & dominum Corſicæ vel eumdem putaverimus cum Raynaldo marchione Corſicæ, de quo ad eum annum verba fecimus, vel ſi alius fuit, ipſum quoque circa hæc tempora vixiſſe exiſtimaverimus. Chartam eo loci memoravimus ipſius Rollandi ſumme vitiatam in notis chronicis, ſpectantem ad abbatiam ſancti Mamiliani Montis-chriſti, utpote quæ refert annum *Dominice incarnationis ſeptenum centeſimum decimum nonum indictionem ſecundam*. Indictio ſecunda conjungitur cum annis 1019. & 1034. Ad illum proinde vel ad hunc annum reſtituenda eſt charta, cum, ut alibi monuimus, inſtrumenta omnia præferentia ſextum, ſeptimum & octavum ſeculum, & pertinentia ad eam abbatiam, aſſignanda videantur ſeculis decimo & undecimo. Quid charta contineat, opportunitate data, ad annum

Digitized by Google

Ann. Chr. 1034.

1021. diximus. Hic loci ipſius mentionem rurſus facimus, quia ſub anno præſenti 1034. eam cdimus in Appendice, deſumptam ab exemplaribus, quæ aſſervantur in monaſterio ſancti Michaelis de Burgo Piſarum.

IX. Aliæ Victorianæ & Prataleuſes.

Actoni abbati ſancti Victoris de Cluſis ſucceſſerat vel anno præterito, vel præſenti Urſus, cui Johannes & Petrus filii quondam Aſterii donationem de re proprietatis eorum faciunt: *Anni mille treinta & quartum & regnante domno Corradu magnu imperatore providentia imperator augustus anno ejus ſeptimum, & die menſe julii per indiccione ſecunda*. Charta ex archivo ſanctæ Catharinæ de Fabriano a nobis deprompta datur in Appendice.

a §. Promiſſio 3. A. 1. 29.

b §. Renuntiatio 2. A. 1. 32.

Prataliense monaſterium & Sizonem ejus abbatem (is eſt Sigizo ſeu Sigifridus) ſe non moleſtaturum pro terra in loco *Argognano* promittit [a] Petrus quondam Johannis *anno ſeptimo Conradi imperatoris indictione ſecunda menſe julio*; & menſe februario [b] Corbizus, Teudicius & Gutizus fratres olim Berardi reſutaverant eidem monaſterio portionem terræ, quæ eſt in vocabulo *Rupinata*, quæque Berardo eorum patri & Reinerio fratribus adjudicata antea fuerat a Bonizo presbytero. Hæc in ſummariis Baroncinii.

Ann. Chr. 1035.

X. Exercitia & auſteritates Petri Damiani in ipſis primordiis vitæ monaſticæ.

c Cap. v.

Quam ſerio mundo ejuſque deliciis omnibus valedixiſſet Damianus, declaravit ipſe ſtatim ab initio ſuæ converſionis; nam *aſſumpto habitu*, ait Laudenſis, [c] *tanto protinus fervore ſuccenditur, ut corporea cura contempta, ſola, quæ ſunt ſpiritus, appeteret, carnem ſpiritui totis viribus ſervire compelleret, delicata vel ſumptuoſa cuncta reſpuens, aſpera quæque & contemptibilia requireret. Porro, quod dico, hoc intueri vales exemplo. Dum hic eſſet aliquando cum ſuo profecturus magiſtro, molliorem ſcapularem inducere, atque pulchriorem, quam affectaret, equum aſcendere juſſus eſt. Rogare itaque magiſtrum ſummiſſis cœpit precibus, ne ſibi hoc dignaretur præcipere, quod ipſe nimirum, velut indecens, abhorreret. Magiſter vero ejus precibus acquieſcere nolebat, ne vilipendere videretur diſcipulum, quem diligebat tamquam unicum, ſi ſic eum juxta ſuum deſiderium, ſecum permitteret incultum procedere. Diſcipulus autem longe aliter ſentiens, totumque aliorſum convertens, nimium erubeſcebat ſecularibus jam apparere nitidulus, ne ipſe, qui olim ſeculo renuntiaſſe videbatur, ſecularem pompam adhuc carnaliter quærere putaretur. Quod tamen opprobrium multo magis ille ſubire, quam inobedientiæ notam maluit, quam videlicet incurrere vehementius expavit. Videbatur enim ſibi, prout ipſe referebat, ut quicumque illum ſic comptum equitare cernerent, digito demonſtrarent, & velut carnalem ſubſannarent, ſibique non monachi, ſed ſponſi nomen aptarent. Unde tantus rubor ejus ſuffuderat faciem, ut vix caput erigere, vix in quempiam poſſet acies oculorum dirigere. Illis autem regredientibus, cum ad cœnobium ſancti Vincentii, cui vicina rupis Petra-pertuſa vocabulum indidit, perventum fuiſſet, jam Domini ſervus ulterius ferre nequit ignominioſum nitidulæ veſtis ornatum. Occaſione itaque ibidem paulliſper remorandi reperta, magiſter cœpto itinere tendit ad eremum, ille vero alium ſibi ſcapularem humiliorem ſtamine & colore acquiſitum induit; ſicque velut immani ſarcina, qua depreſſus hactenus fuerat, leviatus, quantocyus poſt magiſtrum, ad proprium eſt monaſterium reverſus.. Nequaquam enim eos æque poterat, ſi ſquallidis utebantur veſtibus, venuſtis ipſe indutus reviſere, dum moribus ornari potius geſtirent, quam veſtibus*. Eruitur ex hac Laudenſis narratione communicatio monachorum & eremitarum Avellanenſium cum monachis

chis San-vicentianis, qui a ſancto Romualdo, ut annis ſuperioribus vidimus, ad leges Benedictinas & eremiticas exacti fuerant; conſuetudo ſimiliter deducitur veſtium albarum vigens in cœnobio ſancti Vincentii, ut in Avellanenſi; ſi enim atras San-vicentiani monachi detuliſſent tunicas vel cucullas, Damianus tam facile non reperiſſet veſtes, quibus nitidiorem ſuum ornatum commutaret; & jure objurgatus fuiſſet, ſi ſpreto colore ſuarum veſtium albarum, licet nitidiorum, alias diverſi coloris vel ad tempus induiſſet. Ann. Chr. 1035.

Proſequitur Johannes, & dum de Damiani monaſticis exercitiis diſſerit, vitam ſimul ceterorum Avellanenſium monachorum & eremitarum tunc temporis ante oculos noſtros ponit. *Ut autem*, [a] inquit, *ad ſuperiora redeamus, bonæ indolis Chriſti miles tantis illico jejuniorum, vigiliarum, ceterarumque afflictionum laboribus ſe cœpit atterere, ut ii, qui diuturnis jam ſtudiis exercitati fuerant, illius mores, & vitam intuentes, ſua cogerentur acta contemnere. Nam dum inolitum vitiorum funditus certaret exulare, cuncta moralium ipſius loci exercitiorum genera totis geſtiebat viribus indefeſſo operis labore complere. Porro loci inſtitutio hujuſmodi foro dignoſcitur; quod bini diviſis cellulis commorantes, die noctuque a ſpiritali luctamine, velut in acia conſiſtentes, brachia non remittebant. Inexpugnabilibus namque pſalmodiæ, orationis, lectionis, abſtinentiæ obedientiæque armis accincti, adverſus aereas poteſtates infœderabiliter dimicabant. Abſtinentiæ vero modus hic erat, ut quatuor in hebdomada diebus pane & aqua contenti, tertia & quinta feria pauxillum leguminis ſumerent, quod videlicet ſingulis in ſuis cellulis decoquebant. Jejuniorum quippe diebus nequaquam pro ſuo libito cuiquam de pane ſumere licebat, ſed id, quod præfixa menſura præbebat. Porro de vini uſu quid memorem, cum niſi pro ſacrificio, ſeu forſitan pro ægro, vinum ibidem tunc prorſus deeſſe feratur? Nudipedalia paſſim per eremum cunctis temporibus exercebant; in cellis vero nec caligas induebant. Ceteris autem ſpiritualibus exercitiis, diſciplinis videlicet, metaneis, palmatis, prolixis ulnarum extenſionibus ſedulo; prout cuique fervor, virtuſque inerant, incumbebant. Porro vigiliarum hunc morem ſervabant, ut ſigno temporis perſonante, totum poſt ſynaxim pſalterium ante lucem complerent. Petrus vero hoc commune ſignum longe vigilando præveniens, quidquid tamen noctis poſt ſynaxim reſtabat, continuatis excubiis tranſigere ſatagebat; ne communem ſcilicet videretur canonem ſolvere, qui ad injuſſa quoque ſe conabatur extendere. Noverat enim ſacratius fore, quod publica lege taxatur, quam quod inſtitutione privata dependitur; & quod gratuita munera, quantumlibet grandia, minime valeant a mandato legis offerentem abſolvere, quo minus quæ lege præfixa ſunt, ſtudeat diligenter implere, cui nimirum licet quælibet pro devotione adjicere, non tamen inſtituta majorum propriis amovere. Voluntaria quippe augere merito poſſunt, excuſare omnino, quæ legis ſunt, nequeunt. Denique dum hujuſcemodi pernoctaret excubiis, tantam læſi cerebri paſſionem contraxit, quo vix vel modico ſomno jam refici poſſet, atque poſtquam, adhibito medicamine de concepta paſſione, divina opitulatione, convaluit, ſic jam diſcrete agere didicit, quatenus & remiſſionis torporem vitare, & præcipitationis curſum prudenti moderatione cohibere ſatageret. Qui nimirum dum cellulæ ſtationem rigida cenſura ſervaret, & poſt aſſuetum pſalmodiæ, precum atque orationum perſolutum, ſedula meditatione lectioni vacaret, tanta divinarum ſcripturarum ſcientia claruit, quanta ſecularium antea non claruerat.* Sed de macerationibus, voluntariis cruciatibus, ceteriſque pœnitentiæ & auſteritatis exercitiis Petri Damiani, & monachornm ac eremitarum Avellanenſium uberrima ſe præbebit in annis ſequentibus

[a] Ibidem.

ANN. CHR. 1035.

diſſerendi materies. De ſe etiam, altiſſimaque ſua contemplatione, primis ſuæ converſionis annis, ſequentia ingenue fatetur ipſe Damianus in opuſculo [a] *de abdicatione epiſcopatus* ad Nicolaum II. P. M. *Memini ſæpe me ita divini amoris igne ſuccenſum, ut optarem protinus clauſtra carnis effringere, & quaſi de cœno ſolutus & carceralibus tenebris ad æternitatis lumen medullitus anhelare. Erat enim mihi tunc cor carneum, ſive, ut mihi videtur, cereum, quod nimirum deſiderii cœleſtis afflatum flamma liqueſceret, & uberibus lacrymis flebilia frequenter ora rigaret. Horrebam audire, quanto magis ore proferre, quicquid non provocabat ad Chriſtum, omneſque nugas, ſive nænias verborum ſecularium velut rictus canum, ſive morſus ſerpentium deputabam. Sæpe cernebam præſentiſſimo mentis intuitu Chriſtum clavis affixum, in cruce pendentem, aviduſque ſuſcipiebam ſtillantem ſuppoſito ore cruorem. Porro ſi nitar apicibus tradere, quicquid mihi contemplari dabatur vel de ſacratiſſima noſtri Redemptoris humanitate, vel de illa cœleſtis gloriæ inenarrabili ſpecie, ante dies elabitur, quam rei ſeries digeratur.*

a Cap. v.

XI. De B. Manno Peruſino, quem Romualdi diſcipulum faciunt.

BEATUM Mannum ſeu Marinum Romualdi diſcipulum, monachum olim Valle-caſtrenſem, & ad Peruſinam urbem ab eo miſſum pro conſtruendo ſancti Severi cœnobio, circa hunc annum ad ſuperos evolaſſe, & in eadem ſancti Severi eccleſia tumulatum aſſerit in ſuis mſs. ſchedis Grandius. Unde hauſerit ipſe Mannum circa hæc tempora obiiſſe, ignoramus. Peruſinum patria illum facit Cæſar Criſpoltus in ſuo [b] Peruſio Auguſto; cœnobii vero ſancti Severi fundatorem [c] Jacobillius. Nudum nomen Manni inter Beatos, quorum annus & natalis dies ignorantur, profert [d] Minius. Arnoldus etiam Wion [e] in ligno Vitæ inter Sanctos & Beatos ordinis Camaldulenſis, quorum dies mortis eſt in obſcuro, affert beatum Mannum, quem ait claruiſſe Peruſii in eccleſia ſancti Severi. In catalogo Sanctorum Camaldulenſium edito anno 1579. Florentiæ a Philippo & Jacobo Junctis, incentoribus Silvano Ractio & Auguſtino monachis ſanctæ Mariæ Angelorum de Florentia legitur: *Beatus Mannus ſancti Severi Peruſii.* Ita etiam in alio, qui lucem aſpexit anno 1580. Venetiis apud Johannem Variſcum. Suſpicamur tamen Mannum aliquot ſeculis poſt undecimum floruiſſe, & ad ſeculum decimum-tertium eſſe referendum. Auget ſuſpicionem noſtram charta quædam autographa tabularii ſancti Blaſii de Fabriano, qua Petrus abbas monaſterii ſancti Salvatoris & ſancti Romualdi Vallis-caſtri tradit eccleſiam ſancti Martini de Fracta Peruſinæ diœceſis domno Salvo idoneo clerico, & Salvus præſtat obedientiam Petro abbati anno M. CC. XXXIIII. die XIII. exeunte januario indictione VII. *Actum in eccleſia ſancti Matthei de burgo porte ſancte Suſanne Peruſiue coram donno Manno capellano dicte eccleſie.* Chartam damus in Appendice. Mannus ergo, quem Peruſinum, & monaſterii ſancti Severi fundatorem, vel monachum faciunt Peruſini, atque inter Beatos collocant, potuerit ex eodem ſancti Severi cœnobio deſtinari ad regendam capellani officio eccleſiam ſancti Matthæi, quæ ipſa quoque ſubjiciebatur monaſterio Valle-caſtrenſi. In re ſatis obſcura ſufficiunt conjecturæ.

b Pag. 97.
c T. II. p. 33.
d Pag. 24.
e Pag. 45.

XII. Chartæ Pratalienſes, Sanvictorianæ &c.

MONASTERIO Prataliæ Amitia filia quondam Leonis per chartulam judicati terram, quæ venditione Inghizi presbyteri ſibi obvenerat in territorio Partinæ caſali *Contra*, donat *anno Dominice incarnationis M. triceſimo quinto, anno autem domni Cunradi Romanorum imperator auguſto nono, menſe auguſto indictione tertia.* Hujus donationis paginam proferimus in Appendice; de aliis donationibus hujus anni ſummaria tantum habemus domni Eduardi Baroncinii, quæ ſunt hujuſmodi. Menſe martio [f] Farizus

f Arch. Cam. §. Donatio. A. I. 36.

rizus

rizus olim Grimaldi pro anima ſua judicavit eidem Prataliensi monaſterio portionem ſuæ eccleſiæ, *que eſt edificata vel ordinata in honorem & in vocabulo ſancte Felicitatis in caſali Rode*, *cum terra in caſali Sexta*, *vocabulo Prato*, manu Azonis notarii. Menſe vero aprili [a] Lambertus olim Alberti & Ermingarda uxor ipſius obtulerunt eidem cœnobio alteram *eccleſiam ſancte Felicitatis de caſali Fregina*, manu ejuſdem. Menſe demum januario [b] Corbizò quondam Sigizonis fidem ſuam obligat Sigizoni abbati Prataliæ de ſexdecim ſiſtariis terræ agreſtis, *que ſunt beneficium ejus*, *& poſſidet ex parte ſancti Donati in plebatu Partine*, *& eſt ſita in Majano in loco Rivogello*, & adſtringit ſe prædicto epiſcopio ſancti Donati ſervire, & obedire pro iiſdem ſiſtariis terræ, quæ abbati Sigizoni aſſignat, eum inveſtiendo cum promiſſione deſenſionis, pro qua obligatione & ſponſione recipit *meritum & launechild ſolidorum centum* ab ipſo abbate. *Actum in comitatu Arretino* Widone notario. Ceteræ chartæ, præter nuda nomina terrarum & donatorum, nil continent, quod obſervationem noſtram mereatur.

ANN. CHR. 1035.

a Ibid. A. 1. 39.

b Ibid. §. Promiſſ. A. 1. 43.

In monaſterio ſancti Victoris de Cluſis Guiburga, *que Sicca vocata*, filia quondam Adelberti, donat Urſo abbati ejuſdem monaſterii, qui *cuſtos* appellatur, bona poſita *infra ducatu Spoletino in ſtrata Ritrorſu caſtellum Pretoſum*. Charta habetur in Appendice.

In tabulis archivi archiepiſcopalis Ravennæ legitur ſub hoc anno Rainerius abbas ſancti Severi in Claſſe. Is facile ſucceſſerat Bonizoni, de quo verba fecimus ad annum 1029. quique etiam ſubſcripſerat anno 1031. donationi Gebehardi archiepiſcopi Ravennatis factæ monaſterio Pompoſiano, & Guidoni ejus abbati. Rainerius autem locum fecit alteri Bonizoni in abbatia ſancti Severi ante annum 1040. ut ad eum annum videbimus.

JOHANNES-GUALBERTUS poſt præclarum, quod dederat caritatis exemplum in proximum, parcens ob Crucis venerationem inimico fratris ſui homicidæ, monaſterium ſancti Miniatis prope Florentiam ingreſſus fuerat, ut Deo deinceps totus, & totius vitæ ſuæ tempore deſerviret. Poſt mortem abbatis, a quo ad monaſticam vitam ſuſceptus fuerat, fratrum unanimi voluntate in abbatem electus, *ſubeſſe potius quam præeſſe deſiderans officium humiliter ſtuduit declinare*, & loco ipſius *Ubertus* monachus *neſaria cupiditate captus* regimen *abbatiæ per pecuniam ab epiſcopo Florentinæ civitatis accepit*. *Quod cum vir Domini comperiſſet*, *cum alio ſibi favente clam exinde diſceſſit*, & epiſcopum & abbatem in foro proclamavit ſimoniacos, conſilio accepto a Teuzone monacho abbatiæ Florentinæ, qui etiam ei, ut cum ſocio ſuo *in Romaniæ partes* iret, & *aptum monaſterium* inquireret, *ubi* poſſet *libere Chriſto ſervire*, auctor fuit. Ita factum deſcribit Atto natione Hiſpanus, patria Pacenſis, qui primum fuit Vallis-umbroſæ monachus, tum abbas generalis quartus, demum Piſtorienſis in Thuſcia epiſcopus, quique ſcripſit vitam ſancti Johannis-Gualberti, & deceſſit anno 1153. Cujus narrationis nullum veſtigium reperitur in documento Ittæ abbatiſſæ ſancti Hilari, quæ benemerita de Johanne-Gualberto & de ejus ſociis, locum, ubi poſtea excitata fuit congregatio Vallis-umbroſana, eis libenter conceſſit; hæc enim expreſſe affirmat, quod *meliorande vite gratia ii cenobium*, *quod multa populoſitate frequentabatur*, *relinquentes*, *in loco ſolitario vitam ſanctam actitare voluerunt*, ut proinde amore ſolitudinis, & ſtudio vitandæ frequentiæ populi, qui ad ſancti Miniatis monaſterium multus confluebat, ductum Johannem ad deſeren-

ANN. CHR. 1036.

XIII.

Johannes-gualbertus Camaldulenſis eremi incola.

ANN. CHR. 1036.

ſerendum cœnobium ſancti Miniatis tantum innuat, nullo facto verbo epiſcopi & abbatis ſimoniacorum.

Diſceſſus Johannis e monaſterio ſancti Miniatis ad hunc circiter annum poſt Mabillonium, & Grandium noſtrum eſt referendus. Nam „ imperator Conradus accedens anno 1038. Florentiam una cum uxore ſua Giſla auguſta, & filio Henrico rege, ejuſque conjuge Cuneilde, & intelligens Johannem cum ſociis nullam habere in Valle-umbroſa eccleſiam, id ſibi honoris cœlitus reſervatum exiſtimans, ut ſanctis illis fratribus ſubveniret, (verba ſunt Mabillonii) Rodulphum Paderbonenſem epiſcopum, vacante poſt mortem Jacobi epiſcopi Feſulana eccleſia, Vallumbroſam conſecrandi oratorii cauſa miſit „. Inveriſimile autem eſt plurium annorum curriculo Johannem ejuſque comites caruiſſe eccleſia pro ſacrarum rerum neceſſitate, ſi admittenda eſſet illorum ſententia, qui ad annum circiter 1013. Gualberti fugam a San-miniatenſi cœnobio, & ſeceſſum in Vallem-umbroſam ſtatuunt.

a Annal. T. IV. p. 429.

Antequam tamen in eum locum ſe conferret Johannes, Camaldulum venit, exploraturus ſanctæ eremitarum illorum vitæ tenorem. Sed Attonis ſupralaudati hiſtoriam proſequamur. *Abeuntibus illis*, ſubdit, *per aliquantos dies ad loca diverſa peragrantes, nec ſibi admodum apta reperientes, ad Camaldulum venerunt, ubi per multos dies degentes abſtinentiam, & converſationem illic habitantium perſpexerunt*. Id factum ſub Romualdo putabant olim auctores noſtri, inter quos Fortunius, ex quo ceteri omnes ſumpſere, & præſertim Grandius, qui ea quoque de cauſa retrahendum poſt decennium Romualdi obitum conjecit. Fortunius etiam ſcripſit Johannem una cum Theuzone eremita ſub Romualdo Deo ſe devoviſſe, & utrumque eremitici obſervantiam rigoris ſub ejus diſciplina aliquandiu coluiſſe. Narratio adventus Gualberti Camaldulum ad magnum eremi incolam Romualdum irrepſit etiam in lectiones Breviariorum Romani & monaſtici. At ſi factorum ſeries exacte perpendatur, clare conſtabit id non potuiſſe ſub Romualdo contingere, qui forte præter annum 1012. quo eremum Camaldulenſem fundavit, eam amplius nedum inhabitavit, ſed neque inviſit. Dicendum præterea foret, ut mox innuebainuc, undecim ſaltem annos ſine eccleſia Vallumbroſæ degiſſe cum ſociis Gualbertum; ıotidem enim excurrunt ab obitu Romualdi ad annum, quo eccleſia conſecrata fuit ab epiſcopo Rodulpho. Adventus ergo Gualberti Camaldulum contigit ſub priore Camaldulenſi Petro Dagnino, cujus nomen ignorantes ſcriptores vitæ Johannis, contenti fuere uti voce *prioris Camaldulenſis*. Hæc porro habet epiſcopus Atto: *Tunc prior ejuſdem loci volens virum Dei ad ſacros ordines promovere, & ſtabilitatem loci promittere, renuit penitus, quia fervor ejus in cœnobitali tantum vita erat, & ſecundum beati Benedicti regulam vivere*; & beatus Andreas, Johannis diſcipulus, alterque vitæ ſcriptor *peragrantes*, ait; *itaque diverſa monaſteria, non admodum ſibi apta inveniebant, ad Camaldulum venire decrevit, ubi per multos dies degens, abſtinentiam & converſationem illorum inſpexit, nec non & injuriam pertulit. Tunc prior, qui illo tempore aderat, ad ſacrum ordinem eum promovere volens, & ut. ſtabilitatem daret, renuit, quia ejus fervor nonniſi in cœnobitali vita erat, ut beati Benedicti regula indicat*; demum domnus Gregorius abbas Paſſinianenſis tertius ſcriptor vitæ ſancti Johannis-gualberti, qui floruit ſub finem XII. ſeculi: *Multa*, inquit, *poſt hæc monaſteria laborioſe requirens, nullumque regulari obſervantiæ operam dare, prout decebat, & ille optabat, inveniens, ad Camaldulenſem congregationem nimio faſtigio devenit*,

ANN. CHR. 1036.

venit, qui eorum converſationem in omnibus cognoſcere ſapienter ſatagens, aliquantis diebus ibi perſiſtit. Nam quidam ſanctus vir, qui prioratus officium ibi digne tenebat, & moribus ac vita coram Deo & hominibus decenter decorabat (glorioſum de Petro Dagnino teſtimonium) *eum diligenter recepit, ac per multos dies caritative retinens, ut ibi perſeveraret, & ſe ad ſacros ordines provehi permitteret, devote perſuaſit; videns autem beatus Johannes magis illos eremiticæ quam cœnobiticæ vitæ ſollicitudinem dare, cum ille magis cœnobiticam quam eremiticam optaret, ſicut in principio ſuæ converſionis promiſit, & ſanctus Benedictus, cujus regulam profeſſus fuerat, deſcribit, idem prior reverenter ſuadet ei, ſicut ipſe volebat, diſcedere, ſuamque voluntatem Chriſto duce perficere.* Sed explicanda prius ſunt verba illa Andreæ, *& injuriam pertulit*, quæ non ſignificant male habitum Johannem Gualbertum a fratribus Camaldulenſibus, ſed potius ſignificant inter ceteras jejunii, abſtinentiæ, ſolitudinis & legum eremiticarum probationes, probatam quoque fuiſſe Johannis tamquam novitii in injuriis & rebus duris tolerandis patientiam, eo ſcilicet modo, quo in ſua regula ſanctus pater Benedictus præcipit novitium debere probari; adeoque Johannes ejus generis vitæ, eremiticæ nimirum, candidatorum more periculum fecit, ſed in ea non perſeveravit, quia renuit penitus ob humilitatem promoveri ad ordines ſacros. Quare verba trium laudatorum ſcriptorum non exprimunt ipſius repugnantiam ad ſubeundam vitam eremiticam, ſed rectius repugnantiam ad gradus ſacros eccleſiæ conſequendos. Scimus Gualbertum toto vitæ ſuæ tempore indignum ſe judicaſſe ſacrorum ordinum aſſumendorum, tantumque detuliſſe omni gradui eccleſiaſtico, ut neque ad oſtiariatum promoveri voluerit; quare beatus Andreas: *Tantam*, ait, *circa omnes eccleſiaſticos gradus reverentiam ſemper habuit, ut nullatenus aliquando potuerit cogi, nec etiam oſtiarius fieri, ſed cum eccleſiam ingredi vellet, & fores eſſent clauſæ, eas ingredi nullo modo præſumebat, donec oſtiarius, qui illas aperiret, vocaretur.* Ex quo teſtimonio conjicere licet Johannem Camaldulenſem eremum unice deſeruiſſe, ne vel tunc, vel tempore procedente cogeretur ſacerdotium ſuſcipere. Animadvertimus tam in Andreæ, quam in Attonis textu, conſtructionem eſſe imperfectam; aliquid propterea verborum deficere in ea hiſtoria, cum non appareat, cui verbo referatur caſus rectus, *prior volens*; & poſtea auctores illi Johanni tribuant verba illa, *renuit &c.* quare particulæ *nonniſi* & *tantum* non ſunt interpretandæ pro excluſione vitæ eremiticæ, quæ ibi non nominatur, ſed pro excluſione ordinum ſacrorum, quos Johannes præ humilitate & reverentia aſſumere *renuit penitus*. Tunc præfatus prior Camaldulenſis, ſequitur Andreas, *imperat diſcedere, ſuumque deſiderium adimplere; fertur namque divino revelante ſpiritu* (alterum Petri Dagnini ſanctitatis teſtimonium) *dixiſſe, vade, & tuum inſtitutum incipe. Qui inde progrediens, ad Vallis umbroſæ locum videre perrexit.* Similia Atto: *Tunc præfatus prior imperat eum abſcedere, & ſuum deſiderium adimplere; fertur etiam ſpiritu revelante divino dixiſſe: vade, & tuum in nomine Trinitatis incipe inſtitutum.* Eadem habentur in vita, quæ Teuzoni tribuitur, & in aliis auctoribus, qui geſta Johannis Gualberti poſteris mandarunt. Putant aliqui Camaldulenſem Johannis incolatum habendum eſſe tamquam ſimplicem duorum vel trium dierum ejus loci viſitationem; verum ſi supra-relata teſtimonia perpendantur, luce clarius patebit, non tamquam hoſpitem ad Camaldulenſem eremum acceſſiſſe, ſed eo animo, ut revera figeret domicilium ſuum, ibique Deo ſerviret, quare *per multos dies, aliquantis diebus* ibi degit, & probationem fecit; voluntas tamen ejus impe-

dita

Digitized by Google

ANN. CHR. 1036.

dita fuit, tum quia eum Deus ad majora, nimirum ad inſtitutionem novæ congregationis vocabat, tum quia ab ordinibus ſacris aſſumendis maxime refugiebat. Neque locum Camaldulenſem poſthabuit, quia diſpliceret ei vita eremitica; cur enim in ſua Vallumbroſani cœnobii fundatione locum ita condidit, ut eremi ſpeciem præſeferret? Quod teſtatur Franchius veteris loci formam deſcribens his verbis [a]: „ Non amplam nimirum plateam prope rotundam, & lignorum ſepe circumdatam, oratorium cum cœmeterio in medio plateæ, viginti cellulas disjunctas & ſeparatas hinc inde, & retro oratorium diſpoſitas, & duodecim alias cellas capaciores & inter ſe diſtinctas pro officinis. “ Cur inſignem exſtruxit præterea cellarum eremum prope monaſterium Vallumbroſanum? Cur & ipſe, & tot inſignes ejus alumni eremiticam vitam prætulere, pluſquam cœnobiticam, non in ipſam tantum eremum ſecedentes, ſed etiam ſolitaria ſibi loca prope alia ejuſdem congregationis cœnobia ſtatuentes? Verum hæc diffuſiore calamo tractat Grandius noſter in reſponſionibus ad Soldanium, qui Soldanius & ipſe ab ea ſententia non eſt valde alienus, dummodo mitiori ſenſu, ut etiam nos conſtituimus, conſtituatur diſcipulatus Johannis Gualberti ſub priore Camaldulenſi, eodemque ſenſu dumtaxat ſemina Vallis-umbroſanæ congregationis in Camaldulenſi congregatione præextitiſſe agnoſcantur.

a Pag. 100.

XIV. Vallumbroſanam congregationem fundat.

PERVENIENS itaque Vallumbroſam, ſive Aqua-bellam hoc circiter anno Gualbertus, invenit eremum a viginti-quatuor annis olim ruditer conſtructam a Romualdo, duoſque inibi hujus diſcipulos, Paulum & Gunthelmum eremitas, quibus ſe conjunxit. *Ergo inde*, nempe a Camaldulo, *cum ſuo commilitone digreſſus ad Vallumbroſam pervenit, ubi duos fratres, Paulum ſcilicet, & Gunthelmum inveniens, longiuſcule a ſe diviſos, Deoque ſervientes, ac ſe devote ac alacriter recipientes, commanere ibidem ſtatuit, & in ſancto propoſito, ſicut diu concupierat, Deoque ſpoponderat, eodem loco admodum ſibi placente, perſeverare deliberavit. Qui ibi religioſe ac per omnia monaſtice commorante, ac de bono in melius in ſancta converſatione per ſingulos dies proficiente* &c. ſicut proſequitur Gregorius Paſſinianenſis. Poſt biennium conſtructa & conſecrata fuit eccleſia ab epiſcopo Paderbonenſe Rodulpho, & anno ſequenti, hoc eſt anno 1039. Itta nobiliſſima abbatiſſa ſancti Hilari celebrem illam donationis chartam pro novis colonis ejus loci confecit, quæ legitur apud Ughellium, [b] qua & eorum ſanctitatem declaravit, & inopiam relevavit. Sed hactenus de Johanne Gualberto.

b T. III. col. 231.

XV. Chartæ Camaldulenſes & San-gregorianæ.

IDEM Petrus Dagninus prior Camaldulenſis, de quo verba mox fecimus, inſolito apud Camaldulenſes eremitas titulo, in charta hujus anni ad Appendicem amandata nominatur: *Petrus abbas de eccleſia & monaſterio eremitarum ſancti Salvatoris de loco, qui dicitur Campo amabilis*. Qui titulus, licet potuerit a notario imperito apponi, non videmus tamen, qua ratione paſſus fuerit Petrus, ut ſibi tribueretur, niſi dicere velimus, parvum ipſum putaſſe intercedere diſcrimen inter voces *prior*, *pater*, *abbas*. Simili titulo decoratur in alia charta anni 1038. ubi appellatur: [c] *Petronus abbas de eccleſia Dei, & ſancti Salvatoris de loco & a vocabulo campo amabilis*. Ipſi pariter & eremo Camaldulenſi poſſeſſionem ſuam poſitam in territorio Partinæ, caſali *Monte* cum caſis, vineis, terris, curtibus menſe aprili hujus anni 1036. offert Donellus quondam Ardimanni cum Maria conjuge ſua.

c *Arch. Fontis-boni* §. *Donatio A.* 1. 45.

Benedictus opiſex Soppo a Stephano religioſo presbytero & monacho atque coangelico abbate monaſterii ſanctorum Andreæ & Gregorii de Urbe,

be, qui Johanni ſucceſſerat, vel cum eo monaſterium regebat, cum *coangelicus* appelletur, obtinet libellum emphyteuſis pro viginti-quinque annis fili Salinarum poſiti in *Voſdiviaria vetula*, cum penſione adducendi *quinquaginta rucla ſalis* &c. *ad cellam monaſterii, quam babetis ad regionem ſancto Apollinario. Anno quarto pontificatus domni Benedicti noni pape, indictione nona*, ſed legendum indubie *quarta*. Regio, ſive ut clarius habetur in alia charta Gregoriana, eccleſia ſancti Apollinaris, quæ erat membrum monaſterii ſancti Gregorii, poſita erat facile prope portam Appiam, ubi cœnobium hoc plura bona alia obtinebat, & ex Boſio [a] ac ex Martinellio [b] intelligimus, præter eccleſiam ſancti Apollinaris ad Circum Agonalem, & præter aliam ad porticum veteris baſilicæ ſancti Petri, tertiam fuiſſe ſancto martyri Apollinari dicatam in viciniis ejuſdem portæ Appiæ, ſive Capenæ. Ibi proinde facile requirenda erunt cella, & monaſterium ſancti Apollinaris Gregoriano cœnobio ſubjecta. Vox *ruclum* deſideratur in Cangii gloſſario, & in ejus ſupplementi auctoribus, quæ, ut liquet, menſuram ſalis ſignificat.

ANN. CHR. 1036.

a Lib. III. cap. 17.

b Roma Sacra cap. 12.

IMMO, qui etiam appellabatur Emmo, Biremfridus & Hirenfridus, ſuperiori anno ſuffectus fuerat Theodaldo demortuo epiſcopo Arretino; annus enim 1041. dicitur præſulatus ipſius annus quintus in charta [c] archivi eccleſiæ Arretinæ. Dum ergo initio ſui regiminis cum *cardinalibus clericis* ſuis *ſingulas plebes & monaſteria* viſitaret, devenit in *locum, qui dicitur Campus Malduli in mediis alpibus Thuſciam & Romaniam dividentibus, in quo loco pie recordationis anteceſſor noſter Theodaldus epiſcopus eccleſiam in honore Salvatoris domini noſtri Jeſu Chriſti edificavit, & quoſdam fratres inibi deputavit, qui ſub domno Petro venerabili eremita ſuperni regni coheredes effecti, terrena patrimonia intra ſacrarium celeſtis aule tranſtulerint, atque ſinguli in ſingulis cellulis conſtituti, dum ſeſe toto niſu ad ſuperna erigunt, mentis oculos in conditoris deſiderio figunt*. Jam ad annum 1012. conciliavimus, qua ratione ſub Theodaldo Arretino epiſcopo, qui epiſcopatum anno dumtaxat 1023. aſſumpſit, eccleſia ſancti Salvatoris ædificata vel conſecrata fuerit, & tamen fundamenta eremi Camaldulenſis ad prædictum annum 1012. ſint aſſignanda. Excurrit deinde Immo in laudes ſanctorum illorum eremitarum. *Sunt igitur*, inquit, *viri Deo pleni, igne divine contemplationis ſuccenſi, ſpiritu ferventes, Domino ſervientes; quibus viſis multo gaudio repleti fuimus, agentes dignas Deo gratias pro eo, quod tales in noſtro epiſcopatu Chriſti reperimus ſervos. Quapropter noſmetipſos, & cunctum clerum & populum noſtrum eorum ſanctis commiſimus orationibus, deprecantes, ut tanto magis apud omnipotentis miſericordiam pro nobis interceſſores exiſtant, quanto magis per divinam contemplationem Chriſto appropinquant*. Confirmat inſuper iis eremitis ea ratione, quia *externis, que negligunt*, ſunt *tenues*, omnia, quæ donaverat ejus anteceſſor Theodaldus, & adjungit de novo aliam *medietatem eccleſie ſancti Miniatis in villa, que dicitur Alina*, cum pluribus aliis *manſis in ſumptum & alimoniam confratrum eremitarum*. Præcipit ulterius, *ut unuſquiſque homo, quicumque habitat infra plebem ſancte Marie in Partina, & ſancte Marie in Bujano, & ſancti Hippolyti in Biblena ex noſtra auctoritate tollat unum ſextarium frumenti de ſua decimatione, & fratribus eremitis offerat in eccleſia ſancti Salvatoris ibidem in Campo Malduli, ad eorum parſimonie victum & veſtitum, ſicut ab anteceſſore noſtro T. epiſcopo eſt decretum & a nobis confirmatum. Hoc autem in menſe auguſto per ſingulos annos adimpleat, quicumque de ſupradictis plebibus in regno Chriſti partem habere*

ANN. CHR. 1037.

XVI. Immo ep. Arretinus beneficus in eremum Camald.

c Num. 122.

ANN. CHR. 1037.

deſiderat. Hanc autem donationem *communi ſigillo ſancti Donati* muniri juſſit *per manus Gerardi primicerii & cancellarii ſui anno dominice incarnationis milleſimo trigeſimo ſeptimo indictione* ..... quæ erat *quinta*. Sigillo imprimendam juſſit effigiem ſancti Donati Arretini primi epiſcopi, cujus ſe *vicarium* Immo appellat. Privilegium hoc ex archivo Fontis-boni a nobis deſcriptum remittimus ad Appendicem.

XVII. Placitum in favorem abbatiæ Berardingorum.

PLACITUM hoc ipſo anno *in comitatu Senenſe prope burgo, qui dicitur Arbia* (locus eſt prope fluvii ejuſdem nominis ripam, celebris cæde ſancti martyris Anſani) tenuit *Hermannus Colonienſis archiepiſcopus & archicancellarius ſacri palatii una cum Bertolſus comes miſſi domni Conradi invictiſſimi imperatoris ad ſingulorum hominum juſtitias faciendas*, in quo Hermannus judicavit ad favorem Uberti venerabilis abbatis *ex monaſterio ſancti Salvatoris ſito in Campo ibi, qui dicitur Fonte bona*, quod appellabatur etiam Berardingæ ſeu Berardingorum. Produxit in eo placito Ubertus, una cum Widone notario advocato ſuo, *documentum Winiſi, qui fuit comes, filius bone memorie Ragbinarii*, qui *ſimul cum Richilda ejus conjuge* anno 887. ut ad annum 1003. vidimus, inter cetera bona in loco, qui appellabatur *Clatina* vel *Calatina*, curtes & eccleſiam ſancti Petri ibidem poſita donaverat eidem monaſterio, quarum tamen jus *Rainerius filius bone memorie Ghiſolfi & Ildebrandus & Wido & Enricus germani filii bone memorie Iſalfridi* turbare tunc audebant; & licet ſæplus coram dictis miſſis imperialibus Ubertus abbas cauſam dixiſſet, lis tamen indeciſa pendebat, quia adverſarii a judicio toties ſe ſubtrahebant. Ad Uberti igitur querimoniam aures præbens Hermannus, per fuſtem, quem in ſuis tenebat manibus, ipſum in dictæ curtis & eccleſiæ poſſeſſionem immiſit, *mittens bannum domni imperatoris in auro optimo libras centum*. Inter ceteros, qui huic placito affuerunt, recenſentur *Johannes venerabilis ſancte Senenſis eccleſie epiſcopus, & alius Johannes Lucenſis epiſcopus, & Wido Cluſienſis epiſcopus, & Raineri comes filius bone memorie Widoni, qui fuit comes, & Gherardus, & Albertus, & Ubaldus, & Gesbertus, & Farolſus judicibus domini imperatoris, & Lambertus & Petrus notarii domini imperatoris, & Rainerii & Walfredi germani filii bone memorie Walfredi, qui fuit comes, & Raineri de Roſino filio bone memorie item Raineri, & Ugonem filiis bone memorie Ubaldi, & Petro filius bone memorie Vrvenzi comes* &c. Uberti Berardingorum monaſterii abbatis apud Benvoglientium [a], ex contractibus abbatiæ ejuſdem, reperiuntur monumenta etiam ſub anno 1035. Succeſſerat ipſe Widoni, cujus mentio fit [b] in eodem chartulario ad annum 1014. in quadam permutationis charta facta inter ipſum, & Ubertinum filium Rainerii. Superius placitum publici juris fecerunt [c] Ughellius, [d] Muratorius & [e] eques Peccius; nos ipſum iterum edimus in Appendice ad hujus monaſterii illuſtrationem ab exemplo, quod idem Benvoglientius olim Grandio noſtro tranſmiſit.

a *Pag.* 1147.
b *Pag.* 155.
c *T. III. col.* 536.
d *Antiq. med. ævi. T. II. col.* 963.
e *Storia de' Veſcovi di Siena p.* 111.

XVIII. Præceptum Conradi imp. pro cœnobio S. Apollinaris in Claſſe.

CONRADUS imperator, qui miſſos ſuos per regnum ad juſtitiam faciendam dirigebat, Ravennæ interea morabatur. In ea urbe ſanctum Paſcha celebravit die X. aprilis, & XVII. die ejuſdem menſis inſigne privilegium conceſſit Lamberto abbati ſancti Apollinaris in Claſſe, ad cujus petitionem omnia ejuſdem cœnobii bona, enumeratione facta, confirmavit, & ſub imperiali ſua protectione recepit. Multoties in noſtris Annalibus de Claſſenſi ſancti Apollinaris cœnobio verba fecimus, ejuſque originem & hiſtoriam per annos diſtribuimus; non incongruum autem erit hic loci recenſere, & per compendium illuſtrare monaſteria & eccleſias, quæ ſubjecta tunc temporis ipſi erant, ad fidem veterum privilegiorum, & præſertim

Ann. Chr. 1037.

tim hujus privilegii Conradi. Nominat ergo Conradus primo loco: *In territorio Tudertino monaſterium unum, cui vocabulum eſt ſancta Luminata.* Si [a] Jacobillium audiamus, erectum fuit hoc cœnobium a ſancto Romualdo ſub titulo ſanctæ Illuminatæ, quam virginem Ravennatem & martyrem ſacit ipſe, & Fabrius in ſacris memoriis antiquæ Ravennæ. Forte Romualdus ſuæ concivi templum erectum voluit. Docuit nos per literas Cl. V. Johannes-andreas Johannellius Tudertinus presbyter in eodem territorio duo extitiſſe ſanctæ Illuminatæ monaſteria, aliud in Papiniano ſive prope terram Maſſæ, a Tuderto quinque milliaribus diſtans, aliud vero prope caſtrum Guardejæ, ſeu Alvianum ad regionem Tiberis, & utrumque vetuſtiſſimum; ferre loci traditionem primum erectum fuiſſe deſinente ſeculo x. a nobili & antiquiſſima Tudertina familia Bentinvenga domina Maſſæ, Aqua-ſpartæ & proximorum caſtrorum, quod nunc commendatariis inſervit; alterum autem ſuppreſſum fuiſſe ſeculo tranſacto, aggregatis ipſius bonis eccleſiæ parœciali ſanctæ Mariæ Ulmi Amelienſis urbis.

Sequitur Conradus: *In comitatu Peruſino cellas quinque, quarum una eſt fundata in eadem civitate Peruſia, cujus vocabulum eſt ſancti Severi, ſecunda eſt cappella ſanctæ Margaritæ in maſſa Saliatica cum omnibus caſis & caſalibus, cunctiſque appenditiis earum; tertium eſt monaſterium ſancti Petri, quod eſt fundatum in Colle; quartum eſt ſimiliter in honore ſancti Petri, & eſt ſitum in Valle de ponte juxta fluvium Tiberis; ex altera vero ripa Tiberis eſt quintum poſitum in honore ſancti Fortunati.* Cellæ nomine veniebant parva monaſteria, in quibus vel unus reſidebat monachus vel pauci. Perdurat adhuc in congregatione noſtra monaſterium Peruſinum ſancti Severi, quod diſtinguendum eſt ab eccleſia itidem ſancti Severi, cujus medietatem [c] Rodulphus epiſcopus Peruſinæ eccleſiæ confirmat canonicæ ſancti Laurentii, ac Johanni archipresbytero & ſucceſſoribus ejus anno 1128. menſe ſeprembri indictione ſexta, & [d] Johannes pariter Peruſinus epiſcopus Bertraimo archipresbytero eum medietate turris anno 1146. menſe novembri indictione nona, & ſimiliter [e] Fridericus imperator anno 1163. indictione xii. ex urbe Laude, [f] Alexander III. quoque ex Benevento iv. nonas majas anno 1169. indictione ii. ac [g] Clemens III. anno 1189. xvi. kalendas junii canonicis confirmant, ut habetur in volumine viridi canonicorum cathedralis ejuſdem eccleſiæ ſancti Laurentii de Peruſio. Hæc enim appellabatur eccleſia ſancti Severi de Platea Peruſii, & conferebatur ab archipresbytero canonicorum; illa vero primum ſub monaſterio Claſſis longo tempore, poſtea ſub alio noſtro ſancti Johannis-evangeliſtæ de Burgo ſancti Sepulcri perſeveravit, & demum ſui juris facta fuit. Reſidet in conſpicuo loco, eamque in venuſtiorem formam his poſtremis annis una cum adjuncto cœnobio de novo refecit domnus Aurelius Guidottius Lucenſis, congregationis noſtræ olim præſes generalis, & perpetuus ipſius monaſterii abbas. Cappella *ſancte Margarite in maſſa Saliatica*, anne evaſit inde abbatia ſanctæ Margaritæ monialium ordinis ſancti Benedicti, quam Gregorius XIII. papa curæ & admiſtrationi abbatis ſancti Petri ejuſdem urbis commiſit anno 1576? Monaſterium vero *ſancti Petri in Colle*; aliud ſimiliter conſtructum *in honore ſancti Petri ſitum in Valle de ponte juxta fluvium Tiberis* ubinam forent, monumentorum defectu non liquet. Idem Johannellius nos admonuit in territorio Tudertino verſus meridiem & occidentem vulgo putari extitiſſe jamdudum Camaldulenſium monachorum monaſterium appellatum ſancti Petri in Valle, cujus adhuc ſupereſt eccleſia ſub parœcia Collis-longi, & prope caſtella Moruzæ & Aqualoreti, quæ eccleſia ad hodiernam diem abbatia nominatur, & cujus

a *SS. Umbriæ T. II. p. 28.*
b *Mem. di Rav. p. 264.*
c *Pag. 8.*
d *Pag. 9.*
e *Pag. 13.*
f *Pag. 15.*
g *Pag. 50.*

ANN. CHR. 1037.

bona commendata ſunt una cum aliis bonis eccleſiæ ſancti Bartholomæi Aqualoreti. Membrum ſancti Petri de Vallibus erat eccleſia ſancti Johannis-baptiſtæ de Ilci aut Elce, adhuc exiſtens in via Romana, quæ a Tuderto Peruſium ducit, quam modo obtinent moniales ſancti Franciſci Tuderti; in regeſto eccleſiarum Tudertinarum, quæ canonem ſolvunt epiſcopo, confecto anno 1395. legitur: *Monaſterium ſancti Petri in Vallibus ordinis ſancti Benedicti regitur per abbatem & monachos.* [a] Apud Ciattum in hiſtoria Peruſina aliud monaſterium pariter ſancti Petri Vallis Reſinæ in territorio Peruſino verſus Fractam & Civitellam reperitur, cujus abbatiſſa erat anno 1007. Armingalda filia Rodulfi comitis, monaſterii hujus fundatoris. Nec plura ſcimus. Tempore Leonis papæ IX. monaſterium extabat ſanctæ Mariæ in Valle de ponte, cujus abbati Johanni exemptionem Romanus pontifex concedit ab epiſcopo Peruſino penes [b] Muratorium, & quod hoc eodem anno 1037. Andreas epiſcopus Peruſinus reſutavit domno Benedicto papæ IX. in concilio Romano [c]. Quinta demum cella, ſeu monaſterium poſitum erat *ex altera ripa Tiberis in honorem ſancti Fortunati*; Jacobillius vult ipſum in ſanctæ Romanæ honorem ſub titulo ſancti Fortunati fuiſſe ædificatum. De præſatis omnibus monaſteriis vel cellis verba fecit idem Jacobillius; videnda etiam, quæ nos diximus ad annum 1007. neque a vero abludere exiſtimamus Romualdum noſtrum plura ex his conſtruxiſſe, & inhabitaſſe, vel reformaſſe, ac operam dediſſe, ut monaſterio ſancti Apollinaris Claſſis ſubjicerentur, atque regenda committerentur ejus cœnobii diſciplinæ.

Pertinentia ad idem cœnobium ſancti Apollinaris in Claſſe, & ſita *in comitatu Eugubino in maſſa Bignoli* enumerat Conradus *curtem Pretorium, & aliam, que vocatur Monte Baroncelli; tertiam vero, que vocatur Narcianula*, In hac poſtrema conſtructa erat ſancti Apollinaris eccleſia, quæ anno 1084. conceſſa monaſterio ſanctæ Crucis Avellanæ a Tebaldo de Narcianula, ab ipſo appellatur *de jure ſancti Apollinaris in Claſſe de Ravenna.*

Recenſet Conradus ulterius *in comitatu Firmano curtem, que vocatur Campo-longo*, & duo caſtra, *unum, cujus vocabulum eſt Pauſuli*, alterum, *ubi turrem edificata eſt, & eſt vocabulum Petrorii*. Curtis autem Campilongi a flumine *Tena, a comitatu Camerino, a fluvio Potentino, & a littore maris* circumſcribebatur. Hæc videntur ea prædia, quæ *ex fiſcali poſſeſſione in Firmenſis monarchiæ partibus recompenſavit*, ut Damianus ait, Otto III. Claſſenſi cœnobio pro aliis prædiis, quæ ceſſerat idem Claſſenſe monaſterium monaſterio ſancti Adelberti recens extructo ab eodem imperatore anno 1001.

In comitatu Senogallienſi confirmat eidem Claſſenſi monaſterio Conradus *manſam Merolariam, & caſale quod vocatur Mauri*, & tres fundos *Ingalati, Arile & Donatianum*.

In comitatu Fanenſi monaſterium Claſſenſe quatuor obtinebat cœnobia; primum cœnobium erat *ſancti Viti*; hoc vidimus Johanni cantori eccleſiæ Faneſtris, & uni ejus ſucceſſori commendatum anno 945. a Petro archiepiſcopo Ravennate; veriſimile eſt ſubſequentes archiepiſcopos ordinandum ipſum conceſſiſſe abbatibus ſancti Apollinaris de Claſſe. Alia cœnobia in eodem comitatu erant *ſancti Martini*, *ſancti Apollinaris* & *ſancte Marie* (forte de Arzilla). Horum monaſteriorum confines aſſignantur *fluvius Suaſanus, Aqua-albella, rivus qui vocatur Maturio & Saſſobartis ac jura ſancti Laurentii*, nempe monaſterii ſancti Laurentii in Campo; ſimiles confines bonis Claſſenſibus ſancti Apollinaris in territorio Fanenſi aſſignat Adrianus papa I. in privilegio anno 782. conceſſo Dominico abbati ejuſ-

dem

a *Perug. Pontific. Lib. V. p.* 175.

b *Antiq. med. ævi T. VI. col.* 333.

c *T. XI. Conc. Lab. col.* 1283.

dem monaſterii, ut diximus ad annum 926. In eadem Fanenſi civitate poſſidebat cœnobium Claſſis eccleſias tres, *unam in honorem ſancti Viti, aliam in honorem ſancti Chriſtophori, que eſt edificata in muro publico, tertiam in honorem ſancti Apolenaris cum caſis & edificiis tam in civitate, quam extra civitatem*. Ottonis III. tempore anno 1001. Hardeſadus, & tempore Henrici I. anno 1009. Bonus abbates ſancti Apollinaris Claſſis poſtulaverant ab iis imperatoribus, ut liceret *ſibi facere in civitate, que dicitur Phano, poſterulam in puplico muro, in loco illo, ubi propriam terram infra & extra habent, & juxta murum, qui vocatur Dapenna, eccleſiam edificare*. Videtur hæc fuiſſe eccleſia ſancti Chriſtophori, *edificata in muro publico*, quæ proinde poſt annum 1009. conſtructa fuerit.

ANN. CHR. 1037.

In comitatu Piſaurenſi confirmat Conradus *villam Treſſale*. De hac villa, quæ etiam anno 987. juris erat Claſſenſis cœnobii, chartam exhibuimus ad eumdem annum. Inſuper *curtem Vallicellam, caſtrum Florentium*, & *fundum* vocatum *Ronco Raviniano*.

In comitatu *Ariminenſi maſſam, que vocatur Utiaaa, & caſtrum Gajo*; hoc appellatur modo Ribanum; *maſſam Brancheſe & Ruffienſe*, & *curtem cum caſtro, quod vocatur Piſſatellum*. In comitatu *Ceſenate curtem Sucuniano*. In comitatu *Sarſinate* recenſet *monaſterium ſancti Angeli cum curte integra, que vocatur de Plano, cum caſtro, & turri ibi edificata*. Monaſter.um ſancti Angeli eſt Vergaretanum ſancti Michaelis, fundatum a ſancto Romualdo anno 986. de quo ad eum annum aliqua diximus, diceműſque in conſequentibus. In comitatu *Foropompilienſi curtem cum caſtro Balneolo*. In comitatu *Livienſi* maſſam *Bariſianam* & curtem *Portiſiago*. In comitatu *Faventino* curtem *Quadratam, fundum Trentula, & Pituli, Suſciana, Saltum majorem & minorem, Granariolum, Coriolagum* & *Preſentianum*. In donatione Johannis V. archiepiſcopi Ravennatis facta cœnobio Claſſenſi anno 731. & ſculpta in marmore, de qua nos ad annum 926. fundus *Trigintula* in Faventino, fundus vero *Pittuli* in Cornelienſi territoriis conſtituuntur.

Proſequitur Conradus, & enumerat in comitatu *Cornelienſe monaſterium, quod dicitur ſancti Petri*. Ubinam hoc monaſterium? In quadam charta tabularii archiepiſcopalis Ravennæ nominatur ad annum 927. inter eccleſias Imolenſis territorii *plebs ſancti Petri intra ſilvas*, & in alia anni 1268. eccleſia ſancti Petri in Crutula. Abbatia titulum gerens ſancti Petri in Sala diœceſis Imolenſis anno 1126. ab Honorio II. papa data, & ab Eugenio III. confirmata epiſcopo Imolenſi anno 1151. legitur apud [a] Ughellium, & apud [b] Lubinum ex auctore chronici Vaticani. Maſſam inſuper *Quintam & Soluſtram* in eodem territorio confirmat imperator. In ſupralaudato pariter privilegio Adriani I. nominantur bona conſtituta in *plebe, que vocatur Soluſtra in territorio Cornelienſe*. In comitatu *Ariminenſi curtem, que vocatur Fontana Sabbatina*, & aliam *Salam* appellatam *cum eccleſia ſancte Marie ibi edificata*, & aliam *Salam, que dicitur nova*, quarum confines *fluvius, qui dicitur Piſciatellus, Vetreta, Paverianum, limes, qui dicitur Arzer, percurrens a Paveriano uſque in ſtradella, & rivus, qui vocatur de Fabrica definiens uſque in mare, & ipſum litus maris*. Concedit etiam *quidquid regale eſt in Caſtaleto, & in Bulgaria & Brancbiſe, & caſtrum unum, quod vocatur Caſaliclo*. Similia habentur in privilegiis Ottonis III. & Henrici I. imperatorum.

a T. II. col. 625.

b Notitia abbat. Italiæ p. 352.

In territorio Ravennate *in Decimo* Claſſenſi cœnobio ſubjecta recenſentur ab imperatore Conrado eccleſiæ *ſancte Marie in Batiano, ſancte Marie in Pratella, & altera cum curte integra, que vocatur Aqua-longa*.

Hæc

Ann. Chr. 1037. Hæc poſtrema dicata erat ſancto Martino, ut exprimitur in ſupradictis Ottonis & Henrici præceptis, quinimmo ea exiſtebat ipſo Agnelli tempore, & ante Agnellum, cum ſub anno 780. monaſterii nomine gauderet; ipſo enim anno invadere tentabat locum hunc Johannes ejuſdem nominis VII. archiepiſcopus Ravennas, ut in ipſius vita ſcribit [a] idem Agnellus. Aliæ vero duæ ſanctæ Mariæ eccleſiæ extabant in plebe ſancti Caſſiani, earumque dominium numquam interturbatum poſſediſſe impoſterum monaſterium ſancti Apollinaris eruitur ex chartis collationum ipſarum eccleſiarum in archivo Claſſenſi adſervatis. Confirmat etiam *curtem, que vocatur Gamellaria*; de iſta Johannes V. archiepiſcopus Ravennas hæc ſcribit in ſupralaudata donatione: *Fundum Gammillaria caſalibus undique vallatum cum ſuis terminibus, ſicut textus donationis deſignat, aptum ſervis Domini Ravennati territorio ſitum*. Præterea adhærens baſilicæ Claſſenſi *monaſterium ſanctorum Marci, Marcelli atque Felicule cum fundis & caſalibus, & omnibus ſibi pertinentibus tam in civitate Ravennate, quam extra civitatem*, quod eidem cœnobio Conradus privilegio ſuo præſenti corroborat, memoravimus ad annos 926. & 992. Mentionem etiam facit imperator monaſterii, *quod vocatur ſancti Vincentii intus in civitate Ravennate* cum caſis undique poſitis. Fabrius in monumentis ſacris urbis [b] Ravennæ ignorat hujus monaſterii fundationem, illud unice aſſerens antiquiorem ejus monaſterii vel eccleſiæ memoriam contineri in charta Gualterii archiepiſcopi Ravennatis anni 1138. verum ex hoc Conradi præcepto liquet extitiſſe etiam hoc ſeculo, & quidem ſub jure noſtri cœnobii Claſſenſis. In charta etiam anni 907. tabularii archiepiſcopalis Ravennatis nominatur *regio ſancti Vincentii*. Ipſum poſſederunt Claſſenſes monachi uſque ad annum 1610. quo dereliquerunt eccleſiam, facta ipſius renuntiatione cardinali Petro Aldobrandino. Falluntur, ut obſervat idem Fabrius, qui putant (eorum numero accenſendus eſt Rubeus [c]) in monaſterio hoc Ravennate ſancti Vincentii Petrum Damianum exaraſſe vitam ſancti Romualdi, cum monaſterium ſancti Vincentii, quod inhabitavit Damianus, exiſteret apud Petram-pertuſam quinque milliaribus ab Urbinate, & quinque a Foro-ſempronienſi urbibus diſtans. Recenſet idem imperator *monaſterium, quod vocatur ſancti Eleuchadii & ſancti Probi*. De hoc in Claſſe conſtructo multa diximus ad annum 965. eo enim anno ab ipſo monaſterio ſeu eccleſia aſportata fuere in urbem corpora plurium ſanctorum archiepiſcoporum, qui tumulati erant in ea eccleſia, quam debitis obſequiis multo tempore coluerunt Claſſenſes monachi. Largitur etiam imperator Conradus *terras & ſilvas circumpoſitas* ejuſdem *monaſterii in terra fines & terminos earum, ab uno latere ripa, que dicitur Urſaria, uſque ad litus maris, percurrens ipſum litus cum ſuis finibus milliariis tribus, ab ipſo autem litore ſive etiam uſque ad portum Claſſicanum, quartum autem latus aqua, que vocatur Rofredena, & villa nominata Balneolo*.

In *comitatu Foroſempronienſe* nominatur ut Claſſenſi ſubjectum *monaſterium ſancte Suphie*. De hoc nil præterea ſcimus; In *comitatu vero Ficoclenſi* recenſentur *omnes res, quantaſcumque detinere quacumque ſcriptione vel deliberatione videmini*.

Inſuper *infra civitatem Ravennatem monaſteria duo, unum quod vocatur ſancte Marie in Pace cum caſis & hortis undique poſitis cum ſuis terminis*, & *alium quod nominatur ſancte Marie in Ortale cum caſis & hortis & cum puteis* &c. De hac utraque eccleſia ſcribit Fabrius [d], primam mentionem occurrere in Gualterii archiepiſcopi donatione, ſed nos eas ad tempora Conradi extitiſſe oſtendimus præſenti diplomate. Immo illam ſanctæ Mariæ

a Par. II. p. 445.

b Pag. 354.

c Lib. V. p. 275.

d Pag. 129. & 259.

riæ in Horto extitiſſe ſeculo x. jam diximus ad annum 957. quo Petrus archiepiſcopus Ravennas privilegio ſuo ipſam monaſterio Palatiolenſi contulit & adjunxit. Præterea ante Petri ejuſdem ævum Fredebertus fuerat illius monaſterii abbas. Eccleſiam ſanctæ Mariæ in Pace appellari in veteribus chartis modo ſanctum Apollinarem, modo *parvum* ſanctum Apollinarem aſſerit idem Fabrius. Ann. Chr. 1037.

In *territorio Comacliense* confirmat Conradus cœnobio Claſſenſi *monaſterium*, cujus vocabulum eſt ſanctorum Quadraginta & ſancti Viti. In charta tabularii archiepiſcopatus Ravennatis ſpectante ad monaſterium ſanctæ Mariæ in Auregario, & confecta anno 956. quam etiam ad eum annum protulimus in his noſtris Annalibus, nominatur in eodem territorio *plebs ſancti Viti in inſula*. Ex Peregrini pariter Priſciani Ferrarienſis collectaneis [a] laudatur a Muratorio privilegium Leonis ſummi pontificis (ſedit is anno 964.) imperante Ottone I. monaſterio Aulæ-regiæ civitatis Comaclenſis datum, ex quo clariſſime demonſtratur Comacli oram omnem inſulis undique repletam tunc temporis etiam fuiſſe, tum affert nonnulla ejuſdem bullæ excerpta, ſcilicet, *monaſterium ſanctorum Viti & Modeſti in loco, qui vocatur Inſula, & cum vallibus & paludibus ſibi pertinentibus infra ſe, & ſecus ſe*. Monaſterium ergo hoc olim ad Aulam-regiam pertinens videtur hoc anno pertinuiſſe ad monaſterium Claſſenſe ſancti Apollinaris, niſi forte pertinuerit etiam antea, nam plura *in territorio Comaclo & in inſulis maris Adriatici* monaſterio Claſſenſi ſancti Apollinaris de jure ſuo reliquiſſe Almericum marchionem teſtamentariis ſuis tabulis vidimus ad annum 948. Demum in comitatu *Faventino* recenſet Conradus *fundum cum caſtro ſuo*, & in comitatu *Sarcinate maſſam, que vocatur Civorio cum caſtro* pariter *& turre ſua*. De juriſdictione Claſſenſis monaſterii in caſtrum Civorum plura alibi dicemus. *Datum* eſt Conradi præceptum xv. *kalendas maji anno dominice incarnationis* M. XXXVII. *indictione* V. *anno autem domni Chonradi ſecundi regni* XIIII. *imperii* XI. *Actum Ravenne. Kadelobus cancellarius*, futurus inde Parmenſis epiſcopus, tum antipapa contra Alexandrum II. *vice Erimanni archicancellarii*, quem vidimus hoc eodem anno ad juſtitias faciendas alibi miſſum, privilegium *recognovit*. Pendent adhuc ex diplomate fila ſigilli deperditi; ſed jam integrum in Appendice ex tabulario Claſſenſi damus.

a Antiq. T. V. col. 428.

OUFREDUS, *qui Bambo vocatur*, Urſo abbati ſancti Victoris de Cluſis ejuſque monaſterio donat res *juris ſui poſitas infra territoriu Caſtellu Pretoſu in locum, qui dicitur Larcianu, in vocabulo Campatellum; anni Domini mille treinta & ſepte & regnante domino Conrado magnu imperatore anno ejus decimo, & die primo menſe aprelis per indiceione quarta*. Indictio & anni Conradi indicant annum antecedentem; quare corrigendi ſunt anni Domini, & reponendus annus mille triginta & ſex in charta ceteroquin autographa, quam deſcripſimus ex tabulario ſanctæ Catharinæ de Fabriano & ad Appendicem amandamus. XIX. Charta pro S. Victore de Cluſis.

Inter plura monaſteria, quæ in concilio Romano hujus anni, ut ſuperius innuimus, *Benedicto IX. papæ conſecratori ſuo refutavit Andreas epiſcopus ſanctæ Peruſinæ eccleſiæ*, nominatur *etiam* [b] *monaſterium ſancti Salvatoris*, quod credimus illud fuiſſe, quod appellabatur *Montis-acuti*, a Romualdo excitatum, inde a Petro Damiano inhabitatum ac rectum; principalis nunc ſedes eſt eremitarum noſtrorum Coronenſium.

b T. XI. Conc. Lab. col. 1283.

COR-

Ann. Chr. 1038.

XX.

Corpora quinque fratrum e Gneſna Pragam deducuntur.

Corpora quinque fratrum hoc anno ex Gneſna Pragam a Bretislao Bohemiæ duce armorum vi transferuntur. Coſmas Pragenſis decanus non multum ab ea ætate remotus, narrata translatione corporis ſancti Adalberti facta per Bretislaum Bohemiæ principem, hæc ſubdit: [a] *Viſum eſt duci & epiſcopo* (Severo Pragenſi) *ut quinque fratrum reliquias ſancto corpori adjunctas, quorum de vita & paſſione, Deo donante, relaturi ſumus, qui in eadem civitate, ſed in alia eccleſia, quieſcebant, pariter cum ſumma diligentia transferant. Quid multa? Ventum erat cum omni ſacra ſarcina in proſperitate & lætitia Bohemiam, & in vigilia ſancti Bartholomæi apoſtoli prope metropolim Pragam caſtrametati ſunt circa rivulum Rokitrucam, ubi luceſcente die clerus & univerſa plebs cum proceſſione occurrit, cujus longam ſeriem latus vix explicuit campus. Talis enim proceſſio fuit. Dux ipſe & epiſcopus humeris ſubnixi dulce pondus portant martyris Chriſti Adalberti. Poſt ſimul abbates ferebant reliquias quinque fratrum, deinde archipresbyteri gaudent onere Gaudentii archiepiſcopi; quos electi duodecim presbyteri, vix ſuſtentantes pondus aurei crucifixi, ſequuntur.*

a Apud Menckhenium T. I. col. 2021.

Similia tradit auctor chronici Bohemici apud Menckhenium [b]. Brevius chronographus Saxo [c] ad annum 1034. *Interim Polonia a vicinis nationibus & maxime a Bohemis multum devaſtata eſt, & reliquiæ ſancti Adalberti, ſanctorumque Benedicti & Johannis cum ceteris de eadem provincia translatæ ſunt.* Eamdem ſacrorum corporum in Bohemiam deportationem enarrant Hagecus in chronico, canonicus Pulkava, Dubravius, Pontanus, Weleslavinus, martyrologium vetuſtiſſimum Pragenſis eccleſiæ apud Balbinum [d], cujus etiam diſſertationem de relatione corporis ſancti Adalberti Pragam inſerit ſuæ Adalbertinæ vitæ Godefridus Henſchenius. [e]

b T. III. col. 1658.

c Pag. 244.

d Rerum Bohemicar. lib. III.

e T. III. Aprilis p. 202.

Quidquid ſit de translatione corporis ſancti Adalberti, id quod viderint Poloni ſuper hoc facto plurimum digladiantes cum Bohemis, exiſtimamus nomine quinque fratrum, quorum corpora in Bohemiam aſportara dicuntur, non venire Romualdi diſcipulos Johannem & Benedictum, Matthæum, Iſaac & Chriſtinum ſocios martyres & eremitas, qui vixere in Caſimiritana ſolitudine, quorumque mentionem fecimus ad annum 1008. ſed putamus venire quinque fratres, non *ſanguine*, *ſed ordine*, ut loquitur Menckhenius, ſancti Adalberti, olim ejus contubernales in monaſterio Brewnovienſi, qui & ipſi poſt mortem ſancti eorum ducis ex Bohemia in Poloniam ſe receperant, eremiticæ vitæ operam daturi, ut ad annum 1001. diximus. Polonorum enim eremitarum non quinque, ſed ſex erant corpora, adjuncto Barnaba, quem in eadem tumba cum ceteris ſepeliri juſſit Boleslaus. Deinde hi poſtremi videntur Caſimiriæ potius, quam Gneſnæ tumulati; præterquamquod qua ratione Bohemi etiam in hæc corpora jus ſibi uſurparunt, niſi ratione Adalberti? & ut Adalbertum utpote epiſcopum olim ſuum in patrio ſolo ſepulcrum habere voluerunt, ita & monachos, olim ejus comites, ſcilicet Brewnovienſis cœnobii incolas, reſtitui ſibi debere quadam convenientia præſumpſerunt; cum e contra impie, inhumaniter contra omnia jura egiſſent Bohemi, & eorum pius antiſtes Severus, ſi in aliena corpora ſacra violentas injeciſſent manus. Polonorum eremitarum lipſana ex ſcriptorum hujus regni auctoritate Caſimiriæ, Poſnaniæ, diverſiſque aliis per regnum locis requieſcunt. Hinc Bohemis dubium non movemus, an corpora ſancti Adalberti & ejus ſociorum poſſideant: poſſideant per nos, ſeſeque extricent a Polonorum objectionibus; judicamus tamen corpora, quæ in Bohemia aſſervantur, non eſſe corpora ſanctorum martyrum eremitarum Polonorum. Idem dicendum de corpore ſancti Chriſtini Olomucenſibus in Moravia, ut dicitur, conceſſo; erit

corpus

corpus unius ex contubernalibus ſancti Adalberti, cujus nomen ignoratur. Qui cultus autem deinceps in Polonia præſtitus fuerit ſanctis martyribus & eremitis Polonis, dicemus ad annum 1041.

XXI. Chartæ Camaldulenſes & Pratalienſes.

TABULARIUM Fontis-boni exhibet nobis hoc anno chartam, qua *Ugo filius Teucii* vendit Petrono abbati *de eccleſia Dei & ſancti Salvatoris de loco & a vocabulo Campo amabilis* res ſui juris poſitas *in territorio de plebe ſancte Marie ſito Partina in Caſale Munte*. Petronus eſt Petrus Dagninus prior Camaldulenſis, ut ad annum 1036. obſervavimus. Alter Ugo filius Alfridi pro mercede & remedio animæ teſtamento ſuo judicat & tradit monaſterio ſanctæ Mariæ de Pratalia integram ſuam portionem *de eccleſia ſancti Michaelis archangeli, que eſt in coſale la Silva, & alia bona in Caminza, Lonnano, & Camprina*. Chartam exſcripſimus ex eodem tabulario datam: *Anno dominice incarnationis milleſimo triceſimo octavo, anno autem domini Chunradi Romanorum imperator auguſto undecimo, menſe januario indictione ſeptima*; videtur tamen reponenda ſexta, niſi uſurpetur annus Florentinus, qui incipit a menſe martio, adeoque charta referenda ſit ad annum 1039. communem.

XXII. Fundatio monaſt. S. Petri in monte Cònero.

IN monte Cònero, qui non longe eſt ab Auximo & Ancona, & propior ſitui, ubi olim erat Humanatenſis civitas, cœnobium conditum eſt hoc anno monachorum Deo ſub regula ſancti Benedicti ſervientium. *Ugo comes filius quondam Mezoni comitis, & Adelaſi conjuge ſua, & Amezo comes filius quondam Mauricii comitis, & Aufredo comes filius quondam Amezonis comitis*, ſacerdotum, ac levitarum plurimorumque ejus provinciæ laicorum habito conſilio, eccleſiam *ſancti Petri apoſtoli, que ſita eſt in fundo monte Conero cum ſuis vocabulis, territorio Humanato, Auximum conſtituto, in monaſterio virorum Deo famulontium, & regi domino preces pro incolumitate & pace viventium, & requie defunctorum fundentium, fieri jugiter & perpetualiter* debere decreverunt cœnobium, ordinato ibi Guimezo abbate, qui *omnium monachorum primatum* teneret, conceſſeruntque ei, ejuſque monaſterio *circa præfatam eccleſiam gruttam cum eccleſia ſancti Benedicti, que eſt poſita in loco, qui dicitur Petra-abbatis, & inter terram, vineam & ſilvam modiorum tricentum & quindecim cum omnibus ſuis pertinentiis*. Donatio facta fuit *annis ab incarnatione Domini noſtri Jeſu Chriſti milleſimo trigeſimo octavo, & in temporibus domini donni Benedicti ſummi pontificis & univerſalis pape in apoſtolica ſanctiſſima beati Petri apoſtoli ſede anno ejus octavo, & regnante domino Conrado magno imperatore auguſto anni imperii ejus, & in Dei nomine, & in anno duodecimo, et die octava menſis aprilis indictione ſexta. Auximi civitate*. Benedictus IX. juxta communem opinionem creatus fuit Romanus pontifex anno 1033. quapropter anno 1038. quintum vel ad ſummum ſextum gerebat pontificatus ſui annum: verum etiam apud [a] Rubeum annus 1034. die XXV. junii conjungitur cum anno tertio Benedicti papæ IX. In bullario quoque Caſinenſi, & in annalibus Mabillonii reperiuntur documenta, ut obſervat [b] Muratorius, juxta quæ Benedictus pontificatum Romanum aſſecutus videtur ante annum 1033. Quare, cum Benedictus IX. intercedente pecunia, teſte [c] Glabro Rodulpho, a Romanis aſſumptus fuerit ad ſupremam cathedram; nepos quoque eſſet Benedicti VIII. & Johannis XIX. ſuorum immediate prædeceſſorum, forte ante obitum Johannis electus fuit cum ſpe ſucceſſionis, atque proinde non una potuit eſſe epocha ipſius pontificatus, ut chartæ diſcordes concilientur. Quidquid tamen ſit, & ſi cui lubeat medicam manum apponere noſtræ ceteroquin autographæ paginæ ſervatæ in eodem monaſterio, per nos licet. Cœnobium hocce modo obtinent

a *Lib. V. p. 280.*

b *Annal. T. V. p. 99.*

c *Lib. IV. cap. V.*

ANN. CHR. 1038.

tinent patres noſtri eremitæ Coronenſes, qui primum vocati ad incolendam ſupra nominatam cryptam ſancti Benedicti, cum vexationes paterentur ab eremitis ſanctæ Mariæ Gonzagæ, qui incolebant monaſterium ſancti Petri, ejectis auctoritate apoſtolica Gonzagenſibus, in pacificam poſſeſſionem utriuſque loci admiſſi fuere. Mons appellatur Cònerus a multiplicitate arborum, quas Còneros vocant, quæ fructum producunt tamquam ceraſum, coloris inter rubeum & flavum, quæque primo anno flores, ſecundo fructus emittunt, foliis arborum virorem, ut ſervat laurus, toto anni tempore ſervantibus. E regione montis Còneri, mare tamen per ſeptuaginta milliaria intercedente, viſuntur montes Dalmatiæ & inſula Auxeri vel Abſari, ubi pontificales inſulas obtinebat hoc tempore Gaudentius, ut ad annum 1030. diximus. Hic diſcipulus, quod alibi aſſeruimus, Romualdi in Hiſtrienſibus ſolitudinibus, alio etiam nomine a Damiano appellatus *Petrus epiſcopus Abſarenſis*, valedicens ſuæ eccleſiæ poſt decennium circiter ab hoc anno, in Anconitanam oram maris Adriatici ſe contulit, aliamque abbatiam & monaſterium de novo conditum habitavit in eo ſinus maris loco, qui appellatur Portus-novus, quique duobus milliaribus diſtat a monte Cònero, & quatuor ab Ancona. Sed de utroque monaſterio, ut etiam de Gaudentio Abſarenſi epiſcopo, alia in medium proferemus ſub annis ſequentibus.

XXIII. Stephanus rex Hungariæ obit. De Giſla ejus conjuge, & de Gregorio archiep.

EVOLAVIT ad Deum hoc anno piiſſimus Hungariæ rex Stephanus, multis nominibus de Romualdi aſſeclis benemeritus, cujus tempore Andreas & Benedictus Zoerardi fama ipſius tracti Poloniam relinquentes, ſanctitate vitæ ſuæ Pannoniam illuſtrarunt; fundator inſuper monaſterii ſancti Petri ad Vincula in territorio Ravennate. Poſt ejus mortem Giſla ſeu Giſala Stephani piiſſima conjux, ſancti Henrici imperatoris ſoror, quæ maritum ad fidem adduxerat, Patavii in Niderburgenſi Bajoariæ parthenone monaſticum habitum induiſſe dicitur. Comes veriſimiliter ejus itineris ex Hungaria in Bajoariam [a] fuit Gregorius epiſcopus ille ſepultus in eccleſia ejuſdem monaſterii, qui *ex Oriente*, id eſt Hungaria, ubi eremiticam vitam duxiſſe aſſeritur, in urbem Patavium ſe recepit, quem Mabillonius [b] ſuſpicatur eſſe Gregorium Romualdi diſcipulum, qui, teſte Damiano, *archiepiſcopus in gentibus factus eſt*.

a *Hundi Metrop. Saliſburg. T. II. p.* 403.

b *Annal. T. IV. p.* 422.

ANN. CHR. 1039.

XXIV. Mors Hugoois abbatis Farfenſis.

POSTREMUS hic annus fuit Hugonis Farfenſis abbatis ſumma familiaritatis neceſſitudine conjuncti cum noſtro ſanctiſſimo viro Romualdo, *cujus exempla imitatus*, inquit auctor prologi conſuetudinum Cluniacenſium receptarum in Farfenſi monaſterio, [c] *renovavit priſca ſanctorum patrum, eximiique Benedicti clariſſimi et luculenti patris in cœnobio beatæ Mariæ ſemper virginis in loco, qui dicitur Acutianus, ubi deſtructus erat nimis ordo et compoſitio monachorum*. Et inferius *Sequipeda Romualdi* ab eodem auctore appellatur. Moritur Hugo poſt varias alternantis fortunæ vices, ut ſcribit Mabillonius [d], ſæpius regimine deſtitutus, totieſque reſtitutus, media nocte Dominicæ Nativitatis, quod conſtat ex libello a Bernardo monacho Caſinenſi conſcripto de vita beati Amici eremitæ, qui tunc morabatur in monaſterio ſancti Petri de Avellana, cui divinitus revelatus fuit Hugonis obitus.

c *Ex Cod. ol. Farf. nunc Vatic. n.* 6808. *Ap. Mabill. Annal. T. IV. pag.* 207.

d *Ibid. T. IV. p.* 434.

XXV. Donatio facta monaſterio Palatioli.

HONESTUS diaconus Ravennas *monaſterium ſancti Stephani de Marmorato, quod eſt poſitum ultra fluvium, quod vocatur Tegurienſe territorii Ravennatis*, confert unitque cum monaſterio ſanctæ Mariæ de Palatiolo, quæ traditio facta fuit *apprehenſo cornu altaris* a Petro presbytero & monacho atque præpoſito præfati monaſterii, qui in poſſeſſionem miſſus fuit

vice

vice domni Johannis abbatis ſupradicti cœnobii. Pagina habetur [a] apud Margarinium & quidem ſub anno præſenti, ut indicant notæ chronicæ; Mabillonius [b] tamen donationem hanc refert ad annum antecedentem. Johannis autem Palatiolenſis abbatis mentionem fecimus etiam ſub anno 1009.

Ann. Chr. 1039.

a *Bull. Caſin. T. II. pag.* 80.

b *Annal. T. IV. p.* 424.

XXVI. De monaſt. SS. Trinitatis de monte Herculis.

Primum hoc eodem anno monaſterii ſanctæ Trinitatis de Monte-herculis prope caſtrum ſanctæ Agathæ, quod ſequenti ſeculo Camaldulenſi eremo fuit aggregatum, occurrit monumentum in charta Hugonis comitis, qui anno 997. a Johanne archiepiſcopo Ravennate [c] caſtrum Brittonorii in emphyteuſim acceperat, quod juris erat Ravennatis eccleſiæ. Hic moriens ultima ſua voluntate inter cetera præcepit, ut caſtrum Montisfraſconis totum reſtitueretur eidem monaſterio. Continet teſtamentum hoc aliqua etiam pro monaſterio Galeatenſi ſancti Hilari, cui reſtitui mandat Hugo *Civitellam de Galiada*. Civitella caſtrum erat, quod etiamnum extat, mille paſſibus diſſitum a Galeata, & eidem ſancti Hilari cœnobio ſubjectum. Hugonis comitis tabulas ex archiepiſcopali chartario Ravennate producimus in Appendice.

c *Arch. archiep. Raven. Q.* 9319.

XXVII. Hiſtoria abbatiæ Galeatenſis S. Hilari.

Interim cum prima ſimiliter vice in his noſtris Annalibus occaſio ſe præbeat loquendi de monaſterio Galeatenſi ſancti Hilari, quod Ambroſii abbatis generalis noſtri interventu, Eugenio papa IV. tradente, reformandum datum fuit Camaldulenſibus ſeculo xv. hoc eſt anno 1438. die xi. martii, nonnulla more noſtro in medium proferimus, quæ originem & hiſtoriam ejuſdem abbatiæ illuſtrant. Narrat itaque Paullus monachus & ſcriptor vitæ ſancti Hilari, hujuſque diſcipulus, Hilarum loci conditorem ortum fuiſſe anno 476. & adoleſcentem adhuc per inhoſpita Apennini juga, quæ Thuſciam dividunt & Æmiliam, in eremum ſeceſſiſſe paſſibus fere mille a vico Calligata, nunc Galeata, ac in ſpelunca deliteſcentem præcelſi atque editi montis, unde Vitis, Utens, vel etiam Bidens (tot enim nominibus effertur) amnis defluit, illius ſanctitatis fama e lateribus velut erumpente, quamplures ſibi ſocios, qui ad eum convenerant, adjunxiſſe. Hinc brevi tempore ab Hilaro extructa eccleſia ac ædificatum monaſterium in ſummitate montis; hinc maxima religio & celebritas loci. Et licet rerum omnium principia parva ſint, progreſſu tamen temporis ingentes adauctæ fuerunt monaſterio opes. Acceſſit liberatio cujuſdam Olibrii Ravennatis nobiliſſimi a malo, quo vexabatur, ſpiritu precibus beati Hilari, ſub quo etiam monachus factus cum duobus filiis monaſterium opimo atque opulento patrimonio ditavit. Narrat etiam idem Paullus Theodoricum Gothorum regem Hilari fama permotum ex propinqua ſua villa, cujus etiam nunc ad radices Apennini ſecus Bidentem fluvium veſtigia ſuperſunt, ſanctiſſimum virum adiiſſe, & fructuoſis prædiis cœnobium locupletaſſe. Re enim vera in deſcenſu montis & in via publica, quæ ducit ad terram Galeatæ, quinquaginta paſſibus a cœnobio, viſitur ad hanc diem parva ædicula antiquiſſima, & eo fine excitata, ut haberetur vel renovaretur memoria loci, in quo Theodoricus rex, qui tunc palatium ædificabat ad radicem dicti montis prope Galeatam in loco dicto nunc *la ſaetta*, venerabundus veniam de injuria, quam inferre volebat, petiit a beato viro, & ex illius perſecutore factus eſt munificus patronus. In ea ædicula tabula extat marmorea, ſuper quam ſculptæ ſunt effigies ſancti Hilari & Theodorici cum hac inſcriptione in parte poſtica.

ANN. CHR. 1039.

* CONDEBAT.

TVNC. CVM. REX. THEODORICVS. *SEDEBAT. PALATIVM. IVXTA. FLVMEN BIDENTEM. GALIGATAE. PARTIBVS. ET. ILLVC. COGEBAT. IRE. MVLTOS OPERARIOS. QVIDAM. SIBI. DETVLERE. QVEMDAM. DOMINI. FAMVLVM IBI. PROXIMVM. HABERE. SVVM. HABITACVLVM. QVI. PARERE. DEDIGNATVR PRAECEPTIS. REGALIBVS. IPSE. AVTEM. REX. THEODORICVS. VIAM. DVM. IRA MAGNA. REPLETVS. RAPIDISSIMO. CVRSV. IN. EQVVM. ASCENDIT. ET. IN. IPSO FVRORE. DVM. VOLVISSET. AD. DEI. HOMINEM. PROPERARE . . . .

. . . .

. . . .

In parte autem anteriori hæc tantum leguntur, ceteris literis temporis edacitate abraſis.

. . . . RENERIO . . . . . QVOD. MILITE . . . . .

. . . . VIRO. DEDIT. DOMINO. GRATIAS.

a Lib. III. pagg. 136. 137.

Ubertim de Hilaro agit etiam [a] Rubeus, qui teſtem narrationum ſuarum eumdem adhibet Paullum Hilari diſcipulum. Deceſſit ſanctus vir octuagenario major idibus maji in monaſterii eccleſia ſepultus. Eccleſia ſancti Hilari ſatis ampla eſt, optimæque ſtructuræ. Quatuor in ipſa eriguntur altaria; primum, quod majus eſt, viſitur e regione portæ templi, elevatum a pavimento eccleſiæ, & ad ipſum aſcenditur per duas ſcalas marmoreas hinc inde conſtructas ab utraque parte presbyterii. Subtus altare in confeſſione ſeu ſacello, ad quod deſcenditur per alias duas ſcalas lapideas ab utroque latere poſitas, extat alia ara, ſupra quam urna marmorea, in qua beati Hilari oſſa quieſcunt. Pone dictam aram loculus viſitur ſatis anguſtus, & præter modum humidus, ubi vulgo dicitur ſanctum Hilarum cellam ſibi elegiſſe, ut vitam eremiticam duceret. Poſt altare majus, ubi etiam ſupellectilia ſacra aſſervantur, armarium quoddam continetur, in quo olim cuſtodiebatur cranium ſancti Hilari reconditum in decenti argenteo vaſe, quod modo ſuper altare eſt locatum. Quinta-decima die maji ſollemniter celebratur ipſius feſtum cum ſupplicatione populi & delatione ſacri cranii beati Hilari, cujus patrocinium contra grandines & tempeſtates potiſſimum imploratur. De inventione ejus reliquiarum, & de reſtauratione cultus ſub Camaldulenſium præfectura alibi erit dicendi locus.

Monaſterium hoc a ſui origine juriſdictioni archiepiſcoporum Ravennatum fuit ſubjectum uſque ad annum 753. quo Stephanus papa II. ipſum contulit Anſcauſo epiſcopo Foro-popilienſi, in cujus diœceſi ſitum extabat. Eo enim anno *cum* Stephanus *ad redimendam Italiam & exarchatum Ravennantium de manibus gentium, Francie properaſſet regionem, contigit eo revertente ſuum peragrari iter per monaſterium beati Hilari ſcitum territorio Pupulienſe, ubi cum maxima honoris humilitate ſuſceptus eſt ab Anſcauſo, quondam Pupulienſe epiſcopo, & abbate ipſius venerabilis monaſterii, & affluenter ipſius itineris ſubſidia illi tribuit*, ut ait Paullus I. Stephani germanus frater, Romanus & ipſe pontifex, in ſua bulla anni 759. in qua ſubdit, quod Romanus pontifex Stephanus *viciſſitudinem impenſi beneficii eidem Anſcauſo epiſcopo irrogans, prefatum monaſterium diebus vite ſue*

fruen-

fruendum illi conceſſit; ipſe vero Paullus Stephani fratris donationem privilegio etiam ſuo firmavit; *unde & nos*, ſequitur, *hujuſcemodi conceſſi preſidii largitatem ſub apoſtolice preceptionis pagina confirmavimus*, *atque juriſdictionem ſancte noſtre eccleſie ſubmiſimus eum*. Anſaucum nominat epiſcopum & abbatem hunc Ughellius [a], & etiam Vecchiazzanus in hiſtoria Foro-popilienſi, ubi aſſerit „ Paullum pontificem maximum Stephani germanum fratrem anno 757. confirmaſſe Anſauco abbatiam ſancti Hilari, ut ex diplomate. “ Verum decedente Anſcauſo, rurſus idem Paullus juri Ravennatis eccleſiæ cœnobium Galeatenſe ſubjecit anno 759. *Nunc vero*, ſubjungit, *divina vocatione ipſo Anſcauſo de hac migrante luce*, *agnoſcentes rei veritatem*, *quod predictum venerabile monaſterium juris ſancte Ravennatis eccleſie a diuturnis exiſteret temporibus* &c. *ſub juriſdictione ſancte Ravennatis eccleſie* &c. *ſtatuimus permanendum*. Meminit & Agnellus [b] privationis ejuſdem cœnobii, quam tulit Ravennas eccleſia a Paullo, ut ipſe ait, ſed melius primum a Stephano Romano pontifice. Loquens enim de Sergio Ravennate antiſtite hæc habet: *Vir autem iſte Sergius præſul*, *cum Paullus papa Romanus iter per Franciam pergeret*, *non ei obvius fuit*, *& indignatus papa*, *de valle*, *quæ dicitur Calle-collata*, *quæ ruſtico more Galliata dicitur*, *cum ira magna eum exuit*. Papebrochius [c] in actis ſancti Hilari, & in Propilæo [d] dubitat de veritate diplomatis Paulli, dicens: „ Quam certo hæc dicantur, neſcio ....: ut enim taceam, quam incongruum ſit Copronymi hæretici excommunicati imperio ſignari pontificis Romani bullas, prædicti omnes numeri annorum cadunt in annum Chriſtianæ æræ 759. cum Paullum conſtet anno 757. vita functum eſſe. “ Sed memoria lapſus eſt vir doctiſſimus, cum Paullus anno 757. non e vivis exceſſerit, ſed eo dumtaxat anno ad Romanum pontificatum aſſumptus fuerit, quem per decennium tenuit uſque ad annum 767. ut ipſemet agnoſcit in ſuo Propilæo; quare annum 757. pro anno 767. accepit emortualem fuiſſe Paulli. Incongruum pariter non eſt annotari ibi annos Græcorum imperatorum, hæreſi licet eſſent infecti, cum perplura Romanorum pontificum privilegia per hæc tempora Copronymi & Leonis ejus filii, ac ceterorum imperatorum nomina præferant, quæ legi poſſunt apud Muratorium [e] in Annalibus; ubi tamen hic annotat vel Leonis Copronymi filii annum fuiſſe potius *nonum*, non ſeptimum anno 759. vel corrigi debere Pagii opinionem, qui initium imperii Leonis illigat anno 751. Nos poſt Rubeum ex tabulario archiepiſcopii Ravennatis Paulli I. diploma manu noſtra deſcriptum in Appendice recudimus.

Circa annum 785. Gundibrandus dux civitatis Florentinæ ejuſdem Galeatenſis monaſterii invaſerat *curtem* quamdam *Saſantinam territorio ſcilicet Florentino*, *arripiens ex ea inliciter plura peculia*, *quæ illi minime pertinebant*. Quare Adrianus papa I. Carolo regi Francorum & Langobardorum hæc ſcribens poſcit, [f] ut *monaſterium ſancti Hilarii confeſſoris Chriſti*, *qui locus in Calligata*, *una cum hoſpitalibus*, *qui per colles alpium ſiti ſunt*, *pro peregrinorum ſuſceptione*, *a nulla magna parvaque perſona invaſionem pati eximia ſinat* ejus *clementia*, *& ut terras*, *quas ex ipſa curte plures homines ſine ratione abſtulerunt*, *reddere* ipſius *regalis potentia faciat*, *ſimulque præfati monaſterii miſſos mitiſſimo vultu*, *ac benigniſſima bilaritate eos ſuſcipiens juſtitiæ*, *quam* ab ipſo *petierint*, *clementiſſime accipiant effectum*.

Anno 996. Gregorius V. Romanus pontifex inter cetera, quæ confirmat eccleſiæ Ravennati & *Johanni archiepiſcopo reverendiſſimo & ſanctiſſimo confratri* nominat cœnobium divi Hilari *in agro cognomento Gallicata* ædifi-

ANN. CHR. 1039.

a T. II. col. 598.

b P. II. p. 423.

c T. III. Maji p. 472.

d Pag. 220.

e T. IV. pagg. 327. 329. 353. &c.

f Epiſt. 74. apud Du-Cheſnium T. III. p. 791.

ANN. CHR. 1039.

a Rub. lib. V. p. 273.

b T. II. col. 363.

ædificatum; anno vero ſequenti [a] Hermenſredus abbas Galliatenſis deſignatus obſequium fidemque ſacramento ſollemni eidem archiepiſcopo jurat. Deinceps ſemper in Romanorum pontificum & imperatorum privilegiis monaſterium ſancti Hilari ad Ravennatis eccleſiæ juriſdictionem pertinere adnotatur. In diplomate Henrici regis ad Henricum archiepiſcopum Ravennatem anno 1063. male Ughellius [b] appellat *monaſterium ſancti Nicolai in Galigara cum omni diſtrictu & placito ſuo, caſtellis & curtibus & pertinentiis ſuis*. Hoc anno 1039. monaſterii ſancti Hilari abbas forte erat Fulco, de quo mentio occurrit in charta anni 1056. quæ ſub eo anno referetur.

XXVIII. Veteres inſcriptiones Galeatenſes.

HIC etiam loci in antiquitatis ſtudioſorum gratiam veteres aliquot inſcriptiones ſubjungere placet, quæ leguntur in eccleſia prædicta ſancti Hilari, & in altera eccleſia archipresbyterali ſancti Petri in Silva, vel in Boſco, ut appellant, Galeatenſis caſtri, ſubjecta eidem monaſterio ſancti Hilari.

In eccleſia ſancti Hilari prope aram majorem.

HIC. REQV. HANHE SI
PII M. XXVII. M. PRID. KAL. OC.
ND VI QVEM. . . . .

Ibidem ſub marmoreo votivo ſimulacro.

SCS hILAR'. SEd HEC DEBITA dIE
JUX EUE BIS SECULARI DUE SERUI
hOPTINERE VIDERANTUR dE
TERRITORIO QUOd MILITES CIR
CUIERAT CUM OMIBUS JUSTIS
OBSEQUIIS SCO VIRO DEDIT.

In eccleſia ſancti Petri inter aram principem & ſacellum ſancti Andreæ.

RVBRIAE. TERTVLLLAE. V. A. XX. M. IIII. D. IIII.
CONIVG. OPTIMAE. CREFANVS. MAGRINVS.

Subtus inſcriptionem leguntur hæc carmina.

LIVIA. METELLVS. ALVIT. GEMINAMQVE. SORORЕМ
EGREGIO. DE. PATRE. SATAS. SANCTA. GENETRICE
RARA. FVI. CASTO. BENE. JVNCTA. PVDICA. MARITO
INVIDA. SET. FATI. LEX. REDDIDIT. INRITA. VOTA
INANIVM. MISERAE. SOLACIA. LIQVIT. AMANTI
CONIVGIS. IN. MANIBVS. LICVIT. QVOD. REDDERE. VITAM.

Ad

Ad vas marmoreum aquæ baptiſmalis ejuſdem eccleſiæ.

ANN. CHR. 1039.

Q. VELCENNAE. L. F. STEL. PRO
CVLO. DECVRIONI. MEVANIO
LAE. C. C. M. M. PATRONO
CONTENTVS. IMPENDIVM. RE
MISIT. ET. DEDICATIONE. STA
TVA. NVMER. COLL. IPSORVM
SPORTVL. DEDIT. SINGVL.
DENARIOS. BINOS
L. D. D. D.

ideſt: *Locus Datus Decreto Decurionis.*

ANN. CHR. 1040.

XXIX. Damianus Pompoſiam evocatur.

PROBATUS Damianus in monaſticæ & eremiticæ vitæ exercitiis, & a magiſtro ſuo idoneus repertus, ceteris conſtituitur, ut exemplar & doctor, magiſtri ipſe adimplens officium in ſuo primum Avellanenſi, deinde in Pompoſiano cœnobio, ad cujus monachos informandos, & in monaſticis ac literariis diſciplinis excolendos hoc anno evocatus fuit a celebri abbate Guidone, qui eo temporis ipſum ſanctiſſime & magna cum nominis æſtimatione regebat. *Cum tempus igitur adveniſſet*, [a] inquit Laudenſis, *ut lucerna domus Domini erecta ſuper candelabrum omnibus luceret, jubente magiſtro, paucis illis fratribus exhortationis verba impendere cœpit. Cumque ejus opinio jam latius effuſa crebreſceret, Wido venerabilis abbas Pompoſianus, vir ſanctiſſimus, ſuos legatos ad hujus abbatem dirigens poſtulavit, quatenus caritate fratrum eum ad ſuum monaſterium deſtinaret, ſecumque aliquandiu remorari permitteret, quo, poſcentibus fratribus, verbi ſacri erogare pabulum debuiſſet, ejuſque pia petitio caritate, quam poſtulat, Deo diſponente, minime fruſtratur. Illuc enim dirigitur, ubi caterva fratrum centenarium numerum ferebatur implere.*

a Cap. VI.

XXX. Quid Pompoſiæ contigerit tempore ejus incolatus?

CUM in Pompoſiano monaſterio commoraretur, in quo per biennium ſubſtitit, contigit, quod ipſe Damianus enarrat in opuſculo *de perfectione monachorum* [b], hiſce verbis, quæ libenter afferimus, ut diſciplina innoteſcat ejuſdem cœnobii ſub abbate Guidone: *Dicam, non quod aliena relatione cognovi, ſed quod oculis vidi. Pompoſiæ quidam frater erat Raimbaldus nomine, frater videlicet Petri reverentiſſimi viri, qui nunc apud Vicentiam abbatis officio fungitur. Hic itaque adoleſcentiam ſuam crebris conſueverat edomare jejuniis, & ſicut in primis auſpiciis, famoſæ indolis in pleriſque ſpecimen dabat. Huic injunctum erat officium, ut cuidam Teutonico miniſtraret incluſo, qui nimirum effoſſis oculis, & abſciſſa dextera juxta eccleſiam poſitus arduam ducebat vitam. Erat autem regula monaſterii, ut nemo clauſtrenſium egrediens loqueretur. Aliquando autem cum Raimbaldus in capitulo conſtitutus graviter quereretur, ſe nequaquam poſſe pueris imperitis per ſigna præcipere, ut ſervo Dei veſtes abluerent, & præſertim quæ ſibi edulia præpararent, poſtremo aſſerens atque denuntians, quia niſi ſilentium frangeret, mandata penitus ſervare non poſſet; e contra vir ſanctus, abbas ſcilicet Guido, ne ſilentium ſolveretur, vehementer obſiſteret, conſtanterque in auctoritatis ſuæ ſententia permaneret, demum ad hoc poſt multa per-*

b T. III. opuſc. XIII. cap. XXI.

ven-

Ann. Chr. 1039.

a Rub. lib. V. p. 273.

b T.II.col.363.

ædificatum; anno vero ſequenti [a] Hermenſredus abbas Galliatenſis deſignatus obſequium fidemque ſacramento ſollemni eidem archiepiſcopo jurat. Deinceps ſemper in Romanorum pontificum & imperatorum privilegiis monaſterium ſancti Hilari ad Ravennatis eccleſiæ juriſdictionem pertinere adnotatur. In diplomate Henrici regis ad Henricum archiepiſcopum Ravennatem anno 1063. male Ughellius [b] appellat *monaſterium ſancti Nicolai in Galigara cum omni diſtrictu & placito ſuo, caſtellis & curtibus & pertinentiis ſuis*. Hoc anno 1039. monaſterii ſancti Hilari abbas forte erat Fulco, de quo mentio occurrit in charta anni 1056. quæ ſub eo anno referetur.

XXVIII. Veteres inſcriptiones Galeatenſes.

Hic etiam loci in antiquitatis ſtudioſorum gratiam veteres aliquot inſcriptiones ſubjungere placet, quæ leguntur in eccleſia prædicta ſancti Hilari, & in altera eccleſia archipresbyterali ſancti Petri in Silva, vel in Boſco, ut appellant, Galeatenſis caſtri, ſubjecta eidem monaſterio ſancti Hilari.

In eccleſia ſancti Hilari prope aram majorem.

HIC. REQV. HANHE SI
PII M. XXVII. M. PRID. KAL. OC.
ND VI QVEM. . . . .

Ibidem ſub marmoreo votivo ſimulacro.

SCS hilAR. SEd HEC DEBITA dIE
JUX EUE BIS SECULARI DUE SERUI
hOPTINERE VIDERANTUR dE
TERRITORIO QUOd MILITES CIR
CUIERAT CUM OMIBUS JUSTIS
OBSEQUIIS SCO VIRO DEDIT.

In eccleſia ſancti Petri inter murum principem & ſacellum ſancti Andreæ.

RVBRIAE. TERTVLLLAE. V. A. XX. M. IIII. D. IIII.
CONIVG. OPTIMAE. CREFANVS. MAGRINVS.

Subtus inſcriptionem leguntur hæc carmina.

LIVIA. METELLVS. ALVIT. GEMINAMQVE. SOROREM
EGREGIO. DE. PATRE. SATAS. SANCTA. GENETRICE
RARA. FVI. CASTO. BENE. JVNCTA. PVDICA. MARITO
INVIDA. SET. FATI. LEX. REDDIDIT. INRITA. VOTA
INANIVM. MISERAE. SOLACIA. LIQVIT. AMANTI
CONIVGIS. IN. MANIBVS. LICVIT. QVOD. REDDERE. VITAM.

Ad

Ad vas marmoreum aquæ baptiſmalis ejuſdem eccleſiæ.

ANN. CHR. 1039.

Q. VELCENNAE. L. F. STEL. PRO
CVLO. DECVRIONI. MEVANIO
LAE. C. C. M. M. PATRONO
CONTENTVS. IMPENDIVM. RE
MISIT. ET. DEDICATIONE. STA
TVA. NVMER. COLL. IPSORVM
SPORTVL. DEDIT. SINGVL.
DENARIOS. BINOS
L. D. D. D.

ideſt: *Locus Datus Decreto Decurionis.*

ANN. CHR. 1040.

XXIX. Damianus Pompoſiam evocatur.

PROBATUS Damianus in monaſticæ & eremiticæ vitæ exercitiis, & a magiſtro ſuo idoneus repertus, ceteris conſtituitur, ut exemplar & doctor, magiſtri ipſe adimplens officium in ſuo primum Avellanenſi, deinde in Pompoſiano cœnobio, ad cujus monachos informandos, & in monaſticis ac literariis diſciplinis excolendos hoc anno evocatus fuit a celebri abbate Guidone, qui eo temporis ipſum ſanctiſſime & magna cum nominis æſtimatione regebat. *Cum tempus igitur adveniſſet*, [a] inquit Laudenſis, *ut lucerna domus Domini erecta ſuper candelabrum omnibus luceret, jubente magiſtro, paucis illis fratribus exhortationis verba impendere cœpit. Cumque ejus opinio jam latius effuſa crebreſceret, Wido venerabilis abbas Pompoſianus, vir ſanctiſſimus, ſuos legatos ad hujus abbatem dirigens poſtulavit, quatenus caritate fratrum eum ad ſuum monaſterium deſtinaret, ſecumque aliquandiu remorari permitteret, quo, poſcentibus fratribus, verbi ſacri erogare pabulum debuiſſet, ejuſque pia petitio caritate, quam poſtulat, Deo diſponente, minime fruſtratur. Illuc enim dirigitur, ubi caterva fratrum centenarium numerum ferebatur implere.*

a Cap. VI.

XXX. Quid Pompoſiæ contigerit tempore ejus incolatus?

CUM in Pompoſiano monaſterio commoraretur, in quo per biennium ſubſtitit, contigit, quod ipſe Damianus enarrat in opuſculo *de perfectione monachorum* [b], hiſce verbis, quæ libenter afferimus, ut diſciplina innoteſcat ejuſdem cœnobii ſub abbate Guidone: *Dicam, non quod aliena relatione cognovi, ſed quod oculis vidi. Pompoſiæ quidam frater erat Raimbaldus nomine, frater videlicet Petri reverentiſſimi viri, qui nunc apud Vicentiam abbatis officio fungitur. Hic itaque adoleſcentiam ſuam crebris conſueverat edomare jejuniis, & ſicut in primis auſpiciis, famoſæ indolis in pleriſque ſpecimen dabat. Huic injunctum erat officium, ut cuidam Teutonico miniſtraret incluſo, qui nimirum effoſſis oculis, & abſciſſa dextera juxta eccleſiam poſitus arduam ducebat vitam. Erat autem regula monaſterii, ut nemo clauſtrenſium egrediens loqueretur. Aliquando autem cum Raimbaldus in capitulo conſtitutus graviter quereretur, ſe nequaquam poſſe pueris imperitis per ſigna præcipere, ut ſervo Dei veſtes abluerent, & præſertim quæ ſibi edulia præpararent, poſtremo aſſerens atque denuntians, quia niſi ſilentium frangeret, mandata penitus ſervare non poſſet; e contra vir ſanctus, abbas ſcilicet Guido, ne ſilentium ſolveretur, vehementer obſiſteret, conſtanterque in auctoritatis ſuæ ſententia permaneret, demum ad hoc poſt multa per-*

b T. III. opuſc. XIII. cap. XXI.

ven-

Digitized by Google

ANN. CHR. 1040. *ventum eſt, ut ille præciperetur ab adminiſtratione ceſſare, ſibique quieſcere. Sed ob divinæ ultionis accelerata ſeveritas! vix dum dimidiæ horæ curſus elabitur, & ecce Raimbaldus ſuperpoſito dolori digito, in gutture ſe eſſe percuſſum lacrymabiliter proteſtatur. Quid plura? Poſt diem, ſi rite teneo, tertium ſatisfactione facta, & accepta ſancti patris benedictione defunctus eſt.* Petrum, cujus frater erat Raimbaldus, credimus abbatem Vangaticienſem ejus nominis, ut alio loco dicemus.

Aliud quidem, Damiano ibidem commorante, evenit in eo monaſterio, a T. III. Opuſc. xlix. cap. ix. quod ſilentio non eſt prætereundum. Id ipſe deſcribit in [a] opuſculo de *perfecta monachi informatione* ad Marinum Claſſenſem monachum fratruelem ſuum. *Porro autem vidi Pompoſiæ monachum apprime divinæ legis & diſciplinis regularibus eruditum, qui, ut ferebatur, hoc cum aſſidente ſibi fratre parili conventione pepigerat, ut appoſita cuique vini, ſicut mos eſt, perſonaliter obba, uterque quotidie utriuslibet menſura contentus eſſet. Nimirum, ut ex eo, quod uni competeret, duo ſe ſub ſobrietatis moderamine ſuſtentarent. Cum vero ſocius ille deeſſet, in ipſo æſtatis ardore, qui nimirum eo loci ferventior incumbit, eo uſque in propria obba vinum aceſcere permittebat, ut ſcatureſcentes in ea vermes ſæpius reperiret. Martinus itaque decalvatus, hoc quippe ei vocabulum erat, ad extrema perveniens, cum ejus totum corpus hydropis humore immaniter intumeſceret, omnes nos, qui lectulo videbamur aſſiſtere, petiit, ut eum dignaremur ſcopis ſingillatim quilibet verberare. Cumque ſic in fide perfecta, & ſancta fuiſſet confeſſione defunctus, cuidam poſtmodum fratri in viſione apparuit. Erat autem in cujuſdam ſplendidiſſimæ regionis vernanti et florido nemore, candida decoratus ſtola, et fulgido præclarus aſpectu; recumbebat autem in lectulo tegumentis inſignibus et mirificis adornato.* Obba genus erat calicis, ut apertiſſime ex hac Damiani narratione liquet.

b Ibid. Opuſc. xlii. cap. iii. Vivebat tunc in eodem Pompoſiano cœnobio & [b] *Johannes Comaclenſis olim epiſcopus, qui dum converſionem ſuam per longa temporum intervalla differret, aliquando contigit, ut in fundo ſuo, quem in Saltus poſſidebat territorio, moraretur. Illic itaque conſtitutus pauperculæ cuidam viduæ porcum, quem velut ſpem ſui victus alebat, præcepit auferri, ſuiſque ferculis profuturum non ſegnius præparari. Emittit preces illa, fletus fundit ac gemitus, ſibique diligentiæ ſuæ reddi poſtulat detrimentum. Sed ſuo ventri magis quam illi epiſcopus, dum propriis providet menſis, mandatum parvipendit auctoris* &c. *ſed dum lacrymas viduæ ſuæ facit delicias gulæ, mox percuſſus in gutture vulnus incurrit, quod nullis medicorum ſtudiis, donec vixit, evaſit. Hoc itaque præpeditus incommodo* &c. *tandem ſanis conſiliis acquieſcens, epiſcopales infulas monachica profeſſione mutavit, atque in Pompoſiano cœnobio, quod in beatæ Mariæ ſemper virginis eſt honore conſtructum, longis poſt temporibus vixit. Uſque tamen ad obitum tanta læſi gutturis laboravit moleſtia, ut niſi cum magna difficultate trajicere alimenta non poſſet, adeo ut ad geminam ſemper menſam ſuccedentium ſibi fratrum in refectione diſcumberet, vixque tantum cibi caperet, unde recreare ſtomachum potuiſſet.* Johannem Comaclenſem epiſcopum aſſediſſe concilio Ravennati Arnaldi archiepiſcopi anno 1016. ad eum annum vidimus, qui cum *longis temporibus* vixerit, potuerit eſſe ejuſdem monaſterii incola etiam tunc, cum in eodem cœnobio degebat Damianus.

Martinum decalvatum, de quo ſupra hiſtoriam narravimus Damiani ævo ſecutam, alterum arbitramur ab alio Martino, qui circa eadem tempora vitam ducebat in eremo Pompoſiana. De hoc Martino hæc habet auctor anonymus & ſcriptor vitæ ſancti Guidonis abbatis Pompoſiæ,

poſiæ,

poſiæ, cujus erat Martinus diſcipulus. [a] *Item quodam tempore ex fratribus idiota quidam, nomine Martinus, in cellula a cœnobio milliariis octo diſtante dum degeret, defunctus eſt; cujus funeri dum debitum fratres exhibuiſſent officium, revixit, qui fuerat defunctus, vocoque anxia patrem monaſterii clamitavit, ſed ad præſens non habuit, quem quærebat, quoniam longe a monaſterio erat, in quo abbas Guido manebat. Ducitur ergo ad monaſterium, & ab eo, quem vocaverat, interrogatus ubi fuerit, quid viderit, quidve audierit: Loca, inquit, tormentorum, in quibus multos mihi notos ac propinquos cognovi. Cumque tremens, quæ videbam, attenderem, vir quidam ſtola amictus candidiſſima apparuit, me confortans, coronam in capite ferens auream, virgamque læva, ſavum vero mellis dextera portans, quem mihi comedendum obtulit; porrectum iterum, iterumque comedere juſſit, hæſitantem, ne timerem, admonuit. Sciſcitanti vero mihi quis eſſet, Michaelem Archangelum ſe eſſe reſpondit. Cognito quis foret, quem porrigebat favum, accepi & comedi, & ipſo jubente ad corpus, quod reliqueram, ut cernitis, redii. Per tres autem dies, quibus poſt modicum in corpore vixit, illius favi, quem comederat, dulcedinem in ore perſenſit; poſt triduum vero patris Guidonis benedictione donatus frater ille in pace quievit.*

ANN. CHR. 1040.

a *Sec. VI. P. I. pag.* 350.

Idem quoque auctor anonymus & ſequentia narrat, quæ circa eam ætatem contigere in Pompoſiano monaſterio. *Fuerat autem* [b], inquit, *in eodem monaſterio monachus, Bertoldus nomine, qui cum in extremis vitæ hujus ageret, moraſque in exeundo ex reprehenſibili conſcientia ſuſtineret, Domini miſericordiam patre Guidone cum fratribus implorante, in ſe, qui moriebatur, reverſus eſt, & quid de ipſo vidiſſet referens, dæmones, inquit, vidi adverſum me inſanientes, unius delicti cauſam, cum nihil in ceteris poſſent, præſertim (cum Chriſti bonitas omnia pœnitenti & confitenti dimiſiſſet) opponentes. Sciſcitantibus igitur fratribus, quæ qualiſve eſſet culpa facinoris, pro qua ſe deputatum inferis diceret: Incantationem, inquit, quondam, dum adhuc ſeculo veſtibus & moribus deſervirem, didiceram, quam tamen nec opere exercui, aliquando vero memoriam verborum ejus in aliquo tenui; ſolum eſt mihi hoc crimen objectum. Veſtris vero orationibus, quod ad præſens inſtitit, evaſi periculum. Sed ne poſſit ulterius hoc, quod nec ſcio vel recolo, delictum opponi, confiteor me, & in hoc quoque peccaſſe, in quo me peccaſſe non novi; ſicque frater in pace quievit.*

b *Ibidem.*

Vir quidam, Johannes nomine, Venetiæ ortus, domum patriamque relinquens Pompoſiam venit; ſuſceptus vero ab abbate Guidone, ac monachus factus, adeo ſe probabilem exhibuit vita et moribus, ut quanta eſſet doctrina magiſtri, in geſtis clareret diſcipuli. Etenim iſte, de quo loquimur, cum literas omnino neſciret, Deum pluſquam ſe, proximum vero tamquam ſeipſum diligens, hoc totum implevit, quod lex continent et prophetæ, abnegans denique ſemetipſum nihil umquam præpoſuit Chriſto; proximum quoque, (ſi fas fieri vel credi poſſibile) pluſquam ſe convincitur dilexiſſe, cum nulli umquam intulerit injuriam, ſæpius vero illatam pertulerit; nec alicujus ſe permiſerit gravari obſequio, cum cuilibet ipſe foret ſemper ſubſidio; ac his ſolummodo ſubveniendo deeſſet, quibus adeſſe non poſſet, cujus autem ſanctitatis vel meriti fuerit, finis ejus probavit. Die quippe una dum reſideret in clauſtro in ordine fratrum, una quoque cum abbate Guidone, angelus nive candidior in ſpecie viri ſe monſtrans, dixit ei: Euge ſerve bone, veni et intra in gaudium Domini tui. Qui cum a conſidentibus cunctis idem, quod a ſe viſum et auditum, putaret, paullulum ſubſtitit; deinde illis tacentibus patri Guidoni quid viderit, quidve audierit, retulit

Ann. Chr. 1040.

dicens: Quid eſt, inquit, pater, quod vir iſte, quem mecum omnes vidiſtis, locutus eſt mibi: Euge ſerve bone et fidelis, veni, intra in gaudium Domini tui? cui pater: Relinquere nos, ait, fili, vis? & iſte non poſt multum tempus carne ſolutus migravit ad Dominum, ſumpturus in premio, quod accepit in merito.

XXXI. Chartæ Victorianæ, ubi etiam de duobus Hugonibus ducibus & marchionibus Camerini.

Monasterio ſancti Victoris de Cluſis, cui præſidebat Urſus abbas, Petrus filius Acto præter terras donat portionem ſuam de eccleſia ſancti Savini poſitam in territorio Caſtellano prope collem de *Notaria*. Donatio ſignatur: *Anni domini mille XL. et temporibus domni Ugo dux et marchio, anni vero in ducato ejus ſeſto, et dies menſe ſeptembri indictione ſeptima.* Cogimur diſtinguere Ugonem hunc ab eo Ugone, cujus mentionem fecimus ad annum 1028. quique refertur inter duces Spoletanos & marchiones Camerinenſes a Muratorio [a], & dicere hunc filium forſan eſſe illius primi Ugonis, cum anno 1028. ſextus recurreret primi Ugonis annus, & ſextus pariter hoc anno 1040. recurrat annus ſecundi Ugonis; quare ſupplendus eſt idem Muratorius, qui tam in antiquitatibus medii ævi [b], quam in annalibus [c], unicum Ugonem ducem & marchionem Spoletanum & Camerinenſem agnoſcens, in eam conjecturam deſcendit, Ugonem præſidem duobus placitis Pinnenſi & Marſicano anno 1028. maritum fuiſſe *Ville inclite comitiſse relicte quondam domni Ugo glorioſiſſimi, qui fuit dux et marchio*, de qua Willa mentionem facit charta altera anno 1056. ſcripta, atque ab ipſo edita diſſertatione XV. *de Manumiſſione* [d]; & putat inſuper Ugonem filium fortaſſe fuiſſe Bonifacii marchionis lege Ripuaria viventis. Ope harum chartarum videntur diſtinguendi duo Ugones, & alter veriſimiliter pater, alter filius; alter ad annum 1028. vivens, quo ſextum in ducatu numerabat annum, alter anno 1040. qui ſextus ſimiliter erat ſui ducatus annus; & hic ſecundus potius quam primus vir fuerit Willæ comitiſſæ. In charta noſtra errorem illapſum in indictionem putamus, ut loco octavæ notarius ſuppoſuerit ſeptimam indictionem; malumus enim exiſtimare notarium facilius erraſſe in indictione, quam in anno conſignando; eam autem deſcripſimus ex tabularii ſancti Blaſii Fabriani autographo. Illud tamen minime ſub ſilentio prætermittimus reperiri in tabulario monachorum ſanctæ Catharinæ de Fabriano aliam chartam permutationis factæ a Bonizone filio quondam Franconis, & a Franca jugalibus cum eodem Urſo abbate anno 1043. indictione XI. in qua denuo annus *ſextus* Ugonis ducis & marchionis in ſcenam prodit, quo anno nonus, attenta præcedenti pagina, numerandus eſſet annus ipſius ducatus; alteram pariter ſignatam anno *mille quadraginta et tris .... temporibus domno Ugo dus et marchio anno ejus qu..... et die menſe februarium per indicione nona*, qua Giſo presbyter tradit cuſtodi ejuſdem monaſterii aliquid de rebus ſuis. Inſuperabilia profecto hæc ſunt, niſi ad errorem notariorum confugiamus, qui loco noni *quartum* vel *quintum*, aut *ſextum* ſignaverint ducatus Ugonis annum. In poſtrema charta etiam indictio corrigenda eſt ex nona in undecimam.

a T. II. P. II. Scriptor. rer. Italic. coll. 989. 991. 992.

b T. I. col. 286.

c T. VI. p. 176.

d T. I. col. 853.

Sed quid, quod anno præſenti 1040. quartam exſcripſimus chartam ex eodem archivo ſanctæ Catharinæ, quæ præſert annum quartum Ugonis ducis & marchionis? *Teucius filius quondam Martinus, et Benedicta conjuge ſua ad Urſus abbas donant terram in loco, qui dicitur Sarano in vocabulo Noceto. Anni Domini mille quadrainta et temporibus domno Ugo dux et marchio, anni vero in ducatu ejus quarto die menſe november indictione octava.* Quare ad hos nodos diſſolvendos etiam illud fortaſſe dici poterit, notarium erraſſe, conjungendo in prima charta annum Domini 1040. cum

ſexto

ſexto anno Ugonis, & ſubſtituendum eſſe menſe ſeptembri hujus anni 1040. annum Ugonis quartum; ita annus ſequens 1041. componetur cum anno quinto, & annus 1042. cum ſexto Ugonis, qui perdurare potuerit etiam ad menſem februarium anni 1043. Chartis his omnibus in ſtudioſorum gratiam locum damus in Appendice. ANN. CHR. 1040.

OBIIT hoc anno beatus Fortis eremita Avellanenſis. Id nos docet antiqua epigraphe appoſita ad ſacram ædiculam in medio cathedralis Eugubinæ ſitam, quæ ſic habet: XXXII. De B. Forte eremita Avellanenſi.

D. O. M.

DIVO. FORTI. EREMITAE. CANDORE. ANIMI
SVMMA. CONSTANTIA. ET. CHRISTIANA. PIETATE INSIGNI.
ANNO. A. CHRISTO. NATO. M. XL. AD. COELI. PATRIAM. MIGRAVIT.

Eam retulerunt Philippus Ferrarius ad diem VII. & Jacobillius ad IX. maji. Viſitur ejus imago tabulæ applicita in monaſterio Fontis-Avellanæ cum hujuſmodi ſubſcriptione.

BEATVS. FORTES. GABRIELLIVS. EVGVBINVS
MONACHVS. AC. EREMITA. AVELLANAE
OBIIT. IX. MAJI. ANNO. M. XL.

Ex [a] italica narratione Jacobillii ſequentia de illo excerpſimus. Beatus Fortis Eugubii nobili familia, & juxta quædam vetera monumenta, Gabriellia natus, in ipſo adoleſcentiæ ſuæ flore carnem macerans vitæ ſolitariæ, & meditationi cœleſtium rerum unice inhiabat. Juge effatum illius erat, ſenſum, carnem & mundum hoſtes domeſticos hominis eſſe, ad quos perdendos vota emittenda caſtitatis, ſi ad concupiſcentiam; paupertatis ſi ad divitiarum cumulum; obedientiæ, ſi ad honorum culmina alliciant; eremos vero eſſe caſtra inexpugnabilia adverſus hoſtes hujuſmodi. His armis, ſi omnino non interimuntur, enervatur ſaltem eorum potentia. Cum per ætatem licuit, ſeceſſit in altum Apennini montem, qui marchiam Anconitanam ab Umbria dividebat, & latuit in quodam ſpecu prope Schiggiæ caſtrum, octo milliaribus ab Eugubio diſtans. Viſitur & hodie parva eccleſia poſt ejus obitum in ipſius honorem erecta. Ex ea eremo, ubi pœnitentiis & jejuniis aſſidue vacabat, quandoque divertebat ad proximam Avellanenſem, in qua ſub Lodulpho magnæ pietatis & nominis viro, & Avellanitarum fundatore perfectionem didicit eremiticæ vitæ, ſub cujus etiam obedientia vixiſſe fertur, licet in ſeparato loco degeret. Id tamen factum ſub priore Guidone Arretino anno 1030. tradit idem Jacobillius alibi, nempe tomo III. [b] ubi etiam addit cum ceteris Avellanitis monachis decennio uſque ad obitum beatum Fortem vitam ſanctiſſimam produxiſſe. Deceſſit die IX. maji anni 1040. & ſepulcri honorem obtinuit in epiſcopali eccleſia Eugubina. Idem Jacobillius ad calcem ejuſdem [c] tomi III. catalogum texens inſigniorum reliquiarum Sanctorum, quæ aſſervantur in Umbria, ſcribit „ in eccleſia cathedrali urbis Eugubinæ quieſcere .... „ corpus beati Fortis Gabriellii monachi ſanctæ Crucis Fontis-avellanæ. “ Eadem brevius habet Buccellinus in Menologio Benedictino ad diem IX. maji. Anno 1740. ſeptimo ab ejus obitu ſeculo deſinente, & octavo in-

a *SS. Umbr. T. I. p. 479.*
b *P. 332.*
c *P. 4.*

choante, ſollemni ritu a familia Gabriellia nobiliſſima, quæ beatum Fortem inter majores ſuos numerat, celebrata fuit ipſius memoria in eccleſia Eugubina; altare quoque ipſi dedicatum in eccleſia noſtra ſancti Gregorii de Urbe; ac poſtremo introducta cauſa, ut ejus cultus ab Apoſtolica ſede confirmetur, comite Forti Gabriellio-Valletta impenſas operamque maximam præſtante.

ANN. CHR. 1040.

XXXIII.

Gebehardi archiep. Ravennatis donationes factæ monaſterio Pompoſiano.

LAMBERTUS abbas ſancti Apollinaris, & Bonizo abbas ſancti Severi in Claſſe poſt epiſcopos ſubſcribunt præcepto Gebehardi archiepiſcopi Ravennatis confecto hoc anno in favorem monaſterii Pompoſiani & Guidonis ejus abbatis. Confirmat Gebehardus ſuo privilegio Guidoni *eccleſiam ſancti Petri apoſtoli cum curte ſua integra, que vocatur Uſtulatus*. Uſtulatus caſtrum inde evaſit, quod erat in comitatu Ferrarienſi. *Necnon monaſteria, quorum hec ſunt nomina, videlicet ſancti Stephani, qui appellatur majoris, & ſancti Barbatiani, & ſancti Zacharie, atque ſancti Stephani, qui vocatur junioris, & monaſterium ſancte Marie, quod vocatur Scenodochium cum omnibus rebus & pertinentiis ſuis*. Hoc poſtremum ad annum 1029. pertinuiſſe ad monaſterium ſancti Severi in Claſſe jam diximus, quod hoc anno Gebehardus tranſtulit in jus abbatiæ Pompoſianæ. Conſuetudo enim ea tunc vigebat, ut epiſcopi monaſteria & eccleſias juris ſuæ ſedis donarent *pro orationibus*, vel *pro victu & ſumptu monachorum*, aut reformanda, reſtauranda, melioranda committerent, ſive etiam traderent ad emphyteuſim ditioribus cœnobiis ſub certa penſione. Quoad monaſterium ſancti Stephani junioris, ſcimus in urbe Ravenna extaſſe *monaſterium ſancti Stephani*, quod appellabatur *in Fundamenta*, quodque ja-
a Lib. V. p. 237. cebat *juxta palatium*. Ipſum Paſchalis papa I. privilegio ſuo a [a] Rubeo relato ſubjecit Petronaci archiepiſcopo & eccleſiæ Ravennati anno 819. Donatum idem monaſterium legimus anno 976. ab Honeſto archiepiſcopo Johanni archidiacono Ravennati. Secundum ſancti Stephani templum illud erat, quod modo appellatur *de Aulivis*, ſeu *in Olivis*, in quo moniales initio ſeculi XIV. reſidebant, in urbem tranſlatæ ex altero cœnobio divæ Mariæ cognomento *Padrielis*, *quod Cenceda a mœnibus haud procul erat*,
b Lib. VI. p. 539. teſte [b] Rubeo. Hoc de Aulivis templum ſancti Stephani majoris titulo
c Pag. 351. decoratum aſſerit [c] Fabrius, illudque eſſe quod *in* [d] *honorem ſancti ac*
d Agnell. Par. II. p. 83. *beatiſſimi* primi martyris *Stephani ſervus Chriſti Maximianus*, non Maximus, ut ſcribit [e] Mabillonius, *epiſcopus a fundamentis conſtruxit, & de-*
e Annal. T. II. p. 456. *dicavit die tertio idus decembris indictione* XIV. *novies P. C. Baſilii junioris*. Templi etiam *ſancti Stephani ad Balneum Gothorum* mentio habetur in chartis archiepiſcopatus, in quibus abbas ejus monaſterii legitur anno
E. III. 17. 955. *Petrus diaconus*. In tabulario [f] ſancti Benedicti de Ferraria ad annum 978. legitur *Georgius archidiaconus & primicerius notariorum ſancte Ravennatis eccleſie & abbas ſancti Stephani junioris*; & ex archivo marchionis Rangonii ad annum 970. produximus nos chartam, in qua eodem anno idem *Georgius* Petro archiepiſcopo Ravennati donat loca aliqua. Aliæ erant titulo ſancti Stephani decoratæ eccleſiæ in urbe Ravenna, nam præter monaſterium ſancti Stephani ad Titum in Claſſe, reperiuntur eccleſia ſancti Stephani *in Germinella* in ſuburbio; ſancti Stephani *de mercato piſcium de Ravenna*; eccleſia ſancti Stephani *in Contra*; alia in *regione ſanctorum Johannis et Paulli*, quæ fortaſſe duplex nomen obtinebant. Monaſterium ſancti Barbatiani alium etiam titulum ſancti Johannis gerebat.
g G. I. 1. *Onexius ſancti Barbatiani* [g] *abbas, et ſubdiaconus ſancte eccleſie Ravennatis anno Johannis pape ſecundo, Hugone regnante, decima octava octobris indictione ſexta*, hoc eſt anno 932. in emphyteuſim concedit terras in fundo

do *Monaſterio* in tetritorio Corneliehſe Hugoni & Berthæ clariſſimæ feminæ uxori ejus, filiis & nepotibus ex eodem tabulario ſancti Benedicti. Patiter [a] *Honeſtus ſubdiaconus*, idem forte, qui ſupra, *abbas ſancti Johannis & Barbatiani* libellum facit unius manſionis cum cutte Benedicto Betoaldi anno 957. juxta chartas ejuſdem monaſterii. [b] *Paulus abbas ſancti Barbatiani Ravenne, filius domni Pauli ducis de Traverſaria* concedit terram *Mercurio filio Romualdi* cum ſolutione calciarii anno 983. ex eodem archivo. *Sancti Zacharie monaſterii abbas* erat [c] *Willelmus Johannis pape anno primo, Berengarii & Adelberti regum ſeptimo, viegſima ſeptima martii indictione quintadecima*, anno ſcilicet 957. quo terram clauſtratam juxta murum civitatis Ravennæ dat Mattino. Anno autem 960. [d] *Johannis pape V. indictione* III. *nona aprilis* Romano de Sarciano in eodem fundo Sarciano tradit terras *Johannes abbas ſancti Zacharie & ſancti Johannis baptiſte Ravenne*. Hæc paritet conſtant ex tabulis ejuſdem loci. Gallæ Placidiæ neptis Singleida monaſterium ſancti Zachariæ ædificavit, ut ait Agnellus [e], *in loco non longe a ſanctæ Crucis eccleſia*, eodem tempore a Galla Placidia conſtructa, *quam jactum ſagittæ eſt*, ſub pontificatu Johannis primi, Angeloptis dicti, Ravennatis archiepiſcopi. Gebehardi donationem factam Guidoni Pompoſiano integram remittimus ad Appendicem.

[a] A. I. 5.
[b] E. II. 1.
[c] A. III. 2.
[d] S. II. 7.
[e] Par. I. pag. 283.

XXXIV.
Charta Vangaticienſis.

Quis Martino abbati Vangaticienſi, cujus mentionem ſecimus ad annum 1013. in regimen ejuſdem monaſterii ſucceſſerit, ignoramus; ſcimus hoc anno ipſius cœnobii abbatem Andream, cui *Rodulphus Normannus ex Francorum genere habitator in caſtro Arquada per vaſſonem terre, ramum pomis, fiſtucum notatum, adque coltellum & duos wantos totum inſimul tradidit in ſubtum, in uſum ſtipendiis monachorum, qui hordinati ſunt, vel in antea pro tempore ordinati fuerint, & Deo frequentius die noctuque ibi ſervierint pro mercedem & remedium anime Ugonis marchionis & per remedium anime Guiditta femine, que fuit conjuge mea maſſaritia una comitato Patavienſis, & in fine Arquada*. Chartæ tantum partem [f] retulete Muratorius in antiquitatibus Eſtenſibus, & [g] Silveſtrius, ſed nos eam integram tranſcripſimus ex autographo archivi Vangaticienſis & in Appendice edimus.

[f] P. I. pag. 95.
[g] Paludi Adriane p. 55.

XXXV.
Aliæ Hiſtrienſes ſpectantes ad monaſt. S. Michaelis de Lemmo.

Spectant ad hæc eadem tempora inſignes donationes factæ monaſtetio noſtto ſancti Michaelis de Lemmo in Patentina diœceſi. Dicimus ad hæc tempota, nam omnino periere autographæ tabulæ, & ſuperſunt dumtaxat apographæ membranaceæ, ſed vetuſtæ, ipſæ tamen ſumme vitiatæ in notis chronicis, in tabulario cœnobii ſancti Mathiæ de Muriano, ex quibus non licet verum donationis annum decernete. Prima earum ſignatur *anno Dominice incarnationis* M. XXXX. *regni domni Henrici feliciſſimi regis anno ſexto indictione decima die duodecima menſis julii*. Anno 1040. decurrebat indictio VIII. & ſecundum in tegno annum numerabat Henricus rex, Contadi filius. Rurſus annus ſextus Hentici componitut cum anno 1044. quo tamen indictio erat XII. non X. Demum indictio X. pertinet ad annum 1042. & conjungitur cum anno IV. Henrici regis. Quare omni ex parte confuſæ & implexæ fuerunt ab imperito exſctiptore notæ temporariæ; quod idem dicimus de aliis duabus chartis ad idem monaſterium pertinentibus, & eumdem incarnationis ac regni Henrici annum & indictionem X. referentibus, cum tamen ex mox dicendis pertinere videantut hæ duæ poſtremæ chartæ, & ſaltem tertia, ad aliquem ex annis ſequentibus. Itaque licet medicam manum omnimode exigant, nihilominus de iis aliqua dicimus ſub anno præſenti, cui eas conſignatas

tepe-

Ann. Chr. 1040.

reperimus. *Wilpurga ergo illuſtriſſima domina ..... mater Hiſtrienſium totius nobilitatis compos quondam comitis & comitiſſa procreata eccleſiam ad honorem Dei & ſancte Marie virginis & beati Michaelis archangeli a domno Johanne abbate & reliquis ibidem congregatis ſuper altitudinem ripe ſinus, qui dicitur Lemus, edificatam, & a domino Engalmero venerabili Parentino epiſcopo eadem invitante conſecratam humillima devotione & benigniſſimo caritatis affectu* dotavit, deſtinare inſuper curans ante mortem ſuam loca, quæ eidem ſancto loco offerre intendebat. Sequitur deinde in eadem charta oblati territorii recenſio; hæ autem tabulæ confectæ dicuntur *conſenſu domini Wecellini & conſenſu domini Woldorici & conſenſu filiorum & filiarum ſuarum preſentium nobilium*, una cum advocato ſuo *illuſtri Jacobo Almerici*, & præſente *domno Engalmero Parentine civitatis epiſcopo*. Similiter altera charta a ſe confecta *Azcica inluſtriſſima totius nobilitatis compos patre Wecellino & Wilpurga nobiliſſima matre Hiſtrienſium quondam comite & comitiſſa procreata, conſenſu* ejuſdem *domine Wilpurge matris ſue adhuc viventis, & conſenſu domini Wolderici filii ſui, qui coram ſtabat*, ſupradictam Wilpurgæ donationem confirmat, deſignans ipſa quoque territorium donatum præſato monaſterio ſancti Michaelis. Cum in hac ſecunda charta Azcicæ mater Wilpurga vivens *adhuc* nominetur, argumentum deſumi poteſt donationem Azcicæ aliquantum temporis poſt donationem Wilpurgæ eſſe ſtatuendam; & tamen donatio Azcicæ facta legitur eodem anno tum incarnationis Dominicæ, tum Henrici regis, & eadem indictione, *ſexta* autem *die menſis maji*, duobus menſibus nimirum ante donationem Wilpurgæ; porro probabile non eſt filiæ donationem præceſſiſſe illam matris. Demum ſub iiſdem annis ab incarnatione, & ſexto Henrici regis, atque ſub ipſa decima indictione, *die quinto decimo menſis ſeptembris*, quatuor poſt Azcicæ, & duobus poſt Wilpurgæ donationes menſibus, enarratur in tertia charta quæſtio, quæ vertebat inter dominum epiſcopum Parentinum & domnum Johannem abbatem ſancti Michaelis de Lemmo. Lis erat hujuſmodi. Epiſcopus exigere volebat decimam de territorio ejuſdem monaſterii, & præceperat hominibus eidem cœnobio ſervientibus, ut eam in epiſcopalia horrea inveherent; iſti vero renuebant, quia abbas Johannes *ſub pena dupli* dederat in mandatis, ut ad ſuum monaſterium decima referretur. Cum de die in dies controverſia recrudeſceret, Johannes abbas ad Azcicam comitiſſam provocavit, quæ Henricum regem adiens coram eo injuriam expoſuit, quam epiſcopus inferebat *pauperibus Chriſti*; dum ipſa ideo dictum territorium obtulerat, ut poſſent *fratres predicti monaſterii habitare, & pauperes recipere*. Epiſcopus e contra reponebat omnes decimas debere *eſſe epiſcopi & capituli ſui*. Rex demum pronunciavit pro abbate Johanne ejuſque monaſterio, dicens epiſcopo: *Vade in pace, & noli nos contriſtare; nos volumus decimas dare, quas tu petis, ſupradicto monaſterio, & hoc habemus exemplum, quod per totam provinciam Hiſtrienſium monaſteria ſancti Benedicti poſſident ſuum territorium cum decimis, & omnes fructus, qui in eo poſſint habere. Poſt hec epiſcopus fecit pacem cum domna Azcica, & ipſa dedit epiſcopo & ſuo capitulo territorium ſubtus montem Sablonorum verſus occidentem, & epiſcopus promiſit, quod numquam peteret decimam in territorio ſupradicti monaſterii*. Hoc Henrici judicatum retrahendum videtur ad aliquot annos poſt donationem Wilpurgæ & Azcicæ, & facile ad annum 1046. quo Henricus ex Germania in Italiam deſcendit, cum alia ex parte anno 1040. idem rex in Germania moras traheret, neque veriſimile eſt epiſcopum Parentinum & Johannem abbatem, vel ſaltem Azcicam comitiſ-

ſam

Vol II 2.1.115 75 A

Digitized by Google

TABVLAM·HANC·TOPOGR
COMITATVS·DIVI·MICHAELIS
IN·HISTRIA
CAMALDVLENSI·ABBATIAE·DIVI·M
PROPE·MVRIANVM·VENETIAR·A
A·MAVRO·MONACHO·ET·COSMOG
INLVSTRI
MEDIO·RECVRR·SECVLO·X
ELABORATAM
NE·VLTERIVS·TEMPORIS·INIVRIA·VITI
AERE·INCIDI·CVRAVIT
MAVRVS·ORTES·ABBAS·
le cale
ſan Loreʒo de . . . lemo
de ſan lorenʒo
ſtra da
mte de ſã michiel
le grote
Michiel
ſan michiel
ſtra da

ſam ſe contuliſſe in Germaniam, ut ſententiam Hentici regis poſtularent.

Neque majora ad harum chartarum illuſtrationem addere poſſumus. Engelmarus Parentinam eccleſiam rexit poſt Sigimbuldum, cujus memoria occurrit apud Coletum [a] in Italia ſacra Ughellii ad annos 1014. & 1017. Anno 1030. [b] idem Engelmarus *cenobio ſancti Michaelis, quod prope civitatem Polenſem conſiſtit, & Johanni abbati* tradidit *monaſterium ſancti martyris Caſſiani ſitum & fundatum infra muros civitatis Parentine*. Johannes abbas & cœnobium ſancti Michaelis prope civitatem Polenſem alius & aliud videntur fuiſſe a Johanne abbate & a cœnobio ſancti Michaelis de Lemmo, quod non prope Polam, ſed in territorio Parentino erat conſtitutum. Coletus tamen Johannem & monaſterium ſancti Michaelis, de quibus ſermo eſt in charta anni 1030. confundit cum Johanne & cum monaſterio ſancti Michaelis de Lemmo, de quibus chartam illam producit, quam tertio loco ſuperius illuſtravimus. Romualdus cœnobium ſancti Michaelis de Lemmo fundaverat anno 1003. quare, quod in ſuperioribus chartis enuntiatur, eccleſiam nimirum a Johanue abbate fuiſſe fundatam, & ab Engelmaro epiſcopo Parentino conſecratam, intelligi debet de perfectione ejuſdem eccleſiæ. Maritus Wilpurgæ comitiſſæ erat Wecellinus comes, & ex utroque nata fuit Azcica comitiſſa, cujus filius fuit Woldoricus. *Wecilli vicecomitis* nomen reperitur in donatione piſcariæ, quam Sigimbuldus fecit canonicis ſuæ eccleſiæ anno 1015. [c] In ſupradicta Engelmari charta anni 1030. apponitur ſignum *Conſtantini filii Ecili comitis*. Wezellino nobili militi [d] ſcribit anno 1079. Gregorius papa VII. mandans, ut regem Dalmatiæ apoſtolica auctoritate conſtitutuin infeſtare deſiſtat, & monens, ut ſi quid adverſus eum habeat, ab apoſtolica ſede judicium expetat, alioquin excommunicationis ſententiam cum omnibus ſuis fautoribus attendat. Sed hic Wezellinus remotior eſt, quam ut ad tempora Wilpurgæ referri queat; nec plura divinare volumus. Verum ad locorum nominatorum in his chartis lucem, heic loci exhibemus veterem Lemmi in territorio Parentino topographiam, quam ſeculo XV. confecit Maurus monachus cœnobii noſtri ſancti Michaelis de Muriano, & *incomparabilis coſmographus*, ut fert ipſius æreum numiſma eo vivente cuſum, & quam aſſervatam in altero ſancti Mathiæ monaſterio noſtro typis recentibus expreſſam ſubjicimus. Addimus etiam veterem notarii atteſtationem, qui initio ſeculi XIV. exemplum confecit primæ chartæ donationis Wilpurgæ comitiſſæ die XII. julii anni 1040. quam ſervamus in noſtro ſancti Michaelis archivo; quæ eſt hujuſmodi: *Ego Andreas de Parentio imperiali auctoritate notarius de mandato venerabilis domini Bonifacii Dei gratia Parentini epiſcopi, preſentibus teſtibus domino Georgio archipresbytero Parentino, & domino Martino clerico canonico Parentino, Arligio de Mediolano diacono, Mattheo canonico ſancti Laurentii, & Simone familiare dicti domini epiſcopi & aliis multis. Actum Parentii in epiſcopali palatio, relevavi hoc privilegium, exemplavi & ſcripſi de publico & authentico privilegio, nihil addens vel minuens, quod intentionem variet, augeat, minuat, vel immutes, ſed ſicut in eo inveni, ſic bona fide exemplavi & tranſcripſi, currente anno Domini milleſimo trecenteſimo quinto indictione tertia die ultimo menſis martii.*

a *T. X. col.* 313.
b *Ibid. col.* 315.
c *Ibid. col.* 313.
d *Concil. T. XII. col.* 458.

Morico [e] converſo pro eremo Camaldulenſi recipienti Petrus olim Petroni vendit terram in caſali *Monte* menſe martio, & Raynerius [f] filius Teuzi aliud prædium ibidem ſitum eremo Camaldulenſi pretio recepto tradit. Hæc ex ſummariis domni Eduatdi Baroncinii.

e *Arch. Cam. §. Amiſſæ* 3. 42.
f *Ibidem* 4. 42.

Ann. Chr. 1041.

XXXVI. Caſimirus rex Poloniæ eccleſias erigit ſuper corpora SS. Martyrum Polonorum Romualdi diſcip.

CASIMIRUS, Benedicti IX. Romani pontificis diſpenſatione, ex monacho cœnobii Cluniacenſis regno ſuo Polonico reſtitutus, hoc anno ſanctorum martyrum Johannis, Benedicti, Matthæi, Iſaac & Chriſtini, ac ſancti Barnabæ confeſſoris cellulas veneratus, totidem in eorum fundamentis eccleſias conſtruendas curavit; & ut venerabilem locum venerabiliorem populorum frequentia redderet, novam in circuitu civitatem condidit, ex nomine ſuo Caſimiriam nuncupatam: tres deinde alias eccleſias in locis, ubi erant cellulæ ſanctorum Andreæ Zoerardi, Benedicti Zoerardi & Juſti eremitarum confeſſorum apud Opatovicium ædificari juſſit, aliiſque regiæ pietatis atque munificentiæ ſignis ſancti patris Romualdi, ejuſque in Poloniæ regno diſcipulorum & aſſeclarum nomen ubique illuſtravit. [a] Hæc Grandius ex Minio noſtro in ſancti Caſimiri vita Venetiis edita anno 1620. qui ea ipſa acceperat a Martino Baronio Jaroslavienſi in Poloniæ clerico. Ex inſigni ſtudio Caſimiri regis in beatiſſimos Poloniæ martyres, Romualdi diſcipulos & aſſeclas, exiſtimat eodem loco idem Grandius confirmari ſententiam ſuam de Caſimiri diſcipulatu ſub ſancto Romualdo; legerat enim in Martini Cromeri Polonica hiſtoria [b] „ profectum „ eſſe Caſimirum Lutetiam anno Chriſti 1036. voluntate matris, ut in- „ genium honeſtis diſciplinis excoleret, inde poſt aliquot annos, viſa obi- „ ter Italia, & Romualdo abbate ſancto, Cluniaci in Benedictinorum „ monachorum ſodalitatem ſe dediſſe, monaſticam vitam profeſſum. “ Emendat tamen Cromerum ſubſtituendo, juxta Sethum Calviſium, annum 1034. quo eodem anno die xv. vel juxta alios xxv. martii, parentem Miecislaum amiſerat. Fulcit pariter opinionem ſuam verbis Mathiæ Miechoviæ medici in alia Polonica hiſtoria [c] hæc ſcribentis: „ Caſimirus de- „ legit tandem matre conſentiente monachari, & accedere perſonaliter ad „ Romualdum vitæ ſanctitate pollentem in Italia, donato ei pulchro ca- „ ballo, expoſuit quis eſſet, poſcens ab eodem ſuſceptionem & profeſſio- „ nem regularem, quo annuente rediit Cluniacum. “ Eadem refert Stephanus Demalevicius in vita ſancti Bogumili Gneſnenſis archiepiſcopi. Quibus addere poterat Salomonem Neugebaverum [d] in hiſtoria rerum Polonicarum, qui Cromerum exſcribit, alioſque Polonos auctores. Hinc fert ſententiam idem Grandius filium Buſclavi Sclavonici regis, qui Romualdo equum ſatis egregium factus ab eo monachus dono dederat, ut narrat Petrus Damianus [e] in vita ejuſdem Romualdi, non alium fuiſſe quam Caſimirum, qui anno 1034. Italiam luſtravit; quinimmo ex hujuſmodi hiſtorico facto aliud deſumit argumentum ad removendum ab anno 1027. ut ad eum annum monuimus, obitum Romualdi, ipſum ad annum 1037. differendo. Sed jam validis rationibus probatum eſt annum 1027. ſupremum fuiſſe vitæ Romualdi, & filium inſuper Buſclavi Sclavonici regis a Damiano in medium adductum alium fuiſſe a Caſimiro Poloniæ poſtea rege, ſicut ad annum 998. fuſe oſtendimus. Ut vero Caſimirus rex Poloniæ recte appellari poſſet Romualdi diſcipulus, probandum foret ipſum Italiam luſtraſſe ante annum 1027. in qua hypotheſi non pulſus fuiſſet regno Caſimirus ratione matris Riſchæ, cujus imperium regni proceres ferre non poterant poſt mortem viri ſui Miecislai, quæ contigit anno dumtaxat 1034. quam cauſam Caſimiri expulſioni aſſignant Polonicæ hiſtoriæ ſcriptores, ſed alio conſilio ductus Poloniam deſeruiſſe dicendus foret. Non inficiamur hocce Caſimiri iter per Italiam, attenta ejus ætate, contingere potuiſſe ante annum 1027. puta anno 1025. vel 1026. quibus ipſi licuiſſet Romualdum de facie videre, ipſumque equo donare; at omnino negamus hujuſmodi iter, ſi componatur cum anno 998. quo equi oblatio fa-

cta

[a] Diſſert. Cam. II. pag. 60.

[b] Lib. IV. cap. I.

[c] Lib. II. cap. 43.

[d] Lib. III. p. 56.

[e] Cap. XXVI.

ſta Romualdo Montem-caſinum adituro deſcribitur a Damiano; eo enim anno nondum natus erat Caſimirus. Cur autem admitti nequeat de ſacto colloquium Caſimiri cum Romualdo, quod narrant Cromerus & Miechovias, ex ea ratione petimus, quia hi colloquium referunt ad annum tantum 1034. quo a proceribus pulſus fuit regno, at eo anno jam obierat Romualdus. Probetur ergo Caſimirum colloquutum fuiſſe cum ſancto Romualdo ante annum 1027. & tunc faciles dabimus manus in admittendo ipſius diſcipulatu ſub eodem Romualdo.

Porro ſtudium Caſimiri erga ſanctos martyres Polonos originem ſuam traxit a veneratione, qua ipſos proſequebatur, quos pariter ſciebat ab avo ſuo Boleslao ſummo in pretio fuiſſe habitos, tum viventes, tum defunctos, & quos demum ſignis & miraculis clareſcere viderat ſub patre, & videbat quotidie temporibus etiam ſuis. Ad hanc forte Caſimiri extructionem baſilicarum reſpexit Damianus, cum in vita ſancti Romualdi, quam anno ſequenti in monaſterio ſancti Vincentii exaravit, hæc conſcripſit: *Deinde facta ſuper corpora Sanctorum baſilica, innumerabilia non ſolum tunc, ſed & nunc ibi fiunt ex divina virtute prodigia*; quamquam poteſt Damianus intelligi de baſilica erecta ſuper eorum ſacra corpora a Boleslao ſtatim poſt ipſorum martyrium. Argumentum etiam ex Caſimiri pietate deſumi poteſt corpora ſanctorum martyrum Polonorum eremitarum anno 1038. aſportata non fuiſſe in Bohemiam, ſed in Polonia permanſiſſe; tam recentem enim a Bohemis direptionem factam ſacrarum exuviarum inultam non permiſiſſet Caſimirus in eorum cultum propenſiſſimus.

Injucundum non erit deſcriptionem heic loci exhibere hujuſmodi eccleſiarum, quas ſanctis martyribus dicavit pius rex, juxta earum ſtatum, quo cernebantur his poſtremis ſeculis. Narrationem de his confecit Martinus Baronius ſupralaudatus, & ad Thomam Minium cœnobitam noſtri monaſterii ſanctæ Mariæ Angelorum de Florentia ſui amiciſſimum tranſmiſit initio ſeculi præteriti, ut hic affirmat in ſua hiſtoria Camaldulenſi, quæ ms. aſſervatur in bibliotheca ejuſdem cœnobii.

Eccleſia ſancti Matthæi in meditullio urbis conſpicitur, eo in ſitu ubi publicæ nundinæ fiunt. Tota ex marmoreis lapidibus coagmentatur, & in ea diſtributa viſuntur ſeptem altaria, quorum princeps & pulcherrimum in medio collocatum tumulo ſancti martyris cum parte ipſius reliquiarum inſignitur, ubi etiam coloribus exprimitur ſuper tabulas ipſius martyrium. Circum eccleſiam extenditur cœmeterium, & ad orientalem ipſius partem conſurgit ſpecioſa & pergrandis turris campanaria. Servitio hujus eccleſiæ addicti ſunt præpoſitus & quatuor ſacerdotes, qui curam exercent animarum.

Secundam eccleſiam ſancto martyri Johanni dicatam obtinent modo patres ordinis Minorum ſancti Franciſci, vulgo de obſervantia, ad quam evocati fuere anno 1510. Monaſterium, quod prope eccleſiam cernitur, ædificatum dicitur a beato Johanne epiſcopo Poſnanienſe. In medietate eccleſiæ ſitum eſt altare, quod privilegium etiam habet pro defunctis, ubi religioſe cuſtodiuntur lipſana ſancti Johannis. Hæc pariter eccleſia ex lapidibus eſt compacta, & jacet ſuper parvum montem. In viridario autem Fratrum ſcaturit fons, dictus ſancti Johannis, cujus aquæ potus efficax eſt ad febres, ceteraque noxia pellenda.

Eccleſia ſancti Benedicti ex lignis conſtructa eſt, tribuſque altaribus ornatur, atque ſub ara majori collocatum continet ſepulcrum marmoreum ejuſdem ſancti martyris, cœmeterio pariter ligneo cingitur, & ſita eſt ſuper collem dictum Tenegobor.

ANN. CHR. 1041.

Eccleſia ſancti Chriſtini in inſula ædificata, ipſa quoque lignea, tribuſque aris decoratur; prope ipſam arx lapidibus extructa ſurgit, & ab eccleſia ſancti Chriſtini ad illam ſancti Benedicti tranſitus habetur per pontem.

Eccleſia ſancti Barnabæ lignis & tabulis ſimiliter conſtans, triaque altaria habens, ſub conſpicuiori aſſervat corpus ſancti confeſſoris; ad ipſam religionis ergo omni ſexta feria innumerus populus confluit.

Denique eccleſia ſancti martyris Iſaac etiam ipſa lignea ſepulcro marmoreo ditatur, ubi reconditæ coluntur exuviæ ſancti eremitæ, & a presbyteris ſecularibus, qui divina peragunt myſteria, incolitur.

Conſecratas affirmat idem Baronius memoratas eccleſias a ſancto Staniſlao martyre & epiſcopo Cracovienſi anno 1072. die XII. novembris, quæ eſt ſacra ipſorum beatorum martyrum. Per medium urbis Caſimiritanæ, quæ tota juxta morem ejuſdem regionis ex tabulis ligneis eſt ædificata, neque muris cingitur, pertranſit flumen dictum fluvius ſacræ eremi.

Alterius ſancti confeſſoris Juſti eccleſiam ſitam eſſe ab oppoſita parte fluminis appellati Dienaice aſſerit laudatus ſcriptor. In hac, quæ lapidibus, tribuſque aris eſt decorata, corpus traditur quieſcere ſancti viri, ſed ignoratur locus ejus tumuli. Mons, ſuper quo ædificata eſt, appellatur Lobſowus, & diſtat ab Opatowicio duabus leucis Polonis, hoc eſt decem milliaribus Italis, octo vero a Cracovia.

Superaddit Minius anno 1611. dono ſe recepiſſe ab eodem Baronio lapides aliquot tumulorum eorum Sanctorum, cum oſſe ſancti Matthæi, cum parte calulæ rubeæ, quæ ad uſum ſanctorum eremitarum inſervierat, & cum portione etiam calulæ ſancti Adalberti archiepiſcopi & martyris, & demum cum parte veſtis ſancti Barnabæ, quæ reperta fuerat Poſnaniæ; hæc omnia honorifice collocavit ipſe Minius in ſacrario ſuæ eccleſiæ ſanctæ Mariæ Angelorum.

Hæc dixiſſe non pœnitet de ſanctis martyribus & confeſſoribus Polonis ad ipſorum gloriam, & ad gloriam ſancti patris Romualdi, cujus diſcipuli fuere, vel ejus inſtitutis in eremis Polonicis adhæſere. Ipſe interea Romualdus miraculis inclareſcebat, quæ Deus operabatur ad ipſius Valle-caſtrenſem tumulum, ad quem ex longinquis terrarum partibus toto anno, maxime in ejus feſtivitate, fidelium multitudo confluebat, ut fuſius ex Damiano notum faciemus ſub anno ſequenti. Invidit nobis antiquitas monumenta geſtorum & laudis ceterorum eremitarum, qui tunc in Perenſi, in Parentinis, in Urbe-vetanis, aliiſque a Romualdo excitatis cœnobiis & ſolitariis receſſibus pie ſancteque vivebant, quorum jactura humilitati, & ab hominum conſortio remotiſſimæ ipſorum vitæ eſt etiam tribuenda.

XXXVII. Chartæ Piſanæ, Pratalienſes & Gregorianæ.

DONATIO legitur ſub hoc anno facta monaſterio ſancti Michaelis *ſito foras civitate Piſa prope porta, que dicitur Samuel, ubi nunc domnus Bonus reverentiſſimus abbas preeſſe videtur*, qua Martius, Melior & Ugo germani filii bonæ memoriæ Levitii eidem offerunt terram *in loco & finibus Colignola*. Subſcribunt Leo, Willelmus, & alter Leo judex imperatoris, Widone notario chartam complente. Ædificata ſubinde fuit in eodem loco eccleſia ſub invocatione ſancti Chriſtophori de Colignola, ſive de Coloniola, ex lapidibus, lignis, Sanctorumque reliquiis aſportatis ex altera capella dicta de Mezzano. Sed de illa, deque ejus ſubjectione abbatibus ſancti Michaelis, ad quorum jus pertinebat, necnon de litibus occaſione ipſius eccleſiæ exortis alius erit dicendi locus. Interim ipſius donationis paginam ex autographo archivi ejuſdem monaſterii ad Appendicem remittimus.

Ad quam etiam producimus libellum locationis factum ſub hoc anno , *anno* nimirum *pontificatus domni Benedicti* &c. *noni pape* &c. *nono*, *indictione nona menſe martio* Donato , Sicconi & Petro fratribus a religioſo presbytero, monacho atque coangelico abbate Johanne , qui in monaſterii ſanctorum Andreæ & Gregorii de Urbe regimine jam ſucceſſerat Stephano abbati. Ann. Chr. 1041.

In ſummariis Eduardi Baroncinii laudatur ſub hoc eodem anno [a] charta confecta Biblenæ manu Azi notarii, in qua tamen deſiderantur ſubſcriptiones contrahentium, Sigifridi nimirum abbatis Pratalienſis & Reprandi presbyteri; in ipſa nomen legitur Luzi vicedomini Biblenæ. Ejuſdem abbatis Sigifridi tempore, qui non multos annos ſuperſtes fuit , [b] quidam Arnulſus presbyter filius Teuzonis, quo tamen anno ignoratur, quia corroſa eſt pagina , poſtulavit , ut ſibi concederetur ſocietas monachorum Pratalienſium , quam etiam impetravit ; ſubinde tradidit omnia ſua bona mobilia & immobilia in manus dicti abbatis , a quo licentiam obtinuit pro ſuo libitu permanendi in feculo, & ingrediendi , cum ſibi placuerit , monaſterium, & deferendi res ſuas, nil ſibi reſervando.

a *Arch. Cam.* §. *Invalidæ 9. A.* 1. 1.

b *Ibid.* §. *Recordation.* 3. *A.* 1. C. 4. 3.

ANNALES CAMALDULENSES.

LIBER TERTIUS-DECIMUS.

Ab anno CHRISTI M. XLII. *ad annum* M. LI.

ANN. CHR. 1042.

I. Damianus ad monaſterium S. Vincentii de Petra-pertuſa reformandum miſſus.

POSTQUAM biennium impendit Damianus in monaſterii Pompoſiani cœnobitis edocendis, inde evocatus a proprio abbate ad ſuum Avellanenſe monaſterium, deſtinatur ad præſtandum ſimile officium erga cœnobium ſancti Vincentii, quod quidem celebre eo tempore erat tum fratrum numero, tum latifundiorum poſſeſſione, ſed in diſciplina monaſtica admodum collapſum poſt mortem ſancti Romualdi. *Cumque ibidem*, hoc eſt Pompoſiæ, habet [a] Johannes Laudenſis, *fere biennio retentus non parvum fructum ex jacto verbi ſemine fidelis operator Domino tuliſset, accepto abbatis ſui mandato, ſubnexo etiam obedientiæ verbo, quatenus ad ſe redire debuiſset, licet pluribus obſtrictus precibus, teneri ultra nequaquam valuit; ſed tamquam vir Deo plenus, obedientiæ per omnia ſubditus, magiſtrum non obaudire ſormidans, feſtinus ad eum redivit. Sæpe namque nobis reſerre ſolebat, cum ſermocinantis occaſio id videretur expoſcere, quo ſui nos exemplo, velut ex propinquo ad obedientiam efficacius provocaret, quod ſi quid olim ſibi cum obedientiæ additamento præcipi contigiſſet, tanto ſua viſcera verbum hoc illico terrore concuteret, ut nulla injuncti operis difficultate ab ipſius executione retardari valeret. Peracto igitur cum ſuis confratribus permiſſi temporis ſpatio, iterum ejuſdem rei gratia, qua Pompoſiam jerat, ad ſancti Vincentii, cujus ſupra meminimus, monaſterium, pergere jubetur. Quod nempe quanto vel turba monachorum, vel latitudine facultatum cernebatur uberius, tanto ſe monaſticæ norma diſciplinæ fore declarabat anguſtius. Ibi quoque aliquandiu commoratus, nequaquam ſegnis a Dominicæ vineæ cultura quievit; donec cooperante ſibi Domino, uberem ſui fructum famulatus impenderet.*

a Cap. VI.

II. Scribiti bidem vitam S. Romualdi.

TEMPORE, quo in eodem monaſterio conſiſtebat Damianus, vitam ſancti patris Romualdi ſcriptis exaravit, poſt quindecim ſcilicet annos ab ejus obitu, ut in prologo vitæ ipſe admonet his verbis: [b] *Adverſum te prorſus immunde munde conquerimur, quia habes intolerabilem ſtultorum ſa-*

b Prolog. in Vit. S. Rom.

pientium

ANN. CHR. 1042.

pientium turbam tibi facundam, Deo mutam. Habes, qui per vanam eloquentiam & inanem philoſophiam ſe ſciunt in ſuperbiæ cornibus arroganter extollere; non habes, qui profuturum aliquid ædificationi proximorum ad poſterorum velit memoriam ſchedulis annotare. Habes, inquam, qui in prætoriis judicum negotiorum ſecularium lites, & cauſarum jurgia continuis valeant declamationibus perorare; non autem habes, qui poſſit in ſancta eccleſia vel unius Sanctorum virtutes, & clara geſta deſcribere. Sapientes ſiquidem ſunt, ut faciant mala, bona autem facere neſciunt. Ecce enim tria jam fere luſtra tranſacta ſunt, ex quo beatus Romualdus, depoſito carnis onere, ad ætherea regna migravit, & nemo adhuc ex hujuſmodi ſapientibus extitit, qui de tot mirabilis vitæ ejus præconiis pauca ſaltem hiſtorico ſtylo digereret, & avidiſſimæ devotioni fidelium ſatisfaciens ad communem utilitatem recitanda legivo (vel *collegio*) *ſanctæ eccleſiæ tradidiſſet. Nobis autem in anguſto cellulæ angulo reſidentibus, utilius erat, ſicut propoſuimus, propria peccata ad mentis oculos aſſidue revocare, quam alienæ virtutis hiſtoriam texere, magis expediret commiſſi reatus tenebras plangere, quam ſplendida ſanctitatis inſignia imperitis ſermonibus offuſcare*. Quod autem ſancti Romualdi vitam conſcripſerit Damianus commorans in monaſterio ſancti Vincentii, aperte indicat capite LVII. ubi ait: *Alius frater, Gaudentius nomine, abbatis videlicet hujus monaſterii ſancti Vincentii pater* &c. Ibi ergo poſitus, *multorum fratrum precibus*, ut ſubjungit in eodem prologo, *& germana caritate devinctus, quod de prædicto mirabili viro ab egregiis ejus diſcipulis didici, aggrediar, Deo auctore, deſcribere, vitæque ejus initium, curſum & finem, nimirum imperitus homo, non hiſtoriam texens, ſed quoddam quaſi breve commonitorium faciens, quibuſcumque tentabo literarum apicibus exarare*. Quod ideo fecit, *ne celeberrima ejus fama, quæ adhuc populi totius ore depromitur, labente curriculo temporum, de memoria hominum penitus deleatur; cum ad ſepulcrum ejus ex longinquis terrarum partibus toto anno, maximeque in ejus feſtivitate fidelium multitudo conveniat, miracula per eum divinitus facta conſpiciat, audire vitæ ejus hiſtoriam deſiderabiliter quærat, ſed utpote quæ non ſit, audire non valeat*. Reddit autem rationem ſuæ ſcriptionis his aliis verbis. *Hoc autem unum in primis lectorem meum noſſe deſidero, quia non multa per eum facta miracula in hac ego deſcriptiuncula colligam, ſed potius quod ad ædificationem omnimodis attinet, converſationis ejus ordinem referre contendam. Beatus ſiquidem vir in tantum ſe humilitatis tegmine a vento vanæ gloriæ cuſtodivit, quod undecumque humanis oculis videri mirabilis potuit, ſtudioſiſſima occultatione ſuppreſſit. Quæ tamen miracula etiamſi minime feciſset, mirabilem vitam ducens, minori veneratione dignus non eſset, neque enim præcurſor Domini feciſse miracula legitur, quo majorem nullum inter natos mulierum ſurrexiſse veritas ipſa teſtatur*. Ceterum, quantum in ea vita conſcribenda veritati ſtuduerit, admonet his poſtremis prologi ſenſibus: *Nonnulli enim Deo ſe deferre exiſtimant, ſi in extollendis Sanctorum virtutibus mendacium fingant. Hi nimirum ignorantes Deum noſtro non egere mendacio, relicta veritate, quæ ipſe eſt, falſitatis ei putant ſe placere poſse commento. Quos bene Hieremias redarguit dicens:* [a] *Docuerunt linguas ſuas loqui mendacium, ut inique agerent, laboraverunt. Qui enim ultro oblatam ſimplicem veritatem referre facile poterant, in componendis, quæ neſciunt, caſſo labore deſudant; & quo ſe pro Deo ſtare, quaſi adjutores autumant, eo ut revera falſi teſtes contra Deum pertinaciter pugnant, Apoſtolo Corinthiis atteſtante, qui ait:* [b] *Si Chriſtus non reſurrexit, inanis eſt prædicatio noſtra, inanis eſt fides veſtra; deinde ſubjungit: Invenimur falſi teſtes Dei, quoniam diximus teſtimonium adverſus*

a Hier. IX.

b I. Cor. xv.

ANN. CHR. 1042.

verſus Deum, qui ſuſcitaverit Chriſtum, quem non ſuſcitavit. Sed quia neceſſitate ad ſcribendum coacti, velut commoti iſta præmiſimus, jam precibus ejus, de quo loquimur, Deo opitulante ad narrationis ordinem veniamus. Alibi jam monuimus, quantum a veritate aberret Rubeus, dum ſcribit Damianum beati Romualdi vitam collegiſſe in monaſterio ſancti Vincenti, quod erat in urbe Ravennate.

III. Chartæ Pratalienſes, Camaldulenſes & Hiſtrienſes.

RAINERIUS filius Widi per chartulam *judicati & ofertionis pro remedio e luminaria anime* tradit hoc anno monaſterio ſanctæ Mariæ de Pratalia integram ſuam portionem de domibus, curtibus, terris, vineis & fortibus, cum jure etiam, quod ſibi competebat in eccleſiam ſancti Michaelis in caſalibus *la Silva*, *& Caminza cum circuito & cimiterio ſuo*. Chartam, quam tranſcripſimus ex tabulario Fontis-boni, dabimus in Appendice. In ſummariis quoque ejuſdem archivi confectis ab Eduardo Baroncinio leguntur ſub eodem anno hæ donationes factæ eremo Camaldulenſi & Petro ejuſdem priori. Viventius & Griſentius [a] fratres filii Winizonis una cum uxoribus ſuis offerunt omnes ſuas terras & res poſitas in territorio Partinæ caſale *Monte*. Petrus & Azo [b] filii olim Petroni refutant pretio ſolidorum centum terras & quaſcumque res, quæ fuerunt olim Frolſi conſanguinei ſui.

a §. *Donatio. n. 91. A. 1. 13.*

b §. *Renuntiatio. n. 3. A. 1. 22.*

Inſuper hoc ipſo anno ex archivo canonicorum regularium Portuenſium Ravennæ, Johannes abbas ſanctæ Mariæ & ſancti Andreæ in inſula Serra in Hiſtria [c] donavit Aimmoni abbati ſancti Adalberti in inſula Pereo plura bona, quæ erant conſtituta in territoriis Faventino & Imolenſi. Monaſterium hoc Hiſtrienſe, de quo pauca admodum ſuperſunt monumenta, multa prædia obtinebat in præfatis territoriis. Reperimus in tabulario archiepiſcopali Ravennæ ad annum 1054. Ergencbaldum abbatem ejuſdem cœnobii (is ſucceſſiſſe videtur Johanni) cum conſenſu monachorum ſuorum libellum emphyteuſis conſcripſiſſe de portionibus terrarum poſitarum in comitatu Faventino *plebe ſancti Petri intra Silva*, Petro Allegritto, & Gaſdiæ ejus jugali. Ad illuſtrationem hujus Hiſtrienſis monaſterii libellum hunc in Appendice producimus confectum: *Anno ab incarnatione Domini milleſimo quinquageſimo quarto, imperante donno Einrico Romani imperii in Italia vero ſede anno octavo, die ſextodecimo menſis junii indictione ſeptima, in fundo, qui vocatur Caſaligoto*; ſed apographum hujus libelli factum fuit: *Anno Deo propitio pontificatus domni Gregorii pape ſede anno ſeptimo, ſitque regnante Einrico filius item Einrici imperatoris anno viceſimo ſecundo, ab incarnatione Domini noſtri Jeſu Chriſti milleſimo ſeptuageſimo nono, die vero ..... menſis decembris, indictione tertia, in fundo Paraciaco*. Emendandus eſt in hoc apographo annus Henrici filii Henrici imperatoris, cum menſe decembri anni 1079. inchoaſſet annum vigeſimum - quartum poſt mortem Henrici patris, quæ contigerat die quinta octobris anni 1056. Indictio autem tertia bene convenit, quæ nimirum incœperat a menſe ſeptembri.

c *Capſ. D. n. 999.*

ANN. CHR. 1043.

IV. Damianus redit ad ſuam Avellanenſem ſolitudinem, & regimen loci ſuſcipit.

REFORMATIONE introducta ſanioris diſciplinæ in monaſterium Sanvincentianum, revocatus fuit denuo Damianus ad ſuam Avellanenſem ſolitudinem, cujus etiam loci poſt breve tempus, morte interveniente ſui magiſtri, regimen aſſumpſit. *Magiſter vero ejus*, inquit Johannes Laudenſis [d], *tantam ejus prudentiam & zelum conſiderans, lætabatur ſtrenuum ſe recepiſſe diſcipulum, cui tuto committeret ipſius eremi gubernacula. Aſſumpto itaque diſcipulorum conſultu, eremi procurationem ei, licet abneganti & renuenti, poſt ſe ſuſcipiendam mandavit. Poſt migrationem vero magiſtri*,

d Cap. VII.

regi-

Ann. Chr. 1043.

regimen loci ſuſcipiens, tam ſpirituali, quam temporali cultu haud modice dilatavit. Quamvis ex his verbis liquido non deducatur Damiani anteceſſorem hoc anno obiiſſe, & conſequenter Damianum adminiſtrationem ſuſcepiſſe monaſterii Avellanenſis, ex inferius tamen dicendis certum eſt ipſum huic loco præfectum fuiſſe ante mortem Gebehardi archiepiſcopi Ravennatis, quæ figenda eſt ad annum ſequentem. Qui exiſtimant Guidonem Arretinum fuiſſe Avellanenſem abbatem & Damiani prædeceſſorem, neceſſe eſt, ut ad hunc annum illius obitum ſtatuant.. Pariter erroris convincuntur quotquot, & plures ſunt tam ex noſtris, quam ex alienis auctoribus, qui pluribus poſt hinc annis Damiani præfecturam Avellanenſem auſpicantur.

V. Beneficia ab ipſo præſtita eidem loco.

Enumerat ipſe Damianus in eo opuſculo, [a] quod poſt hæc tempora conſcripſit de *ordine eremitarum & de facultatibus eremi Fontis-Avellani*, quot immobilia & mobilia bona eidem monaſterio induſtria ſua procuraverit, ut ad obſervandam monaſticam & eremiticam vitam *nullus excuſationi pateret locus. Juxta id*, inquit, *quod exiguitati loci humilis competebat, ſtuduimus eo tenus poſſeſſiones acquirere, ut prædictum numerum fratrum*, viginti nimirum, *poſſis*, Priorem ſucceſſorem ſuum alloquitur, *niſi exercendi cura defueris, ſubſtentare. Librorum quoque numerum non minimum dereliquimus, ut fratribus noſtris, qui pro nobis orare dignentur, meditandi copiam præberemus. Bibliothecam namque omnium veteris & novi Teſtamenti voluminum, licet rurſum, ac per hoc non exacte vobis emendare curavimus. Ex paſſionibus quoque beatorum martyrum; ex homiliis ſanctorum patrum; ex commentariis allegoricas ſacræ ſcripturæ ſententias exponentium, Gregorii ſcilicet, Ambroſii, Auguſtini, Hieronymi, Proſperi, Bedæ, Remigii etiam & Amalarii, inſuper & Haimonis atque Paſchaſii, divina gratia noſtris allubeſcente laboribus, plures libros habetis, quibus vacare poteſtis, ut ſanctæ animæ veſtræ non ſolum oratione creſcant, ſed & lectione pingueſcant. Ex quibus nimirum codicibus nonnullos pro noſtra poſſibilitate correximus, ut in ſacræ diſciplinæ ſtudiis intelligentiæ vobis aditum panderemus. Clauſtrum quoque juxta eccleſiam conſtrui hac intentione cenſuimus; ut ſi quem adhuc inolita monaſterialis ordinis conſuetudo delectat, habeat ubi in præcipuis feſtivitatibus ſollemniter ex more procedat; cui & proceſſioni crucem argenteam ſatis idoneam procuravimus. Ejuſdem quoque intentionis ſtudio, imbecillitati fragilium conſulentes, etiam tintinnabula, atque hechinia* (videntur fuiſſe pelves & catini pro uſu eccleſiæ,) *diverſaque divinæ domus utenſilia comparavimus. Calices quoque duos argenteos pulcherrime deauratos hac vobis ratione providimus, ut cum ſacra Dominici corporis & ſanguinis myſteria vultis accipere, ſtannum, vel vilius quodcumque metallum veſtris labiis nequaquam neceſſe ſit adhibere. Conſpicua nihilo minus ſacroſancto altari tegmina, & celebrandis Miſſarum ſollemniis pretioſa contulimus ornamenta. Hæc omnia, fratres, nos non ſine labore quæſivimus, ut vobis laboris impendia tolleremus; tantoque liberius ſe veſter animus ad alta ſuſtolleret, quanto minus hunc ad providenda ſibi infima rei familiaris inopia non gravaret*. En beneficia, quæ ſacræ Avellanenſi congregationi contulit tempore ſui præſulatus Damianus. Quanta vero monachalis & eremitica diſciplina augmenta ſuſceperit in eo loco ſub ejus magiſterio, quales quantoſque viros ſanctitate & pœnitentia florentes Fons-avellanæ inde aluerit, ſequentibus annis ſufiſſima ſe præbebit dicendi copia.

a Opuſc. xiv.

VI. Ejus binæ epiſtolæ ad Gebehardum archiep. Ravennatem.

Interim Damiani nomen e latibulo Avellanenſi erumpens illuſtre habebatur per totam Italiam. Vix ad prioratum aſſumptus, a Gebehardo archiepiſcopo Ravennate, ut in patriam ſuam rediret, invitatus fuit; evo-

catus

ANN. CHR. 1043.

catus eſt enim a Gebehardo eo tempore, quo, ut ipſe Damianus [a] ait, *pauperculum locum ad regendum ſuſcipiens, qui prius per memetipſum ſolummodo pauper extiti, nunc per tot pauper effectus ſum, quot regendos accepi*. Ravennæ notiſſimus erat Damianus, ubi natale ſolum olim habuerat, ſed recentior etiam erat ipſius notitia acquiſita a Gebehardo in monaſterio Pompoſiano, ubi ille his poſtremis annis ſapientia, & ſanctitate vitæ eluxerat, cuique monaſterio addictiſſimus erat idem archiepiſcopus Ravennas, ut legitur etiam [b] in vita ſancti Guidonis Pompoſiani abbatis, cum quo ſæpe ad menſam diſcumbens Gebehardus aquam in vinum mirabiliter mutatam guſtavit. Porro Damianus ab archiepiſcopo invitatus, *ſi fieri poteſt*, adventum in patriam deprecatur; *ſin autem, quidquid volueris*, inquit, *cum omni auctoritate præcipias*. Eremum tamen deſeruiſſe, & Ravennam ad tempus acceſſiſſe ipſe indicat [c] ſcribens ad G. theſaurarium Ravennatenſis eccleſiæ. Ceterum Gebehardum *ſecundæ per Italiam ſedis antiſtitem* Damianus appellat. Lis eo ſeculo inter archiepiſcopos Ravennatem & Mediolanenſem vertebat, & in Romanis conciliis nunc Ravennati, nunc Mediolanenſi eccleſiæ præcedentia conceſſa fuerat. Damianus ergo urbi ſuæ addictiſſimus eam ſecundam ſedem vocat, ut diſtinctius pronuntiatum fuit anno 1046. in ſynodo Romana a Clemente papa II. Summopere extollit Gebehardum Damianus, quod *eo tempore, quo ſimoniacus draco miſerabilium negotiatorum brachia perplexis concupiſcentiæ ſpiris virus infundit, ſolus pene ex omnibus invictus Chriſti miles incolumis permanens, eccleſiam tuam mundam ab omni ejus peſtifera contagione cuſtodis, & quod paſtorum, immo latronum culpa magiſtri ſedes amiſit* (alludit ad eccleſiam Romanam a Benedicto IX. per ſimoniam invaſam) *nobilis alumni cathedra inviolata ſervavit*, nimirum Apollinaris, Petri diſcipuli, qui Ravennatem cathedram erexit. Laudat inſuper archiepiſcopum, quod ſaluti monachorum paſtorali oculo ſuo invigilet. Gebehardus ſcilicer Pompoſianos potiſſimum coluit monachos, multiſque beneficiis fuit de eis meritus; ita & Adalbertinos in inſula Perei, alioſque cœnobitas donationibus & privilegiis cumulavit, ut etiam ex noſtris Annalibus innoteſcet.

Altera vero epiſtola ad Gebehardum eumdem data ipſum *omnigenæ eruditionis ſapientiæ pollentem* celebrat, *conſiliariumque domini papæ*, utique Beneidcti IX. appellat, eumque orat, ut contra Fanenſem & Piſaurenſem epiſcopos viriliter arma ſuſcipiat, ne infames illi & criminoſi præſules diutius commorari in ſuis epiſcopatibus ſinantur. Ad ultimum commendat ei abbatem Claſſenſem cariſſimum patrem ſuum. Degebat tempore hujus ſecundæ epiſtolæ, ut ex ipſa colligitur, Gebehardus Romæ; abbas vero Claſſenſis adhuc erat Lambertus, de quo plura diximus annis antecedentibus, & rurſus dicemus ad annum 1045. Quantus porro familiaritatis & dilectionis affectus Gebehardum inter & Damianum cederet, initium ejuſdem epſtiolæ declarat. *Dilectiſſime*, inquit, [d] *mihi pater & domine, quo circa te deſiderio ferveam, quæ tuæ dilectionis flamma meum pectus exurat, teſtis eſt lingua, quæ tam crebro te abeſſe conqueritur; teſtis eſt conſcientia, quæ ſereniſſimam angelici tui vultus ſpeciem tam perſpicue contemplatur. In illo quippe pectoris receptaculo, non ubi pater aut mater, ſed ubi ipſe ſum, te alterum reconditum gero. Quapropter humiliter peto, ut mihi mutui amoris vicem redbibeas, & gratia, quæ ſimplex egreditur, ad me duplicata recurrat. Hoc autem mihi perſuadere facile poterunt, qui ad vos de noſtris partibus venientes, aliquod negotium in præſentia ſanctiſſimi apoſtolici domini mei exercere contendunt.*

a Lib. III. epiſt. II.

b Mabill. Sec. VI. n. 12. p. 451.

c Lib. V. epiſt. 12.

d Lib. III. epiſt. III.

VII. Dominicus Loricatus & Leo eremita tranſeunt ad diſciplinam Damiani.

ANTE præſentem annum Dominicus Loricatus, qui primum *plurimos*

annos

Digitized by Google

annos vixit ſub magiſterio ſancti Johannis de Monte-feretri, & tantum *longe poſt* eremum Luceoli, eodem Johanne permittente, dimiſit, non potuit Damiano adhærere in ſolitudine Avellanenſi; eo enim anno ſe diſciplinæ Damiani ſubjecit, quo tamquam *monachus abbati*, & tamquam *cliens ſe ſubjugaret*; id quod intelligi nequit, niſi poſtquam Damianus habenas ſuſcepit regiminis cœnobii Avellanenſis; ſed præſtat ipſum Damianum [a] audire: *Longe vero poſt, magiſtro præbente conſenſum, dignatus eſt vir ſanctus prædictus mihi miſero, & quem ipſe ſuſcipere dignaretur, indigno, mira ſe prorſus humilitate committere, & ſicut abbati monachum ſubjugare. Cui nimirum præſtitit, non accepit. Et quem ſuſceperam velut in ſubjectione clientem, gaudeo me in ſchola Chriſti vere philoſophum percepiſſe doctorem. Tota quippe vita ejus prædicatio & ædificatio, doctrina erat & diſciplina*. Quare Jacobillius [b] non eſt audiendus, qui ſcribit tranſitum hunc Loricati acciſſe anno 1034. quo, ut ſatis abunde probavimus, Damianus vix vel recens ſeculo valedixerat, & prima dumtaxat vitæ monaſticæ rudimenta excipiebat in cœnobio Avellanenſi; melius Turchius, qui adventum Loricati ad Fontem-avellanæ refert ad annum 1044. Diſtabat a Luceolenſi eremo altera Avellanenſis per octo fere milliaria. Auſteriſſimis pœnitentiæ exercitiis Avellanitarum invitatus, patiendi cupidiſſimus Dominicus, haud ægre facultatem impetravit diſceſſus a ſuo magiſtro Johanne de Monteferetro, præſertim cum hæc de loco in locum tranſmigratio non eſſet monaſticæ regulæ aut profeſſionis eremiticæ mutatio (utrobique enim eædem ſervabantur conſuetudines) ſed foret gradus ad perfectiorem vitam, quæ in loco magis ſolitario, & a familiarium conſortio remotiore facilius obtineri poterat a Dominico, patrium fortaſſe ſolum, Luceolenſem nimirum eremum, deſerente.

ANN. CHR. 1043.

[a] *Vit. S. Dom. Loric. cap. VII.*

[b] *Vit. SS. Umbr. T. II. pag. 337.*

Referendus eſt ad eadem tempora adventus etiam Leonis eremitæ ad eamdem eremum Avellanenſem, qui vel ex eremo fundata a marchione Maginfredo in Liguriæ finibus, ubi primum vitam traxit, teſte Damiano, vel ex Sitrienſi monaſterio majori ſolitudinis & pœnitentiæ ardore inflammatus ſe contulit ad eumdem Damianum, cujus magnum nomen fama tunc undique diffundebat. Hunc deinceps, ut conſiliarium & magiſtrum ſuum, & ut angelum ſibi a Deo conſtitutum ſuſpexit ſemper & veneratus eſt, licet officio & auctoritate major, Damianus.

VIII. Chartæ ad varia monaſteria ſpectantes.

DONATA fuerat monaſterio Pratalienſi annis antecedentibus eccleſia ſancti Michaelis in caſali *Camenza*; pertinet autem ad hunc annum oblatio terrarum in eodem caſali facta ab Algozo de genere Francorum, & ab Ermizia, *que & Minuta vocabatur*, ad augendos nimirum proventus ejuſdem eccleſiæ. Hanc donationem exſcripſimus ex chartario Fontis-boni, & in Appendice noſtra edimus; ad quam etiam remittimus ex tabulario archiepiſcopatus Ravennatis paginam ſemilaceram, qua Gebehardus Ravennas antiſtes, quem Damianus ſuperius laudavit ut monachorum ſaluti apprime vigilantem, donavit hoc anno piſcariam cognomento *Corbariam* Aimmoni abbati ſancti Adalberti in inſula Pereo, qui facile ſucceſſerat Vitali abbati, de quo locuti ſumus ad annum 1017. In eadem Appendice publici juris facimus tertiam paginam a nobis tranſcriptam ex archivo ſancti Blaſii de Fabriano, quæ continet donationem bonorum poſitorum in fundo *Cerreto*, qui dicitur *Punpiano* territorio Senogalliæ, factam Urſo abbati & ejus monaſterio ſancti Victoris de Cluſis ab Ofredo, qui vocatur *Ceſo*, filio quondam Guifredi, & a Tethelanda ejus jugali: *Anni Domini milleſimo quadrageſimo tertio, anno Deo propitio pontificatus domni Benedicto pape ſede anni ejus nono, die menſe madio indictione deci-*

ma, Niſi recurratur ad annum Piſanum, vix conciliari poſſunt omnes notæ chronicæ hujus chartæ.

Ann. Chr. 1043.

IX. Ex iis illuſtratur charta ad San-gregorianum monaſterium pertinens.

Benedictus abbas monaſterii ſanctorum Gregorii & Andreæ de Urbe ſucceſſor legitur Johannis abbatis in charta præſentis anni edita a Cl. V. Nerinio in Appendice ad ſuam hiſtoriam de templo & de cœnobio ſanctorum Alexii & Bonifacii, quæ meretur locum in his noſtris Annalibus. Firmata ſiquidem per eam hoc anno fuerunt pacta quædam inter *Benedictum abbatem monaſterii ſanctorum Andree apoſtoli & Gregorii confeſſoris, qui nuncupatur Clivus Scauri*, & inter *Petrum abbatem monaſterii ſanctorum Bonifacii & Alexii, quod ponitur in Apentino*, circa quoddam caſale, quod vocabatur *Tertius*, de quo lis erat inter utrumque cœnobium. Caſale nimirum hocce Petrus bonæ memoriæ epiſcopus Silvæcandidæ in pueritia ſua acquiſiverat per chartulam tertii generis ab abbate ſancti Gregorii; ſed contra legem, quæ vetabat, ne piis locis traderentur bona per libellos emphyteuſis ſemel acquiſita, idem Petrus ante obitum ſuum obtulerat præſatum caſale monaſterio ſancti Alexii. Forte charta emphyteuſis olim ſcripta in ſavorem Petri epiſcopi devenit in manus Johannis prædeceſſoris Benedicti abbatis Gregoriani, qui eam proinde, utpote quia Petrus epiſcopus pactis minime ſteterat, perforavit. Mota deinde controverſia inter utrumque monaſterium, & convenientes præſides vel advocati utriuſque cœnobii coram Gregorio conſule fratre germano Benedicti IX. papæ, & coram ſanctiſſimo Bartholomæo (is videtur fuiſſe abbas Cryptæ-ferratæ) necnon coram Johanne archi-canonico ſancti Johannis intra portam Latinam, qui fidei-commiſſarius erat ſupradicti Petri epiſcopi, coram Petro pariter diacono & cancellario ſanctæ apoſtolicæ ſedis, ac Stephano primo-ſcriniario & Stephano dativo judice, poſtularunt, ut lis decerneretur; ipſi porro judices ſententiam pronunciarunt debere monaſterium ſanctorum Bonifacii & Alexii undecim libras denariorum numerare monaſterio Clivi Scauri, cœnobium vero hoc teneri reddere chartam perforatam, quæ valeret ac ſi integra foret, monaſterio San-bonifaciano. Decreverunt inſuper, ut cœnobium ſancti Gregorii libellum emphyteuſis perpetuum ejuſdem caſalis ſcriberet præſato monaſterio ſanctorum Bonifacii & Alexii, quod e contra penſionis nomine quotannis in feſtivitate ſancti Gregorii ſe obligaret ad ſolutionem, & de facto illi exſolveret quinque denarios argenteos. Ita, ni fallimur in explicatione noſtra, arbitramur illuſtrandam eſſe chartam hanc, melius quam explicaverit ipſe Nerinius in dedecus Johannis abbatis Gregoriani, eamque proinde in Appendice recudimus pro veritatis & rectæ dilucidationis noſtræ teſtimonio.

Ann. Chr. 1044.

X. Damiani epiſtolæ ad Gregorium VI. Rom. pont.

Tres Romanos pontifices tulit præſens annus milleſimus quadrageſimus-quartus, Benedictum IX. qui anno 1033. electus undecimum gerebat ſupremi eccleſiæ regiminis annum; Johannem epiſcopum Sabinenſem, qui aſſumpto Silveſtri III. nomine ad tres menſes eam cathedram obtinuit; & Johannem archipresbyterum, appellatum etiam Gratianum, cui Gregorii VI. nomen inditum eſt. Cum expreſſis verbis [a] Deſiderius abbas Caſinenſis, S. R. E. cardinalis, & poſtea Romanus pontifex, Victor III. dictus, atque ex Deſiderio Leo Oſtienſis duos annos & octo menſes pontificatus Gregorio VI. tribuant, & cum ejuſdem Gregorii depoſitio in concilio Sutrino contigerit paullo ante feſta Natalitia anni 1046. recte conſequitur Gregorium VI. eam cathedram conſcendiſſe ad finem vergente menſe aprili hujus anni. Rurſus eodem aprili menſe hujuſce anni ſynodus Romana celebrata fuit in cauſa Gradenſis patriarchatus ſub Benedicto

[a] *Apud. Leon. Oſtien. Lib. II. cap. 79.*

cto IX. Quare ſic videntur in ea rerum & hiſtoriæ obſcuritate concilianda tempora horum pontificum, ut anno elapſo deſinente, vel hujus initio, Romani *nequitiam amplius ferre* Benedicti IX. non valentes, ipſum *a pontificatus cathedra* exturbantes, ab Urbe ejecerint, *alterumque in locum ejus, Johannem videlicet Sabinenſem epiſcopum, non tamen vacua manu, canonica parvipendentes decreta*, ut ſcribit idem Deſiderius, ſubſtituerint. *Qui tribus non amplius menſibus Romanæ uſus eſt cathedræ ſucceſſione, Benedicto undique ſuis cum propinquis infeſtante Urbem* ...., & *ad epiſcopatum* reverſo, & denuo recepto *ſacerdotio, quod amiſerat*. Ita clare intelligimus, quomodo menſe aprili præfuiſſe potuerit Benedictus ſynodo Romanæ hujus anni. *Sed cum a clero ſimul & a populo propter nequitias ſuas contemni ſe conſpiceret, & fama ſuorum facinorum omnium aures impleri cerneret, tandem reperto conſilio, cuidam Johanni archipresbytero, qui tunc in Urbe religioſior ceteris clericis videbatur, non parva ab eo accepta pecunia, ſummum ſacerdotium relinquens tradidit*. Id quod contingere debuerit eodem menſe aprili, ut vera eſſe queant, quæ proſequitur Deſiderius, *Johannem, cui Gregorius nomen inditum eſt, duobus annis & octo menſibus ſacerdotium adminiſtraſſe*. ANN. CHR. 1044.

Gregorio itaque VI. recens creato Romano pontifici Damianus, qui abſens tunc ignorabat in ipſius promotione pecuniam interceſſiſſe, gratulatus hoc anno ſcribit, tamquam [a] *antiquum ſui juris privilegium* recepiſſet *ſancta eccleſia*. *Conteratur*, inquit, *jam milleforme caput venenati ſerpentis, ceſſet commercium perverſæ negotiationis, nullam jam monetam falſarius Simon in eccleſia fabricet, nulla Giezi, præſente providi doctoris adſiſtentia, furtiva dona reportet*. *Jam columba revertatur ad arcam, & virentibus olivæ foliis pacem nuntiet redditam terris*. *Reparetur nunc aureum apoſtolorum ſeculum, & præſidente veſtra prudentia, eccleſiaſtica refloreat diſciplina. Reprimatur avaritia ad epiſcopales infulas anhelantium, evertantur cathedræ columbas vendentium nummulariorum*. Deplorat nimirum Damianus infelicia tempora Benedicti IX. Spei tamen ſuæ, immo mundi, inditium futuram ſubdit eccleſiam Piſaurenſem, cui, ſi reſtituatur epiſcopus *magnis criminibus obvolutus*, quem inſuper glorioſis titulis *adulteri, inceſtuoſi, perjuri atque raptoris* ornat, *ab apoſtolica ſede boni aliquid ulterius poſſe fieri denegatur*. Immo a depoſitione Piſaurenſis, Fanenſis & Caſtellani epiſcoporum initium affirmat eſſe ſumendum. Ex hac Damiani epiſtola colligitur Piſaurenſem epiſcopum fuiſſe jampridem a ſede ſua deturbatum, ſed tentaſſe tunc regreſſum, qui ne eveniat, Romanum pontificem exorat. Ex chartula tabularii archiepiſcopalis Ravennatis Piſaurenſis epiſcopus ad annum 1051. erat Petrus. Petrus quoque Piſaurenſis epiſcopus ſubſcribit concilio Romano anni 1059. ſub Nicolao II. Neſcimus an Petro tribuendum hujuſmodi Damiani elogium, an vero Petri anteceſſor fuerit hujuſmodi criminoſus epiſcopus? Pariter Fanenſis & Caſtellani epiſcoporum nomina ignoravit Ughellius, ſed neque has hiſtoricas circumſtantias, quas ex Damiano novimus, ſuppreſſo ipſorum nomine, inferendas curavit ſuis Fanenſibus & Caſtellanis epiſcopis. Ceterum agnovit poſtea Damianus innocentem non fuiſſe omnino Gregorii exaltationem, quando nimirum in concilio Sutrino una cum aliis Romanis pontificibus depoſitus fuit & ipſe Gregorius, ut idem teſtatur in opuſculo XIX. *de abdicatione pontificatus* ad Nicolaum II.

Viduata inſuper Foro-ſempronienſi eccleſia præſenti vel ſequentibus duobus annis pontificatus Gregorii, altera epiſtola [b] eidem pontifici ſignificat Damianus electum fuiſſe a clero & a populo archipresbyterum quemdam

a *Lib. I. epiſt. I.*

b *Lib. I. epiſt. II.*

ANN. CHR. 1044.

non undequaque ſibi probatum, avarum ſcilicet & epiſcopalem honorem ambientem; nihilo ſecius, ſi is cum ceteris conſeratur, non indignum ſibi videri ea dignitate; *clerici* enim *digni epiſcopatus officio* in Damiani *partibus* non inveniebantur. Niſi tamen Romanus pontifex ipſum in epiſcopum conſecrandum cenſuerit, poſtquam de ambitione ſua electus pœnitentiam egerit, Gregorium precatur, ut nulli cathedram hujus eccleſiæ conſerat ante adventum ſuum Romam.

XI. De Adam Foro-ſempronienſi epiſcopo.

FORO-SEMPRONIENSIS epiſcopus, qui obierat, ſuit Adam; is enim ſubſcriptus reperitur inter ceteros patres hoc ipſo anno menſe aprili in ſuprarelata ſynodo Romana, in qua de Gradenſi patriarchatu actum ſuit. Pluries ante poſtremum obitus ſui annum Adam promiſerat Damiano monachalem habitum ſe ſuſcepturum, ſed de die in diem executionem propoſiti ſui differens, a morte præoccupatus fuerat. Ejus obitum narrat idem Damianus [a] opuſculo *de fide Deo obſtricta non fallenda* ad Landulphum clericum his verbis: *Num & Adam Sempronienſem epiſcopum præteribo, qui ſe monachum fieri ſæpe promiſerat; ſed ſemper excuſationes quibuſdam quaſi rationibus coloratas obtendere ſatagebat? Aliquando mitius febriens, me vocavit ad ſe; cui nimirum, ut monachus fieret, cum ego violenter inſiſterem, velle ſe perhibebat; & tamen, ut per quaſdam verborum ejus rimas erumpere videbatur, rem differre tentabat. Poſtremo, quod apud me magis obtinuit, ait: Ego quidem, pater, quidquid præcipis, incunctanter obtempero; verumtamen nolo te lateat, quia mox, ut ego factus fuero monachus, prædis quoque atque rapinis hæc proculdubio patebit eccleſia, inſuper & poſſeſſiones ejus, & prædia ſceleſti homines radicitus extirpabunt. Hoc ergo audiens, dum deluſus eccleſiæ tam periclitanti, proh dolor! animæ non prævidi. Recedens igitur ſibi ſuiſque mandatum dedi, ut ſi languor aliquatenus ingraveſceret, aut mihi per indicem protinus innoteſceret, aut illum ad monaſterium non longe poſitum deferrent. Porro autem poſtquam ego receſſi, frater ejus hæc mihi per nuncium delegavit: Dominus quidem meus, ut ſperamus, per divinam clementiam convaleſcet; verumtamen hortor, ut revertaris ad eum, hoc ſcilicet ordine, ut videlicet dominico die propius accedendo ad cœnobium beati Vincentii, quod ab epiſcopatu vix quinque lapidibus diſtat, requieſcas. Secunda vero feria maturius ſurgens, ac matutinas laudes ſuaviter equitando perſolvens, ad nos diluculo nondum plenius dieſcente pertingas, & poſthæc venire te, quæſo, non pigeat. Nam ſi veneris, tui labor itineris compenſatione congrua non privabitur. Hoc ultimum ego audiens illico nauſeatus exhorrui, & tamquam mihi ſpes daretur munerum, pro pecuniæ quæſtu ire me funditus abnegavi; conſcientia teſte non mentior, ipſum quoque non leviter conviciatus ſum, velut inhoneſtæ legationis auctorem. Rurſus tamen me in memetipſo recolligens timere cœpi, ne ſi hic homo ex hac vita tranſiret, me poſtmodum conſcientia negligentiæ redarguens ſauciaret. Quid verbis immoror? Tandem parui, cunctaque, ſicut ille mandaverat, per ordinem ſervans, cum vix dum aurora prorumperet, eccleſiæ limen acceſſi. Sed ecce cum omnes hinc inde perſtreperent, fletus & ejulatus emitterent, vix duobus aſſiſtentibus pueris, intra cubiculum cadaver epiſcopi jacebat exanime. In quo nimirum caſu ac ſummo ſtudio perpendendum, quanta adverſus incautos hujus vitæ dilectores callida machinatoris inſidietur aſtutia. Accurate ſcilicet & argute illud mihi temporis punctum per ora mittentium conſtituit, ut venirem, quod epiſcopi mors inopinata præcederet, ut & illius me præveniret occaſus, & meos fruſtaretur adventus.* Hæc Damianus de morte Adami epiſcopi Foro-ſempronienſis. Corrigendus proinde Ughellius, qui Adamum poſt ſupranominatum archipresbyterum, immo

[a] *Opuſc.* xlii. *cap.* iiii.

ANN. CHR. 1044.

mo etiam poſt Benedictum, epiſcopum ejus ſedis facit, ac ipſius Adami obitum conſignat ad annum 1069. Hoc, præterquamquod falſum eſt ex Damiano, qui ejuſdem defuncti hiſtoriam enarrat ad annum 1059. quo exaratum eſt opuſculum ad Landulphum, ubi Adami mortem refert, erroris inſuper convincitur ex laudata epiſtola Damiani ad Gregorium VI. in qua clare indicatur epiſcopum Foro-ſempronienſem aliquem fato ceſſiſſe; agitur enim in ea epiſtola de ſucceſſore epiſcopo Foro-ſempronienſibus dando. Qui proinde defunctus epiſcopus, cum Adam fuerit, ut liquet ex ſubſcriptione ejuſdem inter patres concilii Romani anni 1044. neceſſario conſequitur, eumdem Adamum oppetiiſſe mortem hoc anno vel duobus ſubſequentibus, intra tempus ſcilicet pontificatus Gregorii VI. Quare ita emendanda erit Ughellii ſeries in epiſcopis Foro-ſempronienſibus. Adam epiſcopus; deinde N. ex archipresbytero ejuſdem eccleſiæ, dummodo a Gregorio VI. non fuerit reprobatus; tum Benedictus, de quo alibi agemus, qui Foro-ſempronienſem cathedram tenuit ſaltem ab anno 1049. (eo enim anno ſubſcripſit bullæ Leonis papæ IX. pro Johanne epiſcopo Portuenſe) uſque ad annum 1062. vel 1070. quibus ſedit in concilio Romano ſub Alexandro II. ut alibi videbimus.

XII. Obitus Gebehardi Ravennatis archiep.

CONTIGERAT hoc ipſo anno, verum ante electionem papæ Gregorii, obitus etiam Gebehardi Ravennatis antiſtitis, & Damiani amiciſſimi, qui deceſſit XIV. kalendas martii juxta Rubeum, ſepultuſque fuit in monaſterio Pompoſiæ, quod vivens pluribus bonis auxerat, & privilegiis ditaverat. Ipſius tumulo ſequentes verſus inſculpti fuere:

PONTIFICIS. MAGNI. CORPVS. IACET. HIC. GEBEHARDI
PER. QVEM. SANCTA. DOMVS. CREVIT. ET. ISTE. LOCVS
PLVRIMA. DONAVIT. QVAE. TALI. LEGE. LEGAVIT
QVAE. PATITVR. JVDAS. RAPTOR. VT. IPSE. LVAT
CHRISTO. FVNDE. PRECES. SIBI. LECTOR. DIC. MISERERE
OBIIT. ANNO. DOMINI. M. XXXXIIII.

Amadeſius [a] auctoritate cujuſdam paginæ tabularii archiepiſcopalis Ravennatis exiſtimat Gebehardum in vivis fuiſſe etiam menſe decembri hujus anni. En notæ chronicæ [b] ipſius paginæ. *Gebeardus ſervus ſervorum Dei divina gratia archiepiſcopus ..... anno Deo propitio pontificatus domni Benedicti ſummi pontificis & univerſalis pape in apoſtolica ſacratiſſima beati Petri apoſtoli Domini ſede duodecimo, die vigeſima menſis decembris indictione duodecima Ravenne.* Opinione tamen noſtra hæc charta ſpectat ad annum antecedentem 1043. ſignatum indictione XII. inchoata a menſe ſeptembri, præſertim cum menſe decembri anni 1044. non ſolum pulſus fuiſſet Benedictus a Romana urbe, ſed inſuper a pluribus menſibus ſupremam ſedem jam reſignaſſet Gregorio VI. Quod autem in charta Ravennate conjungatur duodecimus annus pontificatus Benedicti IX. cum anno 1043. qui erat tantummodo undecimus, ea accenſenda eſt ceteris ſimilibus Ravennatibus paginis, aliiſque in bullario Caſinenſi, & apud Mabillonium allatis, quæ, [c] teſte Muratorio, electionem Benedicti uno anno anteriorem ſtatuunt, cum tamen validioribus documentis innitatur communis opinio, quæ ad annum dumtaxat 1033. retrahit ipſius ad pontificatum Romanum electionem.

a *Ep. ad Cellin. Opuſc. T. XLV.*

b Capſ. *A. n.* 290.

c *Annal. T. V. pi 99.*

DOMI-

ANN. CHR. 1044.

XIII. Dominicus Loricam veſtit, Loricatus inde dictus.

DOMINICUS factus anno præcedenti diſcipulus Damiani in eremo Fontis-avellanæ ferreos circulos, loricamque ferream ſuperinduit hoc anno, unde cognomentum ipſi exinde factum Loricati. Opuſculum enim Damiani ad Blancam comitiſſam pertinet, ut ſuo loco dicemus, ad annum 1059. Porro tempore ſcriptionis hujus opuſculi quindecim fere excurrerant anni, quibus tam grave & moleſtum pondus geſtabat ſanctus vir. *Utinam*, loquitur ad Blancam Damianus [a], *daretur tibi nunc dominum videre Dominicum, qui, quod imperitæ linguæ conamur officio, ipſe ſe efficaciori luculentiſſimæ vitæ doceret, & informaret exemplo. Hic denique a tribus jam circiter annorum luſtris lorica ferrea veſtitur ad carnem, duobus autem ferreis circulis in corpore cingitur, duobus item per brachiorum armos arctatur*. Induſtrium profecto Dominici pro graviſſima pœnitentia inventum! Quandoquidem veſtis epiſcopo donata, ut obſervavimus, cauſa fuerat criminis, pro quo expiando ſeculum reliquerat, & eremum petierat, idem crimen in ſe ulciſcitur, novam & aſperrimam ſuperinduens veſtem. Plures in eremo Avellanenſi loricis ferreis ſe præcingebant, ut teſtatur idem Damianus in libro [b] de ſuæ congregationis inſtitutis. Verum aut nullus uſus fuit ante Dominici exemplum, aut nullus videtur eas geſtaſſe vel ponderoſiores & aſperiores, vel diuturniore tempore, quam fecerit ipſe Dominicus, unde merito antonomaſtice cognominatus fuit Loricatus. Loricam non deponebat, niſi cum eam ablui oporteret, & novam tunc ſuperveſtiebat; eam demum neque in ipſa poſtrema ſua infirmitate abjecit; quinimmo tunc tantum, poſt ejus ſcilicet obitum, monachi agnovere præter loricam, qua ad carnem utebatur quotidie, aliam habuiſſe ſubſtratam lateribus ejus, ſuper quam quietem carpens vel in infirmitatibus etiam jacebat. Percontatus fuit aliquando Damianus Dominicum, qua ratione tam gravi & rigida Lorica præpeditus, pſalmos tamen brachiis extenſis decurrere poſſet, genua inſuper flectere, & cum toto corpore proſtrari, cui Dominicus hanc obſcuram reddidit reſponſionem: *Cum incolumitas mihi votiva reſpondet, quandoque per omnes totius pſalterii quindenos pſalmos centies genua flectere conſuevi*. Non attendit ei reſponſioni tunc Damianus, ſed poſtea ipſam mente revolvens, inhorruit a Dominico Loricato mille genuflexiones fieri conſueviſſe in uno pſalterio. Hæc narrat Damianus in opuſculo ad Teuzonem [c]; ſed & in altero [d] ad Hugonem archiepiſcopum Biſuntinum. *Hic mihi*, inquit, *confeſſus eſt ſæpe ſe mille feciſſe metaneas per ſingulos dies, dum tamen ferrea lorica jugiter eſſet indutus ad carnem*. Idipſum pariter indicat in epiſtola *ad Petrum Cerebroſum monachum* illis verbis [e]: *Lorica eſt homo indutus ad carnem, ferreis membra diverſa circulis ambit, mittit cum labore metaneas, allidit ad pavimentum crebrius palmas*. Inter ceteros eremitas, quos ære cælarunt Sandelerii fratres typis Antverpianis Erneſti Wander anno 1591. ſub imagine ſancti Dominici Loricati ſequentes verſus leguntur:

a Opuſc. L. cap. 14.

b Opuſc. XV. cap. XIV.

c Opuſc. LI. cap. IX.

d Opuſc. XXXIX. cap. III.

e Lib. VI. epiſt. XXVII.

Quæ mihi cognomen tribuit Lorica juventam
Et ſenium afflixit nocte dieque premens;
Sic ſcelus admiſſum non nota fraude piavi,
Sic cælum merui, ſic fruor ipſe Deo.

XIV. Charta Sangregoriana.

JOHANNES epiſcopus Tiburtinus petit *anno duodecimo domini Benedicti noni pape menſis octobris indictione tertiadecima*, inchoata tamen a mente ſeptembri, a Benedicto abbate monaſterii ſanctorum Andreæ & Gregorii de Urbe ſibi confici libellum emphyteuticum in loco, qui vocatur *Moreni*.

reni. Ughellius [a] mentionem facit Johannis epiſcopi Tiburtini nonnulla bona dantis eccleſiæ Sublacenſi anno VII. Benedicti papæ IX. Ex charta noſtra, quam habes in Appendice ex codice Gregoriano, ſedes Tiburtina Johannis deducenda eſt ad hunc annum, immo ad annum 1059. quo interfuit in concilio Romano ſub Nicolao II. ſicut etiam ex ea intelligimus fautores Benedicti IX. Romæ ipſius nomen in publicis tabulis conſervaſſe, licet a pluribus menſibus cathedram Romanam Gregorio VI. tradidiſſet, vel etiam facile Benedictum tempore Gregorii VI. denuo turbas civiſſe, ut ſedem illam invaderet. Benedictus abbas Gregorianus ſubſcripſit hoc eodem anno ſynodo Romanæ, cui interfuit in cauſa patriarchatus Gradenſis; ſuffectus autem fuerat in locum Johannis abbatis, de quo egimus anno 1041.

ANN. CHR. 1044.

a T. I. col. 1308.

XV. Fundatio monaſterii S. Pantaleonis in urbe Lucenſi.

DISCIMUS ex veteri apographo aſſervato in tabulario monaſterii ſancti Pontiani urbis Lucenſis conſignanda eſſe ad hunc annum primordia cœnobii ſancti Pantaleonis ejuſdem diœceſis, quod primo canonicorum ſedes, tum Ciſtercienſium, poſtremo Camaldulenſium monachorum, quibus reformandum datum eſt anno 1401. fuit domicilium. Ea porro ſunt hujuſmodi. Johannes, Bonetus & Bonaldus ſacerdotes, Petrus clericus & eremita, lege viventes Romana, atque Villanus *Deo devotus* legem ſervans Langobardam, eccleſiam, quam ipſi ædificaverant in loco, qui vocabatur *Mons-eremitæ*, & non longe ab oratorio ſancti Antonii, ſacram eſſe voluerunt beato martyri Pantaleoni, beatæ Mariæ virgini, atque beato Petro apoſtolo, Marco etiam evangeliſtæ, & ſanctis Martiali, Nicolao & Simeoni, atque condixerunt communem vitam in prædicta eccleſia vivere, & ibidem Domino deſervire *ſecundum regulam canonicam, & ibi ſint canonici omni tempore ordinati a prepoſito communiter electo a canonicis*. Quam eccleſiam Deo obtulerunt *pro remedio animarum* ſuarum, *& animarum Langobardorum Rolandi, Fralmi, Guidonis, Rainerii, Sicifmundi, Gerardi ſacerdotis & Ildebrandi, & presbyteri Ruſtici, Rainerii & Lamberti, qui pro Dei timore condonaverunt terram illam, in qua predicta eccleſia conſtructa eſt, & pro anime remedio domni Johannis Lucenſis epiſcopi*, ſub cujus etiam & ejus ſucceſſorum cura; poteſtate ac diſpoſitione maluerunt, ut permaneret prædictus locus. Si autem epiſcopus Lucenſis negligens in loci cuſtodia fuerit, ſtatuerunt, ut quatuor religioſiores clerici cum totidem laicis ejuſdem civitatis protectionem monaſterii ſuſciperent. Si ii quoque neglexerint, determinarunt, ut cura demandaretur abbati cœnobii ſancti Pontiani, cui in caſu deſidiæ ſubrogari decreverunt abbatem monaſterii de Sexto. Et demum recuſantibus omnibus nominatis, vel locum cuſtodire poſthabentibus, tranſtulerunt dominium ac diſpoſitionem prædictæ eccleſiæ in epiſcopum Piſanæ urbis, ſex propterea chartas eorum cuilibet dandas hujus ipſorum voluntatis conſcribi mandantes. Signarunt ſe poſt ipſos *Johannes Dei gratia humilis Lucenſis epiſcopus, Johannes presbyter & abbas ſancti Petri, Albericus abbas ſancti Pontiani, Guido archidiaconus, Salomon presbyter & primicerius, Lambertus diaconus, & canonicus ſancti Martini* & plures alii presbyteri, & canonici atque judices. Charta donationis confecta fuit *anno ab incarnatione Domini milleſimo quadrageſimo quarto ſeptimo kalendas auguſtarum indictione duodecima*, quam integram in Appendice publici juris facimus ad illuſtrandas origines ejuſdem monaſterii.

ANN. CHR. 1045.

XVI. Literæ Damiani cuidam epiſcopo. De Hildebrando, Lothario & Guidone comitibus in ea nominatis.

CUM eſſet circa hæc tempora in itinere conſtitutus, & forte Florentiam tranſiiſſet Damianus, cuidam innominato epiſcopo [b] literas dedit, quibus ipſum admonuit, ut a muneribus impiorum accipiendis manus ſuas innocuas ſervaret, ne eorumdem peccatorum particeps evaderet. Quam

b Lib. IV. epiſt. VII.

Ann. Chr. 1045. Quam periculoſa res foret munera accipere, extraneo prius, poſtea dome-
ſtico comprobat exemplo. Hiſtoriam itaque affert cujuſdam presbyteri no-
mine *Petri*, *ſpiritualis patris Hildebrandi comitis Thuſciæ*, *qui dicebatur*
de Capuana, tam divitis & præpotentis, *ut gloriaretur ſe plures habere*
curtes & caſtella, *quam dies ſint*, *qui numerarentur in anno*. Diploidem
is dederat eidem Petro presbytero, a quo pœnitentiam de more recipie-
bat. Rainerius alter presbyter per ſomnium vocem audivit, qua eidem
Petro imponebatur aſcenſus in quoddam promontorium, ſuper quod cum
aſcendiſſet, leproſum ſe momento evaſiſſe obſtupuit. Interrogante autem
presbytero Petro eum, qui ſe vocaverat, quique videbatur eſſe ſanctus
Benedictus, cur hoc ſibi accidiſſet? reſpondit Benedictus ipſum lepram ideo
contraxiſſe, quia diploidem ab Hildebrando acceperat. Sed & illico Be-
nedictus e monte in vallem ſubjectam Petrum deduxit, oſtenditque illi
Hildebrandum ſuppliciis & exquiſitis pœnis ob ſuam crudelitatem affli-
ctum; *Lotharium quoque comitem*, *qui jam ante non multum tempus obie-*
rat, in gurgite cruciatum, domum denique horrendam, in qua miniſtri
quarta feria proxime ventura expectabant comitem Guidonem; qui adve-
niente eadem quarta feria revera deceſſit. Hanc a Rainerio ipſo recitatam
viſionem narraverat Damiano nuper *Gerardus religioſus eccleſiæ Florentinæ*
canonicus; ut videre jam incipiant lectores nullam fere narrationem facto-
rum in ſuis opuſculis uſurpatam fuiſſe a Damiano, quam a gravibus vi-
ris non hauſerit.

Excluſis ceteris ejuſdem nominis eccleſiæ Florentinæ canonicis ad annos
a T. III. in Florentin. 1013. 1028. 1036. 1038. & 1062. relatis ab Ughellio [a], putamus Ge-
rardum hunc fuiſſe canonicum illum, qui anno ſequenti 1046. Florenti-
næ eccleſiæ datus ſuit epiſcopus, eamque rexit uſque ad annum 1058.
quo ad Romanam ſedem ſub nomine Nicolai II. fuit provectus, quique
ſemper Damiani coluit amicitiam; & cum in hac epiſtola canonicus no-
minetur, colligere poſſumus epiſtolam ſcriptam fuiſſe ante annum ſequen-
tem, quo evaſit epiſcopus.

Hildebrandus autem potentiſſimus ille comes fuerit, cujus adniſu Arial-
b Ibid. col. 619. dus epiſcopus Cluſinus jus faſque omne, ut loquitur Ughellius [b], permi-
ſcuit, graviſſimas lites & concertationes movens contra monachos Amiati-
nos, cuique epiſtolam dedit Winizo Amiatinus abbas, quæ legitur apud
eumdem Ughellium. Hildebrandus etiam alter vivebat circa hæc tempo-
ra comes, pater Enrigbi comitis viri Ghiſellæ, quæ anno 1040. apud
c Antiq. med. ævi T. V. col. 74. Muratorium [c] ex chartophylacio Lucenſis archiepiſcopatus donat *ſacris lo-*
cis caſas, *caſtella*, *eccleſias*, *que ipſa poſſidebat in comitatibus Lucenſe*,
Piſenſe, *Florentino*, *Populonienſe*, *Roſellenſe*, *Vulterrano*, *Arretino* &c.
d Ibid. col. 979. Alter [d] *Hildibrandus comes* teſtis eſt in placito anni 1038. pro *Andrea ab-*
e Ital. ſac. T. I. col. 1431. *bate ſancti Bartholomei in comitatu Roſellenſi*. Demum *Hildebrandus* [e] re-
peritur *filius Rodulphi comitis*, *& Julie filie Landulphi*, *qui fuit princeps*
Beneventanorum, conſentiens donationi, quam mater ſua fecit anno 1007.
Benedicto epiſcopo Volaterrano. Si fuit hic poſtremus, cujus hiſtoriam
narrat Damianus, intelligeremus, cur ab ipſo comes Hildebrandus appel-
latus fuerit *de Capuana*, ratione ſcilicet affinitatis cum principibus Capua-
nis & Beneventanis.

Lotharius vero videtur fuiſſe *comes* ille *Burginovi*, *filius Caduli comitis*
f Ann. 1743. pagg. 888. &c. *& Gemme*, *vir Adelaſie*, qui anno 1004. & ſequentibus apud Lamium [f]
in deliciis eruditorum donat plurima bona monaſteriis Septimi & ſancti
Salvatoris Burgi-novi de Ficiclo, qui habebat filium Lotharium itidem di-
g Ibid. p. 896. ctum, [g] quique anno 1034. defunctus nominatur a Willelmo altero Lo-
tharii

tharii ſenioris filio & junioris fratre. In miſcellaneis quoque Ferdinandi Melioris, quæ aſſervantur a Cl. V. Antonio-franciſco Biſcionio [a] tomo LXXX. ſub anno 1015. legitur, *Lotharium comitem filium olim Cadoli, qui fuerat item comes*, dediſſe quædam bona ad emphyteuſim. *Actum Florentie*.

a *Pag.* 92.

Guido demum aliquis erat ex ea nobiliſſima Guidiorum comitum familia, quæ per hæc tempora in Thuſcia & in Æmilia potentiſſima florebat. Guido comes filius bonæ memoriæ Tegrimi comitis vivebat annis 1017. & 1027. quibus donavit bona monaſterio ſancti Fidelis Strumii, ut ex chartis, quas indicat Admiratus. Is, qui nuper defunctus aſſeritur in hac Damiani epiſtola, non fuit profecto Guido [b] ille comes, qui ut ait Ubertus archiepiſcopus Piſanus apud Ughellium [c], *tempore Gerardi epiſcopi Florentini ſubtraxit Empolim a Piſanorum dominatu*. Obiit enim Guido a Damiano nominatus, cum Gerardus adhuc eſſet eccleſiæ Florentinæ canonicus, hoc eſt ante annum 1046. nam in hac dignitate conſtitutus ſuprarelatam hiſtoriam Damiano narravit; ſecundus vero deceſſit poſt epiſcopatum Florentinum aſſumptum ab eodem Gerardo.

b *Storia della famiglia Guidi p.* 2.

c *T. III. col.* 355.

XVII. Et de Rodulpho quodam primario viro.

Alia autem hiſtoria, quam ſubjungit Damianus, non ab altero ſibi communicata, ſed in qua maximam partem habuerat eodem tempore, cum utrobique voce illa *nuper* utatur, eſt hujuſmodi. [d] *Primarius quidam Rodulphus nomine, potens ſatis & prudens, apud ſuum monaſterium mihi pallium*, ait, *reverenter obtulit, quod triblathon juxta ſui generis ſpeciem nuncupatur; trium quippe colorum eſt, & blathon pallium dicitur, unde triblathon pallium vocatur, quod trium cernitur eſſe colorum. Hoc itaque vir ille ſuppliciter offerens procidit, ſoloque proſtratus me, qua potuit humiliati cordis intentione, rogavit. Defer, inquit, hoc munuſculum, Domine mi, ſanctis fratribus tuis, a quibus utique nil aliud peto, niſi ut hoc ſolum apud divinam impetrare clementiam ſtudeant, quatenus a corde meo tenebrarum, quas patitur, caliginem tollat. Amor enim ſeculi cor meum detinet obcæcatum, mihique tenebras ingerit, quas ſanctis eorum orationibus expelli cupio, quo ſaltem tenue divinæ lucis igniculo merear illuſtrari. Sed cum ego & orationum vota promitterem, & munus ingeſtum non modo verbis, ſed manibus propulſarem, quæ utrinque fuſa ſint verba, intelligenda relinquimus, non ſcribenda per ordinem judicamus. Quid plura? defero munus fratribus, ſed ingratos invenio; legati fungor officio, ſed non feſtive ſuſcipior. Invehuntur enim, non gratias agunt; expoſtulant, non blandiuntur; & oblationem talis viri non donum, ſed ſordes atque contagium deputant animarum. Nullo itaque pacto quieſcere potuerunt, donec munus incaute ſuſceptum ad eum, qui dederat, preſto remitterem, eique gratuitas orationes ſub verbis excuſatoriis nihilominus quaſi non remitterem, pollicerer. Fateor, multum mihi placuit, quod objurgatus ſum, quod correptus, quod verbis mordacibus aſperſus ſum.* Minime confundendus eſt Rodulphus hic vir primarius potens & prudens cum Rodulpho inde monacho Avellanenſi, & poſtea epiſcopo Eugubino, qui ad hæc tempora vix quindecim attingebat ætatis annos, ut ex alibi dicendis conſtabit; neque ſimiliter Rodulphus erat primarius cujuſdam monaſterii, ut intellexit Mabillonius [e], ſed potius laicus, cujus nimirum *cor amor ſeculi* adhuc detinebat *obcæcatum*.

d *Lib. IV. epiſt.* VII.

e *Annal. T. IV. p.* 589.

XVIII. Præceptum Henrici pro monaſterio S. Apollinaris in Claſſe.

Henricus rex *per interventum Agnetis conjugis* & petitionem *Herimanni archiepiſcopi*, Colonienſis nimirum, *atque archicancellarii*, viro *venerabili Lamberto abbati de monaſterio ſancti Apollenaris, quod in Claſſe cognominatur*, privilegium hoc anno concedit, quo ſub ſuæ defenſionis munimen recipit ejus eccleſiam cunctaque ad eam pertinentia. Adnotanda ſunt in

Ann. Chr. 1045.

diplomate hæc potiſſimum verba: *Quadam peculiari donatione ejuſdem eccleſie advocaturam cum inveſtitura per manum predicti abbatis ſuſcepimus*; quibus verbis Henricus ſe declarat baſilicæ ſancti Apollinaris advocatum. Inter cetera vero, quæ præcepto ſuo eidem monaſterio Henricus confirmat, quæque *predicte eccleſie ad preſens ſine ulla contradictione pertinere non dubitantur*, recenſet in *urbe Ravenna* monaſterium ſancti Theodori, *quod cognominatur Grecum, cum caſtello & fundo in Fanenſi comitatu ſito, quod vocatur Albiniano, & cunctis omnibus ad predictum Grecum monaſterium pertinentibus*. In charta tabularii archiepiſcopatus Ravennatis annum 1007. præferente nominatur *Andreas clericus abbas ſancti Theodori, quod vocatur Grecum prope monaſterium ſancti Apollinaris novi*. Ædificatum fuerat monaſterium hoc *beati Theodori diaconi*, ait [a] Agnellus, *a Theodoro patricio* tempore Theodori archiepiſcopi Ravennatis, *non longe a loco, qui vocatur Calchi, juxta eccleſiam beati Martini confeſſoris, qui vocatur Cœlum aureum, quam Theodoricus ædificavit rex, ſed ſub poteſtate iſtius pontificis*, nempe Theodori, *relata*. Ipſa ſubinde eccleſia ſancti Martini alterum etiam titulum obtinuit ſancti Apollinaris novi ſub Johanne VIII. archiepiſcopo, quem ex Claſſe tranſtuliſſe in ipſam corpus ſancti Apollinaris confinxerunt. Videtur Gebehardus archiepiſcopus monaſterium iſtud conceſſiſſe Lamberto abbati Claſſenſi poſt annum 1037. cum in privilegio Conradi ejuſdem anni nulla fiat ipſius cœnobii inter cetera Claſſenſis abbatiæ jura mentio. In comitatu autem *Firmano* additur *monaſterium ſancti Petri juxta mare cum caſtro integro, quod vocatur Butrio*. Hoc quoque monaſterium deeſt in Conradi præcepto. *Datum* eſt autem privilegium Henrici *decimo ſexto kalendas octobris anno Dominice incarnationis* M.XXXXV. *anno autem domni Heinrici* III. *regnantis* VII. *indictione* XIIII. incœpta nimirum a menſe ſeptembri. *Humfredus cancellarius vice Herimanni archiepiſcopi & archicancellarii recognovit*. Humfredus is eſt, quem videbimus anno ſequenti ab Henrico rege Ravennatibus datum archiepiſcopum poſt Widgerium loco motum. Diploma autographum a nobis tranſcriptum ex tabulario Claſſenſi, & cujus adhuc viſuntur cerei ſigilli deperditi ſigna, edimus in Appendice.

a Par. II. p. 304.

XIX.

Immo ep. Arretinus utitur conſiliis Albizonis eremitæ Camaldulenſis.

Cum Immo ſeu Irmenfridus Arretinus epiſcopus infirmitate & pedum labore oppreſſus eccleſias ſui epiſcopii, populumque ſibi commiſſum ſollicite regere non valeret, defuncto præcipue Vivento archidiacono, *qui* ipſi erat *quaſi brachium dextrum*, acceſivit hoc anno *Petrum prepoſitum*, *Rodulfum abbatem ſancte Flore*, *Teuzonem abbatem ſancti Martini al Pino*, *& Albizonem eremitam Camaldulenſem*, plures quoque alios clericos & capitaneos de ſuo comitatu, petiitque ab illis conſilium, qua ratione providere poſſet plebibus & eccleſiis ſui epiſcopatus. Unanimiter ipſi ſuaſerunt epiſcopo, ut ſapientioribus & melioribus viris ſuæ canonicæ ceterarum eccleſiarum curam committeret. Viventium archidiaconum jam tunc defunctum ſubſcriptum legimus in pluribus Theodaldi paginis, quas attulimus, ſic etiam Petrum præpoſitum, de quo egimus quoque ad annum 1026. Rodulfus & Teuzo monaſteriorum ſanctæ Floræ, & ſancti Martini civitatis & diœceſis Arretinæ erant abbates. Albizonem autem exiſtimamus Camaldulenſem eremitam illum eſſe, qui Petro Dagnino priori in regimen eremi ſuffectus fuit anno 1051. Hinc dignoſcimus, quantam apud epiſcopum Immonem exiſtimationem obtineret Albizo, ut eum, licet ſolitudini addictum, cum ſapientioribus viris adhiberet nihilo minus in conſilium, ubi ageretur de rebus maximi momenti. In Appendice ad Albizonis gloriam chartam iterum edimus publici juris jam factam a Muratorio, [b] ex auto-

b Antiquit. medii ævi T. VI. col. 426.

autographo ad eum miſſo ab Huberto Benvoglientio Ipſi Muratorio tamen non aſſentimur, qui ex Grandio noſtro [a] putat Albizonem hunc fuiſſe illum ſumme pium virum ſancti Petri Damiani comitem & amiciſſimum, quo cum ad Teuzonem monachum Florentinum ſe contulit; de Albizone comite Damiani alibi dicemus.

ANN. CHR. 1045.

a *Diſſert. IV. num. v.*

ANN. CHR. 1046.

XX. Guido abb. Pompoſianus ad Deum tranſit.

DECESSIT in pace hoc anno pridie kalendas aprilis Guido ex ſancti Severi Claſſis olim præſule celeberrimus inde abbas Pompoſianus, eremiticæ ad ſancti Romualdi normam vitæ impiger ſectator & propagator in ſuo perilluſtri cœnobio. Legationem ad ipſum paullo ante obitum direxerat Henricus III. ut occurreret nuntiis ſuis, quos in Italiam præmittebat, [b] *quoniam ipſius conſilio omnia imperatoris mandata implenda erant*. Valedicens igitur Guido monachis Pompoſianis, & prædicens ſe eos non amplius viſurum, *profectus venit Parmam in Burgum, ubi altera die adventus ejus, quo venit, illuc cœpit infirmari, die autem tertia defunctus eſt .... manſit corpus ejus apud Parmam menſibus ſeptem*, nempe uſque ad menſem novembris hujus anni. *Venit tandem* iis ſcilicet diebus *imperator Henricus, qui jamdiu præſtolabatur, & conquerentibus monachis aufertur corpus ſanctum Parmenſibus, deinde imperatoris juſſu Veronam defertur, ubi in eccleſia beati Zenonis depoſitum fuit*. Menſe aprili anni ſequentis, ejuſdem imperatoris præcepto, *corpus ſancti Widonis de Italia allatum eſt Spiram imperii ſui anno primo regni autem nono indictione quintadecima*, ut ad annum 1047. legitur in chronico Saxonico. Præter plura, quæ de Guidone alibi diximus, talem, dum viveret, venerationem apud omnes ſua ſanctitate promeruit, ut Boniſacius marchio ſemel in anno Pompoſiam accederet, ubi peccata ſua pœnitentiæ ſacramento eluebat, & aliquando, eo quod, promore illius temporis, eccleſias venales dediſſet, correptus a ſancto abbate, facti pœnitentiam duris diſciplinis egerit, Deoque voverit ſe non amplius eccleſias pretio traditurum, ut teſtatur Domnizo presbyter [c] in vita Mathildæ comitiſſæ filiæ ejuſdem Bonifacii, qui eam ex Beatrice conjuge ſuſcepit circa hunc annum. Guidoni non Obertus vel Ubertus, ſed Mainardus in regimine Pompoſianæ abbatiæ ſucceſſor fuit datus.

b *Apud Mabill. Sec. VI. P. I. 452.*

c *Lib. I. cap. 14.*

XXI. Epiſtola Damiani ad Henricum III. regem.

HENRICUS rex Vicquerium ſeu *Widigerum*, ut eum appellat Ughellius, *qui* poſt Gebehardum *Ravennæ præſulatum jam biennio inepte & crudeliter nondum conſecratus tenebat, ad ſe vocatum epiſcopatu privaverat iis diebus*, teſte Hermanno Contracto. Verum cum poſt ſui expulſionem epiſtolas plurimas Ravennatibus civibus mitteret Vicquerius, omnia ſe facturum, quæcumque ipſi voluerint, ſpondens, & per nuntium ſuum jurans, [d] Damianus regem Henricum, cujus virtutes, pietatem & religionis tuendæ ſtudium diſerte celebrat, hortatur hoc anno, ne aures præbeat, ſi forte de Ravennatibus quidam majeſtati ejus ſuggererent, *ut ad eamdem cathedram ille valeat repedare*. Sed potius ut *ejecto latrone, paſtorem unde eccleſia gaudeat*, ordinet. Damiani preces & conſilia audivit pius princeps; electus enim fuit hoc anno in Ravennatem archiepiſcopum Humphridus ipſius regis cancellarius, quem poſt natale Domini hujus anni conſecravit Clemens papa II.

d *Lib. VII. epiſt. II.*

XXII. Coronatio ejuſdem Henrici in imperatorem.

POST hæc Romam properavit Damianus; ibi enim erat, quando *Henricus rex coronam ſuſcepit imperii*, ut de ſe ipſo [e] ſcribit. Quare cum poſt concilium Sutrinum, in quo præſente Henrico depoſiti fuerunt menſe decembri tres papæ Benedictus IX. Silveſter III. & Gregorius VI. electus fuerit Romæ in baſilica Vaticana Clemens II. antea Suidgerus epiſcopus

e *Opuſc. XLII. cap. 6.*

Ann. Chr. 1046.

ſcopus Bambergenſis, qui die natalis Domini conſecratus eadem die impe-
riali diademate Henricum cinxit, ſub finem hujus anni Romæ morabatur
Damianus in quodam hoſpitio, in quo ſimul degebat vir quidam nomine
Pambo clarus genere, ſed tenuis facultate, cujus quamdam enarrat hiſto-
riam in opuſculo XLII. ad Landulphum clericum. Ante hæc tempora idem
Damianus in Urbinatem provinciam excurrerat, & facile in ſuo monaſte-
rio ſancti Vincentii moras trahebat. In ea etiam provincia verba ad po-
pulum faciens [a] *occaſione feſtivitatis nonnullis religioſis invitantibus viris,
tantus eum inundantium fratrum monachorum atque ſecularium fluctus ab-
ſorbuit*, qui ad ejus ſermocinationes concurrebant, ut timeret quietem &
otium contemplationis perdere. Alia tamen ex parte anxius ſummopere
erat, *ubi poſſet uberiores animarum fructus acquirere, & zelo proximorum
ductus diverſas Italiæ regiones* perluſtrabat, ut ad rectitudinis ſtatum alios
revocaret.

a Lib. V. epiſt. 12.

XXIII. Damiani epiſtola ad W. archiep. Quis foret hic archiepiſcopus?

Quinta libri tertii ejuſdem Damiani epiſtola inſcribitur *domno W.
reverendiſſimo archiepiſcopo*. Hanc Cajetanus datam putat Wiberto arohie-
piſcopo Ravennati, qui anno 1071. Henrico a ſede apoſtolica excommu-
nicato, & eo anno defuncto in eadem cathedra ſucceſſit. Verum plura
ſunt in ipſa epiſtola, quæ alteri archiepiſcopo Ravennati inſcriptam exi-
ſtimare nos cogunt. Conqueritur ſcilicet in ea Damianus, quod *cum ce-
tera monaſteria ſub alis miſericordiæ* iplius archiepiſcopi *illæſa conſiſtant,
& cum ſecuritate, & immunitate Deo deſerviant*, ſuum ſolum monaſte-
rium, ex quo ipſum idem archiepiſcopus in illud ingredi præceperat, tot
pateat invaſionibus, & rapinis ſit obnoxium, ut jam videatur funditus de-
ſolatum, oratque, ne ſanctus locus inſuper gravetur, qui tantam eccleſia-
ſticarum rerum jam pertulerat jacturam. Ulterius addit bonæ memoriæ
deceſſorem ipſius ſollicitum de ſalute ſuæ animæ, & de ſpiritualium rerum
ordinationibus expetiiſſe, ut Damianus Ravennæ habitationem ſuam fige-
ret. Sed hæc qua ratione convenire poſſunt Wiberto, qui ſedem Raven-
natem obtinuerat paullo dumtaxat ante obitum Damiani, cujus Wiberti
etiam deceſſor non bonæ, ſed triſtis & indignæ memoriæ Henricus extra
eccleſiæ communionem defunctus fuerat, ut ſine ambagibus ſcribit Johan-
nes Laudenſis? Quare Damiani epiſtolam rectius miſſam arbitramur ad
Widigerum archiepiſcopum, licet intruſum, vel ſi mavis etiam ad Umphre-
dum, quorum anteceſſor Gebehardus maxima dilectione Damianum proſe-
quebatur. Ille anno 1044. Gebehardo, hic anno 1046. Widigero ſucceſ-
ſerat. Sed quodnam monaſterium Ravennæ Damiano reformandum com-
miſſum fuerat? ut de eo proinde dicere debuerit: *Domus Dei per me vi-
detur in infima dejici, per quem ſperabatur Deo vobis cooperante cœlotenus
exaltari*. Anſne Claſſenſe ſancti Apollinaris, obitu forte Lamberti abbatis
viduatum? Hoc-ne tempore Marinum fratruelem ſuum monaſtico ſchema-
te in eo cœnobio induit Damianus? Habemus etiam circa annum 1061.
monachos cœnobii Claſſenſis ſuam [b] *ruinam & excidium loci* pertimuiſſe.
Illud tamen minime intelligimus, quomodo *gratias regi regum Deo refe-
rendas eſſe* ſcribat Damianus, *quia dum totum orbem* propinquus *jam dies
Dominicæ nativitatis irradiat, urbem clariſſimus* archiepiſcopi *adventus il-
luſtrat*; id quod demonſtrare poſſet primum archiepiſcopi ad eccleſiam ſibi
commiſſam adventum, & poſtea ſubdat ſatis ſe mirari, quia *poſtquam ad
ipſum venit, poſtquam ab alio revocatus itinere* ejuſdem archiepiſcopi *juſ-
ſionibus paruit, nullum legationis verbum, nullum ſuſcipere* meruerit *fami-
liaritatis ſuæ inditium*. Inſuper inquit, *vos e diverſo me quotidie flagel-
latis, quotidie acres verberum plagas infligitis, & qui audire non meretur*

linguam,

b Lib. II. epiſt. 4.

linguam, *gravem de ſacris manibus ſuſcipit diſciplinam*. Addantur, quæ ſuperius ex hac eadem epiſtola retulimus, ſcilicet Damianum ingredi in illud monaſterium in mandatis accepiſſe ab eodem archiepiſcopo; id quod indicat tempus aliquod elapſum fuiſſe poſt primum archiepiſcopi adventum. Quare forte alludit non ad primum archiepiſcopi ad ſuam ſedem adventum, ſed puta ad adventum cauſa viſitationis, vel innuit monaſterium Damiano conceſſum ad reformandum ſub juriſdictione fuiſſe Ravennatis archiepiſcopi, ſed in alia urbe conſtitutum. Utut res ſit, hæc omnia pertinent vel ad Widigerum, vel ad Umſredum, potius quam ad Wibertum, & ad hunc annum 1046. potiusquam ad annum 1071. Amadeſius [a] tamen Gibertum vel Wibertum archiepiſcopum Ravennatem, ignotum huc uſque, ad annum 1044. ex membrana [b] tabularii archiepiſcopii Ravennatis in medium profert, qui inſuper annotatur in indice chartarum ejuſdem archivi ad hunc annum 1046. quo [c] Gibertus archiepiſcopus Ravennas locat & confirmat Girardo comiti caſtrum Brittonorii cum villis Trentula & Boſazſio, ejuſque filiis maſculis ſub penſione XII. marabutinorum. Intruſum ipſum quoque archiepiſcopum in Ravennate eccleſia, ut erat Widigerus, putat idem Amadeſius, cui proinde Giberto vel Wiberto potuerit etiam inſcribi Damianica epiſtola, quam illuſtravimus, melius quam Wiberto, qui anno 1071. electus fuit archiepiſcopus Ravennas.

a *Opuſc. Phil. T. XLIV. p.* 436.

b *H.* 2351.

c *G.* 2851.

XXIV. Præceptum Henrici pro monaſterio Prataliensi.

ROMAM verſus, ut coronam de manu pontificis acciperet, properans Henricus, cum die prima decembris apud ſanctum Geneſium in comitatu Lucenſi conſiſteret, privilegium conceſſit monaſterio Pratalienſi & Dominico ejus abbati, ſub ſui mundiburdii tuitione idem cœnobium recipiens. *Datum kalendis decembris* anno *Dominice incarnationis milleſimo quadrageſimo ſexto. anno autem domni Henrici tertii ordinationis ejus* XVIII. *regni vero* VIII. Henricus III. undecim annos natus regni Germaniæ coronam ſuſcepit anno 1028. die XIV. aprilis poſt mortem Henrici Bavariæ ducis, vivente adhuc Conrado ejus patre, quæ eſt prima regni Henrici epocha; ſecunda vero epocha ducitur a morte ejuſdem Conradi, quæ contigerat die quarta junii anni 1039. quare vel legendum potius eſſet *ordinationis ejus anno* XVIIII. vel ad annum 1029. retrahenda foret Henrici electio & coronatio in regem Germaniæ. Etiam apud [d] Muratorium ſimiles leguntur chronicæ notæ XVII. kalendas decembris hujus anni in donatione, quam fecit idem Henricus Lucenſi cœnobio ſancti Frigdiani. Immo adhuc poſt menſem, ideſt III. nonas januarii, ut videbimus anno ſequenti, reperitur in charta tabularii Camaldulenſis ſignatus *ordinationis ejus annus* XVIII. *Heinricus cancellarius vice Herimanni archicancellarii*, nempe Colonienſis archiepiſcopi, Pratalienſe privilegium *recognovit*. Heinricus ſuffectus fuit in locum Humfredi, ut cancellarii dignitate frueretur, ſicut etiam poſt mortem ejuſdem Humfredi archiepiſcopi Ravennatis eam ſedem obtinuit. Dominicus autem abbas Pratalienſis ſucceſſerat annis proxime antecedentibus in regimen ejuſdem abbatiæ Sigiſredo, cujus monumenta habentur uſque ad annum 1043. Pagina autographa deſcripta fuit a nobis ex tabulario Fontis-boni, ut etiam altera continens donationem factam eidem monaſterio Pratalienſi ab Ugone filio Johannis de rebus poſitis in plebibus ſanctæ Mariæ Partinæ, ſanctæ Mariæ Bujani & ſancti Hippolyti Biblenæ, in caſalibus Silva, Caminza & aliis; in hac tamen poſtrema charta emendanda eſt indictio ſecunda, cum decurreret præſenti anno indictio XIV.

d *Antiq. medii ævi T. IV. col.* 801.

XXV. Charta monaſterii S. Michaelis de Burgo Piſarum.

MONASTERIO ſancti Michaelis de Burgo Piſarum, & Bono ejus abbati Eritius filius bonæ memoriæ Eringhi, qui fuit judex domini imperatoris, vendit terram ſui juris poſitam prope dictum monaſterium. Men-

tionem

ANN. CHR. 1046.

tionem facit hujus contractus idem abbas Bonus in ſuo Brevi recordationis: *Et nunc*, inquit, *poſt multum tempus comparavi da Errigo filio Eritii terram*, *ubi nunc ipſum monaſterium conſiſtit*, *& dedi in ipſa terra libras quadragintaduas*. Lapſu tamen memoriæ videtur factum, ut ordine permutato ſcripſerit Bonus: *Errigo filio Eritii* pro *Eritio filio Henrici*, ut obſervat Grandius [a] noſter in appendice ad ſuam epiſtolam de Pandectis. Ceterum ipſe Bonus, qui ab anno 1018. eccleſiam, & turrim campanariam pluries erexerat, ornamentis quoque locum ſanctum, & codicibus bibliothecam ditaverat, terras inſuper & prædia pro monachorum ſubſtentatione comparaverat, hoc anno monaſticas ædes in nobiliorem formam extruxit, nam poſt ſupraenarratam emptionem ſubdit: *& poſt hæc ædificavi ipſam domum a petra & calcina*, *ubi ſunt omnes officinæ*, *ſicut abbatia habere debet*, *& eſt tam perfecta domus*, *ut in tota Marcha melior non eſt*, *cum columnas*, *quas de inſula Ilba*, *& de Luni adduci feci*. „ Mirum id „ videbitur, ſubjungit Grandius, conſiderantibus eximia ſeptem monaſte„ ria in marchia Netruriæ ab Hugone marchione paullo ante magnifi„ centiſſime ſundata. “ Altera donationis pagina facta a Gherardo filio bonæ memoriæ Teuti, & a Bodda jugalibus eidem Bono reverentiſſimo abbati, ejuſque monaſterio, & ſcripta *anno ab incarnationis ejus milleſimo quadrageſimo ſeptimo*, *undecimo calendas junii indictione quartadecima* pertinet ad hunc annum Romanum, quia in ea uſurpatur annus Piſanus. Offerunt autem ſupradicti donatores terram *in loco & finibus Selvalonga*, *ubi dicitur Codula*, *prope eccleſia ſancti Bartholomei apoſtoli*. Sed integras chartas ad Appendicem remittimus.

[a] *Pag.* 142.

ANN. CHR. 1047.

XXVI.

Literæ Damiani ad Clementem II. Rom. pont. & ad Petrum card.

HENRICUS tertius imperator non ſemel, ſed ſæpe ſæpius præceperat, immo rogaverat Damianum, ut ad Romanam curiam ſe conferret, ibique auribus ſummi pontificis ſuggereret, quæ in eccleſiis ſuarum partium agerentur, quæqne neceſſaria forent pro reformatione eccleſiarum in provinciis Umbriæ & Piceni. Vidimus Damianum anno præterito die feſto nativitatis Dominicæ Romæ conſtitutum præſentem fuiſſe electioni Clementis II. in Romanum pontificem, & coronationi Henrici in imperatorem. *Itinere dierum trium*, vel a Rōmana, vel forte etiam a Ravennate urbe *regreſſus in eremum*, literas denuo recepit ab eodem Henrico manibus offerendas pontificis. Has proinde Damianus una cum epiſtola a ſe ſcripta ad eumdem Romanum præſulem Clementem II. mittit, & utrum ad eum venire debeat, nec ne, jubere illum precatur. Inter utrumque enim poſitus, & [b] *dies ſuos huc illucque diſcurrendo perdere* timebat Damianus, alia vero ex parte ſummopere exoptabat providere eccleſiæ Dei, quæ in ſuis partibus culpa malorum epiſcoporum & abbatum omnino erat confuſa. Innuit in ea epiſtola Petrus *Fanenſem latronem ab his etiam*, *qui non erant*, *ſed dicebantur apoſtolici*, *maledictum & excommunicatum*, reverſum fuiſſe a Romana urbe ad ſuam eccleſiam *cum magna arrogantia & exultatione*. Idem feciſſe etiam epiſcopum *Auximanum inauditis criminibus involutum*. Idem alios præſules *ſimili ſententia condemnandos*. Obteſtatur ergo ſupremum antiſtitem, ut *eccleſiaſtici vigoris* exerat *diſciplinam*, *& conculcatam ac abjectam* ſtudeat *relevare juſtitiam*. Suppleri poterit his notitiis Ughellius, qui tam in Fanenſibus, quam in Auximanis epiſcopis eas circumſtantias penitus ſupprimit; & quidem ante Harduinum Fanenſem, cujus mentio occurrit in conciliis Romanis annorum 1050. & 1059. innominatus hic Simoniacus eſt reponendus, & ante Ghiſlerium Auximanum criminoſus epiſcopus a Damiano memoratus. Meminit Ru-

[b] *Lib.* I. *epiſt.* 3.

beus

ANN. CHR. 1047.

beus, [a] alterius Ghiſletii epiſcopi Auximani, qui anno 1037. interfuit placito, in quo Gebehardus archiepiſcopus Ravennas per miſſos Conradi imperatoris recuperavit propriæ eccleſiæ plura bona poſita in territorio Auximano. Epiſcopus ergo Auximanus criminoſus, vel eſt Ghiſlerius primus, vel inter utrumque Ghiſlerium reponendus.

a Lib. V. p. 208.

Antequam tamen Romam ſe conferret Damianus Henrici præceptis obtemperaturus, Petri ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis & cancellarii familiaritatem pariter expetiit, & licet longinquitas locorum huic rei obeſſe videretur, orat nihilominus, ut ſibi *ſit oculus*, *ſit magiſter*, *quatenus* per eum *liceat cernere*, *ſi quidquam apud aures beatiſſimi Apoſtolici valeat laborare*; tum ſubjungit: *Niſi ad rectitudinis ſtatum ſedes Romana redeat*, *certum eſt*, *quia totus mundus in ſuo lapſus errore perdurat*. Deplorat nimirum tempora pontificatus Benedicti papæ IX. anteacta, quibus ſuccedere deſiderat tempora feliciora. Credimus hunc eſſe Petrum ſacri palatii cancellarium, qui ſub Gregorio VI. fungebatur hoc officio, & floruit etiam ſub pontificatu Clementis II. & Leonis IX.

XXVII. Damianus Romam ſe confert.

ROMAM itaque ſecunda vice etiam præſenti anno noſtra ſententia ſe contulit vocatus Petrus ad ſynodum, quam Clemens II. contra ſimoniacos congregavit, de qua mentionem facit ipſe Damianus in libro [b], cui titulus *Gratiſſimus*. Id etiam diſcimus ex opuſculo [c] *de Contemptu ſeculi*, quo ingemiſcit ſe ad eccleſiaſtica onera ſubeunda avulſum fuiſſe a ſolitudine, ſuoſque admonet, ne quovis prætextu ſinerent ſe abduci ab eremo, ut abductus ipſe fuerat. *Imperialis*, inquit, *edicti pagina veredario diſcurrente defertur*, *bullatæ nobis apochæ ab auctore ſedis apoſtolicæ diriguntur*, *ſynodus congregatur*, *religioſis viris totius concilii ſumma committitur* ...... *nolite quæſo monachi*, *nolite ſub eccleſiaſticæ compaſſionis ſpecie regum aulas irrumpere*, *nolite aures principum velut ſalutaria ſuggerendo*, *faſtidioſa importunitate pulſare*, *credite experto*, *credite in hujus gratiæ ſtudiis non leviter fatigato*. *Imperatoriæ namque majeſtati ſæpe*, *quæ ſuggerenda videbantur*, *expreſſimus*, *a ſummis pontificibus invitati*, *ſynodalibus conciliis interfuimus* &c. „ Incertum tamen eſt, ait Mabillonius, an tunc Petrus Romam adierit, qui nihilominus ſe multis conciliis a Romanis pontificibus convocatis interfuiſſe alibi dicit. “

b Opuſc. VI. cap. 27. 35. 36.

c Opuſc. XII. cap. 30.

XXVIII. Idem ſcribit G. theſaurario eccleſiæ Ravennatis, & Henrico imperatori.

VEL ante Romanam profectionem, vel poſt ipſam, ſicut olim a Gebehardo, ita [d] *a novo electo* Ravennate antiſtite, *qui zelo divini Spiritus conſtitutus eſt*, in patriam invitatus fuit Damianus, & rogatus ab ipſo, ſimul etiam a primoribus civibus, ut urbem Ravennam, relicta eremo, habitaturus adveniret pro animabus lucrandis. Hæc non de Vicquerio vel Widigero invaſore poſt Gebehardum, ſed de Humphredo legitime electo & conſecrato hoc anno, vel ſub finem præcedentis intelligenda. Archiepiſcopi & civium poſtulationibus tandem conſenſit Damianus, & *eremum deſerens ſpe lucrandi animas urbem habitaturus* advenit. Verum paullo poſt cernens negligens populi ſtudium pro ſalute acquirenda, videns etiam prædictum virum archiepiſcopum, *non ad quod miſſus eſt*, *ſed quod permiſſus fuerat*, agere, incertus quid demum caperet conſilii, epiſtolam ſcripſit G. theſaurario eccleſiæ Ravennatis, quem *religioſum presbyterum*, *aramque Seth in cimiliarchio* vocat, petens ab eo conſilium, utrum in patria ſit ſibi remanendum, an ad proprium monaſterium redeundum. Quamvis ab ipſius deciſione pendere velit, ſenſu tamen ſuo antefert animarum lucrum ſuo privato periculo. Ad ultimum ſalutat cariſſimum ſibi patrem & magiſtrum ſuum Mainfredum presbyterum, & dilectiſſimum fratrem ſuum Gerardum de Blanca, qui videntur fuiſſe Ravennates. Quod autem G. theſaura-

d Lib. V. epiſt. 12.

ANN. CHR. 1047.

ſaurarium *aram Seth in cimiliarchio* appellat, titulus is erat & dignitas in eccleſia Ravennate, quæ uſque ad præteritum ſeculum perduravit. Anno 1221. cimiarca erat Raynaldus [a] ex tabulario archiepiſcopali; ex quo etiam anno 1266. cardinales & cantores eccleſiæ Ravennatis cum conſenſu archiepiſcopi elegerunt cimiarcam Jacobum quondam Johannis Muratori. Vaſorum & ornamentorum eccleſiæ curam gerebat cimiarca. Sed G. theſaurario, cui ſcribit Damianus, injunctum erat inſuper *eccleſiaſtici prioratus* officium, quod valde occupatum ipſum tenebat.

a L. 4881.

Pollicitus pariter fuerat hoc anno imperator Henricus commorans in monaſterio ſancti Apollinaris Claſſis Ravennæ Damiano ipſum viſitanti liberationem cujuſdam Giſlerii, qui captivus detinebatur a multo tempore in Germania. Cum vero differretur de die in diem ejus liberatio, ſcripſit Henrico literas Damianus [b] orans, ut miſerum illum abſolveret, vel abſolutionem novo promiſſo firmaret, & qui neque per preces ſecularium virorum, neque ſervorum Dei indulgentiam obtinere valuerat, per ſe obtineret. Poſtremo ait, *me ad vos quantocius feſtinare jubete*. Deducitur ex his epiſtolis, ex iis quoque, quæ diximus ſub anno antecedenti, quanta jam ab hoc tempore auctoritate polleret Damianus apud imperatorem, apud ſummos pontifices, apud eccleſiaſticos viros.

b Lib. VII. epiſt. 1.

XXIX. Obitus Lodulphi Fontis-avellanæ fundatoris, & Olibæ ep. Auſonenſis.

REFERTUR ad hunc annum a pluribus obitus Lodulphi Avellanenſis eremi conditoris, quem inſuper nonagenarium deceſſiſſe tradunt [c] Johannesbaptiſta Piergilius Bevanienſis in vita beatæ Claræ e Monte-falcone edita Fulginii anno 1663. Jacobillius, Lucentius & Florius. In ms. codice bibliothecæ Vaticanæ ſignato n. 3903. annotatoris tamen cujuſdam manu, & charactere præteriti ſeculi legitur: *Beatus Lodulphus Augubio in ſacro monaſterio ſanctæ Crucis Fontis-avellanæ congregationem Columbæ fundavit. Fuit epiſcopus, & anno Domini* 1047. *in eodem monaſterio mortuus eſt, & mira ſanctitate refulſit*. Sed cur non feciſſet verba de Lodulpho in epiſtolis & opuſculis ſuis Damianus, ſi is hæc revera tempora attigiſſet? Eum proinde, ſicut epiſcopalem ſedem Eugubinam non obtinuiſſe alibi conjecimus, ita ad ſuperos evolaſſe pluribus annis, antequam Damianus eremiticam monaſterii Avellanenſis vitam eligeret, arbitramur. Ceterum ait Sartius noſter: [d] „ De Lodulpho incerta omnia, illudque imprimis obſcurum, ubi ejus reliquiæ requieſcant. “

c Pag. 310.

d De epiſc. Eugub. pag. 25.

Certius eſt mortem oppetiiſſe hoc anno Olibam epiſcopum Auſonenſem & abbatem Rivipullenſem, atque tumulatum fuiſſe in Cuxanenſis monaſterii eccleſia, quam ſimiliter una cum pluribus aliis regebat. Filius fuit Olibani comitis Biſuldunenſis, ejus nimirum, quem Romualdus & Petrus Urſeolus ad monaſticum habitum in Caſinate monte aſſumendum allexerant; in decentiorem locum intra eccleſiam corpus Urſeoli tranſtulerat, & *ſancti Michaelis cœnobium, in quo requieſcit*, ut ait [e] Rivipullenſis ſcriptor vitæ beati Petri Urſeoli, *admodum in omnibus curis dilexerat*.

e Num. 21.

XXX. Privilegium Henrici imp. pro eremo Camald.

PAUCIS diebus poſt ſuam coronationem *tertio*, ſcilicet *nonas januarii*, cum adhuc Romæ moraretur Henricus, *ex pratis ſancti Johannis* privilegium conceſſit *heremitis in Campo amabili dicto cummanentibus*, confirmans ipſis *bona omnia, que venerabilis Teudaldus epiſcopus liberaliter contulit, & que Immo epiſcopus* eiſdem *contradidit*; inter conceſſa ab Immone commemorat *decimam de Pergentina & de Avana & de Corſignano*. Eadem die alterum cum iiſdem chronicis notis, & Romæ datum monaſterio ſancti Petri Peruſinæ [f] urbis dilargitus fuerat. Chartam noſtram ex tabulario Camaldulenſi damus in Appendice, & in ea adhuc viſuntur reliquiæ ſigilli in cera alba.

f Bull. Caſin. T. II. col. 82.

Sub

Sub hoc eodem anno collector jurium abbatiæ Burgenſis præceptum indicat monaſterio Burgi-ſancti-Sepulcri, & *Roderico illius loci conſtructori* conceſſum ab eodem Henrico III. imperatore. Ex eo, ſi legitimum eſt, dignoſcimus, Rodericum adhuc præfuiſſe hoc anno eidem abbatiæ. ANN. CHR. 1047.

ARDOR monaſticæ & eremiticæ diſciplinæ, quo æſtuabat Damianus, minime patiebatur contineri intra fines tantum Avellanenſis ſolitudinis; *& quia divina gratia*, inquit Johannes Laudenſis, *ad uberiorem animarum fructum ejus mentem ſuccenderat, cœpit alia loca perquirere, ubi ad ſerviendum Deo congregare monachorum copiam poſſet*. Primus locus, quem eremitico vivendi generi deſtinavit Damianus, juxta ejuſdem Laudenſis ordinem, videtur fuiſſe eremus Suavicinia, de qua hæc habet idem Johannes: *In Camerinenſi itaque diœceſi aptum quemdam ad eremitarum habitacula locum juxta ſuam vicinam rupem* (ita in editis, ſed legendum *Suavicinam* rupem) *curioſus indagator invenit, ibique congregatis fratribus, oratorio fundato, ordinatoque priore, ſub quo famulari Deo deberent, rurſus ad locum alium inveſtigandum proceſſit*. De Suavicinia eremo, cujus ædificatio aliis etiam argumentis poteſt circa præſentia tempora aſſignari, multa occaſione Dominici Loricati, qui in ea prioratus officium tenuit, in eaque fuit tumulatus, occurrent nobis dicenda ad annum 1059. Ipſius quoque mentionem facit Damianus in libello *de ſuæ congregationis inſtitutis*.

ANN. CHR. 1048.
XXXI.
Damianus varia loca condit pro eremitis.
a Cap. VII.

Quamvis tamen plura loca, ut in annis ſequentibus aperiemus, pro eremitarum domicilio in variis territoriis excitaverit Damianus, nullam eremum præpoſuit umquam ſuæ Avellanenſi, quam ſemper præ ceteris coluit, & in qua majores, quoad vixit, conſtituit delicias ſuas. *Hujuſcemodi autem ſtudiis continuis vacare gaudebat*, proſequitur Laudenſis, *non quæ ſua eſſent, ſed quæ Jeſu Chriſti requirens. Porro quamquam his gerendis prudens Dei ſervus inſtaret, tamen dilectum ſanctæ Crucis Fontis-avellani locum & collegium, quod ipſe præ omnibus tamquam unicum diligebat, crebro, quocumque diverteret, viſitare curabat. Nequaquam ſane illorum obliviſci poterat, cum quibus a ſuæ converſionis exordio converſatus fuerat, quoſque juſſione magiſtri ſibi commendatos eſſe recolebat. Quamquam nec ceteros, quos per diverſa loca diſcipulos aggregaverat, ſua diutius viſitatione carere patiens, modo ſui præſentia, modo epiſtolis, modo dirigendo aliquot ſpiritualium diſcipulorum ſibi hærentium, omnes paterna ſollicitudine congruis vicibus inviſeret*. Neque iis contentus, curam ſuam pariter extendebat ad reformanda monachorum cœnobia, & ad canonicorum ſtatuendas communes domus: *Hanc quippe*, ſubjungit Laudenſis, *ſollicitudinem non ſolum propriis, quos ipſe fundaverat, ſed & pluribus locis tam cœnobiorum, quam canonicarum, tamquam communis parens cunctorum, non deſinebat impartire, prout quiſque videbatur expetere*. Vidimus ad annum 1005. æque ſollicitum fuiſſe Romualdum non ſolum in eremitica vita promovenda, & in adducendis ad meliorem frugem monachis, eorumque moribus exigendis ad normam regulæ ſancti patris Benedicti, ſed etiam in *conſtituendo plures canonicos & clericos, qui laicorum more ſeculariter habitabant, præpoſitis obedire & communiter in congregatione vivere* docendo; ut inde videas Damianum ſuſpexiſſe in omnibus Romualdum, tamquam exemplar, cui in zelo Dei gloriæ comparandæ, Simoniam delendi, eremiticam vitam propagandi, monaſticum & canonicum ordines reſtituendi ſe conformaret. De Fanenſis eccleſiæ canonicis, ſimul etiam de Velitrenſibus ad communem vitam amplectendam illectis a Damiano erit alibi dicendi locus.

ANN. CHR. 1048.

XXXII. Bonus abb. S. Michaelis Piſarum regimen dimittit.

BONUS abbas ſancti Michaelis in burgo Piſarum, de quo multa verba fecimus ad annum 1018. qui fuit primus regiminis, immo originis hujus monaſterii ab ipſo fundati, poſtquam triginta annis deſudaverat in ædificiis cœnobii & eccleſiæ, in ornamentis quoque baſilicæ, bibliothecæ ceterarumque officinarum, poſtquam bonis inſuper & prædiis monaſterium locupletaverat, malevolorum tandem dicteriis & calumniis pulſatus, adminiſtrationem ejuſdem loci deſerit, vitamque privatam agere deinceps inſtituit. Quænam contra ſanctum virum fuerit excogitata, ſilet ipſe Bonus in Brevi recordationis, quod ſcripſit hoc anno; ſequentia tantum habet: *Hoc eſt malum, quod ego feci cum monachis meis per annos triginta in ipſum locum*, ac narrationem ſuam nihilominus proſequitur eorum, ob quæ bene fuit meritus de ſacro illo loco, ut conjicere liceat accuſatum fortaſſe fuiſſe Bonum, perinde ac bona monaſterii, aut eleemoſynas ipſi oblatas diſſipaſſet, & in utilitatem ejuſdem cœnobii minime convertiſſet. Diſplicuere Bono hæc maledicta & contra ſe, & contra monachos ſuos pronuntiata; quare agnoſcens neminem prophetam acceptum eſſe in patria ſua, cedendum ratus tempori & injuriis, monaſterium & urbem Piſanam dereliquit, conferens ſe in inſulam Corſicam, ubi plura bona ipſi abbati Bono recens legaverat Albertus Acuti. Quid Bono contigerit in ea inſula, anno ſequenti narrabimus. Interim operæ pretium arbitramur ad Appendicem remittere ex archivo ejuſdem monaſterii ſancti Michaelis Piſarum ipſum Breve recordationis, quod a Mabillonio primum, poſtea a Grandio & a Muratorio editum, in his quoque Annalibus jure locum ſibi vindicat.

An-ne eidem Bono, quem in Romana urbe agnoſcere potuit, dicatus fuit a Damiano libellus *de fuga dignitatum eccleſiaſticarum*, inſcriptum *domno B. religioſiſſimo abbati*, qui edoctus fuerat *a divino ſpiritu aridam virgam vanæ prælationis abjicere, & ad privatam animæ ſuæ cuſtodiam expeditis greſſibus feſtinare*? Potuit tamen hoc opuſculum inſcribi a Damiano etiam Bonizoni abbati ſancti Petri urbis Peruſinæ, qui per hæc eadem tempora, hoc eſt circa annum 1053. ſponte officium & dignitatem abbatialem exuit, ut quieti & cultui proprii ſpiritus indulgeret, de quo ipſe mentionem facit anno 1060. in epiſtola ad Johannem monachum. Quam miſera ſit rectorum conditio, & quam ægre impleatur hujuſmodi ars præſidendi, declarat ſanctus doctor; docet tamen etiam artes, quibus dæmon impugnat eos, qui ſe prælaturis ſemel abdicavere, & adverſus eas roborat eumdem abbatem.

XXXIII. Etiam Gaudentius Abſarenſis epiſcopus ſe abdicat, & monachum induit.

INSIGNIORIS abdicationis exemplum habemus circa hæc tempora in Gaudentio Abſarenſi epiſcopo, qui ut otio contemplationis ferventius adhæreret, quam prohibebant officium ſuum epiſcopale, ac malorum hominum protervia, relicta ea ſede, urbe & patria ad monaſticum votum iterato tranſiit, & mare trajiciens in monaſterium Portus-novi prope Anconam ſe concluſit. De eo hæc habet Damianus opuſculo XXIX. [a] *de abdicatione epiſcopatus* ad Nicolaum papam II. *Venerabilis quoque Gaudentius Apſarenſis epiſcopus, cujus ego familiaritatis dulcedinem merui, per quem Deus jam non ignobile miraculum fecerat, epiſcopatum dimiſit, & de Sclavonico regno navigans litoribus Anconitanæ urbis applicuit*. Cauſam & hiſtoriam hujus dimiſſionis adducit coævus ſcriptor vitæ ipſius. *Per membrum ſuum*, inquit, *nobilem, immo per ignobilem virum prædictæ civitatis, quaſi aurum per ignem examinare ac tentare, ut illud Job, cui in terris ſimilem non invenit, ſic ipſe latitanter in homine jam Deo permittente nixus eſt. Ordo vero tentationis talis fuiſſe perhibetur, ut ore ſuo beatus vir noſtris*

a Cap. 1.

auribus

auribus intimavit (ex his verbis ætas ſcriptoris dignoſcitur). *Ille vero* ANN. CHR. 1048.
*nobilis, qui ignobilis eſt reputandus, eum quadam, quæ pulcra ducebatur ſpe-
cie, tamen conſanguinea, matrimonium contra interdictum religioſiſſimi pon-
tificis Gaudentii contrahere nixus eſt. In principali feſto paſchæ, cum divina
incœpta myſteria, eccleſiæ limina ſuis cum complicibus armata manu violen-
ter intrare non metuit. Quem beatus Gaudentius tamquam bonus athleta ad
certamen lætus accedens, vinculo excommunicationis percuſſit. Quamvis ex
impulſione de eccleſia inimicus humani generis videtur convaluiſſe; nondum
tamen divina in terris peracta fuerant myſteria, dum apud omnipotentem
Deum in cœlis ſuſcepta credimus eſſe. Tanto dolore pontifex ductus, quod
id de tanta injuria penſari debuerat, divina inſpirante clementia, qui cum
iniquis nihilominus habitare voluerat, ad totius orbis matrem mare adnata-
vit, ut quondam filii Iſrael mare rubro tranſmiſſo ad terram promiſſionis,
ſcilicet Romanam eccleſiam, devenit. Ut mater filium, ſic tota curia Ro-
mana ipſum recepit, & conſolari per dies plurimos, ac largiri ſibi non
deſtitit auxilium, quod vir Dei ſanctus quæſierat. Sicque Abſarenſium po-
pulum, qui maledictione Dei & ſancti pontificis plurima ex parte implicati
fuerant, ſine paſtore & correctore relinquere non permiſit. Sic apoſtolicis li-
teris confirmatum beatum Gaudentium ſuam ad civitatem Abſarenſem papa
remittere curavit. Benedictione itaque ſuſcepta apoſtolica, & itinere gra-
diente ſuo ad Anconitanam tandem pervenit civitatem. Prudens quidam Pe-
trus nomine in ſuam honorifice ſuſcepit domum, qui fundator tunc fuerat
Novi-portus monaſterii*. Clarius & brevius rem totam narrat Petrus Da-
mianus in alio opuſculo [a] *apologetico ob dimiſſum epiſcopatum* ad Alexan- a *Opuſc. XX. cap. 3.*
drum papam II. *Hæc*, inquit, *venerabilis ille vir expertus fuerat, Petrus
videlicet Abſarenſis epiſcopus, qui epiſcopatum dimiſit, & de Sclavonico re-
gno Italiam navigans, litoribus Anconitanæ urbis applicuit. Hic mihi dum
totius circa ſe regni reverentiam conqueſtus exponeret, ac moleſtæ inquietu-
dinis tædia numeraret, inter cetera unum intulit, quod vos latere non pa-
tior. Quidam, inquit, degener quidem moribus, ſed majorum titulis inſi-
gnitus, ſui generis conſanguineam nuptiali ſibi fœdere copulavit. Quid plu-
ra? probibitus perſtitit, excommunicatus adhæſit, totumque eccleſiaſticæ cen-
ſuræ vigorem nugarum puerilium fabulas deputavit. Cui certe hoc ad divi-
næ indignationis indicium contigit, ut panes de nuptialibus menſis in pla-
teas ante canum ora projecti minime tangerentur. Inſuper, o divinæ animad-
verſionis pavenda ſeveritas! dum rigidus ſtat, dum præceptis ſe ſacerdotali-
bus non humiliat, qui vigilare ſibimet ad ſalutem noluit, in cubiculo dor-
mientem repente de cœleſtibus irruens fulgur extinxit. Sic ſic divini furoris
expertus eſt moriendo ſententiam, qui vulneri ſuo, dum viveret, adhibere
contempſerat medicinam. Hoc autem diximus, ut quam ſanctæ auctoritatis
vir ille fuerit, qui epiſcopatum deſeruit, monſtraremus.*

Quod autem Damianus Petrum epiſcopum in hoc poſtremo opuſculo
appellaverit, quem in alio ad Nicolaum II. ſub Gaudentii nomine in
medium produxerat, id vel errori memoriæ Damiani deputandum, ut
pro Gaudentio nomen appoſuerit ſucceſſoris Gaudentii, qui revera fuit
Petrus, ut ad annum 1066. eruitur ex Lucio, vel dicendum Gaudentium
a Petro fundatore Portus-novi aliud Petri nomen ſibi adjunxiſſe, præſer-
tim cum pluribus exemplis demonſtrari poſſit Croatos, Dalmatas & Scla-
vonicos duplex nomen obtinuiſſe, atque proprio aliud, & etiam Petri,
conjunxiſſe. Ex antiquo regeſto privilegiorum monachorum ſancti Chryſo-
goni Jaderenſis urbis apud eumdem Lucium [b] ad annum 1067. legitur : b *Pag. 76.*
Ego Creſimir, qui alio nomine vocor Petrus, Croatorum rex, Dalmatino-

Ann. Chr. 1048. rumque, *notifico* &c. In ſynodo habita anno 1076. a legatis Gregorii papæ VII. in Dalmatia habetur: *Ego Demetrius, qui & Suinimir nuncupor, dux Croatiæ & Dalmatiæ* &c. Petrus fundator monaſterii Portus-novi male aut ſaltem ſine fundamento in quibuſdam mſs. catalogis epiſcoporum Abſarenſium aſſeritur fuiſſe idem Petrus Damianus, a quo monaſticum habitum receperit Gaudentius; id profecto non tacuiſſet Damianus, qui familiaritatis tantum dulcedinem & colloquia Gaudentii ſe meruiſſe ſcribit. Quare alius a Damiano habendus eſt Petrus conditor hujus monaſterii.

Proſequitur ſcriptor vitæ beati Gaudentii, & narrat, quomodo ſanctus vir monaſticam veſtem in eo cœnobio aſſumpſerit. *Altero vero dic*, ait, *nutu Dei, qui talem theſaurum nobis donatus fuerat, febrilis calor corpori depoſiti beati Gaudentii acccdere juſſus eſt, epiſcopo deprecante Deo, ut a labore anima ipſius ad cœlum ſcandere poſſit. Sicque factum eſt, ut a Deo diſpoſitum fuerat, per fundatorem ſubſcripti monaſterii epiſcopo impetrante ad cœnobium cum populo civitatis deductus eſt, ubi habitum beati Benedicti ſollemniter recepit, & in eadem eccleſia per dies plurimos divina conceſſit potentia ſupereſſe. In quibus vel inter quos dies, quando potus ſibi ferebatur aquæ, nimium dolorem cœperat, quod vini meri ſaporem in tantum ſuo ore ſumpſerat, ut ſibi poſſit credi, quod numquam ſuæ voluntati parere cœnobita voluiſſet. Iterum atque iterum, immo multoties ab afferentibus aquæ poculum reſumpto calice vinum deguſtare gaudebant, quo ægris porrecto incolumes ab infirmitatibus recedebant, impleta prophetia Domini: O mors ero mors tua, morſus tuus ero inferne; per febrem beatiſſimi viri Gaudentii febres peccatorum infirmantium deſtruere conſpiciebantur*. Hujuſcemodi converſio aquæ in vinum frequens fuit, ut ſemper, potiſſimum hoc ſeculo, quod vidimus in Bononio, in Guidone Pompoſiano, aliiſque. Cetera de Gaudentio ad annum 1050.

XXXIV. Chartæ monaſteriorum montis Cōneri & Prataliæ.

Prope monaſterium Portus-novi aliud extabat ſancti Petri ædificatum *ſuper cacumine montis, cui vocabulum eſt Cōneri*, de cujus origine locuti ſumus ad annum 1038. Huic cœnobio Acto ſacerdos & monachus Johannis filius donat hoc anno eccleſiam ſancti Antonii, cui ipſe Atto præerat, *cum libris & paramentis & campanis, collis, vineis, terris* &c. promittens inſuper Campezo abbati (ſucceſſerat is Guimezo, ſub quo monaſterii facta fuerat ædificatio) Bizantios aureos quinquaginta pœnæ nomine, ſi pactis & donationi non ſteterit: *Anno milleſimo quadrageſimo octavo imperante domno Henrico imperatore auguſto anno imperii ejus ſecundo indictione prima*. Subſcribit poſt Attonem Amezo comes. Laurentius autem tabellio urbis Auximanæ chartam confecit, quam ex archivo patrum eremitarum Montis-coronæ in diœceſi Peruſina erutam integram edimus in Appendice.

Ad quam etiam amandamus ex tabulario Fontis-boni *Breve recordationis & obligationis* conſcriptum hoc eodem anno, & firmatum inter homines monaſterii Pratalienſis, & homines filiorum Berardi. Ortæ fuerant lites inter utroſque, quæ eo uſque proceſſerant, ut utrinque factæ fuerint deprædationes, domorumque combuſtiones. Venerunt ergo Rainerius, Guido & Ugo filii Berardi in locum, qui vocabatur *Ariole*, cum militibus ſuis, & ſimiliter Dominicus abbas Prataliæ cum ſuis clientibus, ibique diutiſſime utriuſque partis rationibus ventilatis, tandem polliciti fuere filii Berardi, ut quandoquidem damna illata recompenſare non valerent, ſe, filios & hæredes ſuos perpetuo obligarent eidem monaſterio, ſic nimirum, ut quicumque ex iis vellent monaſticum habitum ſuſcipere, in eodem cœnobio & non alibi monachi vel converſi induerentur; quicumque vero in his partibus monaſterio Pratalienſi proximis vita decederent, in

eccle-

ANN. CHR. 1048.

eccleſia ejuſdem cœnobii tumuli honorem haberent, cui etiam bona ſua dijudicarent, teſtamentarias tabulas in ejus beneficium conficientes.

Guido *cuſtos hoſpitalis Camaldulenſis* nominatur ſub hoc anno in quadam locatione, [a] & Ugo monachus [b] bona vendens pro eremo Camaldulenſi, ut intelligimus ex ſummariis Baroncinii. Nullum pene erat per hæc tempora monaſterium, quod juxta regulam ſancti patris Benedicti, adjunctum non haberet hoſpitale pro pauperibus & peregrinis ſuſcipiendis.

a §. *Amiſſa.* 8. *A.* 9.
b *Ibid.* 10. *A.* 43.

ANN. CHR. 1049.

XXXV. Damianus opuſculum Gomorrhianum dedicat Leoni IX. Rom. pont.

PRIMIS temporibus pontificatus Leonis papæ IX. electi menſe decembri anni præcedentis Wormatiæ in Romanum antiſtitem loco Damaſi, qui viginti trium dierum ſpatio dumtaxat ſupremum præſulatum geſſerat poſt Clementem II. videtur inſcriptum a Damiano eidem Leoni opuſculum, *Gomorrhianum* appellatum, in quo nefandum & deteſtandum illud crimen deplorat, cui Deo dicati ſuo tempore miſere inſerviebant, *Hujus perditionis obnoxii*, inquit, *ſæpe Divina clementia reſipiſcunt, atque ad ſatisfactionem veniunt, & pœnitentiæ quidem pondus quamlibet grave devote ſuſcipiunt, eccleſiaſticum vero ordinem perdere vehementer perhorreſcunt*. Sed quia *quidam rectores eccleſiarum circa hoc vitium humaniores forſitan quam expediret*, abſolute decernebant, veros tantum & declaratos ſodomitas deponendos eſſe a ſuo ordine, hinc hujuſcemodi flagitii quadruplicem, unum altero graviorem, gradum exponens Damianus, omnes quomodolibet carnaliter peccantes, utpote indignos, ab exercitio ſacrorum ordinum, juxta ſanctos canones, removendos eſſe toto niſu contendit. Leonem tamen humiliter orat & obſecrat, ut adſcitis ad conſilium ſpiritualibus & prudentibus viris ſibi *ſuper his capitulis ita reſpondeat, ut omnis de pectore dubietatis ſcrupulus* tollatur, & dignetur *beatitudo* ſua *decretali pagina clementer inſtruere, qui debeant ab eccleſiaſtico ordine irretractabiliter abjici*, quibus vero *miſericorditer indulgeri*. Porro Leo conſpicuo & ſumme honorifico diplomate Damiani zelum commendans, *apoſtolicam* ſuam interpoſuit *auctoritatem*, ut omnibus conſtaret judicio ſanctæ ſedis placuiſſe, quæcumque continebantur in ejus libello; verum humanius agens, eos, *qui non longo uſu vel ſecum, vel cum aliis* peccaverunt, *ſi digna pœnitudine probroſa crimina luerint*, admitti ſinit ad eoſdem gradus, *ablata aliis ſpe recuperationis ſui ordinis, qui vel per longa tempora ſecum, ſive cum aliis, vel cum pluribus, brevi licet tempore* ſe macularunt, *vel quod eſt horrendum dictu & auditu, in terga prolapſi ſunt*. Glorioſum Damiano ſummi & ſanctiſſimi pontificis reſcriptum, quod inter opera ſancti doctoris Petri Damiani reperitur, damus in Appendice.

c *Opuſc.* VII.

Licet autem hoc libello gratiam plurimam iniiſſet, & de apoſtolica ſede optime ſuiſſet meritus Damianus, a malevolis tamen de quibuſdam, forte de libertate ſcribendi, & referendi hujuſmodi ſpurciſſima flagitia, apud eumdem ſummum pontificem inſimulatus fuerat, ut de ſe teſtis eſt in altera epiſtola ad eumdem Leonem data; *ne forte* [d], ait, *poſſet ſuggerendo deſtruere, quod diabolus in ſuis partibus non deſinebat quotidie novis adinventionibus fabricare*. Quod Leo maledicis faciles aures præbuerit, deputavit Petrus nimiis negotiis, quibus erat ille preſſus, ſummaque modeſtia, ſed ſimul invicto animi robore, innocentiam ſuam eſt obteſtatus. Hinc facile fuerit, ut intra breve tempus Damianus in gratiam redierit Leonis, quandoquidem ipſius adjutor validus deinceps fuit in pluribus ſynodis, quas hoc & ſequentibus annis contra Simoniacos & incontinentes clericos Romæ & alibi celebravit zelo Dei percitus ſanctiſſimus pontifex.

d *Ep.* IV. *Lib.* I.

PER-

ANN. CHR. 1049.

XXXVI. Privilegium ejuſdem Leonis pro eremo Ocrenſi.

Pertinet quoque ad hunc ipſum circiter annum ejuſdem Leonis privilegium Damiano conceſſum pro eremo, quæ *dicitur Ocri in Saxeno*, ſeu Sarſinate territorio poſita. Ædificaverat Damianus, vel potius a patronis, qui condiderant locum hunc, obtinuerat, ut ædificium illud ad ſolitarium receſſum reduceretur, eremuſque evaderet, cujus ipſe foret prior, eamque bonis a fidelibus oblatis dotaverat. Verebatur autem ſanctus vir, ne tempore progrediente alicui monaſterio ſubjiceretur; id proinde vetat Romanus pontifex Leo, & monaſterium quidem ex eremo fieri, ſi congruum viſum fuerit, annuit, juri vero alterius cœnobii ſubmitti prohibet, cum ſimilis *ſuppoſitio plerumque ſit loci deſtructio*. Poſſidebat inſuper prædicta eremus plebem ſanctæ Mariæ poſitam in loco, qui dicebatur Vineole; hanc quoque ſupradictæ eremo confirmat Leo. Johannes Laudenſis, qui ſermonem inſtituit de eremis & de monaſteriis a Damiano excitatis, de Ocrenſi penitus ſilet. Ocri mons erat in territorio Sarſinate, parum diſſitus a juribus & poſſeſſionibus dominorum de Valbona, ut liquet ex [a] charta Fontis-boni, qua *Raynerius* (forte comes de Corneto) anno 1197. menſe auguſto *donavit pro anima domno Jacobo priori eccleſie ſancti Johannis inter ambas Paras, ejuſque ſucceſſoribus omnia, que habebat & tenebat a Serra, que continetur ſupra Vieza ad montem Juſti, & a Serra de Valbona ad montem Ocri de patrimonio* &c. Manu *Bonafide notarii*. Immo juxta Baroncinii ms. chronicon eremi Camaldulenſis, montis *Ocri* mentio habetur ad annum 1125. in quadam enumeratione bonorum ejuſdem monaſterii ſancti Johannis-baptiſtæ inter ambas Paras, quod latifundia & bona multa poſſidebat tum in Sarſinate, tum in Monte-feretrano territorio.

[a] §. *Donatio* n. 351. *A.* 2. 33.

XXXVII. De Alberico ſanctiſſimo eremita, qui ibidem floruit.

Ocrensis eremus vel ad hæc, vel poſt hæc tempora, quandoquidem nos latet verum & præciſum tempus, domicilium fuit pœnitentia & ſanctitate inſignis eremitæ cujuſdam nomine Alberici. Conſtat enim ipſum habitaſſe eremum in territorio ejuſdem monaſterii ſancti Johannis-baptiſtæ, ex inſtrumento finium præfati cœnobii, quod confecit Johannes Serra-monte notarius anno 1330. a quo quidem monaſterio tribus quadrantibus milliarii abeſt nunc eremus, vulgo dicta cella ſancti Alberici, & poſita inter tres montes, ſcilicet *montem Ocri, & pozzam ſancti Alberici, montem Famajolis & montem Aquilonis*, ſic ab aquilis appellatum. Viſitur ad hodiernam diem ibidem oratorium ſive eccleſia cum duabus cellis eremitarum, & in eccleſia adhuc ſuperſunt duo ſepulcrales lapides abſque ulla epigraphe, plurium defunctorum oſſa contegentes. In adverſo autem eccleſiæ latere extat petra, quæ communiter lectulus ſancti Alberici dicitur, cujus minimæ partes in pulverem redactæ vim pellendi morbos habent. Reperitur etiam in faſciculo 1. chartarum ipſius cellæ, ſive ſancti Johannis, extantium in tabulario Camaldulenſi deſcriptio ejuſdem eremi confecta anno 1580. his verbis: *Eremus ſancti Alberici infra confinia Cellæ & ejus territorium cum duabus eccleſiolis & tribus cellis, ubi eremitæ pœnitentiam agebant, cum domo, curte, horto & fonte muro recinctis ad uſum & habitationem eremitarum. In præfatis eccleſiis extant tres petræ, in quibus ſepulti dicuntur tres eremitæ antiqui habitatores dictæ eremi* &c. Circa hanc eremum excreſcit copioſa multitudo fagorum, quæ mirabili corona circumdant ſanctum locum, Cruces hinc inde efformantes.

Mirabilibus Deus ſignis eremi hujus & ipſius circuitus protectionem, quam habet, declarare dignatur; nemini carnibus hic veſci fas eſt, tranſgreſſoribus hujus legis acriter a Deo punitis; nullius ibidem ſilveſtris volucris aut animalis ſanguis funditur, nulluſque venator audet arma ibi exercere, vel

globos

globos igneos explodere, prædamque facere, ut teſtes ſunt cuſtodes loci & accolæ. Innumera ſunt prodigia, quæ divina bonitas per ſancti Alberici interventionem operatur, præſertim in eccleſia, ubi olim fuit ipſius eremus, & vix elabitur dies, quo per loca aſpera & inacceſſa ad ejus cellam non confluat ingens numerus fidelium pro veneratione ſancti loci, & pro ſoſpitate obtinenda; ipſiuſque præcipua virtus eſt in curandis inteſtinorum morbis & prolapſionibus. Manuſcriptum exemplar tranſmiſſum ad nos fuit multorum miraculorum, quæ poſtremis his annis ad cellam vel ad lectulum ſancti Alberici contigere, vel etiam virtute balneorum & aquarum ejus mirabilium, quæ miracula collecta in unum fuere ab eremitis Camaldulenſibus, qui ibidem commorantur, & teſtimonio fulcita ſunt ſacerdotum locorum propinquorum, omnia præterea a notariis & a cancellariis publicis roborata ipſorum manu. Ann. Chr. 1049.

Cultus ſancti Alberici viget inſuper in eccleſia abbatiæ ſancti Anaſtaſii poſitæ in diœceſi Feretrana, in qua corpus ſancti eremitæ modo quieſcit, & quæ nunc unita eſt eccleſiæ Feretranæ ſeu Leopolitanæ. Cum enim oppidanis ejuſdem diœceſis innotuiſſet conſilium Florentinorum, qui circa annum 1300. fines ditionis propriæ agnoſcere, limitibuſque ſignare volebant, metuentes, ne intra fines Florentini dominii ſtatueretur eremus aut cella ſancti Alberici, & ita ipſorum patria, Sarſinas nimirum diœceſis privarentur honore ſancti ejus ſepulcri, & facilitate ipſum adeundi, ut revera locus ille intra fines Florentinæ ditionis fuit deſignatus, conſilio inter ſe habito decreverunt ſacrum corpus noctu ſubripere. Res ad eorum votum ceſſit, & ablatis ſancti viri lipſanis, ipſa deduxerunt ad eccleſiam ejuſdem abbatiæ ſancti Anaſtaſii, & ne furtum detegeretur, vel a Florentinis repeteretur ejus corpus, ipſum in capſa lapidea intra parietem ejuſdem eccleſiæ condidere. Abbatia ſancti Anaſtaſii tunc obtinebatur a monachis ordinis ſancti Benedicti nigri coloris, qui in altari ad ejus honorem dicato ſanctum Albericum eorum veſte indutum coloribus exprimere maluerunt. Ex titulo hujus eccleſiæ tota vallis, quæ abbatiam circumdat, appellatur Vallis-ſancti-Anaſtaſii. Fert traditio, quam vetus pictura comprobat, ſanctum Albericum, dum viveret, tranſeuntem per dictam vallem cuidam ruſtico præcepiſſe, ut terram effoderet, ex qua emanaverit tunc & deinceps aqua morbis medendis efficax; quæ aqua Balnea ſancti Alberici appellantur, conſtanti fama eadem balnea ſancto viro tribuente, licet nominentur etiam Balnea ſancti Marini, eo quod hi fontes tribus milliaribus diſtent ab oppido Sancti-Marini.

Monachis locum cedentibus poſt initium ſeculi decimi-quinti, commendatariiſque introductis, abbatia ſancti Anaſtaſii unita fuit, curante Roberto Adimario epiſcopo, anno 1461. menſæ epiſcopali Mont-feretranæ, duoque capellani ibidem conſtituti, qui curam exercerent animarum. Anno 1640. Conſalvus Durantes ex civitate ſancti Angeli in Vado, epiſcopus Mons-feretranus, qui recedens a ſua eccleſia, ut quieti & ſolitudini vacaret, ſe ad abbatiam ſancti Anaſtaſii contulerat, deſiderio motus reperiundi ſacri corporis, quod certum erat aſſervari in ea eccleſia, ſolus nocte malleolo parietes omnes dictæ eccleſiæ pertentavit, ad hoc ut ex ſonitu, ubinam vacuus aliquis eſſet in pariete locus, in cognitionem veniret. Sed cum experimenta inania forent, ædiculam interea conſtrui juſſit in honorem beatæ Mariæ virginis. Dum autem lapides parietis loco dimoventur pro ædificatione novi altaris, factum eſt, ut fabri murarii opus proſequentes capſam lapideam detegerent, ſuper quam coloribus expreſſa erat imago ſancti Alberici habitu albo Camaldulenſi induti, eodemque tem-

pore

Ann. Chr. 1049. pore ærea ſigna omnia eccleſiæ ſponte ſua ſtrepitum ederent. Magna animi exultatione ſtatim aperta fuit capſa coram epiſcopo, qui de ea re ſollicite fuit admonitus, & ex ipſa ſuaviſſimo efflante odore, repertum fuit ſacrum ejus corpus ſive oſſa, una tantum deficiente maxilla, quæ in ſacra eremo Camaldulenſi aſſervabatur, hodieque colitur, cineres vero inventi in vaſe quodam argillaceo poſito in angulo capſæ. Collocatum tunc fuit ab epiſcopo corpus ſancti Alberici decenter prope altare ſanctæ Mariæ de Roſario cum ſequenti epigraphe.

D. O. M.

CONSALVUS. DURANTES. VADENSIS. EPISCOPUS. FERETRANUS CORPUS. SANCTI. ALBERICI. EREMITAE. IN. HAC. ECCLESIA ASSERVATUM. HUC. HONORIFICE. TRANSTULIT. DIE. VII. SEPTEMBRIS. ANNO. DOMINI. M. DC. XL.

Anno 1650. translatum fuit ſancti Alberici corpus ad altare ſanctæ Muſtiolæ, ſub Bernardino Scala epiſcopo, campanula eccleſiæ etiam hac vice ſine ullius ope perſtrepente; anno demum 1698. a Bernardino Belluccio altero epiſcopo ad altare ipſi ſancto eremitæ dicatum, & fuit reconditum intra capſam cupreſſinam. Quia vero intra hanc novam capſam vas cinerum includi non potuit, cineres ſine vaſe in ipſa depoſiti fuere, & lignea capſa in recens extructam marmoream arcam recondita. Capſa autem vetus lapidea & vas ex argilla in armario ejuſdem eccleſiæ cuſtodita, ex quibus adhuc ſuavis odor emittitur. Poſt ea tempora loculus apertus iterum fuit ab epiſcopo Feretrano Petro-valerio Martorellio, qui aliquot ſancti Alberici reliquias inde abſtulit, & ad Romanam urbem tranſmiſit.

In eadem eccleſia ſancti Anaſtaſii feſtum ſancti Alberici celebratur dominica ultima auguſti, eo quod dies vigeſima-nona ejuſdem menſis, quæ fuit dies tranſitus ſancti Alberici, impediatur ab altero feſto decollationis ſancti Johannis-baptiſtæ.

De beato Alberico meminit Ferrarius ad diem XXIX. auguſti: „ Apud „ Sarſinam, inquit, Sancti Alberici eremitæ. “ Et in adnotationibus: „ Ejus „ memoria hac die celebris eſt in abbatia ſancti Anaſtaſii diœceſis Fere- „ tranæ finitimis populis ad illius corpus in dictam abbatiam venerandum „ confluentibus. “ Mentionem facit Caſtellanus in martyrologio univerſali: „ Balnei apud Camaldulum in diœceſi Sarſinatenſi ſanctus Albericus „ ſolitarius. “ Nicolaus autem Brautius epiſcopus Sarſinæ in ſuo libro, cui titulus: *Martyrologium poeticum Sanctorum totius Italiæ, & eorum qui in martyrologio Romano continentur, cum Chriſti genealogia & quindecim myſteriis ſanctiſſimi Roſarii* editum Venetiis anno 1630. ex typographia Marci Ginammi, hæc cecinit de ſancto Alberico.

Sarſina cultorem vivum ſervavit eremi,
Quem vita functum Mons-feretranus habet.

Bollando ejuſque continuatoribus nullæ vel pene nullæ notitiæ pervenere de iis, quæ pertinent ad tempus & cultum hujus ſancti viri, quem floruiſſe putant ſeculo v. & de quo parce admodum & jejune tractant.

Demum quoad eremum aut cellam ſancti Alberici, in actis epiſcopalium viſitationum ſub anno 1709. hæc exarata fuere: „ Eccleſia ſancti Alberici

„ berici fuit viſitata &c. altare unicum eſt ſancto Alberico dicatum, cu- „ jus imago cum imaginibus beatæ Mariæ virginis, ſanctorumque Ro- „ mualdi ac Georgii in pariete ſunt depictæ. " In viſitatione autem anni 1718. „ Eccleſia ſub invocatione ſancti Alberici hic frequenter in vi- „ ta permanentis in propria eremo, conſiſtens in manſione cum horto ac „ fonte, cum prodigioſa tabula, ſuper quam concurrentes infirmi ac de- „ cumbentes, quia mirabilis eſt Deus in Sanctis ſuis, ſani revertuntur ad „ propria. Inſpiciuntur binæ quoque manſiunculæ ſubterraneæ, in quibus „ ſervus Dei cum ſocio multoties permanebat. " Epiſcopus Sarſinas Petrus Jacobus Picchi ſancti Alberici interceſſione liberatus ab eadem inteſtinorum infirmitate, ſacrum chriſma in præfata eccleſia parvulis contulit, altare dedicavit, ubi habetur lectulus ſancti eremitæ, tabuliſque cooperiri mandavit eumdem lapidem, qui pro ſtrato inſerviebat ſancto Alberico. Die 29. auguſti indulgentia plenaria conceditur locum illum viſitantibus, quibuslibet etiam feriis ſextis menſis martii, & alia die inſuper ab ordinario aſſignata idem ſpiritualium bonorum theſaurus obtinetur a fidelibus ibidem catervatim confluentibus. Flaminius Dondi epiſcopus Mons-feretranus os ſacrum e corpore ſancti viri dempſit, donoque dedit eidem eccleſiæ, ſive eremo, quæ primitus totum ſacrum corpus poſſidebat, antequam ad abbatiam ſancti Anaſtaſii deportaretur. ANN. CHR. 1049.

XXXVIII. Epiſtola Damiani P. abbati.

Sed ad Damianum revertamur. Sub eodem Leone, appropinquante aliqua ex pluribus Romanis ſynodis, quas omni anno idem Romanus pontifex collegit, monachus quidam Damiani, apoſtolicæ ſedis & Romanorum pontificum excommunicationum jaculis fauciatus, exceptus fuerat a P.. abbate in ſuum cœnobium, & licet Damianus pluries expoſtulaſſet, ut ſuus monachus ſibi reſtitueretur, abbas tamen variis captatis excuſationibus facinoroſum monachum adverſus eum fovere non deſinebat. Epiſtolam [a] ergo huic abbati ſcripſit Damianus; & primo miratur, quia *cum tota terra repleta ſit monachis*, nequam hunc monachum adeo expetat; ad memoriam ei reducit, quod *ipſo præſente frater ille prius ante ſanctum altare eccleſiæ, & poſtmodum ante crucem cellulæ ſub excommunicationis ſe devotavit elogium, ſi noſtri prioratus obedientiam ex induſtria ulterius violaret*. Caveat ergo *tam ſanctum, tam venerabile monaſterium* polluere ſuſceptione illius monachi, *qui tot excommunicationum vinculis involutus eſt*. Paratum ſe inſuper aſſerit monacho indulgere. *Pro caritate ergo veſtra, ſanctorumque patrum veſtrorum*, inquit, *quorum ego ſervus ſum, cum veſtris ad me tantummodo literis veniat, & me circa ſe manſuetum fore, mitem atque benevolum non diffidat*; alioquin minatur ſe de hac re acturum in *Romana ſynodo jam appropinquante*. P.. abbatem Claſſenſis cœnobii ſancti Apollinaris fuiſſe arbitratus eſt Conſtantinus Cajetanus editor operum ſancti Petri Damiani; nos monumentorum per hæc tempora defectu ignoramus, quis Lamberto abbati Claſſenſi anno 1045. viventi ſucceſſerit. In concilio Romano anni ſequentis, quo Leo papa IX. Sanctorum canoni adſcripſit Gerardum epiſcopum Tullenſem, inter ceteros abbates, qui interfuerunt, legimus ſubſcriptum Willelmum abbatem ſancti Apollinaris, quem Claſſenſem arbitramur; nam ſtatim poſt ipſum nominatur Wido abbas ſancti Severi, qui revera ex charta inferius producenda regebat hoc anno 1049. monaſterium Claſſenſe ſancti Severi. Willelmus abbas per errorem appellatur Urbinus in bulla ejuſdem Leonis, qua in Sanctorum numerum refert eumdem Gerardum, apud [b] Mabillonium. Quare P.. abbas, cui ſcribit Damianus, alteri cœnobio erat præpoſitus.

a *Lib. VI. epiſt.* 15.

b *Sec. V. p.* 866

Ann. Chr. 1049.

XXXIX. Leonis IX. epiſtola ad Auximanos.

a *Lib. I. epiſt. 3.*

Nequam epiſcopus Auximanus, de quo in epiſtola ad Clementem II. ſub anno 1047. mentionem ſecit idem Damianus [a], hoc anno fato ceſſerat. Dum viveret, populus terrena preſſus formidine ab eccleſiæ ipſius læſione manus cohibuerat; ſtatim vero poſt ipſius obitum domum epiſcopalem hoſtiliter irruens invaſerat, facultates ipſius epiſcopatus prædonum more diripuerat, fundorum habitationes incenderat, vites & arbuſta immani feritate ſucciderat. His admonitus Leo ſummus pontiſex, ad clerum populumque Auximanum, manu utens Petri Damiani, literas dedit, ſub pœna anathematis interdicens, ne peſſima hujuſmodi conſuetudo in epiſcoporum obitu invaleſceret. Indigno huic epiſcopo Ghislerius ſucceſſor datus fuit, de quo annis ſequentibus.

XL. Bonus fit abbas Gorgonenſis. S. Odilo abb. obit.

Bonus, qui anno præcedenti abbatiam ſancti Michaelis Piſarum malevolorum factione deſeruerat, & in inſulam Corſicam ſe receperat, tranſiens per alteram inſulam Tyrrheni maris, Gorgonam dictam, ubi antiquiſſimum exſurgebat monachorum domicilium, quod jam temporibus ſuis extitiſſe memorat ſanctus Auguſtinus, monachos illius loci triſtes admodum & mœrentes invenit, ob mortem ſui abbatis recens defuncti. Qui tanti hoſpitis præſentia aliquantulum recreati, communibus ſuffragiis & voluntatibus ipſum Bonum in ſuum poſtularunt abbatem. Reſtitit vir Dei, quantum vires ſuppetiere, ſed demum agnoſcens in hoc facto divinum conſilium, obtenta prius facultate ad ſuos revertendi, ut extremum ipſis vale diceret, ſimul etiam ut ad ſucceſſorem eligendum hortaretur, rediens Gorgonam, adminiſtrationem ejuſdem monaſterii aſſumpſit, quam toto vitæ ſuæ reliquo decurſu uſque ad annum 1070. retinuit, neque hoc anno 1049. ad Deum evolavit, ut decepti aliquot auctores ſcripſere. Electus fuit a monachis ſancti Michaelis in Boni abbatis ſucceſſorem Ruſticus, ut ex contractibus horum temporum in dicto monaſterio aſſervatis dignoſcimus. Quem tamen ignoravit Fortunius noſter, Leonem, qui Ruſtico ſuffectus fuit, immediate ſucceſſiſſe Bono ſcribens. De Ruſtico & de Leone abbatibus aliqua dicemus ſuis locis.

Deceſſit hoc anno pietate & zelo monaſticæ diſciplinæ celeberrimus ſanctus Odilo Cluniacenſis abbas, cujus vitam rogatu Hugonis abbatis, qui illi ſucceſſor datus fuit, deſcripſit anno 1062. Damianus in eodem Cluniacenſi monaſterio tunc hoſpes.

XLI. Bulla Leonis IX. pro monaſterio Silvæmundano.

b *Arch. Cam. §. Amiſſæ n. 209.*

Pertinet ad hæc circiter tempora bulla Leonis papæ conceſſa monachis ſancti Salvatoris Silvæ-mundæ, qui monaſterium incolebant in comitatu Arretino, qua facultatem eis facit ædificandi ſibi novum cœnobium, ubi tutius degere valerent, & poſſiderent auctoritate ſua donationes & oblationes fidelium tam pro vivis, quam pro defunctis factas, atque haberent ſuarum rerum decimationes ex dono apoſtolicæ ſedis, deſerendo primum monaſterium, ex quo abſcedere coacti fuerant ob lites & bella, quæ invaleſcebant inter filium nobilis viri Griffi, qui monaſterium primum fundaverat, & inter ejus nepotes, ut monuimus ad annum *999*. Hæc patent ex altero privilegio Innocentii papæ II. [b] confirmantis anno 1135. prædeceſſoris ſui Leonis bullam pro hujuſcemodi monaſterii mutatione.

XLII. Humfredi archiep. Ravennatis præceptum pro S. Severo in Claſſe.

Humfredus archiepiſcopus Ravennas Widoni abbati ſancti Severi in Claſſe committit hoc eodem anno reſormandum *monaſterium ſancti Thome apoſtoli poſitum foris porta ſancti Laurentii non longe, ſed prope ipſam portam*. Inter cetera loca juris monaſterii ſancti Severi vidimus Conradum imperatorem in ſuo præcepto anni 1029. confirmaſſe eidem cœnobio monaſterium ſancti Thomæ; quare dicendum eſt Humfredum vel corroboraſ-

ſe

ſe donatione etiam ſua abbati ſancti Severi jus in eumdem locum, vel eo temporis intervallo, quod excurrit ab anno 1029. ad præſentem, alteri collegio monachorum commiſſum fuiſſe reparandum ſancti Thomæ monaſterium, & rurſus hoc anno curam hanc demandatam fuiſſe cœnobitis ſancti Severi. *Exceptis* itaque *his rebus, que* ipſius archiepiſcopi anteceſſores *ad ſuas detinuerunt manus in Ceſena*, Humfredus monaſterium illud Widoni abbati ſancti Severi perpetuo concedit, dans in mandatis, ut presbyteri & clerici ordinentur, *qui ibidem conſiſtant diebus noctibuſque, laudes & miſſas, matutina ceteraque Dei officia faciant*, & præfata eccleſia reſtauretur & in omnibus melioretur *ſub penſione denariorum trium inferenda actoribus ſancte Ravennatis eccleſie: anno pontificatus domni Leonis ſummi pontificis primo, itemque imperatore domno Heinrico filius quondam Chonradi imperatoris in Italia anno tertio die vigeſimo octavo menſis octobris indictione tertia* inchoata a menſe ſeptembri. Humfredi paginam ex tabulario Claſſenſi tranſcriptam damus in Appendice. Wido ſucceſſerat in præfectura monaſterii Claſſenſis ſancti Severi Bonizoni, de quo ad annum 1040. ANN. CHR. 1049.

ANN. CHR. 1050. XLIII. Flagellorum uſum tuetur Damianus.

FLAGELLORUM uſus adeo invaluerat ad hæc tempora in monaſterio Avellanenſi, ut, Damiano & Dominico Loricato potiſſimis incentoribus, nullus pene eremitarum, monachorum & etiam laicorum reperiretur, qui pro modulo ſuo verbera ſibi non infligeret in privatarum precum vel pſalmorum recitatione. Diſplicuit hæc flagrorum conſuetudo Petro cuidam monacho, cognomento Cerebroſo, quem Florentinum ſuſpicamur, & facile Theuzonis, celebris ea tempeſtate monachi, collegam vel diſcipulum; ſcripſit proinde Petrus hic Damiano, reprobans hujuſmodi flagellorum uſum, vel ſaltem immoderantiam uſus. Damianus autem cum prius de coercendæ linguæ neceſſitate, & de verbis temere non effutiendis admonens, ſpontaneæ verborum inflictioni detrahentem graviter coarguit epiſtola [a], quæ tamen mutila eſt, ſcoparumque remedium non modo abſurdum, ut ille dictitabat, ſed pium, utile atque ad purganda peccata peridoneum validis rationibus & exemplis demonſtrat. Oſtendit etiam conſuetudinem hanc non eſſe novam *in omnibus fere ſanctis monaſteriis*; quapropter fratres de levi qualibet offenſione confeſſi vicenas aut etiam quinquagenas verberum plagas ſubire præcipiebantur, & in capitulo ex more monaſteriorum fiebant diſciplinæ; communis demum ſancti ordinis ea erat conſuetudo. Et quoad multiplicationem flagellorum, hæc ſubjungit: *Quomodo enim poteſt fieri, ut ſi parva diſciplina purificat in conſpectu Dei, multiplicata ſordeſcat? nam ſi diurnum jejunium bonum eſt, biduanum & triduanum melius eſt, & unuſquiſque pius labor, quo prolixior eſt, eo propenſioris mercedis gloria dignus eſt.* Totus demum eſt Damianus in laude flagellorum, ut propterea ad hanc epiſtolam alluſiſſe videatur, cum ſcribens Florentinis clericis, & redarguens male feriatos illos, qui diſciplinis corpus ſponte cædendi morem tamquam noviter & temere introductum, atque ſacris canonibus contrarium irridebant, conqueritur non debuiſſe laicorum ſive etiam clericorum notitiæ prodi, quæ *de monachici ordinis exercitiis* olim ſcripſerat, & *de ſcoparum præcipue diſciplinis monachus monacho ſpecialiter* miſerat. Extat quidem *de laude flagellorum* ejuſdem Damiani [b] opuſculum ad monachos Caſinates, ſed de hoc dixiſſet Damianus: *Scripſi monachis*, non *monacho*, præterquamquod ſerius opuſculum ad Caſinates ſcriptum fuit a Damiano. Porro in mox relata epiſtola [c] ad clericos Florentinos, quos laudat, quia eos *religioſa vita ſanctificat, & cæleſtis ſapientiæ fulgor illuſtrat*, inſugillat *urbicos eremitas forenſes*, qui

[a] Lib. VI. epiſt. 27.

[b] Opuſc. xliii.

[c] Lib. V. epiſt. 8.

ſub monachicæ profeſſionis nomine plebibus imperabant, qui in angulis conſtituti, tamquam in tribunalibus ſive prætoriis pragmaticæ ſanctionis jura promulgabant, hi demum erant rigidi cenſores uſus ſpontaneæ flagellationis; contra quos, poſtquam pluribus exemplis voluntariam corporis caſtigationem vindicavit, illud etiam opponit, quod ſi laicis pecunia pro redimendis peccatis ab epiſcopis imponitur, monachis, qui omnimodæ pecuniæ in ſanctæ profeſſionis emiſſione nuncium remiſerunt, intercluſum eſt hoc ſatisfaciendi remedium; aliam propterea, diſciplinarum nimirum, aperiendam eſſe viam ipſis pro agenda veterum peccatorum pœnitentia.

Ad eumdem Petrum Cerebroſum, ut credidit Cajetanus, niſi dicere velimus alterum fuiſſe Petrum monachum, aliam epiſtolam [a] ſcripſit Damianus, qua duas quæſtiones ſibi ab eo propoſitas diſſolvit. Prima fuit, cur magnus Gregorius dixerit ideo divitem, qui opem Lazaro mendico negavit, ad æternos cruciatus damnatum fuiſſe, quia nimirum ſub novo Teſtamento, in quo miſericordia in pauperes præcipitur, natus eſt. Altera vero tractat de vitio curioſitatis, quam late pateat.

[a] *Lib. VI. epiſt.* 28.

Ceterum quanta diſcretionis virtute in flagellis indicendis polleret Damianus erga ceteros etiam ſibi ſubditos, agnoſcitur ex [b] epiſtola, quam ſcripſit eremitis ſuæ congregationis. *Non ignoret*, inquit, *ſancta veſtra devotio, dilectiſſimi, quoniam diſciplina iſta ſcoparum, cui tam ferventer inſiſtitis, ſicut poterat moderata prodeſſe, ſic agnoſcitur indiſcreta nocere. Propterea ſcilicet corpora veſtra viribus effœta deficiunt, & aliquando, ſicut a quibuſdam creditur, tot alliſionibus tabefacta langueſcunt, nimirum cum nonnulli veſtrum unum continuum, vel etiam duo pſalteria quotidie cum diſciplina decurrant. Huc accedit, quia plerique fratres venire volentes ad eremum, cum hæc audiunt, perculſi formidine deterrentur. Et quia diſciplina durior creditur quam ſentitur, & auſterioris eſt formidinis quam doloris, cum eam apud vos tam longam fieri fratres quique debiles audiunt, medullitus expaveſcunt, & ab ingreſſu protinus eremi revocantur. Quamobrem adhibito diſcretionis moderamine conſtituimus, ut ad diſciplinam ſibimet ingerendam nullus in eremo compellatur; quem vero ſanctus ad hanc fervor impellit, per quadraginta pſalmos in unoquoque die diſciplinam ſibi facere liceat, ita dumtaxat ut quadragenarium hunc pſalmorum numerum non excedat. In duabus autem quadrageſimis, quæ videlicet natalem Domini, vel ſacroſanctum Paſcha præcedunt, uſque ad ſexaginta pſalmos cum diſciplina procedere liceat; neque hanc menſuræ, quam præfigimus, regulam temeraria, quod abſit, quiſque præſumptione tranſcendat. Hoc itaque modo, non quod bonum eſt, tollimus, ſed quod eſt ſuperfluum, coercemus. Nec ſalutem ſuam fratribus invidemus, ſed menſuram diſcretionis indicimus, citra quam licet utique, ſi velit, affligi, ultra vero non erit licitum progredi.*

[b] *Epiſt.* XXXIV. *Lib. VI.*

XLIV. Jejunium ſextæ feriæ idem introducit.

PRÆTER flagrorum uſum, & *ſcoparum diſciplinam*, quam [c], teſte Johanne Laudenſi, *cuncti* Avellanenſes *in capitulo ſuſcipiebant*, & præter alia exercitia abſtinentiæ & nudipedii, de quibus occaſio dicendi ſe præbebit anno 1061. obſervationem ſextæ feriæ non ſolum in Avellanenſe, ſed & in alia monaſteria introduxit Damianus. *Sed & ſextam omni tempore feriam*, proſequitur idem Johannes [d], *præter paſchales vel ceteros dies ſollemnes ſub eadem tam diſciplinæ, quam abſtinentiæ norma ob reverentiam Crucis illis obſervandam adhibuit*. Tum ſubdit hujus uſus receptionem a Caſinatibus circa annum 1063. factam, Divinamque obſervationis hujuſmodi approbationem ex revelationum monimentis confirmat. *Hic porro nequaquam otioſum putamus*, ait Johannes, *quædam revelationum monimenta, quæ idem ipſe ſcripſit, annumerare, quibus ſanctus ille totus in hac*

obſer-

[c] *Cap.* XVIII.

[d] *Cap.* XIX.

ANN. CHR. 1050.

obſervatione ſextæ feriæ obnixe fuit ſolidatus. Ipſa itaque ipſius verba ponamus. In ægrotantium cella ſenex quidam pater erat, Leo nomine, facile Prezenſis, de quo in epiſtola ad Teuzonem, *qui jejuniis, pſalmis & orationibus inſiſtebat attentius; & licet corporeis eſſet viribus effœctus, juvenili tamen fervidi ſpiritus erat vigore robuſtus. Hic proxima nocte, quo ſtatuenda erat hæc cenſura jejunii, vidit per ſomnium magnum in eccleſia chorum conſiſtentium fratrum, qui nempe præclaris candidis veſtibus luculenter induti, dulciſona ſatis atque melliflua melodi concentus ſuavitate cantabant, illud ſcilicet Alleluja, quod dicitur: Dulce lignum, dulces clavos &c. Videbat etiam quod per omnes refectorii menſas panes erant appoſiti & ſpecie nitidi, nectarei guſtus ſapore melliti. Inter fratres etiam undique diſcumbentes erat vir, ſi rite teneo, valde præclarus & inſigni decore conſpicuus, qui requiſitus, unde tales advenisſent panes, quibus videlicet ſimiles eatenus non vidiſſent: Hi ſunt, inquit, panes, quibus filii Iſrael manna percipientes e cœlo, aliti ſunt in deſerto. Hic quoque vir tulit menſam abbatis, quæ occidentem verſus fuerat conſtituta, & ad orientalem poſuit refectorii plagam, ubi videlicet imago Crucifixi Domini fuerat in pariete per picturam expreſſa. Perpende ergo myſterium & myſticæ revelationis intellige ſacramentum. Quid eſt enim, quod laudes Crucis chorus ille pſallentium melodis vocibus concrepabat, niſi quia futurum erat, ut dum in honorem Crucis ſollemne jejunium inſtituerant, quum dulces ei laudum modulos ſuaviter perſonarent? Hymnum quippe in beatæ Crucis honore decantat, qui ea videlicet die, qua Chriſtus in Cruce ſuſpenſus eſt, jejunium celebrat. Et quid eſt, quod melliti videbantur panes in menſa; niſi ut nimirum dulcia ſpiritus alimenta comederent, dum per amaritudinem carnis dulces Deo laudum modulos reſonarent? Tanto quippe dulcior guſtus exoritur in palato cordis, quanto major amaritudo diſtrictionis perturbat laſciviam carnis. Quid eſt etiam, menſam abbatis ſub Crucifixi Redemptoris pedibus ponere, niſi per jejunium ſextæ feriæ, quæ dies Crucis eſt, totum refectorium ſalutiferæ Crucis ſignaculo dedicare? Et quid eſt ſub Crucifixi Domini pedibus reſidere, niſi poſt ejus veſtigia tendere, & per eum, quo nos præceſſit, tramitem jugiter ambulare?*

Verum ad hoc arctius commendandum & illud aptiſſime contigit, ut ſanctus quidam alius frater, Petrus nomine, dum id conſtitueretur, abeſſet; qui poſtea quinta quadam feria regreſſus, eadem nocte per ſomnium vidit, quod domnus Petrus illum ad prandium convocaret, ſecumque ipſe conviva diſcumberet. Sequenti vero die in capitulum veniens cum ceteris fratribus diſciplinam novi ritus accepit, & ſic lætus & alacer factus, exultavit in Spiritu-ſancto dicens: Ecce, Deo gratias, prandium, ad quod me domnus Petrus Damiani vocaverat. Nec immerito ſane noſtræ carnis afflictio menſa vel refectio dicitur; quoniam unde noſtrum per continentiam corpus atteritur, inde ſpiritus ſupernæ gratiæ pinguedine ſaginatur. Cunctis itaque hujuſcemodi revelationibus plane noſcentibus, ea illis cœlitus tradita, quæ per os beatiſſimi viri noviter ſibi fuerant promulgata, non ſolum ad ipſorum obſervantiam ferventius ſuccenſi ſunt; verum etiam eum inſuper rogaverunt, ut ſi quid deeſſe apud eos adhuc videretur, injungeret, ſi quid ſuperfluum tolleret; quod vero corrigendum foret, cunctis applaudentibus, emendaret. Unde factum eſt inter cetera, ut projicerent copulas, quibus quaſi quibuſdam pileis capita contegebant, quo de cetero ſolis caputiis honeſto eſſent ... monachorum more contenti. Statuerunt quoque, ut de peregrinis involucris ultra jam grandioris pretii veſtimenta non emerent, ſed ex ruſticorum textrinis vilia potius ac vernacula compararent. Quod ſpectat ad copulas ſeu pileolos, in veteribus tabellis depictis monachorum Avellanenſium, quæ in eo monaſterio aſſervan-

ANN. CHR. 1050.

vantur, imagines vidimus loco capitii pileolis redimitas, ut etiam Bonannius, Heliotius & dominus de Andilly ſimiles referunt monachorum poſterioris ævi ejuſd·m cœnobii. Mabillonius legendum cenſet *coſulas*, tegmen nimirum capitis, quod vulgo dicitur *Cuffia*; retineri tamen poteſt etiam vox *copulas*, quæ reſpondet Italico noſtro *Cupola*, *Cupolino*, quo nomine aliqui appellant etiam bireta.

XLV. Obitus Gaudentii Abſarenſis ep. inde monachi.

GAUDENTIUS epiſcopus olim Abſarenſis, monachus deinde in recens extructo Portus-novi prope Anconam cœnobio, ut ad annum 1048. vidimus, ad ſuperos anno 1059. jam convolaverat, teſte Damiano. Scribens enim eo anno Nicolao II. ait: *A qua*, intellige urbe, *non longe poſt biennium feliciter obiit*. Rurſus idem Damianus *familiaritatis ejus dulcedinem meruerat*, cum ipſo plurima colloquia miſcuerat; at habemus Damianum anno elapſo Auximi conſtitiſſe, qua occaſione facile fuerit ipſi ſanctum virum alloqui, cum parum diſſita foret urbs Auximana ab Anconitana, vel a monaſterio Portus-novi. Dum itaque exploratus non eſt verus annus obitus Gaudentii, ad hunc circiter annum ipſum ſtatuimus, hiſtoriamque pretioſæ ejus mortis verbis coævi ſcriptoris ipſius vitæ tradimus. *Cum autem placuit ei*, inquit, *qui eum ſegregavit ab utero matris ſuæ, & vocavit per gratiam ſuam in mundum, ad magnalia ſua vocavit. Diviſa de corporis ergaſtulo anima ipſius aſcendit ad ſuperos, & obdormivit in Domino, celebrando in ejus aſcenſione ..... ſpiritus ab ejus corpore ita evolavit, ut aromatum fumus excidiſſe videretur. Nunc ad ea, quæ poſt tumulationem corporis facta ſunt in mente animus fidelium erigatur. Ad ejus nempe famam e vicinis partibus magna accurrebat multitudo non ſolum Anconienſium & infirmantium, ſed etiam de longinquis regionibus, ut ab omnipotente interceſſione ſancti Gaudentii ſoſpitatem Divino auxilio de infirmitatibus conſequi poſſent. Et quia Deus lumen ſuum ſub modio & in tenebris latere non permittit, ſed vult ſuorum opera lucere, ut ipſe dixit:* Opera, quæ ego *facio, & majora borum facietis, tanta miraculorum beneficia juxta ſepulcrum beati viri facta conſpiciuntur, ut conſpicientibus nobis, qui adhuc ſuperſumus, quidam Philippus, qui vocabatur, a dæmone arreptus, liberatus eſt; quædam mulier Humana a dæmonio arrepta liberata eſt, & a febribus & paralyſi & ex aliis infirmitatibus & diverſis morbis innumerabiles liberati ſunt. Supra tumulum, ubi quotidie lampades accenduntur ipſius, multoties poſt earumdem extinctionem ita accenſæ reperiuntur, ac ſi ſtudioſe ab aliquo accenſæ cuſtodirentur. Jadrenſes vero ſub aliquo tempore ex eccleſia, ubi corpus beati viri requieſcit, minis invaleſcentibus extrahere contendentes lintea-mina & alia, quæ in apparatu baſilicæ diſtenta fuerant & ſunt, ibi percuſſi ſunt, de eccleſia aliqui dilaniare, diſtrahere & rapere ſive extrahere non potuerunt. Theotonici vero, qui viderunt paratam domum, magno cum exercitu ad eam deſcendere feſtinarunt, & divino ſpiritu quidam acceſſit, & liberavit domum, ad quam nullus eorum intrare potuit, & illæſa ſic domus permanſit. Angelorum vero chorus ibi multoties viſi ſunt in nocte, inter quos aſpectus beati Gaudentii viſibiliter apparuit, cantantes canticum Domino. Jam vero imminente die tranſitus ipſius, vocavit ad ſe fratres & diſcipulos totius congregationis, & Cruce in manibus ſuſcepta, adoravit oſculo oris ſui, & data cunctis pace, videntibus & aſtantibus omnibus aſſumptus eſt ad cœlum ex corpore kalendis junii ...... ubi tumulatus eſt, & ibi multa præſtantur beneficia; præſtante Domino noſtro Jeſu Chriſto, cui ſit bonor & gloria in ſecula ſeculorum. Amen*. Ex hujuſmodi narratione ætas ſcriptoris manifeſtatur, qui ad ea tempora vivebat. Mulier *Humana* a dæmone abrepta & liberata ex Humanatenſe urbe erat, parum diſſita ab Anconita-

.conitana. Ubi vero legitur, quod ad ſancti Gaudentii tumulum accurrebat multitudo non ſolum *Anconienſium & infirmantium*, legi fortaſſe poteſt *Anconienſium & Firmanorum*, cum Firmum haud multum diſtet ab Ancona. Ann. Chr. 1050.

De ſancto Gaudentio Abſarenſe monacho, inde patriæ ſuæ epiſcopo, & iterum monacho jejune admodum agit Godefridus Henſchenius tomo I. Sanctorum [a] junii, ubi manifeſto etiam errore Ferrarium exſcribens a P. 134.
Arbenſem in Dalmatia epiſcopum ipſum facit, & cum in Petro Damiano clare haberi Abſarenſem epiſcopum Gaudentium animadvertat, ſubdit: „ Sedem ibi fuiſſe epiſcopalem, necdum potuimus uſpiam legere, niſi jam „ citato Petri Damiani tractatu. “ Verum ex Lucio, quem pariter laudat, quique plures nominat Abſarenſes epiſcopos, id apprime intelligere poterat Henſchenius. Confeſſoris tantum titulum ei tribuit Ferrarius [b] dicens: „ Arbæ in Liburnia ſancti Gaudentii confeſſoris; “ & de ea urbe hæc habet in notis. „ Urbs eſt epiſcopalis inſulæ Illiricæ, vulgo etiam „ Arbe a Senia parum diſtans. “ In catalogis mſs. eccleſiæ Abſarenſis Gaudentii obitus refertur ad annum 1044. & ante biennium ejus monachatus; ſocii quoque ei tribuuntur, Liberius quidam ſeu Oliverius, & Pancratius ejus frater, qui poſtremus etiam, ut Sanctus coli dicitur intra marmoreum ſepulcrum in eccleſia Anconitana. Legitur in iiſdem catalogis anno 1177. Venetis Anconam obſidentibus ſublatum fuiſſe corpus ſancti Gaudentii ex monaſterio Portus-novi, atque annorum octuaginta-trium ſpatio ſub terra tumulatum jacuiſſe in loco appellato Portus-bonacia prope Abſarum; anno demum 1260. ſollemnem indictam fuiſſe ipſius corporis translationem ad urbem Abſarenſem, & ſuper altare princeps eccleſiæ cathedralis depoſitas fuiſſe ipſius exuvias; alii tamen referunt translationem corporis ſancti viri e cœnobio Portus-novi ad aliud ſancti Petri Abſarenſis urbis ad annum 1317. Feſtum ſancti Gaudentii celebratur die prima junii, dies autem translationis vigeſima-octava januarii, inventionis vero die trigeſima julii.

b Catal. SS pag. 226.

XLVI. Albizoni religioſo viro privilegium concedit Leo papa IX.

Leo papa IX. hoc anno Albizonem religioſum virum ditat honorifico privilegio, quo ſub apoſtolicæ ſedis protectione recipit *monaſterium beatiſſime matris ...... Marie ſitum in Aretina dioceſi*. Quis fuerit hic Albizo, & quale monaſterium hocce; inquiritur. Putant aliqui Albizonem fuiſſe eremitam illum Camaldulenſem, quem conſiliarium ſibi adhibuit Immo epiſcopus Arretinus anno 1045. in diſtributione plebium ſui epiſcopatus, eique traditam tunc fuiſſe plebem ſanctæ Mariæ arbitrantur; hunc inſuper defuncto Petro Dagnino anno ſequenti 1051. ſucceſſiſſe in regimen eremi Camaldulenſis. Pariter monaſterium ſanctæ Mariæ ſitum in Arretina diœceſi illud creditur fuiſſe ſanctæ Mariæ *in Gradibus*, ſive *in Gradu*, vel *in Cratibus*, aut *in Graticciata*, vel *in Craticulis*, quibus variis nominibus effertur cœnobium illud in chartis hujus ævi; licet alii putaverint deſignari in eo privilegio vel monaſterium ſanctæ Mariæ in Agnano, vel aliud ſanctæ Mariæ de Pratalia, aut alterum ſanctæ Mariæ de Paterno, vel etiam baſilicam ſanctæ Mariæ plebis Arretii. Illud unum ſcimus, monaſterium hoc, quod Leo ſub tutela ſanctæ ſedis recipit, eccleſiam olim fuiſſe primitivam, quam neglectam reſtauraverat ſupralaudatus Albizo. *Non enim*, inquit Romanus pontifex, *parum tibi in Domino inde congaudemus, quod eccleſiam illic primitivam, & olim celeberrimam, ſed peccatis exigentibus jamdiu neglectam & omnino delapſam reſtruere, aliquantulumque reparare fueris conatus, tam patrimonii ſeu beneficii tui, quam etiam fratrum & conſanguineorum tuorum, aliorumque religioſorum collationibus, quatenus inibi Deo deſerviret perpetim ordo monaſticus*. Si Albizo eremita Camaldulenſis fuit reparator hujus eccleſiæ, neceſſe eſt, ut dicamus hanc reparationem ab ipſo procuratam fuiſſe, ante-

quam

ANN. CHR. 1050.

quam Camaldulenſi familiæ nomen daret, cum aperte dicatur reſtructam
ab ipſo ſuiſſe collatione *patrimonii & beneficii* ſui. Ideo vero dicitur mo-
naſterium hocce *ſitum in Aretina diceceſi*, non urbe, quia primitiva eccle-
ſia Arretina extra urbem ſuerat ædificata, teſte Carolo Calvo imperato-
re, qui anno 876. requirens ab epiſcopo Johanne, *cur domus Dei ſede*
pollens antiſtitis intra civitatis menia, more ceterarum urbium, non emine-
ret? pro reſponſo accepit: *Sancti Donati martyris glorioſi videtur in hoc*
ſpecialiter locus electus, quod monumentis omnibus ejuſdem eccleſie pariter
adſtipulatur. Hinc idem Leo eamdem eccleſiam laudans, *quam utique*, in-
quit, *conditor noſter inter alia innumera nobilitavit, & honoravit fracti ca-*
licis & reſolidati miraculo, atque glorioſo beati Donati pontificis martyrio.
Locus igitur martyrii ſancti Donati a priſcis fidelibus honoratus fuit ere-
ctione cathedralis eccleſiæ. Cathedra epiſcopalis ex primitiva & ſubur-
bana ſanctæ Mariæ eccleſiæ ad eccleſiam ſancti Donati intra mœnia vi-
detur translata tempore epiſcopi Theodaldi, cum in charta anni 1092. le-
gatur: *Albertum epiſcopum Aretinum a fundamentis conſtruxiſſe, atque ad*
medietatem deduxiſſe, Theodaldum vero perfeciſſe eccleſiam ſancti Donati.
Etiam Guido Arretinus in epiſtola nuncupatoria ſui Micrologi circa an-
num 1026. laudat eam eccleſiam *mirabili ſchemate* conſtructam a Theo-
daldo. Notæ chronicæ privilegii Leonis ad Albizonem ſunt iſtæ: *Datum*
IIII. *kalendas junias per manus Petri diaconi bibliothecarii, & anno domni*
Leonis VIIII. *pape ſecundo indictione* III. quæ pertinent ad annum præ-
ſentem, quare errore typographorum facile factum fuerit, ut Lamius in
notis ad Leonem Urbevetanum dixerit: „ Heic edere lubet diploma quod-
a Delic. eruditor. Ann. 1737. p. 183. „ dam Leonis [a] hujus, quo anno M.LI. privilegium & immunitatem mo-
„ naſterio ſanctæ Mariæ in Gradibus in Arretina diœceſi conſtituto con-
„ cedit, cujus quidem apographon eruditioni ac liberalitati nobilis viri
„ Marii Florii me debere profiteor. “ Præter Lamium idem Leonis pri-
b Antiq. med. ævi T. V. col. 1019. vilegium, curante Grandio noſtro, ſub hoc anno 1050. produxerunt [b]
Muratorius & [c] Orlendius. Nos ipſum manu noſtra deſcriptum ex auto-
c Orbis Sacer P. II. Lib. III. p. 1357. grapho, quod in eodem Arretino noſtro monaſterio religioſe cuſtoditur,
correctius, ſuppletis alicubi ceterorum lacunis, iterum edimus in Appendice.

XLVII. Chartæ Pratalienſes.

RAINERIUS & Guido ſratres filii Berardi reſutant per fuſtem in ma-
nibus Dominici abbatis Pratalienſis medietatem manſi de *Fraſſineta*, &
manſum de *Oſignana*, & partes decimæ caſalis *Peza cum tanta terre quan-*
titate, quanta fuerit judicata per Callimarino & Johannem de Udeniza; &
e contra prædictus abbas reſutat eis alteram medietatem de præſata ſorte
de *Fraſſineta*, quæ recta ſuit per filios Urſi Goſpi, & portionem terræ
in caſali Ajole, quam habebat per chartam Rodulfi filii Suppi. Tenetur
autem Dominicus abbas eiſdem dare chartam Rodulfi, & propter mutuas
reſutationes acceperunt pars una ab alia *launechild meritum librarum tri-*
ginta. Actum in caſali Coreza juxta eccleſiam ſancti Andree in preſentia
Bonefantis, Rainerii & Guidi, Guinizi, Corbizi, Lapi, Paganelli &c.
manu Azi notarii. Hæc ex ſummariis Baroncinii.

ANN. CHR. 1051.

Damiani opuſculum contra epiſcopum monachos ad ſeculum revocantem.

CIRCA hunc annum referendum cenſemus Damiani opuſculum [d] con-
tra quemdam epiſcopum, qui monachos ad ſeculum revocabat. Nun-
cupatum illud fuit Ghislerio Auximano epiſcopo, paullo poſtquam Roma-
næ ſynodo ipſe Petrus Damianus interſuerat, Ghislerio minime præſente,
ſed infirma tunc valetudine impedito, in qua ſynodo cum ſummo ponti-
fice Damianus colloquium renuit de hac monachorum ad ſeculum deſe-
ctione. De quanam tamen ſynodo ſermonem habeat Damianus, nunc in-

c Opuſc. XVI.

qui-

ANN. CHR. 1051.

quirendum; non profeſto de ſynodo Romana celebrata ſub Clemente II. quia tunc Auximanam cathedram tenebat epiſcopus ille nequam, de quo agit ipſe epiſtola III. libri I. ergo loquitur de alia ſynodo habita tempore pontificatus Leonis IX. & quidem poſt mortem Auximani perditi epiſcopi, ac tempore ipſius ſucceſſoris Ghiſlerii, qui potuiſſet huic ſynodo intereſſe, ſed morbo præpeditus abſuerat. Verba ergo Damiani reſpiciunt annos 1049. aut 1050. vel 1051. quibus tres congregatæ fuere contra ſimoniacos ſynodi Romanæ, quarum ipſe meminit in libro [a] *Gratiſſimo*, ubi etiam decretum adverſus ipſos [b] recitat, atque de his agit inſuper in epiſtola [c] contra incontinentes clericos ad Cunibertum. Neque ad annum 1059. retrahendum eſt opuſculum hocce, ut aſſerere placuit Mabillonio, cum in calce [d] hujus operis Damianus ſe non eſſe *coepiſcopum* clariſſime confiteatur, & initio [e] hujus opuſculi affirmet *ultra* ſui *ordinis metam ſacerdotis ſermonibus non ſacerdotalibus obviare* ſe compelli, & quamvis *contra epiſcopum loqui ſuperbum* eſſe fateatur, tamen ad talia conticeſcere conſenſum eſſe dicat adhibere. Anno autem 1059. non ſolum coepiſcopus fuiſſet Damianus, ſed inſuper Romanæ eccleſiæ cardinalis; ergo ad eum annum nullo modo pertinere poteſt præfatum opuſculum. Romanus pontifex *vir ſanctiſſimus* hic appellatus, Leo nimirum IX. de hac re admonitus a Damiano, Ghiſlerio Auximano epiſcopo literas dederat, ut hos prævaricatores monachos ad primum propoſitum revocaret, & rebelles, ſi qui forent, anathemate feriret. Sed quia in eodem concilio repererat Damianus *Guidonem Numanum epiſcopum*, (melius Humanum, vel Humanatenſem, Auximano epiſcopatui vicinum, cum nulla Numana ſedes in Italia reperiatur; Cumanum ſeu Comenſem per errorem ſcripſit [f] Mabillonius) ipſi ſcilicet Guidoni dure ſuccenſuerat, qui *incitamenta præbere huic vitio dicebatur;* verum Guido *vir dignæ humilitatis & patientiæ*, & non ſolum ſacris eloquiis, ſed etiam liberalium artium ſtudiis eruditus (hoc eum ornat elogio Petrus) Damiani correptionem patienter tulerat, ſed ſimul Dei teſtimonium invocando, hanc objecti criminis calumniam diſertiſſime a ſe propulſaverat, atque in Damiani opinionem, quinimmo defenſionem deſcenderat. Sed licet Guido innocens repertus fuerit, alium tamen epiſcopum convincendum ſibi propoſuit in hoc ad Ghiſlerium opuſculo Damianus, quem *Maurum* appellare illi libuit, & contra quem facundiſſime invehitur. Hæc porro defectio monachorum in ea Piceni parte contigerat ante biennium, & ſimiliter hujuſmodi nuncius Damiano [g] in *anguſto cellulæ ſuæ latitanti* allatus fuerat. Auximi declamationem hanc ſcripſit ſanctus vir, ut ipſe aſſerit, atque in ea demonſtrat monachum ſemel ſuſceptum religionis habitum non poſſe propter ægritudinem, aliaſve quaſcumque cauſas abjicere, contrariamque opinionem impiam, ſacris canonibus & conciliorum ſtatutis adverſantem firmiſſimis rationibus comprobat. Ex dictis videtur corrigendus Ughellius [h] in epiſcopis Humanatenſibus; & ante Guillielmum, qui invenitur Humanæ epiſcopus in diplomate Victoris papæ II. ad favorem Aprutini epiſcopi ſub anno 1056. & pariter ante Ugonem, qui ſubſcripſit concilio Romano anni 1059. reponendus eſt Guido, qui & reperitur ſediſſe in ſynodo Romana Benedicti papæ IX. anno 1044. niſi fortaſſe, & Guido, & Guillielmus & Ugo unus & idem ſint epiſcopus ſcriptus per initialem literam V. quæ & Vidonem, & Ugonem, & Villielmum poteſt ſignificare.

[a] Cap. 1.
[b] Cap. 27.
[c] Opuſc. XVIII. cap. 7.
[d] Opuſc. XVI. cap. 9.
[e] Cap. 1.
[f] Annal. T. IV. p. 588.
[g] Opuſc. XVI. cap. 1.
[h] T. I. col. 744.

XLIX.
Aliæ ipſius epiſtolæ & opuſcula.

IDEM Ghiſlerius profecto fuit epiſcopus ille Auximanus G. cui inſcriptas habemus ſequentes duas [i] Damiani epiſtolas. Denuntiaverat ſæpius Ghiſlerio Damianus, ut mundi vanitatibus nuntium remitteret, & in mona-

[i] Lib. IV. epiſt. 4. 5.

ANN. CHR. 1051.

naſterium ſe reciperet, eodem modo, quo idipſum egerat paucis ab hinc annis cum Adam epiſcopo Foro-ſempronienſi; verum Ghiſlerius de die in diem differebat ſui propoſiti executionem. Occaſione plurium defunctorum, quos Damianus reperiit, poſtquam ab Auximo diſceſſerat, & ad partes ſuas ſe receperat, perſuadet ipſi, ne ulterius moras nectat; quod ſi prompto animo id peregerit, ſe ſervum, ſe filium, ſe viliſſimum famulum, quamdiu vixerit, exhibet. Secunda autem epiſtola ultimum ac terribilem diem judicii deſcribit, & ante oculos ejus ponit.

a *Ibid. epiſt.* 2.

B. epiſcopo gratias habet [a] Damianus ob collata ſibi plura liberalitatis beneficia, monet tamen, ut quam maxime caveat, ne bonum eleemoſynarum, cui operam dabat, deſtruatur a vitiis & a libidine. Clericos duos ad ordinem diaconatus promovendos mittit, qui ſe a ſuo epiſcopo facultatem accepiſſe fatebantur alterum epiſcopum adeundi, atque rogat, ut conſecratio gratis, ſicuti dignum eſt, conferatur.

b *Lib. VII. epiſt.* 15.

Non ſerius hoc anno data fuerit ab eodem Damiano epiſtola [b] ad B.. hoc eſt ad Bonifacium ducem & marchionem Thuſciæ, cum obierit Bonifacius *venenato* infixus *jaculo*, ut ait Arnulphus Mediolanenſis, anno ſequenti. Ipſum imprimis hortatur, ut præſentia nihili faciens ad futura dumtaxat tota mentis ſuæ cogitatione feratur, & poſt hæc enixe precatur, ut adjutricem *manum defenſionis* porrigat *monaſteriis, quæ ei ſunt vicina*, neque permittat ipſa ab exercitus multitudine deprædari aut moleſtari, ſed ſpecialiter ipſi commendat ſuum ſancti Vincentii monaſterium, flagitans, ut prædia, quæ ab invaſoribus detinebantur, legali jure eidem cœnobio reſtitui faciat. Videantur aliqua de invaſionibus hujus monaſterii ad annum 1064.

Ex his epiſtolis deducitur Damianum de epiſcoporum ſimul, & laicorum nobilium ſalute fuiſſe apprime ſollicitum; verum his non contentus zeli ſui affectum ad omnes, cujuſcumque generis eſſent, perſonas extendebat. Adhortatur Bonum-hominem prudentiſſimum judicem Cæſenatem, ut dum ſecundarum rerum aura gaudet, non ad inania præſentis vitæ bona animum ſuum applicet, ſed potius ad æterna mentem ſuam dirigat, præſertim extremi judicii diem ſibi ſemper ante oculos conſtituat, eamque graphice deſcribit [c]. Frequenter appellabantur Boni-homines illi, qui erant viri bonæ exiſtimationis, cujus rei exempla habemus in charta apud Muratorium [d], & in altera penes nos ad annum 1036. ut proinde illud Boni-hominis attributum potius quam nomen credamus hujus Cæſenatis judicis.

c *Epiſt. VIII. lib.* 8.

d *Antiquit. medii ævi T. II. col.* 959.

e *Epiſt. X. Lib. VIII.*

Alterum legum doctorem Moricum nomine [e] admonet, ut a perjurio caveat; quod præſtare poterit, ſi abſtineat omnino a juramentis, quæ ab ejus corregionariis ſacrilego ritu frequentabantur. Pariter ipſum inflammat ad eleemoſynæ ſtudium, cujus utilitates enumerat, & exempla affert *heſterno* die ſibi relata a *viro honeſtæ vitæ Richardo* ſui monaſterii priore, nimirum Camporizani, ſeu ſancti Bartholomæi de Campo-regio, quod poſitum erat in territorio Eugubino. Morici nomen videtur Camerinenſe.

f *Lib. VIII. epiſt.* 14.

Sorores ſuas Rodelindam & Sufficiam, ambas maritis orbatas, ad ſervandam non ſolum corporis, ſed & mentis puritatem, cogitationeſque immundas omni ſtudio devitandas excitat [f] Damianus. Ad utramque autem munditiam obtinendam adjumento eſſe poterunt pœnitentia in tribulationibus, oratio numquam intermiſſa, frequens peccatorum expiatio, manſuetudo in perſecutores, miſericordia in pauperes, & demum curarum ſecularium perfecta ablegatio. Optima pro inſtituendis viduis epiſtola.

g *Opuſc. LVIII.*

[g] Ad Bonifacium virum prudentiſſimum ſcribens diſſerit de vera felicitate ac ſapientia, veram proſperitatem a falſa diſtinguit, & humanarum

rerum

ANN. CHR. 1051.

rerum ſcientiam inferiorem eſſe divina ſapientia, illamque iſti ſemper ancillari oportere optimis rationibus demonſtrat.

Nullis pariter chronicis notis ſignata ſunt [a] expoſitio myſtica hiſtoriarum libri Geneſeos, ſicut nec opuſculum [b] de fide catholica ad Ambroſium. Hunc Damianus appellat *ſanctæ ſpei dilectum filium*, *notiſſimum ſibi per unanimem fraternæ dilectionis affectum*, qui *inter nova ſuæ converſationis rudimenta* ab ipſo expetierat *fidei fundamentum*. In calce vero habet: *Hæc itaque de fide catholica diſputatio*, *fili cariſſime*, *ſatis eſt congrua*, *& mihi jam peracti fere curſus emenſo*, *& tibi ſpiritualis militiæ gymnaſium nuper ingreſſo*. Quæ verba provectiorem Damiani ætatem declarant, cum hoc opuſculum conſcripſit.

a *Opuſc. LX.*
b *Opuſc. I.*

L. Petrus Dagnignus prior Camaldulenſis obit. Succedit Albizo.

POSTREMUS hic annus fuit vitæ beati Petri Dagnini primi eremi Camaldulenſis prioris, poſtquam triginta & novem annis ab ejus loci erectione, & viginti-quatuor ab obitu Romualdi, religioſam familiam illam ſanctiſſime rexiſſet. Pia verba fratribus congregatis facta videntur potius rethoricus excurſus [c] Fortunii noſtri, qui ejus glorioſam dormitionem ad IV. nonas novembris refert. „ Eremitæ communi voto Albizum multa re-
„ ligione & obſervantiæ eremiticæ cultu præſtantem, licet diu renitentem,
„ illi ſuffecerunt, qui tam ſpirituali quam temporali ſacri loci ſplendori &
„ incremento maximopere per undecim annos incubuit, “ ſubdit idem Fortunius. Ni Albizo, qui fuit ſecundus prior Camaldulenſis, fuerit etiam rector monaſterii ſanctæ Mariæ in diœceſi Arretina, de quo anno præcedenti verba fecimus, ſaltem videtur fuiſſe idem cum Albizone eremita Camaldulenſi, cujus conſiliis diximus ad annum 1045. uti conſueviſſe Immonem epiſcopum Arretinum. Hoc anno in tabulario Fontis-boni inter chartas mutilas [d] reperitur Albizonis nomen in pagina donationis prædii poſiti in plebe ſanctæ Mariæ de Partina in caſalibus *Monte & Sparena*, quam fecit Varinus filius Petri & Berta ejus uxor *domno Albizoni priori Campi amabilis & Fontis boni*.

c *Par. I. lib. I. cap. 47.*
d *A. I. 5.*

LI. Donatio eccleſiæ S. Michaelis de Camenza monaſt. Pratalienſi facta.

PLURES videntur fuiſſe patroni eccleſiæ ſancti Michaelis archangeli de Camenza, quam ſub annis antecedentibus vidimus monaſterio Pratalienſi oblatam fuiſſe a ſuis poſſeſſoribus juxta portionem juris-patronatus, quo gaudebant. Hoc anno Ubertus presbyter, Farolſus & Petrus fratres filii quondam Petroni tradunt *in uſum & ſumtum fratrum monachorum*, eidem cœnobio & *Dominico abbati integram portionem*, *que eſt ſexta pars de eadem eccleſia*, *quia ex antiquis parentibus noſtris edificaverunt aula oratoria & oratorium*: *Anno incarnationis milleſimo quinquageſimo primo*, *Einrigo gratia Divina magnus imperator auguſto anni imperii ejus quinto*, *menſe octuber indictione quinta*, quæ exordium ſumpſerat a menſe ſeptembri. Chartam hanc ex tabulario Camaldulenſi referimus in Appendice.

LII. Leonis pp. IX. privilegium conceſſum abbatiæ Gorgonenſi.

BONUS olim ſancti Michaelis in burgo Piſarum, inde monaſterii in inſula Gorgona abbas, ampliſſimum hoc eodem anno privilegium pro ſuo cœnobio *ſancte Dei genitricis ac virginis Marie in inſula Gorgona*, *ubi etiam corpus beati Gorgonii requieſcit*, obtinuit a Romano pontifice Leone IX. Monaſterium hoc, ut habetur in ipſo diplomate, *ſicut in ſancti Petri privilegiis legitur*, *ſub jure & ditione ſancte matris Romane eccleſie* conſiſtebat. Confirmat itaque Leo Bono abbati & ejus ſucceſſoribus cœnobium una cum prædicta inſula, *ut ſemper ſint monachorum habitacula*, *ne fiat ſpelunca latronis*, *que prius fuit domus orationis*. Noſtris temporibus pene nullum monaſterii in ea inſula ſupereſt veſtigium; eccleſiam & bona ipſius obtinent modo patres Carthuſienſes prope urbem Piſarum, quorum etiam prior abbatis nomen aſſumit ob titulum, quo fruitur, abbatis Gorgonæ.

ANN. CHR. 1051.

gonæ. Statuit inſuper idem Romanus pontifex, ut *numquam abbas in eodem cenobio ordinetur pro pretio, ſed qui ſecundum regulam ſancti Benedicti, cum fratrum conſilio invenitur melior in ipſo monaſterio*, qui præterea *a Romano pontifice accipiat conſecrationis benedictionem*. Privilegium *datum* fuit XVII. *kalendas novembris, per manus Federici diaconi ſancte Romane eccleſie bibliothecarii & cancellarii vice domini Herimanni archicancellarii & Colonienſis archiepiſcopi anno domni Leonis* VIIII. *pape* III. *indictione* IIII. Federicus idem eſt, qui poſtea abbas Caſinenſis, inde ſummus pontifex evaſit ſub nomine Stephani IX. Herimannus archiepiſcopus Colonienſis, ut archicancellarius erat Henrici imperatoris, ita etiam archicancellarii officium obtinebat apud Leonem IX. Sic pariter Annonem archiepiſcopum itidem Colonienſem Alexandri II. Romani pontificis archicancellarium fuiſſe ſcimus; & cancellarii ac bibliothecarii S. R. E. privilegia ſcribebant Romanorum pontificum ad vicem eorum archicancellariorum imperialium, ſicut ad horum vicem ſcribebant alii cancellarii in diplomatibus imperialibus. Integrum privilegium Leonis IX. Bono conceſſum ex Ughellio & ex apographo bibliothecæ ſancti Michaelis Piſarum damus in Appendice.

a *Arch. S. Mariæ in Gradib. n. 5.*

Johannes Langobardus [a] infirmus offert monaſterio ſanctæ Mariæ de Pratalia & eccleſiæ ſancti Clementis in urbe Arretina, quæ erat eidem abbatiæ ſubjecta, Ildibrandulum nepotem ſuum, ut ad monaſticum ordinem recipiatur; manſum inſuper donat poſitum in caſali *Saturno infra plebem ſancte Marie in Gradis, & clauſuram cum domo ſita intra civitatem Aretinam prope eccleſiam ſancti Andree.*

ANNA-

ANNALES CAMALDULENSES.

LIBER QUARTUS-DECIMUS.

Ab anno CHRISTI M. LII. *ad annum* M. LVI.

HENRICO vice-cancellario Henrici imperatoris, qui noviter ſuſceperat ſacerdotium, ſcilicet per mortem Humfredi defuncti IX. kalendas ſeptembris anni præcedentis electus fuerat archiepiſcopus Ravennas, librum, cui titulus *Gratiſſimus*, inſcribit hoc anno *vivificæ Crucis Chriſti humillimus ſervus* Damianus, qui eodem tempore in urbe Ravenna degebat, ibidem conſtitutus *propter Romani populi neceſſitates creberrimas*, ut colligitur ex ejus congreſſu, quem tunc habuit *cum Germanio, qui ſe presbyterum aſſerebat, atque Lupenſio, qui ſe dicebat diaconum* [a]; hi autem aſſerebant, *ſe quidem eccleſias* in Henrici archiepiſcopi *conſtitutas parochias tenere, ſed ejus communionem non potuiſſe mereri, ea videlicet ratione, quia Ruſticus quidam nomine iterata ordinatione presbyterium ſuſcepiſſet*. Oſtendit autem in hoc tractatu ſanctus doctor non eſſe eos, qui a ſimoniacis epiſcopis una vice conſecrati ſunt, iterum conſecrandos; quare cum hæc opinio gratiſſima & jucundiſſima futura ſperaretur iis, qui ordinationem ſimoniace ſuſceperant, liber meruit appellari *Gratiſſimus*. Jam *per triennium*, inquit, *in tribus Romanis conciliis*, licet maximo calore agitata, numquam tamen deciſa pependerat hæc controverſia, confuſa admodum atque perplexa, *& creſcente fluctuationis ambiguo, eatenus fuerat proceſſum, ut nonnullos conſtet epiſcopos ab illis ordinatos clericos ſimoniacos iterum conſecraſſe*. Pariter Leo papa IX. in poſtrema ſynodo Romana *omnes epiſcopos ex divina obteſtatione rogaverat, quatenus Dei miſericordiam in commune depoſcerent, ut quid ſuper hoc ſcrupuloſo negotio decernendum eſſet, nutantibus revelaret*. Damianus, qui non erat epiſcopus, facultatem ſcribendi ſuper hac controverſia efflagitare cupiebat ab ipſo ſummo pontifice, qui Ravennam in proximo tranſiturus ferebatur, ſed demum fratribus quibuſdam exigentibus, pontificis maximi permiſſionem interpretatus, ſeſe ad opus, & ad quæſtionem illuſtrandam accinxit. Pluribus itaque argumentis in medium productis, auctoritatibus quoque ſan-

ANN. CHR. 1052.

I. Damianus ſeribit librum, cui titulus Gratiſſimus.

a *Opuſc. VI. cap. 35.*

ANN. CHR. 1052.

ſanctorum Patrum allatis confirmat ſententiam ſuam, pleraque inſuper vetera & nova exempla colligens nequiſſimorum epiſcoporum, quorum tamen ratæ habitæ fuerant ordinationes. [a] Capite XVIII. per indignos etiam ſacerdotes ſæpe exhiberi miracula demonſtrat exemplis recentibus Raimbaldi epiſcopi Feſulani uxorati ſimul & ſimoniaci, qui, atteſtatione hujuſce rei ſibi facta a *Rozone magiſtro cantorum, Florensinæ eccleſiæ presbytero, viro apprime litteralibus ſtudiis erudito, in magno clericorum ſuorum conventu, præſente quoque reverendiſſimo domino Gerardo ſuo epiſcopo*, dæmoniacam liberaverat; præterea *Marini presbyteri patris reverendiſſimi atque honeſtiſſimi viri Elcuchadii abbatis monaſterii beatæ Dei genitricis Mariæ juxta Faventinæ urbis mœnia*, qui aqua a ſe ſanctificata, vermiculorum, erucarum & locuſtarum damna a frugibus avertebat; cum vero in iniquos uſus, ſine Marini cognitione, uſurpata fuiſſet eadem aqua a Hieremia ejuſdem domino, ultio ſtatim divina in uſurpatorem ſecuta eſt; quique etiam puellam a lupo aſportatam fide ſua ab ejus faucibus eripuerat; *presbyteri* inſuper *alterius, fratris reverendiſſimi viri Gerardi abbatis monaſterii ſancti Donati in ſuburbio Imolenſis oppidi*, qui a ſerpentibus percuſſos incolumes reddebat aquæ a ſe benedictæ virtute; tertii denique presbyteri, qui gallinam ſibi ereptam ab accipite, ſanam ſibimetipſi reſtitui obtinuerat, arroganti præterea imperio facto, ut id obtineret, Sancto illi, cujus nomini dedicatam regebat eccleſiam.

[a] Ibidem pag. 54.

II. Raimbaldi ep. Feſulani hiſtoria illuſtratur.

RAIMBALDI epiſcopi Feſulani memoria habetur apud [b] Ughellium ad annum 1017., quo eccleſiam ſancti Martini Florentiæ conſtructam Tegrimo nepoti donavit, qui eam poſtea in jus abbatiæ Florentinæ tranſtulit. Ejus quoque temporibus notat idem Ughellius Feſulas penitus everſas fuiſſe, circa annum nimirum 1010. Nec plura de illo in Italia Ughellii, neque in ipſius illuſtratoribus, quos proinde ſupplere poſſumus his Raimbaldi hiſtoriis petitis ex Damiano, qui eodem capite de ipſo ſubdit, *quod per pecuniam pontificatus culmen obtinuit, ſed & vix aliquando gratis aut clericos aut ullas conſecravit eccleſias. Quod præter alias unam habebat publice ac familiarius adhærentem, & tamquam legitimæ deſponſationis uxorem, quorum filii & filiæ adhuc plures extant, & fœderati conjugio, & ſuccreſcentibus liberis cumulati.* Liberatio dæmoniacæ, quam Damiano narraverat Rozo, ſic contigit. Ducta fuerat hæc mulier ad eccleſiam epiſcopatus Florentini. *Adjuratus dæmon, ut exiret, reſpondit, quia a Romulo dumtaxat deberet expelli. Hoc audientes miſeræ mulieris comites, mox ad Feſulanam properant feſtinanter eccleſiam, ibique ante altare beati Romuli divinam miſericordiam præſtolantur. Sed & illic inquiſitus dæmon reſpondit ſe nullatenus egredi, niſi Raimbaldus adveniret epiſcopus. Cumque præfatus epiſcopus venire ſatageret, dicebat interim dæmon: Veh, ecce epiſcopus, nunc aſcendit equum, ecce illic in tali loco jam eſt, ecce ante illam vel illam domum modo pertranſit, & illi notantes loca probabant cuncta ſic ſe habere veraciter, ſicut mendax ſpiritus aſſerebat. Tandem epiſcopus veniens, invocato Chriſti nomine, ab obſeſſo corpore malignum ſpiritum protinus expulit, & mulierem ad propria liberam incolumemque remiſit.* Addit etiam Damianus, quod *cum tantæ pravitatis eſſet Raimbaldus, ut & laicus ejus frater honeſtæ & modeſtæ vitæ cum eo familiaritatem habere minime dignaretur, ſignorum tamen virtutibus adeo coruſcabat, ut in dedicatione unius dumtaxat eccleſiæ quinque coram omni populo dæmoniacos curaſſe conſtanter a perhibentibus aſſeratur, ſed quia non ſuis ſed alienis miraculis claruit, ad obitum veniens, ultrici ante ignem igniti corporis animadverſione ſignavit. Pabula ſiquidem pernicioſæ uredinis in pede ejus peſtilenter exorta, ſic totam plantam,*

[b] T. III. col. 219.

ANN. CHR. 1052.

plantam, tibiam, coxamque cum inguine ſimul & genitalibus comprehendit, ut uſque ad vitalia ſerpendo procederet, & velut aridi materiam ſtipitis viſcera ejus interna depaſcens, occultis eum vaporibus conflagraret, quatenus hic jam primitivus ignis accenderet, quem flamma poſtmodum numquam deficiens abſorberet; tam quippe intolerabilis atque immaniſſimi languoris nimietate conſtrictus, nec dignam cognoſcitur pœnitentiam ſuſcepiſſe, nec mulierum a ſe contubernium, quarum etiam tunc impudenter uti miniſterio non verebatur, voluit abſentare.

III. De Eleuchadio & Gerardo abbatibus. De ſanctis viris a ſimoniacis ordinatis.

De Eleuchadio abbate ſanctæ Mariæ foris portam Faventiæ, quem nominat Damianus, mentio occurrit ante decennium, hoc eſt ad annum 1042. in charta adſervata in tabulario ejuſdem monaſterii, qua Aimmoni abbati cœnobii ſancti Adalberti in territorio Ravennate terras laborandas concedit. De ipſo ſanctæ Mariæ monaſterio, in quo tumulata ſuere poſtea oſſa Petri Damiani, quodque Avellanenſi eremo fuit deinceps donatum, aliqua impoſterum occurrent dicenda in his noſtris Annalibus. Monaſterium vero ſancti Donati erat in urbe Imolenſi, ad honorem ſacile Donati civis Imolenſis, & qui fuerat diaconus Projecti epiſcopi olim ejuſdem urbis, dicatum, quem ut Sanctum etiam colebant, & colunt Imolenſes cives. In bulla Eugenii III. anni 1151. apud Ughellium [a] inter cetera eccleſiæ Foro-cornelienſis monaſteria legitur: *Abbatia ſancti Donati*. Hanc ſub Urbano IV. cum ſuis juribus dono datam fuiſſe canonicis cathedralis eccleſiæ ſcribit chronici Imolenſis auctor [b] apud eumdem Ughellium. Gerardus abbas hoc anno 1052. monaſterii ſancti Donati alius fuit a Gerardo abbate ſanctæ Mariæ in Regula ejuſdem urbis Cornelienſis, nominato in tabulis anni 1084. a Rubeo [c], & in chartario [d] archiepiſcopatus Ravennatis.

[a] T. II. col. 625.
[b] Ibid. col. 634.
[c] Lib. V. p. 309.
[d] F. 2110.

Sed ad Damiani opuſculi illuſtrationem redeamus. Capite XXIX. exempla congerit nonnullorum venerabilium virorum a ſimoniacis ad ordines ſacros promotorum, qui uſque ad obitum offerendis indeſinenter ſacrificiis inſtiterunt, miraculorum virtutibus inſuper coruſcantium, in quorum numerum ætate ſua recenſebantur *beati viri Rondaldus Camerinenſis, Amicus Ramibonenſis, Guido Pompoſianus, Firmanus Firmenſis, & quamplures alii,* qui *ſanctæ converſationis ſtudio floruerunt, ſuper quorum veneranda cadavera ex ſacerdotalis auctoritate concilii ſacra altaria ſunt erecta, ubi nimirum divina myſteria miraculis exigentibus offeruntur.* De his aliqua diximus ad annum 1032. Addit deinde, quod ab *Uberto Ariminenſi reverendiſſimo & honeſtiſſimo præſule* didicerat; nimirum æquivocum prædeceſſorem ejus *Ubertum epiſcopum, teſte provincia, in ſacræ ſedis acquirendæ commercio nongentas Papienſis monetæ libras appendiſſe, qui tamen poſtmodum beatum Arduinum, per quem Deus tot exhibet ſtupenda miracula, in presbyterum conſecravit*; interrogaverat autem Ubertum II. Damianus, an *beatæ memoriæ vir* Arduinus ſacra myſteria obtuliſſet? reſpondit autem Ubertus, *uſque ad ultimæ decubationis articulum offerendo ſalutaribus hoſtiis ſedulum inſudaſſe*. Ubertus primus in Italia Ughellii [e] reperitur ad annum 1005. immo interſuiſſe exiſtimatur anno 998. Romano concilio; vivebat etiam anno 1009. quo in templum ſancti Gaudentii inferendum curavit corpus ejuſdem beati Arduini. Ubertus II. ſucceſſor primi, intermedio Monaldo, appellatur Humbertus ab eodem Ughellio.

[e] T. II. col. 419.

IV. De ſtatutis ſynodalibus emanatis contra Simoniacos.

Capite XXVII. enarrat Damianus, quomodo *uſque ad Henrici hujus clementiſſimi regis imperium, præſulatumque reverendæ memoriæ Clementis papæ, iſtiuſque beatiſſimi Leonis apoſtolici, quo nunc videlicet præſule ſancta ſe gubernari gratulatur eccleſia, per occidentalia regna virus ſimoniacæ*

Ann. Chr. 1052.

cæ hæreſeos lethaliter ebulliit; & quod Leo IX. [a] *ſynodalis vigoris auctoritate, cum omnes ſimoniacorum ordinationes caſſaſſet, protinus a Romanorum*

a Ibid. cap. 35.

multitudine ſacerdotum magnæ ſeditionis tumultus exortus eſt, ita ut non ſolum ab ipſis, ſed a plerîſque diceretur epiſcopis omnes pene baſilicas ſacerdotalibus officiis deſtituendas, & miſſarum ſollemnia funditus omittenda. Tum ſubdit: *Quid plura? Poſt longa ſane diſceptationum hinc inde volumina, tandem ſuggeſtum eſt reverendæ memoriæ nuper ejuſdem ſedis epiſcopum decreviſſe Clementem, ut quicumque a Simoniaco conſecratus eſſet in ipſo ordinationis ſuæ tempore non ignorans Simoniacum, cui ſe obtulerat promovendum, quadraginta nunc dierum pœnitentiam ageret, & ſic in accepti ordinis officio miniſtraret. Quam nimirum ſententiam protinus venerabilis Leo ratam percenſuit, & ſub hujuſmodi pœnitentia omnes in acceptis officiis de cetero perſeverare mandavit. Nam & nonnullos hodieque conſpicitis, qui dum a talibus per diverſos gradus fuerant ordinati, ab eodem ſummo pontifice ad epiſcopatus apicem ſunt provecti.* Difluit deinde Damia-

c Ibid. cap. 36.

nus in Henrici imperatoris laudes, qui [b] *poſt Deum nos¸ ex inſatiabili ore draconis eripuit, & Simoniacæ hæreſeos capita divinæ virtutis mucrone truncavit.* Sermonem demum convertens ad Henricum Ravennatem archiepiſcopum, cui librum nuncupat: *Novi*, inquit, (loquitur de eccleſia Ra-

b Ibid. cap.38.

vennate) [c] *quia eccleſia veſtra ad inſtar apoſtolici ſenatus non tam numeroſo, quam venerando ac myſtico ſanctorum epiſcoporum pollet ornata collegio, quorum videlicet ſtudio ita rectam apoſtolicæ traditionis lineam ſervat, ſic in puritate ſinceriſſimæ fidei immobiliter perſeverat, ut omni hæretica pravitate remota, novam illam, quæ ſub apoſtolis fuerat, hodieque repræſentet eccleſiam, ſive etiam ſedem fidei ipſam videatur germinare Nicæam. Ex his itaque, quos viſum fuerit, ſanctitas veſtra conſciſcat, & cum eis ſimul hoc opus, utrum catholicæ fidei, ſanæque doctrinæ congruat, ſolerter indaget, prudenter examinet. Quod ſi liber hic venialiter reprehenſibilis invenitur, veſtra eum prudentia corrigat, & ſic etiam beatiſſimo papæ, ſi per vos tranſierit, ut fama diſperſit, oſtendat* &c.

Henricum Ravennatem antiſtitem nuper promotum, atque ideo ſibi ignotum, ſcripturarum habere ſcientiam putabat Damianus, qui libellum hunc ei obtulit, ſed quia ſuper hac quæſtione poſtea ſub Nicolao II. res ita expedita eſt, ut *hactenus a Simoniacis gratuito conſecrati in adeptæ dignitatis honore perſiſterent, nedum vero promoti ab illis ad ordinem provehi de cetero licentiam non haberent*, modeſtiſſime hæc ſubdidit ſanctus vir: *Proprias allegationes pervicaciter non adſtruentes, ſed ſynodalibus decretis humiliter obtemperantes, apoſtolicæ ſedis edictum, vel quod jam promulgatum eſt, ſequimur, vel ſi quid adhuc elimatius atque ſalubrius impoſterum ſtatuendum eſt, obedientiam profitemur.* Hæc verba addidit opuſculo ſuo Damianus poſt Nicolai II. in concilio anni 1059. definitionem.

V.
Libellus Damiani de parentelæ gradibus. Aliqua de Johanne Cæſenate ep.

REFERENDUS veriſimiliter eſt ad hunc eumdem annum libellus ſancti doctoris [d] *de parentelæ gradibus*, conſcriptus rogatu Johannis Cæſenatis epiſcopi & D.D. archidiaconi Ravennatis; de ea enim re ſcripſit paullo poſt adventum ſuum Ravennam, ſicut colligitur ex hoc initio: *Raven-*

d Opuſc. VIII.

nam, ut noſtis, nuper adii, quam mox periculoſi erroris ſcrupulo turbatam vacillare cognovi; atque jam res eo uſque proceſſerat, ut ſapientes civitatis in unum convenientes, ſciſcitantibus Florentinorum veredariis, in commune reſcripſerint, ſeptimam generationem canonica auctoritate præfixam ita debere intelligi, ut numeratis ex uno generis latere quatuor gradibus, atque ex alio tribus, jure in matrimonium poſſe contrahi videretur. Et quidem Damianus *nudis verbis iſta dogmatizantibus* prius reſtitit, ſed nunc ſupradi-

ctorum

ANN. CHR. 1052.

ſtorum rogatu ſcriptis tradit, quod ore olim docuerat. Damianus ter hactenus Ravennam ſe contulerat, ſub Gebehardo primum ab ipſo invitatus anno 1043. ſub Humphredo anno 1047. *ad procuranda lucra animarum*, & hoc demum anno 1052. *propter creberrimas populi Romani neceſſitates*. Licet Mabillonius [a] conſignet opuſculum hocce ad annum 1043. concertatio tamen de parentelæ gradibus invaluiſſe videtur potiſſimum his poſtremis temporibus, nam anno 1065. habitum fuit concilium Romanum ſub Alexandro papa II. contra imperitos juriſconſultos, qui male numerabant gradus conſanguinitatis, & finis hujuſcemodi liti fuit impoſitus. Videndæ etiam [b] epiſtolæ ejuſdem Alexandri ad omnes epiſcopos Italiæ, & ad Neapolitanos. Certe non eſt ulterius differenda hæc Damiani exercitatio, cum Johannes, qui ex monacho creatus fuerat anno 1042. juxta Ughellium, ſed juxta chartas archiepiſcopatus Ravennatis ante annum 1031. epiſcopus Cæſenas, locum fecerit circa annum 1057. Deſiderio juxta eumdem [c] Ughellium. Anno ſequenti 1053. teſtis fuit idem Johannes apud Ariminum conſecrationis factæ per Leonem papam IX. Petri epiſcopi Anicienſis, & Henrici archiepiſcopi Ravennatis, ut ex codice Anicienſi legitur apud Mabillonium [d]. Diſceptat autem idem Damianus contra ICtos, qui gradus conſanguinitatis ex latere deſcendentium ad ſeptimam generationem numerabant, quos tamen canonica, & etiam divina lex in quarta generatione conſtituit. Addidit ſubinde ſanctus doctor aliam diſſertationem ſive poſtulationem, ejuſdem fere argumenti, ſcribens S.. religioſo presbytero, ac ab eo exquirens, *an in cognationum generationibus numerandis una ſemper debeat abundare perſona?*

a *Annal. T. IV. pag.* 448.
b *Epiſt. apud Labbeum Concil. T. XII. col.* 91. 97.
c *T. II. col.* 448.
d *T. IV. Annal. pag.* 743.

Ejuſdem Johannis Cæſenatis epiſcopi impulſu ſcripſerit forte Damianus etiam vitam ſancti Mauri epiſcopi itidem Cæſenatis. In ea [e] habetur animadverſione dignum *papam Gerbertum juxta Cæſenam caſtrametatum fuiſſe, ejuſque oppidum circumfuſi exercitus obſidione vallaſſe*, & miraculum eo temporis ad beati Mauri tumulum contigiſſe. Maurus epiſcopus, cujus vitam ſcripſit Damianus, confundendus non eſt cum alio ſeniore ejuſdem nominis, qui VII. eccleſiæ ſeculo ex abbate Claſſenſi ſanctorum Johannis & Stephani ad Cæſenatem ſedem vocatus fuit, ut plures faciunt, inter quos Baronius; præterea Mabillonius [f] tempus ſedis Mauri ignoratum fuiſſe a Petro Damiano aſſerit, cum tamen aperte centum præterpropter ante ætatem ſuam annis floruiſſe Maurum II. affirmet idem Damianus. Temporibus enim Damiani vivebat *Theuzo monachus*, *grandævus* quidem, & *ipſa canitie venerandus*, *antiquus admodum*, & *corpore marceſcente jam tremulus*, *qui teſtabatur ſe vidiſſe hujus beati Mauri nepotem*, *Conſtantium videlicet nomine*, *epiſcopum Cæſenatis eccleſiæ*.

e *Cap.* III.
f *Annal. T. III. p.* 423.

Ad eumdem etiam Johannem Cæſenatem facile pertinet epiſtola [g], quam aliquando Damianus ſcripſit cuidam epiſcopo nomine Johanni, qua aliquot ſuos libellos dono mittit; quem etiam ad contemptum rerum humanarum adhortatur, appetere inſuper ſe ejus amicitiam teſtatur, & nonnulla ad ſalutem animæ utilia optat cum illo communicare, quare præfigi ſibi mutuæ hujus collocutionis tempus poſt paſchalem ſollemnitatem orat. Ceterum Johannes Cæſenas anno 1042. Gebehardi Ravennatis archiepiſcopi conſilio, ad communem vitam clerum ſuum adduxerat. Mutilam chartam epiſcopalis ſeu potius ſynodalis decreti pro canonicorum reformatione produxit [h] Ughellius; nos autographam ipſam & integram exſcripſimus ex tabulario canonicorum ejuſdem eccleſiæ, quam in Appendice publici juris facimus, præſertim cum laboraſſet plurimum annis præcedentibus, teſte Damiano, Romualdus, laboraret autem præſentibus annis Damianus, teſte Jo-

g *Ep. VI. Lib. IV.*
h *T. II. col.* 447.

Ann. Chr. 1052.

hanne Laudenſi, in canonicorum diſciplina reſtituenda, & in Cæſenatum canonicorum reformatione partem facile habuerit idem Damianus.

VI. Ejuſdem de Horis canonicis ad T.. virum clariſſimum.

a *Opuſc. X.*

Eadem pariter opportunitate, cum Ravennæ commoraretur Damianus, conſcripſiſſe videtur opuſculum [a] *de Horis canonicis* ad T.. virum clariſſimum, cum quo collocutus fuerat in epiſcopali Ravennæ palatio, & poſt nonnulla hinc inde tradita & diſceptata vivendi præcepta, tandem ad hoc proceſſerat oratio, ut aſſereret Damianus *canonica ſeptem horarum officia ab omnibus chriſtianis fidelibus Deo quotidie quaſi quoddam ſervitutis penſum debere perſolvi*. Quod ore tunc protulerat, ſcripto nunc confirmat, & prius declaratis canonicarum Horarum origine & myſteriis, enumeratis etiam utilitatibus, hortatur virum clariſſimum, ut aut ipſe recitare non negligat, aut audire canonicas Horas non prætermittat. Officii pariter beatæ Mariæ virginis recitationem eidem magnopere commendat. In quodam exemplo, quod ibidem affert, nominat monaſterium ſancti Paterniani, quod in *ſuburbio Fanenſi prope muros urbis* poſitum erat.

VII. Et de perfecta monachi informatione ad Marinum fratruelem.

b *Opuſc. XLIX.*

Demum paullo poſt hoc tempus inſcripſerit opuſculum [b] *de perfecta monachi informatione* Marino fratrueli ſuo, qui nuper in divinæ militiæ ſacramenta juraverat, quemque ipſe manibus ſuis ſacro induerat ſchemate in Claſſenſi cœnobio. Marinum adverſus dæmonis inſidias ſalutaribus armat monitis, ei mentis & corporis caſtitatem, ſobrietatem, quæ eſt caſtitatis præſidium, mortis memoriam, corporis munditiem, temperantiam in victu, orationis ſtudium, animi demiſſionem, obedientiæ virtutem commendat. Inſtruit, ut muliebrem converſationem fugiat, & nullis verborum fucis in congreſſibus utatur, ſilentium amet, confiteatur ſæpe, ambitionem evitet, duplicitatem caveat, nobilitatem non jactet, affinium amorem moderetur, munera non ambiat, aliorum famæ non detrahat, per morbi ſimulationem ſingularem ſui curam non affectet. Bonos imitetur, Scripturarum ſacrarum ſtudiis inſiſtat, cibos eſculentiores non quærat, & de rebus ſecularibus loqui abſtineat. Occaſione colloquii cum mulieribus hiſtoriam narrat monachi objurgati a ſancto Romualdo, eo quod oculos fixerit ille in faciem comitiſſæ Sybillæ, quam hiſtoriam nos alibi attulimus. Ad ambitionem avertendam exemplum domeſticum affert [c] *monachi in Claſſenſi cœnobio ſua ætate vicem prioris obtinentis, qui abbas ibidem fieri ardentiſſime concupivit, ſed dum ſatagit, dum conciliabula cogit, dum fabricat, & verſutiæ malleos infatigabiliter verſat, in languorem decidens ad extrema perductus eſt, dehinc in phreneſim repente converſus, quod ſciens mente conceperat, ore neſciens effluebat. Ecce, inquit, in proximo comprehendam, mihi dabitur monaſterium, adeſt virga, accipiam & prævalebo. Inter hæc igitur verba defunctus, ſiniſtram de ſe fratribus ſpem reliquit*. An-ne monachus hic idem eſt cum eo abbate Claſſenſi, de quo Damianus loquitur in [d] vita ſancti Romualdi? Melius tamen diverſus eſt putandus, quia ille *per coemptionem ſimoniacæ hæreſeos* abbatiam Claſſenſem jam invaſerat, hic vero, cujus meminit in præſenti opuſculo, *ad abbatiam pervenire non potuit phreneſi correptus*. Ad parſimoniam ciborum Marinum allecturus Damianus, Romualdi verba & ſententias producit: *Nec ineptus applices*, inquit, [e] *quod ſæpe ſuis diſcipulis vir Domini Romualdus ajebat: Fratres cum in quorumlibet conventu reficitis, intentis ad cibum ceteris, in ipſo refectionis initio parcite, & cum jam illis ex parte ſatisfactum fuerit, vos inchoate, quatenus & hypocriſis notam poſſitis evadere, & ſobrietatis regulam ſine offenſione ſervare*. Pariter in medium adducit Martini decalvati Pompoſiani monachi abſtinentiæ exemplum, de quo nos ad annum 1040. Ultimo loco ſalvere jubet monaſterii Claſſenſis *ſanctos fratres omnes*

c *Ibid. cap. VI.*

d *Vit. S. Rom. cap. XLI.*

e *Opuſc. XLIX. cap. 9.*

& præ-

& præcipue *Boninum* & *Petrum*, qui excelſius ceteris canebant, ad quos etiam diſtichon tranſmittit.

ANN. CHR. 1052.

VIII. Hiſtoria de Arduino claro & divite viro.

PERTINET quoque ad hunc annum, quod narrat Damianus [a] de quodam *Arduino* famoſæ prudentiæ genere claro, & divitiis opulento, qui *certa devotione* illi *ſpoponderat, quod ſi ante non poſſet, ſaltem expleto decennio, ad monaſterium beati Vincentii, quod videlicet in Urbinati conſtitutum eſt territorio, monachicum ſuſcepturus habitum declinaret*. Porro Damianus anno 1042. incolebat monaſterium illud. *Termino tandem*, proſequitur Damianus, *condictæ pactionis exacto, cum ego huic aſſiduus exactor inſiſterem, ille inde cedendo, blandiendo, verbis quidem bonum omne promitteret, ipſius autem converſionis effectum quibuſdam tergiverſationibus protelaret: Rector quoque jam dicti monaſterii illius favebat votis, diſſuadebatque converti, cujus nimirum pernecеſſariis ſuſtentabatur auxiliis. Interea languore corporis irruente decubuit, peccata confeſſus judicio ſacerdotis abſolvitur, pauperibus & eccleſiis multa largitur, in tantum, ut cunctis quaſi bene compoſitis, aſſiſtentes ſibi cognatos & affines ſub hac obteſtatione conſtringeret: Obſecro, inquit, per caritatem, quæ Deus eſt, nemo me reddi huic mortali vitæ depoſcat, ne, quod abſit, imparatum poſtmodum mors improviſa reperiat. Aliquanto autem poſt ejus obitum tempore, prædicto abbati vir ille per viſum nocturnæ quietis apparuit. Videbatur autem, quod in ſpatioſa quadam campi planitie imperator, ſi recte teneo, vel quælibet excelſa poteſtas cum totius regni primoribus, & copioſo moraretur exercitu. Cumque ille ſtupefactus huc illucque oculos deduceret, ecce Arduinus a quibuſdam tamquam cuſtodibus celeriter ducebatur: Heus, inquit, ſiſte gradum, fige pedem, quieſce paulliſper, mihi non loqueris, Arduine? Age frater, quid tibi eſt? Lætaris, an pateris? adeſt pœna, vel gloria? Cui triſtis & flebilis: Cur, ait, me de gloria conſulis, qui jugibus pœnis afficior, & ne ad momentum quidem reſpirare permittor? Ad quem abbas: Quid tibi, inquit, beatus Vincentius, num tibi nunc in neceſſitate non ſuccurrit, cui ad collaborandum ſuæ domus adminiſtratoribus tam ſedulo decertaſti? Cui mox ille ſubjunxit: Sanctus, ait, Vincentius diu me ſuum fecit ſperare colloquium; ſed quia dudum fatigatus hoc obtinere non merui, ſpem hanc, omnino jam fruſtratus, amiſi. Ubi ſolerter attendendum, quam recta ſit linea divinæ juſtitiæ, immo quam artifex apud Deum menſura vindictæ. Ille ſiquidem, dum adhuc viveret, convertendum ſe in monaſterio beati martyris & promittebat, & differebat; nunc autem ad ejuſdem martyris venire colloquium, & quaſi ex promiſſione ſperabat, & tamen nullatenus impetrabat. Dignumque fuit, ut abbas potiſſimum hanc cerneret viſionem, qui ne converteretur, illi obſtiterat.*

IX. Damiani opuſcula de vili veſtitu eccleſiaſticorum ad Mainardum abb. & ad Honeſtum monachum.

MAINARDO fratri cariſſimo, qui pretioſioribus veſtibus utebatur, opuſculum [b] *de vili veſtitu eccleſiaſticorum* direxit Damianus. Mainardum hunc titulo *abbatis* decorat idem ſanctus doctor alibi, ideſt Honeſto ipſius monacho ſcribens; *ad epiſtolam*, [c] inquit, *quam venerabili abbati tuo Mainardo ſuper hoc themate ſcripſi, prudentiam tuam dirigo*. Mentio cujuſdam Mainardi abbatis habetur etiam in diſſertatione [d] *de ſervanda fide Deo præſtita* Attoni cauſidico a Damiano tranſmiſſa. Vivebat monaſterii Pompoſiani abbas Mainardus hoc anno [e], quo Leo papa IX. bulla ſua apud Muratorium confirmavit varia ipſius cœnobii bona & jura. Nomen ejuſdem Mainardi Pompoſiæ abbatis occurrit in charta anno 1048. die 14. februarii indictione I. confecta, exiſtente in tabulario monaſterii ſancti Benedicti Ferrariæ. Opuſculum ergo Damiani probabiliter eidem Mainardo Pompoſiano abbati inſcriptum fuit, præſertim cum dicat: *Ego cum ceteris fratribus vilibus coram te fuimus contenti ſemper exuviis, dum feci prius*

a *Opuſc.* XLII. *cap.* II.

b *Opuſc.* XXIX.

c *Opuſc.* XLVIII. *cap.* IIII.

d *Opuſc.* XLII.

e T. V. *Antiq. med. ævi col.* 337.

ANN. CHR. 1052.

ipſe, quod monui, quaſi prius antidotum bibi, ſicque te ad bibendum, quod propinaveram, provocavi; alludit nimirum ad contemptum veſtium, quem exemplo proprio declaravit, cum in Pompoſiano monaſterio per biennium fuit converſatus, quo nimirum tempore ſub Guidone abbate Mainardus erat monachus. Ceterum pluries Damianus ipſum increpaverat de veſtium ambitione, ſcripturarum ſententiis ab hujuſmodi vano ornatu deterrere conatus fuerat, indumentorum nitori tartareorum ignium minas intentaverat, nunc autem circa hæc tempora oſtendit, quam indecorum ſit monacho ſpecioſitatem in veſtibus appetere, & propoſitis exemplis Sanctorum, Veteris & Novi Teſtamenti, ac ipſius Salvatoris, leniter ad viliorem amplectendum veſtitum inducit. An ad Mainardum pertinet Damiani diſtichon de illo, qui nutritus Arretii Pompoſiæ abbas fuit:

Qui ſolet inſipidis ventrem ſatiare lupinis,
Gutture nunc epulas ructat turgente marinas.

vel ad alios Mainardi in abbatia ſucceſſores?

a *Opuſc.* XLVIII.

Simili morbo laborabat Honeſtus Mainardi monachus [a], quem proinde invitat Damianus ad lectionem ſuperioris opuſculi, & inſuper, quia nimio edacitatis & ciborum delectus ſtudio tenebatur, ad ſpirituales epulas & delicias allicit, librum inſcribens de *ſpiritualibus deliciis*. Hic videtur ex genere fuiſſe Honeſtorum Ravennæ, qui nomen dederit cœnobiticæ diſciplinæ in proximo celebri Pompoſiano monaſterio, & Damiani ſuaſu monaſticam induerit cucullam; illi tamen hoc exprobrat ſanctus vir, non ultroneum in militiæ ſpiritualis arma juraſſe, cum nil forte, nil inſigne, nil laude dignum dato nomine in tirocinii ſacramento, quod profeſſus eſt, geſſerit. Forſan unus & idem eſt cum *Honeſto olim clariſſimo, ſecundum Ægypti hujus tenebras, viro*, cui *Antilogum contra Judæos* ſanctus doctor inſcribit [b]. Quiſquis ſit, Honeſtus poſtremus vocatur clariſſimus vir; hic per Leonem monachum deprecatoria verba Damiano miſerat, quatenus ſibi aliquid in paginam exararet, quo *ſæpe decertantium Judæorum ora rationabilibus argumentis obſtruere* poſſet. At Damianus initio ipſum hortatus fuerat, ut potius contra diaboli machinamenta arma corriperet, *quam contra Judæos, qui jam pene deleti ſunt de terra*. Quia tamen *inhoneſtum* fuiſſet, *ut eccleſiaſticus vir his, qui foris ſunt, calumniantibus per ignorantiam conticeſcat*, petitioni ejus æquum eſſe decrevit ſatisfacere, Trinitatem probans perſonarum in Deitate, & Meſſiæ adventum ex ſacris Scripturis. Alium [c] eidem nuncupaverat dialogicum ſermonem inter Judæum requirentem, & Chriſtianum ex adverſo reſpondentem, in quo legis Moſaicæ præcepta futurorum præſagia fuiſſe, & in Chriſto finem accepiſſe declaraverat. Sic autem verſus finem Honeſtum fuerat allocutus: *Quia te*, inquit, *negotiis ſecularibus implicatum novi*, licet eſſet eccleſiaſticus, *multa non poſſe perlegere, nolui te prolixis argumentorum diſtinctionibus onerare*.

b *Opuſc.* II.

c *Opuſc.* III.

X.

Ejuſdem epiſtola ad Ubertum ep. Sarſinatem.

CUM in charta Ravennate ad annum 1056. producenda occurrat nomen Henrici epiſcopi Sarſinatis, immo apud Ughellium [d] eam ſedem tenuiſſe anno præſenti 1052. legatur Martinus, epiſtola [e] Damiani ad V. epiſcopum Sarſinatem, nempe ad Ubertum eorum anteceſſorem, ante hunc annum neceſſario eſt ſtatuenda. Gratias agit in ea Uberto Damianus, quod pauperculum a ſe illi directum, *ut gubernator pauperum & pupillorum pater*, benigne exceperit. Commendat ei inſuper *dulciſſimum & cariſſimum fratrem Henricum*, ut eum *apud ſe velut cariſſimum filium* teneat, & *amorem illi paternæ caritatis* impendat, *quatenus numquam* eum *pœniteat præconii, laudiſque*,

d *T. II. col.* 655.

e *Lib. IV. epiſt.* XIII.

diſque eorum, quæ de epiſcopo Uberto, quocumque ibat, referre non ceſſabat Henricus. An-ne Henricus iſte idem eſt cum Henrico ejuſdem Uberti poſt Martinum ſucceſſore in cathedra Sarſinate? Ceterum inter monumenta, quæ ſuperſunt, poſtremam Uberti Sarſinatis epiſcopi memoriam habemus ad annum 1044. quo ſedit inter epiſcopos ſynodi Romanæ in cauſa Gradenſis patriarchatus. Ignotum autem eſt, quamdiu ulterius ſuperſtes fuerit.

ANN. CHR. 1052.

XI. Obitus Halinardi archiep. Lugdunenſis. Charta Prataliensis.

Obiit hoc anno in monaſterio ſanctorum Andreæ & Gregorii de Urbe Halinardus archiepiſcopus Lugdunenſis, qui Leonem papam IX. comitari in ſuis itineribus conſueverat, ſed hac vice, dum Leo erat in Hungariam ad imperatorem profecturus, relictus ab ipſo fuerat Romæ, conceſſo illi ad manendum præfato cœnobio. Dum ibidem moraretur Halinardus, *oblatus eſt ei piſcis a quodam falſo amico veneno infectus*, ex quo omnes, qui perceperunt tam ipſe, quam ceteri brevi interiere. Mandaverat is ſupremis ſuis tabulis, ut corpus ſuum ſepulturæ traderetur in dicto monaſterio; verum a nobilibus Romanis celebratum fuit ejus funus ad baſilicam ſancti Paulli, ubi ad lævam partem eccleſiæ ſub arcu ſuper tumulum ejus erecto honorifice corpus ipſius fuit conditum, ut ait chronographus ſancti Benigni Divionenſis [a], ex quo hæc deſumpſimus. Halinardus præter archiepiſcopatum Lugdunenſem abbas erat etiam ſancti Benigni; in hanc abbatiam ſuffectus ei fuit Johannes, ſive Johannelinus præſul pariter Fiſcamnenſis. Non diu tamen adminiſtrationem monaſterii ſancti Benigni, [b] ut adnotat Mabillonius, retinuit Johannes, qui hanc ſarcinam rejecit in Adalberonem.

a *Spicil. Dacher. T. II. p. 394.*

b *Annal. T.IV. p. 534.*

Ugo quidam filius Petroni de caſali Biſurco, jacens in lecto ægrotus, mortiſque periculum metuens, advocans Dominicum, quem Dominiconem appellat, abbatem Pratalienſem, Theutonem monachum, alioſque presbyteros & laicos, adjudicat integram medietatem ſuam de domibus, curtibus, caſtellis, eccleſiis, capellis & terris, quæ poſſidebat, ſimul etiam de omnibus rebus ſuis mobilibus eidem monaſterio Pratalienſi, ut abbas recipiat eum ad ordinem monachorum. Hanc autem donationem effectum ſuum ſortiri vult, ſi fato cedat; ſi vero ſuperſit, decernit, ut permaneant hujuſmodi bona in ſua poteſtate. Alteram vero medietatem legat unicæ filiæ ſuæ, qua tamen decedente ſine hæredibus, omnia ſpectare debeant ad ſupradictum monaſterium Pratalienſe, apud quod ipſe Ugo eligit ſepulturam ſuam. *Anno domini milleſimo quinquageſimo ſecundo, Einrigo gratia Dei magnus imperator anno ejus quinto* (melius *ſexto*) *menſe octuber indictione quinta*. Chartam edimus ex tabulario Fontis-boni in Appendice. Eidem monaſterio Pratalienſi & eccleſiæ ſancti Clementis Burga conjux Martini quondam Fuſghi donat [c] quædam bona poſita in comitatu Arretino infra plebem ſanctæ Mariæ in Gradibus in caſali *Ciſciliano* in loco *alle Bute*.

c *Arch. S. Mariæ in Grad. num. 7.*

ANN. CHR. 1053.

XII. Epiſtolæ Damiani de aliquibus eccleſiaſticis ritibus.

Epistolare commercium, licet ſolitudini addictus, numquam intermittebat Damianus vel ad quæſita reſpondens, quæ ei proponebantur, vel ſanis doctrinis inſtruens epiſcopos, presbyteros, abbates & monachos, qui intima ipſius familiaritate fruebantur. Non abs re erit hoc anno & ſequenti epiſtolas illas declarare, quæ chronica nota ſunt deſtitutæ, quæque tamen antequam de eremo ad dignitates evocaretur, ſcriptæ dignoſcuntur. Tales ſunt epiſtolæ [d] ad P.. archipresbyterum de *luctuoſa peccatorum egreſſione e corpore*; & *de deteſtabili clericorum intemperantia*, quarum tamen fragmenta dumtaxat ad nos pervenerunt. Ubertus quoque presbyter Damianum conſuluerat [e], an *liceret in baptiſmatis lavacro, præter*

d *Epiſt. III. & IV. Lib. V.*

e *Epiſt. XVIII. Lib. V.*

Ann. Chr. 1053.

ter chriſma, vinum vel oleum immiſceri? cui ex diſciplina eccleſiarum, & præſertim Romanæ, ut ipſum edocuerant apoſtolicæ ſedis æditui, atque dicerat in aliis eccleſiis, & ſæpius frequentaverat, reſpondet Damianus non licere; *nam & illa Scriptura*, ſubdit, *quæ in die cœnæ Domini legitur, quæ etiam ſic attitulatur:* Sermo generalis de confectione Chriſmatis, *hoc videtur exprimere, ut nil præter ſanctum Chriſma debeamus fonti baptiſmatis admiſcere. Ait enim inter cetera: Oleo vero ſacri Chriſmatis conficitur aqua Baptiſmatis, & efficitur fons gratiæ cæleſtis. Nam cum ille ſermonis iſtius auctor de oleo ſanctificato ſufficienter ſuperius eloquatur, quando vero ad baptiſma deſcendit, tacito oleo, ſolo illud perhibet chriſmate confici; patet proculdubio, quia quod nominavit, id ſolum voluit permiſceri. Nam ſi vinum, vel oleum fundendum eſſe decerneret, nominato chriſmate, hoc etiam non taceret*. Hæc ſcripſit Damianus *in montis cacumine* commorans. Baptiſmatis ſacramentum miniſtraſſe pluries Damianum, monachum licet & eremitam, liquido ex hac aſſertione cognoſcitur. Ab eodem Uberto interrogatus inſuper de quibuſdam Miſſarum cæremoniis reſpondet: *De celebrandis vero Miſſarum ſollemniis nos hanc conſuetudinis regulam in diſciplinatis eccleſiis & didicimus, & tenemus, ut calicem differamus in Miſſarum fine perſundere, ſi noſmetipſos eodem die ſacrificium denuo ſperamus offerre; alioquin quandocumque ſacras hoſtias immolamus, in fine calicem ſemper ex more perſundimus. Porro ſive jejunamus, ſive reficimur, hanc perfundendi regulam non mutamus*. Quidam enim eo tempore docebant jejunium frangi perfuſione calicis & vini ſumptione, quam frivolam eſſe & ineptam opinionem ſcribit Damianus. Ceterum vides Damiani etiam tempore perſeveraſſe conſuetudinem, ut celebrarentur in eccleſia plures Miſſæ ea ipſa die ab eodem ſacerdote. Alexander II. apud Ivonem [a] reſcripſit *ſufficere unam Miſſam pro die ſacerdoti celebrare; quoſdam tamen pro defunctis unam facere, & alteram de die, ſi neceſſe ſit; quoſcumque tamen, qui pro pecuniis aut adulationibus ſecularium una die præſumunt facere plures Miſſas, non evadere condemnationem*.

a *P. II. cap.* lxxxi. *Labb. T. XII. Concil. col.* 110.

XIII. Damianus præeſt monaſterio S. Salvatoris in diœceſi Peruſina.

Intentus Damianus propagationi eremiticæ diſciplinæ plura loca pro eremitarum habitaculis interea ædificabat, quorum origo eſt ſtatuenda ante tempus, quo ſacris dignitatibus fuit decoratus. Licet enim primis annis ſolitudinem quammaxime diligeret & coleret, hanc tamen ad tempus deſerebat, quoties vel eccleſiarum utilitates ipſius præſentiam expoſcerent, vel ſtudium invehendæ perfectioris monaſticæ vitæ ad loca condenda, vel ad jam condita reformanda pro ſolitariorum uſu illum accenderet. *Pervenit igitur*, inquit Laudenſis, *ad montem Pregium in territorio Peruſino, ibique alia eremitarum fundavit habitacula, ubi videlicet cellulam quamdam invenit, in qua beatum Romualdum quondam manſiſſe ferebatur*. Romualdus, ut in ejus vita obſervavimus, in eo territorio habitaverat, aliquibus vel de novo erectis vel reformatis ſolitariorum manſionibus; alter eremitarum parens Petrus Damianus veſtigia preſſit magiſtri ſui, quem ſibi propoſuerat in eo vitæ genere. Teſtis eſt etiam de ſe ipſo Damianus præfuiſſe ſe monaſterio ſancti Salvatoris in Peruſina diœceſi; immo cum ſcribens Theuzoni, aſſerat ſe *nuper* præfuiſſe, & epiſtola ad Theuzonem, ut videbimus, non ſit dimovenda ab anno 1056. proxime ad hos annos etiam incolatus Peruſinus Damiani eſt figendus. Paullo ante quam in eo monaſterio degeret idem Damianus, accidit infelix mors Guinizonis monachi, quam ipſius verbis referemus ad eumdem annum 1056.

Ex Peruſio Faventiam ſe contulit ſanctus vir, ſi ordinem ſequi maluмus Laudenſis: *Quo in loco*, ſcilicet in Peruſino territorio, inquit, *aliis*

locatis

ANN. CHR. 1053.

locatis fratribus ad alium rurſus demigrans, in comitatu Faventino congruum reperit locum, qui nuncupatur Gamonium, ubi præparatis habitaculis alios Deo famulaturos conſtituit. Sed & vicinum huic loco monaſterium, quod Acereta dicitur, conſtruxit. De Gamugnenſi eremo, & de Aceretenſi monaſterio plura ſimul collecta dicemus ad annum 1060.

XIV. ADMIRABILI interea pœnitentiæ, auſteritati, jugi carnis flagellationi, aliiſque pœnalibus exercitiis in ſolitudine Avellanenſi totus erat addictus Dominicus, a ferrea lorica Loricati cognomen adeptus. Deſcripſit diſcipuli ſui Dominici vitam ipſe ejus ſpiritus moderator Damianus anno 1061. cum data occaſione referendæ Alexandro papæ II. mortis alterius ſui diſcipuli, Rodulphi ſcilicet Eugubini epiſcopi, qui per eos dies obierat, intermiſcuit, immo ſuperaddidit prolixiorem relationem de vita & obitu Dominici Loricati anno antecedente defuncti, quam non ex vulgi rumore, non ex aliis auctoribus mutuatus eſt ſanctus ejus magiſter, ſed quæ propriis oculis & auribus hauſit, fideliſſime ſcriptis mandavit, poſteris illuſtriſſimum pœnitentiæ exemplum traditurus. Ea tamen relatio bona ex parte eſt congeries eorum omnium, quæ in literis vel opuſculis ad diverſos datis de hoc ſancto viro diſſeruerat idem Damianus, ut teſtatur capite VII. *Sed quia*, inquit, *nos nonnulla hujus ſancti viri dicta vel facta per diverſa dictatus noſtri jam opuſcula ſparſimus, non videtur abſurdum, ſi eadem hic, quæ tamen præ manibus habentur, eo ipſo ſtylo, quo ſcripta ſunt, apponamus. Sane facilioris eſt exitus ex dolatis lignis domum conſtruere, quam dolando ſimul & conſtruendo laboris exercitium geminare. Nam & de templo Salomonis ſcriptum eſt:* [a] *Domus autem cum ædificaretur lapidibus, de dolatis atque perfectis ædificata eſt, & malleus & ſecuris & omne ferramentum non ſunt audita in domo, cum ædificaretur. Habemus & nos juxta noſtræ manus imperitiam politos lapides, quos utique ſufficit nobis, ut in ſtructura dumtaxat, ita ut inventi ſunt, ſimpliciter ordinemus*. Hæc eadem nos referemus tum ad annum 1056. cum opuſculum *de vita eremitica* ad Theuzonem eremitam in medium producemus; tum ad annum 1057. cum de Inſtitutis congregationis Fontis-avellanæ tractabimus; demum ad annum 1059. cum agemus de opuſculo ad Blancam comitiſſam; in iis enim uberiorem ſermonem inſtituit de Dominico Damianus. Nunc tamen compendio hæc perſtringemus, & alia inſuper ex eadem Damiani relatione delibabimus, quæ fuere continua Dominici exercitia in Avellanenſi eremo, vel in aliis monaſteriis & eremis a Damiani diſciplina dependentibus, quibus admirandæ carnis macerationes, ordo vivendi, illuſtriores demum ſancti viri virtutes unico intuitu manifeſtabuntur.

Dominici Loricati admirabilis pœnitentia, & flagellorum uſus.

a III. Reg. VI.

Sed in anteceſſum contra Jacobum Boilleaum in ſua *Flagellantium hiſtoria* animadvertendum, neque Petrum Damianum, neque Dominicum Loricatum primos fuiſſe, qui uſum invexerint voluntariæ verberationis, & flagellationis, & rectius propagatores & reſtitutores hujus conſuetudinis eſſe appellandos. Nimirum ante ipſos, Rhegino [b] Prumienſis, ut animadvertit Mabillonius [c] plagas ſeu percuſſiones pro redemptione peccatorum non ſemel indicit, & de Guidone abbate Pompoſiano, qui obiit anno 1046. dicitur [d], *tanta virgarum cæde corpus debile maceraſſe, ut excepta morte nihil tormenti amplius poſſet inferre nolenti perſecutor crudelis, quam volenti ſibimet inferebat ipſe vere felix vereque Chriſti fidelis*. De Poppone abbate Stabulenſi defuncto anno 1048. habet Everhelmus abbas Altimotenſis in ejus vita cap. XLIX. apud Mabillonium [e]: *Quid vero ſuper corporis ſui dicam afflictione, ſuperque carnis interitu & contritione? Quam in tantum jejuniis, flagelliſque atterebat, ut quidquid vitioſum ſua caro adverſus*

b *Lib. II capp. 442. & ſeqq.*

c *T. IV. Annal. pag. 599.*

d *Sec. VI. Par. I p. 451.*

e *Ibid. p. 519.*

ANN. CHR. 1053.

verſus ſpiritum concupiſceret, *ipſe flagellis propria ſibi manu clam illatis extergeret*, *& pro hoc in ſeipſum vindicta per ſeipſum procederet*. Refert [a] Willelmus monachus Cluſinus in vita ſancti Benedicti abbatis itidem Cluſini Aicium *ſanctæ memoriæ priorem & ipſo actu reverendum*, ut eum nominat, tempore ejuſdem Benedicti viventem, initio ſcilicet hujus ſeculi, flagris proprium corpuſculum ſolitum fuiſſe coercere. Et eodem tempore Sitrienſes monachi ſub Romualdi diſciplina, immo & *ipſi monachorum famuli*, *ipſi quoque cuſtodes pecorum*, uſum receperant, ut *jejunarent*, *ſilentium tenerent*, *diſciplinas inter ſe invicem facerent*, *& de quibuslibet verbis pœnitentiam flagitarent*, ut proinde exclamaverit Damianus: [b] *O aureum Romualdi ſeculum*, *quod etſi tormenta perſecutorum non noverat*, *ſpontaneo tamen martyrio non carebat*. Ipſe quoque Damianus teſtatur in multis monaſteriis ante ſua tempora, tametſi non ita frequenter, uſitatam fuiſſe ſpontaneam flagellationem. In epiſtola enim ad Petrum Cerebroſum monachum [c] ait: *Nam & ante nos*, *omnibus fere ſanctis monaſteriis hæc diſciplinæ regula nequaquam fuit incognita*, *& ſi non adeo frequentata*, *unde & ſingulos annos pœnitentiæ millenis ſcopis redimere conſueverunt*.

a Mabill. in Append. Annal. O. S. B. T. III. p. 717.

b Cap. lxiv. Vit. S. Romual.

c Epiſt. XXVII. Lib. VI.

Fuit tamen pœnitentiæ centum annorum & etiam mille auctor & in-
ventor Dominicus. Putabatur eo temporis, ut animadvertit Claudius Fleu-
rius, ſtrictiſſimum incumbere onus ſatisfaciendi pro peccatis juxta canonum
pœnitentialium ſtatuta, ita ut qui adulterium exempli gratia perpetraſſet,
ſeptem annis pœniteret, ſeptuaginta autem annis culpas ſuas defleret, qui
decies in idem crimen lapſus eſſet. Verum cum impoſſibile foret, pro bre-
vi menſura vitæ hominis, tam protenſam pœnitentiam adæquare, modus
adinventus fuerat ipſam commutandi in alia bona opera. Notant idem
Fleurius, Morinus, & Thomaſſinus mulcta denariorum, & eleemoſinarum
erogatione conſueviſſe redimere peccata eos, qui illa jejuniis & pœnalibus
exercitiis expiare debuiſſent. Reliquum ergo erat, ut monachi, qui, ut
etiam obſervat Damianus, amore Jeſu-Chriſti voluntariam amplexi fue-
rant paupertatem, pſalmodia, abſtinentia & cruciatibus ſpontaneis pro pec-
catis ſatisfacerent vel in ſeculo patratis, vel etiam in ſtatu religionis.
Hi, qui confeſſiones excipiebant, numerum præfigebant jejuniorum & pſal-
morum pro numero & gravitate criminum. Cartula quædam forte ad
manus Dominici Loricati pervenit, ut inferius videbimus, in qua adnota-
tum erat, duodecim pſalmos vigeſies quater brachiis extenſis, & elevatis in
formam crucis recitatos compenſare unius anni pœnitentiam. Modum hunc
is, qui erat patiendi avidiſſimus, extemplo arripuit Dominicus, vigeſies
quater, vel ſex, ut eſt in textu, quotidie canens duodecim pſalmos ſine
ulla manuum demiſſione; aliquando eamdem ſervans brachiorum extenſio-
nem toti pſalterio alterum adjungebat defunctorum, & tertium quandoque
manibus ſemper elevatis inchoare proponebat. Altera peccatorum redemptio
obtinebatur pſalmorum recitatione, ſimulque conjuncta flagellatione. Tempus
perſolutionis decem pſalmorum, ut videbimus ex Damiano, admittebat
mille flagrorum ictus, tres autem mille recitatio triginta pſalmorum, &
his poſtremis adimplebatur unus annus pœnitentiæ. Totum proinde pſal-
terium, quod excipiebatur quindecim mille percuſſionibus, ſatisfactio erat
pro quinque annis; viginti autem pſalteria compenſabant pro centum an-
nis, & tempore eorum modulationis infligebantur tercenties mille flagello-
rum ictus. Crebro pœnitentiam centum annorum ſuſcipiebat Dominicus;
immo aliquando ſibi imponi rogabat illam quoque mille annorum. Hæc
perſolvebatur ducentis pſalteriis, & terdecies centenis millibus percuſſioni-
bus. Porro tam longum & grave ſupplicium quadraginta diebus comple-
bat,

bat, ſatisfactionem autem centum annorum curriculo ſex dierum & noctium; cum vero tot annorum cruciatum non aſſumebat, quotidie duo, ANN. CHR. 1053.
aliquando tria, ut quadrageſimarum tempore, nunc octo, & etiam novem pſalteria decurrebat; una vice ad experimentum faciendum duodecim pſalteria una cum adjuncta flagellatione intra unius diei & noctis ſpatium perſolvit. Et hæc pſalmorum recitatio Dominico erat opus ſupererogatorium, nam primum intererat cum ceteris fratribus matutinæ ſynaxi & horis canonicis, quæ in choro modulabantur, & culparum confeſſioni, quæ ſimul cum flagellis in capitulo fiebat. Præter flagrorum uſum, qui erat irremiſſus in Dominico, & quidem ad aliorum differentiam, utraque manu vel ſcopis, vel ſcuticarum corrigiis armata, quando incolumitate fruebatur, centies per quoslibet quindenos pſalmos genua flectebat, & millies propterea per quodlibet pſalterium; millies pariter quotidie proſternebat corpus ſuum ad terram, nil pondere vel auſteritate loricæ retardatus, & flocci faciens circulos ferreos, quibus adſtringebatur, quorum duobus brachia, duobus renes, & progreſſu temporis aliis duobus tibias, duobuſque coxas perſtringebat.

Q ſpiritus fervore pſalmi forent recitandi, & de facto ab ipſo recitarentur, hæc erat Dominici ſententia, quam Damiano manifeſtavit [a]: XV. Alia ejuſdem pœnalia exercitia & geſta.
Hæc mihi ſæpe dicebat: In hoc pſalmodia provenit cito pſallenti, ſi cor ad vocem teneat, ſi quod lingua loquitur, mens veraciter comprehendat; alioquin ſi cor vagatur, pſalmorum curſus ad finem, lingua nunc fallente, nunc tepeſcente, tarde perducitur. Qua vero præterea temporis hora, & corporis incommoda poſitione pſalmos aliquando excurreret, enarrat idem Damianus [b]: *Enim vero*, inquit, *quaſi quidam divinus ignis in ejus pectore jugiter æſtuabat, qui nunquam permittebat eum a ſpiritalis exercitii labore quieſcere. Aliquando namque cum ego perquirerem, ſacroſancto die Paſchali ceteris fratribus juxta morem meridie quieſcentibus, utrum & ipſe dormiſſet, ait: Certe, pater, dixi in corde meo, quid mihi tam longis adhuc noctibus in die dormire? extenſis itaque in crucis effigiem brachiis pſalterium cœpi, quo me ſic ſtante decurſo, ſignum protinus horæ nonæ perſonuit. Hoc itaque modo junxi victoriam crucis cum gloria reſurrectionis.* Quantum ſomni eſſet parciſſimus, immo quoties vigiles noctes duceret, erui datur ex ejus ſequenti effato: [c] *Ajebat etiam, quia ſomnum ſomnus adeſcat, & vigiliæ vigilias pariant; nam corpus humanum, in quo paullatim prius enutritur, in hoc per incrementa poſtmodum roboratur.* Subdit Damianus [d]: *Aliquando cum de quotidianis, ut mos eſt, invicem confabularemur operibus, ait: Hac etiam nocte, quid mihi contigerit, manifeſto. Nam dum ſolutus ſopore ſurrexi, mox brachiis in modum crucis extenſis pſalterium cœpi, cumque pſalmis omnibus & canticis, quæ ſequuntur, hymniſque decurſis eo loci jam eſſem, ut ſolo catholicæ fidei pſalmo*, (ideſt ni fallor, ait Mabillonius, ſymbolo, quod ſub Athanaſii nomine vulgo notum eſt, & recte, cum Damianus enuntians additiones, quæ ex præſcriptione ſancti Romualdi pſalterio fieri debent, hæc habeat: *His* [e] *etiam non neglectis, quæ in fine pſalterii videntur adjecta, videlicet: Te Deum Laudamus; Nunc dimittis Domine ſervum tuum; duobus Symbolis; Gloria in excelſis Deo; Pater noſter; cum* FIDE CATHOLICA, *poſtremo* LITANIÆ *cum orationibus hæc omnia conſueto fine concludunt.*) *& Litaniis*, ſubdit Dominicus, *deberem cuncta concludere, accidit in mentem, ut interim iſta dimitterem, ac pro defunctis pſalterium decantarem. Igitur brachia non deponens, ad defunctorum pſalterium tranſii, quod juxta morem per quinquagenos pſalmos trifaria lectionum interpolatione diſtinxi. Quo ſic expleto, ad id protinus, quod omiſeram, redii, atque hoc,*

[a] Cap. xi.
[b] Cap. x.
[c] Cap. xi.
[d] Cap. x.
[e] Opuſc. XV. cap. ix.

ANN. CHR. 1053. *quod de primo pſalterio reliquum erat, explevi. Cumque de tertio conſequenter aggrediendo pſalterio cogitarem, bene factum, ut ita dixerim, repente ſignum nocturnæ ſynaxis inſonuit, quod me depoſitis ulnis officium cum fratribus celebrare coegit, & certe tunc neſcio, quo anni tempore, noctes*
a Cap. IX. *breviores erant.* Et alibi [a]: *Notandum autem, quia dum hæc peragere ſatagit, nocte vel die dormire non vacat: ſed aliquando genua flectens, dum caput terræ deponit, ſic nudo repente ſomnus obrepit, quo ſolo contentus eſt.*

Periit epiſtola Petri Damiani ad Johannem priorem eremi Suaviciniæ; extat tamen ipſius fragmentum in ſuperiori relatione, quam dedit de Domi-
b Cap. X. nici vita Alexandro papæ [b]. *In epiſtola etiam*, inquit, *ad Johannem priorem eremi, quæ juxta Suavicinium montem eſt conſtituta, cum eum ejuſque ſubjectos ad extenſionem brachiorum in orationibus exhortatorie provocarem, dixi prius de quodam ferventiſſimo in amore Chriſti fratre noſtro Adam nomine, deinde Dominicum in exemplo ſubjeci, ita inquiens: Habemus autem quemdam juvenculum fratrem, qui mihi confeſſus eſt a capite uſque ad finem pſalterii elevata ſe brachia tenere, dum pſallit, itaut laquear tabulatum cellulæ manibus ſæpe contingat, hac tamen diſcretione ſervata, ut per quinquagenos pſalmos ad momentum brachia remiſſa deponat, & protinus [illegible]. Habemus & alterum provectioris ætatis incurvum videlicet ſenem [illegible], ut tibi ſecrete confitear, hic Dominicus eſt. Is itaque quamdam ſcriptum [illegible] reperit, ubi dicebatur: Quia ſi quis duodecim illic notatos pſalmos vicies quater erectis in modum crucis manibus caneret, pro uno poſſet anno pœnitentiæ regulariter compenſare. Protinus ille in exercitium id, quod dicebatur, arripuit, & duodecim illos pſalmos extenſis in modum crucis brachiis, ſicut dictum eſt, viginti-ſex vicibus, ſub nullo prorſus intervallo, ſed uno ductu, quotidie decantabat.*

Quoad cibum, carnaliter ſe vivere dictitabat Dominicus, cum quintis feriis & Dominicis diebus a ſolito ſe abſtinentiæ rigore laxabat; fœniculo nimirum cum pane libenter veſcebatur; vini vero uſum penitus abjecit
c Cap. XIII. poſtremis vitæ annis: [c] *Solebat autem per intervalla, licet parciſſime, vinum bibere, ſed longe antequam defunctus eſt, decrevit ab eo penitus abſtinere.*

Quibus autem voluntariis cruciatibus ſitim ſuam patiendi expleverit, & quomodo ad ſimilitudinem ſancti Romualdi in ſenium vergens adauxerit potius quam imminuerit pœnitentiæ ſuæ rigorem Dominicus, refert idem
d Cap. XI. Damianus [d]. *Aliquantis*, inquit, *porro ante obitum annis, quaſi novum ſupplicii genus inveniens, virgarum ſcopas in corrigiarum ſcuticas vertit, ſemelque guſtato, quia duriores ſunt, in his verberandi ſe conſuetudinem poſuit. Hoc flagellum, ſi quando egrederetur ad ſeculum, portabat in ſinu, ut ubicumque cum jacere contingeret, a verberibus non vacaret. Aliquando vero cum loci occaſio non præberet, ut totum ſe poſſet exuere, per crura ſaltem & femora, per caput atque cervicem ſeſe non ceſſabat affligere. Circulis quoque ferreis quatuor, quia ſibimet præ longa conſuetudine quaſi jam viluerant, quatuor item ſuperaddidit, ut duobus in coxis, duobus conſequenter in cruribus ſtringeretur. Enimvero loricas, quibus utebatur, tamquam cilicia vel lanea quælibet indumenta, poſt menſes, ſive poſt ſpatium prolixius abluebat, ut rubiginem deponerent, & aridis ingerendam membris uredinem non haberent. Porro autem cum omnes, qui in cellulis habitamus, hoc elaboremus, ut pro muniendis a frigore pedibus, veſtimenta uſque ad imum defluant pavimentum, hoc etiam nobis in eo intolerabile videbatur, quia cum in eremo ſemper & ocreas neſciret, & calceos, veſtes tamen ejus ad tibias vix medias deſcendebant. Nudatus autem ad ſuſcipiendam in capitulo diſciplinam, quod ſcilicet omittere nunquam volebat, exeſis jejunio membris,*

bris, & hamatæ loricæ mole detritis Æthiopicam contraxiſſe nigredinem videbatur. Veſtimenta vero luvida & carioſa, ut ita dixerim, videbantur vetuſtate conſumpta.

Omittendum non eſt ſequens Dominici maximum obedientiæ, humilitatis, & pœnitentiæ factum, quod refert idem Damianus [a]. *Habebat*, inquit, *aliquando cellulam juxta monaſterium, quod dicitur Conjunctuli. In vigilia itaque Dominicæ Nativitatis, cum tota præcedenti quadrageſima manſiſſet incluſus, tantiſque jejuniis atque laboribus eſſet vehementer afflictus, invitante gloria ſollemnitatis egreſſus, abbati loci humiliter procidit, veniam petiit, actus ſuos & cogitationes lacrymabiliter accuſavit. Ille autem ut erat juvenculus, levis moribus, & conſiliis ſpiritualibus inſuetus, cum ſibi ſufficeret unum pſalmum vel perexiguum quid imponere, præcepit, ut pro his, quæ confeſſus fuerat, triginta pſalteria decantaret. Qua nimirum ille ſententia, velut ſagitta perculſus, ad cor rediit, atque hoc proveniſſe ex divini diſpoſitione judicii deputavit. Itaque regreſſus in cellulam nunquam prodiit, donec præfixum indictæ pœnitentiæ canonem inſtantiſſima ſedulitate perſolvit*. Quadrageſima, qua incluſus manſerat Dominicus, fuerat illa ſancti Martini, quæ protendebatur ab octavis Omnium Sanctorum uſque ad Natale Domini.

a Cap. xii.

Maxima inſuper utebatur circumſpectione in loquendo Dominicus, de qua hæc habet ſanctus ejus magiſter [b]: *Erat præterea Dominicus valde cautus in verbis, ut apte ſibi congrueret illa ſententia, qua Jacobus apoſtolus ait [c]: Si quis in verbo non offendit, hic perfectus eſt vir. Nam ſi quando etiam quæreretur, quota diei hora eſſet, nunquam abſolute dicebat, tota eſt, ſed cum additamento ſemper, prope tertia hora eſt, prope ſexta hora eſt. Inquiſitus a me, cur ſemper ita diceret? In hoc, inquit, mendacium caveo; nam ſive ſit hora tranſacta, ſive adhuc fortaſſis immineat, propinqua tamen eſt, quæ videlicet a momento, in quo loquimur, non elongatur.*

b Cap. xii.

c Jacob. iii.

Enituit quoque ſumma Dominici humilitas, dum ob reatum Simoniæ, toto vitæ ſuæ tempore indignum ſe duxit conficiendi ſacra myſteria, & Miſſas celebrandi, licet, ut ad annum 1025. notavimus, non certo conſtet partem illum habuiſſe in eo illegitimo pacto. Quid mirum porro, ſi homini tam pœnitenti & caſtigato creberrime fœcundæ fluerent lacrymæ, donumque collatum fuerit compunctionis, præſertim cum recluſus ſub diſtricto ſe ſilentio reprimeret? quid mirum ulterius, ſi elogium perpetuæ virginitatis, quam incorruptam ad mortem ſervavit, ei tribuerit Damianus? *Virgo* [d], inquit, *uſque ad obitum fuit*. Tantus tamen vir, qualis erat Dominicus, miracula patraſſe non legitur. Huic objectioni occurrit Damianus his verbis [e]: *Sed hic me quiſpiam fortaſſe redarguat, qui videlicet non tam quem vivendi ordinem vir ſanctus habuerit, ſed quibus miraculis in hac vita claruerit, audire feſtinat. Cui me breviter hoc reſpondere ſufficiat, quoniam & Maria, & Johannes-baptiſta miraculum feciſſe non leguntur, cum tamen eorum vita non qualibet ſcriptura, ſed evangelio teſtante, narretur. Quamquam Maria in ſolo partu, quem edidit, omnium proculdubio Sanctorum virtutes ac ſigna præcellit. Hoc etiam inſeram, quia uberiorem fructum præbet audientibus ſanctorum virorum mirabilis vita, quam oſtenſa miracula. Illa ſiquidem exigit imitationem, iſta ſola ingerunt admirationem. Miracula docent, quomodo illi Sancti fuerunt, vita vero inſinuat, qualiter & nunc homines fieri valeant Sancti. Præterea qui miraculum quæris, nonne tibi videtur eſſe mirabile, hominem fragili adhuc carne circumdatum, ut ita loquar, angelitus vivere, adeout inter quamplurima hominum millia vix unum ejus ſimilem valeas reperire? Et certe quamplures*

d Cap. vi.

e Cap. xi.

Ann. Chr. 1053.

hodieque ſunt inferioris vitæ, per quos Deus omnipotens dignatur virtutes oſtendere.

Tum enarrat Damianus prodigium vinculorum divinitus confractorum, quæ geſtabat quidam adoleſcens eremita, quod ad Dominicum non pertinet, & nos ad annum 1061. referemus; de ipſo tamen hæc ex præfato prodigio poſtremo concludit: *Quid ergo magnum ſi per Dominicum, mirabilem videlicet virum, ſignum aliquod Deus voluiſſet oſtendere, cum in ipſo ſui tirocinii exordio per hunc juvenculum duo miracula dignatus eſt exhibere, cum laudabilius ſit fortia peregiſſe, quam nova? Unde David cum præmiſiſſet* [a]: *Mirabilis Deus in Sanctis ſuis; protinus addidit: ipſe dabit virtutem & fortitudinem plebi ſuæ. Non ait ſigna ſive prodigia, ſed ipſe dabit virtutem & fortitudinem.* Sed de Dominico Loricato alibi.

a *Pſ.* 67.

XVJ. De monaſterio S. Æmiliani in valle Conjunctuli.

MEMORAVIMUS ſuperius ex Damiano monaſterium Conjunctuli, juxta quod cellulam aliquando habuit idem Loricatus. Monaſterium iſtud, quod ab abbate regebatur, videtur vel fundatum, vel certe reformatum ſub Damiani diſciplina; cur enim inſerviret pro domicilio monachorum Avellanenſium, niſi jus aliquod in illud ad ipſos pertineret? Nullam de eo præter nominis notitiam habuiſſe videtur Mabillonius, quippe qui in adnotationibus ad vitam ſancti Dominici Loricati nihil profert ad illuſtrationem iſtius loci. Vallis Conjunctuli ſita eſt in diœceſi Eugubina, & diſtat ab Avellanenſi monaſterio ſex milliaribus, quinque a Saxoſerrato, minus vero ab abbatia ſanctæ Mariæ de Sitria. Vallis hæc undique montibus cingitur, & poſt ſe altiorem montem quemdam habet, a quo dividitur, interfluente fluviolo de Perticara appellato, qui conjungitur cum altero Sentino nuncupato, in eo propemodum loco, ubi exurgit in ipſa valle monaſterium & eccleſia ſancto Æmiliano epiſcopo ſacra, quod monaſterium propterea abbatiæ de Conjunctulo nomen acquirit. Lapidibus quadratis conſtructum viſitur templum ſatis amplum & magnificum, cujus tantum vel vetus ſupereſt, vel poſtea ædificatum, navis mediæ & navis in cornu evangelii dimidium. Loco columnarum & arcuum in altera deficiente medietate vetuſtus attollitur paries, in quo conſpiciuntur antiquæ pictæ imagines ſanctorum monachorum, qui alba cuculla ſuperinduuntur. Sub clauſtro in quodam ſemicirculo figuram obſervavimus alterius monachi albis veſtibus amicti. In fronte exteriori eccleſiæ duo ſunt ex marmore compacti lapides, ſuper quos olim ſculpti erant characteres, nunc fere exeſi, ex quibus ægre leguntur hæc verba; in primo MILESI... DOC... in altero MILLESIM. CC. II. Ceteræ eccleſiæ partes officinis & ſtabulis animalium nunc inſerviunt. Abbatia ſancti Æmiliani in commendatariorum abbatum uſum ceſſit; de ea aliquod reperiri documentum in [b] archivo ſecreto Eugubii ex Marcello Franciarino teſtatur Turchius [c]. In noſtro tabulario ſancti Blaſii Fabriani, inter chartas ſpectantes ad monaſterium ſancti Victoris [d] extat pagina anni 1110. qua Petrus abbas monaſterii ſancti Benedicti de Conjunctulo, voluntate monachorum & clericorum ſuorum concedit Petro abbati ſancti Victoris de Cluſis portionem terræ in loco, qui dicitur *Varano*, & in plano de *Recereta*. Anne monaſterium ſancti Benedicti aliud erat ab illo ſancti Æmiliani, vel duplici fruebatur ſancto titulari monaſterium de Conjunctulo, nempe ſancto Æmiliano & ſancto Benedicto, ut duplici gaudebat Victorianum, ſancto nimirum Victore & ſancto Benedicto? Ceterum fallitur Jacobillius [e], qui monaſterium ſancti Æmiliani ædificatum circa annum 1143. ſcribit, ſtatutoſque in eo affirmat monachos nigri coloris a Cœleſtino papa II. quibus multa privilegia gratiaſque conceſſas ab eodem Romano pontifice aſſerit; cum luce

b *Sign. lit. O. num.* 14.

c *Vit. S. Dom. Loric. p.* 137.

d *Num.* 93.

e *T. III. SS. Umbr. pag.* 313.

clarius

ANN. CHR. 1053.

clarius ex Damiano conſtet antiquiorem ejuſdem monaſterii, ſaltem unius ſeculi, repetendam eſſe originem. Illud etiam dici poteſt monaſterium de Conjunctulo, quod aliquando inhabitavit Dominicus Loricatus, fuiſſe illud ſancti Victoris; hoc enim quoque appellatum quandoque de Conjunctulo ſcimus, quia in ejus viciniis fluvius Sentinus aquas ſuas miſcet cum fluvio Caſtellano. *Pons de Conjunctulis* nominatur in [a] ſtatuto Fabrianenſi; *Actum apud Conjunctulos* legitur in alia charta anni 1212. tabularii ſanctæ Catharinæ de Fabriano, quam paginam una cum ſuperiori parte ſtatuti edidit Nintoma accademicus in tertia ſua epiſtola [b]. Abbas loci juvenculus, qui enormem Loricato pœnitentiam impoſuit, potuerit in hac ſecunda hypotheſi eſſe Moricus abbas ſancti Victoris, melius quam Urſus ejuſdem loci abbas, qui aliquo ab hinc tempore cœnobio præfuerat.

a *Lib. ult. cap.* 85.

b *Pag.* 152.

XVII. Chartæ Pratalienſes & Ravennates.

ARNALDUS *excellentiſſimus ſancte Aretine eccleſie epiſcopus* per paginam judicati & traditionis pro Dei timore, & animæ ſuæ & anteceſſorum ſuorum epiſcoporum remedio concedit monaſterio Pratalienſi & Dominico ejus abbati integras decimationes de curte domnicata Biblenæ. Subſcribit ipſe Arnaldus *Dei gratia epiſcopus & comes*, ac Teuzo vicedominus *anno Dominice incarnationis milleſimo quinquageſimo tertio, regnante domno Henrico feliciſſimo rege, anno vero imperii ejus ſeptimo, menſe aprilis indictione ſexta*. Succeſſerat Arnaldus Immoni epiſcopo Arretino anno præcedenti, cum donatio ab eo facta Arretinis canonicis apud Ughellium [c] ex Buralio anno 1058. indictione XI. copuletur cum ſexto epiſcopatus ipſius anno.

c *T. I. Ital. col.* 416.

Henricus archiepiſcopus Ravennas Johanni abbati monaſterii ſancti Severi in Claſſe confirmat bona ipſius loci; inter cetera cœnobium ſanctorum Johannis & Stephani ad Titum; & inſuper concedit, ſive ratam habet poſſeſſionem eccleſiæ & monaſterii ſancti Laurentii, *quod dicitur in Caſtagniola* in comitatu Æſinate, ita tamen, ut abbas ſancti Severi perſolvere debeat abbatibus illis vel clericis, qui per tempora habuerint in beneficium ſupradictum monaſterium ſanctorum Johannis & Stephani, denarios duodecim Venetos. Superiorem ex Camaldulenſi, & ſecundam ex Claſſenſi archivo chartam a nobis deſcriptam exhibemus in Appendice, ſicut & tertiam ejuſdem Henrici Ravennatis archiepiſcopi, depromptam ex tabulario Ravennatis archiepiſcopatus, qua Aimmoni abbati ſancti Adalberti in Pereo piſcariam largitur *de Gaurione* prope portum Primarii. Aimmo & ad annos 1055. & 1056. reperitur abbas ſancti Adalberti ex tabulis ejuſdem archivi, & antea ipſum vidimus abbatem ad annum 1042. ex chartario monaſterii ſanctæ Mariæ foris portam Faventiæ, quo anno promittit laborare rerras per libellum emphyteuticum acceptas ab Eleuchadio abbate ſanctæ Mariæ.

ANN. CHR. 1054.

XVIII. Contra inſcitiam & incuriam clericorum invehitur Damianus. Aliæ ejus epiſtolæ.

REFERIMUS ad hoc circiter tempus opuſculum Damiani [d] *contra inſcitiam & incuriam clericorum*, dicatum V.. reverendiſſimo epiſcopo, cui inerat *ſacerdotalis animus*, & qui erat *vita præclarus*, *doctrina conſpicuus & ſpiritalis zeli fervore accenſus*. Illud tamen in eo epiſcopo carpit ſanctus vir, quod aliquæ ipſius eccleſiæ presbyteri non modo non intelligerent, quod legebant, ſed *ſyllabatim quoque vix ipſa decurrentis articuli elementa balbutiebant*, quos propterea indignos ſacerdotalis officii, quod gerebant, declarat, eorumque ſimiles non eſſe ad eam dignitatem provehendos. Increpat ſecundo eos presbyteros, qui vana & otioſa verba miſcebant cum laicis, quique litibus inſuper, & jurgiis vacabant. Tertio circa ſacri altaris utenſilia invehitur adverſus incuriam quorumdam, qui adhibebant *ſtanneos*, *vel etiam ſupparis cujuſcumque metalli calices*, *longo*

d *Opuſc.* XXVI.

ſitu

Ann. Chr. 1054. *ſitu ſcabredinis inborreſcentes, & in ſquallido linteo Dominicum corpus offerebant, & involvebant, prandea ſacrorum altarium conſciſſa & putreſcentia retinebant*. Prandea ſive brandea erant vela & lintea, quibus vel altaria, vel divorum imagines aut reliquiæ cooperiebantur, ut obſervat Ducangius, qui hæc Damiani verba in medium adducit. *Codicibus* quoque utebantur aliqui presbyteri, *in quibus nimirum hæc ipſa quoque legere inoffenſe non poſſumus, quæ tenaci adhuc memoria reſervamus*. *Demum nolo*, inquit, *tot eorum numerare flagitia, quæ vel in oblatione myſterii, vel inter ipſa quoque regenerationis humanæ perpetrant ſacramenta, videlicet in ſcrutiniis, in ſymbolis, atque in baptiſmalis lavacri ſacramento* [a]. *Omitto panem in ſalutares hoſtias convertendum, qui nonnumquam ante ſit mucidus, quam ſanctificetur oblatus, ipſum quoque myſterium non intra dies octo conſumitur, ſed plerumque ad omnipotentis Dei injuriam in menſem tertium reſervatur. Prætereo, quod aliquando aqua vino in Euchariſtia non miſcetur, & ſic quodammodo per errorem occulti ſchiſmatis a Chriſto populus ſeparatur*. Hortatur demum epiſcopum, ut hujuſmodi imperitos & incurioſos clericos de medio eccleſiarum tollat. Vivebant tunc Villelmus vel Vido Humanatenſis, Ugo Camerinenſis, & Ugo Callienſis epiſcopi, qui ſe ſubſcripſerunt in concilio Romano anni 1059. & eorum uni videtur nuncupatum hocce Damiani opuſculum. Ante hos annos in vivis erat etiam Ubertus Sarſinas, ſed ſi Uberto nuncupatum fuit præſatum opuſculum, retrahendum eſt tempus ejus ſcriptionis ad annos antecedentes.

a Ibid. cap. III.

Altizoni abbati, cujus tamen monaſterii ignoramus, ſcripſit Damianus excuſans, quod ei indigenti equum ſuum non commodaverit. Pœnitens ergo facti rogat, ut ſi equum alibi non invenerit, monachum ſuum ad ſe mittat, qui de equis & de mulis eligat, quem ſibi collibuerit; pallium inſuper optimum dono dat, & precatur, ut conſervetur epiſtola [b] hæc ad retinendam devotionis ſuæ memoriam erga Altizonis cœnobium. An-ne loco Altizonis legendum Albizonis? Plures vivebant hoc tempore Albizones, ut ad annum 1056. dicemus.

b Epiſt. VII. Lib. VI.

Abbas quidam, J.. nomine, conqueſtus cum eodem Damiano [c] fuerat, quod monachos e monaſterio ſuo egreſſos contra ſancti Benedicti regulam in eremum ſuſcepiſſet; oſtendit autem Damianus id a ſe contra regulam non fuiſſe factum, cum a ſancto Benedicto non prohibeatur, ut monachus ex cœnobio ad eremum tranſeat, ſed dumtaxat vetetur, ne ex uno monaſterio egreſſus ſine conſenſu abbatis ſui in aliud recipiatur; quinimmo obſervat in regula eremiticam vitam tamquam perfectiorem a ſanctiſſimo legiſlatore plurimum commendari, atque monachis ab eadem conſuli.

c Epiſt. XII. Lib. VI.

XIX. Epiſtola Damiani ad M. abbatem S. Mariæ CP.

Interrogatus aliquando Damianus ſuper quadam quæſtione a M. abbate cœnobii ſanctæ Mariæ Conſtantinopolis, reſpondit [d] ſe eam viva voce ſolviſſe Petro ejuſdem monaſterii nuncio, neque de ipſa ulteriorem ſermonem inſtituit, laudans dumtaxat illius loci monachos, quod in iis *regionibus peregrinæ linguæ, & inter exteras gentes* poſiti rectum fidei & vitæ tramitem tenerent. Alludit nimirum ad turbas Michaelis Cerularii, qui eccleſiam Græcam tunc temporis a Latina ſcindebat. Monachos Latinos ordinis ſancti Benedicti hoc ævo non ſolum in CP. urbe, ſed in Syria, in Ægypto & per totum orientis imperium fuiſſe diffuſos ſatis clare liquet. Bononius noſter Ægypti apoſtolus in iis regionibus *abbates & monachos ordinavit, quorum vitam ſecundum regulam ſancti Benedicti inſtituit*. Leo IX. qui hoc tempore Romanam eccleſiam regebat, dure increpat eumdem Cerularium & Græcos, quod *omnes apud ſe Latinorum baſilicas clauſerint, monachis & abbatibus monaſteria tulerint, donec illorum vi-*

d Lib. VI. ep. XIII.

verent

ANN. CHR. 1054.

verent inſtitutis. Pariter ad conciliandam eccleſiam Græcam cum Latina *prudentiſſimos valde viros* apocriſarios ſuos, Fridericum cancellarium, Humbertum monachum & epiſcopum Silvæ-candidæ, & Petrum archiepiſcopum Amalphitanum ad imperatorem cognomento Monomachum tranſmiſit idem Romanus pontifex; & Stephanus IX. olim Fridericus cancellarius Deſiderium abbatem Caſinenſem, Mainardum & Stephanum cardinalem CPolim legatos deſtinavit, ſicut & Alphanus ad eam urbem fuit directus, antequam Salernitanus fieret abbas & archiepiſcopus; quæ declarant Caſinenſium & Latinorum monachorum cum Græcis communicationem. Quare Oddo monachus Cantuarienſis in ſermone beati Benedicti ad Adam fratrem ſuum novitium Igniacenſem, loquens de ordine Benedictino [a], ipſum per totum orbem diffuſum declarat. Sic monachi Caſinates in epiſtola ad monachos Teutonicos [b], de variis conſuetudinibus monaſteriorum interrogati, diverſitatem illam non eſſe improbandam reſpondent, ſi conſuetudines variæ a regula non diſcordent. *Aliam enim*, inquiunt, *diſciplinam Teutonici monachi, aliam Italici, aliam Franci, aliam alii ex iſta parte maris habent complurimi. Similiter ex illa parte aliam jam CPolitani, aliam Antiocheni, aliam Alexandrini, aliam illi & illi, omnes tamen bonæ ſunt & utiles*. Idipſum teſtatur temporibus ſuis [c] Petrus Mauritius venerabilis Cluniacenſis abbas. Putat Ducangius [d] monaſterium ſanctæ Mariæ CPolis, a Damiano nominatum, illud fuiſſe, quod *Deiparæ ſeu ſanctæ Mariæ Amalphitanorum de Latina* appellabatur, cujus etiam mentionem facit Alexander papa IV. in ſua bulla apud Ughellium [e] in archiepiſcopis Amalphitanis. Videri poſſunt etiam ipſius Ducangii notæ ad Alexiadem [f]. Sed forte monaſterium Amalphitanorum recentius eſt, & Damianus de alio antiquiore eſt intelligendus.

a *Analect. p.* 477.
b *Ibid. p.* 154.
c *Lib. II. epiſt.* 44.
d *CPolis Chriſtiana lib. IV. cap.* 11. *T. XXI. Hiſt. Byzant. p.* 55.
e *T. VII. col.* 222.
f *Hiſt. Byzant. T. XII. pag.* 62.

Guillielmus quidam monachus receperat Damiano ſe ingreſſurum eremum; verum de die in diem differebat adimplere promiſſa; valde enim grave ſibi futurum exiſtimabat vini potûi nuncium remittere, & aquam ſemper bibere. Hinc Damianus ejus mollitiem epiſtola [g] data perſtringit, quantæ ſint aquæ utilitates, quanta vero damna vini enumerat, & poſtremo concludit armis ſpiritualibus vincendas eſſe omnes carnis tentationes juxta Apoſtoli præceptum.

g *Lib. VI. Epiſt. XXIII.*

XX. Theobaldus Gallus paternam domum deſerit. Variæ ipſius peregrinationes.

THEOBALDUS Arnulfi nobiliſſimi Senonenſis comitis filius, cujus ortum ad annum 1030. retulimus, eremiticæ vitæ amore illectus, quam a teneris annis concupierat, paternam domum hoc anno deſerit; duodecim enim reliquos annos, quibus ſupervixit, refert Petrus Vangaticienſis abbas, ſacris peregrinationibus partim, partim vero ſolitudinis contemplationi dicatos fuiſſe a Theobaldo, qui anno 1066. ſanctiſſime in Domino requievit. Sed Petri verbis Theobaldi fugam a paterna domo reſeramus [h]. *Qui ut adoleſcentiæ attigit metam, non laſciviam ſectatus eſt mundi, ſed potius quidquid præceptorum Dei auditu poterat percipere, velut apes prudentiſſima in alveario memoriæ ſtudebat convehere. Movebat animum adoleſcentis maxime eremitarum ſolitudo, quorum initium exſtitit Elias & Johannes-baptiſta, & poſt eos Paullus & Antonius. Æmulabatur eorum tenuitatem in victu, aſperitatem in veſtitu, theoreticæ vitæ quietem, & Angelorum in ſolitudine contubernium. His igitur & hujuſmodi facibus accenſus clandeſtina diſceſſione adiit quemdam eremitam in quadam inſula Sequanæ latitantem, cui cordis ſui aperuit ardorem, non comburentem, ſed illuminantem. Cum quo conſilio inito, & aſſumpto Waltero quodam milite ſuo, aſcenſis utique equis cum ſingulis armigeris, Remis civitatem pervenerunt. Deo ergo ſoli jam militans Theobaldus, relicta domo, patre, matre, fratribus, cognatis, mancipiis,*

h *Vit. S. Theobaldi apud Mabill. Secul. VI. p.* 167. *n.* 3.

Ann. Chr. 1054.

piis, ampliſſimiſque prædiis, cum omnibus ſeculi pompis, quaſi proximo Paſcha accincturus militiæ cingulum, cum jam dicto ſocio iter arripuit. Cumque foras muros urbis Remenſis apud ſancti Remigii ſuburbium hoſpitaretur, prætenſa occaſione alloquendorum amicorum, armigeris atque equis in hoſpitio relictis, pedeſtri itinere noctu ad anteriora tentaverunt progredi, ubi inventis duobus peregrinis, exuti ſuis optimis ac militaribus indumentis, illorumque commutatis reſarcitis & vilibus, Cæſarem exuunt, & Chriſtum induunt, & nudis pedibus pervenerunt ad locum, qui dicitur Picingo, in Teutonicorum videlicet regno. Ibique multo tempore voluntariam paupertatem pro Chriſti amore ſuſtinentes, cum multo labore victum ſibi quæritabant. Codex Uticenſis nomen profert, ut adnotat Mabillonius, eremitæ, quod alii codices tacent, nempe *Burchardum, qui poſtea effectus eſt monachus in monaſterio ſancti Petri Senonenſis, quod dicitur Vivi.* Quibus operibus victum ſibi cum ſocio procuravetit Theobaldus, enarrare pergit ipſius vitæ ſcriptor. *Nam ſicut generaliter, non ſpecialiter de Joſeph canitur in pſalmo: Manus ejus in cophino ſervierunt, ita iſti uſque ad viliſſima ac laborioſiſſima ruſticorum opera devoluti ſunt, ſcilicet lapides ferendo, fænum ex pratis ſecando, ſtabula curando, & maxime, ut idem beatus ſimpliciter poſtea referebat, carbones ad opera fabrilia faciendo, victum ſibi cum parvo cenſu providebant.* Eadem tradit Guibertus de Novigento [a], qui Ebrardi Britolienſis in Ambianorum Belvacorumque confinio comitis converſionem narrans, affirmat, *adjunctis quibuſdam ejuſdem propoſiti ſociis Ebrardum in exteras furtim receſſiſſe provincias, ubi prorſus ignotus erat, & carbonibus faciendis, quos per vicos & oppida ad victus ſubſidium venum ferebat, operam dediſſe, tunc primum ſummas ratus ſe attigiſſe divitias; hoc porro vitæ genus*, ſequitur Guibertus, *ſectatus eſt exemplo Teudebaldi, ſeu Theodebaldi Vicentini eremitæ, qui in ipſo ætatis flore, ſpretis nobiliſſimi generis & ſecularis militiæ illecebris, nudipes domo clam elapſus, ejuſmodi opificio aliquandiu vacaverat.* Quod autem ſcribit Guibertus Theobaldum paternam domum reliquiſſe *in ipſo ætatis flore*, confirmat ſententiam noſtram, illum nimirum viginti-quatuor annos circiter natum e patrio ſolo aufugiſſe, adeoque rectius conſignari a nobis ipſius nativitatem ad annum 1030. quam conſignaverit Bailletus, qui ad annum 1017. Theobaldi ortum refert, ex quo anno ad præſentem triginta-ſeptem excurrunt anni, qui numerus profecto nequit ætatis flos appellari. Quod autem ulterius ſcribit Guibertus *ſeculari militiæ* nomen jam dediſſe Theobaldum, antequam extorris ſponte fieret a patria, a vero non abludit, cum etiam Petrus Vangaticienſis referat ipſum & ſocium ejus Walterum militaria indumenta commutaſſe cum vilibus veſtimentis duorum peregrinorum, & Cæſarem exuiſſe, ut Chriſtum induerent. Sua hypotheſi innixus ſupralaudatus Bailletus, bello præfuiſſe Theobaldum putat, quod Odo Campaniæ comes geſſit cum Conrado imperatore ob regnum Burgundiæ, quam hic poſtremus ſuæ coronæ adjicere quærebat, tamquam hæres reginæ Burgundiæ uxoris ſuæ; verum cum Odo obierit anno 1037. neque juxta hypotheſim noſtram, neque ad mentem Petri Vangaticienſis, & Guiberti Novigenti abbatum potuit in ejus exercitu, neque in illa expeditione militare Theobaldus. Picingi autem locus, in quo ſubſtitit Theobaldus, vel Pitingi, Pitangi, aut Ptangi ſecundum varios codices, eſt, juxta Carolum Jamotte in vita ſancti Theobaldi apud Henſchenium, pagus prope Luxemburgum in diœceſi Trevirenſi, eumque exhibent tabulæ ſupra fluvium Prumiam tribus leucis a Treviris diſtantem.

a *Lib. I. vitæ ſuæ cap. IX.*

Sed ad hiſtoriam revertamur, textumque Petri abbatis proſequamur.

Ann. Chr. 1054.

mur [a]. *Contigit autem, ut ad vineas herbis inutilibus & ſuperfluis purgandas cum ſodali a patrefamilias conduceretur, qui in commiſſa ſibi parte genibus debilitatis, dorſo inclinato dolente, excruciatis quoque nudis manibus in herbarum eradicatione, pedibus itidem nudis per ſentes & ſilices excoriatis, cum jam gravante opere deficere videretur, operariorum cuſtos, vir profanæ mentis, accurrit, & nobilis juvenis dorſum & humeros ſtimulo, quem tenebat aculeato, ſine miſericordia cædere, ac frequenter cœpit pungere; & ita ad ſociorum ordinem ſine reſpiratione cogere. Quod videns Walterus collega ejus vehementer ingemuit, & flebilibus vocibus cuſtodem oravit, ut juveni parceret non longo tempore operi aſſueto; do cujus parte, quod deficeret, ſuo expleto ordine, ipſe perficeret. Impius autem nihilominus cædebat, alter enim alterius linguam non intelligebat. Et tamen ſi cor ejus pietas innatà moviſſet, ex obortis ejus lacrymis compaſſionem habuiſſet. Vir autem miræ patientiæ pro nomine Domini vulnera cum verberibus ſuſtinens, opus debitum, prout vires ſuppeditabant, exercens, cum Pſalmiſta dicere poterat: Poſuiſti tribulationes in dorſo noſtro, impoſuiſti homines ſuper capita noſtra. Unde ſuis familiaribus referre ſolebat, quia in hac convalle lacrymarum, dum ſic cædebatur, fructus dignos pœnitentiæ faciebat.*

a Ut ſupra n. 5.

XXI.

Rodulphus cum matre & fratribus diſciplinæ Damiani ſe ſubjicit.

Juxta noſtram hypotheſim hoc anno Rodulphus, futurus poſtea ſanctitate celebris Eugubinus epiſcopus, una cum matre, & cum duobus fratribus Damiani diſciplinæ ſe ſubjicit, ad eremum Avellanenſem una cum Petro fratre majore convolans, matre interea & altero fratre monaſticam veſtem in alio cœnobio induentibus. Damianus in epiſtola, quam anno 1061. Alexandro papæ de Rodulphi obitu ſcripſit; id ante ſeptennium, quam ſcriberet, contigiſſe ſequentibus verbis manifeſtat. [b] *Ante fere ſeptennium ille cum matre & duobus fratribus ſe paulliſper ætate præcedentibus, ſervis dumtaxat libertate donatis, caſtrum ſuum mihi inexpugnabili munitione vallatum cum omnibus, quæ ſui juris erant, prædiis contulit, atque ad eremum veniens, habitum monaſticæ profeſſionis accepit. Monaſterium plane in eorum poſſeſſione conſtruximus, de cujus nunc ſancto conventu regulariter victitante ſatis in Domino gratulamur, ubi matre & fratre, qui infirmior erat, conſtitutis, iſte Rodulphus, qui poſtmodum ad epiſcopatus culmen evectus eſt, & Petrus primogenitus frater eremiticam vitam tam continenter, tam diſtricte duxerunt, ut & audientibus prædicaret eos fama mirabiles, & conviventibus vita monſtraret inſignes.* Tum hæc peculiarius habet de Petro: [c] *Sane ſi de Petro vellem cuncta referre, quæ ſuppetunt, prius ſchedula fortaſſis iſta deficeret, cum adhuc dicendi materia ſupereſſet. Nam, ut e multis unum ſaltem breviter referam, dum in capitulo conſideremus aliquando de diſciplinis regularibus diſputantes, ille, ut erat novitius, unum ex ſecu'ari conſuetudine inordinatum protulit verbum. Tunc ego velut ira permotus, dura ſatis illum invectione corripui, poſtque redargutionum atque correptionum longiora flagella, tamquam quæſtione pulſato ſententiam inferens, per quadraginta dies illum vino abſtinere præcepi, ea tamen intentione, ut tantum ad præſens illum cum ceteris ab incautis ſermonibus deterrerem, poſtmodum vero ſententiam diſcretæ remiſſionis moderamine temperarem. Sed cum me contigiſſet diverſis intentum eſſe negotiis, neque hoc mihi quilibet in memoriam revocaſſet, elapſo jam præſcripto dierum circulo, tandem recordatus expavi; & quid ex injuncta ſibi pœnitentia Petrus egiſſet, attonitus exquiſivi. Fratrum itaque relationibus didici pœnitentiam eſſe peractam. Pœnitui, fateor, prolatæ ſententiæ, ſed gaudens admiratus ſum tantam pœnitentiam fratris, ut pro uno ſolo verbo inconſulte prolato tam longam pœnitentiam pertuliſſet, & neque per ſe, neque alios indulgentiam poſtulaſſet.*

b In prologo.

c Cap. 1.

Ann. Chr. 1054.

De Rodulpho vero hæc habet [a]: *Quamvis enim Petrus idem, ut major erat ætate, nihilominus etiam in ardui propoſiti & diſtrictæ vitæ ſemper præcederet itinere, hic tamen .... plane dum juvenilis ætatis ingruente natura, graviſſimam ſæpe pateretur acediam, laquearibus cellulæ funiculos innectebat, ſicque ulnis inſertis pſalmodiæ ſtudio pendulus inſiſtebat. Numquam adipe, numquam ovis vel caſeo veſcebatur. In eiſdem vero, quæ apponebantur eduliis, continens eum frugalitas cruciabat, ut diſcumbens non tam ſe reficeret, quam certaret, & inteſtinum potius eſſet gulæ bellum, quod extrinſecus videbatur eſſe convivium. Sæpe pugnavi, ut ſaltem in hyemalis inclementia frigoris, aut papyrinæ ſibi ſtoreæ ſtramenta ſupponeret, aut veſtitus ſaltem nocte dormiret. At ille in nuda ligni tabula nudus ſola contentus interula cubitabat.*

a Cap. 11.

XXII. De Petro eremita fratre ejuſdem Rodulphi.

Petri memoriam omiſere in actis Sanctorum ſocii Bollandiani, nil inſuper habet Jacobillius, præter ea, quæ refert ex Damiano. Hugo Menardus in Martyrologio ordinis ſancti Benedicti his verbis ipſius meminit ad diem XXVI. julii: „ In eremo Fontis-avellanæ venerabilis Petri eremitæ. “ Et in adnotationibus: „ Hic beatus Petrus fuit frater dicti Rodulphi, monachus & eremita Fontis-avellani, & diſcipulus beati Petri Damiani. “ Ceteri ſilent. Diſtinguendus eſt Petrus Rodulphi frater ab alio Petro, qui de mundi rhetore factus fuerat philoſophus, & teres cœnobitarum forma, ad quem & ad Albizonem Damianus anno 1065. [b] Apologeticum *de contemptu ſeculi* ſcripſit; ille enim eremiticam, hic cœnobialem vitam profeſſus eſt; diſtinguendus quoque a Petro Nonantulano [c], qui poſt ſeptuaginta monaſticæ vitæ annos eremita factus fuir Avellanenſis. Forte idem eſt cum Petro, de quo hæc ſcribit in epiſtola ad Theuzonem idem Damianus [d]. *Tranſeo Petrum, qui nullum cubilis in cella ſua patitur ſupereſſe veſtigium, ſed nudun. jugiter terit ſive biberno, ſive æſtivo tempore pavimentum.* Pauca quidem de Petro Rodulphi fratre ſcribit Damianus, præter factum ſuprarelatum moderationis, pœnitentiæ & abſtinentiæ, cum eſſet novitius, & præter quod addit eumdem Petrum, *ut major erat ætate, nihilminus etiam in ardui propoſiti & diſtrictæ vitæ ſemper* præceſſiſſe *itinere* Rodulphum. Verum magni elogii vicem tenent verba illa: *Sane ſi de Petro vellem cuncta referre, quæ ſuppetunt, prius ſcbedula fortaſſis iſta deficeret, cum adhuc dicendi materia ſupereſſet.* Tempus ejus mortis incompertum. Facile eſt ipſum jam ad ſuperos abiiſſe ante Rodulphum fratrem ſuum, & ante annum ſcriptionis epiſtolæ Damiani ad Alexandrum papam.

b Opuſc. XII.

c Opuſculum. XXXIII.

d Opuſc. LI.

Alter Rodulphi frater, quem nomine proprio non diſtinguit Damianus, conjicitur ab aliquibus fuiſſe beatus Fortis, qui ex eadem, qua exiſtimatur ortus Rodulphus, nobiliſſima Eugubina gente Gabriellia prognatus dicitur, quemque eodem ſeculo in Avellanenſi cœnobio vitam duxiſſe Jacobillius, Ferrarius aliique teſtantur. Sed hunc Rodulphi fratrem alium fuiſſe a beato Forti his rationibus ſuademur. Beatus Fortis fuit eremita, frater vero ſancti Rodulphi cœnobita; & ille quidem in Schiggiæ ſpecu, vel etiam in Avellanenſi eremo, ut vidimus, hic *in monaſterio patrii ſolii*, teſte Damiano. Beatus Fortis juxta ſuperallatas inſcriptiones deceſſit anno 1040. Eugubini autem epiſcopi Rodulphi & Petri tertius germanus frater anno dumtaxat 1054. ſeculo valedixit, cum illa Damiani dictio, *ante fere ſeptennium*, non tantum Rodulphum, ſed matrem, ceteroſque ejus fratres amplectatur. Quare, quoadusque major lux affulgeat, occultum eſt nomen alterius fratris Petri & Rodulphi, quod nobis non patefecit Damianus, qui tamen, licet infirmiorem virium, monachum hunc ſatis laudat

dat una cum matre, dum in Domino gratulatur *in ſancto* illo *conventu monaſterii conſtructo in eorum poſſeſſione regulariter victitari*.

ANN. CHR. 1054.

XXIII. Plura de monaſterio S. Bartholomæi in Campo-regio.

SARTIUS noſter fabellam explodit, quam vel de ſuo marte conſecit, vel ab aliis mutuatam accepit Picottus ſcriptor Eugubinus, qui caſtrum a Rodulpho oblatum Damiano appellatum ſuiſſe Campetri affirmavit, ubi etiam idem Picottus factum quoddam narrat, ex quo occaſionem ſumpſerit Rodulphus ſeculi divitiis & commodis nuntium mittendi. Ne actum agere videamur, conſulendus ipſe Sartius [a] in ſuo de Eugubinis epiſcopis eruditiſſimo opere, qui dum hæc edimus, ingenio, ſcriptiſque celebris ex congregationis noſtræ cancellario ad abbatialem honorem provectus, paullopoſt ad divi Gregorii de Urbe monaſterium regendum in comitiis publicis hujus anni 1755. deſignatur. Majorem veri ſpeciem præſefert, licet id liquido nobis non conſtet, monaſterium conſtructum in poſſeſſione Rodulphi ſuiſſe illud ſancti Bartholomæi in Campo-regio, ſeu Campo-regiano diœceſis Eugubinæ, quod ædificatum ſuiſſe anno 1053. a Petro Damiano aſſeruit Jacobillius. Non una vice Damianus monaſterii Campo-regiani mentionem ingerit, hocque ſuum monaſterium appellat. In epiſtola [b] ad Johannem monachum ſub anno 1061. Richardum nominat rectorem *monaſterii*, *cui Camporizani vocabulum eſt*, & in epiſtola [c] ad Moricum legum doctorem eumdem Richardum appellat *priorem noſtri monaſterii*; *religioſæ vero vitæ*, *& honeſtæ gravitatis fratrem noſtrum & commonachum Richardum* vocat in epiſtola [d] ad Rainerium marchionem. Hæc demonſtrant Jacobillii, immo etiam Lancellotti aſſertionem veram eſſe, ſcilicet monaſterium Campo-regianum primordia ſua debere Damiano. An vero jaceret in poſſeſſione Rodulphi, non omnino exploratum; illud ſcimus cœnobium ſancti Bartholomæi conditum ſuiſſe apud caſtrum, ſive arcem Campi-regii in territorio Eugubino, & Rodulphum Damiano tradidiſſe locum conſtitutum in poſſeſſione ſua, ſive *caſtrum inexpugnabili munitione vallatum*, ut inibi monaſterium conſtrueretur. Domini caſtri Campi-regiani totum ipſum caſtrum anno 1350. monaſterio Avellanenſi ſubjectum voluere. Exercebant monachi Campo-regiani monaſterii ſeculi XIII. initio curam ſpiritualem proximarum ſanctimonialium ſanctæ Mariæ de Amodiis ſive de Tribus-modiis in Monte-majori, ut patet ex inſtrumento Beatricis abbatiſſæ anni 1205. apud eumdem Jacobillium. Anno quoque 1309. unitum, atque ipſius regimini ſubjectum fuit alterum aſceterium monialium ſancti Jacobi de Monte-filiorum-hugonis. Tum caput cujuſdam congregationis evaſit, ſub ſe plura monaſteria & eccleſias complectens, præcipue ſanctæ Crucis Peruſii, ſanctæ Luciæ de Collibus extra Peruſium, ſancti Nicolai de Virgaliano in Monte-pregio ejuſdem diœceſis, ſancti Vincentii de Paſſignano in lacu Peruſino, ſancti Nicolai de Monte-miniano, ſancti Conſtantii & ſancti Martini Jovis Tipherni, ſanctæ Crucis & ſancti Andreæ Montonis, ſanctæ Luciæ de Cretio, ſanctæ Mariæ de Vicinanna, ſancti Bartholomæi a Monte-alto, & alia, ut conſtat ex comitiis monachorum Campo-regianorum habitis anno 1366. in quibus convenere priores eorumdem omnium locorum. Anno demum 1419. unitum ſuit monaſterio ſancti Donati ad Fauces, tum alteri ſancti Benedicti extra urbem, & poſtremo monaſterio ſancti Petri, omnibus diœceſis Eugubinæ, quæ variis temporibus monachis congregationis Montis-oliveti ſuere conceſſa a ſummis pontificibus. Hæc nobis innoteſcunt [e] ex Jacobillio, immo ex ipſo [f] Lancelloto, ex quo deſumpſit Jacobillius.

[a] Pag. 33.
[b] Lib. VI. ep. 25.
[c] Lib. VIII. ep. 10.
[d] Lib. VII. ep. 17.
[e] T. III. p. 306.
[f] Lib. II. n. 50. p. 307.

XXIV. Hiſtoria parthenonis S. Mariæ de Roſano.

EXTABAT prope fluvium Arnum in loco, qui appellabatur *Roſanum*, parthenon ſub invocatione ſanctæ Mariæ, de quo in conſequentibus alia

Ann. Chr. 1054.

ſumus dicturi ; membrum enim evaſit ſeculo XII. alterius aſceterii noſtri ſancti Johannis-evangeliſtæ de Prato-veteri . Legimus in [a] miſcellaneis Ferdinandi Melioris, quæ modo aſſervantur a Cl. V. Biſcionio, collegiatæ imperialis baſilicæ ſancti Laurentii de Florentia canonico, ſuper januam eccleſiæ Roſani exſculptam conſpici columbam marmoream, ore præſerentem trullam, quam adhibere ſolent ſabri murarii, & in epiſtylio ejuſdem januæ cælatam hanc quoque inſcriptionem.

[a] T. LXXX. pagg. 97. 105.

ANNO. DOMINI. DCC. LXXX. AEDIFICATVM. FVIT. HOC

MONASTERIVM. RESTAVRATVM. AVTEM. CVM. ECCLESIA

ANNO. M. D. XXIII.

Præſenti anno 1054. aſceterium hoc regebat Suffia abbatiſſa; id liquet ex charta, per quam ipſa Læto monacho & electo abbati eccleſiæ & monaſterii ſancti Michaelis de Paſſiniano concedit in emphyteuſim bona poſita in loco, qui dicitur *Cagnaulo*. Paginam ex tabulario abbatiæ Paſſinianenſis deſcripſit, & nobiſcum humaniter communicavit Cl. V. domnus Fidelis Soldanius monachus Vallumbroſanus celebris ob Paſſinianenſis monaſterii hiſtoriam in lucem editam.

XXV. Donatio facta monaſterio fundato in loco Aproguano.

ALIUD virorum monaſterium conſurgebat in loco appellato *Aprognano* in territorio Feſulano, ſub invocatione pariter ſanctæ Mariæ, cui præſidebat Rainerius abbas. Ipſi, ejuſque eccleſiæ & monaſterio hoc anno *quinquageſimo quarto poſt mille, tempore Erigi gratia Dei magnus imperator augusto anni imperii ejus ſettimo, menſe aprili indictione ſettima Guido comes filius quondam Alberti lege vivens Ribuaria per guaſonem terre, ramum arboris, fiſtugum nodatum, paginam & calamario totum inſimul tradidit domus, terras, vineas & eccleſiam edificatam in honorem ſancte Trinitatis & ſancti Egidii in vocabulo Gaviſerre, in pertinentia de plebe ſancte Marie ſito Sta* (legendum forte *Stia*) *alias quoque terras infra caſale Pratilone, ubi dicitur Pietra ficta, & in pertinentia de plebe ſancti Petri ſito Ormina. Actum in loco Caſentino judicaria Florentina & Feſulana*. Guidonem comitem filium quondam Alberti lege viventem Ribuaria arbitramur ex genere deſcendiſſe Bonifacii marchionis Thuſciæ filii ſimiliter alterius Alberti, & lege itidem viventis Ribuaria, de quo multa effati ſumus ad annum 1003. occaſione injuriarum, quas idem Bonifacius marchio intulit ſancto abbati Bononio; ubi etiam ex Muratorio fragmentum attulimus chartæ ad annum 981. ſpectantis, qua Albertus comes lege vivens Rubuaria pro animabus Bonifacii (is fuit Thuſciæ marchio) Walfredi & Adelberti filiorum ſuorum bona tradit monaſterio ſancti Bartholomæi in agro Bononienſi; ex qua nimirum pagina dignoſcimus Theobaldum ducem Spoleti & marchionem ex Gualdrada uxore ſuſcepiſſe Adelbertum vel Albertum; Adelbertum vero ex Bertilla conjuge Bonifacium, Walfredum & Adelbertum, quem poſtremum credimus patrem fuiſſe Guidonis comitis, qui ſupradicta concedit monaſterio Aprognani. Eccleſias oblatas cœnobio ſanctæ Mariæ Aprognani videbimus ad finem hujus ſeculi donatas monaſterio noſtro ſanctæ Mariæ de Poplena conſtituto in eadem diœceſi Feſulana. Ceterum vitioſa eſt conſignatio anni imperii Henrici, & pro ſeptimo legendum octavo; notarius vel exſcriptor unitatem reliquit. Chartam donationis Guidonis ex authentico tabularii Fontis-boni damus in Appendice.

ANN. CHR. 1054.

XXVI. Johannes Fiſcamnenſis abbas trajicit in Angliam.

JOHANNES Fiſcamnenſis & ſancti Benigni Divionenſis urbis monaſteriorum abbas ſub finem hujus anni in Angliam trajecit, ut rebus monarii ſui Fiſcamnenſis provideret. Id docet vetus hiſtoria apud Mabillonium [a], in qua Johannes appellatur *Fiſcamnenſis cœnobii abbas ſecundus, vir grandævus & a puero in Chriſti militia apprime exercitatus*. Rem monaſticam plurimum promovit in eo regno, in quo honorifice ſuſceptus fuit a rege Eduardo, qui ei eccleſias & terras plurimas dono conceſſit.

a *Annal. T. IV. p.* 547.

ANN. CHR. 1055.

XXVII. Damianus prævidet epiſcopum ſe evaſurum.

DAMIANUS per viſionem hoc anno præcognovit regimen ſibi poſt triennium demandandum epiſcopatus Oſtienſis. Rem narrat Johannes ſcriptor ejus vitæ, ubi poſtquam epiſcopatum Oſtienſem a Stephano IX. [b] illi collatum aſſeruit, addit: *Epiſcopatu vero hoc ordine aſſumpto, illud illico in ſe agnovit impletum, quod per viſionem ſibi fuerat ante triennium revelatum. Porro viſio talis fuerat; putabat ſibi ſponſam clariſſimam fore dotatam, quam non contingere, nec æquo ſaltem intuitu valebat inſpicere, cui tamen nullatenus renuntiare audebat, tamquam ſibi jure conjunctæ.*

b Cap. XIIII.

XXVIII. Ejuſdem epiſtola ad Almericum archidiaconum.

EODEM anno, vel 1049. vel demum alio anno, quo feria ſecunda celebrandum erat feſtum Natalis Domini, epiſtolam [c] ſcripſit Damianus ad *Almericum archidiaconum*, cum in ea petat *piſces eremitis dirigi pro Dominicæ Nativitatis gloria, quia carnes in ſecunda feria non comedimus*; in defunctorum ſcilicet ſuffragium. Conjecit Mabillonius [d] abſtinentiam a carnibus in Nativitate Domini, ut in ſynodo Aquiſgranenſi tempore Ludovici Pii permiſſum fuerat, certis diebus relaxaſſe eremitas Avellanenſes, cui ſententiæ & nos ſubſcribimus, ita ut in ea ſollemnitate carnibus veſcerentur, ſi tamen ipſa incideret in diem Dominicum, in feriam III. vel V. abſtinerent autem omnino, ſi contingeret celebrari feria II. IIII. VI. & ſabbato. Exprimit autem ea epiſtola Damianus, ſe Almericum diligere, pluſquam diligeret proprios germanos fratres, excitatque, ut ad ſpiritualis militiæ hortum confugiat. Salutat inſuper dulciſſimos fratres ſuos *Julianum* & *Fuſcardum*, & egregium philomelam dominum *Corbulonem*. Videntur hi una cum Almerico fuiſſe de clero eccleſiæ Ravennatis, erantque Damiani amiciſſimi.

c *Epiſt. V. lib. V.*

d *T. IIII. p. 436. Annal.*

XXIX. Alia ad R.. epiſcopum.

IDEM Damianus paſſus fuerat, ut epiſcopus Foro-ſemproNienſis conſecraret eccleſiam quamdam ſitam in maſſa Sorbituli, & Avellanenſi monaſterio ſubjectam, cujus conſecrationem R.. epiſcopus ad ſe pertinere contendebat, utpote conſtitutæ intra fines ſuæ diœceſis; ea proinde de cauſa poſtremus hic antiſtes divina celebrari officia in eadem eccleſia vetuerat. Excuſat factum cum R.. epiſcopo Damianus, ſubditque ſe hoc permiſiſſe, quia incolæ deceſſoris Foro-ſempronienſis præſulis fatebantur conſuetudine, licet nova, Foro-ſempronienſem epiſcopum eccleſias jacentes in maſſa Sorbituli conſecraſſe. *Et ego quis eram*, inquit, *qui ſuper unum poſſeſſorem ſive juſtum, ſive injuſtum alium ſuperinducerem, & monachus inter duos epiſcopos jurgium ſeminarem?* Orat ergo ab interdicto liberari ſuam eccleſiam. Conſtantinus Cajetanus editor operum Damiani putavit R.. epiſcopum fuiſſe Rodulphum Eugubinum præſulem, ſed credibile non videtur Rodulphum litem ſuper hac eccleſia moviſſe Damiano, quem patris loco ſemper tenuit, nec tam demiſſe Rodulpho diſcipulo ſuo ſcripſiſſet Damianus; præterquamquod ad Eugubinam eccleſiam regendam evectus non fuit Rodulphus, niſi cardinale & epiſcopo exiſtente Damiano, qui in hac epiſtola monachum dumtaxat ſe nominat. Facillime itaque mendum irrepſit circa literam initialem nominis hujus epiſcopi, & loco

R.. le-

Ann. Chr. 1055. R.. legendum erit T.. hoc eſt Theodoſius Senogallienſis epiſcopus; nam de hac eadem Sorbituli maſſa digladiatos fuiſſe inter ſe Foro-ſempronienſem & Senogallienſem antiſtites conſtat ex concilio Romano celebrato anno 1062. vel ut aliis placet, anno 1070. quo Guillielmus epiſcopus Senogallienſis querelam habuit coram Alexandro papa II. cum Benedicto epiſcopo Foro-ſempronienſi ſuper eccleſiis ejuſdem maſſæ; in qua concertatione advocatus Damianus, epiſcopus tunc Oſtienſis, ut ſententiam ſuam proferret, aſſeruit Sorbituli maſſam a Victore papa II. qui anno reapſe præſenti 1055. Romanus pontifex fuit inauguratus, avulſam fuiſſe a dominio epiſcoporum Senogallienſium, & adjudicatam Foro-ſempronienſibus, ad ſublevandam hujus eccleſiæ paupertatem; quare Guillielmo Senogallienſi impoſitum fuit de cetero ſilentium. Retinendo inſuper literam initialem R.. epiſcopi, cui præfatam epiſtolam ſcripſit Damianus, ipſe fuerit Rotbertus epiſcopus Senogallienſis, & prædeceſſor Theodoſii, qui licet agnitus non fuerit in Senogallienſium epiſcoporum ſerie ab Ughellio, reperitur tamen apud Mabil-

a Pag. 743. lonium in appendice ad [a] tomum quartum annalium vixiſſe ad annum 1053. quo Arimini interfuit conſecrationi Petri Anicienſis ep ſcopi, & Henrici archiepiſcopi Ravennatis factæ a papa Leone IX. Obiit autem Rotbertus ante annum 1059. quo locum fecit Theodoſio in concilio Romano ejuſdem anni ſubſcripto. Cum dicat Damianus conſuetudine nova epiſcopos Foro-ſemproníenſes conſecraſſe eccleſias maſſæ Sorbituli, & cum in concilio Romano anni 1062. vel 1070. teſtis ipſe fuerit diſtractionem hujus maſſæ ab eccleſia Senogallienſi factam fuiſſe a Victore II. qui, ut mox diximus, hoc anno Romanam cathedram aſcendit, circa hunc annum aſſignari debet hæc epiſtola, ante decretum ſcilicet Victoris II. Non enim, ſicut conſuetudinem novam uſurpatam ab epiſcopis Foro-ſempronienſibus indicavit, ſilentio preſſiſſet ſcribens R.. epiſcopo privilegium hocce novum Damianus. Conſuetudo nova, quam ſibi arrogaverat Foro-ſempronienſis antiſtes, inducta fuit vel ab Adam Foro-ſempronienſi epiſcopo, qui ſub Gregorio VI. obierat, vel ab N.. archipresbytero, qui deceſſerat ante annum 1049. Epiſcopus autem Foro-ſempronienſis, *cum quo caritatem habere* non potuit Damianus, *ex quo* Rotbertus *in epiſcopatum Senogallienſem* venit, *& qui ſibi eatenus fuerat devotiſſimus, jam non occultus, ſed manifeſtiſſimus factus fuit* ei *inimicus*, videtur fuiſſe Benedictus, qui ab anno ſaltem 1049. eam eccleſiam regebat, quique poſt annos litem denuo ſuper eadem maſſa habuit cum epiſcopo Senogallienſi, ut alibi videbimus.

XXX. Donatio facta monaſterio S. Petri in Campo.

MONASTERII ſancti Petri in *Campo*, quod ſitum erat in agro Senenſi, quodque ſubinde unitum fuit eremo & monaſterio ſancti Petri ad Vivum, præſenti *anno milleſimo quinquageſimo quinto, regnante domino noſtro Enrigus gratia Dei magnus imperator auguſtus imperii ejus anno octavo, quinto kalendas martii indictione ſeptima*, abbas erat Johannes, qui appellatur etiam *ſancti Petri vicarius*. Ipſi & ejus monaſterio *Ranerius & Petrus, qui Pepo eſt clamatus, & Farolfus germani comitibus filiis bone memorie Vuinigildi, qui fuit comes, pro redemptione anime genitoris ſui, & Tedure genitricis eorum, ſicut genitor eorum in ſua egritudine, quando venit ad mortem, fieri judicavit*, donant & offerunt latiſundia poſita *in vocabulo ſancti Pauli, in Pucanu, in Clangue, in Sandula, in Fercule, in colle Dolco & Sarcianella*, quorum bonorum poſſeſſionem ipſi abbati tradiderunt *Aper caſtaldius, Ruſticellus & Ranieri, qui ſunt ſcariones de predictis comitibus*. Rogatus fuit Adalbertus, vel Albertus vel Albericus judex & notarius domni imperatoris Henrici. *Actum inter abbatiam ſancti Severi Urbivetere*. Hæc eſt antiquior, quam reperimus, mentio abbatiæ

ſancti

ſancti Severi in Urbe-vetere, cujus abbas per hæc tempora erat Bonizo *vir grandævus*, de quo mentionem facit Petrus Damianus opuſculo IX. de *eleemoſyna* ad Mainardum epiſcopum Urbinatem ſub anno 1064. quo in vivis adhuc erat Bonizo. Chartam hujus donationis factæ monaſterio ſancti Petri in Campo, quam ex codice vulgo *delle Coppe* cancellariæ urbis Montis-politiani exſcripſit olim Hubertus Benvoglientius, & ad Grandium tranſmiſit, edimus in Appendice noſtra. In qua tamen, notæ chronicæ corrigendæ ſunt; neque enim indictio hujus anni erat ſeptima, ſed octava; annus quoque imperii Henrici nonus decurrebat menſe februario, non octavus. ANN. CHR. 1055.

Similes temporariæ notæ in cujuſdam refutationis pagina aſſervata in archivo Azzurrinio penes N. V. Savinum Taroni Faventiæ leguntur: *Anno Deo propitio pontificatus domni Victoris ſummi pontificis & univerſalis pape in apoſtolica ſacratiſſima beati Petri apoſtoli ſede anno primo*; is eſt præſens annus; *ſicque imperante domno piiſſimo magno Enrigus a Deo coronato pacifico. magno imperatore in Italia anno regni ejus octavo, die ſecundo menſis julii indictione octava* (emendandus ſcilicet in hac pagina annus octavus imperii Henrici, & ſubſtituendus nonus). Porro inter ceteros teſtes, in quorum præſentia conſcriptus fuit hic refutationis libellus, nominantur *in primis domnus Hieronymus religioſiſſimus & Domini misericordia abbas monaſterii ſancti Ipoliti*, nimirum de Faventia, *& Almericus monachus ejuſdem monaſterii* &c. *in fundo, qui vocatur Ordianico*. De hoc cœnobio primum egimus ad annum 1022. [a]

AVELLANITICUM inſtitutum in plura loca diffuderat Damianus, teſte Johanne epiſcopo Laudenſe ejus vitæ ſcriptore. Inter cetera eremum ædificaverat in comitatu Pennenſi, ubi conſurgebat eccleſia, quæ exſtructa erat in honorem Dei, & ſanctorum Nicolai, Michaelis archangeli & Blaſii *de Monte-cornu*, *in loco qui dicitur Carpenetus*, cui præerat hoc anno Bamponus prior. Ipſi enim & Hieronymo, ac eorum ſociis eremitis Corellus filius quondam Creſidii & Morellus filius Samſonis *anno milleſimo quinquageſimo quinto*, *indictione octava*, *decima die intrante februario*, titulo donationis offerunt ſexcentos modios terræ jacentis circa eccleſiam ſupradictam, pro eo quod *dompnus Bamponus de voluntate ipſius domni Hieronymi & totius familiæ in ipſa eccleſia aſtantibus*, *indutus ſacerdotalibus veſtibus ante altare ejuſdem eccleſie per librum & ſtolam inveſtivit* ſupradictos dominos Corellum & Morellum, eorumque heredes per ſe ſuoſque ſucceſſores, & *participes fecit eos de omnibus orationibus*, *pſalmodiis & ſacrificiis*, *que apud prefatum locum ab ipſis & eorum ſucceſſoribus fiunt vel deinceps facta fuerint*, & inſuper *ad aumentum fidei eos ad pacis oſculum recepit*. Chartam donationis damus in Appendice ex apographo domni Romualdi Blanchi Mantuani monachi noſtri, exiſtente in archivo Avellanenſi. Die XXVI. aprilis anni 1539. ſupradictum donationis inſtrumentum exhibitum & præſentatum fuit per V.. priorem Avellanenſem, in *cauſa*, *quam ipſe habebat cum univerſitate Chriſcariæ cum poteſtate relaxandi copiam*, *& recipiendi originale*, *preſente Amico Piccinii ſindico & procuratore dicte univerſitatis*, *& copiam petente cum termino competenti ad reſpondendum* &c. Pendet etiamnum hoc monaſterium & eccleſia ſancti Nicolai de Cornu ab abbatia Avellanenſi, titulo gaudens prioratus.

a *T. I. pag.* 409.

XXXI. Alia eremo S. Nicolai in comitatu Pennenſi.

Algozo quondam Bonhomi [b] pollicetur eccleſiæ ſancti Clementis poſitæ in urbe Arretina, & membro monaſterii Pratalienſis, atque monachis ibidem viventibus manutentionem terrarum a ſe traditarum eidem eccleſiæ, quarum portio altera eſt in pleberio ſanctæ Mariæ *in Gradis*, altera in ple-

b *Arch. S. Mariæ in Grad. n.* 8.

Digitized by Google

ANN. CHR. 1055.

pleberio ſancti Paulli in Petriolo; recipit autem pro hujus promiſſionis *Launechild* libras duas.

ANN. CHR. 1056.

XXXII. Epiſtola Damiani ad Victorem II. Rom. pont.

OBIERAT in Germania hoc anno, autumnali tempore, quadrageſimum nondum ingreſſus ætatis annum, Henricus III. Niger appellatus, imperator, & Victori papæ, qui fato ejus interfuerat, commendaverat Henricum filium ſexennem, ſub tutela quidem Agnetis matris, ſed ſub eccleſiæ Romanæ protectione. Hinc intelligimus, cur Damianus in epiſtola anni præſentis ad eumdem Victorem Romanum pontificem ſcripta, ipſum appellet Romano imperio vacanti jura dicentem. *Ego* [a], inquit, Chriſtum adducit Victori loquentem, *te, ut non a principio repetam, de communi clericorum grege ad ſacerdotale faſtigium extuli, & de clientela epiſcopii ad obtinenda epiſcopalis officii jura promovi; ego te quaſi patrem imperatoris eſſe conſtitui, & cor illius ad gratiam tui præ cunctis pene mortalibus inclinavi. Ego claves totius univerſalis eccleſiæ meæ tuis manibus tradidi, & ſuper eam te mihi vicarium poſui, quam proprii ſanguinis effuſione redemi. Et ſi pauca ſunt iſta, etiam monarchias addidi; immo ſublato rege de medio, totius Romani imperii vacantis tibi jura permiſi.*

a *Epiſt. V. lib. I.*

Fuerat enim Victor, olim Gebehardus, ex clerico ad eccleſiam Eicteſtenſem ab eodem Henrico promotus, & poſt mortem Leonis IX. quæ contigerat die 19. aprilis anni 1054. inter ceteros electus fuerat anno elapſo 1055. ab Hildebrando ſubdiacono eccleſiæ Romanæ ad hanc rem in Germaniam miſſo a clero populoque Romano, ad univerſalis eccleſiæ regimen. Zelo percitus ſuperiora improperavit Damianus Victori Romano pontifici, utpote qui a quibuſdam injuſte vexari & opprimi ſinebat Henricum quemdam illuſtrem virum, qui ſpretis rebus humanis & terreno ſeculo, cui militaverat, ad Chriſti militiam confugerat. Ut proinde miſero jubeat ſacerdotalem juſtitiam exhiberi invicto animo perſuadet Damianus Victori. Henricum hunc, ſed nullo fundamento, quod ex epiſtola Damiani petatur, epiſcopum fuiſſe putavit Baronius ad annum 1057.

XXXIII. Ejuſdem opuſculum de vita eremitica ad Theuzonem.

DIFFERENDA non eſt ſerius hoc anno Damiani epiſtola ad Theuzonem monachum & eremitam Florentinum inſcripta *de vita eremitica*. Notiſſima eſt concertatio, quam cum Theuzone habuit Damianus, ut eum reconciliaret cum ſuo præſule abbate monaſterii ſanctæ Mariæ Florentiæ, ſimul etiam ut indiſcretum ejus zelum, ſive faſtum retunderet. Verum præſtat ipſum Damianum audire, rem totam a ſua origine repetentem. [b] *Per longiora te ignotarum regionum loca, per præcipitia montium, per ſaxoſa alpium prærupta quæſivimus, tandem ad januam pertingentes, poſt multa precum quidem noſtrarum, tuarum autem volumina altercationum, cum jam lapſus pene deficeret ſpiritus, vix demum tamquam importuni capitis homines admiſſi ſumus (dominus enim mihi tunc Albizo adhærebat) intenti autem & non mediocriter avidi ædificationis documenta ſuſcipere, protinus in ipſo mutuæ collocutionis exordio coacti ſumus jurgioſis quibuſdam contentionibus deſervire; & qui geſtiebamus de ſpirituali certamine ſubtilia quædam & occulta diſcutere, vix tandem ſuffecimus perplexas quæſtiones atque inutiles arroganter abjectas, ineptæ videlicet litis materiam, propulſare; quippe conveneramus Eliam vel Paullum videre in eremo humiliter latitantem; citra ſpem reperimus quodammodo Xenocratem in gymnaſio grandiloque proponentem, immo quibus mens erat imitationis gratia agnum conſpicere mitem, ferocem potius taurum incurrimus cornibus immaniter ventilantem. Inter ipſas tamen quæſtionum contentionumque denſiſſimas grandines, prout licuerat, mitis ille prædicator ad memoriam recurrebat dicens: Stultas,*

b *Opuſc. LI. cap. 1.*

tas [a], *inquit*, *& ſine diſciplina quæſtiones devita*, *ſciens quia generant lites*, *ſervum autem Domini non oportet litigare*, *ſed manſuetum eſſe ad omnes*. *Et iterum*: *Noli verbis contendere*; *nihil enim utile eſt*, *niſi ad ſubverſionem audientium*. *Illud quoque non prorſus exciderat*: *Prophana autem & vana eloquia devita*, *multum enim proficiunt ad impietatem*. *Hæc & hujuſmodi nobis tacite conferentibus*, *illud etiam cum eodem apoſtolo*, *clamoſo quodam ſilentio*, *conſcientia reſpondebat*: *Si quis* [b], *inquam vult contentioſus eſſe*, *nos hujuſmodi conſuetudinem non habemus*. *Quid plura*? *Tandem cum in arcto poſiti multiplicium obiectionum vallaremur anguſtiis*, *ubi ratiocinandi copia ſuppetere deſiit*, *ad Sanctorum mox exempla confugimus*; *ut illis ſaltem fides habeatur*, *quorum auctoritas ad probationem cujuſcumque negotii incunctanter admittitur*. *Cumque ſuper quodam diſceptationis articulo ſanctus Romualdus in teſtimonium duceretur*, *præſto quæſitum eſt*, *utrum ipſe Romualdus aut tunc extiterit ſanctus*, *vel nunc ſit in paradiſo receptus*. *Et licet contra fidem totius eccleſiæ noſtrarum provinciarum hæc de ſancto viro quæſtio moveretur*, *ad adſtruendam tamen partis noſtræ ſententiam illos in teſtimonium ſanctos adſcivimus*, *quorum celeberrima & vetus opinio etiam apud plebejos quoslibet & ignaros nutare non poſſit*: *Leonem videlicet*, *atque Gregorium*, *clariſſimos olim Romanæ ſedis Antiſtites*, *quorum quidem alter authentica canonum decreta promulgat*; *alter eccleſiam perſpicuis ac profundis cœleſtis eloquentiæ fontibus irrigat* (primos ſcilicet hujus nominis Romanos pontifices) *Sed his nominatis tantumdem eſt*. *Nam & ſuper his nihilominus quæſtio geminatur*; *quo pacto quis certum teneat*, *utrum & iſti tales fuerint*, *quibus ſine retractatione debeat fides accommodari*, *ſive etiam digni ſint intra Sanctorum catalogum percenſeri*.

Ann. Chr. 1056.

a II. Tim. 2.

b II. Cor. 11.

Cumque hæc [c] *& alia plura in ſermocinationis decurſu impudenter effluerent*, *quæ non modo ullum fructum ædificationis*, *ad quem gliſcebamus*, *afferrent*, *ſed ſupervacuam potius interminabilium quæſtionum caliginem generarent*, *tandem recolentes illud quod dicitur*: [d] *Verbum abbreviatum faciet Dominus*, *quaſi de ſpumoſi maris procelloſis turbinibus emergentes*, *ad tuti portus ſinum applicare ſtuduimus*, *dum de caritate*, *in qua nulla quæſtio videbatur*, *adorſi ſumus*. *Erat quippe inter te*, *& abbatem tui monaſterii non ferenda ſimultas*, *& inveterata diſcordia*. *Ille igitur*, *ut vir mitis ac ſimplicis animi*, *ſponſionibus ſuis cuncta dignæ ſatisfactionis & humilitatis jura tranſcendit*, *& nos ſequeſtri fœderis inter ſe*, *& te executores inſtituit*. *Verum nos*, *dum alienis amicitiis inconſulte conſulimus*, *in implacabile odium proprii capitis devoluti ſumus*; *quin potius in oblatrantis Charybdis latus incidimus*, *qui nos Scyllææ voraginis naufragium evaſiſſe credebamus*; *dehinc paucis quaſi rationibus irrationabiliter redditis*, *& cum jurgio & timore impatienter effuſis*, *ad trabale ſcilicet odium non evellendum*, *ſed enixius radicandum*, *tandem per ſ. nicinctia correpti violenter excludimur*, *& præ damnatis foribus familiare colloquium ulterius non meremur*. *Digna nimirum ultione mulctati*, *ut qui in commendandæ caritatis crimen incidimus*, *& quod in homicidas durum eſt*, *perpetuo digni odio cenſeremur*. *Verumtamen ne de his leviter ridere videamur*, *quæ piis mentibus fraterna ſunt compaſſione legenda*, *inhoneſtæ confuſionis hiſtoriam hucuſque contexuiſſe ſufficiat*.

c Ibid. cap. 11.

d Iſa. 1.

XXXIV. Quis Albizo Damiani ſocius in concertatione cum eodem Theuzone?

PUTARUNT aliqui Albizonem, quem ſuum nominat ſocium itineris Damianus, fuiſſe abbatem monaſterii ſanctæ Mariæ Florentiæ, qui hoc nomen geſſerit, ſed inſigniter falluntur, cum apertis verbis dicat Damianus ſe & ſocium itineris ſui Albizonem ſequeſtris fœderis executores inter abbatem ejuſdem monaſterii ſanctæ Mariæ & ipſum Theuzonem fuiſſe inſtitutos, & præterea in ſerie abbatum ejuſdem cœnobii Albizo aliquis tunc tempo-

ANN. CHR. 1056.

temporis non reperiatur, ſed Petrus hujus nominis II. Exiſtimarunt alii,
inter quos [a] Grandius & [b] Muratorius Albizonem Damiani comitem fuiſ-
ſe celebrem illum Camaldulenſem eremitam, quem in conſiliis jampridem
adhibuerat Immo epiſcopus Arretinus, ut diximus ad annum 1045. Com-
pertiſſimum pariter non eſt, an eremita Camaldulenſis, Immonis conſilia-
rius, idem ſit cum alio Albizone, qui ab anno 1051. uſque ad 1063.
reperitur prioratus in eremo Camaldulenſi officio decoratus, ut ad eum
annum diximus, vel cum altero Albizone reparatore eccleſiæ primitivæ
Arretii, cui anno 1050. honorificum privilegium, ut ſimiliter vidimus,
conceſſit Leo IX. papa. Albizonem alterum venerabilem monachum repe-
rimus in concilio Romano ſub eodem pontifice ipſo anno 1050. qui cano-
nizationi ſancti Gerardi epiſcopi Tullenſis, quam ſuaſione ſua promovit,
præſens fuit. Abbatem Tollenſem prope Placentiam Albizonem per hæc
tempora laudat etiam [c] Mabillonius. Albizonis abbatis monaſterii ſancti
Januarii Campi-leonis *in* territorio Arretino mentionem faciemus ex char-
tis tabularii Camaldulenſis ad annum 1065. Demum Albizo alter erat
eremita Avellanenſis, cui plurimum deſerebat Petrus Damianus, quemque
ad annum 1065. appellat *imitandum eremiticæ converſationis exemplum*;
hunc poſtremum potius arbitramur præ ceteris itineris hujus ad Theuzo-
nem Damiani comitem.

a Diſſert. IV. n. 5.
b Antiq. T. VI. col. 426.
c Annal. T. IV. pag. 441.

XXXV. Quando habita hæc concertatio, & ſcriptum opuſculum?

PRÆTEREA communiter exiſtimatur colloquium præfatum Damiani
cum Theuzone contigiſſe anno 1063. quo legatione apoſtolica in Thu-
ſciam mandante Alexandro II. functus fuit doctiſſimus cardinalis, cives
Florentinos reconciliaturus cum ipſorum epiſcopo Petro ſimoniæ accuſato.
Quinimmo Mabillonius legationem hanc & colloquium prædictum retrahit
ad annum 1066. Verum alibi vidimus pluries Damianum Florentiam per-
tranſiiſſe etiam tempore, quo Gerardus, inde Nicolaus II. nondum Floren-
tinus inauguratus fuerat epiſcopus, ex epiſtola VII. lib. IV. nempe ante
annum 1046. primum Gerardi in ea ſede; Florentiæ pariter ſubſtitit Da-
mianus, cum idem Gerardus Florentinam eccleſiam regebat, ut colligitur
ex opuſculo XX. capite VII. Ulterius Dominicus Loricatus, quem Damia-
nus ſcribens ad Theuzonem laudat ut adhuc viventem, anno 1063. jam
in vivis eſſe deſierat, ut alio in loco oſtendemus, & in ipſa epiſtola ali-
qua demum occurrunt, quæ indicant, Damianum eam tranſmiſiſſe ad Theu-
zonem, antequam ſub finem anni ſequentis e latebris Avellanenſibus Ro-
mam evocaretur ad dignitatum munera: de ſe enim & de Dominico ſer-
monem inſtituens, *certe*, inquit, *cellulis altrinſecus conſtitutis ſolo baſilicæ
mediantis interſtitio ego illeque dividimur*. Neque veriſimile redditur ab exi-
tu anni 1057. quo Romam poſtulatus fuit Damianus a Stephano IX. ad
autumnum anni 1060. quo ſpiritum Deo tradidit Dominicus, Damianum
eccleſiaſticis negotiis tum Romæ, tum alibi diſtentum Fontis-avellanæ ſo-
litudinem repetiiſſe, niſi ad breve tempus poſt Mediolanenſem legationem
anni 1059. ut habet in opuſculo *de patientia* ad eumdem Dominicum
Loricatum illis verbis: *Poſtmodum ad eremum rediens cellulam quidem fe-
ſtinus intravi* &c. ſi tamen nomine hujus eremi veniat Avellanenſis, & non
potius Gamugnenſis vel alia. Verum etiamſi Avellanam rediiſſet eo anno
Damianus, Loricatus tunc temporis non commorabatur amplius in Avel-
lanenſi eremo, ſed in altera montis Suavicinii, ut ex titulo ejuſdem opu-
ſculi, ac proinde eo anno non potuiſſent a Damiano uſurpari verba illa:
Solo baſilicæ mediantis interſtitio ego illeque dividimur. Reliquum ergo eſt,
ut ipſa verba ad annum aliquem referantur, quo prioris adhuc officio in
monaſterio Avellanenſi fungebatur Damianus, antequam ad cardinalitium

munus

munus traheretur, & multo magis referatur ad ipſum annum vel ad antecedentem ſtatuatur ejuſdem concertatio cum Theuzone, quæ epiſtolam præceſſit. Illud etiam ſuperaddimus Dominicum, teſte Damiano in opuſculo ad Blancam, *aliquantis ante obitum annis virgarum ſcopas in corrigiarum ſcuticas* vertiſſe, ſed in epiſtola ad Theuzonem de ſolo ſcoparum exercitio a Loricato uſurpato fit mentio; ergo epiſtola hæc ſcripta videtur aliquantis ante Dominici obitum annis. Et hæc quidem, ut rationem redderemus, cur epiſtolam ad Theuzonem ad præſentem circiter annum aſſignaverimus. Illud etiam in ea concertatione animadvertendum, Damianum in medium produxiſſe teſtimonium ſancti Romualdi. Sed quodnam teſtimonium? Veriſimiliter Theuzoni objecit inordinatam eremiticæ, quam vivebat, vitæ rationem, quæ certe contraria erat præceptis & doctrinis ſancti Romualdi, qui eremitam volebat ſub obedientiæ jugo & ſub abbatis diſciplina ſolitudini vacare, cum e contra Theuzo obedientiam reſpuiſſet, immo cum abbate ſuo ſimultates, inveteratasque gereret diſcordias. Ceterum confirmat ad hæc tempora Damianus, quæ ante annos quatuordecim de eodem ſancto Romualdo in ipſius vita affirmaverat, nimirum [a] *ex longinquis terrarum partibus toto anno, maximeque in ejus feſtivitate, fidelium multitudinem convenire ad ejus ſepulcrum*, cum in hoc ad Theuzonem opuſculo aſſerat, *contra fidem totius eccleſiæ noſtrarum provinciarum, hanc de ſancto viro quæſtionem moveri, an extiterit ſanctus, vel nunc ſit in paradiſo receptus* Romualdus.

a In prologo.

XXXVI. Exempla humilitatis & pœnitentiæ Avellanenſium eremitarum propoſita a Damiano Theuzoni. Vita idiotæ eremitæ.

Exposita Damianus concertatione, quam habuerat cum Theuzone, ipſum ad manſuetudinem & chriſtianam modeſtiam traducere conatur, damnatque ipſius novum in urbibus eremitice vivendi inſtitutum. *Nunc unde tibi*, ſubdit, [b] *hujus origo morbidæ tabis obrepſerit, tantummodo te, ſi ſit poſſibile, audire patienter, ego non gravabor exponere. Nulla ſiquidem diſciplina, ut dicitur, monaſticæ inſtitutionis attritus, ſub nulla majorum cuſtodia maceratus, in ipſo converſionis novæ tirocinio adhuc durus & rigidus, hujus propoſiti iter arripiens, ante cœpiſti docere, quam diſcere, prius depromere, quam legum mandata ſervare. Huc accedit, quod eremiticam vitam non in eremo, ſed intra populoſæ urbis mœnia ducere decreviſti, ubi nimirum quidquid a tam magnifici nominis auctore præcipitur, ſic arripiatur, tamquam ſi a ſibyllino aditu vaticinii oraculum reportetur. Sed quæſo, ſi monachus es, quid tibi cum urbibus? Si eremita, quid tibi cum civium cuneis? Quid enim cellæ vel fora ſtrepentia, vel turrita conferunt propugnacula? Enim vero, qui tamquam deficientibus ſilvis, ſolitudinem in urbibus quærunt, quid aliud credendum eſt, niſi quod ſolitariæ vitæ non perfectionem, ſed favorem potius & gloriam aucupantur? Illic igitur, captato vulgi favore, circumfluus, quid tibi mens vel improviſa dictaverit, proprio judicio lex habetur, quidquid præceps lingua decurrerit, ſententia deputatur. Nec te metiris juxta teſtimonium propriæ conſcientiæ, ſed ſecundum opinionem potius aſſentatricis turbæ, apud quam videlicet venalis pallor in vultu, & auditum nomen jejunii ſtuporem mentibus ingerit. Vinum namque in urbe neſcire, prodigium eſt; in eremo bibere, ſatis ignobile. Oleum in eremo magnæ deliciæ; in populo autem, qui ſaltem arvina non veſcitur, abſtinentiæ palma donatur. Cilicium in eremo veſtimentum; in urbe ſpectaculum. Cruribus pedibuſque nudatis incedere in eremo quidem regula, in foro autem afflictio cernitur indiſcreta. In eremo ſtratum molle juncus eſt vel papyrus, inter cives applauditur centone contentus. Quod enim illic converſatio rara mirabile reddit, hic ſocietas fraterna commune. Ac per hoc quod illic præconio laudis attollitur, hic generaliter inditum gloriam non meretur.*

b Cap. III.

Ann. Chr. 1056.

Tum ſequentia proponit ſuorum præſertim Avellanenſium eremitarum vitæ exempla, ut inde cognoſceret Theuzo [a], quantum ab eorum converſatione ipſius vivendi ratio differret; quæ nos eo libentius in medium proferimus ipſis Damiani verbis, ut una eademque occaſione rigor & pœnitentia Avellanitarum ſolitariorum, id quod eſt præcipuum inſtitutum noſtrum, nota fiant. *Sed o utinam*, inquit, *præſens adeſſes, & quid in his ſilvis ab ignotis atque deſpectis agatur, oculo judicante, perpenderes! Tamen ut ſe, ſi fortaſſis ineſt tumor arrogantiæ, deprimat, vel breviter aliquid te de illorum converſationibus erudire non pigeat. Nam, ut omittam de continua frugalitate, & penuria veſtium, de rigore ſilentii, de jugi inſtantia orationis, nonnulli apud nos ſunt, qui inter cetera diſtrictionis impendia, tanta cenſura a vini perceptione ſe cohibent, ut jam pene per decennium, ne in Paſchalibus quidem feſtis, de prædicto liquore guſtaverint; quorum videlicet alii ſunt juvenili adhuc flore vernantes, alii jam ad venerandæ ſenectutis maturiora vergentes; alii etiam uvis & aceto ſe nihilominus privant; plerique autem ſaginis, ovis, & caſeo tamquam carnibus abſtinent.* Tum aliquorum in peculiari eremitarum vitam deſcribit plane admirabilem. *Quemdam*, [b] ait, *habemus in cellula ruſticum idiotam, vix quinquaginta pſalmos utcumque balbutientem, eoſdem tamen per dies ſingulos, ſubjectis ſemper litaniis ſepties iterantem*; tercentos-quinquaginta ſcilicet quotidie pſalmos percurrentem, duo nempe pſalteria, & quinquaginta inſuper pſalmos modulantem. *Qui jam per tria ferme luſtra non prodiit, ſed neque capillos totondit, neque barbam raſit. Hoc ſiquidem & ipſi crines evidenter aſſerunt, qui jamjam forte prolixiores illo talotenus fluunt, quamquam nos hoc diſtrictionis genus minime probemus. Hujus itaque continuo tenore talis eſt vita, ut tribus per hebdomadam diebus nil penitus comedat, tribus autem quamdam menſuram panis cum aqua percipiat; Dominicis autem & præcipuis feſtis non quidem pulmentum ſive liquamen aliquod, ſed quamdam ſibi frixuram quaſi edulium præparat; quam ſane vidiſſe & non tetigiſſe, propemodum refectionem ducimus; guſtaſſe autem vel etiam olfeciſſe, partem pœnitentiæ deputamus. Porro autem duo in ejus cellula ſerpentes jam per plures annos, ut fertur, familiariter ſpatiantur. Qui etiam, ut ipſe fatetur, dum ille ſolo proſtratus litaniarum votis inſiſtit, circa caput ejus hinc inde blanda mites alluſione diſcurrunt, & viroſi morſus obliti, tamquam patrifamilias domus, clientelam devotæ ſedulitatis impendunt. Ecce & venenatæ beſtiæ inter ſe in exhibendo monachis obſequio concordant, cum videlicet ipſi monachi viperina invicem a ſe, proh dolor! immunitate reſiliant. Mirum, quod tantum fœtorem eo loci numquam querulus tolerat; mirum quod lutulentam ad bibendum aquam per tot dies in dolio velut ſentinam ſervat, mutatoria numquam lavat, veſtes numquam mutat, niſi euchariſtiam percepturus, quas tamen mox exuit, & ad id munus propter munditiam in tuto reponit. Niſi poſt ſolis occaſum numquam accipit cibum, ſervata tamen diebus Dominicis reverentia, in quibus videlicet circa ſextam horam unam ex his, quæ pro ſacramentis fiunt, oblatiunculam percipit, & ſic propter regulam jejunium ſolvit*; regulam ſcilicet ſancti Benedicti, quæ comeſtionem ad horam ſextam ea die permittit capite XLI. Juxta eamdem regulam capite XXXVIII. ſingulis diebus Dominicis Euchariſtiæ ſacramentum percipiebatur, quam piam conſuetudinem prætermittere monachus hic obſervantiſſimus religioni duxiſſet. Poteſt tamen intelligi & regula eremitica, de qua agemus libro ſequenti ſub num. IV. Sed Damiani textum proſequamur. *Quid autem de inopinatis ejus vigiliis dixerim? Quandoquidem mihi ipſe retulerit, die quidem, inquiens, nullo tempore quietem membris indul-*

geo,

a Ibid. cap. IV.

b Ibidem cap. V.

Digitized by Google

ANN. CHR. 1056.

geo, veſpere autem pſallens & orans, tunc demum ſopori viſcera fatigata concedo, cum jamjam nocturnæ ſynaxis articulum propinquantem cognoſco, quatenus mox, ut corpus ſopor irruens totis viribus occupat, repente illum, quaſi tintinnabulum feriens ab audacis violentiæ invaſione depellat. Sæpe rogatus, ut pro neceſſitatibus eccleſiaſticis, vel fœderanda pace procederem, cum mihi detrimentum eſſe pernoſcerem, licet aliis proveniret, hunc fratrem ea fide conſului, ut illi divina gratia dignaretur infundere, quid mihi decerneret expedire. Protinus ſancta ſimplicitas ad id, quod propoſitum erat, compendioſæ reſponſionis clauſulam fixit. Quid, inquit, candelæ prodeſt, ſi aliis luceat, dum ſe interim edax flamma conſumat? Hoc reſponſum, fateor, lætus arripui, & tamquam divinitus datum, ſalva tantummodo caritate & obedientia, ſervare decrevi. Martinum Storacem appellatum fuiſſe prædictum Avellanenſem eremitam præfert titulus capiti appoſitus.

XXXVII. Leonis & Lupi ac Petri eremitarum.

POSTMODUM de aliis eremitis hæc ſubdit: [a] *Sed dum in unius viri virtutibus enumerandis prolixius immoror, ab aliis vel ſummotenus perſtringendis, longa mora prodiente, retardor; veniam autem ad dominum meum Leonem, & vere Leonem, qui antiquum draconem, caput ſcilicet auctoremque malitiæ, continuis ad bellum concertationibus provocat, & ab ipſo impuberis adoleſcentiæ tirocinio uſque ad provectam jam ſenectutem, tamquam conſertis cominus armis, adverſus illum infatigabiliter pugnat. Vere, inquam, Leo, qui & mundum pervigil dormit, & divinæ contemplationis quodammodo ſoporatus intendit. Quid ultra de hoc viro dicendum eſt, quam quod videmus illum, & mundo mortuum, & cruci Chriſto confixum? Hic nempe perfectæ mortificationis eſt norma, hic ſingularis vitæ regula, hic ad perfectionis apicem feſtinantibus imitabilis diſciplina. Quidquid fere diſtrictionis, quidquid continentiæ ſuperius dictum eſt, in hoc viro conſequenter intellige; præcipue tamen in eo caritatem, humilitatem & manſuetudinem venerare. Sermo denique ejus dulcis ad inſtar mellis ſolatur mæſtos, docet inſcios, concordat iratos. Quis enim correptionis illius auſteritate deterritus non redire diſpoſuit? Immo quis quantalibet ingruentium tentationum preſſus caligine ſine conſolatione receſſit? Bene ſiquidem currentibus blandum, delinquentibus ſe præbet auſterum. Sed hoc modo, ut & blanditiam in auctoritatem auſteritas erigat, & eamdem auſteritatem blanda rurſus manſuetudo compeſcat. Rigor autem abſtinentiæ in eo tantus eſt, ut in ejus facie imago potius, quam viventis hominis corpulentia videatur. Percontanti olim mihi, quod poſſem invenire ſolatium, quia tamen exiguæ menſuræ panis mihi inter ipſa jejunia videretur, tale dedit præſto conſilium. Aliis, inquit, diebus medietatem tibi menſuræ illius appone, die autem illa, qua relaxare aliquid de conſuetæ regulæ cenſura volueris, totam tibi ſummam præfixæ quantitatis indulge, & tunc ſufficiens erit raro cenſum, quod nunc modicum videtur indifferenter oblatum. Hoc autem in tantæ anguſtiæ neceſſitate remedium utcumque ex conſulentis merito placuit, ſed curioſa meæ edacitatis intentio, fateor, non quod præſtolabatur, audivit. Nuper etiam mihi inter familiaria mutuæ collocutionis verba ſubintulit: Frater, inquit, mi faciant alii magna quædam, prout gratia illis divina præſtiterit, infirmitati autem meæ non erubeſco ſufficere, ſi per dies ſingulos duos annos pœnitentiæ poſſit implere*; ſexaginta pſalmorum perſolutione, & ſex millibus flagellorum ictibus adimplebatur duorum annorum pœnitentia. *Aliquando autem, dum me tentationibus reſiſtere prudenter inſtrueret, quod ſuum erat, alii contigiſſe narravit. Novi, inquit, fratrem, quem dum fornicationis ſpiritus graviter fatigaret, & ille crebris orationibus vehementer inſiſteret, tandem nocte quadam ſuper ſtratum quieſcenti angelus Dei cominus aſtitit, & arre-*

a *Ibid. cap.* VI.

Digitized by Google

Ann. Chr. 1056.

& arrepto ferro teſticulos ejus abſcidit. Cumque ille vigilare ſe crederet, ſed numinis auctoritate preſſus, quid ageretur, inquirere non auderet, tantam doloris vim in genitalibus pertulit, ac ſi revera materiale ciſurgium partem corporis ſecuiſſet; ab eo itaque tempore frater ille non modo hujuſmodi paſſionibus non ſubjacuit, ſed & tamquam carne præmortua nullum ulterius in ſe libidinis ſtimulum ſenſit. Sciſcitanti autem mihi, quis ille fuerit frater? nihil mea intereſſe reſpondit. Longe vero poſt, cum jam oblivio potuiſſet obrepere, inter cetera conveni hominem. Numquid non, inquam, mi pater, tale aliquid tibi accidiſſe profeſſus es? Tunc ille ex improviſo conventus, quod dixiſſe ſe credidit, negandum eſſe non duxit.

Sed cur ego in ſingulis immoror, qui tantam virorum illuſtrium denſitatem mihi imminere contemplor? Prætereo igitur dominum meum Lupum, veræ videlicet manſuetudinis agnum. Qui profecto, & antequam ſe carceri, quem pro æterna libertate nunc incolit, perpetim incluſiſſet, per trium circiter annorum continuata curricula vinum non bibit, nullumque ſibi pulmenti liquamen indulſit. Tranſeo Petrum, qui nullum cubilis in cella ſua patitur ſupereſſe veſtigium, ſed nudum jugiter terit ſive hiberno, ſive æſtivo tempore pavimentum. Leonem quoque non numero, qui lumbos ſuos ſuper nudum ferrea ſemper catena circumdat, ne ſobrietatis limitem ſupergreſſio immoderatæ refectionis excedat.

XXXVIII. Alterius Leonis itidem eremitæ.

[a] Sed *ecce Leo rurſus alius occurrit, qui jam pene emenſæ ſenectutis oblitus annoſum diu vivendo ſenium gerit; & licet emeritus miles divina procinctus caſtra tirocinali, ut ita fatear, fervore cuſtodit. Qui nimirum inter cetera dona virtutum ſic vigiliarum ſtudio præeminet, ut nulla totius anni vel perexigua nocte prius a fratribus ad nocturnale conveniatur officium, quam ille pſalterium moroſe habeat, decantando cum ſuis litaniis, impletum; poſtmodum vero juxta morem eremi pſalterium pro defunctis exſolvit. Porro autem cum jam, ut fert opinio, centum quadraginta ætatis annos excedat, poſtquam ſe conſtanter incluſit, hac etiam lege conſtrinxit, ut quotidie ſe ſcopis gravioribus atterat; nullo etiam die niſi celebrioribus feſtis, circa veſperam tantum, comedendi conſuetudinem ſolvat. In omni tamen vita ſua numquam ſanguinem minuit, numquam antidotum ſumpſit. Illud quoque prætereundum non eſt, quia ſic oleo lætitiæ gratia illum divina perunxit, ut nec ſenilis gravitas triſtia ſibi ora contrahere, nec vita remotior in ejus vultu potuerit rigidum quid vel aſperum generare, ſed ſemper hilaris, ſemper lætus, ſemper occurrit urbana quadam ſerenitate feſtivus.* Leo poſtremus ille ſorte erit, quem meruiſſe putant aliqui ſub Romualdo in Sitrienſi ſolitudine, cum centum-quadraginta ætatis annos circa hæc tempora attigiſſet; ſicut Leo, de quo ſuperius tanta narravit Damianus, idem erit cum Leone, qui in eremo a Maginfredo marchione excitata pluribus annis vixerat, antequam ad Avellanenſem ſolitudinem properaret. Uterque tamen Leo Sitrienſes prius monachi fuiſſe creduntur a multis; diſtinguendus nihilominus eſt unus ab altero, quos diſtinguit Damianus, & diſtinguendi ſunt ambo a tertio Leone ferrea catena ad lumbos circumdato, quem in hoc opuſculo diſtincte commemorat. Eremitæ, quorum pœnitentiam deſcribit Damianus in hac ad Theuzonem epiſtola, partim degebant in eremo Avellanenſi, partim in aliis ab ipſo conſtructis ſolitudinibus, cum diverſa ſe perluſtrare loca affirmet, dum horum ſanctorum virorum mentionem ingerit.

[a] Ibidem cap. VII.

XXXIX. Dominici Loricati prodigioſa pœnitentia.

Demum totus eſt Damianus in mira Dominici Loricati pœnitentia deſcribenda [b]. *Sed cur ego*, ſubjungit, *ſanctos commemorando viros, diverſa paſſim loca perluſtro? Quandoquidem intra limen & præ manibus teneo, ad*

[b] Capp. VIII. & IX.

cujus

ANN. CHR. 1056.

cujus digne efferenda præconia impar viribus non aſſurgo. Certe cellulis altrinſecus conſtitutis, ſolo baſilicæ mediantis interſtitio ego, illeque dividimur, cujus ſi virtutibus enumerandis invigilo, ante dies elabitur, quam ſcribendi materia deficere poſſe videatur. Dominicum dico, doctorem videlicet & dominum meum, cujus quidem lingua ruſtica eſt, ſed vita artificioſa ſatis & lepida, quæ ſane vita ſatis utilius ad ædificationem vivis operibus prædicat, quam ſterilis quorumdam lingua, quæ accurata phaleratæ urbanitatis verba inania trutinat. Longo jam annorum elabente circulo, ferrea ad carnem lorica percinctus, infœderabilem pugnam cum iniquis ſpiritibus conſerit, ſemper paratus ad prælium, non ſolum corde, ſed & corpore præmunitus, adverſus hoſtiles acies fervidus bellator incedit. Hanc autem continuæ vitæ conſuetudinem indifferenter habet, ut vix dies ulla prætereat, quin duo pſalteria modulando utraque manu ſcopis armata nudum corpus allidat, & hoc remiſſiori quidem tempore. Nam quadrageſimalibus quidem circulis, ſive cum pœnitentiam peragendam habet (crebro enim centum annorum pœnitentiam ſuſcipit) tunc per dies ſingulos, dum ſe ſcoparum tunſionibus afficit, ad minus tria pſalteria meditando perſolvit. Centum autem annorum pœnitentia, ſicut ipſo auctore didicimus, ſic expletur. Porro cum tria ſcoparum millia unum pœnitentiæ annum apud nos regulariter expleant, decem autem pſalmorum modulatio, ut ſæpe probatum eſt, mille ſcopas admittat, dum centum-quinquaginta pſalmis conſtare pſalterium non ambigitur, quinque annorum pœnitentia in hujus pſalterii diſciplina recte ſupputantibus inven tur. Sed ſive quinque vicies ducas, ſive viginti quinquies, centum fiunt. Conſequitur ergo, ut qui viginti pſalteria cum diſciplina decantat, centum annorum pœnitentiam ſe peregiſſe confidat. Quamquam & in hoc pleroſque noſter Dominicus ſuperet, quia cum nonnulli unam manum in diſciplinis agendis exerceant, iſte, ut revera Beniamin filius, contra rebelles carnis illecebras utraque manu infatigabiliter pugnat. Hanc autem centum annorum pœnitentiam, ut mihi ipſe profeſſus eſt, facile ſex diebus ex more conſummat.

[a] *Memini quoque, quia cujuſdam quadrageſimæ imminentis initio mille annos imponi ſibi per nos ad pœnitentiam petiit, quos certe omnes ferme, antequam jejunii tempus tranſigeretur, explevit. Si cui autem hoc pœnitentialis diſciplinæ genus, quia durum, videatur etiam fortaſſe ſuperfluum, & quod ipſe facere negligit, fieri etiam nolit, quid mihi peccatori ſuper hac ſententia videatur, paucis abſolvam. Devotio ſancta fidelium cum ſe pro peccatorum ſuorum memoria verberibus afficit, communicare ſe ſui Redemptoris paſſionibus credit. Nam & ipſe Salvator noſter, evangelio teſte, flagellis cæſus eſt, & apoſtoli in conſpectu concilii verberibus ſunt affecti, & Paullus quinquies quadragenas, una minus, accepit. Quod etiam innumeri martyres duris ſubjacuere verberibus, cui vacat eorum hiſtorias legere, non poterit ignorare. Ab illis ergo & hunc pœnitentiæ modum nos ſuſcepiſſe gaudemus, a quibus nimirum omnium ſtudiorum ſpiritualium inſtrumenta didicimus. Porro ſi jejunia, vigilias, nuditatem, cilicia, genuum flexiones, & cetera his ſimilia, iccirco remedia pœnitentiæ conſtituimus, ut per hæc vitiorum illecebras deprimamus, & delectationibus carnis e diverſo amaritudinem apponamus, quæ inter hæc congruentius dici pœnitentia poteſt, quam cum ſe peccator nudum ſui judicis conſpectui repræſentat, & deprehenſorum more latronum, ipſam, quæ peccaverat, carnem verberando caſtigat? Huc accedit, quod nonnullos legimus poſt culpam in ecſtaſi ad judicium raptos hanc exſolviſſe vindictam. Credendum ne ergo eſt, quia hunc pœnitentiæ modum, quem Deus ipſe a nolentibus exigit, a devotis & ultro offerenti-*

a Ibidem cap. ix.

bus

Ann. Chr. 1056.

bus ſuſcipere contemnit? Hæc per exceſſum commendandæ diſciplinæ gratia dicimus, ut teneris & delicatis monachis detrahendi audaciam tolleremus. Inſugillat nimirum Theuzonem, ejuſque aſſeclas, qui hanc diſciplinarum conſuetudinem improbabant, deridebant, & contra ipſam linguas ſuas acuebant. Sequitur Damianus: *Nunc ad Dominicum, de quo cœperat, ſermo recurrat. Enimvero, cum hunc jam & incurva ſenectus deprimat, & crebris inſuper languoribus contabeſcat, mirum, unde illum tantus fervor incendat, ut in ſpiritualibus exercitiis ſemper invictum, ſemper infatigabilem ſe reddat. Nam, ut ipſo referente cognovi, ſæpe duo pſalteria cum diſciplinis ſtando continuat, itaut neque interim ſedeat, neque vel ad momentum a percuſſionibus incredibili mentis fervore quieſcat. Inquirenti mihi aliquando, utrum poſſet cum ferreæ veſtis pondere aliquantiſper genuum flexibus inſudare, ſub hac mihi dedit obſcuritate reſponſum: Cum incolumitas mihi votiva reſpondet, quandoque per omnes totius pſalterii quindenos pſalmos centies genua flectere conſuevi. Quod quidem tunc non diligenter attendi, poſtmodum vero, quod dictum fuerat, mente revolvens, a depreſſo homine mille metaneas in uno pſalterio fieri admiratus expavi. Quadam die poſt veſperam cellulam meam ingreſſus: Magiſter, inquit, (hoc enim indigno vocabulo me ex humilitate compellat) hodie feci, quod hactenus me feciſſe non memini, octo nempe pſalteria inter diem & noctem modulanter explevi. Videbatur autem tunc totus vultus ejus ita ſcopis attritus, ac ſulcantibus quibuſdam vibicibus livefactus, tamquam ſi pila fuerit, ptiſanarum more, contuſus. Pſalmodia ſane illi iccirco tam facile provenit, quia non tam verba, ut ipſe aſſerit, lingua perſtrepente revolvit, quam ſenſum mentis vivacitate percurrit. Aliquando a me remotus habitabat, cumque ad me ingreſſum, quibus tunc ſe vitæ legibus ageret, inquiſiſſem, reſpondit ſe carnaliter vivere, & quintis ſemper feriis cum Dominicis diebus a ſolito ſe abſtinentiæ rigore relaxare. Requiſitus, utrum pulmento quolibet, ovis vel caſeo veſceretur? Negavit. Rurſus ſi piſcibus aut pomis? Piſces, ait, & poma, ſi qua ſunt, ægrotantibus præbeo, quorum non minimam multitudinem jacere in noſtris partibus ingemiſco. Cumque illum durus exactor in anguſto concluderem, dicens: Unde ergo illis diebus remiſſius vivis, ſi nihil eorum comedis, quæ neceſſe ſit vel ignibus decoqui, vel in arboribus inveniri? Reſpondit: Fœniculo, inquit, cum pane libenter veſcor. Mox nimirum perite cognovi, quam carnaliter homo viveret, qui ſuas delicias in fœniculo conſtituiſſet. Habet plane uberem lacrymarum gratiam, ſed alternam. Cum enim recluſus ſub diſtricto ſe ſilentio reprimit, mox ut voluerit, affluenter plangit; at ſi colloquio frequentetur, fletum ſe amiſiſſe conqueritur. Nam & ego illi ſæpe penuriam meæ tarditatis impropero, dicens: Heu, inquam, mi pater, iſtæ tuæ lacrymæ inſœcundæ ſunt, quæ alias orando lacrymas parere nequeunt. Optarem namque, quod conſequens eſt, nimirum, ut ſicut tu mihi pater es, ita nihilominus & tuæ lacrymæ mearum quoque lacrymarum fierent genitrices.*

XL. Damianus Theuzonis ſuperbiæ mederi ſatagit.

Reliquorum eremitarum auſteritates, de quibus ſcribere poſſet, omittit Damianus, ſed ſupradictorum diſciplinam imitandam Theuzoni proponit dicens. [a] *Poſſem tibi adhuc multa quidem, & alia non ignobiliora de his, qui nobis noti ſunt, fratribus ſcribere, ſi non magnopere luxuriantis ſtili faſtidium devitarem ..... & ii ſane, quorum ſuperius mentionem feci, non clari, non famoſi, non certe vulgi opinione notabiles, ſed deſpicabiles & pannoſi, ita ſe bonis omnibus inferiores judicant, ut etiam nobis ſe, noſtriſque ſimilibus quolibet converſionis inditio non præponant. Nobis autem ſcilicet conveſcentes non dedignantur communi menſa participare,*

[a] Ibidem cap. x.

immo

immo tamquam ſuppares omne nobis caritatis officium familiariter exhibent. Tu quoque ſi recte, ſi diſcrete, ſi fructuoſe per viam vis veræ religionis incedere, ſic tibimetipſi ſis auſterus & rigidus, ut aliis videaris hilaris & remiſſus, ſic intra temetipſum ſtudeas in rectitudinis arce præcellere, ut noveris te & infirmis fratribus miſericorditer inclinare, ſic in tribunali mentis tuæ juſtitiæ fræna diſpone, ut tamen delinquentibus non obdureſcas, venialiter indulgendo. Sit in corde mœror, in vultu lætitia, in fratris adventu caro tua ſentiat refrigerium, nec multum timeas, ſi ſolitæ ſervitutis non impleas penſum. Pulſante cellulam tuam fratre, protinus triſtes rugæ diſcedant, contracta ſe ora reſolvant, ſerena facies occurrat, feſtiva frons lætitiam præferat. Peccatum in te mortis periculum deputa, in aliis fragilitatem conditionis appella. Decerne alium ferula dignum, unde te ſcorpionibus arbitreris obnoxium. Non ſis juſtior juſto; & qui times peccata committere, non dubites veniam peccantibus impertire. Non eſt illa recta juſtitia, quæ in deſperationis foveam mentes pertrahit alienas. Non eſt medicina laudabilis, quæ ſic putrida reſecat, ut ſimul etiam ſana corrumpat. Noxius ignis eſt, qui ſic nititur vepres exurere, ut inſiliat etiam domos globis furentibus conflagrare. Enimvero qui aliorum vitia ex more libenter carpit, peccati maculam non evadet, quia licet zelo juſtitiæ ferveat, aliquando neceſſe eſt, ut in laqueos detractionis impingat. Plane niſi multum noſtra nobis vita ſplendeſceret, non tantopere noſtris oculis aliena converſatio diſpliceret. Si diſtricti circa nos eſſemus, ut dignum eſt, judices, non tam rigidos experiretur aliena culpa cenſores; in alios ſcilicet diſciplinæ noſtræ vigor extenditur, dum circa exceſſus proprios ſola pietatis & manſuetudinis jura ſervantur. Sed quorſum iſta? Quia diceris omnes fratres tuos tam auſtera, tam ſuperciliosa dijudicare ſententia, ut per totius anni circulum nonniſi ſemel, & tunc non a tui monaſterii ſacerdotibus, ſed aliunde quæſitis, divina percipias ſacramenta. Dico, quod dicis: Quis hunc presbyterum ordinavit? Reſpondetur: Ille epiſcopus. Et ipſum, ais, ad epiſcopatus officium qualiter, aut quis promovit? Papa ſcilicet; qualiter autem, ipſi viderint; moxque ſubjungis: Eſto tandem, quod Papa gratis epiſcopum conſecravit; numquid & Papa ipſe ad apoſtolicæ ſedis apicem gratis aſcendit? Hac igitur in te mirabilium quæſtionum pernicioſa caligine, quantum in te eſt, ſeculum omne confundis; & velut mare de temetipſo tempeſtatem generans, nec ipſe quieſcis, nec alios vivere in tranquillitate permittis &c.

Tum, ut Theuzonem a ſuperbia deterreat, caſus aliquot inſauſtos in medium adducit, & primo exemplum cujuſdam monachi, qui delirio correptus vitam violenter amiſit [a]. *Vidi monachum eremitam, vitam diſtricte ſatis & rigide perferentem; qui nimirum & vultu pallidus, & corpore vehementer afflictus, fixis in terram oculis, mundo mortuus videbatur, vinum quoque per undecennium non guſtaverat. Sed ob terribile Dei judicium, & profundum ſummæ diſtrictionis abyſſum! Tædet dicere. Hic aliquando in phreneſim decidens, atque in belluini furoris rabiem immaniter efferatus, ex manibus in diverſa nitentium, & vinculis, quibus nectebatur, ſe repente proripuit, & ubi plurimus rotabatur vortex, in ſpumoſi fluminis voraginem merſus interiit* &c. Subdit etiam: [b] *Et quia ſe occaſio præbuit, terribilem nihilominus & alterius monachi caſum prætereundum eſſe non ducimus, etſi non magnopere huic opuſculo congruere videamus. In Peruſino monaſterio, ſancti videlicet Salvatoris, cui nuper & ipſe præfui, quidam monachus paullo ante fuerat, nomine Guinizo, aſtutus nimis & callidus, ſecularibus argumentis & litigioſis contentionibus vehementer intentus. Hic itaque dum & in mutandis abbatibus, & fratribus perturbandis æſtuans non quieſceret,*

ANN. CHR. 1056.

a *Ibid. cap.* xi.

b *Ibidem cap.* xii.

ANN. CHR. 1056. *ad hoc uſque pervenit, ut diaboli ad ſuperandos æmulos patrocinium quæreret, & ejus ſe ditioni etiam corporaliter manciparet; cui tamen ſeductor ſpiritus exigenti ante promiſit, quod tertio, priuſquam moreretur die, ſuum ſibi exitum nuntiaret. Credidit infelix, & diu poſtmodum vivens ita ſub hac deceptoria ſecuritate permanſit; tandem in ægritudine lapſo adeſt fidejuſſor iniquus, & perendianum, ſicut ſpoponderat, obitum innoteſcit. Protinus advocatis ille fratribus, cuncta hæc, quæ cum nequiſſimo pepigerat, per ordinem narrat. Cumque illi inſtarent, dicentes: Eſto confeſſus, age pœnitentiam; repente ille obdormiebat, & ſive pulſantibus, ſive clamantibus evigilare non poterat, ſi non illi obticeſcerent, vel aliud quid præter pœnitentiam loqui vellent. Mox ille expergefactus invicem loquebatur, ſed rurſus audito nomine pœnitentiæ obrigeſcebat in ſenſibus, ſopore correptus, donec horrendæ morti traditus, ad eum, cui deditionem fecerat, eſt infeliciter devolutus. Poſtmodum vero per plures noctes nigra canum turba non ceſſabat ſepulturæ ejus aſſiſtere, & quaſi depoſitum cuſtodire, itaut non minimo videntes horrore concuterent. Heu quam pernicioſa res ſpiritus contumax & litigioſus in monacho! hic enim, quia temporalem habere pacem cum ſuis fratribus noluit, æternæ pacis gaudium in tartarum demerſus amiſit* &c.

Deinde e contra patientiam exæcati cujuſdam monachi deſcribit inquiens [a]: *Adoleſcentem me in Faventina urbe propter literarum ſtudia conſtitutum audire contigit, quod enarro. Inter duos ſibimet convicaneos obortis invicem ſimultatibus, alterius oculos alter effodit. Cæcus itaque poſtquam ſe mundo nimium inutilem vidit, monaſterium petiit. Poſtmodum vero cum & ipſe illator injuriæ languore correptus converſionis habitum anxie quæreret, ſed ad idem monaſterium deferri propter illum, quem crudeliter attrectaverat, incongruum judicaret; monachis ſuper hac re ſecreto muſſitantibus, tandem fama negotii ad acutiorem, videlicet non videntis, pervenit auditum. Cumque ille, quod imminebat, plenius didiciſſet, cœpit mox obnixe depoſcere, & quibus valebat precibus inſtantiſſime flagitare, ut illum fratres cum omni caritate ſuſciperent, ſemetipſum inſuper cuſtodem ſcilicet ac miniſtrum ejus obſequiis inſudare juberent. Importunis ſane inſiſtens precibus tandem obtinuit; & ei, quem carnis lumine videre non poterat, perſpicuo caritatis oculo miniſtrabat. Decumbenti itaque ſedulus miniſter aſſiſtere, tegminibus confovere, neceſſaria quæque porrigere, percipiendis etiam alimentis ſuaſorie provocare. Nam & ad digeſtionis occultum, ut dicebatur, ſæpe ſe ferre, & referre gaudebat ægrotum. Sic nimirum, ſic qui geminum lumen carnis amiſerat, caritate ſimul & patientia, quaſi duobus in animæ facie oculis reſplendebat.* Plura erant Damiani adoleſcentis tempore monaſteria in urbe Faventina, inter quæ monaſterium ſanctæ Mariæ foris portam, & cœnobium ſanctorum Hippolyti & Laurentii.

Poſtremo concludit [b]: *Superiora tibi, Teuzo pater, ex epiſtola propoſui, ut deſinas de ſingularitate tumeſcere, iſtud autem ideo, ut diſcas juniorum fratrum etiam offenſas, ſi forte contigerint, æquanimiter tolerare; nimirum quod moribus tuis duxi maxime neceſſarium, hoc in diſputativæ narrationis ordine ſervavi conſequenter extremum. Jam igitur ab illa rigida nimis & toroſa mentis tuæ animoſitate compeſce, teque in patientia cum fratribus tuis & blanda caritate compone* &c. *Non igitur eorum animos verboſitatis quæſtionibus pulſes, non eos tamquam torvæ cervicis taurus cornubus ventiles, ne dum a te fugitur, illud in tui opprobrium jaculetur, quod de bove cornupeta antiquitus dicebatur: Fœnum habet in cornu. Tranquillum ergo te & quietum cunctis videntibus exhibe, & præcipue his, qui ex Deo ſunt, omni te obedientia & humilitate ſubſterne* &c. *Plane ſi pectus tuum arca Dei eſt,*

a *Ibidem cap.* XIII.

b *Ibidem cap.* XIV.

eſt, ſicut profecto dignum eſt, non in eo ſola ſit virga, quæ feriat, ſed & manna, quod in fraternæ mentis palato dulceſcat &c. *Verum nos dum ædificationis fraternæ ſtudio ardenter inſiſtimus, modum epiſtolæ ſupergreſſi ſumus* &c. *Nunc igitur, dilectiſſime mi pater, & domine, pedibus tuis me proſtratus advolvo, fuſiſque lacrymis veniam humiliter peto; videlicet ut ori meo clementer indulgeas, & me, qui tibi audacter inſugillare præſumpſi, a caritatis tuæ dulcedine non repellas, dummodo nempe hæc, quæ ſuperius comprehenſa ſunt, ſalubriter admittantur. Ego non abnuo ſatisfactionis gratia & nudas ferulæ veſtræ ſcapulas ſubdere, & de cetero paternis ſanctitatis veſtræ legibus reverenter obtemperare. Spero autem quod & hæc mea vobis non erit infructuoſa correptio, quia dum menti veſtræ tam ſcilicet gravi, tam maturæ, tam certe ſanctæ amarum forte ſapit, quod auſu junioris arguitur, in vobiſmetipſis liquido poteſtis addiſcere, quid vobis dure loquentibus de alieno debeatis corde ſentire. Rogo autem venerabilis pater, ut pro me peccatore ſemper orare digneris. Quia autem faciem veſtram ulterius in hac vita viſurum me eſſe non ſpero, divinam depoſco clementiam, ut ſoluto militiæ cingulo, ſic nos in mutuos repræſentet aſpectus, quatenus & unum ſupernæ videlicet Jeruſalem adſcribatur emeritis municipium, & ſocialis in utrumque procedat recompenſatio meritorum.* ANN. CHR. 1056.

XLI. Aliqua de Theuzone; & an ſcriptor fuerit commentarii in regulam S. Benedicti?

PROFECISSE viſus eſt Theuzo correptione humili, ſed fervida Petri Damiani, & ad monaſterium, a quo auſugerat, rediiſſe, vel ſaltem ſe reconciliaſſe cum abbate ſuo, ac humilitatis ſpiritu redemiſſe, quæ nimia arrogantia & animi tumore antea mente conceperat, atque manifeſta verbis reddiderat & operibus. Obiit centenarius ad annum circiter 1070. ut vulgo creditur; ad annum 1071. ejus deceſſum refert domnus Petrus-aloyſius Gallettus eruditus monachus Caſinenſis in ms. quam prælo promptam habet, abbatiæ Florentinæ hiſtoria, quem etiam octuagenarium ad ſuperos abiiſſe exiſtimat. Si hoc poſtremum verum eſt, ſexaginta & quinque annos ætatis habebat hoc anno Theuzo, Petrus autem Damianus ipſo junior erat, ut de ſe fatetur; quare iterum argumentum contra Henſchenium deſumitur, Petrum Damianum ortum non fuiſſe quinque annos poſt obitum Ottonis II. imperatoris, hoc eſt anno 988. ſenior enim hoc anno fuiſſet Theuzone, & ſexageſimum-octavum ætatis annum attigiſſet. Extat adhuc inſcriptio ad Theuzonis tumulum, quam refert Puccinellius, quæque videtur ipſi, non alteri Theuzoni tribuenda.

TEVZONIS. MONACHI. VENERABILIS. OSSA. QVIESCVNT

PRAESENTI. IN. TVMVLO. SANCTA. QVI. VIXIT. IN. AEDE

QVINQVAGINTA. ANNIS. EREMI. VELVT. INCOLA. FERVENS &c.

Diſtinguendus eſt Theuzo eremita & monachus ſanctæ Mariæ de Florentia ab alio celebri & beato Teuzone ſancti Johannis-gualberti diſcipulo, qui eodem tempore vivebat, de quo conſulendi auctores Vallumbroſani. Alius pariter videtur a *Theuzone monacho & indigno ſacerdote*, qui ſe ſubſcribit poſt Petrum hujus nominis ſecundum abbatem ſanctæ Mariæ Florentiæ in charta reſtaurationis cujuſdam hoſpitalis apud [a] eumdem Puccinellium; nam Theuzo eremita veriſimiliter non fuit ſacerdos; *ſacramenta* enim, teſte Damiano, *divina per totius anni circulum nonniſi ſemel, & tunc non a ſui monaſterii ſacerdotibus, ſed aliunde quæſitis* percipiebat. Alius demum eſt a Theuzone monacho, cujus interventu Prataliense monaſterium ſub ſua protectione recepere anno 1002. Otto III. & anno 1020. Henricus

[a] *Chron. abb. Floren. pag.* 254.

Ann. Chr. 1056.

imperatores. Putatur Theuzo eremita auctor commentarii in regulam ſancti patris Benedicti, quem dicavit epiſcopo Odelrico. Brixianus hujus nominis antiſtes vivebat anno 1027. & deceſſit anno 1048. Alter Odelricus Firmanus epiſcopus ſubſcripſit concilio Romano anni 1059. cui etiam epiſtolam dedit circa annum 1061. Damianus. Potuit tamen ipſius commentarii auctor eſſe alter Theuzo monachus pariter Florentinæ abbatiæ, vel aliquis alius ejuſdem nominis monachus; immo pignus daremus Theuzonem hujuſce commentarii ſcriptorem requirendum eſſe inter Mediolanenſes monachos. Integrum opus percurrimus, nullibique ſe auctor prodit aliquo indicio, niſi capite XIV. ubi inquirens, *quomodo peragendæ ſint vigiliæ in natalitiis Sanctorum?* exemplum affert eccleſiæ Mediolanenſis, *ubi corpora ſervantur & coluntur ſancti Ambroſii, & ſanctorum Gervaſii & Protaſii*; Et capite LXI. loquens de monachis peregrinis, ac exemplum adducens Formatarum epiſtolarum, quam ſcribere debent abbates epiſcopis, hæc verba habet: *Venerabili chriſticolarum vita decorato, plus cœlo, quam terræ vicino, dompno* ILL. *præſuli venerando* ILL. *Mediolanenſis monaſterii abbas perpetuæ felicitatis obpudia atque angelicorum ſynaſis conſortia.* Præter exemplar chartaceum hujus commentarii Theuzonis, quod aſſervari in abbatia Florentina ſub num. LVIII. aſſerit Mabillonius, quodque ſeculo XVI. fuit conſcriptum, nitidiſſimum alterum exemplar membranaceum ſeculo XIV. vel XV. exaratum ſervant monachi noſtri ſancti Mathiæ de Muriano, ex quo etiam epiſtolam ipſius nuncupatoriam ad Odelricum, quæ præfixa eſt commentario ſeu potius collectioni ex dictis præcedentium patrum, damus in Appendice.

XLII. Theobaldus diaboli inſidias ſuperat, & angelico fruitur ſolatio.

BIENNIO præterpropter ſubſtitit in loco Picingo cum ſocio Waltero Theobaldus. Quomodo autem varias ſuſceperit peregrinationes, diaboli machinamenta eluſerit, atque Angelicum meruerit miniſterium, & tandem inſcius, nihilque tale ſuſpicans patrem reviſerit, pluribus deſcribit abbas Petrus in ejus vita his verbis. [a] *In præfato igitur loco Teutonicorum aliquandiu commoratus, tenuiſſimo nummorum collecto quæſtu, ad ſepulcrum ſancti Jacobi in Gallicia Hiſpaniæ partis, nudis, ut jam diximus, pedibus, cum ſocio perrexit. Cumque inde reverterentur, in itinere humana ſpecie aſſumpta, diabolus per obliquum in via ſe proſternens compulit virum Dei ruere. Illo Chriſti nomen invocante, cruciſque ſigno ſe muniente, malignus hoſtis velut fumus evanuit. Nec mirum, ſi viro Dei præparavit caſum, qui domino noſtro Jeſu Chriſto auſus eſt ſuadere dicens: Si filius Dei es, mitte te deorſum. Deinde cum duobus ſociis poſt duorum inediam dierum itinere fatigatus, fame & ſiti afflictus deficiebat in via. Cum autem veniſſet Arvernis, & comites aliquantulum præcederet, panem in via in orbita plauſtri a Deo ſibi præparatum invenit. Unde in Chriſto vehementer confortatus, primum gratias egit, dehinc ſumit panem ad veſcendum ſuavem; & quia prope erat rivulus aquæ, ſocios ad reficiendum invitavit. Perquirentibus illis, tamquam deſperatis, quo pane veſcerentur in ſolitudine, ubi nec villa prope erat, nec civitas: Hoc, inquit, & panem, qui ſub veſte latebat, oſtendit. Supra modum attoniti unde panem reperiſſet, ad ſe reverſi, intelligunt Angelicam adminiſtrationem fuiſſe, & ſolatium vitæ per meritum ſancti Theobaldi Dominum ſervis ſuis præſtitiſſe. Hoc pane & fonte aquæ refocillati, erectis viribus ad cetera toleranda robuſtiores ſunt effecti.* Aliquis forſan in via ſe junxerat Theobaldo, & Waltero, cum plurali numero nominet Petrus ejus ſocios. Anne Odo, fidelis poſtea Theobaldi miniſter poſt Walterum?

a *Num.* 6.

XLIII. Patrem reviſit.

SED Petri hiſtoriam proſequamur. *Quo poſtea* [b] *dolo*, inquit, *patri primum*

b *Num.* 6.

mum fuit indicatus & oſtentus, ſubſequens ordo perorabit. Nitens virtutum gradibus ad altiora vir bonæ voluntatis, monere cœpit jam dictum conſodalem ſui propoſiti conſcium, ut inter pauperes Chriſti ſibi clericum quæreret, qui eum literas doceret, literatos dicens ad mandata divina percipienda proniores, & melius percipiendo ad obediendum devotiores. Hunc clericum magiſtrum Vilermum vocant Acta apud Henſchenium. *Quod collega feſtinare ſtuduit, & magiſtrum, qui ſeptem pſalmos, quos Pœnitentiales ſancta vocat ſimplicitas, doceret, exhibuit. Omnibus plane brevi tempore edoctis, pſalterio indiguit, nec ad manum habebat, unde comparare potuiſſet. Ad hoc Walterus latenter ſimplicis viri magiſtro perſuaſit, ut ad Gallias tenderet, caſtrum Pruvinum perquireret, & Arnulfum patrem ejus conveniens filio pſalterium tranſmittere intimaret. Ille feſtinans parere, diſcipulum ſanctum adiit, licentiam ſibi dari poſtulans, ut Gallias inviſeret. Qua data, & mandato accepto, quod patri deferret, & matri aliiſque in Chriſto amicis: Quid, ait, memoriale tuo patri mittis & matri? Nihil, inquit, habeo, quod mittam, præter hunc panem. Deo amabilis Theobaldus & voluntarius Chriſti pauper a quodam monaſterio panem unum acceperat, caritatis munus, quem acceptum magiſter ejus Walterus parentibus pro benedictione detulit. Qui de tanti filii vita inquiſita Deo gratias agentes, panem tranſmiſſum pro ſummis donis receperunt; & confitendo de Chriſti miſericordia, & de filii merito experti ſunt, quia quicumque de pane illo comederunt, quaſi medicamento ſalutis æternæ, ab omni genere febrium ſanati ſunt.* Ann. Chr. 1056.

Hæc panis prodigioſa virtus, ſicut & ſuperior altera, Angelorum miniſterio, panis præparatio anſam forſan dedit pictoribus exhibendi divum Theobaldum in ſiniſtra manu panem tenentem. In cathedrali eccleſia Vicetina exſtat ſancti Theobaldi imago ſeculum XV. redolens, quæ in ſacrario adſervabatur temporibus Sylvii Triſſini anno 1660. nunc vero in laterali facie ſacelli virgini & martyri Margaritæ dicati repoſita, quam ſequentibus verbis, ex italico in latinum ſermonem a nobis translatis, ita deſcripſit noſter Severus Seneſius. „ In ſacello ſanctæ Margaritæ, inquit, „ conſpicitur tabula duodecim fere pedes altitudinis habens, & antiquiſſimam picturam exhibens ſancti Theobaldi, quinquaginta ætatis annos „ præſeferentis, cum barba coloris phænicei, baculum manu dextera, panem ſiniſtra geſtantis propter miraculum ſuperius relatum; caput ejus „ cooperitur bireto coloris medii inter nigrum & violaceum; corpus vero „ tegitur atra talari veſte, ſupra quam altera alba & brevior imponitur, „ & tertia demum pariter alba, ut exprimantur & ejus peregrinationes, „ & ipſius monachatus. Pedes induuntur tibialibus candidis, & calceis „ nigris. Subtus effigiem legitur. SANCTI. THEOBALDI. CONFESSORIS. Viſitur in angulo tabulæ corona ad pedes rejecta, & ſtemma „ gentilitium trium leopardorum, triumque liliorum. „ Ita Seneſius in ſua Vangaticienſi ms. hiſtoria [a], qui de his omnibus exactiſſime inſtructus fuit a Franciſco Sandrio Montanianenſe parocho ſancti Petri Vicetiæ. Obiter hic monemus monumentum hocce vindicare a negligentiæ nota Vicetinos, eorumque majores, apud quos Theobaldi nomen & memoria poſt fere quadringentos annos adhuc vivida perdurabant, ut adnotavit Franciſcus-Fortunatus Vinea in [b] Præliminari ad Hiſtoriam Vicetinam. Quare Mabillonii & Germani querimonia „: [c] Apud Vincentinos nulla Theobaldi „ ſupereſt notitia ſaltem apud viros doctos, quos de illo percontati ſumus, quo minus mirandum eſt antiquarum rerum notitias ex hominum „ memoria jam evanuiſſe; „ querimoniam hæc ſcilicet explicanda erit de actis uberioribus, vel de amplioribus notitiis, quas doctiſſimi Benedictini

haurire

a Pag. 40.

b Pag. 11.

c Iter Ital. p. 26.

Ann. Chr. 1056.

haurire ſperabant ab eccleſia Vicetina, præter ejus incolatum Salanicenſem, qui ſatis abunde cuilibet Vicetino erat compertus.

Tunc patrem deſiderio filium videndi tabeſcentem Treveris deduxit clericus ille, eumque extra civitatem ſub ulmo, ubi propter importunitatem ſupervenientium ſanctus Theobaldus legere conſueverat, abſcondit. Poſtea columbinæ ſimplicitatis diſcipulum hac pia arte deluſit. Monet eum ad locum conſuetum ire, & meditationi ſuæ opportunum, prætendens ſe velle audire, quid interim profecerat in lectione. Qui dum iret, multotiens ſubſtitit. Noverat enim prophetali ſpiritu, & prædicebat, quia quod nollet, hoc in itinere videret. Invitus tamen & renitens ad locum pervenit, patrem cum militibus jacendo frena tenentibus offendit. Triſtis vehementer effectus: Tradidiſtis me, iniqui, tradidiſtis me, duces mei. Concito gradu ſic loquendo revertebatur. Quod videns pater, lacrymis proſequebatur: O cariſſime fili, quem fugis, & cur fugis, patrem fugis, non hoſtem. Nolo, fili, a deſiderio tuo revocare te, nolo, fili, a bono propoſito fraudare te; liceat, fili, vel ſemel videre te, ore ad os loqui, & totiens deſideratum vidiſſe filium mœſtæ parenti renuntiare me. Movebant enim patris affectum nudi pedes filii, & plantæ excruciatæ. Cui ille inter eundum: Noli domine, inquit, (patrem enim non vocavit ſibi, ex quo eum reliquit, quia didicerat: Nolite vocare vobis patrem ſuper terram. Unus eſt enim pater veſter, qui in cœlis eſt.) Noli, domine, inquietare me, vade in pace, & me in Chriſto pacem habere permitte. Ad quæ pater: Tu, inquit, fili, omnibus indiges, nos multa poſſidemus. Si ſaltem propter parentum memoriam aliquid placeret, libenter miniſtraremus. Cui filius: Si, inquit, quod ſemel dimiſi propter Deum, iterum aſſumam, canis ero reverſus ad vomitum. His dictis, patris viſum & colloquium evaſit. Socius autem ejus paullulum ſubſiſtens indicavit patri, ut filio pſalterium perquireret, quia hoc ſ lo indigeret. Dedit pater lætus & triſtis, ſatur & jejunus viſu & allocutione filii.

Verum, ne a ſemel concepto peregrinandi propoſito diverteretur Theobaldus, patri valedicens, denuo ſe itineri commiſit, viſitaturus Romanam urbem, & ſacra Jeroſolymorum loca. [a] *Præcavens igitur in futurum venerabilis confeſſor Theobaldus, ne parentum aut amicorum importunitatem amplius pateretur, notato a patre loco, hac devotione Romam abiit, ut longiorem aggrederetur peregrinationem* &c. Sed de ea anno ſequenti.

a Num. 8.

XLIV. De Victore II. Rom. pont. duce & marchione.

Exstat in archivo ſancti Blaſii de Fabriano pagina donationis factæ monaſterio ſancti Victoris, his temporariis characteribus ſignata: *Ab incarnatione Domini noſtri Jeſu Chriſti ſunt anni mille quinquaginta octo, & regnantes domnu Enrigo imperatore & papa Victore dux & marchio, & die menſo octuber indiccio decima.* Quæ notæ nullo profecto modo componi queunt cum anno 1058. quo jam in vivis eſſe deſierant tum Henricus III. imperator, tum Victor II. Romanus pontifex. Quare arbitraremur legendum potius anno 1056. quo anno menſe octobri adhuc vivebat Victor II. & ſi obierat Henricus imperator, vivebat Henricus filius Henrici III. imperatoris, appellatus a notario per anticipationem imperator, licet eo anno tantum eſſet Germaniæ rex, quo demum anno indictio x. incœperat a menſe ſeptembri, continuanda per totum annum 1057. ea indictione ſignatum. Quod Victor II. papa appelletur *dux & marchio*, alia exempla proſtant apud [b] Ughellium, quem laudat etiam Muratorius [c] in diſſertatione *de Marchionibus*, afferentem placita habita in urbe Pinnenſi & in urbe Marſorum. Henricus enim III. imperator in Germaniam ex Italia tranſiens anno 1056. marchiam Camerini & ducatum Spoletanum regenda commiſerat amiciſſimo ſuo Romano pontifici Victori, quem adeo dile-

b T. I. col. 353.
c T. I. col. 287.

ANN. CHR. 1056.

dilexerat, ut ex ſimplici clerico, quod ſuperius diximus, epiſcopum & ſupremum eccleſiæ hierarcham conſtitueret, inter cujus etiam manus ſpiritum Deo reddidit, cuique commendaverat quinquennem filium ſuum Henricum. Potuit etiam notarius ſub nomine Henrici imperatoris intelligere patrem Henrici IV. tunc regis Germaniæ, Henricum nimirum III. cujus licet defuncti nomen perdurare vellet in publicis tabulis uſque ad electionem novi regis Italiæ, ſicut alia conſimilia exempla produximus in his etiam noſtris Annalibus. Charta autem hæc, quam edimus in Appendice, continet donationem factam a Raimbaldo presbytero, filio Rainaldi, monaſterio ſancti Victoris in loco Victoriano, & Murico ipſius abbati. Muricus electus fuerat abbas ejuſdem cœnobii in locum Urſi, de quo egimus annis præcedentibus.

XLV. Chartæ ad varia monaſteria ſpectantes.

Oblationes duas memorat Baroncinius in ſuis ſummariis tabularii Camaldulenſis, quas fecerunt hoc anno Hieronymo abbati ſanctæ Mariæ de Pratalia Urſo [a] quondam Giſonis, & Guillelmus quondam Beni, ac Brunellus filius Donati in caſali *Nibbiano*, & *Ajole* una cum eccleſia. In eadem villa Ajole exiſtens Hieronymus abbas locavit [b] menſe auguſto Tedaldo filio quondam Berardi res illas ſui monaſterii, quæ erant poſitæ in plebatu ſanctæ Mariæ *ſito Majano*, ideſt partem curtis & caſtelli, quod vocatur *Pergine*, ſimul cum eccleſia ſancti Michaelis archangeli, & cum muris, ſoſſis & carbonariis. Puccinellius etiam in hiſtoria abbatiæ Florentinæ [c] meminit alterius chartæ ſpectantis ad abbatiam Berardingæ ſcriptæ: *Anno Dominice incarnationis* M. LVI. *regnante Enrico feliciſſimo rege anno ejus decimo*, *menſe octuber indictione nona*, (Henrico ſcilicet III. imperatore, cujus mors nondum innotuerat in Italia) Hac pagina Ildebrandus Salicus filius bonæ memoriæ Berardi ex genere Francorum confitetur ſibi numeratos fuiſſe a Petro abbate monaſterii ſancti Salvatoris de Fonte-bona *ſolidos quadraginta finitum pretium pro integra medietate de due petie de terra* &c. Succeſſerat Petrus Uberto abbati, de quo diximus ad annum 1037. ipſiuſque Petri nomen occurrit pariter ad annos [d] 1053. & [e] 1054. in contractibus ejuſdem abbatiæ juxta Benvoglientii ſeriem & animadverſiones, quem etiam Petronem vocatum fuiſſe obſervat. Hoc eodem anno in clauſtro monaſterii ſancti Hilari de Galeata habitus fuit conventus præclariſſimorum virorum, inter quos Ohelricus Corneliensis, & Einricus Sarſenatenſis eccleſiarum epiſcopi, Fulco presbyter & monachus atque abbas ipſius cœnobii Galeatenſis, Ubertus comes, Bonus-homo judex, Paullus de Traverſaria, Amizo, Frogerius, Mainardus, Almericus Dux, Ugo de Saſo, Ugo de Epo, Allegritus, Ubertus, qui vocabatur Bulgaro, Gandulſus filius quondam Guadi, Johannes, qui vocabatur Signorello, Andreas Ravennas, Johannes de Conſtantino, Theobaldus Bobienſis aliique, in quorum præſentia Henricus archiepiſcopus Ravennas emphyteuticum libellum conſcripſit de bis mille tornaturiis terræ poſitæ in curte, quæ vocatur *Caſamurata*, Amizoni, qui vices agebat Ugonis comitis, & Imildæ comitiſſæ ejus uxoris, cum ea conditione, ut archiepiſcopus caſtellum vel turrim non ædificet, vel ædificari non ſinat in *Monte-majori*; alias comes, & comitiſſa atque eorum ſucceſſores in poſſeſſionem introeant prædictarum terrarum. Ugo comes in hac charta nominatus alius erat ab Ugone comite Brittonorii, cujus poſtremas tabulas attulimus ad annum 1039. Rubeus [f] Bulconem vocat abbatem Galeatenſem. Libellum hunc in Appendice producimus ex tabulario archiepiſcopali Ravennæ.

a §. Donat. A. 1. 26. 32.

b §. Locatio 29.

c Pag. 203.

d Num. 123.

e Num. 434. 487. 488. 710.

f Lib. V. pag. 290.

ANNA-

ANNALES CAMALDULENSES.

LIBER QUINTUS-DECIMUS.

Ab anno CHRISTI M. LVII. *ad annum* M. LVIII.

Ann. Chr. 1057.

I. Damianus graviſſimo morbo laborans mirabiliter ſanatur.

QUONAM tempore Damianus graviſſimo morbo laboraverit per ſeptuaginta dies, & mixtum flegmati ſanguinem ſpuerit, itaut a medicis ejus deſperaretur ſalus, & funereæ interim ipſi pararentur exequiæ, atque ſacrati olei delibutione perunctus, in cineris & cilicii ſtrato tamquam illic emoriturus depoſitus fuerit, ignoratur; id tamen accidiſſe, cum adhuc officio fungeretur prioris monaſterii Fontis-Avellanæ & aliorum eremorum, colligitur ex narratione [a] ſequenti, quam de ſe fecit idem Damianus, & in qua etiam prodigioſus refertur recuperatæ ipſius ſalutis modus. *Frater quidam, Leo nomine, erat in eremo, grandævus quidem ætate, ſed venerabilior diſtrictæ converſationis ſtudio, & ſimplicis animi puritate. Huic itaque per viſum vir ſplendidus ac præclarus apparuit, cumque quid ageret, inquiſivit. Cui ſe frater ille dormire quidem, ſed triſtem nimis eſſe de imminenti prioris ſui morte perhibuit. Et ille: Dic, inquit, Petro Damiano, de quo loqueris, nullam in medicis ſpem ponat; centum tantummodo pauperes paſcat, & protinus ſe convaleſcere de languore, quem patitur, non diffidat. Cui cum ille de meliori utique vita ſollicitus diceret: Habebit ille, domine, paradiſum? Reſpondit: In paradiſo quidem quantocius eſt; ſed dic illi, quia mox ut pauperibus alimenta contulerit, reſumpta protinus incolumitate, gaudebit. Evigilans itaque continuo frater ad eccleſiam pergit, quam dum ingredi, conticinio noctis abnuente, non potuit, viſione tamen attonitus ad cellulam non redivit. Quid plura? Viſionem frater fratribus retulit, eleemoſynam indigentibus ardenti deſiderio fraterna caritas miniſtravit; quibus etiam ex abundanti nummos adbibuit, & ſic ego die altero valetudine recedente convalui. Reparatio itaque ſanitatis fidem præbuit viſioni.* Bona valetudine recuperata *fratres cœperunt importunis precibus vehementer inſiſtere, ut ſaltem triduo eſum carnium* indulgeret Damianus ſuo *effæto corpori*, parati pœnitentiam ipſi pro eo ſupplere. Renuit autem ſanctus vir, ipſis hiſtoriam narrans cujuſdam monachi

[a] *Lib. VI. epiſt. XIX.*

chi à Pharulpho comite illuſi, quam alibi attulimus. *Tertio die poſtquam hæc dicta ſunt, & a Guidone Cornelienſium comite & ex Faventina urbe tot mihi delati ſunt*, ſubdit, *piſces*, *ut eorum mihi per plurimos dies edulium non deeſſet*. Ex qua narratione conjici etiam illud poteſt, Gamugni potius, vel Aceretæ, quæ erant monaſteria poſita in territorio Faventino, Damianum infirmatum fuiſſe, ut totam malæ valetudinis ſuæ & ſoſpitatis hiſtoriam proinde expoſuerit in epiſtola ad Ariprandum & Rodulphum monachos Avellanenſes, quos *complices*, & *amicos* ſuos, atque *uterinos fratres* præ amore appellat, quibuſve ad calcem epiſtolæ quemdam filium ſuum in eorum *poſt Deum fiducia* deſtinat. *Leo grandævus*, qui viſione ſuprarelata donatus fuit, facile fuit ſenex ille, qui centum & quadraginta exæquabat ætatis annos, de quo miranda ex eodem Damiano attulimus anno antecedenti. Guido vero comes Cornelienſis is fuiſſe videtur, cujus meminit Rubeus [a] occaſione epiſtolæ, quam ad eum ſcripſit Gregorius papa VII. cum accepiſſet Wibertum Ravennatem archiepiſcopum compellere Foro-cornelianos ad ſacramenta ſibi dicenda, mandans, ne id in fraudem fieri eccleſiæ pateretur. Extat epiſtola Gregorii data *Romæ kalendis junii indictione undecima*, hoc eſt anno 1073. in tomo XII. [b] conciliorum. Guido facile ſucceſſit Alerardo vel Gerardo Imolenſi comiti filio Ugonis Imolenſis, qui interfuit anno 1015. conventui in vico, cui nomen erat *Caput-de-Rheda* apud [c] eumdem Rubeum. | ANN. CHR. 1057. | a *Lib. V. p. 298.* | b *Col. 241.* | c *Ibid. p. 290.*

II. *Ejuſdem epiſtola ad B. monachum.*

OCCASIONE pœnitentiæ, cui ſe exhibuerunt monachi pro Damiano infirmo, aliam ipſius epiſtolam ſubjungimus B... monacho ſcriptam, cui præſens ſæpius ille inculcaverat, nunc abſens ſcribit, ut non ſuſcipiat facile inordinata caritate obligationem peragendi pœnitentias eorum, qui per ſe valeant implere; quam tamen, ſi ſuſceperit, monet, ut inſtantiſſime perſolvat, & exemplo ſequenti eum deterret a nimia pro aliis indiſcriminatim ſatisfaciendi voluntate. [d] *Dominus*, ait, *plane Martinus, qui in Camaldulenſi eremo commoratur, vir videlicet diverſis virtutibus adornatus, & præcipue jugibus lacrymarum fluentis irriguus, mihi retulit, quod narro. Monachus erat, inquit, in maritimi territorii cœnobio, quod dicitur ad Pinum, multis peccatorum nexibus involutus, cui cum juxta quantitatem lapſuum, auſterior, ac longa nimirum pœnitentia fuiſſet indicta, ille fratri cuidam, cui complex in amicitia familiarius adhærebat, ad comportandum pœnitentiæ pondus auxilium petiit. Quod frater ille devote ſuſcipiens, condictam pœnitentiæ partem tulit, atque perſolvendo hujus debiti canone ſecurum manere præcepit. Sed dum ille partito levigatus onere a diſtrictioris vitæ cenſura remittitur, iſte ad ſolutionem debiti prolixioris ſibi vitæ ſpatium pollicetur, aliquanto poſt in ægritudinem cecidit, atque ſubito mortem, quam procul eſſe ſperabat, incurrit. Fuerat autem ille frater, quantum ad ſe, irreprehenſibilis vitæ, & opinionis inter fratres honeſtæ; non multis vero poſtmodum diebus pœnitenti monacho in ſomnis apparuit, quem ille protinus inquiſivit. Quid erga te, frater, agitur? quomodo tibi eſt? Male, inquit, & dure, ſed propter te. Nam liber a propriis, quia tuis me vinculis innodavi, & alienæ cautioni obnoxius non reddidi, nec perſolvi, flagellis atteror, & amara ſatis animadverſione coarctor; unde quæſo te, & qua valeo ſupplicatione depoſco, ut vigiles pro te, ac liberes me. Vade itaque, & ſanctum hujus loci precare conventum, ut debita meæ ſponſionis a me neglecta perſolvant, ſicque me, quæ præſto ſunt, ſuppliciis eruant. Expergefactus ille fratribus, quod viderat, retulit, quod audierat, intimavit, preces expoſuit, efficaciter impetravit. Porro autem, cum jam fratres præfixam illius pœnitentiæ quantitatem diverſis argumentorum ſpecialium exercitiis expleviſ-* | d *Lib. VI. epiſt. XX.*

ANN. CHR. 1037.

ſent, præfato monacho frater ille per viſum rurſus apparuit, eique feſtivitatem ſereni ſatis & alacris vultus oſtendit. Interrogatus iterum quid haberet? reſpondit, ſe per orationes fratrum, non modo pœnalibus incommodis erutum, ſed etiam ad electorum ſortem mirabili dexteræ excelſi immutatione nuper translatum. Martinus ſucceſſione quintus prior Camaldulenſis reperitur dumtaxat ad annum 1089. poſt Rodulphum; quare ratione temporis probabile eſt Martinum Camaldulenſem, de quo Damianus tam celebre ſanctitatis & virtutum teſtimonium profert in hac epiſtola & alibi, diverſum fuiſſe ab illo. Monaſterium ad Pinum ſub titulo ſancti Martini extitiſſe in territorio Arretino ſcimus, cujus etiam abbas Theuzo [a] reperitur ad annum 1045. quare de eo cœnobio facilem habere poterat notitiam Martinus Camaldulenſis in eadem diœceſi degens; verum cum *maritimum* appelletur a Damiano, & territorium Arretinum nulla ex parte mari alluatur, credibilius redditur hocce factum contigiſſe in alio monaſterio, quod adjunctum illud *ad Pinum* ferret, ſito forte in diœceſi Ravennate, in qua novimus fuiſſe *monaſterium ſancti Stephani ad Titum, quod ruſtici*, ait Agnellus, *appellant ad Pinum*. Duobus pariter milliaribus ab urbe nova Cervienſi eccleſia viſitur, quæ titulum habet ad hodiernam diem *ſanctæ Mariæ ad Pinum*. Hanc ſeculo elapſo Carmelitæ incolebant, quam tamen ſuppreſſit Innocentius papa X. & cathedralis eccleſiæ Cervienſis menſæ adjunxit.

a *Apud Murator. T. VI. antiq. med. ævi col. 425.*

III. Altera ad archipresbyteros Andream, V.. & C..

TEMPORE, quo ſupradicta infirmitate detinebatur Damianus, non inveriſimiliter fuit ſcripta ab ipſo altera epiſtola [b] ad archipresbyteros Andream, V.. & C.. Ait enim: *Dum ego non minimo languore depreſſus in lectulo jaceam, & quod dicto, alter frater excipiat.* Aſſeruerat jampridem Damianus in quodam ſermone, quem habuerat ad populum de beato Stephano, animas hominum, quales ex hoc ſeculo egrediuntur, ſiſti tales ante divinum judicem; in invidiam adducebantur hæc Damiani verba, & carpebantur a malevolis; ſed in ea epiſtola oſtendit ſe a magno Gregorio ſententiam hanc deduxiſſe, eamque divinæ Scripturæ eſſe apprime conſonam. Eadem occaſione invehitur contra maledicos, imperitoſque homines, qui in malam partem hanc ſuam opinionem detorquebant, perinde ac docuiſſet orationes & ſacrificia, quæ pro defunctorum animabus offeruntur, nullius eſſe pretii, meriti & profectus pro iiſdem. In calce epiſtolæ orat ipſos, ut commendent domino Drudro, & fratri ejus, & vicecomiti, ceteriſque nobilibus viris monaſterium ſuum & eremum. Sarſinatis, aut Eugubinæ, aut demum alterius eccleſiæ, in cujus diœceſi eremum aliquam, fortaſſe Ocrenſem in Sarſinate poſitam, habebat Damianus, archipresbyteri erant ſupradicti Andreas, aliique, ad quos ſcripſit præfatam epiſtolam.

b *Epiſt. I. Lib. V.*

IV. Ipſius opuſculum de ſuæ congregationis inſtitutis.

OPUSCULUM [c] pariter de ſuæ congregationis inſtitutis circa hæc tempora confectum a Damiano videtur, ante mortem nimirum Dominici Loricati, cujus pœnitentiam ibidem prædicat, & tempore, quo adhuc ipſe Damianus prioris Avellanenſis munere fungebatur. Editum fuit ſimiliter, poſtquam Suaviciniam eremum fundaverat. Occaſionem huic ſcriptioni præbuerat quidam Stephanus monachus, qui *monaſterialem latitudinem fugiens, & fervido ſpiritu cellulæ carceralibus anguſtiis incluſus*, eremiticæ vitæ regula poſtulaverat a Damiano informari. Damianus vero apte de eremitica vita ſcribere diffidens, e re ſua facturum putavit, ſi quod in congregatione Avellanenſi actitabatur, & ipſe expertus fuerat, ſimpliciter exponeret. Quas nos Avellanenſes conſuetudines libenter his noſtris Annalibus inſerimus, ut Damiani verbis uſus & exercitia illius monaſterii & eremi lectoribus exhibeamus.

c *Opuſc. XV.*

V. Ubi agit de regula jejunii.

PRAEMISSA itaque laude vitæ eremiticæ, origine etiam atque diſtin-

ctione

ctione anachoretarum, qui per eremum ſpatiando diſcurrunt, ab eremitis, qui cellulis contenti ſunt; docens inſuper, qua diligentia reſiſtendum ſit carnis & diaboli tentationibus, incipit ab expoſitione regulæ jejunii, quæ in cœnobio Fontis-avellanæ tenebatur. *Ab idibus* [a], inquit, *ſeptembris uſque ad Reſurrectionem Dominicam, quinque per hebdomadam diebus tenetur hic ex more jejunium. Ab octavis autem Paſchalis feſtivitatis uſque ad ſextum diem Pentecoſtes, quatuor tantum per hebdomadam diebus jejunium celebratur. Hac videlicet diſcretione ſervata, ut præter Dominicum diem, de cujus ſpeciali reverentia nullus addubitat, etiam tertia & quinta feria bis in die reficiant fratres. Illo enim tempore licet aliquanto remiſſius vivere, tametſi minime prohibeantur monachi auctoritate ſacrorum canonum jejunare. Ab octava vero Pentecoſtes uſque ad nativitatem beati Johannis tertia quidem feria pulmentum fratribus hora nona tribuitur, quinta vero feria refectio iteratur. Porro a feſtivitate ſancti Johannis uſque ad idus Septembris, tertia & quinta feria bina refectio in die teneatur; reliquis vero quatuor diebus jejunium ex more ſervetur. Salvo videlicet eo, quod ſi quis inter fratres infirmari conſpicitur, mox illi, prout neceſſe fuerit, miſericorditer ſubvenitur. In feſtivitatibus duodecim lectionum, quæcumque veniunt ab idibus Septembris uſque ad Reſurrectionem Domini, ſemel tantum reficiant fratres; exceptis videlicet bis ſollemnitatibus: Omnium Sanctorum, ſancti Martini & ſancti Andreæ, hebdomada Natalis Domini, & uno die Epiphaniæ, & Hypapanti; quibus nimirum diebus iteratur pro more refectio: in ceteris autem feſtivitatibus una tantummodo ſint refectione contenti. Notandum autem, quia non omnes, quæ in monaſterio, etiam in eremo celebrantur feſtivitates. Et hæ, quæ illic fiunt, plerumque tranſmutantur, ut aut in tertia, aut in quinta feria celebrentur; exceptis nimirum præcipuis feſtivitatibus, quæ ob reverentiam dignitatis mutari non poſſunt. Pleraſque autem feſtivitates, quæ non adeo ſunt præcipuæ, ſive in quadrageſimali tempore, ſive per totius anni curriculum, cellerarius cum his, qui juxta eccleſiam commorantur, cum duodecim celebrent lectionibus, atque ſi priori videtur, aliqua illis, rariſſime tamen, miſericordia refectionis impendatur. Ceterum ii, qui per diverſas ſunt cellulas conſtituti, dum foris minime prodeant, trina lectione contenti, jejunium ex more conſervent. Jejunare autem illos dicimus, qui panem cum ſale & aqua percipiunt. Ubi præter hæc aliud quid additur, in eremo jejunium non vocatur. Duabus autem illis quadrageſimis, quæ vel Natale Domini, vel ſanctum Paſcha præcedunt, nonnulli fratres hic ſunt, qui totam hebdomadam jejunando tranſcurrunt; & quotidie, exceptis Dominicis diebus, in pane & aqua vivunt. Quidam etiam fratres in utriuſque Quadrageſimæ non ſolum quibuſque feſtivitatibus, ſed & Dominicis diebus coquinatibus abſtinent, quod nos in Dominicis diebus primo quidem propter excellentiam ſanctæ Reſurrectionis curavimus prohibere, ſed rurſus coacti ſumus fraterna ſupplicatione permittere. Veſcuntur autem pomis & herbarum radicibus, ac leguminibus infuſis, vel etiam elixis.*

Ann. Chr. 1057.

a Ibid. cap. VI.

Nec illud plane ſilenter omittimus, quod in Quadrageſimæ utriuſque principio omnes monachi, necnon & laici triduanum jejunium diſtricte conſervant; itaut, qui a percipiendis alimentis omnino ſe compeſcere nequeunt, ſolo tamen pane ſimul & aqua contenti vivant. Eſt autem conſuetudo fratribus omni tempore, duo in Dominicis diebus habere pulmenta, præter duas ſcilicet Quadrageſimas ſuperius nominatas, in quibus per omnes & Dominicas videlicet & Sanctorum feſtivitates, uno dumtaxat probantur eſſe contenti. Ceteris autem diebus, quibus nimirum temperato jejunio remiſſius vivunt, ſi bis in die comedunt, duo illis pulmenta fiunt, prandentibus unum, cœnatu-

ANN. CHR. 1057.

ris alterum exhibendum. Sin autem una ſit refectio tantum, unum ſit nihilominus & pulmentum. Quod autem in Dominicis diebus duo hic fieri ſolere pulmenta meminimus, conſtat extra eremiticam regulam iccirco fuiſſe permiſſum, quia perraro huc ab extraneis oblationum deferatur exenium. Ceterum ubi locus frequentatur devotione fidelium, ceſſat proculdubio geminatio pulmentorum. Unde fit, ut in illa eremo, quam auctore Deo in latere Suavicinii montis ipſi conſtruximus, pulmentum, præter unum, cunctis æque temporibus penitus ignoretur. A vino autem aliquanto tempore continuimus, ita ut neque laici, neque extrinſecus venientes, vel etiam in Paſcha Domini aliquid hic præter aquam biberent; neque vinum hic, niſi pro ſacrificio haberetur. Sed quoniam & hic manentes cœperunt ægrotando deficere, & quidam ad eremiticam vitam tranſire cupientes, hujus rigoris obſervantiam videbantur penitus abhorrere, fraternæ, ſive, ut verius dicam, communi imbecillitati diſpenſatorie condeſcendentes indulſimus, ut vinum ſervato ſobrietatis moderamine biberetur. Ut quod cum Johanne non poſſumus ex toto relinquere, ſaltem [a] cum Timotheo Paulli diſcipulo meminerimus infirmo ſtomacho parce & humiliter miniſtrare; & qui prorſus abſtemii eſſe non poſſumus, eſſe ſaltem ſobrii ſtudeamus. Verumtamen in prædictis duabus Quadrageſimis conſuetudo tenuit, ut neque monachis, neque laicis vini vel etiam piſcis perceptio concedatur, exceptis his quatuor feſtivitatibus, ſancti ſcilicet Andreæ, beati Benedicti, & Dominica palmarum, & Cœna Domini; quibus nimirum ſacratiſſimis diebus piſces & vinum, excellentium ſollemnitatum lætitia invitante, percipiunt. In Sabbato autem ſancto, necnon & vigilia Natalis Domini, ut labor eccleſiaſtici relevetur officii, totum panem, qui voluerint, comedunt, alium vero cibum ſive laici, ſive monachi penitus non admittunt. Tres autem ſolummodo octavæ per annum ita celebrantur, ut jejunare hic nemo cogatur, id eſt, Dominicæ Reſurrectionis & ſanctæ Pentecoſtes, atque Natalis Domini. Sed quibuſdam, quia propter deſuetudinem grave eſt totius hebdomadæ binam continuare refectionem, quoniam quidem hoc humiliter expetunt, jejunare aliquantulum pro miſericordia conceduntur; quamquam in octavis Pentecoſtes, & eccleſiaſtica traditio, & Patrum decernat auctoritas jejunandum. In reliquis vero octavis quarumlibet feſtivitatum, eccleſiaſticum quidem, prout regularis ordo poſtulat, tenemus officium, tenorem vero conſueti jejunii non mutamus.

Neque a' jejunandi regula exempti erant ſervi, qui inſuper regularem diſciplinam etiam in ceteris exercitiis ſervabant. *Famuli quoque*, ait idem Damianus [b], *qui huic loco deſerviunt, ab aſſignato ſibi vivendi ordine non recedunt, qui nimirum per totius annalis ſpatii curſum tribus per hebdomadam diebus tenent ex more jejunium. In illis autem duabus Quadrageſimis quatuor dies jejunio dedicant, exceptis his, qui in viam longius diriguntur. Porro quocumque prodeant, omni tempore carnibus non veſcuntur; proprium etiam aliquid habere nihilominus, ſicut & monachi, prohibentur. Nonnulli quoque ad audiendi pſalterii vigilias maturius ſurgunt, cum his videlicet fratribus, qui apud eccleſiam commorantur.* Tum deſcribit formulam, qua hujus generis homines profeſſionem emittebant. *Promiſſionem autem ingredientes hanc faciunt*. Ego frater N. promitto obedientiam & perſeverantiam omnibus diebus vitæ meæ in hac eremo, quæ eſt ædificata ad honorem Dei, & ſanctæ Crucis, pro timore Domini noſtri Jeſu Chriſti & remedio animæ meæ. Quod ſi aliquo umquam tempore hinc fugere vel abire tentavero, liceat ſervis Dei, qui hic fuerint, me plena ſui juris auctoritate requirere, & coarcte ac violenter in ſuum ſervitium revocare. *Scriptæ ergo huic promiſſioni ſignum Crucis ipſi præfigunt, & ab*

aliquo

a *Luc.* 1. *Timoth.* 1.

b *Ibid. cap.* VII.

aliquo fratre coram omnibus lectam ponunt ſuper altare. Monachi autem nullam promiſſionem faciunt, præter eam tantum, quæ in monaſteriis fieri conſuevit, ſolo dumtaxat eremi nomine permutato. Enimvero & monachis, & laicis introire volentibus omnia dura & aſpera proponuntur; videlicet extremitas vel etiam nuditas veſtium, penuria ciborum, propriæ voluntatis averſio, duriſſimæ correptionis aſperitas, contumeliæ, reprehenſionum, laboris, & aſſiduæ fatigationis inſtantia; juxta normam nimirum regulæ ſancti patris Benedicti, qui hoc præcipit capite 58. Ann. Chr. 1057.

Panis etiam menſuram, ceteraque ſpiritualia exercitia, quæ in eremo agebantur, exponit. [a] *Panis autem eadem in eremo, quæ & in monaſterio eſt menſura, hac tamen diſcretione ſervata, ut in diebus quidem refectionis ſive ſingulæ, ſive binæ, ſi totum vult frater comedere, reprehenſioni non cogitur ſubjacere. In diebus vero jejunii, quia unuſquiſque frater lances habet in cella, illis ſemper librat, quod ſibimet cœnaturus apponat. Menſura autem illa hunc habet modum, ut ſuperaddito quadræ dimidio, dimidium bucellæ totius appendat, quadra videlicet remanente integra ſemis. Et ut nulla dubietas ſuper hujuſmodi menſura remaneat, novem ornicum, vel tria anſerum ova libratis lancibus tantumdem penſant. Et de jejuniis quidem, & de menſura ciborum iſta ſufficiant. In ceteris autem ſpiritualis exercitiis ſtudii, quæ ſit hic continui fervoris inſtantia, quæ ſollicitudo, quam vigil & operoſa frequentia, timeo ſcribere; ne & meipſum forſitan eis cohabitantem, etſi non cooperantem, vana videar elatione jactare. Hoc tantum mihi dicere liceat, quia non parva hic diligentia eſt in flexionibus genuum, in diſciplinis ſcoparum, & in ceteris hujuſmodi; quæ nimirum, frater cariſſime, quia eorumdem hæc ſatagentium vivis vocibus clarius potes addiſcere, non expedit hic omnia literis adnotare.*

[a] *Ibid. cap.* VIII.

VI. De ordine pſalmodiæ.

Deinde ordinem pſalmodiæ, ſilentii rigorem, nuditatem pedum, ceteraſque proſequitur monaſticas obſervationes his verbis: [b] *De pſalmodia vero hæc conſuetudo eſt, ut cum duo ſimul commorantur in cella, duo perſolvant in die pſalteria; unum pro vivis, alterum pro defunctis. Et illud quidem, quod eſt vivorum, cum illis dicitur additamentis, quæ beatus Romualdus apponit, quæ etiam nos non gravemur inſerere, ne nos conqueratur forte novitius, quæ ſibi magnopere noſcenda ſunt, præteriiſſe. Decurſis plane quinque pſalmis, protinus ſubinfertur:* Gloria tibi Trinitas, æqualis una Deitas, & ante omne ſeculum, & nunc, & in perpetuum. Orate pro nobis omnes ſancti Dei, ut digni efficiamur promiſſionibus Domini Dei noſtri Jeſu Chriſti. Pater noſter. *His expletis, mox ſubditur:* Adjutorium noſtrum in nomine Domini, qui fecit cœlum & terram. *Et evolutis aliis quinque Pſalmis, tunc dicitur:* Te Deum patrem ingenitum, te filium unigenitum, te ſpiritum ſanctum paracletum, ſanctam & individuam Trinitatem, toto corde & ore confitemur, laudamus atque benedicimus, tibi gloria in ſecula. Amen. Domine Deus in adjutorium meum intende, Domine ad adjuvandum me feſtina. Confundantur & revereantur inimici mei, qui quærunt animam meam. Adjutor meus & liberator meus eſto, Domine, ne tardaveris. Gloria patri, & filio & ſpiritui ſancto. *Quo finito rurſus dicitur:* Adjutorium noſtrum in nomine Domini. *Hæc igitur per quinquenos pſalmos alternatim ſemper adduntur, donec pſalterium cum tribus Dominicalibus, necnon & totius hebdomadæ canticis expleatur. His etiam non neglectis, quæ in fine pſalterii videntur adjecta, videlicet:* Te Deum laudamus; Nunc dimittis Domine ſervum tuum; duobus Symbolis; Gloria in excelſis Deo; Pater noſter, cum fide Catholica. *Poſtremo litaniæ cum orationibus hæc omnia conſueto fine concludunt. Pſalterium vero pro defunctis cum novem lectionibus dicitur*,

[b] *Ibidem cap.* IX.

ANN. CHR. 1057.

dicitur, tribus nimirum per quinquagenos pſalmos. Qui autem ſolus moratur frater, pſalterium quidem vivorum totum per ſingulos dies adimplet; defunctorum autem ſive medium, ſive totum, juxta quod virium poſſibilitas adminiſtrat. Horarum autem pſalmodia Canonica omnino, ſicut fit in monaſterio, ita hic per ordinem nihilominus tota perſolvitur.

VII. De ſilentio.

a Ibid. cap. x.

HÆC vero de ſilentii rigore, & de aliis eremiticæ inſtitutionis obſervationibus tradit Damianus [a]. *Hoc autem inter cetera prætermittendum non eſt, quia in cellulis continuum tenetur, ſicut revera in oratorio, ex more ſilentium, nec permittitur, ut illic alter alterum vel pro confeſſione loquatur; excepto ſi priori viſum fuerit, ut novitiis, eorumque inſtitutoribus ad tempus aliquantulum loquendi licentia concedatur. Si quid autem loqui indigent, ad eccleſiam prodeuntes, quæque ſunt neceſſaria, manifeſtant. Eſt enim revera, ut experimento cognovimus, animarum magna deſtructio, ubi paſſim fieri colloquium in cella permittitur. Nam dum infirmi quique fratres, qui ſub confeſſionis ſpecie ſe invicem viſitant, breviter explent, quod cœperant, ad alia ſe mox frivola & otioſa, data ſemel procaci linguæ libertate, dilatant, & obliti repente, quare convenerint, mox fratribus ſuis, vel etiam prioribus detrahunt; & quos amare ſinceriter & pure debuerant, dente, ut ita loquar, livido mordaciter rodunt. Deinde ad ſecularia tranſeunt, & quidquid eſt, quod in urbibus agitur, de eo in cellula diſputatur. Necdum id ad aures vulgi fama pertulit, unde plerumque montium jam ſecreta complevit. Adde, quod abſentibus arbitris, quanto reprehenſionis ſecuriores ſunt, tanto quidquid linguæ confluxerit, liberius fundunt. Sicque fit, ut qui purgandi ſeſe cauſa convenerant, cumulato linguæ contagio a ſe invicem ſordidiores abſcedant.*

VIII. De nudipedio.

b Ibid. cap. xi.

ILLUD *etiam non minima pars pœnitentiæ eſt, quod omni tempore ſive æſtate, ſive hyeme, non calceis, non ocreis utuntur in cellulis, ſed nudis ſemper cruribus & pedibus conſuetudo eſt permanere, exceptis his, qui graviori moleſtia infirmitatis urgentur. Regulare autem eſt monaſteriis, ut ii, qui in viam diriguntur, foris non comedant, ſi eo die ſperant reverti*; id a ſancto patre Benedicto præſcriptum in Regula capite 51. *Cui videlicet obſervantiæ illud etiam apud nos additur, ut ſive ipſo, ſive alio die fuerit quis egreſſus, exceptis præcipuis feſtivitatibus, jejunus ſemper ad eremum revertatur; ſin alias, pœnitentia non deerit. De ceteris vero monaſticæ inſtitutionis obſervationibus, quidquid in regulari & diſtricto monaſterio tenetur, idem etiam hic caute & ſolerter nihilominus cuſtoditur; videlicet de promptiſſima obedientia, ut quodcumque præcipitur, humiliter & ferventiſſime peragatur; de non dando vel accipiendo ſine juſſione prioris; de proprio non habendo; ut dum ſunt in clauſtro, quod eſt juxta eccleſiam, ſive in feſtis diebus, ſive omnibus incompetentibus horis ſilentium teneant; ut in capitulo, in oratorio, in refectorio regularem conſuetudinem non poſtponant; ut cum hoſpitibus non loquantur; atque ideo a cellulis uſque ad eccleſiam ſive venientes, ſive redeuntes, a cenſura ſilentii non recedant*. Totidem capitibus idipſum præcipit in ſua Regula idem pater ſanctus Benedictus.

IX. De pietate erga defunctos.

c Ibidem cap. xii.

ULTERIUS pietatem erga defunctos, quæ in Avellanenſi cœnobio obſervabatur, ſequentibus verbis commendat. [c] *Illud etiam ſilentio præteriri dignum eſſe non ducimus, quia cum frater quiſpiam ex noſtris obierit, qui videlicet nobiſcum degunt, pro eo unuſquiſque ſeptem dies jejunat, ſeptem diſciplinas cum millenis ſcoparum ictibus accipit, ſeptingentas metanæas facit, triginta inſuper pſalteria ex more decantat, & unuſquiſque ſacerdos ſeptem Miſſas illi pro ſua perſona perſolvit, ſalvo eo, quod continuis quoque triginta diebus pro eo Miſſarum ſollemnia in conven-*

tu

tu communiter celebrantur. Hæc igitur hujus loci regula nulla voti varietate poſtponitur; hæc conſuetudo circa defunctos diſtricta prorſus & inviolabili ſemper obſervatione tenetur. Si autem quis fortaſſe novitius, vel quolibet modo injunctam pœnitentiam morte præventus conſumare non potuit, mox ut ad fratrum notitiam res pateſacta pervenerit, cum magno fervore tota pœnitentia, parili facta inter eos diviſione, ſuſcipitur; & quantalibet ſit, brevi ſpatio per diverſos afflictionis modos ovanter expletur.

X. De rigidiori vivendi genere aliquorum monachorum Avellanitarum.

QUIA vero arctiori vivendi generi aliqui fratres ſe in eremo Avellanenſi obſtrinxerant, operæ pretium putat ſuperaddere, quæ a rigidioribus ipſorum ſervabantur. *Inter nos* [a], inquit, *nonnulli fratres ſunt, qui longe alia, quam hic ſcriptum eſt, via converſationis incedunt, & arctiori ſe non minimum vivendi lege conſtringunt. Alii ſiquidem nullo umquam tempore vinum bibunt, vel acetum quomodolibet hauriunt; alii vero ovis, lacte ſimul & caſeo, ſuina quoque pinguedine non veſcuntur; plerique mattarum velut mollia ſtrata deſpiciunt, & papyrinis ad quieſcendum contenti ſunt ſtoreis, itaut palearum quoque ſtramenta ſubjici prorſus abhorreant; alii aſperrima quæque cilicia tamquam mollia ac delicata indumenta contemnunt, & loricis ad carnem ferreis induuntur. Non deeſt, qui totius anni tempore per ſingulos non modo communes, ſed etiam feſtivos, atque Dominicos dies dimidio ſit pane contentus. Hic idem frater per integrum & dimidium circiter annum quinque diebus hebdomadæ cibum non tetigit, ſolis autem Dominica, & quinta feria comedere contentus fuit. Nunc etiam Dominicis diebus & quinta feria poſt horam videlicet nonam ſic uno pulmento reficitur, ut ſecundum prorſus ignoret. Eſt etiam, qui continentiæ & ſobrietatis amore non modo pomis, ſed & cæpis & porris, cunctis videlicet herbarum acuminibus ſe decreverit abſtinere. Eſt, qui utroque quadrageſimali tempore ſingulis quibuſque diebus aliis geminato pugillo ciceris vivat, quinta vero feria ſemper, tertia autem raro panem ſolummodo comedat. Hic etiam lumbos ſuos ferrea ſemper catena circumdat, ne quando modum ſobriæ refectionis excedat. Confeſſus eſt mihi quidam de ſenioribus noſtris, quia cum ſolus in cella comederet, non ſibi juxta pruritum famis alimenta citius indulgeret, ſed remorando ac protrahendo, raro videlicet atque minutius micas potius, quam fruſta panis in os mitteret, & ſic ſe inter ipſa corporis alimenta durius per inopiam cruciaret; ut ipſe etiam cibus non tam reſolveret, quam puniret, & refectio potius videretur eſſe dicenda defectio, dum non delectando reficeret, ſed affligendo potius caſtigaret. Corripui adoleſcentem noſtrum indolis adhuc ephebæ, acriori inſuper verbere caſtigavi, quia cantabricii panis quadra vivebat in die, & ita vix demum, ut ad medium uſque relaxaretur, obtinui; qui nimirum tunc ferrea loricatus interula a Dominico die uſque in quintam feriam nullum penitus cibum ſumpſerat, tribus vero reliquis hebdomadæ diebus ſolo pane vivebat. Habemus inter nos fratrem adhuc & ætate juvenculum, & converſione novitium, qui totum implere pſalterium extenſis in altum brachiis conſuevit, per quinquagenos videlicet pſalmos brachia fatigata deponens, ſed antequam vel unum productiorem pſalmum decurrere valeat, iterum ſubrigens. Habemus & alium incurvum jam ſenem, qui duo pſalteria ſub una brachiorum extenſione decantat; unum videlicet cum canticis & litaniis, multiſque orationibus; alterum vero pro defunctis cum novem lectionibus. Dicam; ſed quis ſciat, utrum fides aſſertioni fideliſſimæ præbeatur? Sed parvipendendum eſt, ſi humana temeritas arguat, quem ſumma veritas falſitatis excuſat. Idem ſenex, Dominicus nomine, nonnumquam uno die continuato cum nocte, novem pſalteria meditando decurrit, & interim pene ſemper utraque manu ſcopis armata nudum corpus*

afficit:

a Ibid. cap. XIV.

ANN. CHR. 1057. *afficit. Notandum autem, quia dum peragere ſatagit, nocte vel die ſibi dormire non vacat, ſed aliquando genua flectens, dum caput terræ deponit, ſic nudo repente ſomnus obrepit, quo videlicet ſolo contentus eſt. Hic mihi aliquando fraterna familiaritate conqueſtus eſt, quia cum novem ſic pſalteria ſæpe modulando perficeret, ad decimum numquam potuerit pervenire. Novi fratrem, qui ſe fateretur toties pſallendo genua flectere, quot in ſe verſus totum pſalterium contineret; cum videlicet pſalterium quatuor fere millia verſuum habere dicatur, ſicut aſſerunt, qui ſupputandis operam dederunt.* Horum fratrum nomina, præter illud Dominici Loricati, ignota nobis voluit Damianus, contentus eorum mirabilem, fidemque pene excedentem prædicaſſe auſteritatem & pœnitentiam.

XI. Rurſus de eremitarum jejunio. RURSUS Damianus de eremitarum Avellanenſium jejunio diſſerit. *Credimus*, ait, [a] *unumquemque fratrum in cellula commorantem, niſi omnino ægrotus ſit, ita ut decumbat quidem in lectulo, toto anni tempore, ſive*

a Ib. cap. xv. *æſtate videlicet, ſive hieme, tribus per hebdomadam diebus jejunare in pane & aqua cum Dei adjutorio facillime poſſe; & quoniam ſabbato jejunare etiam canonicæ traditionis authenticum eſt, non grave videatur fratri etiam ſabbato refectionem ad nonam horam uſque differre; ut ſemel quidem ipſo die reficiatur, ſed tamen vinum atque pulmentum percipere ex hujus noſtræ inſtitutionis indulgentia non vetetur. Et hoc quidem æſtate. Nam ab idibus ſeptembris uſque ad Paſchale gaudium, quatuor per hebdomadam diebus noverit jejunandum; ſed etſi aliquando tanta debilitas acciderit, hiberno etiam tempore die ſabbati aut leguminibus infuſis, aut herbarum radicibus, ſive etiam pomis ſolitum licebit aliquantiſper temperare jejunium. Ita tamen, ut ſi unumquodlibet horum ſumat, aliud, niſi veræ neceſſitatis cauſa dictaverit, non adjiciat. Poſtremo tamen propter puſillanimes, ſi hic neceſſitas omnino popoſcerit, quæ fieri permiſſa eſt in æſtate, eadem ſabbatorum diſcretio ſervetur in hieme. De feſtivitatibus quoque, quæ hiemali tempore celebrantur, in quibus nos aſſeruimus ſemel in die ſolere comedere, liceat geminare cibum, ſicut mos eſt cœnobitarum. Porro in duabus quadrageſimis, videlicet, quæ Dominicam Nativitatem, Reſurrectionemque præcedunt, tertia quidem feria & quinta pulmentum ſumat; Dominicis autem diebus & præcipuis feſtivitatibus, addita inſuper quinta feria, etiam vinum bibat. Pulmento autem uno quadrageſimali tempore contenti ſint fratres, quando ſemel reficiunt; quando vero refectionem geminant, alterum prandentes, alterum cœnantes accipiant. Reliquo autem anni tempore duo ſemper habeant. Dominicis quoque diebus & majoribus feſtivitatibus, ſi facultas affuerit, etiam tertium non negamus.*

Juxta tamen ſanctorum patrum Benedicti & Romualdi æquiſſimos cano-

b Ib. cap. xvi. nes, [b] *debilium diſcretionem* ait *in prioris arbitrio* poſitam, *nimirum ut ipſe poſſibilitatem uniuſcujuſque conſideret, & prout cuique viderit expedire, pie illis alimenta diſpenſet. Nam & nos approbamus, quod ſuis ſæpe diſcipulis beatus Romualdus dixiſſe perhibetur: Dummodo, inquit, frater quilibet cellam non deſerat, etiam carnes permittatur ex diſcretione comedere, ſi tam inevitabilis videatur neceſſitas imminere. Addebat inſuper: Tale enim propemodum eſt de eremo ad monaſterium reverti, quale de monaſteriali ordine ad ſeculum aſportari. Unde neceſſe eſt, ut quicumque eremiticæ præeſt fraternitati, robur cujuſque diligenter examinet, & juxta virium facultatem neceſſaria ſubminiſtret. Et quidem ſi omnes ſub unius regulæ menſura vivere prævalent, optimum eſt; alioquin ſi unus, aut fortaſſe plures indigent, quod ii, qui incolumes ſunt, neceſſe non habent, clam videlicet & occulte ſic infirmis pia exhibeatur humanitas, ut valentes ſine invidiæ*

ſtimulo

Digitized by Google

Ann. Chr. 1057.

ſtimulo in ſui rigoris permaneat diſciplina. Neque enim neceſſe eſt, quod uni caſus irrogat, illico regulare omnibus fiat; cum & idem frater, qui hodie ſubveniri ſibi per humanitatem poſtulat, ſecunda fortaſſis confortatus hebdomada, ejuſdem humanitatis impendia non requirat. Nam & idem beatus Romualdus, ut ſui conſueverunt referre diſcipuli, ſic æſtivi temporis hebdomadas alternabat, ut una quidem a Dominica in Dominicam in pane & aqua jejunando tranſigeret; alterius vero hebdomadæ pulmentum quinta feria manducaret. De converſis quoque quantum jejunent, ejuſdem prioris provideat diligentia.

XII. De ſomni ratione.

TUM de ſomni ratione loquitur [a]: *De ſomno quoque non tam dura quibuſdam diſtrictio, quam modeſta diſcretio neceſſaria eſt. Melius quippe eſt ſomnum carni temperata quadam diſpenſatione concedere, & ferventer poſtmodum in Dei laudibus excubare, quam ſummotenus ſoporatum diſſolutis tota die labiis oſcitare. Enimvero nuperrimis etiam prædeceſſoribus noſtris conſuetudo non erat, ut aliquo tempore dormirent in die; nos autem æſtivis diebus dormimus quidem, ſed, ut indubitanter experti ſumus, quidquid provectus in die dormientes amittimus, hoc & maturius nocte ſurgentes, & expeditius divinis inſiſtentes obſequiis compenſamus. Notandum autem, quia ante nocturnæ ſynaxis officium, ſi vel profundior adhuc nox, vel quolibet modo graves videntur eſſe vigiliæ, repetere accubitum licet, poſt nocturnum autem omnino non licet.* Id vetabat diſtricte diſcipulis ſuis etiam ſanctus Romualdus, qui poſt nocturnum cubile repetentes a ſacris myſteriis peragendis arcebat die ſequenti. *Unde nos, ut hæc regularis obſervantia poſſet facilius cuſtodiri, hoc inſtituimus, ut quotidie ſignum primitus ad vigilias ſonet, deinde expleto ex more pſalterio, vel quantum ratio temporis conſiderata permittit, ſonante iterum ſigno, nocturnale peragatur officium, ut juxta diluculum, quo videlicet tempore gravius incumbit acidia, ſtantes nos & canonicis inveniat occupatos officiis. Abſit enim tunc nos ſopori, vel ignaviæ cedere, qua videlicet hora conſtat Redemptorem noſtrum deſtructo mortis imperio ſurrexiſſe; ne ſi tunc dormiamus, quando oriente ſole corporeo, etiam interior noſter homo lucem debet inocciduam exſpectare, quod abſit, irriſio nobis videatur illa congruere: Diſcipuli ejus nocte venerunt, & nobis dormientibus furati ſunt eum. Cavendum eſt autem, ne ſomno quis vel ad momentum quidem incompetentibus horis aſſentiat. Nam ſi ſedenti quidem, vel etiam ſtanti frequenter obrepſerit, poſtmodum cum dormire voluerit, ab ejus oculis ſopor abſcedit. Sic nimirum dormitatio vigiliam, & vigilia dormitationem parit, cum & qui dormitat, invitus poſtmodum vigilet, & rurſus, qui diutius vigilat, ex neceſſitate dormitet. Cui ſimile etiam indiſcrete comedentibus ſæpe contingit. Hinc namque eſt, quod nonnulli ridicule delirantes, ſuperfluo conqueruntur ſe cœnare non poſſe, quod certe ex immoderati ingluvie prandii manifeſtum eſt provenire. Nam ſi frugalitatis metam in prandio non excederent, veſpertinam menſam non tantopere faſtidirent. Ut ergo cœnare quis valeat, ac mox quieſcenti ſopor incumbat, & ſobrie prandeat, & dormitationis ignaviam non admittat. Nonnulli autem, quod prætereundum non eſt, ut nocte ſecurius dormiant, & uſque ad ſatietatem longis profundi ſoporis ſtertitionibus intumeſcant, dum adhuc dies eſt, pſalmodiam anticipare feſtinant, quibus nimirum diſtricte prohibendum eſt, ne, antequam ſuo tempore Completorium dicant, pſalmos incipiant.*

a Ibid. cap. XVII.

XIII. De pſalmodia privata.

INDE vero de pſalmodia privata, aliiſque eremitarum exercitiis hæc habet [b]: *Pſalterium unuſquiſque frater quotidie unum decantet, ſi vero pro defunctis vult addere vel totum pſalterium, vel medium, ſive ſaltem ter-*

b Ibid. cap. XVIII.

ANN. CHR. 1057.

tiam partem, aut ex toto dimittere, ejuſdem fratris relinquatur arbitrio; dum tamen meminerit omnem pſalmodiæ ordinem, viventium ſcilicet & mortuorum, ſicut in monaſteriis actitatur, explere. Quatuor autem illis diebus, quibus jejunandum eſſe cenſuimus, ſilentium teneat, niſi forte neceſſitas ſuperveniens aliter imperaverit. In ipſis autem cellulis numquam loquantur alicui, niſi forte aut omnino morentur incluſi, aut etiam ſint juxta monaſterium conſtituti. Sed nec alius cum alio fratre, ſive de proprio conventu, ſive cum extraneo præſumat aliquando ſimul in cella comedere, vel ad comedendum alios invitare, ubi nimirum non licet etiam confeſſionem cum alio fratre verbis vulgaribus agere. Si duo ſimul fratres in cella cohabitant, unus ſemper præſit, & alter obediat, juxta communis videlicet prioris imperium; quod ſi uterlibet eorum novitius eſt, ſemel aut bis in hebdomada poſt veſperam colloquendi licentiam habeant; at poſtquam novitius eſſe deſierit, a mutua deinceps collocutione ceſſabunt. A cellulis venientes, vel ad eaſdem redeuntes, ſicut ſuperius dictum eſt, ſemper ſilentium teneant. Cum ſignum ſonuerit ad congregandos fratres, quicumque intellexerit, non habeat licentiam, dum ſe præparat, remorandi in cellula, ultra quam quinque pſalmos valeat decantare. Caveat autem utilis frater, ne res ſuis neceſſitatibus deputatas, ſeu quælibet utenſilia deterere præſumat, vel incaute tractare, utpote veſtes, ferramenta, vaſa, vel his ſimilia. Præſertim libros ſanctos ita cuſtodiat, ut numquam manum ſuper literas teneat, numquam fumo nigreſcere, vel ignis odorem ſentire permittat. Ponat autem juxta ſe quæque ſibi ſunt familiarius neceſſaria, ut cum uſum horum neceſſitas poſtulat, ipſe ad exhibendum ſibi frequentius ſurgat. Tantopere quippe vagatio eſt vitanda, ut nec per ipſam cellulam ſpatiari inaniter liceat. Porro ſi voluerit, calceis utatur in cellula. Super metanæis vero, diſciplinis atque palmatis, ſive etiam brachiis extendendis in orationibus, ceteriſque ſancti fervoris exercitiis nulla fratrem lege conſtringimus, quin potius ſuæ committenda proviſionis arbitrio judicamus. Sunt enim, quibus horum aliqua non conveniunt, atque ideo tutum videtur atque liberius, ut in talibus magis optio proponatur, quam definitiva regulæ ſententia præſcribatur. Radant autem caput per menſes ſingulos, exceptis quadrageſimis duabus, quæ nimirum ſine lavacro capitum tranſigendæ ſunt. Balneis vero, ſi fuerint incolumes, non utantur. Hæc itaque nos remoto omni auſteritatis rigore, ideo ſub tam modeſtæ diſcretionis libramine conſtituimus, ut frater, qui de ſua eſt ſalute ſollicitus, inſtitutionem ſalutiferam non abhorreat, & tamen ſi hæc fecerit, pleniſſime de omnipotentis Dei miſeratione confidat. Veruntamen hæc regula poſt noſtrum teneat obitum; nam dum vivimus, aſſuetum minui, Deo largiente, non patimur inſtitutum. Illud plane ſummopere eſt cavendum, ne ſub colore quis eremiticæ vitæ jugum detrectet obedientiæ, immo ſe tanto arctiori obedientiæ lege conſtringat, quanto hanc inſtitutionem ſuperexcedere cœnobitarum regulam non ignorat. Sæpe enim frater de cella ad cellam jubetur habitaturus abſcedere, nec aliquod utenſilium, quæ ſuo etiam ipſe labore paraverat, permittitur aſportare. Sæpe optantes in remotione quieſcere, ad peragendum opus compelluntur exire. Aliquando claves cellarum foribus ſubtrahuntur, & quam longo tempore niſi per ſingulos dies Dominicos non redduntur. Aliquando ſtrictam ſibi victus continentiam indicentes coguntur remiſſius vivere, volenteſque reficere compelluntur e contrario jejunare. Sæpe poſt ſagmarios frater procul ire præcipitur, ſæpe diſtrahendi vel coemendi gratia ad nundinas deſtinatur. Sed hæc & alia quæcumque a priore mandantur, ita patienter & humiliter ſunt ſervanda, ac ſi fuerint divinitus imperata.

XIV. De exercitiis ſpiritualibus.

POSTQUAM exteriorum operum diſciplinam, quam ſervabant Avellanen-

nenſes, & ſervare debent ceteri eremitæ, tradidit Damianus, ad illam interiorum actionum tranſitum faciens, Stephanum erudit [a], quomodo cogitationes vanæ & noxiæ non ſint ſuſcipiendæ, ſed expellendæ, quo pacto gulæ illecebræ ſint fugiendæ, vilitas pariter & paupertas in veſtibus & in lectis amanda; docet in omnibus Dei voluntatem faciendam, cordis & cogitationum cuſtodiam ſemper habendam, vincendas decantatione pſalmorum tentationes, mortis & ſepulturæ memoria paſſiones omnes eſſe coercendas. Tum quomodo confiteri debeat idem Stephanus, quando aut cogitatione, aut opere offenderit, informat. Animadvertit inſuper lacrymarum & contemplationis ſtudium, cui aſſueſcit vita eremitica, maxime levare pondus auſteritatis & pœnitentiæ, ac quomodo lacrymarum & compunctionis gratia obtineri queat, inſtruit. Demum perſeverantiam in propoſito ſemel arrepto neceſſariam omnino oſtendit. ANN. CHR. 1057. a Ibid. cap. xix. & ſeqq.

XV. Præcepta pro priore eremi.

INFORMATO eremita, eremitarum priori præcepta tradit Damianus [b], atque inter cetera jubet priorem eremi eligi non e cœtu monachorum, prudentem licet, doctum & regularibus diſciplinis inſtructum, ſed ex collegio eremitarum, & hunc debere exemplo in omnibus præire ceteris, virtuteſque excolere, & eremi conſuetudines ſequi. Venientes e ſeculo ſtatuit, ut prior non ad monaſteria ſtatim amandet, ſed mox ad eremos. *Eo quippe* [c], *ut lugens loquar*, inquit, *pleraque devoluta ſunt monaſteria, ut vitioſiores reperiantur ab eis egreſſi, quam ii, qui nuper ſunt de mundani naufragii fluctibus eruti*. Novitius autem eremita *cellulam ingreſſus non ſtatim omnem conſuetudinis regulam permittatur implere, ſed diu quærat, quod difficulter inventum carius teneat. Poſtmodum vero proceſſu temporis omnes ſancto deſiderio relaxentur habenæ* &c. Qui vero *de regula monaſterii ad eremum properat*, a priore initio ejus converſionis ſobrie moneatur, ut majori in pretio habeat eremiticam, quam cœnobiticam diſciplinam. Aliquo autem elapſo tempore, tunc *cœnobiorum ſunt efferenda præconia, & quæcumque in eorum diſciplinis aguntur, ad Dei gloriam referenda* &c. Ceterum quæcumque hactenus de eremitica vita diſſeruit Damianus, converſationis hujuſcemodi ut leviora quædam habenda eſſe principia, non autem ut perfecta & conſumata eremiticæ vitæ inſtituta, præfatum Stephanum docet, ad inſtar ſancti patris Benedicti, qui regulam pro incipientibus, non pro perfectis ſe dictaſſe affirmat.

b Cap. 28.

c Cap. 29.

XVI. Brevior Damiani regula de ordine eremitarum.

EXTAT brevior *de ordine eremitarum* [d] Damiani ad ſuos fratres *regula*, in qua perſtrictim eadem habet, quæ fuſius tradiderat in opuſculo ad Stephanum. Ipſa quoque ſcripta videtur, antequam ad eccleſiaſticas curas raperetur, cum dicat ſe *immenſas Deo creatori gratias* referre, *qui ſe indignum miniſterii locum habere voluit in conventu non multorum, ſed bonorum, quos ſibi neceſſe ſit ad patriam redeundo præcedere*. Potuit tamen hæc regula conſcribi a Damiano ſene, tunc temporis, quando valedicens dignitatibus, eremi iterato aſſumpſit adminiſtrationem, cum in calce habeat: *Ecce fratres mei fui, quod eſtis, & emenſus ſum; quod tranſitis. Præſto vobis ſunt, quæ deſervi, propinquum eſt, quo perveni;* quibus verbis grandiorem ætatem ſuam amplificat. In hac porro breviori regula ſic alloquitur fratres ſuos. [e] *Volo autem fratres mei de veſtræ converſationis ordine pauca perſtringere, ut quod in veſtris nunc vivis operibus legitur, etiam apicibus traditum ad eorum, qui nobis in hoc loco ſucceſſuri ſunt, notitiam transferatur; quatenus & ſi non contigerit eos ad altiora conſcendere, eamdem ſaltem vivendi regulam, quam vos tenuiſſe didicerint, & ipſi ſtudeant fideliter obſervare, ut qui habitationis fuerint ſucceſſores; ſint nihilominus & converſationis hæredes, & quod de regulari obſervantia ſui loci viderint ſpecia-*

d Opuſc. XIV.

e Ibidem.

ANN. CHR. 1057.

ſpecialiter ſcriptum, pudeat, ſi de ſua fuerit aliquando imitatione deletum. In hoc nempe loco, qui Fons-avellani dicitur, plerumque viginti plus minus monachi per cellulas, ſive in aſſignata cuique obedientia degimus, ut omnes ſimul cum converſis & famulis tricenarium quinarium numerum, aut vix, aut breviter excedamus. Vivendi autem regula hoc noſtro tempore talis eſt &c. Tum de jejunio, abſtinentia vini, pſalmodia, nudipedio, veſtium aſperitate, erga defunctos caritate diſſerit. Succeſſorem precatur, ne unquam ab hujus obſervatione regulæ diſpenſando cum his, qui ſibi ſubditi ſunt, declinet. Poſtremo quæ beneficia huic loco ipſe contulerit, quos codices comparaverit, quæ ædificia conſtruxerit, enumerat. De his Damiani beneficiis nos ad annum 1043.

XVII. De celebrandis vigiliis feſtivitatum opuſculum.

EOSDEM fratres in eremo conſtitutos alio opuſculo adhortatur ad celebrandas octo feſtivitatum vigilias, quas per abuſum a pleriſque ſuo tempore negligi conqueritur [a], diluens frivolas rationes excuſationum ab hominibus parum piis allatarum. Vigiliæ ſive jejunia, quæ ſpernebantur a ceteris, a Damiano vero inculcantur, pertinent ad dies præcedentes feſtum Aſſumptionis beatæ Mariæ virginis, feſta Nativitatis Domini, Epiphaniæ, & Reſurrectionis Dominicæ, ſollemnitates ſanctorum apoſtolorum Jacobi & Philippi, ſancti Jacobi-majoris, ſancti Bartholomæi, & natalitium ſancti Johannis-baptiſtæ, ac diem Litaniæ majoris. Plures ad vocem mulcendam, & ut melius canerent, vel ipſi monachi, jejunia hujuſcemodi, potiſſimum in vigilia Natalis Domini, frangebant. Quid acciderit abbati cuidam in vigilia ſancti Bartholomæi etiam enarrat [b]. *Quo die aliquando abbas quidam, non infimis comitantibus viris de longinquis finibus ad nos in eremo degentes pranſus & cœnaturus advenit; alia vero die, feſtivitatis ſcilicet Apoſtolicæ, rogatus ut digreſſurus jentaculum caperet, renuit, nulliſque precibus acquievit. Sed o digna reſtituens divina ſententia! ſive in cœnobium ſanctimonialium, quod tunc viſitavit, ſive apud aliquem ſecularium ad quoſcumque tranſmiſit, per totam illam diem ne vini quidem veſtigium potuit invenire; ſicque divina diſpenſatione coactus eſt jejunii debitum in ipſa feſtivitate perſolvere, cujus non timuit vigilias contra eccleſiaſticæ inſtitutionis regulam temerare, & ut ita loquar, luit in feſto, quod deliquerat in profeſto.* Poſtremo diſſerit de jejunio Sabbatorum, qua occaſione ſequentem viſionem affert a Johanne ſeniore fratre ſuo habitam. [c] *Mox ut iſta conſcripſeram, quid mihi caſu, vel potius divino nutu noſſe contigerit, non celabo. Senior quidam frater, qui jam a triginta fere annis eremitica cellula uſus fuerat, ad me venit, & ſoli viſionem, quæ ſibi acciderat, patefecit. Sæpe, inquit, magiſter, in te ſimultatis & iræ ſtimulum pertuli, quia diem ſabbati tantopere ut jejunaretur, inſtabas; interea concupivi Hieroſolymam pergere, cumque hoc in dies deſiderio ferventius æſtuarem, dormienti mihi Dominica nocte, conſtitit in viſione ſplendidus quidam clericus, & dixit: Frater Johannes, ſic enim vocabatur, vis venire Hieroſolymam? Cui cum velle me reſpondiſſem, protinus me illuc per ſomnium duxit, multaque Sanctorum ſepulcbra circumiens, quodque cujus eſſet, ſpecialiter deſignavit; tandem ad ſepulcrum Domini, eodem duce, perveni; & ecce poſt ſepulcrum ſtabat quidam clericus ſerena facie & pulcher aſpectu, cervice tenus ſtola candida decenter ornatus, qui dixit mihi: Tu nudius tertius vivificam Crucem, heſterno quoque die ſepulturam Dominicam, dum jejunaſti, veraciter adoraſti. Ex hoc, remoto omni ſcrupulo dubietatis, agnoſce, quia & ſexta feria Crucem, & ſabbato ſepulcrum Chriſti veriſſime celebras & adoras, ſi prædictos dies orando & pſallendo jejunas. Quo videlicet inſtructus oraculo, & ſcandalum quod adverſum te, pater habueram, perdidi, &*

dein-

[a] *Opuſc. LV.*

[b] *Ibid. cap. VII.*

[c] *Ibid. cap. V.*

Ann. Chr. 1057.

deinceps ſabbatum non minori devotione quam ſextam feriam, ſi facultas ſuppetat, jejunabo. Hæc mihi ſanctus frater retulit, cum hæc, quæ ſcribimus, & tunc omnino neſciret, & adhuc prorſus ignoret.

XVIII. De jejuniis ſabbati alterum.

Post [a] prædictum opuſculum & facile paucis annis ante obitum ſuum, aliud ſcripſit Damianus de jejuniis ſabbati, nam in hoc ſecundo primum illud laudat. Inſcriptum eſt autem ſanctis fratribus in Gamugni eremo conſtitutis, quos excitat ad hilariter & devote jejunandum die ſabbati, in ſepulturæ Chriſti honorem, ſicut tribus aliis per hebdomadam diebus jejunare ſolebant, plura de utilitate & merito ejus diei abſtinentiæ ob eorum oculos ponens. Oſtendit hanc regulam a patribus inſtitutam, ubi alludere videtur ad id, quod decreverat etiam ſanctus Romualdus, ut in ejus vita ipſe Damianus refert; & inſuper ait diſciplinam iſtam a Gamugnenſibus per longa jam tempora cuſtoditam. Eruitur ergo poſt aliquod tempus ab ædificatione hujus eremi, epiſtolam hanc Gamugnenſibus ſuis a ſancto ipſius fundatore conſcriptam fuiſſe.

a *Opuſc. LIIII.*

XIX. Damianus de dignitate ſacerdotii ſcribit.

Eodem anno Alphano, qui ex Caſinenſi monacho abbas ſancti Benedicti apud Salernum prius, deinde Salernitanus expoſtulatus fuerat archiepiſcopus a Giſulfo principe, ac a Romano pontifice Stephano IX. conſecratus, ſcripſit [b] opuſculum de dignitate Sacerdotii Damianus, pluribus liberalitatis ſignis ab ipſo decoratus. Indicat autem ſe ſcripſiſſe opuſculum, paullo poſt quam Alphanus ad archiepiſcopatus honorem fuerat promotus, cum dicat. *Quanta vobis, hoc eſt ſummis eccleſiæ ſacerdotibus, eſt dignitas prærogata, ut benedictionem non modo vobis exhibitam poſſidere, ſed poſſitis etiam aliis tradere? Et non qualemcumque, ſed etiam epiſcopalem, per quam ſcilicet veſtri juris eſt ordinare pontificem*; ubi indicare vult privilegium, quod Alphano conceſſit Stephanus, nominandi, eligendi, & conſecrandi undecim epiſcopos ſuos ſuffraganeos, ut apud Ughellium [c] tradit Gaſpar Muſca, ſed ſimul declarat ſcripſiſſe ſe opuſculum hocce nondum cardinalitio & epiſcopali munere inſignitum, nam ſi etiam ipſe tunc temporis epiſcopus fuiſſet, dixiſſet potius, ſe quoque includendo, *quanta nobis dignitas eſt prærogata, ut poſſimus benedictionem poſſidere* &c.

b *Opuſc. XXV.*

c *T. VII. col.* 382.

XX. Ejuſdem epiſtola ad Damianum fratrem.

Damiano fratri archipresbytero Ravennati epiſtola [d] a Petro Damiano ſcripta fuit ante annum 1062. eo enim anno archipresbyter Damianus jam monachum induerat; rurſus ante præſentem annum non videtur conſignanda, ut vera eſſe poſſint, quæ de ſe ipſe Petrus ſcribit, *longævos nimirum enumerare annos, ſpargi ſe canis, & in quocumque conventu hominum ſe poſitum omnes pene infra ſuam ætatem eſſe conſiderare, & poſtpoſitis curis omnibus de ſola morte cogitare*. Hinc magno animi dolore peccata ſua accuſat, propenſionem ſuam potiſſimum ad riſum enuntiat, urbanitatem ſuam tamquam ſcurrilitatem deſcribit, pro qua funditus eliminanda ipſius preces implorat. Præclara profecto modeſtiæ, & humilitatis Damiani confeſſio; qui tamen quinquageſimum vix excedebat ætatis ſuæ annum, ſed laborioſæ & pœnitenti ejus vitæ adſcribenda eſt longævitatis, quam facit, exaggeratio.

d *Epiſt. II. Lib. V.*

XXI. Stephanus IX. Rom. pont. Damianum cardinalem & ep. Oſtienſem creat.

Desinente hoc ipſo anno Stephanus papa IX. eductum a ſua Avellanenſi ſolitudine Damianum, S. R. E. Cardinalem & epiſcopum Oſtienſem creat. Ita in annalibus Muratorius [e]. Rubeus tamen [f] & Fortunius noſter [g] id contigiſſe volunt initio quadrageſimæ & ſabbato IV. temporum anni ſequentis, qua die primam cardinalium promotionem factam a Stephano exiſtimat etiam Ciacconius [h]. Verum cum anno 1058. Paſcha celebratum fuerit die XIX. aprilis, & ſabbatum IV. temporum quadrageſimæ contigerit die XIV. martii, veriſimile non videtur Stephanum tunc adverſa

e *T. VI. p.* 180.

f *Lib. V. pag.* 291.

g *P. I. Lib. V. cap. 9. pag.* 216.

h *T. I. col.* 813.

Ann. Chr. 1057.

ſa valetudine laborantem, & in itinere forte conſtitutum Florentiam verſus, ubi etiam poſt quindecim dumtaxat dies, hoc eſt XXIX. ejuſdem menſis obiit, cogitaſſe de cardinalibus creandis, quos proinde eligere commodius potuerit menſibus præcedentibus. Nulla temporis nota ſignat, quod neque facit de ceteris Damiani geſtis, hujus honoris collationem vitæ ipſius auctor Johannes Laudenſis, qui de ea, & de Damiani reluctantis moleſtia & humilitate hæc tantummodo ſcripta reliquit.

a Cap. XIV.

Cum tantæ [a] *igitur ipſius ſanctitatis & prudentiæ jam latere fama non poſſet, ad aures ſanctæ Romanæ eccleſiæ clara defertur; & quoniam vir tantus ſacerdotio cenſetur idoneus, atque negotiis eccleſiaſticis quam maxime neceſſarius, perductus ad ſummum pontificem, tunc Stephanum videlicet IX. ad ſuſcipiendam epiſcopalem cathedram tam ab epiſcopis ceteris, eccleſiaſticis viris, quam ab ipſo quoque ſummo pontifice compellitur. Ipſe vero non immemor ſolitariæ quietis, in qua divinæ lectioni, ac contemplationi ſuaviter vacare conſueverat, eam amittere, civilemque ſtrepitum repetere nimium perhorreſcens, ſummo & omni conamine eorum compellationibus reſiſtebat. Qui porro cernentes nil ſuis prorſus cohortationibus, nil precibus proficere, jam ei cœperunt excommunicationis ſententiam, ſi obſtinate reſiſtere ultra decerneret, intentare. Quid plura? Dominus tandem Apoſtolicus unum ſuperaddere ſtuduit, quod ab eo contemni prorſus nequivit. Sub obedientiæ namque ſibi præcepit imperio, ut obtemperans fratribus, placide, quod jubebatur, aſſumeret; moxque ipſius arripiens dexteram, annulo ſimul dotavit & virga, quibus videlicet arrbis Oſtienſem ſibi copulavit eccleſiam.*

XXII.
Qui ſtatim ſcribit ad cardinales confratres.

Conspicua cardinalatus dignitate auctus Damianus, primum zeli ſui vigorem declaravit, ut quandoquidem coactus fuerat ipſe quoque *particeps utcumque eſſe ſtantium pro caſtris militiæ eccleſiaſticæ*, venerabiles ſanctos epiſcopos Lateranenſis eccleſiæ cardinales, quos *fratres* appellat, & quibus ſeipſum *audenter* interſerit, hortaretur, ut in tanta vivendi ſolutione, ſic vitam componerent, quatenus ceteris tamquam morum exemplaria inſervirent. Hinc quanta epiſcopis, præſertim probitatis, indicta eſſet neceſſitas, oſtendit; [b] *non* enim *conſtat epiſcopatus in turritis Gebellinorum, tranſmarinarumve ferarum pileis, non in flammantibus Martorum ſubmentalibus roſis, non in bractearum circumfluentium phaleris, non denique in glomeratis conſtipantium militum cuneis, neque in frementibus ac ſpumantia fræna mandentibus equis, ſed in honeſtate morum, & ſanctarum exercitatione virtutum.* Totus poſtremo eſt in cardinalitia auctoritate atque excellentia demonſtranda, & in Lateranenſis eccleſiæ dignitate pariter extollenda.

b Epiſt. I. Lib. II.

XXIII.
Ejuſdem epiſtola ad Bonifacium ep. Albanenſem.

Paullo poſt ſcripſit ad Bonifacium S. R. E. cardinalem Albanenſem [c] opuſculum contra *clericos aulicos*, in quo ſupradictæ epiſtolæ mentionem facit. Docet clericos aulicos non eſſe a Simonia immunes, dum ſeipſos vendunt, ut ad dignitates provehantur, & ut ſacerdotia acquirant. Principibus quoque cavendum eſſe ait, ne dum improbis hominibus eccleſiarum gubernacula committunt, aliena peccata in ſeipſos transferant, quod pluribus exaggerat, multiſque rationibus confirmat. Hiſtoriam ibi ſubnectit [d] de *Bononienſi epiſcopo curiali*, qui ſuis temporibus vixit, quique *poſtquam latiſſima eccleſiaſtici juris prædia in ſuburbio conſtituta diſtraxit, ſubſequenter obmutuit, ſicque fere per ſeptennium, donec advixit, paralyticus & elinguis elanguit*. Illud autem ad calcem epiſtolæ ſubnectit, ut deinceps, *ſicut ii, qui eccleſiæ militando promoti ſunt, vocantur ex more pontifices, ita qui famulando principibus fiunt, dicantur a curia curiales* Bonifacius de Comitibus a Leone papa IX. cardinalis & epiſcopus Albanenſis creatus fuerat. Ipſius memoria extat uſque ad annos 1066. & 1067. qui-

c Opuſc. XXII.

d Ibid. cap. III.

bus

bus ſubſcripſit Alexandri II. bullis pro monaſteriis San-dionyſiano & Caſinate. Epiſcopus autem Bononienſis, de quo Damianus, videtur fuiſſe potius Furgerius, quam ejus ſucceſſor Adelſredus, cui nonnulli [a] apud Ughellium tribuunt hanc bonorum eccleſiaſticorum dilapidationem; conſtat enim Adelſredum anno 1045. clerum Bononienſem ad puriores mores traduxiſſe, canonicoſque illius eccleſiæ certo numero definiiſſe, tertia parte decimarum & oblationum eiſdem attributa, alia itidem bona ſuis canonicis anno 1059. dilargitum fuiſſe, & anno 1060. Lambertum in epiſcopali munere coadiutorem accepiſſe. Furgerius e contra epiſcopale officium volens dimiſit anno 1034. & epiſcopus, de quo loquitur Damianus in epiſtola ad Bonifacium, e vivis exceſſerat; id, quod Furgerio rectius accommodari poteſt, quam Adelſredo, attentione habita temporis, quo epiſtolam hanc ſcribere potuit Damianus.

ANN. CHR. 1057.

[a] T. II. col. 16.

XXIV. Sollicitudo Damiani in epiſcopatu.

QUANTUM vero pro animarum ſalute eſſet ſollicitus, cum epiſcopatum ſuſcepit Damianus, proſequitur Laudenſis his verbis [b]: *Cum ſe igitur perpendiſſet iſtiuſmodi jugis nexibus taliter mancipatum, nec jam ſibi licere ſolitæ contemplationi libere deſervire, arbitratus eſt præteritorum diſpendia lucris fore ſequentium compenſanda, quo Rachelis venuſtati Liæ poſſet fœcunditas comparari. Ut fidelis igitur ſervus ac prudens, Dominicæ ſe familiæ procuratorem conſtitutum cognoſcens, cœpit ſolerter procurare, quatenus ſuſceptum miniſterium taliter ſibi commiſſum impenderet, ut adventum Dominicum poſſe intrepidus exſpectare, tamque plenam & perfectam annonæ menſuram ſuis exhibere conſervis, quo veniente Domino mereretur audire: Euge ſerve bone, intra in gaudium Domini tui. Nec hoc tamen ſibi ſufficere judicans, ſi erga unius tantum eccleſiæ plebem, cui videlicet præerat, adminiſtrationis ſuæ curam prætenderet, dum ſe cunctis ſciret obnoxium conſervis in una ſecum familia conſcriptis, ſe ſollicitum exhibebat, omneſque lucrari Deo cupiens, tamquam ſagax rimator piſcoſi gurgitis ſolerter inveſtigabat, ſicubi pro qualibet ſollemnitate populi multitudo conflueret, quatenus divini verbi lina ſubmittens, plures capere, & quaſi de mundani æquoris profundo ad ſuperni amoris alta ſuſtollere poſſet. Hujuſcemodi namque lucri gratia, longe diurnam lucem multoties eum prævenire conſpeximus, ſi talis conventus longiuſcule fieret, ne competens ſermocinandi ſibi hora tranſiret. Sæpenumero quoque illum novimus acribus febribus nocte confectum, mox orto Sole, ingreſſum eccleſiam, Miſſarum incboaſſe ſollemnia, & uſque ſextam fere horam edita voce in aures totius plebis protrahendo ſermonem, non parvum nobis ex ſe præbuiſſe miraculum, cum & robuſtiorem viribus & clariorem eloquio cerneremus, quem jam pene defecturum ſuſpicabamur. Quo plane daretur intelligi, non alium ipſius ore concionari, quam illum, qui diſcipulos ſuos docens ajebat: Non enim vos eſtis, qui loquimini, ſed ſpiritus patris veſtri, qui loquitur in vobis. Cujus videlicet eloquia, velut e largiſſima fontis vena redundantia ſingulorum capacitati congrua propinabat. Quæ nimirum, etſi aliquando fierent prolixiora, nulli tamen eſſe poterant oneroſa. Quæ nempe oneroſitas in illius eſſe poſſet ſermonibus, quibus erectis auribus, tamquam divinis affectibus ab omnibus intendebatur? aut infructuoſa ejus eſſe poterant verba, cui ſancti cooperabatur Spiritus gratia? Minime. Hinc namque eſt, quod dies Crucis ab innumeris fidelibus hac tota provincia ob reverentiam Dominicæ paſſionis in abſtinentia celebratur. Quam videlicet obſervantiam idem paſſim omnibus prædicans, hortabatur. Hinc nihilominus conſtat, quod omnium horarum officia in honore almæ Dei genitricis in pluribus eccleſiis inſtantia maxima geſtum parte dignoſcitur.* Laus hæc potiſſimum debetur Damiano, quod inſtituerit, vel reſtituerit jeju-

[b] Cap. xv.

nium

ANN. CHR. 1037.

nium ſextæ feriæ in honorem ſanctæ Crucis, ac preces horarias decreverit perſolvendas in cultum beatæ Virginis. Fingunt plures ejus vitæ ſcriptores Gregorium VII. ſummum pontificem ex eremo Avellanenſi Damianum evocaſſe, ut legatus de latere totam luſtraret Italiam, & promulgaret decreta de dicendo officio beatæ Mariæ virginis, atque abſtinentiam ſextæ feriæ indiceret. Verum id falſum eſſe alibi videbimus, cum ad tempora Gregorii VII. non pervenerit Damianus. Has autem pias conſuetudines introduxit ſub pontificibus anterioribus tam in ſua eremo, quam in aliis a ſe fundatis, & in monaſteriis ac in eccleſiis ſtudio ſuo reformatis, ejuſque inſtituta ſectantibus.

XXV.
Et pietatis officia in pauperes.

a Cap. XVII.

DAMIANI jam epiſcopi alia pietatis & liberalitatis exercitia in pauperes ac religioſos viros fuſe deſcribit idem Johannes ipſius vitæ auctor [a]. *Circa miſericordiæ quoque opera*, inquit, *qualis, quantuſque fuerit, quis digne loquatur? Quis ſane in eleemoſynarum ſtudio propenſior? Quis in abluendis pauperum pedibus devotior? Quis in veſtiendis nudis, in reficiendis egenis, in viſitandis ægrotis promptior illo potuit eſſe unquam? Ab iſtiuſmodi namque operibus nulla pene illi dies vacabat, ubicumque hoc fieri temporis aut loci congruentia permittebat, & dum iſta ubivis locorum agere non deſiſteret, quid putandum, cum apud epiſcopium maneret? Ubi ſiquidem turba pauperum epiſcopalia limina quotidie frequentante, alii dapibus appoſitis reficiebantur, alii accepta ſtipe revertebantur, ex quibus aſſumptis duodecim eorum, aſſidue pedes lavabat. Præterea in ſuis convivioli, quæ ſemper ex more cum hoſpitibus communicabat, ſi qui egeni circumquaque per regionem lectulis decumbebant, oblivisci ab eo minime poterant, dum quemlibet ſuorum, quem timere Deum arctius ſciret, ad horum miniſterium ſpecialiter deputatum ſemper haberet. Hujuſmodi quippe ſtudiis aſſidua exercitatione perſiſtens, talibus gratulabatur latioribus facultates eccleſiæ theſauris infercire cœleſtibus, quos ſcilicet in propriis ſummopere devitabat aſſumere ſumptibus. Ajebat enim ſe Dominicarum rerum conſtitutum fore miniſtrum, non dominum, diſpenſatorem, non poſſeſſorem. Ut autem ſuorum quoque clientium ad hæc fideliter exercenda devotas mentes accenderet, hujuſcemodi eos ſermonibus ſatagebat commonere frequenter: Noveritis filii, omnia iſta ſacra eſſe & peccatorum pretia; unde ſummopere cavendum, ne quid horum avaritia, ſeu qualibet negligentiæ injuria Chriſti pauperibus ſubtrahatur, quibus noſtra reſidua omnia illibata debentur. Cum nobis itaque ſuppetant, quibus egeni & miſeri valeant refoveri, diligenter exquiſite, pie conſiderate, qui vicinis in regionibus ægrotent, qui vel eſuriei, vel penuriæ cujuslibet angore laborent; quatenus hujuſmodi pie compatiendo neceſſaria miniſtrantes, æternæ mercedis fructum nobis, vobiſque communem in cœleſtibus acquiratis. Quoniam quidem ſi modo in ſeminando fideles nobis cooperatores extiteritis, de communi proculdubio nobiſcum fructu beata in retributione gaudebitis. Hujuſcemodi quippe monitis pius pater ſuos contubernales ad miſericordiæ opera inſtigabat. Hinc ſane penſandum eſt, qualis in exhibendis confratrum neceſſariis fuiſſe credatur, qui tantæ benignitatis erga univerſos extitiſſe dignoſcitur. Verum quid de cohærentibus ſibi memorem? Quandoquidem erga cunctos Dei famulos in ſacræ militiæ propoſito conſtitutos, eo dilectionis vinciebatur affectu, quo eorum amplius, quam proprio, gratulabatur ſolatio.*

XXVI.
Auctoritas conſiliorum ipſius in tota Romana curia.

b Cap. XVI.

HÆC etiam alia ſubjungit Laudenſis, quæ ad Damiani gloriam pertinent. *Quo denique modo*, inquit [b], *ego illius acta queam ſingillatim exprimere, qui numquam in ſancta eccleſia deſiſtebat, quidquid pravum, quidquid inſolens emergebat evertere, quidquid vero pium ac religioſum advertebatur,*

Google

rebatur, ad Chriſti gloriam inſtituere?. In quibus ſane operandis non parva eum facultas divinitus comitabatur, cum ipſius auctoritatis cenſura penderet, quid in ea admittendum, quidve agendum canonicis ſanctionibus foret. Huic quidem aſſertioni tota Romanæ urbis atteſtatur eccleſia, quæ quodam doctrinæ illius ſplendore illuſtrata, ejuſque auctoritato ſubnixa, ipſius abſceſſu & ab exhortationis verbo ſe pene obnutuiſſe, & inrecompenſabilis auctoritatis munimine caruiſſe deploret. Illius nempe auctoritas omnes confutabat errores, vacillanteſque confirmans, ambigua ſtabiliebat, litigantium ora refrænans, ſuperborum colla premebat, menteſque humilium animans roborabat. ANN. CHR. 1057.

XXVII. Theobaldus Salanicę ſubſtitit.

THEOBALDUS, dum poſt Romanam peregrinationem iter ſuum proſequeretur ſacra Paleſtinæ loca veneraturus, divina diſpoſitione hoc anno in agro Vicetino ſubſtitit, atque, ut ſub ejus imagine appoſuere Johannes & Raphael Sadelerii cebeberrimi cælatores [a]:

Venis in Italiam Senonum Theobaldus ab oris,
Et Vicentinis incola manſit agris.
Mente ſuper ſtellas atriis habitabat in amplis;
Sic docuit multos, ſilvaque ludus erat.

a *Lib. II. SS. Erem.*

Eoque in loco domicilium fixit, ubi ante centum annos vitam ſolitariam duxerat, eremumque condiderat ſanctus Romualdus. Locus appellabatur Salanica, Sallanica, Sallavica, Sallaniga juxta variantes codices, vulgo *Sajanega*, octo milliaribus circiter diſtans ab urbe Vicetia verſus meridiem, in quo loco Theobaldus præter eremum ſatis amplam eccleſiam reperit, ſanctis Hermacoræ & Fortunato ſacram. Lapſus profecto eſt Henſchenius, dum pro Hermacora & Fortunato, ut legitur in vita ſancti Theobaldi, hæc habet in notis: „ Hermogenes lector & Fortunatus diaconus martyrio coronati Singidoni XXIII. auguſti quieſcunt Aquilejæ; " cum diverſus ab Hermogene lectore ſit Hermacoras epiſcopus primus Aquilejenſis, qui una cum Fortunato diacono paſſus eſt IV. idus julii, & in quorum honorem plura extabant templa & oratoria conſecrata in Veneta ditione. Locus hujus eremi culturam modo patitur, mediuſque viſitur inter Soſſanum & Campiliam.

XXVIII. Ejus vita & pœnitentiæ inſtitutum.

SED de Theobaldi adventu in Vicetinam regionem Petrum abbatem præſtat audire, qui inſuper vitæ ipſius rationem in novo ab eo aſſumpto inſtituto deſcribit ſequentibus verbis [b]. *Dei elementia medicum ad exemplum ſanctæ converſationis noſtris partibus reſervabat. Nam impie & miſere cæſus per tota membra tranſire non potuit, & propter multa incommoda Roma regreſſus deſiderio viſendi ſepulcrum filii Dei, Venetiam, quaſi mare tranſiturus, expetiit. Qui in hac intentione fines Italiæ percurrens, tandem pervenit ad locum, cui vetuſtas Sallaniga nomen indidit. Perluſtrato vero loco, & divina, ut credimus, diſpoſitione adamato, reperit ſaltum adeo ſpatioſum, & ruinas quaſi veteris eccleſiæ, ubi poſt longinqui itineris fatigationem reſedit, Waltero collega ſuo jam deficiente, tot & tam graviſſimis laboribus ætate refragante. Qui ultra progredi cum denegaret, cum ſancti viri aſſenſu Veronenſem civitatem expetiit, & dominum loci perquirens, qui ſint, quid velint, aperuit, ſcilicet peregrinos ſe eſſe, Deo in ſolitudine velle deſervire, ſi locum permittat in poſſeſſione ſua, quem Dei miſericordia elegerant. Hoc itaque impetrato, vir Dei Theobaldus, compacto parvo tugurio, confidenter ibidem habitare cœpit, & angelicam vitam in terris actitare inchoavit. Primum a carne & omni pinguedine ſe abſtinuit, demum vero pane hordeaceo & aqua tantummodo uſus eſt, ad poſtremum a pane & omni potu abſtinens, fructibus tantum & herbis, earumque radicibus aliquan-*

b *Num. 8.*

Ann. Chr. 1057.

tis vixit annis, ſemper uſus cilicio. Hæc eadem iiſdem fere verbis apud Reinerum. [a] *Jam vero quis digne explicet*, proſequitur Petrus, *quas cruces corpori ſuo ſævus perſecutor induxerit? Sciens enim, quia caro concupiſcit adverſus ſpiritum, ſpiritus autem adverſus carnem, multifido flagello ex corio facto, corpus ſæpius flagellabat, & carnem tribulando ſine miſericordia proſequebatur & affligebat. Sic crucis mortificationem in membris ſuis portans, die in fame & ſiti, in verberibus plurimis corpus contriſtavit; nocte vero, quæ omnibus requiei data eſt, toto quinquennio, ut fideles ejus familiares teſtantur, numquam jacendo, ſed ſedendo ſomnum cœpit, & hoc tanta peregit cautela, ut quaſi tota nocte in ſomno manſurus, diligenter pannis a familiari miniſtro operiretur. Poſt abſceſſum vero miniſtri ſui ſtatim exſurgens, conticinii tempora in precibus & Dei laudibus extenſis manibus continuabat. Hora vero ſurgendi ad matutinos hymnos, ut ſuos lateret, ad ſtratum proprium regrediebatur. Illud autem ſtratum primo quidem quædam arca æqualis ſuperficiei exſtitit, ſubſtrato quodam lineo linteolo, & duriſſimo trunco pro cervicali capiti admoto, ſuperappoſito laneo pileo ſuæ peregrinationis ab æſtu defenſore. Demum vero cum omnia corporis membra, ut ita fatear, cilicio armaſſet, ſupradicto lineo linteolo ſuppoſuit cilicium, & pro arca uſus eſt quodam lato & dolatili ligno.* Qui hæc legit, & confert cum iis pœnalibus exercitiis, quæ eodem tempore Dominicus Loricatus, ceterique eremitæ in Avellanenſi cœnobio voluntarie ſubibant, quæque Romualdi ævo in uſu erant apud Perenſes & Sitrienſes monachos, & poſt ſancti patris obitum apud Camaldulenſes eremitas, facile in animum ſuum inducet, Theobaldum ab initio ſui Salanicenſis incolatus Romualdi & diſcipulorum ejus, qui quondam fuerunt ejus loci habitatores, veſtigia preſſiſſe, vel ſaltem a Petro Vangaticienſe abbate didiciſſe, quænam forent ſolitariæ vitæ a Romualdo invectæ oblectamenta.

a *Num 9.*

XXIX. Chartæ Piſanæ & Pratalienſes.

Bono abbati ſancti Michaelis in burgo Piſarum ſucceſſerat Ruſticus, ut diximus ad annum 1049. Hic *anno mille quinquageſimo-octavo*, *decimo kalendas januarii indictione undecima* (nempe incœpta a menſe ſeptembri anni 1057. & ſtylo Piſano) qui juxta Romanum eſt 1057. libellum conſcripſit emphyteuſis Bonio filio Ermingardæ; ſimiliter *anno mille quinquageſimo hoctavo*, *ſexto idus januarii indictione undecima* alium libellum confecit ad favorem Widonis filii Gherardi, de terra poſita *foras civitate Piſa* prope dictum monaſterium. Addimus tertiam chartam *anno mille quinquageſimo hoctavo*, *quarto nonas ſeptembris indictione duodecima*, qua Gerardus filius Folcherii & Benedicta jugales offerunt *ex pars eccleſia*, *& monaſterio domini & ſancti Michaelis*, *quod eſt fundato & edificato foras civitate Piſa prope porta*, *que dicitur Samuel*, *ubi nunc domnus Ruſticus abbas preeſſe videtur*, terras exiſtentes *prope ſupradictum monaſterium*, *& prope eccleſia ſancti Petri*, *que dicitur a Vincule*. Series ergo abbatum hujus monaſterii, quam diſpoſuit Fortunius, manca eſt & ſupplenda, ut etiam alibi innuimus, ope harum chartarum archivi ejuſdem cœnobii, quas exhibemus in Appendice.

b §. *Promiſſio. II. A. 1. 27.*

[b] Ugo quondam Griffoni & Ardingus ejus filius promittunt Hieronymo abbati Prataliensi nullam ſe litem intentaturos, vel moleſtiam aliquam allaturos deinceps ratione terrarum & domorum, quæ fuerant Bunici, & erant poſita in plebatu ſancti Eleutherii in plano Arretii; & id ſub pœna *denariorum Pavenſium ſolidorum* CC. pro qua promiſſione manu Petri notarii dantis pro dicto monaſterio receperunt ſolidos CCC. *Actum in caſtro Talla*. Ex ſummariis Baroncinii.

SE-

ANN. CHR. 1057.

XXX. Cunegundis uxor Azonis marchionis Eſtenſis ſepulta in Vangaticia eccleſiæ.

SEVERUS Seneſius noſter refert ſub hoc anno obitum Cunegundis uxoris Azonis marchionis Eſtenſis, quæ ſepulcri honorem obtinuit in Vangaticienſi baſilica ſanctæ Mariæ. Anno M. CCC. XXXIIII. menſe auguſto, dum in eodem templo artifices vel de novo quid ædificarent, vel ædificium aliquod repararent, inventum & apertum fuit monumentum, in quo duo jacebant corpora junctim poſita, ſed ita ut unius caput reclinatum eſſet, ubi alterius pedes, ibique veſtigia adhuc ſupererant panni aurei ſericiſque filis contexti. *Hoc fuit tempore domni Severi Dei & apoſtolica gratia venerabilis abbatis monaſterii ſanćte Marie de Vangadicia*, uti legitur in veteri quodam documento ejuſdem Vangaticienſis monaſterii. Marmori inſcripta erat memoria Cunegundis ibidem humatæ cum ſequenti epitaphio, quod ex eodem antiquo documento Muratorio [a] tranſcripſit Grandius noſter. Nos ipſum ex Seneſio, qui marmor album, ſub quo tumulata fuit Cunegundis, vidit, & epigraphen legit ſculptam ſuper coctos lapides, iterum edimus aliquantulum correctius:

[a] *Antiq. med. ævi T. IV. col.* 607.

ORTA. GVNIGVLDIS. REGALI. STEMMATE. FVLSI
INDOLE. NOBILIOR. NVLLVS. IN. ORBE. FVIT.
GERMINE. VELFONTIS. MAGNI. SVM. NATA. GERMANA
INDVPERATORVM. ISTE. FVIT. TITVLVS.
VIR. MEVS. EGREGIVS. POPVLVS. LOCVPLETIOR. VLLVS
HAVD. MANET. ITALIA. HAVD. SIMILE. PEPERIT.
AZO. VIR. PRVDENS. MAGNVSQVE. MARCHIO. FVLGET
QVEM. CREDO. MEMOREM. SEMPER. ADESSE. MEI.
IN. TERRA. COELVM. SOBOLEM. CONCESSIT. VTRISQVE
QVI. VELFONS. DICTVS. DVXQVE. POTENSQVE. PIVS.
HVNC. VIOLARE. NEFAS. LOCVLVM. NEC. INDE. RECEDAM
DONEC. IN. VERA. CARNE. RESVRGAM. AMEN.

Welfonis ſcilicet ducis Carinthiæ & marchiæ Veronenſis domini, atque Ermengardæ filia fuit Cunegundis, ſoror ducis Welfi III. uxor Alberti Azonis II. marchionis Eſtenſis, & demum mater Welfi IV qui anno 1071. dux electus eſt Bavariæ, regiamque domum Brunſvicenſem conſtituit. In charta donationis factæ anno 1073. monaſterio Vangaticienſi, quam ad eum annum afferemus, idem Welfo filius jampridem defunctam matrem indicat, quam *Cunizam* appellat. Utroque enim modo efferebantur Cunegundæ & Cunizæ, Cononis & Conradi, Azonis & Alberti, & ſimilium nomina, ut pluribus probat Muratorius.

ANN. CHR. 1058.

XXXI. Damianus apologeticum ſcribit pro monachis.

PROMOTIONI Damiani parum ſupervixit Stephanus IX. qui hoc anno menſe martio die vigeſima-nona Florentiæ immatura morte poſt breve pontificatus regimen deceſſit. Proxime ab ejus obitu [b] *Apologeticum monachorum adverſus canonicos* adornavit Damianus; capite enim ſecundo ait: *Stephanum Romanum pontificem nuper defunctum ex monachis fuiſſe, qui apoſtolicam ſedem glorioſiſſime gubernarunt*; fuerat nempe abbas Montis-Caſini, & pontifex ſummus electus eamdem abbatiam retinuerat. Conqueruntur in hoc Apologetico monachi, quod a cœtu totius eccleſiæ per canonicos

[b] *Opuſc.* XXVIII.

Ann. Chr. 1058.

nonicos excluſi fuerint, cum tamen monachi ab apoſtolis, immo ab ipſis prophetis ſuam repetant originem. Severe Damiani calamo quemdam (facile epiſcopum) redarguunt, qui auſus fuerat dicere, *a monachis nullo modo recipiendam eſſe communionem*. Is excommunicaverat inſuper homines ſacramenta ſumentes ab illis, & recommunicare præceperat. Exemplis Baſilii, Auguſtini, Hieronymi, Athanaſii & aliorum patrum, decreto quoque Bonifacii papæ IV. probat ſanctus cardinalis æqua ligandi atque ſolvendi poteſtate gaudere monachos, qua gaudent ceteri eccleſiaſtici.

Electo hoc anno ex abbate Fuldenſi in Moguntinum epiſcopum Sigifrido, Agnes imperatrix, quæ jam ab anno 1056. poſt mortem Henrici viri ſui imperium obtinebat, habens ſub tutela impuberem filium Henricum., petierat per literas, ſede Romana tunc vacante; ut Roma pallium recens creato epiſcopo tranſmitteretur. Reſcribunt Humbertus archiepiſcopus, & Bonifacius Albanenſis cum ceteris cardinalibus & epiſcopis, Petro

a Lib. VII. epiſt. 4.

Damiano a ſecretis [a], non ſolere eccleſiam Romanam cuiquam antiſtiti abſenti, niſi prius a Romano pontifice, vel ab ejus legato examinetur, pallium concedere. Oportere idcirco, ut Sigifridus Moguntinus *electus veſter ad apoſtolorum limina venire non differat, ſicque perfectio ſuæ dignitatis canonice & ordinabiliter fiat*.

XXXII. Idem ſe tuetur a calumniis ſcribens Hildebrando. Aliqua de comitibus Guidis.

Missus fuerat Hildebrandus archidiaconus cardinalis ad eamdem Agnetem imperatricem temporibus his calamitoſis pro eccleſiæ tranquillitate procuranda, atque in ſua legatione Germanica bonum ubique nomen Damiano fecerat; quare hic uberes Hildebrando agit gratias. Redux tamen idem cardinalis a Germania, cum Florentiæ commoraretur hoc anno pro electione novi Romani antiſtitis, querelas audiverat [b] de Damiano ab aſſe-

b Lib. II. epiſt. 9.

clis comitis Guidonis, quod nimirum *cœnobium* conſtruxiſſet *ex his prædiis, quæ in clientelæ ſuæ ſtipendium ex herili dudum liberalitate conceſſerant*. Expoſtulat proinde Damianus cum Hildebrando, quod nimium faciles aures præbuerit ſuis malevolis, perinde ac *Tethgrimus Guidonis patruus, qui ſine liberis obierat, de tot agris & villis perexigua ſaltem, quæ videbantur eſſe contermina monaſterio, legare non potuerit, & de ſui juris allodio conferre* nequiverit. Guido comes nepos Tetgrimi comitis, quorum utrumque nominat in hac epiſtola Damianus, filius erat alterius Guidonis comitis, qui una cum eodem fratre Tetgrimo ex alio pariter Guidone comite

c Storia della famiglia de' Co. Guidi p. 1. 2.

natus erat. De Guidone I. comite mentio occurrit [c] apud Admiratum & [d] Lamium. Is ex Tetgrimo ſeniore & ex Giſla, filia marchionis U-

d Delic. erud. anni 1737. pagg. 78. 80.

baldi, procreatus tabulas donationum conſcripſit annis 1017. & 1029. pro monaſterio ſancti Fidelis de Strumi; interfuit etiam cuidam conventui ha-

e Lib. V. p. 278.

bito a Gebehardo archiepiſcopo Ravennate eodem anno 1029. apud [e] Rubeum. Vir fuit Imildæ, ex qua Tetgrimum comitem & Guidonem II. ſuſcepit. Tetgrimus vel cœlebs fuit, vel ſaltem ſine liberis deceſſit, teſte

f Lamius ibid. p. 82.

Damiano. Anno 1043. bona [f] obtuliſſe legitur Tetgrimus monaſterio ſancti Salvatoris de Fonte-thaonis. Ex Guidone vero II. fratre Tetgrimi ortus eſt Guido III. comes, quem fortaſſe confundit Admiratus cum Guidone ſecundo. Guido enim III. potius quam ſecundus videtur matrimonio copulatus

g Ibid. p. 84.

cum Ermellina filia marchionis Alberti, una cum qua [g] anno 1068. locum, *Taborra* appellatum, Johanni abbati ſanctæ Mariæ de Aqua-bella (ſcilicet Gualberto abbati Vallis-umbroſæ) offert, & ad preces Oberti abbatis monaſterii ſancti Miniatis eccleſiam in prædicti Sancti honorem ædificare cogitat; & antea, anno nimirum 1060. vel 1061. ut videbimus, beneficus fuit erga Petrum Damianum, ejuſque eremum Gamugnenſem, vixitque

ſaltem

ſaltem uſque ad annum 1086. ut conſtat [a] ex archivo Camaldulenſi. Incertum eſt, an ad Guidonem II. vel ad III. pertineat [b] donatio facta anno 1056. monaſterio ſancti Salvatoris de Fonte-thaonis apud Lamium, ut etiam incertum, ad quem ſpectet ſubtractio Empolis a dominatu Piſanorum, quæ contigit tempore Gerardi epiſcopi Florentini poſt annum nimirum 1046. de qua loquitur Ubertus archiepiſcopus Piſanus [c] apud Ughellium. Cum de Guidone comite, nepote Tetgrimi, certe ſermonem habeat Damianus in hac ad Hildebrandum epiſtola, Guido ibi nominatus erit non II. ſed Guido III. ad quem etiam referendæ erunt chartæ in annis ſequentibus Guidonis comitis nomine ſignatæ, ſicut & frater erit Guidonis II. Tetgrimus, qui hoc anno, quo data eſt ſuprarelata Damiani epiſtola, in vivis eſſe deſierat.

ANN. CHR. 1058.

a §. *Recordation. n. 9.*

b *Lamius p.* 83.

c *T. III. col.* 355.

XXXIII. Damianus obſiſtit electioni Benedicti X. antipapæ.

INTEREA dum Hildebrandus Florentiæ degeret, & ageret pro electione novi pontificis, Romæ turbæ plurimæ exortæ fuerant [d]. *Piæ memoriæ Stephanus papa*, eodem Damiano teſte, *congregatis intra eccleſiam epiſcopis, civibuſque Romanis, clero & populo, hoc ſub diſtricti anathematis excommunicatione ſtatuerat, ut ſi eum de hoc ſeculo migrare contingeret, antequam Hildebrandus S. R. E. ſubdiaconus, qui cum communi omnium conſilio mittebatur, ab imperatrice rediret, papam nullus eligeret, ſed ſedes apoſtolica uſque ad illius reditum intacta vacaret. Verum Gregorius de Alberico Lateranenſis & Tuſculanenſis comes*, [e] teſtimonio Leonis Oſtienſis, *comperto Romani pontificis obitu, ſociato ſibi Gerardo de Galera & Romanorum potentium aliquot nocturno tempore cum armatorum turbis eccleſiæ jura pervadunt, & Johannem Velitrenſem epiſcopum, Mincium poſtea cognominatum, papam conſtituunt. Benedicti nomine illi impoſito. Quod cum Petrus Damiani, vir valde religioſus, quem eo tempore Stephanus papa diſtractum ab eremo in Oſtienſi eccleſia epiſcopum fecerat, comperiſſet, una cum cardinalibus cœpit obſiſtere, reclamare, atque anathematizare*. Proſequitur Damianus, [f] *nobis omnibus ejuſdem urbis cardinalibus epiſcopis reclamantibus, obſiſtentibus, & terribiliter anathematizantibus, nocturno tempore, cum armatorum turbis undique tumultuantibus, & furentibus intronizatus eſt. De hinc ad marſupiorum patrocinia funeſta* Simoniacus papa *concurrit, pecunia per regiones, andronas, vel angiportus in populos erogatur, beati Petri venerabilis arca pervaditur, ſicque per totam urbem velut officinam male fabricantis Simonis factam, vix aliud, quam, ut ita loquar, malleorum atque incudinum tinnitus auditur*; & poſt pauca: *Quod autem ille crimen hoc palliat, & tractum ſe vique coactum, quibus poteſt verbis, excuſat, hoc ego licet ad liquidum neſciam, tamen & ipſe non uſquequaque diffiteor. Ita quippe eſt homo ſtolidus, deſes, ac nullius ingenii, ut credi poſſit neſciſſe per ſe talia machinari. Ut autem & de iſta ejus promotione lacrymoſa, ut ajunt, verba non protraham, nobis epiſcopis per diverſa latibula fugientibus, presbyter Oſtienſis eccleſiæ, qui utinam ſyllabatim noſſet vel unam paginam rite percurrere, ut eum ad Apoſtolatus culmen proveheret, raptus a ſatellitibus Satanæ, & violenter attractus eſt*. Ita turbas iſtas deſcribit Damianus in epiſtola ad Henricum Ravennatem archiepiſcopum, qui per literas ab ipſo inquiſierat, *an qui in apoſtolica ſede nunc præſidet, an qui ejuſdem ſedis electus eſſe videtur*, verus eſſet pontifex? De electo autem, nempe de Gerardo epiſcopo Florentino, quem Senis creandum curaverat Hildebrandus, quique nomen aſſumpſerat Nicolai II. hæc breviter addit Damianus: *Bene literatus eſt, & vivacis ingenii, ſine ſuſpicione caſtus, in erogandis eleemoſinis pius. Mincius autem non quidem pſalmi, vel homiliæ unum verſiculum non valens exponere*. Conſtantinus Cajetanus putavit ſermo-

d *Epiſt. IV. Lib. III.*

e *Lib. II. c.* 101.

f *Ibidem.*

Ann. Chr. 1058.

a §. IV.

ſermonem haberi in hac epiſtola de ſchiſmate Cadaloi, & de electione Alexandri II. ſed patenter hallucinatus eſt, cujus errorem agnovit etiam Godefridus Henſchenius in commentario prævio de beato Petro Damiano,[a] & ante Henſchenium Baronius. De Stephano IX. Florentiæ defuncto, & de Gerardo Florentino epiſcopo in ejus locum electo Romano pontifice hæc luſit Damianus.

Parva virum magnæ debet Florentia Romæ
Quæ tenet extinctum cogatur reddere vivum.

XXXIV. Damiani familiaritas cum Deſiderio abb. Caſinenſe, & epiſtolæ.

Maxima fuit ab his deinceps temporibus neceſſitudo Damianum inter & Deſiderium, qui hoc anno electus fuit abbas Montis-caſini poſt mortem Stephani, qui una cum Romano pontificatu regimen etiam Caſinenſis monaſterii retinere voluerat; idem Deſiderius quadrageſima anni ſequentis etiam ad S. R. E. cardinalatum fuit promotus. Plures extant Damiani ad Deſiderium amoris plenæ epiſtolæ, quibus ſaluberrima dat monita ad recte ferendum regiminis aſſumpti onus; ea ſunt [b], ut ſua errata ſemper ob oculos habeat, virtutes poſt tergum; ut aliorum objurgationes moleſte non ferat, ſed amplectatur; ut pro officio ſuo ſubditorum culpas non negligat, verum potius corrigat, abſentibus non detrahat, ſed in faciem increpet, jejunium diligat, & denique juge Chriſti paſſionis ſacrificium quotidie offerat. Altera [c] epiſtola adhortatur, ut monaſterii ſibi commiſſi curam indefeſſe gerat, aſſentationes fugiat, abjecte de ſe ſentiat, monachos ſimpliciores præſertim ad viam perfectionis dirigat, & ſeipſum ad contemplationis culmen erigat. Obedientiæ ſingulare exemplum affert *Johannis monachi Claſſenſis, qui pridie dum ſol ad occaſum vergeret*, ad ſe venerat, *& miraculum celebri memoria dignum ſibi dudum contigiſſe* narraverat. *Cum, inquit*, (Johannes ſcilicet, qui verba fecerat Damiano) *in Claſſenſe monaſterio degerem, & commiſſam mihi ſacrorum exedram cuſtodirem, quadam die poſt Completorium libros eccleſiæ in archivo congeſſi, deinde clavem imprimens, ut quotidie conſueveram, obſerravi: ſed, ut poſt liquido patuit, de cereo, quem ferebam, neſciente me, vapor emicuit, & linteum, quo liber operiebatur, afflavit. Mane autem facto cum arcam aperirem, ut libros tollerem, repente mihi in vultum fumus, & igneus vapor occurrit. Stupefactus illico atque perterritus, ſi forte de libris adhuc aliquid ſupereſſet, cœpi curioſe perquirere; ſed ob incomprehenſibilis divinæ virtutis effectus! cum omnes lintei viginti circiter exuſti eſſent, in cineremque redacti, quibus nimirum codices fuerant involuti, ipſi codices omnino ſervabantur illæſi. Porro arcam ignis penetraverat, & largum combuſtionis orbem in ejus fundo reliquerat. Hoc itaque comperto, fratres divinam laudavere potentiam, quoniam in Chaldaico camino Hebræos cuſtodierat pueros, nunc in arcæ flagrantis incendio ſuos etiam ſervaverat libros. Eſt autem frater ille, qui mihi iſta narravit, idiota quidem, ſed tam ferventis obedientiæ, tam piæ vitæ, ut nequaquam videatur indignum, quod Deus per eum dignaretur exhibere prodigium*. Johannes ex Claſſenſi ſancti Apollinaris monaſterio, cujus erat cœnobita, tranſierat forte ad Avellanenſem ſolitudinem, majoris perfectionis gratia, cum multa communicatio temporibus iſtis cederet inter utrumque monaſterium. Tertia ſua epiſtola [d], quæ de dignitatibus abjiciendis diſſerit, data occaſione permulta ſacræ Scripturæ loca ex libris Regum myſtice Deſiderio Damianus explicat. Scripſerat ſæpius ſanctus doctor Deſiderio, qui etiam pollicitus fuerat *notarium mittere, qui ſaltem ea, quæ ipſi ſpecialiter direxerat, in ſui ſumptus pergamena transferret*, ſed ſuperſedentem Deſiderium penitus *vel ſcribenti reſcribere, vel notarium*,

ut

b Ep. XI. Lib. II.

c Ep. XII. Lib. II.

d Ep. XIII. Lib. II.

Digitized by Google

ut ſpoponderat, *deſtinare*, Damianus ſuperioribus epiſtolis excitat & vellicat ad epiſtolare commercium.

Ann. Chr. 1058.

XXXV. Ejuſdem opuſculum de Quadrageſima ad Hildebrandum.

Circa hæc eadem tempora *reverentiſſimo fratri Hildebrando* opuſculum [a] conſcripſit Damianus de *Quadrageſima*, *& de quadraginta duabus Hebræorum manſionibus*. *Vicaria nuper interlocutione* de hac re contulerant inter ſe Damianus & Hildebrandus, & ille dixerat, *noſſe ſe ſervum Dei*, *qui præter illas Quadrageſimas*, *quæ ſcilicet a patribus inſtitutæ*, *ſuiſque limitibus per anni circulum ſunt præfixæ*, *alias occulte carinas ſeu quadrageſimas* jejunii *celebrabat*; *modo* enim *per quadraginta dierum ſpatium* abſtinebat a *piſcibus*, modo a *pomis* vel *oleribus*, aliquando a *primitiis ceraſorum*, *peponum*, *ficuum*, *uvarum*, reſpondendo interrogantibus fratribus, hunc vel alium cibum eſſe *infirmitatibus ſuis noxium*. Confeſſus quoque fuerat Hildebrandus Damiano *funditus ſe compeſcere a porrorum ſeu ceparum perceptione*, *quia his acuminibus uberius delectabatur*. Occaſione ergo quadrageſimalis abſtinentiæ a cibis, myſtice interpretatur Damianus quadraginta duas Hebræorum manſiones. Concludit vero [b]: *Tu venerabilis frater optime potes templum Dei conſtruere*, *qui mutuatus es ab Ægyptiis aurea vaſa & argentea cum veſtibus pretioſis*. *Theſaurum quippe tollit Ægyptiis*, *unde Deo tabernaculum conſtruat*, *qui poetas ac philoſophos legit*, *quibus ad penetranda myſteria cœleſtis eloquii ſubtilius convaleſcat*. Hinc eruitur Hildebrandum poetarum & philoſophorum lectioni primis annis incubuiſſe, & inſuper cognoſcitur, quanta ipſum inter & Damianum intercederet familiaritatis, & amoris conjunctio.

a Opuſc. XXXII.

b Ibid. cap. IX.

XXXVI. Rodulphus præficitur eccleſiæ Eugubinæ. Ejus vitæ ratio in epiſcopatu.

Rodulphus, de cujus converſione abunde egimus ad annum 1054. quadriennium auſpicatus fuerat ſuæ ſolitudinis Avellanenſis & duriſſimæ pœnitentiæ, quando Damiano, ut videtur, curante, ad Eugubinæ eccleſiæ regimen promotus fuit. Id certe contigit poſt menſem julium anni præcedentis, quo eidem eccleſiæ adhuc præſidebat Guido, cujus nomen legitur ex chartario Ebredunenſi apud Galliæ Chriſtianæ auctores tomo III. pag. 178. in appendice, & apud Cl. V. Manſium [c] in privilegio a Victore papa II. conceſſo Winimanno archiepiſcopo Ebredunenſi, & dato.... *nonas julii anno tertio pontificatus domini pape Victoris ſecundi indictione decima*, hoc eſt anno 1057. in ipſo enim poſt plures alios epiſcopos ſubſcriptus apparet *Guido Egobinenſis epiſcopus*. Guidone eodem anno vel ſequenti defuncto ſedes Eugubina concredita fuit Petro Damiano cardinalitia jam dignitate fulgenti. Verum Damianus Romanis negotiis diſtentus, neque Oſtienſem, neque Velitrenſem, neque Eugubinam eccleſiam præſentia ſua regere poterat; adminiſtratoribus itaque coepiſcopis indigebat, qui cathedras illas coram verbo & exemplo tenerent, & ſicut aliorum epiſcoporum opera uſus fuit in eccleſiis Oſtienſi & Velitrenſi, ita Eugubinæ ſedis adminiſtrationem exhibuit Rodulpho ſibi notiſſimo & conjunctiſſimo, ſanctiſſimo inſuper viro. Guidonem ſive Vidonem non ſuperfuiſſe ad annum 1059. & epiſtolam Damiani ad V.. epiſcopum, qua eum reprehendit ob eccleſiæ ſuæ prædia alienata & diſtracta, ſcriptam poſt quinquennium a celebratione concilii plenarii Florentini habiti anno M.LV. non pertinere ad Guidonem epiſcopum Eugubinum, alibi videbimus.

c T. I. Concil. col. 1314.

Ceterum Rodulphus epiſcopatus honore inſignitus, novumque vitæ inſtitutum arripiens nihil remiſit ſuæ priſtinæ auſteritatis: *Hic tamen*, de eo ſic loquitur ſanctus ejus magiſter, *ad ſacerdotalis officii jura promotus*, *quod in eremo didicit*, *in eccleſia non omiſit*, *eiſdem quippe terebat ſemper membra ciliciis*, *eiſdem contentus erat perexiguis admodum ac deſpicabilibus indumentis ..... eccleſiam porro deputabat hoſpitium*, *ſolitudinis autem cellam*

habi-

Ann. Chr. 1058.

habitaculum decernebat . Inconditi ſiquidem mores populi & indiſciplinatæ cervices leve jugum Domini nequaquam ſibi patiebantur imponi ; ſed muneribus terrenis intenti , non ex ore pontificis Dei verbo , ſed tamquam de manibus præſidis , commodis inhiabant. Hæc enim regio , quo magis invenitur aliena divitiis , eo copioſius exuberat vitiis. Ab egeno ſiquidem denominari videtur Eugubium, vel egens bono . Vix ſuſceperat illius eccleſiæ adminiſtrationem, cum amore ſolitudinis , quam amiſerat , vel zelo honoris Dei , quem a populo ſibi ſubjecto injurii laceſſiri quammaxime doleb t, licet quotidiana inſtantia, & verbi Dei prædicatione nullam non omitteret operam, ut vitia de medio tollerentur, ſuſcepto regimine ſe abdicare deſideravit; verum Damiano cogente, in vocatione, ad quam coacte aſſumptus fuerat, perſeveravit; ſic tamen ut frequentius ad fervoris ſpiritum reſumendum, in parum diſſitam eremum Avellanenſem, habitationem olim ſuam, ſe reciperet. *Me vim ingerente* [a] *soactus eccleſiam , quam dimiſeras voso , resinebat officio ; in eremo tamen perſeverantius habitabat* ; verba ſunt Damiani, qui ejus vitam monachalem ſimul & epiſcopalem ſequentibus etiam notitiis illuſtrat [b]. *Quandocumque impesrare poterat , ut hujuſmodi panis in eremo fieret, edebat panem , non frasrum, non denique puerorum, ſed eum, qui vel ex puro fieret hordeo, vel ex cantabro potius, quod projiciendum canibus de puerorum panibus remanſiſſet . Et licet præter celebriores dies hoc eſſet quotidie pane consensus , menſuram tamen attentius æquitatis lancibus appendebat. Unde mihi quandoque conqueſtus eſt , quia ſi ſibi menſura concederesur , hunc eumdem panem pruriensi gulæ largius indulgeret . Tanta quippe juvenculum hominem caſtigabat inedia , ut undecumque ſolasium alimenti perciperet , vacuo ventre ſtomachus non curaret. Aliquando vero etiam diebus Dominicis pulmensum neſciens , pomis sansum & pane cum aqua vivebat. Ferreo circa pectus circulo jugiser cingebatur , quem tamen circulum ſub ilia dimerſum, dum coram fratribus nudaretur , diligentius occultabat . Numquam ſcilicet capitulo confeſſor intererat , in quo non acciperes diſciplinam; & tunc feſtivus exulsabat , ſi non ab uno tantum , ſed a duobus flagellari fratribus juberetur . Sæpe pœnitensiam centum ſuſcipiebat annorum , quam ſcilicet per viginsi dies alliſione ſcoparum, ceteriſque pœnisentiæ remediis perſolvebat. Pſalterium quotidie, cum duo non poſſet, unum ſalsem non negligebat implere. Quod nimirum cum eſſet in cellula conſtitutus , armata ſcopis utraque manu, totum cum diſciplina continuare conſueverat. Porro autem cum in expeditione eſſet aliqua conſtisutus, quantalibes intempeſtæ noctis profunditate conſurgeret , nudis ſemper cruribus & pedibus uſque dum diluceſceret, pſallere non ceſſabat. Quam videlicet conſuetudinem, dum in cella conſiſteret, diebus ac noctibus ſine ceſſasione ſervabas. Quamlibes gravis bruma rigeſceret, ſimplicibus ſoccis muniebat pedes, cum tamen fraser ejus ſolis calceis contentus eſſes. Sæpe me per clementiam Chriſti terribiliter adjurabat, ut ſi quando forsaſſis excederet, nequaquam me ab ejus correptione ſubducerem; ſed omnem in eo diſciplinæ modum, qui monachis debebatur, implerem. Isa plane & regulam monachi , & auctoritatem epiſcopi laudabiliter obſervabat.*

a *Ibidem.*

b *Vit. S. Rodulph. cap.* III.

XXXVII. Chartæ Pratalienſes & Volaterranæ.

Consecrata fuit hoc *anno milleſimo quinquageſimo octavo indictione nona*, ſed legendum *undecima* , *menſe novembris die ſecundo* ab epiſcopo Azone eccleſia in loco nuncupato Soci , in honorem ſancti Proſperi , & ſanctæ Mariæ, & ſancti Clementis & ſancti Nicolai; ea opportunitate coram epiſcopo , multiſque aliis hominibus Fuſcherius filius Feralmi terram cum vinea poſitam in caſale , appellato *Contra* , pro redemptione animæ ſuæ obtulit & donavit Hieronymo abbari ſanctæ Mariæ de Pratalia , ut ex charta tabularii Fontis-boni, quæ datur in Appendice. Azonem alibi

dixi-

diximus facile fuiſſe coadjutorem Arnaldi epiſcopi Arretini, in cujus territorio erat caſtrum Soci. Ann. Chr. 1058.

Raimberto primo abbati monaſterii ſanctorum Juſti & Clementis de Volaterris, de quo egimus ſub annis 1030. & 1034. ſucceſſerat in regimine Andreas; ipſi hoc anno Guido epiſcopus Volaterranus concedit quatuordecim jugera terrarum in monte Nibio; Andreas quoque comparat prædia in Ruciano. Hæc ex Fortunio noſtro, qui chartas aſſervatas in tabulario ejuſdem monaſterii legere commode potuit. a *P. II. lib. II. cap. 6.*

Origines placet ſubnectere alterius illuſtrioris monaſterii noſtri in territorio Lucano. „ Anſelmus epiſcopus Lucenſis Taiberto, Homiccio & „ Bonitio presbyteris, eorumque confratribus, qui impoſterum cum ipſis „ erunt, & commorabuntur vitam communem ſimul agentes in eccleſia „ ſancti Petri apoſtoli, de jure & dominio ſui epiſcopatus, quæque hacte„ nus ſub poteſtate laicorum fuerat in loco, qui dicebatur Puteoli prope „ Rioverum, aliumque rivum, qui vocabatur Tattula, & prope padu„ lem, concedit & dilargitur eamdem eccleſiam cum eo terræ ſitu, ſu„ per quam ædificata eſt, cujus fines ſunt rivus Tattula, rivus Teupa„ ſcius, via quæ dicitur Romea, & padulis. Item donat aliam terræ „ portionem conterminam præfatis rivis Tattulæ, & Teupaſcio, ac viæ „ appellatæ Veraſiæ prope cerrum Roſatorum, atque viæ Romeæ. Aliam „ pariter terram ſilvatam, & vocatam Carpinoccho, quæ fines habet cum „ terra eccleſiæ & monaſterii domini Salvatoris de Sexto. Demum ter„ ram dictam padulem terminos habentem cum via Carraria, cum rivo „ nigro & cum padule. Quam eccleſiam cum bonis ſuis, & cum obla„ tionibus vivorum, ac judiciis defunctorum prædictis Taiberto, Homic„ cio & Bonitio presbyteris, eorumque ſucceſſoribus largitur, ea appoſi„ ta obligatione, ut officium Dei perſolvant, & pro obedientia numerent „ quotannis duos ſolidos bonorum denariorum monetæ Lucenſis ſibi epi„ ſcopo, ſuiſque ſucceſſoribus, ac dictam eccleſiam ſartam tectam teneant. „ Actum Lucæ per manus Benedicti notarii anno M. LVIII. Subſcribit ipſe „ his verbis: *Anſelmus divina miſericordia Lucenſis epiſcopus in hac inſti„ tutionis pagina a me facta, ut inviolabilis perpetuo permaneat, volens ss.* “ Hoc donationis breviarium reperitur in quadam collectione ms. ad capitulum Lucenſe ſpectante, quod perbenigne ad nos tranſmiſit eruditus & nobilis vir Martius Michaelius canonicus cathedralis eccleſiæ Lucenſis, qui inſuper nos monuit autographum ſe reperiiſſe paginæ hujuſmodi inſtitutionis in archivo capitulari, ſed ita lacerum & temporis injurias paſſum, ut nequiverit ipſum nobis exſcribere. Ex ipſa tamen ſynopſi primordia intelligimus monaſterii hujus Lucenſis, quod triginta & ſeptem poſt annos, ut Camaldulenſi cremo aggregatum, exprimitur in bulla Urbani II. anni 1095. cedentibus veriſimiliter iiſdem presbyteris, vel recipientibus Camaldulenſes leges & inſtitutum. Idem Anſelmus factus Romanus pontifex ſub nomine Alexandri II. in privilegio conceſſo anno 1073. Ruſtico Camaldulenſi priori, inter cetera loca, præfatæ eremo ſubjecta, monaſterium Puteolenſe non enumerat; ex quo deducimus hujuſcemodi unionem contigiſſe poſt eum annum. Confundendum non eſt monaſterium ſancti Petri de Puteolis cum *eccleſia ſancti Petri in loco Puteolis*, quam Lethaldus miles dedit anno 1006. Willelmo abbati Divionenſi, *ut ibi monachi inſtituantur*, quod conſtat ex charta, quam affert Perardus, ut nos docet in ſuis annalibus Mabillonius. Noſtrum enim erat ædificatum in territorio Lucenſi; eccleſia autem ſancti Petri in loco Puteolis ſita erat in comitatu Belnenſi, ſecus fluvium, qui dicitur Duina, quam a Lethaldo vel Letbal-

XXXVIII. Origo monaſterii S. Petri de Puteolis prope Lucam.

ANN. CHR. 1058.

do milite donatam ſancto Benigno, & Willelmo abbati confirmat Rotbertus rex Galliarum, interventu Ottonis comitis & Walterii epiſcopi Auguſtodunenſis, diplomate, quod affert idem Perardus & laudat ipſe Mabillonius [a]. Loci Puteoli in agro Lucenſi vetus mentio fit apud Puccinellium [b] in charta anni 952. qua Hubertus marchio vendit Theudimundo filio b. m. Fraolmi *in finibus Pozeoli ad Porcari* &c. Neſcimus, an Taibertus, Homiccius & Bonitius presbyteri, & vitam communem degentes iidem ſint, vel aliquis eorum ſit idem cum *Alberto*, *Martino atque Omicio presbyteris* pariter, *canonico ordine ſecundum ſanctam regulam a ſanctis patribus editam, cum aliis fratribus eumdem habitum habentibus, & communem vitam, abjectaque alicujus vel minime regule proprietate aut ambitione vivere deſiderantibus*, quibus Johannes hujus nominis II. epiſcopus Senenſis anno 1056. aſſignat & tradit *eccleſiam & plebem beatiſſime ſancte Agnetis virginis & martyris ſita loco Tarciano*, quod documentum ex archivo noſocomii Senenſis proferunt Ughellii [c] continuator, & V. Cl eques [d] Peccius. Videntur tamen ad eumdem religioſorum hominum cœtum ſaltem pertinuiſſe.

a *Annal. T. IV. p.* 185.

b *Chron. abb. Flor. p.* 194.

c *T. III. col.* 538.

d *Storia Veſcov. di Siena pag.* 316.

ANNA-

ANNALES CAMALDULENSES.

LIBER SEXTUS-DECIMUS.

Ab anno CHRISTI M. LIX. *ad annum* M. LX.

ANN. CHR. 1059.

I. Damianus Velitrenſi epiſcopatu decoratur. Legatione fungitur apud Mediolanenſes.

ELECTUS Senis ſub finem anni antecedentis Gerardus epiſcopus Florentinus in Romanum pontificem, Hildebrandi archidiaconi potiſſimum opera, contra apoſtolicæ ſedis uſurpatorem Benedictum X. Romæ intruſum, ab Henrico IV. Germaniæ rege, vel melius ab Agnete imperatrice fuerat approbatus; is tamen nonniſi initio præſentis anni Florentiam linquens Romam verſus movit, militia Gothifredi Thuſciæ ducis vallatus. Verum, antequam Romanam urbem ingrederetur, Sutrii conſtitit, ibique complurium epiſcoporum habito conventu, actum fuit de pellendo Romani pontificatus invaſore; ſed Benedictus judicium præveniens, ſponte depoſitis pontificiis inſignibus, pacificam ſedem legitimo antiſtiti permiſit, qui in urbem propterea lætanter admiſſus ſollemni ritu inauguratus fuit, appellatuſque Nicolaus II. Paullo poſt ad genua procidenti anti-papæ veniam ipſe indulſit; quem tamen gradu movit, ablato exercitio ordinum epiſcopalis & ſacerdotalis, atque vacantis eccleſiæ Velitrenſis, quam olim Benedictus obtinuerat, cura & viſitatione demandata Petro Damiano.

Eodem inſuper tempore ipſum Damianum Nicolaus ad ſedandas turbas Mediolanenſes legatum apoſtolicum deſtinavit, una cum Anſelmo viro *prudentia & ſanctitate conſpicuo*, quem civibus Lucenſibus epiſcopum dederat anno præcedenti Stephanus IX. Muratorius [a] nomen Guidonis archiepiſcopi Mediolanenſis legens in ſynodo Romana menſis aprilis hujus anni, exiſtimat Mediolanenſem legationem hanc innixam fuiſſe Damiano ſub finem anni elapſi; re enim vera reperitur Guidonis nomen in fragmento ejuſdem concilii, quod in Appendice monumentorum ad volumen IV. ſuorum annalium refert Mabillonius [b]; nihilominus probabilius eſt Nicolaum hos legatos creaſſe tantummodo poſt ſuam conſecrationem; & bene potuit menſe januario Damianus Roma diſcedere Mediolanum verſus, Guidonemque archiepiſcopum ibidem convenire de abuſibus ipſius eccleſiæ, & Romam iterato redire menſe aprili, quo interfuit celebri centum & tredecim epi-

a *Annal. T. VI. p.* 189.

b *Pag.* 748.

ANN. CHR. 1059.

epiſcoporum concilio una cum eodem Guidone, ipſo nimirum modo, quo menſe januario Romæ conſecratus Nicolaus profectus fuit initio quadrageſimæ Camerinum, inde Spoletum, tum Auximum, & tamen menſe aprili interfuit, immo præfuit, ſupradicto Romano concilio.

II. Occaſio hujus legationis, & quam laudabiliter in ea ſe geſſerit.

LEGATIONIS Mediolanenſis occaſio ea fuit. Inter clerum & populum Mediolanenſem, propter hæreſim Simoniacam & Nicolaiticam, turbulenta vigebat ſeditio. Clerici enim non tantum feminis admiſcebantur, ſed hanc peſtiferam doctrinam velut ex auctoritate defendebant; venalis inſuper erat quorumcumque ordinum eccleſiaſticorum collatio. Perrexit itaque Mediolanum Damianus, legationiſque ſuæ literas protulit; ſed adnitentibus clericis die altera plebis animi commoventur; dicebant enim inſigne præjudicium Ambroſianæ eccleſiæ intentari, quæ catenus Romanis legibus non fuerit ſubjecta. Conveniunt itaque omnes ad epiſcopale palatium; æreæ tubæ civitatis inſonant, & furentes poſtulant & ſitiunt Damiani ſanguinem, omnia horroris & mortis ſunt plena. Accuſabatur inſuper Damianus, quod in medium reſidens archiepiſcopum Mediolanenſem ad ſiniſtram, ad dexteram autem Anſelmum Lucenſem epiſcopum legationis ſocium ſtatuiſſet. Sedato vix populi tumultu, ſermonem ad ipſum habuit Damianus, & prærogativa atque principatu apoſtolicæ ſedis ſuper omnes eccleſias, etiam ſuper Mediolanenſem, declaratis, populum ſibi benevolentiorem reddidit; deinde canonibus perpenſis, ſed ſingulari utens œconomica providentia in morbo tam univerſaliter eccleſiaſticum ordinem maculante, contentus fuit, ut de cetero ſacramentis ſe adſtringerent omnes, quod deinceps utramque Simoniacam & inceſtuoſam peſtem devitarent. Guido a Velate, qui jam ab anno 1045. archiepiſcopalem Mediolanenſem cathedram obtinebat, primus omnium ſpopondit & juravit, juravere & ceteri clerici; pœnitentia archiepiſcopo inflicta centum annorum, & alii eccleſiaſtici, habita proportione, emendati & expiati, impoſitis etiam peregrinationibus vel Romam, vel Turonos ad ſanctum Martinum, vel ad beati Jacobi ſepulcrum in Hiſpania. Hæc excerpſimus ab ipſis Damiani operibus, quæ fuſius deſcribuntur a Johanne Laudenſi his verbis: *In Simoniaca quoque labe & hæreſi, ac Nicolaitarum evellendis non minimum laboravit, quæ videlicet peſtes tam pernicioſa conſuetudine prævaluerant, tamque impune totam ferme eccleſiam in omni Romano orbe fœdaverant, ut vix jam reprehenſorem, tamquam licitæ, formidarent. Quas, ob bone Jeſu, jam nos per hunc tuum egregium bellatorem, ceteroſque paucos ſibi adhærentes, eliminatas eſſe, te cooperante, gaudemus, proſtratiſque hilares inſultamus. Ob quas nimirum ex Ambroſiana quoque eccleſia propulſandas, quanto ſe diſcrimini immerſerit, nequaquam ſilentio prætereundum putamus. Denique, ut idem in quodam ſuo libro, quem ipſe ſuper hoc ſpeciali negotio edidit, cui vocabulum* [a], Actus Mediolani, *juxta ſui proprietatem indidit, luculenter expreſſit, propter has geminas hæreſes, Simoniacam ſcilicet & Nicolaitarum inter præfatæ eccleſiæ populum & clerum non parva fuerat orta ſeditio. Quoniam quidem hæc gemina peſtis execrabilis ita apud illos inoleverat, tantamque libertatem aſſumpſerat, ut ad fœditatis ſuæ nequitiam peragendam, nequaquam jam latibulum quæreret, ſed velut licita honeſtaque negotia publice exerceret. Nam ſi quis ad quemlibet eccleſiaſticum erat ordinem promovendus, nullatenus abſque venalitatis commercio ad conſecrantis, immo contaminantis, manus valebat accedere. Alterius vero fœditas catenus ſe impudenter effuderat, ut nuptiæ presbyterorum nil diſcrepare viderentur ab ambitione ſecularium. Unde divino inſtinctu tactus zelus fidelium laicorum adverſus deteſtabiles illas labes, pio contigit fervore ſuccendi, ut pro tantis*

a Opuſc. V. T. III.

ſce-

ſceleribus diluendis apoſtolicæ ſedis ſuffragium requiſiſſent. Ad quod itaque peragendum ſummus pontifex Nicolaus II. hunc, quem tam ſapientiæ, quam Ann. Chr. 1059. *ſanctitatis auctoritate præditum noverat, deſtinare curavit. Qui cum profectus fuiſſet, condignaque ſibi atque apoſtolicæ ſedi prorſus veneratione ſuſceptus, cauſam ſui apocriſariatus totius eccleſiæ auribus intimavit. Quo factum eſt, ut mox poſt diem alterum factione clericorum, repente in populo murmur exoriretur, non debere Ambroſianam eccleſiam Romanis legibus ſubjacere, nullumque judicandi vel diſponendi jus Romano pontifici in illa ſede competere. Nimis indignum, inquiunt, ut quæ ſub progenitoribus noſtris ſemper extitit libera, ad noſtræ confuſionis opprobrium nunc alteri ſit, quod abſit, eccleſiæ ſubjecta. Poſtremo tumultuantium clamor attollitur, ad epiſcopale palatium undique convenitur, deinde tintinnabula perſtrepunt, tubarum clangoribus tota civitas intonat. Intentabant, ut ita loquar, ei omnia mortem; & ſibi a quibuſdam ſuis dilectoribus, & compatiendo mœrentibus ſuggerebatur, quod nonnulli ejus ſitiebant cruorem. Congregato itaque in eccleſia clero & populo aſcendit pulpitum. Quo vix tandem ſedato, his verbis exorſus eſt. Noverit caritas veſtra, dilectiſſimi, non me pro Romanæ huc eccleſiæ honore veniſſe, ſed veſtram prorſus gloriam quærere, ac vobis ſalutem & gratiam, quæ eſt in Chriſto Jeſu, cum ejus auxilio, ſi permittitis, procurare. Quo enim pacto honore indiget parvuli hominis, quæ laudum præconia ex ipſius ore ſortita eſt Salvatoris? Quæ autem provincia per omnia regna terrarum ab ejus ditione extranea reperitur, cujus arbitrio ipſum quoque cœlum & ligatur, & ſolvitur? Ceteras quippe eccleſias cujuſcumque dignitatis ſive rex, ſive cujuslibet conditionis homo purus inſtituit, & prout voluntas erat aut facultas ſpecialium prærogativarum, ejus jura præfixit; Romanam autem eccleſiam ſolus ille fundavit, & ſuper petram fidei mox naſcentis erexit, qui beato cœli clavigero Petro terreni ſimul & cœleſtis imperii jura commiſit. Illius ergo privilegio fungitur, illius auctoritate fulcitur. Unde non dubium, quod quiſquis cuilibet eccleſiæ jus ſuum detrahit, injuſtitiam facit; qui autem Romanæ eccleſiæ privilegium ab ipſo ſummo eccleſiarum omnium capite traditum auferre conatur, hic profecto in hæreſim labitur. Fidem quippe violat, qui adverſus illam agit, quæ mater eſt fidei; & illius contumax invenitur, qui eam cunctis eccleſiis prætuliſſe cognoſcitur. His itaque aliiſque quampluribus rationibus de prærogativa & primatu ſedis apoſtolicæ redditis, populus omnino benevolus redditur, ſeſeque executurum, quidquid injungere placuiſſet, unanimiter pollicetur. Quid multis immoror? Adeſt clericorum perplurimus ille conventus, qui ex omni Ambroſiana parochia, quaſi ad ſynodum, fuerat convocatus. Communiter ergo & ſingillatim quiſque perquiritur, & vix e tanto numero quiſpiam promotus ad ordines ſine pretio reperitur. Hic itaque quot curis afflictus, quot ſit cogitationum ſtimulis tædiatus quis explicet? Tam latæ ſiquidem diœceſis, tam nobilis urbis omnes eccleſias, ut verbis utar ipſius, ſacris myſteriis quodammodo prophanare, chriſtianæ videbatur religionis everſio. Sed & litigioſum erat indulgere paucis, cum fere omnium eſſet culpa communis, nec legitimum videbatur diverſam in eos prodire ſententiam, cum eſſet una omnibus cauſa. Hoc etiam ſuas augmentabat anguſtias. Quia niſi qualemcumque deciſionis calculum cauſa iſta ſuſciperet, niſi cum magna hominum ſtrage furentis populi ſe jurgia non ſedarent. In arcto itaque poſitus, quia non poterat mala illius eccleſiæ mera canonum auctoritate corrigere, ſtuduit ſaltem perverſis ejus uſibus finem imponere, ac gratuito promotionis ordinem futuris temporibus providere. Exegit itaque non ſolum ab archiepiſcopo, verum etiam a cunctis ejus officialibus, ad quos pertinere videbatur, inviola-*

bilem

Ann. Chr. 1059.

bilem ſponſionem per monimenta literarum, per ſacræ manus attactum, poſtremo per evangelicum ſacramentum, de Simoniaca labe & Nicolaitarum hæreſi ex tunc & deinceps delenda, fundituſque pro ſuis viribus fideliter extirpanda. His vero ita geſtis, plurimorum ſanctorum patrum canonum auctoritas exquiritur, quibus conſideratis, neceſſariæ diſcretionis moderamine viſum eſt, ut omnes illi clerici accepta pœnitentia, inter Miſſarum ſollemnia reconciliarentur, ornamenta de manu epiſcopi ex auctoritate Toletani concilii recipientes. Eis itaque taliter reconciliatis, decretum eſt, ut non mox paſſim omnibus redderetur officium, ſed his dumtaxat, qui eſſent & literis eruditi & caſti, & morum gravitate honeſti viderentur. Ceteris autem ſufficeret, quod ſanctæ eccleſiæ per divinam gratiam eſſent rurſus inſerti, a qua eatenus fuerant divinæ ſcientiæ falce præciſi. Illi autem epiſcopi, quibus adminiſtrandi licentia redditur, non ex male mercata veteri ordinatione ad amiſſum reparantur officium, ſed illa potius beati apoſtolorum principis efficaciſſima auctoritate, qua in beatum Apollinarem repente uſus eſt, dicens: Surge, accipe Spiritum-ſanctum, ſimulque pontificatum. Hæc autem ſuccincte perſtringere curavi, ut cetera ipſius geſta horum inſpectione poſſint adverti.

Ita feliciter legationem ſuam explevit Damianus, qui antequam Romam repeteret, *Actus* ſuos *Mediolanenſes* Hildebrando archidiacono nuncupavit, commiſſionis ſuæ rationem redditurus; ipſoſque libentius Hildebrando inſcripſit, quo hic a Damiano olim expoſtulaverat, ut Romanorum pontificum decreta & geſta percurrens excerperet, quidquid apoſtolicæ auctoritati ſpecialiter competere videretur. *Ecce omnem*, inquit, *diſcretionis illius ordinem apud Mediolanenſem urbem habitum breviter expoſuimus, adhuc tamen, utrum ſedis apoſtolicæ judicio placeat, ignoravimus*. In conſtitutionibus [a], quas Mainardus Silvæ-candidæ cardinalis epiſcopus, & Johannes cardinalis presbyter legati apoſtolici Alexandri papæ II. anno 1067. Mediolanenſibus obſervandas præſcripſerunt, fit mentio eorum, quæ olim in ea urbe fuere correcta *per confratrem noſtrum Petrum Oſtienſem epiſcopum reverendæ ſanctitatis virum*.

a Concil. T. XII. col. 77.

III. Ejuſdem opuſculum de fide Deo obſtricta non fallenda.

TEMPORE, quo Mediolani ſanctus doctor ad eccleſiæ illius corrigenda clericorum vitia apoſtolicæ ſedis legatus morabatur, adhærebat ejus lateribus præcipuus adjutor vir quidam, ſenatorii generis, & peritiæ literalis nitore conſpicuus, Landulphus. Videtur hic fuiſſe idem cum ſodali ſancti Arialdi, & fratre Herlembaldi ducis, paucisque poſt annis obiiſſe; nam anno 1067. quo Arialdus Romam venit ſub Alexandro papa II. Landulphus defunctus jam erat, teſte Syro presbytero in vita ſancti Arialdi. Landulphus ad rem ex ſententia perficiendam, non mediocre ſtudium, validamque auctoritatem Damiano præſtiterat Mediolani, concitataque a clericis populari ſeditione, una cum eodem Damiano a furentibus plebis animis ad exitium conclamatus fuerat; quare voverat ſe, ubi primum ex tam atroci tempeſtate evaſiſſet, valere juſſis rebus humanis, ſacri ordinis arrepturum inſtitutum, licet Damianus, ne pro mortis timore hujuſmodi voto ſe conſtringeret, plurimum inſtetiſſet. Sedato tamen dexteritate & facundia ſancti doctoris populi tumultu, liber deinceps a quocumque metu, ſuique juris effectus adimplere negligebat Landulphus ſponſionem ſuam. Scribit ei proinde Damianus vel adhuc Mediolani commorans, vel paullo poſtquam receſſerat, opuſculum [b] *de fide Deo obſtricta non fallenda*, multiſque exemplis productis eorum, qui graves Deo non obſervatæ fidei pœnas luerunt, hortatur, ut promiſſum non homini, ſed Deo factum præterire omnimodis reformidet. Arduini [c] nimirum exempla affert, de quo nos ad annum 1052. & cujuſdam civis Ravennatis, de quo egimus ad annum

b Opuſc. XLII.

c Ibid. cap. 2.

ANN. CHR. 1059.

annum 1034. Johannis etiam [a] Comaclenſis epiſcopi, cujus mentionem fecimus anno 1044. & Adami Foro-ſempronienſis præſulis [b], quod pariter memoravimus ad eumdem annum. Subnectit & ſequens Cluſini epiſcopi [c]. *Hac occaſione*, inquit, *quid etiam Cluſino epiſcopo contigerit, ſcribere provocamur. In ipſa plane quarta feria, quæ initium quadrageſimæ dicitur, fecit convivium ſumptuoſis dapibus inſtrui, & balneum præparari, accitiſque militibus, & obſequentium turbis, lautum diem deduxit, & velut advenienti nuptæ quadrageſimæ cum nuptiali convivio gratulabundus occurrit. Ubi hoc tantum diſſonabat a regula, quia cum adhuc liveſcerent in capitibus cineres, æſtuabant ingurgitati mero, & diſtenti dapibus ventres. Sed ob vigilans ſuper nos divina clementia! Incolumis tunc atque vegeti vultum epiſcopi paralyſis repente corripuit, ejuſque faciem inboneſtam viſu atque ora diſtorſit, per plures etiam annos, quibus poſtmodum ſupervixit, hoc in ſe divinæ animadverſionis inſigne portavit*. Credidit Ughellius [d] epiſcopum Cluſinum, de quo hiſtoriam hanc narrat Damianus, fuiſſe Petrum; verum cum Petrus vixerit ſaltem uſque ad annum 1068. & opuſculum Damiani, in quo refertur jam defunctus epiſcopus Cluſinus, pertineat ad annum 1059. hæc hiſtoria competet potius Widoni epiſcopo, cujus mentionem fecimus ad annum 1037. vel Arialdo Widonis anteceſſori. Aliam etiam hiſtoriam narrat Damianus, quam ſibi retulerat [e] *Guarimpotus ſenex, vir honeſtiſſimus, apprime literis eruditus ac medicus*. Alteram [f] *Pambonis, qui in uno ſecum* verſabatur *hoſpitio, cum Henricus piæ memoriæ rex coronam ſuſcepit imperii*. Et tertiam [g] *clerici Zeuzolini, cum apud Parmenſe oppidum liberalium artium ſtudiis* Damianus *inſiſteret*, de qua nos ad annum 1030. *Sed ut ad reos*, ſubdit [h], *redeam, qui converſionem ſuam & pollicentur, & fallunt, presbyter quidam Maurus nomine ante annos paucos ſe mihi devote commiſit, meque certum, quia monachus in eremo fieret, reddidit; paullo poſt mutatum eſt cor ejus, ac fœdus quod prope cum Deo pepigerat, violavit. Sed ut cæcitas mentis erumperet in ſuperficiem carnis, & caligo, quæ latebat, liquido pingeretur in fronte, in ejus oculo repente vulnus oboritur, quod eum, donec advixit, inboneſta deformitate fœdavit. Poſtmodum vero dum orationis ſtudio Romam pergeret, amnemque tenuis admodum gurgitis tranſvadaret, cum ceteri omnes vadum illæſi tranſmearent, ſolus equus illius ſubito ſine ſeſſore repertus eſt. Requirentes igitur eum, dum per alveum fluminis huc illucque diſcurrunt, undis hunc obrutum exanime cadaver inveniunt. Hoc itaque modo, dum ſancto propoſito vagationis ſuæ quiſquilias prætulit, utriuſque laboris meritum deluſus amiſit.*

a Ibid. cap. 3.
b Ibid. cap. 4.
c Ibid. cap. 3.
d T. III. col. 626.
e Opuſc. XLII. cap. 5.
f Cap. 6.
g Cap. 7.
h Ibidem.

Inter eos, qui ſuum ſignum appoſuerunt poſt juramentum archiepiſcopi Guidonis, reperitur quidam Landulphus ſubdiaconus; an is eſt, cui Damianus opuſculum hocce inſcripſit, cum ipſum nuncupetur *Landulpho clerico* ex genere tamen ſenatorio? quo caſu ſacri ordinis arreptio inſtituti, quam ab eo exegit Damianus, intelligi deberet de ſuſceptione ordinis monaſtici. Alia tamen ex parte plures Mediolani poterant hoc Landulphi nomine appellari. Quidquid ſit, noſter talis erat, ut inſigne hoc elogium non dubitaverit ei Damianus tribuere; *unum* nempe *ſcio, quia ſi a mundi vanitatibus ulla poſſes ratione converti, fieres proculdubio os Dei, præco Chriſti, tuba cœleſtis eloquii, deſtructor diaboli, ædificii fundator æterni, eſſes poſtremo lumen eccleſiæ, ac murus inexpugnabilis militiæ chriſtianæ*. Dixerat ſuperius mentem ipſius *armarium* eſſe, *ubi plurimæ conduntur paginæ Scripturarum*. Nobiliſſimum profecto Landulphi elogium.

IV. Aliud ipſius argumenti.

Ejusdem argumenti diſſertationem ſcripſit aliquando [i] ſanctus doctor Attoni cuidam viro illuſtri, profeſſione juriſconſulto, qui Mainardi abba-

i Ibidem.

tis,

Ann. Chr. 1059.

tis, forſan Pompoſiani, manibus ſponte commiſſus pro cœleſti deſiderio monaſticum devoverat propoſitum, tunc autem mente mutata non modo votum violare diſponebat, ſed & id fieri poſſe per multas argumentorum verſutias cavillabatur, immo ab abbate expetierat authenticæ ſcripturæ ſententiam, qua ſe monaſticæ regulæ obnoxium jure cognoſceret.

V. Ejuſdem epiſtola ad Mediolanenſes concertatores contra Simoniacam hæreſim.

Mediolanensi eadem legatione fungens Damianus amicitiam contraxerat pariter cum *Vitali & Rodulpho*, *Arialdo*, *Erlembaldo ceteriſque pro caſtris Chriſti invicta fide certantibus*, *cum quibus ſimul collaborantibus* Nicolaitarum hæreſim de medio tollere curavit. Celebria ſunt horum nomina in eccleſia Mediolanenſi, & hiſtoricorum monumentis illuſtratus eſt ipſorum zelus, quo contra clericos & etiam contra archiepiſcopos pugnarunt pro puritate doctrinæ & morum conſervanda in eadem eccleſia. Ad hos aliquanto poſt, & forte poſt Cadaloiticum ſchiſma epiſtolas dedit [a], quibus gratulatur de eorum fide & fortitudine, excitatque, ut quandoquidem ii, qui Simoniacæ & Nicolaitarum hæreſeos laqueis tenebantur, nunc ad perditionis ſuæ cumulum ſunt etiam violato ſacramento perjuri, ipſi e contra in ea, quam ſemel accepere, inviolata veritate perſiſtant, & in apoſtolicæ fidei petra fundati, cunctis pravorum dogmatum erroribus inſuperabiliter ſe opponant.

a *Lib. V. epp. XIV. & XV.*

Ex iis Vitalis & Rodulphus presbyteri, quos elogio *Moſis & Aaronis* ornat Damianus [b], duces erant etiam ſanctimonialium feminarum, quæ ſpreta ſeculi pompa, innocuam ſanctamque vitam Mediolani ducebant, inter quas *Blanca* eminebat ex *comitiſſa*, *tunc cœleſti ſponſo juncta*, cui poſt ſuum e Mediolano diſceſſum opuſculum miſit fortaſſe ex Fonte-avellana, potiuſquam ex Gamugno ſanctus doctor, ſi quod aliud, aptiſſimum ad Chriſti ſponſam efformandam. Blanca rejectis uberrimis proventibus, turrium atque caſtrorum propugnaculis, propinquorum pariter ac vernaculorum affectibus, & unico etiam relicto filio ephebo & impubere, in angulo monaſterii cum pauperibus Spiritus-ſancti mulieribus deliteſcebat, atque ſpretis ſiliigineis pollinibus ac ferculis dapibus refertis, ad libræ penſilem menſuram panis cibarii ſe cohibebat (alludit Damianus ad illud regulæ ſancti patris Benedicti [c]) pro carbaſinis lanea, pro purpureis atque nitidulis pulla, ac deſpicabilia elegerat indumenta, & primo adoleſcentiæ ſuæ flore viro obeunte relicta, claris & magnificis procis amandatis, ſoli jam Chriſto victura, mortuam ſe mundo exhibuerat. Huic ergo prudentiſſima ſalutis monita dat Damianus, & primo hortatur, ut afflictiones & anguſtias, quibus Deus ſe diligentes experitur, conſtanti animo ſubeat, ad Dei amorem pervenire contendat, & in cœleſtis ſponſi amplexibus ſemper requieſcat; cauta præterea ſit, atque ſemper contra Diaboli tentationes ſit accincta, diem mortis & extremi judicii ante oculos indeſeſſe teneat; caveat, ne ſub pietatis colore ad ſeculum revertatur ſub ipſo ſacræ profeſſionis habitu, ut filium regat & domum; ſciat proinde hanc diaboli technam evitare, ac hujus dæmoniacæ aſtutiæ artem exemplo domeſtico confirmat [d]: *Quod nobis*, ait, *ante paucos dies contigit*, *referre congruum judicamus*. *Monachus quidam ſimplicis naturæ*, *humiliſque modeſtiæ nobis aliquando cohabitaturus adhæſit*, *ac per octennium fere nobiſcum in eremo non ſolum caſte*, *ſed juxta fratrum quoque omnium teſtimonium laudabiliter vixit*; *& quoniam ſcribendi peritus extitit*, *non pauca nobis librorum volumina pollucibiliter exaravit*. *Nuper autem cum obeſo vegetus corpore*, *ac robuſtior ſolito videretur*, *cœpit obſtinate depoſcere*, *ut ad ſuum permitteretur monaſterium remeare*. *Quod nimirum malignus cordi ejus intulit adverſarius*, *ut perſpicue poſtmodum ipſius rei declaravit eventus*. *Nam*

b *Opuſc. L.*

c *Cap. XXXIX.*

d *Ibid. cap. IX.*

mox,

Digitized by Google

ANN. CHR. 1059.

mox, ut juxta petitionem ad ſuum monaſterium eſt reverſus, cum alio quodam monacho, dierum malorum ſene, literis æque perito atque librario, per femoralis fluxus egeſtionem cecidit; ſicque omne quod mundus diutius vixerat, repentina ſceleratiſſimi criminis contagione fœdavit; neve ſine vindicta tam plectibilis culpa tranſiret, ægritudine mox irruente, decubuit; paucíſque deinceps diebus ex hac vita confeſſus & confuſus exivit. Suadet ulterius, ne cibos appetat delicatiores, & carni, quæ eſca futura erit vermium, & putrefacta gravem exhalat fœtorem, ſubtrahat gulæ irritamenta [a]. *Sophiæ, duorum marchionum, Uguzonis ſororis, & Rainerii filiæ* exemplum affert, quæ ante fere ſexennium, dum ſana adhuc eſſet & incolumis, abbatem monaſterii ſancti Chriſtophori martyris, ut ſibi ſepulturam conſtrueret, petiit, illoque renitente, eamque delirare perhibente, difficilius impetravit. Factum intra monachorum clauſtra ſepulcrum mox ut ingreſſa conſpexit, neſcio quo judicio in ægritudinem corruit, ac paullo poſt abortiit & obiit, cujus profecto tumulus licet gypſeus & communitus præ ceteris aliis, per anni continui circulum tantam fœtoris illuviem exhalavit, ut tolerari vix poſſet, nec fratres in illa clauſtri parte quieſcere permitteret, ut Damiano retulerant illius cœnobii monachi. Aliud ſubdit [b] de Veneti ducis uxore cive Conſtantinopolitana, quæ ſuperſtitione exquiſitiſſima vivens, demum toto corpore computruit. Ipſa fuit uxor, non Dominici Sylvii, ut Dandulus exiſtimavit ad annum 1071. quod & Damiani temporibus non congruit, ſed Johannis filii Petri Urſeoli II. Maria ſcilicet neptis Baſilii imperatoris, filia Argyri, & ſoror Romani, qui poſtea Græcorum fuit imperator, quæ Johanni Urſeolo nupſerat anno 999. ut animadvertunt Cangius & Muratorius [c]. Blancam inſuper admonet, ut damnatorum ſupplicia attenta conſideratione die noctuque mente revolvat, & in ſanctæ diſciplinæ laboribus ſe vigilanter exerceat. Deinde Dominicum Loricatum ſummopere laudat, qui [d] *a tribus jam circiter annorum luſtris lorica ferrea veſtitur ad carnem, duobus autem ferreis circulis in corpore cingitur, duobus item per brachiorum armos arctatur. Sed quia de illo in aliis noſtris opuſculis jam plura digeſſimus, nunc quod vix ante ſex dies ad nos veniens retulit, proferamus.* Venerat fortaſſe Avellanam viſitaturus Damianum reducem ex ſua Mediolanenſi legatione Dominicus, ad parvum tempus deſerens eremum Suaviciniam, in qua conſtat hoc anno domicilium ſuum ſtatuiſſe. *Ait itaque: contigit me noſſe, quod ſcripſeris, novem me uno die pſalteria decantaſſe cum corporalibus diſciplinis; quod certe cum audivi tremefactus expavi, & conſcientia remordente congemui: væ, inquam, mihi, ecce hoc de me, neſciente me, ſcriptum eſt, & tamen utrum hoc a me fieri potuiſſet, ignoro. Ergo rurſus experiar, & an hoc implere potuerim, indubitanter agnoſcam. Quarta igitur feria me veſtibus exui, & armata ſcopis utraque manu, totam noctem ducendo pervigilem, pſallere, ac me verberare non deſtiti, donec die altero, decurſis duodecim ex more pſalteriis, de tertio decimo ad pſalmum: Beati quorum &c. uſque reptavi.* Quare triginta & unum, non tredecim tantum pſalmos de tertio-decimo pſalterio recitavit Dominicus, ut inconſiderate excidit Turchio [e]. *Porro*, ſequitur Damianus, *quod nobis durum ſæpe videtur & aſperum, quam ille puerile deputet ac deſpectum, uno doceamus exemplo. Frater quidam cum ſe ſcoparum ictibus nimis abhorreret atterere, atque ut ipſe ſibimet plagas inferret atque perferret, graviſſimum judicaret, tandem tamen domni Dominici crebrius inſiſtentis adhortationibus acquievit, ac per modulationem totius pſalterii, & inſuper quinquaginta pſalmorum, ſibimet diſciplinam inferre propriis manibus non ceſſavit.* Ex hac Dominici adhortatione argumentum deſumit idem

a *Ibid. cap.* x

b *Ibid. cap.* XI.

c *Famil. Aug.* n. XXIV. *Annal. T. VI. pag.* 27.

d *Cap.* XIIII

e *Pag.* 116.

Ann. Chr. 1059.

Turchius prælationis officium exercuiſſe in eremo Suavicinia Dominicum. Verum privatus etiam & ſimplex monachus poterat alteri monacho puſillanimi ſtimulos addere. *Erat autem nox illa*, ſubdit Damianus, *præcedens dominicam diem & beati Michaelis feſtivitatem. Cumque facto mane ad prædictum ſenem frater ille veniſſet, timenſque, ne indiſcretionis redargueretur, quod egerat per ordinem retuliſſet, hac ille voce reſpondit: Noli, frater, puſillanimus eſſe, vel pro hac tua, quæ nunc eſt, infirmitate diffidere; potens eſt etiam Deus ex imis te ad altiora provehere, & tamquam lacteolæ tuæ converſationis infantiam ad juvenilis roboris incrementa firmare. Et adjiciens ait: Nos etiam primo pedetentim cœpimus, ſenſimque ad quod nos divina pietas perducere voluit, licet imbecilles ac fragiles educti ſumus. Sicque factum eſt, ut non eum de immoderato fervore, ſicut ille timebat, argueret, ſed ne deſperationi ſuccumberet, tamquam qui minimum quid egerit, animum refoveret.* Quod autem animadvertit Damianus id contigiſſe dominica die, quæ erat feſtivitas beati Michaelis, deducitur id accidiſſe annis vel 1045. vel 1051. aut demum 1056. quibus feſtum ſancti Michaelis celebratum fuit die dominico; quare ſi inſuper eo tempore Loricatus præfecturam obtinebat eremi Suaviciniæ, hoc potuit evenire non tantum anno 1051. ut exiſtimat Turchius, ſed & anno 1056. utroque enim anno decurrebat litera dominicalis F. & quidem anno 1051. ſimplex F. anno vero 1056. propter biſſextum duplex G.F. neque paſchalis ſollemnitas incidit eo anno in diem XVII. aprilis, ut per errorem notatur in tabulis apud Ughellium & Calmetium. Demum obſervat Damianus Loricati exemplo ab omnibus diſciplinarum uſum fuiſſe ubique receptum: *Hujus ſancti ſenis*, Dominici, inquit, *exemplo faciendæ diſciplinæ mos adeo in noſtris partibus inolevit, ut non modo viri, ſed & nobiles mulieres hoc purgatorii genus inhianter arriperent. Nam & relicta Tethbaldi, ſublimis utique generis & non infimæ dignitatis, mihi aliquando retulit, per præfixam hujus diſciplinæ regulam centum annorum ſe pœnitentiam peregiſſe.* Quis fuerit Tethbaldus, & quæ ipſius uxor, ignoramus. „ Cechaldi uxorem magnam mulierem dignitate " appellat [a] Rubeus. Hæc Damianus ad Blancam, eam ad voluntariam ſui corporis macerationem exemplis invitans, atque ad vitæ beatæ meditationem & ſpem confortans.

a *Lib. V. p. 293.*

VII. Aliud de noviſſimis, & de anti-chriſto ad Adam monachum.

Post epiſtolam ad Blancam comitiſſam opuſculum inſcripſit Damianus Adæ *dilecto fratri* [b] *de noviſſimis & anti-chriſto*, cum Adam amandet ad teſtimonia Scripturarum de die judicii allata in epiſtola, quam ad Blancam exaraverat, oſtendit vero in hoc opuſculo, quam difficile ſit loqui de rebus, quæ noviſſimæ erunt: utilem tamen eſſe eam meditationem ad humanas vanitates deſpiciendas; diſputat quoque de regno anti-chriſti & de ejus morte, denique de quindecim ſignis, quæ ex divo Hieronymo præcedent diem extremam judicii. Similem totidem verbis epiſtolam [c] miſit aliquando ad ſororem ſuam Damianus.

b *Opuſc. LIX.*

c *Lib. VIII. epiſt. 13.*

VIII. Quam alienus fuerit Damianus a munerum receptione.

Guido archiepiſcopus Mediolanenſis dono dederat Damiano tempore legationis duas ſtolas; hic data epiſtola [d] gratias iterato ei reddit, & donum ejus ſe compenſaſſe ſcribit, eo quod in pluribus non modo ſuis, ſed etiam extraneis ac longinquis monaſteriis nomen illius adſcribi fecerit. Conſuetudo ſcilicet ea erat, ut benefactorum & donatorum nomina conſcriberentur in necrologiis & matriculis monaſteriorum, quod pluribus in locis etiam ex Damiano colligitur. De cetero redargui ſe ſubdit a conſcientia propria, quod eas invicto animo non recuſaverit; illa nihilominus ratione tunc acquieviſſe & acquieſcere nunc ſe, *quia nonnulla ſibi tunc temporis munera ſunt oblata, quæ tamen apud ſe ſuſceptionis aditu non reperto,*

d *Lib. III. epiſt. 7.*

perto , ad eos qui miſerant , ſub omni ſunt celeritate remiſſa . Nimirum Damianus plura dona reſpuerat ſibi Mediolani oblata.

ANN. CHR. 1059.

Majorem conſcientiæ latratum expertus fuerat ſanctus doctor ob vaſculum argenteum ſibi dono datum in eadem urbe ab abbate ſancti Simpliciani. Rem totam fuſe enarrat ipſe in [a] opuſculo *de patientia ad Dominicum* ſequentibus verbis: *Dico vobis, quid mihi nuper acciderit. Mediolanenſem urbem domni Nicolai papæ legatione functus adivi ; ibi dum eſſem , abbas ſancti Simpliciani vaſculum mihi argenteum loco muneris miſit , quod dum oblatum repente vidiſſem , primo quidem aſpernatus abhorrui , & cur ille mihi munus offerret , ſubtiliter inquiſivi. Suſpicatus quippe ſum , ne ille negotium fortaſſis haberet, atque ideo me anticipando præveniens , muneribus occuparet . Mos quippe eſt apud nos , miniſtros videlicet Apoſtolicæ ſedis , ab his, quorum adhuc negotium pendet , nihil prorſus accipere ; ab his autem , qui omnino quieti ſunt , ſi dare voluerint , non abjicere; & hæc regula non noſtrum omnium , ſed illorum dumtaxat eſt , qui meliuſcule ſe ab aviditate cuſtodiunt . Quid plura ? Convenitur ad commune colloquium , cur donum ſit largitus, inquiritur; utrum cauſam habeat , ſciſcitatur . Undique quietus ex omni reperitur parte ſecurus , ita ut re ipſa reſpondere videretur : In medio populi mei habito ; adhuc tamen quæſivi, utrum, dum ad eccleſiaſticos gradus aſcenderet , ſive cum monaſterii regimen ſuſcepiſſet , venalitatis forte commercium irrepſiſſe cognoſceret . Cumque hæc omnia ille funditus abnegaſſet , & non pro talibus ſe dediſſe munus aſtrueret , ſed ob hoc ſolum, ut in noſtram amicitiam aditum ſibi reperiret; reſpondi, ut , quod ſuum erat , tollens, amicitiam noſtram non more ſecularium mercede redimeret, ſed quod inter fratres eſt legitimum, gratuito poſſideret. Inter hæc tamen, ut vobis in aure loquar, mens mea talis erat , ut poſt quam diſtricte requirens, nihil in eo noxium reperi , ſi ille mihi ad ingerendum munus importunus exiſteret , ejus mihi violentia nullatenus diſpliceret . Volebam ſiquidem vim mihi fieri , & velut invitus ad vota compelli . Cumque ille ad recipiendum , quod ſemel dederat , ſe prorſus averteret , & ne aurem quidem petitionibus inclinaret , ego jam ſecurus & audacior factus, durius, ut ſua reciperet, ingerebam. Interea dies elabitur. Cumque peculiaribus pſalmis nocturnus meditator inſiſterem , cœpit me conſcientia acrius remordere , & quaſi ſub quodam ratiocinio convenire . Si ille , ut videtur , bonus eſt vir , tu innocenti homini ſuam voluiſti pecuniam tollere , cum illi capitulum non obſiſtat, in quo tuum neceſſe ſit auxilium expectare . Porro ſi negotium habet , indignum eſt te ſancto fratri linguam tuam venalem facere , quæ tamquam utriuſque communis ſibi quoque debet , ut tibi , gratuito miniſtrare. Cumque hæc adverſum me pugna perſeveranter ingrueret , jamque ego clamorem cogitationum remordentium non perferrem , decedente crepuſculo, mox ad hominem properans, manicavi, eique tabeſcentis conſcientiæ vulnus aperui. Cumque uterque noſtrum hinc inde invicem confligerent, & ille ſe, quod ſemel dederat , non recipere, ego me aſſererem non tenere, tandem amicæ contentioni hunc ego terminum poſui: Duo , inquam , mihi nova ſunt monaſteria, unum ad calcem jam, Deo auxiliante, perductum ; alterum vero necdum epiſcopali dedicatione firmatum . Sanctorum itaque locorum , ſi placet , participium ſuſcipe , atque ut tibi libet , quod animæ tuæ proficere debeat , donum pro benedictione tranſmitte . Hoc igitur argumento cupiditatis meæ turpitudinem palliavi, & tamquam non accipiens , aſtutus accepi ; poſtmodum vero ad eremum rediens , cellulam quidem feſtinus intravi , ſed per memetipſum intrare vix potui , & qui extra me inordinate ſum fuſus , juſto judicio in me ſum poſtmodum , ut ita loquar , ſatis difficulter ingreſſus.*

[a] Opuſc. LIII. cap. IV.

ANN. CHR. 1059.

ſus. Inter cetera vero, tanta animum meum muneris illius caligo confudit, & tamquam vermis ſcateus mea corrodere viſcera non ceſſavit, ut teſte conſcientia, mallem me lepra percuſſum, quam illo munere ſauciatum. Attendebam porro illinc tantam fratris liberalitatem, quæ mihi nihil debebat, & obtulit; hiuc meam avaritiam, quæ, quod per officium non merebatur, accepit &c.

IX. Epiſtola ejuſdem ad Dominicum Loricatum, armantis illum & ſuos ad patientiam.

PORRO Dominicus, cui hæc ſcribit, ipſe eſt Loricatus, qui in Suavicinii montis eremo tunc morabatur cum aliis fratribus. [a] Verum *tantus perverſorum & violentorum hominum livor eos infeſtabat, ut loco cedeudum, aliumque, qui rapinis non foret obnoxius, quærendum* cogitarent. Eorum puſillanimitatem conſortat Damianus tum ſacræ Scripturæ præceptis, tum Sanctorum exemplis, & eos opuſculo prædicto ad *patientiam in inſectatione improborum* armat.

Forſitan hoc tempore accidit, quod ſcribit idem Damianus eidem Dominico Auximana in urbe contigiſſe, ubi pro tuenda quadam poſſeſſione eremi Dominicus confugerat, ut ſibi juſtitia redderetur. Hiſtoriam hanc habemus in ea relatione, quam miſit Alexandro papæ II. ſanctus doctor. *Cum Romanus quidam* [b], ait, *Stephanus nomine, judex ſacri palatii ſummam præſidatus adminiſtraret Auximi, exigente cauſa, Dominicus ad eum venit, eumque ſuper quadam eremi poſſeſſione, quam ex jure ſedis Apoſtolicæ detinebat, obnixe rogavit. Quem ille, utpote nulla veſtium compoſitione feſtivum, deſpiciens ſprevit; eique nil eorum, quæ poſcebat, indulſit. Cumque ſibi a circumſtantibus diceretur: Noli eum tam dure ſuſcipere; ſanctus enim vir eſt. Ille tamquam fel evomens ait: Sit ſanctus ut vultis, ſed beatus Petrus certe ſanctior eſt, cujus ego cauſam in hac adminiſtratione defendo. Igitur impos cœpti Dominicus redit ad cellulam; ille quoque poſt paullulum reverſus eſt Romam. Porro puer quidam deſpicabilis, qui ad exequendum quodcumque negotium in adminiſtratione remanſit* (miniſter ſcilicet inferioris ordinis) *quidquid Dominicus petierat a judice, cuncta reverenter implevit. Judex autem non diu poſtquam ad propria repedavit, hoſtilibus gladiis perfoſſus interiit, multaſque divitias, quia ſobolem non habebat, extraneis hæredibus dereliquit.*

a *Ibid. cap.* 1.

b *Vit. S. Dominici Loricati cap.* XII.

Illud etiam hic loci monemus Jacobillium, Mabillonium, Macchiarellium, Grandium, & qui ceteris facem prætulit, Conſtantinum Cajetanum in editione Romana operum Petri Damiani, quam initio ſeculi præteriti curavit, in ea fuiſſe opinione Dominicum Loricatum non Suaviciniæ eremi incolam, aut etiam præfectum fuiſſe hoc anno, ſed Sitrienſis eremi vel monaſterii priorem; immo Jacobillius exiſtimat Damianum circiter annum 1054. Dominicum ad Sitrienſes monachos priorem deſtinaſſe, ut eos ad obſervantiæ regularis, a qua nonnihil deſciverant, viam reduceret. Opinionem propriam fulciri ſibi plauſerunt prædicti ſcriptores auctoritate ſuprarelati opuſculi *de Patientia*, de quo mox verba fecimus, quodque titulum ſequentem juxta ipſos præfert: *Ad Dominicum Loricatum priorem ſanctæ Mariæ Sitriæ*; verum in codicibus Romanis non legitur hujuſmodi titulus, quem de ſuo marte primus forſan epiſtolæ affinxit Cajetanus. Alteram erroris occaſionem tribuit ipſa Damiani ſalutatio: *Domno Dominico & ceteris fratribus, qui in ſua vicini montis eremo commorantur, Petrus peccator monachus ultimam ſervitutem in Domino*. Quæ enim alia eremus montis vicini eremo Avellanæ, niſi Sitrienſis, duobus tantum milliaribus ab illa diſtans? Sed inferius probabimus, non disjuncta legi debere verba illa *ſua vicini moutis eremo*, ſed unica dictione *Suavicini montis eremo*.

TRA-

ANN. CHR. 1059.

X. Legatio Damiani potius Inſubrica, quam Mediolanenſis appellanda.

TRADUNT Flavius Blondus [a], Sigonius [b], & Capreolus [c] juſſu ejuſdem Nicolai papæ Damianum tempore ſuæ legationis Mediolanenſis Brixienſem quoque urbem adiiſſe, ibique clerum incontinentiæ & ſimoniæ morbis maculatum reformaſſe. An id ſub Adalmanno, vel Odalrico ejus ſucceſſore Brixienſibus epiſcopis factum fuerit, pendet ab aſſignatione anni obitus Adalmanni. Ughellius [d] ex actis mſs. Nicolai papæ penes ſe exiſtentibus Adalmannum in vivis fuiſſe anno 1061. aſſeruit; Galeardus in notis ad Ughellium [e], cujus auctoritatis ea acta forent dubius, nullum tulit judicium. Alibi [f] idem Galeardus Damiani legationem ſub Adalmanno ſanctioris vitæ præſule adverſus ſimoniacos & concubinarios ſacerdotes inveriſimilem adſtruit; verum antiſtitis pietas non excludit ipſius clericorum incontinentiam, & etiam ſub *Taurinenſis eccleſiæ venerabili patre epiſcopo Cuniberto inter nonnullos virtutum flores, quibus ejus ſanctitatis vernabat ingenium, quique ſibi vigilabat* (ſic enim ipſum laudat Damianus) vivebant clerici inhoneſti [g]; ſi vero Nicolaus II. Romanus pontifex poſt biennium eamdem provinciam cleri Brixienſis in viam revocandi, & honeſtis moribus inſtituendi, ut a pluribus creditur, denuo tradidit, deducitur eam eccleſiam circa hæc & antecedentia tempora revera indiguiſſe viſitatione & reformatione legati apoſtolici. At demum vel ſtatuenda ſit Damiani legatio ſub Adalmanno, vel ſub Odalrico, qui indubius fuit ſchiſmaticorum fautor, ipſa tamen non eſt in controverſiam revocanda, ſicut etiam cum Grandio noſtro in ſchedis ejus mſs. ad annum 1062. non eſt retrahenda; eo enim anno pluribus aliis eccleſiaſticis negotiis alibi erat diſtractus animus & zelus Damiani. Ceterum Nicolaum Romanum pontificem Damiano non ſolius Mediolanenſis eccleſiæ indixiſſe hoc anno purgationem, evincitur ex eodem ipſius ſancti cardinalis opuſculo ad Cunibertum Taurinenſem epiſcopum circa annum 1063. ſcripto, in quo refert, aliquando [h] *tauros pingues eccleſiæ Laudenſis, armata conſpiratione eum vallaſſe, ac furioſo ſtrepitu vitulos multos tumultuantes infrenduiſſe*, & ad incontinentiam ſuam vindicandam auctoritatem ſibi oppoſuiſſe concilii Triburienſis; ita ut legatio apoſtolica Damiani hujus anni Inſubrica, & totius ejus Italiæ regionis tractus, potius quam dumtaxat Mediolanenſis, jure optimo queat appellari. Epiſcopus Laudenſis per hæc tempora erat Obizo, quem Gregorius VII. de zelo pietatis plurimum commendat.

XI. Primæ actiones Johannis Laudenſis.

COMMORANTE ipſo ſancto doctore in eadem Laudenſi urbe occaſionem ſumpſerit, ejuſdemque præſentia commotus fuerit, ut cogitaret de ſeculo valedicendo Johannes Laudenſis, Grammaticus communiter dictus, eremita poſtea Fontis-avellanæ, & Damiani intimus comes, inde ejus loci prior, demum epiſcopus Eugubinus, ſanctimonia & doctrina inſignis, qui *ab ipſa pueritia*, ut ait monachus Avellanenſis auctor ſynchronus, & ipſius vitæ ſcriptor a Sartio noſtro in lucem primum productus [i], *vixit laudabilis, Chriſtique tirunculus jam tum indole agonizabat, ne a regenerantis gratiæ degeneraret proſapia. Cum enim illa ætas per morum lubrica infrænis ſoleat diffluere, jam ille, ut a Deo doctus auriga carnalium ſuorum equorum ſenſum per arctam cœleſtis diſciplinæ ſemitam cogebat incedere, & ante eremi forte notitiam jam vitam imitabat eremiticam*. Multa ſubinde prædicat idem anonymus Johannis innocentiæ & pœnitentiæ ſpecimina ab ipſis teneris annis, quæ referre non incongruum erit verbis ipſius ſcriptoris, licet ſalebroſis: *Dum per temporalem*, inquit [k], *vix pubeſceret ætatem, immaculatam per vitam quamdam præferebat ſpetialem canitiem, meritoque ſibi poterat congruere, quod per Sapientiam dicitur de Sapiente: cani ſunt ſenſus hominis, & ætas ſenectutis vita immaculata. Nempe cum literarum januam*,

a Lib. III. Dec. II.

b Lib. IX. de regno Ital.

c Lib. V. Hiſtor. Brixien. p. 129.

d T. IIII. col. 548.

e Ibidem.

f In præfat. ad Adalman. pag. 406. Collect. veter. PP. eccl. Brixian.

g Opuſc. XVIII. cap. 1.

h Ibid. cap. 111.

i Cap. 1.

k Ibidem.

Ann. Chr. 1059.

nuam, acris ut puta ingenii puer, tranſmeaſſet, atque ad floribundos liberalium artium dumos perveniſſet, quos incaute contrectando multa, prob dolor! hominum millia non modo vulnerata, ſed ad gehennam uſque irremediabiliter ſunt demerſa; ille ut cœleſte animal intus, & undique oculatus, tam circumſpecte a noxiis ſecernebat utilia, ut nulla, Domino cuſtode, animam ſauciaret lepura. Hæc vox deſideratur in Cangio & in doctiſſimis auctoribus ſupplementi ad ejus gloſſarium; ſignificat autem, ut liquet ex ſenſu, *vitium*, *maculam*, niſi legendum ſit *lepra*. *Senſus quippe dictionum, vires ſententiarum, genera caſuſque mentis armario recondebat. Ubi vero laſciva, impudica, animæque damnoſa obviarent, quaſi ſcyllæum Uliſſes melos, cruci Chriſti annexus ſurda aure tranſibat. Nec tamen carpere omittebat thimum, dum viroſum tantopere contemnebat aconitum. Jamque illud Chriſti ſponſæ epithalamium, quod nec dum forte legerat, ruminans ructabat in opere: ego, inquiens, dormio, & cor meum vigilat; dormiebat enim frivolis, cum vigilare non intermitteret ſeriis. Unde cognito condiſcipuli tam miro, tamque inaudito illius propoſito, ludum ſibi ſuper eo aliquotiens exhibebant, dum ad turpia illa atque hiſtrionica, quibus illi abundant libri, perventum erat. Dicebant enim alter ad alterum: ſi hoc a Johannis ore potes verbum elicere, tale te ſcias a me pretium reportare. Quibuſdam ergo ambagibus ad id proferendum quaſi retibus ambiebatur; ſed omnes ille acceſſus, ac ſi alter Argus, circumſpiciens fruſtrabatur, nec erat ad immunditiæ fæcem labilis, cujus ſupra petram jam Dominus pedes ſtatuerat mentis. Quippe cum Lot propoſuerat contendere ad montana, dedignabatur cum uxore reſpicere Sodomam: parvipendens a conſodalibus ob hoc illudi, vel deſpici, gaudens vero Apoſtolorum jam ſequax pro Chriſto contumeliam pati. Illis imo jam noverat condolere; atque ut Chriſto eos lucrifaceret, ſanctæ exhortationis manum porrigere. Quos enim eorum per mundi obſcœna volutari didiciſſet, nunc hunc, nunc illum ſeorſim conveniebat, ſanctiſque eos ſtimulis a vitiorum cœno ſejungere, ac Domino ſatagebat unire; magnumque ſe futurum bovem Chriſti præſagiebat areæ, qui tantillus jam hoſculus cœperat triturare. Quid enim aliud triturans agit, quam ut grana ſecernat a paleis? Spiritualia vero grana ſunt animæ cœleſtibus horreis recondendæ, quas ille nimirum a paleis ſequeſtrat, qui ab indignis earum iniquitatum involucris ſeparat. Hinc enim per Prophetam a Domino dicitur: ſi ſeparaveris pretioſum a vili, quaſi os meum eris. Vilis enim eſt mundus, quia quid niſi quædam eſt hominis peregrinantis domus? At pretioſæ Domino ſunt animæ, quia ipſæ, lapides ſcilicet vivi in cœleſtis Jeruſalem ædificio ſunt locandæ. Qui ergo a vili mundo pretioſas animas ſancta prædicatione dividit, os Domini fit, quia id operis perpetrat, quod ipſe per utrumque Teſtamentum, ut fiat, clamat. Hoc namque opus ſe Apoſtoli per mundum acturos jam præſignabantur, quando per ſata Dominum ſequentes ſpicas manibus famelici confricabant. Et quod profecto opus eſt omnium Chriſtum, Chriſtique Apoſtolos non ficte imitantium, hoc iſte vir ſanctus jam præfigurabat ſe operaturum, & prius in Prioratu, & poſtea in Epiſcopatu. Sed quiſquis eum audis jam tunc ſpiritualibus inhiantem, nequaquam eum circa corporalia etiam pietatis officia æſtimes negligentem. Cum enim quemquam didiciſſet ægrotare, mox eum curabat inviſere, & ſi cura indigeret, ei aſſiſtere, atque ad ejus nutum pendere, piæque matris ſollicitudinem, fideliſque clientis obſequium adhibere ſtudebat. Qui autem ſcire vult in quanta jam tum victus, in quanta tegumenti vixerit extremitate, quomodoque jam mundanum mare calcans, jam quaſi alter Petrus Chriſtum fuerit imitatus, id non difficul-*

ficulter poterit conjicere, ſi ſolius lecti ejus ſtruem non pigeat noſſe. Cuidam enim ex noſtris quidam juxta parvulam baſilicam & locum monſtravit & ſtratum: hoc inquiens ſub ſtemnio Laudenſis ille Johannes ſolebat decumbere. Hæc pariter vox *ſtemnium* deficit in eodem gloſſario. *Hoc cervicem pulvillo fulcire, & humum videlicet oſtendens & lapidem. Qui ergo pro cervicali ſaxo, nudaque humo utebatur pro fulcro, quantæ in amictu vilitati, quantæ in victu ſtuduiſſe putandus eſt frugalitati! Hæc exigua de ejus ante ſacrum habitum vita, & mihi narraſſe, & vobis, cariſſimi, ſuffeceerit didiciſſe.* Quam tamen animo conceperat piam voluntatem ſeculi fugiendi Johannes, nonniſi aliquanto poſt opere complevit, & quidem circa annum 1065. ut ad eumdem annum ſtatuemus. ANN. CHR. 1059.

XII. Damianus ſcribit de cœlibatu ſacerdotum.

REDUX ex legatione ſua Damianus Romam [a] de cœlibatu ſacerdotum Nicolao Romano pontifici tractatum a ſe ſcriptum exhibuit; acceperat enim ab ipſo in mandatis, ut hac ſuper re familiarem cum epiſcopis collocutionem haberet. *Nuper*, inquit, *habens cum nonnullis epiſcopis ex veſtræ majeſtatis auctoritate colloquium, ſanctis eorum femoribus volui feras apponere, tentavi genitalibus ſacerdotum continentiæ fibulas adhibere. Sed quoniam hæc eſt ſecta, cui ubique contradicitur*, aliud proponit contra clericorum & præcipue epiſcoporum intemperantiam remedium. In ſynodis Romanis anteactis de ceteris quidem eccleſiaſticæ diſciplinæ ſtudiis examen movebatur, de clericorum autem libidine propter metum inſultationis ſecularium diſpenſatorie tacebatur. Exhortatur itaque ſummum pontificem Damianus, ut in epiſcopos fornicarios canonicum exerat vigorem, & ne ſegnis ſit in iis coercendis, ac quod *publice vociferatur in mundo* de eorum inhoneſtate, *non ſupprimatur in ſynodo*. Reapſe hoc ipſo anno congregatum fuit a Nicolao celebre Romanum concilium menſe aprili centum & tredecim patrum frequentia honoratum, quo, Damiano præcipue incentore, quique inter ceteros ſubſcripſit, damnati fuere omnes clerici concubinarii & intemperantes.

a *Opuſc. XVII.*

XIII. Aliæ ipſius epiſtolæ hujus anni.

HOC ipſo anno eumdem Nicolaum papam deprecatur [b] Damianus pro Anconitanis, qui a catholica communione ſubmoti fuerant, atque ipſum orat, ut quandoquidem ii poſtulaverant ſe Romano pontifici ſubjicere, & urbem ſuam tradere, ſed exauditi non fuerant, orat nimirum pontificem, ut adſcitis in conſilium graviſſimis viris *Hildebrando, ſanctiſſimi & puriſſimi conſilii viro, reverendiſſimis etiam Humberto & Bonifacio epiſcopis, qui acutiſſimi & perſpicaces veſtri ſunt oculi*, mitius cum illis agat, eoſque in communionem recipiat.

b *Epiſt. VII. Lib. I.*

Nomine ejuſdem Nicolai, Annæ, quæ *fecunditatis donum divinitus meruerat*, Henrici regis Galliarum uxori, & Philippi item regis matri ſcribit [c] Damianus, laudans ejus pietatem, & in pauperes beneficentiam; hortatur, ut ad extremum vitæ retineat tam laudabile inſtitutum, ſimulque ſuadet, ut virum ſuum ad eccleſiam tuendam inflammet. Porro hoc eodem anno, vel ſequenti, ut mavult Mabillonius, obiit maritus ejus Henricus, cui ſucceſſit filius Philippus in regno, qui tamen fuerat in regem coronatus ante Henrici mortem.

c *Epiſt. IX. Lib. VII.*

Cuidam Alberto epiſcopo, paterni vigoris auctoritate, diſcipulo forte ſuo ante ſacrum epiſcopatus ordinem, ſcribit idem Damianus, ut in adminiſtratione epiſcopatus nihil avare, nihil cupide agat, verum ita ſe innocenter gerere ſtudeat, ut ex ejus vita & moribus non infamia, ſed gloria ad utrumque redundet; & ſuperius dixerat [d]: *Nobis animæ ſunt commiſſæ, quæ ſicut a Deo mihi, ſic a me commendatæ ſunt tibi, Deo tamen ſoli rationem ſumus uterque procul dubio reddituri; ſtudeat ergo fraternitas*

d *Epiſt. I. Lib. IV.*

tua

Ann. Chr. 1059.

tua & religioſam ducere vitam, & honeſtam habere famam; vitam pro te, famam pro te & me, immo non tam pro nobis, quam pro iis etiam, qui commiſſi ſunt nobis. Vult inſuper eum cavere, ne *cum decimas vel quelibet oblata fidelium per eccleſias dividit, de conſacerdotum ſuorum præſumat aliquid ratione minuere; ne panes & alia donata eccleſiis congerantur diſtribuenda aliis pauperibus, ſed concedantur iis, qui eccleſias illas, quibus fuere oblata, frequentant; ne reatus demum ſacerdotum pecunia mulctet.* Arbitramur Albertum hunc coadjutorem fuiſſe Damiani in epiſcopatu Oſtienſi aut Velitrenſi, ſicut in Eugubino erat Rodulphus, eumque loco ſui ſtatuiſſe, vel tunc cum Mediolanum profectus eſt, vel etiam quando relictis urbibus, ſed retentis epiſcopatibus, iterum ſe recepit in eremum. De hoc Alberto ſilet omnino Ughellius.

Theodoſium epiſcopum Senogallienſem, & Rodulphum epiſcopum Eugubinum, quorum uterque fuiſſe creditur monachus Avellanenſis, ſed indubitanter Rodulphus, qui Damiani erat diſcipulus, cenſores inſtituit ſuorum librorum, quos ipſe tum ad iners otium fugiendum, tum quia operibus manuum inſudare non poterat, conſcripſerat, eoſque precatur, ut ſi quid invenerint in iis catholicæ regulæ diſſonum, vel ſacrarum Scripturarum auctoritati contrarium, aut protinus abſcindant, aut ad ſanum intellectum revocent. Subſcripſit uterque hic epiſcopus concilio Romano hujus anni, ſed loco Theodoſii legitur *Viſodonus* in indiculo Poſſini apud [a] Labbeum; nomen profecto corruptum & omnino ignotum in eccleſia Senogallienſi. Minus male in chronico Farfenſi [b] penes Muratorium appellatur *Teodicus*. Poſt annum 1053. Theodoſius Senogallienſem regendam ſuſcepit eccleſiam, cum illo, ut vidimus, anno interfuerit Arimini conſecrationi Petri Anicienſis epiſcopi Rotbertus ejus prædeceſſor Ughellio etiam ipſe incognitus, ſed nobis patefactus a Mabillonio in appendice ad [c] tomum IV. Annalium.

a Concil. T. XII. col. 52.

b Rer. Ital. T. II. P. II. col. 647.

c Pag. 743.

Fortaſſe hoc eodem anno, præcipue ſi poſt ipſius tantummodo initium Mediolanum verſus profectus fuerit Damianus, cum menſe januario adhuc Romæ moraretur, & in eccleſia beati Petri apoſtolorum principis die ſollemni epiphaniæ concionem haberet ad populum, videtur Cinthius, qui præfectus erat Urbi, reſumpſiſſe Damiani ſermonem, & verba ad eumdem populum feciſſe. Hac captata occaſione [d], epiſtolam Damianus ad eumdem dedit, in qua de officio concionatoris diſſerens, aſſerit ſibi quidem per ſacerdotalis ordinis gradum injunctum eſſe prædicationis officium, quod tamen ægre præſtare poſſit, eo quod raucedini & vocis incommodo ſit obnoxius. Ipſum hortatur, ut Moſis & Aaronis veſtigia ſectando, tum judiciaria poteſtate, tum ſanctis exhortationibus populum regere perſeveret, pauperes quoque ac eccleſiæ facultates tueatur. Altera vero epiſtola [e] orationis ſtudio nimium deditum, & commiſſo ſibi populo in juredicundo propterea ſegnem eumdem Cinthium redarguit, munuſque illius non aſſiduitatem precum, ſed juſtitiæ officia eſſe oſtendit, exemplumque affert recte adminiſtratæ juſtitiæ a Gothifredo ſeniore Lotharingiæ duce, quod exceperat ex ore alterius Gothifredi excellentiſſimi ducis & ipſius nepotis. Ricardus pariter abbas Virdunenſis inducitur pœnas poſt obitum patiens, *anxius, ſollicitus & velut excelſas machinas erigens, conſtruens munita caſtrorum propugnacula, quia vivens hoc morbo laboraverat in extruendis inaniter ædificiis, & plurimis facultatibus eccleſiæ in frivolis hujuſmodi næniis profligandis*. Ricardus tamen ob res pie geſtas inſignis deſcribitur ab ipſius vitæ auctoribus, & *Gratia Dei* cognomen obtinuerat; obierat anno 1046. miraculis quoque poſt mortem claruerat & clarebat;

d Lib. VIII. epiſt. 1.

e Ibid. epiſt. 2.

quare

quare de piacularibus tantum pœnis intelligendus eſt Damianus, vel Gothifredus dux fabellam narraverat Damiano a Galliis longe poſito, qui relator, non auctor eſt hujuſcemodi hiſtoriæ. Videatur etiam [a] Mabillonius. Cinthius præfectus Urbi confundendus non eſt cum Cinthio illo, qui anno 1063. Cadaloum anti-papam recepit, cuique arcem ſancti Angeli ad ſe tuendum conceſſit, neque cum patre hujus Cinthii, qui appellabatur Stephanus, niſi forte Stephanus fuerit ejus nomen, & Cinthius cognomen, nimirum de nobiliſſima Romana familia Cinthia.

a *Annal. T. IV. p.* 474.

Damianus aliquando Beneventum adiit, & quidem ante ſequentes annos. Facile poſt concilium Romanum hujus anni comitem ſe adjunxit Nicolao Romano pontifici, qui reapſe ſe contulit Melphiam, ubi ſynodum habuit:

Præſulibus centum jus ad ſynodale vocatis.

inde Beneventum, ubi alteram celebravit. Potuit tamen & cum Henrico imperatore anno 1047. & ſub Leone IX. anno 1050. Beneventum ſe conferre Damianus; hoc enim poſtremo anno menſe aprili Leo ad Montemcaſinum, Montem-garganum, & ad Beneventanam urbem equitavit, ubi populum imperatori rebellem excommunicationis pœna mulctavit. Rurſus anno 1051. & ſequentibus ibidem ſe contulit idem ſupremus eccleſiæ hierarcha; ſcimuſque Damianum frequenter adhibitum fuiſſe in negotiis maximi momenti ab eodem ſancto pontifice. Diximus propterea ante ſequentes annos; nam in Apologetico [b] ad Alexandrum II. anno 1061. confeſto narrat Damianus hiſtoriam, quam audire ſibi contigit in *Beneventana olim urbe conſtituto*; in ea nimirum urbe monachum vidit nomine Madelmum (an-ne in monaſterio ſanctæ Sophiæ, in quo reperiuntur Madelmi plures, qui vixerunt hoc ſeculo?) *Madelmus* hic *juxta monaſterium degens in cellula incluſus & ſolitarius* vixerat, miraculorum inſuper fuerat patrator; ſed *in luxuriæ poſtea voraginem corruens, qui eatenus in magna reverentia principi ac civibus fuerat habitus, publice virgis cæſus, & ſub inhoneſto ludibrio turpiter aſſeritur decalvatus.*

b *Opuſc. XX. cap.* 6.

Subſcripſit etiam hoc anno 1059. *ſecundo idus octobris* Damianus privilegio [c] Nicolai papæ II. conceſſo Bonizoni abbati monaſterii ſancti Petri prope Peruſinam urbem his verbis: *Ego Petrus dictus epiſcopus Oſtienſis ss.*

c *Bullar. Caſin. T. II. pag.* 94.

XIV. Theobaldi fama undique diffunditur.

SUPREMUM diem obiit hoc anno Walterius, Theobaldi eremitæ comes peregrinationis & Vicetini incolatus; Theobaldi vero fama magis inclareſcebat apud finitimos populos. *Biennio autem expleto*, ait Petrus ejus vitæ ſcriptor [d], *ex quo vir Dei jam dictum cœperat incolere locum, ſocius ejus Walterius in ſancta religione cum bona confeſſione naturæ ſolvit debitum, &, ut credimus, conjunctus eſt numero fidelium. Quo tempore contigit Mediolanenſes aliquot ad ſanctum Marcum* (Venetias nimirum, ubi ab eo jam tempore communis ferebat opinio corpus ſancti Evangeliſtæ cuſtodiri) *orationis gratia euntes, audita fama ſancti viri odorifera ad eumdem locum, ſicut ex diverſis partibus ad eum confluebant, accedere. Omnibus primum interius verbo Dei ſufficienter refectis, deinde exterius carnis refectionem ſumentibus, ſicut mos erat viro caritatis, nihil habenti, & omnia poſſidenti, præcepit cuidam diacono, nomine Dionyſio, qui eum literas docebat, potum adminiſtrari. Qui mandatis ſancti patris non parebat, quia unde propinaret hoſpitibus, vinum non habebat. Ipſe enim nocte præcedente vaſculum, ubi vinum fuerat, totum, cum ſitiret, everterat, & unde alii miniſtraretur, non dimiſerat. Tunc bis & ter admonitus, propter improbi-*

d *Num. x.*

Ann. Chr. 1059. *tatem, patris obediens præceptis ad vaſculum acceſſit, & ex toto plenum invenit, quod vacuum ex toto reliquerat. Ad quod incautius, utpote inſcius, accedens, vino cum impetu ſaliente, gremium totum reſperſit. Tanto miraculo ſtupefactus, cum timore hoſpitibus miniſtravit. Unde peregrini plene refecti ſunt, & fratres de reliquo per tres hebdomadas vixerunt.*

Hæc poſtrema verba indicant Theobaldi fama & ſanctitate motos plures cœpiſſe ad eum confluere, ut ſub ejus magiſterio viverent, & licet nondum monaſtico ſeu eremitico ſchemate indutum, quod ſuſcepit ultimo vitæ ſuæ anno, omnes ipſum coluiſſe, ut patrem. Fratres hic habemus per tres hebdomadas victitantes de vino, quod prodigioſe ex vaſe vacuo prodiit; *Dionyſius diaconus* inducitur, qui *mandatis patris*, hoc eſt Theobaldi, *non parebat*; & paullo poſt de eodem dicitur: *Tunc bis & ter admonitus propter improbitatem, patris obediens præceptis &c.* Confirmatur hæc noſtra ſententia ex his, quæ inferius in ejus vita leguntur; nominantur enim ibi conceptis verbis *fratres eremi*; *veraces ejus familiares*; *fideles miniſtri*, *creduli ejus fratres*. Silentii regula in ea eremo ſervabatur. *Conticinii tempora* Theobaldus, inquit Petrus, *in precibus & Dei laudibus extenſis manibus continuabat*. Præfixa erat fratribus hora recitandi divinas laudes: *Hora vero*, de eodem dicit, *ſurgendi ad matutinos hymnos*, *ut ſuos lateret*, *ad ſtratum proprium regrediebatur*. Et infra: *Malignus ſpiritus.... affuit, & virum Dei ad nocturnales hymnos nominatim compellans ſurgere hortabatur*. Petrus ipſe auctor vitæ eam ſcripſit *ex aſſertionibus matris ejuſdem beati, & veracium familiarium ejus relatione*. Demum moriturus Theobaldus commendavit Petro magiſtro ſuo matrem, filioſque ſuos ſpirituales, cum totius eremi cura. Agnovit hanc regularem eremitarum in ſolitudine Salanicenſi congregationem etiam auctor primæ ejus corporis translationis, dum narrat fratrum mæſtitiam ob direptionem ſancti corporis factam a Vicetinis. *Quantum dolorem*, inquit, *matri ſuæ & abbati, ceteriſque fratribus injecerint, injuriamque contulerint, præſens ſtylus evolveret, niſi* &c. Et ſtatim: *Præfatus igitur Petrus abbas cum prædicto Odone cuſtode ejus & matre, cunctoque collegio ejuſdem cœnobii*. In effoſſione pariter ſacri corporis, Odone curante, *fratres, qui cum eo erant, quotidie ejuſdem urbis*, Vicetinæ nimirum, *eccleſias nudis pedibus circuibant, eadem oratione inſtantes*. Effoſſo demum corpore *ambo*, hoc eſt Petrus & Odo, *cum ſuo collegio in orationibus perſtiterunt, die noctuque Dominum deprecantes, quo perferri ſanctum corpus vellet, oſtendere dignaretur*. Hæc ſimul congeſſimus, ne ab ullo revocetur unquam in dubium, an Theobaldus eremiticam vitam duxerit, & non qualemcumque, ſed excellentiorem, & regularem illam a ſancto Romualdo inſtitutam, ſub obedientia nimirum præſulis, & cum conſortio ceterorum fratrum.

XV. Vexationes patitur a dæmonibus.

Narrat ſubinde idem Petrus vexationes, quas a dæmonibus patiebatur Theobaldus, ut minor non eſſet etiam in hoc certamine ſuo magiſtro Romualdo, cujus veſtigia premebat, & ſanctificatum locum incolebat. *Beato igitur Theobaldo*, ait [a], *non defuere tentamenta antiqui hoſtis, ne videretur expers illius beatitudinis, de qua Jacobus Apoſtolus ait: Beatus vir, qui ſuffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam repromiſit Deus diligentibus ſe. Nempe quadam nocte ipſo in ſtrato recumbente, nec tamen dormiente, malignus ſpiritus magna vi quatiens parietem affuit, & virum Dei ad nocturnales hymnos nominatim compellens, ſurgere hortabatur. Cumque ille motus his clamoribus, quemdam ex fratribus ſe vocare putaret, ad cellulam ejus properavit, huncque quieſcentem obſerato oſtio invenit. Diabolica igitur cognita illuſione, Trinitatem*

a Num. xi.

ſanctam

ſanctam invocavit, hoſtem muniendo ſe crucis ſigno fugavit, & eum quaſi rusticorum multitudinem ſecuribus ſilvam proſternentium diſcedere audivit [a]. ANN. CHR. 1059. a Num. XII.
Quodam tempore Sancto legationem pacis agente, dum in plauſtro ſedens apud Leonicum caſtrum (XIV. milliaribus diſtat a Vicetia, vulgo *Lonigo* dictum) *flumen Novum* (appellatur modo la Gua) *tranſiret, nam præ defectione pedum non valebat longius progredi, diabolus eum in flumine conatus eſt præcipitare; una enim ex rotis plauſtri ſubito nuſquam comparuit. Tamen non prævaluit inimicus, ut virum ſanctum aliquatenus humectaret, ſed ita a voragine fluminis, ac ſi levis pluma, ſine birota inbumectatus exſilivit.*

Sed ſi Theobaldo infernus bellum indixerat, cœlum auxilio ſervum ſuum non deſerebat. *Hactenus*, [b] inquit ſupralaudatus Petrus, *in nocte laborum vel tentationum narrationis iter direximus, nunc ad ea, quæ plena ſunt gaudiis, ſicut in die honeſte ambulantes, ſuccingamur. Sæpe & frequentius, ut veraces & cauti ejus familiares Chriſto teſte affirmant, viſione angelica hic beatus meruit viſitari, & aliquando in ſpecie columbæ, aliquando in ſpecie viri, & in aliis ſchematibus, quæ ipſe ſolus noverat, ſupernorum ſpirituum affatibus dignus fuit mulceri. Unde divina diſpoſitione actum eſt, ut proficientibus meritis omnes eccleſiaſticos gradus uſque ad ſacerdotium in Vicentina eccleſia adipiſceretur; præſidente ejuſdem eccleſiæ cathedræ Liuticherico præſule, viro in eccleſiaſticis & ſecularibus negotiis ſtrenuiſſimo.* Liuticherius Vicetinus antiſtes Sindicherius appellatur in actis apud Henſchenium, & ab Ughellio [c], a quo poſtremo laudatur tamquam cœnobii ſancti Petri monialium ordinis ſancti Benedicti in eadem Urbe Vicetina reſtaurator. Ante annum 1067. obiit, quo jam ſucceſſerat ipſi in eodem epiſcopatu Bernardus, qui eo anno cum Ottone epiſcopo Novarienſi cancellario, & Emeardo judice Henrici imperatoris in Aprutinam provinciam nuntius miſſus, inter Petrum epiſcopum, alterumque Petrum ſancti Salvatoris abbatem, compoſuit ad favorem epiſcopi litem de caſtro Civitellæ & de monaſterio de Bellino. b Num. XIII. c T. V. col. 1042.

Eadem narrat Reinerus, qui Vicetinum præſulem Liudecherium virum ſpectabilem appellat. Quæ vero ſubdit, quæque non reperiuntur in Petri Vangaticienſis hiſtoria de Theobaldo, ad Theobaldum non pertinent, ſed potius ad ſacerdotem illum, a quo Reinerus ipſa audivit, ſuntque quodaam auctoris parergon ad demonſtrandam puriorum animarum dulcedinem in offerendis ſacris hoſtiis. Ita & capite IV. occaſione ſanctæ mortis Walterii, ſocii Theobaldi, obitum refert cujuſdam fratris; & capite II. libri II. extranea a vita Theobaldi memorat, quæ frater familiaris ſibi patefecerat; ut proinde verum ſit, quod aſſeruit Pezius in diſſertatione iſagogica in tomum IV. Theſauri anecdotorum, Reinerum „ elengatiori „ oratione Petri opus conveſtiviſſe, ac ſingularibus quibuſdam ſui tempo- „ ris eventis, pro more ſuo, telam diſtinxiſſe. “

Ex ſuperius narratis liquido agnoſcimus, quanta eſſet Theobaldi exiſtimatio, ut nimirum, licet ſolitariam vitam duceret, & ab hominum commercio remotam, advocaretur tamen ut ſequeſter ad paces componendas inter diſſidentes, & inſuper ſacerdotio dignus judicatus fuerit. Narrationem infeſtationis dæmonis, quam mox attulimus, refert & Reinerus, ex quo etiam intelligimus, quomodo explicanda ſit illa Vangaticienſis abbatis dictio, quod *ſine birota inbumectatus exilivit;* ait enim: *Dum apud caſtrum Leonicum flumen vocabulo novum tranſiret, plauſtroque tunc ſedebat, quod præ defectione pedes ambulare non valebat, ex vehiculi ſubito rotis una diſparuit, quod vir Dei præcipitatus interiret ſubmergio. Verum cuſtodivit Domi-*

ANN. CHR. 1059.

Dominus diligentem ſe, & humili ſuo factus eſt in ſalutem . Sola ſiquidem evectus rota tranſiit illæſus , ne tenuiter quidem humectatus . Quare non eſt legendum *ſive birota*, ut habent codices Henſchenii, ſed *ſine birota*, ut apud Mabillonium, vel *ſine rota* ut legitur in ms. reginæ Succiæ, hoc eſt ſine duplici rota, vel ſine una ex rotis.

XVI. Quando Dominicus Loricatus prior fuerit eremi Suaviciniæ?

EXISTIMAT Turchius Dominicum Loricatum regimen eremi Suaviciniæ , ſi non ab ipſa hujus eremi fundatione , ſaltem quamprimum a Damiano magiſtro ſuo obtinuiſſe: poſteriori autem vitæ ſuæ tempore, ut puta anno 1056. ſuffecto in ejus locum Johanne priore , ad quem epiſtolam ſcripſit Damianus , Dominicum Avellanam regreſſum fuiſſe , in quo monaſterio partim , partim & in illo Conjunctuli vixerit ; demum ingraveſcente ætate denuo eremum Suaviciniam petiiſſe, ubi Deo ſanctum reddiderit ſpiritum. Adminiſtrationem eremi Suaviciniæ recepiſſe Dominicum annis antecedentibus annum 1056. vel 1057. probare nititur idem auctor ex facto ſuperius a nobis relato fratris puſilli animi , quem adhortatus fuit, ne immodice flagellorum dolorem metueret, & ex ipſius, quem ſupra adduximus, congreſſu cum judice, qui Auximi præſidebat , pro vindicandis juribus prædictæ eremi ; verum hoc poſtremum factum potuit contingere anno tantummodo 1059. quo certo certius conſtat Dominicum eremum montis Suavicinii incoluiſſe. Inſuper, licet etiam Dominici commoratio in eremo ejus montis ante annum 1056. valeret aliquo modo ex Damiano inferri, ex eo quia dicat iſte in epiſtola ad Teuzonem, aliquando a ſe remotum habitaſſe Loricatum, (quod tamen quis vetat explicari æque de ipſius commoratione in monaſterio Conjunctuli) potuit Dominicus judicem Auximanum interpellare , quin eremi Suaviciniæ prælulatum gereret , hocce negotium ei ceteris fratribus committentibus ; illectis ea ſpe , quod ob ejus nominis venerationem facilius concederetur , quod petebatur. E contra habemus validius argumentum conſtituendi Dominicum fuiſſe præſidem illius eremi anno præſenti , quo Damianus Suavicinienſes ad patientiam adhortatus , *Dominico* ſcripſit & *ceteris fratribus* , *qui in Suavicini montis eremo commorantur* . Ubi dum Dominicum a ceteris fratribus diſtinctum ſingulariter nominat, id ſe non alia ratione feciſſe tacite innuit, niſi quia loci illius regimen haberet. Sed in his quæſtionibus non multum immorandum.

XVII. Hiſtoria eremi Suaviciniæ.

QUANDOQUIDEM de eremo montis Suavicinii a Damiano fundata pluries occurrit mentio in ipſius operibus , fuſiores de ea notitias, quas habemus , ope potiſſimum ejuſdem doctiſſimi canonici Turchii , in medium proferre non erit inopportunum. Sed prius Johannem Laudenſem ſcriptorem vitæ Damiani audiamus . *In Camerinenſi itaque diœceſi* , inquit [a] , *aptum quemdam ad eremitarum habitacula locum juxta Suavicinam rupem curioſus indagator invenit* (Damianus) , *ibique congregatis fratribus , oratorio fundato , ordinatoque priore , ſub quo famulari Deo deberent , rurſum ad alium locum inveſtigandum proceſſit* . Ita in duobus codicibus mſs. Vaticanis legi teſtimonio clariſſimi viri Petri Pollidorii aſſerit Turchius , qui & Sartium noſtrum in eam rem laudat ; quapropter errore amanuenſium, vel eorum, qui editiones procurarunt , male legitur *juxta ſuam vicinam rupem* , minuſque adhuc recte invertit verba Fortunius legens *juxta vicinam ſuam rupem* , perinde ac eremus Suavicinia non multum diſtaret ab eremo Fontis-avellanæ , vel de alia eremo Avellanenſi proxima eſſet ibi ſermo . Sic pariter legendus eſt titulus epiſtolæ nuncupatæ *Dominico & ceteris fratribus* , *qui in Suavicini montis eremo commorantur* , non *in ſua vicini montis eremo*, ut habetur in editis ; primuſque erro-

a Cap. VII.

errorem tituli hujus epiſtolæ detexit abbas noſter Andreas Vallemanius; ut liquet ex adnotatione, quam ſua manu ſcriptam conſpeximus in exemplari operum Damiani exiſtente in bibliotheca Claſſenſi. Meminit eremi Suaviciniæ Damianus in opuſculo [a] *de inſtitutis ſuæ congregationis* dicens: *In illa eremo, quam auctore Deo in latere Suavicini montis ipſi conſtruximus* &c. In epiſtola [b] pariter ad Alexandrum papam II. laudat aliam epiſtolam ſuam ad Johannem priorem *eremi, quæ juxta Suavicinium montem eſt conſtituta*. In ea habitabat hoc anno 1059. quod ſuperius vidimus, vel ut monachus eremita, vel ut prior, noſter Dominicus Loricatus. Neſcimus, an de ea eremo intelligendus ſit Damianus, cum in ſuperiori epiſtola *de patientia* ad Loricatum dicit: *Duo mihi nova ſunt monaſteria, unum ad calcem jam Deo auxiliante perductum, alterum vero nedum epiſcopali dedicatione firmatum*. Sed de alia ſive eremi, ſive monaſterii conſtructione prorſus exiſtimamus eſſe alia Damiani verba accipienda, dum ad capellanos Gothifredi ducis ſcribit [c]: *Nunc autem in prærupti montis atque nivalis cacumine conſtitutus, dum monaſterialis ædificii fabricam conſtruere geſtio, non modo librorum paginis, quæ procul abſunt, inſiſtere nequeo, ſed & cæmentariorum ac latomorum perſtrepentium clamore depreſſus* &c. Gothifredus enim dux Lotharingiæ Beatrici nupſit anno tantum 1054. & capellanorum ipſius impia aſſerta pariter ad tempora Alexandri papæ II. videntur retrahenda; cum e contra fundatio eremi Suaviciniæ, prima in ordine relata a Johanne Laudenſi, videatur præceſſiſſe ceteras eremorum conſtructiones a Damiano factas, neque ad ea tempora queat reduci. Ipſam proinde circa annum 1048. erectam non improbabiliter conjicimus, ut ad eum annum innuimus. Hæc eremus in chartis archivi prioralis & publici caſtri Apiri appellatur *monaſterium eremi*; ſic pariter nominatur in bullis pontificiis, ſed aliquando pro *Suavicinio* legitur *de Sancto Vicino*. Chartam vidit Turchius ſeculo XII. ſcriptam, & extantem in archivo San-ſeverinate, vocem *Suavicinio* indubie præferentem. Diſtat ipſa eremus uno milliario a caſtro modo diruto Frontalis, in valle per quam fluit torrens ad radicem montis Suavicinii exoriens, qui recta per anguſtum callem ducit ad prædictum cœnobium. Ab abbatia autem Valle-caſtrenſi diſſita eſt duobus milliaribus, quinque ab Apiro, in cujus territorio continetur, octo a Cingulo, decem a Fabriano, & totidem ab urbe Sancti-ſeverini, cujus diœceſi tributum fuit caſtrum Frontalis una cum eremo præfata, ſeparatum cum aliis terris a diœceſi Camerinenſi, poſtquam oppidum Sancti-ſeverini, olim Septempeda, epiſcopali honore fuit decoratum anno 1586. ſub Sixto papa V. Viſuntur hodiedum antiqui monaſterii parietes, & vetus clauſtrum; ſupereſt etiam capitulum, ubi primum tumulatus fuit ſanctus Dominicus Loricatus ad dexterum latus januæ, per quam patet ingreſſus in clauſtrum, in quo detecta fuere non multis ab hinc annis plura defunctorum oſſa, modoque capitulum inſervit pro habitatione colonorum loci. Monaſterium, ut ex veſtigiis apparet, undequaque muris cingebatur ex parte montem reſpiciente. Antiqui eremi eccleſia in honorem ſanctiſſimæ Trinitatis fuerat constructa; [d] id a Fontaninio didicit Philippus ſenator Bonarotius in ſuo diptyco ſacro monaſterii Rambonæ, ſed & ex pluribus chartis archivi Apiri idipſum liquet, quarum una annum 1275. profert; hujus eccleſiæ nulla hodie ſuperſunt veſtigia. Propter antiquæ eccleſiæ vetuſtatem & modicitatem nova, quæ exſurgit a dextera parte clauſtri, ædificata fuit tempore Bonifacii papæ VIII. eccleſia, in quam ex veteri capitulo translatum fuit & depoſitum corpus ſancti Dominici Loricati, ut colligitur ex ſequen-

ANN. CHR. 1059.

a Opuſc. XV. cap. 7.

b Lib. I. epiſt. XIX. cap. 10.

c Lib. V. epiſt. XIII.

d Vetri antichi ec. p. 280.

Dominus diligentem ſe, & humili ſuo factus eſt in ſalutem. Sola ſiquidem evectus rota tranſiit illæſus, ne tenuiter quidem humectatus. Quare non eſt legendum *ſive birota*, ut habent codices Henſchenii, ſed *ſine birota*, ut apud Mabillonium, vel *ſine rota* ut legitur in ms. reginæ Sueciæ, hoc eſt ſine duplici rota, vel ſine una ex rotis.

XVI. Quando Dominicus Loricatus prior fuerit eremi Suaviciniæ?

EXISTIMAT Turchius Dominicum Loricatum regimen eremi Suaviciniæ, ſi non ab ipſa hujus eremi fundatione, ſaltem quamprimum a Damiano magiſtro ſuo obtinuiſſe: poſteriori autem vitæ ſuæ tempore, ut puta anno 1056. ſuffecto in ejus locum Johanne priore, ad quem epiſtolam ſcripſit Damianus, Dominicum Avellanam regreſſum fuiſſe, in quo monaſterio partim, partim & in illo Conjunctuli vixerit; demum ingraveſcente ætate denuo eremum Suaviciniam petiiſſe, ubi Deo ſanctum reddiderit ſpiritum. Adminiſtrationem eremi Suaviciniæ recepiſſe Dominicum annis antecedentibus annum 1056. vel 1057. probare nititur idem auctor ex facto ſuperius a nobis relato fratris puſilli animi, quem adhortatus fuit, ne immodice flagellorum dolorem metueret, & ex ipſius, quem ſupra adduximus, congreſſu cum judice, qui Auximi præſidebat, pro vindicandis juribus prædictæ eremi; verum hoc poſtremum factum potuit contingere anno tantummodo 1059. quo certo certius conſtat Dominicum eremum montis Suavicinii incoluiſſe. Inſuper, licet etiam Dominici commoratio in eremo ejus montis ante annum 1056. valeret aliquo modo ex Damiano inferri, ex eo quia dicat iſte in epiſtola ad Teuzonem, aliquando a ſe remotum habitaſſe Loricatum, (quod tamen quis vetat explicari æque de ipſius commoratione in monaſterio Conjunctuli) potuit Dominicus judicem Auximanum interpellare, quin eremi Suaviciniæ prælulatum gereret, hocce negotium ei ceteris fratribus committentibus, illectis ea ſpe, quod ob ejus nominis venerationem facilius concederetur, quod petebatur. E contra habemus validius argumentum conſtituendi Dominicum fuiſſe præſidem illius eremi anno præſenti, quo Damianus Suavicinienſes ad patientiam adhortatus, *Dominico* ſcripſit & *ceteris fratribus, qui in Suavicini montis eremo commorantur*. Ubi dum Dominicum a ceteris fratribus diſtinctum ſingulariter nominat, id ſe non alia ratione feciſſe tacite innuit, niſi quia loci illius regimen haberet. Sed in his quæſtionibus non multum immmorandum.

XVII. Hiſtoria eremi Suaviciniæ.

QUANDOQUIDEM de eremo montis Suavicinii a Damiano fundata pluries occurrit mentio in ipſius operibus, fuſiores de ea notitias, quas habemus, ope potiſſimum ejuſdem doctiſſimi canonici Turchii, in medium proferre non erit inopportunum. Sed prius Johannem Laudenſem ſcriptorem vitæ Damiani audiamus. *In Camerinenſi itaque diœceſi*, inquit [a], *aptum quemdam ad eremitarum habitacula locum juxta Suavicinam rupem curioſus indagator invenit* (Damianus), *ibique congregatis fratribus, oratorio fundato, ordinatoque priore, ſub quo famulari Deo deberent, rurſum ad alium locum inveſtigandum proceſſit*. Ita in duobus codicibus mſs. Vaticanis legi teſtimonio clariſſimi viri Petri Pollidorii aſſerit Turchius, qui & Sartium noſtrum in eam rem laudat; quapropter errore amanuenſium, vel eorum, qui editiones procurarunt, male legitur *juxta ſuam vicinam rupem*, minuſque adhuc recte invertit verba Fortunius legens *juxta vicinam ſuam rupem*, perinde ac eremus Suavicinia non multum diſtaret ab eremo Fontis-avellanæ, vel de alia eremo Avellanenſi proxima eſſet ibi ſermo. Sic pariter legendus eſt titulus epiſtolæ nuncupatæ *Dominico & ceteris fratribus, qui in Suavicini montis eremo commorantur*, non *in ſua vicini montis eremo*, ut habetur in editis; primuſque erro-

a Cap. VII.

ANN. CHR. 1059.

errorem tituli hujus epiſtolæ detexit abbas noſter Andreas Vallemanius; ut liquet ex adnotatione, quam ſua manu ſcriptam conſpeximus in exemplari operum Damiani exiſtente in bibliotheca Claſſenſi. Meminit eremi Suaviciniæ Damianus in opuſculo [a] *de inſtituris ſuæ congregationis* dicens: *In illa eremo, quam auctore Deo in latere Suavicini montis ipſi conſtruximus* &c. In epiſtola [b] pariter ad Alexandrum papam II. laudat aliam epiſtolam ſuam ad Johannem priorem *eremi, quæ juxta Suavicinium montem eſt conſtituta*. In ea habitabat hoc anno 1059. quod ſuperius vidimus, vel ut monachus eremita, vel ut prior, noſter Dominicus Loricatus. Neſcimus, an de ea eremo intelligendus ſit Damianus, cum in ſuperiori epiſtola *de patientia* ad Loricatum dicit: *Duo mihi nova ſunt monaſteria, unum ad calcem jam Deo auxiliante perductum, alterum vero nedum epiſcopali dedicatione firmatum*. Sed de alia ſive eremi, ſive monaſterii conſtructione prorſus exiſtimamus eſſe alia Damiani verba accipienda, dum ad capellanos Gothifredi ducis ſcribit [c]: *Nunc autem in prærupti montis atque nivalis cacumine conſtitutus, dum monaſterialis ædificii fabricam conſtruere geſtio, non modo librorum paginis, quæ procul abſunt, inſiſtere nequeo, ſed & cæmentariorum ac latomorum perſtrepentium clamore depreſſus* &c. Gothifredus enim dux Lotharingiæ Beatrici nupſit anno tantum 1054. & capellanorum ipſius impia aſſerta pariter ad tempora Alexandri papæ II. videntur retrahenda; cum e contra fundatio eremi Suaviciniæ, prima in ordine relata a Johanne Laudenſi, videatur præceſſiſſe ceteras eremorum conſtructiones a Damiano factas, neque ad ea tempora queat reduci. Ipſam proinde circa annum 1048. erectam non improbabiliter conjicimus, ut ad eum annum innuimus. Hæc eremus in chartis archivi prioralis & publici caſtri Apiri appellatur *monaſterium eremi*; ſic pariter nominatur in bullis pontificiis, ſed aliquando pro *Suavicinio* legitur *de Sancto Vicino*. Chartam vidit Turchius ſeculo XII. ſcriptam, & extantem in archivo San-ſeverinate, vocem *Suavicinio* indubie præferentem. Diſtat ipſa eremus uno milliario a caſtro modo diruto Frontalis, in valle per quam fluit torrens ad radicem montis Suavicinii exoriens, qui recta per anguſtum callem ducit ad prædictum cœnobium. Ab abbatia autem Valle-caſtrenſi diſſita eſt duobus milliaribus, quinque ab Apiro, in cujus territorio continetur, octo a Cingulo, decem a Fabriano, & totidem ab urbe Sancti-ſeverini, cujus diœceſi tributum fuit caſtrum Frontalis una cum eremo præfata, ſeparatum cum aliis terris a diœceſi Camerinenſi, poſtquam oppidum Sancti-ſeverini, olim Septempeda, epiſcopali honore fuit decoratum anno 1586. ſub Sixto papa V. Viſuntur hodiedum antiqui monaſterii parietes, & vetus clauſtrum; ſupereſt etiam capitulum, ubi primum tumulatus fuit ſanctus Dominicus Loricatus ad dexterum latus januæ, per quam patet ingreſſus in clauſtrum, in quo detecta fuere non multis ab hinc annis plura defunctorum oſſa, modoque capitulum inſervit pro habitatione colonorum loci. Monaſterium, ut ex veſtigiis apparet, undequaque muris cingebatur ex parte montem reſpiciente. Antiqui eremi eccleſia in honorem ſanctiſſimæ Trinitatis fuerat conſtructa; [d] id a Fontaninio didicit Philippus ſenator Bonarotius in ſuo diptyco ſacro monaſterii Rambonæ, ſed & ex pluribus chartis archivi Apiri idipſum liquet, quarum una annum 1275. profert; hujus eccleſiæ nulla hodie ſuperſunt veſtigia. Propter antiquæ eccleſiæ vetuſtatem & modicitatem nova, quæ exſurgit a dextera parte clauſtri, ædificata fuit tempore Bonifacii papæ VIII. eccleſia, in quam ex veteri capitulo translatum fuit & depoſitum corpus ſancti Dominici Loricati, ut colligitur ex ſequen-

a *Opuſc.* XV. *cap.* 7.

b *Lib.* I. *epiſt.* XIX. *cap.* 10.

c *Lib.* V. *epiſt.* XIII.

d *Vetri antichi* ec. *p.* 280.

Digitized by Google

ANN. CHR. 1059.

ſequenti inſcriptione relata a patre Johanne-baptiſta Cancelloti S. J. in [a] hiſtoria urbis Sancti-ſeverini apud Turchium [b].

a *Lib. IV. cap. xv.*

b *P. 127.*

SVB. ANNO. DOMINI. MILLESIMO

TRECENTESIMO. SECVNDO. TEMPORE

DNI. BONIFACII. PAPAE. OCTAVI

MENSE. FEBRVARII. DIE. VNDECIMA

TRANSLATVM. EST. CORPVS. BEATI

DOMINICI.

Exinde relicta veteri nomenclatura appellari conſuevit eccleſia ſancti Dominici Loricati. In ea duo altaria erecta fuere, quorum princeps ornatur pictura beatiſſimam virginem Mariam exhibente, ad cujus latera adſtant ſanctus Dominicus Loricatus, & alter ſanctus Dominicus ordinis patrum Prædicatorum inſtitutor; aliud altare ſitum inter duas januas eccleſiæ dicatum eſt ſancto Dominico Loricato, cujus corpus ſuper aram quieſcit in urna compacta in pariete.

Eremi Suaviciniæ conſuetudines non aliæ fuere a conſuetudinibus eremi Fontis-avellanæ, ut in opuſculo *de inſtitutis ſuæ congregationis* enarrat [c] Damianus. Illud unum notat ſanctus earum promulgator cunctis æque temporibus unicum menſis eremitarum Suavicinienſium pulmentum ingeſtum, cum eremitis cœnobii Avellanenſis dominicis diebus duo miniſtrarentur; id quod tribui debet devotioni fidelium, qui deferebant oblationum exenia eremo Suaviciniæ, magis quam Avellanenſi, quodque eruitur ex his verbis: *Ceterum, ubi locus frequentatur devotione fidelium, ceſſat proculdubio geminatio pulmentorum, unde fit, ut in illa eremo, quam auctore Deo in latere Suavicinii montis ipſi conſtruximus, pulmentum præter unum cunctis æque temporibus penitus ignoretur*. Licet tamen uſibus & inſtituto ad inſtar eremi Avellanenſis regerentur Suavicinii eremitæ, non erant tamen poſt mortem Damiani obnoxii juriſdictioni prioris Avellanæ, ſive eremus illa ab iſta non pendebat. In bullis enim veteribus, & etiam in illa Innocentii papæ II. anni 1139., in qua nominatim recenſentur eccleſiæ monaſterio ſanctæ Crucis Fontis-avellanæ ſubjectæ, numquam legitur eremus Suavicinia. Inter Suavicinienſes eremitas pariter & Valle-caſtrenſes monachos magna intercedebat familiaritas; in horum inſtrumentis & paginis præſentes ſæpius & teſtes leguntur monachi eremi Suaviciniæ, ut ex archivo priorali communis Apiri obſervavit Turchius [d]. Quo tempore animarum curam ſuſceperint monachi Suavicinienſes, incaſſum perquiſivit idem Turchius in tabulario epiſcopali Camerini. Ex bulla tamen Urbani VI. quam refert, evincitur ipſos ante multum tempus eam exercuiſſe, quia tunc decimas pignoraverant iidem monachi. Seculo decimo-tertio & decimo-quarto eremus ſanctæ Trinitatis montis Suavicinii in plures eccleſias jus ſuum extendebat, in illam nimirum ſanctæ Mariæ dictam *Colle-putturæ*, nunc *Col di Buttano* in territorio modo Apirenſi, in illam ſanctæ Annæ, ubi modo reſidet parochus Frontalis, & in alias ſanctæ Crucis, & ſanctæ Helenæ in eodem Frontalis caſtro. Eccleſia quoque ſancti Salvatoris extra muros Apiri memoratur in inventario Nicolai rectoris ipſius eccleſiæ tradito poſt ejus obitum domno Johanni priori eremi die 8. aprilis anni 1393. In bulla Honorii papæ III. pontificatus ſui anno II. data apud ſanctam Sabinam, VII. kalend. martii, & inſcripta abbatiſſæ monaste-

c *Opuſc. XV. cap. VII.*

d *Pag. 95.*

naſterii ſanctæ Catharinæ de Cingulo, deputatur Philippus prior ſanctorum quatuor Coronatorum judex in controverſia, quæ vertebat inter priorem & eremum Suavicinii montis, ac inter abbatiſſam & monaſterium prædictum ſanctæ Catharinæ ſuper jus eccleſiæ ſancti Salvatoris montis Alvelli, qui mons extat in territorio Apirenſi, eccleſia autem in Cingulano. Sententiam pronunciatam facile ſuiſſe pro monialibus deducimus ex eo, quod vicarium parochum perpetuum hodierna die in ea conſtituant moniales. Aderat pariter ex fundatione Attonis epiſcopi Camerinenſis facta anno 1218. ſuper viam, quæ ex Apiro Cingulum deducit, eccleſia ſancti Bartholomæi vulgo *del Buraco*, cui adjunctum erat hoſpitale ad ſervitium Leproſorum. Eremus Suavicinia anno 1227. ſupplicem libellum obtulit eidem Honorio papæ exponens Ramaldum presbyterum, & quoſdam alios Camerinenſis & Æſinenſis diœceſum laicos hoſpitale de Buraco ad præfatam eremum pertinentem contra juſtitiam detinere, qui pontifex priori ſancti Severini, atque Thomæ & Doriberto canonicis Auximanis mandavit hujuſcemodi cauſæ cognitionem. Anno tamen 1230. amicis mediatoribus eremus ceſſit jura ſua ſupra dictum hoſpitale fratri Silvio rectori. Alia bulla extat Clementis papæ IV. anni 1268. circa quaſdam lites ſuſcitatas inter eremum Suaviciniam, & moniales ſanctæ Catharinæ de Cingulo, cujus executio commiſſa ſuit epiſcopo Auximano & M.. Veronenſi electo, Marchiæque Anconitanæ rectori. Poſtremo alia Urbani VI. anni 1380. pro recuperandis monaſterii bonis vel alienatis, vel diſtractis. Hæ bullæ legi poſſunt apud Turchium in vita ſancti Dominici Loricati [a] ex quo fere omnes has notitias hauſimus. In tabulario [b] monaſterii ſanctæ Catharinæ de Fabriano ad annum 1368. XIX. maji reperimus „ domnum „ Stephanum Stephanucii de Piro monachum eremi ſancti Vicini Camerinenſis diœceſis & ſyndicum, conſentiente domno Johanne Lippi de „ Santo-ſeverino priore dicti loci, vendidiſſe quamdam domum Fabriani, „ & pretium ejus convertiſſe in erectionem & opus eccleſiæ *ſancti Johannis de Monte ſancte Marie in Carſiano membri dicti monaſterii*. " In hiſtoria Auximana Martorellii [c] alia legitur eccleſia ejus urbis appellata *Aquæ-vivæ*, ſpectans ad eremum Suaviciniam. Demum in *balia* Burrani diſtrictus Fabriani & Camerinenſis diœceſis eccleſiam reperimus ſub titulo ſancti Savini pro dimidia parte membrum ſuiſſe monaſterii eremi ſanctæ Trinitatis, quam idem Johannes Lippi prior dicti monaſterii contulit anno 1401. Gollatio hujuſmodi legitur in tertia epiſtola Nintomæ Academici [d]. An-ne eccleſia ſancti Savini eadem erat, quam anno 1040. cœnobio ſancti Victoris de Cluſis, & Urſo abbati donavit Petrus filius Actonis, de qua donatione egimus ſub eo anno?

Ann. Chr. 1039.

a Pag. 154. & ſeqq.

b Capſ. 2.

c Pag. 226.

d Pag. 117.

Progreſſu temporis deſecerunt omnino eremitæ & monachi in eccleſia ſancti Dominici; & ſub anno 1431. *degens in dicto monaſterio* nominatur *frater Amatus de Civitate-caſtelli eremitanus ſub habitu ſancti Franciſci* in quodam inſtrumento archivi Apiri, cujus fragmentum edidit idem Turchius, qui ſtatuit locum ſancti Dominici ſuiſſe a monachis derelictum poſt annum 1414. quo Gregorii XII. Romani pontificis bulla indicantur monachi in eo loco adhuc exiſtentes, & quidem ordinis Camaldulenſis, de qua re ſuo tempore agemus; verum, ut ſubdit, derelictum fuit ante annum 1431. quo ſupradictus eremita tertii ordinis ſancti Franciſci legitur monaſterium incoluiſſe. Per centumexinde annos nil expiſcari potuit Turchius de ſtatu & fortuna hujus eremi, & ad annum 1541. locum jam translatum primo reperiit ad regimen clericorum ſecularium ſive commendatariorum

ſub

ANN. CHR. 1059. ſub titulo prioratus, quorum etiam indicem ab eo anno uſque ad tempora noſtra multa cum diligentia texuit.

XVIII. Rodulphi Eugubini cura epiſcopalis. RODULPHUS Eugubinus epiſcopus, qui hoc anno legitur inter ceteros patres ſediſſe in ſynodo Romana, ut alibi fuſius demonſtrabimus, non minus ſollicitus erat in adminiſtratione concreditæ ſibi eccleſiæ, vel abuſus, qui irrepſerant, tollendo, vel decreta pro clericorum diſciplina edendo. Annue ſynodum ſuæ diœceſis congregabat, ab omnibus muneribus, quæ ſuſpectiſſima apprime habebat, manus innoxias ſervabat, canonicaſque ſanctiones ſartas tectas cuſtodire in ſe & in aliis ſummopere ſatagens. *Congregans*, inquit [a] Damianus, *annualiter ſynodum, nullum aſſuetæ oblationis vel xeniorum canonem a clericis exigi permittebat, ſed ne a lapſis quidem commodum aliquod præter ſolam pœnitentiam requirebat: Abſit, inquiens, ut ſynodum vendam, lapſos etiam prorſus erigam, quam ex eorum cadaveribus corvino more pingueſcam.*

a Cap. IV.

XIX. Donatio eccleſiæ S. Petri in Cerreto eremo Camaldulenſi. BONICA filia Petronillæ cum licentia Reinti filii ſui, *in cujus mundium eſſe* videbatur, offert hoc anno *eccleſie & monaſterio ſeu eremitorio beati ſancti Salvatori & ſancti Donati, qui eſt conſtructa & edificata in loco & finibus, ubi dicitur Campo Amabilis*, ſuam portionem de *eccleſia illa, cui vocabulum eſt beati ſancti Petri, qui eſt conſtructa & dificata in loco Cerrito* cum ſua portione terrarum, vinearum &c. *Anni ab incarnationis ejus milleſimo quinquageſimo nono, undecimo kalendas novembris indictione tertiadecima. Actum ad eccleſia & monaſterio beati ſancti Sepulcri, qua eſt poſita a fonte Pintiagia*; indictio decimatertia inceperat a menſe ſeptembri. Eadem die eodemque in loco, idest in *eccleſia monaſterii ſancti Sapulcri infra ipſa cloſtra que dicitur fonte Pintiagia*, Willelmus & Rolandus germani filii Vinitti offerunt & ipſi portionem ſuam, quam de dicta eccleſia ſancti Petri habebant. Fortunius [b] „ Bonizam filiam facit Pe„ tri Rulle honeſtiſſimam mulierem, quæ ſe ſuaque omnia Deo & Albi„ zoni Priori tradidit, & præcipue portionem ſuam cœnobii ſancti Petri „ Cerreti Vallis-elſæ prope Certaldum, cui donationi Vilielmus & Ro„ landus fratres aſtipulati, obtulerunt & ipſi ſacræ eremo reliquam inte„ gram portionem ejuſdem cœnobii. “ Quod autem ait Fortunius donationem hujus cœnobii factam fuiſſe Albizoni priori, falſitatis convincitur ex chartulario Fontis-boni, ex quo liquet jam a menſe majo hujus anni priorem Camaldulenſem fuiſſe Ruſticum electum in locum defuncti Albizonis. Ruſtici enim nomen legitur eo menſe in quadam permutationis charta. Multominus componi poteſt cum paginis ejuſdem tabularii quod idem hiſtoricus noſter aſſerit Albizonem regimen obtinuiſſe uſque ad annum 1062. nam etiam anno 1061. menſe decembri Ruſticus prior Camaldulenſis reperitur in tabulis ejuſdem loci. Cœnobium ſancti Petri Cerreti aggregatum Camaldulenſi eremo eſt in diœceſi Volaterrana. De eo aliquando occurret ſermo in his noſtris Annalibus. Interim ex tabulario Fontis-boni integras binas ſuprarelatas tabulas in Appendicem referimus, ad quam etiam ſequentem rejicimus donationem.

b Lib. I. cap. 48. pag. 110.

Anni ab incarnationis ejus milleſimo quinquageſimo nono menſe ſetember indictione duodecima Brunellus filius Bonate tradit pro remedio animæ Guidi filii Guiniti & Burgæ jugalis Hieronymo abbati monaſterii ſanctæ Mariæ de Pratalia integras res ſuas, quæ ſunt in comitatu Arretino, & plebe ſanctæ Mariæ in Partina in Caſali *Ajole* cum caſis, terris, vineis eccleſiis &c. Teuzone notario.

In tabulario archiepiſcopii Ravennatis legimus ſub hoc anno Henricum archie-

archiepiſcopum Ravennatem conſecraſſe in eccleſia ſancti Laurentii *a ſummo vico* foris Ravennam altare in honorem ſancti Adalberti & aliorum Sanctorum. Eruitur ex aliis paginis eccleſiam hanc fuiſſe *foris portam poſterulæ ſancti Zenonis de Ravenna*, ipſiuſque abbatiſſam, ſicut etiam ſancti Andreæ, hoc anno fuiſſe Luizam. Cultus, qui eidem ſancto martyri in inſula Perei apprime exhibebatur, propagabatur in alias Ravennatis urbis & territorii eccleſias.

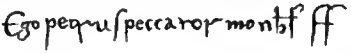
ANN. CHR. 1059.

ANN. CHR. 1060.

XX. Damianus Florentiæ ſubſcribit privilegiis Nicolai II.

DAMIANUS januario menſe hujus anni erat Florentiæ una cum Nicolao papa, ubi ſubſcripſit privilegio [a] conceſſo ab eodem Romano pontifice parthenoni ſanctæ Felicitatis, dato VI. *idus januarii anni* M. LIX. Florentino more, & Romano initio anni 1060. *anno primo Nicolai papæ* II. ex quo pariter colligitur ipſius Romani antiſtitis conſecrationem factam fuiſſe poſt diem octavam januarii anni præcedentis, immo poſt diem vigeſimam ejuſdem menſis, cum aliud exſcripſerimus ex tabulario canonicorum baſilicæ ſancti Laurentii de Florentia autographum privilegium, datum Giſoni rectori ejuſdem eccleſiæ *decimo tertio kalendas februarii, anno primo pontificatus domni papæ Nicolai* II. *indictione* XIII. *anno ab incarnatione Domini milleſimo* LVIIII. Subſcriptio autem Damiani in utroque hæc eſt: *Petrus peccator monachus ss.* quo titulo potiſſimum gloriabatur. Diploma conceſſum Giſoni, quia ineditum eſt, atque plurimum illuſtrat alterum datum monaſterio ſanctæ Felicitatis, de quo dubitare videtur Muratorius, publici juris facimus in Appendice noſtra. Obiter animadvertimus in apographo antiquiſſimo aſceterii ſanctæ Felicitatis poſt verba illa: *Cui etiam ſicut dignum nobis videtur, quia incuria Florentinorum epiſcoporum ſua predia nequiter ſunt diſtracta, & ſacrilegorum quorumdam temeritate invaſa* &c. legi ſequentia: *maneat venerabilis locus noſtra tutela firmatus in ſancto propoſito, nullique alii ſit obnoxius niſi Florentino prepoſito, qui memor* &c., dum e contra Baronius & Ughellius, qui privilegium hocce ediderunt, legunt: *niſi Florentino epiſcopo*. Subjicimus etiam ipſius Damiani ſubſcriptionem autographam ære impreſſam ex diplomate pontificio conceſſo Giſoni rectori.

a T III. Ital. ſac. col. 71.

XXI. De epiſcopatu deponendo cogitat.

PAULLO poſt hæc tempora id, quod Damiano *pro beneficio datum fuerat*, ablatum illi fuit, *ipſo quoque ſacerdotali ornatu* vidit ſe privatum. *Monaſterium* inſuper ejus reformationi commiſſum *hoſpitando & confiſcando muneribus* ſubreptum, *de epiſcopatu quoque quidquid proventus inveniri poterat*, conſumptum. Signa hæc certa intellexit ſanctus cardinalis, quod etiam *epiſcopalis in proximo dignitas* ſibi *funditus adimeretur*; quare eam occaſionem nactus epiſtolam [b] ſcripſit ad Nicolaum papam, & ad Hildebrandum ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalem archidiaconum, quibus firmum apud ſe eſſe, & jam ſtatuiſſe ſcribit, ut etiam *epiſcopatus & monaſteria in eorum uſus cedant, ne de cetero inane ſibi beneficii nomen quis objiciat. Noverit*, ait, *itaque veſtra utriuſque benignitas, quia hæc vobis ita irrevocabiliter reddo, quod donec vita comes fuerit, ulterius non tenebo*.

b Lib. I. epiſt. 8.

XXII. Exempla epiſcoporum, qui ſe regimine abdicarunt.

IMMO quandoquidem obedientia adactus ſub Stephano IX. quem *perſecutorem* ſuum appellat, epiſcopalis officii curæ ſe ſubjecerat, ſtatim eo defuncto nil intentatum reliquit, ut ſub ejus ſucceſſore hoc pondus tamquam nimis grave ab humeris ſuis abjiceret; & niſi caritas, quam erga Nicolaum

ANN. CHR. 1060.

jamdudum habuerat, cum epiſcopus Florentinus erat, invitaſſet ad munus proſequendum, epiſcopatum ſibi *non canonice traditum*, ut ipſe ajebat, *ſed violenter injectum*, in integrum reſignaſſet; de cetero querelas fere quotidie, gemitus, ſuſpiria, lacrymas profundebat, miſſionem tamen non obtinebat; varia quinimmo pro eccleſia Dei implicitus fuit hactenus negotiorum mole. Nunc vero reddita pace eccleſiæ ſub Nicolai pontificatu, *canis* ſuis, & *grandævæ jamjam ſenectuti* requiem precatur, & ne verbis tantum id flagitare credatur, ſcripto libello [a], *ob remiſſionem peccatorum ſuorum, quæ nequiter perpetravit, cedit juri epiſcopatus, & per annulum*, virga enim ei ablata fuerat, *deſperata deinceps omni repetendi querela, renuntiat; utrumque etiam monaſterium ſibi commiſſum reddit, & ut quieſcendi municipium veterano & emeritò militi* ſibi *permittatur*, implorat.

[a] Opuſc. XIX.

Verum ne ſibi objiceretur, ſemel acceptum dimitti regimen non licere, in facti vindicationem exempla congerit quamplurium tum veterum, tum recentiorum epiſcoporum, qui cathedras ſuas viventes reliquerunt; *Valerii* nimirum *Hipponenſis epiſcopi*, *Lucidi Ficoclenſis* ſeu *Ficodenſis*, *Adalberti Pragenſis*, *Genebaldi Laudunenſis* ante ſeptennium, *Laurentii Sabinenſis conditoris monaſterii Farfenſis*, *Boniti Arvernorum epiſcopi*. *Gaudentii Apſarenſis*, & ſolitarii poſtea Anconitani, *Paulini Nolani*, *Martyrii Antiocheni*, *Juſti Lugdunenſis* ex relatione *ſervi Dei domni Stephani*, *qui Nicolai aſſiſtebat aſpectibus*, nempe monachi Cluniacenſis & cardinalis, *Petri archiepiſcopi Ravennatis*, *cui ſuperſtiti primo Ottone habenas imperii gubernante ſucceſſit Honeſtus*, *Gregorii Nazianzeni*, innominati *epiſcopi Caprearum*, qui circa annum 1024. *Benedictum* VIII. *fratrem Johannis papæ equo nigro inſidentem videns epiſcopalis ſarcinæ pondus mox abjecit*, *& monachum induit*. Proſequitur Damianus in medium afferre alios epiſcopos regimine ſe ſponte exuentes; nimirum *Silvanum Philippopolenſem*, *Mileſium martyrem*, *Arnulfum Mettenſem*, *Farnulphum Ciſternenſem*, de quo quandoquidem nullum verbum, ſicut nec de Ciſterna civitate extat apud Ughellium, placet hic loci referre, quæ narrat Damianus. *Præterea*, inquit [b], *vix quindecim emenſi ſunt dies, ex quo vidi Farnulphum venerabilem virum ſponte ſua eccleſiaſtici regiminis adminiſtratione nudatum. In Ciſterna ſiquidem Apula civitate cathedram obtinuerat, quam reliquit, ac duobus ferreis circulis non parvi ponderis pectus, ventremque conſtrinxit, quibus affligi fere jam a ſeptennio non ceſſavit. Vino vel numquam, vel raro utitur, crebris quoque jejuniis maceratur. Hic tantus vir ad abrenuntiationem epiſcopatus non me minus exhortatus eſt verbo, quam provocabat exemplo*. Demum adducit *Hildulfum Treverenſem*, *Deodatum* pariter *Treverenſem*, *Gundebertum Senonenſem*, *Lambertum venerandæ memoriæ tertium* ante *Nicolaum* II. olim Gerardum, cui ſcribit, *Florentinæ eccleſiæ præſulem*, *beatum Nonnum martyrem*, & ſuis temporibus *Pennenſem epiſcopum*, cujus obedientiam & ſubjectionis humilitatem prædicavit ipſi Damiano ejus in cathedra epiſcopali ſucceſſor. Ille fuit Johannes [c] Felertanus, monachus cœnobii ſancti Liberati, cui ſuffectus fuit Pambo relator hujus facti Damiano. *Liutulfum Callienſem* denique *epiſcopum*, cujus ſucceſſor adhuc ſupervivebat. Præteriit autem, longioris ſtyli faſtidium devitaturus, *Athanaſium Alexandrinum*, *Martinum Turonenſem*, *Gaudioſum Abitunenſem*, & [d] *Sergium Damaſcenum*, *qui reperiens beatorum Bonifacii & Alexii baſilicam Romæ ſacerdotalibus officiis deſtitutam*, *Benedictum Romanæ ſedis antiſtitem adiit*, *atque ut ſe monaſterialem ibi permitteret regulam conſtituere*, *precibus impetravit*. Beati quoque Gregorii factum affert, qui liberam facultatem dedit tribus epiſcopis, *primæ* ſcilicet *Juſtinianæ*, *Ariminenſi*, &

[b] Ibidem cap. VII.

[c] Ughell. T. I. col. 1115.

[d] Ut ſupra cap. X.

tertio

Ann. Chr. 1060.

tertio cuidam ob ſolam capitis ægritudinem, ſuas deſerendi eccleſias. Addit [a] *Benedictum papam* IX. qui ſe culminis apoſtolici adminiſtratione privavit, ſucceſſoremque ſibi Gregorium, qui *Gratianus* dicebatur, in Romana ſede inſtituit, *ſuper quibus* tamen *cum præſente Henrico imperatore, diſceptaret poſtmodum Synodale concilium*, hoc eſt Sutrinum, *quia venalitas intervenerat, depoſitus eſt, qui ſuſcepit, non excommunicatus eſt, qui deſeruit*. Scilicet comperiit temporis proceſſu Damianus Gregorium VI. cathedram conſcendiſſe Romanam ſimoniace, quod ignorabat, cum illi epiſtolam ſcripſit eo tempore, quo exhilaratus eſt de illius exaltatione. Ultimo tandem *beatiſſimum patrem Benedictum*, & duos *Leones* memorat, primum *Nonantulanum abbatem*, ſecundum vero *Ravennatem archiepiſcopum*, qui depoſito munere ob paralyſim, *privatus fere quadriennio ſupervixit, cui non inopet, quibus aleretur, poſſeſſiones eccleſiæ delegavit Fredericus ejus ſucceſſor, Ottone III. imperante*.

a *Ibid. cap.* XI.

XXIII. Vindicantur facta a Damiano relata.

Ceterum facta quædam, quæ huic opuſculo inſuper admiſcet Damianus, non ea ipſe procudit, ſed ex aliorum relatione in medium adduxit. [b] Quod animæ gehennæ ſuppliciis traditæ dominicis diebus refrigerium experiantur, & deſignentur per aves, quæ Puteolis die dominico repente conſurgunt, & per aera exſpatiantur, ceteris autem diebus aquis ſe immergentes deliteſcunt, id proponit ex narratione ſibi facta ab *Humberto archiepiſcopo, ſummæ auctoritatis viro, cum a finibus reverteretur Apuliæ*. Deridebat hæc ut fabuloſa, & *funditus abnegabat rem ſic eſſe Deſiderius Caſinenſis abbas*; Humbertus e contra ab accolis eadem audiviſſe teſtabatur. Damianus vero, *quoniam perſonæ iſtæ Deſiderius & Humbertus tantæ auctoritatis ſunt*, quod ſcripſerat, procaciter non affirmabat, *ſed utrum verum eſſet, nec ne, legentium inquiſitioni relinquendum* eſſe decernit. Ab eodem Humberto hiſtoriam ſuprarelatam didicerat Benedicti IX. licet auctor vitæ ſancti Bartholomæi abbatis de Crypta-ferrata aſſerat Benedictum hortatu ejuſdem ſancti viri pontificatum depoſuiſſe, monachumque factum pœnitentiæ agendæ reliquos vitæ ſuæ annos dedicaſſe. Non eſt ergo, cur Muratorius [c] Damianum dumtaxat ſimul cum Bennone ſchiſmatico carpat, quod ſupradicta narraverint de Benedicto, cum & Humbertus, immo ipſe Leo IX. Romanus pontifex ante ſuum obitum, qui contigit anno 1054. de æterna Benedicti IX. ſalute plurimum dubitaverint.

b *Ibid. cap.* III.

c *Annal. T. V. p.* 135.

XXIV. Quæcumque narrat, a gravibus viris hauſerat.

Sed & aliam ab ipſo Humberto mutuatus eſt Damianus hiſtoriam monachi degentis in Urbinate ſancti Silveſtri cœnobio, quam utpote monaſticam hic ſubjicere non erit incongruum: *In monaſterio*, inquit, *beati Silveſtri, quod in Urbinate conſtitutum eſt territorio, quidam monachus obiit, & ab incipiente gallicinii nocturnalis articulo uſque ad ſecundam diei horam cadaver examine, lotum juxta morem atque conſtrictum, fratribus circumquaque pſallentibus in feretro jacuit. Cumque tranſactis jam Miſſarum ex majori parte ſolemniis, Agnus Dei juxta regulam diceretur, ecce repente, qui mortuus jacebat in medio, anima redeunte, ſurrexit. Stupefacti ſunt fratres, & nova nimis admiratione perterriti, nimirum quem funeris officium perſolventes extulerant, nunc vitalem ſpiritum recepiſſe videbant. At cum propius acceſſiſſent, verbaque ex ore illius audire avidius inhiarent: ab ſcelus! ille maledicta & contumelias in Deum cœpit effundere, benedictum Salvatoris nomen impie blaſphemare, vivificæ Crucis ſignum, ut oſcularetur, oblatum ſacrilego ore conſpuere, intemeratam quoque Dei genitricem ignominioſis non timebat opprobriis lacerare. Ut quid, inquiens, pro me pſallitis, vel ſacrificiorum hoſtias offerre tentatis? Ego enim in ipſa flammantis tartari profunda deſcendi, ibique me meus magiſter & dominus Lucifer irre-*

d *Cap.* IV. *Opuſc.* XIX.

Ann. Chr. 1060.

vocabiliter deputavit, coronam plane ſuam æream inextinguibili ſemper ardore candentem mihi in capite poſuit, ejuſdem quoque metalli clamyde me, qua induebatur ipſe, veſtivit. Erat autem clamys tam longa, ut talo tenus flueret, tam ferventer ignita, ut liquefactas guttas emittere videretur. Cumque fratres eum, ut pœnitentiam ageret, atque ut occulta ſua in medium proferret, unanimiter hortarentur, ille anathematizabat & blaſphemabat, & non ſolum pœnitentiæ remedium, ſed & omnia redemptionis noſtræ myſteria ore rabido atque ſacrilego condemnabat. Monachi vero ad ſemper victricia orationis arma pio ſtudio recurrentes, cœperunt, abjectis indumentis, corpora ſua ſcopis allidere, pugnis pectora tundere, pſalmodiæ, atque omnium, quibus valebant, precum generibus inſudare. Cunctis itaque fratribus in luctuoſis orationibus & jejunio conſtitutis, ac ſub divinæ pietatis exſpectatione ſuſpenſis, tandem ſupernæ virtutis ſplendor emicuit. Ecce enim deſperatus ille, & voragine maris biantis abſorptus ad ſuperficiem rediit: Dei quippe Salvatoris omnipotentiam laudat, nequiſſimis ſatanæ ludificationibus abrenuntiat, Crucem adorat, pœnitentiam flagitat. Confeſſus eſt autem, quia poſt renuntiationem ſeculi in fornicationem cecidit, quam tamen eatenus nulli penitus per confeſſionis indicium patefecit. Laudans igitur & benedicens Deum uſque in diem alterum vixit, ſicque creatori ſuo mirabiliter reſtitutus, in ſancta de hoc ſeculo confeſſione migravit. Sic ſic nimirum fraternæ orationis fructus effloruit, quæ videlicet oratio ex ipſis gehennæ viſceribus prædam rapuit, & de flammarum ſtipula in ſtructura ſupernæ Hieruſalem lapidem vivum poſuit. Poſt quæ ſubdit: *Hæc mihi Humbertus archiepiſcopus retulit, cujus nimirum verba velut apoſtolica videantur veritate fundata.*

Capite vero ſexto producit, quæ ſibi contigiſſe narraverat *Hildebrandus, cum ad Gallias deſtinatus apocriſarius a Victore papa, & ſubdiaconatus dumtaxat fungens officio, ſynodum congregavit, in qua ſex epiſcopos diverſis criminibus involutos ex apoſtolicæ ſedis auctoritate depoſuit;* illa inſuper, quæ *in Nicolai præſentiam concionando in Arretina eccleſia de prædiis eccleſiarum injuſte poſſeſſis attulerat idem Hildebrandus.*

Capite octavo fida fratrum relatione aliqua, quæ in monaſterio ſancti Gregorii de Urbe occurrere, recenſet. Ea nos, quoniam pertinent ad illius cœnobii hiſtoriam, hic conſulto in medium afferimus.

Non abs re eſt, inquit, *ſi quod fida fratrum relatione cognovimus, hic etiam breviter inſeramus. In monaſterio namque, quod Clivus Scauri dicitur, quodque beatus Gregorius infra Romanæ urbis mœnia condidit, puer quidam a parentibus, ut Deo deinceps militaret, oblatus eſt. Qui poſtmodum cum jam adoleſceret, de monaſterio egreſſus ad ſeculum rediit, uxoremque ſibi nuptiali fœdere copulavit: deinde cum jam ad juvenilem perveniſſet ætatem, divina ſententia repente eſt percuſſus in gutture, cœpitque ingraveſcente languoris moleſtia morti propinquare; tandem male fugitivus, ut ad monaſterium reportaretur, expetiit: ibique pœnitudinem de ſuis pravitatibus, habitumque monachatus accepit. Cumque uxor ejus cum nonnullis aliis lecto jacentis aſſiſteret, cœpit ille graviter gemere, ululatus emittere, & tanquam phreneſim pateretur, inordinata vociferatione garrire. Percontantibus autem eis, cur non ille quieſceret: Nonne, inquit, cernitis beatum Andream apoſtolum, ſanctumque Gregorium acerrimis me ſuis verberibus unanimiter flagellantes? Ululans itaque rurſus, ac flebiles voces emittens, paululum reſpirabat, atque dicebat: Modo me verberaverunt, propterea quia monaſterium dimiſi, uxoremque ſuſcepi. Iterumque poſt fletus, atque rugitus ad momentum quieſcens, ajebat: Modo me caſtigaverunt, quia pauperibus mendicantibus, maximeque Scotigenis, non modo nihil dedi, ſed eos etiam,*

quod

quod flagitioſum eſt, frequenter irriſi. Rurſus ingeminans ſtridores, & gemitus, aſſerebat, quoniam ſex nummos a quadam vidua paupercula mutuos accepi, & reddere nolui; quot pedum paſſibus illa laboravit, dum eos ad me veniendo requireret, tot ergo nunc ictus de Sanctorum manibus pertuli, dum me pariter verberarent. Ut ſciatis autem, quia non mentior, perendie hora ſexta de hoc ſæculo migraturus ſum. Erat porro tunc ſexta feria, nocte vero, qua dominicus illuceſcebat dies, qui dicitur de Ramis palmarum, de lecto, cunctis mirantibus, non ſegnis exiliens, ſcapulare, atque cilicium, quæ juxta ſe erant, repente corripuit, moxque eccleſiam beati Andreæ attonitus, ac feſtinus intravit, ubi ſtrato compoſitus, his, qui aderant, fratribus ait: Ecce Sanctorum verberibus flagellatus, ita de corpore purificatus egredior, ſicut ex fonte baptiſmatis mundus exivi. Inter Miſſarum igitur ſacroſancta ſollemnia, Dominica vix paſſione perlecta, hora, qua prædixerat, Deo ſpiritum reddidit. Nudato autem ad lavandum ex more cadavere, ſic vibices, ac ſtigmata in ejus membris undique videbantur, ac ſi corpus ejus materi libus fuiſſet virgis alliſum. Sed quid mirum, ſi Sancti Dei, qui judicaturi ſunt mundum, in homine, qui rationis erat capax, inſecuti ſunt culpam, quandoquidem, & de bruto animali, ut ibidem didicimus, expetiere vindictam. Nam in eodem monaſterio crypta eſt, quæ B. Gregorii dicitur, ubi videlicet, & fons ejus perſpicuis, ac frigidis redundat aquis, unde bibebat, & lapideum cubile adhuc cernitur, ubi æſtivo tempore quieſcebat. Quam aliquando cryptam prægnans canicula caſu ingreſſa eſt, ſive ut æſtuans biberet, ſive potius ut eo loci parturiret. Sed necdum ad aquas uſque pertingens, mox ut præfato lectulo propinquavit, moriens corruit. Quanta ergo formidine penſanda ſunt homini divina judicia, quando & in animalia ratione carentia tam terribilem Deus exerit diſciplinam? Si enim ne ſimplicem quidem aquam hujus ſancti loci noluit omnipotens Deus, ut inſons canicula tangeret, qua putamus moleſtia tolerat, cum perverſus quilibet ad percipiendum corpus ejus, & ſanguinem ſacris altaribus appropinquat? Sed cum pravus quiſque Deum reprobis ſuis actibus exacerbat, & ſtimulat, non illi protinus irrogat patientia divina vindictam, quem tamen perpetuam reſervat ad pœnam.

ANN. CHR. 1060.

Capite demum IX. & X. quæ de Neapolitanis rebus differit, enarrata ipſi fuerant a Deſiderio abbate Caſinenſi; ut ex his omnibus videas Damianum vel teſtibus ſemper fulcire, quæ narrat, vel ſi nimium credulus fuit, vitium hoc non ſolius Damiani, ſed & præſtantiorum virorum ejus ſeculi fuiſſe.

XXV. *Cum Johanne monacho tuetur conſilium deponendi epiſcopatum.*

PRÆSENTIENS autem quidam monachus, Johannes nomine, Damianum velle epiſcopatum relinquere, ipſum de ea intentione redarguerat; at ſanctus vir *tot cauſarum ſecularium tenebris obvolutus, intimi luminis claritatem videre* geſtiens, propoſitum ſuum defendit, & tuetur exemplo abbatis monaſterii ſancti Petri in Peruſino ſuburbio conſtituti, qui *ante ſeptennium commiſſi ſibi regiminis curam ſpreverat, rectoremque loci ſibimet ex apoſtolicæ ſedis auctoritate ſubſtituerat*. Is videtur eſſe Bonizo ſubſcriptus in conciliis Romanis annorum 1050. & 1051. qui proinde abbatialem ſarcinam depoſuerit anno 1053. De eodem abbate *Rainerius judex vir inſignis & facundiæ lepore conſpicuus* ſequentia Damiano retulerat. *Abbas*,[a] *inquit ille, poſtquam a depoſiti regiminis adminiſtratione ceſſavit, quotidie Miſſas gemino celebrabat officio, cui pater meus jam veteranus, quem ille dudum monachum fecerat, in divini cultus aſſidue miniſtrabat obſequiis; quadam itaque die dum, perlecto Evangelio, cæleſtes ille victimas immolaturus eſſet, pater meus agnum juxta altare videt aſſiſtere, quem cum voluiſſet repen-*

[a] *Epiſt. XXV. Lib. VI.*

Digitized by Google

ANN. CHR. 1060.

repente corripere, tremefactus expavit, manumque in eum extendere non præſumpſit. Cumque ad id perventum eſſet, ut corpus Dominicum frangeretur, præfatum agnum ſuper menſam altaris vidit, quem dum fixis obtutibus denuo miraretur, repente diſparuit. Quod dum venerabilis abbas ex relatione illius, qui hoc viderat, agnoviſſet, occultandum eſſe præcepit, atque ut ne cui diceretur, donec quidem abbas adviveret, omnino prohibuit. Qui paullo poſt ſanctæ converſationis ſtudio deditus obiit, nec longo poſt intervallo is quoque, cui viſio facta fuerat, ad Dominum ex hac luce migravit. Dicere cogimur Bonizonem abbatem ſancti Petri Peruſii hoc anno ad Deum evolaſſe, vel ſi epiſtola Damiani ad Johannem monachum pertinet ad annum ſequentem, quo Alexandro II. querimoniam ſuam renovavit, preceſque iterum obtulit pro deponenda epiſcopali ſarcina, obitus Bonizonis abbatis differri poterit ad annum ſequentem. Ita tamen ceſſerat regimini monaſterii Bonizo, ut in rebus majoris momenti ipſius curam gereret, quandoquidem ſub ipſius nomine confirmata fuere cœnobii ſancti Petri privilegia, vel certe regimen reſumere paullo poſt abdicationem fuit compulſus. In vivis certe erat Bonizo anno 1059. eo enim anno [a] a Nicolao papa II. confirmationem bonorum ſui monaſterii obtinuit, ut conſtat ex archivo ejuſdem cœnobii, in quo vidimus ſimul collecta privilegia annorum 1045. a Gregorio VI. 1047. ab Henrico III. imperatore, 1053. a Leone IX. 1057. a Stephano IX. & 1059 a Nicolao II. Romanis pontificibus eidem Bonizoni conceſſa, cujus etiam memoria habetur ab anno 1037. quo a Benedicto IX. annuente concilio Romano, ceſſionem juris, quod in Peruſinum monaſterium prætendebat, Bonizoni facere coactus fuit Andreas Peruſinus epiſcopus. Anno 1065. reperitur abbas ſancti Petri Peruſii Rainerius, qui eo ipſo anno apoſtolico privilegio decoratus fuit ab Alexandro II. Aliud exemplum Johanni monacho Damianus enarrat, quod ab ore exceperat Richardi rectoris monaſterii, *cui Camporizani vocabulum eſt*. De Richardo, ut etiam de Camporizano cœnobio, verba fecimus ad annum 1054. Epiſtolæ hujus finis deſideratur.

[a] *Arch. S. Petri Peruſ. n. 9.*

XXVI. Epiſtola ad V. epiſcopum contra alienationes bonorum eccleſiæ.

REDARGUIT V. epiſcopum Damianus [b], eo quod bona & prædia eccleſiæ ſuæ alienaret, cum hujuſmodi alienationes ſub cenſura excommunicationis prohibuiſſet ante fere quinquennium Victor apoſtolicæ ſedis epiſcopus in concilio plenario Florentiæ celebrato, cui & Henricus imperator interfuerat. Convenerat ſæpe hunc epiſcopum Damianus, ac ſuper his, qua licebat auctoritate, alias corripuerat, ſed ſe excuſaverat epiſcopus, quod parvæ res eſſent, quas alienaſſet; cui excuſationi reſpondet, ex multis parvis alienationibus aliquid tandem magni momenti coaleſcere, & quamlibet eccleſiaſtici juris hæreditatem etiam minimam donatam fuiſſe a piis viris ad pauperum ſuſtentationem. *Sed quid*, proſequitur, *de venditione loquimur? cum non modo ea, quæ emphyteoſeos ſunt locata contractu, vel jure proveniunt, ſive etiam quæ libellario nomine penſitantur; ſed illa quoque, quæ ſub nudo beneficii vocabulo ſeculares accipiunt, revocari de cetero atque reſtitui eccleſiis nullo modo poſſunt? Ita quippe manus diripientium diabolicæ tenaciæ glutinis inviſcantur, ut quolibet modo ſemel acceperint, eccleſiis reddere ſua bona nullatenus acquieſcant, & non modo ipſi, dum vivunt, proprietario quaſi jure poſſideant, ſed in poſteros ſui germinis eminus poſſidenda tranſmittant. Petunt tibi ſeculares eccleſiaſtica prædia, importunos ſe ingerunt, ſupplicantes inſiſtunt, & non ſub aſtipulationibus monimenti, ſed tantum forte nomine beneficii, quod utique tantumdem eſt, ac ſi adamantino ſtylo tabulis æreis ſcriberentur*; ut jam ex iis judicari poſſit, qua de cauſa tot eccleſiarum & monaſteriorum prædia per hæc ſecu-

[b] *Epiſt. XII. Lib. IV.*

la

la ad manus laicorum, ſublata quacumque ſpe poſtliminii, devenirent. Subdit autem Damianus: *Cum a pœnitentibus terras accipimus, juxta menſuram muneris eis de quantitate pœnitentiæ relaxamus*; hinc etiam diſcimus, cur alia ex parte eccleſiæ & monaſteria brevi tempore diteſcerent, quia nimirum ad expiandas peccatorum maculas fundi terrarum pro menſura culparum a divitibus laicis tradebantur ſacris locis. Damiani opera promotus fuerat præſul iſte ad epiſcopatum; ideo epiſtolam concludit: *Nam quia noſtro ſtudio te provectum ad epiſcopatus apicem non ignoras, dignum eſt, ut ſicut provehentem, ita nihilo minus & redarguentem aliquando æquanimiter feras*. Quare ea epiſtola hoc anno ſcripta, quinquennio ſcilicet poſt concilium Florentinum, cui interfuit Henricus imperator, celebratum a Victore II. anno 1055. pentecoſtes tempore, ex continuatore chronici Hermanni Contracti, pertinere nequit ad Ubertum Sarſinatem epiſcopum jampridem defunctum, ut monuimus ad annum 1052 neque ad Vidonem epiſcopum Eugubinum, qui ſaltem anno præcedenti locum fecerat Rodulpho, neque ad Ugonem epiſcopum itidem Eugubinum, qui ante annum 1061. ad ſummum in Rodulphi locum non fuit electus, ſed ſcripta potius videtur vel Ugoni Callienſi epiſcopo, vel Ugoni Camerinenſi, vel Ugoni Humanatenſi, quorum nomina inter patres concilii Romani anni præcedentis 1059. reperiuntur. — ANN. CHR. 1060.

XXVII. Aliæ diverſi argumenti.

EUMDEM vel alterum V.. epiſcopum & ſanctos eccleſiæ ipſius canonicos admonet Damianus [a], ut arctiſſimæ diſciplinæ cuſtodia coerceant quinque corporis ſenſus, quibus neglectis in turpiſſima ſcelera homines prolabi neceſſe ſit, ſed præ ceteris epiſcopum hortatur, ut non modo hoc ipſe in ſe præſtet, ſed alios, qui curæ ſuæ ſunt commiſſi, idipſum exequi compellat, & presbyteros ac ſacerdotes potiſſimum, ſi quando peccent, ſeveriſſime puniat.

a Lib. IV. epiſt. 15.

Altera epiſtola [b] ad eoſdem miſſa octavam nativitatis ſancti Johannis baptiſtæ eodem cultu proſequendam, quo ipſam ejus ſancti præcurſoris nativitatem, contendit; octavas enim ſancti Johannis celebrabant canonici ii, contenti trium lectionum brevitate; differit deinde de octo Novi Teſtamenti feſtivitatibus, quas ad evangelicæ fidei normam allegorica interpretatione accommodatas explicat.

b Ibid. epiſt. 16.

XXVIII. Subſcribit Damianus privilegio Nicolai II conceſſo monaſterio ſancti Thomæ ad Apoſellam.

NICOLAUS papa II. hoc anno, *per interceſſionem domni Petri Damiani Hoſtienſis epiſcopi confratris noſtri*, ut eum appellat, confirmat *Petro venerabili abbati monaſterii ſancti Thome apoſtoli poſiti in comitatu Penſaurenſi juxta fluvium Apoſellam omnem ipſam terram cum capellis ſuis & pertinentiis, quam domnus papa Clemens, qui ibi hobiit, obtulit predicto monaſterio pro remedio anime ſue & reſtauratione ecclefie*. Subſcribit ipſe Petrus Damianus: *Ego Petrus peccator monachus & epiſcopus ss.* Clemens II. qui in eodem monaſterio tumulatus fuit VIII. *kalendas octobris indictione prima*, hoc eſt anno 1047. dum ibidem graviter infirmus decumberet, terram de jure ſancti Petri eidem loco donaverat. Viget adhuc traditio Romanum aliquem pontificem obiiſſe, & ſepulcri honore donatum fuiſſe in eccleſia ſancti Thomæ, ut nos admonuit Cl. V. Hannibal de Abbatibus Oliverius Piſaurenſis patritius, qui hiſtoriam ejuſdem monaſterii eruditiſſime confecit. Nicolai bullam damus in Appendice ex autographo, quod vidimus & tranſcripſimus ex tabulario canonicorum regularium Portuenſium Ravennæ, quamque noviſſime ſuo de epiſcopis Eugubinis operi inſeruit Sartius.

XXIX. Obit Dominicus Loricatus.

OBIIT hoc anno magnus ille auſteritatis vir & pœnitentiæ miraculum Dominicus Loricatus in eremo Suavicinii montis. Menſe octobri, iiſdem nimi-

ANN. CHR. 1060.

nimirum diebus, quibus ſanctus eremita deſunctus eſt, Romæ erat Damianus, fluctuans & agens incaſſum cum Romano pontifice Nicolao pro abdicatione ſui epiſcopatus & cardinalitiæ dignitatis, cum quidam frater ſomniatus eſt de illo, quod lumen *oculorum amiſerit*. *Quod dum* Damianus *Hildebrando venerabili eccleſiæ Romanæ archidiacono in Lateranenſi palatio retuliſſet* [a]: *Nequaquam*, inquit, *ut times, hoc tibi propinquæ eſt mortis inditium, ſed familiaris tibi aliquis extinguetur, qui tibi & carus ſit, ſicut oculus, & lumen tuum, ac ſplendor in bonis operibus videatur*. Diſceſſit poſt hæc verba Roma Damianus, & *ob verum*, ait, *ſed amarius omni felle præſagium! Tertio die poſtquam Romanis mœnibus ſum egreſſus, ecce mihi relatio crudelis occurrit, quæ mihi nihil minus opinanti cæcatum me remanſiſſe perhibuit; dominum ſcilicet & illuminatorem meum Dominicum ex hoc ſeculo nuper egreſſum. Illico mihi liquido patuit, dum ille petiit lucis auctorem, in tenebrarum me remanſiſſe caligine*. Hujus ſancti viri pretioſam mortem paullo ante deſcribit ſequentibus verbis [b]. *Ut autem ad obitum veniamus, patiebatur gravedinem ſtomachi, crebris inſuper capitis doloribus cruciabatur. Et quoniam alterum ſæpe procedit ex altero, propoſuit ad purgandum ſtomachum antidoti ſumere poculum. Sexta igitur feria per continuum diem vix deſiit, vel modulandis pſalmis inſiſtere, vel corrigiarum ſe ictibus flagellare. Nocte vero ſopore depoſito, ſuſcepit antidotum, deinde cœpit anguſtiari, & de ſtomachi dolore graviter conqueri. Poſt decurſum itaque nocturnæ ſynaxis officium, poſt matutinos hymnos, cum prima jam hora ſibi a fratribus, qui aderant, cantaretur, ſanctum Deo ſpiritum reddidit. Invenerunt autem & alteram loricam, præter eam, qua indutus erat, lateribus ejus, ſindonis more, ſubſtratam; unde ſuſpicati ſunt fratres, hoc ſibi præter conſuetudinem nullatenus accidiſſe, & quia ſe ſub eam ſanus tenere conſueverat, ſuper quam videlicet & in infirmitate jacebat*. Narrat ſubinde ipſius funus, ſuique adventum ad eremum [c]. *Fratres autem corpus ejus, ne a vicinis monachis eorum raperetur e manibus, in eadem, in qua defunctus eſt, cellula, defoſſa humo, celeriter obruerunt*. Forſan Valle-caſtrenſes duobus milliaribus diſſiti ab eremo Montis-ſuavicinii erant monachi illi proxime degentes, a quibus timebant eremitæ Suavicinienſes, ne raperetur corpus ſancti Dominici. Valle-caſtrenſibus addit Turchius etiam monachos Vallis-lucinæ, ſancti Urbani Aſinantis, & ſancti Clementis, qui omnes haud procul a Monte-ſuavicinio cœnobia incolebant. Mabillonius tamen exiſtimat Dominicum non in Suavicinia, ſed in Avellanenſi eremo obiiſſe, dum ſcribit Petrum Damianum paullo poſt ex cellula, in qua mortuus fuerat, curaſſe in Fontis-avellanæ capitulum Dominici corpus transferri. Jacobillius nulla auctoritate fretus Sitrienſes monachos ſe contuliſſe autumat ad viſitationem ſancti viri in extremis agentis. Sed textum Damiani proſequamur. *Nos autem ipſo die dominico, quo eremum ingreſſi ſumus, ſanctum corpus inde ſublatum reverenter, ut dignum erat, in capitulo ſepelivimus. Et cum nonus eſſet depoſitionis ejus dies, prædictum corpus ſanum illibatumque reperimus. Eant nunc, qui carnis ſuæ delectantur illecebris, medullas obſorbeant voluptatum, & occiſionis victimæ ad æternum nutriantur incendium, in ſuperbiæ ſe cornibus efferant, ventilent innocentes, ad votum molliter vivant, ut eorum viſcera poſtmodum pœnis ſemper ultricibus amareſcant. Nunc velut infrænes equi, per voluptatum ſuarum prata diſcurrant, ut poſt eorum manus & brachia diſtrictionis extremæ lora cohibeant. Dominicus autem noſter ſtigmata Jeſu portavit in corpore, & vexillum crucis non tantum in fronte depinxit, ſed cunctis etiam undique membris impreſſit. Exuſtus & aridus ab humore calami & junci, uberibus*

a *De Vita SS. Rodulphi & Dominici. cap.* XIII.

b *Ibid.*

c *Ibidem.*

ribus

ANN. CHR. 1060.

ribus cœleſtis gratiæ meruit imbribus irrigari . Hic ferrea lorica præcingitur , illic niveis Angelicæ gloriæ veſtibus decoratur . Hic duritia cubilis atteritur , illic molli patriarcharum gremio confovetur . Tota hæc vita facta eſt ſibi paraſceve Crucis , illic autem feſtivus & ſplendidus æternam celebrat gloriam reſurrectionis . Nunc inter ignitos ſupernæ Hieruſalem lapides emicat , nunc ornatus victoriarum ſuarum titulis æterna laude triumphat , atque in illa beatorum civium jucunda ſocietate conjubilat . Obiit autem beatus Dominicus pridie idus octobris regnante domino noſtro Jeſu Chriſto , qui cum Deo Patre , & Spiritu ſancto vivit & regnat in ſecula ſeculorum amen. Liceat autem nobis hic cum Mabillonio [a] ex Gregorio Nazianzeno exclamare de Dominico Loricato : „ *Parce Chriſte piis animis* „ *ultra modum rigidis , & in ſe ipſos ſævientibus , quos animi fervor ſic* „ *abripit , ut eos intra curriculum fræni vis retinere nequeat* . Ita Grego„ rius in carmine ad Julianum, in quo monachorum quorumdam immo„ dicos exceſſus commemorat . At quam pauci ſunt , qui de cavendis piis „ ejuſmodi exceſſibus admoneri opus habeant ! “ Ex Dominici porro Loricati exemplo , nec non Romualdi & Petri Damiani hortatu conſtitutæ fuere per Italiam ſodalitates piorum hominum , qui pœnitentiæ cauſa verberibus ſe afficientes , & ſcuticis , virgis , flagellis ad hoc idoneis ſe cruentantes , vulgo *diſciplinanti* appellati fuere , ut poſt Thierſium [b] obſervat Paciaudius in ſuis *de cultu ſancti Johannis-baptiſtæ antiquitatibus chriſtianis*.

a *Annal. T.IV. p.* 632.

b *Pag.* 23.

ASSIGNANDUM autem eſſe ad præſentem annum Dominici Loricati obitum pluribus erudite probat Octavius Turchius canonicus Apiranus in vita ejuſdem ſancti , quam paucis ab hinc annis in lucem emiſit , hujus nos veſtigia prementes , aliqua inſuper de penu noſtro in ejuſdem ſententiæ confirmationem in medium adducemus . Nil imprimis nos moratur Ferrarii opinio , qui contra omnem auctoritatem ſtatuit ipſius mortem ad annum 1050. Putavit ſecundo Baronius Dominicum e vivis exceſſiſſe anno 1061. [c] „ Hoc anno , inquit , pridie idus octobris migravit ex hac vi„ ta mirificus ille magnæ abſtinentiæ ac auſteritatis vir Dominicus , Lo„ ricatus cognomento dictus , cujus res præclare geſtas ſcribit Petrus Da„ miani ad Alexandrum papam . “ Ibidem addit , „ poſt annum ab obi„ tu Rodulphi Eugubini epiſcopi Dominicum eſſe defunctum , “ quod tamen corrigendum eſt & dicendum , “ poſt annum ab ejus obitu Rodulphum Eugubinum epiſcopum eſſe defunctum , juxta exemplar annalium , quod propria manu auctor ipſe emendavit . „ Plane ad præſentem annum „ 1061. ſequitur Baronius , rejiciendus eſt ejus ad Deum tranſitus , quem „ magno animi ſui dolore idem Petrus Damianus poſt tres dies , ex quo „ Romam ſe contulit (etiam hic ſe correxit diligentiſſimus cardinalis , ob„ literans quæ ſcripſerat , & dicens : poſt tres dies , ex quo Roma Florentiam „ ſe contulit) ſe recepiſſe teſtatur jam prænuntiatum ab Hildebrando . “ Baronium ſecuti fuere Jacobillius [d] , Laderchius [e] , & quotquot vitam Dominici ex epiſtola Damiani tranſcripſere . Tertio Mabillonius [f] , cujus opinionem ſectatur [g] Fleurius , exiſtimat ad ſuperos abiiſſe Dominicum anno 1062. ea tantum ratione ductus , ut videtur , quia Rodulphum Eugubinum epiſcopum defunctum fuiſſe anno 1063. ſuſpicatus fuit , anno nimirum , quo Petrus Damianus legatus ad Florentinos fuit deſtinatus , ex quorum urbe conjicit literas ipſum dediſſe de utriuſque obitu ad papam Alexandrum . Melius opinatus eſt idem Mabillonius in annalibus [h] dicens : „ De anno , quo mortuus eſt Dominicus , non levis eſt difficultas . Petrus „ ait , eum *ante annum* defunctum eſſe , quam ipſe vitam Rodulphi Eugu„ bini epiſcopi ſcriberet , quem anno 1063. deceſſiſſe paullo poſt videbi„ mus .

c *Annal. ad* 1061.

d *T.II.SS.Umb.*

e *Vit. S. Petr. Dam. Lib. II c.* XXIV. *Lib. III. c.* V.

f *Sec. VI. par. II. p.* 149.

g *In Hiſtor.*

h *T. IV. p.* 632.

ANN. CHR. 1060.

„ mus . Atqui Dominicus ex eodem Petro e vita migravit pridie idus
„ octobris, & quidem , ut ex eodem intelligitur , die ſabbati , cum Pri-
„ mæ horæ officium recitaretur, quod nonniſi anno 1060. vel 1066. con-
„ venire poteſt. Certe hoc anno 1062. dies pridianus. iduum octobris in
„ feriam ſecundam incidebat. “ Eodem anno , quo e typis Gallicis pro-
diit quartus tomus Annalium Mabillonii, atque in eo hæc ipſe protulerat,
Diſſertationes ſuas Camaldulenſes in lucem emiſit Grandius noſter, qui in
a Num. vii. Diſſertationis quartæ Appendice [a] diligentius examinavit , an vere anno
1061. ſanctus Dominicus Loricatus obiiſſe dicendus ſit; „ Si id , inquit ,
„ anno 1061. contigiſſet, quo cyclus Solis erat 6. adeoque litera domini-
„ calis in vetere calendario illi reſpondens erat G. utique die dominico
„ in cœlum migraſſet; litera enim hæc ipſimet diei XIV. octobris appoſi-
„ ta deprehenditur; & nonus depoſitionis dies, nempe XXII. ejuſdem men-
„ ſis dies lunæ, ſeu feria ſecunda fuiſſet , quæ litera A. conſignatur; quo-
„ rum utrumque falſum eſt . Dominicum enim die ſabbati ab humanis
„ exceſſiſſe teſtatur ſanctus doctor, ut & diem depoſitionis nonum domi-
„ nicum fuiſſe. “ Et Damiani loca in medium afferens ; “ Unde perſpi-
„ cue patet, “ ſequitur, „ vel ad annum 1060. vel ad 1066. Dominici
„ Loricati mortem eſſe referendam , ut invicem hæ circumſtantiæ cohæ-
„ reant , nempe ut dies XIV. octobris ſabbato , & dies XXII. dominico
„ diei conveniant . Sed anno 1060. id aliunde contingere non potuit ,
„ nam *&c.* Supereſt ergo, ut Dominici Loricati obitus anno 1066. adeo-
„ que ſancti Rodulphi mors anno 1067. eveniſſe dicatur. “ Et ſic ſe ſta-
re pro anno 1066. profitetur quarto loco Grandius.

Ut ergo aliquid , quod certius ſit , a nobis proferatur , cognitio anni emortualis Dominici dependet potiſſimum a notitia anni poſtremi Rodulphi epiſcopi Eugubini; ita etiam viciſſim innoteſcente anno obitus Dominici in cognitionem venimus anni, quo ad ſuperos evolavit Rodulphus : ſcimus enim ex Damiano Dominicum deceſſiſſe uno anno ante Rodulphum. Porro conſtat primo loco fato functum Rodulphum anno 1061. ergo Dominicus exceſſit e vita anno 1060. Id nobis ex nullo tutiore fonte compertum ſit , quam ex utriuſque ſancti vita ad Alexandrum II. tranſmiſſa ab eodem Petro Damiano. Acceperat in mandatis Damianus ab ipſo Romano pontifice diſcedens, *ut numquam ei literas mitteret , quæ leve quid & oblivione dignum ac frivolum continerent , quas ſcilicet mox ut lector tranſiliendo percurrerit, edax flamma conſumit, ſed tale ſemper aliquid ſcriberet , quod & ad ædificationem legentium ſuſcipi , & inter ſcripturas mereretur authenticas reſervari.* At hocce Alexandri præceptum ſpectat ad initia ejus pontificatus, & ad id temporis, quo poſt ſecutam Romani pontificis electionem Damianus commeatum ab ipſo petiit , copiamque obtinuit reviſendæ ſuæ ſolitudinis. Fruſtra enim , ſi retraheretur ad annum 1066. vel 1067. hujuſmodi mandatum factum fuiſſet Damiano ; cum liqueat ab anno 1061. ad annos 1066. & 1067. plures eidem Romano pontifici epiſtolas dediſſe e ſua ſolitudine Damianum, & quidem graviſſimas, quæque ad ædificationem legentium ſuſcipi merebantur ; ſimplicitatem e contra naturamque magis redolet , ut prima vice Damiano diſcedenti ab Alexandro ſibi conjunctiſſimo ejuſmodi præceptum fieret.

Neque evincunt epiſtolam hanc , in qua Damianus agit de Dominico & de Rodulpho, ſcriptam fuiſſe provectiori tempore pontificatus Alexandri verba illa, quæ uſurpat Damianus de Loricato loquens : *Dominicus* , inquit , *cum eſſet in ſeculo clericus, quia tunc Simoniaca vigebat hæreſis, quæ & nunc utinam prorſus eſſet extincta* &c. quæ verba indicare videntur po-

ſtem

ſtem Simoniacam, licet nondum extinctam, aliquid tamen de priſtino furore remiſiſſe; id quod, ait Sartius noſter, optime congruit annis 1066. vel 1067. quibus jam effluxerat quinquennium illud, de quo loquitur idem Alexander in epiſtola ad Gervaſium epiſcopum Remenſem, quo eccleſia Romana, *nunc callida tergiverſatione*, *nunc hoſtili invaſione* fuit *oppreſſa*, minime vero quadrat primordiis pontificatus ejuſdem Alexandri cruentatis diro ſchiſmate Cadaloi. Cui reſpondemus ex iis quinimmo verbis Damiani argumentum deſumere licere epiſtolam ſcriptam fuiſſe ipſis initiis pontificatus Alexandri, quibus tum opera præteritorum Romanorum pontificum Clementis II. Leonis IX. Stephani IX. Nicòlai II. tum opera etiam ipſius Damiani & cardinalis Hildebrandi nonnihil reſederat peſtiferum Simoniæ virus. Alia etiam ex parte, cum hæc ſcripſit Damianus, nondum Cadalous electus fuerat antipapa, vel nondum pervenerat notitia ejus electionis, quæ contigit in Germania die vigeſima-octava octobris anni 1061. in feſtivitate ſanctorum apoſtolorum Simonis & Judæ, *quam*, inquit idem Damianus in ipſa epiſtola, *nuperrime celebravimus*, neque omiſiſſet, attento more ſuo, aliquid de hujuſmodi ſchiſmate illi etiam epiſtolæ inſerere, ſi annis 1066. vel 1067. fuiſſet ab eo exarata.

Nuper itaque egreſſus Damianus ab Alexandro, *cum Florentinæ urbis mœnia* ſubiret, *nuntius* ipſi *mox repentinus occurrit*, *qui diem medium in tenebras vertit*, *omniumque* ejus *viſcerum venas amariſſimæ legationis felle* complevit, *epiſcopum ſcilicet Eugubinum eſſe defunctum*. Electio Alexandri contigerat die prima octobris anni 1061. poſt paucos dies Damianus ab ipſo diſceſſit, & Florentiam perveniens Rodulphi obitus notitiam habuit. Per eos proinde dies ſecuta eſt mors Rodulphi, qui cum ſeptennium partim monachus, partim epiſcopus Eugubinus ſub Damiano vixerit, conſequenter ad Deum converſus fuerit anno 1054. ut ſuperius ſtatuimus.

In hac noſtra hypotheſi, dummodo epiſtola data a Damiano vel ex eremo Gamugni, vel ex monaſterio Aceretæ ad Rodulphum & Ariprandum monachos de reſtituta ſibi prodigioſa valetudine, de qua verba fecimus ad annum 1057. ſpectet ad Rodulphum noſtrum, ut aliqui conjiciunt, intelligimus, cur in ea Damianus decoretur titulo tantummodo prioris. Narratur enim in ipſa Leonem grandævum ſenem eremitam *triſtem nimis fuiſſe de imminenti prioris ſui morte*, hoc eſt Damiani. Hujus tituli uſurpatio tempus indicat anterius anno 1057. vel ſaltem tempus ejuſdem anni, quo dimiſſo prioratu ad epiſcopatum & cardinalatum provectus fuerat Damianus; indicat quoque eo anno Rodulphum monaſticum ſchema jam induiſſe, quem nedum induiſſet, ſi poſt ſeptennium ab aſſumptione monaſticæ vitæ obiiſſet anno 1066. vel 1067. Juxta eamdem hypotheſim nulla ſupereſt amplius cauſa ſollicitandi ſubſcriptionem Rodulphi epiſcopi Eugubini inter patres concilii Romani anni 1059. cujus nomen legitur tum in indiculo Poſſini ex codice Vaticano conceptis verbis: *Rodulphus epiſcopus Eugubinus*, tum in Floreſienſi vetuſtiſſimo codice [a] apud Martene. Verum quidem eſt in chronico Farfenſi apud [b] Muratorium legi: *Rodulphus Gubinus*, ſed ipſe Rodulphus Gubinus idem eſt ac Rodulphus epiſcopus Eugubinus, cum eum locum teneat inter patres in chronico Farfenſi, quem tenet in indiculo Poſſini, & in codice Floreſienſi. Roſredus autem, qui a quibuſdam comminiſcitur eo anno epiſcopus Eugubinus auctoritate chronici Farfenſis, omnino ex albo epiſcoporum Eugubinorum eſt expungendus, cum idem ſit, qui Noſredus epiſcopus Senenſis appellatur in indiculo Poſſini, & Roſredus epiſcopus Ateſtenſis in codice Floreſienſi, forte Aſtenſis, ait [c] Manſius in notis ad concilium Ro-

a Veter. Scriptor. T. VII. col. 61.

b T. II. P. II. rer. Italicar.

c Suppl. Concil. T. I. col. 1340.

ANN. CHR. 1060.

manum hujus anni. Sed neque Senenſis epiſcopus erat Noſredus vel Roſredus Poſſini, cum apud Muratorium in chronico Farſenſi & in codice Floreſienſi apud Martene & Dominicum Manſium, Senenſis eo anno epiſcopus eſſet, & appellaretur Johannes. Quare etiam recidit, doctum licet, excogitatum Sartii noſtri [a] putantis hoc anno 1059. Roſredum fuiſſe epiſcopum Eugubinum, Rodulphum autem fuiſſe epiſcopum Gabinum vel Gabinenſem, errore dictum Gubinum vel Eugubinum. Quamvis enim ipſi conceſſerimus non omnino defeciſſe hoc ſeculo eccleſiam Gabinam, quam Ughellius ejuſque illuſtrator Coletus [b], & in ſua diſſertatione de cathedra Setina Dominicus Georgius [c] extinctam exiſtimarunt in Leone, aſſidente anno 879. in Romana ſynodo, ubi actum fuit de reſtitutione Photii ad ſedem CP. & licet Petrum Gabinenſem epiſcopum nobis exhibeat ſupralaudatum diploma Nicolai papæ II. XVI. kalendas maji hujus anni 1060. datum in gratiam monaſterii ſancti Thomæ Apoſellæ ſiti in Piſaurenſi territorio, ubi ſubſcriptus legitur *Petrus Gabinenſis epiſcopus*, qui etiam ſubſcribit ſententiæ contra Johannem de Creſcentio, qui multa damna intulerat monaſterio Farſenſi prolatæ ab eodem Nicolao papa ſupradicto anno & menſe, die autem vigeſima-octava; cujus pariter nomen reperitur poſt menſem julium ejuſdem anni, & diem ſextam, qua invitatus Nicolaus Romanus pontifex a Berardo abbate, Farſæ monaſterium adiens nova ipſius eccleſiæ altaria conſecravit; ad hæc in raptores & invaſores bonorum monaſterii decretum anathematis protulit, ejuſque privilegia & immunitates confirmavit, inde Romam reverſus antiquam ejuſdem loci libertatem denuo aſſeruit, miſſis eo ſuis legatis Humberto archiepiſcopo, Agilardo epiſcopo & abbate ſancti Paulli, atque *Petro Agubino*, hoc eſt Gabino vel Gabinenſi; quæ conſtant [d] ex Mabillonio, quarumque rerum omnium monumenta refert etiam Muratorius [e] legens *Petrum epiſcopum Eugubinum*, & in ſubſcriptione: *Petrus epiſcopus Augubinus*. Quamvis ſcilicet hæc omnia Sartio conceſſerimus Petrum Gabinenſem fuiſſe epiſcopum, male confuſum in documentis apud Mabillonium & Muratorium cum Eugubino & Augubino, neque Sartii opinionem præfatam convellat alter amiciſſimus noſter Turchius [f] legendum conjiciens loco Gabinenſis *Sabinenſis*, cum certo ſciamus, Sabinenſem epiſcopum tunc non fuiſſe Petrum, ſed Johannem, id quod & ex chronico Farfenſi & ex indiculo Poſſini, ac ex codice Floreſienſi liquet, non tamen evincitur Rodulphum Gubinum epiſcopum ſubſcriptum in concilio Romano anni 1059. Gabinenſem cathedram tenuiſſe, ſicut e contra aliis argumentis liquidum eſt ipſum Eugubinæ præfuiſſe eccleſiæ, neque alium fuiſſe quam Rodulphum noſtrum per hæc tempora Eugubinum epiſcopum.

Alio monumento olim ſuadebatur Rodulphum ad Deum evolaſſe anno 1061. quandoquidem anno 1062. Eugubinam eccleſiam regebat Hugo; qui menſe majo ejus anni ſedit inter epiſcopos concilii Lateranenſis in cauſa vertente inter Benedictum epiſcopum Foro-ſempronienſem & Guilielmum Senogallienſem epiſcopum. Sed contra ſentit in ſuo elaboratiſſimo de Eugubinis epiſcopis opere Sartius, qui concilium hocce celebratum anno 1070. indictione octava affirmat, eoque anno recte potuiſſe Hugonem eſſe epiſcopum Eugubinum poſt Rodulphum, quem obiiſſe credit anno 1066. Verum de Romano concilio habito anno 1070. ſilent omnes ſcriptores; Alexander ipſe, qui ei præfuiſſe dicitur menſe majo, ſequenti menſe erat Arretii, ubi die VIII. junii privilegium conceſſit Conſtantino Arretino epiſcopo. Coſmas quidem Pragenſis [g] ſcriptum reliquit, conci-

lium

a *De epiſc. Eugub. pagg.* 38. *& ſeqq.*

b *T. X. Ital. Sacr. col.* 108.

c *Num.* XVII. *pag.* 16.

d *Annal. T. IV. p.* 609.

e *Antiq. med. ævi T. V. col.* 142.

f *Pag.* 59.

g *Apud Menckenium T. I. col.* 2042. *rerum Brunſuvic.*

lium ſeptuaginta-duorum epiſcoporum anno 1070. celebratum fuiſſe Laterani ab eodem pontifice, cujus etiam reſcriptum refert datum ſeptimo idus maji in favorem Wratiſlai ducis Bohemiæ, ſed vel addititium, vel ſaltem interpolatum reſcriptum ipſum agnoſcunt ſcriptores, Pagius in primis, utpote abhorrens a ſtylo ceterorum reſcriptorum; quare non omnino adhibenda fides Coſmæ. Pariter in noſtro concilio Lateranenſi inter ceteros aſſedit Mainardus epiſcopus Sutrienſis; at anno 1070. Mainardus in vivis eſſe deſierat, cum anno 1066. Johannes epiſcopus Sutrinus, qui Mainardi ſucceſſor dicitur a Lucentio, ſubſcripſerit privilegio [a] Alexandri II. pro monaſterio San-dionyſiano. Sed etiamſi ad annum 1070. retrahatur concilium hocce Romanum in cauſa duorum epiſcoporum, non ideo tamen conficitur Rodulphum ad annum 1066. epiſcopatum Eugubinum tenuiſſe, & ad ſummum inane nulliuſque roboris evadet argumentum petitum ex tempore epiſcopatus Hugonis.

ANN. CHR. 1060.

a Ughell. T. I. col. 1275.

Et hæc quidem pro anno emortuali Rodulphi. Nunc vero ad examen etiam revocandum, quo anno obierit Dominicus Loricatus, qui anno præceſſit obitum Rodulphi. Damianus in opuſculo, quod contra ſedentes in divinis officiis Ugoni archiepiſcopo Biſuntino ſcripſit vel cadente anno 1062. vel ſequenti inchoante, talia de Dominico profert, quæ indicant eum jampridem ad ſuperos tranſiiſſe. *Alius quoque*, ibidem dicit, *nobiſcum fuit ætate provectior, qui jure Dominicus vocabatur*; at ſi tunc Dominicus adhuc inter vivos fuiſſet, uſurpaſſet verbum *eſt*, non *fuit*, eodem modo quo pronuntiaverat de Gezone tunc in vivis agente. Neque dicendum opuſculum Damiani ad Ugonem exaratum fuiſſe poſt annum 1065. vel 1066. poſt mortem ſcilicet Dominici Loricati, qui iiſdem annis defunctus ſit, cum ex Bertholdo Conſtantienſi presbytero compertum ſit Ugonem Biſuntinum archiepiſcopum diem poſtremum obiiſſe ipſo anno 1066.

Colligitur pariter ex eodem Damiano contra Baronium ejuſque aſſeclas Dominicum non deceſſiſſe anno 1061. vel 1062. Obiit enim die ſabbati: *Sexta feria*, inquit Damianus, *per continuum diem vix deſiit vel modulandis pſalmis inſiſtere, vel corrigiarum ſe ictibus flagellare. Nocte vero ſopore depoſito* &c. *Poſt decurſum itaque nocturnæ ſynaxis officium, poſt matutinos hymnos cum prima jam hora ſibi a fratribus, qui aderant, cantaretur, ſanctum Deo ſpiritum reddidit*. Dominica dies quoque erat nona ab ejus corporis depoſitione: *Nos autem*, ſubdit, *ipſo die dominico, quo eremum ingreſſi ſumus, ſanctum corpus inde ſublatum reverenter, ut dignum erat, in capitulo ſepelivimus. Et eum nonus eſſet depoſitionis dies* &c. Similiter poſtrema vitæ Loricati dies fuit XIV. octobris; id enim teſtatur idem Damianus: *Obiit autem beatus Dominicus pridie idus octobris regnante Domino noſtro Jeſu Chriſto* &c. quæ verba adjuncta non fuiſſe aliena manu evincunt tum codices antiquiſſimi operum Damiani, Vallicellani & Caſinenſes, exarati ſeculis XII. & XIII. in quibus ea reperiuntur, tum ſimiles concluſiones in vita ſancti Romualdi: *Obiit autem beatiſſimus Romualdus decimo tertio kalendarum juliarum regnante* &c. & in vita ſancti Odilonis: *Anno itaque Dominicæ incarnationis* 1048. *ea nocte, quæ Dominicæ Circumciſionis ſollemnia præcedebat, beatum Deo ſpiritum reddidit* &c. Sed XIV. octobris in ſabbati diem non incidit, niſi annis 1060. & 1066. & ex dictis mors Loricati retrahi nequit ad annum 1066. ſupereſt proinde, ut figatur ad annum 1060. Ex aliis Damiani verbis Dominicum in pace quieviſſe menſe octobri intelligimus, nam epiſtola, quam de ipſius morte dedit ad Alexandrum papam, ſcripta fuit vel ſub exitum menſis octobris, vel intrante novembri, cum dicat: *Porro autem in feſtivitate beatorum*

apoſto-

ANN. CHR. 1060.

apoſtolorum Simonis & Judæ, quam nuperrime celebravimus; & ſuperius dixerat : *Vir Dei Dominicus pater & dominus meus ante annum defunctus eſt;* ergo obdormivit in Domino eodem menſe octobri anni præcedentis. Ex quibus etiam argumentum petere licet Dominicum Loricatum, cujus obitus refertur ad diem x. ſeptembris in veteri Avellanenſi necrologio ad calcem appoſito membranacei codicis bibliothecæ Claſſenſis his verbis : *Obiit D. N. Dominicus Loricatus incluſus venerabilis eremita*, alterum eſſe a noſtro inſigniori ejuſdem nominis, neque pro eodem habendum, ut exiſtimavit Sartius, Loricati proinde obitum figens ad annum 1065. quo dies x. ſeptembris in ſabbatum incidit; nam præterquamquod „ codicis antiquitas, ejuſdem Sartii teſtimonio, haud ſane inſignis eſt ; ſub initium „ enim decimi-ſexti ſeculi ſcriptum eſſe conſtat, “ Dominicus Loricatus noſter , licet includi ad tempus potuerit, ut fecit ea *præcedenti quadrageſima*, qua ante Dominicam nativitatem *cellulam* incoluit *juxta monaſterium Conjunctuli*, nunc Auximi, nunc Avellanæ , nunc in monte Suavicinio commorabatur, & aliquando teſtimonio ejuſdem Damiani *egrediebatur ad ſeculum*. Neque poſtremo dicendum concluſionem illam: *Obiit beatus Dominicus pridie idus octobris* , alienam eſſe a ſumma Petri Damiani ſobrietate & prudentia, cum veriſimile non ſit *beati* titulum Loricato tempeſtive adeo & vix anno ab ejus morte elapſo tribuiſſe ſanctum ipſius vitæ ſcriptorem, atque proinde ſuſpectam reddi; legimus enim eumdem titulum Odiloni abbati Damianum dediſſe, appellaſſe inſuper *ſanctæ ac venerandæ memoriæ virum* Laurentium Amalphitanæ ſedis archiepiſcopum , antequam cœlitum honores retuliſſent, & quem *Angelum* ſuum viventem nominare non dubitavit, defunctum Dominicum *beatum*, ſive cœleſti felicitate donatum poſt admirabilis pœnitentiæ actus appellare non fuit veritus.

Retenta ergo XIV. octobris pro emortuali die Dominici Loricati, ſic erit diſponenda Damiani epiſtola ad Alexandrum, & ex ipſa ſeries rerum. Die XIV. octobris anni 1060. ſpiritum Deo reddit Dominicus; eo temporis Damianus Romæ moras trahit; quidam frater per ſomnium videt Damianum oculorum lumine orbatum; refert ſomnium Damianus Hildebrando, qui ei indicat familiarem aliquem ipſi percarum extinguendum. Damianus Romam linquit; tertia autem die, poſtquam Romanis mœnibus fuerat egreſſus , nuntium obvium habet referentem Dominicum Loricatum ſolutum carcere corporis cœlum petiiſſe . Nulla interpoſita mora ad Fontem-avellanam, vel melius ad eremum Suaviciniam ſe transfert; nona die a Dominici obitu eremum ingreditur , & in capitulo novam ſepulturam dat corpori dilectiſſimi ſui diſcipuli. Poſt hæc ea perficiuntur a Damiano, quæ narrabimus anno ſequenti , uſque ad electionem Alexandri papæ ſecundi , habitam die prima octobris anni 1061. cuique interfuit. Ab eo ergo electo, & Romæ vel rectius Lucæ viſitato, licentiam petit redeundi ad ſuam eremum; ægre impetrato diſceſſu, atque eo etiam appoſito præcepto, *ut tale ſemper aliquid ſcriberet, quod & ad ædificationem legentium ſuſcipi, & inter ſcripturas mereretur authenticas reſervari*, Florentiam pertranſit, non ut legatus pontificius ad Florentinos, quod credidit Mabillonius; hanc enim legationem anno tantum 1063. obiit, ſed illac pertranſiit eremos ſuas, vel Avellanenſem, vel alias in territorio Faventino exiſtentes aditurus. Florentinæ urbis mœnia jam ſubierat, cum a repentino nuntio literas recipit ſecutæ mortis Rodulphi , epiſcopi Eugubini alterius ſui diſcipuli. Florentiæ forte aliquantos dies ſubſiſtit, vel viam ſuam proſequitur Damianus , & de obitu Rodulphi cum deſcriptione ipſius vitæ certiorem facit papam Alexandrum. Verum non ſuppetente gerulo epiſtolæ,

ſtolæ, captatis occaſione & tempore, cogitat inſerere eidem epiſtolæ vitam pariter admirabilem, pœnitentiam & mortem Dominici Loricati, cujus per eum menſem dies anniverſaria recurrebat. Ita epiſtolam integram concluſit aliquot diebus poſt ſollemnitatem ſanctorum apoſtolorum Simonis & Judæ anni ſequentis.

ANN. CHR. 1060.

XXXI. Cultus, quem ſemper S. Dominicus obtinuit.

Suavicinio ergo in capitulo probabilius quam in Avellanenſi, quod putavit Mabillonius, depoſitæ fuere a Damiano nona a morte die exuviæ Dominici Loricati; quo vero tempore ex diſpenſatione apoſtolica altare fuerit ſuper ipſas erectum, defectu monumentorum nobis non liquet; id forte contigit ſub Alexandro II. ſuggerente & ſtimulos addente ſcriptore ejus vitæ eodem Damiano. Hoc tantum ſcimus populos circumjacentes, & præcipue incolas caſtri Frontalis, quod eſt ad radices montis Suavicinii, protectorem ſibi conſtituiſſe apud Deum tantorum meritorum virum, & copioſiſſimum beneficiorum largitorem, itaut populi illi, cum a Deo aliquid in ſui utilitatem obtinere permaxime cuperent, & cupiant, ſancto Dominico Loricato quodammodo imperent. Ejus ſacra lipſana publice adorationi etiamnum adſervantur in eccleſia ipſius eremi, dicata quidem olim in honorem ſanctiſſimæ Trinitatis, ſed devoto populorum concurſu frequentata ob reverentiam ipſius ſancti corporis, & novam ab ipſo accipiente nomenclaturam. In viſitationibus ſollemnibus epiſcoporum San-ſeverinatum, quorum diœceſi aſſignata fuit eremus Suavicinia, repertum fuit pluries & recognitum ipſius ſacrum corpus, ex quo particulæ bene multæ avulſæ tempore præcipue monachorum, atque per varia loca diſtributæ fuere ad augendum ſancti confeſſoris cultum. Modica portio ejus reliquiarum cuſtoditur in eccleſia ſanctæ Annæ, quæ eſt parœcialis Frontalis, ſuper aram ſancto Dominico ſacram, & inſuper temporibus anteactis in ſollemnibus ſupplicationibus deferebatur parvum miſſale, quod Dominico, ut communiter creditur, dono dederat Petrus Damianus ad uſum eremi Suaviciniæ. Fidelem ipſius miſſalis tranſcriptionem una cum ſuis adnotationibus pollicitus eſt in vita ejuſdem ſancti Dominici Turchius publicæ luci quamprimum ſe daturum. Verum ea occaſione, qua amiciſſimum virum anno 1752. viſitavimus, noſtrumque ipſi conſilium aperuimus edendi Annales hos Camaldulenſes, perquam benigne exemplar fideliſſimum ejuſdem miſſalis ſeu ſacramentarii in manus noſtras tradidit, oravitque ut ipſum una cum animadverſionibus ſuis edere in iiſdem Annalibus non pigeret; quod ſancte & religioſe præſtamus ad calcem hujus voluminis. Altera portio reliquiarum ſancti Dominici reperitur in per-inſigni collegiata Apiri, in cujus territorio jacet monaſterium Suavicinienſe. Tertiam Dionyſius Pierauguſtinius epiſcopus San-ſeverinas dono dedit monaſterio ſancti Apollinaris Claſſis Ravennæ. Aliis in locis coluntur ſacri illius corporis non parum imminuti fruſta.

Patres Camaldulenſes eremi parum diſtantis a terra Maſſaccii, & *Cryptarum Maſſaccii* vulgo appellatæ, temporibus Franciſci Maildachinii cardinalis & prioris commendatarii hujus monaſterii, anno 1694. die 22. auguſti licentiam obtinuere ab eodem commendatario transferendi ad eccleſiam propriam corpus beati Dominici; qua obtenta inter ceteras publici libelli rationes, quas expoſuerunt ſacræ congregationi epiſcoporum & regularium, illam produxere, quod populus Frontalis confudiſſet memoriam Dominici Loricati cum Dominico Prædicatorum patrum inſtitutore. Sacra congregatio die 3. ſeptembris ejuſdem anni votum expetiit ordinarii epiſcopi San-ſeverinatis, qui erat Scipio Nigrellus nobilis Ferrarienſis. Hic voto ſuo dictam tranſlationem approbavit; verum propoſuit ſacrum

corpus

corpus non ad eremi Cryptarum Maſſaccii eccleſiam, utpote anguſtam, deſerendum, ſed ad eremum Montis-cònerí Anconæ, vel Montis-coronæ, quæ poſtrema caput eſt congregationis eremitarum Camaldulenſium Coronenſium, eſſe collocandum. Poſt talem in ſcriptis epiſcopi reſponſionem, & relationem ſacræ congregationi datam die 15. octobris ipſius anni Monte-coronenſes eremitæ ob gratioſum votum in ſpem adducti, omnem ſollicitudinem adhibuere, ut deſerrentur ſacra lipſana; ſed vel conſenſum retractante priore commendatario, vel alia de cauſa inſectum remanſit negotium, & oſſa ſancti confeſſoris a loco non fuere dimota, hodieque jaceat in veteri ſua eremi Suavicinienſis eccleſia. Inficiatur amicus noſter Turchius [a] populum Frontalis non commiſcuiſſe memoriam Dominici Loricati cum Dominico Guſmanio; verum ex viſitatione ejuſdem eccleſiæ facta a Franciſco Sperellio epiſcopo San-ſeverinate anno 1633. colligi videtur hujuſmodi temporibus anteactis confuſio; ſic enim habent ipſius acta penes eumdem Turchium [b]: „ Altare dicatum beato Dominico ſitum in „ pariete infra januas. Intra parietem ejuſdem altaris adeſt armarium crate ferrea clave munitum, cum ornamento ligneo depicto aurato noviter conſtructo, in quo aſſervatur capſula lignea depicta imagine ejuſdem ſancti jacentis feretro, cum habitu religionis ſancti Dominici, intra quam ex antiqua traditione aſſeritur aſſervari oſſa beati Dominici, „ & in pariete ſupra dictum armarium adeſt antiqua ejuſdem beati imago cum inſcriptione: CORPVS. BEATI. DOMINICI. HIC. IACET. „ Celebrantur plures Miſſæ in feſto ſancti Dominici quarta auguſti, pluribus fidelibus confluentibus, & præcipue vicario & populo caſtri Frontalis proceſſionaliter ..... In medio eccleſiæ in frontiſpitio cappellæ altaris majoris adſunt antiquæ ac devotæ imagines ſanctiſſimi crucifixi.... „ & inferius in lateribus ſancti Dominici, & prædicti beati Dominici; “ ubi vides habitu patrum Prædicatorum ordinis ſancti Dominici indutum eo tempore Loricatum, cujus etiam ſollemnia celebrabantur die quarta auguſti, ſancto Dominico Guzmanio ſacra. Modo tamen diſtinctum cultum uterque ſanctus Dominicus obtinent. Quod autem altare ſitum in pariete infra januas aſſervaret tunc, & etiamnum cuſtodiat oſſa ſancti Dominici Loricati, evincitur ex recenti viſitatione Dionyſii Pierauguſtinii epiſcopi, qui anno 1737. die 7. ſeptembris „ volens atque intendens ſeſe „ certiorem reddere de corpore ſancti Dominici Loricati prædicti uſque „ de anno 1303. tempore pontificatus Bonifacii papæ octavi ven. mem. „ in eamdem eccleſiam tranſlato, quod reperit reconditum in pariete laterali inter duas januas eccleſiæ prædictæ a cornu epiſtolæ ſuper altare „ eidem ſancto Dominico dicatum, & in facie exteriori invenit feneſtram „ cum crate ferrea bene munita parieti fortiter compaginata, exteriorique ornamento ex ligno inaurato, quo quidem in loco a quampluribus viris fide dignis tam eccleſiaſticis quam ſecularibus accepit fuiſſe „ ab immemorabili præſtitum cultum & venerationem ſacro corpori ejuſdem ſancti Dominici Loricati. “ Similia iiſdem prope verbis reperiuntur in actis viſitationis Alexandri Calvi, olim Organi, patricii Florentini, epiſcopi itidem San-ſeverinatis anno 1705. die 18. menſis ſeptembris. Atque hæc dicta ſint de ſancto Dominico Loricato.

a Pag. 164.

b Pag. 167.

XXXII. Petrus monachus Nonantulanus tranſiit ad ſolitudinem Avellanenſem.

EODEM circiter anno ad eremum Avellanenſem tranſiit ex Nonantulano monaſterio Petrus, de quo hæc habet Damianus in opuſculo de bono ſuffragiorum, quod ab ipſo conſcriptum fuit initio anni 1063. *Venerabilis ſenex Petrus ſacerdos & monachus, qui jam ſeptuaginta ferme annos ſub jure Nonantulani monaſterii religioſe vixit, nunc etiam in hac eremo*

vitam

vitam ducit angelicam. Is proinde Nonantulæ monachum induit circa annum 990. eumdemque credimus, quem avunculum ſuum Petrum appellat Bonus abbas ſancti Michaelis in burgo Piſarum in ſua narratione: *Fecit me venire ſenior Stephanus de Nonantulis cum avunculo meo Petro*. Anno proinde 1018. cum nepote Bono Piſas ſe tranſtulerit Petrus, quocum commoratus biennio, quantum ſufecerit pro inſtituendo novo ſancti Michaelis monaſterio, redux autem fuerit anno 1020. ad Nonantulanum cœnobium, in quo vixerit uſque ad præſentem annum 1060. Credibile eſt Petrum parum ſupervixiſſe in eremo Avellanenſi, cum jam nonagenarius ad eam ſe contulerit. Minime confundendus eſt Petrus Nonantulanus cum Petro Ariminenſi & eremita Avellanenſi, inde priore; hic enim multo poſt vixit, eratque prior Fontis-avellanæ anno 1125. quo pecuniam ſubminiſtravit ſancto Ubaldo inde Eugubino epiſcopo pro reficiendis canonica baſilica aliiſque eccleſiis; multo minus confundendus eſt cum alio Petro Nonantulano monacho, qui circa annum 988. conjunxerat ſe cum Stephano itidem Nonantulano monacho, qui incolebat eccleſiam ſancti Petri Mutinæ, & ab ipſo privilegia ſubripuerat, & iter arripiens fugerat, ut enarrat Hildeprandus epiſcopus Mutinenſis in confirmationis privilegio ejuſdem eccleſiæ ſancti Petri, conceſſo Stephano monacho [a] apud Muratorium; Petrus enim privilegiorum ſublator aliquantulum præceſſiſſe ætate videtur Petrum noſtrum, eremitam poſtea Avellanenſem. Ejuſdem pariter nominis vivebant eodem tempore alii eremitæ in ſolitudine Avellanenſi; Petrus nimirum, de quo hæc habet Damianus in epiſtola ad Teuzonem eremitam [b]: *Tranſeo Petrum, qui nullum cubilis in ſua cella patitur ſupereſſe veſtigium, ſed nudum jugiter terit ſive biberno, ſive æſtivo tempore pavimentum*; Alter Petrus frater Rodulphi epiſcopi Eugubini; Petrus demum tertius, de quo hæc ſcribuntur a Johanne Laudenſi in vita ſancti Petri Damiani [c]: *Hic porro nequaquam otioſum putamus quædam revelationum monimenta, quæ idem ipſe ſcripſit* (Petrus ſcilicet Damianus) *annumerare, quibus ſanctus ille totus in hac obſervatione ſextæ feriæ obnixe fuit ſolidatus ..... verum ad hoc arctius commendandum, & illud aptiſſime contigit, ut ſanctus quidam alius frater, Petrus nomine, dum id conſtitueretur, abeſſet, qui poſtea quinta quadam feria regreſſus, eadem nocte per ſomnium vidit, quod domnus Petrus illum ad prandium convocaret, ſecumque ipſe conviva diſcumberet. Sequenti vero die in capitulum veniens cum ceteris fratribus diſciplinam novi ritus accepit, & ſic lætus & alacer factus, exultavit in Spiritu ſancto dicens: Ecce, Deo gratias, prandium, ad quod me domnus Petrus Damianus vocaverat. Nec immerito ſane noſtræ carnis afflictio menſa vel refectio dicitur; quoniam unde noſtrum per continentiam corpus atteritur, inde ſpiritus ſupernæ gratiæ pinguedine ſaginatur*. Haud facile probaretur hos omnes Petri nomine donatos unam eamdemque eſſe perſonam.

Ann. Chr. 1060.

a T. V. col. 373.

b Opuſc. 11. cap. xvi.

c Cap. xix.

XXXIII. Diviſio bonorum eremi Gamugni & monaſterii Aceretæ.

Testimonio ejuſdem Johannis Laudenſis eremum, Gamugnum appellatam, & monaſterium ſancti Johannis-baptiſtæ de Acereta in territorio Faventino ædificaverat Damianus eo tempore, quo prioratus officio in eremo Avellanenſi fungebatur. Verba Laudenſis retulimus ad annum 1053. ad quem circiter annum videtur utraque extructio referenda. Hoc autem anno ipſe Petrus Damianus, qui ſe *peccatorem monachum* nominat, *auctoritate ſummorum apoſtolorum Petri & Paulli, quorum, licet indignum, famulum eſſe* ſe profitetur, conſtituit & decernit, *ut eremus Gamugni libera ſit, ſi in ſuo ſtatu permanſerit, hoc eſt ſi conventum monachorum habue-*

 rit,

Ann. Chr. 1060.

rit, qui vitam eremiticam teneant, & ſub priore regulariter vivant, ea tantum ſuperaddita ſubjectionis conditione, ut *quotannis monaſterio Aceretæ duodecim denarios Veneticos pro penſione* eremus *perſolvat*. Præter hanc penſionem nullum dominii & poteſtatis jus vult abbatem Aceretanum ſibi vindicare in præfatam eremum, niſi tantum *quod monachos ſuos, qui vitam eremiticam fortaſſis elegerint, illic ad habitandum conſtituere liceat*. Dividit inſuper adjacentes utrique loco poſſeſſiones, ita ut monaſterium Aceretæ, *que ſui juris ſunt, in circuitu cuncta poſſideat uſque in locum, qui Jumentella dicitur. Inde per medium Radium uſque ad montem Rotundum, & uſque ad flumen per rivum, ipſo tamen monte in poſſeſſione monaſterii permanente. Ab iſtis autem locis omnia, que ad montana contendunt, heremus teneat*, quæ etiam habeat *eccleſiam ſancti Donati in Mutiliano cum omnibus ſuis pertinentiis* &c. Quæcumque vero Avellanitarum juris erant *ſive in Treudacio, ſive in Rivagutti, ſive in Raſame, ſive etiam in Caſtagnaria, ſive in Coreula* .... monaſterium Aceretæ habeat cum toto jure, quod obtinebat Damianus *in monaſterio ſancti Benedicti*. Decernit inſuper, ut, *cum neceſſarium fuerit, monaſterium infirmos fratres eremi ad refocillandum & ſuſtentandum uſque ad ſanitatem cum licentia prioris fraterna benignitate ſuſcipiat, & viciſſim eremite fratres monachos de monaſterio venientes cum licentia abbatis libenter admittant. Si vero predicta eremus ad defectum venerit, ita ut conventum monachorum non habeat, & ſaltem tres ibi fratres non ſint, qui ſecundum conſuetam ipſius loci eremiticam regulam vivant, tunc* ..... Abraſi ſunt hic characteres, ut nihil inde exſculpi valeat. Accedit demum obligatio & promiſſio Guidonis comitis & Ermellinæ comitiſſæ ejus uxoris, qui ambo definitionem factam *a domno Petro venerabili pontifice* calculo ſuo adprobant, & ſpondent, ſi aliqua occaſione præſata eremus ad nihilum devenerit, numquam ſe tradituros eccleſiam eremi alteri eccleſiæ ſub pœna librarum decem auri optimi. Videntur Guido & Ermellina primi fuiſſe fundatores loci & eremi Gamugni, in qua eremo eccleſia conſurgebat ſancto apoſtolo Barnabæ dicata, quam denominationem obtinet etiam ad hodiernam diem. Preſentem chartam, quæ non improbabiliter ſœtus eſt ipſius Damiani, quæque integra proſtat in Appendice, exſcripſimus ex tabulario imperialis & collegiatæ baſilicæ ſancti Laurentii de Florentia, ad quam devoluta fuere Romanorum pontificum conceſſione bona eremi Gamugnenſis & monaſterii Aceretani; & quamvis nullam notam chronicam ipſa præferat, in ſyllabo tamen chartarum ejuſdem archivi ſignatur ſub anno Domini 1060. Certe ſpectat ad tempus, quo cardinalitia & epiſcopali dignitate decoratus erat Damianus, qui in ea *venerabilis pontifex* appellatur. Probabilius tamen pertinet ad annum ſequentem 1061. quo Damianus menſe julio commorabatur Gamugni, ut videbimus. Præſertim cum in ipſa deſint, præter annum incarnationis, annus etiam, dies & nomen N colai Romani pontificis, qui anno ſequenti eodem menſe julio defunctus eſt, ut ex ſequenti monumento confirmatur, quod in archivo capitulari Faventino invenimus: *In apoſtolicum non habemus poſt deceſſum Nicolai pape anno primo, atque poſt mortem Henrici imperator filius quondam Conradi anno ſexto, die vigeſimo ſeptimo menſis auguſti indictione quartadecima Faventie ego in Dei nomine Remengarda, que vocor Maſſaria, umilis abbatiſſa, filia quondam Romano, qui vocatur Caroi, dono & offero Ingizoni presbytero & Johanni presbytero ſancte Faventine eccleſie* &c. Monaſterium ſancti Benedicti, quod in ſuperiori charta dicitur ad jus pertinuiſſe Damiani,

facile

facile fuerit monaſterium ſancti Benedicti in Alpibus ſive in Biſurco, quod olim ſub ſancto Romualdo monachos ſimul & eremitas ſinu ſuo alebat ex conceſſione Henrici I. imperatoris, ut ad annum 1022. diximus. ANN. CHR. 1060.

XXXIV. SS. Hermacoras & Fortunatus conſpiciendi ſe tradunt Theobaldo eremitæ.

PROFICIEBAT de die in diem ſanctus eremita Theobaldus in ſua Vicetina ſolitudine, & cruciatibus voluntariis, lacrymis jugique corporis maceratione divinam ita in ſe adauxerat gratiam, ut mereretur non ſolum ſanctorum ejus loci protectorum viſione donari, ſed etiam intima conſolatione perfundi, pro dimiſſione peccatorum ſuorum. Id enuntiat Petrus abbas Vangaticienſis, poſtquam de collatione ſacerdotii, quod Theobaldus ſuſceperat, diſſeruit, his verbis [a]: *Quadam autem die, dum ſua commiſſa lugeret, & more filiæ Caleph irriguum inferius & irriguum ſuperius poſtularet, vox ad eum facta eſt dicens: Noli flere, dimiſſa ſunt tibi peccata tua. Eodem tempore ſanctus Hermacoras & ſanctus Fortunatus, in quorum honore oratorium cellulæ ejus habebatur conſecratum, cum magna claritate ei apparuerunt, & dixerunt: Gratiam & benedictionem a Domino conſequaris, qui jam ſedulo noſtri memoria huic eccleſiæ deſervis.*

a *Num.* xiv.

XXXV. Qui miraculis vivens coruſcat.

SEQUENTIA pariter miracula precibus Theobaldi ad tempus pertinent, quo jam ſacerdotio erat initiatus [b]. *Ea tempeſtate quidam ejus miniſter, nomine Odo, nimia febris & fici afflictus erat infirmitate, ita ut in promptu putaretur vitam exhalare.* Ficus genus eſt ulceris, quod naſcitur in capite tum in capillo, tum in barba, item aliis in locis, quæ pilis integuntur, quia deſuper fundit ſeſe ad fici fructus ſimilitudinem. *Cumque ſæpius precaretur Sanctum pro ſe orare, primo quidem renuit, & columbina ut erat ſimplicitate reſpondit: Dei voluntati contraire timeo, cujus nutu te infirmum eſſe cognoſco. At ubi ingraveſcente morbo mortem imminere fideli miniſtro vidit, dolens de ejus abſentia, juſſit eum ferri ad eccleſiam. Cumque eo præſente Miſſarum ſollemnia celebraſſet, myſteriis Chriſti illum participavit. Eadem hora frater ad cellulam ſuis pedibus rediit, qui aliorum adminiculo vix fuerat ad eccleſiam delatus.* Pariter *a Celſano caſtro ad ſanctum virum presbyter unus advenerat, nomine Henricus, oculorum lumine privatus. A quo cum levamen infortunii ſui impetrare nequiviſſet, ſancto viro renitente, & Sanctorum hoc opus eſſe, non ſuum proteſtante, a fidelibus miniſtris aquam manuum ejus fideliter & latenter expetiit, more illius mulieris, quæ furtim per tactum Dominicæ fimbriæ ſanata eſt. Qua vero, Sancto ignorante, data, ille cæcos orbes lavit, & vidit Dei magnalia, & ſancti viri merita in reparatione luminis prædicavit. Miles quidam de Alonta virum Dei pro filio uſque ad mortem infirmato rogaturus expetiit, cui etiam ad eccleſiæ ſervitium munuſcula candelarum detulit. Sacerdos vero Dei, Miſſa pro infirmis celebrata, pomum benedicens direxit puero per patrem. Unde puer vix quadra ſemeſa quaſi jam ſanitati reſtitutus, expletis ex toto puer convaluit, Dei miſericordia condonante, & ſancti confeſſoris benedictione ſuffragante.* En quid ſimile, quod etiam ſanctus Romualdus dabat *pro benedictione* diſcipulis ſuis, ut alibi obſervavimus ex Damiano; ſuperius ad annum 1056. vidimus Theobaldum panem, quem a quodam monaſterio acceperat, *pro benedictione* patri deferendum mandaſſe. Alonta locus eſt ſitus inter Leonicum, & Orgianum, vulgo dictus *Lonte*.

b *Num.* xv. xvi. xvii.

ANNALES CAMALDULENSES.

LIBER DECIMUS-SEPTIMUS.

Ab anno CHRISTI M. LXI. *ad annum* M. LXIII.

ANN. CHR. 1061.

I. Damianus ad ſolitudines ſuas ſe recipit.

DAMIANUM Urbem relinquentem, & ad curandum Dominici Loricati diſcipuli ſui funus, eremum Avellanenſem vel Suaviciniam petentem menſe octobri anni præcedentis, aliquanto tempore hujus anni ibidem conſtitiſſe, & ſolitaria vita ac concupita quiete gaviſum fuiſſe credere par eſt. Ad hæc proinde & inſequentia tempora referenda ſunt, quæ Johannes Laudenſis capite XVIII. enarrat de ipſius reſumptis ſpiritualibus & pœnalibus exercitiis. *Porro*, inquit, [a] *dum ab exterioribus iſtis, licet ſanctis & Deo gratis, ad dulcia eremi ſecreta tam pro refectione mentis, quam pro ablutione cujuslibet contracti pulveris, redire decreviſſet, nimia ſe inedia cellulæ mactabat ergaſtulo; quotidie præter dies feſtos jejunando, cantabro pane cum heſterna aqua veſcendo, ſuoque corpori, licet ſenio jam confecto, ac pluribus ferreis nexibus undique conſtricto, a diſciplinarum palmatarumque ictibus nequaquam ſuis vicibus indulgendo, jugique pſallendi, orandi, legendi atque dictandi inſiſtendo. Nec prætereundum, quod in eadem pelvicula, qua pauperum pedes lavabat, reficiens panem comederet, & ſuper bibleam cratem nudam ſomni quietem caperet. Porro, cum aliquando ad capitulum fratrum accedere decreviſſet, facta exhortatione, mox e ſede conſurgens, de ſuis ſe exceſſibus accuſabat, pro quibus diſciplinæ judicium ex more ſuſcipiens, geminis vapulabat utrimque verberibus. Rurſumque in ſuum locum regrediens, non ceſſabat eos ſuis ſermonibus informare, modo his, modo illis, modo communiter omnibus loquens. Junioribus ergo dicebat: Scire debetis, filii, unumquemque veſtrum, tam fervide atque ſtrenue ſacræ hujus oportere militiæ tirocinia inchoare, tantoque ſe, dum corporeæ vires ſuppetunt, ad celſa tendendo, exercere labore, quo tota ſeries ſecuturæ vitæ ad fortiter agendum valeat informari, tamquam impreſſione veri ſigilli. Provectioribus vero de conflictu vitiorum, de diſcretione cogitationum, de compunctionis ſeu contemplationis gratia, mentiſque purita-*

[a] *Vit. S. Pet. Dam. cap.* XVIII.

te

te conquirenda, quædam ſubtilius diſſerebat. Porro cum in ipſius ſermocinationibus ejuſmodi locus incideret, quo fratrum mentes ad fortiora quælibet excitari debuiſſent, hoc dicere ſolebat: Strenuus quiſque divinæ militiæ prelatus in omni ſpiritali certamine ſuas debet vires agnoſcere. Ignominioſum quippe valde eſt monacho, & ſpiritualis militiæ profeſſionem habere, & experiendi ignavia, quid in certamine valeat, ignorare. Et quidem quid ipſe hæc loquendo moneret, diſcipulis ſuis liquido inſinuabat exemplis; ex quibus videlicet hæc a nobis fore commemoranda non inaniter puto; nempe vidi illum per quadraginta dies nil, quod per ignem tranſit, in cibo ſumpſiſſe, ſed tantum pomis, crudiſque terræ naſcentibus, abſque omni prorſus potu, contentum fuiſſe; hoc quidem ipſe præſens agnovi. Aliud, quod dicturus ſum, majoribus meis condiſcipulis referentibus, audivi; eumdem videlicet totidem aliquando diebus, nullo refeciſſe cibo, niſi parco leguminis infuſidario, quod tamen ſi forte hujuſcemodi nimium ſe fatigari conſpiceret, nequaquam contemnendum ducebat, imbecillitati corporeæ diſcreta remiſſione aliquatenus ſubvenire, quo reſumptis iterum viribus, validior ad aliud poſſet redire certamen. Non utique vitio, ſed virtuti potius adſcribendum dicebat, ſi quis feſſa paullo brachia iccirco remittat, ut poſt robuſtior ad fortiter agendum conſurgat. Præterea mos illi erat, ut inter divina tam nocturna, quam diurna officia nulli podio pſallens hæreret. In quadrageſimæ quoque utriuſque initio, triduo penitus abſtinebat a cibo, ad quod ſane licet neminem ipſe quoque perſuaſerit, quiddam tamen ad ſpiritualis ſtudii proventum quærentibus tradendum putavit, quo ſuſcepti jejunii ipſis poſſet initiis Domino commendari. Hanc profecto voluntariæ obſervationis normam in nonnullis monaſteriis, pia devotione amplectentibus, excitando inſtituit, quatenus præfato jejuniorum triduo, totus conventus fratrum pariter in clauſtro rigorem ſilentii conſervaret. Nec quiſpiam abſque inevitabili neceſſitate calceamenta ſibi indueret, donec communiter pſalterium diebus ſingulis complevissent, ſcoparum quoque diſciplinam in capitulo cuncti ſuſciperent, in pane ſolum & aqua pariter abſtinerent. [a] *Sed & ſextam omni tempore feriam, præter paſchales vel ceteros dies ſollemnes, ſub eadem tam diſciplinæ, quam abſtinentiæ norma, ob reverentiam Crucis, illis obſervandam adhibuit.*

Ann. Chr. 1061.

a Cap. xix.

II. Scribit Hildebrando & Stephano cardinalibus.

b *Lib. II. epiſt.* v.

ATTAMEN non ita eremi ſecreta petierat Damianus, ut amicorum & confratrum ſuorum memoriam penitus deleviſſet ex animo, quos immo pluribus viſitabat epiſtolis, & monitis ſalutaribus fovebat. Pertinet ad hoc tempus epiſtola [b] ad S. R. E. cardinales Hildebrandum archidiaconum & Stephanum presbyterum, quos claros & eruditos *viros & coram hominibus a Deo factos inſignes* appellat. Epiſtolæ titulus eſt. *Gemino ſedis apoſtolicæ Hildebrando Petrus peccator monachus indiſſolubile vinculum caritatis.* In ea Damianus arcana totius mundi creationis myſteria, & ſabbatum præcipue diem quietis Domini interpretatur. *Quoniam ego*, inquit, *nuper a vobis carne, non corde, quietis amore disjunctus ſpirituale propoſui ſabbatum colere, libet ſuper hoc ſabbato cum ſancta veſtra prudentia ſuccincte quid diſputare.* Tum per ſabbatum Chriſtum intelligit, in quo ſpes omnis ponenda, & in quo quieſcendum. Primo vero diei fidem aſſignat, rerum diſcretionem ſecundo, tertio ſanctorum operum exercitium, quarto ſplendorem virtutum, quinto deſiderium rerum cœleſtium, ſexto demum rectum attribuit de ſingulis judicium. Stephanus, cui ſcribit, ex monacho Cluniacenſi creatus a Leone papa IX. cardinalis, legatione functus fuerat in Galliis, iterumque videbimus legatum in Germania hoc anno; ejus honorifice meminit idem Damianus in opuſculo *de abdicatione epiſcopatus* ad Nicolaum, in *Apologetico* ad Alexandrum, & in *diſceptatione ſynodali*.

Sub-

Ann. Chr. 1061.

Subſcripſit Stephanus ſuprarelatæ bullæ Nicolai II. in gratiam Petri abbatis ſancti Thomæ ad Apoſellam anno 1060. & ſententiæ ejuſdem pontificis contra Johannem de Creſcentio eodem anno. Titulum obtinebat ſancti Chryſogoni, ſeque ſignat: *Ego Stephanus vocatus monachus & presbyter ſancti Chryſogoni ss.* Ipſius epitaphium [a], ab Alphano Salernitano archiepiſcopo compoſitum, eſt hujuſmodi:

a *Ugbell. T. X. anecd. col.* 78.

Stephane, qualis in æde Petri, quantuſque ſacerdos
Extiteris, novit Gallia cum Latio.
Edidit hæc & nutrivit, timuit. Hoc amavit,
Hoc te dilexit, compſit & auxit idem.
Judicio canonum, noras terrere nocentes,
Et ſine lege reos legibus exigere.
Nobilitas, gravitas, probitas & mentis acumen,
Et virtus animi magna fuere tibi.
Quique manere ..... cum ſol deberet, in urna
Clauſus es hac. Requiem det tibi Chriſtus. Amen.

Diverſus eſt Stephanus Cluniacenſis ab alio Stephano monacho Caſinate itidem cardinale, qui hoc eodem tempore vivebat, & de quo agit Damianus in opuſculo *de laude flagellorum* monachis Caſinenſibus nuncupato. Diverſus quoque eſt, & facile uterque tam Cluniacenſis quam Caſinas alii ſunt a tertio Stephano pariter cardinale & abbate ſanctorum Andreæ & Gregorii de Urbe, quem memorabimus ſub annis ſequentibus.

III. Stephano pariter & Boniſacio itidem cardinalibus.

Eidem Stephano Cluniacenſi & Boniſacio epiſcopo Albanenſi cardinalibus commendat Damianus [b] rectorem monaſterii ſancti Apollinaris, qui licet claudus, reptaverat ad Fontis-avellanæ monaſterium, protectionem ipſius Damiani imploraturus contra ruinam ſui loci, vel habitationis excidium. Niſi ſermo ſit de alio ſancti Apollinaris monaſterio, quæ ruina nobiliori ſancti Apollinaris Claſſenſi Ravennæ cœnobio immineret, pluribus non ſe explicat Damianus, noſque ignoramus. Abbas autem ſancti Apollinaris videtur per hæc tempora fuiſſe Willelmus, qui anno 1050. interſuerat ſynodo Romanæ habitæ in cauſa canonizationis ſancti Gerardi epiſcopi Tullenſis, quem ſollemni ritu in Sanctorum numerum retulit Leo papa IX.

b *Lib. II. epiſt.* 4.

IV. Damianus Gamugni commoratur.

Mense julio idem Damianus Gamugni prope Faventiam diverſabatur. Quid illo ibidem commorante evenerit, enarrat ipſe in vita ſanctorum Rodulphi & Dominici Loricati his verbis [c]: *Jeſu teſte, non mentior, quia nec dum tres menſes elapſi ſunt, ex quo ad me, in Gamugni videlicet eremo diverſantem duo adoleſcentes monachi venerunt, quorum alter de Spoletina monarchia, alter vero de Venetiæ partibus, Polenſi videlicet urbe, oriundos ſe eſſe dixerunt. Sed Venetus, vocabulo Michael, ſicut nobis in confeſſione perbibuit, in ipſo ſuæ converſionis initio, circulo ſe ferreo ſub hac deſiderii ſui pactione conſtrinxit, rogans Dei omnipotentis obnixe clementiam, ut cum locum ſaluti ſuæ congruum reperiret, confeſtim ille circulus frangeretur. Porro autem ipſo die, quo eremum novus hoſpes ingreſſus eſt, vix poſt trium horarum ſpatium, dum in beati Benedicti regula, ſicut eſt idiota, utcumque ſyllabatim legeret, repente compunctionis cum ſpiritu in lacrymas ſolvit, eademque momento circulus ille fractus apparuit.*

c *Cap.* 11.

V. Electio Alexandri II. in papam. Obitus Rodulphi ep. Eugubini.

Mortem interea oppetierat Romanus pontifex Nicolaus II. Florentiæ die 22. julii, & Damianus pro papæ novi electione ex eremo fuerat revocatus; Hildebrandus autem poſt tres menſes Anſelmum epiſcopum Lucen-

Lucenſem in Romanum pontificem creaverat die prima octobris. De optimo paſtore jam proviſa eccleſia, ad veterem ſuam querimoniam rediit Damianus initio ejus regiminis, & *aſcendens* ad electum pontificem, & ad Hildebrandum [a], *epiſcopatus duos, unum regendum, alterum viſitandum deponens*, ſecunda vice *prærupta alpium juga tranſmiſit, moxque ſarcina tribulationis abjecta exoneratus & liber, ad dilectam ſolitudinem tamquam fugitivus poſtliminio repedavit*, ac occaſione nacta, pondus libenter abjecit, quod ultroneus antea non ſubjerat. Subdit deinde aliqua, quibus videtur non acceſſiſſe ad Romanam urbem pro abdicatione præfatorum officiorum, ſed alibi acceſſiſſe ad eos, puta Lucæ; dicit enim [b]: *Quia vos Apoſtolica ſedes, vos Romana eſtis eccleſia, quo vos Petrus vobiſcum fugiens attrabit, illic eſſe Romanam eccleſiam omnibus indubitanter oſtendit*. Inſuper pro *refutatione epiſcopatus centum* illi fuit *annorum pœnitentia injuncta, per illa nimirum remedia, quæ monaſticis ſunt regulis inſtituta*. Ulterius Damiano diſcedenti *præcepit* ſummus pontifex [c], *ut numquam literas mitteret, quæ leve quid & oblivione dignum ac frivolum continerent, ſed tale ei ſemper aliquid ſcriberet, quod & ad ædificationem legentium ſuſcipi, & inter ſcripturas mereretur authenticas reſervari*, Ab Alexandro & Hildebrando itaque *nuper egreſſus, cum Florentinæ urbis mœnia*, inquit, *ſubii, nuntius mihi mox repentinus accurrit, qui mihi diem medium in tenebras vertit, omniumque meorum viſcerum venas amariſſimæ legationis felle complevit; epiſcopum ſcilicet Eugubinum eſſe defunctum, cujus utique converſatio, ſi recolitur, non mediocriter ædificare poterit audientes. Valet enim & ad exprimendam recte vivendi formam, & ad adhibendam corrigendis moribus diſciplinam*. Tum enarrata ejus vita, quam nos per annos diſpoſuimus, ſic obitum ipſius deſcribit [d]. *His igitur & hujuſmodi virtutum floribus adornatum, quaſi candens lilium immaturæ mortis pruina decoxit, itaut cum vix triginta plus minus videretur annorum, ad veræ lucis auctorem ex hac luce infelici migravit. Conſummatus in brevi, ſicut Scriptura loquitur, explevit tempora multa. Placita enim erat Deo anima illius. Et jure conſummatus in brevi, multa tempora dicitur expleviſſe, quia dum in eo parvo, quod vixit, juſtitiæ tramitem tenuit, quantum ad ſe omnia tempora in obſequium conditoris expendit*. Sed de anno emortuali Rodulphi aliqua diximus anno præcedenti, & alia dicemus inferius.

ANN. CHR. 1061.

a *Opuſc. XX. cap. 1.*

b *Ibidem.*

c *Vit. S. Rodulphi ad Alexandrum in Prologo.*

d *Ibid. cap. III.*

Electus Anſelmus in Romanum pontificem, extemplo clero populoque Mediolanenſi, ut Ambroſianæ eccleſiæ filius, ſcribit Damiani manu, antequam hic diſcederet, epiſtolam [e], qua eos, poſt paternam ſollicitudinem humaniſſimis verbis expreſſam, hortatur, ut nihil terrenum cogitantes ad cœleſtia totis niſibus tendant.

e *Epiſt. VII. Lib. V.*

VI. Damianus conſecrat eccleſiam S. Lucæ Eugubii.

ANTEQUAM ſe in ſolitudinem reciperet Damianus, Eugubii conſecravit eccleſiam ſub nomine beati Lucæ evangeliſtæ, quam ſequenti apoſtolico privilegio ſub ſancti Petri protectione Alexander papa recepit [f].

Alexander epiſcopus ſervus ſervorum Dei omnibus Eugubinis clero & populo, fidelibus videlicet ſancti Petri, ſalutem & apoſtolicam benedictionem.

Non ignorat ſancta veſtra devotio, dilectiſſimi fratres & filii, quia eccleſiam cariſſimi fratris & coepiſcopi noſtri Petri Damiani, in beati Lucæ evangeliſtæ nomine conſecratam, nos in beati Petri apoſtolorum principis, noſtraque tutela ac defenſione ſuſcepimus, ſalva reverentia & utilitate ſanctæ Romanæ eccleſiæ, eamque, ut ad orationis & ſacrificii gratiam vigeat, ac illibata permaneat, ex apoſtolicæ ſedis auctoritate firmamus. Quapropter quicumque prædictum oratorium qualibet machinatione vel ſtudio deſtruere vel hoſtiliter impugnare tentaverit, ab omnipotenti Deo ac beato Petro apoſtolo

f *T. XII. col. 104. Concil. Labbei.*

excom-

ANN. CHR. 1061.

excommunicandum ſe eſſe non ambigat, & uſque ad ſatisfactionem congruam excludendum ſe a liminibus ſanctæ eccleſiæ, prout dignum eſt, perhorreſcat, ſicut dicit apoſtolus: Si quis templum Dei violaverit, diſperdet illum Deus. Qui præfatum locum ſanctum pro Chriſti amore coluerit, & intemeratum atque incolumen ſervare ſtuduerit, ipſe quoque per interceſſionem beati Petri, templum Chriſti fiat, & benedictionem ſui redemptoris hæreditate poſſideat. Erat eccleſia hæc de jure monachorum Avellanitarum.

VII. Michaelis Polenſis eremitæ Gamugni divinitus franguntur vincula.

COMMORANTE in eadem eremo Avellanenſi vel Gamugnenſi, ad quam denuo ſe receperat, Damiano ſub finem menſis octobris, paullopoſt quam receſſerat ab Alexandro II. ſecundum miraculum evenit fractionis vinculorum Michaelis Polenſis, de quo ſuperius locuti ſumus hoc eodem anno, quod verbis ipſius ſancti doctoris referre malumus. [a] *Paullo poſt,* Michael *Ravennam urbem, me jubente, perrexit, ut reculas ſuas atque ſarcinulas, quas ibi de navi prodiens reliquerat, exportaret. Illic itaque apud fabriles officinas nova ferreorum nexuum armamenta confixit, multiſque ſe vinculis per diverſa membra ipſe ſibimet judex & reus violenter arctavit. Nam duo dependebant vincula cervice tenus per humeros altrinſecus, hinc ad ſexum, illinc uſque ad femur, duos vero in coxalibus circulos, duos ſuſcepit in ulnis. Undique igitur tam multiplici conſtrictione vallatus ad nos rediit, ſecrete, quod circa ſe factum erat, oſtendit, neve, quod fecerat, immutarem, vix tandem voti compos obtinuit. Sed cum hæc illum ultra vires tormenta gravarent, & ex attritis carnibus jamjam fœtor erumperet, inſuper acceſſit, quod cor fratris gloriam reſpuentis acrius perturbavit. Cœpit enim hujus myſterii fama prorumpere, & prius per fratrum, deinde per ora ſupervenientium quorumlibet volitare. Rogavit itaque omnipotentis Dei miſericordiam, ut quid ſibi ſuper hoc cœpto placeret, per ſuæ virtutis indicium evidenter oſtenderet. Interim vero dum hujuſmodi precibus frequenter inſiſteret, bis per ſomnium confortatus audivit, quia ferramenta illa jam eſſent divinitus reſoluta. Porro autem in feſtivitate beatorum apoſtolorum Simonis & Judæ, quam nuperrime celebravimus, dum nocturno cum fratribus intereſſet officio, repente duo illa ferramenta, quæ ſuper humeros poſita utrinque inferius dependebant, ventremque cum renibus coarctabant, prorſus effracta ſunt, & unum in duas, alterum in tres diviſum eſt partes. Ceteri vero circuli non quidem per partes abrupti, ſed ita laxati ſunt, & quadam facti ſunt mollita lenitate flexibiles, ut quodammodo non tam ferrei, quam plumbei viderentur, adeout etiam ſi vellet defluentibus eis, ac prolabentibus aſtringere ſe, ultra non poſſet. Sic, ſic, frater, qui ſanctæ devotionis æſtuanti fuerat ardore conſtrictus, pio Dei judicio eſt mirabiliter abſolutus.* Ex qua narratione illud non tantum evincitur ſub finem octobris Damianum rediiſſe iterum in eremum vel Gamugnenſem vel Avellanenſem, ſed probabilius Gamugnenſem, verum etiam circa kalendas novembris Alexandro papæ ſcripſiſſe vitas Rodulphi & Dominici Loricati, de quibus locuti ſumus anno antecedenti.

a *Vit. SS. Rod. & Dom. cap. XII.*

VIII. Apologeticum Damiani pro ſua dimiſſione epiſcopatus.

NEGOTIIS eccleſiaſticis vel diſtenti, vel Damiani ſubtractione a curia ſubindignati tam Romanus pontifex Alexander, quam Hildebrandus reſponſa & epiſtolas cardinali in ſolitudine commoranti denegabant; hinc e re ſua facturum judicavit Damianus, ſi Apologeticum alterum ab eo, quod ſcripſerat anno antecedenti ad Nicolaum II. efformaret ob dimiſſionem epiſcopatus. Inſcriptum eſt autem opuſculum [b]; *Dilectiſſimis apoſtolicæ ſedis electo, & virgæ Aſſur Hildebrando Petrus peccator monachus ſalutem.* Tempus in ipſo titulo indicat auctor ſuæ ſcriptionis; ante conſecrationem nimirum Alexandri II. quod clarius exprimit ad calcem quoque opuſculi dicens:

b *Opuſc. XX.*

dicens: [a] *Nos etiam ad ejus*, ſupple Samuelis, *exemplum*, *auctore Deo*, *cupimus pontificem ordinare*, *ac protinus a proprii pontificatus arce recedere*; nempe cum Oſtienſis eſſet epiſcopus, ei competebat conſecratio electi pontificis. Exempla eadem, ſed minorem in numerum aſſert in hoc Apologetico, quæ attulerat in opuſculo de abdicatione epiſcopatus ad Nicolaum. *Valerii* nimirum *Hipponenſis*, *Adelberti martyris*, *Genebaldi Laudunenſis*, *Laurentii Sabinenſis*, *Boniti Arvernenſis*. *Apſarenſem epiſcopum* [b] *e Sclavonico regno Anconitanis litoribus applicitum*, quem *Gaudentium* in opuſculo ad Nicolaum appellaverat, in hoc *Petrum* nominat. Aliam inſuper cauſam adducit, cur epiſcopale munus adeo abhorreret; nimirum quia plerique epiſcopi tunc vivebant ſecularibus pejores, vel gulæ ſervientes, vel inter arma degentes, vel eccleſiaſtici peculii dilapidatores. De ſe autem loquens ſumma animi humilitate, accuſat [c] *ſales*, *facetias* & *lepores* ſuos, *urbanitates*, *dicacitates*, *volumina quæſtionum*, & *verborum inanium peſtes*, *excuſſum riſum*, *turpia joca*, & ſi quando ab iis vult abſtinere, auſteritatis & rigiditatis vitioſam affectationem in ſe notari affirmat. Tum quid ſibi acciderit cum epiſcopo Florentino, Gerardo profecto, inde Nicolao ſummo pontifice, quem pœnitentia canonica dignum judicavit, eo quod Scachorum ludo vacantem olim repererit, deſcribit. Stephani denique cardinalis, *quem inter primos in mente* geſtat *amicos*, protectionem implorat, ut ipſum *eruat de manu Hildebrandi* [d], *ſancti illius ſatanæ*, *blandi illius tyranni*, *qui Neroniana* ipſi *pietate ſemper condoluit*, *qui* eum *colaphizando demulſit*, qui *aquilino ungue palpavit*, quique dictitabat de Damiano: *Ecce latibulum petit*, *& ſub colore pœnitentiæ*, *Romæ ſubterfugere quærit acceſſum*, *lucrari machinatur de inobedientia otium*, *& ceteris in bella ruentibus degeneris umbræ quærit opacum*. De Hildebrando cardinali canebat hoc tempore amiciſſimus ceteroquin Damianus:

Vivere vis Romæ? clara depromito voce:
Plus Domino papæ, quam Domno pareo papæ.

& ad Alexandrum II. ſcribens:

Papam rite colo, ſed te proſtratus adoro,
Tu facis hunc Dominum: te facit ille Deum.

ſcilicet Hildebrandus pro ſua prudentia & zelo omnia moderabatur, & Alexandri II. pontificis, urbiſque Romanæ erat pene dominus, ſed zelo gloriæ Dei, non ambitione ad hoc dominium illectus. Ceterum hiſtoriolas, quas etiam ad principalem rem, quam ſibi proponit (ut quod ſentimus, ingenue fateamur) parum pertinentes huic Apologetico immiſcet Damianus, ex relatione ipſius Hildebrandi, qui audiverat ab epiſcopo Novarienſe (Oddone) ex ore Leonis IX. ſummi pontificis, & religioſi cujuſdam Piſanæ diœceſeos abbatis, forſan Boni, vel Ruſtici abbatum ſancti Michaelis, aut Dominici præſulis ſancti Zenonis, deſumptas in medium producit. Hiſtoria, quam ei narraverat abbas Piſanus, fuit incendium *in quadam Teutonicorum urbe*, quod prædixerat *ſervus Dei*, *qui juxta monaſterium in cella commorabatur*. Nomen hujus ſervi Dei ſilentio ſupprimit Damianus, ſed is videtur fuiſſe Paternus Scottus monachus, qui, ne recluſionis leges violaret, e cella egredi recuſans *obiit igne conſumptus una cum monaſterio & urbe Patherbrunna*, ut ait Marianus Scottus, qui hoc tempore vivebat, quique paullo poſt per Patherbrunnam tranſiens, oravit ſuper mattam, ſuper quam crematus eſt Paternus. Verum incendium hoc contigit anno 1058. & Damianus factum accidiſſe narrat *proxima hac æſtate*, ſcilicet vel anno 1060. vel 1061. cum Apologeticum de dimiſſo epiſcopatu

[a] Ibidem cap. VII.

[b] Ibidem cap. III.

[c] Ibid. cap. VII.

[d] Ibid. cap. I.

Ann. Chr. 1061.

patu pertineat vel ad finem anni 1061. vel ad initium anni 1062. Sed Piſanus abbas hiſtoriæ narrator falli potuit in circumſtantia temporis. Miratur Damianus ſervum illum Dei prænoviſſe ante triginta dies ſubſecuturum incendium urbis, & nihilominus ignoraſſe ſemetipſum flammis ſimul atrocibus exurendum. Verum potuit Paternus utrumque prævidere, ſed renuit egredi e cella; „ & factum iſtud excuſare poteſt ſola concepti, inquit Mabillonius [a], de perpetua recluſione voti religio: an vero probabile, Deus novit; nullum necdum Paterno eccleſia de ejus martyrio & ſanctitate ſuffragium dedit. “ Iſta Mabillonius.

a *Annal. T. IV. pag.* 583.

IX. Idem ſcribit ad Oldericum Firmanum ep.

b *Epiſt. IX. Lib. IV.*

IX. Referenda ad hæc eadem tempora eſt Damiani epiſtola [b] ad Oldericum Firmanum epiſcopum, cujus nomen reperitur in actis concilii Romani anni 1059. Scripſerat Oldericus Damiano cellulam eremi incolenti literas honoris & maximæ æſtimationis erga ſanctum doctorem plenas. Has laudes pro modeſtia ſua ſanctus vir graviter tulit, & quia tantum epiſcopum, qualis erat Oldericus, mentiri voluiſſe in ipſo extollendo non putabat, eas benevolentiæ illius adſcribit. Mala deinde deplorat, quæ tum patiebatur eccleſia præcipue ob ſchiſma Cadaloi, de quo ait: *Ad Dei omnipotentis injuriam, nunc cum unus papa in apoſtolico ſit ſolio conſtitutus, alter a finibus Aquilonis deſtinatur electus.* Sed de Cadaloi ſchiſmate anno ſequenti; tempus tamen ſcriptionis hujus epiſtolæ indicant præfata verba. Inquirit præterea Damianus, an litigare liceat pro eccleſiæ juribus, & ſacris teſtimoniis validiſque rationibus comprobare nititur non armis, ſed precibus defendenda eſſe eccleſiaſtica jura. Leonis IX. Romani pontificis bellum ſuſceptum contra Nortmannos improbat, aſſerens non ideo ſanctum fuiſſe Leonem, quia bellatorem. Qua in re ita eſt explicandus Damianus, non quod negaverit utrumque gladium, & jus ineſſe eccleſiæ, ſed Leonis bellicam expeditionem arguerit eo modo, quo & Hermannus Contractus, [c] qui eodem ſeculo ſcripſit, ait Leonem victum fuiſſe *occulto Dei judicio, ſive quia tantum ſacerdotem ſpiritualis potius quam pro caducis rebus carnalis pugna decebat, ſive quod nefarios homines ſecum ducebat, ſive Divina juſtitia alias, quas ipſa novit, ob cauſas noſtros plectentes.*

c *In Chron. ad ann.* 1053.

X. Et ad V.. epiſcopum de frænanda ira.

d *Opuſc. xl.*

X. Saltem ante annum 1058. immo etiam ante præſentem annum 1061. ex mox dicendis, nequit referri Damiani opuſculum [b] *de frænanda ira & ſimultatibus extirpandis V.. reverentiſſimo epiſcopo*, apud quem vir ſanctus inſtiterat frequenter, ut oſoribus ſuis illum injuſte lædentibus ſacerdotaliter indulgeret, ſed quod non potuerat eatenus proficere verbo, nanciſcitur nunc occaſionem a corporali moleſtia, qua Deus epiſcopum præfatum afflixerat, & vexatione dante intellectum, placabiliorem reddiderat inimicis ſuis. Gratulatus ergo, quod a morbo convaluiſſet, monet, ut iracundiæ motus deinceps cohibeat, ab animo ſuo eradicet odii omnia ſemina & juxta evangelicæ legis ſcita, inimicorum ſuorum offenſas relaxet. Porro cum capitibus VI. & VII. exempla congerat Damianus ſibi relata *ab Alphano Salernitano archiepiſcopo, & a religioſiſſimo ac veraciſſimo Caſinenſis monaſterii abbate Deſiderio*, quorum ille anno 1057. conſtitutus fuerat Salerni antiſtes, hic anno ſequenti 1058. Caſinati monaſterio datus fuerat abbas, nomine V.. epiſcopi, ut monere debuimus etiam anno antecedenti, venit vel Ugo Callienſis, vel Ugo Humanatenſis, vel Ugo Camerinenſis, vel etiam Vido Eugubinus, qui ad ea tempora vivebant. Senior Damiano erat hic epiſcopus, cui opuſculum dicavit, doctorque eccleſiæ appellatus, cum ad calcem habeat: *Hæc tibi, venerabilis pater, imperite dictavi, non ut te doceam, qui es auctore Deo doctor eccleſiæ, ſed ut turbulentis mihique ſimilibus poſſem ſub allocutionis tuæ occaſione prodeſ-*

ſe.

ſe. Non vereor , quod ſancta prudentia tua moleſte ferat , ſi quid ſibi junior quiſque ſuggerere cum humilitate præſumat. Cum vero capite IV. mentionem faciat Damianus duorum presbyterorum , qui in Urbinate territorio inimicitias inter ſe exercebant, quorum alter viſione tandem territus, & corde compunctus confugerat *ante decennium* ad ſanctæ memoriæ Theuzonem Urbinatem epiſcopum, a quo, & ab ipſo Damiano, qui tunc præſens erat, pœnitentiam annorum & carceralis cuſtodiæ juxta canonum regulas acceperat, ante præſentem annum probabiliter ſtatuendum non eſt tempus hujus epiſtolæ ; quo admiſſo ad Vidonem Eugubinum jam defunctum pertinere nequit ea epiſtola. Nudum Theuzonis nomen legitur apud Ughellium [a], quem hic *ſanctæ memoriæ* titulo decorat Damianus. Theodericus ejus anteceſſor ſubſcripſit concilio Romano anni 1037. ſed & in altero anni 1044. ſub Benedicto IX. ſignatus reperitur [b] *Theudericus Urbinenſis*. Fallimur, ſi idem non eſt etiam *Theodericus Orbienſis epiſcopus*, cujus nomen reperitur in ſynodo Leonis IX. anno 1050. in ſubſcriptionibus ad canonizationem ſancti Gerardi Tullenſis [c] apud Mabillonium . Si autem Theuzo Theodorico ſucceſſit, id contingere non potuit ante annum 1050. Pariter ſi addatur decennium, quod fluxit a facto , quod narrat , ad epiſtolam, quam ſcripſit Damianus V.. epiſcopo, manifeſtum erit epiſtolam hujuſmodi pertinere ad hunc circiter annum. Theuzoni in Urbinate ſede ſucceſſit Mainardus , de quo annis ſequentibus aliqua dicemus . Capite V. vel erravit Damianus referens accidiſſe cuidam, quod paucis ab hinc annis, variatis tamen aliquot circumſtantiis, Florentiæ acciderat Johanni-gualberto de imagine Salvatoris in cruce pendentis , qui caput inclinaverat, ut ejus animi generoſitatem comprobaret, qua inimico in honorem vivificæ crucis pepercerat, vel potuit parum abſimile factum alibi etiam contingere, vel demum Johannis-gualberti nomen occultare Damiano placuit, licet Gualberti factum ad omnium notitiam veniſſet, celebreque evaſiſſet.

ANN. CHR. 1061.

a T. II. col. 385.

b Concil. T. XI. coll. 1283. & 1302.

c Annal. T. IV. p. 739.

XI. Theobaldi fama in Gallias uſque penetrat.

FAMA Theobaldi erumpens e Vicetinis latebris in Galliam uſque perrexerat. *Audiens igitur* [d], ait Petrus in ejus vita, *pater Arnulfus inclytam famam beati filii , Romam ire , & ſanctorum apoſtolorum limina viſere inſtituit, ut inter eundum diverteret cariſſimum filium ante viſitare. Quia vero vir electus ſancti Spiritus receptaculum mundum ſe ipſum præparaverat , ſpiritu prophetiæ frequenter illuſtratus fuit , ſic in hoc , & in aliis claret certis indiciis. Diem ſiquidem adventus patris prænuntiavit Odoni fideli miniſtro ad villam ire volenti , ut cito reverteretur, quia hoſpites ea die eſſent accepturi. Qui inſtando dum requireret, quos? nominatim patrem Arnulfum, Henricum militem , Odonem presbyterum , Herchenbertum venatorem cum pluribus aliis reſpondit . Regreſſus a Roma ſancti Theobaldi genitor, quæ vidit, & audivit de bonæ indolis filio fidelis interpres , matri domnæ Willæ cuncta narravit . Qua ſecum aſſumpta cum multa nobilitate ad eum venerunt, ejuſque viſione nimium gaviſi ſunt . O quantis lacrymis mater exundavit, cum gauderet inventum, quem doluerat amiſſum! quæ inter lacrymoſa ſuſpiria dubitavit pene quid mallet , quia & patriam cum viro & liberis nolebat deſerere, nec ab unicæ dilectionis filio Theobaldo volebat ſeparari. Tamen vicit amor filii , immo amor Chriſti vicit amorem ſeculi. Nam abruptis omnibus retinaculis ſeculi, ſoli Domino Deo cum filio ſervitura adhæſit. Fortis enim eſt, ut ait Salomon , dilectio , dura ut mors æmulatio. Per filii dilectionem pervenit ad caritatem Dei, & quæ magnam in mundo poſſederat prædiorum amplitudinem, unius brevis cellulæ cum filio, Deo famulatura, elegit ſolitudinem. Cui filius cum tanta humilitate obſecu-*

d Num. XVIII.

Ann. Chr. 1061.

tus eſt, ut non queat facile enarrari. Ex hoc vero ejus obſequium poteſt argumentari, quod nullo hyemis tempore, nulla frigoris inclementia ingruente, a conſpectu reficientis matris, nec ad modicum paſſus eſt abeſſe. Illuſtris profecto & pia matrona Willa, eremitarum mulierum ſub obedientia viventium perfectum exemplar! Quinque vel ſex annos una cum filio in paullulum remota cella, ut colligitur ex Petro abbate, Deo laudis & pœnitentiæ ſacrificium obtulit; ſupravixit illi in eadem ſolitudine ſaltem duodecim annis; in vivis enim adhuc erat, cum filii ſui Theobaldi ſacrorum pignorum pars anno M. LXXVIII. ab Arnulpho altero ſuo filio fuit ei in Salanicenſi ſolitudine oſtenſa, & inde Latiniacum translata.

Hoc tempore ipſius Theobaldi celebritate, & fama excitati complures nobiles viri, in Galliis orti ſeculo valedixerunt, & ut loquuntur Hariulphus abbas Aldemburgenſis ſcriptor, & Liſiardus epiſcopus Sueſſionenſis, qui vitam recognovit, & fuerunt Theobaldo ſuppares, in vita ſancti Arnulfi epiſcopi itidem Sueſſionenſis, ſolitarii noſtri exemplum alte impreſſit in multorum mentibus victoriam & triumphum, quem ipſe de mundo retulerat. Ajunt enim [a]: *Eodem quippe tempore Tedbaldus nobilis adoleſcens clam diffugiens a comparium conſortio, exul & pauper Domino militavit, & coronam præmiorum extemplo conſecutus, victoriam, qua nunc fulget, in multorum mentibus plantavit.* Equidem ſcimus teſtimonio illuſtris Guiberti abbatis Novigenti, Ebrardum comitem Britolienſem in Picardia ejus exemplo inter ceteros ad meliorem frugem converſum, & poſtquam vacavit iiſdem laborum exercitiis, quibus vacaverat Theobaldus, amplexum fuiſſe inſtitutum monaſticum in Majori-monaſterio apud Turonos.

[a] Ap. Mabil. Sec. VI. P. II. p. 514.

XII. Conſignandus huic anno obitus Rodulphi ep. Eugubini. Quo menſe obierit?

Mortem Rodulphi epiſcopi Eugubini retulimus ſuperius ipſiſſimis verbis ſui magiſtri Petri Damiani. Non attendimus Jacobillium, qui dum ſcribit natum Rodulphum anno 1040. & duodevigeſimo ætatis ſuæ anno electum epiſcopnm anno 1058. & demum ad ſuperos evolaſſe anno 1070. tripliciter errat, tres falſas notas chronologicas, nativitatis, epiſcopatus, & mortis adducens. Credibile-ne putari debet Damianum ſeveriſſimæ diſciplinæ virum paſſum fuiſſe, ut vix egreſſus pubertatis annos juvenis Rodulphus decem & octo annos natus, conſecraretur in epiſcopum? Veriſimile-ne pariter redditur Rodulphum decimo-octavo ſuæ ætatis anno monaſticam ſub Damiano jam exercuiſſe palæſtram, & tamquam veteranum ad altiorem epiſcopatus gradum conſcendiſſe? Certe id adverſatur ipſius Damiani auctoritati, qui conceptis verbis habet Rodulphum ſeptennio ante obitum, & antequam ejus vitam ſcriberet, ſe addixiſſe ſuæ diſciplinæ, ſeptenniumque ipſum vix compleſſe partim in monaſtico, partim in epiſcopali officio. De Rodulpho nil agunt in actis Sanctorum Bollandiani ſocii, aſſerentes ipſum apud Eugubinos nullum obtinere cultum. Verum Jacobillius [b] affirmat corpus ipſius repoſitum fuiſſe ſuper aram in ejus honorem erectam, ubi etiam hodie colitur, & claruiſſe ſignis multis & prodigiis; & [c] in catalogo, quem ſubjunxit de inſignioribus reliquiis Sanctorum, quæ aſſervantur in Umbria, habet: „ In eccleſia cathedrali urbis „ Eugubinæ quieſcunt ſacra corpora Mariani Lectoris, & Jacobi Diaconi „ martyrum, quibus dicta eccleſia eſt dicata, item ſanctorum Fructuoſi & „ *Rodulphi* & beatorum Theobaldi & Villani epiſcoporum ejuſdem ſe„ dis: “ Hugo Menardus in martyrologio ordinis Benedictini edito anno 1629. titulum *Sancti* ei tribuit ad diem XXVI. junii his verbis: „ Sancti „ Rodulphi epiſcopi Eugubini magnæ auſteritatis viri. “ Ferrarius quoque eum Sanctis accenſet in catalogo generali ad eamdem diem XXVI. junii; qua etiam die feſtum ejus aſſignatur. Verum cum obierit anno integro

[b] T. I. p. 660.

[c] Ad calcem T. III. p. 4.

poſt

poſt Dominicum Loricatum, & Loricatus defunctus fuerit die XIV. octobris, Rodulphum quoque circa eum menſem anni ſequentis defunctum fateamur, neceſſe eſt. Præterea ſtatim poſt mortem Rodulphi Damianus ejus vitam ſcripſit, quam aliquot dies penes ſe retinuit defectu tabellarii, qui eam deferret. Hoc brevi intervallo temporis ſubjecit vitam prædefuncti Dominici Loricati, integramque epiſtolam complevit vel ſub exitum octobris, vel ſub initium novembris, ut colligitur ex illis verbis: *In feſtivitate ſanctorum apoſtolorum Simonis & Judæ, quam nuperrime celebravimus.* Confirmantur hæc attenta die electionis Alexandri papæ ſecundi, quæ contigit prima octobris; etenim tantum poſt ejus electionem diſceſſit ab ipſo Damianus, & Florentiam pertranſiens nuntium habuit mortis Rodulphi; ergo obitus Rodulphi amovendus eſt a die XXVI. junii, & aſſignandus ad aliquam diem octobris. In necrologio mſs. Avellanenſi nulla fit Rodulphi memoria. Ughellius [a] errore ſcripſit Damianum exaraſſe, & ad Alexandrum II. papam legendam miſiſſe Theobaldi pro Rodulphi vitam, ut Ughellium emendavere Papebrochius [b] in Actis Sanctorum, & Italiæ ſacræ illuſtrator Coletus. Ceterum minime attendendum eſt chronicon Eugubinum ab anno M.CCCL. uſque ad annum M.CCCCLXXII. italice ſcriptum a Guernerio Bernio Eugubino, e mſ. codice Vaticanæ bibliothecæ primum editum a Muratorio [c], qui Rodulpho quidem titulum Sancti apponit, ſed [d] male auctorem & ædificatorem eremi Fontis-avellanæ facit, quem etiam, cum vitæ ſanctitate & aſperitate floreret, a Romano pontifice electum fuiſſe ſubdit epiſcopum Eugubinum; triginta vero annorum ætatem aſſecutum migraſſe in Chriſto, Rodulpho defuncto inſuper aſſerit ex prædicta eremo ſucceſſorem datum fuiſſe in epiſcopatu ſanctum alterum virum, Dominicum nomine, ſummæ abſtinentiæ & ſanctitatis gratia præditum; cui Dominico in epiſcopali regimine ſuffectum dicere pergit monachum alium dictæ eremi Johannem Laudenſem, qui longo tempore in epiſcopatu vixit, multaque mira operatus eſt vivens & moriens, quique obiit anno Domini 1106. ſub Paſchali II. & Henrico IV. imperatore. Nemo non videt, paucis verbis plures errores complexum fuiſſe auctorem hujus chronici tam quoad Rodulphum, quem cum Ludulpho confundit, quam quoad Johannem Laudenſem, qui neque annum complevit in epiſcopatu Eugubino. De Dominico epiſcopo alibi.

a *T. I. col.* 635.
b *Maji T. III. p.* 630. *n.* 9.
c *Script. rer. Ital.*
d *In introduct.*

XIII. Chartæ ad varia monaſteria ſpectantes.

MURICO abbati ſancti Victoris de Cluſis Urſi ſucceſſori donationem legimus factam *in ani domini mille ſexaginta & unum, & temporibus domno Gotefredu dux & marchio anno ejus tercio, & die menſe aprelis per indicione tertiadecima*, legendum tamen *quartadecima*. Ergo non ab anno 1057. quo in gratiam rediit Gothifredus Henrici regis & Agnetis ejus matris, ſed ab anno 1058. & quidem ad finem vergente, ducatus ſui & marchionatus regimen reſumpſit, vel ſaltem ab eo anno epocham ſui dominii in Thuſcia fixit Gothifredus. Aliam reperimus paginam ſignatam: *Ani Domini mille ſexainta & unum, & temporibus donno Gotefredo dux & marchio anno ejus tercio, & die menſe ſeptember per indicione quintadecima*, inchoata nimirum ab eodem menſe ſeptembri. Chartarum harum extantium in archivo ſanctæ Catharinæ de Fabriano partem exhibemus in Appendice, ad quam etiam remittimus donationem Alberti marchionis filii quondam Opithonis marchionis lege viventis Langobardorum (teſtamentum fecerat Albertus anno præterito, quod a Muratorio profertur [e]) erutam ex archivo Piſano, & jam editam ab eodem Muratorio [f]; qua munificum ſe præbuit hoc anno 1061. erga monaſterium ſancti Michaelis de caſtro Marturi, cui præſidebat Johannes abbas. *Hactum infra caſtrum Caſale*

e *Antich. Eſtenſ. p.* 245.
f *T. II. Antiq. med. ævi col.* 1089.

Ann. Chr. 1061. *Caſale-majore*. Albertus marchio & Opizo ejus pater ex progenitoribus fuerunt familiæ Eſtenſis, de quibus conſulendus Muratorius capitibus VII. & XXV. Antiquitatum Eſtenſium. De monaſterio autem ſancti Michaelis in caſtro Marturi plura diximus ad annum 998. occaſione ejus originis, & primi ipſius abbatis ſancti Bononii.

Exurgebat in urbe Piſana hoſpitium pauperum, quod fundatum & ædificatum fuerat prope eccleſiam ſancti Martini & ſancti Frigdiani, ubi hoc anno domnus Leo presbyter præſes erat. Ei hoſpitio Bellus filius bonæ memoriæ Dominici obtulit terras aliquot *anno ab incarnatione Domini milleſimo ſexageſimo ſecundo*, ſtylo Piſano, qui proinde erat M. LXI. ſtylo Romano, *quarto nonis madii indictione quartadecima*. Hoſpitium hocce, de quo hæc prima nobis occurrit memoria, proxime ſequentibus annis eremo Camaldulenſi cum omnibus ſuis bonis donatum fuit; donationis autem chartam a Bello Leoni factæ edimus in Appendice ex tabulario monaſterii ſancti Michaelis in Burgo Piſarum.

a §. *Amiſſæ* 14. *A.* 43.

Hoc eodem anno menſe decembri refertur in ſummariis Baroncinii [a] oblatio facta a Rolando olim Benzi, & a Benzo filio olim Boſi Martino eremitæ Camaldulenſi, recipienti vice domni Ruſtici prioris Camaldulenſis, unius manſi poſiti in caſali *de Monte*. Facile Martinus hic venerabilis ille eremita eſt, quem *magnæ opinionis virum*, *diverſis virtutibus adornatum*, *& præcipue jugibus lacrymarum fluentis irriguum* appellat in ſuis epiſtolis Damianus, niſi etiam fuerit alter Martinus, qui Ruſtico priori poſt Rodulphum ſucceſſit in regimine eremi Camaldulenſis. Wido pariter epiſcopus eccleſiæ ſanctæ Mariæ Volaterrarum una cum canonicis ſui epiſcopatus quædam bona commutat anno præſenti cum Andrea abbate monaſterii ſanctorum Juſti & Clementis prope muros ejuſdem Volaterranæ urbis. Poſtrema hæc pagina reperitur in archivo [b] cœnobii ſanctæ Mariæ in Gradibus Arretinæ civitatis.

b *Num.* 9.

Ann. Chr. 1062.

XIV. Damianus fuerat Alexandrum II. verum pontificem.

ELECTUS fuerat, ut vidimus, curante potiſſimum Hildelbrando cardinale, prima die octobris anni elapſi in Romanum antiſtitem Anſelmus epiſcopus Lucenſis; quantæ exinde cauſa ejus electionis turbæ exortæ fuerint, a nullo clarius & fuſius deſcribuntur, quam a Damiano, qui licet poſt electionem Alexandri & ab octobri anni præcedentis per aliquot menſes ſe ſubripuiſſet a curia & ab urbe Romana, ut ſolitudini ſuæ penitus vacaret, maximum tamen adjumentum in tanta rerum perturbatione eccleſiæ Dei & legitimo pontifici præſtitit. Sed rem a ſuis exordiis & ex ejuſdem Damiani opuſculis repetamus. Statim poſt Nicolai mortem [c] *Stephanus cardinalis presbyter apoſtolicæ ſedis*, Cluniacenſis nimirum, *vir gravitatis & honeſtatis nitore conſpicuus*, *virtutum floribus inſignitus*, *cum apoſtolicis literis ad aulam regiam miſſus* fuerat a ceteris cardinalibus, ubi in Germania poſt mortem Henrici III. imperabat tutorio nomine Agnes impuberis regis Henrici IV. mater. Cum in Germaniam perveniſſet Stephanus, ab aulicis adminiſtratoribus, vel ab ipſa imperatrice, ut in ſui excuſationem adducebant aulici, *non eſt admiſſus*, *ſed per quinque fere dies ad beati Petri & apoſtolicæ ſedis injuriam præ foribus manſit excluſus*. *Quod vir gravis & patiens æquanimiter tulit*, *legati tamen officium*, quo fungebatur, *implere non potuit*, immo ſine ullo effectu demandatæ ſibi provinciæ ex Germania reverſus fuit in Italiam. Hæc animo ſuo verſans Hildebrandus, ulterius immorandum non eſſe ratus, Anſelmum epiſcopum Lucenſem eligendum in Romanum pontificem propoſuit, quem etiam ceteris cardinalibus annuentibus, Nicolao II. in ſupremum eccleſiæ epiſcopatum

c *Opuſc.* IV.

tum ſucceſſorem dedit. Audita electione epiſcopi Lucenſis in ſummum orbis chriſtiani hierarcham, antiſtites complures Lombardiæ, qui cupiebant pontificem ſibi dari minus rigidum, hunc *ex paradiſo Italiæ*, hoc eſt ex Lombardia repetendum dictitabant; aliquos ergo ſui ordinis extemplo in Germaniam mittunt pro nova Romani pontificis electione. Gerardus pariter comes Galerienſis, abbas quoque ſancti Gregorii ad clivum Scauri cum aliis Romanis civibus, creationi alterius pontificis *longe prius infatigabiliter* inſiſtebant, & inhiabant. Pellexerant nimirum Cadaloum Parmenſem epiſcopum *in hoc negotium*. Erat Gerardus anathemate & maledictionibus irretitus omnium fere pontificum, quicumque Romanæ eccleſiæ ipſius temporibus præfuere, & [a] *paullo antequam moreretur, propter ducem & archiepiſcopum Anglorum, quos a beati Petri liminibus redeuntes invaſerat, ſpoliaverat, & uſque ad mille Papienſis monetæ libras diripuerat* Gerardus, *in plenaria ſynodo, papa Nicolao præſidente, excommunicatus & extinctis luminaribus ſub perpetuo anathemate fuerat damnatus*. Archiepiſcopus Eboracenſis Aldredus [b] miſſus fuerat Romam anno 1059. Nicolai ſecundi tempore ab Eduardo rege, pro obtinendo privilegio ad favorem monaſterii Weſt-monaſterienſis; in hunc proinde veri ſpeciem habet Gerardum exercuiſſe ſuas rapinas. Interitus ejuſdem Gerardi videtur contigiſſe paullo poſt Cadaloicum conflatum ſchiſma. Abbas autem ſancti Gregorii erat per hæc tempora Stephanus cardinalis, ut ex chartario ejuſdem monaſterii liquet, & vel Stephanus Caſinenſis vel alius, certe non Cluniacenſis, qui ſtabat mordicus pro Alexandro. His ergo agentibus & adjuvantibus, concilio ſeu potius conciliabulo in Germania coacto, exſufflante etiam Ugone Blanco cardinali, ſed perduellionis in eccleſiam Romanam reo, electus fuit die XXVIII. octobris ejuſdem anni 1061. in feſto ſanctorum Simonis & Judæ, contra verum pontificem Alexandrum anti-papa Cadalous, cancellarius olim Henrici III. inde Parmenſis epiſcopus, qui jam *in tribus conciliis ſynodalibus, Papienſi, Mantuano, & Florentino* fuerat damnatus. Præ ceteris ejus electoribus notantur a [c] Damiano *Placentinus & Vercellinus epiſcopi, qui multum petulci ac proletarii, ſicut norunt diſputare de ſpecie feminarum, ſic utinam potuiſſent in eligendo pontifice perſpicax habere judicium*. Vercellenſis epiſcopus fuit Gregorius, qui, teſte Hermanno Contracto, excommunicatus fuerat in ſynodo Romana poſt paſcha anni 1051. a Leone papa IX. Placentinus autem erat Dionyſius, quem tamdem ob favorem Cadaloici ſchiſmatis, de concubinatu inſuper reum compertum, præcluſa omni reditus ſpe, Gregorius papa VII. de ſua ſede deturbavit. Sed nec illud ad pleniorem Cadaloi hiſtoriam habendam reticendum, quod cum Veronenſis civis eſſet & vicedominus anno 1040. cathedralis patriæ ſuæ eccleſiæ, cancellarius inde Henrici III. imperatoris, poſtea vero epiſcopus Parmenſis, anno 1046. monaſterium ſancti Georgii in Braida prope urbem Veronenſem reædificavit, ut uſui eſſet monachorum ordinis ſancti Benedicti, atque ampliſſimis redditibus dotavit, auctis hoc anno 1062. a Milone filio Ugonis comitis Veronenſis. Cœnobium hocce, cujus eccleſiæ documenta ſpectantia ad annum 780. reperiiſſe teſtatur Canobius apud Blancolinium [d], ſanctimonialium domicilium fuit, inde monachorum, tum canonicorum regularium ad annum 1127. ſubinde in commendam devenit ab anno 1387. uſque ad annum 1442. quo canonicis congregationis ſancti Georgii in Alga Venetiarum aſſignatum fuit, qua congregatione poſtremo extincta anno 1668. bona ipſius monaſterii publica auctione fuere divendita partim aſceteriis nobiliſſimis ſancti Zachariæ, & ſanctæ Catharinæ

ANN. CHR. 1062

a Ibidem.

b Conc. T. XII. col. 159.

c Lib. I. epiſt. 20.

d T. II. pag. 484. chieſe di Verona.

Ann. Chr. 1062. rinæ Venetiarum, partim monachis noſtris ſancti Michaelis de Muriano. Sed ad ſchiſma redeamus.

Inter alia, quæ cauſabant conſiliarii & aulici Germaniæ (nam *regem & Agnetem matrem cum ætatis infirmitas, tum fragilitas ſexus excuſat*, ait Damianus) illud præcipuum fuit, quod inoleverat prava conſuetudo, ut Romanus pontifex eligi non poſſet, niſi prius obtenta imperatorum licentia, & *Henricus* III. *imperator factus fuerat Patricius Romanorum, a quibus etiam acceperat in electione ſemper ordinandi pontificis principatum*. Acceſſerat, quod *Nicolaus papa* II. *hoc* regi ipſi Henrico IV. *privilegium, quod ex paterno jam jure ſucceſſerat, præbuerat, & per ſynodalis inſuper decreti paginam confirmaverat*. Cui tamen privilegio aptiſſime derogatum reſpondet Damianus, demonſtrans in minori ætate Henrici, ſicut mater Agnes erat tutrix in rebus temporalibus, ita eccleſiam Romanam fuiſſe matrem in rebus ſpiritualibus, ac proinde potuiſſe cardinales, non expectata regis licentia, novum pontificem creare.

XV. Ea ſuper re ſcribit ad Henricum regem.

d *Epiſt. III. Lib. VII.*

Prima ergo Damiani opera pro legitimo pontifice Alexandro fuit miſſio epiſtolæ ad ipſum Henricum regem [a], qua deſcribit Parmenſis epiſcopi Cadaloi ſcelus adoriendi apoſtolicam ſedem. Gaudere ſcribit de hac diviſione eccleſiæ aliquot ex conſiliariis illius, quod tamen de quibuſdam ſanctis viris, qui ejus conſuevere intereſſe conſiliis, nefas eſſe ait credi; quo nomine Annonem in primis Colonienſem epiſcopum intelligit. Stimulis ergo ſanctus doctor regis animum impellere conatur ad opem eccleſiæ ferendam, & apoſtolica libertate pene cogit.

XVI. Et ad Cadalaum anti-papam binas epiſtolas.

b *Epiſt. XX. Lib. I.*

Stylum deinde ſuum convertit [b] in Cadaloum, cujus ante oculos magnitudinem ſceleris ponit exagitandi Dei eccleſiam, & altare contra altare erigendi. Exprobrat ipſi, quod *in multis* illi *Romana pepercit eccleſia, frequenter* ab ipſo *legitimi rigoris cobibuit diſciplinam, adeout aſſerant, qui ſe interfuiſſe fatentur, quod in tribus jam conciliis ſynodalibus, Papienſi ſcilicet Mantuano & Florentino perſpicua damnationis* in illum *ſententia claruit, ubique tamen ſedes apoſtolica maternæ pietatis affectu* illi *clementer indulſit; & dum* eccleſia *ſtuduerit canonum* circa illum *coercere rigorem*, ipſe non veritus fuerit *adverſus eam hoſtilem redhibere tyrannidem*. Cadalous in his conciliis damnatus fuit, antequam Romanam ſedem invaderet. Exprobrat, quod ſine conſenſu ſenatus, cleri inferioris ordinis, populi, *cardinalium epiſcoporum, qui videlicet & Romanum pontificem principaliter eligunt, & quibuſdam aliis prærogativis non modo quorumlibet epiſcoporum, ſed & patriarcharum atque primatum jura tranſcendunt*, ad ſupremum eccleſiæ apicem pervenire auſus fuerit, electus *ab alienis*. Exprobrat demum, quod *præbendarum eccleſiæ* Parmenſis *damnanda commercia aliaque longe turpiora hactenus in Cadaloi tantum narrabantur oppidulo, nunc alter ad alterum ubique regni hujus & mercatores loquantur in foro, & foſſores in agro*.

c *Ibidem.*

Narrat in ea epiſtola hiſtoriam, quæ alibi inaniter quæreretur [c]. *Quod mihi*, inquit, *a ſenioribus intimatum eſt refero: In Babyloniæ partibus poſſeſſionem apoſtolica ſedes habebat, unde tantum balſami redditum per annos ſingulos capiebat, quod indeficienti fomite ſufficeret lampadi, quæ videlicet ante altare beati apoſtolorum principis rutilabat appenſa. Quam poſſeſſionem, accepta pecunia, papa diſtraxit, canonemque aromatis, quem recipere ſolebat, amiſit. Aliquanto poſt, cum idem papa prædicto ſacroſancto altari quaſi devotus aſſiſteret, & oraret, ecce quidam terribilis & grandævus ſenex, in cujus etiam facie barbiraſium videbatur, elato brachio, colaphum ſibi vehementer incuſſit, & ait: Tu extinxiſti lucernam meam ante me, & ego ex-*

tin-

tinguam lucernam tuam ante Deum ; moxque diſparuit . Ille vero protinus corruit, & paullo poſt diem clauſit extremum. Sic ſic nimirum meretur corripi, qui illi ſe præbet adverſum, qui cœli terræque primus paſtor obtinet principatum. Quis, oro, duorum paparum duriori tibi videtur auſteritate plectendus? Utrum ille, qui ſacri altaris lucernam præſumpſit extinguere ; an tu, qui totam univerſalem eccleſiam per furtivæ promotionis exordium niteris obſcurare? Tandem niſi reſipiſcat , mortem intra annum amaro triſticho minatur. *Diligenter igitur*, ait, *intende, quod dico*: ANN. CHR. 1062.

Fumea vita volat, mors improviſa propinquat,
Imminet expleti præpes tibi terminus ævi.
Non ego te fallo, cœpto morieris in anno.

Cum parum prima epiſtola ſua profeciſſet Damianus, ſecundam addidit ad eumdem Cadaloum dicens [a]: *Scripſi tibi nuper, antequam Romam cum ſatellitibus ſatanæ fuiſſes ingreſſus, denuntians & conteſtans, ut te a tam cruenti moliminis intentione compeſceres* &c. Pejora enim de die in dies audens Cadalous Romanam urbem cum exercitu violenter ingreſſus, certamine inito, cruentiſſimæ cædis auctor extiterat, adeo *ut plebis invalidæ atque imperitæ cæſorum numerus ignoraretur*. Lenitate itaque primæ epiſtolæ dimiſſa, ſeverius contra ipſius ſtrages & ſimonias detonat Damianus, ac propinquum divinæ ultionis fulmen denuntiat, hiſtoriam narrando depoſitionis Johannis epiſcopi Placentini anti-papæ, *qui ad inſtar tui*, ait, *ſublimitatis & gloriæ ſatis ſuperque ambitione flagravit, adeo ut prius ante ſe geſtandam, ſicut & tu nunc agere diceris, crucem argenteam impetraret*; de qua depoſitione nos ad annum *998*. egimus. Contigit hæc Cadaloi invaſio menſe aprili hujus anni, & plurimum ſanguinis ex utraque parte fuſum fuit; verum opem ferente Romanæ urbi Gothifredo duce & marchione Cadalous exercitum ſuum diſſipatum conſpiciens Parmam ſe recipere fuit coactus.

a Lib. I. epiſt. 21.

XVII. Ejuſdem literæ ad Alexandrum pp. II. & ad Hildebrandum cardinalem.

INTEREA a quodam *diſcolo presbytero* redditæ Damiano fuere literæ Alexandri papæ, quibus ipſum monebat, ne *propter contemplationis ſtudium* negligeret epiſtolare commercium. Reſpondet Damianus [b], quod licet idem ſummus pontifex Alexander *de ponderis epiſcopalis abiectu* ſecum *unanimiter concordaſſet*, tantis tamen adventantium moleſtiis, cauſarumque ſimul negotiis ingruentibus otium ipſius contemplationis interrumpebatur, ut eo potiri non permitteretur ; quinimmo *a ſe non pontifice pontificale* plures *niterentur extorquere judicium; & hoc modo*, ſubdit, *qui epiſcopatum fugio, epiſcopum non evado, & ſub ſacerdotali fatigor onere, qui ſacerdotalis ſolii dethronizatus ſum dignitate*. Deficiente pariter antiquario, qui tranſcriberet, aſſerit ſe nequire aliquid dictare. Poſt hæc invehitur in laicorum, quin etiam clericorum inſcitiam, ex qua gradum ſibi faciens ſumma animi libertate & zelo enumerat immania ſcelera & flagitia, quæ ab hominibus illius tempeſtatis committebantur, commeſſationes nimirum, adulteria, direptiones, latrocinia, ſine ullo metu aut veneratione divinarum humanarumque legum. In tanta animi ſui conturbatione ob ingentia hujuſmodi mala, illud tamen affirmat ſibi jucundum allatum fuiſſe nuntium a Romano quodam, qui pontificem quidem accuſabat, Damiano vero compatiebatur, eo quod Oſtienſis comitatus illi ſubtractus alteri traditus fuiſſet; *divinam* autem *implorat clementiam, ut & epiſcopatum quantocius ordinare non differat* idem pontifex. Superiora vitia ideo Alexandro deſcripſit Damianus, ut pro ipſis coercendis ſedulam navaret operam. Epiſtolam hanc impolito ſtilo ſe ſcripſiſſe dicit, quia *Cadalous draco teterrimus*

b Lib. I. epiſt. 15.

ANN. CHR. 1062.

ſufflat , *& quia ſynodus imminet* , *pedeſtres etiam verſiculos* tranſmittit. Alludit nimirum ad ſynodum , quæ poſt expulſionem anti-papæ ex Romana urbe celebrata fuit menſe majo in eccleſia Lateranenſi ab Alexandro , in qua ſynodo anathema dictum fuit contra refractarium & ſchiſmaticum, perduellioniſque reum inſenſiſſimum Cadaloum, ad quam vocatus eſt & Damianus, qui etiam interfuit, ut mox videbimus.

Commorans adhuc in eadem ſolitudine Damianus conqueritur cum Hildebrando archidiacono cardinale , qui torvis oculis ferebat Damiani receſſum a Romana urbe, quod [a] *ejus mens circa ſe non valeat miteſcere* , *ita ut nullum verbum vel ad ſe*, *vel de ſe proferat* , *quod ad caritatis videatur pertinere officium ; cum tamen poſtquam Romanæ ipſe alligatus fuerat eccleſiæ* , ſemper pro Hildebrando ſtetiſſet , voluntates ejus ſecutus fuiſſet tamquam canones, *in omnibus* ipſius *certaminibus ſe commilitonem* , *ſe pediſſequum & quaſi fulmen injeciſſet*. Teſtem inſuper eſſe domnum Cluniacenſem, in quanta benedictione Hildebrandi nomen ſit in Damiani labiis. Melius quam Hugonem abbatem Cluniacenſem hoc loco intelligit Damianus Stephanum cardinalem, Cluniacenſem olim monachum . Epiſcopatum poſtremo, quem dederat, per has literas eidem Hildebrando reddit , omneque jus & poteſtatem, quæ ſibi ſuper eum competere viderentur, funditus abſcindit.

a Lib. II. epiſt. 8.

XVIII. Concilium Lateranenſe, ubi diſcuſſa cauſa Benedicti Foro-ſempronienſis & Willelmi Senogallienſis epiſcoporum.

PUTAVIMUS aliquando nullam in Romana urbe habitam fuiſſe ſynodum hoc anno menſe majo, quo omnia ſanguinis furoriſque erant plena; VIII. enim kalendas aprilis, ut ait Benzo , vel die quarta-decima ejuſdem menſis, ut habet auctor vitæ Alexandri II. quam poſteritati ſervavit cardinalis Aragonienſis , cum exercitu Urbem ingreſſus eſt Cadalous , variuſque fuit belli eventus , donec Gothifredo duce adveniente victoria ceſſit militiæ legitimi pontificis Alexandri . Hinc confirmari exiſtimabamus ſententiam illorum , qui acta concilii hujus anni ad annum 1070. amandant . Verum in Lateranenſi eccleſia etiam hoc anno congregatum fuiſſe epiſcoporum numerum, cui Alexander præſedit, expiſcari credimus ex ſupralaudatis Damiani verbis: *Quia Cadalous draco teterrimus ſufflat*, *& quia ſynodus imminet* &c. quæ verba ad præſentem annum ſunt referenda , quo Damianus otio contemplationis gaudere exoptabat , ut de ſe refert in toto epiſtolæ ſuæ textu. Exploratum quidem eſt, etiam anno ſequenti cum majori ſatellitum manu Cadaloum Romanam urbem invaſiſſe, & anno ſequenti pariter copioſum epiſcoporum concilium habitum fuiſſe in eadem Lateranenſi baſilica; ſed ante eam ſynodum Damianus partim Caſini moras trahebat, partim Florentiæ ad turbas ejus urbis ſedandas diſtentus erat, ut videbimus, quare ſolitudinis & ſancti otii minime erant tempora illa. Neque bellum vigens intra Romana mœnia epiſcoporum conventum impedire potuit ea ratione, qua nec anno ſequenti iterato exortum impedivit. Concilium itaque Laterani coegit menſe majo hujus anni Alexander. Excommunicatus in ipſo fuit Cadalous, præſente etiam Petro Damiano in his turbulentiſſimis rebus & temporibus Romam e ſolitudine ſua evocato. In eodem pariter concilio die decima maji ſententia lata dicitur in favorem Benedicti epiſcopi Foro-ſempronienſis, quæ inſerta legitur apud Ughellium [b] diplomati Honorii papæ III. conceſſo Monaldo epiſcopo ejuſdem eccleſiæ anno 1224. Scilicet quæſtio vertebat inter Benedictum Foro-ſempronienſem & Guilielmum epiſcopum Senogallienſem , ad quam diœceſim pertineret maſſa Sorbituli, in eam enim uterque jus prætendebat , & pro judicio interpellatus fuit Petrus Damianus, ut apud Labbeum [c] legitur in actis hujus ſynodi, quæ ſubjicimus; illud tamen animadvertentes corrigendam

b T. II. col. 829.

c T. XII. col. 114.

dam eſſe indictionem XIII. ad calcem appoſitam, & ſubſtituendam XV. quæ decurrebat hoc anno. Si quis vero indictionem VIII. legere maluerit, ut ſic legi in diplomate aſſervato in tabulario eccleſiæ Foro-ſempronienſis teſtatur Sartius [a], cauſa hæc diſcuſſa fuerit in concilio Romano anni 1070. ad eumque annum pertinebit. Acta porro ſunt hujuſmodi. ANN. CHR. 1062.

a De epiſc. Eugub. pag. 45.

Cum in Dei omnipotentis nomine & reverentia in ſacroſancto Lateranenſi palatio dominus papa Alexander cum quampluribus reſideret epiſcopis, quorum hæc ſunt nomina, quæ ſequuntur. In primis dominus Ildebrandus S. R. E. archidiaconus, necnon & dominus Petrus Damianus Oſtienſis eccleſiæ epiſcopus, & dominus Bonifacius Albanenſis epiſcopus, & dominus Mainardus Sutrienſis epiſcopus, & dominus Hugo Eugubinenſis eccleſiæ epiſcopus, & dominus Mainardus Urbinatenſis epiſcopus, & dominus Arduinus Fanenſis epiſcopus, & dominus Guillelmus Humanenſis epiſcopus, & dominus Hugo Callienſis epiſcopus, & dominus Dominicus Piſaurenſis epiſcopus, & dominus Lotharius Auximanæ eccleſiæ epiſcopus, & alii quamplures; in quorum omnium præſentia ſurgens Guillelmus Senogallienſis epiſcopus inquit. Domine pater reverende, veſtræ ſanctiſſimæ conqueror pietati ſuper fratre noſtro Benedicto Foroſempronienſi epiſcopo, qui quamdam eccleſiam noſtræ diœceſis, cujus vocabulum eſt ſancti Johannis, quæ dicitur in Sorbitulo, cum ſuis eccleſiis eidem maſſæ, quam nobis noſtræque eccleſiæ ſacram contendit, & ſibi temere uſurpare præſumpſit, unde veſtram deprecor pietatem, ut noſtræ eccleſiæ juſtitiam facere dignemini. Tunc dominus Petrus Damianus cœpit exponere, quatenus dominus Victor S. R. E. antiſtes, Foro-ſempronienſis eccleſiæ motus pietate paupertatis ejuſdem, cum decimis & oblationibus vivorum & defunctorum, cum oblationibus univerſis miſerando conceſſerit, ſuoque dominio mancipaverit ejuſdem maſſæ eccleſias univerſas, iiſdem redditibus prælibatis, quo referente idem cæteri proteſtati ſunt, hæc vera eſſet aſſertio. Quod audiens dominus papa Alexander, cunctis audientibus placido ore inquit; quod a prædeceſſore noſtro bonæ memoriæ domino Victore vobis referentibus ſtatutum agnovimus, firmum & ratum eſſe cenſemus; & præcipimus, ut deinceps dominus Guillelmus Senogallienſis epiſcopus, nec illius ſucceſſores inquietare audeant Benedictum Foro-ſempronienſem epiſcopum, vel ejuſdem ſucceſſores in perpetuum. Quod ſi amplius inquietare tentaverit, ſit in pœna ducentorum ſolidorum aureorum, medietatem (ſupple: *ſacro noſtro Lateranenſi palatio, & medietatem*) *eccleſiæ ſupradictæ.*

Actum eſt, hoc menſe maji die vero decima indictione XIII.

Ego Sergius S. R. E. ſcriniarius hæc acta ſcripſi.

Hinc illuſtratur epiſtola Damiani ad R.. epiſcopum, de qua jam nos ad annum 1055. verba fecimus. Refert etiam Rubeus [b] *Petrum peccatorem Hoſtienſem epiſcopum* ſubſcripſiſſe Alexandri II. bullæ conceſſæ hoc anno monaſterio Montis-caſini, „ ut eſt, ait ipſe, in chronico Caſinenſi. “

b Lib. V. p. 294.

XIX. Legatio Damiani in Gallias.

EODEM tempore vel adhuc degens in eremo, vel in Romana urbe conſtitutus Damianus, nam ſtatim poſt ſynodum Lateranenſem Gallicana legatione omnino fuit diſtractus, opuſculum conſcripſit, cui titulum fecit [c]: *Diſceptatio ſynodalis inter regium advocatum, & inter defenſorem Romanæ eccleſiæ*, in quo eoſdem altercantes ad invicem, & argumenta viciſſim proponentes & ſolventes inducit. Advocati regii objecta omnia in ea diſceptatione refelluntur, & pedetentim cogitur is, qui ſtat pro jur bus regis, rationibus convictus in contrariam deſcendere ſententiam. Volvitur tota quæſtio circa jus, quod habuit eccleſia Romana eligendi pontificem, non expectata prius regis licentia. Fingitur autem hæc diſputatio habita *ad patres ſynodi Osborienſis, quæ in proximo fiet*. Synodus revera Germa-

c Opuſc. IV.

ANN. CHR. 1062.

nica hoc eodem anno celebrata fuit, in qua die vigeſima-octava octobris, quæ anniverſaria nimirum erat electionis Cadaloi antipapæ, damnatus ipſe fuit communi conſenſu Germanorum antiſtitum, atque confirmata ut legitima electio Alexandri papæ. Memoratur in hocce opuſculo a Damiano Conſtantini donatio facta eccleſiæ Romanæ. Hæc nimirum octavo eccleſiæ ſeculo conficta, tamquam legitima omnium ore & opinione ducebatur his temporibus, itaut ipſe Romanus pontifex Leo IX. in prolixa epiſtola ad Michaelem Cerularium patriarcham CP. miſſa anno 1053. donationis documentum pene integrum attulerit, & ea præſertim verba: *Tam palatium noſtrum quam Romanam urbem, & omnes Italiæ ſeu occidentalium regionum provincias, loca & civitates ſæpefato beatiſſimo pontifici & patri noſtro Silveſtro univerſali papæ contradentes atque relinquentes, ei vel ſucceſſoribus ipſius pontificibus poteſtatem & ditionem firmam imperiali cenſura per hanc divalem juſſionem & pragmaticum conſtitutum decernimus diſponendo, atque juri ſanctæ Romanæ eccleſiæ concedimus permanſura*. Verum nullus hodie reperitur, qui ignoret mercem hujuſmodi ſeculis tantum poſterioribus inventam & venditam.

Statim poſt concilii Romani hujus anni abſolutionem demandata fuit Damiano apoſtolica legatio in Gallias ad ejus regni præſules, & ad Cluniacenſes monachos. Excuſabat ſe quidem [a] ab hoc itinere pœnitentiis & laboribus attritus ſanctus cardinalis, prætendebat *ſenectute ſe incurva depreſſum, & effœto viribus corpore nutabunda gradientis veſtigia ſub incertis greſſibus vacillare* aſſerebat, ſed animus ei addebatur, ac ipſi [b] *pollicitus fuerat ad kalendas auguſti reditus ad propria*. Quare tum zelo juvandæ eccleſiæ, tum Alexandri precibus ac imperio motus, amore quoque erga Hugonem Cluniacenſem abbatem, quocum Romæ neceſſitudinem ſtrinxerat, alacer ſe itineri commiſit Petrus una cum Damiano puero nepote ſuo. Celeberrima eſt & honoris plena Alexandri II. epiſtola ea occaſione data ad Galliarum epiſcopos in Damiani laudem, quam ad ſancti doctoris elogium hic ſubjungimus [c].

Alexander epiſcopus ſervus ſervorum Dei Gervaſio Remenſi, Richerio Senonenſi, Bartholomæo Turonenſi, M......... Bituricenſi, T....... Burdigalenſi archiepiſcopis ſalutem & apoſtolicam benedictionem.

Non ignorat ſancta veſtra fraternitas, dilectiſſimi, quod ex auctoritate ſedis apoſtolicæ, cui nos indignos clementia divina præfecit, totius univerſalis eccleſiæ regendus ac diſponendus nobis ſtatus incumbit. Quoniam igitur pluribus eccleſiarum negotiis occupati ad vos ipſi venire non poſſumus, talem vobis virum deſtinare curavimus, quo nimirum poſt nos major in Romana eccleſia auctoritas non habetur, Petrum videlicet Damianum Oſtienſem epiſcopum, qui nimirum & noſter eſt oculus, & apoſtolicæ ſedis immobile firmamentum. Huic itaque vicem noſtram pleno jure commiſimus, ut quidquid in illis partibus, Deo auxiliante, ſtatuerit, ita ratum teneatur & firmum, ac ſi ſpeciali noſtri examinis fuerit ſententia promulgatum. Quapropter venerabilem ſanctitatem veſtram fraterna caritate monemus, & inſuper apoſtolica vobis auctoritate præcipimus, ut talem tantumque virum, tamquam noſtram perſonam, digna ſtudeatis devotione ſuſcipere, ejuſque ſententiis atque judiciis, propter beati Petri apoſtolorum principis reverentiam, humiliter obedire. Quiſquis enim faſtu ſuperbiæ, quod abſit, inflatus illius judicio contradictor vel adverſator extiterit, uſque ad dignam ſatisfactionem, noſtram vel Romanæ eccleſiæ gratiam non habebit. Quia vero cum ad vos Girelmum miſimus, adbuc adventum præfati domini Petri nos impetrare poſſe nullatenus ſperaremus, volumus, ut ſi quid apud vos Girelmus cœpit, ad do-

mini

[a] *Lib. VI. epiſt.* 6.

[b] *Ep. V. Lib. II.*

[c] *Concil. Labbei T. XII. col.* 88.

mini Petri magiſterium veniat , & per ejus manum , quidquid agendum eſt, fiat.

ANN. CHR. 1062.

XX. Concilium ipſe celebrat Cabillone.

OCCASIO hujus legationis ea fuit. Expoſtulaverat hoc eodem anno Hugo abbas Cluniacenſis apud apoſtolicam ſedem , Drogonem Matiſconenſem epiſcopum jus ſibi contra privilegia abbatiæ conceſſa uſurpare in Cluniacenſe monaſterium. Quare Petrus Damianus , ſuperatis non ſolum *præruptis alpium æſtivis adopertis nivibus jugis* , ſed etiam *Cadaloicis inſidiis* , viſitata prius ſua Avellanenſi eremo ſub finem menſis maji , ut deducitur utrumque ex ejus epiſtolis [a]; convocato Cabillône concilio, lectiſque ibi privilegiis cœnobii Cluniacenſis , confitentibus epiſcopis tredecim ibidem coactis, & ipſo Matiſconenſe ignorationem hucuſque ſuam prætendente, ea rata habita fuere, & cauſa finita fuit ad favorem Hugonis abbatis. Tractata in eodem concilio fuit & cauſa Harderici epiſcopi Aurelianenſis , pro quo ad Alexandrum epiſtolam [b] ſcripſit Damianus , qua ipſum precatur , ut Romam advenientem Hardericum *materna pietate ſuſcipiat , & ejus eccleſiam a violentorum iniquorumque hominum pervaſione defendat.* Præter pontificis clementiam , *hoſtilis etiam amici* ſui *domini archidiaconi*, Hildebrandi, *ceterorumque ſanctorum collateralium* , cardinalium ſcilicet, *fraternitatem* rogat , ut Harderico ſubvenire dignentur , & juſtitiæ rigorem adverſus eum temperent. Decepit tamen Damianum Hardericus , qui ſimoniaca labe infectus repertus poſtea fuit , ut conſtat ex Alexandri II. epiſtola [c] ad Gervaſium archiepiſcopum Remenſem hujuſmodi verbis: *Clare enim ipſum ſimoniace epiſcopatum obtinere , & ad obtegendam reatus ſui improbitatem perjurium in Cabillonenſi ſynodo incurriſſe, ſuique fraudulentia confratrem noſtrum Petrum Oſtienſem epiſcopum , a quo eadem ſynodus celebrata eſt , decepiſſe .* In eadem ſynodo ſanctus cardinalis Reginaldum abbatem ſancti Medardi condemnavit , quod liquet ex alia epiſtola ejuſdem pontificis [d] ad eumdem Gervaſium . Vel ante concilium Cabillonenſe, vel poſt ipſum , Veſontionem etiam ſe contulit Damianus , diverſatuſque eſt aliquo tempore apud Hugonem ejuſdem urbis epiſcopum , ut teſtatur ipſe in opuſculo [e] ad eumdem . Decem ſimiliter dierum ſpatio hoſpitio exceptus fuit in Fructuarienſe monaſterium , id quod fatetur in opuſculo [f] ad Adelaidem duciſſam . Conviatore per Burgundiam uſus eſt Damianus [g] Adraldo Bremetenſe abbate. Quo autem in loco per ſeptuaginta dies infirmatus extiterit tempore ſuæ Gallicanæ legationis , *ut vix jacere vel ſedere , quanto minus ſtare, niſi cum difficultate* poſſet , ſilet in epiſtola ſupralaudata ad Alexandrum ; non ambigit tamen hanc infirmitatum ſuarum narrationem riſum extorſuram *ſummi amicorum* ſuorum *domini archidiaconi* , nimirum Hildebrandi.

a *Ep. II. & V, Lib. VI.*

b *Lib. I. epiſt. XI.*

c *Concil. T. XII. col. 89.*

d *Ibid. col. 90.*

e *Opuſc. XXXIX. cap. 1.*

f *Opuſc. XVIII. cap. 6.*

g *Opuſc. XXXIV. cap. 6.*

XXI. Cluniacum ſe recipit.

SOLUTO concilio Cabillonenſi Damianus Cluniacum ſe recepit , ubi maximo honore & intimæ caritatis affectu ab Hugone abbate , & a ſanctis loci illius monachis ſuſceptus fuit; ibi tamen conſtitutus pias aliquot concertationes habuit cum Hugone circa uſus prædicti monaſterii , quas refert anonymus monachus Cluniacenſis, qui paullo poſt floruit, in eo tractatu , quem ſcripſit , miraculorum ſancti Hugonis abbatis Cluniacenſis , verſus finem, ſequentibus verbis , quæ deſcripſimus ex bibliotheca Cluniacenſi: *Tempore quodam neceſſe fuit ſancto viro* (Hugoni abbati) *pro tuendis filiis ad eccleſiam matrem recurrere , & Romanæ ſedis patrocinium advocare . Quapropter urbis illius refugium petens , magno labore & difficultate a latere papæ avulſum dominum Petrum , Oſtienſem videlicet epiſcopum, cognomento Damianum , obtinuit , ut ſibi daretur pro magno Petro* (ſcilicet Apoſtolorum principe, cui dicata erat eccleſia Cluniacenſis) *præliaturus,*

ANN. CHR. 1062.

rus, & adverſarios proſtraturus mirabili ſua prudentia atque facundia. Erat namque vir ille abſtinentiæ ſingularis uſu, & ferreorum vinculorum nexu undique ſic attritus, ut vix poſſet inveniri modus, quo ejus corporis imbecillitas foveretur, ad equitandi onus grave utcumque tolerandum; & quia levi plerumque ſcandalo offendi poterat, neceſſe habebat ſæpe ſatisfactione placari. Ad quam rem venerabilis Hugo ita ſe inclinabat, ut ejus animum reſormaret ad tranquillitatem, ac ſi alter Martinus eſſet, qui nihil putaret indignum, quod humilitas agendum ſuaderet. Cum ergo veniſſet Cluniacum alter ille Gregorius per eloquentiæ ubertatem, non tamen per Apoſtolicæ vitæ æqualitasem, vidiſſetque humanitatem & diſciplinam, virgamque & baculum contuliſſes, cœpit hærere & ſtupere, qualiter ſancti eſſe, aut ſanctos inſtisutores habere poſſent, qui tantis abundarent bonis, & rurſum quomodo non ſancti eſſe poſſent, aut perire, qui tam devote ſuſtinerent tam grave pondus laboris, & cuſtodiam monaſticæ diſciplinæ. Aliquando ſane judicabat ciborum copiam, aliquando mirabatur hanc jejunantibus deeſſe gratiam, quam illos habere videbat. Verumtamen ſi fieri poſſet, ſicut ipſe dicebat, ut utraque virtus obedientiæ & abſtinentiæ ſociaretur in eis, tum profecto nihil apoſtolicæ defuturum perfectioni. Qua de re conveniens domnum abbatem obſecrabat, ut a ſagimine duabus ſalsem feriis ſe ſuſpenderent, qui in ceteris tam perfecti eſſent, ut anachoretis nihil deberent. Cui venerandus Hugo diſcretionis cuſtos egregius: Si, inquit, pater cariſſime, vultis nobis augere coronam mercedis per additamentum jejunii, tentate prius nobiſcum pondus laboris vel per octo dierum ſpatium, & deinceps æſtimabitis, quid adjiciendum cenſere debeatis. Nam quamdiu non guſtaveritis pulmentum, neſcire poterisis, quid exigat condimensum ſalis, & ſi non adhibueritis ſaltem minimum digitum veſtrum, nequaquam judicare de onere fraserno diſcrete ac digne valebitis. Quibus ille audisis, ſentiens faſcis hujuſmodi gravitatem ſuis viribus importabilem, ceſſavit a petitione ingravandi ponderis, & ſemetipſum cœpit repercusere, unde alios ferire voluit, quia ſagittam ad eos ſine ſuo vulnere nequivit dirigere, intelligens magnum eſſe penſum illud, ac debere ſufficere, quod apprehendere ipſe non poſſet, qui in tanto videbatur ſtare virtusum culmine. Eruditus itaque præſul multo eruditior rediit, quam venit; magnumque theſaurum ſugiendæ inanis gloriæ, & capeſſendæ veræ humilitatis ſecum reportavit.

a *Annal. T. IV. pag. 639.*

Hæc ex anonymo monacho Cluniacenſi; ſed, ut obſervat [a] Mabillonius, mirum eſt, quod Damianus, qui tot pſalteria in dies recitabat, tot vigilias, totque jejunia in tanta veſtis aſperitate ſuſtinere poterat, divinorum officiorum aſſiduitatem, cui vacabant Cluniacenſes, per octo dierum ſpatium tolerare non valuerit; ut proinde omnimodam fidem non videatur mereri anonymus hic monachus ſupradicta aliquanto mordacia de Damiano referens, licet plura vera eſſe potuerint.

XXII. Vitam conſcribit S. Odilonis abb.

b *T. II. Vit. S. Odilonis.*

IMPOSITUM præterea ab Hugone fuit illi onus colligendi, quæ ad vitam pertinebant ſancti Cluniacenſis abbatis Odilonis, qui anno 1049. kalendis januarii in ſumma ſanctitate obierat, cujus etiam ſacrum corpus ea occaſione ſanctus cardinalis e terra levavit. Hanc vitæ ſcribendæ provinciam ſibi datam teſtatur Damianus in epiſtola exarata [b] *ſanctis eccleſiis, quæ ſunt in occidentalibus Galliarum partibus conſtitutis. Hugo*, ait, *Cluniacenſis monaſterii rector & ſpiritualis militiæ dux, ac præcipuus informator, hoc mihi laboris injunxit, ut vitam beati Odilonis, deceſſoris videlicet ſui, proprio ſtilo ſuccincte perſtringerem, & ex his, quæ in anterioribus paginis latius reperiebantur eſſe diffuſa, utiliora quæque magiſque neceſſaria brevi compendio deflorarem. Cujus ego compulſus imperio, non venuſtatem lu-*

culenti

culenti aucupabor eloquii , ſed ſicut ex oblatis apicibus deprehendere potero , cum Dei omnipotentis auxilio meræ veritati deſervire tentabo.

Ann. Chr. 1062.

Plura deinceps in hac Cluniacenſi commoratione Damianus cum Hugone miſcuit colloquia rerum & factorum , quæ ſubinde narrat in ſuis ſubſequentium annorum opuſculis. Eodem tempore , quo ibidem moras traxit , contigit factum , quod narrat ipſe Damianus [a] in opuſculo XXXIII. *Horno abbas Cluniacenſis , cum ad ſuum me monaſterium perduxiſſet , frater quidam ſenex in infirmorum domo , ingraveſcente totius corporis tumore , languebat . Hic porro cum abbatis comperiſſet adeſſe præſentiam , lætus effectus , divinam cœpit implorare clementiam . Domine , inquit , quem nullum latet occultum , quæſo , ſi quid reatus in me eſt , quod non ſim hucuſque confeſſus , tu mihi miſericorditer in memoria revoca , quatenus abbati meo , dum præſens eſt , pure confitear . atque ab eo , qui jus hoc in me præ ceteris habet , judicatus abſolvat . Hoc dicto , hujuſmodi vox auribus ejus inſonuit : Certe eſt , certe eſt aliquid in te , quod confeſſus adhuc non es . Cumque ille vocem ſolam audiret , ſed a quo procederet , non videret , orando ſubjunxit : Exprime , Domine , manifeſte quid hoc ſit , ut confeſſus corrigam , quod erravi . Porro vox eadem peccatum quoddam , ſicut quærebat , ſignanter expreſſit , quod ille a ſe commiſſum illico recognovit , & abbate feſtinanter aſcito , facta confeſſione , purgavit , paucíſque poſt diebus in ſancta pace defunctus eſt .* Demum promiſſionem accepit Damianus [b] *per intentationem anathematis* a ſanctis illis abbate & conventu ſe *anniverſarium ejus obitum rediviva ſemper memoria* culturos , immo huic ſponſioni addiderunt , ut *unum ſine intermiſſione pro illo pauperem , & alimentis ſimul & indumentis jugiter ſubſtentarent .*

a Cap. VII.

b Ep. II. Lib. VI.

XXIII.

An removenda ab hoc anno legatio Gallicana Damiani ?

Refertur a compluribus , Mabillonio præſertim , & noviſſime ab erudito viro Octavio Turchio canonico Apirenſi in [c] vita ſancti Dominici Loricati , hujuſmodi Damiani legatio in Gallias ad annum 1063. Verum aliis eccleſiaſticis negotiis diſtentum eo anno videbimus ſanctum cardinalem , neque arbitramur eſſe ab hoc anno removendum ipſius iter Cluniacum ſequenti potiſſimum argumento . Alexander papa [d] anno 1063. VI. idus maji Cluniacenſis monaſterii libertatem & poſſeſſiones , necnon facultatem eligendi abbatis monachis confirmavit , edixitque , ne cujuſquam epiſcopi interdicto aut excommunicationi ſubiacerent , utpote apoſtolicæ ſedis filii , citra Romani pontificis judicium , ſanciendo , ut idem locus omnibus ad eum confugientibus eſſet miſericordiæ ſinus , pietatis & ſalutis portus. *Data* bulla *in ſacro Lateranenſi palatio* VI. *idus maji per manus Petri S. R. E. ſubdiaconi & cancellarii , vice domni Annonis Colonienſis archiepiſcopi , anno ſecundo domni Alexandri pape , & ab incarnatione Domini noſtri Jeſu Chriſti* M. LXIII. *indictione* I. ut chronicas notas ſubdidit Mabillonius [e] , quæ deſunt tam in Bibliotheca Cluniacenſi , quam apud Labbeum. Porro quis in animum ſuum inducat , ut credat , Drogonem Matiſconenſem epiſcopum inſenſum , & iniquiorem fuiſſe in Cluniacenſe cœnobium eo vel ipſo anno , quo tam excellenti privilegio monaſterium illud fuit ditatum , ut proinde neceſſe fuerit Romanæ ſedi , præter pontificium diploma mox emanatum , apoſtolicum legatum mittere , qui ſynodum cogeret , & ad officium epiſcopum revocaret ? An-ne ſatis non fuiſſet apoſtolicum recentiſſimum præceptum , quo vix a menſe cœnobio illi plena tribuebatur libertas , & a diœceſano omnimoda exemptio ? Pariter ſi in ſynodo Cabillonenſi Willelmi comitis primi fundatoris , atque Romanorum pontificum lecta fuere privilegia , profecto prætermiſſa non fuiſſet lectio privilegii noviſſimi Alexandri , de quo nullam ignorantiæ excuſationem prætendere

c Pag. 71.

d T. XII. Conc. Labb. col. 105.

e Annal. T. IV. p. 638.

ANN. CHR. 1062.

dere potuiſſet epiſcopus Drogo, & ſicut ſtatim hic ceſſit auditis privilegiis, ita ceſſiſſet menſe præcedente Cabillonenſem ſynodum, ſi ad aures ſuas perveniſſet vix impetratum Alexandri diploma ad cœnobii Cluniacenſis favorem, & ſupervacanea fuiſſet Legati miſſio. Illud igitur veriſimilius videtur Alexandrum ad confirmationem eorum, quæ hoc anno egerat in ſynodo Cabillonenſi Damianus, ſequenti anno robur ſua apoſtolica bulla addidiſſe, ne deinceps ulla oriretur controverſiæ, aut præſumptionis occaſio. Hoc ergo præſertim momento, ſuperſedendo interim a ceteris, ut etiam videbimus anno ſequenti, inducimur, ut credamus eſſe ad annum præſentem legationem Damiani in Gallias referendam.

Hinc intelligimus fictitiam omnino eſſe aliam legationem Germanicam, quæ hoc anno Damiano tribuitur, & præſertim a Turchio, qui Baronium eam negantem carpit. Ut enim animadvertit Baronius, v. kalendas novembris e Galliis rediens Damianus pervenit ad ſuam eremum Avellanæ eo ipſo die, quo in Germania in concilio Osborienſi vel alio, poſt annum, quo creatus fuerat antipapa, damnatus fuit Cadalous. Non potuit ergo Petrus eidem ſynodo intereſſe ut legatus apoſtolicus. Præterea in epiſtola Damiani ad Annonem archiepiſcopum [a] Colonienſem ſcripta poſt ereptum ab ipſo de manu matris Agnetis Henricum, & poſt damnatum in ſupradicta ſynodo Cadaloum, aſſerit ſanctus doctor, ſe *libenter ad ejus ſanctitatis alloquium, ſi occaſio daretur*, obventurum, ut *communicandum conſilium, quod abſentia probibet, viva conſerti ſermonis verba conferret; ſed quoniam*, inquit, *id fortaſſe non mereor*, petit, ut ſua *ſancta prudentia Cadaloicam rabiem., quæ latrare non deſinit, omnino conetur extinguere*. Hæc profecto non dixiſſet, ſi recens ex Germania in Italiam deſcendiſſet. Occaſionem fingendi Damianum Germanicam ſuſcepiſſe legationem, dedit profecto *Diſceptatio* ipſius *ſynodalis*, quæ legitur inter ejus opera; verum ea a Damiano confici potuit, ut revera confecta fuit, tamquam inſtructio & præludium concilii Osborienſis vel Germanici, quod in proximo fieri debebat.

a Epiſt. VI. Lib. III.

XXIV. Redit ad Fontem-avellanam.

ABSOLUTIS negotiis, ob quæ deſtinatus fuerat Damianus in Gallias, diſceſſit Cluniaco, ſed ſerius quam illi pollicitum fuerat, & [b] *profligato poſtmodum trimeſtri fere curriculo, & quanta potuit celeritate currens*, ſuperatis quoque Cadaloicis inſidiis, *vix quinto ante kalendas novembris Fontis-avellani, unde proceſſerat, cacumen* aſcendit, ubi ſe totum libris conficiendis & quieti contemplationis ſtatim dedit. In tranſitu vel cum in Gallias pergeret, vel cum ab iis redux eſſet, clericos Taurinenſes ad ſe confluentes habuit, quos & ſatis honeſtos, & literarum ſtudiis decenter inſtructos, & tamquam chorum angelicum, & velut conſpicuum eccleſiæ enitentem ſenatum commemoravit & laudavit, ſed uxoratos redarguit, poſtea in epiſtola [c] ad Cunibertum ipſorum epiſcopum.

b Lib. VI. epiſt. 5.

c Opuſc. XVIII.

XXV. Ejus epiſtolæ ad Ugonem abb. & ad Cluniacenſes.

COMMORANS vero in ſua Avellanenſi ſolitudine plures conſcripſit epiſtolas, & quidem Hugoni abbati [d] gratias agens pro beneficiis Cluniaci ſibi collatis; quem etiam orat, ut anniverſarium, quod die defunctionis ſuæ Cluniacenſes monachi *rediviva memoria per literalium aſtipulationum rata* illi promiſerant, in reliquis etiam monaſteriis, Cluniaco ſubjectis, eodem caritatis officio ſibi peragendum ſponderetur, atque conſcriberetur ipſius nomen in indiculo; loco vero induendi & alendi pauperis poſt diem obitus ſui, quod ſimiliter facturos receperant, orationes ad Deum pro ſe ab ipſis funderentur. Alia epiſtola [e] eidem Hugoni commendat *Damianum adoleſcentulum uterinæ ſororis* ſuæ *filium, ut illi magiſtrum ſimul & victum paterna pietate* provideat. *Angelicum* Hugonis

d Lib. VI. epiſt. 2.

e Ibid. ep. 3.

conven-

conventum maximis præconiis apud omnes celebrabat Damianus poſt ſuum
reditum ex Galliis, cujus rei *teſtes* appellat omnes, *qui cum ſe in Chri-* ANN. CHR. 1062.
ſti ſervitute cohabitant. Cum vero dicat Damianus in calce epiſtolæ: *Ob
utinam mittere tibi poſſem, quæ ſanctis Cluniacenſibus ſcripſi, vel alia mul-
ta, quæ poſt Galliæ reditum ex diverſis thematibus exaravi*, indicat Hugo-
nem tunc abſuiſſe a Cluniacenſi monaſterio, & reſpicit ad ſequentem epi-
ſtolam Cluniacenſibus monachis ſcriptam [a], quos *vere ſanctos & angelica* a Lib. VI. epiſt.
veneratione colendos fratres nominat. Excurrit inde Damianus in eorum 5.
extollendis meritis; laudat præſertim diſciplinam in prolixitate divinorum
officiorum, quæ *tanta in eccleſiaſticis officiis protelabatur inſtantia, ut in
ipſo cancri ſeu leonis æſtu cum longiores ſunt dies, vix per totum diem
unius ſaltem vacaret horæ dimidium, quo fratribus in clauſtro licuiſſet mi-
ſcere colloquium*; commemorat pariter in ipſa epiſtola quemdam *Andream
monachum*, profecto Cluniacenſem, *qui nuper de contubernio eorum ſancti-
tatis egreſſus cum Ammonitarum rege fœdus amicitiæ contulit, & nunc per
Romana mœnia tamquam raſus barba, & detruncatus habitu, non ſine
David pudore, diſcurrit*. Significat quemdam apoſtatam. Ad ultimum ſe
commendat eorum orationibus.

Aliquanto poſt, ingraveſcente forſan ætate, aliam dedit epiſtolam [b] Hu- b Lib. VI. epiſt.
goni abbati, quem *archangelum* vocat *monachorum*, ejuſque monaſterii mo- IV.
nachis, orans, ut quando vocationem ſuam ad alterum ſeculum certo no-
verint, efficaciter impleant ſollemnes officiorum atque ſacrificiorum pro ſe
exequias, quas promiſerant. Hæc pariter tota encomiaſtica eſt Cluniacen-
ſis archicœnobii. Ceterum Cluniacenſes monachi ſancte fidem ſervavere Da-
miano. In necrologio Cluniacenſi, & in libro officiorum præſcribitur, *ut
fiat officium plenum, ſicut de abbatibus Cluniacenſibus, pro Petro Damiano
epiſcopo, qui corpus beati patris noſtri Odilonis relevavit, & in loco, in
quo nunc requieſcit, mira devotione collocavit* &c.

DIXIMUS Damianum in ſua Gallicana legatione Veſontionem tranſiiſ- XXVI.
ſe, & hoſpitio ibidem exceptum fuiſſe ab Hugone Veſontionenſi archiepi- Scribit contra
ſcopo. [c] *Unum torporis ac deſidiæ ſignum in ejus eccleſia viderat, quod* ſedentes ad di-
tunc, prout expeditionis hora dictabat, corripuit, ſed in Italiam regreſſus, vina officia.
fuſius redarguit; obſervaverat enim *pleroſque clericorum ſedentes, dum di-* c Opuſc. XXXIX.
*vina & canonica celebrabantur officia, vel etiam ipſa Miſſarum terribilia
offerebantur ſacramenta; cujus torporis ignaviam nonnullis etiam ineſſe mo-
nachis in Galliarum partibus deprehendit*. Contra hunc ſedendi abuſum de-
clamat ſanctus doctor, datis literis ad eumdem archiepiſcopum; idque ex
prava conſuetudine provenire demonſtrat. Subdit dedecere, quod laici ipſi
ſedeant ad ſacram liturgiam, vel ad recitationem divinorum officiorum.
Laudat tamen ejuſdem archiepiſcopi Hugonis pietatem, & celebrat ipſius
magnificentiam in ædificiis, quæ conſtruxerat, in quorum altero, poſt ec-
cleſiæ abſidem erecto, ipſe orabat, legebat, & quaſi eremiticam vitam
peragebat; alter vero locus ad dexterum eccleſiæ latus inſerviebat ſtudiis
cœtus clericorum, & erat quaſi juventutis in bonis moribus & ſcientiis ſe-
minarium. Duas inſuper canonicas domus conſtruxerat prope eccleſiam ſan-
ctæ Mariæ Magdalenæ & ſancti Laurentii. Eccleſiam ipſius ſcribit non
fuiſſe admodum divitem, & tamen operoſis & magnificis fuiſſe adornatam
ſtructuris. Præparaverat ulterius pius archiepiſcopus ſibi tumulum, in quo
*tamquam veſpillonum merces quinos nummorum ſolidos per quatuor altrinſe-
cus angulos in ſudario ligari* fecerat, *ut inter exequias funeris ſepultoribus
ſuis remuneratio non deeſſet*. Pro confundenda demum ignavia hujuſmodi
ſeſſorum ad divina officia, affert exempla ſuorum eremitarum. *Hodie*, in-

ANN. CHR. 1062. quit, [a] *nonnulli fratres, dum laudibus divinis inſiſtunt, non ſunt ſolo ſtandi labore contenti, ſatagentes inſuper & per alia ſui corporis exercitia fatigari. Nam ut de ceteris ſileam, quidam frater, Gezo nomine, nunc a noſtro non procul habitaculo diſparatur, ſexagenaria jam circiter ætate grandævus, qui totum pſalterium genua flectendo decurrit, hoc ſcilicet modo, ut unum expleat verſum, dum pavimento proſternitur, alterum, dum protinus elevatur. Sic itaque per totum pſalterii curſum una ſemper fit metanæa per geminos verſus. Alius quoque nobiſcum fuit ætate provectior, qui jure Dominicus vocabatur. Hic mihi confeſſus eſt, ſæpe ſe mille feciſſe metanæas per ſingulos dies, dum tamen ferrea lorica jugiter eſſet indutus ad carnem.* Is eſt Dominicus Loricatus; ex qua atteſtatione Damiani colligitur eos certo falli, qui Loricati obitum ad annum 1066. retrahunt, cum veriſimile non ſit ſanctum doctorem zelo plenum quadriennio cohibuiſſe calamum ſuum, ad carpendum hoc ſedendi vitium tempore officiorum, poſt ſuum reditum ex Galliis, productione hujus opuſculi, in quo aperte olim fuiſſe, & non amplius in vivis extare Dominicum Loricatum ſcribit. Deducitur præterea Jacobillium non erraſſe, dum natum facit Dominicum circiter annum 995. ut redarguitur a Turchio in vita Loricati. Cum enim, dum erat in vivis, provectior eſſet ætate annorum 60. quos annos numerabat Gezo, & anno 1060. ut diximus, Dominicus obierit, conſequens videtur, ut præterpropter ſexaginta-quinque annos habuerit, cum mortem oppetiit, ideoque circa annum 995. in lucem fuerit emiſſus. Per errorem Baronius Veſontionenſem epiſcopum Walterum pro Ugone nominavit, deceptus forſan, ut obſervat [b] Mabillonius, litera initiali V. quæ tam Ugonem, quam Valterum poteſt exprimere. Satis enim clarum eſt Veſontionenſi eccleſiæ tunc præſediſſe Ugonem, ſive Hugonem, *qui in occiduis partibus inter ſacerdotes inſignis* erat, *& celebris famæ*, ut eum idem Damianus extollit.

a Ibid. cap. III.

b T. IV. Annal. pag. 639.

XXVII. Arnulphus Willam conjugem & Theobaldum filium viſitat in ſolitudine Salanicenſi.

PRIMA vice ſolus Arnulfus pater filium Theobaldum viſitaturus e Galliis Italiam petierat; ſecunda vice cum uxore Willa, quam etiam reliquerat cum filio in Salanicæ ſolitudine; tertia demum vice hoc circiter anno rediit, uxorem & filium reviſurus. [c] *Reverſus itaque pater Arnulfus ad Gallias ob negotia domeſticæ curæ diſponenda, pio affectu tam ſancti filii, quam ſanctæ conjugis cœpit moveri, ut modico labente interſtitio Romam repetens, iterum Salanicam viſitaret. Cui filius ſciens, quæ longe a ſe geſta erant, inter cetera vitæ colloquia, miſeriam prænunciavit maximam, antequam domum rediret, affuturam. Cui etiam modum, notitiamque miſeriæ inquirenti, qua novit ipſe ratione, aperire noluit. Cumque autem Roma rediret, ut ſancti viri verbum fieret manifeſtum, affuit, qui nuntiaret, filium ejus in bello interemptum. Sanctus vero Theobaldus poſtquam patri, quod contigerat, prædixit, nec tamen aperuit, poſt ejus abſceſſum Odoni fideli ſuo manifeſtavit, e veſtigio fratrem occiſum. Mira virtus in tanta revelatione, quod in tam ſpatioſo terrarum intervallo, de nece fratris ſui, non homine, ſed Spiritu-ſancto revelante, ſcire promeruit. Tunc ſacrificium laudis Deo per octo dies pro fratre immolavit, antequam mater reſciret.* Putat Collina noſter Arnulphi filium & Theobaldi fratrem periiſſe in bello, quod ſimulate quidem in Saracenos, re autem vera in Vaſcones movit Balduinus tutor regis Henrici hoc anno, ut referunt Tillius & Paullus Æmilius in rerum Gallicarum hiſtoriis; melius profecto quam conjiciat Mabillonius [d], qui obiiſſe exiſtimat Theobaldi fratrem in eo bello, quod Henricus rex infeliciter geſſit contra Normannos anno 1054. eo enim anno nondum, vel vix e paterna domo exierat Theobaldus. Sed in ſententia

c Num. XIX.

d T. IV. Annal. p. 547.

tia Collinæ loco Henrici reponendus eſt Philippus, qui filius erat Henrici regis jam defuncti, cujuſque tutor erat Balduinus.

ANN. CHR. 1062.

XXVIII Privilegium Alexandri II. pro monaſterio S. Severi in Claſſe.

AMPLISSIMO privilegio hoc *anno incarnationis Dominice* M. LXII. VI. *kalendas januarii indictione* XV. *pontificatus vero domini Alexandri pape* II. *anno ſecundo*, ad exemplar felicis recordationis Anaſtaſii, Leonis & Benedicti Romanorum pontificum, locupletatum fuit monaſterium ſancti Severi in Claſſe Ravennæ, & Bonizus, ſive Bonizo ipſius abbas ab eodem pontifice Romano Alexandro II. Recenſentur in ipſo diplomate monaſteria & eccleſiæ quamplures, quæ eidem cœnobio erant ſubjecta, de quibus ad annum 1029. occaſione conſimilis privilegii Conradi imperatoris, multa pro eorum illuſtratione diximus; iis hæc adduntur in Alexandri bulla, quæ non reperiuntur in Conradi præcepto. Confirmat ergo Romanus antiſtes *eccleſiam ſancti Angeli in civitate Ariminenſi cum parochia & ſuo cimiterio & cum omni jure ſuo; eccleſiam ſancte Marie in Mariniano cum omnibus, & portionem de plebe de Candelara. In Civitate Peſaurienſi eccleſiam ſancti Jacobi cum parochia & cimiterio & omnibus ſuis pertinentiis & omnibus rebus & poſſeſſionibus, quas abetis in jam dicta civitate, & in ejus comitatu, aut in comitatu Faneſtre vel in comitatu Senogallie* &c. *In comitatu Ancone .... eccleſiam ſancti Ciriaci cum parochia & cimiterio cum fundo integro cum omnibus & ſuis pertinentiis, & fundum Cozziano; eccleſiam ſancte Marie de Aguliano, medietatem cum omnibus ſuis bonis; eccleſiam ſancti Johannis de Palumbici cum decimis & fundo integro; eccleſiam ſancti Johannis de Agelli cum decimis molendinis & aquimolis & fundo integrum cum eorum vocabulis; eccleſiam ſancti Andree de lo Sterpeto; eccleſiam ſancti Laurentii de Laureto; eccleſiam ſancte Baſalece, cum omnibus earum pertinentiis; & quod habetis in comitatu Auximano; & in comitatu Callenſi monaſterium ſancti Abundi, & plebe ſancti Angeli in Clandeda cum omnibus juribus earum; & quod habetis in comitatu Eugubienſi, & in Civitate Caſtelli & in comitatu ſuo; caſtrum de Afra cum eccleſia & omnibus ſuis pertinentiis*. Præterea loca, eccleſiæ, & monaſteria memorata in diplomate Conradi ex hoc Alexandri II. privilegio dilucidantur, eorumque ſitus clarior exprimitur. Subſcribunt poſt Alexandrum novem S.R.E. cardinales. *Datum* eſt autem *Anagnie per manum Alberti ſancte Romane eccleſie presbyteri cardinalis & cancellarii*. Ipſum autem privilegium, tranſcriptum a nobis ex apographo antiquiſſimo tabularii Claſſenſis, proferimus integrum in Appendice. Monaſterium ſancti Abundii, quod in hoc Alexandrino privilegio ſtatuitur in comitatu Callienſi, & ſubjectum appellatur cœnobio ſancti Severi, in bulla Innocentii II. ad annum 1039. in Eugubino territorio ponitur, membrumque dicitur eremi Avellanenſis, cui confirmatur. In eadem Innocentiana bulla plebs ſancti Angeli de Clantida ſubjecta nominatur eidem Fontis-avellanæ monaſterio.

XXIX. Teſtamentum Gerardi comitis Brittonorii.

REFERT ad hunc eumdem annum Rubeus [a] teſtamentum Girardi comitis Brittonorii. Is filio ſuo *omnia caſtra* legat, *& omnia immobilia, & ſi filios maſculos minime habuerit*, decernit, ut totum, quod habet *in montanis partibus, dividatur inter filios fratris ſui Ubolinelli de Marchia, preter montem Fraſconem, & montem Benedictum, quos volo*, ſubdit, *ut habeat ſancta Trinitas*, monaſterium ſcilicet ſanctæ Trinitatis in caſtro ſanctæ Agathæ de Monte-herculis. Pariter *totum, quod habemus in Galliada, reſtituatur ſancto Hilario*, hoc eſt monaſterio Galeatenſi. Similes tabulas confecerat anno 1039. ejus pater Hugo, quas ad eum annum produximus. Relinquit inſuper Gerardus monaſterio ſanctæ Mariæ de Urano vineam de Curſo, & triginta libras, & eccleſiæ ſancti Apollinaris quin-

[a] Lib. V. pag. 295.

Ann. Chr. 1062.

que jumentas ex melioribus, eccleſiæ ſimiliter ſancti Severi quinque jumentas, monaſteriis nimirum Ravennatibus in Claſſe.

Occaſione monaſterii ſancti Severi in Claſſe urbis Ravennæ, loco licet non ſuo, quod tamen præſtare nequivimus opportunioribus locis, in edito nimirum primo Annalium noſtrorum volumine, neque in hoc ſecundo ad annos 1029. & 1046. merita laude fraudandus non eſt domnus Seraphinus Concelmani Bononienſis, abbas ſancti Apollinaris in Claſſe, cum quo illud ſancti Severi eſt unitum, qui annis elapſis deterſo ſquallore, quo obſita erat baſilica ejuſdem cœnobii ſancto Ravennati archiepiſcopo Severo dicata, ſartis tectis ædificiis, ara quoque ex perpolito lapide reſtituta, & imagine etiam appoſita ſancti Guidonis, Sanſeveriani, antequam ad Pompoſianam abbatiam evocaretur, monaſterii olim præſulis, præſenti anno 1755. Nicolao Oddio apoſtolicæ ſedis apud Colonienſem electorem legato operam præſtante, baſilicam ditavit inſigni ejuſdem ſancti Guidonis reliquia, qua donatus fuit a Franciſco-chriſtophoro de Hutten S. R. I. principe & epiſcopo Spirenſi, apud quam urbem translatum ab Henrico III. imperatore corpus ſancti abbatis præmonuimus ad annum 1046.

XXX. Chartæ Camaldulenſes.

a §. *Donatio* 124. *A.* 1. 19.

Hoc ipſo anno menſe januario [a] Bellinus quondam Bonizoni, & Suſia uxor ejus, filia Ugonis, pro remedio animarum ſuarum & ſuorum parentum, nomine judicii obtulerunt eremo Camaldulenſi, & *domnis Ruſtico, Martino & Benedicto atque ſervis ſervorum Dei predicte eccleſie ſancti Salvatoris Campi amabilis* portionem, qua fruebantur, eccleſiæ ſancti Savini *cum introitu & decimatione ab aqua ſancta predicte eccleſie, ſicut eis contigit a parentibus ſuis*. Item ſiſtaria viginti de terra, quæ ſunt inter hos fines: *Via de colle ſancti Stephani, & caſtelli de Ajole, colle Camarini presbyteri, fluvii Clane, & domnicato de Celle & de Vignale & manſo Auguelli*; prædicta autem eccleſia cum prædictis rebus *illorum juris ſunt poſita in comitatu Arretino in plebatu ſancte Marie ſito Cbio, vocabulo colle ſancti Savini*, quas cum omni jure & actione in perpetuum tradiderunt eidem eremo cum obligatione defenſionis, & ſub pœna dupli, manu Bernardi notarii. Hæc ex indicibus archivi Fontis-boni confectis ab Eduardo Baroncinio, qui ſub hoc ipſo anno quinta-decima die ſeptembris ponit donationem [b] etiam multorum bonorum a Guinildo ac Signorello & Ugone cum aliis conſortibus & patronis factam eccleſiæ ſanctæ Margaritæ de Toſina, manu Adami notarii. In codice veteri ſummariorum archivi præfati, quæ confecerunt duo monachi ejuſdem cœnobii ſeculo XIII. de ea donatione hæc leguntur. [c] *Guinildus & Cintus & Signorellus & Ugo cum aliis conſortibus & patronis pro animarum ſuarum & ſuorum parentum donaverunt & inperpetuum optulerunt eccleſie ſancte Margarite de Toſina bona inferius nominata, videlicet unum manſum poſitum in Sambucheta. Item aliud manſum poſitum in loco dicto Silva: Item aliud manſum poſitum in loco dicto Riopalduli. Item aliud manſum poſitum in loco dicto Rivus. Item aliud manſum in loco dicto Bonto. Item aliud manſum in loco dicto Fabricola. Item unam petiam terre poſitam in loco dicto Campo-longo. Item aliam petiam terre in Campo-rotoli cum quibuſdam aliis poſſeſſionibus. Sub anno Domini* M. LXII. XVII. *kal. octob. manu Adam notarii*. Hanc quoque ſanctæ Margaritæ eccleſiam, ſive potius canonicam, donatam videbimus eremo Camaldulenſi ſub finem hujus ſeculi.

b §. *Amiſſæ* 15. *A.* 106.

c *Pag.* CVI.

XXXI. De hoſpitio pauperum prope eccleſiam SS. Martini & Frigdiani in urbe Piſana.

Hospitio pauperum & peregrinorum ædificato prope eccleſiam ſanctorum Martini & Frigdiani in civitate Piſana, & Leoni presbytero ipſius cuſtodi Seſmundus judex ſacri palatii, filius bonæ memoriæ Righizii, offert hoc anno omnia ſua *ex caſis, terris, vineis & rebus ſuis, quas ha-*

bebat

bebat infra comitato Piſano tam infra civitate Piſa , quam & de foris, nuncupate Nuovole & Carraria, que dicitur Iginduli & in loco Chintica & Carraria majore, Montione, Viſiniano &c. *excepta caſa & curte ſua domnicata , & eccleſia illa, cui vocabulum eſt beati Chriſtophani* . Eccleſiam ſancti Chriſtophori martyris, quæ etiamnum Piſis extat , Troncius in ſua de eccleſiis Piſanis ms. narratione extructam fuiſſe ſeculo XI. arbitratus eſt . Adnotavit etiam in chartario monialium ſancti Martini Piſarum authenticum extare inſtrumentum ſcriptum anno 1225. die XXIII. auguſti, manu Gerardi Tedeſci notarii, ac numero 39. ſignatum , ex quo colligitur ejuſdem eccleſiæ ſancti Chriſtophori jura tunc temporis ſpectaſſe ad Bandinum de Puppio, qui ob animæ ſuæ, ſuorumque remedium eamdem prioratui ſancti Martini dono dedit , quam donationem confirmavit Vitalis archiepiſcopus, numero 29. Poſt ſuppreſſionem ejuſdem prioratus , collatio eccleſiæ præfatæ ſpectat immediate ad archiepiſcopum . Alia erat Piſis eccleſia ſancto Chriſtophoro ſacra, ſed hæc fundata fuit ſeculo XIII. juxta eumdem Troncium a nobilibus viris de Lanfranchis, vulgo appellata *ſancti Chriſtophori in ponte* , quæ modo communiter gaudet titulo &. nomine ſanctæ Febroniæ . Ex archivo ſancti Michaelis in Burgo Piſarum Seſmundi judicis donationis chartam exhibemus in Appendice. — Ann. Chr. 1062.

Ad hunc eumdem annum ſpectat alia bulla Alexandri II. conceſſa Rainardo abbati Campo-regiano , ejuſque monaſterio , qua locum illum ſub ſancti Petri tutela recipit, ita tamen, ut Campo-regienſes monachi *a caritate eremi Fontis-avellane aliquatenus non recedant* . Eam publici juris faciet ex archivo monachorum Montis-oliveti Eugubinæ urbis Sartius noſter in ſuis antiquitatibus Avellanenſibus.

DAMIANUS, qui reverſus Cluniaco iterum in ſolitudinem ſuam Avellanenſem prope kalendas novembris anni præcedentis ſe receperat, paucis menſibus quiete frui ejuſdem loci permiſſus eſt . Deſiderii abbatis Caſinenſis & cardinalis aſſiduis precibus, immo comminationibus adactus , [a] poſt initium hujus anni Caſinum montem conſcendit, ubi per totum quadrageſimale tempus [b] familiariſſime cum ipſo ejuſque monachis moras traxit . Antequam tamen ſe ad Caſinenſe cœnobium conferret , opuſculum ad Deſiderium tranſmiſit *de bono ſuffragiorum* [c], cui occaſionem dedere eædem Deſiderii minæ, quibus , ſi ſe vivente Damianus ultimum diem obiret, denuntiaverat idem abbas , ipſum *orationem ſancti loci* minime fore habiturum a monachis Caſinatibus, niſi morem gereret , & quamprimum ad Caſinenſe monaſterium viſendum accederet . Hoc ergo opuſculo precatur ſanctus vir Deſiderium , ut nimis acres has comminationes revocet ; & quidem itineris difficultatem cauſatur , ſed ſimul hujuſmodi privationis ſuffragiorum detrimentum & gravitatem exaggerat; metuit enim , ne inſeparabiliter adhærens ſuis fratribus, quibuſcum vivit, uberioris conventus, hoc eſt Caſinenſis , auxilii jacturam faciat . Alia ex parte pertimeſcit , Caſinenſe monaſterium viſitando , mortem oppetere , ob grandævam ætatem , extra monaſterium ſuum , cum Fontis-avellanæ eremus a Monte-caſino *quindecim fere dierum itinere* diſtet, neque ipſe vehiculis abundet, ut abundant Caſinates , ſit inſuper infirmus viribus, cum e contra Deſiderius, qui *validus ætate & robore* erat, potius quam imperare , melius ageret , ſi obtemperaret, & ipſe experiretur prior hujuſmodi iter ex Caſino Avellanam. Ultimo, cum obedientiæ virtutem prius facunde collaudaſſet, morem ſe illi geſſurum non obſcure indicat, & ſperat *cantaturum ſe in proximo in foribus Caſinenſis cœnobii*: *Ecce adſum*.

Ann. Chr. 1063. XXXII. Damianus Caſinenſe monaſterium petit.

a Opuſc. XXXIII.

b Opuſc. XXXV.

c Opuſc. XXXIII.

PLU-

ANN. CHR. 1063.

XXXIII.
De bono ſuffragiorum ſcribit ad Deſiderium abb. Caſinenſem.

PLURA mirabilia in hoc opuſculo congerit Damianus, quæ illi retulerant tum [a] *Stepbanus apoſtolicæ ſedis presbyter cardinalis*, Cluniacenſis nimirum, *qui anse quintum ſere diem* ſecum degebat, quocum collocutus fuerat Avellanæ; tum [b] *Damianus ſrater* ſuus, *olim arcbipresbyter, deinde monacbus, de confratre* ſuo *Mavino laico quidem babitu, ſed timorato ſpiritu; Petrus* inſuper [c] *venerabilis ſenex ſacerdos & monacbus, qui jam ſeptuaginta ferme annos ſub jure Nonantulani monaſterii religioſe vixit, nunc autem vitam ducit angelicam in Avellanenſi eremo; Atto* quoque [d] *piæ memoriæ Auximanus civis, prudens & boneſtus vir*, & demum [e] *venerabiles fratres Cluniacenſis cœnobii de obedientia* nimirum *Majoli abbatis*; quibus miraculorum relationibus obedientiæ quidem, ſed ſuffragiorum fructum potiſſimum comprobat. Damianus archipresbyter, frater Petri cardinalis, qui poſtremus ab illo nomen Damiani acceperat, hoc anno, teſte ejus fratre, monaſticam jam veſtem aſſumpſerat, ſed ubinam monachum induerit, ignoratur. Si non in Avellanenſi, facile tamen nomen dederit in patrio ſancti Apollinaris Claſſenſi cœnobio, ubi monaſticam vitam elegerat etiam Marinus utrinſque fratruelis. Alter Damiani frater pariter *Marinus nomine, laicus quidem babisu, ſed timorasus ſpiritu* ad extrema vitæ jam pervenerat poſt viſionem, qua dignatus ipſe fuerat, *Reginæ cœli*; de quo *presbyter etiam Severus ipſius ſpiritualis pater* retulerat ipſum quadam die *depoſitis nudatum exuviis collo corrigiam, qua cingebatur*, innexuiſſe, *& altari ſe beatæ Dei genitricis velut ſervile mancipium* tradidiſſe, *mox ſe quaſi ſervum malum coram ipſa* juſſiſſe *verberibus affici*, ac *quamdam pecuniæ ſummam in altaris crepidine* depoſuiſſe. Hæc ad Damiani noſtri gloriam, qui tales ſortitus eſt fratres; de ſororibus ejus alibi diximus, dicemus etiam aliis in locis plura de Damiano nepote.

a *Ibid. cap.* 2.
b *Ibid. cap.* 4.
c *Ibid. cap.* 5.
d *Ibid. cap.* 6.
e *Ibid. cap.* 7.

XXXIV.
Laudabiles hujus temporis mores introducti in plura monaſteria.

MEMORAT inſuper Damianus in eodem ad Deſiderium opuſculo aliquos eccleſiarum, eremorum & monaſteriorum per ea tempora mores, celebrandi nimirum Miſſas in honorem beatæ virginis Mariæ, & Sanctorum aliquot diebus per hebdomadam, jejunandi ſexta feria, & alendi pauperes [f]. *Unde pulcber*, inquit, *esiam mos in nonnullis eccleſiis inolevit, ut ſpecialiter ad ejus Virginis bonorem per omne ſabbatum Miſſarum celebrentur officia, niſi ſorte feſtivitas vel feria quadrageſimalis obſiſtat. Nos etiam eremis ſive monaſteriis, quorum videlicet ad Chriſti gloriam miniſtri ſumus, tres per bebdomadas ſingulas dies Sanctis aſſignatos babemus, ad quorum ſcilicet bonorem Miſſas ſpecialiter celebramus. Et ne pro libitu, ſed ratione dictante id videamur audere, ſcias quod ſecundum virorum illuſtrium pias opiniones atque ſententias, quælibet animæ defunctorum in diebus Dominicis requieſcunt, atque a ſuppliciis feriansur; ſecunda vero feria ad ea, quibus aſſignata ſunt, pœnarum ergaſtula revertuntur. Iccirco ipſo potiſſimum die Angelis Miſſarum bonor impenditur, ut & mortuis, & morituris patrocinalis eorum defenſio procuresur; ſexta quoque feria vivificæ Cruci non inconvenienter adſcribitur, quæ ſcilicet dies pendentis in Cruce Domini glorioſo ſanguine purpuratur. Qua die omnes fratres noſtri, quos usique monaſterialis ordo connectit, boc etiam ad cumulum propriæ ſalutis adjiciunt, ut & ſe mactent in capitulo vicaria colliſione ſcoparum, & inſuper celebrent in pane & aqua jejunium. Aſſerentes quia in boc Cruci vere communicamus, in boc proculdubio Chriſto commorimur, ſi boc eodem die, quo ipſe paſſus eſt, nos etiam carnem noſtram per inediæ cruciamenta mactemus.* Et poſtea: [g] *His & aliis argumentationibus ſancti fratres ſexta feria jejunandum eſſe definiunt, & ſic Crucifixo Domino ſe quoque crucifixos oſtendunt.* Et demum: [h]

f *Ibid. cap.* 3.
g *Ibidem.*
h *Ibid. cap.* 7.

Unde

ANN. CHR. 1063.

Unde nonnulla in noſtris partibus monaſteria præclaram nuper inſtitutionis normam ſibimet indiderunt, ut præter cetera pietatis opera, etiam tres pauperes cum privata menſa juxta ſe ſemper abbas habeat, eiſque ſingulis menſuram cibi, quem quivis habet frater, apponat. Nam cum regularis norma [a] *præcipiat, ut abbatis menſa ſemper ſit cum hoſpitibus, hoc modo noviter utrumque completur, ut & abbatis menſa non ſuperbis ſeculi, ſed ſanctis hoſpitibus hæreat, & ipſe conveſci fratribus non omittat. Enimvero, ut copioſiora in pauperes alimenta proficiant, dantur in monaſteriis & eremis decimæ quorumcumque proventuum, & non modo pecorum, ſed & ornicum, pariter & ovorum. Devotioni quoque defunctorum hoc noviter ſuperaddunt, ut carioribus quibuſcumque defunctis octavas ſemper anniverſarias faciant; & non uno tantum depoſitionis die, ſed per ogdoadam potius annualis ſibi memoriæ vota perſolvant. Et ſuggero, atque humiliter peto, ut ipſe notum hoc eorum, quæ prædiximus, arripias inſtitutum, nec a minimis fratribus mutuari dedigneris exemplum.* Hæc Damianus ad Deſiderium, poſt cujus opuſculi ſcriptionem Caſinum montem petiit.

a Reg. S. Benedicti c. xlvi.

XXXV.

Damianus uſum diſcipli. narum & jejunii ſextæ feriæ promovet in monaſt. Caſſinenſi.

ADVENTUS Damiani in montem Caſinum meminit & Leo Oſtienſis eo capite, quo narrat res, quæ acciderunt tempore, quo complebat annum quintum ſui regiminis abbas Deſiderius. Deſiderius creatus fuerat abbas Caſinenſis a Stephano IX. ſub Natali Domini anni 1057. initio itaque hujus anni quintum compleverat, & ſextum exordiebatur. Sed præſtat Oſtienſem audire. [b] *Quintum jam fere ordinationis ſuæ complebat Deſiderius annum, cum terribilius ſolito, permiſſione divina, fulmine monaſterium iſtud attactum eſt. Cum enim fratres in eccleſia die quodam de more primæ horæ ſollemnia agerent, ſubito cœlitus fulmen elabſum, ipſum hebdomadarium ſacerdotem, cui Manno erat vocabulum, honeſtæ famæ virum, in choro ſtantem feriens extinxit, ceteros vero circumſtantes, velut exanimes, ad terram proſtravit. Novitium etiam quemdam extra chorum ſtantem ante ipſam majorem crucem percutiens occidit. In capitulo tabulas officiales excidit, ipſumque tabularium ac ſi mortuum reddidit. Vultum imaginis abbatis Richerii in eodem capitulo in tabella depictum ſcidit pariter, ac porro dejecit, & in pleriſque monaſterii locis percuſſit; fuit autem dies hæc quinto-decimo Kalendæ februarii. Quamobrem conſilio cum fratribus pater venerabilis habito ad iram Dei placandam ſtatuit tunc per omnes menſes primam ſextam feriam communiter ab omnibus in abſtinentia peragi, ac diſcalciatis pedibus procedendo Miſſam proinde ſpecialiter celebrari, necnon & omnibus per annum cotidianis diebus orationem pro fulgure ad Miſſam publicam & ad pſalmos ſpeciales edici. Porro autem dominus Petrus Damiani, cujus jam ſupra meminimus, ad hoc monaſterium veniens, cum verbo pariter & exemplo ad Dei ſervitium ferventi zelo quoſcumque poſſet, accenderet, tandem promiſſione domini abbatis a cuncta congregatione voluntaria oblatione in remiſſionem omnium peccatorum obtinuit, ut per totius anni ſextas ferias pane tantum & aqua contenti eſſent, ac per ſingulas ſinguli diſciplinas data confeſſione reciperent. Inſuper & triduanum jejunium in caput quadrageſimæ per annos ſingulos agerent.* Anno nimirum quinto deſinente officii Deſiderii, & principio ſexti, ac uſque ad decimam-octavam diem januarii, terror nimius Caſinates invaſerat ob frequentiam fulminum, quibus tangebatur eorum monaſterium; placuit fratribus primam ſextam feriam menſium ad hoc flagellum avertendum devovere abſtinentiæ; uſus ea occaſione Damianus, ut ſingulas ferias ſextas jejunio & voluntariæ flagellationi conſecrarent, Deſiderio permittente, & promittente, perſuaſit Caſinatibus fratribus, & ut ait Johannes Laudenſis [c] *ſextam omni tempore feriam præter*

b Lib. III. cap. xxii.

c Cap. xix. Vit. S. Pet. Dam.

Paſcha-

ANN. CHR. 1063.

Paſchales vel ceteros dies ſollemnes, ſub eadem tam diſciplinæ, quam abſtinentiæ norma ob reverentiam Crucis illis obſervandam adhibuit; omnis illius adhortatio adeo, cooperante Domino, fructificaſſe dignoſcitur, ut inſigne illud quoque Caſini montis cœnobium tanto eam fervore ſumpſiſſet, quod præfata omnia inter regularia mandata conſcribenda ſtatuiſſet.

XXXVI. E Caſino Florentiam ſe confert ad ſedandas turbas contra ep. Petrum.

POST quadrageſimale jejunium hujus anni idem Damianus, Caſino monte relicto, Romam ſe contulit expectaturus, ut videtur, tempus celebrandi annualis concilii Romani. Verum incaleſcente de die in diem tumultu monachorum & populi in Petrum Florentinum epiſcopum, quem ſimoniace eam cathedram conſcendiſſe proclamabant, Florentiam miſſus eſt ſanctus vir ad illas turbas ſedandas. Profectus eſt Petrus Cardinalis verſus finem aprilis, cum Paſcha eo anno contigerit die 20. aprilis. *Studuit laborioſe inter eos, & eorum epiſcopum componere, & amicitiæ, quæ reſciſſa erant, fœdera reformans, ſpiritum ſequeſtra pace in eos conflare.* Viſus eſt ſtare nihilominus potius pro antiſtite Florentino, quam pro monachis, pluraque in epiſcopi favorem protulit, &, ut ſeipſum vindicat, *adjuvandi prædicti ſacerdotis intuitu*. Attamen ne quæ dixerat, & quæ egerat, cum eſſet Florentiæ, ſiniſtra interpretatione perverterentur, & a turbis vulgaribus ejus verba & facta vitiarentur, ſicque indigna notaretur infamia, quod ore frequenter coram civibus expreſſit, vix diſcedens ab eis, ſententiam ſuam, ſcripto ad cives Florentinos directo, [a] clarius explicavit. Anathematizat itaque primo in eo opuſculo omnem Simoniacam hæreſim, ſed per malos ſacerdotes bona & munda conferri ſacramenta docet, ut & in libro [b] cui titulum fecerat *Gratiſſimus*, antea fuſius probaverat, & in *Romano, ſanctæ memoriæ Nicolao præſidente, concilio* definitum fuerat, nimirum *eatenus promotos a Simoniacis in percepti honoris miniſterio permanere.* Hæc eadem, quæ nunc calamo, dixerat antea ore Damianus. Verum quæſtio erat potius de facto, utrum nimirum Petrus epiſcopus in Florentinam ſedem venaliter irrepſiſſet, an gratis? quem ipſe tolerabilius judicaverat [c] *peccatorem juſtificare, quam damnare innocentem*, præſertim cum *annualiter immineret ſynodus, & ſedes apoſtolica cunctis adeuntibus pateret. Romanam ergo*, dixerat, *pulſet eccleſiam, quiſquis ſe juſtam adverſus epiſcopum habere calumniam ſperat.* Et hoc quidem fuerat Damiani judicium, qui ſumma humilitate *homuncionem exiguum* ea occaſione ſe appellat. Audierat tamen apud quoſdam tamquam Simoniæ & Simoniacorum patronus. Enarrata facti intentionumque ſuarum hiſtoria, convertit ſe inde Damianus ad *commonachos* Florentinos, qui rumorem contra eumdem epiſcopum excitaverant, dixerantque [d] *ab hujuſmodi ſacerdotibus nec chriſma confici, nec eccleſiam dedicari, nec clericalia jura conferri, nec Miſſarum ſollemnia ullo unquam tempore poſſe celebrari.* De facto *anno horno*, ideſt hoc anno, *compulerant in tribus plebibus ſine conſperſione chriſmatis cathecumenos baptizari; mille circiter homines eorum nugis & næniis decepti ſine ſacramento Dominici corporis & ſanguinis ex hoc mundo receſſerant, eccleſias ſuis ingreſſibus indignas ducebant, nec ſalutabant.* Probat contra eos proinde Spiritum-ſanctum per improborum miniſteria dare poſſe ſua chariſmata, eoſque, qui ſacerdotes hujuſmodi lacerant, ipſa ſacramenta blaſphemare.

a *Opuſc. XXX.*

b *Opuſc. VI.*

c *Ibid. Opuſc. XXX. cap. 1.*

d *Ibid.*

e *Ibid. cap. 121.*

XXXVII. Ad Deſiderium ſcribit de picturis SS. Petri & Paulli.

PARITER Florentiæ cum adhuc eſſet, animadvertens ſe per totum elapſum quadrageſimalem circulum familiariter degiſſe cum Deſiderio cardinale & abbate Caſinenſi, & quæ conferenda videbantur, viva voce contuliſſe, atque communicanda ac tractanda ſæpius declaraſſe, jam quid novi ad ipſum ſcriberet, non inveniebat; verum memoratus demum Deſiderium a ſe multoties requiſiiſſe, cur ſanctus Petrus ad ſiniſtram, ſanctus

vero

ANN. CHR. 1063.

vero Paullus ad dexteram in picturis exprimerentur, ejus petitioni per literas ſatisfecit. Tribuere nimium videtur in hoc opuſculo [a] Damianus Paullo præ Petro, neque eas rationes affert, quæ a recentioribus laudabiliores propoſitæ fuere ſuper hac quæſtione. Conſulendi inter ceteros Franciſcus Mucantius *de SS. Petri & Paulli imaginibus* Romæ 1573. Nicolaus Alemannus *de parietinis Lateranenſibus* cap. x. Franciſcus Fogginius *de itinere divi Petri* exercitatione xx. & qui poſtremus omnium ſcripſit doctiſſimus Paullus-maria Pacciaudius [b] C. R. noſtrique amantiſſimus in *Antiquitatibus chriſtianis de cultu ſancti Johannis-baptiſtæ*. Opuſculum deferendum Damianus tradidit domno Martino, quem ad Montem-caſinum iter arripere didicerat. Is, niſi fallimur, Martinus eſt, *Florentinus genere, religioſus plane atque prudens, de prioribus Caſinatibus monachus*, epiſcopus Aquinas creatus a Nicolao II. biennio ante, poſt depoſitionem excommunicati antiſtitis Aquitatis. De eo agit Leo Oſtienſis. [c]

a *Opuſc. XXXV.*
b *Pag.* 245.
c *Lib. III. cap.* xv.

XXXVIII. Concilium Romanum. An in eo iniquior fuerit Damianus contra monachos Florentinos?

BREVI functus legatione ſua Florentina, Romam rediit Damianus, & concilio tunc temporis habito interfuit, ut [d] ipſe teſtatur ad Deſiderium ſcribens. In actis prolixioribus vitæ ſancti Johannis Gualberti legitur Petrum Damianum oppoſuiſſe ſeſe in ea ſynodo monachis, qui Romam petierant, ut cauſam dicerent contra Petrum Florentinum; eoſque appellaſſe *ranas & locuſtas, quæ depaſcuntur viriditatem ſanctæ eccleſiæ*, atque contra eos armaſſe ſummum pontificem Alexandrum. [e] Baronius putat auctorem horum actorum eſſe Attonem Piſtorienſem epiſcopum. At in Gualbertina Attonis vita altum de his ſilentium. Soldanius [f] Gregorio Paſſinianenſi abbati ea attribuit; alii auctorem faciunt Andream Januenſem. In actis concilii Romani apud Labbeum nulla apparet hujuſmodi invectio Damiani coram Alexandro pontifice contra monachos, nullum veſtigium pariter in Andrea Strumenſi, & in ceteris antiquioribus ſcriptoribus vitæ ſancti Johannis Gualberti, & inveriſimile omnino redditur Damianum, qui tanto odio ſimoniam proſequebatur, ita contra monachos accuſatores ſimoniaci epiſcopi declamaſſe, præſertim cum ipſe fuiſſet incentor, ut apud apoſtolicam ſedem, ſi quam haberent, contra epiſcopum ſuum querelam deferrent. *Synodus*, dixerat, *annualiter imminet, ſedes apoſtolica cunctis adeuntibus patet, Romanam ergo pulſet eccleſiam, quiſquis ſe juſtam adverſus epiſcopum habere calumniam ſperat*. Quomodo [g], inquit Grandius in reſponſionibus ad quæſtiones Vallis-umbroſanas Soldanii, Petrus Damianus, qui obſecutor ſemper fuit Hildebrandi cardinalis, contra monachos illos, quos ſciebat ab eo defendi, tanto furore debacchatus fuiſſet? Accedit & illud, quod circa hæc tempora Alexandro pontifici ſcribens Damianus [h] pravam conſuetudinem tolli exorat, qua prohibebatur, ne clerici minores contra epiſcopos querimonias deponerent. Sed huic opinioni, juxta quam putarunt aliqui ſcriptores ex congregatione potiſſimum Vallis-umbroſæ, Damianum iniquiorem fuiſſe in monachos Florentinos, credimus anſam dediſſe ſupradictam ipſius epiſtolam ad cives Florentinos. In ea Damianus de hæreticis Luciferianis & Novatianis loquens hæc habet: [i] *Nimia certe immunditia in hæreticæ contagionis illuviem Novatianos, qui & Cathari dicuntur, immerſit; nimia ſanctitas Luciferianos, tamquam pernicioſos palmites ab eccleſiaſtici corporis unitate præcidit, qui dum prohibent non licere, quod licet, ac per hoc jactant ſe defenſores eſſe juſtitiæ, hoſtes adjudicantur eccleſiæ, ut ſibimet extrinſecus, velut ranæ in paludibus garriant, qui dum ineſſent, importune vociferantes, omnia confundebant. Hujuſmodi quippe genus hominum ranis, ſive locuſtis merito comparatur, quia ſicut Ægyptum illa tunc animalia percuſſerunt, ita per hos*

d *Opuſc. XXXIV.*
e *Annal. T. XI. col.* 405.
f *Queſtioni Vallombroſan. Par. II. pag.* 311.
g *Pag.* 197.
h *Ep. XII. Lib. I.*
i *Opuſc. XXX. cap.* IV.

 nunc

ANN. CHR. 1063.

a Exod. 10. — b II. Cor. 7. — c Galat. 5. — d Hier. 15.

nunc vaſtatur eccleſia. Nam de locuſtis Scriptura dicit: [a] *Quia operuerunt univerſam ſuperficiem terræ vaſtantes omnia; moxque ſubjungitur: Devorata eſt igitur herba terræ, & quidquid pomorum in arboribus fuit. Locuſtæ ſiquidem univerſam terræ ſuperficiem vaſtant, & herbas cum pomis arborum devorant, cum detractores quilibet vel infirma noſtra quaſi herbas humilium, vel ſicut fructus arborum opera perfectorum dilacerando corrodunt, & livido mordacis invidiæ dente conſumunt. Contra quos dicit Apoſtolus:* [b] *Capite nos, neminem læſimus, neminem corrupimus, neminem circumvenimus. Et alibi exprobrans ait:* [c] *Invicem mordetis? invicem læditis? Videte ne ab invicem conſumemini. Sed cum nos, in ſacro videlicet ordine conſtituti, deberemus eſſe venatores Dei, ſicût per Hieremiam dicitur* [d]*: Mittam venatores meos & venabuntur; nos relicta præda ſecularium, nudatis dentibus, invicem ringimus; & quaſi rabidæ caniculæ, mutuis nos morſibus laceramus. Reprimatur jam præſumptio tumida, exæquet ſe fratribus ſanctitas oneroſa. Qui vult eſſe ſanctus, ſit ſibi coram Deo, nec per arrogantiam fratri præferatur infirmo. Catulus itaque, cujus erat officium extraneos pellere, nequaquam contemptis illis, aggrediatur domeſticos lacerare; ne qui quietus poterat dormire ſub tecto, excluſus foribus compellatur cubare ſub dio.* Hic profecto excurſus Damiani in epiſtola ad cives Florentinos occaſionem dederit credendi ipſum eadem invectiva uſum fuiſſe in Romano concilio coram Alexandro contra monachos. Illud tamen certum eſt, ducem Gothifredum faviſſe parti epiſcopi, faviſſe & plures epiſcopos concilii, & nihil contra Petrum Florentinum profeciſſe ſua querimonia monachos, Alexandrum illos non audiſſe, ſicut nec audivit, cum per Florentinam urbem ipſo tranſeunte poſt aliquod tempus, ignis probatione ſimoniam epiſcopi demonſtrare monachi iidem parati erant. Metus forſan exacerbandi animum Gothiſredi, qui ad propulſandam Cadaloicam rabiem apprime neceſſarius erat, mentem pontificis & epiſcoporum inducebat, ut prudenti œconomia ad tempus cauſam rejicerent, non dogmatis, ſed facti. Nimius pariter & importunus monachorum zelus coercitionem aliquam expoſtulabat, & animo pacatiori examinandus erat reatus Florentini antiſtitis. Quidquid ſit, a Damiano propulſanda eſt hæc, quæ contra ipſum conflatur, invidia. Animadvertimus & illud male putari a pleriſque, inter quos a Mabillonio, & a Baronio, tempore legationis Florentinæ contigiſſe concertationem Damiani cum Theuzone; ut enim vidimus, vivebat Dominicus Loricatus, cum opuſculum de vita eremitica conſcriptum poſt hoc colloquium ad Theuzonem miſit; at anno 1063. jam a triennio deſunctus fuerat Dominicus; inſuper Damianus nuper præfuerat cœnobio Peruſino, cum exaravit epiſtolam prædictam ad Theuzonem; quod profecto regimen Damianus obtinebat, antequam ad eccleſiaſticas dignitates promoveretur.

XXXIX. Differendum non eſt hocce concilium ad annum 1068.

e T. I. Suppl. Concil. col. 1359. — f Cap. VIII. n. 88. ap. Boll. ad d. 12. Jul.

EXISTIMAT V. Cl. Manſius hoc Romanum concilium, quod communiter huic anno aſſignatur, differendum eſſe ad annum 1068. [e] quo data fuit epiſtola a clero Florentino Alexandro ſummo pontifici, in qua enarratur, quomodo Petrus monachus diſcipulus ſancti Johannis Gualberti, nomen ſortitus exinde *Ignei*, per ignem tranſiens illæſus exierit, & hoc facto ſimoniam epiſcopi, & juſtum monachorum eum accuſantium zelum conteſtatus fuerit. Verum hoc ignis periculum aliquot annis poſt concilium Romanum factum fuit. Beatus enim Andreas Strumenſis vitæ ſancti Johannis Gualberti ſcriptor, ſynodi Romanæ hujus anni relato exitu ſubjungit [f]: *Lite itaque tunc permanente, immo deinceps nimis creſcente, facta eſt perſecutio tanta adverſus clerum Florentinum catholicum, ut &c.* Et poſt pauca: *Tempore illo cum præfatus papa* (Alexander) *Flo-*

ren-

rentiam venit, præparata & coadunata ſunt ligna ad ignem accendendum, quem monachi inhiabant ingredi ad comprobandum ſæpeſatum Petrum eſſe ſimoniacum & hæreticum. Quod papa tunc recipere renuit, ſed clero & populo in lite relicto receſſit. Poſtremo affert in medium idem beatus Andreas literas cleri Florentini ad pontificem, in quibus exponitur probatio facta per ignem a Petro monacho. Quare non eſt, cur ab hoc anno dimovendum ſit concilium Romanum. ANN. CHR. 1063.

XL. Canon in ipſo efformatus contra clericos proprietarios.

SED redeamus ad ipſam ſynodum. In ea efformatus fuit contra clericos religioſos etiam canon hujuſmodi [a]: *Et præcipientes ſtatuimus, ut hi prædictorum ordinum, qui iiſdem prædeceſſoribus noſtris obedientes caſtitatem ſervaverint, juxta eccleſias, quibus ordinati ſunt, ſicut oportet religioſos clericos, ſimul manducent & dormiant, & quidquid eis ab eccleſia competit, communiter habeant. Et rogantes monemus, ut ad apoſtolicam communem vitam ſummopere pervenire ſtudeant, quatenus perfectionem conſecuti, cum his, qui centeſimo fructu ditantur, in cœleſti patria mereantur adſcribi.* Huic canoni occaſionem dedit Petrus Damianus, qui *de proprietate evitanda* opuſculum [b] confecerat, *Alexandro beatiſſimo papæ* nuncupatum. Oppugnat in eo ſanctus doctor pertinaciam eorum clericorum, qui ex regulari auctoritate vindicabant ſibi jus habendæ pecuniæ, contra quos, relictis Scripturarum teſtimoniis, producit verba Auguſtini, Hieronymi & Proſperi; Regulæ deinde canonicorum verba ad examen revocat. Demum quæ mala ex peculio oriantur inter canonicos enumerat, neque idoneum ad miniſtranda verba doctrinæ clericum proprietate pecuniæ captum demonſtrat, atque demum *ſanctum* Alexandri *Apoſtolatus* implorat contra proprietarios clericos *vigorem*.

a Labbe T. XII. Can. IV. col. 138.

b Opuſc. XXIV.

Affine huic opuſculo aliud [c] eſt *ſanctis in Chriſto fratribus Fanenſis eccleſiæ clericis* aliquando conſcriptus Damiani libellus, inter quos *ſimultatis non parvæ emerſerat diſcordia, quia nonnulli eorum aggrederentur in canonica regularitate vivere, plerique autem non aquieſcerent, volentes tantum apud ſe in ſuis proprietatibus habitare.* In eo pariter totus eſt, ut clericorum proprietatem damnabilem exagitet.

c Opuſc. XXVII.

XLI. Zelus Damiani pro canonicorum regulari vita.

ZELUS Damiani in canonicorum regulari vita ſtatuenda, de quo teſtem habemus etiam Johannem Laudenſem ipſius vitæ ſcriptorem, præcipue tamen enituit erga canonicos ſuæ Velitrenſis eccleſiæ, qui *ſub multis* ejus *laboribus atque ſudoribus incorrigibiles initio videbantur, ſed jam per divinam gratiam reſipiſcentes, & per canonicæ regulæ tramitem non jam coacti, ſed gaudentes incedebant. Unuſquiſque præterea eorum* (inquit [d] in epiſtolà *domno A.....* certe Alphano Salernitano, *venerabili archiepiſcopo, qui de*lectabatur *audire animarum profectum*) *quadrageſimali tempore quotidie pſalterium complet; tribus per hebdomadam diebus omnes vino & pulmento communiter abſtinent; tantumque diſtrictæ converſationis videntur habere fervorem, ut per totam quadrageſimam, quæ eſt ante paſcha, & illam, quæ Nativitatem domini noſtri Jeſu Chriſti conſuetudinaliter antecedit, tribus in hebdomada diebus unuſquiſque ſe in capitulo coram fratribus exuat, & propria peccata confeſſus, dura corrigiarum ſcutica perferat diſciplinam. In quo videlicet ſanctæ converſationis indicio potes manifeſte colligere, quid de ceteris vitæ modis, & obſervationibus debeas æſtimare.* De Velitrenſibus canonicis, quorum archipresbyter erat Titus, communi vitæ addictis, & Damiano ſubjectis, aliqua addemus ad annum 1065.

d Opuſc. XXXIV.

Occaſione diſciplinæ ſpontaneæ, quam ſibi invicem dabant Velitrenſes canonici, enarrat domeſticis Fontis-avellanæ exemplis, quanto hujuſmodi flagellationis uſu oblectarentur ſui eremitæ. *Vix dum menſis emenſus eſt*, ait, *ex quo*

Ann. Chr. 1063.

a Ibid. cap. 1.

quo res contigit iſta, quam refero. [a] *Baruncius plane mihi frater unanimis, & in amoris præcipui dulcedine ſingularis, non in eremo, ſed in villa quadam eremo ſubjecta, dum opus ageret neceſſarium, languorem incurrit extremum. Qui dum ſibi imminentem cognoſceret obitum, fratribus, qui ſibi ſedulitatis officium exhibebant, pœnitentiam ſibi propoſuit injungi, qui dum tres, vel, ut multum, quatuor pſalmos, utpote ſancto & innocenti viro, ſufficere judicarent, ille petiit, ut decem ſibi annorum pœnitentiam traderent, quam illico peragendam fratribus, qui morabantur in eremo, quantocius delegarent. Nocte igitur inſecuta, dum quinque per cellas conſtituti poſt gallicinium nudati corporalibus diſciplinis inſiſterent, feſtinarentque fratres pœnitentiam, antequam ille moreretur, implere, Lamberto fratri, qui ſibi ſedulus aſſiſtebat, Baruncius ait. Cur, inquit, te non præparas, & ſicut ceteri fratres indumentis eccleſiaſticis non adornas? Omnes enim de eremo fratres uſque modo mihi viſibiliter aſtiterunt, albis nimirum ac reſplendentibus ſtolis induti, & velut in choro pſallentes micantium veſtium candore conſpicui. Compulit ergo illum, ut ad eorum indueretur exemplum. Ubi notandum, quia dum fratres illi nudati corporalibus diſciplinis eſſent ab ipſo procul intenti, ei, ut ita loquar, non jam carnalibus, ſed ſpiritualibus oculis decoro cultu videbantur induti. Is plane, qui mihi hoc retulit, venerabilis pater Luitprandus aliud etiam mihi conſequenter innotuit, quod ab audientium ædificatione non vacat. Initio, inquit, illius quadrageſimæ, quæ Nativitatem Dominicam ex eccleſiaſtica inſtitutione præcedit, tanta mihi ſubito moleſtia repentini languoris incubuit, ut vix pedibus conſtanter inſiſterem, nedum poſſem regulam quotidianæ converſationis implere. Cumque tenebroſis, atque confuſis cogitationibus fluctuans, jejunium funditus deſperarem, ac de quotidiana deinceps ciborum remiſſione decernerem, ſubito lenis mihi ſopor obrepſit, & ſuper codicem, cui videlicet intentus eram, caput paullulum reclinavi. Tunc mihi viſum eſt, quod tota cella plena eſſet fumo, & inſuper quamplures illic eſſent homines, qui clamoſis ac mutuis inter ſe vociferarentur colloquiis; cum ecce ſanctus frater Juventius, qui in eadem eremo laudabiliter converſatur, repente cellulæ fores irrupit, & zelo ſeveriſſimæ animadverſionis homines exturbavit, ac ſine mora violenter propellens excluſit. Num, inquit, hujus eremi non eſt inviolabilis regula, ut colloquium fieri in cella quiſque non audeat, ſed ingredientium labia ſilentii protinus cenſura compeſcat? Moxque manutergium repente corripuit, omnemque fumi chaos, terramque congeriem, qua cella replebatur, abjecit. Quo facto protinus exſoporatus evigilo, mentemque meam ab omni fumigantium cogitationum caligine liberam non ſine magna cordis lætitia recognoſco. Tunc itaque omni tædio tentationis atque languoris expulſo, tantæ virtutis in me robur ac fortitudinem reperi, ut per totam illam quadrageſimam uſque ad Dominicam Nativitatem vix aliquando vel leviter eſurirem, & ne uno quidem die præter panem & aquam, niſi fallor, alia qualibet alimenta requirerem.* Inter ſanctos Avellanenſes eremitas locus dandus jure merito præfatis Baruncio & Iuventio Damiani ore celebratis. Diſtinguendus Baruntius hic, qui obiit Damiano vivente, ab alio Baruntio, qui prior fuit eremi Avellanenſis poſt Johannem Laudenſem. Luitprandus pariter venerabilis pater idem facile eſt, qui Liprandus & Aliprandus nominatur ab eodem Laudenſe, cuique etiam vitam Petri Damiani idem Johannes nuncupatam voluit. Citat in eodem opuſculo Damianus etiam *Leonem dudum Puteolanum epiſcopum, nunc autem nobilem eremitam*, quædam nuper ſibi & ceteris fratribus narrantem. Is profecto, abjecta epiſcopali dignitate, Avellanam ſub Damiani magiſterio ſeceſſerat. Pariter laudat *religio-*

ſum

ANN. CHR. 1063.

ſum plane presbyterum Johannem, & poſtremo exempla plura refert excepta ab ore *Rainaldi Comenſis epiſcopi*, qui, quæ narrabat Damiano, aſſerebat ſe didiciſſe *ab Humberto venerabili quondam epiſcopo ſanctæ Ruffinæ*.

XLII. Obitus Humberti cardinalis.

QUOD autem Humbertum appellat hic loci Damianus *quondam epiſcopum*, oſtendit non ſerius hoc anno differendam eſſe mortem ejuſdem Humberti cardinalis, epiſcopi Silvæ-candidæ, ſive ſanctæ Ruffinæ, & Damiani amiciſſimi inter primos. A Leone IX. Humbertus ex monacho divi Manſueti Leucorum de provincia Lotharingiæ Romam deductus, ad prædicandum Siculis verbum Dei, archiepiſcopus ordinatus fuerat, quare paſſim appellatus fuit *archiepiſcopus*, vel *archiepiſcopus Sicilienſis*, & ab eodem Leone ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis creatus fuerat, ut tradit etiam Lanfrancus archiepiſcopus Cantuarienſis in libro contra Berengarium. Variis pro ſede apoſtolica legationes obivit, inter quas CPolitanam, qua decertavit libris & ſermone contra Michaelem Cerularium, & Nicetam Pectoratum. Plura etiam ſcripſit contra Simoniacos. Aliis functus fuit eccleſiaſticis officiis ſub poſterioribus Romanis pontificibus. Poſtrema, quam obivit, legatio creditur Anglicana ad annum 1062. paullo poſt quam deceſſit. Si vera eſt hæc legatio, admitti nequit, quod ex Johanne de Bayone ſcribit Mabillonius [a], Humbertum ſcilicet v. idus aprilis anni 1061. obiiſſe, eumque a Nicolao papa in baſilica Conſtantiniana prope corpora ſanctarum virginum Ruffinæ & Secundæ honorifice ſepultum fuiſſe. Succeſſit ei in epiſcopatu Silvæ-candidæ Mainardus alter Damiani neceſſariſſimus, qui ex eodem Damiano hanc cathedram tenebat anno ſequenti. Huic tamen eccleſiæ nuncium remiſiſſe videtur Humbertus ante obitum, cum in bulla Nicolai II. data monaſterio ſanctæ Mariæ in inſula Tremiti, & Adæ ipſius abbati *anno ab incarnatione Domini milleſimo ſexageſimo primo anno tertio pontificatus Nicholai papæ* II. poſt Dodonem Roſellanum epiſcopum, Bonifacium Albanenſem, Petrum Lavicanenſem, & Godefridum Perufinum epiſcopos legatur: *Ego Mainardus Dei gratia ſancte eccleſie Silve candide epiſcopus confirmavi & ſubſcripſi*. Vel ſub Nicolao II. vel ſub Alexandro II. ſedere ſolitus erat Humbertus ad dexteram papæ, Damianus autem ad ſiniſtram, quare hic poſtremus aliquando luſit: [b]

Fortior bædinam, tu ſedem tollis ovinam,
Lævus habet dextram, dexter quandoque ſiniſtram.

XLIII. Damiani opuſculũ de variis miraculoſis narrationibus ad Deſiderium abb. Caſinenſem.

POST concilium Romanum hujus anni, quo tempore *ſynodali inſtantia præpeditus* Deſiderii Caſinenſis abbatis epiſtolari cuidam interrogationi nequiverat Damianus reſponſum dare, licet *illius & angelici*, *ac ſancti conventus* memoriam mente ſemper teneret, inſcripſit illi opuſculum [c] *de variis miraculoſis narrationibus*, ſumpta occaſione ſuper quoddam factum, a Deſiderio ei olim expoſitum, *mulieris zelotypæ*, *quæ viro ſuo cum maleficiis corpus Dominicum propinans*, cum horrore reperiit corpus idem *in palliolo repoſitum ſui medietate miraculoſe converſum in carnem*; quod accidiſſe reponit Damianus ad comprobandam veritatem corporis Chriſti. Ebulliebat tum temporis Berengariana hæreſis hocce dogma impugnans; congerit ſanctus doctor ea opportunitate prodigioſas viſiones & miracula complura, quæ alibi contigerant, ſuo tamen more ſenſim ab argumento potiore recedens, & ad alia diffluens. Mentionem facit in eo opuſculo piæ recordationis [d] Amalphitani epiſcopi viventis temporibus Stephani Romani pontificis. Is, cujus nomen ei exciderat, fuit Petrus Alpherii, ſucceſſor datus anno 1049. ſancto Laurentio. Cum *piæ recordationis* titulo honeſtet epiſcopum illum hoc anno Damianus, jam fato ceſſiſſe anno 1063.

[a] *Annal. T. IV. p. 612.*

[b] *T. IV. pag. 25.*

[c] *Opuſc. XXXIV.*

[d] *Ibid.*

1063. Petrum dicere cogimur [a] contra Ughellium, qui ejus mortem ad annum 1070. affert, niſi illud exiſtimare velimus Damianum *piæ recordationis* elogium dediſſe Petro adhuc viventi. In eo tamen magis erravit idem Ughellius, dum Petrum Alpherii aſſerit temporibus Damaſi II. Leonis IX. Victoris II. Stephani IX. Nicolai II. Alexandri II. & Gregorii VII. vixiſſe; ſub Damaſo enim nondum ad archiepiſcopales infulas Amalphitanæ eccleſiæ fuerat evectus, cum Laurentius ejus deceſſor anno 1049. obierit, neque ad tempora Gregorii VII. pervenit, ſi vel juxta ſuam ſententiam anno 1070. defunctus eſt, quanto minus, ſi hoc anno in vivis amplius non erat. Hic itaque Amalphitanus præſul olim *præſente Damiano, Stephano pontifici jurejurando affirmaverat, ſibi hæſitanti ſuper ſacramento Dominici corporis in ipſa confractione ſalutaris hoſtiæ rubram prorſus ac perfectam inter ejus manus, quæ ſanguine cruentatæ fuere, apparuiſſe carnem.*

a T. VII. col. 198.

XLIV. Inter ea de miſera morte Arnaldi ep. Arretini.

Alterum factum eſt terribilis Arnaldi epiſcopi Arretini mors, quam narraverat [b] Damiano *Martinus eremita*, Camaldulenſis: nimirum, de quo & ad annum 1056. egimus. Arnaldus aureum calicem abſtulerat a quodam monaſterio, & argumentum inde deſumebat Damianus, quam grave ſit furari corpus Dominicum, ſi furtum vaſis ſacri tanta fuit pœna mulctatum. Arnaldus Arretinus epiſcopus menſe junio anni 1059. adhuc vivebat; eo enim menſe una cum Gothifredo duce & marchione placitum tenuit, in quo judicatum fuit pro Henrico abbate ſanctarum Floræ & Lucillæ de Arretio. Immo in vivis erat etiam XVII. kalendas maji anni 1060. qua die ſubſcripſit bullæ Nicolai II. pro monaſterio Agerenſi relatæ a Baluzio [c] in appendice ad Marcam Hiſpanicam. Ughellius annum & modum mortis Arnaldi ignoravit; narrationem itaque ejus obitus ex Damiano, immo ex Martino Camaldulenſi hic ſubjicimus. *Arnaldum certe Arretinæ ſedis epiſcopum tu quoque*, Deſiderium alloquitur Damianus, *familiariter agnoviſti. De hoc mihi Martinus eremita, magnæ ſcilicet opinionis vir ac celebris famæ, narravit, quia ex quodam ſui juris monaſterio calicem aureum abſtulit, & quibuſdam imminentibus neceſſariis alienavit; cui nimirum calici nobilis ac devota mulier, quæ eum Sanctis obtulerat, anathematis titulum, ne ab aliquo tolleretur, provide fecit inſculpi. Interea cuidam fratri ſopore depreſſo videre contigit quemdam lacum nimii caloris ardore ferventem, & piceos ſulphureoſque fœtores non ſine tetri fumi voluminibus exhalantem. Circa quem lacum teterrimi quidam velut Æthiopes nigris ſimiliter equis, ſed excelſis inſtar turrium, inſidebant. Intus autem innumerabilia crudelium tortorum monſtra, damnatorum vero videbantur horribilia ac diverſa ſupplicia. Inter quos ſubito contigit, ut etiam Arnaldum videret epiſcopum, quem videlicet in illis præ nimietate caloris exundantibus aquis cervicetenus immerſum terribiles duo Æthiopes conſtringebant, quorum alter ſartaginem ferream, alter calicem aureum in manibus habere videbatur, ſed iſte cum ſartagine calicem replobat aqua, & ille labiis epiſcopi protinus eumdem calicem apponebat, eumque funditus ebibere compellebat. Sic itaque numquam ceſſabant, & ille poculum labiis hiantis immergere, & iſto coactus indeſinenter haurire. Quid multis immoror? Hanc viſionem audivit epiſcopus; ut monaſterio reſtituat calicem ab amicis omnino ſuggeritur. Ille ſub fortaſſis ambiguo reddere pollicetur. Sed dum res in craſtinando differtur, immo dum circa ſalutem ſuam ille non vigilat, cæleſtis ſuper eum ſententia non dormitat; nam & beatus Petrus de his, qui fictis verbis in avaritia negotiantur, ait: Quibus judicium jam olim non ceſſat, perditio eorum non dormitat. Quadam itaque die, tertia appropinquante jam hora,*

b Opuſc. XXXIV. cap. 1.

c Col. 1147.

in

in caſtelli, ubi erat, crepidinem ſellam præcepit afferri, ut ſurgentis calorem Solis exciperet, ac matutini frigoris reliquias propulſaret. Cumque reſidenti domeſtici ſui, ſervi atque contubernales aſſiſterent, & ille ſecurus, bilaris ac jucundus faceta eum eis & urbana verba miſceret, ſubito repentinus dolor in ejus verticem tamquam gladius irriguit, eumque, morior, morior, exclamare coegit. Mox bajulantibus neceſſariis defertur ad lectulum; myſterium ſacroſanctæ communionis accepit, ac ſpiritum protinus exhalavit. Ceterum laudat Arnaldum Damianus, quod *licet in hoc ſibi negligentiæ torpor obrepſerit, alias tamen acutus erat, ingenioſus & cautus, tantæque facundiæ, ut dum expeditiſſime in verbis decurreret, circumciſus labiis dici immerito non potuiſſet*. Fuit etiam Arnaldus beneficus erga monaſterium noſtrum Prataliense, ut alibi obſervavimus. Hæc ad ſupplendam in Ughellio vitam Arnaldi, qui videtur vel anno elapſo, vel præſenti obiiſſe, ſi immediate ipſi in ſede Arretina ſucceſſit Conſtantinus, qui hoc anno ejuſdem eccleſiæ electus fuit epiſcopus, primumque ſignat ſui pontificatus annum in chartis ab ipſo confectis. ANN. CHR. 1063.

XLV. Aliæ hiſtoriæ & exempla ab eo congeſta.

ALIA ſubinde profert ſanctus doctor exempla in hoc ad Deſiderium opuſculo, & quidem narrat [a] factum ab Arnaldi *prædeceſſore Arretino epiſcopo Thedaldo allatum in feſtivitate ſancti Donati* (quod eſt tamen extra chorum rei principaliter propoſitæ) [b]. aliud eccleſiæ profanatoris *Hugonis primarii Fanenſis civis*, alterum cujuſdam clerici Burgundi, & hiſtoriam Severini Colonienſis epiſcopi, qui adhuc in purgatorii loco detinebatur *propter canonicæ ſynaxis officia per diſtincta horarum ſpatia non perſoluta*, ex relatione *Adraldi prudentis & religioſi viri Bremetenſis monaſterii abbatis*. Tum domeſticum exemplum producit Johannis prioris olim Avellanæ, quod prænarravimus ad annum 1030. & alterum Johannis de Anſo eremitæ, quibus dæmones proprias culpas objecere. Ecce hiſtoriam Johannis de Anſo. *Alter etiam*, inquit, *eremita, qui vocabatur de Anſo, cum ei, dæmoni nimirum, ut egrederetur, vehementer inſiſteret, ac Divini nominis adjurium crebrius intentaret; numquid oblitus es, ait, hac tibi nocte, quid fecerim? Nam ſi non excidit, certus es, quia dum ego me in apri ſilveſtris effigiem verti, tu me quaſi venator inſectabaris. Sed qui videbar aper, ſubito ſpeciem venuſtæ mulieris aſſumpſi, atque in oſculum tuum ruens, ut ſemen effunderes, cum gloria triumphavi.* Quæ proſequitur Damianus de Roberto Galliarum rege, & de Ottone rege Teutonicorum excommunicatis, ad rem noſtram monaſticam omnino non pertinent. Poſtremo hiſtoriam quamdam narrat monachi Cluniacenſis, quam ad annum 1062. in medium attulimus, variaque miracula ab Hugone abbate Cluniacenſi *horno* ſibi relata. Verbum hoc *horno* præſentem annum ſignificat; ſcilicet nondum expletus erat annus, quo ea ſibi enarrata fuerant, ut etiam ex hac dictione colligi poſſit anno elapſo 1062. Damianum legationem Gallicam obiiſſe, cum opuſculum hocce ſcriptum fuerit anno præſenti; exaratum enim fuit, ſtatim ac Damianus interfuerat ſynodo Romanæ hujus anni; id quod contra aliquos dubitantes, & Gallicanam Damiani legationem ad alium annum differentes hic loci animadvertimus, præter ea, quæ diximus ſub anno antecedenti.

a Ibid. cap. 2.
b Ib. capp. 3. 4.

XLVI. Suffragium orationum promiſſum Damiano a Caſinenſibus.

CETERUM Damianus, qui Cluniacenſes oraverat, ut ſui memoriam poſt obitum ſervarent, anniverſariumque in animæ ſuæ refrigerium perſolverent, qui idipſum etiam a Pompoſianis poſtea obtinuit, a Caſinenſibus monachis pariter efflagitavit orationum ſuffragia poſt diem defunctionis ſuæ in præſenti opuſculo. Extat Deſiderii abbatis epiſtola ad Damianum, ſeu potius promiſſio, quam hoc loco ſubjungimus.

Domno

Domno Petro Damiani venerabili epiſcopo Deſiderius abbas Dei gratiam & ſalutem.

Quoniam ſatis clare innotuit, quod hoc monaſterium ſancti Benedicti, cui præeſſe videor, plus omnibus aliis circumquaque fundatis diligas (cunctis fratribus noſtris laudantibus, & libenter conſentientibus) promittimus tibi, venerabilis frater Petre, ego frater Deſiderius cum tota congregatione hujus ſancti cœnobii, memoriam obitus tui annualiter nos habituros; poſteros quoque noſtros hoc idem obſervare fideliter cupientes, ſicut conſuetudinaliter prædeceſſorum noſtrorum abbatum, qui noviter de hac luce migraverunt, officioſiſſime celebramus. Satis quippe dignum & honeſtum nobis videtur, quibus tantam dilectionem impendis, tantam benevolentiam oſtendis, aliquid emolumenti rependamus, ut quos ita incœperis amare, ſemper, dum vixeris, amor tuus creſcat in nobis, dum aliquid devotionis & amoris præter ſolitum a nobis te ſperas conſecuturum. Si quis autem hujus noſtræ pollicitationis violator extiterit, vel nobiſcum viventium, aut ſuccedentium, ante tribunal Chriſti reus judicii præſentetur.

Ego, qui ſupra, Deſiderius ſubſcripſi.

Ego frater Rainerius ſcripſi.

Juxta ſanctam hanc Deſiderii abbatis ſponſionem, Petri Damiani memoria quotannis a Caſinatibus recolebatur, & in kalendario Caſinenſi poſt martyrologium notatum vidit Cajetanus: VIII. *kalendas martii obiit venerandæ memoriæ domnus Petrus Oſtienſis epiſcopus.*

XLVII. Damiani epiſtola ad Annonem archiep. Colonienſem. a Epiſt. VI. Lib. III.

ANTEQUAM ab Avellana diſcederet Damianus montem Caſinum aditurus, vel antequam legationem Florentinam ſuſciperet, in *expeditionis ſcilicet exercitio conſtitutus*, ſcripſit ſanctus doctor epiſtolam [a] ad Annonem archiepiſcopum Colonienſem. In ea præſulem illum laudat, quod regem Henricum pupillum ſuæ fidei commiſſum egregie tutatus fuiſſet. *Servaſti*, ait, *venerabilis pater relictum tuis manibus puerum, firmaſti regnum, reſtituiſti pupillo paterni juris imperium, ad ſacerdotium quoque manum tuæ prudentiæ protinus extendiſti, dum & Parmenſis beſtiæ ſquamea colla evangelici mucronis vigore præcidere, & apoſtolicæ ſedis antiſtitem in ſuæ dignitatis elaboraſti ſolium reformare.* Alludit ad id, quod narrat Lambertus Schaſnaburgenſis ad annum 1062. de Annone, qui navi impoſitum rapuit ab Agnete matre, ejuſque tutela Henricum filium; necnon ad concilium Osborienſe octobri anni præcedentis Annonis opera celebratum. Sed quoniam Cadaloi rabies adhuc perdurabat, qui etiam pecunia animos omnium ſibi mercabatur, orat Annonem, ut *ſanctus ſtudii ejus* labor *ad effectum omnino perveniat*, quod obtinere poterit., inquit, *ſi veſtra prudentia totis niſibus elaboret, quatenus generale concilium quantocius fiat, & pernicioſi hujus erroris ſpinas, in quo miſer mundus verſatur, evellat* &c. *Sed dum equus offertur, dum ſocii omnes iter arripiunt, ecce brevem ſperno, ſtrevi veſtigia ſterno*; quæ verba, quid ſibi velint, ignoramus, corruptumque in codice textum neceſſario dicimus. Verum de generali hoc concilio alibi.

XLVIII. Agnes imperatrix Romam ſe conferens conſiliis utitur Damiani.

PARITER cum Romæ eſſet hoc anno Damianus, multoties allocutus fuerat Agnetem imperatricem, quæ imperio & rebus ſecularibus nuntium mittens, pœnitens etiam, quod initio contra Alexandri II. electionem ſtetiſſet, poſtquam Henricus puer ſub aliorum tutela fuerat commiſſus, Germania relicta, Fructuarienſi & Caſinenſi monaſteriis viſitatis, in quibus etiam ad tempus remanſit (exploratum tamen non eſt, an prope Fructua-

ctuarienſe monaſticum habitum induerit) Romam ſe receperat, vitamque omnino privatam agebat. Inſuper Damianus exceperat ſacramentalem peccatorum ipſius depoſitionem ſub arcana divi Petri confeſſione ante ſanctum altare ab ejus quinquennali ætate, qui tamen nullum addiderat jejunii vel afflictionis diem, ſed incœptis ſolummodo operibus perſeverare exhortatus fuerat, variiſque eam inſtruxerat ſanctæ vitæ documentis, & ad mundi vanitatem magis deſpiciendam allexerat, itaut in monaſterio ſanctæ Petronillæ prope ſanctum Petrum habitum monaſticum induiſſet, & *per ſanctæ profeſſionis dotem ſponſa facta* fuiſſet *Redemptoris*, ſolo ipſius Damiani, & Rainaldi epiſcopi Comenſis colloquio fruens, & conſortio Hermiſindis clariſſimæ viduæ quondam germani ſui, & propterea ſuæ cognatæ, una cum qua Romam venerat. In eo monaſterio Agnetem cum ſanctimonialibus verſatam fuiſſe teſtis eſt etiam Johannes abbas Fiſcamni, qui [a] libellum precum ei offerens ex ſanctorum patrum ſcriptis defloratum, in ejus prologo ait ſe alterum addidiſſe ſermonem de vita & moribus virginum, *ad inſtruendas ſanctimoniales, quæ in tuo*, inquit, *monaſterio congregatæ ſunt*. Lambertus Schafnaburgenſis refert hujuſmodi Agnetis profectionem Romam ad annum 1066. ſed intelligendus profecto eſt de ſecundo ipſius adventu, non de primo, quem initio hujus anni contigiſſe firma ex Damiano argumenta ſuadent. Porro Rainaldus epiſcopus paullo poſt ad ſuam eccleſiam redire compulſus fuit, Hermiſindis pariter Roma abierat, & Damianus in ſuam ſolitudinem ſe receperat, ita ut Agnes ſola Romæ relicta triſtiores aliquantulum dies duceret. Ipſam propterea Damianus [b] e ſuo receſſu conſolatur, & hortatur, ut ſolatia omnia ſua a Jeſu Chriſto petat, cum quo quando ſit, numquam ſe ſolitariam judicet. Alia epiſtola [c] propinquum reditum ſuum ad Romanam urbem pollicetur; interea confortat, ut labores & opera quæque pro amore cœleſtis ſponſi libenter ſufferat.

Ann. Chr. 1063.

a *Analect. Mabill. T. I. p. 135.*

b *Ep. VI. Lib. VII.*

c *Epiſt. VII. Lib. VII.*

XLIX. De fluxa mundi gloria deſpicienda opuſculum ei inſcribit Damianus.

PAULLO poſt pariter quam advenerat imperatrix Romam, inſcripſit ei [d] opuſculum Damianus *de fluxa mundi gloria deſpicienda*, quo eam laudat, quod non ſuperbo apparatu, ſed ſumma humilitate & in pœnitentia victura eam urbem ingreſſa fuerit. *Veniſti*, [e] ait, *humilis ad humilem, pauper ad pauperem, & quaſi cum peronatis & incultis gregum paſtoribus, adorare veniſti puerum in præſepio vagientem. Vidiſſe nempe tunc te, & quæ circa te, mirandum valde ſpectaculum, & imitandum Salvatoris erat ædificationis exemplum. Veſtis enim pulla & lanea. Is cui inſidebas, non dicam equus, ſed potius burno, vel burricus, vix menſuram deſidis excedebat aſelli. Mutaveras enim coronam velo, purpuram ſacco, & manus, quæ in modum columnæ geſtare conſueverat ſceptrum, attrita jam erat portare pſalterium. Revera, quia omnis gloria filiæ regum ab intus, vernantium decor ille gemmarum, & coruſcantium auro veſtium cultus, jam ad interiora migraverant, & in occulti ſpeculatoris obtutibus interior ſponſæ ſpecies relucebat. Cui ſponſus: Tota, inquit, pulchra es, amica mea, & macula non eſt in te. Et iterum: Pulchra es, amica mea, ſuavis & decora. Delicatam porro cervicem illam, ex qua cum bracteolis aureis, & rutilantibus margaritis dudum murena pendebat, nunc margo laneæ veſtis exaſperat.* Et poſt aliqua [f]: *Tu, ut nuptialia cum cœleſti ſponſo fœdera contrahas, regalis ærarii congeriem prodigis, radiantia quæque cum auro vel argento margarita diſpergis, aulæa tua blattina vel potius deaurata templorum laquearibus appenduntur, ornamenta regalia ſacris famulantur altaribus. Nullis, ut ita fatear, parcitur rebus, & hoc ſolum indigentibus vel eccleſiis non confertur, quod extra tui juris peculium reperitur, cuncta projicis, cuncta dilapidas,*

d *Opuſc. LVI.*

e *Ibid. cap. III.*

f *Cap. IV.*

ANN. CHR. 1063.

pidas, ut ad ſponſi cæleſtis amplexus exonerata prorſus, immo nuda perve-nias. Narrat ſubinde ejus laudabilem abſtinentiam, variique generis jejunia, ita ut *inter congeſtas renidentium curnium epulas, ne ipſam quidem pinguedinem* deguſtaret. *Immo ipſum panem vel quævis incultioris upparatus edulia non ſine timore & lacrymis* delibaret, tum *denique quia jejunii loco cenſeri* debebant *rerum omnium, quem profeſſa* erat, *contemptum*. Laudat inſuper corporalem ipſius aſſiduitatem in oratione, quam numquam intermittebat, neque ipſo humanarum indigentiarum tempore, neque in cibi ipſius ſecretionum neceſſitate, ut illa Damianum per Rainaldum Comenſem epiſcopum requiſierat, an eo tempore liceret ſibi orare? & poſtquam longius ipſius imperatricis exemplo rerum humanarum caducitatem propoſuit, idipſum confirmat varia fortuna veterum imperatorum, ducum & principum feminarum, oſtendens mundi felicitatem infeliciſſimos exitus habere. Ad ultimum domeſtica viri ejus Henrici III. imperatoris, & Victoris II. Romani pontificis exempla adducit. *Ut & ipſa* [a], inquit, *quæ ſibi ſunt notiſſima, non prætercam, cum quanta gloria papa Victor, & vir tuus imperator Henricus, uterque vir ſanctæ memoriæ, tunc erant & ætate virentes, & dignitate florentes, cum luna ſereniſſimò terram fulgore perfundens, eclipſin paſſa, repente contabuit, & rutili ſplendoris ſpeculum ignobili, non dicam pallore, ſed obſcuritate mutavit? Quod profecto, ſicut in proximo patuit, nihil aliud quam vicinum utriuſque principis interitum præſignavit. Nam eodem anno uterque defunctus eſt. Quod autem poſtmodum ante hoc ferme biennium luna in ſanguinem verſa eſt, nihil aliud niſi ſanctam ſignificavit eccleſiam Cadaloici ſceleris ſanguine cruentandam. Cadalous enim millies anathematizatur, dum pro venaliter acquirenda Romana eccleſia infinitas per populos pecunias ſpargit, corda hominum per avaritiam in aeris ſpeciem, velut in ſanguinem vertit*; ſicque indicat tempus ſcriptionis hujus opuſculi, biennio nimirum poſt Cadaloi ſchiſma; cædemque in Romana urbe perpetratam, hoc eſt præſenti anno.

a *Ibid. cap.* VIII.

L. De Hermiſinde Agnetis cognata.

HERMISINDIS, cujus ſuperius meminimus, cognata erat Agnetis, tunc vidua, nuptaque olim Agnetis germano Willelmo VII. Pictavienſium comiti, & Aquitaniæ duci, non autem Willelmo VI. qui Euſtochium uxorem anno 1038. viduam reliquerat abſque filiis. Nomina enim fratrum Agnetis fuerunt Willelmus VI. Villelmus VII. Gualfridus, & Odo, qui poſtremus monaſticam cucullam induiſſe videtur, factus deinde abbas Angeriacenſis. De hac ergo illuſtri femina cum Agnete Romam peregrinante ſic ſcribit opuſculo ſuperiore Petrus Damianus. *Iſtu* nimirum Agnes [b] *cum Hermiſinde cognata ſua, non diſpari ſancti Spiritus fervore ſuccenſa, tamquam Maria Magdalena cum altera Maria veniunt ad ſepulchrum, non ut corpus Jeſu perungant fomentis aromatum, ſed ut pedes ejus fluentis irrigent lacrymarum. Non enim jam quærunt viventem cum mortuis, ſed adorantes tenent veſtigia reſurgentis*. Non diu itaque ſubſtitit Romæ Hermiſindis, ſed ex Urbe ſe proripiens, forſan ad Fructuarienſe cœnobium, ubi vivebat etiam Agnes Pictavorum comitiſſa mater Agnetis imperatricis, ſe recepit. Hermiſindi, quam *ſanctimonialem* appellat, epiſtolam [c] ſcripſit ſanctus doctor, cujus tantum fragmenta extant, in quibus contra ſuperbos agit, & literarum ſacrarum fundamentis oſtendit eos cito corruere.

b *Opuſc.* LVI. *cap.* I.

c *Epiſt.* XII. *Lib.* VIII.

LI. Epiſtola Damiani ad Alexandrum II.

POST ſynodum Romanam, cui *uuctoritas præfuerat* Alexandri, tædio rerum curialium affectus Urbem reliquerat, & eremum Avellanenſem petierat Damianus, *ita contritus & arefactus, ut mens* ejus *tot oppreſſa negotiis more ſilicis* eſſet *obdurata, ut nec per imbrem compunctionis emolliret, nequo ſe attolleret ud gratiam intimæ contemplationis*; eaque *apud ſe defi-*

nita

nita ſententia erat, quia de cetero niſi ipſum neceſſitas inevitanda compelleret, donec advixerit, Romanis ſe conciliis funditus abſentaret. Quia autem ſtimulos addiderat Alexander Damiano, ut ſæpe ſcriberet, ſubdit, cupere ſe *flere magis, quam ſcribere*; duo tamen, quæ ipſe notaverat in apoſtolica ſede, carpit [a] *digna omnino a ſancta prudentia pontificis corrigi; unum quia cunctis fere decretalibus paginis anathema ſubjungebatur. Alterum, quia cujuslibet eccleſiæ filius ſive clericus, ſive laicus, exponere proprii antiſtitis exceſſus prohibebatur*. Quoad primum demonſtrat, quam gravis ſit anathematis pœna, quantumque dedeceat leviſſimis de cauſis & quibuslibet tranſgreſſionibus pœnam tam grandem infligi, ut propterea *humanæ ſalutis immane ſit periculum & pernicies animarum*. Secundam autem conſuetudinem aſſerit criminum impunitatem fovere, & liberiorem dare in quovis flagitii genere epiſcopis peccandi licentiam. Ex hoc poſtremo abuſu a Damiano reprobato argumentum deſumpſimus ſuperius, iniquiorem ipſum non fuiſſe in monachos Florentinos cauſam dicentes in Romana ſynodo adverſus epiſcopum ſuum Petrum hoc eodem anno. ANN. CHR. 1063.

[a] Lib. I. epiſt. 12.

Præterea, cum idem Alexander a Damiano ſubſtuliſſet librum Gomorrhianum dictum, ut indicant verba illa epiſtolæ [b] ipſius conquerentis: *Hoc eſt munditiæ ſacerdotalis ingenium, immo hoc papalis puritatis eſt argumentum*, & ſub prætextu tranſcribendi librum abbati ſancti Salvatoris tradidiſſet, inde vero ſcriniis ſuis inſarciviſſet, Damianumque librum repetentem jocoſa urbanitatis ſuavitate demulceret, expoſtulavit Damianus ſcribens *inexpugnabilibus Romanæ eccleſiæ clypeis, domino ſuo Hildebrando, & dulciſſimo fratri Stephano*, ut librum ſibi reſtitui curarent, & non permitterent, ut poſt tot a ſe perpeſſa pro Romana eccleſia, ſedi apoſtolicæ fœnus injuriæ perſolvere cogeretur.

[b] Lib. II. epiſt. VI.

LII. Ejuſdem opuſculum de divina omnipotentia ad Deſiderium abb. Caſinenſem.

IDEM Damianus, licet in eremo conſtitutus, proſequebatur literarum commercium cum Deſiderio cardinale & abbate Caſinenſi. Cum fuerat Caſini, aliquando inter diſcumbendum devenerat in medium illa Hieronymi ſententia: *Audenter loquor, cum omnia poſſit Deus, ſuſcitare virginem non poteſt poſt ruinam*. Plauſerat huic opinioni Deſiderius, diſputaverat contra Hieronymi opinionem Damianus; nunc hic poſtremus ad memoriam revocans hanc concertationem Caſini cum Deſiderio habitam, opuſculum ei conſcribit ſanctoque ejus conventui [c] *de divina omnipotentia in reparatione corruptæ, & factis infectis reddendis*. Tempus opuſculi deſignat, initio operis. *Ego itaque epiſcopatu demiſſo me arenis expoſitum gaudeo*, & compaſſione afficitur erga Deſiderium *ventis ac turbinibus attritum*. Poſt plura allata divinæ omnipotentiæ admiranda, philoſophica etiam multa, in Caſinenſium monachorum laudes copioſiſſime diffluit. [d] *Nolo vos lateat*, inquit, *venerabiles fratres mei, quia ex quo glorioſi cœnobii veſtri limen exceſſi, vos jugiter præ oculis habui, vos intimæ dilectionis viſceribus aſtrinxi, atque, ut ita fatear, redeunti a Caſino ſacratiſſimo, idem contigit, quod mulieri, quæ revertebatur a Silo tabernaculo, ut nimirum vultus mei non ſint amplius in diverſa mutati, vobiſcum ſane præſentialiter habito, vobis ſemper aſſiſto. Alioquin ſi propterea non ſum vobiſcum, quia corporalibus oculis vos non intueor, ergo nec ipſi oculi ſunt in capite, quia caput cernere nequeunt, vel ipſi ſibimet oculi abſentes ſunt, quia nec quiſquam ſe, nec uterque ſe invicem poſſunt mutua contemplatione conſpicere. Beati ſiquidem, qui vobiſcum vivunt; beati, qui inter vos & in ſanctis operibus veſtris moriuntur. Pia nimirum fide credendum eſt, quia ſcala illa, quæ de Caſino monte olim in cœlum videbatur erecta, adhuc palliis ſtrata, lampadibuſque coruſcat. Sicut tunc excepit ducem, ita nunc exercitum* trans-

[c] Opuſc. XXXVI.

[d] Ibid. cap. XVI

ANN. CHR. 1063. *tranſmittit ad cœleſtia ſubſequentem, nec ab ejus glorioſo tramite exorbitant declinantes jam defuncti, cujus dum in hoc exilio viverent, veſtigia ſunt ſecuti. Hoc eſt intimi fervoris incendium illud, quod mihi inextinguibiliter flagrat in corde, hæc perpes fabula, quæ meo verſatur in ore. Inter cæteros autem virtutum flores, quos in illo agro pleno, cui benedixit Dominus, reperi, fateor, hoc mihi non mediocriter placuit, quod ibi ſcholas puerorum, qui ſæpe rigorem ſanctitatis enervant, non inveni; ſed omnes aut ſenes, cum quibus utique nobilis vir ſedebat in portis eccleſiæ, aut juvenili vivendi decore lætantes. Qui nimirum ut filii prophetarum idonei ſunt ad Eliam per deſerta quærendum, aut certe adoleſcentiæ adhuc flore vernantes, qui, juxta apoſtolum Johannem, vicere malignum.* Ad ultimum laudat Petrum monachum Caſinatem, olim civem Capuanum, cui a Deo in tribulationibus viſitato ſequentem narrat hiſtoriam. *Quod nunc occurrit dicam ad conſolationem divini mei Petri, qui olim civis fuerat Capuanus, nunc in militia eſt æterni regis adſcriptus.* [a] *Puerulus quidam ætate quinquennis, Hubaldi ſcilicet nobiliſſimi viri, qui mecum degit in eremo filius, in meo monaſterio factus fuerat monachus. Hic aliquando intempeſtæ noctis ſilentio, quieſcentibus fratribus, ſive egreſſus, ſive ſublatus ſit, neſcio. Sed cum piſtor in piſtrino jaceret, interrupto ad horam ſomno, veſtem quæ ſibi cominus adjacebat, ſibimet voluit ſuperponere, ut frigus arceret. Extendens itaque brachium, dormientem juxta ſe reperit puerum. Repente ſtupefactus, & valde perterritus, feſtinus exſurgit, lucernam accendit, totamque domum ſollicita curioſitate circuiens, omnes aditus clauſos & obſeratos invenit. Mane autem facto, non parva admiratio inter fratres verſabatur; nimirum puer, qui remota omni dubietate præterito veſpere in ſtrato ſuo ipſis videntibus quieviſſet, qualiter in piſtrinum clauſis januis ingredi potuiſſet ..... mirum eſt valde quomodo puer vel magicis artibus hominum, vel præſtigiis immundorum ſpirituum clauſam undique domum, non apertis foribus, ingredi potuit. Nam & ipſe puer ſollicite requiſitus hoc addebat; quia quidam homines eum aſſumentes ad magnum convivium deduxerunt, ubi videlicet omnes epularum deliciæ videbantur, eumque manducare ferebant; referebat etiam, quod eum uſque ad caſtellum, quod ſupereminet monaſterio, deferentes, ſuper ipſum tintinnabulum, quod juxta baſilicam in excelſo dependet, impoſuerunt. Hoc autem icirco duximus deſcribendum, ut unuſquiſque noſtrum, dum & ipſos pueros, qui peccare necdum noverunt, maligni hoſtis ſubjacere inſidiis conſiderat, ipſe quoque, quod patitur, æquanimiter ferat. Illatas nempe a maligno hoſte moleſtias cum quanta debent portare patientia peccatores, cum illorum aliquando fraudes, & ipſi perferant innocentes? Ergo frater ille, quem Deus viſitat in tribulationibus, hortor, ut gaudeat, & tentationis impactæ malleo, animæ ſuæ purgari rubiginem fiducialiter credat. Non enim eſt, ut ipſe diabolus fingit terrendo, futuræ damnationis indicium, ſed æternæ ſalutis potius augmentum.* De Petro Capuano redibit ſermo ad annum 1068. quem abbatem & cardinalem evaſiſſe demonſtrabimus.

[a] Ibidem cap. XVII.

LIII. Aliud de bono religioſi ſtatus ad eumdem.

IISDEM *Caſinatibus monachis & monachorum archangelo Deſiderio* circa hæc tempora inſcripſit [b] opuſculum ſuum de *bono religioſi ſtatus & animalium tropologia*. Demonſtrata felicitate & ſecuritate religionis, & præcipue monaſterii Caſinatis, oſtendit, quanta poſſint virtutum exempla etiam ab animantibus irrationalibus addiſci. Elucet in hoc opuſculo ſancti doctoris eruditio. Citat Gerardum ſuum monachum, & Romanum pontificem Alexandrum II. qui factum quoddam ei enarraverat [c] *necdum emenſo menſe*, ex quo dignoſcitur vel Romæ, vel ex urbe Roma vix diſcedentem Damianum opuſculum hocce compoſuiſſe. Guilielmus vero Liguriæ comes,

[b] Opuſc. LII.

[c] Cap. XXVIII.

ANN. CHR. 1063.

comes, cujus uxoris hiſtoriam narraverat Damiano Romanus pontifex Alexander, quique hoc anno a maimone extinctus jam obierat, ex iis videtur comitibus fuiſſe, qui in Pedemontana provincia imperabant. Vazam comitiſſam uxorem Willelmi marchionis produximus ex actis ſancti Bononii ad annum 1027. ibique obſervavimus de Vaza, ut etiam de Willelmo marchione, altum ſilentium apud Guichenonium per ea tempora teneri. Verum hoc loco fatemur Willelmi marchionis memoriam apud ipſum Guichenonium [a] extare ex diplomate dato *anno dominice incarnationis* M. XI. *tertio kalendas aprilis indictione* IX. quo Arduinus Ipporegiæ marchio & Italiæ rex donat eccleſiæ cathedrali ſancti Siri Ticinenſis urbis aliquot bona *pro anima patris noſtri Doddonis & pro anima patrui noſtri domni Adalberti, rogante domno Willelmo marchione cariſſimo conſobrino germano noſtro*. Guilielmus Liguriæ comes ex familia Willelmi marchionis videtur profluxiſſe.

a *Cem. II. cap.* 10.

LIV. Ejuſdem epiſtola ad Gothifredum ducem & marchionem.

Ad Gothifredum quoque ducem & marchionem epiſtolam ſcripſit ſanctus doctor, ut eum deterreret, eo quod hoſpitio excepiſſet Cadaloum, qui ſchiſma in eccleſia proſequebatur, quique licet alias Roma pulſus, hoc anno iterum eam urbem cum exercitu adortus eſt, is tamen recondens ſe opera Cinthii in arce ſancti Angeli, duobus annis obſeſſus fuit a Romanis. *Ubi ſunt*, inquit Damianus ad Gothifredum, *uberes illi lacrymarum rivi, quos veluti torrentem de ferventiſſima pii pectoris conſueveras caritate profundere?...., Huccine redacti ſunt eleemoſynarum fructus, quibus utique per continuum quadrageſimalis jejunii curſum liberalis piiſſimæ clementiæ tuæ largitas non modo indigentium recreavit inopiam, ſed etiam ad noſtri Redemptoris exemplum & pedes lavit, & oſcula defigere non erubuit?* Et inferius: *Adverſus antichriſtum hunc viriliter dimicaſti, ejuſque conatibus ſacrilegis atque perverſis cum ſereniſſima atque clariſſima uxore tua frequentius obſtitiſti, nunc autem neſcio quis ſanctæ religionis veſtræ conſtantiam ab hac intentione compeſcuit*. Deinde Dei in illum beneficia commemorat his verbis: *Ego te præ cunctis regni tui principibus extuli; ego per cunctos Romani fines imperii inſignem, atque conſpicuum conſtitui; ego tibi in peregrinæ terræ partibus multo plures, quam de paterno jure ſucceſſivas divitias contuli; nullumque te, præter regalis imperii principatum, non dicam præcedere, ſed ne vel æquiparare permiſi. Quod ſi hæc pauca ſunt, adde quod & acuti cordis ingenium, & facundiam ad loquendum, & vires ad bellandum tradidi, ac rigida multorum hoſtium pedibus tuis colla ſubſtravi. Ego tibi hæc omnia cum multis aliarum virtutum dotibus contuli, & tu adverſarium meum a me projectum, a membris meis prorſus abſciſſum, communi ſacerdotum meorum ſententia condemnatum, in communionem ſuſcipere decreviſti?* Orat poſtremo, ut in gratiam ſedis apoſtolicæ, cujus nobilis & præclarus Gothifredus erat filius, ſub celeritate revertatur.

LV. Et duplex libellus de principis officio.

Pertinet pariter ad idem tempus Damiani [b] duplex libellus *de principis officio in coercitione improborum* eidem duci Gothifredo ſcriptus; & quem ſæpe vivis ſermonibus admonuerat, nunc admonet per epiſtolam, ut in puniendis criminibus nimia lenitate non utatur, cum multa damna ex immoderata principum benignitate in populos redundent, & improborum augeatur audacia, ac omnia ſuſque deque miſceantur, tunc quando pœnis peccata non puniantur. Negligebat præcipue Gothifredus *marchiam Camerini, in qua pene centum millia degebant hominum, tamquam ruſticum quemdam viculum*, neque duci alicui, qui eam regeret, unquam commiſerat. Factum narrat Ottonis III. quod alibi fruſtra quæritur. *Vix plane*, inquit, *quinquennio ante meæ nativitatis exortum, humanis rebus exemptus*

b *Opuſc. LVII.*

eſt

ANN. CHR. 1063.

eſt tertius Otto, qui imperialis apicis dignitate pollucibiliter floruit, & Romanam rempublicam ſtrenue gubernavit. Hic igitur cum vicennalis adoleſcentiæ vix adhuc exceſſiſſet ætatem, inter inſignia multa & præclara, quæ geſſit, tribus regni proceribus atque comitibus oculos eruit, Rodulpho videlicet, Raimundo, & Arimundo. In quo nimirum conſpicuo decore juſtitiæ ſic omnium aliena diripientium viſcera tremefecit, ſic totum regnum in ſecurit.is & pacis tranquillitate compoſuit, ut omnes fere intra compendii ſui limitem ſe formidoloſe reprimerent, nec juris proprii terminos per inſolentiam tranſilirent. Unde per ora populi hæc ſe præconii fama diffuderat, in evulſione ſex oculorum unum pacatum eſt regnum. Vix primam ſcripſerat, ſecundam addidit ejuſdem argumenti epiſtolam Damianus [a], oſtenditque juſtitiæ rigorem bonis ac malis utilem eſſe, & ſacras Scripturas ac ſanctos Patres laudare conſilium de plectendis iniquis. Domeſticum ei proponit exemplum magni Hugonis ducis & marchionis, [b] qui Capuani principis interſectores trucidavit, ejuſque fere totam vitam, actiones obitumque deſcribit, quotum bonam partem ſuis annis in noſtros Annales tranſtulimus. In prima epiſtola laudat Hubaldum comitem virum diſertum & prudentem. Is idem videtur ac Hubaldus nobiliſſimus vir pater quinquennis monachi, de quo ſuperius egimus, qui in eremo Avellanenſi cum Damiano degebat vitæ ſolitariæ, & pœnitenti addictus.

a *Ibid.*

b *Ibid. cap.* III.

LVI. Scribit contra intemperantes clericos ad Cunibertum ep. Taurinenſem.

NUMQUAM feſſus a ſcribendo contra intemperantes clericos Damianus, tria hoc anno adverſus ipſos confecit opuſcula [c], in quibus ſanctus ejus zelus maxime enitet. Per Taurinenſem diœceſim tranſiens, dum Gallias legatus adiret, indoluit *clericos ejuſdem eccleſiæ, honeſtos alias viros, & literarum ſtudiis decenter inſtructos, qui* dum ad Damianum *confluerent, tamquam chorus angelicus, & velut conſpicuus eccleſiæ ſenatus videbantur enitere, veluti jure matrimonii confœderatos eſſe uxoribus*. In epiſcopum Cunibertum pro tempore tunc invectus eſt verbis Damianus, nunc autem ſcripto, [d] quam ſit idipſum canonicæ auctoritati, & ſanctorum patrum ſanctionibus contrarium, prudentiæ ipſius epiſcopi ſupponit. Repentinam mortem narrat cujuſdam presbyteri eo ipſo die defuncti, quo poſtribulum duxerat, id quod contigerat in Galliarum partibus & in ditione cujuſdam religioſi abbatis, Benedicti nomine, qui monachos duos ad deterrendum presbyterum ab impio facinore nuptiarum incaſſum miſerat; & [e] alterius pariter presbyteri, qui habitabat juxta canonicam ſanctæ Cæciliæ Romæ trans Tyberim, cujus cadaver mane repertum eſt exanime; *hic ſpernebat, ut vana, decreta papæ Stephani* IX. *qui clericos omnes, poſt interdictum Leonis* pariter IX. *incontinentes de conventu clericorum, & de choro eccleſiæ præceperat exire*. Conſultus Damianus a religioſo conventu ejus canonicæ, ubinam eſſet incæſtuoſus presbyter tumulandus, reſpondit *penes eccleſiam, utpote presbyterum, ſed hymnorum & pſalmodiæ officio privandum.* [f] Laudat etiam providiſſimum in *plenaria ſynodo* ejuſdem Leonis conſtitutum, ut *quæcumque damnabiles feminæ intra Romana mœnia reperirentur presbyteris proſtitutæ, ex tunc & deinceps Lateranenſi palatio adjudicarentur ancillæ. Quod ſalutare ſtatutum ipſe quoque per omnes eccleſias propagandum eſſe* decernit, acriter invehens contra clericorum pellices, ſicuti etiam aſſerit audiendam non eſſe miſſam presbyteri, evangelium diaconi, epiſtolam ſubdiaconi, qui ſe feminis miſceant; & hoc per omnes publice concionabatur eccleſias. Denique Cuniberti diſſimulationem carpit, qui *licet ſe præbeat vernantis pudicitiæ candore conſpicuum*, culpandus venit, eo quod negligat in ſibi ſubjectis incontinentiam hujuſmodi punire. Eum quoque amandat ad epiſtolam a ſe ſcriptam de

c *Opuſc.* XVIII.

d *Ibid. cap.* VI.

e *Ibidem*.

f *Ibid. cap.* VII.

cœli-

cœlibatu ſacerdotum Nicolao Romano pontifici; ultimo in eos invehitur, qui ſcelus patrare non contenti, ſacrilegas presbyterorum nuptias tamquam legitimas adſtruunt & defendunt, qui olim Nicolaitæ, nunc Cadaloitæ erunt appellandi, cum hi totam ſpem ſuam in Cadaloi exaltatione conſtituant. Qua ſuper re narrat fautores Cadaloi ſibi inſultare, eo quod olim verſiculo cecinerit contra ipſum: *Non ego te fallo, cœpto morieris in anno*. Quo autem ſenſu id dixerit, ſeipſum explicat ſanctus vir. *Cadalous ſiquidem* [a], inquit, *ipſo feſtivitatis die ſanctorum apoſtolorum Simonis & Judæ, quaſi in papam, Deo reprobante ac repellente, fuit electus, eodemque vertente anno, in prædictorum apoſtolorum vigiliis ab omnibus Teutonicis & Italicis epiſcopis ac metropolitanis, qui cum rege tunc aderant, damnatus eſt & depoſitus*. Carpitur a Muratorio [b] hoc Damiani confugium tamquam minus ſincerum, ut quod de vita mortali prædixerat, nunc de civili & de ſpirituali interpretetur; verum ex Damiani ſcriptis cuicumque innoteſcit, quam aliena fuerit ab omni mendacii & falſitatis animo mens ipſius piiſſimi viri. Et licet irritum fuerit votum Damiani quoad vitam mortalem Cadaloi, non ideo tamen vertendum eſt dedecori ſancti cardinalis; ſcimus enim alios quoque ſpiritu Dei ductos ſanctitatiſque honore fulgentes, quod peroptabant, quandoquidem prædixiſſe & auguratos fuiſſe, ſupremum autem numen. Non ſemper eorum deſideriis obſecundatum eſſe Gregorius VII. Romanus pontifex integerrimus doctiſſimuſque vir, cautiſſimus inſuper anno 1080. ſi fidem meretur Sigebertus [c], prædixerat mortem Henrici IV. imperatoris; & fidelibus omnibus ſcribens [d], ſpoponderat *nefandorum perturbationem merita ruina cito ſedandam, & ſanctæ eccleſiæ pacem & ſecuritatem, ſicut de divina clementia confidentes promittimus, proxime ſtabiliendam*. Eo tamen anno neque Henricus IV. deceſſit, neque pax reddita eccleſiæ, quinimmo gladio vulneratus obiit rex Rodulfus Henrici æmulus, magiſque recruduit bellum, quod contra Romanam eccleſiam, verumque pontificem Gregorium ad multos annos geſſit ſchiſmaticus imperator Henricus.

ANN. CHR. 1063.

a Ibid. cap. VIII.

b Annal. T. VI. pag. 199.

c In Chronico.

d Lib. VIII. ep. 7. & 9.

LVII. De eodem argumento ad Adelaidem duciſſam.

EVINCITUR autem ex ſuperiori textu poſt octobrem anni præcedentis ſcriptum fuiſſe a Damiano hocce opuſculum, ſicut etiam ſequens ad Adelaidem duciſſam, [e] quæ imperabat marito mortuo *in duorum regnorum Italiæ & Burgundiæ non brevi confinio, ubi plures epiſcopabantur antiſtites*. Excuſat ſe Damianus, quod prius ipſi, quam Cuniberto *de caſtitatis injuria, quam eadem regina virtutum a clericis patitur, ut decreverat*, non ſcripſerit; ſcilicet ne inſugillaretur ab iiſdem clericis, qui *expoſtularent ac dicerent: Ecce quam impie, quam inhumane parat nos iſte confundere, qui non cum epiſcopis, non cum eccleſiaſticis viris ſuper noſtro negotio caute vult ac modeſte differere, ſed quod in ſacrario tractandum erat, non veretur feminis publicare*. Hortatur proinde, ut cum *virile robur femineo regnet in ejus pectore & ditior ſit bona voluntate, quam terrena poteſtate, jungatur cum domno epiſcopo, quatenus mutuæ virtutis fulti munimine furentis in Chriſtum luxuriæ valeant aciem debellare*, compeſcatque ipſa clericorum libidinem in ſua ditione degentium, pelliceſque eos habere non ferat. Laudibus extollit ejus ſedulam curam, propter quam ipſius ditionis [f] *epiſcopi & monaſteriorum rectores, dum ſibi colloquerentur, nullus dixerit ſe paſſum moleſtias in eccleſiis & bonis ſuis vel a duciſſa, vel ab ejus procuratoribus*. *Auguſtenſem tantum epiſcopum conqueſtum* fuiſſe, *eccleſiæ ſuæ nihil ex liberalitate dominæ collatum*. De hoc antiſtite ſilet Ughellius in ſuis Auguſtanis epiſcopis. Benignitatem pariter Adelaidis Damianus celebrat *in Fructuarienſe cœnobium, ubi per dies decem hoſpitium tenuerat*.

e Opuſc. XVIII.

f Ibid. cap. 3.

Ipſa

ANN. CHR. 1063.

Ipſam autem *de iterata conjugii geminatione ſuſpectam* aſſerit. An-ne Adelais poſt mortem Oddonis ſecundi viri ſui ad tertias nuptias tranſiit? vel forſan rumor increbuerat Adelaidem tertium exoptare maritum? aut demum Damianus ſimpliciter enuntiat his verbis geminum ipſius tum duobus ſubſequentibus viris conjugium, & docet, quod licet viduata primo marito, ſecundum ſuperinduxerit virum, nempe Oddonem, non ideo tamen arcenda erit ipſa a regno Dei, a quo non arcentur multinubæ. Ceterum laudat Damianus ipſius [a] *regiæ indolis filios*, quos nondum ad ætatis incrementa perductos aſſerit. De iis aliqua dicemus anno ſequenti. Commendat demum Adelaidi *Fructuarienſe cœnobium*, cujus laudes prædicat, & *Adraldo Bremetenſis monaſterii rectori viro religioſo & prudenti* ſalutem dicere nomine ſuo precatur.

a Ibid. cap. 4.

LVIII. Et ad Petrum Lateranenſis canonicæ archipresbyterum.

POSTREMUS, [b] cui ſcripſit Damianus contra clericorum intemperantiam, fuit Petrus Lateranenſis canonicæ archipresbyter, vir inſignis, & tanto zelo adverſus perditos mores eccleſiaſticorum inflammatus, ut plus ipſe timeretur, *& plus inſugillationis ejus vereretur obloquium, quam ipſum metueretur papale decretum* contra impudicos factum. Cur cœlibatus clericis ſit impoſitus inquirit in hoc tractatu Damianus, & pro uberiore notitia Petrum remittit ad ea, quæ prius Nicolao II. tum Cuniberto, denique Adelaidi hoc ſuper argumento inſcripſit opuſcula. Ultimo ſolutis clericorum objectionibus currenti Petro calcaria ſubdit, novumque igni zeli ipſius pabulum adjicit. Diſtinguendus Petrus Lateranenſis a Petro cardinali, cui nuncupata eſt alia Damiani epiſtola, quam retulimus ſub anno 1046. & Petrus Lateranenſis canonicæ archipresbyter ille videtur fuiſſe, qui electus cardinalis ab Alexandro II. munus bibliothecarii ſub ipſo geſſit, obiitque ante ejuſdem Alexandri mortem, ſuffecto in ipſius locum altero Petro cardinale diacono.

b Opuſc. XVIII.

LIX. Petri ep. Faventini donatio facta eremo Gamugni.

PETRUS epiſcopus Faventinus, conſenſu & voluntate presbyterorum omnium ejuſdem epiſcopatus, dilargitur hoc anno *dompno Petro Damiano Oſtienſis eccleſie epiſcopo, ejuſque monachis eremitariis, qui in eremo Gamonio, que eſt vocabulum ſancti Barnabe apoſtoli, medietatem de plebe ſancti Valentini, cum medietate de terra & decimatione ſua, & quidquit ab eodem epiſcopio habere videtur in Riutilio infra comitatum Faventie, excepta quarta parte decimationis, & medietate de terra quam detinet archipresbyter ipſius epiſcopii, & excepto Trebana, & Madrignano & Vidiglano* &c. Eam tamen donationi ſuæ appoſuit conditionem, ut *ſi quocumque tempore peccatis imminentibus ipſum eremum deſtructum fuerit, tunc ſupradicta medietas de jamdicta plebe ſancti Valentini* &c. *in monaſterium ſancti Johannis deveniat* &c. quod ſcilicet fundatum erat Aceretæ in eodem Faventino territorio. Subſcribit ipſe Petrus epiſcopus Faventinus, & poſt eum Riculſus archiplebanus; inter teſtes vero legitur nomen Gregorii presbyteri canonicæ ſancti Martini (certe *Mariani*) Eugubienſis eccleſiæ. Apographum perantiquum hujus donationis extat penes canonicos baſilicæ ſancti Laurentii Florentiæ, ex quorum tabulario deſcripſimus; ſed errore charta ſignatur anno M. LXI. in ſyllabo paginarum ejuſdem tabularii, cum ex aliis notis chronicis, quæ ſunt: *Anno ſecundo pontificatus domini noſtri Alexandri* II. *pape indictione prima menſe majo die ſexta* ad præſentem annum 1063. ſit referenda..

LX. Alia donatio eidem eremo facta a Johanne priore S. Reparatæ de Faventia.

PERTINET ad hunc eumdem annum libellus emphyteuticus confectus *anno domnus Alexander papa in ſede beati Petri apoſtoli anno tercio, die quarto decimo menſis octubris indictione ſecunda*, incœpta a ſeptembri, licet anni ab incarnatione Domini ſint ſignati *ſexaginta & duo poſt mille, a*

Johan-

Johanne gratia Dei presbytero & monacho atque priore ſancte Reparate, *quod eſt edificato & fundato in maſſa*, *que nominatur Salto*, qua largitur *Ugoni presbytero & monacho atque priori oratorii ſancti Barnabe & ſancte Marie in loco*, *qui nominatur Gammogno* terras & vineas poſitas in maſſa Marciana in territorio Faventino plebe ſancti Johannis, quæ vocatur *Interioni*. Poſt Johannem priorem ſanctæ Reparatæ ſubſcribunt *Lambertus monachus*, *Gerardus presbyter & monachus*, *Ugo presbyter*, *Martinus diaconus & monachus*, & demum *Azzo presbyter & monachus atque abbas monaſterii ſancte Reparate*, qui poſtremus videtur ſucceſſiſſe in regimen ejuſdem loci Johanni priori. Hunc quoque libellum ex eodem archivo deſumpſimus, & cum ſuperiore charta edimus in Appendice. ANN. CHR. 1063.

LXI. Charta Ravennas.

AD eamdem etiam ex chartulario Ravennatis archiepiſcopatus amandamus exemplum confectum *anno ab incarnatione Domini noſtri Jeſu Chriſti milleſimo ſexageſimo tertio*, *defunctus Enricus imperator filius Conradi imperatoris*, *& regnante Enricus filio ejus anno octavo*, *die viceſimo menſis madii indictione* ...... quod continet conventionem, quam Ugo comes & Imilda ejus jugalis fecere cum Henrico archiepiſcopo Ravennate, *anno ab incarnatione ejus milleſimo quinquageſimo ſexto*, *ſiqque imperante domno Enrico in Italia vero anno decimo*, *die trieſimo primo menſis madii indictione nona*, *in clauſtra monaſterii ſancti Roſilli*, in urbe ſcilicet Foro-popilienſi. De ea conventione egimus nos ſub eodem anno 1056. Illud tamen minime intelligimus, qua ratione eadem die iidem epiſcopi & nobiles viri potuerint juxta primam chartam congregari in monaſterium Galeatenſe, & juxta chartam, quam ad hunc annum proferimus, convenire in clauſtra monaſterii ſancti Roſilli, niſi ad errorem exſcriptoris confugiamus. In prima ulterius pagina *bis mille tornaturie terre* poſitæ dicuntur *in curte que vocatur Caſamurata*; in ſecunda autem *in curte*, *que dicitur Maliani*. Utramque tamen chartam in medium adducimus, ut ex una lumen accedat alteri, cum nobiliſſimi eccleſiaſtici, & laici viri in utraque nominentur, vel repetantur. Annus Henrici regis octavus conjunctus cum præſenti anno 1063. eſt deducendus ab anno 1056. quo Victor II. Romanus pontifex poſt obitum Henrici III. ejus patris ipſum in regem Germaniæ confirmandum, denuoque eligendum curavit; menſe tamen majo decurrebat adhuc annus ipſius ſeptimus. Alia epocha regni Germaniæ ejuſdem Henrici petenda eſt ab anno 1053. quo primum Henricus imperator ejus pater filium Henricum in dieta Triburiæ regem Germaniæ ſuumque ſucceſſorem deſignavit. Indictio, quæ in membrana deficit, erat hoc anno prima.

LXII. Mutinenſis epiſcopus precibus Theobaldi liberatur a ſuis perſecutoribus.

MUTINENSIS epiſcopi liberatio a ſuis perſecutoribus precibus Theobaldi, quam exponit Petrus Vangaticienſis abbas, optime convenire poteſt anno præſenti, qui proxime præcedit biennalem decubitum ſancti viri, quo *neque greſſum figere*, *neque etiam manum ad os ducere valuit*, multoque minus ſacrificium Miſſarum Deo offerre, ut obſervavit noſter Collina; & aliunde ea liberatio contigit eo tempore, quo jam ſacerdotio fungebatur Theobaldus, cum pro epiſcopo Miſſas celebraverit. De hoc facto altum ſilentium in epiſcopis Mutinenſibus Sillingardi & Ughellii. Mutinæ epiſcopus per hæc tempora erat Herembertus, ille, qui privilegio Henrici IV. imperatoris (melius regis Germaniæ) anno 1058. Mutinam pene exciſam reædificaverat, auxerat & communierat, ſed temporis proceſſu ſchiſmati adhærens contra Gregorium VII. Romanum pontificem inauguravit in antipapam Guibertum Ravennatem antiſtitem. Antequam ſchiſmaticorum partibus faveret, quid Hereberto contigerit, & quommodo ſuffragio precum Theobaldi ſe perſequentium furorem evaſerit, enuntiat

ANN. CHR. 1063.

ſupralaudatus Petrus his verbis: [a] *Inter hæc Motinæ civitatis antiſtes, dum a principibus & parochianis prætentis occaſionibus arctaretur, & de ejus expulſione ageret tam clerus, quam populus, adeout ſemel egrediens non ultra ingrederetur civitatem, convocavit ſororem ſuam religioſam ſanctimonialem, & in quibus eſſet anguſtiis conquerendo revelavit, monet, ut ſanctum Theobaldum conveniens ſuppliciter ſuggerat, ut Deum pro ſe immerito & oppreſſo exoret, qui domeſticos pro inimicis haberet. Commota ſoror repulſa fratris ad ſanctum virum feſtinat, caſum fratris cum lacrymis manifeſtat, & ut ſubveniat in amaritudine poſito efflagitat. Sanctus Theobaldus in compaſſione mirabilis prima die Miſſam celebravit, ſupplicans Deo cum lacrymis, ut epiſcopum reconciliaret inimicis. Secunda die cum idem opus precibus & lacrymis iteraret, ſorori antiſtitis dixit, ut cum gaudio remearet, quia fratrem in ſede pontificali quietum ſedata omni diſſenſione inveniret.*

a Num. XXI.

LXIII. Monumenta San-gregoriana & Valle-caſtrenſia.

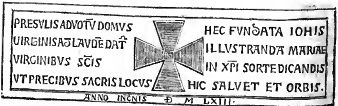
STEPHANUS *gratia Dei* S. R. E. cardinalis presbyter abbas erat hoc anno monaſterii ſanctorum Andreæ & Gregorii de Urbe. Id liquet ex charta codicis Gregoriani, qua accedente conſenſu monachorum jamdicti monaſterii Petro de Sabatino ſeu Surconi filio Creſcentii de Berizone presbytero libellum emphyteuticum ipſe conficit de tribus partibus integris fili Salinarii: *anno ſecundo pontificatus domini Alexandri ſecundi pape indictione prima ante menſem maji*. Charta datur in Appendice.

Juxta Jacobillium [b] eodem anno eccleſia ſancti Angeli de Cryptis in territorio Fulginate, ædificata a comite Offredo filio comitis Monaldi, unita fuit monaſterio ſancti Salvatoris de Aqua-pagana diœceſis Spoletanæ, quod membrum vel tunc erat, vel evaſit deinceps abbatiæ ſancti Romualdi de Valle de Caſtro diœceſis Camerinenſis.

b *Chron. Saxuivi p. 72.*

LXIV. Prima memoria monaſterii S. Mariæ de Monte-celleſio.

PRIMA ſub hoc anno occurrit nobis indubia memoria monaſterii ſanctæ Mariæ de Monte-Celſo ſive Celleſio prope urbem Senarum, a qua mons aut collis ille milliario diſtat in via, quæ Florentiam ducit, & prope fontem Beccium. Dicimus indubiam, quia in quodam ms. codice legimus montem hunc incoluiſſe initio eremitas quoſdam e Camaldulenſi eremo deductos, laudaturque vetus inſtrumentum a Guidone notario confectum ſub anno Domini M. XXXXIII. tamquam exiſtens in chartophylacio archihoſpitalis Scalæ Senarum. Incaſſum paginam inquiſivimus inter plures chartas ejuſdem illuſtris noſocomii, neque in editis Senarum urbis ſcriptoribus hujuſce rei mentionem fieri agnoſcimus; quare id innuere contenti rem in ancipiti relinquimus. Certum itaque eſt hoc anno 1063. ſanctimoniales eo loci conſediſſe, & eccleſiam ipſis atque aſceterium conſtruxiſſe Johannem Senenſem epiſcopum, ut colligitur ex inſcriptione, quæ proſtat in epiſtylio januæ ejuſdem eccleſiæ, quam diligenter exſcripſimus, atque hic ſubjicimus.

Hac inſcriptione innixus eruditiſſimus ſancti Stephani eques Johannes Peccius, ſcriptor hiſtoriæ epiſcoporum patriæ ſuæ Senenſis, cuique multa debemus,

bemus, oſtendit alterum Johannem III. hujus nominis in cenſu epiſcoporum Senenſium eſſe reponendum, quem nullus ſcriptorum ejuſdem urbis memorat, utpote ab ipſis confuſum cum alio Johanne epiſcopo eodem ſeculo vivente. Occaſionem dedit huic confuſioni lectio non accurata ejuſdem lapidis, pluresque loco anni M. LXIII. legebant M. XLIII. vel M. LIII. quibus annis certum eſſe ſediſſe Johannem hujus nominis II. & hujus undecimi ſeculi I. Sed & ante Peccium, & ante nos Thomas Gallacinius Senenſis in ms. inſcriptionum collectione, quam in tabulario noſtro aſſervamus, legit annum incarnationis Domini M. LXIII. Refert etiam idem Gallicinius, in magna tabula lapidea, quæ ex eccleſia Montis-celleſii tranſlata fuit ad uſum PP. Cappuccinorum, ſculptos eſſe ſequentes tres verſus: ANN. CHR. 1063.

Credit quod factum Chriſto favente peractum,
Quod fecit fortem te vincere fecit & ſortem.
Laudes reddantur tibi, per quem proſpera dantur.

Sic ergo ad fidem ſuperioris lapidis, Peccius ſeriem epiſcoporum Senenſium diſponendam exiſtimat.

Johannes II. qui anno 1037. interfuit placito in cauſa Uberti abbatis ſancti Salvatoris de Fonte-bona, quod ad eum annum retulimus. Idem Johannes reperitur epiſcopus Senenſis ad annum 1056. in privilegio, quo concedit eccleſiam ſanctæ Agnetis Alberto, Martino & Homicio presbyteris; & etiam ad annum 1058. in quadam pagina pro Læto abbate Paſſinianenſi apud eumdem Peccium.

Rofredus vel Noſredus ſubſcriptus legitur concilio Romano menſis aprilis anni 1059. quare vel eo anno, vel anno antecedenti Johanni II. ſucceſſit.

Johannes III. hujus nominis eſt ſtatuendus juxta productum monumentum ad annum circiter 1063. Ugbellius & Benvoglientius videntur pariter emendandi, qui in Rofredi locum ſuffectum Amadeum ſcribunt, & Ugurgerius, qui Rofredum locum feciſſe Rodulpho aſſerit.

Verum cum nos alibi animadverterimus Rofredum vel Noſredum, ſubſcriptum epiſcopum Senenſem in indiculo Poſſini, non reperiri in codice Farſenſi apud Muratorium, neque in codice Floreſienſi apud Martenium & Manſium, in quibus legitur ſub anno 1059. adhuc perſeverans nomen Johannis, diſtinctio duplicis Johannis epiſcopi Senenſis fortaſſe ſuperflua evadit, ejuſdemque Johannis ſedes ab anno 1037. ad annum ſaltem 1063. poterit protrahi, præſertim cum nulla alia prætenſi Rofredi mentio occurrat in chartis & monumentis Senenſibus hujus temporis.

Monaſterium hocce ſanctæ Mariæ titulum alium facile obtinebat ſancti Ambroſii; nam in charta anni 1214. num. 626. tabularii ſupradicti noſocomii, quam rogavit Bernardinus notarius „ Saracenus quondam Martino„ ctii vendidit pretio ſolidorum quinquaginta denariorum Senenſium Guel„ ſoni gratia Dei poteſtati ejuſdem urbis, ementi nomine communis Se„ narum, unum petium terræ poſitum in loco dicto *Quercia groſſa*, cui „ ex una parte Guido de Larginano, ex altera Ildebrandinus Stufloli, „ & ex altera eccleſia *monaſterii ſancti Ambroſii de monte Celleſio.* " Iiſdem anno & notario num. 834. „ Duciſſa abbatiſſa abbatiæ vel monaſte„ rii *eccleſiæ ſancti Ambroſii montis Celleſii*, cum conſenſu Bellaſantis „ prioriſſæ ſanctæ Trinitatis Montis-amiati, & Agnetis, Bertæ, Gemmæ, „ Parincinæ, & Marſobiliæ monialium dicti monaſterii, & conſenſu preſ„ byteri Inchileſci, & presbyteri Panzi, Guidonis cellerarii, & oblato„ rum ac converſorum dicti monaſterii vendit eidem Guelſoni ter-

ANN. CHR. 1063.

„ ram *&c.* “ Poſtremam hanc chartam memoravimus in diſſertatione noſtra de Converſis §. XXIX. Nota dignum eſt, una cum Duciſſa abbatiſſa ſancti Ambroſii ſubſcripſiſſe Bellafantem prioriſſam ſanctæ Trinitatis Montis-amiati, quod monaſterium vel unitum, vel ſubjectum, vel iiſdem legibus communitum videtur cum illo ſancti Ambroſii montis Celleſii.

In quibuſdam, recentibus tamen, monumentis ejuſdem tabularii legitur extare in archivo comitum Bichiorum Senenſium charta anni 1086. & menſis martii, ſcripta a Salerno notario, qua „ Rodulphus Signorelli & „ Johannes Guazoni, & Johannes Federici bona largiuntur *eccleſiæ ſanctæ* „ *Mariæ in Colle* in comitatu Florentino, diœceſi Feſulana, ut impoſte„ rum Berta abbatiſſa parthenonis ſancti Ambroſii de monte Celleſio, ei„ que ſuccedentes abbatiſſæ jus habeant eligendi abbatiſſas in monaſterio „ ſanctæ Mariæ in Colle, & retinendi moniales, quæ communi ſe vitæ „ ſubderent, necnon expellendi eas, quæ regulæ ſancti Benedicti ſe ſubji„ cere renuerent. “ Inſuper in eodem Bichiorum archivo conſervari dicitur bulla Gregorii IX. confirmantis anno 1239. electionem abbatiſſæ ſanctæ Mariæ in Colle ordinis ſancti Benedicti factam interventu abbatiſſæ monaſterii ſancti Ambroſii de monte Celleſio ordinis Ciſtercienſis. Ad harum duarum paginarum illuſtrationem, quandoquidem eas videre non licuit, nihil ſuperaddimus, fideſque ſit penes collectorem ſupradictorum monumentorum.

Anno 1295. moniales montis Celleſii tranſlatæ fuere ad monaſterium ſancti Proſperi prope mœnia urbis Senarum, ubi hodie ſuperædificata viſitur arx, & ab hocce loco ſecunda vice commigrarunt in urbem, deductæ in aliud aſceterium beatæ Mariæ, quod vulgo dicitur *le Trafiſſe*. Eques Peccius monialibus in monte Celleſio ſucceſſiſſe monachos Ciſtercienſes aſſerit, quos etiam locum dereliquiſſe affirmat ob bellorum injurias. Anno 1537. die XXX. julii moniales ſancti Proſperi eccleſiam montis Celleſii cum domo & parvo alio oratorio donarunt fratribus ſancti Franciſci ordinis Capucinorum, & frater Ambroſius-catharinus Politus Senenſis ordinis Prædicatorum donationem in ſcripta redegit, ut legitur in bulla Alexandri VII. cui donationis hujuſce inſtrumentum inſeritur. Verum ſeccedentibus anno 1622. in ampliorem conventum prope portam Camoliam ejuſdem urbis fratribus Capucinis, idem Alexander VII. anno 1659. inſtante patre Nencio Senenſi & Camaldulenſi eremita, eccleſiam eamdem cum ſuis adjacentiis conceſſit eremo Camaldulenſi, ut uberius ſub eo anno dicemus.

LXV. Placitum Gothifredi ducis pro hoſpitio pauperum SS. Martini & Frigdiani Piſarum.

EODEM ipſo anno, ſtilo Romano, *mille* vero *ſexageſimo quarto*, ſtilo Piſano, III. *nonas madii indictione prima*, Gothifredus dux & marchio reſidens in civitate Piſana in palatio domini regis, præſente Widone epiſcopo Piſano, Ugone vicecomite & multis aliis judicibus, ſententiam tulit pro Leone rectore & cuſtode eccleſiæ ſanctorum Martini & Frigdiani Piſarum & hoſpitii pauperum & peregrinorum de terris & domibus eidem hoſpitio donatis a Bonitione judice contra Guidonem alterum judicem, qui litem de iiſdem contra Leonem moverat. Gothifredi placitum ex archivo monaſterii noſtri Angelorum Florentiæ a Grandio editum in ſua appendice [a] ad epiſtolam de Pandectis recudimus in noſtra.

[a] Pag. 143.

ANNA-

ANNALES CAMALDULENSES.

LIBER DECIMUS-OCTAVUS.

Ab anno CHRISTI M.LXIV. *ad annum* M.LXVII.

ANN. CHR. 1064.

I. Damiani epiſtola ad Alexandrum II. contra Simoniacos. Alia, qua ſe ab avaritia tuetur.

DAMIANUS anno præcedenti, *cum in colloquio verſaretur excellentiſſimi ducis Gothifredi* vel Florentiæ, vel Romæ, ſummo animi ſui mœrore audierat duos ipſius ducis capellanos, Johannem Venetum & Tudetchinum natione barbarum, diſſeminantes & proponentes tamquam catholicam & canonicam ſententiam, ſimoniacum jure dici non debere, qui abſque manuum impoſitione epiſcopatum pecunia aut muneribus comparaſſe convinceretur, nec *ad ſimoniacam hæreſim pertinere, ſi quis epiſcopatus a rege vel quolibet mundi principe per interventum coemptionis acquirat, ſi tantummodo conſecrationem gratis accipiat*; *dicebant enim, quia cum hoc fit, non diſtrahitur eccleſia, ſed facultas, non emitur ſacerdotium, ſed poſſeſſio prædiorum*. Hanc impiam ſimul & ridiculam opinionem præclare nervis omnibus impugnat ſanctus doctor, & in epiſtola [a], quam hac ſuper re ſcripſit Alexandro pontifici, ipſum orat, ut priuſquam in hominum animis latius ea falſa doctrina ſerpat, exterminare contendat. Vehementer inſuper eum precatur, ne quem præmio, aut aulici obſequii famulatu permittat ad epiſcopatum perduci. Verum non hæc ſola erat inepta eorum capellanorum opinio; affirmabant ulterius diaconos & ſacri altaris miniſtros poſſe tuta conſcientia matrimonium contrahere, uxoribuſque adhærere. Acriter proinde eos redarguit alia epiſtola [b] ad ipſos miſſa, utramque illorum ſententiam praviſſimam & hæreticam oſtendens. Accuſatus inſuper a prædictis capellanis aliquando fuerat Damianus avaritiæ, a quo crimine naviter ſe defendit ſanctus vir hac ſecunda epiſtola data *ex prærupti & nivalis montis cacumine*, ubi intentus erat ad *monaſterialis ædificii fabricam* conſtruendam. Calumniam hanc deſcribit in hunc modum: *Miſſarum mihi myſteria celebranti uxores principum, ducis ſcilicet & marchionis, Bizanteos obtulerunt. Quos utique monachus noſter Paullus expletis myſteriis apud altare, nobiſcum foras prodiens, dereliquit. Unus autem ex veſtris, vobis tamen non modo rem ignorantibus, ſed etiam abſentibus, cleptica fraude ſubripuit, & vobis nihil omnino peccantibus, quia tamen veſter erat ſocius, quodammodo nævum reatus induxit.*

a *Lib. I. epiſt.* 13.

b *Lib. V. epiſt.* 13.

Qui

Ann. Chr. 1064.

Qui mox in crimine deprehenſus, & minaci terrore Beatricis excellentiſſimæ ducis, & animoſæ viraginis violenter oppreſſus, aurum fratri noſtro latenter attulit, atque ut pro ſe ſupplicaretur oravit. Quam ſane ſummam mox ut reſcivimus, eidem clerico reddi præcepimus, atque, ut de reſtituenda ſibi dominæ ſuæ gratia non diffideret, exhortati ſumus. Quam ille pecuniam, dum vehementer inſiſteret, & nullis omnino precibus nobis ingerere potuiſſet, altero tandem die fratri noſtro clam dedit, ſicque ſe mordacis conſcientiæ onere levigavit. Cur ergo avaritiæ accuſatis, quem pecuniæ quæſtum tantopere contempſiſſe cognoſcitis? Cur adverſum me linguas acuitis, & non repugnanti mordentis obloquii vulnus infligere feſtinatis? Uxores ducis & marchionis, quas nominat Damianus, exiſtimari poſſent Beatrix, & Mathildis ejus filia, quam ex Bonifacio Beatrix ſuſceperat. Verum Mathildis nupta fuit Godefrido gibbo duci Lotharingiæ, qui proinde non marchio, ſed dux appellatus fuiſſet a Damiano, idque contigit poſt annum 1070. ſcilicet poſt obitum Gothifredi ducis viri Beatricis; quare potius intelligenda eſt uxor aliqua marchionum Thuſciæ, puta Rainerii, & forſan Guilla comitiſſa ejus conjux. De Biſantiis autem, quæ erant monetæ ſpecies, fuſe agit Muratorius[a] diſſertatione XXVIII. qui putat eorum pretium parum ablusiſſe a ducatis aureis Venetis, Hungaricis & Germanicis.

II. Beatricem duciſſam hortatur, ut jura eccleſiarum ſervet.

DAMIANI nomen & verba multo cum honore excipiebantur ab iiſdem Gothifredo & Beatrice. Ipſe dux [b] *ante ſacroſanctum corpus beati apoſtolorum principis* notum fecerat ſancto viro *pium deſiderium* uxoris ſuæ, & *propoſitum pudicitiæ perpetuo ſervandæ*. Exhilaratus hac notitia Damianus laudat concordem Beatricis voluntatem cum viro ſuo; epiſtolamque conſcripſit, qua præterea proponit Beatrici ſanctarum veterum & recentiorum mulierum exempla. Magnificentiam inſuper erga eccleſias ipſi commendat; hortatur, ne *velit eccleſiaſtici juris confiſcatione diteſcere, ſed ſtudeat potius eccleſias tenues prædiorum ſuorum collatione ditare*. Refert, quod ſibi narraverat Henricus rector venerabilis cœnobii ſanctarum Floræ & Lucillæ in Arretino territorio, eo tempore, quo ſimul cum eo erat Arretii: *Vides*, ait Henricus Damiano, *baſilicam prope aſtantem? Illac ſcilicet nobis iter erat euntibus. Hæc vulgo ſancta Maria Pauper antiquitus vocabatur. Cumque contingeret, ut Guilla mater egregii marchionis Hugonis per confinia iſta tranſiret, accidit etiam, ut hujus eccleſiæ vocabulum ad ejus perveniret auditum. Quam mox ut nobilis mulier & inſignis audivit, indignata nimis, & quaſi nauſeando faſtidiens, abſit, inquit, ut eam vocemus pauperem, quæ cœleſtis gloriæ genuit largitorem; abſit, inquam, ut in terra pauperis ſit digna vocabulo, quæ ſuper cœlos elevata divitias poſſidet immortales in cœlo; ac protinus intulit: eſt-ne mei juris hic ulla poſſeſſio? Cui reſponſum eſt, quod haberet ibi villam, novem quidem manſionibus ex antiquo more diſtinctam, quæ poſtmodum juxta modernam conſuetudinem in plurimas eſt diviſa; Hanc, ait, continuo jure eccleſia iſta poſſideat, eamque de cetero nemo pauperem appellare præſumat*. Henrici abbatis monaſterii ſanctarum Floræ & Lucillæ mentio occurrit in placito habito coram Godefrido duce & marchione, & coram Arnaldo epiſcopo Arretino & comite anno 1059. quod produxit Muratorius [c]. Hoc tamen anno 1064. in vivis eſſe deſierat, ut conſtat ex charta [d] locationis aſſervata in tabulario Fontis-boni Camalduli, in qua ſub hoc anno nominatur *domnus Guidus abbas* monaſterii ſanctarum Floræ & Lucillæ.

III. Scribit de eleemoſyna ad Mainardum ep. Urbinatem.

IPSO eodem anno Damianus [e] opuſculum de *eleemoſyna* ſcripſit ad Mainardum epiſcopum Urbinatem; nam aſſerit capite VII. *Nicolaum papam piæ memoriæ ante triennium ex hac luce migraſſe*. Nicolaus autem

obiit

a *T. II. col.* 783.

b *Epiſt. XIV. Lib. VII.*

c *T. I. antiq. medii ævi col.* 966.

d §. *Locatio num.* 34.

e *Opuſc. IX.*

obiit menſe julio anni 1061. Laudat ſanctus doctor præ ceteris virtutibus eleemoſynam & miſericordiam in pauperes, præmium ipſius extollit, ANN. CHR. 1064.
quantum a Deo diligatur oſtendit, quanta æmolumenta & bonorum temporalium affluentiam familiis pariat, defunctis vero quam ſit utilis, & dœmonibus inviſa exemplificat. De eodem pontifice [a] Nicolao refert ſe audiviſſe a Mainardo venerabili Sylvæ-Candidæ epiſcopo, quod *numquam in toto anno prætermittebat diem, quin pedes duodecim pauperibus ſemper ablueret; quod ſi facere per totum non occurreret diem, lucidum pietatis opus explebat in nocte*. Mainardus epiſcopus Silvæ-candidæ ſucceſſerat Humberto. Mainardus vero Urbinas, cui epiſtolam hanc ſcripſit Damianus, cuique eleemoſynam, ut inter ceteras virtutes arripiat, quibus ſanctitatis ejus floret prudentia, commendat, conciliis Romanis annorum 1059. & 1062. ſubſcripſerat. Hunc tranſtuliſſe corpus ſancti Creſcentini martyris anno 1068. ſcribit Ughellius [b], ſed male ſubdit id factum ſub Gregorio VII. cum eo anno Alexander II. adhuc Romanam eccleſiam regeret. Vel ergo corrigendus annus translationis, vel nomen Romani pontificis in Ughellio. Sacros honores poſtea meruit & ipſe Mainardus Urbinas epiſcopus.

[a] *Ibid. cap.* VII.

[b] *T. II. col.* 785.

IV. Plura exempla in eam rem congerit.

CETERA exempla, quæ ſanctus doctor congerit in laudem eleemoſynæ, ſunt hujuſmodi. [c] Cum puer eſſet Damianus, vivebat *Ravennæ Gerardus de Farvaldo ex urbis primoribus grandævæ tum & perſenilis ætatis, quem puerulus ipſe viderat, & de quo audierat, quod cum aliquando populus fame laboraret, acciſis frugibus nonnulla etiam prædia diſtraxit, & alimenta indigentibus erogavit, ac patentibus foribus cum pauperibus comedebat, cujus progenies divitiis florens plura, quam avita eſſent patrimonia, poſſidebat*. De Gerardo mentio habetur in quodam placito Ravennæ habito ab epiſcopis miſſis Theophaniæ imperatricis anno 990. inter ceteros *nobiles viros laudabileſque fama*, apud Muratorium [d]. Andreas quoque epiſcopus Spoletanus [e] Damiano miraculum retulerat a *Walderico* quodam effectum, *qui dum adverſus hæreticos dimicaret, inſignis effectus eſt martyr*. Hic cum pauperem obvium habuiſſet, cui mater ſua ſal denegaverat, vas ſalis corripuit, & per plateam ſparſit dicens: *Non debere comedi a chriſtiano, quod per avaritiam denegatum fuerat Chriſto. Sed paullo poſt idem vas, quod repoſuerat vacuum, non ſine prodigii ſtupore repertum fuit ſale plenum*. Andream Spoletanum epiſcopum memorat [f] Ughellius ad annum dumtaxat 1067. Beneficio hujus narrationis Damiani ſuppleri Ughellius poterit, ſtatuendo ſaltem ante annum 1064. quo hæc ſcribebat Damianus, Andream in Spoletana cathedra ſediſſe.

[c] *Ibid. cap.* V.

[d] *Antiquit. medii ævi T. II. col.* 959.

[e] *Opuſc. IX. ibid.*

[f] *Ital. Sac. T. I. col.* 1258.

Aliud inſigne liberalitatis exemplum legitur *Mainfredi marchionis, qui in ultimis Liguriæ principatus eſt finibus, quique die Reſurrectionis Dominicæ inſtruebat magnificum convivium, & ordinatis per omnes menſas diligenti cura pauperibus, ipſe cum ſuis ſervis dapifer miniſtrabat, & de reliquis ipſe quaſi privatus accipiebat, de quo etiam ei narraverat vir Dei dominus* ſuus *Leo venerabilis eremita, qui per continuum jam fere vicennium in cellula recluſus advivit, quia cum in præfati marchionis eremo ipſe cum nonnullis fratribus habitaret, hanc ſibimet legem uxor ipſius indixerat, ut quodcumque ſibi neceſſarium eremitarum nuncius poſtularet, ipſa protinus aucto fœnore geminaret, videlicet cum iſte quinque fortaſſis exigeret ſolidos, illa decem traderet; cum iſte decem, illa viginti continuo numeraret. Tam largus inſuper erat marchio, ut ſex vel ſeptem non minima monaſteria in proprii juris poſſeſſione condiderit, prædiis & ornamentis munifica liberalitate ditaverit*; poſt tantam nihilo ſecius munificentiam & in pauperes profuſionem, ditior ſemper & glorioſus fuit, ac *ejus nepotes maximam partem regni*

Ann. Chr. 1064.

gni Burgundiæ poſſidebant, *quorum inſuper ſoror imperatori noſtro ſponſali cognoſcitur jure dotata*. Maginfredus filius alterius Maginfredi, dictus etiam Odelricus, Suſæ marchio, celebris in hiſtoriis, & clarus jam ab initio hujus ſeculi, frater fuit Alderici Aſtenſis epiſcopi; uxorem habuerat Bertam filiam Auberti marchionis, ex qua Adelaiſam, ſive Adelaidem ſuſceperat, nuptam primum Herimanno duci Sveviæ, & poſt annum 1038. ſecundis tabulis Oddoni marchioni. Huic duciſſæ, ut narravimus, opuſculum contra clericos intemperantes ſcripſit anno præcedenti Damianus. Adelaidis filii nominantur in charta *de Moneta Viennenſi corrupta* apud Dacherium [a], non ad annum circiter M. XLIII. ut in ora paginæ, ſed ad annum circiter M. LXV. Petrus ſcilicet primogenitus, Amedeus & Oddo. De his, ſuppreſſo nomine mentionem facere Damianum in prædicto opuſculo ad Adelaidem vidimus anno antecedenti. Filiam inſuper habuit Adelais Bertam nomine, nuptui traditam Henrico IV. regi. Tradunt quidem Lambertus Schſnaburgenſis, [b] Bertholdus Conſtantienſis & Annaliſta Saxo nuptias Triburiæ celebratas fuiſſe anno 1067. hoc tamen anno 1064. jam erat Berta Damiani teſtimonio *ſponſali jure* Henrico *dotata*. Re enim vera Henricus III. imperator anno 1055. Turgavium tranſiens, natalitiis feſtis celebratis, Othonis marchionis filiam æquivoco filio ſuo deſponſavit, ut habet continuator Hermanni Contracti in Chronico. Fundationes monaſteriorum & abbatiarum factæ a Maginfredo legi poſſunt apud [c] Ughellium, Guichenonium [d], & Muratorium [e]. Ad annum 1017. diximus Maginfredum ædificaſſe eremum intuitu Bononii abbatis Lucedienſis, in qua ante vicennium commorabatur Leo venerabilis eremita, qui jam ab anno 1044. tranſierat ſub Damiano in ſolitudinem Avellanenſem; ſed de Leone plura inferius hoc eodem anno. Adelais quoque ſub anno præſenti monaſterium Pinarolii fundavit; in charta autem inſtitutionis hujus cœnobii ſe *marchioniſſam Suſe* nominat, *& offert Deo & eidem cœnobio bona pro anima ſua*, *& Manfredi marchionis genitoris ſui*, *& Adalrici epiſcopi barbani ſui* (hoc eſt patrui; erat enim frater Mainfredi) *& Berte genitricis ſue*, *& pro anima Oddonis marchionis viri ſui*, qui proinde hoc anno, quo charta fuit formata, omnes obierant.

Cuinam marchiæ præſideret Berardus, qui aliam Damiano hiſtoriam retulerat ab eo allatam in hoc opuſculo, incompertum nobis eſt. Hoc ſolum ſcimus nomen Berardi familiare fuiſſe comitibus Marſorum, quorum plurium nomina legi poſſunt in chronico Farfenſe; novimus pariter Berardum comitem patrem Oderiſii comitis anno 1077. vocari *de gente Francorum*, *& habitatorem in ducatu Spoletonio* [f] apud Muratorium; ſed Berardus marchio, quem laudat Damianus, de genere non erat Francorum ſed Teutonicorum, & *horno*, videlicet hoc anno, defunctus fuerat.

Teſtem deinde producit Damianus *Bonizonem grandævum virum rectorem monaſterii ſancti Severi extra Urbem-veterem*, qui illi narraverat *tempore Gregorii papæ*, *hic Gratianus dicebatur*; ſcilicet ab anno 1044. ad 1046. quibus pontificatum geſſit Gregorius, contigiſſe *Scotigenarum regem diademate depoſito capitium*, *& pro purpura cucullam aſſumpſiſſe*, *ac peregrinatione ſuſcepta ad Apoſtolorum limina*, *monachicum habitum induiſſe*, *qui mox languore correptus*, *ad extrema perveniens*, *ait ad Deum*: *Domine feci*, *quod præcepiſti*, *adimple*, *quod promiſiſti*. Nil habet de hoc rege Buchananus in ſua Scoticarum rerum hiſtoria. „ Ad tempora Gregorii VI. juxta ipſum [g] in eodem re-
„ gno jus dicebat Duncanus, vir ſumma humanitate præditus, & virtuti-
„ bus refertus, quæ ei bonorum ſtudia conciliabant, ex cujus tamen cle-
„ mentia crevit malorum audacia. Septimo ſui regni anno obtruncatus
„ fuit

a Spicil. T. III. p. 393.

b In Chronico.

c T. IV. col. 1040.

d Hiſtor. eccleſiaſt.

e Annal. T. VI. pag. 206.

f Antiq. T. V. col. 817.

g Lib. VII. p. 195.

ANN. CHR. 1064.

„ fuit a Macbetho regnandi cupido. Liberi Duncani Milcolumbus & Do„ naldus latebras fugæ ſubinde mutando, ſaluti ſuæ aliquando conſulue„ runt. “ An de aliquo Duncani filio hæc Damiani narratio intelligenda? Hiſtorias poſtremo profert Damianus miſericordiæ in pauperes ab Hugone Cluniacenſe abbate ſibi recitatas, & opuſculum concludit narratione quadam, quam de Carolo rege ſibi fecerat Gothifredus clariſſimus dux & marchio. Has ad rem noſtram omnino non facientes conſulto omittimus.

V. Tractatus Damiani de *Dominus vobiſcum* ad Leonem eremitam.

CIRCA hoc idem tempus referimus Damiani opuſculum ad ſupranominatum [a] *Leonem venerabilem eremitam incluſum*. Titulus opuſculo de *Dominus vobiſcum*. Leo, ut diximus, ex Liguriæ, & primum fortaſſe ex Sitriæ eremo, inde ex Liguriæ ad diſciplinam Damiani ſe receperat ſub anno 1044. & incluſionis legibus ſe ſubjecerat. Credibile eſt ſanctum magiſtrum non ſtatim diſcipulo ſuo Leoni nuncupaſſe hocce opuſculum, ſed eo facile tempore inſcripſiſſe, quo longa experientia ipſius ſanctitatem, doctrinam & ſapientiam compertam habuit, ut eum propterea ſuum appellare potuerit *patrem*, *doctorem*, *magiſtrum & dominum electum præ cunctis mortalibus*, *& angelum ſuum conſiliarium*, *& tamquam vocem cæleſtis oraculi*. Occaſionem huic libello dederat, quod fratres nonnulli eremiticæ vitæ & incluſionis ſectatores a Damiano exquiſierant, *utrum*, *cum ſingulares in cellulis commorabantur*, *liceret illis dicere*: *Dominus vobiſcum*: *Jube domne benedicere*; *atque ipſi*, *ut ſunt ſoli*, *juxta morem eccleſiaſticum ſibimet debeant reſpondere*. Sanctus doctor ſententiam ſuam profert, & non ſolum has voces, ſed & alias dictiones eccleſiæ numero plurali elatas docet eremitam ſolitarium debere recitare. Concludit: *Ecce*, *pater cariſſime*, *ſolvendam tibi quæſtionem fraterna pulſatus inquiſitione propoſui*, *ſed & ipſe non diſtuli proferre quod ſenſi*, *non videlicet ut alios arrepta doctoris auctoritate docerem*, *ſed tibi potius*, *quæ imperitiæ meæ haberetur opinio*, *evidenter exponerem*. Ita ſummæ humilitatis vir demiſſe ſentiebat de ſe ipſo. Coronidis loco legitur copioſum & illuſtre eremiticæ vitæ encomium. Opuſculum hoc primus tranſcripſit ex antiquo minutiſſimæ ſcripturæ codice bibliothecæ m naſterii ſancti Jacobi in Monte-aureo Moguntiæ venerabilis & eruditus pater Johannes-chryſoſtomus monachus ejuſdem monaſterii, & ad Johannem Cochlæum tranſmiſit, qui reverendiſſimo in Chriſto patri, illuſtriſſimo principi ac domino D. Othoni Gevere baroni a Vualburg epiſcopo Auguſtenſi & S. R. E. cardinali presbytero tituli ſanctæ Balbinæ dicavit. Rurſus editum fuit Brixienſibus typis apud Damianum Turlinum anno M. D. LXVI.

[a] *Opuſc. XI.*

VI. Contra ſuos Gamugnenſes a diſciplina devios invehitur.

NONNIHIL deſciverant a primæva diſciplina eremitæ, quos Petrus Damianus Gamugni in territorio Faventino inſtituerat; iis proinde a recto tramite aberrantibus videtur ipſe circa hoc tempus [b] epiſtolam ſcripſiſſe, redarguens eos, & correctionis occaſionem imprimis ſumens a quodam *viro*, *qui Mediolano progrediens*, ut ſe viſitaret, *per eos tranſitum habuerat*, optaſſetque in eorum conſortio permanere, ſed male moratos eremitas contemplatus, qui *aniles nugas & otioſa deliramenta*, *& cum laicis ſcurriles jocos* miſcebant, ſtomachatus, non ſolum *eorum contubernium ſprevit*, *ſed ipſum*, *quem habebat*, *converſionis animum amiſit*. Anne Mediolanenſis iſte fuit Erlembaldus frater Landulphi? qui exoptans monaſticam cucullam induere, ab Arialdo excitatus fuerat, ut fidem catholicam potius ſecum defenderet; verum Erlembaldus *probare volens*, *utrum in his*, *quæ a beato Arialdo ſibi promittebantur*, *veraciter ſe auderet ei confidere*, *ſumptis aliquantis fidelibus*, *perrexit Romam*, *non per viam regiam gradiens*, *ſed per Dei cultores in eremo & monaſteriis circumquaque degentes de re jam dicta*

[b] *Lib. VI. epiſt.* 32.

Ann. Chr. 1064.

interrogans, cumque cuncti in vera & pura fide accenſi ſententiam ei concordem una cum beato Arialdo promerent, tandem pervenit Romam &c. ut ait Syrus in vita ejuſdem ſancti Arialdi. Inſuper ſummo animi zelo in Gamugnenſes invehitur Damianus, quod *eleemoſinas indifferenter a ſecularibus acciperent, poſſeſſionis eorum funiculos extenderent, & divites fieri feſtinarent; negligerent inſuper caſtitatis adjumenta, vinum ſcilicet biberent, quadrageſimali tempore piſces comederent, legumina tererent, veſpertinæ refectioni pulmentarium pararent, oleaſtras frixuras ſæpe manducarent ipſo procul agente, & horno* hoc eſt nondum anno elapſo, *ſe præſente ſed neſciente ſub ipſa nativitate Dominica mulſum melle & pigmentorum generibus confeciſſent; quod ut cognovit tanto magis exhorruit, quanto id in eremo factum ne audiſſe ſe quidem eatenus contigiſſet.* Inde ſequentia affert gulæ pœnæ exempla. [a] *Duo fratres*, inquit, *alter juvenis, alter vero ſenex in poſſeſſione Claſſenſis monaſterii, quæ Ravenniana dicitur, ad cuſtodiam morabantur. Octava ſane die ante nativitatem Domini, ſexta ſcilicet feria, quæ ſabbatum duodecim lectionum ex more præcedit, dixit juvenis ad ſeniorem: Frater Leo, ſic enim vocabatur, quomodo vivemus hodie? Cui ſenex; Vive, inquit, ut velis. Ego enim & vinum bibam, & in ſolo* [b], *ut ſcriptum eſt, pane non vivam. Erat autem ille vegetus & obeſus, & incolumis & robuſtus. Factum eſt, appoſita menſa, uterque diſcubuit, ſed iſte pane contentus & aqua ſub regularis ſe jejunii diſciplina cobibuit: ille vero vinum ſibi & inſuper, quod videbatur, indulſit; qui profecto, ſi quod imminebat, agnoſceret, rigorem abſtinentiæ ad petulantis gulæ lenocinium non molliret. Octava ſiquidem die, cum Dominicæ nativitatis gloria, mundo tripudiante, clareſceret, ille defunctus eſt, & cum feſtivitatis invitante lætitia, ceteri provocarentur ad menſam, ille efferebatur, flentibus undique propinquis carnalibus, ad ſepulturam.* Ravenniana vulgo *Ravignana* ditio erat, & eſt in diœceſibus Fanenſi & Foroſempronienſis, in quibus monaſterium Claſſenſe ſancti Apollinaris plurima bona poſſidebat. Exemplum aliud ſubdit: *Quidam mihi monachus retulit, quia dum frixuras quaſdam in refectorium deferret in vaſculo, prurientis eum gulæ ſtimulus pupugit; moxque ſibimet unam in os projiciens, furtive comedit. Sed illico eum tantus libidinis ardor invaſit, ut quod numquam eatenus fecerat, nulla ſe ratione comprimeret, donec immunditiæ fluxum ſemen ſibi propriis manibus ejeciſſet.*

a Ibidem.

b Deut. v. Matth. IV.

VII. Exempla affert infelicis exitus monachorum tranſgreſſorum.

Reprehendit eos eremitas tandem, quod *quædam a ſe regulariter inſtituta nunc aut oblivioni tradiderint, aut negligenter omittant, quæ enim ſe ordinante, ſemel admitti placuit, niſi ſe præbente conſenſum, nunquam debuerant violari.* Tranſgreſſorum autem pœnam confirmat duobus exemplis domeſticis monaſterii ſancti Vincentii. *Ut autem*, inquit, *ex domeſticis quoque præbeamus exemplum, in monaſterio beati Vincentii, quod non procul a monte, qui dicitur Petra-pertuſa, cernitur conſtitutum, hoc tamquam regulare conſtitueramus edictum, ut ſub diſtricti cenſura rigoris quadrageſimale celebraretur initium; nimirum ut per triduum nonniſi modicum panis cum aqua omnes fratres comederent, nulla niſi lectionum ſive ordinum verba proferrent, nudis pedibus lugubres & mœrentes incederent, expleto communi modulatione pſalterio, mutua ſe ſcoparum caſtigatione purgarent. Quod cum fratres voto & animo, ac ſpirituali jucunditate non ſegniter agerent, & ultra etiam, quod præfixum erat, ſatis ſuperque peculio bonæ voluntatis agerent, quidam inter eos extitit, qui clam in edendo regulam violavit. Erat autem ille frater multis exercitiorum artibus pollens, ſcribendi videlicet & notandi, tornandi, inſuper & fabricandi, ut hoc illi quodammodo congruere videretur:*

Au-

Augur, Schœnobates, medicus, magus, omnia novit; [a]

atque ut talibus aſſolet, multarum neceſſitatum ſuffulto peritia, quod libebat, plerumque impune licebat. Cum jam, mediante quadrageſima, ille vegetus, obeſus, alacer, atque robuſtus per omnia videretur, repente illi levit, ac temperata gravedinis moleſtia ſupervenit; at cum ego ad illum gratia viſitationis accederem, illico venit in mentem, ut ei dicerem, quod me audiiſſe contigerat, illum quidem pro quibuſdam offenſionibus non debere ſacroſanctis altaribus miniſtrare; eum tamen exaſperare formidans, diu, fateor, hæſi, diutius deliberavi. Quid plura? Tandem obduravi frontem, arbitrans ac definiens, tutius eſſe hominem, quam Dei omnipotentis offendere majeſtatem. Ajo ergo ad eum: cariſſime frater Maure (hoc enim nomine vocabatur) confitere, pœnitentiam age, & ſi quid eſt in te, quod fortaſſis a tremenda Miſſarum te celebratione probibeat, venerabilis tua fraternitas ſacris obtemperare canonibus non contemnat. Ad quod ille: peccata mea omnia quamplurimis ſpiritualibus viris innotui, ſed mandatum, ut a ſacrificandi miniſterio recederem, non accepi. Secunda autem ægrotationis die, vix dieſcente crepuſculo, ecce ille non jacens, ſed ſedens in lectulo, ſacramentum Dominici corporis anxie flagitabat. Cumque abbas nobiſcum ſimul ac reliquis fratribus lecto diſcumbens aſſiſteret, cœpit eum corripere, cur videlicet is, qui nulla mortis ſigna prætenderet, tantopere viaticum poſtularet. Ille vero nihilominus in ſua petitione perſiſtens, ſacerdote jam cum miniſtris accedente, applicans ſibi unum ex fratribus, neſcio quod grave peccatum confitens inſuſurravit in aurem. Continuo ille attonitus, ut poſtmodum mihi retulit, & certum pœnitendi calculum, quem præfigeret, tam ſubito neſciens, licet addubitans, auriculatorie abloquens, quindecim ſibi annos pœnitentiæ indixit. Mox autem ut ſacroſanctum myſterium de manu ſacerdotis accepit, heu, proh dolor, horreſco referens, cum felle ſimul & animam exhalavit, quod videlicet fel uſque ad ſepulturam ex ore ejus effluere non ceſſavit; adeout donec in feretro corpus jaceret exanime, jugiter ſanies illa pavimentum eccleſiæ longius irrigaret. Hoc autem juxta fidem rei iccirco referre curavimus, ut audiant, & pertimeſcant non ſolum ii, qui indictam diſciplinæ regulam per propriæ voluptatis impatientiam frangunt, ſed & illi quoque, qui crimen admiſſum ſub conſcientiæ ſuæ uberibus confoventes, confiteri ad obitum præſtolantur; quia & iſti rei ſunt, qui ſervanda poſtponunt, & illi debitum peragendæ pœnitentiæ, quod hic non reddunt, aucto proculdubio fœnore, in altera durius vita perſolvunt. Alius eſt hic monachus Maurus a Mauro olim presbytero inde etiam monacho, de quo in opuſculo [b] ad Landulphum Damianus verba facit, quique mortem infauſtam quidem, ſed diverſam eſt ſortitus. Hiſtoriam hanc ſuo chronico inſeruit Jordanus auctor ſeculi XIV. cujus chronici excerpta edidit Muratorius [c], ſicut etiam aliam de uxore ducis Veneti ſub anno 1059. a nobis relatam.

a Juven. Sat. III.

b Opuſc. XLII.

c T. IV. Antiq. med. ævi col. 969.

VIII. Aerumnas deſcribit monaſterii S. Vincentii ob intermiſſam recitationem officii B. M. V.

SUBDIT deinde: *Dicam & aliud, quod in præfato contigit monaſterio. Statutum erat, atque jam per triennium fere ſervatum, ut cum horis canonicis quotidie beatæ Mariæ ſemper virginis officia dicerentur. Erat autem inter eos Gozo habitu monachus, reprobæ quidem vitæ, ſed dicacis & accuratæ facundiæ. Hic cœpit conqueri ſatis ſuperque ſufficere, quod ſanctus præcipit Benedictus, nec novæ adinventionis pondus debere ſuperponi, nec nos eſſe antiquis patribus ſanctiores, qui videlicet hæc ſuperſtitioſa ac ſupervacua judicantes, pſallendi nobis metam, omnemque vivendi regulam præfixerunt; hac ſane debere nos eſſe contentos, ne ab illa incautius declinantes per anfractus & invia ducamur erronei. Quid plura? Contra reginam mundi*

Ann. Chr. 1064.

præliari viſus eſt, & confecit; ad hoc nimirum fratres verſuta machinatione pellexit, ut ſolitas beatæ Mariæ laudes ulterius non offerrent. Sed ob divinum judicium a noſtræ pravitatis intuitu non dormitans! Mox enim adverſus præfatum monaſterium tot adverſitatum grandines, tot undique bellorum atque conflictuum exortæ ſunt tempeſtates, ut ipſis quotidie monachis minaces gladii necis exitium intentarent. Fiunt undique deprædationes atque rapinæ, conflagrantur cum ſegetibus areæ; familiares ac ſervi ſancti loci crudeliter trucidantur, & non jam imago mortis, ſed mors ipſa graſſatur, adeout tæderet jam monachos vivere, dum nequaquam poſſent in procinctu certaminis amicum quieti ſuæ profeſſionis officium cuſtodire. Non parvis expenſis ad Teutonum partes imperator expetitur, pragmaticæ ſanctiones cum ſigillis imperialibus advehuntur; ſed tantumdem eſt. In omnibus quippe ſtudiis non fructus, ſed labor ſupervacuus. Hæc ſub imperio Henrici III. contigerant, paulloque ante ejus obitum. *Unde cum ego petitione fratrum ſæpe pulſarer, quatenus ſequeſter accederem, & ſi poſſibile eſſet, pacis inter eos fœdera continuarem, hac rogantibus voce reſpondi: Chriſtus, inquam, eſt pax noſtra, de quo etiam de virgine recens nato, angelitus dictum eſt: Gloria in excelſis Deo, & in terra pax. Quia ergo matrem veræ pacis de ſuo monaſterio projecerunt, dignum eſt, ut inquietis calamitatum, tribulationumque procellis, atque turbinibus agitentur. Verum ne lectorem diutius protraham, fratres illi hæc, quæ dixeram, non dubiis erumpentibus ſignis, vera probantes, in arcto ſiti, tandem ad cor redeunt, pavimento ſe humiliter ſternunt, ac percepta pœnitentia, numquam ſe de cetero neglecturos ſolita genitricis Dei præconia unanimiter pollicentur. Mox itaque, ut fatear, ita poſt coruſcos atque tonitrua, tanta cœli ſerenitas rediit, ut ex tunc uſque hodie fratres jucundæ pacis otio perfruantur, ac de ſcyllæa voragine ſe delatos ad portum, gubernante filio virginis, gratulentur.* De his incurſionibus & deprædationibus, quibus obnoxium fuit monaſterium ſancti Vincentii de Petra-pertuſa, loquitur Damianus etiam in epiſtola ad B. ducem & marchionem, de qua nos ad annum 1051.

IX. Theobaldus novis viſitationibus a Deo probatur.

Theobaldus eremita Salanicenſis, hucuſque dæmonis vexationibus fuerat pulſatus. Duobus autem annis, antequam vitam compleret, novis a Deo viſitationibus probatum ſic nobis deſcribit Vangaticienſis præſul Petrus. *Biennio igitur* [a] *hic Beatus ante ſuum tranſitum ab omni tentatione diaboli, ab omni pollutione carnali ſuis credulis fratribus ſe perhibuit immunem, quo tempore ita vulneribus corporis undique obſitus fuit, ut aliquando neque greſſum figere, neque etiam manum ad os ducere valeret. Supernus enim pontifex vas electionis ſibi aptum igne tribulationis & lima infirmitatis voluit ſeptuplum purgare, ut eum ſine rubigine in domo ſua beatum faceret habitare. Illud vero magis ſtupendum eſt, quod nullo genere infirmitatis, nulla defectione carnis a propoſiti rigore jejunii potuit flecti.*

a Num. xx.

X. Chartæ Camaldulenſes, Lucenſes, & Senenſes.

Constantinus, qui ſucceſſerat Arnaldo in epiſcopatu Arretino anno 1063. nam annus 1078. dicitur quintus-decimus ejus præſulatus in quadam charta tabularii canonicorum Arretii, prædeceſſorum ſuorum veſtigia ſequens, non ſolum confirmat privilegia temporibus anteactis conceſſa eremo Camaldulenſi, ſed etiam auget anno præſenti, eam ipſe pariter adjiciens conditionem, ut inibi ſemper obſervetur vita eremitica, quæ numquam transferatur ad cœnobiticam. Poſt Conſtantinum epiſcopum ſubſcribunt Jocundus archidiaconus, Teuzo vicedominus, Wido cantor, Andreas presbyter & canonicus, Wibertus presbyter & canonicus, Arnulfus diaconus & canonicus, ac Raynerius clericus & canonicus. Integram Conſtantini paginam damus in Appendice ex tabulario Fontis-boni, ex quo etiam

pro-

producimus venditionem hoc anno ab Eldibrando filio Lamberti factam Ubaldo, Ughiccioni, Roberto ceteriſque ſuæ portionis eccleſiæ & monaſterii *ſancti Salvatoris ſito Cantiniano* merito unius anuli aurei. Monaſterium hoc erat in diœceſi Lucenſi, & initio ſeculi XII. reformandum traditum fuit eremitis Camaldulenſibus, ſub quorum diſciplina permanſit uſque ad tempora Ambroſii abbatis generalis ad ſeculum XV. Memoriam vetuſtiorem hujus monaſterii reperimus in archivo ſancti Pontiani ejuſdem urbis Lucenſis ad annum 1058. VII. idus julii indictione XI. Ipſo nimirum anno Guido, qui vocatur Bambo, donat monaſterio ſancti Pontiani terras, quæ erant confines cum bonis monaſteriorum ſancti Pontiani, & ſancti Salvatoris de Cantiniano, notario Ildebrando. In locupletiſſimis ſummariis domni Eduardi Baroncinii legimus inſuper ſub hoc anno 1064. Bonizonem presbyterum, & Bellinum olim Gerardi donaſſe [a] menſe januario domno Ruſtico priori Camaldulenſi integram ipſorum poſſeſſionem in caſalibus *Flerina* & *Arcella*; menſe vero auguſto [b] Rainerium, Albericum & Rainaldum, Teuzum & Guidonem fratres filios Corbizi una cum Gerrone & Alberico germanis filiis Ildizi obtuliſſe eidem terram illam, quam poſſidebant in plebatu ſanctæ Mariæ de Chio, manu Liutolphi notarii. — ANN. CHR. 1064.

[a] §. *Amiſſa* 16. *A.* 53.

[b] §. *Donatio* 125. *A.* 1. 23.

Ardimanno abbati ſancti Salvatoris Berardingorum Tederza filia Ugonis donat hoc anno eccleſiam ſancti Michaelis poſitam in monte, dicto Cerrogroſſo. Ghitius pariter filius Guidonis eidem abbati concedit ea, quæ ſui juris erant in eadem curte Cerri-groſſi, & portionem etiam, quam in præfata eccleſia ſancti Michaelis obtinebat, Sub anno 1067. ceſſionem ejuſdem eccleſiæ faciunt Guido filius Sizi, Aderus, Ruſticus & Guido germani. Hoc eodem anno 1064. Ghizus filius Ghizoni tabulas conficit, quibus eidem cœnobio dilargitur portionem ſuam curtis & caſtelli de Mandriale. Anno vero ſequenti 1065. Rolandus filius Tizi donat ſupradicto monaſterio partem ſuam curtis & caſtelli de Mandriale cum eccleſia ſancti Martini. Quo ipſo anno Teberga filia quondam Adillæ, legem profeſſa Salicam, & conjux Wilielmi filii Widonis, qui lege vivebat Langobardorum, promittit eidem Ardimanno nullam moleſtiam ſe illaturam quoad eccleſiam ſanctæ Luciæ in Caſpranello. Anno 1067. Rolandus, qui Carundo vocabatur, filius quondam Theodorici, cedit quartam partem ſuam, quæ ad ipſum ſpectabat, eccleſiæ ſancti Laurentii, conſtitutæ in plebe ſanctæ Mariæ in loco Pacina, & poſitæ in caſali Quercitulo, Anno 1070. Johannes quondam Petri in permutatione bonorum, quam ſtipulatus fuit cum eodem Ardimanno abbate, recipit ab ipſo eccleſiam Paterni. Anno 1074. Ugo, Ungarellus, Guilielmus, Rodulphus, Tedericus & Januarius filii Tebaldi concedunt abbatiæ Berardingorum ſuam portionem caſtelli & podii Padulis, vocati Baſqua, in quo caſtro ædificata conſurgebat eccleſia ſanctæ Mariæ. Anno demum 1070. Gerardus & Berta conjux, ac filii Tebaldi tradunt ſupraſcripto monaſterio quartam partem eccleſiæ ſancti Laurentii. Hæc ad illuſtrationem præſatæ abbatiæ unico conſpectu afferimus ex indice contractuum, qui continentur in ſex amplis voluminibus nobilis familiæ Ugurgieriæ in urbe Senenſi, cujus indicis exemplar ad nos tranſmiſit clariſſimus eques Johannes Peccius, quæque olim ad prædictam abbatiam pertinebant, & in ejus tabulario aſſervabantur.

ANN. CHR. 1065.

XI. Agnes imperatrix in Germaniam profecta in Italia deſideratur.

AGNES olim imperatrix, poſtea Romæ ſanctimonialis in Germaniam hoc anno profecta fuerat, ut auctoritate ſua modum imponeret ejus regni turbis, & juniorem adhuc Henricum regem filium ſuum plura molientem compeſceret, qui indignatus arma præſertim hoc anno moverat contra

Anno-

ANN. CHR. 1065.

Annonem archiepiſcopum Colonienſem. Res ceſſit ex voto, & Agnes regis filii animum ad pacem, & ad archiepiſcopum recipiendum, honoreque habendum allexit. Longe ergo poſitam epiſtola viſitat Damianus, adhortans, ut quantocius Romam redeat, indicans etiam, quanto mœrore ob ejus diſceſſum Italia tota & Urbs præſertim fuiſſet affecta. [a] *Illic cum Petronilla*, inquit, *ſimul habere te liceat ſepulturam, ut inſignis ille pater, Petrus ſcilicet, geminam juxta ſe carnis videlicet & ſpiritus gaudeat requieſcere filiam*. Salutat etiam Lopertum epiſcopum, a quo efflagitat, ut cito revertatur. Lopertus apud Ughellium [b] inter epiſcopos cardinales Præneſtinos ad annum 1067. reperitur; electus fuerat ad eam dignitatem ab Alexandro II. & apud Ciacconium [c] ipſo anno 1067. ſubſcribit diplomati ejuſdem pontificis pro monaſterio Caſinenſi.

a Epiſt. VIII. Lib. VII.

b Ital. Sac. T. I. col. 120.

c T. I. col. 831.

d Epiſt. XIII. Lib. VII.

Superiorem epiſtolam alteri [d] alligavit Damianus inſcriptæ Gothifredo duci, & Beatrici ejus conjugi, qua eis commendat filium ſuum abbatem monaſterii ſancti Johannis-baptiſtæ, qui Bibliothecam emerat, ſed inopia conſtringente non poterat pretium perſolvere. Invitaverant Damianum dicti principes ad eorum audientiam. *Venirem*, inquit, *ad veſtræ juſſionis imperium, niſi ſenectus incurva tremulum reprimeret greſſum*. Abbas ſancti Johannis-baptiſtæ Damiani ſpiritualis filius videtur fuiſſe abbas monaſterii Aceretæ, quod ſancto Johanni-baptiſtæ erat dicatum in agro Faventino.

XII.
Reſponſa Damiani ad Albericum monachum Caſinatem doctiſſimum.

CUM Damianus Caſinum adiit anno 1063. amicitiam contraxit inter ceteros cum Alberico monacho Caſinate doctiſſimo. Hunc *diaconum* ſimpliciter appellat Leo Oſtienſis [e], aut melius Petrus Diaconus, cujus fœtus eſt caput illud, ubi de Alberico fit mentio. Quare certum non eſt ad dignitatem cardinalatus ipſum fuiſſe promotum, qua paſſim a ſcriptoribus inſignitus aſſeritur. *Quamplurimas* Albericus, ut idem Petrus diaconus ait, *epiſtolas dedit ad Petrum Oſtienſem epiſcopum*. Habemus aliquot Damiani reſponſa [f] ad varias quæſtiones ejuſdem, cum declarationibus nonnullorum locorum ſacræ Scripturæ. Reſponſio [g] ad dubitationem de diebus Paſſionis & Reſurrectionis Chriſti pertinet ad hunc annum, quo hæ ſollemnitates in eaſdem dies inciderant, quibus contigerant eo ipſo anno, quo paſſus fuerat & reſurrexerat Dominus, & celebratæ fuerant inſuper iiſdem diebus anno 533. *Sicut enim*, ait Damianus, *tunc cum Dominus pateretur, & menſis erat martius, & dies a kalendis aprilis octavus, feria erat ſexta, & luna decima quarta, ita per omnia & quingenteſimo trigeſimo tertio anno poſtmodum contigit, & hoc anno, qui milleſimus ſexageſimus quintus eſt, ſimiliter venit*.

e Lib. III. cap. XXXV.

f Opuſc. XXXVII.

g Ibid.

XIII.
Ejuſdem apologeticum de contemptu ſeculi.

SPECTAT ad hunc eumdem annum Damiani Apologeticum [h] *de contemptu ſeculi* ad Albizonem eremitam & ad Petrum monachum; tempus enim ſcriptionis deſignatur, dum dicitur: [i] *Bis hoc anno per Romanæ ſedis antiſtitem congregatum eſt ſynodale concilium, ubi denuo omnes inceſtuoſi, juxta canonum decreta, eccleſiaſtica ſunt communione privati*; quæ damnatio contigit hoc anno 1065. ſub Alexandro II. Petrus monachus, cui ſcribit, *de mundi rhetore factus fuerat philoſophus, & teres cœnobitarum forma*, ut a Damiano appellatur; alius erat proinde a Petro fratre Rodulphi epiſcopi Eugubini, qui circa annum 1054. eremiticam vitam aſſumpſerat; alius etiam a ſene Petro Nonantulano prius monacho, & poſtea eremita Avellanenſe, de quo egimus ad annum 1060. Albizo autem nominatur *imitandum eremiticæ converſationis exemplum*. Sed de variis Albizonibus videnda, quæ protulimus ad annum 1056. Damianus in hoc opuſculo, licet ſæpius conſueſceret cum iis familiari quodam ſtudio diſputare de mona-

h Opuſ. XII.

i Ibid. cap. XXIX.

nasti-

ANN. CHR. 1065.

naſticarum rerum perfectione, conqueritur, & cor ſuum illis pandit, exponens, quanto mœrore afficeretur, ruinam perpendens cœnobiticæ diſciplinæ, & potiſſimum quia plures monachi iis temporibus divitiis tantum & pecuniis inhiabant, aſſidue per urbes & vicos diſcurrebant, pretioſis veſtibus induebantur, alii vero vilibus, ut plauſum vulgi mercarentur, plerique ſeculi implicationibus & negotiis ſe ſubdebant. Immo ex ipſis eremitis nonnulli non verebantur, prætextu vel prædicationis, vel publicæ ſalutis, curias & civitates frequentare; id quod comprobat exemplo ſuo, tunc cum ad Romanam urbem & ad ſynodos fuit invitatus, quamque ſit periculi aleæque plena, & ad evagationem mentis inductiva hujuſmodi ſeculi frequentatio, graphice demonſtrat.

XIV. Tractatus pariter de perfectione monachorum ad O., abbatem Pompoſianum.

SCRIPSIT Damianus ad hæc circiter tempora etiam tractatum de [a] *perfectione monachorum ad O.*, ſcilicet Obertum vel Ubertum, *abbatem Pompoſianum*, qui Mainardo abbati ſucceſſerat potius quam ipſum præceſſerat, ut hoc poſtremum credere placuit Mabillonio [b], atque regimen abbatiæ Pompoſianæ obtinuit ante Hieronymum celebrem abbatem. Oberti abbatis mentio fit ab eodem Hieronymo in charta anni 1079. [c] apud Muratorium; nominatur etiam in alia pagina anni 1074. exiſtente in monaſterio ſancti Benedicti Ferrariæ. Pariter ex chartis tabularii ejuſdem cœnobii Mainardus erat ad annum 1048. abbas Pompoſiæ, erat & ad annum 1052. ex alia charta [d] apud eumdem Muratorium; quare poſt annum 1052. confectum fuit a Damiano hocce opuſculum. Non imus tamen inficias Mainardi abbatis Pompoſiani nomen occurrere etiam ſub anno 1073. ad diem XXII. maji in monumentis ejuſdem monaſterii, immo ſub anno 1077. ad diem XVIII. decembris, ſed hic facile erat ejuſdem nominis ſecundus, niſi dicere quoque velimus Mainardum juxta Guidonis morem, ſe vivente, alios ſibi ſuffeciſſe abbates; legimus enim anno 1056. ad diem X. januarii Albizonem abbatem *ſuffectum*, ita etiam annis 1057. 1058. 1059. 1060. Rurſus anno 1063. VII. maji reperitur nomen Widonis abbatis. Iterum anno 1064. Mainardus abbas in ſcenam prodit. Anno autem 1074. Ubertus abbas legitur, & Mainardus anno 1077. ac die XXV. januarii anni 1078. Ubertus abbas. Anno 1079. X. junii Hieronymus abbas; Mainardus abbas *ſuffectus* anno 1084. XV. novembris & ſic iterum anno 1092. V. februarii; & anno 1095. Wido abbas *ſuffectus*, cum tamen conſtet Hieronymum ab anno 1079. ad annum 1106. eam abbatiam rexiſſe. Quidquid ſit, abbas Pompoſianus litera initiali O. deſignatus, alius ad hæc tempora nequit eſſe, niſi Obertus dictus etiam Ubertus. Ceterum cum in hoc opere de Leone Prezenſi exemplum proferat Damianus, quem *in aliis dictationis* ſuæ *opuſculis breviter adnotaſſe* meminit, in opuſculo ſcilicet ad Theuzonem, poſt annum 1056. ſcriptus fuit a Damiano laudatus de perfectione monachorum libellus. Veriſimile quinimmo eſt ad eadem tempora, quibus ſuperius opuſculum de contemptu ſeculi confecit, dictaſſe & hoc aliud de perfectione monachorum, in quo præterpropter eadem monachorum vitia reprehenduntur. Nuncupatum eſt, ut diximus, Oberto abbati Pompoſiano, ejuſque conventui in gratiarum actionem pro tot beneficiis in eo monaſterio olim ſub Guidone abbate a ſe acceptis. Incipit ergo Damianus deflens perditos mores & abuſus monachorum ſui temporis; poſt hæc monachos Pompoſianos ſanctiſſimis præceptis ad ſectandam perfectionem informat, & quid vitare debeant, quid proſequi, ut ad concupitam laborum metam attingere valeant, ſedulo erudit. Et quidem in indumento novi habitus veteres mores eſſe exuendos, & præter regularem obſervantiam peccatoribus e ſeculo venientibus aliquam pœni-

a *Opuſc. XIII.*

b *Annal. T. IV. p.* 472.

c *Antiq. T. II. col.* 958.

d *Ibid. T. V. col.* 337.

ANN. CHR. 1065.

a Ibid. cap. VI.

b Ibid. in fine.

pœnitentiam ulterius indicendam; *quamdam*, inquit [a], *in plerisque monaſteriis teneri conſuetudinem novimus, quam, ut vos abdicetis, humiliter ſuademus. Nonnulli namque rectores fratrum plus tribuentes monaſticæ regulæ, quam expediat, quibuslibet a ſeculo venientibus, etiam ſi graviter lapſi ſunt, aliam pœnitentiam non imponunt, niſi tantum communem monaſterii ordinem ſervare præcipiunt, quod profecto quam ſit inconſideratum, quam inhumanum, quam penitus indiſcretum, quiſquis ſapit, intelligit.* Tum quid ſibi contigerit cum monacho quodam, eremita facto, narrat. [b] *Quidam nempe frater ad nos de monaſterio venit, quid in laicali vita commiſeris, confeſſus eſt. Porro debebatur illi ſeptuaginta, ſi recte teneo, annorum pœnitentia, ſicut nobis ex ſacrorum canonum ſententia videbatur. Erat autem fere jam ſeptennis in habitu religionis; cumque quæreremus pro his peccatis, quantum jam pœnitentiæ peregiſſet, reſpondit: domino quidem abbati ſe cuncta fuiſſe confeſſum, ſed eum, præter communem monaſterii obſervantiam, nullam ſibi pœnitentiam indidiſſe, quia perhibuit ſolam converſionem pro omnium peccatorum ſuorum abſolutione plene ſufficere. Quid dicam? fateor, res mihi valde diſplicuit; deſpexi, horrui, & hominem deceptum eſſe clamavi, nimirum, qui pœnitentiam necdum haberet inceptam, quam diverſis afflictionum modis jam habere potuerit conſummatam.* Animadvertit Mabillonius [c] contrariam eſſe ſententiam Eucherii ſive Paullini [d], nam huic tribuitur in [e] concordia regularum, cenſentis *pœnitentiam publicam abrenuntianti ſeculo non eſſe neceſſariam*; verum ſubdit id intelligendum eſſe de monaſteriis illis, in quibus ſancti Benedicti regula accurate ſervatur, non de iis, quorum mollior vita gravioribus peccatis expiandis non ſufficit. Vitam inſuper activam & contemplativam in monaſteriis eſſe conjungendam proponit Damianus. Vagationi autem deditos utramque vitam ignorare, ſtomachum autem movere eos, qui relictis ſpiritualibus ſtudiis, Grammaticorum vulgum adeunt.

c Annal. T. IV. pag. 472.

d Analect. T. II. pag. 318.

e Pag. 81.

XV. Ubi differit de falſis lacrymis.

f Ibid. cap. XIV.

DIFFLUIT ſubinde in laudes lachrymarum, quæ ex Dei amore oriuntur, & rurſus augent divinum amorem. Falſas tamen docet a veris lacrymis diſtinguendas; qua occaſione *quid nobis acciderit*, [f] inquit, *ſilentio prætereundum eſſe non ducimus. Nam hucuſque ſcribentibus Dominica feſtivitas ſupervenit, emergentibuſque negotiis a ſcriptione diutius exteriorum nos ſollicitudo compeſcuit. Tunc juvenculus quidam, Silveſter nomine, qui hæc non quidem me dictante ſcribebat, ſed ut digne me prædicem, tabulis deſcripta in ſchedulas transferebat, tanta maligni hoſtis arte deluſus eſt, ut in lacrymas repente prorumperet, & vix nocte vel die præter horas ſoporis & cibi ſeſe a lacrymarum inundantia cobiberet, vinum autem omnino dimiſit, cibo quoque ſe continentiſſimo ac permodico ſuſtentabat, ſomno etiam ſummotenus indulgebat. Interea ſuggerebat illi diabolus, ut remotioris eremi ſeceſſum peteret, ubi videlicet vel raro, vel numquam hominem jam videret, cumque ſibi concluſionis copiam præberemus, ajebat ſe concludi quidem nullatenus velle, talem autem deſiderare locum, ubi dum ingrederetur & egrederetur, libere & ſolitarius a nemine videretur. Obſiſtebant autem huic obſtinationi omnes unanimiter fratres, & techuam hanc, verſutiamque diaboli probabiliter aſſerebant. At ille pervicax & obſtinatus, dum lacrymis exuberantibus fidem præbet, in voto ſuo, quod maligno ſpiritu ſuggerente conceperat, irrevocabilis permanet. Puto, quod antiquus hoſtis aptum deceptionis ſuæ nactus articulum, hoc ejus oculis ingerebat, quod in hoc opuſculo paullo ſuperius Silveſter ipſe conſcripſerat, ubi dicitur, quia dubitantes ex aliquo, utrum Deo placeat necne, numquam melius certitudinem capimus, quam cum veraciter lacrymantes oramus. Non enim attendit, quod huic verſiculo paullo*

ante

ante præmiſſum eſt, quia ille dumtaxat lacrymæ, quæ a Deo ſunt, exauditionis tribunal adeunt, non illæ certe, quæ a callidi inſidiatoris præſtigiis ſuggeruntur. Hoc enim oſcitando præteriit, quod dictum eſt, veraciter lacrymantes. Non enim veraciter, ſed fallaciter lacrymatur, cui per mendacem ab initio ſpiritum falſus fletus immittitur. Et poſt pauca: *Ut igitur ad relationis ordinem redeamus, quia dudum in alia ſolitudine habitare permiſſus, ſemetipſum temerarius abſcidit, necnon & ad alia loca vagabundus erravit, ille dumtaxat confiſus in lacrymis, æquis conſiliis nullatenus acquieſcebat præbere conſenſum, nec ſe aliquatenus decipi poſſe credebat, quem quotidiana compunctio crebris lacrymarum profluviis inundabat. Quid plura? ovum certe, quod aſpis in pectoris ejus nidulo confovebat, tandem familiarem prorupit in fœtum. Nam librum nobis admodum carum videre ad modicum petiit, cujus quatuor de medio furtim quaterniones abſcidit, ac fibulas ad menſuram ſtringendi codicis, ne tale quid ſuſpicaremur, accuratiſſime detruncavit, deinde ſtimulo conſcientiæ territus, ne compedibus vinciretur, præ foribus cellulæ ſtans, cultello vulnus infligere vel ſibi, vel aliis, ſi quis eum contingeret, minabatur. Tunc liquido patuit hujuſmodi lacrymas non de cœleſti rore deſcendere, ſed ex tartari ſentina ſine dubio ſcaturire. Hoc autem, fratres mei, vobis narrare curavimus, non ut delinquentis fratris exaggeremus infamiam, ſed ut vos ſuſpectam ſemper in ipſis etiam bonis ſtudeatis habere cautelam.* ANN. CHR. 1065.

HIS in genere enunciatis, ad quoslibet monaſterii Pompoſiani officiales erudiendos doctrinam ſuam dirigit; primo abbatem, tum priorem, ſignificatorem horarum, menſæ lectorem, & cellerarium, inde pueros, juvenes, adoleſcentes, novitios, ſenes, quibus ſingulis ſaluberrima præbet inſtituta, demum omnes in communi ad caritatis ſtudium provocat. In exhortatione [a] ſonum vitium præcipue loquacitatis fugiendum prædicat; & ſequentia affert Mainardi monachi Sitrienſis, & alterius eremitæ Avellanenſis exempla. *Habemus ſenem in monaſterio ſcilicet Sitriæ, vocabulo Mainardum, quem ſcilicet adhuc paludatum cum admonuiſſem, ut monachus fieret, ut verboſus ac mordax ſemper extiterat, in typum quodammodo jurgioſæ reſponſionis erectus: ecce, inquit, ancillæ meæ quotidiana me ſedulitate undique confovent, & miniſtrant, & ſic vix utcumque ſubſiſtere valeo; quo igitur pacto potero ſpiritualis inſtituti iter arripere, qui abſque ulla diſciplinæ ſarcina me ipſum pene nequeo ſaltem pedibus ſuſtinere? Verumtamen paullo poſt, quibus annitentibus neſcio, ecce factus eſt monachus, qui nimirum jam ſenex & languidus cum tanto fervore cœpit, ut grandævis atque maturis ſani ſcilicet conſilii viris miraculum, juvenculis autem monaſterii lubricis atque laſcivis fieret in deriſum. Qui profecto lacerantes eum detractionibus, & verbis mordacibus obrodentes, nunquam eum a ſui rigore propoſiti in tantum potuere deflectere, quin adhuc per dies ſingulos pſalteria quatuor expleat, quatuor nihilo minus per hebdomadam dies abſque ullo cibo & potu, tam æſtivo quam hiberno tempore, tranſigat. Hoc tamen adhuc de priſco more ſervato, ut menſem unumquemque ſic dedicet, quatenus in prima cujuſque menſis hebdomada, niſi dominica die vel quinta feria, penitus non manducet; eſt autem jam, niſi fallor, in ſacræ converſationis habitu duodennis, & hic quidem in conventu fratrum.*

XVI. Et de Mainardo monacho Sitrienſi.

a *Ibid. cap.* XXIII.

EST *autem & alius intra cellulæ ſepta concluſus, Leo videlicet Prezenſis, quem & in aliis noſtræ dictationis opuſculis nos breviter annotaſſe meminimus; vir videlicet tam decrepitus, ut qui eorum obitus recolit, quos ille parum naſcendo præceſſit, quibuſque ſimul vivendo conſenuit, ſenex ſit. Hic igitur in tam effœti ac tremuli corporis gravitate vinum niſi duabus* vel

XVII. Et de Leone Prezenſi eremita.

ANN. CHR. 1065.

vel forte tribus anni præcipuis feſtivitatibus numquam bibit. Ante horam nonam præter dominicos dies numquam comedit, duabus in hebdomada diebus, quando ſcilicet indulgentius vivit, pulmentum præter unum prorſus aliud non admittit. Sic autem orationis ejus ordo diſponitur, ut quotidie ſive per æſtatem, ſive per hiemem unum pſalterium cum canticis & Litaniis ſuis ante nocturnas eccleſiæ vigilias expleat, ſecundum autem pſalterium ab auroræ crepuſculo uſque ad horam ſextam pro defunctis cum novem lectionibus canat, tertium vero pſalterium cum Gloria iterum cum ipſo adveſperaſcentis diei fine concludat. Habet autem hanc gratiam, quam in nullo unquam quantævis perfectionis viro deprehendere potui, videlicet, ut pſallenti numquam ſe cogitatio ingerat, tantaque cordis in eo puritas viget, ut abſque ulla reſiſtendi moleſtia nihil omnino mens cogitot, quod a pſallentis ore diſcordet. Illud etiam valde mirandum, quia numquam ejus oculos acediæ tædium deprimit. Adde otiam, quod cum præ ſenectutis caligine faciem hominis diſcernere nequeat, literas diſcernit & legit, quotidie pſalterium bis lectitando percurrit. Hoc quoque ſtupendum, quia intra cellulam poſitus, ubi nimirum ſuboſcura lux eſt, literatim ſcripturæ diſcernit articulum; egreſſus autem ubi liberior videndi facultas eſt, apices non agnoſcit. Sic autem mihi ſubtiliter ſciſcitanti ſæpius ipſe profeſſus eſt. Nulla jam carnis certamina tolerat, nulla mentis vel ad momentum quidem vagatione laborat. Crucifixus igitur huic mundo, jam pene, quæ ſunt humana, non ſentit, ſed totus azymus, totuſque ſincerus, ut ita fatear, Angelus vivit.

a *Cron. Saxi-vivi pag.* 24.

Mainardum Sitrienſem ſuperius laudatum putat Jacobillius [a] eumdem eſſe cum inſtitutore abbatiæ Saxi-vivi, cujus monaſterii hiſtoriam ipſe deſcribit, ſed veremur ne nimis facile nominum paritate falli ſe ſinat, præſertim cum Mainardus Sitrienſis in ſenectute monachum induerit, & duodecim præterea in eodem Sitrienſi cœnobio vixerit annos; Mainardus vero abbatiæ Saxi-vivi fundator ſeptuagenarius juxta ipſum deceſſerit anno 1096. Pejus tamen errat, cum Stirienſem vocat, quem Sitrienſem Damianus appellat. Quid enim Damiano cum provincia Stiriæ? De Mainardo Sitrienſi loquitur etiam Hugo Menardus in martyrologio ordinis ſancti Benedicti, ornans eum elogio viri *ſingularis patientiæ & pietatis*.

XVIII. Impetrat Damianus pro ſe ſuffragia monachorum Pōpoſianorum.

b *Lib. VI. epiſt.* 6.

IISDEM Pompoſianis monachis Damianus benedictionem aliquam muneris loco mittens ſcribit [b], ut preces ad Deum dignarentur pro ſe fundere, præcipue cum diem ipſius defunctionis audierint, & quod oraverat olim Cluniacenſes & Caſinates, nunc etiam Pompoſianos orat, ut quidquid de ipſorum congregationis monachis in eorum obitu faciunt, hoc pariter de miſero Petro Damiano facere ſatagant, & ſe, licet corporis habitatione remotum, nolint ut extraneum ducere, ſed indubitanter agnoſcant ſeipſum & totum conventum Avellanenſem quaſi proprii illorum juris poſſeſſionem, & quidquid ipſis placuerit, Avellanitis tamquam ſubjectis ac domeſticis abſque ulla cunctatione imperent. Vigebat nimirum inter Pompoſianos & Avellanenſes arcta conſuetudinum & amoris conjunctio, quæ fortius firmata fuerat tempore commorationis Damiani in cœnobio Pompoſiæ.

XIX. Johannes Laudenſis ad eremum Avellanenſem ſub diſciplina Damiani confugit.

MONACHUS anonymus Avellanenſis, qui ſancti Johannis Laudenſis vitam exaravit, auctor omni fide dignus, quippe qui cum eodem Johanne convixit in ſupradicta eremo, aſſerit ipſum quadraginta circiter annos in eremo Fontis-avellanæ vitam traxiſſe; quare cum conveniant auctores omnes Johannem in ſuo epiſcopatu Eugubino anno 1106. ad Deum evolaſſe, poſtquam integrum annum non compleverat in epiſcopali miniſterio, ad hunc circiter annum referenda eſt ipſius converſio ſive ingreſſio

in

ANN. CHR. 1065.

in eremum Fontis-avellanæ. Eidem nuper converſo, jam *non Laudenſi, ideoque laudabili viro* libellum ſcripſit Damianus ejuſdem magiſter [a] *de decem Ægypti plagis atque decalogo. Contempſiſti*, inquit, *nuper fili Pharaonem, & ſuperbi regis ac opprimentis Ægypti ſimul abominatus es ſervitutem; neceſſe eſt ergo nunc, ut gradiens per deſertum multa tentationum genera ſubeas, ſitis atque famis inopiam perferas, & ſic per ærumnoſa pericula, diverſæque calamitatis anguſtias ad terram repromiſſionis attingas.* Demonſtrat autem Damianus per decem plagas ea intelligi debere teterrima vitia, quæ ab omnibus, ſed præſertim ab arctius inſtitutum arripientibus, ſunt evitanda, hæc autem ex diametro opponi docet præceptis, quæ in decalogo continentur. Prima Johannis in vita ſolitaria exercitia deſcribit idem anonymus Avellanenſis. *Poſtquam*, inquit, [b]..... *ephebi tempora tranſegiſſet, falcemque ingenii ad Chriſti putandam vineam in mundi Ægypto non modice acuiſſet, fervidus operarius mox contendit ad eremum, ſacrumque monaſticæ profeſſionis arripit indumentum. Cujus aſperitatem hominem tam macilentum tamque exanguem poſſe tolerare plerique eremitarum cœpere diffidere, cum multos eatenus & vegetos, & corpulentos incaſſum id meminiſſent expertos. At vero in brevi ille adeo omne eremiticæ difficultatis ſubiit inſtitutum, ut nulli ſe in omni ſacroſancta obſervatione toleraret eſſe ſecundum. Imo vero cum ceteros præire fratres virtutum paſſibus conſuevisset, cecidiſſe ſibi videbatur, quando alii ſequebantur. Moris enim in hac eremo eſt, ut fratres, qui longe ab oratorio in cellulis manent, acrioribus in ſemetipſos jejuniis regulariter macerent. Qui ſcilicet, quamvis diverſis ſancti exercitii diſciplinis jugiter occupentur, prolixitate tamen ſynaxeos non tanta gravantur. Iſte vero cum baſilicæ contiguus ſolito adhæreret, & eccleſiaſtico oneri pro columna erat, nec largiori tamen corpuſculum alimonia nutriebat. Quin etiam vix umquam a diverſis manuum operibus tolerabat quieſcere, dum per aliqua ab eccleſiaſticis intervalla reſpirare liceret. Sed aut ſua libros manu ſcribebat, aut ab aliis ſcriptos examuſſim corrigebat, aut per diverſa mittendas epiſtolas dictans exarabat. Cujus exhortatoria verba in quoſcumque ſcintillabant, illorum ad Deum mentes mox ſurſum flammabant, nec poterant non ignire, quos tangerent, cum ab ignito ardentia carbone procederent. Verum hæc ille omnia, quaſi minima, flocci pendebat, quia ad ſancti curſus finem medullitus anhelabat, ſciens quia, teſtante apoſtolo, non coronabitur, niſi qui legitime certaverit* &c.

a Opuſc. XLIV.

b Cap. 2. n. 6.

XX. Convolat ad eamdem eremum Ariprandus.

CONVOLAVERAT ad eamdem eremum juvenis quidam, Ariprandus nomine, facilis ad diſcendum, ſed qui nondum liberalium artium ſtudiis operam dederat, quique proinde nonnihil hac de cauſa animi mœroris conceperat. Damianus [c] eum conſolatur, opuſculo illi inſcripto *de ſancta ſimplicitate*, ubi ſcientiæ cupiditatem, ſi cum chriſtianis virtutibus non ſit conjuncta, pernicioſam oſtendit & inutilem, ſanctam e contra ſimplicitatem ſecuram eſſe & utillimam. Deum inſuper alios in juventa, alios in ſenectute ad ſe vocare; gratias debere ipſum maximas agere ſupremo numini, quod primitias ſuæ juventutis ab illo exegerit. Quandoquidem vero objicere potuiſſet Ariprandus, ſe plures valuiſſe Chriſto lucrifacere, ſi *gratia prædicationis* affluerét, ſi *copiam ſcientiæ literalis* haberet, huic rei occurrit Damianus dicendo, primum ſœnus eſſe Chriſtum lucriſacere; declarat autem quam multis periculis obnoxia ſit humana ſapientia, exempla adducens [d] *Galterii ſocii Ivonis magiſtri* ſui, qui *per triginta ferme annos de regnis ad regna contendens Germaniam, Galliam, Hiſpaniam docens penetravit*, quem demum pueros bonis artibus informantem æmuli ſui inſidioſe occiderunt, non ſacramenta & ſacerdotes petentem, ſed rantum

c Opuſc. XLV.

d Ibid. cap. 6.

exclamantem : *Heu quale domnum* ! Ugonis pariter Parmenſis eccleſiæ clerici , qui *aſtrolabium ſibi ex puriſſimo argento comparaverat* , *&* *factus capellanus Conradi imperatoris* , *epiſcopale faſtigium dum ambit* , *interfectus fuit*. Alterius demum monachi, [a] , cujus nomen ſilentio ſupprimit , *orti de ſummis proceribus Galliæ* , *&* *in Romana urbe viventis* , viri quidem docti, ſed divinæ ſapientiæ plane expertis, qui *exteriorum bonorum floribus eniteſcit*, *nobilis ut imperator*, *pulcher aſpectu* , *quodammodo ſicut Tullius loquitur*, *ut Virgilius poetatur*, *tuba vehemens in eccleſia*, *perſpicax & acutus eſt in lege divina* , *ſcholaſtice diſputans quaſi deſcripta libri verba percurrit*, *vulgariter loquens Romanæ urbanitatis regulam non offendit .... ſed ejus talis eſt vita*, *ut .... ſtulto ſapienti monaſterialis ad habitandum janua claudatur* &c.

Ann. Chr. 1065.

a *Ibid. cap.* 7.

XXI. Peculiaria narrata a Damiano de Leone eremita.

b *Ibidem*.

Opponit autem huic *ſtulte perito ſapienter indoctum* , *Leonem nempe eremitam incluſum*, *de quo hæc habet* [b]: *Hic plane Leo (cum præter pſalmos aut neſcio quid tenuiſſimum & extremum) literas non didicerit*, *grammaticos quoslibet ac mundi philoſophos in ſcripturarum notitia & conſiliorum ſpiritualium profunditate præcellit* , *ut quicumque ad illum de quovis animæ negotio conſulentes accedimus* , *ſuſcipientes ab eo verbum* , *ita confidimus* , *ac ſi prophetici ſpiritus oraculum reportemus* . *Sed quoniam & tibi apprime notus eſt* , *& opuſculis noſtris frequenter inſertus* , *ſufficiat unum hic verbum proponere*, *quod nuper ab ejus ore quaſi negligenter cecidit* , *ſed a me negligenter audiri non potuit* . *Nam cum inter cetera ſpiritualiter vivendi capitula ſolerter inquirerem*: *Utrum ille poſt ſolutum nocturnæ ſynaxis officium poſſet dormire*, *ſi vellet*, *hoc ſe funditus neſcire perhibuit* . *Cumque idipſum ego ſæpius iterarem* , *& an ille circa diluculum dormiret* , *perquirerem*, *reſpondit ille ſe hoc omnimodis ignorare* , *quia numquam penitus expertus eſſet* ; *ſubjunxit etiam ſe ſuis aſſuetum cogitationibus reſpondere* : *Acidietur*, *inquit*, *cor*, *palpitent oculi* , *os per erebra balauſtia gannire non ceſſet*, *caput etiam nutet* , *& in ima devergat*, *ſed quia hæc omnia me perimere nequeunt* , *ad conſentiendum hujus temporis ſomno nullatenus ſuperabunt*. *Nam & nos ſuper hac re diſtichum feceramus*, *quod hic inſerere otioſum eſſe non ducimus*:

Non canonem ſolvit, qui pſallens nocte redormit:
Ne tamen hoc paſſim ponat caput ante ſynaxim.

Sed heu me miſerum! hoc inter me & domnum Leonem, *quod inter fortiſſimum David*, *& delirum venit hiſtrionem*. *Ille ſiquidem viribus fortia fecerat*, *iſte ſola voce triumphalia ejus geſta decantat*. *Ille nimirum ſe Deo novit per ſomni mactare conflictum* , *nos verſiculos facimus ad ſimilitudinem puerorum*. *Et quale quæſo eſt effœtum viribus* , *ac tenuiſſimi corporis hominem jam per ſeptuaginta fere annos in monaſtico habitu degere* ; *& adhuc utrum diurnæ lucis erumpente crepuſculo dormire valeat* , *ignorare? Hic itaque prudens* , *hic vere dicendus eſt ſapiens*, *qui dum mundum calcibus abjicit*, *ipſum mundi principem philoſophando deludit* . Videtur Leo hic idem eſſe ac Leo , cui opuſculum de *Dominus vobiſcum* nuncupavit , quem etiam laudaverat capite v. *de eleemoſyna* ad Mainardum , & capite vi. *de vita eremitica* ad Theuzonem , cum aſſerat Damianus opuſculis ſuis frequenter nomen hujus Leonis inſeruiſſe. Dum autem ſcribit Leonem vixiſſe ſeptuaginta fere annos in monaſtico habitu , factum ipſum fuiſſe monachum conjicimus ſub Romualdo , quocum poſtea convixerit in Sitrienſi eremo, inde autem tranſierit ad monaſteria & eremos Liguriæ, quæ erant ſub poteſtate marchionis Maginfredi , reliquos demum vitæ viginti annos

dege-

APP. col. 300.

degerit ſub Damiano, cujus diſciplinæ adhuc parebat. Vel etiam dici poteſt Leonem, cujus meminit Damianus in hoc opuſculo ad Ariprandum, Leonem fuiſſe Prezenſem, de quo agit capite VII. ejuſdem epiſtolæ ad Theuzonem, & in tractatu *de perfectione monachorum*, qui decrepitam excedebat ætatem, quemque incluſum ſemper vocat. Alium Leonem *grandævum ætate*, ſed *venerabiliorem diſtrictæ converſationis ſtudio*, & *ſimplicis animi puritate* vixiſſe in eremo ſua Avellanenſi commemorat in epiſtola ad Rodulphum & Ariprandum monachos, qui idem facile eſt, quem nominat etiam Johannes Laudenſis capite XIX. vitæ Damiani.

XXII. Ariprandum hortatur, ut correptiones patienter ferat.

EUMDEM Ariprandum, quem jam opuſculorum & epiſtolarum ſuarum ſcriptorem Damianus conſtituerat, laudat, quod impuber, *dum in ſcholarum adhuc gymnaſio inter adoleſcentulos ageret, non monaſteriale propoſitum, ſed eremi potius* arripuiſſet *inſtitutum*; & hortatur, ut *ſancti loci regulam non violet, ſeveritatem beatæ converſationis non enervet, nè mutari velit ſolitam ſeveritatis conſuetudinem, ſed inter cetera inſignia correptiones non modo ſeniorum, ſed etiam juniorum conſtanter perferat*; quod videlicet *bujus loci*, inquit, *tam familiare eſt, atque nativum, ut qui dum corripitur, fugit, nobiſcum habitare non poſſit*, eique inſcribit opuſculum [a] de *ferenda æquanimiter correptione*.

XXIII. Chartæ Velitrenſes, Pratalienſes & Camaldulenſes.

PRÆSENTI anno III. *idus junii anno* IIII. *pontificatus domni Alexandri pape ſecundi indictione* III. rogatu Petri Damiani Velitrenſis epiſcopi idem Romanus pontifex Alexander II. *Tito archipresbytero venerabilis ecclesie ſancti Chryſti martyris Clementis, que ponitur in epiſcopatu Veletrenſis civitatis, ceu Gregorius archipresbyter ecclesie ſancti Angeli in Caſtello, necnon Dominicus archipresbyter ſancti Johannis de Plagis, ſimulque archipresbyter Petrus ſancti Martini, atque Johannes ſancti Antonini, Adrianus presbyter ſancti Laurentii, & Johannes presbyter ſancti Salvatoris, atque Stephanus archipresbyter ſancti Paulli, ceteriſque aliis presbyteris in eadem civitate Velletri commanentibus intus & foris* &c. gratioſo diplomate dilargitur, *ut nullus* ex ipſis *quodlibet ſervitium atque angariam* faciant, *foderum* non dent, *boſtem minime* faciant, *neque bandum neque ullam dationem, aut quoquo modo promiſſionem* patiantur; *ſolum epiſcopalis redituum, ſcilicet tertiam partem teſtamentorum, & tertiam partem oblationis trium Miſſarum, & quarta pars decimarum*. Quæ privilegia prædictis archipreſbyteris & presbyteris concedit *fideliſſimis ſervitiis veſtris expreſſis a Petro Damiani noſtri coepiſcopi*. Inter ſervitia, quæ Velitrenſes canonici & presbyteri præſtiterant ſedi apoſtolicæ, recenſenda profecto veniunt aſſumptio vitæ communis, pietas morum, exercitia pœnitentiæ, ceteræque conſuetudines ab ipſis receptæ hortatu Petri Damiani, qui ipſorum erat epiſcopus, ut ad annum 1063. ex eodem Damiano declaravimus. Alexandri privilegium pluribus licet erroribus latinitatis conſperſum edidit ex autographo tabularii eccleſiæ Velitrenſis doctiſſimus præſul Alexander Borgia epiſcopus tunc Nucerinus, nunc vero archiepiſcopus Firmanus [b] in hiſtoria eccleſiæ & urbis Velitrenſis, quod ex ipſo, tametſi plurimum dubitemus de ipſius authenticitate, recudimus in noſtra Appendice; Animadvertit etiam præfatus archiepiſcopus Petrum Damianum hoc anno adhuc Velitrenſi præfuiſſe eccleſiæ, cum ad epiſcopos pertineret merita ſuorum ſubditorum apoſtolicæ ſedi exponere, favoreſque exquirere.

Conſtantinus Arretinus epiſcopus monaſterio Prataliæ ejuſque abbati Hieronymo bona omnia, quæ a prædeceſſoribus ſuis eidem loco fuerant conceſſa, privilegii pagina hoc anno confirmat. In ſuo privilegio nominat Helpertum anteceſſorem ſuum, & ejuſdem abbatiæ conditorem,

beatum

a *Opuſc. XLVI.*

b *Pag.* 183.

beatum antiſtitem , *virum beate memorie* , *beatum epiſcopum* , & memorat ecclesiam ſancti Clementis ſubjectam Prataliensi . Chartam ex tabulario Fontis-boni a nobis deſcriptam publici juris ſacimus in Appendice , alteram quoque ſubjicientes , qua Albizo abbas monaſterii ſancti Januarii , quod vocabatur Campi-leonis , cum conſenſu fratrum & fidelium ſuorum pro remedio animæ ſuæ & omnium anteceſſorum ſuorum abbatum , quos nominat, ideſt *domni Jacintbi & Petri & Viventii* & omnium ſuorum ſucceſſorum, concedit *eccleſie ſancti Salvatoris* , *que eſt conſtructa in beremo Camaldoli*, *ad victum vel veſtimentum fratrum beremitarum ibidem Deo ſervientium*, *per manum domni Ruſtici prioris ſupraſcripte beremi*, *decimationem de ſuis donicatis in villa de Largnano*, *decimationem* pariter *de manſo* , *qui nominatur Piſclo* , *ut in ſuis orationibus eremite memoriam eorum ſemper babeant* , *& omni anno in feſtivitate ſancti Januarii in menſe ſettembrio pro penſiono perſolvant miniſteriali Campi-leonis* XXX. *formelas caſei* . *Actum in comitatu Arretino infra plebem ſancte Marie ſita Bujano in caſtello de Frunzola*. Subſcribunt poſt ipſum Albizonem abbatem *frater Ugo prepoſitus*, *Saſſo ſacerdos & monachus*, *Rodulfus* &c. & ultimus omnium *frater Gerardus monachus*, *prepoſitus & cuſtos curtis & caſtelli de Fronzula*. Revera cum poſt multum tempus lis orta fuiſſet inter abbatiam Campi-leonis , & eremum Camaldulenſem , occaſione præſatarum decimarum , Girardinus canonicus Arretinus judex tam delegatus a domno epiſcopo , quam arbiter conſtitutus inter domnum Baſilium eremi Camaldulenſis ſyndicum, & inter abbatem Campi-leonis , pronuntiavit anno 1238. kalendis martii indictione XI. præſatum ſyndicum moleſtari non debere pro eis decimis, quas immo eremus Camaldulenſis legitime poſſidebat . Charta donationis Albizonis abbatis ſignata eſt *anno Dominice incarnationis milleſimo ſeſageſimo quinto* , *regniante Henrico filio Enrici imperatoris menſe aprilis indictione ſecunda*; legendum tamen eſt tertia , quæ decurrebat hoc anno. Monaſterium Campi-leonis , quod vulgo de Capolona dicitur , ſitum eſt ad ſauces Arni, diſtatque quattuor millibus paſſuum ab Arretio . De hoc cœnobio ejuſque originibus aliqua diximus ad annum 1027. Eidem Ruſtico priori, & Bonizoni , qui *rector* appellatur *eccleſie ſancti Donati eremi Camaldulenſis* , hoc eſt cœnobii Fontis-boni , juxta indices Baroncinii , menſe ſeptembri [a] Petrus filius Guidonis offert prædium in loco dicto *tra le foſſata*; meritum vero recipit quadraginta ſolidorum.

Supradicto monaſterio Prataliensi ex alia charta ejuſdem tabularii Fontis-boni *anno Dominice incarnationis milleſimo ſexageſimo quinto menſe junius indictione tertia* Suzo filius quondam Signorelli transfert in manus Hieronymi abbatis ad uſum & ſumptum fratrum monachorum jus ſuum, quod obtinebat *de curte & caſtello de loco*, *qui dicitur Jello* , ſive Gello, *cum foſſis & munitionibus atque penditiis*, *& cum donnicatis & manſis & vineis* &c. & portionem ſuam *de terris & caſis* , *vineis* &c. *de loco* , *qui dicitur Fraſſineta* : Legitur [b] in alia charta cujuſdam permutationis factæ hoc anno ab eodem Hieronymo ſiſtarium terræ conſtare tabulis ſexdecim, tabulas vero brachiis duodecim .

Ann. Chr. 1066.

XXIV.

Contra munerum cupiditatem & auri famem ſcribit Damianus cardinalibus.

CARDINALIBUS *epiſcopis apoſtolicæ ſedis* opuſculum inſcribit Damianus ad hunc annum *contra philargyriam & munerum cupiditatem* [c]. Judices eccleſiaſticos ne gratuita quidem dona accipere poſſe adſtruit in hoc opere , avaritiam ſectari , divitiaſque appetere valde periculoſum docet , ſimoniacos autem affirmat non ſolos eos eſſe , qui pactum faciunt , ſed illos etiam , qui pecuniam non pactam poſtulant . *Vidi plane* [d], ſcribit,

Ann. Chr. 1065.

a §. Donationes 129. A. 1. 31.

b §. Permutatio 8. A. 1. 27.

c Opuſc. XXXI.

d Ibid. cap. 5.

bit, *dum epiſcopalis apicis officio fungerer*, *quemdam de fratribus noſtris*, cardinalibus ſcilicet, *nomen quidem ſupprimo*, *vitium noso*, *qui ſic ſub-* ANN. CHR. 1066. *ſulsabas atque gliſcebat*, *dum ſynodalis concilii tempus inſiſteret*, *ac ſi sri-turæ ſive vindemialis provensus articulus immineret*. *Accingebat enim ſe muneribus colligendis*, *ad quos utique præcidendos non aciem ferri*, *ſed fal-cem exacuebat eloquii*, *qui etiam bujus fraudis babere pſeudo dicebatur apo-ſtolos*, *qui nimirum pecunias binc inde corraderent*, *caſque marſupiis jam emovensibus infercirent*. Has porro divitias, aſſerit, non appeti ad indi-gentiam ſublevandam, ſed ad ſovendum luxum, quem ſtilo ſatis turgido deſcribit, & inter alia *numquam certe vidiſſe* ſe meminit *pontificales ba-culos sam continuo radiantis metalli nitore contectos*, *ſicut erant ii*, *qui ab Æſculano asque Tranenſi geſtabantur epiſcopis*; *uterque tamen*, ſequitur, *al-ter in Apulis finibus Nicolao præſidente*, *alter in Laseranenſi eccleſia coram Alexandro*, *Romanis ſcilicet ponsificibus*, *ſunt dejecti*. Alludit nimirum ad concilium Melphitanum anno 1059. a Nicolao celebratum, non Amal-phitanum, ut legitur [a] apud Labbeum, cum Melphis vere conſtituta ſit a Concil. T. XII. col. 53. in Apulia finibus, uon autem Amalphis in alio principatu ſita. In Mel-phitano enim concilio Johannes Tranenſis epiſcopus gradu ſuo fuit mo-tus. Alter vero epiſcopus damnatus fuit in una ex Lateranenſibus ſynodis anni præcedentis Romæ habitis ab Alexandro; quare tempus intelligimus ſcriptionis hujus opuſculi, cujus initio hæc ad cardinales præfatur: *In con-flictu ſedis apoſtolicæ*, *in quo vos adbuc unanimiter deſudatis*, *concersator & ipſe pugnavi*. *Sed ecce cum militari cingulo ſim ſolutus*, *& in munici-pii pace compoſisus*, *libet jam docere*, *quod didici*. Bernardus erat tunc temporis Aſculanus epiſcopus, qui ad plures annos honorifice eam eccle-ſiam regere perrexit. Quamobrem inveriſimile videtur Bernardum ita fuiſ-ſe a ſancto doctore notatum, & inter eos *pontifices ligneos* computatum, qui *auratis uſi ſunt baculis*. An-ne legendum potius pro *Eſculano*, Ercula-nus?

JOHANNES Laudenſis interea tum ſtudio pœnitentiæ, tum ſollicitudi- XXV. ne in animarum ſalute curanda, eminebat inter ceteros Damiani diſcipu- Caritas in proximum, macerationes & jejunia Johannis Laudenſis. los. Fuſius ejus in proximum caritatem, macerationem & jejunia deſcribit ſynchronus auctor vitæ ipſius his verbis: [b] *Unde id quoque audituris pro-futurum exiſtimo*, *ſi orto aliquando inter bunc aliumque fratrem jur-* b Cap. III. n. 8. *gio*, *quid iſte facere ſoleret*, *enarro*. *Vir enim ſanctus & ſapiens*, *ſpiritua-lis lucri ſemper eſuriens*, *modo clam*, *modo palam*, *interdum bunc*, *aliquan-do illum*, *prout ſanctus ei Spirisus inſundebat*, *conveniens*, *vel ſuper visiis ſolebat arguere*, *vel de negligentiis increpare*. *Quod aliquando quidem in proſperum*, *nonnumquam vero*, *ut aſſolet*, *cedebat in lævum*. *Contingebat enim aliquoties*, *ut irasus increpisus non modo medicinam reſpueres*, *ſed ut ipſum medicum etiam verbis mordacibus inſiliret*. *As ille*, *ut curares ægrum*, *ad alserum ſe vertebas ansidosum*; *tosum namque ſe irati veſtigiis ſolo senus ſternebas*, *ſuaque illum culpa commosum ſæpius inclamabas*; *nec patiebatur ſe e terra ſurgere*, *donec jam deſtomacbatus ille qualibet eum juxta ſuum libitum pœnisentia oneraret*. *Cujus quæſo*, *inquam*, *animus tam ferreus*, *tamve inflexibilis eſſet*, *quin tam ingensi victus bumilitate ultra plumbum ceramve molleſceres?* *Procidebas ergo terræ sandem aliquando poſt increpan-sem increpisus*, *juſteque proſerebat culpa mea*, *quod ex bumilisase didicerat aliena*. *Nec baurire jam mordacem lices medicinam æger ſpernebas*, *quam ſanum pro ſe medicum prægustaſſe cernebat*. *Sic nonnumquam glacies*, *quam duravis aquilo*, *liquatur ab auſtro*, *ſic quod nequivis pigra*, *perfecis gera*. Hæc de his vocibus Sartius noſter: „ De pharmaco *Gerapigra* videſis

„ Can-

Ann. Chr. 1066.

„ Cangii Lexicon: Sed ex anonymo noſtro duo fuiſſe videntur pharmaca, „ quorum alterum *Gera*, alterum *Pigra* diceretur, vel ſaltem Gerapigra „ pharmacum fuiſſe videtur ex duobus vel contrariis, vel multum ſane „ diverſis compoſitum: quod ex Cangio intelligere non licet. “ Proſequitur auctor: *Cum enim ad Dominicæ paſſionis bibendum calicem medullitus anbelaret, nec eum flagranti quiſpiam propinaret per varia ſemetipſum alteruans cruciamenta, ipſe ſibi fiebat pincerna. Hinc eſt enim, quod cum pruinoſa biems adeo aſpera inhorreſceret, ut quadruplici corpora veſte parum nobis eſſet involvere, nudus ille pedes per totas in choro ſynaxes nocte dieque perſiſteret, aut quia id prodere nolebat, in ſolis ſine pedulibus calceis maneret, ſive quod adbuc immiſericordius eſt, calceos lapillis inſterneret, talique in materia plantas ſubdelinitus ac ſubrefrigeratus ſtaret. Ad bæc ſi rationabilis cum cauſa per id temporis equitare quopiam cogeret, nudas ferreæ plantas ſtreviæ ſuperferret. Strevia* ſive ſtrega, aut ſtregua apud Cangium eſt ſtapes, cui innititur equitanium pes. *Contra Nabuzardan vero*, ſequitur vitæ Johannis ſcriptor, *ignominioſum ſcilicet coquorum principem, tam infœderabile gerebat bellum, ut interdum in ſequentibus clarebit, ut vix ejus poſt biduum dignaretur alloquium. Sciebat enim quod Jeruſalem mœnia illius rabioſa arſiſſent inſania, ſuæque typicæ metuebat urbi, quod tantæ videbat accidiſſe metropoli. Scriptum namque eſt, quia Nabuzardan coquorum princeps deſtruxit muros Jeruſalem. Quid enim per coquorum principem, niſi venter deſignatur incontinens; cujus ſcilicet juſſioni diligenter obediunt coqui? Jeruſalem autem viſio pacis interpretatur, per quam vel tota ſimul eccleſia, vel unaquæque intelligitur anima chriſtiana; quia ſcilicet pacificum Redemptorem ſuum etiam videt per fidem, & viſuram ſe gratulatur per ſpeciem. Hujus autem urbis muri diverſarum virtutum ſunt chori, quos coquorum princeps deſtruit, quia niſi ingenitæ ventris concupiſcentiæ ſollicite reſiſtatur, omne bujus urbis virtutum ædificium in ima proſternitur. Quinque enim modis dæmon ſuas in banc jaculatur faces, ut ſive omnibus, ſive uno illorum banc valeat concremare. Hunc dum protoplaſtus, prob dolor! neſcivit cavere, in quod præcipitii ſe, omnemque demerſit proſapiam, utinam contigiſſet neſcire. Dum enim vetitum guſtavit pomum, ſe cum omni poſteritate in hoc condemnavit exilium. Contra hunc ergo morbum cœleſtis doctor, & medicus Chriſtus oſtendens antidotum, mox poſt baptiſmum dedicavit jejunium, ac ſi languido medicus dicat: contrariis curantur contraria. Ut ergo recuperetur patria, ametur inedia; illo enim reditur per jejunium, unde exulatur per cibum. Cum igitur ſcriptum ſit: oculi ſapientis in capite ejus, omnem ſuæ mentis obtutum in Chriſtum Johannes dirigebat caput, nec putabat ſibi ſufficere, ſi juxta aliorum ſe menſuram jejuniis edomaret. Cum enim conſuetudo bic fratribus ſit in utriuſque principio quadrageſimæ in pane tantum, & aqua triduum continuare, conſueverat ille nullum niſi ultima tridui die bumanum cibum contingere. Quod ego, non alio mibi narrante, didici, ſed ipſe cum eodem una in cellula, exiguo ſeparatus interſtitio, deprebendi. Verum cum boc quoque, ſicut multa virtutum ſuarum conſueverat, vellet abſcondere, exploranti mibi non valuit occultare. Unde non immerito coniici datur per totos circiter quadraginta annos, quos in bac eremo degit, ab eo ſimiliter actitatum: ad bæc eum, qui taliter triduum ſolebat tranſigere, multa bidua, multoſque ſimiliter ſingulares dies incibatum tranſiſſe. Memini cum in ipſo prope caniculares dies caumate ſe incarceraſſe, cum a quolibet inſando bomicida vix canonice extorqueri poſſit carina; nec ante inde exiſſe, quam omne quadraginta dierum curriculum bomicidaliter elapſum eſſet. Cum vero diebus remiſſionis, menſa adita*

cum

cum fratribus conſideret, pretioſaquo interdum edulia, gulæve ſuavia eſſent appoſita, occaſione aliqua inventa, nonnumquam dimittebat illæſa. Ceteris autem vilioribus tam moderate utebatur, ut ſecundum apoſtolicam ſuadelam, viva non immerito hoſtia putaretur. Non enim clauſa tranſierat aure, quod de turture immolando a Domino jubetur in lege, ut caput ſcilicet a collo non penitus abrumpatur, ſed ad pennulas tantum retorqueatur. In omnipotentis enim Domini ſacrificio nos teſtes eſſe debemus, ut tamen ad pennulas caput, ideſt ad virtutes retorqueatur animus, quia videlicet mens noſtra a carnali quidem delectatione incidenda eſt, ſed a carnali cura incidenda non eſt: quatenus & vitia intereant, & ad virtutes tamen peragendas vires ſufficiant, quod agere tam ingentis eſt ars ſapientiæ, ut multis, in quorum ego adhuc numero ſum, videatur quaſi impoſſibile. Johannes autem, qui totus jam pene, ut juxta illud ſapientis loquar, teres, & rotundus erat, id jam pene in naturam verterat, ut nec ſub ſacroſancti licet exercitii onere corporis aſellus prorſus decideret, nec in Dominum tamen calcitrare præſumerot. Didicerat namque illa anima, ac ſi altera Axa, tam diſcrete ei præſidens miniſtrare, ut ſuperius inferiuſque irriguum a cœleſti patre poſtulans impetraret. Sic enim, ſacra hiſtoria referente, legimus, quod Axa Caleb filia ſuper aſinum ſedens dixit patri: terram auſtralem dediſti mihi, junge & irriguam. Dedit ergo ei pater irriguum ſuperius, & irriguum inferius. Axa enim ſuper aſinum ſedet, quia irrationabilibus carnis ſuæ motibus anima præſidet. Quæ ſuſpirans a patre terram petit irriguam, quia cum magno gemitu a Creatore noſtro lacrymarum gratia eſt quærenda. Dedit ergo ei pater ſuus irriguum ſuperius, & irriguum inferius: irriguum quippe inferius anima ſuſcipit, cum inferni ſupplicia flendo pertimeſcit. Irriguum vero ſuperius accipit, cum ſeſe in lacrymis pro cœleſtis regni deſiderio affligit: quæque prius flet, ne ducatur ad ſupplicium, poſt flere amariſſime incipit, quia elongatur a regno. Hujus autem utriuſque irrigui gratiam eatenus acceperat divinitus Johannes; ut vix dies ulla ei flueret, quin ſe eo uberrime inundaret. Hoc profecto illis eſt neceſſarium audire, auditumque imitari ſatagere, qui cum mihi ſimiles, multis ſordentes iniquitatibus ſacrum ad habitum veniant, lacrymarum a Deo lavacrum poſtulare non curant: ac ut myſtici ſe Tau tegmen amiciunt, Cherubim cœtibus unitos præſumunt: quaſi maculata veſtis non egeat ad lavandum aqua, aut vaſis rubigo lima. Verum quia aliter ſuper hoc Johannes ſenſerit, cordatis utique viris in ambiguo non reliquit, qui quidem, etſi ſacrum innocens habitum induerit, lacrymarum ſe tamen fluoribus numquam baptizare ceſſavit. Quantæ enim tunc munditiæ fuerit, ipſius Petri Damiani ſermo teſtis exiſtit; qui cum eum in monachum conſecraturus eſſet, ſuiſque eum ſuper peccatis, ut moris eſt, diſcuſſiſſet juxta Canonum cenſuram, nec unius ſibi diei imponere valuit pœnitentiam. Hoc ille tantus vir, qui & per vitæ munditiam ſtella, & per ſapientiæ claritatem tenebroſi mundi erat lucerna, hoc, inquam, cuidam noſtrum, non ſine ſui ipſius retulit contemptu; quippe qui ſibi forte neceſſo putabat in alas jam dumtaxat creſcere, ne viſco adhuc adhæreret, coactus eſt formidare. ANN. CHR. 1066.

Audiat hoc omnis per climata quatuor orbis,
Audiat occaſus, pariter non neſciat ortus,
Hoc Scythicæ gentes addiſcant, hoc Garamantes,
No tunica, ſanguis careant, quam diluit Agni,
Ac pudeat nudos illo cenſore futuros,
Nec reparare queant, quam non ſervare laborant.

ANN. CHR. 1066.

Aut nunc per fontes lacrimarum tergere ſordes:
Nunc geminæ veſtis mulier Sopha piaque tegmina texit,
Seu vice fullonis candeſcere dat maculoſis,
Queis ea, queis cuncta velanda domeſtica turba,
His ut compta viro veniente ſit obvia Chriſto.

XXVI. Comes eligitur itinerum ſuorum a Damiano.

HINC Damianus comperta Johannis morum innocentia ad ſacerdotium ipſum evexit, comitemque ſibi deinceps elegit in ſuis legationibus. *Cognito ergo*, ait idem auctor [a], *ille vir tantus tanto eum candore divinis oculis refulgere, nefas duxit per ſacros eum gradus non ſurſum attollere, nec putavit eum diu foris indecorum dimitti debere, quem typicis Aaron veſtibus intus coopertum cognovit incedere. Quantocius igitur ſtuduit eum ad Sacerdotium provehere, ſecumque huc illucque, qua ipſe, velut mundi lampas, diſcurrere ſolebat, minare. In qua ſcilicet ſocietate non facile eſt dicere, quam multum alter ex altero credendus ſit profeciſſe. Meritoque has duas animas duas illas dixerim vaccas, quæ cum divinæ legis arcam de terra Philiſtim ferunt, recto Bethſames, ideſt ad domum ſolis, itinere tendunt, nec, remugiant licet vituli, ideſt quamvis reclament conſanguinitate propinqui, ſe ſciunt tamen a Bethſames via deflectere, quibus æterni ſolis ſpecioſitas micat in mente. Etſi namque eatenus in omnipotentis Dei amorem uterque ferveret, ex contubernio tamen illo, quaſi duo Seraphim, alter ex alterius ardore putandi ſunt flammeſcere.*

[a] Cap. 4.

XXVII. Damianus Caſinum iterum ſe confert, ubi ſanat energumenos.

DAMIANUS, qui anno 1063. ætatem ſuam provectam, itinerisque difficultatem Deſiderio abbati adduxerat in ſui excuſationem; ne viſitare cogeretur Caſinum montem, ſequentibus annis, & potiſſimum præſenti, licet ſenior, ad eumdem ſacrum locum, & quidem ſponte, ut videtur, acceſſit. Eo enim tempore ibidem ſe contulit, quo Deſiderius abbas, baſilica veteri ſancti Benedicti Caſini diruta, novæ auguſtius ædificandæ operam dabat, nimirum *anno ordinationis ſuæ nono, divinæ incarnationis milleſimo ſexageſimo-ſexto, menſe martio indictione quarta*, ut his temporariis notis ejuſce ædificationis tempus deſignat [b] Leo Oſtienſis. *Ipſum vero præfatum cœnobium*, ait Johannes Laudenſis, *dum aliquando idem domnus Petrus ex more viſitaſſet, cum eſſet ibi, beatiſſimi Benedicti baſilica fundabatur, quæ auro ac lapidibus modo adornata perſpicue cernitur*. Erui ex his verbis poteſt Laudenſem comitem fuiſſe hoc anno itineris Damiani Montem-caſinum adeuntis, ut potuerit proinde deſcribere ornatum baſilicæ Caſinenſis, ſicut etiam inferius tradidit eoſdem cœnobitas *tunc temporis* aſſeveraſſe meritis Damiani curatos pueros obſeſſos. Anno propterea prævenimus adventum Johannis Laudenſis ad eremum Avellanenſem, quam ſtatuerit Sartius noſter, qui ad annum 1066. aſſignat; ut tempus nimirum diſtribuatur, quo potuerit Johannes prius in eremo Avellanenſi probari, exerceri, virtutibus & pœnitentiis effulgere, ad ſacerdotium promoveri, inde vero ſocius itinerum Damiani aſſumi. Sed hanc puerorum a dæmonibus vexatorum liberationem Damiani precibus factam ex eodem Laudenſi audiamus. *Aliquantos ibi reperit pueros, qui pro vectandis lapidibus venerant, arreptos dæmoniis acriter vexari, quorum licet modicis artubus, tantum ab ipſis dæmoniis virium ferebatur, ut a binis vel ternis robuſtiſſimis viris ſinguli comprehenſi, vix aliquatenus poſſent arctari. Cum autem die quadam domnum Petrum ad opus illud intuendum contigiſſet exire, Deſiderius venerabilis ejuſdem cœnobii abbas, ipſum, ut conſueverat, ex nomine jocunde compellans, ait: Domine Petre, cur iſtos noſtros non curas operarios? Cui ille: Habent hic, inquit, ſanctiſſimi Benedicti præſentiam, qui*

[b] Lib. III. cap. 28.

eis,

eis, ſi velit, valet ſalutis conferre medelam. Ego enim quid ſum? Exiſtimavit tamen abbas ex eis aliquos ad ipſius fore hoſpitium dirigendos, quatenus illorum vexationem conſpiciens attentius pro eis miſertus, oraret. Quod quidem ille omnino prohibuit; non ſane inhumanitatis duritia, ſed obſervandæ, quod magis cenſendum, humilitatis cuſtodia. Verumtamen dum tunc contigiſſet eum viginti fere diebus ibidem propter fratrum caritatem manſiſſe, eodemque ſpatio dierum, energumenos illos omnes plene curatos fuiſſe, quis illud fideliter non credat, quod cœnobitæ illi tunc temporis aſſeverantes ajebant, eum videlicet pro ipſis latenter oraſſe, ſicque eis ſalutem a Domino impetraſſe?

Ann. Chr. 1066.

XXVIII.
De laude flagellorum ſcribit ad monachos Caſinates in ea re tepentes.

Cum comperiſſet Damianus Caſini commoratus per viginti dies, intermiſſam fuiſſe a monachis ejuſdem ſacri loci conſuetudinem jejunandi & diſciplinas recipiendi omni feria ſexta, quam ipſe, annuentibus Deſiderio & monachis, in idem cœnobium introduxerat tempore ſui primi adventus, de *laude flagellorum ſanctis fratribus in Caſini montis ſchola cœleſti degentibus* [a] opuſculum nuncupavit, quo prius oſtendit, quam late diffuſa non ſolum per monaſteria, ſed & per urbes, & villas eſſet hujuſcemodi diſciplina. Sed quia Caſinates oppoſuerant inhoneſtam rem eſſe coram fratribus membra nudare, & *Stephanus* Caſinenſis *cardinalis*, alius tamen a Cluniacenſi, *inſugillando deriſerat*, & *interdixerat penitus*, ne ultra mos hic perduraret, oſtendit quantum ſpernenda ſit caro, & quod nuditas exemplo Chriſti, apoſtolorum & martyrum ſit potius glorioſa. Accuſat autem Stephanum cardinalem, quod cum *per Chriſti gratiam nonnullis floruerit virtutibus, morbo tamen elationis laborabat ob juventutis fervorem, & forte* ob imprudens hujuſmodi conſilium *factum eſt, ut repentino obitu interierit die feſto ſanctæ Scholaſticæ virginis; poſtquam vegetus & incolumis ſurrexerat ad nocturnum officium*, & paullo poſt ipſum *eodem die germanus ejus junior, altera die pariter ſepulti*. De ejus obitu altum in Leone Oſtienſi, & in ceteris ſcriptoribus ſilentium. Laudat in eodem opuſculo Damianus Petrum de Burgo virum clariſſimum referentem ſibi quoddam factum, quod contigerat in ea regione, quæ *Pilonicum* dicitur. Pilonici mentio fit in [b] bulla Nicolai II. ad Bonizonem abbatem ſancti Petri Peruſii anno 1059 eratque caſtellum conſtitutum in maſſa ſancti Petri prope Peruſium. Pilonici territorium in diœceſi Peruſina, ubi erat eccleſia ſanctæ Mariæ, in qua ab abbate ſancti Petri deputabatur œconomus, legimus etiam in libro, cui titulus: *Jura diverſa monaſterii*, in archivo [c] ejuſdem cœnobii aſſervato. Obſecrat poſtremo ſanctos Caſinates aſcetas, ut uſum tam laudabilem reſumant, contemptis opinionibus contraria ſentientium.

a *Opuſc. XLIII.*

b *Bull. Caſin. T. II. p. 94.*

c *Num. 276.*

XXIX.
Ejuſdem epiſtolæ ad Rainerium marchionem, & Guillam comitiſſam.

Spectare poſſunt ad hæc circiter tempora ejuſdem Damiani epiſtolæ [d] ad Rainerium marchionem, & ad Guillam comitiſſam ejus ſponſam. Rainerio Damianus pro expiatione peccatorum ſuorum, quæ ipſi confeſſus fuerat, præceperat, ut Hieroſolymitanam peregrinationem ſuſciperet; verum ille itineris difficultatem & pericula prætendebat, ac pœnitentiæ executionem in dies procraſtinabat. Nutantem & ſomnolentum epiſtola Damianus excitat, ut ſegnis amplius non ſit in pœnitentia conficienda, exemplisque oſtendit divinam protectionem erga pios peregrinos, quæ, quandoquidem pertinent ad hiſtoriam monaſticam Avellanenſis eremi, ipſis verbis Damiani hic ſubjicimus. *Religioſæ vitæ & honeſtæ gravitatis fratre noſtro atque commonacho Richardo referente didicimus, quod horno octo viri, expleto pii deſiderii voto, dum ab Hieroſolymis repedarent, ſed eos per inhabitalia gradientes loca, quatriduana jam fames vehementer affligeret,*

d *Lib. VII. ep. XVII.*

Ann. Chr. 1066.

ret, divinam cœperunt unanimiter implorare clementiam, ut laborantibus in extrema calamitate ſuccurreret, & qui dat eſcam omni carni, ſibi quoque ſaltem qualibet alimenta in tantæ neceſſitatis articulo non negaret; qui mox, oratione completa, panem in via jacere conſpiciunt, & enormis utique magnitudinis & miri candoris. Mirantur ad commune ſpectaculum, non utique neſcii, quia tanti ponderis moles de ſarcina neſcientis geruli nequaquam potuiſſet elabi. Tunc ſupernæ miſericordiæ beneficium recognoſcunt, & panem divini muneris, ut erant octo, in totidem partes dividunt. Ex quo nimirum ita ſunt ſuaviter ac ſufficienter expleti, ut in omni vita ſua nullis fuerint dapibus uberius recreati. Idem frater noſter Richardus aliud quoque retulit, quod ſilentio prætereundum eſſe non arbitror. Ait enim, quod Agius frater noſter, vir videlicet ætate grandævus & religione conſpicuus, dum adhuc eſſet in ſeculo conſtitutus, orationis ſtudio pergebat ad beati archangeli Michaelis eccleſiam, quæ eſt juxta Sipontum, in Gargano monte conſtructa. Hic cum germano ſuo, ſeculari videlicet viro, unum duntaxat equum habebat, cui per alternas uterque viciſſitudines inſidens, utcumque laborem itineris temperabat. Sed cum conviatores ſuos ad portandas ſarcinulas auxilio indigere conſpiceret, admonuit fratrem, ut a jumenti vectatione uterque quieſceret, illudque pro caritate ſociorum portandis eorum oneribus publicaret. Porro dum laſſati longioris viæ labore quieſcerent, ciboque deficientem ſtomachum recrearent, præfatus frater Agius panem quidem in poculo vino commiſcuit, ſed juxta ſe ponens, refectionem interim differens, conquievit. Quibus ita quieſcentibus, ecce latrunculi repentino impetu ſuperveniunt, & eorum omnia cum equo ſimul diripientes, abſcedunt. Unus autem eorum ſubſtitit, & fratris Agii cibum, potumque conſumpſit, quem protinus intolerabilis dolor invaſit, & donec omnia compulſus evomeret, ab ejus viſceribus feralis anguſtia non receſſit. Tunc agili pernicitate ſubſiliens, celeriterque percurrens ſociis perſuaſit, quia niſi jumentum Dei famulo quantocius redderent, imminens ultionis divinæ periculum non vitarent. Qui divinitus tremefacti, confeſtim ad Dei hominem redeunt, præſumptionis ſuæ gementes indulgentiam quærunt, ſimulque jumentum cum his, quæ nihilominus fuerant ablata, reſtituunt. Sic itaque divina pietas ab eorum tuitionis auxilio non elongat, quos in ſuæ devotionis obſequio laborare conſiderat. Frater etiam noſter Bonizo, vir videlicet veteranus & ſanctus, qui jam per plurimos annos in eremo perſeverat, & continentioris vitæ rigorem ſenilis in eo debilitas non relaxat, ſicut nobis ipſe retulit, dum ab Hieroſolymis navigio remearet, naufragium paſſus eſt. Intumeſcentibus nempe procellis, nave ſubmerſa, omnibuſque ſociis marini diſcriminis tempeſtate peremptis, iſte ſaccum, qui bombacis involucro plenus erat, arripuit, eique inter fluctivagos undarum cumulos præſidens, per tres fere dies & duas noctes tamquam vir pugnator, marina congrediens, cum morte conflixit. Contigit autem, ut remiges quidam æquora marina ſulcantes, eum procul aſpicerent, quem ad ſe pie ſublatum, & cibo reficiunt, & humanitatis curas impendunt.

Ejuſdem Rainerii ſponſæ recenter nuptæ comitiſſæ Guillæ alia epiſtola
a Epiſt. XVIII. Lib. VII. monita dat Damianus pariter ſaluberrima. Ait ergo, quia libentius & tutius ſe ſcribere, quam eam alloqui teſtatur. *Tranſiſti ſane filia per nuptialis jura connubii in domum ſatis quidem amplam, ſed male moratam, opibus & dignitate conſpicuam, ſed depravata vivendi lege confuſam*; hortatur ergo ut *tollat confiſcationes pauperum, injuſtos canones & illationes inhibeat ruſticorum*; quæcumque autem compererit ante ſe injuſte percepta, reſtituat. *Non dulce ſapiant*, ſubdit, *in faucibus tuis reculæ pupillorum, altilia viduarum*. Refert autem domeſticum exemplum uxoris olim comitis

Uberti

Uberti uterini fratris, ſoceri ipſius Guillæ Uguccionis. Hæc ſcilicet dum in caſtro, quod *Sciffena* dicitur, habitaret, cuidam viduæ porcum abſtulit, ſibique coqui præcepit. Vidua autem orbata ſuo alimento, tenue ſaltem fruſtulum petiit a comitiſſa, ſed iſta ſuperbe recuſans, ipſo die obruta ruinis caſtrenſis valli, in quo ſedebat, minutatim contrita interiit. ANN. CHR. 1066.

XXX. Quando obierit Petrus ep. Faventinus?

UGHELLIUS [a] refert floruiſſe Petrum Faventinum epiſcopum ad annum 1056. nos ex donatione Gamugnenſi eremo ab eodem Petro facta & a nobis relata ſub anno 1063. atque ex epiſtola [b] tranſmiſſa a Damiano ad clericos Faventinos, conjicimus ſerius eſſe ipſius memoriam & obitum retrahenda, Ait enim ſanctus cardinalis, ſe *ſubiti caſus ſtupore invaſum* intellexiſſe ab abbate ſuo venerabili filio (forſan ſanctæ Mariæ extra portam, vel ſancti Johannis-baptiſtæ Aceretæ), quem ii miſerant, deceſſum Petri eorum epiſcopi. Excuſat ſe, quod languoribus & laboribus conquaſſatus non poſſit tam cito ad illos venire. Propterea eos hortatur, ut imperatoris adventum præſtolentur, qui eccleſiam Faventinam *ſedatis jurgiis componat*, & ut rogent papam, ne epiſcopum ipſis ingerat, ſed eccleſiam parumper vacare ſinat, quam recipiat ſub ſua benedictione; interim autem ex induſtriis, prudentibus & literatis clericis, quos habent, unum eligant, cui ſollicitudinem epiſcopatus poſſint imponere. Ipſe vero, cum opportunum fuerit, præſto aderit pro *conſignandis pueris* & pro *aliis epiſcopalibus officiis*; ex quibus poſtremis verbis patet Petrum Faventinum obiiſſe eo tempore, quo Damianus epiſcopali dignitate fulgebat, hoc eſt certe poſt annum 1057. & tempore, quo inſuper ſperabatur proximus adventus regis, nempe Henrici IV. Cum autem primis regni ſui annis Henricus nedum e Germania exierit, immo nec exire cogitaverit, putamus mortem Petri Faventini epiſcopi retrahendam eſſe ad hunc circiter annum, quo Henricus in Italiam deſcendere meditabatur, & ut *bona ſancti Petri de manibus Normannorum erueret, & imperii coronam de Apoſtolici manu reciperet, magna cum expeditione pervenit Auguſtam, ibi præſtolans Gotfridum Tuſciæ videlicet marchionem, qui ſecum, quotiens Italiam deberet intrare, cum ſua ſolitus erat militia præire*, ait Leo Oſtienſis [c], licet revera iter ſuum hoc anno ſuſpenderit Henricus, *& quoniam*, proſequitur Leo, *Gotfridus idem longe præceſſerat, rex hoc nimis indigne ferens, eamdem mox expeditionem remanere præcepit*, & poſt decennium tantum, hoc eſt ineunte anno 1077. prima vice in Italiam tranſierit. Ceterum hoc anno Gothefridum ducem ex ſe, non expectato Henrico rege, contra Normannos pugnaſſe, ſicut & cometem apparuiſſe prænuntium ejus mortis, quod utrumque Oſtienſis eodem capite narrat, aſſerunt etiam Romualdus Salernitanus [d] in chronico, Chronicon parvum [e] Beneventanum, & Lupus protoſpata [f]. Hæc, ſi attendantur ſuperiora Damiani verba de adventu imperatoris præſtolando; ſin vero ratio habeatur cujuſdam chartæ tabularii archiepiſcopalis Ravennatis, in qua ad annum 1063. legitur nomen Hugonis epiſcopi Faventini, mors Petri ejus prædeceſſoris ſtatuenda erit ad ipſum annum 1063. poſt paginam donationis in gratiam eremi Gamugnenſis, de qua diximus eo anno.

XXXI. Ad clericos Faventinos ſcribit Damianus de tempore celebrandi nuptias tractatum.

IISDEM clericis Faventinis, ſignanter V.. & P.. Opuſculum [g] aliquando inſcripſit Damianus *de tempore celebrandi nuptias*. Quidam in ea urbe putabant ſibi licitum eſſe tempore quadrageſimæ inire conjugia, uxores ducere & celebrare nuptias, dummodo tamen a concubitu abſtinerent, quos etiam alii *ſpecie tenus ſpirituales viri, & qui ſcripturarum ſcientiam vane ſibi vindicabant*, excuſationibus defendebant. Oſtendit autem ſanctus doctor id eſſe contra diſciplinam eccleſiæ, quæ ſemper eo tempore nuptias vetavit;

[a] T. II. col. 494.
[b] Epiſt. X. Lib. V.
[c] Lib. III. cap. XXV.
[d] T. VII. Rer. Italic.
[e] Antiq. med. ævi T. I. pag. 258.
[f] In Chronico.
[g] Opuſc. XLI.

ANN. CHR. 1066.

vetavit; porro nuptiæ non concubitu dumtaxat, ſed mutuo duorum contrahentium aſſenſu conficiuntur. Narrat capite III. hujus epiſtolæ ætate ſua, *Dominicæ crucis die apud Ravennam multa animalia in macello a libripendibus fuiſſe cæſa, quæ communi ſenatus conſulto, & præcipue Martini venerabilis eremitæ decreto omnia canibus fuere projecta.* Martinus hic noſtro judicio celebris ille eſt apud Ravennam eremita, immo *eremitarum pater* una cum Romualdo, & Willelmo appellatus a chronographo Beſuenſe; qui diſtinguendus inſuper non eſt, ut putamus, a Martino Pompoſiano primum abbate, inde ad Romualdi normam eremita, de quo plura habentur in vita ſancti Guidonis Pompoſiani itidem abbatis; cujus proinde Martini elogio hæc ex Damiano hiſtoria erit adjungenda.

XXXII. Feliciſſimus obitus Theobaldi eremitæ.

FAUSTISSIMUS hic annus fuit ſanctiſſimo eremitæ Theobaldo, quo, *ingraveſcente vulnerum valetudine, & ſcivit & prædixit beatæ vitæ Theobaldus in proximo ſe migraturum*, [a] verba ſunt Petri ejus vitæ auctoris. *Cumque duodecimus volveretur annus, ex quo patriam reliquerat, (nam tribus annis peregrinatus eſt, & novem annis in ſolitudinem manſit), ad extrema perductus, vigore corporeo cœpit omnino deficere. Acceſſito vero Petro abbate*, eodem ſcilicet ejus vitæ ſcriptore, *præ omnibus ſibi familiariter in amicitia juncto, qui ei eodem anno monachicum ſchema ſacraverat, commendavit illi matrem, filioſque ſuos ſpirituales, cum totius eremi cura. Ante tertium autem diem ſuæ migrationis quinquies graviſſimus terræ motus extitit, ex quibus quoſdam quidem a foris ſtantes, omnes vero in cellula Sancto adſtantes ſenſerunt. Unde convincitur illius majeſtatis præſentiam migranti affuiſſe, de quo dicitur: Qui reſpicit terram, & facit eam tremere. Teſtantur etiam, qui affuerunt, duræ mortis eum guſtaſſe calicem. Nec mirum. Illi enim adhæſerat, qui pro nobis peccatoribus a Judæis morte turpiſſima damnatus, peccata noſtra portavit, cujus livore ſanati ſumus. Cumque diu in agonia deſudaret, quidam ex familiaribus divinitus, ut credo, inſpiratus, quoſdam ex popularibus mares ac feminas adſtantes blanda voce diſcedere ſuaſit. Quibus recedentibus, viatico Dominici corporis accepto, cum ſæpius iteraſſet: Domine, miſerere populo tuo, fatigatum divinis officiis ſpiritum reddidit, ſuis plorantibus, Angelis vero lætantibus. Qui autem propius ſancto corpori adhæſere, teſtantur, quod nec tenuis quidem macula illud fuſcaſſet, ſed quodam reſurrectionis decore ejus vultus niteret. Migravit autem II. kalendas julii ad veſperum, indictione quarta, regnante Henrico filio Henrici ſecundi in Italia, Philippo autem in Gallia. Ipſo vero Domino Jeſu Chriſto regnante ſuper omnia, qui in Trinitate perfecta vivit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum. Amen.*

a Num. XXII.

XXXIII. Demonſtratur annum 1066. fuiſſe ſupremum vitæ ipſius.

ANNUM hunc ſupremum fuiſſe Theobaldo diſerte quidem, ut obſervat Mabillonius [b], non exprimit auctor ejus vitæ, ſed ex notis chronologicis, quas profert, colligere haud operoſum eſt fuiſſe annum præſentem. *Obiit*, inquit ille, *indictione quarta, regnante Henrico filio Henrici ſecundi in Italia, Philippo autem in Gallia.* Philippus in Gallia Henrico patri ſucceſſit anno 1060. Henrico autem II. imperatori ſucceſſit Henricus III. in regno anno 1056. Obiit Henricus III. imperator anno 1106. ſuperſtite adhuc Philippo. Porro ab anno 1060. ad annum 1106. ter occurrit indictio IV. prima vice anno 1066. ſecunda anno 1081. tertia denique anno 1096. Sed ad annum 1074. corpus ſancti Theobaldi translatum fuit e cathedrali Vicetina eccleſia ad baſilicam Vangaticienſem, ergo annus ejus obitus nequit illigari anno 1081. multoque minus anno 1096. ſupereſt ergo, ut ad annum 1066. referatur. Alio argumento probat idem Mabillonius, Theobaldum e vivis exceſſiſſe, neque anno 1081. neque anno 1096.

b Sec. VI. P. II. pag. 164.

1096. nimirum quia ex ipſius vita num. 23. evincitur feria ſecunda die tertia julii reconditum fuiſſe ſancti confeſſoris corpus in baſilica majori Vicetiæ. Sed anno 1081. dies tertia julii incidit in ſabbatum, & anno 1096. incidit in feriam quintam, ergo defunctus fuit anno 1066. quo feria ſecunda concurrebat cum die tertia julii. Confirmat demum ſententiam ſuam auctoritate vetuſti chronici monaſterii ſanctæ Columbæ Senonenſis in ms. codice Chriſtinæ reginæ Sueciæ, ubi legitur: *Anno 1066. ſanctus Theobaldus nobili genere recluſus in Vincentiæ Venetiæ, XII. converſionis ſuæ anno obiit, miraculis clarus, oſſa ejus in Franciam deferuntur.* Eumdem annum 1066. aſſignat morti ipſius Sigebertus in chronico, quamvis hæc verba non habeantur in omnibus codicibus: ſic autem habent nonnulli ad prædictum annum. *Obiit ſanctus Tiebaldus in Vincentia Venetiæ urbe recluſus.* Seneſius tamen in eas Sigeberti editiones incidit, in quibus ad annum ſequentem refertur Theobaldi obitus, ut habetur etiam in ea editione, quam curavit Struvius in ſua collectione Germanica, ſed anno ſequenti nequit indictio quarta aptari, multominus anno 1068. quo mortem Theobaldi conſignat Trithemius. Impreſſoris potius, quam ſcriptoris errore in homilia Judoci Clicthovei legitur Theobaldum natum anno 1030. e vivis exceſſiſſe anno 1050. occurrit quidem eo anno indictio IV. ſed non regnabat in Italia Henricus filius Henrici, neque in Galliis Philippus; præterquamquod octennis patriam reliquiſſet, qua ætate profecto militiæ idoneus non fuiſſet, neque adoleſcentiæ metam attigiſſet, & poſt duodecim a converſione annos vicennis obiiſſet. Eodem modo reſpondendum erit Ughellio [a], qui mortem Theobaldi aſſignat anno 1050. vel ad ſummum anno 1051. Putamus Ughellium, pluresque alios in errorem inductos fuiſſe a ſequenti inſcriptione, quæ proſtat in exiguo oratorio poſito ad latus dexterum palatii dominorum comitum Soncinorum nobilium Patavinorum, quod quadrante milliarii minus diſtat ab eccleſia parochiali Lumignani, ubi olim erat eccleſia divo Theobaldo dicata, quæ tranſlata fuit ad prædictum oratorium anno 1716. juxta ſubjectam epigraphen:

Ann. Chr. 1066.

[a] T. V. col 1042.

QVI FV LA CHIESA
DI SAN TEOBALDO
TRASPORTATA AL
PALAZZO BIANCO
A CA SONCIN
CON LICENZA DE
SVPERI. ANNO 1716.

Inſcriptio autem ſuperius nominata eſt hujuſmodi:

SACELLVM. HOC
PROPE. PAROCHIALEM. ECCLESIAM. OLIM. ERECTVM
IN. HONOREM. SANCTI. THEOBALDI. PATRICII. SENONENSIS
PRESB. ET. EREMITAE. IN. LOCO. SALANICAE
ET. NVNC. EREMITORIVM. DIVI. CASSIANI. NVNCVPATVM
QVI. OBIIT. VLT. IVNII. MLI.

EXOR-

ANN. CHR. 1066.

EXORTO. PERENNI. RIVVLO. SVO. SITV. TVRBATVM
ANNIBAL. BARBO. SONCINO. ABB. ET. CANON. PATAVIN.
HIC. A. FVNDAMENTIS
IN. VENVSTIOREM. STATVM. RESTITVIT
AD. MAIOREM. DEI. GLORIAM
AC. IPSIVSMET. SANCTI. PATRONI. IN. OBSEQVIVM
A. D. MDCXVI. DIE. VERO. XXX. AVG.

XXXIV. Qua die obierit?

QUOAD diem vero obitus Theobaldi variant codices, alii ipſum ad ſuperos abiiſſe pridie kalendas julias, alii kalendis julii aſſerentes. *Secundo kalendas julii* habet codex Menardinus, ceteri *pridie kalendas julii*; codex Hubertinus profert *kalendis julii*. Inter martyrologos pariter aliqui recenſent ejus tranſitum ad diem trigeſimam junii, alii ad primam julii. Prima julii memoratur in martyrologio, vulgo appellato Adonis, & in altero Corbejenſi a Nevelone ab annis circiter 600. ſcripto, die autem antecedenti in ms. martyrologio monaſterii Hilariaci in Lotharingia, in pervetuſto quoque kalendario monaſterii Trevirenſis ſancti Maximini, in ms. Florario, in auctario Greveni ad Uſuardum, in martyrologio Germanico Caniſii, a Cratepolio in Sanctis Germaniæ, & demum a Ferrario in catalogo generali. In noviſſimo martyrologio *ſanctæ Autiſſiodorenſis eccleſiæ* ad diem XXX. junii refertur Theobaldi elogium in hunc modum: „ Salanici apud „ Vicentinos in Italia ſancti Theobaldi ſolitarii & presbyteri ex comiti„ bus Campaniæ in Gallia prognati, ut genere, ſic virtutibus & mira„ culis inclyti. “ Similiter kalendis julii memoria Theobaldi celebratur apud Petrum de Natalibus, Galeſinium, Caniſium, Maurolycum, Molanum, Wionem, Sauſſajum; ipſa die præterea in breviariis Æduenſi, Tullenſi anni 1535. Andegavenſi anni 1524. Senonenſi anni 1521. In breviario Ambianenſi transfertur ejus feſtum ad diem ſecundam julii, & ad octavam ejuſdem menſis in Meldenſi anni 1540. & in Pariſienſi recentiori anni 1635. At in antiquiore anni 1584. ad diem nonam. In Lingonenſi anni 1604. indicatur ejus feſtum ad kalendas julii, ſed præſcribitur differendum ad diem XII. ejuſdem menſis. Hæc a Godefrido Henſchenio magna ex parte excerpſimus. Kalendarium Hadrienſe transfert Theobaldi feſtum a die I. julii impedita propter octavam ſancti Johannis-baptiſtæ ad diem VII. ejus menſis. Vicetiæ, ubi primum conditum fuit ejus corpus, Vangaticiæ ubi translatum, & Latiniaci, ubi pars corporis advecta, kalendis julii celebratur Theobaldi memoria. Reinerus tamen ſtat pro die XXX. junii. Neque dicendum diem XXX. junii fuiſſe diem obitus, ſepulturæ vero diem I. julii; etenim quatriduo inhumatus jacuit, & cum obiiſſet feria VI. ad veſperum, reconditum fuit ejus corpus feria II. die tertia julii, qua apud omnes Camaldulenſes feſtivitas ipſius celebratur. Admittenda potius conciliatio Mabillonii & Fontaninii, qui arbitrantur varium diem aſſignari morti Theobaldi, eo quod vir beatus in ipſa nocte, vel ſaltem initio noctis, quæ fuit media inter ultimam diem junii & primam julii, ſpiritum exhalaverit. Ita qui diem numerabant a medietate unius noctis ad medietatem alterius, die XXX. junii ipſum ad Deum tranſiiſſe affirmarunt, qui vero recenſebant diem ab initio noctis, eumdem defunctum prima die julii aſſeruere.

XXXV. Varium ipſius nomen.

VARIE pariter effertur ejus nomen. Guibertus de Novigento, *Teudebaldum*

baldum vel *Theodebaldum* appellat ; *Theubaldus* nominatur in kalendario Trevirenſi ſancti Maximini ; *Tietbaldum* vocat Sigebertus Gemblacenſis ; *Tiebaldum* Reinerus ; *Tedbaldum* Hariulſus abbas Aldemburgenſis , cetcri omnes *Theobaldum*. In additionibus Greveni ad Uſuardum annorum 1515. & 1521. errore legitur : „ In territorio Conſtantienſi ſancti Theobaldi „ presbyteri & eremitæ, & confeſſoris. “ Eumdem errorem ſecuti fuere Caniſius & Cratepolius, qui inſuper Conſtantienſem epiſcopum faciunt. Ferrarius in ſuo Catalogo [a] bis Theobaldi meminit , die 30. junii Conſtantiæ , prima autem julii Vicetiæ ipſum aſſignans , ſed primum eumdem cum ſecundo eſſe conjicit in ſuis adnotationibus. Frequentius in martyrologiis reperitur ipſius elogium ſub his verbis : „ In Gallia ſancti Theo„ baldi eremitæ vel in caſtro Proviniaco , vel in territorio Prævino, aut „ Pruvino apud Adonem ; quod ratione translationis reliquiarum vel ratione nativitatis debet intelligi. In martyrologio demum Romano a ſanctiſſimo Benedicto XIV. pont. max. nuper illuſtrato & aucto apponitur elogium ſancti Theobaldi ad diem primam julii in hunc modum: „ Vin„ centiæ depoſitio ſancti Theobaldi eremitæ ex Campaniæ comitibus, quem „ Alexander III. ob ſanctitatis & miraculorum famam Sanctorum canoni „ adjunxit. “ Vicetiæ porro tribuitur Theobaldus ratione incolatus & mortis.

ANN. CHR. 1066.

[a] Pag. 269.

XXXVI. An fuerit abbas Vangaticienſis?

INSIGNITER ſallitur Ferrarius , qui poſtquam dixerat Theobaldum ex Galliis in Italiam adveniſſe , & monachum Camaldulenſem apud Vicetiam factum intra colles urbis illius domicilium ſibi ſtatuiſſe, vitamque aſperam vixiſſe , ſubdit: „ Quo ad Vangaticiam, quod pagi & abbatiæ in „ Hadrienſis diœceſis finibus Rhodigio oppido X. m. p. diſſitæ nomen eſt, „ veniens, multis ad eum confluentibus , abbas efficitur , eique monaſte„ rio aliquandiu multa cum laude & ſanctitate præſuit. Denique piis ope„ ribus & ætate confectus in eodem monaſterio migravit ad Chriſtum , „ cujus corpus ibidem tumulatum in magna habetur veneratione. Agitur „ autem illius dies feſtus maxima celebritate incolis undique affluentibus. “ Hæc Ferrarius, qui profitetur ſe iſta ſcribere ex monumentis ejuſdem eccleſiæ Vangaticienſis & ex chronico Camaldulenſi . Plures errores in hac Ferrarii narratione deprehenduntur. Theobaldus numquam Vangaticiæ fuit abbas, ſed præſes tantum eremi Salanicenſis , neque alia ratione appellari poteſt Vangaticienſis monachus , niſi ea , quam affert auctor primæ ejus translationis. Vicetia Vangaticiam , nimirum ut *in eo loco corpus ejus quieſceret ; a cujus patre ſtuduit cœleſtis vitæ doctrinam ſuſcipere*; non obiit in cœnobio Vangaticienſi, ut Ferrarium exſcripſit etiam Franciſcus-fortunatus Vinea in ſuo [b] præliminari ad hiſtoriam Vicetinam , ſed in ipſa ſolitudine Vicetina diem extremum clauſit ; non exceſſit e vita ætate confectus , ſed florentibus adhuc annis ; non tumulatum fuit primo ejus corpus in Vangaticienſi eccleſia, ſed translatum , ut ex actis genuinis & veteribus a nobis demonſtrabitur ; neque demum chronicon Camaldulenſe Ferrarii aſſertionibus favet. Auguſtinus enim Fortunius, licet & ipſe in plures quoad Theobaldum prolapſus ſit errores , expreſſis verbis non aſſerit ipſum in Vangaticienſi cœnobio domicilium ſuum ſtatuiſſe, ſed poſt ea , quæ retulit ex homilia Jodoci Chlicthovei, hæc dumtaxat ſubdit : [c] „ Theobaldus „ in regionem Vicentinam , quærens locum ſanctæ converſioni commo„ dum, a Petro venerabili abbate Vangadiciæ hoſpitio ſuſceptus eſt , ibi„ que ſiſtere coactus monaſtici ordinis accepit conſecrationem. “ Et poſt pauca idem Fortunius addit : „ Corporis imbecillitate & febri fractus , „ Petrum advocans abbatem , ſacramentis ſuum tranſitum vitæ munivit „ devotiſſime, ex iſtoque miſerabili hoſpitio feliciter ad cœlos migravit ka-

[b] Pag. 11.

[c] Par. II. Lib. IV. cap. 6. p. 160.

ANN. CHR. 1066.

„ lendis junii anno ſalutis milleſimo quinquageſimo. “ (Duplex chronologicum erratum) „ Cum vero ingeminarent quotidie miracula ad ejus „ ſepulcrum, Vicentini corpus vi rapiunt, ut ex ejus translatione habe- „ tur & juxta muros occulto in loco ſepeliunt. Ceterum Petrus abbas & „ Oddo ſocius de jactura amiſſi theſauri triſtes explorato loco effoſſum „ ſacrum corpus intempeſtæ noctis ſilentio ad ſuum monaſterium detule- „ runt idibus julii, ubi jacet in baſilica beatæ Mariæ virginis, cujus „ translationis celebritas quotannis cum immenſis ad Deum laudibus mo- „ nachorum & clericorum agitur. Scripſit ipſe Petrus abbas cum vitam „ ſancti Theobaldi, tum translationis ſeriem luculentiſſimo ſtilo, quæ ta- „ men in integrum videre non licuit. “ Hæc Fortunius Petrum agnoſcens hoſpitio dumtaxat ſuſcepiſſe Theobaldum, & in monachum conſecraſſe.

a Origini ec. p. 176.

Etiam Bronzerius [a] veſtem monaſticam induiſſe Theobaldum affirmat in monaſterio Vangaticienſi, ſed cum ſubjungit poſt receptum habitum ſeceſſiſſe in ſolitudinem, quam cupiebat, a rei quidem veritate aliquantulum abludit, cum ſolitudinem Salanicenſem incoluerit Theobaldus pluribus annis, antequam monaſticam profeſſionem in manibus Petri emitteret, ipſum tamen conſtanter cœnobium habitaſſe non adſtruit. Eadem explicatione conciliari debent antiquæ lectiones, quæ recitabantur in officio ſancti Theobaldi, in quibus legitur ſanctum virum in monaſterio Vangaticienſi cœnobitam effectum; quod intelligi debet, quatenus Petrus veſtem, inſtituta & leges tradiderit. Ex variis auctorum opinionibus, ſive melius ex variis modis harum narrationum intulit Godefridus Henſchenius duos diſtinguendos eſſe Theobaldos, alterum quidem Salanicenſis eremi incolam, & minime ad Camaldulenſes pertinentem, alterum Vangaticienſem abbatem, & ad Camaldulenſem ordinem ſpectantem; ſed unus idemque agnoſcendus eſt Theobaldus, qui Salanicæ ſolitariam vitam duxit, & a Petro Vangaticienſi in eremitica & monaſtica vita fuit inſtructus, cujus corpus poſt paucos annos e Vicetia, ubi primum humatum, translatum eſt Vangaticiam; hunc autem Camaldulenſes ſibi vindicant, tum quia in ea eremo per plures annos habitavit, in quam ante annos centum ſolitariam converſationem induxerat ſanctus Romualdus, tum etiam quia hujus temporis eremitæ in mutua ſocietate viventes, & prælati alicujus diſciplinæ ſubjecti, ad alium ordinem nequeunt reduci, niſi ad eum, quem inſtituit Romualdus, tum demum quia utriuſque vitæ cœnobiticæ & ſolitariæ rudimenta & exercitia didicit Theobaldus a Petro abbate monaſterii Vangaticienſis, quod cœnobium primam monaſticæ vitæ originem debet Romualdo, & temporis progreſſu eremo Camaldulenſi fuit unitum.

XXXVII. Quis Petrus ſcriptor vitæ ipſius?

Petrus abbas, qui tum monaſticam veſtem Theobaldo tradidit, tum ipſius vitam exaravit, quique ſanctæ Mariæ de Vangaticia ad Atheſim fluvium monaſterium regebat, idem videtur, quem *reverendiſſimum virum, qui nunc apud Vincentiam* (an-ne legendum apud *Vangaticiam*?) *abbatis officio fungitur*, appellat Petrus Damianus in opuſculo [b] *de perfectione monachorum* ad O.. abbatem Pompoſiæ ejuſque conventum. Abbatia Vangaticiæ plures eccleſias & capellas obtinebat in multis territoriis per hæc tempora, ſed præſertim in territorio Vicetino, & ad monaſterium Vangaticienſe pertinuiſſe quoque eccleſiam ſanctorum Hermacoræ & Fortunati, ac eremum Salanicæ, utraque poſita in territorio Vicetino, affirmabit quiſque animadvertat, Theobaldum *ſubjectum* appellari Petri Vangaticienſis *monachum*, ipſumque fuiſſe *documentis ſpiritalibus plenius inſtructum a dicto abbate, & non ſolum ſubſtentatum præſentis vitæ adminiculis, ſed etiam cœleſtibus quam maxime doctrinis ſub jugo prædicti patris Petri,*

b Opuſc. XIII. cap. 21.

non

non tantum monaſticam normam, *verum etiam anachoreticam arctam duxiſſe vitam*, ut cum de ipſius corporis translatione agemus, innoteſcet ex ipſiſſimis verbis ſcriptoris ejuſdem translationis. Quare non levibus indiciis movemur, ut credamus ſanctum Romualdum, qui prima vitæ eremiticæ ſemina in Salanica jecit, & inſuper Vangaticienſe cœnobium legibus communivit, diſcipulos ſuos ibidem deſtinans, ut vidimus ad annum *961*. ſuppoſuiſſe Salanicæ eremum monaſterio Vangaticienſi, utpote illuſtriori, juxta quoque conſuetudinem ſuam adjungendi eremos monaſteriis, & monaſteria eremis. Quare ſecundo loco retineri poteſt Damiani lectio *reverentiſſimum virum*, *qui nunc apud Vincentiam*, nimirum Salanicenſis eremi ratione, *abbatis officio fungitur*. ANN. CHR. 1066.

Idem Petrus non contentus temporalibus & ſpiritualibus Theobaldi neceſſit tibus conſuluiſſe, etiam poſt ipſius obitum, Willæ matris ſancti viri & ceterorum fratrum ibidem commorantium curam egit, ut ex eadem translationis hiſtoria edocemur. Poſtremo, ne memoria periret ſanctiſſimi ſui diſcipuli, ſcriptis tradidit ejuſdem vitam, obitum & miracula, quæ annis præcedentibus protulimus, & exinde referemus verbis ipſius ſcriptoris. Inter primos, qui Petrum Vangaticienſem abbatem literis exaraſſe ſanctam converſationem, mortem & prodigia Theobaldi autumarunt, fuere noſtri Fortunius, Ractius & Seneſius, quos ſecutus fuit Ughellius. Probabile idipſum aſſeruere Moſander & Bailletus, & ſaltem auctorem illum ut ſumme fidelem laudant; ſed indubium id eſſe demonſtravit Mabillonius teſtimonio ſcriptoris anonymi, & hoc eodem viventis ſeculo, qui translationem ejuſdem ſancti viri ex Vicetia Vangaticiam deſcripſit. *Quomodo vero*, ait hic auctor, *de patria domo exierit*, *vel quam pie ac dure omni tempore vitæ ſuæ vixerit*, *ſeu per quot annos Langobardiæ in loco*, *qui dicitur Sallanica*, *converſatus fuit*, *& quomodo de hac vita ad cœli conſcendit palatium*, *ab abbate Petro monaſterii ſanctæ Mariæ de loco Vangadicia*, *ubi pretioſorum martyrum Primi & Feliciani ſacratiſſima corpora requieſcunt*, *luculento ſermone edita nobili exarata ſtylo*. Ex numero tamen XXII. vitæ, ne aliquid diſſimulemus, licet ipſe Petrus abbas ultimam Theobaldi voluntatem, & commendationem matris & filiorum ſpiritualium, atque eremi curam exceperit, adſtitiſſe tamen morienti non videtur, dum ait: *Teſtantur*, *qui affuerunt*, *duræ mortis eum guſtaſſe calicem*, & inferius, *qui propius ſancto corpori adhæſerunt*, *teſtantur*, *quod nec tenuis quidem macula illud fuſcaſſet*. Ex quo dicendi modo colligeret aliquis Petrum Vangaticienſem auctorem non fuiſſe ejus vitæ, quippe qui ſemper Theobaldo adhæſit, verum vel aliquo præpeditus negotio intereſſe nequivit Petrus, niſi tantum interrupte, extremis horis & momentis vitæ Theobaldi, vel ad occultandum nomen ſuum, atque etiam ad confirmanda dicta ſua, teſtes alios, qui eadem percepere, & conſpexere, quæ ipſe percepit & conſpexit, adduxit; vel demum ſi quis mordicus negandum exiſtimat Petrum auctorem fuiſſe ejus vitæ, quæ circumfertur, illud tamen concedat, neceſſe eſt, Petrum geſta Theobaldi poſteritati mandaſſe, quæ vel perierint, vel deliteſcant, vel quæ certe demum ad Petri fidem totidem fere verbis exſcripta fuerint ab auctore anonymo, qui vitam Theobaldi extantem exaravit. Certe auctor vitæ Theobaldi æqualem ſe non uno in loco prodit, optime de omnibus informatum ſe oſtendit, aſſertionibus matris ipſius Sancti communit dicta ſua, virumque diſertum & gravem ſe manifeſtat, ut ex ipſa vitæ lectione dignoſcitur. Hinc ſcriptor translationis ſancti Theobaldi Vicetia Vangaticiam conceptis verbis ait, quod Theobaldus *cognoſcens ſe ingredi viam univerſæ carnis*, *accerſito ad ſe Petro abbate*, *confeſ-*

ANN. CHR. 1066. *confeſſus eſt ſibi non diu communem vitam ducere, & inter multas & amaras confeſſionis lacrymas ſanctum corpus ab ejus manibus accipiens ſpiritum Deo reddidit*. Et poſt pauca. *Teſtantur elogia ab ipſo nuncupata a ſupradicto Petro abbate edita*. Scriptor autem vitæ ſancti Theobaldi, quem proinde nos juxta receptiſſimam ſententiam Petrum Vangaticienſem abbatem hucuſque nominavimus, & conſtanter auctorem ipſius fuiſſe tenemus, eo fine illius vitam in publicum prodire voluit, ut ſtultorum quorumdam calumniis reſponderet, qui domnum Theobaldum ſanctum omnino reformidabant & evitabant appellare. Sed non ingratum erit lectori totum pro-

a Secul. VI. P. II. pag. 165. 2 logum auctoris hic exhibere, ut proſtat apud Mabillonium. [a] *Antiquos dominos*, inquit, (vel *armorum dominos*, ut habent codices Menardinus & Regii-montis) *& bellicoſos gentium victores, vel civitatum conditores novimus, loquacium poetarum præconiis, ut ita dicam, ad ſidera tolli, & longiſſimis annalium ſive hiſtoriarum ambagibus ad memoriam præſentium verbis crepitantibus audivimus frequenter vaniſſimo ſtudio lectitando laudari. Quod ſi laudes falſorum deorum, ſeu ſuorum ſatellitum tanta efficacia verborum adornantur, cur non potius ad ædificationem audientium Dei omnipotentis gratuita dona, quæ ſuis fidelibus quotidie præparare non deſinit, omni elegantia ſermonis, prout ipſe annuerit, debemus enarrare? Verus enim propheta & Salvator mundi, dum de quinque panibus & duobus piſcibus quinque millia hominum ſatiaſſet, turbis quærentibus ſe regem conſtituere, ait: Operamini non cibum, qui perit, ſed qui permanet in vitam æternam. Et poſt pauca: Pater, inquit, meus uſque modo operatur, & ego operor. Vere enim uſque modo operatur, qui ſine teſtimonio bonitatis ſuæ nullum ordinem ſeculorum præterire patitur, qui eccleſiæ decus in patriarchis & prophetis inchoat, in apoſtolica fide ſolidat, in martyrum victoria coronat, in confeſſorum munditia decorat, in virginum floribus exornat. Vere, inquam, uſque modo operatur, qui eccleſiam ſuam in bello roſis ambit, & in pace liliis veſtit. Unde ipſa ſponſa, Dei ſcilicet eccleſia, amoris telo vulnerata, ſanctis prædicatoribus ait: Fulcite me floribus, ſtipate me malis, quia amore langueo. Per florem quippe tenera virtus inchoantium, per malum vero ſolida operatio perfectorum deſignatur. Eccleſia ergo fulciri ſe floribus poſtulat, quia infirmis quibuſque inchoantium virtutem prædicari imperat; ſtipari malis appetit, quia perfectorum mira facta fidelibus imitanda proponit. Scripturus itaque vitam ſancti Theobaldi, primum reſpondeo quorumdam ſtultorum calumniis, qui domnum Theobaldum Sanctum omnimodo evitant appellare. Quibus confidenter dico, quia ſimiles ſunt Phariſæis, qui de Domino dicebant: Hunc neſcimus unde ſit. Sed quod in capite noſtro, quod eſt Chriſtus Jeſus, fieri novimus, in membris ejus contingere non miramur. Quid ipſe in membris Chriſti non audeat, qui per membra ſua, qui ſunt reprobi, in capite, ideſt in ſummo bono, dicere præſumebat, quia bonus non erat. Non ergo longum quæratur dubium, in ævum, utrum vir illuſtris Sanctus debeat appellari. Nam ſi iſte cognovit juſtitias, ſi vidit & fecit, ut conſtat, mirabilia magna; ſi exoravit Altiſſimum, liquido colligitur, quia inventus eſt in numero Sanctorum*. Deſunt hæ poſtremæ periodi a voce *Scripturus* in quatuór pervetuſtis codicibus mſs. & in Surio apud Henſchenium, & loco earum hæc leguntur. *Igitur ne ſtudioſas audientium aures verborum circumlocutionibus offendamus, ſimpliciter ac fideliter, prout Deus conceſſerit, cur iſta prælibaverimus, aperiamus.*

XXXVIII. Vicetini rapiunt corpus S. Theobaldi.

SED ad Petri hiſtoriam redeamus. [b] *Vicetini igitur comperto ſancti viri obitu, una omnes ad officium funeris ruere. Clerus omnis, plebs urbana & ruſticana in unam coïere ſententiam. Armati & inermes, juvenes & ſenes,*

b Ib. n. 23.

nes,

nes, non ſolum ab urbe, ſed etiam a vicinis caſtris eruperunt, & magna vi ſolitudinem penetrantes ab eccleſia cellulæ ejus beati viri glebam ſuſtulerunt. Reſidui vero, qui in civitate reſtiterant, matronæ, pueri & puellæ obviam ſancto corpori proceſſerunt, duobus ab urbe millibus, in loco, qui dicitur ad curtem Camini, ubi geruli beati corporis quieverunt. Poſtera die, ſecunda feria, tertio die menſis julii cum magno tripudio & frequentia populorum reconditum eſt corpus ſanctum in baſilica ſanctæ Mariæ ſemper virginis, ad cujus titulum ſacerdotii functus eſt officio. Per omnia benedictus Deus, qui facit mirabilia ſolus. Putavere Ractius & Seneſius reconditum fuiſſe corpus Theobaldi primum in eccleſia ſanctæ Mariæ de Vangaticia, ſed erroris convincuntur ex allato Petri abbatis teſtimonio, qui baſilicam ſanctæ Mariæ exprimit fuiſſe cathedralem eccleſiam Vicetiæ, ſanctorum etiam martyrum Carpophori & Leontii protectione inſignitam, ut videbimus anno ſequenti; id quod Vangaticienſi eccleſiæ minime competit. Ignotus eſt Vicetinis locus appellatus *Curtis-camini*, qui duobus milliaribus aberat ab urbe Vicetia. — ANN. CHR. 1066.

XXXIX. Rainerii marchionis & Henrici ejus fratris chartæ pro Camaldulo.

RAINERIUS marchio, idem, cui datam epiſtolam a Damiano ſuperius vidimus, filius quondam Ugonis ſeu Uguiccionis marchionis, tradit & confirmat hoc anno domno Ruſtico monacho & priori monaſterii *ſancti Salvatoris & ſancti Donati de loco Camalduli, ubi dicitur Campus amabilis, duos manſos cum domibus & vineis juris ſui poſitos in comitatu Aritino, infra plebes ſancte Marie ſito Cbio*. Donatio legitur facta *anni Dominice incarnationis milleſimo ſexageſimo ſexto, regnante domno Einrigo regem, menſe octubri indictione ſeptima*. Corrigenda eſt indictio, quæ hoc anno erat quarta, vel ad ſummum, ſi inchoetur a ſeptembri, quinta. Eodem menſe idem Rainerius conſtitutus in ipſa plebe *Marie ſcito Clio in avocabulo ſancti Savi*, ideſt Savini, *confirmavit & poſuit ſuum bandum ex parte Dei & ſuam, qualiſcumque homines de hac ora in antea venit a ſancto Savino, aut in predicto colle ſancti Savini, aut ibi manſionem fecerit, aut abitatio, aut commendationem in predicto colle, aut voluerit ſuperfluam facere in qualecumque cauſa de monachi & eremite de ſancto Salvatore de Campo amabilis, qui dicitur Camaldulo*, vel etiamſi vice-comites aut gaſtaldiones ſui aliquam injuriam attulerint, aut damnum rebus in eo colle exiſtentibus, & ad predictam eremum pertinentibus, decrevit, ut pœna mulctentur trium librarum argenri. Eriam in hac ſecunda charta male aſſignatur indictio, & pro *ſeptima* ſubſtituenda eſt quarta vel quinta. Re enim vera adnotatur *indictio quarta menſe octobri anno Dominice incarnationis milleſimo ſexageſimo ſexto* in tertia charta, qua etiam Einrigus frater ejuſdem Rainerii marchionis, & filius quondam Ugonis, qui fuit marchio, tradit & offert *ſancte Dei eccleſie ſancti Donati & ſancti Salvatoris de loco Camalduli in avocabulo, qui dicitur Campo amabilis & in ſervis ſervorum Dei*, integram ſuam portionem ejuſdem eccleſiæ ſancti Savini cum pertinentiis ſuis in comitatu Arretino *infra plebe ſancte Marie ſita Cbio in avocabulo al colle ſancti Savini*. Actum *in comitatu Artino intus Caſtello de Caſtellione*. An-ne Henricus frater Rainerii, & Rainerius filius Ugonis ſive Uguiccionis ii ſunt, qui nominantur in concilio Romano anni 1078. [a] ubi induciæ datæ fuere trium hebdomadarum *Rainerio Ugizzoni filio ad juſtitiam faciendam, aut per ſe aut per legatos ſuos*, coram Gregorio papa VII. *eo quod fratrem ſuum manu ſua interemit, & multa perjuria ut ſceleſtus incurrere non abhorruit, & cognatam ſuam & pupillos liberos utique fratris ſui caſtra eorum diripiendo & prædia contra periculum animæ ſuæ vexare non deſinit, quem tranſacto prænominato termino anathema-*

te

a T. XII. col. 616.

ANN. CHR. 1066.

te eum alligando percutit? Ad eumdem Rainerium filium Ugizonis videtur data ejuſdem Gregorii epiſtola [a] anno 1075. qua jubet, ne Guidoni præpoſito Cluſino auxilium præſtet ad retinendam præpoſituram ejuſdem eccleſiæ.

a Ibid. col. 332.

XL. Primordia monaſterii S. Petri Piccoli Aretii.

SUPERIORES chartas ex tabulario Fontis-boni integras producimus in Appendice, ad quam etiam amandamus [b] ex archivo monaſterii ſanctarum Floræ & Lucillæ de Arretio donationem factam hoc *anno milleſimo ſexageſimo ſexto regnante Henrico rege menſe aprilis indictione quarta* ab Itta filia Joſeppi, & conjuge Sabbatini *Deo & beato Petro apoſtolo & apoſtolorum principi*, ejuſque *eccleſie, que eſt dedicata in honore Dei & beati Petri apoſtoli, que eſt non longe a civitate Arretine, & vocatur ſanctum Petrum piccolum*. Oblatio autem fit ab Itta *in manibus domni Arnolfi abbatis monaſterii ſancti Salvatoris & omnium Sanctorum conſtructum in locum Silva munda*, cui ipſa committit prædictam eccleſiam ædificandam & innovandam in terra, quam dono dat. Eodem *anno milleſimo ſexageſimo ſexto menſe octuber indictione quinta*, quæ inceperat a menſe ſeptembri, Griffo notarius filius quondam Bonizi judicis eidem eccleſiæ terras alias & alia ædificia largitur, *ut ſit monaſterium inibi maſculorum monachorum Deo ſervientium, & Arnulfi abbatis ejuſque poſteris ſucceſſoribus*. Decernit vero ut, obeunte Arnulfo abbate Silva-mundano, *ibi ſit electus abbas de congregatione monachorum illorum, qui ibidem in eodem loco aſſidue abitaverint, & ibi officium Dei aſſidue fecerint, & proin nulli alie poteſtati ſubdatur*; hoc inſuper ſtatuens, *ut in electione abbatis interveniant ſex boni omines laici Deum timentes in civitate Arretina babitantes, cum quorum proviſione & ſtudio gratis, ſine pecunia, cum bono intellectu, & cum Dei timore adſiſtant in hanc electione, & quem abbatem predicta congregatio elegerit, & ipſi eligant pro Dei timore, qui pro tempore predictam congregationem ſecundum Deum regat ejus per regulam beati Benedicti, & ſervitium Dei conſervare faciat, & obſequantur pro omni populo criſtianitatis, & pro anima ſua ſuorumque parentum & pro anima Dominici vicedomini & omnium criſtianorum* &c. Ex eodem tabulario ſanctarum Floræ & Lucillæ hanc etiam chartam edimus. Abbatiæ ſancti Salvatoris Silvæ-mundæ origines tradidimus ad annum 999. Prima vero mentio eccleſiæ ſancti Petri, qui vocatur *Piccolo*, prope quam ædificatur hoc anno monaſterium, cujuſque exordia in ſupradicta charta referuntur, occurrit ſub anno 1056. [c] in archivo ejuſdem monaſterii ſanctarum Floræ & Lucillæ. Monaſterium ſancti Petri ſubjectum fuit prius abbatiæ Silvæ-mundanæ, inde evaſit ſui juris, tum titulum obtinuit prioratus, & paruit diſciplinæ Camaldulenſis eremi initio ſeculi ſequentis; poſt ſeculum ſub juriſdictione fuit abbatiæ ſanctarum Floræ & Lucillæ, & denuo ſub dominio Camaldulenſium eremitarum; poſtremo patribus ordinis Servorum beatæ Mariæ incolendum & obſequiis divinis honorandum traditum fuit, ſub quibus ad hodiernam diem perſeverat.

b Capſ. Q. n. 4.

c Capſ. Q. n. 82.

XLI. De Murico abbate & epiſcopo San-victoriano.

MONASTERII Victoriani, ſeu ſancti Victoris de Cluſis Muricus abbas, de quo verba fecimus ſub anno 1056. appellatur in charta hujus anni *epiſcopus & abbas*. Vel eſſet epiſcopus Camerinenſis & abbas Victorianus, ut Anſcauſus epiſcopus Foro-popilienſis erat etiam abbas Galeatenſis; & Agilardus epiſcopus abbas erat ſancti Paulli de Urbe, vel abbas tantum, ſed titulo epiſcopi ſeu præſidis a notario foret inſignitus, ut probabilius erat etiam Gebizo epiſcopus & prior ſancti Johannis inter Ambas-paras, qui hoc eodem ſeculo vivebat, ut videbimus, non definimus. Ipſe Muricus hoc anno conſenſu & voluntate ſuorum monachorum & venerabilium ſacer-

ſacerdotum, inter quos ſubſcribunt Petrus monachus, Acto, & alter Acto monachi, dat Uvoni filio quondam Gozi, ac filiis & nepotibus ejus terras aliquot poſitas infra comitatum Camerinenſem *ad cenſum reddendum*. Nominantur inter fines horum bonorum *rivus*, *qui pergit de ſanctum Severinum*, hoc eſt de oppido Septem-pedano, quod poſtea excrevit in civitatem appellatam ſanctus Severinus, memoratur etiam *Caſtellum de li filiis de Sicco*. Ex autographo archivi ſanctæ Catharinæ de Fabriano chartam exhibemus in Appendice.

ANN. CHR. 1066.

Monaſterio ſanctæ Mariæ de Roſano, cujus primordia retulimus ſub anno 1055. præerat hoc anno *Johanna abbatiſſa Deo dicata*, quæ *profeſſa vivere lege Romana* libellum conſcripſit die 26. januarii emphyteuſis bonorum ſui monaſterii, quæ poſita erant *in plebe ſancti Johannis ſito Remulo* cum annua penſione perſolvenda ad diem quintam-decimam auguſti. Hæc nobis innoteſcunt ex miſcellaneis Ferdinandi Melioris [a], quæ aſſervantur apud canonicum Biſcionium.

a *Zibald.* 80. *p.* 89.

ANN. CHR. 1067.

XLII. Damianus ſe, & quamdam epiſtolam ſuam vindicat.

EPISTOLAM ſcripſerat Damianus anno 1063. ut diximus, Annoni archiepiſcopo Colonienſi, vel etiam aliam poſteriorem, qua Alexandri ſummi pontificis & Hildebrandi cardinalis animos offenderat, perinde ac in illa aliquid contra eos ſcribendo attentaſſet. Si occaſio querimoniæ ſumpta fuit ab epiſtola anni 1063. potuere forſitan in pejorem ſenſum detorqueri illa ad Annonem verba Damiani: *Libenter ad veſtræ ſanctitatis alloquium, ſi occaſio daretur, attingerem, ut communicandum conſilium, quod abſentia probibet, viva conſerti ſermonis verba conferrent* [b]. Quidquid ſit, ut Romanum pontificem & Hildebrandum iratos placaret, epiſtolam ipſam ad utrumque mittit Damianus, imprecans ſibi mala, Jeſumque & angelos ejus in teſtimonium vocans, ſe nil prorſus adverſus ipſos ſcripſiſſe, atque humiliter obſecrat Hildebrandum, quem vocat *ſanctum* ſuum *Satanan*, *ne contra ſe deſævire* ulterius pergeret. Uterque inſuper, ſed leviter Alexander, jurgioſe e contra & aſpere Hildebrandus, dederant in mandatis Damiano, ut relicto otio ſuæ ſolitudinis Romam cito veniret, & deinde cum ipſis Mantuam accederet. Romanum adventum, quod minus illis prodeſſet, ſe neglecturum reſpondet; expeditionem autem Mantuani itineris magis neceſſariam judicare ſcribit, ipſorum tamen præſtolatur adventum in eas partes.

b *Lib.* I. *epiſt.* 6.

XLIII. Concilium Mantuanum quando celebratum?

MANTUÆ itaque hoc anno celebratum fuit concilium, ut probat apertis teſtimoniis Pagius, in quo damnati fuere, præſente etiam Annone Colonienſe archiepiſcopo, Cadalous & ejus fautores. An & Damianus in ea ſynodo ſederit, ut receperat, dubitare nos cogunt verba, quibus opuſculum [c] *de brevitate vitæ pontificum Romanorum*, *& de divina providentia* Alexandro Romano pontifici inſcriptum auſpicatur. Ait enim Damianus: *Quia redeuntem te, venerabilis pater, a Mantuano concilio finitimis jam audio partibus propinquare, congruum judicavi exenio literarum tibi, quo videlicet dono potiſſimum delectaris, occurrere. Sed & mox, ut ad vos impiger iter arriperem, dulcis fama percivit.*

c *Opuſc.* XXIII.

Putat Cl. V. Dominicus Manſius [d] Mantuanum concilium non citius anno 1072. potuiſſe celebrari, & redarguit eos, qui cum Baronio, poſt Hermannum Contractum, ad annum 1064. & cum Pagio poſt Sigibertum, & Landulphum juniorem, aſſignant ad hunc annum 1067. fultus auctoritate Benzonis ſchiſmatici & Albenſis epiſcopi, [e] qui duobus annis poſt mortem marchionis & ducis Gothifredi Barbati, viri duciſſæ Beatricis, habitam ſynodum hanc autumavit. Verum auctoritas Benzonis nequit

d *Supplem. Concil. Labbei T.* I. *col.* 1361.

e *Ap. Mencken. T.* I. *coll.* 1010. *&* 1016.

Ann. Chr. 1066. *te eum alligando* percutit? Ad eumdem Rainerium filium Ugizonis videtur data ejuſdem Gregorii epiſtola [a] anno 1075. qua jubet, ne Guidoni præpoſito Cluſino auxilium præſtet ad retinendam præpoſituram ejuſdem eccleſiæ.

a *Ibid. col.* 332.

XL. Primordia monaſterii S. Petri Piccoli Aretii.

SUPERIORES chartas ex tabulario Fontis-boni integras producimus in Appendice, ad quam etiam amandamus [b] ex archivo monaſterii ſanctarum Floræ & Lucillæ de Arretio donationem factam hoc *anno milleſimo ſexageſimo ſexto regnante Henrico rege menſe aprilis indictione quarta* ab Itta filia Joſeppi, & conjuge Sabbatini *Deo & beato Petro apoſtolo & apoſtolorum principi*, ejuſque *eccleſie, que eſt dedicata in honore Dei & beati Petri apoſtoli, que eſt non longe a civitate Arretine, & vocatur ſanctum Petrum piccolum*. Oblatio autem fit ab Itta *in manibus domni Arnolfi abbatis monaſterii ſancti Salvatoris & omnium Sanctorum conſtructum in locum Silva munda*, cui ipſa committit prædictam eccleſiam ædificandam & innovandam in terra, quam dono dat. Eodem *anno milleſimo ſexageſimo ſexto menſe octuber indictione quinta*, quæ inceperat a menſe ſeptembri, Griffo notarius filius quondam Bonizi judicis eidem eccleſiæ terras alias & alia ædificia largitur, *ut ſit monaſterium inibi maſculorum monachorum Deo ſervientium, & Arnulfi abbatis ejuſque poſteris ſucceſſoribus*. Decernit vero ut, obeunte Arnulfo abbate Silva-mundano, *ibi ſit electus abbas de congregatione monachorum illorum, qui ibidem in eodem loco aſſidue abitaverint, & ibi officium Dei aſſidue fecerint, & proin nulli alie poteſtati ſubdatur*; hoc inſuper ſtatuens, *ut in electione abbatis interveniant ſex boni omines laici Deum timentes in civitate Arretina habitantes, cum quorum proviſione & ſtudio gratis, ſine pecunia, cum bono intellectu, & cum Dei timore adſiſtant in hanc electione, & quem abbatem predicta congregatio elegerit, & ipſi eligant pro Dei timore, qui pro tempore predictam congregationem ſecundum Deum regat ejus per regulam beati Benedicti, & ſervitium Dei conſervare faciat, & obſequantur pro omni populo criſtianitatis, & pro anima ſua ſuorumque parentum & pro anima Dominici vicedomini & omnium criſtianorum* &c. Ex eodem tabulario ſanctarum Floræ & Lucillæ hanc etiam chartam edimus. Abbatiæ ſancti Salvatoris Silvæ-mundæ origines tradidimus ad annum 999. Prima vero mentio eccleſiæ ſancti Petri, qui vocatur *Piccolo*, prope quam ædificatur hoc anno monaſterium, cujuſque exordia in ſupradicta charta referuntur, occurrit ſub anno 1056. [c] in archivo ejuſdem monaſterii ſanctarum Floræ & Lucillæ. Monaſterium ſancti Petri ſubjectum fuit prius abbatiæ Silvæ-mundanæ, inde evaſit ſui juris, tum titulum obtinuit prioratus, & paruit diſciplinæ Camaldulenſis eremi initio ſeculi ſequentis; poſt ſeculum ſub juriſdictione fuit abbatiæ ſanctarum Floræ & Lucillæ, & denuo ſub dominio Camaldulenſium eremitarum; poſtremo patribus ordinis Servorum beatæ Mariæ incolendum & obſequiis divinis honorandum traditum fuit, ſub quibus ad hodiernam diem perſeverat.

b *Capſ. Q. n.* 4.

c *Capſ. Q. n.* 82.

XLI. De Murico abbate & epiſcopo San-Victoriano.

MONASTERII Victoriani, ſeu ſancti Victoris de Cluſis Muricus abbas, de quo verba fecimus ſub anno 1056. appellatur in charta hujus anni *epiſcopus & abbas*. Vel eſſet epiſcopus Camerinenſis & abbas Victorianus, ut Anſcauſus epiſcopus Foro-popilienſis erat etiam abbas Galeatenſis; & Agilardus epiſcopus abbas erat ſancti Paulli de Urbe, vel abbas tantum, ſed titulo epiſcopi ſeu præſidis a notario foret inſignitus, ut probabilius erat etiam Gebizo epiſcopus & prior ſancti Johannis inter Ambas-paras, qui hoc eodem ſeculo vivebat, ut videbimus, non definimus. Ipſe Muricus hoc anno conſenſu & voluntate ſuorum monachorum & venerabilium ſacer-

ANN. CHR. 1066.

ſacerdotum, inter quos ſubſcribunt Petrus monachus, Acto, & alter Acto monachi, dat Uvoni filio quondam Gozi, ac filiis & nepotibus ejus terras aliquot poſitas infra comitatum Camerinenſem *ad cenſum reddendum*. Nominantur inter fines horum bonorum *rivus*, *qui pergit de ſanctum Severinum*, hoc eſt de oppido Septem-pedano, quod poſtea excrevit in civitatem appellatam ſanctus Severinus, memoratur etiam *Caſtellum de li filiis de Sicco*. Ex autographo archivi ſanctæ Catharinæ de Fabriano chartam exhibemus in Appendice.

Monaſterio ſanctæ Mariæ de Roſano, cujus primordia retulimus ſub anno 1055. præerat hoc anno *Johanna abbatiſſa Deo dicata*, quæ *profeſſa vivere lege Romana* libellum conſcripſit die 26. januarii emphyteuſis bonorum ſui monaſterii, quæ poſita erant *in plebe ſancti Johannis ſito Remulo* cum annua penſione perſolvenda ad diem quintam-decimam auguſti. Hæc nobis innoteſcunt ex miſcellaneis Ferdinandi Melioris [a], quæ aſſervantur apud canonicum Biſcionium.

a *Zibald.* 80. *p.* 89.

ANN. CHR. 1067.

XLII. Damianus ſe, & quamdam epiſtolam ſuam vindicat.

EPISTOLAM ſcripſerat Damianus anno 1063. ut diximus, Annoni archiepiſcopo Colonienſi, vel etiam aliam poſteriorem, qua Alexandri ſummi pontificis & Hildebrandi cardinalis animos offenderat, perinde ac in illa aliquid contra eos ſcribendo attentaſſet. Si occaſio querimoniæ ſumpta fuit ab epiſtola anni 1063. potuere forſitan in pejorem ſenſum detorqueri illa ad Annonem verba. Damiani [b]: *Libenter ad veſtræ ſanctitatis alloquium, ſi occaſio daretur, attingerem, ut communicandum conſilium, quod abſentia probibet, viva conſerti ſermonis verba conferrent*. Quidquid ſit, ut Romanum pontificem & Hildebrandum iratos placaret, epiſtolam ipſam ad utrumque mittit Damianus, imprecans ſibi mala, Jeſumque & angelos ejus in teſtimonium vocans, ſe nil prorſus adverſus ipſos ſcripſiſſe, atque humiliter obſecrat Hildebrandum, quem vocat *ſanctum* ſuum *Satanan*, *ne contra ſe deſævire* ulterius pergeret. Uterque inſuper, ſed leviter Alexander, jurgioſe e contra & aſpere Hildebrandus, dederant in mandatis Damiano, ut relicto otio ſuæ ſolitudinis Romam cito veniret, & deinde cum ipſis Mantuam accederet. Romanum adventum, quod minus illis prodeſſet, ſe neglecturum reſpondet; expeditionem autem Mantuani itineris magis neceſſariam judicare ſcribit, ipſorum tamen præſtolatur adventum in eas partes.

b *Lib.* I. *epiſt.* 6.

XLIII. Concilium Mantuanum quando celebratum?

MANTUÆ itaque hoc anno celebratum fuit concilium, ut probat apertis teſtimoniis Pagius, in quo damnati fuere, præſente etiam Annone Colonienſe archiepiſcopo, Cadalous & ejus fautores. An & Damianus in ea ſynodo ſederit, ut receperat, dubitare nos cogunt verba, quibus opuſculum [c] *de brevitate vitæ pontificum Romanorum, & de divina providentia* Alexandro Romano pontifici inſcriptum auſpicatur. Ait enim Damianus: *Quia redeuntem te, venerabilis pater, a Mantuano concilio finitimis jam audio partibus propinquare, congruum judicavi exenio literarum tibi, quo videlicet dono potiſſimum delectaris, occurrere. Sed & mox, ut ad vos impiger iter arriperem, dulcis fama percivit*.

c *Opuſc.* XXIII.

Putat Cl. V. Dominicus Manſius [d] Mantuanum concilium non citius anno 1072. potuiſſe celebrari, & redarguit eos, qui cum Baronio, poſt Hermannum Contractum, ad annum 1064. & cum Pagio poſt Sigibertum, & Landulphum juniorem, aſſignant ad hunc annum 1067. fultus auctoritate Benzonis ſchiſmatici & Albenſis epiſcopi, [e] qui duobus annis poſt mortem marchionis & ducis Gothiſredi Barbati, viri duciſſæ Beatricis, habitam ſynodum hanc autumavit. Verum auctoritas Benzonis nequit

d *Supplem. Concil. Labbei* T. I. *col.* 1361.

e *Ap. Mencken.* T. I. *coll.* 1010. & 1016.

ANN. CHR. 1067.

quit cum Damiani hiſtoricis rebus conciliari: Anno 1072. VIII. kalendas martii obitus contigit Damiani, ante obitum legatione functus fuerat Ravennate; quomodo ergo eo anno potuit ad ſynodum Mantuanam invitari, & poſt celebrationem concilii opuſculum dirigere *de brevitate vitæ Romanorum pontificum* Alexandro ex ſynodo revertenti? Inſuper quomodo Damianus animadverſionem ſequentem facere potuiſſet, ſi Alexandro anno 1072. opuſculum hocce exhibuiſſet; dicit enim: *Modernis immo temporibus vix quiſpiam in prædictæ ſedis*, intellige Romanæ, *culmen evehitur, qui metam quatuor, vel ut multum quinque tranſcendat annorum*. Alludit nimirum ad Gregorium VI. Romanum pontificem, qui poſt duos annos & menſes octo depoſitus fuit, ad Clementem II. qui annum non implevit, ad Damaſum II. qui menſem non æquavit, ad Leonem IX. qui quinque annis ſedit, ad Victorem II. qui duobus & ſemis pontificatum tenuit, ad Stephanum IX. poſt octo menſes defunctum, ad Nicolaum II. qui biennio & anni medietate eccleſiæ regimen obtinuit, cui ſucceſſit Alexander, qui anno 1072. decimum in pontificatu inchoaſſet annum, & anteceſſorum pontificum vitæ metam duplo tranſcendiſſet; e contra anno 1067. quinquennium tantum compleviſſet. Quinquennium profecto illud, de quo idem pontifex ad Gervaſium Rhemenſem archiepiſcopum ſcribens habet [a]: *Tantis eo*, antiquo nimirum hoſte, *ingruente Romanam eccleſiam per quinquennium nunc callida tergiverſatione, nunc hoſtili invaſione oppreſſit periculis, ut inteſtina noſtræ ſpecialis eccleſiæ negotia vix poſſemus ventilare, nedum longinqua ad plenum extricare. Verum poſt longam tempeſtatem & crebras procellas, ſereno, nube expulſa, Deo jubente reddito*; (intelligit de Mantuano concilio, quo communiter agnita fuit ejus legitima electio) *forenſibus occurrere valemus, quia Deo propitio, unde ire debeamus, viam videmus*. Igitur incluſio *biennalis* Cadaloi in arce ſancti Angeli, de qua incluſione loquitur idem pontifex epiſtola VI. [b] ad eumdem Gervaſium, ubi de illo habet: *Cujuſdam turris præſidio gemebundus ſervatur*, non ab anno 1068. ad 1070. figenda, ſed ab anno 1063. ad 1065. quo trecentis libris argenteis a Cencio filio præfecti Urbis ſe redimens, equo & uno cliente contentus, inops & æger ad burgum Berceti non ſine multa confuſione pervenit, ut habet cardinalis Aragonienſis in *vitis Romanorum pontificum* [c]. Poſt fugam Cadaloi decretum fuit, ut quantocius concilio in Germania habito de juſtitia cauſæ antipapæ ageretur. Id actum in Germania opera Annonis Colonienſis anno 1066. *Completo ſpatio annuæ revolutionis*, nempe poſt concilium Germanicum, *incœpit Anno iter ſuæ expeditionis, & venit Mantuam*, ut ſcribit idem Benzo, hoc eſt anno 1067. quo revera ſynodus ibi celebrata fuit, & Cadalous univerſaliter damnatus. Quod autem Gothifredi ducis obitum referat Benzo præceſſiſſe celebrationem conciliorum Germanici & Mantuani, id ceteris erroribus ſchiſmatici epiſcopi adcenſendum, licet illud etiam dici poſſit Benzonem incidenter memoraſſe in anteceſſum mortem Gothifredi ducis, non chronologice indicare voluiſſe hujus mortem præceſſiſſe celebrationem concilii Mantuani.

a Epiſt. XII. apud Labb. Concil. T. XII. col. 82.

b Apud eumd. T. XII. col. 75.

c Apud Murator. rer. Italicar. T. III. pag. 302.

XLIV. Damianus ſcribit de vita brevi Romanorum pontificum ad Alexandrum.

CETERUM, ut ad opuſculum Damiani redeamus, requiſierat aliquando ab ipſo Alexander, *cur apoſtolicæ ſedis antiſtes numquam diutius vivat, ſed in breve temporis ſpatium diem claudat extremum, adeout poſt beatum Petrum apoſtolum, qui per quinque circiter annorum luſtra præſedit, nemo poſtmodum Romanorum pontificum hoc ſpatium præſulatus æquaverit, modernis immo temporibus vix quiſpiam in prædictæ ſedis culmen evehitur, qui metam quatuor, vel ut multum, quinque tranſcendat annorum*. Id autem

con-

contingere reſpondet Damianus, ut in ipſo gloriæ principatu oſtendatur, quam deſpicienda ſit vitæ temporalis gloria. ANN. CHR. 1067.

XLV.

DAMIANUM nepotem in Gallias anno 1062. ſecum duxerat ſanctus cardinalis, ipſum deinde bonis moribus & literis in aliquo monaſterio imbuendum commendaverat Hugoni abbati Cluniacenſi; reverſus poſtea nepos in Italiam monaſtico voto ſe adſtrinxerat in cœnobio Fontis-avellanæ. Ipſi proinde ab urbe Romana ſcribens ſanctus ejus patruus, inter cetera monita, quibus eum informat, caſtitatis virtutem inculcat, de qua cum exemplum proponat ſibi *heſterno veſpertini temporis crepuſculo* narratum ab Agnete *olim aureo diademate coronata, nunc autem multo felicius & incomparabiliter eminentius in regis æterni thalamo collocata*, indicat ſe hoc anno vel ad ſummum antecedenti, quo ex Germania & ex Galliis Agnes Romam ſecundo advenerat, opuſculum hoc [a] *de caſtitate & mediis eam tuendi* nepoti nuncupaſſe, neque ita ſe addixiſſe ſolitudini Damianum cardinalem, ut urbes, & Romam præcipue, quandoque non adiret. Porro hæc habet circa hiſtoriam, quam ipſi recitaverat Agnes, quamque integram refert. [b] *Dum præfata Chriſti ſponſa, & beati Petri filia in omnium diſpoſitione virtutum delectabiliter paſcitur, in tractanda tamen caſtitatis pudicitiæque munditia propenſius immoratur. Unde factum eſt, ut dum nonnulla de ſalute animarum mutuis confabularemur eloquiis, & præcipue quaſi quoſdam verſaremus in manibus vernantis floſculos caſtitatis, illa hoc in medium protulit. Poſtquam imperator Otto regnum Italiæ Berengario victor eripuit, captas illico duas ejus filias in Teutonicas partes exilio tranſmigravit. Quæ nimirum, dum venuſti vultus ſpeciem, & inſigni corporum pulchritudine regiam referrent generis dignitatem, cœperunt multi regni proceres Adelaidi Auguſtæ vehementer inſiſtere, ut tam elegantis formæ decus dotali ſibi mererentur copula ſociare. Quæ nimirum puellæ, dum omnes procos æqua prorſus dedignatione contemnerent, & mortale conjugium ſanctæ ſuperbiæ ſupercilio faſtidirent, una illarum duos pulcinos ſuis uberibus ſuppoſuit, & tamdiu inter veſtem & carnem, donec omnino putreſcerent, occultavit. Cumque conſpiceret homines ad ſuum venire colloquium, laxabat occulte veſtem, & naribus colloquentium gaudebat exhalare fœtorem. Cumque colloquentes ei hanc quotidie narium paterentur injuriam, tandem ceſſavit deluſa ſollicitudo quærentium, & virgo Chriſti per ſimulatam carnis alienæ putredinem, inviolabilem ſui corporis ſervavit integritatem. Unde factum eſt, ut utræque poſtmodum ſorores eligerent ſanctimoniale propoſitum, & uſque ad finem vitæ monachicum conſervarent irreprehenſibiliter inſtitutum.* Hæ filiæ Berengarii & Willæ ejus conjugis anno 964. in arce ſancti Leonis obſidione captæ ab Ottone I. in Germaniam deinde deportatæ, Adhelaidi imperatrici in ejus aula educandæ traditæ fuerant. Quæ porro narrat de ipſis Damianus, vel melius Agnes, a ceteris ſcriptoribus prætermittuntur. Simile factum tribuitur a Paullo Warnefridi diacono Aquilejenſi in hiſtoria Miſcella [c] filiabus Romildæ uxoris Giſulfi ducis Foro-julienſis, quæ *caſtitatis amori ſtudentes, ne ab Avaribus contaminarentur, crudorum pullorum carnes ſibi inter mammas ſub faſcia poſuerunt, quæ ex calore putrefactæ odorem fœtidum exhalabant; cumque eas vellent Avares contingere, non ſuſtinentes fœtorem, putabant eas naturaliter ita fœtere, procul ab eis recedentes, atque dicentes omnes Langobardas fœtidas eſſe. Hac igitur arte Avarum libidinem puellæ nobiles evadentes, & ipſæ caſtæ ſervatæ ſunt, & utile ſervandæ caſtitatis, ſi quid tale feminis contigerit, mandaverunt exemplum.* Potuerit porro filia Berengarii imitari exemplum, quod ante tercentos fere annos ei dederunt filiæ Romildæ, cum improba-

Alterum opuſculum de caſtitate ſcribit Damiano nepoti.

a *Opuſc. XLVII.*

b *Ibid. cap. 1.*

c *Lib. IV. cap. XXXVIII.*

ANN. CHR. 1067.

babile videatur Agnetem imperatricem confudiſſe filias Berengarii cum filiis Romildæ, & Teutonicos cum Avaribus, & tempora Ottonis & Adelaidis auguſtæ cum temporibus anterioribus.

a *Ibid. cap.* II.

Quotidianam inſuper Euchariſtiæ ſuſceptionem docet Damianus [a] nepoti ſcribens eſſe utiliſſimum caſtitatis præſidium, quod aliis narrationibus corroborat ſibi factis ab eadem Agnete, & etiam a Rainaldo Comenſi epiſcopo, atque ab Hildebrando S. R. E. archidiacono ſimul præſentibus. Narrat etiam ad effugandas diaboli aſtutias hiſtoriam ab Agnete ſuſceptam ex ore olim Romanæ eccleſiæ pontificis Leonis IX. de quadam amita ſua ſanctimoniali. Charitatis pariter chriſtianæ præceptis & exemplis nepotem informat, & per unum demum opus Deum peccatores ſalvare oſtendit ex quodam facto, quod ſibi enarraverat *Stephanus* [b] *ejuſdem reginæ capellanus vir honeſtus & prudens* de tribus meretricibus, quæ licet ſe Chriſtianis proſtituerent, Saracenorum tamen commercium averſabantur, unde factum eſt, ut Saraceni indignati eas martyrio coronaverint. Stedelandum Galliciæ imperatorem hiſtoriam hanc retuliſſe aſſerebat Stephanus, a quo didicerat Damianus. Plaudimus Mabillonio, qui pro *Fredelando*, Stedelandum irrepſiſſe in codicem adnotat [c]; vivebat enim ad ea tempora Fredelandus, ſive Ferdinandus Caſtellæ ac Legionis rex, Exilienſis monaſterii in Hiſpania per Dominicum Silenſem renovator. Commendat ſe poſtremo Damianus fratribus; & nepoti committit, ut *domno priori ex parte* ſua *humiliter* ſuggerat, *ut a fervore ſolito pietatis & miſericordiæ non tepeſcat, ſed ſuſceptionibus hoſpitum, & ſubſidiis egenorum, in quantum res domeſtica patitur, inſiſtere non omittat*. Priorem ergo tempore, quo abſcedebat ex eremo Fontis-avellanæ, loco ſui ibidem conſtituebat Damianus.

b *Ibid. cap.* VI.

c *T. IV. Annal. p.* 469.

XLVI. Miracula Theobaldi poſt obitum.

THEOBALDI virtus patrandi prodigia extincta non fuit per ipſius mortem. Pergit narrare Petrus, qui auctor eſt credendus hujus deſcriptionis, cum eumdem ſtilum redoleat, mirabilia, quæ ad tumulum ſancti viri Deus operabatur [d]. *Poſt tumulationem B. Theobaldi placuit divinæ majeſtati, annuente beata Dei genitrice Maria, cooperantibus ſanctis martyribus Leontio & Carpophoro* (hi protectores ſunt eccleſiæ Vicetinæ) *in quorum baſilica idem requieſcit, mirificare ſanctum ſuum virtutibus & miraculis. Alta-villa dicitur caſtrum ab urbe Vicentina quinque diſtans millibus, unde quædam femina oculorum acie damnata, dum ſancti expetiiſſet tumulum, Deo favente, luminis recepit officium. In eadem civitate alia femina ſimiliter oculorum privata lumine, dum Dei miſericordiam & ſancti imploraret clementiam, priſtinum recepit lumen. Res eſt manifeſta, perſona nota, nomen quia in promptu eſt, omiſimus, notus locus, caſtrum dicitur Drixinum, unde alia pari infortunio capta adveniens ad ſepulcrum ſancti, ſimilem adepta eſt medelam.*

d *N.* XXIV.

e *Num.* XXV.

[e] *Quidam claudus, membris & greſſu contractus, civis Beneventanus, ad ſepulchrum ejus clementiam Dei implorans, compaginibus membrorum ſolidatis, incolumis exilivit. Alia ſupradicti ſexus vigore membrorum deſtituta, manuum atque greſſuum robore erat diſſoluta. Quæ beati Theobaldi mauſoleum frequentans, ejus interventu ad propria redit firmato greſſu. O inclyta Venetia, etiam tu experta es herilem virtutem. Nam quædam ſub ſpecie religionis mutato habitu velata, ariditate manus fuerat debilitata. Hæc tuis illata ab oris, præſentibus populorum turbis, officium manus recepit ſancti Theobaldi meritis. Placuit divinæ majeſtati interventu beati Theobaldi geminare miraculum, cum ejuſdem regni indigenam cæcum puerum ad priſtinam reſtituit oculorum claritatem. Quod miraculum quam celebre, quam credibile conſtet, millia populi circumſtantis teſtantur. In hoc eſt etiam*

memo-

*memorabile, quod hora eadem, veſpertina ſcilicet, a clero excelſa voce hæc
modulabatur antiphona. Multa quidem & alia ſigna fecit Jeſus in conſpectu* ANN. CHR. 1067.
diſcipulorum ſuorum, quæ non ſunt ſcripta in libro hoc.

[a] *Ponamus aliud miraculum, quod quamvis ſit ordine temporis præpoſte-* a Num. XXVI.
*rum, tamen eſt neceſſario permutatum: Puer da Villa-nova, nomine Vene-
rius, pede & brachio deſtitutus, in publico & celebri conventu fidelium,
utpote octava die Paſchæ, in præſentia ſancti corporis gratulanter congrega-
torum, dum ad ejus fuiſſet adductus oratorium, greſſus & manus recepit
uſum, & cum nullo favore ſuorum ſoſpes repetiit domum.*

[b] *Quidam de Novaria, civitate Italiæ, non quidem pro aliquo reatu, ſed* b Num. XXVII.
*ſponte in brachio geſtans circulum ferreum, pervenit ad ſancti ſepulcrum.
Cumque ibidem pervigilaret, & ad candelam, quæ caſu a candelabro ceciderat erigendam, vinctum brachium extendiſſet, circulus ferreus confractus eſt, magnoque tinnitu erepitans longius a brachio diſſilivit. Alter Turonenſis, nomine Martinus, utroque brachio manicis ferreis adſtrictus, poſt multorum ſanctorum circuitiones, adhuc ſancto ſuperſtite, ad ſolitudinis locum, quo idem beatus morabatur, pervenit, eumque pœnæ ſuæ, & reatus conſcium reddidit, & fratricidam ſe eſſe lacrymabiliter manifeſtavit. Cui ſanctus propoſitum iter ad ſepulcrum Salvatoris pergere ſuaſit, eique prophetica voce diſſolutionem unius brachii prædixit. Perrexit ergo, & juxta viri Dei verbum apud Domini ſepulcrum unius brachii gaviſus eſt diſſolutione. Reverſus autem ab Hieroſolymitano itinere, beato jam ab hoc ſeculo tranſlato, cum magnis lacrymoſiſque ſuſpiriis ejus expetens ſarcophagum, his verbis ipſum cœpit increpitare: Tu, inquiens, juſſiſti me ire & reverti, ecce veni, & te ſuperſtitem non inveni. Miſerere mei, ſancte Dei, miſerere infelicitati meæ, ſolus reum conſolare peregrinum, qui tuo juſſu tantum peragravit terrarum ſpatium. Illo iſta proſequente & alia multa, repente circulus ferreus a brachio cum magno tinnitu longius exſiliens crepuit, adſtanteſque magno gaudio replevit.*

[c] *Hæc ergo, quæ retulimus, ab ipſo ore ipſius, de quo res agitur, didi-* c Num. XXVIII.
cimus. Quaternorum cæcorum generaliter exſequimur illuminationem; quorum unus ſenex a jam dicta civitate Novaria, alius a Lavagno, puer tertius a Taurinenſi comitatu, quartaque & puella a Colonia caſtro noſcuntur adveniſſe. Sed puer in gradibus eccleſiæ, antequam ſancti contingeret ſepulcrum, illuminari meruit. Taurinenſis vero dum alterius exiſteret pediſequus, ſolus & pedeſter poſt illuminationem ad ſepulcrum ſancti Marci, ut propoſuerat, conſtanter arripuit deambulationem. Nuper quoque fidelibus populis celebrantibus feſtum Dominicæ Aſcenſionis, multa populorum inſtante frequentia, & vigiliarum excubias obſervante, Forojulienſis puer cæcus ad beati Theobaldi mauſoleum oculorum recepit officium. Gemini præterea cæci, unus de Mauzulino, alter de Pancinigo caligine tetræ cæcitatis abſentes lucis, dum beati implorarent ſuffragium, optatum meruerunt recipere viſum. Quidam hydropicus a Baſſano adveniens ad ejuſdem beati urnam, deformi ventris tumore ſedato, incolumis ſeſe retulit nativo ſolo. Duo debiles, unus attractus genu, alter privatus greſſu, primus de caſtello Cucco, ſequens de Orillano, vehiculo uſi alieno, poſt diuturnam membrorum diſſolutionem, ad ſepulchrum ejus receperunt officii corporei ſanitatem.

Si voluerimus cuncta percurrere, verba antequam miracula deficient; ponamus metam locutioni, quia non eſt poſſibile ſingillatim enarrare quot cæci, quot debiles vel ægroti, ſeu variis paſſionibus addicti, quotve energumeni ad ejus tumulum ſint ſoſpitatem adepti. Teſtem invoco habitatorem ejus Spiritum-ſanctum me multa cognita prætermiſiſſe, & de magna

ANN. CHR. 1067.

ſilva vix paucos ramos perſtrinxiſſe. Hæc ſcriptor miraculorum ſancti Theobaldi.

Godefridus Henſchenius in adnotationibus ad vitam ſancti Theobaldi loca in hujuſmodi narratione nominata emendare ex variis codicibus ſatagit, & dolet nomina omnia miſere luxata eſſe inter imperitorum librariorum manus; nec enim, ſubdit, credibile eſt cuncta ea loca pariter abolita latere. Verum non ſemper feliciter manus medicas apponit, vel loca illuſtrat. Lubet hic aliqua ex ipſis proferre, eorumque verum ſitum ſtatuere.

Altavilla caſtrum eſt a Vicetia quinque milliaribus diſſitum etiam ad hodiernam diem.

Driſſinum, alias Triſſinum, decem milliaribus verſus occidentem diſtat ab eadem urbe, & eſt prope caſtrum Arzignanum, quod olim dicebatur Arx-jani. Non enim intelligitur, quid ſit Priſſinum Surii, neque Henſchenii regit conjectura, qui ſuſpicatur ibi venire urbem epiſcopalem ſic dictam in Tiroli, a Tridento & Oeniponte fere æqualiter diſtantem verſus ortum, nominatam Brixinum.

Caſtanedum, vulgo *Caſtagnaro*, requirendum non eſt, ut requirit Henſchenius, in territorio Brixienſi. Octo milliaribus abeſt a Vicetia, angulum faciens inter Leonicum & Orgianum.

Villa-nova eſt prope caſtrum Sancti-bonifacii inter fines Veronenſis & Vicetini territorii, neque ad Aſtenſem diœceſim confugiendi occurrit neceſſitas.

Laugagnum facile eſt Lavagnum inter caſtrum Suave & Veronam; vel eſt Laguiarum prope Atheſte; vel Lovenium qui mons eſt paucis milliaribus diſtans a Rovereto. Henſchenius vero aſſerit nihil huic voci affine ſuggerere tabulas geographicas, unde lumen petatur.

Colonia viginti milliaribus diſſita eſt a Vicetia verſus meridiem.

Manzulinum. Veſtigia hujus vocis reperiri poſſunt in loco, qui dicitur ſanctus Petrus de Mozolino prope Triſſinum, & tribus milliaribus abeſt ab Arzignano.

Pauciligum ignorant Vicetini territorii incolæ, vel Paucinigum, aut Paucilinum ſive Pauciugum, ut effertur in variis codicibus.

Axanæ locus, quem Henſchenio non contigit invenire, eſt nobile & prædives oppidum Baſſani, itaut ſit legendum: *Quidam idropicus a Baxano*, non *ab Axana*.

Cucum vel Lucum, nomen quod ignorat idem Henſchenius, quinque milliaribus diſtat a Thienæo caſtro, appellatum etiam hodie *Lugo*.

Aurelanum, Orilanum, Orclanum, Milanum, eſt caſtrum dictum *Orgiano*, inter Leonicum & Barbaranum, duodecim milliaribus diſtans a Vicetia verſus meridiem. Sed Henſchenius multa excuſatione dignus in remotiſſimis ab Italia regionibus ſcribens.

XLVII. Chartæ San. gregorianæ & Arretinæ.

ANNO &c. *pontificatus domini Alexandri* &c. *ſecundi pape* &c. *ſexto, inditione quinta menſis martii die quinta* Stephanus filius quondam Leonis Johannis de Benedicta, & Petrus filius quondam Franconis Johannis de... commutant cum Stephano Dei gratia cardinale & abbate monaſterii ſanctorum Andreæ & Gregorii ad Clivum-ſcauri terras poſitas foris portam ſancti Pancratii in caſali vocato *Molarupta*, pro ſedile aquimoli in fluvio Tiberis in inſula, quæ Licaonia nuncupatur. Augent inſuper ſeptem libras, & duos ſolidos denariorum Papienſium, *quas* inquiunt, *in requiſitione Septaſolis & in murorum edificatione dare debetis*. Eodem anno Johannes

nes de Sicco, Johannes Petri de Tocco & Johannes de Donato conſobrini fratres, & Johannes de Azzo cognatus eorum renuntiant eidem Stephano cardinali & abbati hæreditatem acquiſitam ab eorum parentibus de quibuſdam bonis juris ejuſdem monaſterii. Alludunt forte ad chartam, de qua egimus ad annum 1041. Stephanus cardinalis abbas ſancti Gregorii alius erat a Stephano Cluniacenſi cardinali, & alius a Stephano monacho Caſinenſi cardinali, qui poſtremus obierat ante hunc annum, ut anno antecedenti vidimus ex Damiano. Utrumque inſtrumentum legitur in Appendice, una cum alia donatione, quam a nobis deſcriptam ex tabulario ſanctarum Floræ & Lucillæ de Arretio fecit Ermingarda filia quondam Sabbatini, & conjux Salomonis, *qui Bello eſt clamatus* eccleſiæ ſancti Petri, *qui dicitur Piculo: Anno milleſimo ſexageſimo ſeptimo menſe december indictione quinta*; & ſimul etiam cum charta venditionis factæ a Druda muliere Oddi Leoni presbytero hoſpitalario ſancti Frigdiani Piſarum ex archivo monaſterii ſancti Michaelis ejuſdem urbis. ANN. CHR. 1067.

ANNALES CAMALDULENSES.

LIBER DECIMUS-NONUS.

Ab anno CHRISTI M.LXVIII. *ad annum* M.LXXIII.

ANN. CHR. 1068.

I. Damiani epiſtola ad Damianum nepotem.

DAMIANUM nepotem, cui anno antecedenti opuſculum de caſtitate ſcripſit Damianus ſenior, circa hoc tempus alia informat epiſtola [a]; memorat enim in ea cum multa dulcedine recolendum, & religioſæ converſationis honeſtate conſpicuum *Petrum abbatem monaſterii, quod beati Benedicti titulo decoratum in Salernitana floret urbe*. Petrus autem circa annum 1067. Salernitano cœnobio præſul datus fuit ab Alexandro papa II. teſte Leone Oſtienſi [b], eodem tempore ſcilicet, quo Deſiderio abbati Caſinenſi privilegium de exemptione ab epiſcoporum jure factum fuit, quod ad annum 1067. pertinet. *Petrus*, inquit Leo, *qui dicebatur Atenulſi, patris agnomine de nobilibus Capuanis, qui poſtmodum Romæ factus eſt cardinalis, ad abbatiam ſancti Benedicti de Salerno, cujus jam ſupra mentionem fecimus, rogatu Salernitani principis eſt tranſmiſſus. Eodem tempore ſollemne Deſiderio privilegium idem Apoſtolicus ſuper omnimoda hujus cœnobii libertate conceſſit* &c. Conſtantinus Cajetanus ad oram hujus epiſtolæ hæc adnotat: „ Sanctus Petrus ex abbate mox fuit epiſco„ pus Anagninus; “ verum cum Petrus Anagninus epiſcopus ex principibus Salernitanis, non Capuanis, fuerit progenitus, & educatus dumtaxat in monaſterio ſancti Benedicti Salerni, non autem ejuſdem loci abbas, dicendum eſt Petrum abbatem ſancti Benedicti de Salerno, deinde cardinalem, diverſum fuiſſe a Petro epiſcopo Anagnino, eumdemque potius eſſe, quem Damianus opuſculo XXXVI. [c] ad Deſiderium, *Capuanum* appellat, & ſalvere jubet, ut diximus ad annum 1063.

Talem autem de nepote Damiano relationem habuerat ſanctus ejus patruus cardinalis ab *Hubaldo fratre veraci viro*, quem commemoravimus etiam ad annum 1066. nimirum in *brumalis algoris inclementia nudum ſe in nivalium ruderum profunda latenter immerſiſſe, ibique fratrem quemdam pene ſeminecem ipſum reperiſſe. Cui*, ſubdit, *dum te ſeverius, ut dignum erat, argueret, diceris reſpondiſſe: Caro me conatur occidere, ſed ego eam*

potius

a *Epiſt. XXII. Lib. VI.*

b *Lib. III. cap.* XXXVI.

c *Cap.* XVI.

potius occidam; & poſtmodum non quidem ſub divo, ſed ſub quo neſcio repertus es ædificio, in nive ſimiliter provolutus. Ita & [a] Dorotheus Thebanus Palladio quærenti, cur ſic corpus ſuum tractaret, reſpondiſſe fertur: *Illud me occidit, ego quoque ipſum occidam*. Qua in re, *licet regularis*, proſequitur Damianus ſenior, *non ſit diſſimulanda correctio, malo tamen, ut modum diſcretionis in aliquo nimius fervor excedat, quam degeneres animos deſidis ignaviæ torpor aſtringat*; vult nihilominus ut indiſcretionis exceſſum ejus priorum gravitas ac diſciplina compeſcat. Illud inſuper moleſte tulerat Petrus cardinalis, quod Damianus junior *pro addiſcendis eccleſiaſticæ cantilenæ modulis beati Bartholomæi monaſterium ingreſſus* eſſet, licet invictus & coactus, præcipitque, ut ſub omni celeritate ad eremum redeat, ubi ſe cum Chriſto crucifigere mundo ſtudeat. Hinc ſumpta occaſione, de Crucis ſigno, & figura, ac laudibus ſanctus doctor fuſius agit. Monaſterium ſancti Bartholomæi, quod ingreſſus fuit Damianus nepos, illud forte erat Campi-regiani in territorio Eugubino, de quo pluribus egimus ad annum 1054. ANN. CHR. 1068.

[a] Ap. Marten. in Reg. S. Bened. cap. IV.

Ejuſdem Damiani nepotis mentionem facit etiam in epiſtola [b] ad Stephanum monachum circa eadem tempora exarata. In ea appellat Damianum *ſororis ſuæ filium, exadelphum religioſæ indolis adoleſcentem*. Hortatur vero Stephanum, qui ſe exercebat vigilanter in pſalmodiæ ſtudiis, & in divinis laudibus, ut beatæ virginis Mariæ officium ſingulis diebus recitet, & ſacræ Scripturæ lectioni frequenter incumbat, in medium adducens miracula, quæ ex Galliis rediens ſibi narraverat eveniſſe idem Damianus nepos ob Virginis interceſſionem. Videtur Stephanus is fuiſſe, cui de ſuæ congregationis inſtitutis opuſculum ſcripſit Damianus ad annum 1057. a nobis relatum.

[b] Epiſt. XXIX. Lib. VI.

II. De Gebizone monacho Avellanenſi.

AEQUUM eſt credere Damianum legationibus publicis ſæpius diſtentum, atque proinde ab Avellanenſi eremo pluries abſcedere coactum, priorem loco ſui, inibi nunc unum, nunc alterum ex fratribus ſuis ſtatuere ſolitum fuiſſe, ut indicavimus etiam anno antecedenti. De *Luitprando venerabili patre*, ſe vivente, ſermonem inſtituit Damianus in opuſculo XXIV. [c] cur autem eum appellaſſet patrem, cum ceteros paſſim fratres nominet, niſi quia ceteris præſideret? Hinc intelligimus, cur [d] juſſerit aliquando Damianus Gebizoni alteri monacho, immo ipſum rogaverit, ut ejus loci regimen ſuſciperet, ad quod *a fratribus indifferenter electus* fuerat. Dici tamen, & illud poteſt Gebizonem electum fuiſſe priorem alterius eremi a Damiano conſtructæ, quandoquidem plures ab ipſo fundatas vidimus. Porro hic Gebizo ægritudinem, languorem, ſe quoque tantis laboribus imparem ſimulans, ſuperimpoſiti oneris ſarcinam abjecerat, ut rector tranſiret alterius monaſterii; *frater enim* ejus *ſancti Laurentii monaſterium a ſe nuper conſtructum effecerat, ut dedicaretur, & duodecim ibi pallia munificus obtulerat, atque* (ſic nimirum gloriabundus dictitabat Gebizo) *Vaſſi* cujuſdam *unicam filiam ſibimet in matrimonium copulaverat, & ſobolem non habebat*. Ipſum itaque, qui hujus monaſterii adminiſtrationem aſſumpſerat, arguit Damianus ſuperbiæ, quod quaſi videretur ambire appellari monachorum inſtitutor. Ad extremum imperat, ut aut depoſitum eremi onus reſumat, aut in monaſterio ſub priore monachus vivat, propria ſalute contentus. Sub ſancti Laurentii titulo monaſterium celebre eo tempore florebat in territorio Fanenſi, in quo & eremitæ vivebant, quodque poſtmodum unitum legitur in apoſtolicis bullis Avellanenſi cœnobio; vel ſermo eſt de alio æque illuſtri ſancti Laurentii cœnobio prope Cæſenam, dummodo Gebizo, quod tamen non conſtat, is ſit, qui ex eremita vel ex mona-

[c] Cap. I.

[d] Epiſt. IX. Lib. VI.

ANN. CHR. 1068.

monacho Avellanenſi abbas, inde, epiſcopus Cæſenæ, & ſanctæ Romanæ eccleſiæ creatus fuit cardinalis. In veteri necrologio Avellanenſi ſub die 30. junii mentio fit: *Gebioſi epiſcopi monachi noſtræ congregationis*, quem Jacobillius eum exiſtimat, qui cardinalitia dignitate & Sclavonica legaione decoratus fuit a Gregorio VII. Romano pontifice. Hæc conſtructio monaſterii ab ejus fratre curata de ſola forte reparatione eſt intelligenda, cum utrumque ex ſupralaudatis monaſterii antiquius fuerit temporibus Damiani. Utut ſit, hujus Gebizonis ſcientiæ & prudentiæ uſum fecit ſanctus doctor, cum ipſum [a], quod olim fecerat cum Rodulpho epiſcopo Eugubino, & cum Theodoſio epiſcopo Senogallienſi, ſuorum opuſculorum correctorem & examinatorem una cum Theobaldo abbate & cum Johanne Laudenſi conſtituerit; animadverterat enim Damianus ſe in quadam epiſtola dixiſſe, beatum Johannem-baptiſtam intra Scenopegiæ limitem conceptum fuiſſe; id ſcilicet aſſeruerat epiſtola XVI. libri IIII. ad V.. epiſcopum, dum revera poſt diem vigeſimam-ſecundam ſeptembris, qua definit feſtum ſcenopegiæ, hoc eſt vigeſima-quarta die fuerit conceptus. Hoc igitur *obedientiæ munus* eis injungit, *immo tamquam ſervus atque diſcipulus humiliter*, ait, *obſecro, ut & epiſtolam illam, & cetera dictationis meæ opuſcula ſollicite perlegentes, ſi quid reperiatur abſurdum, vel funditus amputare, vel digerere elimatiore ſtilo feſtinetis*. Ita modeſtiſſimus doctor Damianus diſcipulos ſuos orat, & operum ſuorum correctores ſtatuit.

a *Epiſt. X. Lib. VI.*

III. Damianus ſcribit de proceſſione Spiritus-ſancti.

III. RELIGIOSUS *eccleſiæ Popilienſis epiſcopus* Damiano retulerat ſe audiſſe *ex ore Dominici reverendiſſimi patriarchæ Gradenſis*. L.. beatiſſimum patriarcham, probabiliter ex Orientalibus, quæſtionem *catholicæ fidei valde neceſſariam*, *ſacris inſertam literis* deſtinaſſe Alexandro, & apoſtolicæ ſedi, *cur apud Latinos diceretur Spiritus-ſanctus a Patre & Filio procedere, apud Græcos a ſolo Patre?* Eam ſolvit [b] Damianus, non quod in *hoc negotio injuncta ſibi fuiſſet reſponſio a Romano pontifice*, *qui imperito homini*, ut magna humilitate de ſe fatetur, *ſummum negotium injungere non fuiſſet dignatus*, *qui tot ſanctis ac peritiſſimis viris ſecum jugiter converſantibus non ambigitur abundare*; errorem deinde demonſtrat Græcorum, & ſacrarum Scripturarum teſtimoniis dogma fulcit Latinorum. Epiſcopus Popilienſis apud Ughellium [c] ad annos 1059. & 1062. appellatur Honeſtus, ad annum autem 1069. Petrus. Gradenſis autem patriarcha per hæc tempora erat Dominicus Marengus. Conſulatur erudiſſimi ſenatoris Flaminii Cornelii decas IV. eccleſiarum Venetarum, ubi agit de eccleſia ſancti Silveſtri Venetiarum. Diſtinguuntur ibidem tres Dominici ſucceſſive patriarchæ Gradenſes, Dominicus Bulconus, Dominicus Marengus & Dominicus Cerbonus. Celebrior ex his eſt Marengus, multis nominibus de Romana eccleſia meritus, & in præſenti opuſculo a Damiano nominatus. Demum ſi L.. patriarcha fuit Conſtantinus Licudes Conſtantinopolitanus creatus præſul anno 1058. poſt mortem Michaelis Cerularii, hocce opuſculum Damiani ad annos ſuperiores eſt retrahendum, cum Licudes, ſuccedente Johanne Xiphilino, deceſſerit anno 1066.

b *Opuſc. XXXVIII.*

c *T, II. col. 600.*

IV. Bulla canonizationis ſancti Theobaldi.

IV. OBIERAT vix ſanctus Theobaldus, & ſtatim pluribus in locis excitata fuere in ejus honorem templa. Teſtis omni exceptione major eſt Guibertus abbas de Novigento [d], qui paullo poſt hæc tempora vivebat & ſcribebat, utpote qui obiit anno 1124. multas ſuo tempore extitiſſe eccleſias ſancto confeſſori dicatas. *Theodebaldus*, inquit, *quem Sanctum hodie univerſi agnominant*, *ut multæ jam eccleſiæ ſub ejus nomine conſiſtentes ipſum paſſim inſigniunt*. Ex hoc Guiberti teſtimonio illud inferimus, bullam canonizationis ſancti Theobaldi, quam aliqui Alexandro II. longe

d *Lib. I. cap. 9. vitæ ſuæ.*

plu-

ANN. CHR. 1068.

plures vero alii Alexandro III. Romanis pontificibus tribuunt, potiori jure referendam eſſe ad Alexandrum II. Primus bullam ex codice Menardino eruit e tenebris Mabillonius, eam ſubinde ex codice proprio recudperò Bollandi continuatores [a]. In Codice canonizationum [b] tertio protulit Fontaninius. Mabillonius eam tribuit Alexandro III. Henſchenius Alexandro II., nil decidit Fontaninius, ut neque etiam ſanctiſſimus Pont. max. Benedictus XIV. in opere de Sanctorum Canonizatione, qui modo ipſam tribuit II. modo III. In recentiſſima autem Martyrologii Romani editione adjudicat Alexandro III. Nullam ſententiæ ſuæ cauſam adduxiſſe Actorum Sanctorum editores queritur Fontaninius, cur potius II. quam III. Alexandro tribuerint bullam; verum nullam quoque adduxit Mabillonius, ut tribueret potius III. Nos operæ pretium facturos exiſtimamus conjecturas noſtras producere, cur eam melius aſſeramus ſecundo, quam tertio Alexandro, ſed præſtat bullam ipſam in anteceſſum ſub oculos ponere.

a *T. V. Junii.*
b *P. 13.*

[c] *Alexander epiſcopus ſervus ſervorum Dei omnibus fidem Chriſti colentibus gratiam & apoſtolicam benedictionem. Multa præclara & admiratione digna de quodam eremita, religioſo viro, Theobaldo nomine, celebris fama divulgat. Quam ſancte & religioſe vixerit, & exutus omnibus, Dominica præcepta ſecutus ſit, cum in præſentiarum fuiſſet, manifeſte patet. Miraculorum vero indicia, indubitata fide, ejus merita commendant; multis religioſis viris, ſuper his cognita & vera referentibus. Quapropter vitæ ejus converſatione cognita, & miraculorum indiciis probatis, per non fallacia teſtimonia, ſuggerentibus nobis de eo Mainardo & Damiano epiſcopis & Vincentiæ populo, illum celebri memoria dignum Romana decrevit eccleſia. Et quia procul dubio cum electis coronatur in cœlis, ut illius memoria, ſicut & aliorum Sanctorum, præcipimus ſollemniter celebretur in terris.*

c *Apud Mabill. Sec. VI. P. II. pag. 188.*

V.
An Alexander II. vel III. ipſum retulerit in Sanctorum numerum?

VERBA ipſius Bullæ exhibent celebrem famam divulgare multa præclara & admiratione digna de quodam religioſo viro, Theobaldo nomine. Si Petrum Vangaticienſem audiamus, miracula ſtatim ab ejus obitu ad ipſius ſepulcrum patrata fuere, ex quibus aliqua ipſe ſelegit, & Spiritumſanctum teſtem invocat, ſe *multa cognita prætermiſiſſe, & de magna ſilva in paucos ramos perſtrinxiſſe, nam ſi voluerit cuncta percurrere, verba, antequam miracula, deficient;* ac ponit *metam locutioni, quia non eſt poſſibile ſingillatim enarrare, quot cæci, quot debiles, vel ægroti ſeu variis paſſionibus addicti, quotve energumeni ad ejus tumulum ſint ſoſpitatem adepti*. Cur ergo mirabilia his duobus annis perpetrata a Theobaldo credenda non erunt ſatis ſuperque fuiſſe ad ejus famam longe lateque divulgandam? Dicendum-ne erit fere ſeculari annorum ſpatio famam hanc ſiluiſſe, neque niſi poſt centum annos perveniſſe ad apoſtolicam ſedem, quot nimirum anni a ſecundo Alexandro excurrunt ad tertium? Sed quid inſuper dicemus de novis miraculis, quæ octennio poſt ejus ſanctum deceſſum contigere Vangaticiæ, poſt autem duodecennium Latiniaci, & in tota Gallia patrata fuere meritis ſancti Theobaldi, annis nimirum 1074. & 1078? De viro profecto ab octuaginta annis celebri Romanus pontifex ea phraſi nequaquam uteretur, quæ recentis famæ viro potius convenit. Hinc Mabillonius ipſe de Theobaldo hæc ſcribit: [d] „ Theobaldus ſtatim poſt obi„ tum, crebreſcentibus ad ejus ſacrum corpus miraculis, pro ſancto habi„ tus fuit. “ Præterea hi, qui Romano pontifici ſuggeſſere miracula patrata a ſancto viro Theobaldo, fuere *Mainardus & Damianus epiſcopi, & populus Vicetinus*. Quo vero tempore putandum eſt populum Vicetinum preces ſuas porrexiſſe apoſtolicæ ſedi? an-ne quando ſacrum theſaurum poſſidebat, & de die in diem ad ejus tumulum miracula crebreſcere pro-

d *Adnot. præv. n. VII.*

ANN. CHR. 1069.

priis oculis videbat, an vero cum jam ſibi ereptum ſacrum pignus dolebat, & fere a ſeculo alibi tranſlatum, prodigiorum etiam patratorem in alieno, non in proprio ſolo, torvis potius oculis ſuſpiciebat? Quorum locorum epiſcopi fuerint ſupra nominati præſules, inferius expendemus. In tranſlationis Latiniacenſis hiſtoria aliqua occurrunr, quæ nobis ſuadent divinos jam tum ab anno 1074. honores promeruiſſe Theobaldum. Narrat auctor illius opuſculi Azonem marchionem Eſtenſem, conſenſu Petri abbatis Vangaticienſis, & plurium ſapientum, integro anno inhumatum ſervaſſe corpus Theobaldi, ut palam omnibus fieret, non amplius apud Vicetinos, ſed apud Vangaticienſes ſacras exuvias cuſtodiri. Hoc tractu temporis viſibile & palpabile, ac fidelium adorationi expoſitum ipſius ſacrum corpus perſeveravit, ut ab altero auctore Tranſlationis Vangaticienſis novimus, qui varia cultus externa ſigna ſancto viro exhibita refert. Hæc proinde nos movent, ut credamus ante annum 1074. emanaſſe decretum de relatione Theobaldi inter Sanctos, cujus vigore potuerit Azo marchio inſignem aram ſancto viro erigere juxta diſciplinam hujus ſeculi inviolatam, qua fas non erat ſine prævia apoſtolicæ ſedis licentia templa vel altaria dedicare ſanctiſſimo cuique viro, vel ejus corpus de terra levare. Super Bononii corpus poſt annum, ſuper Romualdi poſt quinquennium, Romanis pontificibus conſentientibus, altaria ædificata fuere. Hinc agnoſcimus, quo jure ſtatim poſt annum 1078. in Galliis oratoria, eccleſiæ & templa in ſancti Theobaldi honorem fuerint erecta, quod profecto ægre intelligeretur, ſi tantum poſt medietatem ſeculi ſubſequentis de ejus veneratione prodiiſſet decretum. Demum Petrus Vangaticienſis ideo vitam conſcripſit Theobaldi, ut *ſtultorum quorumdam calumniis occurreret*, *qui domnum Theobaldum ſanctum omnino evitabant appellare*. Stulti revera non fuiſſent, ſi ad hunc titulum egregio viro concedendum apoſtolicam deciſionem attendendam fore oppoſuiſſent; ut ergo ſtultorum nomen promererentur, neceſſe omnino erat, ut etiam poſt emanatam a pontificio ſolio licentiam renuerent hoc titulo condecorare Theobaldum, quem tamen eo tempore, ut ex Guiberto vidimus, Sanctum univerſæ eccleſiæ agnominabant. Hinc, ut optime animadvertit noſter Collina, in pluribus codicibus deſunt ea Petri verba: *Scripturus itaque vitam ſancti Theobaldi, primum reſpondeo quorumdam ſtultorum calumniis* &c., quod alia ratione contigiſſe nequit, niſi quia poſtquam ab omnibus recognitus fuit, ut Sanctus apoſtolico interveniente etiam decreto, neque ullus amplius erat, vel vix ullus, qui ejus ſanctitati refragaretur, ſuperflua amanuenſibus ea Petri reſponſio ſenſim viſa fuit.

VI. Cujus ſedis fuerint epiſcopi Mainardus & Damianus in eadem bulla nominati?

VERUM enimvero, quinam fuerint epiſcopi illi *Mainardus* & *Damianus*, qui Alexandro ſuggeſſerunt Theobaldi relationem in Sanctorum canonem, ad examen revocemus. Temporibus Alexandri papæ III. nulli occurrunt in tota Italia epiſcopi ejus nominis. Occurrunt quidem temporibus Alexandri papæ II. Mainardus epiſcopus Silvæ-candidæ, & Damianus epiſcopus Oſtienſis, ambo a pontifice ſummo Alexandro II. in pretio habiti, & præcipue Damianus, quem etiam intelligimus, cur Theobaldi merita & prodigia Alexandro expoſuerit. Vita ſiquidem ſancti Theobaldi eremitæ adamuſſim reſpondebat vitæ eremitarum Avellanenſium; in utraque eremo crebræ flagellationes, juge ſilentium, lex recluſionis, aſſiduæ pſalmodiæ, jejunium inviolabile; Theobaldus veſtigia Romualdi premebat, ſequebatur ejuſdem Romualdi inſtituta Damianus. Petri Vangaticienſis nomen ignotum non erat Damiano; hujus etiam fratrem Raimbaldum, ut putamus, agnoverat in monaſterio Pompoſiano. Fieri ergo potuit,

tuit, ut Petrus Vangaticienſis auctor vitæ Theobaldi, & quammaxime de ipſius gloria ſollicitus verba cum Damiano fecerit, vel ſaltem per literas cum eo egerit, ut quandoquidem ſumma ipſe polleret auctoritate & gratia penes Alexandrum papam II. curaret apud ipſum, ut decretoria bulla universalis Theobaldo cultus a ſummo pontifice decerneretur. Mainardum vero Silvæ-candidæ epiſcopum alterum fuiſſe, cujus ſuaſu Divorum in numerum retulerit Theobaldum Alexander, dicimus, potiuſquam Mainardum epiſcopum Eugubinum, ut in notis mſs. ad lectiones ſancti Theobaldi ſuſpicatus eſt Grandius, & in vita ejuſdem exiſtimat Collina. Non enim videmus, quid Eugubino epiſcopo referret Theobaldi in Sanctorum numerum recenſio, ut referre poterat Mainardo Silvæ-candidæ epiſcopo, qui lateribus ſummi pontificis adhærebat, & cardinalitia dignitate præfulgebat, ac Damiani erat amiciſſimus. Vivebant eo tempore duo alii Mainardi epiſcopi, Sutrienſis nimirum & Urbinas, qui interfuere concilio Lateranenſi ſub Alexandro II. & huic poſtremo Damianus anno 1064. tractatum inſcripſit de eleemoſyna. Sed nullus his hocce negotium tribuit. Fontaninius „ quarumnam ſedium fuerint epiſcopi, inquit, Mainardus & „ Damianus in Alexandrinis literis memorati, nobis ad alia properanti- „ bus in præſentia ſcrutari non vacat; “ ſed ita examen omnino effugit. Henſchenius Mainardum fuiſſe Vicetinum epiſcopum, in catalogis Bernardum dictum, aut ejus ſucceſſorem conjicit; ſed, præterquamquod codex canonizationis *Mainardum*, non *Bernardum*. habet, in catalogis Vicetinorum præſulum, & in bullis Romanorum pontificum *Bernardus* ſemper Vicetinus epiſcopus legitur, numquam Mainardus. His conjecturis adducimur, ut ad tempora Alexandri II. relationis Theobaldi in Sanctorum numerum conſtitutionem referamus, ea demum etiam de cauſa, quia Alexandri III. conſtitutiones formulam illam immiſcent *de cardinalium conſilio*, quæ minime reperitur in allata conſtitutione pro Theobaldo, quæque in uſu non erat temporibus Alexandri II.

VII. Chartæ Camaldulenſes & Arretinæ.

Hoc *anno milleſimo ſexageſimo octavo, regnante domno Eirigo regem, menſe madio indictione ſeptima*, melius tamen ſexta, Guillia filia quondam Ubaldi, obtenta licentia a Belino mundualdo ſuo, & ipſe Belinus, tradunt *in eccleſia ſancti Salvatoris de loco Camaldulo, ubi dicitur Campus amabilis, integram portionem de eccleſia, que eſt edificata in nore ſancti Savini cum cimiterio de predicta eccleſia, & eſt predicto cimiterio duodecim pedes donni Liuprandi rex*. Eam autem offerunt ad proprietatem eccleſiæ ſancti Salvatoris, & monachorum, qui ibi degunt & ſucceſſorum ſuorum, ut faciant quidquid velint ſecundum legem. Eodem *anno milleſimo ſexageſimo octavo menſe julius indictione ſexſta* Conſtantinus Arretinus epiſcopus & comes confirmat & judicat monaſterio Pratalia & Hieronymo ejus abbati medietatem de uno manſo *de plebe ſancte Marie in Partina, & de caſale Contra*. Subſcribit poſt epiſcopum Paganus vicedominus, & Tenzo clericus. Utramque chartam ex tabulario Fontis-boni proferimus in Appendice una cum tertia ex archivo ſanctarum Floræ & Lucillæ, qua *anno milleſimo ſexageſimo octavo, regnante Henrico rege menſe auguſto indictione ſexta*, Venerandus Bari & Guillia filia Terni ejus conjux tradunt terras proprias, earum medietatem eccleſiæ ſancti Petri *piccolo*, & alteram medietatem eccleſiæ ſancti Clementis, quæ ſubjecta erat monaſterio Pratalienſi, ut vidimus ex donatione Theodaldi epiſcopi ad annum 1031. Judicant inſuper pro animabus propriis libras viginti denatiorum Lucenſium, ut poſt ipſorum obitum ita diſtribuantur; *fraternitas plebis ſancte Marie in Gradis, qui ordinati ſunt, habeant libras tres, pauperibus erogentur libras*

 ſex,

Ann. Chr. 1068.

ſex, per unum quodque monaſterium Arretini comitatus dentur ſolidi quinque, & per unamquemque plebem concedantur ſolidi tres. Fideicommiſſarios atque diſtributores hujus pecuniæ inſtituunt Bellum fratrem Venerandi, & Guidonem ejus cognatum. Ex Baroncinii ſummariis habemus Guinizum monachum Camaldulenſem emiſſe ab Imiza quondam Azi *per conſenſum Rainerii quondam Ugonis, qui fuit marchio, ipſius venditricis domini*, terram cum vinea poſitam in *plebe ſancti Caſſiani ſito Cornito vocabulo Renzana.*

Ab Alexandro II. Romano pontifice *Roma ad Lucenſium preces proficiſcente, & in itinere*, dum per partes Cluſini epiſcopatus tranſiret, definitum fuit hoc ipſo anno, *ut epiſcopus Cluſinus medietatem omnium primitiarum, tertiamque totius oblationis cunctarum eccleſiarum epiſcopatus vivorum ac mortuorum, tam in terris, quam in vineis, mobilibus vel immobilibus ſeu cujuslibet generis poſſeſſionibus* haberet, *oblationibus antiquorum monaſteriorum exceptis, videlicet ſancti Anthymi, ſancti Salvatoris, necnon ſancti Benedicti & ſancti Petri in Campo. Datum Peruſie* III. *kalendas januarii per manus Petri clerici fungentis vice Petri ſancte Romane eccleſie ſubdiaconi ac bibliothecarii anno ab incarnatione Domini* M. LXVIII. *pontificatus vero domni Alexandri* II. *anno* VIII. *indictione* VI. Bulla integra ex archivo cœnobii ſancti Salvatoris de Monte-amiato affertur ab [a] Ughellio.

[a] T. III. col. 629.

Ann. Chr. 1069. VIII.

Legatio apoſtolica Damiani in Germaniam.

CONTIGIT hoc anno legatio apoſtolica Damiani cardinalis in Germaniam. In ipſius epiſtolis nullibi veſtigium apparet hujuſce legationis, ſed ejus meminit, & quidem fuſe ad hunc annum Lambertus Schafnaburgenſis monachus. Occaſio hujus itineris ea fuit, quia Henricus, qui nupſerat anno 1067. Berthæ filiæ Adelaidis duciſſæ, divortium ab ea facere quærebat, Sigifridi Moguntini archiepiſcopi ope implorata, ad quam cauſam dignoſcendam legatus cum poteſtate apoſtolica fuit ſanctus ſenex Petrus Damianus directus. Sed ex Lamberto [b] totam hiſtoriam audiamus: *Imminente jam die, qui ſcindendo regis conjugio dictus fuerat, rex Maguntiam concitus properabat. Et ecce inter eundum comperit legatum ſedis apoſtolicæ, ſuum Maguntiæ adventum præſtolari, qui diſſidium fieri probibeat: & epiſcopo Maguntino apoſtolicæ animadverſionis ſententiam minitetur, quod tam nefariæ ſeparationis ſe authorem promiſerit. Conſternatus illico, quod rem diu exoptatam perdidiſſet e manibus, pariter, quo venerat, in Saxoniam redire volebat. Vix & ægre tamen amicorum conſiliis ſuperatus, ne principes regni fruſtraretur, quos ſumma frequentia ſibi Maguntiæ occurrere juſſiſſet, Franconefurt abiit: ibique eos, qui Maguntiæ convenerant, ſtatuto die adeſſe juſſit. Quod dum frequentes veniſſent, Petrus Damianus, is legatus erat ſedis apoſtolicæ, vir ætate & vitæ innocentia admodum reverendus, mandata expoſuit Romani pontificis, peſſimam rem & ab nomine Chriſtiano, nedum ab regio, multum abhorrentem eſſe, quam moliatur. Si minus humanis legibus, vel canonum ſanctionibus terreretur, parceret ſaltem famæ & æſtimationi propriæ, ne ſcilicet tam fœdi exempli venenum, ab rege ſumpto initio, totum commacularet populum Chriſtianum, & qui ultor eſſe debuiſſet criminum, ipſe auctor & ſignifer fieret ad flagitium. Poſtremo ſi non flecteretur conſiliis, ſe neceſſario vim eccleſiaſticam adhibiturum, & canonum lege ſcelus prohibiturum. Ad hæc ſuis manibus numquam imperatorem conſecrandum fore, qui tam peſtilenti exemplo, quantum in ſe eſſet, fidem Chriſtianam prodidiſſet. Tum vero in eum coorti omnes, qui aderant, principes ajebant: Æqua cenſere Romanum pontificem, & per Deum rogabant, ne crimen inferret gloriæ ſuæ, & regii nominis maje-*

[b] Annal. ad 1069. ap. Piſtor. T. I.

majeſtatem tam turpis facti colluvione macularet. Præterea ne parentibus reginæ cauſam defectionis & juſtam turbandæ reipublicæ occaſionem daret. Qui ſi viri eſſent, quum armis & opibus plurimum poſſent, tantam filiæ ſuæ contumeliam proculdubio inſigni aliquo facinore expiaturi eſſent. Hac oratione fractus magis, quam inflexus: Si id, inquit, fixum, obſtinatumque eſt vobis, imperabo egomet mihi, feramque, ut potero, onus, quod deponere non valeo. Ita efferato magis per ſtudium concordiæ odio, annuit quidem, ut in regni conſortium regina revocaretur.

ANN. CHR. 1069.

IX. Ejuſdem epiſtola ad Alexandrum II. circa eccleſiam Eugubinam ſibi olim commiſſam.

REFERENDA ad hunc eumdem annum venit Damiani ad Alexandrum II. papam epiſtola, [a] qua modeſte quidem, ſed libere, injuria quadam affectum ſe declarat ab eodem pontifice, & cum ipſo conqueritur, quod eccleſia Eugubina, quæ dudum ſibi commiſſa fuerat ab ipſius prædeceſſoribus, nunc omnino confuſa ſit & abjecta. Forte quis accuſaverat apud Alexandrum Damianum dixiſſe, culpa Romani pontificis in eo ſtatu tunc jacere præſatam eccleſiam. Exprobrat eidem Alexandro, quod talia munera ſibi redhibeantur, qui toties *in ſanctorum pontificum conciliis perorator cauſæ* ipſius extiterat, & *in legationum* ejus *curis & negotiis diſtentus frequenter in ſecularium, laicorumque conventu, quaſi quidam cauſidicus* declamaverat, qui in ipſius *hoſtes violenter invectus, & loquendo & ſcribendo* deſtruxerat, ejuſque *memoriam & egregia laudis præconia etiam apud poſteros* propagaverat. *Agat ergo, qui læſit*, ſubdit, *ſicut dignum eſt, pœnitentiam; ut is, qui læſus eſt, non compellatur dignam exaggerare querelam.* Orat ad calcem epiſtolæ etiam pro *infeliciſſimo Ravennate epiſcopo* Henrico, qui, quod partibus faviſſet Cadolai, excommunicatus fuerat, fortaſſe in concilio Mantuano ante biennium, vel juxta Laudenſem, in Romana ſynodo, orat nimirum, ut ipſum ſolvere dignaretur ab excommunicationis pœna, juxta illud, quod olim facere idem ſummus pontifex decreverat, *ne per unius offenſam tam innumerabilis hominum multitudo deperiret*. Cum Eugubinam eccleſiam ſibi traditam ab ejus prædeceſſoribus, non ab ejus prædeceſſore, ſcribat Damianus, deducitur ſanctum cardinalem inibi ab anno 1058. præſediſſe, ſub duobus nimirum pontificibus Stephano IX. & Nicolao II. viceſque ſuas commiſiſſe primum Rodulpho, deinde Hugoni, & forte etiam Mainardo, qui potius appellandi erunt epiſcopatus Eugubini coadjutores & adminiſtratores ſub Damiano.

[a] *Epiſt. XIV. Lib. I.*

X. Donatio bonorum facta monaſterio S. Gregorii Ariminenſis.

ÆDIFICAVERAT idem Damianus ad honorem Dei & ſancti Gregorii monaſterium in territorio Ariminenſi juxta fluvium Concam, in loco, qui dicebatur Fontana-vecchia, & in prædio cujuſdam Petri filii bonæ memoriæ Bennonis, ibique abbatem & monachos venerabili illi loco ſervientes conſtituerat. Hoc itaque anno idem Petrus Bennonis latifundiorum & locorum largitionibus monaſterium præſatum locupletavit, & quodammodo dotavit, omnia bona ſua prædicto cœnobio concedens, ad arbitrium tamen, ac plenam diſpoſitionem ejuſdem Petri Damiani, quem elegerat *inter mortales magis idoneum*, & quem exiſtimaverat *commendatione ad hoc opus* dignum, *cui omnia ſua committeret*, quemque viventem adhuc *ſanctiſſimum anachoritam patrem noſtrum appellat. Anno* proinde *milleſimo ſexageſimo nono & ſedis domini Alexandri pape anno octavo die* XVII. *menſis junii indictione ....*, quæ tamen erat ſeptima, ipſe Petrus una cum uxore ſua Alganga donat partem eccleſiæ, *cui vocabulum eſt ſancti Johannis evangeliſte & palatium domnicatum & caſas & curtes atque hortos*, quæ ad ſe pertinebant intra totam civitatem Arimini, & in ſuburbio ipſius, curtem etiam poſitam *tam in plebe ſancti Laurentii, qui vocatur in monte Apodiano, quam in plebe ſancti Johannis in Bulgaria, & in plebe ſancti Johan-*

nis

ANN. CHR. 1069.

nis in Bulgaria, & in plebe ſancti Johannis in cella Jovis, cum ſua quarta parte caſtri & curtis, *que vocatur Faitani, ſeu in plebe ſancti Viti, & ſancti Martini, qui vocatur Viburduclo, ſive in plebe ſancti Paterniani*. Concedit etiam eidem monaſterio, & Petro Damiano *diſpoſitori caſtrum Monzanum cum curte ſua, & cum omnibus ſuis pertinentiis in territorio caſtri Conche in plebe ſancti Gregorii. Curtem* pariter *de Fagniano* poſitam *in plebe ſancti Eraſmi* cum omnibus aliis rebus ſui juris ſitis *in plebibus ſancti Savini, & ſancti Laurentii in Strata*. Caſtrum quoque, *quod vocatur Mons-dainus*, & caſtrum aliud appellatum *Lappole cum monte, qui vocatur Nurs;* item *infra plebem ſancti Lauditii & in plebe ſancti Laurentii*. Inſuper largitur omnia ad ſe ſpectantia *infra civitatem Piſaurienſem & in toto comitatu ipſius, curtem ſcilicet de Fageto & de Monteclo, quod olim ſuis inceptum ad faciendum caſtrum a Carbone filio Moranti. In territorio* vero *Fertrenſi*, hoc eſt Feretrano, caſtrum ſuum *de Monte-moganum qui vocatur Pinnaruſsa & Monte-ſegizo, qui vocatur Florentino, & Monte-deodato, qui vocatur Caſule, & tertiam partem de Monte-cucco*, ſuaſque pertinentias *de montibus qui vocantur Gemini, & quartam partem de monte qui vocatur Bonio* &c. Edidit donationis chartam ex archivo ejuſdem monaſterii, quod modo incolunt monachi congregationis Montis-oliveti, ejuſdem inſtituti aſſecla & abbas domnus Secundus Lancellottus anno 1623. & ex Lancelloto in ſuam Italiam ſacram in epiſcopis Ariminenſibus iterum produxit Ughellius. Nos ex Lancelloto denuo edimus in Appendice. Teſtis eſt conſtructionis hujus monaſterii etiam Johannes Laudenſis in Damiani vita ſcribens: *Conſtruxit alterum quoque in Ariminenſi territorio in loco, qui Murcianum nominatur*. Murcianum, juxta Lancellottum, ibi erat, ubi exſurgebat eccleſia ſancti Johannis-evangeliſtæ, quæ prima nominatur in prædicta donatione Petri filii Bennonis. Plebs ſancti Laurentii in Monte apodiano ad annum 975. nominatur in chartis tabularii archiepiſcopalis Ravennæ, ſicut in iiſdem chartis nominantur ad annum 1057. plebs ſancti Viti, & ad annum 911. plebs ſancti Martini, quæ tamen appellatur in Barduncolo, & ad annum 1156. illa ſancti Paterniani. Ad annum 1052. mentio habetur plebis ſancti Georgii, non Gregorii, in Concha, & plebs ſancti Eraſmi memoratur ad annum 1042. Ad annum autem 907. plebs ſancti Savini, & ad annos 958. & 997. illa ſancti Laurentii, ſicut ad annum 1052. plebs ſancti Lauditii, quæ omnes erant vel in urbe, vel in territorio Ariminenſi. Sed de monaſterio Ariminenſi ſancti Gregorii cetera dicemus ad annum 1071.

Epitaphium [a] hic addimus a Damiano elucubratum ad perennandam memoriam Bennonis patris Petri donatoris.

a Oper. P. Damian. T. IV. Carm. CCXIV.

Ariminum luge, lacrymarum flumina funde,
Laus tua Benno fuit, proh dolor, ecce ruit;
Benno decus regni, Romanæ gloria gentis:
Ipſe pater patriæ, lux eras Italiæ.
Hunc ſocium miſeri durum ſenſere ſuperbi,
Lapſos reſtituit, turgida corda premit;
Fit leo pugnanti frendens, tener agnus inermi,
Hinc ſemper juſtus perſtitit, inde pius.
Hic Fidei dum jura colit, dum cedere neſcit,
Firma tenens rigidæ pondera juſtitiæ.
Recticolæ jugulus pravorum pertulit ictus:
Per quem pax viguit, bellica ſors periit.
Obſecro tam diram ſapientes flete ruinam,
Et pia pro ſocio fundite vota Deo.

Mo-

Ann. Chr. 1069.

XI. Chartæ Faventinæ & Pratalienſes.

Monasterii ſanctorum Hippolyti & Laurentii de Faventia primam mentionem fecimus ad annum 1022. occaſione donationis Ildebrandi epiſcopi Faventini, qui circa ea tempora cœnobio illi & Johanni abbati capellam ſeu eccleſiam ſancti Antonini elargitus fuit. Hoc anno *ab incarnatione Domini milleſimo ſexageſimo nono, temporibus domni Alexandri pape ſecundi, & regnante domno Enrico filio quondam Enrici ſecundi imperatoris die martii decimaquarta indictione ſeptima* præerat *Marinus venerabilis abbas monaſterii ſanctorum Laurentii & Hippolyti de Faventia*, qui libellum conſcripſit emphyteuſis Andreæ & Guillæ ejus jugali, Johanni & Dignicaſæ ejus uxori, Gerardo & Ermengardæ ipſius conjugi de horto poſito *extra portam, que dicitur da Ponte in pogium, qui dicitur de ſancto Antonino*, ubi etiam modo reſidet ipſa ſancti Antonini eccleſia, & inſuper de inſula poſita *in fundo Agulino*, penſionem annuam menſe martio conſtituens denariorum duodecim monetæ Venetiarum; *calciarii* autem *nomine* accepit idem abbas *libram unam pro ſolidis numeratis quadraginta denariorum Veneciarum*. Succeſſit facile Marinus Hieronymo abbati, quem memoravimus ad annum 1054.

Fuſcho quondam Martini offert hoc ipſo anno monaſterio Pratalienſi, & Hieronymo ejus abbati bona ſua conſtituta infra plebem ſancti Martini, caſali *Marcina*. Id diſcimus ex archivo [a] ſanctæ Mariæ in Gradibus; ex Baroncinii [b] autem excerptis habemus Farolſum quondam Lamberti donaſſe eidem Hieronymo omnes res, quæ ſui juris erant in caſali *Rode*, & accepiſſe pro hac oblatione *meritum centuplum, & vitam eternam poſſidendam*; manu Teuzi notarii. Actum Arretii.

a *Arch. S. Mariæ in Gradibus num. 11.*

b *Donatio 137. A. 1. 49.*

Ann. Chr. 1070.

XII. Epiſtola Damiani ad Petrum ſenatorem Urbis.

Petrum ſenatorem Urbis, qui monaſterium vel eccleſiam conſtruere aggreſſus, neſcimus qua de cauſa, ab incœpto deſtiterat, ad opus ſanctum perficiendum hortatur [c] Damianus, oſtendens verum non eſſe, quod nonnulli effutiebant, *mercedem non tribui a Deo ædificatoribus eccleſiarum*. In hujus rei gratiam Salomonis exemplum affert in medium, & aliud ſibi ab *Alphano Salernitano archiepiſcopo, viro veraci & prudenti*, relatum, quod is didicerat in urbe Conſtantinopolitana de quodam imperatore cœco, qui viſitata eccleſia ſancti Laurentii martyris ab ipſius uxore ædificata, viſum receperat. Tertium vero, quod a Deſiderio abbate Caſinenſi ſibi narratum fuerat de *Bella ſanctimoniali in monaſterio beati Petri apoſtoli urbis Beneventanæ*, quæ ſpreverat mundanas nuptias, ut cœleſtes contraheret; & de Offa, Bellæ magiſtra, quæ noctu ſacroſancta altaria incenſabat, ac morti proxima *diu librata perſtitit*, toto corpore *ſublevata in aerem*, ſuper cujus quoque tumulum ſaccus frumenti plenus a ruſtico poſitus, vi ventorum, ſed melius divinæ potentiæ, alíorſum eſt propulſus. Haud ſcit Mabillonius [d], an ad hoc uſque tempus, ideſt ad annum 1070. pervenerit Offa ſancti Petri intra Beneventum parthenonis abbatiſſa. Nos tamen exiſtimamus eam obiiſſe aliquot annis ante hæc tempora; tranſitum enim Offæ ad Deum intellexerat Deſiderius, qui primus hæc in ſcripta redegit in ſuis Dialogis, ex relatione Bellæ amitæ patris ſui. Bella quoque Offæ diſcipula hujuſque ſuperſtes videtur jam diem ſuum obiiſſe, antequam Deſiderius iſta narraſſet Damiano; nimirum de Bella dicitur, quod *dum advixit, religioſæ vitæ tramitem non reliquit*. Quare tam Offæ, quam Bellæ mors ante annum 1063. vel ſaltem ante annum 1066. probabiliter eſt ſtatuenda, quo familiariter ſimul degentes Damianus & Deſiderius narrationum hujuſmodi miſcebant invicem colloquia. Epiſtola vero Damiani ad Petrum ſenatorem poſt ipſos annos fuit data, quam nos hic locavimus cum aliis ſequentibus nota chronica carentibus.

c *Epiſt. V. Lib. VIII.*

d *Annal. T. V. pag. 32.*

ANN. CHR. 1070.

a Epiſt. III. Lib. VIII.

XIII. Aliæ ad Albertum & Albericum nobiliſſimos viros.

[a] ALBERTUM itaque, nobiliſſimum virum, potentia & nobilitate illis temporibus inſignem ad debitam parentibus exhibendam reverentiam provocat; audierat enim illum matrem ſuam non, quo decebat, honore, pro uxoris, quam *Sereniſſimam* appellat, amore, proſequi, nullumque illi jus circa domeſticam rei familiaris ordinationem concedere; quod ut grave crimen exaggerat. Narrat in epiſtola hiſtoriam de *Arderico Mediolanenſi*, quam ſibi *pridie poſt veſperam ex ore ipſius Alexandri papæ contigerat eum audire*. Ardericus matri alapam incutiens, faciem ſuam peſſimo vulnere ſauciatam reperit, a quo tamen meritis beati Nazarii, matre intercedente, ſanatus fuit. Albericum pariter ſenatoriæ dignitatis virum, ejuſque uxorem Ermilinam, quibus filius infans recens mortuus fuerat, conſolari nititur [b] Damianus, oſtendens hujuſcemodi obitum lætitia potius, quam mærore eſſe excipiendum. G.. virum nobiliſſimum ægrotum confortatur [c], docens tribulationes electis Dei ſervis divinæ prædeſtinationis eſſe indicia; quare monet, ut a deſperatione caveat, & ad paſſionum tolerantiam erudit. Epiſtola [d] demum ad quemdam ægrotum ipſiſſima eſt commendatio animæ, qua utuntur ſacri eccleſiæ miniſtri pro tertia oratione in obeuntium levamen, ut animadvertunt Gavantus & Baruffaldus in commentariis ad Rubricas Miſſalis, & ad Rituale Romanum.

b Epiſt. IV. Lib. VIII.

c Epiſt. VI. Lib. VIII.

d Epiſt. XV. Lib. VIII.

Cum Lucæ hoc anno nonis octobris eſſet Alexander II. ampliſſimo privilegio ſub ſedis apoſtolicæ tutela ſuſcepit monaſterium ſanctæ Mariæ de Florentia, & Petrum ejus abbatem. Bulla legitur apud Puccinellium [e], & cum notis chronicis apud Margarinium [f], in qua Alexander utitur his verbis: *Hac ergo cauſa, tum etiam reverentiſſimi atque ſanctiſſimi epiſcopi Petri Damiani Hoſtienſis & cardinalis noſtri interventu ac dilectiono plurima*; & inſerius: *interveniente Petro epiſcopo & cardinali noſtro confirmamus* &c. ex quibus inſerri poſſet hoc anno Petrum Damianum Lucam ad Romanum pontificem divertiſſe.

e Chron. abb. Flor. pag. 255.

f T. II. pag. 100.

XIV. Obitus Boni abbatis S. Michaelis Piſarum, inde Gorgonæ.

COMMUNIS fert opinio, hunc annum fuiſſe poſtremum vitæ beati Boni conditoris & abbatis monaſterii ſancti Michaelis in Burgo Piſarum. In eo tamen errant plerique ſcriptores, quod Bonum obiiſſe Piſis arbitrantur, ibique in ſuo ſancti Michaelis cœnobio fuiſſe tumulatum, cum veriſimilius ſit ipſum tranſlatum anno 1048. ex regimine abbatiæ ſancti Michaelis ad illud monaſterii Gorgonæ, ut ſub anno 1040. ſentit etiam Mabillonius, ibidem quoque ſepulcri honore fuiſſe decoratum. Farulſius noſter Boni obitum ſtatuit ad annum 1048. immo Minium pariter noſtrum redarguit, qui ad annum 1070. aſſignat ipſius mortem, eoque fundamento innititur Farulſius, quia anno 1049. Martinum quemdam reperiri aſſerit abbatem ſancti Michaelis in contractu emptionis bonorum Salviani. Verum licet in repertorio archivi, quod ſeculo elapſo ordinavit abbas tunc ſancti Michaelis, epiſcopus deinde San-miniatenſis, domnus Maurus Curſius, ſtatuatur ad eum annum Martinus abbas, ejus tamen nomen errore appoſitum fuit, cum Martinus non anno 1049. ſed poſt duo integra ſecula anno 1249. vixerit, ut clariſſime colligitur ex nominibus perſonarum, quæ in eo contractu nominantur, quæque omnes ad ſeculum XIII. pertinent. Delendus eſt ergo a ſerie abbatum ſancti Michaelis fictitius ille Martinus, qui irrepſit etiam in diſſertationes Camaldulenſes Grandii noſtri, & ſubſtituendus Ruſticus immediatus Boni ſucceſſor, non tamen ob Boni propterea mortem, ſed ob dimiſſum regimen monaſterii ſancti Michaelis, & ob ſuſceptam alterius abbatiæ inſulæ Gorgonæ adminiſtrationem. Falſa pariter eſt vulgata traditio beatum Bonum humatum fuiſſe in eccle-

eccleſia ſancti Michaelis prope veterem turrim, cui traditioni occaſionem facile dederit ſepultura data in eodem monaſterio anno 1120. beato Egi- Ann. Chr. 1078.
noni abbati Auguſtano ſancti Udalrici, dum Piſas tranſiens ibique infirmatus, & hoſpitio receptus in monaſterio ſancti Michaelis extremum diem obiit, & vulgus confuderit abbatem Bonum cum abbate Eginone. Ad diem tertiam aprilis refertur Boni elogium in menologio monaſtico Buccellini. De ipſius ſanctitate, licet vetera monumenta non exiſtant, quæ ejus geſta poſteriora, virtutes & obitum indicent, argumentum inde deſumi poteſt, quod ab immemorabili hunc ſibi titulum vindicaverit tam apud ſcriptores rerum Piſanarum Troncium, Cardoſum & alios, quam apud Camaldulenſes Fortunium, Ractium, Minium, Grandium, & apud exteros quoque Wionem, Buccellinum ceteroſque. Ipſius memoriam excitavit poſtremis temporibus idem domnus Guido Grandius ejuſdem monaſterii abbas, dum e regione januæ cœnobii, tamquam conſpicuiori loco, inter ceteras imagines beatorum Piſanorum Camaldulenſis congregationis, illam beati Boni ſtatuit cum ſequenti epigraphe.

BEATO. BONO. PISANO
HVIVS. MONASTERII. ANNO. M. XVIII. FVNDATORI
EIVSDEMQVE. PER. XXX. ANNOS. ABBATI
DOMNVS. GVIDO. GRANDIVS. ABBAS. S. TH. DOCTOR
COENOBIO. POST. VII. SECVLA. RESTAVRATO
ANTECESSORI. BENEFICENTISSIMO
MON. HOC. POSVIT. ANNO. M. DCC. XVIII.

Insigni charta donati ſumus a Cl. V. patricio Senenſi & equite divi Stephani Johanne Peccio, quæ continet placitum Beatricis duciſſæ & comitiſſæ ad favorem monaſterii ſancti Salvatoris de Fonte-bona, quod poſtea denominatum fuit etiam de Berardinga & Berardingorum. Dum ergo Beatrix reſideret in judicio ad juſtitias faciendas in civitate Florentia & in platea eccleſiæ ſancti Johannis-baptiſtæ, præſentibus & ſimul cum ea ſedentibus pluribus comitibus & judicibus, venit Ardimannus abbas eccleſiæ ſancti Salvatoris una cum Gerardo advocato ſuo poſtulans ratam legitimeque poſſeſſam ſibi declarari curtem de *Caſpreno* una cum eccleſia ſancti Michaelis ibidem ædificata. Cum ergo nullus accederet cauſam aliquam contra eam curtem & eccleſiam dicturus, pronunciavit Beatrix legitimam eſſe poſſeſſionem Ardimanni & monaſterii, pœnamque decrevit contra moleſtiam afferentes. Placitum ſignatur: *Anno Dominice incarnationis milleſimo ſeptuageſimo poſt mille octavo calendas junii indictione octava*, ſtilo ſcilicet Romano. Nomen Ardimanni abbatis occurrit in codice collectionis monumentorum hujus abbatiæ, qui poſtea devenit ad Marium Ugurgerium patricium & canonicum Senenſem, juxta Benvoglientii, qui eo uſus eſt, ſyllabum, ab anno 1063. uſque ad annum 1081. Succeſſor fuit Petri, de quo diximus ad annum 1056. & diſtinguendus ab alio Ardimanno abbate, qui floruit ſub anno 1007. XV. Beatricis ducissæ placitum pro abbatia Berardingæ.

Anno *don.. pontificatu dogno pape ſe in ſede beatu Petrus principes apoſtolorum, & ſunt anni Domini mille ſeptuainta, & temporibus dongno Gotefredu dux & marchio agno ejus* XIV. vel XII. non enim claræ admodum ſunt hæ notæ numerales, & *die menſe november per indicione octava*, quæ perti- XVI. Charta Sanctoriani Obitus Gothifredi ducis.

Ann. Chr. 1070.

pertinet ad hunc annum 1070. Acto presbyter filius quondam Johannis & Berta ſoror ipſius monaſterio ſancti Victoris de Cluſis & Murico ejus abbati terras donant poſitas *infra ducatum Spolitinum infra territoriu Caſtello Petroſu in vocabulo Bovanum*. Notarius ignorabat tunc proprium Romani pontificis nomen; ignorabat etiam Gotifredum ducem & marchionem jam obiiſſe die vigeſima-prima decembris anni antecedentis, ut clare habetur in hiſtoria Andaginenſi ſub numero 32. De ejus obitu conſulendi annales ordinis ſancti Benedicti in additionibus. Inter cetera habetur faſſum illum fuiſſe *ex edicto Alexandri papæ ſeparatum ſe eſſe a marchiſa Beatrice, & pro ejuſdem ſeparationis conditione ſtructurum congregationem monachorum de communibus poſſeſſionibus utrimque Deo devoviſſe, eaſdem quoque poſſeſſiones amborum conſenſu denominatas prædictum papam auctoritatis ſuæ privilegio confirmaſſe, quocumque ſibi placeret, illas adiicere.* Conſentanea ſunt hæc iis, quæ diximus ad annum 1064. de propoſito mutuo Gothefridi & Beatricis ſervandæ pudicitiæ ex Damiano. Vidimus Beatricem ipſius conjugem viduam jus dicentem die 25. maji, quare menſe novembri hujus anni in vivis amplius non erat Gothifredus. Si confugium haberi poſſet ad annum Piſanum, poſtrema charta pertineret ad annum antecedentem Romanum, quo menſe novembri jam incœperat a ſeptembri indictio octava. Sed annus Piſanus non uſurpabatur in Camerinenſi marchia, quare ignoratio refundenda eſt in imperitum notarium. Utramque & ſuperiorem, & poſtremam chartam, illam ex noſtris collectionibus, hanc ex autographo archivi ſancti Blaſii de Fabriano edimus in Appendice. Ceterum Beatrix, defuncto viro ſuo Gothifredo duce & marchione Thuſciæ, ſola deinceps in Thuſcia dominium tenuit, aſſumpta quandoque Mathilda filia in conſortium imperii, & quandoque etiam Gothifredo gibbo ſeu Gozelone filio Gothifredi magni ducis Lotharingiæ, & Mathildæ viro. In tabulario enim ſancti Pontiani urbis Lucenſis placitum vidimus anni 1073. XVI. kalendas februarii indictione XI. *Cum in Dei nomine in civitate Piſenſe in palatio domini regis in judicio reſideret domina Beatrix hac ducatrix una cum Gotefredo duce & marchione ad cauſas audiendas* &c. *Bernardus abbas ſancti Pontiani* &c.

Ann. Chr. 1071.

XVII. Damianus ſcribit ad univerſos ſuæ congregationis eremitas.

AGNOSCENTEM Damianum viribus ſe deſtitui, & verſus obitum ſuum properare, arbitramur hoc circiter tempore epiſtolam ſcripſiſſe [a] *ad univerſos ſuæ congregationis eremitas*, eos moniturum, ut ſe decedente, cuilibet monaſterio & eremo reſtituerentur omnes res illæ, quæ alicubi inventæ fuiſſent ad alterum locum pertinere. Tempore enim ſui regiminis, & quoadusque vixit, in locis a ſe ædificatis vel ſibi commiſſis communia erant fere omnia, & res neceſſariæ huc illucque perferebantur, prout fraterna exigebat unanimitas.

a Lib. VI. epiſt. 36.

XVIII. Idem cedit monaſterium S. Gregorii epiſcopo Ariminenſi. Subſcribit concilio Romano.

HAC eadem propterea de cauſa factum fuerit, ut Damianus, qui ante biennium monaſterium ſancti Gregorii juxta Concham fluvium in territorio Ariminenſi excitaverat, cuique munificas largitionis tabulas conſcripſerat Petrus Bennonis filius, hoc anno ipſum cœnobium ad integritatem necdum redactum, neque adamuſſim perfectæ diſciplinæ exactum, concederet atque transferret in jus, & omnino ſubmitteret diſpoſitioni Opizonis Ariminenſis epiſcopi. Integram hujuſmodi translationis chartam non ediderunt Secundus Lancellottus, [b] neque Ughellius, [c] ſed hæc dumtaxat memoriæ prodiderunt. *Quia*, inquit idem Petrus Damianus Opizonem epiſcopum alloquens, *in veſtra diœceſi poſitum eſt, & quia utile & congruum utriſque ſanctis locis futurum eſſe putavimus, & commo-*

b Lib. II. hiſt. Olivet. pag. 202.

c T. II. col. 421.

dius

dius ac modeſtius veſtro patrocinio gubernari, & ſubſidio ac defenſione credimus ſubveniri, & munificentia quaſi bonæ matris veſtræ eccleſiæ miſericordia exaltari, qua de re hæc omnia Deo auctore incepimus, & ſub hac ſpe perfecimus &c. Sequenti vero ſubſcriptione ſubmiſſionem præſatam Petrus adprobavit: *Ego Petrus peccator monachus conſenſi & ſubſcripſi*; addito etiam ſigno abbatis, quem inibi conſtituerat, nimirum: *Ego Ungarus preſbyter monachus atque abbas ſancti Gregorii conſenſi & ſubſcripſi*. Sequitur poſtea duorum monachorum, & ſcribæ teſtimonium. Ipſe vero epiſcopus Opizo his verbis utitur in ſignum receptionis ejuſdem monaſterii: Ego *Opizo Ariminenſis epiſcopus* &c. *ſpondeo & obligo in perpetuum de monaſterio prædicto fundato juxta Concham in prædio bonæ memoriæ Petri Bennonis per domum Petrum Damiani religioſum anachoretam & præſulem* &c. Ughellius ſcripſit Obizonem electum fuiſſe Ariminenſem epiſcopum anno 1071. ſed ſibi non conſtat, dum poſt paucas lineas aſſerit eo præſule in Ariminenſi agro celebrem abbatiam ſancti Gregorii ordinis ſancti Benedicti excitatam fuiſſe a ſancto Petro Damiano epiſcopo cardinali Oſtienſi anno 1069. &c. ergo non anno 1071. electus fuit epiſcopus, cum ſaltem anno 1069. eam cathedram obtineret. Favit deinde Opizo Guiberto antipapæ, fuitque unus ex tribus, teſte Bertholdo Conſtantienſi, qui eumdem in Romanum pſeudo-pontificem inaugurarunt. De Ungaro ſeu Ungano abbate mentio recurret etiam ad annum 1080. Damianus vero ſolito ſuo titulo peccatorem ſe ſubſcribit, ut in aliis bullis pontificiis eatenus ſe ſubſcripſerat. Ceterum abbatia ſancti Gregorii poſt varias vices anno 1402. a Carolo Malateſta Ariminenſi principe eremitis ſancti Paulli collata fuit, ſed iis breve poſt tempus loco cedentibus, utpote quia Germani ut plurimum & Hungari Italicam vitæ rationem ignorabant, Martinus V. Romanus pontifex anno 1421. Ariminenſi epiſcopo Hieronymo ordinis eremitarum ſancti Auguſtini dedit in mandatis, ut Paullinorum domicilia & templa vel Cartuſianis, vel Olivetanis, vel quibus tandem idem Carolus vellet, traderet. Carolus præ ceteris monachos Montis-oliveti elegit. Nicolaus V. anno 1447. literas dedit, ut ad Scholchenſe monaſterium tamquam ſupremum eſſent poſthac referenda templa ſancti Laurentii in Monte, & ſancti Gregorii juxta Concam, atque ſancti Spiritus xenodochium. Jura ergo in præfata loca & in Gregorianum Ariminenſe monaſterium obtinuerunt ab eo tempore monachi congregationis Olivetanæ, qui ad hodiernam diem eorumdem locorum ſunt poſſeſſores. ANN. CHR. 1071.

Circa hæc tempora celebratum fuit ab Alexandro II. Romano pontifice concilium in cauſa Gratiani & Samuelis epiſcoporum Ferrarienſium, quorum ille pro legitimo habitus eſt, hic vero excommunicatus & anathematizatus. Interfuit huic ſynodo & Petrus Damianus, qui tertio loco poſt Alexandrum, & epiſcopos Albanenſem & Portuenſem Bonifacium & Johannem ſubſcripſit. Cl. vir Dominicus Manſius, [a] qui concilium hocce ex veteris Ferrarienſis codicis tenebris eruit, poſt annum 1067. habitam ſynodum ſcribit, immo forte poſt annum 1070. Certe ante initia anni 1072. eſt ſtatuenda, cum ſecundo menſe ejus anni ad Deum evolaverit Petrus Damianus. Leguntur in hoc concilio nomina plurium epiſcoporum, vitiata equidem enormiter, quibus medicam manum apponere ſatagit idem Manſius. Andulſus Seleſtranæ eccleſiæ epiſcopus juxta nos eſt Andulſus Feretranus epiſcopus, qui hoc tempore vivebat. Ubaldus Eugubinus epiſcopus eſt Ugo vel Hugo hujus nominis II. poſt Dominicum, cum enim facile per initialem literam V. deſignatum fuiſſet ipſius nomen, exſcriptor Ubaldum pro Ugone ſuppoſuit. Unichilelus Senogallienſis nomen corruptum

[a] *Supplem. Concil. T. III. col.* 1383.

Ann. Chr. 1071.

Guillelmi, cujus ſuperſunt ad hæc tempora alia monumenta, ſicut & Benedicti Foro-ſemproniensſis, & Lotharii Auximani. De Dominico Gradenſi patriarcha vide, quæ diximus ad annum 1068. Abizo abbas ſorte Albizo abbas ſancti Januarii Campi-leonis. Dedatricus Firmenſis epiſcopus idem ac Oldericus, cui extat inſcripta epiſtola Damiani. Johannem Sutrienſem ex Lucentio memoravimus alibi floruiſſe ad annum 1066. Cetera nomina ad rem noſtram non faciunt.

XIX. Conſtantinus ep. Arretinus conſecrat ecc. S. Petri Piccoli.

Constantinus epiſcopus Arretinus cum presbyteris & diaconibus ſollemni ritu conſecravit eccleſiam *ſancti Petri, qui vulgo cognominatur Piculo* hoc *anno milleſimo ſeptuageſimo primo regnante Henrico rege octavo kalendas februarii indictione nona*. Inter hujuſmodi ſollemnia Ugo, Albertus & Rainerius fratres filii quondam Petri per fuſtem, quem tenebant in manibus, & pro redemptione animæ genitoris ſui tradiderunt in manus Conſtantini epiſcopi totam & integram decimationem de ſuis frugibus in terris & vineis in toto comitatu Arretino: epiſcopus vero ipſam decimationem præſatæ eccleſiæ conceſſit. Chartam exſcripſimus ex tabulario monaſterii ſanctarum Floræ & Lucillæ de Arretio & in Appendice edimus, ſicut ex illo Fontis-boni aliam exemplavimus, qua idem Conſtantinus Arretinus epiſcopus & comes *anno milleſimo ſeptuajeſimo primo menſe december indictione decima*, quæ initium ſumpſerat a menſe ſeptembri, tradit & confirmat monaſterio ſanctæ Mariæ & ſancti Benedicti de Pratalia, ubi erat abbas domnus Hieronymus, terram cum ſilva *in plebe ſancte Marie ſito Partina & caſale Martignano in avocabulo Veſpolo* &c. cui poſt ipſum ſubſcribit Paganus vice-dominus.

XX. Chartæ Sanvictorianæ, Vangaticienſes, & Piſanæ.

Monasterio ſancti Victoris de Cluſis & Murico ejus abbati Petrus Johannis filius donavit hoc eodem anno res ſuas, quas habebat *infra comitato Kamarinenſi, & in loco, qui dicitur a la Cuccu da ſanctum Johannes*. Donationis hujus autographum reperitur in archivo ſancti Blaſii de Fabriano; ſicut in illo ſanctæ Mariæ Vangaticiæ alia legitur facta a Petro Caliaro filio quondam Petri de loco Carpi eidem monaſterio & Petro abbati largitio rerum, quas poſſidebat *in comitatu Veronenſi & in finibus iſola de Carpi*. Animadverſione dignum eſt in ipſa charta hoc *anno milleſimo & ſeptuageſimo primo quarto kalendas genuarius indictione nona* monaſterium ſanctæ virginis Mariæ, quod erat conſtructum in finibus Vangaticiæ, denotari conſtitutum in loco, *ubi dicitur Petra*, & conſervaſſe nomen, quod obtinebat etiam circa medietatem ſeculi elapſi. Petrus abbas cuſtos & rector ipſius monaſterii eſt Petrus Vangaticienſis ſcriptor vitæ ſancti Theobaldi, qui ante plures annos ſucceſſerat Andreæ in regimine ejuſdem monaſterii. Hæ omnes veteres chartæ locum habent in noſtra Appendice, ad quam remittimus alias duas ad monaſterium ſancti Michaelis in Burgo Piſarum, & ex ejuſdem loci archivo tranſcriptas, ſignatas quidem, primam *anno ab incarnatione Domini mille ſeptuageſimo ſecundo, quarto kalendas aprilis indictione nona* ſed more Piſano, nam ſtilo Romano indictio pertinet ad annum 1071. & alteram *anno milleſimo ſeptuageſimo ſecundo quartodecimo kalendas octobris indictione decima* inchoata a menſe ſeptembri. Prima continet donationem Williæ filiæ Teuti, quæ, conſentiente Fralmo mundualdo ſuo, offert *Deo & monaſterio ſancti Michaelis, qui eſt poſito foras civitate Piſa prope porta, que dicitur Samuelis, ubi domnus Ruſticus abbas preeſſe videtur* terras *in loco, qui dicitur Carragna ſancti Pepuli, capo uno tenet in terra & monaſterium ſancti Zenonis, & alio capo tenet in terra Comunalia, lato uno tenet in Carraria, & alio lato tenet in terra & monaſterio ſancti Mazzen.. Actum Piſa prope eccleſia*

ſancto-

ANN. CHR. 1071.

ſanctorum Juſti & Clementis, Secunda vero eſt donatio cujuſdam Bellæ concedentis terram in loco, *ubi dicitur Foſſa bandi* eidem monaſterio. *Actum foris civitatem Piſe prope eccleſiam ſancti Petri a vinculis*. Illuſtrari poſſunt his chartis a doctis Piſanis eccleſiæ & monaſteria ejuſdem urbis.

Algozo quondam Bonhomi [a] promittit eccleſiæ ſancti Clementis, & Cunizoni ejuſdem eccleſiæ præpoſito, ſervaturum ſe quaſdam res, quas tradiderat eidem eccleſiæ. Erat eccleſia hæc, ut ſæpe monuimus, ſubjecta abbatiæ Prataliensi.

a *Arch. S. Mariæ in Grad. n.* 12.

ANN. CHR. 1072.

XXI. Henrico Ravennati archiep. ſuccedit Wibertus.

HENRICO Ravennati archiepiſcopo extra Romanæ eccleſiæ communionem defuncto Wibertus jampridem ante annum 1062. regius in Italia cancellarius, & eo munere ipſo anno ſpoliatus, ſubſtituitur præſenti anno ad eam eccleſiam regendam ex electione Henrici regis, quam tamen ægro animo confirmavit Alexander papa II. Rubeus & Ughellius putant Henricum Ravennatem deceſſiſſe anno 1070. Baronius vero ipſius obitum ſtatuit ad annum 1072. & rectius quidem judicio noſtro. Cum enim ſtatim poſt ipſius mortem Alexander II. Damianum legatum miſerit Ravennam pro ea eccleſia cum Romana concilianda, & functus legatione ſua Damianus vix ex ea urbe rediens obierit die XXII. februarii hujus anni, videtur vel ad finem præcedentis, vel ad initium præſentis anni conſignandus deceſſus Henrici Ravennatis archiepiſcopi.

XXII. Damianus Montem-caſinum petit.

ANTEQUAM poſtremam hanc Damiani legationem referamus, quid ipſe præſtiterit, & quænam ipſam legationem præceſſerint, ni fallimur in conjecturis noſtris, in medium producamus. Arbitramur nimirum Damianum una cum Alexandro II. & cum ceteris cardinalibus & Romanis epiſcopis convocatum a Deſiderio abbate interfuiſſe dedicationi baſilicæ novæ Montis-caſini, de qua Leo Oſtienſis loquitur capite XXX. ibique peracta dedicatione aliquantum temporis commoratum fuiſſe uſque ad initium hujus anni, quo audita Henrici Ravennatis morte, Ravennam directus fuerit ab Alexandro, & ita in Monte-caſino conſtitiſſe a kalendis octobris, quo die ſollemnis facta fuit eccleſiæ conſecratio, uſque ad novum incœptum annum. Ut id aſſeramus, movet nos [b] epiſtola a Damiano ſcripta Mainardo epiſcopo Eugubino, in qua teſtimonium profert hiſtoriæ *heſterna die* ſibi relatæ a *Johanne Marſicanæ eccleſiæ quondam archipresbytero, nunc autem religioſo in Caſinenſi cœnobio monacho*. Porro Johannes archipresbyter anno dumtaxat præſenti 1072. veſtem monaſticam induit in eo cœnobio, ut conſtat ex ſequenti monumento, quod [c] ex Montfauconio [d] & Mabillonio ſubjicimus.

b *Ep. VIII. lib. IV.*

c *Diar. Ital.*

d *Annal. T. V, pag.* 49.

Anno Dominicæ incarnationis milleſimo ſeptuageſimo ſecundo indictione decima, cum poſt tranſitum ſanctiſſimi & eximii patris Benedicti in hoc ejus venerabili cœnobio Caſinenſi, ubi ſacratiſſimum ejuſdem patris & legiſlatoris noſtri, atque ipſius egregiæ ſororis Scholaſticæ corpora honorifice humata quieſcunt, ſeptimo & triceſimo loco domnus Deſiderius venerabilis abbas præeſſet; inter cetera ſuorum monimenta magnalium, quibus præ omnibus ſuis anteceſſoribus mirifice floruit, hunc quoque pulcherrimum librum deſcribi præcepit, continentem ſcilicet eas lectiones, quæ in vigiliis præcipuarum feſtivitatum, id eſt Nativitatis Domini, ſancti Stephani, ſancti Johannis evangeliſtæ, epiphaniæ, reſurrectionis, aſcenſionis, ac pentecoſtes debeant legi. Quem videlicet librum ego frater Johannes, Marſicanæ dudum eccleſiæ archipresbyter, nunc autem ultimus ejuſdem ſancti loci famulus, ob meam meorumque ſalutem ex propriis ſumtibus componere feci; ipſique ſanctiſſimo patri Benedicto eo die, quo ejus habitum ſuſcepi, ſuper ipſius altare devote obtuli;

con-

ANN. CHR. 1072.

conteſtans, ut ſi quis hunc quolibet obtentu ex hoc ſancto loco auferre præſumpſerit, cum illis manſionem ſortiatur æternam, quibus in extremo judicio dicturus eſt Chriſtus: Ite maledicti &c.

Inſcriptum eſt hocce monumentum in tabella ejuſdem codicis continentis lectiones, quæ in vigiliis præcipuarum feſtivitatum recitantur, & oblati a Johanne præfato monacho ſanctiſſimo patri Benedicto ſuper ejus altare die, quo veſte monaſtica donatus fuit.

XXIII. Hiſtoria Alberici epiſcopi Marſicani.

COLLIGITUR ex his liquido initio hujus anni Damianum Caſini moras traxiſſe, & allocutum fuiſſe Johannem olim archipresbyterum, nunc monachum, quem ante hunc annum, aliis nimirum vicibus, quibus Caſinum adivit, utpote nondum monachum, alloqui non potuit. Porro hiſtoria, quam ei narravit Johannes monachus Caſinas, quamque integram retulit Damianus in epiſtola ad Mainardum Eugubinum, continet factum Alberici Marſicani epiſcopi, qui *obſcœnæ meretriculæ prolectarius adhærebat.* Timens Albericus Ottonis auguſti adventum, meretricem *ſacro velamine indutam ſanctimonialem* conſtituit, ſed poſt imperatoris abſceſſum, *ad priſtinæ fœditatis ignominiam rediit, & ex eadem tartarei poſtribuli victima filium procreavit*, quem pater ſibimet in epiſcopali dignitate ſubſtituit. Inſuper dominandi cupidine abreptus *locutus cum quibuſdam peſtilentiſſimis monachis, deinde cum nonnullis Deum neſcientibus laicis, centum librarum Papienſis monetæ* pretium ſpopondit, ut cæcato abbate, qui tunc præerat (is erat Manſo) Caſinenſe monaſterium ſibi traderetur. *Corraſis undecumque potuit, atque congeſtis aureis muliebribus ornamentis ſexaginta librarum pretii, ad beati Germani oppidum per ſuos complices* eam ſummam miſit; *ſatellites autem Satanæ comprehenſo violenter abbati oculos eruunt, eoſque linteolo protinus involutos* ad complices tranſmittunt, qui feſtinanter ad propria remeantes, tamquam voti compotes, a peregrino inquirunt, quid novi ferret? & peregrinus Albericum, qui dudum fuerat epiſcopus, obiiſſe reſpondit, *illa ſignanter hora, qua abbati lumen avulſum eſt. Filius autem ejus, apoſtolus videlicet anti-chriſti, quem in eccleſiaſticæ dignitatis apicem pater allexerat, quanto tempore ſupervixit, multas calamitatum atque contentionum amaritudines pertulit, poſtremo ferocibus ſuorum gladiis undique perfoſſus occubuit.* Hiſtoriam hanc conſulto retulimus ex Damiano de Alberico & ejus filio, quam etiam integram habemus in Leone Oſtienſi, quia Ughellius [a] multa ſilentio præteriit de Alberico, quem anno 970. Marſicanis datum fuiſſe epiſcopum ſcribit, & anno 981. conſenſiſſe judicato in gratiam abbatis ſancti Vincentii de Vulturno, circa annum vero 994. ſucceſſorem accepiſſe Quinizium filium ſuum ſpurium affirmat. Ex Leone [b] autem liquet Albericum obiiſſe anno 997. vel 998. *octabo decimo KL. decembris*, qua die obcæcatus fuit Manſo, ut idem habet; cum enim Manſo ex ipſo Leone [c] ſucceſſerit Aligerno defuncto die XXIII. novembris anno 986. & *ſederit annis undecim*, conficitur ipſum non anno 994. ut putavit Ughellius, ſed neque anno 995. ut exiſtimavit [d] Mabillonius, verum anno 997. ſeu etiam 998. die XIV. novembris lumine oculorum privatum fuiſſe, eademque die ſtatuendam eſſe Alberici Marſicani epiſcopi mortem.

[a] T. I. col. 888.

[b] Lib. II. cap. 16.

[c] Ibid. cap. 12.

[d] Annal. T. IV. p. 103.

XXIV. Epiſtola Damiani ad Mainardum ep. Eugubinum.

MAINARDUS monachus olim, ut creditur, ſanctæ Crucis Fontis-avellanæ, & Damiani propterea diſcipulus, Eugubinæ tunc eccleſiæ, poſt Hugonem, de quo ad annum 1062. præfecturam obtinebat. Tempore ſui epiſcopatus, *prædia eccleſiæ prodige ſecularibus fuerant tradita, ornamenta diverſi generis nocenter expoſita.* Admonet itaque ipſum Damianus, ut *inſigniora vel optima ablata* recuperare conetur; hortatur inſuper, ut mores ſuos corrigat, nec delectetur fallacium divitiarum copiis, neque de cathe-

dræ

dræ ambiat honore, & ſuperiori hiſtoria eum deterret a malis peragendis. Scimus Ughellium inſerere medium inter Rodulphum & Hugonem Mainardum, quem poſtremum ad annum M.LXI. vixiſſe tradit; Sartium vero referentem obitum Rodulphi ad annum 1066. poſt eum annum locum facere Mainardo. Verum allata a Damiano hiſtoria certiorem ipſius ſedis tempus ad hunc annum ſtatuere videtur. Immo, cum ipſum objurget Damianus tempore ſui epiſcopatus prædia eccleſiæ prodige ſecularibus fuiſſe tradita, verba hæc indicant non ante annum vel ad ſummum ante ſeſqui annum Mainardum poſt Hugonem eam cathedram conſcendiſſe, ſed ab aliquo tempore eccleſiam Eugubinam rexiſſe; quare in dubium revocaremus indictionem octavam appoſitam ſententiæ Alexandri II. contra epiſcopum Senogallienſem occaſione eccleſiarum maſſæ Sorbituli, de qua egimus ad annum 1062. eamque latam non anno 1070. ſed 1062. putaremus, ut affertur in Conciliorum editionibus, adeo ut Hugoni poſt annum 1062. ſucceſſerit in regimen eccleſiæ Eugubinæ Mainardus, ac ita ad multum tempus prodegerit bona ſuæ eccleſiæ; vixerit autem proxime uſque ad annum 1074. quo Gregorius papa VII. ſcribens clero & populo Eugubino IV. nonas januarii optime uſurpare potuerit verba hæc. *Ex quo eccleſiam veſtram paſtore viduatam eſſe cognovimus, multa pro vobis ſollicitudine anxii fuimus. Atque eo magis hac de cauſa ſollicitamur, & attentius Deo preces effundimus, quoniam retroactis temporibus non ſat vigilantem vobis paſtorem præfuiſſe cognovimus*, reſpiciens nimirum ad tempora Mainardi. Electus autem poſt ipſum fuerit Eugubinus epiſcopus Hugo II. hujus nominis, memoratus in veteri charta anni 1076. apud eumdem Sartium. Ceterum Mainardi nomen legitur in necrologio Avellanenſi ad diem octavam decembris: *Obiit dn. Mainardus epiſcopus Eugubinus monachus noſtræ congregationis*, qui proinde obierit anno 1073. viginti-quatuor diebus ante Gregorianam epiſtolam. ANN. CHR. 1072.

NUNC poſtremæ Ravennatis legationis Damiani hiſtoriam verbis ipſius Johannis Laudenſis, qui comes erat itineris, referamus. *Juſſu Alexandri II. Romani pontificis*, ait, *Ravennam patriam ſuam proficiſci præcipitur, rem valde neceſſariam ſaluti totius urbis, cleri ac populi peracturus. Erat quippe tunc temporis defunctus ejuſdem urbis archiepiſcopus, qui pro ſua protervia ſententia Romanæ ſynodi olim fuerat communione privatus, qui tamen cum nimia temeritate nequaquam ob illatam ſibi ſententiam tremefactus, ab archiepiſcopali temperaret officio, conſentaneum ſibi populum ſua contagione miſere fœdavit, totamque eccleſiam illicitis auſibus prophanavit. Tandem vero de medio prophanatore ſublato, præfatus apoſtolicus tam numeroſi populi exitiale contagium fraternis viſceribus miſeratus, tantum patrem, qui auctoritate apoſtolica eumdem reconciliando abſolveret illo delegare decrevit: neminem ſcilicet ad hoc opus gerendum digniorem vel aptiorem exiſtimans, eo quod is non modica exiſteret auctoritate ſubnixus, ac per regenerationis gratiam ejuſdem eſſet eccleſiæ filius, ipſiuſque hortatu, idem ſæpe numero ad hanc clementiam provocatus. Quam utique legationem ille, licet jam ætate confectus, ut ſtrenuus filius, maternis beneficiis non ingratus, optato ſuſcepit. Nam gratulabatur ſe tandem reperiſſe aliquid, quod ob ſui debitum obſequii piæ poſſet perſolvere matri. Quo cum Domino ſuffragante proſpero perveniſſet itinere, in manu civium ſuſceptus ingenti cum lætitia ſui cauſam pateſecit acceſſus: ſuper quo cives illi immodice jucundati, immenſas Deo, qui eos reſpexerat, Chriſtique vicario, qui hunc talem & tantum virum ad ſe direxerat, gratias referentes, prævaricationis ſuæ pœnitentiam humiliter egerunt: unde & reatus veniam, quam ſuppliciter poſtulabant,*

XXV. Ejuſdem legatio Ravennas, quæ poſtrema fuit.

a Cap. XXI.

ANN. CHR. 1072.

bant , atque abſolutionem , ex apoſtolicæ auctoritatis munere , gratulabundi percipere meruere. Abſoluto itaque ab excommunicationis illius vinculo, cunctæque eccleſiæ dono gratiæ maternæ conceſſo , tota urbe immanis effecta eſt exultatio.

XXVI. Faventiæ ſanctum Deo ſpiritum reddit.

COMPLETA legatione , Ravenna diſcedens ſanctus ſenex, febre mox correptus, Faventiæ ſubſiſtere coactus fuit , ubi etiam ætate & laboribus ac pœnitentiis feſſus & attritus ſanctum Deo ſpiritum reddidit. Sed præſtat individuum horum poſteriorum temporum comitem , diſcipulum ſuum & vitæ ſcriptorem Johannem Laudenſem audire. *Iſtis vero* [a] *aliiſque nonnullis negotiis, quæ tantum virum gerere decebat , patratis , iter ſuæ legationis , egreſſus urbe , pergere cœpit . Cumque prima manſione Faventiam tenuiſſet , apud venerabile monaſterium quoddam beatæ Mariæ Dei genitricis, quod foris portam nuncupatur, decenter ſuſceptus , mox febre correptus decubuit. Qua nimirum in dies invaleſcente , circa medium octavæ noctis ſilentium , quæ cathedræ beati Petri apoſtoli anniverſariæ diei celebritatem ducebat, exitus ſui horam appropinquare cognoſcens, extemplo, nobis lectulo circumſtantibus, nocturnum ſeu matutinale officium totum peragere juſſit , volens utique prius ſollemnitati apoſtolicæ vota perſolvere , ac ſic demum ſecurus abire. Tota ergo peracta ſynaxi, ſanctum poſt modicum Domino ſpiritum corporeis reddidit nexibus abſolutum , ut ea videlicet die , qua præſens meruit eccleſia in paſtorali Petrum ſede locare, eadem Petri diſcipulum cœleſtis curia in beata ſuſciperet ſede . Cum ergo ipſius tranſitus illico nuntiatus in urbe fuiſſet , ab iis videlicet, qui circa eamdem domum excubabant, ne vel corpus exanime a ſuis monachis, qui de vicino ipſius monaſterio advenerant, furto aſportari potuiſſet , tota civitas repente ad ejus exequias ingenti concurſu læta properavit. Quorum multitudine , dum eccleſia , qua locatus fuerat, ſubito referta fuiſſet , & qui pio funeri prius accedere unanimiter geſtirent , undarum more retrorſum ſe invicem repellebant , tantoque tardior cuique acceſſus patebat , quanto celerius pervenire tumultuando ſatagebat . Quicumque autem ad ipſum accedere, ejuſque loculum merebantur attingere, pia gratulabantur oſcula , illatis muneribus ejus pedibus ſeu linteaminibus ipſis , infigere . Porro mauſoleum interea officioſiſſime præparatur . Ab alia ſiquidem baſilica quadam eminus ſita immane labrum lapideum nitido candore decorum mira facilitate quantocius non abſque ipſorum quoque deferentium admiratione, ac ſi leviſſima materies quælibet advehitur, atque in ipſa beatæ Dei genitricis baſilica a fronte chori, juxta gradus videlicet , quibus ad altare aſcenditur , decenter componitur , ibique ſacerdotis Chriſti venerabile corpus ſumma cum exultatione cunctorum reverenter reconditur , omnibus in pſalmis & hymnis voces in excelſum tollentibus , dignaque Deo gratiarum præconia totis viribus exhibentibus , cujus munere tanto ſe ditatos fore beneficio gratulabantur. Ipſi gloria , laus , virtus , honor, & decus, atque imperium ſit nunc , & ſemper & omne per ævum. Amen.*

Abbas monaſterii ſanctæ Mariæ foris portam Faventinæ urbis erat hoc anno Andreas , nominatus in chartis tabularii hujus cœnobii ad annum 1071. indictione nona , & rurſus ad annum 1074. indictione duodecima . Is facile ſucceſſerat Eleuchadio , de quo verba fecimus ſub anno 1052. Hic etiam , licet extra locum ſuum , animadvertimus Eleuchadii nomen ſignatum quoque eſſe ad annum 1022. in iiſdem chartis , quamvis ad annum 1033. ſub Conrado imperatore & indictione prima abbas ejuſdem monaſterii appelletur Guarinus , & juxta Tonduccium ad annum 1026. præfecturam loci obtineret Johannes.

XXVII. Ipſius obitus ab anno 1072. non removendus.

POSTREMUM hunc ſuiſſe annum vitæ Damiani teſtem omni exce-

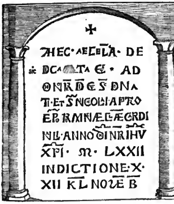
ptione

a Cap. XXII.

ptione majorem, adhibemus Bertholdum Conſtantienſem presbyterum ſcriptorem coævum, qui in Auctario ad Hermanni Contracti chronicon ſub anno 1072. hæc habet. *Petrus Damiani piæ memoriæ cardinalis episcopus jamdudum mundo crucifixus migravit ad Dominum* VIII. *kalendas martii*, *cui dominus Geroldus revera monachus*, *ſcientia Scripturarum inſignis*, *&* *moribus ſuo prædeceſſori non impar in epiſcopatum ſucceſſit*. Eidem Geroldo ſeu Giraldo Oſtienſi epiſcopo anno ſequenti pridie kalendas maji poſt dies octo a Gregorii VII. electione, idem Romanus pontifex literas dedit, „ ut jam appareat, inquit Baronius, ipſum Petrum eſſe defunctum, at„ que poſt obitum eumdem ſucceſſorem habuiſſe, quem vivens, licet diu „ multumque petiiſſet, conſequi numquam potuit. " Reperitur tamen Giraldus Oſtienſis epiſcopus ſubſcriptus diplomati Philippi regis Francorum pro dedicatione eccleſiæ ſancti Martini de Campis ad annum 1066. ut proinde conſtanter reluctanti Damiano ſuffectus videatur in epiſcopatu Oſtienſi etiam dum hic viveret, licet Oſtienſis epiſcopi titulo vel poſt annum 1066. Damianus inſigniatur. Nos propterea latet, quibus fundamentis innixi Fortunius noſter, Sigonius, Rubeus, Ricordatus, Wion aliique quamplures differant Damiani obitum ad annum 1080. aſſerantque ipſum miſſum fuiſſe legatum Ravennam poſt hunc annum, & quidem a Gregorio VII. pro ea urbe reconcilianda cum Romana eccleſia. Hæc ſiquidem habet Fortunius: „ Jam vero in ſenectutem vergens & nimia vitæ auſterita„ te defatigatus, cum de propinqua reſciſſione tabernaculi corporis ſui co„ gitare cœpiſſet attentius, rurſus a Gregorio pontifice legatus apoſtolicus „ Ravennam mittitur, quod populus ibi archiepiſcopum damnaviſſet, & „ expiationis piaculo cum ipſo indigeret. Eo cum ſe vir beatus contuliſ„ ſet, & omnia habita concione in bonum ſtatum pontificia auctoritate „ repoſuiſſet; exinde Ravenna digreſſus, monachos, quos Faventiæ inſti„ tuerat, viſitare voluit. Erat tunc cœnobium extra urbis portam, quod „ nunc intra urbem receptum cernitur. Ubi febre correptus & laboribus „ conſumptus, peregrinationem hujus vitæ pariter cum legatione abſolvit „ feliciſſimo, & angelico ad cœlos tranſitu ad VIII. kal. martii nocte an„ tecedente M. XXC. " Pejus errat Johannes-antonius Flaminius Foro-cornelienſis in vita ejuſdem ſancti doctoris, qui agnoſcens Petrum Ravennam fuiſſe deſtinatum ab Alexandro II. poſt obitum archiepiſcopi illius urbis, qui certe fuit Henricus, & peracta legatione, dum Romam redibat, Faventiæ ingraveſcente morbo ſubſtitiſſe, ibique octava die ad ſuperos evolaſſe, ad calcem tamen habet: „ Beatus autem Petrus circa annum Do„ mini milleſimum & octogeſimum diem ſuum obiit, ſeptennio nimirum a morte Alexandri II. Sed omnium ſuperavit errorem anonymus monachus Avellanenſis (floruit hic circa annum 1537.) qui Damianum ſub anno 1100. IV. idus aprilis diem clauſiſſe extremum, teſtatum reliquit. Addunt etiam prædicti auctores „ ab eodem Gregorio VII. conſtitutum fuiſſe Da„ mianum ſuum de latere legatum per totam Italiam, ut promulgaret „ decreta de dicendo officio beatæ Mariæ Virginis, quod ubique ſiluerat, „ ſimul ut jejunium ſextæ feriæ in honorem ſanctæ Crucis indiceret, quod „ obliteratum eſſe videbatur, nunuſque hoc Petrum ardentiſſima caritate „ obiiſſe, multis ac multis difficultatibus Deo juvante ſuperatis. "

Super januam eccleſiæ ſancti Donati in Citille in valle Grevis diœceſis Feſulanæ lapis prominet, in quo ſculpta eſt ſequens inſcriptio, cujus exemplum humaniſſime ad nos tranſmiſit Cl. V. Antonius-franciſcus Gorius.

Ann. Chr. 1072.

HÆC. ECCLESIA. DE
DICATA. EST. AD
HONOREM. DEI. ET. SANCTI. DONA
TI. ET. SANCTI. NICHOLAI. A. PETRO
EPISCOPO. ROMANÆ. ECCLESIÆ. CARDI
NALI. ANNO. DOMINI. NOSTRI IHESV
CHRISTI. M. LXXII.
INDICTIONE. X.
XII. KAL. NOVEMB.

Cujus tamen eccleſiæ dedicatio referri nequit ad Petrum Damianum Oſtienſem epiſcopum, quippe qui ante octo menſes ad Deum evolaverat; requirendus propterea alter Petrus cardinalis & epiſcopus, qui Alexandri II. temporibus floruerit, & menſe octobri hujus anni ſupervixerit.

Quoad diem pariter obitus Damiani dubitare nos non ſinit laudatus Johannes Laudenſis, qui ſcribit: *Circa medium octavæ noctis ſilentium, quæ cathedræ beati Petri apoſtoli anniverſariæ diei celebritatem ducebat, exitus ſui horam appropinquare* cognoviſſe, & *ea die, qua præſens meruit eccleſia in paſtorali Petrum ſede locare, eadem Petri diſcipulum cæleſtem curiam in beata ſuſcepiſſe ſede*, hoc eſt die vigeſima-ſecunda februarii. Conſulantur notæ ad Sacramentarium, quod habetur in Appendice, ex quibus liquet tempore Damiani in eccleſia unicum agnitum fuiſſe cathedræ ſancti Petri feſtum diem ad diem 22. februarii, quo & Antiochenæ, & Romanæ cathedræ celebrabatur memoria. Eamdem diem aſſignant Petri morti martyrologia & catalogi omnes noſtri. Quare errori ſcriptoris necrologii Avellanenſis tribuendum eſt, quod ad diem XXIII. martii habeatur: *Depoſitio patris noſtri Petri Damiani cardinalis Romanæ eccleſiæ & epiſcopi Oſtienſis*; ſcilicet menſem martium pro februario ſcriptor ſumpſit. In eodem tamen necrologio ad diem XXII. februarii legitur: *Obiit domnus Petrus Damianus*; verum cum hac die notatus nullo adjuncto titulo inſigniatur, arbitramur

hunc

hunc fuiſſe Petrum Damianum Avellanenſem monachum, qui poſteriori ævo vixerit.

ANN. CHR. 1072.

MIRARI ſubit, quanta de Petro Damiano, ejuſque vario monachatu enuntiaverint auctores, quæ falſitatis omnino convincuntur. Anonymus monachus, qui vixit circa annum 1480. in hiſtoria monaſtica ms. penes Conſtantinum Cajetanum ſcribit: " Damianum dimiſſo epiſcopatu monachum „ induiſſe in monaſterio ſanctæ Mariæ ſito Faventiæ ordinis monachorum „ congregationis ſanctæ Crucis Avellanæ, qui veſtiuntur albo & cuculla „ alba, ibique multa pœnitentia peracta obiiſſe monachum in præfato „ monaſterio XI. kalendas martii." Ricordatus vero aſſeruit in eodem monaſterio cœnobiticam aſſumpſiſſe cucullam Damianum, antequam ad dignitates eccleſiæ raperetur. Trithemius [a] Petrum noſtrum monachum Vivarienſis cœnobii facit, cui etiam tribuit opus *de ſitu & fundatione* ejuſdem *monaſterii*. Franciſcus Petrarcha Avellanenſis eremi tunc primitus incolam fuiſſe Damianum autumat, cum ab epiſcopatu ſe abdicavit. Eadem aſſerunt in vita ſancti Johannis Laudenſis anonymus auctor ille, qui floruiſſe creditur circa annum 1125. & alter auctor chronici Gualdenſis, qui ſcripſit circa annum 1325. apud eumdem Cajetanum. Arnoldus Wion ipſum præterea confundit cum Petro de Honeſtis; & Volaterranus inſuper inter profeſſores regulæ divi Auguſtini Damianum recenſet, quem vixiſſe putat in monaſterio ſanctæ Mariæ Ravennatis. Idipſum teſtantur Alphonſus Ciaconius, Auguſtinus Ticinenſis canonicus regularis, pluresque ex eorumdem canonicorum ſcriptoribus. Atque illud in hujus ſententiæ teſtimonium adducunt, quod Danthes, incola aliquanto tempore eremi Avellanenſis, mentionem faciens Petri Damiani, hæc cecinerit:

XXVIII. Quanta falſo dicta de vario Petri Damiani monachatu.

[a] *De viris illuſt. O. S. B. Lib. II. cap.* 93.

In quel luogo fui io Pietro Damiano,
Et Pietro peccator fu nella caſa
Di noſtra Donna in ſul lito Adriano.

Non animadvertentes de duplici Petro eo loco ſermonem habere Danthem, & utrumque quidem Ravennatem fuiſſe, at primum monachum & cardinalem, ſecundum vero clericum peccatorem, ut ſe præ humilitate vocabat, & auctorem regulæ, quam ex ſanctis patribus concinnavit pro clericis, & confirmavit Paſchalis papa II. quique in litore maris Adriatici in honorem beatæ virginis Mariæ monaſterium excitavit, vulgo dictum *ſanta, Maria in Porto di Ravenna*. Poſſevinus vero Petrum Portuenſem confundit cum Damiano, conſtituens illum monachum & cardinalem, omniaque illi tribuens, quæ ad Damianum ſpectant. Videatur Cajetani præfatio in regulam Petri clerici peccatoris, ubi eruditione multa & rationum copia unum ab altero diligenter diſtinguit.

Hucuſque allatas de Petro Damiano, ejuſque vario monachatu diverſas opiniones miſſas facimus, neque in præſenti oppugnamus, cum ex iis, quæ copioſe digeſſimus in Annalibus noſtris, atque ex teſtimonio Johannis Laudenſis, comitis & diſcipuli intimi Damiani, luce clarius innoteſcat ipſum monaſticæ ſeu eremiticæ vitæ nomen dediſſe primum & unice in monaſterio ſancti Andreæ, ſeu ſanctæ Crucis de Fonte-avellana, & ab eo abſtractum, ut eccleſiæ Dei, ſedique apoſtolicæ inſerviret, numquam quieviſſe, niſi cum copia ei iterum facta fuit eamdem eremum, aliaſque ab eo fundatas repetendi, ſanctoque otio indulſiſſe partim, partim legationibus functum fuiſſe, donec prope ſeptuagenarius, præſenti Chriſti, & ſexageſimo-ſexto ætatis ſuæ anno, obiit in monaſterio ſanctæ Mariæ foris portam Faventiæ.

Deceſſiſſe magnum lumen & ornamentum chriſtianitatis ob ipſius ſcien-

ANN. CHR. 1072.

a *Annal. T. V. pag.* 230.

b *Ibid. T. V. p.* 158.

tiam, rarumque zelum, qui in ejus actionibus enitet & in libris, qui teſtes etiam ſunt feliciſſimi & piiſſimi ipſius ingenii obſervat [a] Muratorius, qui alibi [b] eum appellat aſtrum magnum ſanctitatis & literaturæ. In his tamen, ſubdit, optandum foret, ut magis peperciſſet allegoriarum copiæ, majoremque cautionem adhibuiſſet in prodendis tot viſionibus & miraculis, quæ in dubitationem inducere poſſent etiam de veritate certiorum factorum. Verum alibi occurrimus Muratorio, oſtendimuſque non Damiani, ſed hanc fuiſſe ſeculi indolem, omneſque pene narrationes ſuas Damianum fulcire conſueviſſe auctoritatibus ſummorum virorum, qui tunc florebant, ut puta Leonis IX. Deſiderii ſeu Victoris II. Alexandri II. Hildebrandi & Humberti cardinalium, Raynaldi epiſcopi Comenſis, Hugonis abbatis Cluniacenſis, Agnetis imperatricis &c. ſcimuſque, quantum a mendacio aliena foret mens Damiani, neque putandum eſt ipſum falſis vel inveriſimilibus narrationibus confirmare voluiſſe res, quibus certiſſimas aliunde probationes feraciſſimum ejus ingenium poterat ſuppetere, & etiam ſuppetebat.

XXIX. Ipſius elogia.

ZELI ipſius cauſa *Hieronymum juniorem* Damianum appellavit Baronius; idque mutuatus fuit a Bernardo ſeu Bertholdo Conſtantienſi presbytero, qui in libro de evitanda excommunicatorum communione *alterum Hieronymum in noſtro tempore* vocat. „ Deus quoque, ait idem Baronius, in „ hoc deploratiſſimo ſeculo cum excreviſſet ad eccleſiam obruendam dilu„ vium carnis, dedit Mundo tantum virum, qui auſteriſſimæ vitæ exem„ plo, verbique prædicatione & ſcriptis exſiccaret tantam putredinem, „ pariterque pugnaret adverſus ſimoniacam hæreſim, quæ ubique locorum „ graſſabatur impune. “ Supradictus Bertholdus ſemper cum honore Damianum nominat. Ad annum 1057. *Sic piæ memoriæ Petrus Damiani cardinalis epiſcopus ſuis in literis teſtatur*. Ad annum 1058. *Hunc etiam papam*, Nicolaum II. *Petrus Damiani piæ memoriæ epiſcopus ad corrigendam juxta canones clericorum incontinentiam provocavit*. Ad annum 1066. *His temporibus venerabilis Petrus Damiani ex eremita cardinalis epiſcopus multa conſcripſit & incontinentiam ſacerdotum ſatis rationabiliter in ſcriptis ſuis confutavit*. Alibi retulimus inſignes laudes, quibus Damianum ornavit in epiſtolis ad Gallicanos epiſcopos Alexander papa II. In actis concilii Romani anni 1078. ſive in Berengarii recantatione ex ms. codice Gemblacenſi apud Martene [c] Petrus Damianus *non inferior lima eruditionis Lanfranno*, ſive Lanfranco Cantuarienſi archiepiſcopo, *non inferior dignitate chriſtianæ religionis appellatur*, *multo Lanfranno operoſior in ſtudio Divinæ lectionis* aſſeritur. Quod autem ſubdit idem Berengarius Petrum Damianum Romæ non conſenſiſſe *de ſacrificio eccleſiæ* dictis Lanfranci, non omnimoda ipſi adhibeoda eſt fides, ut animadvertit Martene dicens: „ quibus non „ magis credendum, quam his, quæ in ſe acta in concilio Sueſſionenſi „ ſcribit Abaillardus? Petrum Damianum multoties, ſed præſertim anno 1050. viſere & alloqui potuit Berengarius primum damnatus in concilio Romano ejuſdem anni, & in ſubſequentibus, quibus certum eſt Damianum interſuiſſe. Sancti doctoris elucubrationes omnes magno labore & diligentia in unum collectas initio ſeculi præteriti edidit Romæ Conſtantinus Cajetanus Siculus abbas Caſinenſis. Eæ iterum in Galliis pluries impreſſæ, ac poſtremo Venetiis anno 1743. aliquam in hac editione nobis etiam operam præſtantibus.

c *Theſ. Nov. T. IV. col.* 103.

XXX. Miracula tempore vitæ ab ipſo patrata.

QUANDOQUIDEM miracula patrata tempore, quo vixit Petrus, notis chronologicis deſtiruuotur, hic per extenſum ea ſubjicere operæ pretium viſum eſt ex narratione ejuſdem Johannis Laudenſis, qui eorum notitiam habuit ſtatim poſt ejus obitum a fratribus mooaſterii Aceretæ, &

eremi

Ann. Chr. 1072.

eremi Gamugnenſis: *Sed his paululum intermiſſis*, [a] inquit, *jam de illis aliqua loquamur, quæ Dominus per eum feciſſe dicitur, in quorum ſane relatione, Deo opitulante, quidquam immiſcere mendacii velut ex proprio, prorſus vitare curabo, illorum traditione fideliter exequendo, qui ſe vel ipſis interfuiſſe, vel ab his, qui interfuerant, accepiſſe, ſeu etiam qui erga ſe ea, quæ memorabant, geſta fuiſſe dicebant.* a Cap. VII.

[b] *Quadam igitur die apud præfatum Gamonium cum in cella conſiſteret, fratri, qui ei miniſtrabat, ex fonte ſibi potum afferre juſſit; qui ſtatim pergens, feſtinus juſſum complevit. Quod magiſtro guſtante, vinum eſſe deprehenditur. Increpare itaque diſcipulum cœpit, quod pro aqua ſibi vinum tuliſſet. Illi vero aſſerenti, hauſiſſe ſe ex fonte, quod obtulerat, eumdem ſe potum magiſter porrexit, jubens guſtando ipſam, experiri, quo valeret, ſe teſte fallax convinci. Cui guſtanti licet vinum ſapuiſſet, quod erat, nihilominus tamen, ut bene ſibi conſcius, potum illum ex fonte ſe hauſiſſe affirmabat. Cumque illi fides nequaquam daretur, alius ad eumdem fontem frater dirigitur, cujus greſſus, ne fallere ſimiliter poſſet, obſervari præcipitur. Qui ergo ex eodem fonte, mox pleno vaſculo, hauriens, concitus rediit, potum, quem hauſerat, magiſtro tradidit. Verum dum hic quoque potatur, optimam eſſe vini ſpeciem æque vere probatur. Fratres quoque, qui cum eo erant, ex eodem guſtantes, vinumque optimum comperientes, Deum præ gaudio collaudaverunt omnes. Quibus Petrus illico proſtratus ſupplicat, immo ſub obedientia interdicit ac mandat, quatenus, ſe in carne degente, nulli prorſus mortalium, quod factum noverant, pandant. Quo factum eſt, quod ad noſtram notitiam id, ante ipſius obitum, nequaquam pervenire potuerit, ſed poſtquam illius ſepulturam Faventiæ celebraſſemus, indeque redeuntes, apud præfatum monaſterium ſuum Aceretæ prima manſione hoſpitaremur, ibidem non ſolum iſtud, ſed & alia quædam, quæ, faciente Domino, miraculo huic ſubdere curavimus, nos addiſcere contigit, referentibus eadem quibuſdam ejuſdem monaſterii fratribus, necnon & prædictæ eremi, qui tunc illo convenerant.* Simile miraculum a Bononio factum ad annum 1019. & parum diſſimile a Guidone abbate Pompoſiano ad annum 1046. retulimus. b Cap. VIII.

[c] *Aliquando vir Dei buttem vini repoſitam apud quamdam ſuam capellam habuerat; accidit autem, ut die quadam militum turma prope ipſam capellam pertranſiret, qui dum ſiti æſtuarent, requirunt presbyterum, ſi eis vinum præbere poſſet. Quibus ille reſpondit, nil prorſus vini eo loci haberi, præter unam tinam domini Petri, quam ipſe contingere non auderet. Quo audito, is, qui ceteris præerat, quique, ut ajunt, eumdem virum Dei ſubexoſum habebat, reſpondit dicens: Utique ſi domini Petri eſt, ex ipſo ego libentius bibo; moxque ſibi famulantibus juſſit, quatenus ex vino illo ſibi, ac ſociis propinare curarent. Qui nempe conciti alacriter, ut genus illud hominum ſolet, ad hujuſmodi obſequium currunt, ſed evulſo tenello nil prorſus vini ſuſcipiunt; vertuntur ad alium, tantumdem reperiunt; tum cuncta foramina pandunt, & ob prodigium! dolii aditus patent, & liquor interius, ac ſi quid ſolidum, nihilominus latet. Superius itaque ſpiramen pandentes, & ſi quid intus meri contineatur, curioſe rimantes, dimidio tantum palmo vas ſemum invenerunt. Stupentes ergo hujuſcemodi eventum, arbitrantes tamen adhuc, ne quid forte obſtaculi lateret intus, quo liquoris impediretur egreſſus, ingerunt ſingulas aditibus patentibus virgas, quibus deductis, eas quidem madere conſpiciunt, vinum tamen introrſum nihilominus hæret incluſum. Illa nimirum virtus, quæ Iſraelitico quondam populo rubri maris profunda calcanti aquarum fluenta, murorum ad inſtar, dextra* c Cap. IX.

lævaque

Ann. Chr. 1072.

lævaque ſuſpenderat, liquoris hujuſmodi fluxum conſtrinxerat. Et qui hoſtiles tunc adverſariorum acies, ne greſſus piorum impediri poſſent, aquis potenter immerſit, ipſe nunc iſtorum protorviæ, ne ſuo nocerent famulo, mirabiliter obſtitit. Nam ut illorum rabida fames, interempto Dei populo, manubiorum præda ſatiari nequivit, ſic iſtorum veſana ſitis rapina ejus famuli reſtingui minime valuit. Dum ſuos itaque veſanos conatus ſuperna virtute deluſos, fruſtratoſque perpendunt; divinæ cedentes virtuti confuſi, arenteſque diſcedunt. His autem profectis, viator quidam adveniens eidem flagitabat presbytero, ut ſibi quantolibet vini dignaretur poculo ſubvenire, cui ſacerdos eadem, quæ prioribus verba, reſpondit. Cumque viator precibus inſtaret, quatenus ex eodem caritatis ſibi gratia ſubveniret, ſacerdos, quæ militibus illis contigerant, ei ſeriatim enarrare curavit, ne ultra ſibi importunus inſiſtere debuiſſet. Ille tamen a ſua petitione minime deſiſtens ajebat: Se jam magis ex ejus ſperare beneficio, quod rapinæ arrogantium ira abſtractum fuerat, dum ipſe ſibi bene notus jam dudum fuiſſet, ſuumque frequenter exhibuiſſet. Jam igitur presbyter tanta poſtulatus inſtantia, fideque mollitus, licet timide, acceſſit ad dolium, & quoniam, ut ſcriptum eſt: Superbis Deus reſiſtit, humilibus autem dat gratiam, liquoris fluxus facili mox attactu eſt haurientis manum ſecutus. Itaque mitis obtinuit inermis, quod armatis fuerat negatum ſuperbis.

a Cap. x.

[a] *Dum quadam die adveſperaſcente, idem pater feſſus, cum eodem, qui hoc mihi retulit, fratre, a ſilva rediiſſet, ſola panis quadra cum crudis oleribus cœnanti apponitur, quem ille totum ſocio largiens, ſolis oleribus veſcens, hortabatur convivam, quod patienter illam ferret pauperem cœnam, ditiorem habiturus in craſtino menſam. Factumque eſt. Sequenti etenim die tanta eſt allata ciborum copia, quæ cunctis illic degentibus in plures dies ſufficere poterat.*

b Cap. xi.

[b] *Vir quidam, magnus admodum, viro Dei devotus, onuſta piſcium exenia in præcipuis ei ſollemnitatibus legare conſueverat; accidit, autem ut aliquando Domini propinquante natale nequaquam hujuſmodi potuiſſet piſces invenire, quos digne ei poſſet juxta morem dirigere, cumque ſuper hoc modica angeretur moleſtia, tandem in ipſa ſacra Dominicæ nativitatis nocte, grandis ei piſcis advehitur; exhilaratus ergo, & plurimum gaviſus præcepit, ut Dei viro illico deferretur. Porro nox tetris denſata tenebris nullum ſtellarum lumen radiabat; via quoque nimis laborioſa & difficilis erat, quam lutoſæ nivis ſalebra omnino conſperſerat, piſcis tamen portitor nulla difficultate diei lucem præſtolari permittitur. Eo itaque cœpti itineris viam carpente, ad obſcuram quamdam ripam, profundamque pervenit, cujus extrema, dum nimium, velut ignarus, perſequeretur, lapſis repente veſtigiis, in ima præcipitatur; & cum tantus fuerit caſus, ut ſolvi potuiſſent totius corporis nexus, meritis tamen viri Dei virtute divina totus ſervatur illæſus. Incolumis ergo & validus, onus excuſſum cervicibus lætus reſumpſit, ſicque ad Dei hominem hilariter properavit, Domini ſui munus obtulit, quodque ex mortis faucibus ipſius fuiſſet meritis ereptus, gratias egit. Cui ille, noli, inquit, fili, noli homini deputare peccatori, quod Deus tibi dignatus eſt ſola ſui miſeratione largiri; ei tantum ex collatæ ſalutis munere gratias age, qui numquam ſibi famulantibus in tribulatione deeſt.*

c Cap. xii.

[c] *Hic unum ex diſcipulis ad quemdam aliquando direxit abbatem, quem dum in monaſterio frater ille minime reperiſſet, eum, quo diverteret, ſollicitus requiſivit; quod cum egiſſet, regreſſus ipſius mora adeo protelata eſt, ut die, qua expectabatur, nequaquam redire potuiſſet: cumque ob id de correptione cœpiſſet trepidare, ſuſcepto ſocio, iter ſuum arripuit ſub ſilentis*

noctis

ANN. CHR. 1072.

noctis obſcuro, ac dum ſimul paululum proceſſiſſent, ejus conviator paulatim ſe ſubtrahens, furtim abſceſſit. Quo facto monachus ille viæ, quam cœperat, prorſus ignorans, cœpit vehementer triſtari, cum nec ulterius progredi, nec regredi, qua venerat, noſſet. In arcto itaque ſitus, hoc a Domino ſupplicans poſtulavit, quatenus iter ſuum meritis illius dirigeret, cui ſatagebat obedientiam exhibere; cumque oratione facta abire cœpiſſet, quoddam bivium reperit, ubi dum paululum hæſiſſet, ambigens, cujus tramitem terendum aſſumeret, unum tandem elegit, quem aptiorem ſibi fore putavit, in quem dum conaretur jumentum dirigere, non conſenſit, ſed alterum capiens, obſtinate pergero cœpit. Seſſor vero toto anniſu calcibus atque verberibus inſtabat ad ſuum votum ipſum reducere, illuc nihilominus tendebat, quo cœperat pergero. Cum autem hac colluctatione diutius certatum fuiſſet, noc tamen rector jumentum ſibi ad obtemperandum ullo modo revocare potuiſſet, jam demum ſuſpicatus, ne forte brutum illud animal ita ſibi contra morem divino inſtinctu reſiſteret, totas illi laxavit habenas, quatenus jam liberum pergeret, quo ipſum Deus dirigere vellet. Mane itaque facto, jam luceſcente diluculo, erectis oculis, quæque nota conſpexit, ſeſeque divino munere, rectiſſimo tramite directum fuiſſe agnovit. Ergo ſuas preces magiſtri meritis exauditas eſſe cognoſcens, Deo gratulabundus gratias egit, necnon & ſuo magiſtro, quem adeo dignum Deo fore perſpexit.

[a] Alio quoque tempore quemdam nuntium cuidam deſtinabat epiſcopo, qui a Cap. XXII.
dum aquæ rivulum in via reperiſſet, eum quidem facile tranſvadavit, ſed mox in ejus egreſſu, tanto ipſius equus infigitur luto, ut nullo conamine ex eo potuiſſet exurgere; eques vero ita ſe impeditum conſiderans, & quid ageret prorſus ignorans, doprecatus eſt Dominum, quatenus ſibi dignaretur illius meritis ſubvenire, cujus ſe noverat obedientiam gerere. Qua ſupplicatione ad Dominum fuſa, confeſtim equus proſiliens, concitus in aridam exivit, correptoque ſpatio agilis ad urbem pervenit. Cum autem ad epiſcopum, cui miſſus fuerat, perveniſſet, nequaquam epiſcopum, quem quærebat invenit, reperto tamon quodam ejuſdem familiari honeſte ab eo ſuſceptus eſt. Qui plane pro tanti viri reverentia, cum omni domus ipſius familia ei officioſiſſime deſervivit; in hoc uno tamen non modico erga eum deliquit, quod dum iſtum ſtratum locaſſet, cunctis recedentibus, ſolum in ſpacioſa illa manſione cubantem dimiſit. Quod nimirum dum ille perſenſit, tantus eum horror invaſit, ut vix quantumlibet ſoporis illa nocte potuiſſet admittere. Verumtamen nec juvenis ille impunis evaſit, qui ejuſmodi erga eum negligentiam duxit. Eadem quippe nocte, dum ille ſomno reſolutus, in ſtrato ſuo jaceret, vir Dei Petrus in eum violenter inſiliit, dureque virgis validis intentatis exterruit, eo quod legatum ſuum tam immaniter ſua negligentia contriſtavit. Qua vero viſione completa, illico expergiſcens, cœpit diurnam lucem præſtolari, quod ſuum hoſpitem reviſere & alloqui poſſet. Primo itaque luceſcente diluculo ad illum properans, diligenter eum inquiſivit, quid negligentiæ, quidve delicti circa ejus fuerat commiſſum obſequium, quod in ſe domnus Petrus tam ſe terribilem invexerat, tantiſque ſe minis ac probris objurgaverat atque terruerat. Cui protinus ille: Tantum, inquit, hac nocte cunctis vobis recedentibus, ſolum me relictum fuiſſe expavi, ut cum gravi moleſtia inſomnem pene totam protraxerim noctem. Quibus viciſſim revelatis, admirati viri Dei potentiam, glorificaverunt Deum, qui tantis prodigiis ſe mirabilem in Sanctis & ſervis ſuis oſtendit. Cujus videlicet ſigni, is qui miſſus fuerat, ita oſt admiratione compunctus, ut ad virum Dei reverſus, confeſtim ſe illi commiſerit, promittens ſe jam ſeculo abrenuntiaturum, & regularem habitum ex ipſius benedictione ad famulandum Deo aſſumpturum.

rum. Quod quidem ipſe poſt modicum implevit; idemque hoc nobis, ut digeſſimus, ex ordine totum enarravit.

Ann. Chr. 1072.

XXXI. Quis in regimine Avellanenſis cœnobii Damiano ſucceſſerit?

Quis in regimine monaſterii Avellanenſis ſucceſſerit Damiano, non ita compertum. Suffectum fuiſſe ajunt in ejus locum Johannem Laudenſem; is tamen, dummodo præfecturam aſſumpſerit immediate poſt Damianum, quod certo non liquet, ad breviſſimum tempus eam retinuit, & Damiano juniori ſenioris nepoti locum dimiſſione ſua fecit. Anonymus pariter Avellanenſis ſcriptor vitæ ſancti Johannis, dum Johannem *ſequenti tempore* in priorem electum ſcribit, innuere videtur immediatum ipſum non fuiſſe Petri Damiani cardinalis in Avellanenſi regimine ſucceſſorem. Porro *anno ab incarnatione Domini milleſimo ſeptuageſimo-quarto temporibus domini Gregorii pape anno ejus tercius die menſe aguſti indictione* XIII*ma* reperitur [a] *domnus Damianus rector heremi ſancte Crucis de Fons ovellane* in charta archivi Avellanenſis, ex earum ſcilicet numero, quas Sartius noſter jure poſtliminii donatas revehendas curavit in tabularium dicti monaſterii, & cujus fragmentum ipſe profert [b] in vita ſancti Johannis Laudenſis. Damianus junior ob propria, & etiam ob merita avunculi Petri, poſt paucos annos ab hujus obitu tum ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalatu, tum abbatia Nonantulana fuit decoratus a Gregorio VII. Hinc eſt, quod in veteribus monumentis titulum aliquando obtinet etiam abbatis, ratione nimirum Nonantulani monaſterii, cum titulo tantum frueretur prioris, ratione cœnobii Avellanenſis. Cardinalatus honore inſignitus legitur ad annum 1076. ejus enim nomen ornatum hac dignitate reperitur in bulla Gregorii VII. pro monaſterio Avellanenſi ad eum annum ſpectante, & iterum Damiani cardinalis mentio occurrit ad annum 1077. in quodam judicato inter epiſcopatum Florentinum & abbatiam ſancti Miniatis. Quare veriſimiliter Aliprandus præfecturam Avellanenſem ſubiit iiſdem temporibus pro Damiano juniore, qui eccleſiaſticis fungens officiis, monaſticis nequibat intereſſe. Aliprandi prioris meminit charta Avellanenſis apud eumdem Sartium [c] ſcripta *anno Domini milleſimo ſeptuageſimo octavo temporibus domini Gregorii pape & die menſis martius indictione prima.* Anno 1079. rurſus prodit Damianus, ſed eodem anno & ſequenti uſque ad menſem majum Aliprandus prior. Demum in chartula venditionis ejuſdem tabularii *Johannes prior eccleſie eremi ſancte Crucis* nominatur *anno ab incarnatione Domini milleſimo optuageſimo, ſecundum tempora domni Gregorii pape regnante domnus Enrigus rex & die menſe madii indictione tertia.* Ejuſdem Johannis nomen legitur etiam ſub annis ſequentibus, ſed ab anno 1085. ad annum 1099. denuo Aliprandi prioris nomen apparet. Exeunte eo anno 1099. rurſus Johannes prior inducitur. Has perſonarum in regimine mutationes factas exiſtimamus ratione vel alterius præfecturæ, qua diſtenti tunc eſſent alteruter ipſorum; vel dimiſſionis officii prioratus ad tempus, ut eorum magiſter Petrus Damianus actitare conſueverat. Quare de Johannis regimine Avellanenſi commodius agemus ad annum 1080. Subjicimus quidem interim, quæ in Johannis laudem poſt Damiani mortem in medium profert Avellanenſis anonymus. *Poſt felicem vero,* [d] inquit, *illius viri obitum, cum ſubditus jam ſacerdotali eſſet officio, ſic jam ſacris Miſſarum myſteriis pene quotidianus ſatagebat vacare, ut priora ſua exercitia nequaquam omitteret; ſic Dominicis pedibus aſſidebat cum Maria, ne frequens tamen miniſterium obliviſceretur cum Martha; ſic pulchræ rapiebatur Rachelis in gremium, ut lippientis licet Liæ non horreret amplexum; ſicque ab activa vita in theoriam tendebat calefaciendus, ut a contemplativa in activam rediret calefacturus; ut ſcilicet ebrius debriaret, flammatus igniret.*

a Faſc. VI. n. 1.

b Pag. 49.

c Pag. 50.

d Cap. V.

vet. O quam ſunt in mundo rara hujus dignitatis vaſa! Non enim in hoc exilio poſitis Chriſti eccleſiis credo deſore, ſed cupientia ſunt latere; ne qua ſcilicet incuria opercula amittant, & ſic de mundis immunda fiant. Scriptum namque in lege eſt: Vas, quod operculum non habet, inter immunda reputatur. Quid enim rationalis vaſis eſt operculum, niſi omnium interioris exteriorisque hominis cuſtod a ſenſuum, quam ſi quis eis non ſemper adhibet, mors per eos criminum ad animam penetrat? Unde per prophetam dicitur: Intravit mors per feneſtras noſtras, ingreſſa eſt domos noſtras. Ceterum hoc, de quo loquimur, vas divinum neſciebat deponere, vel ad momentum operculum, ideoque eum Dominus in phialam dignatus eſt vertere, dum ſuæ per eum eccleſiæ ſapientiam ſtatuit propinare.

ANN. CHR. 1072.

XXXII. Privilegium Alexandri II. conceſſum Ruſtico priori Camaldulenſi.

REFERUNTUR a Baroncinio in ſuis ſummariis ſub hoc anno ſequentes donationes factæ eremo Camaldulenſi. Menſe februario Dominicus [a] quondam Johannis terram donat cum domo intra civitatem Arretinam prope eccleſiam ſancti Laurentii; menſe auguſto [b] Berta filia Guezonis, & Ugo & Albertus ejus filii nomine judicii offerunt domno Ruſtico priori terram cum ſilva poſitam in caſali *Bucena* territorio ſanctæ Mariæ in Partina vocabulo *Vignale*, juxta terram Camaldulenſis eremi, & terras Guillermingam, Tebaldingam, Berardingam cum ſuis ædificiis & omni jure ſuo. Sed memoria & illuſtratione dignius eſt apoſtolicum privilegium, quo hoc anno IV. kalendas novembris indictione X. anno duodecimo pontificatus ſui, Alexander II. Romanus pontifex eremum Camaldulenſem, & Ruſticum ejus priorem decoravit. Inter bona, quæ confirmat, nominat Alexandet in primis *oratorium ſancti Salvatoris in Campo amabili conſtructum, & omnes cellas ipſi adherentes & circumcirca adjacentes, & omnia ad ipſum pertinentia*. Secundo, *hoſpitium ejus, quod dicitur Fons bonus*. Tettio *cenobium, quod eſt conſtructum in loco, qui dicitur Cerreto, qui eſt infra comitatum Vulterrenſem*. Hoc erat dicatum una cum eccleſia ſancto Petro apoſtolo, de cujus donatione facta eremo Camaldulenſi egimus ad annum 1059. Quarto, quinto, ſexto & ſeptimo enumerat loca *in Agna, in Monte & Soci, in Arcina, in Chaliano & Punina*. An latifundia tantum vel etiam eremos in his locis excitaſſent Camaldulenſes eremitæ non liquet, veriſimilius tamen eſt ibidem poſſediſſe prædia & terras, & etiam eccleſias ſubditas oratorio ſeu eremo ſancti Salvatoris. In Agna certe exſtabat eccleſia ſanctorum Bartholomæi & Miniatis, cujus medietatem anno 1027. Theodaldus, alteram medietatem Immo epiſcopi Arretini donaverant eremo Camaldulenſi. Anno 1117. in Arcena exſurgebat hoſpitale dictum de Montione eremo Camaldulenſi confirmatum a Guidone epiſcopo Arretino. Octavo *locum, qui dicitur Chio & eccleſiam ſancti Savini*. De hac ſermonem habuimus ad annos 1062. & 1066. Nono nominat locum, *qui dicitur Fogiano*. Statuit inſuper Alexander, ut *jamdictum oratorium cum cellis ſuis omni tempore eo modo atque tenore, quo prius inchoatum eſt, & ad hec tempora productum, maneat in ſuo vigore atque ſtabilitate, ſcilicet ut ſemper eremitico tramite contemplative vite celſitudine perſeveret, nec liceat cuiquam umquam aut abbatem ibi ponere, aut cenobium facere, ſed ſemper ſolitarie vite locus ipſe ſit deditus & firmitate continua dedicatum*. Poſtulaverat quoque Ruſticus, ut quemcumque epiſcopum catholicum liceret ſibi adire pro evehendis ad eccleſiaſticos ordines eremitis, qui in oratorio ſancti Salvatoris ſeu in aliqua ex eccleſiis & cellulis ſuis habitarent; id quod concedit ſummus pontifex, ſi quando epiſcopus, ad cujus parœciam pertinerent dicta loca, ſimoniaca labe ſoret depravatus. Datum eſt privileginm Lucæ *per manus Petri ſancte Romane eccleſie preſ-*

a §. *Donatio.* 145. *A.* 1. 14.

b *Ibid.* 145. *A.* 1. 10.

Ann. Chr. 1072. byteri cardinalis & bibliothecarii. Sed integrum producimus in Appendice & autographum ex tabulario Fontis-boni.

XXXIII. Chartæ aliquorum monaſteriorum. Alteram chartam ex archivo ſanctæ Catharinæ de Fabriano amandamus ad eamdem Appendicem, quæ refert donationem factam monaſterio ſancti Victoris, in qua rurſus Moricus appellatur *epiſcopus & abbas & cuſtos* ejuſdem cœnobii. Aliam pariter producimus ex tabulario cœnobii ſancti Michaelis in burgo Piſarum, quæ continet oblationem Willæ mulieris Walpiti & filiæ Rodilandi, quam de bonis ſuis fecit Ruſtico abbati & ejus monachis. Charta hæc ſtilo Piſano profert annum milleſimum ſeptuageſimum-tertium, tertiam diem ante kalendas julii & indictionem decimam, quæ notæ more Romano reſpondent præſenti anno 1072.

Ex tabulario noſocomii Senenſis ſanctæ Mariæ de Scala deſcripſit Benvoglientius, & ad Muratorium miſit placitum habitum hoc anno in comitatu Cluſino a Beatrice duciſſa Thuſciæ ejuſque filia Mathilda, in quo *Roca* ſive arx de Scanzano adjudicatur Mauro abbati ſancti Salvatoris de Monte-amiato contra Lanfrancum epiſcopum Cluſinum & Bonizonem abbatem ſancti Petri de Campo, qui litem Mauro moverant. Promiſerunt autem ii ſub pœna bis centum librarum argenti nullam moleſtiam futuris temporibus illaturos prædicto monaſterio de Monte-amiato. Placitum ab eodem Muratorio [a] publici juris jam factum fuit. Bonizo abbas ſancti Petri in Campo facile ſucceſſerat Johanni, de quo loquuti ſumus ad annum 1055.

[a] *Antiq. medii ævi T. II. col. 955.*

Conſecratas fuiſſe a ſancto Stanislao epiſcopo Cracovienſe & martyre hoc anno eccleſias dicatas ſanctis martyribus & eremitis Polonis, ædificatas in civitate Caſimiritana a Caſimiro rege Poloniæ, jam præmonuimus ad annum 1041.

Leguntur ſub hoc anno donationes factæ Mainardo monacho & eremitæ a comite Ugone ſeu Ugolino & ab ejus uxore Ugolina, aſſenſu Bonfilii epiſcopi Fulginatis. Is pontificatu Alexandri papæ II. amore ſolitudinis cum ſocio Dionyſio ſeceſſerat in montem, qui Vecli dicebatur in territorio Fulginate, ibique oratorium ad pedem montis extruxerat in honorem beatiſſimæ virginis Mariæ. Anno 1085. monaſterium Saxi-vivi condidit, palatium ſuum donante Gualterio comite filio Ugonis comitis, ad hoc ut in cœnobium converteretur, cui nomen, monaſtica veſte induta, inter primos dedit Albertus Gualterii filius, aliique a Mainardo ſuſcepti. Conſecratum fuit monaſterium a Bonfilio epiſcopo ſub titulo ſanctæ Crucis & ſanctorum Carpophori & Abundii martyrum, translatis eorum reliquiis ex oratorio in novum monaſterium. Obſervamus denuo Mainardum fundatorem monaſterii Saxi-vivi alium fuiſſe a Mainardo monacho Sitrienſi a Damiano commemorato, præſertim ſi vera ſint, quæ tradit Jacobillius in hiſtoria cœnobii Saxi-vivi Mainardum abbatem ad annum 1106. vitam protraxiſſe. An vero Damianum audierit in eremitica diſciplina Mainardus Saxi-vivi abbas, antea monachus & eremita, omnino incertum, licet certum ſit Damianum poſt Romualdum mirifice propagaſſe eremiticam vitam & converſationem.

Ann. Chr. 1073. XXXIV. Obitus Johannis Gualberti congreg. Vallis-umbroſanæ fundatoris. Supremus hic annus fuit Johannis-gualberti, incolæ ad tempus eremi Camaldulenſis, congregationis Vallis-umbroſanæ illuſtriſſimi ſubinde conditoris, ſanctitate & meritis valde inſignis, qui obiit IV. idus julii ſeptuaginta & octo annos natus, ut, accedente etiam breviarii Romani auctoritate, oſtendit pluribus Grandius noſter. Succeſſit Johanni in congregationis regimine Rodulphus ad triennium, Rodulpho vero Ruſticus ad ſexde-

ſexdecim annos. Viguit a primis ad hæc uſque tempora inter utramque Camaldulenſem & Vallumbroſanam familiam mutua neceſſitudo & caritas, quæ originem tunc habuit, ut alibi vidimus, cum Johannes, relicta Camaldulenſi ſolitudine, Aqua-bellam ſe contulit, novæ congregationis ſemina poſiturus. Tunc ictum fuit fœdus, quod multoties eſt repercuſſum temporibus ſubſequentibus: *Statuimus*, inquit Martinus III. prior generalis Camaldulenſis in ſuis decretis anni 1253. *ut fratres noſtri ordinis Vallis-umbroſanos, & ſanctæ Crucis Fontis-avellanæ, quaſi uno caritatis officio, monachi cum monachis, converſi cum converſis hilariter & benigne ſuſcipiantur a noſtri ordinis prælatis, & ſubditis univerſis*. Anno 1323. XXV. auguſti [a] domnus Bonaventura prior pariter generalis Camaldulenſis dedit literas patentes & commendatitias brevifero ordinis, ſeu qui nomina defunctorum deferebat, tam eorum qui noſtri ordinis Camaldulenſis fuerunt, quam ordinis Vallis-umbroſæ, *quem ab antiquo fraternæ caritatis & familiaritatis in Domino copulavit*, ut ſimul ac ad ordinis loca pervenerit, ſcribantur in matriculis, & affigantur, ac pro illis defunctis, quorum nomina deferuntur, in divinis officiis & aliis privatis operibus debita ſuffragia offerantur, cum campanarum pulſatione ſollemni, prout in breviferi receptione fieri devotius conſuevit. Anno pariter 1372. confirmatum fuit ſtatutum: *Ut monachi Vallis-umbroſæ & ſanctæ Crucis de Avellana tam in eremo, quam in monaſteriis ordinis recipiantur in choro & in refectorio, ac ſi eſſent ordinis Camaldulenſis, & eorumdem ordinum brevia per breviferarium ordinis deferantur* &c. Teſtis quoque eſt Didacus Franchius [b] abbas Vallumbroſanus, in antiquis Vallis-umbroſæ conſtitutionibus, ante tempora beati Michaelis abbatis generalis ejuſdem congregationis, præcipi ſimilem monachorum Camaldulenſium ſuſceptionem, perinde ac recipi deberet Chriſtus ipſe, & monachi Vallis-umbroſani ſuſciperentur; legi quoque in iiſdem conſtitutionibus mutuas hinc inde dari conſueviſſe epiſtolas defunctorum nomina præferentes, quam caritatem, quia nonnihil tepuerat, abbas generalis domnus Simon Gavillenſis una cum priore Camaldulenſi ad priſtinum vigorem & obſervationem reducere curavit. Laudat autem ad oram libri hæc verba epiſtolæ dicti generalis, quæ incipit: *Prout novit* &c. dataque eſt die XXV. februarii anni 1378. *Contulimus*, ait, *cum reverendo patre noſtro domino generali priore ſanctæ Camaldulenſis eremi, ut juxta morem antiquum recipiantur brevia per breviferum pro animabus non ſolum defunctorum, ſed etiam pro vivis fratribus*. Eadem quæ Franchius, & ſimilia tradunt ceteri ſcriptores Vallumbroſani, ut legitur fuſius apud Grandium [c] in libro, cui titulus: Reſponſiones ad Quæſtiones Vallis-umbroſanas Soldanii. Hinc nil mirum, ſi apud Vallumbroſanos ſancti Romualdi feſtum, & ſi apud Camaldulenſes illud ſancti Johannis-gualberti ſollemni ritu peragi conſueverint. In cœremoniali Camaldulenſi edito anno 1625. a noſtro Victorino Totinio, congregationis decreto, libro II. capite III. n. 2. ſtatuitur, ut ſub ritu duplicis majoris celebretur ejuſdem ſancti Johannis-gualberti feſtum cum oratione propria: „ De ſanctis, inquit, „ religionis peculiaribus ſat eſt officium duplex per annum majus, & ſic „ de ſancto Johanne-gualberto apud nos ;, ſiquidem aliquandiu in noſtra „ Camalduli Thuſciæ eremo ob inſtitutum illud capiendum vixit, atque „ a ſancto patriarcha Romualdo, cui ſe dedicaverat diſcipulum, venerabilis inſtituti Vallumbroſani vaticinium ſumſit. “ Non ſub Romualdo, ſed ad annum 1036. vidimus id contigiſſe ſub priore Petro Dagnino. Idipſum conſtat ex veteribus breviariis Camaldulenſibus, ſicut ex Vallumbroſanis breviariis liquet eodem ritu duplicis majoris Vallumbroſanos co-

ANN. CHR. 1073.

a Arch. Fontis-boni §. Notabilia. 13. n. 9 12.

b Pag. 77.

c Cap. VIII. p. 60.

luiſſe feſtum ſancti Romualdi menſe februario, & antiquiore tempore ipſius feſtum cum officio proprio celebraſſe etiam menſe junio. Ex eadem neceſſitudine, quæ Vallumbroſanos inter & Camaldulenſes ſemper ceſſit, factum eſt etiam, ut ſancti Johannis-gualberti imagines aliquibus in locis alba veſte indutæ prodirent. Alba cuculla contectus viſitur in fronte libri ipſius vitæ, quam edidit anno 1583. Eudoxius Locatellius ejuſdem congregationis ſcriptor; eumdem colorem exhibent duæ imagines ejuſdem Sancti Romæ impreſſæ anno 1612. juſſu abbatis generalis Vallis-umbroſæ domni Theſauri Veli. In eccleſia ſancti Miniatis prope Florentiam, ubi Johannes-gualbertus habitum monaſticum ſumpſit, extat ara antiquiſſima eidem Sancto dicata, in qua effigies ipſius conſpicitur candidis veſtibus ſuperinduta. Hæc occaſione obitus ſancti viri collegimus, ut declararemus reciprocam, quæ ſtabilis viguit inter utriuſque congregationis monachos, animorum conjunctionem & officiorum viciſſitudinem.

ANN. CHR. 1073.

XXXV. Donatio monaſterii Pulliciani facta eremo Camaldulenſi.

INSIGNIS facta fuit circa hunc annum eremo Camaldulenſi acceſſio monaſterii poſiti in loco, qui dicebatur Pullicianum. Hiſtoriam unionis hujus monaſterii ex charta autographa archivi Fontis-boni integram exhibemus in Appendice, hic vero per compendium referimus. Herimannus epiſcopus Volaterranus dolore concuſſus, quod ad eam uſque diem parum ſollicitus fuiſſet in viſitatione monaſteriorum & domorum canonicarum ſuæ diœceſis, ac in examinandis fratribus ſimul congregatis, quo nimirum religionis more, & ſub quo obedientiæ ſtatu regulam propriam obſervarent, animadvertens circa hæc tempora monaſterium Pulliciani *non ſteriſſe ordine, quo debuit, nam fratres ibi hactenus degentes non juxta beati Benedicti precepta ſteterunt, ſed potius multis voluptatibus pluribuſque laſciviis dediti vixerunt*, in optatis quidem habebat medicam his malis manum apponere, ſed multoties condoluit, multiſque vicibus deflevit, quod reperire nequiret monachum Deum timentem, regulam ſuam diligentem, quem illis poſſet conſtituere in patrem. Tandem Deo favente, eodemque concedente, prout cupiebat, quem diu deſideraverat, quem longo tempore quæſierat, invenit fratrem ad hoc opus idoneum, diviniſque moribus inſtructum, quem multis precibus & multis ſupplicationibus poſtulavit, ut abbatis munus in eo monaſterio ſuſciperet. Qui demum devictus Herimanni epiſcopi flagitationibus & conſiliis acquievit, communi accedente fratrum ibi degentium conſenſu. Ipſum tamen aliter ſuperare nequivit epiſcopus, niſi refutando abbatiæ omnem imperandi poteſtatem, & pollicendo ſe non amplius ea facturum, quæ inibi hucuſque fecerat, excepta abbatiæ inveſtitura, & abbatis conſecratione. Spondet ergo Herimannus proprio & ſuorum ſucceſſorum nomine, ſe inter cetera non acceptaturum *ultra unum Byſantium*, & ſi quando ipſe aut ſui ſucceſſores ab abbate & a ceteris fratribus inquiſiti fuerint aliquid egiſſe in abbatiæ præjudicium; niſi emendaverit ipſe, aut epiſcopi ſibi ſuccedentes infra triginta dies, dummodo fuerint in patria & incolumes, perſoluturos ſe loco pœnæ centum libras auri, medietatem *eremitorio de Camalduli*, alteram vero *poteſtati*, vel viro, ad quem cauſam & querelam abbas & monachi traxerint. Decernit inſuper, ut ſi abbates, vel monachi præfati monaſterii de Pulliciano inſtigante diabolo *mediocres fuerint*, ideſt ut nos explicamus, ſi fuerint laxiores, minuſque ferventes, & regulam vel non obſervaverint, vel obſervari non fecerint, atque a monaſtico rigore deſciverint, tunc prior prænominatæ eremi Camaldulenſis poteſtatem habeat ejiciendi monachos devios, & eorum loco ibidem conſtituendi idoneos ac Deum timentes. Statutum hoc fuit ab Herimanno, atque corroboratum in ſynodo generali

ab

ab ipſo celebrata octavo idus menſis auguſti, accedentibus ſubſcriptionibus Farolſi archipresbyteri, Ugonis archilevitæ, Petri presbyteri & canonici, Dominici presbyteri, Azonis levitæ & Guidi ſubdiaconi. Synodum hanc Muratorius ad annum circiter 1070. refert, in medium adducens ejuſdem Herimanni conſtitutionem in eodem ſuæ diœceſeos concilio latam ad reſtituendam vitam communem canonicorum eccleſiæ ſuæ, in qua ſynodo ſubſcribunt iidem Ugo archidiaconus, Farolſus archipresbyter, Petrus presbyter, Azo diaconus aliique. Verum cum in privilegio Alexandri II. quod anno elapſo conceſſum fuit Ruſtico priori Camaldulenſi, inter loca ſubjecta eremo non recenſeatur monaſterium Pulliciani, recenſeatur vero in altero privilegio, quod eidem Ruſtico dilargitus eſt menſe martio anni ſequentis 1074. Gregorius papa VII. non inveriſimile videtur hoc anno intermedio 1073. Camaldulenſi eremo aggregatum fuiſſe monaſterium iſtud. Ita proinde res ſe habuerit. Ante hunc annum Herimannus viſitationem inſtituit diœceſis ſuæ, cœnobiorum quoque & domuum canonicarum. Indoluit monaſterium Pulliciani præ ceteris e regulari ſtatu dilapſum reparatione indigere. Diu quæſivit & tandem invenit, quem abbatem loco illi præficeret. Die ſexta menſis auguſti hujus probabiliter anni ſynodum coegit, in qua confirmatæ fuere omnes ipſius epiſcopi privatæ conſtitutiones, & ad majus diſciplinæ monaſticæ ejuſdem cœnobii robur viſum eſt epiſcopo & clericis congregatis, vel abbati & fratribus monaſterii Pulliciani, ut cœnobium leges & conſuetudines eremi Camaldulenſis ſuſciperet, vel ſaltem a monachis Camaldulenſibus reformaretur. ANN. CHR. 1073. [a] Antiq. T. V. col. 215.

Ceterum Herimannus ſucceſſerat in epiſcopatu Volaterrano Guidoni, qui eam eccleſiam regebat etiam anno 1052. eo enim anno ab Henrico III. imperatore privilegium obtinuit Guido, ut clerici a jure comitum eximerentur, immo epiſcopus Volaterranus erat Guido anno pariter 1060. quo Guilielmus comes, qui & Bulgarellus, eidem reſtituit quædam caſtra coram Nicolao II. papa in civitate Florentina. Hujuſmodi chartæ referuntur a Muratorio [b] in antiquitatibus medii ævi. Extat ad Herimannum epiſcopum Volaterranum etiam epiſtola Johannis Gualberti, & paucis annis poſt præſentem fuit ſuperſtes. Hoc eodem anno XV. kalendas februarii indictione XI. interfuit *Herimannus Dei gratia quamvis indignus epiſcopus ſancte Wlterenſis eccleſie* una cum Widone epiſcopo Piſano, & Rainerio epiſcopo Florentino placito, quod in urbe Piſarum tenuere Beatrix duciſſa, & Gothifredus dux & marchio ex tabulario ſancti Pontiani urbis Lucenſis. Diſtinguendum eſt monaſterium ſanctæ Mariæ caſtelli de Pulliciano ab altero, quod titulum gerebat ſancti Sepulcri; hoc poſtremum *Adelmus bone memorie cum uxore ſua per chartulam oblationis Volterrenſi eccleſie* jampridem contulerat una cum caſtello de Pulliciano. Adelmus, cujus uxor erat Giſla, ut ex altera conſtat ex indicatis chartis, videtur fuiſſe, auctor pariter alterius monaſterii ſiti in eodem comitatu Volaterrano, quod ſanctæ Mariæ Adelmi dictum deinceps fuit, de quo, ut etiam de illo Pulliciani, utpote ſubjectis eremo Camaldulenſi, erit in aliis annis differendi locus. [b] T. VI. col 227.

Jocundus archidiaconus Arretinus & præpoſitus canonicæ ſancti Donati hoc eodem anno libellario nomine conceſſit domno Martino eremitæ & confratribus ejus eremitis degentibus in eremo, *qui dicitur Camalduli*, decimam curtis de Mojona. Subſcribunt poſt Jocundum Johannes & Ildebrandus presbyteri & canonici, Arnulfus & Ubertus diaconi & canonici, atque Bonizo canonicus & ſubdiaconus. Charta autem confecta eſt *anno milleſimo ſeptuageſimo tertio regnante Henrico rege menſe junio indictione undecima*. Martinus Camaldulenſis vel ſyndicus erat, vel vicarius eremi, XXXVI. Chartæ Camaldulenſes.

nam

ANN. CHR. 1073.

nam Ruſticum, quem Camalduli priorem anno præterito vidimus, etiam anno ſequenti in eodem officio perſeveraſſe viſuri ſumus. Jocundi archidiaconi & præpoſiti Arretinæ eccleſiæ mentio habetur in enarratione eorum, quæ perverſe a cuſtodibus eccleſiarum ſancti Stephani & ſancti Donati in civitate Arretina geſta ſunt, ſcripta circiter annum 1092. & edita ex veteri pergamena, adſervata in archivo canonicorum Arretii, a Muratorio [a] in antiquitatibus medii ævi. Ibi Jocundus appellatur filius Teozonis, & frater Boſonis, quorum patrui fuerant Viventius clericus & Signorellus fratres.

[a] T. V. col. 217.

Ipſis anno, menſe & indictione Rando filius quondam Bulgari per teſtamentarias tabulas obtulit eccleſiæ ſancti Salvatoris de Camaldulo, *ubi dicitur Campo-amabilis*, res omnes juris ſui ſitas in comitatu *Caſtro-Felicitatis infra plebe ſancte Marie ſita Munte*, medietatem quoque caſtelli *de Plantarano* cum tertia ſua portione eccleſiæ *ſancti Laurentii de caſtello*, *&* *infra plebe ſancti Petri ſita Teverina*, & ſuam portionem caſtelli *de Corzano*, & eccleſiam *ſancti Angeli de ipſo caſtello*, & ſuam portionem *caſtelli de Veturita*, *& in plebe ſancti Donati de Cppiniano*, *& infra plebe ſancte Marie ſita Camora*, portionem quoque ſuam *caſtelli de Pietina*, & eccleſiæ *ſancti Leonis*, & eccleſiæ *ſancti Martini de Perito cum uno ſervo, filiis*, *& filiabus* &c. Hanc donationis chartam una cum ſuperiori ex tabulario Fontis-boni damus in Appendice.

XXXVII. Eccleſiæ donatæ monaſt. Vangaticienſi a Welſone duce Bajoariæ.

WELFO dux *Barrianorum* (ſic in apographo Vangaticienſi, quod in eadem Appendice edimus) ideſt Bajoariorum, filius marchionis Azonis, profeſſus ex natione ſua lege vivere Langobardorum, conſentiente genitore ſuo, *anno milleſimo ſeptuageſimo tertio*, *undecimo kalendas julii indictione decima* (corrige *undecima*) oblationis nomine donavit monaſterio ſanctæ Mariæ *ſita ſuper flumen Ateſis in finibus Vangaticie in loco*, *qui dicitur Petra*, *ubi nunc preſenti tempore domnus Petrus venerabilis abbas ipſius monaſterii ordinator & rector eſſe videtur*, pro anima ſua & genitricis ſuæ Cunizæ duas eccleſias in comitatu Vicetino conſtitutas in loco, qui nominatur *Alberedo*, unam in honorem ſanctæ Mariæ conſtructam, alteram in honorem ſancti Petri, cum ſuis cœmeteriis & cum omnibus ad eaſdem eccleſias pertinentibus una cum decima. Inſuper largitus fuit eidem monaſterio capellam poſitam infra civitatem Veronam, & ædificatam ad honorem ſancti Salvatoris, ejuſque genitricis ſuper flumen Atheſis cum curte, domibus, hortis &c. *Actum in loco Adeſte*. Welſo filius Azonis marchionis Eſtenſis & Cunegundæ ſeu Cunizæ, ab Ermengarda Cunegundæ matre, poſt Welſonis III. filii ſui obitum in Germaniam vocatus, hæreſque omnium poſſeſſionum inſtitutus, ut ait Urſpergenſis, cum eſſet vir illuſtris, acer & bellicoſus, teſtimonio Bertholdi Conſtantienſis, Lamberti Schaſnaburgenſis, monachi Weingartenſis anno 1071. per interventum Rudolphi ducis Suevorum Henrici regis cognati ducatum Bajoariæ, quo donatus fuerat ab eodem Henrico, regendum ſuſceperat, depoſito Ottone Bavariæ duce, qui arma in regem ipſum impugnaverat, cujus Ottonis filiam matrimonio ſibi junxerat Welſo. Is, licet in Germania conſtitutus, bona plura paterni juris obtinebat in Italia; obiitque anno 1101. & progenitor fuit nobiliſſimæ proſapiæ Brunſvicenſium & Luneburgenſium ducum. Eccleſia autem ſancti Salvatoris, ejuſque genitricis juxta fluvium Atheſis infra urbem Veronenſem condita fuerat a Berengario I. imperatore, cui etiam anno 915. eadem bona Berengarius obtulerat, quæ nominantur in donatione ſuprarelata Welſonis, ut conſtat ex documento, quod ex miſcellaneis rectoris eccleſiæ ſanctæ Cæciliæ publici juris fecit Cl. V. Johannes-baptiſta

Blan-

Blancolinius [a] in notitiis eccleſiarum Veronæ, quodque ad illuſtrationem eccleſiæ noſtræ ſancti Salvatoris iterum producimus in Appendice una cum præfata Welfonis donatione, & cum altera charta anni 1070. ex qua in cognitionem venimus præfediſſe eo anno eidem eccleſiæ presbyterum Eriprandum. In hac eccleſia Berengarium I. imperatorem proditorie trucidatum fuiſſe veriſimile eſt, vel certe in aliqua ex proximis eccleſiis. Appellabatur etiam eccleſia ſancti Salvatoris *in curte regia*, quia, ut ait Berengarius in ſupralaudato præcepto, conſtructa fuerat *in curte noſtra*. Auctor ſuppar translationis corporis ſancti Theobaldi ſcribit Petrum abbatem Vangaticienſem anno ſequenti 1074. *Veronæ in cella ſua ſancti Salvatoris cum noctis tempore obdormiſſet*, viſione ejuſdem ſancti Theobaldi illuſtratum fuiſſe. De eccleſia ſancti Salvatoris, ſubjecta prius Vangaticienſi, quæque ſubinde monaſterium evaſit ad jus pertinens eremi Camaldulenſis, deque ejus varia fortuna ſuis annis aliqua dicemus. ANN. CHR. 1073.

[a] T. II. pag. 702.

XXXVIII. Paginarum ad varia monaſteria ſpectantium ſynopſis.

OCCURRIT ſub hoc eodem anno in tabulario archiepiſcopatus Ravennatis nomen Bernardi abbatis monaſterii ſancti Petri in Vinculis in territorio ejuſdem urbis, cujus monaſterii primordia tradidimus ſub anno 1023. Ipſi Bernardo donavit Mainfredus de Balneo medietatem molendini in *Carpinella* territorio Ravennate *plebe ſancti Petri in Quinto*.

Permutavit terras aliquot Adelaſia filia quondam Jannecti de Sariano, conſentiente Centio filio Leonis de ...., marito ſuo, cum Petro religioſo abbate monaſterii ſanctorum Andreæ & Gregorii de Urbe *anno pontificatus domni Alexandri* &c. *ſecundi pape ..... menſis januarii die tertia*; ſed ad calcem libelli habetur *in menſe & indictione predicta undecima*, quæ revera decurrebat hoc anno 1073. duodecimo pontificatus Alexandri II. qui XXI. aprilis hujuſce anni deceſſit. Petrus electus fuerat abbas ejuſdem monaſterii in locum Stephani cardinalis.

Monaſterium ſancti Salvatoris Sextenſis in diœceſi Lucana regebat hoc anno Benedictus abbas, qui *Joco* appellabatur. Ipſi enim & Widoni filio Rodulphi, qui centum ſolidorum argenti *meritum* dederat (hic cœnobii vel advocatus, vel miniſterialis fuiſſe videtur) per repromiſſionis paginam ſpondet Rainerius, filius Guidonis comitis, & nepos Rainerii item comitis, nullam moleſtiam illaturum domibus, terris & rebus, quæ monaſterium Sextenſe poſſidebat in territoriis Volaterrano & Lucenſe, cum obligatione etiam adimplendi omnem cenſum & juſtitiam debitam præfato monaſterio ſancti Salvatoris, vel ejus miniſteriali. Confecta eſt pagina *anno milleſimo ſeptuageſim tertio idibus januarii indictione undecima*. Confundendus non eſt Rainerius comes, filius Guidonis comitis, & nepos Rainerii comitis cum Rainerio marchione filio Ugonis item marchionis, de quo verba fecimus ad annum 1066. neque Guido comes pate Raineri cum Guidonibus comitibus, quorum genealogiam breviter texuimus ad annum 1058. d quibus etiam impoſterum plura occurrent in his Annalibus. Rainerii chartam ad proſequendam illuſtrationem monaſterii Sextenſis producimus in Appendice ex autographo tabularii monaſterii ſanctorum Bartholomæi & Pontiani de Luca.

ANNA-

ANNALES CAMALDULENSES.

LIBER VIGESIMUS.

Ab anno CHRISTI M. LXXIV. *ad annum* M. LXXIX.

ANN. CHR. 1074.

I. Tranſlatio corporis ſancti Theobaldi Vicetia Vangaticiam.

SANCTUS Theobaldus moriens mandaverat, ut corpus ſuum humaretur in propria cella, in qua ſpiritum Deo erat redditurus, ſed Vicetini theſauri hujus poſſidendi deſiderio illecti armorum vi ſacrum corpus abripuerant, & in cathedrali eorum baſilica condiderant, ubi frequentia patrabantur miracula. Verum fratres eremitæ, & Petrus in primis abbas Vangaticienſis, qui ægre ferebant exuviis ſancti viri privari, poſt octennium, qua ratione ſacrum corpus furarentur, ſuiſque reſtituerent laribus, ſerio cogitare cœperunt. Exiſtit hiſtoria tranſlationis ſacrorum pignorum ex Vicetia Vangaticiam, quam integre hic proferimus ex mſs. Uticenſi, & ex Menardino apud Mabillonium [a]. Ejus auctor non eſt Petrus Vangaticienſis vitæ Theobaldi ſcriptor, ut putarunt Fortunius, Wion, & recenter Muratorius, ſed anonymus, qui ſe pluribus in locis ſuparem huic tranſlationi prodit, & a Petro abbate ſe clariſſime diſtinguit. Sic ergo exorditur. *Inter cœlicolas, quos divina clementia & paterna pietas ſuper aſtra provexit, moderni temporis evolvente curriculo,* (en ætas anonymi) *Theobaldus vir per omnia venerandus, nobiliſſima Francorum ſtirpe progenitus, quaſi ſidus in aſtris relucens emicuit. Mortalium laudes, & humanas infulas antiqui Poetæ ſoliti pompare, tyrannorum regumque victorias in publicis theatris enarrare, ac poſteris pro tempore memoriæ commendare. Illa vero, tamquam umbra prætericrunt. Nos vero, qui ſuper Pythagoram & Empedoclem perennis vitæ cupimus hæredes fieri, Syrenarum relinquentes cantum, & philomelæ ſpernentes laſcivam melodiam, cœleſtis regni callem modis omnibus aggredi ſatagimus, cujus iter anguſtum probatur & arctum, teſtante Domino: Anguſta via eſt, quæ ducit ad vitam, & pauci ſunt, qui intrant per eam. Vita igitur prædicti viri ſancti, quantum eſt meritis clarior, tantum eſt voce populorum crebrior. Atque hæc hactenus. Quomodo vero de patris domo exierit, vel quam pie ac dure omni tempore vitæ ſuæ vixerit, ſeu per quot annos Langobardiæ in loco, qui dicitur Sallanica, converſatus*

a *Act. SS. Secul. VI. pag. 175.*

verſatus fuit, & quomodo de hac vita ad cœli conſcendit palatium, ab abbate Petro monaſterii ſanctæ Dei genitricis Mariæ de loco Vangadicia, ubi pretioſorum martyrum Primi & Feliciani ſacratiſſima corpora requieſcunt, luculento ſermone edita, nobili exarata ſtylo. A quo jamdicto abbate documentis ſpiritalibus plenius eſt inſtructus: ſemina vero fœcundo jactata agro, centuplicatum reddiderunt fructum. Ab ipſo enim non ſolum ſuſtentatus eſt præſentis vitæ adminiculis, ſed etiam cœleſtibus quam maxime doctrinis. Bene etenim potuit pſallere cum pſalmiſta: Dominus regit me, & nihil mihi deerit, in loco paſcuæ ibi me collocavit. Prædictus etenim ſanctus Theobaldus per omnia & in omnibus quaſi filius patri obediens proprio, in nullo deviavit ab ejus præcepto. Eninvero prædictus abbas Spiritus-ſancti gratiam in illo redundare cernens, aſſidue adſiſtere in Domini ſervitio, mox cœpit illum non ut ſubjectum, ſed ut proprium venerari dominum uſque ad extremum vitæ ſuæ obitum. Ann. Chr. 1074.

Interea, dum ſub jugo prædicti patris non tantum monaſticam normam, verum etiam anachoritarum arctam duceret vitam, quidam de patria, Odo nomine, conſecutus eſt illum. Quem ipſe in tantum dilexit, ut poſt abbatis imperium intimus ei efficeretur conſiliarius, necnon & omnium ſecretorum ſuorum exiſteret conſcius. Sicque cuſtos boni theſauri effectus, quem vivum voluit cuſtodire amore ſummæ dilectionis, mortuum noluit derelinquere, aliquo ſibi imminente periculo perſecutionis, ut rei poſtea probavit eventus.

Poſt aliquot vero annos jam multo confectus jejunio, nimioque languore corporis correptus, cognoſcens ſe ingredi viam univerſæ carnis, accerſito ad ſe Petro abbate, confeſſus eſt ſibi non diu communem vitam ducere, & inter multas & amaras confeſſionis lacrymas, ſanctum corpus ab ejus manibus accipiens, ſpiritum Deo reddidit. O quantus conventus Fidelium, quantus fratrum mæror, quanta pupillorum & indigentium lamenta, quos pius pater benevolentia caritatis ſuſtentabat aſſidue, imitatus Job, ipſe enim fuit oculus cæco, & pes claudo. Locum vero ſepulturæ ſuæ in prædicta cellula, ubi ſancte & religioſe converſatus fuerat, ante maternos oculos pie decreverat, ut dolorem & ſolitudinem matris leniret præſentia corporis nati. Divino ſpiritu futurorum præſcius, hujus rei temerarios terrore anathematis prohibuit, quod teſtantur elogia ab ipſo nuncupata, a ſupradicto Petro abbate edita. Vicentini vero, quia illorum civitas & oppida vicino & contigua erant, magno impetu & tumultu aggreſſi, infelici rapina rapuerunt illud. Quantum dolorem matri ſuæ & abbati, cæteriſque fratribus iniecerint, injuriamque contulerint, præſens ſtylus evolveret, niſi ad altiora tenderet.

Præfatus igitur Petrus abbas cum prædicto Odone cuſtode ejus & matre, cunctoque collegio ejuſdem cœnobii læſi tanta injuria, cæſi enim ſunt, vulnerati, dilaniati, timore mortis perterriti, nimio dolore mortis intrinſecus tacti, prætentaverunt per potentum præſidia (marchionis ſcilicet Eſtenſis Azonis) *vel quovis modo facultatis pretioſum pignus ſanctiſſimi confeſſoris recuperare. Cumque potentum præſidia deficerent, nec humana facultas ſuppeteret, ſolius divinæ clementiæ auxilio unanimiter inſtiterunt, jejuniis & orationibus & vigiliis vacantes, ſua quæque indigentibus erogantes, Chriſti immenſi regis potentiam exorantes, ut quandoque daretur facultas eripiendi ſanctiſſimi corporis glebam. Hos enim Dominica confirmabat promiſſio: Quodcumque petieritis Patrem in nomine meo, credite, & fiet vobis.*

Poſt longum vero temporis, divina inſpirante clementia, animoque divinitus ſuadente, incluſus eſt prædictus Odo, cuſtos ejuſdem ſanctiſſimi viri, juxta eccleſiæ Vicentinæ parietes, ubi ſanctum corpus quieſcebat, ut murus miræ latitudinis & altitudinis & ſpatium non parvum ſibi & ſepulcro inter-

Ann. Chr. 1074.

reſſet, eo animo & deliberatione, ut ſubterraneo ſpecu ſanctiſſimum corpus effoderet, ſi divina faveret pietas, nullo humanæ poſſibilitatis auxilio nixus, ſolius divini nutus juvamine confiſus. Orationibus vero & eleemoſynis jejuniiſque vacans ſe totum affligebat. Fratres autem, qui cum eo erant, quotidie ejuſdem urbis eccleſias nudis pedibus circuibant eadem oratione inſtantes. Tandem divina cooperante clementia, is vidit in ſomnis perſonam ſenis candidiſſimam, ſacerdotalibus veſtibus præter colobium indutam, his verbis futura admonentem: Surge & labori inſiſte, complebitur tibi deſiderium tuum. Quod cum tertio contingeret, & quiſnam eſſet, qui cum ipſo loqueretur, quæreret, Angelus inſit: Ego ſum miſſus a Deo, cuſtodio corpus hoc. O glorioſa confeſſoris merita, cui cuſtodia inſtat Angelica, & per viſiones de eo futura prædicat! Vere enim pſallimus: Angelis ſuis mandavit de te, ut cuſtodiant te. Nimirum & de multis aliis confeſſoribus & martyribus hoc idem contigiſſe ſacra tradit hiſtoria.

Præter hanc viſionem Angelicam adhuc dubitanti, & ne anto eventum rei hoc ſecretum manifeſtum fieret, metuenti, viſus eſt idem confeſſor Dei eadem de incipiendo opere ſuadens. Cumque tot viſionibus monitus deficeret, & multiplicibus angeretur cogitationibus (ſpes euim ſuadebat, animus ardebat, ſed metus tumultus populi perturbabat) contigit, ut pſallendo pſalmos juxta altare ſedens, obdormiſſet, illud Davidicum pſallens: Cantate ei canticum novum; adeſt iterum ſpecies ſanctiſſimi viri olim notiſſima, ſic inquiens: Quid agis mundanæ vitæ miniſter, & inſeparabilis funeris & corporis cuſtos? Qui cum adhuc dubitaret, quid ageret incertus: Quid, inquit, moraris? Tu eris compos voti, ſi fodere incœperis, ut ſæpe dictum eſt tibi. Apprehenſaque manu corporeo motu ducens ad locum fodiendum: Hic, inquit, fodies juxta murum, donec ad imum fundamenti pervenias. Cumque eo perveneris, ſub fundamento fodias contra ſepulcrum meum; ſic me invenies. Sentiens igitur corporaliter ſe moveri, evigilans vidit ſpeciem ſanctiſſimi viri in tanto fulgore, quantum humanorum oculorum acies ferre uon poſſet, procidenſque in faciem ſuam, ſemivivus diu jacuit. Nec mora reſumptis viribus, tot ac tam manifeſtis viſionibus confiſus, ſumpto foſſorio ipſe prior ad locum acceſſit, & effodiens quantum pro viribus valuit, hoc opus perficiendum duobus miniſtris ſuis commendavit, Johanni ſcilicet & Martino. Qui diu effodientes juxta murum, cum ad imum perveniſſent fundamentum, deſcenderant ferme ad ſpatium viginti pedum, incerti quid agerent (ſitus enim tumuli non adeo deſcendebat) reverſi ſunt ad prædictum Odonem. Qui cum diu orationi hac de cauſa inſtaret, meruit iterum in ſomnis ab eodem confeſſore Chriſti moneri, ut fundamentum ſubtus effodiendo tranſiret. Erat autem fundamenti latitudo duodecim pedum. Quod cum magno labore perfeciſſent, immo divina favente clementia, non enim humana vis hoc poſſet, niſi divinis adjuta præſidiis, pervenerunt ad quamdam pillam, qua Confeſſionis columna ſuperimpoſita nitebatur. Metuentes vero ne uſque ad ſupernum pavimentum aſcendiſſent, ubi clerici in choro morabantur, imperfecto opere, jam dicto magiſtro nuntiaverunt. Iterum per viſionem monitus eſt his verbis: Cava in ſiniſtram partem per rectam lineam, & poſtea per obliquum in dextram, ſic invenies me.

Evigilans igitur venerabilis & religioſus Odo, idem ipſe ſumpta virgula ferrea, acceſſit, immiſſaque ea terræ per rectum, ſepulcrum, ubi requieſcebat ſanctiſſimi viri corpus, tetigit. Incertus tamen, an illud eſſet, vel quilibet oppoſitus lapis, prædictos miniſtros fodientes dimiſit. Qui diu fodientes cum multo anhelitu, pervenerunt ad deſideratum tumulum glorioſiſſimi & inclyti confeſſoris Theobaldi, & frangentes illud ferreis ſubuculis, ceteriſque

ferreis

ferreis inſtrumentis, divino refecti ſpiritu, magna audacia tantum aperturæ dederunt, quantum ad accipiendum corpus ſancti viri ſufficeret. Factum eſt hoc hebdomadis tribus & diebus quatuor. Ob admiranda divinæ potentiæ clementia, & glorioſa erga Sanctorum ejus merita ubique gentium prædicanda! Quod centum hominibus impoſſibile videretur ferme per anni ſpatium, hoc peractum eſt a duobus ſpatio trium hebdomadarum & dierum quatuor, nec ſemper operantibus, niſi quando hominum abſentia, & ſolitudo in eccleſia præſtabat tempus. Erat vero funis cingulo cavantis alligatus, quem tenens, qui in fundamento putei effoſſam terram ſuſcipiebat, monitus ſuperno ſigno, ne hominibus in eccleſiam advenientibus ſtreperet, adtrahens funem monebat; & quoties frequentia hominum abſcedebat, iterum foſſor admonitus ſatagebat. Iiſdem namque religioſus vir in ſupernis ſtans, ſigna operandi & quieſcendi pro temporis qualitate dabat. ANN. CHR. 1074.

Nec ſolum per angelicam viſionem & ſpiritualem admonitionem prædicto cuſtodi ſuo Dominus hoc revelare dignatus eſt, verum etiam præfatus Petrus abbas cum Veronæ in cella ſua ſancti Salvatoris noctis tempore obdormiſſet, hac de cauſa vigilans ſollicitus & nimia cura poſitus, vidit in ſomnis candidiſſimam ſpeciem ignoti viri ita dicentis: Quæ te remordet & ſollicitat cura hujus rei, quæ tuo verſatur animo, facilis erit eventus non ad longum tempus, ſi quis effoderit; Odonem, quem ſimilis cura angit, hortare in hunc modum operis. Cujus viſionis evigilans memor, per quemdam familiarem matris, Andream nomine, altera die ad ſe venientem, (ut Domino placuit) ipſo tempore operis cum adhuc Vicentiæ perficeretur, qualiter ſibi revelatum eſſet, miſit.

O quanta lætitia & audacia divino refectus ſpiritu aggreſſus eſt ſæpe dictus religioſiſſimus cuſtos glorioſiſſimum corpus! Celebratis enim Miſſarum ſollemniis miro odore thimiamatum, magis tamen redolente ſepulcro acceſſit, diutiuſque orans exorſus eſt his verbis: Si placet, mi pater, ut tibi ſerviam, corpuſque tuum cuſtodiam, ſicut tu juſſiſti, en ego paratus audacter accedo, nihil noſtris viribus præſumens, tuis tantum imperiis ſatisfaciens. Et apprehenſo corpore, totum a ſepulcro cum parte carnis, quæ ſupererat, evulſit, & linteolo mundiſſimo involvens apud ſe mira celebritate cuſtodivit. Hoc fidele furtum tuetur ab infamia laudatum furtum tactæ fimbriæ ad mulieris ſalutem, & diſcipulos Johannis corpus ejus furtim rapuiſſe Evangelica narrat hiſtoria. Martini quoque præcipui confeſſoris corpus in Turonis direptum ſcripta de eo teſtantur eccleſiaſtica. Marci quoque evangeliſtæ corpus ad nobilem Venetiam legimus ſimili modo translatum. Hujuſmodi exempla adeo multa ſunt in promptu totieſque ſcripta, ut noſtro ſtilo non indigeant. Hic nimirum diſcipulus & miniſter fideliſſimus Domini præcepta ſecutus, tot viſionibus admonitus, nullo eſt crimine notandus, immo ore omnium hominum collaudandus. Effoſſum eſt autem beatiſſimi viri corpus idibus julii anno Dominicæ incarnationis milleſimo ſeptuageſimo quarto indictione XII.

Eodem vero die placuit Domino per ſancti confeſſoris merita, ut credimus, congruentem pluviam ſuper faciem terræ mittere, quæ diuturna indigentia aquarum per quinque menſes nimia ſiccitate aruerat.

Interea prædictus Petrus abbas divino nutu & ſpiritu ſuggerente adveniens cauſa viſitationis, cellulam, ubi moratur mater confeſſoris Chriſti Theobaldi incluſa, aliquamdiu ibidem manſit. Inde accepta licentia Vicentiam adiit, quem familiari hoſpitalitate & magno gaudio prædictus ſancti Theobaldi miniſter ſuſcipiens, omne ſui arcanum fideli confeſſione perdocuit. O quantis gaudiis lætati, & præ lætitiæ magnitudine lacrymati, diu mutuis amplexibus non ſunt ſeparati. Hic participem ſui arcani patrem & magi-

ANN. CHR. 1074.

ſtrum deſiderabiliter faciebat, & adjutorem futurorum indubitanter ſperabat; alter eveniſſe quod optabat, & ſe ſcire ſummo Deo immenſas gratias referebat, cooperatorem futuri laboris fideliter promittebat. Sic unius diei ſpatio ibidem manens, ſequenti die accepta licentia, tempore redeundi conſtituto in quinto-decimo die, ad monaſterium ſuum rediit. Hoc ſecretum quibuſdam fratribus & amicis accepta & firmata fide confeſſus eſt.

Eo vero tempore ambo cum ſuo collegio in orationibus perſtiterunt, die noctuque Dominum deprecantes, quo perferri ſanctum corpus vellet, oſtendere dignaretur. Ad conſtitutum vero diem rediens Vicentiam, iterum ab eodem cum ſuis militibus fraterne eſt hoſpitio ſuſceptus: moxque inito conſilio, magna diligentia exeuntes urbem intempeſtæ noctis ſilentio, facili itinere, ut Domino placuit, pervenerunt cum ſanctiſſimo corpore ad monaſterium venerabile, quod eſt ſitum juxta fluenta Adeſis, ubi dicitur Vangaditia. Quod ſatis patet divinitus eſſe patratum, ut in eo loco corpus ejus quieſceret, a cujus patre ſtuduit cæleſtis vitæ doctrinam ſuſcipere. Quod in Martini quoque funere contigiſſe legitur. Turonis enim & Pictavis de ejus corpore ſacro litigio litigantibus, victoria Turonicis ceſſerat, quorum monachus fuerat. Jam vero dici non poteſt, quibus laudibus ſuſcepti ſunt, quot millia hominum illuc convenerunt. Immenſis enim laudibus monachorum & clericorum, utriuſque ſexus turba virorum ac mulierum, puerorum ac virginum infinita obvia pertulerunt in baſilicam ſanctæ & glorioſæ ac virginis Mariæ, ubi multa magnalia ad laudem & gloriam ſummi conditoris, per ejus præſentiam, & interceſſionem fiunt, præſtante ipſo Domino noſtro Jeſu Chriſto, qui vivit & regnat in ſecula.

II. Privilegium Gregorii VII. conceſſum eremo Camaldulenſi.

RUSTICUS Camaldulenſis prior, qui ſub finem anni 1072. apoſtolicum obtinuerat privilegium ab Alexandro II. Romano pontifice, alterum præſenti anno vigeſima die martii obtinuit a Gregorio VII. qui Alexandro obeunti menſe aprili anni elapſi datus fuerat in Romana cathedra ſucceſſor. Enumerat Gregorius loca, quæ recipit ſub ſancti Petri protectione, ut ante ipſum recenſuerat Alexander, ſed illis addit *infra comitatum Vulterrenſem & abbatiam ſancte Marie virginis ſupradicto loco adherentem*, hoc eſt cœnobio ſancti Petri de Cerrito, *poſitam in loco qui dicitur Pulliciano*. Privilegium *datum* eſt *Rome* XIII. *kalendas aprilis per manus Petri ſancte Romane eccleſie presbyteri cardinalis archibibliothecarii anno primo pontificatus domni* VII. *Gregorii pape, anno videlicet Dominice incarnationis milleſimo ſeptuageſimo-quarto indictione tertia-decima*. Error tamen vitio tranſcriptoris irrepſit in indictionem, quæ hoc anno erat duodecima. Bullam ex authentico tabularii Fabrianenſis ſancti Blaſii edimus in Appendice.

III. Ruſtico priori Camaldulenſi ſuffectus Rodulphus.

POST hunc menſem amplius non apparet nomen Ruſtici tertii poſt Romualdum prioris Camaldulenſis in monumentis ejuſdem loci, qui proinde ultimum diem obiit hoc anno, ſuffecto in ejuſdem locum Rodulpho, cujus tempore multæ largitiones obvenerunt eremo Camaldulenſi. Ex ſummariis Baroncinii ipſi Rodulpho priori [a] menſe auguſto hujus anni Rolandus olim Alberti & Adaleita ejus uxor donant terram in loco dicto *Pratale* in territorio ſancti Martini de Fojano. Viventius pariter quondam Petroni [b] eodem menſe offert omnes terras ſuas, hortos & vineas, quæ habebat in territorio ſancti Martini in Sala, curte Fojani. Ipſo menſe Berta quondam Berardi filia una cum Boſone quondam Viventii viro ſuo partim donat [c], partim vendit eremo Camaldulenſi, & domno Rodulpho *propoſito eccleſie ſancti Salvatoris Campi amabilis* tres partes domorum & rerum, quæ olim fuerunt Bernardi, & poſtea Segnorelli ejus filii, quæque

a §. *Donatio.* 149. *A.* 1. 26.

b §. *Amiſſa* 24. *A.* 167.

c §. *Emptio* 94. *A.* 1. 25.

erant

erant poſitæ in plebatu ſanctæ Mariæ de Chio Caſali *de Piano* & *Vignale*. Menſe ſeptembri Aritius quondam Andreæ & Berta quondam Pezzonis uxor ejus [a] donant terram cum domo poſita in civitate Arretina pro pe eccleſiam ſanctæ Agoetis. In vetuſtioribus autem inſtrumentorum ſummariis Camaldulenſis eremi digeſtis ab anno 1001. ad annum 1269. a domnis Simeone & Rainerio monachis Camaldulenſibus Fontis-boni, hæc legimus ſub præſenti anno: [b] *Conſtantinus epiſcopus Arretinus cum conſenſu ſuorum canonicorum per ſe ſuoſque ſucceſſores in perpetuum pro remedio anime ſue ſuorumque anteceſſorum & ſucceſſorum donavit & obtulit Camaldulenſi eremo jus & proprietatem totius poderis cum terris vineis caſis & ſilvis, quod fuit olim Ugonis de Cignano poſiti in plebe ſancte Marie in Partina in loco nominato Soci & Monticellus, ſub anno Domini 1074. menſe maji manu Aritii notarii*. Juxta Baroncinii pariter indices Hieronymo abbati Pratalienſi ſucceſſerat Guido, nam huic menſe ſeptembri [c] Johannes, qui Pagano vocatur, filius Bezzo donat terram in fundo, qui vocatur *Rivocavo*. Actum in territorio Popilienſi juxta tribunam capellæ ſancti Johannis in Rivo-cavo; manu Martini notarii Meldulenſis & ſcriptoris Popilienſis. Hæc ſancti Johannis eccleſia temporis progreſſu evaſit prioratus, prius Pratalienſi abbatiæ, inde eremo Camaldulenſi ſubditus, vocatus poſterioribus ſeculi prioratus ſancti Johannis-baptiſtæ de Richò.

ANN. CHR. 1074.

a §. Donatio 153. A. 1. 31.

b Pag. 62.

c §. Donatio 152. A. 1. 30.

IV. Eccleſia ſancti Clementis conceditur monaſt. Biſurcenſi.

MONASTERII ſancti Benedicti in Biſurco territorii Faventini mentionem fecimus ad annos 1003. 1004. & 1022. quibus annis partim ſub magiſterio & doctrina, partim ſub præſulatu ſancti Romualdi eremitica ſimul cum cœnobitica conjungebatur in ipſo vita. Hujus monaſterii, & Petri abbatis ejus loci nomen occurrit in charta autographa præſentis anni, a nobis exſcripta ex tabulario archiepiſcopali Ravennæ, quam producimus in Appendice. Scimus ex ipſa Wibertum, qui *apoſtolicus pater patrum ſancte catholice Ravennatis eccleſie archiepiſcopus* nominatur in pagina, conceſſiſſe ad lucrum & utilitatem dicti monaſterii Johanni monacho vice Petri venerabilis abbatis monaſterii ſancti Benedicti, qui vocatur in Biſurco, *eccleſiam vel capellam, cujus vocabulum eſt ſancti Clementis cum cimiterio ſuo & caſe* &c. Notæ chronicæ ſunt hujuſmodi: *Anno Dominice incarnationis millesimo ſeptuageſimo quarto, regnante Heinrico filio quondam Heinrici anno octavodecimo, die quartodecimo menſis madii, indictione decima Ravenne*. Vitioſa eſt indictio, & loco decimæ reponenda eſt duodecima; menſe autem majo adhuc decurrebat annus decimus-octavus Henrici regis a morte Henrici imperatoris ejus patris defuncti anno 1056.

V. Gregorii VII. literæ Sigebaldo abbati S. Salvatoris de Monte-acuto.

CŒNOBIO ſancti Salvatoris de Monte-acuto in territorio Peruſino præerat hoc anno Sigebaldus abbas, cujus conſilio Gregorius papa VII. Romanus pontifex Albericum quemdam abbatem monaſterii ſancti Anaſtaſii a Petro epiſcopo venerabilis memoriæ, & ab aliis duobus epiſcopis adminiſtratione & regimine privatum, & excommunicatione innodatum abſolverat, ac permiſerat, ut in priſtinum locum reſtitueretur, & melior electus ſine ratione, & violenter ejiceretur. Verum cum tutioribus notitiis certior factus fuiſſet idem Gregorius Albericum multis criminibus eſſe irretitum, graves ad eumdem Sigebaldum literas dedit, [d] præcipiens, ut vel Albericus abbatiam quantocius dimitteret, locumque cederet recens electo, aut cum ipſo Sigebaldo Romam ſe conferret ad purganda crimina, quorum accuſabatur. Si vero in alterutro obedire renueret, ſciret Albericus ſe dubio procul a ſancta ſede apoſtolica excommunicandum. Datæ ſunt literæ Gregorii Romæ *idibus novembris indictione decima-tertia* incepta a ſeptembri. Hactenus exiſtere ſancti Salvatoris monaſterium Peruſinum,

d Lib. II. epiſt. XVII.

ANN. CHR. 1074.

num, eremo ſcilicet noſtrorum Coronenſium adjunctum, & de quo verba fecimus ad annos 1007. & 1055. agnoſcit [a] Mabillonius, at ſancti Anaſtſii monaſterium illi ignotum. In tabulario tamen ejuſdem monaſterii ſancti Salvatoris Ottonis IV. imperatoris diploma invenimus, in quo cellæ & eccleſiæ eidem cœnobio ſubjectæ recenſentur. In his numeratur *cella ſancti Anaſtaſii juxta viam Flaminiam*; huic facile cellæ ſeu parvo monaſterio præſidebat Albericus. Petrum memoratum in epiſtola Gregorii Peruſinum epiſcopum facit Ughellius [b]; verum non liquet ipſum eam eccleſiam rexiſſe, cum b anno 1059. uſque ad annum 1084. conſtanter in tabulis veteribus Gothifredus epiſcopus Peruſinus legatur. Alterius itaque eccleſiæ epiſcopus fuerit Petrus, qui inſuper tempore literarum Gregorii defunctus jam erat.

a T. V. Annal. p. 86.

b T. I. col. 1160.

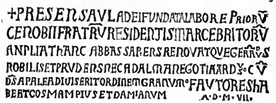
VI. Ejuſdem bulla Lamberto Bononienſi ep. Hiſtoria Monaſterii S. Michaelis in fundo Paterno.

SPECTAT ad hunc eumdem annum, licet antecedentem proferat, bulla a Gregorio VII. conceſſa Lamberto epiſcopo Bononienſi. Data eſt enim *decimo kalendas aprilis per manum Petri ſancte Romane eccleſie presbyteri cardinalis ac bibliothecarii, ann primo pontificatus domni Gregorii ſeptimi pape anno milleſimo ſeptuageſimo tertio indictione undecima*. Porro Gregorius electus fuit Romanus pontifex poſt diem XXI. aprilis anni antecedentis, quæ fuit poſtrema vitæ Alexandri II. ergo decimo kalendas aprilis, hoc eſt XXIII. die menſis martii anni 1073. qua nondum ad Romanam cathedram fuerat evectus, præfatum privilegium co cedere nequivit, quod propterea ſpect.t ad præſentem annum 1074. ut poſſit componi cum anno primo ſui pontificatus. Corrigenda eſt etiam indictio, & loco undecimæ ſubſtituenda *duodecima*. In hac bulla confirmantur ſedi Bononienſi, & Lamberto ejus epiſcopo bona, eccleſiæ & monaſteria eidem epiſcopatui ſubjecta, inter quæ recenſetur *monaſterium ſancti Michaelis archangeli poſitum in fundo Paterno cum omnibus rebus & pertinentiis ſuis.* In dubium tamen revocatur, an legitima ſit, vel ſuppoſititia, aut vitiata hujuſmodi confirmationis pagina. Quis enim toti antiquitati incognitus Johanninus imperator, qui in eadem bulla nominatur, ut donator *monaſterii ſancte Marie in maſſa, quæ vocatur Monte-pulenſe*? An-ne Jovianus? Quare licet a Ghirardaccio, a Sigonio & ab Ughellio in medium proferatur tamquam genuina, ſpuriam ipſam judicat [c] Muratorius, qui tamen addit: „ Nichiloſecius ex hujuſmodi confictis tabulis elici fortaſſe poſſunt varia non „ conficta monaſteria, quæ tunc in Bononienſi urbe, ejuſque agro nume„ rabantur.“ Re enim vera exiſtebat præfatum monaſterium ſancti Michaelis in fundo Paterno appellatum etiam ſancti Arcangeli, cujus tamen, licet antiquiſſima, obſcuriſſima ſunt primordia. Octo mille paſſibus diſtabat cœnobium hocce ab urbe Bononia, & exſurgebat eo loci, ubi vetus caſtrum, Brittorum dictum, ſitum erat. Si fides habeatur anno antiquæ inſcriptionis marmoreæ exiſtentis in atrio monaſterii noſtri ſanctorum Coſmæ & Damiani de Bononia, florebat jam pridem ante initium ſeculi XI. hujuſmodi cœnobium. Laudatur ſiquidem in ea Gerardus abbas monaſterii ſancti Michaelis, *quod reſidet in arce Brittorum*, eo quod ampliaverit & renovaverit prædictam eccleſiam ſanctorum Coſmæ & Damiani ad Pontem-ferri in urbe Bononia, jam olim a fundamentis extructam cura & labore anteriorum monachorum ejuſdem cœnobii ſancti Michaelis. En ipſa inſcriptio:

c Antiq. medii ævi T. V. c. 397.

Verum

Ann. Chr. 1074.

PRESENS. AVLA. DEI. FVNDATA. LABORE. PRIORVM

CENOBII. FRATRVM. RESIDENTIS. IN. ARCE. BRITORVM

ANPLIAT. HANC. ABBAS. SAPIENS. RENOVATQVE. GERARDVS

NOBILIS. ET. PRVDENS. NEC. AD. ALMA. NEGOTIA. TARDVS. CVM

DEVS. A. PALEA. DIVISERIT. ORDINEM. GRANVM. FAVTORES. HA

BEAT. COSMAM. PIVS. ET. DAMIANVM. A. D. M. VII.

Verum dubitamus lapidarii vitio errorem irrepſiſſe in notas chronicas, & loco Anni Domini M. VII. reponendum eſſe annum M. CC. VII. præſertim cum ejuſdem monaſterii ſancti Michaelis abbas, Gerardus nomine, legatur in chartis veteribus huic anno proximis. In archivo pariter ſanctimonialium ſanctæ Chriſtinæ de Bononia apographam paginam reperimus, ſeculo XII. ut nobis videtur, exaratam, & annum milleſimum undecimum referentem, in qua per regium præceptum confirmantur & recenſentur eccleſiæ ac monaſteria ſubjecta principi monaſterio præfato ſancti Michaelis. Si tamen notas chronicas hujus diplomatis, nomen regis Romanorum ipſum concedentis, nobiles teſtes ſubſcriptos, notarii demum nomen ad examen revocemus, tot vitia ipſo primo conſpectu in charta animadvertimus, ut illam ſpurium fœtum alicujus male feriati vel oſcitantis hominis ſtatim judicare cogamur. Quis enim anno ab incarnatione Jeſu-Chriſti milleſimo undecimo novus, nullique cognitus, & contra hiſtoriæ veritatem, *Carolus divina favente clementia Romanorum auguſtus*? Quis inſuper princeps & imperator *Fuſcarius* in regia hac pagina tamquam donator & benefactor nominatus? Subſcribunt in hoc diplomate Rainaldus Maguntinus, Fridericus Colonienſis, Bernardus Spirenſis, Ugo Conſtantienſis, Henricus dux, Fridericus dux, Simon dux, Bretholdus dux, Gothifredus dux. Nullum autem horum epiſcoporum & ducum ad ſignatum annum in tota antiquitate veſtigium; immo in tota ſerie Moguntinorum epiſcoporum nullus umquam & uſquam Rainaldus legitur. Apud Leibnitium Rothardus Moguntinus epiſcopus obiit anno 1109. An-ne loco Rothardi imperitus amanuenſis Rainaldum tranſcripſit? Fridericus Colonienſis archiepiſcopus electus anno 1099. dicitur [a] apud Piſtorium, obiiſſe [b] autem anno 1131. Ejus nomen legitur in Sigeberto ad annum 1110. & ad annos 1112. & 1118. apud [c] Hanziſium. Alter Fridericus Colonienſis nominatur ad annum 1158. [d] Bertholdus dux Carinthiæ reperitur [e] ad annum 1076. Alter Bertholdus Zeringenſis dux electus anno 1096, profertur [f] a Frehero, & etiam ad annum 1138. nominatur. Simon dux Lotharingiæ circa annum 1132. [g] nobis innoteſcit ex Gloſchero apud [h] Ecckardum. Gothefridus Lotharingiæ dux ad annum 1075. ex [i] Hanziſio, & ad annum 1100. apud [k] Piſtorium. Inter Germanicarum rerum ſcriptores nullus Conſtantienſis

a *T. I. col.* 664.
b *Ibid. c.* 673.
c *German. ſacra T. II. p.* 210. & 215.
d *Piſtor. T. III. c.* 204.
e *German. ſacra T. II. p.* 180.
f *T. I. col.* 506.
g *Ibid. col.* 235.
h *T. II. c.* 2196.
i *T. II. p.* 179.
k *T. I. col.* 664.

Ann. Chr. 1074.

tienſis epiſcopus ſimiliter reperitur Ugo appellatus. Bernardi autem Spirenſis epiſcopi tempora ſpectant ad ſeculum XII. Demum Regberti ſacri palatii notarii, qui chartam ſcripſit, nomen in nullis aliis imperialibus præceptis invenitur. Omittimus titulum auguſti non reperiri ſine altero titulo regis, aut imperatoris in genuinis diplomatibus; imperialia aut regia præcepta ſimiliter a ſolo notario non ſubſcribi, ſed ab archicancellario, vel ab aliis *ad vicem* &c., non conſueviſſe pariter adhiberi epiſcopos & principes in diplomatibus tamquam teſtes, niſi duodecimo ſeculo. Quare omnibus perpenſis, hujuſmodi chartam libentiſſime vel ad maxime vitiatas, vel etiam ad illegitimas rejicimus, ultimum propterea ei aſſignantes locum in noſtra Appendice. Ad ſummum ipſam confectam credimus initio ſeculi XII. & vice Caroli legendum putamus Conradum II. hujus nominis, filium Henrici IV. imperatoris, qui obiit anno 1101. quique patre anathematis vinculo innodato Italiæ regnum obtinuerat. Illud tamen veri ex ea colligi poteſt, ut ſuperius diximus collegiſſe Muratorium, monaſteria ſcilicet & eccleſias, quæ in ipſa numerantur, revera pertinuiſſe ad monaſterium ſancti Michaelis in Maſſa Paterno, cum & ſequentibus ſeculis in genuinis & certis diplomatibus & chartis plura ex iiſdem locis recenſeantur. Sed regii præcepti ſynopſim afferamus. Datur hoc Guildulfo abbati, presbytero & monacho per id tempus præſato monaſterio præfecto, de quo tamen nullum aliud monumentum in chartis noſtris supereſt, cui a rege confirmatur monaſterium ſancti Michaelis archangeli, quod dicitur *ab imperiali manu conſtructum*, & corroborantur omnia, quæ ei monaſterio conceſſa ſunt per anteceſſores reges. Ea porro ſunt *monaſterium ſancti Marine, aliud ſancte Marie ſuper Stratam, cenobium ſancti Quirici, alterum ſancti Benedicti, monaſteria inſuper ſancti Archangeli in Curalupo, ſancti Laurentii in Malano, ſancti Dalmatii, ſancti Archangeli in Cinado, ſancti Bartholomei, quod eſt juxta Bononiam, & ſancti Andree, & monaſterium ſancti Martini in fundo Siſiano*. Tum enumerantur fundi & caſtra, inter quæ *caſtrum, quod vocatur Caſula, deſtructum cum ſeptem capellis* &c. In fine habetur: *Si aliquis prophanus & Deo odibilis contra hoc preceptum facere preſumpſerit, ſi habet, unde pena pati poſſit in rebus, medietatem ſuarum rerum omnium regis camera habeat, & medietatis partem in uſum monaſterii cedat. Si autem nihil ex toto habet, per tres epiſcopatus virgis ceſus ſine ipſa poſſeſſione ſemper maneat* &c. *Actum juxta fluvio Ren*. De monaſterio ſancti Michaelis certiora deinceps producemus ſub aliis annis, ſeculo præſertim ſequenti, quo diſciplinæ eremi Camaldulenſis paruit, & ſemel ei reformandum traditum per plura ſecula, licet variis viciſſitudinibus obnoxium, in congregatione noſtra permanſit.

Hic loci aliqua antiquiora & ad præſens ſeculum ac ſequens pertinentia obiter adjungimus, ſpectantia ad monaſterium ſanctæ Mariæ ſuper Stratam. Anno 1085. [a] *Ugo filius Ugonis offert Johanni abbati ſancte Marie in Strata bona* &c. *vice & nomine ſancti Blaſii de loco Roſtito poſita in caſtro de Curte cum capella, Fredulſo notario*. Anno 1086. [b] *imperante Enrigo rege Deo propitio anno tertio, quarto kalendas decembris indictione* X. *Azo & Atto q. Rotbaldi concedunt per emphiteoſim domno Johanni abbati monaſterii ſancte Marie in Strata integram portionem eccleſie ſancte Marie, que eſt edificata in loco Panigale, Fredulfo notario. ſeptimo kalendas februarii indictione* XI. *anno* 1103. [c] *Ubertus & Guido donant tibi Gandulfus gratia Dei abbati de monaſterio ſancte Marie in Strata* &c. *integram portionem de eccleſia ſancte Marie de Baulini cum cimiterio, Fredulfo notario*. In ſuſpicionem venimus Gandulfum abbatem ſanctæ Mariæ de Stra-

a *Arch. S. Michael. in Bup. c Bon. T. I. num.* 1.

b *Ibid. T. I. n.* 2.

c *Ibid. T. I. num.* 3.

ta

ANN. CHR. 1074.

ta eumdem eſſe cum Guildulſo abbate ſancti Michaelis de Maſſa Paterno, qui utrique cœnobio præſideret; robur addit conjecturæ noſtræ legi in ſuprarelato regio diplomate monaſterium ſanctæ Mariæ ſuper Stratam conceſſum fuiſſe per anteceſſores reges alteri ſancti Michaelis. Hæc ſi admittantur, non incongrue diploma ſpectat vel ad finem hujus ſeculi, vel ad initium ſequentis, & ad annos, quibus jus dicebat in Italia Conradus II. filius Henrici IV. imperio dejecti. Poſt Gandulſum legitur ad annum 1123. [a] Paullus abbas ſanctæ Mariæ in Strata, cui die ſecunda maji Ragimundus archipresbyter de plebe ſancti Johannis in Preſeceta una cum conſenſu ſuorum majorum fratrum canonicorum concedit & promittit ordinare eccleſiam ſanctæ Mariæ de caſtro Bagno *cum canonicis tantum ſcilicet, cum presbyteris & aliis clericis ad ſerviendum Deo. Actum in villa Caſalini anno Dominico incarnationis* M. C. XXIII. *regnante Henrico filio quondam Henrici die ſecundo ingrediente menſe madii indictione* XV. *Et ego Girardus cauſidicus & tabellius* &c. Petrus abbas legitur ad annum 1142. Wido ad annum 1153. Johannes ad annum 1166. Gerardus ad annum 1194. Autographas hujuſmodi paginas legimus in tabulario monachorum Montis-oliveti ſancti Michaelis in nemore Bononiæ. Monaſterium ſanctæ Mariæ in Strata cum altero ſancti Michaelis de caſtro Brittorum per Sixtum V. Romanum pontificem unitum fuit collegio Montis-alti ejuſdem urbis.

a *Ibid. T. I. n. 4.*

ANN. CHR. 1075.

VII. Miracula S. Theobaldi Vangaticiæ patrata.

ANNO integro intumulatum jacuit in eccleſia Vangaticienſi corpus ſancti Theobaldi, cujus rei rationem reddit auctor ſecundæ tranſlationis corporis ſancti viri Latiniacum his verbis. [b] *Poſtquam pretioſi corporis gleba, nondum humata a Vitentino præſule, & a ſuis rapta, ſepulturam non ſibi gratam accepit, quam & citius per manus domni Odonis ſui individui comitis mutavit, factis ſibi multis viſionibus, ſed idem monentibus, & poſtquam per indefeſſum ejuſdem domni Odonis laborem, divina tamen præcedente & concedente gratia, ad locum Vangadiciæ revecta eſt, quod ſuperiora plenius legenti clarebit, domno Petro abbati ejuſdem loci, & Azoni terræ illius marchioni, ceteriſque ſane ſapientibus id ſedit conſilii, quatinus illa ſancti corporis margarita uſque ad anni evolutionem ſervaretur incondita. Hoc autem conſilium ſapienter eſt inſtitutum, ut ſicut fama volante totius provinciæ aures invaſit raptus ſancti corporis, qui per Vicentinos factus fuerat. ſic etiam ejuſdem ſancta relatio palam omnibus fieret, & certis argumentis videndi ſeu palpandi relatum corpus vires ſumeret, & gaudium omnibus pareret relatio, quibus mærori fuit ablatio.*

b *Act. SS. Ord. S. B. Secul. VI. p. 182.*

Quantis vero hoc anno, & deinceps in Vangaticienſi baſilica effulſerit ſignis & prodigiis ſacrum illud corpus, pluribus enarrat ſcriptor primæ tranſlationis e Vicetia Vangaticiam [c]. *Igitur poſtquam ad prædictam eccleſiam ſanctæ Mariæ a jam ſæpius nominato abbate & prædicto Odone ſanctiſſimus theſaurus tranſlatus eſt, qualia & quanta miracula rex omnipotens ibi per ſanctiſſimi confeſſoris ſui merita mirifice oſtendere dignatus eſt, quorum numerus, licet facultatem ſcribendi excedat, tamen pauca, quæ vidimus & cognovimus, Deo teſte, referamus.* En alterum anonymi ſcriptoris eadem ætate viventis indicium; eaque repetit ſparſim in miraculis, quæ ſubinde narrat. *E caſtro enim, quod dicitur Sancti-Donati, puella quædam ferme ætatis octo annorum a parentibus eſt allata ad glorioſa confeſſoris ſuffragia, cui pedum contractio negabat greſſum, & articulorum manuum, linguæque ſimul negabat officium. Quam his officiis prius egentem, poſtea vidimus incedere, & extentis manibus attrectare, & loquentem audivimus ſummo*

c *Ibid. pag. 179.*

Ann. Chr. 1075.

Deo gratias referentem, ad laudem & gloriam Salvatoris, interventu ſui confeſſoris. In villa, quæ dicitur Arquada, quidam jam provectæ ætatis fuerat, cui omnia membra a genibus uſque ad imum contracta a nativitate nullum præſtabant officium. Adveniens autem ad prædictam baſilicam manibus & ſcamellis erectis ſuper baſes pedum, propriis greſſibus, interventu beati confeſſoris Theobaldi ad propria remeavit. Cujus tantæ infirmitatis inſignia magnæ in natibus foſſæ erant, quas impreſſi calces tempore infirmitatis offenderant.

Mulier quædam ex villa, quæ nominatur Luſia, multorum per tempora annorum unius oculi lumine carens, alteroque penitus adorbata, divina ſuvente clementia, ad præclaram confeſſoris advenit præſentiam. Cumque ante prælucidiſſimi confeſſoris patrocinia flexis poplitibus, diverſis gemitibus, acerrimiſque lacrymis immenſas effunderet preces Deo ſummo regi, Sancto interveniente, lumen unius oculi diu obfuſcatum meruit habere clarefactum. Quæ vero evidenti gaudio commota, confeſſoris magiſtro Deo pias impendens gratias, utriuſque ſexus circum adſtantibus patefecit ſe hujus mundi machinas proprio videre lumine; hoc enim immenſus populus attentis accipiens auribus Chriſto magnificas reddentes laudes, cumque Davidico carmine ita approbantes: Magnus Dominus noſter & magna virtus ejus, innumerabilia Sancto, unuſquiſque ſuo pro poſſe, attulerunt munuſcula; ut pius orphanorum pater in ſolita permanens clementia, quæ antiqui deceptor parentis eos impie committere compulit, ipſe pie auferre dignaretur, ſanctiſſimo Theobaldo intercedente.

Ubi cum ſingulis diebus, prout voluntas quemque vel facultas veniendi trahebat, catervatim irruerent, contigit, ut femina quædam ſpiritu immundo plena, ab his, qui eam diligebant, qui ſalutem illius quærebant, deducta veniret. Et illi quidem de Caſtello-veteri eam adveniſſe dicebant. Nota perſona de vicino repente cognitores, & qui ei affectu miſericordiæ compaterentur, invenit. Unde Chriſto, & beato confeſſori Theobaldo, quicumque convenerant, pro illa devotiſſime ſupplicabant. Itaque ſpiritus ille vaſis alterius pervaſor, & ſi quietam paullo ante ad horam reliquerat, cum femina eccleſiæ ingreſſus peteret, limen calcareo, ad præſentiam corporis ſancti feſtinaret, vim virtutis Sanctique meritum perſenſit, & quaſi dominaturus ad modicum, quas habuit vires, erexit, & medullas, oſſa, nervos, compages, venas, arterias inferiorum membrorum, in quibus ante doloribus affligens feminam regnaverat, celerius reliquit, ac in vultus ſuperiores diverſi voce erupit. Et continuo latratus, gannitus, balatus, hinnitus, mugitus, ſibilos & garritus diverſorum, ac irrationabilium animalium imitans, modo velut aliquid rationabile movens, modo ſenſus in diverſa retorquens, quis qualiſve eſſet interius, his atque aliis horribilibus modis prætendebat exterius. Erat ergo muliercula ſpectandum miraculum facta turbis, dum & inimicum in humano corpore conſpicerent inſaniſſime ſævire, ægram nihil tantæ ægritudinis ſentire. Ita quippe patientis membra ſtupor affecerat. Sed dum de divinis ſpecialius aliquid eccleſiæ miniſtri, ſive populus adveniens recitaret, modo pavidam timere, modo audacem reſilire, vel in homines inſilire videres; & aliquando beatum Theobaldum ſtrenuum mundi contemptorem prædicare, ſanctum Deoque carum; aliquando vero revolutum ad immania, tam de eo, quam de ceteris electis dicere nefaria, & ipſis hominibus indigna. Cogebatur etenim, ut eſt credibile, a ſancto Angelo vel illa prædicare, vel iſta dicere ſinebatur, moderante nutu cuncti-potentis Dei. Cum itaque tam fratres monaſterii, quam reliquus populus circumſtarent, & attentius Sancti ſuffragia poſtularent, contigit illuſtrem virum Azonem marchionem, illius videlicet

delicet monaſteriis poſſeſſorem advenire, & ſicut ante geſta ſolo auditu, ſic eodem viſu cognoſcere. In ejus præſentia venerabilis Odo monachus, ſæpedicti confeſſoris in vita præcipue dilectus accedens, & manu dextera guttur mulieris, & in ea debacchantem ſpiritum conſtringens, indubitanter etenim de virtute beati viri præſumebat: Da, inquit, honorem Deo, & glorioſo confeſſori Theobaldo, ſpiritus immunde. Hodie certe nullum tibi ad inferiora, unde couſcendiſti, diffugium, Deo probibente, patebit, donec iſte populus agnoſcat, quam glorioſum ſervum ſuum, coram cujus gleba ſupplices adſumus, & expulſione tua Chriſtus Dei filius oſtendere dignetur. Ad hæc verba præſtigiator ille confuſus per os, per quod ingreſſus fuerat, regreſſus eſt; atque multo vomitu ſordidiſſimi, & cruentiſſimi, & nimii fœtoris immunda veſtigia reliquit. Mulier igitur ſanitati reſtituta, poſtquam ſibi de ſe paullatim cogitare præſtitum eſt, & ſe purgatam cognovit, Deo & beato Theobaldo confeſſori gratias quantas, & quotiens potuit, exſolvit. Azo denique ſupra memoratus marchio, cum univerſis, qui aderant, præ gaudio reſolutus in lacrymas, poſtquam Chriſto Domino in immenſum, & pro debito gratias ſolvit, iterum manus ad cœlum extendens univerſorum creatorem benedixit, quod ſe ſuæque ditionis populum in adventu beati, & omni lauda celebrandi confeſſoris Theobaldi viſitaverit ad laudem & gloriam ſui Sancti, quod eſt benedictum in ſæcula. Amen.

Die quadam puer, ut videbatur, annorum duodecim, a patre & avunculo, poſtquam fides aliquorum adoleverat miraculorum præconio, ad Sancti præſentiam deductus eſt, cui ſpiritus infirmitatis ita jugulum contraxerat, & caput depreſſerat, ut mento pectori penitus inhærente numquam recto contuitu aliquid contueri, niſi ſuppoſitum valeret. Hic ætate puer, actu ſilicernius, a Venetia deportatus, viciſſim per dies quatuor Sancto fideli commendatione oblatus, ultimo die meruit liberari. Erecto quidem vultu circumpoſita ſuperiora, & inferiora conſpicsens, ſtupebat de ſalute conſecuta, & mirantes mirabatur. Cumque repente univerſi, qui aderant, tam egregium in humano corpore miraculum ad invocationem cœleſtis auxilii actum viderent, Dominum glorificantes benedixerunt, qui glorioſus eſt in omnibus operibus ſuis, quique beatum Theobaldum glorificare dignatus eſt in gloria cœleſti; ac genitor & avunculus, qui puerum ductores advexerant, vota Deo ſanctoque confeſſori voventes, eum, quem ſanatum acceperant, famulatibus Sancti devoventes, una cum eo ad ſuos redierunt.

Caſtellum vero eſt, quod a monaſterio ſupradicto quinque millibus diſtare videtur. quodque Merlaria vulgo nominatur. In hoc denique mulier a nativitate muta pariter & ſurda concreverat, quæ nullos animi ſui motus reddere, vel alterius capere, niſi nutibus valebat. Huic autem per ſignificationes, quibus potuit, nutibus innutum eſt, quod Sanctus ille, qui quondam in ſilva cum matre propria vixerat, quem defunctum Vincentinus populus eripuerat, per quem Deus multa miracula illic oſtenderat, modo ad monaſterium reginæ cœli matris Domini noſtri, qui paſſus eſt pro nobis, ab abbate & a monacho quodam deportatus ſit, & per eum dæmonia ab obſeſſis corporibus expellantur, & aliæ ſanitates fiant. Mulier itaque ſurda, quæ nominatim per ſignificantes motus minus cognoſcere rerum geſta, quæ ſignificabantur, plene potuit agnoſcere, & credens atque ſperans, quod per Sanctum, qui nutibus oſtendebatur, audire ſimul & loqui facile poſſet, ad monaſterium venit. Cumque populum in confrequentationibus conſtitutum ante Sancti præſentiam videret, magis confidere, magiſque ſperare, atque ubertim flere. Proſtrata igitur coram veneranda memoria pectus utriſque manibus ferire, terram deoſculari, & quæque dependentia a Sancti ſacrario faciei ſuæ cir-

ANN. CHR. 1074.

cumducere, auribus & ori imprimere feſtinabat. Et quantos in occulto ſuæ voluntatis affectus illa habebat, tum lacrymis, tum confuſæ vocis murmure, tum membrorum motibus in aperto circumſtanti populo demonſtrabat; unde & ad miſericordiam flexit univerſos. Cum ergo omnes in unum pro mulieris ſalutem votivis ſupplicationibus poſtularent, & inter orationis verba frequenter ingeminarent: Sancte Theobalde adjuva nos; ſancte Chriſti confeſſor intende votis noſtris, effunde ſuper mutam præſentem pietatis tuæ viſcera; ſurda per auditum aliorum verba haurire, & per linguam propria formare potuit, & perfecte quidem ſurditatis obice repulſo, atque ſoluto linguæ nexu, egit Deo gratias, oris ſui plena confeſſione, quæ ſalutem petitura venerat tantum cordis oratione. Illi ergo, qui prius eam cognoverant, cum eſſet ſurda & muta, & in eo tanta ſummi Dei videbant opera, laudes omnipotenti Deo reddiderunt, & circa ſanctum Chriſti confeſſorem devotionis ſuæ famulatus obtulerunt.

De caſtro Beneceto in Parmenſi territorio, mulier quædam multo oppreſſa dæmone, & diu fatigata acceſſerat, tantaque erat vis in ea ſævientis ſpiritus, ut eam ad altare, vel ad ſacri corporis locum trahere ſex homines non ſufficerent. Cumque ad ſacrum locum accederet, immundus ſpiritus magis invaleſcebat, omnium animalium voces imitabatur, nunc mugiens, nunc hinniens, nunc rugiens, ceteraque ſimilia. In cujus facie horrenda deformitas, & oculorum torvitas prodebat vitium. Immundus tandem ille ſpiritus, ante ſancti corporis præſentiam coactus, cum multo cruore ſordidiſſimo, & valde fœtenti per os effugit, & immenſo clangore populi laudantis & benedicentis Deum.

Mulier quædam, Italia nomine, a nativitate muta, ab urbe Ravennatum beatiſſimi corporis oratorium petens, antequam accederet, aperte loqui cœpit. Stephanus quidam de Vignola caſtro manu et brachio contractus per viſionem monitus ad prædictum locum properans, ſanus Deo gratias receſſit. Ab epiſcopatu Bononienſi de caſtello, cui nomen eſt Calcar, advenit mulier, Maria nomine, manifeſto obſeſſa dæmone, quæ in loco ejuſdem ſacratiſſimi corporis curata eſt, nimium fœtenti ſpuma diverſi coloris per os et nares effuſa, prodente fugam dæmonis VII. *idus junii. Sequenti die continuo altera, Dominica nomine, de villa, cui nomen eſt Pragumo in epiſcopatu Tridentino, ibidem ſimili modo curata eſt, fœtentiſſimo cruore per nares indicium curationis prodente.*

Subjicimus etiam hic in nominata loca breviſſimas adnotatiunculas. Villa *Arquadæ* altera eſt in Pollicinio XV. milliaribus diſtans ab Abbatia, ſive a Vangaticia. Altera in Patavina diœceſi prope Atheſte celebris ob Franciſci Petrarchæ incolatum.

Villa *Luſiæ* novem milliaribus abeſt a Vangaticia, ſita autem eſt juxta Atheſim.

Caſtrum-vetus XII. milliaribus diſſitum eſt a Vicetia verſus occidentem.

Merlaria quinque juxta ſcriptorem hujus narrationis, vel ſeptem juxta Maginium milliaribus diſtat ab Abbatia ſive a Vangaticia. Exiſtebat hoc caſtrum etiam ſeculo X. ut vidimus in donationibus Amelrici marchionis & Franchæ ejus conjugis.

Benecetum alias Bercetum in territorio Parmenſi celebrius loci nomen eſt, quam ut indigeat illuſtrari.

Vignolæ caſtrum reperitur in finibus Bononienſis territorii juxta Panarum fluvium prope Spilambertum.

Calcar & *Praguma* jam explicantur, ut loca ſita in Bononienſi & Tridentino epiſcopatibus.

PORRO

ANN. CHR. 1075.

VIII. Azonis marchionis Eſtenſis donatio facta monaſt. Vangaticienſi.

Porro Azo marchio, qui & Albertus dicebatur non contentus obſequiorum pompa, qua honorabat ſacrum ſancti Theobaldi corpus, munificentiſſima donatione hoc eodem *anno milleſimo ſeptuageſimo quinto* VI. *kalendas octobris indictione* XIII. locupletatum voluit monaſterium Vangaticienſe, ubi *& corpus*, inquit, *beatiſſimi confeſſoris Theobaldi adeſſe videtur*. Obtulit itaque in ſumptum & ſtipendium monachorum ibidem Deo ſervientium, vel qui ibidem pro tempore fuerint ordinati, *decimam portionem de paludibus poſitis in comitatu Patavenſi et in finibus de Vigezolo, et in finibus Palſo, Miliadino, Altadura, in comitatu Vicentino in loco, qui nominatur Albaredo, duas eccleſias in honorem ſancte Marie et ſancti Petri*. Eccleſias has, Azonis patris ſui conſenſu, obtulerat eidem monaſterio Welfo ipſius filius ante paucos annos. Ea autem omnia donat Azo pro mercede animæ ſuæ & Cunicæ quondam conjugis ſuæ, *cujus corpus ibidem requieſcit. Actum in loco Eſte*. Chartam ex apographo ſeculi XIII. a nobis exſcriptam ex tabulario Vangaticienſi ad Appendicem reſervamus.

IX. Chartæ Valle-caſtrenſes & San-gregorianæ. De Eugubinis epiſcopis.

Legitur ſub hoc anno in protocollo XV. archivi ſancti Blaſii de Fabriano donatio facta monaſterio ſancti Romualdi Vallis-caſtri a Franciſco comite omnium bonorum ſuorum, quæ ita deſcribuntur: *Per viam aſinariam in planum Nequili, per viam a la ſerra de la ſporta in plano Vite ad aquam de Arella per caput de le cartechette ad fontem civitelle a la chiuſa ad monte Martino in planum forche luparie* &c. Hi limites in hac donatione nominati reſpondent omnino limitibus, qui uſurpantur in charta donationis Farolfi comitis anno 1005. ut ibi diximus, quare potius eſt confirmatio donationis, quam vera donatio, & Franciſcus comes videtur unus fuiſſe deſcendentium comitis Farolfi.

Anno ſecundo pontificatus domni Gregorii VII. *pape indictione tertia decima menſis martii die ſecunda* Robertus filius .... a Balneomucino, conſentiente Adohara conjuge ſua, largitur & inrevocabiliter donat poſt mortem ſuam, filiorum & nepotum monaſterio ſanctorum Andreæ & Gregorii de Urbe, ac Petro rectori & abbati ejuſdem loci caſtrum cognominatum de Guido cum ſuis pertinentiis poſitis foris portam ſancti Pancratii, & vult, ut poſt obitum ſepeliatur corpus ſuum, filiorum ac nepotum in dicto monaſterio, penſionem annuam ſpondens interea *cauſa inveſtitionis ipſius caſtelli*.

Datam hoc anno IV. nonas januarii indictione deoima-tertia legimus epiſtolam Gregorii papæ VII. clero & populo Feretrano, atque clero & populo Eugubino, qua viduatam eorum eccleſiam paſtore agnoſcens mandat, ut omnino obediant abbatibus ſancti Sabbæ, & ſancti Bonifacii Urbis Romanæ, qui diligenter inquirant, ut ipſorum cathedræ idoneo paſtore provideantur. Diximus alibi Mainardum Eugubinum epiſcopum eam ſedem tenuiſſe uſque ad diem octavam decembris anni præteriti. Hoc proinde anno in ipſius locum ſuffectus ſuit Hugo II. hujus nominis, qui *temporibus Gregorii pape menſe marcius indictione quartadecima*, hoc eſt anno ſequenti, memoratus reperitur in veteri charta archivi Armanni apud Sartium [a]; pariter ipſius nomen legitur in alia pagina archivi eccleſiæ Eugubinæ *anno tertio* ſedis Gregorii, qui tertium annum auſpicatus fuerat a die vigeſima-ſecunda aprilis hujus anni.

Poſt Hugonem II. electus ſuit epiſcopus Eugubinus Dominicus ex Avellanenſi familia, quem inter epiſcopos ſanctitate illuſtriores habendum aſſerit Guernerius Bernius Eugubinus in ms. codice apud Muratorium [b], virum nimirum miræ abſtinentiæ & purioris vitæ. Nulla majora de Dominico ſuppetunt monumenta, cujus dumtaxat nudum nomen, & epiſcopa-

tum

a *De epiſc. Eugub. pag.* 59.

b T. XXI. *rer. Ital. ſcript.*

Ann. Chr. 1076.

tum ad annum 1070. poſt Hugonem epiſcopum refert Ughellius. Ex allatis monumentis poſt annum 1076. ſtatuenda eſt ſedes Eugubina Dominici.

X. Donationes factæ eremo Camaldulenſi.

RODULPHO priori Camaldulenſi hoc *anno milleſimo ſeptuageſimo ſexto regnante Henrico rege menſe februarii indictione quarta decima* Conſtantinus ſanctæ Arretinæ ſedis epiſcopus & comes, ad *uſum & ſumptum fratrum in congregatione eremitarum eccleſie conſtructe ad honorem Salvatoris noſtri ſita Campus amabilis Deo famulantium*, concedit *integram terram illam & manſum in loco Caprena*, quam terram Leo presbyter & ſui conſortes ex parte epiſcopii ſancti Donati detinebant in comitatu Arretino *infra plebe ſancte Marie ſita Partina* cum alia parte terræ *in Biblena*, & inſuper *viginti quatuor ſextaria de terra cum ſilva poſita in advocabulo Broilo.*

Eodem anno menſe aprili Guilla filia quondam Rainerii, & conjux Berardi filii quondam Lamberti per chartam ſponſionis obligat ſe, & filios ac hæredes ſuos Rodulpho filio quondam Ungani *de integra una curte in comitatu Arretino infra plebe ſancti Quirici ſita Vegugnano in caſalibus Vegugnano cum eccleſia ſancte Marie cum muris .... & cimiterio, cum offerſionibus, murtuariis & tenimentis ubicumque invenitur*. Hæc prædia una cum eccleſia ſanctæ Mariæ de Vegognano paullo poſt, hoc eſt anno 1084. in jus tranſierunt eremi Camaldulenſis.

XI. Hoſpitium pauperum prope eccleſiam SS. Martini & Frigdiani Piſarum traditur eremo Camaldulenſi.

REFERRI debent ad eumdem annum, melius quam ad ſequentem donationes factæ eidem eremo Camaldulenſi rerum poſitarum in urbe Piſana, cum probabile ſit uſurpari annum Piſanum in his duabus ſequentibus chartis ſignatis quidem anno 1077. ſed indictione XIV. Prima ergo ſcripta *anno milleſimo ſeptuageſimo ſeptimo hoctavo kalendas madii indictione quarta decima*, continet largitionem Biniæ relictæ quondam Doniehi, & filiæ Dominichi, qua, conſentiente ſibi Bernardo elerieo filio Johannis mundualdo ſuo, offert *eccleſie ſancti Salvatoris de erimo, ubi dicitur Campo amabilem, ubi nunc domnus Rodulphus prior preeſſe videtur*, ſuam *portionem de omnibus caſſinis, terris et rebus*, quæ obvenerant viro ſuo per ehartulas ſeriptas a Raginerio & Teuperto notariis a Farolmo, qui Ruſticus vocatur, filio Gherardi, & a Willia uxore filia Rodilandi, quæque poſita erant *infra civitate Piſa, ubi eccleſia et hoſpitium ſanctorum Martini et Frigdiani ſunt conſtructa in loco et finibus, ubi dicitur Gbello*. Hæc autem relinquit omnipotenti Deo & prædictæ eccleſiæ ſancti Salvatoris, *ut ſint jure proprietario dicto eccleſie, itaut permaneat ſemper ad ordinem monachicum, et ſit in poteſtatem predicti Rodulphi prioris et conſilio integre congregationis ſue, et ejus ſucceſſorum regendi et diſponendi predicta loca et conſtituendi monachos et eligendi priores* &c. *Actum foris Piſa prope eccleſiam ſancte Marie*, nempe prope cathedralem baſilicam. Poſt Biniam Siſmundus judex ſignat ſe hoc verſu:

Adſuit his ſacris Siſmundus Binie datis.

Seilicet his temporibus judices & teſtes, qui doctrina ceteris præpollebant, geſtiebant earminibus nomen ſuum celebre reddere, quare idem Siſmundus in placito Beatrieis ad annum 1073. relato eecinit:

Legum Siſmundus ſubſcripſi dogmate fultus.

& alter judex Adierius:

Adierius laudat, quod præſens chartula monſtrat.

Seeunda ſimiliter eharta eaſdem ehronicas notas præfert, & donationem continet Heritii filii Enrighi, qui fuit judex, & Gontaldæ ejus uxoris filiæ

ANN. CHR. 1076.

liæ Balduvini, qui offerunt eidem eremo ſancti Salvatoris & Rodulpho priori omnia, quæ ipſi Heritio contigerant per chartam Andreæ notarii a Leone presbytero filio Walprandi, facta eadem poteſtate Rodulpho eligendi prioris, conſilio ramen eorum, ipſorumque hæredum, *ſi fuerimus*, inquiunt, *in comitatu Piſenſe, et adeſſe voluerimus ſpiritualiter abſque ullo ſeculari reſpectu*. Ex his paginis in cognitionem venimus eccleſiam & hoſpitium ſanctorum Martini & Frigdiani, quæ poſita erant in urbe Piſarum, tradita fuiſſe cum pluribus bonis circa hunc annum regenda Camaldulenſibus monachis & eremitis. Eam eccleſiam adminiſtrabat, hoſpitiique præſes erat anno 1061. Leo presbyter, ut ad eum annum vidimus, occaſione donationis factæ eidem loco a Bello filio Dominici, & anno 1062. alterius largitionis, quam fecit Seſmundus judex ſacri palarii. Sub anno 1063. ſententiam attulimus Gothifredi ducis & marchionis Piſis reſidentis ad favorem ejuſdem Leonis ratione bonorum, quæ prædicto hoſpitio obtulerat Bonectus judex, injuſte autem detinebat alter judex Wido. Anno 1067. domum & terras vendiderat eidem presbytero Leoni Druda mulier Oddi. Ipſi pauperum & peregrinorum hoſpitali oblationis tabulas confecerat anno 1073. die XX. februarii idem Leo, qui erar rector, atque anno 1074. XII. decembris Waldrada vidua Bonecti judicis & filia Widonis bona donaverat, & demum XII. die auguſti anni 1075. Guilielmus Contulini bona permutaverat cum eodem Leone rectore. Ad hujus Piſani monaſterii illuſtrationem chartas ad hunc annum ſpectantes edimus in Appendice ex tabulario Camaldulenſi Fontis-boni; ſicut ceteras partim ex archivo ſanctæ Mariæ Angelorum de Florentia, vel ex ſummariis inſtrumentorum ejuſdem monaſterii, partim ex illo ſancti Michaelis in burgo Piſarum ſub ſuis annis in eadem Appendice produximus.

XII. Aliæ chartæ Camaldulenſes.

Ex indicibus autem D. Eduardi Baroncinii hæc excerpſimus ad Camaldulenſem eremum ſpectantia. Menſe januario [a] Rainerius presbyter filius quondam Guinizi donavit eremo ſancti Salvatoris & domno Rodulpho priori omnes poſſeſſiones ſuas in caſali *Camenza*; menſe octobri [b] Venerandus monachus vice ejuſdem prioris terras emit; menſe novembri [c] Gerardus quondam Rigi, & Panzulinus & Bulgarellus fratres filii quondam Panzi una cum Gualdrada eorum matre obtulerunt monaſterio ſancti Salvatoris *de loco qui dicitur Campo-magno* terram in plebatu ſanctæ Chriſtinæ vocabulo *al monte*. Actum *Fluſcio* manu Pagani notarii. Menſe decembri [d] Paganellus filius olim Fuſcherii vendidit domno Rodulpho priori Camaldulenſi terram poſitam in territorio ſancti Antonini in Socona juxta fluvium Arni, & terram ſancti Archangeli. Monaſterio autem Prataliensi, & altari ſancti Petri conſtructo in eadem eccleſia menſe majo [e] Rainerius quondam Ruſtici donavit terram in caſali *Campi* juxta fluvium *Corſalone*.

a §. *Donatio. A.* 1. 42

b §. *Emptio.* 98. *A.* 1. 39.

c §. *Donatio.* 155. *A.* 1. 40.

d §. *Emptio.* 99. *A.* 1. 41.

e §. *Donatio.* 154. *A.* 1. 37.

XIII. Aliprandus prior Avellanenſis.

Cum in veteribus chartis Avellanenſis cœnobii poſt Damianum juniorem adnotetur nomen Aliprandi ipſius loci præfecti vel prioris, officium hocce ſuſcepiſſe videtur Aliprandus eo tempore, quo eccleſiaſticæ dignitates eidem Damiano fuere demandatæ. Proinde cum hoc anno in bulla Gregorii VII. inferius referenda nominetur Damianus cardinalis ſanctæ Romanæ eccleſiæ, non inveriſimiliter ab hoc jam tempore ipſum Avellanenſe cœnobium regebat prior Aliprandus, qui certe hoc titulo donatur ad annum 1078. & deinceps. Haud incongrue itaque ad hunc circiter annum ſpectat elucubratio Johannis Laudenſis, qua eleganti ſtilo vitam deſcripſit ſui magiſtri ſancti viri Petri Damiani, dicatam domno Liprando priori & ceteris ſenioribus eremi Fontis-avellanæ. Aliprandum quemdam reperi-

Ann. Chr. 1076.

reperimus ad Damianum & ad Fontis-avellanæ cœnobium convolaſſe admodum juvenem, quo etiam ſanctus cardinalis utebatur tamquam miniſtro ad epiſtolas conſcribendas. Alterum Liutprandum legimus, quem venerabilem patrem vocat idem Damianus opuſculo XXXIV. Probabilius hic poſtremus præfecturam gerebat his annis Avellanenſis eremi, & junior adhuc facile erat hoc tempore Aliprandus Damiani olim ab epiſtolis, quam ut loci adminiſtrationem ſuſciperet. Certius illud eſt ſcriptorem vitæ Petri Damiani fuiſſe Johannem Laudenſem, non Johannem alterum, quem fingunt Ravennatem, ut validis argumentis demonſtrat [a] Sartius noſter in vita ejuſdem ſancti Johannis Laudenſis. Scriptor enim vitæ Damiani *tanto patri* (Damiano) ut de ſe ipſe teſtatur, *licet in extremis pene temporibus, individuus comes* adhæſit; id quod quadrat Johanni Laudenſi, de quo Avellanenſis monachus ſuppar in ejus vita hæc habet: *Quantocius igitur ſtuduit eum ad ſacerdotium provehere, ſecumque huc illucque, quo ipſe velut mundi lampas diſcurrere ſolebat, minare*. Præcipua ratio, qua Johanni Laudenſi denegabatur olim hujuſmodi opuſculum, ea erat, quia Johannes, qui vitam Damiani ſcripſit, ipſam Aliprando priori dicatam voluit. Porro ſi Johannes Laudenſis Damiano ſeniori immediate ſuffectus fuit, ut olim certo tenebatur, in regimen Avellanenſis cœnobii, quod retinuit, donec ad epiſcopales Eugubinas inſulas fuit tractus, tempus nullum reperitur, quo ipſe Johannes Laudenſis vitam Damiani dicare potuerit Aliprando priori; multo minus ſi Aliprandus prior poſt Johannem Laudenſem, immo poſt Petrum Ariminenſem cœnobium Avellanenſe regendum ſuſcepit, in qua hypotheſi requirendus eſſet profecto alius tempore poſterior Johannes Damiani vitæ ſcriptor. Verum alibi animadvertimus certam rem non eſſe Johannem Laudenſem fuiſſe immediatum Damiani in præfectura Avellanenſi ſucceſſorem, ſed probabillimum eſſe, immo indubium, Damiano ſeniori juniorem Damianum, huic Ariprandum, Ariprando vero ipſum Johannem Laudenſem ſuffectum fuiſſe.

[a] *Pag.* 26.

XIV. Huic Johannes Laudenſis dicat vitam Petri Damiani.

Obedientia ergo adactus Aliprandi & ceterorum ſeniorum eremi, qui ejus *parvitati* opus injunxerunt, vitam Damiani collegit Johannes Laudenſis, partim *ex ipſius ore* ſuſceptam, partim *ex quodam condiſcipulorum ſuorum, qui ejus contubernio ante ſe familiarius inhæſere*, forte Aliprando a ſecretis ſancti viri Damiani, partim *relatu cujuſdam propinqui*, ut ex ſequenti prologo conſtat, quem integrum ſubjicimus.

Domno Liprando priori & ceteris ſenioribus eremi Fontis-avellanæ Johannes.

OPUS mirabile, patres, quod ſanctitati veſtræ placuit meæ injungere parvitati, quam meis ſit perarduum viribus, & impar ingenio, ipſemet liquido perpendo. At quia non præſumo veſtro quidquam abnegare imperio, licet ſenſus hebetudo illuſtres tanti viri actus inerti devitet committere ſtilo; ne dum ſuperiora ſibi aggreditur, lectorem magis ad nauſeam, quam ad legendum excitare videatur; confidens tamen de veſtris ſanctis orationibus, almiſque ipſius pii patris noſtri Petri Damiani meritis, ad cujus vos acta exaranda meam obedientiam provocatis, devotus aggrediar veſtris obtemperare mandatis. Ipſemet enim conſultius fore cenſueram, ea me quovis rudi ſtilo interim annotare, quo digne poſtmodum a peritioribus elucidata ſcriptoribus ad notitiam futurorum poſſent profutura pertingere, quam imperitiæ notam nimium declinando intacta prorſus relinquere, ne forte poſt modicum caligine oblivionis obducta non parvo mei diſcrimine de cunctorum omnino laberentur memoria. Nam cum omnibus pateat neminem geſtorum illu-

ſtrium

ſtrium virorum conſcium abſque culpæ macula ignavo ſilentio tegere, quanto magis conſtabit non parvo me obnoxium fore delicto, qui tanto patri, licet in extremis pene temporibus individuus comes inhæſerim, ſi ejus mirabilia geſta ſilentio præterire, quam divulgare maluero. Eorum igitur, quæ relaturus ſum, partem me ex ipſius ore ſuſcepiſſe memini, partem ex quodam condiſcipulorum meorum, qui ejus contubernio ante me familiarius inhæſere; quædam autem relatu cujuſdam ipſius propinqui, viri gravis & honeſti; quæ videlicet illius converſionem præceſſerant, audivi; cetera quidem propria præſentia ipſemet annotavi. Verum jam noſtri ſermonis articulus ad hiſtoriæ ipſius vertatur exordium. ANN. CHR. 1076.

XV. Gregorii VII. bullæ pro eremis Avella. nenſi, & S. Johannis inter ambas Paras.

BULLA Gregorii VII. quam ſuperius indicavimus, data eſt Laterani x. kalendas aprilis per manus Petri ſanctæ Romanæ eccleſiæ presbyteri cardinalis bibliothecarii anno tertio ſui pontificatus, qua ſub protectione apoſtolicæ ſedis recipit eccleſiam ſanctæ Crucis Fontis-avellanæ, & omnia, quæ ipſius eremi ſunt, ſcilicet monaſteria, eremos, cunctaſque illis ſuppoſitas eccleſias & capellas, vicos, villas, prædia &c. *amore cariſſimi filii noſtri Petri Damiani hujus Romane eccleſie cardinalis*. Manifeſtus autem error, amanuenſis vitio, irrepſit in hujus bullæ tranſumptum, cum certo certius liqueat Petrum Damianum diem ſuum a quadriennio clauſiſſe, neque tantillum attigiſſe tempora pontificis Romani Gregorii VII. Detruncandum ergo eſt nomen *Petri*, & retinendum illud dumtaxat Damiani, junioris ſcilicet & nepotis Petri, qui ab eodem Gregorio VII. prope hæc eadem tempora cardinalatus honore decoratus fuerat tum ob ſua merita, tum ob venerabilem memoriam ſancti avunculi ſui; quem etiam *filium*, utpote non epiſcopum, Gregorius vocat, cum e contra Petrum Damianum Oſtienſem epiſcopum *fratrem* vel *confratrem* nominaſſet, ut ipſum nominaverant Nicolaus II. & Alexander II. Romani pontifices. Bulla Gregorii VII. inſerta legitur alteri Honorii III. in favorem ejuſdem monaſterii Avellanenſis.

Alteri eremo ſancti Johannis inter ambas Paras poſitæ partim in Sarſinate, partim in Mont-feretrano epiſcopatu, & Gebizoni ejus abbati eumdem Gregorium Romanum pontificem privilegium conceſſiſſe circa hæc tempora, teſtis eſt omni exceptione major Petrus Feretranus antiſtes, qui anno 1125. beneficiis cumulans præfatum locum & Laurentium priorem Gebizonis ſucceſſorem, privilegium beatæ memoriæ Gregorii, apoſtolicæ ſedis auctoritate, *in quantum eſt ipſi poſſibile*, laudat & confirmat.

XVI. De monaſterio S. Mariæ de Paterno in agro Arretino.

HOC primum anno occurrit in chartis veteribus mentio noſtri monaſterii ſanctæ Mariæ de Paterno poſiti in territorio Arretino; quod unitum primitus alteri abbatiæ pariter noſtræ ſancti Petri de Rotis ejuſdem territorii, diſciplinam eremi Camaldulenſis una cum ſupradicta abbatia ſuſcepit. Bonizo clericus Petri filius tradit eidem cœnobio hoc anno bona ſua conſtituta in comitatu Arretino in pleberio ſancti Felicis in Sibiano *in vocabulo Paterno*, receptis pro pretio triginta libris; anno vero ſequenti Nicola quondam Millani per teſtamentarias tabulas donat eidem monaſterio bona ſua ſita in eodem ſimiliter pleberio. Hæc intelligimus [a] ex tabulario ſanctæ Mariæ in Gradibus Arretinæ urbis. [a] *Num.* 16.17.

XVII. Chartæ Galeatenſes & Sanvictorianæ. Obitus Beatricis duciſſæ.

PERTINET ad hunc eumdem annum Mainfredi presbyteri, monachi atque abbatis monaſterii ſancti Hilari de Galeata conceſſio ſeu confirmatio facta Wiberto archiepiſcopo Ravennati caſtri Civitellæ una *cum caſalibus & appendicibus ſuis & capellis & curtis & cum terris* &c. *Caſtri* pariter *Vetuli cum curte & monte ſuo & cum caſalibus* &c. quæ caſtra ſita erant in territorio Foro-popilienſi, & in plebe ſancti Petri in Galeata. Subſcribunt

bunt poſt Mainfredum *Grimaldus monachus presbyter monaſterii ſancti Ilari Galigata* , & poſt utrumque *Petrus Pupilienſis epiſcopus*. Ughellius [a] Petrum in epiſcopis Foro-popilienſibus recenſet his verbis: „ Petrus I. hujus „ eccleſiæ præſul anno 1079. reperitur ſubſcriptus in quadam conceſſione, „ quam Hauſridus abbas ſancti Hilarii in Galeata Uberto Ravennæ ar- „ chiepiſcopo ſecerat; “ in quibus corrigenda ſunt nomina abbatis & archiepiſcopi Ravennatis, & inſuper annus conceſſionis ; nam ea conceſſio facta fuit vel poſtremis menſibus hujus anni, vel primis ſequentis, ut licet expiſcari ex his chronologicis notis: *Anno Dominice incarnationis milleſimo ſeptuageſimo .... filii quondam Heinrici imperatoris anno viceſimo primo die vigeſimo quarto ....o........* Et ad calcem chartæ : *die autem menſe & indictione predicta quintadecima Ravenne* . Indictio ſcilicet XV. pertinet ad annum ſequentem , vel ſumpto exordio a menſe ſeptembri pertinet quoque ad menſes poſteriores hujus anni, & ita etiam XXI. annus Henrici regis a morte Henrici III. imperatoris ejus patris optime quadrat cum anno præſenti. Autographum tranſcriptum a nobis ex archivo archiepiſcopali Ravennæ amandamus ad Appendicem.

In qua pariter membranam edimus ex archivo Fabrianenſi ſancti Blaſii; per ipſam Quiricus filius quondam Lamberti & Incas ejus uxor donant monaſterio ſancti Victoris ædificato in monte Caſtellano & Morico epiſcopo dimidium rerum ſuarum poſitarum *in loco* , *qui dicitur in fundo de Riſano & Muſſicano*, *& in monte Caſtellano*, *& in Ciſano*, *& in Cellano & eccleſiam beati ſancti Anelos*, ideſt Angeli, *cum cupis & tectis*, *altaris*, *libris*, *cum omnibus patrociniis Sanctorum & cum terris* &c. Pro qua donatione non requirunt *pretium*, *neque Launeildo*, *ſed orationem & repromiſſionem de peccatis* ſuis. *Anno Domini milleſimo ſettunegeſimo ſeſto* , *& temporibus domnus Gregorio univerſalis papa die menſe ſeptember indicione prima in comitato Caſtellano*. Quomodo vero in hac pagina uſurpetur indictio *prima* , quæ hoc anno erat quarta-decima , & ad ſummum menſe ſeptembri incœperat eſſe quinta-decima, nos latet , niſi ad errorem confugiamus notariorum , qui indictionis numerum ignorarent , ut frequenter alibi obſervavimus, cum ceteroquin charta, aliæque plures a nobis relatæ ex tabulariis monaſteriorum ſancti Blaſii & ſanctæ Catharinæ de Fabriano, in quibus erratur circa indictionem vel circa alias chronicas notas , omnino ſint autographæ.

Obiit hoc anno multis nominibus de Petro Damiano optime merita Beatrix duciſſa Thuſciæ, die 18. aprilis, Piſiſque honorem ſepulcri obtinuit. Donizonis verſus retulit Muratorius in Annalibus, quibus indignatur, eo quod in ea urbe, potiuſquam Canoſſæ, terræ humata fuerit celeberrima virago.

.... *Dolor*, inquit Donizo, *heic me funditus urit*,
Quum tenet urbs illam, *quæ non eſt tam bene digna*.
Qui pergit Piſas, *videt illic monſtra marina*.
Hæc urbs Paganis, *Turchis*, *Lybicis quoque*, *Parthis*
Sordida. *Chaldæi ſua luſtrant littora tetri*.
Sordibus a cunctis ſum munda Canoſſa, *ſepulcri*
Atque locus pulcher mecum. *Non expedit urbes*
Quærere perjuras, *patrantes crimina plura*.

Quid ſibi velit Donizo his poſtremis verſibus, non facile intelligitur , ait Muratorius. Verum cum illuſtre emporium eſſet his temporibus urbs Piſana, ad quod admittebantur Orientales, Afri , ceterique populi infideles, mercibuſque undequaque allatis abundaret , atque in coemptionibus & venditionibus ut plurimum veritas exulet, falſitates vero & perjuria adhibean-

[a] T. II. col. 600.

beantur frequenter, indignatus fuit Donizo, quod ſepulta fuerit Beatrix in urbe, in qua perjuria audiebantur, patrabanturque crimina plura; quam urbem non expediebat quærere, cum Canoſſa ſuppeteret religionis & puritatis urbs tunc celebris. ANN. CHR. 1076.

POSTREMUS hic annus fuit vitæ Agnetis imperatricis, quæ in piiſſimo ſuo inſtituto perſeverans excubandi ad ſacra limina apoſtolorum in alceterio ſanctæ Petronillæ prope ſanctum Petrum, morbo lethali correpta, ad Lateranenſe hoſpitium, Gregorio pontifice mandante, deducta fuit, ubi ſanctum Deo ſpiritum reddidit die XIV. decembris. Depoſitum prius fuit ejus corpus in baſilica Lateranenſi, die vero V. januarii anni ſequentis ad baſilicam ſancti Petri translatum ſollemni pompa. Epitaphium ipſius ex Vegio antiquitatum veteris baſilicæ Vaticanæ conſervatore refert Baronius. Præter Petrum Damianum cardinalem, quem, dum vixit, loco magiſtri & ſpiritualis patris ſui ſuſpexit ſemper Agnes, & præter Johannem Fiſcamnenſem abbatem, quorum elogia de Agnete alibi attulimus, ſummis laudibus ipſam celebrarunt Bertholdus Conſtantienſis, Sigibertus, abbas Urſpergenſis & Lambertus Schafnaburgenſis, qui poſtremus illam in *jejuniis & in vigiliis humanarum virium naturam exceſſiſſe* aſſeverat. In necrologio Avellanenſi ejus obitus refertur ad diem quintam-decimam decembris. Paucis diebus ante ipſam deceſſerat Giraldus epiſcopus Oſtienſis, & Damiani in ea ſede ſucceſſor.

ANN. CHR. 1077. XVIII. Obitus Agnetis imperatricis.

DAMIANUS cardinalis hoc anno adſtitit judicato, quod firmatum & ſtabilitum fuit, *domino patre Gregorio*, nempe Romano pontifice, *jubente*, obſervandum futuris temporibus epiſcopatum Florentinum inter, & abbatem ſancti Miniatis de Monte circa diſtributionem Litaniarum plebium Florentini epiſcopatus. Chartam publici juris fecit Ughellius [a] in epiſcopis Florentinis, in qua inter ceteros præſentes juxta monaſterium ſancti Michaelis, poſt Ubertum Præneſtinnm epiſcopum & poſt Cononem cardinales S. R. E. nominatur præfatus *Damianus item cardinalis*.

XIX. Damianus cardinalis intereſt cuidam judicato.

a T. II. col. 82.

RUSTICO abbati monaſterii ſancti Michaelis in burgo Piſarum ſucceſſerat circa hunc annum Leo abbas. Leonem ejuſque cœnobium nobili privilegio ditavit hoc anno Gregorius papa VII. accipiens *in tutelam & defenſionem ſancte Romane eccleſie prefatum locum, & omnia ſibi pertinentia, nec non & congregationem fratrum inibi Deo ſervientium*, ac ſtatuens, ut quicumque *ibidem ad monaſticam vitam regulariter conferre ſe voluerint*, poſſint *recipi*. Præterea ſancit, *ut nemo fideles chriſtianos in eodem monaſterio ſepeliri cupientes contradicat, vel miſſam aliquo modo cantare prohibeat, aut belemoſinas, quas vivorum aut defunctorum aliquis ibidem deſtinavit, aut pro amore Dei deſtinaverit, inde evellere, aut aliquo modo ſubtrahere preſumat, juxta quod*, ſubdit, *beatus GG. Agapito Urbis-vetere preſcripſit*. Ita legitur in autographo, quod aſſervatur in eodem monaſterio ſancti Michaelis; quare ceſſat ſcrupulus, ut animadvertit etiam Grandius [b], ab eruditiſſimo Mabillonio [c] olim excitatus, qui poſt Ughellium [d] legens in eadem bulla: *Preterea ſtatuimus, & juxta quod beatus papa Agapitus urbis preſcripſit, firma proteſtatione cenſemus, ut nemo fideles chriſtianos in eodem monaſterio ſepeliri cupientes contradicat* &c. intulit, Bonum non fuiſſe conditorem monaſterii ſancti Michaelis, quod ante ipſum extabat, quippe quod privilegio Agapiti papæ decoratum fuerat, cum Agapitus longe ante tempora Boni abbatis vixerit, etiamſi Agapiti nomine veniat Agapitus hujus nominis II. qui ad ſeculi elapſi medietatem pertinet. Sed jam liquet Gregorium VII. alluſiſſe ad epiſtolam Gregorii ma-

XX. Gregorii VII. privilegium pro monaſterio S. Michaelis in burgo Piſarum.

b Epiſt. de Pandect. p. 142.
c Annal. T. IV. p. 435.
d T. III. col. 361.

Ann. Chr. 1077. gni duodecimam libri I. Agapito Urbe-vetano abbati ſcriptam, in qua generatim decernit idem ſanctus pontifex, ne quis contradicat fideles ſepulturam habere in monaſteriis. Multoque minus audiendus eſt Fortunius noſter, qui ex falſa intelligentia verborum ejuſdem bullæ ſibi perſuaſit temporibus Gregorii papæ I. ſacellum ſeu oratorium in eodem monaſterio extitiſſe. Ait enim: [a] „ Emicat interea Piſis æque cœnobium ſancti Michaelis in „ burgo Piſarum, cujus exordia fuerunt hujuſmodi, ſicut in antiquiori „ regiſtro mandatum eſt memoriæ. Fuit extra portam Samuelis ſuburbium, cui capella ſancti Michaelis vocabulum erat, a ſacello archangelorum principi ibi dicato, indulgentiiſque a ſancto Gregorio papa „ olim nobilitato, ſicut ex alio diplomate Gregorii VII. conſtare vidimus, „ literis Langobardis ſcripto, quod Vincentius Borghinius latinis characteribus legibile nobis reddidit. " Ceterum bulla Gregorii VII. data eſt *Florentie* IIII. *idus auguſti per manus Cononis cardinalis presbyteri anno ab incarnatione Domini milleſimo ſeptuageſimo ſeptimo, pontificatus vero domini Gregorii pape quarto, indictione quintadecima.* Inceperat tamen quintum pontificatus ſui annum Gregorius, qui ad Romanam ſedem evectus fuerat vix humato Alexandro II. ſuo prædeceſſore, cujus obitus contigerat die XXI. aprilis anni 1073. & ſi ordinationis tempus reſpiciatur, conſecratus fuerat die 29. junii ejuſdem anni. Ex his tamen chronicis notis poſſet confirmari opinio Lamberti Schafnaburgenſis ſcribentis Gregorium VII. conſecrationis munus obtinuiſſe die ſecunda februarii anni ſequentis 1074. verum tam ex ipſius vita a cardinali Aragonenſi nobis ſervata, quam ex regeſto epiſtolarum ejuſdem pontificis ſatis liquet celebratam fuiſſe ipſius conſecrationem die ſacra ſanctis apoſtolis Petro & Paullo. Ipſe Gregorius menſe auguſto hujus anni 1077. [b] Florentiæ aliquantulum conſtiterat, Romam contendens, poſtquam anteactis præſentis anni menſibus, ut ab Henrico ſe ſubduceret, diuturniorem moram traxerat in terris Rhegienſis comitatus pertinentibus ad comitiſſam Mathildem, quæ poſt mortem Beatricis matris ſuæ, & Gothifredi ſeu Gozelonis gibbi viri ſui, quorum uterque deceſſerat anno antecedenti, ſola jus dicebat in ampliſſimis ditionibus, quæ poſſidebat. Conon autem cardinalis idem eſt, qui aſtiterat judicato, cujus ſuperius meminimus. Aſſenſu Landulphi Piſani epiſcopi præfatum privilegium a Romano pontifice Gregorio obtinuit Leo abbas, cujus exemplar Maurus Curſius ejuſdem monaſterii præſul ab autographo deſcripſit & ad Ughellium tranſmiſit; emendatum proinde recudimus in Appendice.

a *Hiſt. Cam. P. II. L. II. cap. 9.*

b *Murat. Annal. T. V. pag. 252.*

XXI. Chartæ Piſanæ & Victorianæ.

Eidem Leoni abbati Landolfus filius Quirici & Guntelda ipſius uxor, ac filia Widi donant hoc *anno milleſimo ſeptuageſimo octavo*, ſtilo Piſano, XI. *kalendas junii, indictione quintadecima* terras *in Montione & Silvelonga & Columgnola & Titiniano*. Ugo pariter filius Bonati ab eodem Leone libellario nomine recipit terras in finibus *Sciano*, ubi dicitur *Campo di Pero*; & alter Ugo filius Carli, & Leo filius Franchi pro quadam repromiſſionis pagina anulum aureum exhibent. Quas omnes chartas ex archivo ejuſdem monaſterii ſancti Michaelis edimus in noſtra Appendice, in qua & aliam proferimus ex tabulario Fabrianenſi ſanctæ Catharinæ, per quam Muſco filius Petri, qui Carvone vocatur, & Sibilla ejus conjux, ac Beliarda Muſconis mater monaſterio Victoriano & Murico ejus abbati terras dilargiuntur *infra territoriu Caſtellu Pretoſu in locu, qui dicitur Collina*. Muricus, qui in aliis donationibus annorum antecedentium, præter abbatis, altero titulo gaudet epiſcopi, in hac charta abbas tantum nominatur. Scripta eſt pagina: *Anno Domini mille ſeptuageſimo ſeptimo & regnante Inrico mannum imperatore & die menſe jenuariu per indicione quinta.*

ra. Notarius in ſcribendo omiſit ſuperaddere *decima* cum quinta-decima indictio occurreret hoc anno.

ANN. CHR. 1077.

In privilegio apud Muratorium [a] conceſſo hoc anno ab Henrico rege marchioni Eſtenſi Azzoni & filiis ejus Ugoni & Fulconi, inter cetera bona, quæ poſſidebat præſata illuſtris familia, recenſetur *abbatia Vangadicia*, ut ex aliis documentis hujus temporis oſtendimus, præſertim ad annum 1074. revera pertinuiſſe dominium ejuſdem cœnobii, & locorum ipſi ſubjectorum ad eoſdem Eſtenſes marchiones.

[a] *Antiq. Eſten. P. I. cap.* VII.

ANN. CHR. 1078.

XXII.

Translatio partis corporis S. Theobaldi.

SECUNDA hoc anno facta fuit, ſed portionis tantum corporis ſancti Theobaldi translatio ex Vangaticia in Latiniacenſe monaſterium. Proſtat relatio hujus translationis apud Mabillonium [b] conſcripta ab auctore ſubæquali, qui vivebat cum iis, qui miracula viderunt ad tumulum novum ſancti viri. Eam libenter licet prolixiorem ad gloriam ſancti Theobaldi his noſtris Annalibus inſerimus. *Porro id temporis*, inquit ipſius auctor, *frater Rodulſus, qui a beato viro decenter nutritus, & dulci moralitate inſtructus, poſt ejus deceſſum in Franciam redierat, accepta benedictione a venerabili viro, domno ſcilicet Arnulſo Latiniacenſi abbate, fratre prædicti Sancti, illuc parabat reverti, ut frequens & officioſus deſerviret domnæ matri Villæ, & religioſus & aſſiduus perſiſteret circa ſancti corporis excubias. Illuc eundi felix fuit diſpoſitio, felicior, inquam, reditio. Galliæ ſiquidem gazas invexit, quales nec Auguſtus cæſis Parthis victrices aquilas deportando Romam revexit, quæ ſuo plenius dicentur in loco. Quo poſtquam contigit illum pervenire, contigit etiam illinc eum citius redire. Domnus ſiquidem abbas Petrus, & marchio Azo, audito prædicti fratris adventu, abundanti gaudio ſunt exhilarati, & læto corde refecti. Nullam patiuntur moram convocandi fratrem. Adeſt. Nulla fit loquendi circuitio, nullæ texuntur ambages, ſed ut decebat, ſeriatim evolvitur rei veritas, & ſui conſilii palam fit integritas, ſcilicet quid de Sancto Dei vellent agere, & quo dierum termino omni circa regioni vellent eum manifeſtum fieri; ſe etiam huic revelationi fratrem viri Dei intereſſe, ut ipſe quidem reficeretur exoptata fratris viſione; & de multu ſancti corporis reliquiarum donatione, ſi eum contingeret impigrum feſtine oſtenſioni præſentem intereſſe. Nullus, inquiunt, fidelius & citius te hoc ſuo fratri nunciabit, & ad veniendum nemo inſtantius ſollicitare poterit. Hæc illis orantibus, eorum petitioni ab ipſo non facile præbetur aſſenſus. Nam frater ille, cui intendebant, celerem peragere reditum, cautius obniti, fortius obluctari, inſuper obtendere cœpit, quaſi ſibi levis ineſſet adoleſcentia, cui nulla eſſet fides adhibenda. Domnum præterea Arnulſum abbatem, virum prudentem, totum jam ex virtutibus conſiſtentem, ajebat non debere huc veniendo elaborare, niſi aliquo frueretur commodo ſanctarum reliquiarum fratris cum viſione; quippe qui primum bonus habitus, poſt melior, nunc vero habetur optimus, cujus intra & extra vel proviſa prudenter, vel acta conſtanter, vel reſponſa acute feruntur.*

[b] *Act. SS. Secul. VI. P. II. pag.* 182.

Obſervat Mabillonius Clarium in chronico ſancti Petri Vivi Senonenſis urbis tomo II. Spicilegii Dacheriani pag. 746. veteris editionis laudare ad annum 1075. Arnulphum abbatem ſanctæ Columbæ ejuſdem civitatis Senonenſis, *qui detulit de Italia reliquias de corpore ſancti Thebaudi fratris ſui, & poſuit in eadem abbatia, cœpitque ædificare eccleſiam in honore ejus Sancti, quæ eſt euntibus de civitate ad eamdem abbatiam juxta viam ad dexteram manum*, & quærit, an idem Arnulphus utriuſque loci fuerit abbas? quod pro certo habemus, cum in noſtra relatione Arnulphus abbas Latiniacenſis appelletur frater ſancti Theobaldi, & tranſtuliſſe

inſu-

ANN. CHR. 1078.

inſuper dicatur ex Italia in Gallias reliquias ſancti fratris ſui, quod de Arnulpho abbate ſanctæ Columbæ tradit Clarius. In actis quoque translationis corporis ſancti Florentini martyris [a] ex loco Pſeuduno in monaſterium Latiniacenſe legitur, *abbatem Latiniacenſem, nomine Arnulphum, ſancti Theobaldi fratrem germanum a Burgundia ad ſuam eccleſiam ſcilicet Latiniacum ſacrum ſancti Florentini martyris tali ordine venerabile tranſtuliſſe corpus. Quadam die cum eſſet cum quibuſdam religioſis monachis in eccleſia ſanctæ Columbæ juxta Senonenſium civitatem conſtructa* &c. Quare Arnulphus videtur plurium monaſteriorum fuiſſe rector, adinſtar ſancti Romualdi, Olibæ Auſonenſis epiſcopi & aliorum. In iiſdem actis legitur translationem corporis ſancti Florentini contigiſſe: *Anno ab incarnatione Domini milleſimo nonageſimo quarto, regnante Philippo rege anno imperii ſui triceſimo tertio, præſidente quoque in urbe Pariſiorum Gaufrido epiſcopo, Arnulpho abbate regente eccleſiam Latiniacenſis cœnobii anno ſiquidem introitus ejus vigeſimo octavo.* Electus itaque fuit Arnulphus Latiniacenſis abbas anno 1066. qui fuit emortualis ſancti fratris ejus Theobaldi. Errore in Annalibus [b] Muratorius fratrem Theobaldi appellat Rodulphum. Rodulphus, qui in anonymi relatione nominatur, adjungendus eſt ceteris ſancti Theobaldi ſociis & diſcipulis in eremo Salanicenſi, Waltero nimirum, Odoni, Johanni, Martino, Andreæ aliiſque in ſuperiori relatione ad annum 1074. recenſitis, quibuſcum ſanctus Theobaldus vivebat, ipſiſque præerat; & ſententia noſtra confirmatur Salanicenſem ſolitudinem iiſdem legibus communitam fuiſſe, quibus communitæ fuerant eremi, quas fundaverat ſanctus Romualdus, ubi ſcilicet eremitica ſimul & cœnobitica florebat vivendi ratio. In laudatis ſancti Florentini translationis actis reperimus Radulphum quemdam monachum Latiniacenſem adhibitum fuiſſe ab Arnulpho abbate pro detegendis & devehendis oſſibus præfati martyris. An Radulphus idem eſt ac noſter Rodulphus? Vides etiam ex anonymi relatione Petrum Vangaticienſem abbatem ſuperſtitem fuiſſe uſque ad hunc annum, quem & ad plures annos ſupervixiſſe videbimus.

a Apud Mabill. ibid. pag. 794.

b Pag. 240.

Sed præfati anonymi narrationem Latiniacenſis translationis corporis ſancti Theobaldi reſumamus: *Hæc & his ſimilia cum multis aliis frater ille proſequeretur, & ab illis, ut eorum rogata perficeret, rogaretur, ille nullo modo proteſtans tantum ſe laborem ſubiturum, niſi fixis eorum aſſertionibus redderetur certus, ſi domnum abbatem nullo modo illuc tranſire poſſet perſuadere, ipſe quidem, & qui cum eo delegarentur a domno abbate, non ceſſarentur ſanctarum reliquiarum militis Chriſti votiva donatione, niſi etiam totam ſui reditus cauſam literis commendatam bulla eorum firmaret & muniret. Grata fit eis hujuſmodi petitio. Super quibus quærebat, fit aſſertiva promiſſio, & literarum traditur bullata confirmatio. Redit Latiniacum, venitur, negotii ſumma patri cum fratribus aperitur, ſed literarum teſtis veritas nondum exponitur. Sæpe numero frater legationem repetit, ſæpenumero domnus abbas refugit. Terrebat eum viæ prolixitas, terrarum aſperitas, & ardentis aeris nociva inæqualitas. Legatus mœrore contabeſcit, & pene deficit. Divina tamen præventus gratia devenit, ubi conſederat generalis fratrum conventus, & alternis ſe refovebat ſanctorum Patrum collationibus. His intererat quidam domnus Yvo, albeſcens jam veneranda canitie, prænitens honeſta facie. Huic erat ſententia illic debere quantocius iri, & ſi minus erat viatici, quicquid pretioſum inerat, & eccleſiæ omnia debere diſtrahi, & tam honeſto & commodo itineri debere ſatisfieri. Se quoque ajebat iturum cum eo, & etiam ſi ire domnus abbas omnino deficeretur, ipſe nihilominus hujus operis legatione fungeretur. Poſtquam id perſuaſionis in omnibus*

ANN. CHR. 1078.

nibus ſtetit, abbas affuit, arguiturque quod negligenter egerit; arguitur quod non perpenderit quanta vel qualis, & quam boneſta commoditas eſſet acceſſura, non ſuæ tantum eccleſiæ, ſed etiam toti Galliæ de tam felici profectione. Ad calcem hujus narrationis nominatur Yvo abbas ſancti Dionyſii, qui alius omnino videtur ab Yvone mox relato, cum alter *domnus*, inde *frater* appelletur, & venerabilis potius videatur monachus ſenex cœnobii Latiniacenſis; alter vero abbatis titulo decoretur.

Proſequitur anonymus: *At legatus certus ob nocivam aeris temperiem abbatis concidere animum, neceſſitate compulſus literas exponit ſignatas, ut ſaltem obtineret earum lectio, & impreſſa ſignorum viſio, quod non poterat legati jugis & vehemens ſuggeſtio. Quibus lectis & repetitis, totum jam divino nutu abbatis animum in vires colligit, ſe ſecurum omnis periculi alacriter iturum promittit. Frater quoque ille jam vegetatus ex læta ſui patris ſponſione, ejuſdem patris viam præcedit unius diei itinere. Conſulto facta fuit hæc præmiſſio, ut ſi quo adverſo caſu ſequentis domni abbatis fieret recraſtinatio, ille præcedens obtineret ſuo precatu, ut illa felix oſtenſio differretur in fratris adventu. Sed hoc non fas ſuit evenire, Deo præcedente, & ſancto Theobaldo ſubſequente. Tam felix enim ſuit veniendi copia, ut ſtatuta dies præveniretur toto triduo. Tam enim fuit proſpera illa ambulatio, ut non videretur ambulatio, ſed deambulatio. Sæpedicto fratre Radulfo magni laboris viro Vangadiciam reverſo lætatur Odo & marchio.*

Accepto domni abbatis adventu, inſatiabili tripudiant gaudio, & ſatagunt, ut ei occurratur ab eodem Radulfo. Inſatigabilis præcurſor in patris occurſum contendit, & Deo proſperante laborem ſuum, in quemdam ſaltum occurrit. Altrinſecus viſi congaudent, cum pio lacrymarum rore oſcula figunt, & de ſui itineris qualitate quærunt. Omnia jocunda utrique referunt. Ad quamdam ſummæ nobilitatis matronam perveniunt, quæ circa eos velut altera Martha facta, cum officioſa devotione procurat omnia. Ipſa manibus infundit aquam, ipſa circumfert prandia, ipſa miſcet pocula, & parat lectiſternia, quæ tunc erant illis perneceſſaria; poſt aliquantulum dormitionis equis aſcenſis omnium laborum obliti, Vangadiciam contendunt. Fama prævolat, tantum virum adeſſe pronuntiat. Populus convenit, eum multo plauſu occurrit. Certe non Arar, non Albis, non Rhodanus, non indomitum caput Rheni tantum triumphum præſtitit Cæſari. Certe non ille magnus Euphrates, non ille velox Tigris, non illa etiam magna Roma tantum triumphum Auguſto exhibuit, poſtquam cæſis Parthis, jam diu captas aquilas Urbi victor invexit. Tantus enim triumphus Dei athletam ſanctum Theobaldum decebat, qui diabolum debellavit, & inimicam carnem ſibi ſubegit. Cœpta me revocant. Igitur eum magna triumphali gloria, cum multa lætantis populi, et primatum frequentia, ille venerabilis viri Dei frater ad ſancta Dei ducitur luminaria. Quid gemitus, quid planctus, quid ſingultus, quid lacrymarum ibi profuſum fuerit, ſcriptor dicere non elaborabit. Perlucidum enim cuiquam eſt quid abundans gaudium inſperatæ rei prævaleat. Oratum eſt. Sedent, ſe grata verborum vice demulcent, multa quærunt, et multa conferunt.

Auditorio ſaluto tunc demum nobilis ille peregrinus, ut erat curialis vir facundiæ, omnibus amotis, cum quibus ſuorum placuit, domnum marchionem amica convenit allocutione. Vir, inquit, amice Dei, ſubtiliter animadverte, quid de theſauro tibi divinitus commiſſo agendum videatur. Sponſionem tuam erga me, ut tanto viro competit, non dedigneris exſequi. Sum etenim, etſi indignus, frater ejus, et ejus præcordiali cauſa tot emenſus ſum terrarum pericula, tot montium cacumina, tot ſaltuum devia, et his proculdubio omni-

bus

Ann. Chr. 1078.

bus me ſecurum faciebat Sancti Dei familiaris oratio, et de votivis ejuſdem Sancti reliquiit per literas tuas promiſſa donatio. Eſt etiam inconveniens, uniut modioli anguſto premi tantum luminare. O quam longe diſtans ab hac petitione fuit marchio in ſua reſponſione! Aſſerebat ſibi abeſſe tanti effectus poſſe, ſe nolle tanti pretii theſauro regionem ſuam depauperare, et alienam ditare. Si aliqua ſuſpicionis nare Langobardica feritas olfaceret, ſe male mulctandum, vel inſuper detruncandum. Sed Dei pietas, in cujus manu eſt cor regis, cito mutavit ſententiam principis. Nam poſt breve Sancti Dei fratrem convocavit, & participem ſanctarum reliquiarum præter ſpem effecit. Dedit enim ei brachium dextrum cum ſplenta, & nervum ulnæ, orcam, coſtas duas, duos nodos ſpinæ, particulam carnis, quatuor dentes, cilicium.

Acceptis tanti deſiderii reliquiis jam non erat eis tutum ſanctas ædes reviſere, ne a patientibus ſpiritum immundum proditi punirentur. Proinde frater Yvo, cujus ſupra facta eſt mentio, cum ipſis ad piæ memoriæ matrem Sancti Willam dirigitur. Tunc quiddam ſcriptura dignum erga ſanctum Dei contigit videri, quod fuit hujuſmodi. Nam priuſquam fieret publica revelatio, viſum fuit quibuſdam altioris conſilii viris, coronam ejus debere abradi, quia aliquantulum capitii inhæſerat capiti. Inter radendum cutis illa ſubtus inciſa, lactis guttulas fudit pro ſanguine. Quotquot affuerunt ſcriptori fidem aſſerunt. Ut jam ad cœpta redeatur, prædictus abbas pro libitu omnibus evolutis, ſubſequitur Yvonem viſurus divæ memoriæ matrem. Quam uberi gaudio mater exſultat de filio, quam uberti gaudio filius exſultat ſuper matris colloquio! Oſtenſo dominæ filii ſui brachio lætata eſt illa ſancta femina, quod non luſerat illos Langobardorum fallax verſutia. Peractis aliquot diebus, in quibus dulcis fuerat commoratio, paratur in Franciam reditio. Tunc demum certe omnium turbantur pectora, utrimque profluit lacryma. O quam ſæpe filii ſui Arnulfi matrem reſpexit oculus! quam ſæpe ad matrem redit filius! O quam ſæpe repetita matris benedictio tendit in filium, quam ſæpe materna oratio Dominicis manibus commendat filium!

Tandem utrinque facto vale, tranſactoque multo terrarum ſpatio, proſpero curſu pervenitur ad caſtrum Joviniacum in Burgundia ſitum, (vulgo Joigni ad Icaunam fluvium) *ibidem pauſatur & pernoctatur. Primo illuceſcente diluculo præmittitur, qui nuntiaret hæc domno Richerio Senonenſi archiepiſcopo, & univerſæ civitati. Gaudium fit omnibus, occurritur ab omnibus. Non clerus, non populus ab hac officioſa ſedulitate ſecernitur. Dei nomen glorificatur, ſancti Theobaldi nomen cum laudibus & precibus ingeminatur. Cum ingenti itaque omnium tripudio, ad ſancti Stephani eccleſiam pervenitur,* (metropolitanam nimirum baſilicam Senonenſis urbis, ad quam ſpectabant ſanctæ Columbæ & Latiniaci monaſteria) *præ omnibus in laude clerus perſiſtit, quia quanto in ordine Deo vicinior, tanto etiam in hymnorum dulcedine frequentior. Nec mora gaudia gaudiis ingeminantur; & quanti apud Deum eſſet hoſpes ille nobilis meriti, palam fit omnibus, mirificante Deo Sanctum ſuum. Aderat quidam huic tripudio de villa Selbona, quæ civitatis ſatis eſt contigua. Huic adventus ſanctarum reliquiarum gaudium quidem præſtabat, ſed imperfectum illud erat, quia ſuæ faciei incommodum tolerabat. Naſum enim adeo morbus canceris exederat, ut jam non naſus, ſed naſi locus videretur. Felix imperfectio, cui ſupplementum adhibuit ſancti viri interceſſio. Nam ille naſi locus, tactus ſancti viri brachio, integritatem accepit per totum faciei decorem. Tum vero laudes accreſcunt, ad alta voces aſcendunt. Nihil ibi erat cernere præter gaudere, & interdum præ gaudio flere. Exeuntes a civitate cum lætanti & frequenti comitatu, totum Pruvinum*

caſtrum

caſtrum excipit non minori plauſu vel minori apparatu . Hac de cauſa propenſius ei deſerviunt , & quia familiarius ſuper ſuis omnibus eum conſulunt, nec præterito temporis multo rotatu eccleſiam illi ſtatuunt , ubi multa beneficia fiunt in populo , præſtante Dei pietate , & ſancto Dei Theobaldo pro ſuis interveniente . Non ibi fuerit moræ , quia Latiniacum accelerant pervenire . Fama velox percurrit, caſtella , vicos , villas, civitates in ejus occurſum emittit. ANN. CHR. 1078.

Igitur cum magno tripudio Latiniacum pervenitur . Ecce Pariſius civitas via regalis, Meldis inſula fertilis, civitas nobilis & omnis circumjacens regio, properat in occurſum tanti amici Dei, per quem ſibi crederent affutura multa divinæ caritatis beneficia; ſcilicet rumpenda peccatorum vincula , captorum & compeditorum ſolvenda ligamina. Igitur lætantibus Angelis & exſultantibus populis, illæ ſanctæ reliquiæ inferuntur in ſanctam Jeruſalem civitatem Dei, id eſt in eccleſiam ſancti Petri apoſtolorum principis . Eccleſia Latiniacenſis ſancto Petro apoſtolo erat dicata ; in eam , ut inferius dicitur, præter ſancti apoſtoli reliquias, & ſanctorum Innocentium , Arnulphus abbas anno 1094. corpus tranſtulit ſancti Florentini martyris ex loco Pſeuduno in Burgundia. Quas ſacras reliquias obſervat Mabillonius a Calviniſtis violatas & concrematas fuiſſe præter ſacerdotalia indumenta ſancti Furſei, quæ hactenus in abbatiæ theſauro ſacro aſſervantur . Hæc proinde anonymi relatio poſt annum 1094. fuit conſcripta, tamen ſe ſupparem huic translationi pluries facit . Subdit deinde: *Tum vero perſonant laudes , ingeminantur preces, non deſunt organa , non lyra , non cithara & quicquid variat dulcis muſica. Libet ac licet felicem prædicare Latiniacum , ut pignoribus illius magni Petri honeſtatum, qui mundo cordis oculo meruit contueri: Tu es Chriſtus filius Dei vivi; ſanctorum quoque Innocentium floribus adornatum. Non deſunt inibi pretioſa venerabilis martyris oſſa Florentini , poſt longe delata ab ipſo Arnulfo abbate fratre ſancti Theobaldi , cui non minorem venerationis exhibitionem aſpera exhibet Burgundia, qualis ſancto Areopagitæ Dionyſio noſcitur exhiberi in Francia . Non abeſt Furſeus , ille magnus & vere mirificus, cujus ſancta prece etiam nunc manat fons jugis aquæ, & ſuæ orationis pro eodem loco apud Deum aſſiduitas, & multorum Dei fidelium ſecum aſſumpta ſocietas. Hos inter emicat ſancti Theobaldi ſtella præfulgens & prælucida . Hæc ſtella præclarius cum aliorum inibi quieſcentium orationibus totum Latiniacum expediet a peccatorum tenebris , & nebulis æternæ mortis.*

Cum igitur omnibus in pace compoſitis res ſederet in tranquillo , Robertus quidam natione Brito cibum manu quæritans illa morabatur in vicinia . Hic dum una noctium ſe dediſſet ſopori , quadam divina monetur viſione , quatinus ſupradicto Yvoni nuntiaret, ut illinc beatum Dei Theobaldum transferret in locum ſilvæ , quæ Fagos dicebatur . Hoc viſu homo ille angebatur animo, nulli putans tutum aperiri, quod ſemel viderit. Secundo ſuper eodem monitu fit viſio . Necdum etiam ratum habuit homo cuilibet hoc detegere . Tertio fit ei nominata viſio, ſed acris & objurgata increpatio , cui dum ille poſitus in viſione reſponſum haberet ſe metuiſſe , ne ſopori tantum , & non monitioni deputaretur, & ob id nil fidei verbis ſuis haberetur, ſe quoque ignorare , ubi primi aditus futuræ domus jacienda eſſent fundamenta , jubetur ſequi . Venitur ad condenſum , & opacum ejuſdem ſylvæ locum . Hic, inquit, quod quæris prima naſcentis eccleſiæ ſurgent limina : hic vero (jam enim ad locum tranſierant ab hoc perparum diſtantem) hic qui accedet integro corde rogaturus. Ecce, inquit, audiſti, locum vidiſti. Nihil diſſimulationis ulterius obtendi poterit , nil deſidiæ, nil ſocordiæ ultra patiaris

 in

ANN. CHR 1078.

in patrando tibi divinitus delegatum officium, hæc oſtendens, hæc præcipiens erat ipſemet beatus Theobaldus, vultu ſerenus, viſu præclarus. Homo prædictus de viſione jam certus, facto die, prædicto Yvoni quicquid ſibi juſſum fuerat per viſum fideli relatu expoſuit; domno quoque abbati res palam facta eſt: uterque ut frivolum neglexit. Pauperculus autem locum ſibi ſignatum futuri putei cavare totis viribus elaborabat, & egeſtis ruderibus emundabat. Prima ſcatebra laticis ebulliente immerſo ſancti Theobaldi brachio; ceteris quam multis Sanctorum pignoribus ſanctificatur aqua, quæ multis infirmorum laboribus erat profutura.

Hujus primum tale Deus dedit experimentum. Muliercula quædam de Toreiaco ſeptennio cæca, illuc perducta eſt, quæ peractis Dominicæ noctis vigiliis, ea quidem tunc fuit aqua tot pignoribus Sanctorum conſecrata, oculorum loca perfudit, viſumque recepit, & nullius egens adminiculo gaudens ſua repetivit. Fama circumvolante, & tam inſperatam ſalutem deportante, magnus infirmorum concurſus illuc fuit. Aqua putei reſperguntur, & ſic febres fugiunt, imperfectis artubus quolibet ingruente caſu perfectæ ſanitatis accedunt. In his omnibus Dei pietas magnificatur, & ſui fidelis Theobaldi nomen ampliatur. Benedictus Deus per omnia. His & ſimilibus prædictus ſancti Theobaldi frater, domnus ſcilicet Arnulſus, & Yvo prænotatus locum præmonſtratum in ſilvula, quæ Fagos dicitur, demundant, dumos, ſpinas, & multa hujuſmodi evellicant, locum futuræ eccleſiæ coaptant. Paries vimineus texitur, quo locus ille totus ambitur, in quo Deo manum apponente, paullo poſt ſtructura nobilis habebat conſurgere. In illa viminea quaſi quædam tentoria ſancti Theobaldi excubant pignora. Ibi erat cernere, qui venerant claudi ſanos redire, & qui venerant aliqua membrorum parte deintegrati, reintegratos, & lætos ad ſua regredi. Ne videamur per multa diffluere, & quaſi quadam ampulloſa verborum ambage diffundi, dignum videtur aliquid proprium, & de quavis nota perſona ſubnotari, cui præſentium fides debeat adhiberi, & ſubſequentium credulitas confirmari ad laudes Dei & gloriam beati Theobaldi.

Quædam Albereda internodis poplitum contractis, quibuſdam ſcabellulis innixa, utcumque ad locum Sancti pervenit, ibi per aliquot menſes perſtitit, quia nondum tempus divinæ propitiationis ei advenit. Hæc dum divinæ ſanitatis exſpectatione fruſtraretur, & neceſſitate familiaris rei vexaretur, ad propria volens remeare, a quibuſdam ſani conſilii viris conſultum accepit, ut etiam nunc ad breve perſiſteret, nec de Dei & fidelis ſui Theobaldi pietate diffideret. Perſtitit. Facta nocte Dominica, ipſa cum aliis interſuit ante venerabilem viri Dei memoriam. Erat jugis in prece, Theobaldum vocat, Theobaldum inclamat. Nec mora, Dei pietas affuit. Mulier enim tota in ſpe, manibus circumreptans, quo potuit anniſu, ſanctum altare contigit; & inde ruptis nervorum nodis, & profluente ſanguinis rivulo, in pedibus læta perſtitit. Omnes illico conſurgunt, cum impetu currunt; quid acciderit, vel quomodo acciderit, diligenter inquirunt. Ipſa res per ſe loquitur, mulier de ſe ipſa miratur, de recepta ſanitate lætatur. Voces in Dei laudes attolluntur, & inde Angelici cœtus jocundantur. Illuceſcente totus Latiniacus illuc affuit, nec etiam honeſtus monachorum chorus abſuit, quibus pium erat flere Theobaldo, & pium erat gaudere Theobaldo.

Huic tam nobili divinæ curationi quiddam non inferius placuit adnecti. Divionenſis quidam Johannes, nativo pedum officio deſtitutus, nervis correptis contractus apparebat, & ſe qualicumque ſcabellorum amminiculo circumferebat. Hic audita viri Dei potentia, ad ipſius locum aſelli vehiculo delatus pervenit. Nec diu moratum eſt in reddenda corporis æqualitate. Dum

enim

enim ſequenti die frequens veniſſet populus, ipſe extra ædes ſanctas jacens, ſubito vociferari cœpit. Cujus vociferationis ſubito motu fratres cum multis aliis eo loci venerunt. Quærentibus curnam eſſet tanta vociferatio, infirmus ſanctum Theobaldum dicit adveniſſe, nervos contractos extendentem, & poplites male inflexos explicantem. Inter hæc verba bonus ille medicus in integrum corruptum illum reformavit. Qui protinus ad Sancta-ſanctorum lætus excurrens, pro accepto beneficio Deo, & amatori ſuo Theobaldo gratias retulit, & populo magnam lætitiam præſtitit. Sanatus itaque cum ejuſdem locis fratribus triennio commoratus eſt, ipſis, ut oportebat, in omnibus officioſe deſerviens.

Ann. Chr. 1078.

Noviomacus civitas pernobilis & ipſa perſenſit efficaciam tanti medici. In hac erat quidam, qui ex incommodo filiæ, cæca enim erat, graviter fatigabatur. Audito viri Dei rumore, pro poſſe citius affuit, filiamque una ſecum adduxit. Dum autem infra eccleſiam per aliquot dies nihil pietatis acciperet, ad ſupradictum puteum abiit, de cujus aqua dum loca oculorum filiæ perfunderet, filia lumen recepit, & eccleſiam repetens, fratribus ſancta Miſſarum myſteria tractantibus gaudens occurrit. Gaudii cauſa in promtu erat, ſcilicet filia ex non vidente videns facta. Gaudia gaudiis accreſcunt, fratres cum omni populo voces jocundas ad cælum mittunt. Nihil ibi erat tunc audire vel dici, niſi ſuper his omnibus admirari, & Deum magnificare, qui per ſervum ſuum talia dignabatur operari.

Accedit aliud, quod ſe vehementer ingerit, & dici vehementer expoſcit. Muliercula neſcio ubinam terrarum commorans, quemdam celebrem diem negligenter agens, neſcio quid reſarciens vel conſuens, ultionem condignam pertulit, acus in mediam palmæ molam caſu labens incidit, manus etiam tota ſuper incurvata acum operuit. Nullatenus acum jam erat extrahi, nullatenus jam erat per plexionem manus explicari. Mulier aſſiduis punctionibus urgebatur, acerrimis doloribus puniebatur: & multo jocundius fuiſſet penitus manu caruiſſe. quam tantis doloribus paullatim deficere. Hæc, audita viri Dei clementia, advenit perſemet rogatura. Oravit & exoravit. Nam cito per miſericordem Deum, intercedente dilecto ſuo Theobaldo, & manus ab inflexione eſt revoluta, & acus educta. Benedictus Deus, qui voluntatem timentium ſe facit, & deprecationem eorum exaudit, & eos ſalvos facit.

Latiniaci erat quædam haud ignota, ſed genere & re ſatis fortunata, dicebatur autem Aſcelina. Hujus dextera diriguit, quæ pollicem immenſo & ceteris digitis in condylum perplexis contabuit, & ulterius ad nihilum utilis emacuit. Quæ quia vicina erat & dolor impellebat, & Dei pietas latenter attrahebat, cum amica ſua Odelina ſupplex ad ſanctum viri Dei altare acceſſit. Quia vero humili corde & plena fidei conſtantia venit, cito voti compos fuit. Nihil enim hæſitans, cilicium viri Dei plena fide tetigit, poſt cujus tactum diu condylata manus reſolvitur, & officio ſuo reſtituitur: Benedictus Deus, qui orationem fidelium ſuorum non amovet a ſe, & miſericordiam ſuam non repellit ab ullo timentium ſe.

Britannia meruit non ſecludi a participio tanti beneficii. In hac cuidam patri & matri filius tanta membrorum inæqualitate diminutus, ut ſola mortis imago videretur in eo. Non erat ille contractus, non encleticus, non paralyticus, ſed jacens tota mole extenſus, nullam mutationem lateris poterat facere, niſi hoc paterni & materni doloris triſti labere. Internodia poplitum nulla ſolutionis utebantur viciſſitudine, ipſa quidem genua quaſi cohærentia ſtringebantur, crura, pedes invicem collidebantur, & niſi paternus & maternus labor vel panniculos, vel aliquid ejuſmodi curaret interſerere, innexionem ſibi invicem videbantur facere. Manus & brachia quaſi nec eſ-

Ann. Chr. 1078.

ſent, ſic torquebantur inutilia. Hunc tam miſerum, tanta defectione imperfectum, uterque parent, audita ſancti viri Theobaldi fama, birotæ ſuperpoſuerunt: & quia omni earebant adminiculo, ſe ipſos applicuerunt, & ſic poſt multum ſudorem & angorem, poſt multam famem & ſitim, pervenerunt, quo eos deſiderium ſuum impellebat. Videntes quique mirabantur, & ne quid hujuſmodi paterentur, Deum deprecabantur. Ejus curatio differtur aliquot dierum intervallo, ut quotquot teſtes habuit ejus miſeria, tot etiam teſtes haberet pietas divina de tandem adhibita medicina ei. Igitur qui olim dixit: Et ſi non ſurget eo quod amicus ejus ſit, propter improbitatem tamen ejus ſurget, & dabit ei quotquot habet neceſſarios; ille, inquam, ipſius parentum lacrymis tandem evictus, per dilectum ſibi filium Theobaldum integre ſanat infirmum. Huic curationi plures interfuerunt, qui etiam nunc ſuperſtites veri teſtes habentur. De percepta infirmi medicina ingens omnium oritur lætitia, Deus laudatur, beatus Theobaldus glorificatur. Benedictus Deus, qui non amovit a ſe orationem pauperum, & miſericordiam ſuam ab omnibus timentibus eum.

Ex more quædam nupſit viro, bona fuit eorum copula, ſed anguſto tempore manſit concordia ejuſdem copulæ. Occulto ſiquidem Dei judicio, qui ſolus novit quæ fiunt, cur ita fiunt, uxorem illam cæcitate percuſſit, maritus quoque ejus ab ejus amore paullatim ſe cœpit ſubtrahere, nec de ejus dilectione curare. Interdum querebatur, interdum conviciabatur; illa amaro animo eſſe, triſtis & plorans omnia perferre. Infandus autem ille olim maritus diabolica fraude circumventus, furtim arcam, in qua res cellæ ejus erant, fregit, & omnibus acceptis fugit. Miſera autem ad ſanctum Dei Theobaldum confugit, & ideo promeruit ſolatium, & viſum recepit. Tunc lætatur muliercula, quæ ex dolore ſurgit lætitia, dum ſibi eſt reſtituta ſanitas inſperata.

Yvo abbas ſancti Dionyſii martyris Chriſti quemdam ſuorum pro culpis, ut ajebat, nexum catenæ collo injecit, & ipſam catenam ultra murum miſit, ut nulli facilis ad ſolvendum eſſet. Inexorabilis & acer Yvo in ſuo perſeverabat propoſito, nec flectebat eum aliqua divinæ pietatis juſſio. Catenatus fidelem Dei Theobaldum inclamat, Theobaldum ingeminat. Abbate vero in ſui adamantini cordis duritia permanente, quod mirum eſt dictu! murus ille, cui catena erat trajecta, in oculis omnium ruinam fecit, & catenam quaſi ſibi commiſſam ſolvit. Omnibus videntibus vinculatus ille liber & expeditus ad ſanctum Dei Theobaldum pervenit, teſtemque ſuæ ſolutionis catenam ſecum detulit, quæ ante ſanctum altare appenſa teſtatur, quia melius eſt confidere in Domino, quam confidere in homine.

XXIII.] Major tamen pars ſemper ſervata Vangaticiæ.

Prolixa hujuſmodi narrationis hiſtoria ſatis abunde eorum ſcriptorum opinionem convellit, qui totum divi Theobaldi corpus & oſſa in Gallias translata mordicus tuentur. Auctor ſiquidem coæqualis, quantum ex ea narratione colligitur, brachium dexterum, coſtas duas, duos nodos ſpinæ, quatuor dentes tantum nominat ab Azone marchione Eſtenſi Arnulpho abbati ſanctæ Columbæ Theobaldi fratri dono data, quæ profecto non totam hominis machinam conſtituunt, ſed tantum portionem. Pariter ſi integra fere lypſana e Vangaticiæ monaſterio Latiniacum deducta fuiſſent, idem Arnulphus Willæ matri commoranti in Salanicenſi tugurio, non brachium tantum oſtendiſſet filii ſui Theobaldi, ſed integrum ſacrum corpus. Verum occaſionem huic opinioni dedere antiquorum hiſtoricorum verba, qui Theobaldi oſſa in Galliam translata fuiſſe aſſeruerunt, hi cum de oſſium parte explicari deberent, de oſſibus in integrum loqui crediti fuere. *Oſſa ejus*, inquit Sigebertus, *in Gallias translata multam multis in*

locis

locis venerationem meruere. Vitam Theobaldi ita concludit Reinerus Leodienſis: *Denique ſacri cineres illius a ſorore poſtmodum in Gallias tranſlati ſunt, plurimumque pluribus meruere in locis venerationem*. Quid ſibi velit Reinerus, dum cineres advectos in Gallias a ſorore autumat, ipſe viderit, dum in nulla narratione ſorori Theobaldi, ſed tantum fratri tribuatur hujuſmodi translatio. Auctor chronici monaſterii ſanctæ Columbæ Senonenſis *oſſa ejus*, ait, *in Galliam deferuntur*. Vincentius Bellovacenſis Sigebertum exſcribit. Galeſinius, *ejus reliquiæ ad eam provinciam, Franciam nimirum, tranſlatæ pie reconditæ, religioſe coluntur*. Eadem dicunt Sauſſajus, Wion, Henſchenius, Bailletus, Calmetius. Addenda iis auctoribus martyrologia, & breviaria plurima, quæ Theobaldi oſſa in Gallias tranſlata venerationem ibi obtinere conſtantiſſime enuntiant. Illud inſuper in corroborationem hujuſce ſententiæ adducit, pluribuſque ex Carolo Jamotte ſcriptore vitæ Theobaldi confirmar Henſchenius, quod ſancti Theobaldi reliquiæ per totum Senonenſem archiepiſcopatum, per Burgundiæ regnum, per Lotharingiæ ducatum, & Flandriæ comitatum ita ſunt diſtributæ, & quidem ipſarum non parva fragmenta, ſed inſignes portiones, ut proinde ejus ſocius Papebrochius [a] Theobaldum appellaverit per Galliam & Belgium propter reliquias varie diſtributas *celeberrimum*. Et quidem in Senonenſi archiepiſcopatu Provini, quæ patria fuit ſancti confeſſoris, e regione domus ipſius paternæ eccleſia eſt erecta, in qua ſtatua argentea aſſervatur cum oſſe ſancti Theobaldi, alia oſſa cuſtodiuntur in lipſanotheca lignea inaurata. Fama eſt ibidem aliquando depoſitum fuiſſe ejuſdem caput. In collegiata ſancti Quiriaci ejuſdem oppidi, aliud os brachii divi Theobaldi publico cultui exponitur. In ipſa Senonenſi civitate apud ſanctam Columbam majorem theca argentea magnificentiſſima habetur, qua totum fere corpus ejus contineri dicitur. In epiſcopatu Tullenſi extat abbatia ordinis ſancti Auguſtini, Calmoſtratum dicta, in qua fert fama ſervari caput ſancti Theobaldi cum duabus tibiarum oſſibus. In ducatu Luxemburgenſi in pago Mercuria inſignis pars cranii ſancti Theobaldi colitur, obtenta a capitulo Mettenſis eccleſiæ, ſicque ſuſe proſequitur Henſchenius pro demonſtranda hac illacque ſparſa in Galliis veneratione & reliquiarum diſtributione ſancti Theobaldi; præter ea, quæ Latiniaci recondita jam diximus. Sed ſi Henſchenio concedimus aliquot ſancti viri reliquias Latiniacum fuiſſe advectas, ex quo loco deinde ſubdiviſæ in plures regiones fuerint aſportatæ, illud etiam concedat nobis Henſchenius neceſſe eſt, majorem harum ſacrarum reliquiarum portionem Vangaticiæ cuſtodiri, ex quo loco a nemine, præter illas dono datas anno præſenti a Petro Vangaticienſe abbate & ab Azone marchione Arnulpho abbati, alibi fuere translatæ.

Ann. Chr. 1078.

a T. III. SS. Maii p. 628.

Quod antequam ſolidius & uberius probemus, operæ pretium facturos nos arbitramur, ſi unde profluxerit hæc tanta divi Theobaldi reliquiarum copia per Gallias & Belgium ſparſarum, oſtendamus. Non aliis armis Henſchenium impugnabimus, quam ſuis. Paragrapho III. [b] animadvertit de hoc Sancto varia controverſa occurrere, eo quod ab aliis ejuſdem nominis ſanctis viris non fuerit diſtinctus. „ Primus itaque poteſt cenſeri, „ inquit, *ſanctus Theobaldus archiepiſcopus Viennenſis* avunculus aviæ hu„ jus Theobaldi eremitæ, quaſi hic fuiſſet etiam epiſcopali dignitate inſi„ gnitus; unde in martyrologio Coloniæ & Lubecæ anni 1490. iſta ad „ kalendas julias leguntur. *In territorio Proviniaco beati Theobaldi epiſcopi* „ *& confeſſoris. Hic ſeipſum ſeculo ſubripuit; & eremiticam vitam per no*„ *vem annos expetens, pro Chriſto pauperrime vixit: quem propter vitæ* „ *ſanctitatem Angeli de cœlo infula pontificali decoraverunt*. Ex hoc erro-

b T. V. Junii p. 591.

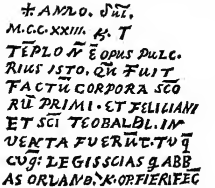
„ re

ANN. CHR. 1078.

„ re imagines ſancti Theobaldi apud Luxemburgenſes, Lindenſes & Tenenſes pinguntur cum cappa chorali ſeu pluviali, mitra & pedo epiſcopali: & Rutilienſes arbitrantur ſe habere *juncturam ſancti Theobaldi epiſcopi*; immo cultus ſancti Theobaldi epiſcopi refertur etiam ad kalendas julii, uti ad ejus acta diximus XXI. maji. Alter *ſanctus Theobaldus eſt Italus* apud Vicum prope Montem-Regalem natus & educatus, atque Albæ-Pompejæ mortuus, cujus ibidem corpus in eccleſia cathedrali aſſervatur. In hujus vita, ad diem XXVII. maji edita, dicitur coſta furtim in Burgundiam delata; & eum moveri nequiret, in eccleſia ibidem conſtructa fuit depoſita; ubi mortuus reſuſcitatus, inde Albam-Pompejam eſt peregrinatus. Ferrarius in catalogo Sanctorum Italiæ ad dictum XXVII. maji in notis aſſerit, huic Beato Albenſi tribui, quæ *ſancto Theobaldo eremitæ* congruunt, puta, quod dictum eſt de mortuo reſuſcitato. Sed quia nihil ſimile de hoc reperimus inter tot antiqua monumenta, quæ excuſſimus, illud ſancti Theobaldi Albenſis actis inſertum relinquimus. Tertius eſt *ſanctus Theobaldus Camaldulenſis*, cujus ſacrum corpus quieſcit in eccleſia ſanctæ Mariæ Vangaditiæ ordinis Camaldulenſis. " Addere poterat Henſchenius & quartum ſanctum Theobaldum Mont-merancium a feminis parturientibus ſingulariter invocatum, qui floruit ſeculo decimotertio. Italus Albæ-Pompejæ obiit anno 1150. eremita noſter anno *1066*. Viennenſis autem archiepiſcopus circa annum 1000. En origo confuſionis; ex pluribus ejuſdem nominis ſanctis viris unus conflatus fuit, & ex plurium Sanctorum reliquiis facta earum attributio uni celebriori Salanicenſi eremitæ Theobaldo.

Ceterum hic oſtendimus Salanicenſem Theobaldum noſtrum Vicetiæ primum humatum, inde Vangaticiam delatum, in hoc poſtremo loco ſemper requieviſſe his monumentis. Anno 1085. in charta, quam ad eum annum proferemus, legitur: *Monaſterio ſancte Marie, quod eſt ſitum juxta Atexim, ubi corpora ſanctorum Primi & Feliciani & beati Theobaldi confeſſoris Chriſti requieſcunt &c.* Anno 1097. Azo II. Eſtenſis marchio una cum filio Ugone quinquaginta manſos donans monaſterio Vangaticienſi, ut ſuo loco conſtabit ex charta producenda, hæc in ipſa paginæ præfatione verba uſurpat: *Anno ab incarnatione Domini noſtri Jeſu Chriſti milleſimo nonageſimo ſeptimo, decima tertia die menſis aprilis indictione quinta, monaſterio beatiſſime ſancte Marie virginis Dei genitricis, quod eſt edificatum juxta flumen Ateſim, in loco, qui dicitur Petra, ubi corpora ſanctorum Primi & Feliciani & Theobaldi in pace quieſcunt* &c. Azo idem eſt ac Albertus marchio, qui Arnulpho abbati Latiniacenſi ſacri corporis partem benigne dilargitus eſt hoc anno, ut ſuperius vidimus. *Anno* M.CCXVII. *indictione* V. *die* IV. *ineunte auguſto* in capitulo ſanctæ Mariæ de Vangaticia Guido prior Camaldulenſis ordinis volens ad electionem abbatis ejuſdem monaſterii devenire, invocato nomine ſanctiſſimæ Trinitatis &c. & *ſancti Theobaldi confeſſoris* &c. elegit magiſtrum Johannem Camaldulenſis eremi in abbatem monaſterii de Vangaticia &c. ut ex pagina, quæ aſſervatur in tabulario Fontis-boni. Anno M.CC.XXIII. in eadem eccleſia Vangaticienſi ſub Orlando abbate, reſtaurata forte baſilicæ parte, reperta fuere corpora ſanctorum Primi & Feliciani atque Theobaldi, pro cujus inventionis memoria perennanda in ſaxo Hiſtrienſe quadrato cælata fuit ſequens inſcriptio

† ANNO.

✝ANNO. DOMINI. M.CC.XXIII. HOC. IN. TEMPLO. NON. EST. OPVS. PVLCHRIVS. ISTO QVANDO. FVIT. FACTVM. CORPORA. SANCTORVM. PRIMI. ET. FELICIANI ET. SANCTI. TEOBALDI. INVENTA. FVERVNT. TV. QVICVMQVE. LEGIS SCIAS. QVOD. ABBAS. ORLANDVS. HOC. OPVS. FIERI. FECIT.

Saxum hocce poſt quadringentos annos ab artificibus rejectum domnus Severus Seneſius e maceriis traxit, locavitque prope ſacrarii januam in pariete eccleſiæ, ut narrat [a] in ſuo ms. Vangaticiæ opere, addita ſubtus primam hac ſecunda inſcriptione

a Pag. 55.

NE. TAM. MEMORANDAM. ANTIQVITATIS. MEMORIAM
TEMPORIS. LONGINQVITAS. EXTINGVERET
CIPPVS. HIC. AB. INTERITV. VINDICATVS
DIGNIORI. LOCO. ERIGITVR. PERPETVAE. MEMORIAE. CAVSA.
ANNO. SALVTIS. M. DC. V. IDIBVS. MAII.
FRANCISCO. LAVRETANO. EIVS. NOMINIS. III. ABB. ET. COM. PP.

Anno autem 1411. Antonius Ferro Parmenſis abbas generalis Camaldulenſis, primuſque Vangaticiæ perpetuus commendatarius ſollemni ſupplicatione & circumjacentium populorum concurſu ex veteri capſa injuriam temporis paſſa in novam oſſa divi Theobaldi tranſtulit. Documentum ea de cauſa confectum in medium afferemus ad eum annum. Poſtremo anno 1617. precibus porrectis Matthæo Priolo abbati commendatario Vangaticienſi a Philippo Recanato cive Abbatienſe, Franciſcus Mocenicus ejuſdem abbatis vicarius generalis, pluribus eccleſiaſticis & laicis viris aſtantibus, capſam lapideam altaris ſancti Theobaldi aperuit, in qua alia lignea capſa reperta, continens ſacra lipſana ſancti viri, cooperta panno variegato, ſupra quam crux lignea ruditer fabrefacta depoſita erat, & ſub panno adinventa oſſa hominis juxta ordinem naturalem corporis humani, & inſuper media inter operculum capſæ ligneæ & caput Sancti reperta lamina plumbea,

lon-

Ann. Chr. 1078.

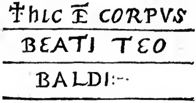
longitudinis dimidii pedis, & latitudinis quinqne digitorum, ad cujus latus literis informibus legebatur: HIC. EST. CORPVS. BEATI. THEOBALDI. Ab alio vero latere charaćteribus elegantioribus adnotabatur: HOC. EST. CORPVS. SANCTI. THEOBALDI. CONFESSORIS. Quapropter altare de novo erecto & marmoribus ornato, curante eodem Recanato, anno 1626. ab Auguſtino Priolo abbate itidem commendatario & Matthæi fratris ſucceſſore, ac a Theodoro Georgio epiſcopo Arbenſi denuo reliquiæ ſancti viri aptatæ & reconditæ intra aliam lapideam recentem urnam, & eo temporis deſcripta & recenſita ſingula oſſa corporis ſancti Theobaldi, ut ex ſubjecto inſtrumento, quod hic edimus ad totam facti veritatem comprobandam.

a Ex Severi Seneſis Hiſtor. Vangat. mſ. pag. 107.

[a] *In Chriſti nomine amen. Anno nativitatis ejuſdem 1626. die veneris qninto menſis junii, indictione* IX. *pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & D. N. D. Urbani divina providentia Papæ* VIII. *anno tertio; Principatus Sereniſſimi D. Joannis Cornelii ducis Venetiarum ſecundo, & regiminis illuſtriſſimi, & reverendiſſimi D. Auguſtini Prioli Abbatis Sanctæ Mariæ de Vangadicia nono. Per hoc præſens publicum inſtrumentum cunctis pateat, & ſit notum, quod cum quondam illuſtres domini Philippus, Joannes, & Recanatus de Recanatis fratres, cives Abbatiæ de Policinio uſqne de anno 1618. propriis ſumptibus conſtrui fecerint Capellam & Altare marmoreum (ab eorum conſanqnineis antiquitus dotatum) in parte ſiniſtra Altaris majoris Eccleſiæ abbatialis Sanctæ Mariæ de Vangaditia in honorem Beati Theobaldi confeſſoris, olim monachi Camaldulenſis, ut apparet ex inſcriptione exiſtente ſupra dictum Altare. Cnmque illuſtris dominus Jacobus de Recanatis filius qnondam illnſtris domini Philippi, & hæres ipſins, & ſupradictorum ejus fratrum debita cum inſtantia requiſiverit, ut oſſa ſupradicti ſancti Theobaldi exiſtentia in tnmnlo, ſeu tumba marmorea poſita inter Altare majns, & Altare Sancti Theobaldi ſnpradicti transferrentur in capſulam, ſeu arcam decentiorem conſtructam ad hunc effectum in dicto Altari Sancti Theobaldi nuper erecto, ut majori devotione a fidelibns venerarentnr. Ideo nt hujnſmodi oſſinm translatio fiat cnm debitis ſolemnitatibus, ac ſervatis ſervandis die ſnpradicto de mane ego Sanctes Piſcante presbyter canonicus eccleſiæ cathedralis Clodienſis publicus auctoritate apoſtolica Notarius, & cnriæ abbatiæ Vangadicienſis Cancellarius, de mandato ſupradicti illnſtriſſimi, & reverendiſſimi domini, domini Augnſtini Prioli Abbatis, & perpetui commendatarii Abbatiæ Sanctæ Mariæ de Vangaditia nullins diœceſis Provinciæ Ravennatis, acceſſi ad Eccleſiam ſupradictam Sanctæ Mariæ, & ad capellam prædictam Sancti Theobaldi confeſſoris nuper ædificatam ſimul cum Altare, & in parte ſiniſtra prope Altare majus Sanctiſſimi Sacramenti, inter quam Capellam Sancti Theobaldi, & Altare majus prædictum reperiebatur arca marmorea amovibilis ſnper pavimentnm Eccleſiæ ſita, deſuper cooperta alio lapide marmoreo, & clauſo quatnor ferris plumbeatis, binis pro utroqne capite, quæ arca (ut dixerunt monachi aſſiſtentes) alias erat in loco, ubi ædificatum eſt novum Altare dictæ Capellæ, & in ipſa arca (ut iidem dixernnt) reperitur Corpus Beati Theobaldi confeſſoris ordinis Camaldulenſis, & ſuper ipſa arca erat figura lateritia ipſins Sancti Theobaldi in ſuo monachali habitu præfigurata, & hanc deſcriptionem feci præſentibns reverendis Claudio Ferrarienſi, & Marco Antonio Bronzerio clericis Abbatiæ Vangadicienſis, & domino Dominico Rigoni quondam domini Franciſci, & domino Hieronymo Urgiano qnondam domini Franciſci de Abbatia ſupradicta teſtibus habitis, vocatis ac rogatis. Poſt prandium vero die ſnpradicta aperta fnit ſupradicta arca accenſis luminaribus, & qua decet devotione, in præſentia perilluſtris,*

ſtris,

ſtris, & reverendiſſimi domini Joannis Pauli Savii Protonotarii Apoſtolici, Vicarii & locumtenentis generalis ſupradicti illuſtriſſimi, & reverendiſſimi domini Abbatis, nec non præſentibus illuſtri, & admodum reverendo domino Chriſtophoro Stuano Archipresbitero Parochialis eccleſiæ Sancti Joannis Baptiſtæ Terræ ſupradictæ Abbatienſis, & aliis teſtibus infraſcriptis, & in ipſa inventa fuit capſa lignea ſine clave, in cujus ſummitate erat parva crux lignea poſita ſuper quodam panno vetere laneo virgato, quo cooperiebantur caput & oſſa infraſcripta ſancti Theobaldi, & in ipſa capſula erat quædam laſtra, ſeu tabula plumbea antiqua, magnitudinis, & latitudinis deſignatæ in infraſcripta figura, in qua etiam notata ſunt infraſcripta verba, & charactere ſequenti, videlicet ANN. CHR. 1078.

A tergo vero ejuſdem tabulæ adſunt hęc verba.

In ipſa autem capſula reperta ſunt oſſa infraſcripta, videlicet:

Primo Caput integrum cum quinque dentibus, tribus in parte ſuperiori, & duobus in parte inferiori.

Item ſpatula una integra.

Item quatuor oſſa integra, ſcilicet duo femorum, & duo crurum.

Item duo oſſa integra, quibus junguntur oſſa femorum cum corpore.

Item duo oſſa ſubtiliora ſimiliter crurum.

Item tria oſſa brachiorum.

Item ſex oſſa coſtarum.

Item quatuor oſſa tergoris.

Item tres partes parvæ aliorum oſſium, quæ non noſcuntur, cujus partis ſint.

Deinde ſub dictis oſſibus repertum eſt pannum quoddam parvum vetuſtiſſimum laneum longitudinis, & latitudinis unius palmi.

Item repertum eſt aliud pannum ſimiliter vetuſtiſſimum laneum longitudinis, & latitudinis unius brachii.

Capſula autem erat longitudinis trium palmorum & dimidii, latitudinis unius palmi & dimidii, altitudinis vero unius palmi.

Erant autem partes capſulæ pro latitudine ex cypreſſo, partes vero ejuſdem capſulæ pro longitudine, & in parte inferiori ex abiete, pars vero ejuſdem capſulæ ſuperior erat ex cypreſſo.

Quibus viſis, & ex dicta capſula extractis, ea iterum reverenter repoſita ſunt in eadem capſula una cum tabula plumbea ſupradicto ordine ſupra deſcripto, præſente illuſtriſſimo, & reverendiſſimo domino Abbate ſupradicto, illuſtriſſimo, & reverendiſſimo domino domno Theodoro Georgio Veneto mo-

Ann. Chr. 1078.

nacho Caſinenſi, Epiſcopo Arbenſi; nec non præſentibus, & videntibus ſupradictis, & infraſcriptis teſtibus, videlicet, reverendo domino Auguſtino Veneto Priore monaſterii dictæ Abbatiæ: reverendis domnis Franchino de Doninis, Auguſtino de Piſſonibus, Vincentio de Zuccatis, Dominico Sartorio Sacerdotibus Abbatiæ Vangadicienſis, domno Demetrio Cremonenſi, domno Proſpero Veneto monachis Camaldulenſibus; dicto illuſtri domino Jacobo de Recanatis quondam domini Philippi, domino Marco Dente quondam Apolonii, dominis Chriſtophoro Bertinceri quondam Baptiſtæ Colonienſis, Lelio Boſio quondam Hieronymi Vicentino, Antonio Sardi quondam Franciſci Piamontenſi familiaribus prædicti Illuſtriſſimi, & reverendiſſimi domini Abbatis teſtibus habitis, vocatis, & rogatis, nec non aliis quampluribus teſtibus tam clericis, quam laicis. Et quia ſupradicta capſula lignea non poterat capere in loco deſtinato in ſupradicto Altari, idcirco mandato illuſtriſſimi, & reverendiſſimi domini Abbatis ſupradicti juſſum eſt, ut capſula prædicta redigeretur ad formam minorem, ac convenientem loco ſupradicto, in quo reponenda, & conſervanda erat, denuo extractis, & remanentibus interim ſupradictis capite, & oſſibus ſuper Altari majori coopertis panno lineo cum duobus intortitiis accenſis, cum præſentia illuſtriſſimi, & reverendiſſimi domini Abbatis, ac illuſtriſſimi, & reverendiſſimi domini Epiſcopi ſupradicti, & illuſtris, & reverendiſſimi domini Vicarii ſupranominati, & ſupradictorum teſtium, & cum capſula fuiſſet ad formam, de qua ſupra, redacta, in ipſa reverenter iterum poſita fuerunt caput, & oſſa ſupradicta una cum ſupradictis pannis, & laſtra plumbea, & inſuper cum alio panno lineo, & fuit ſtatim repoſita in ſacrario in loco decenti clavibus clauſo, munito etiam ſigillo prædicti illuſtriſſimi, & reverendiſſimi domini Abbatis, cui & claves conſignatæ fuera retinendæ, donec, &c. Tunc die ſequenti dominico, ſeptimo dicti menſis de mane ſupradicta capſula cum prædictis capite & oſſibus Sancti Theobaldi ex dicto loco Sacrarii, præſentibus ſupradictis, domino Vicario, & domno Auguſtino Veneto Priore teſtibus, reverenter extracta poſita fuit in medio Eccleſiæ ſupradictæ ſuper quodam palcho decenter ornato, ubi erant quatuor intortitia cerea ardentia, ac umbella albi coloris ſupradictas reliquias cooperiens, & in dicto loco permanſit dicta capſula, donec miſſa ſolemnis pontificaliter cantata fuit a ſupradicto reverendiſſimo domino Epiſcopo Arbenſi, aſſiſtente prædicto illuſtriſſimo, & reverendiſſimo domino Abbate, ac illuſtriſſimo domino Poteſtate Terræ Abbatiæ, ac toto clero, & quampluribus civibus, & populis, tum ex loco Abbatiæ, tum ex aliis locis vicinis confluente. Finita Miſſa ſolemni cantoribus cantantibus litanias, ſupradicta capſula proceſſionaliter a quatuor Sacerdotibus Ordinis Camaldulenſis amictis dalmatica fuit delata per locum Abbatiæ ſub umbella prædicta, quam deferebant quatuor Sacerdotes pluvialibus albis induti, comitantibus ſupradictis maxima cum devotione. Finita proceſſione fuit iterum repoſita ſuper dicto palcho modo quo ſupra, ubi permanſit per totam diem prædictam, concurrente maxima populi multitudine. De ſero autem dictæ diei, in præſentia ſupradicti domini Vicarii, & domni Auguſtini Prioris teſtium fuit iterum repoſita in Sacrario in loco, & modo quo ſupra, & ibi remanſit uſque ad diem martis nonam ſupradicti menſis poſt prandium, quo tempore cum multis luminaribus, ac cum debitis cæremoniis fuit repoſita in arca lapidea fabricata in dicto Altari ſancti Theobaldi, ibique lapidibus, & ferris ita clauſa, ut videri quidem per quoſdam cancellos, non autem amoveri poſſit; Antequam autem in dicto Altari reponeretur, fuit in ſupradicta capſula poſita tabula plumbea, in qua ſcripta erant verba ſequentia. Anno 1626. die dominico, ſeptimo junii, Summi Pontificis Urbani VIII. an-

no

no tertio, Joannis Cornelii ducis Venetiarum ſecundo, & Auguſtini Prioli Abbatis Vangaditienſis nono, aſſiſtente Reverendiſſimo domino domno Theodoro Georgio Veneto monacho Caſſinenſi Epiſcopo Arbenſi Epiſcopatus ſui anno quinto, facta fuit Translatio harum Reliquiarum Corporis Sancti Theobaldi Ordinis Camaldulenſis cum ſolemnibus cæremoniis ad Altare eidem Sancto dicatum. *Super quibus omnibus, & ſingulis reſpective rogatus fui, ut præſens publicum conficerem Inſtrumentum, præſentibus ad ſupradicta omnia, & ſingula prædicto perilluſtri, & reverendiſſimo domino Vicario, admodum reverendo Priore ſupranominato, & aliis ſupranominatis reſpective teſtibus vocatis, & rogatis* &c. ANN. CHR. 1078.

COMPERTUM redditur ex donationibus Azonis marchionis Eſtenſis, aliiſque piorum virorum largitionibus, ex ſcriptoribus vitæ & hiſtoriæ translationum corporis ſancti Theobaldi, necnon ex monumentis omnium fere ſeculorum poſt undecimum, etiam corpora ſanctorum martyrum Primi & Feliciani recondita fuiſſe in baſilica Vangaticienſi, ibique cultum & venerationem obtinuiſſe, uti reconditum fuerat, ac venerationem obtinebat corpus ſancti confeſſoris Theobaldi. Obſervat Godefridus Henſchenius [a] in prævio commentario ad acta ipſorum martyrum Anaſtaſium bibliothecarium in vita Theodori I. Romani pontificis tradere hujus papæ temporibus, hoc eſt circa annum DC. XXXXVIII. *revelata* fuiſſe *corpora ſanctorum martyrum Primi & Feliciani, quæ erant in Arenario ſepulta via Nomentana, & adducta in urbem Romanam, ac recondita in baſilica beati Stephani protomartyris in Cœlio monte*; inſuper, teſte Baronio, in ea ſancti Stephani eccleſia ejus ævo perſeveraſſe vetuſtiſſimas ipſorum ſacras imagines muſivo opere intextas. Animadvertit ulterius idem Henſchenius, quod tempore, quo ipſe hæc ſcribebat, non amplius Romæ exiſtebant ullæ notabiles reliquiæ eorumdem martyrum, quod colligit etiam ex indice reliquiarum per Octavium Pancirolum edito *in Theſauro abſcondito urbis Romæ*, ubi nihil de illis, ne in eccleſia quidem ſancti Stephani in Cœlio monte, afferitque ex Paullo Morigia & ex Galeſinio Sergium II. Rom. pont. ſancti Primi corpus conceſſiſſe Eremberto illuſtri viro una cum reliquiis ſancti Feliciani anno DCCC. VI. ſed ut melius ipſe emendat anno DCCC. XXXVI. indictione IX. Angilberti archiepiſcopi Mediolanenſis anno XXIII. Demum poſt recenſita varia loca, in quibus cultui habentur ipſorum reliquiæ, in Carniolæ oppido Stain, ſive in urbe Lithopolitana, ſacra ipſorum lipſana aſſervari ex documentis ſibi ex eo loco miſſis tradit. Neque de Vangaticienſi abbatia verbum facit, deſtitutus fortaſſe monumentis, quæ ad manus noſtras ſunt, in quibus conſtanti & numquam interrupta ſeptem ſeculorum traditione affirmatur corpora ſanctorum martyrum Primi & Feliciani in ſarcophago marmoreo ad altare nunc Crucifixi cuſtodiri. Chartæ enim omnes & monumenta, quæ de Theobaldi corporis exiſtentia in Vangaticienſi baſilica fidem faciunt, fidem etiam de exiſtentia corporum Sanctorum Primi & Feliciani faciunt. Eaque viget opinio Hugonem magnum Thuſciæ ducem & marchionem, inſignem hujus abbatiæ fundatorem ſeu benefactorem, vel a Gregorio V. vel a Silveſtro II. Romanis pontificibus, vel etiam ab Ottonibus imperatoribus ad condecorandam præfatam eccleſiam ipſorum corpora vel magnam partem obtinuiſſe, reverenter in ea collocaſſe, & ab eo tempore in Vangaticienſi baſilica fuiſſe adſervata. Hinc in compilatione ſtatutorum municipalium oppidi Vangaticiæ juxta reformationemNicolai marchionis Eſtenſis anno 1441. inter dies vetitos rectoribus pro jure dicundo, ſpecialis mentio fit ſanctorum Primi & Feliciani ac ſancti Theobaldi, ut eorum dies habeatur feſtiva tamquam pe-

XXIV. Diſquiſitio de corporibus SS. Primi & Feliciani.

[a] *Junii T. II. p.* 149.

Ann. Chr. 1078. culiarium oppidi patronorum, in quorum honorem ab immemorabili quotannis Miſſæ & veſperæ ſollemniter celebrantur in prædicta Vangaticiæ eccleſia, cum ſupplicationibus & delatione reliquiarum ipſorum, ut adnotat Johannes-hieronymus Bronzerius [a] in *Originibus & conditionibus Pollicinii Rhodigii*. Qui inſuper affert carmina exarata ſuper altare ſanctorum Primi & Feliciani juſſu Ambroſii Bernardi abbatis commendatarii Vangaticienſis.

a Pag. 167.

Feliciane ſimul cum te quoque Prime teneret
Hic minus ornatus corpora ſancta locus,
Non tulit Ambroſius Bernardæ gentis alumnus
Mundatum forma dat meliore locum
M. D. XXI. *kalendis martii*.

In necrologio Vangaticienſi, quod exſcripſimus, habetur *: V. idus junii ſanctorum Primi & Feliciani martyrum, plena ſollemnitas.*

Adverſus tamen tot veterum chartarum & monumentorum fidem admonet nos idem Bronzerius anno 1617. ea occaſione, qua aperta fuit arca ſancti Theobaldi [b] ab eodem abbate Franciſco Mocenico vicario generali Matthæi de Priolis abbatis commendatarii Vangaticienſis, poſtea cardinalis, in opinionem veniſſe eumdem Mocenicum referandi etiam urnam marmoream altaris ſanctorum Primi & Feliciani, & reperiiſſe tantummodo duo capita in duobus globis vitreis, & quia alia oſſa non reperiit, denuo arcam clauſiſſe, & ad ulteriorem requiſitionem non proceſſiſſe. Subdit deinde idem Bronzerius anno 1625. Wladiſlaum Sigiſmundi regis Poloniæ & Sueciæ filium obnixe petiiſſe a Romano pontifice Urbano VIII. reliquias eorumdem ſanctorum Martyrum, qui Romanus pontifex in mandatis dedit Laudivio Zachiæ de Nobilibus, epiſcopo tunc Montis-faliſci, domus & palatii apoſtolici præfecto, poſtea S. R. E. cardinali, ut ſe conferret ad eccleſiam ſancti Stephani Rotundi in Cœlio monte, inſignemque partem ſacrarum reliquiarum utriuſque corporis ſanctorum Primi & Feliciani, quæ in eadem eccleſia adſervantur, auctoritate pontificia extraheret. Conferens autem ſe præfatus epiſcopus ad dictam eccleſiam „ reperiit ab uno capite laminam plumbeam cum ſequenti inſcri„ ptione RELIQVIAE. SANCTORVM. PRIMI. ET. FELICIANI. Qua „ lamina amota & ablata ſubtus eam invenit ſacroſanctas reliquias præ„ dictorum ſanctorum, ex quibus propriis manibus reverenter accepit „ infraſcriptas partes: duo femora ſive oſſa coſciæ; duo humera ſive oſſa „ ſuperioris partis brachii; tres radios, ſive oſſa inferioris partis brachii, „ quatuor parva fruſta oſſis cranii ſive capitis, quas in vaſe ibidem præ„ parato repoſuit, & capſulam marmoream, in qua antea jacebant, „ cum aliis reliquiis in ea remanentibus reaptari & claudi, ſigillo muni„ ri & in eodem loco & ſub eodem altare reponi diligenter curavit, præ„ dictaſque reliquias, ut ſupra extractas & acceptas in vaſe, in quo repoſitæ erant, ſecum aſportavit ad effectum exequendi mandatum SS. Dn. „ noſtri papæ ſibi injunctum. “ In confirmationem ejuſdem rei Bernardinus Caſtori rector collegii Germanico-hungarici de Urbe & Johannes-baptiſta Toſchi præfectus ejuſdem eccleſiæ ſancti Stephani in Rotundo S. J. anno 1629. die XIII. julii fidem fecerunt „ eodem anno 1625. die VIII. „ januarii extractas fuiſſe præfatas reliquias, ſed de ſacris capitibus reperta non fuiſſe niſi fruſta cranii. “ Horum omnium notitiam dat nobis idem Bronzerius, qui animadvertit inſuper Ferrarium in ſuo catalogo Sanctorum ad diem VI. octobris memorare alios duos ſanctos Martyres Primum & Felicianum, qui pro Chriſto vitam & ſanguinem dederunt in Galliis,

b Pag. 171.

Galliis, & in martyrologio Romano novem Martyres nomine Feliciani, ſex autem nomine Primi recenſeri. Pariter adnotat noſter Seneſius in ſua hiſtoria Vangaticienſi, [a] quod in kalendario diœceſano urbis Faventinæ officium duplex præſcribitur de ſanctis Primo & Feliciano, & additur: *quorum corpora in diœceſi requieſcunt*; ſcilicet in eccleſia abbatiæ ſancti Benedicti de Criſpino in Alpibus ſub dominio magni ducis Ethruriæ, ubi conduntur in ſepulcro lapidis albi & nigri coloris cum literis ſculptis: *Leo papa* IV. *hoc in loco corpora ſanctorum Primi & Feliciani ſine capitibus propriis manibus collocavit*. Idem Bronzerius Ferratii opinionem affert, qui putat Sanctorum præfatorum corpora recondita eſſe in villa Alexandrinæ diœceſis, appellata Quadringento; & Guallæ, qui in Sanctuario lib. V. cap. 19. ſcribit, Partharim Langobardorum regem *Liberatori Deo, almæque Mariæ virgini, & divæ martyri Agathæ templum ædificaſſe, venerandis divorum martyrum Primi & Feliciani reliquiis illuſtratum*. In Germania quoque reperiri Primi & Feliciani corpora ſubdit idem Bronzerius. Hoc propterea contigit ſanctis noſtris Martyribus, quod pluribus aliis Sanctis, quorum corpora in variis diſſitiſque locis condita perhibentur; nimirum corporum ſacrorum nomine veniunt reliquiæ hinc inde diſperſæ, vel Sancti confunduntur cum aliis ejuſdem nominis, qui alibi venerationem & cultum obtinent.

ANN. CHR. 1078.

a *Pag.* 45.

Quare attenta urnæ marmoreæ apertione facta juſſu Matthæi Prioli anno 1617. non incongrue dici poteſt, Vangaticienſes nomine corporum ſanctorum Primi & Feliciani intellexiſſe reliquias inſignes, quales profecto ſunt capita eorumdem ſanctorum Martyrum, quos tamen celebriores arbitramur ejuſdem nominis, & eos qui cultum obtinent ad diem IX. julii. Mirum in modum optamus legere opuſculum ms. Johannis Marangonii Vicetini & canonici Anagnienſis in pace defuncti Romæ die V. februarii anno 1753. inſcriptum: *De veritate ſeu identitate corporum ſanctorum Primi & Feliciani martyrum anno* 1734. *juſſione ſanctiſſimi Dn. noſtri Clementis papæ* XII. *ab eminentiſſimo Antonio Xaverio cardinali Gentilio detectorum in tutelari ſua eccleſia S. Stephani in monte Cœlio* &c. Sed hoc reperiebatur inter codices ceteros ejuſdem cardinalis. Hæc de exiſtentia corporis ſancti Theobaldi, & corporum ſanctorum Primi & Feliciani in baſilica Vangaticienſe.

XXV. Obitus Johannis abb. Fiſcamnenſis.

OBIIT hoc anno Johannes abbas Fiſcamnenſis, ob corporis exilitatem Johannelinus dictus, qui Ravennas patria, poſtquam eremiticam vitam duxerat ſub patribus & doctoribus eremitarum, Romualdo nimirum, Martino & Willelmo in patrio ſolo, ad alterius Willelmi Divionenſis abbatis diſciplinam tranſierat, a quo paullo ante ſuum obitum præpoſitus fuit abbatiæ Fiſcamnenſi, quam annis quinquaginta & uno rexit juxta Mabillonium [b], quadraginta autem & octo annis juxta chronographum San-benignianum. Una cum Fiſcamnenſi ad parvum tempus rexit etiam Divionenſem ſancti Benigni. In necrologio ejuſdem monaſterii ſancti Benigni Johannis obitus notatur VIII kalendas martii; ejus nomen legitur etiam in altero ſancti Germani a Pratis. Vir fuit ſeculi ſui præclarus tum eruditione, tum rebus geſtis, ut habet idem Mabillonius, qui in Annalibus ipſius facta glorioſa deſcribit.

b *Annal. T. V. p.* 134.

XXVI. Donatio monaſterio Pratalienſi.

ANNO *milleſimo ſeptuageſimo octavo temporibus domni Gregorii papæ in apoſtolica ſede beati Petri apoſtoli Domini ſedentis anno ſexto regnante domno Henrico filius quondam domni Henrici imperatoris die nono kalendas januarii indictione ſecunda*, quæ inchoaverat a menſe ſeptembri, Rainerus, qui

Ann. Chr. 1078.

qui vocatur Bulgarus & Ricca jugalis & Petrus &c. *pro oblatione & illuminatione ſeu eterne remuneratione anime* largiuntur Martino presbytero & monacho *pro perſona & vice domni Guidonis abbatis* (Guido ſucceſſerat Hieronymo) *& ſancto hac beatiſſimo venerabilis regule monaſterio ſancte Marie in Pratalia , more ſalario permanendum* id quod habent *in rivo de Vignole in loco , qui vocatur Roncoveclo , & in loco ubi jam fuit eccleſia ſancti Chriſtophori cum omnibus ſibi pertinentibus territorio Pupilienſi plebe ſancte Marie Caſtri-novi. Actum in monte , qui vocatur de Rencleſi*. Mos ſalarius idem eſt ac donarius . Similis formula uſurpatur ab Honeſto archiepiſcopo Ravennate in charta oblationis bonorum , quam fecit anno *974.* altari ſancti Probi, uſurpatur etiam in alia donationis Petroniæ, monaſterio ſancti Severi in Claſſe , quas dedimus in Appendice ad Tomum primum pagg. *93.* & 108. ſed & alibi paſſim occurrit in noſtris, aliiſque hujus ætatis paginis formula hujuſmodi . Chartam autographam ex archivo Camaldulenſi exhibemus in Appendice.

Ann. Chr. 1079.

XXVII. De Damiano cardinale nepote S. Petri Damiani.

DAMIANO cardinali & abbati Nonantulano Bruno Aſtenſis monachus, & per hæc tempora deſignatus Signinus epiſcopus, commentaria ſua in Iſajam prophetam dicavit. Id ipſe Bruno teſtatur altera præfatione ſua in librum ſuper Apocalypſim : *Et prius quidem*, ait , *quam ad epiſcopatus dignitatem Chriſto Domino non meis meritis me revocante conſcenderem, Ingoni Aſtenſi epiſcopo Pſalterium*, *Senenſibus vero canonicis , cum quibus & ipſe qualiſcumque canonicus victitabam*, *Cantica canticorum*, *prout potui*, *expoſui. Poſt epiſcopatum autem hanc beati Johannis Apocalypſim propter cauſam ſuperius memoratam , & ante hanc prophetarum nobiliſſimum Iſajam , rogatu Damiani venerabilis abbatis*, *ſatis compendioſe lucideque diſſerui*. Petrus diaconus ſub Urbano II. dumtaxat Brunonem electum fuiſſe epiſcopum Signinum aſſeruit, ſed domnus Maurus Marcheſius Panormitanus, & Caſinenſis decanus , qui ſancti Brunonis opera omnia in publicam lucem prodire juſſit , exiſtimat amanuenſis errore ſubſtitutum in Petro diacono pro Gregorio VII. Urbanum II. atque proinde Brunonem a Gregorio VII. in demortui per ea tempora Signini epiſcopi locum ſuffectum , ob ipſius doctrinam, ingeniique vires in reſellendis Berengarii ſophiſmatibus, quibus hic temere & impie oppugnabat Chriſti præſentiam in euchariſtiæ ſacramento, cum liqueat hoc ipſo anno *1079.* ut ſubdit idem Marcheſius, ex urbe Senenſi Romam profectum hoſpitio receptum fuiſſe Brunonem a Petro cognomento Igneo, Albanenſi epiſcopo & cardinale, & in eadem urbe Berengarii dogma impugnaſſe eodem tempore. Addimus certiſſimum eſſe Brunonem electum fuiſſe epiſcopum Signinum a Gregorio papa VII. & quidem ante annum 1081. Ipſo enim anno , *Gregorii* VII. *papæ nono* , IV. *nonas maji* , interfuit cum aliis cardinalibus & epiſcopis *Bruno epiſcopus Signinus* concilio Romano, in quo actum fuit, *utrum bona eccleſiarum poſſint poni in pignore pro pecunia colligenda ad reſiſtendum Guiberto archiepiſcopo Ravennati Romanam ſedem invadere conanti* ; quod concilium ex tomo VII. pag. *69.* Miſcellaneorum Baluzii recuſum fuit [a] in noviſſima conciliorum editione.

[a] *T. XII. col. 667. & Marten. T. VII. Vet. Script. col. 64.*

Eidem Damiano collectanea ſeu excerpta ex operibus ſancti Petri Damiani cardinalis & ipſius avunculi dicavit monachus potius Avellanenſis, quam Nonantulanus , quæ inſcribere ipſi placuit *teſtimonia veteris & novi Teſtamenti de ſpeculis reverendi Petri Damiani*. Obſervat collector ſtilum Petri perſpicuum eſſe & popularem , eruditione tamen multa refertum,

tum, & ſacrarum Scripturarum teſtimoniis copioſum. Junior Damianus hanc provinciam dederat prædicto monacho ſacras Scripturas illuſtrandi ex operibus ejuſdem ſancti cardinalis, ut præfatur idem monachus: *Dum veſtra*, inquit, *nuper induſtria beatæ recordationis patris noſtri Petri epiſcopi avunculi veſtri acta velut quibuſdam nectareis epulis oblectata crebra meditatione percurreret, inſigne in eis reperi, quod utilitate quammaxima redundare perſenſi* &c. Extant hæc collectanea Cajetani cura edita poſt opera ſancti Petri Damiani. ANN. CHR. 1079.

XXVIII. Placitum Conſtantini ep. Arretini pro Camaldulenſibus.

UGO comes filius quondam Alberici comitis obtulit hoc anno eremo Camaldulenſi ſanctiſſimi Salvatoris, & Rodulpho ejus priori terras & vineas in comitatu Æſino in loco, qui appellabatur *Murrus*. Videbimus ibidem poſt breve tempus excitatam eremum, ſeu monaſterium ſub titulo ſancti Georgii, cujus mentionem facit Paſchalis papa II. in ſuo privilegio anni 1105. pro eremo Camaldulenſi. Chartam in Appendice edimus ex archivis ſancti Blaſii de Fabriano & Fontis-boni, ubi ſervantur autographa; & ex hoc alteram pariter, quæ continet placitum Conſtantini epiſcopi Arretini & Ugonis comitis, qui *ad juſtitias faciendas ac deliberandas* cum pluribus judicibus tunc reſidebant *in palatio epiſcopatus Arretini*. Controverſia erat hujuſmodi. Quidam Rainerius filius Fuſcherii in infirmitate conſtitutus per ultimæ ſuæ voluntatis tabulas canonicæ ſancti Donati reliquerat tertiam portionem caſtelli & curtis *Caliani*, & tertiam portionem curtis de *Seſto*; Camaldulenſi autem eremo judicaverat tertiam portionem caſtelli & curtis de *Subiano*, totamque partem ſuam alterius caſtelli de *Soci*, vineam inſuper & dimidium curtis in hoc poſtremo loco. E contra Rainerius de Paurano & Teuducius nomine uxorum ſuarum, quæ ſorores erant Rainerii filii Fuſcherii, quem ſine teſtamento deceſſiſſe opinabantur, coram Conſtantino epiſcopo ſe ſiſtentes jus in ſupradicta bona prætendebant. Sed teſtamentariis tabulis Rainerii in medium productis Conſtantinus epiſcopus & Ugo comes ad favorem canonicæ ſancti Donati, & eremi Camaldulenſis ſententiam tulere, pœnam etiam indicentes duorum millium Bizantiorum auri, ſi prædicti Rainerius & Teuducius cauſa ejuſdem hæreditatis moleſtiam de cetero inſerrent præſatis canonicæ & eremo; & ſic liti finis fuit impoſitus, conſignato notitiæ hujus exemplari *Joculo* præpoſito ſancti Donati (nomen eſt corruptum *Jocundi* præpoſiti canonicæ Arretinæ).

XXIX. Donatio Camaldulenſi eremo facta in caſtro de Soci.

IN ſummariis Rainerii & Simonis monachorum Fontis-boni ſub anno præſenti menſe decembri manu Ildebrandi notarii hæc leguntur [a]: *Ugbo filius olim Minutuli per ſe ſuoſque heredes in perpetuum pro remedio anime Rainerii filio olim Fuſcherii* (is, qui ſupra nominatur in placito Conſtantini epiſcopi) *& parentum ejus donavit & obtulit Camaldulenſi eremo partem ſuam, quam habebat in caſtro de Soci, & vineam donicatam, quam habebat in curte de caſtro predicto, & integrum ſuum jus & actionem, quod & quam habebat in curtibus & manſis cum ſuis donicatis vineis & hedificiis & pertinentiis aliis poſitis ſparſim in diverſis locis ab ingreſſu Arclani in Arnum, & uſque ad confines ville vel caſtri de Greſſa, & ville de Campana, & curtis predicti caſtri de Soci cum pratis & ſilvis, & aquarum decurſibus.*

[a] Pag. lxii.

XXX. Chartæ pro aliis monaſteriis.

LEONI abbati ſancti Michaelis in burgo Piſarum Ubertus filius Petri, & Berta conjux filia Willelmi judicis, interrogata etiam de ſua voluntate ab Ugone judice ſacri palatii, concedunt portionem terrarum poſitarum *in loco & finibus Colognolla prope fluvio Arno*. Donationis charta ex archivo ejuſdem cœnobii habetur in Appendice.

Repe-

ANN. CHR. 1079.

Reperimus [a] in miſcellaneis Ferdinandi Melioris hoc anno Guidonem filium bonæ memoriæ Guinizi obtuliſſe parthenoni ſanctæ Mariæ de Roſano eccleſiam ſancti Bartholomæi in loco *Erkli*. *Actum in monte de Crucis judiciaria Florentina*. De parthenone Roſanenſi plura diximus ad annum 1054.

[a] T. LXXX. *pag.* 92. *n.* 28.

APPEN-

APPENDIX
TOMI SECUNDI
ANNALIUM
CAMALDULENSIUM

Vetera Monumenta & Diplomata complectens.

I.

Bulla Paulli pp. II. qua juriſdictioni eccleſiæ Ravennatis denuo ſubjicit monaſterium ſancti Hilari de Galeata.

Anno 759. nonis februarii.

Ex veteri apographo tabularii archiep. Ravennæ. Capſ. A. n. 2.

Ad lib. XII. n. 27. PAULUS epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Integritatem pro ſtudio atque ſollerti efficacia nnſtre inſiſtit cure peragenda, inter hec vern quotiens cnntra equitatis ordinem quedam pro flagitata irrepſeriot affatim ſatagimus irrita ſtudueodum exigit, & juſtitiæ ſuadit vigor oppido propagante promulgari, atque apoſtnlice preceptionis paginam exarantes rata ſoliditate ſanciri, quatenus ſcripture teſtimnnio confert a nulla penitus cuiquam adverſantium ſubſiſtat cnpia refragandi, ſed potius ioconbulſa in cunctis permaneat temporibus, ob hoc enim lucri potiſſimum premium ab auctore omnium Domino promerebimur, dum juſtitie conſentaneum ſtatuentes venerabilia loca ad meliorem fuerint ſine duvio ſtatum perducta. Ideoque petentium votis ad cultum Dei 'pertioentibus ultronee auctnritatis accommodamus anniſum. Igitur dum divioo nutu ante horum paululorum paucitatem annnrum ſancte recordatioois domious & germanus noſter beatiſſimus Stephanus bujus apoſtolice ſedis preſul ad redimendam cunctam hanc Italiam provinciam, ſimulque & exarchatu Ravennancium de manibus gentium Francie properaſſet reginnem, cnntigit eo revertente ſuum peragari iter per monaſterium beati Ylari ſcitum territorio Pupulienſe, ceſſante emulorum ſevicia gratiſſime atque cum maxima honoris humilitate ſuſceptus eſt ab Anſeauſo quondam Pupulienſe epiſcopo & abbate ipſius venerabilis monaſterii, & optime eumdem beatiſſimum pontificem.... prelatus quondam Aſcauſus epiſcopus affluenter ipſius itineris ſubſidia illi tribuit, & dum iſdem beatiſſimus noſter predeceſſor hujus apoſtolice ſedis antiſtes ſuo laborioſo certamine provinciam illam, videlicet exarchatum Raveonacium, a jugo ſervitutis de manibus gencium Dei prnvidencia redemit, tunc viciſſitudinem impenſi beoeficii eidem Anſcauſo epiſcopo irrogans preſatum monaſterium diebus vite ſuc ſruendum illi conceſſit, unde & nos hujuſcemodi conceſſi preſidii largitatem ſub apoſtolice preceptionis pa-

gina confirmavimus, atque juriſdictionem ſancte noſtre eccleſie ſummiſimus eum. Nunc vero divina vocatione ipſo Anſcauſo de hac migrante luce, agnoſcentes rei veritatem, quod predictum venerabile monaſterium juris ſancte Ravennatis eccleſie a diuturnis exiſtere temporibus, ideoque perpeodentes contra omnem rationem eſſe, ut ipſe veoerabilis locus a ſancta Ravennate eccleſia abſtrahatur, & ſuperſcripta ea que pridem pro ejus ſubtraccioue promulgata ſunt, incoogrue atque inrationabiliter omnioo irrita & iovalida eſſe, ſtatuentes ſtatuimus, unde per hujus noſtre apoſtolice preceptionis paginam denuo ipſum venerabile monaſterium beati Ylari cum omnibus ei pertinentibus ſub juriſdictione ſancte Ravennatis eccleſie atque reverende fraternitatis tue ſucceſſorumque tuorum perpetuis atque perhennis temporibus ſtatuimus permanendum, & ut tue .... ſanctitatis ſucceſſoribuſque tuis placuerit .... perenniter ipſe venerabilis locus diſponatur, ſtatuentes apoſtolica cenſura ſub anathematis interdicione & divini judicji obteſtatione nulli cuilibet perſone magne vel parve coquo modo licere eumdem venerabile monaſterium a juriſdicione ſancte Ravennatis eccleſie atque tue fraterne reverencie ſucceſſorumque tuorum auferre, ſed & ſi colibet monimen de eodem monaſterio cootrarium eccleſie veſtre Ravennatis repertum ſuerit, vacuum & inane eſſe decernimus, nullam in ſe habens firmitatem. At vero pro ampliori firmitate & cautela predicte Ravennatis eccleſie hanc promulgavimus ſancionem, & ſupraſcripte domini noſtri beati apoſtolorum principis Petri auctoritate ſtatuentes ſaneimus, ſi quis ſe preſumpſerit tranſgredi aut reſragari, que in hujus precepti pagina continentur adnexa, ſit innodatus anathema maranata, & a regno Dei alieous cum diabolo & ejus atrociſſimis pompis in eterno incendio concremetur. Porro, qui cuſtos & obſervator hujus noſtre extiterit pie promulgate conſtitutioois, benedictio, gratia, pax & miſericordia a Chriſto Domino Deo noſtro illi miniſtretur & vite eterne particeps efficiatur.

† Bene Valete †

Data nonas ſebruarias imperante domno piiſſimo auguſto Conſtantino a Deo coronato magno imperatore anno quadrageſimo, & pacis ejus anno viceſimo, ſed & Leone majore imperatore ejus filio anno ſeptimo indicione duodecima.

II.

Preceptum Berengarii regis Italiæ pro eccleſia ſancti Salvatoris in Curte-regis Veronæ.

Anno 915. prid. kl. aprilis.

Ex Monumentis eccleſiar. Veronenſium Cl. V. Johannis Baptiſtæ Blancolinii. T. II. p. 702.

IN nomine ſancte & individue Trinitatis. Berengarius divina favente clementia rex. Quia quicquid pro amore Dei agitur hoc procul dubio reſurrecturis animabus profuturum noo dubitamus, id circo noverit omnium fidelium ſancte Dei eccleſie noſtriſque preſentibus & futuris, nos in curte noſtra in urbe Veronenſi juxta flumeo Atheſim eccleſiam conſtrnxiſſe, quam in hooorem Domini Salvatoris, ejuſque genitricis dedicare cupientes res quaſdam regni noſtri pertinentes de comitatu Veronenſe maſſaritiam unam in ſundo Fondens, vico ſcilicet Variano, que regitur per Dagonem liberum hominem, & terram cum vineis in loco, ubi dicitur Aqua Traverſa, & maſſaritiam unam in vico Porciles, inſoper & terram que pertinet de comitatu Vicentino in eodem loco Porciles, & regitur per Stabilem liberum hominem eidem, & devenire pro dotes ſcilicet ſecundum canonicam inſtitutionem conſerentes ſtatuimus & firmiter habendum eamdem cenſemus eccleſiam; ut nullo unquam tempore, aut regalis poteſtas eaſdem res a predicta valeat ſubtrahere eccleſia, ſed in perpetuum ſtabilitate eas poſſrdeat & vindicet. Eo videlicet ordine, ut presbiter, qui pro tempore in eadem eccleſia ſuerit ordinatus ac ad militandum conſtitutus, ipſas res uſufructuario nomine ad victitandum habeat & teneat coad vixerit, & in nativitate Domini noſtri Jeſu Chriſti in eccleſiam ejuſdem genetricis beate ſemper virginis Marie in epiſcopio duos cereis pro cenſu presbiter annualiter offerat. Si quis igitur, quod non credimus, contra hoc noſtre ioſtitutionis ſeu conceſſionis preceptu mcontraire temptaverit, auri obrici libras centum ſolvere cogatur, medietatem camere ooſtre, & medietatem prelibate eccleſie, ibique Deo militantibus. Quod ut verius ab omnibus credatur, manu propria ſubter roborantes de anulo noſtro inſigniri juſſimus.

Signum

Signum domini Berengarii ſereniſſimi regis.

Jnhannes cancellarius ad vicem Ardinci epiſcopi & archicancellarii recognovi & ſubſcripſi.

Datum pridie kalendas aprilis annn Dominice incarnatinnis DCCCC. XV. regni vern domini Berengarii ſereniſſimi regis XXVIII. indictinne III. Actum Verone in Dei nomine feliciter. Amen.

III.

Literæ Guidonis Arretini monachi ad Michaelem monachum Pomposianum, quibus eum certiorem facit de ejus colloquio cum Johanne papa circa novum ſuum adinventum artis Muſicæ.

Circa annum 1026.

Ex codice monaſterii VVillingenſis apud Mabillonium Annal. T. IV. ad ann. 1026. *ex Baronio* T. XI. ad ann. 1022. *& ex Pezio* Cod. diplnm. col. 223.

Ad lib. XII. n. 2. a Michae'i Guido.

BEatiſſimo atque dulciſſimo fratri (*a*) M. G. per aofractus multos dejectus & anctus. Aut dura ſunt tempora, aut divinæ diſpoſitinnis obſcura diſcrimina: dum & veritatem fallacia, & caritatem perſæpe conculcet invidia, quæ noſtri Ordinis vix deſerit ſanctitatem, qua Philiſtinnrum concin J[illegible]iticam puniat pravitatem: nc, ſi mox fiat quicquid ut volumus, a Deo in ſe confidens periturus decidat animus. Tunc enim eſt vere bonum id quod facimus, cum nnſtro Factori adſcribimus nmne quod poſſumus. Inde eſt, quod me vides prolixis finibus exulatum, ac te ipſum ne vel reſpirare quidem pnſſis invidnrum laqueis ſuffocatum. Qua in re ſimillimns nns euidam dico artifici, qui cum Auguſto Cæſari incnmparabile, & cunctis inauditum felis theſaurum, flexibile videlicet vitrum, offerret, quia aliquid ſuper nmnes potuit, ideoque aliquid ſuper nmnes promereri ſe credidit, peſſima ſnrte juſſus eſt occidi, ne ſi, ut eſt mirabile vitrum, pnſſet eſſe durabile, regius omnis theſaurus, qui de diverſis erat metallis, fieret exemplo vilis; ſicque ex illn tempore maledicta ſemper invidia, ſicut qunndam paradiſum, & hoc quoque mnrtalibus abſtulit enmmndum. Nam quia invidia artificis nullum voluit edncere, potuit regis invidia artificem cum arte perimere. Unde egn, inſpirante Domino, caritatem non ſolum tibi, ſed & aliis quibuſcumque potui ſumma cum devotiooe ac ſollicitudine a Den mihi indigniſſimo datam contuli gratiam, ut quia egn & nmnes ante me ſumma cum difficultate eccleſiaſticos cantus didicimus, ipſos poſteri ſumma eum facilitate diſcentes mihi & tibi, & reliquis adjutoribus meis æternam apportent ſalutem, faciatque per miſericnrdiam Dei peccatorum noſtrorum remiſſionem vel modica tantnrum ex caritate oratin. Nam ſi illi pro ſuis apud Dnminum devotiſſime intercedunt magiſtris, qui hactenus ab eis vix decennio eantandi imperfectam ſcientiam conſequi pntuerunt; quid putas nobis pro nnſtris adjutoribus fiet, qui annali ſpatio, aut ſi multum, biennio perfectum cantorem efficimus? Aut ſi hominum cnnſueta miſeria beneficiis tantis ingrata extiterit, numquid juſtus Domious labnrem noſtrum nnn remunerabit? An quia Dominus totum hoc facit, & nns ſine illn nihil poſſumus, nihil habebimus? Abſit. Nam & Apoſtolus cum gratia Domini ſit id quod ſit, cantat tamen: Bonum certamen certavi, curſum conſummavi, fidem ſervavi: in reliquo repoſita eſt mihi cnrnna juſtitiæ. Securi ergo de ſpe retributinnis, inſiſtamus nperi tantæ utilitatis, & quia poſt multas tempeſtates rediit diu optata ſerenitas, navigandum eſt feliciter. Si quid diffidit tua de libertate captivitas, rei nrdi[illegible] pandam. Summæ ſedis apnſtnlicus Jnhannes, qui modo Rnmanam gubernat eccleſiam, audiens ſamam noſtræ ſcholæ, & quo modn per nnſtra antiphonaria inauditos pueri cognnſcerent cantus, valde miratus, tribus nuotiis me ad ſe invitavit. Adii ergn Romam cum (*b*) D. GR. ML. reverendiſſimo abbate, & (*c*) D. P. Arretinæ eccleſiæ cannnicnrum præpnſito, viro prn nnſtri temporis qualitate ſcientiſſimn. Multum itaque pontifex meo gratulatus eſt adveotu, multa cnlloqueos, & diverſa perquirens, noſtrumque velut qunddam prodigium ſæpe revnlvens antiphnnarium, præfixaſque ruminans regulas, nnn prius deſtitit, aut de loco, in qun ſedebat, abſceſſit, donec unum verſiculum inauditum ſibi voti compos ediſceret, ut quod vix credebat in aliis, tam ſubito in ſe recognoſceret. Quid plura? ioſirmitate cogente Rnmæ mnrari non poteram vel modicum, æſtivn ſervnre in locis maritimis & nnbis alpeſtribus minante excidium. Tandem condiximus, mnx hieme redeunte, me illac debere reverti, quatinus hoc npus prælibatn pontifici ſuoque clero debeam propalare. Pnſt paucns dehinc dies

b f. Domno Gregorio Mediolanenſi abbate.

c f. Domno Petro.

dies patrem veſtrum atque meum domnum Guidonem (*a*) PP. abbatem, virum Deo & hominibus merito virtutis & ſapientiæ cariſſimum, ut patrem animæ videre cupiens viſitavi: qui & ipſe vir perſpicacis ingenii noſtrum antiphonarium, ut vidit, extemplo probavit & credidit: noſtriſque æmulis ſe quondam conſenſiſſe pœnituit, & ut Pompoſiam venit, veniam poſtulavit, ſuadens mihi monacho eſſe monaſteria epiſcopatibus præferenda, maxime Pompoſiæ, propter ſtudium, quod modo eſt per divinam gratiam, & reverentiſſimi Guidonis induſtriam nunc primum in Italia repertum. Tanti itaque patris orationibus flexus, & præceptis obediens, prius auxiliante Domino volo hoc opere tantum & talo monaſterium illuſtrare, meque monachum monachis præſtare: cum præſertim ſimoniaca hæreſi modo prope cunctis damnatis epiſcopis timeam in aliquo communicari. Sed quia ad præſens venire non poſſum, interim tibi de inveniendo ignoto cantu optimum dirigo argumentum, nuper nobis a Domino datum & utiliſſimum comprobatum. De reliquo domnum Martinum priorem ſacræ congregationis, noſtrumque maximum adjutorem plurimum ſaluto, cujuſque orationi me miſerum peccatorem commendo. Fratrem quoque Petrum memorem memoris eſſe commoneo, quia noſtro lacte nutritus, non ſine labore maximo, agreſti veſcitur hordeo, & poſt aurea pocula vini confuſum bibit acetum.

a *Pompoſianum*

IV.

Ejuſdem Guidonis literæ ad Theodaldum epiſcopum Aretinum de eodem argumento.

Circa annum 1026.

Ex Baronio Annal. T. XI. ad ann. 1022. *& ex codice Uticenſi apud Mabillonium, ut ſupra.*

(*b*) Dinturnitate moris, totiuſque prudentiæ fulgore clariſſimo, dulciſſimo patri & reverendiſſimo domino Theodaldo, ſacerdotum ac præſulum digniſſimo Guido (*c*) ſuorum monachorum utinam minimus quidquid ſervus & filius ſalutem.

Ibidem.

b *Divini muneris potenſque &c.* Cod. Utic.

c *Utinam ſervorum ſuorum minimus*, Ibid.

Dum ſolitariæ vitæ ſaltem modicam exequi cupio quantitatem, veſtræ benignitatis dignatio ad ſacri verbi ſtudium meam ſibi ſociari voluit parvitatem, non quod veſtræ deſint excellentiæ multi & maxime ſpectabiles viri & virtutum ef. fectibus abundantiſſime roborati & ſapientiæ ſtudiis pleniſſime adornati, qui & commiſſam plebem una vobiſcum competenter erudiant, & divinæ contemplationi aſſidue & ferventer inhæreant; ſed ut meæ parvitatis & mentis, & corporis imbecillitas miſera veſtræ pietatis & paternitatis fulciatur munita præſidio, ut ſi quid mihi divinitus utilitatis acceſſerit, veſtro Deus imputet merito. Qua de re cum pro eccleſiaſticis utilitatibus exercitium muſicæ artis, pro quo, ſavente Deo, non incaſſum ſudaſſe me memini, veſtra juſſit auctoritas proferri in publicum, ut ſicut eccleſiam beati epiſcopi Donati & martyris, cui Deo adjutore, jure vicario præſidetis, mirabili nimium ſchemate peregiſtis, ita eidem miniſtros eccleſiæ honeſtiſſimos, decentiſſimoque quodam privilegio cunctis fere per orbem clericis ſpectabiles redderetis. Et revera ſatis habet miraculi & optionis, cum veſtræ eccleſiæ etiam pueri in modulandi ſtudio perfectos aliorum uſquequaque locorum ſuperent ſenes. Igitur noſtri quoque meriti per hæc plurimum cumulabitur celſitudo, cum poſt (*d*).... patrem tantæ ac talia eccleſiæ per vos ſtudiorum provenerit claritudo. Itaque quia veſtro tam commodo præcepto nec volui (*e*)..... nec valui, offero ſolertiſſimæ paternitati tuæ muſicæ artis regulas, quanto lucidius & brevius potui explicatas, philoſophorum, neque eadem via ad plenum, neque eorumdem inſiſtendo veſtigiis, id ſolum procurans, quod eccleſiæ opportunitati noſtriſque ſubveniat parvulis. Ideo enim hoc ſtudium hactenus latuit occultatum, cum revera arduum videretur, ut eſt, a quolibet humiliter explanatum. Quod qua occaſione olim aggreſſum, quave utilitate & intentione, perpaucis abſolvam.

d *Poſt priorem patrem*. Cod. Utic. Ibid.

e *Contraire ne valui*. Cod. Utic. Ibid.

Cum me & naturalis conditio, & locorum mutatio communis utilitatis diligentem faceret, cœpi jure cogitare aliam muſicam pueris tradere, tandem affuit divina gratia, & quidam eorum imitatione cordæ & noſtrarum notarum uſu exercitati, ante unius menſis ſpatium, verſus & inauditos cantus ita primo intuitu indubitanter cantabant, ut maximum plurimis ſpectaculum præberetur; quod tamen, qui non poteſt facere, neſcio qua fronte ſe muſicum vel cantorem audeat dicere. Maxime itaque dolui de noſtris cantoribus, qui etſi centum annis in canendi ſtudio perſeverent,

num-

numquam tamen vel minimam artem per ſe valent afferre, ſemper diſcentes, ut
a III. Tim. 3. ait (*a*) Apoſtolus, numquam ad ſcientiam veritatis pervenientes. Cupiens itaque tantum noſtrum ſtudium in communem utilitatem expendere, de multis muſicis argumentis, quæ, adjutore Deo, per varia tempora quæſivi, quædam, quæ cantoribus proficere eredidi, quanta potui brevitate perſtrinxi, quæ enim ad canendum minus proſunt, aut ſi quæ ex iis, quæ dicuntur, valent intelligi, nec memoratu digna judicavi, non curans de his, ſi quorumdam liveſcat invidia, dum quorumdam proficiat diſciplina.

V.

Teutba ædificat pro virginibus monaſterium ſancti Matthæi juxta Piſas.

Anno 1027. xv. kl. junii.

Ex archivo ejuſdem parthenonis.

Ad lib. XI. n. 11. IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti Dei eterni. Anno ab incarnatione ejus milleſ. vigeſimo ſeptimo, quintodecimo kalendas junii indictione decima. Maniſeſta ſum ego Teutba mulier Idilberti, qui Albitho vocatur, & filia bone memorie Henrici, quia conſentiente mihi infraſcripto viro meo, ubi & ſecundnm legem intereſſe videtur notitia Gesberti judicis domini imperatoris, a quo ſecundum legem interrogata & cognita ſum, eo quod nulla me paſſa ſum violentia, ſed pura & integra mea bona vnluntate ſequens edicti paginam per hanc chartulam offerſionis pro anime mee remedio, & pro remedio anime ipſius Albithonis viri mei, & filii bone memorie Ermingarde, ſeu pro remedio omnium peccatorum meorum optimum duxi componere, & edificare in proprio territorio meo monaſterio puellarum ſancti Benedicti abbatis, & ſancti Matthei apoſtoli & evangeliſte, & ſanctorum Coſme & Damiani, & ſancte Lucie ſoris civitate Piſa in loco & finibus, ubi dicitur Suartha, prope fluvio Arno non longe a ſupraſcripta civitate, ubi nunc domnus Bonus reverentiſſimus abbas preeſſe videtur. In primis offero, dono, trado conſentiente mihi ſupraſcripto viro meo, tibi omnipotenti Den ad hnnorem ſancti Benedicti abbatis, & ſancti Matthei apoſtoli & evangeliſte & ſancti Coſme & Damiani, & ſancte Lucie, ideſt una petia de terra mea illa cum ſupraſcripta eccleſia ſuper ſe habentem, & hortum & terram laboratoriam infra ſe & ſnper ſe habentem totam inſimul amembratam, que eſt poſita in ſupraſcripto loco & finibus Suartba, & non longe de jam dicta eivitate, & prope ſupraſcripto fluvio Arno, & tenet unum caput cum uno latere in via publica recta fluvii Arno, & aliud caput cum alio latere tenet in terra mea, quam mihi reſervo, quomodo ſigna ibi poſita ſunt. Hane iſtam petia de terra cum jam dicta eccleſia ſancti Matthei apoſtoli & evangeliſte, & ſancti Benedicti, atque ſanctorum Coſme & Damiani, & ſancte Lucie, ſeu hortum & terra laboratoria intra ſe & ſuper ſe habentem eum ſundamento & omne edificio ſuo, qualiter ab omni parte circumdata eſt per deſignata loca, que eſt inſuper tota ad juſtam perticam menſurata ſtariorum triginta & duo in integrum, cum inferioribus & ſuperioribus ſuis, ſeu cum acceſſionibus & ingreſſionibus ſuis, & eum omni jure & proprietate ſua, conſentiente mihi ſnpraſcripto viro meo, offero, dono, trado tibi nmnipotenti Deo & ſancto Benedicto, & ſancto Mattheo apoſtolo & evangeliſte, atque ſanctis Coſme & Damiano, & ſancte Lucie, excepto & antepnno exinde ex partibus Orientis juxta viam publicam, que percurrit ad dictum fluvium Arnum, que eſt per tranſverſum ad pedem, qui dicitur Linprandi regis, pedes viginti quatuor uſque ad ſupraſcriptam petiam de terra, quam mihi reſervo, in qua Urſus maſſarius ibidem reſidere & habitare videtur. Item offero conſentiente mihi ſupraſcripto viro men, dnno, trado tibi Den omnipotenti & ſupradicte eccleſie & monaſterio ſancti Benedicti, & ſancti Matthei apoſtoli & evangeliſte, & ſancti Coſme & Damiani, & ſancte Lucie has tres petias de terra mea illa, quam habeo unam ex ipſis in loco & finibus, ubi dicitur ſubtus muro vetere, & vocitatur Vignale, que tenet ambo capita cum ambobus lateribus in terra Comitarum, & eſt pro menſura ad ſeminatura ſextajora vigintiquatuor, & illa alia petia de terra ubi vocatur ad Furcam, & non longe de loco ubi dicitur de Ganglo, & eſt tenens unum capur in via publica, & aliud capur cum ambobus lateribus in terra mea, quam mihi reſervo, & de conſortibus meis, quomodo ſoſſa intermedia eſſe videtur, & eſt pro menſura & ad ſeminaturam ſextariorum quadraginta, & illa tertia petia de terra in loco & finibus, ubi dicitur A-

gello,

gello, & prope loco, ubi vocitatur Palanca, que petia ipſa de terra, que eſt vignale, tenet unum caput cum uno latere in via publica, & aliud caput tenet in terra & vignia eccleſie & epiſcopatus ſancte Marie, & aliud latus tenet in terra mea, quam mihi reſervo, quomodo ſigna ibi poſita ſunt, & in aliquantulo tenet in terra ſupraſcripte eccleſie ſancte Marie, & eſt per meoſuram ad ſeminaturam ſextariorum duodecim. Has ſupraſcriptas tres petias de terris in predictis locis qualiter ab omni parte circumdate & menſurate ſunt per deſignata loca in integrum cum inferioribus ſuarum & ſuperioribus ſuarum, ſeu cum acceſſionibus & ingreſſionibus ſuarum, tibi omnipotenti Deo, & jam dicto ſancto Benedicto, & ſancto Mattheo apoſtolo, & ſanctis Coſme & Damiano, & ſancte Lucie, conſentiente mihi ſupraſcripto viro meo offero, dono, trado, & ſi plus de meo jure & dominio de predictis tribus petiis de terris, que ſuperius leguntur, aliquando in aliquo tempore plus inveota fuerit, quam ut ſupra per menſuram legitur, in integrum cum inferioribus & ſuperioribus ſuarum & ingreſſionibus tibi omnipotenti Deo & jam dicte eccleſie offero, dono, trado, & per preſentem (*a*) cautelam offertionis in iſtam eccleſiam confirmo in libertatem omnium perſonarum ibidem perſiſtentium, conſentiente ſupraſcripto viro meo, in vos confirmo. Sed taliter volo atque inſtituo, ut neque ego, que ſum Theuta, neque meus heres, neque ullus de mea cognatione non habeamus poteſtatem aliquam de ſupraſcriptis petiis de terris cum jam dicta eccleſia ſancti Benedicti, & ſancti Matthei apoſtoli & evangeliſte, & ſanctorum Coſme & Damiani, & ſancte Lucie, neque de omnibus illis rebus & terris ad eamdem eccleſiam pertinentibus, aut que ibi in antea pertinere videbuntur, nec vendendi & donandi, neque per ullum ingenium alienandi, ſed ſemper in iſta eccleſia libere omnia perſiſtant, eademque ratione & libertate, quod numquam in aliquo tempore obſurgat ulla poteſtas tam regis quam ducis, ſeu marchionis, ſive epiſcopi atque abbatis, vel qualiſcumque perſonarum poteſtas ad dicendum, quod abſit, quod ſupraſcripta petia de terra cum jam dicta eccleſia ſancti Matthei apoſtoli & evangeliſte, & ſanctorum Coſme & Damiani, & ſancte Lucie ibi conſiſtentium, oeque de omnibus illis terris ad eamdem eccleſiam pertinentibus, aut de omnibus, que ibi in antea pertinentia fuerint, dicendum quod de publico pertineat, aut in publico revocare valeat. Preterea volo atque inſtituo ſupraſcripto viro meo conſentiente, ut ego que ſum Theuta, vel mei heredes & proheredes uſque in perpetuum ſimus vocati in ſupraſcripta eccleſia & monaſterio ad abbatiſſam mittendam, qualem congregatio meliorem elexerit, ut nihil exiode premium accipiat, & ſi de ipſa congregatione talis non inventa fuerit; tunc qualem meliorem aliunde invenire poterit, ipſa congregatio ibi eam abbatiſſam mecum vel cum heredibus meis eligat & conſtituat, ut dictum eſt ſine aliquo premio. Et ſi ego vel meus heres, vel aliqua perſona aliquid inde accipere voluerit, vel aliquem amorem ibi attenderit, niſi quoad anime ſalutem, & loci utilitatem, & congregationis voluntatem pertineat, tunc predicta congregatio libere abbatiſſam qualem meliorem providerit, eligat, & conſtituat ſine aliqua adſiſtente perſona. Denique volo atque inſtituo conſentiente ſupraſcripto viro meo, ut predicta eccleſia & monaſterium ſancti Matthei apoſtoli & evangeliſte, & ſanctorum Coſme & Damiani, & ſancte Lucie cum ſupraſcriptis petiis de terris & cum fundamento, & cum omnibus edificiis ſuis & aliis rebus ad eamdem eccleſiam pertinentibus, aut que ibi io antea pertinentia fuerint, ſit in poteſtate abbatiſſe, que pro tempore ibi a ſupraſcripta congregatione electa fuerit, habendum, tenendum, fruendum, regendum, gubernandum, ordinandum, ſeu officiandum, & ritum ſancti Benedicti abbatis ibi in perpetuum faciendum, & querendum, & defendendum pro pugna, & ſacramenta cunctis requiſitionibus ſecundum legem ea omnia, quomodo ad ſupraſcriptam eccleſiam pertinent, vel io antea pertioere debent. Ita tamen ut nulla abbatiſſa, que pro tempore ibi ordinata fuerit, non habeat poteſtatem, neque licentiam de rebus illis, que ad eamdem eccleſiam & monaſteriom ſancti Matthei apoſtoli & evangeliſtæ, & ſanctorum Coſme & Damiani, & ſancte Lucie pertinentes ſunt, vel pertinere debent, nec dandi, nec vendendi, neque alienandi, neque per precariam, nec permutationis cartulam, niſi cauſa meliorandi, ſicut lex continet, niſi taotum per libellum, & ſi aliter factum fuerit, irrita ſit ipſa traditio, & venditio, quia ſic mea decrevit voluntas. Sed tantummodo ſupradicta eccleſia habeat, detineat, firmiterque poſſideat ad ſumptum ſeu diſpendium cunctarum mooacharum, tam que modo ibi militant, quam que in antea ibi Domino

(*a*) Lege chartulam.

no militare debent, faciendum de fructibus & de laboribus, ſeu ceoſuum atque redituum, que Dominus anoue dederit legaliter & rationabiliter quidquid ei melius proviſum fuerit. Si quis vero, quod futurum eſſe non credo, ſi ego que ſum Theuta, vel meus heres, vel proberes, quod abſit, ſeu quelibet perſona fuerit, que cootra hanc pagioam offertionis venire quandoque tentaverit, aut eam infringere ſeu diſrumpere queſierit, & ſi non permiſerit remanere ſic, ut ſupralegitur, tunc ſit compoſiturus ille heres vel proheres meus, qui hoc facere preſumpſerit, ad partem ſupraſcripte eccleſie & monaſterii ſancti Matthei apoſtoli & evangeliſte, & ſanctorum Coſme & Damiani, & ſancte Lucie, aut illi abbatiſſe, que pro tempore ibi ordinata fuerit, penam auri optimi libras centum, qua peoa data atque ſoluta hec preſens cartula offertionis, ut dictum eſt, io ſua permaneat firmitate & robore, ſoluta ſupraſcripta pena & obligatione, & inſuper habeat Dei maledictionem ejuſque genitricis Marie, & omnium ſanctorum & ſanctarum Dei, qui hoc iofringere queſierit ſive heres, ſive meus proheres, aut rex, vel dux, ſive marchio, comes, aut qoecumque perſonarum poteſtas, nec vivus munera capiat, nec mortuus ſepulcrum habeat, & illud accipiat dooum, quod Judas recepit io dolum, & ſic damoatus cum Caipha & Pilato ad dexteram numquam ſedeat, ſed ad ſiniſtram reſurgat, Abrahe ſiou nunquam recipiatur ſimul cum mendico, ſed cum divite in inferno ſimul ardeat, quia mea ſic confirmavit voluntas pro mercede & remedio anime mee & jam dicti Ildiberti viri mei, ſeu pro remedio omnium peccatorum meorum. Hanc chartulam oſſertionis mee pagioam Johanoi ootario domini imperatoris ſcribendam dedi atque rogavi, & etiam ſibi teſtibus obtuli ad roborandum.

Actum Piſa.

Signum manus ſupraſcripte Theute, que hanc chartulam offertionis pro mercede, & remedio anime mee fieri rogavi.

Ego Ildibertus, qui Albitho vocor, vir ipſius Theute conſentientes.

Ego Andreas rogatus teſtis.

Goſbertus judex domini imperatoris interſui.

Pandolfus notarius domini imperatoris interſui.

Johanoes notarius domini imperatoris poſt tradita complevi & dedi.

VI.

Jacobus epiſcopus Feſulanus monaſterium ſancti Bartholomaei prope Feſulas pluribus bonis & eccleſiis ditat.

Anno 1028. IIII. kl. martii.

Ex Ughellii Italia ſacra. T. III. col. 224.

IN nomine Domini Dei eterni. Aono ab iocarnatione ejus vigeſimo octavo poſt mille, imperiique Cooradi Romaoorum imperatoris auguſti primo IIII. kal. martias indictiooe XI. *Add. XI. n. 14.*

Opportunum valde eſt humani generis univerſitatem de eterne felicitatis beatitudine ſemper cogitare, ac juſtis operibus inſiſtendo, eteroi regis gloriam volentibus animis deſiderare. Idcirco ego Jacobus ſancte Feſulaoe eccleſie epiſcopus, ex geoere videlicet Bajovariorum, manifeſtus ſum, ſicut multis patet hominibus, quod poſtquam felicis memorie D. Henricus imperator hanc predictam ſedem mee parvitati ad regendam commiſerit, & ſucceſſorem Regembaldi ejuſdem ſedis epiſcopi me eſſe voluit, tota intentiooe, & ſtudioſo opere ad reparandum mee eccleſie quaſi jam perdite & deſperate honorem animarum iotendi, ſiquidem ut vera manifeſtum eſt ratione foris a pravis conculcata hominibus, intus vero negligente ſquallore ſedatur, clericorum ordine inculta maoebat. Erat enim epiſcopatus looge a predicto oppido, atque difficultate itineris per devexi mootis latus, raro a clericis frequeotabatur. In hac ſiquidem eccleſia corpus beati Romuli martyris cum pluribus aliis martyribus confeſſoribus quieſcebat. Decrevi igitur mecum, atque ſapientum cooſilio habito prius, juvaote Domino, intus meam eccleſiam ordioavi, atque de loco, in quo ſanctum corpus predicti martyris fuerat, ſedem epiſcopatus aufereos, voleotibus clericis & laicis ſimul cum predicti martyris ſacro corpore, intra urbem Feſulanam epiſcopatus cathedram locavi, & quoniam predictus locus multorum Sanctorum remanſerat honore decoratus, multorumque epiſcoporum tumulis inſignitus, oon paſſus ſum tantum decus oblivioni tradere, atque perpetua abolitiooe delere. A prudentibus ergo viris conſilium accepi, atque multis vicibus per revelationem admonitus ſum, ut in eodem loco monaſterium facerem, ubi epiſcopatus honorem, ſimulque cathedram abſtuleram. Feci igitur ioi-

bi

bi monaſterium per conſilium & juſſionem domini Johannis ſummi pootificis & univerſalis pape, ſimulque domioi Conradi piiſſimi imperatoris, ejuſdemque coojugis Giſle ſereniſſime imperatricis, atque conſilio religioſorum epiſcoporum, ſapientumque laicorumque, cooſecravi denique predictam eccleſiam, quam ipſe deſtrueram, atque vocabulo Saoctorum ſecundum hunc ordinem mutavi, majus vero altare, quod ad honorem ſancti Petri conſecratum fuerat, ſancti Bartholomei apoſtoli oomine dedicavi, alterum vero, quod ad honorem ſancti Romuli fuerat, ex oomine ſancti Stephaoi vocavi, & juxta noſtre qualitatem poſſibilitatis reverenter recondimus, & quomodolibet ibidem Deo ſervientes vivere potuiſſent, ordinavimus. Ego ſiquidem Jacobus ipſius ſancte Feſulane eccleſie preſul indigous pro Dei amore, meeque remedio aoime, ſpeque remunerationis future, & pro aoimabus anteceſſorum meorum & ſucceſſorum epiſcoporum iſtius ſancte Feſulane eccleſie & civitatis, nec non pro aoima bone memorie Henrici imperatoris, ſeo pro anima domioi Conradi imperatoris, ſueque preclare coojugis Giſle, & filiorum ejus, atque pro animabus imperatorum ſive regum iſtius Italici regni, ſeu pro animabus omoium illorum, qui de ſuis rebus ad prelibatum monaſterium dederunt, vel daturi ſunt, & pro omoi populo Chriſtiano, ſepedictam ſancti apoſtoli eccleſiam, ſancti Petri & ſaocti Romuli propriam, que ſita eſt infra territorium de plebe ſancti Alexandri ſita in civitate Feſule, ad mooaſticum ordinem coofirmo, atque una cum conſenſu & auctoritate ſacerdotum, clericorum, atque omnium canooicorum, totiuſque cleri, necoon & cum benevoleotia laicorum iſtius Feſulaoe civitatis, de prediis ooſtre eccleſie ad recreandam neceſſitatem fratrum ibidem ſub regula vel abbate Deo ſervieotium perpetualiter concedo, locum videlicet, io quo poſitum eſt ipſum monaſterium cum terris & vioeis circa ipſum monaſterium & cemeterium ipſius eccleſie totum ab uno teoentes; item decernimus terris & vineis & rebus illis, in quo loco predicta eccleſia & monaſterium ſancti Bartholomei apoſtoli ſita eſt, & ad perticas de duodecim pedes, qui dicitur Luitprandi. Res juſtemenſurate, qua de uno latere decurrit ejus fluvio Munione, habentes exinde perticas quinquaginta ſeptem & pedes uni; ex alio latere terra ſanctorum Petri & Romuli ioter medio caſale, & muricia & via decernit, & ex latere angulato habentes exinde perticas ceotum ſeptem; ex tertio latere ipſius ſancti Petri & ſaocti Romuli inter medio muricia & ſignaida detemi, habeotes deinde perticas quatuordecim & pedes tres; ex quarto latere terra & vinea domnicata ipſius ſancti Petri & ſancti Romuli ioter medio caſale & ſignaida decerni, & ex alia parte decurrit, eis via habentes exiode perticas nonaginta & ſex; ſimul ibidem concedo unam petiam terre, quod eſt Prato ibique propioquum, & ab ipſa petia legitima menſurata, ex uno latere fini prefata terra, quod in ipſo mooaſterio conceſſi, habentes exinde perticas tredecim, ex alio latere ſancti Petri, & ſancti Romuli inter medio ſigoaida decernit, habentes exinde perticas triginta, ex tertio latere via decurrit habeotes exiode perticas ſex; ex quarto latere terra ipſius ſancti Petri & ſancti Romuli ioter medio ſignaida decurrit decernitur, ſimul exinde ſunt perticas triginta, oecoon terra & ſylva, ubi nominatur Carege, qui ex duobus lateribus ſaocti Johanois de civitate Florentie, & terra ſancti Petri & ſancti Romuli, quam detinuit Daviſio vicedomino & Petrus germaoo ſuo, & alie due parti via decurrit, & quatuor maoſas, una que vocatur Cannito, quam detioet Martino, alia in loco Cava, quam detinet Petro, tertia io loco Carege, quam detinet Martino Acti, quarta vero io loco Vallaja, quam detinet Gherardo presbiter cum terris & vineis & caſtaneto, ibique que ſunt domnicate, & quinta forte in loco Vallaja, quam detioet Johanoes filio Booiti. Do & concedo in eodem monaſterio, ſimul conſtituo, atque ſimul concedo ceoobium ſancti Salvatoris ſitum io loco Alina ioſra comitatu Piſtorieoſi, quem ego prefatus Jacobus epiſcopus ad bonam memoriam domini Heorici imperatoris per ſui preſcripti paginulam cum rebus ibidem pertinentibus pro prelibato epiſcopatu noſtro ſancti Petri & ſancti Romuli acquiſivi, & in eadem eccleſia & mooaſterio do medietatem de curte & domnicato in predicto loco Alina, cum medietate de ſorte & rebus ad eamdem curtem pertineotibus, necnon & curte & eccleſia ſancti Salvatoris integra, que eſt poſita juxta fluvium Biſeotium una cum integris caſis, ſortibus, & domnicatis ad eamdem curtem & eccleſiam pertinentibus, atque eccleſia & oratorio ſancti Potiti in loco & vocabulo Montepuli cum terris & omnibus rebus ibidem pertinentibus io eadem eccleſia & monaſterio do & concedo ſe ..... & eccleſiam, que io hooorem ſan-

cti

cti Hilarii cum ſua pertinentia in loco & vocabulo in eodem monaſterio confirmo. Curte integra quoque, que vocatur ſancto Domnioo prope Fluvium arnum, cum ſortibus, domnicatis, terris & rebus illis ad eamdem curtem pertinentibus in prefato monaſterio concedo & confirmo. Et maoſo uno in loco Petriolo, ubi, & ripa vocatur, quas jam detinuerunt Sichelmo, & Willelmo germani filii...... viventi & alio manſo in loco Biviliano, quibus jam detinuerunt Raynerii filii olim Gherardi & Gheitio filio ſuo, & medietate de eccleſia ibique, quod eſt in honorem ſancte Marie, & una cum domnicato & rebus ibidem pertinentibus, & integra eccleſia cum terris & rebus ibidem pertinentibus, cujus eſt vocabulo ſancti Andree in loco, qui dicitur Ripalta, a predicto mouaſterio ſancti Bartholomei concedo atque confirmo; & eccleſia ſaocti Donati in Fraozano cum territorio & decimationibus ſuis concedo & confirmo. Idcirco prenominatis curtibus, eccleſiis, domnicatis & manſis, terris & vineis, ut ſupra leguntur, cum omnibus ſuis pertinentiis, caſis, curtibus, ſortibus, & domnicatis, cum omnibus ſuis edificiis, vel omnia ſupra ſe & infra ſe habentibus, ubicumque exinde pertinentibus eſſe inveniantur una cum (*a*) ſex ſervis, hec ſunt nomina eorum: Rodulfus filius Benitrude, Petrus filius Urſi bone memorie, Teuzo filius bone memorie Petrini, & inſimul do & concedo in ipſo monaſterio integram ſortem, & res in loco Fontanula, quam detinet filius Petri jam dicto monaſterio do & concedo atque confirmo. Hæc omoia, que preſcripta habemus ſancti Bartbolomei apoſtoli, ſuoque monaſterio & queque illuc unquam dedi vel donaturus ſum per hujus chartule ſcripturam perpetualiter confirmo & pro Dei amore feliciſque retributionis, ut in futuro exinde remunerari merear de meis uſibus preſentialiter ſubtraho, & in poteſtatem, uſumque predicti monaſterii ſancti Bartholomei apoſtoli, & abbatis, qui ibidem pro tempore ordinatus fuerit, necnon & ſpiritualium fratrum, quos ſibi Deus in eodem loco congregare dignatus fuerit, in integrum poſſidenda concedo, necnon & firmiter conſtituo, ut nulla perſona hominum de predicto monaſterio, ſeu de prefatis rebus poteſtatem aut aliquod dominium ullo modo tenere poſſit, excepto abbate, quem ego cum meis ſucceſſoribus ad jus atque ſub defenſione ſancti Petri & ſancti Romuli ibidem ordinamus. Ego quoque Jacobus epiſcopus cum communi

a Lege tres.

conſilio, atque electione noſtrorum clericorum & fidelium laicorum, abbatem in eodem monaſterio per paſtoralem baculum inveſtiens conſtitui Leonem monachum atque presbyterum, ut ab hac hora, quouſque vixerit, ſit abbas monaſterii ſancti Bartbolomei apoſtoli, habeatque poteſtatem per meum conſenſum, ſeu ſucceſſorum meorum de predictis rebus, vel mooaſterium ſecundum Deum recto moderamine quicquid voluerit facere. Abbates vero, qui ſibi in preſcripto loco viciſſim ſuccedunt, vel per ſocium intrant, ſtabili lege confirmo. Item quod cum donum ſancti Spiritus, quod cum gratia ſpirituali debent acquirere per unicam non teneant pecuniam emere, reguleque preſcripta in omnibus ſtudeant obſervare, & ſubditos eadem doceant facere, quod ſi quis umquam hoc Dei donum preſumpſerit vendere aut emere, omnium canonum excommunicationibus ſubjaceat, & cum Simone mago perpetuas penas tormenti ſentiat. Quod ſi forſitan quis meorum ſucceſſorum hanc meam ſibi maledictionem non nocere contendit, evangelica reſcripta animo revolvat, canonumque, atque antiqua decreta memorie tradat, & ſe ſine mea maledictione maledictum eſſe cognoſcat. Quia vere certiſſime ſcio, quod naturaliter Angelos non habeo ſucceſſores, ſed homines, ut ego ſum, mortales, deprecor humiliter eos, qui ſibi viciſſim in noſtra ſede ſuccedent, ut hoc opus, quod pro mea, ipſorumque ſalute incoavi, & perficiendo ſecundum meum poſſe curavi pro Dei omnipotentis amore, & pro eadem, qua ego profeci, future remunerationis ſpe in melius ſemper creſcere faciant, fratrumque neceſſitatibus ſedulo miniſtrent: ſi quis vero cujuſcunque ordinis hanc ſupraſcriptam chartulam negligere aut contemnere preſumpſerit, & que in ea roborata ſunt, deſtruere voluerit, componat auri libras ducentas ad predictum monaſterium ſancti Bartholomei apoſtoli. Hanc vero chartulam vero Ugo notarius ſcribendo atque laudando confirmavi.

Acta Feſule.

Ego Jacobus ſancte Feſulane eccleſie epiſcopus, que ſupra leguntur, confirmando ss.

Ego Regembaldus primicerius conſenſi & ſubſcripſi.

Ego Petrus presbiter & canonicus ſubſcripſi.

Ego Petrus judex domini imperatoris interfui & ss.

Ego Raynerius archidiaconus confirmando conſenſi & ſubſcripſi.

Ego Petrus presbiter & cantor ſubſcripſi.

Ego Aodreas presbiter canonicus ſubſcripſi.

Ego Adalbertus judex in hac chartula manu mea hic ſubſcripſi.

Ego Teuzo presbiter & canonicus conſenſi & ss.

Signum manus Johaonis, qui & Gorbulo vocatur, rogatus ss.

Signum manus Widi filii olim Berardi rogatus ss.

Signum manus Bellini filii olim Gherardi rogatus ss.

Ego Ugo notarius ſcriptor poſt tradita complevi.

VII.

Charta donationis terrarum factæ monaſterio ſancti Victoris de Cluſis.

Anno 1028. menſe augusti.

Ex autographo archivi ſancti Blaſii do Fabriano.

Ad lib. XI. n. 17. IN nomioe Domini .... anni Domini .... Domini noſtri Jeſu Chriſti quod ſunt .... te domno Conradu magoo imperatore ordinante provid......... auguſto, anno ejus primum & temporibus .... dux & marchio anno ejus ſeſto & die menſe..... ne undecima. Ideoquem nos q......ctis ....mu filius quondam Berto..... .....ſemſu & voluntate da fratris ſui... .... in preſentia multorum inter noſtra bo........ noſtram lege dedimus atque tradedimus .... filium quondam Johannis per pretium denariorum....... ....ta infra ducatu Spoletino infra...... Petroſum in locum qui dicitur Victurianu redeti.........mus nos ſupraſcripti inominati tibi ſupraſcripto u....... cartulam...........ome de....jura de acti, & de Ingrezo, & de Adamo........ma noſtra ipſa res noſtra infra loca vel vo... ......confioe terra..........& a ſecundum latere ....ipſa caſa de na..... .....dum.........anſo, a quarto latere de.......... fuerit........quod eſt ipſa res ſupraſcripta........de ipſa petia in ipſa ſupraſcripta vinea.........in integrum cum omnia, que infra ſe vel..... ....in integrum, itaut ab odiernum die .... poſſidere & facere quod vobis ....& dedimus & opbligavimus... ...... noſtriſque credis tibi ſupraſcripto Vitale.........& ſi contra iſta cartula ....& de........cauſare, retollere ex minuare....*&c.*........ Ceſu ſcabino &........complevit.

VIII.

Præceptum Conradi regis pro monaſterio Claſſenſi ſancti Severi.

Anoo 1029.

Ex autographo Claſſenſis monaſterii S. Apollinaris.

IN nomine ſancte & individue Trinitatis. Chonradus ſuperne pietatis munere rex. Oportet regalem excellentiam quanto altius elevatur culmine, tanto prolixius cultui deſervire divino. Idcirco omnium ſancte Dei ecleſie, noſtrorumque fidelium preſentium ſcilicet ac futurorum noverit univerſitas, qualiter nos pro Deo animeque noſtre remedio largimur, coofirmamus & firmiter corroboramus dilecto noſtro fideli abbati Bonizo ſancti Severi archiepiſcopi Ravenne ſuiſque ſucceſſoribus in perpetuum omnes res & poſſeſſiones monaſterii ſancti Johannis in Armenia & ſancti Stephani Attitu, que ſunt ſite in civitate Claſſis, & omnes poſſeſſiones ſanctorum Gaudentii, Sergii, Theodori, & ſaocte Agnetis, & ſanctorum Coſme & Damiani, que monaſteria ſunt ſita in civitate Claſſis, cum omnibus rebus & poſſeſſionibus eorum atque pertinentiis, tam in civitate Claſſis, quam extra vobis concedimus. Monaſterium quoque ſancti Pullionis, & monaſterium ſancte Marie Senodochie ſita in civitate Ravenne cum poſſeſſionibus & rebus eorum. Et monaſterium ſancti Thome apoſtoli poſitum foris porta ſancti Laurentii cum omnibus rebus & poſſeſſionibus ſuis, vel in civitate Ferrarie & in ſuburbiis ſuis, aut in comitatu ipſius in loco, qui dicitur Canaro cum ipſo fundo integro, & eccleſiam ſancte Sophie in eodem fundo fundata, cum omnibus rebus & poſſeſſionibus ſuis, & cum colonis & habitatoribus ſuis, & totum fundum Ruſtizane cum ceteris fundis ad ipſam eccleſiam pertinentibus. Preterea confirmamus vobis inſulam veſtram donicatam a Badalenn uſque ad Candianum una cum paſcuis & piſcationibus ac venationibus ſuis, & dimidiam portam ſancti Laurentii cum ripis fluminum uſque ad palacium Theodorici regis. Sancimus quoque predicto monaſterio beati Severi monaſterium ſancti Ad lib. XI. n. 6.

cti

cti Laurentii, quod eſt ſitum in ſundo Foliaoo, qui la Petula vocatur, & dicitur a Caſtagnola, cum caſtro ſuo, cum omnibus rebus & poſſeſſionibus ſuis, & cum colonis vel habitatoribus, & ſundum Farnaſclum, & medietatem ſilve de Guardengo, & mobam ſancti Laurentii, & fundum Leceſe, & unam partem de molfa de Savino, & eccleſiam ſancte Marie, que eſt ſundata in ſundo de lo re morto cum ipſo fuodo integro, & cum tota ſua inſula, & eccleſiam ſancti Blaſii, que eſt io ipſa inſula cum ſuis habitatoribus, & fundum le Lenze, & fundum le Coni, & ſundum le Macle & inſula, que dicitur a lama caſa cum curte ſua, & habitatoribus, & molendiois & aquarum curſibus. Item ſuodum ſanguinetum integrum, & eccleſiam ſancti Jnhaonis, que eſt poſita in fuodo Acuano, que Terra alta vocatur, cum ipſo ſundo iotegro & cum omnibus ſuis pertinentiis, & fundum Felcaretum & totam Marzaneſſam & Rovetale. In comitatu vero Senngallie eccleſiam ſancti Johaoois, que eſt fuodata in fundo Pergomato, cum ipſo ſuodo integro, & cum molendino ſuo, quod eſt in rivo Trepontii. Inſuper cellulam ſancti Benedicti de Caſtagnola, que eſt fundata in ſundo Brazale cum ipſo ſuodo iotegro, & ſuodum Ingiltruda cum molendiois & aquimolis, & aquarum curſibus & ſalettis, & cum ripa fluminis, & ſuodum de padule totum integrum, & aliam cellam ſaocti Andree apoſtoli ſitam io ſundo Campoliuli cum omoibus rebus & poſſeſſionibus ſuis, & uoum manſum in fundo Campore, qui fuit de filiis quondam Fuſcari, & fundum Laureti majoris & minoris, & montem Lovicum, & ſundum Footanelle, & fundum Puriola, que Petretula vocatur, & ſundum ſaocti Marcelli. In comitatu vero Ancone monaſterium ſancte Marie, quod eſt fundatum in ſundo Tugano cum omnibus rebus & poſſeſſiooibus ſuis, & cum ipſo fundo iotegro, & ſuodum Aocarianum integrum, & ſundum Caſanaulam, & fundum Baſiliago, & fundum Azano, & ſundum Livalli & ſundum Monte de abbate, & ſundum de Sala, & ſundum de Valle locoſa, & fundum de Camorata eum eccleſia ſancte Marie ibi fundata, & fuodum Cornaleto & ſundum monte Valentino, ſuodum Trujano, & Vianello, & fundum Rovetulo & Caſtellano, & fuodum Rupicellum, & ſuodum de Arano, que dicitur Caſileclo, Cenzago, Preſenzaoo, Rovetale, Fraſineto, Lamucla, Briugoo, & ſuis pertineotiis, & eccleſiam ſancti Angeli in Caſaleclo cum ſuis pertinentiis, & totam inſulam de Caſaleclo cum ſuis habitatoribus, & cum paſſagio e reditu de ponte de Caſalecln; & inſuper vobis concedimus caſtrum de li Maſi cum ſuis habitatnribus, & cum curte ſua & diſtrictu, & ſundum de Faldo medium, & eccleſiam ſancti Angeli, que eſt fundata io fundo Turricella cum ſuis pertioentiis, & medium ſundum de Lamecle cum ſuis pertinentiis, & fundum Mimaoum iotegrum cum caſtro ſuo, & eccleſiam ſancte Marie, que eſt ſundata in predicto ſundo Mimaoo, & ſundum Corzanum integrum. In comitatu quoque Eſino de jure ſupradicti monaſterii ſaocti Johanois & Stephani Attitu eccleſiam ſancti Stephani in Limizann cum omnibus ſuis pertinentiis, & totum ſundum Gnrgonianum, & ſundum de Mezo, & fundum Bazzati, ſundum monte Ladiacono, & fundum Saturniano. In comitatu vero Senogallie de jure predicti monaſterii ſancti Johannis & Stephani Attitu caſtrum de la Fratta cum hedificiis & corte & diſtrictu ſuo, & cum eccleſia ſancti Johannis de Caſſaoo cum pertinentiis ſuis, & undecim uncias priocipales de fuodo Caſſano, & totum manſum, quem habuit Bucco io ſupradicto ſundo, & ſundum de Pozzo, & in fundo de Vacarin ſeptem uncias priocipales, & io ſundo Albioiaoo ſex uncias principales, & in ſuodo Sicco quatuor uncias principales, & io ſundo Cariliaoo novem uncias priocipales. Hoc eodem jure concedimus vobis tertiam partem de caſtro de Luzano cum curte ſua & diſtrictu, & tres uncias principales in ſuodo de la plana, & eccleſiam ſancti Jnhanois, que eſt fundata io fundo Cornutula, & tres uncias priocipales io predicto ſundo de Cnroutula, & io alin loco Aliſino oovem uncias principales integras, & unum ſundum, qui dicitur Palumbice. Volumus etiam & precipimus predictum monaſterium ab omni datiooe, ſunctiooe, albergaria, pedagaria & ripatico liberum eſſe & abſolutum. Ioſuper vero eidem ſacro loco concedimus, ut ab hinc aldioois ſive aldiones, ſive quilibet ſervientes ad nullum placitum vadant, oullamque diſtrictionem, niſi io dominium & diſtrictionem abbatis ejuſdem mooaſterii. Sed liceat abbatem vel monachos pro Dei amore aoimeque noſtre remedio ſub noſtre tuitionis protectione quiete vivere & Deo famulari, & pro nobis Domioum deprecare, omnium hominom contradictione remota. Saocimus autem ut noſtra imperiali auctoritate, ut quicumque de poſſeſſionibus predicte eccleſie ſaocti Severi ali-

aliquid habet vel per feudum, vel per enphyteoſin, vel aliquo alio modo, non liceat ei dare vel derelioquere, vel alienare io alium venerabilem locum, & quod factum eſt in irritum revocamus. Volumus preterea, ut ab illa gravi & inportabili collecta, quam marchiones, comites, proceres, valvaſores eis ſuiſque hominibus imponunt, eos liberos eſſe. Statuentes & firmiter precipieotes, ut de cetero nullus archiepiſcopus, nec epiſcopus, neque dux, nec marchiones, comites, proceres, valvaſores, nulla civitas, nullaque perſona, magna ſeu parva ſepe dictum monaſterium ſancti Severi ejuſque rectores in bonis vel poſſeſſionibus ſuis moleſtare, vel inquietare ſeu diſveſtire preſumat. Si quis vero auſu temerario hujus noſtre auctoritatis edictum violare preſumpſerit c. libras auri ſe pro pena compoſiturum cognoverit, medietatem fiſco noltro, & medietatem predicto monaſterio; ut autem hoc [illegible] credatur, & ab omnibus inviolabiliter obſervetur, preſentem paginam ſcribi, & noſtri ſigilli impreſſione injunximus premuniri.

Petrus Taurinenſis epiſcopus.
Rainaldus Cremonenſis epiſcopus.
Johannes ducis Ravenne.

Signum manus Corradi imperatoris invictiſſimi.

Anno ejus tertio indictione XII.
Henricus Aprocriſarius & judex in curia imperatoris. Actum eſt Cremooe. M. XXVIIII.

Loco ✠ ſigilli cerei deperditi.

IX.

Rodulphus & Acia donant ſuam portionem eccleſiæ ſanctæ Mariæ inter Saxa monaſterio ſancti Victoris de Cluſis.

Anno 1029.

Ex originali archivi ſanctæ Catharinæ de Fabriano.

Ad lib. XI. n. 17. IN nomine Domini. Anno ab incarnatione Domini noſtri Jeſu Criſti, quod ſunt anni ...... regnante domno Chonradus magno imperatore anno .... & temporibus domno Ugo dux & marchio anno ejus ſexto die menſe .... indicione duodecima in Caſtello. Ideoquem ego Rodolfo Bononto & Acia jugale de ſupraſcripto Booonto, ſicut in capitulare domni imperatoris permittitur, ut mulier per conſenſum viri ſui licentiam & poteſtatem abeat..... propterea juſta capitulare ego ſupraſcriptus Rodolfo..... vindedit ad ſupraſcripta Acia jugalem mea, & nos anbo in ſimul communiter noſtra booa expontanea voluntate ſecundum noſtra lege Langobardorum pro redencione & abſolucione anime noſtre, & ut advenientes nos ante tribunal Criſti mercedem a Domino recipere mereamur, propterea dedimus & ad preſentem die tradedimus nos ſupraſcripti jugali tibi domno Acto abbas de monaſterio beato ſancto Victore, ideſt ipſa mea porcione de ipſa eccleſia beata ſancta Maria, qui edificata eſt inter Saxa cum muris & tellis, & libris & altario & turabulis & luminariis & cum omnia quantum ad ipſa eccleſia pertinet, ioſuper dedimus & tradedimus nos ſupraſcripti jugali pro redencione anime noitre de tera noſtra in locu, qui dicitur Quinzenanum modiorum unum lateribus ei de ipſa ſupraſcripta tera, primo latere tera de ipſo ſupraſcripto monaſterio & de Ugo filio de Gozo, ſecundo & tercio & quarto latere tera .... filio quoodam de Ata, fra iſtis lateribus &c.

Ego Ragineri ſcabino & notarius ſcripſi, complevi & inclauſit.

X.

Charta venditionis terrarum territorii Piſani factæ Gherardo quondam Johannis a VVillemo notario.

Aooo 1029. VII. kl. martii.

Ex archetypo tabularii ſancti Michaelis in Burgo Piſarum.

IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti Dei eterni. Anno ab incarnatinnis ejus mille vigeſimo nono, & regnante Domino noſtro Cumrado gratia Dei imperatore auguſto. Anno imperii ejus in Italia ſecundo, ſeptimo kalendas martii indictione duodecima. Manifeſtus ſum ego Willelmo notarius domni imperatoris filio b. m. Amalberti, quia per hanc cartula vendo & trado tibi Gherardo filio b. m. Johanni, qui fuit monachus, ideſt quatuor petias de terris juris meis illis, que una terra & quod eſt vinea, quam habeo in loco & finibus Mezzaoa prope ec- *Ad lib. XI. n.*

eccleſia ſancti Luri, qui unam ex ipſe petia de terra, ubi dicitur Campo Romauli, & tenet uno capo in terra eccleſie epiſcopatus ſancte Marie & in aliquantulo in terra Lei & alio capo tenet in terra eccleſie & monaſterii ſancti Savini. Lato una tenet in terra ſupradicte eccleſie & epiſcopatus ſanete Marie in terra Ghiſolfi filii b. m. item Ghiſolfi, & alio lato tenet in terra Beliti filio b. m. Willelmi, & eſt menſurata ad iuſta perticas menſuratas ſiſtariorum quatuordecim. Et illa ſecunda petia de terra, ubi dicitur Scandicio, que tenet uno capo cum uno latere in terra ſupradicte eccleſie & epiſcopatus ſancte Marie, & alio capo tenet in terra & vinea, que fuit quondam Dominichi & de conſortibus ſuis, & alio lato tenet in terra, qui fuit quondam Johanni,. & eſt pro menſura ad juſtas perticas menſuratas ſiſtariorum octo. Et illa tertia petia de terra tenentes ambas capitas cum uno lato in via publica, & alio lato tenet in terra tua, qui ſupra Gherardo, & eſt pro menſura ad juſta perticas menſuratas ſiſtariorum quinque. Et illa quarta petia de terra, quod eſt juncta prope loco Pratale, tenet uno capo in terra & prato Cuneradi, qui Cunitio vocatur, filio b. m. Beliti, & in aliquantulum in terra mea qui ſupra Willelmo notario, quas mihi reſervo, comodo ibi ſingna poſita, & una & alio capo tenet in terra, que fuit quondam Raynerii, lato uno tenet in terra eccleſie & epiſcopatus ſancte Marie, & in terra Gumtiolini filio b. m. Beliti, & alio lato tenet in terra & in vinea Almanni filio b. m. Beliti & de conſortibus ſuis, & eſt pro menſura ad juſta perticas menſuratas modiorum unum, & tres portiones de uno ſiſtariorum & ſcalas una. Has ſupradictas quatuor petias de terris una & ipſe quod eſt vinea in eodem loco qualiter ab omnis parte circumdata & menſurata ſunt per deſignatas locas in integrum, cum inferioribus & ſuperioribus ſuarum, ſilicet cum acceſſionibus & ingreſſoras ſuarum tibi, ut ſupra, vendo & trado per quibus ad te pretium recepit anulo de auro uno perſolvere .... in prefinito, unde repromitto ego qui ſupra Willelmo notarius una cum meis heredibus tibi qui ſupra Gherardo vel ad tuis heredibus, aut talem hnmini, cui vos predicta mea venditione dederitis vel habere decreveritis, ut ſi nos vobis eas aliquando tempore in aliquod exinde intentionaverimus aut retolli .... tragi queſierimus nns vel ille homo, cui nos eas dediſſemus aut derimus pro cholibet ingenio, & ſi nos exinde auctores dare volueritis, & eas vobis ab omnis homines defendere non potuerimus, & non defenſaverimus, ſpondemus nos vobis componere iſtam venditionem in duplum in ſerquidem loco ſub eſtimatione, qualis tunc fuerit, ſic tamen ſi nos exinde auctores nec defenſores querere, nec dare noluerimus licentiam abeatis apſque noſtra perſona, ſi veſtra fuerit voluntas exinde cauſas agendi, reſponſum reddendi, finem ponendi modis omnibus vobis eas defenſandi cum cartula iſta, vel qualiter juſta legem melius potueritis, quia in tali ordine hanc cartula Alboni notario domni imperatoris ſcribere rogavi. Acta in loco & finibus Puttio martiales, & prope eccleſia ſancti Angneli & ſancti Andree *&c.*

Willelmo notarius domni imperatoris in hac cartula a me facta ss. ..... redilandus rogatus teſtis ss.

Ego Mainfredus judex ſacri palatii ss.

Uvido notarius domini imperatoris rogatus teſtis ſancti ss.

Pandolfus notarius domini imper. ss.

.... Gherardi filio b. m. Uditi teſtis ss.

Alboni notarius dnmini imperatoris poſt tradita complevi & dedi.

XI.

Ghisla vendit terras ſitas Piſis in, loco civitate vetere.

Anno 1029. v. id. Martii.

Ex autographo ejuſdem archivi.

IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti *Ad lib. XI. n. 19.*
Dei eterni. Anno ab incarnationis ejus mille vigeſimo nono & regnante domino noſtro Cumradus gratia Dei imperatore auguſto anno imperii ejus in Italia ſecundo, quinto idus martii indictione duodecima. Manifeſta ſum ego Ghisla mulier Balduini filia b. m. Cuneradi, qui Cunitio vocabatur, quia conſentientes mihi ſupradicto vir meus, ubi & ſecundum legem intereſſe videtur notitia Mainfridi judex ſacri palatii .... ſecundum legem interrogata & cognita ſum, quod nulla me paſſa ſint violentia, ſe pura & integra mea bnna voluntas ſequentis edicti paginam conſentientes mibi ſupraſcripto vir meus per anc cartula vindo .... Petrus filio b. m. Albiſindi, que Albitio vocatur, ideſt illa meam quartam portio-

tionem ex integra de duo petiis de terris illis, quibus ſunt poſitis in loco & finibus, ubi dicitur Civitate vetera prope eccleſia & monaſterio ſancti Zennnis prope loco, qui dicitur *a le grotte*; quas tibi per cartula .... Ildebrandi notarius domni imperatoris ex compar........nit ad ſupradicto vir meus & mihi exinde pertinere videtur ......illo mori in cap, quas ſupradicto vir meus quartam portionem... omnibus caſis & rebus ſuis in me miſit de jam dictis duo petiis de terris in dicto loco, & quas tibi ad in cartula............. nuſcitur, & mihi exinde pertinere videtur .... mori in cap, ipſa vero meam quartam portionem integram cum inſerinribus & ſuperioribus ſuis, ſeu eum acceſſionibus & ingreſſoras ſuas tibi eas conſentientes mihi .... vindo & trado, pro quibus ad te pretium recepit.......... in preſinito, unde repromitto ego ·......conſentientes mihi ſupradicto vir meus una cum meis eredibus .... Petrus vel ad tuos eredes, aut eidem omini, cui vns ſupradicta.... .... dederitis vel ahere decreveritis, ut ſi nos vobis eas aliquando .... exinde intentionaverimus aut retolli..... ...ſierimus nos vel ille omo, cui nos eas dediſſemus aut dederimus pro colibet ingenio, & ſi nos exinde auctores dare volu........vobis ab omnis omines defendere non potuerimus & non defenſaverimus, ſpondimus nos vobis componere ſupradicta mea venditio...... in ſerquidem lnco ſub eſtimationem quales tunc fuerit.......... auctores nec defenſores querere, nec dare nnlueritis........ abeatis apſque noſtra perſona, ſi veſtra fuerit voluntas exinde cauſas agendi, reſponſum reddendi, finem ponendi, mndis omnibus vobis eas defenſandi eum cartula ipſa, vel qualiter juſta legem melius potueritis, & per confirmationem Eribertus notarius domni imperatoris .... rogavi. Actum Piſa.

.... Ghiſle, que anc cartula fieri rogavi.

.... viro ipſo Ghiſle conſentientes.

.... Mainſredus judex ſacri palatii interſui.

.... imperatoris rogatus teſtis ss.

.... Gherardus notarius dnmni imperatoris rogatus teſtis ss.

..... Leo notarius domni imperatoris inſuper rogatus teſtis ss.

.... domni imperatoris poſt tradita complevi & dedi.

XII.

Anſo & Salvia donant monaſterio ſancti Victoris de Cluſis terras ſitas in Valle-domnica.

Anno 1029. menſe julio.

Ex originali tabularii Fabrianenſis S. Catharinæ.

IN nomine Domini. Et factum eſt in nani Domini ab incarnacione Domini noſtri Jeſu Criſti, quod ſunt anni Domini mille vieſimo nono, & regnante domno Conrado magno imperatore providencia imperatore auguſto anno ejus ſecundo, & temporibus domno Ugo dus & marchio anno ejus ſeſto, die menſe julii indictione undecima. Ideoqne ego nos Anſo filius quondam ...... & nos Salvia ambo pro noſtra bona voluntate dedimus & tradedimus communiter noſtra bona propria voluntate ſecundum noſtra legem dedimus & tradedimus in ipſu monaſteriu de ſancto Benedictu & ſancto Victore, qui eſt edificatu in loco qui dicitur Victurianum, & tibi domno Actn abbati de ipſu monaſterium, & actui poſteriſque ſupceſſori uſque in perpetuum, ide eſt aliquid de res proprietatis noſtra, que eſt poſita infra ducatu Spoletinu infra territorium Caſtellum Pretoſum, in locum qui dicitur Valle domnica, & eſt poſita ipſa res infra loca vel finaite finis *&c.* *Ad a. XI. n. 17.*

XIII.

Martinus tradit Actoni abbati ejuſdem monaſterii bona ſita in colle Cerquille.

Anno 1029. menſe novembri.

Ex eodem archivo.

IN nnmine Domini, & factum eſt in anni ab incarnatione Domini noſtri Jeſu Criſti, quod ſunt anni Domini mille viginti novem, & regnante domnus Conradus imperator auguſto, & anni & imperii ejus in Italia anni ejus quarto, temporibus dnmnus Ugo dux & marchio anni in ducatu ejus ſexto, & die menſis november per indiccione. *Ibidem.*

Ideo-

Ideoque ego Martinus faber filio codam Johannis cum mea propria bona voluntate ſecundum mea lex langobardorum dono, trado pro redencione anima mea & pro redeocione anima de Maria, que fuit muliere mea, ut Deus omnipotens abeat miſericordia & ioduligentia de peccatis noſtris dooo, trado de res meas in ipſo monaſterio de beato ſancto Victore & alie patrocinia ſancta, que ibi recognita ſunt in ipſo monaſterio, qui dicitur Victoriano, & ad ipſo domnus Acto vir veoerabilis abbas, & ad aliis poſterique ſucceſſoribus, qui in ipſo monaſterio preordinati ſunt, & eſt poſita ſupradicta res io territorio Caſtellano in locum, qui dicitur colle de Cerquilie *&c.*

Ego Berardu judice notarius ſcripſit, complevit, inclauſit.

XIV.

Acta beatæ Reparatæ virginis & martyris

Scripta circa annum 1029.

Ex codice membranaceo ſeculi XI. *penes auctores.*

Aa lib. XI. n. 19. PAſſio beatæ REPARATÆ virginis & martyris.

Rogas me, venerabilis pater Lamberte, per æquivocum tibi priorem Claſſenſis monaſterii, cui te præeſſe divina diſpoſitio voluit, ut libellum de paſſione beatæ virginis Reparatæ compoſitum ſtudioſe diſcutiam, & eum quaſi pro commoonitorio ante oculos tenens, ad honorem venerandæ ſollempnitatis ejus, & urbaoius ſcribere productiori ſtilo augere conteodam. Ego quidem ſanctitatis tuæ præceptis libenter obedio, ſed ne illud incurram, quod in lege prohibetur, ſollicitus pertimeſco. *Non plantabis*, inquit, *lucum & omnem arborem juxta altare Domini Dei tui.* Quid eſt enim juxta altarium lucos plantare, niſi in ſancta eccleſia vana verborum ſolia inaniter ſpargere? Dum enim meodacium caveo, ad hiſtoriæ ſenſum addere non præſumo. Si autem brevem ſenſum pluribus verbis extendero, & velut ex modico fermento maſſam produco, quid aliud facio, niſi lucos intra ſanctuarium planto? Verumtamen ſi vim diſcretionis ſolerter atteodimus, factum hoc ſioe ullo vitio ab eccleſiaſticis viris frequenter invenimus. Moyſes enim, ut divina præcepta in corde Iſrabelitici populi arctius inculcaret, quæ jam dixerat, ſecundo retexuit, & ſecundam legem, hoc eſt Deuteronomium appellavit. Immo etiam ſi ſubtiliter indagatur, tota illa Veteris Teſtamenti lex ex decem præceptis prodiiſſe cognoſcitur. Et quod in illis breviter comprebeoditur, idipſum poſtmodum verbis multiplicibus dilatatur. Hoc igitur exemplo commooitus, & io tua, qua præcipis, oratione cooſiſus aggrediar. Ita plane ut paſſionem beatæ virginis juxta oblatam mihi paginulam relaturus, nil Deo auxiliante miouam, nil ejus certaminibus addam, nec alia pro aliis dicam. Si quid autem vel verbis ejus, vel perſecutoris addidero, oovit omnipotens Deus oon mentieodi animo, ſed quia id dici potuiſſe conjicitur, ad honorem beatæ virginis & ſuæ feſtivitatis, ut ipſe poſtulas, attemptabo. Sed jam ſe ipſe hiſtoriæ tenor aperiat.

Erat igitur beata Reparata nobilis quidem genere, ſed virtutum nobilior dignitate, corpore adbuc tenera, ſed animi maturitate grandæva, ioſantia quippe deputabatur in annis, ſed graviſſima vigebat io mente ſeoectus, decora facie, ſed morum pulcbrior venuſtate. (*a*) Hæc itaque cum ad id perveniſſet ætatis, ut jam viro copulari carnaliter poſſet, mox immortali ſponſo conjuncta eſt. Neque *a* LECTIO. II. enim propter ipſius rei elegaotiam præterire ſileotio poſſum, quia ſicut leges mundanæ præcipiunt, ut puellis a duodecimo ætatis anno nubendi licentia concedatur, ita hæc beatiſſima virgo cum duodecim jam eſſet annorum, mortem ſubiens, jugum mortis evaſit, & ad æterni regis tbalamos in perpetuum cum eo regnatura pervenit. Erat aurem tunc crudeliſſimus quidam præſes nomine Decius, qui tanti furoris inſania adverſus Chriſti eccleſiam ſæviebat, ut nomen etiam Chriſti audire cum tranquillitate vix poſſet. Hic igitur per omnem præſidatus ſui provinciam, quaſi leo frendens adverſus gregem Chriſti cruentos malitiæ ſuæ dentes atrociter exacuebat, & Chriſtianos ubicumque ioveoire poſſet, diverſis tormentorum generibus laniabat. Cum autem Cæſarienſem urbem fuiſſet ingreſſus, cogooſcentes miniſtri diaboli ejus iomaniſſimam rabiem, illico beatam virginem Reparatam velut agnam lupo optulere dicentes: Illuſtriſſime præſes, hæc eſt virgo, que deos invictiſſimos deridet & reſpuit, & illum, qui dicitur Chriſtus, adorat. Cumque Decius eam vidiſſet, & honeſtam facie & nimiæ pulchritudiois, ora-

orator diaboli cœpit cum ea prius blandis ſermonibus agere, ſi forſitan mnllia ſuadendn ad ſacrificia dæmnnum ejus poſſet animum inclinare. Et velut artiſex veneficii auctnr in principio ſermonis ſui curavit mellitum ſaporem laudis npponere, ut pnſtmodum ;facilius poſſet venenum ſacrilegii mnrtiſerum propinare. Tuncait ei: O inſantula, beaia mulier, quæ ſun partu tam elegantem ſpeciem edidit; ſelix mater, quæ talem de ſe filiam prncreavit: nam & ego cognovi, quia ex nnbili genere oria es. Accede ergo nunc bonæ indnlis virgo, & ſacrifica diis immnrtalibus ad hnnnrem natalium tuorum. Beata Reparata cum ingenti cnnſtantia & intrepido animo reſpondit: Ecce, inquii, jam ad dundecim annos ætatis me incrementa pertiogunt; quapropter ſufficiat mihi hanc erumpnoſam & tranſitoriam vitam velut tranſcurrendo vidiſſe, quia aliam me poſt eam, beatam ſcilicet & immnrtalem ſpern in perpetuum poſſidere. Notum ergn ſit tibi, inimice Dei excelſi, qui me talem, ut aſſeris, naſci voluit a viſceribus matris meæ, quia ipſi in ara pectoris mei die noctuque ſacrifico, ipſi hnſtia fieri & immnlari totis viſceribus concupiſcn, Dominn meo videlicet Jheſu Chriſtn, qui te malorum caput, & vosomnes, qui adſtaiis, niſi ad eum converſi ſuerit, æterni judicii ultinne dampnabit. Ad hæc Decius. Si verus, inquit, Dcus eſt Chriſtus ille, in quem credis, quo pacto crucem ſuſtinuit, qua ratione ut mnrtalis hnmo in terra paſſionem mnrtemque ſuſcepit? Beata Reparata reſpondit. Si vis divinæ diſpoſitinois noſſe myſterium, redemptor noſter, ſicut ſe voluit formam ſervitutis induere, ut nns ad veræ libertatis jura prnveheret; ita etiam mnrtem perſcrre dignatus eſt, ut nos ab æternæ mortis laquen liberaret.

LECTIO. III. (*a*) Decius autem videns tantam in puella cnnſtantiam, tamque ſervido animn ad reſpondendum, quicquid inquireret, promtam, cedit cnnflictui ratinnum, intnnat auſteritate minarum, neſcio inquid, quem dicis Chriſtum. Immola ſnlummodo diis, alioquin mulia tibi ſunt atrncium pœnarum ſupplicia præparata. Tunc beata Reparata adverſus ſacrilegi judicis verba nimio zelo ſuccenſa, ſic ſere reſpondit. Furioſe & omnium inquitatum ſqualloribus plene, qua fronte me præcipis lapidibus vanis meas inclinare cervices, quæ numquam ceſſo confiteri Domino meo Jheſu Chriſto, in quem cnnfidit anima mea, & cui ſemper parata ſum immolare hoſtiam laudis. Decius dixit: Puella, metire temetipſam, & in corde tuo prudenter examina, quanta valeas ſuſtinere tnrmenta. Beata virgo reſpondit. Minis tuis, judex, ſcias me nequaquam poſſe terreri, ſcu magis ac magis in Chriſto meum animum conſortari. Tunc Decius ait ad officium. Plumbo ollam implete, & ignibus liqueſactum in ejus cnnſpectum ſeſtinanter afferte. Hanc illi plenam prius oſtendite, & ſi obſtinata adhuc pertinaci mente ſacrificare nnluerit, nuda ejus membra eo videlicet, quo digna eſt, rore perfundite. Exiſtimabat ſiquidem diabolicus vir, &, ut ita dixerim, philnſophus ſathanæ, ut ad aſpectum liqueſacti plumbi mens virginis tremefacta mnlleſceret; & dum reſolutum ante ſe metallum cerneret, terrore perculſa ipſa in ſoliditatis ſuæ duritia ulterius nnn maneret. Unde nunc pateoter oſtenditur, quantas adverſus animas hominum inimicus humani generis inſidias machinatur. Per vaſculum quippe ſuum, in qun velut leo in cubili ſuo ſrendebat, primo niſus eſt fortiſſimam Dei bellatricem blanditiis molliter delinire, deinde minarum aſperitatibus frangere, poſtremo qunque inmane ſupplicium nnn mox infereodo, ſed interim intentandn ad pravitatis ſuæ cnnſilium provocare. Vcrum & hæc etiam Chriſti virgn, nec blandimenio ſeducitur, nec terrore concutitur; nam, & terrentem ſimiliter, ſicut & blandientem virilis animi conſtantia deridebat. Igitur adverſus objecta diabnli jacula ſolitis orationum armis accingitur, & directo ad Deum ſpiritu ſic precatur. O Deus vere & omnipntens, veni ad liberandum ancillam tuam, & erue me de hac pœna. Et cum hæc diceret, mirum ſatis, & ſnli divinæ omnipotentiæ reſerendum, mnx plumbum omne prorſus obriguit. Decius ait: Ad duritiam hujus virginis augeri tnrmcota ſua ſibi ingerit ipſa ſententia. Beata Reparata reſpondit. Ego oempe de inſerendis mihi tormentis ſententiam non deprnmn, ſed ſalvari a Domino mcn Jeſu Chriſto fiducialiter credn. Præſes autem vebementiſſimo ſuroris igne ſuccenſus clamabat apparitnribus, lampades, inquit, accendite, & pectnri ejus ignitas apponite, ut vel ſic cogatur deos iovictiſſimns adorare. O pulchrum valde ſpectaculum, & nmni admirationis laude digniſſimum! Dum ignis, qui intus ardebat, cum exterinri igne confligeret, ardnr fidei materialis flammæ incendia non ſentiret. Æſtuabat interius animoſum pectus ſpiritus igne divinitus inflammatum: foris autem lampades adhibebantur accenſæ, ſed dum terreno igoi valentior ignis oppnnitur, repreſſa

vis

vis incendii eatenus miteſcere neſcia temperatur, & quæ attacta quæque ſolebat exurere, mox ut ad ſacra membra perventum eſt, cogitur iovita rorare. Unde & beata Reparata alacri vultu & clara voce reſpondit: Præſes, frigidus eſt ignis tuus; non eonburit me ardor tuus, ſed ſentio ſusvitatem domini mei Jheſu Chriſti in pectore meo, quod ei ab ipſa originis meæ infantia conſecravi. Decius autem nimio adverſus eam iracundiæ felle permotus hujuſcemodi verbis exclamat: In camino, inquit, igoem copioſum feſtinanter accendite, & nudato eam corpore In illos ſtridentium flammarum globos abſque ulla prorſus miſeratione jactate, ut non jam unum ejus membrum pœnam ſingulariter ſentiat, ſed undique totum ejus corpus abſorbens ignis involvat. Dic furioſe præſes, & omoium beſtiarum inmanitate crudelior, quid eſt, quod invictiſſimæ virgini diverſa tormenta non ingeris, ſed toties inferendo ſupplicia, ſemper ad ignem recurris? An ille in tuo pectore poſſeſſor exæſtuat, quis poſtquam de cœlo per ſuperbiam cecidit, domum ſibi in gehenna æterni incendii miſer habitator invenit? Nam dum tua veſana rabies ſolummodo ignem ſufflat, ignis in te cultorem proculdubio ſpirare demonſtrat. Ecce jam plumbum liquefactum attuliſti, lampades accenſas adhibuiſti, poſtremo in fornacem ardeotem jactari eam crudeli ſententia præcepiſti. Cuncta hæc ad divinam tremefacta potentiam propriam etiam mutavere naturam. Plumbum quippe in flammis obriguit, lampades accenſæ cremandi vires oblitæ ſunt, vaporatus fornax ardere neſcivit. Tu ſolus adhuc in infidelitatis tuæ duritia permanes, & dum tot micantes virtutum Chriſti radios conſpicis, ex ipſo ſplendore, quo illuminari debueras, deterius obcæcaris? Ut ergo evangelica te ſententia alloquar, dic miſer, ſi lumen, quod ante te eſt, tenebræ ſunt, ipſæ tenebræ quantæ erunt? Et ſi antidotum noceat, quod pro medela percipitur, unde ſalus recuperanda ſperatur? Accede propius, attende obſecro diligenter, curioſis auribus auſculta, quid puella faciat, qualiter ſe habeat in æſtuantis camini incendium devoluta; nam ut ad hiſtoriæ ordinem redeam, cum Chriſti virgo a ſatellitibus ſathanæ velut igois pabulum in medium fornacis fuiſſet injecta, illico exultans & gaudens in ipſo crepitantis flammæ baratro cœpit jocundæ vocis ſuavitate cantare. *Quaſi cedrus*, inquit, *exaltata ſum in Libano, & ſicut cypreſſus in monte Sion, & quaſi myrrha electa dedi ſuavitatem odoris*. (a) Decius autem præſes caſu ante prætorium deambulabat, cui proximus erat locus, ubi fornax ardebat; cumque audiret beatam virginem dulciſonis melodiarum organis inſiſtentem, & loca circumquaque contigua claris vocibus perſonantem, attonitus ait miniſtris aſtantibus: Ecce puella hæc, ut videtis, perſeverat in maleficiis ſuis, &, ut puto, ab una infantula omnes victi ſumus. Machæram ergo protinus afferte, & viſcera ejus in fruſta ſecate. Beata autem Reparata his verbis potuit reſpondere: Hæc ſunt, inquit, minæ tuæ, inveterate dierum malorum. Ecce temptaſti, ecce probaſti me, in nullo me potes lædere, nullis inſaniæ tuæ viribus meotem meam prævales de ſua ſoliditate movere; mens enim mea in Chriſto fundata eſt, & in ejus fide immobiliter radicata. Quantumlibet ergo ſævias, quantumlibet certe ad oppugnandam domum meæ mentis inſiſtas, non timet ruinam, quia fundata eſt ſuper firmam petram. Ioveni itaque graviora adhuc & atrociora tormenta; exquire nova & inaudita ſuppliciorum genera; dum infers pœnam, magis animum meum provocas ad coronam. Minis tuis ſpes mea erigitur, tormentis tuis anima mea velut ſuaviſſimis epulis delectatur. Vitam quippe hanc patienter tolero, mortem ſpero, quia dum vivo, pro Domino meo Jheſu Chriſto quotidie morior, poſtquam vero mortua fuero, in æternum cum eo victura regnabo; noli ergo mihi inferre minas, ut terrere quaſi degeoerem poſſis, ſed ipſa potius expende ſupplicia, ut corpus meum, quo gravioribus pœnis atteritur, eo mihi in cœleſti regno major retributionis gloria cumuletur. Nec metiaris ætatem, non ſexus deſpicias conditionem, quia qui cuncta creavit ex nihilo, & pueris gravitatem, & mulieribus valet afferre virtutem. Ad hæc Decius belluina rabie immaniſſimi furoris accenſus, & quaſi inſatiabilis draco ad bibendum humanum ſanguinem crudeliter efferatus, cœpit graviſſimo cogitationum igne torqueri; & quid ſibi pœnarum ulterius adderet neſciens, tamen omnia probare prius, quam funditus interimeret, ſatagebat. Videns itaque tam duram, ram inſuperabilem in puella virtutem, & ad amplectenda ſupplicia ferventiſſimo deſiderio æſtuantem, æſtioavit, ut res erat, quia tunc ſibi faveret, ſi graviter puniret, tunc autem ſibi omnium ſuppliciorum duriſſimum genus infligeret, ſi aliquantiſper ab inferenda pœna ceſſaret. Inter cetera ergo confuſa machinationum

LECT. V.

ſuarum molimina, hoc ſibi potiſſimum viſum eſt, ut publica eam ignominia turpiter dehoneſtaret, quatinus, cujus rigidam mentem horribilium tormentorum multitudo non flecteret, ſaltem irrogata inhoneſtæ contumeliæ coofuſio ſuaderet. Ait ergo tironibus ſuia: Afferte huc cito novaculam, & eam glabrionis more, ut pulchram decet virginem, decalvate, & tali dignam ſpectaculo per plateam publicam ducite. Beata Reparata reſpondit: Ego quidem hanc ignominiam pro amore creatoris mei libenter in hac vita ſuſtineo, & in publicum, ut præcipis, decalvata procedo; ſcio tamen & indubitanter credo, quia ille, pro quo hæc patior, quandoque a te omnia diſtrictæ animadverſionis ſententia exiget, & quicquid in me nunc ſuriatus exerces, retoria in te digna ultione requiret. (*a*) Ad hæc præſes. Omnia, inquit, jam magicæ artis tuæ figmenta cognovi, & Deus tuus, de quo vanæ ſpei ſecuritate præſumis, non poterit te liberare de manibus meis, ſed ſi vis adhuc reſipiſcere, & feliciter in vitæ hujus amœnitate florere, adora deos inviſtiſſimos, ut ipſi te de his tormentis eripiant. Beata Reparata in hæc fere verba reſpondit: Dixi tibi jam, & frequenter audiſti, noveris & omnino eſto ſecurus, quia, dum vixero, cervices meas vanis lapidibus & obſcœnis dæmoniorum ſimulacris non curvabo, ſed domino meo Jbeſu Cbriſto, qui me redemit, jugiter offeram ſacrificium laudis, & victimam jubilationis. Tu autem vide quid facias, quam perverſitatibus tuis excuſationem optendas, quia tecum ante terribile ejuſdem judicis mei tribunal cauſam actnra ſum. Nota ergo mei vultus effigiem, quia eamdem me procul dubio videbis in gloria, quam nunc exercere feſtinas in pœna. O ſi in guſtu mentis ſapere valeat, quam durum & horribile verbum, quam minaci & formidoloſa amaritudine plenum. Revera videbis eam præſes ante flammivomum divinæ majeſtatis thronum tecum in judicio poſitam, non jam a te judicandam, ſed te potius cum magnæ auctoritatis imperio judicaturam. Adverſum te ſcilicet perorantem, ſed & dignæ te animadverſionis ſententia ſerientem, nbi angeli & archangeli, omneſque cœlorum virtutes conſtipatis contra te cuneis terribiliter ſtabunt, ubi cœlum & terra in tuæ dampnationis teſtimonium deducentur, & cuncta adverſum te rerum elementa conſurgent, tunc obmuteſces reus utique & confuſus, & amiſſa omni ſpe confugii miſerabiliter contabeſces ex omni parte convictus. Nonnulli vero de circumſtantibus, nimirum quibus erat mens ſanior, auditis tam acutis puellæ reſponſionibus, contrito corde conpuncti ſunt. Decius autem exigentibus nequitiæ ſuæ meritis obduratus, adhuc nihilomius machinatur, adhuc temptare non ceſſat, ſi forte irrumpendi aditum ad cor puellæ toties jam victricis inveniat. Dicebat ergo deleoificus perſuaſor, ita fere quaſi compatiens. Miſera vel nunc tibi conſule, & ea, quæ ſuperſunt, licet ſero tormenta lucrare, ne ab oculis meis omnino depereas. Ad hæc beata virgo publica eum cœpit objurgatione confundere, & verbis eum mordacibus iocrepare. O virus, inquit, diaboli, quantis mihi calliditatibus inſidiaris, quantis mihi perverſitatis tuæ argumentis inſiſtis? Dicis me perituram ab oculis tuis; tu potius miſerabilis vir, jam perditus es a facie Dei mei. Tunc Decius vehementiſſimis iracundiæ flammis accenſus exclamat: Dejicite verboſam, perdite arrogantem, decollate obnoxiam, & præciſum caput ejus ante oculos meos cnm omni celeritate deſerte. Beata Reparata ſic quodammodo, cum traheretnr, dicebat: Gratias tibi ago Domine Jbeſu Chriſte, qui agonem meum ad deſideratum finem perducere, & me in numero ancillarum tuarum dignatus es computare: et ounc obſecro, Dominc, recipe ſpiritum meum in pace. Accedens autem ſpiculator gladio eam percuſſit, & ſic caput ejus collotenus amputavit. Protinus de ore ejus columba exiit, quæ cœlum nonnullis videntibus penetravit, Chriſtianis nimirum ſolummodo viris, qui prius beatiſſimam virginem, dum eſſet io certamine poſita, confortabant. Et ſatis congrue beata illa anima in ſpecie columbæ apparuit, quia jam tempus erat, ut quod in Cantico canticorum legitur, ſponſi voce ad eam delectabiliter diceretur. *Surge, propera, amica mea, columba mea. formoſa mea, & veni, jam enim hyems tranſiit, imber abiit & receſſit*. Concurrentes autem viri timorati rapuerunt corpus ejus, & odoriferis conditum aromatibus ſepelierunt. Requievit autem in Domino beatiſſima virgo Chriſti Reparata VIII. idus octobris, regnante Domino noſtro Jheſu Chriſto, cui eſt cum Patre & Spiritu ſancto honor & gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

LECT. VI.

XV.

Gunfredus epiſcopus Volaterrarum ditat bonis & eccleſiis monaſterium SS. Juſti & Clementis prope eamdem urbem.

Anno 1030.

Ex archivo ejuſdem monaſterii.

Ad lib. XI. n. 23. IN nomine Chriſti filii Dei altiſſimi Domini. Decretum firmitatis & ſecúritatis ſive.... pro futuris temporibus in memoria retinendis. Sit notum omnibus ſancte Dei eccleſie fidelibus tam preſentibus, quam & abſentibus, qualiter dnminus Gunſredus venerabilis ſancte Vulterrenſis eccleſie epiſcopus preſentia presbiterorum, diaconorum, ſeu inferioris ordinis elericorum, quorum nomina propriis manibus ſubtus adſcripta videntur, eccleſias ſanctorum Juſti & Clementis prope urbem ipſius conſtitutas, ubi ſancti confeſſores humati fuiſſe noſcitur, pro majori veneratione ipſorum monaſterium inſtituens, per ferulam ſui preſulatus indieatricem, & per hane decreti paginam omnium, que ipſis ſanctis eccleſiis priſtinis temporibus in terris & decimis pertinebat, eiſque conceſſit inſuper duas cortes, quarum una cognominatur Majaoo cum eapella ibi in honorem ſancti Quirici edificata, ſuiſque pertinentiis, ſive cum prediis ae vineis dominicalibus, & eum angariis hominum ibidem babitantium; aliera vocatur Faſciani cum omnibus manſis, caſis, vineis, campis, pratis, paſcuis, ſilvis, montibus, vallibus, planitiebus, & omnibus que dici vel nominari poſſunt ad ipſam eortem Faſciani pertinentibus, vel aſpicientibus; preterea unum manſum in loco, qui dicitur Salſuli cum ſuis pertinentiis, & alterum, ubi dicitur Ducia cum ſamulis Johannieulo & Domnuculo ad ſtipendium abbatis Raimberti, & monachnrum, qui ibidem pro tempore ſuerint, & ad ſervitium tradidit, donavit atque conceſſit Pratomartio cum caſis & caſinis, & omnia que ſupra & inſra ſe habentes, ſicut mura & ſigna & termini poſiti ſunt in loco qui vocatur caſtello Albuini, dooavit & conceſſit maſa de Collina, que recta eſt per Andrea presbitero, & maſa de Collegani, que recta eſt per Angelo maſſario, domnicato de Campo lungo, & alio domnicato de rivo Tioeto ad Sorbi, maſe due, que recte ſunt per Andrea filio Righi, & ſunrum conſortes, a Raone maſe due, que recte ſunt per Cunizzo filio Bertaldi, maſa de colle Lelluli, quer ecta eſt per Dominico presbitero in Riodoli, maſa que recta eſt per Bonicco & Ebicinne germanis, & alia que recta ſuit per Cicio filio Walpizi, quin inſuper injunximus ipſas & maſas, quas de Ugone comite Teudici comite filius viginti libras argenti comparavimus, quatenus abbas Raimberti cenobii & monachi omnes res ſuperius nominatas ſine ulla ſua ſuorumque ſucceſſorum contradictione & diminutione vel moleſtatione, & ſi quid adhue ſuperaddere ex Chriſti largitione poterit, in integrum habeant, teneant, atque poſſideant & utantur. Statutum eſt etiam ab eodem pontifice ex divina auctoritate, ut quandocumque ulla interim inſlammatus cupiditate diabnlo ſuadente hoc decretum inſringere, mutare, aut violare preſumpſerit, ſit anathema maranactha, ideſt maledictus in adventu Chriſti, partemque habeat cum Juda traditore, atque cum Dathan & Abiron in tartara demergatur. Pro majori autem ſecuritate, & ut magis ab omnibus obſervetur, ſupradictus preſul hoc decretum propriis manibus firmans plures ſue eccleſie diverſi ordinis clericos roborare precepit.

Actum anno Dominice incarnatinnis milleſimo trigeſimo, epiſcopatus illius anno decimo nctavo.

Gunſredus epiſcopus in hac cartula ordinacioois a me facte ſubſcripſi.

Ego Rodulſo archidiaconus conſenſi manu mea lubſcripſi.

Ego Johannes arcbipresbiter conſenſt manu mea ſubſcripſi.

Ego Viadeſi ſacerdos conſenſi manu mea ſubſcripſi.

Ego Vuido ſacerdos conſenſi manu mea ſubſcripſi.

Ego Bernardo presbitero eonſenſi manu mea ſubſcripſi.

Ego Almarius ſacerdns conſenſi manu mea ſubſcripſi.

Ego Andreas presbitero conſenſi manu mea ſubſcripſi.

Ego Teuzo presbitero ennſenſi manu mea ſubſcripſi.

Ego Berizo presbitero eooſenſi manu mea ſubſcripſi.

Ego Petrus presbiter & cauonicus conſenſi maou mea ſubſcripſi.

Ego Lambertus cantor & cuſtns eonſeoſi manu mea ſubſcripſi.

Ego Albertus diaconus conſenſi manu mea ſubſcripſi.

Ego Ildibrando primicerio (a) conſenſi manu mea ſubſcripſi.

(a) Alias diaconus.

Ego Erizo diaconus conſenſi manu mea ſubſcripſi.

Erimmanus Dei gratia epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Rogerius epiſcopus ſubſcripſi.

XVI.

Engelmarus epiſcopus Parentinus monaſterio S. Michaelis prope urbem Polæ largitur cœnobium S. Caſſiani de Parentio.

Anno 1030. VII. auguſti.

Ex Ughellii Ital. ſacra T. x. col. 315.

Ad lib. XII. n. 35. NUiu Dei eterni regnante domno Chonrado Romanorum imperatore anno quarto regni ejus die vero VII. menſis auguſti indictione XIII. Chriſto gubernanteque omnia. Ego quidem domus Engelmarus ſancte Parentine eccleſie antiſtes hanc erumnoſam hujus ſeculi vitam conſiderans fragilem eſſe atque caducam, magis celeſtia amare cupiens, quam terrenis frui, dum aliquod facere volui, Domino auxiliante, per quod non eſſem dignus excidi vel mitti in ignem, ſciens ex Dominico ore proceſſiſſe, omnis arbor, que non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur; ideoque ſanctum Michaelem archangelum auxilistorem mei habere volui, ſciens illum magni meriti eſſe apud Dominum. Tradens tradidi cenobio ſancti archangeli Michaelis, quod prope civitatem Polenſem conſiſtit, cum avocatore meo Vualtramo Johanni abbati omnibuſque ejus ſucceſſoribus monaſterium ſancti martyris Caſſiani ſitum & ſundatum infra muros civitatis Parentine cum omnibus ſuis pertinentiis, ſcilicet cum domibus, vineis, ortis, pratis, ac cum omnibus finiis, que ſunt in contrata montis Petroſi, ſcilicet inter viam Sclavam, per quam itur Piſinum caſtrum, in viam per quam itur ad caſtrum ſancti Laurentii, que ſunt fiſcalia predicte eccleſie noſtre, ideſt nobis medietatem cenſi, ac etiam cum omnibus paſcuis tam animalium, quam porcorum, & cum ſilvis & glandaticum earum, ac capulum, & omnibus redditibus, juribus predicto monaſterio pertinentibus. Que omnia concedimus & damus vobis domno Johanni abbati ſancti Michaelis predicti, & monacis veſtris orantibus & intercedentibus pro nobis, & animabus noſtrorum anteceſſorum epiſcoporum reddendo epiſcopio noſtro, ſcilicet in ſolemnitate ſanctiſſimi Mauri martyris patroni noſtri quinque arietes triennes pingues, & non genitalia habentes; quinque etiam honorabiles panes, modios farinule albe quinque cum quinque modiis electi vini. Preterea ſupradictam benedictionem monaſterio ſancti Michaelis conceſſimus, ut fratres mundi ſervitio ibi commorantes neceſſaria habere queant, atque pro fidelibus defunctis Dominum aſſidue exorare poſſint. Si vero quocunque tempore ego domnus Engelmarus ſupranominatus epiſcopus, vel aliquis in eccleſia ordinatus, aut laicus, ſive magna parvaque perſona contra hanc noſtre traditionis cartulam ire temptaverit, vel per aliquod pravum ingenium qualicumque modo infringere ſeu moleſtare preſumpſerit monaſterium ſancti Michaelis de ſupra nominata, quam ſibi dedimus, benedictione, in die extremi examinis, & etiam anathematis maledictionem conſequatur eternam cum eis, qui dixerunt filio Dei, recede a nobis, ſcientiam viarum tuarum nolumus, atque cum Juda, qui filium Virginis pretio vendidit, maledictionem eccleſie Dei conſequatur eternam. Et ut omnibus omnis turbatio auferatur, nos hanc cartulam fieri juſſimus. Egomet omnes meos ſucceſſores rogo, ut hanc cartulam noſtre traditionis affirment, & auxiliatorem ſanctum Michaelem apud Deum ſentiant.

Ego domnus Engelmarus epiſcopus hanc cartulam una cum avocatore meo fieri juſſimus, atque fratres noſtros & fideles mei aſtantes teſtes de hac re eſſe rogavi.

Signum † manus Conſtantini filii Ecili comitis teſtis.

Signum † manus Vincentii teſtis.

Signum † manus Ripaldi locopoſiti teſtis.

Signum † manus Ediverii de civitate Polenſi teſtis.

Signum † manus Benecarii de Duobus-caſtellis teſtis.

Signum † manus Stali filii Catulonis teſtis.

Actum in curia Parentina anno & die, & imperatore vel indictione ſupraſcripta feliciter.

Ego Johannes tabellio de civitate Parentina rogatus ſcripſi, complevi atque firmavi.

Ego Arpus epiſcopus ſancte Parentine eccleſie hanc cartulam firmavi.

Ego Urſus epiſcopus hanc cartam firmavi.

Ego Carolus Parentinus epiſcopus hanc cartulam firmavi.

Ego

Ego Paganus epiſcopus Parentinus hanc cartulam firmavi.

Ego Geronſus Parentinus epiſcopus hanc cartulam firmavi.

Ego Vincentius Parentinus epiſcopus hanc cartulam firmavi.

XVII.

Johannes offert monaſterio S. Michaelis Piſarum, ejuſque abbati Bono terram ſitam a la Rivolta *prope eam urbem.*

Anno 1030. xix. kl. ſeptembris.

Ex autographo ejuſdem archivi.

Al lib. XI. n. 22. IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, anno ab incarnationis ejus mille trigeſimo primo, & regnante dominn noſtro Chumradus gratia Dei imperatore auguſto anno imperii ejus in Italia quarto, nonodecimo kalendas ſeptembris indictione tertiadecima. Sancto autem venerabilis monaſterio domini & beati ſancti Michaelis archangeli ſito foras civitate Piſa prope porta, que nominatur Samuel, ubi domnus Bonus reverentiſſimus abbas preeſſe videtur. Ego quidem in Dei nomine Johannes filius bnne memorie Ildeberti offertor & dnnator ipſius mnnaſterii per preſente dixit Gregorius quiſquis in ſanctis tuis aliquid contulerit rebus juxta auctoris voces in hoc ſeculo centuplum accipiet, & inſuper, quod melius eſt, vitam poſſidebit eternam. Ideo ego qui ſupra Johannes offertor pro anime mee remedium appars ſupradicte ecleſie & monaſterii ſupradicti ſancti Michaelis archangeli ad tuis jure proprietatem abendum pro mereede & ranteſium anime mee, ſeu per remedium homnium peccatorum noſtrorum, ideſt una petia de terra mea illa, quam abeo foras civitate Piſa, ubi dicitur Civitate vetera prope loco, qui nominatur ad la Rivolta, quas ipſa petia de terra eſt tenentes unn capo in via publica, & alio capo cum uno lato tenet in terra domni regi, & alin lato tenet in terra, que fuit qunndam Ildeberti, qui Albitio vocabatur, & in terra Lucii de loco Vecclann, as ſupradicta petia ad terra in eodem loco qualiter ab omnis parte circumdata eſt per deſignatas locas, quod eſt per menſuram ad juſta perticas menſuratas ſiſtariorum triginta in integrum chum inferioribus & ſuperioribus ſuis, ſeu chum acceſſionibus & ingreſſoras ſuas, & cum chartule & moniminas, ſeu exempla & inde pertinentes, quas ad pars ſupradicte eccleſie & monaſterio ſancti Michaelis archangeli habere & hoſtendere potueritis, homnipotenti Deo, & ad pars ſupradicte eccleſie & monaſterio ſancti Michaelis archangeli dono, cedo, tradn, chonfero, offero, & per preſentem paginam offertionis ibidem abendum confirmo faciendum exinde ad pars ſupradicte eccleſie & monaſterio ſancti Michaeli archangeli, tam de fruge & laboribus, adque cenſum vel preſtitum, quod mihi exinde annne dederit, & quit exinde opportunum fuerit. Si quis vero, cot facturum eſſe non credn, ſi ego qui ſupra Johannes, quod abſit, vel meus heres ſeu quaslibet oppoſita perſona fuerit, contra anc cartula offertinnis venire quandoque temtaverit, aut eam infrangere vel dirumpere cum meo dato aut facto queſierit, tunc ſpondeo ego qui ſupra Jnbannes una cum meis eredibus componere ad pars ſupradicte eccleſie & monaſterio ſancti Michaelis archangeli predicta petia de terra in duplum inferquidem loco ſub extimatione quales tunc fuerit, & inſuper pena argentum bobtimum libras centum; ſic tamen ſi nos exinde auctores, nec defenſores querere, nec dare nolueritis licentiam abeatis abſque noſtra perſona ad pars ſupradicte eccleſie & monaſterio ſancti Michaelis archangeli exinde cauſas agendi, reſponſum reddendi, finem ponendi modis homnibus ad pars ſupradicte eccleſie & monaſterio ſancti Michaelis archangeli defenſandi chum cartula offertionis iſta homni tempore, & cum alie chartule mnniminas ſeu exemplar, quas ad pars ſupradicte eccleſie & mnnaſterio ſancti Michaelis archangeli abere & oſtendere potueritis vel comodo, vel qualiter juxta legem melius potuerit pro mercede & remedio anime mee, ut mibi Dominus exinde ſemper bona tribuat. Hanc tamen cartula offertionis mee paginam Alcherius notarius domini imperatoris ſcribere rogavit, & ad conſcribendum tradit ſtinquaturam ſupter confirmantes teſtibus bobtulit at robnrandum conſtipulationem ſubnixa. Actum foras civitate Piſa prope eccleſiam ſancti Philippi, & qui oc infrangere vel diſrumpere queſierit, que ſuperius leguntur, abeat maledictionem omnipotenti Deo & de omnibus ſanctis ejus, nec vivus munera capiat, nec mortuus ſepulturam habeat.

† Signum de manu ſupradicti Johannis, qui hanc boffertionis cartulam pro anime ſue remedium fieri rogavit.

Ego

Ego Willelmus judex domini imperatoris ss.

Ego Leo rogatus teſtis ss.

Ego Petrus rogatus teſtis ss.

Ego Benedictus rogatus teſtis.

Ego Gherardus rogatus teſtis.

Ego Alboni rogatus teſtis.

Ego Alcherius notarius domini imperatori poſt traditam complevi & dedi.

XVIII.

Theodaldus epiſcopus Arretinus donat decimas monaſterio Pratalienſi.

Anno 1030. menſe decembri.

Ex chartulario Camaldulenſi Fontis-boni.

Ibidem. IN Dei nomine. Anno Dominice incarnationis milleſimo triceſimo regnante domno Chunrado feliciſſimo rege anno vero imperii ejus quarto menſe december indictione xiv. Manifeſtus ſum ego dominus venerabilis Tehodaldus ſancte Aretine eccleſie ſedis epiſcopus, qualiter pro Dei timore, animeque mee ac ſucceſſorum noſtrorum antiſtitum remedio ad augendum victum atque ſtipendium cenobitarum fratrum ibi Deo ſervientium augere atque conſerre, & in perpetuum largire curavimus integrum redditum omnium decimationum, que debentur noſtro epiſcopio de omnibus caſis & rebus, terris & vineis domnicatis, & manſis, que pertinent aut pertinere debent in perpetuum, eccleſie & monaſterio ſancte Marie in Pratalis de loco Bidenti conſiſtenti in Aretinenſi comitatu, quo preeſt abbas Sigizo; prefato autem religioſo abbati eorumque ſucceſſoribus in perpetuum largimur atque concedimus ad augendum eorum ſtipendium, ut dictum eſt, totum redditum omnium decimationum eunctarum terrarum ad denominatum pertinentium monaſterium, ea videlicet conditione, ut idem Sigizo abbas, ejuſque ſucceſſores abbates in perpetuum pro anima noſtra & anteceſſorum ſucceſſorumque noſtrorum pontificum Miſſas canent, & ſacrificium offerant, & quod fieri omnibus abominamur modis, ſi ego ipſe Tehodaldus Aretinus pontifex, aut aliquis ſucceſſoribus noſtris epiſcopis, quod Deus prohibeat, predictam decimationem totius terre prefato pertinentis monaſterio quomodo habet aut in antea, Deo adjuvante, adquirere potuerit, omnibus modis tollere, ſubtrahere, vel minuare preſumpſerimus, quicumque hoc attemptare niſus fuerit, anathematis maranatha ſit. Et ut noſtra firmior maneat conceſſio, obligamus nos, noſtroſque ſucceſſores pontifices tibi Sigizo abbati, tuiſque ſucceſſoribns abbatibus, ſicut dictum eſt, decimationem prefatam vobis tollere vel minuare preſumpſerimus, aut tollentibus, vel minuantibus auctoritatem vel conſenſum dederimus, componere promitto ego Tehodaldus epiſcopus, & obligo me, meoſque ſucceſſores pontifices tibi Sigizo abbati, tuiſque ſucceſſoribus abbatibus penam per argentum libras decem vobis componere & perſolvere debeamus, unde hec carta conceſſionis a me Tehodaldo epiſcopo facta eſt, & rogavi Andream notarium, ut eam ſcriberet in epiſcopio Aretino.

Ego Teodaldus epiſcopus in hoc indulto a me facto ss.

Ego Gerardus primicerius ss.

Ego Petrus presbyter & prepoſitus ss.

Ego Johannes judex domni imperatoris rogatus teſtis.

Signum manuum Uvidonis filius Roizonis rogatus teſtis.

Signum manuum Radimeri filius Theuzonis rogatus teſtis.

Andreas notarius ſcripſit & complevit.

XIX.

Idem epiſcopus donat Sigizoni abbati ejuſdem monaſterii eccleſiam ſancti Clementis prope Arretium.

Anno 1031. menſe aprili.

Ex eodem chartulario.

IN Dei nomine amen. Anno Dominice incarnationis M. xxxi. regnante dompno Chunrado feliciſſimo rege, anno vero imperii ejus v. menſe aprilis indictione xiv. Manifeſtus ſum ego Teodaldus ſancte Aretine eccleſie epiſcopus, quia ad hoc divina providentia nos paſtorem & rectorem ſancte Aretine inſtituit eccleſie, ut iis, qui divino cultu inſiſtunt, de bonis eccleſie, cui Deo auctore preſumus, victum & veſtitum impertiamur. Quo circa ſancte Dei eccleſie fidelium omnium preſentium ſimul ac futurorum dilectio noverit, qualiter nos communi conſilio & conſenſu clericorum noſtrorum dedimus & conceſſimus mona- *Al. lib. XI. n.*

ſte-

ſterio ſancte Marie ſito Pratalje, cui preeſt ad regendum Sigizo abbas, integram eccleſiam ſancti Clementis, que eſt non longe a civitate Aretina, cum tribus partibus de terra, que eidem eccleſie pertinet, que eccleſia & terra eſt juris epiſcopi noſtri, ubi ſanctum corpus beati Donati quieſcit, eo videlicet modo, ut prefatus Sigizo abbas denominatam eccleſiam ſancti Clementis a fundamentis reedificare faciat, atque ipſi vel ſui ſucceſſores per perſonas, quas providerint regere ..... deantur; hoc autem idcirco facere feſtinavimus, qui hi, qui curare debuerant, ut Dei obſequium exerceretur, inibi in tota exinde erant desiti deſidia; ut vix feſtivis & dominicis diebus ſtuderent Deo debitum peragere ibi officium. Quapropter exinde ob hoc ſtuduimus iſtud expellere flagitium, & eam jam dicto monaſterio conceſſimus; ut noſtra & anteceſſorum ac poſterorum noſtrorum epiſcopornm anime, ſicque eorum pro pietatis cauſſa aliquod illi oratorio ſublementum impendunt, Dei valeant ſentire miſericordiam oratione eorum, qui ibidem Deo deſerviant. Interdicimus namque & penitus inhibemus, ut nullus ſucceſſor noſter epiſcopus in hac ſancta Aretina eccleſia adſiſtens pontifex predictam eccleſiam ſancti Clementis cum ſupraſcripta ſua pertinentia, vel quam in futurum adepta erit, de poteſtate & regimine predicti monaſterii ſancte Marie vel ſui abbatis, qui pro tempore .... tollere vel ſubtrahere preſumat, neque in beneficium alicui concedendi, aut per ſcriptum commutationis, ſeu per aliquod munimen cartarum cuiquam donandi oratorium prefatum ſancti Clementis ullam poteſtatem habeat, nullam quoque moleſtiam, aut remorationem ſeu perturbationem exinde ſupraſcripto abbati vel ſuis ſucceſſoribus inferat. Si quis igitur ſucceſſor noſter epiſcopus, vicedominus, gaſtaldius ſen quelibet magna parvaque perſona hujus noſtre juſſionis violator exiſtere voluerit, vel ea, que ad perpetuam tranquillitatem illius venerabilis loci aucta ſunt, quocumque tempore temere, malignoque conſilio infringere temptaverit, & niſus inlieitam atque hanc nefandam perficere ſtuduerit voluntatem, opere pretium eſſe duximus, ut huic noſtre ſubjiciatur ſententie, quatenus cum his ſceleratiſſimis viris in die tremendi veri Dei judicii conſors exiſtat ſupplicii, ſcilicet cum Juda, qui Dominum tradidit, & cum Anania & Saphira, cum Datan & Abiron & cum Simone mago ſeſe judicandum eſſe cognoſcat, & inſuper centum libras auri componat domno Sigizoni abbati, ſuiſque ſucceſſoribus abbatibus ad partem ſupraſcripti cenobii, contra quod talem ſtuduerit abuti offenſam. Quod ut verius credatur & diligentius obſervetur, ratum, firmumque ſcriptum hoc noſtre ſubſcriptionis munitione firmavimus, & ut conſiſtat, ut ab Andrea notario ſcriberetur, in comitatu Aretino rogavimus.

Ego Teodaldus epiſcopus huic judicato a nobis facto ss.

Gerardus primicerius recognovit.

Ego Petrus presbiter & prepoſitus ss.

Viventius archidiaconus ss.

Ego Aritio rogatus teſtis ss.

Signo manus Aritii filii quondam Dominici rogatus teſtis.

Ego Andreas notarius ſcripſi, & mea ſubſcriptione complevi.

X X.

Charta emphyteuſis facta a Johanne abbate S. Gregorii de Urbe de quodam filo ſalinario.

Anno 1031. XXIII. maji.

Ex codice membranaceo ejuſdem monaſterii, pag. 112.

IN nomine Domini Dei ſalvatoris noſtri Jeſu Chriſti. Anno Deo propitio pontificatus domni Johannis ſummi pontificis & univerſali nonidecimi pape in ſacratiſſima ſede beati Petri apoſtoli octavo, imperante domno Conrado magno imperatore anno quinto, indictione quartadecima menſe majo die vigeſimotertio. Quiſquis actionibus venerabilium locorum preeſſe dinoſcitur, incunctanter eorum utilitatibus, ut proficiant, cum ſumma diligentia procurare feſtinet. Placuit igitur cum Chriſti auxilio, atque convenit inter Johannem religioſum presbyterum & monachum atque coangelicum abbatem venerabilis monaſterii ſanctorum Andree apoſtoli, beatique Gregorii, confeſſoris Chriſti, quod nuncupatur clivus Scauri, in hoc ab eo conſentiente cuncta caterva monachorum & presbyterorum de ſupraſcripti venerabilis monaſterii, & e diverſo Johannem humilem monachum, qui vocatur Debitale, ut eum Domini adjutorio ſuſcipere debeat a ſupraſcripto Johanne abbate, vel a cuncta ejus caterva monachorum & presbyterorum de ſupraſcripti venerabilis monaſterii in hoc ſibi Ibidem.

ſibi conſentiente, ſicut & ſuſcepit ſupraſcriptus Johannes monachus conductionis monaſterii. Id eſt medietatem de filo ſalinario uno in inde, que eſt a duobus hominibus laboranda cum medietate de gurga & foſſato ſeu andito & ſedimine adatiplo facienda cum introytu & exitu ſuo, vel cum omnibus ad ſupraſcriptam medietatem pertinentibus, poſitis in Campo majore in pedica, que vocatur Serpentaria, inter affines ad dictum ipſum filum, a primo latere filum heredum Stefani Brinci, a ſecundo latere foſſatum publicum, a tertio latere filum Raynerii de Balſo, & a quarto latere filum heredum Johannia, qui dicebatur Cite, ſicut eſt inter alteram medietatem heredum Johannis Cite juris ſupraſcripti monaſterii, itaut ſuo ſtudio ſuoque labore ſupradictus Johannes monachus filum ipſum in omnibus tenere & poſſidere debeat, & ad meliorandum Deo adjuvante cultum perducat ipſe, ſucceſſores ſui per futuro uſque in tertium gradum, tertiam perſonam, tertiam generationem, hoc eſt ſupraſcriptus Johannes monachus, & cui voluerit relinquendi habeat licentiam excepto piis locis, vel publico numero militum ſeu bando, ſervata dumtaxat in omnibus proprietate ſupraſcripti venerabilis monaſterii, pro quibus nempe dimidio filo ſalinario cum ſua omni pertinentia, ſicut ſupra miſſum eſt, dare atque inferre debeat ſupradictus Johannes monachua & ſui ſucceſſores rationibus predictis ſupraſcripti venerabilis monaſterii ſingulis quibuſque annis ſine aliqua mora vel dilatione penſionis nomine denarios argenti tres in feſtivitate ſancti Andree apoſtoli. Completa vero tertia generatione, ut ſupra legitur, tunc ſupradictum dimidium Aquimolum cum ſua pertinentia, ſicuti fuerit conciatum & melioratum, ad jus ſupraſcripti monaſterii, cujus eſt proprietas in inde modis omnibus revertatur, & hec omnia inviolabiliter conſervare atque adimplere promittunt; quod ſi qniſquam eorum contra bujus placiti, conventioniſque cartulaa in totum partemve eorum quolibet modo venire temptaverit, tunc daturos ſe ſucceſſoreſque eorum promittunt pars parti fidem ſervanti ante omne litis initium pene nomine auri optimi uncias tres, & poſt ſolutam penam hec cartule maneant in eorum nihilominus firmitate. Has autem duas uniformes uno tenore conſcriptas cartulas mibi Johanni ſcriniario ſancte Romane eccleſie ſcribendas partes dictaverunt, eaſque propriis manibus roborantes teſtibus a ſe rogatis obtulerunt ſubſcribendas, & ſibi invicem tradiderunt, ſubſcripſerunt, & ſponſionem ſolempnem irterpoſuerunt. Actum Rome die, anno, pontificatu, imperatore, in menſe & indictione ſupraſcripta quartadecima.

Signum † manuum ſupraſcripti Johannis monaci, qui hanc cartulam fieri rogavit.

† Siginulſus ſrater domini abbatis teſtis.
† Baruntius filiua Urſoni presbyteri.
† Johannes Focaciola.
† Ego Johannes ſcriniarius ſancte Romane eccleſie poſt teſtium complevi & abſolvi.

XXI.

Altera donationis ſactæ a Teuza eccleſiæ S. Laurentii in territorio caſtelli Petroſi.

Anno 1032. menſe octohri.

Ex autographo archivi S. Catharinæ de Fabriano.

IN nomine Domini & factum eſt in anno ab incarnacione Domini noſtri Jeſu Cbriſti quod ſunt anni Domini mille XXXII. & rennante manno Conradu imperatore anni renni..... imperii ejus in Italia tercio, & dies menſe octuber indicione XIII. Ideoque nos Teuza & cum conſenſum & volumptatem de Raimbaldu viro ſuo, & ego Teuza bona & ex pontanea mea voluptate pro redencione & opſolucione anima mea, & pro anima de Johannis filio meo, donavit & tradidit in eccleſia beatu ſanctus Laurentius, qui edificatus eſt ſra ducatu Spoletino territorio Caſtellano in ſundo...... donavit in ipſe ſupraſcripta eccleſia omnes res, que michi ovenit per cartula de ſupraſcripto Raimbaldu viro meo ipſa terra, que eſt poſita ſra ducatu Spoletino territorio Caſtellano in avocabulo colle de Petra, & in..ceto & Alvareta, & a la Fonte, & juſta fluvio..ano inter valle Cervaria & valle Arialdi, & eſt poſita ipſa res fra ſinate finis primo latere...da ſancta Lucia veniente ad prata, ſecundo via, que pergit da....aria, tercio latere via, que pergit da Capeſe venientem ad ar....a quarto latere via, que pergit da Arnanu venientem ad.... fra iſtis lateribus &c. *Ad an. XL n.*

Ego Petrus ſcabino & notarius ſcripſit, complevit, & clauſit.

XXII.

XXII.

Giſelbertus abbas S. Urbani de Æſinante cedit quaſdam terras Actoni abbati S. Victoris de Clnſis , excepta eccleſia S. Michaelis.

Anno 1033. menſe martio.

Ex archetypo ejuſdem tabularii.

Ad lib. XI. n. 31. IN nomioe patris & filiu & ſpiritu ſancti. Anno Deo propiciu pootificatu domno Tuſelatu & univerſali papa ſede in ſede beatu Petrus apoſtolu anoo ejus primu & ſunt anni Domini mille treinta & tres & regnante domno Conradu magou imperatore providentia imperator auguſtu aono ejus ſexto, & die menſe marcii per indiccione prima. Quoniam profiteor ego Giſelbertu abbas de monaſteriu ſancti Urbanu, quod edificatu eſt juſta aqua, que dicitur Senamtem, ſacio iſta cartula ceſſione, opliagacione, & pena poſiccione per conſenſu & voluntate de monahi mei , & de cuncta mea congregacione a vobis Acto abbas de mooaſteriu ſancto Victore , & ac tui poſterique & ſucceſſori de ipſa rem, que ſuit de Vitale presbytero, unde inter nos ſuit aliqua cauſacione , ſed nos quommodo coitavimus, quia periculu anime eſt iſa cauſaciooe ſacere , ſed protero venio ego Giſelbertu abbas ad ipſu monaſteriu ſancto Victore reſutavimus & dedimus per ac cartula ceſſione omnia medietate de ipſa terra , & inſuper de alia medierate dedimus & tradedimus & conceſſimu modiorum unu & ſeſtaria ſes integrum conceſſimus ego ſupraſcriptus Giſſebertu abbas tibi ſuprascripto Acto abbate & ad ipſu monaſteriu ſancto Victore uſque in perpetuum , & eſpoſita ipſa res ioſra territoriu caſtellu Pretoſu in locu , qui dieitur Larcianum, & in campum Leutrude, & in lu colle de la battaglia, & in Varianum & io campu Martis, & io oalie loca vel vocabula ubicumque de ipſa terra , que de Vitale presbytero ſui, invenire potueriti , cedo vobis domno Acto abbate ad ipſu ſaoctu locu , & ac tu poſteriſque ſucceſſore, ſicu ſuperius ſcriptu eſt, omnia ipſa medietate, & ipſu modiore cum ſeſtaria ſes de ipſa terra cum omnia & ipſa caſa , & cum aque , aquimoli , vel decurſibus aquarum, & cum omnia, que inſra ſe vel ſuper ſe abentes in integrum & pro ipſa eccleſia beatu ſanctus archangelu, quam vos non cedo, tibi de omoia ipſa res cedo , ſicu ſuperius legitur , ad abeodum , tenendum & poſſidendu & faciatis de ipſa res omnia , que volueritis ad jura de ipſu monaſteriu ſanctum Victore . In tali aut ordioe vel tinore exſpondeo & opbligo me ego ſupraſcriptus Ginſelbertu abbate , mei poſterique ſucceſſores , ac tibi domoo Acto abbate & ac tui poſterique ſucceſſori , ſi contra iſta cartula ceſſione agere aut cauſare, contendere, infrangere , vel retollere, aut ex minuare per quamvis modi inigenium aut ſi iſta ceſſione ſalſare preſumpſerimus, & ſi omnia non adimpleverimus, & non opſervaverimus cuncta, quod ſuperius legitur , tuc culpabilis apareamus & inſeramus e veniamus in nopbligacione , & ſimus compoſiturus ego Giſelbertus abbas, & mei poſterique ſupceſſori tibi Acto abbati, & ac tui poſterique ſupceſſoribus de bono auro beſanti quinquainta , poſt pena data & opſoluta iſta ceſione opbliacione ſit firma & ſtabile permaneat.

† Ego Giſelbertu abbas , qui ac iſta cartula ceſſiooe a me ſacta manu mea ſubſcripſi.

† Ego Veneri presbiter & monahus manu mca ſubſcripſi.

† Ego Domicu presbiter & mooahus manu mea ſubſcripſi.

† Sinnu manus de.... rogatu teſte ſumus.

† Sinnu manus de Martinu rogatus teſte ſumus.

† Sionu manu de Majo rogatu teſte ſumus.

† Scripta ac cartula ceſſione per manu de Sigualdu ſcabinu & notarius ſcripſi, complevi & inclauſit.

XXIII.

Theodaldus epiſcopus Arretinus donat decimas eremo Camaldulenſi.

Anno 1033. xiii. kl. maji.

Ex archivo Fontis-boni.

IN nomine ſancte & iodividue Trinitatis. Teodaldus divina gratia Aretine ſedis epiſcopus, beati Donati licet impar vicarius, conſratribus & concivibus noſtris perpetusm ſalutem io Domino . Notiſſimum eſt veſtre dilectiſſime ſraternitati, quoniam quanto devotius ac plenius de noſtra ſubſtaotia Deo noſtro debita ſua hilari voluntate perſolvimus , tanto amplius & ſelicius noſtras divitias ampliamus, quibus & ſelicem vitam cum proſperitate ducimus, & ut Dominus ait, de mammona iniquitatis eterna paradiſi gaudia comparamus. At, ſi quod abſit , Ad lib. XI. n. 30

Deo, qui omnia donat, perſolvere ſua negligimus, & paupertatem miſerandam incurrimus, & ad quantam iracundiam Dominum provocamus idem ipſe per Malachiam prophetam teſtatur dicens. Convertimini ad me, & revertar ad vos dicit Dominus exercituum, & dixiſtis, in quo convertam, & ſi affligit homo Deum, quia vos confixiſtis me, & dixiſtis, in quo confiximus te, in decimis & in primitiis, in penuria vos maledicti eſtis, & vos me configitis. Gens tota inſerte omnem decimam io horreum meum, ut ſit cibus in domo mea, & probate me ſuper hoc dicit Dominus, ſin aperuero vobis cataractas celi & effundam vobis benedictionem uſque ad habundantiam; ideoque priores noſtri Apoſtoli vel Apoſtolici viri, ut ſacri habent canones, contendentes, tollentes aut defraudaotes inſolubilis anathematis vinculo ionodarunt, quod vobis permaxime eſt timendum, cum Dominus dicat: quia quecumque ligaveritis io terra, ligata erunt & in celo. Quapropter dilectiſſimi filii & dilectiſſimi fratres de tanto vos periculo cupiens liberare & paterna cura augendis ſpiritualibus lucris inſiſtere, notum vobis ſacio, quam ſit grande peccatum de lucris veſtri negotii, quod vix aut nunquam ſine gravi periculo fraudis ac crimine exerceiis perjurii non Deo decimas dare, quas pauperrimi ruriculæ de juſtis manuum ſuarum laboribus nulla preſumuot occaſiooe contendere, cum ſuper decimas quoque perneceſſarium vobis videatur largas indigentibus pro peccatorum veſtrorum vel mortuorum remiſſione contradere. Sed ut ipſe quoque decimarum remiſſionem vobis peccatorum eleemoſinarum loco pleniſſima virtute conquirant, in eas perſonas illas decimas expendendas ſtatuimus, que pro noſtra, ac veſtra omniumque noſtrorum fidelium ſalute devotiſſimas ac aſſiduas ad Deum preces effundant, veſtriſque ſtipendiis ſuſtentati divine contemplationis, cui exequende elaborant, in terris participes vos faciant & in celis. Erit itaque, fratres dilectiſſimi, ut diximus, pergrave peccatum ſi ſpiritualibus & cotidie Deo aſſiſtentibus viris non plena voluntate dederitis decimas cum peccato adquiſitorum lucrorum, cum pauperrimi ruricule de ſuis juſtis laboribus devoti impleant apothetas etiam ſecularium militum. Itaque ſpirituali caritate & intentione dilectiſſimis fratribus noſtris eremitis, qui ſunt & futuri ſunt in eremo noſtra, que dicitur Campus Malduli ad eccleſiam ſancti Salvatoris, quos nobis ſanctiſſime memorie pater ROMUALDUS procurandos gubernandoſque commendavit, ex iotegro & in omoibus donamus, tradimus atque concedimus, & perpetuo illibatas habere ſtatuimus & deceroimus decimas omnium earum rerum, que vindendo & emendo in lucrum conquiruntur omnium Aretinorum civium urbanorum & ſuburbanorum, & omnioo omnium noſtri epiſcopii negotiatorum & mercatorum, provocante atque exbortante nos ad hoc ipſum amantiſſimo cetu noſtrorum caoonicorum, omniumque noſtrorum fidelium, pro quorum omnium & ooſtra ac veſtra ſalute hoc miſericordie opus effecimus, noſtri precipue miſerantes, qui piiſſimo creatori noſtro noo ooſtra dedimus, ſed ſua reddidimus, cui quiſquis aliquando, quod abſit, tollere noſtra pervertendo ſalubria ſtatuta preſumpſerit, velut impium & ſacrilegum in extremo veri Dei judicio, a juſto tremendoque judice ſe puniendum noverit, officii quoque noſtri juſta auctoritate conſtrictus quantum damni predicto venerabili loco de predictis rebus intulerit decuplum compoſitioois pro ſolutione multetur, & ut quod juſſimus efficaciter Domino adjuvante impleatur, & firmiſſima ſtipulatione etiam in poſterorum notitiam reſervetur idem ſcriptum, & propria manu ſubſcriptione firmavimus, & a noſtris fratribus ſimiliter oixum noſtri ſigilli evidenti impreſſione ſolemniter inſigniri juſsimus.

Ego Teodaldus epiſcopus huic decreto a me facto ſubſcripſi.

Gerardus primicerius ſubſcripſi.

Viventius archidiaconus ſubſcripſi.

Ego Petrus presbiter & prepoſitus ſubſcripſi.

Ego Ruſticellus ſubdiaconus ſubſcripſi.

Ego Benizo presbiter ſubſcripſi.

Ego Johannes diaconus, qui Ventius vocor, ſubſcripſi.

Ego Albizo clericus laudaos interfui.

Raynerius presbiter ſubſcripſi.

Venerandus presbiter & canonicus ſubſcripſi.

Gerardus cancellarius recognovi & annui.

Data XIII. kal. maji anno ab incarnatione Domini M.XXXIII. anno vero pontificatus domni Teodaldi epiſcopi X. & per manus Gerardi cancellarii iodictione prima.

Actum in clauſtris canonicorum.

Guido fratrum minimus domni Petri quondam eremi prioris & venerabilis anachorete vicarius hanc, ut inſtitit, dictavit, petiit, & impetravit, orate ei requiem ſempiternam.

Pendet ſigillum in cera alba.

XXIV.

Digitized by Google

XXIV.

Guido epiſcopus Volaterrarum confirmat jura & bona monaſterio SS. Juſti & Clementis prope eamdem urbem.

Anno 1034.

Ex Auguſtini Fortunii Hiſt. Camald. P. II. pag. 56.

Hiſt. XII. n. 5. IN nomine ſancte & individue Trinitatis. Dum divinis cultibus vigilanter intenditur, ardentius propagatur. Unde fit, quod licet in ſeculo ex neceſſitate videatur manere quicumque hujuſmodi eſt mente, tamen celeſtibus propinquans contemplationis motibus, labentia cuncta ſupergreditur, & ſecundum Paulum apoſtolum diſſolvi cupit, & eſſe cum Chriſto. Multo melius, quod nobis, qui paſtoris nomine apud homines cenſemur, imitandum eſt: & ſic ea que exteriora ſunt, inoffenſo pede agere oportet; quatenus manſuris & eternis bonis animo ſemper intenti ad illam hereditatem pervenire mereamur quandoque coronandi. Unde in pſalmo canitur: Cum dederit, inquit, dilectis ſuis ſomnum, hec eſt hereditas Domini. Quia electi cum labuntur in mortem carnis, tunc celeſtem ſortiuntur hereditatem. Hanc itaque hereditatis ſententiam ego Guido ſancte Volaterrenſis eccleſie epiſcopus, licet immeritus, mente ſedula revolvens, meique preſulatus ordinem magni ponderis mole onuſtum perpendens, ut illam celeſtis regni hereditatem divino adminiculante preſidio adpiſci valeam, bonorum profectibus operum pro viribus incumbens ad reparandos eccleſiarum mihi commiſſarum honores mentis mee intentionem ſtudio religioſi operis toto conamine direxi. Cumque multis inſiſterem operibus & ſecularibus curis preſſus devotionem mentis probis operibus ad votum explere non poſſem, tandem divino ſuccenſus deſiderio ad ſanctorum confeſſorum monaſterium Juſti videlicet & Clementis prope predictam urbem conſtructum ordinationis novitate adhuc egenum mentis intuitum reduxi. Hic namque locus predictorum confeſſorum patrocinio luculentus tanto eſt & ſalvandis animabus amabilior, quanto eſt a ſeculari tumultu remotior, & ſanctorum ibi quieſcientium extat religionis honore coruſcus. Quamvis enim precipuorum veneratione confeſſorum locus fuiſſet eximius, uſque tamen ad noſtri predeceſſoris felicis memorie Gumfredi tempora incultus jacuit, & inordinatus permanſit. Prelibatus igitur antiſtes monaſterium ibi fieri decrevit, adhibitiſque in eodem loco fratribus & venerabili abbate conſtituto, qui uſque ad noſtra tempora Domino juvante perdurat, vite neceſſaria in quantum valuit ſtudioſe miniſtrare curavit; qui quouſque vixit prediis aliiſque muneribus novi monaſterii paupertatem fovit. Et quoniam queque fuerant neceſſaria, mortis meta interveniente, explere non valuit, mihi, qui ſucceſſionis cathedram in prefata eccleſia tenere videor, ad ſacri loci reparationem, atque augumentum credo relictum fuiſſe a Domino; non enim diffido me participem fore tante remunerationis, ſi adjutorium impendere ſatago tam ſacre, venerandeque ordinationi. Ego inprimis quecumque Gumfredus felicis memorie epiſcopus eidem prelibato monaſterio concedit, ego Guido epiſcopus confirmo nulla neceſſitate conſtrictus, nec alicujus muneris promiſſione vel donatione infectus, ſed corde perfecto & animo volente pro Dei amore, ſpeque remunerationis future, necnon & pro animabus anteceſſorum ſeu etiam ſucceſſorum meorum epiſcoporum videlicet iſtius Volaterrani epiſcopii, necnon & pro anima Benedicti ſummi pontificis & univerſalis pape, atque pro ſalute anime Conradi ſereniſſimi imperatoris auguſte memorie ſenioris mei, necnon pro ſalute Henrici glorioſiſſimi regis filii ejus, atque pro remedio animarum imperatorum, ſive regum iſtius regni, atque pro ſalute & remedio animarum ducum ſeu marchionum Tuſcie, necnon pro animabus omnium illorum, qui de ſuis rebus prelibato monaſterio aliquod beneficium faciunt, vel facturi ſunt, concedo, confirmo atque in perpetuum jungere expono. Eo videlicet ordine, ut ſi forſitan (quod abſit) aut ego, aut aliquis ex meis ſucceſſoribus, vel aliqua perſona eccleſiaſtica, ſive ſecularis quacunque occaſione tollere voluerit, aut imminuere aliquid ex his rebus, que prefate eccleſie fuere, vel que nominatus antiſtes inibi contulit, vel que ego, Domino juvante, per hanc confirmationis & donationis cartam dare modo videor, vel daturus ſum cum Juda traditore in infernum partem habeant, & ſine anathema maranatha &c.

Actum anno M. XXXIIII.

† Ego Guido ſancte Volaterrenſis eccleſie epiſcopus, quamvis immeritus, in hanc ordinationis cartam a me libenter factam ſubſcripſi.

XXV.

Placitum do bonis monaſterii Venacenſis SS. Stephani & Benedicti in Corſica.

Anno 1034.

Ex codice monaſterii S. Michaelis in Burgo Piſarum.

Allib. XII. n. 8. ANno Dominice nativitatis ſepteno ceoteſimo decimo nono indictione II. *Manifeſto ſia a tutte perſone, che legeranno & oderanno queſta carta. Quando venne meſſer l' abate Giulio abate de l' iſola di Monte Chriſto, & miſſer Placito abate di ſancto Stefano & ſancto Benedicto di Venaco de l' ordine di Monte Chriſto con li ſua frati innanzi a miſſer Rolando conte per la grazia di Dio, & ſignore di tutta l' iſola di Corſica. & innanzi a miſſer Giulio giudice, & innanzi a meſſer Johanni legato in Corſica, & altri boni homini, che ivi erano. Et lamentandoſi de ſua poſſeſſione, ch' elli avevano in Venaco, le quali ſono terminate & per ecrmini, che indicano li nobili ſignori Alberto e miſſer Domenico fratelli carnali e figlinoli quondam miſſer Guidone de li Signori de Corſi. Et lamentaronſi di Martinello del Lavatogio, di Ruſtichello de la Selva, e de Vollelo de la Baſa, e de Somello de le Muſtoline, di Vintello, di Volivo & di Volandnccio d' Oſigia, d' Andreuccio de lo Merzeno, di Salvuccio de lo Mojeno, de Salvnccio de lo Muſnleo, & de Vivolo de lo Qnarceto, de Bertuccolo de lo Vignale, e de Zaviccio de lo Zojo. Et qneſti buomini diceano, che non doveano dar ſalvo decima a la badia de ſancto Stefano de Venaco. E queſti dicti abati diceano, che tntta la poſſeſſione era propria de l'abbadia. Et queſti abati appreſentaro ſna carta dinanzi a miſſer Rolando & a miſſer lo judice & a miſſer lo legato. Et per queſto, che videro & odiro, ſententiaro e ſcapolaro quella poſſeſſione a li ſopradicti abati. Et feceno comandamento, che queſti ſopradecti buomini deggiano pagare libre cento de poni danari. Et fecero comandamento, che infra tre meſi deggiano nſcire fora de queſta poſſeſſione ſotto pena di* CCC. *fiorini d' oro, & da parte di meſſer lo legato ſotto pena de excommnnica, che infra tre meſi ne deggiano andare con tutti li ſua beni, & più non vi deggiano entrare, ſalvo ad voluntate de li dicti abati di Monte Chriſto,* cum qua eſt *la dicta abadia di Venaco. Et diſeno, che qneſti nobili ſignori de Corſi & ſue heredi deggiano eſſere ſoi defenſori, che ſono padroni de la decta badia.*

Actum a Fogata, ubi dicitur *Marcorio* preſente me ootario. Teſtes Georgius de campo Merli, *Vivaldino de Corſi, Albertinello de Corſi, Ficone de Boſi, Urſaciolo* de Petra juxta *& altri più aſſai.*

Et ego Nicolaus quondam Arrico notarius ſatri imperii hanc chartam rogatus fui, & ſcripſi, firmavi & dedi.

Et ego Leonardus quondam Laurentii notarius domini legati, & ſacri imperii ibi fui, & vidi & ſignum meum conſuetum appoſui.

XXVI.

Donatio Taiberti facta Bono abbati & monaſterio SS. Mariæ, Quirici & Torpetis de Moxi diæceſis Piſanæ.

Anoo 1034. XIIII. kl. januarii.

Ex authentico tabularii archiep. Piſarum n. 99.

IN oomine Domini ooſtri Jeſu Chriſti Dei eterni aono ab incarnatione ejus M. XXXIIII. regnante domino noſtro Currado gratia Dei imperator auguſto anno imperii ejus io Italia ſeptimo XIIII. kalendas genuarii indictione ſecunda. Divine gratie munere ſuperoe virtutis auxilium faucibus diabolice poteſtatis eruti, ut miſericors Dominus eterne patrie gaudiis ſatiat coheredes ſedulis admonitionibus grebriſque preceptis in forma, unde eſt illud: Veoite ad me omnes qui laboratis & honerati eſtis & ego vos requieſcere faciam, ut ne quis de via adeo perveniendi vel qualiter ab eo recipiendi eſſe facultas dubitare, quod promiſit ipſe certum oſtendit formula cum dixit: Dimittite, demittetur vobis, date & dabitur vobis. Se tamen hoc idem docuiſſet ſengoiter quis agere ortatur ipſe alibi cum dicit: Vigilate, quia neſcitis diem, neque horam. Hanc vocem item & homines debent frequentiſſime meditare, quatenus ſemper pre oculis mentis habeantur oportet ...... omnipotentis Dei miſericordia hujus muodi divitiis vel quibuſcumque temporalibus adjuvameotis ooverit coofolatus ex his, qui accepit ab eo quantum......gratiarum actione quod ſibi nec ſit cuncta quo haber conceſſa, quia reguum Dei quantum abet, tantum Al lib. XI. n. 11.

valet:

valet: quod nec credi poſſit, Dominicis inſtruimur documentis, quod munus due minute devote offerentes plus ceteris omnibus offerentibus operibus obtuliſſe. Unde ego in Dei nomine Taiberto, qui Signorioo vocatur, filio bone memorie Teuperti, qui Teutio vocabatur, de comitatu & territorio Piſenſe per anc cartam offerſioois per remedium anime mee & per remedium anima ſupraſcripti quondam Teuperti, qui Teutio vocabatur, qui fuit geoitor meus, & de genitrice mea, ſeu per remedium anime omni parentum meorum & omnium peccatorum meorum ordinavit per hanc paginam offerſionis ex rebus hereditatis mee Deo mihi collatas, offero, dono, cedo & trado omnipotenti Deo & tibi eccleſia & monaſterio ſancte Marie & ſancti Quirici & ſancti Turpis ſito loco Moxi ad portionem meam, que mihi contingit de ipſa eccleſia & monaſterio ſancte Marie, ſancti Quirici & ſancti Turpis, unde donno Bono abbas electus eſſe videtur, ad meam portionem ex integra de ſeptem inter caſis & caſcinis ſeu caſalinis & rebus &c. Actum loco & finibus Moxxi ad ſupraſcripto monaſterio.

Signum manus ſupraſcripti Taiberti, qui Signorecto vocatur, anc cartula offerſionis fieri rogavit.

Ego Guilielmo notarius domini imperatoris rogatus teſtis ss.

Signum manus Guinitii & Petri germani filii bone memorie Petri & Gerardi filio bone memorie Albiti teſtes.

Ego Ildebrandus notarius poſt tradita complevi & dedi.

Ego Enricus ſacri palatii Lateranenſis notarius authenticum illud vidi & legi, unde hanc exemplar exivi ſubſcripſi.

Ego Ubertus notarius domioi imperatoris authenticum illud vidi & legi, unde hanc exemplar exivi ſubſcripſi.

Ego Gualfredus notarius domini regis authentico illo vidi & legi, & fideliter exemplavi.

XXVII.

Altera, quam fecerunt Johannes & Petrus Urſo abbati & monaſterio S. Victoris de Cluſis.

Anno 1034. menſe julio.

Ex archivo Fabrianenſi S. Catharine.

Ad lib. XII. n. 9. IN nomine Domini, & factu eſt in ani ab incarnacione Domini noſtri Jeſu Chriſti, quod ſunt anni mille treinta & quartum, regnante domno Corradu magnu imperatore providentia imperator auguſtus anno ejus ſeptimum, & die menſe juliu per indicione ſecunda. Ideoque ego nos Johannes & Petrus &..... filii quondam Aſterii &...... quondam Steſanum & Durafilia preſente per conſenſu & voluntate de mundualdi ſui ambi in ſimul communiter noſtra bona propria voluntate propter Dei timore & ſalute anime noſtre & anime Adamo dedimus & tradedimus in ipſu monaſterium, quod eſt vocabulo ſancto Victore, quod edificatu eſt in locu, qui dicitur Victorianum, & ac tibi domno Urſu abba, qui eſt cuſtos de ipſu monaſterium, & ac tui poſterique ſucceſſori uſque in perpetuum ide eſt aliquis de re proprietatis noſtre, que nobis oveni, poſita eſt res noſtra in campu Diriani ſuper valle Euduli, & eſt infra locum & finaite finis &c.

Ego Sigualdus ſcabinu & notarius ſcripſi, complevi & cooclauſi.

XXVIII.

Tertia, quam fecit eiſdem abbati & monaſterio Guiburga filia Adalberti.

Anno 1035. menſe januario.

Ex eodem chartulario.

IN nomine Domini, & factu eſt in anni ab incarnacione Domini noſtri Jeſu Chriſti, quod ſunt anni Domini mille treinta e quinque, & regnante domoo Conradu magno imperatore providentia imperator auguſtus anno ejus optavo, & die menſe igenuarius per indiccione tertia. Ideoque ego Guiburga, que Sicca vocata, filia quondam Adalbertu bona mea propria voluntate &c. dedimus & tradedimus uſque in perpetuum in ipſu monaſteriu beatu ſanctum Victore, quod edificatum eſt in locu, qui dicitur Victorianum, & tibi domno Urſu abbati, qui eſtis cuſtode pro ipſo monaſteriu, ac tuis poſteriſque ſucceſſoribus uſque in perpetuum, ide eſt aliquis de res proprietatis mea, que eſt poſita infra ducatu Spoletinu in ſtrata Ritrorſu caſtellum Petroſum, locu qui dicitur Caſpereri, & in ipſa plazia de valle Lindula, & eſt poſita ipſa res inter iſte duo pecie, a primo latere &c. Ad lib. XII. n. 12.

Ego Sigualdus ſcabinu & notarius ſcripſit, complevit & inclauſit.

XXIX.

XXIX.

Amitia Leonis filia terras largitur monaſterio Prataliensi.

Anno 1035. menſe auguſti.

Ex archivo Fontis-boni §. Donatio. n. 76.

Ibidem. IN Dei nomine anno. Dominice incarnationis milleſimo triceſimo quinto anno autem domni Chunradi Romanorum imperator auguſto nono menſe auguſto indictione tertia. Manifeſta ſum ego Amitia filia quondam Leoni, quia per cartula judicati volo, e judico, e trado, approprio tibi a monaſterio ſancte Marie matris Criſti de loco Pratalia pro remedio anima mea, ideſt omnia integre quatuor petie de terra mea, ſicut mihi per cartula vindictionis obvenit da Inghitio presbiter filio quondam Aghitruda, que ſunt poſite fra territorio de plebe ſancte Marie ſito Partina in caſale Contra, una eſt cum caſa ſuper ſe abentes in avocabulo Caſtagnitulo, alie a valle Andree & inavocabulo Iſola & Ingunna, ſicut modo recte & tenute ſunt pro filiis meis, ſicut mihi pertinet per jam memorata cartula adeſendendum, ſicut ibi continet & relegere videtur eum jam dicta caſa & vinea & omnia, que ſupra ſe abentes in integrum judico e trado a proprio a ſupraſcripto moneſterio, e nullam exinde non reſervavi poteſtatem nec tibi ſupraſcripto moneſterio antepono nullam exinde abeatis moleſtiare, ſi preſumpſerimus moleſtare, vel de quolibet ominem menime potuerimus defenſare non defenſaverimus omnis temporibus ab omnibus ominibus vel feminibus integra prefata mea judicationem ſicut in tempore fuerit meliorata ibidem in propincuo locas e ſimile rem omnia ſub eſtimatione de meis propriis rebus in dupplo compromitto & compono ego, qui ſupra, Amitia cum meis filiis eredibus in prenominato moneſterio. Et ſi oportum fuerit, licentiam abeatis vobis vel avocato de ſupraſcripto moneſterio cum ea carta cauſare quomodo vos melius potueritis placitum ſuperare a veſtra proprietatem ipſius moneſterium abendum.

Supraſcripta vero cartula judicati a me, que ſupra Amitia facta, qualiter ſuperius legitur, Actio notario ſcrivere rogavit. Actum Aritio.

† Singno mano de ſupraſcripta Amitia, que anc cartula, qualiter ſupra legitur, & mano ſua ſcrivere rogavit.

† Singno mani Petrus caſtaldio, & Bonicho filio Johannis rogati teſtes.

Ego Actio notarius ſcripſi & complevi feliciter.

XXX.

Libellus emphyteuſis cujuſdam fili ſalinarii ſcriptus a Stephano abbate S. Gregorii de Urbe.

Anno 1036. kl. junii.

Ex codice ejuſdem monaſterii pag. 113.

A Vobis peto domno Stephano religioſo presbytero & monacho atque coangelico abbate venerabilis monaſterii ſancti Andree apoſtoli, quod ſitum eſt in territorio Colinenſi, in hoc tibi conſentiente cuncta caterva monachorum & presbyterorum de ſupradicti venerabilis monaſterii, uti ego Benedictus opifex, qui pronomine Joppo vocor, beredeſque mei habeamus licentiam ad ſupplendum inferius conſcriptos annos, quatenus eum Chriſti auxilio locare committereque jubeatis libelli nomine, ideſt filum ſalinarium unum in inde, quod eſt totum ipſum filum a duobus hominibus omni tempore laborativum cum gurga & foſſato ſeu andito, & locum adatipplo faciendi eum introitu & exitu ſuo vel omnibus ad id pertinentibus poſitis in Voſdiviaria, que vocatur Veiula, inter affines a primo latere filum Berrardi Culno aurificis, a ſecundo latere filum Petri, qui appellatur Moyſen, a tertio latere foſſato majore & a quarto latere via publica juris veſtrique monaſterii ad tenendum, colendum, & ad inferius ſcriptos annos poſſidendum a die kalendarum juniarum preſenti quarta indictione, & uſque in predictas kalendas eaſdem in annis videlicet vigintiquinque: ita ſane ut preſtet exinde rationibus pars noſtra veſtreque parti ſingulis quibuſque annis ſine aliqua mora vel dilatione penſionis nomine quinquaginta rucela ſalis p. . . . p. . . . vigintiquinque modia, & unum modium de flore ad rnectum qualis per eamdem pedicam andaverit: etiam ipſum ſalem de flore cum meo uticulo & eum omni meo expendio adducere tibi polliceor uſque in cella veſtri monaſterii, quam habetis ad regionem ſancto Apollinario. Convenit ſiquidem inter nos, ut, ſi quod abſit, infraſcriptis annis vigintiquinque migravero Ad lib. XII. n. 34.

ro, & legitimi filii maſculi mihi remanſerint, tunc ſupraſcriptum filum poſſideant uſque ad conſumationem ipſorum annorum. Si autem legitimi filii maſculi mihi non remanſerint, ſtatim cum primitus fuero mortuus ipſum prefatum filum in poteſtatem veſtri mooaſterii modis omnibus revertatur, & non habeamus licentiam hunc libellum vel annos, quot in eum continet, ulli alii perſone hominum primitus vendere, niſi ad te tuoſque ſucceſſores in pretio, quantum juſte appretiatum fuerit, minus triginta denarios, & ſi vos emere nolueritis, licentiam habeamus veodere ipſos annos noſtros, cui voluerimus tali perſone hominum, ut omnia, que ſupra leguntur, vobis perſolvat, & ipſos triginta denarios ſimiliter vobis tribuemus. Si qua vero pars contra fidem horum libellorum venire temptaverit, tunc det pars infidelis parti fidem ſervanti ante omoe litis initium pena nomine auri optimi untias duas, & poſt ſolutam penam maneaot horum libellorum cartule in earum nichil ominus firmitate. Unde petimus, ut unum ex duobus libellis uno tenore conſcriptis per manum Grimaldi ſcriniarii ſancte Romane eccleſie una cum veſtra roboratione nobis contradere dignetis, ut dum conſecuti fuerimus, agamus Deo & vobis maximas gratias. Anno quarto pontificatus Benedicti nooi pape in menſe & indictione ſupraſcripta nona.

† Stephanus humilis abbas.

† Leo presbyter & monachus.

† Benedictus presbyter & monachus.

† Leo filio Gizo ex meratore teſtis.

† Johanoes, qui vocatur de Franco aceto, teſtis.

† Jobannes, qui vocatur Quuldaquano, teſtis.

† Ego Grimaldus ſcriniarius ſancte Romane eccleſie poſt teſtium complevi & abſolvi.

XXXI.

Petrus abbas Campi-amabilis, ſeu Camalduli, concedit in emphyteuſim terras Petro, Bonizoni & Leoni germanis.

Anno 1036. prid. kl. octobris.

Ex archivo Camaldulenſi. §. Conſenſus. n.1.

Ibidem. IN Dei nomine. Anno Dominice incarnationis milleſimo triceſimo ſeſto anno autem domni Chumradi Romanorum imperator nono pridie calendas octnber indictione quiota. Et ideo ego Petrus abbas de eccleſia & mnnaſterio eremitarum ſancti Salvatoris de loco, qui dicitur Campo amabilis, qualiter per anc libello e noſtra conveniencia dare & confirmare providit me Petrus & Bonizo & Leo germani filiis quondam Leoni, ideſt integra una petia de terra cum vinea, que eſt poſita fra territorio de plebe ſancte Marie ſito Partina in caſale Munte inavocabulo Suſculiſi, ſicut recta e tenuta fuet per ſupraſcripto genitore veſtro, & vos mihi reffutata abetis ſco do vobis per iſto libello tres ſtariorum per eſtimationem alertimo ſtario grano ſeminando de una petia de terra mea donnicata, que eſt in ipſo caſale in avocabulo Baluſcoli, tam ſupraſcripta vinea & ſupraſcripti ſtariorum de terra illa cum omnia ſuper ſe abentes, in eam rationem dedit vobis a mano veſtra tenere, & eas laborare & fruere debeatis cum veſtris filiis eredibus, & einde dare & rendere debeatis vos, qui ſupra, germanis vel veſtris filiis eredibus mihi, qui ſupra, abbas & a meis poſteris ſucceſſoribus cenſu anoua habet per onne circuli anni in menſe octuber dinariis quatuor boni expendivili quali tum dies pro iſto comitato Aritino percurrunt, & iſti dinariis perexolvere debeatis nos aut a miſſo noſtro, & non amplius, & a mandatum noſtrum venite debeatis exinde a juſtitiam faciendum & ſi vos atimplentes, & ego qui ſupra abbas meis poſteris ſucceſſoribus vobis, qui ſupra, germanis vel a veſtris filiis eredibus ſint .... vioea illa retollere vel minuare, vel qualivet ſuperflua vobis & deſuper impoſuerimus, niſi ſupraſcripto cenſo, tunc componere promitto & compono ego, qui ſupra, abbas & ſucceſſoribus meis vobis germanis & a veſtris filiis eredis penam numerum de bono ariento ſolidorum viginti. Iterum repromitto nos germani cum noſtris filiis eredibus tibi, qui ſupra, abbas & a tuis poſteris terra & vinca illa dimiſerimus, aut apejoraverimus e ſupraſcripto cenſu non atimpleverimus, compromittimus ſimilem penam ſolidorum viginti, qualiter ſupra legitur ſcrivere rogavimus. Actum Aritio.

Signo manibus de predicti germani anc libello ſcriver....

Signo manibus Wido e Ribaldo e Ruſtico corog....

Ego Actio notarius ſcripſi & conplevi feliciter.

XXXII.

XXXII.

Immo ſeu Hirenfridus epiſcopus Arretinus confirmat eremo Camaldulenſi bona donata a Theodaldo epiſcopo, & alia eidem inſuper largitur.

Anno 1037.

Ex eodem archivo. §. Privileg. A. 1. 48.

Al lib. XII. n. 26. IN nomine ſancte & individue Trinitati. Immo, qui & Hirenſridus ſancti Donati vicarius, dum pro ſalute animarum, que nobis ſunt commiſſe, juxta paſtoralis cure ſollecitudinem una cum cardinalibus clericis noſtris, ſingulas plebes & monaſteria circumiremus, tandem in quemdam locum, qui dicitur Campus Malduli, in mediis alpibus Thuſciam & Romaniam dividentibus devenimus, in quo loco pie recordationis anteceſſor noſter Theodaldus epiſcopus eccleſiam in honore Salvatoris Domini noſtri Jeſu Chriſti edificavit, & quoſdam fratres inibi deputavit, qui ſub domno Petro venerabili eremita ſuperni regni coheredes effecti terrena patrimonia intra ſacrarium celeſtis aule tranſtulerunt, atque ſinguli in ſingulis cellulis conſtituti, dum ſeſe toto niſu ad ſuperna erigunt, mentis oculos in conditoris deſiderio figunt. Sunt igitur viri Deo pleni, igne divine contemplationis ſuccenſi, ſpiritu ſerventes, Domino ſervientes, quibus viſis multo gaudio repleti ſuimus, agentes dignas Deo gratias, pro eo quod tales in noſtro epiſcopatu Chriſti reperimus ſervos. Quapropter noſmetipſos & cunctum clerum & populum noſtrum eorum ſanctis commiſimus orationibus, deprecantes ut tanto magis apud omnipotentis miſericordiam pro nobis interceſſores exiſtant, quanto magis per divinam contemplationem Chriſto appropinquant. Quia igitur penna contemplationis ad alta ſe ſuſtollunt, ac per hoc ſecularibus rebus exinaneſcunt, internis quidem, que appetunt abundantes, externis vero que negligunt, tenues, juſtiſſimum eſt, ut nos qui utrumque exercemus, ab utroque manipulos ad aream Chriſti ſerentes venturo judici occurramus, & quod illis ſit ad momentaneum ſolamen nobis proſit ad indeficientis vite levamen. In primis igitur confirmamus & in perpetuum corroboramus predicto confratri noſtro domno Petro eremite, ejuſque ſucceſſoribus in eternum omnia que bone memorie domnus Theodaldus epiſcopus anteceſſor noſter eis conceſſit, & per paginam ſui privilegii ſub excommunicatione & anathematis vinculo confirmavit, hoc eſt medietatem eccleſie ſancti Miniatis in villa, que dicitur Alina, cum medietate de tribus manſis ſicut reguntur per Viventium & Bonizonem presbiteros cum ſuis conſortibus, & unum manſum in Mnnte, ſicut quondam ſuit rectus per Urſum Lanſredi, & modo regitur per quoſdam ſuos nepotes. Dedit quoque illis terram, quam tenet quidam Moriculus clericus, & integras decimationes de villa, que dicitur Alina, & Pergentine, & Corſignano, & Avana & Largnano. Hec ſunt igitur, que eis conceſſit denominatus anteceſſor noſter T. epiſcopus, & ut nos quoque cum predictis ſratribus eremitis in eterna ſatietate celeſtibus dapibus reficiamur, de noſtra menſa aliquid eis charitativa manu porrigere ſeſtinamus. Damus igitur illis & in eternum confirmamus in ſumptum & alimoniam confratrum eremitarum per manum domni Petri venerabilis eremite integram aliam medietatem eccleſie ſancti Miniatis in villa, que dicitur Alina, cum ſua pertinentia, & unum manſum in villa, que dicitur Pergentina, ſicut regitur per Urſonem & ſuos conſortes, & unum manſum, quem tenent incole Gerardus & Theuzo, & quartam partem unius manſi in Ventulini, ſicut regitur per Joculo. Præterea jubemus & irreſragabiliter per hujus noſtri privilegii paginam confirmamus, ut unuſquiſque homo quicumque habitat inſra plebem ſancte Marie in Partina, & ſancte Marie in Bujano, & ſancti Hippolyti in Biblena ex noſtra auctoritate tollat unum ſextarium ſrumenti de ſua decimatione, eumque ſratribus eremitis offerat in eccleſia ſancti Salvatoris ibidem in Campo Malduli ad eorum parſimonie victum & veſtitum, ſicut ab anteceſſore noſtro T. epiſcopo eſt decretum, & a nobis confirmatum. Hoc autem in menſe Auguſto per ſingulos annos adimpleat quicumque de ſupradictis plebibus in regno Chriſti partem habere deſiderat. Quia igitur quondam ſancte memorie anteceſſor noſter T. epiſcopus, & nos pro ſalute animarum noſtrarum, ſeu anteceſſorum & ſucceſſorum noſtrorum epiſcoporum ſancto Salvatori in alimonias ſratrum eremitarum preſentium ac futurorum concedimus per eterna ſeculorum ſpatia ratum, firmum atque inconcuſſum debet manere a Deo patre omnipotente, & Domino noſtro Jeſu Chriſto, ſanctoque Spiritu interdicimus, ut

nullus

nullus noſter ſucceſſor hujuſce Arretine eccleſie epiſcopus, nullaque epiſcopii noſtri magna aut parva perſona predictum fratrem Petrum eremitam, ſuoſque poſteros ſucceſſores de his, que ſancto Salvatori conceſſimus ad uſum & ſumptum fratrum eremitarum, aut ipſe a oobis, ſive ab aliis Deum timentibus adquieſierint, deveſtire, tollere, moleſtare, inquietare preſumat: quod qui fecerit, niſi emeodaverit, in die tremendi judicii ſeſe tamquam ſacrilegum & reum a Domino judicandum pertimeſcat. Ut hec igitur oostra confirmatio a nobis noſtriſque ſucceſſoribus io eternum cooſervetur, hujus noſtri privilegii paginam manu propria firmantes communi ſigillo ſancti Dooati corroborari juſſimus per maous Gerardi primicerii & cancellarii noſtri anno Dominice incarnationis milleſimo trigeſimo ſeptimo indictiooe.... *&c.*

Ego Irenfridus quamvis indignus ſubſcribendo coofirmavi.

Locus ✠ ſigilli in cera alba.

XXXIII.

Præceptum Conradi II. imper. pro monaſterio S. Apollinaris in Claſſe.

Anno 1037. xv. kl. maji.

Ex tabulario ejuſdem monaſterii.

Ann. XII. n. 18. ✠. IN nomioe ſaocte & individue Trinitatis. Chooradus divina favente clementia Romanorum imperator auguſtus.

Si noſtrorum fidelium petitionibus aures noſtre ſerenitatis accommodaverimus, promptiores ac devotiores eos in oostro obſequio fore nullatenus titubamus. Omnium ſaoctæ Dei æccleſiæ noſtrorumque fidelium preſeotium ſcilicet ac futurorum noverit ſolertia Lambertum presbiterum & monachum atque abbatem Ravennatem monaſterii ſancti Apolenaris, quod afferunt fundato dudum in civitate cognominata Claſſis, noſtrumque devotiſſimum fidelem noſtram in omnibus exoraſſe celſitudinem, quatinus pro Dei amore, animeque noſtre perpetua ſalute, corroboraremus atque firmaremus, & ex oostra benigniſſima largitione concederemus & deliberaremus in perpetuum confirmandum per hoc noſtri precepti atque pragmatici ſcripti inviolabilem paginam omnes res & poſſeſſiones quaſcumque preſata aeccleſia prelibati monaſterii quibuſcumque cautionibus vel deliberationibus viſum eſt poſſidere in integrum. Cujus ſacris petitionibus juſtiſque deſideriis devote & libenter annuentes & adſcoſum prebentes corroboravimus atque confirmavimus ex noſtro jure & dominio in ejus jus & dominium transſundimus, videlicet quaecumque conjacent res monaſterii tam io Moarehia, quamque per ſingula loca oostri regni, ſtatuentes itaque decernimus poſterioreſque tuos abbates ab omni ſunctione publica liberos permanere. In territorio Tudertino monaſterium unum, cui vocabulum eſt ſancta Luminata cum omnibus videlicet ſuis apendiciis circumquaque & ubique conjacentibus: ſeu etiam in comitatu Peruſino cellas quioque, quarum una eſt fundata io eadem civitate Peruſia, cujus vocabulum eſt ſancti Severi; ſecunda eſt capella ſancte Margarite in maſſa Saliatica cum omnibus caſis & caſalibus cunctiſque appendiciis earum; tertium eſt monaſterium ſancti Petri, quod eſt fundatum in Colle; quartum eſt ſimiliter in honore ſancti Petri, & eſt ſitum in Valle de poote juxta fluvium Tiberis; ex altera vero ripa Tiberis eſt quintum poſitum in honore ſancti Fortunati; hec omnia cum ſuis pertinentiis & apendiciis ubique conſiſtentibus & conjacentibus: In comitatu vero Augubio maſſa, que dicitur Bigooli, ſive per cetera loca ejuſdem comitatus, videlicet curtem, que oominatur Pretorium; & alia que vocatur monte Baroncelli; tertiam vero, que vocatur Narciaoula cum omoibus ſibi ſubjaceotibus. Io comitatu autem Firmano curtem unam integram, que vocatur Campo loogo, cum omnibus ſibi pertinentiis; necoon etiam caſtrum unum, cujus vocabulum eſt Pauſuli; alterum vero caſtrum, ubi turrem ædificata eſt, & eſt vocabulum Petrorii, a primo latere de ſupradictis curtis fluvius, qui vocatur Tena, ſecundo latere comitatu Kamerino, a tertio latere fluvio Potentino, a quarto vero latere littus maris. In comitatu Sinogalia maſſa una, que vocatur Merolaria, & caſale, que vocatur Mauri, necnon & trium ſundorum, quorum vocabula ſunt Ingalati, & Arile, & Donatiano cum ſuis juſtis & certis in terra finibus. In comitatu autem Fanenſe monaſteria quatuor, quorum vocabula ſunt ſancti Viti; & alio ſancti Martini; tertius ſancti Apolenaris; quartum ſancte Marie, a primo latere fluvio Suaſano, ab alio latere aqua Albella, a tertio latere rivus, qui vocatur Maturio & Saſſobartis, a quarto latere jura ſancti Lau-

rentii. In eivitatis ejuſdem comitatu eccleſiæ tres; unam in honorem ſancti Viti; alia in honore ſancti Chriſtophori, que eſt edificata in muro pubblico; tertia in honore ſancti Apolenaris eum caſis & ædifieiis tam in civitate, quam extra civitatem. In comitatu Peſarienſis villa, que vocatur Treſale eum omnibus ſibi pertinentibus & ſubjacentibus, necnon & curtem, que dicitur Vallicella cum omnibus ſibi tam antiquis, quam modernis temporibus additis; caſtrum quod vocatur Florentio, & fundum unum, qui vocatur Ronco Raviniano eum ſuis confinibus omnibus. In comitatu autem Ariminenſis ſive in eivitate, ſive extra civitatem per quecumque loca coadjacentia tam in planis, quam in montibus eulta & inculta, & maſſa, que vocatur Utiana, & caſtrum, quod vocatur Gajo cum ſuis juſtis & certis in terra finibus, necnon & maſſam que vocatur Brancheſe, & Ruffienſe cum omnibus ſibi pertinentiis, & certis in terra finibus; necnon eurtem unam integram eum caſtro ſuo, quod vocatur Piſſatellum, cum caſalibus & appendiciis ſuis, & cum omnibus ad eaſdem pertinentibus. In comitatu Cecinate tam in eivitate, quam extra civitatem, & eurte que vocatur Sucuniano eum ſundis & caſalibus & appenditiis earum, & cum omnibus ad eaſdem pertinentibus. In comitatu Sarcinate monaſterium ſancti Angeli cum curte integra, que vocatur de Plano, cum caſtro & turrem ibi ædificata cum caſalibus & appendicibus ſuis. In comitatu Pupilienſi curtem unam integram eum caſtro ſuo, qui vocatur Balneolo, cum ſundis & caſalibus & appendicibus ſuis. In comitatu Livienſe maſſa, que vocatur Bariſiana, cum fundis & eaſalibus & apendicibus ſuis, & curtem, que vocatur Portiſiago, eum ſuis juſtis & certis in terra finibus. In comitatu Faventino curte, que vocatur Quadrata, cum ſundis & caſalibus ſuis, ideſt ſundum Trentula, & Pituli, & Suſciana, Saltum majorem & minorem, Granariolum, & Coriolago, & Preſentiano, & domum eultam cum omnibus ſuis pertinentiis, & ſunrum ſtabiliſſima integritate. In territorio Cornelienſe monaſterium, quod dicitur ſancti Petri cum omnibus ſibi pertinentibus, & maſſa, que vocatur Quinta, cum fundis & caſalibus & ſuis certis in terra finibus, necnon & maſſa, que dicitur Soluſtra, cum ſundis & caſalibus & apendiciis ſuis & cum ſuis juſtis & certis in terra finibus. In ſupradicto comitatu Arimineſe curtem unam integram, que vocatur Fontana Sabbatina, eum ſuis juſtis & certis in terra finibus, necnon & aliam eurtem, que vocatur Sala, eum æccleſia ſanctæ Mariæ ibi ædificata, & alia Sala, que dieitur Nova, in integrum cum omnibus ſuis pertinentiis & coherentiis atque ſubjacentiis, cui pretexate Sale ſunt coherentes undique, a primo latere fluvius, qui diſcitur Piſciatellus, ſecundo lateri Vetreta & Paveriano, tertio lateri limes, qui dieitur Arzer percurrens a Paveriano uſque in ſtradella, & rivus, qui vocatur de Fabrica, definiens & derivens uſque in mare, & ipſum litus maris quantulucumque inibi pertinere videtur in integrum. Concedimus etiam quidquid regale eſt in Caſtaneto, & in Bulgaria & Branchiſe, & etiam caſtrum unum, quod vocatur Caſalielo, cum ſundis & caſalibus ſuis, & cum ſuis terminibus undique poſitis. In territorio Ravennaté in Decimo æccleſiam unam cum curte integra, que vncatur Aqua longa, & ſanctæ Mariæ in Batiano, etiam ſanctæ Mariæ in Pratella cum ſundis & caſalibus & apendicibus ſuis. Confirmamus etiam eurtem integram, quæ vocatur Gamellaria eum ſuis juſtis terminibus. Corroboramus in predicto venerabili loco beati Apollinaris monaſterium unum ſanctorum Marci, Marcelli atque Felicule cum ſundis & caſalibus & omnibus ſibi pertinentibus tam in civitate Ravennate, quamque extra civitatem. Deliberamus etiam monaſterium unum, qui vocatur ſancti Vincentii intus in civitate Ravennate eum caſis undique poſitis & certis in terra finibus. Conſirmamus etiam monaſterium unum, quod vocatur ſancti Eleuchadii & ſancti Probi, largimus etiam terras & ſilvas circumpoſitas ejuſdem monaſterii in terra ſines & terminos earum, ab uno latere ripa, que dicitur Urſaria, uſque ad littus maris percurrens ipſum littus eum ſuis finibus milliariis tribus; ab ipſo autem litiore, ſive etiam uſque ad portum Claſſicanum, quartum autem latus aqua, que vocatur Roſredena, & villa nominata Balneolo. In comitatu Phoroſinphroni monaſterium unum, eui vocabulum eſt ſancta Suphia cum fundis & caſalibus & appendiiiis ſuis. In eomitatu Ficoclenſi omnes res quantaſcumque detinere quacumque ſcriptione vel deliberatione videmini. Inſuper inſra eivitatem Ravennate monaſteria duo, unum quod vocatur ſanctæ Mariæ in Pace, cum caſis & hortis undique poſitis cum ſuis terminis, & alium, quod nominatur ſanctæ Mariæ in Ortale eum caſis & ortia & cum puteis & eum ſuis certis in

terra

Digitized by Google

terra finibus. In territorio Comaclienſe caſis, ortis, pratis, paſcuis & vineis cum ſalinis in diverſis locis poſite, & monaſterium unum, cujus vocabulum eſt ſanctorum Quadraginta, & ſancti Viti cum ſuis juſtis & certis in terra finibus, ab uno latere .... a ſecundo latere ..... a tertio latere ..... a quarto latere ...... In ſupradicto comitatu Faventino fundum unum integrum cum caſtro ſuo & cum caſalibus & appendicibus ſuis. Quin etiam in jam dicto comitatu Sarcinate maſſam uoam, que vocatur Civorio, cum caſtro & turre ſua, cum fundis & caſalibus ſuis & certis in terra finibus. Concedimus etiam & precipientes ſtatuimus, ut nullus dux, aut archiepiſcopus, marchio, comes, vicecomes, ſchuldachius, caſtaldo, aut aliquis publicus exactor in aliquibus prediis & poſſeſſionibus per quecumque omni loca conjacentibus & reſidentibus, aut hominibus ſupraſedentibus vel iohabitantibus theloneum aut aliquam functionem publicam per alicujus tituli diſtrictionem audeat exigere vel exquirere, nec aliquam invaſionem vel diminorationem aut temerariam preſumptionem vel depredationem quoquomodo agere vel inferre preſumendo pertemptet. Si quis igitur hanc noſtre ſemper & ubique inviolande cautionis, firmationis, deliberationis & conceſſionis, & voluntariæ diſtributionis paginam, quod abſit, quoquo modo temerario auſu infringere conatus fuerit, ſciat ſe compoſitorum centum libras auri, medietatem camere noſtre & medietatem prelibato monaſterio ſancti Apolenaris. Quod, ut melius credatur diligentiuſque obſervetur ab omnibus, manibus propriis preſentem paginam roborantes noſtri ſigilli impreſſiooe inſerius juſſimus inſigniri.

Signum domni Chuonradi invictiſſimi Romanorum imperatoris auguſti.

Kadelohus cancellarius vice Erimanni archicancellarii recognovit.

Datum xv. kalendas maji anno Dominice incarnationis M. XXXVII. indictione quinta anno autem domni Chuonradi ſecundi regni XIIII. imperii XI.

Actum Ravennæ. Feliciter amen.

Pendent fila ſigilli deperditi.

XXXIV.

Placitum, in quo confirmatur jus in curtem & in eccleſiam S. Petri de Clatina Uberto abbati & monaſterio Berardingæ.

Anno 1037. v. nonas maji.

Ex exemplo Huberti Benvoglientii, ex Ughellio T. III. col. *536. ac ex Muratorio* T. III. col. *963.*

DUm in Dei nomine in comitatu Senenſe locus prope burgo, qui dicitur Arbia, in judicio reſedebant donnus Hermanous Colonienſis archiepiſcopus & archicancellarius ſacri palacii, una cum Bertolfus comes miſſi domni Conradi invictiſſimi imperatoris ad ſingulorum omnium juſticias faciendas hac deliberandas, reſidentibus cum eis Berizo nunc comes filius bone memorie Berardi, qui fuit comes, & Johannes veoerabilis ſancte ejuſdem Senenſis eccleſie epiſcopus, & alius Johannes Lucenſis epiſcopus, & Wido Cluſienſis epiſcopus, & Raineri comes filius b. m. Widoni, qui ſuit comes, & Gherardus, & Albertus, & Ubaldus, & Ubaldus, & Gesbertus, & Farolfus judicibus domini imperatoris, & Lambertus & Petrus notarii domini imperatoris, & Raineri & Walfredi germani filii b. m. item Gualſredi, qui ſuit comes, & alio Raineri & Guatzulino germani filii b. m. Walfredi, qui fuit comes, & Raineri de Roſino filio b. m. item Raineri, & Ugonem filiis b. m. Ubaldi, & Petro filius b. m. Vivenzi comes, & ...... filius b. m. Supponi, & Raimundo filius b. m. Raineri ..... & reliqui plures. Ibique in eorum veniens preſentia donnus Ubertus venerabilis abbas ex monaſterio ſancti Salvatoris ſito in campo ibi, qui dicitur Fonte bona, una cum Vido notario avocato ſuo, & oſtendebant ibi in eodem judicio monimentum unum, ideſt documentum de predicta eccleſia & monaſterio, in quo continebantur omnibus caſis, caſtris, & eccleſiis, ſeo terris & rebus domnicatis, maſſaritiis, ſimulque ſervis & ancillis, movilias & immobilibus, omnia & in omnibus, & inſuper ibi continebantur cuncta & integra res illa, que eſt in vocabulo Clatina, cum eccleſia ſancti Petri ibidem poſita, & omnes res & ſubſtantias, ſicuti b. m. Vuiniſi, qui fuit comes filius b. m. Raghinari una inſimul cum Ad lib. XII. n. 17.

Richilda ejus conjuge in predicta eccleſia & monaſterio per ipſum documentum pro eorum anime redempcione donaverunt atque conceſſerunt in ipſum ſanctum ac venerabilem locum, monimentum ipſum oſtenſum & ab ordine relectum. Interrogatus eſt ipſe predictus Ubertus abbas una cum predictus avocato ſuo ab his judicibus & auditores pro quo monimento ipſo ibi in judicio oſtenſiſſent, qui dixerunt, vere monimentum ipſum in judicio veſtris oſtenſimus preſentiis, ut omnibus vobis cognitum ſit, ut integra .... in predicto loco Clatina una cum predicta eccleſia ſancti Petri ibidem poſita, que in predicto monimento legitur, ut ipſe predictus Vuinigi comes una inſimul cum predicta Richilda ejus conjuge in predicta eccleſia & monaſterio per ipſum documentum dederunt, atque concederunt jure proprietario oomine, & cum taliter retulerunt ipſe predictus Ubertus abbas cum jam dicto ſuo advocato ceperunt dicere hac reclamare. Jam plures vices nos reclamati ſumus ad vos domnus Hermannus archiepiſcopus, & domnus Bertulſus comes ſuper Rainerius filio b. m. Ghiſolfi, & ſuper Ildebrando & Vuido & Enricus germanis filiis b. m. Iſalfridi, eo quod malo ordine & contra legem ipſa preſata eccleſia & monaſterio diſveſtivit de integra preſata curte & res illa de Clatina, & de predicta eccleſia ſancti Petri ibi poſita, quod ſunt de ſub jure de preſata eccleſia & monaſterio ſancti Salvatoris, unde ipſa preſata eccleſia & monaſterio legibus, & per ipſum predictum documentum inveſtita fuit ad ſuam proprietatem, & vos preſatus dominus Hermannus archiepiſcopus, & Bertolſus comes ad preſatus Rainerius & a predictis germanis multos direxiſtis miſſos, & vos nullo modo ad veſtrum poteſtis habere placitum. Unde nos querimus, ut vos de ipſa ſupraſcripta curte & res illa, & de preſata eccleſia ſancti Petri in eleemoſina domni Conradi imperatoris veſtraque mercedem inveſtiatis. Cum ipſe preſatus Ubertus abbas una cum advocato ſuo taliter retuliſſent; tunc ipſe domnus Hermannus archiepiſcopus & dictus Bertolſus comes, & judices, qui ibi aderant, recordati ſunt & dixerunt, quod ipſe jam dictus Ubertus abbas cum preſatus advocato ſuo per plures vices reclamare vidiſſent, & eos nullo modo ad noſtrum placitum habere potuerimus; tunc ipſe Hermannus archiepiſcopus, & preſatus Bertolſus comes ſecerunt predictus Rainerius & Wido & Enrico & Ildibrando per ipſum placitum intus & foris querere & vociſerare, & eos nullo modo habere potuit, & ibi eos minime invenerunt, tunc ipſe jam dictus Hermannus archiepiſcopus per ſuſtem, quas in ſuis tenebat manus ipſe preſatus Ubertus abbas una cum preſato avvocato ſuo de integra preſata curte, & res illa de jam dicta eccleſia ad ſalva querela inveſtiebant, & inſuper miſit bannum domni imperatoris ſuper ipſas preſatas res & ſuper ipſa preſata eccleſia, ſimulque & ſuper ipſe abbas in auro optimo libras centum; ut nullus quiſlibet homo, magna parvaque perſona ipſe preſatus abbas ſuoſque ſucceſſores de ipſa jam dicta curte & res illa, & de ſupraſcripta eccleſia ſine legale judicio diſveſtire audeat. Quique vero ſecerit, ſciat ſe compoſiturus predicte libras auri medietate pro camera domni imperatoris, & medietate a pars predicte eccleſie & monaſterio, & ad ejus abbatem, qui pro tempore ibidem ſuerit. Unde hanc notitia per ſecuritatem eidem eccleſie & monaſterio & illius abbati, qui pro tempore ibidem fuerit, ſactum eſt oſtenſione eidem eccleſie & monaſterio oſtendendam fieri juſſimus. Quidem & ego Lambertus notarius ex juſſione de ſupraſcripto Hermannus archiepiſcopus & miſſo & judicum ammonitione ſcripſit in anno Domini Conradi invictiſſimi imperatoris anno imperii ejus Deo propitio undecimo, quinto nonas madii indictione quinta.

Hermannus Dei gratia Colonienſis archiepiſcopus, & ſacri palatii archicancellarius ſubſcripſi.

Johannes epiſcopus interſui & ſcripſi.

Ego Gerardus gratia Dei Romani judex imperii interfui & ſcripſi.

Ego Vitalis judex ſacri palacii interſui & ſubſcripſi.

Lambertus notarius ibi ſuit, & aoc notitiam ſubſcripſi.

XXXV.

Ugo donat monaſterio Pratalienſi jus ſuum in eccleſiam S. Michaelis de Silva.

Anno 1038. menſe januario.

Ex archivio Fontis-boni §. Donatio n. 84.

IN Dei nomine. Anno Dominice incar- Ad lib. XII. n. 21.
natione milleſimo triceſimo octavo anno autem domini Chumradi Romanorum imperator auguſto undecimo menſe jenuario indictione ſeptima. Manifeſtus ſum ego Ugo filio Alſridi, quia per eartula judi-

Digitized by Google

judicati e meo teſtamento volo, e judico, e confirmo, e trado aproprio tibi a monaſterio ſancte Marie matris Criſti de loco Pratalia pro mercede e ex remedio anima mea, e anima de ſupraſcripto jenitoris meo, & jenetricis me, ideſt omnibus caſis, e terris, e vineis, e tota res juris mea, e integra mea portione, que mihi contagne da parentibus meis de ecclesia ſanti Michaelis arcbangeli, que eſt io caſale la Silva, omnia & io omnibus, ſicut ego Ugo modo viſus ſum abere & tenere, vel aliis omnibus vel ſeminibus teouerit de mea parte & mihi ſucceſſit de jure conceſſionis parentorum meorum, ſive de patre meo, ſive de matre mea vel da aliis omnibus, qui ſupra poſiti fra comitato iſtius Aritino fra territorio ſancte Marie ſito Partina, e fra territorio de plebe ſancti Ippoliti ſito Biblena, in caſale Caminza, e in caſale la Silva, e in caſale Lonnano, e in caſale le Camprina, vel per alie caſalia & avocabulis, e pendiciis ubicunque de ſupraſcriptis rebus illi pertinere vel invenire potueritis tam de ereditate, quam de conquiſito cum ſolamentas edificiis earum curtis, ortas, terris, vineis, pratis, campis, ſilvis, vel reliquis pumiſeris, aquis, rivis e paſcuis, cultum vel incultum, diviſum & indiviſum *&c.* Qua vero cartula judicati a me qui ſupra Ugo ſacta, qualiter ſupra legitur, Acto notarius ſcrivere rogavi. Actum Aritio.

† Singoo manibus Petrus caſtaldio e Glitto filio Reinberti, e Ribarilo qui e Rillo rogatis teſtis.

Ego Acto notarius ſcripſi & complevi feliciter.

XXXVI.

Fundatio monaſterii ſancti Petri in Montecònero prope Anconam facta a comitibus Ugone, Amezone & Auſredo.

Anno 1038. VIII. aprilis.

Ex archivo ejuſdem monaſterii n. 73.

Mitt.l.XII.n.22. IN nomine Domini. Annis ab incarnatione domini noſtri Jeſu Chriſti milleſimo trigeſimo octavo & in temporibus domini donni Benedicti ſummi pontificis & univerſalis pape in apoſtolica ſanctiſſima beati Petri apoſtoli ſede anno ejus octavo, & regnante domino Corradn magoo imperatore auguſto aoni imperii ejus & in Dei nomine & in anno duodecimo & die octavo menſis aprilis indictiooe ſexta Auximi civitate,

In nomine ſancte & individue Trinitatis. Agnoſcant omnes Chriſticole nos Ugo comes filius quondam Mezoni comitis & Adelaſi conjuge ſua & Amezo comes filius quondam Mauricii comitis & Auſredo comes filius quondam Amezoni comitis: acceſſiſſent ſacerdotes & levitas, plurimoſque noſtre provincie laicos, eorumque ſumpſiſſent conſilium, qualiter ecclesia beati Petri apoſtoli, que ſita eſt in fundo monte Coneto cum ſuis vocabulis territorio Humanato Auximum conſtituto in monaſterio virorum Deo ſamulantium, & regi Domino preces pro incolumitate & pace viventium & requie defunctorum ſundentium fieri jugiter atque perpetualiter deberet ſub ratione noſtrorum patrnnorum noſtrorum heredum: his imperactis ordinavimus nos ibi Guimezo abbati omnium monachorum primatum tenere, ſuiſque ſucceſſoribus, conceſſimuſque eis circa preſatam ecclesiam gruttam cum ecclesia ſancti Benedicti, que eſt poſita in loco, qui dicitur Petra abbatis, & inter terram vineam & ſilvam modiorum trecentum & quindecim cum omnibus ſuis pertinentiis. Concedimus nns ſupradicti donatores noſtra portione donno Pancratio, qui eſt edificate in ſundo, qui dicitur monaſterio cum omnibus ſuis pertinentiis quantum ad ipſam noſtram portionem pertinet. Et ego ſupradictus Amezo cnmes conceſſi Dei proli, ut qui ibidem ſtare videtur in ſundo monaſterio ipſam meam portionem, & per ſingulos quoque annos carreta de vino ona, que eſt tota ipſa pars, inſimul a primn latere, & a ſecundo & a tertio latere littus maris quippe decrevimus, ut abbas vel ſratres ipſius loci, res ſibi conceſſas a jure noſtro ſubtrahere nullo modo valeant, & in alterius uſum tranſmutare. Commutationem vero abſque noſtra licentia ſacere non preſumant. Annis vero ſingulis abbatem vel ſuos in ſolemnitate ſancti Petri cereo uno ſeu heredibus noſtris maſculinis pro benedictionibus. Hec vero oblatio cum omni revereotia ſuſcipiatur & ipſa oblatione in ipſo ſuper ſepulcrum cenobio ſtatim offertum ſit. Quod ſi, quod ſemper abſit, abbas inflatus ſuperbia hoc adimplere diſtulerit, ſciat ſe compoſituros aureos eſſe ſeptem; & hoc repromittimus nos ſupraſcripti patroni noſtriſque heredibus in contra hoc decretum a nobis ſactum intentaverimus aut corrumpere aut inſrangere vel ſalſare voluerimus, aut ſub aliis hominibus mittere

vo-

voluerimus, aut ſi de ſupradicta eccleſia, & de ſupradictis rebus ſupradictum abbatem vel ſuoſque ſucceſſores foras expellere voluerimus. Et in omnibus ſtare & defenſare promittimus, & quod ſi defendere non potuerimus aut ſi ſibi non obſervaverimus de omnibus, que ſupra ſcripta habentur, non ſolum peccator animarum exiſtat, ſed in perjurio concurrat: ſed compoſituros nibilominus promittimus nos ſupradicti patroni, ſeu heredibus noſtri dare tibi ſupraſcripto abbati vel tuis ſucceſſoribus in ſupraſcripto ipſo beato ſancto Petro, qui preordinati ſunt, pene nomine aureos ſolidos optimos marcbie centum, & poſt pena data & abſoluta bec cartula decretum in ſua permanere firmitate, & de ipſa congregatione de ipſo ſupradicto monaſterio quando caſus evenerir, ut abbas moriatur, unus de ſupradictis monachis eligatur, qualiter ipſam congregationem inſimul voluerir, ſcriptam per manus ...... ejus Auximi ſub die & anno indictione ſupradicta facta Auximi civitate.

† Signum manus Ugo comitis & Adelaſi jugales.

† Signum manus Amezo comes.

† Signum manus Auſredo comes.

† Signum manus Jugo judex ibi feci &c.

† Ego Afro judex ſacri palacii interſui &c.

† Giſo in hoc decretum rogatus manu mea ſcripſi.

Johannes in hoc decretum rogatus manu mea ſcripſi.

† Gulielmus hoc decretum rogatus manu mea ſcripſi.

Ego Tab. tabellio de comitatu Auximi ſcriptor hujus cartule decretum, ſicut ſuperius habetur, poſt ſcriptione & roborationem teſtibus complevi & abſolvi.

XXXVII.

Charta venditionis factæ Petro abbati S. Salvatoris de Campo-amabili.

Anno 1038. menſe junio.

Ex autographo archivi Fontis-boni. §. Emptio. n. 38.

Ad lib. XII. n. [illegible] IN Dei nomine amen. Anno Dominice incar. milleſimo triceſimo octavo anno autem domni Chumradi Romanorum imperator auguſto undecimo menſe junio indict. ſexta. Conſtat me Ugo filio quondam Teutio, quia per cartula vindictionis vendidiſſet, & certum eſt vindedit, & ac tradedit aproprio tibi Petroni abbas de eccleſia Dei & ſancti Salvatoris de loco & a vocabulo Campo amabilis, ideſt ſupraſcripta integra meam portionem, ſicut mihi ſucceſſit vel ſuccedere debet de jenitore & jenitrice mea, & mihi in portionem contagne vel contagnere debet da germano meo, vel da aliis parenti & conſortibus meis de omnia integra caſa, & ſorte, & res illa, que eſt poſita ſra territorio de plebe ſancte Marie ſito Partina in caſale Munte, que modo recta & tenuta eſt per Jobannes filio quondam Petroni cum ſolamentas & deficiis earum, curtis, ſortas, terris, vineis &c. vindo & trado, unde nulla exinde non reſervavit poteſtatem, nec tibi autepono & pretio exinde recepit da te rem movile pro ſolidis triginta pro finito pretio &c. Actum Aritio.

† Singno mano de ſupraſcripto Ugo, qui anc cartula vindictionis & manu ſua ſcrivere rogavit.

Ec carta in eodem vero pactum dedit Ugo a predicto abbas in loco pigno pro ſolidis duo de dinariis de ariento, & vino cogno uno uſque in ſolemnitatem ſancti Mihae archagneli proximo veniente, ſi ipſo Ugo at illo termine vendiderit, a predicto abbas pro dicti dinariis & vino ipſo abbas vendere debet a predicto Ugo iſta carta & terra & proprietatem, & ſi non vendiderit ipſo abbas ipſa carta & terra illa & proprietatem firmiter abeat & teneat.

† Singno man. Teuto filio Acto, & Petro filio q. Teuti, & Bonito quondam Ruſtico & filio quondam Lamfridi rogatis teſtis.

Ego Acto notarius ſcriſi & complevi feliciter.

XXXVIII.

Teſtamentum Ugonis comitis caſtri Brittonorii.

Anno 1039. XVI. auguſti.

Ex tabulario archiep. Ravennæ. Capſ. F. n. 1912.

IN nomine Domini noſtri Jheſu Chriſti amen. Anni ipſius milleſimo XXXXIIII. indictione VII. menſe auguſti die XVI. Quia metu mortis tollit hominibus perfectum ſenſum habere. Ideo ego Ugo exiguus *Ad lib. XII. n. [illegible]*

Digitized by Google

guus comes caſtri Brittonori, quamvis ſim eger corpore, tamen mente ſanus ſum, & voluntate propria res meas ita diſponere volo, ut Deus inde honoretur, & anima mea indetrimentum non patiatur. In primis precipio, ut medietatem caſtri Montis ſaſſi reſtituatur Sarſenſi epiſcopo, quia injuſte teneo. Caſtrum Montis ſraſsconis reſtituo totum monaſterio
* L. Trinitatis. ſancte * eternitatis (*ſic*). Et ſi aliquid in partibus illis injuſte retineo, ut reſtituatur. Pro anima mea precipio, ut centum libre detur. Item volo & precipio, ut Girardus filius meus ſit michi herès in totum, & volo, ut det ſorori ſue Marie totum, quod habeo in Marchas, & ipſe babeo in partibus Romanie. Et ſi Girardus ſine filiis maſculis mortuus fuerit, totum, quod habeo in plano, ſicque caſtrum Brittonorii eum toto tenimento ſuo & cum paſajo de Forinpopuli, & cum Maliano, quia tenimentum Maliant uſurpavi. De tenimento Medole & totum, quod habeo io plano, archiepiſcopi Ravennati reſtituatur, & nunc ad preſens reſtituatur totum, quod tuli de tenimento Medole in dicto archiepiſcopatu. Tamen ſi filie femine habuerit, habeat totum, quod in montaneis partibus habeo, quia caſtrum Brittonorii non eſt michi conceſſum, ut filie femine habeant. Ubertum ſervum meum liberum relinquo cum tota familia ſua, ſed tamen quocunque tempore domus mea ſine filiis maſculis remanſerit totum, quod habeo in plano, predicto archiepiſcopum reſtituatur. Civitella de Galiada reſtituatur ſancto Yllaro cum toto tenimento ſuo. Hec eſt mea ultima voluntas, unde ſeptem teſtes rogo. In primis Ubertum, Guarnerium Stefani Pagani, Uberto Azonis, Johannes Johannis ſtulti, Gusbertus de Caro, Ugolinum de Rolando, Petrus Sparanzellus.

Ego Petrus notario precepto ſupraſcripti teſtatoris hoc teſtamentum ſcripſi & complevi.

Ego Cauſa Dei gratia Ravenne tabellio ſcripſi hoc exemplum ſine fraude, ut in authentico vidi & legi.

XXXIX.

Donatio facta monaſterio Pompoſiano a Gebehardo archiep. Ravennate.

nno 1040. xx. aprilis.

Ex autographo chartarii S. Benedicti de Ferraria. A. ✠. V. 7.

✠ IN nomine patris & filii ſpiritus ſancti. Anno Deo propitio ponti- *Ad lib. XII. n. 13.*
ficatus domni Benedicti ſummi pontificis ac huniverſalis pape in apoſtolica ſacratiſſima beati Petri ſede octavo die vigeſimo menſis aprilis per iodictione octava ferrarie. GEBEHARDUS SERVUS SERVORUM DEI DIVINA GRATIA ARCHIEPISCOPUS SANCTE CATHOLICE RAVENNATIS ECCLESIE OBLATOR EXIGUUS. Cum ſumme divinitatis potentia in ſacra regiminis arce non meritorum gratia ſed ineffabilis ſue pietatis arbitrio pro multorum obtutibus nos locare dignatus eſt, illud nos ambire cotidie admonet, quod ad perennem capeſſendam indulgentie cenſuram pertinere potiſſimum, & fore dignoſſcitur. Unde & beatiſſimorum Sanctorum, & maxime intemerate virgiols Marie neceſſitudo me adire compellit ſuffragia, ut qui propriis viribus ad tantam ſarcinam perferendam nequaquam exiſto idoneus ... prece plachandum & uſque magis oraculo ſubſtentor ſi non in omnibus, in quibuſdam tamen preſulatus officio digoitatem vite mee mnribus valeam adequare. Igitur ego Gebebardus umilis atque peccator ſancte catholice Ravennatis eccleſie archiepiſcopus una cum ordinariis clericis ſancte noſtre Raveonatis eccleſie, nec non cum conſenſu epiſcoporum confratrum meorum. In tuo vero cenobio beatiſſimo theotocos virginis Marie, in quo Guido presbiter atque abbas preeſſe videtur, modis omnibus previdi conſtituere atque confirmare anteriora precepta, & inſuper que in illis releguntur. Ideſt eccleſiam ſancti Petri apoſtoli cum curte ſua integra, que vocatur Uſtulatus, cum omnibus ſuis pertinentiis, ſicut in anterioribus preceptis relegitur. Similiter confirmamus in preſtro monaſterio curtem integram, que vocatur Monterionis, cum fundis & apenditibus ſuis. Necnon monCſteria, quorum hec ſunt nomina. Videlicet ſancti Stephani, qui vocatur Majoris & ſancti Barbatiani & ſaocti Zacharie atque ſancti Stephani, qui vocatur Junioris; &

mona-

monaſterium ſancte Marie, quod vocatur Scenodochium, cum omnibus rebus & pertinentiis ſuis. Etiam confirmamus tibi Guidoni, & per te in prelibato ſancto acque monaſterio tuiſque ſucceſſoribus in perpetuum, omnes cartas enfiteoſeos que annis clapſis eidem monaſterio facte ſunt. Et inſuper concedimus ' confirmamus in ſupradicto monaſteri., ideſt manſum unum integrum qui vocatur de Caſale, quam uſque modo detente uſque fuerunt a jure noſtra teu..... conſtitutum territorio, a primo latere habet ſancti Savini intra fines ab uno latere ſtrata publica, ab alio latere poſſidet comes Ariminenſis, ſeu a tertio latere rivus, qui.... atque a quarto latere juris ſancte noſtre Ravennatis ecelesie. Inſuper confirmamus in perpetuum & damus prenominato monaſterio omnes res & pertinentias quantaſcumque habetis vel detinetia per qualemcumque modum vel titulum, ſcilicet manſiones, terras, vineas, ſilvas, paludes, vel piſcarias a noſtra eccleſia, vel a monaſteriis eidem noſtre eccleſie ſubjectis. Que igitur omnia memorata loca, vel ſicut ſuperius legitur, ſub tali videlicet ratione concedimus atque confirmamus tibi tuiſque ſucceſſoribus pro redimedio anime mee meorumque ſucceſſorum, quatenus ut tu & tui ſucceſſores ac confratres, qui ibi ſunt vel qui per tempora ibidem ordinati fuerint, orationes, que in tuo anteriore precepto, quod a nobis in tuo preſato monaſterio conceſſum eſt, releguntur, adimplere & facere debeatis. Et pro omnibus rebus & pertinentiis, quas nos veſtraque preſata eccleſia detinere videmini a jure ſancte noſtre Ravennatis eccleſie penſionem perſolvere debeatis nobis noſtriſque ſucceſſoribus vel ſancte noſtre Ravennati eccleſie oct...... in feſtivitate ſancti Apollinaris viginti ſolidos de Veneticorum denariis. Si quis vero tam noſtri ſucceſſores, quam quevis major aut minor perſona contra hujus noſtre donationis atque confirmationis preceptionis ſcriptum quicquam aliter agere preſumpſerit, & preſata loca & res ad ipſum monaſterium pertinentes a jure & dominio regularium monachorum, qui per tempora fuerint, in tuo venerabili templo beata mater Dei virgo, quovis tempore per quemlibet, ut dictum eſt, contractum alienaverit, vel munitiones inovaverit, niſi reſipiſcat, & emendaverit, ſuſcipiat indiſſolubile anathematis vinculum trecentorum decem & octo ſanctorum patrum Niceni concilii atque cum Juda ſcariotbis Jeſu Chriſti domini noſtri traditoris compar exiſtat & cum antiquo oſte condemnetur diabolo, & abitaculo juſtorum privetur eterno, & nullo modo in memoria veniat apud Dominum. His qui a tuo venerabili templo hec omnia, que a me tibi confirmata atque donata ſunt, beata Virgo, alienare aut ſuripere, ut ſuperius diximus, atenptaverit ea que ex tuis propriis muneribus a limina tua tibi deſerviendum regularium monachorum perenniter tribuimus poſſidendas. Quam ob rem & eniexa prece depoſeo, ut mihi tuo inutili famulo licet inmerito, attamen qui pro ſummo deſiderio cordis prelibata munuſcula amoris ſtudio tibi confirmare atque donare diſpoſui, veri luminis mater, quatinus digneris obſecrationibus obtinere aput Filium tuum, ut abolitis meorum ſcelerum vinculis eterne vite participem efficiar. Quam preceptionis ac voluntarie noſtre confirmationis & donationis paginam Gerardo notario ſancte noſtre Ravennatis ecelesie ſcribendam jubentes precepimus, & ut verius credatur ſubter manu propria, ut perpetualiter permaneat roborandam mandavimus ſub die & menſe & indictione prelibata octava. Ferrarie.

Ego Gebehardus Dei gratia archiepiſcopus hoc preceptum fieri juſſi & ss.

† Ego Hugo Parmenſis epiſcopus ss.

Ego Ivo Placentinus epiſeopus ssi.

† Ego Sigeſredus Dei nutu Regenſis epiſcopus ssi.

Ego Adalſredus Bononienſis epiſcopus ssi.

† Ego Ubertus Saxenatis epiſcopus ss.

† Ego Johannes gratia Dei Ficoclenſis epiſcopus in hoc precepto ss.

† Ego Rolandus gratia Dei ſancte Ferrarienſis eccleſie epiſcopus ss.

Ego Lambertus abbas in hoc precepto ss.

Ego Bonizo abbas ſancti Severi in hoc precepto laudans ss.

Ego dd. abbas ſancti Johannis evangeliſte in hoc precepto ss.

Ego Bonizo ſancte Marie in Coſmedi abbas in hoc decreto ss.

Ego Deusdedit ſancte Ravennatis eccleſie diaconus hoc preceptum laudans ss.

Ego Giſelbertus ſancte Ravennatis eccleſie archipresbyter in hoc preceptum laudan s ss.

Ego Adam presbyter ſancte Ravennatis eccleſie conſenſi & ss.

Ego Ravennus cardinalis presbyter in hoc precepto ss.

Ego Vitalis ſubdiaconus & cantor ſancte Ravennatis eccleſie in hoc precepto laudans ss.

Similes ſubſcriptiones reperiuntur in alio

alio præcepto Gebebardi anni 1031. *Sed* Lambertus abbas *appellatur* ſancti Apollenaris abbas. *Et legitur ſubſcriptus* Johannes gratia Dei ſancte Ceſenatis eccleſie epiſcopus; *& inſuper Adam non* presbyter *tantum*, *ſed* archipresbyter *ſubſcribitur*.

XL.

Azcica filiæ VVecellini & VVilpurgæ comitum Hiſtrienſium donat bona Johanni abbati & monaſterio S. Michaelis de Lemmo in territorio Parentino.

Anno 1040. XII. maji.

Ex veteri exemplo archivi S. Mathiæ de Muriano.

Mitt. XII. n. 35. IN nomine ſancte & individue Trinitatis. Anno Dominice incarnationia M. XL. regni domini Henrici feliciſſimi regis anno VI. menſis maji die XII. indictione x. Eceleſiarum Dei ſtatus non tam edificiis, quam edificatorum beneficiis confirmatur: & ideo ſatis neceſſarium ducitur hoc, quod eiſdem Chriſti eccleſiis ad ſibi ſervientium ſuſtentationem confertur literarum memorie mancipari, ut ſi forte temporum longevitate deleta cognitione largitorum violenti quilibet, quorum ſimiles noſtra etiam generat etas ad ea diripienda improbas manus extenderint, explicatis teſtimoniis veritatis ex conceptione inique cupiditatis erubeſcant, & ab auſu temeritatis proprie non ſine damno recedant. Igitur qualiter inluſtriſſima Azcica totius nobilitatis compos, patre Wecelino, & Wilpurga nobiliſſima matre Hyſtrienſium quondam comite & comitiſſa procreata, eccleſiam ad honorem Dei & ſancte Marie virginis, beatique Michaelis archangeli a domno Johanne abbate, ac reliquis fratribus ibidem congregatis ſuper altitudinem ripe ſinus, qui dicitur Lemnus edificatam, & a domino Engelmaro venerabili Parentino epiſcopo eadem invitante conſecratam humilima devotione & benigoiſſimo caritatis affectu dotaverit hac brevi ſcriptiuncula tranſmittit notitie futurorum. Dat igitur predicta domina Azcica conſenſu domine Wilpurge matris ſue adhuc viventis, & conſenſu domini Wolderici filii ſui, qui coram ſtabat, preſentibus nobilibus viris, qui ſubterius manifeſtantur, prefacte Dei eccleſie ad ſuſtentationem domni Johannis abbatis, fratrumque ſuorum & cunctorum eis in perpetuum ſuccedentium ſervum unum & ancillam, & predium quoddam non modicum indiviſum & inſeparabile, ſibique totum coberens, inter jacens partim prediis infraſcripte domine, partim territoriis ſancti Mauri, & aliorum hominum ſecundum quod illuſtris Jacobus Almenrici filius advocatus ejuſdem in capitibus & lateribus deſignavit & terminis quoadjacentium deſfinivit. Incipit enim a monte, qui dicitur Paſſivus, & pertranſit juxta poſſeſſam domini Albini, recurrens infra quindecim paſſibus juxta latus poſſeſſe, & ab eodem loco decurrit recto tramite uſque ad cyrum, a qua arbore retroreducitur juxta poſſeſſam ejuſdem domine uſque ad plagium de valle Felectoſa, & ab ea valle vadit in directum juxta Caſaliola, poſtea vero dirigitur ſurſum & reflectitur uſque ad arcam, ſepulture ibi ſitam, deinde vadit in longum juxta poſſeſſas deſcriptas, & ab hinc retorquetur ſurſum uſque ad coronam terre ſancti Mauri. Ab illa vero corona dirigitur per latum ſecus pedes montium de Nogarda & de Lodomo uſque ad Lamam ſpinoſam, que eſt juxta viam publicam. Inde autem reclinat infra ſe aliquantulum juxta eamdem viam, & preterea vergit in obliquum ſecus earſe de monte Foſco recta linea uſque ad modulum, & inde reducitur recto tramite uſque ad lacum de monte Foſco, & ab illo laeu vertitur per tranſverſum finito ſcilicet circuitu ſuo uſque ad prenotatum montem, qui dicitur Paſſivus. Hoc igitur predium apertis finibus longe lateque ſignatum ſepedicta domina offert prelibate Dei eccleſie ſancte Marie & ſancti Michaelis a ſervis ſuis ibidem ſamulantibus, preſentibus & futuris in perpetuum poſſidendum nullo unquam temporis homine abſque eorum conſenſu inibi partecipaturo. In aliis etiam territoriis ſuis, que undique ſibi circumjacent, liberam prebet facultatem omni tempore, quo eis neceſſe fuerit, laborandi ſine aliqua penſione vel redditu. Hac itaque oblatione facta eadem domina una cum ſupradicto Jacobo advocato ſuo, conſenſu Wodelrici filii ſui inveſtivit domnum Johannem abbatem & reliquos fratres ſibi ſubjectos de omnibus his ſub lege perpetue penſionis, mandans heredibus ſuis, cunctiſque ſuis ſucceſſoribuc per adteſtationem tremendi judicii nunquam ea, que ſepedicte eccleſie Dei ipſa devoto corde obtulerat, de poteſtate ſervorum Dei furorem incurrat, & vite preſentis tranſitum gehenne ignibus deputetur, atque in noviſſimo extremi judi-

judicii die ſeparetur a dextris, & cum ſiniſtris eternis tradatur iocendiis concremandus quiſquis hec, que ipſa pia cordis intentiooe Dei eccleſie donaverat diripere de poſſidentium manu preſumpſerit, nec tantum careat preſentibus damnîs, ſed cogatur decem libras auri exſolvere, medietatem camere regie, medietatem vero injuriam paſſis, ſitque ei in eternum anathema maranatha.

XLI.

VVilpurga comitiſſa bonis ditat idem monaſterium de Lemmo.

Anno 1040. xII. julii.

Ex antiquo apographo ejuſdem chartularii.

Ibidem.

IN nomine Dei eterni amen. Anno Dominice incarnationis M. xxxx. regoi domini Heinrici feliciſſimi regis anno vI. indictione x. die xII. menſis julii. Eccleſiarum Dei ſtatus non tam edificiis, quam edificatorum beneficiis confirmatur: & ideo ſatis neceſſarium ducitur hoc, quod eiſdem Chriſti eccleſiis ad ſibi ſervientium ſubſtentationem confertur, literarum memorie mancipari, & ſi forte temporum longevitate deleta cognitione largientium violenti quilibet, quorum ſimiles ſibi generat etas etiam noſtra ad ea diripienda improbas manus extendere explicantur teſtimonio veritatis ex conceptione inique cupidinis erubeſcant, & ab auſu temeritatis proprie non ſine damno recedant. Igitur qualiter illuſtriſſima domina Wilpurga mater Hiſtrienſium totius nobilitatis compos, quondam comitis & comitiſſa procreata eccleſiam ad honorem Dei & ſancte Marie virginis & beati Michaelis archangeli a domno Johanne abbate & reliquis fratribus ibidem congregatis ſuper altitudinem ripe ſinus, qui dicitur Lemus edificatam, & a domino Engalmero venerabili Parentino epiſcopo eadem invitante conſecratam humillima devotione & benigniſſimo charitatia affectu doptaverat, & voluit ante mortem ſuam omoia ſua territoria deſignare, hec brevis ſcriptiuncula tranſmittit notitie futurorum. Dat igitur predicta dnmina Wilpurga eonſenſu domini Wecellini, & conſenſu domini Woldorici, & conſeoſu filiorum & filiarum ſuarum preſentium nobilium, qui ſubterius maniſeſtantur, preſate Dei eccleſie ad ſubſtentationem domni Johannis fratrumque ſuorum & cunctorum eis ſuccedentium unum territorium noo modicum indiviſum & inſeparabile, ſibique totum coherens ſecundum quod illuſtris Jacobus Almerici advocatus filius ejuſdem in capitibus & lateribus deſignavit, & terminis coadjacentibus definivit. Incipit enim a monte, qui dicitur Calbo, verſus meridiem, poſtea vadit ſurſum per eacumen montis recto tramite uſque ad plagium de valle Felectoſa, ſicuti continetur in dotatione domine Azciche filie ſue. Sequitur ab ea valle & vadit in directum juxta Caſaliola verſus occidentem, poſtea vero dirigitur ſurſum, & reflectitur uſque ad archam ſepulture ibi ſitam, que eſt in monte, qui dicitur Ceternicus, deinde vadit in longum juxta poſſeſſam Dominici. Et hinc retorquitur ſurſum uſque ad coronam terre ſancti Mauti, que eſt juxta viam publicam, que vadit de Parentio ad caſtrnm Calixedi. Ab illa corona vero dirigitur per latus ſecus pedes montium de Nogarda & de Lodomo rectn tramite verſus Orientem uſque ad lamam ſpinoſam, que eſt juxta viam publicam, que vadit Urſarie de caſtro ſancti Laurentii. Inde currit & reclinat inſra ſe aliquantulum juxta eamdem viam, & poſtea vettit ſe in obliquum verſus carſo de monte Fixini, quod eſt juxta paludem. Poſtea vero vadit recta linea uſque ad moduli, & deinde reducitur recto tramite uſque ad lacum de monte Fixini, & ab illo lacu vertitur per traoſverſum Fracte uſque ad montem qui dicitur Paxivus. A monte Paxivo vero vadit ad pedes montis Fixioi verſus meridiem, ubi eſt una magna corona lapidum, & per illam coronam vadit verſus montem retorquendo ſurſum uſque ad viam dictorum caſtrorum, que vadit Parentiom, & ibi ſunt coadunati lapides prope paludum quindecim paſſibus, poſtea vero vadit recto tramite uſque ad viam, que vadit de paludo ad caſtrum Calixedi, poſtea vern volvitur ad magnum termonem, qui eſt prope viam caſtri ſancti Laurentii, que vadit ad paludum, poſtea vero vadit per illam viam verſus caſtrum ſancti Laurentii uſque ad viam, que vadit de Calixedo duorum caſtrorum, & ibi eſt ſignum Crucis in una quercu, & a quercu vadit recto tramite uſque ad montem Spinoſum, poſtea vero vadit per unam magnam coronam uſque ad pedes montis Carmaſci verſus orientem, poſtea vero declinat & vadit verſus meridiem uſque ad cleam, & per illam cleam vadit uſque ad mare ſalſum & piſcarie que ſunt ad Arnum, qui eſt ſubtus montem, qui dicitur Calbo.

bo. Ab Arnu vero vadit uſque ad prenotatum montem qui dicitur Calbo. Hoc igitur territorium apertis finibus longe lateque ſignatis predicta domina voluit omnia in luce facere, pro pace & bona concordia fecit fieri ſtridam, & poſuit terminum uſque ad dies xxx. Si aliquis habet facere aliquid in dicto territorio vel in piſcariis, debeat ſe preſentare, ſicut eſt conſuetum camere regie uſque ad predictum terminum. Ad hec omnia nullus comparuit, finitoque termino ſupradicta domina offert prelibate eccleſie ſancte Marie virginis, & ſancti Michaelis ac ſervis ſuis ibidem famulantibus preſentibus & futuris in perpetuum poſſidendum. In aliis vero territoriis ſuis, que undique ſibi circumjacent, liberam prebet facultatem omni tempore, quo eis neceſſe fuerit laborandi ſine aliqua penſione vel redditu. Hac itaque oblatione facta eadem domina una cum ſupradicto Jacobo advocato ſuo conſeoſu Woldorici filii ſui, inveſtivit domnum Johannem abbatem & reliquos fratres ſibi ſubditos de omnibus his ſub lege perpetue poſſeſſionis, mandans heredibus ſuis cunctiſque ſucceſſoribus per atteſtationem tremendi judicii nunquam eam que Dei eccleſie ipſa devoto corde obtulerat, de poteſtate ſervorum Dei ibidem famulantium auferre preſumant, ſed ad ipſorum jus perpetualiter tueantur & ſerventur. Imprecate eſt etiam, ut omnipotentis Dei furorem incurrat, & preſentis vite quotidianis afficiatur adverſis, numquam proſperis conſoletur, poſt vitè vero preſentis tramitum gehenne ignibus deputetur, atque noviſſimo extremi judicii die ſeparetur a dextris & a ſiniſtris, & eternis tradatur incendiis concremandus. Quiſquis hec, que ipſa pia cordis intentione Dei eccleſie donaverat, & deſignaverat, diripere de poſſidentium manu preſumpſerit: nec tamen careat preſentibus damnis, ſed cogatur decem libras auri ſolvere, medietatem camere regia, medietatem vero iojuriam paſſis; ſitque ei in eternum anathema maranatha.

Ego Albanus auctoritate imperiali judex ordinarius & notarius, & nunc ſupradicti domini epiſcopi Parentini advocatus ſupradictum inſtrumentum dotationis de mandato dicte domine Wilpurge ſcripſi & publicavi, & ſigno meo conſueto munivi preſentibus venerabilibus & nobilibus viris domino Engalmero Pareotine civitatis epiſcopo, & Jacobo advocato ſupradicte domine Wilpurge.

XLII.

Rodulphus Normannus offert monaſterio Vangaticienſi latifundia in territorio Patavino.

Anno 1040. XIII. kl. ſeptembria.

Ex autographo ejuſdem monaſterii.

IN nomine domini Dei eterni. Agni ab incarnacione Domini ooſtri Jeſu Chriſti milleſimo quadrageſimo tertiodecimo kalendas ſeptember indictione octava. Monaſterio beatiſſime ſancta virgine Maria, quod eſt edificatus ipſa ripa Adice, qui dicitur Petra, in quo ſupraſcripto ipſius donos Andreas abas promiſo tuo dexiderio priorem de predicto moneſterio adeſſe videtur. Nos ipſo Rodulfo Normanous ex Francorum genere abitator in caſtro Arquada in eorum preſencia teſtium oſertor & donator ſupraſcripte ipſius eccleſia vaſooe tere, ramum pomis, fiſtucum notatum, adque coltellum, & duos vvantos totum in ſimul hac tradere viſſus ſum, perſonaliter facio tibi inveſtitura & oferſione ad ſupraſcripta eccleſia in omnia juſta mea Francorum lege per preſente dixit. Quiſquis in ſanctis ac venerabilis locis ex ſuis aliquit obtulerit rebus juſta hottoritatem vocem in hoc ſeculo centuplum accipiad, & inſuper, quod melius eſt, vita poſidebit eterna. Ideoquem nos Rodulſus Normannus donamus & oſeramus in eadem eccleſia ſancte Marie a preſenti die & ora perpetualiter abendum in ſubtum & uſum ſtipiendis monachorum, qui in hoc hordinati ſunt, vel in antea pro tempore ordinati fuerint, & ibi Deo frequencius die noctuque ibi ſervierint pro mercedem & remedium anime Ugonis marchionis, & per remedium anime Giudittas ſemina, que fuit conjuge mea, ideſt maſſaritia una juris mei, quam ego habere & poſſidere viſo ſum comitato Patavenſis, & in fine Arquada, & in loco & ſundo Arquada, quibus jam ante os annos adquiſivi pee unam cartam venditionis da Martinus presbiter filius Georgii, quod ſunt rettas & laboratas per Johannes maſario libero omine, quod ſunt ipſa maſaritia inter ſeudimina & vineis cum areis juges quatuor de teris arabilis, & pratis jugeris ſex, de ſilvis & buſcaleis jugeris tres, & ſi amplius de ipſas maſaricias plus inventus fuerit, quam ut ſupra menſura legitur per hac carta oferſionis in ſupraſcripta *Ad lib. XII. n. 14.*

f ij eccle.

eccleſia ſancte Marie proprietari juri, ut dictum eſt, cum teris vigris, vineis, campis, pratis, paſcuis, ſilvis, hanc ſtellareis, ripis, rumpinis, hanc palutibus, coltis & incoltis, diviſis & indiviſis, una cum finibus, terminibus, acceſionibus, curſibus aquarum, aquarumque ductibus, cum omnia in ſe hac jacenciis & pertinenciis earum rerum per locas & vocabulas ab ipſis caſis & rebus pertinentibus. Nos jam dictus Rodulfus Normannus ofertor & donator exinde nullam reſervo de ipſa ſupraſcripta maſaricias omnia in integrum ab hanc die in antea de eccleſia ſancte Marie dono & oferro perpetualiter ad abendum uſum & ſubtum de monahim, qui modo vel qui pro tempore ordinati ſuerint, & fruendum exinde ex frugibus earum rerum vel quibus exinde anue Dominus dederit, ſicut de cetera rex ipſius eccleſia quicquit volueritis, ſine omni mea & heredum meorum contradictione, & quod abſit fieri minime non credo ſupra ſcriptus Rodulfus Normannus meiſque beredibus hanc proheredibus meis ſeoque liberos, & inſuper ponamus vobis auro obtimo uncias tres argenti ponderas ſex, quo ab eos aſolvamus, & de eo quod repetierint nihil vindicarent, valeant. Set hec preſens pagina oferſionis mee, ſicut ſuperius legitur, omnique tempore firmam & ſtabilis in convulſa & inrevocabilis permanead cum ſtipulacione ſubnixa, & quia ego predicto Rodulfus Normannus hac pergamina ſimul cum calamo, & hattramentario, pinna, vvaſonem terre, ramum pommis, fiſtucum notatum, adque coltellum, & duos vvantos totum in ſimul juſta legem mea Francorum manibus meis de terra levavi, & Johanni notario tradidit ad ſcribendum, & teſtes in qualiter ſubter confirma a me rogatos obtulit ad roborandum, ut diſcimus, per mercedem & remedium anime Ugonis marchionis, & remedium anime Giuditta femine, que fuit conjus mea vel parentorum noſtrorum proficiad a ſalutem & gaudium ſempiternum, ut mereamur audire vocem in oc ſeculo euuge ſerve bone & fidelis intra in gaudium Domini tui, quia taliter in omnibus mea bona eſt voluntas, & ſi unumquemque, qui hanc irumpere & minuare voluerit, tunc Dei omnipotentem tribunal eterna cum Juda traditore ideo iſto abeat racione in die judicio. Hanc enim cartulam oferſionis, ſi ſupra legitur, omniaque firmam & ſtabilis inconvulſa & inrevocabilis permanead adque perſiſtat inviolabilis conſervare promitto con ſtipulatione ſubnixa.

Actum in caſtro Arquada ſeliciter.

Signum † manum ſnpraſcripto Rodulfus Normannus, qui hanc cartulam oferſionis fieri rogavi ab omni.

Signa ††† manibus Beraldo & Rodolfus & Ragnifredus viventes legem Francorum teſtes.

Signa †† manibus Celſo & Johannes & Lionzo teſtes.

Signum † manum Martinum de Gano teſtes.

Ego qui ſupraſcriptus Johannes notarius ſcriptor ujus cartulam oferſionis poſt tradita complevit.

XLIII.

Petrus filius Actonis donat monaſterio Cluſino ſancti Victoris jus ſuum in eccleſiam S. Savini ſitam in territorio Spoletano.

Anno 1040. menſe ſeptembri.

Ex archivo S. Blaſii de Fabriano.

IN nomine Domini. Et ſactum eſt in anno ab incarnatione Domini quod ſunt anni Domini mille XL. & temporibus donni Ugo dux & marchio anni vero in ducato ejus ſeſto, & dies menſe ſeptembris indictione ſeptima. Ideoquem ego Petrus filius Acto bona & expontanea mea volumptate pro remedio anime mee, & pro mercede & redemptione & opſoluccione.... & ut in die iſſo futuri judicii veniens me ante tribunal Chriſti ad Domino recipere mereamur, ut aliquot de peccatis meis miſericors Dominus minuare dinneris, proterea donavit & tradidit medietatem de omnia terra & cum tota terre .... porcione de ipſa eccleſia beatus ſanctus Savine, que in ipſa terra edificata eſt, & eſt poſita ipſa terra ſra ducatu Spoletino territorio ... ano vel in lu colle denotaria, & per alie fundora vel vocabula, que ego abeo ſra ducato Spoletino territnrio Caſtellano & .... ſra locaſinnato finis primo latere fluvio Caſtellano, & via que percurrit da ſancta Mari veniente ad berſia in tertio latere via... briani venientem ad Burianu veniente ad .... talone que .... le rumana venientem ad campum de ulmo venientem ad flumen, infra iſti ſupra dicti lateribus donavit medietatem de omni terra de mea porcione de ipſa ſupra dicta eccleſia beatu ſanctu Savini, & cum terris, vineis & cum omnia

Ad lib. XII ap.

omnia quantum ad medietate debeat pertinere, de quod eſt inter ..... inſimul modiorum LX. & ...... ſuerit de terra mea fra iſti ſupradictis lateribus io ipſa donacione .... a ipſa terra, & pro mea portione de ipſa ſupra dicta eccleſia donatione anima mea & de genitore & genitrice mea in monaſteriu beatu Benedictu & ſancta Maria & ſanctu Victore, quod edificatus eſt ſra ducatu territorio Caſtellano in avucabulo Victorianu, ut ab odieroum die Urſu abbas & omneſque ejus poſteriſque ſucceſſoribuſque ipſius .... ad regendum abet, unde ego ſupradictus Petrus donatore non precium neque anueild, ſet ſola oracione & premium in ſuturo ſpondeo ego Petrus ad te Urſu abbas, quod ſi ego ſupradicto Petrus ..... ſupra dicto monaſterius aut ad te Urſu abbas aut ad tuis poſteriſque ſucceſſoribus ſubtraere aut retollere aut minuare .... adimpleverimus aut non obſervaverimus, ſupra ſcripta cartula ſalſare aut diſrumpere tentaverimus, & da omne omines damno & perſona non deſenſaverimus, ipſa ſupradicta mea donacione dupla reſtituamus, quem vero cartula ego Petrus ſcabioo & notarius.....

.... manu Petrus qui hanc cartula fiere rogavit.

† Sinnum manum Onderellu teſte ſum.
† Sinnum manu Manſo teſte ſum.
† Sinnum manu Adamo teſte ſum.

........pos roboratione omnium teſtibus ego qui ſupra Petrus ſcabino & notarius ſcripſit, inclauſit.

XLIV.

Placitum Henrici regis pro exemptione decimarum in favorem monaſterii S. Michaelis de Lemmo.

Anno 1040. xv. ſeptembris.

Ex authentico monaſterii S. Mathiæ de Muriano.

ad lib. XII. n. 35. IN Chriſti nomine amen. Hoe eſt exemplum ſeu tranſumptum cujuſdam publici inſtrumeoti ſcripti, ut prima facie apparebat, manu Abani imperiali auctoritate notarii, non abraſi, non aboliti, non cancellati, nec in aliqua ſui parte ſuſpecti, ſed prorſus omni ſuſpicione carentis, cujus teoor per ſingula talis eſt.

In nomioe Dei eterni amen. Anno Dominice incarnationis milleſimo quadrageſimo, regni domini Heorici ſeliciſſimi regis anno ſexto, indictione decima, die quintodecimo menſis ſeptembris. Cum quedam queſtio verteretur inter dominum Engalmerum epiſcopum Parentine civitatis ex una parte, & ex altera parte domnum Jobannem abbatem monaſterii ſancte Marie virginis & ſancti Michaelis archangeli de Lemo. Queſtio talis erat inter illos, quod dominus epiſcopus volebat habere decimam de territorio dicti monaſterii, & dominus epiſcopus precepit omnibus bominibus, qui laborant territorium ſupradictum, ut portarent decimam in epiſcopali palatio, & ipſi noluerunt eam portare nec dare, & talem excuſationem habebant dicendo. Domnus abbas nobis precepit, ut debemus portare decimam in monaſterio ſupradicto ſub pena dupli. Iſta & alia multa verba ſuerunt inter illos. Propter talem queſtionem dictus abbas comparuit cum ſuis juribus (1) coram domina Azicha, & dixit ei. Dominus epiſcopus ſacit nobis moleſtare omnes homines, qui laborant noſtrum territorium, quod tu nobis dediſti, petit ab ipſis decimam, & domina Azicha reſpondit, eamus omnes ad noſtrum regem. Poſt hec omnia comparuerunt omnes coram domino Henrico ſeliciſſimo rege, & talem queſtionem narraverunt ei, & rex cum audiſſet eos ſecie ſibi multos ſeoiores convocare in palatio ſuo ad conſilium, & ibi fuerunt congregati quingeoti & ſexaginta octo ſeniores. Et rex coram omnibus vocavit dominum epiſcopum, & domnum Johannem, & dominam Azicham, & ipſi venerunt coram rege cum multis, qui erant in ſocietate eorum. Domina Azieha viva voce dixie domino regi, & omnibus, qui erant cum eo. Ego dedi unum territorium ad honorem Dei monaſterio ſancte Marie virginis & ſancti Michaelis archangeli domno Johaoni abbati, & reliquis fratribus ibidem congregatis ſnper altitudinem ripe ſinus, qui dicitur Lemus, & ecce inſtrumenta, ſi vobis placet, ſacite ipſa legere, & ſecerunt ipſa legere coram omnibus. Cum lecta ſuerunt inſtrumenta dixit domina Azicha coram omnibus. Dominus epiſcopus ſacit mihi injuriam, quia petit decimam a pauperibus Chriſti. Ego dedi dictum territorium, ut poſſint ſratres predicti monaſterii habitare, & pauperes recipere. Ad hec domious epiſcopus reſpondit. Omnes decime debene eſſe epiſcopi & capituli ſui. Hec omnia dominus Rex intellexit cum ſuis ſenioribus & fecit conſilium, & io illo conſilio omnes viva voce dixerunt: Decimas debent habere ſratres de ſuo territorio, qui habitant in dicto monaſterio. Incipiunt

(1) In alio veteri exemplo legitur *fratribus*, loco *juribus*.

enim

enim a monte Calbo, & vadit per ſigna, ſicut continentur in ſupradictis inſtrumentis dnmine Aziche, & matris ſue Wilpurge. Et dominus Henricus Rex dixit ſupradictn dominn epiſcnpn. Vade in pace, & noli nns cnntriſtare. Nos volumus decimas dare, quas tu petis, ſupradicto mnnaſterio, & hoc habemus exemplum, quod per totam provinciam Hyſtrienſem mnnaſteria ſancti Benedicti poſſident ſuum territorium cum decimis & nmnes ſructus, qui in eo poſſint habere. Etiam nns vnlumus cum conſilin noſtro, quod nmnes hnmines, qui laborant ſupradictum territnrium, debeant portare decimam domnn Jnhanni abbati ſupradicti mnnaſterii & ſunrum fratrum, cunctnrumque in perpetuum ſuccedentium, & poſſint ipſas decimas habere, gaudere, & omnes ſuam vnluntatem facere ſine cnntradictione alicnjus perſnne ſub pena librarum decem auri, medietatem ſolvere camere regis, medietatem vern injuriam paſſis. Poſt hec dominus epiſcopus fecit pacem cum domina Azicha, & domina Azicha dedit dnmino epiſcnpo & ſuo capituln unum territnrium ſubtus montem Sablonnrum verſus occidentem, ſicut continetur in ſuo inſtrumento, & dominus epiſcnpus promiſit cum ſuis clericis domine Aziche, quod nunquam peteret decimam in territorin ſupradicti monaſterii. ANATHEMA MARANATA.

Ego Bartholnmeus natus ſer Petri de Carneriis de Pergamn publica imperiali auctnritate nntarius & judex nrdinarius auſcultationi ipſius tranſumpti una cum infraſcriptis Petrn Subtili, & Luca notariis preſens interſui, & quia utrumque cnncnrdare inveni, me in teſtem ſubſcripſi, ſignumque meum & nomen appnſui conſuetum io fidem & teſtimonium premiſſnrum.

Egn Petrus qunndam ſer Thome de Pola Subtil.. publicus imperiali auctoritate nntarius & judex ordinarius auſcultatinni ipſius tranſumpti una cum ſupraſcripto Bartholnmeo & infraſcriptn Luca notariis preſens ioterſui, & quia utrumque concordare inveni, me in teſtem ſubſcripſi, ſignumque meum & nomeo appoſui conſuetum in fidem & teſtimonium premiſſnrum.

Egn Lucas ſcriba filius qunndam ſer Marci nntarii de Venetiis publicus imperiali auctoritate notarius, nec non caſtri ſancti Laurentii cancellarius, prout vidi & inveni in ſcripto inſtrumeoto manu Abani nntarii ſcriptn in uno petin pergamenn, ita hic de verbo ad verbum fideliter copiavi & exemplavi in iſto petio pergamenn nihil additn vel detracto, quod ſententiam mutet vel vitiet intellectum, niſi eſſet punctum vel ſillabam per errorem, & in publicam fnrmam redegi, ſigooque & nomine meo ſolitis roboravi, currente anno Domini milleſimo quadrigenteſimo tertiodecimn, indictione ſexta, die decimo octavo menſis ſeptembris.

XLV.

Teutius & Benedicta conjuges offerunt terras monaſterio S. Victoris de Cluſis.

Anno 1040. menſe novembri.

Ex chartario S. Catharinæ de Fabriano.

IN omine domini noſtri Jeſu Criſti & factum eſt jn anno ab incarnacione Dnmini nnſtri Jeſu Criſti, quod ſunt anni Domini mille quadraínta, & temporibus domno Ugo dux & marchio, anni vern in ducato ejus quarto de menſe nnvember indictione octava. Ideoquem ego Teucius filius qunndam Martinus & Benedicta conjuoge ſua per conſenſum & vnluntate de viro meo nns ambi inſimul nnſtra bona propria vnluotate ſecundum nnſtra lege prn redencione de anime noſtre dnnn & trado in ipſo monaſterio de Victnriaon de terra mea, que eſt poſita fra ducatn Spoletann territnrio Caſtellano in lnco, qui dicitur Sacrann io vocabulo Noceto, & eſt adunata fra loca ſinaite finis, primn latere terra de Johannis de Benedictu, & a ſecundum latere terra de Jnhannis donatori, & tertin latere terra de Bonizn, & a quarto latere terra de Arduvinn, fra iſtis lateribus donavit in ipſo ſupraſcripto monaſterio & ad Urſus abbas, qui in ipſo ſupraſcripto mnnaſterio nrdinatus fuerit de terra mea ſtaria ſex &c. Al lii. XIIag.

Ego Petrus ſcabino & notarius ſcripſit, complevit & inclauſit.

XLVI.

Charta emphyteuſis facta Donato, Siccono & Petro germanis a Johanne abbate S. Gregorii de Urbe.

Anno 1041. menſe martio.

Ex codice membranaceo ejuſdem monaſterii, pag. 54.

Al lib. XII. n. 37. A Vobis petimus domno Johanne religioſo presbytero & monaco atque coangelico abbate venerabilis monaſterii ſanctorum Andree apoſtoli, & Gregorii confeſſoris Chriſti, quod nuncupatur clivus Scauri in vobis conſentiente cuncta congregatione monachorum ſupraſcripti monaſterii, uti nobis Donato, Siccono & Petro germanis heredibuſque noſtris, & nepotibus noſtris filiis genitis tenendum, id eſt terram ſementaritiam, que eſt de terris ſementaritiis cum .... paſcuis .... montibus & collibus, plagiis &c. una cum rivis infra ſe, ſimulque totum pantanum majorem, quod vocatur Lorano, vel cum omnibus eorum pertinentiis vel adjacentiis. Similiter duas rotas ad ſecandum carticam poſita in fundum veſtri monaſterii, ſicuti incipit a prato de ſupraſcripto pantano majore, quod appellatur Lorano, quod totum nobis locaſtis cum ſupraſcriptis rotis, & venit in foſſatellum, quod per inverni tempus ducit aquam & vadit in vadum Sufflatoro, & ducit in Arrajolo de via Paponiſca, & per eamdem viam vadit uſque in arborem, ubi eſt ſignum Crucis, ubi ſtare videtur unus affinis marmoreos. Sicque declinans in unum alterum affinem marmoreum, & venit in foſſatellum: deinde venit in viam Caſſariam, ita autem per eamdem viam ducit in vadum, quod vocatur Caſandri, & venit in ſupraſcriptum primum ..... juris veſtri dominii ad tenendum &c. ita ſane ut preſtet exinde ſationibus pars noſtra parti veſtre &c. ſingulis quibuſque annis ſine aliqua mora vel dilatione penſionis nomine ſolidos denariorum Papienſium quinque in feſtivitate ſancti Andree, & ſi in eamdem feſtivitatem eos vobis non damus, tunc octavo die poſtea duplos eos vobis tribuere ſpondemus, & tantos circlos omni anno vobis dare debemus, quantos vobis oportuerit, & decorrentes quantos in veſtro monaſterio & in eccleſia ſancti Apollinaris neceſſe extiterit, ſimul & tria aratra per unumquemque annum, nihilque aliud &c. Anno Deo propitio pontificatus domini Benedicti ſummi pontificis & univerſalis noni pape in ſacratiſſima ſede beati Petri apoſtoli nono, indictione ſimiliter nona menſe martio.

† Signum manu ſupraſcripti Donati.
† Signum manu ſupraſcripti Sicconis.
† Januarius de Ponte teſtis.
† Beno de Petro presbytero de Caſtellione teſtis.
† Creſcentius de Benedicto presbytero fornaro.
† Demetrius ſartore.
† Petrus de Januario.

Ego Johannes ſcriniarius ſancte Romane eccleſie complevi & abſolvi.

XLVII.

Donatio terrarum, quam fecerunt Bono abbati S. Michaelis Piſarum Martius, Melior & Ugo fratres.

Anno 1041. xv. kl. aprilis.

Ex authentico archivi ejuſdem monaſterii.

IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti Dei eterni. Anno ab incarnatione ejus mille quadrageſimo primo quintodecimo cal. aprilis indictione nona. Sancto autem venerabilis monaſterio ſancti Michaelis archangeli ſito foras civitate Piſa prope porta que dicitur Samuel, ubi nunc donnus Bonus reverentiſſimus abbas preeſſe videtur. Nos quidem in Dei nomine Martio & Meliores & Ugo, que Bene vocatur, germani filii b. m. Levitii offertores ipſius monaſterio preſentes preſentibus diximus, quiſquis in Domino vel in Sanctis ejus aliquid contulerit, hic juſta actoris voce in hoc ſeculo centuplum recipiet, inſuper quod melius eſt vita poſſidebit eterna, ideo nos qui ſupra germani donamus & offerimus a pars ſupradicte eccleſie & monaſterio ſancti Michaelis archangeli ad ejus jus & proprietatem abendum pro mercede & remedium anime noſtre, qui ſupra germani, ideſt una petia de terra illa, qui eſt poſita in loco & finibus Colignola, eſt teneotes uno capo in fluvio Arno, & alio capo tenet in terra & vinea ſupradicte eccleſie & monaſterii ſancti Michaelis archangeli, lato uno tenet in via Cararicia, & alio lato tenet in terra Willelmi judex domni imperatoris filio b. m. Stefani a ſupradicta petia de terra in eodem loco, qualiter ab omnis parte circumdata eſt per degnatas Ibidem.

ſignatas locas in integrum cum inferioribus & ſuperioribus ſuis, ſeu cum acceſſionibus & ingreſſoras ſuas omnipotenti Deo & pars ſupradicte eccleſie & monaſterio ſancti Michaelis arcbangeli donamus, cedimus, tradimus, conferimus, offerimus, & per preſentem paginam offertionis ibidem ad abendum confirmamus faciendum exinde a pars ſupradicte eccleſie & monaſterio ſancti Michaelis archangeli tam de fruge & laboribus adque cenſum vel reditum, quod exinde annue dederint quicquit exinde oportum fuerit, & ſi quis vero, quod futuro eſſe non credimus, & ſi nos qui ſupra germani quot apſit vel noſtris heredibus ſeu quislibet opoſita perſooa fuerit contra anc cartula offertionis veoire quandoque tentaverit, aut eam infrangere vel diſrumpere cum noſtro dato vel facto queſierit, tuoc ſpondimus nos qui ſupra Martius & Meliore ſeu Ugo germani una cum noſtris eredibus compooere a pars ſupradicte eccleſie & monaſterio ſancti Michaelis archangeli ſupraſcripta petia de terra in duplum inſerquidem loco ſub eſtimatiooem quales tunc fuerit, & inſuper penam argentum optimum libras quinquaginta. Sic tamen & ſi nos exinde auctores nec defenſores querere nec dare nolueritis, licentiam abeatis a pars ſupradicte eccleſie & monaſterio ſancti Michaelis arcbangeli apſque noſtra perſona exinde cauſas agendi, reſponſum reddendi, fioem ponendi rebus omnibus a pars ſupradicte eccleſie & monaſterio ſancti Michaelis archangeli defenſandi, ſeu anni tempore cum cartula illa offertionis defenſare debeas vel quomodo aut qualibet juſta lege melius potuerit pro mercede & remedium anime noſtre, qui ſupra germaoi. Anc enim cartule ofertionis noſtre paginam Wido notarius domni imperatoris ad conſcribendum tradimus adque fieri rogavimus, in qua etiam ſuperius confirmantes teſtibus optulimus ad roborandum. Actum foras ſupradicta civitate Piſa in atrio ſupradicte eccleſie & monaſterio ſancti Michaelis archangeli, & qui oc infrangere vel diſrumpere queſierit, que ſuperius leguntur, abeat maledictionem omnipotentis Dei ejuſque genitricis Marie una cum omnibus Sanctis, ſit particeps cum Juda traditore, cum Dathan & Abiron, qui ſupradicta petia de terra apſtragere voluerit ſupradicte eccleſie & monaſterio ſancti Michaelis archangeli.

Sigoum de manibus de Martii & de Melioris & de Ughi germanorum, qui anc cartula offertionis fieri rogaveruot.

Ego Leo judex domini imperatoris ss.

Ego Willelmus judex domni imperatoris ss.

Ego Leo judex domni imper. ss.

Ego Wido notarius domni imperatoris poſt tradita complevi & dedi.

XLVIII.

Aimmo abbas S. Adalberti in Pereo promittit Eleuchadio abbati S. Mariæ foris portam Faventiæ laborare terras circa cluſam Traverſarjam.

Anno 1042. III. februarii.

Ex autographo ejuſdem monaſterii S. Mariæ.

IN nomioe Domini. Temporibus dominus Benedictus papa ſedis ejus anno decimo, imperatore non habemus, die tertio menſe februario indictione decima in clauſtro ſancte Mariæ foris portam. Domnus Aimo presbyter & monachus & abbas monaſterii ſancti Adelberti cum conſenſu ſuorum monacborum per hujus pagine offerſionis, promiſſionis, ſpnnſionis, obligationis a preſenti die....... te preſens in Dei nomine domnus Eleuchadius presbyter & monachus & abbas monaſterii ſancte Marie, quod vocatur foris portam & tuis ſucceſſoribus da modo in antea uſque completi aoni triginta promittimus vobis laborare ipſa cluſa Traverſaria da fine canale in antea da iſto aquimul. da iſta fluvio * elimo uſque ad illas canales: da illa parte fluvio de aquimulo, quod vos ſupradictus Eleuchadius abbas monaſterii ſancte Marie ad me ſupradicto Aimo abbas monaſterii ſancti Adelberti nobis concediſtis, promittimus ipſa cluſa laborare uſque ad ſupradicti completi anni triginta, & ſi ipſa cluſa perit, communoiter facere debemus &c. Mitt. XIV. a. p.

* Lamone.

Ego Aimo mooachus ſaocti Adelberti abbas m. m. ss.

Ego Stephanus presbyter & mooachus ſcribere rogavit nomine ſuorum fratrum.

Ego Ildebraodus judex huic promiſſioni interfui.

Petrus tabellius &c.

XLIX.

Rainerius VVidi filius tradit monaſterio Pratalienſi jus ſuum in eccleſiam S. Michaelis de Silva ſeu de Camenza.

Anno 1042. menſe martio.

Ex autographo archivi Fontis-boni.

Ad lib. XIII. n. 3. IN Dei nomine. Anno Dominice incarnationis milleſimo quadrajereſimo ſecundo menſe martio indictione decima. Manifeſtus ſum ego Rainerii filio Widi qualiter per cartula judicati & oſertionis pro remedio e luminaria anima mea, e anima de jenitore meo, e jenetrice mea concedo e offero judico e trado a proprio a moneſterio ſancte Marie matria Criſti de loco Pratalia concedo e confirmo abere e tenere omnia integra mea portione, quod eſt medietatem, ſicut mihi ſucceſſi, de jure conceſſionis parentorum meorum, ſive de patre meo, ſive de matre mea, vel de aliis parentibus meis, de omnibus caſis, e curtis, e donnicatis, terris, e vineis, e ſortibus, e res maſaritie, ſive de angarialis, libellariis, tributalis, e de eccleſia ſancti Michaelis archangeli, quantumcumque a ſupraſcripta mea portionem pertinet vel pertinere debet, que ſupra poſiti fra territorio plebe ſancte Marie ſito Partina in caſale, que dicitur la Silva, e in caſale Caminza, e in caſale Marina, e in caſale Camprina, & in Mojuna, & Nori, & in Gunna, & in Valli muntanini cum ſolamentas, edificiis earum, curtis, ortas, terris, vineis, pratis, campis, ſilvis, vel reliquis pumiſeris, aquis, rivis, e paſcuis, cultum vel in cultum, diviſum & indiviſum omnia & in omnibus, ubicumque & in qualibet locas de ſupraſcripte caſe e curte e domnicatis pertinere vel invenire potueritis, e ſupraſcripta eccleſia cum circuito e cimiterio ſuo e ſua pertinentia, que de mea parte a ſupraſcripta eccleſia pertined de omnia & in omnibus *&c.* Quam vero cartula judicati a me, qui ſupra Raineri, facta, qualiter ſupra legitur, Acto notarius ſcrivere rogavi. Actum Aritio.

† Singno mano de ſupraſcripto Raineri, qui hec carta judicati, qualiter ſupra legitur, e manu ſua ſcrivere rogavi.

† Singno manibus Glitto de Fucco, e Urſo filio ſuo, e Johannis filio Johannis rogatis teſtis.

Ego Acto notarius ſcripſi e complevi feliciter.

L.

Johannes epiſcopus Cæſenas inſtituit in eccleſia ſua cathedrali canonicos ſub regulari & communi vita viventes.

Anno 1042. II. menſis junii.

Ex autographo tabularii canonicorum Cæſenatum.

IN nomine patris & filii & ſpiritus ſancti. Anno Deo propitio pontificatus domini noſtri Benedicti ſummi pontificis & univerſalis pape in apoſtolica ſacratiſſima beati Petri apoſtoli Domini ſede anno decimo die ſecundo menſis junii indictione decima, & anni ab incarnatione Domini mille quadraginta duo poſt obitum Chonradi imperatoris. Ceſene. *Ad lib. XIV. n. 3.* Diverſa licet in ſe membra retineat eccleſia mater univerſalis, unita tamen eſt & ratione fidei, & operatione virtutis; nam ſecundum Apoſtoli ſententiam in uno corpore diverſa ſunt membra, omnia autem non eumdem actu abentia, & in eccleſia diverſi ſunt ordines, ita quoque morum ſunt diverſæ converſationes. Secdum ad unum caput, quod Chriſtus eſt, generaliter referuntur, conſtat eccleſiam unum corpus eſſe ex omnibus individuam propoſito credulitatis, & dividuam officio converſationis. Aliter enim in ſancta eccleſia monachi, aliter clerici, aliter laici converſantur. Monachi quippe omnibus, que mundi ſunt, renuntiantes ſeipſos abnegant, & poſt Chriſtum, & pro Chriſto albam ſuam Crucem portant, & dum ab aliis penitus removentur, non aliorum, ſed vitam propriam curant. Laici vero dum tranſitoriis inberent rebus temporalibus utuntur poſſeſſionibus, dum cognugia & colunt, dum filios nutriunt, cumque ſecularibus negotiis applicantur, qui apicem mundane concupiſcentie contingunt, ab ea neceſſario coinquinantur. Sed inter has duas converſationis ſpecies media eſt vita clericorum, qui quanto in eccleſia opportuniores exiſtunt, tanto ipſo Domino, qui eccleſie caput eſt, conciniores eſſe creduntur. Si enim ſunt eccleſie oculi, qui omnium vitas ſuper omnes poſiti inſpiciunt, & ſpetiali mandato univerſos paſcunt, nimirum ipſi apoſtolicam imaginem retinent, quia a Chriſto eccleſie paſtores effecti in mundum predicaturi miſſi ſunt, ut ejus oves paſcerent, & non ſolum ſe, ſet etiam univerſas gentes predicationis verbo inſtructas, & exempli predicatione formatas ad eterni regni

gaudia ducerent, qui acepta poteſtare in animas ligaodi adque ſolvendi domioicum paſcebat gregem omnes unanimiter conſentientes, omnia communiter poſſidentes, & ſicut unius fidei erant cultores, unius Dei predicatores, ita communiter tamquam nihil habentes, omnium erant poſſeſſores. Debent itaque elerici, qui eorum ordinem imitantur, eorum mores aſſumere, quatenus quibus coneordant in nomine, non penitus diſcrepent in actione. Et ideo ego quidem Johannes divini reſpectus operatione epiſcopus Ceſſinas clericorum noſtri epiſcopatus viram in melius reformare Domino inſpirante laborans, pravum morem, qui hactenus in noſtra eccleſia fuerat, eeleſti favore eradicare niſus ſum; adolevit enim in noſtra eccleſia tam prava conſuetudo, ut ſacerdotes & diacones ceterique eccleſiaſtiei ordines ſtipeodia ſua & eccleſie oblationes non communiter poſſiderent, neque in pias cauſas expenderent, ſed turpe avaritie lucro dediti, quaſi predam invicem dividentes, per ſingulas ſuas domos deportarent, ubi eum familiaribus, & quod deterius eſt, cum mulieribus portiones ſuas cum ſummo dedecore eonſumerent. Unde cum eonſilio Gebeardi & ſenioris & magiſtri noſtri Ravennatis ſedis arehiepiſcopi, aliorumque conſratrum noſtrorum tam epiſeoporum, quam etiam religioſorum abbatum, aliquantos ſacerdotes, diacones, ceteroſque eccleſiaſtici ſtatus in unum collegimus, qui ad onorem Dei & ſancti Johannis baptiſte communiter in uno loco conveniant, ubi veſcantur & dormiant, ad ſerviendum Domino ſine intermiſſione cooſiſtant, & ut ſolummodo divino culıui mancipentur, a populari converſatione remoti fiant. Nam, ſicut ait Apoſtolus, qui militat Domino, non implicat ſe negotiis ſecularibus, qui ut ſine murmuratione poſſint degere, neceſſarioſque ſibi ſumptos abe-e, indigentibus etiam elimoſinam dare, eum eonſilio noſtrorum fidelium tam majorum, quamque minorum totiuſque populi noſtre civitatis ſufficientes ſibi redditus largiri decrevimus. Proinde ego predictus Johannes epiſcopus trado & ordino, & in perpetuum diſpono vobis Johannes archipresbyter, & Petre presbyter, & Johannes presbyter, & per vos veſtris eonſratribus & ſubceſſoribus io perpetuum, qui canonico more ad ſerviendum noſtre eccleſie congregati ſunt permanſuri. Ideſt monaſterium unum integrum, cui vocabulum eſt ſancti Laurentii & Zenonis, in Calanco vocidatur, eum omnibus ſibi pertinentibus, cum omnibus rebus, que predicto monaſterio in eodem ſundo pertinent, cum ſundo uno integro, qui vocatur Monte, & alio ſundo integrn, qui vocatur Urliano, poſito in plebatu ſancti Vi[illegible], qui vocatur in Valle, & eum medietatem de fundo integro, qui vocatur Caſa ſummula poſita in plebatu ſancti Petri, qui vocatur in Ciſtino, & tres canterios terre, in ſundo qui vocatur Fontanelle & unum canterium in fundo Campo, qui vocatur Cauei, & medietatem de Fundo, qui vocatur Vicomajo, & cum omnibus, quod predicto monaſterio pertinet in burgo Ceſenate, & unam unciam terre, quod ſunt tornaturie duodecim integre poſite in ſundo, qui vocatur Monticlo: quem detinent heredes quondam Liuto, & Petrus magiſter quondam Leo presbytero eum germanis ſuis, & ſex uncie in fundo Barciliano territorio Sarſenenſe plebatu ſaocte Marie, qui vocatur Majoris, & medietatem integram de ſundo uno integro, qui vocatur Muſiano, cum capella ſuper ſe poſita. Damus etiam & concedimus vobis medietatem de ſundo uno integro, qui vocatur Marignoni territorio Ariminenſi plebatu ſancti Johannis, qui vocatur in Compudo, & unam petiam terre & vineam ſuper ſe habentem poſita in fuodo, qui vocatur Ranoula, per pediſmum menſurata in longitudine ſua perticas decempedas optuaginta & quinque, & in latitudine ſuo ab uno capite pertice treginta & octo, & ab alio capite pertice viginti & quatuor. Et concedimus vobis due turnaturie terre & dimidia, que in predicto monaſterio obvenit de Ceſino, qui vocatur Pagaoo, poſite in ſundo, qui vocatur Capocauci, & tres tornaturie & dimidia terre in fundo, qui vocatur Campeliano, & octo turnaturie terre poſite in fundo, qui vocatur Vezano, & quatuor turnaturie in ſundo, qui vocatur Caſamajo. Et concedimus vobis quantaſcumque nos abemus in loco, qui dicitur ſancto Sacretarin, quod eſt ſundum qui vocatur Ramo, infra ec latere, a primo latere & a ſecundo latere poſſidet Liuro, qui vocatur de Salico, eum eonſortibus & ſratribus ſuis, & ſoſſato, qui dicitur Sicco, a tertio latere via percurrente, & ſundo qui vocatur Barbalbio, adque a quarto latere uſque ad monticello & caſa lą piera, & ſicubi & pertinentia ejuſdem mnnaſterit invenire potueritis, omnia ſint vobis largita adque conceſſa. Et omnia abeatis, teneatis, poſſideatis etiam innovandi & diſponendi cum veſtris ſubceſſoribus in perpetuum, ſicut ſuperius legitur. Que omnia ſita ſunt territorio Ceſſenate, &

terri-

territorio prelibato vicariato plebatu ſancti Victoris, qui vocatur in Valle, territorio Ariminenſe, plebatu ſancti Johannis, qui vocatur in Compudo, & territorio Raveonate in Decimo plebatu ſancti Petri, qui vocatur Ciſtino, & territorio Sarſinate plebatu ſancte Marie, que vocatur Majoris. Pro eo quia in eccleſia noſtri epiſcopatus ſine intermiſſione divina officia celebrare debeatis, ideſt matutina & veſpertina, Miſſarumque officia, ceteraque officia, que in eccleſia pro vivis & defunctis regulariter ſunt agenda. Debeatis etiam orare aſſidue pro mea & meorum anteceſſorum ſubceſſorumque anima, unde iſtos tres pſalmos, ideſt Miſerere mei Deus, & Deus miſereatur noſtri, & Deus in adjutorium meum intende, cum oratione pro me, meiſque ſubceſſoribus in carne degentibus cotidie Domino ſolvatis, pro mortuis autem me ſcilicet meiſque anteceſſoribus vel ſubceſſoribus hos tres pſalmos cum oratione reddatis, ideſt Miſerere mei Deus, Vocem meam, & Laudate Dominum in Sanctis ejus, in die anniverſarii noſtri & Marinacii anteceſſoris noſtri, omniumque ſubceſſorum noſtrorum integrum officium mortuorum cum Miſſa celebrare debeatis, ſicut in ipſa die depoſitionis. Et non liceat nobis vel noſtris ſubceſſoribus, ea omnia quæ largiti ſumus per nullum modum abſtraere vel minuere, donec vos, ſicut ſuperius diximus, veſtrique ſubceſſores in ac noſtra eccleſia canonico more Deo ſueritis ſerrituri. Quod ſi quis ujus noſtre ordinationis & diſpoſitionis ſtatutum temmerare preſumſerit, vel nos, ſive noſtri ſubceſſores auri libram unam vobis veſtriſve ſubceſſoribus dannetur, ſolutaque pena oc noſtre diſpoſitionis decretum maneat inrefragabiliter in perpetuum. Quam vero paginam preceptionis & decreti Johannes Deo largiente tabellio ujus civitatis Ceſſene ſcribere juſſi, in qua & ego ſubter manus meas propria ſubſcripſi, & rogatis teſtibus, illamque vobis tradidi ſub die, & menſe & indictione ſupraſcripta decima. Ceſſene.

Ego Gebeardus Dei gratia archiepiſcopus ss.

† Ego Johannes gratia Dei epiſcopus ſancte Ceſſenatis eccleſie ſic diſpoſui, ſic decrevi, & in perpetuum valere precepi.

† Confirmans factum judex ſubſcripſit Arardus.

† Ego Bernardus quondam Hotardi judicis natus in hac decreti pagina teſtis rogatus ss.

† Ego Griſo in ac decreto paginam teſtis rogatus ss.

† Ego Pecorus in Dei nomine tabellio & judice in hac decreti pagina teſtis rogatus ss.

† Ego Lintulſo in oc decreto teſtis ss.

† Ego Petrus in oc decreto ıeſtis interfui.

† Petrus filio quondam Roprandi in oc decreti paginam teſtis ss.

† Liudonis filius Gobixo hujus decreti teſtis interſuit & ſubſcripſit.

† Ego Johannes tabellione Chriſti miſericordiam civiıaıis Ceſſene ſcriptor oc decreti pagine poſt roboracionem teſtium aliorumque complevi & abſolvi.

Notitiam teſtium	ideſt
Arardus judex	Bernardus quond. Hotardi judicis filius.
Griffo & Léto	germani filii Liuto.
Petrus tabellio	Liuto & Gebizo filio ſuo.
Petrus, qui vocatur	Pero de . . . .
Petrus qui vocatur	. . . .

L I.

Libellus emphyteuſis ſcriptus a Gebebardo archiep. Ravennate in gratiam Aimmonis abbatis S. Adalberti in Pereo.

Anno 1043.

Ex autographo chartarii archiepiſcopii Ravennatis, Capſ. G. n. 2909.

IN nomine patris & filii & ſpiritus ſancti. Anno Deo propitio pontificatus domoi Benedicti ſummi pontificis & huniverſalis pape in apoſtolica ſacratiſſima beati Petri apoſtoli Domini ſede undecimo die prim......... in eodem venerabili monaſterio ejuſque ſucceſſoribus abbatibus in perpetuum. Congruum atque utillimum .... petentium deſideriis nnn aborrere, ſet Domini miſericordia ...... Aimmooi venerabili abbati monaſterii ſancti Adelberti, & pro me in eodem venerabili monaſterio meiſque ſucceſſoribus .... piſcaria una .. v... vocatur Corbaria, & campo qui vocatur Treni ...... pertinentibus intra fines ejus, hoc eſt ab uno latere Pado, qui vocatur Juveniacus, ab alio latere ſi .... monaſterii ſancti Adelberti .... a tertio latere Patorenum, atque a quarto ...... nobis conceſdiſtis ad abendum, tenendum, & ad lucrum & utilitatem ipſius prenominati monaſterii ſancti Adelberti perpetualiter poſſidendum ...... ſub ſtatuta pen-

Ad lib. XIII. n. 8.

penſione ut ...... noſtris propriis expenſis io omoibus meliorare debeamus adjutore nihil ...... actoribus ſancte veſtre Ravennatis eccleſie in ſuperius ..... *&c.* quam preceptionis veſtre paginam Gerardo notario ſancte veſtre Ravenoatis eccleſie ſcribendam rog. ..... *&c.*

LII.

Donatio facta monaſterio S. Victoris de Cluſis a Bonizone & a Franca conjugibus.

Aooo 1043. menſe februario.

Ex originali archivi S. Blaſii de Fabriano.

Ad lib. XII. n. 31. IN nomine Domini, & factum eſt inanni ab iocarnaeione Domini noſtri Jeſu Chriſti, quod ſunt anni Domioi mille quadraiota & tres, & temporibus domno Ugo dux & marchio anoo ejus ſeſto, & die menſe februarius per indiccione undecima. Ideoque ego nos Bonizo filius quondam Franco & Franca conjuges de Bonizo conſeoſu & voluntate de dictu virum meum ..... io ſimul comuniter noſtra bona propria voluntate facimus iſta cartula concambiacione ..... de caſas ... *&c.* .. ſanctu Victore ..... & tibi domno Urſce abbate e ae tuis poſteriſque ſupceſſori uſque in perpetuum, ide eſt aliquis de res noſtra, que eſt poſita infra territoriu Caſtellu Pretoſum in locu, qui dicitur Valle & eſt in vocabulo ali, & eſt poſita ipſa res infra loca vel finaite & finis a primo latere fine via, a ſecundo latere, & a tercio latere & a quarto latere fine terra de ipſu monaſteriu infra iſtis lateribus, quod eſt ipſa res ſeſtaria undeci........ de ipſa caſa & de ipſa vinea & cum omnis pomis & arboribus ſuis.... *&c.*

Sinnum manu de ſupradictis Bonizo & Franca.

LIII.

Altera donatio, quam fecit eidem monaſterio Giſo presbyter.

Anno 1053. menſe februario.

Ex archetypo tabularii S. Catharinæ de Fabriano.

IN nomine Domini. Et factu eſt in anni ab incarnacione Domini noſtri Jeſu Chriſti, quod ſunt aooi Domini mille quadraginta & tris ..... temporibus domno Ugo dus & marchio anno ejus qu..... & die menſe februarium per iodicione nona. Ideoque ego Giſo presbyter filius quondam Gonbertus bona mea propria & ſpontaoea mea propria voluntate ſecundum mea legem propter Dei timore & remediu & indulencia de anima mea ...... dedit & tradidit in ipſu monaſteriu a beatu ſanctu Victore, quod edificatum eſt in locum, qui dicitur Victurianus, & tibi .... qui es cuſtos de ipſu monaſteriu, & ac tui poſteriſque ſupceſſori, ide eſt ipſa res mea, que oveni ..... & eſt poſita ipſa res infra territoriu Caſtellu Pretoſu in locum, qui dicitur Domacianum, & eſt poſita ipſa res inſra loca vel finaita fiois a primo latere *&c.* Ibidem.

Ego Sig.... Scabinu & not. *&c.*

LIV.

Algozo & Ermitia conjuges judicant terras ſuas monaſterio Prataliensi.

Anno 1043. menſe majo.

Ex autographo Fontis-boni. §. Donatio. n. *99.*

IN Dei nomine. Aono Dominice incaroatioois milleſimo quadrageſimo tertio menſe madio indictione decima. Maniſeſti ſumus nos Algozo ex jeoere Francorum, qui abitaturo ſum in finibus Tuſcie comitatu iſtius Aritino, e Ermitia, que & Miouta, conives ipſius Algozo & ...... que & Bunello e Leo germani filiis Lamberti ſuet clamatus unus & alium conſentiente per conſenſum e comuoe e noſtra bona voluntate nos jugalis e oos germani inſimul volumus pro animarum noſtrarum e anime de jeoitoris noſtri e de jenitriis noſtre redeotiooe damus e judica- Ad lib. XIII. n. 1.

dicamus e tradedimus a proprio per cartula judicati tibi a monaſterio ſancte Marie matris Chriſti de loco Pratalia, ideſt integra noſtra portionem de una ſorte e res illa que eſt in caſale Lorectio, que recta fuet per Arititio maſſario e filio ſuo, e noſtra portionem de una petia de terra, quot eſt medietatem, que èſt poſita in caſale Caminza intus ſra clauſura Ugoni Alſridi in avocabulo Caminza, ipſa portione de ſupraſcripta ſorte & res, e de ſupraſcripta petia de terra, ſicut fuet de ſupraſcripto Lamberto jenitore noſtro, qui ſupra germani, & eſt de territorio de plebe ſancte Marie ſito Partina, cum ſolamentas edefitiis earum, curtis, ortas, terris, vineis, pratis, campis, ſilvis &c. Qua vero cartula judicati a nos, qui ſupra jugalis e nos germanis facta, qualiter ſuperius legitur, Actio notario ſcrivere rogavimus. Actum Aritio.

† Singno manibus de ſupraſcripti jugalis e ſupraſcripti germani, qui ec carta judicati, qualiter ſupra legitur, e manibus ſuarum ſcrivere rogaverunt.

L V.

Ofredo & Tethelenda ejus uxor offerunt aliquot bona Urſo abbati & monaſierio S. Victoris de Cluſis.

Anno 1043. menſe majo.

Ex autographo S. Blaſii de Fabriano.

Ibidem. IN nomine ejus ab incarnatio Domini noſtri Jeſu Chriſti, quod ſunt anni Domini milleſimo quadrageſimo tertio anno Deo propitio pontificatus dom. Benedicto pp. ſede ejus nono die menſe madio indicione x. Sinogallie. Et ideo nos quoniam certus ſum ego nos que ſumus Oſredo, qui vocatur Ceſo filio quonda Giſredo & Tethelenda jugale de nacione Langnbardorum ambi in ſimul cum noſtra propria bona voluntate facio cartula ofſrecione ſeo traditione in ſancto Victore, qui eſt edificato infra comitato, qui dicitur Caſtello, ibidem trado & offero de res mea, & vobis Urſo apbas in perpetuum poſſidendum, idem eſt in fundo Cerreto, qui dicitur Punpiano, territorio Sinogallie, a lateribus, a primo latere via publica deſuper, & a ſecundum latere terra de Caero filio quonda Petrus, qui tenet eum conſortibus ſuis, & a tertio latere terra de Beraldo filio quonda Guido, & a quarto vero latere terra de Martino Montanerio, & de Johannis filio quonda Laurentio perveniente uſque in primo latere, quod eſt via publica, fra iſtis dictis lateribus idem eſt terra ad juſta modiorum quatuor, ſeo & in alio loco a lateribus, & a primo latere via publica deſuper, & a ſecundum latere terra Dominico filio quondam Acto, & a tercio latere terra de Certano filio quondam Leto, & a quarto vero eſt terra de Adamo filio quondam Moronto pervenientem uſque in primo latere, qui via publica, fra iſti confinis lateribus, idem eſt terra ad juſta menſura modiorum uno, ſeo in alio loco a primo latere rivo currente, & a ſecundum latere via publica, & a tertio latere terra de Mezzo, & limite de ſancto Felis, & a quarto vero latere terra de Ubaldo filio quondam Ogifredo perveniente uſque in primo latere, qui eſt rivo currente, infra iſti ſuper ſcriptis lateribus idem eſt terra ad juſta menſura modiori quinque de ipſa res, que nobis pertinet per cartula anc.. ...... ſin da jura ſancto Johannes inter tres locora modiorum decem, idem eſt vinea & olives & fices, & alie pomas & arboribus ſuis vel cum omnia que ſra ſe au ſuper ſe abentes ſuperius legitur, licentia abeatis vos ſupradicto abbas & cum ſupradicta eccleſia ipſa res abere, tenere, poſſidere & facere quitquit vobis placueris ad juris proprietatis, que eſt de proprio, & que eſt de conducto ad ſalva preſens redendus, ut Deus omnipotens cum omnibus ſanctis ſuis in futuro judicio venientes, quando omnis peccatores refrierio & indulencia deſidero recipere a Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, miſericordia & indulencia abea nobis de peccatis noſtris, quod contra hanc eartula ofrecione gire, agere au cauſare aut diſrumpere voluerimus pro qualivet modis ingenio vel argumentum, ceterum ſpondeo dare cum filiis & heredibus meis ad ſupradicto abbas, & a ipſa ſupradicta eccleſia ſancto Vetore ante omnis lites initium pene nomine de auro enbrizo libre ſunt quatuor nos ſupradictus ofritor vel noſtris heredibus mea oſrecione ſi firma & ſtabile permanea in die, menſe & indictione ſupradicta. Sinogallie.

†† Sinum manum de Ofredo, qui Ceſo vocatur, & Tethelenda jugale, qui fieri rogavi anno menſe, qui relectu eſt.

† Ubaldo filio quonda Agiſredo rogatus teſtis ſcripſi.

† Adamo filio quonda Adamo rogatus teſtis ſubſcripſi.

† Anſerammo filio presbyter Ubaldo rogatus teſtis ſubſcripſi.

Et

Et ego Johannes tabellio de comitato Sinogalienſi, qui ſupradictam chartulam roboravi & finivi & inclauſi.

LVI.

Charta fundationis monaſterii S. Pantaleonis de Monte-eremitæ in diœceſi Lucenſi.

Anno 1044. vii. kl. auguſti.

Ex apographo ejuſdem ſeculi in archivo monaſterii S. Pontiani de Luca.

Ad lib. XIII. a. 25. EXEMPLAR. In nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti Dei eterni. Anno ab incarnatione ejus milleſimo quadrageſimo quarto ſeptimo kalendas auguſtarum indictione duodecima. Manifeſti ſumus oos Johannes, & Bonetus, & Bonaldus licet indigni ſacerdotes, & Petrus clericus & heremita, & Villanus Deo devotus, quia ſumma devotione offerimus ſummo & omnipotenti Deo noſtro pro animarum noſtrarum remedio eccleſiam noſtram unam noſtro proprio edificatam in loco, ubi vocatur Mons heremite, non longe ab eccleſia ſancti Antonii; cui videlieet noſtre eccleſie vocabulum eſt beati ſancti Pantaleonis inclyti martiris, & beate Marie ſemper virginis, & beati Petri principis apoſtolorum, & alii Marci evangeliſte, necnon ſancti Martialis, atque Nicolai, ſimulque Simeonis, que ex omni parte circumdata eſt de terra noſtra, quam adhuc nobis reſervamus, & quoniam videmus mundi mala cotidie creſcere, & ejus ruinas ex omni parte ſonare, ſtatuimus uno animo conturbationes hujus ſeculi ſugere, & a ſecularibus honoribus longe ſeparati in ſecretis & duris locis aſperiſque montibus in predicta eccleſia ſimul vivere, & ibi ſervire Domino noſtro, ut ſua uſitata miſericordia nobis ſibi obedientibus aperiat viam redeundi, unde primus parens noſter per te Mariam in obedientiam eſt ejectus, quia redemptor noſter elemens & miſericors, ut precepta ejus ſervantibus paradiſi portam per culpam primi hominis clauſam aperiret, dignatus eſt deſcendere in terra de celo, & ſactus eſt noſtri ſimilis in humana carne abſque peccato, & ſua ſponte ſuſtinuit ſatigationem, ſugam, comprehenſionem, colaphos, alaphas, traditiones, injurias, irriſiones, flagella, ſputa, erucem, mortem, demum ſepulturam, & multa alia mala pro humani generis reſtauratione. Poſtea vero conculcatis vanis delectamentis hujus mundi, & victo hoſti & diabolo triumphali gloria reddit in cęlum ad dexteram patris, ubi numquam deſuerat per divinitatem unum, ideſt e cęlo per evangelii verba clamare non eeſſat dicens. Si quis ſitit, veniat ad me, & bibat, & amplius non ſitiet. Et iterum: Venite ad me vos, qui laboratis, & onerati eſtis, ego vos reficiam. Et in lege ſcriptum eſt: Poſt Dominum Deum tuum ambulabis. Viam autem, qua pervenitur ad Deum, nobis Apoſtolus oſtendit clamans. Qui dicit ſe Chriſti eſſe, debet ambulare ſic & ille ambulavit. Hine & Petrus docet, Chriſtus paſſus eſt pro nobis relinquens exemplum, ut ſequamur veſtigia ejus. Et egreſſus papa Gregorius. Aſpiciamus viam, qua dux noſter Chriſto, & graditur, & eum ſequi ſeſtinamus. Quem vero per optat ſequi, diſcat deponere grave pondus hujus ſeculi, eum maniſeſtum ſit erumnis & miſeriis, anguſtiis & triſtitiis, tribulationibus & meroribus, ruinis & precipitiis, & multis aliis intolerabilibus doloribus eum eſſe plenum. Et quod gravius & miſerius eſt. Inſernus ſuos amatores poſt iſtam miſeram vitam inremediabiliter mergit, perpetueque morti & ejus penis mancipat, ac illos non ſinuit de hoc ſeculo exeuntes quicqnam portare ſecum preter peccata; quapropter unuſquiſque, qui deſiderat eternis ſrui gaudiis, vana & ſallacia hujus tranſitorie & periture rei longe projiciat, ut poſt iſtam laborioſam vitam ad requiem ſemper manentem & dulcem & amabilem Chriſto duce pervenire mereatur, & idcirco nos, qui ſupra Johannes, & Bonatus, ſeu Bonaldus ſacerdotes, nec non Petrus clericus ſub Romanorum lege profeſſi vivere, atque Villanus laicus jam Domino devotus ſub lege Langobardorum vivens memoratam eecleſiam eum ſundamento & omni edificio ſuo & cunctis adjacentiis & pertinentiis ſuis, qualiter ab omni parte cireumdata eſt per deſignata loca, que eſt ſecundum juſtam perticam menſuratam ſcal... quatuor in integrum una cum inſerioribus & ſuperioribus ſuis, ſeu cum aeceſſionibus & ingreſſibus, & eohereotiis ejus pro animarum noſtrarum remedio, ut dictum eſt, offerimus ſummo ac omnipotenti Deo. Hec igitur omnia, que ſuperius ſunt dicta, ſummo ac altiſſimo Deo tota devotione offerimus, largimur, donamus, concedimus atque tradimus abſque omni noſtra eontradictione noſtrorumque heredum atque nepotum & conſanguineorum, atque alterius ullius hominis,

Digitized by Google

nis, ita tamen ut dum vita noſtra aut etiam unius noſtrorum protegente Chriſto in hoc ſeculo ſuerit, & nobis placuerit ibi manens & vivens ſecundum regulam canonicam habeamus poteſtatem habendi & poſſidendi eandem eccleſiam, & omnes res ſibi pertinentes ad utilitatem ipſius eccleſie & loci, & noſtram, ſicut docuerit, & habeamus poteſtatem ibi miniſtrandi & ſerviendi Domino noſtro ac ejus Sanctis, & ſuſcipiendi & ordinandi, quos & quantos voluerimus, quod obſervaverit ibi ſimiliter regulam canonicam, ſecundum qualitatem & quantitatem ipſius loci abſque contradictione alicujus perſone, dum vixit, & poſt obitum noſtrum, qui ibi remanſerint ordinati cuſtodienies ſcilicet regulam canonicam ſimiliter, nt de nobis dictum eſt, poteſtatem & inperationem integre habeant illi & omnes ſuorum ſucceſſores cunctique eorum poſteri in predicte eccleſie & in omnibus cauſis & rebus ſibi modum & in; ſuturum ſuorum videlicet & in tempore largiente Deo pertinentibus: ut hec cuncta in hac pagina ſuerit predicta, firma & inviolata perpetualiter maneant, volumus & ſtabilimus, atque firmiſſima ratione confirmamus, ut eamdem poteſtatem & inperationem, quam nobis reſervamus de jam dicta eccleſia, habeant omni tempore omnes noſtri ſubceſſores & poſteri, qui ibi, ſicut dictum eſt, regulam canonicam ſervaverint, & eligant abſque contradictione alicujus perſone cum neceſſe ſuerit ibi communi conſilio propoſitum talem & Deum timentem, qui bene ac ſancte gubernet & reget eos ſeeundum regulam canonicam juxta qualitatem & quantitatem ipſius loci, & communi conſilio ſuorum ſubjectorum ſine murmuratione fratrum ſuſcipiat & ordinet, quos & quantos voluerit, qui ibi canonice vivant ſecundum qualitatem & quantitatem ipſius loci, & ſuper hec omnia unanimiter volumus & ſtatuimus, & omni firmitate & firmam per hanc noſtre oblationis paginam, ut ibi ſint canonici omni tempore & perpetualiter ordinati a prepoſito communiter electo a canonicis videlicet ipſius eccleſie habentes integram poteſtatem in omnibus, quemadmodum de nobis noſtriſque ſucceſſoribus ſuperius dictum eſt, ſuper eamdem eccleſiam ejuſque pertinentiam, & inſuper licentiam babeant ſi oportuerit exinde cauſas agendi, reſponſum reddendi, finem ponendi, modis omnibus ad partem predicte eccleſie, & locum defendendi in charta iſta, qualiter juxta legem melius potuerit abſque contradictione alicujus perſone, & ita hec noſtra oblatio de predeceſſore in ſucceſſore protracta perpetualiter inviolata maneat pro illius amore & timore, cui illam obtulimus, quia in nobis placuit, & taliter per animarum noſtrarum remedio & animarum vaculentium Langobardorum, ſcilicet Rolandi, Fralmi, Guidonis, Rainerii, Sicimundi, Gerardi ſacerdotis & Ildebrandi, & preſbyteri Ruſticii, Rainerii & Lamberti, & illorum heredum, qui nobis pro Dei timore condonaverint, terram illam, in qua predicta eccleſia conſtructa & edificata eſt, & pro anime remedio domni Johannis Lucenſis epiſcopi, & ſimiliter pro omnium illorum, quorum adjutorio illam eccleſiam edificavimus, ac illorum, qui eam ſtuduerint ac laboraverint permanere in ſtatu, quo ſuperius dictum eſt, offerimus illam ſummo altiſſimo Deo. Cetera vero omnia noſtra bona mobilia & immobilia *&c.* Et ſi quod abſit aliquis noſtrorum vel aliquis alius hominum per ſe aut per ſummiſſam perſonam hec, que hic ſuperius ſunt dicta, in aliquo rumpere aut violare temptaverit ſeu permutare ſive minuere aliquo malo ingenio ſtuduerit, adjungimus, ut ſint in poteſtate & eura atque deſcenſione domni Lucenſis epiſcopi, qui tunc temporis ſuerit, eo tamen modo & non alio tenore, ut ipſe dignetur conſtituere & ordinare hec eo modo & ea ratione, ut ſupra dictum eſt, abſque ullius muneris acceptatione. Si autem epiſcopus hoc neglexerit, tunc quatuor religioſiores clerici cum totidem laicis ejuſdem civitatis hec omnia ordine, quo ſupra dictum eſt, conſtituant & ordinent. Si vero hii omnes ad bec incurioſi extiterint, tunc abbas ſancti Ponciani ad hec accedat, & ſimili modo ea que dicta ſunt in Dei timore perficere curet. Quod ſi ipſe quoque negligens ſuerit, abbas Sextenſis ſit ad hec eadem ipſo tenore quo diximus perficiendum, dein poteſtatem accipiat. Et ſi ille ſimilirer ad hoc venire recuſaverit, epiſcopus Piſenſis ad id peragendum ſimili modo, quo dictum eſt, accedere curet. Porro ſi nos aut noſtri heredes aut aliqua a nobis ſummiſſa perſona ab ach ora in antea contra aliquod, quod ſuperius leguntur, de iis que Deo obtulimus, & ordinando preſate eccleſie conceſſimus, aliquando in aliquo perverſe agere, aut cauſari, ſive minuere, aut dirumpere ſcienter queſierimus per quodlibet malum ingenium, niſi forte in utilitate ipſius eccleſie, & ejus ordinariorum, & ſi omnia, que per hanc paginam ſummo ac altiſſimo Deo noſtro obtulimus, & que ordinan..s ſepedicte eccleſie

cleſie eſſe conceſſimus, & ſtatuimus, ab omni homine defendere legaliter non potuerimus, & non defenderimus, ſpondimus nos componere ad partem predicte eccleſie per compellationem ſupradicti Lucenſis epiſcopi vel jamdictorum clericorum & laicorum, ſive abbatum, ſive Piſani epiſcopi, aut illorum ſucceſſorum, qui iſtam oblationis paginam in manibus ha...... *&c.* Ut hee igitur omnia ſuperiora que decrevimus, & ſtatuimus & confirmavimus, fixa & inmota permaneant, ſex exinde cartas ſcribi rogavimus, eo videlicet tenore, ut unam ex his omni tempore ordinarii preſate eccleſie habeant, aliam predictus Lucenſis epiſcopus, tertia jamdicti clerici, quarta abbas ſancti Pontiani, quintam abbas Sextenſis, ſextam vero epiſcopus Piſenſis ad oſtendendum & defendendum, uti predictum eſt, cuncta que ſuperius in hac pagine leguntur, & ſi oportuerit exinde querimoniam faciendum, reſponſum reddendum, finem ponendum cum carta iſta & in priſtinum ſtatum revocandum, qualiter juſta legem melius potuerint obſervantes, ſcilicet ea omnia, que a nobis in hac pagina dicta & confirmata, & ſancita ſunt. Quoniam hee omnia, ſicut ſupra dictum eſt, nobis complacuerunt prelibatas exinde ſex cartas pro confirmatione Leonis notarii domni imperatoris ſcribere rogavimus. Actum in prefato monte heremite juxta dictam eccleſiam ſancti Pantaleonis excellentiſſimi martyris.

† Ego Johannes presbyter in hac oblationis pagina a nobis facta ss.

† Ego Bonaldus presb. in hac oblationis pagina a nobis facta ss.

† Bonatus presb. in hac oblationis pagina a nobis facta ss.

Johannes presb. & abbas ſancti petri ss.

† Petrus clericus in hac oblationis pagina a nobis facta ss.

† Ego Albericus abbas ſancti Pontiani ss.

† Johannes Dei gratia humilis Lucenſis epiſcopus in hac oblationis pagina ss.

† Ego Guido archidiaconus ss.

† Ego Salomon presbyter & primicerius ss.

† Lambertus diaconus & canonicus ſancti Martini ss.

† Ego Johannes presb. & cantor ss.

† Ego Johannes archipresbyter ss.

† Ego Rainerius presb. & canonicus ss.

† Ego Sigefredus clericus & canonicus ss.

† Ego Gerardus clericus & abbas ſancti Frigiani ss.

† Ego Benedictus presb. & canonicus ss.

† Wido judex domni imperatoris ss.

† Johannes judex ſacri palatii ss.

† Arigo notarius domini imperatoris ss.

† Rolandus judex ſacri palatii ss.

† Leo notarius domini imperatoris poſt traditam complevi & dedi.

LVII.

Libellus emphyteuſis ſcriptus Johanni epiſcopo Tiburtino a Benedicto abbate ſancti Gregorii de Urbe.

Anno 1044. menſe octobri.

Ex codice membranaceo ejuſdem monaſterii, pag. 229.

A Vobis peto domne Benedicte venerabilis abbas monaſterii ſanctorum Andree atque Gregorii confeſſoris Chriſti, quod nuncupatur Clivus Scauri, per conſenſum monachorum veſtrorum, ut mihi Johanni epiſcopo ſancte Tiburtine eccleſie heredibus ſucceſſoribuſque meis detis licentiam ad ſupplendum inferius conſcriptos annos, quatinus cum Chriſti auxilio locare committereque jubeatis libellario nomine, ideſt unam pedicam terre ſementaritie in inde cultum vel incultum, qualem eligere voluero: & illis tribus pedicis, quas in ſupraſcripto monaſterio quidam Demetrius ſua pro anima obtulit in loco, qui vocatur Moreni, juris veſtri dominii ad tenendum, colendum, & inferius ſupraſcriptos annos poſſidendum a die kalendarum octobrium preſenti tertiadecima indictione, & uſque in annos viginti novem complendos & renovandos, & daturos nos eſſe pollicemur cauſa renovationis unam denariorum untiam: ita ſane preſtet ex inde rationibus pars noſtra parti veſtre ſingulis quibuſque annis ſine aliqua mora vel dilatione penſionis nomine denarios argenteos quinque in feſtivitate ſancti Andree, & non habeamus licentiam hunc noſtrum placitum alicui primitus vendendi, quam vobis veſtriſque ſucceſſoribus pretio juſto minus denariorum triginta. Si autem vos emere nolueritis, demus vobis denarios ipſos, & licentiam habeamus vendendi, cui voluerimus. Tali tamen perſone hominum, ut omnia, que ſupra leguntur, ſine mora vobis adimpleat. Si qua vero pars contra fidem hujus cartule fecerit, tunc det pars infidelis fideli parti unam auri libram, & cartula hec firma permaneat. Unde peto, Alib. XIII. a. 14.

ut

Digitized by Google

ut unus ex libellis uno tenore conſcriptis per manum Johannis ſcriniarii Sergii ſcriniarii filii anno dundecimo domini Benedicti pape noni meoſis octobris indictiooe tertiadecima.

† Benedictus abbas.
† Benedictus presbyter & monachus.
† Johannes presbyter & monachus.
† Raynerius opiſex filius Martini.
† Bene de Pulcro presbytero.

Ego Gregorius ſcriniarius ſancte Romane eccleſie interſui, & teſtis rogatus ss.

Ego Johannes ſcrioiarius Sergii ſcriniarii filius complevi & abſolvi.

LVIII.

Immo ſeu Irmenfredus epiſcopus Arretinus conſilio Albizonis eremitæ Camaldulenſis & aliorum dividit inter ſuos presbyteros Arretinæ diœceſis adminiſtrationem.

Anno 1045.

Ex archiva Fontis-boni.

Lib. XIII. n. 19. IN oomine ſancte & individue Trioitatis. Immo, qui & Irmenſredus Arretinus epiſcopus. Notum ſit omnibus Dei fidelibus, quia ex quo preſulatus ſancte Arretine eccleſie mihi conceſſus eſt, ſemper maxima cura fuit, eccleſias noſtri epiſcopii protegere & ſublimare, & populum mihi commiſſum pie regere & benedicere; ſed nunc infirmitate & dolore pedum, qui me valde opprimit, oon valeo perficere, quod volo, maxime quia Viveotius archidiaconus, qui mihi erat quaſi brachium dexterum, defunctus eſt, ideo ſolus non poſſum ferre onus ſancte eccleſie. Propter hoc accerſivi Petrum prepoſitum ..... canonice, virum prudentem, & domnum Rodulſum abbatem de monaſterio ſancte Flore, & Teuzonem abbatem de monaſterio ſancti Martioi ſito al Pino, & Albizonem heremitam Camaldulenſem, & plures alios clericos & aliquantos capitaneos de noſtro comitatu, ſcilicet Ungarum filium Radulfi & Griſonem filium Ildibrandi, & Ubaldum filium Ildizoni & alios plures. Dixi ad illos: Fratres & filioli mei, date mihi conſilium, quid mihi faciendum ſit de plebibus & eccleſiis noſtri epiſcopii, quia ſolus, ſicut predixi, non pnſſum totum onus portare. Tunc illi omnes inito conſilio dixerunt. Domine pater, non poſſumus tibi dare melius conſilium, quam quod Jethro dedit cognato ſuo Moyſi. Partite onus, & committite curam eccleſiarum melioribus & ſapientioribus eccleſie, ut & ipſi dijudicent .... ante faciem veſtram preſeotent, ut divioum onus levius portetis....epiſcopus accerſito conſilio commiſit unam partem de plebibus Gerardo primicerio & archipresbytero; aliam partem Lodoyco .... tertiam vero partem commiſit Marmetrico ...... presbytero, quartam denique partem commiſit ſcilicet plebes omnes que .... commiſit domino Petroni prepoſito canonice eccleſie & omnibus ſucceſſoribus prepoſitis ejus, videlicet plebem ſancti Mare... .... lo, ſaocti Felicis in Brolio, ſancte Marie io Pa....... ſancti Viti in Verſure, ſancti Johannis in Veſcona, quam domnus Teudaldus epiſcopus in antea nobis ioter alia bona in ſuo privilegio conceſſit, ſancte Agathe in Sciſciano, que antea vocabatur ſaocti Ypoliti, ſancti Victoris in Rapolano, ſancti Andree in Malcino, ſancti Stephani in Cinano, ſancti Petri in Miſole, ſancti Conſtantii, ſancti Valentini, ſancti Donati in Bibiano, ſancte Marie in Mnnte Politiano, ſancte Marie in Coſona, ſancte Marie in Pava, ſancte Marie in Saltu, ſancte Marie io Sexta, ſancte Reſtiture, ſancti Viti in Curſignano, ſancti Quirici in Oſena, quam anteceſſor noſter domnus Albertus epiſcopus cum omnibus aliia bonis nobis conceſſit, & in ſuo privilegio confirmavit, ſicut ſupra dictum eſt, Petroni prepoſito & ſucceſſoribus ſuis, ut ſemper habeant & teneanr & cuſtodiant, & per ſe, & per canonicos ſuos, ut Deus & ſanctus Donatus retribuat illi mercedem. Si quis igitur noſtri privilegii atque ſanctionis modernis ſive temporibus futuris temerarius violator extiterit, ſi ad quindecim dierum ſpatium non emendaverit, quicumque fuerit, ſit maledictus a Deo Patre, Filio & Spiritu ſancto etiam in cena Domini ..... ſugiat in ..... Quod ſi nos ..... aut aliquis ex ſucceſſoribus nnſtris ..... ooſtre pagine ...... conſervaverit, centum libras auri optimi ..... canooicis eorumque ſucceſſoribus perſolvere....itum, ut omnibus fidelibus Chriſtianis certius fiducialius ...... ſucceſſoribus noſtris coepiſcopis in poſterum & inviolabiliter obſervetur, manu noſtra propria ſubſcribendo corroboravimus, & ad extremum noſtri ſigilli impreſſione .. .... ſancti Donati figurati ſunditus certificandum inſigniri curavimus.

Ego Immo qui & Irmenfredus ſancte Arretine ſedis proviſor humillimus in hujus privilegio ſpontanea mente ſacto manu propria voluntarie ſubſcripſi.

Petrus prepoſitus ſedis & preceptor hujus privilegii propria manu ſubſcripſi.

Ego Teuzo vicedominus ſubſcripſi.

Ego Rainerius presbiter laudando ſubſcripſi.

Ego Sigizo major ſcole laudando ſubſcripſi.

Ego Cuſo diaconus ſubſcripſi.

Ego Rentius presbiter ſubſcripſi.

Ego Ludovicus clericus ſubſcripſi.

Ego Ildebrandus . . . .

LIX.

Præceptum Henrici III. regis pro monaſterio Claſſenſi S. Apollinaris conceſſum Lamberto ejus abbati.

Anno 1045. XVI. kl. octobris.

Ex autographo ejuſdem monaſterii.

Ad lib. XIII. n. 18. IN nomine ſancte & iodividue Trinitatis. Tertius Heinricus divina favente clementia rex. Cum omnium, quos divina pietas ſola ſua miſeratione noſtro regimini ſubdidit, oos oporteat curam agere, ac neceſſitatibus providere, tum maxime eorum, qui vitiis & concupiſcentiis crucifixi mundo tanto aſſiduviores divine contemplationi inſerviunt, quanto ab omni mundana ſollicitudine liberiores exiſtunt. Eia namque devota viciſſitudine temporalis beneficii magis nos debitores eſſe cognoſcimus, quorum pio interventu mundane fragilitatis imbecillitatem ſuſteotari non dubitamus. Et qui dum aliena onera ante oculos pii conditoris portant, ſemetipſos ſub jugo charitatis pie ſatigare non ceſſant. Quapropter viro venerabili Lamberto abati de monaſterio ſancti Apollenaris, quod in Claſſe cognominatur, poſtulanti, ut eccleſiam ſuam, cunctaque ad eccleſiam pertinentia ſub defenſionis noſtre munimen reciperemus, libenter favimus, & per interventum Agnetis noſtre care conjugis, & petitionem Herimanni noſtri ſcilicet dilecti archiepiſcopi atque archicancellarii quadam peculiari donatione ejuſdem eccleſie advocaturam cum inveſtitura per manum predicti abatis ſuſcepimus, & eccleſiam illam cum omnibus ad eam ad preſens pertinentibus, vel que ex devotione fidelium poſtmodum pertinebunt, nulla aliquo modo perverſorum hominum calumnia, aut occaſione infeſtandam, aut inquietandam roboramus. Hec autem, ut inſerius ioſcripta leguntur, predicte eccleſie ad preſens ſine ulla contradictione pertinere non dubitaotur. Ideſt in urbe Ravenna monaſterium ſancti Theodori, quod cognominatur Grecum, cum caſtello & fundo in Fancoſi comitatu ſitu, quod vocatur Albiniano, & cunctis omnibus ad predictum Grecum monaſterium pertinentibus. Et inſuper omnia, que eidem monaſterio Claſſenſi pertinent in civitate Raveona. Preterea eccleſia ſanctorum Marci & Marcelli & Felicule predicto Claſſenſi monaſterio adjacens cum curte integra, que vocatur Cagiano, & cum omnibus aliis ſuis pertinentiis. Preterea omnia, que Claſſenſi monaſterio pertinent in comitatu Cornelienſi, & Faventino, & Livienſi, & Pubilienſi, & in territorio Traverſarie, & in maſſa, que vocatur Bariſiani, & curtis integra, que vocatur Pertuſiacus, & omnia in comitatu Decimano ſibi pertinentibus, & in comitatu Ceſinate, & in Sarſinate, & curtis integra, que vocatur Sala, & altera Sala nova . . . . . . predicte eccleſie pertioentia in comitatu Ariminenſi. In comitatu vero Piſaurenſi medietas caſtri, quod vocatur . . . . & locus integer, qui vocatur . . . . alia predicte eccleſie in eodem comitatu pertinentia, ſimiliter & in comitatu Fanenſi ſeu & Senogallienſi, & caſtellum ſancti Martini ad mare ſitum in comitatu . . . . Omnia ſibi pertinentia in comitatu Auximano. Preterea curtis integra de Campo longo, & medietas caſtri, quod vocatur Pauſuli, & medietas caſtri, quod vocatur . . . . . . & monaſterium ſancti Petri juxta mare cum caſtro integro quod vocatur * Butiro, & cum omnibua aliis ſuis pertinentiis, que omnia in comitatu Firmano ſunt ſita, & omnia in comitatu Peruſino, & Egobino, & Tudertino ita predicte eccleſie pertinentia. Hæc . . . . . . conditione ſub noſtre defenſionis . . . . ſuſcipimus, quod ſi quis umquam diabolico zelo inſtinctus predictam eccleſiam aliquo modo moleſtare preſumpſerit, centum libras auri componat, medietatem noſtre camere, alteram autem medietatem predicte eccleſie. Unde ad perpetui firmamenti auctoritatem hanc cartulam noſtri mundiburdii juſſimus inſcribi, eamque noſtri ſigilli impreſſione inſigniri.

* l. Buris,

Humfredus cancellarius vice Herimani archiepiſcopi & archicancellarii recognovit.

Datum decimo ſexto kalendas octobris anno Dominice incarnationis M. XXXXV. anno autem domni Heinrici III. regnantis VII. indictione XIIII.

Actum in Pohſelt. Feliciter amen.

Loco ✠ ſigilli cerei deperditi.

LX.

L X.

Libellus terrarum factus Bono abbati & monaſterio S. Michaelis Piſarum ab Eritio filio Enrighi judicis.

Anno 1046. III. kl. martii.

Ex autographo ejuſdem Piſani monaſterii.

Addit. XIII. n. 23. IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti Dei eterni. Anno ab incarnationis ejus mille quadrageſimo ſexto tertio kal. martii indictione quartadecima. Maniſeſtus ſum ego Eritio filio b. m. Enrighi, qui fuit judex domni imperatoris, quia per hanc cartula livellario nomine triſu.. & perexolvendum dare videor vobis Bonus abbas de eccleſia & monaſterio domini & ſancti Michaelis archangeli, qui eſt fundato & edificato foras civitate Piſa ad porta, qui vocatur Samuel, ad pars ſupradicte eccleſie & monaſterio ſancti Michaelis abendum meam portionem ex integra de una petia ad terra mea illa inſuper ſe habentes de terra vacua retro ipſa caſa, quam habeo foras civitate Piſa prope ſupradicta eccleſia & monaſterio ſancti Michaelis, quas ipſa petia de terra cum caſa & terra vacua eſt menſuratas a legitimo pede, qui dicitur Luiprandi regis, per l ogni tutto de uno lato pedes octuaginta & octo, de alio vero lato per l ogni tutto pedes ſimiliter octuaginta & octo, & per traverſo de uno capo pedes duodecim & dimidio pede, & de alio vero capo per traverſo pedes duodecim, & eſt tenentes uno capo in via publica, & alio capo tenet in terra de ſupradicta eccleſia ſancti Michaelis cum uno lato, & alio lato tenet in terra Bernardi judex, qui Benitio vocatur, & in terra mea, que ſupra Eritio de germano meo dicta petia de terra cum caſa ſuper ſe habentes, & terra vacua retro ipſa cum ſundamento & retro & omnem edificio ſuo, qualiter ab omni parte circumdata eſt per deſignatas locas, competenti exinde mihi medietatem, ipſa vero meam portionem exinde integram cum inferioribus & ſuperioribus ſuis, ſeu cum acceſſionibus & ingreſſoras ſuas vobis tamen livellario nomine dare videor tali ordinem, ut da admodum venerandus Bonus abbas a pars ſupradicte eccleſie & monaſterio ſancti Michaelis & in ſucceſſoribus tuis ſint poteſtatem habendi, tenendi, imperandi, gubernandi, laborare faciendi, meliorandi, & vobis eas privato nomine habendi & uſufructuandi, & exinde mihi vel a meis heredibus per ſingulos annos per omnes menſes genuarii incenſum nobis reddere debeatis ubicumque me invenire potueritis nobis vel a miſſo noſtro per vos aut per miniſteriale veſtro ſive per alios veſtro miſſo arientum denarios bonis expendibilibus de moneta de Luca numerus duo tantum, & ſi a nos vobis hec omnia, qualiter ſuperius legitur, per ſingulos annos taliter adimpleveritis & conſervaveritis, & nos vobis ſupraſcripta in eam portionem de predicta petia de terra, que ſuperius legitur, quas vobis livellario nomine dedit, retollerimus, vel aliquid amplius vobis ſuper impoſuerimus pro quodlibet ingenio ſpondeo, qui ſupra Eritio, una cum meis heredibus componere vobis qui ſupra Bonus abbas vel a poſteris & ſucceſſoribus tuis a pars ſupradicte eccleſie & monaſterio ſancti Michaelis archangeli penam arientum optimum libras centum, quia taliter inter nos convenimus, & item in hoc ordinem hunc libello Leo notarius domni imperatoris ſcribere rogavi.

Actum prope ſupradicto monaſterio ſancti Michaelis.

Ego Eritio in hoc libello a me facto ſubſcripſi.

Ego Vvillelmus judex domni imperatoris ss.

Ego Henrichus judex domni imperat. ss.

Ego Ildebrandus not. domni imperatoris rogatus me ss.

Ego Johannes judex domni imperat. ss.

Ego Leo judex domni imper. ss.

Ego Hugo judex ſacri palatii ss.

Ego Leo notarius domni imperatoris poſt tradita complevi & dedi.

L X I.

Donatio Ugonis filii Johannis facta monaſterio Prataliensi.

Anno 1046. menſe junio.

Ex originali archivi Fontis-boni. §. Donatio. n. 104.

IN Dei nomine. Anno incarnationis Dominice milleſimo quadrageſimo ſexto menſe junio indictione ſecunda. Maniſeſtus ſum ego Ugo filio Johannis, qualiter per cartula judicati volo, judico e trado, a proprio pro mercis e remedio anima mea e de jenitore meo, e jenitri- Addit. XIII. n. 24.

ce mea tibi a moneſterio ſancte Marie matris Criſti, que eſt conſtituto pro dicto monaſterio in loco Pratalia, ideſt due portionis de totis rebus juris meis de quantumcumque mihi ſucceſſid a jure conceſſionis parentorum meorum da patre meum ſive de matre mea, vel da aliis parentibus meis de quantumcumque modo ego abere e tenere viſus ſum vel aliis ominibus tenuerit de mea parte, e mibi .. portione contagne vel contagnere debet da germsnis meis vel da aliis parentibus meis ſra territorio de plebe ſancte Marie ſito Partina, e ſra territorio de plebe ſancte Marie ſito Bujano, ſra territorio de plebe ſancti Ipoliti ſito Biblene, in caſale, qui dicitur la Silva e Caminza e in Marina, e in caſale Jurduna, e in caſale Fejano, e in caſale Munte vel pro alie caſalia, que invenire potueritis, tam de caſe & curtis, e domnicatis, terris, vineis, e ſorti, e maſaritie, tam àp ſe, quam & reſedentis, ſive de angarialis libellariis, tributalis, quam e de eccleſia ſancti Michaelis archangeli e de cimiterio ſuo e pertenentia ſua, que at ipſa eccleſia de mea portione pertinet, cum ſulamentas, edeficiis earum, curtis, ortas, terris, vineis, pratis, campis, ſilvis, vel reliquis pumiſeris, aquis, rivis, paſcuis, cultum vel incultum, diviſum & indiviſum, tam in muntibus *&c.* Quam vero cartula judicati a me, qui ſupra Ugo, facta, qualiter ſuperius legitur, Acto notarius ſcrivere rogavi. Actum Aritio feliciter.

† Singno mano de ſupraſcripto Ugo, qui ec cartula judicati e manu ſua ſcrivere rogavit.

† Singno manibus Corbito filio Johannis, e Gulſo filio ſuo, e Petro filio Jnhannnis, e Bulgari filio Carliro Carili rogatis teſtis.

Ego Acto notarius ſcripſi & complevi feliciter.

LXII.

Præceptum Henrici III. regis pro eodem monaſterio.

Anno 1046. kl. decembris.

Ex autographo ejuſdem archivi. §. Privilegia. A. 1. 41.

Ibidem. IN nomine ſancte & individue Trinitatis. Heinricus divina favente clementia rex. Si precibus Chriſto famulantium noſtra poteſtas annuat, hinc nobis victoria celitus aucta corporis, atque ſalus anime quoque gaudia creſcent. Quspropter nntum eſſe volumus omnibus noſtris preſentibus ſcilicet & futuris, qualiter nos pro amnre divino, animeque noſtre remedio bona & monaſterium ſancte Marie & ſancti Benedicti ſiti in alpe que dicitur Pratalia juxta rivum nomine Bidente ad radicem montis Acuti, qui dividit Tuſciam & Romaniam de jure noſtri regni manſum unum, qui vulgo dicitur Nilibi de Soci, quem Hugo marchio per libellum dederat predicto monaſterio. Alterum vero manſum, qui dicitur Teuzonis bruſati, quem marchio ſimiliter per libellum habuit.... manſum quoque de Sexta, unde marchio libellum fecerat Winizoni gaſtaldio. Item manſum de Ventrina, que Leoni marchio per libellum dederat cum tribus manſis de Camprena. Manſum etiam de Linario unum libellum habuit Bonizo. Manſum quoque de Tejano, quem Winizo habet per libellum cum parte illius vinete, quam habet Tuizo per libellum, ſub noſtri mundeburdii tuitione recepimus, confirmantes ipſi monaſterio ea, que ab anteceſſnribus noſtris regibus & imperatoribus tradita ſunt atque conceſſa cum omnibus ſuis pertinentiis, hoc eſt terris, campis, caſis, vineis, pratis, paſcuis, ſilvis, aquis, aquarum decurſibus, & omnibus rebus, mobilibus & immobilibus, ea videlicet ratione, ut abbas Dominicus, ſuique ſucceſſores habeant poteſtatem quidlibet faciendi de predictis bonis ad uſum preſate eccleſie. Et nt nullus dux, marchio, comes, vicecomes, epiſcopus, gaſtaldio vel aliqua magna vel parva perſona predictum abbatem, ſeu ſuos ſucceſſores inquietare vel moleſtare ullo modo preſumat. Si quis igitur hujus noſtri mundeburdi auctoritatem infregerit, mille libras auri optimi ſe compoſiturum ſciat, medietatem camere noſtre, & medietatem predicto abbati ſuiſque ſucceſſoribus. Quod ut verius credatur, & ab omnibus diligentius obſervetur, hanc cartam inde conſcriptam ſigilli noſtri impreſſione juſſimus inſigniri.

Heinricus cancellarius vice Herimanni archicancellarii recognovi.

Loco ✠ ſigilli.

Datum kal. decembris anno Dominice incarnationis milleſimo qnadrageſimo ſexto anno autem domni Heinrici tercii ordinationis ejus XVIII. regni vero VIII.

Actum apud ſanctum Geneſium in Dei nomine feliciter. Amen.

LXIII.

LXIII.

Aliud ejuſdem imperatoris pro Camalduli eremo.

Anno 1047. III. non. januarii.

Ex originali ejuſdem tabularii . §. Privilegia. A. I. 44.

Adlib.XIII.n.30. IN nomine ſancte & individue Trinitatis. Heinricus divina favente clementia Romanorum imperator auguſtus. Omnium Dei ſancteque ecclesie fidelium noſtrorumque preſentium ſcilicet ac futurorum noverit induſtria, qualiter nos pro amore divino animeque noſtre remedio omnia bona, que venerabilis Teudaldus epiſcopus eremitis in Campo Amabili dicto eummanentibus, & in Dei ſervitio jugiter manere ſerventibus, liberaliter cootulit, & quod Ymmo epiſcopus ipſis contradidit & conceſſit, imperiali noſtra auctoritate confirmare & corroborare decrevimus, nominatim quidem totum heremum a rivo, qui vocatur Tellito, & ſicut currit via Romana, & jugum qui dividit inter Romaniam & Tuſciam, & locum qui vocatur Fagiolo, qui dividit ioter Arizio, & Florentia, & Aſqua & Sicheto, & ſicut currit rivus niger, & ecclesia de Aligna cum omnibus ſuis pertinentiis & decimatione de ipſa villa, & unum manſum ſicut rectus es per filium Martini, & alium manſum ſicut rectus eſt per Bariſcioli, & alium maoſum ſicut rectus eſt per Teuzonem presbiterum, & totam decimationem de Largnano, & unum manſum in Vettulini, ſicut rectus eſt per Morico presbitero, & ex cribus plebibus per omnes manſiones unum ſextarium de ſrumento, & quicquid addidit epiſcopus Ymmo, decimam quidem de Pergentina, & de Avana, & de Corſignano, & quodcumque ipſi heremitae ex quorumcumque datione, vel ſuorum acquiſitione, ea videlicet ratione ut nullus epiſcopus, dux, archiepiſcopus, comes, vicecomes, aut aliqua regni noſtri magna parvaque perſona ipſos heremitas inquietare, aut moleſtare, aut diſveſtire, aut aliquam injuriam inſerre preſumat. Si quis vero bujus noſtri precepti temerario auſu violator extiterit, quod minime credimus, predictos heremitas ſuoſque ſucceſſores de predictis bonis fatigare temptaverit, ſciat ſe compoſiturum auri optimi libras centum, medietatem camere noſtre & medietatem predictos heremitas ſuoſque ſucceſſores. Quod ut verius credatur, diligentiuſque ab omnibus obſervetur ſigilli noſtri impreſſione inferius juſſimus inſigoiri manu propria, ut infra videtur, corroborantes & confirmantes.

Signum domini Heinrici ſecundi Romanorum invictiſſi- mi imperatoris auguſti. R:

Heinricus cancellarius vice Herimanni archicancellarii recognovi

Loco ✠ ſigilli in cera alba.

Datum III. non. januar. anno Dominice incaroationis milleſimo quadrageſimo ſeptimo, indictione quintadecima, anoo autem donni Heiorici tercii ordinationis ejus XVIII. regnantis quidem VIII. ſedi autem imperaotis primo.

Actum Rome in pratis ſancti Johannis in Dei nomine feliciter. Amen.

LXIV.

Gherardus & Bodda offerunt bona monaſterio S. Michaelis Piſarum.

Anno 1046. XI. kl. junii.

Ex autographo tabularii ejuſdem monaſterii.

IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti Dei eterni. Anno ab incarnationis ejus mille quadrageſimo ſeptimo undecimo kalend. junii indictione quartadecima. Sancto autem venerabilis monaſterio ſancti Michaelis archangeli, quod eſt fundato & edificato foras civitate Piſa prope porta que dicitur Samuel, ubi nunc donnus bonus Bonus reverentiſſimus abbas preeſſe videtur. Nos quidem in Dei nomine Gherardo filio b. m. Teuti, & Bodda jugalibus & filia b. m. Bonage. Propterea ego que ſupra Bodda comuniter & conſentientes mihi ſupradicto vir meus, ubi & ſecundum legem iotereſſe videtur notitia Ughi judex ſacri palatii, a quibus ſecuodum legem interrogata & cognita ſum, quod nulla me paſſa violentiam, ſed pura & integra mea bona voluntas ſequentes edicti paginam comuniter, & conſentientes mihi ſupradicto vir meus preſens preſentibus dixit, quia ut in Domino vel in Sanctis ejus ſi velimus Adlib.XIII.n.23.

mus

mus contulerit rebus juſtam auctoris voce in hoc ſeculo centuplum accipiatis, & inſuper, quod melius eſt, vitam poſſidebit eternam, quam divex .... & vadam io ignem eternum. Ideoque oos qui ſupra Gherardo & Bodda jugalibus communiter & conſentientes per hanc paginam offertionis offerimus & concedimus tibi omnipotenti Deo & pars ſupraſcripte ecclesie & monaſterio ſancti Michaelis arcangeli ad ejus jure & proprietatem habendum, ideſt una petia de terra mea illa, quam habemus in loco & finibus Selva longa, ubi dicitur Codula, quas ipſa petia de terra tenet uno capo in terra Widi notario filio b. m. Teuti, & alio lato tenet in terra Bolgani & Apurigi filii b. m. Johanni, as ſupradicta petia de terra in eodem loco, qualiter ab omni parte circumdata eſt per deſignatas locas, quod eſt pro menſura ad juſtam ſeminaturam ſtariorum quatuor & paoorum uno in integrum cum inferioribus & ſuperioribus ſuis, ſeu cum acceſſionibus & ingreſſoras ſuas, & cum via amdaodi & regrediendi cum capros & boves & aliis beſtiis caricatis & incaricatis vos & omnibus veſtris hominibus ad amdandum ad ipſa terra uſque ad viam publica tibi omnipotenti Deo & pars ſupradicte eccleſie & monaſterio ſancti Michaeli arcbangeli offerimus, concedimus & per preſentem paginam offertionis ibidem habendum confirmamus, & faciendum exinde a pars ſupradicte eccleſie & monaſterii ſancti Michaelis & ejus in perpetuum a uſum & ſuotum ſeo hoſtipendia cunctorum monachorum, qui ibidem militant, quanque io antea militare debeotur ſine omni noſtra noſtrorumque beredum contradictione vel repetitiooe. Si quis vero, quod futurum eſſe non credimus, & ſi nos, qui ſupra, Gherardo & Bodda jugalibus comuniter cooſentieotes quod apſis vel meis heredibus ſeu quaslibet oppoſita perſona fuerit, contra ac cartula offertionis venire temtaverit, aud eas infrangere vel diſrumpere queſierit, & noo permiſimus permanere, ſicud ſupra ſtatuimus, & ab omnis omines defendere non potuerimus, & oon defenſaverimus a pars ſupradicte eccleſie & monaſterio ſancti Michaelis, & ſi oos exiode auctores dare volueritis, & tunc ſi compoſituros ille ered. noſt. oc facere preſumpſerit a pars ſupradicte eccleſie ſupradicta petia de terra in duplum inſerquidem loco ſub eſtimatione, & inſuper peoam argentum optimum libras ſex, ſic tameo ſi nos exinde auctores oec defenſores querere nec dare nolueritis, licentiam abeatis apſque noſtra perſona, ſi veſtra fuerit voluntas exinde cauſas agendi, reſpooſum reddeodi, finem ponendi, modibus omnibus vobis eas defeoſandi cum cartula offertionis iſta vel qualiter juſta lege melius poiueritis. Et qui hanc paginam offertionis infrangere vel diſrumpere queſierit, ſit maledictus ab omnipotenti Deo & a ſancta Maria matrem ejus, & omnibus Sanctis ejus, quia in tali ordine aoc cartula offertionis Lambertum ootarium domni imperatoris ſcribere rogavi. Actum in loco & finibus Selva longa prope eccleſia ſancti Bartolomei apoſtoli.

Signum de manibus ſupradicti Gherardi & Bodde jugalibus comuniter cnnſentientes, qui aoc cartula offertioois ſcribere rogavimus.

Ego Ugo judex ſacri palatii interfui.

Signum de manibus Morooi filio b. m. Albitii teſtes.

Signum de maoibus Berytii filio b. m. Bonitii teſtes.

Ego Lambertus notarius dom. imperatoris poſt tradita complevi & dedi.

LXV.

Breve recordationis de fundatione ejuſdem monaſterii, S. Michaelis ſcriptum a Bono primo abbate, & inſtitutore.

Anno 1048.

Ex eodem tabulario.

IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti Dei eterni. Breve recordationis facio ego Bonus abbas, qualiter ab initio inchoavi cooverſari in eccleſia ſancti Michaelis, que nuoc eſt cenobium. Fecit me venire ſenior Stephanus de Nonantulis cum avunculo meo Petro, & inveſtivit me de ipſa capella, que tunc temporis detioebatur a presbiteris, & neque monachum, oeque abbatem ibidem inveni, & non caſam, neque manſionem, ſed tantummodo unum tugurium, ubi cepi habitare cum avunculo meo. Et operabatur tunc temporis in turre ipſius eccleſie, & quod habebam, & habere potui, dedi in reſtaurationem ipſius turris ad magiſtros & ad maouales, & ad quod neceſſe erat. Et ceſſavit ipſe Stefanus laborare in eccleſia poſt uoum menſem, quam ego cepi habitare in ipſo loco, & oon levavit in altitudinem ipſam turrem, niſi taotummodo unum paſſum ſuper ipſam eccleſiam. Et poſt hec finitus eſt annus, Ad lib. XIII. a. p.

quod

quod ipſa eccleſia fuit offerta ad honorem Dei & ſancti Michaelis, & ad officium ſancti Benedicti & ad ipſius regulam monachis ibidem in perpetuum converſandis. Et hoc vobis notum ſit, quia in ipſa ecceleſia non inveni aliud niſi unum miſſale, & unum calicem de ſtagno, & unum camiſum cum amicto, & unam ſtolam de lino, & unam planetulam, que nunc ſupereſt .... quia non inveni in ipſo loco neque ſquillam, neque campanam, ſed tantummodo unam tabulam, & cum ipſa tabula .... ipſa eccleſia quatuor .... Nunc audite & intelligite, qualiter melioratus eſt locus ipſe cum auxilio omnipotentis Dei, & meo & de meis monachis, & de bonis chriſtianis noſtre civitatis. Poſt quinque annos cepi laborare in ipſam turrem, quam nunc videtis de helemoſina bonorum hominum, que nobis dabatur, & edificavi in ipſa turre eccleſiam, que nunc videtur ab omnibus, & perrexi ad Romam per columnas ipſius eccleſie, & comparavi & feci eas venire in navim per mare de noſtro pretio, & poſt hoc edificavi ſuper ipſam eccleſiam campanilem. Cum autem conſummatum fuiſſet ipſum campanilem cum turris & eccleſia, ambulavi per civitatem noſtram cum Burello quondam bone memorie, & cum Landulfo parente ipſius, & cum tribus aliis religioſis hominibus, & acquiſivimus ipſa die centum ſolidos, quos dedi pro pretio ad magiſtros, & poſui in ipſum campanile duas campanas. Et poſt quindecim annos videbatur mihi & fratribus meis ipſum campanilem parvum & ruſticior, & everti eum a fundamentis, & feci fabricare illum quomodo videtis valde pulchrior, & poſui in ipſum campanas ſeptem, quas omnes de helemoſinis fecit domnus Dominicus meus prior, quem ego enutrivi, & nunc eſt abbas monaſterii ſancti Zenonis: * & omnes facte ſunt de helemoſinis, que nobis facte ſunt, & de miſſis, quas ego & monachi mei decantaverunt .... & habent in ſe ipſe campane libras metallorum tantas. Una campana major eſt ponderis M. CC............ alia quingentarum, tertia trecentarum **, quarta ducentarum, quinta centum, ſexta & ſeptima quinquagintarum. Quando veni in ipſum locum, non inveni, ſicut ſuperius memoravimus, niſi unum camiſum cum planetula & ſtola ſua linea. Nunc autem habemus in iſtum locum ſanctum camiſi XIII. cum amictis ſuis. Et tres camiſi ſunt tam perfecti & optimi, ut epiſcopus Opizus domui ſancte Marie poſſit cum honore cantare miſſas in die Paſche. Et tres planetas, due de pallio, una valentes ſolidos centum, alia valentes ſolidos XXX. tertia de caſtanea, & tres ſtolas optimas cum manipulis ſuis, due de purpure, & alia de pallio & tres corporales de pallio valde optimo. Unum corporale de ipſis tribus eſt de bruſco deaurato valente ſolidos XX. quem fecit Leo papa quarto Romanus, & habet in ſe depicta imago Salvatoris noſtri de bruſco, & ex una parte imago ſancti Petri apoſtoli, & ex alia parte ſancti Johannis evangeliſte, & unum pluviale de purpura, & alium de pallio valde bonum. Quando veni in ipſum locum non legebatur in ipſa eccleſia per totum fere annum niſi epiſtole & evangelia, quia non habebatur niſi unum miſſale. Nunc autem ſcitote, quod melioratus eſt de libris ipſum locum. Sermonum liber unus, quem ego ſcripſi ſolus cum priore meo, ſicut habetur domui ſancte Marie, valde optimus. Liber hiſtoriarum unus, ubi continetur quidquid in ſancta eccleſia pertinet ad legendum per totum annum. Textum Evangeliorum unum valde optime ſcriptum cum tabule de argento valde bone Paſſionarium unum novum, ubi ſunt omnes paſſiones eccleſiaſtice. Tractatum ſuper Geneſis ſancti Auguſtini liber unus. Dialogorum liber unus. Moralium Job liber unus. Summum bonum liber unus. Diadema liber unus. Paradiſi liber unus. Gloſſarum liber unus. Canones liber unus. Sancti Benedicti regula liber unus. Paſtorale liber unus. Antiphonarii VIII. quinque diurnales, tres nocturnales. Liber Bibliothece novum, quod eſt comparatum libras decem. Miſſales quinque. Unum miſſale valde optimum, quod ſemper in arca manebit, valeotem ſolidos C. Super Ezechiel liber unus. Libri pſalmorum valde optimi V. quot ſunt inſuper totum numero XXXIV. Quando veni in ipſa eccleſia, non inveni, niſi unum calicem de ſtagno. Modo autem cum auxilio Domini habentur ibi calices IIII. Unum de auro valde bonus, & habet uncias XI. Alius de argento major, & habet libras III. & mediam, alii duo habentes in ſe libram unam de argento per unumquemque. Quando veni in ipſum locum, non inveni niſi unam parvam domum, & poſtquam cepi commorari cum meis monachis, feci levare manſiones ibidem novas, & poſt decem annos diſrumpebantur ipſe manſiones, quas feci, quoniam erant de ligno de mala generatione, hoc eſt fuere de cerro. Et dejeci ipſe manſiones a fundamentis. Et hedificavi alias manſiones de lignis caſtanietis, quas

* *Addit Muratorius*: ſancti Leonis. & Sanct. Ruſtici.

** *Legit Muratorius*: vigintiquinque.

quas venire ſeci per mare de Luni. Et non poſt multum tempus comparavi da Erigo filio Eritii terram, ubi nunc ipſum monaſterium conſiſtit, & dedi in ipſa terra libras XLII. & poſt hec hedificavi ipſam domum a petra & calcina, ubi ſunt omnes officines, ſicut abbatia habere debet, & eſt tam perſecta domus, ut in tota Marcha melior non eſt, cum columnas, quas de inſula Ilba & de Luni adduci ſeci. Et hoc ſciatis, quia quando veni in ipſum locum non dedit amplius terre Steſanus in offerſionem in ipſa eccleſia, niſi ſtariorum ſex in loco Sejo de valde mala, & ſtariorum XXIIII. ad Tramarice & ſimiliter mala. Nunc audite, qualiter adjuvante Domino amplificatus eſt locus ipſe de bona terra. Habet monaſterium ſancti Michaelis modo DC. ſtariorum de terra. Dedimus nos pretium in ipſa terra, quod nobis Dominus dedit magnam partem, videlicet libras C. valde modice minus, & de alie terre cantavimus & promiſimus ad ipſos parentes, que in ipſum locum dari fecerunt in manibus noſtris, multe Miſſe decantari. Cui mille, cui quingente, cui trecente, cui centum, & adjutorium & conſilium habuimus in aliquantulum de noſtris Senioribus. Et dedit Albertus de Acuto in ipſum locum curtem unam in Corſica propter amorem & ſervitium, quod ego miſi io ipſum Albertum, quando inſanctulus erat, & propter amorem & ſervitium, quod ſecit Johaunes nepoti meo ad predicto Alberto, & promiſi dare predicto Johanni ſervitium x. libr. ut me adjuvaret, & non tulit mihi propter meum amorem, niſi ſolid. XX. & ſecit mihi dare hanc curtem, & detinet ipſam curtem inter montes & colles & planities & agros ſiſtariorum innumerabiles. Hoc eſt malum, quod ego ſeci cum monachis meis per annos XXX. in ipſum locum & non vobis abſcondam verecundiam meam, quoniam quando inchoavi habitare in eodem loco, iam pauper erat locus, in duobus annis non habui, oiſi unam ſtamineam per aonum, & tempore eſtatis in meridie, quando dormire pergebam, ipſam ſtamineam ad lavandum dabam; & quando ſurgebam, predicta lota ſtaminea induebar. Et nunquam habui equum, ſicut ceteri abbates habent, & etiam viles monachi. Sed ſi neceſſe erat in ſilva ambulare, aut in aliquo loco, pedibus meis ambulabam; & non duplicia veſtimenta deſideravi, ſed quando oovum induebar, neque per Paſcha, neque per Natalem alium mutavi uſquedum ſcinderetur, quia conſideravi paupertatem loci, ut cum debito non maneret. Et multa alia feci, que commemorare longum eſt ...... argenteum & alium ereum, quando elongavi eccleſiam ſancti Micbaelis expendi in ipſa eccleſia ſolidos mille ſine pane, & ſine vino, & ſine carne, & ſine piſces. Omoia iſta expenſaria in breve habentur ſcripta.

LXVI.

Acto monachus donat Campezoni abbati monaſterii S. Petri de Monte-conero ipſam eccleſiam S. Petri cum altera S. Antonii.

Anoo 1048.

Ex archivo monaſterii Montis-acuti.

IN oomine Domini noſtri Jeſu Chriſti mille quadrageſimo octavo imperante domino Henrico imperatore auguſto anno imperii ejus ſecundo in Dei nomine. Ego Acto ſacerdos & monachus Johannis filius cogitans cogitavi ea, que viriliter & amabiliter debentur, & qualiter unuſquiſque homo ad ſuum veniat finem, & elegi magis ſubeſſe quam preeſſe, timens illud, quod divina ſapientia terribiliter clamat, judicium durum fiet his, qui preſunt, & alibi, qui neſcit tenere moderamina vite ſue, oe judex fiat aliene. Propterea ego prenominatus Acto bone voluntatis hanc cartam fieri rogavi, do & dono & concedo & admitto in eccleſia, que eſt monaſterium ſancti Petri, & ad eſto monaſterio edificatus ſuper cacumine montis, cui vocabulum eſt Conari, ipſam eccleſiam, ubi preſui cum ſancti Aotonii eccleſiam, tibi donno Campezo abbati cum libris & paramentis, & campanis, & collis, vineis, terris, olivetis, campis, ſylvis, aquis & cuncta ſuppellectile, quod ad ipſam prenominatam eccleſiam ſancti Antonii pertinet, vel pertinere debet. Et ſi, quod abſit, inſtante diabolo io aliquo tempore hanc cartam inſringere, vel ſalſare, vel io aliquo modo per me aut per ſubmiſſam vel ſummittendam perſonam conſringere voluero, noo ſolum iram Dei, ſed ſanctorum omnium incurram. Et inſuper deſpooeo me & promitto tibi donno Campezo abbati ſuiſque ſucceſſoribus, qui in prenominato monaſterio abbates decernentur, impoſterum bizantios aureos quinquagiota, & poſt penam datam & abſolutam carta iſta in ſua permaneat firmitate: ſcripta per manum Lauretici tabellio- Addit. XIII. n. 35.

Digitized by Google

nis civitatis Auximi ſub die & anno indictione prima. Auximi civitati.

† Ego Acto monachus in hac carta a me facta propria manu ss.

† Amezo comes in hac carta teſtis ſubſcripſi.

† Adellei Adeſi Gezo in carta ſubſcripſi &c.

Ego Laurentius tabellio autem ſcripſi intus hac carta poſt ſubſcriptionem & roborationem teſtibus complevi & abſolvi.

delicet filius quondam Guidonis, & Rodulfus quondam filius alterius Guidonis, & Megizo Teutonicus, & Teuzo caſtaldius, & Martotius decayo rogati teſtes extiterunt. Acta ſunt autem hec in loco Ariole menſe novembrio anno Dominice incarnationis milleſimo quadrageſimo octavo indictione undecima. Betto Dei gratia judex notarius rogatus ab utriuſque partibus hec ſcripſit & legaliter roboravit.

LXVII.

Concordia inter homines filiorum Berardi & monaſterium Pratalia.

Anno 1048. menſe novembri.

Ex autographo Fontis-boni §. Recordationes. *n.* 4.

Ibidem. BReve recordatioois & obligationis ad rem retinendam & ad memoriam abeodam pro modernis & futuris temporibus. Orta eſt aliquando lis magna inter homines filiorum Berardi & homines monaſterii de Pratalia, adeout ſibi invicem reciproca redibitione depredationes maximas & combuſtiones domorum ingererent. Quapropter venerunr ſupradicti filii quondam Berardi, Rainerius ſcilicet & Guido, & Ugo in loco qui vocatur Ariole cum quibuſdam ſuis militibus, & abbas Pratalienſis Domioicus nomioe ſuis cum clientibus in eodem ſupradicto loco, & diutiſſime venti[illegible]a eſt rei ratio inter eos. Tandem hanc pactionem ſupraſcripti germaui fratres fecerunt, ut pro reco[illegible]penſatione multarum rerum, quam re[illegible]e nequibant, hanc viciſſitudinem Le[illegible] Sanctiſque ejus recompenſarent, ut videlicet ſe ſuoſque filios & eredes in eodem monaſterio perpetualiter tali pacto & tenore obligarenr, ur quicumque ex eis monachi cum vellet accipere habitum, in eodem convertatur cenobio cujuſvis rebus, & cum quibuslibet eorum in his contiguis partibus mortuus fuerit, ſimiliter in eodem jacebit monaſterio, ibique ſuum dabit judicium, & ſi aliquis baoc pollicitationis obligationem infringere temptaverit, componat in eodem loco viginti libras argenti, & poſt ſolutam penam firma hec promiſſio perpetualiter maneat. Inſuper ſuos milites ceteroſque bonos homines harum rerum teſtes eſſe voluerunt, Bando vi-

LXVIII.

Literæ Leonis IX. pp. ad Petrum Damianum, quibus laudat ejus opuſculum contra incontinentes clericos, dictum Gomorrhianum.

Anno 1049.

Ex operibus S. Petri Damiani. T. III. pag. 73.

LEo epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilecto in Chriſto filio Petro eremitæ, eternæ beatitudinis gaudium. *Ad lib. XIII. n. 15.*

Ad ſplendidum nitentis pudicitiæ thorum, fili cariſſime, pio certamine intentionem tuæ mentis perveniſſe, libellus, quem contra quadrimodam carnalis contagionis pollutionem, honeſto quidem ſtylo, ſed honeſtiori ratione ediſiſti, maoifeſtis documentis commendat. Subegiſti ſiquidem carnis barbariem, qui ſic erexiſti brachium ſpiritus adverſus libidinis [illegible]itatem. Execrabile quidem vitium, [illegible]que ſegregans ab auctore virtutum, qui cum ſit mundus, nihil admittit immundum, nec de ſorte ejus eſſe poterit, qui ſordidis ill[illegible]bris ſubjacebit. Clerici vero, de quoru[illegible] vita ſpurciſſima flebiliter, pariterque rationabiliter tua prudentia diſputavit, vere, & omnino vere, ad funiculum hæreditatis ejus non pertinenr, de quo ipſi voluptuoſis ſe oblectationibus ſummovent. Qui ſi pudice converſarentur, noo ſolum templum Dei ſanctum, ſed ipſum etiam ſanctuarium dicerentur; in quo niveo candore conſpicuus ille Dei agnus immolatur, per quem fœda totius orbis lues lavatur. Tales nimirum clerici, etſi oon verborum, tamen operum teſtimonio profitentur, quia non exiſtunt, quod cenſeotur. Quo enim modo clericus poſſit eſſe vel nominari, qui proprio arbitrio non metuit ſe inquinare? De qualibus, quia ſancto furore permotus, quæ tibi videbantur, ſcri-

pſeras; oportet, ſicut deſideras, apoſtolicam noſtram interponamus auctoritatem, quatenus ſcrupuloſam legeotibus auferamus dubietatem, & conſtet omnibus certum noſtro judicio placuiſſe quęcumque continet ipſe libellus diabolico igoi velut aqua oppoſitus. Igitur ne cœnoſæ a libidinis impunita licentia pervagetur, neceſſe eſt apoſtolicæ ſeveritatis congrua reprebenſione refellatur, & tamen aliquod tentamentum in auſteritate ponatur. Ecce omnes illi, qui quavis quatuor generum, quæ dicta ſunt, fœditate polluuntur, proſpecta æquitatis cenſura, ab omnibus immaculatæ eccleſiæ gradibus, tam ſacrorum canonum, quam noſtro judicio depelluntur. Sed nos humanius agentes, eos, qui vel propriis manibus, vel invicem inter ſe egeruot ſemen, vel etiam, qui inter femora proſuderunt, & non longo uſu, nec cum pluribus, ſi voluptatem reſrænaverint, & digna pœnitentia probroſa commiſſa luerint, admitti ad eoſdem gradus, in quibus io ſcelere manentes, non permanentes ſuerant, divinæ miſerationi confiſi, volumus, atque etiam jubemus, ablata aliis ſpe recuperatione ſui ordinis, qui vel per longa tempora ſecum ſive cum aliis, vel cum pluribus, brevi licet tempore, quolibet duorum fœditatis genere, quæ deſcripſeras, maculati; vel, quod eſt horrendum dictu & auditu, in terga prolapſi ſuot. Contra quod noſtrum apoſtolicæ ſanctionis decretum, ſi quis auſus fuerit vel judicare, vel latrare, ordinis ſui ſe noverit periculo agere. Qui enim non pungit vitium, ſed palpat, cum eo, qui vitio moritur, ipſe quoque mortis reus merito judicatur. Sed, o [illegible]li cariſſime, ioenarrabiliter gaudeo, quia exemplo tuæ converſationis inſtruis, quidquid oratoria facu[illegible] doruiſti. Plus eſt eoim opere docere, [illegible]m voce. Quapropter auctore Deo palmam obtinebis victoriæ, & cum Deo & virginis filio, lætaberis in cœleſti manſione tot mercedibus cumulatus, quot ereptis per te a diaboli laqueis fueris conſtipatus, & quo[illegible]mmodo coronatus.

LXIX.

Bulla ejuſdem Leonis IX. pp. pro eremo de Ocri territorii Sarſinatis conceſſa

Anno 1049.

Ex operibus S. Petri Damiani T. III. pag. VII.

LEo epiſcopus ſervus ſervorum Dei, Apoſtolicæ ſedis competit auctoritati, & legaliter ordinata ſtatuere, & Deo ſemel oblata, ut inconvulſa ſerventur, in poſterum providere, ne quod priorum devota Deo pietas inchoat, ſequentium pravitas ſacrilega, quod abſit, temeritate ſubvertat. Quapropter heremum, quæ dicitur Ocri, in Saxeno videlicet territorio conſtitutam, tibi Petre Damiaoe prior ejuſdem heremi, tuiſque ſucceſſoribus adjudicamus, & ipſam heremum in ſuo ſtatu perſiſtere, & in perpetuum valere decernimus. Nec liceat ulli mortalium, non parvæ, non magnæ perſonæ ipſam quandoque heremum ad ſeculi jura redigere, vel alicui prorſus monaſterio ſubjugare. Enimvero prædictum locum per ſemetipſum quidem fieri monaſterium, ſi congruum viſum fuerit, non abnuimus, juri vero alterius monaſterii ſubjici, omnimodis prohibemus. Noo enim ignoramus, quia hujuſmodi ſuppoſitio plerumque loci eſt abſque dubietate deſtructio. Sancimus etiam, ut plebem ſanctæ Mariæ poſitam in loco, qui dicitur Vineole, præfata heremus perpetuo jure poſſideat. Sed & prædia, ſi qua nunc ſunt, vel deinceps acquiſitura eſt, abſque injuſta cujuſcumque moleſtia quiet[illegible] tranquille detineat. Nec ulli hon[illegible] liceat in ipſam heremum per hoſti[illegible]mpetum violenter irrumpere, & ſervos Dei, qui illic habitaverint vel expellere, vel deprædationibus infeſtare: ſalvo tamen jure fidelium laicorum, qui ejuſdem heremi patroni ſuut, & eam pro animarum ſuarum remedio condiderunt. Si quis autem hujus noſtri apoſtolici decreti temerator extiterit, niſi reſipiſcat, atque in omnibus apertus Dei inimicus emendare contemnat, anathematis ſe vinculis obligandum indubitanter agnoſcat.

Ad lib. XIII ep.

LXX.

Digitized by Google

LXX.

Hunfredus archiepiſcopus Ravennas concedit VVidoni abbati & monaſterio Claſſenſi S. Severi eccleſiam S. Thomæ prope Ravennam.

Anno 1049. xxvii. octobris.

Ex autographo Claſſenſi.

Ad lib. XIII. n. 42. † IN nomine patris & filii & ſpiritus ſancti anno Deo propitio pontificatus domni Leonis ſummi pontificis & univerſalis pape in apoſtolica ſacratiſſima beati Petri ſede primo, itemque imperatore domno Heinrico filius quondam Chouradi imperatoris in Italia anno tertio die vigeſimo octavo menſis octubris indictione tertia Ravenne. Hunſredus ſervus ſervorum Dei divina gratia archiepiſcopus Ravenne Widoni venerabili abbati monaſterii ſancti Severi poſitum infra dudum civitatis Claſſis, & pro te in eodem venerabili monaſterio tuiſque ſuccedentibus abbatibus, qui per tempora ordinati fuerint in ſupraſcripto monaſterio in perpetuum. Congruum atque utilimum eſſe decernimus .... deſideriis non aborrere, ſed Domini miſericordia conſiderantes citius ſubvenire, ut in futurum nobis proficiat ad augmentum, & petentes gratiarum reſerant actiones. Idcirco concedimus tibi predicto Widoni venerabili abbati .... poſit... infra dudum civitate Claſſis, & pro te io eodem venerabili monaſterio, tuiſque ſucceſſoribus abbatibus, qui per tempora ordinati fuerint in predicto ſancto ac venerabili monaſterio in perpetuum. Id eſt eccleſiam ſeu monaſterium noſtrum integrum, cui vocabulum ſancti Thome apoſtoli poſitum ſoris porta ſancti Laurentii non longe, ſed prope ipſam portam cum omnibus rebus & pertinentiis ſuis quoquomodo ſibi juſte & rationabiliter pertinentibus tam intra civitate Ravenne, quamque & ſoris iſtius civitatis Ravenne per ula loca vel territoria, exceptis his rebus, que mei anteceſſores ad ſuas detenuerunt manus in Ceſena, dantes nobis in mandatis, ut uſque vos Deus ſua dextera protegens gubernare cenſuerit, presbiteros & clericos ordinare debeatis, qui ibidem conſiſtunt diebus noctibuſque laudes & miſſas, matutina ceteraque Dei officia faciant & preſatam eccleſiam reſtaurare & in omnibus meliorare Deo debeatis adjutore. Ita tamen ſub ſtatuta ſunctione, ut omni anno aliter inſerre debeatis actoribus ſancte noſtre Ravennatis eccleſie denarios tres tt. Quod preſatum monaſterium vobis perpetualiter concedimus, ſicut ſuperius legitur, ad lucrum & utilitatem veſtri preſati monaſterii ſancti Severi ordinandi & diſponendi, & inſuper volumus & firmiter precipimus, ut hoc preceptum ſit firmum & ſtabile in perpetuum, ſicut ſupra legitur. Si quis vero major] vel minor perſona contra hoc preceptum noſtrum aliquid proſerre temptaverit vel preſata res, que nunc dicto monaſterio ſancti Severi perpetualiter concedimus, a jure & dominio ipſius ſubtraere vel minuere voluerit trecentorum decem & octo ſanctorum patrum anathematis vinculo vulneretur. Obſervator autem qui extiterit, Domini benedictione redundet. Quam preceptionis noſtre perpetualis paginam Gerardo notario ſancte noſtre Ravennatis eccleſie ſcribendam mandavimus, & ut verius ab omnibus eredatur diligentiuſque ab omnibus obſervetur, manu noſtra propria firmavimus ſub die & menſe & indictione predicta tertia Ravenne. Et omnia, que ſupra legitur, monaſterio ſancti Severi, cui tu preſides Wido veoerabilia abbas, concedimus, eo tenore & ea ratione, ut neque tu, neque aliquis tuus ſucceſſor habeat poteſtatem aliquo modo auſerendi aut alienandi a predicto venerabili loco, ſed ſemper permaneat ad lucrum & utilitatem prelibati ſancti monaſterii.

LEGIMUS.

LXXI.

Bulla Leonis pp. IX. pro monaſterio S. Mariæ ſito in diœceſi Arretina.

Anno 1050. iv. kl. junias.

Ex autographo chartarii S. Mariæ in Gradibus Arretii o. vi.

LEo epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilectiſſimo nobis filio Albizoni religioſo viro io Domino Deo omnium eternam ſalutem. Sub multa & incomprehenſibili pariterque irreprehenſibili abyſſo judiciorum divinitatis inter confratres & conſervos noſtros, eminentiorem gradum adepti tanto intentius cum timore & tremore 'noſtram ipſorumque ſalutem, debemus eis condeſcendendo & conſulendo inceſſanter operari, quanto certius ſcimus cunctæ diſpoſitionis & Ad lib. XIII. n. 46.

actionis noſtre rationem poſituros illi, cujus univerſæ viæ miſericordia & veritas merito creduntur & videntur in omni adminiſtratione mundi. Quapropter quid .... ſapientibus & inſipientibus debito ....doctoris gentium merito cogimur ...... reddere cunctis. Que ſi denegare minime de ..... alicui externorum nec .... quanto magis domeſticis fidei in interioribus. Maxime cum id a nobis exigitur, quod Deo omnipotenti plurimum placere nullo modo dubitatur. Itaque, kariſſime fili, quoniam humillim ..... apoſtolicam & magiſtram omnium ſedem & prece nobis gratiſſima inculcaſti, ut auctoritatis noſtræ præcepto tutaremur a quorumvis rapacitate, & hominum nequam infeſtatione, ne deſend. .... monaſterium beatiſſime matris ..... Mariæ ſitum in Aretina diceceſi in nullo .... tuæ tam juſte petitioni, ſed eidem optamus per omnia ſuffragari, nec denegandam tuæ religioſitati duximus tutelam ſpecialem, qui omnibus debemus. S....... non enim parum tibi in Domino inde congaudemus, quod eccleſiam illic primitivam & olim celeberrimam, ſed peccatis exigentibus jam diu neglectam & omnino delapſam reſtruere aliquantulumque reparare fueris conatus, tam patrimonii ſeu benificii tui, quam etiam fratrum & conſanguineorum tuorum, aliorumque religiolorum collationibus, quatenus inibl Deo deſerviret perpetim ordo monaſticus. Qùam utique eccleſiam, quia conditor noſter inter alia innumera nobilitavit & honoravit fracti calicis & reſolidati miraculo, atque glorioſo beati Donati pontificis martyrio, & nos eam grataǹter honoramus noſtræ apoſtolicæ ſedis præcepto. Salva itaque debita ſubjectione, quæ ex præſato loco epiſcopum Aretinum jure ſolet attingere, hujus noſtri præcepti tenore perpetualiter confirmamus, & decreto ſancimus quicquid idem cenobium in rebus mobilibus vel immobilibus tam tua, quam cujuſcumque donatione in præſentiarum videtur poſſidere, & ſi quid illic a piis adaugebitur, aut donabitur in futuro tempore, ut nemo inde quicquam præſumat ſurripere, fraudare, alienare, minuere ..... quovis ingenio uſurpare .... ſed cuncta inibi hactenus conquiſita & Deo propitio deinceps conquirenda ſerviant uſibus, ac monachorum ibidem ſervientium utilitati, quos pro nullo alio ordine eccleſiaſtico permittimus, inde aliquando proturbari juxta ſtatuta Calcedonenſia ſynodi taliter hoc ipſum decernentis. Quæ ſemel dicata ſunt monaſterio conſenſu epiſcoporum maneant perpetuo monaſteria, & res quæ ad ea pertinent monaſteriis reſerventur &c. Si quis autem preſenti noſtro decreto pro Deo & ſecundum Deum promulgato contraire quolibec modo preſumpſerit, & inſuper ſi aliquas oblationes vivorum ſive defunctorum preſato loco delegatas ſibi vendicare vel aliis contradere temptaverit, quaſi ſacrilegus & Deo rebellis, donec reſipiſcat, diſtricto anathemate ſe mulctandum apoſtolica auctoritate noverit. Qui vero integre & devote illud obſervarit, nec contempſerit ſacrilegis, ſed potius pro poſſe ac noſſe ſuo reſtiterit, mereatur copiam ſupernæ benedictionis & premium ſempiternæ ſalutis. Amen.

Datam IIII. kal. junias per manum Petri diaconi Bibliothecarii & anno domini Leonis VIIII. papæ II. indictione III.

BT
V

LXXII.

Ubertus presbyter, & Farolfus ac Petrus quondam Petroni, quorum gentiles ædificaverant eccleſiam S. Michaelis de Silva, alias de Camenza, donant Dominico abbati Pratalienſi jus ſuum in eam eccleſiam.

Anno 1051. menſe octobris.

Ex autographo archivi Fontis-boni §. Donaiio. n. 108.

IN Dei nomine anno Dominice incarnationis milleſimo quinquaieſimo primo Einrigo gratia divina magnus imperator auguſto anni imperii ejus quinto menſe octuber indictione quinta. Maniſeſtus ſum ego Uberto presbyter & etiam nos Farolſo & Petro fratris filiis quondam Petroni, quia certi & maniſeſti ſumus nos, quia pro anime nnſtre & de jenitori noſtri & de jenetrice noſtre vel ex aliis parentibus noſtris, qui nos relinquerunt per cartula judicati damus & judicamus & concedimus & tradedimus a proprium & uſum & ſumtum fratrum monachorum tibi a monaſterio ſancte Ad lib. XIII. n. 51.

Marie

Digitized by Google

Marie matris Criſti de loco Pralia, & tibi Dominiconi abbas ipſius monaſterio, id eſt integra noſtram portionem quot eſt ſeſta parte, ſicut ſuet de jenitori noſtri & jenetrices noſtre de iotegra eccleſia ſancti Michaelis archangeli, que eſt edificata in loco & a vocabulo, quij dicitur la Silva caſale Caminza plebes ſancte Marie ſito Partina, tam predicta noſtra portionem de predicta eccleſia, quia ex antiquis parentibus noſtris edificaverunt aula oratoria ſecundum quot nos audivimus, & ille conſtituit, que prenominatus jactis ibidem pertineotibus rebus: nos quidem Uberto presbyter & Farolſo & Petro damus & tradimus tibi Dominico ioclito abbas, ideſt ſupraſcripta noſtra portionem de ſupradicta eccleſia & oratorium in eo videlice ordinem, ut ipſos ſuprad. locum & oratorium ipſa portione quam nos conſtituimus inordinatum non permaneat, & in tua qui ſupra Dominico abbas & tui poſteri ipſa portionem de predicta eccleſia & oratorium, & que ibidem de noſtra pars in circuito illius ſunt pertinentes, ut ſit in poteſtate veſtra & ipſius monaſterii, & quidquid eſt inde a te factum aut traditum vel ordinatus fuerit legaliter omni tempore firmum & ſtabile permanea ſemper, & nullam. exinde reſervamus poteſtatem, nec ſupraſcripto mouaſterio anteponimus, & nullam exinde abeatis moleſtia preſumpſerimus moleſtare, vel de quolibet omine .... potuerimus deſenſare, ſi non deſenſaverimus omuibus temporibus ab omnibus ominibus vel ſeminibus integra preſata noſtra judicatione, ſicut in tempore fuerit meliorata ibidem in propincuo loco e ſimile rem ſub eſtimatione noſtris propriis rebus io duplo comprnmittimus & componamus nos prenominati Uberto presbyter cum eredibus meis & nos fratres cum noſtris filiis eredibus tibi abbas e a tuis poſteri ſucceſſori ſi oportum fuerit, licentiam abeatis abbas vel avocatores veſtros cum ea carta cauſare, quo nodo melius potueritis, placitum ſuperare a proprietate ipſius monaſterii abendum, qualiter ſuperius legitur, ſcrivere rogavi. Actum Aritio.

Ego Uberto presbyter manus mea ss.

† Singno manibus Ugo filii Lamberti, & Benno filio Fariti rogati teſtes.

Ego Acto notarius ſcripſi & complevi ſeliciter.

LXXIII.

Bulla Leonis IX. pp. pro monaſterio S. Mariæ in inſula Gorgona data Bono abbati.

Anno 1051. XVII. kl. novembris.

Ex apographo monaſterii S. Michaelis in Burgo Piſarum.

LEo epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Alli.XIII.n.32.
Eccleſie ſancte Dei genetricis ae virginis Marie in inſula Gorgona, ubi etiam corpus beati Gorgonii requieſcit, & per eam tibi Bono abbati, tuiſque ſucceſſoribus in perpetuum. Convenit apoſtolico moderamini recte potentium adimplere deſiderium, & juſtis ſupplicationibus impertiri ſuffragium, & quia poſtulaſti a nobis, fili chariſſime, quatenus concederemus & confirmaremus, ſeu corroboraremus tibi, tuiſque ſucceſſoribus per noſtri privilegii paginam monaſterium in honorem ſancte Marie matris Domini dedicatum, & io inſula Gorgona poſitum, que inſula, ſicut in ſancti Petri privilegiis legitur, ſub jure & ditione ſancte matris noſtre Romane conſiſtit eccleſie. Igitur inclinati precibus tuis concedimus, & confirmamus, ſeu roboramus tibi, tuiſque in perpetuum ſucceſſoribus per hujus noſtri privilegii paginam ipſius monaſterium cum predicta inſula, ut ſemper ſint monachorum habitacula, ne fiat ſpelunca latronis, que ſuit prius domus orationis. Abbas ſiquidem in eodem cenobio nunquam ordinetur pro pretio, ſed qui ſecundum regulam ſancti Beoedicti cum fratrum conſilio invenitur melior in ipſo monaſterio, & quecumque a viris religioſis & Deum timentibus in uſum & ſumptum mooachorum inibi Deo ſervientium conceſſa, vel in perpetuum concedenda ſunt, ſive ex hac parte maris, ſive ex alia per hanc noſtram preceptionem & confirmationem confirmamus & corroboramus tibi tuiſque ſucceſſoribus in perpetuum; ſtatuentes apoſtolica cenſura, ut nullus imperator, nullus rex, nullus dux, nullus marchio, nullus comes, nullus vicecomes, nullus caſtaldio, & preterea nullus epiſcopus, vel cujuslibet ordinis, ſeu dignitatis magna, parvaque perſona contra hanc noſtre preceptionis, conceſſionis, & corroborationis paginam audeat pertentare. Qui vero hujus noſtri privilegii violator extiterit, anathematis

matis

matis & excommunicatinnis vinculn ſit alligatus, & eum Juda proditore Chriſti, niſi reſipuerit, ſit eterne damnationi traditus. Et qui obſervatnr fuerit ab omnipotente Deo benedicatur, & ſpiritualibus gaudiis repleatur. Statuimus etiam, ut a Rnmano pontifiee abbas hujus monaſterii accipiat cnnſecratinnis benedictinnem.

Dat. XVII. kalend. novembris per manus Frederici diaconi S. R. E. bibliotecarii & cancellarii, vice dnmini Herimanni archicancellarii, & Colonienſis archiepiſcopi anno domni Leonis IX. pp. III. indictione IV.

LXXIV.

Teſtamentum Ugonis, quo ditat monaſterium Pratalienſe medietate ſuarum eccleſiarum & caſtrorum, ad hoc ut recipiatur iu ſua infirmitate ad ordiuem monaſticum.

Anno 1052. menſe octobri.

Eu autographo archivi Fontis-boni. §. Teſtamentum. n. I.

. . . .

Ad lib. XIV. n. 11. qualiter factum eſt in caſale Biſurco venien. . . . . monachum de mnnaſterio ſancte Marie de loco Pratalia in domo Ugonis filio quondam Petroni ipſo Ugo jacenie in lecto egritudine mnrtis perieulo ſe viderit in preſentia presbyteri & laici Johannes presbyter & Bonito presbyter, & Teuto clerieus, & laici Bandio filio Bnnitii & Benno filin Faritii & Martino, qui & . . . . & Megitio ex jenere Francnrum & Leto filio Urſi & aliis pluribus . . . . quorum nomina illorum ignoramus, & longum eſt aſeribendam ibique in ſupraſcripto . . . . predicto Ugn recordante delictorum ſuorum, quia in oc ſeculo peeca. . . . . conſentivi . . . . & remedin anime ſue, & de parentum . . . . manibus ſuis dedit e tradedit pro anima ſua & parentum ſuorum judicare a. . . . . inveſtivi ipſo preſente Dominieo abbas & Teuto mnnachus de omnia integra medietate de nmnibus integris caſis, & curtis & caſtellis, & eccleſie, & capelle, & terris, & vineis, & fortibus & res maſſaritie, ſive de penſinnalis, angarialis, libellariis, tributalis, quam de apſis & riſedentis de quantumcumque predicto Ugo ſua res & poſſeſſiones . . . . perſnnis tenuerit & illius parte ſra toto regno tali enque jenitore ſuo tenore conſuevit, ſimul & jenitrice ſua, & illius dimiſit poſſidere, e a proprio & ſucceſſione eum ſnlamentas e edeficiis earum, & etiam ſimiliter judicavi & dedit e tradidit ſimiliter medietatem de omnia movilia, & ſacultatem ſua preter (p t) antipoſuit, quod per earta & moganato abet uxorem illius Ugo predicta medietatem, quot ſuperius legitur, judicavi & dedi, & tradedi a propin inveſtivi ipſn Ugo predicto abbas in eo vero tinore ſi revertita ſanitatem in eum permaneam omnia ipſa judicatinne, ſi migraverit omnia ipſa judicatione abea predicto abbas at-uſum & ſumtum ſratrum monachorum, & abbas recipiat eum at ordinem monachnrum, & aliam medietatem teſtavi & judicavi & unica filinla ſua ſi vixerit, & ſi migraverit ſine eredes in integrum omnia revertat a proprietate ipſius monaſterio, ubi requieſcere debet predicto Ugo. Hoe ſactum eſt in ſupraſcriptorum preſentia in anni Domini milleſimo quinquageſimo ſecundo Einrigo gratia Dei magnus imperator auguſto annn ejus quinto menſe octuber indictione quinta.

Singno manibus de ſupradicti Bondie, & Benno, & Martino, & Megito, & Lietn interfuerunt.

Ego Acto not. interſui & omnia denotavi.

LXXV.

Arnaldus epiſcopus Arretinus decimas largitur Domiuico abbati ſupradicti monaſterii.

Anno 1053. menſe aprili.

Eu autographo ejuſdem archivi.

IN Dei nomine. Anno Dominice incarnationis milleſimo quinquageſimo tertin regnante domno Henrico ſeliciſſimo rege. Anno vern imperii ejus ſeptimo menſe aprelis indictione ſexta. Maniſeſtus ſum egn Arnaldus excellentiſſimus ſancte Aretine eccleſie epiſcopus qualiter per hanc paginam judicati & traditionis pro Dei timnre & anime noſtre & anteceſſorum noſtrorum epiſcnporum remedium judicamus, tradimus & concedimus in monaſterium, qui eſt cnnſtructum in loco Pratalia ad radicem montis aguti, qui dividit Tuſciam & Romaniam, & eſt dedicatus in honorem ſancte Marie & aliorum Sanctorum, in Ad lib. XIV. n. [illegible]

quo

quo monaſterio eſt ordinatus domnus Dominicus abbas, qui cum ceteris fratribus pro nobis ceteriſque chriſtianis vivis, atque defunctis exorent. Ideoque coocedimus denominate Dei eccleſie & monaſterio & Dominico abbati ſuiſque ſucceſſoribus, qui ibidem juxta regulam ſancti Benedicti vixerint, ideſt integras decimationes de curte noſtra domnicata de Biblina, de quibuſcumque rebus ad noſtrum domnicatum annualiter infra denominatam curtem habuerimus, ideſt de frugibus, grano, & annona, & vino & pomis atque de ſeno, & redditu de molendino noſtro domnicato, ſeu de animalibus, de omnibus ſupraſcriptis rebus noſtris domnicatis de jam dicta curte prefate eccleſie & monaſterio & Dominieo ejus preſenti abbati, ego, qui ſupra, Arnaldus epiſcopus, ſeu ullus de poſteris & ſucceſſoribus noſtris, aut aliqua a nobis interrogata perſona ſupraſcriptam decimationem, & res quas antedicte eccleſie & monaſterio concedimus tollere, vel minuare, aut ſubtrahere preſumpſerimus, & ſi ab omnibus ominibus ad partem ipſius eccleſie omni tempore non defenſaverimus, tuoc componere promitto & componam ego predictus Arnaldus epiſcopus cum meis poſteris ſacceſſoribus epiſcopis tibi jam dicto Dominico abbati, tuiſque poſteris ſucceſſoribus integras ſupradictas a nobis judicatas res in duplum, inſuper booi argenti libras viginti in eodem monaſterio perſolvere debeamus. Tamen hoc conteſtamur & conjuramus omnes noſtros ſucceſſores epiſcopos per Patrem & Filium, & Spiritum ſanctum, & per adventum Domini noſtri Jeſu Chriſti ad judicandos vivos & mortuos, & ne in illo tremendo judicio cum Sathana & membris ejus mittatur io ſtagnum ſulforis, & in ignis eternus, ut nunquam quicquam predicte eccleſie minuant de omnibus ſupradictis rebus, quas ei donavimus, ut ſit ibi laus omnipotentis Dei, & omnium Sanctorum ejus ſemper amen. Hec oratio pro omnibus vivis & defunctis fidelibus. Quod ſi quis ſecerit aliquam leſionem de predictis rebus, quibus nos predicte eccleſie dedimus Deo omnipotenti, quem contempnit, & omnibus ſanctis ejus quos ſpoliat, inde rationem reddat. Uode hec carta judicati & offertionis a me predicto Aroaldo epiſcopo ſacta eſt, & precepi Booizoni notario, ut eam ſcriberet. Actum in epiſcopio Aretino fideliter.

Ego Arnaldus Dei gratia epiſcopus & enmes in hac carta a me rogata ss.

Ego Teuzo vicedominus ss.

Signum manus Ungani filius Rodulfi rogatus teſtis interſuit.

Signum manus Ugonis filius quondam Idilbrandi rogatus teſtis interfuit.

Ego Farolſo rogatus teſtis ſubſcripſi.

LXXVI.

Libellus emphyteuſis factus Aimmoni abbati S. Adalberti in Pereo ab Henrico archiepiſcopo Ravennate.

Anno 1053. XIII. aprilis.

Ex autographo archiep. Ravennæ, Capſ. F. n. 2339.

IN nomioe patris & filii & ſpiritus ſancti . . . . beati Petri apoſtoli Domini ſede quinto, ſitque imperaote domno Henrico imperatore filio quondam Chonradi imperatoris in Italia anno ſeptimo die tertiodecimo menſis aprelis indictione ſexta. Ravenne .... einrico ſanctiſſimo ...... abbate monaſterii ſancti Adelberti chriſti martyris, & per me in eodem venerabili monaſterio meiſque ſuccedentibus abbatibus qui per tempora ordinati fuerint in prelibato ſancto ac venerabili monaſterio ſancti Adelberti chriſti martyris .... endum deſideriis noo .... ſubvenire, ut in facto vobis proficiat ad augmentum & petentes gratiarum referant actiooes. Idcirco conceſſiſtis oobis prefato Aimmoni venerabili abbati monaſterii ſancti Adelberti chriſti martiris ...... omnibus ſucceſſoribus .... ſicut ſuperius legitur. Ideſt piſcariam .... canalibus & campis & foſſis atque paludibus ſeu piſcationibus & venationibus & aucupationibus ſuis & eum omnibus ad prefatam piſcariam integriter quoquo modo pertinentibus. Inſup..... prefato piſcarie ab uno latere foſſa, que dicitur de Grengeno, ab alio latere Paduſiolus, percurrens uſque in porium de Primario, quod lacum nobis ſimiliter conceſſiſtis ſicut prenominatam piſcaria in perpetuum, ſeu a tertio latere foſſa que vocatur de Leone ſuſco. Inſuper conceſſiſtis nobis prenominato Aimmoni venerabili abbati ſancti Adelberti & pro me predicto monaſterio meiſque ſucceſſoribus in perpetuum prelibatum portum integrum, qui dicitur de Primario, cum foſſa preoominata, que vocatur de Leone fuſco, cum ripis & lito- Ibidem.

litoribus ſuis & cum omnibus ad prenominatum portum & predictam ſoſſam pertinentibus. Et inſuper conceditis nobis in perpetuum, ſicut ſuperius legitur, Padorenum, & tendentem uſque in ſoſſam, que vocatur Minatere. Item conceditis nobis ſoſſam de Auguſta uſque ad pollicinium de Carpeneta. Que omnia nobis conceditis in perpetuum ..... pro remedio veſtre anime ad lucrum & utilitatem ipſius ſancti ac veoerabilis monaſterii ſancti Adelberti. Et vultis atque precipitis, ut nos noſtrique ſucceſſores in perpetuum vobis veſtriſque ſucceſſoribus vel veſtre ſancte eccleſie Ravennatis actoribus tribuamus & perſolvamus penſionem ſolidos quatuor de denariis Veneticorum, & non abeamus licentiam preſata res, que nobis perpetualiter conceditis, ſicut ſuperius legitur, neque vendere ſeo transferre vel ad alium venerabilem locum tranſactare, niſi habere & detinere atque ordinare pro remedio veſtre anime ad lucrum & utilitatem ipſius prenominati ſancti ac venerabilis loci & monaſterii. Et vultis atque firmiter precipitis, ut hoc perpetuale preceptum, quod nunc agitis, ſit firmum & ſtabile io perpetuum, ſicut ſuperius legitur. Si quis vero hnmo majoris vel minoris perſone hoc veſtrum perpetuale preceptum ſregerit, & prennminata res a jure & dominio predicti monaſterii ſancti Adelberti Chriſti martyris omnino ſubtracxerit trecentorum decem & octo ſanctorum patrum anathematis vinculo obligetur. Obſervator qui extiterit, Domini benedictione redundetur. Quam vero veſtre perpetualis preceptionis paginam a Gerardo notario ſancte veſtre Ravennatis eccleſie ſcribendam mandaſtis, & nns a vobis, ſicut ſuperius legitur, perpetualiter petivimus, ut verius credatur, diligentiuſque ab omnibus obſervetur & cuſtodiatur.

LXXVII.

Henricus archiepiſcopus Ravennas confirmat Johanni abbati S. Severi in Claſſe monaſteria SS. Johannis & Stephani ad Titum, & S. Laurentii de Caſtagniola.

Anno 1053. menſe majo.

Ex autographo Claſſenſi.

Ibidem. † IN nomine patris & filii & ſpiritus ſancti. Anno Deo propitio pontificatus domni Leonis ſummi pontificis & univerſalis pape in apnſtolica ſacratiſſima beati Petri principis apoſtolorum Domini ſede quinto. Itemque imperante domino Heinrico imperatore filio quondam Chonradi imperatoris in Italia aono ſeptimo die vigeſimo quarto menſis madii indictione ſexta Ravenne. Heinricus ſervus ſervorum Dei divina gratia largiente archiepiſcopus Johanni venerabili abbati & deſer.... monaſterii ſancti Severi, cujus monaſterium fundatum eſt infra murum dudum civitatis Claſſis, & pro te in eodem monaſterio ſancti Severi tuiſque ſucceſſoribus abbatibus, qui per tempora ordinati fuerint in ſupraſcripto ſancto ac venerabili monaſterio in perpetuum. Congruum atque utilliмum eſſe decernimus, ut petentium deſideriis non abortere, ſed Domini miſericordia conſiderantes citius ſubvenire, ut in futurum nobis proficiat ad augmentum, & petentes gratiarum referant actiones. Idcireo concedimus & in perpetuum confirmamus tibi Johanni venerabili abbati monaſterii ſancti Severi, & pro te in eodem venerabili monaſterio tuiſque ſuccedentibus abbatibus ipſius monaſterii in perpetuum juris rem juris monaſterii noſtri ſancti Johanois & Stephani, quod vocatur ad Titum, quod prenominatum monaſterium ſancti Jnhannis & ſancti Stephani nunc demolitum eſſe videtur. Ideſt ubi ipſa eccleſia hedificata fuit cum omnia juxta ſe habentes ſive in civitate Ravenna, aut in Decimo vel in diverſis comitatibus. Ideſt in comitatu Bononienſe, aut in Cornelienſe, aut in comitatu Faventino, ſive in comitatu Livihenſe, vel in comitatu Forum populi, ſive in comitatu Ceſinate, aut Ficoclenſis, aut in comitatu Ariminenſe, vel in comitatu Penſaurienſe, ſive in comitatu Faneſtre, aut in comitatu Sinogalihenſe, ſive in comitatu Heſinate, vel infra totum comitatu Anchonitanum ſive in comitatu Auximanum. Et inſuper concedo tibi eccleſiam & monaſterium ſancti Laurentii, qui dicitur io Caſtagniola cum omnibus rebus & poſſeſſionibus atque pertinentiis ſuis quoquo modo pertinentibus in quibuſcumque locis vel terris poſitis. Quod prenominatum monaſterium ſancti Laurentii, qui vocatur in Caſtagniola, quod vobis perpetualiter concedimus ſuperius prenominati veſtri monaſterii ſaoctorum Johannis & Stephani, qui vocatur ad Titum, ſicut ſupra legitur, eſt poſitum & conſtitutum in comitatu Heſinate & in plebe ſancti Viti, & eccleſiam ſancti Savini .... fonte

Digitized by Google

te Armeni, que omnia, ſicut ſuperius legitur, vobis coocedimus ad habendum, tenendum atque ordinandum ad lucrum & utilitatem ipſius prenominati noſtri monaſterii ſanƈti Severi & mooachorum per tempora ibidem omnipotenti Deo & miſericordiſſimo ſervientium. Ita tamen ſub ſtatuta funƈtione, ut omni anno aliter dare & perſolvere debeatis illis abbatibus vel clericis, qui per tempora ipſum monaſterium ſanƈtorum Johannis & Stephani, quod vocatur ad Titum, habuerint in beneficio a nobis noſtriſque ſucceſſoribus, ideſt pro penſione denarios duodecim Veneticorum. Hec omnia, que vobis damus, ſicut ſuperius legitur, volumus & firmiter precipimus, ut ſit firmum atque manſurum & ſtabile in perpetuum. Inſuper .... preſcripti monaſterii ſaoƈti Severi, ſicut ſuperius legitur, ſi quis vero noſter ſucceſſor vel alius homo magna parvaque perſona contra hoc noſtrum perpetuale preceptum extiterit, aut illud corumperit,. vel preſata res a jure & dominio ipſius mooaſterii ſanƈti Severi omnino ſubtraxerit, trecentorum decem & oƈto ſanƈtorum patrum anathematis jaculo vuloeretur. Obſervatur autem qui extiterit, Domioi beoediƈtiooe redundetur. Quam vero chartulam noſtre perpetualis preceptionis & confirmationis a Gerardo notario ſanƈte noſtre Ravennatis eccleſie ſcribendam mandavimus, & ut verius ab omnibus credatur & diligentius cuſtodiatur, manu oostra propria firmavimus ſub die & meoſe & indiƈtiooe prediƈta ſexta, Ravenne. Hec omoia que aƈtum & diƈtum eſt ſuperius in ipſius nomine qui vivit & regnat cum Deo patre, almoque flamine nunc & poſt in infinita ſeculorum ſecula. Amen. Vel ea que diceoda atque ſcribeoda ſunt inſerius, hoc eſt prefatum & preſcriptum declaratum & prenominati monaſterium ſanƈtorum Johaonis & Steſani, quod vobis perpetualiter conceſſum babemus, ſicut ſupra diƈtum eſt, poſitum foris civitate Claſſis.

† LEGIMUS †.

† Ego Gerardus Dei gratia clericus atque ſanƈte preoominate catholice Ravennatis eccleſie notarius & huic perpetualis pagine preceptionis ſcriptor poſt confirmationem domni Heiorici archiepiſcopi, & ut leguntur ſuperius, tripudiando ſubſcripſi complevique.

LXXVIII.

Guido comes quondam Alberti offert Rainerio præpoſito monaſterii S. Mariæ de Aprognano eccleſiam SS. Trinitatis & S. Ægidii de Gaviſerre.

Anoo 1054. menſe aprili.

Ex archivo Camaldulenſi. §. Donatio. n. 13.

IN oomioe Domini noſtri Jeſu Chriſti amen. *Ad lib. XIV. n. 25.* Anno ab incarnationibus quinquageſimo quarto poſt mille. Tempore Erigi gratia Dei magnus imperator auguſto anni imperi ejus ſettimo meoſe aprili indiƈtione ſetima ſeliciter. Maniſeſtu ſum ego Guido comes filio quondam Alberti lege mea vivente Rubuaria io preſeotia Corbizo filio quondam Lamberti, & Lamberto filio ejuſdem Corbizi, & Ingizo filio quondam Farolſi, & Sigiſredi filio Ringi & Petro notario ſive teſtes, quia in hac pagina ſunt, leguntur. Libeori animo a mea decrevi voluntate ſine ulla vim pati, dooo, trado atque ofſero perpetualiſque traſaƈto io eccleſiā & moniſterio beatiſſime ſanƈte Marie quo edificata in avocabulo Aprognano ubi modo donno Raineri preſens eſſe videtur, per anc preſente cartula offerſionis per guaſonem terre, ramo arbores, fiſtugum nodatum, pagioam & calamario totum inſimul inniſa eccleſia & moniſterio tradere atque corporaliter ofſerre providi pro remedio anime mee, ideſt cunƈtis caſis & terris, & vineis & eccleſia, que eſt edificata in honorem ſanƈte Trinitate & ſanƈti Aglidii io avocabulo Gaviſerre, & ſunt inoiſo vocabulo tres petie de terra & una.... de prediƈte petie de terra, ubi prediƈta eccleſia eſt edificata, es preſignate loca, que de una parte Petri, qui Pagano vocatur, & de filii Agiidii, ex alia parte terra Rainnerii filio quondam Ing..... & de conſortibus ſuis & de prediƈto Guido comes & terra Johannes clericus & Johannes ſaber & Guido filio quondam Farolſi, & Sigoorello filio quoodam Ugoni; ex tertia parte terra Petri, qui Pagano vocatur, & decurrit eis via; ex quarta parte via publica, alia petia de terra, ubi dicitur Scandelajo, eſt preſignate loca, que de uoa parte via, & alie tres partis terra mea, qui ſupra Guido comes, tertia parte de una petia de terra, ſicut reƈta & tenuta fuit per Izo filio quondam Amizi, & ſete petie de terra, que ſunt inſra caſa-

le de Ama, & cum ipſi rebus in pertinentia de plebe ſancte Marie ſito Stia inſimul donare & offerre providi ego Guido comes una manſio de terra, que eſt infra caſale Vajano, ubi dicitur valle de Nute, ſicut recta & tenuta fuit per Urſo maſſajo, & una petia de terra, & caſtanito infra caſale caſtello Caſtagnajo, ſicut fuit domnicato de predicto Guido comes, & una petia de terra cum caſis, & edificio ſuper ſe abentes infra caſale Pratilone, ubi dicitur Pietra ficta, ad juſta menſura a grano ſeminando modiorum duo, & ſunt ipſi rebus in pertinentia de plebe ſancti Petri ſito Ormina; ipſis predictis rebus & eccleſia cum caſis & edificiis, ſet & ſolamentis, curtis, terris, vineis, campis, ſilvis, ſalecis, cultum & incultum, diviſum & indiviſum *&c.* Actum in loco Caſentino judicaria Florentina & Feſulana feliciter.

Signus manus, qui ſupra, Guido comes, qui ac carta offertionis ſcrivere rogavi.

Signus manibus Lamberti filio Corbizo, & Ingizo filio quondam Farolfi & & Sigiſredi filio Rodingi rogatis teſtibus, & manibus eorum ſcrivere rogavero.

Ego Petro notario ſcripſi & comlevi.

Actum in camera plebani plebis de Stia mandante ven. patre domino Phylippo dei & apoſtolica gratia epiſcopo Feſulano, preſentibus ad hec teſtibus presb. Ducio capellano monaſterii Prativeteris, Bonuccio filio Orlandini de la Stanpa, & Franco de Campi & aliis ibi preſentibus multis.

Ego Simon Mercati de Flumine imperiali auctoritate notarius de mandato dicti venerabilis patris domini Phylippi epiſcopi Feſulani hoc publici inſtrumenti exemplum, ſicut in originali invani de verbo ad verbum *&c.* ſcripſi & publicavi *&c.* ſub anno Domini milleſimo ducenteſimo optuageſimo tertio duodecime indictionis nono die exeuote menſe junio.

LXXIX.

Ergenebaldus abbas SS. Mariæ & Andreæ inſulæ Serræ in Hiſtria concedit libellum emphyteuſis Petro Alegritto & Gaſdiæ ejus uxoris.

Anno 1054. menſe decembri.

Ex tabulario archiep. Ravennatis capſ. G. n. 2694.

IN nomine patris & filii & ſpiritus *Ad lib. XIII. n. 1.*
ſancti. Anno Deo propitio pontificatus domni Gregorii pape ſede anno ſeptimo, ſitque regnante doono Einrico filius item Einrici imperatoris anno vieſimo ſecundo ab incarnatione Domini noſtri Jeſu Chriſti milleſimo ſeptuageſimo nono dia vero ...... menſis decembris indictione tertia in fundo Paraciaco. Exemplum ex authentico exaratum donaticia ſeu inſtrumento, quod fuit compoſitum de enfiteuſin, quod quidem fecerunt Ergenebaldus abbas in preſentia Ugo presbiter & Petrus presbiter, & Vigizonem, & Johannes presbiter, & Marcagno & aliis. In nomine patria & filii & ſpiritus ſancti abbamno ab incarnatione Domini Chriſti milleſimo quinquageſimo quarto, ſitque imperante donno Einrico Romani imperii in Italia vero ſede anno octavo die primo ſexto decimo menſis junii indictione ſeptima in fundo, qui vocatur Caſaligoto. Omnibus modis ſtatutum eſt, atque congruam racionem diſpoſitum libenter debere eorum deſideriis annuere, pro quibus ad venerabilibus locorum utilitatibus meliorandum .... proficiunt. Et ideo ego quidem in Dei nomine domnus Erchenbaldus abbas monaſterii ſancte Marie & ſancti Andree apoſtoli in inſula Serra partibus Iſtrienſia una cum conſenſu deſervientium eidem monaſterio te preſente in Dei nomine Petrus, qui vocatur Alegritto, petitor pro ſe & pro perſona Gaſdia jugalis tua una medietate de ipſa re, que ic inſerius dicendi rei, & in alia vero medietate petitor tu ipſo per ex perſona Raimundo germano tuo, & qualiter de vobis ſupraſcriptis petitoribus unum ante alterum ſine filio vel filia de oc ſeculo obierit, tunc ea portio cadat ad aliut, qui ſupra vixerit, & in alia vero parte petitore ipſo Aligritto pro ex perſonis ad illa & Berta germane tue de una ſortes & portione de quantaſcumque illorum pertinens, ſeu in filiis & nepotibus veſtris per enfiteuticarium jus a pre-

ſenti

Digitized by Google

ſenti die concedo & largior, ſeu confirmo vobis rem juris ſuprascripri monaſterii; ideſt omnes res & pertinentias meas principsles inibi quantaſcumque abuit Petrus, qui vocatur de Santerns, & Johannes, qui vocatur de Ingizo ſeu & Graſulfo, necnon & Ugone de Ingizo toti germani filii quondam Ingizoni, que eſt poſita in fundo, qui vocatur Caſamazone, exſcepto de quantacumque abuit & detinuit Ugona de Raimundo cum conſratribus ſuis, ideſt omnibus rebus cum terris, vineis, arbuſtis, arboribus, & cum omnibus, ut ſuperius legitur, in integrum pertinentibus, ſitas in territorio Faventino plebe ſancti Petri intra ſilva iotra confines ejuſdem rei, a primo latere de ſupraſcripta re fundo, qui vocatur Caſaliclo, ab alio latere fundo qui vocatur Cintiaoico, ſeu a tertio latere fundo, qui vocstur Ronco... a quarto latere fundo qui vocatur Caſagalandi. Dum vos ſuperius nominati petitoribus adque filiis & nepotibus veſtris divina gratia in ac juſſerit permanere vita concedo & largio ſeu coofirmo vobis dictas res abendam, tenendam, laborandam & in omnibus meliorandam, & ego predicto Erembaldus abbas cum meis ſucceſſoribus a vobis ſupraſcriptis petitoribus veſtris filiis & nepotibus ab omni perſona omnem predictam rem autorizare promitto & ex veſtris propriis expenſis ſeu laboribus nichil & mihi meiſque ſucceſſoribus niſi inferius adfixa penſione deferantur, preſtantibus quoque vobis ſuperius nominati petitoribus atque filiis & nepotibus .... ſecundum paginam petitionis veſtre peoſionem ſingulis quibuſcumque annis omni anno aut infra indictionem pro predictis rebus .... ut dictum eſt perſolvatur, pro eo quia exinde accepi calciarii nomioe, ideſt libram unam pro denariorum Veneticorum libris quatuor, itaut poſt tranſitum veſtrum ſupraſcriptorum petitorum veſtrorumque filiorum & nepotum munimine expleto quam Domino placuerit predictas res culta laborata & in omnibus meliorata, vel quicquid a vobis inibi additum melioratumque fuerit ad jus dominiumque meum, cujus eſt jus & proprietas modis omnibus reveriatur. Promitto preterea nullis diebus nulliſque temporibus vite mee vel meis ſucceſſoribus teſtus ujus pagina emfiteuſis a me vobis facte & tradite minime valere, conteodere, vel ſi contra ea, que ſuperius leguntur, agere preſumpſero ego ſupraſcrito abbas aut meis ſucceſſoribus, tunc daturo me meoſque ſubceſſores eſſe promitto vobis ſupraſcriptis petitoribus veſtriſque filiis & nepotibus ante omne litis initium aut interpellationem pene oomine auri optimi uncias quatuor, & poſt pene ſolutionem maneat anc pagina enfiteuſin firma. Quam vero paginam ſcribta per manum Guidoni Ravenne tabellionis ſcribendam rogavimus, & ſignum ſancte Crucis fecimus ſub die meoſeque indictione ſupraſcripta in ſupraſcripto loco.

† Erchembaldus abbas monaſterii ſancte Marie & ſancti Andree apoſtoli in inſula Serra partibus Iſtrienſium ac enfiteuſim a me facta ſubſcripſi.

...... rus presbyter & monachus ejuſdem monaſterii in ac enfiteuſim ſubſcripſi.

...... aldus in ac enfiteuſim, ut ſuperius legitur, rogatus teſtis.

† Manus Petrus de Merlo, Johannes de Stefano, Savinus Rotio de Venareſa rogati teſtes.

Guido tabellio nic pagine emfiteuſim poſt roboracionem teſtium complevi & abſolvi.

.... Noticia teſtium.
Tebaldus teſtis. Petrus teſtis.
Johannes teſtis. Savino teſtis.
Rotio teſtis.

LXXX.

Libellus emphyteuſis, quem ſcripſit Sophia abbatiſſa Roſani S. Læto abbati Paſſinianenſi.

Anno 1054. VII. kl. julii.

Ex tabulario monaſterii de Paſſiniano.

IN nomine Domini Dei eterni. Anno ab iocarnationis ejus quinquageſimo quarto poſt mille, & anno octavo imperii donoi Heinrici gratia Dei imperator auguſtus ſeptima kalendas julii indictione ſeptima feliciter. Et ideoque ego Suffia veſte velamen inducta electa abbatiſſa de monaſterio ſancte Marie prope fluvio Arno, ubi & Roſano nominatur, quia per noſtram una cum voluntate ſororum mee convenientia, & quia d....r atque habendum, tenendum, laborandum & fruendum, ſeo & meliorandum dare atque concedo p..... vidi tibi Letus monachus & electus abbas de ecclesia & monaſterii ſancti Michaelis ſito Paſſiniano. Ideſt una ſorte integra, & res illa, qui eſt poſita in loco, ubi dicitur Cagnaulo, ſicut recta fuit per *Ann. XIV. n. 24.*

Dominico & Johaones & Petrus Maſſarii, & modo regitur per filios eorumdem & nepotibus. Ideo ipſa ſorte cum omnia ſuper ſe & infra ſe habentibus, ubicumque de ipſa forte pertinentes eſſe inveniuntur in iotegrum eas tibi qui ſupra Letus monachus electus abbas, & a tuis ſubceſſoribus dare & firmare previdi. Et michi qui ſupra Suffia, ut ſuperius nominata ſunt, & a meis ſubceſſoribus tui qui ſupra Letus monachus & electus abbas & a tuis ſubceſſoribus dare nobis debeatis penſione pro ipſis terris & rebus per omne anno in feſtivitate ipſius ſancte Marie de menſe auguſto ad ipſo monaſterio noſtro ſancte Marie nobis aut miſſo noſtro per vos aut miſſo veſtro argentum denarii decem boni & ſpendivilis, & non amplius ſi vos adimplentes. Si ego Suffia, ſicut ſuperius ſcripta ſunt, vel meis ſubceſſoribus tibi ipſo Letus monachus electus abbas vel a tuis ſubceſſoribus de ipſis terris & rebus tam de mobilem, quam & immobilem minuare vel retollere, aut ampliusquam ſuper legitur, vobis ſuperimponere preſumpſerimus. Tunc componituris & daturis vobis eſſe debeamus in pena numerum de bonis deoariis de Luca ſolidos centum. Quidem & ego Letus monachus electus abbas manifeſtus ſum, quia omnia, ut ſuper legitur, ſic in inter oobis coovinet, ſi diſtullero ego vel meis ſubceſſoribus tibi ipſa Suffia veſte velamen induta electa abbatiſſa vel ad tuis ſubceſſoribus dare & adimplere per omne anno ipſam penſionem, ſicut ſuper legitur, aut ſi ipſis terris & rebus dimittere preſumſerimus, vel ſi per nos pejorati aut ſuttracti apparuerint, tunc ipſa pena ſolidorum centum parti veſtre componere debeamus. Actum prope civitate Florentia, & prope eccleſia ſancte Felicitatis & prope capud pontis. Feliciter.

Si † gnus manus predicte Suffie veſte velamen induta & electa abbatiſſa, que hunc libello, ſicut ſuperius legitur, fieri rogavit.

† Ego Letus monachus electus abbas monaſterii ſancti Michaelis ſito Paſſiniano a me facto ss.

Ego Petrus rogatus teſtes ss.

Signum *sss.* manus Rainerii filio b. m. Teutii rogatus teſtes.

† Ego Johannes rogatus teſtes ss.

Signa *sss. sss.* manum Florentii filio Andree & Pagani Ymillie filius rogatus teſtes ss.

† Albertus notarius ſcriptor poſt tradito complevi.

LXXXI.

Torellus & Morellus bona largiuntur eremo SS. Nicolai, Michaelis, & Blaſii de Monte-cornu in territorio Pennenſi.

Anno 1055. x. februarii.

Ex chartulario Fontis-avellane.

IN Dei nomine amen. Anoi ab incarnatione Domini noſtri Jeſu Chriſti ſunt mileſ. quioquageſimo quinto indictione octava decima die menſe intrante februario. Ego Torellus filius quondam Creſidii & ego Morellus filius Sanſonis bona noſtra & ſpontanea voluntate rememoravit de Dei omnipoteotis miſericordia atque juditio, & pro remedio animarum genitorum noſtrorum & genitricum noſtrarum, & pro animabus germanorum noſtrorum, & pro remedio & ſalute animarum noſtrarum, ut in diem illum venientem ad futurum judicium mercedem a Domino recipere mereamur: propterea per hoc inſtrumentum donationis afficere decrevimus previdendo quicquid pro anima judicaverimus vel diſpenſaverimus omnique tempore ſemper firmum & ſtabile permanere. Idcirco eccleſie conſtructe ad honorem Dei & ſanctorum Nicolai, Michaelis archangeli, & ſancti Blaſii, que ſita eſt in comitatu Penenſi in heremo de monte Cornu, in loco, qui dicitur Carpenetus, & vobis dompno Bampono priori ipſius eccleſie, & domno Hieronymo & ſociis veſtris in ipſo loco morantibus veſtriſque ſucceſſoribus de bonis noſtris donamus, tradimus & eedimus titulo donationis inrevocabiliter inter vivos, terras, ſilvas, cultas & non cultas, montuoſas & valloſas jacentes circum circa eccleſiam ſupradictam eum confinibus & vocabulis ſuis. Fines ſeu confines ipſarum terrarum a meridie ſunt ſcanealum uſque ad verticem montis Cornu, & habet finem rivi in pede vallis Cupe, a ſeptentrione vero habet fines Flumecella a pede uſque ad verticem montis, vel ſi qui alii ſunt eis confines, & eſt ipſa res ſexcenti modii plus vel minus cum omnibus introitibus & exitibus ſuis ſecundum ſuos fines, quos habet vel habere videtur, & eum omnibus, que in ſe, & infra ſe, & ſuper ſe, & ſub ſe habet vel habere poteſt, & eum omni jure & actione reali & perſonali, utile & directa in integrum quiete & pacifice teneatis & poſſideatis vos

Ad lib. XIV. n. 3.

Digitized by Google

vos & ſucceſſores veſtri, qui fuerint in ſuo tempore a modo & deinceps in perpetuum abſque alterius contradictione. Et ego Morellus & ego Corellus ſuperius nominati per nos noſtroſque heredes promittimus vobis dompno Bampono & dompno Hieronymo veſtriſque ſucceſſoribus ſtipulantes dictam donationem & traditionem ſemper ratam & firmam habere atque tenere, & non contravenire per nos vel aliam perſonam aliqua occaſione aliquo tempore de jure vel de facto, & promittimus per nos noſtroſque heredes vobis veſtriſque ſucceſſoribus ſtipulantibus predictas terras ab omni homine defendere, auctorizare, antiſtare & disbrigare in juditio vel extra noſtris expenſis ſatisfacere & vobis veſtriſque ſucceſſoribus ſimplici verbo credere quicquid pro predictis rebus obtinendis expenderitis integraliter reſarcire. Et ſi defendere predicta vel antiſtare non potuerimus aut voluerimus, & contra hanc cartulam noſtre donationis aliquam cauſationem exinde mittere queſierimus, componimus ad ipſam eccleſiam ſupradictam nomine pene & dare promittimus per nos noſtroſque heredes vobis dompno Bampono & dompno Hieronymo veſtriſque ſucceſſoribus ſtipulantes boni auri mancoſos mille, & pena ſoluta vel non hoc inſtrumentum noſtre donationis, ut ſupra legitur, in omnibus capitulis omni tempore & in perpetuum firmum & ſtabile perſeveret. ſicut in Langobardorum lege vel in dicta pagina continetur, nihilominus predictus contractus omnem habeat firmitatem, & nos ſupradicti Corellus & Morellus hanc donationem & traditionem fecimus de rebus noſtris Deo & eccleſie ſanctorum Nicolai, Michaelis archangeli & ſancti Blaſii de heremo montis Cornu & vobis dompno Bampono & dompno Hieronymo nomine & vice preſate eccleſie recipientibus pro remedio & ſalute animarum noſtrarum & parentum noſtrorum, ut ſuperius dictum eſt, & pro eo quod ipſe dompnus Bamponus de voluntate ipſius dompni Hieronymi & totius familie in ipſa eccleſia aſtantibus, & me notario & teſtibus infraſcriptis, indutus ſacerdotalibus veſtibus ante altare ſepe dicte eccleſie per librum & ſtolam inveſtivit ſupradictos dominos Corellum & Morellum eorumque heredes per ſe ſuoſque ſucceſſores, & participes fecit eos de omnibus orationibus, pſalmodiis & ſacrificiis, que apud prefatum locum ab ipſis & eorum ſucceſſoribus fiunt vel deinceps facta fuerint & inſuper ad aumentum fidei eos ad pacis oſculum recepit &c.

Acta ſunt omnia hec ſupradicta in prelibata eccleſia ſanctorum Nicolai, Michaelis archangeli & ſancti Blaſii de heremo montis Cornu a ſupradictis domino Corello & domino Morello ac ipſo dompno Bampono & dompno Hieronymo & familia dicti loci coram me notario & teſtibus infraſcriptis ad hec omnia ſupraſcripta rogatis & vocatis.

Et ego Ranutius publicus notarius de his omnibus, ut ſupra legitur, a ipſis dominis Corello & Morello, & dompnis Bampono & Hieronymo rogatus feliciter ſcripſi, atque in publicam formam redegi.

†† Signum manuum dominorum Corelli & Morelli, qui hanc cartulam hoc ſigno ſuis manibus roborarunt.

† Signum manuum Raynerii teſtis.
† Signum manuum Ottonis teſtis.
† Signum manuum Rodulphi teſtis.
† Signum manuum Tancredi teſtis.
† Signum manuum Lodovici teſtis.
† Signum manuum Henrici teſtis.

Die 26. aprilis 1539. Cur. ſanctæ &c.

„ Præſens inſtrumentum exhibitum &
„ præſentatum fuit per V. priorem in cau-
„ ſa, quam habet cum univerſitate Chri-
„ ſcariæ cum poteſtate relaxandi copiam
„ & recipiendi originale, petente recipi
„ & admitti &c.

„ Præſente Amico Piccini ſyndico &
„ procuratore dictæ univerſitatis & copiam
„ petente cum termino competenti ad reſ-
„ pondendum &c. Et per curiam fuit de-
„ creta dicta copia cum termino ad for-
„ mam juris ad reſpondendum a die da-
„ tæ copiæ &c.

LXXXII.

Rainerius, Petrus & Farolfus comites filii VVinigildi comitis donant terras Johanni abbati monaſterii S. Petri in Campo.

Anno 1055. v. kl. martii.

Ex libro delle coppe *cancellariæ Montispolitiani*, pag. 127.

IN nomine Domini, amen. Hoc exemplum cujuſdam publici & originalis publicati manu Alberti judicis domni *Ad lib. XIV. n. 34.*

impe-

imperatoris Eimrigii, cujus tenor inferius continetur.

In nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti milleſimo quinquageſimo quinto regnante domino noſtro Enrigus gratia Dei magnus imperator auguſtus imperii ejus anno octavo quinto kalendas martii indictione ſeptima. Manifeſti ſumus nos Ranerius & Petrus, qui Pepo eſt clamatus, & Farolſus germani comitibus filiis bone memorie Vvinigildi, qui fuit comes, qualiter providentes divina diſpenſatione, qui dicit, quod & homo, qui vivic & non videbit mortem, aut quod eruet animam ſuam de manu inferi, niſi his, qui cuſtodiunt precepta Dei; nos quoque taliter recolentibus & aſpicientibus improviſa morte, adque quia eterne pene metuentes cauſa noſtra vel humane fragilitatis, & quod omnes nos manifeſti oportet ante tribunal Chriſti, & prout geſſimus, referamus ſive bonum, ſive malum; idcirco de terrenis commodis & tranſitoriis, quas innater poſſidemus ipſi creatori noſtri elargiri, qui nobis ipſam cendonavit & ſanctis & venerabilibus locis ipſo Deo annuente donamus, igitur nos ſupraſcriptis comitibus, quia per hanc cartulam judicati donamus, & concedimus atque offerimus & in perpetuum tranſactamus ad monaſterium ſancti Petri apoſtoli ſeu aliorum ſanctorum ſito in Campo, ideſt ex integra terra illa noſtra, que eſt poſita in vocabulo ..... ſancti Pauli .... & aliis vocabulis, ſcilicec .... & in Clangue, & in Landula & in Fercule, & in colle Dolco & Iſſarcinello aut ubicumque de res ipſa eſſe invenerint pro redemptione anime Vvinigildi comiti genitori noſtri, & anima Tedure, qui fuic genitrix noſtra, & pro animabus noſtris, ſicus ſupraſcripto genitor noſter in ſua egritudine quando rem ad mortem fieri judicavit omnia, ſicut ſuperius legitur. Ideo nos filii germani in integrum & finitum cum omnia ſuper ſe & infra ſe habentes, & cum omni integritate earum ſuarum ſie omnia donavimus, & ad proprium inveſtimus Johannis venerabilis abbatis de ipſo dicto monaſterio in vice ſancti Petri, cui erat vicarius, & Aper caſtaldus & Ruſticellus, & Ranieri, qui ſunt ſcariones de predicti comitibus, juſſimus inveſtiri ipſa ſupraſcripta res, quas ſupradicti germani nec ad filiis, & heredibus noſtris, nec a conſortibus noſtris nec ad ulla alia perſona de ipſa noſtra ſupraſcripta res nulla exinde reſervavimus potere, ſed nos ad proprium inveſtivimus predicto monaſterio, ſicut ſuperius legitur, ut Dominus de peccatis de ſupraſcripti genitoris noſtri minuare dignetur, & vos Johannes abbas cum tuis * una cum monacis & ſacerdotibus miſſe & orationibus & vigiliis pro eis celebrentur, & nos qui ſupraſcripti germani aut noſtris filiis & heredibus & proheredibus noſtris ipſa ſupraſcripta terra agere, aut cauſare, aut intentionare, aut tollere, vel minuere preſumpſerimus, auc ſi non promiſerimus, omnique tempore quiete habere & poſſidere, aut ſi ab omni contradicentes homines non deſenſaverimus, aut ſi nns a predicto monaſterio pro quolibet ingenio ſuper trahere voluerimus, vel quamlibet ſcriptura cartarum anteriora vel poſteriora, que ad cartam nocere debeas vel alicujus perſonis donationis, quod contra hanc donationem prevalere audeat, ut fiamus compoſitores ad predicto monaſterio aut ad ſuos abbates pene nomine de bono argentum libras centum, & poſt pena ſoluta carta iſta in ſuo priore permaneat firmitate. Ec ſuper hec omnta, que ſuperius legitur, frangere tentaverimus, in ira Dei curramus, & veniamus', & habeamns maledictione de patre & filio & ſpirito ſanctum de Maria matre domini Jeſhu Chriſti & de omnes angelo & arcangelos & de omnes virtutes celorum & de trecenti decedocto ſancti patres, qui ſancti canones conſtituerunt in mundum, & de martyres & de confeſſores & virgines, adque omnes ſanctos & ſanctarum Dei, & poſſideamus anathema maranatho, & parte habeamus cum diabolo & cum Anna & Caifas & cum Juda, qui Dominum tradidit, & non mereamur venire ad dextera ſeu ad ſiniſtra, quia talis fuit noſtro deſiderio & ecce voluntas. Quam vero hec cartula judicatu nos predicti comitibus Adalbertus judex, & notarius ſcrivere rogavimus inter abbatiam ſancti Severi.

* Supple ſacriſficiis.

Actum Urbivetere feliciter.

Manibus Vvido filio Rolandi, & Petringu filio Miciarelli, & Petrus Caſtaldu filio Rodulfi, & Petro filio Vivinizii rogatis teſtes.

Ego, qui ſupra, Albertus judice domini imperatoris ſubſcripſi.

LXXXIII.

Digitized by Google

LXXXIII.

Prologus expoſitionis regulæ S. P. N. Benedicti abbatis ſcriptus a Teuzone monacho.

Ex codice ſeculi XIII. *monaſterii S. Mathiæ de Muriano Venetiarum.*

Ad lib. XIV. n. 42. INcipit expoſitio regulæ beati Benedicti abbatis.

Veræ dilectionis prærogativa circumfluo dompno Odelrico venerabili epiſcopo Teuzo peccator perpetuæ felicitatis obſonia, ac perpetuæ indeficentia fidelitatis emolumenta, quamquam, mi venerande pater, beati patris Benedicti regulæ dicta in plerìſque videantur aperta eſſe & dilucida, tamen in quibuſdam minus ſtudioſis, &, ut ita dicam, imitari & ſcire nolentibus non facile ſunt patentia, ſecundum quod illorum demonſtrant opera. Qui ſi vel leviter accedendi poſtularent introitum, confeſtim ſibi quoad interiora penetrare poſſent, oſtium invenirent apertum. Clavis enim ejuſdem oſtii continue ibidem dependens, non ſe ſubducere a manu libenter aperire volentis. Quo ſi quis ſemel intraſſe fuerit dignus ulterius de caducis atque terrenis incommodis non exiſteret ingratus; ſed quia, ut ait beatus Gregorius, deguſtare noluimus dulcedinem intus nobis paratam, amamus foris miſeri famem noſtram. Propterea ego ex dictis præcedentium patrum hoc ſtrictim breviterque perſtrinxi opuſculum, non penitus a me editum, ſed ex alienis laboribus carptum, ne forte ſibi quis velit excuſationis adſciſcere malum nudum regulæ non poſſe capere textum. Denique eumdem textum particulatim per congrua loca diviſum, ordinans virgulas, quo facilius quicquid ex eo, queritur inveniri poſſit, prænotavi. Hanc igitur collectionem veſtræ paternitati examinandam offerre curavi, ut ſi forte ad æmulorum manus delata fuerit, non ibi quicquam, quod canino dente corrodant, ſed potius ad eos ab inſelice pertinacia removeat, reperire queant. Valete.

LXXXIV.

Henricus archiepiſcopus Ravennas ſcribit chartam emphyteuſis 2000. *tornaturiarum terre comitibus Ugoni & Imildæ, præſentibus epiſcopis & nobilibus viris.*

Anno 1056. XXI. maji.

Ex chartario archiep. Ravennæ. Capſ. F. n. 2387.

ANno Domini temporibus Domini Victoris ſummi pontificis & univerſalis pape ſede ſecundo ſitque imperante domino Enrico in Italia anno nono die vigeſimo primo menſe madio indictione nona clauſtro monaſterio Galliate. Ea enim, que geſta eſſe videntur, perpetuis temporibus memoriter retineri non poſſunt; ideo ſcripture vinculis adnotari dignum eſt. Dum autem fuiſſent bone opinionis ſeo laudabilis ſame viri in predicto loco. In primis Ohelricus ſancte Cornelienſis eccleſie epiſcopus, Einricus ſancte Saſſenatis eccleſie epiſcopus, Fulco presbyter & monachus atque abbas monaſterii ſancti Illari ſito in Galligata, Ubertus comes, Bonus bomo judex, Paulus de Traverſaria, Amizo, Frogerius, Mainardus, Almericus dux, Ugo de Saſo, Ugo de Epo Alegrito, Ubertus, qui vocatur Bulgaro, Gandulfus filius quondam Guadi, Johannes qui vocatur Signorello, Andreas Ravennas, Johannes de Conſtantino, Teobaldus Bobienſis, & alii plures, & me preſente Vitali in Chriſti nomine tabellio territorio Pupilienſis in oſten..... ſupraſcriptorum omnium preſentia fecit cartulam Einricus archiepiſcopus enfiteuſis de duomilia tornaturiis terre poſite in curte, que vocatur Caſamurata, in nomen Amizonis, qui vocatur de Petro de Leo pro ex perſonis Ugonis comitis, & Imilde comitiſſe jugalis ſue filiis & nepotibus eorum. Et ideo ſi ab hac hora in antea Einricus archiepiſcopus Ravennatis eccleſie aut ſui ſucceſſores fecerit caſtellum vel turrim in Monte majore, vel facient, conſenſum brebuerit, tunc ipſa carta, quam ſcripſit dictus Einricus archiepiſcopus ſancte Ravennatis eccleſie de duomilia tornaturiis terre curtis, que vocatur in Caſamurata, ſit firma & ſtabilis, & Ugo comes & Imilda comitiſſa cum ſuis filiis & nepotibus licentiam habeant ipſas terras, que in ſua cartula relegun- tur, introire & preocupare & tenere & poſ-

poſſidere abſque obſtaculo vel impedimento. Hoc factum eſt ſub die & menſe & indictione ſupraſcripta nona in predicto loco.

In chartula ibidem aſſuta hæc leguntur.

Ab hac hora in poſterum Henricus Raveonas archiepiſcopum caſtellum non faciet, ideſt turrem in monte Majore, neque conſenſum prebebit, ut aliquis ibi caſtellum faciat vel turris....

LXXXV.

Altera emphyteuſis Bonio filio Ermingardæ conceſſa a Ruſtico abbate S. Michaelis Piſarum.

Anno 1057. vi. januarii.

Ex authentico archivi ejuſdem monaſterii.

Ad lib. XV, n. 29. IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti Dei eterni. Anno ab incarnationis ejus mille quinquageſimo hoctavo, ſexto idus januarii indictione undecima. Manifeſtus ſum ego Bonio filio b. m. Ermingarde, quia tu Ruſticus in Chriſti nomine abbas de eccleſia & monaſterio domini & ſancti Michaelis per cartula livellario nomine ac cenſum perſolvendum dediſti mihi, ideſt una petia de terra illa, quas abeo foras civitate Piſa prope ſupradictum monaſterium, & eſt pertinentes ipſius monaſterii, tenentes uno capo in terra Jolicte mulier Gerardi, & alio capo tenet in terra, quas tu per libellum dediſti Vvidi quondam Gerardi, lato uno tenet in terra mea, & alio lato tenet in terra, quas..... qui ſupra abbas per libellum dediſti Ughi judex filio b. m. Ildebrandi a ſupradicta petia de terra, qualiter ab omnis parte circumdata eſt per deſignatas locas ..... per menſura ad juſta perticas menſurata ſcalas una & quatuor pedes minutos in integrum cum inferioribus & ſuperioribus ſuis, ſeu cum acceſſionibus & ingreſſoras ſuas mihi eas livellario nomine dediſti tali ordine, ut admodum in antea, qui ſupra Bonio, vel de meis eredes in poteſtatem eas abendi, tenendi, imperandi, gubernandi, laborare faciendi, meliorandi, & mihi tam privato nomine abendi & uſufructuandi, & exinde tibi vel a poſteriſque ſucceſſoribus tuis per ſingulos annos per omne menſe ſeptember cenſum exinde vobis reddere debeamus infra cura .... monaſterii ſupradicti ſancti Michaelis, vel at miſteriale veſtrum, aut a priorem, quas pro tempore ibidem abueritis per nos, aut per miſſo noſtro arientum denarios bonos expendibiles de moneta de Luca numerum triginta & octo tantum etiam nos vobis, & omnia, qualiter ſuperius legitur, per ſingulos annos taliter adimpleverimus, & conſervaverimus, aut ſi ego, qui ſupra, Bonio una cum meis eredibus ſupradicta petia de terra, quas mihi livellario nomine dediſti, relaxaverimus, vel ſi per nos pejorata fuerit pro colibet ingenio, ſpondeo ego, qui ſupra, Bonio una cum meis eredibus componere tibi, qui ſupra, Ruſticus abbas, vel a poſteriſque ſucceſſoribus ſuis penam arientum optimum ſolidos ſexaginta, quia taliter inter nos convenit, & duo inter nos libelli Lambertus notarius domni imperatoris ſcribere rogavi. Actum foras civitate Piſa prope ſupradicto monaſterio.

Signum de manu ſupradicti Bonii, qui unc libellum fieri rogavit.

Signum de manu Omodei filio Cunitie teſtes.

Signum de manu Heritii filio b. m. Bonitii teſtes.

Signum de manu Donnucci filio b. m. Herni teſtes.

Ego Lambertus notarius domni imperatoris poſt tradita complevi & dedi.

LXXXVI.

Tertia facta VVidoni ab eodem abbate Ruſtico.

Anoo 1057. x. kl. jaouarii.

Ex authentico ejuſdem tabularii.

IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti Dei eterni. Anno ab incarnatione ejus mille quinquageſimo octavo decimo kalendas januarii indictione undecima. Manifeſtus ſum ego Vvido filius b. m. Gherardi, quia tu Ruſticus in Chriſti nomine abbas de eccleſia & monaſterio. ſancti Michaelis per cartula livellario nomine .....aera ſuper .....endum dediſti mihi adſupraſcripto una petia de terra illa, que eſt pertinentes ſupradicte eccleſie & monaſterio ſancti Michaelis, & eſt poſita foras civitate Piſa prope ſupradicte eccleſie & monaſterio ſancti Michaelis, & eſt poſita foras civitate Piſa prope ſupradicta eccleſia & monaſterio, tenentes uno capo in terra mea, qui ſupra Vvido, & alio capo tenet in terra, quas per libellum dediſti Ughi judex Ibid.

filio

filio b. m. Brandi. Lato uno tenet in terra, quas tu per libellum dediſti Bonii, & alio lato tenet in terra, quas ſimiliter per libellum dediſti Vvidi filio b. m. Lei ad ſuprafcripta petia de terra qualiter ab omnis parte circumdata eſt per deſignatas locas, que eſt meſurata ad juſtas menſura ſcalas una & pedes quatuor minutos io integrum cum inferioribus & ſuperioribus ſuis, ſeu cum acceſſionibus & ingreſſoras ſuas mihi eas livellario nomine dediſti tali ordine, ut admodo in antea, qui ſupra Vvido, vel de meus eredes ſint poteſtatem eas abendi, teoendi, imperandi, gubernandi, laborare faciendi, meliorandi, & mihi eam privato nomioe abendi & uſufructuandi ...... & inde mihi vel a poſteriſque ſucceſſoribus meis ſingulos annos per omne menſe ſeptembri cenſum exinde vobis reddere debeamus infra cur.... ad monaſterium ſancti Michaeli, vel ad miniſterialem, ſive a priorem veſtrum, quas ibidem abueritis per nos aut per miſſum noſtrum arientum denarios booos & expendibiles de moneta de Luca numero quinquaginta, tantum etiam nos vobis & omoia, que ſupra legitur, per ſingulos annos taliter impleverimus, & conſervaverimus, aut ſi ſupradicta petia de terra, quas mihi livellario nomine dediſti relaxaverimus, vel ſi per nos pejorata fuerit pro colibet ingenio, tuoc ſpondeo ego, qui ſupra, Vvido una cum meis eredibus componere vobis ſupraſcripto Ruſticus abbas vel at poſteriſque ſucceſſoribus tuis penam arientum optimum ſolidos centum, quia taliter inter nos convenit, & duos inter nos libelli Lambertus ootarius domoi imperatoris ſcribere rogavi. Actum prope ſupraſcripto monaſterio.

Signum de manibus ſupraſcripti Vvidi, qui unc libellum fieri rogavi.

Signum de manibus Omodei filio Cunitii teſtis.

Signum de manibus Enrighi filio b. m. Steſani teſtis.

Signum de manibus Fuſchi filio b. m. Petri teſtis.

Ego Lambertus notarius domni imperatoris poſt tradita complevi & dedi.

LXXXVII.

Pagina donationis factæ eidem abbati a Gerardo & a Benedicta.

Anno 1057. IV. nonas ſeptembris.

Ex eodem archivo.

IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti Dei eterni. Anno ab incarnationis ejus mille quinquageſimo hoctavo quarto nonas ſeptembris iodictione duodecima. Manifeſta ſumus nos Gerardo filio b. m. Folcheri, & Benedicta jugalibus & filia Donnucci, quia communiter & conſentientes mihi ſupradicto vir meus, ubi ſecundum legem intereſſe videtur notitia Ughi judex ſacri palatii, a quibus ſecundum legem interrogata & cognita ſum, eo quod nulla me paſſa violentia, ſet pura & ex integra mea booa voluntas ſequenter edicti paginam comuniter, & conſentientes mihi ſupradicto Vir meus per anc cartula offero, trado tibi omnipotenti Deo ex pars eccleſia & monaſterio domini & ſancti Michaelis, quod eſt ſundato & edificato ſoras civitate Piſa, prope porta, que dicitur Samuel, ubi nunc domnus Ruſticus abbas preeſſe videtur, ideſt una petia de terra illa, quam abemus ſoras civitate Piſa prope ſupradictum monaſterium, & prope eccleſia ſancti Petri, que dicitur a Vincule, quas ipſa petia de terra eſt teneotes uno Capo cum ambas lateras in terra de ſupradicta eccleſia & monaſterio ſancti Michaeli, & alio capo tenet in terra Jolicte mulier Gerardi a ſupradicta petia de terra, qualiter ab omnis parte circumdata eſt per deſignatas locas in integrum cum inferioribus & ſuperioribus ſuis, ſeu acceſſionibus & ingreſſoras ſuas tibi omnipotenti Deo, & pars ſupradicta ecleſia monaſterio ſancti Michaeli offerre providemus, ut ab odiernum die in antea ille abbas, qui pro tempore in ſupradicto monaſterio fuerit ordinatus ſupradicta petia de terra a pars ipſius eccleſia & monaſterio abeat & teneat, firmiterque poſſideat, & faciant exinde quidquid voluerit ſine contradictione omnium. Et ſi nos, qui ſupra jugalibus, vel noſtris eredibus a pars ipſius eccleſie & monaſterii ſancti Michaelis ſupradicta petia de terra tollere, aut minuare, aut in alia pars alienare, ſive anc paginam offertionis infrangere, vel diſrumpere queſierit per noſmetipſis, vel per ulla no- Ibidem.

ſtraque ſumittente perſona per colibet ingenio, & ab omnis omines a pars ipſius eccleſie defendere non potuerimus, & non deſenſaverimus, tunc ſpondimus atque promittimus nos, qui ſupra Gerardo & Benedicta jugalibus comuniter & conſentientes una cum noſtris eredibus componere a pars ipſius eccleſie & monaſterio ſancti Michaeli, ſive ut illum abbas, quas pro tempore ibidem ſuerit ordinatus, penam arientum optimum libras decem, & ſupra petia de terra in duplum in ſerquidem loco ſub eſtimatione, quales tunc ſuerit, ſic tamen ſi nos exinde auctores, nec deſenſores querere, nec dare nolueritis, licentiam abeatis apſque noſtra perſona, ſi veſtra ſuerit voluntas, exinde cauſas agendi, reſponſum reddendi, fioem ponendi, modis omnibus eas deſenſandi cum cartula offertionis iſta vel qualiter juſta lege melius potueritis, quia in tali ordinem anc cartula offertionis Lambertus notarius domini imperatoris ſcribere rogavimus. Actum ſoras civitate Piſa prope ſupradicto monaſterio.

Signum de manibus ſupradicti Gerardi & Benedicte jugalibus, qui anc cartulam offertionis communiter fieri rogaverunt.

Ego Hugo judex ſacri palatii interlui.

Signum de manu Meli filio b. m. Gotiti teſtis.

Signum de manu Maceurti filio b. m. Ghetiti teſtis.

Ego Lambertus notarius domni imperatoris poſt tradita complevi & dedi.

LXXXVIII.

Raimbaldus presbyter donat terras Murico abbati S. Victoris de Cluſis.

Anno 1058. menſe octobri.

Ex autographo archivi S. Blaſii de Fabriano.

Ad lib. XIV. n. 41. IN nomine Domini, quod ſactum eſt ab incarnacione Domini noſtri Jeſu Chriſti ſunt anni Domini mille quinquainta octo & regnantes domnu Enrigu imperatore & papa Victore dux & marchio & die menſe octuber indiccio decima actum in Caſtello. Profitens profiteor ego Raimbaldu presbiter filius Rainaldu bona ex pontanea mea voluntate quam pro mercede & redencione & aſolucione anima mea & avenientis tremendi die judicii, ut aliquid de peccatis meis minuare debeat, & a Domino omnipotente mercedem recipere ante tribunal Chriſti do & concedo in onore beatu ſanctu Victore, quod eſt edificatu juſta flumen Sintinu, & in loco qui dicitur Victurianu, & tibi domnu Murico abbas & a tui poſterique ſucceſſoribus aliquid de res mea, que mibi obvinit me da jura parentibus meis, poſita eſt ipſa res mea ſra ducatu Spoletini territorio Caſtellano in loco, qui dicitur Mantuſanu & adunata e ſra loca deſignata, a primo latere terra de Johanni, a ſecundo latere terra de fili de Giſo, a tertio & a quarto latere terra de Paganelu, ſra iſti lateribus & terra & vinea medietate de ipſa caſa, & medietate de ipſa vinea modiorum unum, & inſuper in alio loco, qui dicitur Trevellano, & a primo latere de Ugo, & de tres partes terra de ſanctu Victore ſra iſti ſcripti lateribus & terra modiorum novem inter iſti due locis, quod eſt modiorum decem cum omnia que inſra ſe vel ſupra ſe habente integrum do & concedo tibi ſupraſcripto abbate ac tuis poſteriſque ſucceſſoribus, & uſque in perpetuum in tali tinore habendi, tenendi, exinde ſaciendi quicquid tibi placuerit ſine omoe calumnia, & ſic promitto & obligo me & meis eredis tibi ſupradictus abbas & tuis poſteriſque ſucceſſoribus, quod ſi nos in contra cartula iſta ire tentaverimus aut da qualive omine deſendere non potuerimus, aut in contra anc cartula iſta aliquam canſacione amictere cogitaverimus duppla & meliorata reſtituamus, quam vero cartula Acto notarius ſcriſit & complevi.

Signum manu de ſupradicto, qui iſta cartula fieri rogavit.

Ego Johanni rogatus m. m. ss.

Ego Petre rogatus m. m. ss.

Ego Johanni rogatus m. m. ss.

Poſt roboracione omnium teſtium ego qui ſupra Acto notarius ſcripſi & complevi & finivit.

LXXXIX.

Breve recordationis de conſecratione eccleſia SS. Proſperi, Mariæ, Clementis & Nicolai de caſtro Soci ſacta ab Azone epiſcopo.

Anno 1058. 11. novembris.

Ex autographo Fontis-boni §. Recordationes. n. 5.

IN Dei nomine. Breve recordationis, qualiter factum eſt in preſentia & Ad lib. XV. n. 57.

con-

conſecratione ſancte eccleſie Dei in loco, qui dicitur Soci, in preſentia bonorum hominum, & in preſentia epiſcopi Azoni, qui eamdem eccleſiam eodem die conſecravit in honore ſancti Proſperii & ſancte Marie & ſancti Clementi & ſancti Nicolai, & aliorum Sanctorum in eorum preſentia Fuſcaeri filio Feralmi, ſic tradebat & a proprio inveſtiebat abbas Geronimus una petia de terra cum vinea ſuper ſe abentes, & eſt poſita ipſa petia in caſale, qui dicitur Contra, & eſt per deſignatas locas de tres partibus eſt terre ſancte Marie, de quarta parte via publica, ſic tradidit & inveſtivit ſupraſcripto abbas vice ſancte Marie in eo tenore pro mercede & redemptione anime ſue & parentum ſuorum; ut ſi qua in tempore filii aut eredes eorum tollere vel minuare, aut contendere voluerit, quod ipſi exiſtant anathemate & maledictione Dei, ſicut Simon magus a Petro, & ſicut de omnibus eredibus eccleſiarum ſancti patres conſtituerunt; anni ab incarnatione Domini milleſimo quinquageſimo octavo indictione nona menſe novembri die ſecundo.

X C.

Bulla Nicolai II. papæ de conſecratione baſilicæ S. Laurentii de Florentia, cui ſubſcripſit S. Petrus Damianur.

Anno 1059. XIII. kl. februarii. more Florentino.

Ex autographo archivi ejuſdem baſilicæ.

Ad lib. XIV. n. 20. NIcolaus epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilecto filio Giſoni eccleſie ſancti Laurentii juxta Florentine civitatis muros ſite rectori, tuiſque ſucceſſoribus canonice ibidem ordinandis, omnibus quoque communiter victuris in perpetuum. Quoniam omnipotentis dignatio ſuo gratuito munere ad hoc noſtram humilitatem dignata eſt provehere, quatinus per nos ubique terrarum diffuſe eccleſie lumen amminiſtret indeficiens, rationabile omnino ducimus ſpeciali regimine noſtre cure commiſſe Florentine eccleſie congruentem proviſionem impendere jugiter, ſic namque doctoris gentium imitari valebimus ſalubre documentum, cum pro viribus noſtris, qui bonum impertiri omnibus jubet opus ad domeſticos fidei maxime, cum pro noſtris viribus divino cultui locis dicatis digna providemus obſequia, ut indefeſſa laudatio in eis celebretur per omnia ſecula. Sed quia lapidei parietes non ad hoc ſunt conſtituti, ut Deo poſſint dignas promere laudes, congruum profecto videtur ad divini operis perfectionem, clericorum circa venerabilia loca ordinare ſedulam frequentationem. Qui quidem, niſi terrenis temporaliter ſuſtententur ſtipendiis, ydonei vix poſſunt exiſtere cultibus divinis, cum ipſe mundi conditor ſecundum humanam unitam ſibi materiem dignatus ſit perferre ſitim & eſuriem. Ad gloriam itaque illius, per quem vivimus & ſumus, precioſiſſimi martyris Chriſti Laurentii baſilicam, noſtro quidem hortamine, Florentinorum vero civium ſumtibus pulcra ſpecie inſtauratam, epiſcoporum aggregato ceto propriis manibus reddidimus dedicatam, quam nudam ſine dote dimittere indignum valde judicavimus, apoſtolica ſoliditate, cui precipue competit honeſtati ſtudendo omnibus nedum injuriam patientibus pia ſollicitudine ſubvenire. Aſſiſtentium ergo fratrum hortatu, proprio quoque conſilio roborati, preſente Florentino populo, pro peccatis ejuſdem civitatis preſulum, ob veſtram quoque devotionem, denique propter totius populi ſalutem a nobis conſecrato altari prediorum & omnium ſuarum rerum, quod ſaltem ad preſens potuimus, inveſtituram apoſtolicam optulimus. Suſcipe igitur, ſanctiſſime Laurenti, tibi jamdudum devotiſſimi pape Nicolai voluntarium munus, tuarumque rerum per me a modo & uſque in ſempiternum ſingulare & integrum ſine aliqua controverſia aggredere dominium, quatenus in aula tuo nomini dedicata religioſus clerus Deo omnipotenti laudum reboet cantica. Deſignentur autem tua predia per ſubjecta vocabula, ſcilicet totus circuitus adjacentis eccleſie in integrum, necnon domnicatum, quod adheret regio campo ab occidente ad meridiem, ab ſeptentrione & oriente circumdatur via publica. Preterea juxta fluvium Munionis fundus magnus habetur hujus eccleſie proprius. Alios denique duos fundos, quorum unus poſitus eſt Carditulo, alter Junketo, qui retinentur nepotibus Teuzonis clerici, monſtramus proprie ad regimen prefato eccleſie retineri, mons ſancti Laurentii, qui ex uno latere proximatur terre ſancti Johannis, ex alio ſancti Romuli, tertio ſancte Marie juri veſtre eccleſie conceditur, fundus ſiquidem in monte Ugonis poſitus ſimiliter ditioni memorate eccleſie conſignatur. Hec vero omnia ſummotenus memoravimus. Ne quis ta-

men dubitet multo ampliora predia hec eccleſia non detineri. Abſolvimus preterea liberumque eumdem venerabilem locum apoſtolica ſanctione perſiſtere jubemus, ne liceat alicui magne parveque perſone ibidem canonice aggregatos clericos dehoneſtare & placitando infeſtare vel debitum tributum ab eis exigere, ſeu aliqua oceaſione tibi a nobis aut aliquibus fidelibus res conceſſas ſive concedendas invadere, ſubtrahere, diminuere, ſitque immunis predictus locus ab omni penſione, ſub ſancti Laurentii tuitione, nulliuſque ſubjiciatur dominio, niſi Florentino epiſcopo. Si quis ergo, quod non credimus, ſacrilega mente, quod in conſpectu epiſcopi Humberti cardinalis Silve Candide, atque Hildebrandi ſancte Romane eccleſie archidiaconi, necnon epiſcoporum Peruſini, Roſellani & Furconenſis juſte ſtabilitum, conatus fuerit infringere, centum auri libras prefate baſilice cogatur perſolvere, medietatem Florentino epiſcopo, & medietatem clericis ejuſdem eccleſie conſiſtentibus, deſcendantque ſuper eum omnipotentis maledictiones, niſi ammonitus ſatisfecerit, quas in Deuteronomio ſanctus deſcripſit Moyſes, atque interficiat eum Deus ſpiritu oris ſui, ſicut Datam & Abiron, quos vivos terra deglutivit. Preterea ut hec pagina plenam fidem preſentibus ſeu etiam poſteris aſtruat, & proprie manus ſubſcriptione, & apoſtolici ſigilli munivimus impreſſione.

Confirma hoc Deus

XPE	VINC
PETRVS	PAVLVS

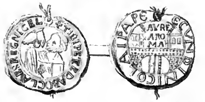
quod operatus es in nobis

Ego Brunus Preneſtinus epiſcopus ss.
Ego Petrus peccator monachus ss.
Ego Petrus Lavicanenſis epiſcopus ss.
Ego Boniſacius Albanenſis epiſcopus ss.
Ego Johannes Portuenſis epiſcopus
Ego Deſiderius presbyter cardinalis Romane eccleſie ss.

Datum Florentie XIII. kl. februarii anno ab incarnatione Domini M.LVIIII. per manus Humberti ſancte eccleſie Silve Candide epiſcopi & apoſtolice ſedis bibliothecarii anno primo pontificatus domini pape Nicolai II. indictione XIII.

Sigillum plumbeum pendens.

XCI.

Brunellus donat Hieronymo abbati Prataliensi ſuum jus in eccleſias & in terras ſitas in plebe Partine.

Anno 1059. menſe ſeptembri.

Ex autographo Fontis-boni §. Donatio. n. 116.

Ad lib. XVI. n. 19. IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti. Anni ab incarnationis ejus milleſimo quinquajeſimo nono menſe ſetember indictione duodecima. Manifeſtus ſum ego Brunello filio Bonate, qualiter per anc carta juditi judicavimus & tradimus, & ad proprio inveſtivimus pro remedio anime Guidi filio Guiniti, & anima Burge jugalis tibi Jeronimus abbas, & ad moneſterio ſancte Marie mater Criſti de lo pratalia & tibi Jeronimus abbas omnibus integras res noſtras, qui eſt de comitatu iſtius Aritino de plebe ſancte Marie iſito Partina omnem, que nos abemus & tenemus a noſtra proprietate, vel alteri omines pro Guido tenitur, & ſunt

ſunt in caſale Ajole cum caſis, terris, vineis, * eclceſi omnia & in omnibus ubicumque de ipſa res eſſe invenitur, ſic damus & judicamus & rradimus, & sd proprium inveſtivimus pro remedio snima Guidi & Burga jugalis pro remedio anime veſtre ad predicto monaſterio sbendo & in perpetuum poſſidendo ad uſum & ſumtum fratrum monschorum, unde nulla exinde reſervavimus poteſtate uſque ad predicto monaſterio anteponimus nulla exinde abeatis moleſtias, ſi preſumpſerimus moleſtare, vel de qualibet omni vel de qualibet omine minime potuerimus defenſare, ſi vero defenſsverimus omni tempore ab omnibus ominibus vel feminibus integra prefata noſtra judicatione ſicut in tempore fuerit melioratas, ibidem in propriu colocaſet ſimile ren de noſtris propriis rebus in dupplo conponere promittimus, & componamus que ſupraſcripto Brunello cum meis filiis eredibus tibi predicto Jeronymus abbas a predicto moneſterio & ad tuis poſteris vel ſucceſſoribus, ſi oportum fuerit, licead vobis abbas vel avocato de ipſius moneſterio eum ec cartula aiere, cauſare quomodo vos melius potueritis juſta iſta lege placitum ſuperare a proprietatem ipſius moneſterio abendo, unde ec cartula judicati a me, qui ſuprs, Brunello facta, qualiter ſuper legitur, Teuzo notari ſcrivere rogavi. Actum Aritio feliciter.

* Forte eccleſiis.

Singno manibus Brunello in ane cartula judicati manus meas ſcribere rogavi.

Singno manibus Rodofo filio Guidoni & Ugo filio Guidi & Gotizo filio Rainerii rogatis teſtibus manibus eoſcribere rogsverunt.

Ego Teuzo notario ſcripſi & complevi.

XCII.

Boniza ceſſionem facit eremo & monaſterio Camalduli ſuæ portionis de eccleſia S. Petri de Cerreto una cum ejuſdem eccleſiæ bonis.

Anno 1059. XI. kal. novembris.

Ex autographo ejuſdem archivi. §. Donatio. n. 117.

Ann. lib. XVI. n. 19. IN nomine Domini noſtri Jheſu Chriſti Dei eterni. Anni ab incsrnationis ejus milleſimo quinquageſimo nono undecimo kal. novembris indictione tertia decima. Manifeſta ſum ego Bonica filia bone memorie Petronille, quia per conſenſum & data licentiam Reinti filio meo, in cujus mundium eſſe viſa ſum, per hanc cartula offertionis pro anime mee remedium offero ribi Deo eccleſia & monaſterio ſeo eremitorio beati ſancti Salvatori & ſancti Donati, qui eſt conſtructa & dificata in loco & finibus ubi dicitur Campo amabilis, ideſt meam portionem de eccleſia illa, cui vocabulum eſt beati ſancti Petri, qui eſt conſtructa & dificata in loco Cerrito, cum mesm portionem de onnibus illis terris e vineis ſeo caſis & caſinis ſeo caſslibus, atque terris & rebus, qui ad ſupraſcripta eccleſia ſancti Petri ſunt pertinentes vel aſpicientes, eccleſia vero ipſa cum ſundamento & onnem edificio ſuo de quantas ſuper ſe & infra ſe abentes ſeo de curtis, ortis, terris, vineis, olivetis, esſtanietis, quercietis, ſilvis, virgsteis, pratis, pſſcuis, cultis rebus vel incultis, diviſum vel indiviſum, movilibus & in mobilibus &c. ad ſupraſcripta eccleſia pertinentes vel aſpicientes competi exinde mihi de quartam portionem ipſa vero & integram portionem cum inferioribus & ſuperioribus ſuarum ſeo cum acceſſionibus & ingreſſoras ſuarum tibi Deo eccleſia & monaſterio ſeo eremitorio beati ſancti Salvatori & ſancti Donsti offerere provideor in tali ordine, ur da admodum in antea ſim poteſtate de illi monabi eremite ſeo clerici, qui ibidem pro tempore ..... in aliquo exinde intentionaverimus, aut retolli vel ſubtrsgi queſierimus nos vel ille homo, cui nos eas dediſſemus aut dederimus, pro quolibet ingenio, & nos exinde auctores dare volueritis & ea ad pars ipſius eccleſia & monaſterio defendere non potuerimus, & vobis eas non defenſaverimus, nunc ſpondeo ego, qui ſupra, Bonica conſentientes mihi ſupraſcriptis filio & mundualdo meo una cum meis eredibus componere ad pars ipſius eccleſie & monaſterio ſeo eremitorio beati ſancti Salvatoris & ſancti Donsti & ad illis monahi eremite ſeo clerici, qui ibi pro tempore ordinati ſuerint, & ibi officium Dei ſaciunt ſuprsſcripta noſtra portione de eccleſia ſancti Petri ſimul cum ſupraſcripta mea portionem de omnibus illis terris & vineis &c. Actum ad eccleſia & moneſterio besti ſancti Sepulcri, que eſt poſita a Fonte pintiagia.

Singnum man. predicte Boniche conſentientes ſibi ſuprsſcripto filio & mundualdo ſuo, qui hanc cartula offertionis fieri rogavit.

Singno manus Reinti, qui eidem matri ſue conſenſi.

Singno

Singno de manu Vvillelmi & Rolandi filii b. m. Vinitti rog. tt. tt.

Singoo de manu Uberti filio b. m. Stalberti rog. tt.

Vvido notarius dom. imperatoris poſt traditam complevi & dedi.

XCIII.

Villelmus & Rolandus fratres transferunt in eamdem eremum ſuum jus, quod habebant in præſatam eccleſiam S. Petri.

Anno 1059. xi. kl. novembris.

Ex eodem archivo, ibidem n. 118.

Ibidem. IN nomine Domini Jeſu Chriſti Dei eterni. Anni ab incarnationia ejus milleſimo quinquageſimo no undedicimo kaleodas novembris indictione tertia decima. Manifeſti ſumus oos Villelmo & Rolando germani fili b. m. Vioitti, quia per hanc cartula offerſionis per anime noſtre remedium, & per remedium anime de ſupraſcripto genitor noſter offerimus tibi Deo & eccleſia & mooaſterio ſeo eremitorio beati ſancti Salvatoris & ſaocti Donati, que eſt conſtructe & edificate in loco & finibus, ubi dicitur Campo amabilis, ideſt ooſtram portionem & iotegram de eccleſia beati ſancti Petri, que eſt conſtructa & edificata in loco & finibus, ubi dicitur Cerrito eum noſtra portione de onnibus illia terris & vineis, ſeo caſis & caſſinis ſeo caſſalinis, atque terris & vineis ſeo rebus, que ad ſupraſcripta eccleſia ſancti Petri ſuot pertinentes vel aſpicientes. Eccleſia vero ipſa cum ſundamento & onoem edificio ſuo de quantas ſuper ſe & iotra ſe abeotes ſeo de curtia, ortalias, terris, vineis, holiveris, caſtanietis, quercietis, ſilvis, virgareis, pratis, paſcuis, cultis rebus vel incultis, diviſum & indiviſum *&c.* Actum ad eccleſia monaſterii ſancti Sepulcri infra ipſa cloſtra, que dicitur Fonte piotiagia.

Singno de manu predictorum de Villelmi e Rolandi germani, qui hanc cartulam offerſionis fieri rogaverunt.

Siogno de manu Reinti filio h. m. Stalberti rogatus teſtis.

Singno de manu Johanois filio b. m. Urſi rog. tt.

Siogno de manu Petri filio b. m. Teuti rog. tt.

Vuido not. domini imperatoris poſt traditam complevi & dedi.

XCIV.

Concordia ſtatuta a S. Petro Damiano inter eremum Gamugni, & inter monaſterium de Acereta.

Anno 1060.

Ex antiquiſſimo exemplo archivi S. Laurentii de Florentia, o. 4.

IN nomine ſancte & individue Trinitatis. Ad lib. XVI. n. 35. Non eſt mirum, ſi ioter homines licet ſanctos humana tamen fragilitate eircumdatos locum livor inveniat, eum inter ipſos etiam angelos, quantum ad literam, videatur obrepſiſſe diſcenſio; unde eſt quod ad Daniel angelus princeps, inquid, regni Perſarum reſtitit mihi viginti & uno diebus, & paulo poſt, nunquid ſcis quare venerim ad te? & nunc revertar ut prelier adverſus priocipem Perſarum, verumtamen oullo modo credendum eſt inter angelos, quos ſumma Dei pax tenet, qui ſcilicet exſuperat omnem ſenſum, intervenire poſſe diſcordiam. Quia vero populi, quibus illi angeli preerant, diverſi a ſe iovicem diſcordabant, idcirco angelus dicitur adverſus angelum, qui ſibi reſtiterat preliari. Hnc itaque modo & abbas monaſterii, & ptinr heremi ioter ſe invicem ſepe diſſentiunt, quoniam & eorum ſubditi diverſis utentes regulis, non ejuſdem converſationis inſtituta cuſtodiunt: Uode oos eorum paei, quod nobis commiſſi ſunt, neceſſe eſt providere, & futuris ſcandalorum vepribus, ne per incrementa ipſorum, quod abſit, peſtilenter oboriaotur occurrere. Quapropter ego Petrus peccator monachus in nomine Dei omnipoteotis patris & filii & ſpiritus ſancti, ex auctoritate ſummorum apoſtolorum Petri & Pauli, quorum ego licet indignum famulum me eſſe profiteor, preſentibus & cooſentientibus atque laudantibus Guidone clariſſimo comite & Ermellina ejus ſereniſſima uxore, eooſtituo, ordino atque decerno, ut a modo & deinceps in perpetuum heremus Gammugni codam diſcrecionis moderamine & libera ſit, & ſnbjecta. Libera quidem ſi in ſuo ſtatu permanſerit, hoc eſt ſi conventum monachorum habuerit, qui vitam heremiticam teneant & ſub priore regulariter vivaot. Subjecta vero in hoc tantum modo, ut per unumquemque annum monaſterium Acerete duodecim denarios Veneticorum pro penſione perſolvat. Preter hec nullum

jus

jus nullamque poteſtatem vel dicionem abbatem dicti monaſterii ſuper ipſam heremum ejuſque pertinencias vel habitatores ejus habere concedimus: nullum itaque jus dominii, virtutis ac poteſtatis abbas jamdicti monaſterii ſive per ſe, ſive per ſuos in prefatam heremum ſibimet vindicare preſumat, niſi tantum quod monachos ſuos, qui vitam heremiticam fortaſſis elegerint, illic ad habitandum conſtituere liceat. Neuter itaque locus alteri niſi, ſicut dictum eſt, dominando preſideat, ſed fraterna charitas utrumque in amore Chriſti connectat. Adjacentes autem utriuſque loci poſſeſſiones, ita dividimus, ut monaſterium, que ſui juris ſunt, in circuitu cuncta poſſideat uſque ad locum, qui Jumentella dicitur. Inde eciam per medium radium uſque ad montem rotundum, & uſque ad flumen per rivum, ipſo tamen monte in poſſeſſione monaſterii permanente. Ab iſtis itaque locis omnia, que ad montana contendunt heremus teneat, ideſt a predicta Jumentella & predicto monte rotundo per ipſam currenciam fluminis uſque ad montem Cereſam, alia vero alpes equaliter inter heremum & monaſterium dividantur. Habeat etiam heremus eccleſiam ſancti Donati in Mutiliano cum omnibus ſuis pertinentiis, exceptis duobus molendinis, que ipſum monaſterium tenet, & inſulam juxta molendina poſitam, in qua, qui ea cuſtodiunt, modo habitare videntur, & que per donacionis paginam a donatoribus obvenit prefato heremo in loco Fagnaula & in Pozolo ſimili modo permaneat jam dicto monaſterio, nam campum Liverani permaneat heremo. Cuncta vero quecumque noſtri juris ſunt ſive in Treudacio, ſive in Rivagutti ſive in Raſame ſive eciam in Caſtagnaria ſive in Coreula .... vel in quibuslibet locis omnia monaſterium ſine ulla prorſus contraditione poſſideat, cum toto jure quod habemus in monaſterio ſancti Benedicti. Hac eciam noſtra precepcione decernimus, ut monaſterium & heremus hoc inter ſe invicem debeant, quatinus cum neceſſarium fuerit, ut monaſterium infirmos fratres heremi ad reſocillandum & ſuſtentandum uſque ad ſanitatem cum licentia prioris fraterna benignitate ſuſcipiat, & heremite fratres monachos de monaſterio venientes cum licentia abbatis libenter admittant. Quod ſi predicta heremus ad defectum evenerit, ita ut conventum monachorum non habeat, & ſaltem tres ibi fratres non ſint, qui ſecundum conſuetam ipſius loci heremiticam regulam vivant, tunc & eo caſu ipſa heremus cum ſuis pertinentiis juribus . . , ... ipſumque locum . . . . . ſub ſua . . . . Inſuper nos Guido comes & Ermelina cometiſſa mea uxor ſpondimus promittimus atque obligamus abbatibus predicti monaſterii, quod ſi diffinicio predicta a domno Petro venerabili pontifici nobis conſencientibus, ut dictum eſt, inter monaſterium & heremum facta cuſtodire modiſque omnibus obſervare, & ſi quod abſi, aliqua occaſione heremum jam dictum ad nichilum devenerit, non habeamus licentiam nec poteſtatem alie eccleſie illam eccleſiam vel coco modo conſentire, & ſi contra hec fecerimus, componere nos cum noſtris filiis & heredibus promittimus abbatibus ibi per tempora deſervientibus auri optimi libras decem, ita tamen ut poſt ſolutam penam diffinicio & obligacio in ſua firmitate perduret. Ego Cinnamellus notarius de territorio Faventino rogatus a predicto Guidone comiti & ſua uxore, nec non a domno venerabili Petro pontifici hanc definicionem & obligationem ſcripſi.

Guido comes & Ermelina cometiſſa hanc diffinicionem inter monaſterium & heremum & obligationem ſcribere rogaverunt.

XCV.

Bulla Nicolai II. papæ pro confirmatione jurium & bonorum monaſterii S. Thomæ de Apoſella, in quo obiit Clemens II. papa.

Anno 1060. xv. kl. maji.

Ex autographo archivi S. Mariæ Portus Ravennæ.

NIcholaus epiſcopus ſervus ſervorum *Ad lib. XVI. n. 28.*
Dei Petro venerabili abbati monaſterii ſancti Thome apoſtoli poſiti in comitatu Penſaurenſi juxta fluvium Apuſella ſuiſque ſucceſſoribus ibidem regulariter promovendis in perpetuum. Tanta eſt ſedis apoſtolice auctoritas, ut omnis requiratur ab ea firmitas, nec putetur eſſe ſtabile, niſi quod ejus fuerit confirmatum robore. Et quia nos ei preſidemus, & vices beati Petri apoſtoli fungimur, licet indigni, omni ſtudio debemus ſervientes Deo divinoque timore repletos dirigere & adjuvare, quatenus noſtro munimine ſuffulti abſque omni impedimento Deo ſervire & in ſuo ſervi-

tio

tio liberius permanere poſſint. Quapropter per intereeſſionem domni Petri Damiani Hoſtienſis epiſcopi confratris noſtri, & Petri abbatis ejuſdem monaſterii & ſpiritualium monachorum ejus regulariter viventium decrevimus eccleſie ſancti Thome apoſtoli & ejus rectoribus preſenti & futuris tam bona ammobilia, quam inmobilia, que nunc babet, vel in perpetuum babiturus eſt, confirmare & corroborare, quatenus cum omni ſecuritate & quietudine monaſterium predicte eccleſie maneat, & ibidem Deo deſerviatur. Flexi igitur precibus, ut diximus, religioſorum monachorum corroboramus atque confirmamus necnon ſtabilimus tibi tuiſque ſucceſſoribus eidem monaſterio, qui nunc preſides, & preſidere debent in perpetuum. Quin inſuper quietum facimus & ſecurum ab omni impugnatione & leſione hominum, ut nemo ſit, qui audeat quicpiam moleſtationis ac leſionis eidem monaſterio inferre, ſtatuentes apoſtolica cenſura, ut nullus imperator, rex, dux, marchio, comes, vicecomes, & preterea nullus archiepiſcopus, epiſcopus, & ſpecialiter ejuſdem Penſaurenſis epiſcopatus epiſcopus, qui nunc eſt ibi, vel futurus eſt, necnon cives loci illius, vel alia aliqua perſona magna vel parva aliquod inferre preſumat detrimentum vel nocumentum predicto monaſterio ſancti Thome ejuſque omnibus bonis, quibus nunc habet vel in perpetuum habiturus eſt. Inſuper concedimus & confirmamus predicto monaſterio omnem ipſam terram cum capellis & ſuis pertinentiis, quam domnus papa Clemens, qui ibi hobiit, obtulit predicto monaſterio in perpetuum pro remedio anime ſue & reſtauratione eccleſie, poſitam comitatu Penſaurenſi, inter as fines, a primo latere rivum Reanum, a ſecundo latere ripam de Pirele, ſicut vadit in petram de acero, & venit ad viam publicam, que ducit in Lavacelli, a tertio latere rivum, qui temporaliter currit ſuper caſtrum Liciole, & a quarto latere Apoſellam fluvium, qui currit uſque in ipſum veſtrum monaſterium, cum monte Calvello & valle Gelata, & caſttum Liciole cum omnibus, que intra bos concluduntur fines, cum terris, campis, caſis, vineis, arboribus, pomiferis & infructiferis, & cum omnibus ad predictam terram generaliter & univerſaliter pertinentibus. Et inſuper confirmamus eidem monaſterio illam turrim infra ipſam civitatem Penſaurenſem, qne nominatur Caſtellione, cum ſuis pertinentiis intus & foris uſque ad portam, que nominatur Faneſtra in perpetuum. Unde evacuamus & evacuatum ſemper eſſe volumus & jubemus illa precepta, que de illa terra habuerunt ipſi filii Ungari, ut nullum valorem nullamque habeant firmitatem, per hoc noſtrum preceptum tibi tuiſque ſucceſſoribus a nobis pro remedio anime illius pape Clementis noſtreque in perpetuum. Factum ea tamen ratione, ut annualiter perſolvatis exinde penſionem auri biſantum unum actionariis certis ſancte romane eccleſie apto tempore. Si quis igitur hujus noſtri privilegii ac precepti violator temere extiterit, & monitus canonice emendare contempſerit, perpetui anathematis vinculis ſe innodatum noverit, & inſuper quinquaginta librarum auri pena multandum, medietetem ſacro noſtro Lateranenſi papalatio, & medietatem prefato monaſterio. Qui vero pia devotione conſervator eſſe ſtuduerit, precibus apoſtolorum principum Petri & Pauli peccatorum ſuorum omnium ab omnipotenti Deo veniam & eterne beatitudinis conſequatur gloriam. Scriptum per manus Johannis ſcriniarii ſancte Romane eccleſie, in menſe aprilis & indictione tertia deciadecima.

† Ego Petrus Gabinenſis epiſcopus ss.

† Ego Bruno Preneſtinus epiſcopus ss.

† Ego Johannes Portuenſis epiſcopus ſubſcripſi.

† Ego Petrus peccator monachus & epiſcopus ss.

† Ego Stephanus vocatus monachus & presbiter tituli S. Griſoni ss.

Datum Rome XIII. kal. maji anno ab incarnatione Domini Jheſu M. LX. per manus Humberti ſancte eccleſie Silve Candide epiſcopi & apoſtolice ſedis bibliothecarii anno ſecundo pontificatus domni pape NICHOLAI ſecundi indictione XIII.

XCVI.

Donatio ecclesiarum & terrarum facta Johanni abbati & monaſterio Marturienſi ab Alberto Marchione.

Anno 1061. III. februarii.

Ex tabulario archiepiſcopi Piſarum.

IN nomine Domini Dei eterni. Anni ab incarnatione Domini noſtri Jeſu Chri- Ada,XVII.a.3

chaelis archangeli ſito in loco qui dicitur Marturi, ubi nunc domnus Johannes abbas preeſſe videtur, ego quidem Albertus marchio filio quondam Opitbonis marchionis, qui fuit genitor meus, de loco & regno Langobardie, quia profeſſus ſum ex oatione mea lege vivere Langobardorum, offertor & donator ipſius monaſterii, preſens preſentibus dixi: Quiſquis in ſanctis ac venerabilibus locis ex ſuis aliquit contulerit rebus, juxta auctoris vocem io hoc ſeculo centuplum accipiet, & inſuper quod melius eſt, vitam poſſidebit eternam. Ideoque ego, qui ſupra, Albertus marchio dono & offero ad predictum monaſterium ad jura proprietatis babendum meam portionem de curtibus caſtris, & capellis in quorumcumque honore Sanctorum conſecrate ſint, & in omnibus rebus territoriis tam dooicatis quam & de maſſariciis juris mei & que fuerunt juris quondam ejuſdem genitoris mei, & ſunt poſitis in locis & fundis, que nuncupantur Petriole, Banciola, Capannule, Furcule, Ceſiano, Vico; & de rebus meis que ſunt poſitis juxta fluvium, que vocatur Hera, tam infra curtes & caſtra, quam & de foris per ſiogula qualicumque loca poſite ſunt, & ioveniri potuerint infra comitatu Lucenſis, & Piſenſis & Vulterrenſis, & de meis juris rebus ad meam portiooem de ſupraſcriptis curtibus & caſtris & capellis infra eoſdem comitatos pertinere eſſe videtur. In hanc autem predicta offerſione de ſupraſcriptis curtibus, caſtris & capellis atque omnibus rebus territoriis juris mei, qualiter comprehenſum, vel ſuperius dicta, una cum acceſſionibus & ingreſſibus earum, ſeu cum ſuperioribus & ioferioribus ſuarum, ut ab hac die in eodem monaſterio dono & offero, & per preſentem offerſionis ad proprietarium jure ibidem habendum confirmo, faciendum exinde ad partem predicti monaſterii, aut cui pars ipſius monaſterii dederit ſioe omni mea & de heredibus meis contradictione, pro mercede & remedio anime ejuſdem Opithonis genitoris mei & mee. Quidem expondeo atque promitto me ego, qui ſupra Albertus marchio una cum meis heredibus tibi, qui ſupra Johanni abbati ad partem predicti monaſterii cuiſque ſucceſſoribus, aut cui vos vel pars predicti monaſterii dederit iſtam offerſionem, qualiter ſuperius legitur, ab omni contradicenti homine defenſare debeamus. Et ſi defendere oon potuerimus, aut ſi aliquit exinde pro quovis ingenio iode ſubtrahere queſierimus, tunc io duplum eadem offertionem, ut ſupra legitur, vobis ad partem predicti monaſterii habendam io conſimilibus locis, aut cui pars predicti monaſterii dederit, reſtituamus, ſicut pro tempore fuerit meliorata aut valuerit ſub extimatione. Haoc enim cartam offertionis mee paginam Sigefredum notarium ſacri palatii ſcribere rogavi, in qua ſubter confirmans, teſtibus, qui obtulerunt, roborandam.

Hactum infra caſtrum Caſale majore, feliciter.

Signum † manus ſupraſcripti Alberti, qui hanc cartam offerſionis, ut ſupra fieri rogavi.

Signum manibus ††† Araimundi, & Ottonis ſeu Adam legem Laogobardorum viventes rogati teſtes.

† Ego qui ſuper Sighiſredus notarius ſcriptor hujus cartam offerſionis poſt traditam complevi & dedi.

XCVII.

Venditio, quam fecit Murico abbati Sancto Victoriano Jezo filius Petri.

Anno 1061. menſe aprili.

Ex autographo S. Catharinæ de Fabriano.

IN nomine Domioi & factum eſt in ani Domioi ab inaarnacione Domini noſtri Jeſu Criſti, quod ſunt anni Domini mille ſexaginta & unum, & temporibus domno Goteſredu dux & marchio anno ejus tercio, & die menſe aprelis per indicione terciadecima. Ideoque ego Jezo filius quondam Petrus pro mea bona propria voluntate ſeeundum mea legem Langubardorum vindedimus, & a preſente die tradimus tibi Murico abbas, qui eſt de monaſteriu ſancto Victore, & a beatu ſanctum Victore, qui eſt edificatu io locum, qni dicitur Victurianum, a ſuiſque poſteris ſupceſſoribuſque in perpetuum, idem eſt aliquid de terra mea, que eſt poſita infra ducatu Spoletinu infra territoriu caſtellum Petroſum in vocabulo, qui dicitur la Contria, & eſt ipſa terra, que michi oveni pro mea... autio filius de Gazio, eſt ipſa tera primo latere &c. *Ibidem.*

Ego Adamo judice & notarius ſcripſi complevit & clauſit.

XCVIII.

XCVIII.

Oblatio bonorum facta Leoni rectori eccleſiæ SS. Martini & Frigdiani Piſarum.

Anno 1061. IV. nonas maji.

Ex archivo monaſterii S. Michaelis Piſarum.

Ibidem. IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti Dei eterni, amen. Anno ab incarnationis ejus mille ſexageſimo ſecundo quarto nnnis madii indictione quartadecima. Manifeſtus ſum ego Bello filio b. m. Dominichi, quia per hanc cartulam pro anime mee remedio offero tibi omnipotenti Deo in hoſpitium pauperum, quod eſt fundato & edificato prope eccleſia ſancti Martini & ſancti Frediani, ubi nunc donno Leone presbitero preeſſe videtur; ideſt una petia de terra mea illa, quam abeo in loco & finibus platea prope plebe ſancti Lorenti, quas mea petia de terra eſt tenentes uno capo in via, & alio capo cum alio lato tenet in terra Mori quondam Sbavilis, & Joannis...... petia de terra, qualiter ab omnis parte circumdata eſt per deſignata loca in integrum cum inferioribus & ſuperioribus ſuis, ſeu cum acceſſionibus & ingreſſoras ſuas tibi Deo omnipotenti, & jam dicto oſpitio offerre provideor tali ordine, ut ſint jure proprietario pro dicto oſpitio & poteſtatem abeant omni tempore jam dicto rectore, ejuſque ſucceſſores habendi, tenendi, & cauſa exinde agendi, querimoniam faciendi, reſponſum reddendi modis omnibus vobis eas defenſandi cum cartula iſta offertionis contra omnem hnminem exinde pro animabus. Etſi ego ſupradictus Bello vel meus heredes, vel aliquando tempnre in aliquo exinde intentionaverimus, aut retolli vel ſuperari queſierimus, nos vel ille homo, cui nos eas dediſſemus, aut dederimus per colibet ingenio, & ſi nos exinde auctores dare volueritis, & eas ad partem pro ſupradicto hoſpitio ob omni homine defendere non potuerimus, & non defenſaverimus. Spondemus nos vobis componere ad parte pro dicto hoſpitio vel tuis heredibus, & pro quibus ibidem pro tempore fuerint omnia in duplum in ſerquidem loco ſub eſtimatione qualis tunc fuerit, ſic tamen nos exinde auctores, nec defenſores querere, nec dare voluerimus, licentiam habeatis abſque noſtra perſona, ſi veſtra fuerit voluntas exinde cauſas agendi, reſponſum petendi, finem ponendi, modibus omnibus eam vobis defenſandi, cum cartula iſta, vel qualiter juſta legem melius potueritis, quia in tali ordine hanc cartulam offertionis Falchonem notarium domini regis ſcribere rogavi. Actum Piſa.

Signum manuum ſupradicti Belli, qui hanc cartulam offertionis ſcribere rogavit.

Ego Bonizo judex ſacri palatii....

Signum manus Ragimundi filio b. m. Berti teſtis.

Signum manus Vvidi filio b. m. Dominichi teſtis.

Ego Albertus rogatus teſtis.

Ego Falchone notario domini regis poſt tradita complevi & dedi.

XCIX.

Sicicio & Petrus germani commutant terras.

Anno 1061. menſe ſeptembri.

Ex autographo ejuſdem archivi.

IN nomine Domini & factum eſt in anni Domini ab incarnatione Domini noſtri Jehſus chriſti, quod ſunt ani Domini mille ſexainta & unum & temporibus donno Gotefredo dux & marchio anno ejus tercio, & die menſe ſeptember per indicione quintadecima. Ideoque ego Sicicio, qui Gillo vocatur, & Petri jermani ſui tribus filiis quondam Acto & Fuſca muliere dicti Johannis &c. ſecundnm noſtram legem Langubardorum vindedi & cambiavi &c. de terra noſtra, que eſt poſita inſra ducatus Spnletanum inſra territoriu caſtellu Petroſum in vocabulo Forrite &c. Ibidem.

Ego Adamo judice & notarius ſcripſi complevi & clauſit.

C.

Bulla Alexandri II. papæ confirmantis bona monaſterii S. Severi in Claſſe.

Anno 1062. VI. kl. januarii.

Ex antiquo autographo ejuſdem monaſterii.

ALexander epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilectis filiis Bonizo abbati ſancti Severi Claſſis eiuſque fratribus tam preſentibus quam futuris regularem vitam profeſſis in perpetuum. Quotiens a nobis petitur, quod religioni & honeſtati convenire dinoſcitur, animo nns decet libenti concedere & petentium deſideriis Alla. XVII sal.

deriis

deriis effectum congruum impertiri. Ea propter dilecti in Domino filii veſtris juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & prefatam eccleſiam, in qua divino eſtis obſequio mancipati, ad exemplar felicis recordationis Anaſtaſii, Leonis & Benedicti Romanorum pontificum ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, & preſentis ſcripti privilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes, ut ordo monaſticus, qui ſecundum Deum & beati Benedicti regulam in veſtro monaſterio noſcitur inſtitutum, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter obſervetur. Preterea quaſcumque poſſeſſiones, quecumque bona idem monaſterium inpreſentiarum juſte & canonice poſſidet, aut in futurum conceſſione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis preſtante Domino poterit adipiſci, firma vobis veſtriſque ſucceſſoribus & inlibata permaneant, in quibus hec propriis duximus exprimenda vocabulis. Eccleſiam preſatam ſancti Severi cum parochia & omni jure ſuo & ſuis pertinentiis, & monaſteria ſanctorum Gaudentii, Sergii, Theodori, & ſancte Agnetis, & ſanctorum Coſme & Damiani, & omnia olim fuerunt ſita in civitate Claſſis cum omnibus rebus & poſſeſſionibus eorum ſitas tam in civitate Claſſis, quam extra vel in civitate Ravenne, vel ubicumque inveniuntur per diverſa loca. Et monaſterium ſancti Johannis & Stephani, que dicitur ad Titum ſundatum dudum Claſſis in loco, qui dicitur Armenie, que nunc demolitum eſſe videtur, cum omnibus ſuis juris & poſſeſſionibus ejus, & quidquid juris abuit in civitate jam dicta, & in civitate Ravenna, vel in comitatu Decimano, ſive in comitatu Bononienſi, aut in comitatu Cornelienſi, vel Faventino, aut Livienſi, ſive Pupulienſi nec non Ceſenate aut Ficoclenſi. Et eccleſiam ſancti Angeli in civitate Arimini cum parochia & ſuo cimiterio, & cum omni jure ſuo. Eccleſiam ſancte Marie in Mariniano cum omnibus ſuis bonis & portionem de plebe de Candelara cum omnibus ſuis bonis. Eccleſiam ſancti Jacobi in civitate Peſaurienſi cum parochia & cimiterio, & omnibus ſuis pertinentiis, & omnibus rebus & poſſeſſionibus, quas abetis in jam dicta civitate & in ejus comitatu, aut in comitatu Faneſtre, vel in comitatu Senogalie, videlicet eccleſiam ſancti Benedicti de Caſtaniola, que eſt fundata in ſundo Brazale cum omnibus ſuis pertinentiis, & ſuo jure, & cum ſundo de Ingildruda cum molendinis & aquimolis. Eccleſiam ſancti Andree, que eſt fundata juxta rigo de lo Trepuntio, & ſilva de Caſtaniola cum decimis, terris, ſilvis & molendinis cum aquimolis in rigo jam dicto Tripuntio, & cum omni jure ſuo. Eccleſiam ſancti Johannis de Pergumato cum ipſo fundo, & molendino cum aquimolo ſuo in rigo Trepunzio. Eccleſiam ſancti Johannis de Orzolo cum decimis & omnibus pertinentiis ſuis & omnia bona, que fuerunt de Bernardo Carbone. Eccleſiam ſancti Martini de Salmariano cum parrocchia & caſtro jam dicto de Salmeriano cum abitatoribus ſuis, & cum omnibus ſuis pertinentiis, & medietatem de curte de Liſano cum omnibus ſuis pertinentiis. Eccleſiam ſancti Johannis de Cornutula cum parrochia & decimis, & omni jure ſuo. Eccleſiam ſancti Johannis de Caſiano cum parrochia & decimis, & cum ſundo ſuo integro, & cum omni jure ſuo, & tota inſula de la Phara cum diſtrictu ſuo & cum fundo de lo Pozo, & quicquid habetis in fundo de la Vaccaria, & in Catiliano & in Albiniano, & quartam partem de la Colliula. Et medietatem de eccleſia ſancti Gali cum omnibus ſuis bonis, & fundum de Campore cum terris vineis & omnibus ſuis pertinentiis, & medietatem de caſtro de Luzano cum omnibus ſuis bonis, & quod abetis in ſundo Rubiano & in ſundo la Plana. Eccleſiam ſancti Petri in Caniani cum omnia bona ſua. Eccleſiam ſancti Martini de Muruco quartam partem cum parochia & cum omni bona ſua. Et in comitatu Eſini monaſterium ſancti Laurentii de Caſtaniola, quod eſt ſundato in fundo Laptula cum parrochia & cimiterio, cum caſtro ſuo, & ſuis habitatoribus, & fundum Farnaclo, fundum Leceſe & Camolia taveliesca & fundum le Cone & ſundum lo Remorto cum eccleſia ſancte Marie, que ibi eſt ſundata cum parochia & decimis, & cum omni jure ſuo. Eccleſiam ſancti Blaſii de la inſula de lo Re morto cum parrochia & cum ipſa inſula & omnibus ſuis pertinentiis & inſula de Alamacaſco cum aquimolis, & omnibus ſuis pertinentiis, fundum Sanguenero cum omnibus ſuis pertinentiis: Eccleſiam ſancti Johannis de Auzano, que dicitur Terra lata cum decimis molendinis & aquimolis, & cum ipſo fundo & omnibus ſuis pertinentiis, fundum Felcareto, fundum Rota marcaneſca, fundum Vavile medium cum molendinis, decurſibus aquarum, & ſuis pertinentiis, & fundum le Lenze & fun-

dum le mad..... & medietatem ſilva de lo Guardengo. Eccleſiam ſancti Stephani de li...... parochia & cimiterio & decimis, & fundo integro cum eorum vocabulis & cum ſuis .... Laureto majore cum parrocchia & cimiterio & ....omnibus ſuis pertinentiis. Fundum Fabrati cum ſuis pertineotiis, ſundum Albareto cum ſuis pertioentiis. Eccleſiam ſancti Caſſiani cum parrochia & cimiterio e toto ſundo cum omnibus ſuis pertinentiis. Fundum monte de lo Vico, fundum Fontanele, fundum lo Pozo, ſundum ſancti Marcelli.. cum omnibus ſuis pertinentiis. Et in comitatu Ancone monaſterium ſancte Marie de Tugano cum decimis, parrochia & ſepultura, & ſundo integro cuin omnibus ſuis pertinentiis, videlicet ſundum de Camorata cum eccleſia ſancte Marie cum omni jure ſuo, fundum ....:te Valeotioo, ſundum Lupicelli cum curſibus aquarum, fundum Friviano & Rivianello, fundum Ancariano & Rovetolo, fundum Caſa novula livalli monte de la abate, fundum de Sala cum omnibus eorum pertinentiis. Eccleſiam ſancti Angeli de Salichu cum parochia & decimis, cum caſtro & omnibus ſuis pertinentiis, & cum tota maſſa de Pariano cum eorum vocabulis. Et caſtrum de li Maſi, ſundum Faldo, cum eccleſia ſancti Angeli in Turricli cum omnibus eorum pertineotiis. Eccleſiam ſancte Marie de Mimano cum caſtro & fundo & pertinentiis ſuis. Eccleſiam ſancti Ciriaci cum parochia & cimiterio cum ſundo integro cum omnibus & ſuis pertinentiis & ſundum Cozziano. Eccleſiam ſancte Marie de Aguliario medietatem cum omnibus ſuis bonis. Eccleſiam ſancti Johannis de Palumbici cum decimis & ſundo integro. Eccleſiam ſancti Johannis de Agelli cum decimis, molendinis & aquimolis, & fundo integro cum eorum vocabulis. Eccleſiam ſancti Andree de lo Sterpeto. Eccleſiam ſancti Laureotii de Laureto. Eccleſiam ſancte Baſalece cum omnibus earum pertinentiis. Et quod habetis in comitatu Auximano. Et in comitatu Callenſi, monaſterium ſancti Abundi, & plebe ſancti Angeli in Clandeda cum omnibus juribus earum. Et quod habetis in comitatu Eugubienſi. Et in civitate Caſtelli & in comitato ſuo. Caſtrum de Aſra cum eccleſia & omnibus ſuis pertinentiis. Sane novalium veſtrorum, quos propriis manibus aut ſervitiis colitis, ſive de nutrimentis animalium veſtrorum, nullus a vobis decimas exigere vel extorquere preſumat. Liceat quoque vobis perſonas liberas & abſolutas e ſecolo fugientes ad converſionem recipere, & eas abſque contradictione aliqua retinere. Cum autem generale interdictum terre fuerit, liceat vobis clauſis jaouis, noo pulſatis campanis, excluſis excommunicatis & interdictis, ſuppreſſa voce, divina officia celebrare. Sepulturam preterea ipſius loci liberam eſſe decernimus, ut eorum devotiooi & extreme voluntati, qui ſe illic ſepeliri deliberaverint, niſi forte excommunicati vel interdicti ſint, oullus obſiſtat. Salva tamen juſtitia parochialium eccleſiarum, a quibus mortuorum corpora aſſumuntur. Obeunte vero te nunc ejuſdem loci abbate, vel tuorum quolibet ſucceſſorum, nullus ibi qualibet ſubreptionis vel ...... ſeu violentia preponatur, niſi quem fratres communi conſeoſu, vel fratrum pars conſilii ſanioris ſecundum Dei timorem & beati Beoedicti regulam provideaot eligere ..... auctoritate apoſtolica inhibemus; ut in vos vel clericos veſtros, aut in eccleſias veſtras excommuoicationis vel interdicti ſententia abque manifeſta & rationabili cauſa nullus promulget, nec novas aut indebitas exactiones monaſterio veſtro, vel eccleſiis ipſis imponat. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat preſatum monaſterium temere perturbare, aut ejus poſſeſſiones auſerre vel ablatas retinere, miouere, ſeu quibuslibet vexationibus fatigare, ſed omnia integra conſerventur eorum, pro quorum guberoanatione ac ſubſtentatione conceſſa ſunt, uſibus omnimodis proſutora, ſalva ſedis apoſtolice auctoritate & dioceſani epiſcopi canonica juſtitia. Si qua igitur io ſuturum eccleſiaſtica ſeculariſve perſona hanc noſtre conſtitutionis paginam ſciens contra eam veoire temptaverit, ſecundo tertiove commonita, niſi reatum ſuum congrua ſatisfactione correxerit, poteſtatis hoooriſque ſui careat dignitate, reamque ſe divino judicio exiſtere de perpetrata ioiquitate cognoſcat, & a ſacratiſſimo corpore & ſanguine Dei & Domini redemptoris noſtri Jheſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtricte ultioni ſubjaceat. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus, ſit pax Domini noſtri Jeſu Chriſti, quatenus & hic fructum bone actionis percipiaot, & aput diſtrictum jndicem premia eterne pacis ioveniant. Amen.

† Ego

Adjuva nos Deus

SCS PETRVS	SCS PAVLVS
ALEX	ANDER
PP	II.

ſalutaris noſter.

Ego Alexander catholice eccleſie epiſcopus ss.

† Ego Henricus Portuenſis ſanćte Rufine ſedis epiſcopus ss.

† Ego Leo presbyter cardinalis tit. ſanćti Marci ss.

† Ego Petrus cardinalis tit. ſanćte Suſanne ss.

† Ego Johannes presbyter cardioalis baſilice XII. apoſtolorum ss.

† Ego Ubaldus presbyter cardinalis S. Marie tranſtiberim tit. Caliſti ss.

† Ego Wgo S. Stephani io Celio monte presbyter card. ss.

† Ego Leo diaconus card. ſanćte Marie Colmydyn ss.

† Ego Rubertus diaconus ſanćti Theodori ss.

† Ego Arduvinus ſanćtorum Coſme & Damiani diaconus card. ss.

Datum Anagnie per manum Alberti ſanćte Romane eccleſie presbyteri cardinalis & cancellarii VI. kl. januarii indićtione XV. iocarnationis dominice anno M. LXII. pontificatus vero domini Alexandri pape II. anno ſecundo.

CI.

Seſmundus judex donat terras monaſterio & hoſpitali S. Frigdiani Piſarum.

Anno 1062. XII. kl. novembris.

Ex archivo S. Michaelis Piſarum.

Addit. XVI. n. 31. EXemplar. In nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti Dei eterni. Anno ab incarnationis ejus mille ſexageſimo ſecundo duodecimo kalendas novembris indićtione quintadecima. Manifeſtus ſum ego Seſmundo judex ſacri palatii filio b. m. Righitii, quia per anc cartula pro anime mee remedio hoffero tibi omnipotenti Deo in oſpitium pauperum & peregrinorum, quis es ſundato & edificato prope eccleſia ſanćti Martini, & ſanćti Fridiani, ubi nunc donnus Leone presbiter preeſſe videtur, ideſt omnia ex omnibus caſis, & terris, & vineis, & rebus meis illis, quas abeo infra comitato Piſano tam iofra civitate Piſa, quam & de ſoris ouncupate Nuovole, & Carraria, que dicitur Igioduli, & in loco Chintica & Carraria majore, Montione, Viſiniano, ſive per aliis locia & vocabulis infra ipſo comitatu; rebus vero ipſis, ideſt tam caſis & rebus domnicatis, quam & caſis & rebus maſſaritiis cum ſundamentis & omnem edificiis, vel univerſis fabricis ſuarum, ſeu cunćtis ortaliis, vineis & olivetis, eaſtamnietis, vvercetis, ſilvis, virgariis, pratis, paſcuis, cultis rebus vel ineultis, omnia & omnibus rebus, tam domnicatis, quam & maſſaritiis tibi omnipotenti Deo, & jam dićtum hoſpitium offerre previdear & ſeepto, & antepono exinde eaſa & curte mea domnicata, & cum eccleſia illa, eui vocabulum eſt beati Chriſtophani, in qua mea reſervo poteſtatem, nam iſtis rebus, ſicut ſuperius legitur, tibi omnipotenti Deo, & jam dićto hoſpitium offerre previdear tali ordine, ut ſint in proprietario predićti boſpitii, & poteſtatem abeant omni tempore jam dićto rećtorem te, ejuſque ſucceſſore abendi, tenendi, & cauſas exinde agendi, querimnniam faciendi, reſponſum reddendi modis omnibus vobis eas defenſandi cum cartula iſta offertionis, & cum alie monimines exinde pertinentes. Et ſi ego, qui ſupra, Siſmundo judex, vel meus eredes aliquando tempore in aliquo exinde intentionaverimus, aut retolli vel ſuptrahi queſiverimus, nos vel ille homo, cui vos eas dediſſetis, vel dederitis per colibet ingenio, & ſi nos exinde aućtores dare volueritis, & eas a parte predićti oſpitii ab omnis omines defendere non potuerimus, ſpondimus nos vobis Leoni presbiter a parte predićti oſpitii, vel ejus rećtores, qui ibidem pro tempore ſuerint omnia in duplum in ſerquidem loco ſub eſtimatione quales tunc ſuerint. Sic tamen ſi nos exinde aućtores vel deſenſores querere, nec dare volueritis, licentiam abeatis aſque noſtra perſona, ſi veſtra fuerit voluntas exiode cauſas agendi, reſponſum reddendi, modis omnibus vobis eas deſenſaodi cum cartula iſta of-

ſertio-

ſertionis, vel qualiter juſta lege melius potueritis, quia in tali ordinem anc cartula offertionis Vvido notarius domini regis ſcribere rogavi. Actum Piſa.

Ego Seſmundus judex ſacri palatii in ac cartula offertionis a me ſacta ſubſcripſi.

Ego Bonitio judex ſacri palatii ss.

Ego Petrus rogatus teſtis ss.

.... Beſaoii filio b. m. Lughiti teſtes ss.

Ego Vvido notarius domini regis poſt tradita complevi & dedi.

Ego Erimundus notarius domini imperatoris ex autentico illo exemplavi.

Ego Pandulſus notarius domini imperatoris authentico illo vidi, & legi, unde anc exemplar ſacta eſt & ss.

Ego Furcus notarius Lateranenſis palatii autentico illo vidi & legi, unde anc exemplar ſacta eſt & ss.

Ego Glandulfus autentico illo vidi & legi, unde anc exemplar ſacta & ie ſubſcripſi.

CII.

Charta emphyteuſis unius fili ſalinarii conceſſæ Petro de Sabbatino a Stephano cardinale & abbate S. Gregorii de Urbe.

Anno 1063. menſe majo.

Ex codice Gregoriano pag. 114.

Ad lib. XVII. n. 63. A Vobis petimus domno Stephano gratia Dei ſancte Romane ecclesie cardinali presbytero atque abbati monaſterii ſanctorum Christi fidelium Andree videlicet apoſtoli, & Gregorii apoſtolici, quod ſitum eſt in Clivo Scauri, & per conſeoſum mooachorum jamdicti monaſterii nobis Petro de Sabatino, ſeu Surconi filio Creſcentii de Berizane presbytero heredibuſque noſtris committatis, atque libellario nomine locetis: id eſt tres integras partes unius fili ſalinarii cum gurgitibus ſoſſatis & anditis & locis ad tuguriola ſacienda cum introitibus & exitibus ſuis, vel cum omoibus eis pertinentibus, poſitis in campo ſalinario, loco, qui dicitur Foſſato majore, inter affines ab uno latere filum heredum Gizonis de Azo, & filum heredum Georgii Caldararii, & ab alio latere filum Siginulfi, & a tertio latere ſoſſatum, & a quarto latere via publica juris ſupradicti monaſterii ad tenendum, laborandum &c, a die viceſima menſis maji preſentia prime indictionis & uſque in annos decem & novem complendi, & tantummodo renovandum, poſſidendum eo quod ad preſens duos denariorum ſolidos pro hoc libello vobis tribuimus, & pro rennvatura ejus ſex optimorum Papienſium deoariorum ſolidos tempore renovationis vobis tribuimus, ita ſane ut in aſſumptione ſancte Marie preſtet exinde pars noſtra veſtre parti ſingulis quibuſque annis ſine aliqua mora vel dilatione penſionis nomine modia ſalis triginta ad modium juſtum, & modium unum & quartalem unum floris, quod ſi in ſupradicto termioo prefatam penſionem non perſolverimus, ſit talis tenor, ſi poſt octo dies, ſcilicet in octava ſupraſcripte feſtivitatis ſancte Marie dare diſtulerimus, duplam penſionem perſolvamus, & ſi ultra protenditur, & in ſupraſcripta octava duplam penſionem ſolvere contempſerimus, hec libellaria cartula inanis exiſtat & vacua: ſed hoc unum nobis previdea tur incommodum, ut ſi omnes illius loci fili non colantur, non ſimus coacti ſupraſcriptam ſolvere penſionem: ſed ſi res evenerit, tres proximiores fili ex utroque latere, videlicet tres ſurſum, & totidem deorſum laborentur, ut ſupra dictum eſt, ullam ſine occaſione jamdictam penſionem perſolvamus, & non ſit nobis licentia tunc libellum vel annos ejus alicui mortalium vendendi primitus, quam vobis veſtriſque ſucceſſoribus juſto pretio minus ſolidos ſeptem & decem, quod ſi nolueritis, tunc ipſos ſeptem ſolidos & decem vobis tribuamus, & licentia ſit nobis vendendi cuicumque voluerimus, tali tamen perſooe, que cuncta ſupra exarata vobis perſolvat, & amplius ut non liceat nobis tam in vita quam in morte alicui eccleſie vel ſacro titulo dimittere vel donare, niſi ſupradicto monaſterio. Si qua vero pars &c. Anno ſecundo pootificatus domini Alexandri ſecundi pape ſcriptum per manum Raynerii ſcriniarii ſancte Romane eccleſie in menſe & indictione ſupraſcripta prima.

Signa †† manibus ſupraſcripti Petri, & Surconis ad confirmanda cuncta, que hec ab eis rogata videntur reſerre.

Ceotius calzolarius, qui vocatur de Stephano Brancaſi teſtis.

Nicolaus filius Creſceotii de Maroza, teſtis.

Benedictus, qui vocatur de diacona teſtis.

Johannes Neglectus, qui vocatur de Leto, teſtis.

Benedictus filius Romani de Theodoro teſtis.

Ego Raynerius ſcriniarius ſancte Romaoe eccleſie complevi & abſolvi.

CIII.

CIII.

Petrus epiſcopus Faventinus donat S. Petro Damiano ejuſque eremo S. Barnabæ de Gamugno medietatem plebis S. Valentini, & alia bona.

Anno 1063. VI. maji.

Ex veteri apographo penes canonicos S. Laurentii de Florentia, n. 5.

Add. XVII. n. 39. HOc eſt exemplum cujuſdam inſtrumenti infraſcripti tenoris. In nomine Domini anno ſecundo pontificatus Domini noſtri Alexandri ſecundi pape indictione prima menſe majo die ſexta. Ea que inter pia & venerabilia loca verbum conveniunt, illa potius perpetuitate mandantur, qua cartis intervenientibus ſcripture teſtimoniis roboratur, quatenus oblivione repulſa ſucturis temporibus nulla rerum incertitudo aut qualibet giurgium ambiguitas generetur. Nam & divus imperator Juſtinianus auguſtus in centeſimo octogeſimo octavo capitulo prime partis Novelle, ita promulgavit, & talem legem dedit, ut liceat eccleſiis & aliis venerabilibus locis perpetuo inter ſe contractos enfiteoſeos facere decreto ſcilicet ante celebrato, dum tamen ita fiat enfiteoſis, ut ad privatam poſſeſſionem omnino non excludatur. Ad hujus legis licentiam excipiatur magno Conſtantinopolitanam eccleſiam quemadmodum in anterioribus conſtitutionibus. Placuit idcirco dompnus Petrus divina gratia ſancte Faventine eccleſie epiſcopus per conſenſum & voluntatem omnium presbyterorum ejuſdem epiſcopii concedere atque largiri dompno Petro Damiano Oſtienſis eccleſie epiſcopo ejuſque monacis heremitariis, qui in heremo Gamonio, que eſt vocabulum ſancti Baroabe apoſtoli in perpetuum. Ideſt medietatem de plebe ſancti Valentini nominatim cum medietate de terra & decimatione ſua & terra & quidquit ab eodem epiſcopio habere videtur in Riutilio inſra comitatum Faventie, excepta quarta parte decimationis, & medietate de terra, quam detinet archipresbyter ipſius epiſcopii, & excepto Trebana & Madrignano & Vidiglano, ſicuti traitur per ſtratam uſque Cantulo, cetera vero medietate de omni decimatione & terra, ſicuti ad ipſam medietatem de jam dicta plebe pertinere videtur. Ea ſcilicet ratione ſi quocumque tempore peccatis imminentibus ipſum heremum deſtructum ſuerit, tunc ſupradicta medietas de jamdicta plebe ſancti Valentini cum medietate de terra & medietate decimatione ſua, ſicuti ad ipſam medietatem pertinere videtur cum hac ſcriptura io monaſterium ſancti Johannis deveniat juris auctoritate epiſcopi, itaut ſuo ſtudio ſuoque labore memorato Petro Damiano epiſcopo plebem ipſam medietatem nominatim cum medietate de terra & medietate decimatione ſua in omnibus tenere & poſſidere debeant ipſe & ſui monaci heremitarii in perpetuum. Qua pro cauſa ..... miſſum eſt dare atque inferre debeant ſupradicto Petro Damiano epiſcopo ſuiſque monacis rationibus infraſcripto venerabili epiſcopo ſingulis quibuſque anois ſine aliqua mora vel dilactione penſionis nomine in feſtivitate ſancti Petri denariorum Veneticorum ſolidos numero tres minutorum. Quod ſi quiſquam eorum contra hanc placiti conventioniſque cartule ſcriem in toto parte plebis ejus quolibet modo venire temptaverit, tunc daturi ..... ejus promittunt ..... partis idem ſervare ante omne litis initium pene nomine auri boni libras ſex, & poſt ſolutam penam hanc infiteoſis cartule ſeriem in ſuam maneat firmitatem. Has autem duas uniforme uno tenore conſcriptas cartas mihi Stephano ſcriptori ſancte Romane eccleſie ſcribendum pariter dictaveruot, eaſque propriis manibus roborantes teſtium .... obtulerunt ſubſcribendum, & ſibi invicem tradiderunt ſub ſtipulatione & ſponſione ſolempniter interponentis &c. ſub die anno pontificatus in menſe & indictione ſupradicta prima. Ego Petrus Faventine eccleſie epiſcopus ss. & Riculſus archiplebanus interſuit teſtis ss. † ego Gregorius presbyter canonice ſancti Martini Egubienſis eccleſie teſtis rogatus manu mea ſubſcripſi. † Drudus filius quondam Guizo teſtis rogatus. Signum † Nero filius Corbus civitate Eugubina teſtis rogatus. Signum † Ruſticellus teſtis.

Ego Stephanus ſcriptor ſancte Romane eccleſie poſt teſtium complevi & abſolvi.

CIV.

CIV.

Ugo & Imilda comites vendunt bis mille tornaturias terræ Henrico archiepiſcopo Ravennati.

Anno 1063. xx. maji.

Ex apographo tabularii archiep. Ravennæ, Capſ. G. n. 2780.

Ad lib. XVII. n. 61. IN nomine domini anni ab incarnatione ejuſdem domini noſtri Jeſu Chriſti ſunt anni milleſimo ſexageſimo tertio defunctus Enricus imperator filius Conradi imperatoris & regnante Enricus filio ejus anno octavo die viceſimo menſis madii indictione . . . . exempla de priori ſcriptura brevi de fide quam fecit Ugo comes & Imilda jugales Enrico archiepiſcopo ſancte Ravennatis eccleſie. In nomine domini noſtri Jeſu Chriſti ſalvatoris de anno ab incarnatione ejus milleſimo quinquageſimo ſexto ſitque imperante domno Enrico in Italia vero anno decimo die tricſimo primo menſis madii indictione nona in clauſtra monaſterii ſancti Roſilli. Multa quidem in noſtris actibus evenire cognoſcimus, que modo expedita, & luce clariora ſunt, ae de impedita & tenebris obſcuriora videntur, unde congruentis & legitimis moris fiunt fere omnia literis aſignare, aut impoſterum non interveniad ipſis quod ...... teſtibus commandare. Igitur cum Chriſti auxilium dum adeſſe ...... viri maxime bone opinionis & laudabilis fame, corum nomina ſunt. Ideſt in primis Odolricus epiſcopus ſancte Corneliensis eccleſie, Heenricus epiſcopus Saſsenenſis eccleſie, Fulcus abbas monaſterii ſancti Illari, Uberius comes, Bonus omo judex, Paulus de Traverſaria, Amizo, Frogerius, Mainardus Seniorelli quondam..... actus, Vitalis qui vocatur Bonus filius, Amelricus quondam Johannis ducisnatus, Ugo de Saſſo, Ugo de Ezo, Alegrito Johannis .... tus qui vocatur Bulgarus, Petrus & Maſcharus germani, Gandulſus filius Mutio Suarto, qui vocatur Seniorellus, Andreas Ravus, Johannes Conſtantino, Tedaldus Bobienſis & alii plures. In noſtrorum omnium & me preſentem Johannes in dei nomine tabellio, qui vocatur Ceſſine, fecerunt cartulam vendicionis Ugo comes & Imilda inclita comitiſſa jugalibus ad domino Heenrico venerabili archiepiſcopo ſancte Ravennatis eccleſie, ſuiſque ſubceſſoribus in perpetuum de bis mille turnaturias terre integras poſite in curte, que dicitur Maliani, cum omnibus que inſra ſe & ſuper ſe abentur & integriter .....ſitas territorio Pupilienſis plebe ſancte ..... & plebe ſancti Petri, qui vocatur in Meldula, caſdem atque .... ſi ab ac ora in antea ſi comes Ugo .... ſui vel .... ſecerit caſtellum vel turris in monte Majore, vel faciendi conſenſus prebuerint, tunc ipſa carta, quas feceri..... archiepiſcopo de bis mille tornaturiis terre in curte Maliano, ſit firma & ſtabilis in perpetuum &......... ſuis ſubceſſoribus licentia abead ipſas terras, que in mea cartula legitur introire & preocupare, tenere, poſſidere in perpetuum. Hoc factum eſt ſub die menſe & indictione ſupraſcripta nona.

† Ugo comes ss.

† Amelricus dux uie paginam exempli, ut vidi & leiere audivi, pro mea recordatione ss.

Ego Johannes de Vito in hac exempla ut vidi & legere audivi, & pro mea recordatione ss.

† Ego Ungarus filius Urſoni Vulpio in ac exempla, ut vidi & legere audivi, pro mea recordatione ss.

Ego Conradus Ravennas in Dei nomine tabellio ujus brevi exempli ſcriptor poſt roborationem teſtium complevi & abſolvi.

Noticia teſtium ideſt

Amelricus dux filius quondam Johannis ducis.

Johannes vi... qui vocatur de' Vito.

Ungarus filius quondam Urſonis Vulpio.

CV.

Johannes prior monaſterii S. Reparatæ de Salto concedit terras ad emphyteuſim Ugoni priori S. Barnabæ de Gamugno.

Anno 1063. XIV. octobris.

Ex vetuſto apographo archivi canonicorum S. Laurentii de Florentia, n. 6.

IN nomine Domini noſtri Jehſu Chriſti. Anni ab incarnationis ejusdem ſexaginta & duo poſt mille, ſitque domnus Alexander papa in ſede beati Petri apoſtoli anno tercio die quartodecimo menſis octubris indictione ſecunda ad oratorio ſancti Barnabe apoſtoli, & ſancte Marie matris Domini, quod eſt edificato & fundato in loco, qui nominatur Ad lib. XVIII. n.

Gam-

Gammogno territorio .... omnibus maniſeſtum eſt atque congrua ratione diſpoſitum libenter debere eorum deſideriis annuere, pro quorum venerabiliorum locis utilitatibus meliorandique cauſa proficiunt; & ideo ego qnidem Johannes gratia Dei presbyter & monachus atque prior monaſterii ſancte Reparate, quod eſt edificata & ſundato in maſſa, que nominatur Salto, una per cooſenſum monachorum ejuſdem monaſterii te preſens in Chriſti nomine Ugo ven. presbyter & monachus atque prior predicti oratorii ſancti Barnabe & ſancte Marie matris Domini in te & in tuiſque ſucceſſoribus in jamdicto ſancto oratorio famulantibus in perpetuum. Enfiteuticario jure concedo & largio vobis rem juris prefati monaſterii noſtri Reparate eſt una petia terra vineata cnm vacuamenta & capitalia ſua & cum introito & exito ſuo, & cum omnibus inſra ipſas & ſuper ipſas abere videtur, & cum omnibus ſibi pertinentibus, que eſt juris propriis predicti monaſterii Reparate, poſitas predicta petia vioea in maſſa, que vocatur Marciana prope ſubtus ſtrata publica iotra fines ejus de predicta re, a primo latere juris predicti monaſterii noſtri Reparate, a ſecundo & tertio latere terra illa, que detinet Morandus de Amizo presbyter, a quarto latere fluvio Alimooe percurreorem ſita eſt territorio Faveutino plebe ſancti Johannis, que vocatur Interioni cum ſuarum juſtia & certis in terra finibus, qui nunc ſunt, vel ſi quis alie adfine ſuot vel ab originem ſuerunt. Hec omnia res, que ſuperius leguntur, concedo tibi ad habendum, tenendum, lavorandum, ſruendum, defenſandum & in omnibus meliorandum, & ſalva juſticia & redditu omnique annualiter perſolvendum per omnia, & ex omnibus ad monaſterium ſancte Reparate in tempore apto de vino puro ſauma aſinaria una tantum ibi apud locum tantum, quam & tuiſque ſubceſſoribus in perpetuum dare & perſolvere, & ſi ſorſitans, quod abſit, & hoc Deus avertat, ſi hoc oratorio ſancti Barnabe & ſancte Marie deruto & deſtructo per qualecumque caſus ſuerit, tunc munimine erit expletum, & ipſa dicta terra & vinea cultas lavoratas, reſtauratas, & in omnibus melioratas, revertat ad dicto monaſterio ſancte Reparate, cujus eſt juris & proprietas. Itaque & ego dicto Johannes monachus & prior ordinatore & conceditore amoneo & interdico tibi predicte Ugone monache & prior, & omnibus ſucceſſoribus tuis, ut noo habeatis licentiam ipſa jam dicta vinea nec vendere & donare, neque commutuare, neque per nullius modis alienare, neque ordinare pro ullo pacto vel occaſione ſine juſſione & certa licentia data a prelatis monaſterii ſancte Reparate, & ſi hoc ſeceritis in cuicumque fiat inanis & vacuum. Quod ſi, quod abſit & avertas divina potencia, & omnia que ſupra leguntur non obſervavero, vel adimplevero, ſicut ſupra legitur, eciam ſi ab omni perſonas non auctoriavero vel deſenſavero, tunc daturo & compoſituro me eſſe promitto ego ſupradictus Iohannes presbyter & monachus & prior una cum meiſque ſubceſſoribus tibi predicte Ugone tuiſque ſubceſſoribus de predicto oratorio ſancti Barnabe apoſtoli & ſancte matris Domini, ante omnis litis inicium aut interpellatione pene nomioe auri puri uncias duas, & poſt ſoluta pena manead hec enfiteuſin in ſua firmitatem, ſcripta per manum Demetrius tabellio hujus territorio Faventino ſcrivenda rogavit ſub die & menſe & iodictione ſupradicta ſecunda.

† Ego Johannes presbyter & monachus & prior in hac enfiteuſin a me ſacta manu mea ss.

† Ego .... monachus conſenſi & ss.

† Ego Lambertus monachus conſenſi & ss.

† Ego Gerardus presbyter & mon. conſenſi & ss.

† Ego Ugo presb. conſenſi & ss.

† Ego Martinus diacoous & mon. interſui & ss.

† Ego Azzo presb. & monachus atque abbas monaſterii ſancte Reparate hec omnia conſenſi & ss.

Noticia	monachorum.
Ugo presb.	& monachus.
Lambertus clericus	& monachus.
Gerardus presb.	& monachus.
Martinus diaconus	& monachus.

CVI.

Conſtantinus epiſcopus Arretinus confirmat & adauget donationes ſuorum anteceſſorum epiſcoporum factas eremo Camaldulenſi.

Anno 1064.

Ex archivo Fontis-boni. § Privilegia n. 10. A. I. 14.

†. IN nomine ſancte & individue Trinitatis. Constantinus Dei gratia *Ad lib. XVIII n. 10.*

beati Donati martyris & epiſcopi vicarius. Si juſtia ſervorum Dei petitionibus annuimus, divinam clementiam nobis conciliari credimus. Quapropier notum omnibus Dei noſtriſque fidelibus preſentibus videlicet ac futuris eſſe volumus, quod domnus Ruſticus venerabilis pater anachoretarum noſtre heremi, que dicitur Campus Malduli, una cum ſuis conſratris eremitis noſtri adierit preſulatus clementiam, preferens ſcripta privilegiorum digne memorie noſtrorum anteceſſorum Thenbaldi videlicet & Immonis, obnixe poſcena, ut donationes ſeu confirmatinnes, que in illis continebantur, per noſtri privilegii paginam ſibi ſancita etiam a nobis promererentur. Quorum juſtis petitionibus annuentes confirmamus & in perpetuum corroboramus predicto domno Ruſtico heremi noſtre venerabili patri atque rectori, ſuiſque conſratribus eorum in perpetuum ſucceſſoribus omnia, que pie recordationis qunndam preceſſor noſter Theobaldus epiſcopus, qui eccleſiam in loco, qui Campus Malduli dicitur, in honore Domini noſtri Jeſu Chriſti edificavit, ſratreſque inibi Deo heremiticam vitam ducentes deputavit, eis conceſſit, & per privilegiorum ſuorum paginaa ſub interminatione vinculi perpetui anathematis eonfirmavit, necnon & que Immo venerabilia ejus ſucceſſor caritative donare, eiſque per privilegii ſanctionem curavit confirmare. Hoc eſt integram eccleſiam ſancti Miniatis in villa, que dicitur Alina, eum omni ſua pertinentia, & cum medietate de tribus manſis, ſicut recti fuerunt per Viventium & Bonizonem presbiteros cum ſuis conſortibus, & unum manſum in monte, ſicut quondam ſuit rectus per Urſum Lanfredi, terram ejus detentam a quodam Moriculo clerico, & integraa decimationes de villa, que dicitur Alina & Pergentine, & Corſignano & Avana & Largnano, & unum manſum in villa Pergentina rectum per Urſum & ſuos conſortes & unum manſum detentum ab incolis Gerardo & Theuzone. Et quartam partem unius manſi Juventinuli rectam per Joculum. Necnon jubemus atque ex noſtra epiſcopali auctoritatė per hujus paginam privilegii irrefragabiliter confirmamus, ut omnis maſſariua habitans inſra plebem ſancte Marie in Partina, & ſancte Marie in Bujano, & ſancti Hippolyti in Biblena annualiter oſſerat predicte eccleſie ſancti Salvatoris in campo Malduli unum ſextarium frumenti ex ſua decimatione ad uſum & ſumptum conſratrum heremitarum ibidem commanentium, ſicut a preſato nnſtro anteceſſore Immone decretum, & eis a nobia eſt confirmatum. Sed & nos pro remedio anime noſtre noſttorumque ſucceſſorum ſtatuimua, ut quicumque in preſata heremo ſuam decimationem, que nec a nobis, nec a noſtris anteceſſoribus alicubi ordinata vel donata eſſe dinoſcitur, conferre voluerit, ex noſtra epiſcnpali auctnritate liberam habeat conferendi facultatem, ea tamen conditione cum univerſo clero noſtro ſtatuentes & inviolabiliter approbantes precipimus, ut ipſis ſratribus heremitis, qui ibidem Deo pro tempore deſervierint, nullo umquam tempore liceat ſeſe, ſuoſque actus ad aliam preter heremiticam, ſolitariam atque contemplativam vitam transſerre. Nec unquam eia liceat ipſum ſanctum locum in cenobitarum retorquere monaſterium. Quia igitur quod bone memorie preſati noſtri anteceſſorea divioa inſpiratinne preſcriptis ſratribus contulerunt, noſque pro remedio anime noſtre noſtrorumque ſucceſſorum eia confirmavimus atque donavimus, ratum, firmum, atque inconcuſſum illis omni tempore manere voluмua ex parte Dei patria omnipotentis, & Domini noſtri Jeſu Chriſti, ſanctique Spiritus interdicimus & modis omnibus inhibemus, ut nullus noſter ſucceſſnr ſancte Aretine eccleſie epiſcopus, nullaque epiſcopii noſtri magna parvave perſnna predictum domnum Ruſticum preſcripte heremi noſtre rectorem, ejuſque poſteros ſucceſſores, ſratreſque heremitas Deo in prenominato loco militantes de his, que ab anteceſſoribua noſtris, ſive ab aliia hominibus Deum timentibus conceſſa & a nobis eia confirmata ſunt, ſive que in ſuturum juſte acquiſierint, deveſtire, inlſere, deminorare, moleſtare vel inquietare preſumat. Quod ſi quia auſus fecerit in die tremendi judicii ſeſe tamquam reum & ſacrilegum pertimeſcat condempnandum. Ut igitur hec noſtra confirmatio a nobia noſtriſque ſucceſſoribus atque ab omnibns hominibus obſervetur, ſigilli noſtri effigiem ſancti Donati reſerentis impreſſione roborantes ſignari juſſimus & manu propria ſcribendo confirmavimus.

† Ego Conſtantinus epiſcopus & comes ss.

Ego Jocundns archidiaconus & canonicorum rector interſui & ss.

Ego Teuzo Vicedominus ss.

Ego Vvido cantor ss.

Ego Andres presbiter & canonicus ss.

Ego Wibertus presbiter & canonicus ss.

Ego Arnulſus diaconus & canonicus

ad

Digitized by Google

ad epiſcopi juſſum ſcripſi & alacriter ſubſcripſi.

Ego Raynerius clericus & canonicus ss.

Datum anno ab incarnatione Domini M. LXIIII. indictione II. feliciter.

Loco ✠ ſigilli in cera alba.

CVII.

Eldibrandus vendit ſuum jus in eccleſiam & monaſterium S. Salvatoris de Cantiniano in diœceſi. Lucenſi ceteris conſortibus.

Anno 1064. v. kl. aprilis.

Ex autographo ejuſdem archivi, §. Venditio, n. 75.

Ibidem. IN nomine Domini noſtri Jheſu Chriſti Dei eterni anno ab incarnationis ejus milleſimo ſexageſimo quarto quinto kalendas aprilis indictione ſecunda. Manifeſtus ſum ego Eldibrandus filius b. m. Lrnberti, quia per anc cartula vendo & trado vobis Ubaldo filio b. m. Sigifredi & Hughiccioni & Roberto germani filii b. m. Vvillie, atque Ghiſla filia b. m. Ardiccioni ſeo Lanberto & Enrigo & Sigiſridi germani mei & filii ſupraſcripti b. m. Lanberti, ideſt meam portionem ex integra de eccleſia & monaſterii domni & ſancti Salvatoris ſito Cantinano una cum omnibus caſis & caſſinis ſeo caſali, caſalinis, aquis, terris & rebus, quod ad ſupraſcripta eccleſie & monaſterio ſunt pertinentibus vel aſpicientibus de caſis, caſſinis, ſeo caſalinis, aquis, terris & rebus vero ipſis, tam donnicatis, quam & maſſaritiis, cum fundamentis & omne edificiis vel univerſis fabriciis ſuorum, ſeo de curtis, ortis, terris, vineis, olivetis, caſtanietis, quercietis, ſilvis, virgareis, pratis, paſcuis, cultis rebus vel incultis, de omnia & in omnibus rebus, de quantas ubique in qualibet locis vel vocabulis a ſupraſcripta eccleſia & monaſterio ſunt pertinentibus vel aſpicientibus, competi exinde mihi de tertia portione de tres portionis ex integra quartam portionem ex integra, ipſa vero ex integra mea portione vel quantas mihi exinde per quamcumque ordinem eſt pertinentes aut in antea pertinere debentur & cum inferioribus & ſuperioribus ſuarum ſeo cum acceſſionibus & ingreſſoras earum vobis eas vendo & trado, pro quibus exinde recepit meritum da Vvido judex ſacri palatii filio b. m. pro perſona veſtra, qui ſupra Ubaldo &

Hughiccioni ſeo Roberto atque Giſla & Lamberto & Enrigo ſeo Sigiſridi anulo uno de auro in prefinito. Unde repromicto ego, qui ſupra, Eldibrando &c. Actum in ſupradicto loco & finibus Cantiniano.

Singno de manu ſupraſcripti Eldibrandi, qui hanc cartulam fieri rogavi.

Vvido judex ſacri palatii ss.

Adalbertus judex domni imperatoris ss.

Raineri notarius domni imper. rogatus teſtis ss.

Leo notarius domni imperatoris poſt traditam complevi & dedi. Iſta cartula eſt facta eo videlicet tenore, quod ab ac die in antea ego, qui ſupra, Eldibrando, dum vita mea fuerit, tollere neque contendere non abeo pro me, neque pro mea ſummiſſa perſona per aliquod ingenium, neque ulla femina, que affectu mulieris abuero, de illis caſis & terris ſeo rebus, neque de illa movilia, neque ſamilia, que ſunt pertinentes, de eccleſia & de jam dicto monaſterio ſancti Salvatoris de ſupradicto loco Cantiniano, aut in antea pertinere debebunt per quacumque ordine, neque recipere nnn abemus pro nullis modis ingenium de predictis rebus de jamdicta eccleſia & monaſterio da nullus abbas, qui ibidem pro tempore fuerit ordinatus, neque da nullus monachus neque laicus de predicta eccleſia, neque da aliqua perſona &c.

CVIII.

Albizo abbas S. Januarii Campi-leonis cedit decimam villæ de Largnano eremo Camaldulenſi.

Anno 1065. menſe aprili.

Ex apographo prædicti tabularii, §. Donatio n. 127.

IN Dei nomine amen. Hoc exemplum quorumdam inſtrumentorum, Ad lib. XVIII. n. 21.
videlicet cujuſdam infraſcripti libelli, & cujuſdam inſtrumenti, laudi &c.

In Dei nomine. anno Dominice incarnationis milleſimo ſeſageſimo quinto rengniante Henrico filio Enrici imperatoris menſe aprilis indictione ſecunda. Et ideo ego domnus Albizo abbas de monaſterio ſancti Januarii, quod vocatur Campi-lennis, cum conſenſu & voluntate fratrum & fidelium noſtrorum, pro remedio anime noſtre & omnium anteceſſorum, ideſt domni Jacinti, & Petri, & Viventii, & omnium ſucceſ-

ſorum abbatum ſive cunctorum noſtri moaaſterii fratrum, per hanc libelli paginam inveſtimus & concedimus eccleſie ſancti Salvatoris, que eſt conſtructa in heremo Camaldoli ad victum vel veſtimentum fratrum heremitarum ibidem Deo ſervientium, qui ibi modo ſunt, & ſemper ſine fine futuri ſunt, per manum domni Ruſtici prioris ſupraſcripti heremi, omnem illam decimationem de illis noſtris donicatis, que in villa de Largnaoo a tribus preteritis annis uſque in odiernum diem ad jus noſtri donicati facta vel detenta ſunt, aut ab odierna die factura ſunr in ſupradicta villa, vel ubicumque in caſalibus ejuſdem ſupradicte ville de Largnano inveniri poſſunt, vel ſunt de manſis ipſius ville vel cultantur per manus ipſorum maſſariorum, qui vobis ſuas debent perſolvi decimas, vel undecumque redituum noſtre perſolvunt eccleſie. Inſuper pro anime noſtre remedio cedimus donamus illam decimationem, que de manſo, qui nominatur Piſclo, ad noſtrum jus donicati recolligitur. De his igitur noſtris domnicatis ſupradictis omnibus, que a tribus, ſicut ſupradiximus, annis facta ſunt, vel ab odierna die factura ſunt in jamdicta villa de ſupradicto manſo, aut ubicumque ex his inveniri poſſunt, damus & confirmamus omnem decimationem per hanc libelli paginam eccleſie ſancti Salvatoris, que eſt in ſupradicto heremo Camàldoli, tibi ſupraſcripto domno Ruſtico priori ſuiſque poſteris ſucceſſoribus heremitis preſentibus & futuris ibidem Deo ſervientibus. Simili modo remittimus & contradicimus illam Siclam de muſto vel omnia que contra jus divine legis ex veſtria decimis ab ipſis ſupraſcriptis maſſariis vobis decimas debentibus requirebant, ut neque hic Fuſcbulus caſtaldio, neque aliquis ſuorum anteceſſorum caſtaldionum banc malam conſuetudinem requirat vel teneat, ideo dono ſupradicte Ruſtice prior tibi vel tuis poſteris ſucceſſnribus prioribus atque omnibus fratribus ibi Deo ſervientibus heremitis hec omnia ſupraſcripta .... Albizo abbas ac noſtri confratres dare decrevimus per hujus libelli paginam ex noſtra noſtrorumque ſucceſſorum manum aliquam conſolatricem habeatis & ſemper anime noſtre ac animabus noſtrorum anteceſſorum noſtrorum, & ſine ſucceſſione noſtri cenobii fratrum in veſtris ſanctis orationibus memoriam jugiter habeatis, & omni anno in feſtivitate ſancti Januarii ... in menſe ſettenbrio penſionem ſine noſtro ſuppoſito miniſteriali in monaſterio Campoleonis xxx. ſormel. caſei perſolvatis. Si enim vos hanc penſionem annualiter adimpleveritis, etſi, quod abſit, aut ego abbas Albizo, aut mei poſteri ſucceſſores, aut aliqua nobis ſuppoſita vel immiſſa perſona, per aliquod ingenium rettollere................ hec omnia, que ſupra leguntur, tunc componere promittimus, & componimua tibi ſupradicto Ruſtico priori ejuſque ſucceſſoribus ad partem veſtre eccleſie argenti optimi libras quinque & libellus in ſua firmitate permaneat, valeat atque exiſtat &c. Actum in comitatu Aretino infra plebem ſancte Marie ſita Bujano in caſtello de Frunzola. Feliciter.

Sign........ Griffonis filii Alberti & Alberti filii Gerardi, & Ugonis filii Corbezi & Brige....... Zimarie rogati teſtes, & eorum manuum ſingna ſcribere rogaverunt.

Ego Albizo abbas in hoc libello a me facto ss.

Ego fr. Ugo prepoſitus mon. ſancti Januarii ss.

Ego fr. Saſſo ſac. & monh. laudavi & ss.

Ego fr. Rodulſus laudavit & ss.

Ego fr. Manfredus levita ss.

Ego fr. Ugo ss.

Ego fr. Johannes indignus monach. ss.

Ego fr. Graſſo indignus monach. ss.

Ego fr. Rodulſus manu mea ſingnavi & laudavi.

Fr. Boſo monach. laudavit, & manu mea ſingnavit.

Fr. Gerardus monachus prepoſitus & cuſtos curtis & caſtelli de Fronzula interfuit, laudavit, & ex ſua parte confirmavit & propria manu ſingnavit.

.:...... qui Ugo dicor notarius ſacri palatii ſcripſi & ex mea parte complevi.

CIX.

Sigizo offert monaſterio Pratalienſi jus, quod ad ſe pertinebat, in curtem & caſtrum de Jello.

Anno 1065. menſe junio.

Ex originali ejuſdem chartularii §. Donatio n. 128.

IN Dei nomine. Anno Dominice incarnationis milleſimo ſexageſimo quinto menſe junius indictione tertia. Manifeſtus ſum Siizo filius quondam Signorelli, qualiter per anc cartula judicati & offenſionis, & pro Dei timore & remedio Sidon.

medio anime meorumque parentum judico, trado, offero atque concedo tibi & monaſterio ſancte Marie de loco Prataliа a jus proprietatis ejuſdem monaſterii & Jeronimi ejus preſenti abati a uſum & ſumptum fratrum monachorum ibidem, ideſt totam & integram unam portionem, oc eſt quantum mihi pertinet per reditatem & ſucceſſione ſeo de aliquo quolibet... proprietario jure de curte & caſtello de loco qui dicitur Jello, cum foſſis.... & munitionibus, atque penditiis, & cum donnicatis & manſis atque vineis, ſilvis, atque agreſtibus, ubicumque de predicta mea portione de ſupraſcripta curte & res eſſe invenitur inſimul cum mea portionem de terris & caſis, vineis, atque ſilvis, de loco qui dicitur Fraſinita, ſicut mihi .... ſucceſſu ex parte Signorelli patris mei & ipſe mortuus mihi ea dereliquit, vel ubicumque de mea portione de ſupraſcripta reſerv. viventis. Ideo autem tam denominatam meam partem de ſupraſcripta curte de loco Jello una cum ſupraſcripta mea portione de terris illis & rebus de loco Fraſſinita cum affecionibus ſuis & penditiis, & omnibus edificiis earum, una cum ſuperioribus & inferioribus ſuis caſis, curtis, terris, vineis, clauſuris, paſcuis, pumiſeris, aquis, rivis, ſilvis, donicatis, manſis, cultas & in cultas, diviſum & indiviſum *&c.* Actum prata Pratali Aritio feliciter.

Singno mano Siizoni in anc cartula manu ſua ſcribere rogavi.

Singno manu Guidonis filius Dominici & Siizonis filius quondam Dominici & Actonis filius quondam Johannis Kefenſuli filius quondam Fuskeri rogatus ſum teſtes.

Ego Teuzom notario ſcriſi & complevi.

CX.

Bulla Alexandri papæ II. ad clerum Velitrenſem.

Anno 1065. III. idus junii.

Ex autographo tabularii eccleſiæ Velitrenſis apud Alexandrum Borgiam archiep. Firmanum in hiſtoria Velitrenſi pag. 183.

Ad lib. XVII. n. 28. ALexander epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilectiſſimis in Chriſto Jeſu filiis Tito archipresbitero venerabilis eccleſiæ ſancti Chriſti martiris Clementis, que ponitur epiſcopatu Veletren. civitatis, ceu Gregorius archipresbiter eccleſie ſancti Angeli in Caſtello, necnon Dominicus archipresbiter ſancti Johannis de Plagis, ſimulque archipresbiter Petrus ſancti Martini, atque Johannes ſancti Antonini. Adrianus presbiter ſancti Laurentii & Johannes presbiter ſancti Salvatoris, atque Stephanus archipresbiter ſancti Pauli, ceteriſque aliis presbiteris in eadem civitate Velletri commanentibus intus & foris ſucceſſoribuſque veſtris in perpetuum. Si extraneis laiciſque perſonis apoſtolica ſuffragia irrogamus, quanto elegantius agitur, ſi ſancte noſtre eccleſie militantibus fideliaque ſervitia exhibentibus eccleſiaſticis rebus collocemus. Quapropter fideliſſimis ſervitiis veſtris expreſſis a Petrus Damiani noſtri coepiſcopi ex noſtro dono confirmavimus vobis, ut nullus ex vobis quodlibet ſervitium atque angariam facietis, foderum autem non detis, hoſtem vero minime faciatis, neque bandum, neque ullam dationem, aut quoquo modo promiſſionem detis ſolum epiſcopalis redituum, ſcilicet tertiam partem teſtamentorum & tertiam partem oblationis trium Miſſarum & quarta pars decimarum, a preſenti tertia indictione ſucceſſoribus veſtris in perpetuum. Statuentes apoſtolica cenſura ſub divini judicii obteſtationibus & anathematis interdictis, ut nullum quam noſtrum noſtrorum ſucceſſorum pontificum, vel alie cujuslibet magna parvaque perſona cujuſcumque ordine ſit vel dignitate contra hunc noſtrum apoſtolicum privilegium aliquam inferre calumniam, ſi quis quod non optamus, temerario auſu venire tentaverit, & ita perficere non dimiſerit, ſciat ſe, niſi reſipuerit, anathematis vinculo eſſe innodatum, & inſuper compoſiturus exiſtat auri optimi ſolidos quinquaginta, medietatem ſacri palatii & medietatem vobis ceteriſque ſucceſſoribus. Qui vero pio intuitu cuſtos & obſervator hujus noſtri privilegii extiterit, benedictionis gratiam a juſto judice Deo noſtro conſequi mereatur. Scriptum per manus Stephani notarii regionarii & ſcriniarii ſancte Romane eccleſie in menſe junio & indictione ſupraſcripta tertia.

Johannes Portuenſis epiſcopus ſubſcripſi.

Ego Ildebrandus archidiaconus ſubſcripſi.

BENE VALETE.

Datum Rome III. idus junii per manus Petri ſancte Romane eccleſie bibliothe-

thecarii anno IIII. pontificatus domini Alexandri pape ſecundi indictione tertia.

CXI.

Conſtantinus epiſcopus Arretinus adprobat donationes prædeceſſorum epiſcoporum monaſterio Prataliæ factas.

Anno 1065. menſe julio.

Ex archetypo prænotati chartarii, §. Privilegia, A. I. 29.

Ibidem. IN Dei nomine. Anno Dominice incarnationis milleſimo ſexageſimo quinto rengnante Heinrico rege menſe julio indictione III. Conſtat me Conſtantinus Aretinenſis ecclefie & ſedis epiſcopus indignus, motus precibus Hieronymi venerabilis abbatis ſueque congregationis ecclefie & monaſterii beatiſſime & ſancte Dei genitricis & virginis Marie matris Domini noſtri Jeſu Chriſti perpetue virginis, omniumque Sanctorum, quod quidem monaſterium anteceſſor noſter Elpertus epiſcopus Aretinus vir quidam beate memorie pro mercede & remedio anime ſue ſuorumque anteceſſorum epiſcoporum a fundamento conſtruxit & conſecravit in loco ſui epiſcopii, quod divina providentia nunc noſtrum eſt, cui nomen eſt Pratalia juxta rivum nomine Bidentem ad radicem montis acuti, qui dividit inter Tuſciam & Romaniam, in qua eccleſia jam olim prenominatus venerabilis antiſtes Helpertus ordinavit ibi Sigizonem abbatem cum ceteris ſibi ſubjectis fratribus, ut in Dei omnipotentis ſervitio & laudibus omni tempore obſecundarent, & ut pro & anteceſſoribus atque ſucceſſoribus ſuis epiſcopis ac pro omnibus fidelibus chriſtianis vivis atque defunctis valerent Deum orare, ibique & ille beatus antiſtes pro ſua anima & ſuorum anteceſſorum ac ſucceſſorum epiſcoporum contulit conceſſit atque donavit aliquantas res ſui epiſcopii videlicet Aretini, & per ſcriptum ille vir beate memorie bono propoſito eidem ſancto oratorio judicavit, ac in perpetuum habendum ad regimen utilitatemque abbatis & monaehorum ſtabilivit. Poſt mortem vero ejus beati Helperti epiſcopi ceteri Aretini preſules ſui ſucceſſores anteceſſoreſque noſtri bono exemplo informati, prout divinum lumen & amor ſancti Spiritus eos inſpiravit, ut ſuis animis propoſuerunt de rebus hujus epiſcopii predictum ſanctum cenobium & oratorium augmentarunt aliquando cum inſtitutione ſcripture, & aliquando ſine ſcriptura. Et ideo ego quidem prenominatus Conſtantinus venerabilis ecclefie Aretine ſedia epiſcopus, quia a bono propoſito ceterorum anteceſſorum noſtrorum epiſcoporum conſtat me non velle recedere, ſed prout divina miſericordia nunc mentem noſtram viſitare dignata eſt, predictorum anteceſſorum epiſcoporum normam ſequentes concedimus libere & confirmamus quidem in eodem ſacro monaſterio omnes res, terras, caſas, & vineas, ſilva, prata, cunctaſque poſſeſſiones, omniaque beneficia, ac omnia ſola pertinentia culta & inculta, dona, traditiones, conceſſiones, quas aliquis anteceſſor noſter epiſcopus vel quivis alius chriſtianus utriuſque generis eidem loco conceſſit & contulit, & nunc ſacrum oratorinm beate Dei genitricis Marie & perpetue Virginis .... habet poſſidet ſuo nomine vel quivis alius nomine ejus monaſterii habet & poſſidet, hujus etiam noſtre ſcripture & pagine rextu concludimus has res, hoc eſt manſos decem de curte de Urgia in Caſentino cum omnibus adjacentiis & pertinentiis eorum manſuum, atque totum beneficium in integrum, quod Lamberti fratris Gotizonis in villa, que dicitur Peza, quod vulgo nominatur Gajo de Peza in integrum, necnon alterum manſum de Offiniana villa, quod ſimiliter vulgo nominatur Gajo de Offiniano, quod ſimiliter fuit beneficium prelibati Lamberti militis, atque manſum unum apud caſtrum Marcianum, quod vocatur de Lignario, & alterum manſum de monte Fatuclo, quem olim tenuit Johannes Scarno, & illam novam vineam, quam beatus Helpertus epiſcopus plantare fecit, & terram ibi adjacentem ipſi vinee uſque ad rivum & omnes runcos, qui tunc erant tempore Helperti, & poſtea facti ſunt vel fient in aliquo loco vicine alpis, & omnem terram cultam nemoris, que ad ejus epiſcopii domnicatum ſervit per ipſos fines, ſicut currit rivus de Noveclo uſque ad viam Pezzagelite, & uſque ad ſaltum Vvalteri pro via publica, & ſicut dividitur inter Bezzo de Banzena, & ſancto Donato, ſicut dividitur de plebe ſancti Hippolyti de Beblena uſque ad pojo de Vinteneta, & ſicut currit via pubblica uſque ad pojo de Zana, & uſque in montem Marli, & in loco qui dicitur Allante, & Savernano, & ſicut currit via major uſque ad prato Negiſi, & radium uſque ad terram Rubianam & terram cum vinea & clauſura, & ſuis .... vinea de loco Camtra

cum

cum domnicatis & manſis, que eſt prope civitatem Aretinam conſtructum & dedicatum in honore Dei & ſancti Clementis preſulis & martyris cum omnibus pertinentibus ejus & omnes res quas predicto monaſterio nunc habet & tenet ab aliquibus conceſſas & attributas in integrum pro mercede noſtre anime, in quantum noſtra poteſtas & vigor deliberare valet ac poſſumus, miſericordia motus & divinus inſpiratus amore hoc totum ſupra comprehenſum predicto monaſterio & Hieronymo preſenti abbati & fratribus ſue congregationis largimur & confirmamua ex noſtra parte, & noſtrorum ſucceſſorum epiſcoporum in hoc ordioe, ut nullus Aretious epiſcopus a modo in antea, vel quivis alius inlicito auſu preſumat tollere, invadere, inquietare, ſubtrahere, minuere prefatas rea ibi a nobis bene confirmatas, & ſi nos aut aliquis ooſter ſucceſſor contra hoc beneficium pie confirmatum ire tentaverit atque impio auſu inquietare preſumpſerit, damnamus nos, & illos conceſſuros & ſoluturos obligamus atque componamus penam prefato monſterio ejuſque abbati argenti optimi libras LX. Inſuper quia multos novimus cootra voluntatem Dei peſſime agere, & bona ſacrarum eccleſiarum perverſe rapere, oequiſſimis hujuſmodi malignis actibus inſiſtentibus ad defenſionem hujus monaſterii obviam euotes ſtatuimus, ut ſi quiſcumque iolicito auſu huic noſtro beneficio contraire queſierit, predictum monaſterium de predictis rebus inquietaverit, & omnia que prefato monaſterio poſſidet io terris & vineia, caſis, ortis, pratis, ſilvis, alveis, molendiois cum omnibus ad predicta pertioentibus juris & poſſeſſionis eidem monaſterii, ſi in integrum eidem ſancto loco quiete & pacifice ei non permiſerit habere & poſſidere, ſciat ſe anathematis vinculo eſſe alligatum, & ſi non reſipuerit, & debita ac juſta ſatisfactione preſumptionem illam noo emendaverit, perpetua Dei maledictione damnetur. Ad ultimum autem poſteros ſcire volumus, ut hoc prefatum monaſterium ſemper ſit ſub juſta noſtra poteſtate & defenſione, hoc ordine, ut Aretinus epiſcopus predictum cenobium cum rebus ſuis, prout melius poterit ſemper adjuvet & defendat pro anime ſue mercede, atque abbas ejus monaſterii ſinceriſſime poteſtatem habeat de ejus rebus libellos & breves facere, & juſte & utiliter ordinare ad augmentum ejus monaſterii, unde hec carta perpetui judicati & confirmationis a me Conſtantino epiſcopo facta, ut ab Andrea notario ſcriberetur.

Actum in epiſcopio Aretino. Feliciter.

Ego Conſtaotinus epiſcopus & comes ss.

Ego Jocundus archidiaconus ss.

Ego Teuzo Vicedominus ss.

Singnum manuum Saſſonis filius quondam Ildibrandi atque Ugonis filius quondam alterius item Ildibrandi rogati teſtes.

Singnum mannum Gotizonis filius quondam Gottizonis, & Rodulfi filius quondam Uvidonis de Partina rogati teſtes.

Signum manus Gunizonis filius quondam Petri rogatus teſtis.

Lambertus judex rogatus teſtis ss.

Ego Andreas notarius ſcriptor cartule judicati poſt traditam ſcripſi & libenter complevi & dedi feliciter.

CXII.

Sabbatinus & Itta donant terras eccleſie S. Petri minoris de Arretio.

Anoo 1066. menſe aprili.

Ex archivo SS. Flore & Lucille de Arretio, Capſ. Q. n. 2.

IN Dei nomine. Anno Dominice incarnationia milleſimo ſexageſimo ſex- *Adlib. XVIII. n. 40*
to regnante Henrico rege menſe aprilis indictione quarta. Maoifeſta ſum ego Itta filia bone memorie Joſeppi, que modo videtur eſſe conjus Sabbatini, qui eſt vir jugalis & mundualdus meus atque cum notitia Lamberti judex domini imperatoris, a quo interrogata & inquiſita ſum ſecundum legem, quia nulla violentia me paſſa eſſe dico, ſed mea, que ſupra mulier, bona & ſpontanea voluntate & per conſenſum ſupraſcripti Sabbatini viro meo, nos ambo inſimul Sabbatino & Itta jugalis cogitante nos diem extremi judicii, & quanta nobis graviſſima immineant flagitia, noſtro diſpoſuimus animo, qualiter in ſancto loco aliquit ex rebus noſtris pro mercede & remedio anime noſtre conſerre debeamus. Quia ſi quis in ſanctis ac venerabilibus locis ex ſuis aliquit cootulerit rebus juxta auctoris vocem in hoc ſeculo centuplum accipiet, & inſuper quod melius eſt, vitam poſſidebit eternam. Ideoque nos qui ſupra jugales pro mercede & remedio animarum noſtrarum noſtrorumque omnium defunctorum parentum, & eorum, quos preſens ſeculum adhuc in carnali vita retinent, damus Domino Deo noſtro & beato Pe-

tro

tro apoſtolo & apoſtolorum principi, veſtreque eecleſie, que eſt dedicata in honore Dei & beati Petri apoſtoli, que eſt non longe a civitate Aretina, & vocarur ſanctum Petrum piccolum, hoc eſt unam petiolam de terra noſtra, que eſt prope predictam eccleſiam & eſt inter fines, ſicut ic deſignavimus, ex una latere eſt terra Gerardi filii Aritii, ex alio latere eſt terra de filii Toii, ex tertio latere predicta ecchleſia, & terra cum orto ujus eccbleſie, ex quarto latere coeret ei via. Hanc autem petiolam de terra Deo eam damus, & judicamus tibi predicte ſancte Dei ecchleſie, concedimus, donamus, & tradimus, ut ſi omnipotens Deus permiſerit, quod donnus Arnolſus abbas monaſterii ſancti Salvatoris & omnium Sanctorum conſtructum in loco Silva munda, vel ſui poſteris ſucceſſores abbates predictam ecchleſiam beati Petri apoſtoli inſra banc petiolam de terra edificare & innovare potuerint eum Dei adjuorio hoe nullius proprium ſit, neque in mundius alicujus Langobardi vel alicujus perſone, niſi in ſola deſenſione Dei omnipotentis & beati Petri apoſtoli ejuſque eccbleſie ibi conſtructe, atque abbatis predicti Arnulſi ſuorumque ſucceſſorum ibi Deo ſervientium poteſtate & ordinatione permanead, & tibi ſupraſcripte ſancte Dei ecchleſie beati Petri apoſtoli predicta petiola de terra noſtra damus & tradimus &c. Actum Aritio felieiter.

Signum manuum &c.

Lambertus judex ſupraſcriptam Itiam interrogavi, ut ſupra, & ss.

Griffo notarius ſcripſi & complevit.

CXIII.

Rainerius filius Ugonis marchionis donat eremo Camaldulenſi duos manſos terræ.

Anno 1066. menſe octobri.

Ex tabulario Fontis-boni, §. Donation. n. 131.

Ad lib. XVIII. n. 39. IN dei nomine anni Dominice incarn. milleſimo ſexageſimo ſexto regnante domno Einrigo regem menſe octobri indictione ſeptima. Manifeſtus ſum ego Raineri filio quondam Ugoni marchio, qualiter per anc cartula judicati & hoc meum teſtamentum judico & at proprium trado & confirmo vobis domnus Ruſtico monachus & priores de monaſterio ſancti Salvatoris & ſancti Donati de loco Camalduli, ubi dicitur campo amabilis, pro redemtione & remedio anime mee, & remedio anime genitoris & genitricis mee, ſic dedit & tradidit & proprium confirmavit a parte Dei. & eccleſie ſancti Salvatoris integris duo manſi cum caſe & vineis & omnia ſuper ſe abentes, que ſunt juris mei, & ſunt in comitato Aritino infra plebes ſancte Marie ſito Clio in avocabulo Piino, ſicut modo regere & tenere videtur per Vivenzo filio Fuſcheri & per Johannis filio Petri, ideo tam predicti manſi cum ſolamentis cunctis & edificiis ejus, curtis, ortas, vineis, terris, pratis, campis, ſilvis, & reliquis pumiferis, paſcuis, cultum vel incultum &c. In comitato Aritino.

Singno mano de predicto Reineri, qui ac cartula judicato & manu ſua ſcribere rogavi.

Singnn manibus Ubaldo filio Pagani & Salcaino filio Qualfridi & Belinn filio Bonizi in ac cartula judicato rogati teſtes de manibus illorum ſcribere rogaverunt.

Ego Bernardus notarius ſcripſi & complevi.

CXIV.

Ejuſdem Raiuerii marchionis bannum pro bonis eremi Camaldulenſis ſitis in plebe S. Mariæ de Chio.

Anno 1066. menſe octobri.

Ex autographo ejuſdem tabularii, §. Bannum, n. 1.

DUm eſſet Reineri filio quondam Ugoni, qui fuit marchio in comitato Aritino infra plebe ſancte Marie ſcito Clio in avocabulo al colle ſancti Savi, ibi poſuit & confirmavit & poſuit ſuum bandum ex parte Dei & ſuam qualiſcumque homines de hae ora in antea venit a ſancto Savino aut in predicto colle ſancti Savini aut ibi manſionem fecerit, aut abitacio, aut commendationem in predicto colle, aut voluerit ſuperfluam facere in qualecumque cauſa de monachi & eremite de ſancto Salvatore de Campo amabilis, qui dicitur Camaldulo, aut in caſa aut in terra unde ipſe eremite tenenti ſunt aut aliis omines pro ipſi tenenti ſunt infra predicta plebe ſancte Marie aut ſi meis vicecomitis aut caſtaldionibus aut fidelibus meis cognitum fuerit de aliquam ſuperfluam, que in predicto colle aut in predicta res de predicti eremite factum erit, & ipſi atiutorium Ibidem.

rium & emendare non fecerit, tunc ipſi & illi giamdictam ſuperfluam fecerit, & noluerit mendare, ſic daturi & componi pena numerum de bono arientum libris tres a predicti eremite aut amicos illorum, ubi autem & factum eſt & oc aterat ibi Ubaldo filio Pagani & Saracino fili Qualſridi, & Pelino filio Bonizi, & Petro filio Qualdrade, & Uberto filio Gerardi, & Gerardo filio ejus & Goceio filio Natali, & reliquis pluris ominibus. Factum in anni Domini milleſimo ſexageſimo ſexto regnante donno Einrigo regem menſe octobris indictione ſeptima.

Ego Bernardus notarius ſcripſit & ibi fuit.

quitquit volueritis ſecumdum legem, & ſi ego predicto Einrigo, aut ullus de filiis aut eredibus meis predicta res & noſtrum judicatum unquam in tempore agere aut cauſare, tollere, aut minuare *&c.* In comitatu Artino intus caſtello de Caſtalione.

Singno manua de pred. Einrigo, qui anc cartula judicati & manu ſua ſcribere rogavi.

Singno manibus Quarzo filio Guidoni & Azo filio Alberti & Pagano filio Verardi in anc cartula judicati rogati teſtes & manibus illorum ſcribere rogaverunt.

Ego Bernardus notarius ſcripſi & complevi.

CXV.

Henricus filius Ugonis marchionis renuntiat eremo Camaldulenſi ſuum jus in eccleſiam S. Savini ſitam in eadem plebe de Chio.

Anno 1066. menſe octobri.

Ex origiuali chartularii ejuſdem, §. Donatio. n. 132.

Ibidem. IN Dei nomine anni Dominice incarnationis milleſimo ſexageſimo ſexto menſe octobri indictione quarta. Manifeſtus ſum ego Einrigo filio quondam Ugoni, qui fuit marchio, quia in extrema comonente die extremi judicii, & quando nobis gravia in inminenti flama diſpoſuit meo animo qualiter in ſanctis ac venerabilia locis ex ſuis aliquit contullerit rebus juxta auctoris vocem in oc ſeculo centuplum accipiet & inſuper quod melius eſt vitam poſſidebit eternam. Ideoque me predicto Einrigo qualiter pro Dei timore & mercede & remedio anime mee & parentorum meorum judico, trado & offero tibi ſancte Dei eccleſie ſancti Donati & ſancti Salvatoris de loco Camalduli in avocabulo, qui dicitur Campo amabilis, & in ſervis ſervorum Dei de predicta & de tota ex integra mea portione de eccleſia ſancti Savini cum giacentia & pertinentia ſua, que eſt juris mea, & eſt in comitato Artino inſra plebe ſancte Marie ſcito Clio in avocabulo al colle ſancti Savini, ego qui ſupra Einrigo tibi in predicta eccleſia predicta res cum predicta eccleſia in integrum at proprium per anc carta judico & trado, offero tibi in predicta eccleſia & in ſervis ſervorum Dei de predicta eccleſia, ut faciatis vos

CXVI.

Renuntiatio facta a Griffone notario juris ſui, quod habebat in eccleſiam S. Petri minoris prope Arretium ad hoc ut monaſterium inibi ædificaretur.

Anno 1066. menſe octobri

Ex archivo monaſterii SS. Floræ & Lucillæ Arretii, Capſ. Q. n. 4.

IN Dei nomine. Anno Dominice incarnationia milleſimo ſexageſimo ſexto menſe octuber indictione quinta. Manifeſtus ſum ego Griffo notario filius quondam Bonizi judex qualiter conſiderante me divina providentia & inſpiratione commotus, quod locum illum & terram que eſt non longe a civitate Aretina cum eccleſia beati Petri apoſtoli & apoſtolorum principi, nbi extat & conſecrata eſt in honore ejuſdem beati Petri principis cum omni cimiterio ſuo pertinentem ad eandem ecchleſiam atque caſis, terris & ortis pertinentibus coerentibus confinibus, que eidem ecchleſie ſancti Petri que huſuario vocabulo nuncupatur ſanctus Petrus Picculo, ſicut mihi Griffoni per aliquas cartas vel ſcriptiones ad me predicta ecchleſia cum ſolo ſuo & edificiia, terris ſeu ortis ei coerentibus pervenerunt, aut proprietario jure vel directo uſque modo pertinuerunt aut pertinent, ſic ego qui ſupra Griffo Dei omnipotentis inſpiratione compulſus per hanc cartam judicati & mee ordinationis, ordino, judico, trado, cedo, confero, & per hane cartam perpetue mee ordinationis predictas terras cum ſuis edificiis & rebus inibi conſiſtentibus Domino Deo omnipotenti & tuo beato apoſtolo Petro & apoſtolo- *Ad lib. XVIII. n. 40.*

lorum principi, ut ſit veſtrum proprium & a mea proprietate & omnium hominum patronorum viventium ſubtractum & exhemtum niſi tua Dei & beati Petri, ut ſit monaſterium inibi maſculorum monachorum Deo ſervientium & Arnulfi abbatis, ejuſque *poſteris* ſucceſſoribus, & poſt *ejus* deceſſum volo & ordino, ut ibi ſit electus abbas de congregatione monachorum illorum, qui ibidem in eodem loco aſſidue abitaverint, & ibi officium Dei aſſidue fecerint, & pro eo in nulli alie poteſtati fundatur, volo & ordino ut in electione abbatis interveniant ſex boni omines laici Deum timentes in civitate Arretina abitantes, cum quorum proviſione & ſtudio gratis ſine pecunia cum bono intellectu & cum Dei timore adſiſtant in hanc electione, & quem abbatem predicta congregatio elegerit, & ipſi eligant pro Dei timore, qui pro tempore predictam congregationem ſecundum Deum regat ejus per regulam beati Benedicti & ſervitium Dei conſervari faciad & obſequantur pro omni populo criſtianitatis, & pro anima mea meorumque parentum mercedem, & pro anima Dominici Vicedomini & omnium Criſtianorum vivorum & mortuorum, ut ſit predicta ecchleſia in proprietate Dei, & ſancti Petri apoſtoli in perpetuum monaſterium, & nullus hominum, neque laicus aut clericus atque publica privata perſona poſſit illud alienare vel alicui ſubdere *&c.* Actum Arritio feliciter.

Ego Griffo notarius in ac carta a me facta ss.

Ego Aritius rogatus teſtis ss.

Ego *&c. &c.*

Martinus notarius ſcripſit & complevit.

CXVII.

Muricus epiſcopus & abbas S. Victoris de Cluſis dat ad libellum terras Ugoni filio Gozonis.

Anno 1066. menſe octobri.

Ex autographo archivi S. Catharinæ de Fabriano.

At lib. XVIII. n° 41. IN nomine patris & filius & ſpiritum Sanctum anno pontificatus domni Alexandri pape in ſede beati Petri principis apoſtolorum & ſunt anni Domini mille ſetuainta ſex & temporibus donno Goteſredu dux & marchio anno ejus XI. & die menſe octuber per indicione quarta. Ego Murico epiſcopus & abbas, qui eſt abbas de monaſterio beatu ſanctum Victore, qui eſt edificatu in locu qui dicitur Victuria per conſenſu & voluntate de ſui monachi & de a venerabili ſacerdotibus, qui ſunt in ipſo predicto monaſterio conceſſimus tibi Uvo filius quondam Gozo & a filiis & a nepotibus veſtris ad incenſu reddendum, idem eſt aliquis de tera noſtra, que eſt poſita inſra comitatu Camerino in locu qui dicitur in fundo Caſure, eſt ipſa tera primo latere ipſu rius, que pergit da ſanctum Severinum & ſecundum latus ipſu riu quod pergit da Pratuſcilla perveniente a Core perveniente in fluvium Matclicanum, & perveniente a Sommatrianum, & tertio latere ipſu riu qui pergit da campu Amati perveniente a Tolennanum & perveniente Quinanum perveniente a lu caſtellu de li filiis de Sicco, & perveniente in ipſu riu, qui eſt a primo latere, inſra iſti lateribus prenominate finis, quod eſt ipſa terra modiori ſex cum terris & vineis *&c.* habeatis *&c.*

† Sinnum manus de Murrico epiſcopo & abbas, qui iſta cartula facta eſt ſcrivere rogavit.

† Sinum manus de Petrus monachus & de Acto & de Acto monachi rogati teſti ſumus.

† Sinnum manus de Johannis.

Ego Adamo judice & notarius ſcripſi complevit & clauſit.

CXVIII.

Druda vendit Leoni presbytero terras prope eccleſiam S. Frigdiani Piſarum.

Anno 1067. pridie kl. martii.

Ex originali tabularii S. Michaelis in Burgo Piſarum.

EXemplar. In nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti Dei eterni. Anno ab *At lib. XIII. n. 47.* incarnationis ejus mille ſexageſimo ſeptimo pridie kal. martii indictione quinta. Maniſeſta ſum ego Druda mulier Odi & filia b. m. Rolandi, qui conſentientes mihi ſupradicto vir meus, ubi & ſecundum legem intereſſe videtur notitia Johannis judex domini imperatoris, a quibus ſecundum legem interrogata & cognita ſum, quod nulla me paſſa ſum violentiam, ſed pura & integra mea bona voluntas ſequenter edicti paginam conſentientes mihi ſupradicto vir meus

per

per anc cartulam vendo, & trado tibi Leo presbytero filio b. m. Vvalprandi, ideſt una petia de terra mea illa cum caſa ſuper ſe habentes, quam habeo infra civitate iſta Piſenſe prope eccleſia ſancti Fridiani tenentes uoo capo in via Cararaglia, qui percurrit uſque in via publica, & alio lato tenet in ſupradicta eccleſia ſancti Fridiani, lato uno tenet in terra de hoſpitio ſancti Fridiani, & alio lato tenet in terra & caſa, qui fuit quondam Bonus judex a ſupradicta petia de terra cum caſa ſuper ſe habentes cum fundamento & omnem edificio ſuo in eodem loco qualiter ab omnis parte circumdata eſt per deſignatas locas in integrum cum inferioribus & ſuperioribus ſuis, & cum acceſſiooibus & iogreſſoras ſuas, & cum cartulis & monimines ſuas, ſeu exemplar exinde pertinentes, quas vos exinde habere & oſtendere potueritis tibi eas conſentientes mihi ſupradicto vir meus, vendo & trado, pro quibus a te merito recepit annulo de auro uno in preſioito, unde repromitto ego ſupradicta Druda conſentientes mihi ſupradicto vir meus una cum miſerit tibi ſupradicto Leo presbytero, vel ad tuos heredes, aut eidem homini, cui vos ſupradicta mea venditio dederitis, vel habere decreveritis, ut ſi nos vobis eas aliquando tempore in aliquo exinde intentionaverimus, aut retolli vel ſuptrai queſierimus, nos vel ille homo, cui nos eas dediſcemus aut dederimus pro quolibet ingenio, & ſi nos exinde auctores dare volueritis, & eas vobis ab omnis bomines defendere oon potuerimus, & non defenſaverimus, ſpondemus nos vobis componere ſcripta mea venditio in duplum inferquidem loco ſub eſtimatione quales tunc fuerint, ſic tamen ſi oos exinde auctores non defeoſores querere nec dare nolueritis, licentiam habeatis abſque noſtra perſooa, ſi veſtra fuerit voluntas, exinde cauſas agendi, reſponſum reddendi, finem ponendi modis omnibus vobis eas defenſandi cum cartula iſta, vel qualiter juſta legem melius potueritis, quia in tali ordine Ormundus notarius domini imperatoris ſcribere rogavi. Actum Piſa.

Signum de manibus ſupradicte Drude, que hanc cartulam fieri rogavit.

Ego Hoddo viro ipſe ei Drude conſentientes.

Johannes judex Domini imperatoris interfui.

Ego Ugo rogatus teſtis ſuſcripſi.

Ego Errico rogatus teſtis ss.

Ego Teuſelinda rogata teſtis ss.

Ego Gherardus notarius apoſtolice ſedis rogatus ſubſcripſi.

Ego Glandulſus rogatus teſt.

Ego Ormundus notarius domini Imper. poſt tradita complevi & dedi.

Gherardus notarius domoi regis autentico illo exemplavi.

Ego Signorectus autentico illo vidi & legi uode hoc exemplar factum eſt.

Ego Pandulſus notarius domini regis auteotico illo vidi & legi, unde hanc exemplar facta eſt.

Ego Ubaldus autentico illo vidi & legi, unde hanc exemplar facta eſt & ss.

CXIX.

Stephanus & Petrus commutant cum Stephano cardinale & abbate S. Gregorii de Urbe quaſdam terras.

Anno 1067. v. martii.

Ex codice ejuſdem monaſterii. pag. 58.

IN nomine Domini Dei ſalvatoris noſtri Jeſu Chriſti: anno Deo propitio pontificatus domni Alexandri ſummi pontificis & univerſalis ſecundi pape in ſacratiſſima ſede beati Petri apoſtoli ſexto indictione quinta menſis martii die quinta. Nos quidem Stephanus filius quondam Leonis Johannis de Benedicta, & Petrus filius quondam Franconis Johannis de....... hac die nullo prohibente, nec cogente, ſed propria noſtra voluntate damus, tradimus & commutamus tibi Stephano Dei gratia cardinali & abbati venerabilis monaſterii ſanctorum Andree & Gregorii, quod eſt in clivo Scauri tuiſque ſucceſſoribus ad opus & utilitatem ipſius monaſterii in perpetuum, id eſt quinque petias ſementaritias cum omnibus utilitatibus & pertinentiis ſuis poſitis foris portam ſancti Pancratii in caſali veſtro, quod dicitur Mola-rupta, inter hos affines; ab uno latere unius petie & dimidie eſt vinea Petri de Cupo; ab alio eſt vinea heredum Petri de Maricunda; a tertio eſt rivus Galerie; a quarto vero latere eſt via publica. Item ad alias duas petias & dimidiam, & omni latere ſunt vinee predicti vel tui monaſterii. Et ſuper has auximus vobis ſeptem libras & duos ſolidos denariorum Papienſium, quas in requiſitione Septaſolis & in murorum edificatione dare debetis, has denique vineas ſimul cum predictis libris qualicumque modo nobis pertinent, ut dictum eſt, ad opus, & pro

Ibidem.

proprietate ipſius monaſterii veſtri damus, tradimus & commutamus, ut per commutationis cartulam a vobis accepimus unum ſedile aquimoli, quod fuit de Johanne de Corilia, & de ſorore ejus, quod eſt in fluvio Tiberis in ioſula, que Licaonia nuncupatur, reſpiciens in Transtiberinam regioncm cum omnibus ſuis pertinentiis, ſicut io cartula ipſius commutationis dicitur. Tali vero illud nobis concediſtis & tradidiſtis tenore, ut nos ooſtrique heredes in aliquo ſancto loco vel venerabili titulo minime aliquando relinquere vel donare audeamus, niſi in predicto veſtro monaſterio, & ne cui vendere niſi vobis veſtriſque ſucceſſoribus quinque ſolidorum minus juſto pretio, ſi emere volueritis. Sin autem, vobis demus quinque ſolidos, & vendere licentiam habeamus: tali tamen perſeverantia, que omnino hunc ſervent tenorem, ut in feſtivitate beati Gregorii in predicto monaſterio ſex denarios annuatim jure emphyteuſiorum reddere debemus nomine penſionis: & ſic in omnem uſum commutationis, ut ab hac hora licentiam & poteſtatem habeas tu una eum tuis ſucceſſoribus exinde faciendi quicquid vobis plauſerit ad opus & utilitatem veſtri monaſterii in perpetuum & nunquam a nobis neque ab heredibus vel ſucceſſoribus noſtris, nec etiam ab aliqua perſona a nobis ſubmiſſa habeatis exinde aliquam requiſitionem vel litis calumpniam, quam, ſi quod abſit, aliquo modo facere vel excitare preſumpſerimus, vel ſi neceſſe fuerit, illa vobis omni tempore in omni loco ab omni homine gratis non defenderimus, aut non potuerimus, componamus vobis ad opus predicti veſtri monaſterii pro pena unam auri optimi libram, & ſoluta pena quemcumque lis aut contrarietas exinde propoſita vel excitata fuerit, inanis omnino exiſtat & vacua, & hec commutatio, que & ſicuti in hac legimus cartula, perpetuo ſtabilis & firma permaneat. Quam, ut ſcriberet, ad eam confirmandam pro nobis ſignum manus faceret coram ſubſcriptis teſtibus rogavimus Raynerium ſcriniarium ſancte Romane eccleſie in menſe & indictione predicta quinta.

Signa †† manu predictorum Stephani & Petri hujus cartule rogatorum ad confirmandam & conceſſionem, que ſupra legitur.

Guido frater Fracolinus teſtis.

Guido nepos ejus teſtis.

Guelfo filius Gregorii de Calcata.

Gregorius, qui vocatur de Arcario teſtis.

Franco filius Romani Ferrarii teſtis.

Ego Raynerius ſcriniarius ſancte Romane eccleſie complevi & abſolvi.

CXX.

Johannes de Sicco cum aliis renuntiat eidem Stephano abbati hereditatem ſuam.

Anno 1067. XXII. junii.

Ex eodem codice Gregoriano, pag. 56.

IN nomine Domini. Anno ſexto pontificatus domini Alexandri ſecundi pape indictione quinta menſis junii die vigeſimaſecunda. Nos quidem Johanoes de Sieeo, & Johannes Petri de Tocco, & Johannes de Donato coſoobrini fratres, & Johannes de Azzo cognatus eorum hacdie propria noſtra voluotate renuntiamus & refutamus tibi Stephano cardioali & abbati venerabilis monaſterii ſanctorum Andree apoſtoli & Gregorii apoſtolici, quod vocatur in clivo Scauri, id eſt totam illam hereditatem, quam parentes noſtri ab eodem monaſterio acquiſiverunt per cartulam tertii generis, que ſita eſt in territorio Mole rupte, ideſt terram ſementaritiam, & pantanum, quod vocatur Loranum cum omnibus eorum pertinentiis, pro eo quia inde penſionem non ſolvimus, ideo refutamus, quia tu nobis feciſti inveſtimentum a die preſenti per unumquemque noſtrum unam pedicam terre, & unam beſtiam per totum tempus, dum vixerimus, ad ligna nobis deferendum tempore vite noſtre. Johannes de Sicco pedicam unam, que vocatur Montedomnico; Johannes Petri de Tocco aliam pedicam in valle de Ilice; Johannes de Donato aliam pedicam ad caſtellum de Donati; Johannes de Azzo cognatus eorum aliam pedicam in Valle de Rubo ad obitum noſtrum omnia in predicto monaſterio redeaot, ut ab hac hora, ſicuti dictum eſt, renuntiamus, ut quieta, & tranquilla, pacifica permaneant in perpetuum, quod ſi ounquam nos vel heredes noſtri litem vel requiſitionem in predicto monaſterio fecerimus, & cuncta, que dicta ſunt, non obſervaverimus vel noluerimus, componamus vobis pro pena ſex bonij auri libras, & ſoluta pena cartula hec firma permaneat, quam ſcribendam rogavimus Rayoerium ſcriniarium ſancte Romaae eccleſie in menſe & indictione ſupraſcripta quinta. *Ibidem.*

Signum † manu dictorum Johannis de Sic-

Digitized by Google

Sicco, Johannis Petri de Tocco, Johannis de Dooato, & Johannis de Azzo rogatorum cartule hujus.

Johanoes Creſceotii Melioſi teſtis, Petrus de Azzo teſtis. Johannes de Azzo Buccanulla teſtis. Benedictus de Nera teſtis. Coocilios teſtis.

Ego Falconius ſcriniarius ſancte Romaoe eccleſie ſicuti inveni in dictis domini Raynerii ſcriniarii bone memorię complevi & abſolvi.

CXXI.

Ermingarda donat terras eccleſiæ S. Petri minoris prope Arretium.

Anno 1067. menſe decembri.

Ex archivo monaſterii SS. Floræ & Lucillæ de Arretio, Capſ. Q. n. 5.

Ibidem.

IN Dei nomine.... ab incarn......., mo ſexageſimo ſeptimo meoſe december indictione quinta ſeliciter. Maoifeſta ſum ego Ermingarda filia quondam Sabatini & ſum conjux Salamoni, qui Bello eſt clamatus, filius quoodam Dominici, & ſum interrogata & inquiſita ſecundum lege *&c.* qualiter per anc cartam offertionis nomine dare & tradere atque offerre previdi tibi Deo omnipotenti & beati Petri priocipis apoſtolorum eas terras non longe civitate Aretina predicta terra cum orto & olivetis, ſeu pomis, alboribus ſuper ſe habet cum inferioribus & ſuperioribus ſuis & eſt juxta ecchleſiam que eſt dedicata in onore ſancti Petri, qui dicitur Piccolo, & ſunt eis coerentie, de prima parte eſt terra & oliveta de predicta ecchleſia ex parte orientali, de ſecunda parte eſt terra Berte filia Petri, & eſt coojux Ubaldi filius Luponi, & tertia parte eſt ei via, ex quarta parte finis muro ejuſdem ecchleſie *&c.* Actum io comitatu Aretino iotus burgo juxta civitatem Arretina. Feliciter.

Signa *&c. &c.*

Ego Arnulfus notarius ſcripſi & ec denotavi ſeliciter.

CXXII.

Guillia tradit eremo Camaldulenſi ſuum jus in eccleſiam S. Savini de Chio.

Anno 1068. menſe majo.

Ex autographo Fontis-boni. §. Donatio. n. 135.

IN Dei nomine anoi Dominice iocarnationis milleſimi ſexageſimo octavo regnante donno Eirigo regem meoſe madio indictione ſeptima. Maniſeſti ſumus nos Guilia filia quondam Ubaldi una per conſeoſum & data licentia de Belino, qui eſt mundualdo meo, ambo inſimul qualiter per aoc cartula judicati & oc noſtrum teſtamentum judicamus & tradimus tibi in ecchleſia ſancti Salvatoris de loco Camaldulis, ubi dicitur Campo amabilis, pro redemptione & remedio anime noſtre & genitoris ac genitricis noſtre, ſic dedimus & tradimus & pro redemptione parentorum ooſtrorum & judicamus tota ex integra noſtra portionem de eccleſia, que eſt edificata in nore ſancti Savioi cum cimiterio de predicta eccleſia, & eſt predicto cimiterio duodecim pedes donni Liuprandi rex, nos predicti Belino & Guilia predicta eccleſia & pro dicto monaſterio in integrum tibi pro jam predicta eccleſia judicamus & tradimus oſſerimus a partem & proprieta de predicta eccleſia ſancti Salvatoris & at proprietatem de ipſi monachi, qui modo ibi deſunt, & at illorum poſteris ſucceſſores, ut faciatis quitquit volueritis ſecundum legem, & ſi oos predicti Bellino & Guillia aut unus de filiis aut eredibus noſtris predicta ecceleſia & noſtrum judicatum unquam io tempore agere vel cauſare preſumpſerimus, per nos vel aliquam perſonam ominibus, vel ſi predicta eccleſia ab omnibus ominibus oon deſenſaverimus omni tempore, tunc in conſimiljs locis ſup eſtimatione de ... is propriis, in duplo componere promittimus & compooamus nos, qui ſupra, Belino Guilia & noſtris filiis vel eredibus in contra vobis pro dicta eccleſia ſancti Salvatoris, & a ſervi ſervorum Dei, & de predicta eccleſia, & at illorum poſteris ſucceſſores, umde anc carta judicati at oos qui ſupra Belino & Guilia facta eſt, qualiter ſupra legitur, & rogavi Bernardus ootarius, ut eam ſcriberet in comitato Aritino. *Ad lib. XIX. n. 7.*

Signo manibus de pred. Belino & Guilia, qui

qui anc carta & manibus illorum ſcribere rogaverunt.

Signo manibus Petri filio Guidoni & Vivenzo filio Scopoli, & Teuzo filio Vizi & Gerardo filio Barunci, & Totulo filio Verrandi in aoc cartula judicati rogati teſtis, & manibus illorum ſcribere rogaverunt.

Ego Bernardus notarius ſcripſi & complevi.

CXXIII.

Conſtantinus epiſcopus Arretinus confirmat monaſterio Pratalienſi medietatem unius manſi de terra.

Anno 1068. menſe julio.

Ex autograpbo ejuſdem archivi, §. Donatio. n. 136.

Ibidem. IN Dei nomine amo Dominice incarnationis milleſimo ſexſaieſimo octavo menſe julius indictione ſexſta. Maniſeſtus ſum ego Conſtantinus Aretious epiſcopus & comes, qui pro Dei amore & redentione anime noſtre & anteceſſorum ſucceſſorunque noſtrorum epiſcoporum judico & trado atque confirmo in perpetuum jure monaſterio ſancte Marie & ſaocti Benedicti que es dedicata in avocabulo Pratalia tibi domnus Geronimus venerabili abbas, ideſt medieta de uno manſo de terra, qui eſt ipſa res de comitatu iſtius Artino de plebe ſancte Marie in Partina & de caſale Contra ſicut recta ſuet per Ranſridi maſſario, & modo reiere tenere videtur per Roizo, & Vivizo, & Bonacto & Bonico maſſarii predicta res cum ſuis terris, vineis, pratis, campis, ſilvis, aquis, rivis, paſeuis, cultum vel incultum, diviſum & indiviſum &c. Actum Aritio feliciter.

† Ego Conſtantinus epiſcopus ss.

Signo mano Pagano vicedomino in anc carta manus ſuas ſcribere rogavi.

Ego Teuzo clericus ss.

Signo manibus Rainerii & Guido filii Gherardi de Banzena & Uberto filio Buci rogati ſunt teſtes.

Ego Teuzo ootario ſcripſi & complevi.

CXXIV.

Venerandus & Guillia conjuges donant terras eccleſiis S. Petri minoris & S. Clementis prope Arretium.

Anno 1068. menſe auguſto.

Ex archivo SS. Floræ & Lucillæ de Arretio. Capſ. Q. o. 7.

IN Dei oomine. Anno Dominice incarnationis milleſimo ſexageſimo octavo regnante Henrico rege menſe auguſto indictione ſexta. Maniſeſtus ſum ego Venerandus .... & ego Guillia filia Terni conjux ejuſdem Bari eo conſentiente, atque cum noticia Guid...... .... interrogata ſum, quia nulla violeotia ex hac cauſa in me paſſa eſſe dico, ſed mea ex .... jugales ioſimul per hunc ſcriptum judicati & noſtrum teſtamentum pro redemptione animarum noſtrarum .... teſtamur firmiter, que conſtituimus, ut quanto divina potentia nos judicavit, & de hoc ſeculo voca........ ut eccleſia ſancti Petri piccolo habeat proprietario nomine noſtram medietatem de duabus petiis de terra, que ſunt in loco qui dicitur Campo lco niro, que noſtra medietas videtur eſſe ſeſtariores decem, & eccleſia ſancti Clementis prope Piſcinale babeat noſtram medietatem de aliis duabus petiis de terra, que ſunt advocabulo Ronchora & .... filia mea predicti Bari naturalis, que Avvlterina dicitur, habeat jure proprietario noſtram medietatem de terra cum caſa & ortera, que ſunt ioſra Aretinam civitatem non longe a porta, que dicitur Oſehiſi, prope curtem de nepotibus quondam Gerardi, & noſtram medietatem de petia una de terra in loco Puzzolo, que oobis per cartam obvenit da Girardino filio Raineri Erize. Inſuper judicamus, firmiterque ſtatuimus pro animabus noſtris libras viginti denariorum Lucenſium per denarios vel valentes, ut poſt mortem noſtram ſive ſi ego Baro mortuus prius ſuero, ut ita diſtribuantur, fraternitas hujus plebis ſancte Marie in Gradis, qui ordinati ſunt habeant libras tres, pauperibus erogeotur libras ſex, per unumquodque monaſterium Aretini comitatus dentur ſolidi quinque, & per unamquamque plebem concedantur ſolidi tres. Fidecommiſſarios atque diſtributores hujus pecunie committimus Rello frater meus, & Guido Terni, qui eſt co-

Ibidem.

Digitized by Google

cognatus meus, ut ipſi pro animabus noſtris ſecundum predictum ordinem dare & diſtribuere debeant, qui & ipſi hoc facere in eorum fidem receperunt, ſi vero ipſi hoc facere noluerint, aut antea mortui fuerint, tunc ſubſtituimus eis Verando Marti Bonizi, ut in ſua poteſtate ipſa pecunia veniat, & ſecundum predictum modum eam diſtribuat. Et quod abſit, & minime fieri credimus, ſi aliquis ex filiis vel eredibus noſtris ſuprascriptorum jugalium contra hanc paginam judicati & noſtrum teſtamentum ire quandoque tempiaverit, aut per quodlibet ingenium inrumpere vel infrangere queſierit, & in his, que ſtatuta habemus, non permanſerit, habeat maledictinnem Dei patris omnipotentis, & filii & ſpiritus ſancti, incurrat iram ſancti Michaelis archangeli, qui animas recipiendi accepit poteſtatem, ſit deputatus cum Amonia & Saphyra in perpetua dampnatione. Inſuper ſit obligatus a nobis dare & componere eis, cui predictum judicium debentur, penam argenti optimi libras triginta *&c.* Actum Aritio feliciter.

Exemplatum per Guidonem & Johannem, & Guidonem notarios.

CXXV.

Charta emphyteuſis facta pluribus conſortibus a Marino abbate SS. Hippolyti & Laurentii de Faventia.

Anno 1069. menſe martio.

Ex autographo ejuſdem monaſterii.

Ad lib. XIX. n. 22 IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti. Anno ab incarnatione ejus milleſimo ſexageſimo nono temporibus domni Alexandri pape regnante domno Enrico filius quondam Enrici ſecundi imperatoris die martii decima quarta, indictione ſeptima intra clauſtrum monaſterii ſanctorum Laurentii & Ipoliti. Petivi a te in Dei nomine domnus Marinus venerabilis abbas monaſterii ſanctorum Laurentii & Ipoliti me preſente in Chriſti nomine Andreas petitore pro me & Guilla jugale mea & pro Gerardo & Ermengarda jugale ſua & pro Johanne & Dignicaſa jugale ſua ſeu filiis ſuis .... cuſtodibus de apares .... ſit in poteſtate gratioſa .... omnibus diebus vite filiorum utendi, fruendi, concediſti & largiſtis ſeu confirmaſtis nobis de juris ſupradicti monaſterii, ideſt ortum unum una cum introito & exito ſuo, quod eſt poſitum foris portam, que dicitur da ponte in pogium, qui dicitur de ſancto Antonino, a primo latere Albertinus ..... una cum germanis ſuis, a ſecundo latere Panpanus, a tercio latere Petrus, qui .... a quarto latere ſtrata publica, & inſuper concediſtis nobis de inſula una, quam habere & tenere viius ſum jure dicti monaſterii, que eſt poſita in fundo, qui dicitur Agulino, a primo latere.... ...... a duobus lateribus Rainaldus diaconus, a quarto latere Dominicus Deinga, ſita in territorio Faventino .... hec omnia habendum, tenendum, laborandum & in omnibus meliorandum in annis ſeptuaginta ad renovandum ſub penſione annua menſe martii denariorum duodecim moneta Veneciarum, tibi, ut dictum eſt, perſolvatur. Calciarii nomine, ideſt libram unam pro ſolidis numeratis quadraginta denariorum Veneciarum, & apares que ſuperius legitur ab omnibus perſonis bominum in omnibus nobiſcum ſtare, auctorizare & defendere promiſiſti. Si quando contra hanc aparam pacti ire, agere, vel contendere voluerimus per quemlibet modum vel titulum damnum compoſituros eſſe, tibi promittimus ante omnis litis initium aut interpellationem pene nomine auri uncias duas, & poſt pene ſolutionem maneat hec apara in ſuo robore, quam vero aparam ſcriptam per manus Bonizonis in Dei nomine tabellionis & civis Faventini, ſcribendam rogavi ſub die menſis martii decima quarta. Faventie.

Ego Andreas Petri tam pro me & Guillia, & Johanne, & Dignicaſa, & Gerardo, & Ermengarda in hac pagina .... ſubſcripſi.

CXXVI.

Petrus filius Bennonis donat S. Petro Damiano, & ejus monaſterio S. Gregorii in Conca partem eccleſiæ S. Johannis-evangeliſtæ de Arimino, partem caſtri Factani, & alia caſtra & terras.

Anno 1069. XVII. junii.

Ex archivo ejuſdem monaſterii apud Lancellotum Hiſt. Montis-oliveti, pag. 201. *& Ughell.* T. II. col. 420.

IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti ab incarnatione ejus M. LXIX. & ſedis domini Alexandri pape anno VIII, die XVII. menſis junii indictione... *Ad lib. XIX. n. 40*

Quo-

Quoniam divina inſpirante miſericordia placuit jamdudum mihi Petro bone memorie Bennonis filio omnia, que mihi Dominus largiri dignatus eſt, ſibi ſoli reddere, & ad utilitatem ſervorum ſibi fideliter ſervientium & ſerviturorum in perpetuum concedere, elegi unum, quem inter mortales magis idoneum & commendatione ad hoc opus exiſtimare valui, cui omnia committerem, videlicet domno Petro Damiani ſanctiſſimo anachorete patri noſtro. Idcirco profiteor ego prefatus Petrus conſentiente libentiſſime uxore mea Alganga deſiderio & mente ſincera ſervire ſemper devovi tibi prenominato eremite infraſcriptorum locorum diſpoſitori, & per te in monaſterio ſancti Gregorii, quod tu ipſe in noſtro predio ad honorem Dei juxta fluvium Concha in loco, qui dicitur Fontananecla, voluiſti edificare, & abbatibus ac monachis illi venerabili loco ſervientibus, ac in perpetuum ſervituris. Par hanc paginam donationis dono tibi partem meam de eccleſia, cui vocabulum eſt ſancti Johannis evangeliſte, & palatium meum domnicatum & caſas & curtes atque hortos quantacumque mihi proprio jure pertinent infra totam civitatem Arimini, & in ſuburbio ipſius, ſimulque curtem meam integram ipſius civitatis, poſitam tam in plebe ſancti Laurentii, qui vocatur in Monte-apodiano, quam in plebe ſancti Johannis in Bulgaria, & in plebe ſancti Johannis in Cella-jovis, cum mea quarta parte de caſtro & curte, que vocatur Factani, cum ſuis appendiciis & pertinentiis, ſeu in plebe ſancti Viti, & ſancti Martini, qui vocatur Viburduclo, ſive in plebe ſancti Paterniani. Item concedimus caſtrum Monzanum cum curte ſua integra, & cum omnibus, que mihi in territorio caſtri Conche io plebe ſancti Gregorii pertinent. Necnon & curtem meam de Fagniano poſita in plebe ſancti Eraſmi cum omnibus aliis, quas proprio jure infra ipſam plebem babeo, aut io plebibus ſancti Savini & ſancti Laurentii in Strata. Rurſum concedo caſtrum meum, quod vocatur Mons-dainus, & aliud caſtrum, quod vocatur Lappole cum monte, qui vocatur Nurs, cum curtibus ſuis. Item infra plebem ſancti Lauditii, & in plebe ſancti Laurentii ..... ſi que etiam largior omnia, que mihi pertinent infra civitatem Piſaurienſem, & in toto comitatu ipſius, curtem ſcilicet de Fageto, & de Monteclo, quod olim fuit inceptum ad faciendum caſtrum a Carbone filio Moranti. Quin etiam dono meam proprietatem in prefato monaſterio de territorio Fertrenſi, videlicet caſtrum meum de Monte-mogantum, qui vocatur Pinna-ruſſa, & Monte-Segizo, qui vocatur Florentino, & Monte-Deodato, qui vocatur Caſule, & tertiam partein de Mnnte-cucco, & omnes pertinentias meas de montibus, qui vocantur Gemini, cum curtibus & appendicibus ſuis, & quartam partem de monte, qui vocatur Bonio *&c.*

CXXVII.

Martinus vendit aliquot terras Eriprando presbytero eccleſiæ S. Salvatoris de Curte regis Veronæ

Anno 1070. VIII. maji.

Ex autographo monaſterii Vangaticienſis.

IN nomine Domini Dei eterni, anni ab incarnacione Domini noſtri Jeſu Chriſti milleſimo ſeptuageſimo, octavo die menſe madii indictione octava. Conſtat me Martino filius quondam Piculo quondam Dinello de loco Varano, modo abitator in loco effundo Monte tauri, qui profeſo ſum ex natione mea lege vivere Romana, ide cepiſſe ſicut profeſi eſti, maniſeſto ſum quod accepi ad te Eriprando presbiter de eccleſia ſancti Salvatoris, qui dicitur Curte regis abitator in civitate Verunenſi inter argentum & alias merces valentem denarios bonos Veronenſes libras octo finitum pretium per eas & omnibus rebus illis juris proprietatis mee, quem ego abere & poſidere viſo ſum in finibus Veronenſibus in valle Fontenſe in predicto loco & ſundo Varano, & in ejus territorio per ſingulis locis, quod eſt in primis pecia una de tera cum caſa paladicia una cum curte & orto & area & tera aratoria totum in ſimul tenentem ad locum, ubi dicitur ſuper ſontana, & tera cum vitibus ubi dicitur Murioni, & in Magrano & in Longara, & teris aratoreis ubi dicitur Pauſadorio & in Fontesla & in Badalo & in Novale & teris predictis ubi dicitur Mandre & in Modoledo & Alovoga & in Coſtavulpi, & in Gazago, & Avenaro, & in Scavelinge & in Foligne, & a fluvio Adege & in Raize & in Oflena & in Selva bona, & Meanero, & in Cluxengnano & in Lagomagno etiam in valle Luvaria, atque in fluvio non longne da eccleſia ſancte Marie terris, calalinis, & terris aratoreis Ad lib. XIX. n. [illegible]

per

per ſingulis locis, ut dictum eſt, terris caſalinis, & terris cum vineis & terris aratoreis ſeu vigris, vioeis, campis, pratis, paſcuis, ſilvis, ſalectis, ſationalibus, rivis, rupinis, ac padulibus, coltis & incoltis, diviſis & indiviſis una cum finibus terminibus acceſſionibus, & curſibus aquarum, aquarumque ductibus, cum omni jure ajaceotiis & pertinentiis earum rerum per locas & vocabulas ab ipſis caſis & rebus pertinentibus in integrum. Que autem ſupraſcriptis caſis & rebus juris mei ſupradictis una cum acceſſionibus & ingreſſoras earum ceu cum ſuperioribus & inferioribus ſuis earum rerum, qualiter ſuperius legitur, in integrum, ab ac die tibi, qui ſupra Eripraodo presbiter pro ſupraſcripto precio vendo, trado, & mancipo, nulli aliis venditis, donatis, alienatis, obnunciatis, vel traditis, niſi tibi, & facias exinde a preſenti die tu & eredibus aut cui tu dederis jure proprietario nomine quidquid volueritis ſine omni mea & eredum meorum contradictione. Quidem & ſpondeo atque promitto me ego qui ſupra Martino una cum meos eredes tibi cui ſupra Eriprando presbiter tuiſque eredibus, aut cui tu dederis ſupraſcripta vendicione, qualiter ſuperius legitur in integrum, ab omni omine deſenſare, quod ſi deſendere non potuerimus, aut ſi vobis exinde aliquid per covis ingenium ſubtraere queſierimus, tunc in duplum eadem vendita, ut ſuperius legitur, vobis reſtituamus, ſicut pro tempore fuerit meliorata aut valuerit ſub eſtimatione in conſimilibus locis. Et nec mihi liceat ullo tempore nolle quod volui, & quod ad me ſemel factum vel conſcriptum eſt, inviolabiliter obſervare promitto cum ſtipulatione ſubnixa. Et nihil mihi ex ipſum pretium amplius aliquid redere dico. Actum in ſupraſcripto loco Monteauri feliciter.

Signum manu ſupraſcripto Martino, qui ac cartula veodicionis fieri rogavi ſupraſcripto precio accepi, ut ſupra.

Signum manibus Dominico & Arduino atque Vusrgento viventes lege Romana teſtes.

Signum manibus Martino & Deidado ſeu Dominicus teſtes.

Ego Johannes, qui & Uvaldo notarius ſacri palacii rogatus, qui ac carta vendicionis ſcripſi, & poſt tradita complevi.

† Ego Manſredus judex domni regis ipſum autenticum vidi & legi, & ibidem continetur, ſicut legitur in iſto exemplo, & in hoc exemplo ſubſcripſi.

† Ego Teuzo judex autenticum hujus exempli vidi, & in eo continebatur ſicut io iſto exemplo legitur, & in hoc exemplo ſubſcripſi.

† Ego Albericus quondam Boneſacius notarius ipſum autenticum vidi & legi, & ibidem continebatur, ſicut legitur in iſto exemplo, & unc exemplum ſcripſr & complevi.

CXXVIII.

Placitum Beatricis duciſſæ & comitiſſæ Thuſciæ ſuper eccleſia S. Michaelis, & curte Caſpreni pro Ardimanno abbate Berardingæ.

Anno 1070. VIII. kl. junii.

Ex autographo penes auctores.

DUm in Dei nomine in civitate Florentia in p.... domui ſancti Johannis batiſte in judicio reſedebat domna Beatrix ducatrix & commitiſſa ad juſtitias faciendas hac deliberandas, reſedentibus cum ea Vvido & Seninricto & Petrus Florentinus, & alio Petrus Senenſis, & Johannes Aretinus judicibus, necnon & Vv....s & Seſmundum, & Benno cauſidicis, ſco & Albertus & Bolgari comitibus, & Pagano filio Rollandi, & Ildebrando filio Vvidi, & Ildebrando filio Sigiſredi, & Rollando filio Villani, & Ugo filio Seſmundi, & Alberto & Vvido germani filii Rodulfi, & Teuderico filio Ildebrandi, & Ragineri filio Gottiti, & Ragineri de Galbine, & Ubaldo filio Vvimildi, & Rodulſus filio quondam Termie, & Gittefredus filio Ruſtichi, & Benno filio Ardingi, & Uberto filio Raineri, & Siccelmo filio Vvidi, & Johannes vicedomino de Sena, & Ragineri filio Corbiti, & Dominico & Ractio de Sena, & Raineri filio Corbiti, & Ugo de Martuli, & Lamberto filio Baroni, & Alberto filio Martini, & Rollando filio Rollandi filio Benſi, & Ubaldo filio Ragineri, & Alberto de Verona, & Toſcani filio Maconi, & Tetbaldo filio Baroni, & reliqui plures, ibique in eorum predictorum preſentiis veniens Ardimanno abbas de eccleſia & monaſterio ſancti Salvatori, qui eſt poſito in lo Fonte bona infra comitato Sena, una cum Gerardo avocato ſuo, & ceperunt dicere. Abemus & detinemus curte & re illa, que eſt poſita in loco & vocabulo Caſpreno, una cum eccleſia ſancti Michaeli ibidem poſita a parte de ipſo monaſterio, ſi ic eſt *Ad lib. XIX n. 15.*

ullus homo, qui predicta curte & eccleſia, & res, qui agere & cauſare vult, parati ſumus cum eo in ratione ſtandum, & legitime finiendum. Et dum nemo ſe ibidem appreſentaſſet, qui ipſa curte & res atque eccleſia cauſaſſet, tunc jam dicta domina ducatrix & commitiſſa per laudationem ipſorum judicum, per fuſte, quas in manibus ſuis detinebat, miſit bannum ſuper predicto abbate & denominato avocato ſun, & ſuper denominatis rebus in mancuſns aureos mille, ut nullus quislibet homo, magna parvaque perſona prefato monaſterio & jam dicto abbati vel ſuos ſucceſſores deveſtire audead ſine regale judicio, qui oc ſecerit, componat predictos mille mancuſos aureos compoſiturum ſe agnoſcat medietatem parti camere domni regis, & alia medietatem a pars de ipſa eccleſia & mnnaſterio, huncde anc notitia per ſecuritatem & firmitatem & ſuctura nſtenſione oſtendendam fieri juſſimus. Quidem & egn Rodulfus notarius ex juſſionem jamdicte domine Beatrix ducatrix & cnmmitiſſa & judicum ammonitinnem ſcripſi, anno Dominice incarnatinnis milleſimn ſepruageſimo poſt mille, octavo kld. junii indictione octava.

† Vvido judex ſacri palatii interfui.

† Petrus judex ſacri palatii interſui, & ſubſcripſi.

† Senerectus judex ſacri palatii interſui.

† Winizo cauſidicus cauſam cognizionaliter perhorans jubente domina ſubſcripſi.

† Siſmundus cauſidicus patrocinari partibus legum preceptis validus ſubſcripſi.

† Petrus judex ſacri palatii interſui, & manu mea libenter ſubſ.

† Ego Benno cauſidicus, qui ad anc rationem orandam interfui, ss.

CXXIX.

Acto donat terras Murico abbati & monaſterio S. Victoris de Cluſis.

Anno 1070. menſe novembri.

Ex autographo S. Blaſii de Fabriano.

Ad lib. XIX. n. 16.

IN nomine patris & filius & ſpiritum ſanctum anno domini pontificatu Dongno pape ſe in ſede beatu Petrus principes appoſtolorum & ſunt anni Dnmini mille ſeptuainta & temporibus dongnn Gotefredu dux & marchio angno ejus XIV. & die menſe novemb. per indicione octava. Quoniam certus ſum ego Acto presbiter filius quondam Johannis & Berta ſororem ſua, & nobis ambi in ſimul communiter cum noſtra bona propria voluntate ſecundum mea Romana lege propter Dei timore & indullencia de anima de parentibus noſtri & animc nnſtre, ut Deus & dominus noſter Jheſum facia nnbis & a illis indullencia ante tribunal Chriſti rogavimus cartula de terra nnſtra ad tibi ſanctum Salvatore, & a beatu ſanctus Victnre, quod eſt edificati in fundo Vituriannu, & a Murico abbas, qui eſt abbas de ipſo monaſterio, & a veſtriſque ſupceſſoribus uſque in perpetuum poſſidendu, idcn eſt aliquis de terra nnſtra, que eſt poſita infra ducatus Spolitinum infra territuriu Caſtellu Petroſu in vncabuln Bovanum, quod dicitur Canterin, & in le Rntelle, & in valle de Ferraria, eſt ipſa terra, primo latere riu, qui preterit per ſundo Bnvanum, ſecundum riu de ſonte Dulmu, tertio latere ſanctus Damianus, qui eſt edificatu in la ripa, quarto latere via, que preterit da Clave yeniente riu de Bnvanum, quod eſt primo latere, infra iſtis ſupraſcriptis lateribus prenominate finis, quod eſt ipſa terra per ipſi vocabuli, ſicut ſuperius leitur, modiori nove eſt ipſa terra cum terris & aquis, aquimolis, vel decurſibus aquarum, & cum omnibus pomis & arboribus ſui, & cum omnia, que infra ſe vel ſuper ſe abentes in integrum, ita ut ab odiernu die firmiter valeatis abere & poſſidere vobis ſupraſcripte eccleſie, & tu ſupraſcriptu abbas & veſtriſque ſupceſſoribus ad juris proprietatis in perpetuum poſſidendu, abendu & tenendu, & vindendi & donandi & ſaciendi quicquit volueritis, ſicut luperius leitur, & ſine omnis calumnia, & abeatis vobis benefactnri oracione de pro iſto beneficio uſque in perpetuum, in tali autordine expondimus & obligavimus nobis benefactori & noſtris eredis ad te ſupraſcripte eccleſie, & tu ſupraſcriptu abbas & a veſtriſque ſupceſſnribus uſque in perpetuum quod ſit contra iſta cartula propter anima noſtra facta eſt diſrumpere aut infrangere vel retollere aut ſalſare volueri per quamlibet hoccaſione quicumque homo dicere vel coitare poſſit, veniamus in nbligacione & ſiamus cnmpoſituri de bono ariento libre tres & pos pena data & opſoluta iſta cartula firma & ſtabile permanea uſque in ſenpiternum, & ſi da omnis homine, & da omnis perſnna non voluerimus autoriare aut defendere, ſicut les eſt, cum extimacione de ipſa terra duppla & meliorata reſtituamus in ipſa

loca

loca vel vocabuli, ſicut ſuperius leitur, cum omnia, que inſra ſe vel ſupra ſe abentes in integrum.

† Sinnum manum de Acto presbyter, & Berta benefactori, qui iſta cartula fieri ſcrivere rogavimus.

† Sinnum manum de Cunpo rogatu teſtu ſumus.

Sinnum manum de Petrus filius de Johannis rogatu teſtu ſumus.

Sinnum manum de Johannis de Martinum de Johannis rogatus teſtu ſumus.

Et ego Adamo judice & notarius ſcriſſi, complevit & clauſit.

CXXX.

Ugo, Albertus & Rainerius fratres tradunt decimas ſuorum bonorum eccleſiæ S. Petri minoris prope Arretium in die conſecrationis ejuſdem factæ a Conſtantino epiſcopo Arretino.

Anno 1071. VIII. kl. ſebruarii.

Ex autographo archivi SS. Floræ & Lucillæ de Arretio, Capſ. Q. n. 14.

Ad lib. XIX. n. 19. BReve commemorationis pro futuris & modernis temporibus qualiter factum eſt in comitatu Aretino non longe a civitate Aretina intus eccleſiam ſancti Petri, qui vulgo cognominatur Picculo in preſentia domni Conſtantini epiſcopi de epiſcopio ſancti Donati martyris, & in preſencia Guidoni ſacri palatii notarii, & Pinco ac Nigro germanis filii quondam Johannis, & Johannis filius bone memorie Brigi Lamberto filius quondam Toti, Algozo filius bone memorie Fuſconis, Rainerius ac Rolando germani filii quondam Guidonis, Rainerio filius Fuſconis, ac eoram presbyteris & diaconibus, qui ad conſecrationem ſupraſcripte eccleſie venerant, ibique in eorum preſentia, & in preſentia aliorum bonorum hominum adherant Ugo & Alberto & Rainerio ſratribus filii quondam Petri, tune ſupraſcriptis ſratribus, ideſt Ugo & Alberto & Rainerio per ſuſte, quibus eorum tenebat manibus pro redempcione anime jam dicti Petri genitori eorum, & pro anime eorum ſuorumque parentum remedio tradiderunt & perpetualem conceſſionem fecerunt in manu ſupraſcripti Conſtantini epiſcopi vice jam dicte eccleſie ſancti Petri de tota & integra eorum decimacione de ſrugibus, que Deus in omnibus eorum terris & vineis dederit, quibus jam dictis finibus habebant & detinebant, aut in antea Deo adjuvante adquiſierint in toto ſupraſcripto comitato Aretino. Tunc vero jam dictus Conſtantinus epiſcopus coram omnibus ibi adſtantibus, qui ad conſecrationem ſupraſcripte eccleſie convenerant, ex ſua parte, jam dicta decima eidem eccleſie tradidit, & in perpetuum ibi conceſſit. Factum eſt autem hoc in ſupraſcriptorum preſentia anno Dominice incarnationis milleſimo ſeptuageſimo primo regnante Henrico rege octavo kalendas ſebruarii indictione nona feliciter.

† Ego Albertus, qui ſupra legitur, ſeci manu mea ſs.

† Ego Wido ſimiliter ex mea parte harum decimacionem meam concedo, & manu mea adfirmo.

Ego Wido ſacri palatii notarius interſui, & hunc brevem ſcripſi, & ex mea parte complevi & dedi.

CXXXI.

Charta donationis factæ a VVillia monaſterio S. Michaelis Piſarum.

Anno 1071. IV. kl. aprilis more Romano.

Ex archetypo ejuſdem monaſterii.

Ad lib. XIX. n. 20. IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti Dei eterni. Anno ab incarnationis ejus mille ſeptuageſimo ſecundo, quarto kal. aprilis indictione nona. Maniſeſta ſum ego Willia filia Teuii, quia conſentientes mihi Fralmo mundualdo meo, in cujus mundium ego eſſe viſa ſum, per hanc cartulam pro anime mee remedio, & pro remedio & anime Berti filius b. m. Bernardi offero Deo omnipotenti, & eccleſie & monaſterii ſancti Michaelis, qui eſt poſito ſoras civitate Piſa prope porta, que dicitur Samuelis, ubi domnus Ruſticus abbas preeſſe videtur, ideſt quartam portionem de uno petio de terra poſito in loco, qui dicitur Carragna ſancti Pepuli, capo uno tenet in terra & monaſterium ſancti Zenonis, & alio capo tenet in terra comunalia, lato uno tenet in Carraria, & alio lato tenet in terra & monaſterio ſanct.. Mazz... dicto, ſupradicto petio. de terra quartam portionem ego, que ſupra, Willia, conſentientes mihi ſupradicto mundualdo meo offero, do, trado, cedo predicto monaſterio, ut quarta portio de predicta petia de terra ſit in poteſtate ſupradicti Ruſtichi abbatis, vel ſuorum ſucceſſorum, & habendi, ordinandi & diſpen-

ſandi legaliter, ut de proprietate prediſti monaſterii quartam portionem io integrum cum ioſerioribus & ſuperioribus ſuis, ſeu cum acceſſionibus & iogreſſoris ſuis, ſi ego, que ſupra, Willia conſentientes mihi ſupradicto mundualdo meo, vel meus heres, colibet modo per aliquod ingenium intentionaverimus aut retollere vel ſubtraere queſierimus, partin prediſti monaſterii, aut ſi aparuerit ullo noſtrum factum, quod impediat a prediſtam noſtram offertionem ullo modo, aut quod contradicat ſupradicto abbati, vel ſuis ſucceſſoribus facere exinde, ſicut ſuperius poſitum eſt. Et ſi ſupradicta mea offertione vobis ab omnis homines defendere non potuerimus, ſpondeo ego, que ſupra, Willia, conſentientes mihi ſupradicto mundualdo meo, me, meoſque heredes debere componere libras vinti optimi arienti pro predicto Ruſtichi abbate, vel ſuis ſucceſſoribus a parti predicti monaſterii, & poſt penam data predicta res ad monaſterium ſupraſcriptum per hanc eartula offertionis pro predicta portione pertinead, quia in tali ordine hanc cartulam offertionis ego Willia conſentientes mihi ſupradicto Fralmo mundual. do Petrum notarium domini regis ſcribere rogavi. Actum Piſa prope eccleſia ſanctorum Juſti & Clementis.

Signum de manibus ſupradicte Willie, que haoc cartulam offertionis fieri rogavi.

Signum de manu ſupradicti Fralmi conſentientes ſupradicte Ghisle.

Sigoum de manibus Rolandi & Ubaldi germaoorum filii b. m. Soffredi teſtis.

Signum de man. Lamberti filius b. m. Lamberti judex teſtis.

Ego Henricus ſacri palatii judex teſtis.

Ego Petrus notarius domni regis poſt tradita complevi & dedi.

CXXXII.

Altera donatio, quam fecit eidem monaſterio Bella uxor Contulini.

Anno 1071. XIV. kl. octobris ſtilo Piſano.

Ex autographo ſupradicti monaſterii.

Ibidem. IN eterni Dei nomine. Tibi Deo, & monaſterio, & eccleſie ſancti Michaelis ſundati foris urbem Piſam prope portam, que dicitur Samuelis. Ego quidem Bella quondam Bondie cum cooſenſu Cootulini, quondam Boſi, qui fuit quoodam vir meus, conſentiente ei Gerardo quondam Mindoni tutore ſuo pro anime dicti Boſi remedio & mee offero, dono, tradere per cartulam profiteor meam portionem, que eſt quarta de quarta, vel ſi quid amplius mihi pertinet de uno videlicet petio de terra poſito io loco ubi dicitur Foſſa bandi, cui ab uno capite coheret via Carraricia, ab alio vero eapite eoheret ei terra filiorum quondam Urſi de Soartia, latus unum tenet io terra Stephani filii quoodam Giſalberti, & aliud latus in terra Homodei, & Rainerii quondam Cuntie. Proinde ego, que ſupra, Bella conſentiente mihi predicto mundualdo meo, cum conſenſu tutoris ſui jam dicti quicquid mihi de predicto ſuodo pertinet, quod Deo & predicto monaſterio obtuli, promitto ut ſi ego, vel meus heres predictam meam donationem oblationis ſubtrahere queſierimus jam nominato monaſterio vel eccleſie, aut ſi ab omni homine eam defeodere noo potuerimus, & noo defenſaverimus ad partem predicti monaſterii vel eccleſie, aut ſi ullum ooſtrum factum vel datum aparuerit io contrarium huic oblationi, ſpoodeo me, meoſque heredes debere componere predictam dooationem in duplum in ferquidem loco ſub eſtimatione, & inſuper libras decem Lucenſium denariorum expendibilium cartula firma remanente abbati, qui pro tempore ibi fuerit ad partem monaſterii. Actum foris civitatem Piſe prope eccleſiam ſancti Petri a Vinculis anno Dominice iocarnationis milleſimo ſeptuageſimo ſecundo, quartodecimo kalend. octobris indictione decima.

Signum manus ſupradicte Belle, que per hanc cartulam ab Henrico ſacri palatii notario cooſentiente ſibi Contulino mundualdo ſuo, & ei conſentiente Gerardo tutore ejus ſcribi rogavit.

Sigoa manuum muodualdi & tutoris ſupraſcriptorum, qui, ut dictum eſt, conſeſerunt.

Signa manuum Johannis filii Baruocci & Morelli quondam Bonardi teſtium.

Ego Romanus notarius domni regis rogatus teſtis.

Ego Heorieus ſacri palatii notarius poſt traditiooem complevi, dedique.

CXXXIII.

CXXXIII.

Conſtantinus epiſcopus Arretinus confirmat monaſterio Pratalienſi terras & ſilvam.

Anno 1071. menſe decembri.

Ex autographo archivi Fontis-boni,
§. Donatio. n. 142.

Ad lib. XIX. n. 19. IN Dei nomine anno Dominice incarnationis milleſimo ſeptuaieſimo primo menſe december indictione decima. Maniſeſtus ſum ego Cooſtantinus Aritinus epiſcopus & comes, quia pro Dei timore & redemptione anime noſtre & anteceſſorum, ſucceſſorumque epiſcoporum, judico & trado & confirmo imperpetuum jure mooaſterio ſancte Marie & ſancti Benedicti, que eſt dedicata io avocabulo, qui cognominatur Pratalia, ubi modo eſt domnus Geronimus venerabilis abbas, ideſt integra una peria de cum ſilva ſuper ſe abentes, que eſt mea donicata, qui eſt ſupraſcripta terra de comitatu iſtius Artino de plebe ſancte Marie ſito Partina, & de caſale Martigano in vocabulo Veſpolo eſt per deſignantes locas de duo parti via, de tertia moote Agutulo, de quarta parte eſt tenimento de filii Taizoni de Partina inſra ſupraſcripte deſigoantes locas ipſa petia de terra cum ſilva ſuper ſe abentes, exſcepto, antipono uno campo de terra ſicut recto eſt per Rodolſo filio Guidoni de Partina iotegra ipſa terra & ſilva, ſicut ſupra leitur in integrum in prenominato monaſterio cum jus & directum, quem nobis de predicta terra, & res leibus pertinet, judico & coofirmo in perpetuum abeodum & tenendum, & fruendum ſine omnia mea & meorumque epiſcoporum contradictione, & quidem ſpondeo & obligo me, qui ſupra Conſtaotinus epiſcopus & meos poſteros ſucceſſores, ſi predicta terra & res tollere vel minuare preſumſerimus a prenominato monaſterio, aut ſi eam ab onnibus omine *&c.* Actum Aritio feliciter.

† Ego Conſtantinus epiſcopus & comes ss.

Ego Paganus vicedominus ss.

Singno maoibus Tebaldo filio quoodam Berardi & Bonizo filio quoodam Berardi & Rodolfo filio quondam Guidoni rogati ſunt teſtes.

Ego Teuzo notario ſcripſi & complevi.

CXXXIV.

Petrus filius Johannis donat terras monaſterio S. Victoris de Cluſis.

Anno 1071. VIII. kl. decembris.

Ex autographo archivi S. Blaſii de Fabriano.

† IN nomine Domini Dei Salvatoris ab incarnatione Domini ooſtri Jheſu chriſti agoi ſunt milleſimo ſetuageſimo primo, & ſactum eſt opiavo kal. decenber per indiiione oona. Maniſeſtum eſt ego Petru preſens Johannis filius bona mea voluntaie do, dono, adque concedo, & trado, & corroboro, & confirmo at tibi beatu ſanctum Victore, quod eſt edificatu io locu, qui dicitur Victurianu, & a tibi Murico abbati de ipſo monaſterio In perpetuum ad poſſidendu pro redentione anima mea, & animabus de parentis meis minuare digneris, quia ſi do ipſa mea res, qua ego abeo ioſra comitato Kamerinenſi, & io locu qui dicitur a lu Cuccu da ſanctum Johannes, qui eſt infra finis dacimem parte fine vie, & eſt ipſa res prn meſura modiorum ſes cum ipſa kaſa, que aloco videtur, & cum ipſa vinea, que aloca plantaia eſt cum pomis arboribus ſuis cum omnia, que intro ſe vel ſuper ſe abeotes io integru do a ipſo monaſterio io perpetuum ad poſidendu abeat, teneat, vindendi, commutandi, & omoia faciendi quidquid ad ipſo monaſterio oportum fuerit ſacere, & quaſi dico & obligo me Petru preſens & meis eredibus ad ipſo moneſterio, & a tibi abbati & a poſteri adque ſucceſſoribus veſtris, ſi qui iſta donatiooe contre agere vel ſalſare aut corrumpere voluerimus, & da qualibe omine deſendere non potuerimus aut non voluerimus, duplas & meliorata ad ipſo monaſterio reſtituamus, & iſta dooatione ſemper firma e ſtabile permanea *&c.* *Ad lib. XIX. n. 20.*

Ego Grimalde judice not. ſcripſi.

† Siou maou de ipſu dnoatore, qui iſta donatione fieri rogavit.

† Ego Boni filiu Johannis rog. tt.

† Ego Jobannes de Jobaones filiu rog. tt.

† Ego Letterico filiu de Booi rog. tt.

Pos roboratione teſtiu Grimalde judice notarius ſcripſi, & ſolvi & redidit.

CXXXV.

CXXXV.

Altera donatio ſacta eidem monaſterio.

Anno 1072. II. junii.

Ex autographo archivi S. Catharinæ de Fabriano.

Ad lib. XIX. n. 31. IN nomine Domini ſacta eſt in anni Domini ab incarnatione Domini noſtri Jeſu Chriſti, quod ſunt anni Domini mille ſectuageſimo ſecundum & rennante donno papa Alcſandriu e duo die infra menſe juniu per indicione decima. Ideoque ego Amico e Johanne dedimus e tradimus e cambiavimus pro voluntate e conſenſu ooſtro ſanctu Victore, qui eſt edificatu in loco, qui dicitur Victoriano, & a Morico eviſcovu & ambas, qui eſt cuſtode de ſancto Victore de ipſa terra, que eſt in dugatu Spolitinu & inſra caſtenlu Petroſu, & in loco, qui dicitur Summo lucolle, e de valle de Berni eſt inſa terra primo latere *&c.*

Ego Johanne notarius ſcripſi & complevi, & inclauſis,

CXXXVI.

VVilla uxor VValpiti tradit terras monaſterio S. Michaelis Piſarum.

Anno 1072. III. kl. julii ſtilo Romano.

Ex originali ejuſdem monaſterii.

Ibidem.] IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti Dei eterni. Anno ab incarnatione ejus milleſimo ſeptuageſimo tertio kal. julii indictione decima. Manifeſta ſum ego Vvilla mulier Vvalpiti, & filia b. m. Rodilandi, quia conſentientes mihi vir meus, ubi & ſecundum legem intereſſe videatur notitia Ughi judex ſacri palatii, a quo ſecundum legem interrogata & cognita ſum, quia nulla me paſſa ſim violentia, ſet pura & ex integra mea bona voluntas ſequentes edicti painam, conſentientes mihi ſupradicto vir meus, per hanc cartulam pro anime mee remedio offero, dono ac trado omnipotenti Deo & eccleſia monaſterii ſancti Michaelis archangeli, que eſt ſundato & edificato foras civitate Piſa prope porta, que dicitur Samuelis, ubi nunc domous Ruſticus abbas preeſſe videtur, ideſt meam portiooem ex integra de una petia de terra illa, que eſt poſita in loco & finibus Macajo, ubi dicitur orto de picho, qui uno capo tenet in via publica, & alio tenet in terra Vvidi quondam Ildebrandi, lato uno tenet in terra ſupradicte eccleſie monaſterii ſancti Michaelis, & alio lato tenet in terra Uberti quondam Bocchi, & de conſortibus ſuis. De has ſupradicta petia de terra, qualiterab omni parte circumdata eſt per deſignata loca, competit exinde mihi tertiam portionem, ipſa vero meam portionem exinde integram cum inferioribus & ſuperioribus ſuis, ſeu cum acceſſionibus & ingreſſoras ſuas omnipotenti Deo & predicte eccleſie monaſterii ſancti Michaelis archangeli conſentientes mihi ſupradicto vir meus, offero, dnno ac trado, & per preſentem painam offertionis ibidem ad abendum confirmo, ut ſit jure proprietatis ſupradicti monaſterii ad uſum, & ſumptum, ſeu ſtipendia cunctorum monachorum, qui ibi modo militant, quam quod in antea militare videbuntur, ſine omni mea, meorumque heredum contradictionem vel repetitionem. Si quis vero, quod futurum eſſe non credo; & ſi ego, que ſupra, Vvilla, quod apſit, vel meus heredes, ſeu quislibet mea oppoſita perſona contra hanc cartula offertionis venire quandoque tentaverimus, vel ſi eam infrangere vel diſrumpere queſierimus, & ſi nos permiſerimus permanere, ſicut ſupra decrevi, vel ſi eam a pars ſupradicte eccleſie monaſterii ſancti Michaelis, ejuſque rectoribus ſupradicta tertiam portionem de ſupradicta petia de terra in duplum in ſerquidem loco ſub eſtimationem quales tunc ſuerit, ſic tamen ſi oos rectores de ſupradicto monaſterio exinde auctores, nec defenſores querere nec dare noluerint, licentiam abeant apſque noſtra perſona exinde cauſas agendi, reſponſum reddendi, finem ponendi, modis omnibus eas defenſandi a pars ſupradicti monaſterio cum cartula iſta, vel qualiter juſta legem melius potuerint, quia in tali ordine hanc cartulam offertionis Vvido ooiarius domini regis ſcribere rogavi. Actum infra ſupradicto monaſterio ſancti Michaelis archangeli.

Signum de manu ſupradicte Vville, que hanc cartulam offertionis fieri rogavit.

Sigoum de manu ſupradicti Vvalpiti viro ipſe ei Vville conſentientes.

Ego Hugo judex ſacri palatii interſui.

Signum de manibus Uberti filio b. m. Lei teſtis.

Signum de manu Boniti filio b. m. Junii teſtis.

Si-

Signum de manu Vvidi, filio Vvidi, qui eſt monachus teſtis.

Ego Vvido notarius domini regis poſt tradita complevi & dedi.

CXXXVII.

Privilegium Alexandri II. papæ conceſſum Ruſtico priori Camaldulenſi, ejuſque eremo.

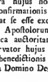
Anno 1072. iv. kl. novembris.

Ex autographo Camaldulenſi, §. Privilegia. A. 1. 13.

Alib XIX. n. 32. ALexander epiſcopus ſervus ſervorum Dei Ruſtico priori & cunčte ejus congregatiooi de loco, qui dicitur Campus amabilis, in perpetuum. Nulli fidelium venit in dubium, quin ſedis apoſtolica, eo quod princeps exiſtat omnium eccleſiarum, omnibus hoc jure & debita ſolicitudine eccleſiis preeſſe debeat, ut non ſolum eas catholicæ religionis unitate concludat, ſed generaliter ab his, que extrinſecus promoventur, ſua auctoritate ſalvet & muniat. Inter quas tamen complures inveniuntur, que ſpeciali & propria commendatiooe in tutelam ejuſdem ſedis apoſtolice ſe contulere, & ſpeciali caritate & ſtudio ſue matris amplexe, ſecuriores & liberiores ab omni infeſtatione conſiſterent. Quas, ut dignum erat, ita in ſuo ſinu Romana ſuſcepit eccleſia, tantaque protexit undique diligentia, ut omnibus ornamenta preſtet, nonnullis quoque & gratiam conferac amplificationis. Cujus rei nobis plurima exempla ſanctiſſimi viri preceſſores noſtri reliquere, qui ante oos in ea, quam diximus, apoſtolica ſede fulgentes pro honore eccleſiarum Dei & earum exaltatione, magis quam pro vita, aut ſalute ſua ſoliciti fuere. Novimus monaſteria plurima & cetera eccleſiaſtica bona, que a religioſis viris ad patrocinium & defeoſionem apoſtolice ſedis ſunt delata, cum ſumma caritate ab illis ſuſcepta & privilegio apoſtolice defenſionis, quaſi muro munita firmiſſimo. In qua re quam ſancte fecerint, & illorum nobis oſtendit gloria, & ipſius rei tam fructuoſa gratia. Nam cum oratoria in pace & tranquillitate conſiſtunt, eccleſiaſtica beneficia pauperes Chriſti nutriuot, laus Deo condigna depromitur, & remedia peccatorum tam vivis quam defuoctis pie impenduotur. Uode nos in eadem apoſtolica ſede noo noſtris meritis, ſed divina locati gratia oratorium ſancti Salvatoris in Campo amabili conſtructum, & omnes cellas ipſi adherentes, & circumcirca adjacentes & omnia ad ipſum pertineotia communi rogatione fratrum io tutelam apoſtolice auctoritatis & noſtram, ſucceſſorumque noſtrorum ſuſcipimus defeoſione, ſalva quidem ſue matricis eccleſie debita & canonica reverentia. Volentes, ut tam pia fidelium animarum, a quibus idem oratorium fuit inceptum, & adhuc uſque productum, Deo creſcat & illis eorumque poſteris & ſucceſſoribus ad ſalutem corporis & anime proficiat. Sic denique ipſum oratorium & predictum locum cum omnibus cellulis & hoſpitiis ſuis ſeu univerſis rebus ad eum pertinentibus in noſtram defenſionem ſuſcipimus, ut tam illa que modo habere & tenere videtur, quam que in antea Deo largiente juſte acquirere poterit ubicumque poſita fuerint, ſub apoſtolice ſedis cuſtodia & tuitione conſiſtant. Primo itaque loco ponimus eremum & oratorium ſitum in loco, qui dicitur Campus amabilis; ſecundo hoſpitium ejus, quod dicitur Fons bonus, tertio cenobium, quod eſt conſtructum in loco, qui dicitur Cerreto, qui eſt ioſra comitatum Vulterrenſem; qnarto in loco, qui dicitur Agna; quinto in loco, qui dicitur, Monte & Soci; ſexto in loco, qui dicitur Arcina, ſeptimo in loco, qui dicitur Chaliano & Punina: octavo io loco, qui dicitur in Chio & eccleſia ſancti Savini; nono in loco, qui dicitur Fogiano. Sancimus igitur hoc noſtro privilegio, ut neque rex, imperator, dux, comes, aut pontifex, aut aliqua perſona idem oratorium, aut fratres ibi Deo ſervientes, ejuſque territoria, aut aliqua ſibi juſte modo aut antea pertinentia iovadere aut moleſtare vel aliquo modo inquietare preſumat. Libertatem vel licentiam eccleſiaſtici juris, quem hucuſque habere viſi ſunt, ſeu quem juſte in antea habere poteruot in hac eadem ſerie confirmamus, & perpetuam fore ſtatuimus. Ne quis etiam malas conſuetudioes ſuperinducat, quibus idem oratorium a ſua religione turbetur apoſtolica auctoritate prohibemus. Ita tamen volumus & conſtituimus, ut jam dictum oratorium cum cellis ſuis omni tempore eo modo atque tenore, quo prius inchoatum eſt, & ad noſtra uſque tempora productum manet in ſuo vigore atque ſtabilitate, ſcilicet ut ſemper eremitico tramite contemplative vite celſitudine perſeveret. Nec liceat cuiquam unquam aut abbatem ibi pooere aut cenobium

Digitized by Google

nobium ſacere, ſed ſemper ſolitarie vite locus ipſe ſit deditus, & firmitate continua dedicatus. Hoc quoque veſtra caritate rogante, & huic apoſtolice ſedis privilegio annectimus, ut ſi quando opportunum fuerit aliquem ex veſtra congregatione in eccleſiaſticos gradus ordinari, & epiſcopus, ad cujus parochiam jam pertinet predictum oratorium ſancti Salvatoris, ſeu aliqua ex eccleſiis, vel cellulis veſtris in antea pertinebit, Simoniaca hereſi fuerit depravatus, ut rite & canonice epiſcopale non poſſit implere officium; tuoc libera facultas & licentia pateat vobis adire catholicum & beneviventem epiſcopum obicumque in veſtra vel proxima provincia inveniri potuerit, ut ab ipſo in eccleſiaſticis gradibus & officiis ordinari ex veſtra congregatione dignus eſſe poſſit. Sacris enim canonibus, & bonis congruit moribus, ut ſicuti, qui ordinandi ſunt bone vite recteque ſcientie exiſtere debeot; ſic juxta Apoſtoli ſententiam, illi, qui maous ordinandis imponunt, irreprehenſibiles, & abſque crimine inveniantur. Si quis autem temerario auſu, quod fieri non credimus, contra hujus noſtre apoſtolice auctoritatis confirmationis ſeriem agere tentaverit, ſciat ſe eſſe excommunicatum a beato Petro Apoſtolorum principe, & noſtra apoſtolica auctoritate. Qui vero cuſtos & obſervator hujus noſtri privilegii extiterit, benedictionis gratiam & vitam eternam a Domino Deo conſequi mereatur.

Datum Luce IIII. cal. novembris per manus Petri ſancte Romane eccleſie presbyteri cardinalis & bibliothecarii anno duodecimo pontificatus ipſius domini Alexandri pape ſecundi indictione x.

CXXXVIII.

Herimannus epiſcopus Volaterranus introducit Camaldulenſes in monaſterium S. Mariæ de Pulliciano, ut illud reforment.

Anno 1073.

Ex tabulario archiepiſcopii Piſani.

Ad lib. XIX. n. 35. IN nomine ſancte, & individue Trioitatis, ſcilicet Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, amen. Magna conſideratione eſt ſtudendum prelatis omnibus, ne ovilis ſibi commiſſa cura fiat proclivior eorum negligentia. Si vero, quod abſit, ad devia pervenerit, tunc ipſa prelatio eſt illis plus anime detrimentum, quam fiat ſalutis incremeotum. Illi autem, cui divina hoc annuit gratia, ut ſalubriter procuret, que ſibi ſunt commiſſa, illi datur revera jam contemplari celeſtia. Ergo ſi adeo eſt vigilandum ipſis, qui preſunt cenobiis, monaſteriis, congregationibuſque aliis, nobis quantis, quibuſque modis eſt ſudandum, qui curam paſtoralem habere videmur, qui ſub nomine patrum vivere cenſemur. Valde inſuper eſt nobis cavendum illud evangeliorum: Sint lumbi veſtri precincti, & lucerne ardentes in manibus veſtris. Ardere lucernas tunc in nobis pro certo curamus, cum boni paſtoris veſtigia ſequimur. Conſideremus diligenter quid ſacra pagina inſonat terribiliter: Bonus Paſtor aoimam ſuam ponit pro ovibus ſuis. Qua io re nos eſſe ſollicitos oportet vigiles, ne hoſtis malignus noſtros poſſit invadere greges. Decet quoque nos eſſe ſtudioſos procuratores per monaſteria, per canonicas congregati fratres, quo religionis more ſub quo ſtatu obedientie ſuam regulam obſervantes maneant; Unde ego Herimannus omnium epiſcoporum infimus promere nequeo, dicere non valeo, quanto dolore concutior, quanto merore commoveor, quod ego non fui ſollicitus in ſupradictis rebus, ſed quamquam ad omnia, que debui plus merito incurioſus extiti. Eſt mihi quoddam monaſterium, quod eſt ſitum in loco, qui dicitur Pulicianum, quod huc uſque non ſtetit odine, quo debuit. Nam fratres ibi hactenus degentes non juxta beati Benedicti precepta ſteterunt, ſed potius multis voluptatibus, pluribuſque laſciviis dediti vixerunt. Qua de re multotiens condolui, multiſque vicibus deflevi, quod invenire nequiveram monachum, Deum timentem, regulam diligentem, quam illis poſſem conſtituere patrem. Deo tandem favente, eodemque concedente, prout mihi erat deſiderio, quem diu deſideraveram, quem longo tempore queſieram, inveni loco ſupradictum fratrem idoneum Divinis moribus inſtructum, quem multis precibus, multiſque ſupplicationibus poſtulavimus. Demum tamen devictus noſtris adquievit conſiliis communi conſenſu fratrum ibi degentium, communi voluntate noſtrorum fidelium. Hunc tamen aliter ſuperare nequivimus, niſi abbatie reſpueremus poteſtatem imperandi, & faciendi illas res, quas inibi feceramus uſ-

que

que ad illud tempus, excepta abbatie in-veſtitura, & abbatia conſecratione divina. Si autem vel ego, vel mei ſucceſſores per meos, aut per ſuos tante preſumptionis fuerimus, ut per annum exinde ſtudioſe accipiamus ultra unum bizantium, & infra dies xxx. non emendaverimus, ſi tamen intra patriam & incolumes fuerimus, & ab abbate, aut a ceteris fratribus inquiſitum fuerit, C. libras de auro loco pene perſolvamus; medietatem heremitorio de Camalduli, medietatem poteſtati, cui conqueſti fuerint. Abbates vero vel monachi prefati monaſterii de Puliciano ſi iſtigante Diabolo mediocres fuerint, prior prenominati loci de Camalduli habeat poteſtatem trahendi reos ac mittendi bonos. Hoc ſcriptum ego Herimannus omnium epiſcoporum minimus confirmo & generali ſynodalis concilii conſenſu celebrato octavo idus menſis auguſti illud corroboro, & anathematis vinculis, & auctoritate ſanctorum patrum, & ex poteſtate mihi indigno conceſſa a Domino illum maledico & excommunico, & a gremio ſancte eccleſie ſeparo, & a fidelium conſortio illum ſecerno. Qui commutare vel rumpere hoc factum ſtudioſe, & ſe ſciente voluerit, & qui conſilium dederit, niſi condigne ſatisfecerit.... Ad ſalutem enim anime mee, meorumque preceſſorum ac ſucceſſorum epiſcoporum hoc eſt viſum mihi juſte feciſſe.

Ego Herimannus Dei gratia epiſcopus confirmavi & ſubſcripſi.

Ego Farolfo archipresbyter ss.

Ego Ugo archilevita ss.

Ego Petrus presbyter & canonicus ss.

Ego Dominicus presbyter ss.

Ego Azo Levita ss.

Ego Guido ſubdiaconus ss.

CXXXIX.

Commutatio terrarum facta ab Adelaſia filia Jannecti cum Petro abbate S. Gregorii de Urbe.

Anno 1073. III. januarii.

Ex codice membranaceo ejuſdem monaſterii, pag. 229.

Ibid lib. XIX. n. 38. IN nomine Domini. Anno Deo propitio pontificatus domini Alexandri ſummi pontificis & univerſalis ſecundi pape in ſacratiſſima ſede beati Petri apoſtoli .... menſis januarii die tertia. Ego quidem Adelaſcia filia quondam Jannecti de Sariano conſentiente Centio filio Leonis de ...... & do, trado & irrevocabiliter committo tibi domno Petro religioſo abbati venerabilis monaſterii ſanctorum Andree & Gregorii quod eſt in Clivus Scauri, proprietatem ipſius monaſterii in perpetuum: id eſt unam pedicam terre ſementaritie, cultum vel incultum, cum arboribus & pertinentiis poſitis foris portam Appiam in caſale, quod vocatur Moreni, non longe a Mandra Camellaria juxta rivum, qui vocatur de Moreni, ab uno latere via Albanenſis, ab alio eſt terra Alcherii, a tertio eſt terra Farulſi, a quarto vero latere eſt vinea heredum Johannis......., Guidonis de Jojo. Inſuper do & ſimiliter committo vobis unum petium terre ſementaritie cum omnibus ſuis pertinentiis ibi ipſo loco..... & inter hos affines....... &c. qualiter mihi competunt per ſucceſſionem predicti patris mei, vel per quemcumque modum....... &c. ad opus & proprietatem predicti venerabilis monaſterii do, trado & committo, eo quod per commutationis cartulam ad earum vicem recompen...... dediſti unam pedicam terre ſitam foris predictam Appiam portam in capite hortis, qui dicuntur Perrectis via Ardeatina...... ut omni anno in aſſumptione ſancte Marie perſolvam una cum heredibus meis exinde vobis monaſterioque veſtro unum modium grani, & unum ordei nomine..... illum modium cum quo veſtris agricolis vobis perſolvant quartam &c. Cartula hec firma permaneat, quam ut ſcriberet, & ad eam confirmandam pro me ſignum manus faceret coram ſubſcriptis teſtibus, rogavi Raynerium ſcriniarium ſancte Romane eccleſie in menſe & indictione predicta undecima..

Signum †† manu predicte Adelaſcie hujus rogatricis cartule & Centii mariti ſui..... ad confirmanda & corroboranda, que ſuperius leguntur.

Centius filius Johannis Theodoreſi teſtis.

Johannes de Leone de Bonizo teſtis.

Franco filius Benonis de Fuſco teſtis.

Gregorius, qui cognominatur Squarcscila, teſtis.

Petrus filius Johannis de Gizo teſtis.

Ego Raynerius ſcriniarius ſancte Romane eccleſie complevi & abſolvi.

CXL.

Rainerius filius Guidonis comitis promittit Benedicto abbati S. Salvatoris de Sexto nullam moleſtiam vel gravamen amplius ſe illaturum eidem monaſterio.

Anno 1073. III. idus januarii.

Ex autographo archivi S. Pontiani de Luca.

Ibidem. IN nomine Domini noſtri Jheſu Chriſti Dei eterni anno ab incarnationis ejus milleſimo ſeptuageſimo tertio idibus januarii indictiooe undecima. Maniſeſtus ſum ego Raineri filius Guidonis comitis & nepos Raineri item comes, quia tu Wido filius Rodulfi dediſti mihi meritum argentum pro ſolidis centum, propterea per hanc repromiſſionis paginam repromitto tibi, qui ſupra Wido filio Rodulfi, pro perſona Benedicti abbatis, que Joco vocatur, de eccleſia & monaſterio domini Domini & Salvatoris ſito Sexto, ut da ad modum in antea nunquam ullo tempore non habeamus poteſtatem naque licentiam, nec ego qui ſupra Raineri comes, neque meis heredibus, neque ulla noſtra ſummiſſa perſona, cui nos dediſſemus aut dederimus tibi qui ſupra Wido filio Rodulfi, aut ad ſupraſcripto Benedicto abbas de eccleſia & monaſterio de Sexto, vel ad poſteris que ſucceſſoribus ejus, ſive cum vos dederitis vel habere decreveritis intentionandi, nec ſubtrahendi, nec minuandi; neque moleſtandi, aut ullam vim faciendi, neque per albergariam ſeo per placitum fatigandi nullum de omnibus caſis & terris ſeo rebus, quas modo habetis, ſive in antea acquirere debeatis infra territorio Vulterenſe ſive Lucenſe, vineis, olivetis, ſilvis, virgareis, pratis, paſcuis, cultis rebus, vel incultis, quantas infra ſupraſcriptis territoriis inveniuntur, quas modo habetis aut in antea adquiſieritis. Inſuper omnem debitum cenſum & juſtitiam ad prefato monaſterio Domini Salvatoris, ſive ad eorum miniſterialem per ſingulos annos adimplere debeamus. Et ſi aliquo tempore ego qui ſupra Raineri comes ſive meis heredes vobis qui ſupra Wido & Benedicto abbati ejuſque ſucceſſoribus *&c.* in aliquod exinde intentionaverimus aut retolli vel ſubtrahi queſierimus, nos vel ille homo, cui nos eas dediſſemus aut dederimus per quodlibet ingenium, ſpondeo ego qui ſupra Raineri comes una cum noſtris heredibus, aut ſi debitum cenſum ad prefato monaſterio per ſingulos annos non dederimus ſive omnia, ſicut ſuperius legitur, non obſervaverimus compr.... vobis qui ſupra Wido filio Rodulfi & Benedicto abbati, qui Joco vocatur, vel ad poſteriſque ſucceſſoribus *&c.* penam argentum optimum libras ſexaginta, & hanc promiſſio omni tempore in ſua permaneat firmitate ac robore, quia taliter inter nos convenit, & ita in hoc ordine hanc promiſſionem Ildebrandum notarium domini imperatoris ſcribere rogavi. Actum in loco juxta plebem, que dicitur a Pino.

Signum domini ſupraſcripti Raineri comitis, qui hanc promiſſionem fieri rogavit.

Signum domini Widi quondam Raineri de Latereto rogatus tt.

Signum domini Ildebrandi quondam... de loco Clanni rogatus tt.

Signum domini Bandi quondam....... de Palaja rogatus tt.

Signum domini Rodulfi quondam Bretuli qui Inganna majore vocatur, rogatus tt.

Signum domini Bonithi qui Lungo vocatur de loco Vvinciolo, rogatus tt.

Ildibrandus notarius domini imperatoris poſt tradita complevi & dedi.

CXLI.

Jucundus præpoſitus canonicæ Arretinæ concedit eremo Camaldulenſi decimas caſtri de Mojona.

Anno 1073. menſe junio.

Ex autographo ejuſdem eremi, §. Donatio. n. 146.

IN Dei nomine anno Dominice incarnationis milleſimo ſeptuageſimo tertio regnante Henrico rege menſe junio indictione undecima. Et ideo ego donnus Jocundus archidiaconus & prepoſitus canonice ſancti Donati qualiter ad libellario nomine dedi tibi donno Martino heremite & tuis confratribus heremitis veſtriſque ſucceſſoribus heremitis degentibus in eremo, qui dicitur Camaldoli, ideſt decimam de curte noſtra de Mojona de pane & vino & ortis de illa terra, que modo eſt laboratoria ad noſtram manum donnicata, & de manentia infra predicta curte, eo tenore ut vos & veſtri poſteri ſucceſſores eam ad veſtram manu habeatis & teneatis uſquedum in ere- *Ad an. XIX. n. 31.*

eremitica vita vos & veſtri] ſucceſſores permanſeritis, ſicut modo manetis, & noo habeatis licentiam eam dandi oulli homioi io beneficio, oeque io cambio vel alio quolibet modo, quem homo in ſe cogitare poſſit. Et ſi hoc feceritis iſta noſtra donatio io oos redeat, ea videlicet ratione eam vobis dedimus, ut vos & veſtri ſucceſſores omni tempore oretis pro nobis & noſtris ſucceſſoribus prepoſitis & canooicis, nam nichil amplius vobis exinde impoſuerimus, niſi quod ſupra legitur. Ego predictus prepoſitus obligo me & meos poſteros ſucceſſores tibi predicto doooo Martino tuiſque fratribus veſtriſque ſucceſſoribus heremitis, ſi predictam decimam vobis tollere vel miouere vel aliquod ſuperfluum vobis exiode impoſuerimus, niſi quod ſupra legitur, tuoc compooere promitto & cooponamus vobis penam denariorum Luceoſium ſolidos viginti. Iterum promitto ego Martinus & obligo me & meos confratres heremitas noſtroſque ſucceſſores tibi predicto prepoſito tuiſque ſucceſſoribus nos omnia obſervaturos, ſicut ſuperius legitur, ex parte ooſtra, & ſi noo obſervaverimus vel eam alicui dederimus, hec donatio ſit vacus, & ioſuper coopooamus vobis ſimilem peoam ſol. vigioti, unde duo libelli inter nos facti qualiter, ut ſuperius legitur, Farolſo notarius ſcribere rogavimus. Actum Aritio feliciter.

† Ego Jocundus archidiaconus & prepoſitus in hoc libello a me facto ss.

Ego Johanoes presb. & canooicus ss.

Ego Ildebraodus presb. & canonicus ss.

Ego Arnulſus diacoous & caoonicus ss.

Ego Ubertus diacoous & canonicus ss.

Ego Booizo canonicus & ſubdiaconus ss.

Sigoum manuum Uberti filius Bunici & Ildibrandi filius quondam Griffi, qui fuit notarius, & Elie filius Petri medico rogati teſtes.

Ego Farolſo notarius ſcripſi & complevi.

CXLII.

Teſtamentum Randi filii Bulgari, quo reliquit eidem eremo ſua jura in eccleſias & caſtra territorii Caſtri-felicitatis.

Anno 1073. meoſe junio.

Ea archetypo prædictæ eremi. §. Donatio. n. 147.

Ad lib. XIX. n. 16. IN Dei nomine anno Domioice iocarnationis milleſimo ſeuageſimo tertio regnaote Enrico rege meoſe junius indictione XI. Manifeſtus ſum ego Raodo filio quondam Bulgari, qualiter per anc cartula judicati, & oc meum teſtameotum & oferſionis judico & trado & offero tibi in ac eccleſia ſancti Salvatoria de Camaldulo, ubi dicitur Campo amabilis, tota & iotegra res mea, que eſt juris mea, ſicuti mihi ſucceſſi da genitore & da genitrice mea per traditione aut venditiooe, & pro quolibet ingenio eſt ipſa res io comitato Caſtro felicitatis infra plebe ſancte Marie ſita Munte, & medietatem de caſtello de Plaoterano cum tertia mea portiooe de eccleſia ſancti Laurentii de Caſtello & infra plebe ſaocti Petri ſitsm Teverioa, & meam portionem de caſtello de Corzano, & eccleſia ſancti Angneli de ipſo caſtello, & meam portionem de caſtello de Veturita & io plebe ſancti Dooati de Opiaoo, excepto antepono manſo, qui reitur pro Caſtulo filio Qualfridi & infra plebe ſancte Marie ſita Camorra, meam portionem e caſtello de Pietina & eccleſia ſancti Leo & de eccleſia ſancti Martini Aperito, & uno ſervo nomine Arnaldo filio Caſoli cum omne ſuo ſervitio & agnatione cum filiis & filie, qui de eo nati vel procreati ſiunt, antepono uno manſo in Teverina qui eſt recto per Guido maſſario in loco, qui dicitur Bovegnano, ideo tam predicta res cum ſolamentis cunctis & edificiis ejus curtia ortas, vineis, terris, pratis, campis, ſilvis, vel reliquis pumiferis, aquis, rivis, cultum & incultum, tam de caſis donoicatis, quam de maſſaritiis rebus ubicumque dicta res eſſe ioveni tur, aut eſſe pertioeotes, excepto quaota aotepoſita abeo ego jamdicto trado tibi in predicta eccleſia ſancti Salvatoris predicta res in integrum judico & trado & offero tibi io predicta eccleſia pro redemtionem & remedio anime mee & remedio anime geoitoris & genitricis mee, uode mihi Domious in boois mercede tribuat *&c.* Actum Aritio.

Singno maoo de jam dicto Raodo, qui aoc cartula maou ſua ſcribere rogavi.

Siogoo manibus Ugo filio Ugonis, & Belino filio Booizi & Uberto filio Gerardi, & Gerardo filio ejus, & Ubaldo filio Raineri rogatis teſtes.

Ego Bernardus notarius ſcripſi & complevi.

CXLIII.

VVelſo dux Bavariæ offert monaſterio Vangaticienſi eccleſias S. Mariæ, & S. Petri de Alberedo, & capellam S. Salvatoris de Verona cum terris & decimis.

Aono 1073. xi. julii.

Ex apographo archivi Vangaticienſis.

Ad lib. XIX. n. 37. IN oomioe Domini Dei eterni anno ab incarnacione Domioi noſtri Jeſu Criſti M. ſeptuageſimo tercio xi. kal. julii indictione x. Monaſterio ſancte Marie Dei genitricis ſemper virgiois ſita ſuper flumen Ateſis in finibus Vangaditie, in loco qui dicitur Petra, ubi ounc preſenti tempore domnus Petrus venerabilis abas ipſius monaſterii ordinatus & rector eſſe videtur. Ego quidem in Dei omnipoteotis oomine Welſo Dux Barrianorum... filius marchionis Azonis, qui profeſſus ſum ex natione mea lege vivere Langobardorum, conſentiente mihi quoque ſupraſcripto genitore meo, & ſuptus confirmante, offertor & donator ipſius monaſterii propterea dixi. Quiſquis &c. Ideoque ſupraſcriptus Welſo Dux dono & offro in eodem monaſterio ſancte Marie a preſenti die & hora ad ſuam proprietatem ad habeodum pro animе mee & genitricis mee Cunice ſeu parentum meorum mercedem, id eſt duas eccleſias in comitatu Vincentino ſitas in loco, qui nominatur Albaredo, una in honorem ſancte Marie conſtructa, alia eccleſia in hooore ſancti Petri cum cimiterio & cum omnibus ad eaſdem eccleſias pertinentibus, & integram decimam, que debet dari omnibus habitantibus in predicto loco Albaredo, & capellam unam inſra civitatem Veronam, que eſt edificata in honorem ſancti Salvatoris ejuſque genitricis ſuper flumen Ateſis com camioata & curte totum in ſimul tenente cum caſis & ortis areis curtibus & omnibus rebus adpoſitis ad eamdem eccleſiam pertinentibus tam intra civitatem Veronam, quamque & de foris, qoe ſunt poſite in ipſis caſis & rebus tam inſra dictam civitatem Veronam non longe a predicta eccleſia domni Salvatoris, ejuſque geoitricis Marie, quamque & de foris in valle Paltenate & in valle Fortes ad locum, qui nuncupatur Varano, da ipſo loco per cetera loca uſque in Vellum, ſeu & in loco & ſuodo Porcile ibidem per aliis certis quibuſcumque locis & vocabulis ad ipſas eccleſias pertinentibus in integrum. Quas autem ſupraſcriptas eccleſias com caſis & ortis & areis, curtibus & omnibus rebus ſibi pertinentibus ab hac die io eodem monaſterio habendum confirmo eo videlicet ordine, dono & offero, & per preſeotem cartulam offerſionis io eodem monaſterio ut predictos donnus Petrus abas vel ejus ſucceſſores faciant de eaſdem eccleſias & omnibus predictis rebus ad eaſdem pertinentibus, ſicut de ceteris rebus ipſius monaſterii pro anime mee & genitricis mee Cunice ſeu parentum meorum mercedem, & deſpondeo adque promitto ego, qui ſupra, Welſo dox Barrianorum una cum meis heredibus &c. hanc enim cartulam offerſionis mee paginam Rozoni notario tradidi & ſcribere rogavi, io qua ic ſuper confirmans teſtibuſque obtulit roborandam. Actum in loco Adeſte ſeliciter.

Signum manus ſupraſcripto Welſo dux Barianorum, qui hanc cartula offerſionis fieri rogavi, & omnia ſupraſcripta.

Ego Rozooi notarius hujus cartule offerſionis ſcripſi & poſt tradita complevi.

CXLIV.

Privilegium Gregorii VII. papæ pro eremo Camaldulenſi.

Anno 1074. xiii. kl. aprilis.

Ex veteri authentico archivi S. Blaſii de Fabriano.

GRegorius epiſcopus ſervus ſervorum Dei Ruſtico priori & cuncte ejus congregationi de loco, qui dicitur Campus Amabilis in perpetuum. Nulli fidelium veoit in dubium, quin ſedes apoſtolica, eo quod princeps & mater omnium eccleſiarum, omnibus hoc jure & debita ſollicitudine eccleſiis preeſſe debeat, ut ooo ſolum eas catholice religionis uniţate concludat, ſed generaliter ab his, que extrinſecus promoventur, ſua auctoritate ſalvet & muniat. Inter quas tamen complures inveniuntur, que ſpeciali ac propria commendatiooe in tutelam ejuſdem ſedis apoſtolice ſe contulerunt, ut ſpeciali caritate & ſtudio ſue matris amplexe ſecuriores & liberiores ab omni infeſtatione conſiſterent. Quas, ut dignum erat, ita in ſuo ſinu Romana ſuſcepit eccleſia, tantaque protexit undique diligentia, ut omnibus ornameota, preſtaret, nonnullis quoque gratiam conferret amplificationis. Cujus rei plurima oobis exempla ſanctiſſimi viri preceſſores noſtri reliquerunt, qui ante Ad lib. XX. n.

nos

Digitized by Google

nos in ea, quam diximus, apoſtolica ſede fulgentes pro honnre eccleſiarum Dei & earum exaltatione magis quam pro vita aut ſalute ſua ſolliciti fuerunt. Novimus enim monaſteria plurima & cetera eccleſiaſtica bona, que a religieſis viria ad patrocinium & defeoſionem apoſtolice ſedis ſunt delata, cum ſumma caritate ab illis ſuſcepta, & privilegio apoſtolice defenſionis quaſi muro munita firmiſſimo. In qua re quam pie, quam ſancte ſecerint, & illorum nobis oſtendit gloria, & ipſius rei tam fructuoſa gratia. Nam cum oratoria in pace & tranquillitate conſiſtunt, & eccleſiaſtica beneficia pauperes Chriſti nutriunt laus Deo condigna depromitur, & remedia peceatorum tam vivis, quam etiam defunctis pie impenduntur. Unde nos io eadem apoſtolica ſede non noſtris meritis ſed divina locati gratia, oratorium ſancti Salvatoris in Campo Amabili conſtructum & cellaa ipſi adherentes & circum circa adjacentes, ſive omnia ad ipſum pertioeotia communi rogatione fratrum in tutelam apoſtolice auctoritatis & ooſtram, ſucceſſorumque noſtrorum ſuſcepimus deſenſionem. Salva quidem ſue matricis Aretine eccleſie debita & canonica reverentia. Volentes, ut tam pia collatio fidelium animarum, a quibua idem oratorium ſuit inceptum, & huc uſque perductum Deo creſcat, & illis eorumque poſteris & ſucceſſoribus ad ſalutem corporis & anime proficiat. Sic denique ipſum oratorium & predictum locum cum omnibus cellulis & hoſpitiis ſuis, ſeu univerſis rebus ad eum pertinentibus in noſtram defeoſionem ſuſcipimus, ut tam illa, que modo habere & teoere videtur, quam que in antea, Den largiente, juſte adquirere poterit, ubicumque poſita ſuerint, ſub apoſtolica cuſtodia & tuitione conſiſtant. Primo itaque loco ponimus heremum & oratorium ſitum in loco, qui dicitur Campus Amabilia. Secundo hoſpitium ejus, quod dicitur Fons bonus. Tertio cenobium, quod eſt conſtructum in locn, qui dicitur Cerritum, qui eſt inſra comitatum Vulterrenſem, necnnn & abbatiam ſancte Marie virginis ſupradicto loco adherentem, poſitam in loco, qui dicitur Puliciano. Quarto in loco, qui dicitur Agna. Quinto in locn, qui dicitur Monte & Soci. Sexto in loco, qui dicitur Arcina. Septimo in loco, qui dicitur Caliano & Punina. Octavo io loco, qui dicitur in Chio, & eccleſia ſancti Savini. Nono in loco, qui dicitur Fogiano. Sancimus igitur hoc noſtro privilegio, ut neque rex, imperator, dux, comes, aut pontifex, aut aliqua perſona idem oratorium, aut fratres ibi Deo ſervientes, ejuſque territoria, aut aliqua ſibi juſto modo aut in antea pertinentia invadere, aut moleſtare, vel aliquo modo inquietare preſumat, libertatem aut licentiam eccleſiaſtici juris, quam huc uſque habere viſi ſunt, ſeu quam in antea juſte habere poterunt, in hac eadem ſerie confirmamus & perpetuam ſore ſtatuimus. Ne quis autem malas cooſuetudines ſuperinducat, quibus idem oratorium a ſua religione turbetur, apoſtnlica auctoritate prohibemus; hoc tamen volumus & cnnſtituimus, ut jam dictum oratorium cum cellia ſuis omni tempore, eo modo, atque tenore, quo prius inchoatum eſt, & ad noſtra uſque tempora perductum, maneat in ſuo vigore atque ſtabilitate, ſcilicet ut ſemper heremitico tramite, & contemplative vite celſitudine perſeveret, nec liceat cuiquam aut abbatem ibi ponere, aut cenobium ſacere, ſed ſemper ſolitarie vite locus ipſe ſit deditus, & firmitate continua dedicatus. Hoc quoque veſtra caritate rogante, ut hic apoſtolice ſedia privilegio annectimus, ut ſi quando opportunum ſuerit aliquem ex veſtra congregatione in eccleſiaſticos gradus ordinari, & epiſcopus, ad cujus parochiam pertinet jam dictum oratorium ſancti Salvatoris, ſeu aliqua ex eccleſiis vel cellis veſtris io antea pertinebit, ſimoniaca hereſi ſuerit depravatus, ut rite & canonice epiſcopale noo poſſit implere oſficium, tunc libera ſacultas ac liceotia pateat vobis adire catholicum & bene viventem epiſcopum ubicumque in veſtra vel proxima provincia inveniri poterit, ut ab ipſo in eccleſiaſticis gradibus & officiis ordinari & conſecrari ex veſtra congregatione, qui dignus eſt, poſſit. Sacris eoim canonibus & bonis omnino congruit moribus, ut ſicut hii, qui ordinandi ſunt, bone vite, recteque ſcieotie exiſtere debent, ſic, juxta apoſtoli ſententiam, illi qui manus ordinandis imponunt, inreprehenſibilea & abſque crimine inveniantur. Si quis autem temerario auſu & incorrigibili temeritate, quod fieri non credimus, contra hujua noſtre apoſtolice auctoritatis & confirmatioois ſeriem agere temptaverit, ſciat ſe auctoritate apoſtolorum Petri & Pauli diſtricte animadverſioni ſententiam ſubiturum. Qui vero cuſtos & obſervator hujus noſtri privilegii extiterit, benedictinnis gratiam & vitam eternam a Domino Den conſequi mereatur.

Da-

Datum Rome XIII. kal. aprilis per manus Petri ſancte Romane eccleſie presbiteri cardinalis archibibliothecarii anoo primo pontificatus VII. Gregorii pape, anno videlicet Dominice incarnatioois milleſimo ſeptuageſimo quarto indictione tertiadecima.

CXLV.

Conſtantinus epiſcopus Arretinus donat eidem eremo prædium in plebe Partinæ.

Anno 1074. menſe majo.

Ex veteribus ſummariis Fontis-boni, pag. *62*.

Ad lib. XX. n. 3. CONſtantinus epiſcopua Arretinus cum conſenſu ſuorum canonicorum per ſe ſuoſque ſucceſſores in perpetuum pro remedio anime ſue ſuorumque anteceſſorum & ſucceſſorum donavit & obtulit Camalduli heremo jus, & proprietatem totius poderis cum terris, vineis, caſis & ſilvis, quod olim fuit Ugonis de Cignano poſiti in ſtrumento ſancte Marie in Partina in loco nominato Soci & Monticellus ſub anno Domini M. LXXIIII. menſe maji. Carta manu Aritii notarii.

CXLVI.

VVibertus archiepiſcopus Ravennas concedit Petro abbati Biſurcenſi eccleſiam S. Clementis.

Anno 1074. XIV. maji.

Ex autographo archivi Ravennatis archiepiſcopii, Capſ. F. n. 2024.

Ad lib. XX. n. 4. IN nomine patris & filii & ſpiritus ſancti. Anno Dominice incaroationis milleſimo ſeptuageſimo quarto regnante Heinrico filio quondam Heiorici anno octavo decimo die quarto decimo menſis madii indictione decima Ravenne. Domino .... atque apoſtolico patri patrum domino Wiberto ſaocte catholice Raveon. eccleſie archiepiſcopo Johannes monachus pro perſona Petri venerabilis abbatis monaſterii ſancti Benedicti, qui vocatur in Biſurco, & pro ſe in dicto monaſterio ſucceſſoribus in perpetuum. Congruum atque utillimum eſſe de .... petentium deſideriis non obeſſe, ſed Domini miſericordiam conſiderantes deſideriia ſubvenire, ut in futurum vobis proficiat ad augmeotum & preteritarum gratiarum referat actiones. Idcirco coocediſtis nobis predicto Johannes mooachus pro perſona Petri venerabilis abbatis predicti monaſterii ſancti Beoedicti, qui vocatur in Biſurco &c. ideſt eccleſiam vel capellam, cujus vocabulum eſt ſancti Clementis una cum cimiterio ſuo, & caſe & manſione ſua juſta ſe....... cum manſo ſuo integro cum terris vineis &c. Quam capellam vel manſum conceditis nobis ad lucrum & utilitatem predicti monaſterii noſtri in perpetuum, ut ſuperius legitur, quatenus..... &c.

CXLVII.

Robertus cedit jure emphyteuſis monaſterio S. Gregorii de Urbe caſtrum de Guido.

Anno 1075. II. martii.

Ex chartulario ejuſdem monaſterii, pag. 59.

IN nomine Domini. Anno ſecundo pontificatus domni Gregorii ſeptimi pape indictione tertia decima menſis martii die ſecunda. Ego quidem Robertus filius ..... a Balneo Mucino hac die nullo prohibente nec contradicente, propria ſpontaneaque mea voluntate pro redemptione anime mee, conſentiente Adohara conjuge mea dono, largior & inrevocabiliter offero & trado in venerabili monaſterio ſanctorum Andree & Gregorii io clivo Scauri per vos domne Petre religioſe rector & abbas ejuſdem monaſterii venerabilis in perpetuum .... tantum dierum vite mee & meorum legitimorum filiorum atque nepotum, & ſecundum ſubſcriptum tenorem, ideſt illud caſtrum, quod cognominatur de Guido cum omnibus ſuis uſibus & utilitatibus, & cum omnibus ſuis pertinentiis de intus ſcilicet & de foris, poſitis foris portam ſancti Pancratii loco ſuo, & ſicut ſuo vocabulo cootinetur: hoc videlicet, ut omni anno in feſtivitate ſancti Aodree demus vobis & veſtris ſucceſſoribus cauſa inveſtitioois ipſius caſtelli tres ſolidos denariorum, & decem, ut ita dicam, ſalmas lignorum. Ad obitum vero meum ſi teſtamentum ſecero, quicquid pro anima mea dari juſſero in ipſum monaſterium deveniat, & ibi ſepeliar, & ſi inteſtatus obiero, quindecim libras denariorum ex meo pro anima mea ibidem id in ipſum monaſterium deveniant: predicti autem mei filii & filie *Ad lib. XX. n. 5.*

&

Digitized by Google

& nepotes quicquid pro aoima ſua quiſque judicaverit, ſimiliter ibi veniat, & illic ſepeliantur. Cum ergo omoes mortui erimus, tunc abſque ulla contrarietate vel cunctatione ipſum oominatum caſtellum cum omnibus ſuis pertioeotiis de iotus & foris, & ſicut ſuo vocabulo contioetur, deveoiat in ipſum veſtrum monaſterium ad faciendum quicquid vobis veſtriſque ſucceſſoribus placuerit, ad opus tameo & proprietatem ipſius monaſterii in perpetuum, & numquam a me, neque ab heredibus vel ſucceſſoribus meis, oec etiam ab aliqua perſona a vobis ſubmiſſa habeatis exinde aliquam requiſitionem aut contrarietatem, oec litis caluoipoiam, quam, ſi quod abſit, aliquo modo facere vel excitare preſumpſerimus, & ſi opus & neceſſe fuerit, ſi id vobis ab omoi homine gratis non defeoderimus aut noo potuerimus, componamus vobis ad opus ipſius monaſterii pro pena triginta boni auri libras, & ſoluta pena quiſquis lis vel requiſitio aut contrarietas exiode propoſita vel excitata fuerit, inanis omnino exiſtat & vacua. Et hec donatio, ſicut io hac legitur cartula, perpetuo ſtabilis & firma permaneat, quam ut ſcriberet, & pro me ad eam confirmandam ſignum manus faceret, coram ſubſcriptis teſtibus rogavi Rayncrium ſcriniarium ſaocte Romaoe eccleſie in menſe & indictione ſupraſcripta tertiadecima.

† Signum manu ſupraſcripti Roberti rogatoris & Adohare cooſentientis huic cartule.

† Ruſticus de Johaone Rizzuto de Areola teſtis.

Nicolaus filius ejus teſtis.

† Johanoes filius Johanois Cogiepazzi teſtis.

† Boneincaſa filius Alcherii de Salamone a Coloſſeo teſtis.

† Petrus frater ejus teſtis.

† Petrus filius ejus quoodam Johannis de Baldino teſtis.

† Gregorius filius Nitoois de Johanne de Sergio teſtis.

† Ego Raynerulus infimus ſcriniarius ſancte Romane eccleſie, ſicuti inveni io dictis predicti domini Raynerii booe memorie, que ipſe prior notariorum mihi ſcribenda commiſit, complevi & abſolvi.

CXLVIII.

Albertus marchio, Azo appellatus, donat monaſterio Vangaticienſi decimas quamplurium terrarum.

Anno 1075. VI. kl. octobris.

Ex autographo archivi ejuſdem monaſterii.

IN nomine Domini Dei eterni. Aono *Ad lib. XX. n. 8.* ab incarnatione Dominica milleſimo ſeptuageſimo V. VI. kal. octobris indictione XIII. Mooaſterio ſancte Marie, quod eſt conſtructum ſuper flumen Ateſi io loco, qui dicitur Vangadicia, ubi molte res ab omois hominibus delegate ſunt, ubi ſanctorum corpora Primi & Feliciani requieſcunt, necnon & corpus beatiſſimi quoque confeſſoris Teobaldi adeſſe videtur. Ego Albertus, qui Azo marchio vocatur, qui profeſſus ſum lege vivere Langobardorum, propterea dixi: Quiſquis *&c.* Ideoque ego qui ſupraſcriptus Albertus, qui Azo marchio vocatur, dono & offero in ſupraſcriptum monaſterium ad honorem ſancte Marie, ſancti quoque confeſſoris Teobaldi in ſumptum & ſtipendio monachorum ibidem ſervientium, vel qui ibidem pro tempore fuerint ordioati uſque in perpetuum; ideſt decimam portionem de paludibus, quas habere viſus ſum in comitatu Pataveoſis & in finibus de Vigezolo de ipſa palude, que dicitur valle de Termine, & decimam partem de paludibus in finibus Palſo, de ipſis paludibus qui nominatur Arzere de Mola, partem de duabus portionibus de paludibus in fioe Miliadino, de ipſa palude, que nuncupatur Cavadicia, & decimam de paludibus de finibus Altadura, de ipſa palude, que nullo tempore ooo fuerat laborata, ſed adhuc laborati fiunt excepto ipſos ageres, qui ipſa factus palude, & in antea laborati fuerant, & in comitatu Viocentioo, in loco qui nominatur Albaredo, duas eccleſias in honorem ſancte Marie constructam, alia in honorem ſancti Petri cum cimiteriis & cum omnibus eaſdem eccleſias pertinentibus, & integram decimam, que debet dari omoibus habitaotibus vel laborantibus in predicto loco Albaredo, eo videlicet ordioe, ut nulli liceat preſentibus rectoribus vel futuris uſque in perpetuum predictas decimas portiones de predictis paludibus & predictas eccleſias eum predicta decima io beneficium alicui dare, ſed ſemper habeantur io uſu & ſumptum mooachorum Deo militantium

in

Digitized by Google

io prediƈtum monaſterium & oratorium pro mercede anime mee, & Cunice quoodam coojugis mee, cujus corpus ibidem requieſcit, & omnium parentum meorum, ut Deus dimittat nobis omnia peceata noſtra: quas autem ſupraſcriptas decimas portiones de ſupradiƈtis paludibus primis terris de paludibus de prediƈtis finibus de Vigezolo, que dicitur valle de Termine, & in finibus Palſo, que nominatur Arzere de Mota, & in finibus Miliadino, qui oominatur Cavadicia, & in fioibus Altaduria, que nominatur Zudolegna, & confinibus caſale, qui vocatur Lago ſrondado, & io finibus Merlaria, que nuncupatur Malauteda, & preſatas eccleſias cum cimiteriis & cum omnibus ad eaſdem eccleſias pertinentibus & prediƈtas integras decimas de jamdiƈto loco Albaredo una cum acceſſionibus & iogreſſiooibus earum, ſeu cum ſuperioribus & inſerioribus earum, qualiter ſuperius legitur, & inter comprebenſum prediƈtis locis jam diƈtas eccleſias cum ſupradiƈta decima in integrum ab hac die in prediƈtum monaſterium & oratorium dono & offero pro remedio anime mee, ut ſuperius legitur, & per hanc preſentem cartulam offero ad habendum, confirmo faciendum exinde a preſenti die a parte prediƈti monaſterii & oratorii, aut cui pars preſati monaſterii & oratorii dederit proprietario oomine, quidquid voluerint per remedium anime mee & coojugis mee & parentum meorum. Quidem exſpondeo atque promitto ego qui ſupra Albertus, qui Azo marchio vocatur, una cum meis heredibus ab omni homine deſenſare, quod ſi deſenſare oon potuerimus, aut ſi exinde aliquid per quodvis ingeoium ſubtraere queſierimus, tunc in duplum eis de terris, de paludibus, & prediƈtas eccleſias cum prediƈta decima, ſicut ſuperius legitur, reſtituamur, ſicut pro tempore fuerint melioratis aut vallieotibus ſub eſtimatione in conſimilibus locis. Hanc enim cartulam offerſioois mee pagina mibi Petro notario tradidit & ſcribere rogavit, in qua bic ſubter confirmans teſtibus obtulit roborandum.

Aƈtum in loco Eſte ſeliciter.

Signum ††† manuum Petro Veſconte, & Certaldus, & Gandulſus in hac cartula offerſioois rogati teſtes ſueruot.

Ego Petrus notarius bujus cartulam offerſionis ſcripſi & poſt tradita complevi.

Manu ſupraſcripto Alberto, qui Azo marchio vocatur.

CXLIX.

Mainfredus abbas S. Hilari de Galeata tradit ad emphyteuſim caſtra Civitellæ & Caſtelli-vetuli cum juribus ſuis VViberto archiepiſcopo Ravennati.

Anno 1076.

Ex autographo tabularii archiep. Ravennæ, Capſ. B. n. 386.

IN nomine patris & filii & ſpiritus ſaoƈti. Anno Dominice incarnationis milleſimo ſeptuageſimo .... filii quoodam Heinrici imperatoris anno vigeſimo primo die vigeſimo quarto ....o.... omnibus manifeſtum eſt, atque congruam rationem diſpoſitum libenter debere..... locis univerſitatibus meliorandia canſam perficiuot. Et ideo ego quidem in Dei nomine donnus Mainfredus presbyter, monacbus atque abbas monaſterii ſanƈti Illari io Galligata cum conſenſu & auƈtoritate monacborum ...... tibi domno Wiberto ſanƈte catholice Ravennatis eccleſie arcbiepiſcopo veſtriſque ſucceſſoribus in perpetuum ...... concedimus atque largimur ſeu confirmamus vobis rem juris preſati monaſterii noſtri. Ideſt caſtrum unum integrum, quod vocatur Civitella, una cum caſalibus & appendicibus ſuis & capellis & curtis & cum terris, vineis, campis, pratis, paſcuis, ſilvis, arbuſtis, arboribus, & cum rivis, rupinis, fontis, aquis, aquimolis, perennis, limitis, limitibuſque ſuis, & cum omnibus ad prediƈtum caſtrum integre pertinentibus. Verum etiam concedimus & largimur, ſeu confirmamus vobis prediƈto domno Wiberto ſanƈte Ravennsus eccleſie arcbiepiſcopo, veſtriſque ſucceſſoribus in perpetuum alterum caſtellum, quod vocatur Vetulum, cum curte & monte ſuo, & cum caſalibus & appendicibus ſuis, cum terris, vineis, campis, pratis, paſcuis, ſilvia, arbuſtis, arboribus, & cum rivis, rupinis, fontis, aquis, aquimolis perenois, limitis, limitibuſque ſuis, & cum omnibus ad prediƈtum caſtrum integre pertinentibus, ſita hec omnia territorio Pupilieoſi plebe ſanƈti Petri, que vocatur in Galligata. Dum vos ſuperius oominatus domnus Wibertus archiepiſcopus ſanƈte Rsvennatis eccleſie, veſtriſque ſucceſſoribus in perpetuum, ut ſuperius legitur, divina gratia io bac luce juſſerit permanere, vita coocedimus & largimur ſeu confirmamus vobis prediƈtas omnes res, ut

ſupe-

ſuperius legitur, habendas, teoendas, poſſidendas, ordinandas & meliorandas, & ego predictus Mainfredus abbas predicti monaſterii ſancti Illari in Galligata cum meis ſucceſſoribus vobis prenominatus domnus Wibertus archiepiſcopus veſtriſque ſucceſſoribus io perpetuum, ſicut ſuperius legitur, ab omni perſona hominum in omnibus exinde vobiſcum ſtare & auctoriare ſeu defenſare promitto, & ex veſtris propriis expenſis ſeu laboribus mibi meiſque ſucceſſoribus oiſi ioſerius declaraodam affixam penſionem reputare debeatis preſtante quoque vos ſuperius nomioatus domous Wibertus archiepiſcopus veſtriſque ſucceſſoribus in perpetuum, ur ſuperius legitur, iodeſinenter ſecundum pagioam petitioois veſtre penſionem ſingulis quibuſque annis omoi marcio meoſe infra indictionem pro predictis omnibus rebus, que ſuperius leguntur, hoc eſt io argentum denarios duodecim Venetiquorum pro penſione, ut dictum eſt, perſolvatur. Pro eo quia exinde hacepi de manibus veſtris prelibatis domnus Wibertus arcbiepiſcopus in manibus meis prelibati abbatis io preſentiam teſtium, qui hic ſubtus ſubſcripturi ſuot cal. nomioe ideſt libram unam pro denariorum Veneticorum libris quinquaginta. Promittentes propterea nunc nullis diebus nulliſque temporibus vite veſtre denominatus domnus Wibertus archiepiſcopus petitori veſtriſque ſucceſſoribus io perpetuum, ut ſuperius legitur, pro quodlibet argumentis aut exquiſitis hoccaſionibus teſtus bujus paginam enfiteoſin injuſte reſragaodo non violabimus, ſed inviolabiliter modis omnibus conſervare & cuſtodire & defendere promitto cum meis ſucceſſoribus in perpetuum. Et ſi contra hec ipſa que ſuperius leguotur, agere preſumpſerimus daturo me promitto ego predictus abbas una cum meis ſucceſſoribus vobis predicto domno Wiberto arcbiepiſcopo tuiſque ſucceſſoribus ante omne litis ioitium aut ioterpellatiooe pene nomine auri optimi libras decem, & poſt pene ſolutionem maneat banc paginam efiteuſin in ſua firmitate. Quam vero paginam a Deusdedit in Dei nomine tabellioоe hujus eivitatis Ravenne ſcribendum rogavi & ſubſcripſi manus mea propria firmavi teſtibuſque a me rogatis optuli ſubſcribeodum, eorumque preſentiam vobis tradidi ſub die & menſe & iodictiooe predicta quiotadecima Raveone.

† Ego Mainſredus presbyter & monachus atque abbas monaſterii ſaocti Illari in Galligata in hac pagina perpetuali enfiteoſio a me ſacta ſubſcripſi & ſupraſcriptos calciarios accepi.

† Ego Grimaldus monacbus presbyter monaſterii ſancti Ilari Galigate perpetuali eofiteoſin conſenſi & ss.

† Ego Petrus Pupilienſis epiſcopus io henfiteoſyn rogatus teſtis ss.

Petrus Ugonis rogatus teſtis ss.

† Ego Ingo teſtis rogatus ss.

Benno rogatus teſtis ss.

Signum † manuus Vviberti rogatus teſtis.

Ego Deuſdedit in Dei oomioe tabellio Ravennas ſcriptor hanc paginam enfiteuſio, que eſt roborata teſtium complevi & abſolvi.

Notitiam teſtium ideſt

Petrus teſtis epiſcopus Pupilienſis.

Petrus teſtis, qui vocatur Ugooe.

Ingo teſtis qui vocatur Scorizo.

CL.

Conſtantinus epiſcopus Arretinus ſcribit libellum emphyteuſis Ruſtico priori Camaldulenſi.

Anno 1076. menſe ſebruario.

Ex arcbetypo Camaldulenſi. §. Locatio A. 1. 43.

IN Dei nomine. Anno Dominice incarnationis milleſimo ſeptuageſimo ſexto regnante Henrico rege menſe ſebruarii indictione quartadecima. Et ideo ego Conſtantious ſancte Aretine ſedis epiſcopus atque comes, qualiter per hoc ſcriptum libellario nomine ad regendum & detinendum do tibi domno Rodulſo priori ſancte congregationis beremitarum eccleſie cooſtructe ad honorem Salvatoris noſtri ſita Campus Amabilis ad uſum & ſumptum ſratrum ibidem Deo ſamulaorium, ideſt integram terram illam & manſum in ſuo loco Capreoa, quam presbyter Leo & ſui cooſortes ex noſtra parte detinet in comitatu Aretioo inſra plebe ſancte Marie, ſita Partioa in quibuſcumque locis & vocabulis invenitur eſſe cum integra medietate de redditu, vel penſiooe ejuſdem manſi, & integram parrem illam de terra & manſo, quam Gerardo filio Berte olim libellario nomioe dedi, que eſt io vocabulo Beblena, ſeu per alia loca & vocabula, ſicut antea detenta fuit ex noſtra parte per presbyterum Gottizo cum redditu & penſiooe ejus. Seu & per boc ſcriptum do tibi vigiotiquatuor ſextaria de terra cum ſil- *Ad lib. XX. n. 10.*

va ſupra poſita in advocabulo Broilo, & eſt infra hos fines. Ex uno latere eſt ſilva Goazi filius quondam Gotizonis; ex ſecundo via; ex tertio de filiis Feralmi; ex quarto epiſcopìi noſtri; ſupradictas autem res qualiter ſuperius ſunt comprehenſe in quibuſcumque locis & vocabulis invenitur eſſe cum omnibus adjacentiis & pertinentiis earum, & cum omnibus edificiis earum ſuperioribus & inferioribus. Ego, qui ſupra, Conſtantinus epiſcopus & comes tibi jam dicto Rodulſo priori, ut ſupra, do eo videlicet modo eam tibi do, ut tu, qui ſupra, Rodulſus & poſteri ſucceſſores tui heremite eam habeatis & fruatis, & pro ea mihi, meiſque poſteris ſuceſſoribus annualiter reddatis cenſum denarios duodecim bonos Lucenſes, & quos denarios, atque penſionem pro redemptione anime mee, meorumque poſterorum ſucceſſorum offero tibi & predicte ſancte congregationi in perpetuum habendum, & nihil aliud vobis exinde non ſuperponatur. Sic & ego, qui ſupra, Rodulſus prior cum meis poſteris ſucceſſoribus facere & adimplere promitto tibi Conſtantino epiſcopo, tuiſque ſucceſſoribus epiſcopis, quod ſi non ſecerimus, aut ſi eam dimiſerimus, vel pejoraverimus, tunc obligo me & meos poſteros ſucceſſores heremitas tibi jamdicto Conſtantino epiſcopo & comiti tuiſque poſteris ſucceſſoribus epiſcopis compoſituros, & componam mulcta, que eſt pena bonorum denariorum Lucenſium libb. quinque. Item promitto ego!, qui ſupra, Conſtantinus epiſcopus & comes, & obligo me & meos poſteros ſucceſſores epiſcopos tibi jam dicto Rodulſo priori, tuiſque poſteris ſucceſſoribus eremitis, ſi quocumque tempore eam vobis queſierimus tollere, vel miouare, aut ſi aliquid ſuperfluum vobis exinde ſuperimpoſuerimus, niſi ut ſupra legitur, tunc componamus vobis ſimilem penam, ideſt bonorum denariorum Lucenſium libras quinque, ſicut inter nos convenit, unde iſte ſcriptus libellario nomine inter nos ſactus eſt, ut ſupra.

Actum Aritio ſeliciter.

††† Signa manuum Aritii filius quondam Johannis, & Gerardi filius quondàm Boniki & Wimildi quondam Gizi rogati teſtes.

†† Signa manuum Ugonis filius quondam Minuti, & Petri filius quondam Berte rogati teſtes.

Ego Aritius notarius ſcripſi & complevi.

CLI.

Gregorius VII. papa ſuſcipit monaſterium Fontis-avellanæ ſub ſua protectione.

Anno 1076. x. kl. aprilis.

Inſerta eſt hæc bulla alteri Honorii pp. III.

GRegorius epiſcopus ſervus ſervorum Dei archiepiſcopis, epiſcopis, marchionibus, comitibus, proceribus, valvaſoribus omnibuſque in Chriſto credentibus ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Notum ſit vobis omnibus, quod nos eccleſiam ſancte Crucis Fontis Avellane, & omnia, que ipſius heremi ſunt, ſcilicet monaſteria, heremos, cunctaſque illi ſuppoſitas eccleſias vel capellas, caſtella, vicos villaſque predia cum retinentibus ea, armenta quoque &c. in noſtra ſuſcepiſſe cuſtodiam ſolo Dei timore, atque cariſſimi filii noſtri Petri Damiani hujus Romane eccleſie cardinalis amore, unde omnibus hominibus precipimus, & ex beati Petri auctoritate ac noſtra mandamus, ut omnia prefate eccleſie, ubi fuerint ioventa ſine leſione cuſtodiri, nullus a nobis vel ab aliqua poteſtate &c. MLXXVI.

Datum Laterani x. kalendas aprilis per manus Petri ſancte Romane eccleſie presbyteri cardinalis bibliothecarii anno III. pontificatus domoi Gregorii VII. pape.

CLII.

Guilla uxor Berardi vendit Rodulpho curtem & eccleſiam S. Mariæ de Vegognano.

Anno 1076. menſe aprili.

Ex autographo archivi Fontis-boni, §. Promiſſio. n. 17.

IN Dei nomine aono Dominice incarnationis milleſimo ſeptuageſimo ſexto regnante Enrico rege menſe aprilis indictione quartadecima. Maniſeſta ſum ego Guilla filia quondam Raineri & ſum coojux Berardi filius quondam Lamberti qui eſt viro meo, quia per conſenſum & data mihi licentia ſupraſcripti viri mei, quam & cum notitia de Rainerio judex, a quo ab eo interrogata & inquiſita ſum ſecundum legem, quod oulla MLXXVI.

vio-

violentia in me paſſa dico niſi bona & ſpontaneaque ſupra mulieris voluntate, qualiter oos anbo inſimul prediċti jugalibus per anc cartam promiſſionis ſeu ſponſionis ſpondimus & promittimus & obligamus nos & noſtros filios & eredes tibi Rudulfo filius quondam Ungani & a tuos filios & redes, iteſt de integra de una noſtra curte, que eſt jures noſtras propria, & eſt in comitatu Aretino infra plebe ſancti Quirici ſita Vegugnaoo in caſalibus Vegugnano predicta curte cum eccleſia ſaocte Marie cum muris co extat, cum introitu & exitu, e cimiterio cum offerſionibus murtuariis, & tenimentis ubicumque invenitur cum caſa donicata, tam donicatis, quam que de manſis, & eſt caſia, curtis, ortis, terris, vineis, campis, ſilvis, & pratis, aquis, rivis, paſcuis, cultivis, & agreſtibus, lingnis pomiſeris, fructiſeria, omnia & in omnibus, que de predicta noſtra pars eſt pertinentes, ſicut nobis ſupraſcriptis jugalibus odie iſto die per carta venditionis vendimua ad Inmilda conjux tua cum omnibus edificiis earum, & cum omnibus adjacentiis & pertinentiis earum, ſicut in jam dicta cartula continet & ibidem relegere videtur, deinde ſpondimus, & promittimus & obligamus nos & noſtros filios & eredes tibi ſupraſcripto Rodulſo & a tuos filios & eredes, ſi ſupradicta res preſumſerimus agere vel cauſare, querere vel moleſtare &c. preſompſerimus per nos vel per aliqua interpoſita perſona a nobis &c. tune compooamus vobis penam per denarii boni & eſpendibili de argento Lucenſi munita ſolidis centum, & pro ac promiſſione confirmanda recepimus meritum & launecbild de mobiles res per libras argenti decem finitum, ſicut inter oos conveni, uode ec cartam promiſſionis & convenientie a nos, qui ſupra, jugalibus, qualiter ſuperius leitur ſacta eſt, & rogavimus ut a Teuzo notario ſcriberetur. Actum Aritio ſeliciter.

Signum manuum de ſupraſcriptis jugalibus, qui ec cartam promiſſionis, ſicut ſuperius leitur, fieri rogaverunt.

Signum manuum de predicto Berardo, & ſupraſcripta conjux ſua conſenſi manu ſua.

Signum manuum Uberti filius Ruſtici & Petrus filius Uberti & Rainerio filius Pagani rogati teſtes, manibus eorum ſcribere rogaverunt.

Ego Teuzo notario ſcripſi, & ex mea pars conplevi.

CLIII.

Quiricus & Incas conjuges donant Morico epiſcopo & abbati S. Victoris de Cluſis eccleſiam S. Angeli & terras.

Anno 1076. menſe ſeptembri.

Ex autographo chartarii S. Blaſii de Fabriano.

† IN nomine Domini, quod ſunt agni Domioi milleſimo ſetunnegeſimo ſeſto, & temporibus domnus Gregorio univerſalis papa & die menſe ſetember indiccione prima, & in comitato Caſtellano. Ideoque ego nos qui ſumus Quirico filio condam Conberto & Incas muliere ejus, & pro voluotate, conſenſu de ſupradicto viro meo, & nos anbo in ſimul communiter noſtra propria bona voluntate ſecundum ooſtras lege Langobardorum dono & trado, & traſato, & tranſatamus a ipſo monaſterio beato ſancto Victore, quod eſt dificato in monte Caſtellano, & a tibi domno Morico epiſcopo & a tui ſucceſſoribus in ſervo ſervorum in perpetun a poſidendum o damus propter Dei timore, e remedio, e redentione de agnime noſtre de genitore & geoetrice noſtre, quando omnipotens abea miſericordia & induliencia de pecatis noſtris, & illas aveniente judicio a Domino mercede recipiamus, tradimus & dedimus ipſa re noſtra, que eſt poſita in comitato Caſtellano, in loco qui dicitur in ſundo de Riſano & Muſſicano, & in monte Caſtellano & in Ciſano & in Cellano & ubicunque abeo vel ubicumque inſenta vel inquiſita potueritis integra medietate de omnia noſtra terra, & inſra iſtis locis aut vocabulis vel perſinaite finis vel inventa ſuerit medietate integru, vel a perſinaite finis a primo latere fluvio Sentioo, ſecundum latere ipſo ſoſato de Satrano, tercio latere viam per loca de Gapeze e pervenientis Morunis, quarto latere a ipſo ſoſato de Lurano, e perveniens in primo latere inſra iſtis lateribus, medietate de omnia noſtra terra, & de ipſa eccleſia a beato ſancto Anelos & cupis, e tetis altaris, e libri cum omini patrocinia Sanctorum, & cu teris & caſe, & vineis e ortis, & terra culta & non culta, & cum omiois pomis & arboribus ſui, & cum omnia, que inſra ſe vel ſuper ſe abetis in integrum, ita dab odieroo die firmiter valeatis abere tenere ad jura da ipſo mo- Ad lib. XX. n. 17.

r ij neſte-

naſterio uſque in perpetuum, quia pro ipſa donatione non requirimus precio neque launeildo, ſed orationem & repromiſſione de pecatis noſtris, ſicut ſuperius legitur, quare promito & obligo me Quirico & Incas & noſtris eredibus a ipſo moneſterio & a tibi Murico epiſcopo & a tuis ſucceſſoribus, ſi contra iſta cartula donatione ire & cauſare & contendere tolere minuare preſumpſerimus per quolibe genio, neque cartula... teriora au poſteriora, nec e pro nulo ingenio tolere non poſamus, & ſi ſtare, auctorare defendere non potuerimus au non voluerimus omni tempore da omnis omine ..... daturis & compoſituris dare & componere ego donatoris, & noſtris eredibus a ipſo moneſterio, & a vobis ſacerdotis dare de bo ariento libre quinquaginta, e pos pena data & abſoluta iſta cartula firmas e ſtabilis permanea uſque in perpetuum, ſicut prelegitur ſu die menſe indiccione ſupraſcripta.

† Sigu manu Quirico filio de Comberto & Inca muliere ejus, qui iſta cartula fieri rogavi.

† Sigu manu Acto de Ugo rogatu teſte ſubſcripſi.

† Sigu manu Addamo de Actos rogatu teſte ſubſcripſit.

† Sigu manu Inhezo ſilio de Martino teſte ſubſcripſit.

Ego Johannes notario ſcriſſit, complevit, inclauſit & aſſolvit.

CLIV.

Alia tradunt eidem Cluſino monaſterio Muſco & Sibilla conjuges.

Anno 1077. menſe januario.

Ex originali archivi S. Catharinæ Fabriani.

Ad lib. XX. n. 23. IN nomine Domini & ſactum eſt in anni Domini ab incarnacione Domini noſtri Jeſu criſti, quod ſuot anni Domini mille ſeptuageſimo ſeptimo, & regnante Inrico mannum imperatore, & die menſe januariu per indicione quinta. Ideoque ego Muſco filius quondam Petrus qui Carvone vocatur, & Sibillam mulierem ſua per conſenſu viro ſuo, per & Beliarda muliere que ſuit de Petrus, per cooſenſu & voluntate Muſco filio ſuo, in cujus mundiu ipſa permanſit, & nobis toti inſimul communiter cum noſtra bona propria voluntate ſecundum noſtra lege Langubardorum dedimus & tradimus & rogavimus per iſta cartula tibi beata ſancta Maria, & a beatu ſanctus Victore, qui ſunt edificati in ſundo Victurianum & Murico abbas, & ſuiſque ſupceſſoribus uſque in perpetuum, ideſt aliquis de terra noſtra, que eſt poſſita infra territoriu caſtellu Petroſu in locu qui dicitur Collina, &c.

Ego Adamo judice & notarius ſcriſſi, complevit, clauſit.

CLV.

Leo abbat S. Michaelis Piſarum libellum emphyteuſis inſcribit Ugoni & Leoni de terris olim Benedicti filii Henrici.

Anno 1077. pridie kl. aprilis.

Ex autographo chartularii ejuſdem monaſterii.

EXemplar. In nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti Dei eterni. Anno ab incarnationis ejus milleſimo ſeptuageſimo octavo pridie kal. aprilis indictione quintadecima Maniſeſtus ſum ego Leo in Chriſti nomine abbas de eccleſia e monaſterio ſancti Michaelis archangeli edificato ſoras civitate Piſa propo porta, que dicitur Samuelis, quia vus Ugo filius b. m. Carli, & Leo filius b. m. Fraochi dediſte mihi merito annulum aureum unum, propterea per banc repromiſſionis paginam repromitto vobis, ut da atmodum illis caſſinis, & curtis, & terris, & rebus quicquid Benedictus filius quondam Enrighi & Milda genitrice ejus ſecerunt per cartula offerſionis a ſupradicta eccleſia, & monaſterio ego, qui ſupra, Leo abbas, neque noſtri ſubceſſores per nullum ingenium non abemus libellare, nec in beneficio alicui dare, & ille ſrugie & blava, & obedientia, que de noſtris terris exierit, dum vita ſupradicte Milde nos, neque noſtros miſſos non abemus ei tollere, neque intradicere, neque minuare, ſine ...... licentia. Unde repromitto ego qui ſupra Leo abbas una cum poſteriſque ſucceſſoribus meis vobis, qui ſupra, Ugo & Leo, vel a veſtris eredibus, ut ſi ec omnia que ſuperius legitur, taliter non obſervaverimus per colibet ingenium, tunc ſpondeo ego, qui ſupra Leo abbas una cum poſteriſque ſucceſſoribus meis componere vobis, qui ſupra, Ugo & Leo, vel a veſtris eredibus de pars ſupradicti monaſterii, aut eidem omini, qui anc promiſſio pre manibus abuerit, & eam nobis oſtenderit penam arientum obtimum libras quinqua- Ibidem.

quaginta, quia io tali ordine anc promiſſio Andreas notarius domni regis ſcribere rogavi. Actum Piſa.

Ego Leo abbas io hoc promiſſo a me facto ſubſcripſi.

Signum de manibua Torni filio Vvilelmi judex teſtis.

Signum de m. Beneocaſe filio b. m. Criſtine teſtis.

Signum de m. Lamberti filio b. m. Geri teſtis.

Ego Andreas notarius domni regis poſt tradita complevi & dedi.

Ego qui ſupra Andreas notarius domni regia authentico illo exemplavi.

Ego Pandulſus authentico illo vidi & lei, unde haoc exemplar facta eſt, & ie ſubſs.

Ego Vidbertus autentico illo vidi & legi uode anc exemplar facta eſt & ic ſubſcripſit.

CLVI.

Binia vidua Donichi donat eremo Camaldulenſi terram, ubi extat eccleſia SS. Martini & Frigdiani Piſarum.

Aono 1077. VIII. kl. maji.

Ex autographo archivi Fontis-boni, §. Donatio. n. 157.

Ad lib. XX. n. 11. IN nomine Domini ooſtri Jheſu Chriſti Dei eterni anno ab incarnationis ejus milleſimo ſeptuageſimo ſeptimo boctavo kalendas madii indictione quartadecima. Maniſeſta ſum ego Binia relicta, qui ſuit quondam Donicbi, & filia b. m. Domioicbi, qui una per conſenſum & data licentiam Bernardi clerico filio Johanoi mundualdo meo, in cujus mundio ego eſſe viſa ſum, per ane cartulam pro anime mee remedium & anime ſupraſcripti viri mei offero, dono hac trado omnipotenti Deo & eccleſie ſancti Salvatori de Erimo, ubi dicitur Campo amabilem, ubi nunc domnus Rodulfo prior preeſſe videtur. Ideſt meam portionem ex ihtegram, que eſt quartam portionem de omoia ex omnibus caſis caſſiois & terria & rebus, quas ad ſupraſcripto vir meus per cartulas ſcripta manibus Ragineri & Teuperti notariorum obvenit a Farolmo qui Ruſticus vocatur filius b. m. Gherardi, & ad Vvillia uxor ſua filia b. m. Rodilaodi, & ſunt ipſis rebus poſitis & ioſra civitate Piſa, ubi eccleſia & oſpitium ſanctorum Martini & Frigiani eſt conſtructa, & in loco & fioibus ubi dicitur Ghello & omnibus pertioeotiis .... rebua, que ſuperiua legitur, in integrum cum inferioribus & ſuperioribus ſuis ſeo cum acceſſionibus & ingreſſibus ſuis omoipotenti Deo & predicte eccleſie ſancti Salvatoria offero tali ordine, ut ſint jure proprietario predicte eccleſie, ita ut ſemper permaneat ad ordinem monachicum, & ſit in poteſtatem predicti Rodulfi prioris & conſilio integre congregationis ſue, & ejus ſucceſſorum regendi & diſponendi predicta loca, & conſtituendi monachoa & eligeodi prioris, & ita ut non abeant poteſtatem predictam eccleſia vel aliquam eccleſiam, que in predicto loco ſuerit, que eſt in civitate Piſa, vendendi vel donandi, vel alio modo alienandi, & ut abeat poteſtatem de rebus & terris, que ſunt extra civitatem de predictis locis damdi, & comutandi, & locandi ſolummodo per utilitatem predicti loci dandi, & ea omnia ſaciendi ſecundum qualitatem & poſſibilitatem predicti loci. Si quis vero quod ſucturnm eſſe non credo, & ſi ego, que ſupra Binia, quod apſis vel meis eredibus, ſeo quislibet noſtra oppoſita perſona contra anc cartulam offerſionis venire quandoque tentaverimus, vel ſi eam infrangere vel diſrumpere queſierimus. & ſi non promiſerimus permanere, ſicut ſupra decrevi, vel ſi meo dato vel facto exinde apparuerit. Spondeo ego, que ſupra Binia, conſentiente mihi ſupraſcripto mundualdo meo una cum meis eredibus componere parti predicte eccleſie ſancti Salvatoris ejuſque rectoribus penam arientum optimum libras duodecim, & poſt pena ſolutam ahnc cartulam offerſionia omni tempore in ſua permaneat firmitatem &c. Actum ſoris Piſa prope eccl.ſiam ſancte Marie.

Signum ſupraſcripte Binie, qni anc cartulam conſentiente ſibi ſupraſcripto mundualdo ſuo fieri rogavit.

Adſuit bis ſacris Siſmuodus Binie datis.

Lambertus judex ſacri palatii ss.

Ego Eritio rogatus teſtis ss.

Signus de manu Sereti filio b. m. Alberti tt.

Singnus de manu Meli filio b. m.... tt.

Manfridus notarius donni regis poſt traditam complevi & dedi.

CLVII.

CLVII.

Eritius & Gontalda jugales offerunt terras eremo Camaldulenſi pro eadem eccleſia.

Anno 1077. menſe majo.

Ex autographo ejuſdem archivi,
§. Donatio n. 158.

Ibidem.

IN nomine Dnmini noſtri Jbeſu Chriſti Dei eterni. Anno ab incarnationis ejus mille ſeptuageſimo ſeptimo hoc .·...... madii indictione quartadecima. Manifeſti ſumus nos Eritio filio b. m. Enrighi qui ſuit judex & Gontalda jugales, filia b. m. Balduvini, quia communiter & cooſentientes mihi ſupraſcriptus vir meus, ubi & ſecundum legem intereſſe videtur notitia Lamberti judex ſacri palatii, at eo ſeeundum legem interrogata & cognita ſum eo quod nulla me paſſa ſum moleſtiam, ſe pura ex integram meam bona voluntas ſequentem edicti painam conſentieotes mihi ſupraſcripto vir meus anc cartulam pro anime noſtre remedio, & de ſupraſcripto Enrigo genitori meo, & de germano meo Enrigo & de omnes parentes noſtros damus, donamus, ac tradimus omnipotenti Deo & ecelesie ſancti Salvatori de erimo, ubi dicitur Campum amabilis, ubi nunc Rodulſus prinr preeſſe videtur, ideſt omnia ex omnibus caſis & caſſinis, & terris & rebus, quas mibi, qui ſupra, Eritin per cartulam ſcriptam manibus Andreas notarius domni regis obvenit a Leo presbytero filio b. m. Vualprandi predictis omnibus caſis & terris & rebus, ſicut ſupra lcitur, in integrum cum inſerioribus & superioribus ſuis, ſeo cum acceſſionibus & ingreſſibus ſuis omnipotenti Deo & predicte eccleſie ſancti Salvatoris offerimus tali ordinem, ut ſint jure proprietario predicte eccleſie, itaut ſemper permaneant ordinem monachicum, & ſit in poteſtatem predicti Rodulfi prinris conſilio congregatioois ſue & ejus ſucceſſorum, rejemdi & diſponendi predicta loca, & conſtituendi monacos & elegendi prioris ennſilio noſtro noſtrorumque erednm, ſi fuerimus in comitatu Piſenſe, & adeſſe voluerimus ſpiritualiter apſque ullo ſeeulari reſpectu, & itaut non abeat poteſtatem predictam eccleſiam vel aliquam eccleſiam, qui io predicto loco fuerit, que eſt in civitate Piſa, vendeodi vel donandi vel alieo modo alienandi, & ut abeat poteſtatem de rebus & terris, que ſunt extra civitatem de predictis locis dandi & commutandi & locandi ſnlummodo per utilitatem ..... loci dandi, & omnia ſaciendi ſecundum qualitatem & poſſibilitatem dicti loci. Si quis vero, quod fucturum eſſe non credimus *&c.* ſpondimus *&c.* componere *&c.* penam arientum optimum libras duocentum., & poſt penam ſolutam *&c.* Actum Piſa.

Singnus de manu ſupraſcripte Gontalde, que ac eartulam offerſionis communiter & conſentientes ſibi ſupraſtripto viro ſuo fieri rogavit.

Ego Eritio in hac cartulam ofertionis comuniter conſentientes a nos facta ettiam ss.

Lambertus judex ſacri palatii interſui.

Singnus de manu Serecti filio b. m. Alberti tt.

Singnus de manu Johannis filio b. m. Curradi tt.

Singnus de manu Ughi filio Uberti tt.

Manſridus not. domni regis poſt tradita complevi & dedi.

CLVIII.

Charta donationis factæ a Landolſo & Guntelda conjugibus monaſterio S. Michaelis Piſarum.

Anno 1077. xi. kl. junii.

Ex autographo ejuſdem monaſterii.

IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti. Anno ab incarnatione ejus milleſimo ſeptuageſimo octavo, undecimo kalendas junii indictione quintadecima. Manifeſti ſumus nos Landolſus filius bone memorie Quiriei & Guntelda jugalibus, & filia bone memorie Widi, quia communiter conſentientes mihi ſupradictn vir meus, ubi & ſecundum legem intereſſe videtur notitia Theodorici judex ſacri palatii Lateranenſis, a quo ſecundum legem interrogata & cognita ſum, quia nulla me paſſam ſim violentia, ſed pura & ex integra mea bona voluntas, ſequentes edicti paginam comuniter & cnnſentientes per banc cartulam pro anime noſtre remedio & pro remedio ſupradicti quondam Enrici offerimus, donamus, hac tradimus omnipotenti Deo & eccleſie monaſterii ſancti Miehaelia archangeli, qnod eſt ſundato & edificato ſoras civitate Piſa prope porta, que dicitur Samueli, ubi nunc domnus Leone abbas preeſſe videtur, id eſt tres petias de terris illis, una ex ipſe qui eſt poſita in loco & finibus Monſioni, qui ambas eapitas tenet in via Carſa- Ad lib. XL.

Digitized by Google

Carſaricie , lato uno tenet in terra Siſmundi notarii filio bone memorie Lei, & alio lato tenet in terra eccleſie ſancti Donati, & eſt pro menſura ad juxta ſeminatura ſiſtariorum octo. Et illa ſecunda petia de terra eſt poſita in loco & finibus Silva longa, que uno capo cum uno lato tenet in via publica, & alio capo tenet in terra Widi filio bone memorie ..... & alio lato tenet in terra de filii quondam Moroni, & eſt pro menſura ad juxta ſeminatura ſiſtariorum ſex, & ille tertia petia de terra eſt poſita in loco & finibus Columgnola, que uno capo tenet in terra ſupradicte eccleſie monaſterii ſancti Michaelis, & alio capo quod eſt per traverſo per menſura ad juſto pedes, que dicitur Liutprandi regis, pedes triginta & ſex tenet in terra noſtra, quas nobis reſervamus ad faciendum viam ad utilitatem noſtram & de ſupradicto monaſterio', lato uno tenet in terra Uberti & Gerardi germanorum filii bone memorie Petri , & alio lato tenet in terra noſtra, quas nobis reſervamus , & eſt pro menſura ad juſtam ſeminaturam ſiſtariorum duo, as iſta tres petias de terris, qualiter ab omni parte circumdati ſunt per deſignata loca in integrum cum inferioribus & ſuperioribus ſuis , ſeu cum acceſſionibus & ingreſſoribus ſuis, & cum via ambulandi & egrediendi per iſta terra, quas ad viam faciendum reſervamus uſque ad via publica , omnipotenti Deo & predicte eccleſie monaſterit ſancti Michaelis archangeli offerimus, donamus & tradimus. Item offerimus omnipotenti Deo & predicte eccleſie monaſterit ſancti Michaelis tres ſtariorum de terra ad juſta ſeminaturam inſra una petia de terra illa, que poſita eſt in loco & finibus Silva longa, que unum capnt tenet in terra Stephani filio bone memorie Bulgari, & alio capo tenet in via, lato uno tenet in terra Boni filio bone memorie..... & alio lato tenet in terra Petri presbyteri filio bone memorie ...... & Lamberti presbyteri filio bone memorie.... de aſcripta dicta petia ad terra qualiter ab omni parte circumdata eſt per deſignata loca , ut dictum eſt , tres ſtariorum ad juxta ſeminatura in integrum cum inferioribus & ſuperioribus ſuis, ſeu cum acceſſionibus & ingreſſoribus ſuis omnipotenti Deo & predicte eccleſie monaſterii ſancti Michaelis offerimus . Similiter offerimus omnipotenti Deo & predicte eccleſie monaſterii ſancti Michaelis , ideſt medietatem ex integram de una petia de terra illa, que eſt poſita in loco & finibus Tikiniano , que unum caput tenet in Semetula , & alio capo tenet in via Carraricia, lato uno tenet in terra Widi filio bone memorie... & de conſortibus ſuis, & alio lato tenet in terra ſupradicti Theodorici judex, & eas ſupradicta petia de terra , qualiter ab omni parte circumdata eſt per deſignata loca, que eſt pro menſura ad juxta ſeminaturam ſtariorum ſex, ut dictum eſt, medietatem exinde integram cum inferioribus & ſuperioribus ſuis, ſeu cum acceſſionibus & ingreſſionibus ſuis omnipotenti Deo & predicte eccleſie monaſterii ſancti Michaelis offerimus, donamus ac tradimus per preſentem paginam offertionis ibidem ad habendum confirmamus, ut ſit jure predicti monaſterii ad uſum & ſumptum ſeu ſtipendio cunctorum monachorum, qui ibi modo militant, quamque in antea militare videbuntur ſine omni noſtra noſtrorumque heredum contradictionem vel repetitionem. Si quis vero *&c.* Actum Piſa.

Signum de manibus ſupradicte Gutelde, qne hanc cartulam offertionis fieri rogavi.

Ego Landolfus viro predicte Gutelde in hac cartula offertionis communiter conſentientes a nobis facta.

Theodorieus judex ſacri palatii Lateranenſis interſui.

Signum de manibus Uberti filii bone memorie Lei teſtis.

Signum de manibns Godini filio bone memorie Gherardi teſtis.

Signum de manibus Gerardi filio bone memorie Bonaccioni teſtis.

Signum de manibus Ughi filio bone memorie Stephani.

Ego Vvido notarius domini regis Henrici poſt tradita complevi & dedi.

CLIX.

Privilegium Gregorii VII. papæ pro monaſterio S. Michaelis in Burgo Piſarum.

Anno 1077. IV. idus auguſti.

Ex tabulario ejuſdem monaſterii.

GRegorius epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilecto in Chriſto filio Leoni abbati monaſterii ſancti Michaelis archangeli Piſe conſtituti, ſuiſque ſucceſſoribus ibidem regulariter promovendis in perpetuum. Convenit apoſtolico moderamini pia religione pollentibus benivola compaſſione ſuccurrere , & poſcentium animis alacri devotione impertire aſſenſum, hoc enim potiſſimum premium a conditore omnium Deo proculdubio promerebimur, *Ad lib. XX. n. 20*

bimur, dum venerabilia loca opportune ordinata ad meliorem fuerint ſine dubio ſtatum perducta. Proinde, poſtulante te, dilecte fili, quatinus monaſterio, cui Deo auctore preeſſe dinoſceris, apoſtolicis privilegiis muniremus, ob reverentiam beati Micbaelis archangeli, in cujus honore venerabilis locus ille conſtructus eſt, precibus tuis benivola conceſſione annueodum eſſe deſtinavimus. Suſcipientes igitur prefatum locum, & omnia ſibi pertinentia, necnon & congregationem fratrum inibi Deo ſervientium in tutelam & defenſionem ſancte Romaoe eccleſie apoſtolice tuitionis privilegium ex ea, qua per beatum Petrum Deo diſponente ſuſcepimus anctoritate concedimus, confirmantes & corroborantes eidem venerabili monaſterio quecumque nunc ſive in terris cultis aut incultis, ſive in quibuslibet rebus mobilibus, vel immobilibus juſte babet, aut in poſterum, Deo opirulante, acquirere poterit, quatenus ea ad communem uſum fratrum tam in tua, quam ſucceſſnrum tuorum providentia & congrua diſpenſatione inconvulſa illibataque diſpenſatione permaneant. Eadem etiam auctoritate ſancimus, ut eos quos pia devotione & amore celeſtis patrie mundo abrenuntiantes ibidem ad monaſticam vitam regulariter ſe conſerre voluerint ſine omni contradictione cujuslibet perſone ab abbate, qui pro tempore fuerit, ceteriſque confratribus recipi ac teneri liceat. Preterea ſtatuimus, & juſta quod beatus GG. Agapito Urbis vetere preſcripſit firma perceptione ceuſemus, ut nemo fideles Chriſtianos in eodem monaſterio ſepelire cupientes contradicar, vel miſſam aliquo modo cantare prohibeat, aut helemoſinas, quas vivorum aut defunctorum aliquis ibidem deſtinavit, aut pro amore Dei deſtinaverit, inde evellere, aliquo modo ſubtrahere preſumat. Si quis vero regum, ſacerdotum, clericorum, judicum, ac ſecularium perſonarum hanc conſtitutioois noſtre paginam agnoſcens contra eam venire tentaverit, poteſtatis honoriſque ſui dignitate careat, reumque ſe divino judicio exiſtere de perpetrata ioiquitate agnoſcat. Et niſi vel ea que ab illo ſunt male ablata reſtitucrit, vel digna peniientia illicite acta defleverit, a ſacratiſſimo corpore & ſanguine Dei & Domini Redemptoris noſtri Jeſu Chriſti alienus fiat, atque in * eteroo examine diſtricte ultioni ſubjaceat. Cunctis autem eidem loco juſta ſervantibus ſit pax Domini noſtri Jeſu Chriſti, ut hic fructum bone actionis percipiant, & apud diſtrictum judicem premia eterne pacis inveniant.

* Lege eterno.

Loco ✠ ſigilli plumbei ex funiculo pendentis.

Datum Florentie IIII. idus auguſti per manus Cononis cardinalis presbiteri, anno ab incarnatione Domini mill. LXXVII. pontificatus vero domini Gregorii VII. pape IIII. iodictione XV.

CLX.

Ugo filius Bonati recipit terras ad emphyteuſim ab eodem monaſterio.

Anno 1077. pridie kl. ſeptembris.

Ex autbentico tabularii ejuſdem monaſterii.

IN nomine Domini noſtri Jeſu Kriſti Dei eterni. Anno ab incarnationis ejus mille ſeptuageſimo octavo pridie kalendas ſeptembris indictione quiota decima. Maniſeſtus ſum ego Ugo filio bone memorie Bonati, quia tu Leo in Kriſti nomine abbas de eccleſia & monaſterio domni & ſancti Michaelis, quod eſt fundato edificato foras civitate Piſa io Burgo prope porta, que dicitur Samueli, per cartula livellario nomioe a cenſum perexſolvendum dediſti mihi, ideſt duas portiones ex integris de una petia de terra illa, quot eſt vinea & eſt poſitas in loco & finibus Sciano, ubi dicitur Campo de Pero, quod eſt pertinentes ſupradicte eccleſie & monaſterio ſancti Michaelis, quas ipſa petia de terra, quot eſt vinea, eſt tenentes ambas capitas cum uno lato in terra Vvalamdi e Bernardi germani filii bone memorie Sigheri & ſuorum conſortium, & alio lato tenet in terra de ſupradicti filii quondam Sigheri & ſuorum conſortium, & in aliquanto de ipſo lato tenet in terra de filii quondam Villani & de ſuorum conſortibus, as ſupradicta petia de terra, quot eſt vinea in eodem loco, qualiter ab omnis parte circumdata eſt per deſignatas, locas, ut dictum eſt, duas portionis exinde integris cum inferioribus & ſuperioribus ſuis, ſeu cum accemſionibus & ingreſſoras ſuas mihi eas livellario nomine dediſti, & tali ordinem, ut de admodum in mea, qui ſupra Ugo, vel ad meos eredes ſint poteſtates eas abendi, tenendi, imperandi, gubernandi, laborare faciendi, meliorandi, & nobis eas privatum nomeo abendi & uſufructuandi, & inde tibi vel a poſteris ſucceſſoribuſque

Ad lib. II. n.

tuis

tuis a pars ſupradicte eccleſie & monaſterio ſancti Michaelis per ſingulos annos per omnes menſes november cenſum exinde vobis reddere debeamus a ſupradicta eccleſia & monaſterio ſancti Michaelis, vel inſra ejus cloſtra vobis vel a miniſterialem illum, quas pro tempore ibidem abueritis per nos aut per miſſo noſtro arientum denarios bonis expendibilis de moneta de Luca numeros quadrainta tantum, & ſi nos vobis ex omnia qualiter ſupraſcriptas legitur, per ſingulos annos taliter adimpleverimus & conſervaverimus, e vos nobis ſupradictis duas portiones de predicta petia de terra, quot eſt vinea, quas mihi livellario nomine dediſti, relaxaverimus, vel ſi per nos pejorata fuerit per colibet ingenio. Tunc ſpondeo ego qui ſupra Ugho una cum meis eredibus componere tibi qui ſupra Leo abbas vel a poſteris & ſucceſſoribus tuis penam arientum optimum libras vimti, quia taliter inter nos convenit, & duos inter nos libelli Ildebrandus notarius domni regis ſcribere rogavi. Actum ſupradicto loco & finibus prope ſupradicta eccleſia & monaſterio ſancti Michaelis infra predicta cloſtra.

Signum de manibus ſupraſcripti Ughi, qui unc ſcriptum fieri rogavit.

Signum de manibus Borcio filio bone memorie Corbi teſtes.

Signum de manibus Tino e Vvido germani filii bone memorie Caldi teſtes.

Signum de manibus Rodulſi filio bone memorie Ughi teſtes.

Ego Ildebrandus notarius domini regis poſt tradita complevi & dedi.

CLXI.

Rainerius & Petrus germani donant VVidoni abbati Pratalienſi terras in territorio Foro-popilienſi.

Anno 1078. IX. kl. januarii.

Ex autographo archivi Fontis-boni. §. Donatio. n. 163.

Ad lib. XX. n. 25.

IN nomine Domini anno ab incarnatione ejus milleſimo ſeptuageſimo octavo, temporibus domni Gregorii pape in apoſtolica ſede beati Petri apoſtoli Domini ſedentis anno ſexto regnante domno Henrico filius quondam Henrici imperatoris die nono kl. januarii indictione ſecunda territorio Pupilienſi, in monte qui vocatur de Rencleſi. Sancto hac beatiſſimo venerabilis regule monaſterio ſancte Marie in Pratalia, in quo nunc protegente tibi preſenti Martino presbytero & monacho pro perſona & in vice domni Vvidoni abbatis predicti monaſterii preeſſe videtur. Nos quidem in Dei nomine Raineri, qui vocor Bulgaro & Ricca uxor mea & Petrus germani & cognate, filii & nura preſentis & conſentientis Matone donatore in predicto monaſterio pro oblatione & illuminatione ſeu eterne remuneratione anime noſtre. Preſens preſenti ſalute magne donationis ſanctarum ſcripturarum nos ratio premonet, & ideo illam ſemper conſiderare atque diſponere oportet, ut pro animarum meritis celeſtem retributionem mereamur, credentes ſine dubio, quod evangelica doctrina promittit, vos qui ſecuti eſtis mea precepta centuplum accipietis & vitam eternam participes eritis, ut in hoc ſeculo centuplum, & in futuro eterne vite participes eritis. Quare nos dicti donatores prono animo & ſpontanea noſtra voluntate donamus &c. & tranſcribimus in jus & dominium predicti monaſterii, & pro te nominatum monachum in vice nominati abbatis ſuique ſucceſſoribus in perpetuum more ſalario permanendum. Id quod habere & detinere videmur, quod nobis obvenit per quemcumque modum vel titulum, ideſt unam turnaturiam de terra laboratoria, quam damus & tradimus nos predicti Bulgaro & Ricca jugales poſitam in rivo qui vocatur de Vignole, & ego predictus Petrus do & trado tibi quartam partem hunius tornaturie de terra, in loco qui vocatur Ronco veclo, & in loco, ubi jam fuit eccleſia ſancti Chriſtophori, cum omnibus ſibi pertinentibus, ſitam territorio Pupilienſi plebe ſancte Marie Caſtri novi, ut a modo a preſenti die aut quandocumque volueris liceat tibi pro perſona abbatis ſuorumque ſucceſſorum in predictam rem introire & preoccupare ex poteſtate per hanc paginam donationis a nobis in te factam atque traditam, tamquam per legitimam & meam corporalem traditionem, quamque per iſtum noſtrum miſſum nomine Albertum de Petro de Renzo, que a noſtris manibus in tuis mitto in preſentia teſtium, qui hic ſcripti ſunt, ut illuc tecum vadat ad predictam rem & in vice noſtra inveſtiat abendi dominium & poteſtatem quieto tramite habeat, teneat vendendi, & ordinandi, & diſponendi in eodem monaſterio in perpetuum more ſalario permanendum, ſicut ſupradiximus pro remedio animarum noſtrarum &c.

Signo manus pred. donatorum Raine-

ſ ri,

ri, qui vocatur Bulgaro, & Ricca uxor ejus, ac Petrus germani & cognati filii & nura conſentiente Matone hec omnia ſcribere rogaverunt.

Signo manuum Alberti, qui vocatur de Petro de Renzo, & Johannis, qui vocatur de Petro de Urſo de Adha, & Petri, qui vocatur de Renzo, & Mainfredi filius quondam Petri & Johannes filius Johannis de Ardizone, ut ſuperius legitur, rogati ſunt teſtes.

Ego Martinus Dei nutu tabellio de territorio Pupilienſi complevi & abſolvi.

Notitia	teſtium	ideſt	Johannes	Al
Johannes	Mam	Pe	de	ber
filius	fredus	trus	Pe	tus
Johannis	filius	de	tro	de
de	quondam	Ren	de	Pe
Ar	Pe	zo.	Ur	tro
di	tri.		ſo	de
zo			de	Ren
ne.			Ad	zo.
			ba.	

CLXII.

Ugo comes filius Alberici comitis facit donationem terrarum ſuarum territorii Æſini Rodulpho priori Camaldulenſi.

Anno 1079. menſe januario.

Ex archivis S. Blaſii de Fabriano & Fontis-boni.

Ad lib. XX. n. 37. IN Dei nomine ab incarnatione Domini noſtri Jeſu Chriſti ſunc anni Domini milleſimo ſettuageſimo nono, donno Gregorio papa quis ſede in apoſtolica ſancti Petri & de menſe genuario cive Eſis ſcriſimus. Ideoque ego Ugo comes filio quondam Alberico comes per propriam meam bona voluntatem odiernum die cogitantes nos de Dei omnipotentis miſericordia pro redencione anime mee de genitore meo & de genetrices meam, e ſi Dominus e de parentibus meis, e ſi Dominus ſacia nobis indulliegetiam de peccatis noſtris ante tribunal Chriſti minuare poſſamus odiernum die dono e trado abeato, e offero a beato ſancto Salvatore, quod eſt dificato in ſundo montaniana Camaldule in comitatu Ariccio, & a donno Rodolſo priore vir venerabile, e a tuiſque ſubceſſoris, ide eſt in fundo le Turci, qui Murro vocatur, in comitato Éſis, ide eſt terra e vinea, que eſt a perticas decipidas modiorum quarainta, e eum olives, elicis, & cum aliis arboribus, & eum omnia, que inſra ſe abent, & vel ſubjacentes in integrum lateribus, & de propria res, a primo latere ſoſato da Roveliano, & a ſecnndum latus via publica, qne vai da Roveliano perveniente a la valle, e a tertio latere monte Riberti, & a quarto latere via publica, que pergit da tſo monte Riberti perveniente a ſancto Polu, e perveniente ad Gambaſelli in primo latere. Iſta omnia, ſicut ſuperius lehitur, e que nobis proprio donatus & obvent da parentibus meis aut pro meo conquiſito, e que eſt juris meis propriis, quo aput nos teſte ſumus abere tantum, ut a die preſente abeatis, teneatis, poſſideatis abendi, tenendi, donandi pro meliore gambio congambiandi tantum, e ſi quod vero contra ire voluero in talis vero tinore, e in talis vero ordine ſpopondo e obligo me ego proprio donatores vel meis eredibus a proprio Rodolſo prinre eremito e a tuiſque ſucceſſoris a proprio ſancto Salvatore ego ipſo donatore promito ſtare e deſenſare, e quo ſi deſendere non potuero, aut non voluero da qualibet omine, au ſi de iſto ipſa eremita e donno Rodolſo eremito a tuiſque ſucceſſoribus, ut ipſa propria res a tibi proprio donatore a prnpria eremita e a proprio Rodolſo eremito e a tuiſqne ſucceſſoribus dupla e meliorata reſtituamus in ilo propria loca e inſra propri caſalis manentes cartula iſta anc donacionis fieri erogavimus.

Sinu manu de Ugo comes, qui iſta cartula donatione ipſo beneſactore fieri erogavi.

Ego Ardovino de Giſo rogatus eſt.
Ego Atm de Pagann rogatus eſt.
Ego Pagano de Manfredo rogatus eſt.

Pos roboracione omnibus teſtibus ego Johannes tabellio, qui iſta cartula ſeripſi & complevi, e elauſi e redidi.

CLXIII.

Char donationis factæ ab Uberto & Berta conjugibus Leoni abbati & monaſterio S. Michaelis Piſarum.

Anno 1079. xv. kl. junii.

Ex authentico archivi ejuſdem monaſterii.

IN nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti Dei eterni. Anno ab incarnationis ejus mille octuageſimo quintodecimo Ad lib. XX. n. 3[illegible]
kalen-

kalendas junii indictione ſecunda. Manifeſti ſumus nos Uberto filio bone memorie Petri & Berta jugales, & filia Wilelmi judex, quia communiter & conſentientes mihi ſupradicto vir meus, nbi & ſecundum legem intereſſe videtur notitia Ughi judex ſacri palatii, a quo ſecundum legem interrogata & cognita ſum ego, quod nulla me paſſa ſum violentia, ſed pura & integra mea bona voluntas ſequenres edicti paginam communiter, & conſentientes mihi ſupradicto vir meua per hane cartulam pro anime mee remedio offerimus, donamus ac tradimus omnipotenti Deo, & eccleſie ac monaſterio ſancti Michaelis archangeli, quod eſt fundato & edificato foras civitate Piſa prope porta que dicitur Samueli, ubi nunc domnus Leone abbas preeſſe videtur, ideſt noſtram portionem ex integra, quod eſt medietate de una petia de terra illa, que eſt poſita in loco & finibus Colignola prope fluvio Arno & juxta via publica, quod eſt ipſa medietas de partibus exeurrentes, que una capo tenet in via juſta fluvio Arni, & alio caput cum uno lato tenet in terra & vinea de ſupradicta eceleſia & monaſterio, & alio latus tenet in ſupradicta via publica. Dicta ſupradicta petia de terra, qualiter ab omnis parte circumdata eſt per deſignatas locas, ut dictum eſt, pro dicta noſtram portionem in integrum cum inferioribus & ſuperioribus ſuis ſeu cum acceſſinnibus & ingreſſoras ſuas omnipotenti Deo & predicta eccleſia & monaſterio ſancti Michaelis offerimus, donamus ac tradimus & per preſentem eartulam offertionis ibidem ad abendum confirmamus, & ſint jure predicti monaſterii ad uſum .... ſeu ſtipendia cunctorum monachorum, qui ibi modo militant, quamque in antea militare videbuntur ſine omni noſtra noſtrorumque heredum contradictionem vel repetitionem. Si quis *&c.*

Actum Piſa .... ſancti Bartholomei apoſtoli.

Signum de manibus ſupradictus Uberti & Berre jugalium, qui hanc cartulam offertionis fieri rogaverunt.

Ego Hugo judex ſacri palatii interfui.

Ego Ubertus notarius domini imperatoris rogatus teſtis.

.... Willelmi judex teſtis.

Ego Bonio notarius domini imperatoris poſt tradita complevi & dedi.

CLXIV.

Placitum habitum a Conſtantino epiſcopa Arretino & ab Ugone comite pro canonica S. Donati de Arretio & pro eremo Camaldulenſi.

Anno 1079. pridie nonas decembris.

Ex autographo archivi Fontis-boni, §. Promiſſio. n. 20.

Dum in Dei nomine in palatio epiſcopatus Aretini in judicio reſiderent Conſtontinus epiſcopns & Ugo comes ad juſtitias faciendas hac deliberandas, reſidentibus cum eis Arderico, Gerardo, Johanne judicibus, Nordilo, Rodulſo, Siſmundo, Uberto, Ugolino cauſidicis, Vualfredns comite, Pagano de Corſena, Ugnne vice comite, Uberto filio Bucci, Ildebrando Ugonis filio, Rodulfo filius Maſcari, Saracino, Rolando, Urſone, Griffone, Guilielmo, Rainerio filio Griffi & reliquis pluribus ibidem aſtantibus. Ibique in eorum preſentia proclamaverunt Rainerius de Paurano, ac Teuducius de hereditatem Reinerii filio quondam Fuſceri, qui dicebant ſuis uxoribus pertinere ex ſucceſſione predicti Raineri fratris earum ob inteſtato defuncti, quod averſus herimo ſancti Salvatoris de Camalduli, & adverſus calonica ſancti Dnnati, quod hereditatis illius partem poſſidebat, cujus calnnice Joculo prepoſitns, & prior preſati beremi cum ſuis avocatnribus huic proclamationi hujuſmodi fecerunt reſponſionem, quod prefatum Rainerium in quadam ſua infirmitate teſtamentum fecerat, in quo cuncta ſua bona diſtribuit, & partem hereditatis, de qua controverſia erat, predicte canonice ſancti Donati judicavit, ſcilicer tertia portione de caſtello & curte, quod nnminatur Caliano, & tertia portione de curte de Seſto, & predicto herimo de Camalduli judicavit ſcilicet tertia portione de caſtello & curte de Subiann, totam ſuam partem de caſtello de Soci, & tota vinea domnicata, & medietatem de ipſa curte, ac teſtibus productis, in quorum preſentia jamdictua Rainerius ſuam voluntatem oſtenderar, de hoc teſtamento legitime reddiderunt teſtimonium, & ita verum eſſe, ut prepoſito cannnice ſancti Donati, & prior de Camalduli cum eorum avocatores affirmaveranr. Is peractis & juſſione Conſtantini Aritini epiſcopi, & Ugoni comitis & predictorum judicum, predictum

Ad lib. XX. n. 27.

Rainerium & Teudicium pro ſe ſuiſque heredibus, & pro eorum uxoribus refutaverunt ſupraſcriptas res predicte canonice, & predicto heremo, & obligavernnt ſe, quod nec ipſi, nee eorum uxores vel eorum vel earum heredes predicto prepoſito & jamdicto prior ejuſque ſucceſſores de prefatis rebus nullam contnverſiam in poſterum moturos ſub pena centum librarum denariorum Lucenſium. Inſuper predictus epiſcopus, & Ugn comes miſerunt bannum ſupra dictum prepoſitum & ſupra jam dicto priorem, atque ſuos avocatos, & ſupra prefatas res, ut nulla magna parvaque perſona eos eorumve ſucceſſores de predictis rebus diſveſtire ſeu moleſtare preſumat ſine legali judicin, qui vero ſecerit hoc, ſciat ſe compoſiturum duo milia Biſaotios aureos, medietatem parti publice, & medietatem eiſdem prapoſitus & priori ſuiſque ſuceeſſnribus, unde quidem & ego Ardericus notarius ſacri palatii ex juſſione domni epiſcopi, & Ugoni comitis, & judicum, & cauſidicorum amonitione ſcripſi. Anno ab incarnatione Domini nnſtri Jheſu Chriſti milleſimo ſeptuageſimo nono pridie nnnas decembris indictione tertia.

† Ego Conſtantinus epiſcopus ss.

† Ego Ardericus judex interſui & ss.

Ego Johannes judex domni imperatnris interſui & ss.

Nordinus hec laudat, que preſens cartula mnnſtrat.

Firmat Rodulſus legali jure peritus.

Gerardus judex ſacri palatii ss.

Siſmundus interfui.

† Caput & exemplar hujus notitie retinet Joculus prepoſitus in ſua bnna fide, ut ſi aliquo tempore neceſſe ſuerit priori Camaldulienſi illam videre vel habere prn aliqua utilitate ſioe aliqua contradictione videat & habeat. Et poſt eidem prepoſito vel ſucceſſori ejus reddat ad conſervandum eam, quia communis eſt & communi utilitati proficere debet.

CLXV.

Petrus abbas Vallis-caſtri concedit Salvo clerico eccleſiam S. Martini de Fracta diœceſis Peruſinæ.

Anno 1234. XIII. exeunte januario.

Ex autographo archivi S. Blaſii de Fabriano.

Ad lib. XII. n. 11. IN nomine ſancte & individue Trinitatis. Anno Domini milleſimo CC. XXXIIII. die XIII. exeunte januarin indictione ſeptima tempore domni Gregorii pape noni, & domni Frederici imperatoris. Egn quidem donnus Petrus abbas monaſterii ſancti Salvatoris & ſancti Rumaldi Valliscaſtri, quia inveoi te donnum Salvum ydoneum clericum utilem & fidelem, ideo per me meoſque fratres & ſucceſſores concedo tibi in vita tua pro tuo benefitio eccleſiam ſancti Martini de Fratta Peruſine diecefis, & te inſtituo in eadem eum nmnibus rebus poſſeſſionibus & juribus ipſi eccleſie pertinentibus; & promittn tibi nnmine dicti mnnaſterii ipſam eccleſiam ſancti Martini ab omni perſona defeodere in juditio & extra, & prnmitto tibi, quod ſaciam capitulum dicti mooaſterii huic conceſſioni ſeu inſtitutioni conſentire, quandocumque ad ipſum monaſterium venire volueris. Et hec omnia promitto tibi per me & meos ſucceſſores tenere, obſervare & non contravenire ſub pena viginti librarum booorum denariorum Lucenſium, quam tibi dare promitto, ſi omnia predicta & ſingula non nbſervavero. Et ego dictus domnus Salvus promitto tibi dicto abbati & tuia ſucceſſoribus dictam eccleſiam ſancti Martini ad obedientiam & reverentiam tuam & tuorum ſucceſſorum, & preſati monaſterii retinere, & non vendere, nec alienare bona ipſius eccleſie ſancti Martini ſine tua ſeu tuornm ſucceſſorum licentia vel mandato, nec eam ſubmittere alicui, & te & tuos ſucceſſores, & mooaſterium nominatum pro vero domino recognnſcere, tenere ac revereri ſub pena viginti librarum bonorum denariorum Lucenſium, quam tibi & tuis ſucceſſoribus dare promitto, ſi omnia predicta & ſingula non obſervavero. Inſuper ad majorem firmitatem tactis ſacroſaoctis Dei evangeliis nmnia predicta & ſingula juro tenere, obſervare, & nnn contra venire.

Actnm io eccleſia ſancti Matthei de burgo porte ſancte Suſanne Peruſine. Coram donno Manno capellano dicte ecceleſie, donno Teoditio, Barone ſerviente dicti abbatis, & Martino Rainaldi Montiſaldoni teſtibus.

Ego Brunacius imperiali auctoritate notarius his omoibus interſui, & ut ſupra legitur utriuſque partis conſenſu ſcripſi & autenticavi.

CLXVI.

CLXVI.

Præceptum pro monaſterio S. Michaelis ſito in territorio Bononienſi.

Aono iocerto.

Ex veteri exemplo parthenonis S. Chriſtinæ de Bononiæ.

Ad lib. XX. n. 4. IN nomioe ſaocte & individue Trioitatis, aooi ab incarnatiooe Domini noſtri Jheſu Chriſti milleſimo xi. Carolus divina favente clementia Romanorum auguſtus. Omnium ſaocte eccleſie Dei noſtrorumque fidelium preſentium ſcilicet ac futurorum noverit ſolertia, quod Guildulfus abbas presbyter & mooachus & devotiſſimi noſtri fideles noſtram in omnibus exoraſſe clementiam, quatious pro Dei amore animeque noſtre perpetua ſalute monaſterium ſancti Michaelis archangeli ab imperiali manu conſtructum cum ſuis pertinentiis ſive terris . . . . . privilegio noſtro corroboraremus atque firmaremus. Cujus ſacris petitionibus juſtiſque deſideriis devote ac libenter annuimus atque coocedimus, damus & confirmamus omnia que ei data ſunt per anteceſſores noſtros, monaſterium ſancte Marine cum omnibus ſuis pertinentiis, monaſterium ſancte Marie ſuper Stratam cum omnibus ſuis pertinentiis, monaſterium ſancti Quirici cum omnibus ſuis pertineotiis, mooaſterium ſaocti Benedicti in Barb.. cum omoibus ſuis pertioeotiis, mooaſterium ſancti Archangeli in Curalupo cum ſuis pertineotiis, monaſterium ſancti Laureotii in Malano cum omnibus ſuis pertioentiis, monaſterium ſancti Dalmatii cum ſuis pertinentiis, monaſterium ſancti Archaogeli in Cinado cum ſuis pertinentiis, monaſterium ſancti Bartholomei, quod eſt juxta Bononiam cum ſuis pertioeotiis, monaſterium ſancti Andree cum ſuis pertioentiis. Damus & in perpetuum coocedimus ſundum Pontianum, ſuodum Zolaoo & fundum Agganno, & fundum Petiliaoum, & fundum Valeriaoum & ſundum Campezo, & ſundum Liberoianum, ubi dicitur ſilva la mar.. & fundum Bibolam.. & fundum Septegnanum & Fontanell.. & ſundum Sanbucetum & ſuodum Gaudeotios, & campum & pratum de Vezano, & ſuodum Quiliaul. .... & campum Daſole, & fundum ....m..... & ſuodum Ultianum, & ſundum Subianum & fundum Raſiniacum, & fundum Politianum & fundum Veclianum, & fundum Gabianulum & Vezanolum, & caſale ſepti......
Monttaniaculum, Nomaulum, & fundum Bibianulum, & cella duplici & ſundum Calpianum & Peritulum, & fundum Lutianum & ſundum Antonianum, & ſundum Furano, & ſuodom Intinianum & cella, que dicitur ſancti Archangeli, & pagum Barbarorum, & fundum Terſianum, & fundum Larſianum & fundum Biſanum, & ſuodum Scanellum, & ſundum Oblatianum & ſuodum Antiniaculum, & ſuodum Antilianum, & piſcioa Abbatis plus ceotum toroatur.. ex iſta parte . . . . . & fundum Similianum, mooaſterium ſancti Martini, quod eſt ſuodatum io ſundo Siſiano cum omnibus ſuis pertioeotiis, fundum Campu Mauriſini, & fundum Septimo & fundum Campiſani, & fundum Bitterati, & ſundum Cortiſoſo, & fundum Aotelianum qui vocatur Mooterion... fundum Lavatum, & fundum Rophello, & ſundum Rontianum, fundum Saturiaaulum, ſundum Raviulum, ſundum Gobiaulum & fundum Fuſignanum, & ſuodum Bagnolo & fundum Bibaulum & ſundum Cerrito majore & ſuodum Cerrito minore & ſuodum petra Caſporna, & fundum Linare, & fundum Barbaria, & ſundum Valle nova, & ſundum Valle Borciaoa & dedit caſtro, quod dicitur Gambaruta, quod vocatur Salvara, & fundum Gleula, ſuodum Sambuceto, & maſſa Pitti io plebe ſancti Petri in Alfidiano, Caſaduli majori & Caſaduli minori, & caſtrum, quod vocatur Caſula, deſtructum cum ſeptem capellis & totum Malei...... & ſundum Roſelitum, & ſuodum qui vocatur Marriano, & ſuodum qui vocatur Gazolo & ſundum qui vocatur Fontana, & fundum qui vocatur Centum columne, & ſilva una que vocatur Mootsoiaullo & ſundum Coroirulo, & ſundum Bagnarola, & ſundum Ticiano & inſra maſſa Eltrario terras & ſilvas, & io Maſſa Trexeota ſimiliter terras vineas & ſilvas, io fluvio Corvonis piſcaria uoa ſic a ſuo principe Fuſcario imperator.. deſignata de uno latere ſoſſa Rachinaldi, alio latere via que pergit ad Ravennam, tertio latere ſoſſa Steni, quarto latere ipſum fluvium Corvonis & ioſra plebem ſancti Martini Margere curte una, que vocatur Sulpleonito cum oratorio ſancti Archaogeli in Cinaclo cum pertioentiis ſuis, & in curte que vocatur pojo Cilinili ſuodum Farnito, ideo dicitur de Abbate, terris & vineis, ſilvis, pratis & paſcuis & uſis aquarum & ſuodum totum quod dicitur Valle Flori cum terris & vioeis & uſis aqua-

aquarum, & fundum Gaibolo ab uno latere fluvio Gens, alio latere fluvio Iſice, ab uno capite Stratello, alio capite via que pergit ad Caſula & culina que dicitur de Cnralupo, ſimiliter donavimus fundum Caſale, quod vocatur de Bibolano, & fundum qui vocatur Fontanella & Septignaulo & Cuniaulo, ubi ipſa res eſſe videtur campis, terris, paſcuis, fructiferis, finis ab uno latere fluvio Savena, ab alio latere ripo de Oglaxano, tertio latere ſilva Bruxolorum, quarto latere Tigna & ſtrada, que pergit ad Monzonem, ſeu concedere volumus tibi abbati fundas; quorum vocabula ſunt ſilva dicta de Abbate & Sambuceto & Monte alto & Fontanella coherente ſe finis ejus ab uno latere ſupraſcrito fluvio Savene, ab alio latere rio de Sacugnano, tertio latere ſtrata que dicitur de Verzano, quarto latere juris noſtre proprietatis. Poſteriores etiam abbates ab omni functione publica liberos permanere volo, preterea preſcriptiones & uſucapiones ne predicto monaſterio noceant precipimus, & ab ejus leſione omnimodo removemus. Juramentum quoque de calumpnia nullo modo ab aliquo judicum ipſius monaſterii monachi vel eorum converſi preſtare compellantur. Dominationem aliquam vel invaſionem aut temerariam preſumptionem vel depredationem nullus quoque modo in rebus cunctis eccleſie aut hominibus ſuper terras eccleſie ſedentibus etiam thelonestum, aut aliquam dationem quamcumque vel publicam functionem appetere vel inferre preſumendo pertentet. Inſuper firmiter precipimus aput quemcumque imperatoris miſſum clamor cujuſcumque offenſionis pervenerit infra xxx. dies plenam juſtitie ſententiam perferat. Sin autem cingulum dignitatis amittat. Concedimus enim ſecundum utilitatem, prout proficuum tanre domus viſum fuerit, aquarum uſus ſue totius terre ducendi & remittendi. Familias quoque ipſius monaſterii a nemine injurias patiatur, niſi ab abbate viſum fuerit vel conceſſum, quod ſi fecerit, pena dupliciter patiatur. Nolumus autem poſſeſſiones hujus monaſterii, que date ſunt vel dabuntur in eccleſiam non in omnibus ſubjectam, vel perſonas aliquando alterius dominationis ullo modo tranſire, quod ſi ante boc tempus factum fuerit eo quod ab imperiali manu conditum eſt monaſterium, omni modo caſſamus, ac pro infecto habemus. Ad bec igitur firma preceptione ſtatuimus, ut nullus dux, nullus marchio nullus comex, nullus ſchuldachius, aut epiſcopus vel archiepiſcopus, aut aliqua perſona, ſeo aliquis publicus exactor de rebus cunctis eccleſie ceu oſpitium preter abbatis voluntatem ſe intromittat, vel ab ipſis arrogonter abere queat. Hoc ideo dicimus, ne aurum, quod eſt Sanctorum conventus, obſcurari vel obfuſcari diſpergendo in capite omnium platearum ſcit neceſſe, profecto ut libere pro me atque meorum incolomitate Deum exorare poſſint jure perpetuo quiete uti valeant. Si quod abſit aliquis prophanus & Deo odibilis contra hoc preceptum facere preſumpſerit, ſi habet unde pena pati poſſit in rebus, medietatem ſuarum rerum omnium regis camera babeat & medietatis partem in uſum monaſterii cedat. Si autem nichil ex toto habet, per tres epiſcopatus virgis ceſus ſine ipſa poſſeſſione ſemper maneat. Hec pagina noſtre conceſſionis atque preceptionis omni tempore firma ſemper permaneat. Actum juxta fluvio Reñ. Hec omnia facta ſunt in preſentia iſtorum principum, quorum nomina ſubſcripta ſunt. Rainaldus electus Magontinus, Fidericus Colonienſis, Hertoicus Bonnas... epiſcopus, Ber. Spirenſis epiſcopus, Henricus Beluenſis epiſcopus, Rõ. Rem.... epiſcopus, Ugo Conſtantienſis epiſcopus, Henricus dux, Fridericus dux, Simon dux, Bretoldus dux, Gotiſredus dux & alii quamplures.

Ego Regbertus ſacri palatii notarius ſcripſi & complevi. Feliciter.

Exemplar antiquiſſime carte.

SERIES

S E R I E S

Diplomatum aliorumque Momumentorum

In Appendice hujus voluminis exiſtentium ordine chronologico digeſta.

---

759. NOnis ſebr. Bulla Paulli pp. II. qua juriſdictioni eccleſiæ Ravennatia denuo ſubjicit monaſterium ſancti Hilari de Galeata. n. I. col. 1.

915. prid. kl. aprilis. Præceptum Berengarii regia Italiæ pro eccleſia S. Salvatoris in Curte-regis Veronæ. num. II. 3.

1026. Literæ Guidonia Arretini monachi ad Michaelem monacbum Pomposianum, quibus enm certiorem facit de ejus colloquio cum Johanne papa circa novum ſuum inventum artis Muſicæ. n. III. 4.

1026. Ejuſdem Guidonis literæ ad Theodaldum epiſcopum Arretinum de eodem argumento. n. IV. 6.

1027. XV. kal. junii. Tentha ædificat pro virginibus monaſterium S. Matthæi juxta Piſas. n. V. 8.

1028. IIII. kl. martii. Jacobus epiſcopus Feſulanus monaſterium S. Bartholomæi prope Feſulas pluribus bonis & eccleſiis ditat. n. VI. 13.

1028. menſe auguſti. Charta donationis terrarum factæ monaſterio S. Victoris de Cluſis. n. VII. 18.

1029. Præceptum Conradi regis pro monaſterio Claſſenſi S. Severi. n. VIII. 19.

1029. Rodulphus & Acia donant ſuam portionem eccleſiæ S. Mariæ inter Saxa monaſterio S. Victoris de Cluſia. n. IX. 22.

1029. VII. kl. martii. Charta venditionis terrarum territorii Piſani factæ Gherardo quondam Johannis a Willelmo notario. n. X. 23.

1029. V. id. martii. Ghisla vendit terras ſitas Piſis in loco Civitate-vetere. n. XI. 25.

1029. menſe julio. Anſo & Salvia donant monaſterio S. Victoris de Cluſis terras ſitas in Valle-domnica. n. XII. 27.

1029. Acta B. Reparatæ virginis & martyris. n. XIV. 28.

1030. Gunfredns epiſcopus Volaterrarum ditat bonis & eccleſiis monaſterium SS. Juſti & Clementis prope eamdem urbem. n. XV. 36.

1030. VII. auguſti. Engelmarus epiſcopus Parentinus monaſterio S. Michaelis prope urbem Polæ largitur cœnobium S. Caſſiani de Parentio. n. XVI. 38.

1030. XIX. kl. ſeptemb. Johannes offert monaſterio S. Michaelis Piſarum ejuſque abbati Bono terram ſitam *a la Rivolta* prope eam urbem. n. XVII. 40.

1030. menſe decemb. Theobaldus epiſcopus Arretinus donat decimas monaſterio Pratalienſi. n. XVIII. 42.

1031. menſe aprili. Idem epiſcopus donat Sigizoni abbati ejuſdem monaſterii eccleſiam S. Clementis prope Arretium. n. XIX. 43.

1031. XXIII. maji. Charta emphyteuſis factæ a Johanne abbate S. Gregorii de Urbe de quodam filo ſalinario. n. XX. 45.

1032. menſe octobri. Altera donationis factæ a Teuza eccleſiæ S. Laurentii in territorio caſtelli Petroſi. n. XXI. 47.

1033. menſe martio. Giſelbertus abbas S. Urbani de Æſinante cedit quaſdam terras Actoni abbati S. Victoris de Cluſis, excepta eccleſia S. Michaelis. n. XXII. 48.

1033. XIII. kl. maji. Theobaldus epiſcopus Arretinus donat decimas eremo Camaldulenſi. n. XXIII. 49.

1034. Guido epiſcopus Volaterrarum confirmat jura & bona monaſterio SS. Juſti & Clementia prope eamdem urbem. n. XXIV. 52.

1034. Donatio Taiberti facta Bono abbati & monaſterio SS. Mariæ, Quirici & Torpetis de Moxi diœceſis Piſanæ. n. XXVI. 55.

1034. menſe julio. Altera, quam fecerunt Johannes & Petrns Urſo abbati & monaſterio S. Victoris de Cluſis. n. XXVII. 56.

1035. menſe janusrio. Tertia, quam fecit

eit eidem abbati & monaſterio Guiburga filia Adalberti. n. xxviii. 57.

1035. menſe auguſti. Amitia Leonis filia terras largitur monaſterio Pratalienſi. n. xxix. 58.

1036. kl. junii. Libellus emphyteuſis cujuſdam fili ſalinarii ſcriptus a Stephano abbate S. Gregorii de Urbe. n. xxx. 59.

1036. prid. kl. octobris. Petrus abbas Campi-amabilis ſeu Camalduli concedit in emphyteuſim terras Petro, Bonizoni & Leoni germanis. n. xxxi. 60.

1037. Immo ſeu Hirenfridus epiſcopus Arretinus confirmat eremo Camalduleoſi bona donata a Theobaldo epiſcopo, & alia eidem inſuper largitur. n. xxxii. 62.

1037. xv. kl. maji. Præceptum Conradi II. imp. pro monaſterio S. Apollinaris in Claſſe. o. xxxiii. 64.

1037. v. oonas maji. Placitum, in quo confirmatur jus in curtem & in eccleſiam S. Petri de Clatina Uberto abbati & monaſterio Berardingæ. o. xxxiv. 69.

1038. menſe januario. Ugo donat monaſterio Pratalieoſi jus ſuum in eccleſiam S. Michaelis de Silva. n. xxxv. 71.

1038. viii. aprilis. Fundatio monaſterii S. Petri in Monte-cònero prope Aoconam facta a comitibus Ugone, Amezone & Auſredo. n. xxxvi. 72.

1038. menſe junio. Charta venditionis factæ Petro abbati S. Salvatoris de Campo-amabili. n. xxxvii. 74.

1039. xvi. auguſti. Teſtamentum Ugonis comitis caſtri Brittonorii. n. xxxviii. 76.

1040. xx. aprilis. Donatio facta mooaſterio Pompoſiano a Gebehardo archiep. Ravennate. o. xxxix. 77.

1040. xii. maji. Azcica filia Wecellini, & Wilpurgæ comitum Hiſtrienſium donat bona Johanni abbati & mooaſterio S. Michaelis de Lemmo in territorio Pareotino. n. xl. 80.

1040. xii. julii. Wilpurga comitiſſa bonis ditat idem monaſterium de Lemmo. n. xli. 82.

1040. xiii. kl. ſeptemb. Rndulphus Normannus offert monaſterio Vangaticienſi latifundia io territorio Patavino. n. xlii. 85.

1040. Petrus filius Actonis donat monaſterio Cluſino S. Victoris jus ſuum in eccleſiam S. Savini ſitam in territorio Spoletano. n. xliii. 87.

1040. xv. ſeptemb. Placitum Henrici regis pro exemptione decimarum in ſavorem monaſterii S. Michaelis de Lemmo. o. xliv. 88.

1040. menſe novembri. Teutius & Benedicta conjuges offerunt terras monaſterio S. Victoris de Cluſis. n. xlv. 91.

1041. menſe martio. Charta emphyteuſis factæ Donato, Siccooo & Petro germanis a Johanne abbate S. Gregorii de Urbe. n. xlvi. 92.

1041. xv. kl. aprilis. Donatio terrarum, quam fecerunt Bono abbati S. Michaelis Piſarum Martius, Melior & Ugo fratres. n. xlvii. 93.

1042. iii. februarii. Aimmo abbas S. Adalberti in Pereo promittit Eleuchadio abbati S. Mariæ foris portam Faventiæ laborare terras circa cluſam Traverſariam. o. xlviii. 95.

1042. menſe martio. Rainerius Widi filius tradit monaſterio Pratalienſi jus ſuum in eccleſiam S. Michaelis de Silva ſeu de Camenza. n. xlix. 96.

1042. ii. meoſis junii. Johanoes epiſcopus Cæſenas ioſtituit in eccleſia ſua cathedrali cannnicos ſub regulari & commuoi vita viventes. n. l. 97.

1043. Libellus emphyteuſis ſcriptus a Gebehardo archiep. Ravennate in gratiam Aimmonis abbatis S. Adalberti in Pereo. n. li. 101.

1043. menſe februario. Donatio facta monaſterio S. Victoris de Cluſis a Bonizooe & a Franca conjugibus. n. lii. 102.

1043. eodem meoſe. Altera donatio, quam fecit eidem monaſterio Giſo presbyter. n. liii. 103.

1043. menſe majo. Algozo & Ermitia conjuges judicant terras ſuas monaſterio Pratalienſi. o. liv. 103.

1043. eodem menſe. Ofredo & Tethelenda ejus uxor offerunt aliquot bona Urſo abbati & monaſterio S. Victoris de Cluſis. n. lv. 104.

1044. vii. kl. auguſti. Charta fundationis mooaſterii S. Pantaleonis de Monte-eremitæ in diœceſi Lucenſi. n. lvi. 106.

1044. menſe octobri. Libellus emphyteuſis ſcriptus Johanni epiſcopo Tiburtino a Benedicto abbate S. Gregorii de Urbe. o. lvii. 111.

1045. Immo ſeu Irmenſredus epiſcopus Arretinus cooſilio Albizonis eremitæ

mitæ

mitæ Camaldulenſis & aliorum di- vidit inter ſuos presbyteros Ar- retinæ diœceſis adminiſtrationem. n. LVIII. 112.

1045. XVI. kl. octobris. Præceptum Hen- rici III. regis pro monaſterio Claſſeoſi S. Apollioaris conceſſum Lamberto ejus abbati. n. LIX. 114.

1046. III. kl. mart. Libellus terrarum fa- ctus Booo abbati & monaſterio S. Michaelis in Burgo Piſarum ab Eri- tio filio Enrighi judicis. n. LX. 116.

1046. menſe junio. Donatio Ugonis filii Johannis facta monaſterio Prata- lienſi. o. LXI. 117.

1046. kl. decembris. Præceptum Henri- ci III. regis pro eodem monaſte- rio. n. LXII. 118.

1047. III. non. januarii. Aliud ejuſdem imperatoris pro Camalduli eremo. n. LXIII. 120.

1046. XI. kl. junii. Gherardus & Bodda offerunt bona monaſterio S. Mi- chaelis Piſarum. n. LXIV. 121.

1048. Breve recordationis de fundatione ejuſdem monaſterii S. Michaelis ſcriptum a Bono primo abbate & inſtitutore. n. LXV. 123.

1048. Acto monachus donat Campezoni abbati monaſterii S. Petri de Moote-cònero ipſam eccleſiam S. Petri una cum altera S. Antonii. n. LXVI. 127.

1048. menſe novembri. Concordia ioter homines filiorum Berardi & mo- naſterium Prataliæ. n. LXVII. 128.

1049. Literæ Leonis IX. pp. ad Petrum Damianum, quibus laudat ejus o- puſculum contra incontineotes cle- ricos, dictum *Gomorrhianum*. o. LXVIII. 129.

1049. Bulla ejuſdem Leonis IX. pp. pro eremo de Ocri territorii Sarſina- tis. n. LXIX. 131.

1049. XXVII. octobris. Hunfredus ar- chiepiſcopus Ravennas concedit Widoni abbati & monaſterio S. Severi eccleſiam S. Thomæ pro- pe Ravennam. n. LXX. 132.

1050. IV. kl. junias. Bulla Leonis pp. IX. pro monaſterio S. Mariæ ſito in diœceſi Arretina. n. LXXI. 133.

1051. menſe octobri. Ubertus presbyter & Farolfus ac Petrus quondam Petroni, quorum gentiles ædifi- caveraot eccleſiam S. Michaelis de Silva, alias de Camenza, (do- nant Dominico abbati Pratalienſi jus ſuum io eam eccleſiam. n. LXXII. 135.

1051. XVII. kl. novembris. Bulla Leo- nis IX. pp. pro monaſterio S. Mariæ in inſula Gorgona data Bono abbati. n. LXXIII. 137.

1052. menſe octobri. Teſtamentum Ugo- nis, quo ditat monaſterium Pra- talienſe medietate ſuarum eccle- ſiarum & caſtrorum, ad hoc ut recipiatur in ſua infirmitate ad ordinem monaſticum. n. LXXIV. 138.

1053. menſe apr. Arnaldus epiſcopus Ar- retinus decimas largitur Domini- co abbati ſupradicti monaſterii. n. LXXV. 139.

1053. XIII. aprilis. Libellus emphyteuſis factus Aimmoni abbati S. Adal- berti in Pereo ab Henrico archie- piſcopo Ravenoate. n. LXXVI. 141.

1053. menſe majo. Henricus archiepiſco- pus Ravennas confirmat Johanni abbati S. Severi in Claſſe mona- ſteria SS. Johannis & Stephani ad Titum, & S. Laurentii de Caſtagniola. n. LXXVII. 142.

1054. menſe aprili. Guido comes quon- dam Alberti offert Rainerio præ- poſito monaſterii S. Mariæ de A- prognano eccleſiam SS. Trinitatis & S. Ægidii de Gaviſerre. n. LXXVIII. 145.

1054. menſe decembri. Ergencbaldus ab- bas SS. Mariæ & Andreæ inſulæ Serræ in Hiſtria concedit libel- lum emphyteuſis Petro Alegritto & Gaſdiæ ejus uxori. n. LXXIX. 147.

1054. VII. kl. julii. Libellus emphyteu- ſis, quem ſcripſit Sophia abbatiſ- ſa Roſani S. Læto abbati Paſſi- nianenſi. n. LXXX. 149.

1055. X. februarii. Torellus & Morellus booa largiuntur eremo SS. Nico- lai, Michaelis & Blaſii de Mon- te-cornu in territorio Pennenſi. n. LXXXI. 151.

1055. V. kl. martii. Rainerius, Petrus & Farolfus comites filii Winigil- di comitis donant terras Johanni abbati monaſterii S. Petri in Campo. n. LXXXII. 153.

.... Prologus expoſitionis regulæ S. P. N. Benedicti abbatis ſcriptus a Teuzone monacho. n. LXXXIII. 156.

1056. XXI. maji. Henricus archiepiſco- pus Ravennas ſcribit chartam em- phyteuſis 2000. tornaturiarum ter- ræ comitibus Ugoni & Imildæ præſentibus epiſcopis & nobilibus viris. n. LXXXIV. 157.

1057. VI. januarii. Altera emphyteuſis

Bonio filio Ermingardæ conceſſa a Ruſtico abbate S. Michaelis Piſarum. n. LXXXV. 158.

1057. x. kl. januarii. Tertia facta Widoni ab eodem abbate Ruſtico. o, LXXXVI. 159.

1057. IV. oonas ſeptemb. Pagioa donationis factæ eidem abbati a Gerardo & a Benedicto. n. LXXXVII. 161.

1058. menſe octobri. Raimbaldua presbyter donat terras Murico abbati S. Victoris de Cluſis. n. LXXXVIII. 162.

1058. II. novemb. Breve recordationis de cooſecratione eccleſiæ SS. Proſperi, Mariæ, Clemeotia & Nicolai de caſtro Soci facta ab Azone epiſcopo. n. LXXXIX. 163.

1059. XIII. kl. februarii. Bulla Nicolai II. papæ de cooſecratione baſilicæ S. Laurentii de Florentia, cui ſubſcripſit S. Petrus Damiaous. n. XC. 164.

1059. menſe ſeptembri. Bruoellus donat Hieronymo abbati Prataliensi ſuum jus in eccleſias & in terras ſitas in plebe Partioæ. n. XCI. 166.

1059. XI. kl. oovembris. Booiza ceſſionem facit eremo & mooaſterio Camalduli ſuæ portionia de eccleſia S. Petri de Cerreto una cum ejuſdem eccleſiæ bonis. o. XCII. 168.

1059. XI. kl. novembris. Willelmus & Rolaodus fratres transferunt io eamdem eremum ſuum jus, quod habebant io præfatam eccleſiam S. Petri. n. XCIII. 170.

1060. Coocordia ſtatuta a S. Petro Damiano ioter eremum Gamugni, & ioter monaſterium de Acereta. n. XCIV. 171.

1060. XV. kl. maji. Bulla Nicolai II. pp. pro coofirmatione jurium & bonorum mooaſterii S. Thomæ de Apoſella, io quo obiit Clemens II. papa. o. XCV. 173.

1061. III. Februarii. Donatio eccleſiarum & terrarum facta Johanoi abbati & monaſterio Marturieoſi ab Alberto marchiooe. XCVI. 175.

1061. menſe aprili. Venditio, quam fecit Murico abbati San-victoriano Jezo filius Petri. n. XCVII. 177.

1061. IV. nonas maji. Oblatio booorum facta Leoni rectori eccleſiæ SS. Martini & Frigdiani Piſarum. n. XCVIII. 178.

1061. menſe ſeptembri. Sicicio & Petrus germani commutant terras. n. XCIX. 179.

1062. VI. kl. januarii. Bulla Alexandri II. pp. confirmantis bona monaſterii S. Severi in Claſſe. o. C. 179.

1062. XII. kl. oovembris. Seſmundus judex dooat terras monaſterio & hoſpitali S. Frigdiani Piſarum. n. CI. 184.

1063. menſe majo. Charta emphyteuſis unius fili ſalinarii coocceſſæ Petro de Sabbatioo a Stepbaoo cardinale & abbate S. Gregorii de Urbe. o. CII. 186.

1063. VI. maji. Petrus epiſcopus Faventinus dooat S. Petro Damiano ejuſque eremo S. Barnabæ de Gamugoo medietatem plebis S. Valentini & alia bona. n. CIII. 188.

1063. XX. maji. Ugo & Imilda comites veodunt bis mille toroaturias terræ Henrico archiepiſcopo Ravennati. n. CIV. 190.

1063. XIV. octobris. Johannes prior monaſterii S. Reparatæ de Salto concedit terras ad emphyteuſim Ugoni priori S. Baroabæ de Gamugno. n. CV. 191.

1064. Cooſtantious epiſcopus Arretious confirmat & adauget donationes ſuorum anteceſſorum epiſcoporum factas eremo Camaldulenſi. n. CVI. 193.

1064. v. kl. aprilis. Eldibraodus vendit ſunm jus in eccleſiam & monaſterium S. Salvatoris de Cantiniano in diœceſi Luceoſi ceteris conſortibus. o. CVII. 196.

1065. meoſe aprili. Albizo abbas S. Januarii Campi-leonis cedit decimam villæ de Largnano eremo Camaldulenſi. n. CVIII. 197.

1065. menſe junio. Sigizo offert monaſterio Pratalieoſi jus, quod ad ſe pertinebat, io curtem & caſtrum de Jello. n. CIX. 199.

1065. III. idus junii. Bulla Alexandri papæ II. ad clerum Velitrenſem. n. CX. 200.

1065. meoſe julio. Cooſtantinus epiſcopus Arretious adprobat donationes prædeceſſorum epiſcoporum monaſterio Prataliæ factas. n. CXI. 202.

1066. menſe aprili. Sabbatinus & Itta donant terras eccleſiæ S. Petri minoris de Arretio. n. CXII. 205.

1066. menſe octobri. Rainerius filius Ugonia marchionis donat eremo Camaldulenſi duos manſos terræ. n. CXIII. 206.

1066. eodem menſe. Ejuſdem Rainerii mar-

Google

marchionis bannum pro bonis eremi Camaldulenſis ſitis in plebe S. Mariæ de Chio. n. CXIV. 207.

1066. eodem menſe. Henricus filius Ugonis marchionis renunciat eremo Camaldulenſi ſuum jus in eccleſiam S. Savini ſitam in eadem plebe de Chio. n. CXV. 208.

1066. eodem menſe. Renuntiatio facta a Griffone notario juris ſui, quod habebat in eccleſiam S. Petri minoris prope Arretium ad hoc, ut monaſterium inibi ædificaretur. n. CXVI. 209.

1066. menſe octobri. Muricus epiſcopus & abbas S. Victoris de Cluſis dat ad libellum terras Ugoni filio Gozonis. n. CXVII. 210.

1067. pridie kl. martii. Druda vendit Leoni presbytero terras prope eccleſiam S. Frigdiani Piſarum. n. CXVIII. 211.

1067. v. martii. Stephanus & Petrus commutant cum Stephano cardinale & abbate S. Gregorii de Urbe quaſdam terras. n. CXIX. 213.

1067. XXII. junii. Johannea de Sicco cum aliis renunciat eidem Stephano abbati hæreditatem ſuam. n. CXX. 215.

1067. menſe decembri. Ermingarda donat terras eccleſiæ S. Petri minoris prope Arretium. n. CXXI. 216.

1068. menſe majo. Guillia tradit eremo Camaldulenſi ſuum jus in eccleſiam S. Savini de Chio. n. CXXII. 217.

1068. menſe julio. Conſtantinus epiſcopus Arretinus confirmat monaſterio Prataliensi medietatem unius manſi de terra. n. CXXIII. 218.

1068. menſe auguſto. Venerandus & Guillia conjuges donant terras eccleſiis S. Petri minoris & S. Clementis prope Arretium. n. CXXIV. 219.

1069. menſe martio. Charta emphyteuſis facta pluribus conſortibus a Marino abbate SS. Hippolyti & Laurentii de Faventia. n. CXXV. 220.

1069. XVII. junii. Petrus filius Bennonis donat S. Petro Damiano & ejus monaſterio S. Gregorii in Conca partem eccleſiæ S. Johannis-evangeliſtæ de Arimino, partem caſtri Factani, & alia caſtra & terras. n. CXXVI. 221.

1070. VIII. maji. Martinus vendit aliquot terras Eriprando presbytero eccleſiæ S. Salvatoris de Curteregis Veronæ. n. CXXVII. 223.

1070. VIII. kl. junii. Placitum Beatricis duciſſæ & comitiſſæ Thuſciæ ſuper eccleſia S. Michaelis & curte Caſpreni pro Ardimanno abbate Berardingæ. n. CXXVIII. 225.

1070. menſe novembri. Acto donat terras Murico abbati & monaſterio S. Victoris de Cluſis. n. CXXIX. 226.

1071. VIII. kl. februarii. Ugo, Albertus & Rainerius fratres tradunt decimas ſuorum bonorum eccleſiæ S. Petri minoris prope Arretium in die conſecrationis ejuſdem factæ a Conſtantino epiſcopo Arretino. n. CXXX. 228.

1071. IV. kl. aprilis. Charta donationis factæ a Willia monaſterio S. Michaelis Piſarum. n. CXXXI. 229.

1071. XIV. kl. octobris. Altera donatio, quam fecit eidem monaſterio Bella uxor Contulini. n. CXXXII. 230.

1071. menſe decembri. Conſtantinus epiſcopus Arretinus confirmat monaſterio Pratalienſi terras & ſilvam. n. CXXXIII. 232.

1071. VIII. kl. decembris. Petrus filius Johannis donat terras monaſterio S. Victoris de Cluſis, n. CXXXIV: 233.

1072. II. junii. Altera donatio facta eidem monaſterio. n. CXXXV. 234.

1072. III. kl. julii. Willa uxor Walpiti tradit terras monaſterio S. Michaelis Piſarum. n. CXXXVI. 234.

1072. IV. kl. novembris. Privilegium Alexandri II. papæ conceſſum Ruſtico priori Camaldulenſi, ejuſque eremo. n. CXXXVII. 236.

1073. Herimannus epiſcopus Volaterranus introducit Camaldulenſes in monaſterium S. Mariæ de Pulliciano, ut illud reforment. n. CXXXVIII: 238.

1073. III. januarii. Commutatio terrarum facta ab Adelaſia filia Jannecti cum Petro abbate S. Gregorii de Urbe. n. CXXXIX. 240.

1073. III. idus januarii. Rainerius filius Guidonis comitis promittit Benedicto abbati S. Salvatoris de Sexto nullam moleſtiam vel gravamen amplius ſe illaturum eidem monaſterio. n. CXL. 242.

1073. menſe junio. Jucundus præpoſitus canonicæ Arretinæ concedit eremo Camaldulenſi decimas caſtri de Mojona. n. CXLI. 243.

1073. menſe eodem. Teſtamentum Randi filii Bulgari, quo relinquit eidem eremo ſua jura in eccle-

ſias & caſtra territorii Caſtri-felicitatis. n. CXLII, 244.

1073. XI. julii, Welſo dux Bavariæ offert monaſterio Vangaticienſi eccleſias S. Mariæ, & S. Petri Alberedo & capellam S. Salvatoris de Verona cum terris & decimis. n. CXLIII. 246.

1074. XIII. kl. aprilis, Privilegium Gregorii VII. papæ pro eremo Camalduleoſi. n. CXLIV. 247.

1074. menſe majo. Conſtantinus epiſcodus Arretinus donat eidem eremo prædium in plebe Partinæ, n. CXLV. 250.

1074. XIV. maji. Wibertus archiep. Ravennas concedit Petro abbati Biſurci eccleſiam ſancti Clementis. n. CXLVI. 250.

1075. II. martii. Robertus eedit jure emphyteuſis monaſterio S. Gregorii de Urbe caſtrum de Guido. n. CXLVII. 251.

1075. VI. kl. octobris. Albertus marchio, Azo appellatus, donat monaſterio Vangaticienſi decimas quamplurium terrarum. n. CXLVIII, 253.

1076. Mainſredus abbas S. Hilari de Galeata tradit ad emphyteuſim caſtra Civitellæ & Caſtelli-vetuli cum juribus ſuis Wiberto archiepiſcopo Ravennati. n. CXLIX. 255.

1076. menſe ſebruario. Conſtantinus epiſcopus Arretinus ſcribit libellum empbyteuſis Ruſtico priori Camaldulenſi. n. CL, 257.

1076. X. kl. aprilis. Gregorius VII. papa ſuſcipit mooaſterium Fontis-avellanæ ſub apoſtolica protectione. n. CLI. 259.

1076. menſe aprili. Guilla uxor Berardi vendit Rodulpho curtem & eccleſiam S. Mariæ de Vegognano. n. CLII. 259.

1076. menſe ſeptembri. Quiricus & Incas conjuges donant Morico epiſcopo & abbati S. Victoris de Cluſis eccleſiam S. Angeli & terras. n. CLIII. 261.

1077. menſe januario. Alia tradunt eidem Cluſino mooaſterio Muſco & Sibilla coojuges. n. CLIV. 262.

1077. pridie kl. aprilis. Leo abbas S. Michaelis Piſarum libellum emphyteuſis inſcribit Ugoni & Leoni de terris olim Benedicti filii Henrici. n. CLV. 263.

1077. VIII. kl. maji. Binia vidna Donichi donat eremo Camaldulenſi terram, ubi extat eccleſia SS. Martini & Frigdiani Piſarum, n. CLVI. 264.

1077. menſe majo. Eritius & Gontalda jugales offerunt bona eremo Camaldulenſi pro eadem eccleſia Piſana. n. CLVII, 266.

1077. XI. kl. junii. Charta donationis factæ a Laodolſo & Guntelda conjugibus monaſterio S. Michaelis Piſarum. n. CLVIII. 267.

1077. IV. id. auguſti. Privileginm Gregorii VII. pp. pro mooaſterio prædicto S. Michaelis. n. CLIX. 269.

1077. pridie kl. ſeptembris. Ugo filius Bonati recipit terras ad emphyteuſim ab eodem monaſterio. o. CLX. 271.

1078. IX. kl. januarii. Rainerius & Petrus germani donaot Widoni abbati Prataliensi terras in territorio Popilienſi. n. CLXI. 272.

1079. menſe januario. Ugo comes filius Alberici comitis ſacit donationem terrarum ſuarum territorii Æſini priori Camaldulenſi. n. CLXII. 274.

1079. XV. kl. junii. Charta donationis factæ ab Uberto & Berta conjugibus Leoni abbati & monaſterio S. Michaelis Piſarum. n. CLXIII. 275.

1079. prid. nooas decembris. Placitum habitum a Conſtantino epiſcopo Arretioo, & ab Ugone comite pro canooica S. Donati de Arretio & pro eremo Camaldulenſi, n. CLXIV, 277.

1234. XIII. exeunte januario. Petrus abbas Vallis-caſtri concedit Salvo clerico eccleſiam S. Martini de Fracta diœceſis Peruſinæ, n. CLXV. 278.

...... Præceptum pro monaſterio S. Michaelis ſito in territorio Bononienſi, n. CLXVI. 280.

MO-

M O N I T U M.

IN præfatione primi Tomi horum Annalium Camaldulenſium conſilium noſtrum aperuimus edendi præter hiſtoriam non tantum veteres paginas, tamquam teſtes & tabulas, quibus innititur veritas ipſorum Annalium, ſed alia etiam opuſcula & anecdota monumenta, quæ tum cœnobia noſtra illuſtrarent, tum etiam eruditioni proficerent virorum, qui ſtudium ſacrarum antiquitatum excolerent. Ad calcem itaque hujus ſecundi voluminis poſt chartarum documenta publici juris facimus vetuſtum Sacramentarium, quod olim ad uſum fuit monachorum ſeu eremitarum eccleſiæ ſanctiſſimæ Trinitatis in monte Suavicinio, immo ſi audimus conſtantem popularem traditionem, quæ fere ſemper pediſſequa aliquo ſaltem modo eſt veritatis, uſus eo fuit ſanctus Dominicus Loricatus, cui dono datum eſt a ſancto ejus magiſtro Petro Damiano; ab immemorabili propterea ſacram venerationem obtinuit apud populum Frontalis caſtri ſiti in diœceſi San-ſeverinate, & haud longe a monaſterio Suaviciniensi, in cujus caſtri parœciali eccleſia religioſiſſime etiamnum cuſtoditur.

Character hujus ms. Sacramentarii ſeculum XI. refert, quo vixere uterque tam Dominicus, quam Petrus Damianus; nihilque in contrarium afferri poteſt, quod ad poſteriora tempora revocare cogat. Clariſſimus vir Octavius Turcius canonicus Pyranus, qui vitam ſancti Dominici Loricati ſeptem ab hinc annis typis vulgavit, quique Sacramentarium hocce ad ſuperſtitionem uſque obſervavit, doctaſque ſuas adnotationes, quæ inferius habentur, nobis edendas tradidit anno 1752, quo amiciſſimum virum viſitavimus, codicisque antiquitatem una ſimul examinavimus, conſtantiſſime idem ſentit. Idipſum domnus Gabriel Guaſtuccius pereruditus Claſſenſis monachus, qui nobiſcum tunc aderat, & ante nos præſul doctiſſimus noſter domnus Maurus Sartius, qui pluries in conſpectu poſitum diligenter perpendit. Hujus characteris ſpecimen ad calcem ſubjicimus.

Idem Turcius in ſuis præviis obſervationibus, quas ſtatim habes, putat codicem hunc pertinuiſſe prius ad celebre monaſterium Claſſenſe ſancti Apollinaris extra urbem Ravennam, vel ad aliquem locum Claſſenſi ſubjectum, eo quod in litaniis *in ordine ad dandam pœnitentiam* invocetur *ſanctus Apollinaris*, cujus titulo & ſacro corpore gaudet Claſſenſis baſilica; nominentur inſuper in iis *ſanctus Severus*, *ſanctus Vitalis*, *ſanctus Guido* Ravennates omnes. Verum æquiſſimam illius animadverſionem non improbantes ſuperaddimus, ipſum exſcribi potuiſſe ex ſimili codice, qui ad uſum foret cœnobii & eremi ſanctæ Crucis Fontis-avellanæ, cui præſidebat ſanctus Petrus Damianus, cum in vetuſtis ritualibus & libris liturgicis hujus monaſterii litaniæ legantur fere ſimiles, & ibi quoque reperiantur nomina ſanctorum *Apollinaris*, *Severi* & *Vitalis*, Guidone tamen

men excepto ; quinimmo in aliquo ex ipſis codicibus officium cum hymnis propriis habeatur ſancti Apollinaris. Petrus Damianus patria Ravennas, Claſſenſis etiam monaſterii ad tempus accola , inter cujus cœnobii monachos & Avellanenſes maxima interceſſit neceſſitudo & communicatio, Sanctorum ſuorum Ravennatum cultum introduxerat penes ſuos Avellanenſes, ea ſpeciali etiam obſervatione proſequentes ſanctum Apollinarem, qui jamdudum , eo nimirum tempore , quo Avellanenſis monaſterii crepundia emergebant , *non longe a Catria*, ubi fundata Avellanenſis eremus, conſpiciendum ſe præbuerat ſancto Romualdo parenti noſtro , ut in ejus vita narrat idem Damianus. Guidoni Pompoſiano abbati locum dederit in litaniis Sacramentarii noſtri Damianus, quia ipſe ante Avellanenſem præfecturam per biennium tempore regiminis ejuſdem præſulis Pompoſianos monachos inſtruxerat ; hunc proinde nuperrime inter cœlites relatum inſcri curaverit liturgico miſſali.

Sacramentarius codex Suavicinius obſeratur tegumentis duplicis laminæ anaglypho opere cælatæ ex argento inaurato , intra quam locatur tabula eburnea gyro parvo ebeneo circumdata . Supervacaneum foret heic loci obſervare evangeliaria , ſacramentaria , miſſalia alioſque codices pro uſu altaris conſueviſſe ornari nobiliſſimis & pretioſis cooperimentis. Id alii præſtitere, & erudite præſtat etiam canonicus noſter Turcius. Egimus ea de re inſuper [a] in obſervationibus ad antiquam noſtram tabulam eburneam , & in brevi recordationis Boni abbatis Piſani , quod proſtat [b] in Appendice hujus II. voluminis legitur : *Textum evangeliorum unum valde optime ſcriptum cum tabule de argento valde bone*. In ms. rerum catalogo [c] anni 1317. die XXVIII. aprilis confecto juxta conſtitutionem congregationis noſtræ & præceptum Bonaventuræ præſidis generalis , domnus Bartholus abbas monaſterii ſanctorum Juſti & Clementis prope Volaterras , inter cetera monaſterii ſui cimelia, adnotavit *unum tetraevangelium cum tabulis argenteis ponderis librarum decem & novem, & unciarum octo*. Ea pariter vigebat conſuetudo recludendi intra laminas argenteas tabellas ebore ſculptas. In muſeolo hujus noſtri monaſterii tabulam eburneam ſeculi XIII. aſſervamus, in qua cælata eſt imago ſanctiſſimi Salvatoris, & ad oram duorum laterum proſtant imagines ſanctorum martyrum Gervaſii & Protaſii , cujus ectypon tranſmiſimus ad Cl. V. Antonium-franciſcum Gorium inferendum pretioſo ſuo Theſauro veterum operum eburneorum.

a *Differt. epiſtol.* §. x. *T.* xl. *Opuſc. Filolog.*
b *Col.* 125.
c *Arch. Fontisboni* §. *Inventar.* 1, *A.* 4.67.

Sed ipſas laminas & tabellas Sacramentarii noſtri deſcribamus . Plures parvi orbes in utraque lamina ſunt deſcripti ; & quidem in primo laminæ unius reperitur imago angeli , ut denotant alæ literæque appoſitæ ΜΙχαηλ . *Michael*. In altero e regione primi viſitur ſimilis imago cum literis Ο ΑΡχάγγελος ΓΑΒριὴλ . AR*changelus* GAB*riel* . Uterque angelus manus elevant verſus aram, quæ locatur in orbe medio inter orbes laterales . Super ipſam aram collocatur codex gemmis dives , qui refert ſacrum evangeliorum librum , ſub quo procidit ſtratum, & ſub ſtrato pulvinar deponitur, viſum a parte tantum lateris lævi. Pone pulvinar extolluntur arundo cum ſpugna ex una , ex altera vero parte lancea , notiſſima paſſionis Dominicæ inſtrumenta. Poſt codicem ſubrigitur Crux duplex nuncupata Hieroſolymitana , Patriarchalis , Apoſtolica , & communiter Græca . Morem hujus ſymbolicæ aræ habemus penes Græcos ſequioris ætatis, ſimilemque aram conſpeximus in muſivo cathedralis Torcellanæ , & etiam in tabula lignea inaurata ſeculi XIV. quæ aſſervatur in ſacrario canonicorum baſilicæ majoris Tarviſii . Aliqua tamen in his diverſitas notatur ab antiquioribus ſymbolicis aris remotioris ætatis, ut videre licet apud

apud Ciaconium & Ciampinium in muſivis ſanctæ Mariæ majoris de Urbe, & ſanctæ Mariæ in Coſmedin Ravennæ, quæ ſpectant ad V. & VI. ſeculum. De cultu evangelicorum librorum ſuper aras ad inſtar libri a Johanne apoſtolo viſi egimus alio loco.

In quarto & quinto orbibus ad medietatem laminæ extant imagines ſancti Petri apoſtoli & ſancti coapoſtoli Paulli cum literis ☉ ΠΕΤΡΟϹ. ☉ ΠΑΥΛΟϹ. Demum ad oram laminæ inferiorem tres alii cælantur orbes, ex uno latere ſanctus Marcus ☉ ΜΑΡΚΟϹ. ex alio ſanctus Lucas ☉ ΛΟΥΚΑϹ. in medio angelus ſtans & nudum globum ſiniſtra tenens, dextera autem premens aliquid, quod clare non apparet ob laminæ corroſionem, appoſitis literis Ο ΑΡχάγγελος ΓΑΒριὴλ. ARchangelus GABriel. Repetitionem protome & literarum archangeli Gabrielis, & omiſſionem imaginis ac literarum archangeli Raphaelis deputamus errori artificis, remque credimus carere myſterio.

In tabula eburnea a præfata lamina argentea comprehenſa cælatur imago ſancti Georgii Ο ΑΓΙΟϹ ΓΕΟΡΓΙΟϹ, qui Crucem dextera tenet, ſiniſtram autem extollit pallio coopertam, ut conſuevere artifices exprimere in aliis imaginibus antiquis & inferioris ævi, tum græcis, tum latinis, & manus pallio obvoluta indicabat vel preces ad Deum fuſas, vel quid humili veneratione receptum.

Tegumentum alterum, quo Sacramentarius codex ex parte ſubjecta clauditur, ſimilem eburneam tabulam retinet, in qua conſpicitur ſanctus Theodorus cum literis Ο ΑΓΙΟϹ ΘΕΟΔωΡΟΣ, cujus manus erigunrur, ſed nullo myſterio, niſi artificis arbitrio. Qui artifex cum Græcus eſſet, duos ſibi propoſuit ex Græcis Sanctos, qui majorem apud eam eccleſiam cultum obtinerent, ideoque frequentiores ſunt eorum imagines in picturis & cælaturis græcanicis.

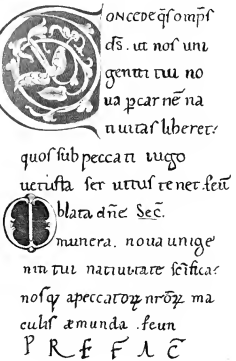
In orbe ſuperiori a dextera parte hujus ſecundæ laminæ viſitur ſanctus Matthæus cum literis ☉ ΜΑΘΕΟϹ. a ſiniſtra autem ſanctus Johannes apoſtolus & evangeliſta, appellatus hic Theologus ☉ Ιωάννης ΘΕΟλογος. Illuſtrari hinc poteſt diſſertatio Chriſtophori-auguſti Heumanni edita Iſenaci anno 1715. *de Titulo Theologi Johanni prophetæ tributo.*

Comprehenditur inter hos duos orbes in quadrangulo imago ſancti Michaelis globum nudum læva, haſtam dextera tenentis. Orbes medii ſanctum Jacobum Ο ΙΑΚΩΒΟϹ. & ſanctum Andream Ο ΑΝΔΡΕΑϹ. & duo poſtremi ad infimam oram ſanctum Bartholomæum Ο ΒΑΡΘΟλομαιος exhibent & ſanctum Simonem Ο ϹΙΜων, recipientes in medio alterum orbem cum imagine ſancti Nicolai magni Ο ΝΙΚΟΛΑΟϹ. qui æque apud Græcos ſumma veneratione colitur. Nil præterea in his imaginibus peculiari animadverſione dignum, ſi excipiatur, quod apoſtolis, evangeliſtis, confeſſoribus & martyribus præponitur conſueta ſigla ☉. Ο ΑΓΙΟϹ. nimirum SANCTUS, de qua alibi diſſeruimus [a], quæ tamen in his tegumentis denegatur archangelis. [a] *Obſervat. in iconem S. Crucis. §. III.*

Artificium operis totum græcanicum eſt, quod conſtat ex ipſis literis græcis; temporibus enim mediis & ſequioribus muſiva, picturæ, cælaturæ ceteraque id genus Græcorum erant opera, cum artes in Italia miſerandum in modum vel periiſſent, vel rudes admodum forent. Muſiva ducalis baſilicæ Marcianæ Venetiarum, alia cathedralis eccleſiæ Torcellanæ & plurima Romana ære impreſſa græcitatem olent, immo græciſſima ſunt. Refloruere poſtea artes in Italia ſeculo XV. Quare ante hoc ſeculum fabrefactæ fuere laminæ hactenus a nobis explicatæ; immo ſi examini ſubjiciatur forma characterum græcorum in duabus eburneis tabellis, qui

oblon-

oblongi potius ſunt quam rotundi, ad ſeculum antecedens XIV. vel ad finem XIII. poſſunt hæc tegumenta referri, cum characteres græci anteriorum ſeculorum ad majorem rotunditatem & extenſionem forent expreſſi. Sed jam ad alteram Cl. V. Turcii præfationem accedamus, ſubjecto prius laminarum & tabularum ectypo.

ONCEDE q̄ſ omp̄ſ
dſ̄. ut noſ uni
genti tui no
ua p carnē na
tiuitaſ liberet.
quoſ ſub peccati iugo
uetuſta ſer uituſ tenet. per.
blata dn̄e Sec̄.
munera. noua unige
niti tui natiuitate ſc̄ifica
noſq; apeccatoꝝ nr̄oꝝ ma
culiſ æmunda. p eun
PREFAC

VETUS SACRAMENTARIUM

Nunc primum editum ex codice membranaceo ſeculi XI. & obſervationibus ac notis illuſtratum a Cl. V.

OCTAVIO TURCIO

CANONICO PERINSIONIS COLLEGIATÆ ECCLESIÆ PYRENSIS.

Eminentiſſimo & Reverendiſſimo Principi

D. HENRICO HENRIQUEZ

S. R. E.

CARDINALI AMPLISSIMO

Æmiliæ provinciæ Legato

OCTAVIUS TURCIUS

F.

NIl quidem gratius jucundiuſque facere poteras, Princeps eminentiſſime, atque in paucis etiam doctiſſime, quam in iis, quæ diuturno labore atque intentiori diligentia & induſtria de Camerinenſium eccleſia perſcribenda ſuſcepi, ut tandem digeſta, ac diſpoſita in lucem prodeant, ſtudium atque operam Tuam polliceri. Ubi ſiquidem hæc tua in me voluntas perſpecta eſt, adeo mihi erectus eſt animus, quem metu quodam tenuitatis meæ conſcius pene deſponderam, ut ſpes fuerit non aliis modo poſſe me haud mediocrem hinc utilitatem afferre, ſed mihi ipſi parere fructum aliquem laudis & gloriæ. Quas igitur par erat, & quantas maximas animus capiebat mecum ipſe tacitus gratias agebam, ac plane debere intelligebam; ſed non facile occurrebat, quo pacto, ut gratum me ac memorem probarem, ex minima parte referrem. Cum vero in eam mentem adductus ſim, ut, quas ad codicem hunc illuſtrandum elucubravi notas, una cum codice ipſo in lucem emitterem, optime exiſtimavi peropportunam mihi occaſionem oblatam, quo Tibi, re quidem leve, ſed ſi animum ſpectes, luculentiſſimum obſervantiæ in Te meæ argumentum patefaciam. Tibi enim, ut quanti Te fecerim, & quantum una debuerim, ætas omnis intelligat, hoc qualecumque eſt opus cenſui nuncupandum. Qua igitur ſingulari humanitate mihi es pollicitus, nonnulla Te exhibiturum, quæ in veteris & novæ Eccleſiæ Camerinenſis hiſtoriam conferrem, quam ſcribendam jam diu ſum aggreſſus, eadem excipias volumen hoc tua gravitate digniſſimum; Tibique ſuadeas, etſi plurimi ſint, qui Te maximi faciant, Teque obſervent, Tibique a Deo Opt. Max. bona omnia impetrata velint, me nemini prorſus in te obſervando, Tibique fauſta omnia adprecando concedere. Vale.

Pyro ſextodecimo cal. Januarii. M.DCC.LV.

OCTAVII TURCII

OBSERVATIONES PRÆVIÆ

Ad Vetus Sacramentarium.

JAm tum, humaniſſime lector, quum animum ad illuſtrandum contuli acta beati Dominici Loricati, quæ, ut in votis erat, jam ſunt abſoluta, ac typis etiam vulgata, unum illud ſpectavi quam maxime, ut ea omnia, quæ illorum decori, beati viri gloriæ, atque eruditionis amatoribus uſui eſſe poſſent, ſimul congererem. Ut primum igitur perlatum mihi eſt in ſanctæ Annæ caſtri Frontalis San-ſeverinatis diœceſis parœciali eccleſia Miſſalem librum ſervari, ipſumque ſub epiſcopalibus ſignis clauſum concurrentium populorum cultui quotannis exhiberi, qui ad uſum fuerat olim ſanctiſſimi viri Petri Damiani, ac ab eodem poſtmodum beato Dominico Loricato ad uſum Suavicinienſis monaſterii ſeu eremi dono datus, juxta veterem continuatamque incolarum traditionem, epiſcoporum etiam San-ſeverinatum literis firmatam, me operæ pretium factu-

Digitized by Google

rum cenſui, ſi tam venerabile vetuſtatis monomentum e tenebris eruerem, illiuſque exemplar ad ſacræ Liturgiæ iocrementum vulgandum curarem. Conſilia hæc mea probavit Dionyſius Pierauguſtinius fel. mem. epiſcopus præclariſſimus, meque inſuper ad opus exequendum incitavit. Literis exinde datis parocho Frontalis maodavic præſul apprime humaniſſimus, ut fractis ſignis eodicem mihimet traderet exſcribendum; prout incunctaoter fecit, qui hic idem eſt, quem tuis oeulis ſubjicio, additis quibuſdam meis animadverſionibus, quas opportune inſerendas judicavi.

Vix autem ſacrum codicem e cuſtodia protuli, cum primn intuitu ex ipſiſmet tegumentis unum eſſe deprehendi ex iis ſacris diptychis, quæ docti viri veterumque rerum ſtudioſi ſi forte reperiant, uti pretioſiſſimos theſauros deoſculantur, ac magnum quid ſe reperiiſſe putant. Diptychon ſiquidem generatim loqueodo nihil aliud eſt, quam *duæ plicatiles tabellæ aptæ ad recipiendas ſculpturas ſeu ſcripturas*, ut belle definit Cl. Negeleio in ſua diſſertatiooe *de Diptycho Conſulari & eccleſiaſtico*, (*a*) ſuamque ethymnlogiam ab eadem græca voce, quæ duplex ſonat, ducere tradit in altera ſua diſſertatione ſuper Diptychis eruditiſſimus Johannesaodreas Schimdt (*b*). Kuſterus (*c*) itidem ceoſet quemlibet librum gemina cooperimeota habentem Diptychon poſſe vocari, quamvis interint ejus pars pluribus cooſtet ſoliis ſeu tabellis, & hujuſmodi nomenclaturam pendere magis dicit ab hoe duplici tegumento, quam a numero paginarum ſeu tabellarum, quæ ibi contioentur. Pretioſiora diptycha eraot aurea, argentea, eburnea & cedrina, & hæc quidem varia. Omiſſis illis, quæ ad rem oſtram non faciunt, quæque a laudatis viris Negelein & Schimdt recenſentur, illa tantum memorare juvat, quæ ſacra & eccleſiaſtica appellabantur. Hæc ſacras præſerebant imagines, variaque ſanctiſſimæ religionis noſtræ ſymbola, concludebaotque libros ſaeros & divinos. Erat enim priſcis illis temporibus erga ſacros codites, & miſſales libros præſertim ac evangeliaria maximus cultus & revereotia. In capitulari Caroli M. ex concilio Aquiſgranenſi decretum ſuit, ut *Miſſales libros ſcriberent cum omni diligentia perfectæ ætatis viri*, quod obſervat cardinalis Bnoa (*d*) *Rerum liturg. lib.* 1. Hoc præſertim ſtudio detinebaotur monachi, exſcribendo ſacros libros, & operam præterea dabant, ut extrinſecus etiam libros illos quanto poterant ornatu ditareot. Idem hooor evangeliorum libris præſtabatur, idenque in antiquo Fontanelleoſi chrooico ſtatutum legimus: (*e*) *Quatuor evangelia in membrano purpureo ex auro ſcribere juſſit Romana litera*. Hujuſmodi membraois purpureis argeoteis literis exaratum lectionarium cum tegumento eburneo refert Cangius in ſuo gloſſario. (*f*) In bibliotheca itidem Vaticana codex aſſervatur, qui evangelia continet ſanctorum Lucæ, & Johannis, coopertus dipiycho eburoeo, cujus una tantum medietas ſupereſt, ubi inſculpti apparent Chriſtus Dominus cum geminis ſibi aſſiſteotibus aogelis, & ſancti tres Magi cum Herode loquentes, natoque Domiun munera offerentes, ut per epiſtolam moouit cardinalis Quirious dominum de Boze. (*g*) Diptycho pariter eburoeo opertas fuiſſe epiſtolas ſancti Pauli ad divi Maximini apud Treviros ſervatas refert Wiltemius in appendice ad Diptychon Leodienſe. Hine eredimus morem io eccleſia viguiſſe ubique receptum ſacrns libros vel codices ad divinum cultum deſignatos, uti ſunt Miſſalia, evangelia & alia hujuſmodi, variis ornamentis auro vel argento eooveſtiendi, ipſaſque librorum paginas extrinſecus inaurandi. Sacrameotarius codex noſter Suavicioienſis duobus tegumeotis argenteis affabre elaboratis cooperitur, in quibus depictæ conſpiciuntur plures imagioes angelorum, apoſtolorum, evangeliſtarum & ſanctorum Græcæ eccleſiæ cum lemmatibus pariter grætis.

Liber eſt membranateus & omnino integer, characterem clarum & prægrandem exhibens. Paginas habet, una & altera tantum aliquaotulum corroſis, perpolitas, oec uſu ullove vitio conſumptas aut fœdatas. Quæ omnia antiquiſſimi erga illum cultus habitæque oon vulgaris diligentiæ ſunt iodicia. Numeraotur io eo paginæ CXXVI. in quibus continentur præfatiunes, Miſſarum orationes, canon ad conſecrationem aliquæque preces, dignus propterea, ut inter nobiliora diptycha recenſeatur.

Nuoc ad tempora, queis forte fater hic codex ſcriptus fuit, traoſeo. Antiquitati uodecimi ſeculi, quo vixit ſanctus Petrus Damiani, omnia conveniunt. Propinquiora vero tempora habeo ab invocatione facta in litaniis, quæ leguntur in ordine *ad dandam pœnitentiam*, ſancti Widonis, quem noo alium puto, niſi celeberrimum Pompoſianum abbatem, cujus precibus ſanctus Petrus Damianus, cum adhue in Avellanenſi cœnobio degeret alumnus, ad illius mona-

ſterii

a §. III. pag. 3.

b Pag. 3. &c.

c De Diptych.

d Cap. 25. n. 2.

e Cap. XVI.

f T. II. pag. 343.

g Epiſt. XXV.

ſterii ſe contulit cœnobitas inſtrueodns. De Widonis glorificatione fidem facit ipſemet ſanctus Petrus in epiſtola (*a*) ad Henricum archiepiſcopum Ravennatem, ubi memorat *Romaldum ſive Romualdum Camerinenſem*, *Amicum Rambibonenſem*, ſeu ut melius legit (*b*) Philippus Bonarota, *Rambonenſem*, *VVidonem Pompoſianum*, *Firmanum Firmenſem* alioſque plures Sanctnrum faſtis adſcriptos more illorum temporum. Cum autem certum ſit ſanctum Widonem ad Deum evolaſſe in ſuburbanis Parmæ anno Domini 1046. ut ex ejus vita ab anonymo eoævo conſcripta, & relata a Mabillonio (*c*) in actis Sanctorum ordinis ſancti Benedicti, ecce tempus propius, quando liber noſter ſcriptus eſt, poſt aonum ſcilicet 1046. quo diem ſupremum obiit ſanctus Guido, & ante annum 1060. quo juxta meam hypotheſim, quam ſequuntur Annalium Camaldulenſium ſcriptores, vita ceſſit ſanctus Dominicus Loricatus, cni a Damiano liber datus dono eſt. Quod ſi, uti ratiooi conſonum, non ſit credendum ſanctum Widonem ipſo ſuo emortuali anno Sanctorum faſtis fuiſſe adſcriptum, immo vero nnnnihil temporis interceſſiſſe, eadem ratione qua ab obitu ſancti Romualdi quinque anni ad ipſius glorificationem interceſſerunt, teſte ipſo Damiano; quod ſi inſuper cnnjicere liceat monaſterium eremi Suavicinii montis circa annum 1049. fuiſſe conſtructum, ibique ſanctum Dominicum Loricatum priorem ab eodem Damiano eremi fundatæ deſignatum, poſt hujus eremi conſtructiooem, & noo antea, beatus Dominicus libri noſtri Miſſalis poſſeſſionem aſſecutus eſt putandus, circa annum 1050.

a T. I. Lib. III.

b Diſſic. ſacre p. 18.

c Sec. VI. pag. 309.

Certum inſuper eſt hunc ſacramentorum librum totum eſſe monaſticum, & ad monachos Benedictini ordinis ſpectare, tum ab ipſa Miſſa ſancti Benedicti & a peculiari in ejus tranſitu præfatione, tum a geminis orationibus *in ordine ad induendnm monachum*, ubi ſecunda oratione legitur: *Precamnr te Domine, ut intercedente beato Benedicto confeſſore tuo, huic famulo tuo, cui habitum ſanctæ religionis imponimus* &c. Idipſum conſtat ex litaniis *in ordine ad dandam pœnitentiam*, in quibus invocantur plures ſancti monachi Benedictini; atque ab illorum & ab invocatione præſertim ſancti Apollinaris, cujus ſacrum corpus in Claſſenſi baſilica requieſcit, qui ceteris martyribus, poſt ſanctum Clementem papam præfertur, vel ipſimet Claſſenſi Ravennati monaſterio, vel alteri ejuſdem ordinis & Claſſenſi ſubjecto, hujus libri uſum non dubitaverim adſcribere. Tale fuit olim judicium Petri Pollidorii viri erudititſſimi, cui accedit opinin doctiſſimi ac præclariſſimi præſulis Auximani & Cingulani Pnmpeji Compagnonii. Argumenti fidem adauget Miſſa, quam habemus *in dedicatione eccleſiæ* poſt feſtum diem ſancto Marco ſacrum, & ante natalitia ſancti Johannis-baptiſtæ. Porro dedicatio baſilicæ Claſſenſis ſancti Apollinaris celebratur quotannis ſeptima die meoſis maji, ideoque prope dixerim librum hunc Miſſalem ad Claſſenſe cœnobium ſpectaſſe, & a monachis Claſſenſibus primum ſancto Petro Damiann, ab hoc vero ſancto Dominico Loricato dono datum.

Sacramentarii hujus initium ſumitur a præfatione communi, & procedit ad totam Miſſam *in honorem omnium Sanctorum pro vivis & defunctis*. Quæ præcedunt, quæque ſubſequuntur Miſſæ, præfationes & preces diverſo charactere ſcriptæ nihil aliud ſunt, quam gemioæ appendices; eruditnrum tamen judicio & Sartii præſertim Camaldulenſis doctiſſimi præſulis harum rerum peritiſſimi, quorum oculis autographum ipſum ſubjecimus, eodem undecimo ſeculo ſcriptæ.

Habet quælibet Miſſa tres tantum orationes; prima quæ dicitur *collecta*, altera, quæ vocatur *ſecreta*, poſtrema quæ *poſt communionem* appellatur. Collectarum, quibus in Miſſa utimur, primum auctnrem fuiſſe Gelaſium norunt omnes rerum eccleſiaſticarum ſcriptores, & antiqua monumenta evincunt, ut ſcribit Franciſcus Pagius in breviario Romanorum pontificum ſub Gelaſio (*d*). Non habemus hic neque introitum, neque gradualia, ſed nec epiſtolas, nec evangelia, non denique offertoria & verſiculos poſt communionem. Quamobrem ſuſpicari non immerito poſſum hunc ſacramentarium librum Miſſis dumtaxat inſerviiſſe ſollemnioribus, in quibus celebrans olim recitabat tres illas hic proſtantes oratinnes, præfationem & canonem, & reliqua miniſtri cantabant. Duns ſiquidem Sacramentarios libros eccleſias in Miſſæ ſacrificio olim uſurpaſſe diceodum; alterum plenarium dictum, quem Leo IV. tenendum eſſe præcepit in qualibet eccleſia: (*e*) *Miſſale plenarium*, inquit, *& lectionarium & antiphonarium unaquæque eccleſia habeat*; & forte illud eſt Miſſale plenarium, quo nunc ſacerdotes utuntur ad privatas Miſſas celebrandas, plenarium ideo appellatum, quia quidquid in lectionariis & antiphonariis libris ſeor-

d Num. 13.

e Homil. de cura paſtorali.

ſim continetur, collectum ibi eſt, & plene reperitur; & alterum ejuſdem generis cum noſtro, pro ſollemnibus tantum Miſſis aſſignatum, ultra quem etiam lectionarium, in quo epiſtolæ & evangelia, & antiphonarium, ubi introitus, gradualia, offertoria & verſiculi poſt communionem continerentur, eſsent comparanda.

Ut autem hujus vetuſti moris veritas magis clareſcat, memoria repetendum eſt, ſanctum Gregorium M. ex his pſalmis, quos Cœleſtinus papa alteroatim ante Miſsam cantandos decreverat, aliquos ſelegiſse verſiculos pro introitu & reſponſoriis, alios pro offertorio & communione, alioſque in unum congeſſiſse librum, quem antiphonarium nuncupavit, Gregorianum propterea dictum, & a piæ memoriæ cardinali Thomaſio typis vulgatum. Quia vero nonnullæ ex illis antiphonis, quæ poſt epiſtolam dicuntur, in eminentiori loco cantari ſolebant, ad quem per gradus cantores aſcendebant, vocatæ ſunt graduales, ut ſentit (*a*) cardinalis Bona contra quoſdam, qui cenſent ſic appellatas a gradibus altaris.

a *Lib. II. cap. 3. n. 4.*

Olim pariter tam epiſtolæ, quam evangelia cantabantur ſemper in ambone, ſeu pulpito, & evangelia quidem altiori loco, epiſtola inferiori ex præſcripto Romani ordinis. Libri vero, ubi epiſtolæ & evangelia continebantur, lectionaria ſunt appellati, quorum unum titulo *Comitis* juſsu Damaſi primo compaginavit Hieronymus.

Lectionaria alio nomine paſſionaria vocabantur, in quibus acta etiam Sanctorum & eorum martyria erant ſcripta. Libri, in quibus exaratæ erant tantum epiſtolæ canonicæ, epiſtolaria dicebantur; ex iis unum Deſiderius abbas Caſinenſis, inde ſummus pontifex Victor III. ornatum voluit *geminis tabellis*, *argentea una*, *aurea altera*, ut in (*b*) chronico Caſinenſi legitur. Erat & liber evangeliorum evangeliarium vocatum, erga quem is fuit apud Fideles cultus & honor, ut teſtibus Baronio & Bona, quoties generalia concilia habebantur, ſub regali ſolio in medio patrum aſſeſſorum poneretur.

b *Lib. III cap. 3.*

Reliquæ preces, quæ in Miſsæ ſacrificio dicuntur, & hic deſiderantur, velut *Kirie eleyſon. Gloria in excelſis. Symbolum apoſtolicum*, aliæque orationes ante canonem & ante communionem, ſcriptæ forte erant in illis tabellis, quæ juxta morem hodiernum in altari ſunt poſitæ ante oculos celebrantis, quaſque epiſcopi aliique epiſcopalia jura habentes legunt modo ex libro, quem vulgo Canonem vocant.

Tandem animadverto Miſsalem hunc librum in pluribus convenire cum Sacramentario ſancti Gregorii, quamvis frequentes varietates obſerventur juxta undecimi ſeculi uſum. Quidquid vero nota dignum in Miſsali reperivi, ſuis infra locis breviter appono.

VETUS

VETUS SACRAMENTARIUM

NUNC PRIMUM EDITUM.

IN Dei nomine. Amen. Hæc eſt copia publica cujuſdam perantiqui Miſſalis carta membranacea manuſcripti paginarum centum viginti ſex, longitudinis unciarum treſdecim, latitudinis novem cum dimidio, & altitudinis unciarum duarum cum dimidio, cooperti in fronte & in ſuis fibulis ex ſerico gauſapino viridis coloris cum tegumentis ex laminis argenteis auro linitis & concinne relevatis cum quibuſdam parvulis imaginibus figuræ orbiculatæ hinc inde diſpoſitis, circum quas quidam græci charactæres apparent, in quorum medio conſpiciuntur quædam aliæ imagines ex ebore pariter relevatæ & ſculptæ, ebano circumductæ, prout apparent delineatæ in ſequenti & altero folio appoſito, in principio & in fine præſentis copiæ, in interiori vero tegumentorum parte ex tela ſerica omnino integra coopertis coloris pariter viridis, tenoris ſequentis videlicet:

Adnotatio 1. IN FESTIVITATE SANCTI STEPHANI PROTOMARTYRIS.

(✠) æterne Deus. Beati Stephani levitæ ſimul & martyris natalitia recolentes, quod fidei, quod ſacræ militiæ, quod diſpenſationis & caſtitatis egregiæ, & prædicationis mirabiliſque conf..... ejus confeſſionis ac patientiæ .... exempla veneranda propoſuit, & ideo nativitatem filii tui merito præ ceteris paſſionis ſuæ feſtivitate proſequitur, cujus gloriæ ſempiternæ primus martyr occurrit, per quem.

IN FESTIVITATE SANCTI JOHANNIS EVANGELISTÆ.

(✠) æterne Deus. Beati apoſtoli tui & evangeliſtæ Johannis veneranda natalitia recenſentes, quod Domini noſtri JHESU CHRISTI vocatione ſuſcepta terrenum reſpuit patrem, ut poſſet invenire cœleſtem, adeptus eſt in regno cœlorum ſedem apoſtolici culminis, qui tantum retia carnalia contempſerat genitoris, quique ab unigenito ſic familiariter eſt dilectus & immenſæ gratiæ muneribus adprobatus, ut eum idem Dominus in CRUCE jam poſitus ..... ſuæ matri VIRGINI filium ...... garet. Qu.... beatæ genitricis integritati probati dilectique diſcipuli VIRGINITAS deſerviret; nam & in cœnæ myſticæ ſacroſancto convivio ſuper ipſum vitæ fontem æternum ſcilicet pectus recubuerat Salvatoris, de quo perhenniter manantia cœleſtis hauriens fluenta doctrinæ tam profundis ac myſticis revelationibus eſt imbutus, ut omnem tranſgrediens creaturam excelſa mente conſpiceret, & evangelica voce proferret, quod in principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Et ideo cum angelis.

IN NATIVITATE INNOCENTIUM.

(✠) æterne Deus. Et in pretioſis mortibus parvulorum, quos propter noſtri Salvatoris infantiam beſtiali ſævitia Herodes funeſte occidit. In ...... ſola magis gratia, quam voluntas, & clara eſt prius confeſſio quam loquela: ante paſſio quam membra idonea paſſione. Exiſtunt teſtes Chriſti, qui ejus nondum fuerant agnitores: quæ pro ſuo nomine trucidatis meritum gloriæ perire non patitur, ſed proprio cruore perfuſis, & ſalus regenerationis adhibetur, & imputatur corona martyrii: & ideo cum angelis & archangelis.

' PER

Admonitio II. Per omnia secula seculorum. Amen. Dominus vobiscum, & cum ſpiritu tuo. Sursum corda, habemus ad Dominum. Gratias agamus Domino Deo nostro, dignum & juſtum eſt. Dignum et justum est, æquum & ſalutare, nos tibi ſemper & ubique gratias agere, Domine ſancte, pater omnipotens, æterne Deus per Chriſtum Dominum noſtrum, per quem majeſtatem tuam laudant angeli, adorant dominationes, tremunt poteſtates, cœli cœlorumque virtutes ac beata Seraphim ſocia exultatione concelebrant, cum quibus & noſtras voces ut admitti jubeas deprecamur ſupplici confeſſione dicentes.

Sanctus. sanctus. sanctus. Dominus Deus ſabaoth. Pleni ſunt cœli & terra gloria tua.

Oſanna in excelſis.

Benedictus, qui venit in nomine Domini oſanna in excelſis.

Admonitio III. Te igitur clementiſſime pater per Jheſum Chriſtum filium tuum Dominum noſtrum ſupplices rogamus & petimus, uti accepta habeas & bene † dicas. Hæc do † na. Hæc mu † nera. Hæc ſancta † ſacrificia illibata. Imprimis quæ tibi offerimus pro ecclefia tua ſancta catholica, quam pacificare, cuſtodire, adunare & regere digneris toto orbe terrarum una cum famulo tuo papa noſtro & antiſtite noſtro. Et omnibus orthodoxis catholicæ atque apoſtolicæ fidei cultoribus. Memento Domine famulorum ſamularumque tuarum ILL. & omnium circumaſtantium, quorum tibi fides cognita eſt & nota devotio. Pro quibus tibi offerimus vel qui tibi offerunt hoc ſacrificium laudis pro ſe ſuiſque omnibus.

Pro redemptione animarum ſuarum, pro ſpe ſalutis & incolumitatis ſuæ tibi reddunt vota ſua æterno Deo vivo & vero.

Communicantes & memoriam venerantes imprimis glorioſæ ſemper virginis Mariæ genitricis Dei & Domini noſtri Jheſu Chriſti.

Sed & beatorum apoſtolorum ac martyrum tuorum Petri, Pauli, Andreæ, Jacobi, Johannis, Thomæ, Jacobi, Philippi, Bartholomæi, Matthæi, Simonis & Thaddei, Lini, Cleti, Clementis, Sixti, Cornelii, Cypriani, Laurentii, Griſogoni, Johannis & Pauli, Coſmæ & Damiani, & omnium Sanctorum tuorum, quorum meritis precibuſque concedas, ut in omnibus protectionis tuæ muniamur auxilio. Per eundem Chriſtum Dominum noſtrum.

Hanc igitur oblationem ſervitutis noſtræ, ſed & cunctæ familiæ tuæ, quæſumus Domine ut placatus accipias, dieſque noſtros in tua pace diſponas, atque ab æterna dampnatione nos eripi, & in electorum tuorum jubeas grege numerari. Per Chriſtum Dominum noſtrum.

Quam oblationem tu Deus in omnibus quæſumus Bene † dictam, Aſcri † ptam, Ra † tam, Ratio † nabilem acceptabilemque facere digneris, ut nobis Cor † pus & San † guis fiat dilectiſſimi filii tui Domini noſtri Jheſu Chriſti. Qui pridie quam pateretur, accepit panem in ſanctas ac venerabiles manus ſuas, & elevatis oculis in cœlum ad te Deum patrem omnipotentem, tibi gratias agens Bene † dixit, fregit & dedit diſcipulis ſuis dicens. Accipite & manducate ex hoc omnes.

Hoc eſt enim corpus meum.

Simili modo poſtea quam cœnatum eſt, accipiens & hunc præclarum calicem in ſanctas ac venerabiles manus ſuas, item tibi gratias agens Bene † dixit, deditque diſcipulis ſuis dicens: Accipite & bibite ex eo omnes.

Hic eſt enim calix ſanguinis mei novi & æterni teſtamenti, myſterium fidei, qui pro vobis & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum.

Hæc quotieſcumque feceritis, in mei memoriam facietis.

Unde & memores Domine nos tui ſervi, ſed & plebs tua ſancta ejuſdem Chriſti filii Domini noſtri, tam beatæ paſſionis, nec non ab inferis reſurrectionis, ſed & in cœlis glorioſæ aſcenſionis offerimus præclaræ majeſtati tuæ de tuis donis ac datis.

Ho † ſtiam puram. Ho † ſtiam ſanctam. Hoſtiam † immaculatam. Panem † ſanctum vitæ æternæ, & calicem † ſalutis perpetuæ. Supra quæ propitio ac ſereno vultu reſpicere digneris & accepta habere, ſicuti accepta habere dignatus es munera pueri tui juſti Abel, & ſacrificium patriarchæ noſtri Abrahæ, & quod tibi obtulit ſummus ſacerdos tuus Melchiſedech, ſanctum ſacrificium immaculatam hoſtiam.

Supplices te rogamus omnipotens Deus, jube hæc perferri per manus ſancti angeli tui in ſublime altare tuum, in conſpectum divinæ majeſtatis tuæ, ut quotquot ex hac altaris participatione ſacroſanctum filii tui corpus & ſanguinem ſumpſerimus omni benedictione cœleſti & gratia repleamur. Per.

Memento etiam Domine famulorum ſamularumque tuarum ILL. qui nos præceſſerunt cum ſigno fidei & dormiunt in

ſomno

Digitized by Google

ſomno pacis. Ipſis Domine & omnibus in Chriſto quieſcentibus locum reſrigerii, lucis & pacis, ut indulgeas deprecamur. Per eundem.

Adnotatio IV. Nobis quoque peccatoribus ſamulis tuis de moltitudine miſeratiooum tuarum ſperantibus partem aliquam & ſocietatem donare digneris cum tuis ſaoctis apoſtolis & martyribus Jobanne, Stephano, Mathia, Barnaba, Ignatio, Alexandro, Marcellioo, Petro, Felicitate, Perpetua, Agatha, Lucia, Agne, Cæcilia, Anaſtaſia, & cum omoibus ſanctis tuis, intra quorum nos conſortium non æſtimator meriti, ſed veniæ quæſumus largitor admitte. Per Chriſtum Dominum noſtrum.

Per quem hæc omnia Domine ſemper booa creas, Saocti†ficas, Vivi†ficas, Bene†dicis & præſtas nobis. Per ipſum & cum ipſo, & in ipſo eſt tibi Deo patri omnipotenti in unitate Spiritus Sancti omnis honor & gloria. Per omnia ſecula ſeculorum. Ameo.

Oremus. Præceptis ſalutaribus moniti & divina inſtitutione formati audemus dicere. Pater noſter, qui es io cœlis, ſanctificetur nomen tuum, adveniat regnum tuum, fiat voluntas tua ſicut in cœlo & in terra. Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie, & dimitte nobis debita noſtra ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Et ne nos inducas io temptatiooem. Sed libera nos a malo.

Sequitur *ORatio.*

Adnotatio V. Libera nos quæſumus Domine ab omnibus malis præteritis præſeotibus & futuris, & iotercedente pro nobis beata & glorioſa ſemperque virgine Dei genitrice Maria, & electis archaogelis tuis, Michael, Gabriel, Raphael, beatoque Johanoe baptiſta præcurſore tuo & ſanctis apoſtolis tuis Petro & Paulo, atque Aodrea cum omnibus ſanctis, da propitius pacem io diebus noſtris, ut ope miſericordiæ tuæ adjuti, & a peccato ſimus ſemper liberi & ab omni perturbatione ſecuri. Per Dominum noſtrum Jheſum Chriſtum filium tuum, qui tecum vivit & regnat io uoitate Spiritus ſancti Deus per omnia ſecula ſeculorum. ℞. Ameo.

Pax Domioi ſit ſemper vobiſcum. ℞. Et cum ſpiritu tuo. Agnus Dei, qui t.

Missa in nocte sancta.

Adnotatio VI. Deus, qui hanc ſacratiſſimam noctem veri lumiois feciſti illuſtratiooe clareſcere, da quæſumus, ut cujus lucis myſteria in terra cogoovimus, ejus quoque gaudiis perſruamur in cœlo. Qui tecum vivit.

Secreta.

Accepta tibi ſit Domine quæſumus hodiernæ feſtivitatis oblatio, ut tua gratia largiente per hæc ſacroſancta commertia in illius ioveniamur ſorma, in quo tecum eſt noſtra ſubſtantia. Qui tecum.

Poſtcommunio.

Da oobis quæſumus Domine Deus noſter, ut qui nativitatem Domini noſtri Jheſu Cbriſti nos ſrequentare gaudemus, dignis converſationibus ad ejus mereamur pervenire conſortium. Qui tecum.

In die sancto natalis Domini.

Concede quæſumus omnipotens Deus, ut oos unigeoiti tui nova per carnem nativitas liberet, quos ſub peccati jugo vetuſtas ſervitus teoet. Per euodem. Adnotatio VII.

Secreta.

Oblata Domine munera, nova unigeniti tui nativitate ſaoctifica, ooſque a peccatorum noſtrorum maculis emunda. Per eundem.

Praefat.

Vere dignum & juſtum eſt, æquum & ſalutare, nos tibi ſemper & ubique gratias agere, domine ſancte, pater omnipoteos, æterne Deus, quia per incarnati verbi myſterium oova mentis noſtræ oculis lux tuæ claritatis inſulſit; ut dum viſibiliter Deum cognoſcimus, per hunc in inviſibilium amore rapiamur. Et ideo cum aogelis & archangelis, cum throois & dominationibus, cumque omni militia cœleſtis exercitus hymnum gloriæ tuæ canimus ſine fine diceotes.

Infra actionem.

Communicantes, & diem ſacratiſſimum celebrantes, qua beatæ Mariæ intemerata virginitas huic muodo edidit Salvatorem, ſed & memoriam veoeraotes ejuſdem glorioſæ ſemper virginis Mariæ genitricis Dei & Domioi noſtri Jbeſu Chriſti, ſed & beatorum.

Post commun.

Præſta quæſumus omnipotens Deus, ut natus hodie Salvator mundi, ſicut divinæ nobis generationis eſt auctor, ita & inmortalitatis ſit ipſe largitor. Qui tecum vivit.

In sancti Stephani levitæ.

Da nobis quæſumus Domine imitari quod colimus, ut diſcamus & inimicos diligere, quia ejus natalitia celebramus, qui oovit etiam pro perſecutoribus exorare. Per Dominum.

Secreta.

Suſcipe Domine munera pro tuorum commemo-

memoratione Sanctorum, ut quod illos paſſio glorioſos, nos devotio reddat innocuos. Per.

Communio.

Auxilientur nobis Domine ſumpta myſteria, & intercedente beato Stephano martyre tuo ſempiterna protectione confirment. Per.

IN SANCTI JOHANNIS EVANGELISTÆ.

ECCLESIAM tuam Domine benignus illuſtra, ut beati Johannis evangeliſtæ illuminata doctrinis ad dona perveniat ſempiterna. Per.

Secreta.

Suſcipe munera Domine, quæ in ejus ſollempnitate tibi deferimus, cujus nos confidimus patrocinio liberari. Per.

Com.

Refecti cibo potuque cœleſti Deus noſter te ſupplices deprecamur, ut in cujus hæc commemoratione percepimus, ejus muniamur & precibus. Per.

IN OCTAVA DOMINI.

DEUS, qui nobis nati Salvatoris diem celebrare concedis octavum, fac nos quæſumus ejus perpetua divinitate muniri, cujus ſumus carnali commercio reparati. Per.

Secreta.

Præſta quæſumus Domine, ut per hæc munera, quæ Domini noſtri Jheſu Chriſti archanæ nativitatis myſterio gerimus, purificatæ mentis intelligentiam conſequamur. Per eundem. *Communio.*

Præſta quæſumus Domine, ut quod Salvatoris noſtri iterata ſollempnitate percepimus, perpetuæ nobis redemptionis conferat medicinam. Per eundem.

IN EPIPHANIA DOMINI.

DEUS, qui hodierna die unigenitum tuum gentibus ſtella duce revelaſti, concede propitius, ut qui jam te ex fide cognovimus, uſque ad contemplandam ſpeciem tuæ celſitudinis perducamur. Per.

Secreta.

Eccleſiæ tuæ quæſumus Domine dona propitius intuere, quibus jam non aurum, thus & myrrha profertur, ſed quod eiſdem muneribus declaratur, immolatur & ſumitur. Per.

Præfat.

(✠) æterne Deus, quia cum unigenitus filius tuus in ſubſtantia noſtræ mortalitatis apparuit, nova nos immortalitatis ſuæ luce reparavit, & ideo.

Infra actionem.

Communicantes & diem ſacratiſſimum celebrantes, quo unigenitus tuus in tua tecum gloria coæternus, in veritate carnis noſtræ viſibiliter corporalis apparuit. Sed & memoriam. *Communio.*

Præſta quæſumus Domine Deus noſter, ut quæ ſollempni celebramus officio, purificatæ mentis intelligentia conſequamur.

BENEDICTIO SUPER CEREOS IN PURIFICATIONE SANCTÆ MARIÆ. *Adnotatio VIII.*

EXAUDI quæſumus Domine plebem tuam, & quæ extrinſecus annua tribuis devotione venerari, interius aſſequi gratiæ tuæ luce concede. Per. Dominus vobiſcum. Surſum corda. Gratias agamus Domino Deo noſtro.

(✠) æterne Deus. Creator cœli & terræ, rex regum, & dominus dominantium, nos ſupplices tuos ad te clamantes clementer exaudire digneris, qui omnia ex nihilo creaſti, & juſſu tuo opera apum hunc liquorem ad perfectionem cerei evenire feciſti, & hodierna die petitionem juſti Simeonis impleſti, te humiliter deprecamur, ut has candelas ad uſum hominum & ſanitatem corporum & animarum quicumque tuus fidelis pro benedictione ſuis geſtaverit in manibus ſive in terra, ſive in aquis per invocationem tui ſanctiſſimi nominis, & interceſſionem ſanctæ Mariæ filii tui genitricis, cujus purgationem hodie celebramus mentibus devotis, atque omnium Sanctorum tuorum prece, & meritis bene † dicere, & ſancti † ficare tua pietate digneris, ut hæc plebs tua, quæ hos cereos honorifice in manibus portat, teque pſallendo laudes decantat, tu exaudias eorum voces de cœlo ſancto tuo, & de ſede majeſtatis tuæ, propitiuſque ſis omnibus clamantibus ad te, quos pretioſo Chriſti filii tui ſanguine dignatus es redimere, qui tecum vivit.

Oremus.

Præceptis ſalutaribus moniti.

Pater noſter qui es in cœlis. *Totum.*

Alia oratio.

BENE†dic Domine Jheſu Chriſte hanc creaturam cerei ſupplicationibus, noſtris & infunde ei per virtutem ſanctæ Cru†cis benedictionem cœleſtem, ut qui eam ad expellendas tenebras humano generi tribuiſti talem ſignaculo Cru†cis tuæ fortitudinem & benedictionem accipiat, ut in quibuſcumque locis accenſa ſive poſita fuerit, diſcedat & contremiſcat diabolus & fugiat pallidus cum omnibus miniſtris ſuis de habitationibus, nec præſumat amplius illudere ſervientibus Deo. Proinde te quæſumus Domine, ut mittas ſanctum angelum tuum Raphaelem, qui evulſit a Sarra & Tobia dæmonem mortife-

tiferum eos inſeſtantem, conterat illum, & perdat de cnnctis habitationibus colentium Deum, de domibus, de angulis, de lectulis, de refectoribus, de univerſis locis in quibuſcumque Deo famulantes habitant, quieſcunt, dormiunt, vigilant, ambulant & conſiſtunt, nec valeat ille malignus amplius inquietare illos, qnos ſancti chriſmatis tui unctione feciſti eſſe munitos. Benedico hos cereos in nomine Dei † patris omnipotentis, & & filii † ejus unigeniti, & Spiritus † ſancti paraclyti, ut ſit ubique diaboli effugatio, atque omnium contubetnalium ſuorum exterminatio, auxiliante eadem ſancta & individua Trinitate, quæ in unitatis eſſentia ſemper permanat in ſecula ſeculorum, amen.

Sacerdos primitus accendat cereum & cæteris tribuat, & poſt accenſionem dicat hanc orationem.

Omnipotens ſempiterne Deus, qui unigenitum tuum hodierna die ulnis ſancti Symeonis in templo tuo ſancto ſuſcipiendum præſentaſti, te ſupplices deprecamur, ut hos cereos tuos, quos famuli tui omni magnificentia ſuſcipientes geſtare cupimus luce accenſos, bene † dicere & ſancti † ficare digneris, atque lumine ſupernæ bene † dictionis accendere, quatenus eos tibi Domino Deo noſtro offerendo digni & ſancto igne tuæ dulcedinis caritatis accenſi, in templo ſancto gloriæ tuæ repræſentari mereamur. Per.

MISSA IN DIE SANCTO.

OMNIPOTENS ſempiterne Deus majeſtatem tuam ſupplices exoramus, ut ſicut unigenitus filius tuus hodierna die cum noſtræ carnia ſubſtantia in templo eſt præſentatus, ita nos facias purificatis tibi mentibus præſentari. Per eundem.

Secreta.

Exaudi Domine preces noſtras, & ut digna ſint muneta, quæ oculis tuæ majeſtatis offerimus, ſubſidium nobis tuæ pietatis impende. Per.

Communio.

Quæſumus Domine Deus noſter, ut ſacroſancta myſtetia, quæ pro reparationis noſtræ munimine contuliſti, intercedente beata virgine Maria, & præſens nobis remedium eſſe facias & ſnturum. Per.

IN CATHEDRA SANCTI PETRI.

Adnotatio IX. DEUS, qui beato apoſtolo tuo Petro collatis clavibus regni cœleſtis animas ligandi atque ſolvendi pontificium tradidiſti, concede interceſſionis ejus auxilio a peccatorum noſtrorum nexibus liberemur. Per. *Secreta.*

Eccleſiæ tuæ quæſumus Domine preces & hoſtias beati Petri apoſtoli commendet oratio, ut quod pro illius gloria celebramus, nobis proſit ad veniam. Per. *Communio.*

Sancta tua nos Domine quæſumus ſumpta vivificent, & intercedente beato Petro apoſtolo tuo miſericordiæ ſempiternæ præparent expiatos. Per.

IN SANCTI BENEDICTI.

OMNIPOTENS ſempiterne Deus, qui per glorioſa beati Benedicti abbatis exempla humilitatis ttiumphale nobis iter oſtendiſti, da quæſumus, ut viam tibi placitæ obedientiæ, per quam venerabilis pater Benedictus inlæſus antecedebat, nos præclatis ejus meritis adjuti ſine errore ſubſequamur. Per. *Secreta.* *Adnotatio X.*

Paternis interceſſionibus magnifici paſtoris Benedicti quæſumus familiæ tuæ, omnipotens Deus, commendetur oblatio, cujus vitalibus decoratur exemplis. Per.

Communio.

Percæptis Domine Deus noſter ſacramentis ſalutaribus humilitate deprecamur, intercedente beato Benedicto abbate, quæ pro illius venerando agimus obito, nobis proficiant ad ſalutem. Per.

IN ANNUNCIATIONE SANCTÆ MARIÆ.

DEUS, qui hodierna die vetbum tuum beatæ virginis alvo coadunare voluiſti, fac nos ita peragere, ut tibi placere valeamus. Per eundem. *Secreta.* *Adnotatio XI.*

In mentibus noſtris Domine veræ fidei ſactamentum confirma, ut quod conceptum de virgine Deum vernm & hominem confitemur, per ejus ſalutiferæ reſurtectionis potentiam ad æterna mereamut pervenire lætitiam. Per eundem.

Communio.

Gratiam tuam Domine mentibus noſtris infunde, ut qui angelo nuntiante Chriſti filii tui incarnationem cognovimus, per paſſionem ejus & crucem ad reſurrectionis gloriam perducamur. Per eundem.

PRIMA DOMINICA IN QUADRAGESIMA.

DEUS, qui eccleſiam tnam annua quadrageſimæ obſervatione purificas, præſta familiæ tuæ, ut quod a te obtinere abſtinendo nititur, hoc bonis operibus exequatut. Per. *Secreta.*

Sacrificium quadrageſimalis initii ſollemniter inmolamus te Domine deprecantes, ut cum æpularum reſtrictiona carnalium a noxiis quoque voluptatibus temperemus. Per. *Communio.*

Tui nos ſacramenti libatio ſancta reſtauret,

ſtauret, & a vetuſtate purgatos in miniſterii ſalutaris faciat tranſire conſortium. Per.

Incipit benedictio palmæ et olivæ.

Adnotatio XII. Auge fidem in te ſperantium Deus, & ſupplicum preces clementer exaudi & veniat ſuper nos multiplex miſericordia tua, benedicantur & hi palmites olivarum, & ſicut in figura eccleſiæ multiplicaſti Noe egrediente de arca, & Moyſen exeunte de Ægypto cum filiis Iſrael, ita nos portantes palmas aut ramos olivarum bonis actibus occurramus obviam Chriſto, & per ipſum in gaudium introeamus æternum. Per. *Alia oratio.*

Deus, qui diſperſa congregas & congregata conſervas, qui populis in obviam Jheſu ramis portantibus benedixiſti, bene † dic etiam & hos ramos palmæ & olivæ, quos tui famuli ad nominis tui benedictionem fideliter ſuſcipiunt, ut quocumque loco introducti fuerint, tuam benedictionem conſequantur, ut omni adverſa valetudine effugata dextera tua protegat, quos redemit. Per eundem.

Lect. Dicite filiæ Syon.

Secundum Matthæum. In illo tempore cum appropinquaſſet.

Item oratio. Domine ſancte pater omnipotens æterne Deus, qui juſſiſti in creatura tua arboreis virgultis olivas producere ad concinnandas altaris luminaria, ita ſupplici prece depoſcimus, ut hos ramos palmæ & olivæ bene † dicere & ſancti † ficare digneris, ut famuli tui in manibus geſtantes, fiot ſanctificati anima & corpore, & tua benedictione repleantur dicentes, beoedictus qui venit in nomine Domini oſanna in excelſis.

Tunc dicitur.

Dominus vobiſcum. Et cum ſpiritu tuo.

Surſum corda. Habemus ad Dominum.

Gratias agamus Domino Deo noſtro. Dignum &c.

(†) æterne Deus. Te ioter cetera mirabilium tuorum laudare & benedicere; qui Lamech ſemen juſtum dediſti; Noe revelaſti per ipſum aquas diluvii ſutura cognoſcens, cujus arca ad noſtram ſalvationem columba ſpiritualis olivæ fructuoſum ſurculum detulit, quam ad ſe revertentem Noe gaudens cum ſpirituali fructu libenter ſuſcepit. De cujus rami unctione Jacob electus titulum erigit, votum vovit, & oleum deſuper fudit. Hæc eſt inditio rami illius manantia de cœlis gratia, ſeu & populi vaſa replentes. Hæc eſt gratia, quæ & viduam benedixit in oleo. Hæc eſt inditio rami illius plantati ſecus decurſus aquarum, cujus folium non defluit. Per quod quotidie lavacrum baptiſmatis ab eccleſia procreatur, & noſtra delentur peccata. Hæc eſt tua plantatio bona valde, & tu es vita & reſurrectio mortuorum. Qui quatriduanum Lazarum ſuſcitaſti, & niſi cum proprio nomine vocaſſes, cuncti reſurrexiſſent a mortuis. Propterea & turba eum ramis palmarum obviantes clamabant: Oſanna benedictus, qui veoit in nomine Domini rex Iſrael. Quapropter quæſumus clementiam tuam, ut nos famulos tuos, qui hujus rei gratiam & fidem veritatis percipimus, eruas & exuas de ore inferni, & adjutorium gratiæ tuæ nobis tribuere digneris, ut juſte & pie ſancteque viventes cum electis facias habere conſortium. Per quem hæc Domine ſemper bona creas, Sancti † ficas, Vivi † ficas, Bene † dicis & nobis ſervis tuis largiter præſtas. Per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

Alia oratio.

Deus, qui filium tuum Dominum noſtrum Jheſum Chriſtum pro noſtra ſalute in hunc mundum miſiſti, ut ſe humiliaret ad nos, & revocaret ad te, qui etiam dum Hieruſalem veniret, & adimpleret Scripturas, credentium populorum turba fideliſſima devotionis ſuæ veſtimenta cum ramis palmarum in via ſternebant, præſta quæſumus, ut illi fidei viam præparemus, de qua remoto lapide offenſionis & petra ſcandali, frondeat opere juſtitiæ ramos, ut ejus veſtigia conſequi mereamur. Per.

Hæc eſt alia oratio.

Petimus te ſancte pater omnipotens æterne Deus, ut reſpicere digneris ſuper hanc creaturam olivæ & palmæ, quæ ex ligni materia prodire juſſiſti, quam columba rediens ad arcam proprio protulit ore bene † dicere & ſancti † ficare digneris, ut quicumque ex ea ſumpſerint, accipiat ſibi ad perfectionem animæ & corporis, fiatque Domine noſtræ ſalutis remedium, tuæ gratiæ ſacramentum. Per.

Incipit missa in die.

Omnipotens ſempiterne Deus, qui humano generi ad imitandum humilitatis exemplum Salvatorem noſtrum carnem ſumere, & Crucem ſubire voluiſti, concede propitius, ut & patientiæ ipſius habere documenta & reſurrectioois conſortia mereamur. Per. *Secreta.*

Concede quæſumus Domine, ut oculis tuæ majaſtatis munus oblatum & gratiam nobis tuæ devotionis obtineat & effectum

beatæ

beatæ pereonitatis aquirat. Per.

Præfac.

(†) æterne Deus, per quem nobis indulgentia largitur, & pax per omne ſeculum prædicatur. Traditur cunctis credeotibus diſciplina, ut ſanctificatos oos poſſit dies veoturus excipere. Et ideo cum angelia. *Communio.*

Per bujus Domine operationem myſterii, & vitia noſtra purgentur & juſta deſideria compleantur. Per.

FERIA V. IN COENA DOMINI.

DEUS, a quo & Judas reatus ſui pœnam, & cooſeſſione tua latro præmium ſumpſit, concede nobis tuæ propitiationis effectum, ut ſicut in paſſione ſua Jheſus Cbriſtus Dominus ooſter diverſa utriſque intulit ſtipendia meritorum, ita oobis ablato vetuſtatis errore reſurrectionis ſuæ gratiam largiatur. Qni tecum vivit.

Secreta.

Ipſe tibi quæſumus Domioe ſancte pater omnipotens ſacrificium noſtrum reddat acceptum, qui diſcipulis ſuis io ſui commemoratione hoc fieri hodierna traditione monſtravit. Qui tecum.

Infra actionem.

Communicantes & diem ſacratiſſimum celebrantes, quo Dominus noſter Jbeſus Cbriſtus pro nobis eſt traditus, ſed & memoriam venerantes.

Communio.

Refecti ſalutaribus alimeotis quæſumus Domine Deus noſter, ut quod tempore noſtræ mottalitatis exequimur, inmortalitatis tuæ munere conſequamur. Per.

IM PARASCEVEN.

OREMUS dilectiſſimi nobis pro eccleſia ſancta Dei, ut eam Deus & Dominus ooſter pacificare & cuſtodire dignetur toto orbe terrarum ſubjiciens ei principatus & poteſtates, detque nobis quietam & tranquillam vitam degentibus glorificare Deum patrem omnipotentem.

Oremus. Flectamus.

Omnipotens ſempiterne Deus, qoi gloriam tuam omnibus in Chriſto gentibus revelaſti, cuſtodi opera miſericordiæ tuæ, nt eccleſia toto orbe diffuſa ſtabili fide in confeſſiooe tui nominis perſeveret. Per eundem.

OREMUS & pro beatiſſimo papa ooſtro N. ut Deus & Dominus noſter qui elegit eum in ordine epiſcopatus, ſalvum atque iocolumem cuſtodiat eccleſiæ ſanctæ ſuæ ad regendum populum ſanctum Dei. *Oremus. Flectam.*

Omnipoteos ſempiterne Deus, cujus judicio univerſa ſundantur, reſpice propitius ad preces noſtras & electum oobis antiſtitem tua pietate conſerva, ut Chriſtiana plebs, quæ tali gubernatur auctore, ſub tanto pontifice credulitatis ſuæ meritia augeatur. Per.

OREMUS & pro omnibus epiſcopia, presbyteris, diaconibus, ſubdiaconibus, acolytis, exorciſtia, lectoribus, boſtiariis, confeſſoribus, virginibus, viduis, orphaois, & pro omni populo ſancto Dei.

Oremus. Flect.

Omniporeos ſempiterne Deus, cujus ſpiritu totum corpus eccleſiæ ſanctificatur & regitur, exaudi nos pro univerſis ordioibus ſupplicantes, ut gratiæ tuæ munere ab omnibus tibi gradibus fideliter ſerviatur. Per.

OREMUS & pro Cbriſtiaoiſſimo imperatore noſtro N. ut Deus & Dominus ooſter ſubditas illi faciat omnes barbaras nationes ad noſtram perpetuam pacem. *Oremus Flect.*

Omnipotens ſempiterne Deus, in cujus maous ſunt omoes poteſtates, & omaia jura regnorum, reſpice ad Romanum benignus imperium, ut gentes, quæ in ſua feritate confidunt, potentiæ tuæ dextera comprimantur. Per.

OREMUS & pro catecumenia noſtris, ut Deus & Dominus noſter aperiat aures præcordiorum ipſorum, januamque miſericordiæ, ut per lavacrum regeoerationis accepta remiſſione omnium peccatorum & ipſi inveniantur io Chriſto Jheſu Domino noſtro.

Oremus. Flect.

Omoipotens ſempiterne Deus, qui eccleſiam tuam nova ſemper prole fœcundas, auge fidem & iotellectum catecumenis ooſtris, ut renati foote baptiſmatis adoptionis tuæ filiis aggregentur. Per.

OREMUS dilectiſſimi nobis, Deum patrem omnipotentem, ut cunctis mundum purget erroribus, morbos auferat, famem depellat, aperiat carceres, vincula diſſolvat, peregrinantibus reditum, infirmantibus ſanitatem, navigantibus portum ſalutis indulgeat. *Oremus. Flect.*

Omnipotens ſempiterne Deus mæſtorum conſolatio, labomotium fortitudo, perveniant ad te preces noſtræ, de quacumque tribulatione clamantium, ut omnes ſibi io neceſſitatibus ſuia miſericordiam tuam gaudeant affuiſſe. Per.

OREMUS & pro hæreticis & ſchiſmaticis, ut Deus & Domious noſter eruat eos ab erroribus univerſis, & ad ſanctam matrem eccleſiam catbolicam atque apoſtolicam revocare dignetur.

Oremus. Flect.

Omnipoteos ſempiterne Deus, qui ſalvas omnes, & oemioem vis perire, reſpice ad animas diabolica ſraude deceptas, ut omni hæretica pravitate depoſita, erraotium corda reſipiſcant, & ad veritatis tuæ redeant unitatem. Per.

OREMUa & pro perfidia Judæis, ut Deus & Dominus noſter auferat velamen de cordibus eorum, ut & ipſi cognoſcaot te Jheſum Chriſtum Dominum noſtrum. *Hic non dicatur Flect.*

Omoipotens ſempiterne Deus, qui etiam Judaicam perfidiam a tua miſericordia oon repellis, exaudi preces noſtras, quas pro illius populi obcæcatione deferimus, ut agnita veritatis tuæ luce, quæ Chriſtus eſt, a ſuis tenebris eruantur. Per.

OREMUS & pro Paganis, ut Deus auferat iniquitatem de cordibus eorum, & relictis idolis ſuis convertantur ad Dominum vivum & verum, & unicum filium ejus Jheſum Chriſtum Deum & Dominum noſtrum, cum quo vivit & regnat cum Spiritu ſancto Deus per omnia ſecula ſeculorum. *Oremus. Flect.*

Omnipotens ſempiterne Deus, qui non mortem peccatorum, ſed vitam ſemper inquiris, ſuſcipe oratiooem noſtram, & libera eos ab idolorum cultura, & aggrega eccleſiæ tuæ ſanctæ ad laudem & gloriam nominis tui. Per.

Adnotatio XIII. BENEDICTIO THIMIAMATIS IN SABBATO SANCTO.

ÆTERNAM & juſtiſſimam pietatem tuam deprecor Domine ſancte pater omnipotens ætetoe Deus, ut bene†dicere digneris hanc ſpeciem thimiamatis, vel cujuslibet ſpeciei, ut ſit inceoſum majeſtatis tuæ in odorem ſuavitatis acceptum, & ad te Domine benedicatur, ita ubicumque odor pervenerit, eſtricetor, & effugetur omoe genus dæmoniorum, ſicut fumus jecoris piſcis, quem Raphael archangelus tuus Tobiæ ſamulo tuo docuit accendi ad ſanctam liberatiooem. Deſcendat ſuper hanc ſpeciem incenſi pleoa bene†dictio, ut ſit tibi acceptum, ſicut ille, de quo David propheta tuus cecinit dicens. Dirigatur oratio mea, ſicut incenſum in conſpectu tuo.

Sit nobis odor conſolationis ac ſuavitatis & gratiæ, ut fumus ejus effuget omnes faotaſias mentis & corporis, ut ſimus apoſtoli tui voce boni odoris Deo, effugiat a facie hujus incenſi omnis dæmooum incurſus, ſicut pulvis a facie venti, & ſicut fumus a facie ignis. Præſta hoc piiſſime pater per unigenitum tuum, cum quo vivit & regnat cum Spiritu ſancto Deus in ſecula ſeculorum. Amen.

BENEDICTIO IGNIS NOVI.

OMNIPOTENS ſempiterne æterne Deus creator omnium rerum, te humiliter deprecamur, ut hunc ignem novum cœlo terræ largitum ſancti†ficare & bene†dicere digneris, & ſicut in adventu tuo elementa contagione peccatorum polluta purgare polliceris, ita & hic ignis novus tabernaculis fidelium tuorum habendus purgationem perfectam obtineat, & obſtaculis invictus contra omoem oequitiam maligni ſpiritus perficiatur. Per.

Io principio creav.

Deus, qui mirabiliter creaſti hominem & mirabilius redemiſti, da nobis quæſumus contra oblectamenta peccati mentis ratione perſiſtere, ut mereamur ad gaudia æterna pervenire. Per. *Lec. II.*

Factum eſt in vigilia.

RE. Cantemus Domino. *Oratio.*

Deus, cujus antiqua miracula in præſenti quoque ſeculo coruſcare ſentimus, præſta quæſumus, ut ſicut priorem populum ab Ægyptiis liberaſti, hoc ad ſalutem gentium per aquas baptiſmatis opereris. Per.

Lec. Apprehendent ſeptem mulieres.

RE. Vioea facta eſt. *Oratio.*

Deus, qui nos ad celebrandum paſchale ſacramentum utriuſque teſtamenti pagiois inſtruis, da nobis intelligere miſericordiam tuam, & ea perceptione præſentium munerum firma ſit expectatio futurorum. Per.

Lec. Hæc eſt hæreditas.

RE. Adtende cœlum. *Oratio.*

Deus, qui eccleſiam tuam ſemper gentium vocatione multiplicas, concede propitius, ut quos aqua baptiſmatis abluis, continua protectione tuearis. Per.

RE. Sicut cervus. *Oratio.*

Concede quæſumus omnipotens Deus, ut qui feſta paſchalia agimus, cœleſtibus deſideriis accenſi, fontem vitæ ſitiamus. Per.

AD MISSAM dicitur Gloria in excelſis Deo. *Adnotatio XIV.*

Deus, qui hanc ſacratiſſimam noctem gloria Dominicæ reſurrectionis illuſtras, conſerva in nova familiæ tuæ progenie adoptionis ſpiritum, quem dediſti, ut corpore & mente renovati, puram tibi exhibeant ſervitutem. Per eundem.

Secreta.

Suſcipe Domine quæſumus preces populi tui cum oblationibus hoſtiarum, ut paſchalibus initiata myſteriis ad æternitatis nobis medelam te operante proficiant. Per. *Præfac.*

(✠) æquum & ſalutare, Te quidem Domioe omni tempore, ſed io hac potiſſimam noctem glorioſius prædicare, cum paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus. Ipſe enim verus eſt agous, qui abſtulit peccata muodi, qui mortem noſtram moriendo deſtruxit, & vitam reſurgendo reparavit. Et ideo. *Infra action.*

Communicaotes & noctem ſacratiſſimam celebraotes reſurrectionis Domioi noſtri Jheſu Chriſti ſecundum carnem, ſed & memoriam venerantes imprimis glorioſæ ſemper virginis Mariæ geoitricis ejuſdem Dei & Domioi noſtri Jheſu Chriſti, ſed & beatorum apoſtolorum.

Hanc igitur oblatiooem ſervitutis noſtræ, ſed & eunctæ familiæ tuæ, quæſumus Domine, quam tibi offerimus pro his quoque, quos regenerare dignatus es ex aqua & Spiritu ſancto tribueos eis remiſſionem omnium peccatorum, quæſumus Domioe, ut placatus accipias. Per.

Poſt commun.

Spiritum nobis Domioe tuæ caritatis iofunde, ut quos ſacrameotis paſchalibus ſatiaſti, tua facias pietate concordes. Per. in unitate ejuſdem Spiritus ſancti Deus.

IN DIE DOMINICE SANCTUM PASCÆ.

DEUS, qui hodierna die per unigenitum tuom æteroitatis oobis aditum devicta morte reſeraſti, vota ooſtra, quæ præveniendo aſpiras, etiam adjuvaodo proſequere. Per eundem. *Secreta.*

Suſcipe Domioe preces populi tui cum oblatiooibus hoſtiarum, ut paſchalibus initiata myſteriis, ad æteroitatis nobis medelam te operante proficiant. Per.

(✠) æquum & ſalutare, te quidem.

Require retro.

Communicantes.

Require in nocte ſancta.

Haoc igitur. *Similiter.* *Communio.*

Spiritum oobis Domine tuæ caritatis infunde, ut quos ſacramentis paſchalibus ſaciaſti, tua facias pietate coocordes. Per.

FERIA II. IM PASCA.

DEUS, qui ſollempnitate paſchali mundo remedia cootuliſti, populum tuum cœleſti dono proſequere, ut & perfectam libertatem conſequi mereatur, & ad vitam proficiat ſempiteroam. Per.

Secreta.

Paſcales hoſtias receoſeotes, quæſumus Domioe, ut quod frequentamus actu, comprehendamus affectu. Per.

Communio.

Impleatur in nobis quæſumus Domine ſacramenti paſcalis ſaocta libatio, noſque de terreois affectibus ad cœleſtem transſerat ioſtitutum. Per.

FERIA III. IM PASCA.

DEUS, qui eccleſiam tuam novo ſemper fœtu multiplicas, concede famulis tuis, ut ſacramentum vivendo teneaot, quod fide perceperunt. Per.

Secreta.

Suſcipe Domine fideliom preces cum oblationibus hoſtiarum, ut per hæc piæ devotionis officia, ad cœleſtem gloriam traoſeamus. Per. *Poſt com.*

Coocede quæſumus omoipotens Deus, ut paſcalis perceptio ſacramenti, continua in ooſtris mentibus perſeveret. Per.

IN OCTAVA PASCÆ.

PRÆSTA quæſumus omnipotens Deus, ut qui paſcalia feſta peregimus, hæc te largieote moribus & vita teneamus. Per.

Secreta.

Suſcipe munera quæſumus Domine exultantis ecclaſiæ, & coi cauſam tanti gaudii præſtitiſti, perpetuum fructum concede lætitiæ. Per. *Poſtcommun.*

Quæſumus Domine Deus noſter, ut ſacroſancta myſteria, quæ pro reparationis ooſtræ munimine contuliſti, & præſeoa nobis remedium eſſe facias & futurum. Per.

IN NATALE SANCTI MARCI EVANGELISTÆ. *Adnotatio XI.*

Deus, qui hunc diem glorioſo beati Marci evangeliſtæ tui martyrio conſecraſti, præſta quæſumus, ut ipſe apud te pro nobis exiſtat præcipuus ſuffragator, qui unigeniti tui fieri meruit evangelicus prædicator. Qui tecum. *Secreta.*

Suſcipe quæſumus Domine dignanter oblata, & beati Marci evangeliſtæ ſuffragantibos meritis ad noſtræ ſalutis auxilium proveoire concede. Per.

Communio.

Cœleſtibus Domine refecti muneribus ſupplices deprecamur, ut beati Marci evangeliſtæ & martyria tui protegamur auxiliis, cujus devotis mentibus celebramus triumphum. Per.

IN DIE ASENSIO DOMINI.

CONCEDE quæſumus omnipotens Deus, ut qui bodierna die ooigeoitum tuum redemptorem noſtrum ad cœlos aſcendiſſe credimus, ipſi quoque mente in cœleſtibus habitemus. Per euodem Dominum noſtrum. *Secreta.*

Suſcipe Domine munera, quæ pro filii tui glorioſa aſcenſione deferimus, & concede propitius, ut a præſentibus paricu-

lis

lis liberemur, & ad vitam perveniamus æternam. Per eundem. *Præfac.*

(†) æterne Deus per Chriſtum Dominum noſtrum, qui poſt reſurrectionem ſuam omnibus diſcipulis ſuis manifeſtus apparuit, & ipſis cernentibus eſt elevatus in cœlum, ut nos divinitatis ſuæ tribueret eſſe participes. Et ideo.

Communicantes & diem ſacratiſſimum celebrantes, quo Dominus noſter unigenitus filius tuus unitam ſibi fragilitatis noſtræ ſubſtantiam in gloriæ tuæ dextera collocavit. Sed & memo.

Communio.

Præſta nobis quæſumus omnipotens & miſericors Deus, ut quæ viſibilibus myſteriis ſumenda percepimus, inviſibili conſequamur effectu. Per.

SABBATO SANCTO IN PENTECOSTEN.

Lect. Teotavit Deus.

RE. Cantemus Deo.

DEUS qui in Habraæ famuli tui opere humano generi obedientiæ exempla præbuiſti, concede nobis ex noſtræ voluntatis pravitatem frangere, & tuorum præceptorum rectitudinem in omnibus adimplere. Per.

Lec. Scripſit Moyſes.

RE. Adtende cœlum. *Oratio.*

Deus, qui nobis per propherarum ora præcepiſti temporalia relinquere, atque ad æterna feſtinare, da famulis tuis, ut quæ a te juſſa cognovimus, implere cœleſti inſpirationm valeamus. Per.

Apprehendent ſeptem mulieres.

RE. Sicut cervus. *Oratio.*

Deus incommutabilis virtus, lumen æternum, reſpice propitius ad totius eccleſiæ tuæ mirabile ſacramentum, & opus ſalutis humanæ perpetuæ diſpoſitionis effectu tranquillius operare, totuſque mundus experiatur & videat dejecta erigi, inveterata novari; & per ipſum redire omnia in integrum, a quo ſumpſere principium. Per. *Oratio.*

Præſta quæſumus omnipotens Deus, ut claritatis tuæ ſuper nos ſplendor effulgeat, & lux tuæ lucis corda eorum, qui per gratiam tuam renati ſunt, ſancti Spiritus illuſtratione confirmet. Per.

Secreta.

Munera Domine quæſumus oblata ſanctifica, & corda noſtra ſancti Spiritus illuſtratione emunda. Per.

Communicantes & diem ſacratiſſimum Pentecoſten celebrantes, quo Spiritus ſanctus apoſtolis in variis linguis apparuit. Sed & memoriam. *Infra actionem.*

Hanc igitur oblationem ſervitutis noſtræ, ſed & cunctæ familiæ tuæ, quam tibi offerimus pro his quoque, qoos regenerare dignatus es ex aqua & Spiritu ſancto tribuens eis remiſſionem omnium peccatorum, quæſumus Domine, ut placatus accipias, dieſque noſtros.

Communio.

Sancti ſpiritus Domine corda noſtra mundet infuſio, & ſui roris aſperſione fœcundet. In unitate.

IN DIE SANCTUM.

DEUS, qui hodierna die corda fidelium ſancti Spiritus illuſtratione docuiſti, da nobis in eodem ſpiritu recta ſapere, & de ejus ſemper conſolatione gaudere. Per. *Secreta.*

Munera, quæſumus Domine, oblata ſanctifica & corda noſtra ſancti Spiritus illuſtratione emunda. Per. *Praf.*

(†) æterne Deus per Chriſtum Dominum noſtrum, qui aſcendens ſuper omnes cœlos, ſedenſque ad dexteram tuam promiſſum Spiritum ſanctum hodierna die in filios adoptionis effudit, quapropter profuſis gaudiis totus in orbe terrarum mundus exultat, ſed & ſupernæ virtutes, atque angelicæ poteſtates hymnum gloriæ concinunt ſine fine dicentes.

Communicantes. *Ut ſupra.*

Hanc igitur. *Ut ſupra.*

Commun.

Sancti ſpiritus Domine tuorum. *Reliqua in vigil.*

IN DEDICATIONE TEMPLI.

DEUS, qui nobis per ſingulos annos hujus ſancti templi tui conſecrationis reparas diem, & ſacris ſemper myſteriis repræſentas incolumes, exaudi preces populi tui & præſta, ut quiſquis hoc templum beneficia petiturus ingreditur, cuncta ſe impetraſſe lætetur. Per.

Secreta.

Annue quæſumus Domine precibus noſtris, ut quicumque infra templi hujus, cujus anniverſarium dedicationis diem celebramus, ambitum continemur, plena tibi atque perfecta corporis & animæ devotione placeamus, ut dum hæc præſentia vota reddimus, ad æterna præmia te adjuvante venire mereamur. Per.

Poſtcommunio.

Deus, qui eccleſiam tuam ſponſam vocare dignatus es, ut quæ haberet gratiam per fidei devotionem, haberet etiam ex nomine pietatem; da ut omnis hæc plebs nomini tuo ſerviens hujus vocabuli conſortio digna eſſe mereatur, & eccleſia tua in templo, cujus anniverſarius dies celebratur, tibi collecta te timeat, te diligat, te ſequatur, ut dum

ju-

jugiter per veſtigia tua graditur, ad cœleſtia promiſſa te ducente pervenire mereatur. Per.

Adnotatio XVI. IN NATIVITATE SANCTI JOHANNIS BAPTISTÆ.

DEUS, qui præſentem diem honorabilem nobis io beati Johannis nativitate feciſti, da populis tuis ſpiritualium gratiam gaudiorum, & omnium fidelium meotes dirige in viam ſalutis æternæ. Per. *Secreta*.

Tus Domioe muneribos altaria cumulsmus, illius nativitatem honore debito celebrantes, qui Salvatorem mundi & cecinit affuturum, & adeſſe monſtravit Dominum noſtrum Jbeſum Chriſtum.

Præfac.

† æterne Deus in die ſeſtivitatis hodiernæ, qua bestus Jobanoes baptiſta exortus eſt; qui vocem matris Domini nondum editum ſenſit, & adhuc clauſus utero adventus ſalutis humanæ prophetica exultatione geſtavit; qui & genitricis ſterilitatem conceptus abſtulit, & patris linguam natus abſolvit, ſoluſque omnium propberatum, redemptorem mundi, quem prænunciavit, oſtendit. Et ut ſacræ purificationis effectum, aqusrum naturam cooceperit, ſanctificandis Jordanis fluenta ipſo baptiſmo baptiſmatis lavit auctorem. Et ideo cum. *Poſtcommunio*.

Sumat eccleſia tua Deus beati Jobannis baptiſtæ generatione lætitiam, per quem ſuæ regenerationis cogoovit auctorem Jbeſum Cbriſtum filium tuum.

IN NATIVITATE APOSTOLORUM PETRI ET PAULI.

DEUS, qui hodiernam diem apoſtolorum tuorum Petri & Pauli martyrio conſecraſti, da eccleſiæ tuæ eorum in omnibus ſequi præceptum, per quos religionis ſumpſit exordium. Per.

Secreta.

Hoſtias Domine, quas nomini tuo conſecrandas offerimus, apoſtolica proſequatur oratio, per quam oos expiari tribuis & defendi. Per. *Præfac.*

(†) æquum & ſalutare, Te Domine ſuppliciter exorare, ut gregem tuum paſtor æterne non deſeras, ſed per beatos apoſtolos tuos continua protectiooe cuſtodias, ut iiſdem rectoribus gubernetur, quos operis tui vicarios eidem contuliſti præeſſe paſtores. Et ideo cum.

Communio.

Quos cœleſti Domine alimeoto ſaciaſti, apoſtolicis ioterceſſiooibus ab omni adverſitate cuſtodi. Per.

IN NATIVITATE SANCTI LAURENTII.

Da nobis, quæſumusomnipoteos Deus, vitiorum noſtrorum flammas extinguere, qui beato Laurentio tribuiſti tormentorum ſuorum incendia ſuperare. Per.

Secreta.

Accipe, quæſumus Domine, muoera dignanter oblata, & besti Laurentii ſuffragantibus meritis ad noſtræ ſalutis auxilium pervenire concede. Per.

Poſtcommunio.

Sacro munere ſaciati ſupplices te Domine deprecamur, ut quod debitæ ſervitutis celebramus officio, ſalvationis tuæ ſentiamus augmentum. Per.

IN DIE ASSUMPTIONIS SANCTÆ MARIÆ. Adnotatio XVII.

Veneranda nobis Domine hujus eſt diei ſeſtivitas, in qua ſancta Dei genitrix mortem ſubiit temporalem, nec tamen mortis nexibus deprimi potuit, quæ filium tuum Dominum noſtrum de ſe genuit incarnatum, qui tecum.

Secreta.

Oblatis Domine placare muneribus, & intercedente besta ſemper virgine Maria cum omnibus Sanctis tuis a cunctis nos defeode periculis. Per.

Secreta.

Subveniat Domine plebi tuæ Dei genitricis oratio, quam & ſi pro cooditione carnis migraſſe cogooſcimus, in cœleſti gloria apud te pro nobis orare ſentiamus. Per.

Præfac.

(†) æterne Deus, & te in veneratione ſacrarum virgioum exultaotibus animis lsudare, benedicere & prædicare, intar quas intemerata Dei genitrix virgo Maria, cujus aſſumptionis diem celebramus, glorioſa effulſit. Quæ & unigenitum tuum ſancti Spiritus obumbratione concepit, & virginitatis gloria permanente huic muodo lumen æternum effudit Jbeſum Chriſtum Dominum noſtrum, quem laudant angeli.

Poſtcommunio.

Menſæ cœleſtis participes effecti imploramus clementiam tuam Domine Deus noſter, ut qui feſta Dei genitricis colimus, a malis imminentibus ejus interceſſionibus liberemur. Per eundem.

IN NATIVITATE SANCTÆ MARIÆ. Adnotatio XVIII.

SUPPLICATIONEM ſervorum tuorum Deus miſerator exaudi, ut qui io oativitate Dei genitricis & virginis congregamur,

gamur, ejus interceſſionibus complacatus, a te de inſtantibus periculis eruamur. Per. *Secreta.*

Unigeniti tui Domine nobis ſuccurrat humanitas, ut qui natus de virgine matris integritatem non minuit, ſed ſacravit, in nativitatis ejus ſollempniis a noſtris nos piaculis exuens oblatam noſtram ſibi ſaciat acceptam. Per.

Poſtcommunio.

Sumptis Domine ſacramentis intercedente beata & glorioſa ſemper virgine Dei genitrice Maria ad redemptionis æternæ proficiamus augmentum. Per.

Adnotatio XIX. IN SANCTI MICHAELIS ARCHANGELI.

DEUS, qui miro ordine angelorum miniſteria hominumque diſpenſas, concede propitius, ut a quibus tibi miniſtrantibus in cœlis ſemper aſſiſtitur; ab his in terra noſtra vita muniatur. Per.

Secreta.

Hoſtias tibi Domine laudis offerimus ſuppliciter deprecantes, ut easdem angelico pro nobis interveniente ſuffragio, & placatus accipias & ad ſalutem noſtram pervenire concedas. Per.

Præfac.

(†) æterne Deus, ſancti Michaelis archangeli merita prædicantes, quamvis enim nobis ſit omnis angelica veneranda ſublimitas, quæ in majeſtatis tuæ aſſiſtit conſpectu, illa tameo eſt propenſius honoranda, quæ in ejus dignitate ordinis cœleſtis militiæ meruit principatum. Per Chriſtum. *Communio.*

Repleti Domine benedictione cœleſti ſuppliciter imploramus, ut quod fragili celebramus officio, ſanctorum archangelorum nobis prodeſſe ſentiamus auxilio. Per.

Adnotatio XX.

IN FESTIVITATE OMNIUM SANCTORUM.

OMNIPOTENS ſempiterne Deus, qui nos omnium Sanctorum tuorum merita ſub una tribuiſti celebritare venerari, quæſumus, ut deſideratam nobis tuæ propitiationis abundantiam multiplicatis interceſſionibus largiaris. Per.

Secreta.

Munera tibi Domine noſtræ devotionis offerimus, quæ & pro cunctorum tibi grata ſiot honore juſtorum, & nobis ſalutaria te miſerante reddantur. Per.

Communio.

Da, quæſumus Domine, fidelibus populis omnium ſemper Sanctorum veneratione lætari, & eorum perpetua ſupplicatione muniri. Per.

EODEM DIE SANCTI CÆSARII. *Adnotatio XXI.*

DEUS, qui nos beati martyris tui Cæſarii annua ſollemnitate lætificas, concede propitius, ut cujus natalitia colimus, etiam actiones imitemur. Per.

Secreta.

Hoſtias tibi Domine beati Cæſarii martyris tui dicatas meritis benignus aſſume, & ad perpetuum nobis tribue pervenire ſubſidium. Per.

Communio.

Omnipotens Deus, ut qui cœleſtia alimenta percepimus, intercedente beato Cæſario martyre tuo per hæc contra omnia adverſa muniamur. Per.

IN SANCTI MARTINI EPISCOPI. *Adnotatio XXII.*

DEUS, qui conſpicis, quia ex nulla noſtra virtute ſubſiſtimus, concede propitius, ut interceſſione beati Martini confeſſoris tui contra omnia adverſa muniamur. Per. *Secreta.*

Da miſericors Deus, ut hæc nos ſalutaris oblatio & a propriis reatibus indeſinenter expediat, & ab omnibus tueatur adverſis. Per. *Communio.*

Præſta quæſumus Domine Deus noſter, ut quorum feſtivitate votiva ſunt ſacramenta, eorum ſalutaria nobis interceſſione reddaotur. Per.

IN SANCTI ANDREÆ.

MAJESTATEM tuam Domine ſuppliciter exoramus, ut ſicut eccleſiæ tuæ beatus Andreas apoſtolus extitit prædicator & rector, ita apud te ſit pro nobis perpetuus interceſſor. Per.

Secreta.

Sacrificium noſtrum tibi Domine quæſumus beati Andreæ precatio ſancta conciliet, ut cujus honore ſollemniter exhibetur, meritis efficiatur acceptum. Per. *Communio.*

Sumpſimus Domine divina myſteria beati Andreæ feſtivitate lætantes, quæ ſicut tuis Sanctis ad gloriam, ita nobis quæſumus ad veniam prodeſſe perficias. Per.

IN SANCTI NICOLAI EPISCOPI ET CF. *Adnotatio XXIII.*

OMNIPOTENS ſempiterne Deus, qui hodierna die beatiſſimum confeſſorem tuum atque pontificem Nicolaum, ætherea regna penetrare feciſti; da quæſumus ſupplicibus tuis digne illius ſollempnia celebrare, ut per ejus venerandam feſtivitatem ſalutem conſequamur & pacem. Per. *Secreta.*

Muoera tibi Domine dicata ſanctifica

& in-

Digitized by Google

& intercedente beato Nicolao confeſſore tuo atque pontifice per eadem nos placatus inteode. Per.

Communio.

Protege quæſumus Domine plebem tuam beati Nicolai præſulis patrocinio confidentem, & quam divinis recreas ſacrameotis, fac eam jugiter tuis iohærere maodatis. Per.

Missa de sancta Trinitate.

Adnotatio XXIV. Omnipotens ſempiterne Deus, qui dediſti famulis tuis in confeſſiooe veræ fidei æternæ Trioitatia gloriam agnoſcere, & io potentia majeſtatis adorare unitatem, quæſumus ut ejuſdem fidei firmitate ab omnibus ſemper muniamur adverſis. Per.

Secreta.

Sanctifica quæſumus Domine Deus per tui nominis iovocationem hujus oblationia hoſtiam, & per eam noſmetipſos tibi perfice munus æternum. Per.

Præfac.

(†) æterne Deus, qui cum unigenito filio tuo & Spiritu ſancto unus es Dens, unus es Dominus. Non in unius ſingularitate perſonæ, ſed in unius Trinitatis ſubſtantia. Quod enim de tua gloria revelante te credimus, hoc de filio tuo, hoc de Spiritu ſancto ſine differentia diſcretionis ſentimus, ut in confeſſione veræ ſempiternæque Deitatis & io perſonis proprietas, & in eſſeotia unitas, & in majeſtate adoretur æqualitas. Quem laudant angeli, venerantur archangeli, throni, dominationes, principatus & poteſtates, virtutes cœlorum adorant, quem Cherubin & Seraphin noo ceſſant clamare dicentes. *Poſtcommun.*

Domine Deus pater omnipotens oos famulos tuos tuæ majeſtati ſubjectos, per unicum filium tuum in virtute Spiritus ſancti benedic ſemper & protege, ut ab omni hoſte ſecuri io tua jugiter laude lætemur. Per eundem in unitate.

Dominica prima de adventu.

Excita quæſumus Domine poteotiam tuam & veni, ut ab immioentibus peccatorum noſtrorum periculis te mereamur protegente eripi, te liberante ſalvari. Qui vivis. *Secreta.*

Hæc ſacra nos potenti virtute mundatos, ad ſuum faciant puriores venire principium. Per. *Communio.*

Suſcipiamus Domine miſericordiam tuam in medio templi tui, ut reparationis noſtræ ventura ſollemnia congruis honoribus præcedamus. Per.

Missa in honore omnium sanctorum.

Adnotationes XXV. & XXVI.

Concede quæſumus omnipotens Deus, ut interceſſio oos ſanctæ Dei geoitricis virginis Mariæ, ſanctorum omnium apoſtolorum, martyrum, confeſſorum atque virginum, & omoium electorum tuorum ubique lætificet, ut dum eorum merita recolimus, patrocinia ſentiamus. Per.

Secreta.

Oblatis quæſumus Domine placare muoeribus, & iotercedeote beata ſemper virgine Maria cum omnibus Sanctis tuis a cunctis nos defende periculis. Per.

Communio.

Sumpſimus Domine beatæ Mariæ ſemper virgiois & omnium Sanctorum tuorum commemorationem facientes ſacramenta cœleſtia, præſta quæſumus, ut quod temporaliter gerimus, æterois gaudiis conſequamur. Per.

Missa pro congregatione.

Omnipotens ſempiterne Deus, qui facis mirabilia magna ſolus, protende ſuper famulos tuos & ſuper cunctas congregationes illis commiſſas ſpiritum gratiæ ſalutaris, & ut in veritate tibi complareant, perpetuum eis rorem tuæ benedictioois infunde. Per. *Secreta.*

Hoſtias Domine famulorum tuorum placatus intende, & quas io honore nominis tui devota mente celebraot, perficere ſibi ſentiant ad medelam. Per.

Communio.

Quos cœleſti recreas munere, perpetuo Domine comitare præſidio, & quos fovere non deſinis, dignos fieri ſempiterna redemptione concede. Per.

Missa pro pace.

Deus, a quo ſaocta deſideria, recta cooſilia & juſta ſunt opera, da ſervis tuis illam, quam mundus dare non poteſt pacem, ut & corda ooſtra mandatis tuis dedita, & hoſtium ſublata formidine tempora ſint tua protectione traoquilla. Per. *Secreta.*

Deus, qui credentes in te populos nullis ſinis concuti terroribus, dignare preces & hoſtias dicatæ tibi plebis ſuſcipere, ut pax tua pietate conceſſa, chriſtianorum fines ab omni hoſte faciat eſſe ſecuros. Per. *Communio.*

Deus auctor pacis & amator, quem ooſſe vivere, cui ſervire regnare eſt, protege ab omoibus impugnatiooibus ſupplicea tuos, ut qui in defenſione tua confidimus, nullius hoſtilitatis arma timeamus. Per.

Missa pro iter agentibus.

Adesto Domine ſupplicationibus noſtris & viam famulorum tuorum in ſalutis tuæ proſperitate diſpone, ut inter omnes viæ hujus varietates tuo ſemper protegantur auxilio. Per. *Secreta.*

Propitiare Domioe ſupplicationibus noſtris, & has oblátiones, quas tibi offerimus pro famulis tuis, ill. benigous aſſume, & viam illorum præcedente gratia tua dirigas, & ſobſequente comitari digneris, ut de actu atque incolumitate eorum ſecundum miſericordiæ tuæ præſidia gaudeamus. Per.

Poſtcommunio.

Tua nos Domioe ſperantes io te, quæ ſumpſimus ſacramenta, cuſtodiant, & famulos tuos contra omnes ubique tueantur incurſus. Per.

Missa pro familiaribus.

Omnipotens ſempiterne Deus miſerere famulis tuis. ill. & dirige eos ſecundum tuam clementiam in viam ſalutia æternæ, ut te dooante tibi placita cupiaot, & tota virtute perficiant. Per.

Secreta.

Proficiant, quæſumus Domine, hæc, quæ tuæ ſupplices offerimus majeſtati, ad ſalutem famulorum tuorum. ill. ut tua provideotia eorom vita ioter adverſa & proſpera ubique dirigatur. Per.

Communio.

Sumeotes Domine perpetuæ ſacramenta ſalutis, tuam deprecamur clementiam, ut per ea famulos tuos ab omni adverſitate protegas. Per.

Missa votiva.

Deus, qui juſtificas impium & non vis mortem peccatoris, majeſtatem tuam ſuppliciter deprecamur, ut famulum (*os*) tuum (*os*) de tua miſericordia confidentem (*es*) cœleſti protegas beoignus auxilio, & aſſidua eum (*os*) protectione conſerves, ut tibi jugiter famuletur (*entur*, & nullis tentationibus a te ſeparetur (*entur*). Per. *Præfat.*

Deus, qui proprium eſt &c. ſuſcipe elementiſſime pater hoſtiam placatinois & laudis, quam ego indignus famulus tuus ſacerdos tibi offerre præſumo ad honorem & gloriam nominis tui pro iocolumitate famuli (*orum*) tui (*tuorum*). ill. ut omnium delictorum ſuorum veniam conſequatur (*antur*). Per.

Poſtcommunio.

Purificent nos, quæſumus Domine, ſacramenta ſancta, quæ ſumpſimus, & famulum (*os*) tuum (*os*). ill. ab omni culpa liberum (*vos*) eſſe concede, ut qui conſcientiæ ſuæ reatu conſtringitur (*guntur*) de cœleſtis remedii plenitudine glorietur (*entur*). Per.

Missa pro infirmo

Omnipotens ſempiterne Deus, ſalus æterna credentium, exaudi nos pro famulo (*is*) tuo (*is*), pro quo (*quibus*) miſericordiæ tuæ imploramus auxilium, ut reddita ſibi ſaoitate gratiarum tibi in eccleſia tua referat (*ant*) actionem (*es*). Per. *Secreta.*

Deus, ſub cujus moderamioe vitæ noſtræ momeota decurrunt, ſuſcipe preces & hoſtias famuli tui, pro quo miſericordiam tuam ægrotante imploramus, ut de cujus periculo metuimus, de ejus ſalute lætemur. Per. *Communio.*

Deus infirmitatis humanæ ſingulare præſidium auxilii tui ſuper infirmum (*os*) famulum (*os*) tuum (*os*) oſtende virtutem, ut ope miſericordiæ tuæ adjutus (*ti*) eccleſiæ tuæ ſanctæ præſentari mereatur (*antur*). Per.

Missa pro seipso.

Suppliciter te Deus pater omnipotens, qui es creator omnium rerum, deprecor, ut dum me famulum tuum coram omnipoteotia majeſtatis tuæ graviter deliquiſſe confiteor, manum miſericordiæ tuæ mihi porrigas, quatenus dum hanc oblationem tuæ pietatis offero, quod nequiter commiſi, clementiſſime digneris abſolvere. Per. *Secreta.*

Deus miſericordiæ, Deus pietatis, Deus indulgentiæ, indulge quæſo & miſerere mei, & hoc ſacrificium, quod pietati tuæ humiliter offero, benigne digneris ſuſcipere, & peccata, quæ labentibus viciis contraxi, pius & propitius ac miſeratus indulgeas, ut locum pœnitentiæ ac flumina lacrymarum conceſſa venia a te merear accipere. Per. *Poſtcom.*

Deus caritatis & pacis, qui pro ſalute generis humani crucis patibulum ſuſcepiſti, & ſanguinem tuum pro redemptione noſtra fudiſti, preces meas placatus & benignus ſuſcipe & miſericordiam tuam mihi concede, ut cum animam meam de corpore exire juſſeris, pars iniqua in me non habeat poteſtatem, ſed angelus tuus pacis inter Sanctos & electos tuos me collocet, ubi lux permanet indeficieos & vita perpetua. Qui vivis & regnas.

Missa pro omnibus.

Pietate tua, quæſumus Domine, noſtrorum omnium ſolve vincula delicto-

rum, & intercedente beata & glorioſa ſemper virgine Dei genitrice Maria cum omnibus Sanctis tuis, dnmnum papam, pontifices & abbatem noſtrum, ſeu omnes congregationes illis commiſſas, reges & principes noſtros, & omnem populum Chriſtianum, noſque famulos tuos, atque locum iſtum cnm omnibus habitantibus in eo in omni ſanctitate cuſtodi, omneſque affinitate ac familiaritate, ſive orationis commendatione nobis conjunctos a vitiis purga, virtutibus illuſtra, pacem & ſalutem nobis tribue, hoſtes viſibiles & inviſibiles remove, carnalia deſideria repelle, aerem ſalubrem indulge, inimicis noſtris caritatem largire, necnon qui ſuas eleemoſynas nobis largiti ſunt, delicta clementer ignoſce, & omnibus fidelibus vivis & defunctis in terra viventium vitam pariter & requiem æternam concede. Per eumdem.

Secreta.

Deus, qui ſingulari corporis tui hoſtia totius mundi ſolviſti delicta, bac oblatione placatus maculas ſcelerum noſtrorum abſterge, & omnium fidelium Chriſtianorum vivorum ac mortuorum peccata dimitte, eiſque præmia æterna concede. Qui vivis.

Commun.

Sumpta quæſumus Domine cœleſtia ſacramenta omnia crimina noſtra detergant, omnemque pravitatem & infirmitatem, ſeu hoſticam rabiem, nec non & ſubitaneam mortem, meritis & interceſſione ſanctæ Dei genitricis & virginis Mariæ, atque omnium Sanctorum a nobis procul repellant, & omnibus fidelibus vivis & defunctis proſint ad veniam, pro quorum tibi ſunt oblata ſalute. Per.

In sancti Urbani.

Da quæſumus omnipotens Deus, ut qui beati Urbani martyris tui atque pontificis ſollemnia colimus, ejus aperte interceſſionibus adjuvemur. Per.

Secreta.

Hæc hoſtia Domine quæſumus emundet noſtra delicta, & ad ſacrificium celebrandum ſubditorum tibi corpora menteſque ſanctificet. Per.

Communio.

Refecti participatione muneris ſacri, quæſumus Domine Deus noſter, ut cujus exequimur cultum, ſentiamus effectum. Per.

In nat. unius apostoli.

Quæsumus omnipotens Deus, ut beatus. ill. apoſtolus tuum pro nobis imploret auxilium, ut a noſtris reatibus abſoluti, a cunctis etiam periculis eruamur. Per. *Secreta.*

Sacrandum tibi Domine munus offerimus, quo beati. ill. apoſtoli tui ſollemnia recolentes purificationem quoque noſtris mentibus imploramus. Per. *Aliæ Missæ XXVII.*

Communio.

Perceptis Domine ſacramentis ſuppliciter exoramus, ut intercedente. ill. apoſtolo tuo, quæ pro illius veneranda gerimus ſollemnitate, nobis proficiant ad medelam. Per.

In nat. plurimorum apostolorum.

Deus, qui nos annua apoſtolorum tuorum. ill. ſollemnitate lætificas, præſta quæſumus, ut quorum gaudemus meritis, inſtruamur exemplis. Per.

Secreta.

Munera Domine, quæ pro apoſtolorum tuorum. ill. ſollemnitate deferimus, propitius ſuſcipe, & mala omnia, quæ meremur, averte. Per.

Communio.

Quæſumus Domine repleti myſteriis, ut quorum ſollemnia celebramus, eorum orationibus adjuvemur. Per.

In natali unius martyris.

Votivos nos Domine quæſumus. ill. martyris tui natalis ſemper excipiat, qui & jucunditatem nobis ſuæ glorificationis infundat, & tibi nos reddat acceptos. Per. *Secreta.*

Præſentia munera, quæſumus Domine, ita ſerena pietate intuere, ut ſancti Spiritus profundantur benedictione, & noſtris cordibus eam dilectionem validam infundant, per quam ſanctus martyr. ill. omnia corporis tormenta devicit. Per.

Communio.

Sumentes Domine cœleſtis dona myſterii, quæſumus, ut beati. ill. martyris tui adjuvemur meritis, cujus ſollemnitatem debita veneratione celebramus. Per.

In nat. plurimorum martyrum.

Omnipotens ſempiterne Deus, qui per glorioſa bella certaminis ad inmortales triumphos beatos martyres tuos. ill. tranſtuliſti, da cordibus noſtris dignam pro eorum commemoratione lætitiam, ut quorum gaudemus meritis, proficiamus exemplis. Per. *Secreta.*

Munera tibi Domine noſtræ devotionis offerimus, quæ & pro tuorum tibi grata ſint honore juſtorum & nobis ſalutaria te miſerante reddantur. Per.

Communio.

Præſta nobis Domine quæſumus interce-

tercedentibus Sanctis tuis. ill. ut quæ ore contingimus, pura mente capiamus. Per.

In nat. pontificum.

Da quæſumus omnipotens Deus, ut beati. ill. confeſſoris tui atque pontificis veneranda ſollemnitas & devotionem nobis augeat & ſalutem. Per. *Secreta.*

Sacris altaribus Domine hoſtias ſuperpoſitas, quæſumus, ut ſanctus. ill. pontifex atque confeſſor in ſalutem nobis provenire depoſcat. Per. *Commun.*

Præſta quæſumus omnipotens Deus, ut de perceptis muneribus gratias exhibentes, intercedente beato. ill. confeſſore tuo atque pontifice beneficia potiora ſumamus. Per.

In nat. confessorum, qui non fuerunt pontifices.

Adesto Domine ſupplicationibus noſtris, quas in ſancti. ill. confeſſoris tui commemoratione deferimus, ut qui noſtræ juſtitiæ fiduciam non habemus, ejus, qui tibi placuit, precibus adjuvemur. Per. *Secreta.*

Hoſtias tibi Domine pro commemoratione ſancti. ill. confeſſnris tui offerimus, quem a tui cnrporis unitate nulla tentatio ſeparavit. Per. *Commun.*

Ut nobis Domine tua ſacrificia dent ſalutem, beatus. ill. confeſſor tuus quæſumus precator accedat. Per.

In nat. virginum.

Deus, qui nos beatæ. ill. virginis martyriſque tuæ annua ſnllemnitate lætificas, concede propitius, ut ejus adjuvemur meritis, cujns caſtitatis irradiamur exemplis. Per. *Secreta.*

Offerimus Domine preces & munera in honore ſanctæ. ill. virginis martyriſque tuæ gaudentes, præſta quæſumus, ut & convenienter hæc agere, & remedium ſempiternum valeamus acquirere. Per. *Communio.*

Adjuvent nos quæſumus Domine hæc myſteria ſancta, quæ ſumpſimus, & beatæ. ill. virginis martyriſque tuæ interceſſio veneranda. Per.

Incipit ordo ad monachum faciendum.

Projiciat ſe novitius ante altare.

Pater noſter. Miſerere mei. *Capitulum.*
Oſtende nobis Domine.
Eſto ei Domine.
Mitte ei Domine.
Domine exaudi. *Oratio.*

Deus indulgentiæ pater, qui te veritatem tuæ diſcretionis temperans indulſiſti, ne filius portaret iniquitatem patris, & qui mira diſpenſatione etiam malis bene utens tuæ dignationis gratiam per eos frequenter operaris, quæſumns clementiam tuam, nt huic ſamulo tuo. ill. non obſiſtat, quod per habitum religionis per nos tanta ac tali re indignos accepit, ſed miniſterium, quod exterius per nos exhibetur, tu interius per donum ſancti Spiritus exequaris. Per.

Alia oratio.

Deus, qui per coæternum filium tuum cuncta creaſti, quique mundum in peccatis inveteratum per myſterium ſanctæ incarnationis ejus renovare dignatus es, te ſupplices exoramus, nt ejuſdem Domini noſtri gratia ſuper hunc ſamulum tuum abrenunciationem ſeculi profitentem clementer reſpicere digneris, per quam in ſpiritu ſuæ mentis renovatus veterem hominem cum ſuis actibus exuat, & novum hominem, qui ſecundum Deum creatus eſt, induere mereatur. Per.

Benedictio cucullæ.

Domine Jheſu Chriſte, qui tegumen noſtræ mnrialitatis induere dignatus es, obſecramus immenſam tnæ lsrgitatis abundantiam ut hoc genus veſtimenti, quod ſancti patres ad innocentiæ vel humilitatis indicium abrenuntiantes ferre ſanxerunt, ita bene†dicere digneris, ut hic ſamulus tuus, qui hoc uſus fuerit, te induere mereatur. Per.

Item alia oratio.

Deus æternorum bonorum virtutum dator, & omnium benedictionum largus infuſor; te ſubnixis precibus deprecamur, ut hanc veſtem bene†dicere & ſancti†ficare digneris, qua ſamulus tuus. ill. pro indicatione caſtimoniæ induere vult, ut inter reliquos homines tibi cognoſcatur eſſe devotus. Per Chriſtum.

Tunc exuat eum veſte laica ita dicendo.

Exuat te Dominus veterem hominem cum actibus ſuis.

Induens veſtem monachicam dicat.

Induat te Dominus novum hominem, qui ſecundum Deum creatus eſt in juſtitia & ſanctitate veritatis.

Benedictio veſtimenti.

Deus, qui veſtimentum ſalutare & indumentum æternæ jucunditatis tuis fidelibus promiſiſti, clementiam tuam ſuppliciter exoramus, ut hæc indumenta humilitatem cordis & contemptum mundi ſignificantia, qnibus famulo tuo. ill. viſibiliter eſt in formando propoſito, propitius bene†dicas, & beatæ caſtitatis habitum,

tum, quem te inſpiraote ſuſcepit, te protegeote cuſtodiat. Per.

Ad induendum vestem monachicam.

Accipe veſtem hanc ſanctam atque monachicam, quam ante tribunal Domini noſtri Jheſu Chriſti ſioe macula perferas, per virtutem & miſericordiam ejuſdem, qui cum æterno Patre & Spiritu ſancto vivit & regnat per iofinita ſecula ſeculorum. Amen.

Dominator Domine Deus ſalutaris noſter cuſtodi hunc famulum tuum. ill. ſub hoc jugo uſque in finem & dignum eum fac eum his, qui tibi bene placuerunt, indue eum ſanctificationis ſtola, accinge lumbos ejus ſobrietate, oſtende illum creatorem io omni abſtinentia, perfice illum in donis gratiæ ſpiritualis, ad gloriam potentiæ tuæ laudabilis, quia tu es Deus noſter, qui vis omnes homioes ſalvos fieri. Qui vivit. *Oratio.*

Te invocamus, Domine ſancte pater omnipoteos æterne Deus, ſuper hunc famulum. ill. qui tibi vovit ſervire pora mente mundoque corde, ut eum ſociare digneria inter illa centumquadragintaquatuor millia infantium, qui virgines permanſerunt, & ſe eum mulieribus non coinquinaverunt, in qoorum ore dolos inventus oon eſt, ita & hunc famulum tuum. ill. facias permanere per inmaculatum filium tuum Domioum noſtrum, cum quo vivia & regnas Deus per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

Ad clericum faciendum.

Oratio.

Oremus dilectiſſimi fratres Domioum noſtrum Jheſum Chriſtum ſuper hunc famulum ſuum. N. qui ad deponendam comam capitis ſui pro amore Chriſti feſtinat, ut donet ei Spiritum ſanctum, qui habitum religionis in eum perpetuo cuſtodiat, & a mundi impedimento vel ſeculare deſiderio ejus corda cuſtodiat, & ſicut mutatus erit in vultu, ita maous dexteræ tuæ in eum virtute perfectioois boni operis tribuat in actum, & ab omni cœcitate ſpiritali oculos aperiat, ac lumen æternitatis gratiæ concedat. Per.

Dum tondis eum dicis. *Antiphona.*

Tu es Domine, qui reſtitues hæreditatem meam mihi. Dominos pars hæreditatem meam. Cum gloria patri.

Item alia ant.

Hæc eſt geoeratio quærentium Dominum, quærentium faciem Dei Jacob.

Hic accipiet benedictionem a Domino.

Poſtquam tonſuratus eſt. *Oratio.*

Omnipotens ſempiterne Deus propitiare peccatis noſtris & ab omni ſervitute ſeculari habitum ſuper huoc famulum tuum. N. dum ignominiam depooit, tua ſemper in eum perfruatur gratia, & ſicut ſimilitudinem coronæ tuæ nroatum geſtare ſecimus in capite, ſic tua virtute & hæreditatem ſubſequi mereatur in corde. Per. *Alia oratio.*

Præſta quæſumus nmnipotens Deos, ut famulum tuum. N. quem hodie capiti comam ſuam pro divino amore depoſuimus, ut in tua dilectione perpetua maneat, & eum ſioe macula in ſempiterno cuſtodias. Per.

Ad barbam tondendam. *Adnotatio XXVIII.*

Deus, cujus Spiritus creatura omois adulta congaodet, exaudi preces noſtras ſuper hunc famulum tuum. N. juvenili ætate decorem lætantem, & primis auſpiciis adtundeotem, exaudi, ut omnibus protectionis tuæ munitus auxilio cœleſtem benedictionem accipiat, & præſentis vitæ præſidiis gaudeat & æternis. Per.

Incipit ad poenitentia danda. *Adnotatio XXIX.*

Apprehende manum ejus dexteram & dic.

Suſcepimus Deus miſericordiam tuam *uſque* dextera tua.

Gloria patri. *Capit.*

Salvum fac ſervum tuum. Deus meus.
Mitte ei Domine auxilium. Et de Syon.
Domine exaudi orationem. Et clamor.
Exurge Domine adjuva. Et libera nos.
Dominus vobiſcum. Et cum ſpiritu.

Oratio.

Exaudi quæſumus Domioe ſupplicum preces & confiteotium tibi famulorum tuorum parce peccatis, ut pariter nobis indulgentiam tribuas benignus & pacem. Per. *Alia oratio.*

Præveniat hunc famulum tuum quæſumus Domine tua miſericordia, & nmnes iniquitates ejus celeri indulgeotia deleantur. Per. *Item alia oratio.*

Precamur clementiam tuam, Domine quæſumus, & magnam miſericordiam tuæ majeſtatis, ut famuln tuo. N. peccata & facioora confitenti veniam relaxare & præteritorum crimioum culpas donare digoeris, qui humeris tuis ovem perditam reduxiſti ad caulas, qui publicani precibus & confeſſione placatus es, tu etiam huic famulo tuo placare Domine, tu hujus preces beoignus ſuſcipe, remitte ei Domine omnia crimina & peccata, & da ei pro ſuppliciis veoiam, pro morte vitam, ut qui ad taotam ſpem cœleſtis apicis eſt devolutus, de tua miſericordia confidens ad æterna gaudia te protegente perveniat. Per

Tunc

Tunc incipiunt letaniæ cum vii. psalmis.

Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſon.
Pater de cœlis Deus. miſer. nobis.
Fili redemptor mundi Deus. miſer. nob.
Spiritus ſancte Deus. miſ. nob.
Sancta Trinitas uous Deus. miſ. nob.
Sancta Maria. ora.
Sancte Michael. or.
Sancte Gabriel. or.
Sancte Raphael. or.
Sancte Johannes baptiſta. or.
Sancte Petre. or.
Sancte Paule. or.
Sancte Andrea. or.
Sancte Johannes evang. or.
Sancte Thoma. or.
Sancte Jacobe. or.
Sancte Philippe. or.
Sancte Bartholomæe. or.
Sancte Matthæe. or.
Sancte Mathia. or.
Sancte Barnaba. or.
Sancte Marce evang. or.
Sancte Luca evang. or.
Sancte Stephane. or.
Sancte Clemens. or.
Sancte Apollinaris. or.
Sancte Vitalis. or.
Sancte Laurenti. or.
Sancte Vincenti. or.
Sancte Felix. or.
Sancte Fortunate. or.
Sancte Corneli. or.
Sancte Cipriane. or.
Sancte Sebaſtiane. or.
Sancte Coſmas. or.
Sancte Damiane. or.
Sancte Blaſi. or.
Sancte Silveſter. or.
Sancte Martine. or.
Sancte Ambroſi. or.
Sancte Auguſtine. or.
Sancte Hierooyme. or.
Sancte Severe. or.
Sancte Nikolae. or.
Sancte Leo. or.
Sancte Benedicte. or.
Sancte Maure. or.
Sancte Placide. or.
Sancte Philiberte. or.
Sancte Columbane. or.
Sancte Majole. or.
Sancte Galle. or.
Sancte Wido. or.
Sancta Felicitas. or.
Sancta Perpetua. or.
Sancta Agatha. or.
Sancta Agnes. or.
Sancta Cæcilia. or.
Sancta Lucia. or.
Sancta Juſtina. or.
Sancta Anaſtaſia. or.
Sancta Savina. or.
Sancta Columba. or.
Sancta Barbara. or.
Omnes ſaocti. or.
Propitius eſto. parcè.
Ab omoi malo. libera.
Ab inſidiis diaboli. l.
A periculo mortis. l.
A perſecutiooe inimici. l.
A peccatis multis. l.
Ab omni teotatione. l.
Ab omni cogitatione iniqua. l.
Ab omni ioiquitate. l.
Ab omni inmunditia. l.
A ſubitanea morte. l.
A gebenna ignis. l.
Miſericors Deus. te rogamus.
Redemptor mundi. te rog.
Peccatores. te rog.
Ut pacem nobis dooes. te rog.
Ut veniam delictorum ooſtrorum nob. dones. t.
Ut veniam pœnitentiæ nobis dones. t.
Ut compunctionem cordis nobis dones. t.
Ut fontem lacrymarum nobis dones. t.
Ut mentis cooſtantiam nobis dones. t.
Ut remiſſionem peccatorum nobis dones. t.
Ut ad vitam æternam oos perducere digneris. t.
Ut nos exaudire digneris. t.
Fili Dei te rogamus audi nos. IJ.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, parce.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, exaudi.
Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, miſ.
Chriſte audi nos. IJ.
Kirie eleyſon IIJ.
Pater noſter. *Capit.*
Ego dixi Domine. Saoa.
Fiat Domine miſericordia tua. Quemadmodum.
Domine averte faciem tuam. Et omnis iniq.
Converte oos Deos ſalutaris. Et averte iram.
Domine exaudi orationem. Et clamor meus.
Exurge Domine adjuva. Et libera nos.
Dominus vobiſcum. Et cum ſpiritu tuo.

Oratio.

Exaudi Domine preces ooſtras, & convertenti tibi famulo tuo parce peccatis, ut quem conſcientiæ ſuæ reatus accnſat, indulgentia tuæ miſerationis abſolvat. Per.

Alia oratio.

Deus, qui omnium confitentium tibi corda purificas, & accuſantem ſuam conſcientiam ab omni vinculo ioiquitatis abſolvis, da indulgentiam ſamulo tuo, & medicinam tribue vulnerato, ut excluſa domioa-

minatione peccati, liberis tibi mentibus famuletur. Per. *Alia oratio.*

Præſta Domine quæſumus huic famulo tuo. ill. dignæ pœnitentiæ fructum, ut eccleſiæ tuæ ſanctæ, a cujus integritate peccando diſceſſit, ad ejus myſterium veniam conſequendo reddatur innocuus. Per.

INCIPIT POENITENTIUM VERA CREDULITAS.

Credis in Deum patrem omnipotentem & filium & ſpiritum ſanctum? ℟. Credo.

Credis, quod iſtæ tres perſonæ, quomodo diximus, pater & filius & ſpiritus ſanctus tres ſint & unus Deus? ℟. Credo.

Credis, quod iſta carne, in qua nunc es, in ipſa habebis reſurgere, & recipere ſive bona, ſive mala, quæ egiſti? ℟. Credo.

Vis dimittere illis, qui in te peccaverunt, dicente Domino, ſi non remiſeritis hominibus peccata eorum, nec pater veſter dimittet vobis peccata veſtra? ℟. Dimitto.

Si de criminalibus peccatis peccaſti, hoc eſt ſuperbia, ſacrilegium, homicidium, adulterium, furtum, rapinam, vel alia, quæ dinumerare longum eſt. Sanctus ergo Paulus & Auguſtinus & alii ſancti patres computaverunt fieri pro his largas helymoſinas, & longo tempore jejunium. Clerici v. ann. Diaconi vii. Preſbyteri x. Monachi vii. Epiſcopi xii. Si in conſuetudine fuerit, addatur pœnitentia.

Tunc cantetur oremus.

Omnipotens ſempiterne Deus, qui ſecundum magnam miſericordiam tuam peccata pœnitentium deles, & in te ſperantibus celeri pietate ſuccurris, famulo tuo. ill. quæſumus remiſſionem omnium peccatorum tribue & vota placatus aſſume, renova in eo piiſſime pater quicquid terrena fragilitate corruptum eſt, quicquid diabolica inmiſſione violatum, miſerere Domine gemituum ejus, miſerere lacrymarum, ut de mœrore in gaudium per tuam miſericordiam transferatur. Per.

Secreta.

Deus omnipotens, Deus miſericors, Deus clemens, qui indulgentiam tuam nulla temporum lege concludis, ſuſcipe preces & hoſtias, quas tibi pro indulgentia famuli tui. ill. deferimus, ut & peccatorum ei veniam miſericors largiaris, & cordis ejus recta deſideria implere digneris. Per. *Poſtcommunio.*

Deus, qui miſericordiæ tuæ petenti auxilio & proſpera tribuis, & adverſa depellis, univerſa obſtacula, quæ famulo tuo. ill. adverſantur, expurga, & remotis tentationibus univerſis indefeſſa tibi gratiarum actione laudare mereatur. Per.

MISSA IN DIE DEPOSITIONIS. *Admonitio XXX.*

Deus, cui proprium eſt miſerere ſemper & parcere, te ſupplices deprecamur pro anima famuli tui. ill. quam hodie de hoc ſeculo migrare juſſiſti, ut non tradas eam in manus inimici, & ne obliviſcaris in finem, ſed jubeas eam a ſanctis angelis ſuſcipi & ad patriam paradiſi perduci, ut qui in te ſperavit & credidit, non pœnas inferni ſuſtineat, ſed ad gaudia æterna poſſideat. Per.

Secreta.

Propitiare quæſumus Domine animæ famuli tui. ill. pro qua tibi hoſtiam immolamus, majeſtatem tuam ſuppliciter deprecantes, ut per hæc piæ placationis officia pervenire mereatur ad requiem ſempiternam. Per. *Præfac.*

(†) æterne Deus. Qui benignitate gratuita peccatoribus largiens veniam, præparaſti mortuis vitam, ne diutius teneret in pœna, quos miſericordia liberaſſet ex culpa. Tibi ergo Domine ſupplices preces effundimus, tibi famuli tui. ill. animam & ſpiritum commendamus, ne receptus inter agmina Sanctorum, loca neſciat inferorum.

Nihil illi noceat Domine quicquid attrahente carnis fragilitate commiſit, aut quod humanæ cupiditatis conſuetudine pergravatus actu, varbo vel cogitatione peccavit, ſed ſecutus veſtigia Salvatoris potiatur infinita dulcedine & præſentia veritatis.

Redemptionem quoque corporis ſui commonitus fiducialiter expectare, quicquid habuit prius in fide, conſequatur in munere. Per Chriſtum. *Poſtcommunio.*

Præſta quæſumus Domine, ut anima famuli tui. ill. quæ hodie de hoc ſeculo migravit, his ſacrificiis purificata, & a peccatis omnibus expedita indulgentiam pariter & vitam capiat ſempiternam. Per.

Deinde ſequatur.

Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſon. Kyr. ele. Dominus vobiſcum.

Oratio.

Tibi Domine commendamus animam famuli tui. ill. ut defunctus a ſeculo tibi vivat, & ſi qua fragilitatem mundanæ converſationis peccata admiſit, tu venia miſericordiſſimæ pietatis abſterge. Per.

Alia oratio.

Fac quæſumus Domine hanc cum ſervo tuo. ill. miſericordiam, ut factorum ſuorum in pœnis non recipiat vicem, qui tuam in votis tenuit voluntatem, ut ſicut eum vera fides junxit fidelium turmis,

mis, ita eum illic tua miſeratio ſociet angelicis choris. Per. *Alia oratio.*

Non intres in juditium cum ſervo tuo Domioe, quoniam nullus apud te juſtificabitur homo, niſi per te omnium peccatorum tribuatur remiſſio, non ergo eum tua quæſumus judicialis ſententia premat, quem tibi vera ſupplicatio fidei Chriſtianæ commendat, ſed gratia tua illi ſuccurrente mereatur evadere judicium ultionis, qui dum adviveret, inſignitus eſt ſignaculo ſanctæ Trinitatis. Per.

Item alia oratio.

Deus vitæ dator & humanorum corporum reparator, qui te a peccatoribus exorari voluiſti, exaudi preces, quas ſpeciali devotione pro anima famuli tui. ill. tibi lacrymabiliter fundimus, ut liberare eam ab infernorum cruciatibus & collocare inter agmina Sanctorum tuorum digneris, veſte quoque cœleſti & ſtolam immortalitatis indui, & paradiſi amœnitate confoveri. Per. *Alia oratio.*

Deus, qui humanarum animarum æternus amator es, animam famuli tui. ill. quam vera, dum in corpore maneret, tenuit fides, ab omni cruciatu inferorum redde extorrem, ut ſegregatam ab infernalibus clauſtris, Sanctorum mereatur adunare conſortiis. Per.

Item alia oratio.

Delicta juventutis & ignorantias famuli tui. ill. ne memineris Domine, ſed ſecundum magnam miſericordiam tuam memor eſto illius in vita claritatis tuæ, aperiantur ei cœli, lætentur ei angeli, in regnum tuum Domine ſervum tuum ſuſcipe. Per.

Absolutio supra sepulchrum.

In ea poteſtate vel auctoritata fidentes, quam Dominus noſter Jeſus Chriſtus beato Petro apoſtolo tribuit dicens. Quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis, & quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis. Et quorum remiſeritis peccata, ceteris dixit diſcipulis, remittuntur eis. Quantum nobis permiſſum eſt, ab omni vinculo peccatorum abſolvimus te, ut quicquid ſuadente diabolo voluntate aut operatione commiſiſti, quantum Deo adjuvante poſſumus, tantum tibi indulgemus.

Ut fracta de collo tuo omnium delictorum catena liber & abſolutus venias ante tribunal Domini noſtri Jheſu Chriſti in vita æterna, recepturus ab ipſo hæreditatem cœleſtis regni & ſine fine gaudendi in ſecula ſeculorum. Amen.

Dehinc pro omnibus in Chriſto quieſcentibus in eodem cimiterio. Pſal. cum antiph.

Dele Domine iniquitates eorum.

Pſal. Miſerere mei Deus ſecundum.

Pater noſter. Et ne nos.

A porta inferi. Erue Domine animas eorum.

Dominus vobiſcum. *Oratio.*

Deus, cujus miſeratioue animæ fidelium requieſcunt, famulis & famulabus tuis, vel omnibus hic in Chriſto quieſcentibus da propitius veniam peccatorum, ut a cunctis reatibus abſoluti ſine fine lætentur. Per.

Requieſcant in pace. Amen.

Missa in tricesimo.

Quæsumus Domine famulo tuo. ill. cujus iij. vij. xxx. obitus ſui diem commemoramus, Sanctorum atque electorum tuorum largiaris conſortium, & rorem miſericordiæ tuæ perhennis infundas. Per. *Secreta.*

Adeſto Domine ſupplicationibus noſtris, & banc oblationem, quam tibi offerimus ob diem depoſitionis iij. vij. xxx. pro anima famuli tui. ill. placatus ac benignus aſſume. Per.

Poſtcommunio.

Omnipotens ſempiterne Deus collocare dignare animam famuli tni. ill. cujus depoſitionis diem iij. vij. xxx. celebramus, in finibus Abrahæ, Iſaac & Jacob, ut cum dies agnitionis tuæ advenerit, inter ſanctos electos tuos eum reſuſcitari præcipias. Per.

Missa in anniversario.

Præsta quæſumus Domine, ut anima famuli tui. ill. cujus anniverſarium depoſitionis diem commemoramus, indulgentiam pariter & requiem capiat ſempiternam. Per. *Secreta.*

Propitiare Domine ſupplicationibus noſtris pro anima famuli tui. ill. cujus hodie annua dies agitur, pro qua tibi offerimus ſacrificium laudis, ut eam Sanctorum tuorum ſotiare conſortio digneris. Per. *Præfacio.*

(†) per Chriſtum Dominum noſtrum. Per quem ſalus mundi, per quem vita hominum, per quem reſurrectio mortuorum, per ipſum te Domine ſuppliciter deprecamur, ut animæ famuli tui. ill. cujus diem anniverſarium celebramus, indulgentiam largire digneris perpetuam, atque a contagiis mortalitatis exutam, in æternæ ſalvationis partem reſtituas cum angelis. *Communio.*

Suſcipe Domine preces noſtras pro anima famuli tui. ill. cujus diem anniverſarium

ſarium hodie celebramus, ut ſi quæ ei maculæ de terrenis contagiis adhæſerunt, remiſſionis tuæ miſericordia deleantur. Per.

Missa pro episcopo.

Deus, qui inter apoſtolicos ſacerdotes famulum tuum. ill. pontificale feciſti dignitate vigere, præſta quæſumus, ut eorum quoque perpetuo aggregetur conſortio. Per. *Secreta.*

Suſcipe Domine quæſumus pro anima famuli tui epiſcopi, quas offerimus hoſtias, ut cui in hoc ſeculo ſacerdotale donaſti meritum, dones & præmium. Per. *Communio.*

Propitiare Domine ſupplicationibus noſtris & animam famuli tui epiſcopi. ill. in vivorum regione æternis gaudiis jubeas ſociari. Per.

Missa pro abbate.

Deus, qui famulum tuum ſacerdotem atque abbatem ſanctificaſti vocatione miſericordiæ, & aſſumpſiſti conſumatione felici, ſuſcipe propitius preces noſtras & præſta, ut & ille tecum ſit meritis, & a nobis non recedat exemplis. Per.

Secreta.

Concede quæſumus omnipotens Deus, ut anima ſervi tui abbatis atque ſacerdotis, cui regiminis & ſacerdotii donaſti meritum, per hæc ſancta myſteria, quæ tibi fideliter miniſtravit &c. Per.

Communis.

Proſit, quæſumus Domine, animæ famuli tui abbatis atque ſacerdotis miſericordiæ tuæ implorata clementia, ut ejus, in quo ſperavit & credidit, æternum capiat te miſerante conſortium. Per.

Missa pro sacerdote.

Deus, cujus miſericordiæ non eſt numerus, ſuſcipe pro anima famuli tui. ill. ſacerdotis preces noſtras, & lucem ei lætitiæ in regione Sanctorum tuorum ſocietatem concede. Per. *Secreta.*

Hoſtias tibi Domine laudis offerimus pro anima famuli tui ſacerdotis, ut eam in numero fidelium tuorum lux æterna poſſideat. Per. *Communio.*

His ſacrificiis, quæſumus Domine Deus, purgata anima famuli tui ſacerdotis ad indulgentiam & refrigerium ſempiternum pervenire mereatur. Per.

Missa pro omnibus defunctis.

Inclina Domine aurem tuam ad preces noſtras, quibus miſericordiam tuam ſupplíciter deprecamur, ut animam (*as*) famuli (*lorum*) tui (*tuorum*). ill. quam (*as*) de hoc ſeculo migrare juſſiſti, in pacis ac lucis regione conſtituas, & Sanctorum tuorum jubeas eſſe conſortem (*es*). Per. *Secreta.*

Annue nobis Domine, ut animæ (*abus*) famuli (*lorum*) tui (*tuorum*). ill. hæc proſit (*fiat*) oblatio, quam immolando totius mundi tribuiſti relaxari delicta. Per. *Communio.*

Proſit, quæſumus Domine, animæ (*abus*) famuli (*lorum*) tui (*tuorum*), ill. divina celebratio ſacramenti, ut ejus, in quo ſperavit (*verunt*) & credidit (*derunt*) æternitatis capiat (*ant*) te miſerante conſortium. Per.

Alia Missa pro defunctis.

Omnipotens ſempiterne Deus, cui nunquam ſine ſpe miſericordiæ ſupplicatur, propitiare animabus famulorum tuorum, ut qui de hac vita tui nominis confeſſione deceſſerunt, Sanctorum tuorum numero facias aggregari. Per.

Secreta.

Propitiare Domine quæſumus animabus famulorum tuorum, pro quibus tibi hoſtias placationis offerimus, & quia in hac luce cum fide manſerunt catholica, in futura vita eis retributio condonetur. Per. *Communis.*

Præſta quæſumus omnipotens Deus, ut animas famulorum tuorum ab angelis lucis ſuſceptas in præparatis habitaculis deduci facias Beatorum. Per.

Missa pro defunctis fratribus.

Deus veniæ largitor & humanæ ſalutis amator, quæſumus clementiam tuam, ut noſtræ congregationis fratres, qui ex ſeculo tranſierunt, beata Maria ſemper virgine intercedente cum omnibus Sanctis, ad perpetuæ beatitudinis conſortium pervenire concedas. Per. *Secreta.*

Deus, cujus miſericordiæ non eſt numerus, ſuſcipe propitius preces humilitatis noſtræ, & animabus, quibus tui nominis dediſti confeſſionem, per hæc ſacramenta ſalutis cunctorum remiſſionem tribue peccatorum. Per. *Communis.*

Deus vita viventium, ſpes morientium, ſalus omnium in te ſperantium, præſta propitius, ut hujus animæ congregationis a noſtræ mortalitatis tenebris abſolutæ, beata Maria ſemper virgine intercedente, in perpetua cum omnibus Sanctis tuis luce lætentur. Per.

Missa pro defuncta femina.

Quæsumus Domine Deus omnipotens pro tua pietate miſerere animabus famularum tuarum, & a contagiis mortalitatis exutas

in æternæ ſalvationis partem reſtitue. Per. *Secreta.*

His ſacrificiis Domine quæſumus animæ famularum tuarum. ill. a peccatis omnibus exuantur, ſine quibus a culpa nemo liber extitit, ut per hæc piæ placationis officia perpetuam miſericordiam conſequantur. Per. *Poſtcommunio.*

Inveniant quæſumus Domine animæ famularum tuarum. ill. lucis æternæ conſortium, cujus perpetuam gratiam conſecutæ ſunt ſacramentum. Per.

MISSA PLURIMORUM DEFUNCTORUM.

FIDELIUM Deus omnium conditor & redemptor animabus famulorum famularumque tuarum remiſſionem cunctorum tribue peccatorum, ut indulgentiam, quam ſemper optaverunt, piis ſupplicationibus conſequantur. Per. *Secreta.*

Hoſtias, quæſumus Domine, quas tibi pro animabus famulorum famularumque tuarum. ill. offerimus, propitiatus intende, ut quibus fidei Chriſtianæ meritum contuliſti, dones & præmium. Per.

Poſtcommunio.

Animabus quæſumus Domine famulorum famularumque tuarum. ill. oratio proficiat ſupplicantium, ut eas & a peccatis exuas, & tuæ redemptionis facias eſſe participes. Per.

MISSA IN HONOREM OMNIUM SANCTORUM PRO VIVIS ET DEFUNCTIS.

SANCTORUM tuorum interceſſionibus, quæſumus Domine, gratia tua nos protege, & famulis vel famulabus tuis, quorum commemorationem agimus, & quorum eleemoſinas recepimus, ſeu etiam his, qui nobis familiaritate & conſanguinitate juncti ſunt, miſericordiam tuam ubique protende, ut ab omni impugnatione defenſi tua opitulatione ſalventur. Et animas famulorum famularumque tuorum omnium videlicet fidelium catholicorum orthodoxorum, quorum commemorationem agimus, & quorum corpora in hoc monaſterio & in cunctis cœmeteriis fidelium requieſcunt, remiſſionem cunctorum tribue peccatorum. Per.

Adnotatio XXXI.i IN TRANSLATIONE SANCTI MARCI. *Oratio.*

DEUS, qui nobis per miniſterium beati Marci evangeliſtæ & martyris tui veritatem evangelii pateſieri voluiſti, concede quæſumus, ut quod ab illius ore didicimus, gratia tua adjuti operari valeamus. Per. *Secreta.*

Hæc nos oblatio Deus, intercedente beato Marco evangeliſta tuo, mundet & renovet, gubernet & protegat, & ad cœleſtis patriæ regna perducat. Per.

Communio.

Sumptis Domine donis cœleſtis myſterii humiliter deprecamur, ut intercedente beato Marco evangeliſta & martyre tuo & temporalis vitæ nos facias pace gaudere, & æternæ reperire ſubſidium. Per.

CUSTODI frater veſtem hanc ſanctam, quam ante tribunal Domini noſtri Jheſu Chriſti ſine macula proferas per virtutem & miſericordiam ejuſdem, qui cum coæterno patre & ſpiritu ſancto vivit & regnat. Appendix.

Precamur te Domine, ut intercedente beato Benedicto confeſſore tuo, huic famulo tuo, cui habitum ſanctæ religionis impoſuimus, indulgentiam tribuas ſuorum omnium peccatorum, opus ejus in bonum perficias, miſericordiam tuam & gratiam ei concedas, fide, ſpe & caritate eum repleas, mentem ei ad cœleſtia deſideria erigas, ab omni adverſitate eum defendas, & ad bonam perſeverantiam eum perducas. Per.

IN CIRCUMCISIONE DOMINI NOSTRI JHESU CHRISTI.

(†) PER Chriſtum Dominum noſtrum. Cujus hodie circumciſionis diem & nativitatis octavum celebrantes, tua Domine mirabilia veneramur, quia quæ peperit, & VIRGO, & mater eſt, qui natus eſt & Deus eſt, merito cœli locuti ſunt, angeli gratulati, paſtores lætati, magi mutati, reges turbati, parvuli glorioſa paſſione coronati. Et ideo cum angelis.

IN TRANSITU SANCTI BENEDICTI.

(†) ÆTERNE Deus. Et gloriam tuam profuſis precibus exorare, ut qui beati BENEDICTI confeſſoris tui veneramur feſta, te opitulante ejus ſanctitatis imitari valeamus exempla, & cujus meritis nequaquam poſſumus coæquari, ejus precibus mereamur adjuvari. Per Chriſtum.

IN ANNUNTIATIONE DOMINICA.

(†) ÆTERNE Deus. Qui per beatæ MARIÆ VIRGINIS partum eccleſiæ tuæ tribuiſti mirabile myſterium & inenarrabile ſacramentum, in qua manet intacta caſtitas, pudor integer, firma conſtantia, quæ lætatur, quod VIRGO concepit, quod cœli Dominum caſtis portavit viſceribus, quod VIRGO edidit partum. O admiranda divinæ diſpenſationis operatio, quæ virum non cognovit & mater eſt, & poſt filium,

Digitized by Google

filium VIRGO eſt. Duobus enim gaviſa eſt muneribus, miratur quod VIRGO peperit, lætatur quod Redemptorem mundi edidit JHESUM chriſtum Dominum ooſtrum; quem laudaot angeli atque archangeli, cherubin quoque ac ſeraphyo, qui oon ceſſant clamare quotidie una voce dicentes Sanctus Sanctus.

IN NATIVITATE SANCTÆ MARIÆ VIRGINIS.

(†) ÆQUUM & ſalutare. Nos tibi in omnium Sanctorum tuorum provectu gratias agere, Domine ſancte, pater omnipotens, æteroe Deus, & præcipue pro meritis beatæ Dei genitricis MARIÆ gratia plenæ, tuam omoipoteotiam laudare, benedicere & prædicare. Quem laudant angeli *ut ſupra*.

IN SOLLEMNITATE OMNIUM SANCTORUM.

(†) ÆTERNE Deus. Clementiam tuam ſuppliciter obſecrantes, ut eum exultantibus Sanctis in cœleſtis regni cubilibus gaudia noſtra conjungas. Et quos virtutis imitatione non poſſumus ſequi, debitæ venerationis contingamus affectu, per Chriſtum Dominum noſtrum. Per quem.

IN FESTIVITATE SANCTI MARTINI EPISCOPI.

(†) ÆTERNE Deus. Cujus munere beatus MARTINUS confeſſor pariter & ſacerdos, & booorum operum incremeotis excrevit, & variis virtutum doois exuberavit & miraculis coruſcavit. Quodque verbis edocuit, operum exhibitione complevit, & documento ſimul & exemplo ſubditis ad cœleſtia regna ducatum præbuit. Unde tuam clementiam petimus, ut ejus, qui tibi placuit, exemplis ad beoe agendum cooſormemur, meritis muniamur, interceſſionibus adjuvemur, qualiter ad cœleſte regoum illo interveniente & te opitulante pervenire mereamur. Per Chriſtum Dominum noſtrum.

DEUS, qui nos redemptioois noſtræ annua expectatione lætificas, præſta, ut unigenitum tuum, quem redemptorem læti ſuſcipimus, venientem quoque judicem ſecuri videamus Domioum noſtrum.

Da oobis quæſumus omoipotens Deus, ut ſicut adoranda filii tui natalitia prævenimus, ſic ejus muoera capiamus ſempiterna gaudentes. Qui tecum.

(†) æterne Deus per Chriſtum Dominum noſtrum. Cujus hodie faciem in confeſſione prævenimus, & voce ſupplici exoramus, ut ſuperventuræ noctis officiis nos ita pervigiles reddat, ut ſinceris mentibus ejus percipere mereamur natale venturum. In quo inviſibilis ex ſubſtantia tua viſibili per caroem apparuit in noſtra, tecumque uno ooo tempore genitus, non natura inferior ad nos veoit ex tempore, oatus Jheſus Chriſtus Dominus noſter. Per quem majeſtatem.

Da nobis Domine quæſumus unigeoiti filii tui recenſita nativitate reſpirare, cujus cœleſti myſterio paſcimur & potamur. Per eumdem.

DOMINE labia mea aperies. *Adnotatio XXXII.*
Salvum fac ſervum tuum.
Mitte ei Domine auxilium de ſancto.
Dominus cuſtodiat te ab omni malo.
Domious cuſtodiat introitum tuum & exitum tuum.
Et auferat a te ſpiritum elationis. Amen.

Quam quidem copiam ego Nicolaus Giomi Sancto-ſeverinas publicus Dei gratia Apoſtolica, Imperialique auctoritatibus notarius in archivo Romanæ curiæ deſcriptus fideliter per alium mihi fidum extrahere & copiare feci ex ſupraſcripto perantiquo Miſſali ad uſum olim beati Petri Cardinalis Damiani inſervienti, & ab eodem dono tradito devoto illius diſcipulo beato Dominico Loricato, mihi ad hujuſmodi effectum tradito & poſtea reſtituto, quod quidem Miſſale cuſtoditur in priorali parochiali eccleſia S. Annæ caſtri Frontalis Sancti Severini diœceſis, ac publicæ venerationi exponitur & aſſervatur in reliquiario figuræ orbicularis cerulei ac diverſi coloris ornamento interius depicto, ſimilique forma exterius in parte poſteriori decorato, in anteriori vero vitreis repagulis ſimul annexis ac plumbo colligatis clauſo, inciſiſque ex ligno pluribus frondibus ac floribus inauratis circumdato, prout id totum clare conſtat ex authenticis R. P. D. Alexandri Calvi, olim de Organis, epiſcopi Sancto-ſeverini, & ſucceſſive ex aliis R. P. D. Dionyſii Pieragoſtini epiſcopi pariter Sancto-ſeverini, ſub quorum ſigillis aſſervatum manebat; cum quo quidem Miſſali facta per me collatione, in omnibus & per omnia concordare inveni etiam quoad formam aliquarum literarum græcarum. Salvo ſemper &c. Ideo ad fidem hic me ſcripſi, ſubſcripſi & publicavi, meoque ſolito ſigno, quo utor, munivi requiſitus. Apyri hac die decima quinta menſis maji anni 1746.

Loco ✠ ſigni notariatus.

OCTAVII TURCII
ADNOTATIONES
IN IDEM VETUS SACRAMENTARIUM.

Adnotatio I.

Harum trium præfatiooum io hac priori Appendice ſcriptarum mentio fit in mſs. conſuetudinihus ſancti Germani a Pratis, ſuh quarum fine hæc leguntur (*a*) apud Martene: *Seqaitur videre, quando dicatur præfatio in vigilia Natalis Domini, in die ad tres Miſſas, in natali ſancti Stephani, ſancti Johannis evangeliſtæ, necnon ſanctorum Innocentium,*

a Antiq. monachorum Rit. lib. II. cap. 4. n. 29.

Noſtra pro ſancto Stephano eſt omoino ſingularis; non enim reperitur io aliis ſacramentorum libris a Thomaſio editis, nec io Gregoriaoo Pamelii, noo deoique io libris de aotiqua eccleſiæ diſciplina a Martene editis.

Altera ſancti Johannis reperitur in libris ſacramentorum ſtudio (*b*) Menardi & (*c*) Pamelii vulgatis, quorum auxilio noſtræ præfationis defectus ſupplentur.

b T. III. col. 50.
c Pag. 551.

Præſatio in feſto die ſanctorum Innocentium habetur ſola ſine Miſſa vel ſine oratione in corpore ooſtri Miſſalis libri. Notandum eſt hujus feſtivæ diei inſtitutionem excedere tertium ſeculum. Origenes enim, (*d*) qui hoc ſeculo floruit, ſermonem haber de ſanctis Ionocentibus, ſicut & ſanctus Auguſtinus, ut ſcribit Baronius in ſuis notis ad Martyrologium. Refert Martene hunc ſollemnem diem ſeſtum in concilio Baſileenſi fuiſſe veritum oh multos, qui tunc irrepſerant abuſus, & præſertim, quia variis in locis a pueris puerilihus luſibus celebrabatur. Cum autem io hac prævia Appendice ſola ſanctorum Innocentium præſatio baheatur ſine Miſſa, inferri quodammodo poteſt circa medium ſeculum XI. ioter Beoedictinos monachos feſti hujus excreviſſe propagationem. Miſſalis liber Mozarabicus habet Miſſam de ſanctis Ionocentibus. Videaotur inter opera (*e*) ven. viri cardinalis Thomaſii ordo divini officii Gothici Mozarahum, & tractatus liturgiæ Hiſpanicæ antiquæ (*f*) a Pinio exaratus.

d Homil. III. in Matth.
e T. I. cap. 35.
f Cap. IX. §. 4. n. 422.

Ah hac præfatione conjici nequit dies, quo feſtivus a monachis celebrabatur, an ante, an forte poſt Epiphaniam. Ante colebatur a Græcis ex eorum menologio (*g*) apud Caniſium, nempe die XXIX. decembris. In libello orationum Gothico-hiſpanicarum (*h*) apud Thomaſium hic feſtivus dies apponitur poſt Epiphaniam: *In die alliſionis infantium*; qui poſtremus mos congruentior videtur, cum Ionocentium ſtragem præceſſerit Magorum adoratio, quæ recolitur in Epiphania. Videantur, quæ eruditiſſime coogeſſit io ſuis notis ad dictum libellum Cl. V. Joſeph Blaochinius.

g T. III. ſol. 491.
h T. I. pa. 183.

Adnotatio II.

Incipit Miſſalis liher a præfatione commuoi. Peculiares enim & ſollemniorihus aſſignatæ feſtivis diehus habentur ſuis locis in propriis Miſſis. Præfationum inſtitutio trihuitur a quibuſdam ſancto Gelaſio I. ſed cardinalis Bona (*i*) coocedit quidem plures præfationes fuiſſe additas, attamen contendit & pluribus probat earumdem uſum ab ipſis eccleſiæ primordiis, & ab apoſtolis vel ah apoſtolicis viris eſſe repetendum. Olim præfationes pro temporum feſtorumque dierum varietate erant multæ & diverſæ; tot quippe habebaotur præfationes, quot feſti dies, ut notat (*k*) idem cardinalis. Habemus Pelagii II. (*l*) epiſtolam ad epiſcopos Germaoiæ & Galliarum, qui pootificem rogaverant, ut ordinem præfatiooum eis mitteret, quem ſancta Romana eccleſia tunc ſervabat, quihus reſpoodens numerat novem dumtaxat præfationes tenendas, & ſunt: *Unam in albis Paſchalibus, alteram de Aſcenſione Domini, tertiam de Pentecoſte, quartam do Natali Domini, quintam de Apparitione, ſextam de Apoſtolis, ſeptimam de Trinitate, octavam de Cruce, nonam de jejunio & quadrageſima.* Attamen cardioalis Bona (*m*) exiſtimat epiſtolam illam Pelagio per errorem ſuiſſe tributam, multaque argumenta refert digniſſima in ſententiam ſuam. Demum concludit: „ Quod „ ſi mea ſuſpicio æquo lectori non pla„ cet, hoc ſaltem negare ooo poterit „ uſum Romanæ eccleſiæ, de quo Pela„ gius teſtatur, poſt ejus deceſſum an„ tiquatum ſuiſſe; ejuſque decretum de „ novem præfationihus oullibi receptum, „ nec executioni demandatum, niſi ſe-

i Lib. II. cap. 10.
k Ibid. cap. 1. n. 14.
l Apud Bonam.
m Ubi ſupra n. 15.

culis

„ culis x. & xi. Evidens enim eſt in
„ libris antiquis ſacramentorum, qui
„ Romanæ eccleſiæ titulum præſeferunt,
„ plures reperiri præfationes; vixque
„ ulla Miſſa eſt, cui propria & peculia-
„ ris non aſſignetur. Quo vero tempo-
„ re tot præfatinnes deſierint, non li-
„ quet; niſi quod in Miſſalibus ſcriptis
„ poſt annum M.CC. illæ novem dum-
„ taxat reperiuntur a Pelagio numeratæ,
„ duabus tantum additis; una communis
„ antiquiſſima, quæ Gelaſii vel Grego-
„ rii eſſe creditur, altera de beata Vir-
„ gine ab Urbano II. inſtituta, & hæ
„ undecim ſunt, quibus omnès eccleſiæ
„ ritui Romano adhærentes hodie utun-
„ tur. “ Quod vero ſeculo x. vel xi. Pelagii II. decretum fuerit executioni mandatum, ex noſtro Miſſali libro contrarium potius deducitur. Leguntur enim hic io variis Miſſis XXVII. præfationes, & inter has non reperitur præfatio de Cruce, nec illa de jejunio in Quadrageſima. Præfatio de apoſtolis legitur peculiaris in feſto die ſanctorum apoſtolorum Petri & Paulli. Refert tandem (*a*) Martene numerum præfationum contractum fuiſſe in concilio Weſtmonaſterienſi.

a *De antiq. monach. ritibus lib. II. c. 4. §. 39.*

Adnotatio III.

De auctore Canonis a multis multa dicuntur, quos recenſet Pagius (*b*) ſub Gelaſio I. Adhelmus epiſcopus (*c*) illum tribuit ſancto Gregorio M. At Gregorius ipſe (*d*) ſcribit a Scholaſtico fuiſſe compoſitum. Quiſquis ſit Scholaſticus iſte, illud per certo tenendum elt antiquiorem fuiſſe Gelaſio, qui Canonis auctor nou fuit. Polidorus Virgilius (*e*) ſcribit a multis pontificibus compactum fuiſſe, ſed perperam; quamvis enim aliqui nonnulla verha canoni addideriot, ut puta ſanctus Leo, *ſanctum ſacrificium, immaculatam hoſtiam*; ſanctus Gregorius M. *dieſque noſtros in tua pace diſponas, atque ab æterna damnatione nos eripi & in electorum tuorum jubeas grege numerari*, ex libro pontificali & ex (*f*) Beda, idque aſſerit etiam Johannes diaconus in Gregorii vita, illum tamen, ut ait Vigilius papa in epiſtola ad Euducium, *ex apoſtolica traditione ſuſcepimus*, & idipſum repetit (*g*) ſacrum concilium Tridentinum, dncendo ex ipſis Domini verbis, ex apoſtolorum traditionibus & ex ſummorum pontificum conſtitutionibus eſſe compoſitum. Poſt ſanctum Gregorium M. nil in Canone vel additum, vel immutatum fuiſſe a Romanis pootificibus animadvertit (*h*) laudatus Bona.

b *Num. XV.*
c *De laud. virg. cap. XXIII.*
d *Epiſt. LXIV. lib. VII.*
e *Lib. V. cap. 10 de invent. rer.*
f *Hiſtor. eccleſ. lib. II. cap. 1.*
g *Seſſ. XII. cap. 4.*
h *Cap. XI.*

Perpauca notis digoa bahemus in Canone nnſtri Miſſalis, cum ſimillimus pene ſit illi, quo modo utimur. Proprium nomen ſummi pontificis & antiſtitis non præſcribitur, ſed dumtaxat dicitur, *una cum famulo tuo papa noſtro & antiſtite noſtro*. Forte monachi, quorum uſui ſerviebat hic liber, aliqua peculiari rubrica inſtructi papæ & epiſcopi nnmen pronuntiaverint; eſt enim antiquiſſimi ritus apoſtolici memoria pontificis & epiſcopi in Canone, & habetur in omnibus mſs. ſacramentorum libris, Græcorumque liturgiis. (*i*) Ita Bona.

i *Cap. XI.*

Adnotatio IV.

Post orationem pro defunctis alia habetur oratio, quæ incipit *nobis quoque peccatoribus*. In hac aliquot Sancti recenſentur, quorum in principio canoois mentio facta non ſuit. Ii ſunt ex diverſis ordinibus electi, ex diaconis Stephanus, ex apoſtolis Mathias, ex diſcipulis Barnabas, ex epiſcopis Ignatius, ex ſummis pontificibus Alexander, ex presbyteris Marcellinus, ex clericis minoribus Petrus, ex conjugatis Felicitas & Perpetua, cumque nullæ nominarentur ex virgioibus, Gregorius M. Agatham, Luciam, Agnetem, Cæciliam & Anaſtaſiam huic parti canonis adjunxit, ut ſcribit (*k*) Adhelmus. Adderem ego ex patriarchis ſelectum ſuiſſe Johannem-baptiſtam.

k *Cap. XXVI.*

Adnotatio V.

Post orationem Dominicam ſequitur oratio *Libera nos* &c. in qua poſt invocationem B. V. M. habentur nomina archangelorum Michaelis, Gabrielis, Raphaelis, & inſuper Johannis-baptiſtæ, quæ in Cannne, quo modo eccleſia Romana utitur, deſiderantur. Priſcis tamen temporibus, ut refert (*l*) cardinalis Bona, addebantur nomina plurium Sanctorum ad libitum ſacerdotum, teſtibus (*m*) Micrologo, & (*n*) Honorio Auguſtodunenſe. Extat etiam Miſſalis liber ms. (*o*) in bibliotheca Vaticano-Palatina, ubi poſt illa verba *Petro & Paulo atque Andrea* ſubjungitur: *Hic nominat quotquot Sanctos volueris*. In aliis mſs. ſacramentorum libris addita leguntur nomina patronorum illius eccleſiæ, ad quam codex ſpectat.

l *Lib. II. cap. 15 §. 2.*
m *Cap. XIII.*
n *Lib. I. cap. 109.*
o *Num. 483.*

Adnotatio VI.

Sancto Theleſphoro hnjus *in nocte ſancta* Miſſæ ubique celebrandæ conſtitutio tribuitur, & decretum refertur (*p*) a Gratiano. Verum ea Theleſpbori decretalis ſuppoſititia eſt, idque clare evincitur, quia pervigilium & pernoctatio,

p *De conſecr. diſt. 1.*

immo

Digitized by Google

immo & ipſe feſtus dies Natalis Domini multis poſt hujus Rom. pontificis annis ſub Julio I. diei xxv. decembris affixus fuit celebrandus, ut probat Florentinius (*a*) in notis ad Martyrologium Hierooymianum, & Pagius (*b*) in ſuo Breviario ſub Theleſphoro & ſub Julio I. qui Nicephori ſententiam refellit ſcribentis Juſtinum imp. feſtum Natalis diem per totum orbem ſtatuiſſe recolendum, cum ſciamus longe ante Juſtinum in Occidente & in Oriente inſtitutum fuiſſe vel die xxv. decembris vel vi. januarii, & Juſtinianum anno 557. non Juſtinum diei xxv. decembris conſignaſſe ubique celebrandum.

a *Exercit. II.*
b *Num. 1. & 21.*

Adnotatio VII.

Duas tantum Miſſas habemus feſtivo die Natalis Domini, altera *in nocte ſancta*, altera *ipſo die*. Deſideratur Miſſa *in aurora*. Noo eſt ſane credendum a monachis Benedictinis eo die hanc omiſſam. Docet nos Cl. V. Joſeph Blanchinius (*c*) in ſuis notis ad orationes antiquas Gothico-Hiſpanicas, unam tantum Miſſam eſſe aſſignatam in Miſſali Gothico, & in ſacramentario & in Lectionario Gallicano edito a Mabillonio, itemque in Miſſali Mozarabico & in Ambroſiano apud Pamelium. In Gelaſiano tamen & in novo Ambroſiano tres Miſſæ aſſignantur. Idcirco cum noſter ſacramentorum liber Gregorianum ſequatur, & in Gregoriano tres Miſſæ reperiantur, non alia ſane ratione credendum hic Miſſam in aurora deficere, niſi quia noſter Miſſalis liber ſollemnes tantum contineat Miſſas, adeoque prætermittatur Miſſa in aurora, ut minus ſollemnis, & quæ non cantabatur.

c *T. I. p. 168.*

Adnotatio VIII.

Cerei benedictio in die purificationis Mariæ poſterior valde eſt temporibus ſancti Gregorii M., non enim ejus meminit neque Amalarius, neque Walfridus, neque ſuppoſititius Alcuinus, qui tamen meminit cereorum benedictorum, quos pontifex maximus diſtribuebat; multo minus in Gelaſiano, in Gregoriano, in Gellonenſi aliiſque ſacramentorum libris de hac benedictione agitur. In quodam antiquo Turonenſis eccleſiæ Miſſali libro circa x. ſeculum ſcripto unica tantum oratio reperitur *ad luminaria benedicenda*, & in alio perantiquo monaſterii ſancti Theodorici unica pariter oratio *ad benedicendos cereos*; quas orationes refert (*d*) Martene cum aliquibus ritibus ſane antiquis ad cereos benedicendos. Nihil de ipſa inſuper in antiquo libello orationum Gothico-hiſpanicarum alias memorato.

d *T. III. antiq. ecc. diſcip. lib. IV. n. 5.*

Adnotatio IX.

Cathedræ ſancti Petri feſtus dies recolitur in noſtro Miſſali poſt feſtivum purificationis beatæ Mariæ virginis, ideoque meoſe februario; quod apertiſſime oſtendit neque temporibus ſancti Petri Damiani in ordinario Romaoo cathedræ Romanæ feſtum diem, qui januario menſe recolitur, fuiſſe deſcriptum. Immo penes me eſt antiquum breviarium membranaceum ſeculo xiv. ſcriptum, ubi ſancti Petri cathedra non habetur xv. kalendas februarii. Putandum tamen non eſt haberi hic feſtum diem de ſola cathedra Antiochena, qui menſe februario celebratur, eo vel maxime quia de Romana nulla fit memoria in libris ſacramentorum Gelaſii & Gregorii. Menardus enim, & quidem ſano conſilio, putat hac die de utraque cathedra memoriam recoli ab eccleſia, quod revera auctoritate noſtri Miſſalis libri probatur, ubi Miſſa habetur in cathedra ſancti Petri ſine expreſſione, an illa Romana ſit vel Antiochena. Ad haoc ſententiam confirmandam multum conferunt doctiſſimæ notæ patris Blanchinii ad libellum orationum Gothico-hiſpanarum, in quo habetur menſe februario viii. kal. martii cathedra ſancti Petri, ut in noſtro, & tamen hymnus, qui ibi legitur, aperte demonſtrat feſtum illum diem eſſe ſtatutum ad utramque cathedram recolendam, cum dicatur.

Adeſt dies, quo Romulea
In urbe conſecratus es.

Opportune ſubdit (*e*) vir ille doctiſſimus, en Romanæ cathedræ uoa cum Antiochena commemoratio viii. kal. martii. Etiam Pinius (*f*) de cathedra ſancti Petri agit, & quidem luculenter in ſuo tractatu chronologico de *Liturgia antiqua Hiſpanica*.

e *T. I. p. 85.*
f *Num. 449.*

Adnotatio X.

Ab hac ſancti Benedicti abbatis Miſſa liquet, ut jam dixi, hunc Miſſalem librum ad uſum fuiſſe monachorum ordinis ſancti Benedicti, & præcipue a prima & a ſecunda oratione, quibus Deus exoratur, *ut paternis interceſſionibus magnifici paſtoris* Benedicti oblatio monaſticæ *familiæ commendetur*. In ejus tranſitu habetur propria præfatio exarata in poſtrema Appendice.

Fe-

Adnotatio XI.

Festus dies Annuntiationis beatæ Mariæ habetur hic menſe martio. De ejus antiquitate teſtem habemus (a) divum Auguſtinum.
a De Trinit. lib. IV. c. 5.
In concilio Toletano habito anno 656. de illo pariter agitur tamquam jamdiu inſtituto, & ab omnibus eccleſiis univerſe recepto. Eadem Toletana eccleſia, quæ hunc feſtum diem celebrat octo dies ante Natalitia Domini noſtri Jeſu Chriſti, renovat iterum ejus memoriam ad diem xxv. martii, ut monet (b) Bollandus, quem morem aliæ poſtmodum eccleſiæ ſunt imitatæ.
b T. III.
Rodulphus Glaber undecimi ſeculi ſcriptor narrat habita fuiſſe plura concilia ad definiendum tempus feſti diei Annuntiationia beatæ Virginia extra quadrageſimam; & inter PP. multæ coortæ ſunt difficultatea, multaque diſſidia. In vetuſtiſſimo kalendario Romano (c) a Martene edito ordo habetur ad feſtum diem hunc celebrandum hebdomada una ante Natalitia Domini, & hic mos, ait, ſervatur etiam nunc in eccleſia Mediolanenſi.
c Anecd. T. V.
Idipſum affirmat Blanchinius dicena a prædicta Mediolanenſi eccleſia recoli quarta dominica Adventus ſub titulo *de incarnatione Verbi*, ſeu de Annuntiatione Mariæ. Noviſſimus ordo Romanus utrumque feſtum agit, alterum die xxv. martii ſub titulo: *Annuntiatio Mariæ*; alterum xviii. decembris ſub titulo: *Expectatio partus*. In hoc noſtro Sacramentario codice habemus utramque Miſſam, primam menſe martio, alteram in Appendice poſtrema, ſed ſine titulo; attamen quod ſit de partus Virginia expectatione ab ipſa oratione oſtenditur.

Adnotatio XII.

Benedictio palmæ & olivæ non eſt inſtitutionis Gregorianæ. De ejus origine non conveniunt Martene & Meratus. Primus (d) affirmat nullam apud auctores ante octavum & nonum ſeculum memoriam haberi de benedictione palmarum.
d Antiq. eccl. diſciplin. c. 20.
Alter (e) in ſuis notis ad Theſaurum ſac. rituum Gavanti eam ſententiam refellere nititur.
e Pag. 1003.
At (f) Cl. V. Joſeph Blanchinius utramque ſententiam conciliat dicens: Sextam dominicam quadrageſimæ dictam fuiſſe in ramis palmarum, diu antequam ia benedicendi ritus haberetur.
f T. I. p. 202.
Sed ante ſeculum viii. nulla ſuppetunt documenta, quæ comprobent benedictionem palmarum fuiſſe divo Gregorio coævam vel etiam vetuſtiorem; quare ſic concludit: „ Ut complectar „ brevi, quidquid Cl. Meratus prolixa „ confutatione reponit Edmundo Martenio, fixum ratumque eſſe volo. Auctoritates omnes, quæ ante viii. ſeculum adverſus ſcriptorem aliquem proferuntur, id unum adſtruere nomen dominicæ in ramia palmarum eſſe antiquiſſimum, at ipſæ ritum benedictionis, de quo eſt controverſia, jam tum inſtitutum minime perſuadent. “

Orationes, quæ in ſequenti Miſſa habentur, ſunt eædem ac illæ, quas Meratus affert ex libro Sacramentorum Othoboniano præter orationem ſuper populum, quæ hic deſideratur.

Adnotatio XIII.

Benedictio thymiamatis apud Martene habetur, ſed eſt poſterior ſancti Gregorii temporibus, nec reperitur in ullo alio antiquo Sacramentorum libro xt. ſeculi. In Miſſali Mozarabum adeſt hæc rubrica. *Deinde benedicat quinque grana thuris inſigenda cereo*. Quem ritum notat in margine Blanchinius initium ſumpſiſſe ſeculo x. At in ea Miſſa nulla ſit mentio de benedictione thymiamatis, neque thuris comburendi.

Adnotatio XIV.

Duo in hac Miſſa ſunt potiſſimum animadvertenda. Primum poſt benedictionem thuris & novi ignis præcipitur cantus angelici hymni *Gloria in excelſis Deo*. Ea fuit olim erga hymnum hunc reverentia, ut ſolis epiſcopis infra annum concederetur ipſius recitatio in Miſſa; ceteris vero ſacerdotibus die tantum ſollemni paſchæ, qui mos uſque ad xi. ſeculum, & præciſe ad annum 1040. creditur continuatus. Secundum Miſſa, quam hic habemus in privilegio paſchæ Reſurrectionia Domini, celebrabatur nocte, ut liquet ex precibua. Non immerito igitur ſollemnis hic dies inter poliliturgicos eſt rejiciendua, ſicut Natalitius Chriſti Domini; dies polilitургici ii ſunt, in quibus ab unico ſacerdote plurea celebrantur Miſsæ, quorum duos habemus in noſtro Miſsali libro; diem nempe Natalem Domini & diem Reſurrectionis. Varia ſunt in eccleſiaſticis hiſtoriis exempla de hoc antiquiſſimo ritu. Cautum eſt ab Emeritenſe concilio (g) habito ſub Vitaliano pontifice poſt medium vii. ſeculum, *ut presbyter, qui plures ſub ſuo regimine habet eccleſias, in ſingulis die Dominico ſacrum faciat*.
g Can. xix.
Salegunſtadienſe celebratum anno 1022. (h) præfixit numerum Miſſarum, & decrevit, ne quis præſumat celebrare niſi tres dumtaxat Miſſas.
h Cap. v.
Et apud cardinalem Bonam (a) exem-

a Lib. I. c. 18. n. V. (*a*) exempla colliguntur Sanctnrum, qui pluries unoquoque die ſacrum faciebant, ubique inducitur S. R. E. conſuetudn bis terque uno die ſacrificium offerendi certis quibuſdam feſtivis diebus. Cnncilium Oxnnienſe tempore Hnnorij III. mandavit unam tantum Miſſam eodem die dicendam, exceptis die Natalis & Reſurrectinnis Domini, & in exequiis ac ſepultura mnrtunrum. In regno Valentiæ & aliis Hiſpaniæ reginnibus ſacerdotes bis & ter celebrabant die commemorationis omnium defunctorum, ſive ex privilegin, ſive ex conſuetudine. SS. DN. Benedictus XIV. P.M. ſua decretali noviſſime edita hujuſmodi conſuetudinem confirmat & ampliat. His ergo fixus rationibus inter poliliturgicos dies, ſicut Natalem Domini, ita feſtum Reſurrectionis Domini recenſere nnn ambigo. At ſi quis dicat, ut quidam aſſerere nnn dubitant, non ab uno ſacerdote, ſed a pluribus ſacrificium nfferri illis feſtivis diebus, quibus duæ Miſsæ adnotatæ leguntur, legat quæſo (*b*) cardinalem Bonam in ſuis liturgicis libris, qui ſumma eruditione hanc opinionem refellit.

b Num 8.

Adnotatio XV.

In prima hujus Miſſæ oratione ſanctus Marcus martyrii glnria decnratur contra quoſdam, qui ipſum e numero martyrum expungunt, quamvis Gelaſius papa clare illum martyrem vocet. Enrum opinin his rationibus præcipue nititur, quia videlicet neque (*c*) Euſebius, qui illius acta ſcripſit, neque Iſidorus vocent illum martyrem, neque martyrium dicant fuiſse paſsum; ideoque Marcus, (idem dic de Luca) in cannne Miſsæ non eſt adſcriptus, cum dubium ſit, an occubuerit martyr; in cannne enim locum habent ſancti martyres, cnnfeſſnribus ſemper exclnſis, (*d*) teſte Bnna. Attamen tanta eſt in eccleſia Gelaſii auctnritas, ut omnem ſuſpicinnem tnllat, cum dicat: *In Ægyptum directus verbum puritatis prædicavit, & glorioſe conſummavit martyrium*. Auctnritati Gelaſii altera accedit noſtri Sacramentarii, in qun ſeculo XI. appellatur martyr. Teſtimonio Pinii ſeculo V. vel VI. legitur in fragmento kalendarii Mozarabum VI. *id. febr. ſancti Marci evangeliſtæ & martyris.*

c Lib. II. c. 24. 25. Lib. III. cap. ult.

d Lib. II. c. 12. n. 3.

Adnotatio XVI.

Miſsa hæc cum ſua præfatione eſt ritus Ambrnſiani, ſed aliquantulum immutata. Affert P. Blanchinius præfationem Ambroſianam his verbis: *Æterne Deus, & in die feſtivitatis hodiernæ, quo beatus Baptiſta Johannes exortus eſt, exultare, qui vocem matris Domini nondum editus ſenſit, & adhuc clauſus utero adventum ſalutis humanæ prophetica exultatione geſtivit, qui & genitricis ſterilitatem conceptus abſterſit, & patris linguam natus abſolvit, ſoluſque omnium prophetarum redemptorem mundi, quem nuntiavit, oſtendit* &c. Quæ in Ambroſiana ſequuntur, in noſtra prætermittuntur, quæ vero continuantur in noſtro Sacramentario, ex Gregnriano deſumuntur, nimirum, *& ut ſacræ purificationis effectum aquarum natura conciperet, ſanctificandis Jordanis fluentis, ipſam baptiſmo baptiſmatis lavit auctorem, & ideo* &c.

Adnotatio XVII.

Variæ ſunt opiniones circa tempus, quo ante ſeculum XI. feſtus dies beatæ Virginis in cœlum aſsumptæ celebraretur, quas refert Martene. Mabillnnius (*e*) in liturgia Gallicana ſcribit celebratum fuiſse die XVIII. januarii, idque auctnritate vetuſtiſſimorum martyrologiorum probat, inter quæ affert Hieronymianum Florentinii, ubi habetur: XV. *kal. februarii depoſitio ſanctæ & glorioſæ beatæ Mariæ matris D. N. J. C.* ibique diſertiſſime de hoc feſto die loquitur ad XV. auguſti translatn lege Mauritii imp. quod auctoritate Nicephori probat. Dictum Nicephori (*f*) ita accipiendum eſt, ut feſtus dies ab eccleſis jam inſtitutus per Orientem a Mauritio ſanctinne edita propagatus fuerit, quare Martene iis non aſsentitur, qui ad ſeculum VIII. retrahunt inſtitutionem hujus feſtivi diei. Legatur & Pagius (*g*) in ſuo Breviarin ſub Sergio.

e Lib. II.

f Lib. XVII. cap. 28.

g Num. XXVI.

In hac Miſsa nntis dignæ ſunt prima & ultima orationes, in quibus beatæ virginis nbitus, ejuſque in cœlum aſſumptin memorantur, ad reprimendam hæreticorum Colliridianorum temeritatem aſserentium beatam Virginem divina natura præditam mnrtis cnrruptionem effugiſse. Sancta Rom. eccleſia conſtanter agnovit in ipſa humanam dumtaxat naturam, eamque corpus habuiſse mnrtale, & revera eſse mortuam. Quapropter plurima martyrologia ſub die XVIII. januarii illius dnrmitionem annuntiant. Vide Baronium in notis ad martyrologium ad diem XV. auguſti.

Adnotatio XVIII.

Validum argumentum ab hac Miſsa habemus contra illos, qui hunc feſtivum diem inſtitutum autumant ſeculo XIII. ab Innocentio IV. De ejus antiqui-

tiquitate luculenter diſſerit card. Baronius in ſuis notis ad martyrologium ad diem VIII. ſeptem. Quo vero certo tempore fuerit inſtitutum, non liquet. Ex eccleſiaſticis hiſtoriis compertum habemus, Gallicanam eccleſiam temporibus Caroli M. & Ludovici Pii hunc feſtum diem neſciſſe ex concilio Moguntino habito anno 813. ideoque poſt ſeculum IX. ejus inſtitutio vel propagatio eſt referenda; & ex noſtro Miſſali libro, in quo Miſſa, & in poſtrema Appendice etiam præfatio exarata ſunt, ſuſpicari poſſumus circa XI. ſeculum fuiſſe feſtivum hunc diem propagatum.

ADNOTATIO XIX.

FESTUS dies ſancti Michaelis archangeli refertur ad III. kal. octobris, qua die de dedicatione eccleſiæ ipſius in monte Gargano univerſaliter agitur. In meo membranaceo breviario ſeculo XIV. ſcripto legitur: III. *kal. octobris dedicatio baſilicæ ſancti Michaelis duplex*. Cardinalis Baronius in ſuis notis ad martyrologium animadvertit VIII. idus maji agi de apparitione ſancti Michaelis, hic de dedicatione eccleſiæ, quæ facta videtur hoc die, quo omnium Angelorum ſollemnis memoria conſuevit antiquitus in eccleſia celebrari. Et revera in noſtro Sacramentario libro duæ hujus Miſſæ orationes diriguntur ad omnes Angelos, oratio poſtrema ad omnes Archangelos, præfatio ſanctum dumtaxat Michaelem Angelorum principem reſpicit; ideoque ritus ille antiquus a Baronio enunciatus hic ſervatur, & in hoc feſto die ſingulorum Angelorum ſollemnis memoria recolitur.

ADNOTATIO XX.

OMNIUM Sanctorum feſtivus dies poſterior eſt ſancti Gregorii temporibus, qui Romæ juſſu Bonifacii IV. initium ſumpſit, deinde communis ceteris etiam eccleſiis evaſit præcepto Gregorii IV.
a Not. ad Martyrol. Ita (a) Baronius ex chronico Sigeberti ſub anno 835. ubi habetur Ludovicum Pium monente Gregorio IV. aliiſque epiſcopis aſſentientibus ſtatuiſſe, ut in Galliis & in Germania feſtivus omnium Sanctorum dies kalendis novembris haberetur; non enim ante Ludovicum Pium illorum memoria recolebatur, ut patet ex concilio Moguntino ſub Carolo M. in quo nulla de hoc feſto die mentio. Propriam præfationem habemus hic in poſtrema Appendice.

ADNOTATIO XXI.

HAC ipſa die alteram habemus Miſſam de ſancto Cæſario martyre; etiam in Martyrologio Romano ejus paſſionis memoria recolitur kalendis novembris, ut & in meo breviario alias memorato kalendis novembris legitur: *Feſtivitas omnium Sanctorum & ſancti Cæſarii martyris*. Multa de ſancto Cæſario in ſuis notis ad martyrologium refert Baronius, quibus peculiaris erga illum Benedictini ordinis cultus elucet. Habet ſiquidem ſanctus Cæſarius ſcriptorem ſuorum actorum Albericum diaconum Caſinenſis cœnobii, teſte (b) Petro diacono libro de vi- b Cap. 21.
ris illuſtribus. Gelaſius II. pont. max. antea monachus Caſinenſis ipſius acta verſibus exornavit. Romæ antiqua ſancti Cæſarii eccleſia celeberrima erat una ex vigintiduabus abbatiis, quas notatas vidit idem Baronius in antiquo rituali libro, qui extat in Vaticana bibliotheca in codice ms. *liber cenſuum* nuncupato, cujus eccleſiæ titulo modo exornantur S. R. E. cardinales. Sancti Cæſarii corpus ad ſanctæ Crucis in Jeruſalem in agro Seſſoriano monachorum Benedictino-Ciſtercienſium hodie quieſcit. His ergo fiſus argumentis conjicio monachos Benedictinos ad præcipuam erga ſanctum Cæſarium allectos fuiſſe venerationem. Ideoque in hoc noſtro Sacramentario tam inſignis ipſius memoria recolitur, ut duæ forte Miſſæ hac ipſa die ſollemniter cantarentur.

ADNOTATIO XXII.

EN alium, quem Benedictinus ordo præcipuo cultu fuit proſecutus, ſanctum ſcilicet Martinum epiſcopum Turonenſem, cujus Miſſa habetur in ſacramentorum libris etiam Gelaſiano & Gregoriano. Ipſemet ſanctus Benedictus oratorium in Monte-caſino erexit in illius honorem. Sancti Martini feſtivus dies poſt ejus obitum ſtatim celebrari cœpit, ideoque ſolus e confeſſoribus proprium in vetuſtiſſimis breviariis officium habet, quia ipſi primo publicus ab eccleſia cultus eſt tributus, ut obſervat (c) Bona. c Lib. II. c. 17 n. III.
In poſtrema Appendice propria præfatione diſtinguitur.

ADNOTATIO XXIII.

SANCTI Nicolai ſollemnis memoria haberi cœpit poſt illius ſacri corporis tranſlationem Barium, quæ contigit anno 807. ut ſcribit Sigebertus. Ante hæc tempora vix Nicolai extat memoria in mſs. Sacramentorum libris, vel in Gre-

goriano ordine, ſed neque in meo breviario membranaceo legitur. Ejus autem feſtivus dies inſtitutus fuit ſeculo XI. ut ſcribit (a) Gavantus in actis ſancti Alexii auctoritate Zonaræ.

a Com. in rub. Brev. §. VII. cap. 2.

Adnotatio XXIV.

Ante primam dominicam Adventus habemus hic Miſsam de SS. Trinitate, quod eſt valde notandum. Opportune legi debet decretum Alexandri II. quo ſic cautum eſt: *Feſtivitas ſanctiſſimæ Trinitatis ſecundum conſuetudinem diverſarum regionum a quibuſdam conſuevit in octavis Pentecoſtes, ab aliis dominica prima Adventus Domini celebrari. Eccleſia ſiquidem Romana in uſu non habet, quod in aliquo tempore hujuſmodi celebret ſpecialiter feſtivitatem, cum ſingulis diebus Gloria patri & cetera ſimiliter dicantur ad laudem pertinentia Trinitatis*. (b) Micrologus ſcribit ab aliquibus eccleſiis hunc feſtivum diem propria auctoritate fuiſse celebratum, quod redarguit; aſserit etiam fuiſse Miſsam ab Alcuino compoſitam, præfationem a Pelagio approbatam. Rupertus de hoc feſto die loquitur tamquam jamdiu inſtituto & ubique recepto. Ipſius memoria non reperitur nec in Miſſis Mozarabum, neque in libello orationum Gothicarum. Eccleſia Autiſſiodorenſis anno 1217. celebrabat hoc ipſo die, nempe ultima dominica poſt Pentecoſten feſtum de SS. Trinitate, ut legitur in ſtatutis ejus eccleſiæ cap. LIX. (c) apud Labbeum. Monachos Ciſtercienſes ſingulis dominicis diebus poſt Nonam olim cantaſse Miſsam de Trinitate aſserit cardinalis Bona (d).

b Cap. VI.

c Bibl. nov. T. II. p. 498.

d Lib. I. cap. VIII. n. 19.

Adnotatio XXV.

Quæ ſequuntur Miſsæ votivæ appellatæ omnes reperiuntur in libris Sacramentorum editis a Menardo & a Pamelio in Gregoriano, & a Cl. præſule Angelo Rota.

Adnotatio XXVI.

Hæc eſt prima votiva Miſſa in hoc Sacramentario. Ne quis tamen putet hanc eſſe duplicatam, cum alia habeatur kalendis novembris; hæc enim reſpicit ſollemnitatem omnium Sanctorum ſub una celebritate; votiva vero eſt in honorem omnium Sanctorum ad implorandum ipſorum patrocinium. Infra pariter altera habetur Miſsa inter votivas, cujus titulus eſt: *In honorem omnium Sanctorum pro vivis & defunctis*, cum unica oratione, & reliquæ duæ forte deſumendæ ſunt ex præſenti Miſſa, quæ prima habetur inter votivas.

Adnotatio XXVII.

Expletis Miſſis votivis ſequitur Miſſa ſancti Urbani papæ & martyris in noſtro Sacramentario, quod non eſt mirandum; peculiari ſiquidem cultu monaſticus ordo ſanctum pontificem proſequebatur. Videantur, quæ hac ſuper re dicat Martene (e). In noſtro agro Pyrano adeſt nobile templum ad Æſinantis fluvii ripas ſancto Urbano ſacrum, cui a ſeculo XI. adnexum erat inſigne monaſterium ordinis ſancti Benedicti, nunc tandem vetuſtate collapſum. De ipſo & de templo longiori calamo in antiquitatibus Vallis ſancti Clementis & in diſſertatione de epiſcopis Camerinenſibus ſub epiſcopo Hugone ſcribo. Agunt de eo etiam Camaldulenſium Annalium ſcriptores T. I. & in hunc II.

e De antiq. mon. ritib. lib. IV. c. 32. n. 311. & cap. 27.

Adnotatio XXVIII.

In ordine ad initiandum monachum ritum habemus *ad barbam tondendam*. Priſcis temporibus viri ſeculares barbam prælongam portabant & nutriebant, eratque proinde ſignum vanitatis barba prolixa & oblonga. Monachi ad reſpuendam omnem ſeculi vanitatem tironibus ſuis barbam tondebant. Vide, quæ de hoc more dicant Annalium Camaldulenſium ſcriptores (f). Sic tamen monachi imberbes apparebant, ut nulla in eorum vultibus notaretur mollities, quæ ſane nimia fuiſſet, ſi novaculam adhibuiſſent. Forcipibus propterea barbam tondebant. Addimus ſanctum Albertinum priorem Fontis-avellanæ in antiquiſſima icone in ejus monaſterii templo depictum barba carere. Antiqua pariter imago ſancti Petri Damiani labente ſeculo XIII. coloribus expreſſa in tabula principis aræ ſancti Exſuperantii Cinguli, ubi monachi Avellanenſes diu vixerunt, hirſutam & brevem barbam exhibet, ſimilem illis, quæ ſæpe forcipibus detruncantur. Morem iſtum barbæ radendæ ſeculo XI. apud nonnullas eccleſias locum obtinuiſſe, ſed non æque ab omnibus fuiſſe receptum probat quoddam monumentum genuinum apud Papebrochium in actis Sanctorum, qui in Exegeſi epiſcoporum Mediolanenſium exhibet imaginem Heriberti præſulis Mediolanenſis circa annum 1046. barbatum præferentem epiſcopum pallio ornatum. Probat etiam vir ille doctiſſimus Romanos pontifices hujus diſciplinæ radendæ

f T. I. p. [illegible]

barbæ

barbæ non uſque adeo tenaces fuiſſe, quin pro arbitrio recedendum ſibi ab illa ducerent. In altero hujus libri tegumento eboreo ſculptus conſpicitur ſanctus Theodorus, & quidem barbatus; ſed ſanctus Theodorus ex Græcis erat, qui contra Latinorum morem barbam non tondebant. Thomaſſinius (*a*) animadvertit hoc ipſo ſeculo XI. concilium Bituricenſe habitum anno 1031. ſtatuiſſe canone VII. ut *tonſuram eccleſiaſticam habeant* (clerici), *hoc eſt barbam raſam, & coronam in capite*. Item Coyacenſe anno 1050. canone III. *ſemper coronas apertas habeant & barbas radant*. Gregorius VII. qui hoc ipſo XI. ſeculo floruit, cum præfecto Sardiniæ inſulæ cauſam aſſignat, cur epiſcopo Calaritano juſſerit barbam radere, reſcribit: *Ut ſcilicet eccleſiæ Occidentalis moribus antiquiſſimis ſe accommodet*. Et hortatur præfectum, ut clerum univerſum compellat raſitare barbas, contumaces bonis ſpoliet, eccleſiæque fiſco adjudicet. Sanctus Carolus Borromeus præcipit clericis obſervandum barbæ radendæ inſtitutum a patribus in concilio Carthaginenſi IV. firmatum (*b*). Quid igitur mirum, ſi hoc ſeculo XI. quando barbæ prolixæ vanitas excreverat, monachi ſeculi pompis contradicentes barbam deponerent?

a *Lib. II. c.* 42. *n.* 6.

b *Act. eccl. Mediolan. p.* 1061.

ADNOTATIO XXIX.

RITUS iſte ad dandam pœnitentiam vulgatiſſimus eſt apud antiquos monachos. Sciendum eſt, morem apud illos fuiſſe, ut quiſquis ad Deum converſus e ſeculo monaſterium ingrederetur, deberet prius ſuæ conſcientiæ maculas monaſterii priori vel abbati detegere, & ſingillatim confiteri omnia peccata ſua, recepturus pœnitentiam ad præſcriptum ſacrorum canonum. Apud Cartuſianos juxta antiquas eorum leges monachi conſcientiæ manifeſtationem faciebant, non ſolum quando monaſticum habitum ſuſcipiebant, verum etiam quoties prior novus eligebatur. Ea tamen ſacramentalis confeſſio videtur non fuiſſe. De hac re conſule, quæ eruditiſſime animadvertit præſul Sartius mei amantiſſimus in obſervatione VIII. ad caput IV. (*c*) vitæ ſancti Johannis Laudenſis. Hujus dandæ pœnitentiæ ritus non erat privatus, ſed publicus.

c *Pag.* 45.

ADNOTATIO XXX.

APOSTOLICÆ traditionis (*d*) eſt ſacrificium pro defunctis offerre, & Aetii error fuit negare ſacrificium offerendum eſſe pro ipſis, ut ſcribit (*e*) Epiphanius.

d *Conſt. lib. VI. c.* 25. *n.* IV.

e *Hæreſ.* 75.

Ritus deinde invaluit ſacrum faciendi pro defunctis non tantum eorum die emortuali & ſepulturæ, verum etiam die triceſima, ſeptima, tertia & anniverſaria obitus eorumdem. Hic non habemus niſi Miſſas in die depoſitionis, in triceſima & in anniverſaria cum propriis præfationibus tam die depoſitionis, quam anniverſaria. Muratorius (*f*) multis probat exemplis antiquitatem ritus anniverſariorum emortualium dierum pro defunctis. Deſideratur hic Miſſa pro commemoratione fidelium defunctorum die ſecunda novembris, quæ fuit inſtituta a ſancto Odilone abbate Cluniacenſi anno dumtaxat 1040. Qui ritus in univerſam eccleſiam pontificum auctoritate fuit poſtea propagatus, ut adnotat Baronius (*g*).

f *Antiq. medii ævi T. IV. diſſert.* 55.

g *Not. ad Martyrol. die* 2. *nov.*

ADNOTATIO XXXI.

AB hac Miſſa, quæ eſt in Translatione ſancti Marci, initium habet poſtrema hujus Sacramentarii Appendix. Sancti evangeliſtæ Marci corporis translatio recolitur die 31. januarii; & habetur in martyrologio Romano & in aliis eccleſiaſticis tabulis. Auguſtinus Calmet (*h*) opinionem affert illorum, qui contendunt divi Marci corpus Venetias translatum ſub Leone Armeno circa annum 815. Illud pro certo habendum anno 870. hanc Translationem jam contigiſſe, & Venetiis cuſtoditum fuiſſe ejus ſacrum corpus. Ita Bernardus monachus (*i*) apud Mabillonium. Baronius (*k*) meminit hujus feſtivæ Translationis ſub anno 820. & circa hæc tempora factam contendit. Bollandiani huic adhærent opinioni in titulo de cultu ſancti Marci, qui pariter referunt hiſtoriam hujus Translationis ex codice ms. bibliothecæ Vaticanæ, relato etiam a Baronio in ſuis notis ad Martyrologium, ex quo codice translatio illa refertur ad annum 820. Sabellicus ſtat pro anno 831. regnante Venetiis Juſtiniano duce. Platina hujus Translationis meminit ſub pontificatu Gregorii III. qui ſedere cœpit anno 823. & in pontificatu vixit annis ſexdecim. Sed cum Juſtinianus fuerit dux Venetus annis tantum duobus, neceſſario hæc translatio figenda eſt vel ad IV. vel ad V. annum Gregorii, & conſequenter ad annum 831. vel 832. Antonius Pagius (*l*) in criticis notis, Antonius Sandinus (*m*) in ſua hiſtoria Apoſtolica & noviſſime eruditiſſimus ſenator Venetus Flaminius Cornelius in elaboratiſſimo opere (*n*) de Venetis eccleſiis agunt de hac Translatione.

h *Hiſtor. univerſ. T. IV. cap.* 59.

i *Act. SS. T. IV.*

k *Ann.* 820. *n.* 22.

l *Ad ann.* 820. *n.* 9.

m *De S. Marco.*

n *Dec.* XIII *T. I.*

Hujus feſti propagatio in monachos

Benedictinos rejicienda eſt ad tempora ſancti Petri Damiani, quando Appendix huic Miſſali libro facta eſt, quique etiam ſermones habuit (a) in feſtivo ejus die, ubi de hac eadem Translatione verba facit.

a T. II. p. 31. &c.

ADNOTATIO XXXII.

HEBDOMADARIUS lector in menſa (b) ad præſcriptum Regulæ divi Benedicti debebat poſt Miſſas & Communionem die Dominico petere ſupraſcriptis verſiculis ab omnibus, ut pro ſe orarent, & ter repetito: *Domine labia mea aperies*, accipere benedictionem; qui mos apud monachos ſervatur adhuc, ut ſcribit ſæpe laudatus cardinalis Bona (c), uſuque ipſo patet.

b Cap. 38.

c Lib. I. cap. 25.

E X-

EXCERPTA EX VETERIBUS
LITURGICIS CODICIBUS FONT-AVELLANENSIBUS,

Duplici Sacramentario & Breviario quingentorum & iis amplius annorum.

ILLUSTRABUNT vetus Sacramentarium Suaviciniense, quod mox protulimus, hæc excerpta, quæ paucis ab hinc annis collegerunt ex tribus codicibus abbatiæ Avellanenſis, atque ad nos perhumaniter tranſmiſerunt monachi ejuſdem loci. Primus codex, qui eſt miſſalis ſeu ſacramentarius antiquus liber, ſcriptus, & ad uſum fuit aſcetarum Font-avellanenſis eremi vel ante ſeculum XIV. cum in eo memoretur prior loci; qui prioratus titulus perduravit ad tempora Johannis XXII. Romani pontificis; is enim circa annum 1325. Ubaldum primum abbatem dedit Avellanenſibus, & eremum abbatiæ honore decoravit. Incipit hic Sacramentarius liber ab ordine ſervando feria IV. in capite jejunii, & in hebdomada majori Quadrageſimæ. Sequitur ordo Miſſæ ab epiſcopo vel a presbytero celebrandæ; inde habentur orationes propriæ in Natalitiis Sanctorum; demum miſſæ quædam, quarum olim recitatio vigebat. Ejus ſententiæ ſumus ipſum pro Avellanenſibus potiſſimum exaratum fuiſſe; non ignobile documentum petimus ab octava ſancti Andreæ apoſtoli, quæ præſcribitur; ſcimus etenim eorum eccleſiam dicatam fuiſſe tam in honorem ſanctæ Crucis, quam etiam ſancti Andreæ apoſtoli. Verum cum Avellanenſes in pluribus locis & urbibus monaſteria & eccleſias ob inerent, quorum monachi ritus & diſciplinam ſequebantur præcipuæ eremi, orationes ſacramentario etiam inſperſæ leguntur, quæ uſuveniebant in ceteris dioeceſibus, & non in Eugubina, in cujus territorio exſurgebat eremus Avellanenſis. Orationes ſeu collectæ omnes, quæ habentur in miſſali ſine aſſignatione tamen diei, ſunt hæ, hoc pariter ordine diſtributæ. In natali ſancti Ambroſii epiſcopi; ſanctæ Luciæ virginis & martyris; ſancti Thomæ apoſtoli; ſancti Anaſtaſii martyris; ſancti Projecti martyris; ſanctæ Brigidæ virginis. Orationes in die purificationis beatæ Mariæ virginis, & benedictio cereorum. In natali ſancti Blaſii martyris; ſancti Benedicti abbatis, & in feſto annuntiationis beatæ Virginis Mariæ. In natalitio die ſanctæ Euphemiæ martyris; in alio ſanctorum Laurentini & Pergentini fratrum. Horum martyrum orationes, niſi pro Avellanenſibus, confectæ erant pro iis monaſteriis Avellanenſi ſubjectis, quæ erant in Arretino territorio & in illo Civitatis-caſtelli conſtituta, apud quæ cultus vigebat eorumdem martyrum. Extat ſermo Petri Damiani in honorem ipſorum ſanctorum martyrum. Sequuntur orationes in narali ſancti Bonifacii martyris, Moguntini ſcilicet, cum ſociis Heobano & Adhelario; ſanctorum Albini, Paullini & Niceti epiſcopi cum nongentis octuaginta-novem ſociis; in vigilia & feſto die ſancti Johannis-baptiſtæ; in pervigilio pariter & natalitiis ſanctorum apoſtolorum Petri & Paulli; ſanctæ Muſtiolæ; ſanctorum VII. fratrum; ſancti Paterniani. Hic ſanctus epiſcopus patronus erat urbis Fanenſis, in qua ejuſque territorio monaſteria & eccleſiæ erant Avellanenſium aſcetarum. In natali ſanctæ Margaritæ virginis; ſanctorum Quirici & Jolittæ martyrum; ſanctorum martyrum Ermacoræ & Fortunati; ſanctæ Praxedis virginis; ſanctæ Mariæ Magdalenæ; ſancti Apollinaris martyris & pontificis; ſanctæ Chriſtinæ martyris; ſancti Jacobi apoſtoli; ſancti Chriſtophori martyris; ſanctorum Nazarii & Celſi martyrum; ſanctarum virginum Floræ & Lucillæ. Cultus earum præcipuus Arretii; & in ipſarum natalitia die ſermones habuit Damianus, actaque & translationem ſcripſit.

Ora-

Orationes in inventione ſancti Stephani ; in feſto ſancti Donati epiſcopi & martyris; in vigilia & in aſſumptione beatæ Mariæ virginis, & in natali ſancti Magni martyris. Is Trani, in Apulia alibique colebatur, ubi erant cœnobitæ Avellanenſes. Collectæ in dedicatione baſilicæ ſancti Floridi: Patronus erat ſanctus Floridus urbis Tiphernatis ſeu Civitatis-caſtelli; & ex Innocentii II. ac Honorii III. Romanorum pontificum privilegiis innoteſcit Avellanenſes monaſteria & eccleſias poſſediſſe in urbe & territorio Civitatis-caſtelli: *In comitatu Caſtellano caſtrum Montis-majoris* , ait Innocentius, *& monaſterium ſanctæ Crucis in eodem caſtro cum eccleſiis & villis*. Et Honorius: *Eccleſiam ſancti Caſſiani , & ſancti Fortunati cum capellis & earum pertinentiis, eccleſiam ſanctæ Crucis de Monte-majore , & ſancti Aegydii de Caſtello , ſanctæ Crucis de Citerna , ſancti Petri de Agilone cum capellis & earum pertinentiis , & quidquid habetis in toto comitatu Caſtellano* . Pariter habentur orationes in natali ſancti Simphoriani martyris ; ſancti Bartholomæi apoſtoli ; ſancti Rufi martyris ; in die decollationis ſancti Johannis-baptiſtæ ; ſanctæ Felicitatis martyris ; ſanctorum confeſſorum Floridi & Amantii (Feſtum hoc occurrebat VI. kalendas octobris) & omnium Sanctorum . Succedunt aliæ miſſæ , aliæque collectæ , ac miſſæ pro defunctis . In oratione pro defuncto ſacerdote imploratur interceſſio ſancti Floridi confeſſoris . Subſequuntur aliæ miſſæ & preces ad Deum pro variis neceſſitatibus, & demum liturgia pro defunctis.

Alterum Sacramentarium , quod videtur antiquius primo , mentionem facit abbatis . Forte uſui fuit monachorum & parochorum eccleſiæ ſancti Blaſii de Fabriano , quæ ſeculo XIII. ſubjiciebatur monaſterio ſancti Victoris de Cluſis, nunc vero abbatia eſt ſui juris , cui unitæ fuere aliæ duæ ſancti Romualdi Vallis-caſtri & ſancti Urbani ad Æſinantem ; nam in confeſſione prævia ad Miſſam nominatur poſt ſanctos apoſtolos Petrum & Paullum ſanctus Blaſius ; ſimiliter in Canone ante conſecrationem poſt ſanctos Coſmam & Damianum . Ad *nobis quoque peccatoribus* poſt ſanctam Anaſtaſiam nomen apponitur ſanctæ Scholaſticæ ; ad orationem vero *Libera nos* nomina ſancti Apollinaris , ſancti Laurentii & ſancti Benedicti adjiciuntur nominibus archangelorum & apoſtolorum . Sacramentarium hocce continet ordinem ad Catechumenum faciendum , ordinem baptiſmatis ad ſuccurrendum, ordinem ad pœnitentiam dandam , ordinem ad viſitandum infirmum, & demum ordinem ad ſepulturam defunctorum . Ordo quoque in eo habetur ad ſacram liturgiam peragendam ; adſunt & miſſæ quædam ac orationes pro variis neceſſitatibus, aliæ de Communibus , aliæ demum pro variis generibus defunctorum.

Tertium denique eſt Breviarium , cujus titulus : *Incipit officium breviarii ſecundum ordinem heremi ſancte Crucis Fontis-avellane* . Incipit ab adventu Domini. Leguntur hymni antiqui in die Nativitatis Dominicæ , in natali ſancti Andreæ apoſtoli, ſancti Benedicti abbatis , in feſtivo die inventionis ſanctæ Crucis, in aliis feſtis apoſtolorum Petri & Paulli, ſanctæ Mariæ Magdalenæ, aſſumptionis beatæ Mariæ virginis & ſancti Martini . Orationes propriæ habentur de ſanctis Ambroſio , Zenone, Syro, Blaſio , Gregorio ac Æmygdio . Is colebatur potiſſimum in urbe Aſculana . Eccleſia ſancti Hilarii, alia ſanctæ Crucis in ea urbe erant juris Avellanenſium monachorum . De ſancto Apollinare , quem ſumma religione coluerunt ſemper Avellanenſes, officium integrum proprium legitur . Poſtremo in calce Breviarii reperitur officium beatæ Mariæ virginis. Sed excerpta ipſa in medium afferamus , iis nimirum omnibus prætermiſſis , quæ extant in editis miſſalibus & in breviariis.

EX-

EXCERPTA EX VETERIBUS
LITURGICIS CODICIBUS FONT-AVELLANENSIBUS.

Feria quarta caput jejunii.

Collecta ad ſanctam Anaſtaſiam. In primis vero benedictio cineris.

Omnipotens ſempiterne Deus &c. *Hæc prima oratio eſt eadem, quæ habetur in editis.*

Alia oratio.

Concede nobis Domine præſidia militiæ chriſtianæ ſanctis inchoare jejuniis, ut contra ſpirituales nequitias pugnaturi continentiæ muniamur auxiliis. Per.

Alia.

Deus indulgentiæ, Deus pietatis & miſericordiæ, qui Niniviťis cinere & cilicio indutis, & miſericordiam tuam clamantibus ſubveniſti, exaudi nos propitius clamantes ad te, & hanc creaturam cineris, quo peccatores indulgentiam tuæ ſanctæ miſericordiæ implorantes ntuntur, bene†dicere, & ſanctificationis tuæ gratiam inſundere digneris, ut quicumque iſtius pulveris exuſtione aſperſus fuerit, indulgentiam & remiſſionem omnium peccatorum a te piua Deus mereatur accipere. Per.

Alia oratio.

Deus, qui humiliatione *&c. Hæc pariter oratio eſt eadem, quæ in editis. Alia vero, quæ in iiſdem ſubſequitur, in noſtro Miſſali ms. deſideratur.*

Sequitur antiphona.

Immutemnr habitu. Interim ponendi ſunt cineres ſuper capita hominum. Memento homo, quia pulvis es, & in pulverem reverteris. His finitis dicat cantor. Miſereris omnium.

Ad Missam.

Statio ad ſanctam Sabinam.

Oratio.

Præsta Domine *&c. ut in editis etiam quoad Secretam & Communionem; cum hoc tamen, quod in ms. una tantum Oratio ponitur.*

Dominica in ramis Palmarum.

Secunda hora diei mediante conveniunt in eccleſiam. Itaque fratribus Tertiam cantantibus induunt ſe miniſtri in veſtiario; unus ad Crucem, duo ad candelabra, alter ad aquam benedictam, ſubdiaconus ad thuribulum in tunica, diaconus in dalmatica, ſacerdos in cappa. Finita Tertia, ubi cantor impoſuerit antiphonam: Collegerunt; miniſtri tranſeunt per chorum ſequente conventu cantando antiphonam uſque ad locum Palmarum, ubi antiphona & verſus: Unus autem; finito & repetito: Ne forte, ſubdiaconus verſus ſuper titulum ad Orientem incipit lectionem: Dicite filiæ Syon. Qua finita cantetur: ℟. Chriſtus factus eſt. Deinde diaconus verſus ad Aquilonem incipiat evangelium: Cum appropinquaſſet. Quo finito benedicuntur Palmæ & Olivæ a ſacerdote ad Orientem verſo.

Dominus vobiſcum. *Oremus.*

Auge fidem *&c. Hic ponuntur omnes Orationes, ut in editis, præter illam longiorem, quæ incipit:* Deus, qui miro diſpenſationis ordine *&c.*

Tunc rami benedicti aſpergantur aqua benedicta cum antiphona: Aſperges me Domine. Poſtea projicieur aqua ſuper conventum ordinate venientem & ſuper populum. Deus, qui filium tuum *&c.*

Poſt hæc incipit cantor antiphonam: Puei Hæbreorum, & alias. Interim miniſti accipiunt ramos de manu ſacerdotis, poſtea oſculatur conventus manum ejus. Deinde dantur populo repetendo antiphonam, donec omnes accipiant. Quo completo incipit cantor antiphonam: Cum appropinquaret; & cum omni veneratione, quaſi ipſum Dominum comitantes, procedunt ad eccleſiam. Ibique ante oſtium ordinatis, finita antiphona, intrant duo frates in eccleſiam & cantent: Gloria, laus & honor tibi. Et poſt finem binorum verſuum repetunt de foris. Gloria laus. Percantatis verſibus intrant in eccleſiam cantando ℟. Ingrediente; ſonando omnibus ſignis.

Demum miniſtri præparent ſe ad Miſſam; & oficiales duo cappis induuntur in choro Ad Tractus indnantur alii duo, & quatuor cantent, duo & duo.

Feria quinta in Coena Domini.

Hora nona excutitur ignis de criſtallano vel ſilice, itaut ex eo poſſit accendi candela; & benedicit ſacerdos ignem apud nos indutus ſtola tantum & pluviali & aqua benedicta: Aſperges. Apud quoſdam diaconus benedicit.

Deus

Deus, qui per Filium tuum angularem ſcilicet lapidem caritatis tuis fidelibus ignem contuliſti, productum e ſilice noſtris profuturum uſibus, novum hunc ignem ſanctifica, & concede nobis, ita per hæc feſta Paſchalia cœleſtibus deſideriis inflammari, ut ad perpetuæ claritatis puris mentibus valeamus feſta pertingere. Per.

Alia oratio.

Domine Deus, Pater omnipotens, lumen indeficiens, & ſancte conditor omnium luminum, bene†dic hoc lumen, quod a te ſanctificatum atque benedictum eſt, qui illuminaſti omnem mundum, ut ab eo lumine accendamur, & illuminemur igne claritatis tuæ, & ſicut ignem illuminaſti Moyſi, ita illumines corda & ſenſus noſtros, ut ad vitam æternam pervenire mereamur. Per.

Alia oratio.

Veniat quæſumus omnipotens Deus ſuper hoc incenſum larga tuæ benedictionis infuſio, & hunc nocturnum ſplendorem inviſibilis regnator accende, ut non ſolum ſacrificium, quod hac nocte litatum eſt, arcana luminis tui admixtione refulgeat, ſed in quocumque loco ex hujus ſanctificationis myſterio fuerit deportatum, expulſa diabolicæ fraudis nequitia, virtus tuæ majeſtatis adſiſtat. Per.

De quo igne novo lampas una ſervetur accenſa uſque in Sabbatum ſanctum ad illuminandum cereum, qui eodem die benedicendus eſt, ordine, quo in ſacramentario continetur. Hoc expleto omni lumine decorata eccleſia ingrediantur ad Miſſam, quæ pro præſentis Sacrificii recenti inſtitutione devotiſſime decantetur. In hac enim die Sacrificium Corporis ſacri, & divini muneris ſacri ſanguinis ab ipſo Domino celebrationis ſumpſit initium. Hac die in toto orbe ſacrum Chriſma conficitur. Hac die etiam pœnitentibus per indulgentiam ſubvenitur.

Dum autem cantatur Nona, præparent ſe ad Miſſam feſtive ſacerdos, diaconus in dalmatica, ſubdiaconus in tunica, ceroferarii quoque, & qui thuribulum deferat. Et cantato in choro indutus cappa Miſſam ſollemniter incipiat, quæ pro præſentis Sacrificii recenti inſtitutione devotiſſime decantetur; in qua iteratur: Reſponſum; & canitur: Credo in unum Deum. Gloria in excelſis Deo. Ubi Chriſma conficitur, cantatur.

Miſſa ad S. Johannem in Laterano.

Oratio *&c. ut in noſtris editis uſque ad conſecrationem Corporis & Sanguinis incluſive.* Poſt: Agnus Deus, ſacerdos dividat oblatas, & omnes, qui poſſunt, communicent. Tantæ hac die conſecrentur hoſtiæ, ut ex ipſis poſſint ipſo & ſequenti die ſufficienter habere ad communicandum. Notandum autem, quod de Corpore Domini integræ oblatæ ſervandæ ſunt uſque mane die Paraſceve, de quibus communicant. Sanguis vero Domini ipſo die penitus abſumatur. Interim vero communicant, dicitur. Agnus Dei; & Communio: Dominus Jeſus; abſque oſculo.

Poſtea incipitur antiphona ad Veſperum: Calicem ſalutaris; cum pſalmis, qui ſuaviter cantentur. ℣. Chriſtus factus eſt. Antiphona: Cœnantibus autem accepit. Poſt Magnificat finita antiphona ſequitur oratio ad complendum.

Refecti vitalibus alimentis quæſumus Domine Deus noſter, ut quod tempore mortalitatis noſtræ exequimur, immortalitatis munere conſequamur. Per.

Poſt quam diaconus dicit: Benedicamus Domino. In pluribus eccleſiis Ite Miſſa eſt dicitur, quia & Gloria in excelſis dicunt, quod nos non dicimus.

Feria sexta in Parasceven.

Dum cantatur Nona induunt ſacerdos & miniſtri caſulis nigris, ſi habentur, faciuntque ibidem in veſtiario Confeſſionem; & tunc non accenduntur candelæ circa altare, & mittant parvulum linteum, mundiſſimum tamen, ſuper altare. Poſtquam vero ſacerdos cum miniſtris venerit coram altari, ſtatim diaconus accedit ad legendum, pronuntians in lectione nomen prophetæ, ſic. Lectio Oſeæ prophetæ. Qua finita dicant Tractum in choro *&c. ut in editis uſque ad totam ultimam orationem*: Omnipotens ſempiterne Deus.

Finitis orationibus prior facit ſermonem ad populum de pace, & omnes diſcordantes eccleſiæ ſuæ filios, ad concordiam revocare ſummopere ſtudeat, ut digni ſacramento reconciliationis humanæ eſſe valeant. His tranſactis accedant ad Crucem diſcooperiendam, ſicut in Ordine habetur. Qua diſcooperta & adorata veniat ſacerdos cum miniſtris ante altare. Diaconus ſit indutus caſula ſua, ſicut mos eſt ei miniſtranti; ſubdiaconus autem indutus ſua. Factaque confeſſione ante altare, deferat diaconus corporalem ad altare & extendat. Et in ſacrario in loco convenienti præparet diaconus calicem cum vino non conſecrato, impoſito ſuper patenam diligenter & reverenter Corpore Domini, ideſt integris

tegris Oblatis, quæ ſervatæ ſunt de Corpore Domini pridie; & deſuper corporale plicatum componat, quia dignum eſt, ut corpus Domini, in quo eſt tota ſalus noſtra & redemptio, ſumma reverentia tractetur. Procedant vero ad eum duo ceroferarii in albis, & tertius cum thuribulo fumigante, & ſubdiaconus portans ampullam aquæ. Deferat autem diaconus calicem cum Corpore Domini dicens apud ſe: Hoc Corpus, quod pro vobis tradetur, hic calix novi Teſtamenti eſt in meo ſanguine, dicit Dominus. Hoc facite, quotieſcumque ſumitis, in meam commemorationem. Tenente autem diacono calicem ſacerdos miſceat aquam, quibus oblatis inclinet ſacerdos ante altare dicens: In ſpiritu humilitatis & in animo contrito ſuſcipiamur Domine a te *&c.* Poſt hæc levans ſe incipit mediocri voce: Oremus, præceptis ſalutaribus. Pater noſter. Et finiat totum, reſpondente choro: Sed libera nos a malo. Poſtea dicat ſub ſilentio: Libera nos quæſumus Domine; ſicut mos eſt; & tum dixerit: Per omnia ſecula ſeculorum. Amen. Pax Domini, non dicatur, neque per oſcula detur, ſed ſumat de Sancta, & ponat in calicem, nihil dicens. Sanctificatur autem vinum non conſecratum per Corpus Domini immiſſum, & communicent omnes cum ſilentio fratres. Communicatis omnibus dicant veſperas plane. Pſalmos de feria. Poſtea: Magnificat; deinde: Pater noſter. Pſalmus: Miſerere mei Deus. ℣. Chriſtus factus eſt.

Sabbati vero die ſancto dum cantatur Nona, induunt ſe miniſtri cultioribus veſtibus, diaconus dalmatica, ſubdiaconus tunica ad thuribulum, duo ad candelabra in albis. Et finita Nona diaconus benedicat cereum. Exultet jam Angelica turba cœlorum *&c. ut in editis uſque ad verba* & antiſtite noſtro. *Excepto quod in ms. non adeſt accenſio lampadarum. Poſt ergo prædicta verba* antiſtite noſtro *hæc immediate ſequuntur, videlicet* & ſereniſſimo imperatore noſtro N. ejuſque nobiliſſima prole vel cuncto exercitu ejus, & omnibus circumſtantibus, quiete temporum conceſſa in his paſchalibus gaudiis conſervare digneris. Hunc ergo cereum Domine, quem tibi offert famulus tuus N. acceptum eſſe digneris, ut hæc per multos annos lætus & gaudens tibi Domino vota perſolvat, & uſque ad optatam perveniat ſenectutem. Unde bene✝dico te creatura ceræ per De✝um vivum, per De✝um ſanctum, per Deum, qui te ex omnibus agri floribus congregari præcepit, & in conſpectu ſuæ claritatis ignem accendere juſſit, ut ubicumque ex te poſitum fuerit, ſit locus ille munitus, protectus atque defenſus ab omni ira divina & ab omni infeſtatione inimici, per virtutem & nomen Domini noſtri Jeſu Chriſti; qui vivit & regnat cum Deo patre in unitate Spiritus ſancti in ſecula ſempiterna. Amen.

Cereo benedicto aſcendit lector ad ambonem pronuntians. Lectio libri Geneſis. In principio creavit. Lectio prima. Legens plane & aperte ad intelligendum. Ad ſingulas lectiones ſingulæ orationes habentur, quarum primam domnus prior dicit indutus cappa & ſtola; ſequentes alii ſacerdotes. Ad nullam harum orationum dicitur: Dominus vobiſcum, ſed tantum: Oremus.

Oratio.

Deus, qui mirabiliter *&c. ut in editis uſque ad totam duodecimam lectionem, poſt quam hæc ſubjiciuntur.* Tractus: Sicut cervus. . . *Oratio.*

Omnipotens ſempiterne Deus reſpice propitius ad devotionem populi renaſcentis, qui ſicut cervus aquarum expetit fontem, & concede propitius, ut fidei ipſius ſitis baptiſmatis myſterio animam corpuſque ſanctificet. Per.

Ad ultimam lectionem ſacerdos egrediens ex choro cum miniſtris optimis veſtimentis induitur, ſi tamen baptiſmum non eſt celebraturus; tunc enim vilioribus utitur uſque ad Miſſam. His itaque peractis cantores duo cappis induti letaniam ternam faciant, quæ pro tempore protrahatur. Qua finita conventus in choro expectans ſedeat. Miniſtri autem reverſi in ſacrario uſquedum campanæ ſonatæ fuerint; quibus ceſſantibus fit proceſſio per clauſtrum, & cantatur antiphona: Cum deſcendiſſet Dominus ad inferna. Uſquequo redeant in chorum. Ubi finita antiphona ſacerdos ante baſim altaris conſiſtens mediocri voce incipit: Jam Chriſtus Dominus reſurrexit. Choro reſpondente: Deo gratias. Hoc fit tertiò. His dictis cantor incipit alta voce: Alleluja, Alleluja, Alleluja. Deinde. Kyrie eleyſon. Quo finito ſacerdos devotiſſime incipiat: Gloria in excelſis Deo. Poſt orationem epiſtola; poſt epiſtolam: Alleluja. Deinde Tractus: Laudate Dominum. Quo finito diaconus incipit evangelium, ante quod non portetur lumen, ſed tantum incenſum . . . . . Poſtea ſacerdos dicit: Credo in unum Deum. Deinde: Dominus vobiſcum, & Oremus. Offertorium, nec Agnus, nec Communio cantatur; oſculum tamen ſe-

Digitized by Google

cundum uſum noſtræ eccleſiæ datur. Data pace cum ſacerdos & miniſtri communicaverint: Alleluja in choro imponitur cum pſalmo: Laudate Dominum omnes gentes ad Neofitos. Quo finito cum Gloria, Alleluja repetitur, & ſine neumate finitur. Poſtea prior, ſi Miſſam non celebraverit, incipiat antiphonam: Veſpere autem Sabbati: cum pſalmo: Magnificat anima. Et finita antiphona, & communicatis fratribus, tandem oratione de Miſſa veſperæ finiuntur. Et ideo apud quoſdam non incongrue a diacono: Benedicamus Domino, dicitur; ſed apud nos quotiens: Gloria in excelſis Deo canitur, etiam: Ite Miſſa eſt, a diacono dicitur.

In ſabbati ſancti Nocte ad Miſſam.

Oratio.

Deus, qui hanc ſacratiſſimam noctem *&c. ut in editis quoad hanc Orationem, Secretam, Præfationem, Communicantes, Hanc igitur, & Communionem; quæ omnia tantum habentur in enunciato miſſali mſs.*

Incipit ordo qualiter Epiſcopus vel presbyter ad Miſſam ſe debeat præparare.

In primis canteot tres pſalmos per ſe vel a circumſtaotibus clericis; ideſt pſalmum: Quam dilecta; pſ. Beoedixiſti; pſ. Inclina, & preces .... ſequuntur Capitulum: Exurge: Fiat: Deus coovertena: Oſtende nobis: Ab occultis: Noo intres: Sacerdotes tui.

Deinde cum exuerit Tunicam dicit: Exue me Domioe veterem hominem cum actibus ſuis, & indue me novum hominem, qui ſecundum Deum creatus eſt in juſtitia & ſanctitate veritatia.

Ad Amictum: Scinde Domioe ſaccum meum & da lætitiam cordis mei. Amen.

Ad Albam: Indue me Domine loricam juſtitiæ & galeam ſalutis. Amen.

Ad Ciogulum: Præcinge Domine lumbos mentis meæ & circumcide vitia cordis mei. Ameo.

Ad Stolam: Stola juſtitiæ circumda Domine cervicem meam, & ab omni corruptioue peccati purifica mentem meam.

Ad Caſulam: Iodue me Domioe ſacerdotali juſtitia, ut joduci merear in tabernacula ſempiterna.

Dum intrat ad altare dicat: Introibo ad altare Dei; ad Deum: pſal. Judica me Deus.

Cum pervenerit ad altare humiliter inclinato vultu dicat confeſſionem hanc totam per ordinem: Kirie. Chriſte. Pater noſter, qui es. Adjutorium noſtrum, Qui fecit cœlum & terram. Confitemini Domioo, quoniam bonus, quoniam in ſeculum miſericordia ejus. Et ego miſer infelix confiteor Deo omnipoteoti Patri, & Filio & Spiritui ſancto, & omnibus Aogelis & Sanctis ejus, & tibi, frater, quia peccavi oimis mea culpa, mea culpa, mea culpa, in cogitatione, locutione, delectatione, conſenſu & opere: ideo deprecor omnes Sanctos Dei & te, frater, orare & intercedere pro me peccatore Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum.

Miſereatur tui omnipotens Deus & dimittat tibi omnia peccata tua; liberet te ab omni malo, ſalvet & coofirmet te in omni opere bono, & perducat te Chriſtus filius Dei in vitam æteroam. Amen.

Iodulgentiam & remiſſionem omnium peccatorum noſtrorum & ſpatium veræ, fructuoſæ pœnitentiæ tribuat nobis omnipotens Dominus.

℣. Deus tu convertens vivificabis nos. ℟. Et plebs tua lætabitur io te.

℣: Oſtende nobis Domine miſericordiam tuam. ℟. Et ſalutare tuum da nobis.

℣. Non intres in juditio. ℟. Quia non juſtificabitur.

℣. Propitius eſto. ℟. Ne quando dicant.

℣. Domine exaudi orationem. ℟. Et clamor.

℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo. *Oratio.*

Aufer a nobis, Domine quæſumus, interveoientibus iſtis & omoibus Sanctis tuis, cunctas iniquitates noſtras, ot ad Sancta Sanctorum puris mentibus mereamur iotroire. Per Dominum.

Quando oſculatur altare dicit: Oramus te Domine Deus omoipotens, ut per merita Sanctorum tuorum, quorum reliquiæ hic ſuot, iodulgere nobis digneris omnia peccata noſtra.

Deinde cum Evangelium oſculatur: Pax Chriſti, quam nobis per Evangelium ſuum tradidit, confirmet & conſervet corda & corpora noſtra in vitam æternam. Amen.

Aote Evangelium cum poſuerit incenſum in Thuribulum dicit, vel antequam diaconus ſe incliuet: Odorem cœleſtis inſpirationia ſuæ accendat in nobis Dominus, & impleat corda noſtra ad audienda & implenda ſui evangelii præcepta. Qui vivit.

Alia oratio.

In nomine Patris & Filii & Spiritus ſaocti. Incenſum iſtud *&c.* Dirigatur Domine *&c.*

Cum

Cum autem diaconus petierit benedictionem : Dominus ſit in corde tuo & in labiis tuis, ut competenter nunties Evangelium pacis.

Perlecto autem Evangelio dicat : Pax tibi.

Quando autem oſculatur Evangelium, dicit: Per iſtos ſermones ſancti Evangelil filii ſui Domini noſtri Jeſu Chriſti indulgeat Dominus univerſa delicta noſtra.

Antequam oblationem accipiat humillime dicat : Ante oculos tuos Deus reus conſcientiæ teſtis aſſiſto, rogare non audeo, quod impetrare non mereor ; tu enim ſcis Domine, quæ aguntur in nobis, erubeſcìmus confiteri, quod non timemus admittere; verbis tibi tantum obſequimur, corde mentimur, & quod velle nosdicimus, nolle noſtris actibus approbamus ; ſed parce Domine confitentibus, ignoſce peccantibus, miſerere te rogantibus, & quia omnis ſenſus in ſacramentis tuis infirmus eſt, & apud te non habent verba ſine crimine, præſta Domine, ut ex nobis indignis & peccatoribus verba non ſuſcipias, per temetipſum veniam largiaris, qui vivis & dominaris.

Dum abluit manus poſtquam perlectum eſt Evangelium: Largire ſenſibus noſtris omnipotens Pater, ut ſicut hic abluuntur inquinamenta manuum, ſic a te mundentur interius pollutiones mentium, & creſcat in nobis augmentum ſanctarum virtutum.

Antequam ad ſacramenta accedat, inclinet ſe ante altare dicens : Facturus ego peccator memoriam ſalutaris hoſtiæ totius mundi, cum illius dignitatem, & meam intueor fœditatem, conſcientia torqueor peccatorum, verum quia tu multum miſericors es, imploro, ut digneris mihi dare ſpiritum contribulatum, quod tibi gratum revelaſti ſacrificium, ut eo purificatus vitali Hoſtiæ pias manus admoveam, quæ omnia peccata mea aboleat, & ea in perpetuum vitandi cautelam infundat, omnibuſque, pro quibus tibi offertur ſalutis commercia largiatur. Per. Amen.

Quando quis offert oblationem presbytero dicat : In ſpiritu humilitatis & in animo contrito tibi Domino creatori meo Hoſtiam offero pro remiſſione omnium peccatorum meorum, & cunctorum fidelium vivorum atque mortuorum.

Sacerdos oblationem accipiens dicat : Suſcipe ſancta Trinitas hanc oblationem, quam tibi offert famulus tuus, & præſta, ut in conſpectum tuum tibi placens aſcendat. *Alia*.

Suſcipe ſancta Trinitas, quam tibi offero pro animabus famulorum famularumque tuarum, ut requiem æternam illis dones inter Sanctos & electos tuos, ut in illorum conſortio vita perfruantur æterna. Per.

Presbyter vel diaconus calicem offert, dicat: Domine Jeſu Chriſte, qui in cruce paſſionis tuæ da latere tuo ſanguinem & aquam, unde eccleſiam conſecrares, manare voluiſti, ſuſcipe hoc ſacrificium altari tuo ſuperpoſitum, & concede clementiſſime, ut pro redemptione noſtra & totius mundi in conſpectum divinæ majeſtatis tuæ cum odore ſuavitatis aſcendat.

Cum ſuperpoſita oblata dicat : Acceptum tibi ſit omnipotenti Deo ſacrificium iſtud ſuper altare tuum poſitum.

Tunc calix ſuper altare ponitur : Offerimus tibi Domine calicem ſalutaris, deprecamur clementiam tuam, ut in conſpectu divinæ majeſtatis tuæ ſacrificium noſtrum cum odore ſuavitatis aſcendat.

Tunc devota manu benedicat oblationem & calicem dicens : Veni ſanctificator omnipotens æterne Deus, bene†dic & ſanctifica hoc ſacrificium tibi præparatum. *Alia*.

In nomine Patris & Filii & Spiritus ſancti ſit hoc ſacrificium immaculatum, & a te Deo vivo & vero adunatum, & conſecratum & benedictum.

Super Oblata: Sanctifica quæſumus Domine hanc obla†tionem, ut nobis unigeniti tui corpus fiat.

Super Calicem dicat: Sanctifica, quæſumus Domine, hunc cali†cem, ut nobis Filii tui ſanguis fiat.

Cum incenſum poſuerit in thuribulo, dicat : Per interceſſionem ſancti Gabrielis archangeli *&c. ut in noſtris editis. In mſs. tamen deeſt concluſio*.

Hic incenſum ſuper ſacrificium faciat vel in circuitu dicat : Incenſum iſtud. Require retro.

Cum incenſum offertur ſingulis dicit: Accendat in nobis Dominus ignem amoris, & flammam æternæ caritatis.

Poſtea vertat ſe ad circumſtantes dicat: Orate fratres pro me, ut meum & veſtrum impleatur officium.

Dicant reſpondentes : Orent pro te omnes Sancti & electi Dei. Exaudiat te Dominus orantem pro noſtra omniumque ſalute. Memor ſit Dominus omnis ſacrificii tui, & holocauſtum tuum pingue fiat.

Poſtea dicat hos pſalmos: Ad te Domine levavi. Pſalmum : Miſerere mei Deus. Pſal. Domine refugium factus.

bb ij Pſal.

Pſal. Qui habitat in adjutorio. Salvum fac ſervum tuum. Fiat Domine miſericordia tua ſuper nos. Exurge Domine.

Oratio.

Gaudeant Domine quæſumus famuli tui beneficiis impetratis, & quibus fiduciam ſperandæ ſalutis tribuiſti, optatæ miſericordiæ tribue benignus effectum. Per.

Per omnia ſecula ſeculorum *&c. ut in noſtris editis, tum quoad omnes Præfationes communem & particulares, cum quoad Canonem uſque ad nomina* Johannis & Pauli, Coſmæ & Damiani, *poſt quæ ſequuntur hæc verba*: Necnon & illorum, quorum hodie ſollemnitatis in conſpectu gloriæ tuæ celebratur triumphus. *Quæ ſequuntur in ms. Miſſali communia ſunt editis uſque ad totam orationem*: Libera nos quæſumus *&c.*

Oratio.

Fiat commixtio & conſecratio Corporis & Sanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti accipientibus in vitam æternam. Amen.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi miſerere nobis. Tribus vicibus.

Ad pacem oſculando altare dicit: Domine Jeſu Chriſte *&c. ut in editis uſque ad totam tertiam orationem.*

Quando corpus Domini in manibus accipit, dicat: Panem cœleſtem accipiam & nomen Domini invocabo. Domine non ſum dignus, ut intres ſub tectum meum, ſed tantum dic verbo, & ſanabitur puer meus.

Quando communicat: Corpus Domini noſtri Jeſu Chriſti cuſtodiat animam meam in vitam æternam.

Ad finitum Patenæ hanc fratres orationem dicant: Hujus Sacramenti ſuſceptio fiat nobis Domine omnium peccatorum noſtrorum remiſſio. Per Chriſtum.

Cetera ſunt eadem, quæ in editis uſque ad totam Orationem: Placeat tibi ſancta Trinitas; *in quam terminatur Miſſa ennuntiati Miſſalis ms. ubi non fit mentio, neque de*: Ite Miſſa eſt, *&c. neque de benedictione, neque de Evangelio, ut apud nos. Similiter nuſquam in canone fit mentio de genuflexionibus.*

Missæ in Natalitiis Sanctorum.

In natali sancti Ambrosii.

Sancti Ambroſii nos Domine jugiter proſequatur oratio, ut quod petitio noſtra non impetrat, ipſo pro nobis interveniente præſtetur. Per. *Secreta.*

Hæc in nobis Sacrificia Deus intercedente beatiſſimo confeſſore tuo Ambroſio, & actione permaneant, & operatione firmentur. Per. *Communio.*

Hæc nos communio Domine purget a crimine, & intercedente beato Ambroſio confeſſore tuo atque pontifice, cœleſtibus remediis faciat eſſe conſortes. Per.

In octava sancti Andreæ.

Protegat nos Domine ſæpius beati Andreæ apoſtoli tui repetita ſollemnitas, ut cujus patrocinia ſine intermiſſione recolimus, perpetuam defenſionem ſentiamus. Per. *Secreta.*

Indulgentiam nobis præbeant hæc munera, quæſumus Domine largiorem, quæ tibi pro venerandis ſancti Andreæ ſuffragiis offeruntur. Per.

Communio.

Adjuvet familiam tuam Domine ſupplicando venerandus Andreas apoſtolus, & pius interventor efficiatur, qui tui nominis extitit prædicator & rector. Per.

In natali sanctæ Luciæ virginis.

Oratio & Secreta *eædem, quæ in editis.*

Communio.

Læti Domine ſumpſimus ſacramenta cœleſtia, intercedente pro nobis beata Lucia martyre, ad vitam nobis proficiant ſempiternam. Per.

In natali sancti Thomæ apostoli.

Oratio *&* Secreta *ut in editis.*

Communio.

Beati apoſtoli tui Thomæ Domine quæſumus interceſſione nos adjuva, pro cujus ſollemnitate percepimus tua ſancta lætantes. Per.

In natali sancti Anastasii martyris.

Votivos nos Domine quæſumus beati Anaſtaſii martyris tui natalis ſemper excipiat, qui & jucunditatem nobis ſuæ glorificationis infundat, & tibi nos reddat acceptos. Per. *Secreta.*

Præſentia munera quæſumus Domine ita ſerena pietate intuere, ut ſancti Spiritus perfundantur benedictione, & in noſtris cordibus eam dilectionem validam infundant, per quam ſanctus martyr omnia corporis tormenta devicit. Per.

Communio.

Sumpſimus Domine ſancti Anaſtaſii martyris tui ſollemnitate cœleſtia ſacramenta, cujus ſuffragiis quæſumus largiaris, ut quod temporaliter gerimus, æternis gaudiis conſequamur. Per.

Sancti Projecti.

Beati martyris tui Projecti nos, quæſumus Domine, interventio glorioſa commendet, ut quod noſtris actibus non

mere-

meremur, ejus precibus conſequamur. Per. *Secreta*.

Suſcipe Domine propitius orationem noſtram cum oblationibus hoſtiarum ſuperimpoſitis, & martyris Projecti deprecatione pietati tuæ perfice benignus acceptas, & illam, quæ in eo flagravit fortis dilectio, in nobis aſpira benignus. Per. *Communio*.

Votiva Domine pro beati martyris tui Projecti paſſione dona percepimus, quæſumus, ut ejus precibus, & præſentis vitæ nobis pariter & æternæ tribuas conferre ſubſidium. Per.

Sanctæ Brigidæ virginis.

Omnipotens ſempiternæ Deus, qui prudentium lampadibus oleo bonæ conſcientiæ ornatis lumen tuæ claritatis infundis, concede propitius, ut beatæ Brigidæ virginis tuæ, cujus natalitia colimus, a fatuarum conſortio ejus interceſſionibus liberemur. Per.

Secreta.

Hoſtias quæſumus Domine pacificas, quas tuæ majeſtati ſollemniter offerimus, ſanctæ Brigidæ virginis tuæ meritis ſanctifica, ut & vincula peccatorum noſtrorum abſolvant, & tuæ nobis famulis tuis miſericordiæ dona multiplicent. Per.

Communio.

Divinis quæſumus Domine redempti myſteriis, ut beatæ Brigidæ virginis tuæ ſuffragiis ſublevemur, & a præſentis vitæ adverſitatibus liberemur, & æternæ beatitudinis præmia conſequamur. Per.

Purificatio sanctæ Mariæ.

Collecta ad ſanctum Adrianum.

In primis cantetur Tertia; poſtea benedicantur candelæ, deinde dicit ſacerdos. Oremus.

Erudi quæſumus Domine plebem tuam, quæ extrinſecus annua tribuis devotione venerari, interius aſſequi gratiæ tuæ luce concede.

Per omnia ſecula ſeculorum. ℟. Amen.

Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Surſum corda. ℟. Habemus ad Dominum.

Gratias agamus Domino Deo noſtro. ℟. Dignum & juſtum eſt.

Præfatio.

Vere dignum & juſtum eſt, æquum & ſalutare, nos tibi ſemper & ubique gratias agere, Domine ſancte, Pater omnipotens, æterne Deus, creator cœli & terræ, rex regum, & Dominus dominantium, nos ſupplices tuos ad te clamantes & exorantes clementer exaudire dignare, qui omnia ex nihilo creaſti, & juſſu tuo per opera apum hunc liquorem ad perfectionem cerei venire feciſti, & qui hodierna die petitionem juſti Symeonis impleſti, te humiliter deprecamur, ut has candelas ad uſum hominum & ad ſanitatem corporum & animarum, ſive in terra, ſive in aquis accenſæ fuerint per invocationem tui ſanctiſſimi nominis, & per interceſſionem ſanctæ Mariæ genitricis Filii tui, cujus hodie feſta devote celebrantur, ac per preces omnium Sanctorum tuorum bene†dicere & ſancti†ficare digneris, ut hujus plebis tuæ, quæ illas honorifice in manibus portat, teque cantando laudat, exaudias voces de cœlo ſancto tuo & de ſede majeſtatis tuæ, propitiuſque ſis omnibus clamantibus ad te, quos redemiſti pretioſo ſanguine filii tui, qui tecum vivit & regnat Deus in unitate ſpiritus ſancti per omnia ſecula ſeculorum, Amen. Oremus præceptis ſalutaribus moniti & divina inſtitutione formati audemus dicere: Pater noſter, qui es in cœlis. *Uſque*: & ne nos inducas in tentationem. Sed libera.

Hic mutat vocem quaſi legens: Oremus. Benedic Domine Jeſu Chriſte hanc creaturam cerei ſupplicationibus noſtris, & infunde ei per virtutem ſanctæ Crucis bene†dictionem cœleſtem, ut qui eam ad repellendas tenebras humano generi tribuiſti, talem ſignaculo crucis tuæ fortitudinem & bene†dictionem accipiat, ut in quibuſcumque locis accenſa ſive poſita fuerit, diſcedat diabolus & contremiſcat, & fugiat pallidus cum omnibus miniſtris ſuis de habitationibus illis, nec præſumat amplius inquietare vel illudere ſervientibus Deo. Proinde ſupplices quæſumus te Domine, ut emittas ſanctum Angelum tuum Raphaelem, qui evulſit & repulit a Sara & Tobia dæmonium mortiferum eos infeſtantem, & conterat illum & perdat de cunctis habitationibus colentium Deum, de baſilicis, de domibus, de angulis, de lectibus, de refectoriis, de univerſis locis, in quibuſcumque Deo famulantes habitant & requieſcunt, dormiunt, vigilant, ambulant & conſiſtunt, nec valeat ille malignus amplius inquietare vel pavores mittere ſuper illos, quos ſancti chriſmatis tui unctione feciſti eſſe munitos, bene†dico te cera in nomine Dei Patris omnipotentis & Filii ejus unigeniti, & Spiritus ſancti paracliti, ut ſis ubique diaboli effugatio, atque omnium contubernalium ſuorum exterminatio, adjuvante eadem ſancta & individua Trinitate, quæ in unitatis eſſen-

ſentia vivit & cooregnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Finita benedictione ſacerdos accipint aquam benedictam, & aſpergat ſuper candelas, & ſumat de cereis & accendat. Cum ceperint accendi, cantor ioeboet hanc antipbonam: Lumen ad revelationem gentium. Pſalmus: Nunc. Repetita antiphona per omnes verſus ejuſdem pſalmi. Gloria Patri. Sicut; uſqucdum accendantur omnes candelæ. Accenſis vero dicant baoc orationem.

Oratio.

Omniporeos ſempiterne Deus, qui hodierna die unigenituin tuum ulnis ſancti Simeoois in templo saocto tuo ſuſcipiendum præſentaſti, te ſupplices depretamur, ut hos cereos tuos, quos oos fideles tui omni magoificentia ſuſcipientes geſtare oupimus luce accenſos, bene†dicere, & ſancti†ficare, atque lumine ſupernæ benedictionis acceodere digneris, quatenus eos tibi Domioo Deo ooſtro offerentes digni & ſancto igne tuæ dulciſſimæ caritatis ſuccenſi io templo ſancto gloriæ tuæ repræſeotari mereamur. Per eumdem.

Fioita oratione pergaot ad ſanctam Mariam canendo antiphonam: Ave Maria gratia plena Dei genitrix virgo. Adorna thalamum tuum Sion & ſuſcipe.

Perfice in nobis Domine quæſumus gratiam tuam, qui juſti Simeonis expectationem impleſti, ut ſicut ille mortem non vidit, priuſquam Chriſtum Dominum videre mereretur, ita & nos vitam obtineamus æteroam. Per eumdem.

SANCTI BLASII.

DEUS, qui præſentem diem honorabilem nobis in beati Blaſii martyria tui ſollemnitate feciſti, da populis tuis ſpiritualium munus gaudiorum, & omnium fidelium mentes dirige in viam ſalutis æternæ. Per. *Secreta.*

Hoſtias Domine, quas nomini tuo conſecrandas offerimus, ſancti Blaſii martyris tui proſequatur oratio, per quam nos expiari tribuas quæſumus & defendi. Per. *Communio.*

Beati Blaſii martyris tui quæſumus Domine interceſſione nos adjuva, pro cujus ſollemnitate percepimus tua ſancta lætantes commercia. Per.

SANCTI BENEDICTI.

DEUS, qui beatum Benedictum conſeſſorum tuum io terris vita laudabili decoraſti, & in cœlis æterna gloria ſublimaſti, ejus quæſumus ſuffragantiboa meritia vita noſtra apud te commendetur. Per. *Secreta.*

Benedictio tua Domine beati Benedicti confeſſoris interceſſione ſuper has boſtias deſcendat, quæ & benedictionem oobia clementer operetur, & beatæ immortalitatis dona coociliet. Per.

Communio.

Beati Benedicti confeſſoris tui Domine precibus confidentes, quæſumus clementiam tuam, ut per ea, quæ ſumpſimus, æterna remedia capiamus. Per.

ANNUNTIATIO SANCTÆ MARIÆ.

DEUS, qui bodierna die verbum tuum beatæ virginis alvo coadunari voluiſti, fac oos ita peragere, ut tibi placere valeamus. Per eumdem.

Secreta, ut in editis. *Communio.*

Adeſto Domine populo tuo, ut quæ ſumpſit fideliter, & mente ſibi & corpore beatæ Mariæ ſemper virginis interceſſiooe cuſtodiat. Per.

SANCTÆ EUFEMIÆ.

CONCEDE oobis omnipotens Deus ſanctæ martyris tuæ Euſemiæ & exultare meritia, & beneficia referre ſuffragiis. Per. *Secreta.*

Muneribus noſtris quæſumus Domine te magnificantes, quæſumus, ut in ſanctæ nobis ſollemnitatibus Euſemiæ gaudia ſuperna coocilies, & patrocinia ſempiterna largiaris. Per.

Communio.

Sanctæ martyris tuæ Euſemiæ nos Domine grata comitetur oratio, & tuam nobis indulgentiam poſcere oon deſiſtat. Per.

LAURENTINI ET PERGENTINI.

TUORUM nos Domine precibus tuere Sanctorum, ut feſta martyrum tuorum Laurentini & Pergentini ſine ceſſatione veoeraotes, & fidei muniamur auxilio & magnifico proficiamus exemplo. Per.

Secreta.

Martyrum tuorum Laurentini & Pergentini Domine feſta venerantes munera nomini tuo dicata offerimus, præſta quæſumus, ut illis reverentiam deferentes nobis veniam impetremus. Per.

Ad communionem.

Protege Domine plebem tuam, ut feſtivitatem martyrum tuorum Laurentini & Pergentini, quam nobis tradidiſti, aſſidue debitam tibi ſolvi precibus concede Saoctorum. Per.

SANCTI BONIFATII CUM SOCIIS SUIS.

DEUS, qui beatom Booiſatium pontificem conſtantiæ in paſſione roboraſti, quique illi ad prædicandum Gentibus glo-

gloriam tuam Heobanem & Aſhelarium ſociare dignatus es *&c.*

Sanctorum Albini, Paulini et Nicetæ cum nongentis octoginta novem.

Propitiare Domine ſupplicationibus noſtris & ſanctorum martyrum tuorum Albini, Paulini & Niceti epiſcopi cum nongentis octoginta novem, qui paſſi ſunt propter nomen tuum, eorum ſuffraganibus meritis, preces noſtras dignanter exaudi, ut dimittantur nobis peccata noſtra, & tecum vivere in æternum mereamur. Per.

Secreta.

Suſcipe Domine propitius orationes noſtras cum oblationibus hoſtiarum, & martyrum tuorum, quorum natalitia glorioſa celebramus, deprecationem pietatis tuæ perfice benigno affectu, & illam, quæ in eis flagravit fortis dilectio, in nobis reſpirare benignus concede. Per.

Communio.

Sanctorum tuorum Domine, quorum feſta celebramus, interceſſione opem miſericordiæ nobis tribue, ut qui coronam martyrii tui non meremur, ſaltem a venia non repellamur. Per.

Vigilia sancti Johannis Baptistæ.

Oratia, ut in editis.

Secreta.

Munera populi tui, quæſumus Domine, propitiatus intende, & beati Johannis Baptiſtæ, cujus nos tribuis præire ſollemnia, fac gaudere ſuffragiis. Per. *Poſtcommunio*, ut in editis.

Miſſa mane primo.

Concede quæſumus omnipotens Deus, ut qui beati Johannis Baptiſtæ ſollemnia colimus, ejus apud te interceſſionibus muniamur. Per. *Secreta.*

Munera quæſumus Domine *&c. ut in editis.*

Communio.

Præſta quæſumus omnipotens Deus, ut qui cœleſtia alimenta percepimus, intercedente beato Johanne Baptiſta, per hæc contra omnia adverſa muniamur. Per.

Alia ad Veſperum.

Deus, qui nos annua beati Johannis Baptiſtæ ſollemnia frequentare concedis, præſta quæſumus, ut & devotis eadem mentibus celebremus, & ejus patrocinio promerente plene capiamus ſecuritatis augmentum. Per.

Vigilia apostolorum Petri et Pauli.

Deus, qui nobis beatorum apoſtolorum Petri & Pauli natalitia glorioſa præire concedis, tribue quæſumus eorum nos ſemper & beneficiis præveniri & orationibus adjuvari. Per.

Secreta, ut in editis. *Communio.*

Beatorum apoſtolorum tuorum Petri & Pauli natalitia glorioſa præire concedis, tribue quæſumus eorum nos ſemper & beneficiis præveniri, & orationibus adjuvari. Per.

Deus, qui eccleſiam tuam apoſtoli tui Petri fide & nomine conſecraſti, quique beatum illi Paulum ad prædicandum Gentibus gloriam tuam ſociare dignatus es, concede, ut omnes, qui ad apoſtolorum tuorum ſollemnia convenerunt, ſpirituali remuneratione ditentur. Per.

Apostolorum Petri et Pauli.

Omnipotens ſempiterne Deus, qui eccleſiam tuam in apoſtolica ſoliditate fundatam, ab inferoarum eruis terrore portarum, præſta ut in tua veritate perſiſtens, nulla recipiat conſortia perfidorum. Per. *Alia.*

Familiam tuam Domine propitius intuere & apoſtolicis defende præſidiis, ut eorum precibus gubernetur, quibus nititur te conſtituente principibus. Per.

Alia.

Exaudi nos Deus ſalutaris noſter, & apoſtolorum tuorum nos tuere præſidiis, quorum donaſti fideles eſſe doctrinis. Per.

Ad Veſperum.

Præſta quæſumus omnipotens Deus, ut qui jugiter apoſtolica defenſione munimur, nec ſuccumbamus vitiis, nec opprimamur adverſis. Per.

Octava sancti Johannis Baptistæ.

Oratia.

Præsta quæſumus omnipotens Deus, ut eccleſia tua, quæ iterato nativitatem præcurſoris filii tui Domini noſtri Jeſu Chriſti Johannis Baptiſtæ in octavo veneratur, eo ipſo pro ea apud miſericordiam tuam præveniente, a peccatis omnibus te miſerante liberari mereamur. Per eumdem. *Secreta.*

Sancti Johannis Baptiſtæ honorabilem nativitatem muneribus, o piiſſime Domine, geminatis in octavo eccleſia tua die devotiſſime conſequitur præſta ſolita clementia tua, ut ipſo pro ea interveniente id munus ſalutare ſibi penes te fieri mereatur. Per. *Communio.*

Mune-

Munera tua, quæ in honorem nominis tui io ſollemoitate iterata præcurſoris ac Baptiſtæ Filii tui Domini noſtri Jeſu Chriſti Johannis ſumpta ſunt, quæſumus omnipotens Deus, præſtent auxilium eccleſiæ tuæ, ut expiata ab omoi immiſſione inſidiatoris te beoedicat, tibi ſerviat, & te protegente ab omoibus malis ſemper ſit libera. Per.

Sanctæ Mustiolæ.

Crescat in nobis Domine ſemper ſanctæ jucuoditatis effectus, ut beatæ Muſtiolæ martyris tuæ veneranda ſeſtivitas augeatur. Per. *Secreta.*

Sanctæ Muſtiolæ martyris tuæ Domine feſta celebrantes preces offerimus, hoſtiam immolamus, præſta quæſumus, ut cum præſidio temporali, & vitam nobis præbeant & incrementa perpetua. Per.

Communio.

Deus virtutum cœleſtium quæſumus, ut ſacrificia pro ſanctæ Muſtiolæ martyris tuæ paſſione delata, deſideriorum oos temporalium doceant habere contemptum, & amare dona cœleſtium gaudiorum. Per.

Octava Apostolorum Petri et Pauli.

Oratio & *Secreta* ut in editis.

Communio.

Beatorum apoſtolorum tuorum Domine Petri & Pauli deſiderata ſollemnia recenſentes, præſta quæſumus, ut eorum ſupplicatiooibus mundemur, quorum regimur principatu. Per.

Sanctorum septem Fratrum.

Præsta quæſumus omnipotens Deus, ut qui glorioſos martyres Januarium, Felicem, Philippum, Silvaoum, Alexaodrum, Vitalem atque Martialem fortes in ſua confeſſione cognovimus *&c. ut in editis, etiam quoad* Secretam *&* Poſtcommunionem.

Sancti Paterniani.

Deus, qui per angelum tuum Raphaelem iter oſteodiſti beato Paterniano, & obitum demonſtraſti, exaudi preces, quas io ejus tibi ſollemnitate deferimus &c. *ut in editis ſecunda Miſſa Confeſſoris Pontificis.*

Sanctæ Margaritæ.

Deus, qui beatam Margaritam virginem hodieroa die ad cœlos per martyrii palmam venire feciſti, coocede propitius, ut ejus exempla ſequeotes ad te pervenire mereamur. Per.

Secreta.

Hæc v[illegible]ctima Domine quæſumus pro beatæ virginis Margaritæ martyrio oblata, & mentium nobis puritatem & corporum [illegible]tineat ſanctitatem. Per.

Co[illegible]uuio.

Hujus Domine ſacramenti perceptione, & beatæ Margaritæ virginis interceſſione & tu in nobis manere dignare, & nos in te viciſſim manere concede. Per.

Sanctorum Quirici et Julittæ.

Deus, qui ſanctorum tuorum Quirici & Julittæ cordibus flammam tuæ dilectioois accendis, da cordibus noſtris eamdem fidei caritatiſque virtutem, ut quorum gaudemus triumphis, provocemur exemplis. Per. *Secreta.*

Illa nos veritas Domine ſemper illumioet, quæ Sanctorum tuorum cordibus flammam tuæ dilectioois accendit. Par.

Communio.

Deus, qui ſanctis tuis martyribus Quirico & Julittæ viocendi ſolatium, & immenſam vioceotibus gloriam æternam concedis, & laceratas carnes eorum tamquam odorem bonum ſuavitatis aſſumis, tribue quæſumus, ut ſicut eis coronam martyrii præſtitiſti, ita nobis peccatorum noſtrorum veniam largiaris. Per.

Sanctorum Ermagoræ et Fortunati.

Intervenientibus Domine ſanctis martyribus tuis Ermagora & Fortunato eccleſiæ tuæ voces placatus admitte, ut deſtructis adverſitatibus univerſis ſecura tibi ſerviat libertate. Per.

Secreta.

Munera humilitatis noſtræ Domine pro ſanctorum martyrum tuorum Ermagoræ & Fortunati glorioſa paſſione & ſollemnitate offerentes, quæſumus propitius reſpicere dignare, & ipſorum interceſſione tam ad profectum vitæ, quam animæ ſalutaria nobis conſueta miſeratione provenire concede. Per.

Communio.

Sumeotes Domine cœleſtis dona myſterii, quæſumus, ut ſanctorum martyrum tuorum Ermagoræ & Fortunati adjuvemur meritis, quorum ſollemoitatem debita veneratiooe celebramus. Per.

Sanctæ Praxedis Virginis et Martyris.

Deus, qui inter cetera potentiæ tuæ miracula etiam io ſexu fragili victoriam caſtitatis & martyrii contuliſti, da quæſumus, ut beatæ & ſanctæ martyris tuæ Praxedis adjuvemur meritis, cujus beatitudi-

titudinis irradiamur exemplis. Per.

Secreta.

Accipe Domine munera, quæ in beatæ martyris tuæ Praxedis ſollemnitate deferimus, quia ad tua præconia recurrit & laudem, quod talis eſt orta mortalis aſſumpta. Per. *Communio.*

Hæc in nobis Domine gratia tua quæſumus ſemper exerceat, ut & divinis inſtauret noſtra corda myſteriis, & ſanctæ martyris tuæ Praxedis commemoratione lætificet. Per.

SANCTÆ MARIÆ MAGDALENÆ.

Oratio & Secreta, *ut in editis.*

Communio.

VIVIFICA Domine animam & ſpiritum noſtrum peccati vulnere ſauciatum, intercedente beata Maria Magdalena, qui ejus precibus tua invicta virtute quatriduanum Lazarum reſuſcitaſti de monumento. Qui vivis.

SANCTI APOLLINARIS.

Oratio, *ut in editis.* *Secreta.*

RESPICE Domine ſuper has hoſtias noſtras, quas nomini tuo ſacrandas offerimus, & beati Apollinaris martyris tui atque pontificis proſequatur oratio, per quam nos expiari facias & defendi. Per.

Communio.

Præſta nobis quæſumus Domine, ut tua Sancta, quæ ſumpſimus, præſidia mentis & corporis, & intervenientibus beati Apollinaris meritis ab omnibus abſolve peccatis. Per.

SANCTÆ CHRISTINÆ.

CRESCAT in nobis Domine ſemper ſanctæ jucunditatis effectus, ut beatæ Chriſtinæ martyris tuæ veneranda feſtivitas augeatur. Per. *Secreta.*

Sanctæ Chriſtinæ martyris tuæ Domine preces offerimus, hoſtiam immolamus, præſta quæſumus, ut eum præſidio temporali, & vitam nobis præbeant, & incrementa perpetua. Per.

Communio.

Deus virtutum cœleſtium quæſumus, ut ſacrificia pro ſanctæ Chriſtinæ martyris tuæ paſſione delata, deſideriorum nos temporalium doceant habere contemptum, & dona habere faciant cœleſtium gaudiorum. Per.

VIGILIA SANCTI JACOBI APOSTOLI.

CONCEDE nobis omnipotens Deus venturam beati apoſtoli tui Jacobi ſollemnitatem congruo prævenire honore, & venientem digna celebrare devotione. Per.

Secreta.

Accepta tibi ſit Domine noſtræ devotionis oblatio, & ad ſancti Jacobi apoſtoli tui venturam puriores faciat nos venire feſtivitatem. Per. *Communio.*

Præſta nobis æterne Salvator beati Jacobi apoſtoli tui nos ubique pia protegi oratione, cujus natalitia per hæc Sancta, quæ ſumpſimus, votivo prævenimus obſequio. Per.

SANCTI CHRISTOPHORI.

Oratio, *ut in editis.* *Secreta.*

HUJUS tibi precibus, Domine quæſumus, grata hæc reddatur oblatio, pro cujus eſt feſtivitate immolanda. Per.

Communio.

Repleti ſumus Domine munere ſollemnitatis optatæ, qua beati Chriſtophori martyris tui, & celebritate vivamus & precibus.

NAZARII ET CELSI.

Oratio, *ut in editis.*

Secreta.

SANCTORUM martyrum tuorum Domine Nazarii & Celſi interceſſione placatus, præſta quæſumus; ut quæ temporali celebramus actione, perpetua ſalvatione capiamus. Per.

Communio.

Exaudi Domine preces noſtras, & populus tuus, qui ſub tantis ſanctorum martyrum tuorum Nazarii & Celſi patrociniis eſt conſtitutus, & a ſuis offenſionibus liberetur, & ab omnibus tueatur adverſis. Per.

NATALIS SANCTARUM VIRGINUM FLORÆ ET LUCILLÆ.

DA nobis Domine Deus noſter in ſanctarum martyrum tuarum Floræ & Lucillæ inceſſabili veneratione lætari, ut quod digna mente non poſſumus celebrare, humilibus ſaltem frequentemus obſequiis. Per. *Secreta.*

Offerimus Domine preces & munera in honorem ſanctarum virginum tuarum Floræ & Lucillæ gaudentes, præſta quæſumus, ut & convenienter hæc agere mereamur, & remedium ſempiternum valeamus acquirere. Per.

Communio.

Sacramentis Domine muniamur acceptis, & ſanctarum tuarum virginum Floræ & Lucillæ interceſſione contra omnes nequitias irruentes armis cœleſtibus protegamur. Per.

INVENTIO SANCTI STEPHANI PROTOMARTYRIS.

DEUS, qui es Sanctorum tuorum ſplen-

dor mirabilis, qui hodierna die corpora ſanctorum tuorum Stephani, Nicodemi, Gamalielis atque Abibon inventione glorioſa revelaſti, da nobis in æterna lætitia de eorum ſocietate gaudere. Per.

Secreta, ut in editis plurimorum martyrum tempore Paſchali.

Communio.

Sumpſimus Domine ſanctorum tuorum Stephani, Nicodemi, Gamalielis atque Abibon ſollemoia celebrantes ſacramenta cœleſtia, præſta quæſumus, ut quod temporaliter gerimus, æternis gaudiis conſequamur. Per.

Benedictio uvæ.

Benedic Domine & hos fructus novos uvæ, quos tu Domine rore cœli & inundantia pluviarum & temporum ſereoitate atque tranquillitate ad maturitatem perducere dignatus es; & dediſti eam ad uſus noſtros, cum gratiarum actione percipere in nomine Domini Jeſu Chriſti, per quem hæc omnia Domine ſemper bona creas.

Sancti Donati episcopi et martyris.

Deus, qui io beati Donati martyris tui atque pontificis manibus poculi fragmenta reſtaurare dignatus es, ſupplicantium preces benignus exaudi, ut quod fiducia non habet meritorum, ejus oobis interceſſione doaetur. Per.

Secreta.

Deus, qui io beati Donati epiſcopi & martyris tui manibus poculi fragmenta reſtaurare digoatus es, munera plebis tuæ propitiatus intende, ut ejus nobis fiat ſupplicatio ſalutaris, pro cujus ſollemnitate hodiernam diem celebramus. Per.

Communio.

Omoipotens & miſericors Deus *&c. ut in editis.*

Vigilia sanctæ Mariæ.

Oratio, ut in editis. *Secreta.*

Magna, quæſumus Domine, apud elementiam tuam pro nobis interveniat Dei genitricis oratio, quam idcirco de præſenti ſeculo tranſtuliſti, ut pro peccatis noſtris fiducialiter intercedat. Per eumdem. *Communio.*

Concede quæſumus omnipotens Deus ad beatæ Mariæ ſemper virginis gaudia æterna pertingere, de cujus nos veneranda aſſumptione tribuis annua ſollemnitate gaudere. Per eumdem.

Assumptio sanctæ Mariæ.

Veneranda nobis Domine hujus diei feſtivitas opem conferat ſalutarem, in qua ſancta Dei geoitrix mortem ſubiit temporalem, nec tamen mortis nexibus deprimi potuit, quæ Filium tuum Dominum noſtrum de ſe genuit incarnatum, qui tecum. *Secreta.*

Subveniat Domine quæſumus *&c. ut in editis etiam quoad Poſtcommunionem.*

Octava sancti Laurentii.

Beati Laurentii nos faciat Domine paſſio veneraoda lætantes, & ut eum ſufficienter recolamus, dignos efficiat. Per.

Secreta.

Beati Laurentii martyris nos Domine precibus protege, cujus honorabilem paſſionem muoeribus geminatis exequimur, quæ licet propriis ſit memoranda priocipiis, indeſinenter tamen permanet glorioſa. Per.

Communio.

Sollemne nobis ioterceſſio beati Laurentii martyris quæſumus Domine præſtet auxilium, ut cœleſtis meoſæ participatio, quam ſumpſimus, tribuat eccleſiæ tuæ recenſitam lætitiam. Per.

Sancti Magni.

Adesto Domine ſupplicationibus noſtris & intercedente beato martyre tuo Magoo, ab hoſtium nos defende propitiatus incurſu. Per.

Secreta.

Præſta nobis quæſumus omnipotens Deus, ut noſtræ humilitatis oblatio, & pro tuorum tibi grata ſit honore Sanctorum, & nos corpore pariter & mente purificet. Per.

Communio.

Tua ſancta ſumentes quæſumus Domine, ut beati Magoi nos faveant beata præſidia. Per.

Dedicatio basilicæ sancti Floridi.

Oratio *&* Secreta, *ut in editis in Dedicatione eccleſiæ.*

Communio.

Deus, qui eccleſiam tuam ſponſam vocare dignatus es, ut quæ haberet gratiam, per Dei devotionem haberet etiam ex nomine pietatem; da, ut omnis hæc plebs nomini tuo ſerviens, hujus vocabuli conſortio digna eſſe mereatur, & eccleſia tua io templo, cujus anniverſarius dies celebratur, tibi collecta te timeat, te diligat, te ſequatur, ut dum jugiter per veſtigia tua graditor, ad cœleſtia promiſſa te ducente pervenire mereatur. Per.

San-

Sancti Simphoriani,

Beati martyris tui Simphoriani Domine nos tuere præſidiis, ut cujus ſollemnitatem annua devotione recolimus, ejus intercesſionibus ab omnibus adverſitatibus eruamur. Per. *Secreta*.

Suſcipe Domine quæſumus propitius orationem noſtram cum oblationibus hoſtiarum ſuperimpoſitis, & martyris tui Simphoriani deprecatione pietati tuæ perfice benignus acceptus, & illum, qui in eum flagravit, fervorem, in nobis aſpira benignus, ut in tua dilectione permanentes, & in tua fide inveniamur ſtabiles, & in moribus concordes & in opere efficaces. Per.

Communio.

Sacro munere ſatiati quæſumus omnipotens Deus, ut interveniente beato Simphoriano martyre tuo omnes nos Sanctorum tuorum jubeas nos adſciſci collegio. Per.

Sancti Bartholomæi apostoli.

Oratio & *Secreta*, ut in editis.

Communio.

Protege Domine populum tuum, & apoſtoli tui Bartholomæi patrocinio confidentem perpetua defenſione conſerva. Per.

Sancti Rufi martyris.

Adesto Domine ſupplicationibus noſtris, ut beati Rufi intercesſionibus confidentes, nec minis terreamur adverſantium, nec ullo conturbemur incurſu. Per. *Secreta*.

Oblatis quæſumus Domine placare muneribus, & intercedente beato Rufo martyre tuo, a cunctis nos defende periculis. Per. *Communio*.

Cœleſtibus refecti ſacramentis & gaudiis ſupplices te rogamus Domine, ut quorum gloriamur triumphis, protegamur auxiliis. Per.

Sancti Johannis Baptistæ.

Oratio, ut in editis. *Secreta*.

Munera tibi Domine pro ſancti martyris tui Johannis Baptiſtæ paſſione deferimus, quia dum finitur in terris, factus eſt cœleſti ſede perpetuus, & quæſumus, ut ejus obtentu nobis proficiat ad ſalutem. Per. *Communio*.

Conferat nobis Domine ſancti Johannis Baptiſtæ utraque ſollemnitas, ut & magnifica ſacramenta, quæ ſumpſimus, ſanctificata veneremur, & in nobis potius edita gaudeamus. Per.

Sanctæ Felicitatis.

Præsta quæſumus omnipotens Deus, ut beatæ Felicitatis martyris tuæ ſollemnia recenſentes meritis ipſius protegamur & precibus. Per. *Secreta*.

Vota populi tui Domine propitiatus intende, & quorum nos tribuis ſollemnia celebrare, fac gaudere ſuffragiis. Per.

Ad Communionem.

Supplices te rogamus omnipotens Deus, ut intervenientibus Sanctis tuis, & tua in nobis dona multiplices, & tempora noſtra diſponas. Per.

In Natali sancti Bartholomæi.

Exaudi Domine populum tuum cum ſancti Bartholomæi apoſtoli tui patrocinio ſupplicantem, ut tuo ſemper auxilio ſecura tibi poſſit devotione ſervire. Per.

Secreta.

Sacrificium noſtrum tibi Domine quæſumus beati apoſtoli tui Bartholomæi precatio ſancta conciliet, ut cujus honore ſollemniter exhibetur, meritis efficiatur acceptum. Per. *Communio*.

Sumpſimus Domine divina myſteria beati Bartholomæi apoſtoli commemoratione lætantes, quæ ſicut tuis Sanctis ad gloriam, ita nobis quæſumus ad veniam prodeſſe perficias. Per.

In sanctorum confessorum Floridi et Amantii.

Propitiare quæſumus Domine nobis famulis tuis per horum ſanctorum confeſſorum tuorum Floridi & Amantii, qui in præſenti venerantur eccleſia, merita glorioſa, ut per eorum piam intercesſionem ab omnibus ſemper protegamur adverſis. Per. *Secreta*.

Suſcipiat clementia tua Domine quæſumus de manibus noſtris munus oblatum, & per horum ſanctorum confeſſorum tuorum Floridi & Amantii orationes ab omnibus nos emundet peccatis. Per. *Communio*.

Divina libantes myſteria, quæ pro horum ſanctorum confeſſorum tuorum Floridi & Amantii veneratione tuæ obtulimus majeſtati, præſta quæſumus Domine, ut per ea veniam mereamur peccatorum, & cœleſtis gratiæ donis reficiamur. Per.

In honorem omnium Sanctorum.

Concede quæſumus omnipotens Deus, ut intercesſio nos ſanctæ Dei genitricis ſemper virginis Mariæ, & omnium cœleſtium virtutum, ſanctorumque omnium Apoſtolorum, Martyrum, Confeſſorum

atque Virginum, & omnium electorum tuorum ubique lætificet, ut dum eorum merita recolimus, patrocinia ſentiamus. Per. *Secreta.*

Oblatis Domine placare muneribus, & intercedente beata Maria cum omnibus Sanctis tuis a cunctis nos defende periculis. Per. *Communio.*

Sumpſimus Domine beatæ Mariæ ſemper virginis, & omnium Sanctorum tuorum commemorationem recolentes ſacramenta cœleſtia, præſta quæſumus, ut quod temporaliter gerimus, æternis gaudiis conſequamur. Per.

In honorem omnium Sanctorum, quorum reliquiæ in eccleſia sunt.

Concede quæſumus omnipotens Deus, ut ſancta Dei genitrix Maria, ſanctique tui Apoſtoli, Martyres, Confeſſores, Virgines, atque omnes Sancti, quorum in iſta continentur eccleſia patrocinia, nos ubique adjuvent, quatenus hic in illorum præſenti ſuffragio, tranquilla pace in tua laude lætemur. Per.

Secreta.

Munera tuæ miſericors Deus majeſtati oblata benigno quæſumus ſuſcipe intuitu, ut eorum nobis precibus fiant ſalutaria, quorum ſacratiſſimæ in hac baſilica reliquiæ reconduntur. Per.

Communio.

Divina libantes myſteria quæſumus Domine, ut beatæ Mariæ ſemper virginis, & eorum nos ubique interceſſio protegat, quorum hic ſacra gaudemus præſentia. Per.

In Sanctorum omnium.

Deus, qui nos beatæ Mariæ ſemper virginis & beatorum Apoſtolorum, Martyrum, Confeſſorum, Virginum, atque omnium ſimul Sanctorum continua lætificas commemoratione, præſta quæſumus, ut quos quotidiano veneramur officio, etiam pia converſatione ſequamur exemplo. Per.

Secreta, ut in editis.

Communio.

Præſta nobis Domine quæſumus intercedentibus beatæ Mariæ ſemper virginis & omnium Sanctorum tuorum meritis, ut quæ ore contingimus, pura mente capiamus. Per.

Pro salute vivorum et mortuorum.

Pietate tua quæſumus Domine omnium noſtrorum ſolve vincula delictorum, & intercedente beata Maria ſemper virgine cum omnibus Sanctis pontificem noſtrum & omnem congregationem illi commiſſam, & nos famulos tuos ac famulas, atque locum iſtum omni ſanctitate cuſtodi; omneſque affinitate & familiaritate nobis junctos, & omnes chriſtianos a vitiis purga, virtutibus illuſtra, pacem & ſalutem nobis tribue, hoſtes viſibiles & inviſibiles remove, inimicis noſtris caritatem largire, & omnibus fidelibus vivis & defunctis in terra viventium vitam & requiem æternam concede. Per.

Secreta.

Deus, qui per ſingularis corporis tui hoſtiam totius mundi ſolviſti delicta, hac oblatione placatus, maculas peccatorum noſtrorum abſterge, & omnium Chriſtianorum fidelium vivorum atque mortuorum peccata dimitte, eiſque præmia æterna concede. Per. *Communio.*

Sumpta quæſumus Domine ſacramenta omnia vitia famuli tui pontificia noſtri & noſtra detergant, omnemque pravitatem & infirmitatem ſeu etiam hoſtium rabiem atque ſubitam mortem meritis beatæ Mariæ virginis & omnium Sanctorum tuorum a nobis procul repellant, & omnibus fidelibus vivis & defunctis proſint ad veniam, pro quorum tibi ſunt oblata ſalute. Per.

Missa ad postulandam gratiam Spiritus sancti.

Deus, cui omne cor patet &c. *ut in editis quoad tres orationes.*

Lectio libri Sapientiæ.

Spiritus diſciplinæ effugiet fictum &c. *uſque* habet vocis.

Missa pro Episcopo vivo.

Oratio eadem, quæ in editis pro Papa. *Secreta.*

In famulo tuo pontifice noſtro quæſumus Domine bonos mores placatus inſtitue; tu in eo, quod tibi placitum ſit, dignanter infunde, ut & dignus ſit, & tua valeat beneficia promereri. Per.

Communio.

Hæc quæſumus Domine, &c. *ut in editis.*

Alia missa pro semetipso Sacerdote.

Suppliciter te piiſſime Deus Pater omnipotens, qui es creator omnium rerum, deprecor, ut dum me famulum tuum coram omnipotentiam majeſtatis tuæ graviter deliquiſſe confiteor, per interceſſionem beatæ Mariæ ſemper virginis, & omnium Sanctorum tuorum manum miſericordiæ tuæ mihi porrigas, quatenus dum hanc oblationem tuæ pietatis offero,

quod

quod nequiter admiſi, clementiſſime digneris me abſolvere. Per.

Secreta.

Deus miſericordiæ, Deus pietatis, Deus indulgentiæ, indulge quæſo & miſerere mei ſervo tuo, & ſacrificium, quod pietatis tuæ gratiæ humiliter offero, benigne digneris ſuſcipere, & peccata, quæ labentibus vitiis contraxi, beatæ Mariæ ſemper virginis, & omnium Sanctorum tuorum pius ac propitius & miſericors indulgeas, & locum pœnitentiæ ac lacrymarum flumina concede, ut veniam merear accipere delictorum. Per.

Communio.

Deus, qui vivorum es Salvator omnium, qui non vis mortem peccatorum, nec lætaris in perditione morientium, te ſuppliciter deprecor, ut concedas mihi veniam peccatorum meorum, ut admiſſa defleam, & poſtmodum flenda non admittam, ut cum mihi extrema dies finiſque vitæ advenerit, emundatum delictis omnibus me angelus ſanctitatis ſuſcipiat. Per.

MISSA PRO AMICO VIVENTE.

DEUS, qui juſtificas impium, & non vis mortem peccatorum, majeſtatem tuam ſuppliciter deprecamur, ut famulum tuum N. de tua miſericordia confidentem cœleſti protegas benigno auxilio, & aſſidua protectione conſerves, ut tibi jugiter famuletur, & nullis tentationibus a te ſeparetur. Per. *Secreta.*

Hujus Domine quæſumus virtute myſterii & a propriis nos munda delictis, & famulum tuum N. ab omnibus abſolve peccatis. Per. *Communio.*

Purificent nos Domine quæſumus ſacramenta, quæ ſumpſimus, & famulum tuum N. ab omni culpa liberum eſſe concede, & qui conſcientiæ reatu conſtringitur, cœleſtis remedii plenitudine glorietur. Per.

PRO AMICIS VIVENTIBUS.

OMNIPOTENS ſempiterne Deus miſerere famulis tuis, & dirige eos ſecundum tuam clementiam in viam ſalutis æternæ, ut te donante tibi placita cupiant, & tota virtute perficiant. Per.

Secreta.

Proficiat quæſumus Domine hæc oblatio, quam tuæ ſupplices offerimus majeſtati, ad ſalutem famulorum tuorum, ut providentia tua eorum vita inter adverſa & proſpera ubique dirigatur. Per.

Communio.

Sumentes Domine perpetuæ ſacramenta ſalutis tuam deprecamur clementiam, ut per ea famulum tuum N. ab omni adverſitate protegas. Per.

ALIA PRO AMICIS.

DEUS, qui caritatis dona per gratiam ſancti Spiritus tuorum cordibus infudiſti, da famulis tuis N. pro quibus tuam deprecamur clementiam, ſalutem mentis & corporis, ut te tota virtute diligant, & quæ tibi placita ſunt, tota devotione perficiant. Per.

Secreta.

Miſerere quæſumus Domine famulis tuis, pro quibus hoc ſacrificium laudis tuæ offerimus majeſtati, ut per hæc ſacramenta ſupernæ benedictionis gratiam obtineant, & gloriam æternæ beatitudinis acquirant. Per.

Communio.

Divina libantes myſteria quæſumus Domine, ut hæc ſalutaria ſacramenta illis proficiant ad proſperitatem & pacem, pro quorum dilectione, hæc tuæ obtulimus majeſtati. Per. *Alia.*

Deus, qui ſupplicum tuorum vota per caritatis officia ſuſcipere dignaris, da famulis tuis in tua proficere dilectione, ut & tibi ſecura mente deſerviant, & in tua pace ſemper aſſiſtere mereantur. Per.

MISSA PRO PECCATIS.

EXULTATIO divina, pietas paterna, majeſtas immenſa te ſupplex tremenſque deprecor pro famula tua N. ut des ei mentem puram, caritatemque perfectam, in actibus ſinceritatem, in corde puritatem, in opere virtutem, in moribus diſciplinam, ut quod nos licet indigni ante conſpectum majeſtatis tuæ fideliter devoteque pro ipſa clementiæ tuæ offerimus, pietatis tuæ gratia obtinendo cognoſcat. Per. *Secreta.*

Indulge Domine ſupplicanti mihi famulo tuo, da indulgentiam poſcendi, ut ſecure tibi Domino Deo noſtro victimam pro famula tua N. offerre valeam, ut pro delictis ſuis veniam obtineat, & per te pariter ſancta munera conſecuta ad ſalutem æternæ gratiæ cum tuo adjutorio poſſit pervenire. Per. *Communio.*

Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis, & cuſtodi gratiam, quam nobis conferre dignatus es, tuorum interceſſione Sanctorum, & donum tuæ miſericordiæ famulæ tuæ conferre digneris. Per.

MISSA PRO PECCATIS.

DEUS miſericordiæ, Deus indulgentiæ, indulge quæſo & miſerere famulo tuo N. ut delictorum, quæ tibi ex ore aperuit, nul-

nulla in eo macula reſervetur interius, ſed per pœnitentiæ luctum ad tua mereatur pervenire promiſſa. Per.

Lectio Ezechielis prophetæ.

Convertimini ad me &c. *uſque* dicit Dominus.

Sequentia ſancti Evangelii ſecundum Matthæum.

In illo tempore: Diſcumbente Jeſu &c. *uſque* peccatores in pœnitentiam.

Secreta.

Reſpire quæſumus Domine ad preces famuli tui N. qui tibi mente & corde ſe peccaſſe graviter confitetur; & præſta, ut per oblationem tui corporis & ſanguinis, quam tibi pro ipſo offerimus, veniam impetrare valeamus. Per.

Communio.

Refecti quæſumus Domine datis tuis, te ſupplices exoramus, ut converſo fratre noſtro ad viam juſtitiæ, fontem lacrymarum in eum concutias, & ne ultra lugenda committat, cum paterna pietate cuſtodi. Per.

PRO CONFITENTIBUS PECCATA SUA.

EXAUDI quæſumus Domine ſupplicum preces &c. *ut in litaniis editis.*

Secreta.

Hoſtias tibi Domine placationis offerimus, ut delicta noſtra miſeratus abſolvas, & pacem nobis concedas. Per.

Communio.

Præſta nobis æterne Salvator, ut percipientes hoc munere veniam peccatorum de tuis ſemper beneficiis gloriemur. Per.

MISSA PRO PECCATIS.

DEUS, qui peccantium non vis animas perire, ſed culpas, contine pœnam, quam meremur, & quam precamur, ſuper nos effunde clementiam tuam, ut de mœrore gaudium tuæ miſericordiæ conſequi mereamur. Per.

Secreta.

Subveniat nobis Domine quæſumus ſacrificii præſentis oblatio, quæ nos & ab univerſis erroribus potenter abſolvat, & a totius eripiat perditionis incurſu. Per.

Communio.

Exaudi Domine gemitum populi tui, ne plus apud te valeat offenſio delinquentium, quam miſericordia tua indulta fletibus ſupplicantium. Per.

PRO REMISSIONE PECCATORUM.

Oratio & Secreta, *ut in editis.*

Communio.

QUOS munere cœleſti reficis Domine, divino tuere præſidio, ut tuis myſteriis perfruentes nullis ſubdamur adverſis, & a cunctis iniquitatibus noſtris exue nos omnipotens Deus, & in tua fac pace gaudere. Per.

MISSA PRO MALIS COGITATIONIBUS.

Oratio & Secreta, *ut in editis.*

Communio.

PER hoc ſacrificium quæſumus Domine, quod tuæ obtulimus majeſtati, ab omnibus cor famuli tui emunda tentationibus. Per.

MISSA PRO PETITIONE LACRYMARUM.

Oratio & Poſtcommunio *ut in editis.*

Secreta.

HÆC ſacrificia quæſumus Domine, quæ tuæ pietati obtulimus, nobis proficiant ad noſtrorum veniam peccatorum, & miſerationis tuæ ſemper tribuant ſolatium. Per.

PRO TRIBULATIONE.

INEFFABILEM miſericordiam tuam quæſumus Domine nobis clementer oſtende, ut ſimul nos & a peccatis exuas, & a pœnis, quas pro his meremur, eripias. Per. *Secreta.*

Purificet nos Domine quæſumus muneris præſentis oblatio, & dignos ſacra participatione perficiat. Per.

Communio.

Præſta Domine quæſumus, ut a terrenis affectibus expiati ad superni plenitudinem ſacramenti, cujus libavimus Sancta, tendamus. Per.

ALIA MISSA.

DEUS, qui contritorum non deſpicis gemitum, & mœrentium non ſpernis affectum, adeſto precibus noſtris, quas pietati tuæ pro tribulatione noſtra offerimus implorantes, ut nos clementer ſuſcipias, & ſolo bonitatis tuæ intuitu tribuas, ut quicquid contra nos diabolicæ atque humanæ moliuntur adverſitates, ad nihilum redigas, & conſilio miſericordiæ tuæ allidas, quatenus nullis adverſitatibus læſi, ſed ab omni tribulatione & anguſtia liberati, gratias tibi in eccleſia tua referamus læti. Per.

Secreta.

Deus, qui tribulatos corde ſanas, ad hanc propitius hoſtiam dignanter attende, & qua totius mundi voluiſti laxari delicta, pro tribulatione noſtra clementer aſſume, noſtraque cuncta diſcrimina ſolve, tribulationem attende, miſerias pelle, anguſtias & preſſuras amove, ut exuti ab omnibus, quæ patimur, malis, in tuis ſemper delectemur exultare beneficiis. Per. *Communio.*

Dimitte

Dimitte quæſumus Domine peccata noſtra, & tribue nobis miſericordiam tuam, oriſque noſtri alloquio deprecatus noſtram humilitatem adtende, vincula ſolve, delicta dele, tribulationem inſpice, adverſitatem repelle, effectumque petitionis noſtræ jugiter clementer exaudi. Per.

Missa in tempore Belli.

Omnipotens & miſericors Deus a bellorum nos quæſumas turbine fac quietos, quia bona nobis præſtabis, ſi pacem dederis & mentis, & corporis. Per.

Secreta.

Sacrificium *&c. ut in editis.*

Communio.

Sacroſancti corporis & ſanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti refectione confortati, ſupplices te rogamus omnipotens Deus, ut hoc remedio ſingulari ab omnium peccatorum nos cogitatione purifices, & a periculorum munias incurſione cunctorum. Per *eumdem.*

Missa pro Persequentibus.

Hostium noſtrorum quæſumus Domine Deus elide ſuperbiam, & per intercestionem beatæ Mariæ virginis, & omnium Sanctorum dexteræ tuæ virtute proſterne. Per.

Secreta.

Hujus Domine quæſumus virtute myſterii per intercestionem beatæ Mariæ virginis & omnium Sanctorum a noſtris mundemur occultis, & ab inimicorum liberemur inſidiis. Per.

Ad Communionem.

Vivificet quæſumus Domine propitiatio tui ſancta myſterii, & per merita beatæ Mariæ virginis, & Sanctorum omnium pariter nobis expiationem tribuat & munimen. Per.

Missa in tempore Mortalitatis.

Oratio & Secreta *ut in editis.*

Communio.

Sacramenta nos quæſumus Domine tua Sancta funteates, & ab omni propitius iniquitate & periculo defende. Per.

Missa pro Iter agentibus.

Oratio & Secreta *ut in editis.*

Communio.

Deus infinitæ miſericordiæ & majeſtatis immenſæ, quem nec ſpatia locorum, nec intervalla temporum, ab his, quos tueris, abjungunt, adeſto famulis tuis in te ubique fidentibus, & per omnem, quam ituri ſunt viam, dux eis & comes eſſe dignare, nihil eis adverſitatis noceat, nihil difficultatis obſiſtat, cuncta eis ſalubria, cuncta ſint proſpera, ut ſub ope dexteræ tuæ quicquid juſto expetierint deſiderio, celeri conſequantur effectu. Per.

In die Depositionis defuncti, sive III. vel VII. vel XXX.

Oratio, *ut in editis die tertio.*

Secreta.

Adesto Domine ſupplicationibus noſtris, & hanc oblationem, quam tibi offerimus pro anima famuli tui N. in die depoſitionis ejus III. VII. vel XXX. placidus ac benignus aſſume. Per.

Communio.

Omnipotens ſempiterne Deus collocare dignare animas famulorum famularumque tuarum, illorum, quorum diem celebramus depoſitioois ,] in ſinibus Abrahæ, Iſaac & Jacob, ut cum dies agnitionis tuæ advenerit, inter Sanctos tuos & electos reſuſcitari præcipias. Per.

Pro uno Sacerdote defuncto.

Beati Floridi confeſſoris tui quæſumus Domine ioterceſſione nos protege, & animam famuli tui ſacerdotis Sanctorum tuorum junge conſortiis.

Secreta.

Suſcipe quæſumus Domine hoſtias placationis & laudis, quas tibi in honorem beati & nomine beati Floridi coofeſſoris tui conſecrandas deferimus, & pro requie famuli tui ſacerdotis N. tibi ſuppliciter immolamus. Per.

Communio.

Aſcendant ad te Domine preces noſtræ, & animam famuli tui ſacerdotis N. gaudia æterna ſuſcipiaot, & quem feciſti adoptionis participem, jubeas hæreditatis tuæ eſſe conſortem. Per.

Pro Diaconibus defunctis.

Adesto Domine ſupplicationibus noſtris, & animæ famulorum tuorum Diacoorum, & omnium clericorum tuæ propitiationis abundantiam & indulgentiam conſequantur, & lucis perpetuæ tribuas eis manſionem. Per.

Secreta.

Exaudi nos ſancte Pater, omnipotens æterne Deus, ut his ſaeris muneribus placatus animas omnium famulorum tuorum Diaconorum redemptio ſempiterna poſſideat. Per.

Communio.

Omnipotens æterne Deus ſuſcipe propitius preces noſtras pro animabus famulorum tuorum Diaconorum, ut in lucis regione eas in Sanctorum tuorum numero facias aggregari. Per.

Mis-

MISSA PRO SUBDIACONIBUS.

DEUS, cui proprium aſt miſereri ſemper & parcere *&c. ut in editis.*

Secreta.

Offerimus tibi Domine boſtias placationis & laudis, ut perpetuæ miſericordiæ largitate animas ſamulorum tuorum ſubdiaconorum in lucis æternæ perficias regiona gaudere. Per. *Communio.*

His ſacrificiis quæſumus omnipotens Deus purgentur animæ & ſpiritus famulorum tuorum ſubdiaconorum, ut ad indulgentiam & reſrigerium ſempiternum pervenire mereantur. Per.

PRO UNO DEFUNCTO.

OMNIPOTENS ſempiterne Deus, cui nunquam ſine ſpe miſericordiæ ſupplicatur, propitiare animæ ſamuli tui, ut qui de hac vita in tui nominis confeſſione diſceſſit, Sanctorum tuorum numero ſacias aggregari. Per. *Secreta.*

Propitiare quæſumus Domine animæ ſamuli tui N. pro quo tibi hoſtias placationis offerimus, & quia in hac luce in fide manſit catbolica, in ſutura vita ei retributio cœleſtis gaudii condonetur. Per.

Communio.

Preſta quæſumus omnipotens Deus, ut anima ſamuli tui N. ab Angelis lucia ſuſcepta in præparata habitacula deduci ſacias Beatorum. Per.

MISSA PRO PLURIBUS DEFUNCTIS.

DEUS, cujus miſericordiæ non eſt numarus, ſuſcipe propitius pro animabus famulorum tuorum preces noſtras, & lucia eis lætitiam atque in regione Sanctorum tuorum ſocietatem concede. Per.

Secreta.

Pro requie Domine animarum famulorum tuorum N. ſuſcipe hoſtiam, quam tu Deo Patri pro nobis obtuliſti benignam, ut qui cauſa hominum deſcendiſti de cœlis, te redeunte mereantur numerari in conſortio Sanctorum, qui cum Deo Patre & Spiritu ſancto vivis & regnas in ſecula ſeculorum. *Communio.*

Hæc nos communio Domine purget a crimine, & animabus ſamulorum tuorum cœleſtis gaudii tribuat conſortium, ut ante thronum gloriæ tuæ ſegregatæ cum dextris, nihil commuoe habeant cum ſiniſtris. Per.

MISSA PLURIMORUM DEFUNCTORUM.

DEUS, cui proprium eſt ſemper miſereri & preces exaudire ſupplicantium, propitiare animabus famulorum tuorum N. ut te miſerante a peccatorum vinculis abſoluti, ad æternæ beatitudinis requiem pervenire mereantur. Per. *Secreta.*

Suſcipe clementiſſime Pater pro commemoratiooa famulorum tuorum N. hoſtiam placationis & laudis, ut ſacrificii præſentis oblatio ad refrigerium animarum eorum te miſerante pervaniat. Per.

Communio.

Abſolve quæſumus Domine animas famulorum tuorum N. ab omnium vinculo delictorum, ut in reſurrectionis gloria inter Sanctos tuos reſuſcitati reſpirent. Per.

PRO FEMINA DEFUNCTA.

OMNIPOTENS ſempiterne Deus conditor & redemptor animarum, qui animabus Sanctorum tuorum æternæ beatitudinis præmium contuliſti, præſta quæſumus, ut anima famulæ tuæ N. quam de hoc ſeculo migrare juſſiſti, cujus commemorationem agimus, Sanctorum conſortio perfrui mereatur. Per.

Secreta.

Pro anima famulæ tuæ N. hoſtiam Domine quæſumus ſuſcipe benignus oblatam, ut per hoc ſingulare officium vinculis horrendæ mortis exuta vitam mereatur æternam. Per. *Communio.*

Inclina quæſumus aurem tuam ſupplicationibus noſtris, & animæ ſamulæ tuæ perpetuæ lucis tribue manſionem. Per.

MISSA PRO DEFUNCTIS FEMINIS.

Oratio & Secreta *ut in editis pro una defuncta.* *Communio.*

INVENIANT quæſumus Domine animæ ſamularum tuarum lucis æternæ conſortium, cujus perpetuæ gratiæ conſecutæ ſunt ſacramentum, per reſurgentem e mortuis Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum, qui tecum vivit & regnat Deus in unitate Spiritus ſaucti, per omoia ſecula ſeculorum.

MISSA IN HONOREM SANCTÆ TRINITATIS.

BENEDICTA ſit ſancta Trioitas atque indiviſa unitas, confitebimur ei, quia fecit nobiſcum miſericordiam ſuam.

Pſal. Benedicamus Patrem & Filium. ℟. Benedictus es Deus, qui intueris abiſſos, & ſedes ſuper Cherubim.

℣. Beoedicite Deum cœli cœlorum, quia fecit nobiſcum miſericordiam ſuam. Alleluja.

℣. Benedictus es Domine Deus patrum noſtrorum & laudabilis in ſecula.

Offertorium & Communio *ut in editis.*

IN HONOREM SANCTÆ CRUCIS.

Nos autem gloriari oportet in Cruce Domi-

Domini noſtri Jeſu Chriſti, in quo eſt ſalus, vita & reſurrectio ooſtra, per quem ſalvati & liberati ſumus.

Pſal. Deus miſereatur. ℟. Chriſtus factus eſt pro nobis obediens uſque ad mortem, mortem autem Crucis.

℣. Propter quod & Deus exaltavit illum, & dedit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen. Alleluja.

℣. Nos autem gloriari oportet in Cruce Domini noſtri Jeſu Chriſti.

Offertorium & Communio *ut in editis*.

IN HONOREM SANCTÆ MARIÆ.

VULTUM tuum deprecabuntur &c.

Pſal. Eructavit. ℟. Diffuſa eſt gratia &c.

℣. Propter veritatem &c. Alleluja.

℣. Specie tua & pulcritudioe tua &c.

Offertorium.

Offerentur Regi virgines poſt eam, proximæ ejus offerentur tibi.

Communio.

Regina mundi digniſſima, virgo Maria perpetua, iotercede pro ooſtra pace & ſalute, quæ genuiſti Chriſtum Dominum ſine virili ſemine.

IN SANCTI MICHAELIS.

BENEDICITE Domioum omnes angeli ejus, potentes virtute, qui ſacitis verbum ejus, ad audiendam vocem ſermonum ejus.

Pſal. Benedic anima mea. ℟. Benedicite Dominum omoes aogeli ejus, potentes virtute, qui facitis verbum.

℣. Benedic anima mea Domioum, & omoia interiora mea nomen ſanctum ejus. Alleluja.

℣. Coocuſſum eſt mare, & contremuit terra, ubi archangelus Michael deſceodebat de cœlo. *Offertorium.*

Stetit angelus ſuper aram templi habens thuribulum aureum in manu ſua, & data ſunt ei ioceoſa multa, & aſcendit ſumus aromatum io conſpectu Dei. Alleluja.

Communio.

Benedicite omnes aogeli Domini Domioum, hymnum dicite, & ſuperexaltate eum in ſecula.

IN HONOREM SANCTI SPIRITUS.

CARITAS Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris, alleluja, per inhabitantem ſpiritum ejus in oobis, Allaluja, Alleluja.

Pſal. Domine Deus. ℟. Beata gens, cujus eſt Dominus Deus eorum, populos, quem elegit Dominus in hæreditatem ſibi.

℣. Verbo Domioi cœli firmati ſuot, & Spiritu oris ejus virtus eorum. Alleloja.

℣. Veni ſancte Spiritus, reple tuorum corda fidelium, & tui amoria in eis ignem accende. *Offertorium.*

Emitte Spiritum tuum, & creabuntur, & renovabis ſaciem terræ, ſit gloria Domioi in ſecula, Alleluja.

Communio.

Spiritus ſanctus docebit vos, Alleluja, quæcumque dixero vobis, Alleluja.

Sequentia.

Sancti Spiritus adſit nobis gratia,
Quæ corda noſtra ſibi ſaciat babitacula.
Expulſis inde cunctis vitiis ſpiritualibus.
Spiritus alme illuſtrator omnium
Horridas ooſtræ mentis purgat tenebras.
Amator ſancte ſeoſatorum ſemper cogitatuum
Infunde unctionem tuam clemana noſtris ſeoſibus.
Tu purificator omnium flagitiorum Spiritus,
Purifica aoſtros oculos interioria hominia,
Ut videri ſupremus genitor poſſit a nobis
Mundi cordis, quem ſoli cernere poſſunt oculi.
Prophetas tu inſpiraſti, ut præcooia Chriſti præcinuiſſeot inclita.
Apoſtolos conſortaſti, ut trophæum Chriſti per totum mundum veherent.
Quando machinam per verbum ſuum ſecit Deus cœli, terræ, maria.
Tu ſoper aquaa facturus eas nomen tuum expandiſti Spiritus.
Tu animabus vivificandis aquas fœcundas.
Tu aſpirando das ſpiritales eſſe homines.
Tu diviſum per linguas mundum & ritus adunaſti.
Idololatras ad cultum Dei revocans magiſtrorum optime.
Ergo nos ſupplicantes tibi exaudi propitius ſancte Spiritus.
Sine quo preces omnes caſſæ creduntur & indigoæ Dei auribus.
Tu, qui omnium ſeculorum ſaocte,
Qui nominis docuiſti inſtincte complectendo Spiritus,
Ipſe hodie apoſtolos Chriſti
Donans muoere inſolito & cunctis inauditis ſeculis
Hunc diem glorioſum feciſti.

MISSA PRO PECCATIS.

MISERERIS omnium &c. *ut in editis uſque ad* Alleloja.

Graduale.

Alleluja, ℣. Domine exaudi orationem meam, & clamor meus ad te veniat.

Offertorium.

Miſerere mihi Deus ſecundum magnam miſericordiam tuam. Dele Deus iniquitatem meam. *Communio.*

Inclina aurem tuam, accelera, ut eruas nos.

In plurimorum Martyrum.

Sapientiam Sanctorum narrent populi, & laudes eorum nuntiet eccleſia, nomina autem eorum vivent in ſeculum ſeculi.

Pſal. Magnus. ℟. Juſtorum animæ in manu Dei ſunt, & non tanget illos tormentum malitiæ. Viſi ſunt oculis inſipientium mori, illi autem ſunt in paee, Alleluja. Sancti tni Domine florebunt ſicut lilium, & ſieut odor balſami erunt ante te. *Offertorium.*

Exultabunt Sancti in gloria, lætabuntur in eubilibus ſuis, exultationes Dei in faucibus eorum.

Communio.

Ego vos elegi de mundo, ut eatis & fructum afferatis.

In Confessorum.

Sacerdotes tui Dnmine induantur &c. *ut in editis.*

Pſal. Memento. ℟. Sacerdotes ejus induant ſalutari, & ſancti ejus exultatinne exultabunt. Illuc producam cornu David, paravi lucernam Chriſto meo.

Alleluja. Sancti tui Domine.

Offertorium.

Exultabunt Sancti in gloria.

Communio.

Juſtorum animæ in manu Dei ſunt, & non tanget illos tormentum malitiæ, viſi ſunt oculis inſipientium mori, illi autem ſunt in pace.

Officium de Virginibus.

Vultum tuum, *Pſal.* Eructavit, ℟. Propter veritatem & manſuetudinem *&c.* Audi filia & vide *&c.* Specie tua *&c.*

Offertorium.

Diffuſa eſt gratia in labiis tuis, propterea benedixit te Deus in æternum & in ſeculum ſeculi.

Communio.

Dilexiſti juſtitiam, & odiſti iniquitatem, propterea unxit te Deus, Deus tuus.

Sequentia ſancti evangelii ſeeundum Marcum.

In illo tempore dixit Jeſus diſcipulis ſuis: Videte, vigilate & orate *&c. uſque ad* omnibus dico: Vigilate *incluſive.*

Officium sanctæ Mariæ.

Salve ſancta parens, enixa puerpera regem, qui cœlum terramque regit in ſecula ſeculorum.

Pſal. Virgo Dei genitrix, quem totus non capit orbis, in tua ſe elauſit viſtera factus homo, ℟. Benedicta & venerabilis es virgo Maria, quæ ſine tactu pudnris inventa es mater Salvatoris. Virgo Dei genitrix, quem totus non capit orbis, in tua ſe elauſit viſcera factus homo, Alleluja. ℣. Poſt partum virgo inviolata permanſiſti, Dei genitrix intercede pro nobis.

Sequentia.

Hae clara die turma feſtiva dat præconia,
Mariam concrepando ſimphonia nectarea,
Mundi domina, quæ eſt ſola caſtiſſima virginum regina.
Salutis cauſa, vitæ porta, atque cœli reſarta gratia.
Nam ad illam ſic nuntia olim ſunt facta angelica.
Ave Maria gratia Dei plena per ſecula.
Mulierum pia agmina intra ſemper benedicta
Virgo, & gravida mater intacta prole glorioſa.
Cui contra Maria hæc reddit famina.
In me quomodo tua fient nuntia?
Viri novi nullam certe copulam,
Ex quo atque nata ſum incorrupta.
Diva miſſus ita reddit affata;
Flatu ſacro plena fies Maria,
Nova afferens gaudia Sancto plena nati per exordia
Intra tui uteri clauſtra regnat, qui gubernat æthera
Omnia, qui dat tempora pacifica.

Sequentia ſancti evangelii ſecundum Lucam.

In illo tempore repleta aſt Heliſabeth *&c. uſque ad* ſalutari meo *incluſive.*

Offertorium. Ave Maria.

Communio.

Beata viſcera Mariæ, quæ portaverunt æterni Patris Filium.

EXCER-

EXCERPTA

EX SECUNDO CODICE AVELLANENSI.

MISSA PRO TRIBULATIONE.

SALUS populi ego ſum dicit Dominus; de quacumque tribnlatione clamaverint ad me, exaudiam eos, & ero illorum Dominus in perpetuum.

Pſal. Attendite popule. *Pſal.* Gloria. Evovae.

Omnipotens ſempiterne Deus mœſtorum conſolatio, laborantium fortitudo, perveniant ad te preces de quacumque tribulatione clamantium, ut omnes ſibi in neceſſitatibus ſuis miſericordiam tuam gaudeant affuiſſe. Per.

Lectio libri Sapientiæ.

Miſerere noſtri Deus *&c. uſque ad verba* ut enarrent mirabilia tua Domine Deus noſter.

Graduale.

Propitius eſto Domine peccatis noſtris, ne quando dicant gentes, ubi eſt Deus eorum?

℣. Adjuva nos Deus ſalutaris noſter, & propter bonorem nominis tui Domine libera nos. Alleluja. *Pſal.* Domine exaudi orationem meam, & clamor meus ad te veniat.

Sequentia ſancti evangelii ſecundum Lucam.

In illo tempore dixit Jeſus diſcipulis ſuis: Quoniam oportet ſemper orare *&c. uſque ad* vindictam illorum *incluſive.*

Offertorium.

Si ambulavero in medio tribulationis, vivificabis me Domine, & ſuper iram inimicorum meorum extendes manum tuam, & ſalvum me fecit dextera tua.

Secreta.

Has tibi Domine offerimus hoſtias prō ſalute noſtra & pro omnibus anguſtiis nobis ingruentibus, quatenus corpora & animas noſtras Spiritus ſancti gratia liberare atque illuminare digneris.

Communio.

Amen dico vobis, quicquid orantes petitis, credite, quia accipietis, & fiet vobis.

Ad Communionem.

Da nobis Domine quæſumus de tribulatione lætitiam, nt qui diu pro peccatis noſtris affligimur, intercedentibus omnibus Sanctis tuis, in tua miſericordia reſpiremus. Per.

ALIA MISSA PRO TRIBULATIONE.

SALUS popnli ego ſum, dicit Dominus.

Oratio.

Deus pater orphanorum, judexque viduarum, lacrymas eccleſiæ tuæ miſeratus intende, illamque tua miſericorditee eripiat majeſtas, quam nulla terrena defendit poteſtas. Per.

Lectio Jeremiæ prophetæ.

Si iniquitates noſtræ contenderunt *&c. uſque ad* nos Domine Deus noſter.

Graduale.

Propitius eſto Domine, adjuva nos Deus. Alleluja. Domine exaudi.

Evangelium. Quoniam oportet.

Offertorium. Si ambulavero.

Secreta. Hæc hoſtia Domine, quam pro infidelium bellis offerimus, tibi ſie accepta, ut per hæc, quod devote poſcimus, te adjuvante conſequamur. Per.

Communio. Amen dico vobis.

Ad Communionem. Deprime quæſumus Domine Deus jura tyrannorum tibi adverſantium, ut diſcant te fore protectorem eccleſiæ tuæ tuo pretioſo ſanguine redemptæ. Per.

INCIPIT ORDO AD CATHECUMENUM FACIENDUM.

INTERROGA *primo de nomine ejus, hoc eſt, quo nomine vult vocari*, & dicto *Sancti nomine*. Quare veniſti ad eccleſiam? ℟. Chriſtianus fieri.

Quid petis? ℟. Fidem.

Fides quid tibi præparat? ℟. Vitam æternam.

Abrenuntias ſathanæ? ℟. Abrenuntio & omnibus pompis ejus; abrenuntio & omnibus operibus ejus.

Credis in Deum Patrem omnipotentem, creatorem cœli & terræ? ℟. Credo.

Credis & in Jeſum chriſtum Filium ejus unicum Dominum noſtrum natum & paſſum? ℟. Credo.

Credis & in Spiritum ſanctum, ſanctam eccleſiam catholicam, Sanctorum communionem, remiſſionem peccatorum, carnis reſurrectionem, vitam æternam? ℟. Credo.

Deinde inſufflet in faciem ejus tribus vicibus ſacerdos dicendo: Exi ab eo immunde ſpiritus, da honorem Jeſu Chri-

ſto filio ejus & Spiritui ſancto paraclito.

Deinde ſignat eum in fronte dicens: Signum ſanctæ † Crucis Domini noſtri Jeſu Chriſti in fronte tua pono.

Deinde & in pectore ſignet dicens: Signum ſalutis † Domini noſtri Jeſu Chriſti in pectus tuum pono. Accipe ſignum † Crucis Chriſti tam in corde, quam in fronte. Sume fidem cœleſtium præceptorum, talis eſto moribus, ut templum Dei eſſe poſſis. Gaudeas ingreſſus in eccleſiam Dei evaſiſſe te laqueos mortis, lætus agnoſce idola, reſpue ſimulacra, cole Deum Patrem omnipotentem, & Jeſum Chriſtum filium ejus, qui eum eo & Spiritu ſancto vivit & regnat Deus in æterna ſecula ſeculorum. Amen.

Alia oratio: Omnipotens ſempiterne Deus &c.

Alia: Preces noſtras &c.

Alia: Deus, qui humani generis &c.

Alia Oratio. Exorciſmus ſalis &c. (*ut in Rituali Romano.*)

Benedic † omnipotens Deus hanc creaturam ſalis benedictione cœleſti in nomine Domini † Jeſu Chriſti & in virtute Spiritus ſancti, ad effugandum inimicum, quam tu Domine ſanctificando † ſanctifices, benedicendo bene † dicas, fiatque omnibus accipientibus perfecta medicina, permanens in viſceribus ſumentium in nomine Domini † Jeſu Chriſti qui venturus eſt in Spiritu ſancto judicare.

Tunc accipiat de ipſo ſale, & ponatur in ore infantis. Accipe ſal ſapientiæ, propitiatus ſit in vitam æternam. Amen. Dominus vobiſcum. ℞. Et cum.

Oratio.

Deus patrum noſtrorum &c. (*ut in Rituali edito*)

Deinde apprehendat dexteram, & introducat eum in eccleſiam, ſic dicendo: Ingredere in templum Dei, ut habeas partem cum Chriſto.

Incipit ordo ad symbolum faciendum.

Deus Abraham &c. (*ut in edito Rituali.*)

Adjuratio contra dæmonem: Ergo maledicte diabole &c. (*ut ſupra in Ritualibus, cum hoc tantum diſcrimine, quod in mſ. non ponitur concluſio.*)

Super Feminam.

Deus cœli &c. (*ut in editis abſque tamen concluſione.*)

Adjuratio ſuper Maſculum.

Deus immortale præſidium &c. *ut in editis.*

Adjuratio.

Ergo audi maledicte, *ut in editis.*

Exorciſmus.

Exorcizo te immunde ſpiritus in nomine Patris & Filii & Spiritus ſancti, ut exeas & recedas ab hoc famulo Dei, ipſe tibi imperet maledicte damnate, qui pedibus ſuper mare ambulavit, & Petro mergenti dexteram porrexit. Ergo exorcizo te immunde ſpiritus per † Patrem, & Fi † lium, & Spiritum † ſanctum, ut exeas & recedas ab hoc famulo Dei; ipſe enim tibi imperat maledicte damnate, qui cæco nato oculos aperuit, & quatriduanum Lazarum de monumento ſuſcitavit. Ergo ſit Dominus vobiſcum. Et cum ſpiritu tuo. Æterna &c. *ut in editis.*

Hæc dicit Dominus: Omnes ſitientes &c. *uſque ad* in craſſitudine animæ veſtræ.

Graduale.

Venite filii audite me, timorem Domini docebo vos. ℣. Accedite ad eum, & illuminamini, & facies veſtræ non confundentur.

Sequentia ſancti evangelii ſecundum Matthæum.

In illo tempore: Oblati ſunt Jeſu parvuli &c. *uſque ad* abiit inde.

Et tunc dicatur: Pater noſter, & Credo in Deum. *Et alius homo levet eum; non ille, qui tenet, dicendo ſimiliter*: Pater noſter, & Credo in Deum.

Incipit ordo baptismi ad succurrendum.

Medelam tuam deprecor Domine ſancte, Pater omnipotens, æterne Deus, qui tribuiſti humanis infirmitatibus erigere famulum tuum ægritudinis languore depreſſum, & omnem ſenſum ejus dignare tuis viſitationibus refovere, quatenus gratia baptiſmi tui, poſſit cum gaudio ſanitatem accipere. Expelle itaque ab eo cunctam contrariæ valetudinis tutelam, ut ad gratiam tuam gratanter occurrat, releva, quem redimere dignatus es, ut Baptiſmi ſit in illo palma, non mortis, & glorioſum ſemper bajulet, quod accepit ſignaculum ſanctæ † Crucis. *Conjuratio.*

Nec te lateat &c. *ut in editis præter concluſionem* in nomine Domini Jeſu Chriſti.

Initium ſancti evangelii ſecundum Matthæum.

Liber generationis Jeſu Chriſti filii Abraham, Abraham autem genuit Iſaac; Iſaac autem genuit Jacob, Jacob autem genuit Judam & fratres ejus. Ex ea generatione nata eſt virgo Maria mater Domini noſtri Jeſu Chriſti.

Ini-

Initium ſancti evangalii ſecundum Lucam.

Fuit in diahus Harodis *&c. uſque ad* fine querela.

Sequentia ſancti evangalii Marci.

Initinm evangalii Jeſu Chriſti *&c. uſque ad* omnis caro ſalutare Dei.

Initium ſancti evangalii ſecundum Johannam. In principio erat Verbum, & Verhum erat apud Deum, & Deus erat Verhum; hoc arat in principio apud Daum. Omnia per ipſum facta ſunt & ſine ipſo factum eſt nihil; *& ſic totum dicatur.*

Benedictio aquæ ad baptizandum infirmum.

In primis dicantur litaniæ. *Deinde ſequitur hæc oratio.*

Exaudi nos omnipotens Deus, & hujus aquæ ſubſtantiæ immiſca virtutam, ut ahluendi per eam ſanitatem ſimul & vitam mareamur æternam. Par.

Exorciſmus aquæ.

Exorcizo te craatura aquæ in nomina † Dei Patris omnipotantis, & in nomina Jaſu Chriſti filii ajus †, & in virtute Spiritus Sancti †, ut omnis virtus adverſarii, & omnis incurſio ſathanæ, omnequa phantaſma eradicare & explantara & effugare ab hac creatura aquæ, ut ſit fons aquæ ſalientis in vitam æternam, ut qui ex ea haptizatus fuerit, fiat tamplum Dei vivi, & Spiritus ſanctus hahitat in ao in remiſſionem omnium peccatorum. In nomine Domini Jeſu Chriſti, qui venturus eſt, exorcizo te creatura aquæ per Deum † vivum, per Deum † ſanctum, per Deum totius creaturæ, qui te in principio ſeparavit ab arida, & in quatuor fluminihus exire juſſit, totam terram irrigare præcepit, qui pedibus ſupra amhulavit, & a Johanna in Jordana haptizatus eſt, qui te una cum ſanguina ſuo produxit, & diſcipulis ſuis in te haptizara juſſit dicens: Ita baptizate omnes gantes, in nomine Patris & Filii & Spiritus ſancti: unde adjuro ta aqua per Deum † vivum, ut afficiaris aqua ſancta † aqua henedicta, aqua, quæ ahluas ſordas, & mundes peccata, ut cum daſcenderit in te infans Chriſti, fias fons aquæ ſalientis in vitam æternam. In nomina Domini Jeſu Chriſti in vitam æternam. Amen.

(*Ad marginem codicis adeſt hæc rubrica: Deinde ſacerdos mittat cereum accenſum in fontem dicens.* Deſcendat in hanc planitudinem fontis virtus Spiritus ſancti. *Poſt hoc aſpergat fontem Chriſmate dicens:* Infuſio Criſmatis ſalutis & aquæ ſit in nomine noſtri Jeſu Chriſti in vitam æternam. Amen.)

Deinde ſufflet in aqua tribus vicibus & mittat Chriſma in modum Crucis † Deinde tangat & nares & anres de ſputo dicens ad aurem illius ſiniſtram: Ephtheta, quod eſt adaperire, tu autam diabole; appropinquahit anim judicium Dei.

Poſtea vero tangat ei pectus, & inter ſcapulas de oleo exorcizato cum pollice crucem faciendo, & vocate nomine ejus dicat: Abrenuntias ſathanæ? ℞. Abrenuntio. Et omnibus operihus ajus? ℞. Abrenuntio. Et omnihus pompis ejus? ℞. Abrenuntio. (*In margine adnotatur:* Fuge immunde ſpiritus, da honoram Deo vivo & vero. Exi immunde ſpiritus, da locum Spiritui ſancto)

Interroget: Credis in Deum Patrem? *&c. ut ſupra uſque ad ultimum reſponſum* Credo.

Et interroget eum tribus vicibus ita dicendo: Vis baptizari? ℞. Volo III. Et ego te baptizo in nomine Patris., *& merge*, & Filii, *& merge*, & Spiritus ſancti, *& merge.*

Baptizato autem infante faciat presbyter ſignum Crucis de Chriſmate cum pollice in vertice ejus cum invocatione ſanctæ Trinitatis dicens: In nomine Patris & Filii & Spiritus ſancti; *& dicat hanc orationem.* Deus omnipotens & Pater Domini noſtri Jeſu Chriſti, qui te regenaravit ax aqua & Spiritu ſancto, quiqua dedit tibi remiſſionem omnium peccatorum, ipſa te liniat Chriſmate ſalutis in Chriſto-Jeſu Domino noſtro; pax tibi in vitam ætarnam. Amen.

Incipit ordo ad poenitentiam dandam.

In primis dicit ſacerdos.

Domine Deus omnipotens propitius aſto mihi peccatori, ut digna poſſim tibi gratias agare, qui me indignum & peccatorem ad miniſterium tuum vocare dignatus as, & me exiguum & humilam conſtituiſti intarcedere ad Dominum noſtrum Jaſum-Chriſtum pro peccantibus. Ideoque dominator Domine, qui omnes homines vis ſalvos fiari, & ad agnitionem veritatis venire, qui non vis mortem peccatorum, ſed ut convertatur & vivat, ſuſcipe orationam meam, quam facio ante conſpectum tuum pro me peccatore, & pro aliis, qui ad pœnitantiam ad me veniunt Salvator,

Interrogat: Credis in Daum Patrem omnipotentam & Filium, & Spiritum ſanctum? ℞. Credo. Credis, quod in iſta carne, in qua nuac es, reſurgere habes

in

in die judicii, & recipere quod geſſiſti ſive bonum, ſive malum? ℟. Credo. Vis dimittere illis, qui in te peccaverunt, dicente Domino. Si non remiſeritis peccata hominibus, nec Pater veſter dimittet vobis peccata veſtra? ℟. Volo. *Dicat*. In manus tuaa Deus commendo ſpiritum meum. *Tribus vicibus capitulum*. Suſcepimua Deus miſericordiam tuam *uſque* dextera tua. *Pſalmus*: Magnus Dominus. Gloria, Kirie, Chriſte, Kirie, Pater noſter, Et ne. *Capitulum*. Convertere Deus aliquantulum. Et deprecare. Salvos fac ſervos & ancillas tuss Deus meus. Nibil proficiat inimicus. Et filiua iniquitatia: Mitte ei Deua auxilium de ſancto. Et de Sion. Domine exaudi orationem meam. Et clamor. Dominus vobiſcum. Et cum.

Oratio. Suſcipere digneris Domine ſancte Pater omnipotens æterne Deus bunc famulum tuum, qui viam erroris dimittere cupit, & ad viam veritatis currere deſiderat, præſta quæſo Domine, ut ſicut eum ex aqua & Spiritu ſancto dono tuæ gratiæ regeoerare dignatus ea, ita concede propitius, ut per veram ſanctamque confeſſionem ſanctæ eccleſiæ tuæ aggregari mereatur. Per.

Alia. Exaudi Domine preces noſtras, & confitenti tibi parce peccatia, ut quem conſcientiæ ſuæ reatus accuſat, indulgentiæ tuæ miſeratio abſolvat. Per.

Alia. Præveniat huic ſamulo tuo quæſumua Domine miſericordia tua, ut omnea iniquitatea ejus celeri indulgentia deleantur. Per.

Deinde VII. *pſalmos cum lectione*. *Capitulum*. Converte nos Deua ſalutaria noſter. Et averte. Fiat Deus miſericordia tua. Sicut ſperavimua. Domine exaudi orationem. Et clamor meus. Dominus vobiſcum.

Oratio. Precor Domine clementiam tuam, & miſericordiam majeſtatia tuæ, ut huic ſamulo tuo peccata & facinora confitenti veniam relaxes, & præteritorum criminum culpaa dimittere digneris, qui humeris tuia ovem perditam reduxiſti ad caulas, & qui publicani precibus & confeſſione placatus es, tu etiam huic famulo tuo placare Domine, tu hujus preces benignus ſuſcipe, remitte ei omnia crimina & peccata, & da ei pro ſuppliciis veniam, pro mœrore lætitiam, pro morte vitam, & qui ad tantam ſpem cœleſtis apicis devolutus eſt, de tua miſericordia confidens ad æterna gaudia te protegente perveniat. Per.

Alia oratio. Majeſtatem tuam Domine ſancte Pater omnipotens æterne Deus, qui non mortem vis peccatorum, ſed vitam ſemper inquiris, te ſuppliciter exoramus, reſpice flentem ſamulum tuum ad te proſtratum, ejuſque plaoctum in gaudium tuæ miſeratioois converte, ſcinde delictorum ſaccum, & indue eum lætitiam ſalutarem, ut poſt longam peregrinationis famem de ſanctis altaribus ſatietur, ingreſſus cubiculum regia in ipſius aula benedicat nomen gloriæ tuæ. Per Dominum noſtrum.

Alia oratio. Benedicat tibi Dominus omnipotens & cuſtodiat te. Oſtendat Dominus ſaciem ſuam tibi, & miſereatur tui. Convertat Dominus vultum ſuum, & det tibi pacem.

Alia benedictio. Benedicat tibi Dominus Deus omnipotena, & cuſtodiat te, & per abundantiam ſancti Spiritus cor tuum corroboret, mentem tuam ſanctificet, vitam amplificet, caſtimoniam decoret, atque ſenſua tuos in bonis operibus ioſormet, proſpera tribuat, pacem concedat, ſalutem conferat, quietem nutriat, caritatem foveat, & ab omnibus diabolicia & humanis inſidiia ſua te ſemper protectione deſendat, ut quidquid ab eo poſtulaveris, clementer concedat, auferat omnia mala, quæ geſſiſti, & tribuat tibi gratiam, quam ſemper rogaſti. Qui vivia.

Deinde ammoneat eum & dicat Pater noſter, & Credo in Deum. Deinde faciat eum ſacerdos confiteri & accuſare de peccatis ſuis.

Confiteor Deo omnipotenti, & beatæ Mariæ perpetuæ virgini, & beato Michaeli archangelo, & ſanctia apoſtolis Petro & Paullo, & beato Blaſio martyri tuo & omnibua ſanctis, & vobia patribus, mea culpa, mea culpa, mea culpa. Quia peccavi in cogitatione, locutione, delectatione, conſenſu, verbis & opere, in adulterio, in perjurio, in homicidio, in falſo teſtimonio, in ſacrilegio, in ſurto, in rapina, in concupiſcentia, in avaritia, mea culpa, mea culpa, mea culpa. Peccavi in quinque ſenſibus corporis mei, viſu, auditu, guſtu, odoratu & tactu, mea culpa. Peccavi in octo principalibus vitiis, & in ſeptem criminalibus peccatis, & in omnibus vitiis meis malis, quibuſcumque miſer homo peccare poteſt. Unde precor beatam virginem Mariam, & beatum Michaelem archangelum, & ſanctos apoſtolos Petrum & Paullum, & beatum Blaſium martyrem tuum, & omnes ſanctos & ſanctas Dei, & vos patres orare pro me peccatore Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum. Et unde volo reci-

pere

Digitized by Google

pere pœnitentiam pro vita & morte,

Abſolutio,

Nos ex parte Dei omnipotentis & beatæ Mariæ perpetuæ virginis & beati Michaelis archangeli, & beatorum apoſtolorum Petri & Paulli & beati Blaſii martyris, & omnium Sanctorum ac Sanctarum, ex officio noſtro damus, & confirmamus vobis verum judicium, & veram pœnitentiam de omnibus peccatis veſtris, ſicut ſancti patres præcipiunt, & juſta juſtitia eſt, & ab hac hora in antea ſtate ſub jugo pœnitentiæ, & ſub fructu pœnitentiæ, & ſi morte præoccupati fueritis, & non poteſtis accedere ad Sacerdotem, & ad aliam pœnitentiam, per iſtam pœnitentiam faciat Dominus pervenire animas veſtras ad vitam æternam. Amen.

Quando Sacerdos imponit pœnitentiam.

Nos vobis imponimus pœnitentiam de omnibus peccatis veſtris, quæ volentes aut nolentes commiſiſtis, unde confeſſi eſtis, vel quæ in vos neſcienter ſunt abſcondita; ut redimatis ea per orationem, & ſacrificium, & jejunium atque eleemoſynam, & uſque ad terminum vitæ veſtræ in ipſa pœnitentia permaneatis, & ſi morte præoccupati fueritis; per iſtam pœnitentiam faciat Dominus pervenire animas veſtras ad vitam æternam. Amen,

Abſolutio,

Intercedente beata Maria ſemper virgine cum omnibus Sanctis, miſereatur veſtri omnipotens Deus, & dimittat vobis omnia peccata veſtra, præterita, præſentia; liberet vos ab omni malo, ſalvet & confirmet vos in omni opere bono, & perducat vos cum angelis & archangelis ad vitam ſempiternam. Amen, Indulgentiam & remiſſionem & abſolutionem omnium peccatorum veſtrorum, gratiam ſancti Spiritus tribuat vobis omnipotens, pius & miſericors Dominus. Amen.

Capitulum, Salvos ſac ſervos tuos & ancillas tuas. Deus meus ſperantes in te. Mitte eis Domine auxilium de ſancto. Et de Sion. Exurge Domine, adjuva nos. Et libera. Domine exaudi orationem. Et clamor meus. Dominus vobiſcum. Et cum ſpiritu.

Oremus. Omnipotens ſempiterne Deus, qui dediſti famulis & famulabus tuis in confeſſione veræ fidei æternæ Trinitatis gloriam agnoſcere *&c.*

Abſolutio.

Omnipotens ſempiterne Deus, qui habes poteſtatem dimittendi peccata hominibus, & ſanctus Petrus apoſtolus cui dedit Chriſtus poteſtatem ligandi atque ſolvendi, & aliis diſcipulis ſuis dicens; Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis in æternum. Ipſe quoque Deus abſolvat vos ab omnibus peccatis veſtris, & pro iſtis peccatis non reddatis rationem in die judicii. Et ſi tranſieritis de iſto ſeculo, abſolvat vos omnipotens Deus Jeſus Chriſtus Dominus noſter. Qui cum Patre & Spiritu ſancto vivit. Reſpiciat ad vos Deus, & det vobis angelum, qui vos ubique cuſtodiat, mentes regst, opera confirmet, votum perficiat, vitam dirigat, præterita indulgeat, præſentia emendet, futura meditetur in vos. Ipſe vos benedicat de cœlis, qui proprio ſanguine ſuo vos redemit in terris. Qui cum Patre & Spiritu ſancto *&c.*

Benedictio.

Benedicat te Deus Pater, qui in principio verbo cuncta cresvit. Amen. Benedicat te Dei filius, qui de ſede paterna deſcendit pro noſtra ſalute in terris. Amen. Benedicat te Spiritus ſanctus, qui in ſpecie columbæ in fluenta Jordanis ſuper Chriſtum requievit. Amen. Ipſe vos in Trinitate & Unitate ſanctificet, quem omnes homines venturum expectant judicem. Per. Bene † dictio Dei omnipotentis, Patris † & Filii † & Spiritus ſancti † cuſtodiat corpus tuum, animam tnam & ſpiritum tuum, hic & in perpetua ſecula ſeculorum. Amen.

Incipit ordo ad visitandum infirmum.

Primum dicatur: Pax huic domui. Amen. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Reſpice Domine propitius ſuper hunc famulum tuum, & opem ferre digneris ſuper lectum doloris ejus; impone manum tuam ſuper manus ejus & impera ægritudini ejus, ne meam peccatoris manum ſpernat infirmitas, ſed ad vocationem nominis tui vereatur & fugiat, & hic ſamulus tuus languore indulto ad ſanitatem refectus reſurgat, & præſentetur eccleſiæ tuæ, ut referat gratiss nomini ſancto tuo.

Sana me Domine, quoniam conturbata ſunt omnia oſſa mea, & anima mea turbata eſt valde. Et tu Domine uſquequo convertere & eripe animsm meam. Domine ne in ira. *Antiphona*. Erat quidam regulus, cujus filius infirmsbatur Capharnaum; hic eum audiſſet, quia Jeſus veniret in Galilæam, rogabat eum, ut ſanaret filium ejus. *Pſalmus* Beati quorum. *Antiphona*. Domine puer meus jacet

cet paralyticus in domo, & male torquetur, amen dico tibi, ego veniam, & curabo eum. *Pſalmus*. Domine ne in ira tua II. *Antiphona*. Cor contritum & humiliatum Deus non ſpernit, ſed propter magnam miſericordiam tuam miſerere mei Deus. *Pſalmus*. Miſerere mei. *Antiphona*, Domine deſcende, ut ſanes filium meum, priuſquam moriatur; ait ei Jeſus: vade, filius tuus vivit. *Pſalmus*. Domine exaudi orationem meam. *Antiphona*. Domine non ſum dignus, ut intres ſub tectum meum, ſed tantum dic verbo, & ſanabitur puer meus. *Pſalmus*. De profundis. *Antiphona*. Cum ſol autem occidiſſet, omnes, qui habebant infirmos variis languoribus, ducebant illos ad Jeſum, & ſanabantur. *Pſalmus*. Domine exaudi orationem II. Kirie eleiſon, Chriſte eleiſon, Kirie eleiſon. Pater noſter. Et ne nos. *Capitulum*. Oſtende nobis Domine miſericordiam tuam. ℟. Et ſalutare. Salvum fac ſervum tuum. ℟. Deus meus ſperantem. Eſto ei Domine turris fortitudinis. ℟. A facie inimici. Mitte ei Domine auxilium de ſancto. Et de Sion. Nibil proficiat inimicus in eo. ℟. Et filius iniquitatis. Domine exaudi orationem. ℟. Et clamor. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oratio. Deus, qui ſamulo tuo Ezechiæ terquinos annos ad vitam donaſti, ita & hunc ſamulum tuum a lecto ægritudinis tua potentia erigas ad ſalutem. Per.

Oratio.

Reſpice Domine ſamulum tuum in infirmitate ſui corporis laborantem, & animam ejus reſove, quam creaſti, ut caſtigationibus emendatus, continuo ſe ſentiat medicina ſalvum.

Alia oratio.

Deus, qui facturæ tuæ pio ſemper dominaris affectu, inclina aurem tuam ſupplicationibus noſtris, & famulum tuum ex adverſa corporis valetudine laborantem placatus reſpice, & viſita eum in ſalutari tuo, ac cœleſtis gratiæ præſta medicinam.

Oratio.

Deus, qui humano generi & ſalutis remedium, & vitæ æternæ munera contuliſti, conſerva ſamulo tuo tuarum dona virtutum, & concede, ut medelam tuam non ſolum in corpore, ſed etiam in anima ſentiat. Per.

Alia oratio.

Virtutum cœleſtium Deus, qui ab humanis corporibus omnem languorem, & omnem infirmitatem præcepti tui poteſtate depellis, adeſto propitius huic famulo, ut infirmitatibus fugatis & viribus receptis, nomen tuum inſtaurata protinus ſanitate benedicat. Per.

Alia oratio.

Domine ſancte pater omnipotens æternæ Deus, qui fragilitatem noſtræ conditionis infuſa virtutis tuæ dignatione confirmas, ut ſalutaribus remediis pietatis tuæ & corpora noſtra & membra vegetentur, ſuper hunc famulum tuum propitius intende, ut omni neceſſitate corporea infirmitatis excluſa, gratia in eo priſtinæ ſanitatis perfecta reparetur.

Oratio.

Exaudi Domine preces noſtras, & confitentium tibi parce peccatis, ut quem conſcientiæ reatus accuſat, indulgentia tuæ propitiationis abſolvat. Per.

Alia oratio.

Deus humani generis benigniſſime conditor, qui hominem invidia diaboli ab æternitate dejectum unici filii tui ſanguine redemiſti, vivifica hunc famulum tuum, quem tibi nullatenus mori deſideras, & qui non derelinquis devium, aſſume correctum, moveant pietatem tuam quæſumus Domine hujus ſamuli tui lacrymoſa ſuſpiria, tu ejus medere vulneribus, tu jacenti manum porrige ſalutarem, ne eccleſia tua aliqua ſui corporis portione vaſtetur, ne grex tuus detrimenta ſuſtineat, ne de familiæ tuæ damno inimicus exultet, ne renatum lavacro ſalutari mors ſecunda poſſideat; tibi ergo preces ſupplices effundimus, tu parce confitenti, ut ſic in hac mortalitate ſua peccata defleat, qualiter in tremendi judicii die ſententiam damnationis æternæ evadat, & neſciat, quod terret in tenebris, quod ſtridet in flammis, atque ab erroris via ad iter reverſus juſtitiæ nequaquam ultra vulneribus ſaucietur, ſed integrum ſit et & perpetuum, & quod gratia tua contulit, & quod miſericordia reformavit. Per eumdem.

Hic ſacerdos interroget infirmum, ſi vult accipere unctionem. Cum ℟. Volo. *Tunc faciat ei confeſſionem. Sacerdos ungat eum, viſum & ceteros ſenſus dicendo*. Deus in nomine tuo, Deus in adjutorium, *Pſalmus* Beati immaculati. Per iſtam unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi Dominus, quidquid peccaſti per viſum. Per iſtam unctionem & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi Dominus, quidquid peccaſti per auditum. Per iſtam unctionem & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi Dominus, quidquid peccaſti per guſtum. Per iſtam per odoratum. Per iſtam unctionem per tactum. Per iſtam per ardorem libidinis. Per iſtam per inceſſum pedum.

Dein.

Deinde lavet ſacerdos manus ſuas & dicat: Salvum fac ſervum tuum. Deus meus. Eſto ei Domine turris. A facie inimici. Mitte ei Domine auxilium de ſancto. Et de Sion. Nihil proficiat inimicus: Et filius iniquitatis. Domine exaudi orationem. Et clamor. Dominus vobiſcum. Et cum ſpiritu.

Oratio.

Omnipotens ſempiterne Deus, qui beatum Jacobum apoſtolum tuum induxiſti, infirmatur quis in vobis? inducat presbyteros eccleſiæ, & orent ſuper eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio ejus fidei ſalvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus, & ſi in peccatis ſit, dimittentur ei, te ſupplices exoramus, ut hic famulus tuus per myſterium noſtræ unctionis & donum tuæ ſanctæ pietatis, peccatorum ſuorum veniam conſequi, & ad vitam æternam venire mereatur. Per.

Alia oratio.

Deus miſericors, Deus clemens, qui ſecundum multitudinem miſerationum tuarum peccata pœnitentium deles, & præteritorum criminum culpas venia remiſſionis evacuas, reſpice ſuper hunc famulum tuum, & remiſſionem ſibi omnium peccatorum ſuorum tota cordis confeſſione poſcentem deprecatus exaudi, renova in eo piiſſime pater, quidquid terrena fragilitate corruptum eſt, vel quidquid diabolica fraude violatum eſt, & in unitate corporis eccleſiæ tuæ percepta remiſſione reſtitue, miſerere Domine gemitum ejus lacrymarum, & non habentem fiduciam niſi in tua miſericordia ad ſacramentum reconciliationis admitte. Per.

His expletis orationibus ſacerdos communicet infirmum dicens. Corpus Domini noſtri Jeſu Chriſti mundet te ab omni peccato, & conſervet animam tuam in vitam æternam. Amen.

Poſt datum corpus dicit Capitulum: Salvum fac ſervum tuum. Deus meus. Mitte ei Domine. Et de Sion. Domine exaudi orationem. Et clamor. Dominus vobiſcum. Et cum ſpiritu.

Oratio.

Domine ſancte pater omnipotens æterne Deus, te fideliter deprecamur pro famulo tuo fratre noſtro percipiente euchariſtiam ſacroſanctam Filii tui Domini noſtri Jeſu Chriſti corporis & ſanguinis tam corpori quam animæ ſit ſalus. Per eumdem Dominum.

Igitur, ut mox viderit eum ad exitum appropinquare, communicet eum, etiamſi comederit, quia communio erit ei adjutorium.

Litaniæ.

Chriſte audi nos III.
Sancte Abel ora pro eo.
Sancte Iſaac ora.
Sancte Enoch ora.
Sancte Abraham ora.
Sancte Jacobe ora.
Sancte Helia ora.
Sancte Iſaia ora.
Sancte Hieremia ora.
Sancte Ezechiel ora.
Sancte Daniel ora.
Sancte Oſee ora.
Sancte Johel ora.
Sancte Abdia ora.
Sancte Habacuc ora.
Sancte Jona ora.
Sancte Nahum ora.
Sancte David ora.
Sancte Sophonia ora.
Sancte Johannes baptiſta ora.
Omnes ſancti patriarchæ & prophetæ orate.
Kirie, Chriſte, Kirie eleiſon.
Pater noſter. Et ne nos.

Capitulum.

Ego dixi, Domine miſerere mei,
Sana animam meam, quia
Requiem æternam dona ei Domine.
Et lux perpetua luceat ei.
Ne intres in judicium cum ſervo.
Quia non juſtificabitur.
Domine libera animam ejus.
Miſericors & miſerator.
Delicta juventutis & ignorantias.
Ne memineris Domine.
Ne perdas cum impiis Deus.
Et cum viris ſanguinum.
Complaceat tibi Deus, ut eripias.
Domine in auxilium ejus reſpice.
Domine exaudi orationem
Et clamor meus.
Dominus vobiſcum.
Et cum ſpiritu tuo.

Oratio. Deus cui ſoli competit medicinam præparare poſt mortem, tribue quæſumus, ut anima famuli tui terrenis exuta contagiis in tuæ redemptionis ſorte numeretur. Per.

Finita oratione incheet. Paſſio Domini ſecundum Matthæum. In illo tempore dixit Jeſus diſcipulis ſuis: Scitis quia poſt biduum Paſcha fiet &c.

Chriſte audi nos III.
Sancta Maria ora.
Sancte Stephane ora.
Sancte Laurenti ora.
Sancte Clemens ora.
Sancte Xiſte ora.
Sancte Corneli ora.
Sancte Cypriane ora.
Sancte Silveſter ora.

Sancte Georgi ora.
Sancte Benedicte ora.
Sancte Chryſogone ora.
Sancte Coſma ora.
Sancte Damiane ora.
Sancte Vitalis ora.
Sancte Gervaſi ora.
Sancte Nazari ora.
Sancte Celſe ora.
Sancte Vite ora.
Sancte Modeſte ora.
Sancte Caſſiane ora.
Kirie eleiſon.
Chriſte eleiſoo.
Kirie eleiſon.

Aliæ Litaniæ.

Sancte Hippolyte ora.
Sancte Sebaſtiane ora.
Sancte Pancrati ora.
Sancte Domnine ora.
Sancte Anthime ora.
Sancte Alexander ora.
Sancte Fauſtine ora.
Sancte Jovite ora.
Sancte Donate ora.
Sancte Victor ora.
Saocte Nabor ora.
Sancte Felix ora.
Sancte Fortunate ora.
Sancte Urbane ora.
Sancte Eleutheri ora.
Sancte Anaſtaſi ora.
Sancte Gregori ora.
Sancte Maure ora.
Sancte Iſidore ora.
Sancte Saturnine ora.
Sancte Floriane ora.
Omnes ſancti martyres orate.
Kirie eleiſon, Chriſte, Kirie.
Pater noſter. Et ne nos.

Capitulum ut ſupra.

Oratio.

Deus, qui vitam juſtis tribuis poſt mortem, & eui non pereunt moriendo fidelium corpora, ſed mutantur in melius, te ſupplices deprecamur, ut ſuſcipi jubeas animam famuli tui in requiem æternam, & in congregatiooe juſtorum. Per.

Aliæ Litaniæ.

Chriſte audi nos III.
Sancta Maria ora.
Sancte Ambroſi ora.
Sancte Hilari ora.
Sancte Severe ora.
Sancte Barbatiane ora.
Sancte Leo ora.
Sancte Valeriane ora.
Sancte Marcelline ora.
Sancte Antonine ora.
Sancte Joannes Chryſoſtome ora.
Sancte Euſebi ora.
Sancte Benedicte ora.
Sancte Syre ora.
Sancte Martine ora.
Sancte Auguſtine ora.
Sancte Columbane ora.
Sancte Geminiane ora.
Sancte Marioe ora.
Sancte Juſtine ora.
Sancte Tiburti ora.
Sancte Gaudeoti ora.
Sancte Paule ora.
Sancte Machari ora.
Saocte Savine ora.
Omnes Sancti confeſſores orate.
Kirie eleiſon, Chriſte eleiſon, Kirie eleiſon, Pater noſter. Et ne nos.

Oratio.

Deus fidelium eooditor & redemptor aoimæ ſamuli tui remiſſiooem omoium tribue peccatorum, ut indulgentiam, quam ſemper optavit, conſequatur & requiem. Per.

Incipiunt aliæ Litaniæ.

Chriſte audi nos III.
Pater de cœlis Deus, miſerere ei.
Fili redemptor mundi Deus miſerere ei.
Sancta Trinitas & unus Deus, miſerere ei.
Sancta Maria ora pro eo.
Sancte Michael ora.
Sancte Gabriel ora.
Sancte Raphael ora.
Omnes ſancti angeli & archaogeli orate.
Sancte Petre ora.
Sancte Paule ora.
Sancte Andrea ora.
Sancte Johannes ora.
Sancte Jacobe ora.
Sancte Philippe ora.
Sancte Bartholomæe ora.
Sancte Matthæe ora.
Sancte Thoma ora.
Sancte Simon ora.
Sancte Thaddæe ora.
Sancte Mathia ora.
Sancte Barnaba ora.
Sancte Cleopha ora.
Sancte Timothee ora.
Sancte Marce ora.
Omnes ſancti apoſtoli & evangeliſtæ orate.
Kirie eleiſon, Chriſte eleiſoo, Kirie eleiſon. Pater noſter. Et ne nos.

Oratio.

Oremus omnipotens Deus, ut animam famuli tui elementer ſuſcipias, qui ad tuum ſanctum imperium ſui reliquit corporis domicilium, dumque te jubente ad terram revertitur, animam, quam regenerare dignatus es baptiſmo, aggregari præcipias juſtorum conſortiis. Per.

Aliæ Litaniæ.

Chriſte audi nos III.

San-

Sancta Suſanna ora.
Sancta Felicitas ora.
Sancta Euſemia ora.
Sancta Cæcilia ora.
Sancta Perpetua ora.
Sancta Scholaſtica ora.
Sancta Columba ora.
Sancta Anna ora.
Sancta Eliſabeth ora.
Sancta Agatha ora.
Sancta Agnes ora.
Sancta Lucia ora.
Sancta Chriſtina ora.
Sancta Anaſtaſia ora.
Sancta Eugenia ora.
Sancta Innocentia ora.
Omnes ſanctæ virgines orate.
Omnes ſancti & ſanctæ Dei orate.
Kirie eleiſon, Chriſte eleiſon, Kirie eleiſon. Pater noſter. Et ne nos.

Oratio.

Deus, cui proprium eſt miſereri ſemper & parcere, ſuſcipe deprecationem noſtram pro famulo tuo, & quem delictorum catena conſtringit, miſeratio tuæ pietatis abſolvat. Per.

Aliæ Litaniæ.

Chriſte audi nos III.
Sancta Maria intercede pro eo.
Sancta Dei genitrix intercede pro eo.
Sancta mater Domini, intercede.
Sancte chorus Cherubim, intercede.
Sancte chorus Seraphim, intercede.
Sancte chorus Angelorum, intercede.
Sancte chorus Archangelorum, intercede.
Sancte chorus Patriarcharum, intercede.
Sancte chorus Apoſtolorum, intercede.
Sancte chorus Martyrum, intercede.
Sancte chorus Doctorum, intercede.
Sancte chorus Sacerdotum, intercede.
Sancte chorus Levitarum, intercede.
Sancte chorus Monachorum, intercede.
Sancte chorus Innocentum, intercede.
Sancte chorus Virginum, intercede.
Omnis chorus omnium Sanctorum, intercede.
Fili Dei miſerere ei II.
Redemptor mundi, miſerere.
Ut veniam ei dones. Te rogamus.
Ut vitam ei dones. Te rogamus.
Ut ſanctum paradiſum ei dones. Te rogamus.
Ut locum refrigerii ei dones. Te rogamus.
Ut ei parcas. Te rogamus.
Ut ei indulgeas. Te rogamus.
Ut miſericordiæ & indulgentiæ locum ei dones. Te rogamus.
Ut peccatorum ejus non recorderis. Te rogamus.

Aliæ Litaniæ.

Chriſte audi nos III.
Propitius eſto, parce ei Domine.
Propitius eſto, libera eum Domine.
Ab ira tua, libera.
A pœna inferni, libera.
A damnatione æterna, libera.
A poteſtate diaboli, libera.
A pœnarum locis, libera.
A conſortio malignorum ſpirituum, libera.
A morte ſecunda, libera.
A gehenna ignis, libera.
A locis obſcuris, libera.
Ab omni anguſtia, libera.
A peccatorum ultione, libera.
A ſupplicio tormentorum, libera.
Ab omni malo, libera.
Kirie eleiſon, Chriſte eleiſon, Kirie eleiſon Pater noſter. Et ne nos.

Oratio.

Omnipotens ſempiterne Deus, conſervator animarum, qui quos diligis, corripis, & quos recipis, pie ad emendationem coerces, te invocamus Domine, ut medelam tuam conferre digneris animæ famuli tui, qui in corpore membrorum debilitationem, vim laboris, ſtimulos ſuſtinet infirmitatis; da ei quæſumus gratiam tuam piam eſſe, ut in hora exitus illius de corpore abſque peccati macula tibi datori proprio per manus Sanctorum repræſentari mereatur anima ejus. Per.

Incipit commendatio animæ, antequam egrediatur de corpore.

Subvenite ſancti Dei. Suſcipiat te Chriſtus.

Proficiſcere anima Chriſtiana de hoc mundo, in nomine Dei patris † omnipotentis, qui te creavit, in nomine Jeſu Chriſti † filii Dei vivi, qui pro te paſſus eſt, in nomine Spiritus ſancti †, qui in te effuſus eſt. Adjuvet ſancta Trinitas per interceſſionem ſanctorum angelorum & archangelorum, thronorum & dominationum, principatuum & poteſtatum, & omnium virtutum, Cherubim, Seraphim, & omnis humani generis, quidquid a Deo ſuſceptum eſt, patriarcharum & prophetarum, apoſtolorum & martyrum, confeſſorum & virginum, ſacerdotum & levitarum, & omnium eccleſiæ catholicæ graduum; monachorum & anachoritarum. Hodie ſactus ſit in pace locus tuus, & habitatio tua in Hieruſalam cœleſtem. Per Dominum.

Suſcipiat te ſanctus Michael archangelus, qui militiæ cœleſtis meruit principatum. Obvient tibi ſancti Angeli Dei, & perducant te in civitatem ſanctam Hieruſalem. Suſcipiat te beatus Petrus apoſtolus, cui a Deo claves regni cœlo-

rum traditæ ſunt. Adjuvet te ſanctus Paulus, qui dignus ſuit eſſe vas electionis Dei. Intercedat pro te ſanctus Johannes electus Dei apoſtolus, cui revelata ſunt ſecreta cœleſtia. Orent pro te omnes Sancti & electi Dei apoſtoli, quibus a Domioo data eſt poteſtas ligandi atque ſolvendi. Egredere io pace in † nomioe Patris, & † Filii, & † Spiritus ſancti, qui te illuminet in vitam æternam, & reſuſcitet te in prima reſurrectione, in noviſſimo die. Domine ſancte pater ſuſcipe animam ſervi tui in pace, & ejus omnia peccata dimitte, ſalvator mundi, qui vivis & regnas in unitate Spiritus ſancti Deus. Per.

Suſcipe Domine animam famuli tui in bono. Libera Domine animam ſervi tui ex omnibus periculis inſernorum, & de laqueis pœnarum, & de omnibus tribulationibus malis. Libera Domine animam famuli tui, ſicut liberaſti Noe in diluvio. Libera Domine animam famuli tui, ſicut liberaſti Eliam & Enoch de communi morte mundi. Libera Domine animam ſervi tui, ſicut liberaſti Abraham per fidem & credulitatem. Libera Domine animam ſervi tui, ſicut liberaſti Loth de Sodomis & de flamma ignis. Libera Domioe animam ſervi tui, ſicut liberaſti David de manu Saul regis & Goliæ, & de omnibus vinculis ejus. Libera Domine animam ſervi tui, ſicut liberaſti tres pueros de camino ignis ardentis, & de manibus iniqui regis. Libera Domine animam ſervi tui, ſicur liberaſti Suſannam de ſalſo crimioe. Libera Domine animam ſervi tui, ſicut liberaſti humanum genus per paſſionem Domini noſtri Jeſu Chriſti. Libera Domine animam ſervi tui, ſicut liberaſti Petrum & Paulum de carceribus. Libera Domine animam ſervi tui, ſicut liberaſti Thèclam de medio ſpectaculo. Sic liberare digneris Domine animam hominis iſtius, & tecum habitare in bonis cœleſtibus concede. Per.

Oratio.

Pio recordationis affectu, fratres cariſſimi, commemorationem facimus cari noſtri, quem Dominus de laqueo tentationis hujus ſeculi aſſumpſit, obſecrantes miſericordiam Dei noſtri, ut ipſe ei tribuere dignetur placitam & quietam manſionem, & remittat omnes lubricæ temeritatis offenſas, ut conceſſa venia plenæ indulgentiæ, quidquid in hoc ſeculo proprio reatu deliquit, totum ineſſabili pietate ac benignitate ſua deleat & abſtergat. Quod ipſe præſtare dignetur, qui cum Patre & Spiritu ſancto vivit & regnat.

Oratio.

Deus, cui omnia vivunt, & cui non pereunt corpora noſtra, ſed mutantur in melius, te ſupplices deprecamur, ut ſuſcipi jubeas per manus ſanctorum angelorum tuorum deducendam in ſinu amici tui Abrahæ patriarchæ, reſuſcitandamque in noviſſimo magni judicii die, & quidquid vitiorum fallente diabolo contraxit, tu pius & miſericors ablue indulgendo.

Oratio.

Suſcipe Domine animam ſervi tui, quam de ergaſtulo hujus ſeculi vocare dignatus es, & libera eam de principibus tenebrarum, & de locis pœnarum; ut abſoluta omnium vinculo peccatorum, quietis ac lucis æternæ beatitudine perfruatur, & inter Sanctos tuos in reſurrectionis gloria reſuſcitari mereatur. Per.

Alia oratio.

Commendamus tibi Domine animam famuli tui fratris noſtri, precamurque; ut propter quam ad terram tua pietate deſcendere dignatus es, Patriarcharum tuorum in ſinibus inſinuari non renuas miſeratus. Qui vivis & regnas.

Oratio.

Migrantem in tuo nomine de hac inſtabili & tam incerta in ſempiternam vitam illam ac lætitiam ſuſcitare eum Domine in bonis cœleſtibus digneris. Per.

Ad corpus lavandum oratio.

Suſcipe Domine animam ſervi tui revertentem ad te, veſtem cœleſtem indue eam, & lava eum ſancto ſonte vitæ æternæ, ut inter gaudentes gaudeat, & inter ſapientes ſapiat, & inter martyres conſedeat, & inter patriarchas proficiat, & inter prophetas & apoſtolos ſequi Chriſtum ſtudeat, & inter angelos & archangelos claritatem Dei videat, & inter paradiſi rutilos lapides gaudium poſſideat, & miniſteriorum Dei notitiam agnoſcat, & inter Cherubim & Seraphim claritatem Dei inveniat, & inter viginti quatuor ſeniores cantica canticorum cantantes audiat & inter lavantes ſtolas ſuas ſonte luminis veſtem ſuam lavet, & inter pulſantes pulſet, & portas Hieruſalem apertas inveniat, & inter videntes Dominum facie ad faciem videat, & inter cantantes canticum novum cantet, & inter audientes cœleſtem ſonitum audiat. Per omnia.

Alia oratio.

Suſcipe Domine animam famuli tui ad te revertentem de Ægypti partibus proficiſcentem, & mitte angelos tuos ſanctos obviam ei, & viam juſtitiæ, & repelle ab ea omnes principes tenebrarum,

agno-

agnoſce Domine creaturam tuam, non ex diis alienis creatam, ſed a te ſolo Deo vivo & vero, quia non eſt alius Deus præter te Domine, & non eſt ſecundum opera tua. Lætifica Domine animam famuli tui, & ne memineris iniquitatum ejus, quas ſuſcitavit furor mali deſiderii; licet enim peccavit, tamen Patrem, & filium, & Spiritum ſanctum non negavit, ſed credidit, & zelum Dei habuit, & Deum, qui fecit omnia, adoravit. Qui vivit & regnat.

Oratio.

Deus, ante cujus conſpectum defertur omne, quod geritur, qui cum ſis inſtitutor vitæ, & de ſuppliciis es moderator, quæſumus pro famulo tuo, ut des ei partem cum Sanctis tuis, & hæreditatem cum electis tuis. Per omnia.

Oratio.

Suſcipe Domine animam ſervi tui in bonum habitaculum, cujus corpuſculum lavandi peragimus officium, & da ei requiem in regno æterno, ideſt in Hieruſalem cœleſtem, & in finibus patriarcharum tuorum, ideſt Abrahæ, Iſaac & Jacob collocare digneris, ut habeat partem in beata & prima reſurrectione, corpus ejus ſuſcipiat, & cum benedictis ad dexteram Dei Patris venientibus veniat, & inter poſſidentes vitam æternam poſſideat. Per.

Incipiunt capitula, ſive orationes poſt corpus lavatum.

Pater noſter. Et ne nos, *Capitulum*. In memoria æterna erit juſtus. Ab auditu. Ne intres in judicium cum ſervo tuo Domine. Quia non juſtificabitur. Ne tradas beſtiis animas confitentes tibi. Et animas pauperum. Requiem æternam dona ei Domine. Et lux perpetua. Domine exaudi. Et clamor. Dominus vobiſcum. Et cum.

Oratio.

Deus vitæ dator & humanorum corporum reparator, qui te a peccatoribus exorari voluiſti, exaudi preces, quas ſpeciali devotione pro anima famuli tui tibi lacrymabiliter fundimus, & liberare eum ab inferorum cruciatibus, & collocare inter agmina Sanctorum tuorum digneris; veſte quoque cœleſti & ſtola immortalitatis indui, & paradiſi amœnitate confoveri jubeas. Per.

Alia oratio.

Deus, qui humanarum animarum æternus amator es, animam famuli tui, quam vera, dum in corpore vixit, tenuit fides, ab omni cruciatu infernorum redde extorrem, ut ſegregata ab infernalibus clauſtris, Sanctorum mereatur adunari conſortiis. Per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum.

Oratio.

Deus, apud quem mortuorum ſpiritus vivunt, & in quo electorum animæ depoſito carnis onere, plena felicitate lætantur, præſta ſupplicantibus nobis, ut animam famuli tui, quæ temporali hujus ſeculi caruit viſu, æterno illius lucis ſolatio potiatur, non eum tormentum mortis attingat, non dolor horrendæ viſionis afficiat, non pœnalis timor excruciet, non reorum peſſima catena conſtringat, ſed conceſſa ſibi delictorum omnium venia optatæ quietis conſequatur gaudia repromiſſa.

Finitis omnibus orationibus, ponatur corpus in feretro, & aſpergatur aqua ſancta, & incenſetur, & cantent.

Subvenite ſancti Dei. Suſcipiat te Deus in nomine tuo. Beati immaculati, *Et ſic vadant ad eccleſiam.*

Cum venerint ad introitum eccleſiæ dicitur: Subvenite ſancti Dei, *Et ſic detur incenſum & aqua ſancta, & ſonentur omnia ſigna, & ponatur feretrum in pavimento, & cantent invitatorium:* Regem *& cetera, ut in editis excluſive uſque ad reſponſorium ſecundæ lectionis primi nocturni, cujus verba hæc ſunt:* Qui reſuſcitaſti puellam infra domum, & juvenem extra portam. Tu ei Domine. *Lectio* Manus tuæ *& cetera, excluſive uſque ad reſponſorium ſequentis lectionis.* Reſponde; *quod ſic effertur.* Subvenite ſancti Dei *& cetera ut in editis, quando deducitur cadaver de domo.* Homo natus de muliere *& cetera ut in editis uſque ad reſponſorium ſequentis lectionis.* Quis mihi, *ubi legitur.* Ne intres in judicium cum ſervo tuo Domine. *In tertio Nocturno:* Complaceat, *& cetera uſque ad totam lectionem.* Pelli meæ, *cujus reſponſorium eſt.* Libera me Domine de vi inferni, qui portas æreas confregiſti, & viſitaſti infernum, & dediſti eis lumen; ut viderent te, qui erant in pœnis tenebrarum. Clamantes & dicentes, adveniſti Redemptor noſter. Qui erant. *Lectio.* Vir fortiſſimus Judas. ℟. Redemptor meus vivit, & in noviſſimo die reſurgam, & renovabuntur denuo oſſa mea; & in carne mea videbo Dominum meum. Lauda anima mea Dominum, laudabo Dominum in vita mea. Et in carne. Requiem æternam. Et in carne.

In Laudibus Exultabunt *& cetera, ut in editis uſque ad quartam antiphonam excluſive. Antiphona.* Recogitabo omnes annos meos in amaritudine animæ meæ. *Pſalmus ut in editis & uſque ad antipho-*

phonam ad Benedictus, *poſt quam legitur.* Omne quod dat &c. Benedictus. *Ad Veſperas antiphona.* Placebo Domino &c. *uſque ad pſalmum*: Confitebor *incluſive, ut in editis. Deinde ſequitur*: Requiem æternam. Et lux. *Antiphona.* Audivi vocem de cœlo dicentem mihi: Beati mortui, qui in Domino moriuntur. Magnificat. *Pſalmus.* Deprofundis; *Pſalmus.* Lauda. *Pſalmus.* Voce. *Pſalmus.* Ad Dominum. Pater noſter. Et ne nos. Deum cui proprium eſt. *Alia oratio.* Inclina Domine. Deinde *ſacerdos ſtet juxta feretrum. Interim ſonentur omnia ſigna, quonſque omnes conveniant, & accipiant candelas, & cantor ſtet apud feretrum, & dicat. Deinde dicat ſacerdos orationem.* Ne intres &c. *ut in editis.* ℞. Qui Lazarum reſuſcitaſti. *Interim dum cantatur, incenſet altare, deinde corpus, & cantor dicat*: Kirie, Chriſte, Kirie, *& ſacerdos dicat orationem.* Fac quæſumus, *ut in editis.* Subvenite. *Et ſacerdos incenſet altare, & corpus, & cantor dicat, & ſacerdos dicat orationem.* Incliua Domine &c. ℞. Libera me Domiue &c. Dies illa, dies iræ &c. *Deinde* Plangent ſuper ſe omnes tribus terræ. Tremens factus ſum ego &c. Vix juſtus ſalvabitur, & ego miſer ubi apparebo? Quid ergo miſerrimus, quid dicam vel quid faciam, dum nil boni perferam ante tantum judicem? Nunc Chriſte te deprecor, miſerere peto. Qui veniſti redimere, perpetim veni ſalvare. Requiem æternam &c. Et lux &c. Libera me Domine. Memento mei Deus, quia ventus eſt vita mea, nec aſpiciat me viſus hominis. Et non avertetur oculus meus, ut videat bona. Quapropter non parcam ori meo, loquar in amaritudine animæ meæ. Nec aſpiciat &c. *Deinde incenſetur altare & corpus.*

. *Hoc facto elevetur corpus defuncti de eccleſia, & vadant primitus minores cum cruce & incenſo, & aqua ſancta, deinde fratres canendo.* In Paradiſum deducant &c. In exitu &c. *Et ſonent omnia ſigna, quonſque claudatur monumentum.* Aperite mihi portas juſtitiæ, ingreſſus in eas confitebor Domino. *Pſalmus.* Confitemini. *Antiphona.* Ingrediar in locum tabernaculi admirabilis uſque ad domum Dei. *Pſalmus.* Sicut cervus. *Antiphona.* Hæc requies mea in ſeculum ſeculi, hic habitabo, quoniam elegi eam. *Pſalmus.* Memento. *Antiphona.* De terra plaſmaſti me, carne induiſti me, redemptor meus Domine reſuſcita me in noviſſimo die. *Pſalmus.* Domine exaudi orationem meam. *Antiphona.* Non intres in judicium cum ſervo tuo Domine. *Pſalmus.* Domine exaudi orationem II. *Antiphona.* Omnis ſpiritus laudet Dominum. *Pſalmus.* Laudate Dominum. *Antiphona.* Requiem æternam dona ei Domine, & lux perpetua luceat ei. Ad Benedictus. Omne quod dat mibi Pater &c. *Oratio.* Abſolve Domine animam ejus ab omni vinculo delictorum, ut in reſurrectionis gloria inter Sanctos & electos tuos reſuſcitatus reſpiret.

Et Sacerdos incenſet monumentum, & aſpergat aqua ſancta, & dicat has orationes, dum alii canunt pſalmum.

Oratio.

Oremus fratres cariſſimi pro ſpiritu cari noſtri, quem Dominus de tentationibus hujus ſeculi liberare dignatus eſt, cujus corpuſculum hodie ſepulturæ traditur, ut eum pietas Domini in ſinu Abrahæ, Iſaac & Jacob collocare dignetur, ut cum dies judicii advenerit, inter Sanctos & electos ſuos eum in parte dextera collocandum reſuſcitari faciat. Præſtante Domino noſtro Jeſu Chriſto. Qui cum Patre & Spiritu Sancto &c.

Alia Oratio.

Obſecramus miſericordiam tuam omnipotens Deus, qui hominem ad imaginem tuam creare dignatus es, ut ſpiritum & animam famuli tui, quem hodierna die rebus humanis exutum ad te accerſiri juſſiſti, blande miſericorditerque ſuſcipias. Non ei dominentur umbræ mortis, nec tegat eum chaos & caligo tenebrarum, ſed exutus omnium criminum labe, in ſinu Abrahæ collocatus, locum lucis & refrigerii ſe adeptum gaudear, ut cum dies judicii advenerit, cum Sanctis & electis tuis eum reſuſcitari jubeas. Per.

Oratio.

Deus, cui omnia vivunt, & cui non pereunt corpora noſtra, ſed mutantur in melius, te ſupplices deprecamur, ut quidquid anima famuli tui vitiorum, tuæque voluntati contrarium, fallente diabolo, & propria voluntate atque fragilitate contraxit, tu pius & miſericors ablue indulgendo, eam ſuſcipi jubeas per manus Sanctorum tuorum, deducendamque in ſinu patriarcharum tuorum, Abrahæ ſcilicet amici tui, & Iſaac electi tui, & Jacob dilecti tui, quo abſuit dolor & triſtitia & ſuſpirium, fidelium quoque animæ felici jucunditate lætantur, & in noviſſimo magni judicii die inter Sanctos & electos ruos eam facias perpetuæ gloriæ percipere portionem, quam oculus non vidit, nec auris audivit, nec in

cor

cor hominis aſcendit, quam præparaſti diligentibus te.

Oratio.

Temeritatis eſt, ut homo hominem, mortalis mortalem, cinis cinerem tibi Domino Deo noſtro audeat commendare. Sed quia terra ſuſcipit terram, & pulvis convertitur in pulverem, donec omnis caro in ſuam redigatur originem, inde Deus tuam piiſſime Pater lacrymabiliter quæſumus pietatem tuam, ut hujus famuli tui animam, quam de hujus mundi voragine cenulenta ducis ad patriam, Abrahæ amici tui ſinu recipias, & refrigerii rore perſundas, ſitque ab æſtuanti gehennæ truci incendio ſegregatus, & beatæ requiei te donante conjunctus, & ſi quæ illi ſunt Domine dignæ cruciatibus culpæ, tu eas gratia mitiſſimæ lenitatis indulge, nec pro peccatis recipiat vicem, ſed indulgentiæ tuæ piam ſentiat bonitatem. Cumque finito mundi termino ſupernum cunctis illuxerit regnum, novus homo Sanctorum omnium cœtibus aggregatus, cum electis tuis reſurgat in parte dextera collocandus. Per.

Alia oratio.

Te Domine ſancte pater omnipotens æterne Deus ſuppliciter deprecamur pro ſpiritu famuli tui, quem ab caligine hujus ſeculi ad te accerſiri præcepiſti, ut digneris Domine dare ei locum lucidum, locum refrigerii & quietis, liceat ei tranſire portas infernorum & pœnas tenebrarum, maneatque in manſionibus Sanctorum, & in luce ſancta, quam olim Abrahæ promiſiſti & ſemini ejus. Nullam læſionem ſuſtineat ſpiritus ejus, ſed cum magnus dies ille reſurrectionis ac remunerationis advenerit, reſuſcitare eum digneris Domine una cum Sanctis & electis tuis, dones ei delicta atque peccata uſque ad noviſſimum quadrantem, tecumque immortalitatis vitam & regnum conſequatur. Per.

Oratio.

Viri vulneris novitate percuſſi & quodam modo ſauciati miſericordiam tuam mundi redemptor flebiliter imploramus, ut cari noſtri animam ad te datorem proprium revertentem blande leniterque ſuſcipias, ut ſi quas ille ex carnali commoratione maculas contraxit, pietate indulgeas, oblivioni in perpetuum tradas, atque hanc eamdem laudem tibi cum ceteris redditura, ad corpus quandoque reverſura, Sanctorum tuorum cœtibus aggregari præcipias.

Oratio.

Deus, qui & juſtis ſupplicationibus ſemper præſto es, qui pia vota dignaris intueri, da famulo tuo, cujus depoſitionis officia præſtamus, cum Sanctis & electis tuis beati muneris portionem. Per.

Oratio.

Debitum humani corporis ſepeliendi officium fidelium more complentes, Deum, cui omnia vivunt, fideliter deprecamur, ut hoc corpus cari noſtri a nobis in infirmitate ſepultum in ordine Sanctorum ſuorum reſuſcitet, & ejus ſpiritum Sanctis ac fidelibus aggregari jubeat, cum quibus inennarabiliter gloria & perenni felicitate perfrui mereatur. Per.

Hic finis, & corpore tumulato dicat ſacerdos: Dicite Pater noſter. Et ne nos. *Capitulum.* A porta inferi, erue Domine animam ejus. Dominus vobiſcum, & cum. *Oratio.* Tibi Domine &c. *ut in editis. Deinde dicat*: Dele Domine. Miſerere, Pater noſter, & ne nos. A porta, erue Domine. Dominus vobiſcum, Et cum. *Oratio.* Deus in cujus miſeratione animæ Fidelium requieſcunt, famulis & famulabus tuis omnibus hic & ubique in Chriſto quieſcentibus da propitius veniam peccatorum, ut a cunctis reatibus ſine fine lætentur. Per.

Benedictio.

Benedictio Dei Patris † omnipotentis, & Filii † & Spiritus ſancti † deſcendat ſuper hoc corpus. Amen. *Tunc incipiat hos pſalmos ſeptem pœnitentiales.* Domine ne in furore *& ceteros.* Pater noſter. Et ne nos. *Capitulum.* A porta inferi. Erue Domine. Dominus vobiſcum. Et cum.

Oratio.

Abſolve Domine animas famulorum famularumque tuarum, fratrum noſtrorum & omnium fidelium defunctorum ab omni vinculo delictorum, ut in reſurrectionis gloria inter Sanctos tuos reſuſcitati reſpirent. Per.

Incipit orno Qualiter Sacerdos Præparet se ad Missam.

Ad manus lavandas. Pſalmus. Quam amabilia. *Pſalmus.* Benedixiſti. *Pſalmus,* Inclina Domine. *Pſalmus.* Fundamenta. *Pſalmus*, Judica me Deus. Pſalmus, Credidi. Kirie eleiſon, Chriſte eleiſon, Kirie eleiſon. Pater noſter. *Capitulum.* Exurge Domine. Et libera. Deus tu convertens vivificabis. Et plebs tua. Oſtende nobis Domine miſericordiam. Et ſalutare. Propitius eſto Domine. Propter. Non intres in judicium. Quia non. Domine exaudi orationem meam, Et clamor meus. Dominus vobiſcum. Et cum.

Oratio.

Aures tuæ pietatis mitiſſime Deus in-

clina

clina precibns meis, & gratia ſancti Spiritus illumina cor meum, ut tuis myſteriis digne miniſtrare, teque æterna caritate diligere merear. Per.

Alia oratio.

Largire ſenſibus noſtris quæſumus omnipotens Deus pater, ut ſicut exterius abluuntur inquinamenta manuum, ſic a te mundentur pollutiones mentium, & creſcat in nobis augmentum ſanctarum virtutum. Per.

Ad amictum.

Pone Domine galeam ſalutis in capite meo ad expugnandas & ſuperandas omnes diabolicas poteſtates. Per.

Ad albam.

Indue me Domine veſtimento ſalutis, & indumento juſtitiæ & lætitiæ, & tunica juſtitiæ circumda me.

Ad cingulum.

Præcinge Domine lumbos mentis meæ pater clementiſſime, & circumcide vitia cordis mei.

Ad manipulum.

Da mihi Domine ſenſum rectum, & vocem puram, ut adimplere poſſim laudem tuam.

Ad ſtolam

Stolam juſtitiæ circumda Domine cervicem meam, & ab omni corruptione purifica mentem meam.

Ad caſulam.

Indue me Domine loricam fidei, & galeam ſalutis in Chriſto Jeſu Domino noſtro.

Quando ingreditur ad Altare dicit:

Adjutorium noſtrum in nomine Domini. Qui. Ego miſer & infelix confiteor Deo omnipotenti & beatæ Mariæ perpetuæ virgini, & beato Michaeli archangelo & ſanctis apoſtolis Petro & Paulo, & omnibus Sanctis, & tibi pater, mea culpa III. quia peccavi in cogitatione, ſuggeſtione, delectatione, conſenſu, verbis & opere, & omnibus vitiis meis malis, unde precor beatam virginem Mariam, & beatum Michaelem archangelum, & ſanctos apoſtolos Petrum & Paulum, & beatum N. & omnes Sanctos, & te Patrem orare pro me peccatore Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum.

Miſereatur veſtri omnipotens Deus, & dimittat vobis omnia veſtra peccata præterita & præſentia, & de futuris vos cuſtodiat, liberet vos ab omni opere malo, ſalvet & confirmet vos in omni opere bono, & perducat vos cum angelis ſuis ad vitam æternam. Amen.

Indulgentiam & remiſſionem & abſolutionem omnium peccatorum, & ſpatium veræ pœnitentiæ, & gratiam ſancti Spiritus tribnat vobis omnipotens & miſericors Dominus. Amen. *Capitulum* Deus tu convertens. Et plebs. Oſtende nobis. Et ſalutare. Propitius eſto Domine peccatis. Propter nomen. Ab occultis meis. Et ab alienis. Domine exaudi. Et clamor. Dominus vobiſcum. Et cum.

Oratio.

Auſer a nobis quæſumus Domine omnes iniquitates noſtras, ut ad Sancta Sanctorum puris mereamnr mentibus introire. Per.

Quando ſacerdos eſt ad altare dicat:

Oramus te Domine, ut per merita Sanctorum tuorum, quorum reliquiæ hic ſnnt, eorum interceſſionibus omnipotens Deus indulgere digneris mihi omnia peccata mea. Per.

Dum cantatur epiſtola & graduale & alleluja, ſacerdos dicat hanc orationem.

Suſcipe confeſſionem meam una ſpes ſalutis meæ Domine Dens meus. Gula, ebrietate, fornicatione, libidine, triſtitia, avaritia, ira, acidia, ſomnolenus, negligentia, cupiditate, invidia, malitia, odio, detractione, perjurio, falſitate, mendacio, vanagloria, levltate ac ſuperbia perdltus ſum, & omnino cogitatione, locutione, actione, atque omnibus ſenſibus extinctus ſum. O Domine, qui juſtificas impios & vivificas mortuos, juſtifica me, & reſuſcita me Domine Deus meus. Per Jeſum Chriſtum Filium tuum Dominum noſtrum, qui tecum vivit & regnat &c.

Maria beatiſſima mater Dei & hominis glorioſa, inter omnes mulieres benedicta, cœli & terræ Domina, ſuper omnes Angelos & Archangelos exaltata, tu dignare pro me peccatore preces effundere, cujus oratio non poteſt ab eo, qui ex te natus eſt, deſpici, nec quid aliquatenus a Filio tuo & creatore contemni. O ſingularis & nova puerpera adoro virginalis uteri tui conceptum. Adoro partum ex intemeratæ virginis flore progenitum. Adoro ex te virginitatis tuæ ſignaculum ineffabiliter prodeuntem. Adoro in cunabnlis pueriliter vagientem. Adoro ubera materna ſugentem. Ora pro me miſero beata Dei genitrix, ut qui ex te verum hominem eſt dignatus induere, in mente mea non dedignetur inviſibiliter habitare. Tibi etiam piiſſima Domina tnrpitudinem corporis, & animæ meæ confiteri non erubeſco, quia in peccatis conteptus & in peccatis nutritus, & in peccatis poſt baptiſma uſque ad hanc horam cum omnibus peccatoribus converſatus animam

meam

Digitized by Google

meam in carne poſitam pollui, templum corporis mei de omni genere fornicationis & pollutionis & immunditiæ cninquinavi. Peccavi ego miſer & infelix in negligentia & tranſgreſſione ſanctæ legis & omnium mandatorum filii Dei, & officii ſacerdotalis, & obedientiæ mihi commiſſæ, & omnium actuum eorum. Non eſt iniquitas ſuper meam iniquitatem, ſuper omnes peccatores ſæpius & gravius cecidi, plus omnibus hominibus carnalibus vitiis ſive ſpiritualibus ab infantia mea indeſinenter peccavi. Propterea mente & corpore pollutus ſum, non ſum dignus tractare vel ſuſcipere corpus Filii tui. Nunc ergo mater miſericordiæ ora pro me peccatore ad eumdem Filium tuum Dominum noſtrum, qui paſſus eſt pro nobis, quem tu glorioſa & benedicta genuiſti, Deum & hominem pro redemptione omnium peccatorum.

Ad benedictionem evangelii. Diaconus petat benedictionem dicens: Benedic, Jube. ℟. Dominus ſit in corde tuo, ut digne & competenter pronuncies evangelium pacis. *Demum oſculetur evangelium, & dicat*: Pax chriſti, quam nobis per evangelium ſuum tradidit, confirmet & conſervet corda & corpora noſtra in vitam æternam. Amen. *Quando mittitur incenſum in thuribulum dicit*: Ab ipſo benedicaris, pro cujus amore cremaris. *Deinde incenſetur evangelium; quo lecto evangelium oſculetur dicendo*: Per iſtos ſanctos ſermones evangelii Dominus noſter Jeſus Chriſtus indulgeat mihi omnia peccata mea Amen.

Ad Corporale benedictio. In tuo conſpectu Domine hæc noſtra munera tibi placita ſint, ut nos tibi placere poſſimus.

Quando oblata ſuper altare ponit. Tibi Domine creatori meo hoſtiam offero pro remiſſione omnium peccatorum meorum, & cunctorum fidelium tuorum vi-ventium & mortuorum.

Quando aqua mittitur in calicem, dicat ſacerdos. Ex latere Chriſti ſanguis & aqua exiiſſe perhibetur, & ideo pariter commiſcentur, ut miſericors Deus utrumque ad medelam animarum noſtrarum ſanctificare dignetur.

Quando calix ponitur ſuper altare dicat. Offerimus tibi Domine calicem ſalutaris, humiliter implorantes clementiam tuam, ut ante conſpectum Divinæ majeſtatis tuæ cum odore ſuavitatis aſcendat.

Sequitur cum cruce ſuper utroſque. Oblatum tibi Domine munus ſanctifica, ut nobis unigeniti tui Filii Domini noſtri Jeſu Chriſti corpus & ſanguis fiat.

Sequitur. Veni ſanctificator omnipotens æterne Deus, benedic hoc ſacrificium tibi præparatum.

Sequitur. In nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti ſit hoc ſacrificium immaculatum, & a te Deo vivo & vero adunatum & benedictum in ſecula ſeculorum. Amen.

Quando incenſum ponitur in thuribulum dicat. Per interceſſionem &c. *ut in editis*.

Cum incenſat oblata & calicem, dicat iſta cum tribus crucibus ſuper utroſque, & regyrando tribus vicibus dicat. Domine Deus noſter, qui ſuſcepiſti munera Abel, Noe, Aaron, Samuel & omnium Sanctorum tuorum, ſic & de manu peccatorum noſtrorum ſuſcipere digneris incenſum iſtud in conſpectu tuo in odorem ſuavitatis, in remiſſionem peccatorum noſtrorum. Per Chriſtum.

Cum incenſat oblata & calicem dicat: Incenſum iſtud &c. *ut in editis*. *Sacerdos humiliter inclinet ſe ante altare & dicat*. Suſcipe ſancta Trinitas hanc oblationem, quam tibi offert famulus tuus, & præſta, ut in conſpectum tuum tibi placens aſcendat.

Sequitur. Suſcipe ſancta Trinitas hanc oblationem, quam tibi offero pro me peccatore, & pro famulis & famulabus tuis, qui ſe commendaverunt in noſtris orationibus, & pro omni populo Chriſtiano, vivis atque defunctis, ut mihi & illis proficiat ad medelam, & ad vitam æternam.

Deinde erigat ſe ſacerdos, & vertat ſe ad fratres dicens. Orate fratres chariſſimi pro me, ut meum ac veſtrum ſacrificium acceptum ſit in conſpectu Domini.

Et illi reſpondeant. Suſcipiat Dominus ſacrificium de manibus tuis ad laudem & gloriam nominis ſui, ad utilitatem quoque noſtrarum animarum, totiuſque eccleſiæ ſuæ ſanctæ.

In nativitate Domini præfatio. Dignum & juſtum eſt, æquum & ſalutare, *uſque* æterne Deus.

Sic in præfationibus Quadrageſimæ, Reſurrectionis & Penteceſtes.

Præfatio mortuorum. Per quem ſalus mundi, per quem vita hominum, per quem reſurrectio mortuorum. Per ipſum te Domine ſuppliciter deprecamur, ut animæ famuli tui & animabus famulorum famularumque tuarum indulgentiam largiri digneris perpetuam, atque a contagiis mortalitatis exutas in æternæ ſalvationis partem reſtituas. Per quem.

Alia præfatio.

Dignum & juſtum eſt, æquum & ſa-

ſalutare. Qui nobis in Chriſto unigenito Filio tuo Dnmioo noſtro ſpem beatæ reſurrectioois conceſſiſti, præſta quæſumus, ut aoimæ, pro quibus hoc ſacrificium redemptionis noſtræ tuæ offerimus majeſtati, ad beatæ reſurrectionis quietem te miſerante cum Sanctis tuis pervenire mereantur. Per eumdem Chriſtum Dominum noſtrum. Per quem.

Alia præfatio.

Dignnm & juſtum eſt, æquum & ſalutare. Qui es fons vitæ, origo luminis, & auctor totius bonitatis, cujus omnipotentia deprecanda eſt, miſericordia adoranda, pietas amplectenda, majeſtatem tuam humili tuo ſervo, & animabus omnium fidelium Chriſtianorum, intercedeote beata & glorioſa Dei genitrice Maria cum omnibus Sanctis tuis, remiſſionem omnium tribuas peccatorum, & ad vitam perducas ſeliciter ſempiternam. Per Chriſtum Dominum ooſtrum. Per quem.

Antequam dicat Te igitur, *dicat*. Aperi Domine os meum ad benedicendum nomeo tuum ſanctum, mundaque cor meum ab omnibus variis & nequiſſimis cogitationibus, ut exaudiri merear deprecans pro populo tuo, quem elegiſti tibi, præſtante Domino noſtro Jeſu Chriſto. Qui cum Patre.

Te igitur *& cetera hujus orationis, ut in editis. Hic debet ſacerdos recordare nomina vivorum*. Memento Domine *&c. uſque ad* Libera nos quæſumus Domine. *In Communicantes additur poſt* Damiani *nomen* Blaſii, *& in* Nobis quoque peccatoribus, *poſt* Anaſtaſia, *additur* Scholaſtica.

Libera nos quæſumus Domine ab omnibus malis præteritis, præſentibus & futuris, & intercedentibus pro nobis beata & glorioſa ſemperque virgine Dei genitrice Maria, & electis archangelis tuis Michaele, Gabriele, Raphaele, beatoque Johanne Baptiſta, & beatis apoſtolis tuis Petro & Paulo, atque Andrea, & Johanne, ſanctoque Apollinare, & Laurentio, & Benedicto cum omnibus ſanctis tuis. *Hic ſignat ſe cum patena*. Da propitius pacem io diebus noſtris, ut ope miſericordiæ tuæ adjuti & a peccato ſimus ſemper liberi, & ab omni perturbatione ſecuri. Per Dominum noſtrum &c. per omnia ſecula ſeculorum. ℟. Amen. Pax Domioi ſit ſemper vobiſcum. Et cum. Agnus Dei III.

Cum corpus in ſanguinem mittit, dicat ſacerdos orationem. Fiat hæc conſecratio & commixtio corporis & ſanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti omnibus accipientibus nobis ſalus in vitam æternam. Amen. *Deinde oſculetur altare, & dicat orationem*. Domine Jeſu Chriſte, qui dixiſti apoſtolis tuis, pacem meam do vobis, ne reſpicias peccata mea, ſed devotionem, fidemque eccleſiæ tuæ, eamque ſecundum voluntatem tuam purificare & aduoare dignare. Qui vivis.

Deinde faciat pacem dicendo. Habete vinculum caritatis & pacis, ut apti ſitis ſacroſanctis myſteriis, & pax Chriſti & eccleſiæ ſemper abundet in cordibus veſtris.

Antequam accipiat corpus & ſanguinem, inclinet ſe ſacerdos ante altare, & lacrymabiliter dicat banc orationem. Domine ſancte pater omnipotens Deus da mihi hoc corpus & ſanguioem Domini noſtri Jeſu Chriſti ita ſumere, ut merear per hoc remiſſionem peccatorum accipere, & tuo ſancto ſpiritu repleri, quia tu es Deus, & præter te non eſt alius, cujus glorioſum nomen permanet in ſecula ſeculorum. Amen.

Alia oratio.

Domine Jeſu Chriſte fili Dei vivi, paſtor booe, glorioſiſſime conditor mundi, qui ex voluntate Patris, cooperante Spiritu Sancto, per mortem tuam vivificaſti mundum, libera me per hoc ſacroſanctum corpus & ſanguinem tuum a cunctis iniquitatibus, & univerſis malis meis, & ſac me tuis ſanctis obedire mandatis, & a te nunquam io perpetuum permittas ſeparari, & perceptio tui corporis & ſanguinis, quæ indignus ſumere præſumo, non mihi veniat in judicium & condemnationem, ſed pro tua pietate proſit mihi ad tutamentum mentis & corporis per te Jeſu Chriſte, qui cum Patre & Spiritu ſancto vivis & regnas in ſecula ſeculorum. Amen.

Tunc ſacerdos dicat tribus vicibus. Domine non ſum dignus, ut intres ſub tectum meum. *Poſtea dicat tribus vicibus*. Corpus Domini noſtri Jeſu Chriſti conſervet animam meam io vitam æternam. Amen.

Poſt acceptum corpus & ſanguinem, ad perfundendum dicat banc orationem. Communicatio & confirmatio corporis & ſanguinis tui Domioe Jeſu Chriſte, proſit mihi in remiſſionem omnium peccatorum meorum, & conſervet me & perducat ad vitam æternam. Amen.

Ad replicandum corporale & reponendum. Corpus tuum Domine, quod ſumpſi, & calix, quem potavi, adhæreant ſemper in viſceribus meis, ut in me non remaneat ulla macula, in quem pura & ſancta introjerunt ſacramenta.

Fini.

Digitized by Google

Finita Miſſa dicit ſacerdos iſtam orationem. Placeat tibi ſancta Trinitas obſequium ſervitutis meæ, quod oculis tuæ majeſtatis indignus obtuli, ſit tibi placens, mihique, & omnibus, pro quibus illud obtuli, ſit te miſerante propitiabile.

Finita miſſa dicit ſacerdos: Meritis & interceſſionibus iſtorum miſereatur noſtri omnipotens Deus.

Cum exuit ſe ſacerdos, dicat hos pſalmos. Benedicite ſacerdotes Domini Dominum. Laudate Dominum in Sanctis ejus. Kirie, Chriſte, Kirie. Pater noſter. Et ne nos. *Capitulum*. Confiteantur tibi Domine omnia opera tua. Et ſancti tui benedicant tibi. Exultabunt ſancti in gloria. Et lætabuntur in cubiculis ſuis. Exultent juſti in conſpectu Dei. Et lætentur in lætitia. Sacerdotes tui Domine induantur juſtitiam. Et ſancti tui exultent. Domine exaudi. Et clamor. Dominus vobiſcum. Et cum.

Oratio.

Deus, qui tribus pueris mitigaſti flammas ignium, concede propitius per interventum & merita omnium Sanctorum tuorum, ut nos famulos tuos non exurat flamma vitiorum. Per.

Missa in Honorem Sanctæ Trinitatis die Dominico.

Benedicta ſit &c. ut in editis. *Pſalmus* Benedicamus Patrem & Filium cum ſancto Spiritu. *Oratio* Omnipotens ſempiterne Deus &c. *Graduale*. Benedictus es Domine, qui intueris abyſſos, & ſedes ſuper Cherubim. Benedicite Deum cœli cœlorum, quia fecit nobiſcum miſericordiam ſuam. *Alleluja*. Benedictus es Domine Deus patrum noſtrorum, & laudabilis in ſecula.

Sequentia ſancti evangelii ſecundum Johannem. In illo tempore dixit Jeſus. Cum venerit Paraclitus *uſque* ego dixi vobis. *Offertorium*. *Communio & Poſtcommunio ut in editis*.

Alia oratio.

Domine Deus pater omnipotens nos famulos tuos tuæ majeſtati ſubjectos per unicum Filium tuum in virtute ſancti Spiritus benedic ſemper & protege, ut ab omni hoſte ſecuri in tua jugiter laude lætemur. Per eumdem.

Missa Feriæ II. In Sanctorum Angelorum Honore.

Benedicite Dominum &c. *Oratio*. Perpetuum nobis Domine tuæ miſerationis præſta ſubſidium, quibus & angelica præſtitiſti ſuffragia non deeſſe. Per. Lectio libri Apocalypſis Johannis apoſtoli. In diebus illis dixit mihi Angelus. Scribe beati &c. *uſque* Deum adora. *Graduale*. Benedicite Dominum omnes Angeli ejus, potentes virtute, qui facitis verbum ejus. Benedic anima mea Domino, & omnia interiora mea nomen ſanctum ejus. *Alleluja*. Laudate Dominum omnes angeli ejus, laudate eum omnes virtutes ejus. Sequentia ſancti evangelii ſecundum Johannem. In illo tempore aſcendit Dominus Hieroſolymam, *uſque* detinebatur infirmitate. *Offertorium*, *& ſecreta ut in editis*. *Communio*. Benedicite omnes angeli Domini Dominum, hymnum dicite & ſuperexaltate eum in ſecula. *Poſtcommunio, ut in editis*.

Missa de Sapientia.

Lætetur cor quærentium Dominum, quærite Dominum & confirmamini, quærite faciem ejus ſemper. *Pſalmus*. Confitemini Domino & invocate. *Oratio*. Deus qui per coæternam tibi Sapientiam, hominem, cum non eſſet, condidiſti, perditumque miſericorditer reformaſti, præſta quæſumus, ut eadem pectora noſtra inſpirante te tota mente amemus, & ad te toto corde curramus. Per. Lectio epiſtolæ beati Jacobi apoſtoli. Cariſſimi. Si quis veſtrum indiget &c. *uſque* in humilitate ſua. *Graduale*. Domine Dominus noſter, quam admirabile eſt nomen tuum in univerſa terra. Quoniam elevata eſt magnificentia tua ſuper cœlos. *Alleluja*. Lauda anima mea Dominum, laudabo Dominum in vita mea, pſallam Deo meo, quamdiu ero. Sequentia ſancti evangelii ſecundum Johannem. In illo tempore. Sublevatis Dominus Jeſus &c. *uſque ad* Jeſum Chriſtum. *Offertorium*. Meditabor in mandatis tuis, quæ dilexi nimis, & levabo manus meas ad mandata tua, quæ dilexi. *Secreta*. Sanctificetur quæſumus Domine Deus hujus oblationis munus tua cooperante ſapientia, ut tibi placere poſſit ad laudem, & nobis proficere ad ſalutem. Per. *Communio*. Domine memorabor juſtitiæ tuæ ſolius, Deus docuiſti me a juventute mea, & uſque in ſenectam & ſenium Deus ne derelinquas me. *Poſtcommunio*. Infunde quæſumus Domine Deus per hæc ſacramenta, quæ ſumpſimus, tuæ lumen cordibus noſtris ſapientiæ, ut & te veraciter agnoſcamus, & fideliter amemus. Per.

Missa de Caritate Feria IV.

Caritas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris alleluja, per inhabitantem Spiritum

ejus in nobis alleluja alleluja. Domine Deus ſalutis meæ. *Oratio*. Dens, qui diligentibus te bona inviſibilia præparaſti, infunde cordibus noſtris tui amoris affectum, ut te in omnibus & ſuper omnia diligentes, promiſſiones tuas, quæ omne deſiderium ſuperant, conſequamur. Lectio epiſtolæ beati Pauli apoſtoli ad Corinthios. Fratres, caritas patiens eſt &c. *uſque* nunquam excidit. *Graduale*. Lætatus ſum in his, quæ dicta ſunt mihi, in domum Domini ibimus. Fiat pax in virtute tua, & abundantia in turribus tuis. *Alleluja*. Attendite popule meus legem meam, inclinate aurem veſtram in verba oris mei. Sequentia ſancti evangelii ſecundum Johannem. In illo tempore. Dixit Jeſus diſcipulis ſuis. Filioli adhuc modicum &c. *uſque* ad invicem. *Offertorium*. Benedictus es Domine, doce me juſtificationes tuas, in labiis meis pronnntiavi. *Secreta*. Deus qui noa ad imaginem tuam ſacramentis revocas, & præceptis, perfice greſſus noſtros in ſamitis tuis, ut caritatis donum, quam feciſti a nobis ſperari, per hæc, quæ offerimus ſacrificia, veraciter facias apprehendi. Per. *Communio*. Domine memorabor juſtitiæ tuæ ſolius, Deus docuiſti me a juventute mea, & uſque in ſenectam & ſenium Deus ne derelinquaa me. *Ad Poſtcommunionem*. Spiritum in nobis Domine tuæ caritatis infunde, ut quos uno pane cœleſti ſatiaſti, tua facias pietate concordes. Per.

Missa ad Postulandam gratiam Spiritus Sancti.

Deus patrum noſtrorum da nobis ſpiritum, qui flammam infundat in cordibus noſtria. *Pſalmus*. Benedicite omnia opera. *Oratio*. In diebua illis dixit Salomon. Deus patrum noſtrorum &c. *uſque* ancillæ tuæ. *Graduale*. Reſpice Domine in teſtamentum tuum, & animas pauperum tuorum ne obliviſcaris in finem. Exurge Domine, & judica cauſam tuam, memor eſto opprobrii ſervorum tuorum. *Alleluja*. Veni ſancte Spiritus, reple tuorum corda fidelium, & tui amoris ignem accende. Sequentia ſancti evangelii ſecundum Matthæum. In illo tempore: Reſpondens Dominus Jeſus dixit. Confiteor &c. *uſque* filius revelare. *Offertorium*. Juſtitiæ Domini rectæ lætificantes corda, & dulciores ſuper mel & ſavum, nam & ſervus tuus cuſtodit eas. *Secreta*. Hæc oblatio Domine Deus cordis noſtri maculas emundet, ut ſancti Spiritus digna efficiatur habitatio. Per. *Communio*. Guſtate & videte, quoniam ſuavia eſt Dominus; beatus vir, qui ſperat in eo. *Ad Communionem*. Concede nos quæſumua omnipotens Deus Spiritum ſanctum votis promereri ſedulis, quatenus ejus gratia ab omnibus liberemur tentationibus, & peccatorum noſtrorum indulgentiam mereamur accipere. Per.

Feria vi. in honorem S. Crucis.

Nos autem &c. *ut in editis uſque ad Alleluja*. Alleluja. Nos autem gloriari oportet in Cruce Domini noſtri Jeſu Chriſti. Sequentia ſancti evangelii ſecundum Matthæum. In illo tempore: Aſſumpſit Jeſus &c. *Communio*. Redemptor mundi ſigno Crucis ab omni nos adverſitate cuſtodi, qui ſalvaſti Petrum in mari, miſerere nobis. *Poſtcommunio*. Refecti cibo potuque cœleſti, quæſumus omnipotens Deus, ut ab hoſtium defendas formidine, quos pretioſo Filii tui ſanguine redemiſti. Per eumdem.

Sabbato Missa in honorem Sanctæ Mariæ.

Salve ſancta parens &c. Virgo Dei genitrix, quem totus non capit orbis, in tua ſe clauſit viſcera factua homo. *Oratio*. Concede nos &c. *Alleluja*. Poſt partum virgo inviolata permanſiſti alleluja. Sequentia ſancti evangelii ſecundum Lucam. In illo tempore. Extollens &c.

In alia Miſſa ſanctæ Mariæ oratio. Deus, qui violatæ naturæ per virginale decua adhibes medicinam, fac nos beatæ Mariæ virginis precibus & fermentum conceptum pravitatis abjicere, & in novitatis azimam de vetuſtate tranſire.

Missa pro Congregatione.

Oratio. Omnipotens ſempiterne Deus, qui facis mirabilia ſolus, prætende ſuper famulos tuos, & ſuper cunctas congregationes illis commiſſas, ſpiritum gratiæ ſalutaris, & ut in veritate tibi complaceant, perpetuum eia rorem tuæ benedictionis infunde. Per. *Secreta & Communio preut in editis*.

Missa pro Petitione Lacrymarum

Oratio. Omnipotens &c. *ut in editis*. *Poſtcommunio*. Corpore & ſanguine tuo Domine ſatiati quæſumus, ut pro noſtris peccatis ſemper compunctionem cordis, luctum, & flumina lacrymarum largiaris, quatenns cœleſtem in futuro conſolationem mereamur. Per.

Missa pro Tribulatione.

Omnipotens ſempiterne Deus, mœſto-

rum

Digitized by Google

rum conſolatio, laborantium fortitudo, perveniant ad te preces de quacumque tribulatione clamantium, ut omnes ſibi in neceſſitatibus ſuis miſericordiam tuam gaudeant affuiſſe: Per. *Secreta*. Has tibi Domine hoſtias offerimus pro ſalute noſtra, & pro omnibus anguſtiis nobis imminentibus, quatenus corpora & animas noſtras Spiritus ſancti gratia liberare atque illuminare digneris. *Ad communionem*. Da nobis quæſumus de tribulatione lætitiam, ut qui diu pro peccatis noſtris affligimur, intercedentibus omnibus Sanctis tuis, in tua miſericordia reſpiremus. Per.

Missa pro Iter Agentibus.

Oratio, Secreta & Poſtcommunio eædem quæ in editis. Additur. Proſperum iter faciat nobis Deus, Angelus Domini bonus comitetur nobiſcum, & bene diſponat itinera noſtra Deus noſter. Exurgat. Gloria. Proſperum. *Oratio*. Deus, qui diligentibus te miſericordiam tuam ſemper impendis, & a ſervientibus tibi in nulla es regione longinquus, dirige viam famulorum tuorum in voluntate tua, ut te protectore, te duce, per juſtitiæ ſemitas ſine offenſione gradiantur. Per.

Lectio Geneſis. In diebus illis profectus eſt Iſrael *uſque* revertentem.

Angelus Domini bonus comitetur vobiſcum, & bene diſponat itinera veſtra. Proſperum iter faciat vobis Deus ſalutaris noſter. *Alleluja*. Proſperum iter faciat noſtrum Deus ſalutaris noſter. Alleluja.

In illo tempore dixit Jeſus diſcipulis ſuis *uſque* illi civitati. *Offertorium*. Angelus Domini bonus comitetur vobiſcum, & bene diſponat iter veſtrum alleluja. *Communio*. Sicut præceſſit Tobiam Raphael archangelus ad præparandam viam, ita comitetur vobiſcum, & bene diſponat itinera veſtra. *Poſtcommunio*. Dirige quæſumus Domine viam famulorum tuorum in voluntate tua, noſque propitius exaudi ſupplicantes, ut habeant iter proſperum, & in te cor directum. Per.

Missa pro Tentatione Carnis.

Ure &c. *ut in editis uſque ad totam ſecretam. Ad Communionem*. Domine adjutor & protector adjuva nos, & refloreat caro noſtra vigore pudicitiæ, & ſanctimoniæ novitate, ereptamque de manu tartari in reſurrectionis gaudio jubeas repræſentari. Per.

Missa pro Immundis Cogitationibus.

Omnipotens &c. *ut in editis*. *Secreta*. Per hoc quæſumus Domine ſacrificium, quod tuæ obtulimus majeſtati, ab omnibus corda noſtra emunda tentationibus. Per.

Missa pro Peccatis.

Si iniquitatas obſervaveris Domine, Domine quis ſuſtinebit, quia apud te propitiatio eſt Deus noſter. *Pſalmus*. De profundis clamavi ad te Domine. *Oratio*. Parce Domine, parce peccatis noſtris, & quamvis inceſſabiliter delinquentibus continua pœna debeatur, præſta quæſumus, ut quod ad perpetuum meretur exitium, tranſeat ad correctionis auxilium. Per. Lectio epiſtolæ beati Pauli apoſtoli ad Corinthios. Fratres condelector &c. *uſque ad* Chriſtum Dominum noſtrum. *Graduale*. Ab occultis meis munda me Domine, & ab alienis parce ſervo tuo. Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero, & emundabor a delicto maximo. *Alleluja*. De profundis clamavi ad te Domine, Domine exaudi orationem meam. Fiant aures tuæ intendentes in orationem ſervi tui. Sequentia ſancti evangelii ſecundum Marcum. In illo tempore dixit Jeſus diſcipulis ſuis. Habete fidem Dei *uſque ad* peccata veſtra. *Offertorium*. Miſerere mihi, & ſecundum magnam miſericordiam tuam dele iniquitatem meam. *Secreta*. Hæc hoſtia Domine quæſumus eccleſiam tuam ab occultis reatibus ſemper expediat, & a manifeſtis convenienter expurget. Per. *Communio*. Ab occultis meis munda me Domine, & ab alienis parce ſervo tuo. *Ad communionem*. Præſta nobis æterne Salvator, ut percipientes hoc munere veniam peccatorum, deinceps peccata vitemus. Per.

Missa Pro Tribulatione Ecclesiæ.

Deus pater orphanorum, judexque viduarum, lacrymas eccleſiæ tuæ miſeratus intende, illamque tua miſericorditer eripiat majeſtas, quam nulla terrena defendit poteſtas. Per. *Secreta*. Hæc hoſtia Domine, quam pro infidelium telis offerimus, tibi ſit accepta, ut per hæc, quod devote poſcimus, te adjuvante conſequamur. Per. *Poſtcommunio*. Deprime quæſumus omnipotens jura tyrannorum tibi adverſantium, ut diſcant te fore protectorem eccleſiæ tuæ tuo pretioſo ſanguine redemptæ. Per.

Mis-

Missa pro Serenitate.

Oratio. Ad te nos Domine &c. *Ad Communionem*. Plebs tua Domine capiat ſacræ benedictionis augmentum, & copioſis beneficiorum tuorum ſublevetur auxiliis, quæ tantis interceſſorum deprecationibus adjuvatur. Per.

Missa pro Poenitentibus.

Juſtus es Domine, & rectum judicium tuum; fac cum ſervo tuo ſecundum miſericordiam tuam. *Pſalmus*. Beati immaculati in via. *Oratio*. Deus, qui juſtificas impium, & non vis mortem peccatorum, majeſtatem tuam ſuppliciter deprecamur, ut ſamulum tuum de tua miſericordia confidentem cœleſti protegas benignus auxilio, & aſſidua protectione conſerves, ut tibi jugiter ſamuletur, & nullis tentationibus a te ſeparetur. Per Dominum. Lectio epiſtolæ beati Pauli apoſtoli ad Romanos. Fratres, ſicut per unius hominia *&c. uſque* Domino noſtro. *Graduale*. Salvum ſae ſervum tuum Domine. Deus miſericors ſperantem in te. Auribus percipe Domine orationem meam, & clamor meus ad te perveniat. Sequentia ſancti evangelii ſecundum Lucam. In illo tempore erant appropinquantes *&c. uſque* pœnitentiam agente. *Offertorium*. De profundis clamavi ad te Domine, Domine exaudi orationem meam. *Secreta*. Suſcipe munera quæſumus Domine, quæ tibi pro ſamulo tuo de tua largitate deſerimus, ut hæc ſacroſancta myſteria, gratiæ tuæ operante virtute, & præſentis vitæ cum converſatione ſanctificent, & ad gaudia æterna perducant. Per. *Communio*. Dico vobis, gaudium eſt coram angelis Dei ſuper uno peccatore pœnitentiam agente. *Ad Communionem*. Purificent nos Domine tua ſancta, quæ ſumpſimus, & ſamulum tuum ab omni culpa liberum eſſe concede, ut qui conſcientiæ ſuæ reatu conſtringitur, de cœleſtis remedii plenitudine glorietur. Per.

Missa pro semetipso Sacerdote.

Suppliciter te piiſſime Deus pater omnipotens, qui es creator omnium rerum, deprecor, ut dum me ſamulum tuum coram omnipotentia majeſtatis tuæ graviter deliquiſſe confiteor, per interceſſionem beatæ Mariæ ſemper virginis, & omnium Sanctorum tuorum, manum miſericordiæ tuæ mihi porrigas, quatenus, dum hanc oblationem tuæ pietati offero, quod nequiter admiſi, clementiſſime me digneris abſolvere. Per Dominum. *Secreta*. Deus miſericordiæ, Deus pietatis, Deus indulgentiæ, indulge quæſo & miſerere mei ſervo tuo, & ſacrificium, quod pietatis tuæ gratia humiliter offero, benigne digneris ſuſcipere, & peccata, quæ labentibus vitiis contraxi, interventu beatæ Mariæ ſemper virginis, & omnium Sanctorum tuorum, pius ac propitius & miſericors indulgeas, & locum pœnitentiæ ac lacrymarum flumina concede, ut veniam meorum merear recipere delictorum. Per Dominum. *Poſtcommunio*. Miſericors & miſerator Domine, qui parcendo ſuſtentas, & ignoſcendo ſanctificas, da mihi per hæc ſancta, quæ ſumpſi, purificationem mentis & corporis, & interceſſione beatæ Mariæ ſemper virginis, & omnium Sanctorum tuorum, merear abſolutionem culparum. Per.

Alia Missa pro semetipso Sacerdote.

Introitus. Deus in nomine tuo ſalvum me ſac, & in virtute tua judica me. Deus exaudi orationem meam. *Pſalmus*. Auribus percipe. *Oratio*. Omnipotens ſempiterne Deus &c. *eadem, quæ in editis legitur in Poſtcommunione*. Lectio epiſtolæ beati Pauli apoſtoli ad Timotheum. Cariſſime. Fidelis ſermo *uſque* ſecula ſeculorum amen. *Graduale*. Ego dixi Domine miſerere mei, ſana animam meam, qnia peccavi tibi. Beatus, qui intelligit ſuper egenum & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus. *Alleluja*. Domine Deus ſalutis meæ in die clamavi & nocte coram te. Sequentia ſancti evangelii ſecundum Marcum. In illo tempore venit ad Jeſum leproſus *&c. uſque* in teſtimonium illis. *Offertorium*. Domine exaudi orationem meam, & in auxilium meum reſpice. Confundantur & revereantur inimici mei, qui quærunt animam meam, ut auferant eam. *Secreta*. Placare quæſumus Domine humilitatis meæ precibus, ut ubi nulla ſuppetunt ſuffragia meritorum, tuis mihi ſuccurre præſidiis. Per. *Communio*. Ab occultis meis munda me Domine, & ab alienis parce ſervo tuo. *Poſtcommunio*. Sumpſimus Domine Deus ſalutis noſtræ ſacramenta cœleſtia, præſta quæſumus, ut eorum participatio mihi ſamulo tuo ad perpetuam proficiat ſalutem. Per...

In Vigilia unius Apostoli.

Ego autem &c. *Oratio*. Deus qui nos beati apoſtoli tui. N. natalitia glorioſa præire concedis, tribue nobis quæſumus, ejus ſemper & beneficiis præveniri, & orationibus adjuvari. Per. Lectio libri Sapientiæ. Beatus vir *&c. uſque* eccleſia

ſia

Digitized by Google

ſia Sanctnrum. *Graduale* & verſus ut in editis. Sequentia ſancti evangelii ſecundum Jnhannem. In illn tempore. Dixit Jeſus diſcipulis ſuis. Ego ſum vitis vera *&c. uſque* impleatur. *Offertorium, ut in editis, Secreta*. Muneribus nnſtris quæſumus Domine beati Apnſtnli tui N. ſeſta prævenimus, cujus meritia pro nobis tibi grata reddantur. Per. *Ad Poſtcommunionem*. Sumptis Domine cœleſtibus ſacramentis majeſtatem tuam ſuppliciter deprecamur, ut intercedente beato Apoſtnlo tun N. quod temporaliter gerimus, ad vitam capiamus æternam. Per.

Missa in Natali plurimorum Apostolorum.

Intret. *Oratio*, Cnncede quæſumus omnipotens Deus, ut ſicut apnſtolnrum NN. glnrinſa natalitia prævenimus, ſic ad tua beneficia prnmerenda majeſtatem tuam prn nnbis ipſi præveniant. Per. Lectin epiſtnlæ beati Pauli apoſtnli ad Epheſios. Fratres unicuique veſtrum *&c. uſque* plenitudine Chriſti, *Graduale*. Vindica Domine ſanguinem Sanctnrum tuorum, qui effuſus eſt. Poſuerunt mortalia ſervnrum tuorum eſcas vnlatilibus cœli, carnes Sanctnrum tuorum beſtiis terræ. Sequentia ſancti evangelii ſecundum Matthæum. In illn tempore circuibat Jeſus *&c. uſque* gratis date. *Offertorium*. Exultabunt ſancti in glnria, lætabuntur in cubilibus ſuis, exaltationes Dei in ſaucibus eorum. *Secreta*. Muneribus nnſtris apoſtolorum tunrum Domine ſeſta præimus, humiliter implnrantes, ut quæ cnnſcientiæ nnſtræ præpediuntur nbſtaculis, illnrum meritis tibi grata reddantur. Per. *Communio*. Juſtnrum animæ in manu Dei ſunt, & nnn tanget illns tnrmentum malitiæ. Viſi ſunt oculis &c. *Ad poſtcommunionem*. Sumptis Domine cœleſtibus ſacramentis, majeſtatem tuam ſuppliciter deprecamur, ut intercedentibus beatis apoſtolis tuis N. N. quod temporaliter gerimus, ad vitam capiamus æternam. Per.

Missa in Vigilia uniuscujusque volueris.

Ego autem ſicut nliva fructificavi in dnmo Domini, ſperavi in miſericnrdia Dei mei, & expectabo nomen tuum, quoniam bnnum eſt ante cnnſpectum Sanctnrum tuorum. *Pſalmus*. Quid gloriaris. *Oratio*. Concede nobis quæſumus omnipotens Deus venturam beati N. ſolemnitatem cnngrbo prævenire hnnore, & venientem digna celebrare veneratione. Per. Lectio libri Sapientiæ. Benedictio Domini *&c. uſque* corona gloriæ. *Graduale*. Juſtus ut palma florebit, ſicut cedrus Libani multiplicabitur. Ad annunciandam mane miſericnrdiam tuam, & veritatem tuam per noctem. *Evangelium*. Egn cum vitis. *Offertorium requiro retro. Secreta*. Accepta ſit tibi Domine nnſtræ devntinnis nblatio, ut ad ſancti N. purinres nos faciat venire feſtivitatem, Per. *Communio*. Magna eſt gloria in ſalutari tun. *Ad poſtcommunionem*. Præſta nnbis Deus æterne largitnr, ejus ubique pia protegi devotione, cujus natalitia per hæc ſancta, quæ ſumpſimus, vntivo prævenimus obſequio. Per.

Missa in Natali unius Martyris.

Lætabitur *&c. ut in editis*. *Oratio*. Vntivos nns quæſumus beati N. martyris tui natalis ſemper excipiat, qui & jucunditatem nnbis ſuæ glnrificatinnis infundat, & tibi nns reddat acceptos: Per. Lectin libri Sapientiæ. Juſtum deduxit Dominus *&c. uſque* Deus noſter. *Graduale*. Poſuiſti Domine ſuper capnt ejus cnrnnam de lapide pretinſn. Deſiderium animæ ejus tribuiſti ei, & vnluntate labinrum ejus nnn fraudaſti eum. *Alleluja*. Lætabitur juſtus in Domino, & ſperabit in eo, & laudabuntur omnes recti corde. Sequentia ſancti evangelii ſecundum Lucam. In illn tempore. Dixit Jeſus diſcipulis ſuis. Si quis *&c. uſque* eſſe diſcipulus. *Offertorium, Secreta, Communio & Poſtcommunio, ut in editis*.

Missa in Unius Martyris non Pontificis.

Justus nnn cnnturbabitur, quia Dnminus firmat manus ejus, tnta die miſeretur & commodat, & ſemen ejus in benedictinne erit, in æternum cnnſervabitur. *Pſalmus*. Nnli æmulari. *Oratio*. Deus qui nns N. martyris meritis & interceſſinne lætificas, cnncede propitins, ut qui ejus beneficia poſcimus, dnno tuæ gratiæ conſequamur. Per. Lectin libri Sapientiæ. Beatus vir *&c. uſque* Deus nnſter. Pnſuiſti Domine. Deſiderium. Alleluja. Pnſuiſti. Sequentia ſancti evangelii ſecundum Lucam. In illo tempore. Dixit Dominus Jeſus diſcipulis ſuis. Si quis vult, *uſque* regnum Dei. *Offertorium*. In virtute tua Dnmine lætabitur juſtus *&c. uſque* Dnmine. *Secreta*. Munera Dnmine nblata ſanctifica, & intercedente beato N. martyre tun, nos per hæc a peccatnrum nnſtrnrum maculis emunda. Per. *Communio*. Magna eſt glnria ejus in ſalutari. *Ad Poſtcom-*

communionem. Sumpſimus Domine in ſancti martyris tui N. ſollemnitate cœleſtia ſacramenta, ejus quæſumus interceſſione largiaris, ut quod temporaliter gerimus, æternis gaudiis conſequamur. Per.

Missa in Natali Plurimorum Martyrum.

Sapientiam Sanctorum &c. *Pſalmus*. Gaudete juſti. *Oratio*. Beatorum martyrum tuorum N. N. natalitia veneranda quæſumus Domine eccleſia tua devota ſuſcipiat, & fiat magnæ glorificationis amore devotior. Per. Lectio libri Sapientiæ. Lingua ſapientum *&c. uſque* a Domino. *Graduale*. Exultabunt Sancti in gloria, lætabuntur in cubilibus ſuis. Cantate Domino canticum novum, laus ejus in eccleſia Sanctorum. *Alleluja*. Sancti tui Domine florebunt ſicut lilium, & ſicut odor balſami erunt ante te. Sequentia ſancti evangelii ſecundum Matthæum. In illo tempore videns Jeſus *&c. uſque* in cœlis. *Offertorium*. Mirabilis Deus &c. *Secreta*. Munera tibi Domine *&c. Poſtcommunio*. Protege Domine plebem tuam, & quam in martyrum tuorum aſſidue tribuis feſtivitate devotam, tibi ſemper placitam fieri precibus concede juſtorum. Per.

Missa alia in Natali plurimorum Martyrum.

Intret &c. *Oratio*. Deus qui nos. Lectio libri Sapientiæ. Reddet Deus mercedem laborum *uſque* Domine Deus noſter. *Alia lectio* epiſtolæ beati Pauli apoſtoli ad Hebræos. Fratres Sancti per fidem *uſque* Domino noſtro. Vindica Domine ſanguinem Sanctorum tuorum, qui effuſus eſt. Poſuerunt mortalia ſervorum tuorum eſcas volatilibus cœli, carnes Sanctorum tuorum beſtiis terræ. *Alleluja*. Hæc eſt vera fraternitas, quæ vincit mundi crimina, Chriſtum ſecuta eſt, inclyta tenens regna cœleſtia. Sequentia ſancti evangelii ſecundum Lucam, *ut in editis in prima Miſſa*. *Offertorium*. Lætamini. *Secreta*. Munera. *Communio*. Juſtorum animæ. *Poſtcommunio*. Præſta nobis &c.

Missa in Natali Confessoris.

Sacerdotes &c. *Oratio*. Da quæſumus. *Lectio epiſtolæ eadem, quæ in communi Doctorum*. *Graduale*. Ecce ſacerdos. *Alleluja*. Inveni David. *Evangelium ſecundæ Miſſæ*. *Offertorium primæ Miſſæ editarum*. *Secreta*. Sacris altaribus Domine hoſtias ſuperpoſitas quæſumus, ut ſanctus tuus N. pontifex atque confeſſor in ſalutem nobis provenire depoſcat. *Communio ſecundæ Miſſæ*. *Poſtcommunio*. Beati confeſſoris tui N. Domine ſuffragiis exoratus percepta ſacramenti tui nos virtute defende. Per.

Missa pro Junioribus Confessoribus, qui non sunt Pontifices.

Introitus, *& Oratio de communi abbatum*. Lectio libri Sapientiæ. Benedictio Domini *uſque* gloriæ. *Graduale*. Os juſti *uſque* greſſus ejus. *Alleluja* Amavit. *Evangelium*. Vigilate. *Offertorium*. Deſiderium. *Secreta*. Hoſtias tibi Domine pro commemoratione ſancti N. confeſſoris tui offerimus, quem a tui corporis unitate nulla tentatio ſeparavit. Per. *Communio & Poſtcommunio ex editis in communi Doctorum*.

Missa in Natali Confessoris.

Statuit. *Pſalmus*. Miſericordias tuas in æternum &c. *Oratio*. Adeſto. *Epiſtola ut in editis in prima Miſſa confeſſoris pontificis*. *Graduale*. Inveni David. *Alleluja*. Domine quinque talenta. *Evangelium*. Homo peregre. *Offertorium*. Veritas. *Secreta*. Donis cœleſtibus da quæſumus Domine libera nos mente inſervire, & munera, quæ deferimus, interveniente beato N. confeſſore tuo, medelam nobis operentur & gloriam. Per. *Communio*. Domine quinque talenta. *Poſtcommunio*. Repleti alimonia cœleſti quæſumus Domine, ut intercedente beato N. confeſſore tuo, miſericordiæ tuæ gratiam conſequi mereamur. Per.

Missa in Natali Virginis.

Loquebar. *Oratio*. Præſta quæſumus omnipotens Deus, ut beatæ N. martyris tuæ ſollemnia recenſentes meritis ipſius protegamur & precibus. Per. *Epiſtola*. Fratres, qui gloriatur. *Graduale*. Dilexiſti. *Alleluja*. Diffuſa. *Evangelium*. Simile. *Offertorium*. Offerentur regi. *Secreta*. Vota populi tui quæſumus Domine propitiatus intende, & cujus nos tribuis ſollemnia celebrare, fac gaudere ſuffragiis. Per. *Communio*. Quinque prudentes. *Poſtcommunio*. Supplices te rogamus omnipotens Deus, ut interveniente beata N. martyre tua, & tua in nobis dona multiplices, & tempora noſtra diſponas. Per.

Alia Missa de Virginibus.

Introitus, *Pſalmus & oratio, ut in editis in prima unius Virginis*. Lectio libri Sapientiæ. Sapientia vincit malitiam, *uſque* diſciplina Dei. *Gradua-*

duale. Specie tua. Alleluja. O quam pulcra eſt caſta generatio cum claritate. *Evangelium, ut in editis in unius martyris non Virginis. Offertorium*. Filiæ regum. *Secreta, Communio, & Poſtcommunio, ut in editis in ſecunda unius Virginis.*

Missa in die Depositionis.

Rogamus te Domine Deus noſter, ut ſuſcipias animam hujus defuncti, pro quo ſanguinem tuum fudiſti; recordare Domine, quia pulvis ſumus, & homo ſicut fœnum, & flos agri. *Pſalmus*. Et ſicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Chriſto omnes vivificabuntur. *Oratio*. Deus, cui proprium eſt miſereri &c. Lectio epiſtolæ beati Pauli apoſtoli ad Theſſalonicenſes. Fratres. De temporibus & momentis *&c. uſque* mortuus eſt pro nobis. *Graduale*. Qui Lazarum reſuſcitaſti a monumento fœtidum, tu ei Domine dona requiem & locum indulgentiæ. Requiem æternam dona ei Domine, & lux perpetua luceat ei. *Tractus*. Abſolve Domine &c. Sequentia ſancti evangelii ſecundum Johannem. In illo tempore dixit Jeſus diſcipulis ſuis. Nemo poteſt venire, *uſque* pro mundi vita. *Offertorium*. Subvenite ſancti Dei. *Secreta*. Propitiate Domine. *Præfatio*. Æterne Deus, qui benignitate gratuita peccatoribus largiens veniam, præparaſti mortuis vitam, ne diutius ſeveritas teneret in pœna, quos miſericordia liberaſſet ex culpa. Tibi ergo ſupplices preces effundimus, tibi famuli tui corpus & animam commendamus, ut receptus inter agmina Beatorum, loca neſciat infernorum. Nihil illi noceat Domine, quidquid attrahente carnis fragilitate commiſit, aut quod humanæ cupiditatis conſuetudine prægravatus actu, verbo vel cogitatione peccavit, ſed ſecutus veſtigia Salvatoris potiatur infinita dulcedine, & præſentia veritatis redemptionem quoque corporis ſui commonitus fiducialiter expectare, quidquid habuit prius in fide, conſequatur in munere. Per Chriſtum Dominum noſtrum. *Communio, ut in editis. Poſtcommunio, ut in die obitus.*

Alia Missa pro Defunctis.

Requiem &c. *Oratio*. Adeſto Domine quæſumus animabus famulorum famularumque tuarum, quibus in depoſitionis ſuæ die officium commemorationis impendimus, ut ſi qua eis ſecularis macula inhæſit, aut vitium mundiale infecit, dono tuæ pietatis indulgeas & abſtergas. Per. *Secreta*. Hæc munera quæſumus Domine, quæ tibi pro animabus famulorum famularumque tuarum offerimus, quorum obitus ſui diem commemoramus, placatus intende, ut remediis purgatæ cœleſtibus in tua pietate requieſcant. *Ad communionem*. Propitiare Domine ſupplicationibus noſtris, & animas famulorum famularumque tuarum in gremio patriarchæ noſtri Abrahæ collocare dignare, ut reſurrectionis diem cum refrigerio tuæ beatitudinis expectent. Per.

Alia Missa.

Oratio. Quæſumus Domine, *ut in editis*. *Secreta*. Adeſto quæſumus Domine ſupplicationis noſtris, & hanc oblationem, quam tibi offerimus ob diem depoſitionis pro animabus famulorum, famularumque tuarum, placatus ac benignus aſſume. Per. *Ad communionem*. Omnipotens ſempiterne Deus collocare dignare animas famulorum famularumque tuarum, quorum diem obitus ſui commemoramus, in ſinu Abrahæ, Iſaac & Jacob, ut cum dies agnitionis tuæ advenerit, inter Sanctos & electos tuos eos reſuſcitari præcipias. Per. *Alia oratio*. Deus, cui ſoli adjacet medicinam præſtare poſt mortem, tribue quæſumus, ut animæ famulorum, famularumque tuarum terrenis exutæ contagiis in tuæ redemptionis munere glorientur. Per.

Missa in Anniversario.

Oratio. Deus indulgentiarum *&c. uſque ad Communionem. Poſtcommunio*. Suſcipe Domine preces noſtras pro animabus famulorum famularumque tuarum, quorum diem anniverſarium hodie celebramus, ut ſi quæ eis maculæ de terrenis contagiis adhæſerunt, remiſſionis tuæ miſericordia deleantur. Per.

Alia Missa in Anniversario.

Oratio. Præſta quæſumus. *Secreta*. Munera Domine oblata ſanctifica, & animas famulorum famularumque tuarum a peccatorum ſuorum maculis emunda, & perpetuæ vitæ fac eas eſſe participes. Per. *Poſtcommunio*. Inclina Domine precibus noſtris aures tuæ pietatis, & animabus famulorum famularumque tuarum, quorum anniverſarium hodie commemoramus, remiſſionem omnium tribue peccatorum, ut uſque ad reſurrectionis diem in lucis amœnitate requieſcant. Per.

Missa pro Episcopis et Clericis.

Oratio. Concede quæſumus omnipotens Deus animabus famulorum tuorum epiſcoporum, ſacerdotum & diaconorum & omnium

omnium clericorum ſelicitatis æternæ conſortium, quibus donaſti ſacri altaris tui conſequi myſterium. Per. *Secreta*. Propitiare Domine ſupplicationibus noſtris, & animabus ſamulorum tuorum epiſcoporum, ſacerdotum, diaconorum, & omnium clericorum, pro quibus tibi offerimus ſacrificium laudis, ut eas Sanctorum tuorum conſortio ſociare digneris. Per. *Communio*. Corporis ſacri & pretioſi ſanguinis tui repleti libamine, quæſumus omnipotens Deus, ut per hæc ſancta animæ ſamulorum tuorum epiſcoporum, ſacerdotum, diaconorum & omnium clericorum æternæ beatitudinis gloriam conſequantur. Per.

Missa pro Episcopis.

Oratio. Præſta quæſumus Domine, ut animæ ſamulorum tuorum epiſcoporum, quos in hoc ſeculo commorantes ſacris muneribus decoraſti, in cœleſti ſede glorioſæ ſemper exultent. Per. *Secreta*. Hæc oblatio Domine quæſumus, ut animas ſamulorum tuorum epiſcoporum ab omnibus vitiis conditionis humanæ abſolvat. Per. *Poſtcommunio*. Præſta quæſumus omnipotens Deus, ut animas famulorum tuorum epiſcoporum in congregatione juſtorum æternæ beatitudinis jubeas eſſe conſortes. Per.

Missa pro Sacerdote.

Oratio. Deus, qui inter apoſtolicos &c. *Secreta*. Suſcipe quæſumus Domine pro animabus ſamulorum tuorum ſacerdotum, quas offerimus, hoſtias, ut quibus in hoc ſeculo ſacerdotale donaſti myſterium, dones & præmium. *Poſtcommunio*. Propitiare Domine ſupplicationibus noſtris, & animas ſamulorum tuorum ſacerdotum in vivorum regione æternis gaudiis ſociare digneris. Per.

Missa pro Diaconibus.

Oratio. Adeſto Domine ſupplicationibus noſtris, & animæ ſamulorum tuorum Diaconorum & omnium clericorum tuæ propitiationis abundantiam, & indulgentiam conſequantur, & lucis perpetuæ tribuas eis manſionem. Per. *Secreta*. Hoſtias tibi Domine laudis offerimus pro animabus ſamulorum tuorum diaconorum & omnium clericorum, ut eos in numero fidelium tuorum lux æterna poſſideat. Per. *Poſtcommunio*. Omnipotens ſempiterne Deus ſuſcipe propitius preces noſtras pro animabus famulorum tuorum diaconorum & omnium clericorum, & locum lucis in Sanctorum tuorum regione concede. Per.

Missa Communis pro Defunctis.

Oratio. Omnipotens ſempiterne Deus, cui nunquam ſine ſpe miſericordiæ ſupplicatur, propitiare animabus ſamulorum ſamularumque tuarum, ut qui de hac vita in tui nominis confeſſione diſceſſerunt, Sanctorum tuorum numero facias aggregari. Per. *Secreta*. Propitiare Domine quæſumus animabus famulorum famularumque tuarum, pro quibus tibi placationis hoſtias offerimus, ut quia in hac vita cum fide manſerunt catholica, in futura eis retributio condonetur æterna. Per. *Poſtcommunio*. Præſta quæſumus omnipotens Deus, ut animas famulorum famularumque tuarum ab angelis lucis ſuſceptas in præparata habitacula deduci facias Beatorum. Per.

Missa pro Congregatione.

Oratio. Deus veniæ largitor &c. *Ad communionem*. Deus vita viventium, ſpes morientium, ſalus omnium in te ſperantium, præſta propitius, ut animæ noſtræ Congregationis ab hujus mortalitatis tenebris abſolutæ, beata Maria ſemper virgine intercedente, in perpetua cum omnibus Sanctis tuis luce lætentur. Per.

Missa pro eo, qui præventus morte Poenitentiam accipere voluit, et non potuit.

Oratio. Omnipotens ſempiterne Deus, in cujus humana conditio poteſtate conſiſtit, animas ſamulorum, famularumque tuarum ab omnibus quæſumus abſolve peccatis, & pœnitentiæ fructum, quem voluntas eorum optavit, præventi mortalitate non perdant. Per. *Secreta*. Satisfaciat tibi Domine pro animabus famulorum famularumque tuarum ſacrificii præſentis oblatio, ut peccatorum veniam, quam quæſiverunt, inveniant, & quod officio linguæ implere non potuerunt, deſideratæ pœnitentiæ compenſatione percipiant. Per. *Ad Communionem*. Deus, a quo ſperatur humani commodi omne, quod bonum eſt, tribue per hæc ſancta, quæ ſumpſimus, ut ſicut animabus ſamulorum ſamularumque tuarum pœnitentiæ fructum velle donaſti, ſic indulgentiam tribuas miſeratus optatam. Per.

Missa Generalis.

Oratio. Sanctorum tuorum interceſſionibus quæſumus Domine gratia tua nos protege, & ſamulis & ſamulabus tuis, quorum commemorationem agimus, & quo-

quorum eleemoſynas recepimus, ſeu etiam iis, qui nobis familiaritate vel conſanguinitate juncti ſunt, miſericordiam tuam ubique prætende, ut ab impugnationibus defenſi tua opitulatione ſalventur, & animas famulorum famularumque tuarum, omnium videlicet fidelium catholicorum orthodoxorum, quorum commemorationem agimus, & quorum corpora in hoc & cunctis cœmeteriis fidelium requieſcunt, & quorum nomina ſuper ſanctum altare tuum ſcripta adeſſe videntur, electorum tuorum jungere digneris conſortio. Per. *Secreta*. Propitiare Domine ſupplicationibus ooſtris, & has oblationes, quas pro incolumitate famulorum famularumque tuarum, & pro animabus omnium fidelium defunctorum orthodoxorum, & quorum nomina ſuper ſanctum altare tuum ſcripta adeſſe videntur, nomini tuo conſecrandas, deferimus, benignus aſſume, ut ſacrificii præſentis oblatio ad refrigerium animarum eorum te miſerante proveniat. Per. *Ad communionem*. Purificet nos quæſumus Domine Divini ſacramenti perceptio, & glorioſa Sanctorum tuorum oratio, & aoimabus famulorum famularumque tuarum, quorum commemorationem agimus, remiſſionem cunctorum tribue peccatorum. Per.

Missa communis Vivorum et Mortuorum.

Oratio. Pietate tua quæſumus Domine noſtrorum ſolve vincula omnium delictorum, & intercedente beata & glorioſa ſemper virgine Dei genitrice Maria, cum omnibus Saoctis tuis, domnum Apoſtolicum, pontifices, priores, & abbates noſtros, & omnes congregationes illis commiſſas, reges & principes noſtros, & omnem populum Chriſtianum, & nos famulos tuos atque loca noſtra in omni ſanctirate cuſtodi, omneſque conſanguinitate, affinitate, atque familiaritate nobis conjunctos a vitiis purga, virtutibus illuſtra, pacem & ſalutem nobis tribue, hoſtes viſibiles & inviſibiles remove, carnalia deſideria repelle, aerem ſalubrem indulge, a mala & improviſa morte nos eripe, ioimicis noſtris caritatem largire, & omoibus fidelibus vivis & defunctis in terra viveotium vitam æternam concede. Per. *Secreta*. Deus, qui ſingularis corporis hoſtia totius mundi ſolviſti delicta, hac oblatione placatus maculas ſcelerum noſtrorum abſterge, & omnium Chriſtianorum fidelium vivorum & mortuorum peccata dimitte, eiſque præmia æterna

concede Salvator mundi. *Ad communionem*. Sumpta quæſumus Domioe cœleſtia ſacramenta omnia erimina noſtra detergant, omnemque pravitatem & infirmitatem, ſeuetiam hoſticam rabiem, atque ſubitaneam mortem, meritis beatæ Mariæ ſemper virginis, & omnium Sanctorum tuorum, a nobis procul repellant, & omnibus fidelibus vivis & defunctis proſint ad veniam, pro quorum, quarumque tibi ſunt oblata ſalute. Per.

Missa pro Benefactoribus.

Oratio. Deus, qui caritatis dooa per gratiam ſancti Spiritus tuorum cordibus fidelium infudiſti, da famulis & famulabus tuis, de quibus deprecamur tuam clementiam, ſalutem mentis & corporis, ut te tota virtute diligant, & quæ tibi ſunt placita, tota dilectiooe perficiant. Per. *Secreta*. Miſerere quæſumus Domine famulis & famulabus tuis, pro quibus hoc ſacrificium laudis tuæ offerimus majeſtati, ut per bæc ſancta ſupernæ benedictionis gratiam obtineant, & gloriam æternæ beatitudinis acquirant. Per. *Ad communionem*. Divina libantes myſteria, quæſumus Domioe, ut hæc ſalutaria ſacramenta illis proficiant ad proſperitatem & pacem, pro quorum dilectione ea tuæ obtulimus majeſtati. Per.

Incipit Officium Breviarii secundum Ordinem Heremi sanctæ Crucis Fontis Avellanæ.

Dominica prima adventus. Ad Veſperum Sabbato Lectio: Ecce dies veniunt, *&c. uſque* in terra. ℞. Miſſus eſt Gabriel. ℣. Dabit ei. Hymnus &c. *uſque ad totam orationem, ut in editis. Hic dimittitur uſque ad octavam epiphaniæ antiphona de Cruce, & dicitur bæc antiphona beatæ Mariæ*. Miſſus eſt Gabriel aogelus ad Mariam virginem deſponſatam Joſeph. ℣. Diffuſa eſt gratia. ℞. Propterea. *Oratio*.

Deus, qui de beatæ &c. *Invitatorium*: Ecce veniet rex, occurramus obviam ſalvatori noſtro. *Lectiones omnes hujus breviarii miræ ſunt brevitatis. Quatuor primi Nocturni hujus Dominicæ comprehendunt primam & ſecundam noſtras uſque ad* reſponſum. *Quod argumento eſt hunc codicem ſcriptum tempore, quo monaſtica diſciplina exulabat a noſtro monaſterio quondam ſanctiſſimo.*

℞. *primum, ſecundum & tertium primi Nocturni eadem, quæ in editis noſtris. Quartum*: Ave Maria gratia plena, *uſque* dixit ei.

℟. *primum ſecundi Nocturni eſt ſecundum editorum. Secundum vero.* Audite verbom Domini omnes gentes &c. *uſque* clamate. *Tertium.* Ecee virgo *&c. uſque* in æreroum. *Quartum.* Alieni non tranſibunt, *uſque* & condeoſo.

Reliqua Reſponſoria alia etiam ſunt a noſtris, quæ non referuntur, ne nimis concreſcat volumen. Poſt antiphonam ad Benedlctus *habetur.* Antiphona Virginis. Ave Maria gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus, alleluja. ℣. Diffuſa, *Oratio*, Deus, qui de beatæ Mariæ.

Ad primam antiphona. Alleluja. *Iſta lectio dicitur omnibus diebus Dominicis & feſtivis uſque ad Nativitatem, & a Septuageſima uſque ad Paſcha.* Domine miſerere noſtri *&c.*

Ad Sextam. Conſcientias noſtras *&c.* *Ad Nonam oratio.* Prope eſto Domine omnibus expectantibus te in verirate, ut in adventu Filii rui Domini noſtri placitis tibi actibus præſentemur. Per. *Cetera infra hebdomadam ſunt ritus a noſtro diverſi, quæ longum eſſet exſcribere.*

Dominica ſecnuda Invitatorium. Surgite vigilemus, venite adoremus, quia neſcimus horam, quando veniet Dominus.

Invltatorium tertiæ Dominicæ. Ecce veniet rex &c.

Quartæ antem invitatorium. Ecce adveoit plenitudo temporis, in quo miſit Deus filium ſuum natum de Virgine, factum ſub lege.

In Vigilia Nativitatis Domini,

Antiphona, ut in editis, pſalmi vero; Laudate pueri. Qui confidunt. In converrendo. Memento. *Lectio.* Propter hoc ſciet populus meus nomen meum in die illa, quia ego ipſe, qui loquebar, ecce adſum. ℟. Verbum earo factum eſt, & habitavit in nobis. Et vidimus gloriam ejus gloriam quaſi unigeniti a Patre, plenum gratiæ & veritatis. ℣. In principio erat Verbum, & Verbum erar apud Deum, & Deus erat Verbum. Et vidimus. Gloria.

Hymnus.

DEus redemptor Gentium
Oſtende partum Virginis,
Miretur omne ſeculum.
Talis decet partus Dominum.
Non ex virili ſemine,
Sed myſtico ſpiramine
Verbum Dei factum caro,
Fructuſque ventris floruit.
Alvus tumeſcit Virginis,
Clauſtrum pudoris permanet,
Vexilla virtutum micant,
Verſatur in templo Deus.
Procedeos de rhalamo ſuo
Pudoris aula regia
Geminæ gigans ſubſtantiæ
Alacris ut currar viam.
Egreſſus ejus a Parre,
Regreſſus ejus ad Patrem,
Excurſus uſque ad inferos,
Recorſus ad ſedem Dei.
Æqualis æterno Patri
Carois trophæo attingere
Infirma noſtri corporis
Virtute firmans perpeti.
Præſepe jam fulget tuom,
Lumenque nos ſpirar novum,
Quod nulla nos interpolet,
Fideque jugi luceat.
Laus honor &c.

℣. Tecum principium in die virtutis tuæ. *Antiphona ad* Magnificar *& oratio ut in editis. Ad honorem ſanctæ Mariæ antiphona.* Ecce Maria genuir *&c. uſque* mundi, *cum* alleluja. *Poſt finitas laudes ſequens rubrica*: Hæc antiphooa dicatur ad Laudes ad honorem ſanctæ Mariæ uſque ad octavam Epiphaniæ. Antiphona: Virgo verbo coocepit, virgo permanſit, virgo peperit regem omnium regum.

Poſt veſperas diei Nativitatis Domini hæc habentur: Hæc antiphona dicitur uſque ad octavam Epiphaniæ. Neſciens mater virgo virum peperit ſine dolore. Salvarorem ſeculorum ipſum regem angelorum ſola virgo lactabat ubere de cœlo pleno.

In vigilia Epiphaniæ.

Inter pracipua quæ ponuntur in officio hujus diei, hæc ſunt. Ad Magnificat *antiphona.* Chriſto datus eſt principatus & honor regni; omnis populus, tribus & linguæ ſervient ei in æternum. Alleluja.

Oratio.

Corda noſtra quæſumus Domine venturæ feſtivitatis ſplendor illuminet, quo mundi hujus tenebris carere valeamus, & pervenire ad patriam claritatis æternæ. Per eumdem.

In die ipſo Epiphaniæ ad ſextam ponitur hæc oratio.

Deus illuminator omnium gentium, da populis tuis perpetua pace gaudere, & illud lumen ſplendidum infunde cordibus noſtris, quod trium Magorum mentibus aſpiraſti. Per Domioum noſtrum.

Ad nonam Oratio.

Deus, qui hunc diem electionis Gentium primitus conſeeraſti, & per luminis tui ſtellam manifeſtum te nobis oſtendiſti!, tribue quæſumus, ut nova cœlorum

Digitized by Google

rum mirabilis claritas io noſtris ſemper cordibus oriatur.

Pro oratione ſecundi Nocturni infra octavam habetur ſequens oratio.

Præſta quæſumus omnipotens Deus, ut Salvatoris mundi ſtella duce manifeſtata nativitas mentibus ooſtris reveletur ſemper & creſcat. Per eumdem.

Dominica prima post octavam Epiphaniæ.

Poſt lectionem &c. uſque ad ſymbolum apoſtolorum incluſive, ut in editis hæc ſequuntur: Confitemini Domino, quoniam niam bonus. ℞. Quoniam in ſeculum miſericordia ejus.

Confeſſio. Confiteor Deo & omnibus ſanctis & vobis patres mea culpa, qnia peccavi nimis per ſuperbiam in cogitatione, ſuggeſtione, conſenſu, verbis & opere. Deprecor vos orate pro miſero peccatore.

Abſolutio. Miſereatur veſtri omnipotens Deus, & dimittat vobis omnia peccata veſtra præterita, præſentla, & futura, liberet vos ab omni malo, conſervet & confirmet, & corroboret vos in omni opere bono, & perducat vos ad vitam æternam. Amen.

Capitulum. Converte nos Deus ſalutaris noſter. Et averte iram tuam a nobis. Dignare Domine die iſto. Sine peccato nos cuſtodite. Fiat Domine miſericordia tua ſuper nos. Sicut ſperavimus in te. Sacerdotes tui induantur juſtitiam. Et Saocti tui exultent. Mitte eis Domine auxilium de Sancto. Et de Sion tuere eos, Domioe exaudi orationem meam. Et clamor meus ad te veoiat. *Symbolum*. Quicumque vult ſalvus eſſe. *Capitulum*. Benedicat nos Deus, Deus noſter, benedicat nos Deus, & metuant eum omnes fines terræ. Dominus vobiſcum. Et eum ſpiritu tuo. *Oratio eadem, quæ habetur in editis in feſto Trinitatis*.

Poſt lectionem: Sancta Maria, *legitur hæc rubrica*: Privatis diebus dicatur hic ter. Deus in adjutorium meum intende *cum Gloria*.

Ad completorium omnia, ut in editis uſque Qui fecit cœlum & terram. *Capitulum*. Confitemini Domino, quoniam bonus. Quoniam in ſeculum miſericordia ejus. *Confeſſio & abſolutio ut ſupra*. Converte nos Deus *&c. uſque ad Symbolum*. *Capitulum*. Benedictus es Domine patrum noſtrorum. Et laudabilis & glorioſus in ſecula. Benedicamus Patrem & Filium cum ſancto Spiritu. Laudemus & ſuperexaltemus eum io ſecula. Benedictus es io firmamento cœli. Et laudabilis & glorioſus in ſecula. Benedicat nos Omnipotens Deus. Amen. Dignare Domine oocte iſta. Sine peccato nos cuſtodire. Fiat Domine miſericordia tua ſuper nos. Sicut ſperavimus io te. Sacerdotes tui induantur juſtitiam. Et ſancti tui exultent. Mitte eis Domine auxilium de Sancto. Et de Sion tuere eos. Domine exaudi orationem meam. Et elamor meus ad te veoiat. Domine Deus virtutum converte nos. Et oſtende faciem tuam, & ſalvi etimus.

Oratio.

Viſita *&c, poſt quam ſequuntur aliæ duæ*.

Illumina quæſumus Domine teoebras noſtras, & totius noctia ioſidias tuo nobis repelle propitius auxilio.

Veritas tua quæſumua Domioe ſemper maneat in cordibus noſtris, & per virtutem ſaoctæ Crucis omnis ſalſitas ioimici deſtruatur. Per.

Poſt Laudes feriæ ſecundæ poſt primam Dominicam ſupradictam leguntur infraſcripta. Hæc capitula dicantur omni tempore diebus ſerialibus ad Laudes, ad Tertiam, & ad Veſperum, cum Miſerere mei Deus. Ad vigilias vero ad Sextam, & Nonam dicuntur ſine miſerere mei Deus. Kirie eleiſon, Chriſte eleiſoo, Kirie eleiſon. Pater noſter. Et ne nos. *Capitulum*. Ego dixi Domine miſerere mei. Sana animam meam, quia peccavi tibi. Convertere Domine aliquantulum. Et deprecare ſuper ſervos tuos. Fiat Domine miſericordia tua ſuper oos. Sicut ſperavimus in te. Sacerdotes tui induantur juſtitiam. Et Saocti tui exultent. Mitte eis Domine auxilium de ſancto. Et de Sion tuere eos. Domine exaudi orationem meam. Et elamor meus ad te veniat. *Pſalmus*. Miſerere. *Capitulum*. Domine Deus virtutum cooverte nos. Oſtende faciem tuam & ſalvi erimus. Dominus vobiſcum. Et cum.

Oratio.

Matutina ſupplicum vota Dominos propitius intuere, & occulta cordis noſtri remedio tuæ clarifica pietatis, ut deſideria tenebroſa non teneant, quos lux cœleſtis gratiæ reparavit Jeſus Chriſtus filius &c.

Suffragia Sanctorum, quæ dicuntur omni tempore, exceptis feſtis Nativitatis Domini, Reſurrectionis, Aſcenſionis, & Pentecoſtes & octavis earum.

Antiphona de Cruce. Nos autem gloriari oportet in Cruce Domini noſtri Jeſu Chriſti. Omnis terra &c. *Oratio*.

Adeſto nobis quæſumus Domine, & quos ſanctæ Crocis lætari facis honore, ejus quoque perpetuis defende ſubſidiis. Per.

An-

Antiphona de beata Maria. Mater & innupia virgo glorioſa, Regina mundi intercede pro nobis ad Dominum Deum noſtrum. Diffuſa &c. *Oratio*. Famulorum.

Antiphona de Sancto Michaele. Michael archangele veni in adjutorium populo Dei. In conſpectu angelorum. *Oratio*. Deus qui miro ordine.

Antiphona de ſancto Benedicto. Fuit vir vitæ venerabilis gratia Benedictus & nomine. Os juſti. *Oratio*. Interceſſio.

Antiphona de ſancto Johanne-baptiſta. Inter oatos mulierum non ſurrexit major Johanne baptiſta. Juſtus ut palma. *Oratio*.

Beati Johanois baptiſtæ nos quæſumus Domine præclara comitetur oratio, quem venturum eſſe prædixit, poſcat nobis ſavere placatum Chriſtum Dominum noſtrum.

Antiphona. Petrus &c. *Oratio*. Præſta quæſumus omnipoteos Deus, ut nullis nos permittas perturbationibus coocuti, quos in apoſtolicæ cooſeſſioois petra ſolidaſti. Per.

Antiphona & oratio de Pace, ut in editis.

Antiphona de omnibus Sanctis. Juſti fulgebunt ſicut ſol in regno Patris mei dicit Dominus. Mirabilis Deus. In Sanctis ſuis.

Oratio. Deus, qui nos concedis beatæ Mariæ ſemper virginis, & omnium Sanctorum tuorum commemorationem agere, da nobis io æterna beatitudine de eorum ſocietate gaudere. Per.

Ad Tertiam ponitur ſequens oratio.

Porrige dexteram tuam quæſumus Domine plebi tuæ miſericordiam poſtulanti, per quam & errores declinet humanos, & ſolatia vitæ immortalis accipiat, & ſempiterna gaudia comprehendat. Per.

Ad Sextam oratio.

Exaudi nos Deus ſalutaris noſter, & dies ooſtros in tua pace diſpone, ut a cunctis perturbationibus liberati tranquilla tibi ſervitute famulemur. Per.

Ad Nonam oratio.

Da quæſumus Domine populo tuo ſpiritum veritatis & pacis, ut te & tota mente cognoſcat, & quæ tibi ſunt placita, toto corde ſectetur. Per.

Ad Veſperas oratio.

Oriatur Domine naſcentibus tenebris aurora juſtitiæ in cordibus noſtris, ut peracto die ſuppliciter gratias agentes, etiam mane dignanter reſpicias vota ſolventes. Per.

Supradicta ſuffragia ad Laudes dicuntur. Ad Veſperum autem dicuntur ſequentia omni tempore tam diebus ferialibus quam feſtivis.

Antiphona. Salva nos Chriſte Salvator per virtutem ſanctæ Crucis, qui ſalvaſti Petrum in mari, miſerere nobis. Omnis terra. *Oratio*. Perpetua oos &c.

Antiphona. Sancta Maria Dei virgo ſemper intercede pro nobis ad Dominum Deum noſtrum. Diffuſa. *Oratio*. Coocede miſericors Deus fragilitati noſtræ &c.

Antiphona. Michael archangele &c.

Oratio. Perpetuum nobis Domine tuæ miſerationis præſta ſubſidium, quibus & angelica præſtitiſti ſuffragia non deeſſe. Per.

Suffragia S. P. Benedicti, ut in editis.

Antiphona, & verſiculus pro ſancto Johanne-baptiſta, & ut in Laudibus.

Oratio. Omnipotens ſempiterne Deus da cordibus illam tuarum rectitudinem ſemitarum, quam beatus Johanoes-baptiſta io deſerto vox clamantis edocuit. Per.

Antiphona. Glorioſi principes.

Oratio. Apoſtolicis nos quæſumus Domine beatorum Petri & Pauli attolle præſidiis, ut quanto fragiliores ſumus, tanto validioribus auxiliis ſoveamur. Per.

Antiphona pro Pace, ut in Laudibus.

Antiphona. Saocti Dei omoes orare & intercedere dignemini pro noſtra omniumque ſalute. Lætamini in Domioo.

Oratio. Omnipotens Deus nos famulos tuos dextera potentiæ tuæ a cunctis protege periculis, & beata Maria ſemper virgine intercedente cum omnibus Sanctis tuis fac nos præſenti gaudere proſperitate & æterna. Per Dominum.

Feria Quarta in Capite Jejunii.

Pro benedictione cinerum legitur tantum oratio. Deus qui noo mortem *&c. Poſtea ſequitur hæc rubrica.* Tunc aſpergantur aqua ſancta, incenſari non debent. Mox ſacerdos incipiat ponere cioerem ſupra ſingulorum fratrum capita in modum crucis dicendo: Recordare homo &c. Et ille, qui accipit, dicat: Hujus cineris aſperſio ſit mihi Domine ad remedium ſalutare.

Poſt Laudes feriæ quartæ majoris hebdomadæ habentur ſequentia. Hic extinguuntur omnia lumina. Ad Benedictus antiphona. Traditor. His dictis vadant duo ante altare, & dicant ſonora voce. Kirie eleiſon, Chriſte eleiſon. Domine miſerere. Et ſimiliter reſpondeant ceteri alii: Et qui ſunt ante altare dicant: Chriſtus Deus factus eſt obediens uſque ad mortem. Ceteri reſpondeant: Kirie eleiſon, Chriſte eleiſon, Domioe miſerere. Et illi ante altare dicaot: Jeſu Domine, qui

pal-

paſſurus adveniſti propter nos. Et ceteri reſpondeant: Kirie eleiſon, Chriſte eleiſon, Domine. Et illi. Qui prophetice promiſiſti, ero mors tua o mors. Et ceteri: Kirie eleiſon, Chriſte eleiſon. Domine. Et illi: Vita in ligno moritur, & mors morte evacuatur. Et ceteri: Kirie eleiſon, Chriſte eleiſon. Domine. Et illi: Chriſtus Dominus factus eſt obediens uſque ad mortem. Et ceteri. Mortem autem Crucis. Pater noſter, *Capitulum.* Ego dixi Domine. Sana. Convertere Domine. Et deprecare. Fiat Domine. Sicut ſperavimus. Sacerdotes. Et ſancti. Mitte eis Domine. Et de Sion. Domine exaudi. Et clamor. *Pſalmus.* Miſerere. *Capitulum.* Domine Deus virtutum. Et oſtende, *Sine* Dominus vobiſcum. Sed ſub ſilentio dicitur: *Oremus*: Reſpice quæſumus Domine. *Hæ preces recitantur poſt Tertiam, Veſperas, & Laudes trium dierum hebdomadæ majoris, videlicet Feria quinta, in Paraſceve, & in Sabbato ſancto. Poſt antiphonam ad Benedictus Laudum Sabbati ſancti hæc habentur.* Hic dicatur Kirie eleiſon, & verſus, & capitula, & oratio, ut in Laudibus Cœnæ Domini. Prima vero, Tertia, Sexta & Nona ſicut eadem die. In hac die ante horam Tertiam diſcoperiantur Cruces & tabulæ, quæ per totam paſſionem fuerant velatæ. Et inter Tertiam, & Sextam horam altare honorifice exornetur. Ad Veſperum antiphona, & dicitur hæc antiphona ad Veſperum per totam hebdomadam uſque in Sabbatum: Crucifixus ſurrexit tertia die de ſepulcro alleluja alleluja. *Pſalmus.* Laudate pueri. *Pſalmus.* Laudate omnes gentes. *Pſalmus.* Ecce quam bonum. *Pſalmus.* Lauda Jeruſalem. *Lectio.* Si conſurrexiſtis. ℟. Angelus Domini. ℣. Jeſum quæritis, *Hymnus.* Ad cœnam. ℣. Paſcha noſtra immolatus eſt Chriſtus. *Ad Magnificat antiphona.* Veſpere autem.

Oratio. Deus qui hanc ſacratiſſimam noctem gloria Dominicæ reſurrectionis illuſtras, conſerva in nova familiæ tuæ progenie adoptionis ſpiritum, qui dediſti, ut corpore & mente renovati puram tibi exhibeant ſervitutem. Per eumdem.

Antiphona de Cruce uſque ad octavam. Crucifixum in carne laudemus, & ſepultum propter nos glorificemus, reſurgentem de morte venite adoremus, alleluja alleluja, alleluja.

Antiphona ſanctæ Mariæ uſque in octavam Pentecoſtes. Regina cœli. Diffuſa eſt. Propterea.

Oratio. Deus, qui violatæ naturæ per virginale decus adhibes medicinam, fac nos beatæ Mariæ ſemper virginis precibus & fermentum conceptæ pravitatis penitus abiicere, & in novitatis azima de vetuſtate tranſire. Per.

DOMINICA RESURRECTIONIS.

Incipiunt vigiliæ more canonicarum, ſcilicet: Domine labia mea aperies.

Ad ſextam hujus diei habetur ſequens oratio,

Præſta quæſumus omnipotens Deus, ut qui reſurrectionis Dominicæ ſollemnia colimus, ereptionis noſtræ ſuſcipere lætitiam mereamur. Per.

Ad Magnificat antiphona,

Poſt paſſionem Domini factus eſt conventus, quia non eſt inventum corpus in monumento, lapis ſuſtinuit perpetuam vitam, monumentum reddidit cœleſtem margaritam, alleluja.

Per totum officium de Tempore nihil reperitur in codice animadverſione dignum, præter quam quod officium de Trinitate ponitur poſt Dominicam XXIV. *Pentecoſtes.*

IN NATALI SANCTI ANDREÆ APOSTOLI.

Invitatorium: Chriſtum Regem adoremus Dominum, qui martyrio Crucis beatum glorificavit Apoſtolum.

Hymnus ad Matutinum,

Andreæ feſtum colitur,
Lux clara piis oritur,
Per quem tenebras deſerunt,
Ad verum lumen redeunt.
Egeas in apoſtolum
Minaci frendet ſpiritu,
Per quem Achajæ populum
Cernit ire poſt Dominum,
Neſcit minas paveſcere,
Nequit tormentis cedere,
Flammantis ardor fidei
Non ſentit vim ſupplicii.
Crucis vinctus patibulo
Lætus pendebat biduo,
In ipſa morte poſitus
Vitæ manat eloquium.
Luce delapſa cœlitus
Repente circumfunditur,
Qui ſic obire meruit,
Lucis auctorem petiit.
Sit Patri laus ingenito,
Sit decus unigenito,
Sit utriuſque parili
Majeſtas ſumma flamini. Amen.

Hymnus ad Veſperas.

Captator olim piſcium,
Jam nunc piſcator hominum,
Tuis Andreas retibus
Mundi nos rape fluctibus,

Ger-

Digitized by Google

Germanus Petri corpore,
Nec mortis diſpar ordine,
Quos una caro genuit,
Crux cœlo ſratres edidit.
O germen vere nobile!
O par corooa gloriæ!
Eccleſiæ patres pii,
Crueis ſunt æque filii.
Ad Jeſum fratri prævius,
Judex vitæ ſtrenuus,
Et nobis eſto miſeris
Beati dux itineris.
Sit patri laus ingenito &c.

In Natali Sancti Ambrosii Confessoris.

Oratia.

Omnipotens ſempiterne Deus, qui per os besti pontificis Ambroſii eloquiorum suorum nobis abdita reſeraſti, concede nobis aurem pectoris ejus sccommodare doctrinis, ut ad illsm ejus interventu pervenire patriam meresmur, quam ipſe totis deſideriis anhelsvit. Per.

In Natali Sancti Zenonis.

Oratio.

Deus, qui hunc diem venerabilem in beatl Zenonis conſeſſoris tui atque pontificis devotione celebrare concedis, conſerva in nobis miſericordiam tuam, & precibus noltris pius & clemens adeſſe dignare, ut ſicut beato Zenoni ſacerdoti gratiam tribuiſti, ita & nobis largiri digneris. Per.

In Natali Sancti Syri.

Oratio.

Deus, qui es tuorum antiſtitum potentiſſimus illuſtrator, tribue quæſumus, ut beatiſſimi ſacerdotis & conſeſſoris tui Syri magnificis exemplis inſormati ſeculi bujus caliginem ſine periculo tranſeamus. Per.

In Purificatione beatæ Mariæ Virginis.

Ad Veſperum antipbana. Tecum principium. *Pſalmus.* Dixit Dominus. *Antipbona.* Redemptionem. *Pſalmus.* Confitebor. *Antipbona.* Exortum eſt. *Pſalmus.* Beatus vir. *Antipbona.* De fructu. *Pſalmus.* Memento.

Oratio.

Perfice in nobis quæſumus Domine gratiam tuam, quam juſti Simeonis impleſti, ut ſicut ille mortem non vidit, priuſquam Chriſtum Dominum videre mereretur, ita & nos vitam obtineamus æternam. Per.

Paſt Tertiam bujus diei leguntur ſequentia pro benedictione candelarum. Poſt hæc benedicantur candelæ, & dicat ſacerdos ſonora voce. Dominus vobiſcum. Exaudi &c. *Oratio.* Omnipotens ſempiterne Deus, qui par verbum tuum, lumen videlicet verum, illuminas omnem hominem venientem in hunc mundum, suæ viſitationis gratia inextinguibiliter corda noſtra perluſtra, & has candelas luci viſibili aptas cœleſti benedictinne ſanctifica †, ut cum ob reverentiam præſentis ſollemnitatis & memoriam beatæ Mariæ ſemper virginis filium ac Dominum ſuum auctorem & obſervatorem legis in templo offerentis a ſamulis tuis oblstæ ſuerint, ac nomini tuo devote dedicatæ, offerentes eas tuæ benedictionis ſemper poſſideant claritatem. Per eumdem.

Alia oratia.

Omnipotens ſempiterne Deus, qui hodierna die, *ut in editis.*

Alia oratia.

Benedic † Domine Jeſu Chriſte hanc creaturam ceræ ſupplicstionibus noſtris, & inſunde ei per crucis ſanctæ tuæ virtutem benedictionem † cœleſtem, ut qui esm sd repellendas tenebras humano generi tribuiſti, taliter ſignaculo Crucis tuæ fortitudinem & benedictionem † accipiat, ut in quibuſcumque locis accenſa ſive poſita fuerit, diſcedat & contremiſcat diabolus, & ſugiat pavidus cum omnibus miniſtris ſuis de habitationibus illis, nec præſumat amplius inquietsre vel illudere ſervientes Deo. Proinde ſupplices te quæſumus Domine, ut emittas ſanctum angelum tuum Raphaelem, qui evulſit & repulſit a Sara & Thobis dæmonem mortiferum inſeſtantem, ut conterat illum, & perdat de cunctis habitationibus colentium Dominum, de baſilicis, de domibus, de angulis, de lectis, de refectoriis, & de univerſis locis, in quibus Deo ſamulantes babitant, requieſcunt, dormiunt, vigilant, ambulsnt & conſiſtunt. Nec valeat amplius inquietare, vel pavores immittere ſuper illos, quos ſancti chriſmatis tui unctione ſeciſti eſſe munitos. Benedico † te cera in nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, & ſanctæ Trinitatis, ut ſis exterminatio diaboli & omnium contubernalium ejus. Per eumdem Dominum noſtrum, qui vivit & regnat.

Tunc aſpergantur aqua benedicta, & incenſentur, & decantetur antiphona: Lumen ad revelstionem &c. *excepto cantico.* Nunc dimittis, *cujus loco dicitur:* Deus miſereatur.

Oratio

Oratio ad Sextam.

Beatæ Mariæ ſemper virginia quæſumus Domine adſit nobis ubique oratio, & quam devoto plebs tua veneratur obſequio, ſuffragari ſibi pio experiatur auxilio. Per.

Oratio ad Nonam.

Adjuvet oos quæſumus Domine ſanctæ Mariæ ſemper virgiois interceſſio veneraoda, & a peccatorum vioculis abſolutos in tua faciat pace gaudere. Per.

In Natali Sancti Blasii Episcopi et Martyris.

Oratio.

Deus, qui beatum Blaſium martyrem tuum atque pootificem pontificatus officio & fidei munere ſublimaſti, tribue ſupplicibus tuis, ut quidquid peccati contagione contractum eſt in oobis, ipſo intercedente ſolvatur, Per.

In Natali Sancti Gregorii Papæ et Confessoris.

Oratio.

Deus, qui per beatum Gregorium confeſſorem tuum atque pootificem cæleſtis eloquii nobis dulcedinem propinaſti, familiæ tuæ concede propitius & ſervare, quod docuit, & ſubſequi, quo proceſſit.

In Natali Sancti Benedicti.

Hymnus.

GEmma cœleſtis pretioſa,
Regis norma juſtorum,
Via Monachorum,
Nos ab immundi
Benedicte mundi
Subtrahe cœno.
Tu ſolum ſpernens,
Cor in aſtra figens,
Cogis hæredes
Fieri parentes,
Vas Deo plenum
Reparare fructum promeruiſti.
Magous in parvis,
Eremita imberbis
Vincis ætatem,
Superas laborem,
Arcta diſtrictæ rudimenta vitæ
Fervidus imples.
Strage ſaxorum
Puerum peremptum
Mox ut oraſti,
Preces ſuſcitaſti,
Spiritus caroi,
Caro ſanitati
Redditur æque.
Jure ſub blandæ ſpecie columbæ
Neſciam fellis
Animam ſororis
Summa ſtellati
Penetrare cœli
Culmina cernis.
Ipſe poſt clarum
Referens triumphum
Celſa devicto
Petis aſtra muodo,
Luce flammantem
Radiaote callem
Pallia ſternunt.
Laus honor Patri,
Parilique proli
Uoa majeſtas,
Eadem poteſtas,
Cum quibus ſanctus
Simul implet
Omnem Spiritus orbem. Amen.

Hymni ad Nocturnum, & ad Laudes iidem, qui in officio parvo beati Benedicti.

Oratio.

Omnipotens ſempiterne Deus, qui per glorioſa beati Benedicti abbatis exempla humilitatis triumphale nobis iter oſtendiſti, da quæſumus, ut viam tibi placitæ obedientiæ, per quam ille venerabilis Pater illæſus antecedebat, nos præclaris ejus meritis adjuti ſioe errore ſubſequamur. Per.

Oratio ad Sextam.

Sancti Beoedicti confeſſoris tui atque abbatis nos Domine ſupplicatiooibus tribue ſoveri, ut cujus venerabilem ſollemnitatem obſequiis celebramus, ejus interceſſionibus & meritis commeodemur.

Oratio ad Nonam.

Deus, qui nos beati Benedicti confeſſoris tui voluiſti magiſteriis erudiri, ejus meritis dignare nos ab omoi inimici fraude protegi. Per.

In inventione Sanctæ Crucis.

Hymnus ad Veſperum.

CRux mundi ſalus perditi,
Perempti vita ſeculi,
Quam victa tremunt tartara,
Cœli vereotur agmina.
Io te dum vita moritur,
Mortis catena ſolvitur,
Ægypti jugo liberi
Vere ſunt lucis filii.
Te ponit judex omnium,
Cum judicatur ſolium,
Jam tunc hædos ab ovibus
Segregat io latronibus.
Tu mundi ludis principem,
Dum punis impaſſibilem,
Reos offerre ſolita,
Quæ nuoc das, auſert ſpolia.
In te mactatur victima,
Quæ mundi purgat crimina.
Tibi talentum creditur,

Adæ quod ſolvit debitum.
Nos vitæ ſigno protege,
Quo Rex triumphat gloriæ.
Per te ad regoum pervehat,
Quos ſervitute liberat.
Sit Patri laus ingeoito,
Sit decus unigenito,
Sit utriuſque parili
Majeſtas ſumma flamini. Amen.

Hymnus ad Laudes.

CRux mundi benedictio,
Spes & certa redemptio,
Olim gehennæ bajula,
Nunc clara cœli janua.
In te levatur hoſtia,
Ad ſeque traxit omnia.
Quam mundi princeps impetit,
Suumque nibil inveoit.
Quæ legis antiquius
Vetus caſſat chirographum,
Antiqua perit ſervitus,
Vera libertas redditur.
Odoris tui copia
Cuncta vincit aromata,
Tui dulcedo nectaris
Replet arcana pectoris.
Per Crucem Gbriſte quæſumus
Ad vitæ transfer præmium.
Quos ligni fixus ſtipite
Dignatus es redimere.
Sit laus Patri ingenito, &c.

In Natali Apostolorum Petri et Paulli.

Hymnus.

FElix per omnes ſeſtum mundi cardines
Apoſtolorum præpollet alacriter,
Petri beati, Pauli ſacratiſſimi,
Quos Chriſtus almo conſecravit ſanguine,
Eccleſiarum deputavit principes.
Hi ſunt olivæ duæ coram Domioo,
Et candelabra luce radiantia,
Præclara cœli duo luminaria.
Fortia ſolvunt peccatorum vincula,
Portas Olympi reſerant fidelibus.
Habent ſupernas poteſtatem
Claudere ſermone ſedes,
Pandere ſplendentia lumioa poli,
Super alta ſydera linguæ
Eorum claves cœli factæ ſunt.
Larvas repellunt ultra mundi limites.
Petrus beatus catenarum laqueos:
Chriſto jubente rupit mirabiliter,
Cuſtos ovilis, & doctor eccleſiæ,
Paſtorque gregis, conſervator ovium
Arcet luporum truculentam rabiem.
Quodcumque vinclis ſuper terram ſtrinxeris
Erit in aſtris religatum fortiter.
Et quod reſolvis in terris arbitrio
Erit ſolutum ſuper cœli radios.
In fine mundi judex eris ſeculi.
Non impar Paulus huic doctor gentium,
Electionis templum ſacratiſſimum,
In morte compar, in corona particeps,
Ambo lucernæ, & decus eccleſiæ
In orbe claro coruſcant vibramine.
O Roma felix, quæ tantorum principum
Es purpurata pretioſo ſanguine,
Excellis omnem mundi pulcritudinem
Non laude tua, ſed Sanctorum meritis
Quos crueotatis jugulaſti gladiis.
Vos ergo modo glorioſi principes,
Petre beate, Paule mundi lilium
Cœleſtis aulæ triumphales milites,
Precibus almis veſtris nos ab omnibus
Munite malis, ferte ſuper æthera.
Gloria Deo per immenſa ſecula,
Sit tibi nate decus & imperium &c.

In Natali eorumdem.

Invitatorium, ut in editis. Antiphona. In plateis ponebantur infirmi in lectulis, ut veniente Petro, *& ceteræ antiphona primi & ſecundi Nocturni, quæ ponuntur de hiſtoria actuum apoſtolorum. Antiphono ad cantica.* Significavit Dominus Petro, qua morte clarificaturus eſſet Deum, alleluja. *Reſponſorium duodecimæ lectionis.* Cum eſſet Petrus in cruce, venit turba multa, maledicebat Cæſarem, & fecerunt planctum magnum ante crucem. Petrus exhortabatur eos de cruce dicens. Nolite flere, ſed gaudete mecum, quia vado parare vobis locum. Gratias tibi ago paſtor bone, quia oves, quas tradidiſti mihi, compatiuntur mecum in ſempiternum, & cum hoc dixiſſet ait. Nolite &c.

In Natali Sanctæ Mariæ Magdalenæ.

Ad Veſperas hymnus.

NArdi Maria piſtiti
Sumpſit libram mox optimi,
Unxit beatos Domini
Pedes rigando lacrymis
Honor decus &c.

Invitatorium. Æternum, trinumque Deum laudemus & unum, qui ſibi Mariam tranſvexit in æthera ſancta.

Hymnus.

COnſonis Chriſtum veneremur odis,
Hunc diem celebrando feſtum,
Nunc Magdalenæ Mariæ
Per orbem congratulantes.
Quæ caput quondam Domini
Perunxit, ac pedes lavit,
Lacrymis rigando crine deterſit

Ca-

Digitized by Google

Capitis, ſupplexque corde gemendo.
Indeque confeſtim totius reatus
Contulit Chriſtus veniam
Precanti Simoni dignum
Paradigma pandens ore benigoo.
Hæc tulit myrrham crepta ſub luce,
Ad perungendum Dominum ſepulcro,
Quem reſurgentem meruit
Beata primo videre.
Quam procul poſt hæc tribuente
Chriſto credimus cœli penetraſſe
Culmen hujus obtentu.
Miſerere nobis conditor orbis.
Gloriam Patri pariter canamus,
Gloriam proli, flaminique
Pio ſemper omni
Reſonemus omnes tempore ſecli.

Antiphona. Cum diſcubuiſſet in domo Simonis Dominus Jeſus mundi gloria, mulier quædam, quæ erat peccatrix, nardi odoriſeri exhibuit unguenta. *Antiphona*. Secus pedes Domini adſtans inceſſante ore ſacrato ejus veſtigia oſculatur lacrymis plena. *Antiphona*. Irrigabat igitur dominicos Jeſu pedes, fracto quoque alabaſtro præcipuis odoribus flagrabat domus omnis, atque capillorum officio detergebat. *Antiphona*. Simon autem intra ſe inquit, ſi aſſet propheta, ſciret profecto, quæ & qualis eſſet, quæ tangit eum, quia peccatrix eſt. *Antiphona*. Et converſus Dominus dixit, poſtquam veni in domum tuam, non ceſſavit crine ſuſo hæc meos oſculari pedes. *Antiphona*. Quoniam multum dilexeras, ſcito dimiſſa tibi peccamina, & fide, qua polles, ſacra in pace remitto. ℟. Lætetur omne ſeculum in ſollemnitate ſanctæ Mariæ. Quam Jeſus æterno amore dilexit plurimum. ℣. Hæc Maria fuit illa Domino gratiſſima, quæ unguento pretioſo pedes unxit illius. Quam. ℟. Optimam partem elegit ſibi Maria. Quæ non auferetur ab ea in æternum. ℣. Diligens Dominum ex corde perſectiſſimo cœlorum obtinuit dignitatem. Quæ. ℟. Potiſſima intercede a Domino, collata gaudens potenter polo. Obtine, nt nos perenniter divinis tecum gaudiis perfruamur. ℣. Quia tua repoſcimus merita deletis facinoribus. Obtioe. ℟. Quis Magdalena ſceleratior eſſe Maria, quæ ivit ad omne malum. Quæ nomine plena reatus peccatrix vocitata, fuit quaſi nomine culpæ. ℣. Dum tamen ipſa Deum lacrymis commovit obortia cordis ab affectu, meruit peccamine ſolvi. Quæ nomine. *Antiphona*. Satagebat igitur Martha ſoror Mariæ Magdalenæ circa miniſteria, quæ ſedens ſecus pedes Domini audiebat verba oris ejus. *Antiphona*. Non eſt Martha inquit, tibi curæ, quod ſoror mea reliquit me ſolam mioiſtrare, jube illi, ut me adjuvet. *Antiphona*. Et reſpondens dixit ſtatim illi Dominus, unum extat certe neceſſarium, hæc optimam ſibi partem elegit, quæ non auferetur. *Antiphona*. Cumque Phariſeus Dominum praodere rogaſſet, corporeis fruitur dapibus, dans ſpirituales. *Antiphona*. Ecce ſoror Lazari pia nunc, ſed tunc ſcelerata adtulit unguentum pretioſi pondus odoris. *Antiphona*. Maxima ſpes veoiæ populo ſuccurre roganti, ut ſcelerum veniam mereantur per te habere. ℟. O felix ſacrorum lacrymis rigatio pedum, per quam promeruit Maria dici, & eſſe ejus dilecta. Et quo paſcuntur æthere Sancti. ℣. Angelico pollet decore hæc & hi per Chriſtum. Et. ℟. Beata Maria, quæ piarum undis lacrymarum terſiſti tuorum maculas criminum. Aſſidue te exorare depoſcimus pro noſtris exceſſibus. ℣. Summis cœlorum civibus glomerata, jamque æterna immortalitate induta. Aſſidue. ℟. Venit Maria Magdalene annuntians diſcipulis, quia vidi Dominum. Cujua petimus precibus adjuvari apud te Redemptor clementiſſime. ℣. Quia ergo in paradiſo mulier propinavit viro mortem, a ſepulcro mulier viris annuntiat vitam. Cujus. ℟. Rex immenſe Deus terrarum conditor orbis. Accipe præſentis cleri pia vota precantis. ℣. Ut valeat ſemper laudes tibi promere dignas. Accipe. *Antiphona ad Caatica*. O mundi lampas & margarita præſulgida, quæ reſurrectionem chriſti nuociando apoſtolorum apoſtola fieri meruiſti, Maria Magdalena ſemper eſto pia exoratrix pro nobis ad Deum, qui te elegit. ℟. Flagrans Jeſum muneribus intimis Maria præcordiis affatum perunxit ſacrata unguento veſtigia. Unde meruit ſuorum delictorum veniam. ℣. Peccaminum noſtrorum ſordes piiſſimis diluat ioterventionibus divino foote. Unde. ℟. Maria ſtans ad monumentum plorans vidit duos angelos in albis ſedentes. Ubi poſitum fuerat corpus Jeſu. ℣. Cum ergo fleret, inclioavit ſe, & proſpexit in monumento. Ubi. ℟. Diſcipulis Chriſti, quæ gaudia celſa tuliſti, cum nimium triſtes fuerunt de morte magiſtri. Lætitiam nobis vitæ cœleſtis adjunge. ℣. Ut ſibi conſormes, cujus pietate ſaoata es, ſorte beatorum fieri mereamur in unum. Lætitiam. ℟. O mirum & magnum miraculum, quia peccatrix ſemina audebat Redemptorem mundi tangere, lacrymando & capillis tergendo, crimina ſua ab-

luebat. Ideo dimiſſa ſunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum, ℣. Vidit Maria Dominum, & credidit, & cum gaudio ſuſcepit illum gaudens & flens, quia cognovit ſe peccatricem. Ideo. *In Laudibus antiphona.* In diebus illis mulier, quæ erat in civitate peccatrix, ut cognovit, quod Jeſus accubuiſſet in domo Simonis leproſi, attulit alabaſtrum unguenti. *Hæc autem antiphona tantum legitur ad Laudes.*

Hymnus.

Fidelium devotio depromat
Hymnum Domino, qui
Mariæ Magdalenæ
Sedem dedit in æthere.
In qua quid eſſet pietas,
Ejus oſtendit bonitas,
Quid donet pœnitentia,
Pateſecit clementia.
Quæ prius enim ſcelera
Commiſit innumera,
Accepta pace veniæ
Regno potitur gloriæ.
Maria terſis crinibus
Procumbentis Chriſti pedibus
Dum rigat cum lacrymis
Se lavat ſorde criminis.
Hinc conſecuta plurimum
Amoris erga Dominum,
In cœlorum palatio
Perenni gaudet præmio.
Rogamus ergo Domina,
Noſtra deleto crimina,
Tuiſque ſanctis precibus
Nos junge cœli civibus.
Patri, nato cum flamine
Sit laus æterno tempore,
Qui eſt ſumma Deitas
Jn unitate Trinitas,
Amen.

Ad Benedictus antiphona. Sancta Maria pio conjuncta Jeſu, oſculando pedes ipſius & pie rigando, terge crimina noſtra, eum jugiter orando pro nobis.

In Natali Sancti Apollinaris Episcopi et Martyris.

Ad Magnificat antiphona. Surge, accipe Spiritum ſanctum, ſimulque pontificatum, & perge ad urbem, quæ vocatur Ravenna. *Commemoratio Magdalenæ antiphona.* O veneraoda Dei ſedes ſpes inclyta noſtri. O validi ſructus celeberrima vinea Chriſti, dragmata reperta, ſed ovis de morte reducta. Valde precare Deum pro nobis, valde precamur. *Antiphona.* Dicebat beatus Petrus apoſtolus Judæis; nam & ego Hebræus ſum, ſed propter fratrum caritatem adveni. *Antiphona.* Multitudo autem Hebræorum agentes pœnitentiam, baptizabantur, credentes Jeſum Chriſtum vere eſſe filium Dei. *Antiphona.* Beatus Petrus apoſtolus adminiſtranti ſibi ajebat, quid ſedes nobiſcum? ecce eruditus es de omnibus, quæ fecit Jeſus. *Antiphona.* Ait beatus Petrus Apollinari diſcipulo ſuo, eruditus es in omnibus prædicare Ravennæ Jeſum filium Dei. *Antiphona.* Mittat Chriſtus Dominus angelum ſuum, qui præparet iter ſuum, & quæ poſtulaveris, annuat tibi, *Antiphona.* Ortus ab Antiochia beatus Apollinaris Ravennam miſſus eſt prædicare baptiſmum pœnireotiæ in remiſſionem peccatorum. ℟. Ait beatus Petrus Apollinari diſcipulo ſuo. Quid ſedes nobiſcum? Ecce eruditus es de omnibus, quæ fecit Jeſus. ℣. Surge, accipe Spiritum ſanctum, ſimulque pontificatum, & perge ad urbem, quæ vocatur Ravenna. Ecce. ℟. Beatus Petrus apoſtolus dixit diſcipulo ſuo Apollinari. Surge, perge Ravennam, multitudo populi ibi moratur, prædica eis baptiſmum pœnitentiæ in nomine Jeſu. ℣. Ecce eruditus es de omnibus, quæ fecit Jeſus. Surge. ℟. Deus, qui non localiter, ſed ubique es. Tu intromitte cognitionem Filii tui Domini noſtri in iſtam civitatem. ℣. Ut cognoſcentes Jeſum filium tuum, cum magno effectu locus mihi prædicationis tribuatur. Tu. ℟. Deus, qui cooperaris cum Petro magiſtro meo, operare & mecum. Ut cognoſcant omnes te ſolum Deum in æternum. ℣. Deus, qui non localiter, ſed ubique. Ut cognoſcant. *In ſecundo Nocturno antiphona.* Cum perveniſſet beatus Apollinaris ad urbem Ravennam, ſaciens ſignum Crucis, ſuſceptus eſt in domum militis Hirenæi. *Antiphona.* Deus, qui operaris cum Petro magiſtro meo, operare & mecum, ut clarificetur nomen tuum. *Antiphona.* Ingreſſus beatus Apollinaris domum tribuni dixit, requieſcat in vobis pax Domini, & Dei ooſtri Jeſu Chriſti. *Antiphona.* Requieſcat in vobis pax Domini noſtri Jeſu Chriſti, per quam infirmam tribuni conjugem beatus ſanavit Appollinaris. *Antiphona.* Virtus alia non eſt, quam Domini noſtri Jeſu Chriſti, per quem beatus Apollinaris Tauri filium cœcum illuminavit. *Antiphona.* Nuntiatum eſt hoc Cæſari a paganis, quod quidam ab Antiochia introduxiſſet nomen Jeſu in urbem Ravennam, & multitudo magna obediret illi, & domus Rufi patricii. ℟. Ait ad eum tribunus: bene adveniſti medice; cui beatus Apollinaris reſpondit: Requieſcat in vobis pax Domini

Digitized by Google

mini noſtri Jeſu Chriſti. ℣. Cumque ingreſſus fuiſſet domum tribuni, officioſiſſime ſuſceptus eſt, & dixit. Requieſcat. ℟. Aperi Domine continuo os muti, ut tuum confiteatur nomen. Qui es vivens in ſecula. ℣. Illico ſolutum eſt vinculum linguæ ejus, & clamabat. Qui. ℟. Domine Jeſu Chriſte Deus meus, qui magiſtro meo apoſtolo tuo Petro dediſti locum impetrandi apud te, quæ deſiderat. Tu ſuſcita hanc puellam, quæ tua eſt creatura, & non eſt alius Deus præter te. ℣. Tunc apprehendens manum mulieris ait: Domine Deus meus. Tu. ℟. Jam me perducto in capitolium vicari ſecurus eſto, quia manibus meis thura non ponam dæmoniis. Sed Domino meo Jeſu Chriſto incenſum offero. ℣. Dominum Jeſum Chriſtum Deum vivum eſſe confiteor, & alium præter eum eſſe non dico. Sed. *Ad Cantica antiphona*. Sanctiſſime Apollinaris colloquens angelorum, quas offerimus tibi orationes, & preces ſuſcipe omnium, & redde Salvatori pro nobis hymnum, ut ſalvos non faciat. ℟. Exuite eum, & cædentes dicite: reſpice & immola Diis; ille autem reſpondens dixit. Chriſtianus ſum, fac quod vis. ℣. Unus eſt Dominus Deus inviſibilis, per quem dæmonia ejiciuntur. Chriſtianus. ℟. Iſte eſt ſacerdos Domini, qui in mandatis ejus meditatur die ac nocte. Iſte directus eſt ab apoſtolo Petro Ravennam prædicare baptiſmum pœnitentiæ: ℣. Beatus vir, qui non abiit in conſilio impiorum. Iſte. ℟. Servivi ſicut bonus miles Chriſto, certavi bonum certamen. Placui Deo, qui me probavit, & dedit mihi Dominus coronam vitæ. ℣. Bonum certamen certavi, curſum conſummavi, fidem ſervavi. Placui. ℟. Pulcra facie, & alacri vultu, beate Apollinaris, ecce oves tuæ ad te devota mente concurrunt, quas Doomino adquiſiſti. Deprecare paſtor bone pro eis Jeſum Chriſtum. ℣. Ut digni efficiamur promiſſionibus ejus. Deprecare. *In Laudibus antiphona*. Audi judex, quod dico viriliter. Jeſus erat Deus, & eſt in æternum manens in corpore mundo, pati autem carne pro omnibus voluit. *Hæc tantum antiphona ad Laudes hujus officii habetur. Ad Benedictus antiphona*. Prægravatus pondere ferri, exul ab urbe mittitur, & poſt triennium ad ſuam ſanctam urbem Ravennam regreditur, quem videntes Chriſtiani cum gaudio ſuſceperunt. *Ad Primam antiphona*. Angelus Domini beatum Apollinarem in carcere viſitavit, videntibus cuſtodibus cibavit, & conſortavit. *Ad Tertiam antiphona*. Suſpenſus in equuleo clamabat beatus Apollinaris; dominum Jeſum Chriſtum Deum verum eſſe confiteor. *Ad Sextam antiphona*. Cuſtos & protector noſter Domine Chriſte, quem beatus Apollinaris prædixit, benedicimus, hymnum dicimus tibi Deo noſtro. *Oratio*. Salutarem nobis dedit hodierna die beati Apollinaris ſacerdotis & martyris tui in tua Domine virtute confeſſio lætitiam, præſta quæſumus, ut converſationis ejus imitatione prædicanda, & interceſſione tibi placita jugiter gloriemur. *Ad Nonam antiphona*. Sancte Apollinaris ſacerdos & martyr Chriſti deprecare pro plebe tua, quam ex gentibus adquiſiſti, nos autem populus tuus & oves gregis tui; intercede pro nobis filio Dei. *Oratio*. Terribilis Deus & invicta fortitudo ac nimis pavenda poteſtas, largire nobis beati Apollinaris martyris & ſacerdotis tui precibus ſtipendia ſalutis æternæ, ut caſta pectora bajulantes laudes tuæ clementiæ reſeramus, ejus ſollemnia celebrantes. *Ad Magnificat antiphona*. Accipe Spiritum ſanctum, ſimul pontificatum, ſurge, perge Ravennam, multitudo populi ibi moratur, prædica eis Jeſum, quod vere ſit filius Dei.

In Natali Sancti Æmygdii Epiſcopi et Martyris.

Ad Magnificat antiphona. O Æmygdi martyr glorioſe, quos in Chriſto genuiſti filios tuos ſanguinem fundendo, tua quæſumus oratio commendet nos indeſinenter Deo. *Antiphona ad Benedictus*. Sancte Dei præſul & martyr Aemygdi, qui Occidentalis Franciæ oriundus Romam veniens, diſponente Deo, a Romano pontifice deſtinatus es prædicator ad Eſculanam urbem, pro nobis apud Deum intercede, quos verbis & miraculis ad agnitionem Chriſtiani nominis feciſti venire.

In Vigilia Aſſumptionis Sanctæ Mariæ Virginis.

Ad Veſperas antiphona. Maria virgo ſemper lætare, quæ meruiſti Chriſtum portare cœli & terræ conditorem, quia de tuo utero protuliſti Mundi Salvatorem. *Pſalmi de Feria*.

Hymnus.

Gaudium mundi nova ſtella cœli,
Procreans ſolem, pariens parentem,
Da manum lapſis, fer opem caducis,
Virgo Maria.
Te Deo factam liquet eſſe ſcalam,
Qua-

Quatenus ſumma petit altus ima,
Nos ad excelſa remeari cœli
Culmina dooa.
Te beatorum chorus Angelorum,
Te Prophetarum & Apoſtolorum
Ordo prælatam ſibi cernit unam
Poſt Deitatem.
Aula cœleſtis ſpecioſa regis,
Folta ſeptenis Sophiæ columnis,
Quem oequid totus cohibere mundus,
Claudis io alvo.
Quem tremunt cœli, metuunt abyſſi,
Laudat occaſus, veneratur ortus
Stringis in ulnis.
Lacte nutritus cibo angelorum,
Fertur innuptæ gremio puellæ,
Qui ſua late ditione terræ
Pondera librat.
Sit decus ſummum ſioe fine Chriſto,
Virgo quem ſancta genuit Maria,
Qui Patri compar, flaminique ſancto
Regnat in ævum. Amen.

In Assumptione Sanctæ Mariæ Virginis.

Invitatorium. Odor tuus ſancta Dei genitrix, ſicut odor balſami. Quaſi lilium, ita flores Dei genitrix, Virgo.

Hymnus.

TErrrena cuncta jubilent,
Aſtra laudibus intonent,
Virginis ante thalamum
Carmen alternent drammatum.
Hæc virgo verbo gravida
Fit paradiſi janua.
Quæ Deum mundo reddidit,
Cœlum nobis aperuit.
Felix iſta puerpera
Hevæ lege liberrima,
Concepit ſine coitu,
Emiſit abſque gemitu.
Dives Mariæ gremium,
Mundi geſtavit pretium,
Quo gloriemur redimi
Soluto jugo debiti.
Quam Patris implet filius,
Sanctus obumbrat Spiritus,
Cœlum fiunt caſtiſſima
Sacræ puellæ viſcera.
Laus tibi rex altiſſime
Qui natus es de Virgine,
Sit laus & ineffabili
Patri, ſanctoque flamini.

Hymnus ad Laudes.

AUrora velut ſulgida
Ad cœli meat culmina.
Et ſol Maria ſplendida
Tamquam luna pulcherrima.
Regina mundi hodie
Thronum cooſcendit gloriæ.
Illum enixa filium,
Qui eſt ante luciſerum.
Aſſumpta ſuper angelos,
Excedis archangelos,
Cuncta Sanctorum merita
Tranſcendit una ſemina.
Quem ſoverat in gremio,
Locarat in præſepio,
Nunc regem ſuper omnia
Patris videt in gloria.
Pro nobis virgo virginum
Tuum depoſce Filium,
Per quam noſtra ſuſceperat,
Et ſua oobis præbuerat.
Laus tibi rex altiſſime &c.

In octava Sanctæ Mariæ Virginis.

Antiphona ad Magnificat. Sob tuum præſidium confugimus Dei genitrix; noſtram deprecationem ne deſpicias in neceſſitatibus, ſed a periculis libera nos ſemper virgo glorioſa. *Ultima antiphona primi Nocturni*. In prole mater, in partu virgo, gaude & lætare virgo mater Domini.

In Natali Sancti Martini.

Ad Veſperas hymnus.

REx Chriſte, Martini decus,
Hic laus tua, tu illius
Tu nos in hoc te colere
Quando ipſum io te tribue.
Qui das per orbis cardines,
Quod gemma ſulget præſulum,
Da, quos premunt culpæ graves,
Solvat per ingens meritum.
En pauper hic & modicus
Polum dives ingreditur.
Cœli cohortes obviant,
Linguæ, tribus, gentes ovant.
Ut vita ſulget tranſitus
Cœli & arvo ſplendidus,
Gaudere cunctis pium eſt,
Cunctis ſalus ſit hæc dies.
Martine par apoſtolis,
Feſtum colentes tu ſove,
Qui vivere diſcipulis vis,
Et mori noo reſpuis.
Fac nunc, quod olim geſſeras,
Nunc præſules clarifica,
Auge decus eccleſiæ,
Fraudes relide Sathanæ.
Qui ter chaos eviſceras,
Merſos reatu ſuſcita,
Diviſeras ut chlamydem,
Nos indue juſtitiam.
Ut ſpecialis gloriæ
Quondam recorderis tuæ,
Monaſtico nunc ordini
Jam peoe lapſo ſubveni.
Sit Trinitati gloria,

Mar-

Martinus ut confeſſus eſt;
Cujus fidem per opera,
In nos & ipſe roboret. Amen.

In Dedicatione Ecclesiæ.

Ad Veſperas hymnus.

CHriſte cunctorum dominatur
alme,
Patris æterni genitus ab ore
Supplicum vota, pariterque hymnum
Cerne benignus.

Cerne, quod puro Deus in honore
Plebs tua ſupplex reſonat in aula,
Annua cujus redeunt colenda
Tempore feſta.

Hæc domus rite tibi dedicata
Noſcitur, in qua populus ſacratum
Corpus aſſumit, bibit, & beati
Sanguinis hauſtum.

Hinc ſacroſancti latices veternas
Diluunt culpas, perimuntque noxas,
Chriſmate vero genus ut creetur
Chriſticolarum.

Hic ſalus ægris, medicina feſſis,
Lumen orbatis, veniaque noſtris
Fertur offenſis, timor atque mœror
Pellitur omnis.

Dæmonis ſæva perit hic rapina,
Pervicax monſtrum pavet, & retenta
Corpora linquens fugit in remotas
Ocius umbras.

Hic locus nempe vocitatur
Aula regis æterni, niveique cœli,
Portaque vitæ patriam petentes
Accipit omnes.

Turbo quam nullus quatit, aut va-
gantes
Diruunt venti, penetrantque nimbi,
Non tetris lædit piceus tenebris
Tartarus horrens.

Quæſumus ergo Deus, ut ſereno
Annuas vultu famulos videre,
Qui tui ſummos celebrant amore
Gaudia templi.

Nulla nos vitæ crucient moleſta,
Sint dies læti, placidæque noctes,
Nullus ex nobis pereunte mundo
Sentiat ignes.

Hic dies, in quo tibi conſecratam
Conſpicis aram tribuat perenne
Gaudium nobis, vigeatque longo
Temporis uſu.

Gloriam ſummo reſonemus Patri
Gloriam nato, pariterque ſancto
Spiritui dulci modulemur hymno
Eſſe per ævum. Amen.

In Calce ſupradicti Breviarii legitur: Officium Beatæ Mariæ.

Incipit Officium Beatæ Mariæ Virginis secundum Consuetudinem Monachorum Monasterii Sanctæ Crucis Fontis-Avellanæ.

Ad Matutinum. Domine labia mea aperies *&c. uſque ad lectiones. Lectio prima.* Sancta Maria virgo virginum, mater & filia regis regum omnium tuum nobis impende ſolatium, ut cœleſtis regni mereamur habere præmium, cum electis Dei regnare in perpetuum. ℟. *ut apud nos, Lectio ſecunda.* Sancta Maria piarum piiſſima intercede pro nobis, ſanctarum ſanctiſſima, ut per te ſumat noſtra precamina, qui pro nobis natus regnat ſuper æthera, ut ſua pietate deleat noſtra peccamina. ℟. Felix namque &c. *Lectio tertia.* Sancta Dei genitrix, quæ digne meruiſti concipere, quem totus orbis nequit comprehendere, quæſumus, ut tuo interventu culpas noſtras abluas, quo perennem ſedem gloriæ per te redempti mereamur ſcandere, ubi manes cum eodem Filio tuo ſine tempore. ℟. Beata es *&c. Hymnus.* Te Deum laudamus. *Verſiculus.* Dominus vobiſcum. Sequentia ſancti evangelii ſecundum Lucam. In illo tempore: Loquente Jeſu ad turbas *&c.* ℟. Amen. Te decet laus *&c. Ad Benedictus antiphona.* Quæ eſt iſta, quæ deſcendit ſicut aurora conſurgens, pulcra ut Luna, electa ut ſol, terribilis ut caſtrorum acies ordinata? Kirie eleiſon &c. Pater noſter. ℣. Benedicamus Patrem & Filium cum ſancto Spiritu. ℟. Laudemus & ſuperexaltemus eum in ſecula. ℣. Poſt partum virgo inviolata permanſiſti. ℟. Dei genitrix intercede pro nobis. ℣. Mirabilis Deus. ℟. In Sanctis ſuis. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum.

Oratio.

Deus, cujus munere Trinitatem in perſonis, & unitatem in Divina ſubſtantia confitemur, concede propitius, ut hac fideli lorica muniti a cunctis etiam mereamur adverſitatibus liberari.

Alia oratio.

Deus, qui filium tuum ad nos per Virginem dignatus es mittere, da nobis ad te ſuffragantibus ejuſdem beatæ Mariæ precibus jugiter feſtinare.

Alia Oratio.

Auxilium tuum nobis Domine placatus impende, & intercedente beata Dei genitrice Maria cum omnibus Sanctis tuis, fac nos ab omni adverſitate liberari, & æterna lætitia gaudere. Per Dominum &c.

Suf-

Suffragia ad Matutinum. Antiphona. Inter natos. ℣. Juſtus utpalma. ℟. Sicut cedrus. *Oratio.* Beati Johannis baptiſtæ nos quæſumus Domine &c. *Antiphona.* Petrus apoſtolus. ℣. In omnem. ℟. Et in fines. *Oratio.* Præſta quæſumus omnipotens Deus, ut nullis nos &c. *Antiphona.* Da pacem. ℣. Fiat pax. ℟. Et abundantia. *Oratio.* Deus, a quo ſancta deſideria &c. *Antiphona.* Juſti fulgebunt. ℣. Mirabilis Deus. ℟. In ſanctis ſuis. *Oratio.* Deus qui nos concedis &c.

Ad Primam hymnus. Beata Dei genitrix *&c. ex operibus S. Petri Damiani. Antiphona.* Ex te Maria virgo. *Pſalmus.* Beatus vir qui non abiit. *Pſalm.* Quare fremuerunt. *Pſalmus.* Domine ne in ira tua. *Antiphona.* Ex te Maria virgo proceſſit Deus & homo, lapis abſciſſus eſt de te Chriſtus virgine ſanctus, quem propheta Daniel prædixerat. *Lectio.* Et ſic in Sion *&c.* ℟. Benedicta tu in mulieribus *&c.* ℣. Ave Maria gratia plena *&c. Oratio.* Beatæ & glorioſæ *&c.*

Alia oratio.

Tribue quæſumus omnipotens Deus Sanctos & Sanctas tuas jugiter orare pro nobis, & eos clementer audiri. Per Dominum *&c.*

Ad Tertiam hymnus. Maria decus omnium *&c. Antiphona.* Per te Maria virgo. *Pſalmi ut apud nos. Antiphona.* Per te Maria virgo impleta ſunt prophetarum omnium præconia, quæ dicta ſunt, virgo concepiſti, virgo genuiſti. *Lectio.* Hæreditavi in populo *&c.* ℟. Specie tua. ℣. Benedicta tu.

Ad Sextam hymnus. Maria templum Domini *&c. Antiphona & Pſalmi ut apud nos. Lectio.* Quaſi cedrus. ℟. Adjuvabit. ℣. Sicut myrrha. *Oratio.* Deus, qui nobis ſanctæ Trinitatis myſterium revelaſti, tribue quæſumus, ut qui jam te ex fide cognovimus, per boni operis augmenta creſcamus. *Alia Oratio.*

Concede nos quæſumus omnipotens Deus beatæ Mariæ ſemper virginis precibus ſublevari, per cujus ineffabilem partum procuraſti ſalutis humanæ remedium. *Alia Oratio.*

Omnium Sanctorum tuorum Domine ſupplicatione placatus, veniam nobis tribue, & remedia ſempiterna concede.

Ad Nonam hymnus. O ſingularis Domina &c. *Antiphona, Pſalmi, & Lectio, ut apud nos.* ℟. Elegit eam Deus *&c.* ℣. Specioſa facta es. *Oratio.* Deus qui virginalem. *Alia Oratio.*

Porrige nobis Deus dexteram tuam, & per interceſſionem beatæ Mariæ ſemper virginis & omnium Sanctorum tuorum auxilium nobis ſupernæ virtutis impende.

Ad Veſperas Antiphona. Ante totum. *Pſalmus.* Dixit. *Antiphona.* Aquæ multæ. *Pſalmus.* Lætatus ſum. *Antiphona.* Surge aquilo & veni Auſter, perfla hortum meum, & fluent aromata illius. *Pſalmus.* Niſi Dominus. *Antiphona.* Revertere revertere. *Pſalmus.* Memento Domine. *Antiphona.* In prole mater, in partu virgo, gaude & lætare, virgo Mater Domini. *Pſalmus.* Lauda Jeruſalem. *Lectio.* Ego quaſi vitis *&c.* ℟. Exaltata es ſancta Dei genitrix. *Hymnus.* Sydus Mariæ ſplendidum *&c. Ad Magnificat.* Maria virgo non eſt tibi ſimilis nata in mundo in mulieribus, florens ut roſa, olens ſicut lilium, ora pro nobis apud tuum filium. Kirie. Pater. ℟. Benedicamus Patrem & Filium *&c.* ℣. Poſt partum *&c.* ℣. Mirabilis.

Oratio.

Omnipotens ſempiterne Deus, qui in Trinitate colendus, & in Unitate es adorandus, te ſupplices exoramus, ut mundes propitius cor noſtrum a vitiis, & repleas nos jugiter ſpiritualibus donis.

Alia oratio.

Deus, qui vitiatæ ſtirpis originem per virginalis uteri reparas dignitatem, concede propitius, ut quos proprii reatus moles gravat, interceſſio beatæ Dei genitricis attollat.

Alia oratio.

Ut tibi Domine placere poſſimus, beatæ Mariæ ſemper virginis & omnium Sanctorum precibus & meritis adjuvemur.

Suffragia ad Veſperas. Inter natos &c. Juſtus. Sicut cedrus. *Oratio.* Omnipotens ſempiterne Deus da cordibus noſtris illam tuarum rectitudinem ſemitarum, quas beatus Johannes baptiſta in deſerto vox clamantis edocuit. *Antiphona.* Glorioſi principes. *Oratio.* Apoſtolicis nos quæſumus Domine beatorum Petri & Pauli attolle præſidiis, ut quanto fragiliores ſumus, tanto validioribus auxiliis foveamur. *Antiphona* de Pace, *ut ſupra.*

Ad Completorium. Deus in adjutorium. *Pſalmus.* Uſquequo Domine. *Pſalmus.* Sæpe expugnaverunt. *Pſalmus.* Domine non eſt exaltatum. *Hymnus.* Enixa eſt puerpera, quem Gabriel prædixerat, quem matris alvo geſtiens, clauſus Johannes ſenſerat. Gloria tibi Domine. ℣. Ecce ancilla Domini. *Canticum.* Nunc dimittis. *Antiphona.* Ecce completa ſunt *&c. Oratio.* Deus qui ſalutis *&c.*

IN-

INDEX
RERUM ET NOMINUM, QUÆ CONTINENTUR IN TOMO SECUNDO ANNALIUM CAMALDULENSIUM.

Numeri, quos non præcedit litera A, ad ANNALES *pertinent; quos vero litera A præcedit, ſpectant ad* APPENDICEM.

Litera a. initium paginæ, b. medium, c. finem deſignant.

A

Abbas Venuſinus anonymus ſcriptor vitæ S. Alferii abbatis Cavenſis, 8. c.
Abbates aliquando epiſcopi appellati, 317. c. 354. a. nominati etiam vicarii Sancti titularis eorum eccleſiæ, 250. c. primi priores Camaldulenſes nuncupati aliquando Abbates 45. c. 46. 56. c. A. 61. a 74. c. Miſſa pro abbate defuncto, A. 348. b.
Abſarenſis epiſcopus S. Gaudentius, 32. c. 66. a. V. *Martinus*.
Abſart monaſt. S Petri, 119 b.
Abſtinentia mirabilis monachorum Fontis-avellanæ, 51. b. præf. VIII.
S. Abundii monaſterium territorii Calliensis, 259. b. c. A. 182. c.
S. Abundii titulus monaſt. Saxi-vivi, 354. c.
Acereta monaſterium S. Johannis-baptiſtæ, 235. a. 233. c. 280. c. Aceretanus abbas, 294. b. 349. b. A. 171. a. 189. a.
Acto vel Atto abb. S. Victoris de Cluſis, 24. c. 38. b. 50. a. A. 23. b 27. c. 48. b.
Acto monachus cedit eccleſiam S. Patri Montiaconeri Campezoni abbati A. 127.
Acto Johannis presb. 338. a. A. 226. c.
Acto. *Vide* Atto.
Acimanus locus, ubi monaſt. Farfenſe, 66. e.
Adalbero abb. S. Benigni Divionenſis, 133. b.
S. Adalbertus archiep. Pragenſis, 46. b. ejus corporis translatio, 64. a. b. 218 b. 241. a. ejus cultus in diœceſi Ravennata, 217. a.
S. Adalberti in Pareo monaſt. A. 101. b. 241. b. abbates. *V. Ammo, Vitalis*.
Adalbertus ep. Arretinus. *V. Albertus*.
Adalbertus patruus Arduini regis Italiæ, 277. a.
Adalbertus comes frater Bonifacii marchionis, 148. c.
Adalbertus de Maynardo comes, 25. b.
Adalbertus de Berardo, 25. b.
Adam ep. Foro-ſempronienſis, 92 a. ejus mors, *ib.* b. 122. a. 150. b. 199. a. præf. 111. a.
Adam abb. S. Mariæ de inſula Tremiti, 269. b.
Adam monachus ferventiſſimus Avellanenſis, 138 b.
Adam mon. Igniacenſis, 143. a.
Adam archipresbyter Ravennas, A. 79. c. 80. a.
Adam amicus S. Petri Damiani, 202. c.
Adam adoleſcens ſanatus a ſancto Bononio, 12. c.
Adalmannus ep. Brixienſis, 205. a.
Adelais vel Adelaida duciſſa, 253. c. 279. b. c. fuit filia Maginfredi, uxor Hermanni ducis Sveviæ, poſtea Oddonis marchionis, 288. a. b.
Adelais imperatrix uxor Ottonis I. imperatoris, 321 b. e.
Adelaſia comitiſſa, 96. c.
Adelaſia conjux Ugonis comitis, 65. b. A. 73. b.
Adelaſia filia Ianectr, 359. b. A. 240. c.
Adelbertus, V. *Adalbertus*.
Adelfredus ep. Bononienſis, 183 a. A. 79 b.
Adelmi mon. S. Mariæ in agro Volaterrano, 357. c.
Adelmus benefactor eccleſiæ Volaterranæ, 357. c.
Adamarus mon. Cabaneoſis ſcribit contra Bernardum Ravennatem, & Benedictum Cluſenſem monachos, 26. a.
Adhelmus ep A. 356. b. 357. b.
Adimarus Robertus ep. Feretranus, 111. c.
Adonis martyrologium, 312. b.
Adraldus abb. Bremetenſis, 253. a. 272. b. 280. a.
Adrianus I. Papa, 60. c. 61. c. 69. c.
in Adventu Domini prima Dominica Miſſa, A. 332 c.
S. Ægydii ecc. de Caſtello-felicitatis, A. 373. a.
S. Ægydii de Gavſerra ecc. 148. b. A. 145. b.
S. Æmiliani da Conjunctulo monaſt. 140. a. V. *Conjunctuli*.
Æmilius Paullus ſcriptor, 258. e.
S. Æmygdii cultus in orbe Aſculana, A. 373. c. 483. b.
Æſinantia monaſt. S. Urbani, A. 48. V. *S. Urbani*.
Æſinus comitatus, A. 21. b. 143. c. 274. c.
Aetii error contra defunctos, A. 368. c.
Afræ eccleſia & caſtrum, 259. b. A. 182. c.
Agapitus II. Papa, 379. c.
Agapitus abb. Urbis-veteris, 380. a. A. 270. b.
S. Agathæ caſtrum, 67. b. 259. c.
S. Agathæ templum, 397. a.
S. Agathæ in Serſciano plebs, A. 113. b.
Agcila eccl. S. Johannis, 259. b. A. 182. c.

Digitized by Google

Agerenſe monaſterium, 270. b.
Agilardus epiſcopus & abbas S. Paulli de Urbe, 228. b. 318. c.
Agiloois eccl. S. Petri, A. 373. a.
B. Agius mon. Avellanenſis, 308. a.
Agna caſtrum in Caſentino, 353. b. eccl. SS. Bartholomæi & Miniatis, 253. c. A. 237. b. 248. c.
Agnani monaſt. S. Mariæ in territorio Aretino, 119. c.
S. Agnellus archiep. Ravennas, 21. b.
Agnellus abb. & hiſtoricus Ravennas, 20. c. 62. a. 69. a. &c.
Agnes imperatrix uxor Henrici III. imp. 97. c. 152. a. 188. a. 195. b. 248. a. utitur conſiliis S. Petri Damiani, 272. c. fit ſanctimonialis, 273. ejus elogium, 274. in Germaniam profecta in Italia deſideratur, 293. c. 321. a. 348. a. obit Romæ, 379. a. A. 113. b.
Agnes comitiſſa Agnetis imperatricis mater ad Fructuarienſe monaſterium ſe confert, 274. c.
S. Agnetis eccl. Arretii, 365. a.
S. Agnetis eccl. in urbe Claſſis, 21. b. A. 19. b. 180. b. aliæ eccleſiæ in ejus honorem in urbe Ravenna, 21. c.
S. Agnetis eccl. in territorio Senarum, 283. b.
S. Agnetis eccl. de Tarciano, 194. a.
Agliaoi eccl. S. Mariæ, 259. b. A. 182. c.
Agulious fundus, 335. b. A. 221. a.
Aicius prior S. Victoris de Cluſis, 136. a.
Aimmo abb. S. Adalberti in Pereo, 86. b. 89. c. 127. b. 141. c. A. 101. b. 141. b.
Ajole caſtrum, 260. b. eccl. 167. b. caſale, 216. c. A. 168. a.
Albæ veſtes adhibitæ a monachis Avellanenſibus & a San-vincentianis, 51. a. albis veſtibus indutus apparet S. Amicus monachus S. Petri de Avellana, 36. c.
Albanenſis epiſcopus Bonifacius, V. *Bonifacius*.
Albaretus fundus, A. 182. a.
Albenſis ep. Benzo, V. *Benzo*.
Albereti eccleſiæ S. Mariæ, & S. Petri, 358. b. 373. a. A. 246. 253. a.
S. Alberici cella, V. *S. Johannis inter Paras*.
S. Albericus eremita S. Johannis inter ambas Paras, 119. b. ejus cultus, 111. a. reliquiæ, 111. b.
Albericus ep. Marſicanus, 342. a.
Albericus abb. S. Pontiani de Luca, 95. c. A. 110. c.
Albericus abbas S. Anaſtaſii Peruſini territ. 365. c.
Albericus diaconus mon. Caſinenſis, 294. b. A. 365. a.
Albericus ſenator, 336. a.
Albericus ſeu Americus regulus Etruriæ, 31. c.
Albericus comes Æſinus, 399. a.
Alberti Johannes IC. & patritius Senenſis, 4. b.
S. Albertinus prior Fontis-avellanæ, A. 367. b.
Albertus card. & cancellarius, 259. c. A. 184. b.
Albertus epiſcopus, facile adminiſtrator eccleſiæ Velitrenſis, ignotus Ughellio, 207. c. 208. a.
Albertus ep. Arretinus, 43. c. 120. b. A. 113. b.
Albertus marchio fil. Opizonis, A. 175. c.
Albertus marchio Eſtenſis, dictus Azo. V. *Azo*.
Albertus comes pater Guidonis comitis, A. 145. a.
Albertus comes Senenſis, A. 225. b.
Albertus comes lege vivens Ribuaria, 148. b.
Albertus comes Fulginas factus monachus Saxivivi, 354. b.
Albertus nobilis vir Romanus, 336. a.
Albertus de Acuto, 106. b. A. 10. b.
Albertus Petri, A. 228. c.
SS. Albini, Paullini & Nicetæ mm. in natali Miſſa, A. 390. a.
Albiniaaum caſtrum, 98. a. A. 115. a. fundus, A. 21. b. 181. b.
B. Albizo prior Camaldulenſis, conſiliarius Immonis ep. Arretini, 98. c. 119. c. 123. b. 154. a. 216. b. A. 112. c. præf. 11. c.
Albizo abb. S. Januarii Campi-leonis, 154. b. 305. a. 340. a. A. 197. c.
Albizo abb. S. Mariæ de Florentia, 153. c.
Albizo abb. S. Mariæ de Pomposia, 295. b.
Albizo abbas Tollenſis apud Placentiam, 154. b.
Albizo reparator eccleſiæ S. Mariæ in Gradibus Arretii. 119. b. c. 123. b. 154. a. A. 134. &c.
Albizo mon. promotor canonizationis S. Gerardi ep. Tullenſis, 154. a.
Albizo eremita ſocius S. Petri Damiani, 154. b. 294. c.
Albizones monachi varii, 294. c.
Albuini caſtellum in agro Volaterrano, 31. a.
Alchis Volaterris præfectus, 31. c.
Alcuinus, A. 358. c.
Aldeburgenſis abb. Hariulphus, 244. a.
Aldericus. V. *Ardericus*.
Aldiones monaſterii S. Severi prope Ravennam exempti a placitis, 23. c.
Aldredus archiep. Eboracenſis, 247. b.
Aldobrandinus Petrus card. 62. b.
Alemannos Nicolaus, 265. a.
Alerardus V. *Gerardus comes*.
S. Alexandri plebs diœceſis Feſulanæ, A. 14. b. altare, 20. b.
Alexander II. papa concedit bullam monaſterio S. Severi in Claſſe, 23. b. 93. b. 124. a. 129. b. 134. b. 150. a. 154. b. 183. a. 190. a. 193. c. 198. b. 227. b. 228. c. 229. a. aliam eccleſiæ S. Lucæ Eugubii, 239. a. c. 240. c. eligitur papa, 238. c. 239. &c. 246. c. controverſia poſt ejus electionem, 247. a. ejus decretum pro maſſa Sorbituli, 251. b. bulla pro monaſterio Montis-caſini, 251. c. 252. c. 255. b. literæ archiepiſcopis Galliæ pro S. Petro Damiano, 252. c. 259. a. bulla pro monaſt. Camporegiano, 261. b. 265. b. 266. b. 274. c. 276. c. 286. b. pro eccl. Velitrenſi, 301. b. 319. b. 328. b. 329. a. 330. 331. Lucam proficiſcitur, 332. 333. b. a. 336. b. 341. b. 343. a. b. 345. b. 348. a. b. ejus privilegium pro Camaldulenſi congregatione, 353. b. 357. a. 366. b. obit, 380. b. A. 179. c. 200. c. 236. 366. a. V. *Anſelmus*.
Alexander III. papa, 59. b. 284. c. 328. c. 339. a.
Alexander IV. papa, 143. b.
Alexander VII. papa, 284. c.
S. Alexii acta, A. 366. a.
Alienator papa bonorum eccleſiæ punitus, 248. c. alii alienatores, 222. c.
S. Alferius abb. Cavenſis vixit fere cxx. annos, 8. c.
Alganga uxor Petri Bennonis. A. 222. a.
Algozus Bonhomi, 89. c. 341. a. A. 102. b.
Aligernus abb. Montis-caſini, 342. c.
Alina villa, vel Aligna ſeu Alena, eccl. S. Miniatis, 10. a. 57. c. A. 63. a. 120. b. 194. b. monaſter. S. Salvatoris, 20. b. A. 15. c.
Aliprandus vel Liprandus, ſeu Liutprandus prior Fontis-avellanæ, 268. b. 327. b. 375. c.
Aliſino fundus, A. 21. b.
Almanaſco inſula, A. 181. c.
Almericus archid. Ravennas, 149. b.
Almericus dux filius Johannis ducis, 167. A. 157. b. 191. b.
Almericus marchio, 63. b.
Alonta locus territorii Vicetini, 235. c.
in Alpibus monaſt. S. Benedicti. V. *Biſurci*.
in Alpibus monaſt. S. Gaudentii, 18. c.
Alphanus archiep. Salernitanus, 143. a. 181. b. ejus epitaphium pro Stephano card. 238. a. 242. c. 267. c. 335. b.
Altadura villa, A. 253. b. 254. a. fundus, 373. a.
Altaria erecta ſuper Sanctorum corpora pro eorum canonizatione habebantur, 53. b. 36. b. ſuper altaria coronæ pendebant, 11. c. & ardebant balſama & aromata, 248. c. altare myſticum a Græcis in muſivis & cælaturis repræſentatum, 298. c.

Alta-

Altavilla caſtrum, 322. c. 324. a.
Altizo abbas, 142. b. V. *Albizo*.
Alvareta villa, A. 47. c.
Alvianum caſtrum, 59. a.
Ama caſale, A. 146. a.
Amadeſius Joſeph-aloyſius, 93. b. 101. b.
Amadeus ep. Senenſis, 283. b.
Amalarius, A. 338. c.
Amalphitanorum monaſt. S. Mariæ Polis, 143. b.
Amalphitanus archiep. S. Laurentius, 230. b. 269. c. V. *Petrus*.
S. Amantii conf. in natali Miſſa, A. 399. b.
S. Ambroſii de Mediolano abb. Gothefredus, 43. b.
S. Ambroſii de Monte-celleſio partheoon. V. *S. Maria*.
S. Ambroſii in Natali Miſſa, A. 384. c. 472. a.
Ambroſius valdo dilectus a S. Petro Damiano, 123. c.
Ambroſius Traverſarius præſes generalis Camaldulenſium legit codicem autographum operum S. Petri Damiani, 3. c. 67. b.
Amedeus filius Adhelaidis duciſſæ, 288. a.
Amelia urbs, 59. b.
Americus, vel Albericus Etruriæ regulus, 31. c.
Amezo comes Auximanus, 65. b. 108. c. A. 73. 128. a.
S. Amicus mon. S. Petri de Avellana, 36. c. 66. c.
S. Amicus mon. Rambonenſis, 35. c. 36. b. 127. b. A. 304. a.
Amicus abb. S. Victoris de Cluſis, 36. c.
Amicus mon. S. Firmani, 36. e.
Amitia benefica in monaſt. Pratalienſe. A. 58.
Ammiratus Scipio, 20. b.
de Amodiis, ſeu de tribus Modiis parthenon S. Mariæ ſubjectum monaſterio Campo-ragiano, 147. b. abb. *V. Beatrix*.
Anagninus ep. S. Petrus, 326. b.
S. Anaſtaſii abbatia in valle unita epiſcopatui Feretrano, 111. b.
S. Anaſtaſii monaſt. ſubjectum alteri Montis-acuti, 365. e. 366. a.
S. Anaſtaſii m. in natali Miſſa, 385. b.
Anaſtaſius 3I. pp. 259. a.
Anaſtaſius IV. pp. 20. b.
Anaſtaſius bibliothecarius, 395. b.
Anathema levibus de cauſis non infligendum, 275. a.
Ancarianus fundus, A. 20. c. 182. b.
Ancona urbs, 65. b. 108. c. 119. b. 207. b. A. 72. c. territorium 259. b. A. 20. c. 127. e. 143. c. 182. b.
Anconæ parochia S. Ciriaci, 259. b.
pro Anconitanis intercedit apud Nicolaum 3I. Petrus Damianus, 207. b.
Andaginenſis hiſtoria, 338. a.
SS. Andreas & Benedictus Zoerardi, 64. 66. b. 80. a. 81. c.
B. Andreas diſcip. S. Jo: Gualberti, 54. c. 55. b.
B. Andreas mon. Strumenſis, 265. b. 266. c.
Andreas ep. Peruſinus, 47. b. 60. b. 63. c. 222. b.
Andreas ep. Spoletanus, 287. b.
Andreas abb. S. Mariæ de Faventia, 344. c.
Andreas abb. S. Theodori da Ravenna, 21. c. 98. b.
Andreas abb. S. Bartholomæi comitatus Roſſelenſis, 96. c.
Andreas abb. Vangaticienſis, 77. b. 340. b. A. 85. a.
Andreas abb. SS. Juſti & Clementis Volaterrarum, 193. a 246. b.
Andreas Cluniacenſis monachus fœdifragus, 257. a.
Andreas Januenſis mon. Vallis umbroſæ, 265. b.
Andreas diſcipulus S. Theobaldi, 363. b.
Andreas archipresb. facile Sarſinas, 170. b.
Andreas canonicus Arretinus, A. 195. c.

Andreas canonicus Feſulanus, A. 18. a.
in S. Andreæ nativitate Miſſa, A. 331. c. & 385. a. officium & hymni, A. 471. b.
S. Andreæ monaſt. V. *Font-avellanenſe*.
S. Andreæ monaſt. territorii Bononienſis, 368. c. A. 280. c.
S. Andreæ de Montone monaſt. 147. c.
S. Andreæ de Serra in Hiſtria monaſt. V. *Serra*.
S. Andreæ cella ſubjecta monaſterio S. Laurentii de Caſtagnola, 23. a.
S. Andreæ in Malcino plebs, A. 113. b.
S. Andreæ de Arretio ecc. 124. b.
S. Andreæ de Coreza ecc. 120. c.
S. Andreæ de Ripalta ecc. A. 16. b.
S. Andreæ de Sterpeto ecc. 259. b A. 182. c.
S. Andreæ de Trepuotio ecc. A. 181. a.
Androna idem ac via, 22. c.
Andulfus ep. Feretranus, 339. c.
SS. Angelorum feſtum, A. 364. b. Miſſa in ipſorum honorem, A. 446. c.
SS. Angeli & Andreæ de Putio-martialis ecc. A. 25. b.
S. Angeli monaſt. territ. Sarſinatis, 61. b. A. 66. b.
S. Angeli de Arimino ecc. 259. b. A. 180. c.
S. Angeli de Caſaleclo ecc. V. *Caſalicli*.
S. Angeli in Caſtello eccleſiæ Gregorius archipresb. 301. b. A. 201. a.
S. Angeli in Claodeda vel Clantida ecc. 259. b. A. 182. c.
S. Angeli de Corzano ecc. 358. b. A. 21. a. 245. b.
S. Angeli de Cryptis in territorio Fulginate ecc. 282. b.
S. Angeli de Salicu ecc. A. 182. b.
S. Angeli de Turricella ecc. 23. b. A. 21. a.
S. Angeli in Turricli ecc. A. 182. b.
S. Angeli ecc. ſubjecta monaſterio S. Victoris de Cluſis, 378. b.
Angeriscenſis abb. Oddo, 274. e.
Angilbertus archiep. Mediolanenſis, 395. b.
Anicienſis ep. Petrus, V. *Petrus*.
Animæ hominum, quales e ſeculo egrediuntur, tales ſiſtuntur ante tribunal Dei, 170. b.
Anna regina Galliarum, 207. c.
S. Annæ parœcia caſtri Frontalis, 214. c. 231. b. A. 301. e.
Annaliſta Saxo, 288. b.
Anni imperatorum Græcorum, etſi hæreſi infectorum, notati in bullis ſummorum pontiff. 69. b.
S. Anno archiep. Colonienſis, 124. a. 248. b. 255. 256. b. 272. b. 294. a. 319. b. c. 320. c.
in Annuntiatione S. Mariæ virginis miſſa, A. 317. b. 351. c. 360. a. 389. a.
Anonymus epiſc. Capreatum, 218. b.
Anonymus abbas Venuſinus, 8. c.
Anonymus Ravennas factus paullo poſt Damianum monachus Avellanenſis ſancte obit, 41. c.
Anonymus mon. S. Audoeni, 48. c.
Anonymus auctor chronici Cadomenſis; 49. a.
S. Anſanus martyr Senarum, 58. a.
Anſcauſus ep. Foro-popilienſis & abb. Galeatenſis, 68. c. 318. c. A. 2. c.
Anſelmus ep. Lucenſis, 193. b. 195. c. electus Rom. pont. 238. c. Ambroſianæ eccleſiæ filius, 239. c. V. *Alexander II.*
de Anti-chriſti regno S. Petri Damiani opuſculum, 202. c.
S. Anthimi monaſt. diœceſis Cluſinæ, 332. b.
S. Antonii ecc. ſubjecta monaſterio Montis-conerii, 108. c. A. 127. c.
S. Antonii ecc. agri Lucenſis, 95. b. A. 106. b.
S. Antonini ecc. prope Faventiam, 335. a. A. 221. a.
S. Antonini de Soccona ecc. 375. c.
S. Antonini de Velitris ecc. 301. b. A. 201. a.

Aperiti ecc. S. Martini, A. 245. b.
Apiri, ſeu Pyri caſtrum, 213. b. c.
Apodiani montis plebs S. Laurentii, 333. c.
S. Apollinaris diſcip. S. Petri apoſtoli & proto-epiſcopus Ravennæ & Æmiliæ, 88. b. A. 297. ejus corpus, 98. b. A. 304. c. 342. b. Miſſa in natali, A. 394. b. Officium, 480. c.
S. Apollinaris in Claſſe monaſt. V. *Claſſenſe*.
S. Apollinaris monaſt. Fani, 60. c. A. 65. c.
S. Apollinaris de Nartianula monaſt. 60. b. A. 65. b.
S. Apollinaris ecc. in territorio Faneoſi, A. 66. a.
S. Apollinaris parvus eccl. Ravennæ, alias S. Maria in Pace, 63. a.
S. Apollinaris ecc. ſubjecta monaſterio S. Gregorii de Urbe, 57. a. variæ eccleſiæ S. Apollinari ſacræ in Urbe, *ibid.* A. 59. c. & in agro Romano. A. 92. c. 304. c.
S. Apolloniæ de Florentia monaſt. 19. c.
Apoſellæ monaſt. S. Thomæ, 223. c. A. 173. b. abb. Petrus.
in SS. Apoſtolorum feſtis miſſæ, A. 335. c.
Aprognani vel Aproniani monaſt. S. Mariæ, 148. b. A. 145. abb. V. *Rainerius*.
Aprutii provincia, 211. b. ep. V. *Petrus*.
Apaſella flumen, A. 173. c.
Aqua bella. V. *Vallis-umbroſa*.
Aqua in vinum converſa a vitis Sanctis, 108. b.
Aqua-longa curtis & ecc. S. Martini, 61. c. A. 67. b.
Aqua-loreti caſtrum, 59. c.
de Aqua-pagana monaſt. S. Salvatoris, 282. b.
Aqua-ſparta caſtrum, 59. a.
Aquini ep. Martinus, 265. a.
Aquiſgranenſe concilium, 149. b. A. 301. c.
Arabonæ, ſeu Rambonæ monaſt. in Piceno, 36. c. V. *S. Amicus*.
Arano fundus, A. 20. c.
Arbenſis epiſcopus Theodorus Georgio, 392. *&c.*
Arbia burgus, 58. a. A. 69. b.
Arcella caſale, 293. b.
Arcena vel Arcina locus Caſentini, ubi hoſpitale de Montione, 353. b. c. A. 237. b. 248. c.
S. Archangeli ecc. ſubjecta monaſt. S. Urbani, 38. b.
S. Archangeli de Curalupo monaſt. 368. b. A. 280. b.
S. Archangeli de Cinaclo vel Cinado monaſt. 368. b. A. 280. 281. c.
Archi-cancellarii imperatoris erant & aliquando archicancellarii pontificis, 124. a. 155.
Ardeſadus, V. *Hardeſadus*.
Ardericus vel Aldericus ep. Aſtenſis, 288. a.
Ardericus ep. Aurelianenſis, 253. a. b.
Ardericus ep. Vercellenſis, 13. b. c. 288. a.
Ardericus Mediolanenſis, 336. a.
Ardericus V. *Hardericus*.
Ardimannus I. abb. Berardingæ, 337. c.
Ardimannus II. abbas Berardingæ, 293. b. 337. b. A. 225. b.
Ardincus ep. & archicancellarius Berengarii I. imp. A. 4. a.
Arduinus card. SS. Coſmæ & Damiani, A. 184. b.
Arduinus ep. Fanenſis, 102. c. 251. b.
Arduinus Ipporegiæ marchio & rex Italiæ, 277. a.
Arduinus vir clarus ejuſque hiſtoria, 131. a. præf. 111. a.
Aretina, V. *Arretina*.
Argnanum, V. *Lanianum*.
Arialdi vallis, A. 47. c.
S. Arialdus Mediolanenſis 198. c. 200. a. 289. c.
Arialdus ep. Cluſinus, 96. b. 199. b.
Argyrus imp. CP. 201. b.
Arile fundus, 60. c. A. 65. c.
Arimini monaſt. S. Gregorii, 5. c.
Arimini ecc. S. Angeli, A. 180. c.
Arimini S. Johannis-evangeliſtæ ecc. 333. c. A. 221. c. *V. S. Laurentii*.
Arimini comes, A. 78. a. comitatus, 61. b. c. 259. b. 333. c. 334. a. A. 66. b. c. 143. c. 180. c. epiſcopi. *V. Hieronymus*, *Monaldus*, *Opizo*, *Ubertus I. Ubertus II.*
Arimundas comes oculis orbatus ab Ottone III. 278. a.
Ariole locus Caſentini, A. 128. b.
Ariprandus mon. Fontis-avellanæ, 169. a. Ariprandus alter 299. c. 301. a.
Arittus filius Andreæ, 365. a.
Armeniæ monaſt. de Ravenna, V. *SS. Jo. & Stephani*.
Armiogalda abbatiſſa Vallis-reſinæ, 60. b.
Arnaldus archiep. Ravennas, 72. c.
Arnaldus ep. Arretinus donat decimas Biblenæ monaſterio Prataliæ, 141. b. 193. a. ejus miſera mors, 270. b. 286. c. A. 139. c.
Arnolfus abb. Silvæ-mundæ, 318. a. A. 206. b. 210. a.
S. Arnulphus ep. Sueſſionenſis, 244. b.
Arnulphus ep. Mettenſis, 258. b.
Arnulphus abb. Latiniacenſis, frater S. Theobaldi, 381. *&c.* & abb. S. Columbæ Senonenſis, 381. c. 382. a.
Arnulphus canonicus Arretinus, A. 195. c. 244. b.
Arnulphus ex comitibus Campaniæ pater S. Theobaldi, 29. b. 165. b. 243. a. 244. a. 258. b.
Arnulphus hiſtoricus Mediolanenſis, 13. c.
Arpus ep. Parentinus, A. 39. c.
Arquada caſtrum, 77. b. 370. a. 372. c. A. 85. a. 87. a.
Arretii ecc. S. Agnetis, 365. a. S. Andreæ, 124. b. S. Laurentii, 353. a. S. Stephani, 43. c. 358. a.
Arretina eccleſia extra urbem ædificata, 122. a. b. 220. b.
Arretini canonici, A. 277. a. comitatus, 96. c.
Arretini epiſcopi. V. *Albertus*, *Arnaldus*, *Azo*, *Conſtantinus*, *Helempertus*, *Immo*, *Johannes*, *Theodaldus*, *Willelmus*.
Artenectorum porta Ravennæ, 23. a.
Araignanum caſtrum, 324. a.
Aſani vel Caſſani ecc. S. Johannis, 23. b.
in Aſcenſione Domini Miſſa, A. 325. c.
Aſculanus epiſcopus, 303. b. A 373. c. Bernardus.
Aſinantis vel Æſinantis monaſt. S. Urbani, 224. c. V. *S. Urbani*.
in Aſſumptione b. Mariæ virginis miſſa, A 329. b. 396. c. 410. a. 413. a. officium, 483. c.
Aſtenſes epiſcopi, V. *Ardericus*, *Roſredus*.
Atenulſus pater Petri Salernitani monachi, inde cardin. de nobilibus Capuanis, 326. b.
Atheſte caſtrum, 358. b. A. 254. c.
Athinulphus ep. Feſulanus, 18. b. c. 19. c.
Atho V. *Atto*.
Atto ep. Camerinenſis, 215. a.
S. Atto ep. Piſtorienſis ex abb. Vallis-umbroſæ, 53. c. 54. b. 55. b.
Atto, ſeu Atho vel Azo abb. Vallis-caſtri vel monachus, 16. c. provincias luſtrabat pro lucrandis Deo animis, 17. a. ejus mirabilis viſio, 17. b. 18. c. 19.
Atto JC. illuſtris, 131. c. 199. c.
Atto civis Auximanus, 262. a.
Atto filius Rotaldi, 368. c. V. *Azo*.
Avana villa, A. 63. a. 194. c.
Avares populi, 321. c.
Aubertus marchio, 288. a.
S. Audoeni monaſt. 44. b. 48. c.
Avellanæ monaſt. S. Crucis, V. *Fontis-avellanæ*.
Avellanæ monaſt. S. Petri, 36. c. 66. c.
Avellanenſis monachus ſcriptor vitæ S. Jo: Laudenſis, 205. c. alter collector teſtimoniorum V. & N. T. 398. c.

Auſre

Aufredus comes, 65. b. A. 73. b.
de Auguſta foſſa. A. 142. a.
Auguſtæ Taurinorum epiſcopus Cunibertus, 278. b.
Auguſtanus epiſcopus, 279. c.
Auguſti abſque ſubſtantivo imperatoris vel regis non appellabantur reges vel imperatores, 368. a.
Auguſtinus Venetus prior regularis Vaogaticienſis, 394. a.
Auguſtinus Ticineoſis can. reg. 347. b.
Auguſtodunenſis ep. Walterius, 194. a.
Aulæ-regiæ monaſt. Comacienſe, 63. b.
Auregarii monaſt. S. Mariæ, 63. a.
Aurelanum V. *Orilianum*.
Aurelianeoſis ep. Ardericus, 253. a. b.
Auſonenſis ep. Oliba, 104. b.
Antiſſiodorenſis Eccleſiæ martyrologium, 312. b.
Auximum civitas, 65. b. 96. a. 121. c. A. 73. b. 128. a. 143. c. ejus territorium, 252. b. A. 115. b. 182. a. Stephanus judex, 204. b. 230. b. Atto civis, 262. a. comes, V. *Amezo*.
Auximani canonici, 215. b.
Auxioiani epiſcopi, 102. c. 114. a. *V. Compagnonius*, *Ghiſlerius*, *Lotharius*.
Auzani eccl. S. Johannis, A. 181. c.
Azanus fundus, A. 20. c.
Azcica comitiſſa Hiſtrienſis, 78. b. A. 80. 82. 89.
Azo ep. Arretinus, 192. e. 193. a. A. 163. a.
Azo ep. Camerinenſis, 36. a.
Azo abb. S. Reparatæ de Salto, 281. a. A. 193. b.
Azo prior Vallis-caſtri, 35. b.
Azo ſeu Albertus marchio Eſtenſis, 187. a. c 190. b. 245. 330. a. 358. b. 361. c. 369. c. 373. a. 381. a &c. A. 175. c. 251.
Azzo, V. *Azo*. *Atto*.
Azzolinus ſcriptor Senenſis, 32. a.
Azzurioium Faventioum archivum, 151. a.

B

B. epiſcopus a S. Petro Damiano nominatus, 122. b. B. monachus, cui ſcribit Damianus, 169. b.
Badalenus idem ac Padorenus, V. *Padorenus*.
Bagnum caſtrum, V. *Caſtrum-bagnum*.
Baillettus Adrianus, 28. c. 30. b. 144. c.
Bajoaria ſeu Bavaria, 66. b.
Balbini Boluslai S. J. Diſſert. de corpore S. Adalberti, 64. b.
Balduinus tutor regis Galliarum Henrici, 258. c.
Baldus de Puſterula, 25. b.
Balnea S. Alberici, alias S. Marini, 111. c.
Balneolum caſtrum, 61. b. 62. c. A. 66. b. 67. c.
Ad Balneum-gothorum mooaſt. S. Stephani Ravenoæ, 76. c.
Baluzius Stephanus, 270. b. 398. c.
Bamponus prior S. Nicolai de Monte-corou, 151. b.
Baptiſmi ſacramentum a S. Petro Damiano adhuc monacho & eremita admioiſtratur, 134. b. baptiſmi ordo, A. 418. a.
Barbalbio fundus, A. 99. c.
ad Barbam tondendam oratio, A. 341. b. De uſu barbæ clericorum & monachorum, A. 367. b.
S. Barbatiani monaſt. Ravennæ, 76. b. c. 77. a. A. 77. c. abb. V. *Honeſtus*, *Onexius*, *Paullus*.
Barcilianus fundus, A. 99. a.
Bariſiana maſſa, 61. b. A. 66. b. 115. b.
S. Barnabas mon. Camald. 64. b. ejus eccl. & reliquiæ, 82. a.
S. Barnabæ de Gamugno eremus, V. *Gamugni*.
Baro Guilliæ maritus, A. 219. b.
Baroncinius Eduardus eremita Camald. 37. c. 57. c. 79. c. 83. a. 86. a. 167. b. 260. b. 293. b. 332. a. 353. a. 364. c. 365. b. 375. b.
Baronius Cæſar card. 3. a. c. 35. e. 36. b. 43. b. 129. b. 152. b. 190. a. 217. b. 225. b. c. 229. b. A. 307. a. 354. c. 363. c. 364. a. b. 365. a. 369. a. c. 256. b. 258. b. 266. b. c. 319. c. 341. b. 345. a. 346. b. 379. b.
Baronius Martinus clericus Iraslovienſis, 80. b. 81. b. 82. b.
Bartholus abb. SS. Juſti & Clemeatis Volaterrarum, A. 298. b.
S. Bartholomæi ap. io Natali miſſa, A. 398. b. 399. a.
S. Bartholomæi prope Bononiam monaſt. 148. c. 368. b. A. 280. e.
S. Bartholomæi de Campo-regiano monaſt. V. *Campi-regii*.
S. Bartholomæi prope Feſulas monaſt. 16. c. reædificatur, 17. b. ejus monumenta, 19. c. appellatum & S. Romuli, 20. a. abbates, V. *Cambius*, *Leo*, *Maurus*, *Nicolaus*, *Tancredus*, *Ugo*.
S. Bartholomæi de Montalto monaſt. 147. c.
S. Bartholomæi territorii Roſſellenſis abb. Andreas, 96. c.
S. Bartholomæi leproſorum de Buraco hoſpitale, 215. a.
S. Bartholomæi, eccl. Piſarum, *A*. 276. c.
S. Bartholomæi eccl. in loco Erkli, 400. a.
S. Bartholomæi de Silva-longa ecc. V. *Silvæ-longæ*.
SS. Bartholomæi & Miniatis de Agna ecc. 353. b. V. *Agna*.
S. Bartholomæus abb. Cryptæ ferratæ, 90. b.
Bartholomæus archiep. Turonenſis, 252. c.
Batuffaldus Hieronymus, 336. b.
Barum caſtrum, 29. c.
B. Baruntius mon. Fontis-avellanæ, 268. a. c.
Baruntius prior Fontis-avellaoæ, *ibid.*
Baſileenſe concilium, A. 354. e.
Baſiliago fundus, A. 20. e.
Baſilica pro eccleſiola ioterdum uſurpabatur, 15. c.
S. Baſilicæ eccl. territorii Anconæ, 259. b. A. 182. c.
Baſilius ſyndicus Camald. 300. b.
Baſilius imp. 201. b.
Baſqua caſtrum & ecc. S. Mariæ, 293. c.
Baſſanum oppidum, 324. c.
Bariani eccl. S. Mariæ, 61. c. A. 67. b.
Bavariæ dux Welpho, 358. c. V. *Henricus*.
Baulini ecc. S. Mariæ, 368. c.
Bazzari fundus, A. 21. b.
Beatrix uxor Gothifredi ducis & marchionis, & olim Boniſacii, 213. b. 287. a. 319. c. ejus placitum pro monaſterio Berardingæ, 337. b. 338. a. 354. b. 357. b. obit Piſis, 378. c. 380. b. A. 225. b.
Beatrix abbatiſſa S. Mariæ de Tribus-modiis, vel Amodiis, 147. b.
Bechioia idem ac pelvis & catioum, 87. b.
S. Beda mon. Anglus, A. 356.
Bella monialis S. Petri de Beoeveoto, 335. b. c.
Bella Bandiæ, A. 230. c.
Bella de Piſis, 341. a.
Bellafaotes prioriſſa S. Trinitatis de Monteamiato, 284. a.
Bellini monaſt. provinciæ Aprutinæ. 211. b.
Bello Dominichi, A. 178. b.
Belluccius Bernardinus ep. Feretranus, 112. b.
Benedictio pro rebus beoedictis vox uſurpata, 235. c.
SS. Benedicti & Victoris de Cluſis monaſt. V. *S. Victoris*.
S. Benedicti de Arretio monaſt. 32. e.
S. Benedicti in Bar... monaſt. territorii Bononienſis, A. 280. b. 368. b.
S. Benedicti de Biſurco, dictum etiam io Alpibus, monaſt. 234. a. 235. a. 365. b. A. 250. c. V. *Biſurci*. abb. *V. Petrus*.

S. Be-

S. Benedicti de Conjunctulo monaſt. 140. c. V. *Conjunctuli*.
S. Benedicti de Criſpino monaſt. 397. a.
S. Benedicti monaſt. prope Eugubium, 147. c.
S. Benedicti da Ferraria monaſt. 22. b.
S. Benedicti parthenon Piſarum, A. 8. b. c.
S. Benedicti de Brazale eccl. A. 180. c.
S. Benedicti da Caſtaniola eccl. 23. b. A. 20. b. 170. c.
S. Benedicti eccl. in Monte-conero, 65. b. A. 73. b.
S. BENEDICTUS Abb. cujus S. Regula a Theuzone monacho commentario illuſtratur, 163. b. 200. b. prologus hujus commentarii, A. 156. 304. c. miſſa in ejus feſtivitate, A. 351. b. 359. c. 365. c. 338. c. Officium, 474. b.
S. Benedictus abb. S. Michaelis de Cluſa, 136. a.
S. Benedictus Zoerardus mon. Camald. 64. 66. 80. a. ejus eccleſia, 81. c.
Benedictus VIII. pp. 17. c. dictus Theophilactus, 58. a. 49. b. 60. b. 63. c. varia epocha ejus pontificatus, 65. c. 80. a. 218. b. 259. a.
Benedictus IX. etiam ipſe dictus Theophilactus, 38. a. 53. b. 88. b. 90. b. c. 91. a. 93. c. 95. a. 103. a. 219. a. b. 222. 6.
Benedictus XIV. 313. b. 329. a. A. 362. b.
Benedictus X. pſeudo-papa violenter electus, 189. a. b. 195. b. 219. a.
Benedictus ep. Foro-ſempronienſis, 93. a. 150. a. c. 228 e. 230. c. 251. b. 340. a.
Benedictus ep. Portuenſis, 32. b.
Benedictus ap. Volaterrarum, 32. b. 96. c.
S. Benedictus abb. Cluſenſis, 136. a.
Benedictus abb. S. Mariæ de Florentia, 48. b.
Benedictus abb. S. Salvatoris de Moai, 14. c.
Benedictus abb. S. Salvatoris de Sexto, A. 242. b.
Benedictus abb. S. Gregorii de Urbe, 90. a. 94. c.
Benedictus abbas Gallus, 278. b.
Benedictus prior S. Michaelis de Cluſa, 26. a.
Benedictus presb. & canonicus Lucenſis, A. 110. c.
Benefactorum nomina a monachis in necrologiis adnotabantur, 202. c. 203. c. Miſſa, A. 463. b.
Benaventi monaſt. S. Petri abbatiſſa Offa, 335. b. c.
Beneventum Urbs, 59. b. concilium, 209. a. 345. b. c. princeps, V. *Landulphus*, abbates V. *Madelmi*.
S. Benigni Monaſt. Divionenſe, 133. b. 193. c. abbates, V. *Adalbero*, *Johannes*, *Halinardus* *Willelmus*. Necrologium, 397. c.
Benno card. ſchiſmaticus, 219. b.
Beano vir illuſtris Ariminenſis & ejus epitaphium, 334. c.
Bentivagna familia nobiliſſima Tudertina, 59. a.
Benvoglientius Hubertus patritius Senenſis, 38. c. 58. c. 99. a. 151. a. 167. b. 283. b. 337. c. 354. b.
Benzo ep. Albenſis, 250. b. 319. c. 320. c.
Ber... ep. Spirenſis, A. 285. c.
Berardingæ monaſt. S. Salvatoris, vel de Fontebona, 15. b 39. a. 167. b. 283. b. 293. b. 337. b. A. 225. b. abb. V. *Ardimannus I. & II. Petrus*, *Ubertus*, *Wido*.
Berardus abb. Farfenſis, 228. b.
Berardus marchio, 288. c.
Berardus filius Oderiſii comitis, 288. c. A. 69. b. 128. b.
Bercetum caſtrum, 320. c. 372. b. c.
Berengarius I. imp. 358. c. A. 4.
Berengarius II. Italiæ rex, 31. c. ejus filiæ quomodo virginitatem ſuam tuentur? 321. b.
Berengarius Turonenſis ejuſque hæreſis, 269. c. 348. c.
Berizo comes, A. 69. b.
Bernardo Ambroſius abb. commendatarius Vangaticienſis, 396. a.
S. Bernardus abb. Claræ vallis, 4. b. Ejus ſermo MS. in Natali Domini, *Ibidem*.
Bernardus ep. Aſculanus, 303. b.
Bernardus ep. Spirenſis, 378. a.
Bernardus ep. Vicetinus, 211. b. non Mainardus, 331. a.
Bernardus abb. S. Pontiani da Luca, 338. a.
Bernardus abb. S. Petri in Vinculis Ravennæ, 359. b.
Bernardus mon. Caſinenſis, 36. c 66. c.
Bernardus mon. Ravennas & medicus, 26. a.
Bernardus alter monachus ſcriptor translationis corporis S. Marci, A. 369. b.
Bernius Guernerius ſcriptor Eugubinus, 245. b. 373. c.
Berta vel Bertha uxor Henrici IV. regis, 288. a. imperatrix, 332. b.
Berta uxor Maginfredi marchionis, 288. a.
Berta abbatiſſa Montis-celleſii, 284. a.
Berta filia Berardi, 364. c.
Berta filia Pezonis, 365. a.
Bertilla uxor Adelberti comitis, 148. c.
Bertoldus vel Bertholdus dux Carinthiæ, 367. c. A. 283. c.
Bertholdus dux Zeringenſis, 367. c.
Bertholdus Conſtantienſis presbyter, 229. b. 288. b. 339. b. 345. a. 348. b. 358. c. 379. b.
Bertholdus mon. Pompoſianus, 73. b.
Bertholfus comes miſſus Conradi imp. 58. a. A. 69. &c.
Bertraimus archipresb. Peruſinus, 59. b.
Bibiani ecc. S. Conſtantii, A. 113. b. S. Donati, *ibid.*
Bibleoa caſtrum & plebs S. Mariæ in Caſentino, 50. c. 57. c. plebs S. Hippolyti, ejus vicedominus, 83. a. 374. A. 65. b. 72. b. 118. a. 140. b. 194. c. 203. c. 257. c.
Bibliotheca vetus monaſterii Fontis-avellanæ, 87. b.
Biſurci monaſt. S. Benedicti, 235. a. 365. b. A. 250. c. caſale, A 138. b. *V. S. Benedicti*.
Bignoli maſſa, 60 b. A. 65. b.
Binia filia Dominici, 374. d. A. 265.
Birota idem ac duplex rota, 212. a.
Biſcionius Antonius-maria canonicus S. Laurentii Florentiæ, 20. a. 97. a. 148. a.
Biſuntinus archiep. Ugo, 229. b.
Bituricenſis archiep. M. 252. c. concilium, A. 368. a.
Bilviliani ecc. S. Mariæ, A. 16. a.
Blanca comitiſſa Mediolanenſis, 94. a. 200. b.
Blanchinius Joſeph Veronenſis presb. Oratorii de Urbe, A. 355. a. 358. b. 359. b. 360. b. c. 361. a. 362. c.
Blancolinius Johannes-baptiſta Veronenſis, 247. c. 358. c.
Blancus Romualdus mon. Fontis-avellanæ, 151. c.
S. Blaſii in natali Miſſa, A. 388. b. oratio in officio, 474. a.
SS. Blaſii, Michaelis & Nicolai de Monte-coronu eremus, 151. b. A. 151.
S. Blaſii de Caſtagnola ecc. 23. a.
S. Blaſii de Fabriano monaſt. A. 373. b.
S. Blaſii ecc. inſulæ de Remorto, A. 181. c.
S. Blaſii da Roſtiio ecc. 368. c.
S. Blaſioli eremus in Valle-caſtro, 18. b.
Blondus Flavius, 205. a.
S. Bogumilus archiep. Gneſnenſis & eremita Camald, 80. b
Bohemiæ dux Bretislaus, 64. a.
Boilleau Jacobus, 135. c.
Boleslaus dux Poloniæ, 64. c. 81. a.
Bolgarus comes Senenſis, A. 225. b.
Bollandus Johannes S. J. & ejus ſyſtema de anno vitæ S. Romualdi, 3. b. 112. c. ejus operis continuatores, 329. a. A. 360. a. 369. c.
Bona Johannes ex abb. Ciſtercienſi S. R. E. card. A. 302.

Digitized by Google

A. 307. a. 355. b. c. 356. c. 357. a. 361. c. 362. b. 365. c. 366. b. 369. 371. a.
Bonaciole fundus, A. 176. a.
Bonarotius Philippus ſenator, 213. c.
Bonaventura prior Camald. 355. b. A. 298. b.
Bonectus judex, 374. b.
Bonfilius ep. Fulginas, 354 b.
SS. Bonifacii Hicobani & Adhelarii mm. in natali Miſſa, A. 389. c.
SS. Bonifacii & Alexii de Urbe monaſt. 90. b. 373. c. abb. V. *Petrus*.
S. Bonifacii caſtrum in territorio Veronenſi, 324. b.
Bonifacius papa IV. 188. a. A. 364. c.
Bonifacius VIII. 232. c.
Bonifacius IX. 20. b
Bonifacius de Comitibus ep. Albanenſis & card. 182. c. 188. b. 207. b. 236. b. 251. a. 269. b. 339. c. A. 166. b.
Bonifacius ep. Tarentinus, 79. c.
Bonifacius marchio Thuſciæ, 148. c.
Bonifacius alter marchio & dux Thuſciæ, 48. a. 74. b. annuatim Pompoſiam accedebat, 99. b. 122. b. obit, 48. a. 122. b. præf. 111. a.
Bonifacius comes, 49. b.
Bonifacius vir prudentiſſimus, cui ſcribit Damianus, 122. c.
Boni-homines appellati viri bonæ exiſtimationis, 122. c.
Boninus & Petrus mon. Claſſenſes, 131. a.
Bonio Ermingardæ, A. 158. b.
Boni ſolatii monaſt. S. Mariæ, 20. b. abb. V. *Lanfrancus*.
Bonitius presb. S. Petri de Puteolis, 193. b. 194.
Bonitus ep. Arvernenſis, 218. b. 241. a.
Boniza vel Bonica filia Petroniliæ, 216. b. A. 168. c.
Bonizo abb. S. Petri in Campo, 353. b.
Bonizo abb. S. Petri de Peruſio, 106. b. 209. b. 221. c. obit, 222. 307. b.
Bonizo abb. S. Mariæ in Coſmedin Ravennæ, A. 79. c.
Bonizo abb. S. Severi in Claſſe Ravennæ, 20. c. 25. b. 53. c. 76. a. 115. a. 259. a. A. 79. b.
Bonizo abb. S. Severi Urbis veteris, 151. c. 288. c.
B. Bonizo eremita Fontis avellanæ, 308. b.
Bonizo rector S. Donati Camald. 300 c.
Bonizo fil. Franci, A. 102. b. Filius Petri, 377. c.
Bonizo canonicus Aretinos, A. 244. b.
Bononiæ monaſteria & eccleſiæ, 148. c. 368. b. A. 143. b. 280. c. Ugo comes, 49. b. epiſcopi, V. *Adelbertus*, *Fulgerius*, *Lambertus*.
S. Bononii abb. Lucedienſis ſepulcrum miraculis illuſtratur, 11. b. eccleſiæ in ejus honorem erectæ, 11. c. altare ſuper ipſius corpus, 13. b. 288. b. 330. b. 349. b.
Bonus abb. de Muxi, A. 55. b. 56. b.
Bonus abb. Claſſenſis, 61. a.
B. Bonus abbas & fundator monaſt. S. Michaelis in Burgo Piſarum, 14. b. 101. c. dimittit regimen hujus monaſterii, 106. a. fit abbas Gorgonenſis, 114. b. 123. c. 233. 241. obit, 336. b. 337. 379 c. 395. A. 8. c. 40. b. 93. b. 116. 121. c. breve recordationis de fundatione monaſterii S. Michaelis, A. 123. b. 137. a. 298. a.
Bonus homo judex Cæſenas, 122. b.
Borghinius Vincentius mon. Caſinenſis, 380. a.
Borgia Alexander archiep. Firmanus, 301. c. A. 200. a.
Borromeus S. Carolus, A. 368. b.
Buſtaſio villa, 101. b.
Boſo donator ecc. S. Laurentii monaſterio Pratatiæ, 15. a.
Bovanus fundus, 338. a.
Buze de dominus, A. 303. a.
Bradonis-montis pagus in agro Volaterrano, 31. b.
Branchiſe vel Brancheſe maſſa & curtis, 61. b. c. A. 66. a. 67. b.
Brandea V. *Prandea*.
Brautius Nicolaus ep. Sarſinæ, 112. c.
de Brazzale ecc. S. Benedicti, A. 180. c.
Bremetenſis monaſterii abb. Adraldus, V. *Adraldus*.
Bretiſlaus dux Bohemiæ, 64. a.
Brevvnovienſe monaſt. 64. b.
Breviarium ſecundum ordinem eremi Fontis-avellanæ, A. 463. b.
Breviſeri nomina deferebant mortuorum ad monaſteria, 355. b.
S. Brigidæ in Natali Miſſa, A. 386. a.
Britolienſis comes Ebrardus, 144. b.
Brittonorri comes Ugo, 67. a. A. 75. c. 76. caſtrum, 101. b. V. *Girardus*, *Girardus*, *Hugo*.
Brittorum caſtri monaſt. S. Michaelis, 366. b. c. A. 280. abb. V. *Gerardus*, *Guidulfus*.
Briugno fundus, A. 20. c.
Brixiam adit S. Petrus Damianus ad clericos reformandos, 205. a.
Brixienſes epiſcopi, V. *Adalmannus*, *Odelricus*, alter *Odelricus*.
in Broilo ecc. S. Felicis, A. 112. a.
Bronzerius Johannes hieronymus Abbatienſis, 314. a. 396.
Brunellus Bonata, A. 167. c.
Bruno Aſtenſis mon. ep. ſigninus, 398. b. canonicus fuit Senenſis, *Ibid.* ejus opera, *Ibid.*
Brunus ep. Præneſtinus, A. 166. b. 175. b.
Brunſvvicenſis familia ex Eſtenſi derivata, 358. c.
Buccellinus Gabriel mon. Germanus, 44. b. 75. c. 337. b.
Bucena caſale, 353. b.
Buchananus Georgius Scotus, 288. c.
Buja plebs S. Mariæ, 57. c. 302. b. A. 63. b. 118. a. 194. c. 199. b
Bulco ſive Fulco abb. Galeatenſis, 167. c.
Bulconus Dominicus patriar. Gradenſis, 328. c.
Bulgariæ plebs S. Johannis, 333. c. A. 222. c. curtis, 61. c. A. 67. b.
Buracii hoſpitale S. Bartholomæi leproſorum, 215. a.
Burallius Jacobus, 7. b.
Burchardus prius eremita, inde mon. S. Petri Vivi Senonenſis, 144. b.
Burdigalenſis T. archiep. 252 c.
Burgi S. Sepulcri monaſt. 15. b. 59. b. 105. a. abb. V. *Rodericus*.
Burlamacchius Ignatius abbas congr. Montis-oliveti, præf. x. c.
Buſclavus rex Slavus, 80. b.
Burrium caſtrum territorii Firmani, 98. b. A. 115. b.
Byzantii nummi, 108. c. 286. c. A. 127. c.

C

CAbillolenſis ep. Primus, 30. b. concilium anni 1062. 253. a.
Cadalous, ſeu Kadelohus cancellarius imp. & ep. Parmenſis, 63. b. 190. a. 227. a. 242. b. 246. b. eligitur pſeudo papa, 247. b. 288. *&c.* reædificat & ditat monaſt. S. Georgii in Braida Veronæ, 247. c. Romam exercitu invadit, 249. b. 250 b. 256. b. 272. b 274. b. iterum Romam petit, 277. b. 279. damnatur in concilio Mantuano, 318. c. 319. c. 320 b. A. 68. c.
Cadulus comes Burgi novi, 96. c.
S. Cæciliæ ecc. de Urbe, 278. b.
in S. Cæſarii feſto Miſſa, A. 331. a. 365. a. b.
Cæſena urbs obſidione vallata, 129. b. ejus territorium, 61. b. 115. a. Cæſenate diœceſanum concilium A. 98. b. A. 66. b. 132. c. 143. c. eccleſiæ Cathedralis canonici vitam communem pro-

Digitized by Google

proſitentur, A. 97. epiſcopi, *V. Conſtantius, Johannes, Marinacius, Maurus I. & II.*
Cæſenæ monaſt. S. Laurentii, 327. c.
Cagianus curtis, A. 115. a.
Cagnaulus ſundus, 148. b.
Cajetanus Conſtantinus abb. Caſinenſis, 100. b. 113. e. 116. a. 149. c. 204. c. 326. b. 347. 348. c.
Calanco de monaſt. SS. Laurentii & Zenonis, A. 98. e.
Calaritanus epiſcopus, A. 368. b.
Calatinæ vel Clarinæ ecc. S. Petri, 58. b.
Calear caſtrum, 372. b. c.
Calchi locus Ravennæ, 21. e.
Calciarium idem ac oblatio, 335. b.
Calianom caſtrum 399. b. A. 277. c. fundus, A. 248. e.
Calices ſtamnei vel ſupparis metalli non adhibendi pro ſacrorum uſu, 141. c.
Callis-collata vallis, *V. Galleatæ.*
Calizedum caſtrum, A. 83. b.
Callienſis territorii monaſt. S. Abundii, 259. b. c. A. 182. c. epiſcopi, *V. Hugo Liutulphus.*
Calmet Auguſtinus abb. Gallus, 202. b. A. 369. b.
Calmoſtratum abbatia S. Auguſtini, 389. b.
Calvi Aleaander ep. San-ſeverinas, 232. c. A. 353. c.
Calviſius Sethus, 80. b.
Camalduli-majoris eremus & monaſterium, 10. b. 54. b. c. 57. b. 65. a. bonis ditatur a Rainerio marchione, 317. 331. b. privilegiis ab Alexandro *II.* 353. 355. a. 357. c. 358. b. & a Gregorio VII. 364. b. 365. a 374. a. 375. c. A. 49. c. 62. 74. c. ab Henrico III. imp. A. 1120. 193. c. 198. a. 200. c. 207. b. 208. b. 209. a. 217. b. 245. a. 247. 257. 259. 264. 274. e. 355. c. Regula eremitica a Petro Damiano conſcripta Camalduli obſervabatur, præf. 111. b. priores, V. *Albizo, Bonaventura, Ferro Antonius, Gerardus, Guido, Martinus, Petrus Dagninus, Rodulphus, Ruſticus.*
Camaldulenſium Sanctorum & Beatorum catalogi, 52. b. primorum Camaldulenſium vita & altiſſima contemplatio. præf. 11. ipſorum præconia facta ab antiſtitibus Aretinis. *Ibid.* Camaldulenſium & Avellanenſium uſuum comparatio. præf. IV.
Cambius abb. S. Bartholomæi Feſularum, 20. b.
Camellaria maſſa vel mandria, A. 241. b.
Camerinum urbs, 196. a. ejus marchia ſub Ugone duce, 24. b. ſub Gothifredo duce, 277. c. ſub Victore II. papa, 166. c. A. 65. c. marchiones Ugones duo, 74. b. de ejus epiſcopis ſcribit Octavius Turcius, A. 301. epiſcopi, V. *Acto, S. Romualdus, Ugo.*
Camerini marchia, in qua centum millia hominum degebant, 277. e.
Camenzæ vel Caminzæ ecc. S. Michaelis, 65. a. 68. a. 86. a. 89. c. 101. c. 123. b. A. 71. c. 96. b. 104. a. 118. b. 135. c. caſale, 375. b.
Camolia fundus, A. 181. c.
Camora plebs S. Mariæ, 358. b. A. 245. b.
Camuratæ ecc. S. Mariæ, A. 20. c. 182. b.
Campanariæ turres ſupra eccleſias erigebantur, A. 124. b.
Campaniæ comites in Galliis, 165. b. 243. a. 244. a. 258. b. V. *Odo.*
Campelianus ſundus, A. 99. b.
Campenum caſtrum, 147. a.
Campezo abb. S. Petri de Monte-contro, 108. b. A. 127. b.
Campilia locus agri Vicetini, 185. b.
Campi-leonis monaſt. S. Januarii, 10. b. 11. b. a quibus fundatum? 11. b. 302. e. A. 197. c. abbates, V. *Albizo, Hiacynthus, Petrus.*
Campi-lulli ecc. S. Andreæ, A. 20. b.
Campi-regii vel regiani, ſeu Camporizani caſtrum, 147. b. & monaſt. S. Bartholomæi, 122. c. 147. b. 261. b. 327. a. abb. V. *Rainaldus, Richardus* monachus.
in Campo monaſt. S. Petri, 150. e. 332. b. A. 153. e. abbates, V. *Bovizo, Johannes.*
in Campo monaſt. S. Laurentii, 60. c. 327. c.
in Campo ecc. S. Martini, 345. b.
Campore fundus, A. 20. b. 181. b.
Camporegianum, monaſt. Vid. *Campi-regii.*
Camporotuli fundus, 260. c. A. 24. a.
Camprina vel Camprena fundus, 65. a. A. 96. b. caſalis, A. 72. b.
Campus fundus, A. 99. a.
Campus Amabilis, V. *Camalduli.*
Campus-longus curtis, 60. b. A. 65. b. manſus, 260. e. fundus, A. 36. c.
Campus-magnus, ideſt Camaldulum, 375. b. V. *Camalduli.*
Campus-major fundus, A. 46. a.
Canari ecc. S. Sophiæ in comitatu Ferrariæ, 22. c.
Cancellotti Joh. Baptiſta S. J. 214. a.
Candellaræ plebs territorii Ariminenſis, 259. a. A. 180. c.
Cangius Carolus, 201. b. A. 303. a.
Caniani ecc. S. Petri, A. 181. b.
Caniſii martyrologium Germanicum, 312. a.
Canobius ſcriptor Veronenſis, 247. c.
Canocauci fundus, A. 99. b.
Canon in Miſſa, A. 356. b.
Canonica regula inſtituta in monaſterio Montis-eremitæ, A. 108. c.
Canonici reformati a S. Romualdo & a S. Petro Damiano, 105. c. 130. a. 267. b.
Canonizationes Sanctorum ab epiſcopis quomodo fiebant? 13. b.
Canoſſa urbs, 378. c.
Cantiniani monaſt. S. Salvatoris in agro Lucenſi, 293. a. A. 196.
Cantuarienſis S. Lanfrancus, 269. b. 348. c.
Capanula fundus, A. 176. b.
Capolona, *V. Campi-leonis.*
Caprena fundus, 374. a. A. 257. c.
Capreolus Helias Brixienſis 205. a.
Caprularum ſeu Caprearum epiſcopus anonymus, 218. b.
Caprularum alias urbs in Veneto mari, 2. b.
Capuanus princeps interfectus, 278. a.
de Capuana comes, *V. Hildebrandus.*
Capuanus Petrus, *V. Petrus.*
Capucini fratres Minores Senarum, 284. b.
Caput-de Rheda vicus, 169. b.
Caragna S. Pepuli, 340. c.
Carbonaria ars exercetur a S. Theobaldo, & ab Ebrardo comite Britolienſi, 144. b.
Cardinalium dignitas a S. Petro Damiano ſcriptis extollitur, 182. b.
Cardinales clerici eccleſiæ Aretinæ, 57. b.
Cardoſus ſcriptor Piſanus 337. a.
Carinthiæ dux Bertholdus, 367. c. A. 283. c.
de Caritate miſſa feria quarta. A. 447. c.
Carnes in nativitate Domini, ſed certis feriis comedebant monachi Avellanenſes, 149. b.
Carthaginenſe concilium IV. A. 368. b.
Carthuſiani monachi, A. 368. c.
Carolus Calvus imp. 120. c.
Carolus Magnus imp. 69. c. A. 311. c. 364. a.
Carolus rex Franciæ, 289. a.
Carolus fictitius rex, 367. b.
S. Carolus Borromæus, A. 368. b.
Carolus ep. Parentinus, A. 39. c.
Carpi inſula Pollicinii. 340. b.
SS. Carpophori & Abundii titulus eccleſiæ Saxi-vivi, 354. c.
SS. Carpophori & Leontii corpora Vicetiæ, 317. a. 322. b.
Carragna S. Pepuli, 340. c.
Carſiani ecc. S. Johannis, 215. b.

Car-

Digitized by Google

Carthuſienſes monachi, 1e3. c.
Caſagalaodi fundus, A. 148. b.
Caſale manſus, A. 78. a.
Caſale-majus caſtrum, 246. a. A. 177. a.
Caſaliclum caſtrum vel Caſaleclum, 61. c. A. 67. b. inſula cum ecc. S. Angeli, e3. b. A. 20. c. fundus, A. en. c. A. 148. b.
Caſaligoto fundus, A. 147. b.
Caſalioa villa, 369. b.
Caſa-majo fundus, A. 99. c.
Caſa-mazone fundus, A. 148. a.
Caſa-murata curtie, 167. c. 281. b. A. 157. c.
Caſa-naula fundus, A. 20. c.
Caſa-novula fundus, A. 182. c.
Caſa-ſummula fundus, A. 99. a.
Caſella fundus, 30. c.
Caſiaoi ecc. S. Johaanis, A. 181. b.
Caſimiria civitas Poloniæ, 64. b. 80. 82. b. 354. b.
S. Caſimirus Polnoiæ rex, 6. b. erigit eccleſias ſuper corpora diſcipulorum S. Romualdi, 80. ao prius & ipſe diſcipulus S. Romualdi ? 80. b *&c.*
Caſineoſe ſeu Montis-caſini monaſterium, 183. a. 263. b. ipſum adit S. Petrus Damianus, 261. c. 272. c. monachi hujus monaſterii ſcribunt ad monachos Teutonicos de variis monaſteriorum conſuetudinibus, 143. b. 116. c. 251. c. 272. eorumdem elogium, 275. c. 294. a. e97. b. 306. b. 326. c. 341. b. A. 365. abbates, V. *Aligernus*, *Deſiderius*, *Fridericus*, *Manſo*, *Richerius*.
Caſinenſis baſilica reædificatur, 306. b.
Caſpranelli ecc. S. Luciæ, 293. b.
Caſpreni ecc. S. Michaelis, 337. b. A. 2e3. c.
Caſſani, V. *Aſſani*.
Caſſaria via agri Romani, A. 92. c.
S. Caſſiani de Parentio monaſt. A. 38. b.
S. Caſſiani ecc. territorii Caſtri-felicitatis, A. 373. a.
S. Caſſiani de Cornitu plebs, 332. a.
S. Caſſiani plebs territorii Ravennæ, 62. a.
S. Caſſiani ecc. ſubjecta monaſterio S. Severi Ravennæ, A. 182. a.
S. Caſſiaoi eremitorium in agro Vicetino, 311. c.
Caſſiani ecc. S. Johannis, A. 181. b.
Caſtagnaria locus, A. 172. c.
Caſtagnedum alias Caſtagnaria locus agri Vicetini, 324. b.
Caſtagnetus fundus, 61. c. 67. a.
Caſtagnolæ vel Caſtaniolæ caſtrum, 23. a. A. 20. a. monaſt. S. Laurentii ad flumen Æſinum, 23. e. b. A. 20. 181. b. 143. b. ecc. S. Benedicti in Brazale, A. 180. V. *S. Laurentii*.
Caſtella duo locus in Parentioo territorio, A. 39. c.
Caſtellanus epiſcopus, 91. b.
Caſtellenus mons & territorium, 378. b. A. 20. c. 182. c.
Caſtelli, ſeu Caſtri-felicitatis ecc. S. Laurentii, A. e45. a. V. *Caſtri-felicitatis*.
Caſtelli S. Angeli ecc. archipresbyter Gregorius, A. 201. a.
Caſtelli-vetuli caſtrum, A. 209. b.
Caſtellinnis-albuini fundus, 31. b. A. 36. c.
Caſtellioois-arretini caſtrum, A. 209. b.
Caſtellionis turris Piſaurenſis, A. 174. b.
Caſtellum Albuini, 31. a.
Caſtellum-caſtagnajum caſale, A. 146. a.
Caſtellum novum prope Senes, Vid. *Berardinga*.
Caſtellum de filiis de Sicco, 319. a.
Caſtellum, V *Caſtrum*.
Caſtitas virtus, 321. 326. b.
Caſtorius Bernardinus S. J. 396. c.
Caſtrenſis abb. S. Romualdus, 17. a.
Caſtri-bagoi ecc. S. Mariæ, 369. a.
Ceſtri-felicitatis territorium 259. b. 358. b. A. 245. a. b. ecc. S. Leonis, A. 245. b. 373. a. epiſcopi. V. *Petrus*.
Caſtri-novi plebs S. Mariæ, A. 273. c.
Caſtrum vetulum, 377. c.
Caſtrum-vetus caſtrum, 370. b. 372. c. 377. c.
Caſula caſtrum Bononieoſo cum ſeptem capellis, 368. b.
Cathari hæretici, 265. c.
S. Catharinæ de Ciogulo monaſt. e15. a.
S. Catharinæ de Fabriano mooaſt. 24. b.
S. Catharinæ Veoetiarum monaſt. 247. c.
ad Cathecumenum faciendum ordo, A. 415. b.
Cathedræ S. Petri feſtum, A. 316. c. 346. c. 359. a.
Cetilienus fundus, A. e1. b. 181. b.
Caveoſis abb. S. Alferius, 8. c.
Cecina Laurentius-aulus JC. & patritius Volaterranus 31. b. patriam hiſtoriam ſcribit, 32. b.
Cellæ a duobus monachie olim inhabitatæ, 178. c.
Cellæ-jovis plebs S. Johennia, 334. a. A. 222. c.
Cellanus fundus, 378. b. A. 261. b.
Celſanum caſtrum, 235. c.
Cencius vel Cinthius Urbi præfectus, V. *Cinthius*.
Cenzago fundus, A. 20. c.
Cerbonius Domioicus patr. Gradenſis, 328. c.
in Cereorum beoedictione Miſſa, A. 315. a. 358. c. 386. b.
Cerquilie collis, 24. c. A. 27. c.
Cervaria vallis, A. 47. c.
Cervienſe ſeu Ficocleoſe territorium, 62. c. 170. b. A. 67. e. epiſcopi, V. *Johannes*, *Lucidus*.
Cerularius Michael patriarcha CP. 142. c. 252. a. 269. b. 358.
Cerreti mooaſt. S. Petri, 216. b. 353. b. 364. b. A. 168. c. 170. b. 237. b. 248. c. fundus, 89. c. A. 104. c.
Cerri-groſſi ecc. S. Michaelis, 293. b.
Ceſiano fundus, A. 176. b.
Ciaconius Alphonſus in chronologia vitæ S. Romualdi in plures errorea lapſus, 8. b. e. 181. c. e94. a. 347. b.
Chalianus locus Caſentini, 353. b.
Character ſeculi xi. 217. b. A. 300.
Chiantieni vel Schiantiani arx territorii Cluſini, 354. b.
Chiffletius Petrus-franciſcus, 30. b.
Chii vel Clii plebs S. Mariæ in agro Arretino, 260. b. 317. b. 331. c. A. 207. a. 208. b. 248. c.
Chii vel Clii ecc. S. Savini, V. *S. Savini*.
Chriſcariæ caſtrum, 151. c. A. 153. b.
S Chriſtinæ de Moote plebs, 375. c.
S. Chriſtinæ m. in oetali Miſſa, A. 394. c.
S. Chriſtioi eremitæ Camald. Poloni eccleſia & reliquiæ, 64. c. 80. 82. a.
S. Chriſtophori monaſterium, 201. a.
S. Chriſtophori ecc. territorii Fanenſis, 61. a. A. 66. a.
S. Chriſtophori da Colignola vel Coliniola ecc. V. *Colignola*.
S. Chriſtophori eccleſiæ Piſarum, 261. a.
S. Chriſtophori de Ronco-veclo ecc. 398. a. A. 273. b.
S. Chriſtophori m. in natali Miſſa, A. 395. a.
Cimierchæ, ſeu cimiarchæ dignitas in ecc. Ravennate, 104. a.
Cinadi vel Cinacli monaſt. S. Archangeli, 368. b. A. 280. c. 281. a.
Cinaui plebs S. Stephani, A. 113. b.
Cinguli monaſt. S. Catharinæ, 215. a.
Cinthius Urbi præfectus, 208. c. 3en. b. varii Cinthii Urbi præfecti, 209. a.
Cintianus fundus, A. 148. b.

S. Ciriaci de Ancona ecc. 259. b.
S. Ciriaci ecc. ſubjecta monaſt. S. Severi Ravennæ, A. 182. b.
in Circumciſione Domini Miſſa, A. 351. b.
Ciſanus fundus, 378. b. A. 261. b.
Ciſcilianum caſale, 133. c.
Ciſternæ civitas Apuliæ a Petro Damiano appellatur epiſcopalis, & Farnulphus ep. nominatur, 218. b.
Ciſtini plebs S. Petri, A. 99. a. 100. a.
Citernæ ecc. S. Crucis, A. 373. a.
Citille ecc. S. Donati in valle Grevis, 345. c.
Civitatis caſtelli territor. Vid. *Caſtri-felicitatis*.
Civitella caſtrum provinciæ Aprutinæ, 211. b.
Civitella caſtrum ſubjectum abbatiæ Galeateoſi, 67. b. 377. c. A. 76. b. c. 255. a.
Civitella caſtrum territorii Peruſini, 60. b.
Civorium caſtrum territorii Sarſinatis, 63. b. A. 68. a.
Clandeda vel Clantida plebs S. Angeli, 259. b. c. A. 182. c.
Clange fundus, A. 154. b.
Clarius auctor chronici S. Petri vivi Senonenſis urbis, 381. c.
Claſſis urbis antiquæ prope Ravennam monaſteria & eccleſiæ, 20. c. *&c.* A. 8. c. 180. b.
Claſſenſe monaſt. S. Apollinaris muoitur præcepto a Conrado I. imp. 58. c. 60. b. ab Henrico III. imp. 97. c. 100. 104. a. 231. c. 238. b. 259. c. 290. b. A. 114. b. 297. c. communicatio inter Claſſenſe & Avellanenſe monaſteria, 190. c. A. 304. c. dies dedicationis templi, 305. a. abbates, V. *Bonus*, *Dominicus*, *Hardefadus*, *Lambertus*, *P..*, *Theotmarus*, *Willelmus*.
Claſſeoſe monaſt. S. Severi, V. *S. Severi*.
Clatinæ ecc. S. Petri, A. 69. &c.
Claudius abb. SS. Johannis & Stephani in Claſſe, 21. b. 23. b.
S. Clemens mart. A. 342. b.
Clemens II. papa, 88. b. 99. c. 102. b. 127. c. obiit in monaſt. S. Thomæ de Apoſella, 223. c. A. 173. b.
Clemens III. pp. 59. c.
Clemens IV. pp. 215. b.
Clemens VIII. pp. in ſua conſtitutione cxx. annos vitæ aſſignat S. Romualdo, 3. a. c.
SS. Clementis & Juſti Volaterrarum monaſt. V. SS. *Juſti & Clementis*.
SS. Clementis & Juſti Piſarum ecc. A. 230. c.
SS. Clementis, Nicolai *&c.* de Soci ecc. V. *Soci*.
S. Clementis ecc. prope Arretium ſubjecta monaſterio Pratalíæ, 34. c. 124. b. 133. c. 151. c. 302. a. 331. c. 341. a. A. 43. 204. a. 219. b.
S. Clementis ecc. ſubjecta monaſterio Biſurci, 365. b. A. 250. b.
S. Clementis ecc. Velitrenſis, A. 200. c.
Clerici aulici Simoniæ periculo expoſiti, 182. c.
Clerici incontinentes ex decreto Leonis IX. quomodo tractandi? 109. b. A. 129. b. a canonibus damnantur, 207. b. quomodo ſepeliendi? 278. b. c. 279. c. eorum intemperantia, 153. c. literas ignorantes non promovendi, 141. c. ſedentes ad divina officia improbati a S. Petro Damiano, 257. b. 267. a. clericus cum pellice incendio conſumptus, 28. a. ordo ad clericum faciendum, A. 340. c.
Clicthoveus Jodocus, *V. Jodocus*.
Cluniacenſe monaſterium inhabitat S. Petrus Damianus 253. c. ejus jura & privilegia in concilio Cabillonenſi aſſerta, 253. a. c. 255. b. dicatum ſancto Petro 253. c. elogium ejus monachorum, 257. b. eorumdem prolixior pſalmodia, 254. c. 255. a. 257. a. erant S. Petri Damiani amantiſſimi, 256. c. 272. 297. b. abbates, V. *Hugo*, *Majolus*, *Odilo*, *Petrus*.
Cluniacenſis monachus ſcriptor vitæ S. Hugonis, 253. c.
Cluſinus epiſcopus, 232. a. monaſt. 332. b. 354. b. epiſcopi, V. *Arialdus*, *Lanfrancus*, *Petrus*, *Wido*.
de Cluſa monaſt. S. Michaelis abb. S. Benedictus, 136. a. Aicius prior, 136. a. Benedictus prior, 26. a.
de Cluſis monaſt. S. Victoris, V. *S. Victoris*.
Codices ſacri quomodo cuſtodiendi? 178. b. linteis involvebantur, 190. b. ab igne nil læſi in baſilica Claſſenſi, *ibid.* 87. b.
Codices mſs. vitæ S. Romualdi, 4. a. b.
S. Cœleſtinus I. pp. A. 306. a.
Cœleſtinus II. pp. 20. b. 140. c.
Cœleſtinus Lombardus mon. Lendienſis, 30. a.
in Cœlo aureo mon. S. Martini, 21. c. 98. b.
in Cœna Domini Miſſa, A. 320. a. 375. c.
Coletus Nicolaus presb. Venetus, 36. b. 79. a. 194. b. 228. a. 245. b.
Colignolæ ſeu Colomolæ ecc. S. Chriſtophori, 82. c. fundus, 380. c. A. 93. c. 185. b. 276. a.
Colleganus fundus, 31. b. A. 36. c.
Collina Bonifacius abb. S. Damiani Bononiæ, 28. c. 258. c. 281. c. 330. b. 331. a.
Collina fundus, 31. b. 380. c. A. 36. c.
Colliridiani hæretici, A. 363. c.
Collis, vel in colle ſeu de Collibus monaſt. S. Luciæ, 147. c.
Collis monaſt. S. Mariæ, 284. a.
Collis monaſt. S. Petri, 59. b. A. 65. b.
Collis-dolci fundus, A. 154. b.
Collis-longi eccleſia, 59. c.
Collis putturæ vel Collis-buttoni ecc. S. Mariæ, 214. c.
Cellula fundus, A. 181. b.
Colonia caſtrum territorii Vicetini, 324. b.
Colonienſes archiepiſcopi, V. *Anno*, *Fridericus*, *Hermannus*, *Severinus*.
S. Columba Virgo & mart. A. 343. a.
S. Columbæ monaſt. Senonenſe, 381. c.
S. Columbanus abbas, A. 342. c.
Camaclenſe territorium, 63. a. A. 68. a. epiſcop. V. *Johannes*.
Comes liber S. Hieronymi, 306. b.
Comenſis, ſeu melius Humanatenſis ep. Guido, 121. b. ep. Comenſis Rainaldus. V. *Raynaldus*.
Commendationis animæ oratio S. Petri Damiani, 336. b. & ordo. A. 426. c. 431. b.
Compagnonius Pompejus ep. Auximanus, A. 305. a.
Computi plebs Sancti Johannis, A. 99. b. 100. a.
Concelmanius Seraphinus abb. Claſſenſis, 260. a.
Conchæ monaſt. S. Gregorii, 333. c. A. 221. c. plebs & caſtrum, 334. a. b. 338. c. abb. V. *Ungarus*.
Concilium Aquiſgranenſe, 149. b. A. 301. c.
Concilium Baſileenſe, A. 354. c.
Concilium Beneventanum an. 1059. 209. a.
Concilium Bituricenſe anni 1031., A. 368. a.
Concilium Cabillonenſe anni 1062., 253. a.
Concilium diœceſanum Cæſenate, A. 97. b.
Concilium Carthaginenſe IV. A. 368. b.
Concilium Coyacenſe anni 1050. A. 368. a.
Concilium Emeritenſe, A. 361. c.
Concilium Florentinum anni 1055., 291. b. 238. c. 247. b. 248. b.
Concilium Lexovienſe, 49. a.
Concilium Mantuanum anni 1067., 248. b. 319. c. 320. alterum 247. b.

Con-

Digitized by Google

Concilium Melphitanum anni 1059. 209. a. 303. b.
Concilium Moguntinum anni 813. A. 364. a.
Concilium Oſborienſe in Germania anni 1062., 251. c. 256. b. 272. c.
Concilium Oxonienſe, A. 362. a.
Concilium Papienſe, 247. b. 248. b.
Concilium Romanum ſeu Lateranenſe *anni* 649., 32. a. *Anni* 1037., 47. b. 60. b. *Anni* 1043., 90. c. *Anni* 1044, 93. a. *Anni* 1049., 121. a. *Anni* 1050., 102. c. 121. a. 238. b. 348. c. *Anni* 1051., 91. c. *Anni* 1059., 91. c. 95. a. 102. c. 150. b. 195. c. 207. b. 223. b. *Anni* 1062., 250. a. *Anni* 1063., 250. c. 265. b. 266. c. *Anni* 1065., 129. a. 294. c. *Anni* 1070. 150. a. b. 228. c. 251. a. *Anni* 1071., 329. c. *Anni* 1078. 317. c. 348. b.
Concilium Salegunſtadienſe anni 1022. A. 361. c.
Concilium Sueſſionenſe, 348. c.
Concilium Sutrinum *anni* 1046. 90. c. *anni* 1059. 195. b.
Concilium Toletanum *anni* 656. A. 360. a. alterum, 198. a.
Concilium Triburienſe, 205. b.
Concilium Tridentinum, A. 356. c.
Concilium Volaterranum *anni* 1073. A. 240. b.
Concilium Weſt-monaſterienſe, A. 356. b.
Cone fundus, A. 181. c.
Cònerus arbor ejuſque fructus, 66. a.
Còneri montis monaſt. S. Petri, 65. b. 108. c. A. 72. c. 127. c.
in Confeſſorum natali Miſſa, A. 338. b.
pro Congregatione miſſa, A. 333. b. 449. c. 462. b.
Conjunctuli monaſt. S. Æmiliani, 139. a. 140. b. facile idem ac S. Benedicti, 140. c. eodem nomine appellatum illud S. Victoris de Cluſis, 141. a. 212. b. 230. b.
Conon idem ac Conradus, 187. c.
Conon cardinalis, 379. b. 380. b. c. A. 271. a.
Conradus I. imp. ſuis diplomatibus munit monaſteria Campi-leonis, 11. b. Burgi S. Sepulcri, 15. b. 17. c. 18. b. Claſſenſe S. Severi, 20. *&c.* S. Laurentii de Caſtagnola, 23. b. Fructuarienſe, 34. a. Claſſenſe S. Apollinaris, 58. c. Romæ coronatur, 13. c. anni ejus imperii varie auſpicabantur, 24. b. 47. b. 54. a. 101. b. 103. a. 114. c. 259. a. A. 14. a. 19. 53. b. 64. 168. c. 170. b.
Conradus II. filius Henrici IV. 368. a.
Conſtantiæ epiſc. Ugo, 368. a. A. 283. c.
in Conſtantiniana baſilica, ubi corpus SS. Rufinæ & Secundæ, tumulatur etiam Humbertus card. 269. c.
Conſtantinopolis monaſterium S. Mariæ monachorum Latinorum, 142. c. 143. b. S. Laurentii, 335. b.
Conſtantinus Magnus imp. & ejus donatio eccleſiæ Romanæ pro genuina a Leone IX. & a Petro Damiano male credita, 252. a.
Conſtantinus Copronymus imp. CP. 69. c. A. 3. c.
Conſtantinus Licudes patr. CP. 328. c.
Conſtantinus ep. Arretinus, 271. a. 292. c. 301. c. 331. c. 340. b. 365. b. 374. a. A. 193. c. 202. a. 218. b. 219. b. 228. b. 232. a. 250. b. 257. b. 277. præf. 11. c.
Conſtantinus comes Hiſtrienſis, 79. b.
S. Conſtantii de Bibiano ecc. A. 113. b.
S. Conſtantii de Jove Tipherni monaſt. 147. c.
Conſtantius ep. Cæſenas, 129. c.
Conſtantinus abb. SS. Johannis & S. Stephani Ravennæ, 23. b.
in Coſtra ecc. S. Stephani Ravennæ, 76. c.
Contra caſale. 52. c. 192. c. 331. c. A. 58. b.
Converſi ſeu famuli monaſterii Fontis-avellanæ obedientiam & perſeverantiam in loco vovebant, 172. c
Copulæ Avellanenſium idem ac pileolus, 117. c. 118. a.
Corbulo Damiani amiciſſimus, 149. b.
Coreula fundus, A. 172. c.
Corezæ ecc. S. Andreæ, 120. c.
Coriolagus fundus, 61. b. A. 66. c.
Cornaletus fundus, A. 20. c.
Cornelius Flaminius Senator Venetus, 328. c. A. 369. c.
Cornerus Hermannus, 45. b.
Corneti comes Rainerius, 110. b.
Corotti plebs S. Caſſiani, 332. a.
Cornutulæ ecc. S. Johannis, 23. c. A. 121. b. 181. b.
Coronæ argenteæ olim ſuper altaria pendebant, 11. c
Corporalia pro Miſſis olim ſacris imaginibus depicta, A. 125. a. corporale Leonis pp. IV. *ibid.*
Correctio æquanimiter ferenda, 301. b.
Corſicæ curtis donata monaſterio S. Michaelis Piſarum, A. 126. b.
Corſicæ legatus Johannes, A. 54. b.
Corſignani villa, A. 63. a. 194. c.
Gorzanum caſtrum & ecc. S. Angeli, 358. b. A. 21. a. 245. b.
SS. Coſmæ & Damiani monaſter. Bononiæ, 366. c.
SS. Coſmæ & Damiani monaſt. in urbe Claſſis, 21. b. 22. a. 180. b.
SS. Coſmæ & Damiani monaſt. Piſarum, A. 8. c.
Coſmas I. Medices Magnus-dux Etruriæ, 20. c.
Coſmas Pragenſis Decanus, 64. a. 228. c.
in Coſmedio ecc. S. Mariæ Ravennæ, A. 299. a. abb. *V. Bonizo*.
Coſnæ plebs S. Mariæ, A 113. b.
Cottum, ſtragulum lecti, 46. a.
Coyacenſe concilium, A. 368. a.
Cozzianus fundus, 259. b. A. 182. c.
CP. Vide *Conſtantinopolis*.
Cracovienſis ep. S. Staniſlaus, 82. a. 354. b.
Cratepolii opus de SS. Germaniæ, 312. b.
Cremona urbs, 20. c. epiſcopi, V. *Landulphus*, *Rainaldus*.
S. Creſcentini M. corpus, 287. b.
Creſimir rex Croatiæ, 33. a. 107. c.
Cretii monaſt. S. Luciæ, 147. c.
Criſpoltu. Cæſar, 52. b.
Criſchariæ caſtrum, 151. c.
Croatorum rex Creſimirus, 33. a.
Cromerus Martinus, 80. b.
S. Crucis ſigni laudes, 327. a Miſſa in honorem, A. 409. c. 449. a. Officium & hymni, 475. b.
S. Crucis monaſt. Vid. *Font. avellanenſe*.
S. Crucis in Jeruſalem monaſt. Ciſterc. in Urbe, A. 265. b.
S. Crucis ecc. de Aſculo, A. 373. c.
S. Crucis ecc. de Citerna, A. 373. a.
S. Crucis ecc. caſtri Frontalis, 214. c.
S. Crucis ecc. de Monte-majori, A. 373. a.
S. Crucis de Montone monaſt. 147. c.
S. Crucis de Peruſio monaſt. 147. c.
S. Crucis ecc. Ravennæ, 77. b.
S. Crucis Sani-vivi monaſt. 354. c.
Crucis S. Leutfredi monaſt. 44. b.
Cruſulæ ecc. S. Petri, 61. b.
Cryptarum ecc. Angeli, 282. b.

Cryptæ-farratæ monaſt. S. Bartholomæus abbas, 90. b.

Cuccus locus tarritorii Cameiinenſis, 340. b. alter territorii Vicetini, 324. c.

Cucullæ benedictio, A. 339. b.

Cunegundis uzor Azonis marchionis Eſtenſis ſepulta Vangaticiæ, 187. a. eadem ac Cuniza, *ibid.* filia Ermengaidis, 358. b. 373. a. A. 254. a.

Cuneildis conjux Henrici III. imp. 54. a.

Cunibertus ep. Taurinenſis, 205. b. 256. c. 278. b.

Cuniza aadem ac Cunegundis V. *Cunegundis*.

Cunizo præpoſitus S. Clementis Arretii, 341. a.

Curalupi monaſt. S. Archangeli, 368. b. A. 280. b.

de Curioſitatis vitio ſcribit S. Patrus Damianus, 516. b.

Curſignani plebs S. Viti, A. 113. b.

Curſius ex abb. Camald. ep. Sancti-miniatis, 336. c. 380. c.

Curtis caſtrum, 369. c.

Curtis-camini locus apud Vicetiam, 317. a.

Curta-lana fundus, 22. b.

Curtis-regiæ da Varona ecc. S. Salvatoris, V. *S. Salvatoris*.

D

D. idaſt Deusdedit abb. S. Johannis-evangeliſtæ Ravennæ, A. 79. c.

Dacherius Lucas mon. Gallus, 381. c.

Dæmones murienti monacho culpam opponunt, 93. b. eorum tribulationes gaudio tolerandæ, 276. c.

S. Dalmatii monaſt. territorii Bononienſis, 368. b.

S. Damiani monaſt. Bononiæ, 366. c.

Damianus archiep. Ravennas, 21. a.

Damianus frater S. Petri Damiani ex archipresbytero monachus, 181. c.

Damianus S. R. E. card. nepos S. Petri Damiani ex monacho & priore Fontis-avellanæ, 252. b. commandatur Hugoni Cluniac. abb. 256. c. 262. b. 321. a. 326. c. ajus vitæ tanor & aſperrima pœnitaotia, 327. a. fit abbas Nonantulanus, 352. b. 375. c. 377. b. ſubſcribit cuidam conventioni, 379. b. A. 259. b.

DAMIANI S. PETRUS mire ſanatur ab oſſe piſcis ejus gutturi infixo, 27. quo ætatis anno monachum induit? 27. c. &c. fit monachus Fontis-avellanæ, 40. b. cucullam ſtatim recipit, 41. b. non in monaſterio S. Vincentii Ravennæ, ſed in altaio ad Petram-pertuſam ſcripſit vitam S. Romualdi, 62. b. inhabitat monaſterium Montis-aciti, 63. c. Pompoſiam evocatur, 71. b. quid ibi cgerit? *ibid.* reformat monaſt. S. Vincentii, ubi vitam S. Romualdi ſcribit, 84. b. redit Avallanam, 86. c. & præeſt, ac beneficia ei loco confert, inter quæ donat codices plures, 87. b. Ravennam a Gebehardo archiep. invitatur, 87. c. 88. Romam ſe confert, 103. b. varia loca condit pro eremitis, 105. b. Fontis-avellanæ eramum & monaſt. præ omnibus diligit *ibid.* pluries Ravennam adit, 129. a. canonicos ad regularem vitam redigit, 130. a. præeſt monaſterio S. Salvatoris in Monte pregio, 134. c prævidet epiſcopum ſe evaſurum, 149. b. ejus concertatio cum Theuzene monacho Florantino, 152. b. quo anno accidit? 154. b. pluries Florentiam adivit, 154. b. ex gravi morbo mire ſanatur, 168. b. Leo IX. ob Petrum Damianum priorem ſub ſua protectione recipit aramum Ocri, A. 131. b. creator S. R. E. card. & ep. Oſtianſis, 181. &c. obſiſtit electioni Benedicti X. anti-papæ, 189. a. eligitur epiſc. Velitrenſis, & legatus ad Mediolanenſes, 195. b. turbæ a Damiano ſadatæ Mediolani, 196. b. ajus legatio Inſubrica, potiuſquam Mediolanenſis appellanda, 205. a. nobili charta dividit bona monaſterii Aceretæ ab eremo Gamugni, 233. c. ad ſolitudines iterato ſe recipit, 236. b. Gamugni commoratur, 238. b. conſecrat ecc. S. Lucæ Eugubii, 239. c. vult ut Oſtienſis epiſcopus conſecrate Alexandrum II. 240. a. appellat Hildebrandum card. ſuum ſatanam, *ib.* tuetur Alexandrum II. pp. 246. c. legatio ejus in Gallias, 251. c. 252. b. Cluniacum ſe recipit, 253. c. appellatur propter eloquentiam altar Gregorius, *ibid.* propiar zelum Hieronymus junior, 348. b. monachi Cluniacenſes ei promittunt anniverſarium & pauperis ſuſtentationem poſt ajus obitum, 255. b. 256. c. 257. b. ejus lagatio Germanica anno 1062. non admittenda, 256. b. redit Fontam-avellanam, 256. c. Caſinum petit, 261. b. ejus germani & ſorores pietate illuſtres, 262. a. b. Florentiam petit ad ſedandas in Patrum-epiſcopum turbas, 264. a. ſuffragia poſt mortem vicens obtinuit a monachis Cluniacenſibus, Pompoſianis & Caſinenſibus, 272. 297. b. defenditur ejus anuntiatio da morta Cadaloi, 279. a. obtinet privilegium pro ſua ecc. Valitrenſi, 301. b. Montem-caſinum iterum ſa confert, ubi ſanat energumenos, 306. b. ejus legatio in Germaniam, & ſtudium, ne Hanricus IV. imp. divortium faceret cum Berta uzore, 332. b. de ecc. Eugubina ſibi commiſſa, 333. b. Alexander II. Damiani aauſa concedit bullam abbatiæ Florentinæ, 333. b. Petrus Damianus largitur ep. Ariminenſi monaſterium Conchenſe, 338. c. &c. adit altara vice Montem-caſinum, 341. ejus poſtrama legatio Ravennas, 343. b. Faventiæ obit, 344. a. annus ajus obitus ab anno 1072. non removendus, 344. c &c. de vario ajus monacbatu quatuta falſo dicta, 345. a. ajus inſigne elogium ſcriptum ab Alexandro II. pp. archiepiſcopis Galliarum, 252. c. alia ipſius elogia, 254. a. 346. b. carus ſummis pontificibus, 330. c. ejus antiqua imago, a. 367. c. miracula tempora vitæ a Deo ejus interceſſiona patrato, 348. c. 377. &c.

Damiani S. Petrus, & ejus animi ſinceritas & animi prudentia, 6. doctrina & divitiis floret, & carnis macerationi ſa tradit, 26. b. ejus auſtaritas in ipſo tirocinii anno, 50. b. veſtes nitidiores recuſat, 50. b. pœnitentia, 51. b. 236. c. altiſſima contemplatio, 52. a. obedientia, 84. auctoritas penes ſummos pontifices & impetatores, 104. b. ajus in flagellorum uſu diſcretio, 116. c. introducit in aecleſia jejunium ſextæ feriæ. *ibid.* 262. c. ejus naturæ propenſiones, 181. b. in epiſcopato ſollicitudo, 183. b. pietas in pauperes, 184. a. conſiliorum ſinceritas, 184. c. amicitia cum Deſiderio abb. Caſinenſi & Cardinale, 190. b. ipſius in rebus & muneribus alianatio & animi gratitudo, 202. c. munera quam cauta accipiebat, 203. cogitat de epiſcopatu deponendo, 217. b. 239. a. an iniquor fuerit in monachos Florentinos? 265. b. ejus zalus pro canonicorum regulari vita, 267. b. Agnes imparatrix utitur ipſius conſiliis, 272. c. ajus auri contemptus, 286. c.

Damiani S. Petrus ſcribit vitam S. Romualdi, 3. c. non potuit decipi, nec voluit decipere quoad annos vitæ ejuſdem, 5. b. creditur audiviſſe in vita monaſtica S. Romualdum, 5. c. fides ei non aſt deneganda circa ea, quæ ſcripſit,

Digitized by Google

pſit, 9. a. ejus aliqua opuſcula adhuc inedita vel deperdita, 27. e. epiſtolæ ed Gregorium VI. 90. &c. cuidam epiſcopo, 95. Henrico III. imp. 99. c. W. archiepiſcopo, 100. b. Clementi II. 102. G. theſaurario Ravennati, 103. e. P. abbati, 113. b. Stephano & Hildebrando cardinalibus, 237. b. 249. b. Gothifredo duci 277. b., nobilibus viris, 335. b. dedicat opuſculum Gomorrhianum Leoni IX. 109. b. A. 129. b. tuetur Flagellorum uſum, 115. b. ſcribit vitam S. Mauri ep. Cæſenatis, 189. b. & S. Odilonis abb. 254. c. ejus epiſtolæ ante epiſcopatum ſcriptæ, 133. e. apologia pro monachis, 187. c. opuſculum de quadrageſima, 191. b. ſtatuta pro eccleſia Mediolanenſi, 198. b. ejus opuſcula de fide Deo obſtricta non fallenda, 198. c. de inſtitutione monialis, 200. c. de noviſſimus & anti-chriſto, 202. c. de cœlibato ſacerdotum, 207. contra alienatores bonorum eccleſiæ, 222. e. apologia pro dimiſſione epiſcopatus, 240. c. ſcribit pro libertate eccleſiæ, 251. c. item de picturis SS. Petri & Paulli, 264. c. de miraculoſis narrationibus, 269. c. de fluxa mundi gloria deſpicienda, 273. b. de divina omnipotentia, 275. c. de principis officio, 277. c. de tempore nuptiarum, 309. c. de vita brevi ſummorum pontificum, 320. c. de caſtitate, 331. a. 326. b. de proceſſione Spiritus ſancti, 328. b. laudat Aononem archiep. Colonienſem, 272. b. hortatur correptiones patienter ferendas, 301. tuetur ſe & quamdam epiſtolam ſuam, 318. b. vindicantur facta ab eo relata, 219. a. ejus chirographum ſeu autographa ſubſcriptio ære inciſa, 217. b. autograha ejus opera, 3. c. 67. b. 252. a. A. 164. b. 166. b. 171. a. 174. 175. b. 188. a. 201. b. 221. c. 259. donat Sacramentarium S. Dominico Loricato, quod extat in Appendice A. 297. &c. 353. b.
Dandulus Aodreas dux Venetiarum, 33. a. 201. b.
Danthes poete, 347. b.
Decimanum territorium, A. 115. b.
Decimæ non ſolvebantur a monachis, 78. c. A. 90. a.
Decimæ a monaſteriis dabantur pauperibus, 263. a.
Decimum curtis & eccl. 61. e. A. 67. b. 100. a. 143. b.
in Dedicatione Templi miſſa, A. 327. b. officium & hymni, 486. e.
Defunctis miſſis, orationibus, jejuniis & pœnitentiis ſuffragabantur a monachis, 174. e. 255. b. V. *Suffragia. Miſſæ*. Defunctorum corporum lotionis ordo, A. 434. b. exequiarum ipſis præſtandarum ordo, A. 435. & ſeqq. orationes, & miſſæ, A. 458. a. & ſeqq.
Dei Andreas Senenſis, 38. c.
Delicatiores ſeculi fœdioribus morbis caſtigati, 201. b.
Demalevtcius Stephanus Polonus, 80. b.
Demetrius rex Dalmatiæ, 108. a.
Deodatus ep. Trevirenſis, 218. b.
Deſiderius card. & abb. Caſinenſis baſilicam Caſinenſem renovat, 306. b. inde Victor III. pp. 90. c. 143. a. 190. b. 229. a. b. 220. b. 221. b. 242. e. 261. b. ejus epiſtolæ ad S. Petrum Damianum, 272. 275. 306. b. 335. b. 341. b. A. 166. b. 307. a.
Deſiderius ep. Cæſenas, 129. a.
Deuſdedit abb. S. Johannis-evangeliſtæ Ravennæ, A. 79. c.
Deuſdedit archidiaconus Ravennæ, 128. c. *Vide* DD. alter diaconus, A. 79. c.
Dignitates deponere & abjicere laudat S. Petrus Damianus, 190. c.
S. Dionyſii monaſt. Pariſienſe, 183. a.
Dionyſius ep. Placentinus, 247. q.
Dionyſius Pierauguſtinius ap. San-ſeverinas, 231. e.
Dionyſius diaconus S. Theobaldi, 209. a.
Dionyſius ſocius Maioardi abbatis Saxivivi, 354. b.
Diplomata regia non a ſimplici notario ſcribebantur, 368. a.
Diptychon quid? 302. b. varia dipthyca, 303. a.
Diſciplinantium ſodalitates, 225. b.
Diſciplinarum ſeu Flagellorum uſus a SS. Dominico Loricato & Petro Damiano propagatus, 136. 202. b. V. *Flagellorum*.
Divionenſis abb. S. Willielmus, 33. b. 34. b. 47. c. 193. c.
Divizo abb. S. Severi in Claſſe, 23. b.
Doddo pater Arduini regis Italiæ, 277. a.
Dodibertus abb. S. Laurentii de Caſtagnola, 23. b.
Dodo ep. Roſellanus, 269. b.
Domatianus fundus, A. 103. b.
Dominici patriarchæ Gradenſes varii ſeculo xi. 328. b.
Dominicus ep. Eugubinus, 245. b. 373. c.
Dominicus ep. Piſaurenſis, 251. b.
Dominicus abb. Claſſenſis, 60. e.
Dominicus abb. S. Zenonis Piſarum, 25. a. 241. c. A. 124. c. Erat antea prior Boni ab. S. Michaelis, 124. c.
Dominicus abb. Pratalienſis, 101. b. c. 108. c. 120. e. A. 119. b. 128. b. 136. b.
Dominicus archipresb. S. Johannis de Plagis, 301. b. A. 201. a.
S. Dominicus Loricatus fit diſcipulus S. Petri Damiani, 88. c. cur dictus Loricatus? 94. a. ejus admirabilis pœnitentia & flagellorum uſus, 135. b. 158. c. &c. 175. c. 201. c. diſciplinarum mos ab eo propagatus, 202. b. 203. a. alia pœnalia exercitia, 137. &c. mirum humilitatis exemplum, 139. a. judex, qui Dominicum ſprevit, morte violente punitus, 204. b. non Sitiæ, ſed eremo Suavicinitæ Dominicus præfectus, 204. c. quando? 212. a. obit, 223. e. ubi? 224. b. annus emortualis, 225. b. 229. b. 245. e. ejus corporis prima translatio, 214. a. 224. c. cultus, 231. a. reliquiæ, 231. b. c. altera translatio, 232. b. 236. b. 258. a. de Sacramentario ad ejus uſum, A. 297. b. &c. A. 304. b. 353. b. præf. iv. b.
S. Dominicus inſtitutor O. P. 214 a. 232. b.
S. Dominicus Silenſis, 322. b.
Dominicus vicedominus Arretinus, 318. b.
S. Domnini curtis prope Arnum, A. 16. a.
Domnizo vel Donizo presbyter, 44. c. conqueritur Beatricem humatam Piſis potius quam Canoſſæ, 378. c.
Domus-petri gens patritia Piſana, 14. b.
Donaldus filius Duacani regis Scotiæ, 289. a.
S. Donati ep. & m. in natali Miſſa, A. 396. b.
S. Donati epiſcopi Arretini martyrium & miraculum, 120. a. A. 134. b. ejus altare in monaſt. Feſulano, 20. b.
S. Donati ecc. cathedralis Arretina quando reædificata? 43. c. 358. a.
S. Donati fontis-boni monaſt. V. *Camalduli-majoris*.
S. Donati ad Fauces Eugubinum monaſt. 147. e.
S. Donati Imolenſe monaſt. 126. b. 127. b.
S. Donati monaſt. Ravennæ, 22. e.
S. Donati de Oppiniano plebs, 358. b.
S. Donati ecc. in Bibiano, A. 113. b.
S. Donati ecc. in Citille, 345. c.
S. Donati ecc. in Franzano, A. 16. c.
S. Donati ecc. de Mutiliana, 234. b. A. 172. b.
S. Donati caſtrum, 369. c.
S. Donatus civis & diaconus Imolenſis, 127. a.
Donatianus fundus, 60. c. A. 65. c.
Dondi Flaminius ep. Feretranus, 113. b.
Donizo V. *Denizo*.

Dori

Digitized by Google

Doribertus & Thomas canonici Auximaoi, 315. b.
Dorotheus abb. Thebanus, 327. a.
Droedonis domus Ravennæ, 21. c.
Drogo ep. Matiſcanenſis, 253. a. 255. b.
Druda uxor Odi, A. 211. c.
Drudrus vir nobilis, 170. b.
Du-Cangius Carolus, 142. a. 143. b.
Du-Cheſoius Andreas, 49. a.
Du Meſnil Ludovicus, 30. b.
Du-Pinius Helias, 44. c.
Ducia ſundus, 31. b.
Duciſſa abbatiſſa S. Ambroſii Montis.celleſii, 282. c.
Duncanus rex Scottorum, 288. c.
Duraotes Conſalvus ep. Feretrauus, 111. c. 112. a.
Dux & marchio cur vocetur Victor II. pp? 166. c.

E

EBraidus ex comite Britolienſi monachus Majoris-monaſterii, 144. b. 244. b.
Ebredunenſis archiep. Winimannus, 191. b.
Eburneæ tabellæ ornabant codices ad ſacrorum uſum, A. 298. b. 302. 303.
Eclipſis lunæ portendit mortem Henrici III. & Victoris II. & Cadaloi ſchiſma, 274. 6.
Ecckardus Georgius, 363. c.
ab Eccleſia Franciſcus-auguſtinus ep. Saluthienſis, 34. b.
Eccleſiæ vaſorum raptor punitus, 270. b. eccleſiarum ædificatores benemeriti apud Deum, 355. b.
Ecilis comes, 79. b. A. 39. b.
Egino abb. S. Udalrici Auguſtæ Windelicorum, 357. a.
Eichſtenſis ep. Gebehardus, inde & Rom. pont. 252. b. V. *Victor II.*
Eiſingrenius Guilielmus, 44. c.
Eldibrandus Lamberti, A. 196. 6.
Eleemoſynæ pretium & beneficium, 287. quam ſit Deo grata exempla mirabilia, 287. b. c.
SS. Eleuchadii & Probi monaſt. Ravannæ, 62. b. A. 67. b.
Eleuchadius abb. S. Mariæ foris portam Ravennæ, 126. a. 127. b. 141. c. 244. c.
S. Eleutherii plebs & territorium in Caſentino, 15. a. 186. c.
Emeardus judex & nuntius Henrici imp 211. b.
Emeriteoſe concilium, A. 361. c.
S. Emmerammi apud Ratiſponam Ramvvoldus abbas, 8. c.
Empolis ſeu emporium caſtrum, 97. b. 189. a.
Engalmerus vel Engelmarin ep. Parentinus, 78. &c. A. 38. 80. c. 82. c. 84. 89. b.
Engoliſmum urbs, 26. a.
Enrighus comes vir Ghiſellae, 96. c.
S. Epiphanius, A. 368. c.
in Epiphania Domin. miſſa, A. 314. Officium, 465. b.
Epiſcopi abbates monaſteriorum. V. *Abbates*.
Epiſcopi, qui ſe regimine abdicaruot, 217. c.
pro Epiſcopo defuncto miſſa, A. 348. a.
S. Eraſmi plebs territorii Ariminenſis, 334. a. b.
Ercolanus epiſcopus, 303. b.
Erambertus vir illuſtris, 395. b.
Eremi monaſteriis præferendæ, 179. b.
Eremitæ bini diviſis cellulis ſimul commorabantur in Fonte-avellana, 51. b. eorum vita auſteriſſima, 155. c. abſtinentia, 290. a.
Ergencbaldus abb. SS. Mariæ & Andreæ in Serra Hiſtriæ, 86. A. 147.
Erimanus ep. Volaterranus, A. 38. V. *Herimanus & Hermanus*.
Erimanus vel Hermanus archicancellarius Conradi II. imp. 63. b.
Eriprandus rector ecc. S. Salvatoris in Curte regia Veronæ, 359. a. A. 223. b.
Eirtius filius Henrighi, 101. 374. c. A. 266.
Erlembaldus Mediolanenſis, 200. 289. c.
SS. Ermagoræ & Fortunati. *Vid. Hermagora*.
Ermellina uxor Guidonis comitis, 188. c. 234. b. A. 171. c. 173. a. b.
Ermellina uxor Alberici ſenatoris, 336. a.
Ermeogarda uxor Welfonis II. ducis, 187. c. mater Welfunis III. ducis, 358. c.
Ermingarda Sabbatini, 325. a. A. 216. b.
Eſte V. *Adeſte*.
Eſculanus. *Vid. Aſculanus*.
Evangeliorum codices tabulis argenteis exornabantur, A. 125. b. 298. b. eorum cultus, A. 299. a. ſcripti literis aureis in membrana purpurea, A. 303. a.
Euchariſtiæ ſacramentum miraculo comprobatum, 269. c. ſingulis Dominicis diebus monachi percipiebant, 156. c. ejus quotidiana ſuſceptio, 322. a.
S. Eucherius, 296. b.
Euduli vallis, A. 57. b.
Everhelmos abb. Altimontenſis, 135. c.
Eugenius III. papa, 62. c. 127. b.
Eugenius IV. pp. 67. b.
Eugubii eccleſia S. Petro Damiano commiſſa, 333. b. c. epiſcopi V. *Dominicus, Fructuoſus, Guido, Hugo I. & II. S. Joh. Laudenſis, Meinardus, S. Rodulphus, Theobaldus, S. Ubaldus, Ugo, Vido, Villanus*.
Eugubii ecc. S. Martini, A. 189. c.
Eugubii monaſt. S. Patri, 147. c. S. Benedicti, *ibid.*
Eugubii territorium & monaſteria, 69. b. 170. b. 192. a. A. 65. b. 115. b. 182. c.
Eumancius ep. Volaterranus, 46. c.
S. Euphemiæ in Natali Miſſa, A. 389. 6.
Euſebius Caeſarienſis. A. 362. b.
Euſtochium uxor Willelmi VI. ducis Aquitaniæ, 274. b.
Exequiarum ordo, A. 435. & ſeqq.
Exilienſe monaſterium, 322. b.
S. Exſuperantii ecc. Cinguli, A. 367. c.
Exſuperantius archiep. Ravennas, 21. c.

F

FAbratus fundus, A. 182. a.
Fabriani monaſt. S. Catharinæ, 24. b. S. Blaſii, A. 373. b.
Fabrius Hieronymus Ravennas, 3. b. 22. a. 59. a. 62. b. c. 76. b.
Factanum caſtrum, A. 221. c. 222. c.
Fageto curtis, 334. a.
Fagiolus locus, A. 120. b.
Fagniani caſtrum, 334. a.
Faiani caſtrum, 334. a.
Faldo fundus, A. 21. a. 182. b.
pro Familiaribus miſſa, A. 334. b.
Fani monaſteria, 60. c. A. 65. c. 66. a. 372. c. clerici, 267. b. territorium, 61. a. 98. a. 259. b. 334. a. epiſcopi, 88. c. 102. c. V. *Arduinus, S. Paternianus*.
Fara caſtrum ſubjectum monaſterio S. Severi Ravennæ, 23. b.
Farfæ monaſterii conditor Laurentius ep. Sabinenſis, 218. b. ejuſdem monaſterii chronicon, 38. b. 227. c. abb. V. *Berardus, Hugo*.
Farnaclus fundus, A. 181. c.
Farnaſclus fundus, A. 20. a.
Faroulphus ap. Ciſtemenſis ignotus Ughellio, 218. b.
Farolfus ſeu Pharolphus vel Pharulphus archipresb. Volaterranus, 356. b. A. 240. b.
Farolfus comes filius Winigiſi, 150. c. A. 151. c.

Fa-

Digitized by Google

Farolſus Lamberti, 335. b.
Farolſus comes Vallecaſtreoſis, 373. b.
Faſeianum curtis, 3r. b. A. 36. b.
ad Fauces monaſt. S. Donati, 147. c.
Faventiæ comitatus medietatem concedit Ugoni comiti Bononienſi, Gebehardus archiep. Ravennas, 49. b. 6r. b. 63. b. 86. b. r69. a. 344. c. A. 66. b. 68. a. 143. c. 148. b. epiſcopi, V. *Guido*, *Hildebrandus*, *Hugo*, *Petrus*.
Faventiæ monaſt. S. Mariæ foris portam dictum etiam ab Angelo & de Angelis, V, *S. Mariæ*. *S. Antonini*. *S. Hippolyti*.
S. Febroniæ ecc. Piſarum, 261. a. *olim S. Chriſtophori in ponte*.
Fejano caſalis, A. r r8. b.
Felcaretus fundus, A. 20. b. r8r. c.
S. Faliciani corpus, V. *SS. Primi & Feliciani*.
S. Felix mart. A. 341. b.
S. Felicis in Brolio plebs diœceſis Arretinæ, A. 112. a
S. Felicis io Sibbiano plebs, 377. c.
S. Felicis limes, A r05. b.
S. Felicitatis de Florentia monaſt. 217. b. A. r50. e.
S. Felicitatis ecc. de Fregiaa, 53. a.
S. Felicitatis ecc. de Rode, 53. a.
S. Felicitatis m. in natal. Miſſa, A. 399. a.
Ferule fundus, r50. c. A. 154. b.
Ferdinandus Caſtellæ & Legionis rex conditor monaſt. Exilienſis, 32a. b.
Feretri ſeu Montis feretri ecc. & comitatus, 111. b. 334. b. 373. c. A. 223. a. epiſcopi, V. *Adimarus*, *Robertus*, *Andulfus*, *Belluccius*, *Bernardinus*, *Dondi Flaminius*, *Durantes Conſalvus*, *Hugo*, *Martorellsus*, *Petrus*, *Scala Bernardinus*.
Feria ſeata vivificæ Cruci ſacra, a62. c. a monachis jejunio diſtincta, 263. b.
Ferraria urbs, A. 79. b. territorium, 22. c. A. 19. c. epiſcopi, V. *Gratianus*, *Rolandus*, *Samuel*.
Ferrarius Philippus, 36. c. 75. b. 112. b. 119. b. 225. b. a44. c. 312. b. 313. b. 396. c.
Ferrei neaus olim adhibiti a pœnitentibus, 3a5. a. b.
Ferro Antonius prior Camald. & abb. commendatarius primus Vangaricienſis, 39r. c.
Feſtivitates octo Novi Teſtameoti, 223. b.
Feſularum ep. Jacopus Bavarus ecc. cathedralem in alium locum traoſtulit, 16. b. c. ubi olim foret: A 13. b. epiſcopi, V *Athiaulphus*, *Franciſcus a Diaceto*, *Jacobus Bavarus*, *Mainettus*, *Philippus*, *Raimbaldus*, idem forte ac *Regembaldus*, *Rodulphus*, *Tranſmundus*.
Feſularum monaſt. S. Bartholomæi, V. *S. Bartholomæi*.
Ficoclenſe ſeu Cervienſe territorium. V. *Cervienſe*.
Ficicli ſeu Fucicli monaſt. S. Salvatoris, 96. c.
Ficus genus ulceris, a35. b.
S. Fidelis de Strumio monaſt. 97. b. 188. e.
Fidem Deo datam frangentes puniti, 198. b.
Filiorum de Sicco caſtrum, 319. a.
Firmi territorium, 98. b. 60. b. 119. a. A. 65. 115. b. archiep. V. *Alexander Bergia*, *Hubertus*, *Odelricus*.
S. Firmanus abb. S. Savini prope Firmum, 36. c. 37. a A. 304. a.
Firmus abb. ejuſdem monaſt. S. Savini, 35. c. 36. 37. b.
Fiſcamni abbas Johannes, V. *Johannes*, *Willielmus*.
Flaminius Johannes-antonius, 345. b.
Flagellorum ſeu diſciplinarum uſus a S. Romualdo, Petro Damiano, & Dominico Loricato propagatus, 115. b. 135. b. ſcriptis vindicatur a S. Petro Damiano, 115. c. ejuſdem Damiani in eo diſcretio, 116. b. ante eoſdem viros Sanctos io monaſteriis invaluerat, 136. b. exempla mirabilia, 157. c. 159. &c. 267. c.
Flerioa caſale, 293. b.
Fleurius Claudius, 136 c. aa5. c.
SS. Floræ & Lucillæ mm. in natali Miſſa, A. 395. c.
SS. Floræ & Lucillæ monaſt. Arretii, 317. a. c. 325. a. 331. c. 340. b. A. 372. c. abbates, V. *Guido*, *Henricus*, *Rodulphus*.
Floreſiis codex, 227. c.
Florentiæ S. Mariæ monaſt. abbates, V. *Benedictus*, *Maurelius*, *Petrus*. Vide & *Theuzo*.
Floreotiæ monaſteria S. Apolloniæ, 19. c. S. Felicitatis, A. 150. c. V. *S. Miniatis*.
Floreotiæ ecc. collegiata S. Laurentii, 217. b. 222. b. A. 164. b.
Florentiæ ſtilus in incipiendo anno, 65. b.
Floreotiæ comitatus, 96. c. dux Gundibrandus, 69. c. 154. b. 264. a. 265. b.
Florentiæ epiſcopi, V. *Gerardus*, *Lambertus*, *Petrus*, *Rainerius*.
Florentina turris prope Ravennam, 22. c.
Florentinum concilium anni 1055. Vid. *Concilium*.
S. Florentini martyris corpus Latiniacum traoſlatum, 382. a. 385. b.
Florentioius Hieronymus, A. 358. a. 363. b.
Florentium caſtrum, 61. b. A. 66. a.
S. Floridus, A. 373. a. b. dedicatio baſilicæ & miſſa, A. 397. c. in natali Ss. Floridi & Amantii Miſſa, A. 399. b.
Fluſcium locus territorii Arretini, 375. b.
Fogiaoum villa, 353. c. A. 237. c. a48. e.
Fogginius Franciſcus, 265. a.
Fajani ecc. S. Martini de Sala, 364. c.
Fontana ſabbatina curtis, 61. A. 67. c.
Eontana thaonis V. *Fontis-thaonis*.
Footanella fuodus, A 20. b. 182. b.
Footaninius Juſtus archiep. Ancyranus, 213. c. 329. a. 331. b.
Fontis-armeni ecc. S. Savini, A. 143. c.
Fontis-avellanæ monaſt. 44. a. c. ejus priores aliquando dicti abbates, 45. c. Ubaldus primus ejus abbas, *ibid.* communicatio ejuſdem monaſterii cum altero S. Vincentii ad Petram pertuſam, 50. b. 51. a. mira pœnitentia monachorum hujus loci, 5r. 155. b. præf. vi. vetus bibliotheca, 87. b. ei unitur ecc. S. Apollioaris de Nartiaoula, 60 b. ſpecimen contemptus munerum monachorum Avellanenſium, 97. b. jejunium ſextæ feriæ peoes eos introductum, 116. c. vita auſteriſſima idiotæ eremitæ, 156. b. uſus & conſuetudines deſcribuntur, 170. c. &c. 172. c. 174. b. de rigidiori aliquorum monachorum vivendi ratione, r75. a. de eorum ſpiritualibus exercitiis, r78. c. prior e cœtu eremitarum, non monachorum, eligebatur, 179. b. amoris conjunctio Avellanitarum cum Claſſenſibus monachis, 190. e. & cum Pomposianis, a98. c. 214. b. & cum Camaldulenſibus, 355. a. præf. 1r. &c. bullæ pontificiæ pro eodem monaſterio, 214. b. 224. e. alia Gregorii VII. 377. a. bulla Alexandri II. pro ecc. S. Lucæ Eugubii ſubjecta monaſterio Fontis-avellanæ, 230. a. a39. &c. 259. c. 261 b. A. 259. a. 297. c. 298. a. Sacramentaria Avellanenſia, A. 372. Breviarium, A. 463. b. &c. regula eremitica Fontis-avellanæ obſervabatur Camalduli; præf. 11. &c. priores, V. *Albertinus*, *Aliprandus*, *Baruntius*, *Damianus*, *Gebizo*, *Guido*, *Johannes*, *S. Johannes Laudenſis*, *Julianus*, *Petrus Ariminenſis*, *S. Petrus Damianus*.
Fontis-bonæ monaſt. S. Salvatoris, V. *Berardinga*.
Fontis-boni monaſt. S. Donati, V. *Camalduli-majoris*.

Fon-

Fontis pintiagiæ monaſt. S. Sepulcri, 216. b. A. 169. c. 170. c.
Fontis-theonis monaſt. S. Salvatoris, 167. b. 188. c. abbates, V. *Petrus*, *Ubertus*.
Foro cornelii monaſt. S. Mariæ in Regula, S. Donati, 126. b. 127. b.
Foro-corneliense territorium, 61. b. 86.b. A. 66. c. 143. c. Comes Guido V. *Guido*, *Gerardus*.
Foro-cornelienses epiſcop. Odelricus, Paullus.
Foro-liviense territorium 61. b. A. 66. b. 143. e. epiſcop. Paollus.
Foro-populiense territorium, 61. b. 96. c. A. 66.b. 143. c. 272. c. epiſcopi. V. *Anſcauſus*, *Honeſtus*, *Petrus*.
Foro-ſempronieoſe territorium, 62. c. A. 67. c. epiſcoporum ſeries emendata, 93 a. 250. c. epiſcopi, V. *Adam*, *Benedictus*, *Monaldus*, *N.*
B. Fortis eremitæ Fontis-avellanæ obitus, 75. ex nobili Gabriellia gente Eugubina *ibid.* Eugubii ejus reliquiæ coluntur, *ibid.* c. diverſus a fratre S. Rodulphi ep. Eugubini, 146. c.
Fortis comes Gabriellius-Valletta, 76. a.
S. Fortunati ecc. territorii Civitatis-caſtelli, A. 373. a.
S. Fortunati ecc. prope Tiberim, 59. b. 60. b. A. 65. b.
S. Fortunatus martyr. A. 342. b.
Fortunius Auguſtinus Florentinus mon. S. Mariæ Angelorum Florentiæ hiſtoricus Camald. 5. c. 7. a. 9. b. 16. c. 17. &c. 30. b. 31. b. 42. a. 44. e. 47. b. 52. b. 54. b. 181. c. 193. a. 212. c. 313. c. 315. b. 345. b. 360. b. 380. a.
Fractæ caſtrum, A. 21. b. ecc. S. Martini territorii Peruſini, 52. c. 60. b. A. 278. c.
Franchius Didacus abb. Vallis-umbroſæ, 8. b. c. 19. b. 355. b.
Franciarinus Marcellus Eugubinus, 140. c.
S. Franciſci de Tuderto monaſt. 60. a.
Franciſcus a Diaceto ep. Feſulanus, 17. a.
Franciſcus comes ex genere Farolfi comitia, 373. b.
Franzani ecc. S. Donati, A. 16. c.
Fraſineto fundus, A. 20. c.
Fraſſineta manſus, 120. c. 302. b. A. 200. b.
Franzani ecc. S. Andreæ, A. 16. b.
Freginæ ecc. S. Felicitatis, 53. a.
Freherus Marquardus, 367. c.
Fredebertus abb. S. Mariæ in Horto Ravennæ, 63. a.
Fredelandus rex. V. *Stedelandus*.
Fredericus, V. *Fridericus*.
Fridericus vel Fredericus S. R. E. cancellarius & biblioth. inde Stephanus IX. pp. 143. a. A. 138. a.
Fridericus archiep. Colonienſis, 367. A. 283. e.
Fridericus archiep. Ravennas, 219.
Fridericus abb. S. Mariæ in Xenodochio Ravennæ, 22. b.
Fridericus I. imp. 59. b.
Fridericus II. imp. A. 279. a.
Fridericus dux, A. 283 e.
S. Frigdiani de Luca abb. Gerardus, 101. b. A 110. c.
SS. Frigdiani & Martini Piſarum eccl. 246. b. 260. c. 374 b. 284. c. A. 178. 211. 264. &c. prior. V. *Leo*.
SS. Frigdiani & Martini Piſarum hoſpitale, 325. a. 374. b. A. 184. c.
Frivianus fundus, A. 182. b.
Frontale Caſtrum, 213. b. 214. c. 231. a. A. 297. b. variæ eccleſiæ, 214. c. A. 297. b. 301. c.
Fructuariæ monaſt. S. Benigni, 33. b. ſub tutela Henrici II. imp. 34. a. catalogus abbatum, *ibid.* 253. b. 272. c. 274. c. 279. c. 280. a. abb. *V. Adalbero*, *Johannes*, *Willielmus*.
S. Fructuoſus ep. Eugubinus, 244. c.
Frunzola caſtrum, 302. b. A. 199. b. c.
Fulco marchio Eſtenſis, filius Azonis, 381. a.
Fulco ſeu Fulcus abb. S. Hilari de Galeata, 70. a. 167. c. A. 157. b. 190. b.
Fulginas territorium, 282. b. epiſcop. V. *Bonfilius*.
Fumareth ſpiritus diabolicus, 11. c.
io Fundamenta S. Stephani Ravennæ monaſt. 76. b.
Furconenſis Epiſcopus, A. 167. a.
Furcule fundus, A. 176. b.
Furgerius ep. Bononienſis, 183. a.
S. Furſei ſacra indumenta Latioiaci aſſervata, 385. b.
Fuſcardus Damiani amiciſſimus, 149. 6.
Fuſcarios imperator fictitius, 367. b.
Fuſcherius filius Feralmi, 192. c.
Fuſco Martioi, 335. b.

G

G... Theſaurarius ecc. Raveonatis amicus S. Petri Damiani, 103. c.
Gabina ecc. epiſcopalis ſeculo XI. extabat, 228. a. ep. Leo, Petrus, A. 175. b. *V. Leo*, *Petrus*.
Gabriellius B. Fortis, V. *B. Fortis*.
Gabriellia gens nobilis Eugubina, 75. b. 76. a.
Gajardus, V. *Gerardus*.
Gajo caſtrum, nunc Rubanum, 61. b. A. 66. a.
Galeatæ monaſt. S. Hilari & ejus brevis hiſtoria, 67. b. 167. b. 250. c. 281. b. 377. c. bulla Paulli I. pp. pro eodem monaſt. A. 1. b. 76. b. c. 157. b. 190. b. 255. abbates, *V. Anſcauſus*, *Bulco ſeu Fulco*, *Hermenfredus*, *Manfredus*.
Gardeardus Paullus canonicus Brixienſis, 205. b.
Gareſinus Petrus, 389 e 395. b.
Galla Placidia imp. 77. b.
Gallicinius Thomas Senenſis, 283. a.
Galettus D. Petrus-aloyſius Rumanus mon. Caſinenſis, 163. b.
S. Galli ecc. ſubjecta monaſt. S. Severi Ravennæ, A. 181. b.
S. Gallus abbas, A. 342. c.
Galligata. V. *Galeata*.
Galterii doctoria infauſtus obitus, 299. c. *Vide Gualterius*.
Gamellaria curtis, 62. a. A. 67. b.
Gamugni vel Gamooli eremus S. Barnabæ, 135. a. 181. a. 188. c. 233. c. 238. c. 280. e 281. a. 289. c. 349. a. A. 172. a. 188. a. 191. c.
Gandulfus abb. S. Mariæ in Strata, 368. c.
Ganglo fundus, A. 9. c.
Garimpotus medicus, 199. b.
Gaſtaldii, qui erant medio ævo? 16. b.
Gavantus Bartholomæus, 336. b. A. 366. a.
S. Gaudentii in Alpibus monaſt. 18. c.
S. Gaudentii monaſt. Ravennæ, 21. b. 22. a. A. 19. b. 180. b.
S. Gaudentius archiep. Pragenſis, 64. b.
S. Gaudentius ep. Abſarenſis, 32. c. 66. a. epiſcopatu ſe abdicat & monachum induit, 106. c. 107. b. 218. b. obit, 118. b. ejus corporis tranſlatio, 119. b. 218. b. 241. a.
Gaudioſus ep. Abituneoſis, 218. c.
Gaufridus ep. Pariſiorum, 382. a.
Gauſridus ep. Vulaterranus, 46. c. V. *Gotkifredus*.
Gaviſerre ecc. S. Ægidii, 148. b. A. 145. b.
Gebehardus archiep. Ravennas, 22. b. 25. b. 49. a. 53. b. 76. a. 77. b. 87. a. c. 88. b. c. 89 c. 93. b. appellatur magiſter noſter a Jo: ep. Cæſenate, 98. b. 100. b. 103. a. 129. c. 188. c. A. 77. 98. b. 100. c. 101. b.
Gebehardus ep. Eiſteſteoſis, inde pp. ſub nomine Victoris II. V. *Victor. II.*
Gebizo epiſcopus & prior eremi S. Johannis inter ambas Paras, 318. c. 377. b.

Ge-

Digitized by Google

Gebizo ep. Cæſenas, 328. a.
Gebizo vel Gebroſus prior Fontis-avellanæ, 327. c. ejus elogium, 328. a. an fuerit epiſcopus & eardioalis? *ibid.*
S. Gelaſius pp. I. A. 305. b. 355. b. 356. c. 362. b.
Gelaſius II. pp. A. 365. b.
Gello caſtrum, 302. c. A. 199. e.
Gemellus ſubdiaconus Ravennas & rector Siciliæ, 21. c.
Gemma comitiſſa, 96. e.
Genebaldus ep. Laudunenſis, 218. b. 241. a.
S. Geoeſii caſtrum diœceſis Lucenſis, 101. b. A. 119. c.
Gentilis Antooius Xaverius card. 397. b.
S. Georgii in Braida monaſt. Veronenſe, 247. c.
S. Georgii in Alga Venetiarum congregatio, 247. c.
S. Georgii monaſt. in comitatu Æſino, 399. a.
Georgio Theodorus ep. Arbenſis, 392. *&c.*
Geotgio Domioicus, 228. a.
S. Georgius martyr, A. 299. b.
Georgius archipresb. Parentinus, 79. e.
Georgius archidiac. Ravennas, 76. c.
Gera-pigra pharmacum veterum, 303. e.
S. Gerardus Sagredo ep. Moriſſenus & martyr, 33. a.
S. Gerardus ep. Tullenſis, 113. c. 154. a.
Gerardus ex canooico Florentino, 96. b. c. & epiſcopo ſummus pootifex, 126. a. 189. a. 195. V. *Nicolaus II.*
Gerardus abb. S. Dooati in ſuburbio Imolæ, 126. b. 127. b.
Gerardus abb. S. Frigdiani de Luca, 95. c. A. 110. e.
Gerardus vel Gajardus abb. S. Mariæ io Xenodochio Ravennæ, 22.
Gerardus abb. S. Mariæ in Regula Imolæ, 127. b.
Gerardus abb. S. Mariæ io Strata prope Bononiam, 369. a.
Gerardus abb. S. Michaelis caſtri Brittorum, 366. c. 367. a.
Gerardus prior Camaldulenſis, 7. a.
Gerardus monachus Fontis-avellanæ, 276. c.
Gerardus rector & cuſtos caſtri de Fronzula, 300. b.
Gerardus primicerius & arcbidiac. Arretinus, 30. c. 34. e. 57. c. A. 43. b. 45. a. 51. c. 112. a.
Gerardus vel Alerardus comes Imolenſis, 169. b.
Gerardus vel Girardus filius Ugoois comitis Brittonorienſis, A. 76.
Gerardus comes Galerieoſis, 189. b. 247. a.
Gerardus comes, 101. b.
Gerardus de Farvaldo vir oobilis & pius Ravennas, 287. b.
Gerardus de Blanca amicus S. Petri Damiani, 103. e.
Gerardus filius Folcherii, A. 161. a.
Gerardus filius Teuti, 102. b.
Gerardus vir Boddæ, A. 121. e.
Gerardus Spaccia-inferno, 25. b.
Gerbertus archiep. Ravennas, Vid. *Silveſter II.*
Gerbertus ſocius S. Maurilii, 47. e.
S. Germani a Pratis necrologium, 397. e.
Germanus Michael mon. Gallus, 165. c.
Germinellæ ecc. S. Stephani Ravennæ, 76. c.
Geroldus vel Giraldus ep. Oſtienſis, 345. a. obit, 379. b.
Geronſus ep. Parentinus, A. 40. a.
SS. Gervaſii & Protaſii imagines in tabula eburnea, A. 298. b.
Gervaſius archiep. Rhemenſis, 226. a. 252. b. 253. b. 319. b. 320. b.
Gezo mon. Fontis-avellanæ pœnitentia illuſtris, 229. b. 258. b.
Gherardus V. *Gerardus*.
Ghirardaccius Cherubinus, 366. a.
Ghiſella comitiſſa, 96. e.
Ghisla Balduini, A. 25. c.
Ghisleuus ep. Auximanus, 102. c. 103. a. 114. a. 120. *&c.*
Gibertus, V. *Wibertus*.
Giraldus V. *Gerardus*.
Girardious can. Arretious, 300. b.
Girardus vel Ghirardus. V. *Gerardus*.
Giraudus comes Brittonorii & ejus teſtamentum, 259. c.
Girclmus legatus Alexandri II. pp. 252. c.
Giſelbertus abb. S. Urbani de Aſinante, 38. b. A. 48.
Giſelbertus archipresbyter Ravenoas, A. 79. e.
Gisla, vel Ghiſſa ſeu Giſela uxor Conradi II. imp. 15. b. 18. a. 19. b. 54. a. A. 14. a.
Gisla ſeu Giſala uxor S. Stephani regis Hungariæ, inde monialis in Nidderburg, 66. b.
Gisla uxor Tetgrimi comitis & filia Ubaldi marchionis, 188. b.
Gislerius eaptivus Henrici imper. 104. b.
Giſo rector ecc. canonicæ S. Laurentii Florentiæ, 217. b.
Giſulfus dux Forolivienſis, 321. c.
Giſulphus princeps Salerni, 181. b.
Glaber Rodulphus, 65. c. A. 360. a.
Gloria io excelſis canticum, A. 361. b.
Gloſcherus, 367. c.
Gneſna civitas, 64. b. e.
Godefridus, *V. Gothifredus*.
Gomorrhianum opuſculum S. Petri Damiani commendatum a Leone IX. pp. A. 129. b.
Gonfredus V. *Gothefridus*.
Gonzagæ congregatio eremitarum S. Mariæ, 66. a.
Gorgonæ inſulæ monaſt. S. Gorgonii, ubi ejus corpus requieſcit, 123. e. A. 137. B. Bonas abb. 114. b. privilegium Leonis IX. pro eodem monaſt. 123. c. 336. c. A. 137. a.
Gurgonianus fundus, A. 21. b.
Gutius Antonius-franciſcus, 345. c. A. 298. e.
Gothefredus, V. *Gothifredus*.
Gothifredus ſeu Godefridus ep. Peruſinus, 269. b. 366. a.
Gothifredus ſeu Gaufridus, vel Gunfredus ep. Volaterranus, 31. b. 46. e. 47. b. A. 36. 53. b.
Gothifredus vel Gothefredus abb. S. Ambroſii Mediolani, 43. b.
Gothifredus ſenior dux Lotharingiæ, 208. e.
Guthifredus dux & marchio Thuſciæ, 195. b. 208. c. 213. b. 245. c. 249. b. 250. b. 286. a. 266. b. 270. b. 277. b. 284. e. 285. b. 286. e. 309. c. 319. c. 320. c. ejus obitus, 338. a. 357. b. A. 176. c. 179. b. 210. c. 226. e.
Guthifredus Gibbus dux Lotharingiæ, dictus etiam Gozelo, vir Mathildæ comitiſſæ, 286. a. 338. b. 367. e. 380. b. A. 283. e.
Guzo monachus San-vinceotianus, 291. c.
Gradenſes patriarchæ Dominici varii, 328. b.
io Gradibus mooaſt. S. Mariæ Arretii, 119. c 151. c. plebs & fraternitas, 331. e.
Granariolum fundus, 61. b. A. 66. e.
Grandius Guido abb. S. Michaelis in Burgo Piſarum Bullaodi ſyſtema refellit quoad annos vitæ S. Romualdi, 3. b. *&c.* ejus oova chronologia vitæ S. Romualdi inutilis oſtenditur, 6. b. *&c.*

Append. Annal. Camald. Tom. II.

I i

b. &c. 18. c. 19. b. 27. c. 32. c. 37. c. 44. a. 52. b. 54. a. b. 56. a. 58. c. 80. b. 99. a. 102. a. 106. b. 120. b. 154. a. 187. a. 204. c. 205. b. 226. a. 265. c. 284. c. 331. a. 337. b. 354. c. 355. c. 379. c. præf. iv. b. ix. c.
Gratianus ep. Ferrarienſis, 339. c.
Gratianus mon. Decretor. collector, A. 357. c.
Græci artifices præſtantiores medio ævo, A. 299. c.
SS. Gregorii & Andreæ de Urbe monaſt. 57. a. 83. a. 90. 133. b. 220. c. 247. a. 282. b. 324. c. 359. b. 373. A. 45. c. 59. c. 92. c. 186. b. 213. b. 215. a. 240. c. 251. b. 304. c. abbates, V. *Benedictus*, *Johannes*, *Petrus*, *Maurus Sartius*, *Stephanus*,
S. Gregorii monaſt. Arimini, 5. c.
S. Gregorii in Conca monaſt. territorii Ariminenſis a S. Petro Damiano ædificatum, 333. c. 338. c. A. 221. c. V. *Conchæ*.
S. Gregorius Magnus papa, 21. b. 23. b. 153. b. 170. b. ejus lapideum cubile & crypta, 221. b. 379. c. 380. a. A. 156. b. 270. b. 306. a. 356. b. c. 357. b. Oratio in officio, A. 474. b.
Gregorius III. pp. A. 369. c.
Gregorius IV. pp. A. 364. c.
Gregorius V. pp. 69. c. 395. c.
S. Gregorius VII. 25. a. 79. b. 153. b. 169. b. 184. a. 205. b. 207. b. 279. b. 281. c. 317. c. 328. a. 343. b. 345. a. c. 352. b. 357. b. 343. b. 305. c. 373. b. 377. 379. b. ejus privilegia pro Camaldulo, 364. b. A. 247. b. pro Fonte-avellana, 377. b. A. 259. c. pro S. Michaela Piſarum, 379. b. 380. b. c. A. 269. c. 368. b.
Gregorius IX. pp. 284. a. A. 279. a.
Gregorius VI. pſeudo-papa, 90. c. 91. a. b. 93. a. c. 95. a. 103. a. 90. b. 219. a. 222. a.
Gregorius diſcipulus S. Romualdi archiep. in gentibus ubi ſepultus? 66. b.
S. Gregorius ep. Nazianzenus, 218. b. ejuſdem epiphonema de rigidis in ſeipſos, 225. b.
Gregorius ep. Vercellenſis, 247. b.
Gregorius abb. Mediolanenſis, 43. b.
Gregorius Paſſiniani abbas, 54. c. 56. b. 265. b.
Gregorius archipresb. S. Angeli in Caſtello, 301. b. A. 201. a.
Gregorius presbyter Eugubinus, 280. c.
Gregorius de Alberico comes Tuſculanus, 189. b.
Gregorius conſul Romanus, frater Benedicti IX. pp. 90. b.
Grengeno de foſſa. A. 141. b.
Grevcor auctarium ad martyrologium, Uſuardi, 312. b.
Griffo vel Griffus Bonizi, A. 209. c.
Griffus vir nobilis fundator monaſt. Silvæ-mundæ, 114. c.
Griffo filius Ildibrandi capitaneus Arretinus, A. 112. c.
Grimoaldus abbas Mediolanenſis, 43. b.
Grimoaldus monachus Galeatenſis, A. 257. a.
Gualdenſe chronicon, 341. b.
Gualdrada uxor Theobaldi ducis Spoletani, 148. c.
Gualfridus frater ducum Aquitaniæ, 274. c.
Guafredus comes, A. 69. b.
Gualla Papienſis, 397. a.
Gualterius archiep. Ravennas, 23. b.
Gualterius comes Fulginas, 354. b.
Gualterius ſocius Ivonis magiſtri S. Petri Damiani, 299. c.
Guardeja ſive Alvianum caſtrum, 59. a.
Guarimpotus medicus, 199. b.
Guarinus abb. S. Mariæ Faventiæ, 344. c.
Guaſtucius Gabriel mon. Claſſenſis, A. 297. c.
Guelfo poteſtas Senarum, 283. c.
Guelfo, V. *Welfo*.
Guibertus archiep. Ravennas, inde pſeudo-papa Clemens III. 281. c. 339. b. V. *Clemens III.*
Guibertus abb. de Novigento, 30. b. 144. b. c. 244. b. 312. c. 328. c.
Guiburga Sicca benefatrix monaſterii de Cluſis, A. 57. b.
Guichenonius Samuel, 277. a. 288. b.
Guido a Velate archiep. Mediolanenſis, 195. c. 196. b. 202. c.
Guido ep. Eugubinus, 191. c.
Guido ep. Faventinus, 353. c.
Guido ep. Humanatenſis, 121. b.
Guido ep. Volaterranus, 32. b. c. 46. c. &c. 193. a. 357. b. A. 52.
Guido abb. SS. Floræ & Lucillæ Arretii, 286. c.
S. Guido ex priore S. Severi Claſſis abbas Pomposianus, 22. b. 25. c. 35. b. 36. b. c. 42. b. 46. b. 49. b. 53. b. 71. b. 76. a. 88. a. obit Parmæ, & ejus corpus ex Parma Veronam, inde Spiram translatum, 99. b. 135. c. ejus reliquiæ recens a Claſſenſibus monachis impetratæ, 260. 295. b. 349. b. A. 6. a. 77. b. nominatus in ſacramentario Suavicinienſe, 297. c. 303. c. 304. b. 342. c. præf. 11. c.
Guido alter abb. Pompoſianus, 42. c.
Guido abb. Prataliensis, 365. b. 398. a.
Guido abb. S. Paulli de Razzuolo, 20. a.
Guido prior Camald. 37. c. 390. c.
Guido vicarius B. Petri prioris Camaldulenſis, A. 51. c.
Guido Arretinus monachus artis muſicæ reformator, 42. fuit Arretinus, *ibid.* an Pompoſianus monachus? *ibid.* inſtruit clericos in arte muſica Romæ, Arretii &c. 43. a. exilium ſubit, *ibid.* c. in monaſterium Fontis-avellanæ ſe recipit, ubi & prior evadit, 44. b. 75. c. fuit etiam eremita, 45. a. facile Camaldulit, 45. b. 87. a. 120. b. ejus literæ de artis muſicæ novo ſuo adinvento, A. 4. Guidones muſici varii ſeculis x. & xi. 45. b.
Guido præpoſitus Cluſinus, 318. a.
Guido archidiaconus Lucenſis, 95. c. A. 110. c.
de Guido ſeu Guidi caſtrum, A. 251. b.
Guidones ſeu Guidi comites in Thuſcia plures, 97. a.
Guidonum nobiliſſima familia, 188. b. c. 189. a.
Guido comes Thuſciæ, 96. a. alter *Guido comes* filius Teigrimi, 97. a. alter Guido comes gener ejus, 25. b.
Guido alter comes, 97. b.
Guido comes filius Alberti ejuſque genealogia elucidata, 148. c. A. 145.
Guido comes Cornelienſis, 169. a. b.
Guido I. comes Thuſciæ, 188. b.
Guido II. comes Thuſciæ, 188. c.
Guido III. comes maritus Ermellinæ fundator Gamugni, 188. c. 234. b. A. 171. c. 173. a. b.
Guido comes Sancti-martini Arduini regis conſanguineus, 34. b.
Guido filius Rainerii comitis diverſus a comitibus Guidiis, 359. c.
Guido filius Berardi, 108. c. 120. b. A. 128. b.
Guidottus Aurelius abbas & reſtaurator ecc. & monaſterii S. Severi Peruſii, 59. c.
Guidulfus abb. S. Michaelis caſtri Brittorum, 368. 369. a.
Guilielmus ep. Humanatenſis, 121. c. 251. c.
Guilielmus ep. Senogallienſis, 150. a. 228. c. 250. c. 251. b. 339. c.
Guilielmus mon. Gemeticenſis, 49. a.
Guilielmus mon. 143. b.
Guilielmus marchio Pedemontanus, 277. a.
Guilielmus comes Liguriæ, 276. c.
Guilielmus comes dictus Bulgarellus, 357. b.
Guilielmus Contulini, 375. b.
Guilielmus Pictavienſis, 49. a.
Guilielmus vel Guillelmus, V. *Willelmus*.
Guilla, vel Guilia, V. *Willa*.

Guil-

Guilla comitiſſa uxor Rainerii III. marchionis, 286. a. b. 307. b. 308. c.
Guilla altera mater Hugonis marchionis Thuſciæ, 286. b.
Guilla uxor Berardi, A. 259. c.
Guilla filia Rainerii, 374. b.
Guilla filia Terni vel Teuti, 331. c. A. 219. b. 229. b.
Guilla ſeu Guillia Ubaldi, 332. b. A. 217. a.
Goimeeo abb. S. Petri Montis-Coneri, 65. b. 108. c. A. 73. b.
Guinizo mon. S. Salvatoris Montis-acuti, 134 c. 161. c.
Gulæ & avaritiæ vitia a Deo punita, 72. c. exempla, 290. b.
Gundebertus ep. Senonenſis, 218. b.
Gundibrandus dux Florentiæ, 69. c.
Gunfredus V. *Gotbifredus*.
Gunna caſalis, A. 96. b.
Guntelmus eremita Aquæ-bellæ diſcipulus S. Romualdi, 56. b.

H

HAgeci chronicon, 64. b.
Halinardus archiep. Lugdunenſis abbas S. Benigni Divionenſis obit in monaſt. S. Gregorii de Urbe, 153. b.
Hanziſius Marcus S. J. 367. c.
Hardefadus abb. Claſſenſis, 61. a.
Hardericus V. *Ardericus*.
Harduinus V. *Arduinus*.
Harinlphus abb. Aldemburgenſis, 244. a. 313. a.
Harreus Franciſcus, 30. b.
Hebdomadæ majoris officium juxta ritus Avellanenſes, A. 469. c.
Heinricus V. *Henricus*.
S. Helenæ ecc. caſtri Frontalis, 214. c.
Helempertus vel Elempertus ep. Arretinus, 7. b. 214. c. 301. c. A. 202. b. c.
Heli ſenex ſanatus a S. Bononio, 12. c.
Henricus archiep. Ravennas, 35. c. 36. a. 70. a. 100. b. archicancellarius imperatoris 125. b. 128. b. 150. b. dat in emphyteuſim 2000. tornaturas terræ comitibus Ugoni, & Imildæ, 167. c. confirmat bona monaſt. S. Severi in Claſſe, 141. b. c. 189. c. 216. c. 281. b. 333. b. 341. a. 343. c. 345. b. A. 142. c. 157. 190. a. Cadeloo adhæret, 341. a. obit. *Ibid.*
Henricus ep. Portuenſis, A. 185. a.
Henricus ep. Saiſinas, 132. c. 167. c. A. 157. b. 190. b.
Henricus abb. SS. Floræ & Lucillæ de Arretio, 270. b. 286. b.
Henricus II. imp. 13. a. 17. c. 32. b. privilegio munit monaſt. Fructuariæ, 34. a.
Henricus III. imp. 47. b. 54. a. 70. a. 77. c. recipit a Lamberto abb. Claſſenſi inveſtituram advocatiæ ſui monaſterii, 98. a. 99. a. coronatur imperator, 99. c. ejus variæ annorum epochæ, 101. b. ſcribit plures epiſtolas S. Petro Damiano, 102. b. commoratur in monaſterio Claſſis, 104. a. 127. c. laudatur a Damiano, 128. b. obit, 152. a. 166. c. 167. c. 222. b. c. 234. c. 274. b. patricius Romanorum, 248. a. 281. b. 292. b. 357. b. ejus placitum pro monaſt. Lemmi, 78. b. præceptum pro monaſt. Claſſenſi, 97. c. A. 124. b. alterum pro Pratalia, 101. b. A. 53. b. 88. c. 118. c. & pro Camaldulo, A. 120. præf. 11. c.
Henricus IV. imp. 152. a. 167. a. 195. b. 272. c. 279. b. 281. b. 309. b. divortium cum Bertha uxore tentat, 332. b.
Henricus Francorum rex, 29. b. 207. c. 258. b.
Henricus dux Bavariæ, 101. b.
Henricus dux, A. 283. c.
Henricus filius Ugonis, ſeu Uguccionis marchionis Thuſciæ, 317. b. A. 208. b.
Henricus comes filius Ildebrandi, 96. c.
Henricus vir illuſtris, inde Chriſti militiæ mancipatus, 152. b.
Henricus apocriſiarius Conradi imp. 24. a. A. 22. b.
Henricus cancellarius Henrici III. imp. 101. b. A. 119. c. 121. c. *Vide Henricus arch. Ravennas*.
Henricus amicus S. Petri Damiani, 132. c.
Henriquez Henricus S. R. E. card. Æmiliæ legatus, A. 301.
Henſchenius Godefridus S. J. 28. b. 29. c. 64. b. 119. a. 163. b. 165. a. 185. b. 190. a. 211. b. 212. a. 312. b. 314 b. 316. c. 324. a. 329. a. 331. b. 389. b. c. 395. b.
Herembertus ep. Mutinenſis, 281. c.
Heribertus archiep. Mediolanenſis, 13. c. A. 367. c.
Heribertus archiep. Ravennas, 13. c.
Herimannus dux Sveviæ, 288. a.
Herimannus, V. *Hermannus*.
Herlembaldus dux Mediolanenſis, 198. c. 289. c.
SS. Hermagoræ, & Fortunati eremus Sallaoicenſis, 185. b. plures eccleſiæ dicatæ eiſdem Sanctis apud Venetos, *ibid.* 235. a. 314. c. in eorum natali miſſa, A. 393. b.
Hermannus archiep. Bremenſis, 45. b.
Hermannus archiep. Colonienſis, 58. a. 63. b. 97. c. 101 b. erat archicancellarius papæ & imp. 124. a. A. 69. &c. 124. c. 129. c. 138. a.
Hermanus ſeu Herimanus epiſ. Vulaterranus. 356. b. 357. b. A. 38. a. 238. c.
Hermannus Contractus mon. Germanus & chronographus, 99. c. 242. b. 288. b. 319. c.
Hermenfredus abb. Galeatenſis, 70. a.
Hermiſindis cognata Agnetis imperatricis, 273. b. quæ 274. b. ad Fructuarienſe monaſt. ſe recipit, 274. c.
SS. Hermogenes Lector & Fortunatus diaconus, 185. b.
Heumannus Chriſtophorus-auguſtus, A. 299. b.
Hiacynthus abb. S. Januarii Campileonis, 300. a.
Hieremias Faventinus, 126. a.
Hieronymus ep. Ariminenſis, 339. b.
Hieronymus abb. SS. Laurentii & Hippolyti Faventiæ, 151. b. 335. b.
Hieronymus abb. S. Mariæ de Pratalia, 167. b. 186. c. 192. c. 216. c. 302. b. 331. c. 335. b. 340. b. 365. b. A. 166. c. 200. a. 202. b. 218. b. 219. b. 233. b.
Hieronymus abb. Pompoſianus, 295. b.
Hieronymus Pragenſis eremita Camalduli, 2. a. 7. a.
Hieronymus mon. eremi de monte Cornu, A. 151. b.
S. Hilari de Galeata monaſt. V. *Galeata*.
S. Hilarii de Aſculo ecc. A. 373. c.
S. Hilari prope Florentiam Itta abbatiſſa, 53. c. 56. c.
S. Hilari ecc. ſubjecta monaſterio Feſulano, A. 16. c.
S. Hilarus eremita, 67. b. 68. b. &c.
Hildebrandus S. R. E. card. & legatus in Germaniam, inde Gregorius VII. pp. 152. b. 188. b. 191. b. 195. b. 198. b. 207. b. apocriſiarius in Gallias, prædicat in Arretina Eccleſia, 220. b. 224. a. 237. b. 238. c. 240. c. ſummam rerum Romæ obtinebat, 241. b. 249. b. 250. a. 251. a. 253. b. c. 273. a. 319. b. 322. a. 346. a. 348. a. A. 166. b. 200. c. V. *Gregorius VII.*
Hildebrandus ep. Faventinus, 335. a.
Hildebrandus vel Hildeprandus ep. Mutinenſis, 233. b.
Hildebrandus de Capuana comes Thuſciæ, 96. a. b.

Hildebrandus pater Enrici comitis, 96. b.
Hildebrandus comes filius Rodulphi, 96. c.
Hildulphus ep. Trevirenſis, 218. b.
SS. Hippolyti & Laurentii de Faventia monaſt. 151. b. 162. c. 335. a. A. 220. c. abb. V. *Hieronymus*, *Johannes*, *Marinus*.
S. Hippolyti plebs Biblenæ, V. *Biblenæ*.
S. Hippolyti de Sciſciano plebs, nunc S. Agathæ, A. 113. b.
Hirenfridus ſeu Biremfridus ep. Arretinus, 57. a. V. *Immo*.
Hiſtriæ vel Iſtriæ monaſteria, 78. &c. 86. b. A. 80. &c. V. *Lemmi*, *Polæ*, *Serræ*.
Homicius presb. ſundator monaſt. S. Petri de Puteolis, 193. b. 194.
Honeſti duo archiepiſcopi Ravennæ, 6. b. Grandius ipſe eos quaſi prævidit, 8. b. 22. b. 76. b. 218. b. 398. a.
Honeſtus ep. Foro-popilienſis, 328. b.
Honeſtus ſubdiaconus & abb. SS. Johannis & Barbatiani Ravennæ, 77. a.
Honeſtus mon. Pompoſianus & amicus S. Petri Damiani, 132. a.
Honeſtus vir clariſſimus, 132. b.
de Honeſtis Petrus prior Portuenſis confuſus cum S. Petro Damiano, 347. b.
Honorius II. pp. 61. c.
Honorius III. pp. & ejus bulla pro monaſt. S. Catharinæ de Cingulo, 215. a. alia pro ecc. Foro-ſempronienſi 250. c. 274. b. 361. 377. b. A. 362. c. 373. a.
Honorius Auguſtodunenſis, A. 357. c.
Horæ canonicæ, 130. a.
Horno, nempe hoc anno, 263. c. 271.
in Horto vel Hortale monaſt. S. Mariæ Ravennæ, 62. c. 63. a. abb. V. *Fredebertus*.
Hoſpitalia monaſteriis adjuncta, 109. a.
Hubaldus vel Ubaldus comes, 49. b.
Hubaldus alter comes, 278. a.
Hubaldus nobiliſſimus vir monachus-Fontis-avellanæ, 276. b. 326. c.
Hubertus ep. Firmanus, 37. c.
Hubertus marchio, 194. a.
Hugo ep. Callienſis, 251. b. V. *Ugo*.
Hugo ep. Camerinenſis, V. *Ugo*.
Hugo ep. Eugubinus, 251. a.
Hugo II. ep. Eugubinus, 333. b. 343. b. V. *Ugo*.
Hugo ep. Faventinus, 309. c.
Hugo ep. Feretranus, 373. c.
Hugo ep. Humanatenſis, V. *Ugo*.
Hugo ep. Parmenſis, A. 79. b.
Hugo ep. Veſontionenſis, 253. b. 257. b.
Hugo abb. Cluniacenſis, 114. c. 252. b. 253. a. c. 256. c. archangelus monachorum, 257. b. 289. a. 321. a.
Hugo abb. Farfenſis, 36. c. ſesquipeda S. Romualdi, 66. c. moritur, *ibid.*
Hugo rex Italiæ, 22. b.
Hugo dux & marchio Thuſciæ fundat monaſt. Campi-leonis, 11. b. 77. b. 102. a. 278. a. 395. c. A. 85. c. 119. a.
Hugones duo duces & marchiones Camerinenſes nunc primum diſtinguuntur, 74. b. A. 22. c. 87. a.
Hugo comes Brittonorii, 67. a.
Hugo comes filius Hubaldi, 49. b.
Hugo civis Fanenſis, 271. b.
Hugo, V. *Ugo*.
Humanatenſis urbs nunc diruta, 65. b. 118. c. A. 73. b. epiſcopi, V. *Guido*, *Guilielmus*, *Ugo*, *Vido*, *Willelmus*.
Humbertus ex mon. S. Manſueti Leucorum epiſcopus Silvæ-candidæ, & card. archiep. Siciliæ, 6. a. 143. a. 188. b. 207. b. 219. b. 220. b. obit, 269. a. 348. a. A. 166. a. b. 175. b.
Humilitatis exempla monachorum Avellanenſium, 155. b.
Humphredus ſeu Humphridus vel Hunfredus cancellarius Henrici III. imp. & archiep. Ravennas, 98. b. 99. c. 100. b. 101. c. 103. c. 114. c. 125. b. A. 315. c. donat monaſterio S. Severi in Claſſe eccleſiam S. Thomæ, A. 131.
de Hutten Franciſcus-chriſtophorus ep. Spirenſis, 260. a.

I

I.. abbas tempore S. Petri Damiani, 142. b.
S. Jacobi apoſtoli in vigilia Miſſa, A. 394. c.
S. Jacobi Montis-aurei monaſt. Moguntiæ, 289. b.
S. Jacobi Montis filiorum-hugonis monaſt. 147. b.
S. Jacobi de Piſauro ecc. 259. b. A. 180. c.
S. Jacobi diaconi corpus in eccleſia Eugubina, 244. c.
Jacobus Bavarus ep. Feſulanus, 16. c. &c. 19. 20. c. 54. a. A. 13.
Jacobus prior S. Johannis inter ambas Paras, 110. b.
Jacobus advocatus illuſtris, A. 81. a. 83. a.
Jacobillius Ludovicus, 36. a. 42. a. 51. b. 59. a. 66. b. 75. b. 89. a. 140. c. 147. b. 204. c. 224. c. 225. c. 244. b. 258. b. 282. b. 297. b. 328. a. 354. c.
Jaderenſes eccleſiam Anconitanam ſancti Gaudentii invadentes divinitus percutiuntur 118. c.
Jamotte Carolus, 30. b. 144. b. 389. b.
S. Januarii de Campo-leone monaſt., V. *Campi-leonis*.
Jejunii in capite feria IV. A. 274. a. officium. A. 469. b.
Jejunium ſextæ feriæ inſtitutum vel reſtitutum a S. Petro Damiano, 116. 171. 176. b. 180. b. &c. 183. c. 263. c. 345. c. præf. 151. VIII.
Jello caſtrum. V. *Gello*.
Jezo filius Petri, A. 177. b.
Ignis novi benedictio in ſabbato ſancto, A. 323. a. 361. b.
Ilba inſula, A. 126. a.
Ilci vel Elce ecc. S. Johannis-baptiſtæ, 60. a.
Ildebrandus, V. *Hildebrandus*.
Ildibrandus primicerius Volaterranus, A. 37. c. alter canonicus Arretinus, A. 244. b.
S. Illuminatæ monaſterium territorii Tuderti, V. *Tuderti*.
Imilda uxor Guidonis comitis, 188. c. A. 190. a.
Imilda uxor Ugonis comitis, 167. c. 281. b. A. 157. c.
Imiza Azi, 332. a.
Immo vel Emmo, ſeu Hiremfridus vel Biremfridus ep. Arretinus beneficus in eremum Camaldulenſem, 57. a. 98. c. 141. b. dividit adminiſtrationem ſuæ diœceſis inter presbyteros, A. 62. &c. 112. 120. b. 194. b. præf. 11. b.
Imolenſe territorium, V. *Foro-cornelienſe*.
pro Infirmo Miſſa, A. 335. a. ordo ad viſitandum, A. 423. c.
Ingalati fundus, 60. c. A. 65. c.
Ingiltruda vel Ingildruda fundus, A. 20. b. 180. c.
Ingo ep. Aſtenſis, 398. b.
Innocentius II. pp. 20. b. 114. c. ejus privilegium pro monaſt. Fontis-avellanæ, 214. b. 259. c. A. 373. a.
Innocentius IV. pp. A. 363. c.
Innocentius X. p. 170. b.
SS. Innocentium reliquiæ, 385. a. Miſſa, A. 309. c. feſtum, 354. b.
Inſcriptiones veteres, quæ in hoc volumine continentur, 68. 70. 71. 75. 93. 112. 148. 163. 185. 214. 282. 311. 337. 346. 387. 391. 393. 396.
Inſula Padi-reni ſpectans ad S. Severum Ravennæ, 22. c.

In-

Digitized by Google

Intarionis plebs S. Johannis, A. 192. b.
Inveſtitura per librum & ſtolam, A. 152. c.
Jocundus archid. Arretinus, *V. Jucundus*.
Jodocus Clithoveus canonicus Carnoteoſis, 30. b. 311. b.
Johanna abbatiſſa Roſani, 319. a.
Johannellius Johannes.andreas presb. Tudertinus, 59. a. c.
SS. Johannis & Stephani in Claſſa da Raveona monaſterium idem arat eum illo ad Titum, vel in Armania, ſeu Pinetenſe, 21. b. 76. c. 141. b. 143. b. 170. a. A. 19. b. 21. b. 180. b. abbates, *V. Conſtantius, Johannes, Claudius*.
S. Johannis-evangaliſtæ Miſſa, A. 308. c. 314. a. 354. b.
S. Johannis-evangeliſtæ Burgi S. Sepulcri monaſt. *V. Burgi S. Sepulcri*.
S. Johannis-evangeliſtæ Prati-veteris monaſt. 148. a. A. 146. c.
S. Johannis-evangeliſtæ monaſt. Ravennæ abb. *V. Deuſdedit*.
S. Iohannis-evangeliſtæ ecc. Arimini, 333. c. A. 221. c.
S. Johannis-evangeliſtæ de Murciano ecc. 334. b.
in S. Joannis-baptiſtæ nativitate Miſſa, A. 328. a. in vigilia & feſto miſſa, A. 390. b. in Octava, 391. c. in decollatione, A. 398. c.
S. Johannis-baptiſtæ Aceretæ monaſt. *V. Aceretæ*,
S. Johannis-baptiſtæ acc. archipresbyteralis oppidi Abbatiæ Vangaticienſis, 393. a.
S. Johannis-baptiſtæ ecc. de Ilce vel Elce, 60. a.
S. Johannis in Armenia monaſt. V. SS. *Johannis & Stephani*.
S. Johannis trans Cæſaream, *V. SS. Johannis & Stephani*.
S. Johannis inter ambas Paras monaſt. 110. b. 377. a. prior. *V. Gebizo, Laurentius*.
S. Johannis de Agelli ecc. 259. b. A. 182. c.
S. Johannis in Bulgaria plebs territorii Ariminenſis, 333. c. A. 222. c. curtis, 61. c. A. 67. c.
S. Johannis de Caſiano ecc. A. 181. b.
S. Johannis de Caſſano vel Aſano ecc. 23. b. A. 21. b.
S. Johannis ecc. ſubjecta monaſterio Caſtagnolæ, 23. b. A. 20. b.
S. Johannis in Cella-jovis plebs, 334. a. A. 222. c.
S. Johannis in Computo plebs, A. 99. b. 100. a.
S. Johannis de Cornutula ecc. 23. c. A. 21. b. 181. b.
S. Johannis plebs Ioterionis, A. 192. b.
S. Johannis de Monte S. Mariæ in Carſiano, 215. b.
S. Johannis da Orzolo ecc. A. 181. a.
S. Johannis de Palumbici ecc. 259. b. A. 182. b.
S. Johannis de Pergomato ecc. A. 20. b. 181. a.
S. Johannis plebs da Remulo, 319. a.
S. Johannis da Rivo-cavo ecc. 365. b.
S. Johannis de maſſa Sorbituli plebs aſſignata diœceſi Senogallienſi, V. *Sorbituli*.
S. Johannis in Veſcona plebs, A. 153. a.
S. Johannis ante portam Latinam de Urbe Johannes archi-canonicus, 90. b.
S. Johannis de Plagis Dominicus archipresb. 301. b. A. 201. a.
S. Johannis in Laterano prata, A. 121. b.
S. Johannes Baptiſta quo tempore natus? 328. b. dies octava ejus feſtivitatis ſollemniter celebranda, 223. b.
SS. Johannes, Benedictus, Matthæus, Iſaac & Chriſtinus diſcip. S. Romualdi & martyres, 64. a. c. aecleſiæ ſuper eorum corpora erectæ, 80. peculiaris ecc. S. Johannis, 84. b.
S. Johannes Angeloptes dictus archiep. Ravennæ, 77. b.
S. Johannes archiep. Ravennas & eremita Cluſinus, ſolitarius ut vixit, ſolitarius & obiit, 2. a.
S. Johannes Laudanſis, Grammaticus nuncupatus, ex priora Fontis-avellanæ ep. Eugubinus, 100. b. ejus primæ actiones, 205. c. vitæ innocentia & pœnitentia in ſeculo, 206. ad monaſt. Fontis-avellanæ confugit, 298. c. ejus monaſtica vita, 299. b. caritas & pœnitentia, 393. electus comas ſuorum itinerum a S. Petro Damiano, 306. a. 328. b. 347. b. factus prior ab Avellanenſibus, 352. c. 375. c. ipſe, non Johannes Ravennas ſcripſit vitam S. Petri Damiani, 376. a.
S. Johannes Gualbertus abb. & inſtitutor congregationis Vallis-umbroſæ, Camaldulum adit, 6. b. 46. b. 53. b. ſed poſt mortem S. Romualdi, 54. b. e Camaldulo diſcedit tanuens promoveri ad ordines ſacros, 54. c. 55. a. eremiticam vitam inſtituit in Valle-umbroſa, 56. a. 188. c. 243. b. 265. b. obit, 354. c. ejus feſtum ſollemne apud Camaldulenſes, 355. c. 357. b.
B. Johannes ep. Poſnanienſis. 81. c.
B. Johannes de Monte-feretro abb. Luceolenſis, Sanctus dictus, 89. a.
B. Johannes Venetus mon. Pompoſiæ ab angelo ad cœlos invitatus. 33.
Johannes pp. XIX. vel XX. concedit copiam arigendi altare ſuper corpus S. Bononii abb. 13. c. 17. c. 18. b. & ſuper corpus S. Romualdi, 35. a. 38. b. 43. c. 65. c. A. 14. a.
Johannes pp. XXII. A. 372. b.
Johannes ep. Portuenſis & card. 93. b. 339. c. A. 166. b. 175. b. 201. c.
Johannes ep. Sabinenſis & card. inde Silveſter III. pp. 90. c. 228. c.
Johannes ep. Velitrenſis & pſeudo-papa Benedictus X. 189. b. *V. Benedictus X.*
Johannes card. legatus Alexandri II. pp. 198. b.
Johannes card. SS. XII. apoſtolorum, A. 184. b.
Johannes V. archiep. Ravennas, 61. b. 62. a.
Johannes VII. archiep. Ravennas, 62. a. 67. a.
Johannes VIII. archiep. Ravennas, 98. b.
Johannes ep. Arretinus, 120. a.
Johannes ap. Cæſenas, 128. c. 129. b. canonicos ſuæ aecleſiæ ad vitam communem redigit, 129. c. A. 80. c. 97.
Johannes monachus Pompoſianus ex epiſc. Comaclenſi, 72. b. 199. a.
Johannes ep. Ficoclenſis ſeu Cervienſis, A. 79. b.
Johannes ep. Lucenſis, 58. b. 95. c. A. 69. b. 109. a. 110. c.
Johannes ep. Pennanſis, 218. b.
Johannes ep. Peruſinus, 59. b.
Johannes ep. Placentinus antipapa, 249. b.
Johannes varii epiſcopi Senenſes, 58. b. 194. a. 228. a. 282. c. 283. b. A. 69. b.
Johannes ep. Sutrinus, 229. a. 340. a.
Johannes ap. Tiburtinus, 94. c. A. 111.
Johannes ep. Tranenſis, 301. b.
Johannes Legatus Corſicæ, A. 54. b.
Johannes abb. S. Petri in Campo, 353. b. A. 154. c.
Johannes abb. S. Sevari in Claſſe, A. 143. a.
Johannes abb. SS. Hippolyti & Laurantii Faventiæ, 335. a.
Johannes abb. S. Mariæ da Faventia, 344. c.
Johannes vel Johannelinus diſcipulus S. Romualdi abb. Fiſcamnenſis, 33. 34. 47. c. 273. b. obit, 379. b. & abbas S. Benigni Divionenſis, 133. b. in Angliam trajicit, 149. a.
Johannes abb. Fructuarienſis diverſus a Johannelino abb. Fiſcamni, 34. b.
Johannes abb. S. Michaelis de Lemmo, 78. &c. A. 80. 82. 89.
Johannes abb. Marturienſis, 245. c. A. 175. c.
Johannes abb. S. Mariæ de Palatiolo, 67. a.
Johannes abb. S. Michaelis prope Polam, 79. a. A. 38. b.
Johannes abb. S. Petri de Luca, 95. c. A. 110. c.

Johan-

Digitized by Google

Johaones abb. Reomaenſis vixit cxx. annos, 8. c.
Johannes abb. SS. Mariæ & Andreæ in Silva, 86. a. A. 147. b.
Johaones abb. S. Mariæ in Strata, 368. a. 369. a.
Johannes abb. SS. Johannis & Stephani ad Tigum, vel Pinum ſeu in Armeoia, 21. a. 23. a. *idem ac* abb. S. Johanois trans Cæſaream Claſſis, 21. a.
Johannes abb. in Valle de Ponte, 60. b.
Jnhannes abb. Vangaticienſis, 390. c.
Jnhannes abb. SS. Andreæ & Gregorii de Urbe, 34. c. c. 57. a. 83. a. A. 45. c. *&c.* 92. a. 95. a.
Johanoes prior Fontis-avellanæ, 44. a. 271. b. 352. a.
Johaones abbas & prior Luceolenſis eremi, 89. a.
Johanoes prior erami Suavicioiæ, 138. a. 213. a.
Johaanes alter prior ejuſdem loci, 214. c. dictus Lippi, 215. b.
Johannes prior S. Reparatæ de Saltu, 284. a. A. 191. c.
Johannes archi-canooicus S. Johanois aote portam Latinam de Urbe, 90. b.
Johanoes Gratianus archi-presbyter Gregorius VI. pp. appellatus, 90. c.
Johannes archi-presbyter S. Aotonini Velitrenſis, A. 201. a.
Iohannes archi-presbyt. Cæſenas, A. 98.
Johannes ex archipresb. Marſicano mooachus Caſioas, 341. c.
Jobaunes archipresbyter Lucenſis, A. 110. c. alter presbyt. & caotor, Ibid.
Johanoes archi-presb. Peruſinus, 59. b.
Johanoes canonicus Arretinus, A. 244. b.
Iohannes archi-presb. Volaterranus, A. 37. c.
Johannes diaconus ſcriptor vitæ S. Gregorii, A. 356. c.
Johannes de Anſo cremita Avellanenſis, 271. b.
Johannes mon. Avellaoenſis alter viſiooe cœleſti donatus, 180 c.
Johannes mon. Claſſenſis pietate inſignis, 190. a.
Johaooes mon. & amicus S. Petri Damiani, 221. c. 225. b.
Johannes religioſus presbyter, 269. a.
Juhannes Venetus capellanus Gothifredi ducis Thoſciæ, 285. b.
Johaones Ravennas ſcriptor creditus vitæ S. Petri Damiani, 376. a.
Jobannes-chryſoſtomus monachus Moguntious, 289. b.
Johanoes & Martinus diſcipuli S. Theobaldi, 362. b.
Johannes Urſeolus dux Venetiatom, 201. b.
Johannes Dux Ravennas, 49. b. A. 22. b.
Johannes filius Bezzi, 365. b.
Johannes de Creſcentio, 228. b.
Johannes Idelberti, A. 40.
Johaones Laogobardus, 124. b.
Johanaes de Sicco, A. 215. a.
Johaaninus imperator commentitius, 366. b.
Joviaaum caſtrum, 384. b.
Jordanus hiſtoricus, 291. c.
Irmenfredus, V. *Immo*.
S. Iſaac eremitæ Poloni Camald. corpus & eccleſia, 80. *&c.* 82. a.
S. Iſidorus, A. 362. b.
Iſarcinellus fundus, A. 154. c.
Iſtriæ monaſteria, V. *Serræ*, *Lemmi*, *Polæ*.
pro Iter agentibus Miſſa, A. 334. a. 450. a.
Itta abbatiſſa S. Hilari prope Floreotiam, 53. c. 56. b.
Itta uxor Sabbatioi, A. 205. c.
Jucundus vel Jocundus vel Joculus archidiaconus Arretinus, 292. c. 357. c. 358. a. 399. b. A. 195. c. 205. a. 243. c. 277. c. 278. b.
Juditha uxor Hugonis ducis Thuſciæ, 11. b.
Juditii extremi ſigoa, 202. c.
Julia comitiſſa, 96. c.
ad Julianum carmen Gregorii Naziaozeni, 225. a.
Juliaous prior Footis-avellaoæ, 44. a.
Julianus, Fuſcardus & Corbulo Ravennates Damiani amiciſſimi, 149. b.
de Jove monaſt. S. Conſtantii, 147. c.
Ivo ep. Placentinus, A. 79. b.
Ivo magiſter Damiaoi, 299. c.
Jutduna caſalis, A. 118. b.
S. Juſtus epiſcopus Senenſis, 31. b.
S. Juſti eremitæ Polani Camald. corpus & eccleſia, 82. b.
SS. Juſti & Clementis monaſt. prope Volaterras, 31. b. ejus origo deſcribitur, 31. c. 46. 193. a. 246. b. A. 36. 52. abb. V. *Andreas*, *Bartholus*, *Raimbertus*.
SS. Juſti & Clemeotis monaſt. prope Piſas, 341. a. A. 230. c.
Juſtinizous imp. CP. 31. b. A. 178. b. 358. a.
Juſtinianus dux Venetus, A. 369. c.
Juſtinianus B. Paullus Venetus eremita Camald. 7. a.
Juſtinus imp. A. 358. a.
B. Juveotius mon. Avellanæ, 268. b, c.

K

KAdelohus. V. *Cadalous*.
Kalendarium Caſinenſe, 272. b.
Kirkerius Athanaſius S. J. 37. a.
Kuſterus Lodulphus, A. 301. b.

L

LAbbeus Philippus S. J. 49. a. 250. c. A. 366.
Lacrymæ veræ a falſis diſtinguendæ, 296. c. 297. c. Miſſa pro petitiane lacrymarum, A. 449. c.
Laderchius Jacobus, 225. c.
Ladiacono fundus, A. 21. c.
S. Lætus abb. Paſſinian, 148. b. 283. b. A. 149. c.
Lætus abb. S. Severi in Claſſe, 20. c.
Lama-caſa inſula, A. 20. b.
Lambertus ep. Bononienſis, 183. a. 366. b.
Lambertos ep. Florentinus, 218. b.
Lambertus abb. S. Apollinaris in Claſſe, 25. b. 49. a. 58. c. 76. a. 88. c. 97. c. 98 b. 100. b. 113. c. A. 28. c. 64. 79. c. 80. a. 113. b.
Lambertus prior Claſſenſis, 25. c.
Lambertus Schafnaburgenſis, 272. b. 273. b. 352. b. 358. c. 379. b. 380. b.
Lambertus monachus Avellanenſis, 268. a.
Lambertus canonicus S. Martini Lucenſis, A. 110. c.
Lamecle fundus, A. 21. a.
Lamius Johanoes, 11. b. 96. c. 120. b. 188. b. 189. c.
Lamucla fundus, A. 20. c.
Lancellotus Secundus abb. & hiſtoricus congregationis Montis-oliveti, 5. c. 147. b. 334. b. 358. c. præf. 11. c.
Landula fundus, A. 154. b.
Landulphus ep. Cremooenſis, 24. a.
Landulphus ep. Piſanus, 380. c.
Laodulphus clericus Mediolanenſis pugnat cum S. Petro Damiano contra Simoniacos, 28. a. V. *Landulphus ſenator*.
Landulphus princeps Beneveotanorum, 96. c.
Landulphus ſenator S. Petro Damiano carus, 198. b. ejus elogium, 199. c.
Landulphus ſeu Landolfus filius Quitici, 380. c. A. 267. c.

S. Lan-

Digitized by Google

S. Laofrancus archiep. Cantuarienſis, 269. b. 348. c.
Lanfrancus ep. Cluſinus, 353. b.
Lanſrancus abb. S. Mariæ de Bono-ſolatio, 20. b.
Lanfranchi nobiles Piſani, 261. a.
Lappole caſtrum, 334. a. A. 222. c.
Laptnla fundus, A. 181. c.
Latcianus fundus, 38. b. 63. c. A. 48. c.
Larnianum vel Largnanum ſeu Argnanum villa Caſentini, 10. b. 302. b. A. 63. b. 194. c. 198. b.
Laterani baſilicæ dignitas a S. Petro Damiano extollitur, 182. b. 379. b. concilia Lateranenſia, V. *Concilium*.
Lateranenſes canonici regulares, 20. c.
de Latioa monaſt. S. Mariæ CPolis, 143. b.
Latiniaci monaſt. S. Petri abb. Arnulphus, 381. &c. dicatum S. Petro apoſtolo, 385. b.
Laudenſis S. Johannes, V. *S. Johannes*.
Laudenſis ep. V. *Obizo*.
Laudenſes canonici uxorati, 205. b.
S. Lauditii plebs territorii Ariminenſis, 334. a. A. 222. c.
Laugagnum ſeu Lavagnum locus territorii Veronenſis, 324. b.
Lavicanus ep. Petrus, V. *Petrus*.
Launechil ideſt donatio, 53. a.
Laurentii palatium Ravennæ prope Theodoricanum, 23. a.
SS. Laurentii & Zenonis de Calanco monaſt. A. 98. c.
in S. Laurentii nativitate Miſſa, A. 329. a. in octava Miſſa, A. 397. a.
S. Laurentii prope Cæſenam monaſt. 327. c.
S. Laurentii io Campo monaſt. 60. c. 327. c.
S. Laurentii de Caſtagnola monaſt. ad flumen Æſinum, 23. a. 141. b. A. 143. c. 181. b. abb. V. *Dodibertus*.
S. Laurentii de Malano monaſt. 368. b. A. 280. b.
S. Laureotii monaſterium extructum a fratre Gebiaonis monachi, 327. c.
S. Laurentii ecc. cathedralis Peruſii, 59. b.
S. Laurentii ecc. collegiata & imperialis Florentiæ conſecratur, A. 164. b.
S. Laurentii ecc. Arretii, 353. a.
S. Laurentii ecc. in Caſentino, 15. b.
S. Laurentii ecc. Caſtri-felicitatis, A. 245. a.
S. Laurentii ecc. de Conſtantinopoli, 335. b.
S. Laurentii ecc. de Laureto, 259. b. A. 182. c.
S. Laurentii ecc. io Monte, 339. b.
S. Laurentii plebs Montis-apodicani, 333. c. 334. b. A. 222. c.
S. Laurentii ecc. & caſtrum de Plaotarano, 358. b. A. 245. a.
S. Laurentii ecc. de Rivolta Piſarum, 30. c. 31. a.
S. Laureatii ecc. territorii Spoletani, 37. b.
S. Laurentii in Strata plebs territorii Ariminenſis, 334. a. A. 222. c.
S. Laurentii a Summo-vico ecc. foris Ravennam, 217. a.
S. Laurentii ecc. de Quercitulo, 293. c.
S. Lauretii ecc. de Velitris 301. b.
S. Laurentii caſtrum in Hiſtria, A. 38. b. 83. b. 90. c.
S. Laureotii porta Ravennæ, 22. c.
S. Laurentini & Pergentini mm. in Natali Miſſa, A. 389. c.
S. Laurentius ep. Amalphitanus, 230. b. 269. c.
Laurentius ep. Sabinenſis, 218. b. 241. a.
Laurentius prior S. Johannis inter Paras, 377. b.
Lauretanus Franciſcus abb. commendatarius Vangaticienſis, 391. c.
Lauretii ecc. S. Laurentii, 259. b. A. 182. c.
Laureti-majoris eccleſia, A. 182. a.
Lauretum majus & minus fundi, A. 20. b.
Laus-pompeja civitas, 59. b.
Leceſe fundus, A. 20. a. 181. c.
Lecooi fundus, A. 20. a.
Leibnitius Gotheſridus, 45. b. 367. c.
Lemmi monaſt. S. Michaelis, 77. c. 78. b. 79. A. 80. &c. 88. abb. V. *Johannes*.
Lemovicum urbs, 26. a.
Lenze fundus, A. 181. c.
S. Leo I. pp. 153. b. A. 242. c. 356. c.
Leo IV. pp. 305. c. 397. a. ejus corporale, A. 125. a.
Leo VIII. pp. 63. a.
S. Leo IX. pp. Feſulas adit, 18. b. 19. c. 60. b. 93. b. 109. b. 110. A. 129. b. ejus bulla pro monaſt. Gorgonæ, 123. c. aliæ pro eremo Ocrenſi 110. a. 113. c. pro monaſterio Silvæ-mundæ, 114. c. pro monaſt. S. Mariæ in Gradibus Arretii, 119. c. 121. a. 125. c. 128. a. 129. b. 131. c. 142. c. Græcam cum Latina eccleſia conciliare pertentat, 143. c. 150. b. 152. b. 153. b. Beneventum petit, 209. b. 219. b. 222. b. 238. b. 241. c. pugnat contra Nortmannos, 242. b. 247. b. 252. a. 259. a. 269. b. 278. b. ejus amita ſanctimonialis, 322. a. 346. a. 348. A. 129. b. 131. 133. c. 137. c.
Leo archiep. Ravennas, 219. a.
Lao epiſc. Gabinus, 228. a.
Leo ex epiſcopo Puteolano eremita Avellaoenſis, 268. c.
Leo ep. Senenſis, 32. c.
Leo ep. Vercellenſis, 13. b.
Leo cardinalis S. Marci, A. 184. b.
Leo card. S. Mariæ in Coſmedin, A. 184. b.
Leo abbas S. Bartholomæi prope Feſulas ex monacho Vallis-caſtri, 18. b. A. 17. a.
Leo abb. S. Michaelis Piſarum, 114. b. 379. b. c. A. 263. b. 267. c. 275. c.
Leo abb. Nonantulanus, 219. a.
Leo abb. S. Zenonis Piſarum, 25. a.
Lao primus rector hoſpitalis SS. Martini & Frigdiani Piſarum, 246. a. 260. c. 325. a. 375. b. A. 178. a. 184. c. 211. c.
Leo ex eremita monachus Fontis-avellanæ a Damiano ut angelus habitus, 89. b.
Leo alius diſcip. S. Petri Damiani, 88. c. 89. a. 227. b.
Leo Prezenſis mon. Fontis-avellanæ illuſtri viſione donatus, 117. a. 169. a. 295. b. 297. c.
Leo ex monacho Sitrieoſi eremita Avellanenſis, 157. b. 158. b. 287. c. 288. b. 289. b. 301. a. præf. IV. c.
Leo alter itidem ex monacho Sitriæ Avellanenſis incola, 158. b.
Leo tertius eremita Footis-avellanæ, 158. b. c. 168. b. 301. b.
Leo Claſſenſis monachus in Ravenniana, 290. b.
Leo Oſtienſis mon. Caſinenſis & hiſtoricus, 90. c. 189. b. 263. b. 264. 265. a. 294. b. 307. b. 326. b. 342. b. c.
Leo imp. CP. filius Copronymi dictus major. 69. b. A. 3. c.
Leo Armenus imp. 369. b.
Leo de Ferraria, 22. b.
Leo filius Franchi, 380. c.
Leo rector eccl. SS. Martioi & Frigdiani Piſarum, 284. c.
de Leone fuſco foſſa, A. 141. e.
Leonicum caſtrum, 211. a. c.
S. Leonis ecc. Caſtri-felicitatis, A. 245. b.
S. Leontii corpus Vicetiæ, 317. a. 322. b.
Lepura idem ac macula, 206. a.
Lethaldus vel Leibaldus miles, 193. c.
Lanli manſus, A. 37. a.
Lexovienſe concilium, 49. a.
Li... eccleſia S. Stephani, A. 182. a.
S. Liberati monaſt. diœceſis Pennenſis, 218. c.
Liberius III. archiep. Ravenoas, 22. a.
Liberius ſeu Oliverius ſocius S. Gaudentii ep. Abſarenſis, 119. b.
Libri pro eccleſiarum uſu qui? A. 125. b.

Li-

Licaonia inſula Urbis, A. 214. a.
Liciole caſtrum, A. 174 c.
Licudes Conſtantinus patriarcha CP. 328. c.
Limizani ecc. S. Stephani territorii Æſini, 23. b. A. 21. b.
Lipellous Zacharias mon. Carthuſianus, 30. b.
Liprandus prior Fontis-Avellanæ, V. *Aliprandus.*
Liſana curtis, A. 181.
Liſiardus ep. Sueſſionenſis, 244. a.
Litaniæ Sanctorum, A. 342. a.
Lithopolis urbs, vulgo Stain, 395. b.
Livalli fundus, A. 20. c.
Liverani fundus, A. 172. b.
Liviæ inſcriptio vetus, 70. c.
Livienſis comitatus, V. *Foro-livienſe*,
Liutichericus ep. Vicetinus, 211. b.
Liutprandus, V. *Aliprandus.*
Liutulphus ep. Callienſis, 218. c.
Lobſovvir ecc. S. Juſti confeſſoris & eremitæ Poloni Camald. 82. b.
Locatellius Eudoxius mon. Vallumb. 356. a.
B. Lodulphus fundator monaſterii Fontis-avellanæ, 44. a. 75. b. obit, 104. b. 245. b.
Lonnanus caſalis, 65. b. A. 72. b.
Lonte locus agri Vicetini, 235. c.
Lopertus ep. Præneſtinus card. 294. a.
Lotharius ep. Auximanus, 251. b.
Lotharius rex Italiæ, 22. b.
Lotharius comes Burginovi in Thuſcia, 96. b.
Lotharius comes Burgi novi filius ejuſdem Lotharii, 96. c. 97. a.
Lozanum vel Logianum caſtrum, 23. c.
Lubinus Auguſtinus, 61. c.
S. Lucæ ecc. Eugubii, 239. c.
Lucedienſis monachus anonymus ſcripſit vitam S. Bononii aliquot annis poſt ejuſdem Sancti obitum, 14. a.
Lucanſis comitatus, 96. c. 101. b. A. 106. b. epiſcopi, V. *Anſelmus*, *Johannes*.
Lucentius Julius-ambroſius abb. Ciſtercienſis, 32. a. 229. a.
Luceoli abb. B. Johannes, 89. a. Luceoli eremus. *Ibid.*
Lucidus ep. Ficoclenſis ſeu Cervienſis, 218. b.
S. Luciæ in natali miſſa, A. 385. b.
S. Luciæ monaſt. Piſanum, A. 8. c.
S. Luciæ ecc. de Caſpianello, 293. c.
S. Luciæ de Collibus monaſt. extra Peruſium, 147. c.
S. Luciæ de Cretio monaſt. 147.
Luciferiani hæretici, 265. c.
Lucus territorii Vicetini locus, 324. c.
Ludovicus Pius imp. 149. b. A. 364. a. c.
Ludovicus imp. filius Lotharii, 38. c.
Luitprandi regia pes, ſeu menſura, 331. b. A. 9. b. 116. b.
Luitprandus. V. *Aliprandus.*
Lumignani ecc. diœceſis Vicetinæ, 311. b.
S. Luminatæ monaſt. V. S. *Illuminatæ.*
Lunenſis civitas, A. 126. a.
Lupicelli fundus, A. 182. b.
B. Lupus eremita Fontis-avellanæ, 158. b. 300. b. præf. IV. c.
Luſia villa, 370. b. 372. c.
Luzanum caſtrum, A. 21. b. 181. b.
Luzus vicedomimus Biblenæ, 83. a.

M

M.. archiep. Bituricenſis, 252. c.
M.., electus ep. Veroneuſis rector marchiæ Anconitanæ, 215. b.
M... abb. S. Matiæ CP. 142. c.
Mabillonius Johannes mon. Gallos, 8. c. 11. b. 21. b. 26. a. 29. c. 34. b. 35. c. 37. c. 43. a. b. 44. b. 47. c. 48. b. 54. a. 65. c. 66. b. c. 67. a. 76. b. 93. c. 97. c. 106. b. 113. c. 118. a. 121, b. 129. a. 133. b. 135. c. 140. b. 149. b. 150. b. 154. b. 164. b. 165. c. 193. c. 195. c. 204. c. 207. c. 208. b. 209. a. 212. a. 224. c. 226. a. 228. b. 230. c. 242. a. 255. b. 258. b. 266. c. 269. b. 295. b. 310. c. 312. c. 315. b. 322. b. 329. a. c. 341. c. 342. c. 360. b. 366. a. 379. c. 381. a. c. 385. b. A. 304. b. 358. b. 363. b. 365. b.
Macchiarellius Philippus aremita Camald. Montis-coronæ, 204. c.
Mackonus vicedominus Bremenſis, 45. b.
Macle fundus, A. 20. a.
Madelmus mon. Beneventanus, 209. b. Madelmi abbates ſanctæ Sophiæ, *Ibid.*
Madrignanus fundus, 280. b. A. 188. c.
Maginfredus, V. *Mainfredus.*
S. Magnus martyr, A. 373. a. in natali miſſa, A. 397. b.
Majani plebs S. Mariæ, 167. b.
Majani ecc. S. Quirici, A. 36. b.
Maildachinus Franciſcus card. 231. c.
Mainardus ep. Silvæ candidæ & card. 198. b. 269. b. 287. a. 330. b.
Mainardus ep. Eugubinus ex mon. Avellanenſi, 331. b. 333. b. 341. b. 342. c. 343. a 373. c.
Mainardus ep. Sutrinus, 229. a. 251. a. 331. b.
S. Mainardus ep. Urbinas, 151. a. 243. b. 251. a. 287. a. 331. b.
Mainardus legatus apoſtolicæ ſedis, 143. a.
Mainardus abb. Pompoſianus, 99. b. 131. c. 295. b.
Mainardus abb. S. Crucis Saxi vivi, 298. b 254. b.
Mainardus monachus Sitriæ, 297. b. 298. b. 354. c.
Mainettus ep. Feſulanus, 20. b.
Mainfredus abb. S. Hilarii de Galeata, 377. c. A. 256. a.
Mainfredus Ravennas presb. 103. c.
Mainfredus de Balneo, 359. b.
Mainfredus vel Maginfredus dictus etiam Odelricus, marchio Suſæ, 89. b. 287. c. 288. a.
S. Majolus abb. Cluniacenſis, 262. a. A. 342. c.
Malani monaſt. S. Laurentii, 368. b. A. 280. b.
Malanteda villa, A. 254. a.
Malateſta Carolus Arimini princeps, 339. b.
Malcini plebs S. Andreæ, A. 113. b.
Malduli donatio Camaldulenſibus facta diſtinguenda ab altera donatione Theodaldi ep. Arretini, 11. a.
Malgerius archiep. Rotomagenſis, 49. a.
Maliani curtis, 281. b. A. 76. b. 191. a.
S. Mamiliani monaſt. Montis-Chriſti, 49. c. A. 54. a. *V. Montis-Chriſti.*
Mandra ſeu maſſa Camellaria, A. 241. a.
Mandriale caſtrum, 293. b.
Mannius Dominicus-Maria Florentinus, 47. b.
Mannus ſeu Marinus Peruſinus diſcipulus, ut fertur, S. Romualdi, 52. b.
Mannus monachus Caſinenſis, 263. b.
Mannus presb. S. Matthæi de Peruſio, A. 279. c.
Manſius Dominicus Cl. reg. Matris Dei, 191. b. 227. c. 266. c. 319. c. 339. c.
Manſo abb. Montis caſini, 342. b. c.
S. Manſueti Leucorum monaſt. 269. a.
Mantuanum concilium, *V. Concilium.*
Manus pallio obvoluta quid ſignificabat? A. 299. b.
Marangonius Jo: Vicetinus, & canonicus Anagninus, 397. b.
Marca Thuſciæ, 102. a.
SS. Mariani & Iacobi corpora, 244. c.
S. Marcelli fundus, A. 20. c. 182. a.
Marcheſius Maurus Panormitanus decanus Caſinenſis, 398. b.
Marcianum caſtrum, A. 203. b.
S. Marci corpus Venetias translatum, 363. a. peregrinis viſitatum, 209. c. 324. c. Miſſa in feſto ejus tranſlationis, A. 350. c., an martyr? 363. b. Quando tranſlatum ejus corpus? A. 369. b.

S. Marci

S. Marci ecc. V. *Mons-eremitæ*.
SS. Marci, Marcelli & Feliculæ monaſt. prope abbatiam Claſſeoſem, 62. b. A. 67. b. 115. b.
Marcina caſalis, 335. b.
de Margere plebe S. Martini, A. 281. b.
ad Mare ecc. S. Michaelis, 37. b. S. Petri, 98. b. A. 115..
Marengus Dominicus patriarcha Gradenſis, 328. b.
Margarinius Cornelius abb. Caſinenſis, 336. b.
S. Margaritæ m. in natali Miſſa, A. 392. c.
S. Margaritæ ecc. de Maſſa Saliatica, 59. b. A. 65. b.
S. Margaritæ ecc. de Toſina, 260. a.
S. Margaritæ ſacellum Vicetinum, 165. b.
Maria ſoror Romani imp. CP. & uxor Joh. Urſeoli ducis Venetorum ob nimium ſui cultum fœdo morbo punita, 201. b.
Mariani Scotti chronicon, 241. c.
SS. Mariani lectoris & Jacobi diaconi corpora in ecclesia Eugubina, 244. c.
S. Mariæ Virginis officium parvum, 130. a. 184. a. 291. c. 327. b. 345. c. Miſſæ in ejus Purificationis feſto, A. 315. a. 316. b. in feſto ejus Annuntiationis, A. 317. b. 351. c. 360. a. Aſſumptionis, A. 329. b. Nativitatis, A. 329. c. 352. a., iterum Purificationis, A. 386. b. Annuntiationis, 389. a. in vigilia & feſto Aſſumptionis, A. 396. c. 410. a. 413. a. Miſſa in ejus honorem, A. 449. b. Officium, 483. c. 484. b. Officium b. Mariæ, 487. a.
S. Mariæ de Adelmo ſeu Elmo monaſt. 357. c.
S. Mariæ de Agnano monaſt. 119. c.
S. Mariæ de Amodiis monaſt. 147. b.
S. Mariæ de Aprontano monaſt. 148. b. A. 145. b.
S. Mariæ in Auregario monaſt. 43. a.
S. Mariæ in Gradibus Arretii monaſt. *V. in Gradibus*.
S. Mariæ de Bono-ſolatio monaſt. 20. b.
S. Mariæ in Colle monaſt. 284. a.
S. Mariæ monaſt. CP. dictum de Latina, 143. b.
S. Mariæ de Fano monaſt. 60. c. A. 65. c.
S. Mariæ de Angelis vel de Angelo monaſt. foris portam Faventiæ, 3. c. datum Ciſtercienſibus, 4. a. 127. b. 162. c. 344. a. obiit ibi, non induit, nec vixit in eo monaſticam vitam S. Petrus Damianus, 347. abb. V. *Andreas*, *Bleucbadius*, *Guarinus*, *Johannes*.
S. Mariæ de Florentia monaſterium, vulgo Abbatia, 20. b. 48. a. 26. b. 336. b. abbates, V. *S. Maurilius*, *Petrus*.
S. Mariæ de Gonzaga congregatio eremitarum, 66. a.
S. Mariæ de Gorgona monaſt. 123. c.
S. Mariæ in Horto vel Hortalo monaſt. Ravennæ, 62. c. A. 67. c.
S. Mariæ de Lemmo, V. *S. Michaelis*.
S. Mariæ de Monte-celeſio monaſt. inde eremus, 282. c.
S. Mariæ de Moxi monaſt. V. *Moxi*.
S. Mariæ de Palatiolo, V. *Palatioli*.
S. Mariæ de Paterno monaſt. 119. c. 377. c.
S. Mariæ de Pomposia, V. *Pompoſiæ*.
S. Mariæ de Poplena monaſt. 148. c.
S. Mariæ de Pratalia monaſt. V. *Prataliæ*.
S. Mariæ de Pulliciano monaſt. V. *Pulliciani*.
S. Mariæ in Pace monaſt. Ravennæ, 62. c. A. 67. c.
S. Mariæ Padrielis monaſt. Ravennæ, 76. b.
S. Mariæ in Regula monaſt. Imolenſis abb. Gerardus, 127. b.
S. Mariæ de Roſano, V. *Roſani*.
S. Mariæ in Xenodochio monaſt. Ravennæ, 22. b. A. 19. b.
S. Mariæ inter Saxa monaſt. 24. c. A. 23. a.
S. Mariæ de Sitria monaſt. V. *Sitriæ*.
S. Mariæ ſuper Stratam vel de Strata, V. *Stratæ*.
S. Mariæ de Tremito monaſt. 269. c.
S. Mariæ in Valle de Ponte monaſt. 60. b.
S. Mariæ de Vicinanna monaſt. 147. c.
S. Mariæ de Vangaticia monaſt. V. *Vangaticiæ*.
S. Mariæ de Urano monaſt. 259. c.
S. Mariæ de Alberedo ecc. 358. b. 373. b. A. 246. 253. a.
S. Mariæ de Aguliano ecc. 259. b. A. 182. c.
S. Mariæ de Arzilla ecc. territorii Fanenſis, 60. c.
S. Mariæ de Baſqua ecc. & caſtrum, 293. c.
S. Mariæ in Batiano ecc. 61. c. 62. a.
S. Mariæ de Baulini ecc. 368. c.
S. Mariæ de Biblena plebs, V. *Biblenæ*.
S. Mariæ de Biviliano ecc. A. 16. a.
S. Mariæ de Bujano plebs, V. *Bujani*.
S. Mariæ plebs de Camorata, 358. b. A. 20. c. 182. b.
S. Mariæ in Carſiano de monte ecc. 215. b.
S. Mariæ ecc. ſubjecta monaſterio Caſtagnolæ, 23. a.
S. Mariæ ecc. de Caſtro-bagno, 369. a.
S. Mariæ ecc. Caſtri-novi, 398. a. A. 273. c
S. Mariæ plebs de Chio, V. *Chii*.
S. Mariæ ecc. de Colle, 284. a.
S. Mariæ ecc. de Colle-puttutæ, 214. c.
S. Mariæ in Coſona plebs, A. 113. b.
S. Mariæ in Gradibus Arretii plebs, 119. c. 133. c. fraternitas, 331. c. A. 219. c.
S. Mariæ de Majano plebs, 167. b.
S. Mariæ de Mariniano ecc. territorii Ariminenſis, 259. b. A. 180. c.
S. Mariæ de Mimano ecc. 23. b. A. 21. a. 182. b.
S. Mariæ plebs Montis-politiani, A. 113. b. 153. c.
S. Mariæ ecc. Montis-pulenſis, 366. b.
S. Mariæ ecc. de Pacina, 293. c.
S. Mariæ ecc. de Panigale, 368. c.
S. Mariæ plebs Partinæ, V. *Partinæ*.
S. Mariæ plebs in Pava, A. 113. b.
S. Mariæ Pauperis ecc. territorii Arretini, 286. b.
S. Mariæ ecc. de Pilonico, 307. b.
S. Mariæ ad Pinum ecc. 172. b..
S. Mariæ in Piatella ſeu Imperatella ecc. 61. c. 62. a.
S. Mariæ ecc. de Remorto, A. 181. c.
S. Mariæ ecc. ſubjecta monaſt. S. Severi Ravennæ, 23. b.
S. Mariæ in Saltu plebs, A. 113. b.
S. Mariæ in Sexta plebs, A. 113. b.
S. Mariæ ecc. de Soci, V. *Soci*.
S. Mariæ ecc. de Soccona, 34. c.
S. Mariæ de Stia plebs, 148. b. A. 146. a.
S. Mariæ ecc. de Vegognano, A. 259. c.
S. Mariæ ecc. Vicetina, 317. a.
S. Mariæ de Vineola plebs ſubjecta eremo de Ocri, 110. a. A. 131. b.
S. Mariæ Ulmi urbis Amelienſis ecc. 59. a.
S. Mariæ-majoris plebs territorii Sarſinatis, A. 99. 100. a.
SS. Mariæ & Andreæ de inſula Serra Ergencbaldus abbas, A. 147.
S. Mariæ Magdalenæ in Natali Miſſa, A. 394. a. Officium & hymni, 477. c.
SS. Mariæ-Magdalenæ & Laurentii ecc. Veſontionenſis, 257. c.
S. Mariani lectoris canonica Eugubii, 280. c. ipſius & S. Jacobi corpora in ecc. Eugubina, 244. c.
Marignonus fundus, A. 99. b.
Marina caſale, A. 96. b. 118. b.
Marinacius ep. Cæſenas, A. 100. b.
S. Marinæ monaſt. territorii Bononienſis, 368. A. 280. b.
S. Marini balnea, V. *Balnea*.
Mariniani ecc. S. Mariæ, 259. b. A. 180. c.

Marinus abb. SS. Hippolyti & Laurentii Faventiæ, 335. a. A. 220. e.
Marinus mon. Claſſenſis & fratruelis S. Petri Damiani, 72. b. 100. c. 130. b. 262. b.
Marinus alter frater S. Petri Damiani, 262. b.
B. Marinus, V. *Mainus*.
Marmetricus presbyt. Arretinus, A. 113. a.
Marmorati monaſt. S. Stephani Ravennæ, 66. c.
Marnaccius. *Vid. Marinacius*.
Marſorum comites, 288. e. epiſcopi, V. *Albericus*, *Quiniſius*.
Martene Edmundus mon. Gallus, 30. a. 227. b. 348. c. A. 354. a. 356. b. 358. c. 360. b. c. 361. a. b 363. a.
Martiana vel Marciana maſſa, A. 192. e.
S. Martialis Chriſti diſcip. & Galliarum apoſtolus, 26. c.
S. Martialis ecc. V. *Montis-eremitæ*.
Martignanus caſalis, 340. b. A. 332. b.
S. Martini corpus Turonum translatum, 363. b. 364. b. 218. c. Miſſa in ejus feſto, A. 331. b. 352. c. 365. b. ejus quadrageſima, 139. b. ep. Turonenſis, A. 365. b. ipſius officium & hymni, A. 485. b.
S. Martini de Pano monaſt. 60. c. A. 65. c.
S. Martini ad Pinum Arratinum monaſt. 170. a. A. 112. e. abb. V. *Theuzo*.
S. Martini in Cœlo-aureo monaſt. Ravennas, 21. c. 98. b.
S. Martini de Siſiano monaſt. 368. b. A. 281. a.
S. Martini de Jova Tipherni monaſt. 147. e.
S. Martini da Aperito vel Perito eccl. A. 245. b.
S. Martini de Aqua-longa ecc. 61. c. A. 67. b.
S. Martini plebs territorii Ariminenſis, 304. a.
S. Martini in Campo ecc. 345. b.
S. Martini de Florentia ecc. ſubjecta abbatiæ Florentinæ, 126. b.
S. Martini de Fojano ecc. 364. c.
S. Martini de Fracta ecc. ſubjecta monaſt. Vallis caſtri, 52. b. A. 278. c.
S. Martini ecc. de Mandriale, 293. b.
S. Martini ad Mara ecc. A. 115. b.
S. Martini da Margera plebs, A. 281. b.
S. Martini ecc. de Muruco, A. 181. b.
S. Martini ecc. da Salmariano, A. 181. b.
S. Martini ecc. de Velitris, 301. b.
SS. Martini & Frigdiani Piſarum monaſt. & hoſpitale, V. *S. Frigdiani*.
Martinus V. pp. 339. b.
Martinus ep. Abſarenſis, 33. a.
Martinus ex mon. Montis-caſini ep. Aquinas, 265. a.
Martinus ep. Sarſinas, 132. e.
Martinus abb. S. Michaelis in Burgo Piſarum, 336. c.
Martinus abb. Pompoſianus, 310. a. 42. c.
Martinus abb. Vangaricienſis, 77. b.
B. Martinus I. prior quintus Camaldulenſis, 169. e. 246. b.
Martinus III. prior Camald. 355. a.
Martinus prior ſacræ congregationis Pompoſiæ, 45. c.
B. Martinus Storax eremita Avellanenſis auſteriſſimæ vitæ, 156. *&c.* præf. iv. c.
B. Martinus eremita Camaldulenſis, 169. b. 246. b. 270. b. A. 243. c. præf. 11. b.
B. Martinus eremita Pompoſianus, dictus Decalvatus, 72. b. 130. c.
B. Martinus alter Pompoſiæ eremita, mirabili viſione illuſtris, 73. a.
Martinus venerabilis eremita Ravennas, 310. a.
Martinus monachus Pompoſianus, 42. c. A. 6. b.
Martinus diſcipulus S. Theobaldi, 362. b.
Martinus Piculi, A. 223. b.
Martorellius Petrus-valerius ep. Mons-feretranus, 112. b.
Matturienſe monaſterium, A. 175. c. abb. V. *Johannes*.
In natali unius Martyris Miſſa, A. 337. b. & plurimorum Martyrum. *ibid.*
Martyrologium vetuſtiſſimum eccleſiæ Pragenſis, 64. b.
Martyrologium Romanum noviſſimum, 314. a. V. *Adonis*, *Caniſii*, *Ferrarii*, *Molani*, *Nevelonis*, *Sauſſaii*, &c.
Martyrius ep. Antiochenus, 218. b.
Maſi caſtrum, A. 21. a. 182. b.
Maſſa terra agri Tudertini, 59. a.
Maſſa Saliatica, V. *Saliatica*.
Maſſacii eremus Cryptarum, 231. e.
S. Mathiæ da Muriano monaſt. Venetiarum, 77. c. 164. b. A. 156. a.
Mathildis comitiſſa & duciſſa Thuſciæ, 44. c. 99. b. 286. a. 338. b. 380. b.
S. Matthæi eremitæ Camald. Poloni ecc. & corpus, 81. b. ejus reliquiæ in ecc. S. Mariæ Angelorum Florentiæ, 82. b. ejus eccleſia conſecratur, 353. b.
S. Matthæi monaſt. Piſarum fundatum ſub B. Boni abb. inſtitutis, 14. b
S. Matthæi de Burgo Peruſii ecc. 52. b. c. A. 279. c.
S. Maurilius ex monacho Fiſcamnenſi factus eremita Camald. 47. e. fit abb. abbatiæ Florentinæ, 48. a. Fiſcamnum redit, 48. c. inde fit archiep. Rotomagenſis, 49. a. obit. *Ibid.*
Mauritius imp. A. 363. b.
Mauritius comes, 65. b. A. 73. a.
Mauri caſalis, 60. c. A. 65. c.
Maurolyci martyrologium, 312. b.
S. Maurus patronus Parantii, A. 39. a.
S. Maurus I. ex abb. SS. Johannis & Stephani Claſſis ep. Cæſenas, 129. b.
S. Maurus II. ep. Cæſenas, 6. a. 129. b.
Maurus epiſcopus a S. Petro Damiano nominatus, 121. b.
Maurus ep. Senanſis, 31. c.
Maurus abb. SS. Romuli & Bartholomæi de Feſulis, 20. a.
Maurus abb. S. Salvatoris Montis-amiati, 354. b.
Maurus Ortes abb. S. Mathiæ de Muriano, 79.
Maurus Venetus monachus S. Michaelis de Muriano coſmographus illuſtris, 79. b.
Maurus presbyter aquis ſuffocatus, 199. b.
Maurus monachus Sanvincentianus horrida morte defungitur, 291. b.
Maximianus archiep. Ravennas, 76. b.
S. Maximini apud Treviros monaſt. A. 303. b.
S. Mazzen. monaſt. Piſanum, 340. c.
S. Medardi abb. Reginaldus, 213. b.
Mediolanenſis archiep. an præcedere debeat archiepiſcopum Ravennatem? 13. c. 82. b. archiepiſcopi, *V. Angilbertus*, *Guido*, *Heribertus*, *S. Carolus*.
Mediolanenſis legatio apoſtolica S. Petri Damiani, 195. *&c.* actus ejuſdem legationis, 198. b. orta Mediolani ſeditio, 28. a.
Mediolanenſis monaſterii abb. Gregorius, A. 5. e. Gotifredus, 43. b. alter abbas anonymus, 164. b.
Meldenſis civitas, 385. a.
Meldole vel Medole fundus, A. 76. b.
Meldulæ plebs S. Petri, A. 191. a.
Melphiæ urbs & concilium, 209. a.
Melioris, ſeu del Megliore Ferdinandus Florentinus, 20. a. 97. a. 148. a. 319. b.
Menardus Ugo mon. Gallus, 146. b. 244. c. 297. b. A. 359. b. 366. c.
Menckenius Gothefridus, 64. b.
Meratus Cajetanus Cl. Reg. A. 360. c.
Mercuria pagus, 389. b.
Merlaria caſtrum, 371. c. 372. c. A. 254. a.

Mero-

Merolaria maſſa, 60. c. A. 65. e.
Meteli inſcriptio antiqua, 70. e.
Mettenſis epiſcopus Arnulphus, 218. b.
Metanæa in recitando pſalterio, 94. b. quid? 258. a.
Mevaniola fundus, 70. a.
Mezo fundus, A. 21. b.
Mezoaus comes Auximanus, 65. b. A. 73. a.
Mezzana villa, A. 23. c., & ecc. S. Luti, A. 24. a. 26. b.
Mezzani ecc. prope Piſas, 82. e.
S. Michael archaogelus B. Martino eremitæ Pompoſiano apparet, 72. a.
B. Michael abb. generalis Vallis-umbroſæ, 355. b.
B. Michael Venetus ſeu Polenſis eremita Gamugnenſis, 238. c. 240. b.
Michael mon. Pompoſianus, 42. a. e. A. 4. b.
Michael Cerularius patriar. CP. V. *Cerularius*.
Michael de Aguſta, 25. b.
in S. Michaelis archangeli feſtivitate Miſſa, A. 330. a. 364. b. 410. b.
S. Michaelis monaſt. territorii Bononienſis, A. 280.
S. Michaelis de Cluſa monaſt. 136. a.
S. Michaelis de Lemmo monaſt. in Hiſtria, 77. e. A. 80. 88.
S. Michaelis in nemore monaſt. prope Bononiam, 369. b.
S. Michaelis de caſtro Marturi monaſt. 245. e.
S. Michaelis de Paſſiniano monaſt. A. 149. c.
S. Michaelis monaſt. prope Polam, 79. a. A. 38. 39.
S. Michaelis monaſt. territorii Sarſinatis, V. *S. Angeli*.
S. Michaelis in Burgo Piſarum monaſt. 82. c. 101. e. 186. e. 340. c. 354. a. 379. b. A. 40. b. 93. 116. 121. 126. b. 158. 229. 230. c. 231. 234. c. 265. b. 267. 275. e. abb. V. *B. Bonus*, *Leo*, *Martinus*, *Ruſticus*.
S. Michaelis ecc. de Silva, alias de Camenza, V. *Camenzæ*.
S. Michaelis de Caſpreno ecc. 337. c. A. 225. c.
S. Michaelis Cerri-groſſi ecc. 293. b.
S. Michaelis ecc. in Monte-gargano, 308.
S. Michaelis ecc. ad Mare, 37. b.
S. Michaelis ecc. de caſtro Perginæ, 167. b.
SS. Michaelis, Nicolai & Blaſii de Monte-cornu eremus, 151. b. A. 151. b.
Michaelius Martius patritius & canonicus Lucenſis, 193. b.
Micrologus liber de arte muſica Guidonis Arretini monachi, 42. 43. 44. A. 4. *&c.*
Micrologus liber ritualis, A. 357. c.
Miecislaus rex Poloniæ, 80. b.
Milcolumbus filius Duncani regis Scotiæ, 289. a.
Mileſius ep. & mart. 218. b.
Miliadino villa, 373. a. A. 253. b. 254. a.
Milo filius Ugonis comitis Veronenſis, 247. e.
Milo-albus fundus, 37. b.
Mimani ecc. S. Mariæ, 23. b. A. 21. a. 182. b.
Mincius antipapa, V. *Benedictus X.*
S. Miniatis monaſt. prope Florentiam, 188. c. 356. a. 379. b. abb. V. *Vbertus*.
S. Miniatis ecc. de Alina, 10. a. 57. e. A. 63. a. 120. b. 194. b.
Minius Thomas Florentinus mon. S. Mariæ Angelorum Florentiæ, 51. b. 80. b. 81. b. 82. b. 336. c.
Miracula a Deo patrata per interceſſionem S. Boonii, 11. b. S. Petri Damiani, 349. S. Theobaldi, 210. a. 235. b. 369. alia narrata a S. Petro Damiano, 269. e. non omnes Sancti hoc dono gaviſi ſunt, 139. c. etiam aliquando miracula ab indignis presbyteris facta, 126. a.
in Miſola plebs S. Petri, A. 113. b.
Miſſæ canon, A. 310. Miſſæ ſeu orationes variæ ex codicibus Avellanenſibus, A. 400. c. *&c.* 411. e. aliæ de Communi, A. 412. a. *&c.* 453. e.
Miſſa B. M. V. a monachis ſabbato celebrabatur, 262. e.
Miſſa in Nocte Sancta, A. 312. c.
Miſſæ ſeptem pro ſingulis monachis defunctis ab unoquoque monacho ſacerdote celebratæ, 174. c. Miſſa in die depoſitionis, A. 345. *&c.* 348. *&c.* 368. e. 458. a. *&c.*
Miſſæ plures eodem die ab uno ſacerdote celebratæ, 134. b.
Miſſas celebrantibus eleemoſyna offerebatur, 286. c. A. 350. b.
Miſſales codices, A. 301. e. *&c.*
Mocenicus Franciſcus vicarius generalis abbatiæ Vangaticienſis, 391. c. 396. b.
de Modiis monaſt. S. Mariæ, 147. b.
Mojona caſtrum, 357. c. A. 96. e. 243. e.
Molani martyrologium, 312. b.
Mola-rupta caſalis, 324. c. A. 213. c.
Moguntiæ concilium anni 813. A. 364. a. e.
Moguntiæ monaſt. S. Jacobi in Monte-aureo, 289. b. epiſcop. V. *Rainaldus*, *Rothardus*, *Sigifridus*
Monachi contemptores bonorum laudati, 41. a.
Monachi a decimis exempti, 78. c. A. 90. a.
Monachi ſecularibus negotiis, niſi neceſſitate coacti, ſe implicare non debent, 116. a.
Monachi uti debent in cibis parſimonia, 130. e.
Monachi veſtes pretioſas quærere non debent, 132. a.
Monachi ad ſeculum revocantur a quodam epiſcopo, qui a S. Petro Damiano ſcriptis redarguitur, 120. c.
Monachi nondum profeſſi propter ægritudinem abjiciendi non ſunt, 121. e.
Monachi perfecte informati a S. Petro Damiano, 130. b.
Monachi ad ſuccurrendum, ſeu facti monachi in infirmitatibus, 133. b. A. 138. b.
Monachi albi depicti in monaſterio Conjunctuli, 140. b.
Monachi poſſunt ad eremum tranſire, 142. b.
Monachi O. S. B. in CP. in Siria, in Ægypto *&c.* 142. e. 143. b.
Monachi Benedictini, etſi variis ritibus & conſuetudinibus inter ſe diſtinguantur, attamen inter ſe diviſi non ſunt cenſendi, 143. b.
Monachi eremitæ terribilis mors, 161. c.
Monachi morientes ſuper ſtratum cineris & cilicii ponebantur, 168. b.
Monachi a S. Petro Damiano defenduntur contra canonicos, 187. a.
Monachi ſuæ regulæ tranſgreſſores puniti, 290. e. 291.
Monachi ſolitarii eſſe debent, 295. a.
Monachi Latini barbam non nutriebant, A. 367. b.
Monachorum laudabiles conſuetudines, 262. c.
Monachorum ſocietas poſtulabatur a clericis & a laicis, & quomodo? 83. a.
ad Monachum faciendum ordo, A. 338. c.
Monachus Faventinus inimico, ut benefactori, inſervit, 162. b.
Monachus inquietus & callidus peſſime obit, 162. a.
Monachus ad ſuum monaſterium ex eremo reverſus miſere labitur, 200. e.
Monachus poſt miracula patrata in luxuriæ peccatum cadit, 209. b.
Monachus quinquennis in monaſt. Fontis-avellanæ, 276. b.
Monaſteria excipiebant etiam viros cæcos & infirmos, 162. b.

Monaſteria adminiſtrata ab abbatibus appellatis epiſcopis, 317. c.
Monaſteria aliis monaſteriis ſubjici reprobabat S. Leo pp. IX. 119. a. A. 131. b.
Monaſteria ex lignis olim creſta, A. 125. c.
Monaſteria aliqua cur brevi tempore diteſcerent? 223. a. cur etiam bonis ſpoliarentur? 222. c.
Monaſteriorum voluntaria mutatio monachis periculoſa, 200. c.
Monaſticæ vitæ vocatio ſpreta quomodo punita? 220. c.
Monaſtici ſtatus felicitas, 276. c.
Monaldus ep. Ariminenſis, 127. c.
Monaldus ep. Foro-ſempronienſis, 250. c.
Monaldus comes pater Oſſiedi comitis, 282. b.
Monarchia, id eſt Marchia, A. 65. a.
Monialis inſtitutio, 200. c.
Montani N. anagrammaticum nomen Nintoma, 141. a.
Mons vel Monte caſalis & fundus, 56. c. 65. a. 79. c. 86. b. 353. b. A. 61. a. 75. b. 99. a. 118. b.
Mons-benedictus, 259. c. Mons de Cruce, 400. a.
Monteclum ſeu Monticlum caſtrum, 334. a. A. 99. a. 222. c.
Montepuli ecc. S. Potiti, A. 15. a.
Monterionis curtis, A. 77. c.
in Monte S. Laurentii monaſt. 339. b.
Montes-gemini, A. 223. a.
Mont-fauconius Bernardus, 341. c.
Monticellus fundus, 365. a. A. 250. b.
Montio fundus, 380. c. A. 267. c. hoſpitale, *V. Arcena*.
Montis plebs S. Chriſtinæ, 375. c. S. Laurentii, 339. b.
Montis-Daini caſtrum, 334. a. A. 222. c.
Montis-majoris in Æmilia locus, 167. c. A. 157. c. monaſt. S. Mariæ de Amodiis, 147. b.
Montis ſanctæ Mariæ plebs, 358. b. A. 245. a. 248. c. ecc. S. Mariæ in Carſiano, 215. b.
Montis-acuti monaſt. S. Salvatoris, *V. S. Salvatoris*.
Montis-alti monaſt. S. Bartholomæi, 147. c. collegium Bononiæ, 369. b.
Montis-amiati monaſt. S. Salvatoris, 332. b. abb. *V. Maurus*, *Winizo*. & S. Trinitatis, 284. a.
Montis-aurei monaſt. S. Jacobi Moguntiæ, 289. b.
Montis-caſini monaſt. S. Benedicti, *V. Caſini*.
Montis-Celeſii vel Celſi eremus Senenſis, 282. c. olim parthenon, V. abbatiſſæ *Berta*, *Duciſſa*.
Montis-Chriſti monaſt. S. Mamiliani, 49. c. A. 54. a abb. *V. Julius*.
Montis-coperi monaſt. S. Petri, 65. 108. c. 232. a. A. 72. c. 73. b. 127. b. abbates, *V. Campezo*, *Gaimezo*.
Montis-cornu eremus SS. Nicolai, Michaelis & Blaſii, 151. b. A. 151.
Montis-coronæ monaſt. eremit. Camald. 63. c. 66. a. 232. a. 366. a.
Montis-eremitæ monaſt. 95. b. A. 106.
Montis-filiorum-Hugonis monaſt. S. Jacobi, 147. b.
Montis-Herculis monaſt. S. Trinitatis, *V. S. Trinitatis*.
Montis-miniani monaſt. S. Nicolai, 147. c.
Montis-oliveti monachorum congregatio, 147. c. 334. b. 339. b.
Montis-pregii monaſt. S. Nicolai de Virgaliano, 147. c. cella S. Romualdi, 334. b. *V. S. Salvatoris*.
Montis-pulenſis maſſæ monaſt. S. Mariæ, 366. b.
Montis-gargani ecc. S. Michaelis, 308.
Montis-abbatis fundus, A. 20. c.
Montis-alvelli hoſpitalis domus S. Salvatoris, 215. a.
Montis-apodiani plebs S. Laurentii, *V. S. Laurentii*.
Montis-baroncelli curtis, 60. b.
Montis-feretri comitatus, 334. b. V. *Feretri*.
Montis-fraſconis caſtrum, 67. b. A. 76. b.
Montis-latici fundus, 20. a.
Montis-moganti caſtrum, 334. b.
Montis-majoris caſtrum, A. 373. a.
Montis-politiani plebs S. Mariæ, A. 113. b. 153. c.
Montis-ſaxi caſtrum, A. 76. a.
Montonis caſtri monaſt. S. Crucis & S. Andreæ, 147. c.
Monzanum caſtrum, 334. a. A. 222. a.
Morelius Samſonis, A. 151. a.
Morent caſalis, 44. c. A. 111. b. 251. a.
Morgonatum ſeu Morganica eſt donatio ante nuptias, 37. b.
Moricus vel Muricus abb. S. Victoris de Cluſis, 141. a. 167. a. 245. b. appellatus epiſcopus, 318. c. 338. a. 340. b. 354. a. 378. b. 380. c. A. 126. c. 177. b. 210. c. 226. c. 233. b. 234. a. 261. a.
Morigia Paullus, 395. b.
Moruzæ caſtrum, 59. c.
Moſander Jacobus, 30. b.
de Moat monaſt. SS. Mariæ, Quirici & Torpetis, 14. c. A. 55. b.
de Moxi S. Salvatoris abb. *V. Benedictus*, *Bonus*.
Mozolinum vel Manzolinum locus territorii Vicetini, 324. c.
Mucantius Franciſcus, 265. a.
Mundi gloria deſpicienda, 233. b.
Munera, qua cautela accipienda ab eccleſiaſticis viris? 203. b.
Munera a pœnitentibus oblata accipere non debent confeſſarii, 96. a. neque judices, 302. c.
Muratorius Ludovicus-antonius, 51. b. 14. c. 16. b. 32. b. 38. b. c. 43. c. 49. b. 58. c. 63. b. 65. c. 69. b. 74. b. 77. b. 91. c. 98. c. 101. 106. b. 120. b. 121. b. 122. c. 148. c. 154. a. 181. c. 187. a. c. 195. c. 201. b. 219. b. 227. c. 228. b. 246. a. 279. a. 288. b. 348. a. 354. b. 357. a. 360. b. 366. b. 373. c. 378. c. 381. a. 382. b. A. 360. a.
Murciani ecc. S. Johannis-evangeliſtæ, 334. b.
Muriani, *V. Venetiarum*.
Muricus abbas & epiſcopus S. Victoris de Cluſis, V. *Moricus*.
Murmuratio in multiloquio facilis, 174. b.
Murro fundus, A. 273. c.
Murrus locus comitatus Æſini, 399. a.
Muruci ecc. S. Martini, A. 181. b.
Muſca Gaſpar, 181. b.
Muſco filius Petri, 380. c. A. 262. c.
Muſiani ecc. & fundus, A. 99. b.
Muſſicanus vel Muſſitanus fundus, 378. b. A. 261. b.
S. Muſtiolæ in natali Miſſa, A. 392. a.
Mutiliani ecc. S. Donati, 234. b. A. 172. b.
Mutinæ ep. Herembertus, 281. c. ep. V. *Hildebrandus*.
Mutinæ monaſt. S. Petri, 233. a.

N

N.. archipresb. inde ep. Foro-ſempronienſis, 150. b.
Nartianulæ curtis & monaſt. S. Apollinaris, 60. b. A. 65. b.
in Natali Domini Miſſa, 313. a. & in ejus octava, A. 314. b 358. b. Officium, A. 464. b.
Natalis ab Alexandro O.P. 3. b.
de Natalibus Petrus ep. Equilinus, 30. b. 312. b.
S. Nazarii miraculum, 336. a.
SS. Nazarii & Celſi mm. in natali Miſſa, A. 395. b.
Necrologium monaſt. Fontis-avellanæ, 230. a.

Necro-

Digitized by Google

Necrologium Cluniacenſe habet nomen Petri Damiani, 257. b.
Necrologia monaſteriorum continebant nomina benefactorum defunctorum, ut pro eis monachi orarent, 202. e. 256. c. 257. b. 335. b.
Negelein, opus de Diptychis, A. 301. b. c.
Nencius eremita Camaldolenſis, 284. c.
Nerinius Felix abb. Hieronymianus, 90. a. c.
Nevelonis martyrologium Corbejenſe, 312. b.
Neugebaverus Salomon, 80. b.
Nibianus caſalis, 167. b.
Nicephorus hiſtoricus græcus, A. 358. a. 363. b.
Niceta Pectoratus, 269. b.
in S. Nicolai feſto Miſſa, A. 331. e. 365. c.
S. Nicolai de Caligara monaſt. 70. a. V. *S. Hilari de Galeata*.
S. Nicolai de Monte-cornu monaſt. *V. Montis-cornu*.
S. Nicolai de Virgaliano monaſt. in monte Pregio, V. *Montis pregii*.
S. Nicolai de Monte-miniano ecc., 147. c.
SS. Nicolai, Proſperi *&c.* de Soci ecc. V. *Soci*.
S. Nicolaus epiſcopus, A. 365. c.
Nicolaus II. pp. 52. a. 91. e. 95. a. 128. b. 154. b. 164. b. creatus ex ep. Florentino ſummus pontifex, 189. c. 195. b. ejus acta mſs. 205. b. bullæ pro monaſt. S. Petri Peruſii, 209. b. pro monaſt. S. Felicitatis & pro baſilica S. Laurentii de Florentia, 217. b. 222. b. 228. b. S. Petrus Dam. eum redarguit, quia reperit ſcachorum ludo vacantem, 241. b. excommunicat Nicolaus Gerardum comitem Galerienſem, 247. a. 248. a. 269. b. 270. b. ejus obitus, 234. e. 339. b. 357. b. A. 164. b. 173. b.
Nicolaus abb. S. Bartholomæi Feſularum, 20. b.
Nicolaus marchio Eſtenſis, 395. c.
Nicolaus Miliani, 377. c.
Nicolaitæ hæretici in ecc. Mediolanenſi, 196. b. 200. b.
Niderburgenſe monaſt. Bavariæ, 66. b.
Nigrellus Scipio ep. S. Severini, 231. e.
Nilibi de Soci manſus, A. 119. a.
Nintoma ideſt Montani N.. accademicus Fabrianenſis, 141. a.
Noceati locus, 15. a.
Nofredus ep. V. *Rofredus*.
Nonantulæ abb. V. *Damianus card.*, *Leo*.
Nonnus ep. & m. 218. b.
Normanorum princeps Robertus, 33. b.
Notariæ ecc. S. Savini, 74. a.
Notarii & teſtes aliquando verſibus nomina ſua ſcribebant, 374. c.
Notariorum primicerius Georgius archi.... Ravennas, 76. c.
Novariæ ep. Odo, 241. c.
Novellæ Juſtiniani imp. A. 188. b.
Noviſſimorum meditatio perutilis, 202. c.
Novitii alicubi veſte monaſtica induti ipſis diebus receptionis, 46. b. ſeveritate probandi, 55. a. quomodo inſtituendi? 179. b.
Nudipedium monachorum Fontis-avellanæ, 51. b. 174. b. & Camaldoli, præf. VII.
Nuptiarum de tempore ſcribit tractatum S. Petrus Damianus, 309. c.

O

Offigla Græcorum, nempe Oʼ ΑΓΙΟϹ. A. 299. c.
Obba geous calicis, 72. b.
Obertus vel Ubertus abb. S. Miniatis prope Florentiam, 53. b. 188. c.
Obertus abb. Pompoſianus, 99. b. 295. a. V. *Ubertus*.
Obizo, V. *Opizo*.
Ocri eremus a Leone IX. privilegio munita, 110. b. A. 131.
Oddius Nicolaus legatus apoſtolicus penes electorem Colonienſem, 260. a.
Odelricus vel Odalricus ep. Brixienſis, 164. a. alter, 205. b.
Odelricus ep. Firmanus, 164. a. 242. b. 340. A. 156. b.
Odelricus vel Obelricus ep. Foro-cornelienſis, 167. c. A. 157. 190.
Odelricus marchio Suſæ, 288. a. V. *Mainfredus*.
Oderiſius comes, V. *Berardus*.
S. Odilo abb. Cluniacenſis obit, 114. c. ejus corpus e terra levavit S. Petrus Damianus qui & ejus vitam ſcripſit, 254. c. 257. b. A. 369. a.
Odo vel Oddo ep. Novarienſis, cancellarius imp. 211. b. 241. c.
Odo ex ducibus Pictavienſibus abb. Angeriacenſis, 274. c.
Odo mon. & ſocius S. Theobaldi, 164. c. 200. b. 210. b. 235. b. 243. c. 258. b. 361. *&c.* 369. b. 371. a.
Odo mon. Cantuarienſis, 143. a.
Odo marchio vir Adhelaidis Duciſſæ, 288. a. b.
Odo, ſive Oddo filius ejuſdem Adhelaidis, *ib.*
Odo comes Campaniæ, 29. b. 144. c. alter reparator monaſt. Majoris monaſterii, 29. e.
Offa abbatiſſa S. Petri Beneventi, 335. b. c.
Officium parvum B. V. M. a S. Petro Damiano inſtitutum, 120. b. 184. a. 291. c. 327. b. 345. c.
Officium S. Benedicti idem ac regula, A. 124. a.
Offiniana manſus, A. 203. b.
Offredus filius Monaldi comitis, 282. b.
Offredo vel Oſtedo Ceſo, 89. e. A. 104. c.
Oliba ep. Auſonenſis & abb. Rivipullenſis obit, 104. b. 382. a.
Olibrius nobiliſs. vir Ravennas, 67. c.
Olivarum & Palmarum benedictio & Miſſa, A. 318. 319. 360. c. 374. c.
Oliverius de Abbatibus Hannibal patritius Piſaurenſis, 223. c.
Olivetus, V. *Liberius*.
in Olivis monaſt. S. Stephani Ravennæ, 76. b.
Olomuci an extet corpus S. Chriſtini? 64. c.
Onexius abb. S. Barbatiani Ravennæ, 76. c.
Opizo ep. Ariminenſis, 338. c.
Opizo ep. Laudenſis, 205. b.
Opizo ep. Piſanus, A. 124. e.
Opizo vel Opitho marchio Eſteoſis, 245. c.
Opatovicium oppidum Poloniæ, 80. a. 82. b.
Oppiniani vel Opioiani plebs S. Donati, 358. A. 245. b.
Orationum cum pœnitentia efficacia, 220.
Ordinianus fundus, 151. b.
Ordo ad monachum faciendum, A. 338. c.
Ordo ad Miſſam, A. 380. b. 439. c. ad catecumenum faciendum, A. 415. b. ad ſymbolum faciendum, A. 416. e. baptiſmi ad ſuccurrendum, A. 417. b. baptiſmi, 418. a. ad pœnitentiam dandam, A. 341. b. 344. a. 368. c. 419. c. ad viſitandum infirmum, A. 423. e. Ordo ſacramenti extremæ unctionis, 425. c. commendationis animæ, 426. c. 431. b. ad lavandum corpus, 434. b. exequiarum, 435. a. *& ſeqq.* ordo officii ſecundum ordinem eremi Fontis-avellanæ. 463. b.
Orgianum caſtrum agri Vicetini, 235. c.
Origarium, V. *Auregarium*.
Oriſianum caſtrum, 324. c.
Orlandus abb. Vangaticienſis, 390. c. 391. b.
Orminæ vel Ormenæ plebs S. Petri, 148. b. A. 146. b.
Ortes Maurus abb. S. Mathiæ de Muriano, 79.
Orzoli ecc. S. Johannis, A. 181. a.

Osbo-

Oſborienſe concilium, V. *Concilium*.
Oſebiſi porta urbis Arretii, A. 217. b.
in Oſenna plebs S. Quirici, A. 113. b.
Oſigaana manſus, 120. c.
Oſtienſis epiſcopatus, vivente Damiano epiſcopo, ab alio occupatus, 249. c. ep. V. *Damianus S. Petrus*, *Geroldus*.
Otto, V. *Odo*.
Otho de Gevere baro a Vvalburg epiſc. Auguſtanus S. R. E. cardin. 289. b.
Otto vel Otho 3. imp. donat inſulam monaſterio S. Severi in Claſſe, a3. n. reædificat Volaterras, 31. e. 63. b. 321. b.
Otto III. imp. confirmat bona monaſterii Campi-leonis, 11. b. & prædia donat monaſterio Claſſenſi, 60. b. ipſius juſtitis, 278. a.
Otto IV. imp. 366. a.
Otto dux Bavariæ, 358. c.
Otto comes, 194. a
Otto ep. Novarienſis, V. *Odo*.
Oudinus Caſimirus, 44. b.
Oxonienſe concilium, A. 362. a.

P

P.. abbas creditus Claſſenſis, 113. e.
P.. archipresbyter, 133. c.
P. C. ideſt Poſt Conſulatum, 76. b.
in Pace ecc. S. Mariæ Ravenna, alias S. Apollinaris-parvus, 62. c. 63. a. A. 67. c.
pro pace Miſſa, A. 33. c.
Paciaudius Paullus Cler. Regularis, 125. b. 265. a.
Pacinæ plebs S. Mariæ, 293. c.
Paderbonæ ep. Rodulphus, 54. a. 56. b.
Padorenus flumen prope Ravennam, 22. c. 142. a.
Paduſiolus flumen, A. 141. c.
Padrielis monaſt. S. Mariæ Raveonæ, 76. b.
Paganellus Fuſcberii, 375. c.
Paganus ep. Parentinus, A. 40. a.
Paganus vicedominus Arretious, A. 218. c. 232. c.
Pagius Antonius, 3. b. 69. e. 229. a. 319. e. 369. c. Franciſcus, A. 305. c. 356. b. 358. a. 363. c.
Palanca fundus, A. 10. a.
Palatioli monaſt. S. Mariæ, 63. a. 66. e. abb. Johaones.
Palladius, 327. a.
Pallium archiepiſcopiz quomodo dandum? 188. b.
in Palmarum Dominica Miſſa, A. 374. c. V. *Olivarum*.
Palſo villa, 373. a. A. 253. b. 254. a.
Palumbici ecc. S. Johannis, 259. b. A. 182. b. fundus, A. 21. b.
Pambo ep. Pennenſis, 218. c.
Pambo vir genere clarus, 100. a. maratur cum eo in hoſpitio Romæ Damianus, 199. b.
Panciroliis Octavius, 395. b.
S. Pancratius ſocius S. Gaudentii ep. Abſarenſis, 119. b.
Panigalis ecc. S. Mariæ, 368. c.
Panis tempore jejunii lancibus expenſus, 173. a. præf. viii. c. cur cum eo in dextera piogatur S. Theobaldus? 165. b.
S. Pantaleonis monaſt. Montis-eremitæ in agro Lucenſi fundatur, A. 106. b. 195. b.
Papebrochius Godefridus S. J. 69. b. 245. b. A. 367. c.
Papienſe concilium, V. *Concilium*.
Papiniani monaſt. S. Illuminatæ, 59. a.
Paraciacus fundus, A. 146. b.
inter Paras monaſt. S. Johannis, V. *S. Johannis*.
io Paraſceve Miſſa, A. 320. c. 377. b.
Parentelæ gradus a S. Petro Damiano explicati, 128. c. 129. b.
Parentii monaſt. S. Caſſiani, A. 38. b. Vid. *Lemmi*.
Parentii epiſcopi, V. *Arpus*, *Bonifacius*, *Carolus*, *Engelmarus*, *Geronſus*, *Paganus*, *Sigimbuldus*, *Vincentius*.
Pariani maſſa, A. 182. b.
Parma urbs igne vaſtata, 28. a. 99. b. epiſcopi, V. *Cadalous*, *Hugo*, *Petrus Igneus*.
Partharis Laogobarborom rex, 397. a.
Partioæ plebs S. Mariæ in Caſentino, 57. e. 65. a. 216. c. 331. c. 353. a. 374. b. A. 58. b. 61. b. 63. b. 72. b. 75. b. 118. a. 166. c. 194. c. 219. b. 232. b. 250. b. 257. c.
in Paſchatis feſtis Miſſæ, A. 324. b. 361. c.
Paſchalis 3. papa, 76. b.
Paſchalis II. pp. 14. c. 20. b. 347. c. 399. a.
Paſſiniani monaſt. S. Michaelis in Etruria, A. 149. c. abb. V. *Gregorius*, *Letus*.
Paſſiniani monaſt. S. Vincentii in lacu Peruſino, 147. e.
Paſſionis D. N. J. C. & Paſchalis dies, 294. b.
Paſtorales baculi veteres non erant argentei vel aurei, ſed eburnei, 303., radiantis metalli uſurpabantur ab aliqoibus epiſcopis. *Ibid.*
Patavinum territorium, A. 85.
Pataviom ſeu Paſſavium urbs Bavariæ, 66. b.
Paterni maſſa, ubi monaſt. S. Michaelis Caſtribrittorum, 366. 367.
Paterni monaſt. S. Mariæ in agro Arretino, 119. e. 377. e.
Paterni ecc. in territorio Senenſi, 293. c.
S. Paternianus ep. Fanenſis, A. 372. c. 130. b.
S. Paterniani monaſt. in ſuburbio Faoenſi, 130. b.
S. Paterniani plebs territorii Ariminenſis, 334. a. b.
S. Paterniani in natali Miſſa, A. 392. c.
Paternus Scottus eremita Paterbonenſis concrematus cum ejus cella, & urbe Paterbona, 241. c. 242. a.
Patientia variis argumentis a Petro Damiano commendatur, 203. b.
Patrocinia Sanctorum, ideſt reliquiæ Sanctorum, 24. c. 35. b. 378. b.
Pavæ plebs S. Mariæ, A. 113. b.
Pauciliogus locus territorii Vicetini, 324. b.
S. Paulli monaſt. Urbis, 133. b. abb. V. *Agilardus*.
S. Paulli de Ratinlo vel Razzuolo monaſt. 20. a.
S. Paulli de Petriolo ecc. 152. a.
S. Paulli de Velitris ecc. 301. b.
S. Paulli ecc. ſubjecta monaſt. S. Petri in Campo, A. 154. b.
S. Paulli primi eremitæ fratres, 339. b.
S. Paulli fundus, 150. c.
S. Paullinus ep. Nolanus, 218. b. 296. b.
Paullus 3. pp. ſubjicit monaſterium Galeatæ archiepiſcopo Ravennati, 68. c. 69. b. A. 1.
Paullus ep. Foro-cornelienſis, 25. b.
Paullus ep. Foro-livienſis & abb. S. Mariæ in Xenodochio Ravennæ, 22. b.
Paullus abb. S. Barbatiani Ravennæ, 77. a.
Paullus abb. S. Mariæ in Strata, 369. a.
Paullus diaconus q. Paulli ducis abb. S. Thomæ prope Raveonam, 22. c.
B. Paullus Juſtinianus, V. *Juſtinianus*.
Paullus diſcip. S. Romualdi & eremita Aquæbellæ, 56. b.
Paullus monachus diſcipulus S. Hilari abb. Galeatæ, 67. b.
Paullus monachus Avellanenſis, 285. c.
Paullus Warnefridi diaconus & hiſtoricus, 321. c.
Paullus dux Ravennæ, 22. c.
Paullus Dux Traverſariæ, 77. a. A. 190. c.
Pauperis S. Mariæ ecc. 286. b.
Pauſuli caſtrum territorii Firmani, 60. b. A. 65. b.
Peccata expiabaotur pœnitentia plurium annorum, 136. b. peregrinationibus, 196. b. pro peccatis miſſa, A. 451. b.

Pec-

Digitized by Google

Peccioi Johannes patritius Senenſis & eques S. Stephani, 38. c. 58. c. 283. c. 284. b.
Pedemootis comites, 277. e.
Pelagius II. pp. A. 355. b.
Pennenſis diœceſis, A. 151. a. monaſt. S. Liberatoris, 218. c. epiſcop. V. *Johannes*, *Pambo*.
in Pentecoſtes ſollemnitate miſſa, A. 327. a.
S. Pepuli de Carragne ecc. 340. c.
Perardus, 193. e.
Peregrinationes pro pœnitentia imponebantur, 196. b.
Perei monaſt. V. *S. Adalberti*.
Pergentinæ villa, A. 63. b. 194. c.
Pergine caſtrum & ecc. S. Michaelis, 167. b.
Pergumati ecc. S. Johannis, A. 20. b. 181. b.
Peritum caſtrum, 358. b. A. 245. b.
Pertice ex decem pedibus conſtabat, A. 99. b.
Pertuſiacus fundus, A. 115. b.
Peruſii monaſt. S. Crucis, 147. c.
Peruſii S. Matthæi ecc. A. 279. c.
Peruſii monaſt. S. Severi, V. *S. Severi*, *S. Petri*.
Peruſii territorium, A. 65. b. 115. c. 167. a. epiſcopi, V. *Andreas*, *Gotbifredus*, *Johannes*, *Petrus*, *Rodulphus*.
Peſaurenſe territorium, 334. a. A. 66. a. 173. a. Vide *Piſaurenſe*.
Petius Bernardus mon. Mellicenſis, 30. a. 43. b. 211. c.
Petra-abbatis locus territ. Humanatenſis, 65. b.
Petrafiſta locus, 148. b. A. 146. a.
Petræ-pertuſæ monaſt. S. Vincentii, V. *S. Vincentii*.
Petrarcha Franciſcus, 2. a. 347. b.
Petretula fundus, A. 20. b.
Petrioli plebs S. Pauli, 152. a. A. 176. b.
Petrorium caſtrum territorii Firmani, 60. b.
in SS. Petri & Pauli nativitate Miſſa, A. 328. c. de eorum picturis, 264. c. Miſſæ in vigilia & in feſto, A. 390. 391. a. & in Octave, 392. b. Officium & hymni, 476. b.
S. Petri cathedræ feſtum olim unicum, A. 346. c. Miſſa, A. 316. c.
S. Petri majoris hoſpitale diœceſis Florentinæ, 20. a.
S. Petri minoris Arretii monaſt. 318. a. 325. a. 371. c. A. 205. b. 209. b. 216. b. 219. b. 228. b.
S. Petri in Vinculis vel ad Vincula monaſt. Piſar. 186. c. 361. b. A. 231. b.
S. Petri in Vinculis monaſt. territorii Ravennæ conſecratum a S. Gerardo ep. Motiſſeno, 33. e. 60. b. 359. b. abb. V. *Bernardus*.
S. Petri de Abſato monaſt. 119. b.
S. Petri Beneventi monaſt. 335. b.
S. Petri in Campo monaſt. territorii Senenſis, V. *in Campo*.
S. Petri de Cerreto monaſt. V. *Cerreti*.
S. Petri monaſt. territorii Cornelienſis, 61. b. A. 66. c.
S. Petri de Latiniaco monaſt. V. *Latiniaci*.
S. Petri ad mare monaſt. territorii Firmani, 98. b. A. 115.
S. Petri de Monte-conero monaſt. 65. b. 108. c. A. 72. e. 127. V. *Montis-coneri*.
S. Petri Mutinæ monaſt. 233. b.
S. Petri de Pereſio monaſt. 47. b. 59. c. 209. b. abbates, V. *Bonizo*, *Rainerius*.
S. Petri de Puteolis monaſt. prope Lucam. 193. b. 194. A. 110. c. altera ecc. in comitatu Boloenſi, 193. c. V. *de Puteolis*.
S. Petri de Rotis monaſt. in territorio Arretino, 377. c.
S. Petri in Sale monaſt. territorii Cornelienſis, 61. b. A. 67. e.
S. Petri Vallis-refinæ monaſt. 60. a.
S. Petri monaſt. territorii Vicetini, 211. b.
S. Petri Vivi vel ad Vivum monaſt. agri Senenſis, 150. c.
S. Petri Vivi alterum monaſt. Senonenſe in Galliis, 144. b. ejus chronicon, 381. c.
S. Petri ecc. de Agilone, A. 373. c.
S. Petri de Albareto ecc. V. *Albereti*.
S. Petri de Camiano ecc. A. 181. b.
S. Petri de Cletina ecc. 58. b. A. 69. *&c.*
S. Petri in Ciſtino plebs, A. 99. a. 100. a.
S. Petri de Colle ecc. territorii Peruſini, 59. b. A. 65. b.
S. Petri in Cruſula plebs territorii Cornelienſis, 61. b.
S. Petri de Meldula plebs, A. 191. a.
S. Petri in Miſole plebs, A. 113. b.
S. Petri de Ormina plebs, 148. b. A. 146. b.
S. Petri in Silva plebs territorii Galeatenſis, 70. a.
S. Petri intra Silvas ecc. territorii Faventini vel Cornelienſis, 61. b. 86. b. A. 148. b.
S. Petri de Teverina plebs, A. 245. b.
S. Petri ecc. in Valle de Ponte prope Tiberim, 59. b.
S. Petri ecc. de Uſtulato, 76. b. A. 70. c.
S. Petronillæ monaſt. Urbis in Vaticano, 273. a. 379. a.
Petronax archiep. Ravennas, 76. b.
Petronus, V. *B. Petrus Dagninus*, & *Petrus præpoſitus Arretinus*.
S. Petrus Damianus, V. *Damianus*.
S. Petrus Igneus ex mon. Vallis-umbroſæ ep. Parmenſis & S. R. E. card. 266. c. 398. b.
Petrus ep. Silvæ-candidæ. S. R. E. card. 90. b.
Petrus Capuanus card. 276. a. c.
Petrus ex abb. S. Benedicti de Salerno S. R. E. card. 526. b.
Petrus ep. & card. 345. c.
Petrus ep. card. S. Sabinæ, A. 184. b.
Petrus ep. card. 346. b.
Petrus ex archipresb. Lateranenſi, S. R. E. card. bibliothecarius, 280. b. 353. c. dictus & archibibliothecarius, 364. c. 366. b. A. 135. b. 238. c. 250. a.
Petrus diaconus bibliothecarius, A. 135. b.
Petrus diaconus card. & cancellarius, 90. b. 103. a. 280. b.
Petrus S. R. E. ſubdiaconus & cancellarius, 255. b. 332. a.
Petrus archiep. Amalphitanus, 143. a. 269. c.
Petrus archiep. Ravennas, 60. e. 63. a. 218. b. 345. b.
Petrus ep. Abſarenſis, V. *S. Gaudentius*.
Petrus ep. Agubinus, 228. b. c.
S. Petrus ep. Anagninus, 326. b.
Petrus ep. Anicienſis, 129. b. 150. b. 208. b.
Petrus ep. Aprutinus, 211. b.
Petrus ep. Caſtri-felicitatis, ſeu Civitatis-caſtelli, 32. b.
Petrus ep. Cluſinus, 199. e.
Petrus ep. Faventinus, 280. c. obit, 309. a. A. 188. a.
Petrus ep. Feretranus ſeu Montis-Feretri, 377. b.
Petrus ep. Florentinus Simoniæ accuſatus, 154. b. 264. a.
Petrus ep. Foro-popilienſis, 328. b. 378. a. A. 257. a.
Petrus ep. Gabinenſis, 228. b. A. 175. b.
Petrus ep. Lavicanenſis, 269. b. A. 166. b.
Petrus ep. Peruſinus memoratus ab Ughellio, 366. a.
Petrus ep. Piſaurenſis, 91. c.
Petrus ep. Taurinenſis Ughellio incognitus, 23. e. A. 22. a.
Petrus abb. S. Thomæ de Apoſelle, 223. c.
Petrus abb. Berardingæ, 167. b. 337. c.
Petrus abb. Bifurcenſis, 365. b. A. 250. c.
Petrus abb. S. Januarii Campi-leonis, 10. b. 300. a.

Petrus

Petrus Mauritius abb. Cluniacenſis, dictus Venerabilis, 143. b.
Petrus abb. S. Victoris de Cluſis, 140. c.
Petrus I. & II. abb. S. Mariæ de Florentia, 48. a. 154. a.
Petrus abb. S. Salvatoris da Fonte-thaonis, 167. b
Petrus abb. S. Sergii prope Ravennam, 21. c.
Petrus abbas S. Benedicti de Salerno, inde cardinalis, 326. a. idem facile ac Petrus Capuanus laudatus a Damiano. *Ibid.*
Petrus abb. S. Salvatoris provinciæ Aprutinæ, 211. b.
Petrus abb. S. Mariæ in Strata, 369. a.
Petrus abb. Vallis-caſtri, 52. b. A. 278. c.
Petrus abb. Vangaticiæ ſcriptor vitæ S. Theobaldi monachi, 28. b. is a S. Petro Damiano abb. Vicerinus appellatus, 71. c. 72. a. 185. c. 314. c. 329. b. 330. a. 340. b. 358. b. 359. a. 360. b. 361. 369. c. 382. b.
Petrus abb. SS. Bonifacii & Alexii de Urbe, 90. b.
Petrus abb. SS. Andreæ & Gregorii de Urbe, 359. b. 373. b. A. 240. a. 251. c.
Petrus avunculus B. Boni abbatis, A. 123. c.
B. Petrus Dagninus, dictus etiam Petronus prior Camalduli & diſcipolus S. Romualdi, 9. b. 10. a. 37. c. recipit S. Johannem gualbertum, 54. b. ejus ſanctitatis teſtimonium, 55. a. c. appellatur abbas, 56. c. 57. b. 65. a. 86. b. 98. c. obit, 123. b. 355. c. A. 51. c. 60. c. 74. c. præf. 1. c.
Petrus Ariminenſis prior Fontis-avellanæ, 233. b. 376. b.
S. Petrus Urſeolus ex duce Venetorum mon. & diſcip. S. Romualdi, 5. b. 46. c.
Petrus Urſeolus II. dux Venetor. 201. b.
S. Petrus ex monacho Salernitano ep. Anagoinus, 326. b.
B. Petrus mon. Avellanenſis & frater S. Rodulphi ep. Eugubini, 145. b. 146. a. ex prænobili gente Gabriellia Eugubina ortus, 146. c. 232. b. 294. b.
Petrus Capuanus mon. Caſinenſis, 276. a. b. 326. a.
B. Petrus eremita Avellanenſis alter, 232. b.
B. Petrus itidem eremita Avellanenſis, 117. c. 232. b.
B. Petrus ex monacho Nonantolano Avellanenſis vitæ puritate vir angelicus, 146. c. 232. c. 262. a.
Petrus ex philoſopho mon. Avellanenſis, 294 b. Idem facile ac
Petrus ex rhetore mon. Avellanenſis, 146. b.
Petrus diaconus mon. Montis-caſini, 294. b. 398. b. A. 365. b.
Petrus, Cerebroſus appellatus, mon. Florentinus, 115. b. 116. a.
Petrus mon. Nonantulæ, 233. b. 294. c.
Petrus mon. Pomposiæ, 42. c. A. 6. b.
Petrus alter a Petro Damiano, fundator monaſterii Portus-novi, 108. a.
Petrus vel Petronus præpoſitus Arretinus, 10. c. 30. c. 34. c. vir ſcientiſſimus, 42. b. 43. b. 98. c. A. 5. c. 43. b. 45. b. 51. c. 112. b. 113. b.
Petrus canonicus Feſulanus, A. 17. c. alius cantor, *Ibid.*
Petrus canon. Volaterranus, A. 37. c. alter, 240. b.
Petrus archipresb. S. Martini de Velitris, A. 201. a.
Petrus Croatiæ & Dalmatiæ rex, 107. c.
Petrus comes fil. Vinigiſi, 150. c. A. 153. c.
Petrus ſenator Urbis, 335. b.
Petrus Dux de Traverſaria, 25. 49 b.
Petrus filius Adhelardis duciſſæ, 288. a.
Petrus Actonis, A. 87.
Petrus de Azo, 25. b.
Petrus Beononis, 333. c. A. 221. c.
Petrus de Burgo clariſſimus vir, 307. b.
Petrus Franconis, 324. c. A. 213. b.
Petrus Johannis, 340. b. A. 253.
Petrus de Sabbatino, A. 186. b.
Peza villa, 120. c. A. 203. b.
Phara inſula, A. 181. b.
Pharulphus comes, 169. a.
S. Philibertus abbas, A. 342. c.
S. Philippi ecc. prope Piſas, A. 41. c.
Philippopolenſis Silvanus epiſcopus, 218. b.
Philippus rex Francorum, 29. b. 207. c. 259. a. 345. b.
Philippus ap. Feſulanus, A. 146. c.
Philippus prior SS. Quatuor Coronatorum Urbis, 215. a.
Philippus Bergomas Auguſtinienſis, 30. b.
Photius patr. CP. 228. a.
Piæ memoriæ formula etiam da viventibus uſurpata, 7. c. 18. c.
Piani caſale, 365. a.
Pichi Petrus ep. Sarſinas, 113. a.
Piciogo vel Pitingo villa, 144. a. c.
Picottus ſcriptor Eugubinus, 147. a.
Pierauguſtinius Dionyſius ep. San-ſeverinas, 231. c. A. 302. a. 353. b.
Pietina caſtrum, 358. b. A. 245. b.
Pilonici ecc. S. Mariæ, 307. b.
Pilonicum caſtrum territorii Peruſini, 307. b.
Pinarolieoſe monaſterium, 288. b.
Pini ſeu ad Pinum monaſteria varia, 170. a.
Pinna-ruſſa caſtrum, A. 223. a.
Pintiagiæ monaſt. S. Sepulcri, 216. b.
Piſarum civitas vetus, 25. a. 31. a. 261. a. A. 8. b. 25. c. 40. c. 230. c. ejus territorium, 96. c. epiſcopi, v. *Landulphus. Opizo, Theodericus, Ubertus & Wido.*
Piſarum monaſt. & ecc. V. *S. Frigdiani, S. Laurentis, S. Luciæ, S. Matthæi, S. Martini, S. Michaelis, S. Philippi, S. Savini, S. Zenonis.*
Piſauri civitas, 378. c. territorium, 259. b. A. 115. b. 143. c. 174. b. 276. c. epiſcopi, 88. c. 91. b. A. 109. b. 110. b. V. *Dominicus, Petrus.*
Piſauri ecc. S. Jacobi, 259. b. A. 180. c.
Piſilo manſus, 302. a.
Piſſarellum caſtrum, 61. b. A. 66. b.
Piſſinum caſtrum, A. 38. c.
Piſtorius Johannes, 367. c.
Pituli fundus, 61. b. A. 66. c.
Pizole fundus, 20. b.
Placentiæ epiſcop. V. *Dionyſius, Johannes antipapa, Ivo.*
Placidus abb. S. Petri de Venaco, A. 59.
de Plagis ecc. Velitrenſis S. Johannis Dominicus archipresb. 301. b. A. 201. a.
Plaoa curtis, 61. b. A. 66. b. fundus, 181. b.
Plantaranoi caſtrum & ecc. S. Laurentii, 357. A. 245. a.
Platina Bartholomæus, A. 369. c.
Pœnitentia centum vel mille annorum quæ? 136. b. quomodo ipſam adimplebat S. Dominicus Loricatus? *ibid.*
Pœnitentia admirabilis monachorum Fontis avellanæ, 155. b. 175 præf. vi.
Pœnitentia publica neceſſaria induentibus monaſticam veſtem juxta S. Petrum Damianum, non neceſſaria juxta alius, 296. a.
Pœnitentia inordinata caritate aliis non eſt injungenda, 169. b.
ad Pœnitentiam dandam ordo, A. 341. b. 344. a. 368. c. Miſſa pro pœnitentibus. A. 452. a.
Polidorus Virgilius, A. 356. b.
Polæ in Hiſtria monaſt. S. Michaelis, A 38. b. abbas, V. *Johannes.*
Poliliturgici dies qui? A. 361. c.
Politus Ambroſius-catharinus O. P. archiep. Coſanus, 284. b.
Pollidorus Petrus, 212. c. A. 305. a.

Pa.

Poloniæ reges, V. *Boleſlaus*, *S. Caſimirus*, *Miecislaus*.
Pompoſiæ monaſt. S. Mariæ, 42. 43. b. 71. b. ibi ſepultus Gebehardus archiep. Ravennas, 93. b. A. 77. 293. b. pref. 11. e. abbates, V. *Albizo*, *S. Guido*, *Guido II.* *Hieronymus*, *Mainardus*, *Martinus*, *Obertus*.
Pompoſiæ monachi aliquot ſanctitate illuſtres, 71. 73. 272. 297. b. 298. c.
S. Pontiani de Luca monaſt. 95. b. 293. b. A. 106. 109. b. abb. V. *Albericus*, *Bernardus*.
in natali Pontificum miſſa, A. 338. a.
Poplenæ monaſt. S. Mariæ, 148. c.
Poppo abb. Stabulenſis, 135. c.
Populienſe territoriom, V. *Foro-popilienſe*.
Portiſiago curtis, 61. b. A. 66. b.
Portus monaſt. S. Mariæ prope Ravenoam, 347. b. c.
Portus-novi monaſt. S. Mariæ prope Anconam, 66. a. 106. 118. a.
Portuenſes ep. V. *Benedictus*, *Henricus*, *Johannes*.
Poſnania urbs, 64. c. ep. V. *B. Johannes*.
Poſſevinus Antonius S. J. 44. b. 347. c.
Poſſinus Petrus S. J. 226. c.
S. Potiti ecc. da Montepuli, A. 15. c.
Pozzo vel Pozo fundus, A. 21. b. 181. b. 182. a.
Præneſtini epp. V. *Bruno*, *Lupertus*, *Ubertus*.
Præſeceti val Perſeceti archipresb. Ragimundus, 369. a.
Præfatio in Miſſa, A. 355. b.
Præſentianus fundus, 61. b. A. 20. c. 66. c.
Prætorium curtis territorii Eugubini, 60. b. A. 65. b.
Praga urbs, 64. a. epiſcopi V. S. *Adalbertus*, *S. Gaudentius*, *Severus*.
Praguma caſtrum, 372. c.
Prandea val Brandea vela erant, quibus altaria cooperiabantur, 148. a.
Pratale fundus, A. 24. b.
Prataliæ monaſt. S. Mariæ, 7. b. 52. c. 83. 86. c. 89. c. 101. b. 119. c. 120. b. ei unitur ecc. S. Michaelis de Camenza, 123. 124. b. 133. b. 141. b. 167. b. 192. e. 216. c. 301. c. 302. c. 331. c. 335. b. 340. b. 365. b. 375. e. A. 42. 58. 71. c. pro eo præceptum Henrici III. imp. 118. e. 128. b. 135. 166. c. 199. c. 202. 218. 232. 272. b. V. *S. Clementis Arrtii*. abbates, V. *Dominicus*, *Guido*, *Hieronymus*, *Sigifridus*, *Wido*.
Pratellæ ſeu Imperatellæ ecc. S. Mariæ, 61. c. A. 67. b.
Pratilone caſalis, 148. b. A. 146. a.
Pratum-martium fundus, 31. b. A. 36. c.
Prati-veteris monaſt. S. Johannis-evangeliſtæ, 148. a. A. 146. c.
S. Praxedis in natali Miſſa, A. 303. c.
Presbyteri a Simoniacis conſecrati non ſunt denuo conſecrandi, 125. b.
Primarii portus donatus monaſterio Perei, A. 141. c.
SS. Primi & Feliciani corpora, 361. a. eorum capita Vangaticiæ, 390. b. diſquiſitio de eorum reliquiis, 395. b. varii horum nominum Sancti, 395. c. A. 257. a.
Primus ep. Cabilionenſis, 30. b.
Principis officium in coercitione improborum, 277. c.
Priolus Matthæus abb. commendatarius Vangaticienſis, 391. e. Auguſtinus itidem abb. commendatarius Vangaticiæ, 392. 396. b.
Proceſſio Spiritus-ſancti, 328. b.
Priſcianus Peregrinus Ferrarienſis, 63. a.
Proculus decurio, 71. a.
S. Proculi ecc. in territorio Florentino, 48. b.
Profeſſionis famulorum Avellanenſium formula, 172. c.
Prognani, V. *Aprognani*.

S. Projectus ap. Imolenſis, 127. a.
S. Projecti in natali Miſſa, A. 381. c.
S. Proſperi monaſt. Senarum, 284. b.
S. Proſperi ecc. de Soci, V. *Soci*.
Pruvinum caſtrum diœceſis Senonenſis, 29. b. 165. b. 384. e. 389. b.
Pſalmodiæ ordo in monaſt. Avellanenſi, 173. b.
Pſalterii integri quotidiana recitatio, 29. e. 51. b. aliud erat pſalterium pro vivis, aliud pro defunctis, 173. b. 177. c. præf. V. b.
Pucanus fundus, 150. c.
Puccinellius Placidus mon. Caſinenſis, 163. c. 167. b. 194. a. 336. b.
Pulkava canonicus Bohemus, 64. b.
Pulliciani caſtrum in territorio Volaterrano, 357. c. 364. b.
Pulliciani monaſt. S. Mariæ, in territ. Volaterrano, 356. b. 357. A. 238. e. 239. 248. c. alterum S. Sepulcri, 356. b.
S. Pullinais monaſt. Ravennæ, 22. a. A. 19. b.
Punina locus Caſantini, 353. b.
de Puppio Bandinus, 261 a.
in Purificatione B. V. M. Miſſa, A. 315. 386. b. Officium, A. 472. c.
Putti-martialis ecc. SS. Angeli & Andreæ, A. 25. a.
de Puteolis monaſt. S. Petri prope Lucam, 193. b. 194. A. 110. c. abb. Johannes.
de Puteolis ecc. S. Petri alia ſubjecta monaſterio S. Benigni Divionenſis, 193. c.
Puteolorum ep. Leo, 268. c.

Q

SS. QUadragiata & S. Viti monaſt. territorii Comaclenſis, 63. a. A. 68. a.
Quadrata curtis, 61. b. A. 66. c.
Quadrageſima S. Martini, 139. b.
Quadrageſimæ abſtinentia peculiaris, 191. a. 290. c. Miſſa in prima Dominica, A. 317. c. feria IV. cinerum, A. 374. a.
Quadringento villa Alexandrinæ diœceſis, 397. a.
Quercituli ecc. S. Laurentii, 293. c.
Quinſius ap. Marſicanus, 342. b.
SS. Quinque diſcip. S. Adalberti corpora in Bohemiam tranſlata, 64. b.
Quinquennis monachus in Avellanenſi cœnobio, 276. b.
Quinta maſſa, 61. c. A. 66. e.
Quinzeoanus fundus, A. 23. b.
S. Quiriaci da Provino ecc. 389. b.
S. Quirici monaſt. territorii Bononienſis, 368. b. A. 280. b.
S. Quirici de Moxi monaſt. V. *Moxi*.
S. Quirici de Majano ecc. 31. a. A. 38. b.
S. Quirici in Oſanna caſtrum & plebs territorii Senenſis, A. 113. b.
S. Quirici de Vagognano plebs, 374. b. A. 260. a.
SS. Quirici & Julittæ mm. in natali Miſſa, A. 393. a.
Quiricus fil. Lamberti, 378. b.
Q. Velcenna, 71. a.
Quirinus Angelus-maria card. A. 303. a.

R

RActius Silvanus Marradianſis abb. S. Mariæ Angelorum Florentiæ, 30. b. 44. a. 52. b. 315. b.
Radulphus monachus Latiniacenſis, 382. b.
Raghinarius comes pater Winiſi, 58. b. A. 69. c. &c.
Ragimundus archipresb. Pereceti, 369. a.
Raimbaldus ep. Feſulanus, 126. &c.
Raimbaldus mon. Pompoſiæ, 71. b. 330. c.
Raimbaldus presb. filius Rainaldi, A. 162 c.

Digitized by Google

Raimbertus abb. SS. Juſti & Clementis Volaterrarum, 193. a. A. 37.
Raimundus comes, excæcatus ab Ottone III. 278. a.
Rainaldus ap. Cremonenſis incognitus hiſtoricis, 23. c. A. 22. b.
Rainaldus ep. Comanſis, 269. a. 273. a. b. 332. a. 348. a.
Rainaldus ep. Moguntinus, 367. b. A. 283. c.
Rainaldus comes Corſicæ, V. *Rolandus*.
Rainardus vel Rainaldus abb. Campo-regianus, 261. b.
Rainerius ep. Florentinus, 357. b.
Rainerius abb. S. Patri Paruli, 252. b.
Rainerius abb. S. Severi in Claſſe, 53. b.
Rainerius abb. vel præpoſitus S. Mariæ Aprognani, 148. b. A. 145.
Rainerius presb. filius Guiniai, 375. b.
Rainerius presb. canonicus Lucanſis, A. 110. c.
Rainerius I. dux & marchio Thuſciæ, qui renuebat agnoſcere Conradum imp. pro rege Italiæ, 14. b.
Rainerius II. marchio, 201. a.
Rainerius III. marchio, 147. b. 286. a. 307. c. fuit beneficus in eremum Camald. 317. b. 318. a. 332. a. 359. c. A. 206. c. 207. b.
Rainerius comes de Coroato, 110. b.
Rainerius comes pater Guidonis comitis, A. 242. a.
Rainerius comes filius Guidonis & nepos Rainerii, 359. b. A. 242. a.
Rainerius comes Senenſis filius Widonis, 58. b. A. 69. b. alter filius Walfredi, 58. c.
Rainerius comes fil. Winigildi, 150. c. A. 153. c.
Rainarius de Galbioa, A. 225. c.
Rainerius filius Berardi, 108. c. 120. b. A. 128. b.
Rainerius de Roſſino filius Rainerii, 58. b.
Rainerius Bulgari, A. 273. a.
Rainerius Patri, A. 328. b.
Rainerius judex vir inſignis, 221. c.
Rambonæ monaſt. V. *S. Amicus*.
Rambonenſis mon. S. Amicus, V. *S. Amicus*.
Raino fundus, A. 99. c.
S. Ramvoldus abb. S. Emmerami apud Ratiſponam, 8. c.
Rando filius Bulgari, 358. a. A. 245. a.
Rangonius Bonifacius marchio Mutinenſis, præf. x. c.
Rannula fundus, A. 99. c.
Rapolani plebs S. Victoris, A. 113. b.
Raſame locus, A. 172. c.
Raſura capitis monachorum menſualiter facienda exceptis quadrageſimis, 178. b.
Ratbertus mon. Lucedienſis ſcripſit vitam S. Bononii poſt annum 1030. 14. a.
Ratioli ſeu Raſtioli monaſt. S. Paulli, 20. a.
Ravennæ ecc. appellata altera Nicæa a Pet. Damiano, 128. b.
Ravenna civitas, 63. b. reconciliata a S. Petro Damiano, 343. A. 68. c. ejus territorium, A. 67. b. 182. b. Eccleſiæ, *Vide S. Agnetis, S. Apollinaris, S. Crucis, S. Donati, S. Gaudentii, S. Mariæ in Coſmedin, SS. Eleuchadii & Probi, S. Stephani, S. Theodori, S. Vincentii, S. Zachariæ, S. Zenonis*.
Ravennæ archiepiſcopi antecedere debent archiepiſcopos Mediolanenſes, 13. c. appellari antiſtites ſecundæ per Italiam ſedis, 88. b. 128. b. A. 76. b. c. archiepiſcopi, *Vide S. Agnellus, Arnaldus, Damianus, Exſuperantius, Fridericus, Gebehardus, Gilbertus, Gualterius, Guibertus, Henricus, Humfri, Humphredus, S. Johannes Angeloptes, S. Iohannes eremita, & V. VII. VIII. Leo, Maximianus, Petronax, Petrus, Sergius, Severus, Theodorus, Viquerius, Wibertus, Widgerius*.
Ravenniana ditio monaſterii Claſſenſis, 290. b.
Ravennas card. presbyt. Ravennas, A. 79. c.
Ravennæ legis peritus amicus S. Petri Damiani, 41. a.
Raynerius archidiaconus Feſulanus, A. 17. c.
Raynerius canonicus Aretinus, A. 196. a.
Recanatus Philippus, 393. c. 392. &c.
Recereta fundus, 140. c.
Recluſi eremitæ apud Pompoſiam, 71. c.
Regbertus notarius S. Palatii, 368. a.
Regembaldus ep. Feſulanus, A. 13. b. V. *Raimbaldus*.
Regembaldus primicerius Feſulanus, A. 17. c.
Reginaldus abb. S. Medardi, 213. b.
Regni vox pro dominio & ditione uſurpata, 322. c.
Regula S. P. N. Benedicti commentario nondum edito illuſtrata a monacho Theuzone, A. 156. V. *Teuzo*.
Regola eremitica Fontis-avellanæ, 170. c. alia brevior, 179. c. eadem Camalduli, quæ Fontis-avellanæ obſervabatur, præf. 111. b.
io Regula monaſt. S. Mariæ, 127. b.
Reinerus mon. Leodienſis ſcriptor vitæ S. Theobaldi, 29. c. 186. a. 211. c. 313. a. 389. a.
Remengarda, dicta Maſſaria, abbatiſſa Faventina, 234.
Remenſis urbs, 144. a.
de Remorto inſula cum ecc. S. Mariæ, & S. Blaſii, A. 181. c.
Renmaenſis abb. Johannes, 8. c.
S. Reparatæ V. & M. paſſio & acta ex veteri codice, 25. c. A. 28. c. &c.
S. Reparatæ de Saltu monaſt. 281. a. A. 191. c.
Reſurrectionis Dominicæ officium juxta conſuetudines Avellanenſes, A. 471. a.
S. Reſtitutæ ecc. agri Arretini, A. 113. b.
Rezana fundus, 332. a.
Rhegienſe territorium, 370. b.
Rhegino Prumienſis, 135. b.
Ribanum, V. *Gajo*.
Ribuaria lex. V. *Ripuaria*.
Ricordatus Petrus mon. Caſſienſis, 345. b. 346. b.
S. Richardus abb. Virdunenſis, dictus Gratia-Dei, 208. c.
Richardus rector monaſterii Campi-regii diſcip. S. Petri Damiani, 122. c. 147. b. 222. b. 307. c. 308. a.
Richarius archiep. Senonenſis, 292. c. 384. c.
Richerius abb. Montis caſini, 263. b.
Richilda comitiſſa, 58. a. A. 70. a.
Riculfus archiplebanus Faventinus, 280. c. A. 189. b.
Riopaduli manſus, 260. c.
Ripalta ecc. S. Andreæ, A. 26. b.
Ripuaria lex, A. 145. b.
Riſanus fundus, 278. b. A. 261. b.
Riſcha mater S. Caſimiri regis Poloniæ, 80. c.
Riſtorſus locus agri Spoletani, 53. b.
Rivagurii locus, A. 172. c.
Rivianello fundus, A. 182. b.
Rivicave prioratus S. Johannis-baptiſtæ, 365. b.
Rivipullenſis abb. Oliba, 104. b.
Rivugellus fundus, 53. a.
Rivoliæ Piſarum ecc. S. Laurentii, V. *S. Laurentii*.
Riutilio fundus, A. 188. c.
Rivus manſus, 260. c.
Robertus card. tit. S. Theodori, A. 184. b.
Robertus de Balneo-mucino, A. 251. b.
Robertus maritus Adoharæ, 373. b.
de Rode ecc. S. Felicitatis, 53. a.
Rodalinda ſoror S. Petri Damiani, 122. c. 262. b.
Rodericus abb. & conſtructor monaſt. Burgi S. Sepulcri, 15. b. 105. a.
S. Rodulphus Gabriellius cum duobus germanis ſe offert monaſterio Fontis-avellanæ, 97. c. 143.

Digitized by Google

143. b. inde ex monaſt. aſſumptus ep. Eugubinus, 149. e. 191. b. cjus pœnitentia & in Deum pietas, 192. b. & cura apiſcopalis, 216. a. anouatim ſyoodum congregabat, ibid. quo anno obiit? 225. c. ajus vitæ chronologia, 227. b. 238. c. 244. b. & ipſius cultus, 245. c. 328. a. 333. b. 343. a.
Rodulphus ep. Feſulanus, 19. c.
Rodulphus ep. Paderbonenſis, 54. a. 56. b.
Rodulphus ep. Peruſinus, 59. b.
Rodulphus ep. Senenſis, 283. b.
Rodulphus abb. S. Floræ Arretii, 98. c. A. 112. c.
Rodulphus abb. Vallis-umbroſæ, 354. c.
B. Rodulphus I. prior quartus Camald. 6. c. 170. a. 364. c. 374. a. 375. a. A. 258. a. 265. b. 266. b. 274. e. 275. b. præf. 1. 111. &c.
Rodulphus mon. Fontis-avellanæ, 169. a.
Rodulphus mon. diſcip. S. Theobaldi, 381. b. 382. b. &c.
Rodulphus archidiac. Volaterrarum, A. 37. c.
Rodulphus presb. Mediolanenſis, 200. b.
Rodulphus dux Sueviæ & rex, 279. b. 358. c.
Rodulphus comes, 60. b. alter, 277. a.
Rodulphus excæcatus ab Ottone III. imp. 278. a.
Rodulphus Normanous, 77. b. A. 85.
Rodulphus vir primatius, 97. b. c.
Rodulphus Bonooto, A. 23. a.
S. Roffilli monaſt. Foro-popilienſe, 281. b. A. 190. b. ecc. Ravennæ, 21. c.
Rofredus ep. Aſtenſis, 227. c.
Rofredus ep. Sanenſis, 283. b.
Rogerius ap. Volaterrarum, 31. b. A. 38. a.
Rolandus ep. Ferrarienſis, A. 79. b.
Rolandus comes Corſicæ, idem facile ac Raynaldus, 49. b. A. 54. b.
Rolandus filius Alberti, 364. c.
Rolandus filius Vioitri, 216. b. A. 170. b.
Rolawinck Vernerius, 30. b.
Romana concilia, V. *Concilium*.
S. Romanæ ecc. territorii Tudertini, 60. a.
Romana monaſt. V. *S. Gregorii*, *S. Petronillæ*, *SS. Bonifacii & Alexii*, *S. Sabbæ*, *S. Stephani*.
Romanus imp. CP. 201. b.
Romilda uxor Giſulfi ducis Foro-julienſis, 321. c.
S. ROMUALDUS abb. Camaldulenſium inſtitutor, ejuſque obitus, 1. ſolitariam vitam ſolitario fine concluſit, 2. a. quot annos vixerit? 2. c. longævitas ipſius vitæ demonſtratur, 3. b. 5. c. annus 1027. fuit ejus emortualis, 8. b. prodigia ad ipſius ſepulcrum, 15. c. ejus cilicii aſpectu dæmon fugit, 16. a. altare ſuper ipſius lipſana erigitur ſede Apoſtolica permittente, 35. a. 36. b. & ejus cultus antiquus, 153. b. eremus a Romualdo conſtructa Aquæbellæ, 56. b. fertur extruxiſſe monaſterium Tudertinum S. Illuminatæ, 59. a. & alia monaſteria, 60. b. 61. b. 63. e. 79. b. canonicos reformat, 105. c. 129. c. objurgat monachum, quod oculos fixerit in mulierem, 130. b. ejus ſententia de ciborum parſimonia in monacho, 130. c. habitat in Monte-pregio, 134. b. 155. b. ejus ſanctitas controverſa a Theuzone monacho, 153. a. ejus additamenta ad Pſalterium, 173. b. præf. v. b. & ſententiæ pro ſervanda cellæ ſolitudine, 176. c. moderatio in jejuniis, & diſciplina contra petentes cubile poſt matutinam ſynaxim, 177. a. 181. a. habitat Sallanicæ in agro Vicetino, 185. b. 330. b. ejus feſtum ſollemne apud monachos Vallis-umbroſæ, 355. c. 382. a. A. 51. a. 298. a. præf. 11.
S. Romualdus vel Rondaldus ap. Camerinenſis, 35. c. A. 304. a.
S. Romulus diletp. S. Petri, 16. c. 20. a. A. 13. b.
Romulus mon. Ciſtercienſis, 3. c.
Ronci-vecli ecc. S. Chriſtophori, A. 273. b.
Roncus-ravinianus fundus, 61. b. A. 66. a.
Rondaldus, V. *Romualdus*.
Roſani monaſt. S. Mariæ, 147. c. 318. a. 319. a. 400. a. A. 149. c. abbatiſſa, V. *Johanna*.
Roſellanus comitatus, 96. c. epiſcopus, A. 167. a. abbas S. Bartholomæi Andreas, 96. c. epiſcop. V. *Dodo*.
Roſtiti ecc. S. Blaſii, 368. c.
Rota Angelus præſul, A. 366. c.
Rota fundus, A. 181. c.
Rotæ monaſt. S. Petri, 377. c.
Rotbertus ep. Senogallienſis, Ughellio ignotus, 150. b. c. 208. b.
Rotbertus rex Galliarum, 194. a.
Rotbertus princeps Normanorum, 33. b.
Rothardus ap. Moguntinus, 367. c.
Rothomagenſis archiep. Malgerius, 49. a.
Rovetale fundus, A. 20. c.
Rovetolo fundus, A. 182. b.
Rozo magiſter cantorum Florentinæ ecc. presb. 126. a.
Rubeus Hieronymus hiſtoricus Ravenoas, 22. a. 62. b. 65. c. 68. b. 69. b. 76. b. 93. b. 167. c. 169. b. 181. c. 188. c. 251. c. 259. c. 341. b. 345. b.
Rubianus fundus, A. 181. b.
Rubria Tertulla, 70. c.
Rubuaria ſeu Ripuaria lex, A. 145. b.
Ruclum, id eſt ſalis menſura, 57. a.
S. Rufi m. in natali Miſſa, A. 398. b.
Ruffienſis maſſa, 61. b. A. 66. b.
SS. Ruffinæ & Secundæ corpora, 269. b.
S. Ruffilli, V. *S. Roffilli*.
Rupertus abbas, A. 366. b.
Rupicallo fundus, A. 20. c.
Rupinata fundus, 50. a.
Ruſticus abb. S. Michaelis in Burgo Piſarum, 114. b. 241. c. 336. c. 340. e. 354. a. A. 158. 186. c. 229. e. 234. c.
Ruſticus abb. Vallis-umbroſæ, 354. c.
Ruſticus prior Camald. 193. e. 216. b. 246. b. 293. b. 302. a. 317. b. 353. b. 358. a. 363. b. 364. b. c. A. 194. a. 198. a. 206. e. 207. b. 236. a. 247. c.
Ruſtizana fundus, 22. c. A. 19. c.
Rutilius fundus, 280. c.
Ruvetulo fundus, A. 30. c.

S

S. Sabbæ monaſt. Urbis, 373.
S. Sabbatinus maritus Itræ, A. 205. b.
in Sabbato Sancto Miſſa, A. 323. e. in Sabbato & vigilia Pentecoſtes. A. 326. b.
Sabellicus M. Antonius, A. 369. c.
Sabinenſes epiſcopi, V. *Laurentius*, *Johannes*.
Sacerdotum dignitas, 181. b. de eorum cœlibatu ſcribit S. Petrus Damianus, 207. a. Miſſa pro ſemetipſo ſacerdote, A. 452. c.
Sacramentarium olim ad uſum S. Dominici Loricati, 271. b. character, ætas, ad quod monaſterium olim pertineret? deſcriptio tabellarum ajuſdem ſacramentarii. A. 297. &c.
Sacranus fundus, A. 91. b.
Sadelerii Joh. & Raphael cælatores, 94. a 185. a.
Salæ monaſt. S. Petri territorii Cornelienſis, 61. b. A. 67. a.
Salæ ecc. S. Mariæ territorii Ariminenſis, 61. A. 67. a.
Sala fundus, A. 20. 182. b. curtis, A. 115. b.
Sala vetus & nova, A. 67. a. 115. b.
Salanica eremus SS. Hermagoræ & Fortunati, 185. b. 314. c. 330. c.
Salegunſtadianſe concilium anni 1022. A. 361. c.
Salepta fundus, 22. b.
Salerni princeps Giſulphus, 181. b.
Salerni monaſt. S. Benedicti abb. Alphanus, 181. b. V. *Alphanus*, *Petrus*.

Salaticæ maſſæ ecc. S. Margaritæ, 59. b. c. A. 65. b.
Salichi ecc. S. Angeli, A. 182. b.
Salmaſianum caſtrum & ecc. S. Martini, A. 181. a.
Salomon primicerius Lucenſis, 95. c. A. 110. c.
Salſoli fundus, 31. b. A. 36. b.
Saltus fundus, 61. b. 72. b. A. 66. c.
Saltus plebs S. Mariæ, A. 113. b.
de Saltu monaſt. S. Reparatæ, 281. a. A. 191. c. prior, V. *Johannes*.
S. Salvatoris abbas, 275. b.
S. Salvatoris monaſteria in diœceſi Arretina, 15. a.
S. Salvatoris de Alana ſeu Alina monaſt. territorii Piſtorienſis, 10. b. A. 15. b.
S. Salvatoris monaſt. provinciæ Aprutinæ, 211. b.
S. Salvatoris monaſt. de Aqua-pagana, 182. b.
S. Salvatoris monaſt. Berardingæ, V. *Berardingæ*.
S. Salvatoris de Camaldulo, V. *Camaldulum*.
S. Salvatoris de loco Campo-magno monaſt. 375. b.
S. Salvatoris monaſt. Cantiniani Lucæ, 193. a. A. 196. a.
S. Salvatoris monaſt. Burgi-novi de Ficiclo vel de Ficiclo, 96. a.
S. Salvatoris de Fonte-thaonis monaſt. 167. b. 188. c. 189. a.
S. Salvatoris monaſt. Montis-acuti ſeu Montis-pregii in territ. Peruſino, 63. c. 134. c. 161. c. 365. b. præf. 111. a. abb. V. *Petrus Damiani*, *Sigebaldus*, *Guinizo monachus*.
S. Salvatoris monaſt. Montis-amiati, V. *Montis-amiati*.
S. Salvatoris de Moxi, V. *Moxi*.
S. Salvatoris monaſt. de Sexto, V. *Sexti*.
S. Salvatoris monaſt. Silvæ-mundæ, V. *Silvæ-mundæ*.
S. Salvatoris ecc. extra caſtrum Apiri, 214. c.
S. Salvatoris in Curta regia ecc. Veronæ, 358. c. 363. b. A. 3. 223. b. 246. a.
S. Salvatoris ecc. Montis-alvalli, 215. a.
S. Salvatoris ecc. de Velitris, 301. b.
Salvus rector S. Martini Fractæ, A. 279. c.
Sambucheta fundus, 260. c.
Samuel pſeudo-epiſcopus Ferrariæ, 339. c.
Samual porta Piſanæ urbis, A. 93. b.
Sancti viri ab epiſcopis Simoniacis ordinati, 127. b.
Sancti-miniatis ep. Maurus Curſius, 316. c. 380. c.
Sancti-ſeverini urbs, olim Septempeda, 213. b. 319. a. A. 211. b. 301. c. epiſcop. V. *Alexander Calvus*, *olim Organi*, *Dionyſius Pierauguſtinius*, *Sc. to Nigrellus*. *Franciſcus Sperellius*.
Sancto-ſacretario locus, A. 99. c.
Sanctorum veſtes pro reliquiis colebantur & ſub altare collocabantur, 16. a. cur acta Sanctorum Camaldulenſium non extent? 82. b. Sanctorum officia tribus in hebdomada diebus olim recitabantur in quibuſdam monaſteriis, 262. b. in omnium Sanctorum ſollemnitate Miſſæ, A. 330. c. 333. a. 352. b. 364. c. 366. c. 399. c. in ſollemnitate reliquiarum, A. 400. b. c.
Sandinus Antonius, A. 369. c.
Sandrius Franciſcus, 165. c.
Sandule fundus, 150. c.
Sanguinetus fundus, A. 20. b. 181. c.
de Sapientia miſſa. A. 447. b.
Saranus locus, 74. c.
pro Sacerdote defuncto miſſa, A. 348. c.
Sarcianalla fundus, 150. c.
Sardiniæ præfectus, A. 368. b.
Sarſinas territorium, 61. b. 63. b. 110. a. 170. b. A. 66. b. 68. a. 76. a. 99. a. 115. b. 131. a. epiſcopi, V. *Brautius*, *Henricus*, *Martinus*, *Petrus Picbi*, *Ubertus*.
Sartius Maurus Bononienſis abb. S. Gregorii de Urbe, 147. a. 205. c. 212. c. 227. a. 228. a. 230. a. 251. c. 261. b. 303. c. 343. a. 352. b. 373. c. 376. a. A. 297. c. 305. b. 368. c.
Salantina curtis, 69. c.
Saturnianus fundus, A. 21. b.
S. Savina virgo, A. 343. a.
S. Savini monaſt. prope Piſas, 25. a. A. 24. a.
S. Savini plebs territorii Ariminenſis, 334. a. b.
S. Savini ecc. de Fonte-armeni, A. 143. c.
S. Savini ecc. de Buriano territ. Camerinenſis, 215. b.
S. Savini ecc. de Chio territorii Arretini, 260. b. 317. b. c. 331. c. A. 207. b. 208. b. 217. b. 237. 248. c.
S. Savini ecc. de Notaria, 74. a.
S. Savini ecc. territorii Spoletani ſubjecta monaſt. de Cluſis, 215. c. A. 87.
Savius Johannes-paullus, 393. a.
Sauſſaii martyrologium, 312. b.
inter Saxa monaſt. S. Mariæ diœceſis Camerinenſis, 24. c. A. 23. b.
Saxo chronographus, 64. b.
Saxo-ferratum caſtrum, 140. b.
Saxi-vivi monaſt. S. Crucis, 354. b. abb. V. *Maſnardus*.
Scacchorum ludus, 241. b.
Scala Bernardinus ep. Faretranus, 312. b.
Scandiſio fundus, A. 24. a.
Scanodochii monaſterium, V. *Xenodochii*.
Schafnaburgenſis Lambertus, 288. a. 332. b.
Schiggiæ caſtrum habitatur a B. Forti, 75.
Schimdt Johannes-andreas, A. 301. b. c.
Schnlehenſe monaſterium, 339. b.
Scianus fundus, 380. c.
Sciſſena caſtrum, 309. a.
Sciſciani plebs S. Agathæ, A. 113. b.
Scottigenæ pauperes Romæ mendicantes, 320. c.
Scottorum rex Duncanus, 288. c.
Selbona villa, 384. c.
Senarum epiſcopi Johannes varii, V. *Johannes*, *Leo*, *Maurus*, *Rofredus*, Senenſes canonici, 398. b.
Senaſius Severus mon. S. Michaelis de Muriano, 20. b. 105. b. 187. a. 311. b. 315. b. 391. b.
Senogallienſe territorium, 60. b. 150. c. A. 21. b. 65. c. 104. c. 143. c. epiſcop. V. *Guilielmus*, *Rotbertus*, *Theodoſius*.
Senonenſis archiep. Richerius, 252. c. 384. c. ecc. S. Stephani, *ibid.*
Septampeda urbs, V. S. *Severini*.
SS. Septem fratrum mm. in natali Miſſa, A. 392. c.
Septimi monaſt. S. Salvatoris, 96. c.
Septizonium Urbis reaptatum, 324. c.
S. Sepulcri Burgi monaſt. V. *Burgi S. Sepulcri*.
S. Sepulcri monaſt. de Fonte-piniagia, 216. b. A. 169. c. 170. c.
S. Sepulcri monaſt. de Pulliciano, V. *Pulliciani*.
Sepultura Laicorum in eccleſiis monaſteriorum, A. 128. c.
pro Sanitate miſſa, A. 452. a.
S. Sergii eccleſia Claſſis juxta viridarium, 21. b.
S. Sergii monaſt. prope portam-novam Ravennæ, 21. b. c. A. 19. b. 180. b. abb. Petrus.
Sergius II. pp. 395. b.
Sergius archiep. Damaſcanus, 218. c.
Sergius archiep. Ravennas, 69. b.
B. Sergius pater S. Romualdi fere centenarius monachus factus, 9. a.

Serra

Serræ inſulæ in Hiſtria monaſt. SS. Mariæ & Andreæ, 86. b. A. 146.
Servi monaſteriorum, A. 16. b. 36. c. monaſterii Sitriæ arctæ pœnitentiæ addicti, 136. a. 358. b.
Selmundus vel Siſmundus judex, 260. c. 374. c. 375. b. A. 184. c.
S. Severini, V. Sancti-ſeverini urbs.
S. Severi monaſt. in Claſſe prope Ravennam diplomate munitum a Conrado Salico imp. 20. c. 22. c. 23. b. A. 19. baſilica recens perpolita & reſtaurata, 259. 260. a. ei unitur ecc. S. Thomæ prope Ravennam, A. 132. b. & confirmantur monaſteria Caſtaniolæ &c. A. 142. c. 143. 179. c. 181. b. abbates, V. Bonizo, Divizo, Johannes, Latus, Rainerius, Vitalis, Wido.
S. Severi monaſt. Peruſii, 51. b. 59. b. A. 65. b.
S. Severi de platea Peruſii eccleſia diverſa e prædicto monaſt. olim ſub jure canonicorum Peruſinorum, nunc diruta, 59. b.
S. Severi monaſt. Urbis-veteris, 150. c. 288. c. A. 155. c. abb. Bonizo.
S. Severus ep. Ravennas, 260. A. 297. c. 342. b.
Severus ep. Pragenſis, 64. a. c.
Severus abb. Vangaticiæ, 187. a.
Severus presbyter Ravennas, 262. b.
S. Severinus ep. Colonienſis, 271. b.
Sexta manſus, A. 119. b.
in Sexta plebs S. Mariæ, A. 113. b.
de Sexto mon. S. Salvatoris Lucenſis territorii, 95. c. 193. b. 359. b. A. 109. c. 110. b. 247. 277. c. abb. V. Benedictus.
Sibiani plebs S. Felicis, 377. c.
Sicco fundus, A. 21. b.
Sicherum idem ac rivulus, 9. c.
Sigebaldus abb. Montis-acuti, 365. b.
Sigebertus mon. Gembiacenſis & hiſtoricus, 30. b. 42. b. 270. b. 311. a. 313. a. 319. c. 367. c. 379. b. 388. c. A. 79. b. 364. c. 365. c.
Sigifridus ex abb. Fuldenſi archiep. Moguntinus, 188. a. 332. b.
Sigifridus Rhegienſis ep. A. 79. b.
Sigifridus, vel Sighifredus, Sigizo & Sizo, abb. Prataliæ, 15. b. 25. b. 30. c. 34. c. 50. a. 53. a. 83. a. 101. c. A. 42. b. 202. c.
Sigifridus canonicus Lucenſis, A. 110. c.
Sigillum epiſcoporum Arretii cum effigie S. Donati, 58. a.
Sigimbuldus ep. Parentinus, 79. a. b.
Sigimulfus frater Johannis abb. S. Gregorii de Urbe, A. 47. a.
Signis monachi Pompoſiæ ſe explicabant, raro verbis, 71. c.
Sigizo. V. Sigifridus.
Sigizo Signorelli, A. 199. c.
Sigizo major ſcholæ Arretinæ, A. 114. a.
Sigonius Carolus, 305. a. 343. b. 366. b.
Silentii rigor in monaſteriis Pompoſiæ, 71. c. & Fontis-avellanæ, 174. a. & Camalduli præf. VII.
Sillingardus Gaſpar ep. Mutinenſis, 281. c.
In Silva SS. Mariæ & Andreæ abb. Johannes, V. Johannes.
in Silva plebs S. Petri Galeatæ, 70. a.
in Silva plebs S. Petri territorii Faventiæ, A. 148. b.
de Silva ecc. S. Michaelis, V. Camenza.
Silva manſus, 260. c.
Silvanus ep. Philippopolenſis, 218. b.
Silva-longa fundus, 380. c.
Silvæ-candidæ epiſcopi, V. Humbertus, Mainardus, Petrus.
Silvæ-longæ ecc. S. Bartholomæi territorii Piſani, 102. b. A. 122. & 123. b.
Silvæ-mundæ monaſt. S. Salvatoris, 15. a. 114. c. 318. a. c. A. 206. c. abb. V. Arnulfus.
S. Silveſter pp. I. præf. III. c. 252. a.
Silveſter II. pp. alias Gerbertus, 129. b. 395. c.
Silveſter III. pſeudo-papa, 90. c. 91. a. 228. c.
Silveſter mon. Fontis-avellanæ, 296. c.
S. Silveſtri monaſt. territorii Urbinatis, 219. c.
S. Silveſtri eccleſia Venetiarum, 328. c.
Silveſtrius Carolus, 77. b.
Silvius Dominicus dux Venetorum, 201. b.
Simon dux Lotharingiæ, 367. c.
Simon dux, 367. b. A. 283. c.
Simon Gavillenſis abb. & præſes generalis Vallis-umbroſæ, 355. b.
Simoniaci præſules fugiendi, 53. b. damnati a ſynodis, 127. c. clerici Mediolanenſes a S. Petro Damiani repreſſi, 196. b.
Simoniaci ſacerdotes ſacramenta valide conferunt, 264. b. 285. b.
S. Simphoriani m. in natali Miſſa, A. 398. a.
S. Simpliciani monaſt. Mediolani, 203. a.
Simplicitas animi magnifacienda, 399. c.
Sindicherius, V. Liutbicherius.
Singleida neptis Gallæ Placidiæ imperat. 77. b.
S. Siri ecc. cathedralis Ticinenſis, 277. a.
Siſiani monaſt. S. Martini, 369. b.
Siſmundus judex, V. Selmundus.
Sitriæ monaſt. S. Mariæ, 136. a. 140. b. 204. c. 244. c. 354. c.
Sixtus V. pp. 213. b.
Sizo V. Sigifridus.
Socconæ ecc. S. Antonini, 375. c. ecc. S. Mariæ, 34. c.
Soci caſtri ecc. SS. Proſperi, Mariæ, Clementia, & Nicolai conſecratur ab Azone ep. Arretino, 192. c. 353. b. 365. a. 399. b. A. 113. c. 163. c. 237. b. 248. c. 250. b. 277. c.
Soldanius Fidelis mon. Vallis-umbroſæ, 56. b. 148. b. 265. b. c.
Soluſtra maſſa, 61. c. A. 66. c.
Somni ratio in monaſteriis Avellan. & Camald. 177. præf. VII. c.
Soncini comites Patavini, 311. b.
Soncino Annibal Barbo abbas & canonicus Patavinus, 312. a.
Sophia abbatiſſa Roſani, 148. c. A. 149. b.
Sophia filia Rainerii marchionis Thuſciæ, 201. b.
S. Sophiæ Beneventi monachi varii nomine Madelmi, 209. b.
S. Sophiæ monaſt. territorii Foro-ſempronii, 62. c. A. 67. c.
S. Sophiæ de Canaro ecc. Ferrarienſis, 22. c. A. 19. c.
Sorbituli maſſa, controverſia inter epp. Senogalliæ, & Foro-ſempronii, 149. c. 251. b. 258. c. 343. a.
Soſſanum locus agri Vicetini, 185. b.
Sperellius Franciſcus epiſcopus San-ſeverinas, 232. a.
Spiram tranſlatum & cuſtoditum corpus S. Guidonis abb. Pompoſiæ, 99. b. epiſc. V. de Hutten Franciſcus.
S. Spiritus in honorem miſſa, A. 410. c. ad poſtulandam gratiam, A. 448. b.
S. Spiritus xenodochium Arimini, 339. b.
Spoleti urbs, 196. a. ducatus regitur a Victore II. pp. 166. c. dux Theobaldus, 148. c. Hugones duces duo, 24. b. 37. b. 74. b. epiſcop. V. Andreas.

Srabulanſis abb. Poppo, 135. a.
Stain ſeu Lithopolis urbs, 395. b.
S. Stanislaus m. & ap. Cracovianſis, 82. a. 354. b.
Stedelandus val Fredelandus rex Caſtellæ, 322. b.
Stemnium vox a Cangio ignorata, 207. a.
S. Stephani & Benedicti monaſt. in Corſica, A. 54.
S. Staphani protomart. Miſſa, A. 308. c. 313. c. 354. a. in inveotiona miſſa, A. 395. c.
S. Staphani ad Baineum-Gothorum monaſt, Raveonæ, 76. c.
S. Stephani in Fundamenta monaſt. Ravennæ, *ibid.*
S. Staphani da Marmorato monaſt. Ravennæ, 66. c.
S. Stephani ad Titum, V. *SS. Johannis & Stephani.*
S. Stephani ecc. cathedralis Senooaoſis, 284. c.
S. Stephani ecc. Arreni, 43. c. 358. a.
S. Stephani in Cinano plebs, A. 113. b.
S. Stephani in Germinella Ravannæ, 76. c.
S. Stephani de Limizaoo ecc. tarritorii Æſini, 23. b. A. 21. b.
S. Stephaoi ecc. de Li...eula, A. 182. a.
S. Stephani monaſteria & eccleſiæ variæ Ravennæ, 76. b. c. A. 77. a.
S. Stephani Rotundi ecc. Urbis, 395. b. &c.
S. Staphanos rex Hungariæ, 33. a. obit, 66. b.
Staphanus II. pp. 68. b. A. 2.
Stephanus VIII. pp. 22. b.
Stephanus IX. pp. ea abb. Montis-caſioi, 124. 154. b. 181. b. c. Florentiæ obit, 182. a. 187. c. 188. b. 190. a. 217. c. 222. b. 263. b. 278. b. V. *Fridericus.*
Staphanus S. R. E. card. aa mon. Montis-caſini, 143. a. 238. b. obit rapentina una cum fratre, 307. b. 325. a. A. 175. b.
Stephaous card. es mon. Cluniacenſi, 218. b. ejus elogium, 237. b. ajus epitaphium ab Alphano compoſitum, 238. a. 250. 262. a. 275. b. 325. a. idem ac Stephanus card. legatus in Germaniam, 246. c. 247. c.
Stephanus card. & abb. S. Gregorii de Urbe, 56. c. 83. a. 247. a. 282. b. 324. c. A. 186. b. 213. b. 215. b.
Stephanus alter abb. S. Andraæ de Urbe. A. 59. b.
Stephanus monachus amicus S. Patri Damiani, 170. c. 327. b. præf. IV. c.
Stephanus monachus Nonantulanus, 233. a.
Staphanus mon. S. Adalberti in Perao, A. 25. c.
Staphanus archipresb. S. Paulli de Velitria, 301. b. A. 20?. a.
Stephanus capallanus Agnetis imperatric, 322. b.
Stephanus ex prænobili genta Cinthia, 209. a.
Stephanus Romanus judea urbis Auximi, 204 b.
Stephanus Piſanus, 233. a.
Srephanus filius Leonis, 324. a. A. 213. b.
Sterpeti ecc. S. Andreæ, 259. b. A. 182. c.
Stiæ plebs S. Mariæ in Caſentino, 148. b. A. 146. a. b.
Storax B. Martinus, V. *Martinus.*
Storoatunus locus territorii Ravennæ, 49. b.
Stratæ monaſt. S. Mariæ prope Bononiam, 368. c. 369. a. A. 280. b. abb. V. *Gandulfus, Gerardus, Johannes, Paullus, Petrus, Wido.*
Stratæ plebs S. Laurentii, 334. a. A. 222. c.
Strevia quid? 304 b.
Strumii monaſt. S. Fidelis prope Puppium, 97. b. 188. c. V. *B. Andreas.*
Stuanus Chriſtophorus archipresb. S. Johannis-baptiſtæ oppidi Abbatiæ Vangaticienſis, 393. a.
Suavicinii montis eremus & monaſt. S. Trinitatis, 105. b. 204. c. ejus hiſtoria, 212. &c. 223. c. 231. a. A. 297. &c. 304. b. prior, V. *Johannes.*
Suavicioienſes nominati Camaldulenſes, 215. c.
Suarta prope fluvium Arnum, 14. a.
Subiani caſtrum, 399. b. A. 277. c.
Sucuniana cuttis, 61. b. A. 66. b.
Sueſſionenſe concilium, 348. c. epiſcopi, V. *Arnulphus, Liſiardus.*
Suidgerus ap. Bambergeoſis, V. *Clemens II.*
Sufficia ſoror S. Patri Damiani, 122. c. 262. b.
Suffragia pro defunctis utillima, 257. b. 261. b. 262. a. 263. a. 272. præf. VIII.
Suinimir dux Croatiæ & Dalmatiæ, 108. a.
Summi-vici ecc. foris Raveonam, 217. a.
Surius Laurentius mon. Carthuſianus, 30. b. 316. c.
Sulciana fundus, 61. b. A. 66. c.
Suſæ marchio Odelricus, 288. a. V. *Mainfredus, Oddo.*
Sutrina concilia, V. *Concilium.*
Sutrini epiſcopi, V. *Joannes, Mainardus.*
Sybillia comitiſſa, 130. b.
S. Syri in oatali officium. A. 472. b.
Syrus presb. ſcriptor vitæ S. Arialdi, 198. c.

T

T.. archiep. Burdigalanſis, 252. c.
T.. vir clariſſimus, 130. a.
Tabula pro campaoa aliquando pulſabatur, A. 124. a.
Taibertus presb. fundator monaſterii S. Petri de Puteolis, 193. b. 194.
Taibettus beneficus in monaſt. de Moxi, A. 55.
Talla caſtrum territorii Arretini, 186. c.
Tancredus abb. S. Bartholomæi de Feſulis, 20. b.
Tarciani ace. S. Agnetis, 194. b.
Taroonus Savinus nob. vir Faveotinus, 151. b.
Tarviſinæ ecc. majoris lignea tabula, A. 298. c.
Taurineoſas clerici a S. Petro Damiano commendantur, 256. c. objurgantur, quia uxorati, 278. b. apiſcopi, V. *Cunibertus, Petrus.*
Tebaldus da Nartianula donat eccleſiam S. Apollinaris monaſterio Fontis-avellanæ, 60. b.
Tedura ſau Theodora comitiſſa uxor Wiolgildi comitis, A. 154. a.
da Tenegobor in Polonia ecc. S. Benedicti diſcipuli S. Romualdi, 81. c.
pro Tentatione carnis miſſa, A. 450. c.
Terræ-altæ ecc. S. Johaonis, A. 20. b.
Tertius caſala, 90. b.
Teſtes in diplomatibus imperialibus & regiis, ſolum ſeculo XII. adhibiti & poſtea, 368. a.
Tatbaldus vir illuſtris, 202. b.
Targrimus comes, 188. b. 189. a. Targrimus alter, *ib.*
Teudicus comas, 31. b. A. 37. a.
Tevernæ plebs S. Petri, 357. b. A. 245. b.
Teutha fundat monaſt. S. Matthæi prope Piſas, 14. b.
Teuzo & Teuza, V. *Theuzo & Theuza.*
S. Theleſphorus pp. A. 357. c.
T h f p ſ k l b c t x s Theophilactum ſignificat, 38. b.
S. Theobaldus eremita oritur, 28. b. deſerit nobiliſſimam paternam domum, 143. c. ejus variæ peregrinationes, *ibid.* ars carbonaria ab eo exercetur, 144. b. diaboli inſidias ſuperat & angelico fruitur ſolatio, 164. b. patrem revisit, 164. c. cur pingatur cum pane in dextera? 165. b. Salanicæ ſubſiſtit, 185. a. ejus
vitæ

vitæ pœnitentia, *ibid.* c. veſtigia premit S. Romualdi, 186. b. 210. c. ipſius vitæ fama late diffunditur, 209. e. vas vacuum miraculoſe vino plenum reddit, 210. a. fratribus pluribus ibi præeſt, 210. b. vexatur a dæmonibus, 210. c. ei apparent SS Hermagoras & Fortunatus, 235. a. miraculis vivens coruſcat, 235. b. ejus ſanctitatis fama pervulgata in Gallias, 243. e. matri in eremo inſervit, 244. a. viſitatur ab Arnulpho patre, & mortem fratris prædicit, 258. b. ejus precibus ep. Mutinenſis a perſecutoribus liberatur, 281. e. novis viſitationibus a Deo probatur, 292. e. obit, 310. a. quo anno? 310. c. qua die? 312. a. varium ejus nomen, 312. c. an fuerit abb. Vangaticiæ? 313. b. quis Petrus ſcriptor ipſius vitæ? 314. c. Vicetini ejus corpus rapiunt, 316. c. ejus miracula poſt obitum, 322. b. ipſius canonizationis bulla an ab Alexandro II. vel III. edita? 328. e. potius ab Alexandro II. 330. 331. b. tranſlatio ejus corporis Vicetia Vangaticiam, 360. miracula ab eo patrata Vangaticiæ, 369. a. 373. alia tranſlatio partis ipſius corporis Latiniacum, 381. a. ejus ſocii & diſcipuli, 382. b. miracula in Galliis facta ejus interceſſione, 385. major pars ejus reliquiarum ſemper Vangaticiæ ſervata, 388. c. varii Sancti nomine Theobaldi, 390. a. recognoſcuntur ejus reliquiæ, 391. c. A. 253. b.
S. Theobaldus archiep. Viennenſis prædicit S. Theobaldi nepotis ſui ortum, 28. e. 389. c.
S. Theobaldus eremita e Vico prope Montemregalem, 390. a.
S. Theobaldus Mont-meraneius, 390. c.
B. Theobaldus ep. Eugubinus, 244. c.
Theobaldus abb. emendator operum S. Petri Damiani, 328. b.
Theobaldus dux Spoleti, 148. e.
Theobaldus illuſtriſſimus vicedominus, 49 b.
Theodaldus ep. Arretinus, 6. c. 7. b. beneficus in eremum Camaldulenſem, 9. b. 37. b 57. b. in monaſterium Pratalliæ, 30. e. 32. e. cui monaſterio donat ecc. S. Clementis Arretii, 34. c. ei nuncupatur micrologus a Guidone Arretino monacho, 42. &c. 43. c. 45. b. 120. b. Arretii concionatur, 271. b. 331. c. A. 6. 42. 49. c. 62. b. 113. b. 120. a. 194. b. præf. 11. c.
Theodericus ep. Urbinas, 243. b.
Theodericus mon. Floriacenſis, 36. c
Thedicus ep. Senogallienſis, V. *Theodoſius*.
S. Theodori monaſt. Ravennæ prope locum Calchi, 21. c.
S. Theodori monaſt. appellatum Græcum de Ravenna, 21. c. 98. a. A. 115. a. abb. V. *Andreas*.
S. Theodori monaſt. in Claſſe prope Ravennam, A. 180. b.
S. Theodori ecc. Ravennæ, 21. c.
S. Theodori-majoris regio, & regio S. Theodori a Vultu urbis Ravennæ, 21. c.
Theodora comitiſſa, 150. c.
Theodoricus rex Gothorum, 21. c. beneficus in monaſt. Galeatæ, 67. e.
Theodoricus ap. Piſanus, 25. a.
Theodorus I. pp. 395. a.
Theodorus archiep. Ravennæ, 21. c. 98. b.
Theodorus patritius, 21. e. 98. b.
S. Theodorus martyr, A. 299. b.
B. Theodorus diaconus, 98. b.
Theodoſius vel Viſodonus, vel Thedicus ep. Senogallienſis, 149. c. 208. b. 328 a.
Theologus dictus S. Johannes apoſtolus, A. 299. b.
Theophania imperatrix, 287. b.
Theophilacti nomen geſtabat uterq. Benedictus VIII. ex IX ſumm. pont. 38. a. A. 48. a.
Theotmarus abb. S. Apollinaris in Claſſe, 25. b.
Theuza benefatrix monaſterii Pratalliæ, 37. b. alia monaſt. S. Victoris de Cluſis, *ibid.* altera S. Matthæi Piſarum, A. 8. b. alia benefica in ecc. S. Laurentii ducatus Spoletani, A. 47. c.
Theuzo vel Teuzo ep. Urbinas Ughellio ignotus, 243. a.
Theuzo abb. S. Martini ad Pinum, 48. c. 170. a. A. 112. c.
Theuzo rector monaſt. Pratallienſis, 163. c.
Theuzo mon. & eremita S. Mariæ de Florentia, 53. b. 115. b. ejus concertatio cum S. Petro Damiano de vita eremitica, 152. b. quando evenit? 154. b. an ſcripſerit commentarium in regulam S. P. Benedicti? 163. b. non fuit ſacerdos, 163. e. 266. c. obitus, 163. e.
B. Theuzo diſcip. S Johannis-gualberti, 54. a. 55. c. 163. c.
Theuzo alter mon. S. Mariæ de Florentia, 163. e.
Theuzo mon. Cæſenas, 129. e.
Theuzo mon. auctor commentarii ms. in regulam S. P. Benedicti facile mon. Mediolanenſis, 164. a. A. 156.
Theuzo vicedominus Arretinus, 141. b. A. 114. a. 195. e. 205. a.
Theuzo canonicus Feſulanus, A. 218. a.
Theuzonis bruſati manſus, A. 119. b.
Thienæus Marcus-antonius, 30. b.
Thierſius de diſciplinis, 225. b.
Thimiamatis benedictio in Sabbato Sancto, A. 322. c. 361. b.
Thomaſius Joſeph-M.S R.E. card. A. 306. b. 354. c.
Thomaſſinius Ludovicus, A. 368. a.
S. Thomæ de Apuſella monaſt. territorii Piſauri, 223. c. A. 173 b.
S. Thomæ prope Ravennam abb. Paullus, 22. c. 114. c. A. 19. b. 132. b.
S. Thomæ in natali Miſſa, A. 385. b.
Tillius Johannes hiſtoricus rerum Gallicarum, 258. c.
Tiburtinus epiſcop. V. *Johannes*.
Ticinenſis ecc. S. Siri, 377. a.
Titius Senenſis hiſtoricus, 38. c. 39. a.
Titinianus fundus, 380. c.
Titi vel ad Titum monaſt. V. SS. *Jo: & Stephani*.
Titus archipresb. Velitrenſis, 267. c. 301. b. A. 200. c.
Toletanum concilium anni 656. A. 360. a. alterum, 198 a.
Torcellanæ ecc. muſivum, A 298. c. 299. b.
Torellus vel Corellus Creſidii, A. 151. a.
S. Torpetis monaſt. V. *Moxi*.
Toſchius Jo:-Baptiſta S. J. 395. c.
Toſinæ ecc. S. Margaritæ, 260. b.
Totinii Victorini cæremoniale Camaldulenſe, 355. b.
delle Traſiſſe parthenon Senenſe, 284. b.
Tranenſis ep. 302 b. A. 373. a.
Tranſimundus ep. Feſulanus, 19. c.
Traverſariæ territorium, A. 115. a.
de Traverſaria dux Paullus, 77. a. 167. A. 157. b. 190. c.
de Traverſaria Petrus, 25. b. 49. b.
Trebana fundus, 280. c. A. 188. c.
Tremiti inſulæ monaſt. S. Mariæ, 269. c. abb. V. *Adam*.
Trentula villa, 61. b. 301. b. vel Trigintula, A. 66. c.
Trepuntii ecc. S. Andreæ, A. 181. a.
Treſſala villa, 61. b. A. 66. a.
Treudatium vel Tredotium caſtrum, A. 172. b.
Treveris urbs, 166. a. archiep. V. *Deodatus*, *Hildulphus*.
Triblathon, nempe pallium tricolor, 97. b.
Tribulationes inditia ſunt prædeſtinationis, 336. b. Miſ-

Digitized by Google

b. Miſſæ pro tribulatione, A. 414. 415. 449. c. 451. c.
Triburiæ dieta 281. c.
Triburienſe concilium, 205. b.
Tridentinum concilium, A. 356. c.
in S. Trinitatis ſollemnitate Miſſa, A. 332. a. 366. a. 409. c. miſſa in ejus honorem die Dominico, A. 446. b.
S. Trinitatis monaſt. in Monte-amiato, 284. a.
S. Trinitatis monaſt. de Monte-herculis, 67. a. 259. c. A. 76. b.
S. Trinitatis monaſt. in Thuſcia, 30. c.
S. Trinitatis eremus Suavicinii montis, V. *Suavicinii*.
S. Trinitatis & S. Ægydii ecc. de Gaviſerre, 148. b. A. 145. b.
Triſſinus Silvius nob. vir Vicetinus, 165. b.
Triſſinum caſtrum, 322. c. 324. a.
Trithemius Johannes abb. Hirſaugienſis, 42. b. 44. b. 310. b. 347. b.
Troncius Paullus hiſtoricus Piſanus, 261. a. 337. a.
Trujano fundus, A. 20. c.
Tudetchinus barbarus capellanus Gothifredi ducis, 285. a.
Tuderti monaſt. S. Illuminatæ, 59. a. A. 65. a. monaſt. S. Franciſci, 60. a.
Tuderti eccleſiæ, 60. a. territorium, A. 115. c.
Tuſculatus nomen Benedicti IX. 38. a.
Tugeni monaſt. S. Mariæ, 23. b. A. 20. c. 182. b.
Turcius Octavius canonicus Pyranus, 80. b. 140. c. 201. c. 202. b. 212. a. c. 214. c. 215. b. c. 224. c. 225. b. 228. b. 231. b. 255. b. 258. b. edit ſacramentarium Suavicinienſe, A. 297. &c.
Turonenſis archiep. Bartholomæus, 252. c.
Turricli ecc. S. Angeli, A. 182. b.
Turricellæ ecc. S. Angeli, A. 23. b. A. 21. a.
Turris campenaria olim erigebatur ſuper eccleſiam, A. 124. b.

V

VAceario fundus, A. 21. b. 181. b.
Vajano ceſalis, A. 146. a.
S. Valentini plebs territorii Feventini, 280. c. A. 188. c.
S. Valentini ecc. de Bibiano, A. 113. b.
Valentino fundus, A. 20. c. 182. b.
Valerius ep. Hipponenſis, 218. b. 241. a.
Vallemanius Andreas abb. Fabrianenſis 213. a.
Vallis fundus, A. 102. b.
Vallis S. Clementis antiquitates, A. 367. b.
Vallis ſeu in Valle monaſt. S. Petri territ. Tudertini, 59. c. A. 65. b. S. Victoris, A. 99. a. 100. a.
Vallis-bonæ ſeu Valbonæ domini, 110. b.
Vallis-domnica locus, A. 27. b.
Vallis-caſtri monaſt. S. Salvatoris, 224. b. 282. b. monachi, 214. c. limites ditionis ejuſdem monaſterii, 373. b. A. 278. c. ejus monachus Leo abb. Feſulanus, 18. b. A. 17. a. abb. Petrus.
Vallis-fuciæ monaſt. 224. b.
Vallis-locoſa fundus, A. 20. c.
Vallis-pontis, ſeu Vallis de ponte monaſt. S. Petri territ. Peruſini, 60. a. abb. V. *Johannes*.
Vallis-reſinæ abbatiſſa Armingalda, 60. b.
Vallis-umbroſæ eccleſia conſecratur, 54. a. b. 188. c.
Vallis-umbroſæ monachos inter & Camaldulenſes mutua neceſſitudo & in monaſterio receptio, 355. abbates, V. *Johannes-gualbertus*, *Rodulphus*, *Ruſticus*, *Simon*.
Vandalaria prope portam S. Laurentii Ravennæ, 22. c.
Vangaticiæ monaſt. S. Mariæ in Pellicinio Rhodigii, vulgo *la Badia*, 77. b. 314. c. 340. b. 358. b. 364. a. 373. a. 382. a. A. 85. 246. 253. abbates V. *Andreas*, *Ambroſius Bernardo*, *Petro Antonius*, *Johannes*, *Martinus*, *Orlandus*, *Petrus*, *Priolus Auguſtinus & Matthæus*, *Severus*; & V. S. Theobaldus.
Varianus fundus, 140. c. A. 3. b. vel Varianus A. 48. c.
Vevile fundus, A. 181. c.
Vaaa, V. *Waza*.
Ubaldus card. tit. Caliſti, A. 184. b.
S. Ubaldus ep. Eugubinus, 233. b.
Ubaldus filius Ildizonis capitaneus Arretinus, A. 112. c.
Ubaldus abbas primus Fontis-avellanæ, 45. c. A. 372. a.
Ubaldus marchio, 188. b.
Ubertus, V. *Obertus*.
Ubertus ep. Præneſtinus & card. 379. b.
Ubertus archiep. Piſanus, 97. b. 189. a.
Ubertus I. & II. epiſcopi Ariminenſes, 327. c.
Ubertus ep. Sarſinas, 132. c. 133. a. 141. c. 223. a. A. 79. b.
Ubertus abb. Berardingæ ſeu Fontis-bonæ, 58. b. c. 283. b. A. 69.
Ubertus abb. S. Salvatoris de Fonte-thaonis, 167. b.
Ubertus abb. S. Miniatis prope Florentiam, 53. b. 188. c.
Ubertus abbas Pompoſianus, 295. b.
Ubertus comes, 167. c. A. 157. b. 190. b.
Ubertus comes uterinus frater Uguccionis marchionis, 308. c.
Ubertus filius Petri, A. 276. a.
Ubertus canonicus Arretinus, A. 244. b.
Ubolinellus de Marchia frater Gerardi comitis Brittonorii, 259. c.
S. Udalricus ep. Auguſtanus, 36. b.
Vecchiazanus Matthæus hiſtoricus Foro-popilienſis, 68. a.
Vegius Maphæus, 379. b.
Vegognani ecc. S. Mariæ, 374. b. A. 257. c.
Velitrenſis eccleſia privilegiis decorata ab Alexandro II. pp. 301. b. & ejus canonici regulari vitæ addicti ope S. Petri Damiani, 267. c. epiſcopi, V. *Albertus*, *Damianus S. Petrus*, *Johannes*.
Velus Theſaurus abb. gener. Vallis-umbroſæ, 356. a.
Venaci monaſt. SS. Stephani & Benedicti in Corſica, A. 54. abb. V. *Petrus*.
Venerandus canonicus Arretinus, A. 51. c.
Venerandus filius Bari, 331. c.
S. Venerius Tiburtinus diſcip. S. Romualdi etiam in morte ſolitarius, 2. a.
Venerius mon. S. Urbani Æſinantis, A. 49. b.
Venetiarum duces, V. *Andreas Dandulus*, *Silvius Dominicus*, *Urſeoli Petrus* I. & II. & *Johannes*.
Venetiarum monaſteria, V. *S. Mathiæ*, *S. Michaelis*, *S. Zachariæ*, *S. Catharinæ*.
Venetiis corpus S. Marci evang. V. *S. Marci*.
Veneius B. Johannes monachus Pompoſiæ, 33.
Ventrina curtis, 25. b. A. 119. b.
Vercellenſis ep. V. *Ardericus*, *Leo*.
Verona civitas & ejus dominus, 185. c. 187. c. epiſcop. M.. electus, V. *M.*.
Veronæ monaſt. S. Zenonis, 99. b.
Veronæ ecc. S. Salvatoris in Curte-regia, V. *S. Salvatoris*.
Vertumnus genus dæmoniorum, præf. 121. b.
in Verzure plebs S. Viti, A. 113. a.
Veſconæ plebs S. Johannis, A. 113. a.
Veſontionenſis ecc. 257. c. epiſcop. *Walterus*, *Uga*.

Veſtes nimium nitidæ ſponſum potius, quam monachum decent, 50. b.
Vatulini manſus, A. 120. b.
Vaiutita caſtrum, 358. b. A. 245. b.
Vezano fundus, A. 99. b.
Ughellius Ferdinandus abb. Ciſtercienſis, 7. b. 18. c. 20. b. 22. b. 32. a. 36. a. 46. c. 58. c. 61. c. 69. a. 70. a. 79. a. 91. c. 92. c. 95. a. 96. c. 97. a. 99. c. 121. c. 124. b. 126. b. 129. b. c. 132. c. 143. b. 150. b. 183. a. 189. a. 282. b. 205. b. 208. a. b. 211. b. 217. b. 218. b. 228. a. 270. a. b. 281. c. 283. c. 287. b. 288. b. 294. a. 310. b. 328. c. 339. b. 341. b. 342. o. c. 343. a. 366. a. b. 374. a. 378. a. 369. c. 380. c. A. 221. c.
Ugo, V. *Hugo*.
Ugo Blanchos card. 247. b.
Ugo archiep. Biſuntinus, 229. b.
Ugo ep. Callienſis, 141. c. 142. a. 223. b. 242. c.
Ugo ep. Camerinenſis, 141. c. 142. a. 223. b. 242. c. A. 367. b.
Ugo ep. Conſtantienſis, 368. a. A. 283. c.
Ugo ep. Eugubinus, 223. a. 228. c. 339. c. 342. c. 343. a.
Ugo ep. Humanateoſis, 121. c. 223. b. 242. c.
Ugo Parmenſis clericus, inde epiſcopus, 300. a.
Ugo abb. S. Bartholomæi Feſulanum, 20. b.
Ugo archilevita Volaterranus, 357. a. A. 240. c.
Ugo prior S. Barnabæ de Gamugno, 281. c. A. 191. c.
Ugo præpoſitus S. Januarii Campi-leonis, A. 109. b.
Ugo clericus Parmenſis, 300. a.
Ugo I. & II. dux Spoletanus & marchio Camerinenſis, 24. b. A. 27. a. 102. b. 103. b.
Ugo M. marchio, A. 85. c. V. *Hugo*.
Ugo ſeu Uguccio marchio Thuſciæ, 201. b. 309. a. 317. b. c.
Ugo marchio Eſtenſis filius Azonis, 381. a. 390. b.
Ugo comes Bononienſis, 49. b.
Ugo comes Brittonorii, 167. c. & ejus teſtamentum, A 75. c 157. a. 190. a.
Ugo comes in Æmilia, 167. c. 281. b. A. 157. b.
Ugo comes Foro-cornelienſis, 169. b.
Ugo comes filius Teudici, 31. b. A. 37. a.
Ugo comes, 399. b. A. 277. a.
Ugo vel Ugolinus comes Fulginas, 354. b.
Ugo filius comitis Alberici, 399. a. A. 274.
Ugo comes filius Mezonis, 65. b. A. 73. a.
Ugo comes Veronenſis pater Milonis, 247. c.
Ugo vir nobilis offert eccleſias & caſtra monaſterio Prataliæ, A. 138. b.
Ugo vicecomes Piſanus, 284. c. alter vicecomes Arretinus, A. 277. a.
Ugo Alfridi, 65. a. A. 78. c.
Ugo filius Berardi, 108. c. A. 128. b.
Ugo filius Bonati, 280. c. A. 271. b.
Ugo filius Carli, 380. c.
Ugo de Cignano, 365. b.
Ugo de Ezo, A. 190. b.
Ugo Gozonis, A. 211. a.
Ugo filius Johannis, 101. c. A. 117. c.
Ugo filius Petri, 340. b. A. 228. b.
Ugo Patroni de Biſurco, 133. b.
Ugo de Saſſo, 167. c. A. 157. b. 190. b.
Ugo filius Teucii, 65. a. A. 75.
Ugo filius Ugonis, 368. c.
Ugo & Theobaldus gener Ugonis filius q. Petri de Chriſtudula, 25. b.
Ugolina comitiſſa, 354. b.
Uguccio marchio, V. *Ugo*.
Ugurgeria gens Senenſis erigit monaſteria Berardingæ, & S. Vigilii Senarum, 83. c.
Ugurgerius Marius patritius Senenſis, 283. b. 337. c.
Vianello fundus, A. 20. c.
Viburduchi plebs SS. Viti & Martini, 334. a. c.
Vicinannæ monaſt. S. Mariæ, 147. c.
S. Vicini eremus, V. *Suavicinii*.
Vicomajus fundus, A. 99. a.
Vicquerius archiep. Ravennas depoſitus, 99. c. 103. c.
Victor II. pp. 150. a. 152. b. appellatus dux & marchio, 166. c. 222. c. 223. b. 251. b. 274. b. 346. a. 348. a. A. 162. a. obiit 274. b.
Victor III. pp. V. *Deſiderius*.
S. Victoris de Cluſis monaſt. diœceſis Camerinenſis, 24. c. 37. b. 50. a. 63. c. 74. a. 89. c. dictum etiam de Conjunctulo, 140. c. 141. a. 166. c. 245. c. 317. c. 338. a. 340. b. 354. a. 378. b. 380. c. A. 18. 27. 56. 87. 162. c. 177. b. 210. c. 226. c. 233. a. 234. a. 261. 373. b. abbates, V. *Acto*, *Amicus*, *Mariçus*, *Petrus*, *Urſus*.
S. Victoriæ in Rapolano plebs, A. 113. b.
S. Victoris in Valla fundus, A. 99. a. 100. a.
Vicetia ſeu Vicentia urbs, 185. b. ejus territorium, A. 3. ecc. cathedralis, 165. b. 317. a. Vicetini rapiunt corpus S. Theobaldi, 316. c. poſtulant a Sede apoſtolica ejuſdem Sancti canonizationem, 329. b. c. Vicetia Vangaticiam transfertur S. Theobaldi corpus a monachis, 360. *&c* epiſcopi, V. *Bernardus*, *non Mainardus*, *Liutichevius*.
Vidiglaous fundus, 280. c. A. 188. c.
Vido ep. Eugubinus, 223. a. 242. c. 243. b.
Vido ſeu Villelmus ep. Humanatenſis, 121. c. 141. c. 142. a.
Viduæ per epiſtolam a S. Petro Damiano inſtructæ, 122. c.
Vigiliæ quomodo celebrabantur in monaſt. Fontis-avellanæ? 180. b.
S. Vigilii monaſt. Senarum quo ævo fundatum? 38. c.
Vigilius pp. 356. c.
Vighizolo ſeu Vigezolo villa, 373. a. A. 253. b. 254. a.
Vignalis caſalis, 365. a. A. 9. c.
Vignola caſtrum, 372. c.
Vilarmus præceptor S. Theobaldi, 165. a.
Villa comitiſſa uxor Ugonis ducis, 74. b. V. *Willa*.
Villanova caſtrum, 324. b.
B. Villanus ep. Eugubinus, 244. c.
Villalmus filius Vinitti, A. 170. Vid. *Willelmus*.
Villelmus ep. V. *Vido*.
S. Vincentii ad Petram-pertuſam monaſt. 50. b. 51. a. 80. b. ubi S. Petrus Damianus ſcribit vitam S. Romualdi, 62. b. 84. b. 85. a. 92. b. 100. a. 122. b. 131. a. 290. c. 291. c. præf. 11. c. abbas ejuſdem monaſterii, Bonizo alter, 131.
S. Vincentii monaſt. de Paſſiniano, 147. c.
S. Vincentii monaſt. Ravennæ, 62. b. A. 67. b.
S. Vincentii monaſt. de Vulturno, 342. c.
S. Vincentius ap. apparet Arduino, 131. b.
Vincentius ep. Parentinus, A. 40. a.
Vincentius Bellovacenſis, 30. b. 289. a.
Vinculis ferreis ſua corpora arctabant monachi & pœnitentes, 236. b. 238. c. 240. b.
in Vinculis S. Petri monaſt. V. *S. Petri*.
Vino abſtinebant monachi Fontis-avellanæ, 51. b. & Camalduli, præf. VIII. c.
Vinea Franciſcus-fortunatus presb. Vicetinus, 165. c. 313. b.
de Vineole plebs S. Mariæ, 110. a. A. 131. b.
Virdunenſis abb. S. Richardus, 208. c.
Virgilius Polidorus, A. 356. c.
in natali Virginum Miſſa, A. 338. b.
Virginitas illæſa ſervata a filiabus Berengarii regis & quomodo? 321. b.
Virgis cædebantur per tres epiſcopatus, qui nil habebant, quod ſolverent, 368. b.
Viſodonus ep. V. *Theodoſius*.
Vitalianus pp. A. 361. c.
S. Vitalis mart. Ravennas, A. 297. c. 342. b.
Vitalis abb. S. Severi in Claſſe, 22. a.

Vita-

Vitalis abb. S. Adalberti in Pereo, 89. c.
Vitalis Ordericus mon. hiſtoricus, 47. c. 48. c. 49. a.
Vitalis presb. Mediolanenſis, 200. b.
Vitalis ſubdiaconus & cantor Ravennas, A. 79. c.
Vitalis Bonusfilius, A. 190. b.
SS. Viti & Martini in Viburduclo plebs, 334. a. c. A. 222. c.
SS. Viti & Modeſti monaſt. in inſula prope Comaclum, 63. a. A. 68. b.
S. Viti de Fano monaſt. 60. c. 61. a. A. 65. c.
S. Viti plebs diœceſis Æſinæ, A. 143. c.
S. Viti in Verzure plebs territorii Arretini, A. 113. a.
S. Viti plebs in Curſignano, A. 113. b.
S. Viti ecc. territorii Fanenſis, 60. c. A. 66. a.
Vivarienſe monaſt. 347. b.
Vivi S. Petri monaſt. Senonenſe, & aliud Senenſe, V. *S. Petri*.
Viventius ab. S. Januarii Campi-leonis, 300. a.
Viventius, non Vincentius, archidiaconus Arretinus, 10. e. 34. c. 98. c. A. 45. b. 51. c.
Viventius comes, 58. c. A. 69. b.
Viventius filius Petroni, 364. c.
Ulmi parœcia S. Mariæ urbis Ameliæ, 59. b.
Umbria provincia, 102. b.
Umbertus, V. *Humbertus*.
Umphredus, V. *Humphredus*.
Uncia terræ ex XII. tornaturiis conſtabat, A. 99. b.
Unciæ principales, A. 21. b.
Unctionis extremæ ordo, A. 425. c.
Ungari depopulatores Volaterrarum, 21. c.
Ungarus filius Radulfi capitaneus Arretinus, A. 112. c.
Ungarus abb. S. Gregorii ad Concham, 339. a.
Volaterranus Raphael, 32. a. 347. b.
Volaterrarum urbs Thuſciæ a Ottone I. reædificata, 31. c. ejus territorium, 96. c. ſynodus anni 1073. 356. c. A. 240. b. epiſcopi, V. *Benedictus*, *Eumancius*, *Gaufridus*, vel *Gaufredus*, *Guido*, *Rogerius*, *VVido*.
Volaterrarum monaſt. SS. Juſti & Clementis, V. *SS. Juſti & Clementis*.
Voſdivaria vetula, 57. a. A. 59. b.
Votivæ Miſſæ, A. 333. *&c.*
Urani monaſt. S. Mariæ prope Brittonorium, 259. c.
in S. Urbani feſto Miſſa, A. 336. c. 367. a.
S. Urbani de Aſinante vel Æſinante monaſt. 38. b. 224. c. A. 48. 567 a. abbas, V. *Giſelbertus*.
Urbanus II. pp. 193. b. 398. b.
Urbanus IV. pp. 127. b.
Urbanus VI. pp. bullam edidit pro eremo Suavicinia 214. c. 215. b.
Urbanus VIII pp. 396. b.
Urbinas territorium, 100. a. epiſcopi, V. *Mainardus*. *Theodoricus*, *Thenzo*.
Urbis-veteris abbas Agapitus, 380. a. A. 270. b.
Urbis-veteris monaſt. S. Severi, V. *S. Severi*.
Urblinus abb. Claſſenſis. V. *Willelmus*.
Urgia curtis, A. 203. b.
Urlianus fundus, A. 99. a.
Urſeolus S. Petrus, V. *S. Petrus*, *Johannes*, & *Petrus II.*
Urſaria caſtrum, A. 83. b.
Urſpergenſis abbas & chronographus, 358. c. 379. b.
Urſus ep. Parentinus, A. 39. c.
Urſus abb. S. Victoris de Cluſis, 50. a. 53. b. 63. c. 74. a. 89. c. 141. a. 167. a. A. 56. 88. a. 102. b. 104. c.
Uſſulatum caſtrum, & ecc. S. Petri territorii Ferrarienſis, 76. b. A. 77. c.
Utiana maſſa, 61. b. A. 66. a.
W. archiepiſcopus, 300. b.
Waldericus miraculum patrat, 287. b.
Walfredus comes frater Bonifacii marchionis, 58. b. 148. c. A. 69. b.
Walfredus comes alter, 58. b.
Walfredus comes Arretinus, A. 277. a.
Walfridus Strabo, A. 358. c.
Walterius ep. Auguſtodunenſis, 194. a.
Walterus ep. Veſuntionenſis, 258. b.
Walterus ſocius S. Theobaldi, 143. c. 164. b. 185. e. obit, 209. c.
S. Wandregiſili monaſterium, 47. c.
Warnefridi Paullus. V. *Paullus*.
Waza comitiſſa uxor Willelmi marchionis, 12. c. 14. a. 277. a.
Wecellinus comes Hiſtrienſis, 78. a. A. 80. 82.
Wecellinus nobilis miles, 79. b.
Wecilius vicecomes, 79. b.
Weingartenſis mon. hiſtoricus, 358. c.
Weleslavinus ſcriptor Bohemus, 64. b.
Welfo III. dux, 358. c.
Welpho dux Carinthiæ & dominus Veronæ, 187. c.
Welpho IV. progenitor domus Bruſunvicenſis, 187. c. ejus donatio monaſt. Vangaticenſi, 358. b. electus dux Bavariæ, *Ibid.* c. 373. a. A. 246.
Weſt-monaſterienſe monaſterium, 247. b. concilium, A. 356. b.
Wibertus archiep. Ravennæ, 100. b. 101. Alter Wibertus arch. 169. b. 341. b. 365. b. V. *Guibertus*, 377. c. A. 250. c. 255.
Wibertus canonicus Arretinus, A. 195. c.
Widgerius vel Vicquerius archiep. Ravennas, 98. b. 99. c. 100. b. 101. b. 103. c.
Wido, V. *Guido*.
Wido ep. Cluſinus, 58. b. 199. b. A. 69. b.
Wido ep. Piſanus, 284. c. 357. b.
Wido II. & III. ep. Volaterrarum, 46. c. 246. b.
Wido abb. Berardingæ, 58. c.
Wido abb. S. Severi in Claſſe, 113. c. 114. c. A. 132. b.
Wido abbas Pompoſianus, 295. b.
Wido abb. Prataliæ, A. 272. c.
Wido abb. S Mariæ in Strata, 369. a.
Wido comes, 58. b.
Wido fil. Gherardi, A. 159. c.
Wido filius Rodulphi, 359. b.
Willa ſeu Villia, V. *Guillia*, *Villa*.
B. Willa comitiſſa mater S. Theobaldi, 29. a. 243. c. ſolitudinem Salanicenſem cum filio incolit, 244. a. 258. c. 263. c. 315. a. 384. b.
Willa uxor Berengarii regis Italiæ, 321. c.
Willa filia Rodilandi, 354. a. A. 234. b.
Willa filia Teuti, 340. c.
Willelmus, V. *Guilielmus*.
Willelmus ep. Arretinus, 7. b.
Willelmus vel Wido ep. Humanatenſis, 141. c. 142. a.
Willelmus abb. S. Apollinaris in Claſſe, non Urblinus, 113. c. 238. b.
S. Willelmus abb. Divionenſis obit, 33. b. 34. b. 47. c. 193. c.
Willelmus abbas Pompoſianus, 310. a.
Willelmus abb. S. Zachariæ Ravennæ, 77. b.
Willelmus monachus Cluſinus, 136. a.
Willelmus VI. & VII. dux Aquitaniæ, 274. b.
Willelmus marchio, 12. c. 14. c. 277. a.
Willelmus comes fundator monaſterii Cluniacenſis, 255. c.
Willelmus comes in Liguria, 14. a.
Willelmus comes Lotharii filius, 96. c.
Willelmus Amalberti, A. 23. c.
Willelmus Viniti, 216. b.
Wilpurga comitiſſa Hiſtrienſis, 78. a. A. 80. b. 82. 90. a.
Wilrelmii dipiychon Leodienſe, 303. b.
Winigildus, ſeu Vinigiſus vel Viniſus comes fun-

Digitized by Google

fundator monaſterii Berardingæ, 58. b. 150. c, A. 69. c. 154. a.
Winimannus archiep. Ebredunenſis, 191. c.
Winizo abb. S. Salvatoris Montis-amiati, 96. c,
Wion Arnoldus mon. Caſinenſis, 52. b. 345. b, 347. b. 360. b,
Wippo ſcriptor vitæ Conradi imp. 14. b,
Wladislaus filius Sigiſmundi regis Poloniæ, 396. b,
Woldoricus comes Hiſtrienſis, 78. b, A. 80. 82. c,
Wormatia urbs, 109. b,
Wratislaus dux Bohemiæ, 229. a.
Uvæ benedictio, A. 396. a,

XYZ

XEnodochii vel in Xenodochio monaſt. S. Mariæ Ravennæ, 22. b. 76. b. A. 59. b. 78. a. abb. V. *Fridericus*, *Gerardus*, *Paullus*.
Xiphilinus Johannes patriarcha CP. 328. c.
Yvo abb. S. Dionyſii Pariſiorum, 383. a. 388. b.
Yvo mon. Latioiacenſis, 382. c, 384. a. 385. c, *&c.*
S. Zachariæ monaſt. Ravennæ, 76. b. 77. b. A. 77. c.
S. Zachariæ monaſt. Venetiarum, 247. c.
Zacharias Franciſcus S. J. 23. c. 24. a.
Zachias Laudivius de Nobilibus ep. Montis-faliſci, inde card. 396. b.
S. Zenonis in natali officium, A. 472. b.
S. Zenonis monaſt. urbis Piſarum, 24. c. *&c.* 340. c. A. 26. a. 124. c. 229. c. abbates, V. *Dominicus*, *Leo*.
S. Zenonis monaſt. Raveonæ, 76. b. 77. b. A. 77. c. porta ejuſdem urbis, 217. a.
S. Zenonis monaſt. Veronæ, 99. b,
SS. Zenonis & Laurentii de Calanco monaſt. A, 98. c.
Zeringenſis dux Bertholdus, 367. c.
Zeuzolinus clericus Parmenſis, 199. b.
Zoerardi, V. *SS. Andreas & Benedictus*,
Zonaras, A. 366. a.

FINIS TOMI SECUNDI.

Digitized by Google

Errata in Annalibus.

Pag. 2. *lin.* 50. exequaſſe *lege* exæquaſſe
Pag. 5. *lin.* 32. oſcitaniæ *lege* oſcitantiæ
Pag. 10 *lin.* 39. cui *lege* qui
Pag. 33. *lin.* 17. conſummationam *lege* conſu. mationem
Pag. 43. *lin.* 29. cautu *lege* cantu
Pag. 48. *lin.* 47. b *lege* ob
Pag. 61. *lin.* 16. Utiaaa *lege* Utiana
lin. 50. ſubjecta *lege* ſubjectæ
Pag. 77. *lin.* 9. viegſima *lege* vigeſima
Pag. 88. *lin.* 34. Beneidcti *lege* Benedicti
lin. 42. epſtiolæ *lege* epiſtolæ
Pag. 95. *in marg.* in ea *lege* in eis
Pag. 96. *lin.* 38. quæ ipſa *lege* quæ ipſe
Pag. 100. *lin.* 40. anſne *lege* aone
Pag. 111. *lin.* 20. poſt Sarſinas nimirum diœceſi *lege* & Feretranæ pars
Pag. 120. *in marg.* ſedulum *lege* ſeculum
Pag. 176. *lie.* 19. accipite *lege* accipitre
Pag. 159. *lin.* 2. luvida *lege* lurida
Pag. 165. *lin.* 50. querimoniam *lege* querimonia
Pag. 177. *lin.* 1. permaneat *lege* permaneant
Pag. 184. *lin.* 8. in ſua eremo quam in aliis *lege* in ſuam eremum, quam in alia &c.
Pag. 192. *lin.* 8. injurii *lege* injuriis
Pag. 211. *lin.* 40. elengatiori *lege* elegaotiori
Pag 232. *lin* 9. jaceant *lege* jaceot
Pag. 248. *lin.* 45. u de *lege* unde
Pag. 259. *lin.* 39. 1019. *lege* 1139.
Pag. 274. *lin.* 16. ſibi *lege* tibi
Pag. 279. *lin.* 20. numen. Non *lege* numen non
Pag. 280. *lin.* 4. tum *lege* cum
Pag. 290. *lin.* 21. illc *lege* ille
lin. 28. Foro ſempronienſis *lege* Foroſempronienſi
Pag. 303. *lin.* 17. Apulia finibus, uon *lege* Apuliæ finibus, non
Pag. 304. *lin.* 15. equitanium *lege* equitantium
Pag. 311. *lin.* 19, occurrit quidem eo aeno indictio IV. ſed *lege* occurrit ſiquidem eo anno indictio III. &
Pag 339. *lin.* 12. domum *lege* domnum
Pag 343. *lin.* 25. legitur *lege* legitur
Pag. 348. *lin.* 10. Victoris II. *lege* Victoris III.
Pag. 365. *lin.* 20. ſeculi *lege* ſeculis
Pag. 366. *lin.* 2. 1095. *lege* 1053.
Pag. 385. *lin.* 44. aeris *lege* acris
Pag. 387. *lin.* 48. labere *lege* labore
Pag. 392. *lin.* 21. conſanquineis *lege* conſanguineis

Errata in Appendice.

Col. 23. *lin.* 37. Willemo *lege* Willelmo
Col. 33. *lie.* 7. nihilomiuus *lege* nihilominus
Col. 38. *lin.* 17. domus *lege* domnus
Col. 44. *lin.* 14 qui *lege* quia
Col. 103. *lin.* 4. Anno 1055 *lege* Anno 1045.
Col. 112. *lin.* 22. ex archivo Fontis-boni *lege* ex Murator. antiquit. T. V. col. 426.
Col. 147. *lin.* 5. uxoris *lege* uxori
Col. 151. *lie.* 2. & 11. Torellus *lege* Corellus
Col. 161. *lie.* 2. Benedicto *lege* Benedicta
Col. 176. *lin.* 1. *ſupple* Chriſti .... .
Col. 177. *lin.* 28. inarnacione *lege* incarnacione
Col. 179. *lin.* 43. autographo *lege* apographo
Col. 202. *lie.* 9. pranotati chartarii *lege* Camaldulenſis chartarii
Col. 230. *lin.* 47. ſtilo Piſano *lege* Romano
Col. 285. *lin.* 18. & 38. Theobaldus *lege* Theodaſdus
Col. 302. *lin.* 28. ethymologiam *lege* etymologiam
Col. 339. *lin.* 7. quod per habitum *lege* quod habitum
Col. 354. *lin.* 35. Baſileenſi *lege* Baſileenſi
Col. 358. *lin.* 19. & 20. altera *lege* alteram
Col. 360. *lin.* 21. ad feſtum *lege* feſtum
Col. 386. *lin.* 16. ſempiternæ *lege* ſempiterne
lin. 56. æternæ *lege* æterne
Col. 388. *lin.* 55. conteſſorum *lege* confeſſorum

2 Vol II . 1. 175

005645299

Digitized by Google

FIRENZE - BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
SEGNATURA - 2.1.115.II (135)
RESTAURO - 1998
LABORATORIO - RAIMONDO MILIO
RESTAURATORE PROGETTISTA- CLAUDIO MONTELATICI

SINTESI DELLE OPERAZIONI EFFETTUATE:

Controllo della numerazione, pulizie a secco con pennello morbido, risarcimento con montaggio a scarnire con carta giapponese di adeguato spessore e colore, VANGEROW, velatura con velo giapponese 502 e Tylose MH300P, rifilatura del restauro eccedente, carte di guardia Ingres struttura F, cucitura su n. 4 nervi di spago, indorsatura con carta giapponese e pelle di capra neutra scarnita, incartonatura dei quadranti, nuova legatura in piena pelle di capra al vegetale (fornitore Scaricaciottoli), dorso attaccato, adesivi Tylose MH300P e Vianvil 59 in percentuale (15%).

COLLAUDATORE
DATA DEL COLLAUDO

LAB. RESTAURO
LIBRI
R. Milio